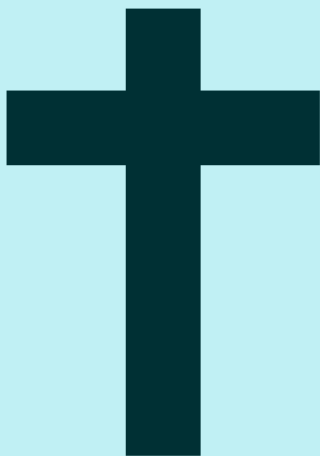

Bibeli Luayãtaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and
Nigeria

Bibeli Luayátaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9

Contents

Daalea	1
Baa	34
Levii buib	61
Naokaa	79
Ikoyaa	105
Yozuee	130
Daaanaa	145
Lutu	161
1 Samuuli	164
2 Samuuli	184
1 Kíaa	203
2 Kíaa	222
1 Lada	241
2 Lada	263
Ezala	286
Nεεmii	293
Esitεε	303
Yobu	308
Soũ	350
Yáasi	465
Láasoode	500
Salomaa le	510
Isaia	518
Zelemii	600
Wēnale	666
Ezekieli	674
Danieli	712
Ozee	722
Yoeli	735
Amosi	741
Abadia	751
Yonasi	753
Mise	755
Nauũ	763
Abaku	767
Sofoni	771
Age	776
Zakali	778
Malaki	786
Matiee	788
Maaku	813
Luku	828
Zaa	854
Zinaa yakea	872
Lomadea	895
1 Kolenide	906
2 Kolenide	916
Galati	923
Efese	927
Filipide	931

Koβsideo	934
1 Teβsalonideo	937
2 Teβsalonideo	940
1 Timotee	942
2 Timotee	945
Titu	948
Filemo	950
Eβeluo	951
Zaaki	960
1 Piεε	963
2 Piεε	967
1 Zaa	969
2 Zaa	972
3 Zaa	973
Yuda	974
Zia yá	975

DAALEA Moizi lá sǎia Yá pǎ kú láe bee guuo

Bibeli lá sǎia tǎn Daalea. A luabe ní dúniao kea yá'òwǎe, í to wà dǎ lá Lua gbĕnazína kè, lá duuna ní taasio gǎe dúnia guu, lá Lua í yáse ní gbĕnazína. Bee gbea lápi bui pǎ wí me Isailio bokii òbòwǎe.

Lée 1-11. Kpelewa wá fǎ dúnia pǎ wá kú a guue bee gbá dǎi? Kpelewa gbĕnazína deí? Dé a de a ù dúnia guui? Bǎyáí gbĕnazína ò íí ní kǎoi? Váipi ese kúa? Yágbĕaa beesá wá gbáde yáe 5 Daalea lá lée 1-11 lé a bǎlekewǎe: Gǎe ní nǎe kea (1-2), an kĕakǎwa ní Luao (3), Abeli ní Káinio (4), Nǎe yá ní idaa dúniala yáo (6-9), Babeli kpedidiakǎa (11).

Lée 12-50 lé lá Lua gbĕnazína suabaayá zekále yá'owǎe, lá à Isaili dezi káauo sisi à ní sé a zǎblenao ù. Ablahaù tǎbò a luanaakea ní a misilea Luao yáie, 5 aà yákeapi lé gbǎe da zéwa e ní a gbáo (12.1-25.18). Bee gbea aà né Izaaki ní aà tǎna Yakobu pǎ wí me lǎ Isailio ní a negǎe gbĕn kuepla pǎ de Isaili bui kuepla dezi káauo ùo yá (25.19-35.29). Yosefuá Yakobu néo doe. Yakobu ní a néo ní a dae taa Egipi búsuu yá musu, Yosefupi mé ní mide ù (37.1-50.26).

Daalea lá yá pǎ gbǎe káauo kǎe bǎlekewǎe, azaiasa yá pǎ Lua kǎe. Gia sǎia lápi Lua dúniakea bǎlekewǎe. Bee lé Lua zǎke òbòwǎe. Aápi mé kǎ. Lápi láakii Lua legbǎ à mè á gi ò laaido a gbǎewae. Za lápi daalea e a mideawa Lua mé mide ù. Í to wà a dǎ, í yákpalekerínò à ní swágaga, í a gbǎe da zéwa à dǎrle, í to an yá ò webǎa lá á yeiwa.

Wá ke kpelewa ní? Lua ye wà a náaike, wí lé pǎ a gbǎe yási, wí zǎke a yádileao ní a ikoyáwa. Lápi Isailio felekaayá zio òu a síuwǎe, kǎ wà e dǎ lá an dezi káauo Lua náaikè, wí Lua náaike máa gbá sǎ.

Lua dúnia kea

¹ Asínizí Lua musu ní zǎle kǎ. ² Gu da pǎe, a kekeao, gusia mé da ísiao, 5 Lua Nisína lé yáakpa ípia. ³ ǎ Lua mè: Gu pu! * ǎ gu pù. ⁴ A è gupuapi maa, 5 à gupua kĕaa ní gusiao. ⁵ A tǎkpá gupuae fáane, gusia sǎ gwáasína. Gu sí, gu dǎ, a gǎo séian we.

⁶ ǎ Lua mè: Báluma ò ku ío zǎnguo, kǎ à ípiò kĕkǎwa. ⁷ ǎ à báluma kǎ máa, à í pǎ kú báluma zǎe kĕkǎwa ní í pǎ kú a musuo. ⁸ ǎ à tǎkpá bálumapie luabe. Gu sí, gu dǎ, a gǎo plaaden we.

⁹ ǎ Lua mè: Í pǎ kú zǎle káaa gudou, gugii bǎ. ǎ à kǎ máa. ¹⁰ A tǎkpá gugiipe tǎle, 5 à tǎkpá í pǎ káaae ísiao. ǎ à è à kǎ maa. ¹¹ ǎ Lua mè: Láo bǎle tǎle ní sǎe wedeo ní lí nedeo, baade ní a buio. ǎ à kǎ máa, ¹² láo bǎle tǎle ní sǎe wedeo ní lí nedeo, baade ní a buio. ǎ Lua è à kǎ maa. ¹³ Gu sí, gu dǎ, a gǎo áaóden we.

¹⁴ ǎ Lua mè: Pǎgupunao aao ku musu, aao fáane kĕkǎwa ní gwáo, aao dikpeo ní gǎo ní wǎe òbóné. ¹⁵ Aao de pǎgupunao ù musu, kǎ aao dúnia pu. ǎ à kǎ máa. ¹⁶ A pǎgupuna zǎo kǎ mǎn pla, a pǎ pǎ gbáa ò kible fáane, a pǎ pǎ buse ò kible gwá. A saanao kǎ b. ¹⁷ A ní pepe musu aao dúnia pu, ¹⁸ aao kible fáane ní gwáasínao, aao gupua kĕkǎwa ní gusiao. ǎ à è à kǎ maa. ¹⁹ Gu sí, gu dǎ, a gǎo síóden we.

²⁰ ǎ Lua mè: Pǎ wǎnide í pa yǎeyǎe, bǎo ligua musu, aao vua bálumau. ²¹ ǎ à pǎ wǎnide pǎ kú íu yǎeyǎe kǎ ní kpǎ gbĕneoo píi baade ní a buio. A bǎo kǎ píi ò baade ní a buio. ǎ à è à kǎ maa. ²² A bǎaadǎngu à mè, aao ne'í, aaiò kǎ, kpǎo í ísiao pa, bǎo í kǎ tǎle. ²³ Gu sí, gu dǎ, a gǎo sooden we.

²⁴ ǎ Lua mè: Pǎ wǎnide aao ku tǎle, pǎtuoo ní pǎtaa'onkuawao ní sǎanoboo baade ní a buio. ǎ à kǎ máa. ²⁵ Lua sǎanoboo kǎ baade ní a buio. A pǎtuoo kǎ baade ní a buio. A pǎtaa'onkuawao kǎ baade ní a buio. ǎ à è à kǎ maa.

²⁶ ǎ Lua mè: Wà gbĕnazína ke wá taa ù, aaiò dewáwa, † aaiò iko ví kpǎwa ní bǎo ní pǎtuoo ní sǎanoboo ní pǎtaa'onkuawao píi. ²⁷ ǎ Lua gbĕnazína kǎ azla taa ù. Aà zla taa 5 à ní kǎ a ù. A ní kǎ gǎe ní nǎe. § ²⁸ A bǎaadǎngu a óné: Aò ne'í, ío kǎ, í dúnia pa, ío gbáablewá. Aò iko ví kpǎwa ní bǎo ní pǎ wǎnide pǎ í tǎa'ò tǎlewao píi. ²⁹ ǎ Lua mè: Ma pǎ wǎnade pǎ kú tǎlewao kpáwá à pǎblea ù píe ní lí nedeo píi. ³⁰ Ma ble pǎ í bǎle tǎlewao kpá pǎ wǎnideowa píi an ble úe, nǎoboo ní bǎo ní pǎtaa'onkuawao píi. ǎ à kǎ máa. ³¹ Lua pǎ pǎ á kǎe è píi, à kǎ maa wásawasa. Gu sí, gu dǎ, a gǎo sooloden we.

* 1:3 2Kln 4.6 † 1:7 2Pie 3.5 ‡ 1:26 1Kln 11.7 § 1:27 Mat 19.4

2

1 Maa Lua musu ri zilao ke ri ri po pii. 2 E a goo soplade zi ao ka, zi po ale kepi laa. A goo sopladepi zi s a kama bo ri zi po a keo. * 3 U a baada goo sopladepi a dile a po u, ke zibeezi a kama bo ri zi po a keo pii yai.†

Edeni lu

4 Musu ri zilao kea yan ke: Goo po Dii Lua zila ri musuo ke, 5 bua poe i bole tolewa yao, baa se, asa Dii Lua i to lou ma, me gbe ke u a tole zleko. 6 Sua me i kpa duniu, 5 i mosepisi tolewa pii.

7 Dii Lua goe ikasa ri busutio. Ke a lan wenide pe aa nu, 5 goepi go gbe bee u.† 8 Dii Lua lu keke gukpe oi gu po wi me Edeni, 5 a goe po a kepi dau we. 9 Dii Lua to li bui pii bole tole. Lipio kefe u, me an be blea na. Li wenide S ku lupi guo, me li po i dsa maa ri a vao ine ku we lo.

10 Swa ku Edeni, lo mosepisi lupiwa. Baa we a gonake siis. 11 A seia ton Pis, 5 me liaa Avila busui pii. Vaa ku busupiu, 12 me vuapi kefe u. Zigo u ku we lo ri gbe beede po wi me onisio. 13 Swapi gona plaade ton Gi, a liaa Kusi busui pii. 14 A gona aade ton Tigilisi, a doo ta Asili busu gukpe oi. Swapi gona siisde ton Uflata.

15 Dii Lua goepi dile Edeni lupi guo, aao a zleke, lo gwa. 16 U a yadile a me: Nyos fi n lupi li pii be ble, 17 ama risu li po i dsa maa ri a vao ine be bleo, asa to ri ble, n gae.

18 Dii Lua me: Goe kua ado maa. Ma donlede kee aa gbedo ue. 19 U a busu se a nbbao keo pii ri baoo pii, 5 a moinoo goe kii, ke a e la a tokpane. To po goepi kpa po wenidepi ne pii go ri to u. 20 Goe pi tokpa potuoone pii ri baoo ri seano boo pii, ama i donlede e ri guo a gbedo uo. 21 U Dii Lua to goepi ge ri io. Ke ale i'o, 5 a aa gbatewa mendo bo, 5 a aa me tata a gbeu. 22 U a goepi gbatewa po a bopi lle noe u, 5 a geaano aa kii. 23 U goepi me:

Gbee bee sa,
aa wa bo ma wa guue,
me aa me bo ma me guue.
Wali oe noe,
ke wa aa bo goe guo yai.

24 Ayameto goe i go a de ri a daowa, i na a nawa, 5 aai go lan sawakula ri gbaowa. * 25 Goe ri a nao ku puizi an pla npii, kasi wi li ri koo.

3

Gbenazina keakwa ri Luao

1 Mle* me kosi vi de seano bo po Dii Lua keola pii, 5 a noe la a me: Lua me asu lupi lie be bleosa? 2 U noe we mlepiwa: Wa fi wa lupi libe ble, 3 ama li po ku lupi guo, Lua me wasu wa a be bleo, wasu akawa seo, ke wasu gao yai. 4 U mle de: A ga seo!† 5 Lua do to a ble, a we a ke, i go laawa, lo maa ri vao do.

6 Ke noe e lipi be kefe u me a blea ao na, a to gbe we ke, 5 a a be bo a ble.† A kpa a zawa, 5 a ble so. S 7 An pla npii an we ke, 5 aa do sa ke wa ku puizi. U aa goola la nami aa nanzi.

8 Ke goe ri a nao Dii Lua kii ma, ale bebe luu oosiele, 5 aa ule lupi lau. 9 U Dii Lua lezu goezi a me: N ku ma ni? 10 A we wa a me: Ke ma n kii ma, 5 via ma ku, ke ma ku puizi yai, 5 ma ule. 11 U Dii Lua aa la a me: De me one ri ku puiziei? Li po ma gine ri a be ble, ri ble ya? 12 A we wa a me: Noe po ri kpa a ao kumano me lipi be kpa a, 5 ma ble. 13 U Dii Lua noe la a me: Boyai ri kai mai? A we wa a me: Mle me ma sas, 5 ma ble. * 14 U Dii Lua o mle e:

La ri ke ma, nyoo de laaipoo u
de potuo ri seano boola pii,
nyoo taa'o n gbeewae,
luute lo ge n leu e n weni leu.

15 Mpi ri noeo, ma ida a zanguo,
n bui ri aa buio zanguo.

Aa bui a n mi wi,†
me nyoo aa gbatoo ke ia.

16 U a o noe e:
Ma n nosia taasi kafine,
ni ne i ri wawao.†

* 2:2 Ebe 4.4 † 2:3 Ba 20.11 ‡ 2:7 1Kln 15.45 § 2:9 Zia 2.7, 22.2, 14 * 2:24 Mat 19.5, 1Kln 6.16, Efe 5.31 * 3:1 Zia 12.9, 20.2 † 3:4 Zaa 8.44 ‡ 3:6 2Kln 11.3 § 3:6 Lom 5.12-21 * 3:13 2Kln 11.3, 1Tim 2.14 † 3:15 Lom 16.20, Zia 12.17 ‡ 3:16 1Tim 2.15

N zá ni alio kumae,
 mé aɔ iko vímae.
 17 ɔ a ò gɔ̃ɛɛ:
 Lá n n na yámá,
 n lí pɔ ma giné n a be ble blè,
 tɔle a gɔ̃ láaipɔ ũ n yáí, §
 taasi guu ɔ rýyɔli ble eu e n wēni léu.
 18 Bua pɔɔ ɔ rýyɔli ble,
 ali leɔ ní lá úadeɔ bɔlene.
 19 Isimagakpaa guu ɔ rýyɔli blebleu,*
 e n éa n gɔ̃ò tíu,
 asa wekí ma n bɔu.
 Bùsutin n ũ,
 mé rýyɔ̃ ea gɔ̃ bùsutipi úe.†

20 Adamu † tɔkpà a nae Eva, § asa gbépii dazie. 21 Dii Lua báa ula kè Adamue ní a nao a dáné.
 22 ɔ a mè: Gbēnazína maa ní váio d̃s̃ sa, à g̃s̃ lówáwa. Wà giè aà lí wēnide be bo ble, ké asu
 ào ku gɔ̃ɔpii yáí. * 23 ɔ Dii Lua aà yà à aà b̃ò Edeni lupi guu. ɔ Adamu gè tɔle pɔ Lua aà kèò
 zikè. 24 Ké Dii Lua aà yà, ɔ à malaika g̃ásiadeɔ kàle Edeni lupi gukpe oi, aà lí wēnide zé d̃s̃a
 ní fēnda pɔ lé liasáiz̃s̃, a wété lé tekeo.

4

Kainu ní Abelió

1 Adamu a na Eva d̃s̃ nɔe ũ, ɔ à nɔsí à Kainu * í. ɔ a mè: Ma g̃s̃e í ní Dii gbāao. 2 ɔ a aà dáuna
 Abeli í b̃o. Abeli kè sādána ũ mé Kainu kè sēwana ũ. 3 Gɔ̃ɔewa Kainu m̃ò ní a buapɔɔ à Dii gbà.
 4 Abeli s̃s̃ à m̃ò ní a sáne s̃éia mekpaa. Abeli yá kà Diigu, ɔ a aà gba sí.† 5 Kainu s̃s̃, aà yá i
 ka Diigu, ɔ i aà gba sío. ɔ Kainu pɔ pà maamaa, aà oa òɔkpà. 6 ɔ Dii ò Kainu: B̃yáí n pɔ
 f̃éii? Akea n oa òɔkpài? 7 Tó n ze ní yāmaao, n oa aɔ weeao lé? Tó ni ze ní yāmaao s̃s̃o, duuna
 naalene n kpele. N ni lé aà de, sema n ziblewà.

8 ɔ Kainu ò a dáuna Abelié: Wà gé s̃e. Ké aa kà we, ɔ à f̃le ní a dáunao à aà d̃e. † 9 Dii Kainu
 là à mè: Má n dáuna Abeli kuui? A wèwà à mè: Má d̃s̃o. Ma dáuna d̃šanan ma úa? 10 ɔ Dii
 mè: B̃s̃ ní kèi? N dáuna au lé lezumazi za tɔle mà zeano. § 11 Tiasa rýyɔ g̃s̃ láaipɔ úe, ní zākū ní
 tɔle pɔ n dáuna au mí n ɔzlo. 12 Tó n s̃ewà, tɔle a káftakeneo. Nyɔɔ s̃k̃likpakpa rýyɔ liaaliaa
 d̃únia guue. 13 ɔ Kainu ò Diié: Iadamae bee gbāa demala, má f̃s̃o. 14 Nle ma ya tɔleu la gbāe
 sa. Máo k̃eamae sa. Máo s̃k̃likpakpae, m̃o liaaliaa d̃únia guu, gbé pɔ kp̃aaúmanɔ i ma de.
 15 ɔ Dii òè: Maa no! Tó gbé n de, wa n pɔ t̃s̃ine g̃ēn soplae. ɔ Dii w̃es̃ae k̃é Kainuwa, ké gbé pɔ
 kp̃aaúaanɔ su aà deo yáí. 16 ɔ Kainu dázeu à k̃é Diiwa. A g̃e z̃lè Ñodi bùsuu Edeni gukpe oi.

17 Kainu w̃ule ní a nɔo, ɔ à nɔsí à Enoki í. A gb̃ea Kainu w̃ele kàle, ɔ a a népi t̃s̃ kp̃àe. 18 Enoki
 Iladi í, Iladi Meuyae í, Meuyae Metusae í, Metusae Lemeki í. 19 Lemeki ños̃è m̃en pla, ado t̃n
 Ada, ado Zila. 20 Ada Yabali í. ɔme p̃odána pɔ aab̃o ku zw̃aakpeuo dezi káau ũ. 21 Aà dáuna
 t̃n Yubali. ɔme m̃onlenao ní kulepenao dezi káau ũ. 22 Zila s̃s̃, ɔme Tubali Kainu í. Sian aà ũ.
 I p̃op̃ii pí ní m̃os̃io ní m̃ogot̃e. Aà d̃ae t̃n Naama. 23 Lemeki ò a nane:

Ada ní Zilao, à ma yāma,
 ma nao, à swákpa ma yáí.
 Gb̃e ma k̃é'ia, ɔ ma aà d̃e,
 èwaasopi ma leɛ, ɔ ma aà k̃aale.
 24 Wa Kainu pɔ t̃s̃iè g̃ēn soplae,
 ma Lemeki ma pɔ s̃s̃,
 g̃ēn b̃aãkwi ní soplao.*

25 Adamu w̃ule ní a nɔo b̃o, ɔ à neg̃s̃e í. A t̃okp̃àè Seti, † asa à mè Lua a gba né p̃ale Abeli pɔ Kainu
 aà d̃e g̃e ũ. 26 Seti s̃s̃ à neg̃s̃e í, ɔ à t̃okp̃àè Eños̃i. Za z̃lbeez̃l ɔ wà nà Dii sísiawa.

5

Adamu buiɔ (1Lad 1.1-4)

§ 3:17 Lom 8.20 * 3:19 2Tes 3.12 † 3:19 Sou 90.3 ‡ 3:20 Bee mè gbēnazína. § 3:20 Bee mè wēni. * 3:22
 Zia 22.14 * 4:1 Bee mè ma ne'í. † 4:4 Ebe 11.4 ‡ 4:8 Mat 23.35, 1Zaa 3.12, Yud 11 § 4:10 Ebe 12.24 * 4:24
 Mat 18.22 † 4:25 Bee mè g̃e.

1 Adamu buio yán ke: Goo pò Lua gbēnazinao kè, à ní ké láawae. 2 A gōe kè ní nōeo, 5 à báaadāngu. A tōkpàné Gbēnazína.

3 Adamu wè basoolokwide (130) guu 5 à ne'í láawa a taa ũ, 5 à tōkpàné Seti. 4 Seti ia gbea à kè wè òaa síi5 (800), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 5 Ké à kà wè òaa síi5 ní basoolokwio (930), 5 à gá.

6 Seti wè basosode (105) guu 5 à Enosi í. 7 A gbea à kè wè òaa síi5 ní soplao (807), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 8 Ké à kà wè òaa síi5 ní basokwi ní plao (912), 5 à gá.

9 Enosi wè basiiskwide (90) guu 5 à Kena í. 10 A gbea à kè wè òaa síi5 ní gōoo (815), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 11 Ké à kà wè òaa síi5 ní basosoo (905), 5 à gá.

12 Kena wè bàasokwide (70) guu 5 à Maalalee í. 13 A gbea à kè wè òaa síi5 ní blao (840), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 14 Ké à kà wè òaa síi5 ní basokwio (910), 5 à gá.

15 Maalalee wè bàasode (65) guu 5 à Yelēdi í. 16 A gbea à kè wè òaa síi5 ní baakwio (830), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 17 Ké à kà wè òaa síi5 ní basoo soosaio (895), 5 à gá.

18 Yelēdi wè baswaa5 ní plaode (162) guu 5 à Enoki í. 19 A gbea à kè wè òaa síi5 (800), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 20 Ké à kà wè òaa síi5 ní baswaa5 ní plao (962), 5 à gá.

21 Enoki wè bàasode (65) guu 5 à Metusela í. 22 A gbea à tē Luazi e wè òaa do ní basoo (300), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 23 Ké à kà wè òaa do ní baswaa5soo (365), 24 à tē Luazi, 5 wà kùawà, ké Lua aà sē* bōd dúniau yáí.

25 Metusela wè òaa do kue'aa5saide (187) guu 5 à Lemeki í. 26 A gbea à kè wè òaa síi5, bao plasai mé kuo (782), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 27 Ké à kà wè òaa síi5 ní baswaa5kwi dosaiio (969), 5 à gá.

28 Lemeki kè wè òaa doe, bao plasai mé kuo (182), 5 à negōe í. 29 A tōkpàné Nōee† à mè: Gbēe bee mé a wá nōse níniwēe zì gbāa pò wále ke Dii lēkae tōlele yáí yá musu. 30 Nōee ia gbea Lemeki kè wè òaa aa5 soosai (595), à né pàleo í lō gōeo ní nōeo. 31 Ké à kà wè òaa aa5 ní baswaa5kwi ní soplao (777), 5 à gá.

32 Nōee wè òaa pla ní basooode (500) guu 5 à Seũ ní Haũo ní Yafetio í.

6

Gbēnazínao òōkpaa

1 Ké gbēnazínao nà dasikùawa mé aale ligua, aale nenōenaio i, 2 5 Lua néo* è gbēnazín nenōepio kēfēũ, 5 aa ní sé ní pōeāwa. 3 Ɔ Dii mè: Ma Nisína ao ku gbēnazínao guu gōōpiiio, asa aa sāsā ní daa yáíe. Wè basoolo mé gōné. 4 Gbé gbāao ku dúnia guu gōo bee ní gōo bee gbeao lō, gōo pò Lua népio gbēnazín nenōeo dō nōeo ũ, mé aa néo írúo. An népio mé negōna pò aa tōbò za káauo ũ.

5 Ké Dii è gbēnazínao yāvāikè zōo dúniau, gōōpii yābēe láasoo 5 aaio ke ado,† 6 5 aa pō yá gbēnazína pò à kè tōlele yá musu. Aà nōse òōkpà, 7 5 à mè: Má gbēnazína pò má kè waa tōlelwae, gbēnazínao ní nōbōo ní pōtaa'onkuawao ní bāo, asa ma pō yá an kea yá musue. 8 Ɔ Dii Nōee wegwà.

Nōeyá

9 Nōee buio yán ke: Nōeeá gbēmaae. Aà gōo aāpi mé taae vío, à tē Luazi. 10 Nōee negōeo í gbēon aa5, Seũ ní Haũo ní Yafetio. 11 Gbēpii òōkpaa Luae, vāikea ní gbāao dúnia pà. 12 Ké Lua dúnia gwa, a è a òōkpà, asa gbēpii zé kolea sēe.

13 Ɔ Lua o Nōee: Má è gbēpii kà kaalea, asa an yáí vāikea ní gbāao lí dúniaa. Má ní kaale sānu ní dúniaoe. 14 Gó'ílēna ke ní lipereeo, ní ke ní a kpeao, ní kōtaa lēwà a guu ní a kpeo. 15 Lá riyō gópi ken ke: A gbāa ao gāsísuu òaa do ní basoooe, a yáasa gāsísuu blakwi, a lesí sō gāsísuu baakwi. 16 Póku gópia, ní gupua to a lé zānguo ní góo gāsísuu do. Ní a lé bō a gbātēeu, ní gópi kpaale lēe aa5 didiakōa.

17 Mapi sō má tó í da dúniaa, ké mà pò pò ían wēnide kú ní guuo kaale pii. Pó pò kú dúnia guuo gaga pii. 18 N beeo ma baa ao kunnō, ní gē gópi guu ní n negōeo ní n nao ní n néo nao. 19 Ní pò wēnide pii se gērúo mēn plapla, ké aa e wāo ku. 20 Bā buio ní nōbō buio ní pōtaa'onkuawa buio pii aa mō n kīi mēn plapla, ké aa e wāo ku. 21 Ble pò wí ble pii sēle kāaa á kūsūa ũ, ápio ní pópío. 22 Ɔ Nōee kè maa, à yá pò Lua oē kè pii.†

* 5:24 Ebe 11.5, Yud 14 † 5:29 Bee mè nōseninia. * 6:2 Seti buio (Daa 4.26). † 6:5 Mat 24.37-39, 1Pie 3.20 ‡ 6:22 Ebe 11.7

7

I daa dúníaa

1 Ɔ Dii ò Nōee: Gè gó guu ní n bēde, asa má è nīme ní maamee tiadeɔ guu. 2 Nò pɔ wí sa'òò se gēò da ní sao soplapla, ní nò pɔ wíli sa'òò se mèn plapla da ní sao. 3 Bā se gēò lɔ da ní sao soplapla, ké an bui e aɔ ku dúníau gupíuu. 4 Asa gɔɔ soplá gbēa má tó lou ma tɔle e gɔɔ bla fáane ní gwaasíno, ké má pɔ wēnide pɔ má kē waa tɔlewa píi.

5 Nōee yá pɔ Dii è kē píi. 6 Gɔɔ pɔ í dà dúníaa, Nōee wē ɔaa áaɔe. 7 A gē gó'ílēna guu ní a néo ní a nao ní a néo naɔ, ké aa e bɔ ípi yáú. 8 Ɔ nò pɔ wí sa'òò ní nò pɔ wíli sa'òò ní bā ní pɔtaa'onkuawao 9 m̀ Nōee kíi gó guu mèn plapla da ní sao lá Lua òēwa. 10 Gɔɔ soplá gbēa í zɔɔpi dúníaa lè. 11 Nōee wē ɔaa áaɔde, a mɔ plaade gɔɔ gēo ní plaode zí, ɔ ísi pɔ kú tɔle zíe níbɔnaɔ pùna píi, mé loupɔɔ fí. 12 Lou má e gɔɔ bla fáane ní gwaasíno.

13 Zíbeezi Nōee gē gó guu ní a néo Seú ní Haúo ní Yafetio ní a nao ní a néo naɔ gbēn áaɔ,* 14 ní s̀anɔbɔ píi ní buiwa ní pɔtuoo píi ní buiwa ní pɔtaa'onkuawao píi ní buiwa ní pɔ vaaɔ píi ní buiwa, bā ní pɔ gásladeɔ píi. 15 Pɔ pɔ í weɔ m̀ Nōee kíi gó guu bui ní buio mèn plapla. 16 Pɔ wēnide bui píi gē da ní sao lá Lua díleēwa. Ɔ Dii gbatárlé.

17 Lou má e gɔɔ bla. Ké í lé káfi, ɔ à gó sè fēleò tɔle. 18 I fēle à káfi maamaa, à dà tɔle, ɔ gópi da ía. 19 I káfi à dà tɔle náai, à kù gbēsisi lésí pɔ kú dúníauɔla mís. 20 I fēle kù gbēsísípíla e gásisuu gēo. 21 Pɔ wēnide pɔ í táa'o tɔlewaɔ gága píi, bā ní pɔtuoo ní s̀anɔbɔ ní pɔtaa'onkuawao ní gbēnazínaɔ píi. 22 Pɔ pɔ í we mé a ku sísiá gága píi. 23 Pɔ wēnide pɔ kú sísiá mīde píi. Gbēnazínaɔ ní nòbɔ ní pɔtaa'onkuawao ní bā mīde dúníaa guu. Nōee mé b̀ adó ní pɔ pɔ kuaàno gó guu.† 24 Ɔ í daa dúníaa máa e gɔɔ basoplakwi.

8

I goa dúníaa

1 Nōee ní s̀anɔbɔ ní pɔtuoo pɔ kuaàno gó guu píi yá d̀ Luagu. Ké à íanapè tɔlewa, ɔ í ná baawa. 2 Ísi pɔ kú tɔle zíe níbɔnaɔ ní loupɔɔfao táta, ɔ lou kē. 3 Ipi lé ba busebuse, ále lao e gɔɔ basoplakwi. 4 Mɔ soplade gɔɔ gēo ní plaode zí, gópi dí gbēsisi pɔ wí me Alalatawa. 5 Ipi lé lao e mɔ kwídeu. Mɔ kwídepi gɔɔ séia zí gbēsisi misonaɔ b̀.

6 Gɔɔ bla gbēa Nōee gó fenenti pɔ á b̀ wē, 7 ɔ à gbagbaa gbàe. Ále vua, í gē le, ío su la, e í gē b̀ tɔlewa. 8 A felena gbàe lɔ, ké à e d̀ tó í lào tɔlewa. 9 Ké felenapi í pékíi eo, ɔ à èa súwà gó guu, asa í daa dúníaa píie. Nōee ɔb̀ à kù à gēò gó guu. 10 A kámabò e gɔɔ soplá, ɔ à èa felena gbàe lɔ. 11 Felenapi èa súwà oosi, à kùla káso kpaá a lézi. Ɔ Nōee d̀ ké í lào tɔlewa. 12 A kámabò gɔɔ soplá lɔ, ɔ à èa felenapi gbàe, í èa súwà lɔo. 13 Nōee wē ɔaa áaɔ ní mēndooe, a mɔ séia gɔɔ séia zí, í b̀ tɔlewa, ɔ à gópi musu gó. Ké à gugwà, a è í làa tɔlewa. 14 A mɔ plaade gɔɔ baaso ní plaode zí tɔle giigága.

15 Ɔ Lua yá'ò Nōee à mè: 16 Bɔ gó guu ní n nao ní n negēo ní n néo naɔ. 17 Pɔ wēnide pɔ kunnɔ bɔle píi, bā ní nòbɔ ní pɔtaa'onkuawao píi, aa fáaa tɔle, aaio ne'i, aaio káfi dúníaa guu. 18 Ɔ Nōee b̀ ní a néo ní a nao ní a néo naɔ. 19 Nòbɔ píi ní pɔtaa'onkuawao píi ní bā píi ní pɔ pɔ í táa'o tɔlewaɔ píi, aa b̀le gó guu bui ní buio.

20 Ɔ Nōee Dii gbagbakli b̀. A nòbɔ ní bā pɔ wí sa'òò kù, ɔ à sa pɔ wí a pɔ káteu à téku óowà. 21 Ké Dii a gímá, à kē na, ɔ à láasookè à mè: Má ea láaizi tɔlewa gbēnazína yáí lɔo, asa gbēnazína láasoo ío vái za aa èwaasogɔe. Má ea pɔ wēnide kaale lá má kēwa lɔo. 22 E dúníaa gē à kuò pɔt̃a ní p̀kekeao, íana ní guwáao, buzíe ní saeo, fáane ní gwaasíno, a kee a mīdeo.

9

Lua baa kua ní Nōee

1 Ɔ Lua báaadà Nōeeu ní aa néo, a òné: Aɔ ne'i àò káfi, í dúníaa pa.* 2 Nòbɔ ní bā ní pɔtaa'onkuawao ní kpɔɔ píi aao á vía ví. Ma ní naé á ɔle.† 3 Pɔ pɔ í táa'o píi aao de á pɔblea ú.‡ Ma ní kpáwá píie, lá ma ble pɔ í bɔle tɔlewaɔ kpáwá yáawa.§ 4 Ama ásulí nò pɔ wí a kòlokpao soo, asa a au mé a wēni ú.* 5 Má á au pɔ de á wēni ú t̃sié. Tó nò gbēdè, ge tó gbé a gbédee dè, má á au t̃sié. Má t̃si gbé pɔ a gbédee dēwa.† 6 Tó gbé gbēdè, wali ade de, asa ma gbēnazína kē ma taa úe.‡ 7 Aɔ ne'i àò káfi, í lí dúníaa, í kú.

* 7:13 2Pic.2.5 † 7:23 2Pic.3.6 * 9:1 Daa.1.28 † 9:2 Zaa.3.7 ‡ 9:3 1Tim.4.3-4 § 9:3 Daa.1.29 * 9:4 Zin.15.20 † 9:5 Baa.20.13 ‡ 9:6 Daa.1.26

⁸ Lua yā'ò Nōee: ní aà nēò ɓ à mè: ⁹ Ma bàa aɔ kúánɔ ní á buiɛ, ¹⁰ ní pɔ wēnide pɔ kúánɔ aa bɔ gó guuɔ pii, bāɔ ní pɔtuuɔ ní sɛánɔɔɔ ní pɔ pɔ kú kú tɔɔlɛwaa pii. ¹¹ Ma bàa aɔ kúánɔɛ. Má pɔ wēnideɔ mide pii ní í daa dúniaaɔ ɓo. I a da dúniala à kaale ɓo. ¹² ɔ Lua ɛa mè: Ma bàa aɔ kúánɔ ní pɔ wēnide pɔ kúánɔɔ e gɔɔpiiɛ. A seelan ke: ¹³ Má a nàali ɓo louwa ma bàa kua ní dúniaa seela ũ. ¹⁴ Tó má tò lou sisi mé nàali bɔwà, ¹⁵ lá ma bàa kúánɔ ní pɔ wēnide bui piiɔ, a yá ali dɔmague. Má tó í zɔɔkú à pɔ wēnide kaale pii ɓo. ¹⁶ Tó ma nàali è louwa, ma bàa kua ní pɔ wēnide bui piiɔ e gɔɔpii yá ali dɔmague. ¹⁷ ɔ Lua ò Nōee: Ma bàa kua ní pɔ wēnide pɔ kú dúnia guu piiɔ seelan we.

Nōee néɔ

¹⁸ Nōee né pɔ aa bɔlɛ gó guuɔ tɔn ke: Seũ, Haũ, Yafeti. Haũ mé Kanaa de'ia ũ. ¹⁹ Nōee néɔn we gbɛɔn aaɔ. An buiɔ mé kpále dúnia guu pii.

²⁰ Nōeeá sɛwanaɛ, ɔ à vɛɛbu kè. ²¹ Ké à vɛmí à kà, ɔ aà pɔɔ piliwá a kpéu. ²² Ké Kanaa de'ia Haũ ní mae puizi è, à bɔ gɛ ò Seũɛ ní Yafetio. ²³ ɔ Seũ ní Yafetio ulada sè wa kà ní gǎu ní pla, aa tǎa'ò ní kpɛo, an aɛ dɔa gupále oi ké aasu ní mae puizi eo yáí, aa gè ní mae puizi ùlɛò. ²⁴ Ké Nōee vɛɛ wɛwá à vù, a má lá a né gbɛzǎ kɛɛ, ²⁵ ɔ à mè:

Kanaa * a gɔ láaipo ũɛ,
 ɔmɛ aɔ a gbɛɔ zɔnkɛsána ũ.
²⁶ ɔ à mè:

Wà Dii Seũ† Lua sáaukpa,
 Kanaa buiɔ aaɔ de Seũ buiɔ zɔɔ ũɛ.

²⁷ Lua káfiakɛ Yafetiɛ, †
 Yafeti buiɔ bɛkpa ní Seũ buiɔ,
 Kanaa buiɔ aaɔ de Yafeti buiɔ zɔɔ ũɛ.

²⁸ I daa dúniaa gbɛa Nōee kè wè ɔaa do ní basoplakwio (350). ²⁹ A kè wè ɔaa síiɔ ní basoplakwioɛ (950), ɔ à gá.

10

Nōee buiɔ

(1Lad 1.5-23)

¹ Nōee nɛgɔɔ Seũ ní Haũo ní Yafetio ní n nɛgɔɔ pɔ aa í í daa dúniaa gbɛaɔ yán ke: ² Yafeti nɛgɔɔ tɔn ke: Gomeɛ, Magɔgu, Mɛde, Gelesi, Tubali, Mɛseki ní Tilasio. ³ Gomeɛ nɛgɔɔ tɔn ke: Asenazi, Lifa, Tɔgaama. ⁴ Gelesi nɛgɔɔ tɔn ke: Elisa, Taasisi, Sipi, Lodani. ⁵ Buiɔpɔ mé lígua ísiageɛwa, aa kɔkpaalè búsu ní búsuɔ, bui ní buio daɛdaɛ, baade ní a buiyáɔ.

⁶ Haũ nɛgɔɔ tɔn ke: Etiopi, Egipi, Libii, Kanaa. ⁷ Etiopi nɛgɔɔ tɔn ke: Saba, Avila, Sabata, Laama ní Sabatekáo. Laama nɛgɔɔn Seba ní Dedáo ũ. ⁸ Niulodiá Etiopi buiɛ ɓo. ɔmɛ dúnia nɛgɔn tɔde sɛía ũ. ⁹ A de Diiɛ toensa ũ. A yáí tò wí mɛ: Lán Niulodi de toensa ũ Diiɛwa. ¹⁰ Babiloni búsu pɔ à kiblɛwá káau mɛɛwiaoɔn Babeli ní Elɛkio ní Akadio ní Kalenɔo. ¹¹ ɔa we à gè Asili búsuu, ɔ à Niniva kále ní Leobotio ní Kalao ¹² ní Lesɛ pɔ kú Niniva zǎnguo ní Kala pɔ de mɛɛwia zɔɔ ũo.

¹³ Egipi buiɔn ke: Ludi buiɔ, Anaũ buiɔ, Leaba buiɔ, Nafetu buiɔ, ¹⁴ Patusi buiɔ, Kasulu buiɔ, Keleti bui pɔ Filitɛɔ bɔ ní guuɔ.

¹⁵ Kanaa nɛgɔɛ sɛía Sidɔ buiɔn ke: Iti buiɔ, ¹⁶ Yebusi buiɔ, Amɔle buiɔ, Giigasi buiɔ, ¹⁷ Ivi buiɔ, Aaka buiɔ, Simi buiɔ, ¹⁸ Aavadi buiɔ, Zemali buiɔ, Amata buiɔ. Kanaa buiɔpɔ lígua gbɛzǎɛ, ¹⁹ an búsu zɛlen ke: ɔa za Sidɔ gea Gelaa pɔ kú Gaza sae e Sɔdɔ ní Gɔmɔɔo ní Ademao ní Zeboiũ pɔ kú Lasa saeo. ²⁰ Haũ nɛgɔɔn we bui ní buio, búsu ní búsuɔ daɛdaɛ, baade ní a buiyáɔ.

²¹ Yafeti dáuna Seũ buikè ɓo. ɔmɛ Ebelu buiɔ dezi káau ũ. ²² Seũ nɛgɔɔ tɔn ke: Elaũ, Asili, Aapasa, Ludi, Alaũ. ²³ Alaũ nɛgɔɔ tɔn ke: Uzu, Hulu, Getɛɛ, Mɛseki. ²⁴ Aapasa mé Sela í, ɔ Sela Ebelu í. ²⁵ Ebelu nɛgɔɔ í pla. Ado tɔn Pelegi, * asa aà gɔɔ ɔ wà kèkɔwa dúnia guu. Aà dáuna tɔn Yotá. ²⁶ Yotá nɛgɔɔ tɔn ke: Alemɔda, Selefí, Azemave, Yela. ²⁷ Adolau, Uzali, Dikala, ²⁸ Obali, Abimaɛ, Seba, ²⁹ Ofii, Avila, Yobaba. Yotá nɛgɔɔn we pii. ³⁰ ɔa Mɛsa gea Sefaa ní gbɛsísí pɔ kú gukpe oio mé ní búsu ũ. ³¹ Seũ nɛgɔɔn we pii bui ní buio, búsu ní búsuɔ daɛdaɛ, baade ní a buiyáɔ.

³² Nōee nɛgɔɔ buiɔn we daɛdaɛ búsu ní búsuɔ. An kíi dúnia bui pii bɔu, aa lígua í daa dúniaa gbɛa.

§ 9:11 Isa 54.9 * 9:25 Bee mè mísiilena. † 9:26 Bee mè tɔ. ‡ 9:27 Bee mè káfiá. * 10:25 Bee mè kɛaa.

11

Babeli kpɛdidiakɔa

¹ Dúnia guu yáa pii bui m̀endoε, yá dou wí o. ² Lá gbéε lé s̀kiiƙpakpa gukpe oi, ké aa ká Babiloni búsu gusalalau, 5 aa z̀l̄le we. ³ Aa òk̄s̄ε: Wà ge wà bilikibɔ, wí kpasa maamaa. Biliki mé ní gbe ũ, k̄ɔtaa mé ní símaa ũ. ⁴ Ɔ aa mè: Wà m̄εw̄ia kále wà kpɛdidiakɔa bo, a misona z̄s̄ luabewa. Wà wázia tɔbɔ, ké wásu ḡs̄ gbándodo dúnia guuo yáí.

⁵ Ɔ Dii pila à m̄εwiapi gwà ní kpé lesi p̄s̄ gb̄nazinao b̄o. ⁶ Ɔ à mè: Apii an bui douε, yá dou aai o, 5 yá p̄s̄ aa b̄òdn̄ laa? Yá p̄s̄ aa à laasookè, tiasa aa k̄εε, p̄εε a kpáné a guu bo. ⁷ Wà pila gé we wà ní yá yáalené, ké aasu k̄s̄ yáma bo. ⁸ Ɔ Dii ní fáaa we gbándodo dúnia guu pii, 5 aa ní m̄εw̄ia kálea t̄o. ⁹ Ayámeto wà t̄okpá wélep̄ie Babeli, * asa wek̄i 5 Dii t̄o dúnia bui pii yá b̄u. Za wek̄i à ní fáaa dúnia guu pii.

S̄εŭ ní Telao bui (1Lad 1.24-27)

¹⁰ S̄εŭ bui yán ke: S̄εŭ wè bas̄ode guu 5 à Aapasa í í daa dúniaa gb̄ea wè pla. ¹¹ A gb̄ea à kè wè òaa pla ní bas̄oo, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

¹² Aapasa wè bla s̄osaide guu 5 à Sela í. ¹³ A gb̄ea à kè wè òaa pla ní àāso, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

¹⁴ Sela wè baakwide guu 5 à Ebelu í. ¹⁵ A gb̄ea à kè wè òaa pla ní àāso, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

¹⁶ Ebelu wè baakwi ní síis̄ode guu 5 à Pelegi í. ¹⁷ A gb̄ea à kè wè òaa pla ní baakwio, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

¹⁸ Pelegi wè baakwide guu 5 à Leu í. ¹⁹ A gb̄ea à kè wè òaa do ní k̄εokwio, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

²⁰ Leu wè baakwi ní plaode guu 5 à Selugi í. ²¹ A gb̄ea à kè wè òaa do ní s̄opla, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

²² Selugi wè baakwide guu 5 à Nak̄ōo í. ²³ A gb̄ea à kè wè òaa do, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

²⁴ Nak̄ōo wè baakwi dosaide guu 5 à Tela í. ²⁵ A gb̄ea à kè wè bas̄oo m̀endosai, à né p̄aleo í bo ḡs̄εo ní n̄εε.

²⁶ Tela wè b̄aāskwide guu 5 à Ablau ní Nak̄ōo ní Halanao í.

²⁷ Tela bui yán ke: Tela Ablau ní Nak̄ōo ní Halanao í, 5 Halana Lotu í. ²⁸ Halana gá a mae Tela wáa Uluε, Babiloni búsuu, gu p̄s̄ wà aá íu. ²⁹ Ablau ní Nak̄ōo n̄s̄ε. Ablau na t̄n̄ Salai, Nak̄ōo na s̄5̄n̄ Halana né Milika ũ. Halanapi mé Isika í bo. ³⁰ Salaiá f̄iε, í n̄ε'io.

³¹ Ɔ Tela a né Ablau ní a t̄òuna Lotuo ní Ablau na Salai s̄ε b̄òl̄εr̄n̄o Ulu, Babiloni búsuu, aale gé Kanaa búsuu. Ké aa ká Halana, aa z̀l̄le we. ³² Tela wè òaa do ní s̄oode guu 5 à gá Halana.

12

Dii oa Ablauε aà bɔ a búsuu

¹ Dii ò Ablauε: B̄o n̄ búsuu n̄ bui guu n̄ mae be, ní gé búsu p̄s̄ má òb̄n̄εu.*

² Má t̄o n̄ bui dasik̄u.

Má b̄aaadangu, mí n̄ t̄b̄o,

n̄ k̄i 5 wáli εf̄ai eu.

³ Má b̄aaada gb̄é p̄s̄ aa samaa'on̄εōgu,

mí gb̄é p̄s̄ aa savai'on̄εō ká.

Dúnia bui pii a εf̄ai e n̄ sabai.†

⁴ Ɔ Ablau dázeu lá Dii óewa. Lotu ḡeaān̄o. Aà wè bas̄īs̄ s̄osaideu 5 à b̄ò Halana ⁵ ní a na Salai ní a w̄i né Lotuo ní ní aizeε p̄s̄ aa w̄i ní gb̄é p̄s̄ aa è Halanao. Maa aa b̄ò Halana aa dà Kanaa z̄éu.

Ké aa ká we, ⁶ aa p̄a búsupia e aa ká M̄ole gb̄éneli k̄i Sik̄εŭ. Kanaa ku búsupiu ḡo bee. ⁷ Ɔ Dii b̄ò m̄ò Ablauwa à mè: Má búsuε bee kpa n̄ bui w̄ae.‡ Ɔ à Diipi gb̄agbak̄i kè we. ⁸ Ké à f̄εle we, à mip̄é gb̄és̄īs̄i p̄s̄ kú Beteli gukpeowa, 5 à b̄ookpá we, Beteli ku be'ae oi, Ai ku gukpe oi. A Dii gb̄agbak̄i b̄ò we bo, 5 à aá sisi. ⁹ Ɔ à dázeu bo, à mip̄é Negevewa.

¹⁰ Ké imina ká búsupiu, 5 Ablau ḡé ḡōplakei Egipi, asa iminapi kè z̄aie. ¹¹ Ké à ká k̄ai ní Egipio, a ò a nae: Má d̄s̄ n̄anan n̄ ũ. ¹² Tó Egipi n̄ e, aa m̄ε ma nan n̄ ũ, aa ma deε, aai n̄ t̄o.

¹³ Oné ma daen̄S̄ n̄ ũ, ké wà e ma k̄u ɔplapla n̄ yáí. Lá n̄ȳs̄ ma misin we. ¹⁴ Ké aa ká Egipi, Egipi è n̄εpi maa kè z̄ai. ¹⁵ Ké Egipi k̄i Falāōo íwaa à è, aa aá maabòè, 5 wà aá s̄é ḡè ò Falāōo

* **11:9** Bee mè yaale. Zia 16.19, 17.5, 18.2 † **12:1** Zin 7.2-3, Ebe 11.8 ‡ **12:3** Zin 3.25, Gal 3.8 † **12:7** Daa 13.15, 15.18, 17.8, Zin 7.5, Gal 3.16 § **12:13** Daa 20.2, 26.7

a be. ¹⁶ Ɔ à Ablau yaaekè maamaa aa yáí, à são kpawà ní zuo ní zaa'lnao ní zog̃ɛo ní zɔnɔɔo ní yiongo. ¹⁷ Ɔ Dii gyá pásɔ kà Falaɔɔgu ní a bedeo Ablau napi yáí. ¹⁸ Ɔ Falaɔ Ablau sísi a òè: Bó yá ní kèmeè màai? Býáí ní oimèe n naeo ní? ¹⁹ Akèa n mè n dæe, ɔ ma aà sè nò úí? N nò kè! N n pò se taò. ²⁰ Falaɔ yá'ò a gbèɔne Ablau yá musu, ɔ aa gè zèè ní a nao ní a àizeeɔ pii.

13

Ablau kèakɔwa ní Lɔtu

¹ Ɔ Ablau bò Egipi à sù Negeve ní a nao ní a àizeeɔ pii ní Lɔtu. ² Ablau á òde, a pɔtuoo ví dasi ní ánusuo ní vuao. ³ Boa Negeve à s̃k̃iikpákpa e à gè kàò Beteli, gu pò à bòokpàu káau Beteli zànguo ní Aio, ⁴ gu pò à sa'ok̃i bòu yáa. Ɔ à Dii sísi we.

⁵ Lɔtu ɔ be ní Ablau sãnu. A são ní zuo ní zwãakpɛo ví s̃. ⁶ An pɔtuoo dasi, gupi s̃e i mómá ñpiio. A yáí aa f̃ wão ku sãnu ɔo. ⁷ Ɔ lekpa gè Ablau pòdãnao ní Lɔtu pòdãnao guu. Zibeez̃ s̃ Kanaao ní Pelizio ku búsupi. ⁸ Ɔ Ablau ò Lɔtu: A maa lekpa aò kú wá zànguoo, ge ma pòdãnao ní n pòdãnao zànguoo, asa wá dae doúe. ⁹ Bùsu gwa da n ae pii. Wá k̃eaa. Tó n ge ɔzei, mí gé ɔplai. Tó n ge ɔplai s̃, mí gé ɔzei. ¹⁰ Ké Lɔtu gugwá, a è Yuud̃e guzule pii m̃s̃e ví maamae. E Dii à gè Sòd̃u ní Góm̃ɔo kaalei, guzul̃epi de lán Dii luwa, * lán Egipi búsuwa, e à gè pè Zoaa. ¹¹ Ɔ Lɔtu Yuud̃e guzule s̃e pii. Aa k̃ek̃ɔwa, ɔ Lɔtu dàzeu gukpe oi. ¹² Ablau g̃ Kanaa búsuu, mé Lɔtu ku Yuud̃e guzule w̃e zànguo. A bòokpà Sòd̃u sae. ¹³ Sòd̃u òde ɔ s̃e aa váie, duunken saon ní ú Diie.

¹⁴ Lɔtu taa gbea Dii ò Ablau: Gu pò ní zeu, weɛe ñ gubãntoo ní geom̃id̃k̃io ní gukpeo ní be'aeo gwa. ¹⁵ Tòle pò ní èe pii, má n gbae, ɔ de mpi ní n buio pò ú e goɔpii. ¹⁶ Má tó n buio dasikú lán búsu'úfãawa. Tó gb̃e a f̃ búsu'úfãa nao, a f̃ n buio nao s̃e. ¹⁷ F̃e bebebebe búsupi guu, ní a gbãa ní a yãasao gwa, asa má n gbae. ¹⁸ Ablau f̃e gè bòokpà Mamale gb̃eneli pò kú Hebl̃o k̃i, ɔ à Dii gbagbak̃i bò we.

14

Ablau Lɔtu suabaa

¹ Ziewa Babiloni búsu kí Amafeli ní Elasa búsu kí Aliokio ní Elaú búsu kí Ked̃laomeeɔo ní Goiú búsu kí Tidalio ² aale z̃ka ní Sòd̃u kí Belao ní Góm̃ɔo kí Biisao ní Adema kí Sinabio ní Zeboiú kí Semeb̃eoo ní Bela pò wí me tia Zoaa k̃iao. ³ K̃ia gb̃eɔñ soopio k̃s̃ k̃aa pii Sidiú guzule. Om̃e Isida Wiside ú tia. ⁴ Aaò falub̃o Ked̃laomeeɔe à kà w̃e kuepla. A w̃e kue'aaòde ɔ aa g̃i boiè. ⁵ A w̃e g̃eò m̃end̃osaide ɔ Ked̃laomeeɔe ní k̃ia pò kuaañoò m̃ò. Ɔ aa z̃iblè Lefaiowa Asalo Kaanaiú. Aa z̃iblè Zuziowa Haú. Aa z̃iblè Em̃iowa Save Kiliat̃iú. ⁶ Aa z̃iblè Oliowa an gb̃es̃i pò wí me Seiwa e à gè pè Elipalana guwaiwaiwa. ⁷ Ɔ aa èa sù Misipa nibonai, ɔ wí me tia Kad̃esi. Aa z̃iblè Amalek̃i búsuwa pii ní Amole bui pò kú Asas̃ Tamaaowa ɔ.

⁸ Ɔ Sòd̃u k̃ia ní Góm̃ɔo k̃iao ní Adema k̃iao ní Zeboiú k̃iao ní Bela pò wí me tia Zoaa k̃iao f̃e gè z̃ik̃aírño Sidiú guzule. ⁹ Aale z̃ika ní Elaú búsu k̃iao ní Goiú búsu k̃iao ní Babiloni búsu k̃iao ní Elasa búsu k̃iao. K̃ia gb̃eɔñ sĩĩp̃io lé z̃ika ní k̃ia gb̃eɔñ sooo. ¹⁰ Sidiú guzule k̃otaa e ví dasi. Ké Sòd̃u k̃ia ní Góm̃ɔo k̃iao lé baale, ɔ aa kwè a guu, ɔ an gb̃é k̃iniò baalè gè gus̃ĩs̃ideu. ¹¹ Z̃iblenao Sòd̃u ní Góm̃ɔo àizeeɔo ní ní pòbleao s̃e pii aa taò. ¹² A m̃ò lé Ablau víi né Lɔtu ku Sòd̃u, ɔ aa aà kú wá taò ní aà àizeeɔo ɔ.

¹³ Ɔ gb̃é pò pílimá ge ò Ebelu bui Ablau Mamale gb̃eneli k̃i. Mamale ní a dáunaò Esik̃o ní Aneoo Amole buioe, an lé dou ní Ablau. ¹⁴ Ké Ablau má wá a dae kú wá taò, ɔ à a be z̃ig̃o s̃e gb̃eɔñ baà do ní basoolo plasaio (318), à p̃e k̃iap̃iòzi, ɔ à ní lé Dá. ¹⁵ Ɔ à a gb̃é k̃paalè, ɔ aa síngu gwãas̃ina. Aa z̃iblè má aa p̃emá e Hoba, Damasi gubãntoo oi. ¹⁶ A èa sù ní àizeepiò pii ní a víi né Lɔtu ní aà àizeeɔo. A sù ní ñeɔo ní gb̃ep̃ale ɔ.

¹⁷ Ké Ablau z̃iblè Ked̃laomeeɔwa ní k̃ia pò kuaañoò, àle su, ɔ Sòd̃u kí bò dáaaale Save guzule pò wí me tia K̃ia Guzule. ¹⁸ Ɔ Salema kí Mekizede* m̃ò ní p̃eoo ní ṽeoo. Aa piá Lua Musude gb̃agbanae. ¹⁹ Ɔ à samaa'ò Ablau e à mè:

Lua Musude musu ní z̃ileo Kena báaada Ablau gu.

²⁰ Wá Lua Musude sáaukpa!

A n ibeoo ñane n ɔzi.

Ɔ Ablau pò p̃ a èo kwide kpawá pii. ²¹ Sòd̃u k̃ia ò Ablau: Ma gb̃é k̃paa, ño àizee k̃ia n pò ú. ²² Ɔ Ablau òè: Má sí ní Dii Lua Musude musu ní z̃ileo Kena, ²³ má n p̃e seoo, baa kyale ñiba, ké ñsu o ñime ní tò ma ke òde úo yáí. ²⁴ Má p̃e seoo, sema pò p̃ ma gb̃é blè báasio. Ama Aneoo ní Esik̃o ní Mamale pò aa g̃emaño, to aa ní baa sé.

* 13:10 Daa 2.10 * 14:18 Sot̃ 110.4, Ebe 7.1-10

15

Lua bàa kua ní Ablauo

¹ Bee gbɛa Dii yá'ò Ablauē wé'pungu'ea guu à mè: Ablau! Nsu to vɛa n kũo.

Mámɛ má n sɛngbao ũ,
n ase a aɔ zɔɔ maamaaɛ.

² Ǿ Ablau mè: Dii Lua, bɔ ríyɔ ma gbai? Má né vɛo. Damasi gbé Eliezɛɛ mé aɔ de ma be túbiblena ũ. ³ Lá ní ma gba néo, ma be zikenapi mé aɔ de ma túbiblena ũ. ⁴ Ǿ Dii òè: Aápi mé aɔ de n túbiblena ũo. Né pɔ a bɔ n pleu mé aɔ de n túbiblena ũ. ⁵ Ǿ à bàaanɔ bàasi à mè: Musu gwa n saanao nao, tó ríyɔ fí. Beewa ɔ n buio aao dasi. ⁶ A Dii náaiké, ɔ Dii tò yá bàaanɔ na a náai pɔ a kè yáí. ⁷ A òè ɔ: Mámɛmaa Dii, mámɛ ma n bɔ Ulu, Babiloni busuu, ké mà búsuɛ bee kpama yáí. ⁸ Ǿ Ablau mè: Dii Lua, kpelewa máo dɛ ké aɔ de ma pɔ ũi? ⁹ A wèwà à mè: Zununu wè àaɔ sé n blea wè àaɔo ní sása wè àaɔo ní felentēnao ní felenguuluo. ¹⁰ Ǿ à pópɔ sè píi à ní paapaa à ní goaa, ɔ à ní kále à ní aedbɔkɔwa, áma i báa paapaa. ¹¹ Ké yāamusuɔ mɔ pèpè nɔɔɔɔwa, ɔ Ablau ní yá.

¹² Ké íatē lé gē kpéu, izɔɔ dà Ablaua, ɔ gusia zɔɔ pɔ tò vɛa aà kũ kuaála. ¹³ Ǿ Dii òè: Nyɔ dɔ ké n buio aao de nibɔ ũ búsu pɔ de ní pɔ ũo guu, aaiɔ zɔble we, wiɔ íadamá e wè bàaa pla. ¹⁴ Ama má yákpalekɛ ní bui pɔ aale zɔblenɛɔ, n buio aai bɔle ní àizɛɛ zɔɔo. ¹⁵ Mpi sɔ ríyɔ aafia e n gɛ n zikúò, ní gbasa ta n dezi kii, wi n vɛ. ¹⁶ N sɔkpaeɔ mé aa ea su la, asa Amɔleɔ duuna i pa yāao.

¹⁷ Ké íatē gè kpéu, gu sí, ɔ Ablau è kina pɔ lé súdeleɔ ní tévuo* lé gē nɔɔ pɔ á pàapaapiɔ zānguo. ¹⁸ Zibeezi Dii mè a bàa aɔ kú ní Ablauo à mè: Má búsuɛ bee kpa n buiwae za Egipi zé swai e swa zɔɔ pɔ wí mɛ Uflatai, ¹⁹ búsu pɔ Keniɔ kuu ní Kenaziɔ ní Kamoniɔ ²⁰ ní Itio ní Peliziɔ ní Lefaiɔ ²¹ ní Amɔleɔ ní Kanaaɔ ní Giigasiɔ ní Yebusiɔ.

16

Hagaa ní a né Isimaelao

¹ Ablau na Salai i ne'io. A zɔnɔɔ vɛ Egipi gbé ũ, wí mɛ Hagaa. ² Ǿ Salai ò Ablauē: Lá Dii ma ke fii ũe, wúle ní ma zɔnɔɔo. Má gí néo ei aà sabaia? Ǿ Ablau Salai yāmá. ³ Ablau wè kwi kea Kanaa búsuu gbɛa ɔ Salai a zɔ Hagaa kpàwà nɔ ũ. ⁴ Ablau wúleaànɔ, ɔ à nɔsí. Ké a è á nɔsia, à òè a diiwa. ⁵ Ǿ Salai ò Ablauē: Tāae pɔ wa kèmeɛ gɔ n yá ũe. Ma a zɔ kpàma. Ké a è á nɔsia, ɔ ɔ dɛa. Mpi ní mapio, Dii mé a yágɔgɔwɛɛ. ⁶ Ǿ Ablau wèwà à mè: N zɔ ku n pɔ ũe. Kèè lá ní yeiwa. Ké Salai íadàwà, ɔ à bàalèè.

⁷ Dii Malaika aà è nibona kii gbáau, nibonapi ku Sulu zé saeɛ. ⁸ Ǿ à aà là à mè: Salai zɔnɔɔ Hagaa, n bɔ má ní? Nle gé má ní? Ǿ a wèwà à mè: Mále bàale ma dii Salaieɛ. ⁹ Ǿ Dii Malaika òè: Ea ta n diipiwa, nɔ misiiɛè.

¹⁰ Má n bui káfi

aao dasi, wa fí ní lé dɔo.

¹¹ N nɔsia, ríyɔ ne'i gɛɛ ũ,

ní tɔkpàè Isimaela,*

asa Dii n yāmà n taasikea guu.

¹² Aɔ de lán sèa zàa'ínawa,

a íbeɛɛ ní gbépiio,

gbépii i íbeɛɛeaànɔ sɔ.

Aɔ ku kɔ yáí ní a gbépiɔ gbèeoo.

¹³ Ǿ Hagaa mè: Lakii ma wesi Lua pɔ í ma ele. Ǿ à tɔkpà Dii pɔ yá'òɛɛ Luapɔima'e. ¹⁴ Ayámɛto wà tɔkpà bɔpiɛ Luabèpɔima'elɔo. A ku Kadasi ní Beledio zānguoɛ.

¹⁵ Hagaa negɛɛ í ní Ablauo, ɔ Ablau tɔkpàè Isimaela. ¹⁶ Gɔɔ pɔ Hagaa Isimaela í, Ablau wè basiiɔsɔo ní mēndooɛ.

17

Lua tɔzɔyá dilea Ablauē

¹ Ké Ablau kà wè basɔo mēndosai, Dii bɔ mɔwà à mè: Mámɛmaa Lua Gbāapiide. Temazi, nɔ ku táaesai. ² Ma bàakuannɔ aɔ gɛɛ, mí n bui káfiɛ maamaa. ³ Ablau wúle a gbɛɛu Lua ae,

* 15:5 Lom 4.18, Ebe 11.12 † 15:6 Lom 4.3, Gal 3.6, Zaa 2.23 ‡ 15:13 Bɔa 1.1-14, Zin 7.6 § 15:14 Bɔa 12.40-41, Zin 7.7 * 15:17 Bɔa 3.2, 13.21, 19.18 * 16:11 Bee mè Lua í yāma. † 16:15 Gal 4.22

5 Lua òè: 4 Lá ma bàa kunnò, n̄ȳs̄ ḡs̄ bui dasiò dezi ù. 5 Wàli on̄e Ablaū lo, sema Ablahaū,* asa má n ke buiò dezi ùe.† 6 Má tó n bui dasikū, buiò ní kíaō b̄o n kíie. 7 Ma bàa aò kunnò ní n buiò e ḡōpiie.‡ 8 Má de n Lua ù ní n buiò n kpe. 8 Má Kanaa búsu p̄s̄ ní kú a guu nibò ù kpama pii ní n buiò n kpe, ké aaō v̄i ḡōpii, m̄iò de ní Lua ù.

9 Lua èa ò Ablahaūe: Mpi ní n buiò, àò ma bàakuaáño yá k̄ta e á buiwa. 10 Mpi ní n buiò, yá p̄s̄ mále dileé àò k̄tan ke: Sema á ḡs̄e pii lí t̄z̄s̄. 11 A t̄z̄s̄ ma bàakuaáño seela ù.§ 12 Sema n bui neḡs̄eò lí t̄z̄s̄ an ḡō swaās̄de z̄i e an buiwa, né p̄s̄ wà ní í n beò ní z̄o p̄s̄ wa lù buipálewaō pii. 13 Wà aà í n ben nò, wa lù z̄o ùn nò, sema aà t̄z̄s̄. Bee iò de ma bàakuaáño ḡōpii seela ù á òewa. 14 Sema alí gyaf̄ōde b̄o á guu, asa gb̄é p̄s̄ í t̄z̄s̄o í ma bàakuaáño yádae.

15 ¶ Lua èa ò Ablahaūe: Nsuli o n nae Salai lo, n̄lii oè sa Sala.* 16 Má báaadaāgu, mí tó aà ne'í ḡs̄e ù, í ḡs̄ buiò dazi ù. Búsu kíaō b̄o aà kíie. 17 ¶ Ablahaū w̄le a gb̄ēu Lua ae, á yáal̄b̄ a ò a n̄s̄e guu: Gb̄é p̄s̄ kà w̄e bas̄o a ne'ie? Lá Sala kà w̄e bas̄iisk̄wi, a ne'ie? 18 ¶ à èa ò Luac: Sue! Nȳs̄ Isimaela gwa. 19 Lua mè: Sana guu n na Sala a ne'í ḡs̄e ù, ní t̄okpaè Izaaki.† Ma bàa aò kuaáño ní aà buiò e ḡōpiie. 20 Isimaela yá musu, ma n yámà. Má báaadaāgu, a ne'í, í káfi maamaa. A neḡs̄eò í gb̄ēon̄ kuepla, mé aa ḡs̄ kíaō ù, aà bui í dasikū. 21 N beeo ma bàakuanno a ḡ Izaakie. Zii maa'í 5 Sala a b̄o á. 22 Ké Lua yá'ò Ablahaūe a láa, 5 à ḡoàla à tà musu.

23 ¶ Ablahaū a né Isimaela s̄e ní a be ḡs̄e p̄s̄ wà ní í a beò ní z̄o p̄s̄ wà ní lúō pii, 5 à t̄z̄s̄n̄é z̄ibeez̄i ḡòò lá Lua òewa. 24 Ablahaū kà w̄e bas̄o m̄endosai, 5 à gb̄asa t̄z̄s̄, 25 aà né Isimaela s̄s̄ w̄e kue'aās̄. 26 Z̄i doū z̄i 5 Ablahaū t̄z̄s̄ ní a né Isimaelao 27 ní a be ḡs̄e p̄s̄ wà ní í aà beò ní z̄o p̄s̄ wà ní lú buipálewaō pii. Aa t̄z̄s̄ ḡō doū z̄iè.

18

Malaikaò b̄o m̄oa Ablahaūwa

1 Dii b̄ò m̄ò Ablahaūwa Mamale gb̄éneliò k̄li. Ablahaū z̄s̄lea a zw̄aakpe kpeele fáane. 2 Ké à wez̄u, à gb̄ēon̄ àās̄ò è zea.* Ké à ní é màa, 5 à f̄ele a kpeele ní bao, à gè òar̄le à w̄le a gb̄ēu 3 à mè: Dii, ma wegwa, n̄su ḡe mapi n z̄b̄lenaao. 4 Má m̄óé ní ío à gb̄á pípi, í kámabo lí gb̄áu la. 5 Lá a b̄ole ní ma beò, má ge m̄óé ní bleo yoo à gb̄aa e, í gbasa dazeu. ¶ aa mè: Too, ke lá ní òwa. 6 ¶ à gè Sala kíi kpéu à mè: P̄eeti dà zaa le aās̄, p̄ēke kpakpa. 7 ¶ à baal̄è gè a z̄uo guu, à zuneb̄olo maa kù a kpà a z̄ikenawa, 5 z̄ikenapi ge kèke kpakpa. 8 ¶ Ablahaū víf̄ai ní ví'ipuo ní z̄u p̄s̄ wa k̄kepio s̄e ḡèò, a dilené. Ḡō p̄s̄ aale p̄oble, a kú ní sae azia lí gb̄áu we.

9 ¶ aa aà lá aa mè: N na Sala kú má ní? A mè: A ku kpéu we. 10 ¶ Dii mè: Má ea m̄o n k̄li zii maa'í, n na Sala í ne'í ḡs̄e ù.† Sala kú kpeele aà kpe, àle ma. 11 Ablahaū ní Salao aa zikù, Sala lé n̄eò p̄s̄ ke lo. ¶ Sala yáal̄b̄ a ò a s̄s̄ guu: 12 Ma zikù, mé Baa‡ zikù lo. Má p̄na yápi d̄s̄ be? 13 ¶ Dii Ablahaū lá à mè: Akea Sala yáal̄bi? A mè a gb̄é p̄s̄ a zikù á f̄s̄ ne'í be? 14 Yae lío z̄l'um̄eoo.§ Zii maa'í tó a ḡō kà, má m̄s̄ n k̄li, Sala í gbasa ne'í ḡs̄e ù. 15 ¶ Sala lelekpà à mè í yáal̄o, asa vía aà k̄ùe. ¶ Dii mè: E'e, n yáal̄b̄ se.

Ablahaū awakpaa Diie S̄ōd̄u yá musu

16 Ké gb̄épio f̄ele, Ablahaū gè z̄einé, 5 aa S̄ōd̄u k̄li oi gwà. 17 ¶ Dii mè: Má yá p̄s̄ má ye ke ul̄e Ablahaūeo. 18 Aà buiò aaō z̄s̄ò mé aaō gb̄aa v̄i. Bui p̄s̄ kú t̄ōleò pii aa èf̄ai e aà sabaie. 19 Asa ma aà s̄è, ké aà o a néone ní a buiò a kpe aaō ma yá k̄ta, aai yámaa zede ke, mí yá p̄s̄ ma a legb̄èè keè. 20 ¶ Dii èa mè: Yá p̄s̄ w̄ale o S̄ōd̄u ní Ḡom̄ōo musu dasikū, an duuna z̄ōk̄k̄ maamaa. 21 Má gé we sa má gwa, tó yá p̄s̄ aale ke v̄ai kà lá mále mawa. Tó aa de màa s̄s̄o, m̄iò d̄s̄. 22 Ké an gb̄ēon̄ plaò dàzeu, aale gé S̄ōd̄upi, 5 Dii ḡò ní Ablahaū we.

23 ¶ Ablahaū s̄s̄aazi à mè: Nȳs̄ gb̄émaaō waa s̄anu ní gb̄ev̄aiò yà? 24 Tó gb̄émaaō ku w̄élepi guu gb̄ēon̄ blakwi, n̄ȳs̄ ní waa yà? Nȳs̄ s̄uuuke ní w̄élepio gb̄émaa gb̄ēon̄ blakwipiò yáio lé? 25 S̄uuuke! Nsu ke máao, n̄su gb̄émaaō dede s̄anu ní gb̄ev̄aiò lá aa douwaeo. S̄uuuke! Nsu ke máao. N gb̄é p̄s̄ ní de dúnia búu yákpalekena ù, n̄ȳs̄ yáke a z̄éwao lé? 26 ¶ Dii mè: Tó ma gb̄émaaō è S̄ōd̄u gb̄ēon̄ blakwi, má s̄uuuke ní w̄élepio an yáí.

27 ¶ Ablahaū èa ò lo: Ma gb̄é p̄s̄ má de búsutí ní túfuò ù, ḡáfaakemeè mà ea yá'one, Dii. 28 Tó gb̄ēon̄ s̄oò k̄ès̄a gb̄ēon̄ blakwipi guu, gb̄ēon̄ s̄ōpio yáí 5 n̄ȳs̄ w̄élepi kaaleia? ¶ Dii mè: Tó ma gb̄émaaō è gb̄ēon̄ blas̄o, má w̄élepi kaaleo. 29 ¶ Ablahaū ḡi lé yá'òè à mè: Tó gb̄émaaō kà bla s̄s̄ be? ¶ Dii mè: Má yáe keo gb̄ēon̄ blapio yáí. 30 ¶ à mè: Dii, n yá na! Nsu to n p̄o pao, má

* 17:5 Bee mè buidaside. † 17:5 Lom 4.17 ‡ 17:7 Luk 1.55 § 17:11 Zin 7.8, Lom 4.11 * 17:15 Bee mè kia nen̄e. † 17:19 Bee mè yaal̄b̄. * 18:2 Èbe 13.2 † 18:10 Lom 9.9 ‡ 18:12 1Pic 3.6 § 18:14 Luk 1.37

ye ya' o lo. Tó gbēmaao kà baakwi s5 be? A wèwà à mè: Tó ma gbēmaao è gbēon baakwi, má yáe keo. ³¹ Ǿ à mè: Gáafaakemee lo Dii, má ya'one. Tó gbēmaao kà gbēon bao s5 be? A wèwà à mè: Má wélepi kaaleo gbēon baopio yáí. ³² Ǿ à mè: Dii, risu to n po pao, yáe bee báasio má ya' o lo. Tó gbēmaao kà kwi s5 be? A wèwà à mè: Má wélepi kaaleo gbēon kwipio yáí. ³³ Ké Dii ya' o Ablahaũ a làa, à gēzea, 5 Ablahaũ ɛa ta be.

19

Sodũ ní Gómoo kaalea

¹ Ké malaika gbēon plapio kà Sodũ oosi, Lotu z5lea Sodũ bíi b5leu. Ké à ní é, à fēle gè dārlē à kùléné, à wùle a gbēu ² à mè: Ma dii, á yá na! A mo ge pilai mapi á z5blena be, í zu'o, í i la, zia koo káaukaau í dazeu. Aa mè: Aawo, wá í gáae. ³ Lotu nāemá maamae, 5 aa gbāsa gē aà be ua aa pīla. A ní yāekè maamaa, à kāa kēnē, 5 aa sò.

⁴ E aa wùle, Sodũdeu lia Lotu kpéi. Wélepi g5e káaa we míomioe, ɛwaaso ní gbēz5o pīi. ⁵ Aa lezũ Lotuzi aa mè: Gbé p5 pīla n be oosia ku má ní? B5lewēérino wá ní dāakpa.* ⁶ Lotu b5 ní kíi kpeele, à gbata n kpeo ⁷ à mè: Gbé, ásu yāvāikoo. ⁸ Má nenōena vī gbēon pla aa g5e d5o, má b5lérino. Lá á yei à kérino,† āma ásu yāe ke gbēe beeoeno, asa aa pīla ma be. ⁹ Aa òè: Gowēe we! Ǿ aa mè lo: Gbépiá b5moe, 5 a ye ke wá yákpalekena ũa? Wá yāvāikene deŕila. Ǿ aale nonoaaazí ní gbāao, aale m5 gba gbooi. ¹⁰ Ǿ gbēon plapio 5 b5 Lotu kũ aa gēò kpéu, 5 aa zetá. ¹¹ Aa tò gbé p5 kũ kpeele vīakũ néfēnen gbēz5o pīi,‡ 5 aale zeweele e aa kpāsa. ¹² Gbēon plapio ò Lotue: Dé ní ní vī la lo? Neg5e, nenoe, an g5kpamao ní gbé p5 de n gbé ũ wéle guuo pīi. B5lérino, ¹³ asa wa mo gue bee kaaleie. Yá sa p5 wāle o wélepideu musu yá gē Dii swáũ, 5 á wá zí wélepi kaalei. ¹⁴ Lotu b5 gē ò a néo g5kpamaone à mè: A fele wá b5le, asa Dii a wéle beepi kaale tiae. Ǿ aale e ále faaiboē.

¹⁵ Ké gu d5 malaikapio náe Lotuwa aa mè: Fele n n na ní n nenōena gbēon plaee séle b5lérino la, ké risu ga wélepi kaalea guuo yáí. ¹⁶ Ké Lotu lé bésebesenake, Dii aà wēnagwá,§ 5 gbēon plapio aà kũ a 5wa ní aà nao ní aà nenoe plaao, aa b5lérino wénkpe. ¹⁷ Ké aa b5lérino máa, 5 malaikapio do ò Lotue: Bāale n nzia misi. Nsu n n kpe gwao, risu ze guzulepio. Bāale mipe gbēsis5wa, ké risu gao yáí. ¹⁸ Ǿ a ònē: Aawo ma dii! N yá na! ¹⁹ N mapi n z5blena wegwá, n gbēkēkēme maamaa, n ma misi. Ama má f5 bāale má gbēsis5pio kíi leo. E máo gé kái we, kaalepi a ma le má gae. ²⁰ Wélee gwa kee. Lá á kái, má f5 bāale má le, mé wéle nénae. To má báasi má ta we, mí aafia. A nénaũ nolo? ²¹ Ǿ a òè: Ma n gba zé lo, má wéle p5 rīle opi kaaleo.

²² Bāale ta we kpakpa, asa má yāe ke glao, e n ge n kaò we. Ayámeto wá tkpá wélepie Zoaa.* ²³ Ké Lotu Zoaa lè, íatē lé fele, ²⁴ 5 Dii tò té ní íatēgb5o b5 musu à kà Sodũ ní Gómoo. ²⁵ A wélepio káale ní ní gbé ní guzulepio ní lí ní s5o pīi.† ²⁶ Ké Lotu na a kpe gwá, 5 à g5 zea wisi gbe ũ.‡

²⁷ Ké gu d5, Ablahaũ fēle k5ok5o, à gē gu p5 á kúu yāa ní Diopiu. ²⁸ Ké à Sodũ ní Gómoo kíi oi gwá ní guzulepio pīi, a è telu lé fele t5ole lán mua teluwa. ²⁹ Beewa ké Lua guzule p5 Lotu kuu wéle káale, Ablahaũ yá d5aagu, 5 à Lotu b5 wéle p5 á káalepio guu.

Lotu bui

³⁰ Ké Lotu b5 Zoaa, à gē z5le gusl5ideu ní a nenōena plaao, ké a kua Zoaa vīa vī yáí. Ǿ à gē ku gbē'eu ní a nenōenapio. ³¹ Ǿ Y5 ò Báae: Wá mae zikũ, mé g5ee ku búsuu la à wúlewano lá wí kewao. ³² Mo wá v5e kákaè, wí wúleaño ké wá e wá wá bui kua aà sabai. ³³ Gwāasina bee aa v5e kákaè, 5 Y5 gē wúleaño. Lotu í d5 g5o p5 à wúleano ge g5o p5 à fēleo.

³⁴ Ké gu d5 Y5 ò Báae: Ma wule ní ma maeo gia. Wá v5e kákaè oosia lo, ní gē wúleiaño s5, ké wá e wá wá bui kua aà sabai. ³⁵ Gwāasina bee lo aa v5e kákaè, 5 Baa gē wúleaño. Lotu í d5 g5o p5 à wúleano ge g5o p5 à fēleo. ³⁶ Maa Lotu nenoe plaapio ké aa n5iaño. ³⁷ Y5 ne'í g5e ũ, 5 à tkpàè M5abu.§ Aāpi mé M5abu bui p5 kú e gbāo dezi séia ũ. ³⁸ Baa ne'í g5e ũ s5, 5 à tkpàè Bēnami.* Aāpi mé Amoni bui p5 kú e gbāo dezi séia ũ.

20

Ablahaũ ní Abimeleki

¹ Ǿ Ablahaũ fēle we, à gē Negeve búsuu Kadesi ní Suluo zānguo. Ké à gē z5le Gelaa, ² à mè a na Salaá a dáee, 5 Gelaa kí Abimeleki gbé zí à aà sè sùò. ³ Ǿ Lua b5 m5 Abimelekiwa nana

* 19:5 Yud 7 † 19:8 D5a 19.22-24 ‡ 19:11 2Kia 6.18 § 19:16 2Pie 2.7 * 19:22 Bee mè nénaũ. † 19:25 Mat 10.15, Luk 17.28-29, 2Pie 2.6 ‡ 19:26 Luk 17.32 § 19:37 Bee mè ma mae né. * 19:38 Bee mè ma dae né.

guu gwaaasina a òè: Ny5 ga no p3 r1 sèpi yáí, asa nozæe. 4 A mo lè Abimeleki i wúleaano yáao, 5 à mè: Dii, nýs bui p3 aai yæe keoo dede yà? 5 Aapi mé òmæe a dæeoo lé? Nœpi s5 à mè a dæoo. Ma yákè a zéwæe, má táae vío. 6 Ç Lua òè nanapi guu: Ao, má d5 ké n yákè a zéwæe. Ayámeto ma kpanè n duunakemæe, mi we n çkà nœpiwao. 7 Tiasa, g5epi dee no kpawà, asa ánabie, i wabikene, ké n è n g5 r1 aafiao. Tó ni aà nœpi kpawà s5o, nýs d5 ké n gae, mpi r1 n gbéç ápii.

8 Ç Abimeleki fêle kooçoo, à a gbéç sisi à yápi ðau a siuné pii, 5 vía r1 kú maamaa. 9 Ç Abimeleki Ablahaü sisi a òè: B3 yá r1 kèwæe máai? B3 yá ma zàwáne, 5 n gbasá r1 tò ma g5 duunde ü r1 ma búsuoi? N yá p3 de wà keo kèmæe. 10 B3 láasoo r1 kè n gbasá n yápi kèi? 11 Ablahaü wèwà à mè: Mále e yáa gbæe Lua vía ví búsuie bee guuo, mé wasu ma ðe ma no yáí. 12 Bee gbæa nœpiá ma dæe síana. Wá de doüe, baade r1 a dao, 5 à g5 ma no ü. 13 Ké Lua ma b3 ma mæe bæ yáa, mále bebèbebe, 5 má ò ma nœpie gu p3 wa su geu pii, aà gbékèkæmæe, aáli o a dæon ma ü. 14 Ç Abimeleki mò r1 sáo r1 zuo r1 zög5oo r1 zonoço, a kpà Ablahaüwa, 5 à aà na s3aaè. 15 Ç Abimeleki mè: Ma búsun ke, z5le gu p3 r1 yei. 16 Ç a ò Salae: Ma ánsu owatè 3aa s3o kpà n dáowa awakpab3 ü, ké gbéç p3 kunnçoo pii, aai d5 ké n táaekeo. 17 Ç Ablahaü wabikè Luawa, 5 Lua Abimeleki gbágbá r1 aà nao r1 aà no p3 i méseðileneoo, ké aa e ne'i, 18 asa Dii tò Abimeleki bæ noço flikùe Ablahaü napi yá musu.

21

Izaaki ia

1 Dii èfáaikè Salae lá a òwa, a kèè lá à a legbèwa. 2 Ç à nosí à ne'í r1 Ablahaüo g5e ü a zikú guu g3oo p3 Lua díleewa.* 3 Ablahaü t3kpà népie Izaaki. 4 A t5z5è a g3oo swaa5de z1 lá Lua díleewa.† 5 A kà wè bas3o a népi ig3oo. 6 Ç Sala mè: Lua yaalyá kèmæe, mé gbéç p3 mà pii a yáalman3o. 7 A ò b3: Wa we o Ablahaüe yáa má g5 neade üe? Kási ma neg5e íaano aà zikú guu.

8 Népi gbáakù à kè y3wa, 5 Ablahaü aà kèa y3wa dikpekè. 9 Sala è né p3 Egipi noe Hagaa í r1 Ablahaüo b3 Izaaki yáabe, 10 5 a ò Ablahaüe: Z3pi ya r1 a néo, asa z3 né a e túbible r1 ma né Izaakioo.‡ 11 Yápi Ablahaü p3 yá maamaa, asa aà née, 12 5 Lua òè: Nsu to n p3 ya n né r1 n z3noçpio yá musuo. Yá p3 Sala lé one pii ma, asa Izaaki buio 5 wali oné n buio.§ 13 Má tó z3 népi buike s5, asa n née. 14 Ç Ablahaü fêle kooçoo, à ble sè r1 ituuo, a kpà Hagaawa. A ðiè, 5 à aà né kpawà b3. A aà gbæe, 5 à gè lé líaalíaa Beeseba guwawaiui. 15 Ké í láamà, à èwaasonapi tò lí gbáu, 16 5 à gè z5le æe kazu lélea zá léu, asa à mè á ye à a né gaa eo. Ké à gè z5le káaa máa, 5 à ná ç3bwa.

17 Lua èwaasonapi ç3b3 má, 5 Lua Malaika lezù Hagaazi za musu à mè: B3me n lei Hagaa? Nsu víakeo, asa Lua népi ç3b3 má gu p3 a kuu. 18 Fêle n n népi se n aà kú a 3wa, asa má tó aà g5 bui z3o üe. 19 Lua nœpi wé kèè, 5 à b3 è. A gè it3 t3tu pai, 5 à mo kpà a népiwa, a mí.

20 Lua kú r1 népio e à gè z3okù. Iu ku wawaiui, 5 à g5 toena ü. 21 G3oo p3 a ku Palana guwawaiui 5 aà da Egipi búsu no sèè.

Ablahaü r1 Abimelekiio ledoukæa

22 G3oo bee Abimeleki r1 a z1g5oo gbèz3o Pik3lio gè Ablahaü kíi aa òè: Lua kunn3o yá p3 r1le ke guu pii. 23 Legbèmæe la g5oo n me r1 sí r1 Luao, ké nýs b3 ma kpeo ge ma néo ge ma buio. Lá ma gbékèkène, kemæe máa r1 búsu p3 r1 kú a guu gbéç. 24 Ç Ablahaü òè: Má legbène. 25 Ç Ablahaü b3 p3 Abimeleki zikena3 siwa yá sèle siuè. 26 Abimeleki mè: Má gbéç p3 aa yá bee kèç d5o, ni omæe yáao, ma maàn gbá. 27 Ç Ablahaü sáo r1 zuo kú a kpà Abimelekiwa, 5 aa ledoukè r1 k5o. 28 Ç Ablahaü sánunu mèn sopla3 b3 kále r1doa. 29 Abimeleki aà lá à mè: Sá mèn sopla3 p3 n r1 kále r1doapi yá de kpelewa ni? 30 Ç a wèwà à mè: Sá mèn sopla3 si seela ü ké máme ma b3opi y5. 31 Ayámeto wà t3kpà gupie Beeseba,* asa wekki 5 aa legbèuk5e. 32 Máa 5 aa ledoukè Beeseba, 5 Abimeleki r1 a z1g5oo gbèz3o Pik3lio èa tà Filitè3 búsuu. 33 Ablahaü baali bà Beeseba, 5 à Dii Lua G3oo piide sisi we. 34 Ç à g3oo plakè Filitè búsupiu.

22

Ablahaü Izaaki kpaa sa'ob3o

1 Bee gbæa Lua Ablahaü lè a gwá. A òè: Ablahaü! Ç a wèwà à mè: Má ké! 2 Ç Lua òè: N n né mèndona yenzide* Izaaki se n geò M3lia† búsuu, ní sa p3 wí a p3 káteu à tékú oò gbèsisí p3 má onewa. 3 Ké à fêle kooçoo, à káoýe a zaa'inae, 5 à a zikena gbèçn plao sè r1 a né Izaakipio. A sa'oyaa páa, 5 à dàzeu, àle gé gu p3 Lua òeu. 4 A g3oo aa5de z1ké à wezù, à gupi è káaa. 5 Ç a ò

* 21:2 Ebe 11.11 † 21:4 Daa 17.12, Zln 7.8 ‡ 21:10 Gal 4.29-30 § 21:12 Lom 9.7, Ebe 11.18 * 21:31 Bee mè legbèb3o. * 22:2 Mat 3.17 † 22:2 2Lad 3.1

a zikɛnapɔnɛ: A gɔ́ ní zaa'inao la. Mapi ní èwaasonaɛ beeo wá gé aɛ kúlei Luae, wí ea su wá á le la.

⁶ Ablahaũ sa'oyaa se dī a népie,[†] 5 a tékūa ní fēnao, aale gé sānu. ⁷ Ǿ Izaaki ò a maeɛ à mè: Baa! Ǿ a wèwà à mè: Bó ní né? Ǿ népi òè: Wá té kúa ní yáao, sá pɔ́ wá sa'òò ku má ní? ⁸ Ǿ Ablahaũ mè: Ma né, Lua mé a sa'osá kpá. [§] Ǿ aa tekōi, aale gé. ⁹ Ké aa kà gu pɔ́ Lua òèu, à sa'okdi bò we, à yáakaa. Ǿ à a népi yè a dà yáapila sa'okii musu.* ¹⁰ Ké à fēe sè, à ɔ̀bò à a népi kòlokpa, ¹¹ 5 Dii Malaika lezuaazi za musu à mè: Ablahaũ! Ablahaũ! A wèwà à mè: Má ké! ¹² Ǿ à mè: Nsu ɔ̀kà népiwao, risu yáe kèò. Má d̄s sa ké ní ma vīa vī, ní gimɛe ní n né mēndonao. [†] ¹³ Ablahaũ wezú, 5 à sāsakao è d̄sa a kɔ̀bawa kána guu. Ǿ à ge kú, à sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú òò a né gbeu. ¹⁴ Ǿ à tɔ̀kpá gupie Diiakpa, 5 w̄o o e ní a gb̄ao wí me: Dii a kpa a gb̄esisi musu.[‡]

¹⁵ Dii Malaika èa lezú Ablahaũzi za musu lɔ́ ¹⁶ à mè: Ma Dii ma legbè ní ma kua[§] ma mè, lá n yápi kè, ní gí ní n né mēndonao, ¹⁷ má báaadangu, mí n bui káfiɛ lán saanaɔwa, aao dasi lán ísiale úfáawa.* N buio aao iko vī ní ibeɔwa. ¹⁸ Má báaada dúnia bui pígu n bui sabai,[†] ké n ma yáma yái.

¹⁹ Ké Ablahaũ èa sù a zikɛnaɔwa, aa fēle tà Beeseba, 5 à gɔ̀ɔplakè we.

²⁰ Bee gbea wa ò Ablahaũe wá mè: N v̄ii Nakɔ̀ɔ na Milika neḡɔe í. ²¹ Aà neḡɔe séia tón Uzu. Aà dáunaɔ tón ke: Buzu, Alaú de'ia Kemue, ²² Kesedi, Azo, Pidasí, Yidafi, Betue. ²³ Betuepi mé Lebeka í. Neḡɔe gb̄eɔn swaaɔ pɔ́ Milika í ní Ablahaũ v̄ii Nakɔ̀ɔon we. ²⁴ Aà nɔ́ Leuma pɔ́ í méseɔleèò néo tón ke: Teba, Gaaú, Taasu ní Maakao.

23

Sala gaa

¹ Sala kè wè basoolooɔ ní plaee, ² 5 à gb̄asa gà Kiliataaba pɔ́ wí me tia Hebl̄s, Kanaa búsuu. Ǿ Ablahaũ àa beekè, à ɔ̀bò aà gaa yá musu. ³ Ké à gò aà gea, à gè a ò Iti buioɛ: ⁴ Nibo b̄m̄on ma ú á guu.* A tɔ̀le yíaa gev̄iki ú, mà gev̄iu. ⁵ Aa òè: ⁶ Mae, wá yáma. Lua gb̄é báaadén n ú wá guu. N n ge v̄i gè'è pɔ́ kène maa guu. Wá gb̄e a gine ní gè'eo ké n ge v̄iuo. ⁷ Ǿ Ablahaũ fēle kùle búsupideɔne, ⁸ a òné: A ma yáma, tó a we mà ge v̄i la. A wabikemɛe Zohaa né Ef̄nɔwa, ⁹ aà Mapela gb̄e'è pɔ́ kú aà bú lé yíaa a ɔ̀awa, i ḡɔ́ ma gev̄iki ú á búsuu la.

¹⁰ Ef̄nɔ z̄s̄lea ní guu a wéle bíib̄oleu we, 5 a ò Ablahaũe Iti wáa pii à mè: ¹¹ Aawo mae, ma yáma. Ma n gba buapi ní gb̄e'è pɔ́ kú weoe. Ma n gba ma gb̄eɔ wáae. Ma n gbae n̄ ge v̄iu. ¹² Ablahaũ kùle búsupideɔne, ¹³ 5 a ò Ef̄nɔe an wáa mípii: Swákpa ní ma yáma. Má buapi fiaboɛ. Ma 5a sí, mí ge v̄iu. ¹⁴ Ǿ Ef̄nɔ òè: ¹⁵ Mae, ma yáma. Tɔ̀le pɔ́ a 5a ánuu ɔ̀watè 5aa plaɛ, b̄ón bee ú wá z̄nguoi? N n ge v̄i. ¹⁶ Ablahaũ aà yáma, 5 à ánuu pɔ́ a ò ȳòè gb̄eɔ wá laatanao zaau.[†] ¹⁷ Beewa 5 Ef̄nɔ bú pɔ́ kú Mapela, Mamale sae, ḡɔ́ Ablahaũ pɔ́ ú ní gb̄e'è pɔ́ kúuo ní lí pɔ́ kú we e búpi léwao pii. ¹⁸ A ḡɔ́ Ablahaũ pɔ́ ú Iti pɔ́ m̄ò wéle bíib̄oleu weo wáa pii.

¹⁹ Bee gbea Ablahaũ a na v̄i Mapela bua gb̄e'èpi guu Mamale pɔ́ wí me tia Hebl̄s sae, Kanaa búsuu. ²⁰ Maa bú ní gb̄e'è pɔ́ de yáa Iti pɔ́ úo ḡɔ́ Ablahaũe gev̄iki ú.

24

N̄weelea Izaakie

¹ Ablahaũ zikù à kà zà, mé Dii èf̄aaikeè yápii guu. ² Ǿ a ò a zòblenaɔ gb̄ez̄ɔ pɔ́ de a p̄pii yágḡs̄na úe: Ǿsolɔ ma gbala taau, ³ mí tó n̄ legbè ní Dii musu ní z̄l̄eo Lua t̄s̄o, ké n̄ȳs̄ Kanaa búsu pɔ́ má kúu nɔ́ se ma néeo. ⁴ Gé ma be búsuu ma daeɔ guu, n̄ n̄se ma née we. ⁵ Ǿ aà zòblenapi àà là à mè: Tó n̄sepi i we b̄ò temazi à s̄umano búsee beeu s̄o be? Má gé ní n néo búsu pɔ́ n b̄ou yà? ⁶ Ablahaũ òè: Laaika! Nsu gé ní ma néo weo. ⁷ Dii Lua Musude ma b̄o ma mae be ma daeɔ búsuu, 5 à yá'òmeɛ, à legbè à mè á búsee bee kpa ma buiowaɛ. Aapi mé a a Malaika z̄l̄ àa daane. Welkí 5 n̄ȳs̄ n̄seu ma née. ⁸ Tó n̄sepi i we b̄ò tenzio, n̄ȳs̄ b̄o lé pɔ́ má tó ní gb̄e guue. Nsu gé we ní ma néoo fá! ⁹ Ǿ aà zòblenapi a ɔ̀ s̄òlɔ a dii gbala taau, à legbèè yápi musu.

¹⁰ Zòblenapi a dii yiongoɔ sè mēn kwi ní a dii áizee bui píio, 5 à fēle gè Nakɔ̀ɔ be wéleu Sili Mesɔp̄tami búsuu. ¹¹ Ké à kà we, a tò yiongoɔ kámabò l̄ò sae wénkpe. Ké oosi kè, gɔ̀ pɔ́ n̄oɔ í b̄ole ítsi, ¹² 5 à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, gb̄ekeke ma diiɛ. To ma tá ke

‡ 22:6 Zaa 19.17 § 22:8 Zaa 1.29 * 22:9 Ebe 11.17-19, Zaa 2.21 † 22:12 Lom 8.32 ‡ 22:14 Zaa 3.16 § 22:16 Ebe 6.13-14 * 22:17 Ebe 11.12 † 22:18 Zln 3.25 * 23:4 Ebe 11.13 † 23:16 Zln 7.16

na oosia. ¹³ Gwa, má zea lɔɔ sae ke. Tó wéle wéndiaɔ̀ bɔ̀le ítsi, ¹⁴ wéndia pɔ́ má òè àà a lo pila à idámee mà mi, tó a òmee mà mi, í kpá ma yiongoɔwa lɔ, má dɔ́ ké n gbèkèkè ma diie, nɔe pɔ́ rí díle n zòblena Izaaki pɔ́ ùn we.

¹⁵ I yápi o a láao, ɔ Betue né Lebeka bɔ́ rí loo dia a gàu. Betueá Ablahaù v̄i Nakɔɔ né pɔ́ a í rí a na Milikaɔe. ¹⁶ Nɔ kɛfɛnae, mé a léso, gɔ́ee i wúleaàno yáao. A mɔ̀ lɔbɔ́, à itò lo pai, ɔ à èa lé tá. ¹⁷ ɔ zòblenapi bàalè gè guzɔ̀è à mè: Ma gba í mà mi, baa yɔɔ. ¹⁸ Nɔepi mè: Mí Baa! ɔ à a lo pila gɔ̀ɔ, à í kpàwà, a mí. ¹⁹ Ké à í kpàwà a mí a làa, à mè: Má tó rí yiongoɔne lɔ, aa mi e aa ká. ²⁰ ɔ à a lo í kà pɔ́ imihɔu gɔ̀ɔ, à èa bàalè gè ítsi lɔbɔ́, ɔ à itò yiongoɔne píi. ²¹ ɔ gɔ́epi zè, àle àà gwa soee, ké à e dɔ́ tó Dii a to a tá ke na, ge a ke nao. ²² Ké yiongoɔ imí aa làa, ɔ gɔ́epi vua táana maa dà nɔpi e a níu, à vua zà'wana dàè mèn pla. Táanapi gbia kà galaù sɔo, zà'wanapi sɔ́ galaù basɔobasɔo. ²³ ɔ à àà là à mè: Omee, dé nén n úi? Wá ikíi e n mae bea? ²⁴ ɔ a wèwà à mè: Betue nén ma ù, Milika rí Nakɔɔo tɔ̀una. ²⁵ Sè rí táaao di wá bee, mé ikíi kú lɔ. ²⁶ ɔ gɔ́epi mipèlè à kùle Diie à mè: ²⁷ Wá Dii ma dii Ablahaù Lua sáaukpa, ké í gí gbèke rí náaio yákeièò yáí. Mapi sɔ́, Dii d̀aaamee ma dii daeɔ be.

²⁸ ɔ wéndiapi bàalè gè yápi dàu a síu a bedeɔne. ²⁹ Lebekapi d̀aɔ v̄i, wí meè Labá. A bɔ́ wénkpe rí bao, à gè gɔ́epi lè lɔ'ea, ³⁰ asa a è a dae táana rí zao daa, mé à yá pɔ́ gɔ́epi òè mà. Ké à gè àà lè rí yiongoɔ lɔ'ea, ³¹ à mè: Mɔ́, n gbé pɔ́ Dii báaadàngu! Akea rí zea wénkpei? Ma kpekèkene rí yiongoɔ dɔ̀dɔ̀kíio. ³² Gɔ́epi gè ua, ɔ Labá yiongoɔ aso pòlo à sèla nie rí táaao kpámá, à í kpá gɔ́epiwa, ɔ à gba pípiò rí a gbéò mípi.

³³ Wá ble dílé, ɔ à mè: Má pòble gíao e mà yá pɔ́ ma mɔ̀ò o. ɔ Labá mè: O. ³⁴ ɔ à mè: Ablahaù zòblenan ma ù. ³⁵ Dii èf̄aaike ma diie maamaa, ɔ à gò òde ù. A àà gbà s̄aɔ rí zuo rí ánusuo rí vuao rí zɔ́gɔ́e rí zɔ̀nɔe rí yiongoɔ rí zàa'inao. ³⁶ Ma diipi na Sala ne'í gɔ́e ù a zikú guu, ɔ ma dii pɔ́ pɔ́ á v̄i kpá népiwa píi. ³⁷ Ma dii tò ma legbè, asa à mè másu Kanaa búsu pɔ́ á kúu nɔ se a néeo. ³⁸ A mè mà gé a de be a bui guu, mí nɔse a née we. ³⁹ ɔ ma a dii là ma mè, tó nɔepi i we bɔ́ temazio sɔ́ be? ⁴⁰ A wèa à mè, Dii pɔ́ á teaázi, ɔme a a Malaika zí àà gé zeimee, ké ma tá e ke na, mí nɔse a née a de be daeɔ guu. ⁴¹ A mè tó ma ge a buio kíi, tó wi weio, ma bɔ́ lé pɔ́ má gbèè guun we.

⁴² Ké ma ka lɔbɔ́ gbá ma mè: Dii, ma dii Ablahaù Lua, tó n wei, to ma tá ke na. ⁴³ Má kú lɔ'ea. Wéndia pɔ́ mɔ̀ò ítsi, mé má òè àà ma gba í yɔɔ mà mi, ⁴⁴ tó a ò mà mi, ítsi ma yiongoɔne lɔ, má dɔ́ ké wéndia pɔ́ rí díle à ke ma dii né pɔ́ ùn we. ⁴⁵ E mà yápi o ma nɔse guu mào láa, ɔ Lebeka bɔ́ rí loo dia a gàu, à mɔ̀ lɔ'ea à itò. ɔ má òè àà ma gba í mà mi. ⁴⁶ A a lo pila gɔ̀ɔ, à mè mà mi, í kpá ma yiongoɔwa lɔ. Má mí ɔ a kpá ma yiongoɔwa. ⁴⁷ ɔ ma àà là, dé nén àà úi? A mè Betue nén a ù, Milika rí Nakɔɔo tɔ̀una. ɔ ma táanadàè a níu, ma zà dàè a ɔɔwa. ⁴⁸ ɔ ma mipèlè ma kule Dii ma dii Ablahaù Luae, ma àà sáaukpa, asa à d̀aaamee zé síusu guu, ké mà a dii v̄i tɔ̀una sé àà née. ⁴⁹ Tiasa tó á we gbèke rí náaio yáke ma diie, à omee. Tó i wei s̄o, à omee, mí gé gupálei. ⁵⁰ Labá rí Betueo wèwà aa mè: Yápi bɔ́ Dii kíie, wá yáe oa vío, a maa ge a v̄ai. ⁵¹ Lebeka ke, n à se taò, i gɔ́ n dii né na ù lá Dii òwa. ⁵² Ké Ablahaù zòblenapi rí yámá, à wúle tɔ̀le Diie. ⁵³ ɔ à nɔamblebɔ́ pɔ́ wa kè rí ánusuo rí vuao rí nɔkasao bɔ̀le kpá Lebekawa. A àà d̀aɔ rí àà dao gbà pɔ́ òdeɔ lɔ. ⁵⁴ ɔ aapi rí gbé pɔ́ kuaàno pòblè aa imí, ɔ aa í we.

Ké aa f̄ele kɔɔ à mè: A ma gbae mà ta ma diiwa. ⁵⁵ Nɔ d̀aɔ rí àà dao mè: To népi gɔ́wanɔ baa gɔ́ kwi, í gbasa tá. ⁵⁶ ɔ gɔ́epi òné: Lá Dii ma tá kèna kéwa, ásu ma d̀oɔo. Á ma gbae mà ta ma diiwa. ⁵⁷ ɔ aa mè: Wá népi sísi wá àà la. ⁵⁸ ɔ aa Lebeka sísi aa àà là aa mè: Nyɔ́ tá rí gbépioa? ɔ Lebeka mè: Má tá. ⁵⁹ ɔ aa Lebeka gbàe rí zɔ́ pɔ́ à àà gwá za àà nézlo, aale tá rí Ablahaù zòblenao rí àà gbéò. ⁶⁰ Aa samaa'ò Lebeka e aa òè:

Né, n̄yɔ́ gɔ́ gbé dasidasio dazi ù,
n buio lɔ iko v̄i rí zangudeɔwa.

⁶¹ ɔ Lebeka f̄ele rí a zɔ̀nɔe, aa kà yiongo kpe, aa bɔ́ te gɔ́epizi, ɔ à tàrno.

⁶² A mɔ̀ lè Izaaki sù rí lɔ pɔ́ wí me Luabèepɔima'eo, à zòle Negeve búsuu. ⁶³ A bɔ́ gè láasookei s̄eu oosi, ɔ ké à wezù, a è yiongo lé mɔ́. ⁶⁴ Lebeka wezù à Izaaki è s̄o, ɔ à pila a yiongo kpe kpakpa, ⁶⁵ à zòblenapi là à mè: Dén gɔ́e pɔ́ be s̄eu àle mɔ́ daiwále kee úi? ɔ zòblenapi wèwà à mè: Ma diie. ɔ Lebeka a pɔ̀lḡau se kù a wéa. ⁶⁶ Ké aa kà Izaaki kíi, zòblenapi yá pɔ́ á kè s̄ele síuè píi. ⁶⁷ Izaaki gè rí Lebekao a da Sala zwaàkpeu, ɔ à àà sè, à gɔ́ àà nɔ ù. A yeaázi, ɔ àà nɔse nini a da gaa gbèa.

¹ Ablahaū nɔ pãle sɛ̀ lɔ, aà tɔn Ketula. ² Nɛ̀ pɔ́ a Ìaàno tɔn ke: Zimana, Yosá, Medá, Madiá, Isebaki, Sua. ³ Yosá mé Seba ní Dedáo Ì. Dedá buiɔn Asulio ní Letusio ní Leumio ù. ⁴ Madiá neg̃ɛɔ tɔn ke: Efa, Efeɛ, Anɔki, Abida, Eledaa. Ampii Ketula buiɔne.

⁵ Ablahaū a àizeɛ kpà Izaakiwa pii, ⁶ ɔ̀ à gbadà a nɔ pɔ́ i mɛ̀sɛ̀dilenéo néɔne, à ní gbáe gukpe oi e àò gé gai, ké aasu wàò kú ní Izaakioo.

Ablahaū gaa

⁷ Ablahaū kɛ̀ wɛ̀ baswaaɔkwi ní sooo, ⁸ ɔ̀ à gá. A zikù táotao, ɔ̀ à gbàsa zù a gbɛ́ɔ guu. ⁹ Aà néɔ Izaaki ní Isimaɛlao aà vɛ̀ Mapela gbɛ̀'ɛ guu, Mamale gukpe, bua pɔ́ de Iti bui Zohaa né Eɔno pɔ́ ù yaa, ¹⁰ ɔ̀ Ablahaūpi lù Itiɔwa.* Wekí ɔ̀ wà aà vɛ̀ ní a na Salao. ¹¹ Ablahaū gaa gbea Lua báaada aà né Izaakigu. A zɔ̀le Luabɛ̀pɔima'e lɔ̀ saɛ.

Isimaɛla bui

¹² Ablahaū né Isimaɛla bui yán ke: Sala zɔ̀nɔɛ Hagua, Egipi nɔɛ ɔ̀ à népi Ìaàno. ¹³ Aà neg̃ɛɔ tɔn ke an iawa. Aà neg̃ɛɔ sɛ́ia tɔn Nebaio. Aà dáunaɔ tɔn ke: Kedaa, Adibɛɛli, Mibisá, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetuu, Nafisi, Kedema. ¹⁶ Isimaɛla neg̃ɛɔ tɔn we. An baade a tɔkpà a wɛ̀leɛ ge a bòe. Aame bui kueplao dezi káau ù.

¹⁷ Isimaɛla kɛ̀ wɛ̀ basopla áaɔsai, ɔ̀ à gá à zù a gbɛ́ɔ guu. ¹⁸ Aà bui zòle za Avila e à gè pèò Suluwa Egipi bùsu léi taa Asili bùsu oi. Aali kɔ̀tesí ní Ablahaū bui kɔ̀nɔ.

Esau ní Yakɔbuo ia

¹⁹ Ablahaū né Izaaki bui yán ke: Ablahaū Izaaki Ì. ²⁰ Ké Izaaki ká wɛ̀ bla ɔ̀ à Labá dae Lebeka sɛ̀. ɔ̀me Sili bùsu gbɛ́ Betue pɔ́ bɔ̀ Mɛ̀sɔ̀pɔtami bùsuu né ù. ²¹ Izaaki wabikè Diiwa a nae, asa fɛ̀le, ɔ̀ Dii slaàno, aà napi nɔ̀sɛ̀. ²² Siao lé dɛ̀ɛka aà gbɛ̀u, ɔ̀ à mè: Bɔ̀yá yá bee taa ma lei? ɔ̀ à gè Dii lai. ²³ Dii òè:

Bui mèn pla ku n neasakpeu,
gbɛ̀ɔn pla pɔ́ kú n gbɛ̀uɔpi aà kɛ̀kɔ̀wa.

Bui mènɔ gbáa aɔ de adola,

a pɔ́ bɔ̀ káau a gɔ̀ né ù gbɛ́ záɛ.†

²⁴ Ké aà ne'igɔ̀ ká, à siao Ì g̃ɛɔ ù. ²⁵ Ké gbɛ́ káau lé bɔ̀, à bɔ̀ tɛ̀ndɔ̀dɔ̀. Aà meká ká ula ù, ɔ̀ wà tɔkpàè Esau.‡ ²⁶ Bee gbea ké né plaade lé bɔ̀, à dɔ̀ Esau gbatoewa, ɔ̀ wà tɔkpàè Yakɔbu.§ Izaaki wɛ̀ báaɔdeu ɔ̀ à népi Ì.

²⁷ Népi zɔ̀kù. Esau kɛ̀ toensa pɔ́ lí kɛ̀ sɛ̀awao ù. Yakɔbu sɔ̀ begwanaɛ. ²⁸ Izaaki ye Esauzi, ké a lé' u vɛ̀ yáí. Lebeka sɔ̀ a ye Yakɔbuzi.

²⁹ Zlewa Yakɔbu lé dokuu, ɔ̀ Esau sù ní sɛ̀ao, nɔana lé aà de. ³⁰ ɔ̀ a ò Yakɔbue: N yá na! To má blɛ̀ tɛ̀a bee e ble, asa nɔana lé ma deɛ. Ayámeto wà tɔkpà Esauɛ Eɔ̀ù.* ³¹ Yakɔbu mè: N n yoakeze† kpaá gía. ³² ɔ̀ Esau mè: Ma ka gaaɛ, bɔ̀ ma yoakeze a kemɛi? ³³ ɔ̀ Yakɔbu òè: Mɛ̀ ní sí ní Luao gía. ɔ̀ à mè á sí ní Luao, a a yoakeze kpáwáɛ.‡ ³⁴ ɔ̀ Yakɔbu pɛ̀ɛ ní bláa dopio kpáwá. A blè à imí, ɔ̀ à fɛ̀le bɔ̀. Beewa Esau a yoakeze díle pá.

26

Izaaki ní Abimeleki

¹ Imina ká bùsupiu, a sɛ́ia pɔ́ ká Ablahaū gɔ̀ bási, ɔ̀ Izaaki fɛ̀le gè Filitɔ̀ kí Abimeleki kíí Gela. ² ɔ̀ Dii bɔ̀ mɔ̀wá à mè:

Nsu ta Egipio.

Zòle gu pɔ́ má onɛu.

³ Nyɔ̀ ku bùsue beeu gía.

Má kunnɔ, mí ɛ̀fáaikɛne.

Má bùsue bee kpamaɛ pii ní n buiɔ,

mí lé pɔ́ má gbè n maɛ kɛne.

⁴ Má n bui káfi lán saanaɔwa,

mí bùsue bee kpámá pii.

Bui pɔ́ kú tɔ̀leɔ pii

aà ɛ̀fáai e n bui sabai,

⁵ ké Ablahaū ma yámá yáí.

A ma ɔ̀tonɔkí gwá,

* 25:10 Daa 23.17 † 25:23 Lom 9.12 Buipio kíí sía ia guu, né pɔ́ bɔ̀ káau ɔ̀me Ì gbɛ̀zɔ̀ ù. ‡ 25:25 Bee mè káde.

§ 25:26 Bee mè gbatoekúna ge kɔ̀nikɛnde. * 25:30 Bee mè tɛ̀a. † 25:31 Neg̃ɛɔ sɛ́ia mé gbɛ̀zɔ̀ ù, ɔ̀me Ì tubi sé deríla.

‡ 25:33 Ebe 12.16

mé a yá pɔ́ má díleɔ́ kúá
ní ma yádílenɔ́ ní ma ikoyáɔ́.

6 ɔ́ Izaaki gò Gelaá. 7 Ké beleɔ́ lé áa lá aà ná yáí, à mè á dáee. Asa ále víake, ále e tó á mè á nae, wa a de nɔpi yáíe, asa nɔpiá nɔnae. 8 Ké ále gɔɔplakɛ we, Filitɛɔ́ kí Abimeleki lé zíle gwa fenentiu, 5 á su è Izaaki lé bɔ́nɔble ní a nao. 9 ɔ́ à Izaaki sísi à mè: Asi n nae fá! Akea n mè n dáeei? A wèwà à mè: Mále e wa ma de aà yáíe. 10 Abimeleki mè: Bɔ́ yá ní kèwèe máai? Yɔ́nɔnɔ mé gò ké wá gbèe wúle ní n napio, adé yáa n wá dá táaeu. 11 ɔ́ Abimeleki lezá gbépiwa à mè: Gbé pɔ́ ɔ́ká gɛɛpiwa ní aà nao, wa de de.

12 Izaaki pɔ́tɔ́ búsupiu, 5 á pɔ́ è wè bee lee basɔɔ, ké Dii éfáaidáue yáí. 13 A zɔ́kù, mé aà àizee ɔ́ káfi e á kè ɔde sá bílibili ú. 14 A sáɔ́ ní zuɔ́ ví dasi ní zɔɔ, 5 Filitɛɔ́ zaaágu. 15 ɔ́ aa ɔ́ pɔ́ aà mae Ablahaú zíkɛnaɔ́ yɔ́ á gɔɔɔ káka ní búsuɔ pii. 16 ɔ́ Abimeleki ò Izaaki: Gowála, asa n gbáa de wála maamaae.

17 ɔ́ Izaaki bɔ́ we, á bòokpá Gelaá guzuleu, 5 á gɔɔplakɛ we. 18 Lɔ́ pɔ́ wa yɔ́ aà mae Ablahaú gɔɔ mé Filitɛɔ́ káka aà gaa gbɛaɔ 5 á éa bɔ́bɔ, à tɔ́ dou pɔ́ a mae kpáné yáa kpáné ɔ́. 19 Izaaki zíkɛnaɔ́ ɔ́ pále yɔ́ guzulepiu, 5 aa bɔ́ í maawa. 20 ɔ́ Gelaá pɔ́dánaɔ́ lekpaakè ní Izaaki pɔ́ɔ aa mè: Wá íe. ɔ́ à tɔkpá ɔ́ pɔ́pie Sòle, ké aa sòlekèaana yáí. 21 Aa ɔ́ pále yɔ́, 5 wá lekpaakè ɔ́ pɔ́pi yá musu ɔ́, 5 á tɔkpàè ɔ́ be. 22 A gò we, 5 á ɔ́ pále yɔ́ ɔ́, aai lekpaake a yá musu ɔ́. ɔ́ à tɔkpàè Dèepoo, asa à mè: Dii wá gbá dèepookii, wá ɔta sa.

23 Bee gbɛa à gè Bèeɛɛba. 24 Dii bɔ́ mɔ́wá gwáasína bee à mè:

Mámé má n mae Ablahaú Lua ú,
ńsu víakeɔ, asa má kunnɔ.
Má éfáaikene, mí n bui káfi
ma zɔ́blɛna Ablahaú yáí.

25 We á sa'okii bòu à Dii sísiu. ɔ́ à bòokpá we, aà zíkɛnaɔ́ lé ɔ́ yɔ́. 26 ɔ́ Abimeleki bɔ́ Gelaá à mɔ́ Izaaki kii ní a kwáasi Ahuzao ní a zígɔɔ gbèzɔ́ Pikɔ́lio.* 27 Izaaki ní lá à mè: Lá a zamagu a ma ya á be, ákea a mɔ́ ma kii? 28 Aa wèwà aa mè: Wá è Dii kunnɔe, 5 wa mè a maa wá lédoúke, wí legbèkɛe a yá musu, 29 ké ńsu yáwaie kéwèeɔ, asa wí íadamao. Yámaa 5 wá kène, wa n gbæ aafiae, 5 Dii éfáaikène. 30 ɔ́ Izaaki ní yáaekè, aa pɔ́blè aa ímí. 31 Ké aa fèle kɔɔ, aa legbèkɛe, 5 Izaaki zèné, aa bɔ́ aà kii aafia. 32 Zibeezɔ́ Izaaki zíkɛnaɔ́ mɔ́ ɔ́ pɔ́ aa yɔ́ yá'òè aa mè: Wa í è. 33 ɔ́ à tɔkpàè Seba. Ayámeto wí me wélepie Bèeɛɛba† e ní a gbáɔ.

34 Ké Esau ká wè bla, à Iti nɔ́ sè gbèɔn pla, Beeli né Yudi ní Eloni né Basemao. 35 Izaaki ní Lebekaɔ nɔ́se ɔ́ ɔ́kpaa an yáíe.

27

Izaaki sa'olekɛa Yakɔ́buɛ

1 Izaaki zikù, aà wé gbáa ɔ́, ále gu'e maao. ɔ́ à a yoa sísi à mè: Né! ɔ́ a wèwà à mè: Ma mɔ́. 2 Izaaki mè: Ma zikù, má a gagɔɔ dɔ́. 3 N n sá sé ní n gbálao, ge sèanaɔɔ wèleemee. 4 Ma pɔ́eá do kuu ní mɔ́omɛe má ble, mí sa'olekɛne e mɔ́ ga.

5 Lebeka yá pɔ́ Izaaki lé o Esauépi má. Ké Esau fèle gè toekai, 6 5 á gè á ò Yakɔ́buɛ à mè: Má má n mae lé yá'ò n víie à mè, 7 aa gé nɔ́ de, i a pɔ́eá do kuuɔe á ble, í sa'olekèe ní Dii tɔ́ e à gè gai. 8 ɔ́ Lebeka éa òè: Ma yáma, ní yá pɔ́ má dâne ke. 9 Gé bleɔ́ guu, blene maa kú mèn pla ní de, ní keke n mɔ́, mí n mae pɔ́eá do kuué, 10 ní geòè aà ble, i sa'olekɛne e à ga. 11 ɔ́ Yakɔ́bu ò á dac: Ma víi ká ví mé má yɔ́. 12 Tó ma mae ɔ́ká mé á ma dɔ́, a díle mále á ke pɔ́pɔ́e, i lekɛmɛe sa'ole gbɛu. 13 ɔ́ aà da òè: Lua to lekɛane bee gɔ́mɛe. Ma yáma lé! Gé ní de ní mɔ́omɛe.

14 ɔ́ Yakɔ́bu gè blepiɔ́ dè á mɔ́ á dae, 5 á aà mae pɔ́eá do kuuò. 15 ɔ́ à a yoa pɔ́kasa maa pɔ́ kú a kpéu se dá a né Sedeɛ. 16 A blene báa fí aà ɔ́ ní aà waa pɔ́ ká víowa. 17 ɔ́ à do ní pèe pɔ́ á kèò kpáwá.

18 Yakɔ́bu gè á mae kii à mè: Baa! A mè: Má ké! Ma né kpele ní? 19 Yakɔ́bu wèwà à mè: Mámɛmaa Esau n yoa. Lá ní òmɛe, má ké. Fèle zɔ́le n ma ɔ́ i ble, ní sa'olekɛmɛe. 20 ɔ́ Izaaki ò á né: O'oi N è kɔ́a? A wèwà à mè: Dii n Lua mé saakpáa. 21 ɔ́ Izaaki òè: Símazi má ɔ́káma, ké má e dɔ́ tó ma né Esaué síana. 22 Yakɔ́bu sɔ́ á maezi, 5 á ɔ́káwá à mè: Lɔ́ɔ́e beea Yakɔ́bu ɔ́ɔ́e, kási ɔ́ beea Esau ɔ́. 23 ɔ́ i aà dɔ́, ké aà ɔ́ ká ví lán Esau pɔ́wa yáí. A ye sa'olekèè, 24 5 á aà lá gí: Ma né Esau n ú síanaa? A mè: Ao, máme! 25 ɔ́ à mè: Pɔ́ kpaa má n ɔ́ i ble, mí sa'olekɛne. Ké á díleè, 5 á blè. A mɔ́ ní wèe, a mí ɔ́. 26 ɔ́ aà maepi òè: Símazi, ní lépea. 27 ɔ́ à sáaazi á lepèwá. Ké Izaaki aà pɔ́kasa gíma, 5 á sa'olekèè à mè: Ma né gí de lán bua pɔ́ Dii éfáaidáua.

* 26:26 Daa 21.22 † 26:33 Bee mè legbèlɔ́.

28 Lua n gba m̀̀se b̀̀a za musu,
i n gba t̀̀le t́́aede,
p̀̀wena ŕ́i v́́eio iio dinzi.

29 Gb́́e z̀̀blene,
buii ḱ́lne,
ń́o de n gb́́e dii ũ,
n da ń́e i ḱ́lne.

Lua leke gb́́e p̀̀o lek̀̀ene,
aa b́́aada gb́́e p̀̀o samaa'̀̀neogu.*

30 Ké Izaaki sa'olekè Yakobue a làa, 5 Yakobu gò aa ḱ́i. Ké aa v́́i sù ŕ́i toekao g̀̀o, 31 5 à blekè a mae s̀̀, à g̀̀e, 5 a òè: Baa! Fele n ma ɔ' i ble, ní sa'olekemee. 32 ɔ aa mae aa là à mè: Mmenn déi? A wèwà à mè: Mámemaan n yoa Esau. 33 Yápi di Izaakiwa, àle lualua à mè: Déme ǹ̀o dè à m̀̀omee yaa e nýy gé mói, má sói? Ma sa'olekè adee k̀̀, mé a éfáaipi ee. 34 Ké Esau a mae yápi má, à búbuapále à ɔ̀̀b à kè wèna, 5 à mè: Baa! Sa'olekemee s̀̀.† 35 ɔ à mè: N dáuna m̀̀ ŕ́i k̀̀nio à n sa'ole ś́i k̀̀. 36 ɔ Esau mè: Aa t́́n Yakobuo‡ ló? A ɔ̀̀nokemee à kè gèn plan we sa. A ma yoakeze sia yaa,§ 5 à ma sa'ole sia ke lo. Má sa'ole e lo le? 37 Izaaki wèwà à mè: Ma aa díle n dii ũ, ma aa daeo kè aa zíknao ũ, ma p̀̀wena ŕ́i v́́eio kpáwa. Bó má f́́e kee ló? 38 Esau ò a mae: Baa, sa'ole bee 5 ŕ́i ví adoa? Sa'ole pále kemee s̀̀ Baa. ɔ Esau ná ɔ̀̀lwa. 39 ɔ aa mae wèwà à mè:

T̀̀le p̀̀o ŕ́yɔ kuu aɔ t́́ae v́́o,
m̀̀se a b̀̀ne za musuo.

40 Nyɔ f́́enda ḱ́a g̀̀o piie,
ŕ́yɔ z̀̀ble n dáunae.

Lá n s̀̀ a dadouo,
ŕ́yɔ aa zuu b̀̀nla.

41 Esau íbelesè ní Yakobuo sa'ole p̀̀o a mae kèè yáí, 5 a ò a s̀̀u: Ma mae gaa z̀̀o, mí gbasá má a dáuna de. 42 Wa yá p̀̀o Esau ò k̀̀malekè Lebeke, 5 à Yakobu sísi à mè: Esau ye a p̀̀o t̀̀sima à n de. 43 Ma yáma sa. Fele báale gé ma d̀̀o Labá be Halana, 44 ní kuaàno we ǵ́a e n v́́ipi p̀̀kúma kpále. 45 Tó aa p̀̀o wèe, mé yá p̀̀o ŕ́i kèè s̀̀aagu, má gb́́e ź́i n gbesii. Má ye má kua ma né gb̀̀on plawa píi ź́idoũzío.

46 ɔ Lebeke ò Izaaki: Iti ǹ̀e ni b̀̀mala. Tó Yakobu Iti ǹ̀ se búsuu la lán Esau ǹ̀e beewá, ma kua aɔ namee lo.

28

Yakobu báasi taa Laba ḱ́i

1 ɔ Izaaki Yakobu sísi, à samaa'̀̀è à yá díle à mè: Nsu ǹ̀e Kanaa ǹ̀e guuo. 2 Fele gé Mesopotami búsuu n da mae Betue be, ní ǹ̀e we n desè Labá ń́e guu.

3 Lua Gbáapiide báaadangu,
aa to n ń́e' i maamaa, aaii ḱ́fi,
ní g̀̀o buii dezi ũ.

4 Lua báaa p̀̀o a dà Ablahaũgu dangu ŕ́i n buii píi,
ké búsu p̀̀o ŕ́le nib̀̀bleu g̀̀ne,
búsu p̀̀o a kpá Ablahaũwae bee.

5 ɔ Izaaki Yakobu gb̀̀e aa gé Labá ḱ́i Mesopotami búsuu. Labáá Sili búsu gb́́e Betue né, Yakobu ŕ́i Esauo desèe.

6 Esau má Izaaki samaa'̀̀o Yakobue, à aa gb̀̀e Mesopotami, ké aa ǹ̀e we. Ké à sa maapi òè à mè, asu ǹ̀e Kanaa ǹ̀e guuo. 7 A è Yakobu a mae ŕ́i a dao yáma, à dà Mesopotami zéu. 8 ɔ a d̀̀o sa ké Kanaa búsu ǹ̀e lí ká a maeguo. 9 ɔ à gè Ablahaũ né Isimaela ḱ́i, à aa né Maalata se dà a ǹ̀e síiaɔ guu. Maalataá Nebaio daee.

Yakobu nana'oa Beteli

10 Yakobu b̀̀ Beeseba, à dà Halana zéu. 11 Ké à ká guei, àle i we ké íatè g̀̀e kpéu yáí. ɔ à gbe sè gupiu midib̀̀o ũ, à ẁ̀le we. 12 ɔ à nana'ò, a è d̀̀gègaa pélea t̀̀le e à gè z̀̀o luawa, Lua malaikao lé d̀̀edewá, aale píla.* 13 A è Dii zeaala à mè:

Mámemaan Dii n dezi Ablahaũ
ŕ́i n mae Izaakio Lua.

Má t̀̀le p̀̀o ŕ́i ẁ̀lewáe bee kpamae,

* 27:29 Ebe 11.20 † 27:34 Ebe 12.17 ‡ 27:36 Bee mè k̀̀nikenede. § 27:36 Daa 25.31 * 28:12 Zaa 1.51

mpi ní n buio.

¹⁴N buio aao dasi lán búsu'ufáawa, aa lígua gukpe ní be'aeo ní gughántooo ní geomidokio.

Dúnya bui píi a éfái e mpi ní n buio sabai.

¹⁵Máo kunnoc, máo n dśa gu pó ríle géu píi, mí ea sunno búsué beeu, asa má n to weo, má yá pó má òne kee.

¹⁶Ké Yakobu vù ní io à mè: Dii ku guue, 5 mi dśo fá! ¹⁷Via aà kù à mè: Gue beea víague. Luakukúe, luabe zée.

¹⁸Yakobu fèle koo, à gbe pó a kè midiboo úpi sè a pèle dngubo ù, 5 à nísikawa. ¹⁹Ɔ à tɔkpà gupie Beteli,† ama wéle pó wa kále we tś séian Luzu. ²⁰Yakobu lekè Diiwa à mè: Tó ní kumanoo, mé ríle ma dśa ma wéle bee gea guu, mé ríle ma gba poblea ní pkasao, ²¹e ma ge suò ma mae be aafia, riyoo de ma Lua úe. ²²Gbe pó má pèle dngubo úpi a g5 n gbagbaki úe, mé pó p3 n ma gba píi, má a kwide kpamae.

29

Yakobu kaa Laba be

¹Yakobu èa dàzeu, à gè gukpedeo búsuu. ²Ké à kà we, à lò è sèu, sá kpasa lee aa5 kálea a sae, asa lòpi í 5 wí kpámá. Gbè gbène ta lòpíle. ³Tó kpasa p3oo káaa we píi, 5 wí gbepi go lòpíle wà í kpámá, 5 wí ea gbepi tae a gbèu. ⁴Ɔ Yakobu sadánao là à mè: Gbè5, a b3 má ní? Aa wèwà aa mè: Wa b3 Halanae. ⁵Ɔ à ní lá à mè: A Nakoo t3úna Labá dśa? Aa wèwà aa mè: Wá aà d5. ⁶Ɔ à ní lá à mè: A aafiaó? Aa mè: A aafia. Aà né Laseli gwa, àle m3 ní sáoo kee. ⁷Ɔ Yakobu mè: Fáane lé ke, sáoo tagoo i ka yáao. A í kpámá, í gé ní dádái. ⁸Ɔ aa mè: Wá f3o. Mé í ke sá kpásao káaa píi báasio, wíli gbe go lòole wà í kpá p3ooawo.

⁹Lá àle ya'oné màa, Laseli m3 ní a mae sáoo, asa sadánaan aà ú. ¹⁰Ké Yakobu a desè Labá nenoc Laseli è ní aà mae sáoo, à s3 lòci à gbe go lòole, 5 à í kpà a desè sáowa. ¹¹Ɔ à lepè Laseliwa, à pona 33b. ¹²Ɔ a òè aà mae daen a ú, Lebaka née. Ɔ Laseli baalè ge ò a mae. ¹³Ké Labá a dāe né Yakobu bao mà, à baalè gè daiaale. Ké à kà, 5 à kúsiwà à lepèwà à taaano a be. Ɔ Yakobu yá p3 kèò òè píi. ¹⁴Ɔ Labá òè: Ma aun n ú slana.

Yakobu Lea ní Laselio sea

Yakobu kè Labá be mo do, ¹⁵5 Labá òè: Ké ní de ma dae ú yáí 5 ríy3 zíkemeé pāa? Lá má fiabone omee. ¹⁶Labá s3 a nenoc ví gbèon pla. Y3 t3n Lea, Báa s3 Laseli. ¹⁷Lea wè gbāao, Laseli s3 n3anae, mé aà kákaa maa. ¹⁸Yakobu ye Laselizi, 5 a ò Labāe: Má zíkene wè sopla n né baade Laseli yáí. ¹⁹Labā mè: Ma aà kpaama si de mà kpa gbèpālewala. Ny3 ku ma be.

²⁰Ɔ Yakobu zíkèè wè sopla Laseli yáí, kási à kèè lán gooplawaé, ké a yeaazi yáí. ²¹Ɔ a ò Labāe: Lá ma zígoo pà, ma n3 kpaá mà sé. ²²Ɔ Labā weklideoo káaa píi, à n3seble kènè. ²³Ké oosi kè, 5 à a né Lea se kpawà, 5 Yakobu wúleaano. ²⁴Labā a z3noc Zilipa kpà Leawa aao zíkèè. ²⁵Ké gu d3 Yakobu su è Leae, 5 a ò Labāe: B3 yá ní kèmeé màai? Laseli yáí 5 ma zíkèneo lò? B3yáí n ma kpánguakèi? ²⁶Labā mè: Lakú wíli Báa kpa g3wa Y3 aao. ²⁷As3a do ke ní gbè beeo gía, mí aà gbèdo kpama, ní zíkemeé wè sopla lo. ²⁸Yakobu wèi, à às3a dopi kè ní Leao, 5 Labā a né Laseli kpawà n3 ú. ²⁹Labā a z3noc Bila kpà Laseliwa aao zíkèè. ³⁰Yakobu wúle ní Laselio s3, mé a yeaazi de Leala. Ɔ à èa zíkè Labāe e wè sopla lo.

Yakobu néo

³¹Dii è Yakobu ye Leazio, 5 à aà kè neade ú, Laseli s3 fíi ú. ³²Lea n3sí à ne'í g3e ú, 5 à tɔkpàè Lubeni,* asa à mè: Dii ma taasikea gwāe. Ma zá a3 yemazi sa. ³³Ké à n3sí lo, à ne'í g3e ú, 5 à mè: Dii mà ma zá yemazio, 5 à èa née bee kpāa lo. Ɔ à tɔkpàè Simeo,† ³⁴Ké à èa n3sí lo, à ne'í g3e ú à mè: Ké bee sa ma zá a ma dilekú eo, asa ma neg3e íaano aa5. Ɔ à tɔkpàè Levii,‡ ³⁵A èa n3sí lo à ne'í g3e ú à mè: Ké bee sa ma Dii sáaukè, 5 à tɔkpàè Yuda.§ Ɔ aà ne'í zè.

† 28:19 Bee mè Lua ua. * 29:32 Bee mè neg3e gwa. † 29:33 Bee mè a mà. ‡ 29:34 Bee mè nak3wa. § 29:35 Bee mè sáau.

30

1 Ké Laseli è ále ne'i ní Yakobuoo, à g5a kpà ní a wíio. 2 J a ò Yakobue: Nòdòmagu. Tó mi è s5o, má gae. 3 Yakobu pò páaàzi à mè: Mámè má Lua úa? Aàpi mé gíne n ne'i. 4 J Laseli mè: Ma zòncè Bila ke, ge iaàno, i nò imèe, mí bui è s5 aà sabai. 5 J a à zòncè Bila kpàwà nò ù. Yakobu wùleaàno, 6 5 à nòsì à ne'i g5e ù. 7 J Laseli mè: Lua tò yá bòmàno na, à ma yàmà à ma gba neg5e. 8 J à tòkpàè Dà.* 9 Laseli zòncèpi èa nòsì à ne'i g5e ù b, 8 5 Laseli mè: Ma dèe z5ò kà ní ma wíio, ma dèenè, 5 à tòkpàè Nefatali.†

9 Ké Lea è a ne'i zè, 5 à a zòncè Zilipa kpà Yakobuwa nò ù s5. 10 J Lea zòncèpi ne'i g5e ù ní Yakobuo. 11 J Lea mè: Minae. J à tòkpàè Gada.† 12 J Lea zòncèpi ne'i g5e ù b ní Yakobuo. 13 J Lea mè: Ma pò kèna, asa nòcò o pònadèn ma ù. J à tòkpàè Asee.‡

14 Lubeni b5 èsekekegò, à yenzi èse è sèu, 5 a b5bo sùò a da Leae. J Laseli òè: N n né yenzi èsepi dàmee. 15 Lea òè: Ké n ma g5 sia, bee i mòmoo, 5 ní ye n ma né yenzi èse e lba? Laseli mè: Tó ní kpàa, míme n5y iaàno gbà. 16 Ké Yakobu lé su ní buao oosi, Lea b5 gè dāaale à mè: Mámè má innò gbà, asa ma né yenzi èse asean n ù. J à iaàno gwāasina bee. 17 Lua Lea wabikea sí, 5 à nòsì à Sái i ní Yakobuo. 18 J Lea mè: Lua aseaa kpàa, ké ma a zòncè kpà ma záwa yáí. J à tòkpàè Isakaa.* 19 Lea èa nòsì b, à Wotui i, 20 5 à mè: Lua gba maa dàmee. Ké bee sa ma zá a ma kpela, asa ma neg5e iaàno soolo. J à tòkpàè Zabulni.† 21 Gbezà 5 à nòncè i, à tòkpàè Dina.

22 J Laseli yá d5 Luagu, à aà wabikea sí, 5 à kè neade ù. 23 A nòsì à neg5e i, 5 à mè: Lua wibòmee. 24 J à tòkpàè Yosefu† à mè: Dii ea neg5e pále káfimèe b.

Yakobu Laba p5o daa

25 Ké Laseli Yosefu i, Yakobu ò Labāe: Ma gbae mà ta ma be búsuu. 26 Ma zikène ma naò ní ma n5o yáí. N ní kpaa mà tá, asa ní d5 lá ma zikène. 27 J Labā òè: Tó ma yá kàngue, g5 la. Ma màsokè má è Dii èfāaikèmmèe n yáí. 28 N n aseaa omèe, mí kpama. 29 Yakobu òè: N d5 lá ma zikène, mé ní d5 lá n pòtuoo kè ma z5i, 30 asa a yòona p5 ní v1 zad5 mí m5o káfí maamaa. Dii èfāaidàune za z1 p5 ma kèsèpèle n be la. B5e má az1a be zikè s5i? 31 Labā aà là à mè: B5 má fiaboonei? Yakobu wèwà à mè: Nsu p5e kpaaoo, sema n yāe bee kemèe, mío n p5ò dāne. 32 Gè n p5ò guu gbā, ní sà bàebaeo ní a bilio ple ma aseaa ù ní sàne siao ní ble bàebaeo ní a bilio. 33 Tó r1e ma aseaa gwa zia bàasi, n5yò d5 ké ma yākè a zéwae. Ble p5ò bàebaeo mé bili no, ge sàne p5ò siao ma kpáí'òe. 34 Labā mè: T5ò! Aò de lá ní òwa. 35 Zibeez1 Labā a blesan bàebaeo ní a káyāaleo ní ble da bilio ní a bàebaeo sè, an p5ò p5 pua v1o pii ní sàne siao pii, à ní ná a n5one ní z5i. 36 J à gudà ní zānguo ní Yakobuo lán tagòo àa5 oa taawa, 5 Yakobu lé Labā p5 k1niò dá.

37 Yakobu lí bui àa5 g5n búsuu z5z5, à ní t5 b5b5 à ní wèsa kè púuu. 38 J à lí p5 à ní t5 b5b5o p1èpèle p5ò imik1i, p5 p5 lé m5 imiio wéu, asa we 5 aal kpáwa'ou. 39 Lá aalò kpáwa'o líp1o sae, 5 aalò né káyāaleo i ní a bilio ní a bàebaeo. 40 Yakobu i p5ò nép1o ple adoo az1a p5 ù, i a káyāaleo ní a siao ka Labā p5o guu. Beewa à az1a kpāsa b5, i ka Labā p5o guuo. 41 Tó p5 bui maa5 fele ní kpáwa'oo, Yakobu i líp1o p1èpèle p5ò imik1i an wéu, ké aa kpáwa'o ní sae. 42 Tó p5 gianane s5, líli lípèlepelené. Beewa p5ò gianaa g5 Labā p5 ù, mé p5 bui maa5 g5 Yakobu p5 ù. 43 J Yakobu àizee b5 káfí maamaa, àa5 p5ò dasikù ní zòncèo ní zòg5e ní yiongoo ní zāa'inao.

31

1 Yakobu yá p5 Labā néo lé o mà aa mè: Yakobu wá mae p5ò síwà pii. Wá mae àizee mé aà kà òdawa. 2 Yakobu d5 Labā wéwa, ké a yá kuwà lán yāawa bo. 3 J Dii òè: Ea ta n dezi búsuu n daeò be, mío kunno. 4 J Yakobu Laseli ní Leao s1si aa m5 a p5ò k1i sèu. 5 A òné: Má d5 á mae wéwa ké ma yá kuwà lán yāawa bo. N beeo ma mae Lua kumanò. 6 A d5 áziawa ké ma zikè á mae ma gbāa pua léue. 7 A mae ònòkèmmèe à ma aseaa líle gèn kwi, 5 Lua i to à yāe kèmmèe. 8 Tó à mè sà bàebaeo mé ma baa ù, 5 sápiò b5 né bàebaeo i. Tó à mè a káyāaleo mé ma baa ù, sápiò b5 né káyāaleo i. 9 Lua á mae sáò síwà a kpāa.

10 G5ò p5ò bleo lé kpáwa'o, ma nana'ò, 5 nana guu má è blesana p5ò lé kpáwa'ooá ble káyāaleone ní a bàebaeo ní a bilio. 11 J Lua Malaika òmèe nanapi guu: Yakobu! J ma mè: Má ké! 12 A mè: Wezu ní gwa. Blesana p5ò aale kpáwa'oo pii blè káyāaleone ní a bàebaeo ní a bilio. Ma yá p5 Labā kène è pii. 13 Mámèmaa Lua. Ma b5 m5ma Beteli, gu p5 n gbepèleu n n1sikāwà n lekèa.* Tiasa fele b5 búsuè beeu, ní tá n be búsuu. 14 J Laseli ní Leao òè: Wá túbi ví wá mae be b5e? 15 I wá díle nib5ò ù nolo? A wá y1ama, 5 à a 5a blè pii. 16 Aizee p5ò Lua sí wá maewa g5ò wá p5 ù piié ní wá néo. Yá p5ò Lua òne ke pii sa.

* 30:6 Bee mè yá b5r1no na. † 30:8 Bee mè ma dèe. ‡ 30:11 Bee mè mina. § 30:13 Bee mè p5na. * 30:18 Bee mè aseaa. † 30:20 Bee mè kpelaa. ‡ 30:24 Bee mè aà káfí. * 31:13 Daa 28.18-22

17 Ǿ Yakɔbu fɛle, à a néo rí a nao di yiongoo kpe. 18 A a pɔtuoo rí àizee pɔ á è Mesɔpɔtamiò sèle pii, 5 à dàò zéu, àle tá a mae be Kanaa búsuu. 19 Ké Labā gè a são kākēlele, 5 Laseli aà tááo† sè kpáí aà kpe. 20 Yakɔbu sɔ à ɔnokè Sili bui Labāe, i lezawào. 21 A fɛle bàalè rí a pɔo pii, à bùa Uflatawa, 5 à mipè Galada gbèsisíɔwa.

Labā pɛlea Yakɔbuzi

22 A goɔ àaɔde zí wa ò Labāe Yakɔbu bàalè. 23 A a gbéɔ náaa, 5 à pɛleaàzi. A táa'ò goɔ sopla, 5 à aà lè Galada búsu gusísídeu. 24 Ǿ Lua bɔ mɔwà gwá nana guu a òè: Laaika yá pɔ ríyɔ ò Yakɔbuezi.

25 Labā Yakɔbu bòo lè kpaa Galada búsu gusísídeu, 5 à bòokpá we rí a gbéɔ sɔ. 26 Ǿ Labā gè ò Yakɔbue: Býáí n ɔnokèmee, n ma néo sèle n taò lán zízɔɔwai? 27 Býáí n ɔnokèmee n wole kpáí, ni lezaao ni? D5 ma zene rí pɔnakeao rí lesiao rí gáao rí mɔɔnao. 28 Ni to ma lezà ma néo rí ma tɔúnaɔwao. N misaiyá kè. 29 Ma gbāa kà mà yākeé, 5 n mae Lua yá'òmee gwá à mè mà laaika yá pɔ má onei. 30 Nle tá sa, ké ríle n mae be beeke yáí. Akɛa n ma tááo sè kpáíi? 31 Yakɔbu wèwà à mè: Mále víake, mále e ríyɔ rí néo siae. 32 Gbè pɔ n n tááo è aà kíi, wà ade de. Ma pɔo gwagwa wá gbéɔ wáa. Tó n n pɔ è, sé. Yakɔbu sɔ a d5 ké Laseli Labā pɔ sè kpáío.

33 Labā gè Yakɔbu zwáakpe, à gè Lea kpéu, à gè zɔnɔe gbèɔn plapiɔ kpéu, i pɔe eo. Ké à bɔ Lea kpéu, à gè Laseli kpéu. 34 Laseli táapiɔ se ùle yiongo gaalɔɔue, 5 à zòlewà. Labā aà kpé yɔe pii, i pɔe eo. 35 Laseli ò a mae: Baa, rísu to n pɔ pamazio, asa mi e fɛleo, ké má kúya yáí. Beewa Labā a tááo wèlele, i eo.

36 Ǿ Yakɔbu pɔ pà à zoadɔ Labāwa à mè: Bó dàa má kèi? Bó duuna má kè 5 n pelemazi wáawáa kéwai? 37 N ma pɔo yɔe pii, n n bepɔo è wea? Bò ò gupuau ma gbéɔ rí n gbéɔ wáa, aai yānakpa gbé pɔ a yá nawa. 38 Gwa, ma ke n be wè baoo. N são rí n bleɔ aai nɔbɔleo, mé mi n sãe soo. 39 Mili suma rí pɔ pɔ wáí kúoo, mi a fiabone mazlawae. Ni pɔ pɔ wá a kpáí'ò gwá ge fáane fia laae. 40 Iatè í ma le fáane, íana í ma de gwá, mi itèke. 41 Maa ma ke n be e wè bao. Wè gèò m̀ndosai ma zíkène n nenɔe gbèɔn plaɔ yáí. Ma wè soolo kè n kpása yá musu. N ma asea líle gèn kwi. 42 Mé i ke ma dezi Ablahaũ Lua pɔ ma mae Izaaki aà vía ví zèmano bàasio, d5 n ma gbæe ɔgii. Lua zí pɔ má kè rí taasio è, 5 à zèmano gia gwá.

43 Ǿ Labā wè Yakɔbuwa à mè: Nɔee beeoá ma néone. Néee beeoá ma tɔúnaɔne. Pɔtuoo beeoá ma pɔtuoo. Pɔ pɔ rí è la pii ma pɔe. Bó má ke ma nenɔe rí né pɔ aa íone gbáí? 44 To wá ledotúke, ío de seela ù wá zānguo. 45 Ǿ Yakɔbu gbe se pèle yápi dɔngubo ù. 46 A ò a gbéɔne aa gbɛo séle, 5 aa sèle aa a zèdɔ, 5 aa pòblè a sae. 47 Ǿ Labā tɔkpà gbèzɛpie Yegaa Saaduta.† Yakɔbu tɔkpàè Galèdi.‡ 48 Labā mè: Gbèzɛe bee mé seela ù wá zānguo gbā. Bee yáí wá tɔkpàè Galèdi. 49 Wí me lɔ Mizipa,* asa Labā mè: Dii wá d5a wá kēakɔwa gbea, ké wásu zakɔuo. 50 Tó n íadà ma nenɔe wa ge tó n nɔ páleo sè lɔ, baa tó wá kú k5 kíio, n̄yɔ d5 sáasá ké Lua mé wá yápi seelade ù. 51 Ǿ Labā òè lɔ: Zee bee gwa rí gbe pɔ má pèle wá zānguo. 52 Aɔ de seela ù ké másu a baa ví má mɔma rí n̄sè páleo, mé mpi rísu n̄ a baa ví n̄ mɔa rí n̄sè páleo. 53 Ablahaũ rí Nakɔo rí n maeo Lua mé a yá g5g5wèe. Ǿ Yakɔbu legbè rí Lua pɔ a mae Izaaki aà vía ví tɔo. 54 A sa'ò gusísídeu we, 5 à a gbéɔ sisi aa pòble. Ké aa pòble, 5 aa í we.

32

Yakɔbu gbéɔ zia Esauwa

1 Labā fɛle kɔkɔo, à lezà a tɔúnaɔwa rí a néo, à samaa'òné, 5 à èa tà a be. 2 Yakɔbu dàzeu, 5 Lua malaikaò dàaale. 3 Ké à rí é, à mè: Lua bòn ke. Ǿ à tɔkpà gupie Maanaii.* 4 A gbéɔ zì ae a víi Esauwa Sei búsu pɔ wí me lɔ Eɔdɔ búsuu. 5 A ò a zínaone: A ge o ma dii Esauae aà zòblena Yakɔbu goɔplakè Labā be, àle su sa. 6 A òè má zuo ví rí zàa'inao rí são rí bleɔ rí zɔg5eɔ rí zɔnɔe. Máme ma á zí òè, ké ma yá e kaaágu.

7 Ké zínapiò èa sù Yakɔbuwa, aa mè: Wa ge n víi kíi, àle mɔ dairíle rí gbèɔn òaa plaɔ. 8 Via Yakɔbu kù, àle bílike maamaa, 5 à gbé pɔ kuanɔo kpaalè lee pla rí são rí bleɔ rí zuo rí yiongoo à mè: 9 Tó Esau mò líle a lee dowa, a lee do pɔ g5 a bɔ. 10 Ǿ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dezi Ablahaũ rí ma mae Izaakio Lua, rí òmee má su ma be búsuu ma daeɔ kíi, ní èfáaikemee. 11 N gbèke rí náaiyáò kèmee maamaae, ma beee i kao. Goɔ pɔ ma bua Yuudèwa yáa, lípana mé na ma ɔzì ado. Tiasa ma su rí àizee lee plaè beeo. 12 Ma wabikèma, ma si ma víiwa, asa mále

† 31:19 Táapiáí lí pɔ wa à lán gbènazínawaa. ‡ 31:47 Bee mè gbè seelade rí Sili yáó. § 31:47 Bee mè gbè seelade rí Ebelu yáó. * 31:49 Bee mè gud5akíi. * 32:3 Bee mè bòo mèn pla.

vlaake ké à lélewá à nɔɔ ní néɔ dede yáí. ¹³ Mpi sɔ́ n mè ríyɔ́ ɛ́fáaikemee, ríyɔ́ ma bui káfi lán isiale úfáawa, wa fɔ́ naoo an dasi yáí.†

¹⁴ Wekíi ɔ́ Yakɔbu lu. Pɔ́ pɔ́ a plè à a víi gbaɔn ke: ¹⁵ Bleda òaa do, a sa bao, sáda òaa do, a sa bao, ¹⁶ yiongoda baakwí ní ní né yɔ́minao, zuda bla, a swana kwí, zàa'ín da bao, a sa kwí. ¹⁷ A ní ná a zíknaɔne ní ɔ́zɔ́l bui ní buio, ɔ́ a òné: Aɔ be ma ae, í gupua da á zànguo gá ní gáo. ¹⁸ A ò gbé séíae: Tó ma víi dánle mé à n la à mè: Déme de n dii úí? Nle gé má ní? Déme pɔ́ pɔ́ ríle dáe bee víi? ¹⁹ Ní oè àà zòblena Yakɔbu pɔ́e, pɔ́ pɔ́ à a dii gbà a kpásáɔn we, aàpi lé mɔ́ a kpé zéu. ²⁰ A yá dóupi ò gbɛɔn plaadee ní gbɛɔn áaɔdeo ní pɔ́dánao píi à mè: Tó a da Esaulé, à oè máa. ²¹ A oè àà zòblena Yakɔbu lé mɔ́ a kpé zéu. Asa àà láasoo guu à mè: Sema mà awakpaé ní pɔ́ pɔ́ d̀baamee, wí gbasá wesikòle. A gí gbàakpaimazi saa? ²² Gba d̀òaaè, ɔ́ à gò b̀òou gwá bee, à í we.

Yakɔbu d̀eekaa ní Luao

²³ A f̀ele gwáasína, à a nɔ́ gbɛɔn plaɔ s̀ele ní a nɔ́ pɔ́ i m̀esedilenéio gbɛɔn plaɔ ní a negòe gbɛɔn kuedo, ɔ́ à bùarínɔ́ Yaboko isaaa. ²⁴ Ké à bùarínɔ́, ɔ́ à pɔ́ pɔ́ a vío s̀ele bùaò píi. ²⁵ Yakɔbu gò ado, ɔ́ g̀eè mò lé d̀eekaaɔn e gu ye dói. ²⁶ Ké g̀eèpi è á f̀s̀ aà nɛo, à àà lé a gelewa, ɔ́ aà gele b̀òòú d̀eekaapi guu. ²⁷ G̀eèpi mè: Ma gbae, asa gu lé d̀e. ɔ́ Yakɔbu òè: Sema ǹ báaadamagu báasio, má n gbae. ²⁸ G̀eèpi aà lá à mè: N t̀ón kpelewai? A wèwà à mè a t̀ón Yakɔbu. ²⁹ ɔ́ à mè: Wáli mené Yakɔbu l̀o, sema Isaili,† asa n d̀eeká ní Luao ní gb̀enazínao, ɔ́ n d̀eènè. ³⁰ Yakɔbu òè: N n t̀ó omee s̀o. A wèwà à mè: B̀yáí ríle ma t̀ó lai?§ ɔ́ à báaadáagu we. ³¹ Yakɔbu t̀okpa gupie Penueli,* asa à mè: Wa wesikòle ní Luao, mé ma gí má kú. ³² A b̀ò Penueli íatè bilea, àle t̀ole a gele ía yáí. ³³ Ayámeto e gbá Isailio lí ǹò tikusiwa s̀oo, ké Lua Yakɔbu lé a tikusiwa yáí.

33

Yakɔbu wesia Esaulé

¹ Ké Yakɔbu wezù, a è Esau lé mɔ́ ní gbɛɔn òaa plaɔ. A a néɔ kpaalè a naɔne ní a nɔ́ m̀en pla pɔ́ i m̀esedilenéio. ² ɔ́ à a nɔ́ pɔ́ i m̀esedilenéio gbàe aa d̀òaa ní ní néɔ. Bee gbèa Lea ní a néɔ, ɔ́ Laseli ní Yosefuo té ní kpe. ³ A d̀òaané, à kùle t̀ole g̀en soplá e à g̀e kàò a víipi káí. ⁴ ɔ́ Esau bàalè mò dáaale, à kùsiwa à ɔ́dà aà g̀áú à lapèwà, ɔ́ aa ɔ́l̀b. ⁵ Ké Esau wezù, à nɔɔ ní néɔ è, ɔ́ à mè: Deɔ mé kunnɔ wei? Yakɔbu wèwà à mè: Né pɔ́ Lua ma gbaɔne. ⁶ ɔ́ nɔ́ pɔ́ i m̀esedilenéio pɔ́ s̀r̀nzi ní ní néɔ, aa kùle. ⁷ ɔ́ Lea ní a néɔ s̀r̀nzi s̀s, aa kùle. Bee gbèa Yosefu ní Laselio s̀r̀nzi aa kùle. ⁸ Esau mè: B̀ó ríle ke ní pɔ́ pɔ́ ma d̀ar̀leɔí? Yakɔbu wèwà à mè: Ké ma yá e kangu yáíe. ⁹ Esau mè: Ma gbé, ma p̀ò m̀ò, ǹyɔ́ n p̀ò kúa. ¹⁰ ɔ́ Yakɔbu mè: Aawo! N yá na! Tó ma yá kàngue, ma gba sí, asa wá wesiakòle k̀emee lán wesiakòle ní Luaowae, ɔ́ n gbàakpámazi. ¹¹ Gba pɔ́ má d̀ane sí sa, asa Lua ɛ́fáaikemee, p̀e i késáao. Lá à nàewá máa, ɔ́ a sí.

¹² ɔ́ Esau mè: Wá dazue wá tá. Má d̀aaane. ¹³ ɔ́ a wèwà à mè: Baa, ní d̀s ké néɔ yá zí'ú, mé má sá ní zù ỳminao ví. Tó wa tá gbàa ò g̀oo do, p̀oo gaga píie. ¹⁴ D̀baamee Baa, mapi n zòblena, m̀io te p̀oo kpe ní néɔ busebuse e má m̀o n le Sei. ¹⁵ Esau mè: Má a gbé kíniɔ tonno. Yakɔbu mè: B̀yáí ní? N yá na Baa. ¹⁶ Zibeezi Esau dá Sei zéu. ¹⁷ ɔ́ Yakɔbu gè Suko. A bekpa we mé à lákpeɔ d̀ò p̀ooe. Ayámeto wá t̀okpa gupie Suko.*

¹⁸ Ké Yakɔbu sù ní Mesɔ́pɔ́tamio, à ká wéle pɔ́ wí me Sikeú, Kanaa búsuu aafia, ɔ́ à b̀ookpa wélepi sae. ¹⁹ A a b̀ookpakí l̀ù Sikeú mae Amɔ́o néɔwa ánuusu ɔ́watè baso.† ²⁰ Wekíi à sa'okíi b̀ou, à t̀okpaè Lua Isaili Lua.

34

Sikeú kusia Dinawa

¹ Lea nenɛo Dina pɔ́ a í ní Yakɔbuo b̀ò búsupi nɔɔ gwai. ² Ké búsupi kí Amɔ́o né Sikeú, Ivi bui aà è, à kùsiwá, ɔ́ à wùleaaɔn. ³ Aà p̀o d̀ò wéndiapiwa, a yeaázi, ɔ́ à yá nana òè. ⁴ ɔ́ Sikeú ò a mae: Nenɛna bee weelémee má sé. ⁵ Ké Yakɔbu má wá a nenɛo kpeb̀ò, aà néɔ ku s̀eu ní aà p̀oo, ɔ́ à nile e aa s̀ù. ⁶ ɔ́ Sikeú mae Amɔ́o gè Yakɔbu lé à yápi òè. ⁷ Ké Yakɔbu néɔ sù ní s̀eo g̀ò, aa yápi má, ɔ́ an ǹsè òokpa, an p̀o p̀a maamaa, ké Sikeú yá d̀òsai kè Isailiɔne yáí, à wùle ní Yakɔbu nenɛo, à yá p̀o de wá keo kè. ⁸ ɔ́ Amɔ́o òné à mè: Ma né Sikeú p̀o d̀ò á nenɛowa. A yá na. A aà kpawá ǹo ú. ⁹ Wá ledouke, wíliɔ wá nenɛo kpásákwa. ¹⁰ Aɔ kúwanɔ, wá búsu kú á p̀o úe. A z̀lelu, ío laatau, ío t̀ole ví. ¹¹ ɔ́ Sikeú ò Dina mae ní aà d̀aaɔne: A yá na. Pɔ́ pɔ́ á ò má

† 32:13 Daa 28.14-15 † 32:29 Bee mè d̀eekaa ní Luao. § 32:30 Daa 13.17-18 * 32:31 Bee mè Lua wé. * 33:17 Bee mè lákpeɔ. † 33:19 Yoz 24.32, Zaa 4.5

kpáwá, má kpaε. ¹² A ànsueblebo lé dameε zɔɔ ní gbaɔ dasidasi. Lá pɔ á ò, má kpaε. A nenɔεpi kpaá.

¹³ ɔ Yakɔbu néɔ wè Sikεù ní aà mae Amɔɔowa ní mɔafilio, ké Sikεù ní dæε kpebò yáí. ¹⁴ Aa òné: Wá fɔ bee keo, wá fɔ wá dæε kpa gyafɔɔdewao, asa beeá wíyæ wá kíí. ¹⁵ Wá we á yáí, mé i ke a gɔ lán wápiɔwa, á gɔε tɔzɔ pɔí bàasio. ¹⁶ Tó a tɔzɔ, wá wá néɔ kpásáwá, wí á pɔ se nɔ ù, wɔ kúánɔ, wí gɔ bui doù ù. ¹⁷ Ama tó i we wá yáí, mé i tɔzɔ, wá wá dæε se taðε. ¹⁸ Yápi kè Amɔɔ ní a né Sikεùoε na. ¹⁹ Ewaasopi yápi gɔgɔ kpakpa, ké Yakɔbu nenɔε yá káaàgu yáí, mé a beεε ví deñla a mae bedeɔ guu.

²⁰ Amɔɔ ní a né Sikεùo gè ní wéle bíibɔleu, ɔ aa yá'ò ní wéledeɔ aa mè: ²¹ Gbépiɔ yæ víwanɔ. Wá to aao kú wá búsuu, aao laatau, asa búsupi zɔɔ, a mɔwá. Wá ní nenɔε se, wí wá pɔ kpmá. ²² Gbépiɔ sɔ aa we wà kúwanɔ ké wá gɔ bui doù, mé i ke wá gɔε wa tɔzɔ lá ampiɔwa wápii bàasio. ²³ An potuoɔ ní ní àizeε ní ní zuɔ pɔí a gɔ wá pɔ ùo lé? Wá weiné, ké aao kúwanɔ. ²⁴ Wélepedeɔ Amɔɔ ní a né Sikεùo yámá, ɔ gɔε tɔzɔ nípi.

²⁵ A gɔɔ àaɔde zɔ, ké aa kú ní wáwáɔ mé aa kú ní yæ láasooɔo, Yakɔbu né gbèɔn plaɔ Simeɔ ní Leviio, Dina víɔ, an baade a fènda se aa sí wéleu, aa gɔε dæde pɔí. ²⁶ Aa Amɔɔ ní a né Sikεùo dæε, ɔ aa Dina se bɔð Sikεù kpéu aa tàð. ²⁷ Wéledeɔ dædeɔ gbea Yakɔbu néɔ mɔ wéle pɔɔ náaa, ké wá widá ní dæwa yáí. ²⁸ Aa ní sáɔ ní ní bleɔ sèle ní ní zuɔ ní ní zaa'inaɔ, pɔ pɔ kú wéle guu ní pɔ pɔ kú ní buaɔ pɔí. ²⁹ Aa ní àizeε sèle pɔí ní ní néɔ ní ní nɔε ní pɔ pɔ kú ní beɔ pɔí.

³⁰ ɔ Yakɔbu ò Simeɔε ní Leviio: A gu òkpaèεε. Kanaaɔ ní Pelizio ní búsu la buipáleɔ aao ye ma gíyáio. Lá wá dasio, tó aa liawázi mé aa síwágu, aa ma de ní ma buio pɔíε. ³¹ ɔ aa wèwá aa mè: Ké á wá dæε díle káalua ù, bee maa yá?

35

Lua báaadaa Yakɔbugu Beteli

¹ Lua yá'ò Yakɔbuε á mè: Fεle ta Beteli, ní zɔle we. Ma gbagbakíi ke we, asa we ma bɔu ma mɔma gɔɔ pɔ níle báale n víε. * ² ɔ Yakɔbu ò a bedeɔne ní gbé pɔ kuanɔɔ pɔí á mè: A dii zɔlo pɔ á víɔ kóle, í zu'ò, í á pɔkasáɔ lile, ³ wí fele ta Beteli. Má Lua gbagbakíi bo we, asa á òmale ma taasikegɔɔ, ɔ kumanɔ gu pɔ ma geu pɔí. ⁴ ɔ aa dii zɔlo pɔ aa víɔ kpáwá ní swáli pɔ aa daaɔ, ɔ a víle gbéneli pɔ kú Sikεù saε gbáu. ⁵ Ké Yakɔbu ní a néɔ dàzeu, Lua tò vía wéle káinadeɔ kú maamaa, ɔ gbèε i pélerizio. ⁶ ɔ Yakɔbu ní gbé pɔ kuaànɔ pɔí ká Luzu pɔ wí me tia Beteli, Kanaa búsuu. ⁷ A sa'okíi bò we, ɔ á tɔkpá gupie Beteli Lua, asa wekíi Lua bɔ á mɔuwá gɔɔ pɔ ále báale a víε. ⁸ Deholaa pɔ de Lebeka gwana ù yáa gá weε, ɔ wá aá ví gbéneli gbáu Beteli saε. ɔ wá tɔkpáε ɔɔblizí.

⁹ Lua bɔ mɔ Yakɔbuwa ɔ aá sua ní Mesɔptomio gbea, á báaadaaágu ¹⁰ á mè: N tón Yakɔbu, ama wáli one Yakɔbu ɔo, wáli one sa Isailie. Maa á tɔkpáε Isaili. ¹¹ Lua òε ɔ: Lua Gbáapiiden ma ù. Aɔ ne'í áò káfi. Bui zɔɔ a bɔ n kíi, baa bui dasio, mé n buieɔ aao de kíaa ù. ¹² Má búsu pɔ má kpá Ablahaú ní Izaakiuwa kpaama ní n buio n kpe. ¹³ ɔ Lua fεle bɔ gu pɔ á yá'òεu. ¹⁴ Yakɔbu gbepèle gu pɔ Lua yá'òεu òngubɔ ù. A itɔléwá á nísikáwá. ¹⁵ ɔ Yakɔbu tɔkpá gu pɔ Lua yá'òεupie Beteli.

Laseli ní Izaakio gaa

¹⁶ ɔ aa fεle Beteli aa dázeu. Ké aa ká kái ní Eflatao, Laseli ne'ígɔkà, ɔ ne'í zɔ'ùkù. ¹⁷ Ne'iwáwá zɔkù, ɔ nɔε ne'ina òε: Nsu to vía n kúo, n negɔε í ɔ. ¹⁸ Laseli yéεε ví ɔo, ále ga, ɔ á tɔkpá a népie Bèñɔni, † ɔ aá mae tɔkpáε Bèyámεε. ‡ ¹⁹ Ké Laseli gá, wá aá ví Eflata pɔ wí me tia Beteleú zéu. ²⁰ Yakɔbu yáðngugbe péle aá miawa. Laseli miagbepi ku we e ní a gbáo.

²¹ Isaili éa dàzeu, ɔ á bɔokpá sáðánaɔ gugwakíi kpele. ²² Gɔɔ pɔ a ku búsupiu ɔ Lubeni gè í ní Bila, Yakɔbu nɔ pɔ i méseðileεo. Yakɔbu yápi má.

Yakɔbu negɔεɔ kueplae. ²³ Lea negɔε tón ke: Yakɔbu yoa Lubeni, Simeɔ, Levií, Yuda, Isakaa, Zabulni. ²⁴ Laseli néɔn Yosefu ní Bèyámεεo ù. ²⁵ Laseli zɔnɔε Bila néɔn Dá ní Nefatalio ù. ²⁶ Lea zɔnɔε Zilipa néɔn Gada ní Aseεo ù. Negɔε pɔ wá ní í ní Yakɔbuo Mesɔptomíon we.

²⁷ ɔ Yakɔbu ká a mae Izaaki kíi Mamale. A ku Kiliataaba pɔ wí me tia Heblɔ saε, gu pɔ Ablahaú ní Izaakio zɔleu. ²⁸ Izaaki ká wè áa do baosai, ²⁹ á zikú táotao, ɔ á gá á zù a gbéɔ guu, ɔ aá néɔ Esau ní Yakɔbuo aá ví.

* 35:1 Daa 28.10-22 † 35:18 Bee mè ma taasi né. ‡ 35:18 Bee mè ɔplaa né.

36

Esau bui

(1Lad 1.34-37)

¹ Esau pɔ wɪ mɛ lɔ ɛdɔɔ bui yɔn ke: ² Esau Kanaa nɔɔɔ sɛ, Iti bui Eloni nɛ Ada rɪ Ivi bui Ana nɛ ɔhɔlibama, Zibɛɔ tɔɔnao. ³ A Isimaela nɛ Basema, Nɛbaio dɛɛ sɛ lɔ. ⁴ Ada Elifaza iaɔnɔ, mɛ Basema Leueli i. ⁵ ɔhɔlibama Yeusi rɪ Yalaɔ rɪ Kolao i. Esau nɛgɛɔ pɔ wà rɪ i Kanaa bɔsuuɔn we.

⁶ Esau a naɔ sɛle rɪ a nɛgɛɔ rɪ a nɛnɔɔ rɪ a bedɛɔ pii rɪ a ɔɔtuɔɔ rɪ a àizɛɛ pɔ a è Kanaa bɔsuuɔ pii, ɔ à gɛ Sei bɔsuu, à zàkɔ rɪ a dɔuna Yakɔbuo, ⁷ asa an àizɛɛ zɔɔ yá mɛ tò aa fɔ wàɔ kú rɪ kɔoo. Bɔsu pɔ aa kuu i mómáɔ, kɛ an pɔɔ dasi yá. ⁸ Esau zɔle Sei bɔsu gbɛsɪsɪde pɔ wɪ mɛ tia ɛdɔɔ guu.

⁹ Esau pɔ dɛ ɛdɔɔ dezi sɛia ũ buiɔn ke: ¹⁰ Esau nɛgɛɔ tɔn ke: Ada nɛ Elifaza rɪ Basema nɛ Leuelio. ¹¹ Elifaza nɛgɛɔ tɔn ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataɔ, Kenazi. ¹² Elifaza nɔ pɔ i mɛsɛdileɛɔ tɔn Timina. ɔmɛ Amaleki iaɔnɔ. Esau na Ada tɔɔnaɔn we. ¹³ Leueli nɛgɛɔ tɔn ke: Naata, Zela, Sɔma, Miza. Esau na Basema tɔɔnaɔn we. ¹⁴ Esau na ɔhɔlibama nɛgɛɔ tɔn ke: Yeusi, Yalaɔ, Kola.

¹⁵ Esau bui dezi káauɔ tɔn ke: Esau nɛgɛɔ sɛia Elifaza bui dezi káauɔ tɔn ke: Temani, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kola, Gataɔ, Amaleki. Elifaza bui dezi káauɔ, Ada tɔɔnaɔn we. Aa ku ɛdɔɔ bɔsuuɛ. ¹⁷ Esau nɛ Leueli bui dezi káauɔ Naata, Zela, Sɔma rɪ Mizao. Leueli bui dezi káauɔ, Basema tɔɔnaɔn we. Aa ku ɛdɔɔ bɔsuuɛ. ¹⁸ Esau na ɔhɔlibama bui dezi káauɔ tɔn ke: Yeusi, Yalaɔ, Kola. Ana nɛ ɔhɔlibama tɔɔnaɔn we. ¹⁹ Esau pɔ wɪ mɛ lɔ ɛdɔɔ nɛgɛɔn we, àà bui dezi káauɔnɛ.

Sei bui

(1Lad 1.38-42)

²⁰ Sei, Oli bui pɔ kú ɛdɔɔ bɔsuu za káau nɛgɛɔ tɔn ke: Lotani, Sobala, Zibɛɔ, Ana, ²¹ Disɔ, Ezɛɛ, Disá. ²² Lotani nɛgɛɔn Oli rɪ Emaɔ ũ. Lotani dɛɛ tɔn Timina. ²³ Sobala nɛgɛɔ tɔn ke: Alavá, Manaata, Ebalɪ, Sefo, Onaɔ. ²⁴ Zibɛɔ nɛgɛɔ tɔn Aya rɪ Anaɔ. Anapi mɛ bɔ nibona wáawa gbáau gɔɔ pɔ àle a mae zàa'inaɔ dá. ²⁵ Ana nɛgɛɔ tɔn Disɔ, àà nɛnɔɔ tɔn ɔhɔlibama. ²⁶ Disɔ nɛgɛɔ tɔn ke: Emadá, Esebá, Ilana, Kelana. ²⁷ Ezɛɛ nɛgɛɔ tɔn ke: Bilana, Zaavá, Akana. ²⁸ Disá nɛgɛɔn Uzu rɪ Alanaɔ ũ. ²⁹ Oli bui dezi káauɔ tɔn ke: Lotani, Sobala, Zibɛɔ, Ana, ³⁰ Disɔ, Ezɛɛ, Disá. Oli bui dezi káauɔ rɪ rɪ bui pɔ kú Sei bɔsuuɔn we.

³¹ Kia pɔ kpalablɛ ɛdɔɔ bɔsuu Isaili kɪaɔ áaɔ tɔn ke: ³² Bɛɔɔ nɛ Bela, Dinaba gbɛ mɛ kpalablɛ ɛdɔɔ káau. ³³ Kɛ à gà, ɔ Zela nɛ Yobaba, Bɔzela gbɛ kpalablɛ àà gbɛu. ³⁴ Kɛ à gà, ɔ Temani bɔsu gbɛ Usaɔ kpalablɛ àà gbɛu. ³⁵ Kɛ à gà, ɔ Bedada nɛ Adada, Aviti gbɛ kpalablɛ àà gbɛu. ɔmɛ zɪblɛ Madiáswa Mɔabu bɔsuu. ³⁶ Kɛ à gà, ɔ Maseleka gbɛ Samala kpalablɛ àà gbɛu. ³⁷ Kɛ à gà, ɔ Leobo pɔ kú Uflata saɛ gbɛ Saulu kpalablɛ àà gbɛu. ³⁸ Kɛ à gà, ɔ Akaboo nɛ Baalanana kpalablɛ àà gbɛu. ³⁹ Kɛ à gà, ɔ Pau gbɛ Adada kpalablɛ àà gbɛu. Aà na tɔn Metabeli, Maledi nɛɛ, Mezaaba tɔɔnaɛ.

⁴⁰ Esau bui dezi káauɔ tɔn ke an buiwa an bɔsu wa: Timina, Alava, Yeteti, ⁴¹ ɔhɔlibama, Ela, Pinɔ, ⁴² Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁴³ Magadie, Ilaɔ. ɛdɔɔ dezi káauɔ tɔn we wɛle rɪ wɛleɔ bɔsu pɔ aa zɔleu. Esau pɔ ɛdɔɔ dezi sɛia ũ buiɔn we.

37

Yosefu nana'oa

¹ Yakɔbu ku Kanaa bɔsuu, gu pɔ a mae zɔleu. ² Yakɔbu bui yɔn ke: Yosefuá èwaasonaɛ. Aà wɛ gɛo rɪ plaode guu kɛ àle sáɔ dá rɪ a vɪiɔ, àà mae naɔ Bila rɪ Zilipao nɛɔ, ɔ à yávai pɔ aa kɛ kɔmalekɛ a maeɛ. ³ Isaili ye Yosefuzi dɛ a nɛ kɪniɔla, kɛ à à i a zikú guu yá, ɔ à ulatao zɔɛ. ⁴ Kɛ àà vɪiɔ è rɪ mae yeaazi dɛnla, ɔ aa zaaágu, aali we yána ɔaɔnɔɔ.

⁵ Yosefu nana'ò, ɔ a sɛle siu a vɪiɔnɛ, ɔ aa èa zaaágu dɛ a zia. ⁶ A ɔnɛ: A nana pɔ má ò ma. ⁷ Má è wále sɛyeye bua, ɔ ma sɛ bàaa fɛle zɛ. A pɔɔ liai, ɔ aa kùlɛ. ⁸ ɔ àà vɪiɔ òɛ: Nle e rɪyɔ gɔ wá kɪa ũ nɛɛ? Nyɔ ikokewá nɛɛ? ɔ aa èa zaaágu dɛ a zia nana pɔ a ɔpi yá.

⁹ Yosefu èa nana'ò lɔ, ɔ a sɛle siu a vɪiɔnɛ à mè: Ma ɛa nana'ò lɔ. Má è íatɛ rɪ mɔvuaɔ rɪ saana mɛn kuɔdɔɔ lé kùlekulemɛɛ. ¹⁰ A nanapi sɛle siu a mae lɔ, ɔ àà mae pàlawá à mè: Bɔtaa nana rɪ ò máai? Mapi rɪ n dao rɪ n vɪiɔ, rɪle e wá mɔ wúle n aɛ nɛɛ? ¹¹ Aà vɪiɔ íisèaɔnɔ. Aà mae sɔ a nanapi yá kúa a sɔu.

¹² Aà vɪiɔ gɛ rɪ mae sáɔ dá i Sikeɔ. ¹³ ɔ Isailipi ò Yosefue: N vɪiɔ lé sáda Sikeɔ nolo? Mɔ mà n zɪ rɪ kɪie! A wèwá à mè: Má làa. ¹⁴ ɔ a òɛ: Gé n vɪiɔ gwai rɪ rɪ sáɔ, tò aa aafia, ní ɛa sumɛɛ rɪ a

baoo. Ɔ à à gbàe, à b̀̀ Hebl̄s guzul̄eu à g̀̀ Sik̄eũ. ¹⁵ Al̄e liaaliaa s̄eu, 5 g̀̀se kp̄aũaũaũ à aà lá à m̀̀: B̀́ r̄le weel̄ei? ¹⁶ A w̄ewà à m̀̀: M̄́al̄e a v̄iũ weel̄ee. Tó n r̄ í s̄ádádák̄í d̄s, om̄ee. ¹⁷ Gb̄épi m̀̀: Ké aa b̀̀ lak̄í, má má aa m̀̀ w̄al̄e gé Dotan̄ie. Ɔ Yosefu p̄el̄er̄ízi à r̄ í lé Dotani.

¹⁸ Ké aa aà è k̄áaa, e àò gé k̄áí r̄ k̄í, aa l̄ekp̄aũaũaũzi aa m̀̀ wà aà de. ¹⁹ Aa òk̄se: A gwa, nana'onki lé m̀́ kee. ²⁰ A to wà aà de sa, wí aà zu ee beeo do guu, wí o w̄ai mé aà sò. Wá e lá aà nanao mid̄e. ²¹ Ké Lubeni yápi má, a ye à aà mis̄i, 5 à m̀̀: Wásu aà deo. ²² Asu to au b̀̀wàò. A aà zu ee beeu guwaiwaiu la, ásu à aà deo. Lubeni òn̄é m̄́aa, ké a ye à aà mis̄i, í ea à aà kpa a maewa yáíe. ²³ Ké Yosefu kà a v̄iũ k̄í, aa aà ula b̀̀aála, aà ulataopi. ²⁴ Ɔ aa aà s̄e wà zu ep̄iu. Ep̄i da giie, a í v̄iò. ²⁵ Ɔ aa z̀̀le lé p̀̀ble. Ké aa wez̀̀, aa Isimaela bui kyaamao è, aa b̀̀ Galada b̀̀suu, aale gé Egipi. An yiongoo lí'ò r̄ í ḡamal̄eo r̄ í tulaletio sea. ²⁶ Ɔ Yuda ò a gb̄éone: Tó wa wá d̄auna d̄e, mé wa aà dea ùle, b̀́ ài wá ei? ²⁷ A to wà aà yía Isimaela buip̄iow̄a. Wásu aà deo, wá d̄auna nolo? Wá au doũe. Ɔ aà gb̄é aà yám̄a. ²⁸ Ké Madiá laatanap̄i lé ḡe, aa Yosefu gá wá b̀̀ eu, wá aà yía Isimaela buip̄iowa ánuasu owat̄e bao, 5 aa ḡeaũo Egipi.*

²⁹ Ké Lubeni sù ep̄i k̄í, í Yosefu e we loo, 5 à a p̄okasao ga k̄k̄e. ³⁰ Ɔ à ḡe a d̄auna k̄í à m̀̀: Népi ku we loo. Má gé má r̄ í beeo ni? ³¹ Aa blesana kú wa d̄e, 5 aa Yosefu ulapi se m̄́ale a au guu. ³² Ɔ aa aà ulataopi s̄e t̄ào r̄ í maee aa m̀̀: P̀́ p̀́ wá èn ke. N né ula yà, ge aà p̀́ no? ³³ A d̄s, 5 à m̀̀: Ma né ulataoe, w̄ai mé aà sò. Waiyoo, à ma né Yosefu t̄aitaie. ³⁴ Ɔ à a ulada ga k̄e, à zw̄ankasa se d̄s a pi, 5 à a népi ɔ̀̀b̄e e'e'e. ³⁵ Aa neḡe r̄ í aà nen̄eo m̀̀ aà n̄̀se níniĩ nípii, áma à ḡi wá a n̄̀se níniie à m̀̀: M̄́a a népi gaa ɔ̀̀be e ma ge taò aà k̄í bedau. Ɔ àle búbuape a népi yá musu.

³⁶ Madiápiò s̄s aa Yosefu yía P̄otifaawa Egipi. Falaɔ̀ iwao doe, 5me aà d̄oabi gb̄ez̄o ù.

38

Yuda r̄ Tamaao

¹ Zibeezi Yuda b̀̀ a gb̄é k̄í, à g̀̀ z̀̀le Adulaũ gb̄é p̀́ wí me Hila be. ² Wek̄i 5 à kp̄aatu r̄ Kanaa b̀̀su gb̄é p̀́ wí me Sua nen̄eo, 5 à aà s̄e no ù. ³ A nos̄i à ne'í ḡse ù, 5 à t̄okp̄àe Ee. ⁴ A èa nos̄i l̄, à neḡe l̄, 5 à t̄okp̄àe Onani. ⁵ A èa neḡe l̄ l̄, 5 à t̄okp̄àe Sela. Goo p̀́ à népi l̄, a ku Kezibue.

⁶ Ɔ Yuda n̄̀e p̀́ wí me Tamaa s̄e a neḡe s̄éia Ee. ⁷ Ee k̄e Diie gb̄ev̄ai ù, 5 à aà d̄e. ⁸ Ɔ Yuda ò Onanie: N n v̄i gyaas̄e, ní buike n v̄iie lá wí kewa. ⁹ Ké Onani d̄s né p̀́ á í r̄ í a v̄i gyaao aò de a bui ùo, tó à w̄uleaũo, í azla e báasie, ké asu buike a v̄iieo yáí. ¹⁰ Yá p̀́ àle kep̄i k̄e Diie íi, 5 à aà d̄e l̄. ¹¹ Ɔ Yuda ò a né gyaas̄e Tamaa: Ge ñȳs̄ gyaable n mae be e ma né Sela z̄oókũ. Asa àle e Sela a ga lá a v̄iow̄ae. Ɔ Tamaa ḡe z̀̀le a mae be.

¹² Ké a goo ḡeḡe, 5 Yuda na ḡa. Ké aà s̄s níni, à d̄azeu, àle gé a s̄ákák̄eelenao k̄í Timena r̄ í a gb̄ena Adulaũ gb̄é Hilao. ¹³ Ɔ wá a baokp̄a Tamaa e wá m̀̀: N z̄ade lé gé Timena a s̄o k̄ák̄e lei. ¹⁴ Ɔ à a gyaablep̄o wòlo, à p̄oɔḡau se kú a w̄éa, 5 à g̀̀ z̀̀le Enaiũ b̄o leu Timena z̄eu. Asa a è Sela gb̄aakũ mé wi a kpawá no ùo. ¹⁵ Ké Yuda aà è, 5 à aà d̄ile káalua ù, ké à p̄okũ a w̄éa yáí. ¹⁶ Ɔ à s̄s̄aazi z̄e sae à m̀̀: To má w̄ulenn̄o. I aà d̄s a né gyaas̄e ùo. Ɔ n̄̀epi m̀̀: Tó n wulemano, b̀́ ñȳs̄ kp̄aai? ¹⁷ A w̄ewà à m̀̀: Má a bleneo do kp̄ásane. Ɔ à m̀̀: T̄o mad̄ilemee e ñȳs̄ gé kp̄ásai. ¹⁸ Ɔ à aà lá à m̀̀: B̀́ t̄o ma má dilenei? A m̀̀: N n seelakebo r̄ í a bao r̄ í gopana p̀́ r̄ í kũao kpaa. Ɔ a kpawá a w̄uleaũo, 5 à k̄e no ù. ¹⁹ Ɔ n̄̀epi f̄ele t̄a be, à a p̄oɔḡau gò à a gyaablep̄o dà. ²⁰ Yuda a gb̄ena Adulaũ gb̄é z̄i r̄ í bleneo a t̄o maboi n̄̀epi k̄í. Ké à k̄a, í aà eo. ²¹ Ɔ à wek̄iideo l̄ala à m̀̀: Káalua p̀́ kú Enaiũ z̄e sae la yaa ku má ni? Aa w̄ewà aa m̀̀: Káalua ku lao fá! ²² Ɔ à èa t̄a, a ò Yuda: Mí aà eo. Wek̄iideo m̀̀ wá káalua d̄s we yaa seo. ²³ Ɔ Yuda m̀̀: Aaò p̄oip̄i k̄iia. Wásu to gb̄é wá yáaloo. Ma n z̄i r̄ í blepio, ni aà eo.

²⁴ Mo àas̄ gbea wá m̀̀ wá ò Yuda e wá m̀̀: N né na Tamaa káaluak̄a, 5 à nos̄i a káaluakaa guu. Yuda m̀̀: A b̄o aũo, wí tes̄wá. ²⁵ Ké w̄ale b̄o aũo báasi, à l̄ekp̄as̄ak̄e a z̄ade e à m̀̀: Gb̄é p̀́ p̄se beeo v̄i mé no d̄omaḡu. Seelakebo r̄ í a bao r̄ í gopanae beeo gwa, tó r̄ í a de d̄s. ²⁶ Yuda p̄oip̄i d̄s, 5 à m̀̀: N̄̀epi yá na demala, asa mi aà kpa ma né Selawoa. Yuda í w̄uleaũo loo. ²⁷ Ké à k̄a ne'ia, à m̀̀ l̄e s̄iao mé kú aà gb̄ee guu. ²⁸ Goo p̀́ àle ne'í, a gb̄edo ɔ̀̀b̄, 5 n̄̀e ne'ina w̄o t̄ena d̄wá à m̀̀: Née bee mé b̀̀ k̄áau. ²⁹ Ké népi a ɔ̀̀baa, 5 né plaade b̀̀, 5 n̄̀epi m̀̀: N b̄o buie fá! Ɔ wá t̄okp̄àe Pelezi.* ³⁰ Bee gbea ké aà gb̄edo p̀́ wá w̄o t̄ena d̄s aà ɔ̀̀wapi b̀̀, 5 wá t̄okp̄àe Zela.†

39

Yosefu r̄ P̄otifaa nao

* 37:28 Zin 7.9 * 38:29 Bee m̀̀ à b̀̀ bui. † 38:30 Bee m̀̀ t̄enzoizoi.

¹ Ké Isimaela bui kà ní Yosefu Egipi, ⁵ Egipi gbé Pɔtifa aà lùmá. Falaṣo iwaṣo doe, 5me aà dɔai gbēzṣo ũ. ² Dii kú ní Yosefu, ɓ aà dae ní gómio. A ku a dii Egipi gbépi be. ³ Aà diipi è Dii kuaàno, ɓ aà dae ní gómio yá pɔ ále ke pii guu, ⁴ 5 à aà wegwa, à aà díle a be ziia ũ, à pɔ pɔ a ví pii nàe a ɔzi. ⁵ Za gɔɔ pɔ à aà díle a be ziia ũ, Dii èfaaidá aà beu Yosefu yáí. Dii èfaaidá pɔ pɔ de aà pɔ ɔngu pii, beɔɔn nò, buapɔɔn nò. ⁶ ɔ Pɔtifa a pɔpii ná Yosefu a ɔzi. A yáe kàa vío, mé i ke bleblea báasio. Yosefu sɔ gɔ kɛfena, mé aà zea maa.

⁷ Ziewa 5 Yosefu bíi gè à dii nagu, 5 a òè: Wúlemanɔ. ⁸ ɔ à gí à mè: Gwa, ma dii yáe kàa ví be la ɓo, à pɔ pɔ á vío námee ma ɔzi pii. ⁹ Aà iko demala ua lao, tó n baa gè, i gimée ní pɔeoo, ké ní de aà nɔ ũ yáí. Má fɔ yávi bee taa ke má duunake Luae? ¹⁰ Baa ké nɔepi ɓ oè gɔɔpii, i we wúleaano, a ye ào kuaano seo.

¹¹ Ziewa ké Yosefu gè kpéu zíkai, à mɔ lè uazíkene ku beo. ¹² ɔ nɔepi aà kú a ulawa à mè: Wúlemanɔ. ɔ Yosefu a ula tòe we, à bàalè bɔ báasi. ¹³ Ké nɔepi è à a ula tòe à bàalè bɔ báasi, ¹⁴ 5 à uazíkene sisi a òné: A gwa, wà mɔwɛe ní Ebeluo, 5 ále dɔewano. A gèmazí wúlemanɔe, 5 ma wiidɔwà. ¹⁵ Ké a è ma wiidɔwà, 5 à a ula tò kálea ma sae, à bàalè bɔ báasi. ¹⁶ ɔ nɔepi ulapi kále a sae. Ké Yosefu dii sù, ¹⁷ 5 aà nɔpi òè à mè: Ebelu zɔ pɔ n suowɛe dɔewano, à gèmazí. ¹⁸ Ké ma wiidɔwà, 5 à a ula tò kálea ma sae, à bàalè bɔ báasi. ¹⁹ Ké nɔepi yápi síu a záe à mè lá n zɔ kɛmɛn we, aà pɔ pa maamaa. ²⁰ ɔ à mè wà Yosefu kú wà dakpeu, gu pɔ kía dakpeunaɔ káleu, 5 à gɔɔplakè we.

²¹ N beeo Dii kuaano à gbèkèkèè, a tò aà yá kà dakpeunaɔ dɔanagu. ²² ɔ gudɔanapi dakpeunaɔ ná Yosefu a ɔzi pii, wili yáe ke aà saio. ²³ Dakpeunaɔ dɔanapi lío yáe kàa ví Yosefu musuo, ké Dii kuaano, mé ɓ aà dae ní gómio yá pɔ ále ke pii guu.

40

Yosefu dakpeunaɔ nana bɔlekea

¹ Bee gbɛa Egipi kí Falaṣo vɛɛɓolena ní a pɛɛkenao kɛaano íi. ² Aà pɔ pa a íwa gbɛon plapiɔzi, aà vɛɛɓolena kía ní aà pɛɛkenao kiao. ³ ɔ à ní kákpeu a dɔai gbēzṣo be, kpé pɔ wà Yosefu dau. ⁴ Dɔai gbēzṣopi Yosefu díle aà laaidɔmá.

Aa gɔɔplakè kpéu we. ⁵ Gwáasin doú Egipi kía vɛɛɓolena ní pɛɛkenapio nana'ò mípla mípii, baade ní a pɔo ní a ási. ⁶ Ké Yosefu mɔ ní gwai kɔɔ, a è an ká gá. ⁷ ɔ à ní lá à mè: Bɔ yá mé tò á oosisia gbái? ⁸ Aa wèwà aa mè: Nana 5 wá ò, gbɛe ku la ké à a ási'owɛeo. ɔ a òné: Lua mé nana ási bɔle dɔo ló? A á nanapio dau á siume. ⁹ ɔ vɛɛɓolena kía a pɔ òè à mè: Ma nana guu ma vɛeli è ma sae. ¹⁰ Vɛelipi gɔn áaɛ. A labɔ à vukè, à ne'í à má. ¹¹ Má Falaṣo imibɔ kúa, 5 ma vɛɛɓepio sè má fɛ aà imibɔpiu, má kpàwà. ¹² Yosefu òè: Nanapi ásin ke: Ligɔn áaɔpiá gɔɔ áaɛ. ¹³ Gɔɔ áaɔ gbɛa Falaṣo a n misi. A ea n da n zí guu, ní ea ñy'ò vɛɛɓolèè, lá niɔ ke yáawa. ¹⁴ Tó yá bònno na, to ma yá ào dɔngu. Gbèkèkemee, ní ma yá'ò Falaṣo, ké ñ è ñ ma bɔ kpée bee guu. ¹⁵ Asa wà ma kú kpáí za Ebelu búsuu, mé baa Egipi la mi yáe ke à kà wà ma da eɛ bee guuo.

¹⁶ Ké pɛɛkenao kía è Yosefu nanapi ási'oa bɔ ní vɛɛɓolenaɔ na, 5 a òè: Ma nana guu sɔ má è má pɛe sea gbí áaɔ diakɔa. ¹⁷ Gbí pɔ kú musu, kàa bui dasi pɔ má kè Falaṣo ka a guu, 5 bɔ lé ble ma musu. ¹⁸ Yosefu òè: A ásin ke: Gbí áaɔpiá gɔɔ áaɛ. ¹⁹ Gɔɔ áaɔ gbɛa Falaṣo a n mi zɔ a n loo líwa, bɔo i n ble.

²⁰ A gɔɔ áaɔdeá Falaṣo izí dikpɛe, 5 à blekè a íwaone. A vɛɛɓolenaɔ kía ní pɛɛkenao kiao bɔle kpéu a íwaɔ wáa. ²¹ ɔ à èa vɛɛɓolenaɔ kía dá a zíu, aà ea aà vɛɛɓole. ²² ɔ à pɛɛkenao kía lòo líwa, lá Yosefu ní nanaɔ ási'ónéwa. ²³ Kásile Yosefu yá i dɔ vɛɛɓolenaɔ kíagu ɓo, aà yá sáaagu.

41

Yosefu Falaṣo nana bɔlekea

¹ Wè búu pla gbɛa Falaṣo nana'ò a è á zea Niilile. ² A è zuda maa mekpaaɔ bɔle swapi eu mèn soplá, aale sɛ ble dána guu. ³ ɔ à zuda fɛfɛa wòuwòu è soplá ɓ. Aa bɔ swa'eu, aa be a séiaɔ kpe, aa zè ní sae swale. ⁴ ɔ zù fɛfɛa wòuwòupio zù maa mekpaapiɔ mòmɔ, 5 Falaṣo vù.

⁵ A èa gè ní io, 5 à nana'ò ɓ. A è ése sáo maa wɛde pia éseli doúwa sáo soplá. ⁶ ɔ à ése sáo wén ála'alana pɔ lou'í kɛsámá è, à pia ní gbɛa ɓ sáo soplá. ⁷ ɔ ése sáo wén ála'alanapio ése sáo maa wɛdepi mòmɔ. Ké Falaṣo vù, a è nana á ò.

⁸ Ké gu dɔ, láasoo gèaagu, 5 à Egipi mäsokenaɔ ní wezɛnaɔ sisi pii. A a nanaɔ sèle siuné, kási an gbɛe i fɔ à a ási'òe. ⁹ ɔ vɛɛɓolenaɔ kía fɛle yá'ò Falaṣo à mè: Tàe pɔ má kè yáa dɔmagu gbá. ¹⁰ Kí, n pɔ pa n zòblenaɔzi yáa, 5 n ma dakpeu n dɔai gbēzṣo be sánu ní pɛɛkenao kiao. ¹¹ Gwáasin doú wa nana'ò, wá baade ní a pɔo ní a ási. ¹² Ebelu èwaasoe kúwanɔ we, n dɔai

gbēzō zōe. Ké wa wá nanaō sèlè wá siùè, 5 à wá baade pò asi'òè. ¹³ Yápi; kè lá a òwēewa. N ea n ma da ma zlu, 5 n pēekenao kápi lòo líwa.

¹⁴ Ǿ Falaōō gbé zì Yosefu sísií, 5 wá gè aà bò kpéu kpakpa. A mibò à a pōkasao líle, 5 à gè Falaōō kíí. ¹⁵ Ǿ Falaōō òè: Ma nana'ò, kási gbēe i f̄s à asi'òmeeo. Má mà wá mà, tó wa òne, ni f̄s ñ à asi'onée. ¹⁶ Yosefu òè: I ke mámeeo, Lua mé a a asi'one kí. ¹⁷ Ǿ Falaōō òè: Ma nana guu má è má zea Niílile. ¹⁸ Má è zuda maa mekpaá mèn soplaō b̄lè swa'eu, aale sē ble dàna guu. ¹⁹ Ǿ ma zuda páleo è lo mèn sopla, aa fēfēa wòuwou, mi zù fēfēa bee taoō e Egipi la yāao. ²⁰ Ǿ zuda fēfēa wòuwoupio zù mekpaá séia mèn soplapio mòmō. ²¹ Baa ké aa ní mòmō, aa gí fēfēa lá aa de'wae, gbēe a d̄s ké aa ní mòmō seo. Ǿ ma vu. ²² Nana guu lo má è, ése sáo maa wede sáo sopla b̄s èseli douwa. ²³ Ǿ má è, ése sáo teena wén ala'alana pò lou'í kēsámáō b̄s an gbea lo sáo sopla. ²⁴ Ǿ ése sáo wén ala'alanapio ése sáo wede'pio mòmō. Ké má ò māsokenaone, an gbēe i f̄s à a asi'òmeeo.

²⁵ Ǿ Yosefu òè: Kí, nana pò ní òpio asi doue. Lua yá pò á ye ke òlone, kí. ²⁶ Zù maa mèn soplapioá wè sopla, mé ése sáo wede sáo soplapioá wè soplae. Nanapio asi doue. ²⁷ Zù fēfēa wòuwou mèn sopla pò b̄lè aa be a séiaō kpepioá wè soplae. Maa ése sáo wén ala'alana pò lou'í kēsámá sáo soplapio de lo. Beeō mé wè sopla pò imina a kauō ũ. ²⁸ Lá má òne tiawa kí, ma mè Lua lé yá pò á ye ke òlone. ²⁹ Blewena ao di Egipi gupiiu maamaae e wè sopla. ³⁰ Bee gbea imina i ka e wè sopla, kaa gbāapi yá i s̄a Egipio'gu. Iminapi a to búsu ble mide. ³¹ Imina pò a mopi ao pásí maamaae, kaa gbāapi yá a d̄s gbēegu lo. ³² Kí, lá gēn pla n nanapi ò, bee mè Lua mé díle maa. A ke tiae, a sea vío. ³³ Tiasa kí, 5n̄ode wezēna wéle ní díle aào de gbāade ũ Egipi. ³⁴ Kí, gbéō díle ziaaō ũ Egipi, aao pówena soode kaaa wè sopla pò pówenaō diupi guu. ³⁵ Aa ble kaaa wè maa pò lé m̄sō guu, aai pówena ká d̄sō guu wéle ní wéleo ní n t̄so, aai d̄sa. ³⁶ Tó imina pò a ke wè soplapi ká Egipi, blepi io de kúsua ũ, ké iminapi su Egipio dedeo yái.

Yosefu kpalablea Egipi

³⁷ Yápi ká Falaōō'gu ní a Iwaō pii, ³⁸ 5 a òné: Gbéē beea Lua Nisínadee. Wá gbēe e laaawa be? ³⁹ Ǿ a ò Yosefu: Lá Lua tò n yá beeo d̄s pii, 5n̄ode wezēnae ku lanwao. ⁴⁰ Mm̄e n̄yōō de ma ua gbēzō ũ, ma gbéō io misiilene nípii. Báa mé a to mà òdenla ado. ⁴¹ Ǿ à èa òè: Nyōō iko ví Egipi búsu gupiiwae. ⁴² Ǿ à táana seelakebō b̄s a owa, a dà Yosefue a owa, a bàabaa ula dàè, à vua yābaa dàè a n̄e. * ⁴³ A a s̄go plaade kpàwà bebebo ũ, 5 gbé pò d̄baaae lo pala: A kúle! A kúle! Beewa Falaōō tò Yosefu iko ví Egipi búsuwa. ⁴⁴ A òè lo: Mámema Falaōō, gbēe a f̄s yae ke Egipi la n lé saio. ⁴⁵ Ǿ à t̄okpàè Zafena Panae, 5 à Eliopli wéle sa'ona Potifela nen̄ena Asena kpàwà n̄o ũ.

⁴⁶ Goo pò Yosefu zì sè Egipio kí Falaōō be, a wè baakwi ví. Ǿ à b̄s Falaōō kíí, à gè bebei Egipi gupiiu. ⁴⁷ Kaa gbāa ku e wè sopla, blewena di maamaae. ⁴⁸ Ǿ Yosefu ble pò di Egipi wè soplapio k̄aaakaaa wéle ní wéleo kúsua ũ, wéle pii ní azia p̄so. ⁴⁹ A pówena kaaa z̄sōz̄sō lán isiale úfāawa, 5 wá zè a ȳyōae, asa wa f̄s a lé d̄so.

⁵⁰ E imina àō gé kái Yosefu na Potifela né Asena n̄eḡe í pla. ⁵¹ Yosefu t̄okpà a yoaē Manasē† à mè: Lua tò ma mae bedeo ní ma taasikeao yá s̄amagu pii. ⁵² Ǿ à t̄okpà a plaadeē Eflaiú‡ à mè: Lua tò ma ḡs nede ũ búsu pò wá ma wet̄au.

⁵³ Ké kaa gbāa pò kú Egipi wè soplapi lé ká, ⁵⁴ 5 wè sopla pò imina kàu dàale lá Yosefu òwa. Imina ká búsu ní búsuu pii, ama ble di Egipi gupiiue. § ⁵⁵ Ké n̄oana gè Egipio'gu pii, aa wiilé Falaōōwa aà ble kpámá. Ǿ a oné pii: A gé Yosefu kíí, lá a oé í ke. ⁵⁶ Imina lí búsupila pii, 5 Yosefu d̄sō wèwē, à pówena yía Egipio'wa, ké imina gbāakù ní búsuu yái. ⁵⁷ Ǿ gbéō b̄s d̄únia guu pii aa m̄sō Egipi pówena lúí Yosefuwa, asa imina gbāakù d̄únia guu pii.

42

Yosefu v̄iō m̄a ble lúí Egipi

¹ Ké Yakōbu mà pówena kú Egipi, a ò a n̄éone: Ao kále la p̄a yà? ² Má mà pówena kú Egipi. A ge lúwēe we, ké wáne gagao, wío ku aafia.* ³ Ǿ Yosefu v̄iō gbēon kwio gè Egipi pówena lúí. ⁴ Yakōbu i Yosefu dáuna B̄yāmee z̄l̄n̄o, asa à mè: Wili d̄so tò yāvai sù aà lè s̄s be. ⁵ Ǿ Isaii n̄épio gè pówena lúí ní gb̄p̄aleō, asa iminapi ká Kanaa búsuu s̄e.

⁶ Yosefu mé búsupi gbēzō ũ. Ǿme í pówena yía gb̄piiwa. Ǿ aà v̄iō m̄sō kùlèè, aa ní mi p̄le. ⁷ Ké à a v̄iō è, à ní d̄s, 5 à azia k̄ené nibo ũ. Ǿ à yā'oné pásipási à ní lá à mè: A b̄s má ní? Aa

* 41:42 Dan 5.29 † 41:51 Bee mè s̄angu. ‡ 41:52 Bee mè nede. § 41:54 Zin 7.11 * 42:2 Zin 7.12

wèwà aa mè: Wa bɔ Kanaa bùsuu, wa mɔ blɛ lúie. ⁸ Yosefu a vliɔ dɔ́, kási aai aà dɔo. ⁹ Nana pɔ a ò yāa an yá musu† dɔ̀aagu, ɔ a òné: Zámadeɔn á ũ, a mɔ wá bùsu asiigwaie. ¹⁰ Aa wèwà aa mè: Aawo Baa! N zɔ̀blenaɔn wá ũ, wa mɔ blɛ lúie. ¹¹ Dedoudeɔn wá ũ wápii. Náaideɔn wá ũ. Wápio n zɔ̀blenaɔ, zámadeɔn wá ũo. ¹² ɔ a òné: Egeɛ! A mɔ wá bùsu asiigwaie. ¹³ Aa mè: Wápio n zɔ̀blenaɔ, dedoudeɔn wá ũ, wá gbɛɔn kueplae. Kanaa bùsu gbɛɔn wá ũ. Wá dáuna gɔ́ be ní wá maeo, wá gbɛdo kuo. ¹⁴ ɔ Yosefu òné: Lá má óéwa, zámadeɔn á ũ. ¹⁵ Pɔ pɔ a to má á yá síana dɔ́n ke: N Falaɔ́ báaa a bóle lao, sema á dáunapi mɔ la báasio. ¹⁶ A á gbɛdo zɔ́ á dáunapi séi, á gbɛ́ kɔ́ni gɔ́ dakpeunaɔ ũ lae, mí dɔ́ tó á yá síanae. Tó máa no, ní Falaɔ́ báaa zámadeɔn á ũ. ¹⁷ ɔ á ní ká kpéu e gɔɔ aaɔ. ¹⁸ A gɔɔ aaɔde zɔ́ a òné: Má Lua vía ví. A yá pɔ má óé ke, í bɔ aafia. ¹⁹ Tó náaideɔn á ũ, á á gbɛdo to da kpéu la, á gbɛ́ kɔ́ni í tání pɔ́wenaɔ á bede nɔandenaɔne, ²⁰ í ea mɔme ní á dáunapio, mí dɔ́ ké á yá síanae, mé wa á dede bo. ɔ aa wèi máa.

²¹ Aa òkɔe: Síanae táaedeɔn wá ũ yá pɔ wá kè wá dáunae yāa yáí. Wá è gɔɔ pɔ ále awakpawɛe, á kè wēnaú, ɔ wi aá yāmao. Bee yáí yáe bee wá léi. ²² ɔ Lubeni òné: Ké má óé ásu yāe ke népioe, í ma yāmao, aa au tɔ ɔ Lua lé síwá ke. ²³ Aa dɔ́ Yosefu lé mao, asa ké á ya'òné, wa sɛle síunée. ²⁴ ɔ á gò ní kɔ́i, á ge ɔɔlɔ. Ké á sù, á ya'òné, ɔ á Simeɔ bɔ́ ní guu, á mɔkàwá ní wáa. ²⁵ Yosefupi mè wá pɔ́wena káné ní sakilibɔ pai, wi ní baade ɔa dauè, wí zé kúsua kené. Ké wa kènè máa, ²⁶ aa ní pɔ́wenaɔ dí ní zaa'inaɔne, ɔ aa dázeu.

²⁷ Ké aa ká gu pɔ́ aale iu, ké an gbɛdo a sakili pòlo á pɔ́ kpá a zaa'inaɔwa, ɔ á a ɔa è a sakiliu. ²⁸ ɔ a ò a gbɛ́ɔne: A ma sakili guu gwa, wá ma ɔa sɔ́aameɛe! ɔ sɔ́ kèngɔ, aa òkɔe ní lualuaɔ: Bɔ́ yá Lua kèwɛe máai? ²⁹ Ké aa ká ní mae kɔ́i Kanaa bùsuu, aa yá pɔ́ ní lé sɛle siuè pii aa mè: ³⁰ Bùsu gbɛ́zɔ́pi ya'òwɛe pásipási, á wá díle zámadeɔ ue. ³¹ Wá òè náaideɔn wá ũ, zámadeɔn wá ũo. ³² Dedoudeɔn wá ũ, wá gbɛɔn kueplae, wá gbɛdo kuo, wá dáuna gɔ́ Kanaa bùsuu ní wá maeo. ³³ ɔ bùsu gbɛ́zɔ́pi òwɛe á mè, pɔ́ pɔ́ a to á wá dɔ́ náaideɔ ũn ke: A mè wá wá gbɛdo toanɔ, wí blɛwena se tað wá bede nɔandenaɔne, ³⁴ wí ea mɔe ní wá dáunaɔ, í dɔ́ sa ké zámadeɔn wá ũo, náaideɔn wá ũ, í wá gbɛdo kpáwá, wɔ́ laata bùsupiu.

³⁵ Ké aale pɔ́wena bóle ní sakilibɔ guu, an baade a ɔsɔ́ è a pɔ́ guu. Ké aa ní ɔaɔ è máa, vía ní kú nípii ní ní maeo. ³⁶ ɔ an mae òné: A ye má gɔ́ nésai yá? Yosefu kuo, Simeɔ kuo, ɔ á ye Bèyámee sia la? Yápii lé bɔme váie. ³⁷ ɔ Lubeni ò a mae: Tó mí suneaánɔ, ma negɔe plaao dede. N aa kpaá, má suneaánɔ. ³⁸ ɔ Yakubu ní: Ma né a géánɔ, asa áa vliɔ dadoude gá, ɔme gɔ́ ado. Ma zikù. Tó yāe sù aà lé tá pɔ́ ále o guu, a to má ta miau ní pɔ́siaoɛ.

43

Yosefu vliɔ ea gea Egipi ní Bèyámeeo

¹ Imina pási kú Kanaa bùsuu. ² Ké aa pɔ́wena pɔ́ aa bɔ̀o Egipi blè á làa, an mae òné: A ea gé pɔ́wena lúí yɔɔ b. ³ ɔ Yuda òè: Gbépi òwɛe sáasae á mè, tó wá dáuna kúwanɔ, wásu to wá wesikɔ́leo. ⁴ Tó níy ɔ́ wei wá dáuna géwanɔ lé, wá gé blɛ lúine. ⁵ Tó ní wei sɔo, wá geo, asa gbépi òwɛe, tó wá dáuna kúwanɔ, wásu tó wá wesikɔ́leo. ⁶ ɔ Isaili mè: Bóyáí a íadàa á ò gbépie á dáuna víi? ⁷ Aa wèwà aa mè: Aapi mé yálàlawá ní wá bedeɔ yáó. A mè: A mae ku e tiaa? A dáuna vía? Yá beeo musu ɔ wá wèwá. Wá dɔ́ yāa a me wá mɔ ní wá dáunaɔ yá? ⁸ ɔ Yuda ò a mae: Tó népi gemanɔ. Wá fele gé gɔ́e ké wápio ní mpio ní wá néɔ wásu gagao yáí, wí ku aafia. ⁹ A gɔ́ ma yá úe. Ma azia wēni díle aà pɔ́ gbɛu. Tó mí suneaánɔ aafia, má gɔ́ n táaede ue. ¹⁰ Tó wí seake yāao, dɔ́ wa ge a gēn plaadei, wa ea su. ¹¹ ɔ an mae òné: Lá máaɛ, á yáe bee ke. A wá bùsu pɔ́maaɔ se ká á sakilibɔ guu, í ge gbépi gba. A gámale sé yɔɔ ní zɔ́io yɔɔ ní lí'oo ní tulaletio ní gɔɔo ní sío. ¹² A gé ní ɔaɔ lee pla, í ɔa pɔ́ wa dàe á sakilibɔ guu sɔ́aané. Tó wá zàwàn nò, á dɔo. ¹³ A á dáuna sé, í ea gé gbépi kɔ́i. ¹⁴ Lua Gbáapiide to gbépi wēnadɔ́é, í á gbɛdo ní Bèyámeeo gbae aa suánɔ. Mapi sɔ́, tó Lua ma néɔ síae, a sían we.

¹⁵ Aa pɔ́ pɔ́ wa ge wá aá gbapi sɛle ní ɔaɔ lee pla ní Bèyámeeo, aa fele gè Egipi, ɔ aa gè Yosefu kɔ́i. ¹⁶ Ké Yosefu Bèyámee è ní guu, a ò a be zúiae: Gé ní gbéee beeo ma be. Nɔɔ de ní keke, asa gbépio pɔ́blemanɔ fáanae. ¹⁷ Ziiapi yá pɔ́ Yosefu dàe kè, ále géfɔnɔ aà be. ¹⁸ Ké wále géfɔnɔ Yosefu be máa, vía ní kú aa mè: ɔa pɔ́ wa dá wá sakilibɔ guu yāa yámé tò wá mɔ́wanɔ la. Aa ye kusiwá aa wá né, aai wá kúku zɔɔ ũ, aa wá zaa'inaɔ sélee. ¹⁹ Ké aa ká Yosefu be kpɛele, aa sɔ́ aá ziiapizi aa mè: ²⁰ Mae, n yá na! Wa mɔ la káau blɛ lúie. ²¹ Ké wa ka gu pɔ́ wále iu, wa wá sakilibɔ pòlo, ɔ wá baade a ɔa è a sakiliu kyáukyu. ɔ wa suò ke. ²² Wa mɔ ní ɔ páleo ké wá blɛ luò. Wá dɔ́ déme ɔapi dá wá sakilibɔ guuo. ²³ Ziiapi mè: Asu bílikeo, ásu to vía á kúo. A Lua, á

† 42:9 Daa 37.5-10

mae Lua me ɔapi dae á sakilio guu. A ɔa ma kii le. ɔ a Simeo bone. ²⁴ Ziiapi gɛrnɔ Yosefu ua, a i kpama aa zu'oo, ɔ a se kpa ri zaa'inaowa. ²⁵ ɔ aa po po wa Yosefu gbapi yakete e aao ge sui faane, asa aa ma wa me wa poble wee.

²⁶ Ke Yosefu su be, aa aa gbá pɔ pɔ wa mɔopi, aa wule tole aa ae. ²⁷ A ri aafia gbá, ɔ a me: A maezi pɔ a aa ya'opi gbáaó? A ku e gbáa? ²⁸ Aa wewa aa me: Wa mae n zɔblena gbáa, a ku e tia. ɔ aa kulee aa wule ri gbeu. ²⁹ Yosefu wese a a dauna dadoude Beyamee gwa a me: A dauna pɔ a aa ya'omepin laa? ɔ a o Beyamee a me: Lua baadangu. ³⁰ Ke a a dauna gwa, aa po kena zɔ, a ye ɔob, ɔ a ge kpea ri waa, a ɔob we. ³¹ Ke a oopi, ɔ a bo a azla kukuá, a me wa mo ri bleo.

³² Wa ble dilee ado, ampio rite, Egipi pɔ aa kuaano rite lo, asa Egipi li poble ri Ebeluco, aali yaaleino. ³³ Wa ri zlezle aa ae la wa ri i aa teteiwa, za negse seiawa e an gzanawa, ɔ aa lele, aa ko gwagwa. ³⁴ ɔ wa ble pɔ ku Yosefu ae kpaalen. Beyamee pɔ zɔ de gbé knio pola lee so. ɔ aa poble wa imiaano e wa ka.

44

Anusu imibo daa sakiliu

¹ Yosefu o a be ziaa: Powena kaka gbepione ri sakilio pai, la aa fi se leu. Baade ɔa dae a powena sakiliu, ² ni ma anusu imibo se ni da an dauna sakiliu ri aa powena ɔao. ɔ a ke la Yosefu oewa. ³ Ke gu do go, wa ri gbac ri ri zaa'inao. ⁴ E aao ge kai za, ɔ Yosefu o a ziaa: Fele pelenzi. To ri ri le, ni ri la boyai aa maa flabo ri vaioi? ⁵ Boyai aa ma ta po mi imio, mi masokeo se kpaii? Oné aa taake.

⁶ Ke a ri le, a yapi one, ⁷ ɔ aa wewa aa me: Mae, aka ri o mai? Kuku! Wapio n zɔblena, wa fi ya bee taa kee? ⁸ Ja po wa e ya wa sakilio guu, wi ea suone bo za Kanao le? Wa fi anusu ge vua se kpa i dii bea? ⁹ Mae, wa gbé pɔ ri e aa kii, ade gae, wapii wi go n zɔ u. ¹⁰ A me: To, aa ke la a owa. Gbe pɔ wa e aa kii, a go ma zo ue, a gbé knio i go taesai. ¹¹ ɔ an baade a sakili pila a polo go. ¹² ɔ ziiapi ri sakilio ye. A daale an vii pɔwa e a ge ka o an dauna pɔwa, ɔ a imibopi e Beyamee pɔ guu. ¹³ Aa ri ulao ga kete, ɔ an baade a aso ye a zaa'inae, aa ea ge weleu. ¹⁴ Ke Yuda ri a gbé ka Yosefu be, aa aa le we, ɔ aa wule tole aa ae. ¹⁵ A one: Boyai a ke mai? A do ke ma taa li masokeo le? ¹⁶ Yuda wewa a me: Baa, wa one kpelewa ni? Wa yae oa vio. Kpelewa wa fi wazla boyai? Lua wa do taade ue. Baa, wa go ri zɔ u sa wapii, i ke gbé pɔ wa imibopi e aa kii ado no. ¹⁷ ɔ Yosefu me: Kai! Ma fi bee keo. Gbe pɔ wa imibopi ewa me a go ma zo u, a gbé knio i ea ta a maewa aafia.

Yuda wabika Yosefuwa Beyamee

¹⁸ ɔ Yuda saazi a me: N ya na Baa! To mapi n zɔblena ma ya'one. Nsu to n po pamazio Baa, asa ri saa ri Falaoo. ¹⁹ Baa, n wa la ya to wa ma ge dauna vi. ²⁰ ɔ wa me wa mae ziku, me wa dauna ku lo, wa mae aa i a ziku guue. Nepi vii dadoude ga, ɔme go ado, me wa maepi yeaazi maamae. ²¹ N o wapio n zɔblenaone wa aa se moone, ke ni e ni wesiaale. ²² Baa, wa one nepi a e go a maewao. To a gowa, maepi a gae. ²³ ɔ ri owee, to wa daunapi i mowanoo, wasu to wa we ke siio. ²⁴ Ke wa ta wa maewa, wa ya'oe. ²⁵ ɔ wa maepi me wa ea ge ble lúi yo lo. ²⁶ Wa me, me i ke wa dauna kuwano baasio, wa fi geo, asa to a kuwano, wa we a ke siio. ²⁷ ɔ wa maepi owee, wa do ke a napi ne i men pla. ²⁸ Ke ado bo a be, i aa e lo e gbá. A me wai me aa so. ²⁹ A me to wa ne mendoe bee siwa, me yawai ge aa le sa, la a ziku, wa to a ta miao ri psiaoe. ³⁰ Tiasa, to ma ta ma maewa, me aa nepi kuwano, maepi a gae, asa aa po do nepiwa. ³¹ To i nepi e wa guu, wa maepi a ta miao a ziku guu ri psiaoe. ³² Ma azla kpa ma maewa nepi gee ue, ma me to mi suaanoo, ma go aa taade ue. ³³ Baa, n ya na! To ma go ri zo u nepi gee u, i ta ri a vii, ³⁴ asa to nepi kumano, ma fi ta ma maewao. Ma fi wena po a ke aa ya musu gwao.

45

Yosefu azla oba a vione

¹ Yosefu i fi a nde suumpá gbé pɔ ku weone lo, ɔ a puna a me: Gbé pɔ ku la, a bole pii! Ke gbé ku we lo, ɔ a azla ob a vione sa. ² Ale ɔob gbáugbau e Egipi ma, me Falaoo bedeo a baoma. ³ ɔ a o a gbepione: Mamama Yosefu. Ma mae ku e tiaa? ɔ gili gingu, aai fi wewao. ⁴ ɔ Yosefu one: A somazi. Ke aa saazi, ɔ a me: Mame ma a dauna Yosefu pɔ a yia, wa suaano Egipi la u. ⁵ Tiasa asu to a po yao. Asu to a nde okpa ma yiaa ya musuo, asa gbé misia yai ɔ Lua ma daaié la. ⁶ Imina kaa busuu la we plaaden ke. Wa e sapao, wa e pkekeo e we

* 45:1 Zln 7.13

sɔo. ⁷ Lua tò ma dɔaaé ké wá bui e bɔ aafia búsuu lae, mí á misi maamaa mà á suaba. ⁸ I ké áme a ma zì lao, Luac. A ma dile Falaɔɔ ledamade ú, aà be ziiá ú, Egipi gupii gbèzɔɔ ú. ⁹ A ké kpakpa à gé wá mae kíi, í oè aà né Yosefu mè Lua a dile Egipi búsu gbáade ú. Aà su ma kíi la gɔɔ, ¹⁰ ío kumano kái, í zɔle Gosé búsuu ní a néo ní a tɔúnao ní a sáɔ ní a bleo ní a zuo ní pɔ pɔ a vɔ ppii. ¹¹ Máo aà gwa la, asa imina aɔ ku e wè sɔo loe. Tó màa no, aapi ní a bedeo ní pɔ pɔ a vɔ midé piié. ¹² Apiò ní Bèyámeeo, a wesíe ké mapi ma Yosefu máme mále yá'oe. ¹³ A gawi pɔ má ví Egipi la yá'o ma mae ní yá pɔ á èo pii, í ge à aà se suómee la kpakpa. ¹⁴ A ví lòo a dáuna Bèyámee nɔe, à ɔɔb, ɔ Bèyámee ɔɔb aà kùe sɔ. ¹⁵ ɔ à lepèpe a vliɔwa pii ní ɔɔbo. Bee gbɛa aà vliɔ lé faaiboàno.

¹⁶ Ké Yosefu vliɔ mɔa bao lí Falaɔɔ bea, à kèè na ní a íwaɔ. ¹⁷ ɔ a ò Yosefue: O n vliɔne aa ní aso ye ní zaa'inaone, aa fele gé Kanaa, ¹⁸ aa ní mae sé ní ní bedeo, aa suúno ma kíi la. Má Egipi búsu gumaa kpámá, aaiɔ namableu. ¹⁹ Oné lo aa Egipi zugo se an nɛfɛnenao ní ní nɔe yáí, aai ní mae se suaano. ²⁰ Aasu láasooke pɔ pɔ aa to wɛwao, asa Egipi gumaa a gɔ ní pɔ úe.

²¹ ɔ Isaili népio kè màa. Yosefu zugo kpámá lá Falaɔɔ òwa. A zé kústia kènɛ lo. ²² A ní gbá uladao nípii, mé à Bèyámee gbá ánuu ɔwaté ðaa do ní basoo ní uladao mèn sɔo. ²³ A Egipi pɔmaa kpásá a mae zaa'ln aso kwi ní pówenao ní bleo zaa'ln aso kwi a mae zé kústia ú. ²⁴ Ké à ní gbáe à mè: Asu lekpaake zéuo! ɔ aa tà.

²⁵ Aa bɔ Egipi, ɔ aa ká Kanaa búsuu ní mae Yakɔbu kíi. ²⁶ Aa òè: Yosefu béé e tia, ɔme Egipi búsu gbèzɔɔ ú. ɔ maepi kè sáii, í sio. ²⁷ ɔ aa yá pɔ Yosefu òné òé pii. Ké Isaili zugo pɔ Yosefu gbáe a séi è, ɔ aà láasoo dádoú sa, ²⁸ ɔ à mè: Ké bee mò! Ma né Yosefu béé e tia. Má gé mà wesiaále e mào gae.

46

Yakɔbu taa Egipi ní a néo

¹ Isaili dázeu ní pɔ pɔ a vɔ ppii. Ké à ká Beeseba, à sa'ò a mae Izaaki Luawa. ² ɔ Lua bɔ mɔwa wépingu'ea guu gwá à mè: Yakɔbu! Yakɔbu! A wèwà à mè: Má ké! ³ ɔ à mè: Mámema Lua n mae Lua. Nsu bílike Egipi gea yá musuo, asa we má n bui káftu maamaa. ⁴ Má genno Egipi, mí su ní n bui. Asa Yosefu gbá níyɔ gaa.

⁵ ɔ Yakɔbu fèle Beeseba. Aà néo aà dà zugo pɔ Falaɔɔ gbáe aà séi guu ní ní néo ní ní nɔe. ⁶ Aa ní pɔtuoo ní áizee pɔ aa è Kanaa búsuuo sèle taò Egipi. ⁷ Yakɔbu tà we ní a negɔe ní a nenɔe ní a tɔúnao nípii.* ⁸ Isaili pɔ tá Egipi tón ke: Yakɔbu ní a negɔe.

Yakɔbu negɔe sɛía Lubeni. ⁹ Lubeni negɔe tón ke: Anki, Palu, Ezɔno, Kaami. ¹⁰ Simeo negɔe tón ke: Yemué, Yamini, Oada, Yaké, Zohaa ní Saulu pɔ a í ní Kanaa nɔeoo. ¹¹ Levii negɔe Geesɔ, Keata ní Melalio. ¹² Yuda negɔe tón ke: Ee, Onani, Sela, Pelezi ní Zelao, áma Ee ní Onanio gá Kanaae. Pelezi néon Ezɔno ní Amuloo ní. ¹³ Isakaa negɔe tón ke: Tola, Puva, Yasubu, Simeloni. ¹⁴ Zabolni negɔe tón ke: Seledi, Eloni, Yalee. ¹⁵ Negɔe pɔ Lea ní í ní Yakɔbu Mesopotamion we. ɔme nenɔe pɔ wí me Dina í lo. An buipio pii gbèon baakwi ní áaɔoe.

¹⁶ Gada negɔe tón ke: Zefɔ, Agi, Suni, Ezebɔ, Eli, Alodi, Aleli. ¹⁷ Asee negɔe tón ke: Imena, Iseva, Isevi, Belia ní ní dae Selao. Belia negɔe Ebee ní Malakio ú. ¹⁸ Labá mé Zilipa kpá Leawa. Bui pɔ a kè ní Yakɔbuon we. Aa gbèon géo ní mendoee.

¹⁹ Yakɔbu na Laseli néon Yosefu ní Bèyámeeo ú. ²⁰ Yosefu Manase ní Eflaiyo í Egipi ní a na Asena, Eliopoli wéle sa'ona Potifela néoe. ²¹ Bèyámee bui tón ke: Bela, Bekee, Asebe, Gela, Naamani, Ehi, Losi, Mupiu, Hupiu, Aada. ²² Bui pɔ Laseli kè ní Yakɔbuon we. Aa gbèon géo mendoaie.

²³ Dá negɔe Husiu ú. ²⁴ Nefatali negɔe tón ke: Yazieli, Guni, Yezee, Sileu. ²⁵ Labá mé Bila kpá Laseliwa. Bui pɔ a kè ní Yakɔbuon we. Aa gbèon soplac.

²⁶ Yakɔbu bui pɔ à tárno Egipion we. Aa gbèon báaɔsɔo ní mendoee, aà né naɔ báasi. ²⁷ Ké Yosefu ne í Egipi gbèon pla, ɔ Yakɔbu bui pɔ tà weo kè gbèon báaɔkwi.†

²⁸ Yakɔbu Yuda zì aà dɔaaé Yosefu kíi, aà Gosé búsu zé ɔbè. Ké aa ká we, ²⁹ ɔ Yosefu gè a sɔgou, à gè dai a maele we. Ké à aà là, à ví kúsiwá, à ɔɔb aà gàu e'e'e. ³⁰ ɔ Isaili ò Yosefue: Lá ma wesinle má è ní kú e tia, tò má fí mà gaa sa.

³¹ Yosefu ò a vliɔne ní a de bedeo: Má ge o Falaɔɔe ma vliɔ ní ma de bede pɔ kú Kanaa búsuuo sù ma kíi. ³² Má oè sádánaon á ú, pɔdeon á ú, mé a mɔ ní a sáɔ ní a bleo ní a zuo ní pɔ pɔ a vɔ piié. ³³ Tó Falaɔɔ á sisi, mé à á lá bó zì í kei, ³⁴ à oè pɔdeon á ú za á èwaasogoo e ní a gbáo lá á deziɔwa. Tó à òè màa, ɔ á e zɔle Gosé búsuu, asa Egipi lí kɔtesí ní sádánaon.

* 46:7 Zln 7.15 † 46:27 Zln 7.14

47

Isaili: zōlea Egipi

¹ Yosefu gè yà'ò Falaṣṣe à mè: Ma v̄iio b̄ò Kanaa b̄usuu r̄í n̄ s̄áò r̄í n̄ bleo r̄í n̄ zuo r̄í p̄ó aa v̄iio pii, aa m̄ò Gosē b̄usuu. ² Ɔ à a v̄iio s̄è gb̄eɔn soo, à r̄í ɔlo Falaṣṣe. ³ Falaṣṣo r̄í lá à mè: B̄ó z̄i i k̄eí? Aa w̄èwà aa mè: Wápiɔ n̄ z̄òblenao, s̄ádánaɔn wá ũ lán wá deziɔwa. ⁴ Ɔ aa òè: Wa m̄o z̄òlei b̄usu la ḡoɔplae, asa imina t̄s̄ Kanaa b̄usuwae, s̄e ku k̄e wá s̄áò bleo. Wápiɔ n̄ z̄òblenao, wá gba z̄e wá z̄le Gosē b̄usuu. ⁵ Ɔ Falaṣṣo ò Yosefue: Lá n̄ mae r̄í n̄ v̄iio s̄ùn n̄ k̄iie, ⁶ n̄ r̄í k̄ále Egipi gumaau. Aa z̄le Gosē b̄usuu. Tó laaideɔ kú r̄í guu, ní ma p̄ó nané r̄í ɔz̄i.

⁷ Ɔ Yosefu a mae Yakobu s̄è ge òlo Falaṣṣe. Ɔ Yakobu samaa'òè. ⁸ Falaṣṣo aà là à mè: N ka w̄e ũmai? ⁹ A w̄èwà à mè: Ma kua d̄úniau lán nib̄owa w̄e basoolokwin la. Ma w̄e i ka ma deziɔ p̄owao, mé a taasi v̄i. ¹⁰ A samaa'ò Falaṣṣe lo, s̄ à gò aà k̄i.

¹¹ Yosefu a mae r̄í a v̄iio k̄ále Egipi b̄usu gumaau, à r̄í gbá b̄usu p̄ó Lamese de a m̄eewia ũ, lá Falaṣṣo òwa. ¹² Yosefu ble kpà a maewa r̄í a v̄iio r̄í a mae b̄edeɔ pii ua r̄í uao an dasileu.

Imina pásikua

¹³ Imina pási kù, ble ku gueio. Egipiɔ r̄í Kanaaɔ ȳeɛe làa. ¹⁴ Lá w̄ale p̄ówena lú, Yosefu ɔa p̄ó kú Egipi r̄í Kanaaɔ sí pii, à t̄àò Falaṣṣo be. ¹⁵ Ké Egipiɔ r̄í Kanaaɔ ɔa làa, Egipiɔ m̄ò Yosefu k̄i n̄pii aa mè: Ɔa kú loo, wá gba p̄oblea. Nsu to wá gaga n̄ wáao. ¹⁶ Yosefu mè: Lá á ɔa v̄iio, à m̄ó r̄í á p̄otuoɔ, mí ble kpáwá a musu. ¹⁷ Ɔ aa m̄ò Yosefue r̄í p̄otuoɔ, s̄ à p̄ówena kpámá s̄óò r̄í s̄áò r̄í bleo r̄í zuo r̄í z̄aa'inao musu. W̄e bee à p̄ówena kpámá r̄í p̄otuoɔ musue.

¹⁸ Ké w̄e bee ḡe, s̄ aa m̄ò aà k̄i a w̄e sia aa òè: Baa, wá f̄ȳe uleneo. Ɔa làa mé wá p̄otuoɔ ḡò n̄ p̄ó ũ. P̄e i ḡó wá kpamao, wápiɔ r̄í wá buaɔ bàasio. ¹⁹ Nsu to wá gaga n̄ wáa r̄í wá buaɔo. Wá lú r̄í wá buaɔ, ní flabo r̄í bleo, wí ḡó Falaṣṣo z̄oo ũ, wápiɔ r̄í wá buaɔ. Wá gba p̄obui k̄e wásu gagao, w̄iɔ ku, mé wá buaɔ su ḡó t̄aa ũo. ²⁰ Ɔ Yosefu Egipi buaɔ lù Falaṣṣe pii, asa Egipiɔ baade a bua ȳia, k̄e n̄nana r̄í kú gbáa ȳaie, s̄ b̄usu ḡò Falaṣṣo p̄ó ũ. ²¹ Yosefu Egipiɔ sí z̄oo ũ pii za r̄í b̄usu léla r̄í a léleo. ²² Ama i sa'onaɔ buaɔ luo, asa Falaṣṣo ðile aàò ble kpámá ḡoɔpiie. Lá aa kú r̄í ble p̄ó Falaṣṣo i kpámá, aai r̄í buaɔ ȳiao.

²³ Ɔ Yosefu ò gb̄eɔne: Ma á lú r̄í á buaɔ sa, a ḡó Falaṣṣo p̄ó ũe. P̄obui ke, à ge t̄s̄. ²⁴ P̄okekeḡoo alio a leɛ soode kpa Falaṣṣowa, a leɛ siis̄ k̄ini i ḡó p̄obui r̄í bleo ũ. Alio bee ble r̄í á néo r̄í á b̄edeɔ pii. ²⁵ Ɔ aa mè: N wá misie. To w̄à nanno Baa, wí ḡó Falaṣṣo z̄oo ũ. ²⁶ Ɔ Yosefu ȳaɰile Egipi à mè, buap̄ leɛ soode alio de Falaṣṣo p̄ó ũe. Yápi ku e r̄í a gb̄ao. Sa'onaɔ r̄it̄e, an buaɔ mé i ḡó Falaṣṣo p̄ó ũo.

Yakobu ledilea a néne

²⁷ Isaili ku Gosē b̄usuu Egipi. Aa r̄iz̄la ɔole v̄i we, s̄ aa ne'í aa k̄afi maamaa. ²⁸ Yakobu k̄e w̄e ḡeo r̄í plao Egipi, aà w̄e pii basoplaso r̄í plaoe. ²⁹ Ké à k̄a gaa, s̄ à a né Yosefu sisi a òè: N yá na! Ma w̄enagwa! N n̄ ɔda ma gbala taau, ní gb̄eke r̄í náaio yá kem̄e. Nsu ma v̄i Egipio. ³⁰ Tó ma zu ma deziɔ guu, ma ge se b̄oò Egipi la, ní ma v̄i ma deziɔ m̄ia'eu. Ɔ a òè: Má yá p̄ó r̄í ò kene. ³¹ Ɔ Yakobu mè: Legb̄eme. Ké à legb̄e, s̄ Yakobupi k̄ule Luae a lii miz̄i.

48

Yakobu b̄adaadaa Eflaiu r̄í Manaseogu

¹ Ḡoɔpla gbe wa ò Yosefue aà mae lé gȳake, s̄ à a né gb̄eɔn plaɔ Manase r̄í Eflaiu s̄èle ḡer̄no. ² Ké wa ò Yakobue aà né Yosefu m̄ò aà gwai, à k̄oaike à f̄ele z̄le a lii musu. ³ A ò Yosefue: Lua Gbaapiide b̄a Luzu, * Kanaa b̄usuu, à báaadamagu, ⁴ a òmeɛ á tó mà ne'í maamaa, í ma k̄afi má ḡó buiɔ dezi ũ, í b̄usupi kpa ma buiɔwa ma kpe an p̄ó ũ e ḡoɔpii. ⁵ Tiasa né gb̄eɔn pla p̄ó n̄ r̄í í Egipi zad̄ó mi m̄o n̄ k̄iioá ma p̄óne. Eflaiu r̄í Manase ḡó ma néo ũ lán Lubeni r̄í Simeɔowae. ⁶ Né p̄ó r̄iyo r̄í an gbeaɔ mé aao de n̄ p̄ó ũ, aai r̄í t̄ubi e r̄í v̄iio k̄i. ⁷ Asa k̄e mále su r̄í Mesopotamio, n̄ da Laseli ḡa z̄éu Eflata p̄ó w̄i me tia Beteleũ léi Kanaa b̄usuue, s̄ ma aà v̄i z̄éu we.†

⁸ Ɔ Isaili Yosefu néo gwá à mè: Dea wei? ⁹ A ò a mae: Né p̄ó Lua ma gba laɔn we. Ɔ Isaili mè: M̄óno ma k̄i má sa'olekené. ¹⁰ Zikú Isaili wé liaa, ále gu'e maa, s̄ Yosefu s̄aaz̄ir̄no. Isaili lep̄epemá à r̄í kpá a k̄ule, ¹¹ s̄ a ò Yosefue: Mále e yáa má wesinle lo, s̄ Lua tò ma n̄ e r̄í n̄ néo lo. ¹² Yosefu r̄í gó a mae gbáa, s̄ à k̄ule à a mip̄ele. ¹³ Ɔ Yosefu a néo k̄ú m̄pla m̄pii. A Eflaiu k̄ú r̄í ɔplao Yakobu ɔze oi, s̄ à Manase k̄ú r̄í ɔzeo Yakobu ɔplaa oi, s̄ à s̄aaz̄ir̄no. ¹⁴ Ɔ Yakobu a ɔ p̄ak̄sa à ɔplaa ná Eflaiu p̄ó de dáuna ũ miwa, à ɔzeɛ ná Manase p̄ó de yoa ũ miwa. ¹⁵ Ɔ a sa'olek̄é Yosefue à mè: Lua p̄ó ma deziɔ Ablahaũ r̄í Izaakio t̄eazi,

* 48:3 Daa 28.13-14 † 48:7 Daa 35.16-19

Lua pɔ ɔbaameɛ ma kua guu e ní a gbão,

¹⁶ aà Malaika pɔ ma bɔ vâi píi guu,
aà báaada néɛ beeɔgu,
aà to wàò ní sisi ma tɔwa,
ní ma deziɔ Ablahaũ ní Izaakio tɔo,
aà to aao kɔ maamaa dúnia guu.

¹⁷ Ké Yosefu è a mae a ɔplaa ná Eflaiũ miwa, i keè nao. A a mae ɔ kù ké à go Eflaiũ miwa à na Manase pɔwa, ¹⁸ à mè: Maa no Baa, gbéɛ bee mé yoa ũ. N n ɔplaa na aà miwa. ¹⁹ ɔ aà mae gí à mè: Má dɔ, má dɔ. Aapi sɔ a gɔ bui ũ, aɔ zɔɔ, ama aà dauna zɔɔ aɔ deaalaɛ, aà bui aɔ dasi.

²⁰ Zibeezi ɔ à sa'olekèné† à mè:

Isailiɔ samaa'okɔɛ ní á tɔo

aa mɛ Lua to n gɔ lán Eflaiũ ní Manaseowa.

Maa à Eflaiũ ɔbaa Manaseɛ.

²¹ ɔ Isaili ɔ Yosefue: Ma ka gaa, ama Lua aɔ kúanɔ, i ea táánɔ á deziɔ búsuu. ²² Sikeũ pɔ má sí Amɔɔwa ní ma fɛndao ní ma sáo, ma n gba n v̄iɔ gbɛue. §

49

Yakɔbu sa'olekea a néne

¹ Yakɔbu a néo sisi, ɔ à mè: A káamazi, mí yá pɔ a á le gbɛzã oé.

² A kɔ káaa ma néɔ, à swákpa,
í á mae Isaili yáma.

³ Lubeni ma yoa, ma gbãa,
ma gɔsake né séia,
n gawi ní n ikoo de ní gbéɔla.

⁴ N pásí lán ísɔwa,
kási níyɔɔ deŋlao,
asa n dede n da n mae wúlekia,
n gbadà ma nɔɔ dowae.*

⁵ Simeɔ ní Leviiɔ mé kɔgbɛɔ ũ,
aa pásí ní fɛndao.

⁶ Ma lé kú an lekpaal guuo,
ma bàa kúrínɔ.
Asa aa gbéɔ dede ní pɔkúmao,†

aa zuɔ kɔzã zòzɔ lán kòɔ yáwa.

⁷ Lua láaikemá ní pɔkúma zɔɔ yáí,
aà lekené ní pɔfɛ pásí yáí.

Má ní kékɔwa Yakɔbu buiɔ guue,
mí ní buiɔ fáaa Isailiɔ guu.

⁸ Yuda, n gbéɔ n saakpa.

Nyɔ n ibeɔ kú ní nòɛ,
n mae néɔ kúlɛɛ.

⁹ Yuda de lán nòɔmusuwa. ‡

Ma népi í su ní toekao,
í gae í wúle a tóou.

Déme a fɔ aà vui? §

¹⁰ Kpala a go Yudalao,
aà buiɔ mé aao lípana kúá
e kpalade àɔ mɔ,
bui píi i misiileè.

¹¹ A a zaa'ina ɔ v̄ɛeliwa,
a a zaa'in né ye v̄ɛeli maawa.

V̄ɛɛ aɔ diaazie, iɔ pɔ píó,
iɔ a ula pí ní v̄ɛɛɛ'io.

¹² V̄ɛɛ a aà wé t̄ɛakũ,
ví i aà swaa puakũ.

¹³ Zabalóni aɔ ku ísia saɛ,
aà búsu aɔ de gó'ilenadɔɔkíi ũ.

Aà buiò bùsu lén Sidò léu.

¹⁴ Isakaa de lán zàa'ín gbáawa,
↳ wúlea asoò zānguo.

¹⁵ Tó aà buiò è an kámabokíi maa,
mé an bùsu na,
aa koo ní aso zíee, aai zɔ̀zíkɛné.

¹⁶ Dá a a gbé̃s̃ yágg̃s̃ a zéwa,
aɔ de Isaili buiò do ù.

¹⁷ Dá buiò aao de lán mlē p̃ó kú zé léwa,
lán sògbalawa zéwewena sae.

Aa s̃s̃ só a koewa,
s̃s̃de i b̃l̃l̃l̃ kpaanla.

¹⁸ Dii, ma wé donzi ñ ma suaba.

¹⁹ Gada buiò s̃s̃, z̃ígg̃s̃ ãnamá,
kási aali péleñzie.

²⁰ Aseɛ buiò bléá blé nísídeɛ,
blé p̃ó de kía blé maa ù s̃ aali kɛ ní bùsuu.

²¹ Néfatali buiò de lán banawa s̃ɛu,
aa né kɛfɛnao i.

²² Yosefu buiò de lán lí nɛ'ina p̃ó kú nibona saewa,
aà g̃ónaɔ fele da g̃ía f̃ɔɔ.

²³ Kázunaɔ íbɛlɛs̃ɛñno,
aa ní yá ní kao.

²⁴ Aaò ní sá k̃ta deesai
Yakɔbu Lua Gbáade sabai,
an ɔ gbáa mé a g̃oi ví

Isailiò Gbe p̃ó í d̃oanɛ yáí.

²⁵ N mae Luapi mé a donle,
Gbáapiidepi mé a báaadangu
ní lou'í p̃ó í b̃ɔ musuo,
ní èf̃ai p̃ó kálea ɔole zíeo.

N ñɔò ní n p̃ó aao de neadeo ùe.

²⁶ Sa'ole p̃ó n mae n gba
z̃ɔ de ma deziò p̃óa,
a z̃ɔ de gb̃s̃l̃s̃l̃ z̃iɔla.

Lua to p̃omaao su Yosefu miwa,
asa s̃mɛ b̃ɛɛ ví a gbé̃s̃ guu.

²⁷ B̃ɛyámɛɛ buiò aao de
lán áwalewan pásíwa,

aa léle gbé̃s̃wa k̃ɔɔ,
aai ní p̃ó naaa oosi.

²⁸ Isaili buiò mèn kueplaon we pii. Sa'ole p̃ó an mae ní gbán we, baade ní a p̃óo.

Yakɔbu gaa ní aà víao

²⁹ ɔ a òné: Tó ma ánuatò, à ma ví ma deziò gbè'ɛ p̃ó kú Iti buiò Èf̃noɔ bua guu. ³⁰ Gbè'ɛpi ku Mapelae, Mamale gukpe oi Kanaa bùsuu, bua p̃ó Ablahaù lù Iti buiò Èf̃noɔwa geṽl̃k̃i ù. * ³¹ We wà Ablahaù víu ní a na Salao.† We wà Izaaki víu ní a na Lebekaò.‡ We ma Lea víu. ³² Wà búpi ní a gbè'ɛo lù Itiòwae. ³³ Ké Yakɔbu lépi díle a néɔne a làa, à èa wúle, s̃ à g̃a.

50

¹ Yosefu kùsi a maewa, àle aà gaa s̃ɔɔ, àle lépɛpɛwà. ² ɔ a ò a zíkɛna ɛsɛdeɔne aa ɛsɛ ní nísio d̃ɔɔ a mae gɛwa. ɔ aa kè Isaili gɛɛ màa ³ e g̃ɔɔ bla, kɛ asu yaikɛo yáí, asa màa Egipio í kɛ, s̃ aa aà gɛ'ianabò g̃ɔɔ bàas̃kwi. ⁴ Ké gɛ'ɔɔlò làa, Yosefu ò Falaɔò bɛdeɔne: A g̃aáfaakemɛ! A yáɛ bee omɛ Falaɔɔɛ: ⁵ Ké ma mae è ále ga, a tò ma legb̃ɛ à mè mà a ví mia'ɛ p̃ó á lù azla p̃ó ù Kanaa bùsuue.* Má ye mà gé mà a mae ví we sa, mí ɛa su. ⁶ ɔ Falaɔò òè: Gɛ ñ n mae ví lá n a legb̃ɛ̀ɛwa.

⁷ Ké Yosefu lé gé a mae víi, Falaɔò lwaò ní a bɛ gb̃ɛz̃ɔɔò ní Egipi bùsuò gbáadeo g̃èaàno pii. ⁸ Yosefu bɛdeò ní a víiò ní a de bɛdeò g̃è pii lɔɛ. An néf̃ɛnɛnao ní ní s̃ãò ní ní bleò ní ní zuò mé g̃ò G̃os̃ɛ

* 49:30 Daa 23.16-17 † 49:31 Daa 25.10 ‡ 49:31 Daa 35.29 * 50:5 Daa 47.30-31

bùsuu rítɛ. ⁹ Sógoo ní sòdeɔ ku lo. Wa dasi maamaae. ¹⁰ Ké aa kà Atada pówengbēzea Yuudē baale, ɔ aa nà gɛwiiwa e'e'e, ɔ Yosefu a mae gɛ'lanabò we gɔɔ sopla. ¹¹ Ké Kanaa búsudeɔ è lá wà gɛ'lanabò Atada pówengbēzea, ɔ aa mè: Egipiò í gɛ'lanabò zɔɔ, ɔ wà tɔkpà Yuudē baale gupie Abeli Egipi.†

¹² Beewa Yakobu néɔ kè, lá a ònéwa. ¹³ Aa aà gɛ sè wà tàò Kanaa bùsuu, ɔ aa aà vɛ Mapela bua gbɛ'e pò Ablahaù lù Iti bui Eɔnɔwa mia'e ũ guu Mamale gukpe oi.‡ ¹⁴ Ké Yosefu a mae vɛ a làa, à èa tà Egipi ní a vɛio ní gbé pò gèaàno aà mae vɛio pii.

Yosefu a vɛio gbaa sò

¹⁵ Ké Yosefu vɛio è ní mae gà, aa òkɔe: Tó Yosefu fɛɛwanɔ, mé a ye vɛi pò wà kèe pii flabowɛe sò be? ¹⁶ ɔ aa lékpásákèè aa mè: E n mae àò gé gai, à mè ¹⁷ wà onɛ n sùuukɛwanɔ ní wà tàaeo ní wà duunao, asa wa vɛikèneɛ. N yá na! Sùuukɛwanɔ ní wà tàaeɔ. N mae Lua zòblenaon wá ũ. Ké Yosefu yápi mà, à ɔɔb. ¹⁸ ɔ aa vɛio mò aà kɛi, aa kùlɛè aa mè: N zɔɔn wá ũ. ¹⁹ ɔ Yosefu òné: Asu to vɛia á kùo. Luan ma ũa? ²⁰ A ye yāvɛikemeɛe yáae, ɔ Lua tò à lile yámaa ũ, kè à e gbéɔ misi dasi, lá àlɛ ke tiaewa. ²¹ Asu to vɛia á kùo. Má á gwa ní á néɔ. Màa à yána òné à ní gbáò sò.

Yosefu gaa

²² Yosefu ku Egipi ní a de badeɔ e à kà wè basɔokwi. ²³ A wesí Eflaiù síwɛnaɔle, mé à wesí Manase né Makii néɔle lo. ²⁴ ɔ Yosefu ò a gbéɔne: Ma gaa zàò. Lua mé a mɔ dɔále, i bɔáno bùsuu la, í géáno bùsu pò à a legbè Ablahaù ní Izaakio ní Yakobuoone guu. ²⁵ ɔ à ledile Isailione à mè: Tó Lua mò á gwai, à tá ní ma gɛwao we.§ ²⁶ Yosefu wè basɔokwideu ɔ à gà. ɔ wà ese ní nísio dɔɔ aà gɛwa, wa dá kpagolo guu Egipi.

† 50:11 Bee mè Egipiò gɛ'lanabòa. ‡ 50:13 Zln 7.16 § 50:25 Bɔa 13.19, Yoz 24.32, Ebe 11.22

B3A M3izi l3 plaade Y3 p3 k3 l3e bee guo

M3m3maa Dii 3 Lua, ma 3 b3 z3bleu Egipi (20.2). D33 bee m3 l3pi t3b3k3i u, 3le y3 p3 k3 a guu ow3e. Lua m3 a gb33 bona u. D33 doupi m3 de Lua ikoy3 m3n kw33 mide u. Lua Isailio b3 k3 a yezi, 3 a d3len3 a3 yeazi s3, aai3 misiile, aai3 a ikoy3 k3a.

Imina m3 m3 r3 Isailio taa Egipio. K3 a w3 g3g3, aa dasi k3, 3 Egipi k3a Fala33 r3 d3 z3z3u (Daa 45.17-20, 47.11). An taasi p3 aale ke y3 i s3 Luaguo, 3 3 gb3 s3 r3 guu, w3 me M3izi, a33 de r3 d3aana u. Lua az3a 33 M3izie 3 m3 a t3n Dii. A dabudabuo k3 3 a gb3a 33 Egipi3ne, 3 aa Isailio gb3e (1.1-15.21). A d3aan3 3 3liarzi Sinai gb3au (15.22-18.17). Lua Isailio s3 a gb33 u, 3 3 a b3akuar3n3 y3d3n3 Sinai gbep3eu, 3 a ikoy3 d3len3 (19.1-24).

G33 p3 Lua l3 kpaaukped3a 33 M3izie (25-31), Isailio zugaaena pi r3 vuao aa d3le r3 dii p3 r3 b3le Egipi u. Y3 bee Lua p3 f3 3 3 y3y3am3 (32-34). B3a l3pi l3akki w3 Dii kpaaukpepi d3a y3'3, we Lua 3 kpaauu3n3 (35-40).

Gb3, r3le z3ble kpelewan l3, l3pi l3 33w3e l3 Lua 3 gb33 bo s3ana aa g3 w3e3 u, k3 a33 naan3, aai3 na r3 k33.

Iadaa Isailio3wa Egipi

¹ Isailio p3 aa t3 Egipi r3 r3 mae Yak3buo3,* baade r3 a be gb33 t3n ke: ² Lubeni, Sime3, Levii, Yuda, ³ Isakaa, Zabul3ni, B3y3ame, ⁴ D3, Nefatali, Gada, Asee. ⁵ Yak3bu buipio pii gb33n b3a3kwie. Yosefu gb3 bee s3 a ku Egipi y3a k3e. ⁶ 3 Yosefu g3 r3 a v3io r3 a g33 gb33 pii. ⁷ Isailio ne'3 aa k3 aa k3fi aa dasik3 maamaa, aa li b3supia.

⁸ K3 dafu p3 Yosefu d33 kpalabl3 Egipi,[†] ⁹ 3 a 3 gb33ne: A Isailio gwa, aa dasik3 aa liw3la. ¹⁰ W3 g3 3n3kein3 k3 aasu k3fio y3i. T3 z3 s3 f3le, aa na w3 ibe3wa, aa z3kawan3e, aai b3le w3 b3suu.

¹¹ 3 w3 gb33 d3len3 r3 diio u, aa r3 wet3 r3 z3 gb3ao. Beewa 3 aa Pito3 r3 Lame3eo k3le Fala33e a3 blewekaki3 u. ¹² K3si l3 w3le 3adam3 l3u, m3a aai3 k3fi, aai3 ligua, 3 gili g3 Egipi3gu r3 y3i. ¹³ 3 w3 r3 d3 z3z3 p3s3u, ¹⁴ w3 r3 p3 y3, w3 g3bozi gb3a d3n3 r3 biliki33ao r3 buazi p3io. W3 z3pio d3n3 pii p3s3p3s3e.

¹⁵ 3 Egipio k3a Ebelu n3e ne'3n33 s3si, ado t3n Sifila, ado Pua. ¹⁶ A 3n3: T3 a ne'3 Ebelu n3e3ne sa, t3 g3e, 3 a3 de. T3 n3e s3, 3 a3 t3. ¹⁷ Ama n3epio Lua v3a v3, 3 aai y3 p3 a 3n3 ke3, aale neg3e3 t3. ¹⁸ 3 k3api r3 s3si 3 r3 l3 3 m3: Ake3 3 k3 m3a a neg3e3 t3i? ¹⁹ Aa w3w3 a3 m3: Ebelu n3e3 de l3n Egipi n3e3wao, aa w3a, aai ne'3 e w33 g3 m3ie. ²⁰ M3a Isailio l3 k3fi, aale dasik3. 3 Lua maak3 n3e ne'3n3pi3ne, ²¹ 3 r3 gb3 n3e3, k3 aa a v3a v3 y3i. ²² 3 Fala33 y3d3le a gb33ne pii 3 m3: A Ebelu n3t3na p3 de neg3e 33 ka Niili iu pii, 3ma 3 n3e3e3 t3.[‡]

2

M3izi ia

¹ Levii bui g3e Levii bui n3e s3. ² N3pi n3s3 3 ne'3 g3e u. K3 a 3 n3pi maa, 3 a3 3le m3 a33.* ³ K3 i f3 3 a3 3le bo, 3 k3fu gb3 s3 3 kotaa l3w3, k3 i su g3e3 y3i. 3 3 n3pi d3u 3 g3 a d3le Niili d3nau v3 guu. ⁴ N3pi d3e ze k3aa, 3le gwa y3 p3 a su 3 a3 le.

⁵ Fala33 n3e3e g3e zu'oi swai, 3 a3 gb33 l3 bebe swa g3s3le. A gb3 3 dilea v3u, 3 3 a z3kena z3, 3 g3 a s3. ⁶ K3 a w3, a 3 n3 m3 dau, 3le 33b. A k33 w3nau 3 m3: Ebelu neg33nae. ⁷ 3 n3pi d3e m3 a 3 Fala33 n3p3e: N ye m3 ge Ebelu n3e s3sine a3 y3kpane n3piwa y3? ⁸ A w3w3 3 m3: Ao, g3! 3 n3e3n3api g3 n3pi da s3si. ⁹ Fala33 n3e3epi d3: N3pi se ta3, n3 a3 gwame, m3 a flabone. 3 3 n3pi s3 ta3, 3le a3 gwa. ¹⁰ K3 n3pi z33k3, 3 a3 s3 g33 Fala33 n3e3epie, 3 3 a3 s3 a n3 u.[†] A t3kp33 M3izi,[‡] asa 3 m3 a a3 b3 iue.

M3izi b3ale taa Madi3

¹¹ G33ewa k3 M3izi z33k3, 3 g3 a bui Ebelu3 gwai, 3 3 z3 gb3a p3 aale ke 3. [§] A 3 Egipi gb3 l3 a bui gb3. ¹² K3 3 a sae gw3gwa, i gb3e eo, 3 3 Egipi gb3pi d3 a v3le b3su'uf3au.

* 1:1 Daa 46.3-7 † 1:8 Zln 7.17-18 ‡ 1:22 Zln 7.19 * 2:2 Zln 7.20, Ebe 11.23 † 2:10 Zln 7.21 ‡ 2:10 Bee m3 b3a. § 2:11 Ebe 11.24-26

¹³ Gu s̄ia d̄ɔa, k̄é à b̄ò, à Èbelu è gb̄ɛɔn pla, aale s̄òleke. ɔ à gb̄é p̄ɔ à yá nao là à m̄è: B̄ɔȳai r̄ile n gb̄èdò gb̄èi? ¹⁴ A w̄èwà à m̄è: Dém̄e n dile wá k̄ia ù k̄e n gbasa r̄ile yákpalekewano? N ye ñ ma de lá n Egipi gb̄épi d̄ewa yá? ɔ v̄ia M̄oizi k̄ù à m̄è: Wá yáé d̄̄e fá!

¹⁵ Ké Falaɔɔ yápi m̄ò, àle w̄eele M̄oizi de, ɔ à bàalèè à tà Madiã bùsuu,* à z̄òle òò sae we. ¹⁶ Madiã sa'onae ku, a nenɔɔ v̄i gb̄ɛɔn s̄opla, ɔ aa m̄ò it̄ò aa kà p̄ɔtuos̄ imib̄ɔu r̄i mae p̄ɔɔne. ¹⁷ Ké s̄ad̄anae m̄ò lé r̄i yá, ɔ M̄oizi f̄ele yási r̄i n̄ɔɔpi, ɔ à í kp̄ané r̄i p̄ɔɔwa. ¹⁸ Ké aa tà r̄i mae Leueliwa, à r̄i lá à m̄è: Ak̄ea a su k̄áau gb̄ái? ¹⁹ Aa w̄èwà wá m̄è: Egipi ḡɔɔe mé wá sí s̄ad̄anaɔwa. Baa se ɔme it̄ò a kp̄aw̄e wá p̄ɔɔwa. ²⁰ ɔ à r̄i lá à m̄è: A ku má ní? B̄ɔȳai a ḡɔɔpi tò wei? A aa sísi aa m̄ò p̄ɔblewano. ²¹ M̄oizi m̄ò, ɔ à w̄è z̄òle r̄i ḡɔɔpi, ɔ ḡɔɔpi a nenɔɔ Sefola kp̄awa. ²² A ne'í ḡɔɔe ù, ɔ M̄oizi t̄ɔkp̄àè Geesou,† à m̄è b̄òm̄ɔn a ù d̄áò bùsuu la.

²³ Ké à ḡḡḡ, ɔ Egipi k̄ia ḡà. Isailio lé aauke z̄ɔz̄i p̄ɔ aale ke yáí, aale wiile, ɔ an wiipi Lua lè. ²⁴ A r̄i aauke a m̄à, mé aa bàa p̄ɔ k̄ú r̄i Ablahaù r̄i Izaakio r̄i Yak̄ɔbuo i s̄aaaḡuo.‡ ²⁵ Lua Isailio gwà, ɔ à w̄enad̄óné.

3

Lua M̄oizi s̄tsia

¹ M̄oizi lé a ànsue Madiã bùsu sa'ona p̄ɔɔ dá, à guwaiwai baa v̄i e à kà gb̄e p̄ɔ w̄i m̄e Olebu k̄í. ² ɔ Dii Malaika b̄ò m̄òwà t̄évuwa guu k̄àleu. M̄oizi lepi gwà, a è té d̄ɔwà, k̄ási s̄ò àle t̄ék̄uò. ³ ɔ à m̄è: Má gé dabudabupi gwaie, mí p̄ɔ p̄ɔ tò k̄àlepi lé t̄ék̄uò d̄̄. ⁴ Ké Dii è à m̄ò gwai, ɔ à lez̄uaazi za k̄àlepi guu à m̄è: M̄oizi! M̄oizi! ɔ a w̄èwà à m̄è: Má k̄é! ⁵ Lua òè: Nsu s̄s̄io. N n kyale b̄òb̄ò, asa gu p̄ɔ r̄i zeu adoae ma kua la yáí. ⁶ ɔ à m̄è: Mám̄e má n deziò Ablahaù r̄i Izaakio r̄i Yak̄ɔbuo Lua ù. ɔ M̄oizi ɔk̄ù a w̄éwa, k̄é a wesia Luale v̄ia v̄i yáí. ⁷ ɔ Dii m̄è: Ma taasi p̄ɔ ma gb̄é lé ke Egipi è, mé ma wii p̄ɔ an wet̄anaɔ tò aale lé m̄à. Má r̄i w̄aw̄akea d̄̄. ⁸ Aȳameto ma pila má r̄i sí Egipiɔwa, mí r̄i b̄òle bùsupiu, mí ḡér̄no bùsu t̄aaede ȳaasau, gu p̄ɔ v̄i r̄i z̄'io diu, bùsu p̄ɔ Kanaaò kuu r̄i Itio r̄i Am̄òl̄ɔ r̄i Peliz̄io r̄i Iviò r̄i Yebus̄io. ⁹ Isailio wiilela ma le sa, mé ma ía p̄ɔ Egipi lé damá è. ¹⁰ Gé sa, ma n z̄í Falaɔɔwa, k̄é ñ ma gb̄é Isailio b̄òle Egipi.* ¹¹ ɔ M̄oizi ò Luae: Dén ma ù k̄é m̄à gé Falaɔɔwa mà Isailio b̄òle Egipi? ¹² Lua òè: Máò kunn̄ɔɔ. Zia p̄ɔ ma n z̄í seelan ke: Tó n r̄i b̄òle Egipi, á ma sísi gb̄e bee p̄ɔleu.

¹³ ɔ M̄oizi ò Luae: Tó ma ge má ò Isailion̄e ma m̄è an deziò Lua mé ma z̄imá, tó aa ma la n t̄s̄i, kpelewa má oné? ¹⁴ Lua w̄èwà à m̄è: Mám̄emaa gb̄é p̄ɔ má de a ù.† Oné m̄ame ma n z̄imá. ¹⁵ Lua òè l̄: O Isailion̄e ñ me ma Dii an deziò Ablahaù r̄i Izaakio r̄i Yak̄ɔbuo Lua mé n z̄imá. Ma t̄s̄n we ḡɔɔpii. Aɔ ma sísi màa e á buiwa. ¹⁶ Ge ñ Isaili gb̄ɛz̄ɔɔ k̄áaa, ní oné ma Dii an deziò Ablahaù r̄i Izaakio r̄i Yak̄ɔbuo Lua mé b̄ò m̄òma. Oné m̄ale r̄i e, ma yá p̄ɔ w̄ale kené Egipi è. ¹⁷ Má r̄i b̄òle Egipi, gu p̄ɔ aale taasikeupi, mí ḡér̄no bùsu p̄ɔ Kanaaò kuu r̄i Itio r̄i Am̄òl̄ɔ r̄i Peliz̄io r̄i Iviò r̄i Yebus̄io, gu p̄ɔ v̄i r̄i z̄'io diu. ¹⁸ Aa n ȳamae. Mpi ñ Isaili gb̄ɛz̄ɔɔ à ge Egipi k̄ia le, í òè ma Dii Èbelu Lua m̄ame ma b̄ò m̄òwá, ma m̄è aa á gba zé à gé ḡɔɔ àaò kei guwaiwau, k̄é à e sa'o mapi ma Dii á Luawa. ¹⁹ Má d̄̄ ké Egipi k̄ia a we à geo, mé í ke ma ḡan̄awá bàasio. ²⁰ Má ɔt̄ò Egipiɔwa, mí dabudabuko ke mà kp̄aon̄zi, í gbasa á gb̄ae. ²¹ Má tó Egipi á wegwa, k̄é tó àle tá, á tá ḡgiu. ²² A n̄ɔɔe pii ànsu ge vua n̄ɔɔm̄le b̄ò r̄i p̄ɔkasao gb̄ea a Egipi n̄ɔɔe deewa r̄i r̄i n̄ɔɔe p̄ɔ k̄ú aa b̄e, í da á neḡɔɔn r̄i á nen̄ɔɔne. Màa á Egipi p̄ɔɔ simá dúduu.

4

Lua M̄oizi gbaa dabudabukea zé

¹ M̄oizi w̄èwà à m̄è: Tó aai ma náaik̄eo, mé aai ma ȳamao, tó aa m̄è m̄ime ni b̄ò n m̄ɔao s̄ò be? ² ɔ Dii aa lá à m̄è: B̄ó r̄i k̄ua wei? A w̄èwà à m̄è: Goe. ³ Dii òè: P̄ále z̄íle. Ké a p̄àle, ɔ à lí ml̄é ù, ɔ M̄oizi b̄òz̄á. ⁴ ɔ Dii òè: ɔb̄ò ñ k̄ú a vl̄awa. Ké a k̄ù, ɔ à èa ḡɔ gu ù aa z̄í. ⁵ Dii òè: Màa r̄iȳò ke, aa e sí k̄é ma Dii an deziò Ablahaù r̄i Izaakio r̄i Yak̄ɔbuo Lua mé b̄ò m̄òma.

⁶ Dii èa òè l̄: ɔs̄òl̄ɔ n ulau. ɔ a s̄òbu. Ké a b̄ò, a è s̄u a gb̄eu. ⁷ Dii òè: Tó aai n náaik̄e aa seela s̄éia s̄io, aa seela gb̄ez̄á sí. ⁸ Tó aai seela plaapi si aa n ȳamá s̄ò, Niili í t̄ó ñ k̄òle t̄òle, a lí au t̄e.

¹⁰ ɔ M̄oizi òè: O'ò Dii! Za z̄i yá'o àaman̄o. Baa za ḡɔɔ p̄ɔ n ya'òm̄e, ma lé gb̄iae. ¹¹ ɔ Dii òè: Dém̄e led̄ò gb̄en̄az̄inaei? Dém̄e í aa léna naale ge í aa sw̄adokú? Dém̄e í to aa gu'e ge í aa vl̄akú? Ma Dii, m̄ameo l̄ò? ¹² Gé sa! Má d̄onle r̄i yá'oaò, má yá p̄ɔ r̄iȳò dane. ¹³ ɔ à m̄è: O'ò Dii! N yá na! Gb̄ep̄ale z̄í. ¹⁴ ɔ Dii p̄ɔ p̄a M̄oizizi à m̄è: N v̄i Aalona Levii bui kuo lé? Má d̄̄ ké yá'o z̄í'uaan̄o. Ale m̄ó dainle. Tó à wes̄inle, aa p̄ɔ a ke na. ¹⁵ Yá'oaan̄o, ní yá p̄ɔ a su o dae.

* 2:15 Zln 7.23-29, Ebe 11.27 † 2:22 Bee m̄è b̄òm̄o. ‡ 2:24 Daa 15.13-14, 18 * 3:10 Zln 7.30-34 † 3:14 Zaa 8.24, Zia 1.4, 8

Mapi, máo dɔ́álé ní yá'oaó, mío yá pɔ́ ásu ké daé. ¹⁶ A yá'ó gbé̄nne n gēē ũ, aó de n ledɔ́ekena ũ, mé nýyɔ́ deē Lua ũ. ¹⁷ Goé sé nýyɔ́ kúa, ní seelaɔ́ kéó.

Mɔizi eaa Egipi

¹⁸ Mɔizi tà a ànsue Yetolowa, a òè: Ma gba zé mà ta ma gbé̄o kǐi Egipi, mà e tó aa ku wēni guu e tia. Yetolo òè: Ka aafia. ¹⁹ A mɔ́ lè Dii ò Mɔizie Madiá búsuu à mè: Fèlè n ta Egipi, asa gbé̄ pɔ́ aale n we yāaɔ́ gága pii. ²⁰ Ǿ Mɔizi a na sè ní a neḡōenapio, à ní dí zāa'inao kpe, à èa lé tá Egipi, a Lua gopi kúa. ²¹ Ǿ Dii òè: Tó n ka Egipi, dabudabu pɔ́ ma a iko kpámao ké Falaɔ́ ae pii. Kási má aà swáfēē, i gí gbé̄o gbac̄i. ²² Ní oè ma Dii ma mè Isaili mé ma neḡōe séia ũ, ²³ 5 má òè aà ma neḡōe séiapi gbac̄i aà ge ma sísi. Lá à gí aà gbac̄i, má aà neḡōe séia de sa sōe.

²⁴ Zé guu Mɔizi lé i guei, 5 Dii aà lè we, a ye à aà de. ²⁵ Ǿ Sefola gbè fēna sè à a né t̄z̄z̄ò,* à a gyafɔ́ nà Mɔizi gbáwa à mè: Sianaé, nímé ní ma au ḡ5 ũ. ²⁶ T̄z̄z̄a bee yáí à mè, au ḡ5. Ǿ Dii Mɔizi tò.

²⁷ Dii ò Aalonae: Gé dai Mɔizile guwaiwau. Ǿ à gè aà lè Lua gbe kǐi, à lepèwà. ²⁸ Mɔizi yá pɔ́ Dii a zì oí dàu a síu Aalonae ní seela pɔ́ a òe à kéo. ²⁹ Ǿ Mɔizi ní Aalonao tà Egipi aa Isaili gbēz̄z̄o káaa. ³⁰ Aalonao yá pɔ́ Dii ò Mɔizie dàu a síuné pii, 5 Mɔizi dabudabupio kè Isailio wáa. ³¹ Aa yápi sí. Ké aa mà Dii mé m̄ò ní gwai à ní taasikea è, 5 aa kùlèè aa mipèlè.

5

Mɔizi ní Aalonao gēa Falaɔ́ gwai

¹ Bee gbēa Mɔizi ní Aalonao gē Falaɔ́ lè aa òè: Yá pɔ́ Dii Isailio Lua òn ké: A mè n a gbé̄o gbac̄i aa ge dikpekeé guwaiwau. ² Falaɔ́ wémá à mè: Dén Dii ũ ké mà misilèè, mí Isailio gbac̄i? Má Dii d̄5o. Má Isailio gbac̄o. ³ Ǿ aa òè: Èbeluo Lua mé b̄ò m̄wá. Wá gba zé wá gé ḡoo àa5 kéi guwaiwau, wí sa'ò Dii wá Luapiwa, ké asu gagyákawáguo ge zì. ⁴ Ǿ Egipio kíapi ò Mɔizie ní Aalonao: Akca á tò gbé̄o laai lé go ní ziwai? A ca á zíwa. ⁵ Ǿ à èa mè: Ké gbé̄o dasikù sa, 5 á ye aa kámabo ní ní zioa?

⁶ Zibeezì Falaɔ́ yādile Isaili wetánaone ní ní d̄oanao à mè: ⁷ Asuli musā kpámá aa bilikib̄o lá i ké yāawa lo. Aali gé ní pɔ́ kéí n̄z̄iae. ⁸ Kási aali bilikib̄o a lé gbeu lá aai b̄o ziwac̄. Asu laonéo, asa maadeone. A yáí tò an wii d̄o, aale me wa ye gé sa'oi ní Luawac̄. ⁹ A zì káfné, ké aasu íampak̄i e aa laaid̄o ege yáowa lo.

¹⁰ Ǿ an wetánapio ní ní d̄oanao m̄ò wa òné: Falaɔ́ mè á musā kpámá lo. ¹¹ A ge séle ázla gu pɔ́ á eu. Kási wá zì laoéó, baa yoo. ¹² Ǿ aa fáaa aa gè Egipi gupiiu sē kéí musā ũ. ¹³ An wetánapio lo naemá lá gu lé d̄o, ké aali ní zì né, lá aai ne ḡoo pɔ́ wí musā kpámáwac̄. ¹⁴ Wá gbēa kè Isaili d̄oanao pɔ́ an wetánao ní díleone, wa òné: Akca i bilikib̄o gbá ge gla, à kà lá wá a lé dáé yāawao ni? ¹⁵ Ǿ Isaili d̄oanao gè wiilè Falaɔ́wac̄ aa mè: Akca n̄le ké wápio n z̄òblenaone máai? ¹⁶ Wále musā kpámá lo, mé wále me wá bilikib̄o. Wále wá gbē, kási n gbé̄o mé táae ví. ¹⁷ Ǿ à mè: Maa deon á ũ. Maa á be'ò! A yáí lo me á gé sa'oi Diwac̄. ¹⁸ A gé zíkai. Wa musā kpámá lo, kási áli bilikib̄o lá wa dàé léue.

¹⁹ Ké wa ò Isaili d̄oanaone aasu ḡoo do bilikib̄o laoo, aa d̄ò ké wá yá èe sa. ²⁰ Ké aa b̄o Falaɔ́ kǐi, aa kpaau ní Mɔizio ní Aalonao, aale ní dá, ²¹ 5 aa òné: Dii á yá gwa, i yákpalek̄eán̄o, asa á tò Falaɔ́ ní a gbé̄o ye wá ḡyáio. A wá dea zé kpámáe. ²² Ǿ Mɔizi èa ge ò Dii: Dii, b̄oyai n íadà gbé̄p̄owai? Bee yáí n ma zlia? ²³ Za ḡoo pɔ́ ma ge yá'ò Falaɔ́e ní n t̄so, 5 ále íada n gbé̄owa, mé ni ní bo'!

6

Dii Isailio suabaa legbēa Mɔizie

¹ Ǿ Dii òè: Nýy yá pɔ́ má ké Falaɔ́e e tia. A ní gbac̄ ma gbāa z̄5o yáí. A ní yá a búsuu ma gbāa z̄5o yáí. ² Ǿ Lua èa yá'ò Mɔizie à mè: Mámema Dii, ³ ma b̄o m̄o Ablahaú ní Izaakio ní Yak̄obuowa Lua Gbāapiide ũ,* kási aai ma d̄5 ké ma t̄ón Diio. ⁴ Ma bāa kúrín̄o ma mè má Kanaa búsú pɔ́ aa ku a guu nib̄o ũ kpámá. ⁵ Ma Isailio aaukea mà an z̄oblea Egipione yáí, mé ma bāa pɔ́ kúrín̄o pi i sámaguo. ⁶ Ayámeto o Isailione ní me: Mámema Dii, má á b̄o zì gbāa pɔ́ Egipio dáé guu, mí á bo. Má yákpalek̄eán̄o, mí á bo ní ma gāsa gbāao. ⁷ Má á sé ma gbé̄o ũ, mío de á Lua ũ, lo d̄5 ké mámema Dii á Lua pɔ́ á b̄o Egipi zì gbāau. ⁸ Má géáno búsu pɔ́ ma a legbē Ablahaú ní Izaakio ní Yak̄obuone guu. Má á gba àò ví. Mámema Dii.

* 4:25 Daa 17.10

* 6:3 Daa 17.1, 28.3, 35.11

⁹ Mɔizi yápi ò Isailiɔne, kási aai aà yámao, ké zɔzi pásí ní kádè yáí. ¹⁰ Ɔ Dii ò Mɔizie à mè: ¹¹ Ge ò o Egipiɔ kí Falaɔɔe aà Isailiɔ gbae aa bɔle a búsuu. ¹² Ɔ Mɔizi wè Diiwa à mè: Lá Isailiɔ lí ma yámao, ma gbé pɔ má lé gbia, kpelewa Falaɔɔ a ma yámai?

Mɔizi ní Aalonaɔ buibɔkti

¹³ Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonaɔ Isailiɔ ní Egipiɔ kíao yá musu, a òné aa bɔle ní Isailiɔ Egipi. ¹⁴ An bui uabeleɔ tɔn ke: Isaili negɔe sɛ́ia Lubeni negɔeɔn ke: Anɔki, Palu, Ezɔnɔ, Kaami. Lubeni buiɔn we. ¹⁵ Simeɔ negɔeɔn ke: Yemue, Yamini, Oada, Yaké, Zohaa ní Kanaa nɔe né Sauluo. Simeɔ buiɔn we. ¹⁶ Levii negɔeɔn tɔn ke an buiwa: Geesɔ, Keata, Melali. Levii kè wè basoolokwi ní soplaɔe (137). ¹⁷ Geesɔ negɔeɔn ke an buiwa: Libeni ní Simeio. ¹⁸ Keata negɔeɔn tɔn ke: Amlaú, Isaa, Heblɔ, Uzieli. Keata kè wè basoolokwi ní áaɔɔe (133). ¹⁹ Melali negɔeɔn Mali ní Musio ú. Levii buiɔn we daeɔdae.

²⁰ Amlaú a dasé Yokébede sè nɔ ú, ɔ à Aalona ní Mɔizio Iò. Amlaú kè wè basoolokwi ní soplaɔe (137). ²¹ Isaa negɔeɔn Kole ní Nefegio ní Zikelio ú. ²² Uzieli negɔeɔn Misaeli ní Elezafáɔ ní Sitelio ú. ²³ Aalona Aminadabu né Eliseba, Naasɔ dae sè nɔ ú, ɔ à Nadabu ní Abiuo ní Eleazaao ní Itamaao Iò. ²⁴ Kole negɔeɔn Asii ní Elikanao ní Abiasafao ú. Kole buiɔn we. ²⁵ Aalona né Eleazaa Putieli nenɔɔ do sè nɔ ú, ɔ à Fineasi Iò. Levii bui uabeleɔn we daeɔdae.

²⁶ Aalona ní Mɔizi pɔ Dii òné aa Isailiɔ bɔle Egipi gágán we. ²⁷ Ampio mé yá'ò Egipiɔ kí Falaɔɔe, ké aa e Isailiɔ bɔle Egipi. ²⁸ Ké Dii yá'ò Mɔizie Egipi, ²⁹ à mè ámeaa Dii, yá pɔ ále oè aà o Falaɔɔe pii. ³⁰ Ɔ Mɔizi òè a lé gbiae, kpelewa Falaɔɔ a a yámai?

7

Yá mèn kwi yíaa Egipiwa

¹ Ɔ Dii ò Mɔizie: Gwa! Ma n ke Falaɔɔe lamawa, ɔ n v̄ii Aalona de n yá'ona ú. ² Yá pɔ má òné pii o n v̄ii Aalonae, i o Falaɔɔe aà Isailiɔ gbae aa bɔle a búsuu. ³ N beeo má aà swáfèè. Má seelaɔ ní dabudabuɔ ke Egipi dasi, ⁴ kási Falaɔɔ a á yámao. Má ɔtɔ Egipiɔwa, mí yákpalekeɔnɔ, mí bɔ ní ma zígɔ ma gbé Isailiɔ. ⁵ Tó má bɔ ní ma gbáao Egipi, má Isailiɔ bɔleu, Egipiɔ i dɔ sa ké mámema Dii. ⁶ Ɔ Mɔizi ní Aalonaɔ kè lá Dii ònéwa. ⁷ Gɔɔ pɔ aa yá'ò Falaɔɔe, Mɔizi wè basiiɔe, Aalona sɔ wè basiiɔ ní áaɔɔ.

⁸ Ɔ Dii ò Mɔizie ní Aalonaɔ: ⁹ Tó Falaɔɔ dabudabu gbèama, o Aalonae aà a go se pále aà ae, i lí mlé ú. ¹⁰ Ké Mɔizi ní Aalonaɔ gè Falaɔɔ kfi, aa kè lá Dii ònéwa. Aalona a go se pále Falaɔɔ ní a íwaɔ ae, ɔ à lí mlé ú. ¹¹ Ɔ Falaɔɔ Egipi wezènaɔ ní esedeɔ sisi, ɔ aa dabudabupi kè máa sɔ ní esedeke guu. ¹² Ké an baade a go pàle, † ɔ an gopiɔ lí mléú ú sɔ, ɔ Aalona go ní pɔɔ mòmɔ. ¹³ Falaɔɔ swá yíaae, i ní yámao lá Dii òwa.

Iɔ lía au ú

¹⁴ Dii ò Mɔizie: Falaɔɔ swá gbáa, à gí gbéɔ gbaei. ¹⁵ Ge òn aà le zia kɔɔ, gɔɔ pɔ ále gé swai, nɔ aà dá Niili sae we. Nyɔ n go pɔ lí mlé úpi kúa, ¹⁶ ní oè ò me, ma Dii Ebeluo Lua máme ma n zítwà ò oè aà ma gbéɔ gbae aa gé ma sísii guwawaiu, kási e tia i ma. ¹⁷ Ma Dii ma mè, yá pɔ a to aà dɔ ké mámema Diin ke: Tó n Niili í lè ní go pɔ ní kúao, a lí au tɔe. † ¹⁸ Kpɔ pɔ kú ípi guuɔ i gaga, Niili í i gído, Egipiɔ i fua mii.

¹⁹ Ɔ Dii èa ò Mɔizie: O Aalonae aà a go se dɔ Egipiɔ ía, an swaɔ ní ní swa'ɔnaɔ ní ní biaɔ ní ní íkalekíɔ pii, i gɔ au ú. Au iɔ daa gua Egipi, baa ní pénaɔ ní olaɔ guu ío pii.

²⁰ Ɔ Mɔizi ní Aalonaɔ kè lá Dii ònéwa. Aalona a gopi sè à Niili í lèò Falaɔɔ ní a íwaɔ wáa, ɔ ípi gɔ au ú pii. § ²¹ Kpɔ pɔ kú a guu wáa, ɔ Niili ípi gído, Egipiɔ fua mii. Au daa gua Egipi. ²² Egipi esedeke kè máa sɔ ní esedeke guu, ɔ Falaɔɔ swá gbáakú, i ní yámao lá Dii òwa. ²³ Falaɔɔ èa tá a be, i yápi da seo. ²⁴ Egipiɔ bia yɔyɔ Niili gɔsɔwa, ké wà e imi, asa aai fɔ swada í mío. ²⁵ A ku máa e gɔɔ sɔpla Dii Niili lea gbèa.

Blɔɔ kaa

²⁶ Ɔ Dii ò Mɔizie: Ge òn o Falaɔɔe, ma Dii ma mè aà ma gbéɔ gbae aa gé ma sísii. ²⁷ Tó à gí ní gbaei sɔ, má tó blɔɔ ka aà búsu gupiiue. ²⁸ Blɔɔ Niili pa e aa bua sísia, aai gè aà ua e aà kpéu kpea, aai dede aà wúleɔbɔwa. Aa gè aà íwaɔ uao ní aà gbéɔ uao. Aa ka aà kínaɔ guu ní aà blédabɔɔu. ²⁹ Blɔɔ dedewà ní aà gbéɔ ní aà íwaɔ pii.

* 7:3 Zin 7.36 † 7:12 2Tim 3.8 ‡ 7:17 Zia 11.6, 16.4 § 7:20 Sou 78.44, 105.29

8

¹ Dii ɛa ɔ Mɔizie: O Aalonae aà a go se dɔ swaɔla n̄ swa'ɔnao n̄ biaɔ, blɔɔɔ i ka Egipi b̄usuu. ² Ké Aalona a go d̄ɔ Egipi fɔla, ɔ blɔɔɔ b̄ɔle li b̄usupia. ³ Ɔ esedepi kè màa s̄5 n̄ esedekε guu, aa t̄ɔ blɔɔɔ li Egipia.

⁴ Ɔ Falaɔɔ Mɔizi n̄ Aalonao sisi à mè: A awakpa Diie aà blɔɔɔ k̄ɛa n̄ ma gb̄éɔ, mí á gb̄éɔ gbae aa gé sa'oiwà. ⁵ Ɔ Mɔizi ɔ Falaɔɔ: Gɔɔ dilemεε mà awakpane Diie n̄ n̄ Iwaɔ n̄ n̄ gb̄éɔ, ké aà blɔɔɔ k̄ɛma n̄ n̄ uao, aai ḡ5 swai ado. ⁶ Falaɔɔ mè: Zia. Ɔ Mɔizi mè: A k̄ɛ lá n̄ ɔwa k̄ɛ n̄ e n̄ d̄5 gb̄ɛe muaa n̄ Dii wá Luaoo. ⁷ Blɔɔɔ k̄ɛma n̄ n̄ uao n̄ n̄ Iwaɔ n̄ n̄ gb̄éɔ, aai ḡ5 swai ado.

⁸ Ké Mɔizi n̄ Aalonao ḡɔ Falaɔɔ k̄li, Mɔizi wabikè Diiwa blɔɔ p̄ɔ a kà Falaɔɔguu yá musu. ⁹ Dii Mɔizi wabikea mà, ɔ blɔɔɔp̄iɔ ḡaga kp̄éɔ guu n̄ uao n̄ w̄ɛnkpeɔ. ¹⁰ Wa k̄aaak̄aa, ɔ b̄usu ḡd̄ɔ p̄ii. ¹¹ Ké Falaɔɔ è dáama k̄ɛ, aà swá ɛa gb̄aak̄ù, ɔ i Mɔizi n̄ Aalonao yámao lá Dii ɔwa.

Gái kaa

¹² Dii ɔ Mɔizie: O Aalonae aà a go sé, i t̄ɔle léɔ, b̄usuti i li gáio ũ Egipi gupiiu. ¹³ Ɔ aa kè màa. Aalona a go sé à t̄ɔle léɔ, ɔ b̄usuti li gáio ũ, aa kà gb̄ɛnazinaɔgu n̄ n̄ɔɔɔ. Egipi b̄usuti li gáio ũ p̄ii. ¹⁴ Esedeɔ ȳɔwà màa n̄ esedekε guu s̄5, ɔ aa f̄ua. Gáio kà gb̄ɛnazinaɔgu n̄ n̄ɔɔɔ. ¹⁵ Ɔ esedeɔ ɔ Falaɔɔ: Lua ɔgbεε. Kási Falaɔɔ swá ḡi yiaae, i n̄ yámao lá Dii ɔwa.

Usinao kaa

¹⁶ Dii ɔ Mɔizie: Fele kɔɔkɔɔ ge Falaɔɔ le gɔɔ p̄ɔ àle gé swai, ní oè ma Dii ma mè aà ma gb̄éɔ gbae aa gé ma sisi. ¹⁷ Tó à ḡi n̄ gbaei, má ũsinao kaaagu n̄ aà Iwaɔ n̄ aà gb̄éɔ n̄ aà be kp̄éɔ. Egipi kp̄éɔ i pa n̄ ũsinao, aa da t̄ɔle se. ¹⁸ Gɔɔ bee Gos̄ɛ b̄usu gu p̄ɔ ma gb̄éɔ kuu ɔ má b̄ɔ ado. We ũsinao kauo, ké aà e d̄5 k̄ɛ m̄amema Dii aà b̄usuu. ¹⁹ Má a gb̄éɔ d̄5k̄ɛ n̄ aà gb̄éɔ. Zia ɔ seelapi a k̄ɛ.

²⁰ Ɔ Dii kè màa. Usinao kà Falaɔɔ ua n̄ aà Iwaɔ uao. Egipi ɔkp̄a p̄ii ũsinao yá. ²¹ Ɔ Falaɔɔ Mɔizi n̄ Aalonao sisi à mè: A ge sa'o á Luawa b̄usuu la. ²² Ɔ Mɔizi ɔ: A zeví wá ke màao, asa p̄ɔ p̄ɔ wá sa'òɔ Dii wá Luawa de Egipiɔne t̄ɛ ũ. Tó wa sa'ò n̄ p̄ɔ p̄ɔ dené t̄ɛ ũo n̄ wáa, aa wá pápa n̄ gb̄eo aa wá dedeo lé? ²³ Wá t̄aa'o guwaiwaiu gɔɔ aaɛ, wí gbasaa sa'o Dii wá Luawa lá a ɔw̄ɛɛwa. ²⁴ Ɔ Falaɔɔ mè: Má á gbae à ge sa'o Dii á Luawa guwaiwaiu, ama ásu gé z̄aɔ. A awakpaemεε sa. ²⁵ Mɔizi ɔ: Tó ma ta, má awakpaè, i ũsinao k̄ɛma zia n̄ n̄ Iwaɔ n̄ n̄ gb̄éɔ. Ama n̄su m̄ɔafilike n̄ ḡi gb̄éɔne aa gé sa'oi Diiwa lo. ²⁶ Ké Mɔizi b̄ɔ Falaɔɔ k̄li, à awakpaè Diie. ²⁷ Dii aà wabikea mà, ɔ ũsinao k̄ɛ Falaɔɔwa n̄ a Iwaɔ n̄ a gb̄éɔ. I ḡ5 gueio, baa m̄endo. ²⁸ Kási Falaɔɔ swá ḡi gb̄aa e tiaε, i n̄ gb̄áε.

9

Pɔtuoo gagaa

¹ Dii ɔ Mɔizie: Ge n̄ Falaɔɔ le, ní oè Dii á Ebeluɔ Lua mè, aà ma gb̄éɔ gbae aa gé ma sisi. ² Tó à ḡi n̄ gbaei mé a n̄ k̄ua e tia, ³ má ɔt̄ɔ aà p̄ɔtuooɔwa bua. Má gagyá pásí ká aà s̄ɔɔgu n̄ aà z̄aa'inao n̄ aà yiongoɔ n̄ aà zuo n̄ aà s̄aɔ n̄ aà bleɔ. ⁴ Má Isaili p̄ɔɔ d̄5k̄ɛ n̄ Egipi p̄ɔɔ. Isaili p̄ɔɔ kee a gao. ⁵ Ma Dii ma a gɔɔd̄ile. Zia má bee ke b̄usuu la.

⁶ Ké gu d̄ɔ, ɔ Dii kè màa. Egipiɔ p̄ɔtuoo ḡaga p̄ii, kási Isaili p̄ɔɔ kee i gao. ⁷ Falaɔɔ yá p̄ɔ k̄epi gb̄aa a má Isaili p̄ɔɔ kee i gao, kási aà swá ḡi gb̄aaε, i gb̄épiɔ gbaeɔ.

Sáne kaa Egipiɔgu

⁸ Dii ɔ Mɔizie n̄ Aalonao: A mua túfu ɔtkpa, Mɔizi i fá musu Falaɔɔ ae, ⁹ i da Egipi b̄usua p̄ii lán luut̄ɛwa, i ka gb̄ɛnazinaɔ n̄ n̄ɔɔɔgu sáne ũ gupiiu. ¹⁰ Ɔ aa mua túfu s̄ɛle aa ḡèɔ Falaɔɔ k̄li. Ké Mɔizi túfupi fá musu, ɔ à kà gb̄ɛnazinaɔ n̄ n̄ɔɔɔgu sáne ũ.* ¹¹ Esedeɔ i f̄5 ḡè Mɔizi k̄iio sánepiɔ yá, asa à n̄ lé n̄ Egipi p̄ii. ¹² Ɔ Dii Falaɔɔ swáf̄ɛ lá a ɔ Mɔiziewa, ɔ i n̄ yámao.

Lougbe kwea

¹³ Dii ɔ Mɔizie: Fele kɔɔkɔɔ ge Falaɔɔ le, ní oè ma Dii á Ebeluɔ Lua ma mè, aà ma gb̄éɔ gbae aa gé ma sisi. ¹⁴ Ké bee sa má ía p̄ii kp̄aaazi n̄ aà Iwaɔ n̄ aà gb̄éɔ, ké aà e d̄5 d̄unia guu p̄ii gb̄ɛe muaamanoo. ¹⁵ Asa tó ma ɔt̄ɔmá ma gagyák̄an̄gu yaa, d̄5 aapi n̄ a gb̄éɔ aa làa d̄unia guu. ¹⁶ Má t̄ɔ aà ku ké aà ma gb̄aa e, ma t̄ɔ i li d̄unia p̄ii.† ¹⁷ Lá àle azia se lesí de ma gb̄éɔla e tia, àle n̄ gbaeɔ, ¹⁸ zia maa'í má tó lougbe pásí kwé maamaa, lougbe p̄ɔ a taa i ke Egipi yáao zaa wa k̄ale e n̄ a gb̄ao. ¹⁹ Oè aà gb̄éɔ z̄i aa aà p̄ɔtuoo n̄ p̄ɔ p̄ɔ a ví buaɔ s̄ɛle k̄aka kp̄éu p̄ii. Gb̄ɛnazinaɔ n̄ p̄ɔ p̄ɔ kú báas̄iɔ, tó wí ḡér̄iɔ kp̄éu, lougbe a kwémá aa gagae.

* 9:10 Zia 16.2 † 9:16 Lom 9.17

²⁰ Falaᵋo iwaᵋo vlakè Dii yáe, aa ní zikenaᵋo ní ní pᵋtuᵋo kàka kpéu. ²¹ Ama gbé pᵋ aai Dii yádaᵋo, aa ní zikenaᵋo ní ní pᵋtuᵋo tò bàasi. ²² Ǿ Dii ò Mᵋizie: Ǿse musu, lougbe i kwe gbēnazinaᵋo ní pᵋtuᵋo ní buapᵋᵋwa Egipi bᵋsu gupiiu. ²³ Ké Mᵋizi a go dᵋ musu, Dii tò lou lé pᵋna, àle ma ní gbeᵋ, àle píle, mé lua lé su tᵋlewa. Dii lougbe kà Egipiᵋgu.† ²⁴ Lougbe lé kwé, lou lé pílepíle. Lougbeᵋpi pásí. Zaa Egipi bᵋsu ku, lou bee taa i mau yáao. ²⁵ Lougbeᵋpi pᵋ pᵋ kú bàasi Egipi bᵋsuu ásookè píi, gbēnazinaᵋo ní pᵋtuᵋo ní buapᵋᵋ píi. A sèa líᵋ è'è píi. ²⁶ Gosē bᵋsu gu pᵋ Isailio kuu ᵋ lougbeᵋpi i kauo ado.

²⁷ Falaᵋo Mᵋizi ní Aalonao sísi a òné: Ké bee sa ma duunakè. Dii dee yá nae, mapi ní ma gbéᵋo taaedeᵋn wá ù. ²⁸ A awakpaè. Loupᵋnaa ní lougbeᵋ beeo kà. Má á gbae sae, wa gíé bo. ²⁹ Mᵋizi òè: Tó ma bᵋ wénkpe, mé ma a ᵋᵋ dᵋ Dii kíi oi, loupᵋnaa a ze, lougbe i láa, ké ñ e ñ dᵋ tᵋléá Dii pᵋe. ³⁰ Ama má dᵋ ké mpi ní n iwaᵋo, àle vlakè Dii Luaᵋo e tia.

³¹ Naa ní maseo òkpà, ké naa píla mé mase mᵋe bᵋ yáí. ³² Ese ní weao i òkpao, ké aaf ma gbeᵋzà yáí. ³³ Mᵋizi bᵋ Falaᵋo kíi á gè wénkpe, á a ᵋᵋ dᵋ Dii kíi oi, ᵋ loupᵋnaa ní lougbeᵋo zè, lou i ma bo. ³⁴ Ké Falaᵋo è lou ní lougbeᵋo ní loupᵋnaao zè, á gí lé duunake, aa swá gbáakù, aapi ní a iwaᵋo. ³⁵ Àà swá yíaa, á gí Isailio gbaei lá Lua dá Mᵋizie a òèwa.

10

Kwaᵋ kaa

¹ Dii ò Mᵋizie: Gé Falaᵋo kíi, asa ma aà swáfè ní aà iwaᵋo, ké mà a dabudabue beeo ke ní guu, ² ke ñ e ñ o n néᵋne ní n tᵋᵋnaᵋo lá ma Egipiᵋo wetá ní dabudabu pᵋ má kè ní guuo, í dᵋ ké māmamaa Dii. ³ Ǿ Mᵋizi ní Aalonao ge ò Falaᵋᵋe aa mè: Dii Èbeluᵋo Lua mè, rýᵋᵋo ku misiileae sai e bᵋe ni? N a gbéᵋo gbae aa gé a sísií. ⁴ Tó n gi ní gbáei, zia a kwaᵋo ka n bᵋsuu, ⁵ aa da tᵋleá, wa gu'eo, aai léle pᵋ pᵋ gᵋne lougbe gbeaᵋwa ní líᵋ píi. ⁶ Aa ka n kpéᵋo pai ní n iwaᵋo pᵋᵋo ní Egipiᵋo pᵋᵋo píie. N maeᵋo ní n deziᵋo aai a taa e yáao, za gᵋᵋo pᵋ aa zᵋle bᵋsuu la e ní a gbáᵋo. Ǿ Mᵋizi èa bᵋ Falaᵋo kíi.

⁷ Falaᵋo iwaᵋo òè: Gbéᵋpiᵋo aao músikpawázi màa e bᵋe ni? Gbéᵋpiᵋo gbae aa gé Dii ní Lua sísií. N dᵋ ké Egipi òkpáᵋo lé? ⁸ Ǿ wá èa su ní Mᵋizio ní Aalonao Falaᵋo kíi, a òné: A gé Dii á Lua sísií. A deᵋ mé aa géí? ⁹ Mᵋizi wèwà á mè: Néféneᵋn gbēzᵋᵋo. Wá gé wápiie ní wá negᵋᵋo ní wá nenᵋᵋo ní wá sáᵋo ní wá bleᵋo ní wá zuᵋo, asa Dii dikpe ᵋ wále gé kei. ¹⁰ Ǿ a òné: Tó ma á gbáe ní á nᵋᵋo ní á néᵋo ápií, Dii á bo! A laaika! A ye fēmanᵋe. ¹¹ Aawo! A gᵋᵋᵋo mé aa gé Dii sísií, asa bee á gbèa. Ǿ wá ní yá Falaᵋo kíi.

¹² Dii ò Mᵋizie: N ᵋᵋᵋo Egipi bᵋsua, kwaᵋo i ká, aai sē ní lá pᵋ bᵋ lougbe gbeaᵋo ble píi. ¹³ Ké Mᵋizi a go dᵋ Egipia, Dii bᵋ ní íanao gukpe oi, àle pé bᵋsupiwa fáane ní gwáasináo zesai. Ké gu dᵋ, gukpe íanapi su ní kwaᵋo.* ¹⁴ Ǿ kwapiᵋo mò kù Egipi bᵋsua píi. An dasi de a yáa pᵋᵋla, mé a taa a ke bau bo. ¹⁵ Aa kpàle tᵋleá gupiiu, ᵋ tᵋle sísi. Aa sē ní láᵋo ní libe pᵋ bᵋ lougbe gbeaᵋo blé píi. Sē ge láe ku Egipi bᵋsuu bo.

¹⁶ Wegᵋᵋo Falaᵋo Mᵋizi ní Aalonao sísi á mè: Ma duunakè Dii á Luaᵋe ní ápiᵋo. ¹⁷ A sᵋuu gēndonae bee kemano ní ma duunao, í awakpameᵋ Dii á Luaᵋe aà kaalee bee kēa. ¹⁸ Ké á bᵋ Falaᵋo kíi, á awakpaᵋo Diie. ¹⁹ Ǿ Dii bᵋ ní ían gbáao be'ae oi, á mò kwaᵋo sèle kà Isia Tēau. Baa kwa mēndo i gᵋ Egipi bo. ²⁰ Dii Falaᵋo swáfè, ᵋ i Isailio gbaeo.

Gusia daa Egipia

²¹ Dii ò Mᵋizie: Ǿse musu, gusia pᵋ wa e ᵋkàwà i da Egipia. ²² Ké Mᵋizi ᵋᵋᵋo musu, ᵋ gusia gēele dá Egipia gupiiu e gᵋᵋo aaᵋ.† ²³ Wlil kᵋ'eo, mé gbēe i e gò a tíao e gᵋᵋo aaᵋpi. Kási gupua ku gu pᵋ Isailio kuu píie.

²⁴ Ǿ Falaᵋo Mᵋizi sísi á mè: A gé Dii sísií ní á nᵋᵋo ní á néᵋo píi, í á sáᵋo ní á bleᵋo ní á zuᵋo tᵋ. ²⁵ Mᵋizi mè: Tò wáᵋo wá sa'obᵋᵋo ní sa pᵋ wí a pᵋ káteu á tékú obᵋᵋo kua, ké wá e wá Dii wá Lua gbagbaᵋo. ²⁶ Sema wá gé ní wá pᵋtuᵋo, baa mēndo a gᵋᵋo, asa an guu ᵋ wá sa'obᵋᵋo seᵋ wá Dii wá Lua gbagbaᵋo. E wáᵋo gé kái we, wá dᵋ pᵋ pᵋ wá sé wá sa'owà gíao. ²⁷ Dii Falaᵋo swáfè, ᵋ i we ní gbáeo. ²⁸ Falaᵋo ò Mᵋizie: Gomeᵋe we! Nsu tó wá wé ke síiᵋ bo. Zí pᵋ wa wesikᵋle, n gae. ²⁹ Ǿ Mᵋizi mè: Lá ní ò, má wesinle bo.

11

Egipi neᵋgᵋe sé'iao gagaa

† 9:23 Zia 8.7, 16.21 * 10:13 Zia 9.3 † 10:22 Sou 105.28, Zia 16.10

1 A mo lè Dii ò Mɔizie yāa à mè: Má ľada Falaɔwa ní Egipi búsuo gēn do lo, i gbasá á gbac. Tó ále á gbac, á á yáe fá! 2 O gbéɔne an baade gɔe ní nɔeo ánuu pɔɔ ní vua pɔɔ gbéa gbé pɔ á vɛ Egipi gbé úwa. 3 Má tó Egipiɔ Isailiɔ wegwa. Mɔizi sá a beɛe vɛ Egipi Falaɔo Iwaɔ ní a gbéɔne.

4 ɔ Mɔizi ò Falaɔe: Dii mè, gwāasin weɛdo á pá Egipi búsuá, 5 Egipi negɔe séiaɔ i gaga pii sea za Falaɔo pɔ zɔlea báawa néwa e á ge pe nɔe zikena pɔ aá wísilɔɔ pɔwa ní pɔtuo nesana séiaɔ pii. 6 Búbua gbáa á da Egipia gupiiu, á taa i ke yáao, mé á ke bau lo. 7 Kási Isailiɔ guu baa gbé á gbodɔ gbénazina ge pɔtuowao, ké n e n dɔ Dii Egipiɔ dɔkɔe ní Isailiɔ yáí. 8 N Iwaɛ beɛ mo má kú pii, aai kúlemɛe, aai mɛ má gé ní ma gbéɔ pii. Bee gbéa sa mí gé. ɔ Mɔizi bɔ Falaɔo kú ní pɔfɛ zɔɔ.

9 Dii ò Mɔizie yāa à mè: Falaɔo á n yāmao, ké má dabudabukeáɔ á dasikú Egipi yáí. 10 Mɔizi ní Aalonaɔ dabudabupio kè Falaɔo áe pii, 5 Dii áá swáfɛ. A gí Isailiɔ gbaci áa bɔ á búsuu.

12

Gɛamusu dikpe

1 Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonaɔ Egipi á mè: 2 Mɔe bee líɔ deé mo séia u wɛ ní wɛo. 3 A o Isailiɔne pii, mɔe bee goɔ kwide zí uale ní ualeɔ pii aali sá se mɛndodo. 4 Tó uá gbéɔ dasi i ka áa sá mɛndo nɛo, áa sé ní uá pɔ áa ku kɔ saeo á gbéɔ dasileu, ké á kɔni su gɔo yáí. 5 Á sáa ge blesan bɔlɔna pɔ sáa vío sé. 6 Isailiɔ pii, baade á pɔ gwa e mɔe bee goɔ gɛo mɛndosaide zí. Oosi i de, 7 i á au lé kpé pɔ wa á nɔɔ sou kpɛɛle gɔwa, ɔplaaí ní zɛɛio ní musuo. 8 Gwāasin doúpi á nɔɔpi kpátea, i sɔ ní káao ní lá kúsaɔ. 9 Ásu so búsu ge fúukeao. Á kpátea ní á mio ní á gbáɔ ní á guupɔɔ. 10 Ásu to gu do á kɔniwao. Tó á kɔni gɔ, á káteu á tékú. 11 Tó ále só, á asanadɔ, i kyalekpa, á gopana i naa á zɔl, i sɔ kpakpa, ása Dii Gɛamusu sa'obɛ.

12 Gwāasinapi má pá Egipia má negɔe séiaɔ dede búsupi gupiiu ní pɔtuo nesana séiaɔ pii, mí yáda Egipi táaɔla. Mámemaá Dii. 13 Aupi iɔ de seela u kpé pɔ á kú á guuwa. Tó mále ɔtɔ Egipiɔwa, mé má aupi é, má gɛálae, gagapi á á leo. 14 Áli goɔpi dile má dikpe u á yá dɔngu yáí, iɔ dikpepi ke felekaa u é á buiwa.

Káaso dikpe

15 Áli káa so e goɔ soplá. Á goɔ séia zí áli pɔse'ese pɔ kú á kpéu kɔle, † ása gbé pɔ pɔsea sò goɔ soplapi guu, wa áa bɔ Isailiɔ guu wá deɛ. 16 Á goɔ séia zí ní á goɔ sopladeo áli kɔkáaa á má sísi. Ásu zle ke goɔ beɛ zlo, sema bleke á gbépiiɛ báasio, á lén we. 17 Áli Káaso dikpeke, ása zibeezɔ 5 má á bóle Egipi lán zlgɔwa. Á buiɔ líɔ dikpepi ke kɛtokɔe u. 18 Mo séia goɔ gɛo mɛndosaide zí oosi, áɔ káa so e á goɔ bao ní mɛndooɔe zí oosi. 19 Pɔse'ese su áɔ kú á beo e goɔ soplá, ása gbé pɔ pɔsea sò, bɔmɔn nò, belén nò, wá áa bɔ Isailiɔ guu wá deɛ. 20 Ásuli pɔsea so goɔ beeo. Gu pɔ á kúu pii, áli káa só.

Gɛamusu dikpe séia

21 Mɔizi Isaili gbéɔzɔɔ sísi pii, á òné: Á gé á uá sá séi, i de Gɛamusu dikpeke bɔ u. 22 Á ése sáo se á zɔ au pɔ kú tá guuwa, i lé kpɛɛle gɔwa, ɔplaaí ní zɛɛio ní musuo. Á gbéɛ su bɔ á kpéuo e gu do. 23 Tó Dii lé pá búsuá ále Egipiɔ dede, mé á au é kpɛɛle gɔwa, á gɛae. Á to gbédedena gɛázi á á dedeo. ‡ 24 Ápiɔ ní á buiɔ á yápi kúá kɛtokɔe u e á buiwa. 25 Tó á gɛ búsu pɔ Dii á gbáu lá á á legbèwa, áɔ lousisiyápi kúá. 26 Tó á néo lousisiyápi mí gbèawá, 27 á oné á de Gɛamusu sa pɔ wí o Diiwa úe, ása ké á Egipiɔ dede, á gè wá Isailiɔ kpéae, i wá dedeo. ɔ gbéɔ kúle Dii e aa mípèle. 28 Ké aa tá, áa kè lá Dii ò Mɔizie ní Aalonaowa.

Egipi negɔe séiaɔ gagaa

29 Gwāasin weɛdo Dii Egipi negɔe séiaɔ dede pii sea za Falaɔo pɔ zɔlea báawa néwa, e á gè pɛ dakpeunaɔ pɔwa ní pɔtuo nesana séiaɔ pii. 30 Falaɔo fɛle gwá ní á Iwaɔ ní Egipiɔ pii, 5 búbuá dá Egipia, ása uae ku gesaio. 31 Gwāasina 5 Falaɔo Mɔizi ní Aalonaɔ sísi á òné: Á fɛle bóle ní Isailiɔ má gbéɔ guu. Á gé Dii sísi lá á ówa. 32 Á á bleɔ ní á sáɔ ní á zuo séle lá á ówa. Á gí, i sámaa'omɛe.

33 Egipiɔ lé nae gbépiɔwa áa bólené ní búsuu kpakpa, ása áa mè: Wá gaga piiɛ. 34 Isailiɔ ní káatideáɔ ká taɔ guu á se'esesai, áa ní ula fífíwá áa dáda ní gáu. 35 Áa kè lá Mɔizi ònéwa, áa ánuu pɔɔ ní vua pɔɔ ní pɔkasáɔ gbèa Egipiɔwa. 36 Dii tò Egipiɔ ní wegwa, 5 áa kpámá. Máa áa Egipiɔ pɔɔ simá.

Isailiɔ daa zéu

* 12:5 Zaa 1.29, Ebe 9.14, 1Pie 1.19 † 12:15 Ba 23.15, Mat 26.17, 1Kln 5.7-8 ‡ 12:23 Ebe 11.28

³⁷ Isailio dazeu kесе, aa bōle ń Lameseo aa tà Suko. Gōe ò baasoso leе òaa àa5e (600.000), néo ń nɔeɔ bàasi. ³⁸ Bui zilo dodoaɔ tàrinoɔ dasi lo. Bleo ń são ń zuo dasi kè zài. ³⁹ Aa kàa kè ń kàatidea pɔ aa b̀òd Egipio. A se'esе v̄io, asa wà ń yá Egipi zezesaie. Aai ble mài e sè ké wà ble zéuo.

⁴⁰ Isailio kua Egipi kè wè òaa pla ń baakwioc. § ⁴¹ Wè òaa pla ń baakwiopi gbea, dikpepi z̄í ò Dii zlḡōpio b̀le Egipi pii. ⁴² Gwàasnapí Dii p̄e. Isailio lío itèkewà e an buiwa, asa gwápi ò Dii Isailio b̀le Egipi itèkè.

Gēamusu dikpe

⁴³ Dii ò M̄ozie ń Aalonoa: Gēamusu yá p̄o má d̄ilen ke: Buipálee su a ǹo soo, ⁴⁴ āma zo p̄o á lù mé à t̄z̄ò à só. ⁴⁵ Nib̄o ge gb̄ewina su soo. ⁴⁶ A so kp̄eu, ásu b̄o ń a ǹoɔpio bàasio. Asu s̄api wáe eo. ⁴⁷ Isaili pii lí dikpepi ke. ⁴⁸ Tó b̀m̄o kú á guu, mé a ye Gēamusu dikpeke Diie, aa t̄z̄z̄ò a be ḡeone pii, i ḡo bele ũ, i gbasa ke. Gyaf̄odee suli bleo. ⁴⁹ Bele ń b̀m̄o p̄o kúán̄o, ikoyá doupie. ⁵⁰ Ò Isailio kè lá Dii ò M̄ozie ń Aalonaowa pii. ⁵¹ Zibeez̄í Dii Isailio b̀le Egipi ḡāgā.

13

Kàaso dikpe ń neḡe s̄éiao kpa Luawao

¹ Dii yá'ò M̄ozie à mè: ² Isaili neḡe s̄éiao ń p̄otuo nesana s̄éiao kpa, asa ma p̄oone pii.*

³ M̄ozi ò gb̄eone: A b̄a Egipi zobleau ḡoc bee yá àò d̄oágu, asa Dii mé á b̄o Egipi ń a ò gb̄āao. Asuli p̄osea so ḡoɔpiwao. ⁴ Ale b̄o Egipi m̄o s̄éiao p̄o w̄i me Abibu guu gb̄ae. ⁵ Dii legb̄è á deziene à mè á búsu p̄o v̄í ń z'óio diu mé Kanaa ń Itio ń Am̄leo ń Iviò ń Yebusi kuu kp̄awá. Tó a tò a kau, àli dikpepi ke m̄e beeu. ⁶ Alio kàa so e ḡoc sopl̄a. A ḡoc sopl̄adepi z̄í ò deé Dii dikpe ũ. ⁷ Alio kàa so e ḡoc sopl̄api ge pad̄. P̄osea ge p̄ese'esе suli ku uae á búsuu ḡoc beewao. ⁸ Ḡoc bee àli o á neḡeone ále bee ke yá p̄o Dii kèé ké á á b̀le Egipi yáie. ⁹ Dikpepi ò deé seela ũ lán p̄o daa owa ge d̄ongubo yea mi'aewawa, ké Dii ikoyá su b̄o á léuo, asa ōme á b̀le Egipi ń a ò gb̄āao. ¹⁰ Alio ikoyápi ke a ḡocwa w̄e ń w̄eo.

¹¹ Tó Dii tò a ka Kanaa búsuu, mé a kp̄awá lá á a legb̄è ń á deziowa, ¹² á a neḡe s̄éiao kp̄awá pii. A p̄otuo nesana s̄éiao ò de aa p̄o ũ pii. ¹³ Ili á zaa'in nesana s̄éiao bo ń s̄āneo. Tó i boo, á a waa fi. A á neḡe s̄éiao bo pii. ¹⁴ Tó á neḡeone á lá yápi mii zia aa mè, b̄o yán wei, à oné, ké Dii wá b̄o zobleu Egipi ń a ò gb̄āao yáe. ¹⁵ Ké Falāo ḡiké á ḡi wá gb̄aei, ò Dii Egipi neḡe s̄éiao d̄ede pii ń p̄otuo nesana s̄éiao pii. A yáí ò wi sa'oiwá ń p̄otuo nesana s̄éiao, mé wi wá neḡe s̄éiao bo. ¹⁶ Bee aò de seela ũ lán p̄o daa wá owa ge p̄oyea wá mi'aewawa, asa Dii mé wá b̄o Egipi ń a ò gb̄āao.

Isailio b̄a Egipi

¹⁷ Ké Falāo Isailio gb̄ae, Lua i b̄o'n̄o Filit̄e búsu zé guuo, baa ń a k̄aíkeo, asa à mè: Tó wá f̄eléma ń z̄io, aa láasooke ea taa Egipiwa. ¹⁸ Lua d̄i, á guwaiwai zé s̄en̄o Isia T̄ea oi. Isailio b̀ Egipi ń ń ḡōkebo k̄ua.

¹⁹ M̄ozi Yosefu ge s̄e, àle taò, asa Yosefu tò Isailio legb̄è yaa à mè, tó Lua mò ń b̄oi, aa a gewa s̄ele b̄oò wec.†

²⁰ Ké aa b̀ Suko, aa ḡe b̀ookp̄a guwaiwai lé Etaū. ²¹ Dii ò d̄oané telu guu f̄āne, ké àò ze'loné. Gwàasina s̄o, ò d̄oané té guu ké àò gupuné, aai b̄o t̄a'o f̄āne ń gwàasinao. ²² Telupi lí go ń ae f̄āneo, mé tépi lí go ń ae gwáo.

14

Egipi p̄elea Isailiozi

¹ Dii ò M̄ozie: ² O Isailione aa lile ge b̀ookp̄a Pi'ailo sae Midoli ń isiao z̄anguo, b̄oaa ń Baalizef̄o. A b̀ookp̄a isia sae we. ³ Falāo aò e a s̄āsā, guwaiwai á k̄uk̄u. ⁴ Má aa sw̄af̄e, i p̄elēazi, mí t̄ob̄o Falāo ń a z̄iḡo yá musu, Egipi ò d̄s ké m̄amema Dii. Ò Isailio kè m̄aa.

⁵ Ké wa ò Egipi k̄i Falāo gb̄ēpio bàalè, ò aapi ń a iwaò n̄ose p̄ale s̄e an yá musu aa mè: Kpelewa wá kè wá tò Isailio b̀ zobleaw̄e guui? ⁶ Ò Falāo god̄ò a s̄e, à a z̄iḡo náaa. ⁷ A s̄go maa s̄e m̄en òaa àa5 ń Egipi s̄go p̄ii, z̄iḡo k̄iao ká ń guu. ⁸ Dii Egipi k̄i Falāo sw̄af̄e, ò a p̄ele Isailiozi, aale b̄ole an mi daa ía. ⁹ Ò Egipi p̄elēn̄zi ń Falāo s̄o ń aa s̄go ń aa s̄deò ń aa z̄iḡo pii, ò aale m̄o ń lei ń b̀ou isia sae Pi'ailo sae b̄oaa ń Baalizef̄o.

¹⁰ Ké Falāo k̄aik̄u, Isailio wez̄u, ò aa Egipi è té ń kpe. V̄ia ń kú maamaa, ò aa wiilè Diiwa. ¹¹ Aa ò M̄ozie: M̄iao ku Egipi noa? B̄yāi n̄ m̄o'wano guwaiwai la wá gagai? Akea ń wá b̀le

§ 12:40 Daa 15.13, Gal 3.17 * 12:46 Zaa 19.36 * 13:2 Luk 2.23 † 13:19 Daa 50.25, Yoz 24.32

Egipii? ¹² Wi one Egipio lé? Wi me wá tó tēēē wà zoble Egipioneó lé? Zobleané maawēē de gagaa guwaiwaiua. ¹³ Moizi òné: Asu to v̄la á kũo. A ze tēēē, í e lá Dii a á suaba gbā, asa Egipi p̄ó ále ní e gbāē, á ní e bau bo. ¹⁴ Dii mé a zikaé. Aó ku kílikilie.

Paa Isia Tēaa

¹⁵ Dii Moizi là à mè: Bó wii níle léai? O gbéōne aa b̄o ní táo. ¹⁶ N n gopana d̄o ísīaa, ní z̄s̄eò, Isailiò i gē a zānguo guguii. ¹⁷ Mapi, má Egipio swáfē, aai gē ní gbea, mí t̄ob̄o Falaōó ní a z̄iḡōó ní a s̄óḡoó ní a s̄deò yá musu. ¹⁸ Tó ma t̄ob̄ò Falaōó ní a s̄óḡoó ní a s̄deò yá musu, Egipio i d̄s̄ sa ké māmamaa Dii. ¹⁹ Lua Malaika p̄ó d̄baaa Isailiōne èa gē kú ní kpe, mé telu p̄ó kú ní ae èa gē ní kpe bo ²⁰ amp̄o ní Egipio zānguo. Telupi gup̄u Isailiōne mé à gusiakp̄a Egipione, ̄o an gbēe i e s̄s̄ a deei gwāas̄ina beeo.

²¹ Ké Moizi d̄b̄o ísīaa, ̄o Dii b̄ò ní ían gbāao gukpe oi. A k̄aka e gu gē d̄b̄o, à ísīa s̄èle kp̄a e gugii b̄ò. Ké í z̄s̄e, ²² ̄o Isailiò t̄aa'ò guguii aa bùa. I bíiboa an ̄oplaai ní ní z̄zeio. * ²³ ̄o Egipio p̄elērtzi. Falaōó s̄s̄o ní a s̄óḡoó ní a s̄deò pii té ní kpe ísīa guu. ²⁴ Gufēne Dii Egipi z̄iḡōó gwā za telu tede guu, ̄o a tò gili ḡán̄gu. ²⁵ A tò an s̄óḡoó v̄lle, a tò an t̄aa'oa z̄l'ũkũ, ̄o aa mè: Wà bàale Isailiōne, asa Dii lé zikanéwan̄e.

²⁶ Dii ò Moizi: D̄b̄o ísīaa, i i da Egipioa ní ní s̄óḡoó ní ní s̄deò. ²⁷ ̄o Moizi d̄b̄o ísīaa, ̄o í lé pa a gb̄eu gud̄oleia. Lá í lé su màa, ̄o Egipio bàalè aa kp̄aũò. We Dii tò ísīa k̄uaaumá. ²⁸ I s̄ù à dà s̄óḡoola ní s̄deò ní Falaōó z̄iḡōó p̄ó ḡè ísīa guu Isailiò gb̄eao pii. An kee i boò, baa m̄endo. ²⁹ Isailiò s̄s̄ aa t̄aa'ò í zānguo guguii. I bíiboa an ̄oplaai ní ní z̄zeio. ³⁰ Zibeez̄i Dii Isailiò s̄i Egipiowa, ̄o Isailiò Egipipio ḡeò è ísīa ḡs̄s̄le. ³¹ Ké Isailiò Dii gb̄aa z̄s̄o p̄ó a m̄ò Egipione è, aa v̄lak̄èè, ̄o aa à náaik̄e ní à z̄b̄blena Moizio.

15

Moizi le

1 ̄o Moizi ní Isailiò pii lee bee s̄i Dii* aa mè:

Má lesi Dii, asa à t̄ob̄ò,
à s̄deò ní ní s̄s̄o k̄a ísīau.

2 Dii mé ma gbāa ũ,
má lémawà, aapi mé ma suabà.

̄o me ma Lua ũ,
má aà táasile.

̄o me ma mae Lua ũ,
má aà t̄ob̄o.

3 Diiá z̄iḡōe, aà t̄ón Dii.

4 A Falaōó s̄óḡoó ní aà z̄iḡōó k̄a ísīau,
à z̄iḡōó kíao s̄s̄ole Isia Tēau.

5 Ipi d̄ar̄ila,
aa kp̄ale z̄íle lán gbewa.

6 Dii, n ̄oplaa n gbāa t̄ob̄ò,
Dii, n n íb̄eēo ul̄ò ní n ̄oplaao.

7 N n w̄el̄eò nè n gawi z̄s̄o guu,
n p̄o p̄a, n ní kwé lán s̄ēwa.

8 N p̄ob̄ò n níu, ̄o í f̄ele,
a zea lán bíiwa,

ísīa í í a guoguo.

9 Wá íb̄eēpio mè,
wa p̄el̄ew̄azi wá wá lee,
wi wá p̄ó síwá lá wa yeiwa,
wi ní f̄endaò wo wá wá ded̄eò.

10 N n lé'iana gb̄ae, ̄o ísīa d̄ar̄ila,
aa kp̄ale lán b̄eomawa í z̄s̄opiu.

11 Dii, t̄aa kpele mé muaann̄oi?
Déme muaann̄oi?

Yāb̄onsaek̄ena, n z̄s̄o ke adoa,
n gawi í to v̄ia wá kú.

12 N n ̄oplaa d̄ò, ̄o t̄o le ní m̄om̄o.

13 Nȳs̄ d̄aa wá gb̄é p̄ó n wá b̄oone n gb̄eke guu,
níȳs̄ géwan̄o n búsuu ní n gbāao.

* 14:22 1Kln 10.1-2, Ebc 11.29 * 15:1 Zia 15.3

14 Tó buipáleɔ mà, aa lualua,
iwāa a ka Filitē būsudeɔ pɔa.
15 Eɔɔɔ kíaɔ bīlike,
gili a gē Mɔabu ɔaanaɔgu,
Kanaa būsudeɔ kúsu a kwε m̄pii.
16 Vīa zɔɔ a ní kú, s̄s̄ i kēńgu,
aa ḡo kílíkili lán gbewa n gbāa zɔɔ yáí Dii,
e wá gbé p̄s̄ ní wá é n p̄s̄ ɔɔ gē.
17 Dii, n̄ȳs̄ géwanɔ gbèsis̄i p̄s̄ ní s̄è n p̄s̄ ũ k̄í,
ní wá zedɔ gu p̄s̄ ní d̄ile n z̄ɔlek̄i ũ,
n kúk̄i p̄s̄ ní k̄èke n̄z̄iæ guu.
18 Dii aɔ kible gɔɔpii.

19 Ké Falaɔ s̄s̄o ní a s̄s̄go ní a s̄s̄de gē ísia guu, 5 Dii sù ní fo à dānla, kási Isailiɔ taa'ò gugiiu ísiapiuε. 20 Ɔ anabi Miliaū, Aalona dāe, s̄s̄ēna s̄è, 5 nɔeɔ b̄ɔ teaāzi pii, aale s̄s̄ēnapa, aale ɔwa. 21 Miliaū les̄iné à mè:
A lesi Diie, asa à t̄ɔb̄ɔ,
à s̄s̄deɔ ní ní s̄s̄o kà ísiau.

I f̄ii

22 Mɔizi dāzεu ní Isailiɔ, aa k̄è Isia Tēawa aa gē Sulu guwaiwaiu. Aa taa'ò gɔɔ àaɔ guwaiwaipiu, aai í eo. 23 Ké aa kà gu p̄s̄ w̄i mε Mala, aai f̄s̄ a im̄io, ké a f̄ii yáí. A yáí tò wá t̄kpà gupie Mala.† 24 Ɔ gb̄éɔ zɔad̄ Mɔiziwa aa mè: B̄ɔ wá mi? 25 Mɔizi wiilē Diiwa, 5 Dii lí òb̄è. Ké a zù íu, 5 ípi nak̄u. Wek̄i 5 Dii ikoyá d̄ilené à ní ȳs̄ 26 à mè: Tó a laaid̄ ma Dii á Lua ma yáwa mé ále yá p̄s̄ má yei ke, tó a yá p̄s̄ má d̄ileɔ mà mé á a ma ikoyá k̄ua pii, má gyá p̄s̄ má kà Egipiɔgu kee kááguo, asa māmema Dii á gb̄ágbāna ú. 27 Bee gbεa aa kà Eliu, gu p̄s̄ nibɔna m̄en kuεplaɔ kuu ní daminali m̄en b̄aaɔkw̄iɔ. Ɔ aa b̄oɔkpà í saε we.

16

Mana ní bùu

1 Isailiɔ f̄le Eliu m̄pii, 5 aa kà Sini guwaiwai p̄s̄ kú Eliu ní Sinaio zānguo an b̄oa Egipi m̄o plaade gɔɔ ḡeode z̄í. 2 Ɔ aa zɔad̄ Mɔizi ní Aalonaowa guwaiwaiu we m̄pii, 3 aa òné: B̄ȳái Dii í wá dede Egipio ni? Wek̄i wi z̄le wá p̄oble ní n̄ɔɔ e wá k̄æ, 5 a m̄o wá dede guwaiwaiu la ní n̄anao.

4 Dii ò Mɔizie: Kua za musu má ble fáéé,* gb̄éɔ lí b̄ole gɔɔ do p̄s̄ sélei lá gu lé d̄o ní lé léu, ké mà ní lé má gwa tò aa ma ikoyá k̄ua. 5 Gɔɔ soolode z̄í gɔɔ pla p̄s̄ 5 aali séle, aaliɔ a bleke. 6 Ɔ Mɔizi ní Aalona òné pii: Oosia á d̄s̄ ké Dii mé á b̄ole Egipi, 7 zia k̄o í Dii gawi e. A zoa p̄s̄ á k̄aazi mà, asa p̄en wá ũ ké a gbasa zɔak̄awázio. 8 Mɔizi èa mè: Dii á gba n̄o à so oosia, zia k̄o í ble kpáwá á lé léu, ké á zoa p̄s̄ á k̄aazi mà yáí. P̄en wá ũo. I ke wáme a zɔak̄awázio, Diie.

9 Ɔ Mɔizi ò Aalona: O Isailiɔne pii aa s̄s̄ Diizi, asa à ní zɔakaa màe. 10 Ké Aalona lé yá'oné, aa aed̄ guwaiwai oi, 5 aa è Dii gawi b̄ómá telu guu. 11 Ɔ Dii yá'ò Mɔizie à mè: 12 Ma Isailiɔ zɔakaa mà. Oné oosia aa n̄o só, zia k̄o aa bleble aa ká, aai d̄s̄ ké māmema Dii ní Lua.

13 Oosi bùu m̄ò lí ní b̄oaa. Ké gu d̄ò f̄ii kpà à líai. 14 Ké f̄ii kw̄é, 5 p̄s̄ ḡs̄ kále t̄ole puanno kekelele lán kp̄s̄t̄ewa. 15 Ké Isailiɔ è, aa òk̄s̄: B̄ón wei? Asa aai d̄s̄ b̄ó no. Mɔizi òné: Ble p̄s̄ Dii kpáwá à blen we. 16 Yá p̄s̄ Dii d̄ilēn ke: A baade lí séle a lé léu. A séle á baade miwa zaa le dodo á uadeɔ léu. 17 Isailiɔ k̄è màa. Aa s̄le, gb̄eɔ p̄s̄ z̄o, gb̄eɔ p̄s̄ bílao. 18 Wá zaad̄au, ké gb̄é p̄s̄ s̄le z̄o p̄s̄ su f̄eɔ, mé gb̄é p̄s̄ í séle bílao p̄s̄ su k̄ésaw̄o.† 19 Mɔizi òné: Gb̄e su a k̄ni tò e k̄oɔ. 20 Gb̄eɔ í Mɔizi yāmao, aa a k̄ni tò e k̄oɔ, 5 à k̄òkà à yaik̄é, 5 Mɔizi p̄o p̄a gb̄é beeɔzi.

21 Lá gu lé d̄o baade í séle a lé léu. Tó íat̄é gb̄aak̄ù, p̄s̄ p̄s̄ ḡs̄ t̄ole í ȳe. 22 Gɔɔ soolode z̄í aa ble s̄le l̄e pla, baade miwa zaa le plapla. Ɔ an gb̄ez̄o ḡe ò Mɔizie m̄pii. 23 A òné: Maa Dii d̄ile. Ziaá kámaboz̄iε, Dii gɔɔe. A p̄s̄ p̄s̄ á ye kpasa kpasa. A p̄s̄ p̄s̄ á ye disa disa, í a k̄ni p̄s̄ ḡs̄ d̄ile e k̄oɔ. 24 Aa d̄ile e k̄o lá Mɔizi òwa. Bee í yaik̄eɔ, í k̄òk̄ao. 25 Ɔ Mɔizi òné: A ble gb̄á, asa kámaboz̄iε, á e guei gb̄ao. 26 Aliɔ séle e gɔɔ soolo. A gɔɔ sopladeá kámaboz̄iε, aɔ ku gɔɔ beeo.

27 Gɔɔ soplade z̄í gb̄eɔ b̄ò sélei, 5 aai eo. 28 Ɔ Dii ò Mɔizie: Aɔ kú ní ikoyá p̄s̄ má d̄ileɔ masaio e b̄e ni? 29 Aɔ d̄s̄ ké ma Dii mame ma kámabogɔɔ d̄ilēé. A yáí tò gɔɔ soolode z̄í mi gɔɔ pla ble kpáwá. Baade líɔ ku a gb̄eɔ, gb̄eɔ suli b̄o gu p̄s̄ á kúu gɔɔ sopladepi z̄í. 30 Ɔ aa kámabò gɔɔ

† 15:23 Bee mè f̄ii. * 16:4 Zaa 6.31 † 16:18 2Kln 8.15

soplade zɪ.† 31 Isailio tɔkpà blɛpiɛ Mana.‡ A de lán pówen pua kelenaɔwae. A í na lán kaa zɔdewa.*

32 Mɔizi mɛ: Yá pɔ Dii dɪlɛn ke: Wà mana zaa le do dilɛ wá buinɛ, ké aa blɛ pɔ a kpáwá wá blɛ guwaiwau wá bɔa Egipi gbea e sɔ. 33 ɔ Mɔizi ò Aalonae: Lo se mana zaa le do kau, ní dilɛ Dii ae, ké à dilɛa wá buinɛ.† 34 ɔ Aalona dilɛ gbɛ pɛpɛɛɔ sae, ké à dilɛa lá Dii ò Mɔiziewa. 35 Isailio mana blɛ wɛ blae† e aa gɛ kàò bùsu pɔ gbɛɔ kuu. Aa manapi blɛ e aa gɛ kàò Kanaa bùsu zɔlɛue. 36 Zaa le do litili plaɛ.

17

I bɔa gbɛu (Nao 20.2-13)

1 Isailio fɛle Sini guwaiwau nɪpii, aale bòokpakpa lá Dii ònɛwa, 5 aa gɛ bòokpà Lefidiu. Aai í e we wa mio, 2 5 aa zɔadɔ Mɔiziwa aa mɛ: Wá gba í wá mi. A ònɛ: Býayi ále zɔadɔai? Akea ále Dii léwei? 3 Ké imi lé ní de, 5 aa zɔadɔ Mɔiziwa aa mɛ: Býayi n wá bóle Egipii? N ye n wá dede ní imio ní wá néo ní wá pɔtuoo yá? 4 ɔ Mɔizi wiillɛ Diiwa à mɛ: Kpelewa má ke ní gbɛpiɔi? A gɔ yoo aa ma pápa ní gbɛo wá ma deɛ. 5 Dii ò: Isaili gbɛzɔɔ sɛle, í dɔaa gbɛpiɔnɛ. N n go pɔ n Niili lèò se lo. 6 Máo zea n ae Olebu gbɛwa we. Gbepi lé, í i bɔ, aai mi. ɔ Mɔizikɛ máa Isaili gbɛzɔɔ wáa. 7 ɔ wá tɔkpà gupie Masa, * asa we aa Dii léwɛu aa mɛ: Dii kúwanɔe wee? Wá tɔkpà Meliba† lo, ké Isailio zɔaká we yáí.

Zikaa ní Amalekiɔ

8 Amalekiɔ mɔ zikái ní Isailio Lefidiu. 9 ɔ Mɔizi ò Yozuee: Gbɛɔ plɛwɛɛ, í ge zika ní Amalekiɔ. Zia máo zea sɪsɪe bee misonawa ní Lua goo kúa. 10 Yozuee kɛ lá Mɔizi òewa, à gɛ zikái ní Amalekiɔ. ɔ Mɔizi ní Aalonao ní Huluo dɛde sɪsɪpi misonawa. 11 Tó Mɔizi a ɔɔ sɛ, Isailio lo Amalekiɔ fue, áma tó à a ɔɔ siile sɔ, Amalekiɔ lo Isailio fue. 12 Ké Mɔizi ɔɔ wá, 5 wá gbɛ se dilɛ aá zɛɛ, à zɔlɛwá, 5 Aalona ní Huluo aa aá ɔɔ kúkúá, gbɛdo ɔplaaí, gbɛdo ɔzeɛí, 5 aá ɔɔ gɔ zea e latɛ gɛ kɛ kpéu. 13 ɔ Yozuee ziblé Amalekiɔwa, à ní dede ní fɛndao.

14 Dii ò Mɔizie: Bee ké lá guu à de dɔngubɔ u, ní o Yozuee, asa má Amalekiɔ midɛ dúnia guu piiɛ.† 15 Mɔizi gbagbakíi bò, 5 à tɔkpà Deimadalapoo 16 à mɛ: A Dii dálapoo do musu, Dii lo zika ní Amalekiɔ ɔɔpiiɛ.

18

Yetolo gea Mɔizi gwai

1 Mɔizi ànsue Yetolo, Madiá sa'ona, yá pɔ Lua kɛ Mɔizie ní a gbɛ Isailio mà, lá Dii ní bóle Egipi. 2 A mɔ lè Mɔizi a na Sefola gbàe be yáa 3 ní a negɔe mèn plaɔ.* Ado tón Geesou,† asa Mɔizi mɛ bùsu páleu la bòmɔn a u. 4 Ado tón Eliezeɛ,† asa Mɔizi mɛ a mae Lua dɔlae, à a bɔ Falaɔ fɛnda lézi. 5 ɔ Yetolo fɛle lé mɔ Mɔizi kfi ní aá néo ní aá nao gu pɔ à bòokpau Lua gbe sae guwaiwau. 6 A lékpásakɛ Mɔizie à mɛ: Mále mɔ n kfi ní n nao ní n né mèn plaɔ. 7 Mɔizi bɔ dá a ànsuele, à kùle à lepèwá. Aa kɔ aafia gbèa, 5 aa gɛ kpéu. 8 Mɔizi yá pɔ Dii kɛ Falaɔe ní Egipi Isailio yáí dáu a siuɛ pii ní taasi pɔ ní lé zéu pii ní lá Dii ní búoo. 9 Yetolo pɔ kɛna yámaa pɔ Dii kɛ Isailionewa pii ní lá à ní bɔ Egipi ɔzlo. 10 ɔ à mɛ: Wá Dii saaukpa, lá à á bɔ Falaɔ ní Egipi ɔzi. 11 Má dɔ sa ké Dii zɔɔ de dii kɛniɔla pii. Ké Egipi bánkúwá, a òlɔnɛ. 12 ɔ Yetolo sa pɔ wá a pɔ káteu à tékú ò Luawa ní sa páleɔ lo. ɔ Aalona ní Isaili gbɛzɔɔ pii aa mɔ pobleaano Lua ae.

Yagɔgnáɔ dilɛa (Iko 1.9-18)

13 Ké gu do Mɔizi zɔlɛ lé yáɔgɔnɛ, aa káleeaazi za koo e oosi. 14 Ké Mɔizi ànsue yá pɔ àle kené e pii, 5 à aá là à mɛ: Bɔ níle ke ní gbɛe beeɔ máai? Býayi níle yákpalekené ndo, gbɛpii káleanzi za koo e oosii? 15 Mɔizi wèwá à mɛ: Gbɛɔ í mɔ ma kfi Lua ledama maiɛ. 16 Tó aa yákele ví, aáí mɔ ma kfi mà yápi gɔgɔnɛ, mí Lua ikoyá pɔ a dilɛo oné.

17 Mɔizi ànsue ò: Yá pɔ níle ke maoo. 18 Nyɔ kpasa, gbɛ pɔ kunnɔɔ i kpasa lo, asa zɪpi denlae, níyɔ fɔ ke ndoo. 19 Ma yáma sa, má ledama, Lua lo kunnɔ. Nyɔ dené kɔɔ u, ní ge ní ní yáɔ Lua kfi, 20 ní ikoyá pɔ Lua dilɛo dané, ní zé pɔ de aa se ɔlɔnɛ ní yá pɔ aali keɔ. 21 Gbɛ laaie náaie pɔ Lua vía ví mé aali gbagusaesio: ple ní guu, ní ní dilɛ gbɛɔn áaa sɔɔɔ dɔaanao u ní gbɛɔn basoo

† 16:30 Bɔa 20.8-11 § 16:31 Bee mɛ bɔn wei. * 16:31 Nao 11.7-8 † 16:33 Ebe 9.4 † 16:35 Yoz 5.12, 1Kln 10.3 * 17:7 Bee mɛ lewɛa. † 17:7 Bee mɛ zɔakaa. † 17:14 1Sam 15.2-9 * 18:3 Zln 7.29 † 18:3 Bee mɛ bòmɔ. † 18:4 Bee mɛ Lua ma dɔnlɛde.

póo ní gbèèñ blakwíó póo ní gbèèñ kwíó póo ²² aáo yáǵǵó gbépióné ǵóopii. Aali mómá ní yá zlí'úó píi, áma aali yá yóónáo ǵǵóó nízla. Beewa 5 aa n aso laone. ²³ Tó Dii wèine mé ní kè màa, nýs fuo, gbépió i ta be aafia.

²⁴ Mòizi a ànsue yámà, a kè lá a òewa píi. ²⁵ A gbé laaideó plè Isaili buio guu píi, à ní díle gbèèñ àaa sòoo dōaanao ù ní gbèèñ basòoo póo ní gbèèñ blakwíó póo ní gbèèñ kwíó póo. ²⁶ Ǵ aaió yá ǵǵóóné ǵóopii. Yá zlí'ú 5 aai mòó Mòiziwa, 5 aai yá yóónáo ǵǵóó nízla. ²⁷ Mòizi gè zè a ànsuee, 5 à tà a búsuu.

19

Sinai gbe sae

¹ Isailio bóa Egipi mó àaóde ǵóó sèia zlí ² aa fèle Lefidiú. Ké aa kà Sinai guwaiwau, 5 aa bòokpà we Sinai gbe sae. ³ Mòizi dède gè Lua kíi gbepi musu, 5 Dii lezuàazi à mè: Yáe bee o Yakóbu bui Isailioné: ⁴ A è lá má kè Egipioné, lá má a sé ma suáno ma kíi, lán kúu a né sea a ǵáslawawa. ⁵ Tó a ma yámà mé á ma bàakuaáno yá kúu sa, áó de ma gbé yenzideó ù* bui píi guu. Baa ké dúnia de ma pò ù píi, ⁶ áó demee kíao ní sa'onao ùe, ma gbé pò an kua adoao ù.† Yá pò nýs o Isailionen we.

⁷ Mòizi pila à gbèzòóó sísi, 5 à yá pò Dii òe dàu a síuné píi. ⁸ Aa wèwà píi aa mè: Yá pò Dii òwèe píi, wá kee. Ǵ Mòizi yá pò wa ò sèle à gè síu Dii. ⁹ Dii òè: Má mó n kíi sùele gèele guu, ké ǵóó pò mále yá'one, aa e wà ma, aaió n náai ví ǵóopii. Ǵ Mòizi yá pò gbéó ò sèle síu Dii. ¹⁰ Ǵ Dii òè: Gé ní kíi, ní oné aa gbábo nízlae gbā ní ziao, aai ní pòkasaó pí, ¹¹ aaió ku sòu guu zia báasi, asa a ǵóó àaóde zlí má pila mà ze Sinai gbe musu gbépii wáae. ¹² Kóó dané gbepi pòleu e à líai píi, ní oné aa laaika, aasu dède gbepiwaó, an gbèe su ókàwà seo. Gbé pò ókàwà, wá ade de. ¹³ Wasu ókà adewao, wá aá pápa ní gbèe ge wá aá zézé ní kao wá de. Pòtuon nó, gbènzáinan nó, à gáe. Tó aa mà wá kuupé wá a ba gá, aa sò gbepizi.‡

¹⁴ Mòizi pila gbepiwa à mò gbépió lé, a òné aa gbábo nízlae aa ní pòkasaó pí. ¹⁵ A èa òné: Aó ku sòu guu ǵóó àaóde zlí yá musu. Asu wúle ní nòeoo. ¹⁶ Ké gu dò a ǵóó àaódepi zlí, 5 lou lé pūna àle pílepilé, mé lou sísi gbe musu. Ké aa kuu 5 gbāa mà, 5 vía gbé pò kú bòouo kù píi, aale kpakpanaga. § ¹⁷ Mòizi bòlerínó bòou, à gèrínó Lua kíi, 5 aa zè zlíe gbepi sae. ¹⁸ Sùele kùle Sinai gbewa ké Dii pílawà ní téo yáí. Sùlepi fèle lán mua sùelewa, mé gbepi lé lualua píi. ¹⁹ Kuu 5 gbāa lé káfi. Ké Mòizi yá'ò, 5 Lua wèwà loupūnaa guu.

²⁰ Dii pila à zè Sinai gbe misonawa, à Mòizi sísi, 5 à dède gè we. ²¹ Dii òè: Pila n gbépió gba laai, aasu gu baa ví aa mó ma gwaio, ké an daside su gagao yáí. ²² Baa sa'ona pò aai sòmazió, aa gbábo nízlae, ké másu ní dèdeó yáí. ²³ Mòizi ò Dii: Aa dèdeó, asa n wá gbá laai n mè wá kóó da gbepi pòleu, i ǵó n pò ùe. ²⁴ Ǵ Dii òè: Pila n Aalona se mào, áma sa'onao ní gbé kínió su gu baa ví wá mó ma kíio, ké másu ní dèdeó yáí. ²⁵ Ǵ Mòizi pila gbépiówa, à yápi òné.

20

Dii yádika mèn kwí (Iko 5.1-33)

¹ Lua yáe bee ò píi à mè: ² Mámemaa Dii á Lua, ma á bóle zòbleu Egipi. ³ Asu áó diie vío, ma báasio. ⁴⁻⁵ Asuli pòe taa ke à kùle à zòbleèó, pò pò kú musu ge tóle ge í guun nó, asa ma Dii á Lua, mili sí sáao. Mi mae pò yemazioó yáwái wi an buioné ní musu e à ge pé ní síwénao ní ní sòkpaéwae. ⁶ Gbé pò yemazi aa ma yádileao kúao sò, mió gbéke vírínóe e ní bui léwa.*

⁷ Ma Dii á Lua ásuili ma tó sí páo, asa gbé pò ma tó sí pá, má tó aa bó páo. ⁸ Ali kámabogóó zlí dó ma pò ù. ⁹ Ali á buazí ní á zlí píio ke ǵóó soolo, ¹⁰ a soplade ío deé kámabozí ù, asa ma Dii á Lua ma pòe. Asuli zle ke ǵóopí zío, ápio ge á neǵóe ge á nenóe ge á zikéna ǵóe ge nòe ge á pòtuó ge nibo pò kú á be. ¹¹ Asa ǵóó soolo 5 ma musu ní dúniao kè ní ísiao ní pò pò kú ní guuó píi, 5 ma kámabò a ǵóó sopladepi zlí. Ayáméto ma báaadá kámabogóopii, má díle ma pò ù.†

¹² Ali á de ní á dao kpela, ké á e ǵéǵé búsu pò ma Dii á Lua mále kpáwáu.‡

¹³ Asuli gbèdeó. §

* 19:5 Tit 2.14 † 19:6 1Pie 2.9, Zia 1.6, 5.10 ‡ 19:13 Ebe 12.18-20 § 19:16 Zia 4.5 * 20:6 Nao 14.18 † 20:11 Daa 2.1-3 ‡ 20:12 Mat 15.4, Efe 6.2-3 § 20:13 Daa 9.6

14 Asuli wúle ní gbēpále n̄oo.*
 15 Asuli kpáí'oo.†
 16 Asuli yádo á gbédeewao.‡
 17 Asuli á gbédee ua b̄iikeo. Asuli aà n̄o b̄iikeo ge aà z̄ikena ḡse ge n̄se ge aà zu ge aà z̄aa'ina ge p̄s p̄s a v̄o pii.§
 18 Gb̄épii loup̄naa mà ní kuu'oo, aa loup̄ilea è ní s̄úlelo do gb̄e musu, ̄v̄la ní kú, aale lualua, aa ze k̄aaa. 19 Aa ò M̄oizie: Yá'ow̄e n̄zia, wí ma. Nsu to Lua yá'ow̄e, ké wásu gagao yáí.*
 20 M̄oizi òné: Asu to v̄ia á k̄úo, asa á laai gwaa yáí ̄v̄ Lua m̄i, ké á e do a v̄ia v̄i, mé ké ásu duunakeo yáí. 21 Aa ze k̄aaa, ̄v̄ M̄oizi s̄ò telui, gu p̄s Lua kupiu.

Dii gbagbakti yá

22 ̄v̄ Dii ò M̄oizie: Yáe bee o Isailione: Aziawa á mà lá ma yá'òe za musu. 23 Asu t̄aa ke á naao. Asu ánsu ge vua pi t̄aa ūo. 24 A ma gbagbakti bo ní b̄lelo, ili sa'owa ní s̄aó ní zuo, sa p̄s wí a p̄s k̄ateu á t̄ékú ní s̄aaukpasao. Gu p̄s má dileé do ma sisii, má m̄ó á k̄íi, mí báaadaagu. 25 Tó ále ma gbagbakti bo ní gb̄e, ásu ke ní gb̄e áaoo, asa tó a gap̄elw̄a, á saak̄en we.† 26 Asu ma gbagbakti bo á a dedek̄i keo, ké á puizi su b̄ow̄ao yáí.

21

*Zoo gwaa yá
(Iko 15.12-18)*

1 Ikoyá p̄s r̄ȳs̄ dan̄eon ke: 2 Tó gb̄é Eb̄elu lù zu ū, ali z̄ik̄e w̄e sooloe, a w̄e soplade i bo w̄éé ū fiabosai. 3 Tó á m̄ò adoe, a bo adoe. Tó a n̄o v̄le, aà bo ní a n̄o. 4 Tó aà dii mé n̄o kp̄aw̄a mé á néo Ìaano, n̄sepi ní a néo ḡs̄ aà diie, i bo ado. 5 Tó z̄opi mè, á ye a diizi ní a nao ní a néo, á ye bo w̄éé ūo, 6 aà dii i geaano yáḡs̄ḡnao k̄íi, i s̄s̄aano kp̄ēlēi, i aà swá f̄s̄ ní kao ḡam̄o ge ḡam̄o líwa, i ku aà z̄o ū e ḡōpii.
 7 Tó gb̄é a nen̄e yia zu ū, a e bo lá z̄oḡe Ì b̄owao. 8 Tó aà dii dile á aà se n̄o ūe, mé n̄opi i su k̄èèò, aà to wà aà bo. A z̄ev̄i á aà yia buip̄alewao, ké á b̄ò aà yáú yáí. 9 Tó a kp̄a a néwae s̄s̄, aà aà dile a nen̄e ū. 10 Tó á n̄o p̄ale s̄e, asu a k̄áau baa bo ble ge p̄kasao ge kp̄é yáúo. 11 Tó i yá m̄en áāōpi keèò, z̄opi z̄ev̄i á ta p̄a fiabosaie.

Gb̄é kea'ia yá

12 Tó gb̄é gb̄é l̄e á d̄e, wà ade de s̄s̄. 13 Tó ále w̄ēle á aà deoe s̄s̄, tó kai mé m̄ò, má ulek̄i dileé, ili báale ta we. 14 Tó gb̄é n̄sepās̄l̄ k̄è á a gb̄édee d̄e, baa tó á báal̄e ḡe ná ma gbagbakti, wà gi wà aà de.
 15 Tó gb̄é á de ge a da gb̄e, wà ade de. 16 Tó gb̄é gb̄é s̄e kp̄áí, a yia ge a k̄uan n̄ò, wà ade de. 17 Tó gb̄é á de ge a da kp̄eb̄ò, wà ade de.*
 18 Tó w̄ale s̄oleke, mé gb̄é a gb̄edo l̄e ní gb̄e ge ok̄ú, mé i gao, tó a ku d̄ēad̄e, 19 á f̄s̄ f̄le l̄e bo báasi ní lío, gb̄é p̄s á aà l̄e a bo gosaie, i aà z̄i p̄s i e k̄eò fiabo ní ese p̄s wa k̄èèò. 20 Tó gb̄é a z̄oḡe ge n̄e l̄e ní goo, mé á ḡà ḡò, wa ade wet̄a. 21 Tó z̄opi go do ge gō pla l̄e s̄s̄, wasu aà diipi wet̄ao, asa aà ̄s̄ae. 22 Tó ḡs̄o l̄e d̄ēeka mé aa kp̄a n̄s̄indee, tó á n̄ob̄le mé aà gue i ke'iao, lá n̄sepi z̄á dan̄é, aa a fiabo máae, tó yáḡs̄ḡnao w̄eí. 23 Tó ía p̄ale su ku a guue s̄s̄, wa ga fiabo ní gao, 24 w̄é ní w̄eó, swaa ní swaa,† ̄v̄ ní ̄v̄o, gb̄á ní gb̄áo, 25 t̄eb̄o ní t̄eb̄o, ía ní íao, bo ní boo. 26 Tó gb̄é a z̄oḡe ge n̄e l̄e, aà w̄é w̄í, aà aà gb̄ae aà w̄é fiaboa ū. 27 Tó aà swaae s̄s̄, aà aà gb̄ae aà swaa fiaboa ū.

P̄tuoo yá

28 Tó zu ḡse ge n̄se z̄ò á d̄e, wà zupi pápa ní gb̄e wà de, aà dii i bo yáú. Wasu zupi n̄ò soo. 29 Tó zupi p̄as̄l̄ za k̄aae s̄s̄, mé wa ò a diie, tó i doo, ̄v̄ á gb̄é z̄ò á d̄e, wà zupi pápa ní gb̄e wà de, wí a dii de lo. 30 Tó wà ̄s̄a dá a diie aà w̄eni fiaboa yáí, lá wa òe pii a boe. 31 Tó zupi né d̄e, yá doue. 32 Tó zupi z̄oḡe ge n̄se d̄e, zu dii a ánsu ̄ow̄at̄e baakwi kpa z̄o diiwae, wí zupi pápa ní gb̄e wà de.
 33 Tó gb̄é p̄s w̄e á l̄òle, ge tó á l̄ò ȳò, i p̄s tao, ̄v̄ zu ge z̄aa'ina zu a guu, 34 b̄ode fiabo p̄s diie ní ̄s̄ao, p̄gepi i ḡs̄e.
 35 Tó gb̄é zu gb̄ep̄ale p̄s z̄ò á d̄e, aà á b̄é yia, aai á ̄s̄a kpaale, aai a ge kpaale màa lo. 36 Tó zu dii d̄s̄ za k̄áau ké á p̄as̄l̄ mé i doo, a zu fiabo ní zuoe, a ge i ḡs̄e.

Aizee yá

* 20:14 Mat 5.27 † 20:15 Lom 13.9 ‡ 20:16 Mat 19.18-19 § 20:17 Lom 7.7, 13.9 * 20:19 Ebe 12.18-19
 † 20:25 Yoz 8.31 * 21:17 Mat 15.4 † 21:24 Mat 5.38

³⁷Tó gbé zu ge sá kpáí'ò, mé a dè ge a yí, a zu fiabo ní zuo mèn sɔɔe, i sá fiabo ní sáo mèn sii.

22

¹Tó kpáí kpé gbò, mé gbēe aà kù à aà lè a dè, tó gwáe ade taae vío, ²tó ní íatēwɔe sɔ, bee mé taae ví.

Kpáí a fiabo. Tó a pɔe ví sɔ, wà aà yía zɔ ù pɔ pɔ à a kpáí'ò yáí. ³Tó wà zu ge zaa'ina ge sá pɔ à a kpáí'ò è aà ɔzì bēe, a a fiabo mèn plaɛ.

⁴Tó gbé lé pɔɔ dā bua ge vēebu guu, mé a tò a pɔɔ gbēpále bua pòblè, ade a fiabo ní a bua ge a vēebu pɔmaɔɔ. ⁵Tó wà tēsɔ sēwa, mé a gè dà gbēpále bugbeu ge pɔgba, mé aà pɔɔ tekù, tekpana a fiabo. ⁶Tó gbé ɔa ge àizee kpà a gbēdeewa ulei, mé wa sè aà kpéu kpáí, tó wà kpáípi kù, a pɔ pɔ à a kpáí'ò fiabo lee plaɛ. ⁷Tó wi e aà kùò, kpede ge yákpalekenɔ le, aai gwa tó ɔme pɔ pɔ wa kpáwa uleipi sè. ⁸Tó lekpa a gè gbéɔ zānguo zu ge zaa'ina ge sá ge pɔkasa yá musu ge pɔe mé vūaa ɔ gbēe è à mè a pɔe, gbēɔn plapi gè yákpalekenɔ kfi. Gbé pɔ yákpalekenɔ mè aà yá nao a fiabo a gbēdeee lee plaɛ.

⁹Tó gbé zaa'ina ge zu ge sá ge pɔpále kpà a gbēdeewa gwai, tó à gà ge a gue kè'la ge wa kù gbēe i eo, ¹⁰an gbēɔn pla mpii aa ka Diiwa, gbé pɔ wà pɔ kpàwàpi i me i ɔkàwàò. Pɔ dii ze ní a kaaò, gbé pɔ à pɔ kpàwàpi sɔ a fiaboo. ¹¹Tó wa kùwà kpáie sɔ, a fiabo pɔ diie. ¹²Tó wàì mé dè, a a seela ɔbè, a pɔ pɔ wàì kùpi fiaboo. ¹³Tó gbé pɔtuo sè a gbēdeewa mé a gue kè'la a dii kpe ge pɔpi gàn nò, a a fiabo. ¹⁴Tó pɔ dii wáae sɔ, a a fiaboo. Tó wa sèwà wà fiabòe sɔ, ɔa pɔ wa sèowà bee a mɔ.

Kua ní kɔo yá

¹⁵Tó gbé pɔyè wéndia pɔ wí kpásá yáaoe, a nɔpi weele'ɔa kpaɛ, i aà se nɔ ù. ¹⁶Tó né mae gí fiafia aà zàkcaànɔ, ɔpi a gi nɔweele'ɔa kpá lá wí kpawae.

¹⁷Asu to nɔe pɔdamade àò kuo. ¹⁸Tó gbé pɔtuo dàakpà, wà ade dɛ. ¹⁹Sa'oa Diiwa ado bàasio, gbé pɔ sa'ò dii pálewa, wà ade tɔlɔzɔ.

²⁰Asu bòmɔ wetáo, ásu gbáamɔò, asa bòmɔɔn á ù yáa Egipi. ²¹Asu gyaa ge tone wetáo. ²²Tó a aà wetá mé à wiilà, má yásiaànɔe. ²³Ma pɔ i fɛle, mí á dɛde zì guu, á nao i gɔ gyaa ù, á né i gɔ desai sɔ.

²⁴Tó a ɔa sèa ma gbé taaside pɔ kúanɔe, ásu ɔ'idiaè lán ɔ'idiane dewao. ²⁵Tó n n gbédee zwáa tɔmasi, kpawà e íatè àò gè kpéu, ²⁶asa aà wúleɔ mènɔna pɔ í ffitwan we. Bó a wúleoi? Tó à wiilà, má yásiaànɔe, asa sósobiden ma ù.

²⁷Asu Lua tɔbēesio. Asu á búsu gbáade kao.* ²⁸Asu á á bua ge á lu pɔ káau pɔ i ma gba gɔɔ gágao. Ali á nɛgēe séiaɔ kpaɛ. ²⁹Ali á zu ge á sá nɛsana séiaɔ kpaɛ. Ali ke a dawa gɔɔ soplaɛ, a swaaɔde ili kpáa. ³⁰Aɔ dɛ ma gbé pɔ an kua rídoɔ ù. Asuli nɔɔ pɔ wàì dè soo. Ali kpá gbéwa.

23

Yákea a zéwa

¹Asuli wàpe baokpao. Asuli ze ní gbēváo ege seelade úo. ²Asuli té bílazi yáwáikea musuo. Asuli ze ní bílao yákpale guu à bɔ yázeɔe kpeo. ³Tó taaside yá nao, ásuli zeaànɔ. ⁴Tó n ibee zu ge aà zaa'ina sásá, mé n kpaauò, kù n suoè be. ⁵Tó n n zangude zaa'ina è, àle fu asowa, dɔaàle, rísu to weo.

⁶Tó taaside yá na, ásuli bɔ aà kpeo. ⁷A kē mɔafilíwa zà. Asuli taaesaide ge gbēmaa dɛo, asa má tó taaede bɔ pao. ⁸Asuli gbagusaesio, asa gbagusae í to wedeɔ vñakue, mé í gbēmaa yá fuanga. ⁹Asuli bòmɔ wetáo. A bòmɔke dɔ, asa bòmɔɔn á ù yáa Egipi. ¹⁰Ali pɔtɔ á bua, ili kɛke e wè soolo, ¹¹a wè soplade í tó tɔle kámabo á íampa, á taaside i a zà pɔ bɔle weo kɔnwɛ, sèanɔbɔɔ i a kɔni só. A yá doupi ke ní á vēebu ní á kù kpé. ¹²Ali zɔke e gɔɔ soolo, a soplade zì ili kámabo, ké á zu ní á zaa'ina e kámabo, mé á zɔɔ ní bòmɔ e íampa. ¹³Aɔ yá pɔ má óé kua pii. Asuli dii páleɔ sísisio. Wasuli ní tɔ ma á léu seo.

Louisidikpe mèn àaɔ

(Bɔa 34.18-26, Iko 16.1-7)

¹⁴Wē ní wēo ali mɔ louisidikpe lee àaɔ keimee. ¹⁵Ali Káaso dikpeke lá má dáewa, ili kaa so e gɔɔ soplá mɔ pɔ wí me Abibu guu a gɔɔwa, asa mɔpi guu ɔ a bɔle Egipi. Gbēe suli mɔ ma kí ɔgiio. ¹⁶Ali Pɔkeke dikpeke gɔɔ pɔ a na pɔkekeawa, ili á buapɔ káau kpaɛ. Ali Pɔkáaa dikpeke wè láaawa gɔɔ pɔ á á buapɔ káaa pii. ¹⁷Wē ní wēo gēn aaɔ á gēe pii lí mɔ dikpekei

* 22:27 Zln 23.5

mapi ma Dii á Luae. ¹⁸ Asuli p'osea kpaá s'ánu ní á sa'ob'ob' auoo. Asuli dikpe sa'ob'ob' nísi díle gu d'wáò. ¹⁹ Ali gé Dii á Lua kpéu ní á buap' káau. Asuli blene n'ò kuu ní á da y'ò'ioo.

Dii legb'ea Kanaa búsu yá musu

²⁰ Má Malaika zí aà d'aaé, í á d'á zéu, í géán' gu p'ó má k'èkeu. ²¹ A laaid' aà yáwa, í aà yáma. Asu b'ò aà kpeo, asa a s'uuukeán' á t'aae yá musuo, k'é ma t' kuwá yáí. ²² T'ó a aà yáma mé á yá p'ó má óé k'è píi, máo de á íbeéó íbeé úe, á w'èléó w'èlé ú. ²³ Ma malaikapi a d'aaé, í ge zéé búsu p'ó Am'oleó kuu ní Iti'ó ní Pelizi'ó ní Kanaa'ó ní Ivi'ó ní Yebusi'ó, mí ní midéé. ²⁴ Asu kúle ní dii'neó, ásu z'oblenéó, ásu ní kea keo. A ní g'boo, í ní gb'èp'èléó w'íw'í. ²⁵ A z'oble Dii á Luae, í báaadaé á bleu ní á imiao, í gyá'ó k'éwá. ²⁶ N'èéó n'òb'ole á búsuuo, mé f'li a'ó kuuo. Má á w'èni d'è ní m'galaoé. ²⁷ Má w'ladada gb'è p'ó k'ú á a'èz'í, mí t'ó g'ili gé bui p'ó a ka ní k'í'ng'u, mí t'ó á íbeéó k'p'ekpaé. ²⁸ Má b'èéó gb'ae á ae, aa ka Ivi'ó ní Kanaa'ó ní Iti'ng'u, aai ní yáé. ²⁹ I ke má ní yáé w'è do guu g'ò' no, k'é búsupi su g'ó l'ákpe ú, s'è'án'òb'òó líalao yáí. ³⁰ Má'ó ní yáé busebusee e á ge dasik'ú á ka búsu k'úá. ³¹ Má á búsu lé daé za Isia T'èa léu e Filiti'ó Isia léu, za guwaiwai léu e Uflata léu. Má búsupide'ó naé á z'íe, í ní yá. ³² A lé su a'ó k'ú ní yá'ú ge ní dii'ó yá'ú. ³³ Asu to a'ó k'ú á búsuuo, k'é aasu to á duunakemeeo yáí, asa t'ó a z'oblè ní dii'ne, a m'òkpá áz'íaae.

24

Lua bàa kua ní Isaili'ó sa'oa

¹ Dii ò M'ozie: Mpi ní Aalonao ní Nadabuo ní Abiuo ní Isaili gb'èz'òó gb'è'ón báa'kw'io, á dede gb'ewa á m'ò ma k'íi, í k'úlemee za k'áak'aa. ² Ní s'ómazi ndo, aasu s'ómazio, mé bíla su deden'òó gb'epiwaó.

³ M'ozie gé yá p'ó Dii ò d'au a síuné píi ní ikoyá'ó píi. Aa w'è s'anusánu nípii aa m'è: Yá p'ó Dii ò píi, wá kee. ⁴ Ó M'ozie yá p'ó Dii òpi'ó k'è lá guu píi.

A f'èle k'ò'k'ò, á aà gb'agbak'í b'ò gb'ep'oleu, ó á gb'èp'èp'èle m'èn kuepla Isaili bui kuepla'ó p'ó ú. ⁵ A Isaili èwaaso'ó z'í ní zuswana'ó, ó aa sa p'ó w'í a p'ó k'áteu á t'èk'ú òò Diiwa ní s'áauk'p'asao. ⁶ Ó M'ozie zup'io au sí a k'paal'è lee pla. A a lee do díle ní tao, á a lee do èle sa'ok'liwa. ⁷ Ó á Dii báakuar'í'ó lá s'è á a kyok'èné. Aa m'è: Yá p'ó Dii ò píi, wá kee, wá misil'èé. ⁸ Ó á aupi s'è á f'ámá á m'è: Dii báakuaán'ò aun we yád'íla'ée bee'ó musu píi.*

⁹ M'ozie ní Aalonao ní Nadabuo ní Abiuo ní Isaili gb'èz'òó gb'è'ón báa'kw'io d'ède gé Lua k'íi. ¹⁰ Aa ní Isaili'ó Lua è. Safi'í gb'è gusalala k'ále aà gbá z'íe, a í de búun'òó wásawasa lán luabebunawa.† ¹¹ Lua í yáe ke Isaili gb'áadepi'ò'neó. Aa wesla'ale, ó aa p'oblè aa imi.

M'ozie kua Sinai' gbe musu

¹² Dii ò M'ozie: Dede gb'ewa ní m'ò ma k'íi, ní'ó ku we. Má gb'è p'èp'èe p'ó ma ikoyá'ó p'ó má díle k'è'má'ó kpama, k'è ní e dané. ¹³ Ó á f'èle ní a z'ób'ána Yozueeo, aale gé dedeí Lua gb'ewa. ¹⁴ Ó M'ozie ò gb'èz'ò'ne: A'ó wá dá' lá, wá ea suwá. Aalona ní Huluo a'ó k'úán'è. T'ó gb'èe yáe v'í, aà géò ní k'íi. ¹⁵ Ó M'ozie d'ède gb'epiwa. Súlele daa a misonaa, ¹⁶ ó Dii gawi píla Sinai gb'epiwa. Súlepi daa máa e g'òó soolo, a g'òó soplade ó Dii lez'ú M'ozizi za s'úlepi guu. ¹⁷ Isaili'ó Dii gawi è lán t'è p'ást'wa gb'epi misonaa. ¹⁸ Ó M'ozie gé s'úlepi guu, á èa d'ède gb'epiwa. A ku we e g'òó bla fáane ní g'wáas'ínao.

25

Gbadaa zwáak'p'èda yá musu

(Ba 35.4-9)

¹ Dii yá'ò M'ozie á m'è: ² O Isaili'ò'ne aa gb'adamee, ní sí gb'è p'ó w'èi á damee ní n'èsem'endo'owa. ³ P'ó p'ó n'ý'ó símá gba ú'n ke: Vua, ánsuu, m'ogoté, ⁴ babuuna, bá g'aalulade, w'ò'è'èna, zwáa, blek'á, ⁵ s'asa báa p'ó wa k'èke t'èééó, ayo báa'ó, lepusiali, ⁶ filia nísi, p'ó g'ínana p'ó w'í nísi p'ó w'í p'ó díle'ó á g'ó ma p'ó ú ní tulaletio ké'ò, ⁷ onisi ní gb'è b'èéede pále p'ó wa z'ík'è'ó sa'ò'ula ní aà b'ò'ò'oon'ò'è'owa. ⁸ Aa k'p'èd'mee, m'ú k'ú'í'no. ⁹ A zwáak'p'èpi ní a p'okele'ó ke píi, lá má a taa ò'ò'ne'wa.

Kpagolo yá

(Ba 37.1-9)

¹⁰ Kpagolo ke ní lepusialio. A gb'áa í'ó g'ás'suu pla ní k'ínio, a yáasa í'ó g'ás'suu do ní k'ínio, a les'í s'ó g'ás'suu do ní k'ínio. ¹¹ Vua t'è'è't'èe k'úlewá a guu ní a k'p'eo píi, ní z'áble a léwa ní vuao ní liai. ¹² Vua z'á pi m'èn síi'ó kpagolo p'ó ú, ní pépe a gbá m'èn síi'ò'owa, kpela ní k'p'eleo. ¹³ N a s'él'io ke ní

* **24:8** Mat 26.28, 1Kln 11.25, Èbe 9.19-20, 10.29 † **24:10** Eze 1.26, Zia 4.2-3

lepusalio, ní vua kúle lípiɔwa. ¹⁴ Ní lipɔɔpiɔ sɔlsɔlsɔ zā pɔ́ pɛ́pe kpagolo saaloɔwau, aaiɔ de kpagolopi sɛ́liɔ ù. ¹⁵ Lipɔɔpiɔ iɔ sɔlsɔlsɔ kpagolopi zɔɔu, wasuli lípiɔ bɔ́le zāpiɔu. ¹⁶ Ikoyá gbɛ̀ pɛ̀pɛɛ pɔ́ má kpamaɔ ka kpagolopi guu.

¹⁷ N a netae ke ní vua tɛ̀tɛ̀tɛ̀o duunkɛ́maki* ù, a gbàa iɔ gàsísuu pla ní kɛ́nio, a yàasa iɔ gàsísuu do ní kɛ́nio. ¹⁸ Malaika gàsɛ́ladeɔ pi mèn pla ní vua pɔ́ wa gbɛ̀gbɛ̀ maanno a netaepi pɔ́ ù ¹⁹ ado léla, ado léle. N a netaepi pi ní malaikapɔ́ aɔ zɛawá gɔ́ɔ kpela ní kpeleɔ. ²⁰ An gàsɛ́lɔ iɔ pooa musu a netaepia. Malaikapɔ́ aɛ iɔ dɔakɔ́wa, an wé iɔ pɛa netaepiwa. ²¹ Ikoyá gbɛ̀ pɛ̀pɛɛ pɔ́ má kpamaɔ ka kpagolopiu, ní a népi tae. ²² A netaepi musu ɔ́ máli kpaauɔnɔ malaika mèn pla pɔ́ aa zea ikoyá kpagolopiwaɔ zanguo. We ɔ́ máli yá pɔ́ má dile Isailiɔne kpauma.

Taabunu yá
(Bɔa 37.10-16)

²³ Táabunu ke ní lepusalio, a gbàa iɔ gàsísuu pla, a yàasa iɔ gàsísuu do, a lesí sɔ́ gàsísuu do ní kɛ́nio. ²⁴ Vua tɛ̀tɛ̀tɛ̀e kúlewá, ní zàble a léwa ní vuao n líai. ²⁵ Lipepɛɛ dai ní líai, a lesí iɔ ɔ́tá do, ní zàble a léwa ní vuao n líai. ²⁶ Vua zá pi mèn síiɔ táabunupi pɔ́ ù, ní pɛ́pe a gola mèn síiɔ́wa a gbápɛ́kí. ²⁷ Zápiɔ iɔ pɛpe lipɛpɛpi zíle lipɔɔ pɔ́ wáli táabunupi sɛ̀ɔ ù. ²⁸ Lepusiali ɔ́ ríyɔ a lipɔɔpiɔ ù, ní vua kúle lípiɔwa búlúbulu, iɔ de táabunupi sɛ́liɔ ù.

²⁹ Tapelentiɔ ní toonaɔ pí ní vua tɛ̀tɛ̀tɛ̀o táabunupi pɔ́ ù ní loɔ ní imibɔ́ pɔ́ wáli vɛ́e kauɔ. ³⁰ Nili pɛ́e† pɔ́ wáli kpáaɔ kále táabunupiwa, iɔ kálea ma aɛ we gɔɔpii.

Dau yá
(Bɔa 37.17-24)

³¹ Dau pí ní vua tɛ̀tɛ̀tɛ̀o, ní a gbá ní a lidao ní a vú piaaɔ ní a beɔ gbɛ̀gbɛ̀ maanno vua doupi ù. ³² Ní daupi gɔ́na ke soolo, kpela áaɔ, kpele áaɔ. ³³ A gɔ́napi iɔ vúɔ vɛ́ mèn áaɔ'áaɔ zoolozoolonɔ lán kánavuwa ní a beɔ. Maa dau gɔ́na mèn soolopiɔ aɔ de pii. ³⁴ Daupi lida iɔ vúpiɔ vɛ́ lɔ mèn síiɔ baade ní a beɔ. ³⁵ Kɔpɛkí mendo iɔ ku dau lidawa gɔ́na mèn plaɔ pɛ́kí. A plaade iɔ ku gɔ́na mèn pla páleɔ pɛ́kí, a áaɔde iɔ ku gɔ́na mèn pla páleɔ pɛ́kí lɔ. Maa daupi lida gɔ́na mèn soolopiɔ aɔ de. ³⁶ Wa daupi lida pí ní vua tɛ̀tɛ̀tɛ̀o ní a kɔpɛkíɔ ní a gɔ́napiɔ gɔ́ɔ. ³⁷ N a filiaɔ ke mèn soplá n didi a musu, kɛ́ aɔ gupu aɛ. ³⁸ Filiadeɔɔ ní a tésibɔɔ iɔ de vua tɛ̀tɛ̀tɛ̀ ù. ³⁹ Ní daupi ní a pɔ́kelepiɔ ke pii ní vua kiloo baakwi ní síiɔo. ⁴⁰ Ke ní laaio lá mále a taa kene gbe musu lawa.‡

26

Zwàakpɛɔa yá
(Bɔa 36.8-38)

¹ Zwàakpɛ zwáa ke ní pɔ́le pɔ́ wa tà ní bataeao, wà gɔ́inakèwá ní malaika gàsɛ́ladeɔ ní babuunaɔ ní bà gaaluladeo ní wɔ́tɛ́nao le kwi. ² Pɔ́lepiɔ gbàa iɔ gàsísuu baakwi plasai, a yàasa sɔ́ gàsísuu síiɔ. Pɔ́lepiɔ zɔɔ aɔ sáa màa pii, ³ wi pɔ́lepiɔ nami le sɔ́sɔ. ⁴ Babuuna letánke n dɔdɔ zwáapiɔ lé gbezáɔwa ⁵ mèn blakwikwi, bapɔ iɔ bɔaa ní kɔo pii. ⁶ Mɔ́koolonaɔ pí ní vuao mèn blakwi, ní bapi kákau lá a bɔaabɔaa ní kɔ́owa, ní zwàakpɛ zwáapi daokí.

⁷ Bleká pɔ́le tá le kuɛdo, wili kú zwàakpɛpia. ⁸ Pɔ́le mendo gbàa iɔ gàsísuu baakwi, a yàasa sɔ́ gàsísuu síiɔ. Pɔ́le le kuɛdopiɔ zɔɔ aɔ sáa màa pii. ⁹ N a le sɔoɔ nami adoa, ní a le soolo pɔ́ gɔ́ nami adoa lɔ. Pɔ́le le soolode kpaau pɔ́le le pla léu kpépi lé pɔ́ ù. ¹⁰ Bà letánke n dɔdɔ zwáapiɔ lé gbezáɔwa blakwikwi. ¹¹ Mɔ́koolonaɔ pí ní mɔ́gotéo mèn blakwi, ní bapi kákau, zwàakpɛ zwáapi i dakí. ¹² Zwáapi gbáa pɔ́ a de kpépi i ka zwáapi mendo guo, iɔ báea kpé kpe. ¹³ Zwáapi yàasa pɔ́ a de kpépi zwáa káaua kpela ní kpeleɔ gàsísuu dodo, iɔ báea màa. ¹⁴ Sasa báa pɔ́ wa kèke tɛ́tɛ́e dadakí, wili kú zwàakpɛpia, ní ayo báaɔ dadakí, wili kua lɔ.

¹⁵ Lepusiali á pɛ̀pɛpɛpɛpɛ zwàakpɛ lipɛleɔ ù. ¹⁶ Lípiɔ gbàa iɔ gàsísuu kwikwi, a yàasa sɔ́ gàsísuu dodo ní kɛ́nio. ¹⁷ Lipepɛpiɔ swá bɔ́ n kpaaf mèn plapla. Zwàakpɛ lípiɔ ke màa pii. ¹⁸ Lipepɛɔ ke màa mèn baɔ zwàakpɛ gɛ́midɔkí oi pɔ́ ù, ¹⁹ ní a zebɔɔ pí ní ánusuo mèn bla, wili lí mèn baopiɔ pépeu, lí mendo iɔ zebɔɔ vɛ́ pla a swáɔ gɛ́kí ù. ²⁰ Lipepɛɔ ke màa lɔ mèn baɔ zwàakpɛ gugbántoo oi pɔ́ ù, ²¹ ní a zebɔɔ pí ní ánusuo mèn bla, wili dile mèn plapla wa lí mendo swá pépeu. ²² Lí pɛpɛ ke màa mèn soolo zwàakpɛ be'ae oi pɔ́ ù. ²³ Lí pɛpɛ ke màa lɔ mèn pla zwàakpɛ be'ae oipi golaɔ pɔ́ ù. ²⁴ Gola lí mèn plapiɔ paa n nakɔ́wa za zíle e musu, zā mendo aɔ vɛ́. ²⁵ Zwàakpɛpi aɔ lipɛpɛɔ vɛ́ màa mèn swaaɛ ní ánusuo zebɔɔ mèn gɛo ní mendo, lí pii ní a zebɔɔ mèn plapla.

* 25:17 Ebe 9.5 † 25:30 Lev 24.5-8 ‡ 25:40 Zin 7.44, Ebe 8.5

²⁶ Lɛpusiali á p̄ɔɔp̄ɔ mèn sɔo zwàakpe kpe do lipɛɛɛ yebɔ ũ, ²⁷ ní á lɔ mèn sɔo kpe do lipɛɛɛ p̄ɔ ũ. Lip̄ɔɔ p̄alɛ á lɔ mèn sɔo zwàakpe be'ae oi lipɛɛɛ yebɔ ũ. ²⁸ Lip̄ɔɔ p̄ɔ aɔ ku guo a p̄a lipɛɛɛla guoguɛ, bɔa a léla e a léle. ²⁹ Vua kúle lipɛɛɛpiɔwa, ní rí z̄aɔ pí rí vuao a lip̄ɔɔpiɔ sɔlɔk̄i ũ. Vua kúle lip̄ɔɔpiɔwa lɔ. ³⁰ Zwàakpepi dɔ lá ma a taa òlɔne gbɛ musuwa.

³¹ Zwāatā n̄ p̄elɛ suuna ũ, ní ḡɔɔnakewā lán malaika ḡas̄ladeɔwa rí babuunao rí b̄a ḡaaluladeo rí w̄ɔt̄ɛnao rí bataɛao. ³² Lɛpusiali á a lipɛɛ ũ, ní vua kúlewā píi, ní lípiɔ p̄ɛp̄ɛ a zebɔ p̄ɔ wa pí rí ánusuo mèn síiɔ guu. Zwāapi dɔ lipɛɛ mèn síiɔpiɔ k̄ubɔ p̄ɔ wa pí rí vuaoɔwa. ³³ Zwāapi m̄okoolonaɔ ka lipɛɛ kálopiɔ. Ikoyá kpagolo dile suunapi kpe. Suunapi i zwāakpepi biile lɛɛ pla, kpeɛle rí luakuk̄lio.* ³⁴ Ikoyá kpagolo p̄ɔ kú luakuk̄li né tae, ³⁵ ní táab̄unu dile suunapi sae kpeɛle oi zwāakpe gugb̄antoo oi, ní dau dile n̄ a ae dɔ táab̄unupiwa zwāakpe ḡɛm̄id̄ok̄li oi.

³⁶ Zwāatā kp̄épi lé p̄ɔ ũ, ní ḡɔɔnakewā rí babuunao rí b̄a ḡaaluladeo rí w̄ɔt̄ɛnao rí bataɛao. ³⁷ Lɛpusiali á zwāapi lipɛɛ ũ mèn sɔo, ní vua lɛwā píi, ní a káloɔ pí rí vuao, ní a zebɔɔ pí rí m̄ogot̄ɛo mèn sɔo.

27

Sa'okti yá

(Bɔa 38.1-7)

¹ Sa'ok̄li kɛ rí lɛpusialio, a gb̄aa iɔ ḡas̄s̄s̄u sɔo, a yàasa iɔ ḡas̄s̄s̄u sɔo lɔ. A gb̄aa rí a yàasao iɔ s̄aa, a lɛs̄i s̄s̄ ḡas̄s̄s̄u aaɔ. ² Sa'ok̄li kɛ rí a k̄ɔbaɔ ḡɔɔ mèn síiɔ gola rí goloa, ní m̄ogot̄ɛ kúle sa'ok̄lipiwa. ³ Sa'ok̄li p̄okeleɔ kɛ rí m̄ogot̄ɛo, a oo t̄ufukabɔɔ rí a p̄ɛɛɛɛ rí a au'elɛbɔɔ rí a saao rí a t̄ésibɔɔ píi. ⁴ M̄oȳaȳaana pí sa'ok̄li p̄ɔ ũ rí m̄ogot̄ɛo. M̄ogot̄ɛ z̄a pí mèn síiɔ, ní d̄ɔd̄ɔ m̄oȳaȳaanapi golaɔwa. ⁵ M̄oȳaȳaanapi sɔlɔ sa'ok̄li z̄iɛ, ní feleɔ musu e à ka sa'ok̄li guo. ⁶ Lɛpusiali á p̄ɔɔp̄ɔ sa'ok̄li p̄ɔ ũ, ní kp̄á rí m̄ogot̄ɛo. ⁷ Lip̄ɔɔpiɔ sɔlɔsɔlɔ z̄apiɔ sa'ok̄li kp̄ela rí kp̄eleo a zebɔ ũ. ⁸ Sa'ok̄li kɛ rí lipɛɛɛ, iɔ e v̄i, lá má òlɔne gbɛ musuwa.

Zwàakpe kaa yá

(Bɔa 38.9-20)

⁹ Kaa da zwāakpei, a ḡɛm̄id̄ok̄li oi iɔ ḡas̄s̄s̄u basɔo, iɔ zwāa p̄ɔ wa t̄á rí bataɛao v̄i ¹⁰ rí lipɛɛo mèn bao. Ní a zebɔɔ pí rí m̄ogot̄ɛo mèn bao, ní lipɛɛ káloɔ rí m̄ɔp̄ɔɔ pí rí ánusuo. ¹¹ A gugb̄antoo oi zwāa gb̄aa iɔ ḡas̄s̄s̄u basɔo m̄aa lɔ rí lipɛɛo mèn bao rí a zebɔ p̄ɔ wa pí rí m̄ogot̄ɛo mèn bao, ní lipɛɛ káloɔ rí m̄ɔp̄ɔɔ pí rí ánusuo. ¹² Naa be'ae oi kaa yàasa iɔ ḡas̄s̄s̄u blakwi rí zwāa rí a lipɛɛo mèn kwi rí a zebɔo mèn kwi. ¹³ Naa gukpe oi kaa yàasa iɔ ḡas̄s̄s̄u blakwi. ¹⁴ Zwāa ḡas̄s̄s̄u ḡɛo iɔ ku ɔz̄ɛɛi lɔ rí a lipɛɛo mèn aaɔ rí a zebɔo mèn aaɔ. ¹⁵ Zwāa ḡas̄s̄s̄u ḡɛo iɔ ku ɔz̄ɛɛi lɔ rí a lipɛɛo mèn aaɔ rí a zebɔo mèn aaɔ. ¹⁶ Kaapi lé zwāa iɔ ḡas̄s̄s̄u bao rí a lipɛɛo mèn síiɔ rí a zebɔo mèn síiɔ. A zwāapi iɔ de p̄ɔle p̄ɔ wa t̄á rí bataɛao wā ḡɔɔnakewā rí babuunao rí b̄a ḡaaluladeo rí w̄ɔt̄ɛnao ũ. ¹⁷ Kaa lipɛɛ p̄ɔ líaɔ iɔ m̄ɔp̄ɔɔ rí kálo p̄ɔ wa pí rí ánusuo v̄i rí a zebɔ p̄ɔ wa pí rí m̄ogot̄ɛo. ¹⁸ Kaapi gb̄aa iɔ ḡas̄s̄s̄u basɔo, a yàasa ḡas̄s̄s̄u blakwi, a lɛs̄i s̄s̄ ḡas̄s̄s̄u sɔo. A zwāa iɔ de p̄ɔle p̄ɔ wa t̄á rí bataɛao ũ, iɔ zebɔ p̄ɔ wa pí rí m̄ogot̄ɛo v̄i. ¹⁹ Zwāakpe p̄okele p̄ɔ w̄ali a z̄ikɛoɔ píi, baa a k̄ubɔɔ rí a kaa k̄ubɔɔ, wa pí rí m̄ogot̄ɛo píiɛ.

Filiana yá

(Lev 24.1-4)

²⁰ O Isailiɔne aali m̄one rí n̄isi íwao dau p̄ɔ ũ, ké a filiaɔ lí e aao gupu. ²¹ Aalona rí a neḡɛɔ lí filiaɔ k̄ɛkɛ kpaatikpepiu zwāa p̄ɔ kpa a ikoyá kpagoloi kpeɛle oi, líiɔ naa ma ae we za oosi e gu ge lí d̄ɔð. Yápi iɔ de Isailiɔne yádilea láasai ũ e an buiwa.

28

Sa'on p̄kasaa

(Bɔa 39.1-31)

¹ Isailiɔ guu n̄ n̄ v̄i Aalona rí a neḡɛɔ Nadabu rí Abiuo rí Eleazaao rí Itamaao sísi, aaliɔ ma gbagba. ² P̄kasa p̄ɔ n̄ v̄i Aalona ali s̄somazik̄ɛɛ, iɔ gawi v̄i rí beɛɛo. ³ O ḡɔide p̄ɔ ma rí gbá òn̄ɔne píi, aa p̄kasapi kɛ Aalonaɛ, wi aà dile adoa aà ma gbagba. ⁴ P̄kasa p̄ɔ aa k̄ɛɛpiɔn̄ kɛ: B̄òlɔonn̄ɛ, sa'o'ula, ulatao, ulatao p̄ɔ wā ba k̄ɛwā, tulu, asana. Aa p̄kasapi kɛ n̄ v̄i Aalonaɛ rí a neḡɛɔ, ké aali e s̄somazi ma gbagbai. ⁵ Aa p̄kasapi kɛ rí vuao rí babuunao rí b̄a ḡaaluladeo rí w̄ɔt̄ɛnao rí b̄aabaao.

* 26:33 Ebe 6.19, 9.3-5

⁶ Aa sa'o'ulapi zɔ́ n' pólɛ pɔ́ wa tà n' bataɛao, wà gɔ́inakèwà n' vuao n' babuunao n' bà gáaluladeo n' wɔ́ɔtɛnao. ⁷ Danziipi iɔ de bakangáu ũ. ⁸ Aai asana tà n' sa'o'ula pólɛ doũpio, ké aali dɔ sa'o'ulapia. ⁹ Onisi gbe se mèn pla, ní Isaili buiɔ tɔ́ ké gbepiɔwa ¹⁰ lá an ia tɛte kɔ́ kpɛwa. Tɔ́ mèn soolo iɔ ku gbè mɛndowa, a soolo pɔ́ gɔ́ iɔ ku a plaadewa. ¹¹ Isaili buiɔ tɔ́ ké gbepiɔwa, lá pɛnkɛna i wɛsákɛ pɛnawawa. Gbepiɔ kũbɔ́ ke n' vuao, ní gbepiɔ dadau. ¹² Gbè mèn plapiɔ pɛpe sa'o'ula bakangáuwa, aaiɔ de Isaili buiɔ yádɔngugbeɔ ũ. An tɔ́ iɔ ku Aalona gáu kpɛ pla pii yádɔngugbeɔ ũ ma aɛ. ¹³ Gbekũbɔ́piɔ ke n' vuao. ¹⁴ Vua tɛtɛtɛ tá mèn pla, a taa iɔ de lán baleenawa, ní dɔdɔ gbekũbɔ́piɔwa.

¹⁵ Bɔ́ɔloonnɔɛ ke yágɔ́gɔ́bɔ́ ũ n' pólɛ pɔ́ wa tà n' bataɛao lán sa'o'ula pɔ́wa, wi gɔ́inakɛwà n' vuao n' babuunao n' bà gáaluladeo n' wɔ́ɔtɛnao. ¹⁶ Bɔ́ɔloonnɔɛpi gbàa n' a yáasao iɔ sáa ɔ́tá dodo. ¹⁷ Zàblewà n' gbè beɛɛdeɔ dɔ́ siis. A dɔ́ sɛ́ia saadɔani n' topazao n' emelodio. ¹⁸ A dɔ́ plaade tiikɔzi n' safiio n' diamaao. ¹⁹ A dɔ́ áaɔde belili n' agatao n' ametisio. ²⁰ A dɔ́ siisde kisoliti n' onisio n' yasepo. Gbepiɔ kũbɔ́ ke n' vuao, ní dadau. ²¹ Gbepiɔ iɔ mèn kuepla Isaili buiɔ tɔ́ léu. Wa n' tɔ́piɔ ké gbepiɔwa dodo, lá wí wɛsákɛ pɛnawawa. ²² Vua tɛtɛtɛ tá mèn pla, a taa iɔ de lán baleenawa. ²³ Vua tãana pí bɔ́ɔloonnɔɛ pɔ́ ũ mèn pla, ní tãanapiɔ dɔdɔ bɔ́ɔpi swáɔwa musu. ²⁴ Baleena mèn plapiɔ dɔdɔ bɔ́ɔpi tãana mèn plapiɔwa, ²⁵ ní baleenapiɔ le dɔ́ dɔdɔ gbekũbɔ́ pɔ́ kú bakangáuwaɔwa. ²⁶ Vua tãana mèn pla páleɔ pí, ní n' dɔdɔ bɔ́ɔpi swáɔwa zíle, a gu pɔ́ ali na sa'o'ulawa. ²⁷ Vua tãana páleɔ pi mèn pla lɔ, ní dɔdɔ sa'o'ulapi aɛ a pékíi saɛ zíle o' asana musu. ²⁸ Wi bɔ́ɔloonnɔɛ tãanao n' sa'o'ula tãanapiɔ dɔkɔ́wa n' babuuna tãao, bɔ́ɔpi iɔ dɔa sa'o'ula asanawa, ké asu go sa'o'ulapiwao yáii.

²⁹ Gɔ́ɔ pɔ́ Aalona lé gɛ́ zwáakpɛu, aɔ Isaili buiɔ tɔ́ pɔ́ wa ké yágɔ́gɔ́ bɔ́ɔloonnɔɛwa naa a sɔ́waɛ, iɔ demɛɛ á yádɔngubɔ́ ũ gɔ́ɔpii. ³⁰ Ní Uliú n' Tumiú * ka bɔ́ɔpiu, aaiɔ naa Aalona sɔ́wa gɔ́ɔ pɔ́ ále mɔ́ ma kíi. Maa Aalona alib Isaili buiɔ yágɔ́gɔ́bɔ́ naa a sɔ́wa gɔ́ɔ pɔ́ ále mɔ́ ma kíi pii.

³¹ Ulatao pɔ́ Aalona ali da n' sa'o'ulao ke n' zwáa búunao. ³² Danziipi fɔ́ guoguo a migɛkíi ũ, ní a nɔ́epi miba, lá pɔ́namina i kɛwa, ké asu kéo yáii. ³³ Gɔ́inake sa'o'ulapi léwa lán gbɛafu bɛwa n' liai n' babuunao n' bà gáaluladeo n' wɔ́ɔtɛnao, ní vaa ánanan looloo gbɛafu bepíɔ zānguo. ³⁴ Vua ánanan ke, gbɛafu ben ke, vaa ánanan ke, gbɛafu ben ke. Wa ke ulataopi léwa maa e à liai à ge pɛɛ. ³⁵ Aalona lí ulataopi da à zíkɛɔ, tó ále mɔ́ ma kíi zwáakpɛu ge ále bɔ́, wíliɔ aà kɔ́fi ma, ké asu gao yáii.

³⁶ Vua tɛtɛtɛ ke pɛpɛennɔ, ní kéwà Dii pɔ́ɛ, lá wí wɛsákɛ pɛnawawa. ³⁷ Vua pɛpɛenapi dɔ́ tulu aɛ n' baleena búunao. ³⁸ Iɔ naa Aalona mi'áewa, iɔ de Isailiɔ taaɛ pɔ́ aale ma gba pɔ́ a yáii seela ũ a miwa, pɔ́ pɔ́ aale ma gba piin nò. Vua pɛpɛenapi aɔ naa aà mi'áewa gɔ́ɔpiiɛ, ké aa e wáɔ namanɔ.

³⁹ Ulatao ke n' bàabaaɔ, ní tulu ke n' bàabaaɔ lɔ. Gɔ́ideɔ i asana ke. ⁴⁰ Ulatao ke Aalona negɔ́ɔne n' asanao n' fúa gbàaɔ, aaiɔ beɛɛ ví n' gawio. ⁴¹ Pɔ́kasapiɔ da n' víi Aalonaɛ n' aà negɔ́ɔɔ, ní nísikamá n' n' dazíu. N' n' dile n' dɔa, aaliɔ ma gbagba. ⁴² Bàabaa sòolo gese zɔ́nɛ, aali ye n' kánawe kpe e à n' gbala ule. ⁴³ Tó Aalona n' a negɔ́ɔɔ lé gɛ́ kpaaukpeu, ge tó aale gé sa'okíi ma gbagbai, an baade lí a sòolopi ye, ké aasu taaekɛ aa gagao yáii. Bee iɔ de ikoyá ũ Aalonaɛ n' aà buiɔ aà kpɛ.

29

Sa'ona: dilea yá (Lev 8.1-36)

¹ Lá n' yá ke tó n'le n' dile aa ma gbaghan ke: Zugaaena se mɛndo n' sásakao sáasaiɔ mèn pla. ² Pɛɛti sé, ní kaa kéɔ n' kaa pɔ́ wa tóto n' nísio n' kaawana pɔ́ wà nísikawáɔ. ³ Ká gbíu, ní se mɔ́ɔ n' zugaenapio n' sásakao mèn plapiɔ. ⁴ Aalona n' a néɔ se mɔ́nɔ kpaaukpe kpeɛle, ní n' zu'o we. ⁵ Aalona pɔ́kasaɔ daɛ, ulatao n' ulatao pɔ́ wà ba kéwáɔ n' sa'o'ulao n' bɔ́ɔloonnɔɛo. Ní bɔ́ɔpi ba dɔ sa'o'ula asanawa. ⁶ Tulu diɛ, ní vaa pɛpɛena pɔ́ alib aà dile ma pɔ́ ũ na tulupiwa. ⁷ Nísi pɔ́ wí ma pɔ́ dileɔ se ka aà miwa n' aà dazíu. ⁸ Mɔ́ n' aà néɔ, ní ulatao danɛ, ⁹ ní asanadɔɔnɛ n' pi, ní n' fúa gbàaɔ kpákpanɛ. Má dile aame aao ma gbagba gɔ́ɔpii. Lá n' yá Aalona n' a néɔ dazíun we.

¹⁰ Mɔ́ n' zugaaenaɔ kpaaukpe kpeɛle, Aalona n' a néɔ aai ɔ́nana a miwa, ¹¹ ní zugaenapi kòlokpa ma aɛ kpaaukpe kpeɛle we. ¹² Zupi au sí, ní máma ma gbagbakíi kɔ́baɔwa n' n ɔ́tonao, ní au pɔ́ gɔ́ éle ma gbagbakíipi gbázi. ¹³ Zupi sálana n' a guu nísio sé pii n' a gòleɔ n' gòlepi nísio, ní kpara sa'okíiwa, ¹⁴ ní zupi nɔ́ɔ n' a báao n' a guupɔ́ káteu à tɛkú búo kpe. Bee iɔ de sa pɔ́ wa o' an duuna yá musu ũ.

* 28:30 Nao 27.21, Iko 33.8, Eza 2.63, Nɛɛ 7.65

¹⁵ Sāsakao se mendo, Aalona ri a neo i onana a miwa, ¹⁶ ni sãpi kolokpa, ni a au si ri le sa'okliwa ri liai. ¹⁷ Sãpi paa, ni goaagoaa, ni a guupoo ri a koeo pipi, ni kãle ri a mio ri a gukfinio.

¹⁸ Sa búupi kpa sa'okliwa sa p wí a p káteu à tékú ú a gí í kemee na ú.*

¹⁹ Sāsakao plaade sé, Aalona ri a neo i onana a miwa, ²⁰ ni a kolokpa, ni a au si, ni máma Aalona ri a neo oplaa swãlebawa ri ri oplaa onemio ri ri oplaa gbánemio, ni aupi kni lé sa'okliwa ri liai. ²¹ Ni au p g̃ ka sa'okli musu dá yoo ri nisi p wí ma p dileo, ni fáfa Aalonawa ri a pokasao, ni fáfa aa neowa lo ri ri pokasao, Aalona i g̃ ma p ú ri a pokasao ri a neo ri ri pokasao lo. ²² Sāsakao plaade pi nisi sé, a vlá nisi ri a salanao ri a guu nisio ri a gòleo ri gòlepi nisio ri a oplaa gbáo. Sāsakaopi lo de ri daaziu sa'obo ú. ²³ Kaa boolo se mendo kaa gbi p a ku ma ae guu ri kaa nisideo mendo ri kaawanao mendo. ²⁴ Ni apii na Aalona ri a neone ri ozi, aai momee sa p wí a p momee ú, ²⁵ ni p̃pi si ri ozi, ni kpa sa'okliwa ri sa p wí a p káteu à tékú à gí í kemee na ú. ²⁶ Aalona daaziu sāsakao kula sé, ni momee, io de ri baa ú. ²⁷ Sa'ona daaziu sāsakao kula p wí a momee ri a gbá p wa bo adoo dile Aalona ri aa negoo p ú. ²⁸ Bee io de Aalona ri a neo blekii ú goopii. Gba p Isailio lo dané an saakpa Diiwa sa'oa guun we.

²⁹ Aalona pokasa p ali s̃omazio g̃ aa buione. Aali da, wili nisikaomá wá ri daziu. ³⁰ Aa né p a g̃ sa'onkia ú aa g̃ee ú lí pokasapi da gla goo soplá, i gbasá mo zikei kpaaukpe.

³¹ Sa'ona daaziu sāsakao n̄o se ri a fũuke kpaaukpe ua, ³² Aalona ri a neo aai só ri kaa p kú gbiu kpaaukpe kpele. ³³ Sa p wá sa'od ri duunkẽama yá i to aa g̃ ridoa an daaziu yápi, aame aa só r̄t̄e. Gb̄e su sórn̄o, asa ma p̄e. ³⁴ Tó gu d̄o n̄o ge kaapi kniwa, kpa. Gb̄e su soo, asa ma p̄e.

³⁵ Yá p má dilene Aalona ri a neo musupi ke pii, ni ri daaziu yákeke e goo soplá. ³⁶ Lá gu lé d̄o nili sa'o ri zugaaena duunkẽama yá, ni gbáb̄o sa'oklie, ni nisikawá, i g̃ ma p ú. ³⁷ Gbáb̄o sa'oklie màa e goo soplá, ni dile ma p ú, sa'oktipi io de ma p ú ri a mibao. P̄ p káwá pii a g̃ ma p úe.

*Sa'oa lá gu lé d̄o yá
(Nao 28.1-8)*

³⁸ P̄ p̄ r̄ȳlio sa'od sa'oktipiwa lá gu lé d̄on ke: Sã b̄ob̄ w̄edona m̄en plapla. ³⁹ Nili sa'o ri a m̄endoo koo, m̄endo oosiele. ⁴⁰ Nili sa koo o ri p̄etio kiloo do yáalea ri nisi iwao litili do, nili v̄e kawa litili do. ⁴¹ Nili sa oosiele o ri p̄etio ri v̄eoo màa lo, io de sa p a p̄ tékua gl í kemee na ú. ⁴² A buio lío sa p wí a p káteu à tékúpi oa kpaaukpe kpele goopii. Wekii máli kpaauuano, nili yá'oe. ⁴³ We ̄o máli kpaauu ri Isailio, ma gawí i pisi gupiwa. ⁴⁴ Mí tó kpaaukpe ri sa'oktipio à de ma p ú, mí Aalona ri a neo dile aao ma gbagba. ⁴⁵ M̄o ku Isailio guu, m̄o de ri Lua ú, ⁴⁶ aai d̄o ké m̄amema Dii ri Lua p̄ ri b̄ole Egipi ké m̄o kú ri guu. M̄amema Dii ri Lua.

30

*Tulaletikateakti yá
(Ba 37.25-28)*

¹ Lepusiali á ri tulaletikateakti keo. ² A gbãa io g̃s̄isuu do, a yãasa g̃s̄isuu do lo, a gbãa ri a yãasao io sãa, a lesi io g̃s̄isuu pla. Ni ke ri kóba. ³ Vua t̄et̄e kule a kpeowa ri liai ri a musuo ri a kóba, ni zãbe a b̄eewa ri vuao ri liai. ⁴ Vua zã pi kpela ri kpeleo m̄en plapla, ni pépe zã p wa bl̄ewa z̄ile oi, ké w̄a e lip̄oo s̄ob̄s̄ob̄u tulaletikateaktipi sebo ú. ⁵ Lepusiali á lip̄oo pi ú, ni kpá ri vuao. ⁶ Tulaletikateaktipi dile suuna p̄ kpaá ikoyá kpagoloi ae, b̄oa ri duunkẽmakii p̄ wí ta kpagolopileo, gu p̄ máli kpaauño. ⁷ Aalona lío tulaleti g̃nana ka a téu lá gu lé d̄o, goo p̄ ále filiao keke. ⁸ Ali tulaletikaé téu lo oosiele filianagoo. Màa tulaleti s̄ulele alio d̄o ma ae goopii e á buiwa. ⁹ Wasuli tulaleti p̄ale ka a téuo, ge sa p̄ wí a p̄ káteu à tékú ge p̄wenti, mé wasuli imia kawào. ¹⁰ W̄e ri w̄eo g̃en dodo Aalona lío sa p̄ wí o duuna yá musu au máma a kóbaowa duunkẽama yá. A buio lío ke màa lo w̄e ri w̄eo g̃en dodo duunkẽama yá. Tulaletikateaktipi má p̄e ri a mibao.

Duunkẽama 5a

¹¹ Dii yá'ò M̄ozie à mè: ¹² Tó n Isailio n̄o, an baade lío fiabomee azla boa yá, ké gagyáe su ri le naopi kegoo yá. ¹³ Gb̄é p̄ lé g̃é gb̄é p̄ wá ri nao k̄i, aali ánuu kpá galaú soolo, lá wá a gbia dile luakukiwa, gela bao. Anusu galaú soolopi mé ao aseá p̄ wáli símee ú.* ¹⁴ Gb̄é p̄ wále da gb̄é p̄ wá ri nao guu, tó à ká w̄e bao ge a dea, a aseapi kpa. ¹⁵ Tó ále aseapi kpaá ázia boa yá, o de su kpa de a léao, mé taaside su kpa à k̄esáio. ¹⁶ Duunak̄eá Isailiowa ̄api símá, ni kpá wá kpaaukpe zikeo. ̄api a tó á Isailio duuna k̄éwá, a yá lío d̄magu.

* 29:18 Efe 5.2, Flp 4.18 * 30:13 Ba 38.25-26, Mat 17.24

Daa ikabo

17 Dii ya'ò Moizie à mè: 18 Daa pí ní mɔgotɛo† gbábo'ikabo ũ, ní a dibɔ pí ní mɔgotɛo lɔ, ní dile kpaaúkpe zānguo ní sa'okdio, ní ikau. 19 Aalona ní a néw líɔ ní ɔɔ ní rí gbáɔ pípiò. 20 Gɔɔ pɔ aale gɛ kpaaúkpe, aali ke màa ké aasu gao yáí. Tó aale mɔ pɔ káímeɛ téu à tékū sa'okliwa lɔ, 21 aali ní ɔɔ ní rí gbáɔ pipi, ké aasu gagao yáí. Bee iɔ de ikoyá ũ Aalonaɛ ní a buiɔ e gɔɔpii.

Nisi pɔ wí pɔ dileò à gɔ Lua pɔ ũ

22 Dii ya'ò Moizie à mè: 23 Pɔ gínana maaɛ beɔ sé: Lí'ɔ iwa kiloo soolo ní sinamɔ litɛɛ gínanao kiloo àaɔ ní kanɛli fee bui gínanao kiloo àaɔ 24 ní kasiao kiloo soolo, lá wà a gbia dile luakukiwa. Nisi sé litili soolo, 25 ní nisi pɔ wí pɔ dileò à gɔ ma pɔ ũ keò lá tulaletizɔna í kɛwa, nísipi iɔ de ma pɔ ũ. 26 Nísipi máma kpaaúkpewa ní ikoyá kpagoloo 27 ní táabūnuo ní a pɔkeleɔ ní dauo ní a pɔkeleɔ ní tulaletikateakdio 28 ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū oktio ní a pɔkeleɔ pii ní dāao ní a dibɔ, 29 ní pɔpiɔ dile ma pɔ ũ, aai gɔ ma pɔ ũ ní a mibao. Pɔ pɔ ká pɔpiɔ keewa pii, à gɔ ma pɔ ũ.

30 Nísipi ka Aalona ní a néwɔwa, ní rí dile ma pɔ ũ, ké aa e ma gbagba. 31 O Isailiɔne aao dɔ gɔɔpii ké nísipiá ma pɔɛ. 32 Wasuli ká gbɛnazina mɛwao. A gbɛɛ su nísipi taa keo, ké ma pɔɛ yáí, iɔ dɔ ké ma pɔɛ. 33 Gbɛ pɔ nísipi taa kè, ge a ká gbɛ pɔ de sa'ona ũowa, wà ade bɔ a gbɛɔ guu wà de.

Tulaleti pɔ wí kátea

34 Dii ya'ò Moizie à mè: Pɔ gínanaɛ beɔ sé: Sitakili'ɔ ní onikalitɛɛo ní galibanuli'ɔo ní zɔgo lí'ɔo sáasaa. 35 Pɔpiɔ yáale n zɔ tulaleti pɔ wí kátea ũ lá tulaletizɔna í kɛwa, ní wisikau, iɔ de ma pɔ ũ a zéi. 36 N a kīni lɔ ní a tibo, ní dile ikoyá kpagolo aɛ kpaaúkpe, gu pɔ máli kpaatunno. 37 Asu tulaletipi taa ke áziáeo. Ali dile ma pɔ ũ. 38 Gbɛ pɔ a taa kè, àle a gikpa, wà ade bɔ a gbɛɔ guu wà de.

31

*Zwàakpeɔnaɔ
(Bɔa 35.30-36.1)*

1 Dii ya'ò Moizie à mè: 2 Ma! Ma Uli né Bezaleli, Hulu tɔuna, Yuda bui sè. 3 Má tò ma Nisina dile, ɔ à ɔno ní gɔio ní dɔao è ɔzi pii yá musu. 4 A vua zí dɔ ní ánuɔu zio ní mɔgotɛ zio ní gɔinakea pɔwao. 5 A gbɛ beede áa ní a daa pɔuo dɔ ní lí'áao ní ɔzi pii. 6 Bee gbɛa ma Aisama né ɔliabu, Dá bui dile aà dɔnlede ũ. Ma ɔzikenao gbá ɔno pii, ké aa e zí pɔ má dānɛ ke: 7 Kpaaúkpe, ikoyá kpagolo ní a netaeo ní kpépi pɔkeleɔ pii, 8 táabūnuo ní a pɔkeleɔ, vua tɛtɛɛ dau ní a pɔkeleɔ pii, tulaletikateakli, 9 sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū okli ní a pɔkeleɔ pii, dāa ní a dibɔ, 10 pɔkasa pɔ wa tào, sa'ona Aalona pɔkasa pɔ ali sɔmaziɔ ní a néw sa'on pɔkasaɔ pii, 11 nísipi pɔ wí pɔ dileò à gɔ ma pɔ ũ, zwàakpe tulaleti gínana. Aa pɔpiɔ ke, lá má dilenɛwa pii.

Kámabogɔɔ yá

12 Dii ya'ò Moizie à mè: 13 O Isailiɔne aa kámabogɔɔ pɔ má dile yáda, asa a de seela ũ mapi ní ápiɔ zānguo e á buiwa, ké à e dɔ ma Dii ma á sé ma gbɛɔ ũ. 14 Ali kámabogɔɔpi yáda, asa gɔɔpi adoae. Gbɛ pɔ i gɔɔpi yádao, à gáɛ. Gbɛ pɔ zikè gɔɔpi zí, wà ade bɔ a gbɛɔ guu wà de. 15 Ali zikè gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade ili kámabo, asa ma Dii ma pɔɛ. Gbɛ pɔ zikè kámabogɔɔzí, à gáɛ. 16 Isailiɔ lí kámabogɔɔpi yáda, aa dile gbia e ní buiwa ma baákuaɔrɔno yá ũ. 17 Iɔ de seela ũ mapi ní Isailiɔ zānguo gɔɔpii, asa ma Dii ma musu ní dúniao kè gɔɔ sooloe, ɔ má làa, ɔ ma kámabò a gɔɔ soplade zí. 18 Ké Dii ya'ò Moizie Sinai gbɛ musu a làa, ɔ à ikoyá kè gbɛ pɛpɛɛowa mɛn pla ní azia ɔtonao, a kpàwa.

32

*Vua gáaena
(Iko 9.6-29)*

1 Ké gbɛɔ è Moizi lé pila gbɛwa kpaaɔ, aa káaa Aalonazi aa òè: Wà ge wà diie ke aà dɔaawɛɛ, asa Moizi pɔ wá bóle Egipipi, wá dɔ bɔ à bóle a ũo. 2 ɔ Aalona ònɛ: A á nɔɔ swáli pɔ wa pí ní vuaɔ bóle ní a negɔɛnao ní a nenɔɛnao, í mɔomeɛ. 3 ɔ gbɛpii a swáli pɔ wa pí ní vuaɔ bóle aa kpá Aalonawa. 4 A sí a kása lán gáaenawa, ɔ a yɔ. ɔ wa mè: Isaili, à diin ke! ɔme á bóle Egipi. 5 Ké Aalona è màa, à sa'okli bò zupi aɛ, ɔ à kpáwakè à mè: Dii dikpe ku zia. 6 Ké gu dɔ, gbɛɔ fɛle aa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū owá ní saaukpasao. Gbɛɔ zɔle, aale poble aale imi, ɔ aa fɛle lé kɔɔ vái o.†

† 30:18 Bɔa 38.8 * 32:4 1Kia 12.28, Zin 7.40-41 † 32:6 1KIn 10.7

7 Ɔ Dii ò Msoizie: Pila n̄ géí! N gbéé p̄s n̄ b̄or̄n̄o Egipio òkp̄a. 8 Aa k̄é z̄é p̄s má ð̄bn̄éwa àann̄o, aa vua k̄asa t̄áa ù lán ḡaaenawa, aa k̄uléè aa sa'òw̄a aa mè, Isailio dii p̄s n̄ b̄óle Egipin we. 9 Má è gbépio sw̄á gb̄aae. 10 Gomala má à kp̄en̄emuu b̄ob̄omá má n̄ kaale, mpi s̄s, mí n̄ ke bui z̄o ù. 11 Ɔ Msoizi awakp̄a Dii a Luae à mè: Dii, b̄óȳai n̄ȳs n̄ kp̄en̄emuu b̄ob̄o n̄ gbéé p̄s n̄ r̄i b̄óle Egipi n̄ n̄ iko z̄o ò n̄ n̄ ḡasa gb̄aaow̄ai? 12 Egipio me an m̄in̄z̄o yáí s̄ n̄ r̄i b̄óle, k̄é n̄ è n̄ r̄i d̄ede gb̄ès̄s̄l̄owa n̄ r̄i m̄ide d̄úniaw. N n̄ p̄ok̄uma kp̄ále, ní yá p̄s n̄ ye yia n̄ gbépio wapi b̄o n̄ n̄s̄eu. 13 To n̄ z̄òbl̄en̄o Ablahau n̄ Izaakio n̄ Isailio yá d̄ongu, asa n̄ legb̄èn̄é n̄ r̄iz̄lao n̄ mè n̄ȳs n̄ bui k̄áfi lán saanaowa, ní b̄usu p̄s n̄ a yá'òné kp̄a n̄ buiowa aa v̄i ḡoōpii.† 14 Ɔ Dii yá p̄s à mè á yia a gbéowapi b̄o a n̄s̄eu. S

15 Msoizi èa pila gb̄ewa, a ikoyá gb̄e p̄èp̄ee m̄èn plapio k̄ua. Yá k̄ea gb̄epiowa kpe plapla pii. 16 Lua mé gb̄e p̄èp̄ee p̄s à, s̄me yák̄emá. 17 Yozuee gb̄éw̄ wii má, s̄ a ò Msoizie: Zikawii ma d̄o b̄òou. 18 Msoizi mè: Kúkua mé d̄o weo, kási búbuap̄ean we s̄o, gb̄éw̄ lesia s̄ mále ma. 19 Ké à k̄a k̄ái n̄ b̄òou, a è w̄ale s̄w̄a zugaaena, s̄ aà p̄o p̄a. A gb̄e p̄èp̄ee p̄s á k̄uapio p̄ále gb̄ep̄oleu we, aa w̄iw̄i. 20 Ɔ à zugaaena p̄s wa pipi s̄è a dà téu. A a tib̄o, s̄ a z̄ù ía a kp̄a Isailiowa aa mí. 21 Ɔ Msoizi Aalona là à mè: B̄s̄ gbépio k̄ène, n̄ gbas̄a n̄ tò aa duun z̄o t̄aa k̄èi? 22 Ɔ a w̄èw̄a à mè: Nsu to n̄ p̄o pao, Baa. N gbépio d̄s̄, k̄é aa v̄ai. 23 Aame aa òm̄e má diie ke aà d̄oané. Aa mè Msoizi p̄s b̄or̄n̄o Egipipi, wa d̄s̄ b̄s̄ à b̄òle a uo. 24 Ɔ má òné an gbéé p̄s vua v̄i aa b̄òle m̄òd̄. Ké aa m̄òd̄, s̄ má k̄àteu, s̄ à b̄ò ḡaaenapi ù.

25 Msoizi è Aalona tò gb̄éw̄ lé r̄iz̄la p̄oéa k̄ee, s̄ aa ḡò lán̄ip̄o ù n̄ ib̄eɔne. 26 Ɔ à z̄é b̄òo b̄òleu à mè: Gb̄é p̄s z̄é n̄ Diio, aa m̄o ma k̄íi. Ɔ Levii bui k̄àaaāzi. 27 A òné: Dii Isailio Lua mè, á baade a f̄enda loo à p̄áp̄a b̄òoa b̄òle n̄ b̄òleo, á baade i a gb̄éw̄ n̄ a gb̄ènao n̄ a gb̄édeew̄ d̄ede. 28 Levii bui k̄é lá Msoizi dan̄éwa. Gb̄é p̄s wa n̄ d̄ede z̄ib̄eez̄i k̄a gb̄èw̄ òaa ḡeo taawa. 29 Ɔ Msoizi ò Levii buipione: Lá a b̄o á néo n̄ á gb̄éw̄ kpe,* a ḡo Dii gb̄éw̄ ù gb̄a. Dii báaadaágu gb̄an we.

Msoizi awakpaa Diie Isailiɔne

30 Ké gu d̄s̄ Msoizi ò gb̄éw̄ne: A duun z̄o k̄é, n̄ beeo má ea má d̄ede gb̄ewa má gé Dii k̄íi b̄o, w̄il̄io d̄s̄o t̄o má è awakp̄aé á duuna yá musu. 31 Ɔ à èa ḡe Dii k̄íi à mè: N yá na! Gbépio duun z̄o k̄é, aa diie k̄é r̄iz̄lae n̄ vua. 32 S̄ūuuke! N n̄ duuna k̄emá. Tó màa no, ma t̄o waa lá p̄s n̄ k̄é gu.† 33 Dii òè: Gb̄é p̄s duunak̄em̄e t̄s̄ ó má waa ma lá guu. 34 Gé n̄ gb̄éw̄ gu p̄s má òne sa. Ma Malaika a d̄oane. N beeo ma ìadamaḡo, má ìadamá n̄ duuna yáie. 35 Ɔ Dii gagyák̄a gb̄éw̄gu ḡaaena p̄s aa tò Aalona pipi yáí.

33

1 Dii mè: Fele go la, mpi n̄ gbéé p̄s n̄ r̄i b̄óle Egipio, ní ḡér̄n̄o búsu p̄s ma a legb̄è Ablahau n̄ Izaakio n̄ Yak̄ob̄uoone ma mè má kp̄a n̄ buiowau. 2 Má a Malaika z̄i aà d̄oaaé, mí Kanaao n̄ Amoleo n̄ It̄io n̄ Peliz̄io n̄ Iv̄io n̄ Yebusio yáé. 3 A gé búsu p̄s v̄i n̄ z̄s̄'io diupiu. Ama má géán̄o, k̄é másu á kaale z̄éuo yáí, asa sw̄ágb̄aaed̄e n̄ á ù. 4 Ké gb̄éw̄ yá p̄as̄ipi má, aa s̄òl̄ò, s̄ gb̄e i a n̄ambleb̄o da b̄o. 5 Asa Dii yá'ò Msoizie, s̄ a ò Isailiɔne à mè: Sw̄ágb̄aaed̄e n̄ á ù, baa t̄o Dii gb̄as̄éan̄o k̄èse do, a á kaale. A á n̄ambleb̄o wolo, mí d̄s̄ lá má k̄é. 6 Ɔ Isailio n̄ n̄ambleb̄o w̄olo Olebu gbe sae, aai da b̄o.

7 Msoizi ì zw̄áakpe se à ge d̄o b̄òo kpe k̄ea b̄òopiwa yoo. A t̄okp̄àé kp̄aaũkpe. Gb̄é p̄s ye Dii yáí s̄ ade ì b̄o gé kp̄aaũkpepi k̄íi b̄òo kpe we. 8 Tó Msoizi b̄ò lé gé kp̄épi k̄íi, baade ì b̄o ze a kp̄eele à aà gwa e à ge ḡeu. 9 Tó Msoizi ḡe kp̄épiu, telu ì pila ku kp̄eele, s̄ Dii ì yá'oaan̄o. 10 Tó gb̄éw̄ è telupi ku kp̄eele, baade ì k̄ulé a kp̄eele. 11 Dii ì yá b̄o k̄s̄ léu n̄ Msoizio, lá gb̄é ì yá'ò n̄ a gb̄ènaowa. Msoizi ì ea su b̄òou, ama Nuni né Yozuee aà z̄òb̄ana lí b̄o kp̄épiuo.

Dii b̄o m̄o Msoiziwa

12 Msoizi ò Diie: N òm̄e má gé n̄ gbépio, ama ni gbéé p̄s n̄le damee om̄e. Kási a ke s̄s, n̄ mè n̄ ma d̄s̄ n̄ gb̄èna ù, mé n̄ ma wegw̄a. 13 Lá n̄ ma wegw̄a, to má n̄ làasoow̄ d̄s̄ sa, k̄é má e m̄ò n̄ d̄s̄, mío nann̄o slana. Nȳs̄ d̄s̄ k̄é buie beeá n̄ gb̄éw̄ne. 14 Ɔ Dii w̄èw̄a à mè: Má géán̄o maz̄la, mí t̄o à k̄ámabo.* 15 Msoizi mè: Tó n̄ȳs̄ géwan̄o, n̄su gowan̄o lao. 16 Tó ni géwan̄o, kpelewa wa e d̄s̄ k̄é mapi n̄ n̄ gbépio wá nann̄o? Wa wá d̄s̄k̄e n̄ buip̄ale: d̄úniaw kpelewa ní? 17 Dii òè: Yá p̄s n̄ gb̄eapi má ke, asa ma n̄ wegw̄ae, má n̄ d̄s̄ ma gb̄èna ù.

18 Msoizi mè: N n̄ gawi z̄om̄e. 19 Ɔ Dii w̄èw̄a à mè: Má n̄ ae baa v̄i n̄ ma gawipio pii, mí a t̄o one. Ma Dii, gb̄é p̄s má ye s̄ūuukeaan̄o s̄ má ke, mé gb̄é p̄s má ye w̄enad̄s̄è s̄ má d̄s̄.† 20 Ɔ à mè:

† 32:13 Daa 17.8, 22.16-17 § 32:14 Nao 14.13-19 * 32:29 Mat 10.37 † 32:32 Sou 69.29, Zia 3.5 * 33:14 Ebe 4.1 † 33:19 Lom 9.15

Nyɔ fɔ ma oa gwao, asa gbɛnɔzina a fɔ wesimale ɔ kuo.† 21 Dii ɛa mɛ: Gugwa da ma saɛ ke. Ze gbɛ musu we. 22 Tɔ ma gawipi lɛ gɛ, mɔ n sɔb gbɛsɔɔ, mɔ okunla e ma gɛ. 23 Tɔ ma ɔgɔnla, nɔ ma kpɛ oi e sa, ɔma nɔyɔ ma oa eo.

34

Gbɛ pɛpɛɛ dafu
(Iko 10.1-5)

1 Dii ɔɛ: Gbɛ pɛpɛɛ ke mɛn pla lɔ a kɔaɔwa, mɔ yɔ pɔ kɔ a kɔaɔ pɔ nɔ wɔwɔwa kɛmɔ. 2 Nyɔ ku sɔu guu kɔkɔɔ. Dede Sinai gbɛwa, nɔ ze ma aɛ a misonawa. 3 Gbɛɛ su mɔnnɔ. Wasu gbɛe e guei gbɛpiwa seo. Baa sɔ ge zu su mɔ pɔblei a pɔleuo. 4 Mɔizi gbɛ pɛpɛɛ ɔ mɛn pla lɔ a kɔaɔwa. A fɛle kɔkɔɔ, ɔ ɔ dɛde Sinai gbɛwa, a gbɛ pɛpɛɛ mɛn plapi kɔa lɔ Dii ɔɛwa. 5 Dii pɔla telu guu, ɔ zɛ aɔ saɛ, ɔle azɔa tɔ o. 6 Kɛ Diipi lɛ gɛ aɔ aɛ, ɔ a tɔ ɔ a mɛ: Dii, Dii Lua Sɔsobide Sɔuuden ma u. Ma pɔ lɔ pa kpaaɔ, mɔ gbɛke nɔ nɔaio vɔ zɔɔ. 7 Mɔa gbɛke vɔ nɔ gbɛɔ e an bui lɛwae, mɔ nɔ yɔvɔi kɛmɔ nɔ nɔ taaɔ nɔ nɔ duunao. Ama mili tɔ taaede bɔ pɔ. Mi maɛ yɔvɔi wi nɔ nɛɔ musu nɔ nɔ tɔunaɔ nɔ nɔ sɔwenɔ nɔ nɔ sɔkpaɛ.* 8 Mɔizi kuleɛ ɔ wɔle a gbɛɛu gɔɔ 9 ɔ mɛ: Dii, lɔ n ma wegwa, gɛwanɔ. Baa kɛ gbɛpiɔ swɔ gbɔa, sɔuukɛwanɔ wɔ yɔvɔi nɔ wɔ duunao yɔ musu, nɔ wɔ sɛ nɔ gbɛɔ u.

Lua baa kua nɔ Isaili
(Bɔa 23.14-19, Iko 7.1-5, 16.1-17)

10 Dii mɛ: Ma baa ɔ kɔanɔɛ. Mɔ yɔbɔnsae pɔ gbɛe i ke buie guu dɔnɔia yaaɔ ke ɔ baade pii waa. Bui pɔ liaaɔzi i ma yake e, asa mɔ yɔ pɔ a to vɔa nɔ kɔ ke ɔ yɔ musu. 11 ɔ yɔ pɔ mɔ ɔɛ gbɔ kɔa, mɔ Amɔle yɔɛ nɔ Kanaaɔ nɔ Itio nɔ Pelizɔ nɔ Iviɔ nɔ Yehusɔ. 12 A laaika! A lɛ su ɔ ku bɔsu pɔ ɔle gɛ gɛui deɔ yaaɔ, kɛ ɔsu mɔkpa ɔzɔaɔ yai. 13 A nɔ sa'okio gbɔɔ, i nɔ gbɛ pɔ aa pɛleɔ wɔwi, i Asetaati lɔ pɔ aa pɛleɔ zɔzɔ. 14 Asu kule dii pɔleɔ, asa ma Dii ma tɔn Sisaaɔ, mili sɔ saɔ. 15 A laaika! A lɛ su ɔ ku bɔsupideɔ yaaɔ, asa tɔ aale gbɔsɔke nɔ taaɔ yɔ musu, aale sa'omɔ, aa ɔ sisi ɔ nɔ sa'onɔɔ sɔrɔnɔɛ. 16 Asu nɔse ɔ nɛɔne nɔ guuo, asa tɔ an nɛnɔɔ lɛ gbɔsɔke nɔ taaɔ yɔ musu, aa tɔ ɔ nɛɔ gbɔsɔkɛrɔn sɛɛ. 17 Asuli mɔkasa taa uo.

18 Ali Kaaɔo dikpeke. Ali kaa so e gɔɔ sɔpla mɔ pɔ wɔ mɛ Abibu guu, lɔ mɔ dilɛɛwa, asa mɔpi guu ɔ a bɔle Egipi. 19 A nɛgɔɛ sɛiaɔ mɔ pɔɔne pii nɔ ɔ pɔtuɔ nesana sɛiaɔ pii, zu ge pɔkelenɔɔ. 20 Ali zaa'n nɛ sɛia bo nɔ saɔ. Tɔ i boɔ, ɔ a waa fi ɔ de. Ali ɔ nɛgɔɛ sɛiaɔ bo. Gbɛɛ su mɔ ma kɔi ɔgiio. 21 Ali zɔke gɔɔ soolo, ili kɔmabo a gɔɔ sɔplade zɔ, baa kpasekɛgɔ ge pɔkekegɔɔn nɔ.

22 Ali Pateko dikpeke gɔɔ pɔ a na buapɔ kaaɔo kekeawa. Ali Pɔkaa dikpeke wɛ laaawa. 23 Gɛɛ pii lɔ mɔ ma Dii Isailiɔ Lua kɔi wɛ do guu gɛn ɔaɔ'aaɔ. 24 Mɔ buipaleɔ yai, mɔ ɔ bɔsu lɛ kafiɛ. Gbɛe a wɛle ɔ ɔ bɔsu siwaaɔ gɔɔ pɔ ɔle mɔ ma Dii ɔ Lua kɔi wɛ do guu gɛn ɔaɔ'aaɔo. 25 Asu pɔsea kpaa saɔnu nɔ sa'obɔ auoo. Asu Gɛamusu sa'onɔɔ dile gu dɔwaaɔ. 26 Ali mɔ ma Dii ɔ Lua kpɛu nɔ ɔ bua pɔ kaaɔo. Asu blene nɔɔ kuu nɔ a da yɔ'ioo.

27 ɔ Dii ɔ Mɔiziɛ: Yapi kɛ laa, asa ma baakuannɔ nɔ Isailiɔ yaaɔn we. 28 Mɔizi kɔ nɔ Diio we e gɔɔ bla faane nɔ gwaaɔsɔnaɔ pɔblesai imisai. ɔ Dii a baakuannɔ yɔ mɛn kwɔ kɛ gbɛ pɛpɛɛwa.

Mɔizi oa teke

29 Mɔizi pɔla Sinai gbɛwa, a gbɛ pɛpɛɛ mɛn pla pɔ ikoyɔ kɛwaa kɔa. A dɔ kɛ a oa lɛ teke a ya'oa nɔ Diio yai. 30 Kɛ Aalona nɔ Isailiɔ aɔ ɛ nɔpii aɔ oa lɛ teke, aale vɔake sɔaaazie. 31 ɔ Mɔizi nɔ sisi. Aalona nɔ gbɛzɔɔ ɛa mɔ aɔ kɔi, ɔ a ya'onɛ. 32 Bee gbɛa Isailiɔ sɔaazi nɔpii, ɔ a yɔ pɔ Dii dileɛ Sinai gbɛ musu ɔnɛ pii. 33 Kɛ ɔ ya'onɛ a laa, ɔ salana kɔ a oawa. 34 Tɔ ɔ gɛ ya'oi Diie, i salana go e ɔ bɔ. Tɔ ɔ bɔ, i yɔ pɔ Dii dileɛ o Isailiɔnɛ pii, 35 ɔ aal e aɔ oa lɛ teke. Mɔizi i ea salana kɔ a oawa e ɔ ea ɔ gɛ ya'oi Diie.†

35

Gbadaa zwɔakpɛɔa yɔ musu
(Bɔa 25.1-9, 39.32-43)

1 Mɔizi Isailiɔ kaaɔ pii, a ɔnɛ: Yɔ pɔ Dii dile ɔn ke ke: 2 Ali zɔke gɔɔ soolo, a gɔɔ sɔplade zɔ i ɔ deɛ Dii pɔ u a zɛi. Kɔmabogɔɔ zɛɛ. Gbɛ pɔ zɔke zɔbeezɔ i gaaɛ. 3 Baa tɛ ɔsu kɔ a be kɔmabogɔɔzɔo.

4 Mɔizi ɔ Isailiɔnɛ pii ɔ mɛ: Yɔ pɔ Dii dileɛ ke: 5 A gbada Diie nɔ pɔ pɔ ɔ vɔo. La ɔ gbɛ pɔ gbɔ, aɔ da Diie maa, vua ge ɔnusu ge mɔgotɛ 6 ge babuuna ge ba gaalulade ge wɔɔtɛna ge zwaa ge blekɔ 7 ge saɔa baa pɔ wa kɛke tɛɛɛ ge ayo baa totoa ge lepɔsiali 8 ge filia nisi ge pɔ gɔnana pɔ

† 33:20 Zaa 1.14, 18 * 34:7 Bɔa 20.5-6, Nao 14.18 † 34:35 2Kln 3.7-17

wi nisi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ nɔ tulaletio keɔɔ ⁹ ge onisi ge gbɛ̃ bɛɛɛde pɔ wa zikɛɔ sa'oula nɔ àà bɔ̀loonnɔɔowaa.

¹⁰ A gbɛ̃ pɔ gɔi vɔ pɔ pɔ Dii dile ke. ¹¹ Zwàakpe nɔ a báao nɔ a zwáa pɔ wa kuao, a mɔ̀koolonaɔ, a lipɛɛɛɔ, a lipɔɔɔ, a lipɛɛɔ, lipɛɛpi zɛbɔɔ, ¹² kpagolo nɔ a lipɔɔɔ nɔ a nɛtaɛɔ nɔ a zwáa pɔ wa kpaio, ¹³ táabũnu nɔ a lipɔɔɔ nɔ a taɔ nɔ a pɛɛ pɔ wa kpa Diiwaa, ¹⁴ dau nɔ a pɔkeleɔ nɔ a filiao nɔ a nísio, ¹⁵ tulaletikateaki nɔ a lipɔɔɔ, nisi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ, tulaleti, zwàakpe kpeɛɛ zwáa, ¹⁶ sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékũ okli nɔ a mɔ̀yáayáana pɔ wa pí nɔ mɔ̀gotɛɔ nɔ a lipɔɔɔ nɔ a pɔkeleɔ, mɔ̀gotɛ̃ daa nɔ a dibɔɔ, ¹⁷ kaa zwáa nɔ a lipɛɛɔ nɔ lipɛɛpi zɛbɔɔ, kaa lé zwáa, ¹⁸ zwàakpe kũbɔɔ, kaa kũbɔɔ nɔ a baɔ, ¹⁹ pɔkasa pɔ wa tà wali da wà zwàakpepi zikɛɔ, pɔkasa pɔ sa'ona Aalona ali sɔ̀ɔ Diiizi nɔ pɔ pɔ àà nɛɔ lí da wà Dii gbagbaɔ.

²⁰ Isaili gɔ Mɔ̀izi kɔ̀i nɔpii, ²¹ ɔ gbɛ̃ pɔ an pɔ gbà aa yápi sè nɔ nɔsemɛndooɔ gbada Diie nɔ kpaatũkpe pɔɔ nɔ a zikɛbɔɔ nɔ sa'ona pɔkasaɔ. ²² Gbɛ̃ pɔ aa yei, gɔɛ nɔ nɔɛ pii, aa mɔ̀ nɔ yábaaɔ nɔ swáli nɔ táana nɔ zɔ nɔ nɔamblebɔ pɔ wa pí nɔ vuaɔ pii. An pii aa nɔ vua kpá Diiwaa. ²³ Gbɛ̃ pɔ aa babuuna nɔ bà gaaluladeo nɔ wɔ̀tɛnao vɔ ge baabaa ge blekà ge sasa báa pɔ wa kèkɛ tɛɛɛ ge ayo báa pii, aa mɔ̀. ²⁴ Gbɛ̃ pɔ aale gbada Diie nɔ ánusuo nɔ mɔ̀gotɛɔ mɔ̀ɔ lɔ. Gbɛ̃ pɔ aa lepusaliali vɔ wà zikɛbɔɔ keɔɔ mɔ̀ɔ lɔ. ²⁵ Nɔɛ pɔ aa pótáa gɔi vɔ mɔ̀ nɔ babuuna nɔ bà gaaluladeo nɔ wɔ̀tɛnao nɔ baabaa. ²⁶ Nɔɛ pɔ an pɔ gbà mé aa gɔi vɔ blekà tà. ²⁷ Gbɛ̃zɔɔ mɔ̀ nɔ ósoo nɔ gbɛ̃ bɛɛɛde, ké wà zikɛɔ sa'oula nɔ àà bɔ̀loonnɔɔowaa. ²⁸ Aa mɔ̀ lɔ nɔ filia nísio nɔ nisi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ pɔ gɔnana nɔ tulaleti pɔɔ. ²⁹ Isaili pɔ aa yápi sè nɔ nɔsemɛndooɔ mɔ̀ nɔ zɔ pɔ Dii dá Mɔ̀iziepi pɔɔ wà Dii gbà.

Bezaleli nɔ ɔ̀liabuo

(Bɔa 31.1-11)

³⁰ ɔ Mɔ̀izi ò Isailiɔne: Dii Uli né Bezaleli, Hulu tɔ̀una Yuda bui sè, ³¹ a tò a Nisina diè, ɔ à ɔno nɔ gɔio nɔ dɔao è ɔzɔ pii yá musu. ³² A vua zɔ dɔ nɔ ánusuo zlo nɔ mɔ̀gotɛ̃ zlo nɔ gɔinakea pɔwaa ³³ nɔ gbɛ̃ bɛɛɛde áao nɔ a daa pɔsuo nɔ lí áao nɔ ɔzɔ pii. ³⁴ Dii aa gbà zé lɔ aa ɔzɔpi dané. A Aisama né ɔ̀liabu, Dá bui gbà zé máa lɔ. ³⁵ A tò ɔno páné aa ɔzɔ pii ke nɔ gɔinakeawaa nɔ zwáatáao nɔ kòkɛa zwáawaa nɔ babuuna nɔ bà gaaluladeo nɔ wɔ̀tɛnao. Aa ɔzɔ bee taao kea dɔ piie nɔ a gɔinakeaɔ.

36

¹ Bezaleli nɔ ɔ̀liabuo nɔ gɔide pɔ Dii nɔ gbà gɔi nɔ ɔno aao zɔpi kea dɔɔ pii, aai luakukli dɔ nɔ a pɔɔ pii lá Dii dilewa.

² ɔ Mɔ̀izi Bezaleli nɔ ɔ̀liabuo sisi nɔ gɔide pɔ Dii gɔike dɔa kpámá mé an nɔɛ ye zɔpi keaio, ké aa mɔ̀ ɔkpa zɔpiwa. ³ Aa gba pɔ Isaili mɔ̀ɔ Mɔ̀izie wà luakukli keɔ sɛle. Lá gu lé dɔ Isaili lɔ mɔ̀ nɔ gbaapiɛ. ⁴ ɔ gɔide pɔ aale luakukli zikɛpi, an baade gò a zia, aa ge ò Mɔ̀izie: ⁵ Pɔ pɔ gbɛ̃ lé mɔ̀ɔ zɔɔ de lá Dii dile wà zikɛɔa. ⁶ ɔ Mɔ̀izi mè wà kpáwake bɔou wà me: Gɔɛ, nɔɛ, gbɛ̃ɛ su mɔ̀ nɔ luakukli gbaɔpi lɔ. ɔ wà zè máa, ⁷ asa pɔ pɔ wà mɔ̀ɔ kpépi zikɛi fɛɛ.

Zwàakpeɔa

(Bɔa 26.1-37)

⁸ Gɔide pɔ kú zikɛnao guu mé zwàakpepi kè nɔ pɔle pɔ aa tà nɔ bataɛao, aa gɔinakèwà lán malaika gásladeɔwa nɔ babuuna nɔ bà gaaluladeo nɔ wɔ̀tɛnao le kwi. ⁹ Pɔlepɔ gbàa gáslisuu baakwi plaplasaie, a yàasa sɔ̀ gáslisuu siisii. Pɔlepɔ zɔɔ sáa máa piie. ¹⁰ Aa pɔlepɔ náminami le sɔ̀soe, ¹¹ ɔ aa babuuna letánkè wa dɔɔ zwáapi lɛɔwa ¹² mèn blakwikwi, bapi bɔaa nɔ kɔ̀ piie. ¹³ Aa mɔ̀koolonaɔ pí nɔ vua mèn blakwi, ɔ aa bapi kákau aa zwàakpe zwáapi dàkɔi.

¹⁴ Aa blekà pɔle tà le kuɛdo, ké wàli kú zwàakpepia. ¹⁵ Pɔlepɔ le do gbàa gáslisuu baakwie, a yàasa sɔ̀ gáslisuu sií. Pɔle le kuɛdopɔ zɔɔ sáa máa piie. ¹⁶ Aa a le sooo námi adoa, ɔ aa a le soolo námi adoa lɔ. ¹⁷ Aa bà letánkè aa dɔɔ zwáapi lɛɔwa mèn blakwikwi, ¹⁸ ɔ aa mɔ̀koolonaɔ pí nɔ mɔ̀gotɛ̃ mèn blakwi, ké wà e bapi kákau, kpé zwáapi i dakɔi. ¹⁹ Aa sasa báa pɔ wa kèkɛ tɛɛɛ dàdakɔi, ké wàli kú zwàakpepia, ɔ aa ayo báa dàdakɔi, ké wàli kua lɔ.

²⁰ Aa lepusaliali à pɛpɛpɛpɛ zwàakpepi lipɛɛ ũ. ²¹ Lípi gbàa gáslisuu kwikwie, a yàasa sɔ̀ gáslisuu dodo nɔ kinio. ²² Aa lipɛpɛpi swá bɔ̀bɔ̀ aa kpáa mèn plapla. Máa aa zwàakpe lípi kè pii. ²³ Aa lipɛpɛ kè máa mèn baoo zwàakpepi geomidokli oi pɔ ũ, ²⁴ ɔ aa a zɛbɔɔ pí nɔ ánusuo mèn bla, ké wàli lí mèn baopɔ pɛpɛ, lí mɛndo lɔ zɛbɔ vɔ pla a swá gɛkɔi ũ. ²⁵ Aa lipɛpɛ kè máa zwàakpe gubántoo oi pɔ ũ, ²⁶ ɔ aa nɔ zɛbɔɔ pí nɔ ánusuo mèn bla, ké wàli dile mèn pla wà lí mɛndo swá pɛpɛ. ²⁷ Aa lipɛpɛ kè máa mèn soolo zwàakpe be'ae oi pɔ ũ, ²⁸ ɔ aa lipɛpɛ kè mèn pla zwàakpe be'ae oi gola pɔ ũ. ²⁹ Aa a gola lí mèn plapi paa aa nákwaa za zɛle e

musu. Zā m̀̀ndodo 5 aa vɪ. ³⁰ Zwàakpepi kpé lipereɛɔ m̀̀n swaaɛ ní ánuusu zebɔɔ m̀̀n g̃eɔ ní m̀̀ndoo, lípiɔ píi ní a zebɔɔ màa m̀̀n plapla.

³¹ Aa lepusiali à p̀̀ɔp̀̀ɔ m̀̀n sɔo zwàakpe kpe do lipereɛɔ yebɔ ũ, ³² 5 aa à lɔ m̀̀n sɔo a kpe do lipereɛɔ yebɔ ũ. Aa lipɔɔɔ pàleɔ à lɔ m̀̀n sɔo zwàakpepi be'ae oi lipereɛɔ yebɔ ũ. ³³ Aa lipɔɔɔ pɔ aɔ ku guo, à pà lipereɛɔla guoguo bɔa a léla e a léle kè. ³⁴ Aa vua kùle lipereɛpiɔwa, 5 aa zā pí ní vuao lipɔɔɔpiɔ sɔlɔkɪ ũ. Aa vua kùle lipɔɔɔpiɔwa lɔ.

³⁵ Aa zwàa kè ní p̀̀le pɔ wa tà ní bataɛao, aa g̃sinakèwà lán malaika g̃sɪadeɔwa ní babuunao ní bà gaaluladeo ní wɔt̃ɛnao. ³⁶ Aa lepusiali à m̀̀n síis zwàapi lipereɛ ũ, 5 aa vua kùlewà píi. Aa lelepiɔ kálo pí ní vuao, 5 aa a zebɔɔ pí ní ánuusu m̀̀n síis. ³⁷ Aa zwàa kè kpépi lé pɔ ũ ní p̀̀le pɔ wa tà ní bataɛao, aa g̃sinakèwà ní babuunao ní bà gaaluladeo ní wɔt̃ɛnao. ³⁸ Aa lepusiali à m̀̀n sɔo a lipereɛ ũ, 5 aa a kùbɔɔ pí. Aa f̀̀a kù lípiɔwa ní vuao, aa a m̀̀pɔɔ kpà ní vuao, 5 aa a zebɔɔ pí ní m̀̀got̃eɔ m̀̀n sɔo.

37

Kpagolo kea
(Bɔa 25.10-22)

¹ Bezaleli kpagolo kè ní lepusialio. A gbàa g̃sɪsɪsuu pla ní k̃nio, a yàasa g̃sɪsɪsuu do ní k̃nio, a lesɪ lɔ g̃sɪsɪsuu do ní k̃nio. ² A vua t̃ɛt̃ɛ lèwà a guu ní a kpeo píi, 5 à zàblè a léwa ní vuao à liai. ³ A vua zā pí m̀̀n síis kpagolopi pɔ ũ, 5 a p̀̀pe a gbà m̀̀n síisɔwa kpela ní kpeleo. ⁴ A lepusiali à p̀̀ɔp̀̀ɔ, à vua kùle lípiɔwa. ⁵ A lipɔɔɔpiɔ sɔlɔ zā pɔ p̀̀pe kpagolo saaloɔwau kpagolopi séliɔ ũ.

⁶ A a netae pí ní vua t̃ɛt̃ɛo duunkemakli ũ, a gbàa g̃sɪsɪsuu pla ní k̃nio, a yàasa g̃sɪsɪsuu do ní k̃nio. ⁷ A malaika g̃sɪadeɔ pí m̀̀n pla ní vua pɔ a gbègbè maannɔ netaepi pɔ ũ, ⁸ ado léla, ado léle. A malaikapɔ pí zəawà g̃ɔɔe kpela ní kpeleo. ⁹ An g̃sɪaɔ pɔoa musu a netaepia. An ae ɔakɔwa, an wé p̃ea a netaepiwa.

Táabunu kea
(Bɔa 25.23-30)

¹⁰ Aa táabunu kè ní lepusialio, a gbàa g̃sɪsɪsuu pla, a yàasa g̃sɪsɪsuu do, a lesɪ lɔ g̃sɪsɪsuu do ní k̃nio. ¹¹ Aa vua t̃ɛt̃ɛ kùlewa, 5 aa zàblè a léwa ní vuao aa liai. ¹² Aa lipereɛ dà aa liai, a lesɪ kà ɔt̃a do, 5 aa zàblè a léwa ní vuao. ¹³ Aa vua zā pí m̀̀n síis táabunupi pɔ ũ, aa p̀̀pe a gola m̀̀n síisɔwa a gbápekli. ¹⁴ Aa zāpi p̀̀pe lipereɛpi z̃le táabunupi séliɔ pɔ ũ. ¹⁵ Lepusiali 5 aa à lipɔɔɔpiɔ ũ, aa vua kùle lípiɔwa, kè wali táabunupi seɔ. ¹⁶ Aa tapelet̃is ní toonaɔ pí ní vua t̃ɛt̃ɛo táabunupi pɔ ũ ní imibɔɔ ní lo pɔ wa ṽeɛ kauɔ.

Dau pia
(Bɔa 25.31-40)

¹⁷ Aa dau pí ní vua t̃ɛt̃ɛo, aa a gbà ní a lidao ní a vú piaaɔ ní a beɔ gbègbè maannɔ ní vua doũo. ¹⁸ Aa daupi g̃na kè m̀̀n soolo, kpela aaɔ, kpele aaɔ. ¹⁹ G̃napis pii vú ví m̀̀n aaɔ'aaɔ zoolozoolonno lán kánavuwa ní a beɔ. Màa dau g̃na m̀̀n soolopi de pii. ²⁰ Daupi lida vúpiɔ ví lɔ m̀̀n síis, apii ní a beo. ²¹ A bepi m̀̀ndo ku dau lidawa, g̃na m̀̀n plaɔ pékli. A plaade ku g̃na m̀̀n pla pàleɔ pékli, a aaɔde ku g̃na m̀̀n pla pàleɔ pékli lɔ. Màa daupi lida g̃na m̀̀n soolo de. ²² Aa daupi lida pí ní vua t̃ɛt̃ɛo ní a kpepekliɔ ní a g̃napis g̃ɔɔ. ²³ Aa a filiaɔ pí m̀̀n sɔpla ní vua t̃ɛt̃ɛo ní a kekeɔɔ ní a tésibɔɔ. ²⁴ Vua pɔ aa daupi piɔ ní a p̃keleɔ pii kiloo baakwi ní síisoe.

Tulaletikateakti kea
(Bɔa 30.1-5)

²⁵ Aa tulaletikateakti kè ní lepusialio. A gbàa g̃sɪsɪsuu do, a yàasa g̃sɪsɪsuu do lɔ. A gbàa ní a yàasao sáae, a lesɪ s̃s g̃sɪsɪsuu pla. Aa pí ní a kóbaɔ g̃ɔɔe. ²⁶ Aa vua t̃ɛt̃ɛ kùle a kpeɔwa aa liai ní a musuo ní a kóbaɔ, 5 aa zàblèwà ní vuao aa liai. ²⁷ Aa vua zā pí kpela ní kpeleo m̀̀n plapla, aa p̀̀pe zā pɔ aa blewà z̃le oi, kè wà e lipɔɔɔ sɔbu tulaletikateakti séliɔ ũ. ²⁸ Lepusiali 5 aa à lipɔɔɔpiɔ ũ, aa kpà ní vuao.

²⁹ Aa nísi pɔ wí pɔ dileɔ à g̃s̃ Dii pɔ ũ kè lɔ ní tulaleti g̃nana gbásisaio, lá tulaletiz̃na i kewa.

38

Sa'okli kea
(Bɔa 27.1-8)

¹ Aa lepusiali à sa pɔ wí a pɔ káteu à t̃ékú okli keɔ ũ. A gbàa g̃sɪsɪsuu sɔo, a yàasa lɔ g̃sɪsɪsuu sɔo. A gbàa ní a yàasao sáae, a lesɪ s̃s g̃sɪsɪsuu aaɔ. ² Aa pí ní kóba m̀̀n síisɔ g̃ɔɔe gola ní golao, 5

aa mɔgotɛ kùlɛ sa'oklɪpɪwa. ³ Aa a pɔkeleɔ pɪ nɪ mɔgotɛɔɛ, a ooo nɪ a pɛɛluɔ nɪ a au'ɛɛɛbɔɔ nɪ a saao nɪ a tɛsɪbɔɔ pɪi. ⁴ Aa mɔyɔyɔyɔana pɪ nɪ mɔgotɛɔ aa sɔlɔ sa'oklɪpɪ zɛ, aa fɛɛɔ musu e sa'oklɪpɪ guo. ⁵ Aa mɔgotɛ zɔ pɪ mɛn sɪiɔ, aa dɔdɔ mɔyɔyɔyɔanapi golaɔwa a sɛɪɪɔ pɔ u. ⁶ Lɛpusiali ɔ aa à a sɛɪɪpɪ u, aa kpà nɪ mɔgotɛɔ. ⁷ Aa a sɛɪɪpɪ sɔlɔsɔlɔ zɔpɪɔu sa'oklɪpɪ kpɛla nɪ a kpɛleo a sebo u. Aa sa'oklɪpɪ kɛ nɪ lɪpɛɛɛ, mɛ a ɛ vɪ zɔoloo.

⁸ Aa dɔa nɪ a dɪbɔɔ pɪ nɪ mɔgotɛɔ. Aa pɪ nɪ nɔɛ pɔ aai zɪkɛ kpaaɔkɛ kpɛɛɛɔ dɪiɛ.

Zwàakɛ kaa daa

(Bɔa 27.9-19)

⁹ ɔ aa kaa dɔ. Gɛɔmidɔkɪ oi a gbàa gàsɪsɪuu basɔ. A zwàa pɔ wa tà nɪ bataɛao vɪ ¹⁰ nɪ lɪpɛɛɔ mɛn bao nɪ mɔgotɛ zɛbɔɔ mɛn bao. Aa lɪpɛɛ káloɔ nɪ a mɔpɔɔɔ pɪ nɪ ánusuoɛ. ¹¹ Gugbántoo oi a gbàa gàsɪsɪuu basɔ maa lɔ. A lɪpɛɛɔ vɪ mɛn bao nɪ mɔgotɛ zɛbɔɔ mɛn bao. Aa lɪpɛɛ káloɔ nɪ a mɔpɔɔɔ pɪ nɪ ánusuoɛ. ¹² Naa bɛ'ae oi a yàasa gàsɪsɪuu blakwi, mɛ a lɪpɛɛɔ vɪ mɛn kwi nɪ zɛbɔɔ mɛn kwi. Aa lɪpɛɛ káloɔ nɪ a mɔpɔɔɔ pɪ nɪ ánusuoɛ. ¹³ Naa gukɛ oi a yàasa gàsɪsɪuu blakwiɛ. ¹⁴ Zwàa gàsɪsɪuu gɛo ku kaa lɛ ɔplaaɪ nɪ a lɪpɛɛɔ mɛn àaɔ nɪ a zɛbɔɔ mɛn àaɔ. ¹⁵ Zwàa gàsɪsɪuu gɛo ku kaa lɛ ɔzɛɪ lɔ nɪ a lɪpɛɛɔ mɛn àaɔ nɪ a zɛbɔɔ mɛn àaɔ. ¹⁶ Kaapi zwàaa pɔɛ pɔ wa tà nɪ bataɛaoɛ. ¹⁷ Lɪpɛɛ zɛbɔɔa mɔgotɛɛ, mɛ lɪpɛɛ káloɔ nɪ a mɔpɔɔa ánusue. Aa fua kù lɪpɪɔwa nɪ ánusuo pɪiɛ. Kaapi lɪpɛɛ mɔpɔɔa ánusue pɪi. ¹⁸ Kaapi lɛ zwàa gbàa gàsɪsɪuu baoo, a lɛsɪ gàsɪsɪuu sɔo lán kaa zwàawa. Aa kɛ nɪ pɔɛ pɔ wa tà nɪ bataɛaoɛ, aa gɔɪnakɛwà nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao. ¹⁹ Kaa lɛpɪ lɪpɛɛɔ vɪ mɛn sɪiɔ nɪ mɔgotɛ zɛbɔɔ mɛn sɪiɔ. Lɪpɛɛpɪ káloɔ nɪ a mɔpɔɔa ánusue, mɛ wà fua kù lɪpɪɔwa nɪ ánusuo. ²⁰ Zwàakɛ kùbɔɔ nɪ kaa pɔ liai kùbɔa mɔgotɛɛ pɪi.

Mɔ pɔ wà zwàakɛ zɪkɛɔ

²¹ Mɔ pɔ wà ikoyà zwàakɛ kɛɔ gbɪa lɛn kɛ: Mɔɪzi ò sa'onkia Aalona né Itamaae àa o Levii buiɔnɛ, ɔ aa mɔpɪ yɔ kiloowa. ²² Yuda bui Uli né Bezaleli, Hulu tɔtɔna yá pɔ Dii dɪɛ Mɔɪziɛ kɛ pɪi. ²³ Dá bui Aísama né ɔɪliabu kuaànɔ. Aapi sɔ zɪkɛnaɛ, mɛ l ɛa gɔɪnakɛ pɔɔwa, mɛ l kɔkɛ bàabaawa nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao. ²⁴ Vua pɔ wà mɔɔ Diiɛ wà luakukɪ zɪkɛɔ gbɪa kà tɔnu do, lá wà a gbɪa lɛ dɪɛ luakukɪwa. ²⁵ Anusu pɔ wa kpà gbɛɔ naogɔɔ gbɪa kà tɔnu àaɔ nɪ kɪniɔ, lá wà a gbɪa lɛ dɪɛ luakukɪwa. ²⁶ Wà ánusuo sɪ baade miwa beka dodo. Beka do mɛ galaɔ soolo u, lá wà a gbɪa lɛ dɪɛ luakukɪwa. Wà ɔapi sɪ gbɛ pɔ kà wɛɛ bao ge aa deaɔwa, gɔɔ pɔ wàɛ nɪ da gbɛ pɔ wà nɪ naoo guu. Aa gbɛɔn ɔaasooɔ lɛɛ ɔaa àaɔ nɪ ɔaa gɛo nɪ plao nɪ basoplakwioɛ (603.550). ²⁷ Anusu pɔ wà luakukɪ nɪ a suunao zɛbɔɔ pɪɔ gbɪa kà tɔnu àaɔ. Zɛbɔpɪ mɛn basooɔ gbɪa tɔnu àaɛ. A mɛndo gbɪa kà kiloo baakwi. ²⁸ Anusu tɔnu kɪni pɔ gɔ ɔ wà lɪpɛɛ kùbɔɔ kɛɔ nɪ mɔpɔɔɔ, ɔ wà fua kùɔ lɪpɪɔwa lɔ.

²⁹ Mɔgotɛ pɔ wà mɔɔ Diiɛ gbɪa kà tɔnu pla nɪ kɪniɔ. ³⁰ Mɔgotɛpɪ ɔ wà kpaaɔkɛ kpɛɛɛ zɛbɔɔ pɪɔ nɪ sa'oklɪɔ nɪ a mɔyɔyɔyɔanao nɪ sa'oklɪpɪ pɔkeleɔ pɪi ³¹ nɪ kaa pɔ liai lɪpɛɛ zɛbɔɔ nɪ kaa lɛ lɪpɛɛ zɛbɔɔ nɪ zwàakɛ kùbɔɔ pɪi nɪ kaa pɔ liai kùbɔɔ pɪi.

39

Sa'on pɔkasaɔ

(Bɔa 28.1-43)

¹ Aa pɔkasa pɔ wɪ zɪkɛɔ zwàakɛpɪu tà nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao. Aa pɔkasa pɔ Aalona ali sɔɔ Diizɪkɛɛ lɔ, lá Dii dɪɛ Mɔɪziɛwa.

² Aa sa'o'ula kɛ nɪ pɔɛ pɔ wa tà nɪ bataɛao nɪ vuao nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao.

³ Aa vua gbɛgbɛ à gɔ fɛɛɛɛɛlɛnnɔ, ɔ aa páapaa ba u aa gɔɪnakɛɔ bàabaawa nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao. ⁴ Aa sa'oulapi kɛ bakangáu uɛ. ⁵ Aa asana tà, kɛ wáli dɔ sa'oulapia nɪ sa'o'ula pɔɛ dɔupɪo nɪ bataɛao nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao, lá Dii dɪɛ Mɔɪziɛwa. ⁶ Aa Isaili bui tɔ kɛ onisɪ gbɛɔwa lá pɛnkɛna l ɪ wɛsákɛ pɛnawawa, ɔ aa dáda a kùbɔ pɔ wa kɛ nɪ vuao guu. ⁷ Aa pɛpɛ sa'oulapi ba pɔ wa kà a gàuɔwa Isaili buiɔ yáɔɔngugbɛɔ u, lá Dii dɪɛ Mɔɪziɛwa.

⁸ Aa bɔɔloonnɛ kɛ nɪ gɔɪo. Aa tà lá aa sa'o'ula tàwa nɪ pɔɛ dɔu pɔ wà sa'oulapi kɛɔpɪo nɪ bataɛao nɪ vuao nɪ babuunao nɪ bà gáaluladeo nɪ wɔɔtɛnao. ⁹ Bɔɔpɪ gbàa nɪ a yàasoo sáaɛ ɔtá dodo. ¹⁰ Aa zablɛwà nɪ gbɛ bɛɛɛɛɛɔ dɔɔ sɪiɔ. A dɔɔ sɛɪa saadɔani nɪ topazao nɛ melodio. ¹¹ A dɔɔ plaade tiikɔazi nɪ safɪio nɪ diamaaɔ. ¹² A dɔɔ àaɔɔɛ belɪli nɪ agatao nɪ ametisio. ¹³ A dɔɔ sɪiɔɔɛ kɪsolɪti nɪ onisio nɪ yasepɛo. Aa nɪ dáda a kùbɔ pɔ aa kɛ nɪ vuao pɪi guu. ¹⁴ Gbɛpɪo kueplae Isaili buiɔ tɔ lɛu. Wà tɔpɪo kɛ gbɛpɪɔwa dodo, lá wɪ wɛsákɛ pɛnawawa.

¹⁵ Aa vua tɛtɛɛ tã bɔɔpi pɔ ũ, a tãa de lán balɛnawa. ¹⁶ Aa gbɛkũbɔ tãanaɔ pɔ ní vuo bɔɔloonnɛpi pɔ ũ lɔ mèn plapla, ɔ aa tãanapɔ dɔdɔ bɔɔpi swáɔwa musu. ¹⁷ Aa balɛna mèn plapɔ dɔdɔ bɔɔ tãana mèn plapɔwa, ¹⁸ ɔ aa balɛnapɔ le dɔɔ dɔdɔ gbɛkũbɔ pɔ kú bakangáuwawá. ¹⁹ Aa vua tãana mèn pla páleɔ pɔ aa ní dɔdɔ bɔɔpi swáɔwa zɛle oi, aa ná sa'o'ulapiwa. ²⁰ Aa vua tãana páleɔ pɔ mèn pla lɔ, aa ní dɔdɔ sa'o'ulapi ae oi a pékii sae zɛle oi asana musu. ²¹ Aa bɔɔ tãanaɔ ní sa'o'ula tãanapɔ dɔkɔwa ní babuuna tãao, bɔɔpi líɔ dɔa sa'o'ulapi asanawa, ké asu go sa'o'ulawao yáí, lá Dii díle Mɔiziewa.

²² Aa ulatao pɔ wáli sa'o'ulapi daɔ zɛ ní zwãa búunao. ²³ Aa sa'o'ulapi fɔ guoguo a migɛkii ũ, aa a nɛpi lé mibã, ké asu kéo yáí. ²⁴ Aa gɔ́nakɛ ulataopi léwa aa liai lán gbɛafu bɛwa ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔ́tɛnao ní bataeao. ²⁵ Aa ánanapɔ pɔ ní vua tɛtɛɛo, aa lólooo ulataopi léwa gbɛafu bɛpiɔ zãnguo, ²⁶ ánanan ke, gbɛafu ben ke, ánanan ke, gbɛafu ben ke. Maa aa ulataopi lé kɛkɛ e à gɛ liai à pɛɛ, wáli da wiliɔ sa'ozikɛɔ, lá Dii díle Mɔiziewa.

²⁷ Aa ulatao kɛ ní báabao Aalona ní a néɔne. ²⁸ Aa tulu ní fùà gbãao kɛ ní báabao lɔ, ɔ aa sòloo geseɔ zɛ ní pólɛ pɔ wa tã ní bataeao. ²⁹ Aa asana kɛ ní pólɛ pɔ wa tã ní bataeao, aa gɔ́nakɛwã ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔ́tɛnao, lá Dii díle Mɔiziewa. ³⁰ Aa mɔ́ pɛpɛna pɔ í Aalona díle Dii pɔ ũ kɛ ní vua tɛtɛɛo, ɔ aa lakɛwã, lá wí wɛsákɛ pɛnawawa, wa mɛ: Dii pɔɛ. ³¹ Aa vua pɛpɛnapi ná tulupiwa ní babuuna tãao, lá Dii díle Mɔiziewa.

Zwãakpe zɛ mĩde
(Bɔa 35.10-19)

³² Maa wã zwãakpɛpi zíkɛ pii, wã a mĩde. Isailiɔ kpaaũkpɛpi kɛ, lá Dii díle Mɔiziewa. ³³ Aa mɔ́ Mɔizie ní zwãakpɛpio ní a pɔkeleɔ pii, ɔn ke: A kũbɔɔ, a lipɛpɛɔ, a lipɔɔɔ, a lipɛleɔ, a zɛbɔɔ, ³⁴ sãsa báa pɔ wa kɛkɛ tɛɛɔ, ayo báa pɔ wa kuaɔ, zwãa pɔ de suuna ũ, ³⁵ ikoyã kpagolo ní a sɛliɔ ní a netao, ³⁶ táabũnu ní a pɔkeleɔ pii ní pɛɛ pɔ wí kálɛ Luao, ³⁷ dau pɔ wa pí ní vua tɛtɛɛo ní a filia pɔ pɛpɛwã, filia nĩsi, ³⁸ tulaletikateakii, nĩsi pɔ wí pɔ díleɔ à gɔ́ Dii pɔ ũ, tulaleti gínana, kpépi lé zwãa, ³⁹ mɔgotɛ sa'okii ní a mɔgotɛ mɔ́yãayãanao ní a sɛliɔ ní a pɔkeleɔ pii, dãa ní a dibɔɔ, ⁴⁰ kaa zwãa ní a lipɛleɔ ní a zɛbɔɔ, kaa lé zwãa ní a baɔ ní a kũbɔɔ, zwãakpe pɔ de kpaaũkpe ũ zíkɛpɔkeleɔ pii, ⁴¹ zwãakpe zíkɛpɔkasa pɔ wa tãɔ, sa'ona Aalona pɔkasa pɔ áli sɔ́ Dii zɛ ní a néɔ sa'on pɔkasa.

⁴² Isailiɔ zɛ pɔ Dii dà Mɔizie kɛ pii. ⁴³ Ŭ Mɔizi zɛpi gwãgwa, a è aa kɛ lá Dii ðɛwa, ɔ à samaa'òné.

40

Zwãakpe sakɛa

¹ Dii yã'ò Mɔizie à mɛ: ² Zwãakpe pɔ de kpaaũkpe ũ dɔ mɔ́ sɛia gɔɔ sɛia zɛ, ³ ní kpagolo pɔ ikoyã gbɛ pɛpɛɔ ku a guu díleu, ní zwãa kpáí. ⁴ Gɛ ní táabũnuo, ní a tao kálɛwã dɔɔdɔ. Gɛ ní dauo, ní a filiaɔ keke. ⁵ Tulaletikateakii díle ikoyã kpagolo ae, ní zwãakpe kpɛɛle zwãa tae. ⁶ Sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tɛkú okii díle kpaaũkpe kpɛɛle, ⁷ ní dãa díle kpaaũkpe zãnguo ní sa'okii, ní ikau. ⁸ Kaa da n̄ liai, ní zwãa ta kaapile.

⁹ Nisi pɔ wí pɔ díleɔ à gɔ́ ma pɔ ũ sɛ ka kpépiwa ní pɔ pɔ kú a guuɔ pii, ní díle ma pɔ ũ ní a zíkɛbɔɔ, aai gɔ́ ma pɔ ũ. ¹⁰ Nisipi ka sa'okii ní a zíkɛbɔɔwa pii. Sa'okii pɔ díle ma pɔ ũ, iɔ de ma pɔ ũ ní a mĩbaɔ. ¹¹ Nisika dãa ní a dibɔɔwa, aai gɔ́ ma pɔ ũ. ¹² Mɔ́ ní Aalonaɔ ní aà néɔ kpaaũkpe kpɛɛle, ní ní zu'o we. ¹³ Sa'on pɔkasaɔ da Aalonaɛ, ní nĩsikawã ní aà díle ma pɔ ũ, i gɔ́ ma gbãgbana ũ. ¹⁴ Mɔ́ ní aà néɔ lɔ, ní ulatao dadanɛ, ¹⁵ ní nĩsikakamá lá ní kɛ an maeɛwa, aali ma gbagba. Nisikaamapi mé a to aao de ma gbãgbanaɔ ũ e an buiwa.

¹⁶ Mɔizikɛ lá Dii ðɛwa pii. ¹⁷ An bɔa Egipi wɛ plaade mɔ́ sɛia gɔɔ sɛia zɛ ɔ wã zwãakpɛpi dɔ. ¹⁸ Ké Mɔizi lé kpépi dɔ, à a zɛbɔɔ díle díle gɛae, ɔ à a lipɛpɛɔ pɛpɛu, à a lipɔɔɔ sɔ́lɔsɔ́lɔ, ɔ à lipɛleɔ pɛlepele. ¹⁹ A zwãa kua, ɔ à báa kpãa lá Dii ðɛwa. ²⁰ A ikoyã gbɛ pɛpɛɔ sɛ a kã kpagolopi guu, à kpagolopi sɛliɔ dà a zãɔ guu, ɔ à a né tãɛ. ²¹ A gɛɔ zwãakpɛu, ɔ à zwãa kpã ikoyã kpagolopizi suuna ũ lá Dii ðɛwa. ²² A táabũnu díle kpaaũkpeu suunapi ɔplaaí kpɛɛle oi. ²³ A pɛɛ kálɛwã Diiɛ dɔɔdɔ lá a ðɛwa. ²⁴ A dau díle kpaaũkpeu bɔaa ní táabũnuo ɔzɛ oi, ²⁵ à filiaɔ nana Dii ae lá a ðɛwa. ²⁶ Ŭ à tulaletikateakii díle kpaaũkpeu suuna sae, ²⁷ ɔ à tulaleti gínana kpásawã lá Dii ðɛwa. ²⁸ Ŭ à zwãa tà zwãakpɛpile.

²⁹ A sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tɛkú okii díle kpaaũkpe kpɛɛle, ɔ à sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tɛkú ðwã ní pɔwɛntio lá Dii ðɛwa. ³⁰ A dãa díle kpaaũkpe zãnguo ní sa'okii, ɔ à ikau. ³¹ Mɔizi ní Aalonaɔ ní aà néɔ ní ɔ ní ní gbãɔ pípiò. ³² Tó aale gɛ kpaaũkpeu ge tó aale sɔ́ sa'okii zɛ, aai ní ɔ ní ní gbãɔ pípi lá Dii ð Mɔiziewae. ³³ Ŭ à kaa dà a lia zwãakpɛpizi ní sa'okii, ɔ à zwãa tà kaapile. Maa Mɔizi zɛpi kɛ a làa.

Dii p̄ilaa k̄paaũkp̄ewa
(*Nao 9.15-23*)

³⁴ Ɔ telu kũle k̄paaũkp̄ewa, Dii gawi zwàakp̄epi p̄a.* ³⁵ Moizi i f̄s̄ ḡè k̄paaũkp̄epiuo, k̄é telu k̄ua mé k̄é Dii gawi k̄p̄épi p̄a ȳái.

³⁶ Isailiò t̄aa'oa guu, tó telupi gò zwàakp̄epia, ̄s̄ aai fele b̄òou. ³⁷ Tó telupi i feleo, aali fele b̄òouo, sema tó à fele. ³⁸ Faane Dii telu ɔ̄ ku zwàakp̄ea, gwá s̄ t̄é ɔ̄ ku telupi guue. Màa Isailiò ɔ̄ e ḡɔ̄pii ní t̄aa'oa guu.

* **40:34** 1Kia 8.10-11, Isa 6.4, Eze 43.4-5, Zia 15.8

LEVII BUIɔ Mɔizi lá ǎǎsɔde Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Lápi dɔ̀ɔ sɛ́ia guu Lua lezú Mɔizizi za kpaaukpɛu 5 à yá'òè. Lápi guu Lua a ikoyáɔ́ ní yá pɔ́ á díledilé Isailiɔneɔ̀ ò Mɔizie pii ní lé pɔ́ á gbɛ́néo à mè: Gbɛ́ pɔ́ yápiɔ́ kúa mé ǎo ku a sabai. (18.5) Lomadeɔ 10.5 gwa ɔ.

Apii guu Lua lé dada Isailiɔne lá aali ké wàɔ de a gbɛ́ɔ̀ ù, lá aali ké wà kúleε síana. Sema aaliɔ sa'o Luapiwa lá a dílenéwa (1-7), sa'onao líɔ níziá kúa dɔ́ (8-10), Isailiɔ baade lí ɛ́ pɔ́ gbáleáone (11-16) ní pɔ́ pɔ́ de tɛ́ ùɔ ní gbásikeao (17-27).

Lua kua adoae, a yewázi, mé wɛ́nikpamadee, 5 a ye wá kua líɔ adoa (19.2), ké wapiɔ sɔ́ wá wɛ́ni kpámá, wíɔ yekɔ́i. Bee yáí à ikoyáε bee dílené. Ikoyápi 5 Yesu ɛ̀a a yá dɔ́ à íwaɔgu à mè: Aliɔ ye a gbédeezi lá áziá wɛ́niwa. (19.18) Mat 22.39 gwa ɔ.

Tó tiadeɔ lé ikoyápiɔ kyoke, í ɔ́ ní saεε, ǎma ikoyápiɔ ɔ́ naε luanaaikenaɔwa gɔɔpii ǎaɔ te Luazi a zéwa ní nɔ́semendoo.

Sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú

¹ Dii lezú Mɔizizi, 5 à yá'òè kpaaukpɛu à mè, ² ǎa yáε bee o Isailiɔne. ɔ́ Mɔizi oné: Tó á gbɛ́ lé mɔ́ pɔ́ kpáí Diiwa, ǎali mɔ́ ní zu ge pɔ́tuo kelenao, ǎa ǎa gba.

³ Tó sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ǎle o ní zuo, ǎali mɔ́ ní swana sǎasaio kpaaukpɛ kpeεle, ké Dii e ǎa wegwa yáí. ⁴ ǎali ɔna sa'obɔpi miwa, ké Dii e si ǎa gɛε ù, í ǎa duuna kéwá. ⁵ ǎali a kòlokpa Dii ǎe, sa'ona Aalona néɔ́ i a au lé sa'okliwa ǎa liai kpaaukpɛ kpeεle we. ⁶ ǎali a báa ɔo, í goaagoaa. ⁷ Sa'ona Aalona néɔ́ i téka sa'okli, ǎai yáakau, ⁸ ǎai nɔ́ɔpi ka yáaa sa'okli téu ní a mio ní a sǎlanao. ⁹ ǎali a guupɔ́ ní a koeɔ́ pípi, sa'ona í apii kpaasa sa'okliwa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú, a gl í ké Diie na ù.

¹⁰ Tó sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ǎle o ní sǎo ge ble, ǎali mɔ́ ní a sǎ sǎasaio, ¹¹ í a kòlokpa Dii ǎe sa'okli gugbántoo oi, sa'ona Aalona néɔ́ i a au lé ǎa lia sa'oklipizi. ¹² ǎali goaagoaa, sa'ona í ka yáaa sa'okli téu ní a mio ní a guupɔ́ nísiɔ. ¹³ ǎali a guupɔ́ ní a koeɔ́ pípi, sa'ona í sa'o ní a piiɔ, í kpaasa sa'okliwa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú, a gl í ké Diie na ù.

¹⁴ Tó sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ǎle o Diiwa ní báo, ǎali mɔ́ ní felenkɔpunao ge felenguulu a sa'obɔ ù, ¹⁵ sa'ona í geɔ́ sa'okli, í a mi wo à kpaasa sa'okliwa, í a au yo sa'okli saalowa. ¹⁶ I a sese ɔo, í a ká wolo kɔ́le tufua sa'okli gukpɛ oi. ¹⁷ I a gǎsɔlao kú, í goaa, asu paa plao. Sa'ona í ka yáaa sa'okli téu à kpaasa sa pɔ́ wí káteu à tékú, a gl í ké Diie na ù.

2

Pɔ́wen gba

¹ Tó gbɛ́ lé Dii gba pɔ́wena, ǎali mɔ́ ò tí ù, í nísi éwá, í tulaletikau, ² í geɔ́ sa'ona Aalona néɔ́ kíi. Sa'ona í dá ɔ́kú ò ní a tulaletipio pii, í a yáɔɔa Diigu gbapi kpaasa sa'okliwa pɔ́ pɔ́ wí káteu a gl í ké na ù. ³ Pɔ́wen gba pɔ́ gɔ́ líɔ de Aalona ní a néɔ́ pɔ́ ù. Iɔ ku adoa pɔ́ pɔ́ wa ká Diie téu à tekú kɔ́ni ù.

⁴ Tó ǎle ǎa gba káa, aliɔ de a sesai pɔ́ wá a tí yáale ní nísiɔ ù ge kǎagbaala pɔ́ wá nísi éwá. ⁵ Tó káa asaε, aliɔ de káa sesai pɔ́ wá a tí yáale ní nísiɔ ù. ⁶ Ali é'ε, í nísikawá pɔ́wen gba ù. ⁷ Tó gǎsada'ianaε, ǎli ké ní pɔ́wentio ní nísiɔ. ⁸ Ali mɔ́ Diie ní pɔ́ pɔ́ á kèpiɔ pɔ́wen gba ù, í kpá sa'onawa. Sa'onapi í geɔ́ sa'okli, ⁹ í ǎa yáɔɔa Diigu gba ɔ́ à kpaasa sa'okliwa pɔ́ pɔ́ wí káteu a gl í ké na ù. ¹⁰ Pɔ́wen gba pɔ́ gɔ́ líɔ de Aalona ní a néɔ́ pɔ́ ù. Iɔ ku adoa pɔ́ pɔ́ wa káteu Diie à tekú kɔ́ni ù.

¹¹ Pɔ́wen gba pɔ́ ǎli mɔ́ ò Diie sulio se'ese vío. Asuli pɔ́se'ese ge zó kpaasa pɔ́ pɔ́ wí ka Diie téu ù. ¹² Tó buapɔ́ káauε sɔ́, ǎli mɔ́ ò Diie, ǎma ǎsuli a pɔ́ káteu à tékú sa'okliwa pɔ́ pɔ́ a gl ɔ́ na ù. ¹³ Ali pɔ́wen gbada ní wisio. Asuli da wisi pɔ́ de á Lua báakuaáɔ́ seela ù saio. Ali wisika gba pɔ́ ǎle da piiu.

¹⁴ Tó ǎle mɔ́ Dii gbai pɔ́wen káau, ǎli mɔ́ ò ní mase dafu kpaasa pɔ́ wá a aampáo. ¹⁵ Ali nísikawá ní tulaletio, í de pɔ́wen gba ù, ¹⁶ sa'ona í ǎa yáɔɔa Diigu pɔ́wen gba ɔ́ à kpaasa ní a nísiɔ ní a tulaletio pii pɔ́ pɔ́ wí ka Diie téu ù.

3

Sǎaukpa'so'a

¹ Tó á gbɛ́ lé sǎaukpa sa'o, mé ǎle o ní zuo, ǎali mɔ́ Dii ǎe ní a sa ge a da sǎasaio. ² ǎali ɔna a sa'obɔpi miwa, í a kòlokpa kpaaukpɛ kpeεle, sa'ona Aalona néɔ́ i a au lé sa'okliwa ǎa liai. ³ Tó

àle sapi o, aali a sálana rí a guupɔ nísio séle pii wà ka Diie téu à tékú ⁴ rí a gòleɔ rí gòlepi nísio rí a pɔa nísi pɔ wí gòle rí gòlepi gɔɔo. ⁵ Aalona néo lí kɔasa sa pɔ wàle a pɔ káteu à tékú musu sa'okíiwa pɔ pɔ wí ka Diie téu a gí l kèè na ú.

⁶ Tó sá ge ble àle oò sáaukpapɔ ú, aali mɔ rí a sa ge a da sáasaio. ⁷ Tó sánɛbɔɔɛ, aali mɔɔ Dii ae, ⁸ i ɔna a sa'obɔpi miwa, i a kòlokpa kpaaukpɛ kɔeɛle, Aalona néo i a au lé sa'okíiwa, aa liai. ⁹ Tó àle sapi o, aali a pɔe beeo se wà ka Diie téu à tékú. Aali a vlá zɔ rí a nísio, i a ple kau yoo, i mɔ rí sápi sálanao rí a guupɔ nísio pii ¹⁰ rí a gòleɔ rí gòlepi nísio rí a pɔa nísi pɔ wí gòle rí gòlepi gɔɔo. ¹¹ Sa'ona i pɔpiɔ kɔasa sa'okíiwa ble ú pɔ pɔ wí a pɔ nísika Diie téu ú.

¹² Tó ble àle oò sɔ, aali mɔɔ Dii ae, ¹³ i ɔna a miwa, i a kòlokpa kpaaukpɛ kɔeɛle, Aalona néo i a au lé sa'okíiwa aa liai. ¹⁴ Tó àle sapi o, aali a sálana rí a guupɔ nísio pii ká Diie téu à tékú ¹⁵ rí a gòleɔ rí a gòlepi nísio rí a pɔa nísi pɔ wí gòle rí a gòleɔ gɔɔo. ¹⁶ Sa'ona i pɔpiɔ kɔasa sa'okíiwa ble ú pɔ pɔ wí a pɔ nísika Diie téu a gí l kèè na ú. A nísi ɔe Dii pɔ ú pii. ¹⁷ Alio ikoyápi kúa gɔɔpii e á buiwa gu pɔ áo kuu pii. Asuli pɔ nísi ge a au bleo.

4

Duun awakpabɔ

¹ Dii o Mɔzie ² aà yáe bee o Isailiɔne, ɔ Mɔzi oné: Tó zama gbɛe lè, à zà Dii yádilaewa, à duunakè à yá pɔ wíli keo kè, a yán ke: ³ Tó sa'onkia pɔ wa díle mé kè, à gbépii dáyaú. Aali mɔ Diie rí gáae sáasaio duuna pɔ á kèpi awakpabɔ ú. ⁴ Aali mɔ rí zupio Dii ae kpaaukpɛ kɔeɛle, i ɔna a miwa, i a kòlokpa we. ⁵ I zupi au sé gèò kpaaukpɛ, ⁶ i ɔtona zɔ aupiwa, i fáfá Dii kùe gɛn soplá aà kúki zwáa pɔ daa sae. ⁷ Sa'onapi i aupi máma tulaletikateakíi kɔbaɔwa Dii kùe kpaaukpɛ we, i a klni éle sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú okíi gbáziwa kpaaukpɛ kɔeɛle. ⁸ Aali awakpazupi nísi gole pii, a sálana rí a guupɔ nísio pii ⁹ rí a gòleɔ rí gòlepi nísio rí a pɔa nísi pɔ wí gòle rí gòleɔ gɔɔo, ¹⁰ lá wí sáaukpazu nísi golewa, i kɔasa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú okíiwa. ¹¹ Zupi báa rí a nɔɔo pii rí a mio rí a koeɔ rí a guupɔ rí a gbɔo, ¹² aali ɔo rí zù búupio bɔo kɔe gu pɔ wa díle a pɔ ú a zéiu, gu pɔ wí sa'otufu kóleu, i káteu à tékú tífupia we.

¹³ Tó Isailiɔ zà Dii yádilaewa mpii, aa yá pɔ wíli keo kè, baa tó aai gíke no mé aa dɔo, aa gɔ táaeɔe úe. ¹⁴ Gbezá tó aa dɔ kè wà duunakè, aali mɔ rí gáaeo awakpabɔ ú kpaaukpɛ kɔeɛle. ¹⁵ Gbɛzɔɔo i ɔnana zupi miwa, wi a kòlokpa Dii ae we. ¹⁶ Sa'onkia i zupi au sé gèò kpaaukpɛ, ¹⁷ i ɔtona zɔwà à fáfá Dii ae gɛn soplá zwáa pɔ daapi sae. ¹⁸ Aali máma tulaletikateakíi kɔbaɔwa Dii kùe kpaaukpɛ we, i a klni éle sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú okíi gbáziwa kpaaukpɛ kɔeɛle. ¹⁹ Aali zupi nísi gole pii, i kɔasa sa'okíiwa, ²⁰ i kè rí zupio lá a kè rí awakpazu káauowa. Maa sa'ona ali rí duuna kémá, Dii i sùuukerɔ. ²¹ Aali ɔo rí zupio bɔo kɔe, i káteu à tékú, lá zù káau tekúwa. Gbépii duun awakpabɔn we.

²² Tó dɔaana duunakè, à zà Dii a Lua yádilaewa à yá pɔ wíli keo kè, baa tó i gíke no, à gɔ táaeɔe úe. ²³ Tó wa òè à duunakè, aali mɔ rí blesan sáasaio, ²⁴ i ɔna blepi miwa, i a kòlokpa Dii ae gu pɔ wí sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú pɔ kòlokpau duun awakpabɔ ú. ²⁵ Sa'ona i ɔtona zɔ a auwa, i máma sa'okíi kɔbaɔwa, i au pɔ gɔ éle sa'okíipi gbáziwa. ²⁶ Aali a nísi kɔasa sa'okíiwa pii lán sáaukpa sa'obɔwa. Maa sa'ona ali aà duuna kɛwà, Dii i sùuukeaàno.

²⁷ Tó táaa duunakè, à zà Dii yádilaewa* à yá pɔ wíli keo kè, baa tó i gíke no, à gɔ táaeɔe úe. ²⁸ Tó wa òè à duunakè, aali mɔ rí bleɔa sáasaio duuna pɔ á kè sa'obɔ ú, ²⁹ i ɔna awakpabɔpi miwa, i a kòlokpa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú okíi. ³⁰ Sa'ona i ɔtona zɔ a auwa, i máma sa'okíipi kɔbaɔwa, i au pɔ gɔ éle sa'okíipi gbáziwa. ³¹ Aali a nísi gole pii lá i sáaukpaú nísi golewa, i kɔasa sa'okíiwa pɔ pɔ wí a gí l kè Diie na ú. Maa sa'ona ali aà duuna kɛwà, Dii i sùuukeaàno.

³² Tó sá àle mɔɔ awakpabɔ ú sɔ, aali mɔ rí a da sáasaio, ³³ i ɔna a miwa, i a kòlokpa awakpabɔ ú sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú okíi. ³⁴ Sa'ona i ɔtona zɔ a auwa, i máma sa'okíi kɔbaɔwa, i a au pɔ gɔ éle sa'okíipi gbáziwa. ³⁵ Aali a nísi gole pii, lá i sáaukpasá nísi golewa, i kɔasa sa'okíiwa pɔ pɔ wí ka Diie téu àle tékú musu. Maa sa'ona ali duuna pɔ a kèpi kɛwà, Dii i sùuukeaàno.

5

¹ Tó gbé mà wàle seeladeɔ wɛɛle, mé aapi sɔ à yáe è ge a yáe dɔ yápi guu, tó a nile, à duunakèn we, yápi a wi aà musue. ² Tó gbé ɔkà pɔ gbáɛawa, nɔɔo ge pɔtuɔ ge pɔtaa'onkuawa pɔ de tɛ ú gen nò, baa tó a a yá dɔo, à gɔ gbáɛae, táae. ³ Tó gbé ɔkà gbɛnazín ɔɔɔwa ge pɔ pɔ i to gbé gɔ gbáɛa piin nò, baa tó a a yá dɔo, gbɛzá tó a dɔ, táae. ⁴ Tó gbé lekè Luawa láasosai, à mè á yáke, yávái ge yámaan nò, yá pɔ gbé a lekè láasosai pii lé, baa tó a dɔo, tó a dɔ gbɛz,

* 4:27 Nao 15.27-28

tàae. ⁵Tó gbé gò tàae ù yápi do musu, aali yá pò à zàwà o gupua, ⁶i m̀o Diie rí sàdao ge blea duuna pò á kè fiabobo ù, ìo de duun awakpabo ù, sa'ona i aà duuna kēwà.

⁷Tó aà gbàa i ka aà m̀s rí sáoo, aali m̀s Diie rí felenk̀punao m̀en pla ge felenguulu b̀olona m̀en pla duuna pò á kè fiabobo ù, ado ìo de duun awakpabo ù, ado s̀s sa pò wí a pò káteu à tékú obo ù. ⁸Aali m̀o sa'onae, sa'onapi i a séia kpá duun awakpabo ù. Aali a k̀olokpa rí òk̀o miz̀sai, ⁹i awakpab̀o au fá sa'okli saalowa, i òt̀wà, au pò g̀s i b̀le sa'oklipi gbázi. Duun awakpab̀e. ¹⁰Sa'ona i ado kpa sa pò wí a pò káteu à tékú ù lá wí kēwa, i duuna pò a k̀epi kēwà, Dii i s̀uukeaàno.

¹¹Tó aà gbàa i ka aà felena kpá m̀en plao, aali m̀s rí p̀wəntio kiloo pla duuna pò á kè awakpabo ù. Asuli nisi ge tulaletí káuo, asa duun awakpab̀e. ¹²Aali m̀o sa'onae, sa'onapi i dá òk̀u do yáda Diigu gba ù, i kpa sa'okliwa pò pò wa kà Diie téu àle tékú musu. Duun awakpab̀e. ¹³Maa sa'ona ali aà duuna kēwà yápi do pò a kè musu, Dii i s̀uukeaàno. P̀wənti pò g̀s lío de sa'ona pò ù lán p̀wən gba.

Tàae fiabobo

¹⁴Dii yá'ò M̀oizie, ⁵M̀oizi m̀e: ¹⁵Tó gbé náaisaiyàkè, à zà yáwa Dii gbaa pò yá musu, duunae. Aali m̀s Diie rí sásakao sásasio a fiabobo ù. Tàae fiabob̀o pi ̀a lí ká, lá wà a lé dile Dii kpéuwa. ¹⁶Aali pò pò i Dii gbao fiabobe, i ea à a ̀a sode nawà, i kpa sa'onawa, sa'onapi i aà tàae kēwà, Dii i s̀uukeaàno.

¹⁷Tó gbé duunakè, à yá pò Dii gí a keai kè, baa tó a d̀o, tàae, a wi aà musue. ¹⁸Aali m̀s sa'onae rí sásakao sásasio tàae fiabobo ̀a léu, sa'onapi i yá pò à zàwà a d̀opi kēwà, Dii i s̀uukeaàno. ¹⁹Tàae pò a kè Diie fiabob̀e.

²⁰Dii yá'ò M̀oizie, ⁵M̀oizi m̀e: ²¹Tó gbé òk̀kè a gbédeec pò pò gbépi kpawà ge à nàe a òzi yá musu ge à aà kpá'ò ge à aà blè, duunae, à náaisaiyàkè Diie. ²²Maae ìo tó gbé pò k̀mpa, mé à gí kpáí ge à eètò à m̀e rí Diio ge duuna pò wí ke lán bee taawa p̀ii. ²³Tó gbé duunakè à g̀s tàae ù maa, aali pò pò à a kpá'òpi s̀aa adee ge pò pò à aà blèd ge pò pò wa kpawà ge pò pò à a k̀mpa ²⁴ge pò pò à eètò à m̀e rí Diio a yá musu. Aali fiabo p̀dee a b̀ee léu, i ea à a ̀a sode nawà, i kpawà g̀o pò àle m̀s rí a tàae fiabobo. ²⁵Aali m̀s Diie rí sásakao sásai pò kàd a tàae fiabobo ù, i kpa sa'onawa, ²⁶sa'ona i yá pò a kè a tò à g̀s tàae ùpi kēwà, Dii i s̀uukeaàno.*

6

Sa pò wí a pò káteu à tékú

¹Dii yá'ò M̀oizie à m̀e, ²aà yáe bee dile Aalonae rí a néo. Sa pò wí a pò káteu à tékú yádileàon ke: Sa pò wà a pò káteu à tékú lí g̀s sa'okli k̀nau gwá e gu ge d̀o, a té su ào gaa vío. ³Sa'ona i a báabaa s̀olo gese ye, i a ulatao da, i sa pò wà a pò káteu à tékú sa'okliwa tífufu b̀le, i kále sa'oklipi sae. ⁴I a p̀kasapio b̀o, i a pále da, i tífufu se b̀o b̀o kpe, i k̀le gu pò wa dile a k̀lekú ù a zéiu. ⁵Sa'okli té lío ku, asuli gao. Lá gu lé d̀o sa'ona lío yáakau, i sa pò wí a pò káteu à tékú kaa, i sáaukpa sa'obo nisi kpasawà. ⁶Sa'okli tépi lío ku g̀opii, asuli gao.

P̀wən gba

⁷P̀wən gba yádileàon ke: Aalona née mé ali m̀o Diie sa'okli ae, ⁸i dá òk̀u do rí a nísio rí a tulaletio p̀ii, i a yáda Diigu gbapi kpa sa'okliwa, pò pò a gí i ke Diie na ù. ⁹Aalona rí a néo lí pò pò g̀s ble a ese káu sai gu pò a kua adoau kpaaũkpe ua we. ¹⁰Wasuli ese pò a p̀wəntipi se à ke p̀e ù kauo. Aò de Dii pò ù a zéi lán duun awakpabo ge tàae fiabobo p̀wae. Dii kpámáe. Pò pò wí dá wà káteu à tékú, a k̀ni lío de rí baa ù. ¹¹Aalona bui g̀e mé aali ble. Pò pò wí ka Diie téu à tékú k̀nipi ìo de rí baa ù g̀opii. Pò pò káwà yá'í azíae.

¹²Dii yá'ò M̀oizie, ⁵M̀oizi m̀e: ¹³Tó wà Aalona ge aà bui dile sa'onkia ù, aali m̀o Diie rí p̀eetio kiloo plapla lá gu lé d̀o p̀wənti gba ù, ili a k̀ni kpá k̀o, a k̀ni oosi. ¹⁴Aali yáale rí nísio m̀p̀e guu, i asa, i é'e, i ka Diie téu, pò pò a gí i kee na ù. ¹⁵Aa bui pò wa dile aà g̀e ù lío ke maa, ìo de Dii baa pò walí b̀e lá gu lé d̀o, wí káteu à tékú m̀m̀i ù. ¹⁶Wáli p̀wən gba pò sa'ona dá káteu à tékú m̀m̀i, wasuli bleo.

Duun awakpabo

¹⁷Dii yá'ò M̀oizie à m̀e, ¹⁸aà yáe bee dile Aalonae rí a néo. Duun awakpabo yádileàon ke: Wáli a k̀olokpa Dii ae gu pò wí sa pò wí a pò káteu à tékú pò k̀olokpau, ìo de Dii pò ù a zéi. ¹⁹Sa'ona pò lé sapi o mé ali só gu pò a kua adoau kpaaũkpe ua we. ²⁰Pò pò ká sa'onk̀piwa yá'í azíae. Tó a au fá p̀kasawa, wáli pipi gu pò wa dile a zéiu. ²¹Wáli oo pò wà ǹopi fíuukéu wíwí. Tó m̀goté ooe s̀s, wáli sao kásaa k̀e, wi idawà. ²²Sa'ona bui g̀e mé aali ǹopi só. Ìo

* 5:26 Nao 5.5-8

de Dii p5 u a z6i. 23 Duun awakpabo p5 w6 g6 n6 a auo kpaaukp6eu w6 duunak6om6 Dii k6k6iu, wasuli soo, w6li k6teu a t6k6 pii.

7

T6ae flabob6

1 T6ae flabob6 y6dile6on ke: A6 de Dii p5 u a z6i. 2 W6li a k6lokoa gu p5 w6 sa p5 w6 a p5 k6teu a t6k6 p5 k6lokpau, wi a au l6 sa'ok6iwa w6 liai. 3 W6li m6 n6 a n6sio pii, a vl6 n6i n6 a s6lanao 4 n6 a g6le6 n6 g6le n6sio n6 p6a n6i p5 w6 g6le n6 g6lepi6 g66o. 5 Sa'ona i kpa6a sa'ok6iwa sa p5 w6 a p5 n6sika Diie t6u a t6k6 u. T6ae flabob6e. 6 Sa'ona bui g6e6 m6 aali s6 gu p5 a kua adoau. Dii p5e.

7 T6ae flabob6 y6dileapi dou6 n6 duun awakpabo y6oe, sa'ona p5 duunak6om6 p5e. 8 T6 sa'ona sa p5 w6 a p5 k6teu a t6k6 6 gb6ee, sa'ob6pi b6a l6 de sa'onapi p5 u. 9 P6wen gba p5 w6 k6a k66 ge w6 blek66 oou ge m6pepeewa l6 de sa'ona p5 sa'od6 p5 u. 10 P6wen gba p6le6 l6 de Aalona bui p5 u, aai se s6asaa, t6 wa y6ale n6 n6sio ge wa kp6 n6sisain n6.

Dii s6aukpa sa'ob6

11 Dii s6aukpa p5 w6li m6oe y6dile6on ke: 12 T6 gb6e l6 m6 Dii s6aukpa i n6 p6tuoo, aali m6 n6 k6a sesai p5 wa t6to n6 n6sio l6 n6 k6agbaala p5 w6 n6si 6w6o n6 k6a p5 wa k6 n6 p6eti y6alea n6 n6sioo. 13 Aali m6 l6 n6 p6wenti p5 w6 ese k6u a k6 p6e uo, 14 i p6pi6 b6 Diie m6ndodo, i g6 sa'ona p5 s6aukpa sa'ob6 au l6 sa'ok6iwae. 15 W6li s6aukpa sa'on6o so sapi o6o, wasuli a k6ni t6 gu d6w6o.

16 T6 l6gb6d6a ge gba y6i a sapi 6i, aali a n66 so sapi o6o. T6 gu d6 a k6niwa, wa f6 l6 s6. 17 T6 sa'on6o g6 e a g6o 6a6de z6i, w6li k6teu a t6k6. 18 T6 w6 s6aukpa sa'on6o s6 a g6o 6a6de z6i, Dii a sio. A6 de sa'oa u l6o. B6b6 5 a k6, a y6 a wi gb6 p5 s6 musue.

19 Wasuli sa'on6o p5 k6 p5 gb6leawa soo. W6li k6teu a t6k6. Sa'on6o s6, gb6 p5 aa gb6leao6 m6 aali s6. 20 T6 gb6 gb6leaa s6aukpa sa'on6o s6, w6li ade b6 a gb66 guu. N66pi6 Dii p5e. 21 T6 gb6 k6 p5 gb6leawa, gb6nazin gb6leaa ge n66 ge p6p6le p5 de t6 6n n6, 5 a s6aukpa sa'on6o s6, w6li ade b6 a gb66 guu.

N6si n6 auo d6leaa t6 u

22 Dii 6 M6izie a m6, 23 a6 y6e bee o Isaili6ne. Asuli zu ge s6 ge ble n6si s6o. 24 Ali p6ge ge p5 p5 w6i t6itai n6si m6aoke, ama 6suli s6o. 25 T6 gb6 p6tuoo p5 w6 sa'od6 Diiwa, w6 a k6ni k6teu a t6k6 n6si s6, w6li ade b6 a gb66 guu. 26 Gu p5 6o kuu pii, 6suli b6 ge n66 k6lokpasai s6o. * 27 T6 gb6 kp6a ge p5 k6lokpasai s6, w6li ade b6 a gb66 guu.

Sa'ona baa

28 Dii 6 M6izie a m6, 29 a6 y6e bee o Isaili6ne. T6 gb6 m6 Diie n6 s6aukpa sa'ob6o, aali a sa'ob6pi p5e bee6 kpa Diiwa. 30 Aali m6 n6 a n6si p5 w6 ka Diie t6u a t6k6o n6 az6a 6o n6 a k6lao, i a kulapi m6 Diie. 31 Sa'ona i a n6si kpa6a sa'ok6iwa, kulapi i6 de Aalona n6 a n66 p5 u. 32 Ali s6aukpa sa'ob6o p6laa gb6 ge ado sa'ona p5 u. 33 Aalona bui p5 s6 Diizi n6 sa'ob6pi auo n6 a n6sio m6 aali a gb6pi v6 a baa u. 34 Isailio s6aukpa sa'ob6o guu, k6la p5 w6 m6 Diie n6 a gb6 p5 w6 b6 adoao 5 Dii d6le w6li kp6 Aalona n6 a n66wa an aseaa u. Isailio l6 kp6m6 g66pii.

35 Baa p5 Aalona n6 a n66 i e sa p5 w6 a p5 n6sika Diie t6u a t6k6 guun we. Bee 5 Dii kp6m6 g6o p5 a n6 d6le a gb6gbana6 u. 36 G6o p5 w6 n6s6k6m6, Dii d6le Isaili6ne aali6 bee kp6m6 g6o6pii6 an aseaa u e an buiwa.

37 Sa p5 w6 a p5 k6teu a t6k6 ob6 y6dile6on we n6 p6wen gbao n6 duun awakpab6o n6 t6ae flabob6o n6 daaz6u sa'ob6o n6 s6aukpa sa'ob6o. 38 Dii y6pi d6 M6izie Sinai gb6 musue g6o p5 a d6le Isaili6ne aa m6 sa'oiwa Sinai guwaiwaiu.

8

Aalona n6 a n66 d6leaa sa'onao u (B6a 29.1-37)

1 Dii 6 M6izie a m6: 2 Aalona s6 n6 a n66 n6 sa'on6 p6kasa6 n6 n6si p5 w6 p5 d6le 6 a g6 ma p5 uo n6 duun awakpazuo n6 s6sakao m6n6 pla6 n6 gb6 p5 k6a k6auo, 3 n6 Isailio k6aaa pii kpaaukp6e kp6ele. 4 M6izik6 l6 Dii 6ewa, a n6 k6aaa kpaaukp6e kp6ele. 5 6 M6izi 6 bilae: Y6 p5 Dii d6le w6 ken ke. 6 A m6 n6 Aalona n6 a n66, 5 a n6 zu'6. 7 A ulatao d6 Aalonae, a asana l6ele d6a, 5 a ulatao d6e n6 sa'o'ulao, 5 a sa'o'ulapi asana d6e a pi. 8 A b66loonn6e l6oe, 5 a Uliu n6 Tumi6o k6 b66piu. 9 A tulud6e, 5 a vua pepeena p5 i a6 d6le Dii p5 u n6 tulupi aewa, l6 Dii d6le6wa.

* 7:26 Daa 9.4, lko 12.16, 23

10 Ɔ Mɔizi nɔsi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ sè a mà zwàakpɛwa ní pɔ pɔ kúuɔ pɔí, aa gɔ Dii pɔ ũ. 11 Ɔ à nɔsi fáfá sa'okliwa gɛn sopla, a màma sa'oklipiwa ní a pɔɔ pɔí ní dáao ní a dibɔo, aa gɔ Dii pɔ ũ. 12 Ɔ à nɔsipi kà Aalona miwa, à gɔ Dii pɔ ũ. 13 Ɔ à mò ní Aalona néo, à ulatao dàdané, à asanadɔɔné ní pɔ, à fùa gbàa kpàkpané, lá Dii díléewa.

14 Ɔ à mò ní duun awakpazupio, Aalona ní a néo ɔnàna a miwa. 15 Ɔ Mɔizi zupi kòlokpa, à a au se màma sa'okli kɔbaɔwa ní a ɔtonao à liai, à gbàbɔè. Ɔ à au pɔ gɔ èle sa'oklipi gbáziwa. Màa à gbàbɔè, à gɔ Dii pɔ ũ. 16 Ɔ à zupi guupɔ nɔsiɔ sɛle pɔí ní a pɔa nɔsiɔ ní a gòleɔ ní gòlepi nɔsiɔ, a kpàsa sa'okliwa. 17 Ɔ à zuswanapi kàteu à tekù bɔo kpe lá Dii díléewa, a báa ní a nɔɔo ní a gbɔo pɔí.

18 Ɔ à mò ní sàsakaopiɔ doo sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù obɔ ũ. Aalona ní a néo ɔnàna a miwa, 19 Ɔ Mɔizi a kòlokpa, à a au fáfá sa'okliwa à liai. 20 Ɔ à sàpi gòagoaa, à a mi ní a guo ní a nɔsiɔ kpàsa. 21 A a guupɔo ní a koeɔ pɔpi, Ɔ à sàpi kpàsa sa'okliwa pɔi sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù, a gɔ lɔ na Diie ũ, lá Dii díle Mɔizipɛwa.

22 Ɔ à mò ní sàsakao pàleo an daazɔu sa'obɔ ũ. Aalona ní a néo ɔnàna a miwa, 23 Ɔ Mɔizi a kòlokpa, à a au sè a mà Aalona ɔplaa swàlebawa ní aà ɔplaa ɔnemio ní aà ɔplaa gbánemio. 24 Ɔ à mò ní Aalona néo, à aupi màma ní ɔplaa swàlebawa ní ní ɔplaa ɔnemio ní ní ɔplaa gbánemio. Ɔ à aupi lè sa'okliwa à liai. 25 Ɔ à sàpi nɔsi náaa, a vlá nɔsi ní a sálanao ní a pɔa nɔsiɔ ní a gòleɔ ní gòlepi nɔsiɔ ní a ɔplaa gbáo. 26 Ɔ à kàa boolo sè mendo kàa gbí pɔ lɔ ku Dii ae guu ní kàa nɔsideo mendo ní kàawanao mendo, a kà nɔsipiɔ ní ɔplaa gbápiola. 27 A apɔi ná Aalona ní a néoɔ ní ɔzi, Ɔ aa mò Diie sa pɔ wɔ a pɔ mɔè ũ. 28 Ɔ Mɔizi pɔpɔi sí ní ɔzi, a kpàsa sa'oklipiwa sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù musu an daazɔu sa'oa ũ. Pɔ pɔ wɔ ka Diie téu à tékù, a tékùa gɔ lɔ naèn we. 29 Mɔizi sàsakaopi kùla sè lɔ, a mò Diie sa pɔ wɔ a pɔ mɔè ũ, lá Dii díléewa. Kulapi mé Mɔizi baa ũ.

30 Ɔ Mɔizi nɔsi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ dà ní au pɔ kàle sa'okliɔ, a fáfá Aalona ní a néowa ní ní pɔkasao. Màa a tò Aalona ní a néo ní ní pɔkasao gɔ Dii pɔ ũ.

31 Ɔ Mɔizi ɔ Aalonaé ní a néo: A nɔɔe bee fùuke kpaaukpe kpeele, í só we ní á daazɔu kàa gba pɔ kú gbí guu, lá Dii dílewa à mè áme á só. 32 I nɔò ní kàa pɔ gɔo kàteu à tékù. 33 Asu go kpaaukpe kpeele e gɔɔ sopla e á daazɔu gɔɔ lé gɛ kaò, asa waɔ á daazɔu zɔpi ke e gɔɔ soplae. 34 Dii mé yá pɔ kè gbápi díle ké á á duuna kéwá yáí. 35 Aɔ ku kpaaukpe kpeele fáane ní gwáasinao e gɔɔ sopla, lɔ zɔ pɔ Diipi dàé ke, ké ásu gagao yáí, asa màa a dílemee. 36 Ɔ Aalona ní a néo yá pɔ Dii dá Mɔizie a òné kè pɔí.

9

Sa'onao naa zɔwa

1 A gɔɔ swaaɔde zɔ Mɔizi Aalona ní a néo sɔsi ní Isailiɔ gbɛzɔɔ. 2 Ɔ a ɔ Aalonaé: Zugaaena sàasai sé n duun awakpabɔ ũ ní sàsakao sàasaiɔ sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù obɔ ũ, ní sa'òò Diiwa. 3 Ní o Isailiɔne aa blesana se duun awakpabɔ ũ ní zugaae wɛdona sàasaiɔ ní sá wɛdona sàasaiɔ sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù obɔ ũ, 4 ní zuo ní sàsakao sáaukpa sa'obɔ ũ, aa sa'òò Diiwa ní pɔwen gba pɔ yáalea ní nɔsiɔo, asa Dii a bɔ mómá gbàe.

5 Wà pɔ pɔ Mɔizi ɔpiɔ sè mòò kpaaukpe kpeele, Ɔ gbépií mò sí Dii ae. 6 Ɔ Mɔizi mè: Yá pɔ Dii díle ké á aà gawi en ke. 7 Ɔ a ɔ Aalonaé: Sɔ sa'oklii, ní sa'o ní duun awakpabɔo, ní sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù o, n n duuna ní n néo pɔo kéwá, ní sa'o ní bíla pɔɔ, n ní duuna kéwá lá Dii ówa.*

8 Ɔ Aalona sɔ sa'oklii, à zugaaena kòlokpa a duun awakpabɔ ũ. 9 Aà néo mò è ní a auo, à ɔtona zɔwá, a màma sa'okli kɔbaɔwa, Ɔ à au kɔni èle sa'oklipi gbáziwa. 10 A zupi nɔsi ní a gòleɔ ní a pɔa nɔsiɔ kpàsa sa'oklipiwa, lá Dii díle Mɔiziewa. 11 A a nɔò ní a báao kpàsa bɔo kpe à tekù.

12 A sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù ɔ, Ɔ aà néo a au kpàwá, a lè sa'oklipiwa à liai. 13 Aa sàpi guo kpàwá dodo ní a mio, Ɔ a kpàsa sa'okliwa. 14 A a guupɔo pɔpi ní a koeɔ, a kpàsa sa'okliwa a kɔni pɔ kálea musu.

15 Ɔ Aalona mò ní bíla sa'obɔ. A ní duun awakpable sè à a kòlokpa, Ɔ a kèò lá a kè ní duun awakpabɔ sɛiaowa. 16 A mò ní ní sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù obɔo, Ɔ à sa'òò lá Dii dílewa. 17 A mò ní pɔwen gbao, a dà ɔkú do, Ɔ a kpàsa sa'okliwa, sa kɔɔ oa pɔ bàasi.

18 A bíla sáaukpazu ní sàsakaoo kòlokpa. Aà néo a au kpàwá, Ɔ a lè sa'okliwa à liai. 19 Zu ní sàpio nɔsiɔ, an vlá nɔsi ní a sálanao ní a gòleɔ ní a pɔa nɔsiɔ 20 Ɔ aa kàle nɔɔpiɔ kulaɔwa, Ɔ Aalona kpàsa ní a nɔsipiɔ sa'okliwa. 21 A a kulapiɔ ní ɔplaa gbáo mò Diie sa pɔ wɔ a pɔ mɔè ũ lá Dii díle Mɔiziewa. 22 Ɔ Aalona ɔɔrɔla musu, à samaa'òné. † Ké á sa'ò ní duun awakpabɔo màa ní sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékù obɔo ní sáaukpabɔo, Ɔ à pɔla sa'oklipiwa.

* 9:7 Ebe 7.27 † 9:22 Nao 6.22-27

23 Ɔ Moizi ní Aalonao gè kpaaũkpɛu. Ké aa b̀, aa samaa'ò bílae, 5 Dii gawi b̀ gupuaũ gbépii wáa. 24 T́e b̀ Dii kíi à kù sa p̀ wále a p̀ káteu à tékũ ní nísipiowa sa'okii. Ké gbépii è maa, aa gulakè, 5 aa mipèle.

10

Nadabu ní Abiuo gaa

1 Aalona néo Nadabu ní Abiuo ní tésiboo sè, aa tekàũ aa tulaletikáa, 5 aa m̀ Dii ae ní té zilo p̀ í dílenéoo. 2 Ɔ té b̀ Dii kíi à ní dède, aa gága Dii ae we. 3 Ɔ Moizi ò Aalonae: Yá p̀ Dii òn we à mè,

á tó gbé p̀ s̀aziò d̄s ké a kua adoa,*

i t̄oo gbépii wáa.

Ɔ Aalona níle.

4 Moizi Aalona desè Uzieli néo Misaeli ní Elezafáo sisi, 5 a òné: A s̄ kái. A á gbé ge sèle zwáakpe kpèele, í b̀ò b̀ò kpe. 5 Ɔ aa m̀ gepio sèle ní ulatao, aa b̀r̀n̄o b̀ò kpe lá Moizi òwa.

6 Ɔ Moizi ò Aalonae ní aà néo Elezaa ní Itamaao: Asu to íana á miká páo. Asu à á ulao ga kékéo. Tó á kè maa, á gaae, Dii p̀ í pa gbépii. A gbé Isailio mé aa gbé p̀ Dii tò tekumápio 5b. 7 Asu go kpaaũkpɛ kpèleao, ké ásu gagao yáí, asa Dii nísi p̀ tò a ḡo áa p̀ ú kú á m̄ewae. Ɔ aa kè lá Moizi òwa.

8 Ɔ Dii ò Aalonae: 9 Mpi ní n̄ néo, tó ále ḡe kpaaũkpɛu, ásuli v̄e ge í gbáa mio, ké ásu gagao yáí. Yádileapi ao ku ḡopii e á buiwae. 10 Ali p̀ p̀ de ma p̀ ú d̄k̄e ní p̀ p̀ de ma p̀ úoo. Ali p̀ gbálea d̄k̄e ní p̀ gbálesaio. 11 Ali yádilea p̀ má dà Moizie a ò dada Isailione pii.

12 Moizi ò Aalonae ní aà néo Elezaa ní Itamaao ní mè: Ali p̀wen gba p̀ wí ka Diie téu k̄ni ble sa'okii sae. Asuli ese káu à ke p̄e úo, asa blepi adoae. 13 Ali ble gu p̀ wa díle a zéiu, asa á baan we sa p̀ wí a p̀ n̄sika Diie téu à tékũ guu. Maa Dii dílem̄e. 14 Mpi ní n̄ neḡeó ní n̄ nen̄eó àli a kùla p̀ wí mo Diie ní a gbá p̀ wí b̀o adoao so gu p̀ wa díle a zéiu, asa á baan we Isailio sáaukpa sa'oa guu. 15 Aali m̀s ní a gbápio ní a kùlao ní a nísi p̀ wí ka Diie téuo, í mo Diie. Mpi ní n̄ néo á baan we ḡopii lá Dii dílewa.

16 Moizi duun awakpable yágb̄amá. A mo lè à tekũ k̀, 5 Moizi p̀ pa Elezaa ní Itamaaozi à mè: 17 B̄yáí í duun awakpabo n̄opi so zwáakpe uao ní?† Dii ble. A kp̄wáe ké á gbépii duuna k̄om̄e, í sír̀n̄o. 18 Lá wí gé ní a auo Dii kúkiio, à kù à a n̄o so uae, lá má òwa. 19 Ɔ Aalona ò Moizie: Gwa, aa m̀ Diie gbá ní ní duun awakpabo ní ní sa p̀ wí a p̀ káteu à tékũto, 5 yá ma le gbá. Tó má sò yáa, a ke Diie nae? 20 Ké Moizi yápi mà, 5 a sí.

11

P̀s p̀ Dii díle t̄e úo (Iko 14.3-21)

1 Dii ò Moizie ní Aalonao à mè, 2 aa yáe bee o Isailione: S̄èa n̄b̄o p̀ áli sóon ke: 3 Ali n̄o p̀ a swe paaa pla mé í p̄o a kòlou à ea só só. 4 N̄b̄oeo ku, aai p̄o ní kòlou aa ea só, kási an swe paaa pla, ásuli sóo. Yiongo í p̄o a kòlou à ea só, a swe ví só. A té. 5 En'ui'uina í p̄o a kòlou à ea só, a swe vío. A té. 6 Kíf̄enena í p̄o a kòlou à ea só, a swe vío. A té. 7 Sàwa swe ví paaa pla, kási ili p̄o a kòlou à ea só. A té. 8 A n̄opiò té, ásuli sóo, ásu oká a gewa seo.

9 Ilepo p̀ kú ísiau ge swais, a p̀ p̀ áli sóon ke: Tó a ka ní t̄eo ví, áli só. 10 Ilepo p̀ ka ní t̄eo vío, p̀ p̀ kú ȳeȳe ge p̀ p̀ kú dodoon nò, aao deé p̀ giaò ú. 11 Lá p̀ giaon̄e, ásuli sóo. Ali saka a geu. 12 Ilepo p̀ ka ní t̄eo vío líb̄ deé p̀ giaò ú.

13 B̄a p̀ áli sakauon̄ ke: Asuli sóo, p̀ gian̄on̄e. Yáamusu, kúu, báso, 14 baé, zabá, bleaao, 15 gbagbaao, 16 koohuhuna, taataa, yaabeo, 17 koo, kp̄o'íl̄ena, báyakpa, 18 fana, gáu, t̄ep̄ili, 19 wáaliana, yaapuna, welembá ní sasio.

20 K̄o ḡástadeo líb̄ deé p̀ gian̄o ú, 21 ama áli a gbalade p̀ í vív̄io só. 22 A p̀ p̀ áli sóon ke: Kwao, vík̄enao, pl̄ekasonaó ní kwa kelee. 23 K̄o ḡástade pále líb̄ deé p̀ gian̄o ú. 24 P̀pio to à gbále. Gbé p̀ oká a gewa ao gbálea e oosi. 25 Gbé p̀ a ge sè lí a p̀o pí, kási a gi ò gbálea e oosi.

26 A n̄o p̀ a swe paaa, ge ili p̄o a kòlou à ea s̄oo t̄e pii. Gbé p̀ okáwá gbálèn we. 27 A p̀ om̄ideó té. Gbé p̀ oká a gewa alio gbálea e oosi. 28 Gbé p̀ a ge sè lí a p̀o pípi, kási a gi ò gbálea e oosi. P̀pio líb̄ deé t̄e ú.

29 P̄kelena p̀ í t̄aa'ò t̄olewae beeo líb̄ deé t̄e ú: Ena, z̄s, 30 kaso, z̄sgalat̄e, newoona, líb̄ ní kíkpaoo. 31 P̄kelenapio líb̄ deé p̀ gbáleaó ú. Tó p̀pio gá, mé gbé okáwá, ao gbálea e oosi.

* 10:3 B̄a 19.22 † 10:17 Lev 6.26

32 Tó pópíò gá, mé à lèlè dà p'á, p'ópi aò gbàléaé, lí p'ó ge zwáa ge báa ge sakili ge zíkèb'èn nò. Wàli dà íú, kási aò gbàléaé e oosi. Bee gbéa i g'ò gbàléasai. 33 Tó p'ó kelenapíò do ge lèlè dà g'í oou, p'ó p'ó kú a guuò gbàlé, wàli oopi wí. 34 Tó oopi í k'òlè kà p'òblea ge ímiau, à gbàlèn we. 35 P'ó p'ó p'ogepíò do lèlè dàa gbàlé. Tó blekèb'ò ge kínaé, àli gb'oo, asa à gbàlé, mé aò gbàléaé. 36 Tó nìb'ona ge l'òé s'ò, a gbàléo, sema gbé p'ó òkà p'ogepiwa. 37 Tó a ge lèlè dà p'òbuia, a gbàléo. 38 Tó p'òwena p'ó wa kà ílèé s'ò, aò gbàléaé.

39 Tó n'ò p'ó wí s'ò do gá, gbé p'ó òkàwà aò gbàléaé e oosi. 40 Gb'è p'ó p'ogepi s'ò ge à p'ogepi s'è lí a p'ó pí, kási aò gbàléaé e oosi.

41 P'ótaa'onkuawa á p'ó gianae, ásuli sóo, 42 p'ó p'ó í taa'o a gb'ee ge gbá síi'òwa ge p'ó p'ó gbá v'í dasin nò. Asuli sóo, p'ó gianaone. 43 Asu to à g'ò p'ó gianaò ù p'ópíò yá musuo. Asu to à gbàlé ní yáíò. Asu to aa á gbàléo, 44 asa Dii á Luan ma ù. Aò áz'ia k'ua ma gb'è ù, á kua íò adoa, asa ma kua adoaé. Asu to àli gbàlé p'ótaa'onkuawapíò yá musuo. 45 Ma Dii ma á b'òlè Egipi, ké màò de á Lua ù. A kua líò adoa, asa ma kua adoaé.*

46 Yá p'ó má díle n'òb'òò n' b'áò n' ílèp'ò b'èéò n' p'ótaa'onkuawaò musun we. 47 Alíò p'ó gbàléaò d'òk'èé n' p'ó gbàléasai. Alíò p'ó p'ó wí s'òò d'òk'èé n' p'ó wíli sóoò.

12

Né'í gbáb'ò

1 Dii ò M'ozíé à mè, 2 aà yáé bee o Isailíone: Tó n'òe n'è'í g'òé ù, aò gbàléa e g'òò s'oplaé, lá Ìò ku a òk'üg'òòwawa. 3 A g'òò swaa'sde z'í wíli t'òz'ò n'è'píe,* 4 n'òepi i ea z'òlè Ìò e g'òò baakwi ní àa'òo a au gbáb'òa yáí. Asuli òkà Dii p'òewao, mé asuli gé zwáakpe uao e a gbáb'òg'òòpi ge paò. 5 Tó n'òe a í s'ò, aò gbàléa e á's'òa plaé, lá Ìò ku a òk'üg'òòwawa, í ea z'òlè Ìò e g'òò b'áa's'í n' sooloo e a au gbá's'í wolo.

6 Tó aà n'è'g'òé ge n'òe ía gbáb'òg'òò pà, aàli gé sa'ona lei kpaa'ùkpe kp'èlè ní s'á w'èdonao sa p'ó wí a p'ó káteu à t'èk'ù ob'ò ù ní felenao ge felenguulu né b'òb'ò duun awakpab'ò ù. 7 Sa'onapí lí sa'ò'è Diiwa, í aà duuna k'èwà, n'òepi aub'òawà gbá's'í i wolowà. Yá p'ó wa díle n'è'ina musun we. 8 Tó aà gbáa í ka aà s'á luo, aàli m'ó ní felenao m'èn pla ge felenguulu né b'òb'ò m'èn pla,† ado Ìò de sa p'ó wí a p'ó káteu à t'èk'ù ob'ò ù, ado s'ò duun awakpab'ò. Sa'ona lí aà duuna k'èwà, n'òepi í g'ò gbàléasai.

13

M'èbaagya

1 Dii yá'ò M'ozíé ní Aalonaa à mè: 2 Tó gb'è gue lé ká ge àlè b'òkè ge àlè puak'ù, mé a de gyá p'ó í lírzi ù, wàli g'èa'òò sa'ona Aalona ge aà n'è'ò do k'íi. 3 Sa'onapí i w'ète gyá p'ó kú ade m'èwai. Tó gupí ká puak'ù, mé a é zuuua, gyá p'ó í lírzin we, sa'ona lí ade díle gbàléa. 4 Tó m'èbaa puak'ù, mé a é zuuuao, mé a ká í puak'ù, sa'onapí lí z'èkaka adele e g'òò s'opla, 5 a g'òò s'opladepi z'í i w'ètei. Tó a è gyá'pí ku a gb'eu, í z'òòk'ùò, sa'ona lí ea z'èkaka adele e g'òò s'opla Ìò, 6 a g'òò s'opladepi z'í í ea w'ètei Ìò. Tó gyá'pí làò, í ká'fíò, aàli ade díle gbàléasai. Gyá b'èé no. Ade lí a p'òkasao pí, í g'ò gbàléasai. 7 Tó gyá'pí s'ù ká'fíe ade az'ia òba sa'onae gb'èae, aàli ea gé az'ia òb'íe Ìò, 8 sa'ona í w'ètei. Tó gyá'pí ká'fíe, aàli aà díle gbàléa. Gyá p'ó í lírzié.

9 Tó gb'è gyá p'ó í lírzi v'í, wàli g'èa'òò sa'ona k'íi, 10 í w'ètei. Tó gu kaapi puak'ù, mé a ká p'ù, mé à p'ía t'énsuii, 11 gyá p'ó í lírzi mé z'ína díle we k'ò, sa'ona lí ade díle gbàléa. Asuli z'èkaka adelèo, asa á ade d'ò gbàléa k'ò.

12 Tó gyá lí gb'è m'ea, mé sa'ona è à lí aà m'ea píi sea za aà minanguo e à g'è p'è aà k'è's'èkp'èawa, 13 aàli w'ètei. Tó gyá'pí lí ade m'ea píie, aàli ade díle gbàléasai. Lá aà m'è dák'ò píi, a gbá's'í v'ío. 14 Z'í p'ó wá s'ù è a pia t'énsuii, a gbàléan we. 15 Tó sa'ona b'ò t'èapi è, aàli ade díle gbàléa. B'ò t'èapi aò gbàléae, gyá p'ó í lírzié. 16 Tó b'ò t'èapi s'ù líle, à puak'ù, ade lí gé sa'ona k'íi, 17 sa'onapí í w'ètei. Tó b'òpi puak'ù, aàli ade díle gbàléasai, Ìò gbàléasai.

18 Tó gb'è b'ò v'í, mé à làa, 19 5 a gb'èa à k'è p'úuu ge àlè t'èkè g'è'n'èg'èné, ade lí gé à az'ia òb'ò sa'onae, 20 í w'ètei. Tó a è a é zuuua, mé a ká puak'ù, sa'ona lí ade díle gbàléa. Gyá p'ó í lírzi mé b'òwà b'ò gb'eu we. 21 Tó sa'ona w'ètei a è a dáamav'í, ká pua ku weo, mé a é zuuua, sa'onapí lí z'èkaka adele e g'òò s'opla. 22 Tó a è àlè ká'fíe s'ò, aàli ade díle gbàléa. Gyá p'ó í lírzié. 23 Tó gu t'èk'èapi ku a gb'eu, í ká'fíò, b'òpi gb'èe, sa'ona lí ade díle gbàléasai.

24 Tó gb'è t'èk'ù, 5 a b'ò puak'ù guei ge à k'è g'è'n'èg'èné, 25 sa'ona lí w'ètei. Tó a è a ká puak'ù, ge a é zuuua, gyá p'ó í lírzi mé dáale t'èb'òpiu we, sa'ona lí ade díle gbàléa, asa gyá p'ó í lírzié. 26 Tó

* 11:45 1Píe 1.16 * 12:3 Daa 17.12, Luk 2.21 † 12:8 Luk 2.24

sa'ona wetèi a è a dáamavì, mé a ká pua vîo, mé a ε zuuuao, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ²⁷ a gɔɔ sopladepi zí i wétei. Tó a káfi, sa'ona lí ade dile gbálea, asa gyá pò í lírtzie. ²⁸ Tó bò puapi ku a gbèu, mé i káfi, a dáamavì, tɛbɔɛ, sa'ona lí ade dile gbálesai, asa tɛbɔ gbɛ.

²⁹ Tó gɛɛ ge nɔɛ bɔ vî a mikáu ge a letáwa, ³⁰ sa'ona lí wétei. Tó a è bɔpi zuuuu, mé a ká kè tén'úa'üanno, sa'onapi lí ade dile gbálea. Úae, mi ge letá gyá pò í lírtzie. ³¹ Tó sa'ona wetèi mé a è úapi zuuuao, mé ká sia ku weo, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ³² i ɛa wéte bɔpizi a gɔɔ sopladepizi. Tó a è úapi i káfi, mé ká tɛa úa'üana ku weo, mé a zuuuao, ³³ wáli miboè, áma wasuli gu pò úapi kuu boo, sa'ona lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ³⁴ a gɔɔ sopladepi zí i wéte úapizi. Tó a è úapi i káfi, mé a zuuuao, sa'onapi lí ade dile gbálesai. Ade lí a pɔkasaɔ pí, iɔ ku gbálesai. ³⁵ Tó úapi sù káfi aà dilea gbálesai gbɛae sɔ, ³⁶ sa'ona lí wétei. Tó úapi káfi, sa'ona suli ká tɛa táasika bɔ, asa ade gbáleae. ³⁷ Tó úapi kèè dou, mé a ká sia bɔle, úapi làa, ade gbáleao, sa'ona i aà dile gbálesai.

³⁸ Tó pò puaɔ bɔbɔ gɛɛ ge nɔɛ mɛwa bàebae, ³⁹ sa'ona lí wétei. Tó pò pua fàuluue, debu mé bò aà mɛwa we, ade gbáleao.

⁴⁰ Tó gɛɛ miká wòlo, migbaadee, a gbáleao. ⁴¹ Tó aà mi'ae ká mé wòlo, mi'ægbaadee, a gbáleao. ⁴² Tó bò pua bò aà migbaa ge aà mi'ægbaawa, gyá pò í lírtzi mé bò we, ⁴³ sa'ona lí wétei. Tó bɔpi kaa de píuu lán gyá pò í lírtziwa, ⁴⁴ gɛɛpi gyá pò í lírtzi vɛ. A gbálɛɛ, sa'ona lí ade dile gbálea bɔ pò kú aà miwa yáí.

⁴⁵ Tó gbé gyá pò í lírtzi vî màa, aáli pɔkasa kékɛa daa, i a miká tó da pà, aáli ɔku a léwa, i me: Gbólɛ! Gbólɛ! ⁴⁶ Gɔɔ pò àle gyápi ke píi, aɔ gbálesae. Gbé gbálesae, aɔ ku bòo kpɛ adɔɛ.

Pò fukpaá

⁴⁷ Tó pɔkasa pò wa tà n sákáo ge n buao fù kpá, ⁴⁸ ge pòle ge báa ge báa pò, ⁴⁹ tó a fukpaapi kè búunno ge tɛɛɛ, wáli ɔb sa'onae, ⁵⁰ i wétei, i zékaka pópilɛ e gɔɔ soplá, ⁵¹ i ɛa wétei a gɔɔ sopladezi. Tó a fukpaapi káfiɛ, fù pásɛ. Pópi gbálɛɛ, zí pò wí keò píin lò. ⁵² Aáli pò pò fù kpápi káteu à tékú, asa fù pásɛ.

⁵³ Tó sa'ona wetèi a è pópi fukpaapi i káfi, ⁵⁴ aáli o wà pò pò fù kpápi pípi, i ɛa zékakaè b e gɔɔ soplá, ⁵⁵ i ɛa wéte pò pò wa pípipizi b. Tó a è fukpaapi i lílɛo, baa tó i káfi, pópi gbálɛɛ. Ali káteu à tékú, tó pópi ae ge a kpɛ mé fukpaan lò. ⁵⁶ Tó sa'ona wetèi a è fukpaapi lào pópi pípia gbɛa, aáli gu pò fù kpápi gɔle. ⁵⁷ Tó pópi aà lé fù kpa b àle lia, aáli pópi káteu à tékú. ⁵⁸ Pò pò wa pípi a fukpaá làa sɔ, wáli pípi a gɛn plaade, i gɔ gbálesai. ⁵⁹ Pò pò wa tà n sákáo ge n buao yáðilean we, pɔkasa n pòle ge báa pò pò píi, ké wà e dile gbálesai ge gbálea.

14

Gbábɔ mɛbaagyáde

¹ Dii ò Mɔizie à mè: ² Mɛbaagyáde pò wà m̀ò sa'onae gbábɔ yáðilean ke:* ³ Sa'ona lí bɔ bòo kpɛ à gé wétei gbépi. Tó a è à gbàgbá n a gyápio, ⁴ aáli o wà m̀ɔɛ n bā pò de tɛ üo bɛɔ m̀en pla n sɛde lío n wɔɔtɛnao n ɛse úao. ⁵ Sa'ona lí o wà bāpi do ɔo oo pò wà i bāalea káu musu, wí a kòlɔkpa, ⁶ i bā pò bɛɛ sɛ n sɛde lío n wɔɔtɛnao n ɛse úao, i apii mále bā pò wà a kòlɔkpa ípi musu au guu, ⁷ i fá gbé pò àle aà mɛbaagyá gbábɔwà gɛn soplá, i gbábɔè, i bā bɛɛpi gbɛae sɛu.

⁸ Gbé pò wàle gbábɔè lí a pɔkasaɔ pí, i a káɔ wa píi, i zu'o, i gɔ gbálesai. Bee gbɛa i gɛ bòou, i gɔɔ soplá ke glá, i gbasa gɛ a kpéu. ⁹ A gɔɔ soplade zí aáli a ká wa píi, aà miká, aà lekána, aà wɛkpammizi, ká pò kú aà mɛwa píi lé. Aáli a pɔkasaɔ pí, i zu'o, i gɔ gbálesai.

¹⁰ A gɔɔ swaaɔde zí aáli m̀ó n sása né bɔbɔ sáasaiɔ m̀en pla n sáda sáasai wɛdonao m̀endo n p̀wɛntio kiloo soolo yáalea n nísí litilí kɛnio. ¹¹ Sa'ona pò lé gbábɔ gbépi n aà n gɛpio Diie kpaaúkpe kpɛɛɛ n aà gbapi. ¹² Sa'ona lí sása se m̀endo, i sa pò wí a pò m̀o Diie oò táae fiabobɔ ù n nísí litilí kɛnipo. ¹³ Aáli sápi kòlɔkpa gu pò a kua adoa, wí duun awakpabɔ n sa pò wí a pò káteu à tékú obɔo kòlɔkpa. Táae fiabobɔpiá sa'ona p̀ɛe lán duun awakpabɔwa. Dii p̀ɛe. ¹⁴ Sa'ona lí táae fiabobɔpi au sé à máma gbé pò àle gbábɔè ɔplaa swálebawa n aà ɔplaa ɔnemio n aà ɔplaa gbánemio, ¹⁵ i nísí litilí kɛnipo dá à ka a ɔzɛu, ¹⁶ i a ɔplaa ɔnɛzɔblena zɔ nísí pò kú a ɔzɛupiwa, i nísipi fáfa Dii ae gɛn soplá n a ɔtonapio. ¹⁷ Aáli nísí kɛni pò gɔ a ɔzɛu máma aà ɔplaa swálebawa n aà ɔplaa ɔnemio n aà ɔplaa gbánemio táae fiabobɔ au pò á màwà musu. ¹⁸ Sa'ona lí nísí kɛni pò gɔ a ɔu máma aà miwa, i aà táae kɛowà Dii ae.

¹⁹ Sa'ona lí sa'o n duun awakpabɔo, i gbé pò àle gbábɔè duuna kɛowà. Bee gbɛa i sa pò wí a pò káteu à tékú obɔo kòlɔkpa, ²⁰ i sa'òò sa'òkliwa n p̀wɛn gbao, i aà duuna kɛowà, i gɔ gbálesai.

* 14:2 Luk 5.14, 17.14

21 Tó taasidae mé i ka à pópìo kpao, aali sàsa se m̀endo tàae fiabobo ù, wì p̀opi mo Diie ní p̀owentio kiloo pla yàalea ní nísio aà duunakēawà yáí. Aali nísi litili k̀ini sé lo 22 ní felenaò m̀en pla ge felenguulu né b̀ob̀o m̀en pla aà gbàa léu, ado lo de duun awakpabo ù, ado s̀o sa p̀ó wí a p̀ó káteu à t̀ékù obò ù. 23 Aali moò sa'onae Dii ae kpaaùkpe kpēele a g̀oo swaaòde z̀í a gbàb̀oae yáí. 24 Sa'ona lí tàae fiabosá sé ní nísipio, i p̀ópìo mo Diie, 25 i sápi k̀olokpa tàae fiabobo ù, i a au dá máma gbé p̀ó àle gbàb̀òe òplaa swálebawa ní aà òplaa ònemio ní aà òplaa gbánemio, 26 i nísipi dá ka a z̀eεε, 27 i fáfá Dii ae g̀en soplá ní a òplaa ònezòblenao, 28 i nísipi p̀ó kù a òu máma aà òplaa swálebawa ní aà òplaa ònemio ní aà òplaa gbánemio gu p̀ó à tàae fiabobo au m̀amawà. 29 Aali nísi k̀ini p̀ó g̀s a òu máma aà miwa aà tàae kēawà Dii ae yáí. 30 Aali sa'o ní felenaipi doo 31 duun awakpabo ù, i sa p̀ó wí a p̀ó káteu à t̀ékù o ní adoo ní p̀owentio, i aà duuna kēowà Dii ae. 32 Yá p̀ó wa dile gbé p̀ó mebaagyá ví, mé aà gbàa i ka à p̀ó p̀ó wí gbàb̀òò kpá piion we.

Kpé fukpa

33 Dii yá'ò Moizie ní Aalonao à mè: 34 Tó a g̀e Kanaa bùsu p̀ó mále kpáwá á p̀ó ù guu, mé má t̀ó kpé fù kpá á bùsuu we, 35 kpede lí gé o sa'onae p̀ó p̀ó de lán fuwa ku a kpéu. 36 E sa'ona àò gé g̀eì kpépiu wéteì fupizi, aali o wà b̀ole ní p̀ó p̀ó kúu, ké p̀ópìo su gbáleo yáí, ili gbasá g̀e à wéte kpépizi, 37 ili a fukpaapi gwagwa. Tó a è fupì kpé g̀í s̀ò à z̀ùu, à k̀è búunnò ge t̀eεε, 38 aali b̀o kpépiu, i a gbata e g̀oo soplá. 39 A g̀oo soplade z̀í aali éa su, i wéteì. Tó fupì lí kpépi g̀íae, 40 aali o wà g̀ipi gbé p̀ó fù kpáò b̀ole wà ge k̀ole be'ae. 41 Aali t̀ó wà kpé guu g̀í wa wà liai, wì ge bùsu p̀ó wa wápi k̀ole be'ae. 42 Wì gbé páleo séle, wì káka gbepio gbue, wì kpépi glyòò ní bùsu páleo. 43 Gbepio b̀olea ní kpépi waaá ní a ỳooa gbéa, t̀ó kpépi èa fù kpá à lía, 44 sa'ona lí éa g̀e wéteì. Tó fupì káfi kpépiue, fù pásle, kpépi gbàlèn we. 45 Wàli kpépi gbòo, wì b̀ole ní a gbéò ní a líò ní bùsu p̀ó wa ỳooò, wì k̀ole be'ae. 46 G̀oo p̀ó kpépi gbataa, t̀ó gbéè sù g̀èu, ade aò gbáleae e oosi. 47 Tó gbéè ì kpépiu ge à p̀oblèu, aali a p̀okasá pí.

48 Kpépi ỳooa gbéa t̀ó sa'ona mò wéteì, mé a è i fù kpa bo, aali gbàb̀ò kpépie, asa fukpaapi láae. 49 Aali bá se m̀en pla ní sede lío ní ẁòt̀enao ní ése úao, ké aà gbàb̀òò kpépie, 50 i b̀api do d̀ò g̀í oo p̀ó wá i bàalea kàula, i a k̀olokpa, 51 i sede lí ní ése úao ní ẁòt̀enao ní bà b̀éepio sé mále bà p̀ó à a k̀olokpa au guu ní ípio, i fáfá kpépiwa g̀en soplá. 52 Aali gbàb̀ò kpépie ní b̀api auo ní ípio ní bà b̀éeo ní sede lío ní ése úao ní ẁòt̀enao, 53 i bà b̀éepi gbáe ẁenkpe sēsao. Maa a gbàb̀ò kpépie, i g̀s gbálesai.

54 Mebaagyá ge úa yádíleáon we 55 ní fu p̀ó lí kpa p̀okasawao ní kpé guupò 56 ní gukaao ní b̀oo ní mebaa puakúao, 57 ké wà e p̀ó kua gbálesai ge gbálea g̀oo d̀s. A yádíleáon we.

15

Kènu yá

1 Dii yá'ò Moizie ní Aalonao à mè: 2 A yá'o Isailione à me, t̀ó gbé g̀ekebo lé ib̀ole, ípi lo gbáleae. 3 Aa g̀ekebo lé ib̀ole ge à kàn lò, ade gbàlèn we. Lá aà gbálea aò den ke: 4 Wùlebo p̀ó kènuende wùlewá gbàlèe. P̀ó p̀ó à z̀lèwá píi gbàlèe. 5 Gbé p̀ó òkà aà wùleb̀owa lí a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 6 Gbé p̀ó z̀lè p̀ó p̀ó kènuende z̀lèwáwa lí a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 7 Gbé p̀ó òkà kènuende mewa lí a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 8 Tó kènuende lé'ikà gbé p̀ó gbáleao, ade lí a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 9 Tó kènuende dí p̀ó kpe, p̀ó p̀ó à z̀lèwá gbàlèe. 10 Gbé p̀ó òkà p̀ó p̀ó kù aà z̀léwa, aò gbáleae e oosie. Tó gbé p̀ópìo sé, aali a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 11 Tó kènuende i pio, mé à òkà gbéwa, gbé p̀ó òkàwápi lí a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 12 Wàli g̀í oo p̀ó kènuende òkàwá wíwi. Tó p̀ó p̀ó wa kè ní líoe, wàli pípi.

13 Tó kènuende kènu làa, aali g̀oo soplá ke g̀í a gbàb̀oae yáí, i a p̀okasá pí, i zu'o ní i bàaleao, i g̀s gbálesai. 14 A g̀oo swaaòde z̀í aali felena sé m̀en pla ge felenguulu né b̀ob̀o m̀en pla, i geò Dii kíi kpaaùkpe kpēele, i kpa sa'onawa. 15 Sa'onapi lí sa'o ní b̀api doo duun awakpabo ù, ado s̀s sa p̀ó wí a p̀ó káteu à t̀ékù obò ù, i aà duuna kēowà Dii ae aà kènu p̀ó t̀ó à gbále yá musu.

16 Tó gbé azía è, aali zu'o wásawasa, kási aò gbálea e oosie. 17 P̀okasa ge báa p̀ó ípi kàwà, aali pí, kási p̀ópì aò gbálea e oosie. 18 Tó g̀e wùle ní ǹeoo mé à azía è, aali zu'o, kási aò gbálea e oosie.

Òkà yá

19 Tó ǹe òkù, au p̀ó lo b̀owá mé ì to aàò gbálea e g̀oo soplá. Gbé p̀ó òkà ǹeepiwa, aò gbáleae e oosi. 20 Aa gbáleg̀oo p̀ó p̀ó à wùlewá ge p̀ó p̀ó à z̀lèwá píi gbàlèe. 21 Tó gbé òkà aà wùleb̀owa, aali a p̀okasá pí, i zu'o, kási aò gbálea e oosie. 22 Tó gbé òkà p̀ó p̀ó à z̀lèwáwa, ade lí a p̀okasá

pí, i zu'o, kási aɔ gbálea e oosie. ²³Tó gbé ɔká àà wúleɔwɔa ge pɔ pɔ à zòlèwàn lò, ade aɔ gbálea e oosie. ²⁴Tó gɛe wúleaaɔ, à gbàlèn we, iɔ gbálea màa e gɔɔ sɔpla. Wúleɔ bɔ gɛpi wúlewá pii gbàlèe.

²⁵Tó au lé bɔ nɔewa à gɔɔplakè, mé àà ɔkúgɔɔn sɔo ge a gɛgɛa de àà ɔkúgɔɔ léa, aɔ gbálea aubɔawàpi gɔɔ, lá iɔ gbálea a ɔkúgɔɔwawae. ²⁶Wúleɔ pɔ à wúlewá gɔɔ pɔ au lé bɔwá aɔ gbáleae, lán wúleɔ pɔ à wúlewá a ɔkúgɔɔwawa, mé pɔ pɔ à zòlewá aɔ gbáleae, lá a de àà ɔkúgɔɔwawa. ²⁷Gbé pɔ ɔká pɔpiwá gbàlèn we. Aáli a pɔkasaɔ pí, i zu'o, kási aɔ gbálea e oosie. ²⁸Tó aubɔawá láa, a ke gɔɔ sɔpla gíae, i gɔ gbálesai. ²⁹A gɔɔ swaaɔde zí aáli felena sé mèn pla ge felenguulu né bɔlɔ mèn pla, i geɔ sa'onae kpaaukpe kpeele. ³⁰Sa'ona lí sa'o rí bápíɔ bɔo duun awakpabɔ ù, ado sɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú obɔ ù, i àà duuna kèowá Dii ae au pɔ bɔwá a tò à gbàlè yá musu.

³¹Máa á da Isailiɔne aa kè gbásiwa, ké aasu ma kúkíi pɔ kú rí guu gbále, aa gaga rí gbáleapi yá musuo yáí. ³²Yádilea kènude rí gbé pɔ gbàlè azía ea yá musuɔnen we ³³rí nɔe pɔ ɔkúao rí gɛe ge nɔe kènudeo rí gɛe pɔ wúle rí nɔe gbáleao.

16

Duunkéama dikpe

¹Aalona nɛgɛe gbɛɔn pla pɔ aa gè Diizi aa gágaɔ, an gagaa gbea Dii ò Mɔizie: ²O rí vñi Aalonae asulio zwáa pɔ daa ma kúkíi baa ví gɔɔpiio.* Asulio mɔmɔ duunkémakíi pɔ kú kpagoloo aeo, ké asu gao yáí, asa mi bɔ mómá telu guu duunkémakíipi musue.

³Lá Aalona alí ke à gbasa gɛ ma kúkíin ke: Aáli mɔ rí gáaeo duun awakpabɔ ù rí sásakaoo sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú obɔ ù. ⁴Aáli báabaa sòolo gese ye, i a sa'onke ulatao da, i báabaa asana léle do, i báabaa tulu di. Ali zu'oe, ili gbasa sa'onke pɔpiɔ da. ⁵Aáli blesan mèn pla si Isaili pɔ káaaɔwa duuna awakpabɔ ù rí sásakaoo mèn do sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú obɔ ù.

⁶Aalona lí sa'o rí gáaeo, i api rí a bedeo duuna kèomá gíae,† ⁷i blè mèn plapiɔ se kpakɔi ma ae kpaaukpe kpeele, ⁸i pɔ pɔ aɔ de ma pɔ ù rí pɔ a gɛze a rí gbéɔ duunao dɔakɔe gbea rí gbeo. ⁹Aalona lí mɔ rí ble pɔ gbe sè ma pɔ ùo, i sa'òo duun awakpabɔ ù. ¹⁰Ble pɔ gbe sè à gɛze a rí duunaoe, Aalona lí sé ze ma ae bɛe, i gbae sɛu, ké àà gɛze a rí gbéɔ duunao duunakéama yáí.

¹¹Tó Aalona mɔ rí azía duun awakpazupio, aáli a kòlokpa, i api rí a bedeo duuna kèomá. ¹²Aáli teyɔ dá sa'okíi ma ae tésibo pai, i tulaleti dá ɔkú pla pai, i zwáa pɔ daa baa vío, ¹³i tulaletipi ka tépiu ma ae we, a súdele i kúle duunkémakíi pɔ kú ikoyá kpagolooa, ké ásu gao yáí. ¹⁴Aáli bɔ gé zupi au dá, i mɔ fá duunkémakíi aewa rí ɔnezɔblenao, i fáfa duunkémakíipi ae gɛn sɔpla.

¹⁵Aáli gbéɔ duun awakpable kòlokpa, i zwáa pɔ daa baa ví rí a auo, i keo lá a kè rí zù auowa. Aáli aupi fáfa duunkémakíiwa rí a aeo.† ¹⁶Máa ali gbábɔ ma kúkíie Isailiɔ gbási rí rí táaeo rí rí duunao yáí pii, i ke màa bɔ kpaaukpe pɔ kú rí bɔo gbáleae. ¹⁷Tó à gè ma kúkíi api rí a bedeo rí Isailiɔ pii duuna kèimá e aà ge bɔo, gbɛe su àò ku kpaaukpepiio, ¹⁸i ea bɔ kpeele sa'okíi, i gbábɔe, i zù au rí blè auo dá, i máma sa'okíipi kɔbaɔwa à liai, ¹⁹i aupi fáfáwá rí ɔnezɔblenao gɛn sɔpla, i gbábɔe Isailiɔ gbási yáí, i sa'okíipi kekemeɛ.

²⁰Tó Aalona gbábɔ ma kúkíie rí kpaaukpeo rí sa'okíio a láa, aali mɔ rí blè bɛe, ²¹i a ɔɔ na blepi miwa, i Isailiɔ dáa váio rí rí táaeo rí rí duunao o pii, i di blepie, i na gɛe pɔ wa díle aà ge gbae sɛue a ɔzi, ²²gɛpi i ge gbae sɛu, blepi iɔ rí dáa váipio sea lákpeu we.

²³Aalona lí ea gɛ kpaaukpepiu, ili báabaa pɔkasa pɔ á dá à gèo ma kúkíipi bɔle kále we,§ ²⁴i zu'o gu pɔ a kua adoau, i azía pɔkasaɔ da, i bɔ gé sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú o rí azía pɔo rí gbéɔ pɔo, i api rí gbéɔ duuna kèomá, ²⁵i duun awakpabɔ nísi kpara sa'okíiwa.

²⁶Gbé pɔ ble pɔ gɛze a rí gbéɔ duunao gbàe lí a pɔkasaɔ pí, i zu'o, ili gbasa su bɔo. ²⁷Zu rí blè duun awakpabɔ pɔ wá gè rí rí auo ma kúkíi duunakéama yáí sɔ, wáli bɔo bɔo kpe rí rí báaɔ rí rí nɔɔo rí rí guupɔo, wi káteu à tékú.* ²⁸Gbé pɔ pɔpiɔ káteu lí a pɔkasaɔ pí, i zu'o, ili gbasa su bɔo.

²⁹Yádileaɛ beea gɔɔpii yáe. Mɔ sɔplade gɔɔ kwide zí ali leye. Asuli zie keo,† bele ge bɔmɔ pɔ kú á guun lò, ³⁰asa zíbeezí § wáli á duuna kéwá pii, wi gbábɔe, i gɛmeɛ gbálesai. ³¹Gɔɔpi i gɛe kámaboo ù, ili leyewá. Yádileapiá gɔɔpii yáe. ³²Sa'ona pɔ wa díle sa'onkia ù wá zipi dàè àà mae gbeu mé ali báabaa sa'on pɔkasaɔ da, ³³i gbábɔ ma kúkíie rí kpaaukpeo rí sa'okíio, i sa'onao rí gbépiio duuna kèimá. ³⁴Yádileapiá gɔɔpii yáe. Wè do guu aáli Isailiɔ duuna kèimá pii gɛn do.

* 16:2 Ebe 6.19 † 16:6 Ebe 9.7 ‡ 16:15 Ebe 9.12 § 16:23 Eze 44.19 * 16:27 Ebe 13.11 † 16:29 Nao 29.7

Ɔ wa kè lá Dii ò Mɔiziewa.

17

Pɔkolokpakti

1 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 2 O Aalonae ní a néo ní Isailio pfi ò me, yá pɔ má dīlen ke: 3 Tó Isaili zu ge sá ge ble dè b̄ouu ge wénkpe, 4 i m̄oð kpaaũkpe kpele sa'oīoao, wali ade dile aukolena ũ. Aukolena, wali ade b̄o a gb̄éu guu. 5 Isailio su sa'o guei b̄o, sema aa m̄ome ní rí sa'ob̄o kpaaũkpe kpele, aai kpa sa'onawa, i s̄aaũkpa sa'ooa, 6 i a au lé ma gbagbakiwa kpaaũkpe kpele, i a n̄isi kpa, a ḡi i kem̄e na. 7 Aasu sa'o t̄aaowa aa gb̄asiker̄n̄o b̄o. Bee aɔ dené yádilea ũ e ní buiwa. 8 Oné, tó gb̄é sa pɔ w̄i a pɔ k̄ateu a t̄ek̄u ge sa pale ò, bele ge b̄om̄o pɔ kú á guun nò, 9 mé i m̄oð kpaaũkpe kpele sa'oīoao, wali ade b̄o a gb̄éu guu.

N̄o kòlokpasai

10 Tó gb̄é n̄o kòlokpasai sò, bele ge b̄om̄o pɔ kú á guun nò, má f̄eleān̄o, mí ade b̄o a gb̄éu guu má de, 11 asa pɔ w̄eni ku a au guue, 5 má kp̄awá àli á duuna k̄eowá sa'ok̄iwa. Au mé i duunak̄emá w̄eni pɔ kú a guu yá. * 12 Ayam̄eto mále o Isailione, á gb̄ee su n̄o kòlokpasai sò, baa b̄om̄o pɔ kú á guu.

13 Tó Isaili ge b̄om̄o pɔ kú á guu toekà, tó à n̄o ge b̄a pɔ w̄i so dè, aali a kòlokpaa à a au k̄ole, i b̄usukawá, 14 ké au mé pɔ w̄eni ũ yá. Má ò Isailione aasu n̄o kòlokpasai sò, ké au de pɔ w̄eni ũ yá. Gb̄é pɔ sò, wali ade b̄o a gb̄éu guu. 15 Pɔ pɔ ḡa rí aziao ge pɔ pɔ w̄ai de, tó bele ge b̄om̄o d̄so, mé a sò, aà a p̄okasa p̄i, i zu'o, kási aɔ gb̄alea e oosie. 16 Tó i a p̄oɔpio, mé i zu'oo, a yá a wi aà musue.

18

Gbasikea

1 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 2 O Isailione ò me, m̄am̄emaa Dii á Lua. 3 Asuli yá pɔ w̄i ke Egipi b̄usu pɔ á kúu yáa ge Kanaa b̄usu pɔ mále géuán̄o keo. Asuli ní kea keo. 4 Alio yá pɔ má dīleɔ ke, alīo ma ikoyá k̄ua, i tei. M̄am̄emaa Dii á Lua. 5 Alio ma yá pɔ má dīleɔ k̄ua. Gb̄é pɔ k̄ua mé aɔ ku a sabai.*

6 Ḡse su s̄s̄ a dae f̄ēēzi à aà d̄aakpao. M̄am̄emaa Dii. 7 Nsu ò n da d̄aakpa ò n mae kpeb̄o. N dae, ònsu ò aà d̄aakpao. 8 Nsu ò n mae na d̄aakpa ò n mae kpeb̄o. † 9 Nsu ò n dae d̄aakpao, ò mae né ge n da n̄en̄o, wá aà i n̄ be ge ua p̄alen nò. ‡ 10 Nsu ò n t̄ōna d̄aakpa ò n̄zia kpeb̄o. 11 Nsu ò n mae na n̄en̄o pɔ a i d̄aakpao. N dae. 12 Nsu ò n mae dae d̄aakpao. N mae dae f̄ēēe. 13 Nsu ò n da v̄i ge aà d̄auna d̄aakpao. N da dae f̄ēēe. 14 Nsu ò n mae v̄i ge aà d̄auna ò d̄aakpa ò n mae v̄i ge d̄aunapi kpeb̄o. N mae nae. 15 Nsu ò n né na d̄aakpao. N né nae. Nsu ò aà d̄aakpao. 16 Nsu ò n v̄i ge ní d̄auna na d̄aakpa ò n v̄i ge d̄auna kpeb̄o. 17 Nsu ò d̄aakpa ní a néo an pla nípiio. Nsu ò aà t̄ōna d̄aakpao. Aà dae f̄ēēe. D̄aa v̄aie. 18 Nsu ò n ò v̄i ge aà d̄auna sé ò ũ, aà ḡs̄ aà ḡsa ũ ḡo pɔ a b̄é̄e.

19 Tó òn̄e ɔk̄ua, ònsu ò aà d̄aakpao. 20 Nsu to pe á k̄aaa rí n gb̄édee òn̄o ò gb̄asikeān̄o. 21 Nsu sa'o rí n néo M̄ob̄kuwa ò gb̄ae t̄eu ò ma t̄ōɔkpao. M̄am̄emaa Dii. 22 Nsu w̄ule rí n ḡse deeo lá w̄i w̄ule rí òn̄eowao. D̄aa v̄aie. 23 Nsu ku òn̄owa ò gb̄aleo. Òn̄e su azia kpa òn̄owa á kp̄awa'owao. Yá fuangbae. §

24 Asu gb̄asike yá bee musuo, asa m̄aa bui pɔ mále ní yáé̄o gb̄asikè. 25 An b̄usu gb̄alè b̄o se, 5 mále yákpalk̄er̄n̄o. An b̄usupi lé a gb̄éu yá ní d̄aa v̄aipi yá. 26 Aɔ yá pɔ má dīleɔ k̄ua. Asu d̄aa v̄aipi kee keo, bele ge b̄om̄o pɔ kú á guun nò. 27 Gb̄é pɔ kú b̄usupi guu á āa d̄aa v̄ai bee k̄e piie, 5 b̄usupi gb̄alè. 28 Apio s̄s̄, tó á tó b̄usupi gb̄alè, a á yá, lá à bui pɔ kú á āa ȳawao lé? 29 Tó gb̄é d̄aa v̄aipi doe k̄e, wa ade b̄o a gb̄éu guu. 30 Alio ma yápīo k̄ua. Asuli s̄ini zé v̄ai pɔ wa b̄o á āae se. Asuli tó á gb̄ale a yá musuo. M̄am̄emaa Dii á Lua.

19

Ikoyae

1 Dii ò Mɔizie 2 aà o Isailione pfi aà me: A kua lío adoa, asa ma Dii á Lua ma kua adoa.*

* 17:11 Ebe 9.22 * 18:5 Nee 9.29, Eze 18.9, Luk 10.28, Lom 10.5, Gal 3.12 † 18:8 Iko 23.1, 27.20 ‡ 18:9 Iko 27.22 § 18:23 Baa 22.18, Iko 27.21 * 19:2 1Pie 1.16

3 A baade lí misiile a da ní a deoe.† Ali kámabogɔɔ pɔ má díle yáda.‡ Mámɛmaa Dii á Lua.

4 Asu ɛa su táaɔwao. Asuli mɔkasa á dii úo.§ Mámɛmaa Dii á Lua.

5 Tó ále sáaukpa sa'oa, ali o a zéwa, mí sí. 6 Ali sa'onɔɔ so a ogɔɔ ge a gu sía dɔa, í a pɔ pɔ gɔɔ a gɔɔ áaɔde zí káteu á tékú. 7 Tó gbɛɛ su sò a gɔɔ áaɔde zí sɔ, pɔpi gbālèn we, má sí bo. 8 Gbɛ pɔ sò, a yá ali wí ade musue, asa a tò ma pɔ gbālɛɛ. Wali ade bo a gbɛɔ guu.

9 Tó a á pɔ kɛkɛ á búsuu, ásuli kɛkɛ e á bú léwao, mé ásuli a kɔnwɛo. 10 Asuli á wɛɛ kɛkɛ gɛn plao, mé ásuli a be pɔ kwɛ zllɛ séleo. Ali tó taasideɔne ní bɔmɔɔ. Mámɛmaa Dii á Lua.*

11 Asuli kpáí'oo.† Asuli ɛetoo. Asuli mɔafilike á gbédeeeo. 12 Mámɛmaa Dii á Lua. Asuli ɛeto á mɛ a simanɔ à ma tɔ ɔɔkpao.‡ 13 Asuli á gbédee ble ge à aà pɔ síwao. Asuli á zíkɛna asa kɛa e gu dɔo.§ 14 Asuli swádonaa kao. Asuli pɔ díle víae zéu aà kpaa.* Alio ma vía ví. Mámɛmaa Dii. 15 Asuli yágɔgɔ koleao.† Asuli ze ní wɛnadeo a wɛnadeke yáio, ge tɔde a tɔdeke yáio. Ali yágɔgɔ gbéɔne a zéwa. 16 Asuli be ní gbɛpeo á gbɛɔ guuo. Asuli á gbédee ga wɛɛle á yáɔwáo. Mámɛmaa Dii.

17 Asuliɔ za á Isaili deeguo. Ali á gbédee gba laai,‡ kɛ aà duuna su wí á musuo yáí. 18 Asuli tɔsi á Isaili deewao, ásuliɔ yákuúaaànɔ. Alio ye á gbédeezi lá ázla wɛniwa.§ Mámɛmaa Dii.

19 Alio ma ikoyáɔ kú. Asuli pɔtuo bui dodoa kpakɔa aa kpáwa'okɔwao. Asuli pɔbui dodoa tɔ bú doú guuo. Asuli pɔkasa pɔ wá a pɔle tà ní bà bui dodoao dao.*

20 Tó gɛe wùle ní zɔ wéndiana pɔ de gbɛpále nɔkpama úo, mé í aà bo á gɔ wɛɛ ú gɛao, wali ní swágaga. Wasuli ní dedeo, kɛ nɔɛpi í gɔ wɛɛ ú yáao yáí. 21 Gɛɛpi lí mɔmɛɛ kpaaúkpɛ kpɛɛle ní sásakaoo a táae flabobo ú. 22 Sa'ona lí duuna pɔ a kɛ kɛwá ma ae, mí súuukeaànɔ.

23 Tó a gɛ á búsuu, mé a lí beɔde bà, ali a be díle tɛ ú gɛa. Lípi be líb deɛ tɛ ú e wɛ áaɔ, ásuli bleo. 24 A wɛ síiɔde a be líb de ma pɔ ú pii, í ma sáaukpaɔ. 25 A wɛ sɔode líli a be ble sa. Beewa lípi ne'iaɛ aɔ káfi. Mámɛmaa Dii á Lua.

26 Asuli nɔɔ kólɔkpasai sáo.† Asuli mäsokɛo. Asuli pɔdamáo.‡ 27 Asuli mizɔio. Asuli á lekána ká kpaaí. 28 Asuli á mɛ líli ge yá musuo.§ Asuli wɛsá lí ge à sɔti zɔo. Mámɛmaa Dii.

29 Asuli á nenɔe ɔɔkpa aà gɔ káalua úo,* kɛ búsuɔdeɔ su ze ní káaluakaaoo, dáa wáí í kɔ á búsuuo yáí. 30 Ali kámabogɔɔ pɔ má díleɔ yáda. Alio ma kúki vía ví. Mámɛmaa Dii. 31 Asuli yáma gɛsísinaɔwao, mé ásuli táadeɔ kú wɛɛle,† an gbási í líázio. Mámɛmaa Dii á Lua.

32 Ali fele ze mikápuadeɛ, ali zɔkɛ dɔ gbɛzɔɔne, ío ma vía ví. Mámɛmaa Dii á Lua.

33 Tó bɔmɔ kúánɔ á búsuu, ásuli gbáamɔèo. 34 Ali bɔmɔ pɔ kú á guu díle lán belewa.‡ Alio yeaázi lá ázla wɛniwa, asa bɔmɔɔn á ú Egipi búsuu yáa. Mámɛmaa Dii á Lua. 35 Aɔ kú ní yáke a zéwao pɔyáa guu,§ pɔ gbáa ge a gbía ge a zɔn lò. 36 A tó á pɔgbíayɔbɔɔ ní á zaaɔ aɔ kú wásawasa. Mámɛmaa Dii á Lua pɔ á bɔle Egipi. 37 Alio ma ikoyáɔ ní ma yádileɔ kú pii, ío zíkɛwá. Mámɛmaa Dii.

20

Ía pɔ wáli da duunkɛnaɔwa

1 Dii ò Mɔziɛ 2 aà o Isailiɔne: Tó Isailie ge bɔmɔ pɔ kú á guue a né kpà Mɔɔbkuwa, wali ade de. Búsude: lí aà pápa ní gbɛo aa de. 3 Málí fele ní gbépioe, mí aà bo a gbɛɔ guu, asa á a né kpà Mɔɔbkuwa, á ma kúki gbálɛ á ma tɔ pɔ a kua adoa ɔɔkpáe. 4 Tó gbépi a né kpà táa Mɔɔbkuwa, tó á Isailiɔ a wekpá á wá, í aà deo, 5 má fele ní gbépio ní aà beɔde ní gbé pɔ aa gbásikeaànɔ Mɔɔbku yá musuo píie, mí ní bɔle ní gbéɔ guu má ní dede. 6 Gbɛ pɔ yámá gɛsísinaɔ ge táadeɔwa á gbásikeńńɔ sɔ, má fele ní adeoe, mí aà bo aà gbɛɔ guu má de.

7 A tó á kua aɔ adoa gbásiisai, asa Dii á Luan ma ú. 8 Alio ma ikoyáɔ kú, ío zíkɛwá. Ma Dii ma á díle adoaɛ.

9 Tó gbé a de ge a da ká, wá ade de.* Lá á a de ge a da ká, á azla dɛɛ. 10 Tó gbé wùle ní gbɛpále nɔo, wáli ní de nípla nípii. 11 Tó gbé wùle ní a mae nɔo á a mae kpɛbɔɛ, wáli ní de nípla nípii. Aa nízia dɛɛ. 12 Tó gbé wùle ní a né nao, wáli ní de nípii. Aa yáɔɔsai kɛɛ, aa nízia dɛɛ. 13 Tó gɛe wùle ní a gɛe deo lán nɔeɔwa, an pla nípii aa dáa bɛɛ kɛ, wáli ní dede. Aa nízia dɛdɛɛ. 14 Tó gbé nɔsɛ

† 19:3 Iko 5.16 ‡ 19:3 Bɔa 20.8, Iko 5.12 § 19:4 Bɔa 20.23, 34.17 * 19:10 Iko 24.19-21 † 19:11 Bɔa 20.15, Iko 5.19 ‡ 19:12 Bɔa 20.7, Iko 5.11, Mat 5.33 § 19:13 Iko 24.14-15 * 19:14 Iko 27.18 † 19:15 Iko 16.19 ‡ 19:17 Mat 18.15 § 19:18 Mat 5.43, 19.19, 22.39, Lom 13.9, Gal 5.14, Zaa 2.8 * 19:19 Iko 22.9-11 † 19:26 Daa 9.4, Iko 12.16, 23 ‡ 19:26 Iko 18.10 § 19:28 Iko 14.1 * 19:29 Iko 23.18 † 19:31 Iko 18.10-11, 1Sam 28.3, Isa 8.19 ‡ 19:34 Bɔa 22.20, Iko 24.17, 27.19 § 19:35 Iko 25.13-15, Yaa 20.10, Eze 45.10 * 20:9 Bɔa 21.17, Mat 15.4

mé à èa à aà da nàwà lɔ, dàa vāie.† Wàli ní kpasa nípii aa tékú, ké dàa vāie su àò kú á guuo yáí. 15 Tó gōe kú pɔtuowa, wàli ade de,‡ wi nòɔpi de lɔ. 16 Tó nɔe tò pɔtuo kpáwa'òwa, wàli ní dede, ké aa nízia dèdèe nɔɔ. 17 Tó gōe a dàe sè, aà de né ge aà da nèn lò, mé aa kò d̄, ásooe.§ Wàli ní bɔ ní gbéɔ guu wà ní dede. Lá à a dàe dàakpà, à azia dèe. 18 Tó gbé wùle ní nɔe pò òkúao, à kà aà aubòkiwa. Wàli ní bɔ ní gbéɔ guu, wà ní dede nípia nípii. 19 Asuli á da v̄i ge aà dàuna dàakpao ge á dasè, asa dae f̄èèe kpebɔan we. An táae a wi ní musue. 20 Tó gbé wùle ní a mae v̄i ge aà dàuna nɔo, à a mae v̄i ge aà dàuna kpebɔn we. An táae a wi ní musue, aai ga fli. 21 Tó gbé á v̄i ge a dàuna nɔ sè, wíyāe. A a v̄i ge a dàuna kpebɔe. Aa ḡs̄ fliè.

22 Aliɔ ma ikoyáɔ ní ma yádileáɔ kúa, lɔ zíkewá, ké bùsu pò mále géuáɔ à z̄lɛu su á yáo yáí. 23 Asu bui pò mále ní yáéɔ òlese. Aa yápio kè piie, ɔ má ye ní gyáio. 24 Má òè, áme á ḡs̄ ní bùsu pò v̄i ní z̄'io diupi v̄i. Má kpáwá á pò ùe. Máme má Dii á Lua, ma á díle adoa ní buipálee.

25 Aliɔ nòɔ ní b̄á pò áli sóɔ ní pò pò áli sóoɔ òk̄k̄e. A suli tó á gbále nòɔ ge b̄á ge pòtaa'onkuawa pò má díleé t̄e ɔ yá musuo. 26 Ali tó á kua àò adoa m̄e, asa ma Dii ma kua adoa. Ma á díle adoa ní buipáleɔ, ké àò de ma gbéɔ ùe. 27 Tó ḡs̄e ge nɔe kú á guu gèsisina ge táade ù, wàli ade pápa ní gbèo wà de. A azia dèe.

21

Yadilka sa'onae

1 Dii ò Mɔizie aà yá'ò Aalona né sa'onae aà me: Sa'onae suli tó á gbále a gbé pò gá yá musuo, 2 mé i ke aà dae f̄èèe bàasio, aà da, aà de, aà né, aà v̄i, aà dàuna 3 ge aà dàe néna pò kú a gbáa, i zàke yáao. 4 Baa tó uabelee, asu tó á gbále a b̄eɔe yá musuo.

5 Aasuli tó ḡe táa'ò ní miwao. Aasuli ní lekána kpaáio. Aasuli ní me lílio.* 6 An kua lío adoa mapi ní Luae. Aasuli ma t̄s̄ òk̄kpao. An kua lío adoa, asa mámema Dii ní Lua. Aali sa pò w̄i a pò nísikateu à tékú oa ma ble ù.

7 Ké an kua lío adoa mapi ní Luae yáí, aasuli nɔe pò káaluaká a òk̄kpà seo ge nɔe pò wa yá. 8 Isaíli, áli ní dílea nídoake d̄né, asa aame aal m̄o ble kpáí mapi á Luawa. Áli ní dílea nídoakepi d̄s̄, asa ma Dii ma gbé pò ma á díle ádo, ma kua adoa. 9 Tó sa'on n̄eɔe azia òk̄kpà ní káaluakaa à a mae kpebɔe, wàli aà kpasa aà tékú.

10 Gbé pò wà nísiká aà miwa à ḡs̄ sa'onkia ù, wà aà dàziu aà ke ní z̄ipi p̄kasao daa, asuli tó íana a miká páo. Asuli a ula ga k̄eo. 11 Asuli s̄s̄ geio. Asuli tó á gbále baa a de ge a da ge yá musuo. 12 Asuli bɔ ma kúki ge yáio, ké asu ma kúki òk̄kpao yáí, asa ma nísi pò wa kàwà tò á ḡs̄ ma pò ùe. Mámema Dii. 13 N̄e léso ɔ áli sé nɔ ù. 14 Asuli gyaa ge nɔe pò wa yá seo ge nɔe pò káaluaká a òk̄kpà, sema aà bui n̄e léso, 15 ké asu a bui òk̄kpao yáí. Máme má Dii pò ma á díle adoa ù.

16 Dii ò Mɔizie 17 aà o Aalona: E n buiwa n bui pò su s̄aa v̄i suli s̄mazi ble kpáiao. 18 Gbé pò s̄aae v̄i suli s̄mazio, v̄ia ge eɛ ge gbé pò aà oa d̄ò v̄io ge a gue k̄ésaak̄s̄i 19 ge gbé pò a gbá ge a ɔ k̄úɔa, 20 ge k̄óɔde ge gbé pò a gue imia ge gbé pò a w̄e diua ge kásande ge séede ge gbé pò a le wia. 21 Sa'ona Aalona bui pò s̄aae v̄i suli s̄mazi à sa pò w̄i a pò nísikateu à tékú oao. Sáadee, asuli s̄mazi ble kpáiao. 22 Ali f̄s̄ ma ble ble, sa'onɔɔ ní pò pò wa ma gbaɔ pii, 23 ama asuli s̄s̄ zwáa pò wa kpámaziio ge ma gbagbak̄i, asa s̄aadee. Asuli ma kúki òk̄kpao. Máme má Dii pò ní díle nído ù. 24 ɔ Mɔizi yápi ò Aalona: ní aà néɔ ní Isaíli pii.

22

1 Dii ò Mɔizie à mè: 2 O Aalona: ní aà néɔ, aalió nízia kúa d̄s̄ pò pò Isaílio lé ma gbaɔ yá musu, ké aasu ma t̄s̄ pò a kua adoa òk̄kpao yáí. Mámema Dii.

3 Oné, e an buiwa tó an gbé gbálé mé à s̄s̄ pò pò Isaílio sa'òoi, wàli ade k̄ea. Mámema Dii. 4 Tó Aalona buie mebaagyá ge k̄enu v̄i, asuli sa'oble bleo e aà gbási gè wòlowà. Tó gbé òk̄á pò pò gbálea ge yá musuwa, ge à azia è, à gbálèn we. 5 M̄aae lɔ, tó à òk̄á pò kelena pò í táa'o t̄oɔlewa ge gbé gbálea ge gbási pii lé. 6 Gbé pò òk̄á pò bee taawa, alió gbáleae e oosi. Asuli sa'oble bleo, mé i ke à zu'ò bàasio. 7 Tó íat̄e gè kp̄éu, mé à z̄upi ò, ɔ aà gbási a láa, i gbasaa sa'oble ble sa, asa aà p̄bleae. 8 Asuli p̄oge ge pò pò w̄ai de so á gbáleo. Mámema Dii. 9 Sa'onao lío ma yádilenepiɔ kúa, ké aasu d̄e ní ma bleo, an duuna wi ní musu aa gao yáí. Máme má Dii pò ní díle nído ù.

10 Gbé pò de sa'ona ua gbé ùo suli sa'oble bleo, baa gbé pò píla sa'ona be ge aà zíkèna. 11 Tó sa'ona z̄o lù ge tó wà z̄opi i aà bee, a z̄ev̄i á blepi ble. 12 Tó sa'ona n̄eɔe zàkè ní gbé pò de sa'ona

† 20:14 Iko 27.23 ‡ 20:15 B̄aa 22.18, Iko 27.21 § 20:17 Iko 27.22 * 21:5 Iko 14.1

ūoo, nœpi zevī à sa'onao ble ble loo. ¹³ Tó sa'ona nenœ gò gyaa ũ ge wà àà yà zadō i ne'io, mé à èa sù a mae be lá àà wéndiagɔɔwa, a a mae ble blea zé vī. Nibœ suli bleo. ¹⁴ Tó gbé zázā à sa'oble blè, aali a fiabo sa'onae, i a ɔa soode nawà. ¹⁵ Sa'onao suli tó sa'oble pò Isailio káaakáaa Diie gbáleo. ¹⁶ Tó aa tò gbé pò a blea zé vīo blè, aa yā'īe. Mámé má Dii pò ní díle rídoa ũ.

Pɔtuo pò wali sa'oo

¹⁷ Dii ò Mɔizie à mè: ¹⁸ O Aalonae ní àà néo ní Isailio píi, Isaili bui ge bòmɔ pò kú á guun lò, tó á gbēe mòmœe ní sa pò wí a pò káteu à tékú obɔo légbádɔa ge gban lò, ¹⁹ tó a ye mà sie, sema aali mós ní pɔ sà sáasaio, zu ge sá ge ble. ²⁰ Asuli mòmœe ní pò sáadeoo, * asa má sio. ²¹ Tó gbé mò sáaukpa sa'oa ní zuo ge sá ge ble légbádɔa ge gban lò, tó a sáa vīo, má sí. ²² Ayámeto ásuli sa'oa ní pò vīaoo ge a kòókúá ge a pò pò wà a kaikè ge a bode ge a ylade ge a séede. Asuli sa pò wí a pò nísikateu ma gbagbakiíwa à tékú oòo. ²³ A zevī à ma gba zu ge sá kòɔ ge a giana. Tó ále légbá dɔoae sɔ, má sio. ²⁴ Asuli sa'oa ní pò pò wà a leba b̀̀leoo ge pò pò wà a le wí ge a taia ge a paa. Asuli bee ke á búsuuo, ²⁵ mé ásuli pɔtuo bee taa sí bui z̄lloe kíi à sa'òo mapi á Luawa ble ũo. A sáa vīe, a ɔ̀kpaae. Má sio.

²⁶ Dii ò Mɔizie: ²⁷ Tó zu ge sá ge ble ne'ī, népi a ke a dawa gɔɔ soplac. Sea za a gɔɔ swaaɔde z̄í áli f̄s sa pò wí a pò nísikateu à tékú ooa. ²⁸ Asuli zu ge sá kòlokpá ní a néo gɔɔ dou z̄io. ²⁹ Tó ále sáaukpa sa'oa, áli o a zéwa, mí sí. ³⁰ Ali a nòɔ zo z̄ibeez̄í, ásuli a kee to gu dɔwàò. Mámémaa Dii.

³¹ Ali ma yádileao k̄ua à z̄ikewà. Mámémaa Dii. ³² Asuli ma tó ɔ̀kpaoo, a adoae. A Isailio lí d̄s ké ma kua adoa. Mámé má Dii pò á díle ádoá ũ. ³³ Ma á bóle Egipi, ké màò de á Lua ũe. Mámémaa Dii.

23

Dikpe

¹ Dii ò Mɔizie ² aà o Isailio:ne: *Dikpe* pò má díleɔn ke: Ali ma *dikpe* pò wáli gbéɔ káaamee beeɔ kpáwake. ³ Ali z̄ike gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade í kámabo káaamee yáí. Asuli z̄ie keo. Kámabogɔɔz̄ipíá Dii p̄œe gu pò á kúu píi.* ⁴ *Dikpe* pò Dii díleɔn ke: Ali a kpáwake a gɔɔwa, í k̄s káaamee.

Gēamusu dikpe ní Kàaso dikpe
(*Nao 28.16-25*)

⁵ Mɔ séia gɔɔ ḡeo m̀̀ndosaide z̄í oosiele áli Gēamusu dikpekeeme.† ⁶ Mɔpi gɔɔ ḡeode z̄í áli Kàaso dikpeke, íɔ kàa pò wí a se'ese káuo so e gɔɔ soplá.‡ ⁷ *Dikpepi* gɔɔ séia z̄í áli k̄s káaamee. Asuli z̄í gbáae keo. ⁸ Aliɔ sa pò wí a pò nísi káteu à tékú oa e gɔɔ soplá, a gɔɔ sopladepi z̄í í k̄s káaamee. Asuli z̄í gbáae ke z̄ibeez̄io.

Bua pò káau dikpe
(*Nao 28.26-31*)

⁹ Dii ò Mɔizie ¹⁰ aà o Isailio:ne: Tó a ḡe búsuu pò mále kpáwáú, mé a á buapó káau k̄eke, áli a báaa ye m̀̀o sa'onae. ¹¹ Tó kámabogɔɔz̄í gu d̄s, sa'onapi lí pò báaapi mòmœe, mí síano. ¹² Gɔɔ doupi z̄í aali sa pò wí a pò káteu à tékú oa ní sá w̄edona sáasaio ¹³ ní a pówentio kiloo síiɔ yáalea ní nísio pò pò wí káteu à tékú a ḡí í kemee na ũ, í v̄e élewà litili do. ¹⁴ Asuli pówen dafu ble bleo, a p̄œe ge a kpasaa e gɔɔ pò a m̀̀o mapi á Luae ní pò káau báaapio. Yápiɔá yádileae e á buiwa gu pò á kúu píi.

P̄keke dikpe
(*Nao 28.16-25*)

¹⁵ Kámabogɔɔ pò a m̀̀o ní pò báaapio gbea, áli á̄s̄a d̄oɔ e soplá. ¹⁶ Ali gɔɔd̄oɔ blakwi e kámabogɔɔ soplade gu d̄s, í gbasá mòmœe ní pówen dafuo. ¹⁷ Ali p̄eke m̀̀n plapla ua ní uao ní p̄etio litili plapla ní a se'eseo. A buapó káau ɔ́ áli p̄op̄o keò, í mòmœe.§ ¹⁸ Ili mós ní p̄eepio ní sá w̄edona sáasaib m̀̀n soplá ní gáaenao m̀̀ndo ní sásakao m̀̀n pla, í sa pò wí a pò káteu à tékú ooa ní a pówentio ní a v̄eoo pò pò wí káteu a ḡí í kemee na ũ. ¹⁹ Ili sa'ò ní blesanao m̀̀ndo duun awakpabɔ ũ ní sá w̄edona m̀̀n pla sáaukpasá ũ. ²⁰ Sa'ona lí sápiɔ mòmœe ní buapó káau p̄eepio. Sa'oblepiá ma p̄œe, sa'onapi mé ali ble. ²¹ Gɔɔ doupi z̄í áli k̄káaa kpáwake. Asuli z̄í gbáae keo. Yápiɔá yádileae e e á buiwa gu pò á kúu píi.

²² Tó ále p̄keke á búsuu, asuli keke e á bú léwao, mé ásuli a k̄nweo. Ali tó taasideɔne ní bòmɔɔ.* Mámémaa Dii á Lua.

* 22:20 Iko 17.1 * 23:3 B̄a 20.8-10, 31.12-17, 35.2-3 † 23:5 B̄a 12.1-14, Iko 16.1-2 ‡ 23:6 B̄a 12.14-20, Iko 16.3-8 § 23:17 B̄a 23.16, 34.22, Iko 16.9-12 * 23:22 Iko 24.19-22

Kàaepɛa dikpɛ sa'oa ní Duunkɛama dikpɛ pɔsɔ
(*Nao 29.1-11*)

²³ Dii ò Mɔizie ²⁴ aà ò Isailiɔne: Mɔ soplade gɔɔ sɛ́ia zǐ àli kámabo, í kàaepɛ à kàaamɛɛ, ma yá í dɔ́agu. ²⁵ Asuli zǐ gbàae keo, í sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa.

²⁶ Dii ò Mɔizie: ²⁷ Mɔ sopladepi gɔɔ kwide zǐ líb de Duunkɛmagɔɔ ù. Ali kɔ kàaamɛɛ, í leye, í sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa. ²⁸ Asuli zǐe ke zǐbeezǐo, asa Duunkɛmagɔɔɛ, zǐ pɔ wí á duuna kéwá ma Dii á Lua aɛɛ. ²⁹ Wà gbé pɔ í leye zǐbeezǐo bɔ a gbéɔ guu. ³⁰ Má gbé pɔ zǐe kè zǐbeezǐ bɔ a gbéɔ guu má dɛɛ. ³¹ Asuli zǐe ke zǐbeezǐo. Yápiá yádileaéɛ e á buiwa gu pɔ á kúu pii. ³² Ali dɛɛ kámabogɔɔzǐ ù, í leyeu, íb kámabo sea za mɔpi gɔɔ kɛ́okwide zǐ oosi e a gu sia dɔa oosi.

Lákpɛɔa dikpɛ
(*Nao 29.12-39, Iko 16.13-15*)

³³ Dii ò Mɔizie ³⁴ aà ò Isailiɔne: Mɔ sopladepi gɔɔ gɛ́ode zǐ àli Lákpɛɔa dikpɛkɛmɛɛ gɔɔ soplá. ³⁵ A gɔɔ sɛ́ia zǐ àli kɔ kàaamɛɛ. Asuli zǐ gbàae keo. ³⁶ Aliɔ sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa e gɔɔ soplá, a gɔɔ swaaɔde zǐ í kɔ kàaamɛɛ, í sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa. Asuli zǐ gbàae keo, kɔkàaa midɛgɔɔɛ.

³⁷ Dikpɛ pɔ má dílɛɔn we. Ali a kpáwake, í kɔ kàaamɛɛ, í sa'oa lá gu lé dɔ lá má dílɛwa, sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní pɔwentio ní sa'obɔ páleɔ ní vɛɛo. ³⁸ Ali sapiɔ oa kámabogɔɔ pɔ pɔ má díle báasi, á gbaɔ ní á légbádɔa pɔɔ ní á pɛá pɔɔ báasi.

³⁹ Sea za mɔ soplade gɔɔ gɛ́ode zǐ á búsu pɔɔ kekea gbɛa àli dikpɛpi kɛmɛɛ e gɔɔ soplá. A gɔɔ sɛ́ia zǐ ní a gɔɔ swaaɔde zǐo líb dɛɛ kámabogɔɔ ù. ⁴⁰ A gɔɔ sɛ́ia zǐ àli líbɛ maaɔ sɛ́ ní daminalaɔ ní ligɔn ladeɔ ní swagbalagɔnɔa, íb pɔnake mapi Dii á Lua aɛ e gɔɔ soplá. ⁴¹ Wɛ ní wɛo mɔ soplade guu àliɔ dikpɛpi kɛmɛɛ e gɔɔ soplá. Yápiá yádileaéɛ e á buiwa. ⁴² A Isailiɔ líb ku lákpɛ pɔ á dɔɔ guu e gɔɔ soplá, ⁴³ ké á buib e dɔ má tò an deziɔ í lákpɛɔ guu ma ní bɔlɛa Egipi búsuu gbɛa. Mámɛmaa Dii á Lua. ⁴⁴ Ɔ Mɔizie dikpɛ pɔ Dii dílɛpi yá'ónɛ.

24

Kpaaúkpɛ filia

¹ Dii ò Mɔizie: ² O Isailiɔne aa mɔne ní nísi wásawasao filiaɔ nabo ù, ké aao naa gɔɔpii. ³ Aalona mé ali filiaɔpi keke kpaaúkpɛu ma aɛ zwáa pɔ kpaa ikoyá kpagoloi sae za oosi e gu gɛ lí dɔɔ gɔɔpii. Yápiá yádileaéɛ e á buiwa. ⁴ Aàliɔ filia pɔ kú vua dauwaɔ keke ma aɛ gɔɔpii.

Pɛɛ pɔ wí kpa Diiwa

⁵ Níli pɛɛti sé ñ pɛ́kɛò mèn kuepla, pɛɛ mɛndo tí kiloo síiɔsiii. ⁶ Níli pɛɛpiɔ kále ma aɛ vua táabúnuwa mèn soolosoolo dɔɔ pla.* ⁷ Níli tulaleti zálala fáfáwá dɔɔdɔɔ, ní kámɛɛ téu pɛɛ gbɛu á yáɔsamagu yáí. ⁸ Kámabogɔɔ ní kámabogɔɔo pii walib kále dɔɔdɔɔ ma aɛ Isailiɔ pɔ ù ma báakuarɔnɔ gɔɔpii yáí. ⁹ Pɛɛpi líb de Aalona ní a néɔ pɔ ù, aali só gu pɔ wa díle a zéiu, asa ma pɔɛ a zéi.† Aliɔ de ní baa ù sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oaa guu.

Dii tɔbɛsina pápaá ní gbɛo

¹⁰ Gɛɛ ku, aà da á Isailie, aà mae sɔ Egipiɛ. Ké á gɛ́ Isailiɔ bòou, ɔ sóle ní daa ní Isailieo. ¹¹ Ɔ gɛɛ pɔ aà da á Isailiepi Dii tɔbɛsi á dɛaàno, ɔ wà gɛ́aàno Mɔizie kíi. Aà dapi tɔn Selomi, Dibeli néɛ, Dá buie. ¹² Ɔ wà aà dákpɛu gɛa e wà ma Dii léu lá wa seaàno.

¹³ Ɔ Dii ò Mɔizie: ¹⁴ Bɔ ní gbé pɔ dɛɛmanɔpio bòo kpe, gbé pɔ aa yápi má aà léuɔ i ɔnana aà miwa gla, wí gbasa aà pápa ní gbɛo wà de. ¹⁵ Ní ò Isailiɔne, tó gbé dɛɛmano, à yá'í azíaɛɛ. ¹⁶ Wàli gbé pɔ ma tɔbɛsi pápa ní gbɛo wà de. Bòmɔ ge belen lò, tó á ma tɔbɛsi, á gàn we.

¹⁷ Tó gbé gbɛdɛ, wàli ade de.‡ ¹⁸ Tó gbé gbé pɔtuɔ dɛ, aali a gɛɛ kpá. ¹⁹ Tó gbé íakpá a gbédeezi, wá lá doupi kpaaázi sɔ. ²⁰ Tó gbé gbé wá è, wa ade wá é sɔ. Tó wá a wí, wa aà pɔ wí sɔ. Tó swaa a è, wa aà pɔ é sɔ. Wàli kɛè lá a kɛnéwa.§ ²¹ Tó gbé gbé pɔtuɔ dɛ, a a gɛɛ kpaɛ. Gbé pɔ gbɛdɛ sɔ, wa aà dɛɛ. ²² Bòmɔ ge belen lò, yádilea doupiɛ. Mámɛmaa Dii á Lua.

²³ Mɔizie yápi ónɛ, ɔ aa bò ní gbé pɔ dɛɛ ní Diioɔpio bòo kpe, aa aà pápa ní gbɛo aa dɛ. Maa aa kè lá Dii ò Mɔiziewa.

25

Tɔɔle gbaa íampaa wɛ
(*Iko 15.1-11*)

* **24:6** B_{3a} 25.30 † **24:9** 1Sam 21.1-6, Mat 12.4 ‡ **24:17** B_{3a} 21.12 § **24:20** B_{3a} 21.23-25, Iko 19.21, Mat 5.38

1 Dii ò Mɔizie Sinai gbɛ musu 2 aà o Isailiɔne aà me: Tó a gē b̄usu p̄ó mále kpáwá guu, àli tó b̄usupi ɔampameɛ. 3 Ali p̄ót̄s á bua e w̄ɛ soolo, àli á w̄ɛliɔ midáɛ, í á p̄óo keke, 4 a w̄ɛ soplade ili tó b̄usupi ɔampameɛ. Asuli p̄ót̄s á bua w̄ɛpiuo, mé ásuli á w̄ɛliɔ midáɛo. 5 Asuli á bua p̄ɔz̄áo keke à a kákíi keo. Asuli á w̄ɛliḡɔna p̄ó kè yàayaao k̄ó z̄z̄ɔo. Tɔale gbaa ɔampaa w̄ɛ. 6 P̄ɔz̄á p̄ó b̄ɔle tɔale ɔampaa guu lío deé á ble ũ, ápiɔ n̄ á z̄b̄blenaɔ n̄ á gb̄ɛwinaɔ n̄ nibɔ p̄ó de b̄òmɔ ũ á guu 7 n̄ á p̄ɔtuoo n̄ s̄ɛanɔɔ. * P̄ɔz̄ápiɔ lío de á p̄oblea ũ.

Ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛ

8 Alio ɔampaa w̄ɛpiɔ d̄ɔɔo w̄ɛ soplapla leɛ soplá, à kè pii w̄ɛ blakwi m̄ɛndosai. 9 Ali kuupe w̄ɛpiɔ m̄ɔ soplade ḡɔɔ kwide z̄í á b̄usu gupiiu Duunk̄ɛmaḡɔɔz̄ipi. 10 Ili w̄ɛpi dile ma p̄ó ũ, í ḡɔa w̄ɛɛo ũ kpáwake á b̄usu gb̄ɛ p̄ó kú weɔne pii. Iɔ deé ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛ ũ, á baade i su az̄ia b̄usuu a bui kíi. 11 W̄ɛ blakwide lío deé ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛ ũ. Asuli p̄ót̄sɔ. Asuli p̄ɔz̄á kekeo. Asuli w̄ɛ liḡɔna p̄ó kè yàayaao k̄ó z̄z̄ɔo, 12 asa ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛ. Iɔ adoae, í p̄ɔb̄ɔlenz̄iaɛo ble. 13 Ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛpi guu á baade lí su a t̄ɔlewa.

14 Tó ále á bú yia ge ále lúk̄ɔwa, ásuli ɔn̄ɔkek̄ɔɛo. 15 Ali w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ sea za ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛwa da w̄ɛnaoa guu, í lú. Búde s̄ɔ̄ ili w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ wá p̄okeke da w̄ɛnaoa guu, í gbaa yía. 16 A ɔa lí káfí w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ dasileu. Tó w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ bílao, a ɔa lí lao, asa p̄okekea w̄ɛnaoa ɔ wále yiawá. 17 Asuli ɔn̄ɔkek̄ɔɛo. Alio ma vía ví. Mámema Dii á Lua.

18 Ali z̄ike ma ikoȳɔwa, ío ma yádileao k̄ua, ío kú á b̄usuu d̄ɔɔa. 19 B̄usupi ali blekéé, á m̄ówáɛ, ío ku a guu d̄ɔɔa. 20 A me, tó wi p̄ót̄s wa p̄ó k̄ɛkeo, b̄ó wá ble w̄ɛ sopladepi guui? 21 Mámɛ máli báaadaágu a w̄ɛ soolodepi guu, tɔale i blekéé w̄ɛ áaɔ p̄ó ũ. 22 A w̄ɛ swaaɔde guu ili p̄ót̄s, mé áli p̄ówen zi ble e a ge peò a w̄ɛ k̄ɛokwi p̄okekɛawae.

Tɔale t̄ɔmaboa

23 Wasuli tɔale yía, í ḡɔ we e ḡɔɔpii, asa b̄usupíá ma p̄óɛ, mé á d̄ɛmɛɛ a guu b̄òmɔo n̄ nibɔ ũɛ. 24 B̄usu p̄ó á k̄ua á p̄ó ũ guu pii àli tó wá a tɔale t̄ɔmaboa. 25 Tó á gb̄ɛ ḡɔ̄ taaside ũ, mé á a tɔale kíni yía, aà dae f̄ɛɛɛ lí m̄ó p̄ó p̄ó a yíapi t̄ɔmaboa. 26 Tó gb̄ɛ dae f̄ɛɛɛ ví aà a t̄ɔmaboa s̄ɔo, mé á gb̄aa è à kà à a t̄ɔmaboa, 27 aà w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ sea za ḡɔɔ p̄ó á yía nao, í w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ flabo gb̄ɛ p̄ó á yíawáɛ, í a p̄ó sí. 28 Tó aà gb̄aa í ka aà flaboè s̄ɔo, tɔalepi lí ḡɔ a lunaɛ a ɔz̄í e ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛu. W̄ɛpiu ɔ a lunapi a s̄ɔaaè, í a p̄ó sí.

29 Tó gb̄ɛ kp̄é yia w̄ɛle bíideu, e w̄ɛ do àò gé k̄uaai, aɔ a boa zé ví. Ḡɔɔ bee ɔ a a boa zé ví. 30 Tó í a t̄ɔmaboo e w̄ɛ dopi ḡɛ k̄uaaò, kp̄épi a ḡɔ a lunaɛ n̄ a buio e ḡɔɔpii. Wáli s̄ɔaaè baa ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛuo. 31 Wáli kp̄é p̄ó kú z̄ɛɛwia bíisaide guu dile lán bugbewae. A t̄ɔmaboa zé kú, mé wáli s̄ɔaané ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛu.

32 Levii buio n̄ kp̄é p̄ó kú n̄ w̄ɛle guuo t̄ɔmaboa zé ví ḡɔɔpiiɛ. 33 Levii buio w̄ɛle kp̄é p̄ó aa yía t̄ɔmaboa zé kú, mé wáli s̄ɔaané ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛue, asa Levii buio w̄ɛle kp̄é de kpaale p̄ó aa s̄ɛ Isailiɔ guu ũɛ. 34 Aasuli n̄ w̄ɛle dádák̄ek̄íio yíao, asa an baan we e ḡɔɔpii.

P̄ɔs̄ɛaané

35 Tó taasi á gb̄ɛe k̄ú, mé á f̄ɔ az̄ia gwa bo, àli aà k̄ua lán b̄òmɔ ge nibɔwa, ké aà e àò kú á guu yáí. † 36 Asuli ɔ̄idiaɛo, ásuli á í gbaè. Alio ma vía ví, ké á gb̄épi e àò kú á guu yáí. 37 Asuli ɔa s̄ɛaè à a igbao. † Asuli ble yíawá à ài w̄ɛɛle a guuo. 38 Mámema Dii á Lua. Ma á bóle Egipi, ké má Kanaa b̄usu kpáwáɛ, mío de á Lua ũ.

Z̄ɔboa

39 Tó taasi á gb̄ɛe k̄ú mé á az̄ia yíawá, ásuli z̄ɔz̄idaè. § 40 A ḡɔ á guu lán gb̄ɛwina ge nibɔwae, ío z̄ikéé e ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛu. 41 Aàpi n̄ a néo aai gbaa bo á be, aai tá n̄ buio kíi tɔale p̄ó an dez̄i s̄ɛ kpaale ũ guu. 42 Lá á gb̄ɛ p̄ó ma á bóle Egipi b̄usuuo á de ma z̄b̄blenaɔ ũ, í kú wá á yía z̄ɔɔ ũ bo. 43 Asuli gb̄aaablemá. Alio ma vía ví.

44 Bui p̄ó liaáz̄iɔ ḡɛɔ n̄ n̄ n̄ɔɔ ɔ àli n̄ ví z̄ɔɔ ũ. Amp̄i ɔ àli n̄ lúlu z̄ɔɔ ũ. 45 Ali f̄ɔ nibɔ p̄ó kú á guu lu l̄o n̄ né p̄ó aa í á b̄usuuo, aai ḡɔ á àiz̄ɛɔ ũ, 46 aai ḡɔ á néɔne t̄úbi ũ, aai z̄obleé e n̄ w̄ɛni léu, ama ásuli w̄ɛt̄ɛmao á gb̄ɛ Isailiɔne.

47 Tó b̄òmɔ ge nibɔ p̄ó kú á guu ɔ lé a kpe le, mé taasi s̄u á gb̄ɛe k̄ú, mé á az̄ia yía b̄òm̄opiwa ge aà buie, 48 aà boa zé kú. Aà dae a f̄ɔ á aà bo, 49 aà mae ge aà mae néé ge aà dae f̄ɛɛɛ. Tó aà ɔ ninie s̄ɔ, aà az̄ia bo. 50 Aàpi n̄ a lunao lí w̄ɛ nao sea za aáz̄ia yiaɔɔ e ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛu, aà yía ɔa ío dou n̄ ḡɔɔ bee gb̄ɛwiz̄í ɔao. 51 Tó w̄ɛ p̄ó ḡɔ̄ e ḡɔa w̄ɛɛo ũ w̄ɛ àò gé kái dasi, aà boa ɔa aɔ

* 25:7 B̄ɔa 23.10-11 † 25:35 Iko 15.7-8 ‡ 25:37 B̄ɔa 22.24, Iko 23.20-21 § 25:39 B̄ɔa 21.2-6, Iko 15.12-18

zɔɔe. ⁵² Tó wē pɔ́ gɔ́ bíla sɔo, aà nao, i fiabo màa. ⁵³ I gɔ́ a diie gbèwina ũ wē ní wēo. Asuli tó aà dii wétɛamɔ̀o.

⁵⁴ Baa tó aà boa i zeke màao, aàpi ní a nɛ́o gɔ́ wéɛo ũ gɔ́a wéɛo ũ wēue, ⁵⁵ asa Isailio mé ma zòblena pɔ́ ma ní bóle Egipi búsuu ũ. Mámɛmaa Dii á Lua.

26

Báadaarigu

(Iko 7.12-24, 28.1-14)

¹ Asuli pɔe ke taa ũo. * Asuli gbe'á ge à péle á búsuu á kùléɛo,† asa mámɛmaa Dii á Lua.

² Alio kámabogoo pɔ́ má díleɔ yáda, ili ma kúkii díle gbia. Mámɛmaa Dii. ³ Tó á té ma ikoyáoi mé á ma yádileɔ kúa, ále zikɛwá, ⁴ máli tó lou ma á búsuu a gɔɔwae, tɔle ali blekéé, lío i ne'íé.‡ ⁵ Aɔ pɔ́wɛmbozíkɛe e á ge peɔ véekɔzɔzɔgɔɔwa, véekɔzɔzɔa sɔ, e á ge peɔ pótɔgɔɔwa. Ali poble á ká, ío kú á búsuu dɔɔa.

⁶ Má tó à ku aafia á búsuu. A wúle mé yáe a to vía á kúo. Má wàio midɛ á búsuu mé zí a gē weo. ⁷ A péle á ibeɛɔzie, í ní dede ní fɛndao. ⁸ A gbèɔn sɔɔo a ní gbèɔn basɔɔo yá, mé á gbèɔn basɔɔo a ní gbèɔn baasɔɔo leɛ kwio (10.000) yá, í ní dede ní fɛndao.

⁹ Má á wegwa, mí tó à ne'í á káfi, ma bàakuaáno iɔ gé. ¹⁰ Alio bleble e a zi bo, í a zipi kóle a dafu káua yáí. ¹¹ Ma kúkii aɔ kú á guu, mé ma nisina a gíazio. ¹² Máo bebe á guu á Lua ũe, ío de ma gbéɔ ũ.‡ ¹³ Mámɛmaa Dii á Lua. Mámɛ ma á bóle Egipi, ké ásu àɔ de ní zɔɔ ũ bo yáí. Ma zuu pɔ́ aa dàé kè kélekɛ, ɔ a gɔ́ be ní mio daa ía.

Laii yáɔ

(Iko 28.15-68)

¹⁴ Tó i ma yádileɔ ma, ále zikɛwá píio, ¹⁵ tó a gi ma ikoyáoi, mé á nisina ye ma yádilencio, tó ále ma ɔtonɔkii gwao, mé a ma bàakuaáno yádileɛé gbòo, ¹⁶ àɔ dɔ́ lá má keén ke: Má tó gili gēágu, mí tɔɔn vái káágu ní sionao, á wé iɔ wo, á yēɛe í láa. A pótɔ́ pāe, asa á ibeɛo mé aa ble. ¹⁷ Má feleáno, á ibeɛo í á fu, á zangudepio iɔ gbàablewá. Baa tó gbēe lé á yáo, áli tíleɛ.

¹⁸ Bee gbea tó i ma yámao, má ea mà á swágagae bo gēn soplá á duuna yáí. ¹⁹ Má á wala gbāa k'ɛ. Luabe i gɔ́e gii mōsesai lán mōsiwa, á tɔle i gbāakū lán mɔgotéwa. ²⁰ A á gbāa kóle pāe, asa tɔle a blekéé, mé lío ne'íé. ²¹ Tó a gi lé swágbaakemano, mé i ma yámao, má á swágagaa káfi bo leɛ soplac e á duuna léwa. ²² Má wàio gbaewá, aai to á gɔ́ nésai, aai á pɔtuoo dede, í lao, á zéé a sea ke bo.

²³ Tó á wé i kē yápio musuo, mé a gi lé swágbaakemano, ²⁴ mámɛ má feleáno mazla sa, mí íadawá gēn soplá á duuna yáí. ²⁵ Má tó wá mɔ lélewá ní zlo, ké a ma bàakuaáno yá gbòo yáí. Tó a si á wéleɔ guu, má gagyakaáguɛ, mí á na á ibeɛone ní ɔzɔ. ²⁶ Má tó á ble láa, noɛ gbèɔn kwio mé aali pēkɛé kina douwa, aai kpáwá támitámi, a pɔe bowá sɔo.

²⁷ Tó i ma yáma yápio musuo, mé a gi lé swágbaakemano, ²⁸ má ea feleáno ní pɔfɛaoe, mí á swágagaa gēn soplá á duuna yáí. ²⁹ Nɔanapi a to à á negɔɔo ní á nenɔo só. ³⁰ Má guleɛí pɔ́ á bɔo daaaí, mí á tulaletikateakio gboo, mí á geɔ ká á diio geɔla. Ma nisina aɔ ye á yáio. ³¹ Má tó á wéleɔ gɔ́ beziao ũe, mí á sa'okio dúuzɔ. A sa'oa pɔ́ tékua gí a kamagu bo. ³² Má á búsuu deɛ, a yá í di á ibeɛ pɔ́ kú wɛɔwa. ³³ Má á fɛnda woe, mí á yáɔ mà á fáaa buib guu. A búsuu i gɔ́ gii, á wéleɔ i gɔ́ beziao ũ. ³⁴ Gɔɔ pɔ́ á kú á ibeɛo búsuu mé á búsuu gɔ́ da gii, á búsuu á íampaa sa. Búsupi á íampaa, á íampaa lé í ká. ³⁵ Gɔɔ pɔ́ á kú we, íana pɔ́ a giè á pa íampaa wē guu, gɔɔ pɔ́ a gɔ́ da yáaa a íanapi pa sa.

³⁶ A gbé kɔ́nao sɔ, má tó aa sɔdeedeekɛ ní ibeɛo búsuu. Baa íana láseca kɔ́fi a to aa tíle, aai tíle lán fɛnda wále ní yáɔwa. Aa kpagua, baa ké gbēe lé ní yáo. ³⁷ Aa kwɛ kákɔa lán fɛnda wá ní kwéɔwa. Aa fɔ ze gí ní ibeɛo aeo. ³⁸ Maa á midɛ buib guu. A ibeɛo búsuu a á mómɔ. ³⁹ A gbé kɔ́napio i ibaba ní ibeɛo búsuu ampio ní ní deziɔ yáváio yáí.

⁴⁰ Tó á buipio ní yáváio ní ní deziɔ pɔ́o dɔ́, an náaisaiyá pɔ́ aa kèmeɛ ní swágbaa pɔ́ aa kèmanɔpio, ⁴¹ ɔ ma felerino, ma ní kpá ní ibeɛo búsuu, tó aa ní nɔsevái pɔ́ to mé aa nízia búsa, tó an yávái go ní gbēa lé ká, ⁴² ma baa kua ní Yakɔbuo* ní Izaakio† ní Ablahaú‡ yá a domagu ní búsuu pɔ́ má kpámá yáo. ⁴³ Búsuu pɔ́ aa tò we aɔ da gii ní kpe, i íampaa a íampaa wēu. An yávái go a ní gbēe, asa aa gí ma yádileɔɔe, an nisina ye ma ikoyáio. ⁴⁴ N beeo gɔɔ pɔ́ aa kú ní ibeɛo búsuu, má ní midɛo. Má gínzi mà a bàakuaáno yá gbòoo, asa mámɛmaa Dii an Lua.

* 26:1 Bɔa 20.4 † 26:1 Iko 16.21-22, 27.15 ‡ 26:4 Iko 11.13-15 § 26:12 2Kln 6.16 * 26:42 Daa 28.13-14 † 26:42 Daa 26.3-4 ‡ 26:42 Daa 17.7-8

45 Ma baa kua ri ni dezi po ma ri bole Egipi buio waa ke ma de ni Lua u ya domagu, mi ri bo. Mamamaa Dii.

46 Ikoyá ri yádilea po Dii o Moizie Sinai gbe musu a da Isailione we.

27

Légbada Diiwa

1 Dii o Moizie, 2 a o Isailione a me: To gbe leke Diiwa a me, a aa gba gbenezina, aa bo'an ke: 3 Sea za we bao e a ge pe we baawa, to gsee, kpaakpe anusu owate blakwie, 4 ne s5 baakwi. 5 Sea za we soo e a ge pe we baowa, to negsee, anusu owate baoc, nenoc s5 kwi. 6 Sea za mo do e a ge pe we soowa, to negsena, anusu owate sooc, nenocna s5 aa5. 7 To g5e de we baawla, anusu owate g5oc, ne s5 kwi. 8 To taasidee, me aa gbaa i ka maa, aali ge sa'ona le, sa'ona li a bo'5a dile la legbena a f5wa.

9 To potuo po wi sa'od Diiwae s5, po po wa aa gba ali g5 aa po ue. 10 Wasuli lileo. Wasuli a maa leukpake ri a vaiio, ge a vai ri a maaoo. To wa potuo leukpakè, a pla pii a g5 Dii po ue. 11 To potuo po wili sa'od Diiwaoe s5, wali ge o sa'ona ki, 12 sa'ona i a taa gwa, to a maa ge a vai. La sa'ona dile, maa a 5a aoc de. 13 To p5oc ye bo, aali a 5a soode nawà.

14 To gbe Dii gba a kpe, sa'ona li a taa gwa, to a maa ge a vai. La sa'ona dile, maa a 5a aoc de. 15 To kpede ye a a kpe si, aali a 5a soode nawà, kpepi i ca g5 aa po u.

16 To gbe Dii gba tole po a se kpaale guu k5ni, a 5a li doo ri powena po a mo b5upiwa 5ao. Powena koko do 5a ka anusu owate soo. 17 To g5a weoc u we 5 a Dii gbau s5, a 5a a gi aoc ku a legbeue. 18 To g5a weoc u we ge, sa'ona li a 5a dile we po g5 e g5a weoc u we sia leu, i a 5a lao maa. 19 To bude ye a bu si, aali a 5a soode nawà, i g5 aa po u. 20 To i b5upi boo, ge to a yia gbepalewae, a boa ze ku loo. 21 To wale po soasocane g5a weoc u weu, buapi a g5 Dii po ue, lan po po wa Dii gba ri a mibaowae, tolepi i g5 sa'onacne.

22 To gbe Dii gba tole po a lu, me tole po a se kpaale guu no, 23 sa'ona li a 5a dile we po g5 e g5a weoc u we dasileu, gbepi i tolepi bo zibeezi g5o, 5api i g5 Dii po u. 24 G5a weoc u we 5 wali buapi soaa a yiana po tolepi vi yaa. 25 La wa anusu le dile kpaakpeu, maa sa'onao li po 5a dile. Anusu do gala baoc.

26 Potuo ne seiaoc Dii poe ko. Gbe suli aa gbao zu ge san lo, asa Dii poe. 27 To potuo po wili sa'odo ne seiae s5, aali bo la sa'ona dile leu, i a 5a soode nawà. To i boo, wali yia 5a po sa'ona dile leu. 28 Po po gbe vi a Dii gba ri a mibao, gbenezina ge potuo ge tole po de a buio po un lo, asuli yao, asu bo soo. Po po wa Dii gba ri a mibao a po po wili booc.* 29 Baa gbenezina po wa Dii gba ri a mibao, wa f5 boo, sema wa ade de.

30 Bua po kwide li de Dii po u, powena ge libeoc lo.† Alio de Dii po ue. 31 To gbe ye a po kwidepi bo, aali a 5a soode nawà. 32 Potuo kwide a Dii poe. To wa nao, a kwide li de aa po u. 33 Wasuli a maa ge a vai boo, me wasuli a kee leukpakeo. To wa a leukpakè, a pla pii g5 Dii po ue, me wa f5 a kee boo.

34 Ya po Dii da Moizie Sinai gbe musu a dile Isailione we.

* 27:28 Nao 18.14 † 27:30 Nao 18.21, Iko 14.22-29

NAOKɛA Mɔizi lá sɔ̄nde Yá pɔ́ kú láɛ bee guuɔ

Ké Isailiɔ ikoyá pɔ́ Lua kpá Mɔiziwa Sinai gbe musu yámá, aa sɔukè wá da búsu pɔ́ Lua a legbènɛ zéu (1.1-10.10). Aa táá'ò wá ká Kadési Baanɛa, we aa gɛu búsupiu, ɔ aale víake búsupi gɛ́aɛ, aa ɛa mipè gɛmɔɔkɔiwa, ɔ aa kè gbáau wè bla. Tá gbáa oa gbea aa Mɔabu búsu lè Isia Wiside gukpe oi (10.11-21.35). Lápi yá gbezáɔ yá pɔ́ kè Mɔabu búsuu òwɛɛ. Bɔa we gbezá ɔ Isailiɔ è gè Kanaa búsuu (22.1-36.13).

Lápi te Bɔa láíe, mé à Lua gbéɔ gbɛnazínke òlwɛɛ. Zíeɔ aai Lua náaike, zíeɔ aai seake, zíeɔ yáeɔ í ní kási, zíeɔ yáeɔ í ní káde, zíeɔ aai níziá se lesí, zíeɔ aai léle zíle. Lápi òlwɛɛ lɔ kè Lua lɔ de a gbéɔne náaiɛ ù gɔɔpii, lɔ yáke a zéwa, áma zíeɔ lɔ pásíírnɔ.

Yá zí'ù Mɔizi lè a dea kɔ́ ù Dii ní a gbéɔ zánguo yá musu. Ɔme Lua ledɔɛkena ù, ɔ ì sɔ́ Luazi. Ɔme í awakpa Luae a gbéɔne, asa náaisaideɔne.

Isailiɔ naokɛa Sinai guwaiwaiu

¹ Isailiɔ bɔa Egipi wè plaade, a mɔ plaade gɔɔ séia zí, Dii yá'ò Mɔizie kpaaukpeu Sinai guwaiwaiu à mé: ² A Isailiɔ naokɛ daɛdaɛ uale ní ualeo, ní gɛɔ tɔ dalau pii. ³ Mpi ní Aalonao à Isaili gɛɔ pɔ́ ká wè bao ge aa deaɔ káaa, í gbé pɔ́ ká zikaapiɔ nao gá ní gáa. ⁴ A gbé pɔ́ de uabele ù se bui ní buio guu dodo aa dɔ́ále. ⁵ Gbé pɔ́ aao kúánɔpiɔ tɔn ke:

Lubeni buiɔ guu Sedeu né Elizuu.

⁶ Simɛɔ buiɔ guu Zulisadai né Selumie.

⁷ Yuda buiɔ guu Aminadabu né Naasɔ.

⁸ Isakaa buiɔ guu Zuua né Netaneli.

⁹ Zabalɔni buiɔ guu Heloni né Eliabu.

¹⁰ Yosefu né Eflaiú buiɔ guu Amihudu né Elisama.

Yosefu né Manase buiɔ guu Pedazuu né Gamalieli.

¹¹ Bɛyámɛɛ buiɔ guu Gidoni né Abidá.

¹² Dá buiɔ guu Amisadai né Ahiezeɛ.

¹³ Aseɛ buiɔ guu Ɔkelana né Pagieli.

¹⁴ Gada buiɔ guu Deueli né Eliasafa.

¹⁵ Nɛfatali buiɔ guu Enana né Ahila.

¹⁶ Gbé pɔ́ wá ní sé gbéɔ guu ní deziɔ buiɔ kía ùɔn we. Aame Isaili bui dɔ́aanaɔ ù. ¹⁷ Mɔizi ní Aalonao gbé pɔ́ Dii ní tɔ dɔ́ɔpiɔ sè, ¹⁸ ɔ aa gbéɔ káaa pii mɔ plaade gɔɔ séiazí. Aa gbé pɔ́ ká wè bao ge aa deaɔ tɔ dalau pii daɛdaɛ uale ní ualeo. ¹⁹ Mɔizi ní nao Sinai guwaiwaiu lá Dii díleɛwa.

²⁰ Wá gɛɔ pɔ́ ká wè bao ge aa deaɔ nàò, ɔ wá gbé pɔ́ ká zikaapiɔ tɔ dalau dodo baade iawa daɛdaɛ uale ní ualeo.

²¹ Isaili nɛgɛɛ séia Lubeni buiɔ guu, gbé pɔ́ ká zikaao gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ bla ní sooloo ní ɔ́aa pla ní basɔoɔe (46.500).

²²⁻²³ Simɛɔ buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ báaɔ mɛndosai ní ɔ́aa do ní basɔoɔe (59.300).

²⁴⁻²⁵ Gada buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ blasɔo ní ɔ́aa áaɔ ní blakwioe (45.650).

²⁶⁻²⁷ Yuda buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ báaɔkwi ní sɔ̄iɔ ní ɔ́aa áaɔe (74.600).

²⁸⁻²⁹ Isakaa buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ blakwi ní sɔ̄iɔ ní ɔ́aa plaoe (54.400).

³⁰⁻³¹ Zabalɔni buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ blakwi ní soplao ní ɔ́aa plaoe (57.400).

³²⁻³³ Yosefu né Eflaiú buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ bla ní ɔ́aa pla ní basɔoɔe (40.500).

³⁴⁻³⁵ Yosefu né Manase buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ baakwi ní plao ní ɔ́aa dooɛ (32.200).

³⁶⁻³⁷ Bɛyámɛɛ buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ baakwi ní sɔo ní ɔ́aa plaoe (35.400).

³⁸⁻³⁹ Dá buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ báaɔ ní plao ní ɔ́aa áaɔ ní basɔoɔe (62.700).

⁴⁰⁻⁴¹ Aseɛ buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ bla ní mɛndoo ní ɔ́aa pla ní basɔoɔe (41.500).

⁴²⁻⁴³ Nɛfatali buiɔ guu gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ blakwi ní áaɔo ní ɔ́aa plaoe (53.400).

⁴⁴ Gbé pɔ́ Mɔizi ní Aalonao ní Isailiɔ kía gbɛɔn kueplao ní naonɔn we. Wá kíapiɔ sè bui ní buio guu mɛndodoɛ. ⁴⁵ Ké aa Isaili gɛɔ pɔ́ ká wè bao ge aa deaɔ nàò uale ní ualeo, Isaili pɔ́ ká zikaapiɔ ⁴⁶ gbɛɔn ɔ́aasɔɔo lɛɛ ɔ́aa áaɔ ní áaɔo ní ɔ́aa pla ní basoplakwioe (603.550).

⁴⁷ Wí Levii bui uade: da nao guuo, ⁴⁸ asa Dii ò Mɔizie à mé: ⁴⁹ Nsu Levii buiɔ naoo. Nsu ní ní tɔ dalau ní Isaili bui kíniɔ. ⁵⁰ Ikoyá zwáakpe zí na Levii buiɔne ní ɔ́zí ní a pɔ́keleɔ ní pɔ́ pɔ́ kú a guuo pii. Aame aali zwáakpe sea ní a pɔ́keleɔ pii, aaiɔ de zwáakpepi zíkɛna ù, aali bókpa aa liai. ⁵¹ Tó ále fɛle, aame aali zwáakpepi woewoɛ. Tó a ka bókpakí, aali ɛa pépɛɛ. Tó gbépále

sɔ̀i, à gâe. ⁵² Isailio lí bókpa kpa gā́ n̄ gāo, baade n̄ a dālapoo. ⁵³ Levii buio mé aali bókpa aa lia ikoyá zwáakpei, ké másu pókumabɔ́ Isailio wao yáí. Ikoyá zwáakpe gwaa mé Levii buio zí ú. ⁵⁴ Ǿ Isailio kè lá Dii ò Mɔiziewa.

2

Bókpa zékalæ

¹ Dii yá'ò Mɔizie n̄ Aalona à mè: ² Isailio baade lí bókpa a dālapoo gbáú n̄ a ua seelao péle. Aali bókpa wà lia kpaaukpei kēawá yɔɔ.

³ Yuda bui gálio mé aali bókpa gukpe oi n̄ n̄ dālapoo. An dɔaanan Aminadabu né Naas̄ ú. ⁴ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ baas̄kwi n̄ siiso n̄ ba aāsoe (74.600). ⁵ Isakaa bui gálio lí bókpa n̄ sae. An dɔaanan Zuaa né Netaneli ú. ⁶ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ blakwi n̄ siiso n̄ ba plaœ (54.400). ⁷ An sae Zabuloni buio. An dɔaanan Heloni né Eliabu ú. ⁸ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ blakwi n̄ sopla n̄ ba plaœ (57.400). ⁹ Ampii an bôo wí me Yuda buio bôo, aa gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ ba do, gɛo m̄ndosai mé kuo, n̄ ba plaœ. (186.400) Aame aali dazeu káú.

¹⁰ Lubeni bui gálio mé aali bókpa gɛmidɔ́kí oi n̄ n̄ dālapoo. An dɔaanan Sedeu né Elizuú ú. ¹¹ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ blakwi n̄ sooloo n̄ ba pla n̄ bas̄ooe (46.500). ¹² Simeɔ buio lí bókpa n̄ sae. An dɔaanan Zulisadai né Selumie ú. ¹³ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ baas̄ m̄ndosai n̄ ba do n̄ bas̄ooe (59.300). ¹⁴ An sae Gada buio. An dɔaanan Deueli né Eliasafa ú. ¹⁵ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ blas̄o n̄ ba aās̄ n̄ blakwioe (45.650). ¹⁶ Ampii an bôo wí me Lubeni buio bôo, aa gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ basoplakwi n̄ m̄ndoo n̄ ba pla n̄ blakwioe (151.450). Aame aali dazeu plaade ú.

¹⁷ Levii bui bôode mé aali kpaaukpe se aa daò zéú, aaii bɛ guoguo. Lá an bôo kálæ de, máa aali bɛ zéú. Baade iɔ ku a ɔi tea a dālapoozi.

¹⁸ Eflaiú bui gálio lí bókpa bɛ'ae oi n̄ n̄ dālapoo. An dɔaanan Amihudu né Elisama ú. ¹⁹ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ bla n̄ ba pla n̄ bas̄ooe (40.500). ²⁰ Manase buio lí kú n̄ sae. An dɔaanan Pedazuu né Gamalieli ú. ²¹ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ baakwi n̄ plao n̄ ba dooe (32.200). ²² An sae Bɛyamee buio. An dɔaanan Gidoni né Abidá ú. ²³ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ baakwi n̄ sooo n̄ ba plaœ (35.400). ²⁴ Ampii an bôo wí me Eflaiú buio bôo, aa gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ bas̄okwi plasai n̄ bas̄ooe (108.100). Aame aali dazeu aāde ú Levii buio gbæ.

²⁵ Dá bui gálio mé aali bókpa gubántoo oi n̄ n̄ dālapoo. An dɔaanan Amisadai né Ahiezee ú. ²⁶ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ baas̄ n̄ plao n̄ ba aās̄ n̄ bas̄ooe (62.700). ²⁷ Asee buio mé aali bókpa n̄ sae. An dɔaanan Ǿkelana né Pagieli ú. ²⁸ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ bla n̄ m̄ndoo n̄ ba pla n̄ bas̄ooe (41.500). ²⁹ An sae Nefatali buio. An dɔaanan Enana né Ahila ú. ³⁰ Aa zígɔ́ gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ blakwi n̄ aāso n̄ ba plaœ (53.400). ³¹ Ampii an bôo wí me Dá buio bôo, aa gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ basoplakwi n̄ sopla n̄ ba aāsoe (157.600). Aali dazeu gbɛz̄á n̄ n̄ dālapoo.

³² Isaili p̄ wá n̄ nao uale n̄ ualeɔ́n̄ we. An zígɔ́ p̄ii gbɛɔ́n̄ baas̄ɔ́ɔ́ lɛ ba aās̄ n̄ aāso n̄ basoplakwioe (603.550). ³³ Kási wí Levii buio da naopi guu n̄ n̄ Isaili deeo, lá Dii ò Mɔiziewa. ³⁴ Isailio kè lá Dii ò Mɔiziewa, aa bókpa n̄ n̄ dālapoo máa, 5 aa dazeu daadae uale n̄ ualeo.

3

Levii buio

¹ Mɔizi n̄ Aalona buio yán ke goɔ p̄ Dii yá'ò Mɔizie Sinai gbɛ musu. ² Aalona neḡɔe t̄n ke: Aa neḡɔe séia Nadabu, Abiu, Eleazaa, Itamaa. ³ Aalona né p̄ wá n̄ díle sa'onao ú wá sa'ozl̄ n̄n̄é n̄ ɔz̄l̄ t̄n we. ⁴ Nadabu n̄ Abiuo gága Dii ae Sinai guwaiwaiue, ké aa m̄ ā ae n̄ té z̄l̄loo yáí. * Aai n̄e'i yāao, 5 Eleazaa n̄ Itamaao ḡs̄ sa'onao ú n̄ mae Aalona goɔ.

⁵ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁶ M̄s̄ n̄ Levii buio, ní n̄ na Aalona a ɔz̄l̄, aali z̄ikeān̄o. ⁷ Aali kpaaukpe kpele z̄l̄ p̄ má dá Aalona n̄ Isailio p̄ii ke n̄ zwáakp̄e z̄l̄o. ⁸ Aali laaido kpaaukpe p̄keleowa, aaii zwáakp̄e z̄l̄ p̄ má dá Isailio n̄e k̄e. ⁹ Levii buio na Aalona n̄ a néɔne n̄ ɔz̄l̄. Isaili p̄ wá kp̄awá m̄m̄iɔ́n̄ we. ¹⁰ Aalona n̄ a néɔ díle ma gb̄agban̄o ú. Tó gb̄é z̄l̄loe s̄m̄azi, à gâe.

¹¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ¹² Mám̄e ma Levii buio s̄e Isailio guu Isaili neḡɔe séia gbɛu. Levii buip̄i iɔ de ma p̄ ú, ¹³ asa za goɔ p̄ ma Egipi neḡɔe séia d̄ede, ma Isaili neḡɔe séia n̄ n̄ p̄otuo nesana séia díle ma p̄ úe. † Mám̄ema Dii.

¹⁴ Dii yá'ò Mɔizie Sinai guwaiwaiu à mè: ¹⁵ Levii buio nao daadae uale n̄ ualeo. An ḡɔe nao p̄ii sea za né m̄ doowa. ¹⁶ Ǿ Mɔizi n̄ nao lá Dii òewa. ¹⁷ Levii néɔ t̄n ke: Gees̄, Keata n̄ Melalio. ¹⁸ Gees̄ néɔ t̄n ke daadae: Libeni n̄ Sim̄eio. ¹⁹ Keata néɔ t̄n ke daadae: Amlaú, Isaa, Heb̄l̄s̄ n̄ Uz̄ielio. ²⁰ Melali néɔ t̄n ke daadae: Mali n̄ Musio. Levii buio n̄ we daadae uale n̄ ualeo.

* 3:4 Lev 10.1-2, Nao 26.61 † 3:13 B̄ɔa 13.2

²¹ Libeni buio ní Simeí buio mé Geesõ buio ù. ²² Gõe pò wà ní nao sea za né mo doowao gbëon baasõsoo lee sopla ní ñaa pla ní basõooe (7.500). ²³ Geesõ buipio lí bòokpa zwàakpepi kpe naa be'ae oi. ²⁴ Laeli né Elisafa mé ní kía ù. ²⁵ Geesõ buio lí zwàa ní baa pò wàli kú kpaaukpexo zì ke ní a kpeele zwáao ²⁶ ní kaa lé zwáao ní kaa pò lia zwàakpepi ní sa'okiozi zwáao ní a bao pii.

²⁷ Amlaũ buio ní Isaa buio ní Hebli buio ní Uzieli buio mé Keata buio ù. ²⁸ Sea za né mo doowa, an gõe gbëon baasõsoo lee swaaõ ní ñaa aaõoe (8.600). Aame aalio zìke zwàakpeu. ²⁹ Keata buipio mé aali bòokpa zwàakpepi sae naa geomidokli oi. ³⁰ Uzieli né Elizafa mé ní kía ù. ³¹ Aalio kpagolo ní táabũnuo ní dauo ní sa'oklio ní tulaletikateaklio ní zwàakpe zìkeõõ ní suunao zì ke pii. ³² Sa'onkia Aalona né Eleazaa mé Levii bui kíaõ doaana ù. Aapi mé ì wéte zwàakpe zìkenaozi.

³³ Mali buio ní Musi buio mé Melali buio ù. ³⁴ Ké wà ní nao sea za né mo doowa, an gõe gbëon baasõsoo lee soolo ní ñaa dooe (6.200). ³⁵ Abihaili né Zulielí mé ní kía ù. Aali bòokpa zwàakpe sae naa gugbantoo oi. ³⁶ Wà Melali buio dile aalio wéte zwàakpe lipereõõ ní a lipõõõ ní a lipelõõ ní lipelõõ zebõõ ní a pòkeleõõ pii. ³⁷ Aalio kaa pò liaa zwàakpei lipelõõ ní a zebõõ ní a kùbõõ ní a bao zì ke lo.

³⁸ Mõizi ní Aalonao ní Aalonapi néõ lí bòokpa kpaaukpe ae naa gukpe oi. Aame aalio luakuki zì ke Isailionè. Tó gbé zìloe sõi, à gáe. ³⁹ Levii bui pò Mõizi ní Aalonao ní nao daedae lá Dii òwaan we. Sea za né mo doowa, aa gbëon baasõsoo lee bao ní plaoe (22.000).

⁴⁰ Dii ò Mõizie à mè: Isaili negõe séiãõ nao pii sea za né mo doowa, ní ní tó dalau. ⁴¹ Bee gbea ní Levii buio dile ma pò ù Isaili negõe séiãõ gbeu nípii, ní Levii buio potuoõ dile ma pò ù Isailio potuo nesana séiãõ gbeu pii. Mámemaa Dii. ⁴² Mõizi Isaili negõe séiãõ não lá Dii òewa, ⁴³ sea za né mo doowa. Ké wà ní tó ká láu pii, an dasi kè gbëon baasõsoo lee bao ní ñaa doo ní baaõkwi ní aaõoe (22.273).

⁴⁴ Mõizi Isaili negõe séiãõ gbeu, ní Levii buio potuoõ dile ma pò ù Isailio potuo nesana séiãõ gbeu. Mámemaa Dii. ⁴⁶ Isaili negõe séiãõ dasi de Levii buio gbëon ñaa doo ní baaõkwi ní aaõo. Gbé pò òdiapio boa yá musu. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ánuõu owatè sósõo símá an baade miwa, lá wà a gbía dile ma kúkiwa, ní kpá Aalona ní a néõwa. Anusu do gela baõe. ⁴⁹ Mõizi gbebo'õapi sí gbé pò an dasi de Levii buiolapiowa. ⁵⁰ A sasí Isaili negõe séiãõpiwa ánuõu owatè ñaa soolo ní baswaaõõõõ (1.365), lá wà a gbía dile luakukiwa. ⁵¹ Mõizi kpá Aalona ní a néõwa lá Dii òewa.

4

Keata bui

¹ Dii yá'ò Mõizie ní Aalonao à mè: ² Levii né Keata buio nao daedae uale ní ualeõ, ³ gõe pò ká wè baakwi e blakwi, aai mo zìkei kpaaukpexo. ⁴ Zì pò Keata buipio lí ke kpaaukpexo á ma pòe ní a mĩbao.

⁵ Tó wàle fele bõou, Aalona lí mó ní a néõ, aali suuna zwáa polo aa ku ikoyá kpagoloa. ⁶ Aali ayo báa kua, aai gbasaa zwáa pò wa kè ní pòle búuna tètètèõ kua. Bee gbea aali kpagolo lipõõõ sòbu.

⁷ Aali zwáa búuna kú táabũnuo pò kú ma aea, aai tapelentio kálèwà ní toonao ní imibõõ ní lo pò wí wèe kauõ, aai pèe pò wíõ kpaa gòõpii kálè we lo. ⁸ Aali zwáa tãa ku pòpiõla, aai ayo báa kua. Bee gbea aali táabũnupi lipõõõ sòbu.

⁹ Aali zwáa búuna se ku daua ní a filiao ní a deõõõ ní a tufukabõõ ní a nísikabõõ, ¹⁰ aai daupi ye ayo báau ní a pòkelepõõ pii, aai ye a lipõõõwa.

¹¹ Aali zwáa búuna kú tulaletikateakia, aai ayo báa kua. Bee gbea aali a lipõõõ sòbu. ¹² Aali zìkeõõ pò wàli zìkeõõ ma kúkiõ sélè pii, aai ka zwáa búunau, aai ye ayo báau, aai gbasaa ye a lipõõõpiwa.

¹³ Aali sa'okli tufu bõle, aai zwáa gáalulade ku sa'oklipia, ¹⁴ aai pòkele pò wí zìkeõõ ka sa'oklipia, tésibõõ ní saao ní péeluo ní au'elèbõõ ní sa'okli pòkeleõõ pii, aai gbasaa ye ayo báau, aai a lipõõõ sòbu.

¹⁵ Tó Aalona ní a néõ pòkù ma kpé pòõ ní a pòkeleõõla pii aa làa, tó wàle fele bõou, Keata buio lí gbasaa mó pòpiõ sélè. Aasuli òkà ma kpé pòewao, ké aasu gagao yáí. Keata buio mé aalio kpaaukpe pòpiõ sea.

¹⁶ Sa'onkia Aalona né Eleazaa mé alio wéte filia nísii ní tulaleti gĩnanao ní pówenti pò wíõ mo ma gbai lá gu lé dõo ní nísii pò wí pò dileõ à gõ ma pò ùo, ìli wéte zwàakpei lo ní a pòõ ní a pòkeleõõ pii.

¹⁷ Dii yá'ò Mõizie ní Aalonao à mè: ¹⁸ Asu to Keata buio midè Levii buio guuo. ¹⁹ Tó aa sõi ma kpé pòpiõzi, Aalona ní a néõ mé aali dõaa gè zwàakpeu, aai ní baade zì pò a ke ní aso pò a

seo ɔɔɛ, kɛ aasu gagao yáí. ²⁰ Keata buipɔ suli gɛ wɛkpalei ma kpɛ pɔpɔzi gɔɔ pɔ wáɛ zwáa kuao, kɛ aasu gagao yáí.

Geesɔ bui

²¹ Dii yá'ò Moizie à mè: ²² Geesɔ bui nao lɔ daedae uale ní ualeo. ²³ Gɛe pɔ kà wɛ baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaukpɛuɔ s̄ r̄yɔ́ ní nao. ²⁴ Zí pɔ Geesɔ bui lí kɛ ní aso pɔ aali seon ke: ²⁵ Aali kpaaukpɛzwáaɔ sé ní zwáa pɔ wí kuao ní ayo báa pɔ wí kuao ní a kpeɛɛ zwáaɔ ²⁶ ní kaa pɔ liaa zwáakpe ní sa'okiozi zwáaɔ ní a lɛ zwáaɔ ní a baɔ ní a pɔkeɛɔ pii. Aali zí pɔ wí keɔɔ kɛ pii. ²⁷ Aalona ní a néɔ mé aao de zí pɔ Geesɔ bui lí kɛ gbɛzɔɔ ũ, asosean nò, zí pále kean nò. Ampio mé aali aso pɔ aa se ɔɔɛ. ²⁸ Kpaaukpɛ zí pɔ Geesɔ bui líɔ ken we. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé alio wéte an zibi.

Melali bui

²⁹ Melali bui nao daedae uale ní ualeo. ³⁰ Gbɛ́ pɔ kà wɛ baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaukpɛuɔ s̄ r̄yɔ́ ní nao. ³¹ Kpaaukpɛ zí pɔ aali ken ke: Aame aali zwáakpe lipɛɛɛɛ sea ní a lipɔɔɔ ní a lipɛɛɔ ní lipɛɛɔ ní lipɛɛɔ zɛɔɔɔ ³² ní kaa pɔ liaai lipɛɛɔ ní a zɛɔɔɔ ní a kúɔɔɔ ní a baɔ ní a pɔkeɛ pɔ wí zíkɛɔɔ pii. Alí baade aso pɔ a se ɔɔɛ. ³³ Kpaaukpɛ zí pɔ Melali bui lí ken we. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé alio wéte an zibi.

Levii bui naoa

³⁴ Ɔ Mozi ní Aalonao ní Isaili kíao Keata bui nàò daedae uale ní ualeo, ³⁵ sea gbɛ́ pɔ kà wɛ baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaukpɛuɔ. ³⁶ Aa gbɛɔn òaa kue'aaɔ ní basoplakwioɛ (2.750). ³⁷ Keata bui pɔ aai zíkɛi kpaaukpɛuɔ dasilen we. Mozi ní Aalonao ní nao lá Dii ò Moziɛwa.

³⁸ Ɔ aa Geesɔ bui nàò daedae uale ní ualeo, ³⁹ sea gbɛ́ pɔ kà wɛ baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaukpɛuɔ. ⁴⁰ Aa gbɛɔn òaa kue'aaɔ ní baakwioɛ (2.630). ⁴¹ Geesɔ bui pɔ aai zíkɛi kpaaukpɛuɔ dasilen we. Mozi ní Aalonao ní nao lá Dii òwa.

⁴² Ɔ aa Melali bui nàò daedae uale ní ualeo, ⁴³ sea gbɛ́ pɔ kà wɛ baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaukpɛuɔ. ⁴⁴ Aa gbɛɔn òaa gɛo ní mɛndooɛ (3.200). ⁴⁵ Melali bui dasilen we. Mozi ní Aalonao ní nao lá Dii ò Moziɛwa.

⁴⁶ Maa Mozi ní Aalonao ní Isaili kíao Levii bui nàò daedae uale ní ualeo, ⁴⁷ sea gbɛ́ pɔ kà wɛ baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaukpɛuɔ aaiɔ a aso seaɔ. ⁴⁸ Ampii an dasi fele òaasɔɔɔo lɛɛ swaaɔ ní òaa òaa baosaiɛ (8.580). ⁴⁹ Kɛ́ Dii yádile Moziɛ, a ò gbɛɔne, wà baade zí òɔɛ ní aso pɔ a seo. Ɔ wà ní nao maa lá Dii ò Moziɛwa.

5

Bòo kua gbalesai

¹ Dii yá'ò Moziɛ à mè: ² O Isailiɔne aa kusudeɔ ní kɛnudeɔ ya bòou ní gbɛ́ pɔ kà gɛwa aa gbálɛɔ. ³ A ní yá à ní kpá bòo kpe gɛe ní nɔeɔ, kɛ aasu Isailio bòo pɔ má kú a guu gbáɛo yáí.* ⁴ Ɔ Isailio kɛ màa, aa ní yá ní kpá bòo kpe, lá Dii ò Moziɛwa.

⁵ Dii yá'ò Moziɛ à mè: ⁶ O Isailiɔne, tó gɛe ge nɔe duunakɛ à gbɛ́e à náaisaiyákɛ Diie, à taaekɛn we. ⁷ Sema ade duuna pɔ a kèpi o gupuaui, i a flabo gbɛ́ pɔ à taaekɛɛpie, i a ɔa sode nawà. ⁸ Tó pɔde gà mé a dae fɛɛɛ vɛ wà flapi boòo, pɔpi a gɔ ma pɔ ùe, wi kpa sa'onawa sãnu ní sásakao pɔ wà lákaò aà duunapiao.† ⁹ Sa pɔ Isailio lí oa alio de sa'ona pɔ wà m̀òè pɔ ùe. ¹⁰ Pɔ pɔ gbɛ́ kpá Diiwa ali gɔ sa'ona pɔ wà nàè a ɔzɛ pɔ ùe.

Nɔ náaisaide yá

¹¹ Dii yá'ò Moziɛ à mè: ¹² O Isailiɔne n̄ me, tó gbɛe nɔ pàzɛa à náaisaiyákɛ, ¹³ gɛe pále wùɛaàno, aà zá a yá d̄so, tó nɔepi gbásikè màa mé gbɛe i aà eo, seelade kuoo, kɛ wi aà kùòo yáí, ¹⁴ tó gɛepi n̄se fele, mé àle seake a nɔpi yáwa, àle e à gbásikè yá, ge i gbásikèoa, ¹⁵ gɛepi i gɛ́ ní a napiro sa'ona kíi ní p̀wenti kiloo plao gba pɔ nɔepi a m̀òò ù. Asu nísikawo, mé asu tulaleti fáwao, kɛ n̄sefelegbae yáí. A de d̄sakpaagba pɔ i to wà d̄s tó wà taaekè síanae ùe. ¹⁶ Sa'ona i m̀ó ní nɔepio, i aà ze ma ae. ¹⁷ Sa'ona i ma kpɛ́ í d̄a ka oo n̄nau, i zwáakpe búsu d̄a à zua. ¹⁸ I nɔepi falana go, i d̄sakpaagba pɔ wí da n̄sefelea yáí na nɔepie a ɔzɛ. Sa'onapi iò í pásɛ pɔ í láaizímápi kua. ¹⁹ Sa'onapi i to nɔepi d̄sakpa, i oè à me: Tó gɛe i wùɛnnoo, tó ni p̄a n zá ikoyáa n gbásikèò, í pásɛ pɔ í láaizímápi a yáe inɛo. ²⁰ Ama tó n p̄a n zá ikoyáa, n ge n wule ní gɛe páleo n gbásikèe s̄s, ²¹ Dii a to n gbalao ibaba, n gbɛe i sé, n gbɛ́ i láaizíma, aai n ká. ²² I pɔ í láaizímáe beepi a taale n meue, i n gbɛe sé, n gbalao i ibaba. Nɔepi i gbasae me: Ami! Aà ke màa! ²³ Sa'ona i láai yápiò kɛ láwa, i pípi ní í pásɛpio, ²⁴ i í pásɛ pɔ í láaizímápi kpa nɔepiwa aà mi, i taale aà meu à yapásɛ iè. ²⁵ Ama sa'ona lí n̄sefelep̀wenti si nɔepi ɔzɛ

* 5:3 Zia 21.27 † 5:8 Lev 5.20-26

gla, i mo Diie, i gbasaa geò sa'okii. ²⁶ Sa'onapi i pówentipi dā òkũ do yāɔa Diigu gba ũ, i kpara sa'okiiwa, i gbasaa ípi kpa nɛpiwa aà mi sa. ²⁷ Tó nɛpi gbāsíkè à náaisaiyákè a záɛɛ, gɔɔ pɔ à í pɔ í láaizimápi mí, a taale aà meue, i yá'ìè, aà gbɛɛ i sé, aà gbalaa i íbaba, nɛpi i gɔ láaipɔ ũ a gbéɔ guu. ²⁸ Ama tó nɛpi i gbāsíkɛo mé a ku táaesai, a bɔ aafiaɛ, iò nɛ'í.

²⁹ Ikoyá pɔ má díle nɔsefeleaa yá musun we. Tó nɛ pà a zá baa à náaisaiyákè, ³⁰ ge tó gɔɛ nɔse mé fíle, àle seake a nɔ yáwa, a kekean we. Sa'ona lí mɔ rí nɛpi, i aà ze ma ae, i gbasaa ikoyápi keè píi. ³¹ Aà gɔpi aɔ táae ví a guuo, áma nɛpi duunapi a wi aázia musue.

6

Gbé pɔ azia kpà Luawa yá

¹ Dii yá'ò Moizie à mè: ² O Isailiɔne, tó gɔɛ ge nɛ lekèa à mè a azia kpàa ma gbé ũe zálala, ³ ade vɛɛ rí í gbáao té.* Asu vɛɛbe'í buie ká a léwao, mé asu vɛɛbe ísi ge a gii bleo. ⁴ Gɔɔ pɔ a ku ma gbé ũ zálala, asuli vɛɛli pɔe bleo, baa a wéna ge a tɛɛ.

⁵ E lé pɔ a kèapi gɔɔ ge paò, gɛ su táa'o aà miwao. Aɔ de ma pɔ ũ e gɔɔ pɔ à azia kpàapi lé ge paòe, i to a miká gbā a laaiwa. ⁶ E gɔɔ pɔ à azia kpàa ma gbé zálala ũpi lé ge paò, asu sɔ geio.

⁷ Baa tó aà mae ge aà da ge aà víi ge aà dáuna gá, asu sɔ aà gei à gbáleo, asa aázia kpàaa seela ku aà miwae. ⁸ Aɔ de ma pɔ ũe e gɔɔ pɔ à azia kpàa ma gbé zálala ũpi lé ge paò. ⁹ Tó gbɛe gá aà wáa kándo, mé aà kua ma pɔ ũ miká gbálè, aà a mipi bo gbáigbai a gbábogɔɔ, gɔɔ soplá gbɛa.

¹⁰ A gɔɔ swaaɔde zí i mo sa'onae rí felenaɔ ge felenguulu bɔbɔnaɔ mèn pla kpaaũkpe kpɛɛle, ¹¹ sa'ona i sa'o rí a mènɔoo duun awakpabɔ ũ, i sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ o rí a mènɔoo, i gbábɔè aà kua ge sae yáí. Zibeezí i a mi bo, ¹² i ea à azia kpaa e a kua ma pɔ ũ gɔɔ léu, i mɔ rí sása wɛdonao táae fiabobo ũ. Wasu aà kua ma gbé zálala ũ séia gɔɔ dauo, asa aà kua ma gbé zálala ũ káaupi òkpàe.

¹³ Ikoyá pɔ má díle gbé pɔ azia kpàaen ke b. Tó gɔɔ pɔ a díle à ku ma pɔ ũ pà, wà moaàno kpaaũkpe kpɛɛle, ¹⁴ i sa'oa rí sása wɛdona pɔ sáa víoo sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ obo ũ rí sáda wɛdona pɔ sáa víoo duun awakpabɔ ũ rí sásakao pɔ sáa víoo sáaukpa sa'obo ũ ¹⁵ apii rí a pówentio rí a vɛɛo rí káao gbí do, káa pɔ wa tòto rí nisioo rí káawana pɔ wà nísi fáwáɔ.

¹⁶ Sa'ona i mɔ rí pópɔ ma ae píi, i sa pɔ wí o duuna awakpabɔ ũ o rí sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũo, ¹⁷ i sáaukpa sa'oa rí sásakao rí a pówentio rí a vɛɛo rí káao gbí do. ¹⁸ Gbé pɔ azia kpàapi i a mi bo† kpaaũkpe kpɛɛle we, i a kua ma pɔ ũ miká séle káteu sáaukpa sa nísi zíle. ¹⁹ Tó à a mi bò màa, sa'ona i sásakao o do pɔ wà a fiukè sé rí káa pɔ a bɔ gbíuo mènɔo rí káawanao mènɔo, i na gbé pɔ mibòpie a ɔzí.

²⁰ Sa'onapi i ea sí, i mɔmɛɛ. Lá pópɔsá ma pɔe, a gɔ sa'onapi pɔ ũe rí a kùla pɔ wí mɔmɛɛo rí a gbá pɔ wí bɔ adoao. Bee gbɛa gbé pɔ azia kpàapi i gbasaa ea na vɛɛmiawa.

²¹ Ikoyá pɔ má díle gbé pɔ azia kpàaen we rí sa pɔ a oa a lekɛa yáio, pɔ pɔ asu ye káfi a gbáa léu báasi. Lé pɔ a kè gɔɔ pɔ à azia kpàa, sema aà a fiabo.

Sa maa pɔ sa'ona ũ o gbɛne

²² Dii yá'ò Moizie à mè: ²³ O Aalonae rí a néɔ, tó aale samaa'o Isailiɔne, aali me:

²⁴ Dii báaadaágu, i ókuála,

²⁵ Dii á gwa, i gbɛkɛkɛé,

²⁶ Dii wéteází, i á nɔse daé doú.

²⁷ Aali samaa'o Isailiɔne rí ma tɔo màa, míli báaadařígu.

7

Isaili kía gbadaa zwáakpe sakɛgɔɔ

¹ Gɔɔ pɔ Moizi zwáakpe dɔ a láa, à nísikàwà rí a pòkeleɔ píi, à a sakè, ɔ à nísikà sa'okiiwa rí a pòkeleɔ píi, à a sakè. ² O Isaili kía mɔ rí gbao. Aame aa rí dezio buio kía pɔ wà rí díle gbɛnaon dɔaana ũ. ³ Aa mɔ rí rí gbao Diie, zugo mèn soolo rí zuo mèn kuepla. Kía gbɛnɔn plapla zugo mènɔoo, baade miwa zù mènɔoo, ɔ aa geò zwáakpe kpɛɛle.

⁴ Dii yá'ò Moizie à mè: ⁵ Gba pɔ aa mòpɔ sí, iò de kpaaũkpe zíkɛbɔ ũ, ní kpá Levii buioɔwa, lá a móma rí zí guuwa. ⁶ O Moizi zugo rí zupio sí a kpá Levii buioɔwa. ⁷ A zugo mèn pla rí zù mèn síiɔo kpá Geesɔ buioɔwa rí zí léu. ⁸ A zugo mèn síiɔo rí zù mèn swaaɔo kpá Melali buioɔwa rí zí léu. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé rí dɔaana ũ. ⁹ I asosebɔe kpa Keata buioɔwao, asa aa Dii kpé pɔ sɛ rí gáue.

* 6:3 Luk 1.15 † 6:18 Zln 18.18

¹⁰ Zí pʷ wà nísikà sa'okíwa, ʷ kíapio mò ní ní gbaʷ sa'oklípí aε sa'oklípí sakéa yáí. ¹¹ Dii ò Mɔizíe yáa à mè, lá gu lé dɔ kíapio líb mɔ dodo sa'oklí sakéa yáí.

¹²⁻⁸³ Gɔɔ sɛ́ia zí Aminadabu né Naasɔ, Yuda bui mé mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ plaade zí Zuaa né Netaneli, Isakaa bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ áaʷde zí Heloni né Eliabu, Zabolɔni bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ sɛ́iʷde zí Sedeu né Elizuu, Lubeni bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ sɔode zí Zulisadai né Selumie, Simɔ bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ soolode zí Deueli né Eliasafa, Gada bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ soplade zí Amihudu né Elisama, Eflaiü bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ swaaʷde zí Pedazuu né Gamalieli, Manase bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ kɛokwide zí Gidoni né Abidá, Bɛyámɛɛ bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ kwide zí Amisadai né Ahiezɛɛ, Dá bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ kuɛdode zí Okelana né Pagieli, Aseɛ bui kía mò ní a gbaɔ.

Gɔɔ kueplade zí Enana né Ahila, Nefatali bui kía mò ní a gbaɔ.

Gba pʷ an baade mɔn ke: Anusu tapɛnti pʷ a gbia kiloo do ní kɛnio, au'ɛlebo pʷ wa pí ní ánusuo a gbia galaü áa sɛ́iʷe, lá wà a gbia lé díle luakukiwa. Wà pʷwenti yáalea ní nísio kà tapio pai pʷwɛn gba ü. Vua toona pʷ a gbia galaü basɔokwi, wà tulaletikà a pai. Sa pʷ wí a pʷ káteu à tékú obɔɔn ke: Zugaaena do, sásakao do, sása wɛdona do. Duun awakpabɔn ke: Blesana do. Sáaukpasɔn ke: Zu pla, sásakao sɔo, blesana sɔo, sása wɛdona sɔo.

⁸⁴ Gba pʷ Isaili kía dà sa'oklí sakéa yáí nísikaa sa'oklípíwa gbɛapio dasilen ke: Anusu tapɛnti mɛn kuepla, au'ɛlebo pʷ wa pí ní ánusuo mɛn kuepla, vua toona mɛn kuepla.

⁸⁵ Tapɛlentipio gbia kiloo dodo ní kɛnioε, au'ɛlebo sɔ galaü áa sɛ́iʷiʷiʷ. Apii fɛle ánusuo kiloo baasɔo ní plao ní galaü áa áaʷo, lá wà a gbia lé díle luakukiwa. ⁸⁶ Vua toona pʷ wà tulaletikà a pai mɛn kueplao gbia galaü basɔokwikwi, lá wà a gbia lé díle luakukiwa. A kɛ píi galaü áa soolo ní basooloo (1.320). ⁸⁷ Sa pʷ wí a pʷ káteu à tékú obɔɔ dasilen ke: Zugaaena kuepla, sásakao kuepla, sása wɛdona kuepla, apii ní a pʷwenti. Blesan mɛn kuepla ʷ wà duuna awakpàð. ⁸⁸ Pʷ pʷ wà sáaukpa sa'òðo dasilen ke: Zu baasɔo mɛndosai, sásakao báaʷ, blesana báaʷ, sása wɛdona báaʷ. Sa pʷ wa ò sa'oklí sakéa yáí nísikaawà gbɛan we.

⁸⁹ Ké Mɔizi gɛ kpaaukpeu yá'oi ní Diio, à aà ɔɔ mà duunkɛmakíi pʷ kú ikoyá kpagoloo musu malaika gáʷstade mɛn plaɔ zānguo, Dii lé yá'òðe.

8

Filianaa

¹ Dii yá'ò Mɔizíe à mè: ² O Aalonaε, tó à filia mɛn soplao ná, aà to aali gupu dau ac.* ³ ɔ Aalona ké màa, à filiaɔ ná, aa gupü dau aε lá Dii ò Mɔizíewa. ⁴ Wà daupi pí ní vua pʷ wa gbɛgɛ maanno za a zíle e à gɛ pɛð a vúwae. Wà daupi pí lá Dii a taa ðb Mɔizíewae.

Levii bui dílea ndoa

⁵ Dii yá'ò Mɔizíe à mè: ⁶ Levii bui se Isaili kɛnio guu, ní gbabɔné. ⁷ Lá nýʷ ní gbabɔnɛn ke: Duunwolo'i fáfámá, aai ní meká bo pii, aai gbasa ní pɔkasao pí. Aa gbábɔ níziæn we.

⁸ Aai zugaaena sɛ ní pɛɛti yáalea ní nísio a pʷwenti gba ü ní zugaaena plaade pʷ nýʷ si duun awakpabɔ üo. ⁹ Mʷ ní Levii bui kpaaukpe kpele, ní Isailio káaa pii, ¹⁰ ní mʷ ní Levii bui ma aε, Isailio i onamá. ¹¹ Aalona i Levii bui mɔmɛε gba pʷ Isailio mɔmɛε ü, ké aao de ma zikɛnaɔ ü. ¹² Levii bui i ɔna gáaenapio miwa. Sa'o ní zupio mɛndoo duun awakpabɔ ü, ní sa pʷ wí a pʷ káteu à tékú oa ní adoo duunakéa Levii buiwa yáí. ¹³ To Levii bui ze Aalona ní a néɔ aε, ní ní mɔmɛε. ¹⁴ Maa nýʷ Levii bui bɔ Isailio guu ndoa, aai de ma pʷ ü.

¹⁵ Bee gbea tó n gbábɔ Levii buiɛne, mé n ní mɔmɛε, aali mʷ zíkɛ kpaaukpeu. ¹⁶ Isaili pʷ wa kpaan ní ü. Ma ní díle ma pʷ ü Isaili negʷe sɛ́iaɔ gbɛue. ¹⁷ Asa Isaili negʷe sɛ́iaɔ ní ní pɔtuo nesana sɛ́iaɔ ma pʷe. Ma ní díle ma pʷ ü za gɔɔ pʷ ma negʷe sɛ́iaɔ dɛde Egipte, ¹⁸ ʷ ma Levii bui díle Isaili negʷe sɛ́iaɔ gbɛu. ¹⁹ Ma Levii bui bɔ Isailio guu, ʷ ma ní kpá Aalona ní a néɔwa, ké aao kpaaukpe zí ke Isailiɛne. Aali láka Isailio duunaa, ké gɔɔ pʷ aale sɔ ma kúkfizi, gagyá su ní leo yáí.

²⁰ ɔ Mɔizi ní Aalonaɔ ní Isailio pii kɛ Levii buiɛne lá Dii ò Mɔizíe ní yá musuwa. ²¹ Levii bui gbábɔ níziæ aa ní pɔkasao pí. ɔ Aalona ní mʷ Diie, à ní duuna kɛmá à gbábɔné. ²² ɔ Levii bui ná ní zíwa kpaaukpeu ní Aalonaɔ ní a néɔ dɔao. Maa wa kɛ Levii buiɛne lá Dii ò Mɔizíe ní yá musuwa.

* 8:2 Bɔa 25.37

²³ Dii yá'ò Moizie à mè: ²⁴ Levii buiɔ yán kɛ ɔ. Gbé pɔ kà wɛ̀ baaso ge a dea lí mɔ kpaaũkpɛ zɪ kei. ²⁵ Tó à kà wɛ̀ blakwi, ili kámabo, asuli zɪpi kɛ ɔo. ²⁶ Aaliɔ dɔ a gbɛ̀ɔle, ili wɛ̀te kpaaũkpɛ zɪbi, ama asuli zɪpi keo. Dile Levii buiɔne maa n zɪ yá musu.

9

Gɛamusu dikpekeɛ

¹ Dii yá'ò Moizie Sinai guwawaiwu Isailiɔ bɔa Egipi wɛ̀ plaade mɔ sɛ́ia guu à mè: ² Isailiɔ lí Gɛamusu dikpekeɛ a gɔɔwa. ³ A dikpepi kɛ mɔɛ bee gɔɔ gɛo mɛ̀ndosaide zɪ oosiele. A kɛ lá má dàéwa pii n a ikoyá pɔ má dílééɔ.*

⁴ Moizi ò Isailiɔne aa Gɛamusu dikpeke, ⁵ ɔ aa dikpepi kɛ Sinai guwawaiwu mɔ sɛ́ia gɔɔ gɛo mɛ̀ndosaide zɪ oosiele. Aa kɛ lá Dii ò Moiziewa pii. ⁶ Gbɛ̀ɔ ku we aa gbálea, kɛ aa kà gɛwa yáí, ɔ aai e Gɛamusu dikpeke zɪbeezɪo. ɔ aa gɛ̀ Moizi n Aalonao lè zɪbeezɪ gɔɔ, ⁷ aa ò Moizie: Ge yá musu wa gbálè. Bóyáí wá gíwɛe wá mɔ n gbao Dii n wá gbɛ̀ɔ a gɔɔwai? ⁸ Moizi wɛ̀má à mè: A ze e má ma lá Dii a o á yá musu. ⁹ ɔ Dii ò Moizie à mè: ¹⁰ O Isailiɔne, tó an gbɛ̀ɔ ge an buiɔ n kɛ̀ gbálè ge yá musu, ge aa gɛ̀ wɛ̀le zàzàeu, aa ze'e aa Gɛamusu dikpeke mɛ̀e gbeza. ¹¹ Mɔ plaade gɔɔ gɛo mɛ̀ndosaide zɪ oosiele ɔ aali dikpepi kɛ. Aali sá sɔ n káao n lá kɛ́sáo. ¹² Aasuli a kee to gu dwáò, mé aasuli sápi wáe eo.† Aali Gɛamusu dikpepi kɛ lá má dílééwa pii. ¹³ Gbé pɔ i gbáleo mé i gé wɛ̀leu no, tó à gɛ̀ Gɛamusu dikpepi kei, wá ade bɔ a gbɛ̀ɔ guu, asa i mɔmɛ n gbao a gɔɔwao. Aa táae a wi aa musue. ¹⁴ Bòmɔ pɔ kú á guu mé a ye Gɛamusu dikpeke mɛ̀e, sema aa kɛ lá ma ikoyá dílééwa. Bòmɔ n beleo pii, yá doúe.

Tɛlu kua zwáakpea (Bɔa 40.34-38)

¹⁵ Zɪ pɔ wá zwáakpe dɔ, telu kùle ikoyá kpépiɛ. Sɛa za oosi e gu gɛ̀ dò telupi ku zwáakpepi musu lán téwa. ¹⁶ ɔ ku máa gɔɔpiiɛ, ɔ ku zwáakpepi, gwáasina ɔ de lán téwa. ¹⁷ Tó à gò zwáakpea, ɔ Isailiɔ i fele bɔou. Gua pɔ telupi zɛu, we aal bókpa. ¹⁸ Tó Dii òlóné máa, aal n pɔɔ naaa aa fele. Tó a òlóné ɔ, aal ea bókpa. Tó telupi zɛa zwáakpepi sɔ, an bɔo ɔ kálea. ¹⁹ Tó telupi lé gɔɔplake zwáakpea, aaiɔ Dii yáma, aali fele bɔouo. ²⁰ Zieɔ telupi lí gɔɔplake zwáakpeao. Tó Dii òlóné, aal bókpa, tó Dii èa òlóné ɔ, ɔ aal n pɔɔ naaa. ²¹ Zieɔ sɔ telupi i ze gudou yɔɔ za oosi e kɔɔ. Tó à gò a kɔɔ, ɔ aal fele bɔou. Faaɛe ge gwáasinan nò, tó telupi gò, aal n pɔɔ naaa. ²² Tó telupi gɔ zɛa zwáakpea gɔɔ do ge mɔ do ge wɛ̀ don nò, aaiɔ kálea bɔoue, aali fele. Tó à gò, ɔ aal fele. ²³ Aali bókpa ge aa fele bɔou Dii lé saio. Aaiɔ Dii yáma lá a dá Moizie a ònéwae.

10

Anusu káae mèn plaɔ

¹ Dii yá'ò Moizie à mè: ² Káae pí mèn pla n ánuɔ pɔ wa gbɛ̀gbɛ̀ maanno gbɛ̀ɔ káaabo ũ, kɛ aali fele bɔou. ³ Tó wá káaeɔ pɛ, gbɛ̀pii i mɔ káaanzi kpaaũkpɛ kpeɛɛ. ⁴ Tó káae mɛ̀ndo wa pɛ, Isaili bui dɔaana pɔ aa de kía ũ mé aali mɔ káaanzi. ⁵ Tó wá káaeɔ pɛ gbáugbáu, gbɛ̀ pɔ an bɔo ku gukpɛ oio mé aali fele káau. ⁶ Tó wá a gɛ̀n plaade pɛ gbáugbáu, gbɛ̀ pɔ an bɔo ku gɛ̀midɔkɪ oio mé aali fele. Káaeɔ gbáugbáuɔ mé gbɛ̀ɔ daa zéu seela ũ. ⁷ Tó wále gbɛ̀ɔ káaa, wáli pé gbáugbáu.

⁸ Aalona né sa'ona mé aali káaeɔ pé. Aɔ deé ikoyá ũ gɔɔpiiɛ, ápi n á buiɔ. ⁹ Gɔɔ pɔ a ka á búsuu, tó ále gé zikai n á wɛ̀le pɔ sù feleáno, áli káaeɔ pé gbáugbáu, kɛ á yá e dɔ ma Dii á Luagu, mí á bɔ á wɛ̀lepɔ ɔzɪ. ¹⁰ Gɔɔ pɔ ále pɔnake sɔ, dikpen lò, mɔ dafu gɔɔ sɛ́ia zɪn lò, áli káaeɔ dɔ á sa pɔ wí a pɔ káteu á tékúwa n á sáaukpasa, á yá i dɔmagu. Mámema Dii á Lua.

Isailiɔ feleɛ Sinai

¹¹ Wɛ̀ plaade mɔ plaade gɔɔ baode zɪ, telu gò ikoyá zwáakpea, ¹² ɔ Isailiɔ n pɔɔ náaa aa fele bɔou Sinai guwawaiwu, aale bókpakpa e telu gɛ̀ zɛ Palana guwawaiwu. ¹³ An feleɛ bɔou sɛ́ian we. Aa kɛ lá Dii dá Moizie a ònéwa.

¹⁴ Yuda zɪgɔ mé fele n bɔou gá n gá sɛ́ia n n dápoo. Aminadabu né Naasɔ mé n dɔaana ũ. ¹⁵ Zuaa né Netaneli mé Isakaa zɪgɔ dɔaana ũ. ¹⁶ Heloni né Eliabu mé Zabulɔni zɪgɔ dɔaana ũ. ¹⁷ Geesɔ buiɔ n Melali buiɔ zwáakpe wɛ̀woe, ɔ aa sɛ̀ aa dàò zéu.

* 9:3 Bɔa 12.1-13 † 9:12 Bɔa 12.46, Zaa 19.36

18 Ǿ Lubeni zǳǳǳ fɛlɛ nɪ bɔu u gā nɪ gāo nɪ nɪ dālapoo. Sedeu né Elizuu mé nɪ dɔaana ũ. 19 Zulisadai né Selumie mé Simeǳ zǳǳǳ dɔaana ũ. 20 Deueli né Eliasafa mé Gada zǳǳǳ dɔaana ũ. 21 Ǿ Keata buio Lua pǳǳ sɛ aa dàò zéu. Wà zwàakpɛpi pɛpɛɛ e aao gé kái.

22 Ǿ Eflaiũ zǳǳǳ fɛlɛ nɪ bɔu u gā nɪ gāo nɪ nɪ dālapoo. Amihudu né Elisama mé nɪ dɔaana ũ. 23 Pedazuu né Gamalieli mé Manase zǳǳǳ dɔaana ũ. 24 Gidoni né Abidá mé Bɛyámɛ zǳǳǳ dɔaana ũ.

25 Ǿ Dá zǳǳǳ fɛlɛ nɪ bɔu u gā nɪ gāo nɪ nɪ dālapoo. Aame aa ku gbɛzǳ. Amisadai né Ahiezɛɛ mé nɪ dɔaana ũ. 26 Ǿkelana né Pagieli mé Aseɛ zǳǳǳ dɔaana ũ. 27 Enana né Ahila mé Nefatali zǳǳǳ dɔaana ũ. 28 Lá Isailio i fele nɪ bɔon we gā nɪ gāo.

29 Obaba mé Mɔizi ànsue Lueli né ũ, Madiá buie. Mɔizi òè: Wále dazɛu, wále gé búsu pǳ Dii mè á wá gbau. Mɔ nɪ géwanɔ, wí maakɛnɛ, asa Dii namablea we legbɛwɛɛɛ. 30 Ǿ a òè: Má go. Má tá ma búsuu ma bɛdeǳ kɪiɛ. 31 Mɔizi mè: N yá na. Nsu wá tó weo, asa nɪ bɔokpakii maa dǳ, mé nɪyǳ fɛ kɛ wá wé ũ. 32 Tó nɪ gewanɔ, wá maa pǳ Dii a kewɛɛ kɛnɛ sǳɛ.*

33 Isailio fɛlɛ Dii gbɛ saɛ, aa taa'ò gǳǳ áaǳ. Wá dɔaa nɪ Dii báakuarɪnɔ kpagoloo bɔokpakii wɛɛɛɪnɛ. 34 Ké aa fɛlɛ aa dazɛu, Dii telupi kúrta fáanɛ. 35 Tó wá dazɛu nɪ kpagoloo, Mɔizi i mɛ: Fɛle Dii, n ibɛɔ i fáaa,

n zangudeǳ i báalɛnɛ.†

36 Tó wa díle, Mɔizi i mɛ:

Dii, ɛa su Isaili dasidasioɔa.

11

Dii té gbacɛ

1 Isailio zɔaká Diizi nɪ taasikɛa yáí. Ké Dii mà, aa pǳ pà, ǳ à tesǳmá, an bɔo saalo tekũ. 2 Ǿ gbɛǳ wiilɛ Mɔiziwa. Ké à wabikɛ Diiwa, ǳ tépi zɛ. 3 Ǿ wá tǳkpá gupie Tabela,* ké Dii tesǳmá we yáí.

Dii búu gbacɛ

4 Buipáleo ku Isailio guu, aalɛ blɛ maa bɛɛkɛ, ǳ Isailio lé ǳǳ sǳ aa mè: Má wá nɔo eu wá soi? 5 Wále kpǳ pǳ wá sò Egipi wá pɛáɔwa bɛɛkɛ nɪ gólaǳ nɪ blebusunaǳ nɪ ɛɔo nɪ emasaǳ nɪ emasa gisoǳ. 6 Tiasa wá lé gá, asa wili pɛ oe, sema mana báasio.

7 Manapi wé keletú, a dɛ lán lí'owae. 8 Isailio i séle wá lo gbɛu ge aai zǳ góu. Aai disa aa káa keò. A i na lán káagbaalawa. 9 Tó fii kpá bɔou gwá, ǳ manapi i bɔ.†

10 Mɔizi mà wále ǳǳ uale nɪ ualeo. Dii pǳ pà maamaa, ǳ à kɛ Mɔizie íi, 11 a òè: Býyái nɛle ladaai? Býyái ma yá i kanguo, ǳ nɪ gbɛpio gwaa aso dímeɛi? 12 Máme ma gbɛpio nɔsia? Máme ma nɪ ía? Býyái nɪ òmeɛ mà nɪ kue lán nɔe neadewa, mà gérinɔ búsu pǳ nɪ a legbɛ an dezioɛ guui? 13 Máki má nɔo eu mà kpa gbɛpioɔa pii? Asa aalɛ wiilɛa, aalɛ mɛ mà nɪ gba nɔo wá soɛ. 14 Má fɛ gbɛpio kue pii madoo, asa an aso demalae. 15 Tó mà nɪyǳ kɛmɛɛ, ma wegwa, nɪ ma dɛ gǳ. Nsu to mà taasipi kɛ lo.

16 Ǿ Dii òè: Isaili gbɛzǳǳ pǳ nɪ dǳ dɔaana ũ káaa gbɛɔn báaǳkwi, nɪ mórino kpaaũkpɛu, aai kunno we. 17 Má pila mà yá'one we, mí Nisina pǳ kuma kɪni go mà dinɛ, aai gbɛǳ gwaa aso sennɔ, ké nɪsu nɪyǳ nɪ sea ndo lo yáí. 18 O gbɛɔnɛ aa gbábɔ nɪzlaɛ zia yáí, aai nɔo e só. Asa aa wiilɛa aa mè, mà wá nɔo eu la wá soi? Aa mè wa dáamavi Egipi. A yáí tó mà nɪ gba nɔo aa só. 19 Aa só, i kɛ gǳ do no, gǳ pla no, gǳ sɔo no, gǳ kwi no, gǳ bao no. 20 Aa so mɔ gbáa dɔe e à bɔ nɪ níu, a nɪ i bɔrta. Asa ma Dii má kú nɪ guue, ǳ aa pákpámazi. Aa zɔadba aa mè, býyái wa bɔi Egipii? 21 Ǿ Mɔizi mè: Gǳɛ kumanɔ tá guu gbɛɔn báaǳsɔo lɛɛ áaa áaǳɛ (600.000), ǳ nɪ mè nɪyǳ nɪ gba nɔo aa so e mɔ gbáa doa? 22 Baa tó wá saǳ nɪ zuu dèdɛ dasidasí, a mómáɛ? Tó wa ísia kpǳ sɛle pii, a mómáɛ? 23 Dii wèwà à mè: Ma gbáa a ka noa? Nyǳ e tia, tó yá pǳ mà ònɛ a kɛ ge a keo.

24 Mɔizi bɔ à Dii yápio ònɛ. A Isaili gbɛzǳǳ káaa gbɛɔn báaǳkwi à nɪ lia zwàakpɛi. 25 Ǿ Dii pila telu guu à yá'oaano. A Nisina pǳ kuwá kɪni go dí gbɛzǳǳ gbɛɔn báaǳkwipioɛ. Ké Nisnapii díne, aa ánabikɛkɛ, bee gbɛa aai ɛa kɛ lo. 26 Gbɛ pǳ Mɔizi nɪ séǳ, an gbɛɔn plaǳ gǳ bɔou, gbɛdo tón Eledada, gbɛdo sǳ Medada. Aai gé zwàakpɛ kɪio, kási Lua Nisnapii díne sǳɛ, ǳ aa ánabikɛkɛ bɔou. 27 Ewaasoe báalɛ gé ò Mɔizie à mè: Eledada nɪ Medadao lé ánabikɛkɛ bɔou. 28 Nuni né Yozuee dɛ Mɔizi zɔbána ũ za a èwaasogǳɛ, ǳ à mè: Ba Mɔizi, gínɛ. 29 Ǿ Mɔizi òè: N nɔsɛ fɛlɛ ma yá musu yá? Tó Dii a Nisina dí a gbɛɔnɛ aa gǳ ánabio ũ pii, a maaó lé? 30 Ǿ Mɔizi ɛa bɔou nɪ Isaili gbɛzǳǳɔpi.

* 10:32 Dɔa 1.16 † 10:35 Sou 68.1 * 11:3 Bee mè téku. † 11:9 Bɔa 16.14

³¹ Dii tò Ìana bò Ìsia oi à mò ní bùu, aa lí bòoa. Aa lía bòoi gupiiu à kà tago do ù, mé an daa lesí kà gàsísuu pla. ³² Fāane bee ní gwaasínao ní a gu sía d̄ao aa f̄ele gè bùu s̄ele. Gb̄é p̄ó i s̄ele bílao s̄ele koto bao. Ǿ aa f̄ále, aa a giikà. ³³ Ké aa a n̄ò dà ní léu ḡò aai e sò bílao, 5 Dii p̄ò p̄arízi à gagyákàngu. † ³⁴ Ǿ wà t̄okpà gupie L̄'udeo Mía, asa wek̄i wà gb̄é p̄ó l̄'ú ní kúo víu. ³⁵ Ǿ Isailio f̄ele we, aa gè Azelo aa ḡooplakè we.

12

Miliau ní Aalonao M̄oizi t̄aae'ea

¹ Miliaù ní Aalonao M̄oizi t̄aae è Etiopi n̄o p̄ó a s̄è yá musu, asa à Etiopi n̄o s̄è. ² Aa mè: M̄oizi ado 5 Dii ðile à a yá'òaa? A tò wá ò s̄so lé? Dii yápi mà. ³ M̄oizi s̄ò n̄s̄edoude, aa s̄aa kú d̄únia guuo. ⁴ Weḡò Dii ò M̄oizi ní Aalonao ní Miliaùo: A b̄ole ḡé kpaat̄kp̄e u á gb̄eñ aa5. Ǿ aa ḡè ní gb̄eñ aa5 m̄pii. ⁵ Dii p̄ila telu guu à z̄è kp̄éi kp̄eele. A Aalona ní Miliaùo sisi, 5 aa s̄s̄aazi m̄pla m̄pii. ⁶ A òné: A ma yáma. Tó ma ànabie kú á guu, mi b̄o m̄owá w̄épungu'ea guu, mi yá'òè nana guue. ⁷ Kási a de màa ní ma z̄òblena M̄oizioo. Ziken náaides ma ua.* ⁸ Wí yábo kú léu. Mili yá'òè ma a bak̄uaanakèèo. I wesi ma taale. Ak̄ea i ma z̄òblena M̄oizi t̄aae'ea v̄l̄ak̄eo ní? ⁹ Ǿ Dii p̄ò p̄arízi à èa t̄a.

¹⁰ Ké telupi gò kp̄épia, kusu lí Miliaùla ḡò, à puak̄ù lán buawa. Ké Aalona gwá, a è kusu líaála, ¹¹ 5 a ò M̄oizie: N yá na Baa! Nsu to wà m̄s̄aik̄e t̄aae p̄ó wá kè gb̄e'eo. ¹² Nsu to aà de lán né p̄ó wa í ḡè, aa megueo yaik̄èwao. ¹³ M̄oizi wiilè Diiwa à mè: Lua, n yá na! N aà gb̄ágb̄a. ¹⁴ Ǿ Dii òè: Tó aa mae l̄'ikà aà oawa, a de è wíyá ù ḡo soplao lé? Wà aa yá b̄o b̄oo kp̄e ḡo sopla ḡia, wí gbasa wà aà sí. ¹⁵ Miliaù ku b̄oo kp̄e e ḡo sopla. Isailio i daz̄euo e wà èa wà aà sí. ¹⁶ Bee gb̄ea aa f̄ele Azelo aa gè b̄oòkpà Palana guwaiwaiu.

13

Asiigwana gb̄eñ kueplao z̄la (Iko 1.19-33)

¹ Dii ò M̄oizie à mè: ² Gb̄é z̄í aa gè Kanaa bùsu p̄ó m̄alé kpá Isailiowa keelei. N ní deziò bui gb̄é p̄ó de d̄baana ù se m̄endodo ñ ní z̄í. ³ Ǿ à ní gb̄áe màa b̄oa Palana guwaiwaiu lá Dii òwa. Gb̄épiá Isaili d̄baanañe m̄pii. ⁴ An t̄on ke:

Lubeni buiò guu Zakuu né Samua,

⁵ Simeo buiò guu Oli né Safata,

⁶ Yuda buiò guu Yefune né Kalabu,

⁷ Isakaa buiò guu Yosefu né Igali,

⁸ Eflaiù buiò guu Nuni né Ozee,

⁹ B̄eyám̄e buiò guu Lafu né Paleti,

¹⁰ Zabuloni buiò guu Sodi né Gadieli,

¹¹ Yosefu né Manase buiò guu Susi né Gadi,

¹² Dá buiò guu Gemali né Amieli,

¹³ Aseé buiò guu Mikaila né Setuu,

¹⁴ Nefatali buiò guu Vofesi né Nabi,

¹⁵ Gada buiò guu Maki né Geueli.

¹⁶ Gb̄é p̄ó M̄oizi ní z̄í bùsu gwaiñ we. M̄oizi t̄okpà Nuni né Ozeee Yozuee.

¹⁷ Ké M̄oizi lé ní z̄í Kanaa bùsu gwai, a òné: A b̄o ní Negeve guwaiwaio, í s̄is̄ò kú. ¹⁸ A gwa lá bùsupi de, tó a gb̄é gb̄aa ge aa buse, tó aa dasi ge aa bílao, ¹⁹ tó an bùsu maa ge a v̄ai, tó an w̄éleò bíi ví ge a v̄io, ²⁰ tó a t̄ole t̄aae ví ge a nao, tó a lío ví ge a v̄io. A k̄oaike, i bùsupi libeò s̄ele suò. Asa v̄èe k̄aau maḡo. ²¹ Ǿ aa gè bùsupi gwágwa za Zini guwaiwai léu e Leobe, Amata b̄oleu. ²² Ké aa p̄à Negeve guwaiwaia, aa kà Hebl̄5, gu p̄ó Anaki buiò Aimani ní Sesaio ní Talemaio kuu. Hebl̄5 k̄álea d̄baaa Zoá p̄ó kú Egipie w̄è soplae. ²³ Ké aa kà Esikoli guzuleu, aa v̄èe liḡñ nede z̄ò we aa kà lía, 5 gb̄eñ plaò sea. Aa gb̄eafu ní kaad̄eñao s̄è b̄. ²⁴ Wà t̄okpà gupie Esikoli* guzule, v̄èe liḡñ nede p̄ó Isailio z̄ò we yáí. ²⁵ Ké aa bùsupi gwá ḡo bla, 5 aa èa s̄ù.

Asiigwana z̄ ní bao kpaa

²⁶ Ké aa s̄ù Kadesi, Palana guwaiwaiu, aa gè M̄oizi ní Aalonao ní Isailio pii k̄i. Aa s̄ù ní baoo Isailioñe pii, 5 aa bùsupi libeò òl̄oné. ²⁷ Aa ò M̄oizie: Wa ge bùsu p̄ó ní wá z̄íu. V̄i ní z̄'io di wee. A a libeò gwa ke. ²⁸ Ama bùsupideò gb̄aa. An w̄éleò bíi ví mé an w̄élepiò z̄ò maamaae. Wa Anaki buiò è we. ²⁹ Amalekiò ku Negeve guwaiwaiu. Itiò ní Yebusiò ní Amoleò ku gus̄is̄ideu,

† 11:33 Sou 78.26-31 * 12:7 Ebe 3.2, 5 * 13:24 Bee mè ko.

mé Kanaao ku isia sae ní Yuudē saeo. ³⁰ Kalebú tò gbé pò lía Mòizizìo nìlè, 5 à mè: Wà ge búsupi síi, asa wá ziblemáe. ³¹ Ǿ gbé pò aa gèaàno mè: Wá f5 gē gbépiòziò, asa an gbāa dewálae. ³² Ǿ aa saká Isailionè búsú pò aa gwágwapiu aa mè: Búsú pò wa paa wa ge a asiigwaipiá búsú pò í a gbéò mómoe. Gbé pò wa ní é weo piíá gbé gbāaone. ³³ Wa gbé gbāagbāa† è we Anaki buis ù. Wále e kòtēon wá ù, màa wá de ní wéu s5.

14

Isaili baa Dii kpe

¹ Isailiò lé wii gbāa le nípii, aale 5òlò gwá bee. ² Aa zoadò Mòizi ní Aalonaowa nípii, aa òné: Tó wa gaga Egipi ge guwaiwaiu la, bee mé maa. ³ Bóyái Dii lé táwanò búsupiui? Wa wá dede ní fēndaoe, wí wá noeò ní wá néo kúkū. Wá ea taa Egipi sàòò lé? ⁴ Ǿ aa òkōe: Wá doaana dile, wí ea ta Egipi.

⁵ Mòizi ní Aalonaò wùlè tōlè bíla wáa. ⁶ Ǿ asiigwana gbēon plao Nuni né Yozuee ní Yefūne né Kalebúò ní ulao gá aa kèkè, ⁷ aa ò bílae: Búsú pò wa paa wa ge a asiigwaipi maa maamaae. ⁸ Tó wá kúwano, ní b5 m5wá. Aa d5 ké n tēlu íò kú wá musu, níò doaaawēe a guu fáane, gwāasina s5 té guu. ⁹ Asu v1ake búsupideoneo, asa wá muu doone, aa ulékí v1 íò. Dii kúwanoe, ásu v1akeo.

¹⁰ Gbépii lé ní pápaa ní gbéo yá'o, 5 Dii gawi b5 Isailiowa kpaaukpeu. ¹¹ Dii ò Mòizie à mè: Gbépiò aao sakamagu gōopii yá? Baa ní dabudabu dasi pò má kè ní guuo, aao ku ma náaikesai gōopii yá? ¹² Má gagyákaŋgu mà ní kaalee, mí n buiò káfí aao dasi, an gbāa íò de gbépiòla. ¹³ Ǿ Mòizi ò Dii: Mmē n gbépiò b5lè Egipi ní n gbāao. Tó Egipiò mà, ¹⁴ aa gí oi búsupideoneo. Aa d5 ké ní kúwano, ní b5 m5wá. Aa d5 ké n tēlu íò kú wá musu, níò doaaawēe a guu fáane, gwāasina s5 té guu. ¹⁵ Tó n gbépiò dēde lán gbé mēndo deawa, bui pò aa yápi mà me: ¹⁶ Dii gbāa í ka aa gé ní gbépiò búsú pò à a legbēné guuo, a yáí 5 à ní dedei guwaiwaiu. ¹⁷ Dii, ní n gbāa z5ò 5òné sa, lá ní òwa n mè, ¹⁸ n pò lí pa kpaao, ní gbēke v1 z5ò, ní gbéò yāváiò ní ní taae kémá, ama nili tó taaede b5 pao. Ní maeo yāváiò wí ní buiò musu e à ge pé ní síwēnao ní ní s5kpaewo.† ¹⁹ Lá n sūuukè ní gbépiò za Egipi e aa gè kàò la, ní ní duuna kémá n gbēke z5ò guu.

Zakanao tadama (Iko 1.34-46)

²⁰ Ǿ Dii mè: Lá n wabikèa, má sūuukeríno. ²¹ Ama lá miò ku mé ma gawi lí dúniaa pii, ²² gbé pò ma gawi è ní dabudabu pò má kè Egipi ní guwaiwai guuo, aa ma le aa ma gwa gēn kwi aa gí ma yāmaiò, ²³ an gbēe a wesi búsú pò ma a legbē ní deziònepileo. Gbé pò sakamagu, an kee a wesio.† ²⁴ Lá ma zòblena Kalebú láasoo maa kè, a temazi ní nòsemēndoo, má tó aa gē búsú pò à gēupi guu, aa buiò íò v1.† ²⁵ Amalekiò ní Kanaao ku guzuleu we. A ea da guwaiwai zéu zia Isia Tēa oi.

²⁶ Dii ò Mòizie ní Aalonaò à mè: ²⁷ Gbēvāipiò aao zōakamazi gōopii yá? Ma zōa pò aale kamazi mà. ²⁸ Oné ma Dii ma mè má kú. Lá aa wabikèa, má kené. ²⁹ An gēo g5 kále guwaiwaiu lae,* an gbé pò kà wè bao ge a deao pii. An gbé pò wá ní nao mé aa zōakamaziò ³⁰ aa gē búsú pò ma a legbēné guuo, sema Yefūne né Kalebú ní Nuni né Yozueeò báasio. ³¹ An né pò aa mè wa ní kúkūò 5 má ní dau, aai búsú pò an maeo gí síipi d5. ³² An maepiò s5, an gēo g5 kále guwaiwaiu lae. ³³ An néo í p5ò dádá guwaiwaiu la e wè bla, aai ní maeo náaisai gbe'e. An maeo gēo g5 guwaiwaiu la nípii.† ³⁴ Lá wá búsupi gwágwa gōo bla, màa aao ní yāvái gbe'e e wè bla, wè dodo gōo dodo, aaiò d5 lá íbelesēamano de. ³⁵ Ma Dii máme ma yápi ò, mé má ke gbēvāi pò káaamaziòne. Aa gaga guwaiwaiu la nípii.

³⁶ Gbé pò Mòizi ní z1 aa búsú gwá aa sù aa saká búsupiui, aa tò wá zoadòwàò, ³⁷ Dii gagyáka gbépiògu, 5 aa gága. ³⁸ Gbé pò aa gè búsú gwápiò guu, Nuni né Yozuee ní Yefūne né Kalebú mé g5 bēe.

³⁹ Mòizi yápiò sèlè síu Isailiòne pii, 5 aa 5òlò maamaa. ⁴⁰ Aa fèlè kōkōò, aa mipè sístōwa aa mè: Gwa, wále gé gu pò Dii òu. Wa wá duuna d5 sa. ⁴¹ Mòizi mè: Bóyái ále pā Dii yáai? Bee a keo. ⁴² Asu gēo, asa Dii kú á guuo. A íbēeò ziblewáe. ⁴³ Amalekiò ní Kanaao kú á ae we. Aa á dede ní fēndao. Dii aò kúánò, ké a gi téiaazi yáí. ⁴⁴ Ǿ aai aa yāmao, aa mipè sístōwa, baa ké Dii báakuaríno kpagolo ní Mòizio g5 bōou. ⁴⁵ Ǿ Amalekiò ní Kanaa pò kú gusiídepiuò pílamá, aa ziblemá aa ní yá e Ǿma.

† 13:33 Daa 6.4 * 14:9 Ebe 3.16 † 14:18 Baa 20.5-6, 34.6-7 ‡ 14:23 Ebe 3.18 § 14:24 Yoz 14.9-12 * 14:29 Ebe 3.17 † 14:33 Zln 7.36

15

Sa'oya

¹ Yá pɔ́ Dii ò Mɔizie ² a ò Isailionen ke: Tó a gē bɔ́su pɔ́ mále kpáwá á be ù guu, ³ mé a zu ge sá sè à sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ge sa pále oða, sa pɔ́ a pɔ́ tékúa gí ì kemɛ na ù, légbádɔa pɔ́n nò, gban nò, dikpe pɔ́n nò, ⁴ àli ma gba ñ pɔ́wentio kiloo do yáalea ñ nisio litili do, ⁵ í vɛɛ kpa litili dodo sá ge ble bɔ́bɔna pɔ́ ále sapi oð miwa. ⁶ Tó sásae sɔ́, pɔ́wenti kiloo pla yáalea ñ nisio litili do ñ kɔ́nio, ⁷ í vɛɛ kpaóa litili do ñ kɔ́nio sa pɔ́ a pɔ́ tékúa gí ì kemɛ na ù. ⁸ Tó a zugaee yáèkè sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ge sa pɔ́ wí légbá dɔoa ge sáaukpa sa'òbɔ ù, ⁹ àli ma gba ñ pɔ́wentio kiloo àaṣ yáalea ñ nisio litili pla, ¹⁰ í vɛɛ kpaóa litili pla sa pɔ́ a pɔ́ tékúa gí ì kemɛ na oḃ ù. ¹¹ Ali ke màa zu ge sása ge sánebɔbɔ ge blenebɔbɔ miwa. ¹² Ali ke màa pɔ́ pɔ́ a a yáèkè dasileu.

¹³ Tó á bɔ́su gbɛɛ lé sa pɔ́ a pɔ́ tékúa gí ì kemɛ na oa, aali ke màa. ¹⁴ E á buiwa tó bòmɔ ge gbɛpále kúánɔ, mé a ye sa pɔ́ a pɔ́ tékúa gí ì kemɛ na oa, sema aà ke lá i kɛwa. ¹⁵ A kɔ́kàaa guu ikoyápi dou ápiɔne ñ bòmɔ pɔ́ kúánɔɔe. Ikoyápi iɔ ku e á buiwa. Apiɔ ñ bòmɔ á dou mɛɛɛ. ¹⁶ Ikoyá pɔ́ má dile dou ápiɔne ñ bòmɔ pɔ́ kúánɔɔe.

¹⁷ Yá pɔ́ Dii ò Mɔizie ¹⁸ a ò Isailionen ke lɔ. Tó a gē bɔ́su pɔ́ mále táuánɔ guu, ¹⁹ mé a bɔ́supi blɛ blɛ, àli ma gba. ²⁰ Ali kàa ke ñ pɔ́wen káau tío, í ma gba pɔ́gbɛze pɔ́ ù. ²¹ Aliɔ ma gba á pɔ́wen káau típi e á buiwa.

Zaa yáwa sa'oa

²² Tó a zámɛɛ yáwa, mé á yádilea pɔ́ má ò Mɔiziepi kee kúao, ²³ yá pɔ́ má dile Mɔizi òɛ za a dilezì e á buiwapi, ²⁴ tó a zā yápiwa, mé i gíke no, àli sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú a pɔ́ tékúa gí ì kemɛ na o ñ zugaeeo ñ a pɔ́wentio ñ a vɛɛo, lá má òwa ñ blesanao duun awakpabɔ ù. ²⁵ Sa'ona lí mɔa awau Isaili pii yá musu, mí ñ duuna kémá, asa aa zā yáwae, ⁵ aa mòmɛɛ ñ sa pɔ́ wí a pɔ́ nísí káteu à tékúo ñ duun awakpabɔ. ²⁶ Má sùuuke ñ á Isaili pii ñ bòmɔ pɔ́ kúánɔ, asa zāayāwapiá ápii yáɛ.

²⁷ Tó gbɛɛ zā yáwa à duunakè, aali blè núnu wɛdona kpa duun awakpabɔ ù, ²⁸ sa'ona lí awagbɛaa adeɛ. Tó à awagbɛaa, má aà ké.* ²⁹ Gbɛ́ pɔ́ zā yáwa pii, ikoyá doupie, Isaili bɔ́su gbɛ́n nò, bòmɔ pɔ́ kúrínɔn nò. ³⁰ Ama gbɛ́ pɔ́ duunakè ñ mio daa ía, bɔ́su gbɛ́ ge bòmɔn nò, à dɛmanɔe, wa ade bɔ a gbɛ́ɔ guu wá de. ³¹ Asa a saká ma yáú, à bɔ ma yádilea kpeɛ. Wá ade de, aápi ñ a táaeo.

Kámabogɔ́yá

³² Gɔɔ pɔ́ Isaili ku guwaiwai, aa ñ gbɛ́dee kù ñ yáaweo kámabogɔ́ɔzì. ³³ Gbɛ́ pɔ́ aa à è ɔ gèaàno Mɔizi ñ Aalonao kí ñ gbɛ́ kɔ́nio. ³⁴ ɔ aa aà dàkpeu, asa aa yá pɔ́ aa keɛ sáasá dɔo. ³⁵ ɔ Dii ò Mɔizie: Sema wá aà de. Gbɛ́pii aà pápa ñ gbɛo bòo kpe. ³⁶ ɔ wá aà sè bòò bòo kpe, wá aà pápa ñ gbɛo wa dè lá Dii ò Mɔiziewa.

Tufadaa pɔ́kasai yá

³⁷ Yá pɔ́ Dii ò Mɔizie ³⁸ a ò Isailionen ke lɔ: Aliɔ tufada á pɔ́kasa léi e á buiwa. Ali tufapiɔ dai ñ babuunao, ³⁹ iɔ deé tufa pɔ́ áliɔ gwa ù, ké ma yádileaɔ à dɔágu, iɔ kúa, ké ásu gbásike yá pɔ́ a á wé ge a á sɔ́ ble musuo yáí. ⁴⁰ Ma yádileaɔ iɔ dɔágu, iɔ kúa, iɔ de ma gbɛ́ pɔ́ an kua rídoao ù. ⁴¹ Mámemaá Dii á Lua. Ma á bɔ́le Egipi bɔ́suu ké mào de á Lua ù. Mámemaá Dii á Lua.

16

Kole ñ Datania ñ Abilaño fɛlea ñ Mɔizio

¹ Isaa né Kole,* Keata tɔ́na, Levii bui, ñ Eliabuñɔ Datani ñ Abilaño ñ Peleti né Onio, Lubɛni bui, bánkù ² aa fɛle Mɔiziwa. Isaili gbɛ́zɔ́ tɔde pɔ́ wí ñ sísi kɔ́kàaaú kúrínɔ gbɛ́ɔn àaa do ñ blakwio. ³ Aa kàaa Mɔizi ñ Aalonaozi aa òné: A yáò kè zài! Isaili piiá Dii gbɛ́ɔne, a kúrínɔ. Býyáí i ázla dile de Dii gbɛ́piɔlai? ⁴ Ké Mɔizi yápi mà, à wúle a gbɛɛu, ⁵ a ò Kolee ñ a gbɛ́ɔ à mè: Zia kɔɔ Dii a gbɛ́ pɔ́ de a gbɛ́ ù ɔbɛ, a to gbɛ́ pɔ́ a se sɔ́azi. ⁶ Mpi ñ ñ gbɛ́ɔ, lá á ken la: A baade tésibɔ se ⁷ à tésio zia, í tulaletikaa Dii ae. Gbɛ́ pɔ́ Dii a se mé aɔ de aà gbɛ́ ù. A yáò kè zài Levii bui.

⁸ ɔ Mɔizi àa ò Kole buipíɔne: Levii bui, à yáma. ⁹ Lá Isaili Lua á sé a gbɛ́ɔ guu, a tò i dɔaané a sísia guu, í sɔ́azi a zwáakpe zì kei, bee i mówáoo? ¹⁰ A tò i sɔ́azi, mpi ñ ñ Levii deɛ, ⁵ ále sa'onke wɛɛle lɔa? ¹¹ Mpi ñ ñ gbɛ́ɔ a kàaa Diizie. Dén Aalona ù ké ále zɔadɔwái?

* 15:28 Lev 4.27-31 * 16:1 Yud 11

¹² Moizi gbé zì Eliabu néo Datani ní Abilaũo sísii, 5 aa mè: Wá moo. ¹³ N bɔwano búsu pɔ vɛ ní z'io diu, ké wá gaga guwaiwaiue. Bee i mɔmao, 5 ní ye ñ gbáablewá la? ¹⁴ I ke búsu pɔ vɛ ní z'io diu 5 n geuwano. I ke bua ní vɛebuɔ 5 n wá gbáo. N ye wezɛ kewɛ ye? Wá moo. ¹⁵ Ɔ Moizi pɔ fɛ maamaa, a ò Diie: Nsu ñ ní gba sio. Baa zaa'ina mi símáo, mi yáwáike an gbɛɛeo.

¹⁶ Ɔ Moizi ò Kolee: Mpi ní n gbéɔ pii, à gé Dii kíi zia. Aalona a gé sɛ. ¹⁷ A baade a tésibo sɛ à tɛsi à tulaletikaa, i sɔò Diizi. Gbɛɛn òaa do ní blakwio, baade ní a tésibo. Mpi ní Aalonao sɛ, baade ní a tésibo. ¹⁸ Ɔ an baade a tésibo sɛ, à tɛsi à tulaletikaa. Aa gé zɛ kpaaukpe kpele ní Moizi ní Aalonao. ¹⁹ Ké Kole gbépii káaa Moizi ní Aalonaozi kpaaukpe kpele, 5 Dii gawi bɔ Isailiowa pii. ²⁰ Ɔ Dii ò Moizie ní Aalonao à mè: ²¹ A ázia ké gbépiowa mà ní mide gɔ. ²² Ɔ Moizi ní Aalonao wùle ní gbɛu aa mè: Lua! Lua pɔ í wɛni kpa pɔpiiwa! Gbɛ mɛndo mé duunakè, 5 riyɔ pɔfɛbɔbɔ gbé pɔ káaaapiowa píia? ²³ Ɔ Dii yá'ò Moizie à mè: ²⁴ O bílae aa go Kole ní Datanio ní Abilaũo fáani oi.

²⁵ Ɔ Moizi fɛle à gé Datani ní Abilaũo be. Isaili gbɛzɔɔ tɛaazi. ²⁶ A ò bílae à mè: A go gbɛváipio fáani. Asu ɔká an pɔewao, ké ásu gagarɛn an duuna yáio. ²⁷ Ɔ aa gò Kole ní Datanio ní Abilaũo fáani. Ké Datani ní Abilaũo bɔle, aa zɛzɛ ní kpele ní n naɔ ní n néo ní n nɛfɛnena. ²⁸ Ɔ Moizi mè: Aɔ dɛ ké Dii mé ma zì mà yáe beeo ke pii, i ke mazía pɔeá no. ²⁹ Tó gbɛe beeo gaa kè lán gbépii gaawa, tó ga doupie, i ke Dii mé ma zio. ³⁰ Tó Dii yá pɔ wí kaa yáao kè sɔ, tó tɔle le'èle à ní mɔmɔ ní n pɔo pii, mé aa tà miau bɛe, áɔ dɛ ké gbé beeo saká Diiguu.

³¹ Ké à yá beeo ò a làa, tɔle pɔ aa zewá wɛaa. ³² Tɔle le'èle à ní mɔmɔ ní n bɛde ní Kole zíkɛnaɔ ní ní àizɛe pii. ³³ Aa tà miau bɛe, tɔle kúaaamá ní n pɔo pii, aa gɛle. ³⁴ Ké aa wiilɛ, Isaili pɔ liarizio báalɛ pii, asa aa mè: Tɔle lé wá mɔmɔe fá! ³⁵ Ɔ tɛ bɔ Dii kíi à gbɛn òaa do ní blakwi pɔ aale tulaletikateao káale.

17

¹ Dii ò Moizie à mè: ² O sa'ona Aalona né Elezaae à tésibo bɔle téu, aa ní tɛ fáaa zà, asa ma pɔne. ³ Aà gbé pɔ aa duunakè aa gágaɔ mɔgotɛ tésibopio poopoo pɛpɛpɛpɛ, i kùlekule ma gbagbakiwa. Lá wá sɔmazi ní tésibopio, aa gɔ ma pɔ úe, iɔ de seela ú Isailiɔne. ⁴ Ɔ sa'ona Elezaa gbé pɔ tekúo tésibopio sele, wa pòopoo wa kùlekule gbagbakipiwa ⁵ lá Dii ò Moiziewa. A de dangubo ú Isailiɔne, ké gbé pɔ de Aalona bui úo su sɔ Diizi tulaletikaiɛ téa, i ga lán Kole ní a gbɛwao yáí.

Isaili Moizi ní Aalonao taae'ea

⁶ Ké gu dɔ, Isailiɔ pii zɔadɔ Moizi ní Aalonaowa aa mè: A tò Dii gbéɔ gága. ⁷ Ké aa káaa Moizi ní Aalonaazi, aa aedɔ kpaaukpewa, 5 aa è telu kùlewá, Dii gawi bɔ. ⁸ Moizi ní Aalonao gé kpaaukpe kpele, ⁹ 5 Dii ò Moizie à mè: ¹⁰ A ké gbépiowa mà ní kaale gɔ. Ɔ Moizi ní Aalonao wùle ní gbɛu. ¹¹ Moizi ò Aalona: Tésibo sé, gbagbakii tɛ káu, ní tulaletikaa ñ geò bíla kíi kpakpa. Awakpa Diiené, asa àle pɔkúmabɔbɔmáe, gagyá dàale kò. ¹² Ɔ Aalona tésibo sɛ lá Moizi óewa, à báalɛ gèò bíla guu. A è gagyá kángu kò, 5 Aalona tulaletikáte, à awakpàò Diie gbépiɔne. ¹³ A zè geɔ ní gbé bɛeɔ zānguo, 5 gagyápi zè. ¹⁴ Gbé pɔ gagyápi ní dede gbɛn òaaɔɔo leɛ gèò mɛndosai ní áaɔe ní basoo (14.700), gbé pɔ aa gága Kole yáio báasi. ¹⁵ Ké gagyápi láa, Aalona èa gé Moizi kíi kpaaukpe kpele.

Aalona lípana kɔpapa

¹⁶ Dii ò Moizie à mè: ¹⁷ Yá'ò Isailiɔne, ní lípana símá mɛndodo an deziɔ buiowa, an kía gbɛn kuɛpla pɔ ú, ní baade tɛ ké a pɔwa. ¹⁸ Aalona tɛ ké Levii bui lípanawa, bui pii kía lípana iɔ ku mɛndodo. ¹⁹ Ní lípanapio kále kpaaukpeu ikoyá kpagolo ae, gu pɔ mi kpaauáano. ²⁰ Gbé pɔ má sɛ lípana a kɔpapa, mí zaa pɔ Isailiɔ lé dɔwá mide.

²¹ Moizi yá'ò Isailiɔne, 5 an dɔaanaɔ baade a lípana kpáwá an deziɔ buiowa, 5 lípana kè mɛn kuɛpla. Aalona pɔ kú a guu. ²² Moizi lípanapio kále Dii ae ikoyá zwáakpeu.

²³ Ké gu dɔ, Moizi gɛ kpéu, a è Aalona lípana pɔ de Levii bui pɔ ú kɔpapa. A kɔpapa à vukè, à bekè lán gɔɔwa à mà. ²⁴ Ɔ Moizi lípanapio sele Dii ae pii, à ge bɔ Isailiɔne. Ké aa è, an baade a pɔ sɛ. ²⁵ Ɔ Dii ò Moizie: Ea ge ñ Aalona lípana dile ikoyá kpagolo ae, * iɔ de seela ú swágbáadepiɔne, aai zakaamazi tó, ké aasu gága yáí. ²⁶ Ɔ Moizi kè màa lá Dii dàewa. ²⁷ Ɔ Isailiɔ ò Moizie: Wa gagaɛ, wa kaalen we. Wá kaale wápiie. ²⁸ Gbé pɔ sɔ Dii zwáakpei i ga. Wá gaga wápii yá?

* 17:25 Ebe 9.4

18

Sa'ona: n Levii bui: z'i

¹Dii ò Aalona: Mpi ní n n'écó ní Levii bui: píi, ma kúki kua gbàlesai g'ò á yá ùe, mé sa'onk'ekca gbàlesai de mpi ní n n'écó yá ù. ²Tó mpi ní n n'écó ále z'iké ikoyá zwàakpe kpele, n'ili n gbé Levii bui: se nama aa kennó. ³Aali z'ikene aa laaido kpépiwa, áma aasuli s'ó ma kúki p'ózoio ge gbagbakli, ké amp'io ní ápi: ásu gagao yáí. ⁴Aali nawá aa laaido kpaaukpewa ní kpépi z'io píi, áma gbépále suli s'sázio. ⁵Laaido ma kúki ní gbagbaktiowa g'ò á yá ùe, ké másu pokúmab'ob'ob' Isailio:wa bo yáí. ⁶Máme ma á Levii deeo sè Isailio guu, ma ní díle: aao de ma z'ikena: ù, aao kpaaukpe z'í ke. ⁷Mpi ní n n'écó áme á sa'ozl ke gbagbakli ní p'ó p'ó kú zwàakpeuo yá musu. Mále sa'ozl naé á z'í gba ùe. Tó gbépále s'ò, á gae.

Sa'ona: n Levii bui: baa

⁸Dii ò Aalona: Ma p'ó p'ó wí ma gba z'í n'áne n'ozle. Ma sa p'ó Isailio i oa kpámae ní n n'écó á baa ù e g'oo:pii. ⁹Ma p'ó p'ó i t'ékúo:á n p'óe. P'ó p'ó wa ma gba: píi, p'ówentin nó, duun awakpabon nó, táae fiabobon nó, n p'óe ní n n'écó. ¹⁰A g'óe: pii í ble gu p'ó a kua adoau, ío d'ó ké ma p'óe. ¹¹Ké beea n p'óe l: Sa p'ó wí a p'ó m'omee, Isailio lí ma gba. Ma n gbae, á baan we g'oo:pii, mpi ní n gb'écó, g'óe: ní n'ocó. N be gb'écó p'ó i gbáleo píi aali ble. ¹²Nisi maa píi ní v'ée maa píio ní p'ówena káau p'ó aai kpaao, máli n gbae. ¹³An buap'ó káau p'ó aai m'omee á n p'óe píi. N be gb'écó p'ó i gbáleo píi a ble. ¹⁴P'ó p'ó Isailio díle ma p'ó ù ní a m'ibao á n p'óe píi. ¹⁵Gb'énazín neg'óe s'éi:á ní potuo nesana s'éi:á p'ó wá m'om'omee:á n p'óe. To aali neg'óe s'éi:á ní potuo p'ó de t'è ù nesana s'éi:á bo. ¹⁶Tó né ká m'ocó do, wáli bo ánu:so w'at'è soo, lá wá a g'bia lé díle ma kúkiwa. ¹⁷Nsu to wá zu ge sá ge blé nesana s'éi:á boo, asa beea ma p'óe. N a au ká gbagbaktiowa, ní a nisi kpaas p'ó p'ó wí káteu á t'ékú a g'í i kemee na ù. ¹⁸A n'ò: ío de n p'ó ù, lá sáaukpa sa'ob'ob' kula ní a opla:á gbáo de n p'ó ùwa. ¹⁹P'ó p'ó Isailio i ma gba píi, máli kpamae ní n gb'écó, g'óe: ní n'ocó e g'oo:pii. Ma baa a: kunnó ní n bui: e g'oo:pii, a: lé v'io.

²⁰Dii èa ò Aalona: Ny'ò: t'ocle v'í Isaili búsuuo, níy'ó baa e a guuo. Máme má n baa ù, n aseá ù.

²¹P'ó kwide p'ó Isailio i bo, má díle Levii bui: p'ó ù píie. Kpaaukpe z'í p'ó aai ke asean we.* ²²Isailio su s'ó kpaaukpei bo. Tó aa s'ò:í, aa ní duuna gb'e'ee, aai ga. ²³Levii bui: lí kpaaukpe z'í ke, kpépi kua gbàlesai g'ò ní yá ùe e an buiwa. Aa e kpaalese ní Isaili bui: k'ni:ocó, ²⁴asa p'ó kwide p'ó Isailio i b'omee, máli kpá Levii bui:wa píie. Bee yáí ma m'è aa e kpaalese ní Isaili bui: k'ni:ocó.

²⁵Yá p'ó Dii ò M'ozie, ²⁶a ò Levii bui:onen ke l: Tó a Isailio p'ó kwide p'ó máli kpáwá á p'ó ùpi è, áli a kwide b'omee s'ó. ²⁷Bee a: deé lán p'ógb'èze ní v'èef'ek'io g'bwae. ²⁸Máa ápi: s'ó áli ma gba p'ó kwide p'ó Isailio i b'ocó. Ali sa'ona Aalona gba ma p'ó ù. ²⁹P'ó p'ó wá á gb'áo píi, áli ma gba a maa. ³⁰O Levii bui:one: Tó a ma gba a maa, a k'ni: ío deé lán p'ógb'èze ní v'èef'ek'io p'ówa. ³¹A a k'ni:pi ble gu p'ó á yeiu, ápi: ní á bedeo, asa bee mé kpaaukpe z'í p'ó i ke aseá ù. ³²Tó a ma gba a maa, á: táae v'í a yá musuo, á p'ó p'ó Isailio kpáa gbále á gao.

19

Gbab'í

¹Dii yá'ò M'ozie ní Aalona: á mè: ²Ikoyá p'ó má dílen ke: O Isailio:ne aa zununu t'ea s'asai p'ó aafia mé wí zuudaè yáao se m'one. ³Kpa sa'ona Eleazaawa, i b'ob'ob' b'oo kpe, wi de aá wáa, ⁴i otona z'ó a auwa á fáe kpaaukpe kpele oi g'én s'opla. ⁵Wi zupi kpaas á t'ékú aá wáa, a b'aa ní a n'ocó ní a auo ní a guup'oo i t'ékú píi. ⁶Sa'onapi i sede yáa ní ése úao ní sáká t'ea: se zu t'è p'ó kú zupiwa guu. ⁷Bee gb'ea i a p'okasa: pí, i zu'ò, i gbasa su b'oo. Kási a: gbáleae e oosi. ⁸Gb'é p'ó zupi kpása s'ó, aá a p'okasa: pí, i zu'ò. Kási a: gbáleae e oosi. ⁹Gb'é p'ó gbáleo i zununupi t'úfu s'ele, i ka g'ubálesaiu b'oo kpe. Isailio i: k'ua gbáb'ob'ob' p'ó wí íkaè wá duuna woloomá ù.* ¹⁰Gb'é p'ó t'úfupi s'ele aá a p'okasa: pí. Kási a: gbáleae e oosi. Yápi i g'ó ikoyá ù Isailio:ne ní b'òm'ocó p'ó kú ní guu: píi.

¹¹Gb'é p'ó oná g'ewa a: gbáleae e g'oo s'opla. ¹²Ali gbáb'ob'ob' azia:é ní ípio a g'oo áa:óde ní a g'oo s'oplade z'ío, i g'ó gbálesai. Tó i gbáb'ob'ob' azia:é a g'oo áa:óde ní a g'oo s'oplade z'ío, a g'í a: gbáleae. ¹³Gb'é p'ó oná g'ewa mé i gbáb'ob'ob' azia:eo, a t'ò Dii kpé gbál'è. Wá ade bo Isailio guu, ké wi gbáb'ob'ob' káwá:ó yáí. A gbál'è mé a kú ní a gbás'ioe.

¹⁴Tó gb'é gá kp'eu, yá p'ó wa díle a musun ke: Gb'é p'ó g'è kpépiu ní gb'é p'ó kú a guu:, a: gbáleae e g'oo s'opla. ¹⁵P'ó p'ó da l'é'e, wí a né ta:eo gbálea b'ocó. ¹⁶Tó gb'é oná gb'é p'ó wa de ní f'endaowa ge ge g'ewa ge mia, a: gbáleae e g'oo s'opla. ¹⁷Tó gb'é gbál'è máa, wá zù gbáb'ob'ob' p'ó tekú t'úfu

* 18:21 Lev 27.30-33, lko 14.22-29 * 19:9 Ebe 9.13

dā, wi í maa kaè ta guu. ¹⁸ Gbé pò gbáleo ése úa se zò ípiwa, í fáe kpéwa ní pò pò kú a guuo pii ní gbé pò kú weo ge gbé pò oná gawawa ge gbé pò wa dè ge ge ge mia. ¹⁹ Gbé pò gbáleo í ípi fá gbé pò gbálèwa a gɔɔ áaàde ní a gɔɔ soplade zío. Í gbábo adée a gɔɔ sopladepi zí, ade í a pòkasao pí, í zu'ò, í gò gbálesai oosi. ²⁰ Tó gbé gbálè mé í gbábo azíaeo, wà ade bo a gbéɔ guu, asa à Dii kúki gbálè. ²¹ Aaò ikoyápi kú a gɔɔpiie. Gbé pò gbábo'ípi fá lí a pòkasao pí. Gbé pò oká gbábo'ípiwa aò gbáleae e oosi. ²² Pó pò gbé pò gbálea okáwà í gbálee, mé gbé pò oká pòpiwa bo gbáleae e oosi.

20

I bo a gbeu
(Ba 17.1-7)

¹ Isailio kà Zini guwaiwau nípii mɔ séia guu, ɔ aa zòle Kadési. Wekí Miliatú gàu, wà aà vî. ² Í kú aa mio, ɔ aa káaa Mɔizi ní Aalonaozi. ³ Aa zoadò Mɔiziwa aa mè: Tó wa gaga yaa ní gbé pò gaga Dii aco, bee sàò. ⁴ Bóyái a mɔwano guwaiwaié beeu ké wà gaga ní wá pòtuoo? ⁵ Bóyái a wá bóle Egipi a mɔwano guváie beeu? Pòwena ge kaadɔena ge véebe ge gbeafu ku lao, mé í kú la wá mio. ⁶ Mɔizi ní Aalonao ké bilawa, aa gè kpaatúke kpele aa wùle ní gbeu, ɔ Dii gawi bómá. ⁷ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁸ Lípana sé, mpi ní n vîi Aalonao à gbépio káaa, í yá'ò gbesi kee ní wáa, í í bo. Beewa níyò iboné gbeu aa mí ní n pòtuoo. ⁹ Mɔizi lípana sè Dii kpéu lá a òewa. ¹⁰ Mɔizi ní Aalonao ní káaa gbepi pòleu, ɔ a òné: A ma swágbáade! Gbée bee guu ɔ wá iboúéa? ¹¹ Ǿ Mɔizi ɔsè musu à gbepi lè ní a lípanao gèn pla. Í bò maamaa, ɔ aa mí ní n pòtuoo.* ¹² Ǿ Dii ò Mɔizie ní Aalonao: Lá í ma náaike a ma luake bo Isailionoo, á gérínɔ búsu pò mále kpámá guuo. ¹³ Wà tɔkpá ípie Meliba í, ké Isailio zɔkàù Diizi yáí, ɔ à a luake òné.

Edoú gia Isailione aa gè ní n búsuo

¹⁴ Mɔizi gbéɔ zì, aa bò Kadési aa gè Edoú kía kíi aa mè: N dae Isailio mè ní taasi pò wá léo dɔ pii. ¹⁵ Wá deziò gè Egipi, ɔ wa gègè we. Egipio íadàwá ní wá deziò. ¹⁶ Wa wiilè Diiwa, ɔ a siwano. A Malaika zì à wá bóle Egipi. Tiasa wá kú Kadési n búsu zòleu. ¹⁷ Wá gba zé wá gè ní n búsuo. Wá pà buao ge véebuolao, wá á lɔ'í mio. Wá be kía zékpaa guue. Wá lile ɔplai ge ɔzeio e wá ge víò n búsu. ¹⁸ Ǿ Edoú òné: A e bóle ní wá búsuoo. Tó a gí, wá bo daále ní fèndaoe. ¹⁹ Isailio òné: Wá bo ní zékpaae. Tó wa á í mí ge wá pòtuoo, wá a fiabo. Gèa wále wéle ado. ²⁰ Edoú mè: A e gèo. Ǿ an zígɔ bóle dasidasi aa mò dairíle ní gbáao. ²¹ Lá Edoú gí Isailione aa gè ní n búsuo, ɔ Isailipio pàalené.

Aalona gaa

²² Isailio bóle Kadési nípii, aa gè Oo gbe sae ²³ Edoú búsu léu. Wekí Dii yá'òu Mɔizie ní Aalonao à mè: ²⁴ Aalona a ta a deziò kía tíi, a gè búsu pò mále Isailio gba guuo, ké á gbéon pla a gí ma yámai Meliba yáí. ²⁵ Aalona ní a né Elezaao se dedérínɔ Oo gbewa, ²⁶ ní Aalona pòkasao wolowá, ní da aà né Elezaae we. We Aalona a gau, í ta a deziò kíi. ²⁷ Mɔizi kè lá Dii òewa. A dède Oo gbewa gbépii wáa, ²⁸ à Aalona pòkasao wolowá, a dà aa né Elezaae,† ɔ Aalona gá gbepi musu we. Ké Mɔizi ní Elezaao píla gbepiwa, ²⁹ mé Isailio má Aalona gá, ɔ aa aà gè'lanabò gɔɔ baakwi.

21

Ziblea Kanaawa Negeve

¹ Alade pò kú Negeve búsuu kía á Kanaa gbé. Ké a mà Isailio be Ataliú zéu, aale mɔ, ɔ à bò dairíle ní zío, à ní gbéoo kùkú. ² Ǿ Isailio lekè Diiwa aa mè: Tó n gbépio nàwéé wá ɔzì, wá ní wéle kaale míomíe. ³ Dii Isailio yámá, ɔ à Kanaapio kpámá. Aa ní kaale ní ní wéle pii, ɔ wá tɔkpá gupie Ǿma.*

Mogotè mlè

⁴ Ké aa fèle Oo gbepi sae, aa Isia Tèa zé sè, ké aa do Edoú búsuzi yáí. Ǿ aa fù menawa zéu, ⁵ aa Lua ní Mɔizio tàae è aa mè: Bóyái a wá bóle Egipi, ké wá gaga guwaiwaiui? Pòblea kuo, í kuo, wá ye ble giae bee gíyái bo. ⁶ Ǿ Dii mlè pásínɔ zímá, aa ní soso, ɔ aa gága dasidasi.† ⁷ Bila mò Mɔizi kíi aa mè: Wa duunakè, asa wa Dii ní mpio tàae è. Awakpaèwéé aà mlèo kéwá.

* 20:11 1Kln 10.4 † 20:28 Ba 29.29 * 21:3 Bee mè kaale. † 21:6 1Kln 10.9

Ɔ à awakpàèné. ⁸ Dii òè: Ml̄e pi ñ nà líwa ñ péle. Tó ml̄e gbé sò mé a gwà, a gao. ⁹ Ɔ à ml̄e pí ní mɔgot̄e, a nà líwa a p̄le. Tó ml̄e gbé sò, mé à mɔgot̄e ml̄epi gwà, ìli gao.†

Isailio dɔa Edɔu ní Mɔabu búsuɔzi

¹⁰ Isailio dàzeu, ɔ aa bòokpà Obo. ¹¹ Bɔa Obo aa gè bòokpà Iye'abaliũ bezia guwaiwaiu Mɔabu búsu gukp̄e oi. ¹² Bɔa we aa gè bòokpà Zeledi guzul̄eu. ¹³ Bɔa we aa bòokpà Aano baale, guwaiwai p̄ó kú Am̄ole búsu z̄leu. Aano pi mé Mɔabu ní Am̄ole búsu koo ù. ¹⁴ Ayám̄eto wa ò Dii z̄lkataala guu wà mè:

Waebu p̄ó kú Sufa búsuu ní Aano swa'ɔnao,

¹⁵ ní a í báasize p̄ó í gé e Aa ní Mɔabu búsu z̄leuo.

¹⁶ Bɔa we lo aa gè L̄oo, gu p̄ó Dii ò M̄oizie: B̄ila káaa, mí í kpámá. ¹⁷ We ɔ Isailio l̄ee bee síu:

L̄oo, iboo, wí l̄esi n yá musu.

¹⁸ Dɔaanao l̄oo ȳò ní ní goo,

wá kíao l̄oo b̄ò ní ní lípanao.

Bɔa guwaiwaiu aa gè Matana. ¹⁹ Matana gb̄ea Naalieli, Naalieli gb̄ea Bam̄oti. ²⁰ Bam̄oti gb̄ea guzul̄e p̄ó kú Mɔabu búsuu Pisiga gb̄ep̄oleu bɔaa ní guwaiwaiu.

Ziblea Sīs ní Oguowa

(Iko 2.26-3.11)

²¹ Isailio gb̄éoo z̄l Am̄oleo kí Sīsɔwa aa mè: ²² Wá gba zé wá ḡe ní n búsuu. Wá p̄a buao ge v̄eɛbuslao, wá á l̄oo'í mio. Wáoo b̄e kía z̄ekpaa guue e wá ge vīo n búsa. ²³ Sīs i ní gba zé aa b̄o ní a búsuoo. A a z̄iḡoo káaa pii, aa b̄òle lé ḡemá guwaiwaiu. Ké aa kà Yaaza, aa z̄l̄kà ní Isailio, ²⁴ ɔ Isailio ní d̄ede ní f̄endao, aa ní búsu s̄imá za Aano e Yabokoi Am̄oni búsuu, asa Am̄oni búsu z̄lepi pás̄le. ²⁵ Isailio Am̄ole w̄éle s̄i pii ní Eseb̄oo ní a z̄sewiao pii, ɔ aa z̄leu. ²⁶ Eseb̄oo mé Am̄oleo kí Sīs m̄eewia ù. Sīs z̄l̄kà yáa ní Mɔabuo kía káauo, ɔ á aa búsu síwà e Aano swai. ²⁷ Ayám̄eto k̄eeo í m̄e:

A m̄o Eseb̄oo,

wá Sīs w̄élepi k̄eke kále!

²⁸ Té b̄ò Eseb̄oo yáa,

z̄iḡoo b̄ò Sīs w̄élepiu,

aa Mɔabu búsu m̄eewia Aa káale

ní Aano mi s̄is̄i gb̄éoo.

²⁹ Waiyoo Mɔabuo!

K̄em̄osi gb̄agbanao, a kaal̄ee!

K̄em̄osi tò á ḡ̄eoo f̄áaa,

á á n̄oo kpà Am̄oleo kí Sīsɔwa z̄l̄z̄oo ù.

³⁰ Ɔ wa ní pále,

wa ní d̄ede za Eseb̄oo e Dib̄oo.

Wa ní d̄ede e N̄ofa ní M̄edebao.

³¹ M̄aa Isailio z̄l̄le Am̄ole búsuu. ³² M̄oizi gb̄éoo z̄l̄ Yaz̄ee asiigwai, ɔ Isailio sí ní a z̄sewiao pii, aa Am̄ole p̄ó kú weo yá.

³³ Ɔ Isailio ìle aa Basana zé s̄e. Ɔ Basana kí Ogu ḡemá ní a z̄iḡoo pii, aa z̄l̄kár̄no Ed̄elei. ³⁴ Dii ò M̄oizie: Nsu v̄l̄akeèoo, asa ma aa kp̄amae ní aa gb̄éoo ní aa búsuu pii. K̄eè lá ní k̄e Am̄oleo kí Sīs p̄ó kía bl̄e Eseb̄oewa. ³⁵ Ɔ aa Ogu d̄e ní aa néo ní aa gb̄éoo pii, baa gb̄é m̄endo i b̄oo, ɔ aa aa búsupi sí. §

22

Mɔabuo kí Balaki Balaaū sísia

¹ Isailio dàzeu, ɔ aa bòokpà Mɔabu búsu s̄eu Yuud̄e baale bɔaa ní Yelikoo. ² Zipoo né Balaki, Mɔabuo kía è lá Isailio k̄e Am̄oleone, ³ ɔ s̄s k̄e Mɔabuoḡu, vía ní kú Isailio dasi yáí. ⁴ Ɔ Mɔabuo ò Madiá gb̄ēz̄ooone: B̄ilae a p̄ó p̄ó liaawázīo ble piīe lán zù s̄esoawa. ⁵ Ɔ Balaki gb̄éoo z̄l̄ B̄eoo né Balaaūwa Petoo, Uflata sae a b̄e búsuu. A mè aa aa sísi, aai oè: Buie b̄o Egipi, aa lígua pii, aa z̄l̄le ma sae. ⁶ N yá na! M̄o láaizimám̄e, asa an gb̄aa demalae. W̄il̄io d̄so tò beewa má e z̄iblemá má ní yá búsuu la. Má d̄s̄ k̄e gb̄é p̄ó n samaa'òè, io de èf̄aaide ùe. Gb̄é p̄ó n savá'òè s̄s, io de láaip̄o ùe.

⁷ Mɔabu ní Madiá gb̄ēz̄oo dàzeu, aa màsokeḡba p̄ó aa da Balaaūe k̄ua. Ké aa kà aa k̄í, aa yá p̄ó Balaki ní z̄l̄o òè. ⁸ A òné: A i la, mí yá p̄ó Dii a om̄e oé. Ɔ Mɔabu kíapīo i Balaaūe b̄e. ⁹ Ɔ Lua b̄ò m̄ò Balaaūwa à aa là à mè: Deon gb̄é p̄ó aa kunn̄e beeo ùi? ¹⁰ A w̄ewà à mè: Zipoo né Balaki, Mɔabuo kía mé ní z̄l̄a. Aa mè ¹¹ buie b̄ò Egipi, aa lígua pii. Ɔ à mè mà m̄o láaizimá,

† 21:9 2Kia 18.4, Zaa 3.14 § 21:35 Sou 136.19-20

ké à e ziblemá à ní yá. ¹² Ǿ Lua òè: Nsu gérínǾ. Nsu saváì'onéó, asa ma báaadárígué. ¹³ Ké Balaau fêlê kǾǾ, à ò Balaki kíáǾnè: A ta á búsuu, asa Dii gí má g'éánǾ. ¹⁴ Ǿ MǾabu kíapíǾ fêlê tà Balakiwa aa mè: Balaau gí mǾíwanǾ.

¹⁵ Balaki èa kía páleǾ zì lǾ, an dasi ní ní gawio de gbé káauǾla. ¹⁶ Ké aa ká Balaau kíi aa mè: Zipoo né Balaki mè nísu to pǾe kpane mǾa a kíiǾo, ¹⁷ asa a n kpela maamaae. Lá ní òè píi, a ke. N yá na! MǾ láaizìè gbépiǾwa. ¹⁸ Ǿ Balaau ò Balaki zínapiǾnè à mè: Baa tó Balaki ánuu ní vua pǾ kú a beo kpáa píi, má fǾ bǾ Dii ma Lua yá kǾe, baa yǾǾ. ¹⁹ A i la gwáa e mà ma lǾ yá pǾ Dii a káfiǾmè. ²⁰ Lua bǾ mǾwá gwá à mè: Lá gbéǾo mǾ n sísiie, fele gérínǾ, áma yá pǾ má o ke ado.

Balaau zaa'ina ya'oa

²¹ Balaau fêlê kǾǾ, à káoyè a zaa'inae, 5 à gè ní MǾabu kíapíǾ. ²² Lua pǾ pá ké à gè yáí, 5 Dii Malaika zezǾè. Balaau di zaa'ina kpe, aa zíkèna plaau kuaánǾ. ²³ Ké zaa'inapi è Dii Malaika zea zé guu à fenda wò a kúa, 5 à lílè sèu. Balaau aa lè, 5 à èa dàzeu. ²⁴ Dii Malaika gè zè zéwewenau wèebu pǾ gbè kaa liaaiǾ zānguo. ²⁵ Ké zaa'inapi Dii Malaika è, à nà gbewa, à Balaau gbá lǾwá. Ǿ Balaau èa à aa lè lǾ. ²⁶ Dii Malaika èa gè ae lǾ, à zè gukpaoloona pǾ liaakí víiou. ²⁷ Ké zaa'inapi Dii Malaikapi è, à kùlè ní Balaauo. Ǿ Balaau pǾ pá, à aa lè ní goo. ²⁸ Ǿ Dii zaa'inapi gbá lé, à yá'ò Balaauè* à mè: Bó má kè n ma le gèn àaǾ kǾí? ²⁹ Balaau wèwá à mè: Ké n kǾ'òmanǾ yáíe. Tó má fèna kúa, dǾ ma n de gǾǾ. ³⁰ Ǿ zaa'inapi òè: N zaa'ina pǾ níǾ dikpe gǾǾpii e gbān ma ūo lǾ? Má kène màa yāae? A mè: Aawo. ³¹ Ǿ Dii Balaau wé kèè, à aa Malaika è zea zéu à fenda wò a kúa. Ǿ à mipèle tǾole à kùlèè.

³² Dii Malaika aa là à mè: Bóyáí n n zaa'ina lè gèn àaǾí? Ma mǾ zezǾíneé, asa ní wāmèe. ³³ Ké zaa'inapi ma e gèn àaǾ, 5 à lílè mèe píi. Tó i lílè mèe yāao, dǾ ma n de, ma aa tò. ³⁴ Balaau ò Dii Malaikapie: Ma duunakè, asa mi dǾ ké n zezǾmèe. Lá ma gea kène ííe, má ea taè sa. ³⁵ Ǿ Dii Malaika ò Balaauè: Gé ní gbépiǾ, ní yá pǾ má danè o ado. Ǿ Balaau gè ní Balaki kíapíǾ.

³⁶ Ké Balaki mà Balaau lé mǾ, 5 à gè daiaale wéle pǾ kú Aano baa, MǾabu búsu kǾléu. ³⁷ Ǿ a ò Balaauè: Ké ma gbéǾ zì n sísií yāa, bóyáí ni mǾo ní? Má fǾ mà n kpela noa? ³⁸ Balaau wèwá à mè: Ma mǾ sa, áma má yápii oa zé víio. Yá pǾ Lua a dameé 5 má o. ³⁹ Ǿ Balaki gè ní Balaauo Kilia'uzo. ⁴⁰ A sa'ò ní zuo ní sáǾ, à a nǾo kpá Balaauwa ní kía pǾ aa ku sánuu. ⁴¹ Ké gu dǾ, à Balaau sè gèaánǾ BamǾti Baali. Wekíi Balaau IsailiǾ bòo lé èu.

23

Balaau ya'seia ps a è oa

¹ Balaau ò Balakie: GbagbakiǾ bomeé la mèn sopla, ní mǾmèe ní gáaeǾ mèn sopla ní sásao mèn sopla. ² Balaki kè lá Balaau òewa, 5 aa sa'ò ní gáaeǾ ní sásao gbagbakiǾpiǾwa píi. ³ Ǿ Balaau òè: Zè n sa'obǾi. Má gé má gwa tó Dii a mǾ yá'omeé, mí yá pǾ a omeé one. Ǿ à gè zè gbè misonawa. ⁴ Lua mǾ aa lè, 5 Balaau òè: Ma gbagbakiǾ bó mèn sopla, 5 ma sa'òmá píi ní gáaeǾ ní sásao. ⁵ Dii yádàè, 5 à mè: Èa ge n Balaki le, ní oè màa. ⁶ Ké à èa gè aa lè zea a sa'obǾi ní MǾabu kíaǾ píi, ⁷ 5 à yá pǾ á è òné à mè:

MǾabuǾ kí Balaki ma sisi Sili búsuu,
5 ma bǾ gukpe gbèsísiǾ musu ma mǾ.
A mè mà bǾe IsailiǾ kpe,
mà mǾ saváì'oe YakǾbu buipiǾnè.

⁸ Kpelewa má gbé pǾ Lua i ní kaoǾ kai?
Kpelewa má bǾ gbé pǾ Dii i bǾ ní kǾeǾo kǾei?

⁹ Za gbè misonaa mále ní e,
za gbèsísiǾ musu mále wesiǾnle.

GbépiǾ kua nídoǾ,
aa dodoa kǾe ní buipáleǾe.
¹⁰ YakǾbu buiǾ dasi lán úfáawa,
wa fǾ IsailiǾ nao wà ní lé dǾo.

Lua to mà ga a gbéǾ gaawa,
mà láa an láaawa.

¹¹ Ǿ Balaki òè: N kè mèe kpelewan wei? Ma mǾnnǾ n ma íbeǾo kameé, 5 samaa ní ònéa? ¹² A wèwá à mè: Yá pǾ Dii dà mèe ma léu 5 má oo lǾ?

Balaau ya'plaade ps a è oa

* 22:28 2Pie 2.15-16, Yud 11

¹³ Balaki òè: Mɔ wà gé gupálei, gu pɔ́ ríyɔ́ n̄ eu, ní rí kámɛɛ we, asa an kpɛdɔ́ n̄ è, ní rí e píio. ¹⁴ ɔ̀ à gèàà̀nɔ́ gudʒanaɔ́ bua Pisiga gbɛ musu. A gbagbakti bɔ̀ mèn sopla, ʒ à sa'òmá pií n̄ gáaɛo ní sásao. ¹⁵ ɔ̀ Balaaū òè: Zɛ n̄ sa'obɔ́i la, mí gɛ Dii le we mà gwa. ¹⁶ ɔ̀ Dii m̀ à yádàè, ʒ a òè: Ɛa gɛ n̄ Balaki le, ní òè màa. ¹⁷ ɔ̀ à èa gè à aà lè zea a sa'obɔ́i rí Mɔabu kíaɔ. Balaki aà là à m̀è: Dii m̀è kpelewa ní? ¹⁸ ɔ̀ à yá pɔ́ á è ònè à m̀è:

Zipoo né Balaki,

swákpa n̄ ma yáma!

¹⁹ Luaá gbɛnazinae ké aà gbasaa ɛɛtoo,

ili lele lán gbɛnazinawao.

Ili yá pɔ́ á ò kɛo lé?

Ili zíkɛ lé pɔ́ á gbɛwao lé?

²⁰ A òmɛɛ mà samaa'onéɛ.

A báaadán̄gue, má f̄ɔ́ gio.

²¹ Mi yá'iae e Yakɔbu buiɔwao,

mi yá'ɔ́mae e Isailiɔwao.

Dii an Lua kúrino,

Kía kúkua dɔ́ n̄ guu.

²² Lua n̄ bóle Egipi,

aa gbáa ví lán zùsɛléwa.

²³ Wa f̄ɔ́ pɔ́da Yakɔbu buiɔwao,

wa f̄ɔ́ àsi bɛɛ kpaaf̄ n̄ Isailiɔ.

Za gbá wao o n̄ yá musu,

yá pɔ́ Lua kèn we.

²⁴ Buiipi í fɛle lán n̄òomusuwa,

í azla se lán gbɛaanawa.

Ili wúleɔ e à gɛ pɔ́ kú soò,

e à gɛ pɔ́ pɔ́ a dèɔ au miò.

²⁵ Balaki òè: Nsu n̄ rí kao. Nsu samaa'oné s̄ɔ. ²⁶ Balaaū òè: Mi onɛ yá pɔ́ Dii dàɛɛ ʒ má oo lé?

Balaaū yá aasde pɔ́ a è oa

²⁷ Balaki ò Balaaū: Mɔ, má gennɔ́ gupáleiɛ sa. Wiliɔ d̄ɔo tó a maa Luae n̄ gbépiɔ kameɛ we sa. ²⁸ ɔ̀ Balaki gèàà̀nɔ́ Peoo gbɛ musu bɔ́aa n̄ guwaiwaio. ²⁹ Balaaū òè: Gbagbakti homɛɛ la mèn sopla, ní m̀mɛɛ n̄ gáaɛo mèn sopla rí sásao mèn sopla. ³⁰ Balaki kè lá a òɛwa, à sa'òmá rí gáaɛpiɔ ní sásapiɔ.

24

¹ Ké Balaaū è samaa'oa Isailiɔne kà Diigu, í gé màsokɛi bo, ʒ à aed̄ɔ́ guwaiwaiwa. ² Ké à wezù, ʒ à Isailiɔ è kálea rí buiwa. Lua Nisina diè, ³ ʒ à yá pɔ́ á è ò à m̀è:

Beɔɔ né Balaaū yán ke,

ma gbé pɔ́ ma wé zɛa, ma yán ke.

⁴ Ma gbé pɔ́ mi Lua yáma, ma yán ke:

Ma Gbáapiide wépfungu è,

má kúlea, ma wé kɛa.

⁵ Yakɔbuɔ̀ bòokpaa maa fá!

Isaili zwàakpɛɔ́ kɛfɛu!

⁶ Aa kálea lán swadɔɔɔwa,

lán swaluɔwa.

Aa de lán zà lí pɔ́ Dii bàɔwa,

lán sɛde lí pɔ́ kú í saɛɔwa.

⁷ I ali n̄ olaɔ pa yeleleɛ,

aali pɔ́t̄ɔ̀ t̄ɔ̀le m̀sɛdewae.

An kía gbáa aɔ de Agagala,

an kpala a t̄ɔ̀ɔ.

⁸ Lua n̄ bóle Egipi,

aa gbáa ví lán zùsɛléwa.

Aaí zible bui pɔ́ íbɛlɛsɛ̀r̄n̄ɔ̀ɔwa,

aaí n̄ wáɔ wíwi, aaí n̄ pápa n̄ kao.

⁹ Aaí gae, aaí wúle lán n̄òomusuwa,

déme a f5 ní vui?*

Lua báaada gbé p3 aa samaa'onéngu,
aà gbé p3 aa saváí'oné ká.†

¹⁰ Balaki p3 pà Balaauzi, à ɔtona dɔwà à mè: Ma ibeɔ kaa yáí ma n sisií, 5 n samaa'oné gēn àaɔa? ¹¹ Ta n be g3ɔ. Ma mè yāa má n kpelaɛ, 5 Dii gīne n aseae. ¹² Balaau òè: Má ò gbé p3 n ní zlaone fá! ¹³ Ma mè, baa tó n ánuసు ní vua p3 kú n beo kpaa pii, má b3 Dii yá kpe mà yáke ní mazlaoo, a maa ge a vái. Yá p3 Dii a omee 5 má o. ¹⁴ Mále tá ma gbé ká sa. M3 mà one lá gbépi3 ke n gbéone zia.

Balaau yá siisde p3 a è oa

¹⁵ ɔ Balaau yá p3 á è ò à mè:

Beɔ n3 Balaau yán ke,

ma gbé p3 ma wé zēa yán ke:

¹⁶ Ma gbé p3 mi Lua yāma, ma yán ke:

Má Lua Musude p3eá d5.

Ma Gbāapiide wépuṅgu è,
má kúleá, ma wé kēá.

¹⁷ Mále Isaili3 e, i ke tia no,
mále ní gwa, a g3o i ka gíao.
Saana a b3 Yak3bu bui3 guu,
kpalablenu a b3 Isaili3 guu,
i M3abu3 mi wíwi,
i z3akanapi3 d3 f5f5.

¹⁸ Ed3u búsu a g3 aà p3 ũ,
aà ibee Sei búsu a g3 aà p3 ũ,
Isaili3 gbāa i3 káfie.

¹⁹ Yak3bu buie a kiblemá,
a mee wiade p3 b33 kaale.

²⁰ Balaau Amaleki bui3 è, 5 à yá p3 á è ò à mè:
Amaleki bui3 á bui3 midee,
kási aa kaale zia.

²¹ Ké Balaau Keni3 è, 5 à yá p3 á è ò à mè:
A kúki gbāa giúgiú,
á sakpe kú gbe musu.

²² N beeo wa á kaalee,
Asili3 mé aa á kúku z3z3 ũ.

²³ Balaau yá p3 á è ò l3 à mè:

Wále k3 káaa gughántoo oi,
²⁴ g3'ilená3 lé b3 Sipi búsuu,
aa zible Asili3 ní Ebelu3wa,
kási ampi3 kaale s3e.

²⁵ Balaau fēle tá a be, 5 Balaki dāzeu s5.

25

Isaili3 naak3wa ní Peo3 táao

¹ Isaili3 ku Sitiú, 5 aa ná gbásikeawa ní M3abu n3eɔ. ² Aa Isaili3 sisi ní taa sa'o guu, 5 aa p3ble aa kúle ní taaone. ³ Maa Isaili3 nák3wa ní Baali Peo3o, 5 Dii p3 p3rtzi. ⁴ A ò M3oziɛ: Isaili kía3 káaa pii, ní ní loo ma ae íatē gbāai, ké ma p3 e wee Isaili3wa. ⁵ M3ozi ò Isaili d3aanaone: A baade a gbé p3 aa nák3wa ní Baali Peo3o3 d3de.

⁶ Isailie Madiá n3e sē m3ò a be M3ozi ní Isaili3 pii wáa, g3o p3 aale 33b3 kpaaukpe kpeele. ⁷ Ké Eleazaa né Fineasi, Aalona t3una è màa, à fēle ní guu à s3na sē, ⁸ à gē g3epizi a kpéu, 5 à Isaili g3epi z3 à ní naaa nípla nípii, g3epi ní n3epio, 5 gagyá p3 ká Isaili3gu zē. ⁹ Gbé p3 gága ní gyápio3 gbēn3 3aas33o3 lee baas3o3 mēndosaie.† (24.000)

¹⁰ Dii yá'ò M3oziɛ à mè: ¹¹ Fineasi mé tò ma p3 wēe Isaili3wa. A zē gí ma yá musu, 5 a tò ma p3 wēmá. A yáí mi Isaili3 mide ma p3f3a guuo. ¹² A yáí tò òè ma bàa a3 kuaáno, aà kua i3 na. ¹³ Aapi ní a bui3 aao de sa'onao ũ g33piiɛ, ké à zē gí ma yá musu yáí, 5 bee tò ma Isaili3 kē.

* 24:9 Daa 49.9 † 24:9 Daa 12.3 * 25:2 Zia 2.14 † 25:9 1Kln 10.8

14 Isaili pɔ wà dè ní Madiá nɔɔpi tón Zimli, Simeɔ buiɔ uabele Salu néɛ. 15 Madiá nɔɔ pɔ wà dèpi tón Kɔzɛbi, Madiá uabele Zuu néɛ.

16 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 17 A fɛɛ ní Madiá, í ní dede, 18 asa aa íbelesèáńó ní kɔnikɛáɛɔe. Aa kɔnikɛé Peoo yá musu, Madiá kɛae nenɔe Kɔzɛbi pɔ wà dè gɔɔ pɔ gagyá káágu Peoo yá musue.

26

Isaili naoa gɛn plaade

1 Gagyápi gbɛa Dii yá'ò Mɔizie ní sa'onkia Aalona né Eleazaao à mè: 2 A Isaili nao uale ní ualeo pii, an gɔe pɔ kà wè bao ge aa dea aa kà zíkaaɔ.* 3 Ǿ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao yá'ò Isaili nɛ Mɔabu búsu sɛu, Yuudɛ baale bɔaa ní Yelikoo aa mè: 4 Wà gɔe pɔ kà wè bao ge aa deaɔ nao, lá Dii ò Mɔizie wa.

Isaili pɔ bɔ Egiptɔn ke: 5 Isaili negɔe sɛia Lubeni buiɔn ke: Anɔki buiɔ ní Palu buiɔ 6 ní Ezɔnɔ buiɔ ní Kaami buiɔ. 7 Lubeni buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bla ní àaɔ ní òaa àaɔ ní basoolokwioe (43.730). 8 Palupi mé Eliabu í, 9 5 Eliabu Nemueli ní Datanio ní Abilaɔo í. Datani ní Abilaɔpio mé gbé pɔ wí ní gbɛa káaauu ú, 5 aa zɔadɔ Mɔizi ní Aalonaowa. Aa ku Kole gbé pɔ aa zɔadɔ Diiwaɔ guu be. 10 Ǿ tɔle wèaa à ní mɔmɔ ní Kolepio sánu. Zibeezí 5 té kù àà gbéwa gbɛɔn òaa do ní blakwio, aa gága gbé kɔniɔ gbɛa laai yáie. 11 N beeo Kole buiɔ i midɛo.

12 Simeɔ buiɔn ke daedae: Nemueli buiɔ, Yamini buiɔ, Yaké buiɔ, 13 Zela buiɔ ní Saulu buiɔ. 14 Simeɔ buiɔn we. Aa gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bao ní plao ní òaa dooe (22.200).

15 Gada buiɔn ke daedae: Zefɔ buiɔ, Agi buiɔ, Suni buiɔ, 16 Ǿzeni buiɔ, Eli buiɔ, 17 Aloda buiɔ ní Aleli buiɔ. 18 Gada buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bla ní òaa pla ní basoo (40.500).

19 Yuda néɔ Eɛ ní Onanio gága yáa Kanaa búsuue. 20 Yuda buiɔn ke daedae: Sela buiɔ, Pelezi buiɔ ní Zela buiɔ. 21 Pelezi buiɔn Ezɔnɔ buiɔ ní Amulu buiɔ ú. 22 Yuda buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bàákwí ní sooloo ní òaa pla ní basooe (76.500).

23 Isakaa buiɔn ke daedae: Tola buiɔ ní Pua buiɔ 24 ní Yasubu buiɔ ní Simeɔni buiɔ. 25 Isakaa buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bàáɔ ní síiɔo ní òaa do ní basoo (64.300).

26 Zabulɔni buiɔn ke daedae: Seledi buiɔn Eloni buiɔ ní Yalee buiɔ. 27 Zabulɔni buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bàáɔ ní òaa pla ní basoo (60.500).

28 Yosefu néɔ Manase ní Eflaiú buiɔn ke daedae: 29 Manase né Makii buiɔ ní Makii né Galada buiɔ. 30 Galada buiɔn ke: Yezeɛ buiɔ ní Eleki buiɔ 31 ní Asieli buiɔ ní Sikéú buiɔ 32 ní Semida buiɔ ní Efeɛ buiɔ. 33 Efeɛ né Zelofada í negɔe io, sema nenɔo. An tón ke: Mala, Nɔa, Ǿgela, Milika, Tiiza. 34 Manase buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe blakwi ní plao ní òaa àaɔ ní basoo (52.700). 35 Eflaiú buiɔn ke daedae: Sutela buiɔ ní Bekeɛ buiɔ ní Taani buiɔ 36 ní Sutela né Elani buiɔ. 37 Eflaiú buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe baakwi ní plao ní òaa pla ní basoo (32.500). Yosefu buiɔn we daedae.

38 Bɛyámɛɛ buiɔn ke daedae: Bela buiɔ ní Asebe buiɔ ní Ailaú buiɔ 39 ní Sufaú buiɔ ní Ufaú buiɔ. 40 Bela buiɔn Aada buiɔ ní Naamani buiɔ ú. 41 Bɛyámɛɛ buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe blasoo ní òaa àaɔe (45.600).

42 Dá buiɔn Suaú buiɔ ú. Dá buiɔ lén we. 43 Suaú buiɔ dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bàáɔ ní síiɔo ní òaa plaoe (64.400).

44 Aseɛ buiɔn ke daedae: Imena buiɔ ní Isevi buiɔ ní Belia buiɔ. 45 Belia buiɔn Ebeɛ buiɔ ní Malakie buiɔ ú. 46 Aseɛ nenɔe ví lɔ, àà tón Sela. 47 Aseɛ buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe blakwi ní àaɔo ní òaa plaoe (53.400).

48 Nefatali buiɔn ke daedae: Yazee buiɔ ní Guni buiɔ 49 ní Yezeɛ buiɔ ní Sileú buiɔ. 50 Nefatali buiɔn we. An dasi gbɛɔn òaasɔɔo lɛe blasoo ní òaa plaoe (45.400). 51 Isaili gɔe pɔ wà ní naoɔ pii gbɛɔn òaasɔɔo lɛe òaa àaɔ ní mɛndoo ní òaa àaɔ ní basoolokwio (601.730).

52 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 53 Wà búsu kpaale buipioɔe ní pɔ ú an dasileu.† 54 Bui pɔ a gbéɔ dasi tɔle mé aɔ zɔɔ, bui pɔ a gbéɔ bílao tɔle aɔ bílao. Bui pii a tɔle e lá wà ní nao léue. 55 Sema wà búsu kpaalené ní gbelaao, an baade í kpaalese a dezi bui tɔwa. 56 N gbelaao ɔ wa búsu kpaalené, aa dasi ge aa bílao nò.

57 Levii pɔ wà ní nao daedaɛɔn ke: Geesɔ buiɔ ní Kɛata buiɔ ní Melali buiɔ. 58 Levii buiɔn ke lɔ: Libeni buiɔ ní Hebɔs buiɔ ní Mali buiɔ ní Musi buiɔ ní Kole buiɔ.

Kɛata mé Amlaú í. 59 Amlaú na tón Yokɛbede, Levii buiɔ. Egipi wà àà íu. Yokɛbede mé Aalona ní Mɔizio í ní Amlaú. An daen Miliaú ú. 60 Aalona mé Nadabu í ní Abiuo ní Eleazaao ní Itamaao. 61 Nadabu ní Abiuo gága gɔɔ pɔ aa mè ní té zílloo Dii aɛɛ.‡

62 Levii negɔe pɔ kà mɔ do ge a dea, ké wà ní nao pii, aa gbɛɔn òaasɔɔo lɛe bao ní àaɔe (23.000). Wi ní da Isaili bui kɔniɔ nao guuo, asa aai e kpaalesè láriwaɔ.

* 26:2 Nao 1.2 † 26:53 Yoz 14.1-2 ‡ 26:61 Lev 10.1-2

⁶³ Isaili pɔ Moizi n sa'onkia Eleazaa n nao Mɔabu bɔsu sɛu, Yuudɛ baale bɔaa n Yelikooɔn we. ⁶⁴ An gbɛe ku gbɛ pɔ Moizi n sa'onkia Aalona n nao Sinai guwawaiu yaa guuo. ⁶⁵ Asa Dii onɛ aa gaga guwawaiu we. Mɛ i ke Yefune nɛ Kalebu n Nuni nɛ Yozuee^S baasio, an gbɛe i gɔo, baa do.

27

Zelofada nɛnɔɔ tubiblea

¹ Manase bui Efɛ nɛ Zelofada nɛnɔɔ tɔn ke: Mala, Nɔa, ɔgɛla, Milika, Tiiza. Galada tɔunaɔnɛ, Makii sɔwnaɔnɛ, Manase sɔkpaɔnɛ, Yosefu sɔsɔnɛ. Aame aa mɔ ² zɛ Moizi n sa'onkia Eleazaa n kɔa n bilao aɛ kpaaɔkpe kpɛɛle aa mɛ: ³ Wɔ mae ga guwawaiu. A ku Kole gbɛ pɔ aa kaa aa bɔ Dii ya kpɛ guuo. A ga azia taɛ yaie, a nɛgɔɛ vɔ sɔo. ⁴ A maa wa mae tɔ ga a bui guu a nɛgɔɛ'isai yaie? Tɔɔle kpawɔ n wa mae bɛɛɔ sɔnu.

⁵ Moizi n ya sɛ gɛɔ Dii kɔi. ⁶ ɔ Dii ya'ɔ Moizie a mɛ: ⁷ Zelofada nɛnɔɔ ya naɛ. Tɔɔle kpama n pɔ u n n mae bɛɛɔ sɔnu an mae kpaale u. ⁸ O Isailiɔnɛ n mɛ tɔ gɔɛ ga nɛgɔɛ'isai, aa nɛnɔ mɛ ali aa tubible. ⁹ Tɔ a nɛnɔɛ vɔ sɔo, aa vɔi n aa daunaɔ mɛ aali ble. ¹⁰ Tɔ a vɔi n daunaɔ vɔ sɔo, aa mae vɔi n aa daunaɔ mɛ aali ble. ¹¹ Tɔ aa mae vɔi ge dauna vɔo, aa daɛ fɛɛɛ mɛ ali ble. Bee aɔ de ikoya u Isailiɔnɛ, la ma onɛwa.

Moizi Yozuee dilea a gɛɛ u (Iko 31.1-8)

¹² Dii o Moizie: Dɛɛ Abaliu gbɛɛ beewa, n bɔsu pɔ ma kpɔ Isailiɔwa gwa. ¹³ Tɔ n wɛsɛ, s nɔyɔ ta n dezio kɔi la n vɔi Aalona tawa. ^{*} ¹⁴ Asa a gi ma yama Zini guwawaiu, gɔɔ pɔ Isailiɔ lekpaakɛmanɔ, i luake dɔmɛɛ n aɛ Meliba i pɔ ku Kadesi, Zini guwawaiu ya musuo.

¹⁵ Moizi ya'ɔ Diɛ a mɛ: ¹⁶ Dii Lua pɔ wɛni kpa pɔpiwa gbɛ dile gbɛpiɔnɛ, ¹⁷ aɔɔ n ya gɔgɔnɛ, aɔɔ daanɛ gea n suo, kɛ n gbɛɛ su aɔɔ de lan sa pɔ dana vɔoɔwao. [†] ¹⁸ ɔ Dii o Moizie: Nuni nɛ Yozuee sɛ, asa a ma Nisina vɛɛ, n onawa. ¹⁹ N aa ze sa'onkia Eleazaa n Isailiɔ pii aɛ, n ya dɔlɛɛ n waa. ²⁰ N n iko kpawɔ, kɛ Isailiɔ pii aɔɔ aa yama, ²¹ Ili gɛ sa'onkia Eleazaa kɔi aa ya gbeaɛ n Uliuɔ n Tumiɔ. [‡] Beewa Yozuee n Isailiɔ pii aali gɛ aali su, la Eleazaa onɛwa.

²² Moizi kɛ la Dii daɛwa. A Yozuee sɛ zɛ Eleazaa n gbɛpiio aɛ, ²³ s a onawa a ya dɔlɛɛ la Dii oɛwa. [§]

28

La gu le dɔ sa'oa (Bɔa 29.38-46)

¹ Dii o Moizie a mɛ: ² Ya dɔlɛɛ Isailiɔnɛ aali ma gba ble pɔ a tekua gi i kemɛɛ na a gɔɔwa. ³ Onɛ sa pɔ wi a pɔ nisi kateu a tekun ke: La gu le dɔ aaliɔ mɔmɛ n sɔnɛbɔɔ wɛɔna saasaio mɛn pla sa pɔ wi a pɔ kateu a tekun obɔɔ u. ⁴ Aali sa'o n a mɛndoo kɔɔ, mɛndoo oosiele ⁵ n pɔwɛntio kiloo do yaalea n nisi iwa wasawasao litili do. ⁶ La gu le dɔ sa pɔ wi a pɔ kateu a pɔ tekua gi i kemɛɛ na, ma dile Sinai gbɛ musun we. ⁷ Aali vɛɛ ka sapɔiwa litili do zwakpeu ma imia u. ⁸ Aali a plaade o oosiele n pɔwɛnti gbao n vɛɛ gbao lan kɔɔ pɔwae. Sa pɔ wi a pɔ nisi kateu a pɔ tekua gi i kemɛɛ nan we.

Kamabogɔɔ sa'oa n mɔ dafu gɔɔ sɛia pɔo

⁹ Kamabogɔɔzi ali sa'o n sasa wɛɔna saasaio mɛn plapla n pɔwɛntio kiloo pla yaalea n nisio n a vɛɛo. ¹⁰ Kamabogɔɔ sa pɔ wi a pɔ kateu a tekun obɔɔn we, la gu le dɔ sa pɔ wi a pɔ kateu a tekun oa n a vɛɛo baasi.

¹¹ Mɔ gɔɔ sɛia zi pii ali mɔmɛɛ n gaenaɔ pla n sasakaoo do n sasa wɛɔnaɔ sɔpla sa pɔ wi a pɔ kateu a tekun obɔɔ saasaio u. ¹² Ili pɔwɛnti kiloo aas yaalea n nisio kpa gaena pii miwa, sasakao pɔwɛnti kiloo plapla, ¹³ sɔnɛbɔɔɔ sɔ kiloo dodo. Iɔ de sa pɔ a pɔ tekua gi i kemɛɛ na u. ¹⁴ Ili vɛɛ kpa gaena pii miwa litili plapla, sasakao litili dodo n kinio, sɔnɛbɔɔɔ sɔ litili dodo. Sa pɔ wali a pɔ kateu a tekun mɔ gɔɔ sɛia zin we mɔ n mɔo pii. ¹⁵ Bee gbea ali sa'o n blesanao mɛndodo duun awakpabɔ u, la gu le dɔ sa pɔ wi o n a vɛɛo baasi.

Gɛamusu dikpe sa'oa (Lev 23.5-14)

¹⁶ Mɔ sɛia gɔɔ gɛo mɛndosaide zi ali Gɛamusu sa demɛɛ. ^{*} ¹⁷ Mɔpi gɔɔ gɛode zi Iɔ de dikpe u. Alio kaa so e gɔɔ sɔpla. ¹⁸ Dikpepi gɔɔ sɛia zi ali kaa a ma sisi. Asuli zie ke zibeezio. ¹⁹ Ali sa

§ 26:65 Nao 14.29-30 * 27:13 Iko 3.23-27, 32.48-52 † 27:17 1Kia 22.17, Eze 34.5, Mat 9.36 ‡ 27:21 Bɔa 28.30 § 27:23 Iko 31.7 * 28:16 Bɔa 12.1-20, Iko 16.1-8

pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní gáaenao pla ní sásakao do ní sása wēdonao soplá, apii ɔ de pɔ sáasaɔ ũ. ²⁰ Ili pɔwenti kiloo áaɔ yáalea ní nísio kpa gáaena pii miwa pɔwenti gba ũ, sásakao pɔwenti kiloo plapla, ²¹ sá mèn soplapiɔ sɔ pɔwenti kiloo dodo. ²² Ili sa'o ní blesanao mēndo ɔ duun awakpabɔ ũ á duunakēawá yáí. ²³ Ili sapi ɔ, sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú lá gu lé dɔ oa báasi. ²⁴ Ili ɔ sa'o màa lá gu lé dɔ e gɔɔ soplá, ɔ de sa pɔ a pɔ tékú gí í kemɛɛ na ũ. Aliɔ sapi ɔ lá gu lé dɔ sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní a v̄ɛɛo báasi. ²⁵ Gɔɔ soplade zí áli kɔ káaa à ma sísi. Zí bee ásulí zíe kɛo.

Pateko dikpe sa'oa
(Lev 23.15-22)

²⁶ Bua pɔ káaaɔ dikpe gɔɔ zí, tó ále mómɛɛ ní pɔwɛn dafuo Páteko dikpe pi kɛɔ ũ, † áli kɔ káaa à ma sísi. Zíbee zí ásulí zíe kɛo. ²⁷ Ili sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní gáaenao pla ní sásakao do ní sása wēdonao soplá. Apii ɔ de pɔ sáasaɔ ũ. ²⁸ Ili ma gba pɔwenti kiloo áaɔ yáalea ní nísio gáaena pii miwa, sásakao pɔ kiloo plapla, ²⁹ sá mèn soplapiɔ sɔ kiloo dodo. ³⁰ Ili sa'o ní blesanao mēndo ɔ á duunakēawá yáí. ³¹ Aliɔ sapi ɔ lá gu lé dɔ sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwenti báasi, ili ɔ ní pɔtuo sáasaɔ ní v̄ɛɛ pɔ wɔ kpaoo.

29

Káapeɛa dikpe sa'oa
(Lev 23.23-25)

¹ Mɔ soplade gɔɔ séia zí áli kɔ káaa à ma sísi. Zíbee zí ásulí zíe kɛo. ɔ de káape gɔɔ ũ. ² Ali sa pɔ a pɔ tékú gí í kemɛɛ na ɔ ní gáaenao do ní sásakao do ní sása wēdonao soplá. Apii ɔ de pɔ sáasaɔ ũ. ³ Ili ma gba pɔwenti kiloo áaɔ yáalea ní nísio gáaenapi pɔ ũ, sásakao pɔ kiloo pla, ⁴ sá mèn soplapiɔ sɔ kiloo dodo. ⁵ Ili mɔ ní blesanao mēndo ɔ duun awakpabɔ ũ á duunakēawá yáí. ⁶ Aliɔ sapi ɔ mɔ dafu sa'oa ní a pɔwenti báasi, lá gu lé dɔ sa pɔ wɔ a pɔwenti ní a v̄ɛɛo lá wa dílewa báasi.

Duunkɛma dikpe sa'oa
(Lev 23.26-32)

⁷ Mɔ soplade gɔɔ kwide zí áli kɔ káaa à ma sísi, í lɛye.* Zíbee zí ásulí zíe kɛo. ⁸ Ali sa pɔ a pɔ tékú gí í kemɛɛ na ɔ ní gáaenao do ní sásakao do ní sása wēdonao soplá. Apii ɔ de pɔ sáasaɔ ũ. ⁹ Aliɔ ma gba pɔwenti kiloo áaɔ yáalea ní nísio gáaenapi pɔ ũ, sásakao pɔ kiloo pla, ¹⁰ sá mèn soplapiɔ sɔ kiloo dodo. ¹¹ Ili sa'o ní blesanao mēndo ɔ duun awakpabɔ ũ, duun awakpabɔ pɔ í á duuna kēwá báasi, lá gu lé dɔ sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwenti ní a v̄ɛɛo báasi.

Lákpɛɔa dikpe sa'oa
(Lev 23.33-44)

¹² Mɔ soplade gɔɔ gēode zí áli kɔ káaa à ma sísi. Zí bee ásulí zíe kɛo. Ali dikpe kemɛɛ e gɔɔ soplá. ¹³ Ili sa pɔ a pɔ tékú gí í kemɛɛ na ɔ ní gáaenao kua'aaɔ ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai. Apii ɔ de pɔ sáasaɔ ũ. ¹⁴ Ili ma gba pɔwenti kiloo áaɔ'aaɔ yáalea ní nísio gáaena pii miwa, sásakao pɔ kiloo plapla, ¹⁵ sá mèn gēo mēndosai pɔ sɔ kiloo dodo. ¹⁶ Ili sa'o ní blesanao mēndo ɔ duun awakpabɔ ũ, lá gu lé dɔ sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwenti ní a v̄ɛɛo báasi.

¹⁷⁻¹⁹ Dikpe gɔɔ plaade zí áli sa'o màa ní gáaenao kua'aaɔ pla ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai.

²⁰⁻²² Dikpe gɔɔ áaɔde zí áli sa'o màa ní gáaenao kuedo ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai.

²³⁻²⁵ Dikpe gɔɔ síiɔde zí áli sa'o màa ní gáaenao kwi ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai.

²⁶⁻²⁸ Dikpe gɔɔ sɔode zí áli sa'o màa ní gáaenao kēokwi ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai.

²⁹⁻³¹ Dikpe gɔɔ soolode zí áli sa'o màa ní gáaenao swaaɔ ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai.

³²⁻³⁴ Dikpe gɔɔ soplade zí áli sa'o màa ní gáaenao soplá ní sásakao pla ní sása wēdonao gēo mēndosai.

³⁵ Dikpe gɔɔ swaaɔde zí áli kɔ káaa. Zí bee ásulí zíe kɛo. ³⁶⁻³⁸ Ali sa pɔ a pɔ tékú gí í kemɛɛ na ɔ màa ní gáaenao do ní sásakao do ní sása wēdonao soplá.

³⁹ Sa pɔ áli ɔ a á dikpe ɔ guun we, á légbáɔa pɔɔ ní á gbaɔ ní sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwenti ní a v̄ɛɛo ní sáaukpasaa báasi.

30

Lekca Diiwa n légbá-dòwà

¹ Mɔizi yá pɔ Dii òe sèlɛ siu Isailiɔne pii. ² A ò Isaili bui dɔaanaɔne à mè: Yá pɔ Dii òn ke: ³ Tó gɔɛe lekè Diiwa ge à légbá dòwàn nò, asu bɔ a kpeo. Lá à bò aà léu, màa a ke pii.*

⁴ Tó nɔɛ mé lekè Diiwa a wéndiagɔɔ, gɔɔ pɔ a ku a mae be, ge à légbá dòwàn nò, ⁵ tó aà mae yápi mà, mé i yáe oèò, lé pɔ a kè ge légbá pɔ a dòwàpi a a fiaboe. ⁶ Ama zí pɔ aà mae yápi mà mé à giè, nɔɛpi ɔ aɔ ku a yáú bo. Dii a aà kɛè, asa aà mae giè.

⁷ Tó wéndiaɛ lekè Diiwa ge à yá'ò láasoosai à légbá dòwà, ⁵ à gbàsa zakè, ⁸ zí pɔ aà zá yápi mà mé i yáe oèò, nɔɛpi a a fiaboe. ⁹ Ama tó aà zá giè za zí pɔ à a yámà gòɔ, a aà lekca ge légbá pɔ a dɔ láasoosaipi mide, Dii i aà kè.

¹⁰ Tó gyaa ge nɔɛ pɔ wa yá mé lekè Diiwa sɔ, ge à légbá dòwà, a a fiaboe.

¹¹ Tó nɔɛzàe lekè Diiwa ge à légbá dòwà, ¹² tó aà zá yápi mà mé a nílɛ, i gièò, lé pɔ a kè ge légbá pɔ a dòwàpi, a a fiaboe. ¹³ Tó aà zá yá pɔ a òpi bàdè zí pɔ á mà gòɔ, nɔɛpi ɔ aɔ ku a guu bo. Lá aà zá a bàdè, Dii a aà kɛè. ¹⁴ Tó nɔɛ lekè Diiwa ge à azla kè yáewa n légbèaon lò, aà zá a fɔ weìe ge a giè. ¹⁵ Tó aà zá lé yáe oè lá gu lé dɔo, à weìe n lé pɔ a kè Diiwaon we, ge légbá pɔ a dòwà. A zèaànɔɛ, asa zí pɔ a mà i yáe oo. ¹⁶ Tó gɔɛpi yápi mà, ⁵ gbèzà à gbàsa giè, a yá a wi gɔɛpi musue.

¹⁷ Ikoyá pɔ Dii ò Mɔizie gɔɛ n í a nao yá musu, ge mae n í a né wéndia pɔ kú a beo yá musun we.

31

Tɔsia Madiáwa

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² Tɔ si Madiáwa Isailiɔne, ní tá n deziɔ kíi. ³ ɔ Mɔizi ò gbéɔne: A gbéɔ n gòkèbɔɔ sèlɛ aa gé Madiáwa n zío, aai tɔsimá Diie. ⁴ A gbéɔ sé gbéɔn ɔaasɔsɔo bui n buio, i n gbae zíkai. ⁵ ɔ Isaili bui pii gbéɔ kpá ɔaasɔsɔo, ⁵ zígɔɔ kè gbéɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ kuepla (12.000). ⁶ Mɔizi n gbae zíkai bui n buio gbéɔn ɔaasɔsɔo. Sa'ona Eleazaa né Fineasi gèrínɔ, a zwàakpe pɔɔ kú a n kuu pɔ wí yá'òò.

⁷ Aa zíkà n Madiáwá lá Dii dà Mɔiziewa, aa n gɔɛe dèdè pii. ⁸ Madiá kíaɔ ku gbé pɔ aa n dɛdɛɔ guu gbéɔn sɔo, Evi n Lɛkɛúo n Zuuo n Huluo n Lebao. Aa Bɛɔɔ né Balaau dè lo. ⁹ Aa Madiá nɔɛ n n néɔ kùkù, mé aa n pɔtuoo n n pɔɔ sèlɛ pii. ¹⁰ ɔ aa tɛsɔ an wéleɔwa n n bualouɔ n n kpásaa pii. ¹¹ Aa n pɔɔ sèlɛ pii n zízɔɔ n pɔtuoo, ¹² aa gèò Mɔizi n sa'ona Eleazaa kíi n Isailiɔ pii an bóou Mɔabu búsu sɛu Yuudè baale bɔaa n Yelikoo.

¹³ Mɔizi n sa'ona Eleazaa n Isaili dɔaanaɔ pii gè dainle bóo kpe. ¹⁴ ɔ Mɔizi pɔ pà zígɔ dɔaana pɔ lé su n ziozi, gbéɔn ɔaasɔsɔo dɔaanaɔ n gbéɔn basɔobasɔo dɔaanaɔ. ¹⁵ A n lá à mè: Bóyáí a nɔɛ tòi bɛéi? ¹⁶ Ampio mé Balaau yámà aa tò Isailiɔ bò Dii kpɛ Peoo yá musu,* ⁵ Dii gagyákà gbéɔgu. ¹⁷ A negɛɔ dɛdɛ pii n nɔɛ pɔ gɔɛ dɔɔ pii. ¹⁸ Nenɛnɛ pɔ i gɔɛ dɔ yáaoo sɔ, à tó a pɔ ù bɛé. ¹⁹ A gbé pɔ a gbédè n à gbé pɔ a ɔkà gewaa, à gɔ bóo kpe gɔɔ soplá. A gɔɔ áaɔde n a gɔɔ soplade zío, à gbábò ázíaɛ n à zízɔɔ. ²⁰ A gbábò á pokasae pii n pɔ pɔ wa kè n báaoo n blekà n lío pii. ²¹ ɔ sa'ona Eleazaa ò zígɔ pɔ gè zillaɔne: Ikoyá pɔ Dii dà Mɔizien ke: ²² Vua n ánusuo n mɔgotèò n mɔsio n mɔpuo n bɛɔmao ²³ n pɔ pɔ a tɛ fɔɔ pii, à dɔdɔ téa, i gɔ gbálesai. Pɔ pɔ a tɛ fɔɔ sɔ, à mále íu. ²⁴ A à pokasaapi a gɔɔ áaɔde n a gɔɔ soplade zío, i gɔ gbálesai, i gbasaa gè bóou.

Pɔ pɔ Isailiɔ si Madiáwa kpaalea

²⁵ Dii ò Mɔizie à mè: ²⁶ Mpi n sa'onkia Eleazaa n Isaili uabeleɔ, à gbé pɔ aa kù zillaɔo nao n pɔtuoo, ²⁷ i kpaalee sáasaa lɛɛ pla, gbé pɔ gè zillaɔo lɛɛ do, gbé kíni pɔ kù beo lɛɛ do. ²⁸ Falu bomee gbé pɔ gè zillaɔo pɔ guu. Pɔ mendo bo ma pɔ ù pɔ mèn áaa pla n basoo guu, gbènazina ge zu ge zaa'ina ge sá ge blen nò. ²⁹ Se an pɔɔ guu màa, ní kpá sa'onkia Eleazaa ma baa ù. ³⁰ Isaili kíniɔ pɔɔ sɔ, pɔ mèn blakwi guu pɔ mendo, gbènazina ge zu ge zaa'ina ge sá ge ble ge pɔtuoo pàlen nò, ní kpá Levii pɔ aai laaido ma zwàakpewaɔwa.

³¹ ɔ Mɔizi n sa'onkia Eleazaa kè lá Dii ònéwa. ³² Pɔ pɔ zíkanaɔ simá aa sùòon ke: Sà n bleo ɔaasɔsɔo lɛɛ áaa áaɔ n báaɔkwi n sɔoo (675.000). ³³ Zu ɔaasɔsɔo lɛɛ báaɔkwi n plao (72.000). ³⁴ Zaa'inaɔ ɔaasɔsɔo lɛɛ báaɔ n mendo (61.000). ³⁵ Nɔɛ pɔ aai gɔɛ dɔ yáaoo ɔaasɔsɔo lɛɛ baakwi n plao (32.000). ³⁶ A guo mé zíkanaɔ baa ù, são n bleo ɔaasɔsɔo lɛɛ áaa do n basoolokwi n soplao n áaa pla n basoo (337.500). ³⁷ A guu wá falubù Diie áaa áaɔ n báaɔkwi n sɔoo (675). ³⁸ Zu ɔaasɔsɔo lɛɛ baakwi n soolooe (36.000). A guu wá falubù Diie báaɔkwi n plao (72). ³⁹ Zaa'inaɔ ɔaasɔsɔo lɛɛ baakwi n áaa pla n basooe (30.500). A guu wá falubù Diie báaɔ n

* 30:3 Iko 23.21-23, Mat 5.33 * 31:16 Nao 25.2

mëndoo (61). ⁴⁰ Gbēnazinao òaasoso leε gēo n mēndooε (16.000). An guu wà falubòu Diie baakwi n plao. ⁴¹ Moizi falupi kpà sa'onkia Eleazaawa Dii baa ù lá Dii òewa.

⁴² Ɔ à a leε do dile adoa Isaili kɔnɔ pò ù. ⁴³ São n bleo òaasoso leε òaa do n basoolo n soplaoe n òaa pla n basoo (337.500). ⁴⁴ Zuò òaasoso leε baakwi n sooloo (36.000). ⁴⁵ Zaa'inao òaasoso leε baakwi n òaa pla n basoo (30.500). ⁴⁶ Gbēnazinao òaasoso leε gēo n mēndoo (16.000). ⁴⁷ Isaili kɔnɔ baa guu, Moizi kè lá Dii òewa. A gbé mēndo bò gbēon blakwi guu, à pɔtuo mēndo bò pɔtuo blakwi guu, ɔ a kpà Levii pò aai laaidò Dii zwàakpewaowa.

⁴⁸ Ɔ gbé pò de zīgō gbēon òaasoso òaanao ge zīgō gbēon basoobasoo òaanao ù sò Moizizi ⁴⁹ aa òè: Wápiò n zòblenao, wa zīgō pò wále wéteɔnziò nàò, gbēe i késá n guuo. ⁵⁰ Bee yáí wa mo n gbaò Diie lákaa wá duunaa aà ae yáí. Baade mò n vua zàblebo pò á sèleo n gàsìgbeo n zão n táanao n swálio n òneε. ⁵¹ Ɔ Moizi n sa'onkia Eleazao pò pò wa pí n vuaopiò sí. ⁵² Vua pò zīgō òaanapio mòò Diie kà kiloo òaa do kwisai (190). ⁵³ Ké zīgōpiò pòpiò sèle yãa, aa dile nziá pò ùe. ⁵⁴ Ké Moizi n sa'onkia Eleazao vua pòpiò sí zīgō òaanapioowa, aa gēò kpaatkpue, ké Isailio yá líò do Diigu yáí.

32

Isaili buieo z5lea Yuudē baale (Iko 3.12-22)

¹ Lubeni buio n Gada buio pɔtuoò vɔ dasidasi. Ké aa è Yazee búsu n Galada búsuò á dádákékii maaε, ² 5 aa gè Moizi n sa'onkia Eleazao n Isaili òaanao lè aa òné: ³ Atalo n Dibò n Yazeeo n Nimelao n Esebò n Elealeo n Sebaño n Neboo n Beona ⁴ pò Dii zibléwàwéε, wélepìò búsu á dádákékii maaε, mé wápiò n zòblenao, pòdeon wá ù. ⁵ Aa è à ò lo: Tó n wá wegwá, to búsuε beepi àò de wápiò n zòblenao pò ù. Nsu to wá baa Yuudēwao.

⁶ Ɔ Moizi wè Gada buio n Lubeni buiowa à mè: A gbéò gé zíkai, ápiò i gō laa? ⁷ Bóyáí ále á gbéò kúsu kwé buaa Yuudēwa gēa búsu pò Dii kpámáú yá musui? ⁸ Maa á maeò kè Kadési Baanea gòò pò ma n zì búsu gwagwai. ⁹ Aa gè e Esikòli guzuléu aa búsupi gwágwa, ɔ aa n gbéò kúsu kwé gēa búsu pò Dii kpámáupi yá musu.* ¹⁰ Zibeezi Dii pò fèrzi, à òlèléné á mè: ¹¹ Gbé pò bò Egipi aa kà wè bao ge aa deao, an gbēe a búsu pò ma a lēgbē Ablahaúe n Izaakio n Yakobuo eo.† Aa temazi n nòsemendoo, ¹² sema Yefúne né Kalebu, Kenazi bui n Nuni né Yozueeo báasio, aame temazi n nòsemendoo. ¹³ Ɔ Dii pò fē Isailiozi, à tò aa liaaliaa guwaiwaiu wé la e gbé pò táaekéepiò gè mīdeò píi. ¹⁴ Bui duunkenao, a ea ále á maeò táaaba, a ea ále Dii pòfela Isailiozi káffio lò? ¹⁵ Tó a bò Dii kpée, a ea Isailio to guwaiwaiu píie, aai kaale we á yáí.

¹⁶ Ɔ aa sò Moizizi aa mè: Wá ye wá kaa da wá pɔtuoone la, wí wéleo keke kále wá néfēnenaone n n dao. ¹⁷ Wápiò sò wá wá gōkeboò séle, wí zése n wá gbé kɔnɔ e wá ge kárinò n zòlekii. Wá néfēnenaone n n dao ò ku wéle bíideò guu la búsupideò yáí. ¹⁸ Mé i ke wá gbéò n búsu è píi báasio, wá su beo. ¹⁹ Bee kpe wá baa aò kúrinò Yuudē baale lo, asa wá wá pò e Yuudē baa gukpe oi laε.

²⁰ Ɔ Moizi òné: Tó á yápi ke, á á gōkeboò se á ge zíkai Diie, ²¹ á zīgōò bua Yuudēwa Dii ae píi, ò ku we e Dii gé á ibeε búsu siomá píi. ²² Tó Dii gbáamò búsupie, í gbasa su, búsuε bee í gō á pò ù n Dii d̄sao, àò táae vɔ Diie ge á gbéone lo. ²³ Tó í su kè máao, a duunakè Diieε. Aò d̄s ké á duunapi a wi á musuε. ²⁴ A wéleo keke kále á néfēnenaone n n dao, í kaa da á pɔtuoone, í ke lá á ò n ázla léowa.

²⁵ Ɔ Gada buio n Lubeni buio ò Moizie: Baa, wápiò n zòblenao wá ke lá n òwa. ²⁶ Wá néfēnenaone n wá n̄oε n wá são n wá zuo gō Galada wéleo guu la píie. ²⁷ Baa, wápiò n zòblenao wápii s̄ò wí baa Yuudēwa wá gé zíkai Diie n wá gōkeboò k̄ua lá n òwa.

²⁸ Ɔ Moizi yáðile sa'onkia Eleazaε n Nuni né Yozueeo n Isaili bui òaanao gbépiò yá musu, ²⁹ a òné: Tó Gada buio n Lubeni buio búaaño Yuudēwa Dii ae n n gōkeboò k̄ua, mé a gbáamò búsupie, à Galada búsuε bee kpámá n pò ù. ³⁰ Tó aai n gōkeboò se aa búaaño s̄o, Kanaa búsu baa ɔ aa bleáo.

³¹ Ɔ Gada buio n Lubeni buio mè: Wápiò n zòblenao, wá ke lá Dii òwae. ³² Wá wá gōkeboò se wá gé Kanaa búsuu Dii ae, wá baa ò ku Yuudē baalae.

³³ Ɔ Moizi Am̄leo kí Siò búsu n kí Ogu búsu pò wí me Basanao kpà Gada buio n Lubeni buio n Yosefu né Manase bui kɔnɔowa, búsupi n a wéleo n a t̄oleo. ³⁴ Gada buio kèke Dibò kále wéle bíide ù n Ataloo n Aloeeo ³⁵ n Atalosofoño n Yazeeo n Yògbao ³⁶ n Benimelao n Betalanao. Aa kaa dà n kpásaoi. ³⁷ Lubeni buio kèke Esebò kále n Elealeo n Kiliataiúo ³⁸ n Neboo n Baali Meonao n Sibemao. Aa tó dafu kpà wéle pò aa kèke kálepione. ³⁹ Manase né Makii buio gè lèle

* 32:9 Nao 13.32 † 32:11 Nao 14.29

Galada bñsuwa, aa sñ aa Amole pñ kñ weñ ya. 40 C Mñizi Galada bñsupi kpñ Manase nñ Makii buñwa, aa zñleu. 41 Manase bui Yaii gñ lñle Amole kpñsañwa a sñ, ñ aa kpñsapiñ tñ lñle Avoyaii. 42 Nñba gñ lñle Kenati ñ a bualouñwa a sñ, ñ a azña tñ kpñ wñlepie.

33

Isailiñ bñokpakpaa bñ Egipti gbea

1 Gua pñ Isailiñ bñokpakpau an bñ Egipti gbeañ ke: Aa tññ'ò gñgñ, Mñizi ñ Aalonañ mé ñ ðaanañ ù. 2 Mñizi ñ bñokpakñiñ tñ kñ láu lá Dii ðewa. Cn ke: 3 Mñ sñña gññ gñode zñ Gñamusu dikpekea gbea Isailiñ bñ Lamese ñ mio daa ña Egiptiñ wña pii, 4 gññ pñ aale ñ negñe sññañ vñ, asa Dii yñkpalekñ ñ Egipti tññañ, ñ a Egipti nñpiñ ðeðe.

5 Bñ Lamese Isailiñ gñ bñokpñ Suko. 6 Bñ Suko aa gñ bñokpñ Etani guwaiwai lñwa. 7 Bñ Etani aa òa gñ P'i'ailo, Baalizefñ gukpe oi, ñ aa gñ bñokpñ Midoliñ sae. 8 Bñ P'i'ailo aa bñ ñsiawa gugñiu, ñ aa sñ guwaiwai. Kñ aa tññ'ò Etani guwaiwai piñ gññ ðañ, ñ aa bñokpñ Mala. 9 Bñ Mala aa gñ bñokpñ Eliñ. Wekñ ni bññañ kuu mñn ku epla ñ daminaliñ mñn bññskwi. 10 Bñ Eliñ aa gñ bñokpñ Isia Tña sae. 11 Bñ Isia Tña sae, aa gñ bñokpñ Sini guwaiwai. 12 Bñ Sini guwaiwai aa gñ bñokpñ Dñfeka. 13 Bñ Dñfeka aa gñ bñokpñ Alusu. 14 Bñ Alusu aa gñ bñokpñ Lefidiñ. Wekñ aa kñau ñwa aa mi. 15 Bñ Lefidiñ aa gñ bñokpñ Sinai guwaiwai. 16 Bñ Sinai guwaiwai aa gñ bñokpñ Kibelo Ataava. 17 Bñ Kibelo Ataava aa gñ bñokpñ Azelo. 18 Bñ Azelo aa gñ bñokpñ Litema. 19 Bñ Litema aa gñ bñokpñ Limñ Pelezi. 20 Bñ Limñ Pelezi aa gñ bñokpñ Libena. 21 Bñ Libena aa gñ bñokpñ Lisa. 22 Bñ Lisa aa gñ bñokpñ Keelata. 23 Bñ Keelata aa gñ bñokpñ Sefee gbezi. 24 Bñ Sefee gbe zñ aa gñ bñokpñ Alada. 25 Bñ Alada aa gñ bñokpñ Makelo. 26 Bñ Makelo aa gñ bñokpñ Taatu. 27 Bñ Taatu aa gñ bñokpñ Tela. 28 Bñ Tela aa gñ bñokpñ Miteka. 29 Bñ Miteka aa gñ bñokpñ Asemñña. 30 Bñ Asemñña aa gñ bñokpñ Mñselo. 31 Bñ Mñselo aa gñ bñokpñ Bñeñyaakñ. 32 Bñ Bñeñyaakñ aa gñ bñokpñ Oo Agigada. 33 Bñ Oo Agigada aa gñ bñokpñ Yñbata. 34 Bñ Yñbata aa gñ bñokpñ Ablona. 35 Bñ Ablona aa gñ bñokpñ Eziñgbeñe. 36 Bñ Eziñgbeñe aa gñ bñokpñ Kadesi, Zini guwaiwai. 37 Bñ Kadesi aa gñ bñokpñ Oo gbe sae Eñññ bñsu lñwa. 38 C sa'ñkñ Aalona ðeðe Oo gbewa lá Dii ðewa. We ñ gñu Isailiñ bñ Egipti wñ blade a mñ sñode gññ sññzi. 39 Aa wñ basoolo ñ ðañode guu ñ a gñ. 40 Alade pñ kñ Negeve bñsu kñ pñ ðe Kanaa bui ù mã Isailiñ lñ mñ.

41 Bñ Oo gbe zñ aa gñ bñokpñ Zalamñña. 42 Bñ Zalamñña aa gñ bñokpñ Puncñ. 43 Bñ Puncñ aa gñ bñokpñ Obo. 44 Bñ Obo aa gñ bñokpñ Iye'abaliñ, Mñabu bñsu lñwa. 45 Bñ Iye'abaliñ aa gñ bñokpñ Dibñ Gada. 46 Bñ Dibñ Gada aa gñ bñokpñ Alemñ Diblataiñ. 47 Bñ Alemñ Diblataiñ aa gñ bñokpñ Abaliñ bñsu sññsideu Nèbo sae. 48 Bñ Abaliñ bñsu sññsideu aa gñ bñokpñ Mñabu bñsu sñu Yuudñ sae bñaa ñ Yelikoo. 49 Aa bñokpñ sñpiñ za Bñeñsimñ e Abeli Sitiñ.

Dii Isailiñ gbaa laai Yuudñ baa

50 Dii yñ'ò Mñizñ Mñabu bñsu sñpiñ a mñ: 51 O Isailiñe: Tñ a bua Yuudñwa a gñ Kanaa bñsuu, 52 ñ bñsupideñ yñ, ñ ñ tññ pñ aa ðñ ñ tññ pñ aa kñsañ wñwi, ñ ñ gbagbakiñ ðeele. 53 A bñsupi sñmá, ñ zñleu, asa mã kpñwá a pñ ùe. 54 A bñsupi kpaalekñe ñ gbelaañ ðaedañ. A tññle zññ kpñ á bui pñ aa ðasiñwa, ñ tññle nñña kpñ á bui pñ aa ðasiñwa. Tññle pñ gbñ sñ ñ ðe ñ pñ ù. A kpaalekñe ðaedañ. 55 Tñ ñ bñsupideñ yao, gbñ pñ a ñ tññ zu a wñu lán kññwae, aai gñ lán lñwa a saalou. Aa ñadawá bñsu pñ a zñleupiue, 56 mi kñe lá ma zèð mã kñeñwa.

34

Kanaa bñsu zñleñ

1 Dii yñ'ò Mñizñ a mñ: 2 O Isailiñe ñ me, tñ a gñ Kanaa bñsuu mé ñle kpaalekñe, bñsupi zñleñ ke: 3 Gñmidkñi oi, Zini guwaiwai pñ pñ Eñññ bñsu lñi mé á bñsu lñ ù. Sea za gukpe oi á bñsu lñpi a ðaale Isida Wñside lñwae, 4 ñ pñ Sñigbebñlei zñeñi, ñ ta Zini guwaiwaiwa, ñ pñ Kadesi Baañña zñeñi, ñ gñ ñ Azaa'adaa, ñ gñ Azemñ. 5 Bñ Azemñ ñ pñ Egipti zñ swai e ñ ge pe ñsiawa. 6 Isia zññ pñ kñ be'ae oi mé á bñsu lñ ù. A bñsu lñn we be'ae oi.

7 Lá á bñsu lñ a ðe gubñntoo oin ke: Bñ za ñ ñsi zññ, ñ a ñada e Oo gbe sae. 8 Bñ Oo gbe sae, ñ a ñada e Amata bñlei, ñ gñ Zedada. 9 Bñsupi lñ a gñ ñ Ziflonañe, ñ ge pe Azaa'enanawa. Lá á bñsu lñ a ðe gubñntoo oin we.

10 Gukpe oi á á bñsu lñ ñada bñ Azaa'enana e Sefau. 11 Bñ Sefau ñ gñ Libla, Aini gukpe oi, ñ ge pñ Gñeñzaleti Isida gbepñlei gukpe oi. 12 Bñ we ñ pñ Yuudñ, ñ ge pe Isida Wñsidewa. Lá á bñsu lñ a ðe ðen we.

* 33:39 Nao 20.22-28

13 Ɔ Mɔizi yápi díle Isailiɔne à mè: A bùsupi kpaalekɔe ní gbelaao. * Dii díle á bui lee kɔokwi ní kɔniɔ pɔ ũe, 14 asa Lubeni buio ní Gada buio ní Manase buio lee doo ní baa è kɔ uale ní ualeo. 15 Bui lee pla ní kɔniopi ní baa è Yuude baa gukpe oi bɔaa ní Yelikoo.

16 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 17 Gbɛ́ pɔ́ aa bùsu kpaalé ní gbelaao tón ke: Sa'onkia Eleazaa ní Nuni né Yozueeo. 18 Bee gbɛ́a í dɔaanaɔ se bui ní buio guu m̀̀ndodo aa dɔrɔle bùsu kpaalepi guu.

19 Gbɛ́ pɔ́ á ní sɛ́pi tón ke:

Yuda buio guu Yefũne né Kaleb.

20 Simeɔ buio guu Amihudu né Semuɛli.

21 Bɛ́yámee buio guu Kiseloni né Elidada.

22 Dá buio guu Yɔgeli né Buki.

23 Yosefu né Manase buio guu Efodu né Aniɛli.

24 Yosefu né Eflaiũ buio guu Sifitá né Kemue.

25 Zabulɔni buio guu Paanaki né Elizafá.

26 Isakaa buio guu Azá né Paletie.

27 Asee buio guu Selomi né Aihudu.

28 Nefatali buio guu Amihudu né Pedae.

29 Gbɛ́ pɔ́ Dii ní díle aa Kanaa bùsu kpaale Isailiɔneɔn we.

35

Levii buio wɛ́leɔ

1 Dii yá'ò Mɔizie Mɔabu bùsu sɛ́u Yuude baale bɔaa ní Yelikoo à mè: 2 O Isailiɔne aa bùsu pɔ́ aa a kpaalese wɛ́leɔ kpa Levii buiwa, ké aa e wàɔ kú ní guu, aai tɔ́le pɔ́ liaa wɛ́lepiɔi kpámá lo. * 3 Wɛ́lepiɔi ɔ́ de ní zɛ́leki ũ, mé tɔ́le pɔ́ kú wɛ́lepiɔi sae ɔ́ de ní zuɔ ní ní sãɔ ní ní pɔ́tuo páleɔ kúki ũ pii. 4 Tɔ́le pɔ́ liaa wɛ́lepiɔi yáasa í ka gástsuu ɔ́aa sɔo. 5 A ba yɔ́ wɛ́nkpe gukpe oi kiloo do, í yɔ́ geɔmɔ́dɔ́ki oi kiloo do, í yɔ́ be'ae oi kiloo do, í yɔ́ gugbantoo oi kiloo do à pɛ́ pii, wɛ́le ɔ́ ku guoguo, tɔ́le pɔ́ liaai sɔ́ ɔ́ de wɛ́ledeɔ dádákeki ũ.

6 Wɛ́le pɔ́ á kpá Levii buiwapio guu, a m̀̀n soolo ɔ́ de misiwɛ́leɔ ũ. Tó gbɛ́ gbɛ́dè, ìli bàale ta wɛ́lepiɔi dou. An wɛ́le kɔniɔ ɔ́ bla ní plaɔ. 7 Wɛ́le m̀̀n blakwi plasai ɔ́ á kpámá, wɛ́le pii ní a tɔ́leɔ liaai. 8 Lá á buio tɔ́le e léu, a guu ɔ́ aa wɛ́lepiɔi kpa Levii buiwa. Bui pɔ́ wɛ́le vɔ́ dasi aa kpa dasi, bui pɔ́ wɛ́le vɔ́ bílao aa kpa bílao.

Misiwɛ́leɔ

(Iko 19.1-13, Yoz 20.1-9)

9 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 10 O Isailiɔne n̄ me, tó a bua Yuudewa a gɛ́ Kanaa bùsuu, 11 à wɛ́leɔ díle á misiwɛ́leɔ ũ. Tó kai mé m̀̀, ɔ́ gbɛ́ gbɛ́dè, ade lí bàale ta we. 12 Wɛ́lepi ɔ́ de é misiwɛ́leɔ ũ, ké gbɛ́dena e bàasi aa dae pɔ́ a tɔ́siwàe à tau. Tó a kè máa, a gao, sema wà yákpalekɛ́aãno bàasio. 13 Wɛ́le m̀̀n soolo pɔ́ á kpá Levii buiwa á misiwɛ́le ũ, 14 m̀̀n aaɔ ɔ́ ku Yuude baala, m̀̀n aaɔ ɔ́ ku baale Kanaa bùsuu. 15 Tó kai mé m̀̀, ɔ́ gbɛ́ gbɛ́dè, ade lí bàale tau. Wɛ́le m̀̀n soolopio ɔ́ de misikí ũ á Isailiɔne ní b̄m̄o ge nibo pɔ́ kúánaɔ.

16 Tó gbɛ́ gbɛ́ lè ní m̄o a dè, ade á gbɛ́denae. Sema wà ade de s̄. 17 Tó gbɛ́ gbɛ́ k̄ua mé à gbɛ́ lèò a dè, gbɛ́denan aa ũ, sema wà aa de s̄. 18 Tó lí a k̄ua mé à gbɛ́ lèò a dè, gbɛ́denan aa ũ, sema wà aa de. 19 Dae pɔ́ a tɔ́siwà mé ali gbɛ́ pɔ́ gbɛ́dèpi de, tó á kpáaúaãno. 20 Tó gbɛ́ gbɛ́ kpákpa, ɔ́ á ɔ́z̄aãzi, ge à aa pà ní p̄o, ké a zaaãgu yáí, a dè, 21 ge tó à aa lè ní ɔ́k̄to a dè lí pɔ́ a s̄eããno yáí, gbɛ́denan aa ũ, sema wà aa de. Dae pɔ́ a tɔ́siwà mé a aa de, tó á kpáaúaãno.

22 Tó í aa kpákpa s̄o, ɔ́ á ɔ́z̄aãzi, ge à aa pà ní p̄o kándo ìseaaãno sai, 23 ge í aa eo, ɔ́ gbɛ́ siwà á ga, lá í ìbeleseaaãnoe, mé àle wɛ́le à aa ke'iao, 24 wa yáãḡs̄ḡ gbɛ́denapi ní dae pɔ́ a tɔ́siwàoe ikoyáe bee musue. 25 Wi gbɛ́denapi si dae pɔ́ a tɔ́siwàwa, aai aa gbæ misiwɛ́le pɔ́ á bàalè tau yáa guu, ɔ́ ku wɛ́lepiu e sa'onkia pɔ́ wa díle gé gaò. 26 Tó gbɛ́denapi k̄ese sù vɔ́ wɛ́lepi léa, 27 mé dae pɔ́ a tɔ́siwàpi kpáaúaãno, a ku misiwɛ́lepi guuo, aa aa de, aɔ́ t̄aae vɔ́ aa dea guuo. 28 Sema gbɛ́denapi aaɔ ku misiwɛ́lepiu e sa'onkia ge gaò. Sa'onkiapi gaa gbæ ɔ́ a gbasa ta a be. 29 Gu pɔ́ á kúu pii e á buiwa, aɔ́ ikoyápi k̄ua.

30 Gbɛ́dɛa yá guu, wa gbɛ́dena de gbɛ́ seeladeke yá musu, áma ásu gbɛ́de gbɛ́ m̀̀ndo seeladeke yáio.† 31 Asu to gbɛ́dena pɔ́ kù wà de azia boo, sema wà aa de. 32 Tó sa'onkia í ga glao, ásu ɔ́asi gbɛ́ pɔ́ bàasi tà misiwɛ́leuwa à aa gba zé aa ta a beo. 33 Asu to bùsu pɔ́ á kuu gbáleo. Gbɛ́dɛa mé í bùsu gbále. Wa f̄ gbábɔ bùsu pɔ́ wà gbɛ́d̄eueo, mé í ke wà gbɛ́ pɔ́ gbɛ́pi

* 34:13 Yoz 14.2 * 35:2 Yoz 21.1-42 † 35:30 Iko 17.6, 19.15

dè de bàasio. ³⁴Asu to bùsu pò á kuu, mé mapi sò máo kuu gbãleo, asa má Dii má kú á Isailio guue.

36

Zelofada nenɔɔ ɔɔle

¹Galada buio uabeleɔ mò Mɔizi ká. Galadapiá Makii néɛ, Manase ɔɔnaɛ, Yosefu buie. ɔ aa ò Mɔizie ní Isaili bui ðaanaɔ ²aa mè: Baa, ké Dii òne ñ bùsu kpaale Isailione ní gbelaao, a òne ñ wá gbèdo Zelofada ɔɔle kpá aa nenɔɔwa.* ³Tó nenɔɔpiɔ zàkè ní Isaili buipáleɔ, wa ní ɔɔle sí wá buiowa wá káfi bui pò aa zàkèrínnɔne, ɔɔle pò wa kpàwá ní gbelaao i lao. ⁴Tó Kuu'òwé† kà sò, wa ní ɔɔle sí kpaale pò wá deziɔ sè guue, wi káfi bui pò aa zàkèrínnɔne.

⁵ɔ Mɔizi yá pò Dii òe ðile Isailione à mè: Yosefu buipiɔ yá naɛ. ⁶Yá pò Dii ðile Zelofada nenɔɔ yá musun ke: A mè nenɔɔpiɔ zàkè ní gò pò kéné maaɔ, áma gò pò aa zàkeɔɔ, sema aao ðe ní dezi káau Manase buio ú. ⁷ɔɔle pò Isailio ví ní buiwaɔ su gè kò púuo. Isaili pii ze ní a dezi káau ɔɔle pò á è túbi úo. ⁸Isaili buio guu, sema nɔɛ pò ɔɔle ví túbi ú zàkè ní gò pò ðe a dezi káau bui úo. Beewa Isaili pii a gò ɔɔle pò wá kpaalè a deziɔne ví. ⁹Isaili buio ɔɔle su gèkúuo. Isaili bui pii ze ní ɔɔle pò á è kpaale guuo.

¹⁰ɔ Zelofada nenɔɔ kè lá Dii ò Mɔiziewa. ¹¹Mala ní Tiizao ní ɔgelao ní Milikao ní Nɔao zàkè ní ní desè néɔ. ¹²Aa zàkè ní Yosefu né Manase buio, ɔ ɔɔle pò wá kpaalèné gi ðe ní dezi káau buio pò ú. ¹³Ikoyáó ní yáðilela pò Dii dà Mɔizie a ðile Isailioneɔn we gɔɔ pò aa ku Mɔabu bùsu sèu Yuudè baale bɔaa ní Yelikoo.

* 36:2 Nao 27.7 † 36:4 Lev 25.8-10

IKOYA Mɔizi lá sɔode Yá pɔ́ kú láe bee guu

Naokea lá láakíi Isailiɔ kaa búsu pɔ́ Lua à a legbèné zɔ́leu yá'òwêe. Ikoyá lá té Naokea lápizi, 5 Mɔizi yá mèn àaʒ pɔ́ a ò Isailiɔne kuu (1.1-4.43, 4.44-28.68, 28.69-30.20). Mɔizi yá pɔ́ Lua kè Isailiɔne ní lá a yerziò dɔ́ngu, lá aà bàa kúrínɔ, à d̀aané guwaiwaiu wè bla, à ɔ́liarízi, à ní bɔ́ ní ibeɔɔ ɔ́zi, 5 à a ikoyáò dílené, à yáò legbèné. I ke yázi pɔ́ kè lá káaɔ guu 5 à èa lé dɔ́ngu ɔ́o, àle waasokené ní nòsemendoo, àle o a gbèɔne aa dɔ́ kè Luaá náaidee, aai gbékpaaaano zé sé, asa Lua síandee. A mè: Isailiɔ, à swákpa. Dii wá Lua mé Dii m̀ndona ù. Aɔ ye Dii á Luazi ní nòsemendoo teasisai á gbãa pua léu. (6.4-5) Mat 22.37 gwa ɔ́. D̀ɔ̀pɔ̀pɔ̀ yá 5 Isailiɔ í lousisia daaleò lá gu lé dɔ́.

Lɛ pɔ́ Mɔizi Lua táasilèò ku lápi láakíi (32). Bee gbɛa Mɔizi sa'olekè Isaili buiɔne (33). Lɛɛ 31 guu wá Yozuee díle Mɔizi gèe ù kè aà d̀aa Isailiɔne búsu pɔ́ Lua a legbèné guu. Lɛɛ 34 anabi Mɔizi gaa yá'ò.

Gbè pɔ́ aale lápi kyoke gbãò ní gbè pɔ́ aa kè yáa, ikoyá lápi lé dɔ́ngu kè Luapi mé ní Suabana ù, an bona ù. Tó gbèɔ Lua yá kua mé aa aà náai vɔ́ gɔ̀ɔpii gupiiu yápii guu, bee a bɔa maa pɔ́ gbènazína ɔ́ weele iné.

Mɔizi yá'oa Isailiɔne Mɔabu búsuu

¹ Yá pɔ́ Mɔizi ò Isailiɔne guwaiwaiu Yuudé baalen ke. A ku Alaba sɛu bɔaa ní Sufaoe, Palana zànguò ní Tofelio ní Libenao ní Azeloo ní Dizaabuo. ² Bɔa Olebu gɛa Kadesi Baanea ní Sei gbɛ zéò á tá gɔɔ kuɛdɔe. ³ Bɔa Egipi wè blade guu, a mɔ kuɛdode gɔɔ séia zí Mɔizi yá pɔ́ Dii dàe Isailiɔ yá musu òné pii. ⁴ Bee kè aà ziblea Amɔle kí Siʒ pɔ́ kpalablè Esebɔ gbɛa ní Basana kí Ogu pɔ́ kpalablè Asalo ní Edeleioe.* ⁵ Mɔizi fele ikoyáe bee pílokè Mɔabu búsuu Yuudé baale à mè: ⁶ Dii wá Lua yá'òwêe Olebu à mè, wa gègè gbepi sae. ⁷ Wá fele dazeu wá mipɛ Amɔle búsu sísidewa ní gbè pɔ́ kú Alaba sɛuò ní gusísídeuò ní gusalaladeò ní Negevedeò ní ísialedeò. A mè wá gé Kanaa búsuò ní Libá búsuò e swa zɔɔ Uflatai. ⁸ A mè a búsupi kàle wá ae, wá ge sí, búsu pɔ́ a a legbè wá deziɔne Ablahaù ní Izaakio ní Yakɔbuo a mè á kpámá, í gɔ́ ní buiɔne ní kpe.

Mɔizi yá gɔ́ gɔ́ naò díle (Bɔa 18.13-27)

⁹ Gɔɔ bee má óé má fɔ́ màò á sea lán asowa mado ɔ́o. ¹⁰ Dii á Lua tò a dasikù, á dasi ká saanaowa sa. ¹¹ Dii á deziò Lua ea to à dasikù lɛɛ ɔ́aa sɔo, í báaadaágu lá á a legbèéwa. ¹² Mámɛ máò á sea lán asowa, màò á yá gɔ́ gɔ́ é madoa? ¹³ A ɔ́nɔnaò sé á guu bui ní buio, gbè pɔ́ wa ní dɔ́ laaide ù, mí ní díle á d̀aaanaò ù.

¹⁴ ɔ́ á wèa a mè, yá pɔ́ má ò wá kepi maae. ¹⁵ ɔ́ ma á bui d̀aaanaò sè, ɔ́nɔna pɔ́ wa ní dɔ́ laaide ù, ma ní díléé á buio yá gɔ́ gɔ́ naò ù. Gbèe ɔ́o gbèɔn ɔ́aasɔɔo d̀aaanaò ù, gbèe ɔ́o sɔ́ gbèɔn basɔɔbasɔo, gbèe ɔ́o gbèɔn blakwikwi, gbèe ɔ́o gbèɔn kwikwi. ¹⁶ Gɔɔbeezí ma yádíle yá gɔ́ gɔ́ naòpɔ́ne ma mè: Ali yá pɔ́ á gbèɔ m̀òwá ma, íli yá gɔ́ gɔ́ nɛ á zéwa, gbè ní a gbèdeeo ge ní b̀m̀ɔɔn nò. ¹⁷ Asuli gbèe wegwa yákpaleuo. Ali yáma gbè yáfúna ní gbè gbíaoowa sáasaa. Asuli víake gbèe wéeo, asa yákpalekeaá Lua yáe. Tó yáe kèè zí'ù, àli m̀ɔo, mí wétei. ¹⁸ Gɔɔ bee ma yá pɔ́ á keò díléé pii.

Asiigwanaò zta (Nao 13.1-33)

¹⁹ Bɔa Olebu wa dazeu, wa guwaiwai zɔɔ pásí pɔ́ á d̀opi baa vɔ́. Wa mipè Amɔle búsu sísidewa, lá Dii wá Lua òwéewa, 5 wa ka Kadesi Baanea. ²⁰ ɔ́ má óé ma mè: A ka Amɔle búsu síside pɔ́ Dii wá Lua lé kpáwáú. ²¹ A búsu pɔ́ Dii á Lua kpáwápi gwa á ae. A ge sí lá Dii á deziò Luapi dílééwa. Asu to vía á kúo. Asu bílikɛo. ²² ɔ́ ápii a mɔ ma le, a mè wá gbèɔ zí, aai gé búsupi gwagwaiwêe. Tó aa sù, aai zé pɔ́ wá sé ní wéle pɔ́ wá káaɔ owêe. ²³ Yápi kèmeɛ maa, 5 ma gbèɔn kueplaò sè á guu bui ní buio m̀ndodo. ²⁴ Ké aa gè, aa dède gusísídeuwa, 5 aa ká Esikòú guzuleu aa gwágwa. ²⁵ ɔ́ aa sùwêe ní búsupi líbeò, aa búsupi yá sèle aa síuwêe aa mè búsu pɔ́ Dii wá Lua lé kpáwápiá búsu maae.

²⁶ Kási á ye gea weio, 5 a gi Dii á Lua yámai. ²⁷ A yá kútèkàka á kpéò guu, a mè Dii zawágue, 5 á wá bóle Egipi kè á e wá na Amɔle ne ní ɔ́zi aa wá dede. ²⁸ A mè má á táu sai? A gbèɔ tò á kúsu

* 1:4 Nao 21.21-35

kwè, aa mè bùsupi gbé̄o gbàa deála, mé an gbàa ea deála lo. An wé̄lēo z̄o, a bl̄io z̄o Luawae. Aa mè wà Anaki buio è we lo. ²⁹ Ɔ má òé, ásu to s̄é k̄éáguo, ásu víakené̄o. ³⁰ Dii á Lua d̄oaaé, òme a z̄ikaé lá a k̄áé Egipti ní guwaiwaiuo á wé̄ ɛwa. ³¹ A è we lá Dii á Lua á z̄o a ḡáũ, lá mae lo a né z̄o a ḡáũwa. A zek̄élēáno pii e a ge kaò gūe beeu. ³² Gia ní beeo i Dii á Lua náaikēo.† ³³ A d̄oaaé zé guu, à òòkpak̄ii k̄é̄é. A d̄oaaé té guu gwá, ké à zé p̄o áli sé òòé. F̄aane s̄o à d̄oaaé telu guu.

Dii Isailiò swágagaa
(Nao 14.20-45)

³⁴ Ké Dii yá p̄o á ò má, aa p̄o f̄é, ̄o à legbè à mè: ³⁵ Bílae bee gb̄e e wesi bùsu maa p̄o má ò má kpá an deziowalēo, ³⁶ mé i ke Yef̄üne né Kalebu báasio. Ɔme a wesie. Má t̄ole p̄o aa gbá p̄ēlu kpawae, aapi ní a néo, ké a temazi ní n̄oemendoo yáí. ³⁷ Dii p̄o p̄amazi á yáí lo, ̄o à mè mapi s̄o má ḡé bùsupiuo. ³⁸ Ma donlede Nuni né Yozuee mé a ḡeũ. Dii mè má aa gba s̄o, asa òme a bùsupi na Isailiòne ní ɔz̄i. ³⁹ Ɔ Dii èa òé à mè á néf̄enena p̄o a mè wà ní k̄ú̄k̄u z̄i z̄o ɔ, a né p̄o aa vái d̄k̄ē ní maao ḡiaopiò, aame aa ḡeũ, i kpámá, aai ḡo v̄í. ⁴⁰ Apiò s̄o, Dii òé à ea Isia T̄eá zé sé guwaiwaiu.

⁴¹ Ɔ á wèa a mè a duunakè Diie, á gé z̄ikai sae lá Dii á Lua òéwa. Ɔ á baade a ḡōkēo d̄o a pi, ále e bùsu s̄is̄ide k̄uáfaaie. ⁴² Ɔ Dii òm̄e má òé ásu gé z̄ipi káio, ké á wè̄lēo su z̄iblewá yáí, asa à mè á k̄uán̄o. ⁴³ Ɔ má òé, a gi mai, a p̄a Dii yáa. A wala guu ̄o a ge dede bùsu s̄is̄idepiwa. ⁴⁴ Ɔ Amle p̄o k̄í wēo b̄ò dàále aa á yá lán z̄o gb̄ēyaawa. Aa z̄iblewá za Sei e Ɔoma. ⁴⁵ Ké a su, a ɔòl̄ Diie, ̄o à ḡi swásēiázi. ⁴⁶ Ɔ a ḡōplakè Kadesi, wek̄ii a ḡōḡagau.

2

Isailiò liaaliaaa guwaiwaiu

¹ Wa ea wa Isia T̄eá zé s̄e guwaiwaiu,* lá Dii òw̄ēwa, ̄o wa liaaliaa Sei bùsu s̄is̄ideu ḡōpla. ² Ɔ Dii òm̄e à mè, ³ wá liaaliaaa gus̄is̄idepiu m̄ò. Wá ea gé gugh̄antoo oi sa. ⁴ A mè má òé ále b̄ole ní á dae Esau buio Sei bùsuoe.† Aa víakēé, ní beeo à laaika maamaa, ⁵ ásu ní léw̄ēo, asa Dii a ní bùsu saaloe kpáwá, baa k̄ēe do, asa à Sei bùsu s̄is̄ide kpá Esau buio wae, ̄o aa ḡò v̄í. ⁶ Dii mè à ble l̄umá, í ble. Baa íe, à l̄ú, í mi. ⁷ Dii á Lua báaada z̄i p̄o á k̄eũ pii, mé à wet̄é̄zi guwaiwai z̄o bee baa vía guu. Dii á Lua k̄uán̄o a wè̄ blan ke, p̄o e k̄és̄awá. ⁸ Ɔ wa d̄o wá dae Esau buio Sei bùsuzi. B̄o a Elata ní Eziògebēe wa lile, wa Alaba s̄e zé s̄e, ̄o wa M̄abu guwaiwai zé s̄e.

⁹ Dii òm̄e wásu íbelese ní M̄abu wà ní lewe wà z̄ikar̄ino, asa a ní bùsu saaloe kpáwá wá p̄o ɔ. A bùsupi kpá L̄otu buipio wa, à ḡò ní p̄o ɔe.‡ ¹⁰ Bùsupi guu ̄o Emi buio ku yáa. Aa gbàa mé aa dasi. An gbàa kà Anaki buio wa. ¹¹ Wí ní dile Lefai buio ɔ lán Anaki buio wae, áma M̄abu ɔ oné Emiòe. ¹² Olio ku Sei yáae, ̄o Esau buio m̄ò wa s̄imá aa ní dede, ̄o aa z̄òle ní gbeu, lá Isailiò kè bùsu p̄o Dii kpámá aa ḡò víewa.

¹³ Dii òw̄ē wá bua Zelediwa, ̄o wa buawá. ¹⁴ Za ḡo p̄o wa b̄o Kadesi Baanea e wa ge bua Zelediwa, wè̄ bla plasai gè. Gb̄é p̄o aa kà z̄ikaa yáa ḡaga pii, lá Dii ònéwa.§ ¹⁵ Dii mé ɔt̄ò̄lemá e à ḡe ní kaale m̄om̄o.

¹⁶ Ké á gbé p̄o aa kà z̄ikaa yáapiò ḡaga pii, ¹⁷ ̄o Dii yá òm̄e à mè, ¹⁸ wá bua M̄abu bùsu p̄o wí me Aa bùsu léwa sa. ¹⁹ Tó wa m̄o Am̄on̄io lè, wásu íbelesēr̄ino wà ní léw̄ēo, asa á ní bùsu saaloe kpáwá. A kpá L̄otu buipio wa à ḡò ní p̄o ɔe.*

²⁰ Wá bùsupi dile Lefaiò p̄o ɔ loe, asa aa ku we yáae. Am̄on̄io í oné Zaũzumio. ²¹ Buipio gbàa mé aa dasi, an gbàa kà Anaki buio wa. Dii mé ní kaale Am̄on̄ioe, ̄o aa ní bùsu sí, aa z̄òle ní gbeu. ²² Maa Dii kè Esau buioe Sei lo. A Olio k̄aaléné, ̄o aa ní bùsu sí aa z̄òle ní gbeu e ní a gb̄o. ²³ Avii p̄o aa wé̄lē k̄alekale e za Gazaò s̄o, Keletio b̄ò Keleti aa m̄ò ní kaale, ̄o aa z̄òle ní gbeu.

²⁴ Dii mè wá dazeu wá bua Aan̄o wa. A mè a Eseb̄ò kí Siò, Am̄ole bui n̄aw̄ē wá ɔz̄le ní aa bùsuo. A mè wá fele ze ní aa bùsu siao, i felewá ní z̄io. ²⁵ Sea za gb̄á á tó vía dúnia buio k̄u pii, s̄o i k̄é̄ngu á yáí. Tó aa á bao mà, aa s̄òdeedeke, gili i ḡé̄ngu á yáí.

Ziblea Eseb̄ò kí Siòwa
(Nao 21.21-30)

²⁶ Kua Kedemo guwaiwaiu ma gbé̄o z̄i Eseb̄ò kí Siòwa ní aafia yáó, ma mè ²⁷ aa wá gba zé wá p̄a a bùsua. Zékpa a wá beu, wá lile ɔplaa i ge ɔzēeio. ²⁸ Ma mè aa ble yíawá wá ble, aa í yíawá wá mi, wí fiaboè ní ánusuo. Aa to wá p̄a a bùsua k̄ēe lé. ²⁹ Má òè Esau buio wá gbá zé Sei, mé M̄abu wá gbá zé Aa, ̄o wále gé buai Yuud̄ewa e bùsu p̄o Dii wá Lua lé kpáwá. ³⁰ Ɔ

† 1:32 Ebe 3.19 * 2:1 Nao 21.4 † 2:4 Daa 36.8 ‡ 2:9 Daa 19.37 § 2:14 Nao 14.29 * 2:19 Daa 19.38

Esebõ kí Sís í wá gba zé wá pá a búsuao, asa Dii á Lua aà swáfèè, 5 à fèè, ké à è à aà naé á òzì, lá a de gbàewa. ³¹ Ɔ Dii òmèè mà gwa lá ále Sís ní a búsuon nawèè wá òzì. A mà wá fèlè wá aà búsupi sí, í gò wá pò ù. ³² Sís ní a gbéò bñle dàwàlè ní zìo Yaaza. ³³ Dii wá Lua aà kpàwá, 5 wá aà dè ní a nèo ní a gbéò pii. ³⁴ Ɔ bee 5 wa aà wéleò sí pii, wa wélepio gōèò ní nɔèò ní nèo dèdè pii. Wi gbèe to bèèò. ³⁵ Ɔ wa ní pòtuòò náaa, wa wéle pò wá sípiò pòò sèlè wá pò ù. ³⁶ Sea za Aloe wéleu Aano baa ní mɛɛwía pò kú guzulepio e Galada, wéleè ku a gbàa dɛwálo. Dii wá Lua ní nàwèè wá òzì pii. ³⁷ Wi sò Amòni búsuio, Yaboko baan nò, gusísíde wéleòn nò, lá Dii wá Lua òwèewa.

3

Ziblea Basana kí Oguwa (Nao 21.31-35)

¹ Bee gbèa wa èa da Basana búsu zéu. Ɔ Basana búsu kí Ogu bò dàwàlè ní zìo ní a gbéò pii Èdeleí. ² Dii òmèè másu víakeò, asa a aà nàmeè ma òzì ní a gbéò pii ní a búsuoe. A mà mà kèè lá má kè Amòleò kí Sís pò kpalablè Èsebõewa. ³ Ɔ Dii wá Lua Basana búsu kí Ogu nàwèè wá òzì ní a gbéò pii. Wa ní dèdè, wí ní gbèe to bèèò. ⁴ Ɔ bee 5 wa aà wéleò sí pii. A kee ku wa gí síimáò. Wa zìblè Aagobu búsuwa pii ní a wéle mèn bààso, búsu pò Basana búsu kí Ogu vípi. ⁵ Wélepiá wéle bídeòne pii. Wélepio bí lesí, wí a bòleò tata wá gbàa dau. Wa zòewíao sí dasidasi l. ⁶ Wa ní míde pii, lá wá kè Èsebõ kí Sís gbéònewa. Wa wélepio gōèò dèdè ní nɔèò ní nèo pii. ⁷ Ɔ wa pòtuòò ní àizèè pò wá è wélepio guu náaa wá pò ù pii.

⁸ Ɔ bee wa Amòleò kía gbèòn plapio búsu símá, búsu pò kú Yuudè baala za Aanoí e Èmò gbei. ⁹ Sidòdeò í o gbèpie Siliò, Amòleò sò Senii. ¹⁰ Wa Basana kí Ogu búsu sí pii, gusalala wéleò ní Galada búsuò pii ní Basana búsuò pii e Saleka ní Èdeleio. ¹¹ Lefai kónaò guu Ogu mé gò yáa ado. Wá aà wùleò kè ní mòe. A gbàa gáslíuu kèokwíe, a yáasa sò gáslíuu síú. A ku Amòni mɛɛwía Labae.

Yuudè baa gukpè oi búsu kpaalè (Nao 32.1-42)

¹² Ké wa búsupi sí, ma Galada búsu síside guo kpà Lubeni buio ní Gada buiowa, sea za Aloe, Aano baa. ¹³ Galada búsu pò gò ní Ogu búsu Basanaò 5 má kpà Manase bui kíníowa. Aagobu búsu pò kú Basana búsu yáa pii, 5 wí mɛ Lefaiò búsu. ¹⁴ Manase bui Yaii mé Aagobu búsupi sè pii e Gesuu buio ní Maaka buio búsu léu. Ɔ à azía tó kpàè. A yáí wí mɛ Basanae Yaii zòewíao e ní a gbàò.

¹⁵ Ma Galada búsu kpà Manase né Makii buiowa. ¹⁶ Búsu pò kú Galada búsu zànguo ní Aano d̀òò 5 má kpà Lubeni buio ní Gada buiowa. Aano d̀òòpi mé ní búsu lé ù, mé Yaboko d̀òò mé ní búsu lé ù Amòni búsu oi. ¹⁷ Yuudè d̀òò mé ní búsu lé ù be'ae oi za Genezaleti e Alaba Isida pò wí mɛ l Isida Wísíde, Pisiga gbèpòleu.

¹⁸ Ma yá'òné Ɔ bee ma mà, Dii ní Lua búsupi kpámá à gò ní pò ùe. An gbé pò ká zíkàaò sò aa ní gòkèbòò se aa bua Yuudèwa aa d̀baa Isaili kíníone. ¹⁹ Ma mà má d̀ò an nɔèò ní ní nèo ní ní pòtuòò dasi, aame aa gò ní wéle pò má kpámáò guu. ²⁰ Ma mà tó Dii tò an gbéò íampakíi è láríwa, mé aa búsu pò Dii ní Lua lé kpámá sí ní pò ù Yuudè baa be'ae oi, an baade í gbasa su búsu pò má kpámáè bee guu sa.

²¹ Ɔ bee mà ò Yozueeè aà wé è lá Dii á Lua kè kía gbèòn plapíone. Mà Dii a ke kía pò ále gè ní lei wegne pii. ²² Asu víakenéò, asa Dii á Lua mé a zíkàéíno.

²³ Ɔ bee ma awakpà Diiè ma mà, ²⁴ Dii Lua, n na n zòòkè ní n gàsa gbàao òba mapi n zòblenaewa. Dii kpele mé kú musu ge tóle la, a f̀yà zòòkè lanwai? ²⁵ Ma gba zé mà bua Yuudèwa mà e wesi búsu maa síside pò kú wèpile ní Líhào pii. ²⁶ Ɔ Dii pò pàmazi á yáí, í swáse ma yáio. A òmèè à mà, bee mò màa le. Máu yáe oe yá bee musu l. ²⁷ A mà mà dèdè Pisiga gbewa e a misonaa, mí wèzu mà gugwa be'ae ní gughántoo ní gukpèò ní gèomídkíi oio. A mà mà gwa ní wéoe, asa mà e bua Yuudèwa mà gé weo. ²⁸ A mà mà yádile Yozueeè, mí aà gba sò, mí aà gba gbàa, asa aàpi mé a d̀baa è à bua Yuudèwa, í búsu pò má wesie naé á òzì. ²⁹ Ɔ wa gò guzulèè beu Bèpeoo sae la.

4

Laaidà Dii ikoyáwa

¹ Isaili, à laaidò yádileàò ní ikoyá pò mále daéowa. A zíkèwá, í ku, í gè búsu pò Dii á dèziò Lua lé kpáwápi síi. ² Asu yáe káfi yá pò mále díleè guuo, mé ásu yáe b̀oou.* Aò Dii á Lua yá

* 4:2 Zia 22.18-19

pó mále daé kúa. ³ A wé yá pò Dii kè Baali Peooe è. Dii á Lua á gbé pò bò te Peoo táazi kàale pii, [†] ⁴ á gbé pò a na Dii á Luapizio s5 á kú e gbā. ⁵ A ma! Ma yādileao ní ikoyāo dàé lá Dii ma Lua òmēwa. A zikēwá bùsu pò ále gé síi guu. ⁶ Aò yápio kúa ní laaio, buipáleo i ma, aaiò d5 ké á òno mé á wé kēa, aai me gbépio òno fáe, bui zōpi wé kēae! ⁷ Lá Dii wá Lua ò kúwanò kái tó wále wabikēwá, bui zōe ku ké an táao kúrino kái máae? ⁸ Bui zōe ku ké aa yādileao ní ikoyā zedeo ví lán ikoyā pò mále dileé gbāwae? ⁹ A laaika, ío ázia kúa d5 maamaa. Asu to yá pò á wé èpi sááguo, asu bò á nòseuo e á wēni léu. A da á néone ní á tōūnao.

¹⁰ Asu to gōo pò a sí Dii á Lua ae Olebu sááguo. A òmēe mà á kaaae, 5 á a yá dàe ké àò a vía ví tōle la e á wēni léu, í dada á néone. ¹¹ A s5 kái, 5 a sí gbepi sae. Té kú gbepi musu e á gē z5 luawa. Gusia ní luabesiao ní guduuduuo liai. ¹² O Dii yá'òé za téu. A yá'opi mà, ama i wesi pòeleo, bō á mà. [†] ¹³ A a baakuaáno yá'òé, á mè àò yá mèn kwipio kúa, 5 a kè gbè pèpèe mèn plaowa. [§] ¹⁴ Zibeezi Dii òmēe mà a yādileao ní a ikoyāo dadaé, * ío kúa bùsu pò ále bua Yuudēwa ále gé sípi guu.

Isailio gbaa laai taa yá musu

¹⁵ Ké Dii yá'òé za téu Olebu, i wesi pòele weo. A yáí tò àò ázia kúa d5. ¹⁶ Asu ázia òkpá a pòe ké a mè aápin weo. [†] Asu pòe á lán g5e ge nōewao ¹⁷ ge nòbò ge bā ¹⁸ ge pótáa'onkuawa ge kpo. [†] ¹⁹ Asu wése musu á íatē ní mōvuo ní saanao gwa, luabe pōpio í á wé ble, í kúle á zōblenéo. Buipále pò kú dúnia guu pōi 5 Dii á Lua ní tó aao ké. ²⁰ Apio s5, Dii á sé á á b5 Egipio témōaéu, ké àò de a kpaale ũ, lá á de tiaewa. ²¹ Dii á Lua pò pámazi á yáí, 5 á mè má e bua Yuudēwa mà gē bùsu maa pò ále kpáwá á pò ũ guuo. [§] ²² Ma gbé bee má ga bùsue beuee, má e bua Yuudēwao. A gbé beeo á buawá, í bùsu maapi sí. ²³ A laaika! Asu to Dii á Lua baakuaáno yá sááguo. Asu pòe ké a mè aápin weo. Asa Dii á Lua gé yápio. ²⁴ Dii á Lua á té pò í kúmáe, * ili sí sáao.

²⁵ Tó a néo í, a tōūnao bò mé a zikú bùsupi guu, tó a pòe kè dii ũ a ázia òkpàò, mé a yá pò Dii á Lua yeio kè, a aà pò fēlé, ²⁶ á midé bùsu pò ále bua Yuudēwa ále gé sípi guue. Luabe ní tōle mé ma seeladeo ũ gbā. A wēni ke weo, wa á kaalee. ²⁷ Dii a á yá, í fáaa ta buipáleo guue. A kōnao mé a g5 bùsu pò Dii a á yáupi guu. ²⁸ Wekíi á zōble dii pò gbēnazina á ní lío ní gbēoone. Aali gu'eo, aali yāmao, aali pòbleo, aali pò gīmao. ²⁹ Tó a Dii á Lua kíi wēle, mé a aà aeyá we ní nòsemendoo teasisai, á bōwá. ³⁰ Tó ále taasike, mé yápio á lé pii, á ea ze ní Dii á Luao gōogbezāzi, í aà yāma. ³¹ Asa Dii á Lua á Lua sósobidee, a pákpaázio, a á kaaleo. Aà baa kua ní á dezi yá pò a ò ní legbēao a sáaáguo.

Dii yazōkēa

³² A yá pò kè zad5 wi á io, za gōo pò Lua gbēnazina kè tōle gbēagbēamá dúnia gola síi5u pii, á ma tó wá yāké a zōo ká yáe beewa. ³³ Buie Lua bōo mà té guu lá á mà i gaowae? ³⁴ Diie f5 yò buie sia buiewa á g5 a p5 ũ, lá Dii á Lua kēé Egipi á wé éwae? Dii seelaó ní dabudabuo kè á ní gbāa legwàò. A ziká ní a gāsa gbāao, á a gāsi pòo á yāzōo pò í to vía ní kú kè. ³⁵ Dii tò a yápio è, ké àò d5 áme á Lua ũ, Lua plaade kuo, a baasio. [†] ³⁶ A tò a a bōo mà za musu á totoa yáí. A a té zōo òlé tōle, 5 a aà yá'ò mà tépiu. ³⁷ Lá a ye á dezi káauzi á ní buio sè, 5 á á b5 Egipi ní a kuaó ní a gbāa zōo. ³⁸ A bui pò an zōo ní ní dasio deálo yáé, 5 á gēáno ní bùsuu, á g5 á pò ũ lá a de tiaewa. ³⁹ Aò kúa á s5u gbā, ío d5 ké Dii mé Lua ũ musu ní zīleo, a pálee kuo. ⁴⁰ Aò aà ikoyāo ní aà yādileao pò mále daé gbāo kúa, ío aafia ní á buio, á buio i wēni ke bùsu pò Dii á Lua lé kpáwáú gōopii.

Misiwēle

⁴¹ O Moizi wéle mèn aa5 pò kú Yuudē baa gukpe oio díle, ⁴² ké gbé pò kai mé m5 á a gbédee dè, i ke á líkúaaáno, ade e báale ta we. ⁴³ A Bezee pò kú gusalala wáiwaiu díle Lubeni buio. O á Lamotu pò kú Galada bùsuu díle Gada buio. O á Golana pò kú Basana bùsuu díle Manase buio.

⁴⁴ Ikoyá pò Moizi dá Isailionen ke. ⁴⁵ Ikoyāo ní yá pò Moizi díle Isailione an bōa Egipi gbēaon ke. ⁴⁶ Aa ku guzulēu Bepeoo sae Yuudē baale Amoleo kí Sí5 pò kía blé Eseb5 bùsuu. Moizi ní Isailio zibléwá an bōa Egipi gbēa. ⁴⁷ Aa aà bùsu sí ní Basana kí Ogu bùsuu. Amoleo kía gbēon plapio ku Yuudē baa gukpe oi ⁴⁸ sea za Aloeo pò kú Aano baa e Sili5 gbé pò wí me b5 Eemo ⁴⁹ ní sē pò kú Yuudē gukpe baao e Isida Wisidei, Pisiga gbepoleu.

† 4:3 Nao 25.1-9 † 4:12 B5a 19.16-18, Ebe 12.18-19 § 4:13 B5a 31.18 * 4:14 B5a 21.1 † 4:16 B5a 20.4
 † 4:18 Lom 1.23 § 4:21 Nao 20.12 * 4:24 Ebe 12.29 † 4:35 Maa 12.32

5

Yādilea mèn kwib
(Bɔa 20.1-21)

¹ Mɔizi Isailiɔ sisi pii, ɔ a ònɛ: Isailiɔ, à laaidɔ Dii yá pɔ mále diléɛwa ní ikoyá pɔ mále káé á swáwa gbáɔ. A yápiɔ dada, íb kúá à zíkewà. ² Dii wá Lua a bàakuawanɔ yádilewɛ Olebu. ³ I ke wá dezi káauɔ ɔ a dilenéo, wáme, wá gbé pɔ wá kú la gbáɔ pii. ⁴ Dii bɔ mɔwá, à yá'òé té guu za gbe musu. ⁵ Zibeezi má kú kɔɔ ù Dii ní ápiɔ zānguo, ma Dii yá'òé, asa vía á kú tépi yáie, á fɔ dede gbepiwao. Dii mè:

⁶ Mámema Dii á Lua. Ma á bɔ zɔbleu Egipi. ⁷ Asu àɔ diie vɔ, ma bàasio.

⁸⁻⁹ Asuli pɔe taa ke à kúle à zɔbleu, pɔ pɔ kú musu ge tɔle ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí sáao. Mi mae pɔ yemaziuɔ yáwáí wí an buiɔne ní musu e á ge pé ní sɔwena ní ní sɔkpaeɔwa. ¹⁰ Gbé pɔ yemazi aa ma yádileaɔ kúáɔ sɔ, miɔ gbéke vɔrɔne e ní bui léwa.*

¹¹ Asuli ma Dii á Lua tɔ sí pāo, asa gbé pɔ ma tɔ sí pā á bɔ pāo.

¹² Ali kámabogɔzi dɔ ma pɔ ù, lá ma Dii á Lua má diléewa.† ¹³ Ali á buazi ní á zɔ pii ke gɔɔ soolo, ¹⁴ a soplade íb dede kámabozí ù, asa ma Dii á Lua ma pɔe. Asuli zle ke gɔɔpi zɔ, ápiɔ ge á negɔe ge á nenɔe ge á zíkena gɔe ge nɔe, ge á zu ge á zaa'ina ge á pɔtuo pále, ge nibɔ pɔ kú á be, ké á zíkena gɔe ge nɔe lí kámabo lááwa.‡ ¹⁵ Aɔ dɔ ké zɔɔn á ù Egipi yāa, ɔ ma Dii á Lua ma á gási pòo, ma á bɔ ní ma gása gbáao. A yáí tò ma Dii á Lua ma mè, à kámabogɔzi dile.

¹⁶ Ali á de ní á dao kpela,§ lá ma Dii á Lua má diléewa, ké á e weni ke búsu pɔ mále kpáwáú, íb aafia.

¹⁷ Asuli gbédéo.*

¹⁸ Asuli wúle ní gbépále nɔoo.†

¹⁹ Asuli kpáí'oo.‡

²⁰ Asuli yāɔ á gbédeewao.§

²¹ Asuli lua á gbédee nɔzio. Asu á aá ua blikeo* ge aá bua ge aá zíkena gɔe ge nɔe ge pɔ pɔ a vɔ pii.

²² Yá pɔ Dii ò bílae ní bɔ gbáao té ní luabesianoa ní guduuduuo guu za gbe musun we. I yāe káfi a guuo. A ké gbè pèpèeɔwa mèn pla, ɔ a kpāa. ²³ Ké á bɔpi má dɔ gusiau gɔɔ pɔ té kulu kú gbepi musu, á bui dɔaanaɔ ní á gbɛzɔɔ mɔ ma kíi ²⁴ aa mè: Dii wá Lua a gawí ní á zɔkeo òwɛe, wa aá bɔ má dɔ téu. Wá má Lua yá'ò ní wá gbɛnazinaɔ gbá, ɔ wí gao. ²⁵ N beeo wá kú ga lézle, asa tó wa ea Dii wá Lua bɔ má, té zɔɔpi a kúwáe, wí gaga. ²⁶ Déme Lua bée yá'ò má, aá bɔ dɔ téu, mé í gao lāwáwáí? ²⁷ Ge ñ yá pɔ Dii wá Lua lé o ma ndo, ní mɔ yá pɔ á òne owɛe, wí ma wá zíkewá.†

²⁸ Dii yá pɔ á òmɛe má, ɔ a òmɛe a yá pɔ á òmɛepi má, a maa. ²⁹ Tó á dile á sɔu màa mé á aá vía ví, á aá yádileaɔ kúá gɔɔpii lé, áɔ ku aafiae gɔɔpii ní á buiɔ. ³⁰ A òmɛe má ge oé á ea ta á zwáakpɛɔ guu, ³¹ mí ea mɔ máo kuanɔ we, í a yádileaɔ ní á ikoyá òmɛe, mí daé, íb zíkewá búsu pɔ ále kpáwá á gɔ ví guu.

³² Tɔɔ, àɔ yá pɔ Dii á Lua dilééɔ kúá, íb zíkewá. Asu páale ɔplaaí ge zeeio. ³³ A zé pɔ Dii á Lua dáé sé, íb ku aafia, í gégɛ búsu pɔ ále gé síipi guu.

6

Yea Dii á Luazi

¹ Yá pɔ Dii á Lua diléɔ ní aá ikoyá pɔ á òmɛe má daé àɔ kúá búsu pɔ ále gé síipi guuɔn ke. ² Ápiɔ ní á néɔ ní á tɔunaɔ àɔ Dii á Lua vía ví, íb aá yádileaɔ ní aá ikoyá pɔ mále daéɔ kúá gɔɔpii, ké á e gégɛ yáí. ³ Isailiɔ, à yápi ma, íb zíkewá, ké á e àɔ ku aafia, í dasikú maamaa* búsu pɔ ví ní z'íio diupi guu, lá Dii á dezi káauɔ Lua a legbèwa. ⁴ A ma Isailiɔ! Dii wá Lua mé Dii mɛndona ù.† ⁵ Aɔ ye Dii á Luazi ní nɔsemendoo teasisai á gbáa pua léu.‡ ⁶ Sema àɔ yá pɔ mále daé gbáɔ kúá á nɔseu. ⁷ A gánaɔ á néɔwa, í oné gɔɔ pɔ á zɔlea be ge á be zéun nò, ge gɔɔ pɔ ále wúle ge ále felɛn nò. ⁸ A da á ɔwa seela ù, í ye á mi'aeɔwa a dɔaágu yáí. ⁹ I ké á kpé kpele gíɔwa ní á bɔleɔ.

¹⁰ Dii á Lua lé gégɛnɔ búsu pɔ á ò á dezi káauɔne Ablahú ní Izaakio ní Yakɔbuo, à mè á kpáwá guu.§ Wéle zɔɔ maaɔ ku we, í ke áme á káleo. ¹¹ Kpé pɔ pɔmaaɔ ká ní paíɔ ku we, í ke áme á káuo. Lɔɔɔ ku we, í ke áme á yòo. Vèebuɔ ní kú kpéɔ ku we, í ke áme á bào. Tó a poblè á ká, ¹² á

* 5:10 Bɔa 34.6-7, Nao 14.18 † 5:12 Bɔa 16.23-30 ‡ 5:14 Bɔa 23.12, 34.21 § 5:16 Mat 15.4, Efe 6.2-3 * 5:17 Daa 9.6, Mat 5.21 † 5:18 Mat 5.27, Zaa 2.11 ‡ 5:19 Maa 10.19, Luk 18.20 § 5:20 Bɔa 23.1, Mat 19.18-19 * 5:21 Lom 7.7, 13.9 † 5:27 Ebe 12.18-19 * 6:3 Daa 12.1 † 6:4 Maa 12.29 ‡ 6:5 Mat 22.37 § 6:10 Daa 12.7, 26.3, 28.13

laaika Dii yá sáaágui. Ɔme á bɔ zɔbleu Egipi. ¹³ Alio Dii á Lua vía ví, ili zɔbleè ado,* ili legbè ní àà tso. ¹⁴ Asu te dii páleɔzio, bui pɔ liaaázipio dii, ¹⁵ asa Dii á Lua pɔ ku á guu lí sí sáao. Tó á tɛrízi, Dii á Lua pɔ á paázi, i á mide búsupiu. ¹⁶ Asuli Dii á Lua le á gwa,† lá á kè Masawao. ¹⁷ Alio Dii á Lua yádileao kúa ní aà ikoyá pɔ á daéɔ, í aà ɔtonɔkíi gwa. ¹⁸ Alio yázede pɔ Dii yei ke, í e ào aafia, í gé búsu maa pɔ Dii a legbè á dezi káauɔnɛpi síi, ¹⁹ í á wèleɔ ya á ní bɔle búsupiu, lá Dii ówa.

²⁰ Tó á néɔ á lá zia, bɔme ikoyá ní yádileao ní ɔtonɔkíi pɔ Dii wá Lua dàwèeɔ úi, ²¹ á oné Falaɔ zɔɔn á ú Egipi yaa, ɔ Dii á bɔ ní á gbáa zɔɔo. ²² A seela zɔɔo ní dabudabu pásɔ kè á wé è, a kpà Falaɔzi ní á bɛdeɔ ní Egipi píi. ²³ A wá bóle we, kè á e gɛwanɔ búsu pɔ á a legbè wá dezi káauɔnɛ guu, i kpáwá. ²⁴ Ɔ á òwèe wàɔ ikoyápi kúa, wíɔ á vía ví, wí e wàɔ aafia lá wá kú tiaewa. ²⁵ Wáɔ maa Dii wá Luae, tó wá ikoyápi kúa, mé wále zíkewá lá á òwèewa.

7

Dii gbéɔ

(Bɔa 34.11-16)

¹ Tó Dii á Lua gèáno búsu pɔ ále gé síipi guu, a buio yáé dasi, Itio ní Giigasio ní Amoleɔ ní Kanaaɔ ní Pelezio ní Iviɔ ní Yebusio, baa kè bui mèn soplapio* dasi ní ní gbáao deála. ² Tó Dii á Lua ní náé á ɔzɔ mé á zɔblémá, á ní kaale míɔmíɔ. Asu lɛdɔukɛnɔɔ, ásu ní wɛnagwao. ³ Asu ní nɛnɔe se nɔ úo. Asu á nɛnɔe kpásá ní nɛgɔeɔwao, mé ásu ní nɛnɔe sé á nɛgɔeɔnɛo, ⁴ asa aa tó á nɛgɔe bɔ Dii kpe, aai zɔble dii páleɔne, Dii pɔ i paázi á á kaale gɔe. ⁵ Yá pɔ á kɛnɛn ke: A ní sa'okio gboo, á ní gbèpeleɔ wíwi, á ní Asetaati lipɛleɔ zɔzɔ, í ní táao káteu aa tɛkú. ⁶ Asa Dii á Lua gbé pɔ an kua nídoan á ú. Ame á á sé dúnia buio guu a gbé yenzideɔ ú.† ⁷ Dii pɔ òwá á á sé, i ke á dasi mé de buipáleɔlao, asa yaa áme á késáarzi píi. ⁸ Ɔ á á bɔ Egipi kí Falaɔ ɔzɔ, á á bɔ zɔbleu, kè á yeázi yáie, ní lé pɔ á gbè á dezi káauɔne yáio. ⁹ Aɔ dɔ kè Dii á Lua mé Lua ú. Ɔme Lua náaide pɔ í zea ní á baakuaáno ú. I gbèke ví ní gbé pɔ yeazi aa á yádileao kúao e ní buiwaɛ. ¹⁰ I flabo á zangudeɔne nízɔlapiwa, í ní kaale. Aɔ kɔú ní flaboanɛoo. ¹¹ A yáí tò ào aa yádileao ní aà ikoyá pɔ mále daé gbáɔ kúa, í aà ɔtonɔkíi gwa.

Efaai yáɔ

(Iko 28.1-14)

¹² Tó ále laaido ikoyápiwa, tó á kúa ále zíkewá, Dii á Lua baa aɔ kúáno aà gbèke guu, lá á a legbè á dezi káauɔnewae. ¹³ Aɔ yeázi, i báaadaágu. A èfáaikeé, i báaada á néɔgu ní á buapɔɔ: Pówena, vɛe, nísi, á zuɔ ní á pɔtuoo píi búsu pɔ á a legbè á dezi káauɔne à mè á kpáwáú. ¹⁴ Aɔ de èfáaideɔ ú de bui píia. Fliɔ kú á guuo, gɔe ge nɔe ge pɔtuon nò. ¹⁵ Dii a gyá píi kéwáe. A gyávai pɔ á dɔ Egipi kááguo, sema á zangudeɔ. ¹⁶ A bui pɔ Dii lé náé á ɔzɔ kaale píi. Asu ní wɛnagwao. Asu zɔble ní diiɔneɔ, asa bee aɔ deé bai úe.

¹⁷ A gí láasookéi á me, buipio zɔɔ deála, kpelewa á fɔ á ní yáí, ¹⁸ kási ásu víakenéɔ. A to yá pɔ Dii á Lua kè Falaɔe ní Egipi píi òágu. ¹⁹ A wé è lá Dii á Lua a gásl pòo á á bɔ búsupiu ní a gbáa zɔɔo. A seelaɔ ní dabudabu kè á ní gbáa legwáɔ. Dii á Lua a ke gbé pɔ aale víakenéɔne màa sɔ. ²⁰ A bɛɔ kángu e an kɔna pɔ aa ulɛé ge mideɔ. ²¹ Asu to sɔ kéágu an yáio, asa Dii á Lua kú á guu. A zɔɔ mé í tó ní me séenata. ²² Dii á Lua aɔ buipio yáé busebuseɛ. A e ní mide gɔɔgɔɔo, kè wáio su dasikú aa líalao yáí. ²³ Dii á Lua á buipio naé á ɔzɔle, i to gili gɛngu e aa ge kaalò. ²⁴ A ní kíaɔ naé á ɔzɔ lɔe, í ní tɔ de dúniau. Gbèe á fɔ géio e á ge ní kaalò. ²⁵ A ní táao káteu aa tɛkú. Asu ánuo ní vua pɔ wa kùlemáɔ nide á seo, kè mɔpi su á kú lán baiwao yáí, asa Dii á Lua ye á gíyáio. ²⁶ Asu pɔ pɔ Dii ye á gíyáio se gèò á uao, kè ásu gɔ pɔ kaaleaɔ ú lánwao yáí. Aɔ zau, ásu ào ye á gíyáio, asa pɔ kaaleaɛ.

8

Asu to Dii yá sááguo

¹ Aɔ yá pɔ mále dileé gbáɔ kúa píi, í zíkewá kè ào ku, í dasikú, í gé búsu pɔ Dii a legbè á dezi káauɔne síi. ² Lá Dii á Lua òaaé guwaiwaiu, á to a yá òágu. A zemikùè e wè bla, kè á á wetà. A á yá á e yá pɔ kú á sɔu dɔ, tó áo á yádileao kúa ge áo kúao. ³ A á wetà, a to nɔana á dé, ɔ á mana pɔ ápiɔ ní á dezi dɔ yáao kpáwá á blè, kè ào dɔ pɔblea ɔ gbɛnazína kuò adoo, sema yá pɔ Dii lé o píi.* ⁴ Wè blapi guu á zwáaɔ i yaao, á gbá í séseɔ. ⁵ Aɔ dɔ á sɔu, kè Dii á Lua í á toto, lá mae í a né totowae. ⁶ Aɔ Dii á Lua yádileao kúa, ào te aà yáí, í aà vía ví, ⁷ asa Dii á Lua lé

* 6:13 Mat 4.10 † 6:16 Bɔa 17.1-7, Mat 4.7 * 7:1 Zin 13.19 † 7:6 Bɔa 19.5, Tit 2.14, 1Pie 2.9 * 8:3 Mat 4.4, Luk 4.4

géáno búsu maauε, búsu pɔ swaɔ ní nibɔnaɔ diu, aaí bɔ ɔɔle nɔnau guzulεɔ ní sísíɔ guu. ⁸ Mase ní ɛseɔ ní vɛεɔ ní kaadɛnaɔ ní gbɛafuo ní kuo ní zɔ'io di búsupiue. ⁹ A poble ní taasio weo, pɛe a késáwáo. Mɔsi ku búsupi gbɛɔ guu, ɔ mɔgotɛ yɔ́ a gusísídeu.

¹⁰ Tó a poble á ká, à Dii á Lua sáaukpa búsu maa pɔ á kpáwápi yá musu. ¹¹ A laaika! Asu to Dii á Lua yá sááguo. Aɔ aa yádileɔ ní aa ikoyá pɔ mále daé gbáɔ kúa, í aa ɔtonɔkɔi gwa. ¹² Tó a kpé maa dɔdɔ a zɔleu, mé a poble á ká, ¹³ tó á zuɔ ní á pɔtuo kíniɔ dasikù, mé á ánuusu ní á vuao kɔ́ ní á àizεεɔ pii, ¹⁴ ásu ázla se lesio. Dii á Lua pɔ á bóle zɔbleu Egipi yá su sááguo. [†] ¹⁵ A dɔaaé guwaiwai zɔɔ pásɔ guu, gugii pɔ mlɛ sɛwedeɔ ní sóiɔ kuu. I kú weo, ɔ á ibɔé gbɛ gbáau. ¹⁶ A mana pɔ á deziɔ dɔo kpáwá guwaiwai we á blɛ. A á wetàɔ, á á yɔ́ɔ, ké á e bɔ maa gbɛzá yáí. ¹⁷ Asu ɔ á sɔ guu á me ázla gbáa ní zɔ pɔ á kɛo mé tò a àizεεpi èo. ¹⁸ A to Dii á Lua yá sáágu, asa ɔme í á gba zé á àizεε e, ké aa bàa gi kú ní á dezi káau e tia yáí. ¹⁹ Tó Dii á Lua yá sáágu, mé á té dii páleɔzɔ, a kule a zɔblɛné, mále oé gbá, a kaaleε. ²⁰ Lá Dii lé buipáleɔ kaaléé, tó í Dii á Luapi yámao, á á kaale màa sɛε.

9

Isailiɔ Dii yamasai

¹ Isailiɔ, à ma! A bua Yuudɛwa tia, í ge bui pɔ an zɔɔ ní ní gbáaɔ deálaɔ búsu símá. An wéleɔ zɔɔ, a blíɔ zɔ́ Luawa. ² Gbɛpiɔ gbáa mé aa gbáa. Anaki buiɔne! A ní dɔ, á mà wí me, déme a fɔ kpa Anaki buiɔnei? ³ Aɔ dɔ gbá ké Dii á Lua mé dɔaaaé lán té pɔ í kúmáwa. ɔme a gbáamɔné, í ní dede, í ní mide, í ní búsu símá gɔɔ, lá a déwa. ⁴ Tó Dii á Lua ní yáé, ásu láasooke à me á maa yáí Dii mɔiánɔ a búsupi sío. Buipiɔ vái yáí ɔ Dii lé ní yáíé. ⁵ I ke á nòsemaa ge á maakea mé tò ále gé ní búsupi símáuo. Buipiɔ vái yáí ɔ Dii á Lua lé ní yáíé ní lé pɔ á gbɛ á dezi káau Ablahaúe ní Izaakio ní Yakobuo yáío. ⁶ Aɔ dɔ ké Dii á Lua lé búsu maapi kpáwá á gɔ vɔ́ á maa yáí no, asa swágbáadeɔn á ú.

⁷ Lá a Dii á Lua pɔ fɛleé guwaiwaiu, à to a yá dɔágu. Asu to á sááguo. Za gɔɔ pɔ á bɔ Egipi e a ge ká gue beeu, ɔ bɔ Dii yá kpεε. ⁸ A Dii pɔ fɛleé Olebu, ɔ á fɛáno, a ye á kaale. ⁹ Ké ma dede gbɛwa, ma ge Dii báakuaánɔ gbɛ pɛpεεɔ síi, má kú gbepi musu we gɔɔ bla fáane ní gwáasinao pɔblesai imisai. ^{*} ¹⁰ Dii gbɛ pɛpεε mɛn pla pɔ á yákwéwá ní ɔtonaɔ kpáa. Yá pɔ Dii óé té guu za gbɛ musu gɔɔ pɔ á káaaɔ ku gbɛ pɛpεεpiɔwa pii. ¹¹ Gɔɔ blapi gbɛa Dii báakuaánɔ gbɛ pɛpεε mɛn plapiɔ kpáa. ¹² A òmεε mà fele pila gɔɔ, asa ma gbé pɔ ma ní bóle Egipiɔ ɔɔkpáε, aa ké zé pɔ á dánéwa kò, aa taa pí ní dii ú. ¹³ ɔ Dii òmεε a gbɛpiɔ è, swágbáadeɔne fá! ¹⁴ A mè mà to á ge gbɛpiɔ kaale, an tɔ í mide dúniáuo, i ma buiɔ ke bui pɔ an gbáa ní ní dasiɔ deɔla ú.

¹⁵ ɔ ma εa pila gbɛ pɔ té kuwápiwa, má Dii báakuaánɔ gbɛ pɛpεε mɛn plapiɔ kúa. ¹⁶ Má è a duunaké Dii á Luac, a ké zé pɔ á daéwa gɔɔ, a mokása zugaaε ú. ¹⁷ ɔ ma gbɛ pɛpεε mɛn pla pɔ má kúapiɔ pále, má wíwi á wáa. ¹⁸ ɔ ma εa ge wule Dii ac gɔɔ bla fáane ní gwáasinao lán káauwa. [†] Mí pɔbleo, mí imio duuna pɔ á kè yáí. A yá pɔ Dii yeio kè, á aa pɔ fɛleé. ¹⁹ Má Dii ɔokúma ní aa zafɛao vía vɔ́, [‡] asa aa pɔ páazi maamaaε, a ye á kaaleε. ɔ Dii èa ma yámá gɔɔ bee ɔ. ²⁰ Dii pɔ pá Aalonazi maamaa, a ye aa de, ɔ ma awakpáé Diiε gɔɔbeezi ɔ. ²¹ Ma zugaaε pɔ á pí duunkεbɔ úpi sè, má kpása á tekù, ɔ má gbègbè kélekele e a tí bɔ, ɔ ma á típi zù í pɔ lé báale gbepi ɔleua.

²² A Dii pɔ fɛleé Tabela [§] ní Masao ^{*} ní Lé'udeɔ Mio. [†] ²³ Ké Dii á gbáε Kadesi Baanea, a óé á gé búsu pɔ á kpáwá síi, ɔ a bɔ Dii á Luapi yá kpε, í aa náaikeo, í aa yámao. [‡] ²⁴ ɔ bɔ Dii yá kpεε sea za gɔɔ pɔ má á dɔ e gbá. ²⁵ Ma wule Dii ac gɔɔ bla fáane ní gwáasinao, ké Dii òmεε á á kaale yáí. ²⁶ Ma wabiké Diiwa ma mè: Dii Lua, nísu ní ní gbéɔ mideo, n gbé pɔ n ní bó ní n iko zɔɔo, n ní bóle Egipi ní n gása gbáaopi. ²⁷ To n zɔblenaɔ Ablahaú ní Izaakio ní Yakobuo yá dongu. Nsu gbɛpiɔ swágbáa ní ní vaikεo ní ní duunao yádao. ²⁸ Tó ni ke màao, búsu pɔ n ní bɔu gbéɔ me n fua géiríno búsu pɔ ní a legbèné guue. Aa me ɔ n geríno guwaiwaiu, ké n zaŋgu yáíε. ²⁹ Kási n gbéɔne sɔ, níme ní ní vɔ. N n gási pòo, n ní bóle ní n iko zɔɔo.

10

Gbè pèpεε dafuɔ (Bɔa 34.1-9)

† 8:14 Ozee 13.5-6 * 9:9 Bɔa 24.18 † 9:18 Bɔa 34.28 ‡ 9:19 Ebe 12.21 § 9:22 Nao 11.3 * 9:22 Bɔa 17.7 † 9:22 Nao 11.34 ‡ 9:23 Nao 13.31-14.9

¹ Zibeezi Dii òmɛɛ mà gbè pèpɛɛ mèn plaɔ á lá a káauɔwa, mí dede gbewa mà mɔ̀ò a kfi. A mà ɓ mà kpagolo ke ní lío. ² A mà á ea yá pɔ́ á kè gbè pèpɛɛ káau pɔ́ má wíwíɔwa kè a dafupíɔwa ɓɛ, mí ge ka kpagolopi guu. ³ Ma kpagolopi kè ní lepusalio, 5 ma gbè pèpɛɛ á mèn pla lá a káauɔwa. Ma dede gbepiwa, má gbè pèpɛɛpiɔ kúa, ⁴ 5 á yádilea mèn kwi pɔ́ a òé té guu za gbè musu gɔɔ pɔ́ a káaa weɔ kèwà ɓ, a kpáa. ⁵ ɔ ma ea ma pila gbepiwa, ma gbè pèpɛɛpiɔ ká kpagolo pɔ́ má kèpi guu lá Dii òmɛɛwa. Aa ku we e ní a gbáo. ⁶ A ɓ Yaaká ɓɔ́'ea, a táa'ò gè Mɔsela, we 5 Aalona gàu. Wà aa vɔ́, 5 aa né Elezaa gò sa'onkia ũ aa gbɛu. ⁷ ɓɔa we a ge Gudogoda, 5 a ge Yɔbata bùsu swadeu. ⁸ Gɔɔ bee Dii Levii buiɔ díle aaɔ a bàakuaáno kpagolo sea, aaliɔ a gbagba, aaliɔ samaa'ò gbèɔne ní a tso lá aale ke e gbáwa. ⁹ A yáí tò Levii buiɔ bùsu kpaalɛɛ ní ní gbèɔo, asa Dii mé ní baa ũ, lá Dii á Lua ònéwa.

¹⁰ Má kú gbɛ musu gɔɔ bla fáane ní gwáasinao lán káauwa.† Dii ma yámá gɔɔ bee ɓ, 5 i á kaale ɓo. ¹¹ Dii òmɛɛ mà pila mà ge dɔaa gbèɔne, ké aa e ge bùsu pɔ́ a a legbè ní dezi káauone à mè á kpámápi sí.

Aɔ Dii vla vɔ

¹² Isaiiɔ, yá kpele Dii á Lua lé gbɛawá sai? Sema àɔ Dii á Luapi vla vɔ, ɓ ɓe aa iai, ɓ yeaázi, ɓ zɔbbleè ní nòsemendoo teasisai, ¹³ ɓ aa yádileaɔ kúa ní aa ikoyá pɔ́ mále daé gbá á aafia yáí. ¹⁴ Luabéá Dii á Lua pɔ́e e musumusu. Dúniáá aa pɔ́e ɓ ní pɔ́ pɔ́ kú a guuɔ píi. ¹⁵ N beeo Dii pɔ́ dɔ á dezi káauɔwa, a yerzi, 5 á á sé, á gbé pɔ́ á de ní bui ũ, lá á de gbáwa. ¹⁶ Ayámeto á á sò gbá sí wolo, á kua su àɔ gbáa ɓo. ¹⁷ Asa Dii á Lua mé luaɔ Lua ũ. ɔme diiɔ Dii ũ. Lua zɔɔ gbáapiiɔ pɔ́ í tó ní mɛ séenatan aa ũ. Ili gbé zāboo,† Ili gbagusaesio. ¹⁸ I yānakpa tone pɔ́ gwana vɔo ní gyaa gbèandoɔwae. A ye bòmɔɔzi, í pɔblea ní zwāao kpámá. ¹⁹ Apio sɔ́ àɔ ye bòmɔɔzi, asa bòmɔɔzi á ũ Egipi yaa sɔ́. ²⁰ Aliɔ Dii á Lua vla vɔ, íli zɔbbleè. Ali naaázi, íli legbè ní aa tso, ²¹ íli aa táasile. ɔme á Lua ũ, á yāzɔɔ pɔ́ í to vla ní kúɔ kèé, a wesie. ²² A dezi pɔ́ tà Egipiɔ gbèɔn bāaɔkwie,‡ 5 Dii á Lua tò aa dasikù lán saanaɔwa.*

11

Yea Diizi ní misillaɔo

¹ Aɔ ye Dii á Luazi, ɓ aa yádilɛne kúa gɔɔpii ní aa ikoyá ní aa yádileaɔ, ɓ aa stonɔkɔki gwa. ² Aɔ dɔ́ gbá, i ke á néɔ 5 Dii á Lua ní wetāo, aame aa wesiaáleo, áme. A wesí aa zɔ́kele ní aa gāsa gbāao ní aa gā sí pɔ́ a pòoo ³ ní seela pɔ́ a kèɔ ní yá pɔ́ a kè Egipiɔ kí Falaɔo ní a bùsuoe pii ⁴ ní yá pɔ́ a kè Egipi zlgɔɔne ní ní sɔ́o ní ní sɔ́gɔɔ. A Isia Tēa kúaamá gɔɔ pɔ́ aale péleázi, à ní míde míɔ.* ⁵ A yá pɔ́ a kèé guwaiwau e a ge kaò gue beeu dɔ́ ⁶ ní yá pɔ́ a kè Lubeni bui Eliabu néɔ Datani ní Abilaúoone. Tɔ́le wèaa á guu á ní mɔmɔ ní ní bedeɔ ní ní zwāakpeɔ ní ní gbéɔ pii.† ⁷ A wesí yāzɔɔ pɔ́ Dii kèpiɔle pii.

⁸ Aɔ yá pɔ́ mále daé gbāo kúa, ké àɔ gbāa, í bua Yuudēwa á gé bùsu pɔ́ ále géupi síi, ⁹ í wēni ke bùsu pɔ́ Dii a legbè á dezi káauone à mè á kpámá ní ní buiɔpi guu, bùsu pɔ́ vɔ́ ní z'io diupi. ¹⁰ Bùsu pɔ́ ále gé síipi de lán Egipi bùsu pɔ́ a ɓɔuwao. Egipiɔ a pɔ́tɔ́, a itò á kàwà lán kaa pɔ́wae. ¹¹ Bùsu pɔ́ ále gé síipi sí sí vɔ́ ní guzuloe, lou mé í ma we. ¹² Dii á Lua mé ɓ oia bùsupizi gɔɔpii. ɓ wéte za wè daaleawa e a mideawa. ¹³ Tó a yá pɔ́ mále daé gbāo mà, tó a nisina ye Dii á Luazi mé ále zɔbbleè ní nòsemendoo, ¹⁴ a to lou ma á bùsuu a gɔɔwa. A daale káabuana, í ɓɔle, á pɔ́wena ní á wēo ní á nísio i keé maamaa, ¹⁵ í pɔ́ble á ká. A to sé ɓɔle á zuone ɓ. ¹⁶ A laaika! Asu to wà á sásá, à ze ní dii páleɔ á kúle á zɔ́blenéo. ¹⁷ Tó á kè mà, Dii pɔ́ a paázie, í musu zé taé, ké lou su maéyo yáí. Tɔ́le a blekeo, í kaale káando bùsu maa pɔ́ Dii lé kpáwápiu. ¹⁸ Aɔ yápiɔ kúa á sɔu ní á nòseɔ, í da á ɔwa ní á mi'aeo seela ũ. ¹⁹ Aliɔ dada á néɔne, íli oné gɔɔ pɔ́ á kú ua ge á be zéu, ge tó ále wúle ge ále felan nó. ²⁰ A ké á kpé kpele gíowa ní á ɓɔleɔ, ²¹ ke ápiɔ ní á néɔ e gēgē bùsu pɔ́ Dii a legbè á dezi káauone à mè á kpámá e dúniá ge láaopi guu.

²² Tó á yá pɔ́ mále díléé kúa, ále zíkewá píi, tó á ye Dii á Luazi, mé á té aa iai, a naaázi, ²³ a buiɔpi yáé píie, í bui pɔ́ an zɔɔ deálapiɔ bùsu símá. ²⁴ Gu pɔ́ á gbá a péleu a gɔ́ á pɔ́ ũ píie, sea za guwaiwau e Libá bùsuu, sea za Uflata dɔɔi e ísia pɔ́ kú be'ae oiwa. A bùsu zɔ́leɔn we.† ²⁵ Gbèe a fɔ́ géío. Gu pɔ́ a kèse lé a zeu píi, Dii á Lua a to gili ní vɔao gē bùsupideogwe, lá á a legbèéwa.

²⁶ A ma! Mále báaadangu yá ní láaizlama yáo díléé gbá. ²⁷ Tó a Dii yádilea pɔ́ mále daé gbāo mà, a báadaágue. ²⁸ Tó í Dii á Lua yádileaɔpiɔ mao, mé á té dii pɔ́ á ní dɔɔozi, a láaizíwae.

* 10:6 Nao 20.28 † 10:10 ɓɔa 34.28 ‡ 10:17 Zln 10.34, Lom 2.11 § 10:22 Daa 46.27 * 10:22 Daa 15.5, 22.17 * 11:4 ɓɔa 14.28 † 11:6 Nao 16.31-32 ‡ 11:24 Yoz 1.3-4

29 Tó Dii á Lua gèáño bñsu pñ ále gé sñipi guu, à báaadangu yápi kpáwaxe Galiziü gbè musu, í laaizlama yápi kpáwaxe Ebalí gbè musu.[§] 30 Gbepiö ku Yuudé be'ae baa, gu pñ Kanaa pñ kú Yuudé sñuö kuu. A zã ní Mòle líö, bñaa ní Giligalio. 31 A bua Yuudéwa tia, í gé bñsu pñ Dii á Lua lé kpáwápi síi. Tó á sí a zñleu, 32 ío ikoyáö ní yádilea pñ mále daé gbãö kña, à zñkewá.

12

Louisiskti mëndona

1 Ikoyáö ní yádilea pñ áö kña bñsu pñ Dii á dezi káauö Lua kpáwá guuñ ke: Goo pñ á kú we pii à zñkewá. 2 A bui pñ ále ní bñsu símápiö gulesí pñ aa bñö gböo pii, gu pñ aal zñbleu ní táaöñe gbè lesíö ní síñö musu ní lí yèleö gbáuo pii. 3 A ní sa'oktipiö gböo, í ní gbèpeleö wíwi, í ní Asetaati lipelö kpasa á tékú, í ní pñ pñ aa díle ní dii üö düüzö, í ní tó de gupíou. 4 Asuli ke Dii á Luaé, lá aañ ke ní diiñewao. 5 Dii á Lua a gu díle á buie tñleu, aa tó ío kuwá, ío aà sisiu. We áli géu⁶ ní sa pñ wí a pñ káteu á tékúö ní sáaukpasao ní á pñ kwidéo ní á gbao ní pñ pñ a legbè Diieö ní á pñeá gbao ní á pñtuo né sñiao, 7 líi pñble Dii á Lua ae we ní á bñdeö, í pñnake zñ pñ á kèö yá musu pii, ké Dii á Lua báaadágu yái.

8 Asu ke lá wále ke la gbáewao, asa lá á wá baade pñ gbá 5 ále ke, 9 ké í ka bñsu pñ Dii á Lua lé kpáwá á kámaboupi guu yáao yái. 10 Tó a bua Yuudéwa, mé a zñle bñsu pñ Dii á Lua lé kpáwá á pñ üpi guu, a to á íampakii e á wèle pñ liaaaziö yá musu, ío ku dñöba. 11 Dii á Lua a gu pñ á tó aö kuwá dílé, líi gé we ní pñ pñ mále díléö pii, sa pñ wí a pñ káteu á tékúö ní sáaukpasao ní á pñ kwidéo ní á gbao ní pñmaa pñ a a legbèö. 12 Wekü á pñ aö na Dii á Luawa, ápiö ní á negöeö ní á nenöeö ní á zikenao gñeö ní nñeö ní Levii bui pñ kú á be wéleu aai bñsu kpaaleeáñoö. 13 A laaika! Asu sa'ou gu pñ kèéuo, 14 sema gu pñ Dii a díle á buie tñle guu báasio. Wekü áli sa'ou, í yá pñ mále daéö keu pii. 15 N beeo áli pñ pñ ále só kòlokpa gu pñ kèéu, lá Dii á Lua báaadágu léu. Gbé pñ aa gbáleoö ní gbé pñ aa gbáleoö pii aali só ní be wéleu, lá í tue ge bana sowa. 16 Ali pñ kòlokpa a au bole kñle tñle lán íwa. Asu aupi bleo. 17 Asu á pñwena kwidéo pñ á kpaa ble á wéleuo ge wèe ge nísi ge á pñtuo nesana sñiao ge pñ pñ a a legbèmeö ge á pñeá gbao ge pñ pñ má díle áli ma gbao. 18 Ali ble Dii á Lua ae gu pñ á seu, ápiö ní á negöeö ní á nenöeö ní á zikenao gñeö ní nñeö ní Levii bui pñ kú á wéleu. A tó á pñ líö na Dii á Luawa zñ pñ á kèö yá musu pii. 19 A laaika! Asu niazñkpa Levii buiözi gñö pñ á kú bñsupi guuo.

20 Tó Dii á Lua á bñsu káñfé lá a déwa, tó nño ní lé á de, mé á ye só, áli só á pñeáwa. 21 Tó gu pñ Dii á Lua a se a tó aö kuwá zãáño, áli pñ pñ Dii kpáwá kòlokpa lá má díléwa, í só á be wéleu á pñeáwa. 22 Lá í tue ge bana só, áli so màa, gbé pñ aa gbáleoö ní gbé pñ aa gbáleoö pii. 23 Asuli pñ kòlokpasai sóo fá! Asa a au mé a wèni ü. Asuli nño só ní a wènioo.* 24 Ali pñ kòlokpa a au bole kñle tñle lán íwa. Asuli aupi bleo. 25 Asuli bleo, ké à e àö yá pñ Dii yei ke yái, ío aafia, ápiö ní á buiö á kpe.

26 Ali pñ pñ á díle Dii pñ ü a a legbèö sé geö gu pñ a seu. 27 Ali sa pñ wí a pñ káteu á tékú o Dii á Luawa aa gbagbakii, a nño ní a auo pii. Ali sáaukpasaa nño só, líi a au éle Dii á Lua gbagbakipiwa. 28 Aö yá pñ mále daépiö kña, ío zñkewá. Aö yá pñ maa mé a zeví Diie ke, ké á e àö aafia, ápiö ní á buiö e gñöpii.

29 Dii á Lua a bui pñ ále gé ní bñsu símápiö midé, í ní bñsu sí á zñleu. 30 A laaika! An kaalea gbéa ásu zu bai guuo. Asu ní diiö yágbea á me, kpelewa buipiö í zñble ní diiöne, wá ke màa sño bá! 31 Asu ke Dii á Luaé màao, asa yábèe pñ Dii zau pii 5 aal ke ní diiöne, aal sa pñ wí a pñ káteu á tékú o ní ní negöeö ní ní nenöeö lo se.

13

Zblea dii páleñe

1 Aö yá pñ mále daéö kña pii, ío zñkewá. Asu yáe káñfi a guuo, mé ásu yáe bñuo.* 2 Tó áñabi ge nana'ona fñle á guu á mè, á seela ge dabudabu keé, 3 tó seela ge dabudabu pñ á dé kè, mé a dé á te dii pñ á dñ yáaözi, ío zñblené, 4 ásu áñabipi ge nana'onapi yámao. Dii á Lua mé á lé, ále á gwa, tó á nisña yeazi ní nñsemendoo. 5 Aö te Dii á Luazi, ío aà vía ví. Aö aà yádileaö kña, ío aà yáma. Aö zñble, ío naaaázi. 6 Sema wá áñabipi ge nana'onapi de, asa ále dé á bñ Dii á Lua pñ á bñle zñbleu Egipi á á bó kpæ. Ale á ké zé pñ Dii á Lua òlé á beuwaé. Sema á váipi midé á guu. 7 Tó n víi ge n dáuna dadoúde ge n negöe ge n nenöe ge n nño yenzide ge n kpáasia n swáfè asii guu á mè, wá gé zñblei dii pñ ápiö ge á deziö dñöone, 8 bui pñ kuánö kai ge zãö diin nò, dúñia léla e a léle diiñ nò, 9 nísu weìè ñ aà yámao. Nsu ñ aà wèñagwa ñ súuukeaánöo.

§ 11:29 Yoz 8.33 * 12:23 Daa 9.4, Lev 17.10-14, Zln 15.20 * 13:1 Zia 22.18-19

Nsu kaèdaaázio. ¹⁰ N àà de. Dɔaa n̄ àà pa rí gb̄eɔ, gb̄é k̄n̄iɔ i gbasa àà pápa. ¹¹ A àà pápa rí gb̄eɔ à de, asa a w̄eɛle à á k̄é Dii á Lua p̄ á b̄óle z̄obleu Egipiwaɛ. ¹² Tó Isailiɔ mà, vía a rí kú n̄piie, aa we yáwái bee taa ke á guu bo.

¹³ Tó á mà w̄éle p̄ Dii á Lua lé kpáwá à̄ ku a guu dou wà mè, ¹⁴ gb̄ēp̄ā f̄ele w̄éledeɔ swáf̄ē, aa mè wà gé z̄oblei dii p̄ á d̄soɔne, ¹⁵ á yápi gb̄eagbea, i gb̄éɔ lala maamaa à ma. Tó wà yab̄ēpi k̄é á guu síanaɛ, ¹⁶ á w̄élep̄ideɔ d̄ede rí f̄endaɔ m̄im̄i, i w̄élep̄ideɔ rí rí p̄tuɔɔ kaale p̄ii. ¹⁷ A rí p̄ɔ naaa kále ḡāe, i tes̄ w̄élepiwa rí p̄p̄iɔ p̄ii sa p̄ wí a p̄ káteu à téku Dii á Luaɛ ū. W̄élepi i ḡō bezia ū e ḡoɔpii, wasu ea kále baou. ¹⁸⁻¹⁹ Asuli p̄ p̄ Dii á Lua díle kaalep̄ ū kee seo, k̄é àà p̄kúma pásí e weewà yáí. Tó a Dii á Lua yámá, mé á àà yádílea p̄ mále daé gb̄ā kua, mé a yá p̄ á yei k̄é, a w̄enad̄é, i s̄uukéán̄, i to à dasikū, lá à a legb̄é á dezi káauɔnewa.

14

P̄s p̄ Dii díle t̄e ū
(Lev 11.1-47)

¹ Dii á Lua néon á ū. Asu á á me líli ge á á mi bo ge yá musuo, ² asa Dii á Lua gb̄é p̄ an kua adoan á ū. A á sé d̄únia buiɔ guu a gb̄é yenzideɔ ūe. ³ Asu t̄e bleo. ⁴ N̄ɔ p̄ áli sóon ke: Zu, sá, ble, ⁵ bana, tue, bua, sae, yaa, gb̄o, kpasaa. ⁶ N̄ɔ p̄ á swe paaa pla mé i p̄ɔɔ a k̄olou à ea à̄ só, àli beeo só. ⁷ Tó a swe paaa plao, ge líli p̄ɔɔ a k̄olou à èa sóo, ásuli sóo. Asu yiongo ge kíf̄ena ge é̄n'ui'uina soo. Aaí p̄ɔɔ rí k̄olou aa ea só, ama an swe paaa. A n̄ɔ beeo t̄é. ⁸ Sawa swe paaa, kási ásu soo, asa líli p̄ɔɔ a k̄olou à èa sóo. A n̄ɔ beeo t̄é. Asu ɔk̄á a ḡewa seo. ⁹ P̄s p̄ kú i guu, tó a ka rí t̄eɔ v̄í, àli só. ¹⁰ P̄s p̄ ka rí t̄eɔ v̄í s̄o, à t̄é, ásuli sóo. ¹¹ Ali bá p̄ wí díle t̄e ūoɔ sú p̄ii. ¹² Bá p̄ áli sóoɔ t̄n̄ ke: Yáamusu, kúu, báso, ¹³ baɛ, zabá, bleaa bui p̄ii, ¹⁴ gb̄agbaa bui p̄ii, ¹⁵ koohuh̄na, taataa, yaab̄eɛ bui p̄ii, ¹⁶ koo bui p̄ii, báyakpa, fana, ¹⁷ ḡáu, t̄eɔp̄ili, kp̄ɔɔ'íl̄ena, ¹⁸ w̄aaliana, yaapuna bui p̄ii, welembá, sasi. ¹⁹ A k̄ɔ ḡásladeɔ t̄e p̄ii, ásu soo, ²⁰ a ḡáslade p̄ de t̄e ūoɔ báasi. ²¹ Asu p̄ p̄ ḡá rí aziaɔ soo.* A kpa b̄om̄o p̄ kú á uawa àa so ge à yía buip̄alewa. Ap̄i, Dii á Lua gb̄é p̄ an kua adoan á ū. Asuli blene n̄ɔ kuu rí a da ȳ'ioo.†

P̄s kwide yádílea

²² Aliɔ á bua p̄wena kwide kpa w̄e rí w̄eɔ.‡ ²³ Ali ble Dii á Lua ae gu p̄ á se àli a sísiu, á p̄wena rí á w̄eɔ rí á n̄isio rí á p̄tuɔ nesana séiaɔ, k̄é à e à̄ Dii á Lua vía v̄í ḡoɔpii yáí. ²⁴ Tó gu p̄ Dii á sepi asu à̄ z̄aɛ, mé á f̄s se à geò we píio báaa p̄ á daágupi yáí, ²⁵ á yía, i gé rí a ɔao we. ²⁶ Ali p̄ p̄ á yei lú rí ɔapio, zu ge s̄á ge w̄eɛ ge w̄e ge p̄ p̄ á p̄ gb̄á p̄ii, i ble Dii á Lua ae we à p̄nakeò, ap̄i rí á bed̄e p̄ii.

²⁷ Asu niazíkpa Levii bui p̄ kú á w̄éleuɔzio, asa aa bùsu kpaaleseán̄o. ²⁸ Ali w̄é àaòde p̄ kwide kále á w̄éleu, ²⁹ á w̄éle Levii bui p̄ aa bùsu kpaaleseán̄o rí b̄om̄o rí netone p̄ gwana vío rí gyaa taasideɔ aai m̄o ble aa ká, Dii á Lua i báaadaágu z̄i p̄ ále ke yá musu p̄ii.

15

Flatoane
(Lev 25.1-7)

¹ W̄é soplá rí w̄é soplao àliɔ fladeɔ k̄é. ² Lá àli ke a yá musun ke: Gb̄é p̄ p̄ s̄èa a gb̄édeɛ, àà ade k̄é. Asu flala a gb̄édeɛpi ge a gb̄éwao, asa wà flatoane kp̄awak̄é Dii yáíe. ³ Nib̄o ɔ àli flalawa, líli flá p̄ kú a gb̄édeewa toè. ⁴⁻⁵ Tó a Dii á Lua yámá, mé ále z̄ike yádílea p̄ mále oé gb̄āwá rí laaio lé, taaside alic kú á guuo, asa Dii á Lua a báaadaágu bùsu p̄ ále kpáwá á ḡō v̄ipi guue. ⁶ Dii á Lua a báaadaágu lá à a legb̄ééwae. Ame á flad̄o buiɔwa, á̄o flaseamá ni vío. Ame á kiblemá, i ke aame aa kiblewáa.

⁷ Tó á gb̄eɛ su ḡō taaside ū á guu bùsu p̄ Dii á Lua lé kpáwá w̄éleɛ guu, ásu á n̄òse kúkp̄aè á ḡi p̄ séaièo. ⁸ Ali ɔ poòé, á p̄ p̄ k̄ésáwá s̄eáè. ⁹ A laaika! Asu láasoo v̄ai ke à me w̄é soplade p̄ wí fladeɔ k̄éu ká k̄aíeɔ. Tó a b̄iik̄é rí á gb̄é p̄ de taaside ūo, mé i p̄e kpawào, tó à wiilè Diiwa á yá musu, a ḡō duuna ūe. ¹⁰ A kpawá s̄ōs̄ō, i ke rí n̄òsem̄emplao no. Tó á k̄é màa, Dii á Lua a báaada z̄i p̄ á k̄eɔu rí yá p̄ á k̄eɔ p̄ii. ¹¹ Taasideɔ láa á bùsuuo.* A yáí tò mále oé, àli ɔ poò á bùsu gb̄é p̄ aa de w̄enadeɔ ge taasideɔ ūne.

Z̄gb̄aɛa yá
(B̄a 21.1-11)

* 14:21 Lev 17.12-15, Zln 15.20 † 14:21 B̄a 23.19, 34.26 ‡ 14:22 Nao 18.21 * 15:11 Zaa 12.8

¹²Tó wà á Èbelu dee g̃ɛ ge nɔɛ yíawá, àli zòblé wè sooloe, a wè soplade guu à àà bɔ zòkɛu, í g̃ɔ azlɛ. ¹³Tó àlɛ àà gbɛ s̃, ásu à àà gbɛ ɔgiio. ¹⁴A àà gba á kpása p̃ɔ́ ñ á d̃s̃ p̃ɔ́ ñ á w̃ɛ p̃ɔ́ á f̃ɛo. Lá Dii á Lua báaadaágu, à kpawà màa s̃. ¹⁵Lá á zòblè Egipi, ɔ́ Dii á Lua á bó, à to a yá d̃águ. Bee yáí ma yáɛ bee ðìlɛí gbá.

¹⁶Tó á zɔe òé á k̃éwáó, ké á yeázi ñ á bedɛɔ, àlɛ namama á k̃í yáí, ¹⁷á ka sé, í àà swá f̃s̃ò kpɛɛle gbawa, í g̃ɔ á zɔ ũ ɔɔpii. A yá doupi ke ñ zɔnɔɔo b. ¹⁸Asu to zɔgbɛa yápi k̃é z̃l'ũo, asa z̃l p̃ɔ á k̃éɛ e wè soolo ài de gbèwina p̃ɔa lɛɛ pla. A àà gbɛ, í g̃ɔ azlɛ, Dii á Lua í báaada z̃l p̃ɔ á k̃ɛɔu pii.

Pɔtuɔ nesana séiáɔ

¹⁹A á p̃ɔtuɔ nesana séiáɔ dile Dii á Lua p̃ɔ ũ. Asuli z̃lke ñ á zù nesana séiáoo. Asuli á s̃á nesana séiá k̃á k̃ɛɛleɔ. ²⁰W̃ɛ ñ w̃ɛo àli só ñ á bedɛɔ Dii á Lua aɛ gu p̃ɔ á seu. ²¹Tó p̃ɔtuɔ népiɔ kee s̃áa ví, ɛɛ ge vía ge s̃áa vái pále a ṽín lò, ásu sa'òò Dii á Luawao. ²²Ali só be, gbé p̃ɔ aa gbáɛaɔ ñ gbé p̃ɔ aa gbáɛaɔ pii, lá í tue ge bana sowa. ²³Asu só ñ á auoo. Ali a kòlòkpa a au bóle k̃íle t̃oolé lán íwa.

16

Dikpɛɔ yá

(Bɔa 12.1-20, Lev 23.15-21)

¹Tó m̃ɔ p̃ɔ w̃í m̃ɛ Abibu b̃ò, àli G̃ɛamusu dikpɛke Dii á Luáɛ, asa m̃ɔpi guu ɔ́ à b̃óáno Egipi gwáasina. ²A sa'ò Dii á Luawa ñ zuo ge s̃á G̃ɛamusu sa'òb̃o ũ gu p̃ɔ Dii á seu a t̃ó ɔ kuwáu. ³Asu p̃ɛɛ soòo. Aliɔ k̃áa so e g̃ɔɔ soplá w̃éna blɛ ũ, asa a bóle Egipi ñ w̃áaɔe, á b̃ɔa Egipi yá ɔ d̃águ ɔɔpii. ⁴P̃ɛɛs̃'e'se su àò ku guei á búsuuo e g̃ɔɔ soplapi ge paò. Sa p̃ɔ á o dikpɛg̃ɔ séiá oosi, ásu a ñò k̃ini to gu d̃wáò. ⁵A G̃ɛamusu sa'oa zé ṽí búsu p̃ɔ Dii á Lua lé kpáwá w̃éle guuo, ⁶sema gu p̃ɔ a se a t̃ó ɔ kuwá báasio. W̃ek̃í àli G̃ɛamusu sa'ou oosiele á bóle Egipi dikpɛg̃ɔ. ⁷Ali sa'oñɔ f̃ùuke, í só gu p̃ɔ Dii á Lua a seu. Tó gu ð̃, í tá be. ⁸Aliɔ k̃áa so e g̃ɔɔ soolo, a g̃ɔɔ soplade z̃l'í k̃áa Dii á Luáɛ. Asuli z̃le ke z̃lbeez̃io.

⁹Za g̃ɔɔ p̃ɔ á na p̃okɛkɛawa, àliɔ às̃á nao, a soplade ¹⁰í gbasa P̃áteko dikpɛke Dii á Luáɛ. Lá á báaadaágu léu, àli gbadaè màa. ¹¹Ali p̃ɔnake Dii á Luáɛ gu p̃ɔ á se a t̃ó ɔ kuwáu, ápiɔ ñ á ñg̃s̃ɛɔ ñ á ñenɔɔ ñ á z̃ɔg̃s̃ɛnaɔ ñ á z̃ɔnɔɔnaɔ ñ Levii bui p̃ɔ kú á w̃éleuo ñ b̃òm̃ɔ ñ tone p̃ɔ gwana vío ñ yaa taaside p̃ɔ kú á guuo. ¹²A tó á zòblea Egipi yá àò d̃águ, í z̃lke ikoyápiɔwa ñ laaio.

¹³P̃ɔgb̃ɛa ñ w̃ébe'if̃ɛao gbɛa àli Lákpɛɔba dikpɛke e g̃ɔɔ soplá. ¹⁴Ali p̃ɔnake dikpɛpi guu, ápiɔ ñ á ñg̃s̃ɛɔ ñ á ñenɔɔ ñ á z̃ɔg̃s̃ɛnaɔ ñ á z̃ɔnɔɔnaɔ ñ Levii bui ñ b̃òm̃ɔ ñ netoneɔ ñ yaa p̃ɔ kú á w̃éleuo. ¹⁵Aliɔ dikpɛpi ke Dii á Luáɛ e g̃ɔɔ soplá, gu p̃ɔ á seu, asa Dii á Lua á báaadaágu ñ á buap̃ɔ́ ñ z̃l p̃ɔ á k̃ɛɔ pii, á p̃ɔna í ke z̃ai.

¹⁶W̃ɛ ñ w̃ɛo g̃ɛñ ààɔ á g̃s̃ɛ lí gé ñz̃la ɔbi Dii á Luáɛ gu p̃ɔ á seu, K̃áaso dikpɛ z̃l'í ñ P̃áteko dikpɛ z̃l'io ñ Lákpɛɔba dikpɛ z̃l'io. Gb̃ɛe su azlɛ ɔbi Diie ɔgiio. ¹⁷Baade lí gé ñ gbao báaa p̃ɔ Dii á Lua dáaágu léu.

Yág̃s̃g̃s̃a

¹⁸A yákpalekenaɔ ñ gbáadeɔ dileɔle á bui ñ buio guu w̃éle p̃ɔ Dii á Lua lé kpáwá guu pii. Aali yákpaleke ñ gb̃ɛ a zéwa. ¹⁹Asuli yág̃s̃g̃s̃ koleao. Asuli gbagusaeɔ, asa gbagusae í ɔñɔnaɔ ṽiak̃úɛ, mé í gb̃ɛmaao yá fuangba. ²⁰Aliɔ te yázedei, í e àò ku, í g̃s̃ búsu p̃ɔ Dii á Lua lé kpáwápi ví. ²¹Asuli Asetaati lí péle sa'ok̃ii p̃ɔ á bo Dii á Lua p̃ɔ ũ saeo. ²²Asuli gbɛpele we t̃áa ũo, asa Dii á Lua zaue.

17

¹Asuli sa'ò Dii á Luawa ñ zu ge s̃á vái ge a s̃áadeoo, asa Dii á Lua ye yá bee taa g̃yáio. ²Tó gb̃ɛe ku w̃éle p̃ɔ Dii á Lua lé kpáwá guu, g̃s̃ɛ ge nɔɛ, mé àlɛ yá p̃ɔ Dii á Lua yeio ke, àlɛ Dii báakuaáñ yá gb̃oo, ³àlɛ zòble dii páleɔne, àlɛ k̃úlené ge íat̃ɛ ge m̃ovua ge saana ñò, lá má òé ásu keowa, ⁴tó á mà màa, á yápi gbɛagbɛa maamaa. Tó wá yáb̃ɛpi k̃é á guu s̃ianə, mé a sea vío, ⁵á g̃s̃ɛ ge ñɔɛ p̃ɔ yáwáipi k̃é se b̃oááñ b̃íib̃leu, í áà pápa ñ gb̃ɛo á de.* ⁶Tó seeladeɔ ku gb̃ɛñ pla ge áaɔ,† á gb̃épi de. Asuli gb̃ɛde gb̃é m̃èndo seeladeke yá musuo. ⁷Seeladeɔ mé aa d̃ɔaa àà pá, gb̃épii í gbasa àà pápa, ké vái e láa á guu yáí.‡

⁸Tó wá m̃ò ñ gb̃é k̃áalao á be w̃éleu, mé yápi k̃é z̃l'ũ, í f̃s̃ á k̃èk̃eo, gb̃ɛdege yág̃s̃g̃s̃a ge gb̃ɛke a ían ñò, á g̃ér̃ño gu p̃ɔ Dii á Lua a seu. ⁹Í g̃ér̃ño sa'ona Levii bui k̃í ñ gb̃é p̃ɔ de yákpalekena

* 17:5 B̃ɔa 22.19 † 17:6 Mat 18.16, 2Kln 13.1, 1Tim 5.19, Ebe 10.28 ‡ 17:7 1Kln 5.13

ù gɔɔ beeo. A yápi gbeagbeamá, aai oé lá wa yápi gógó. ¹⁰ A ke lá aa oé gu pò Dii a seuwa. A laaika! A ke lá aa daéwa pii. ¹¹ A zíkè ikoyá pò aa daéwa ní lá aa yákpale míde. Asuli páale ɔplaaí ge zèio. ¹² Tó gbé kàamai ví, mé i yákpalekèna ge sa'ona pò lé zíkè Dii á Luac yámao, á gbépi de á vai bɔ á guu. ¹³ Tó Isailiò mà pii, vía a ní kú, aa dserínò bo.

Kíayá

¹⁴ Tó a gè bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá guu, á sí a zòleu, á mè wà gbé dile wá kía ù, lá bui pò liaawáziò kèwa. ¹⁵ A gbé pò Dii á Lua a se á guu dile á kía ù. Asuli buipále dile á ùo. ¹⁶ Kíapi suli sò kàaaazi dasio. Asu to gbéó gé sò dasi wèelei Egipio, * asa Dii oé à mè, ásu ea gé we boe. ¹⁷ Asu nɔse dasio, † ké an yá su àà sò bleo yáí. Asu ánuusu ní vuao kàaaazi zòzòo. ‡ ¹⁸ Tó á kpalable, àà ikoyá pò na sa'ona Levii buiò ɔzìe bee kè láu azía pò ù, ¹⁹ iò kúa, iò a kyoke e a wèni léu, ké á e víakca Dii á Luac dada, iò àà ikoyáe beeo kúa pii, i àà ɔtonɔkii gwa. ²⁰ Asu azía se lesí de á gbéɔla à páale ikoyáe ɔplaaí ge zèio, ké aàpi ní a buiò e gégè Isailiò kpalau yáí.

18

Sa'onaò ní Levii buiò baa

¹ Sa'onaò ní Levii buiò pii su bùsu kpaalese lán Isailiò kɔnɔwao. Sa pò wí o Diiwa wà a pò nísi káteu à tékú pò kɔnɔ ní pò pò wí aà gbao iò de ní ɔblea ù. ² Aa bùsu kpaalese ní ní gbéò. Dii mé ní baa ù lá a onéwa.* ³ Tó gbé lé sáaukpa sa'ò ní zuo ge sá ge ble, aali a ɔ do ní a gè'uo ní a basaaò kpa sa'onaòwa ní pò ù. ⁴ A á pówen káau ní á wèe káauo ní á nísi káauo ní sáká pò á kèle seíao kpámá, ⁵ asa ampíò Dii á Lua ní sé á buiò guu, aao sa'ozí ke ní a tóo gɔɔpii, ampíò ní ní buiò.

⁶ Tó Levii buiò bò Isailiò wéle pò a kuu, ké àle gu pò Dii a seu nide yáí, mé à gè zòle we, ⁷ ali sa'ozí ke ní Dii a Lua tóo, lá a gbé Levii buiò pò lé zíkè Dii e weɔwae. ⁸ Ali a baa ble lártwae, pò pò aà mae bedeo lí kpásàe bàasi.

Luayáðnsaiò yábèkèca

⁹ Tó a gè bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá guu, ásu buiò pò kú weò yábèkèca dadao. ¹⁰ A gbèe su sa pò wí a pò káteu à tékú o ní a negòe ge nɔeoo. Màsokèna ge gbèkòlekeke ge wèelekeke ge ɔdamade† su àò kú á guuo ¹¹ ge esebèede ge welende ge táade ge gèsisina. ¹² Asa yábeetaakènaò bèè Diiè. Yábèe beeo kea yáí ɔ Dii á Lua lé buipio yáíé. ¹³ Aò ku táaesai Dii á Luac. ‡

Anabi zòe a mɔ

¹⁴ Buiò pò ále ní bùsu símápiò, aai táadeò ní mäsokènaò yáma, áma ápiò, Dii á Lua i wéio. ¹⁵ Dii á Lua a á buiò gbèe se anabi ù lamawa. Aa yá ɔ áli ma. § ¹⁶ Yá pò á gbèa Dii á Luawa gɔɔ pò a kò káaa Olebun we. A mè Dii á Lua su yá'óé bo, á ye té zòpi gwaaiò, ké ásu gao yáí.* ¹⁷ Dii òmèe à mè á yá pò á òpi maa. ¹⁸ A mè á tó á gbèe gò anabi ù lamawa, i a yá sóso kaè àà léu, anabipi i yá pò Dii dàepi oé pii. ¹⁹ Tó gbé i swáse Dii yá pò anabipi a o ní àà tóio, Dii a yápi la adewae. † ²⁰ Tó gbé kàamai ví, mé à yá pò Dii i daeò ò ní aà tóo, ge à yá'ò ní dui pále tóo, wáli anabi bee taa de. ²¹ A gí láasookèi à mè: Kpelewa wá e yá pò i bɔ Dii kíio dsi? ²² Tó gbé yá'ò ní Dii tóo, mé yápi i keo ge i gbesuo, yá pò Dii i oon we. Gbépi kàamai mé tò à yápi ò. Asu víakèèo.

19

Misiwèkè

(Nao 35.9-28, Yoz 20.1-9)

¹ Tó Dii á Lua buiò pò ále ní bùsu kpáwáò mídeé, mé a ní bùsupi sí, a zòle ní wéleò ní ní kpéò guu, ²⁻³ à bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápi kpaalè lee àaò, í wéle mèn àaò dile dodo bùsupiò guo, í zèbò pépe wélepiòwa, ké gbèdena lí e bàale ta we. ⁴ Tó kai mé mò, ɔ gbé a gbèdee dè, mé íie ku aàpi ní gbé pò a dèò zànguo za zio, lá áli ken ke. Aali bàale ta wélepiò dou azía misia yáí.

⁵ Tó gbé su gè lízì líkpeu ní a gbèdeeo, mé à mɔo sè, àle mɔ lí léi, tó a wéle wò gè àà gbèdopi pà à gá, gbé pò yá bee taa àà lè, aali bàale ta wélepiò dou azía misia yáí. ⁶ Tó i wéle dile máao, dae pò a tɔsiwà a péle gbèdenapizi ní pɔfèoe, i aà de, ké wéle pò wa dile kè zà yáí. I ka wá aà de sòo, asa a fíkua ní gbé pò á dèò no. ⁷ Bee yáí má òé à wéle mèn àaò dile. ⁸⁻⁹ Tó ále zíkè yá pò mále

§ 17:14 1Sam 8.5 * 17:16 1Kia 10.28 † 17:17 1Kia 11.1-8 ‡ 17:17 1Kia 10.14-22 * 18:2 Nao 18.20
† 18:10 Bsa 22.17 ‡ 18:13 Mat 5.48 § 18:15 Zln 7.37 * 18:16 Bsa 20.19 † 18:19 Zln 3.22-23

dileé gbāe beeɔwa, mé á kúa píi, tó á ye Dii á Luazi, mé á be aà zéu gɔɔpii, a tó á búsú zɔɔkú, lá á a legbè á dezi káauɔnɛwae. Tó á búsúpi kpáwá píi, á ea wéle dile mèn aaɔ lo, á káfi aaɔ pɔ á dile káau guu, ¹⁰ ké wasu táesaide de, aà gaa yá í wí á musu búsú pɔ Dii á Lua lé kpáwá àò vípi guuo yáí. ¹¹ Tó gbé íisè ní a gbédeeo, mé ále aà kpakpa e á gè kúsiwà á aà dè, ɔ á gbàsa bàalè tà wélepɔ dou, ¹² aà wéle gbèzɔɔ gbéɔ zí aa aà kú suoné, wí aà kpa dae pɔ a tɔsiwáwa, í aà de. ¹³ Asu á aà wénagwao, í gbédea táae bo á búsú, á kua ío na.

Seelade

¹⁴ Búsú pɔ Dii á Lua lé kpáwá á sipi guu, tó a tɔle kpaalesè, á gbèe su a gbédee kɔɔ pɔ gbé káauɔ dà se sɔ̀òo.*

¹⁵ Asuli yáda gbé pɔ táae ge duunakèla gbé mendo seeladeke yá musuo. Tó seelade kà pla ge aaɔ, ali yápi sí.† ¹⁶ Tó seelade pásí lé bobo ní gbéɔ, ¹⁷ sema gbèon pla pɔ aa yáví ní kɔpɔ gé sa'onao ní yákpalekena pɔ kú gɔɔ beeo le Dii kfi, ¹⁸ yákpalekenapɔ í wéte yápizi maamaa. Tó aa é eɛ ɔ seeladepi lé to, á yádà a gbédeewae, ¹⁹ wa yá pɔ àle weele wà ke a gbédeeeɔpi keè. Maa áliɔ ke, vái í láa á guu. ²⁰ Tó gbé kfiɔ yápi mà, vía a ní kú, aa we yáví bee taa ke á guu bau bo. ²¹ Asuli gbèe wénagwao. Ali ga fiabo ní gao, wé ní wéɔ, swaa ní swaao, ɔ ní ɔ, gbá ní gbáo.‡

20

Zikaa yá

¹ Tó a ge á wéɔwa zlu, mé a ní sɔ̀o ní ní sɔ̀go ní ní zígɔ pɔ an dasi deálo è kpá, ásu víakenéɔ, asa Dii á Lua pɔ á bóle Egipi kúánɔ. ² Tó ále zli sɔuke, sa'ona lí mɔ yá'oi zígɔne ³ á me: Isaili zígɔ, á swákpa á ma! Ále gé á wéɔwa zlu gbá. Asu to sɔ kéáguo. Asu to vía á kúo. Asu to gili géáguo. Asu to iwáa ká á pɔao. ⁴ Dii á Lua mé lé géán lélei á wéɔwae, a to á zible.

⁵ Gbèzɔɔ í o gbéɔne aa me: A déme kpé dafu dɔ, mé í iu yáao ní? Ade ea ta a be, ké asu ga zllau, gbépale ío iuo yáí. ⁶ A déme véebu ví, í a mɔaoke yáao ní? Ade ea ta a be, ké asu ga zllau, gbépale ío a mɔaokeo yáí. ⁷ A déme nɔkpama ví, í se yáao ní? Ade ea ta a be, ké asu ga zllau, gbépale seo yáí. ⁸ Gbèzɔɔpi í ea yákáfi gbéɔne aa me: A déme vía ví sɔ kéaagui? Ade ea ta a be, ké aà gbéɔ kúsu su kwe laaawao yáí. ⁹ Tó gbèzɔɔ yá'onè aa làa, aali zígɔ dɔaanao dile aa dɔaa gbéɔne.

¹⁰ Tó a ge lélei wéleewa, ali o wélepideɔne gía aa nízia kpáwá zikasai. ¹¹ Tó aa wèi, mé aa ní wéle gba wéle, wélepideɔ í gɔ á zlgbáakenao ù, aaiɔ zobleé. ¹² Tó aai á yáma sɔo, mé aa fílewá ní zioe, á ní káka ní wélepiu. ¹³ Tó Dii á Lua wélepi náé á ɔzli, á a gɔe dede ní fíendao píi. ¹⁴ Nɔe ní néo ní pɔtuoo ní wélepi pɔɔ sɔ, á séle ázia pɔ ù píi. Ali á wéɔe pɔ pɔ Dii á Lua kpáwá mɔaoke. ¹⁵ Maa á ke ní wéle pɔ záánɔ maamaa, í ke bui pɔ kú káie beeo wéleɔ no. ¹⁶ Bui pɔ Dii á Lua lé ní búsú kpáwápi wéleɔ sɔ, ásu pɔe to a guu béeo, baa gbénazina. ¹⁷ A Itio ní Amɔleɔ ní Kanaaɔ ní Pelizio ní Iviɔ ní Yebusiɔ mide míomio, lá Dii á Lua díléewa, ¹⁸ ké aasu yábèe pɔ aai zobleo ní diione daé, í duunake Dii á Luaeo yáí.

¹⁹ Tó a koezɔ wélele gɔɔpla, ále zikafino ké á wélepi si yáí, ásu mɔo tɔ lí pɔ wí a be bleɔwao. Alio lípiɔ be ble, ásu zɔo. Líɔne, í ke gbénazina pɔ a mómá zluo no. ²⁰ N beeo á fɔ lí pɔ á dɔ wili a be bleoɔ zɔzɔ, ké á e gbá lesí dao e wélede pɔ aale zikáánɔ ge fuo.

21

Gbédea gusae yá

¹ Tó wà bɔ gewa búsú pɔ Dii á Lua lé kpáwápiu, mé wa aà dèna dɔo, ² á gbèzɔɔ ní á yákpalekenao gé wéle pɔ kú weo gwagwa, lá a zà de ní gepio. ³ Wéle pɔ aa è a kái ní gepio, wélepi gbèzɔɔ zununu pɔ wi zuudaè á zikè yáao se ⁴ geò swa pɔ a í lí bao mé wi gupi kásakè wá pɔtɔ we yáao sae. Wekli aa zupi waa fiu aa de. ⁵ Sa'ona Levii buio í sɔ kái sa, asa Dii á Lua ní sé a gbágbanao ùe, aa samaa'óe ní a tɔoe. Tó yákele fíle ge tó wà gbèe kè'la, aame aali yá bee kakea zé ví. ⁶ Wéle pɔ kái ní geo gbèzɔɔpi ní ɔ pípi zu pɔ wà a waa fi swa saepi musu, ⁷ aai me: Wáme wa gbépi dèo, wí wesieo. ⁸ Dii, sùuuke ní n gbé Isaili pɔ n ní bóo. Nsu to táesaide dea yá wí n gbé Isailiɔ musuo. Maa aa láka gbépi deaa, ⁹ í bo táesaide dea yáú, asa a yá pɔ maa Diie kè.

Zlzo nɔe seA no u

* 19:14 Iko 27.17 † 19:15 Nao 35.30, Iko 17.6 ‡ 19:21 Bɔa 21.23-25, Lev 24.19-20, Mat 5.38

¹⁰ Tó a ge á wèlɛɔwa zlu, mé Dii á Lua ní náé á ɔzi, a ní kúkú zìzɔɔ ũ, ¹¹ tó á gbèe nɔ è ní guu, aà kákaa kèè maa, mé a yeaàzi, ali aà sɛ nɔ ũ, ¹² i aà dile a be, nɔɛpi i a mi bo, i a ɔkɔɔ zɔzɔ, ¹³ i a zɔkɛzwáa polo kóle. Nɔɛpi iɔ ku gɔpi be, i a de ní a dao gaa ɔɔb mɔ do. A gbɛa gɔpi i ɔnawá á aà sɛ nɔ ũ sa. ¹⁴ Tó nɔɛpi i kaaáguo, aà aà gbae i gɔ azlɛa. Asu á aà yíao. Asu á aà dile ɔ ũ, asa á aà dɔ nɔɛ ũ kò.

Yoakɛzɛ

¹⁵ Tó gɔɛe nɔ ví pla, mé a ye adozi de adoa, tó aa nɛgɛɔo iaàno mípla mípii, tó nɔ pɔ a yeio mé nɛ iaàno káau, ¹⁶ gɔpi su yoake di nɔ pɔ a yei née nɔ pɔ a yeio yoa gbɛu túbi kpaalea yáio. ¹⁷ Sema aà yoake dɔ a nɔ pɔ a yeio née, i aà baa kpawá lɛɛ pla a pɔɔ kpaalea guu, asa népi mé aà gɔsakene séia ũ, ɔme yoakɛzɛ ví.

Nɛgɔɛ swágbáade

¹⁸ Tó gɔɛe nɛgɔɛ swágbáa soledɛ ví, mé ili a de ní a dao yámao, baa ké aai aà swágagae, ¹⁹ aà de ní aà dao aai aà kú wá gɛaàno gbɛzɔɔ kfi wéle bɔleu, ²⁰ aai oné: Wá née beea swágbáadee, mé a sole ví. Ili swáse wá yáio. L'é'udee mé wɛmin sae. ²¹ Wéle gɔɛo i aà pápa ní gbɛo mípii wá aà de, ké vái e láa á guu yáí. Isailio i yápi ma mípii, vía i ní kú.

²² Tó gbɛe duunaké, á ká wá aà de, mé a aà dɛ, a aà gɛ lòo líwa, ²³ ásu to gusi á aà gɛ le líwao. A aà ví zibeezi, asa gbé pɔ wá lòo líwa á gbé pɔ Lua láaikèwàe.* Asu to búsu pɔ Dii á Lua lé kpáwá gbálɛ máao.

22

Gbɛpale pɔɔ yá

¹ Tó n bɔ n gbédee zu ge aà sáwa á vúaa, nísu pɔpi to weo. Kú suoè. ² Tó n gbédeepi be ku káio, ge tó ní aà dɔɔe, pɔpi dile n be e aà mɔ wɛleli, ní gbasá n kpawá. ³ Maa níyɔ ké ní aà zaa'inao ge aà zwáa ge pɔ pɔ sù vúaa ní gbédeewan nò, mé n bɔwá. Nsuli tó weo.

⁴ Tó n n gbédee zaa'ina ge aà zu è, á lèlɛwá zéu, nísu dɔaázio, n aà fɛlɛaàno.*

Ikoya paleɔ

⁵ Nɔɛe suli gɔɛ pɔkasa dao, mé gɔɛe suli nɔɛ pɔkasa dao, asa Dii á Lua ye yápikeɛna gíyáio. ⁶ Tó ní be zéu, mé n bá sakpe è lí musu ge zíle, a né ví kau ge gbe, mé an da kúrila, nísu bápi kú ní a néɔ pii sánuo. ⁷ To hápi gɛzɛa, ní aà néɔ séle, ké n kua e áɔ na, ní wɛni ke.

⁸ Tó n kpé dafu dɔ, gíbo a musu yɔɔnno n liai, ké gbèe su báe a musu, aà gaa yá i wí n musuo yáí.

Pɔbui yaalea

⁹ Asuli pɔpále bui ba á vɛɛbuuo. Tó a gi, á vɛɛbeɔ ní pɔwɛnapio a gɔɛ tɛ ũe. ¹⁰ Asuli zu nakɔwa ní zaa'inao á sapaɔnɔ. ¹¹ Asuli pɔkasa pɔ wá tá ní sákaò ní buao yáalea dao.† ¹² Ali tufada á pɔkasaò léi.‡

Widaa nɔɛwa yá

¹³ Tó gɔɛ nɔsè mé á wùlèò, ɔ á gbása yeio, ¹⁴ tó á yá dasi dɔwá, á aà tɔ ɔkpa á mè: Ma nɔɛe bee sè, ké ma wùlɛaàno, mi aà ɔ eo, ¹⁵ nɔɛpi de ní aà dao aa ge gbɛzɔɔ le wéle bɔleu ní ní né ɔ'ea seelao. ¹⁶ Nɔ mae i o gbɛzɔɔne a me: Ma a né kpá gɔɛe beewae. Ké a sè, ɔ a yei bo. ¹⁷ ɔ á yá dasi dɔ ma népiwa á mè, i aà ɔ eo. Ma né ɔ'ea seelan ke. Nɔ de ní aà dao i aà daa zwáau zwáa audepi poo wéle gbɛzɔɔ ae. ¹⁸ Wéle gbɛzɔɔ i gɔpi kú, aai aà wetá, ¹⁹ aai ánuusu ɔwatɛ basɔo siwá, aai kpa nɔpi maewa, ké á Isailio nɛnɔ léso tɔ ɔkpa yáí. Gɔpi iɔ nɔpi kúa a be. A nɔpi yaa zé vío e á gɛ gaò.

²⁰ Tó yápiá slanɛe, mé wi nɔpi ɔ'ea seela eo, ²¹ wá nɔpi se geò aà mae kpé kpele, wéle gɔɛo i aà pápa ní gbɛo wá aà de, asa á wíyá kè Isaili búsuu, á káaluaká a mae uae, vái i láa á guu.

²² Tó wá gɔɛ kú ní nɔzáo, wáli ní de mípla mípii, nɔɛpi ní gɔɛ pɔ wùlɛaàno, vái i láa á Isailio guu.

²³ Tó wá gɔ kè wéndia lésoe, mé gɔɛe kpáaúaaàno wéle guu, á wùlɛaàno, ²⁴ áli gérino wéle bɔleu an pla mípii, i ní pápa ní gbɛo á ní de. Wa wéndiapi de, ké wéle guue, mé á gí wiidɔiwá yáí. Gɔpi sɔ, ké á kúsi a gbédee nɔwa yáí. Maa áli ke, vái i láa á guu. ²⁵ Tó sɛu ɔ gɔɛ kpáaú ní wéndia léso pɔ wá gɔ kèò, á kúsiwá á wùlɛaàno, gɔɛpi a ga adoe. ²⁶ Asu yáe ke wéndiapiɛo, asa i yá pɔ ká wá aà de keo. Yá doupiɛ ní gbé pɔ gbédèò, ²⁷ asa á bɔ wéndia gɔdepiwa séue. Baa ké nɔɛpi wiidɔwá, gbèe ku we á aà suabao.

* 21:23 Gal 3.13 * 22:4 Bɔa 23.4-5 † 22:11 Lev 19.19 ‡ 22:12 Nao 15.37-41

²⁸ Tó g⁵ε kpàaũ ní wéndia léso g⁵saideo, mé à kùsiwá à wùleaàno, tó wà bòmá, ²⁹ g⁵εpi a ánuసు డవతే blakwi kpa aà maewae, i aà se no ù, ké à kùsiwá yáí. § A n⁵εpi yaa zé v¹o e à ge gaó.

23

¹ Gb⁵ε su a mae n⁵ se à g⁵ε a mae g⁵εk¹io.*

Gb⁵ε p⁵ zev¹ aà g⁵ε Isailio k⁵káaa guuo

² Gb⁵ε p⁵ a lε wia ge a g⁵εkεbo z⁵εa zev¹ à g⁵ε Dii gb⁵εo k⁵káaa guuo. ³ Naaene zev¹ aà g⁵ε Dii gb⁵εo k⁵káaa guuo, baa bui p⁵ népi a ke e an buiwa. ⁴ Am⁵o ní M⁵abuo zev¹ aa g⁵ε Dii gb⁵εo k⁵káaa guuo, baa an buio e an buiwa. † ⁵ Asa g⁵o p⁵ á be zéu á b⁵a Egipi gb⁵ea, aai m⁵ á yáaekei ní p⁵εoo, aai í kpáwá á m⁵o. Aa flab⁵ B⁵oo né Balaat, Petoo p⁵ kú M⁵εsp⁵otami búsu gb⁵εε aà láaiziwáε, ‡ ⁶ kási Dii á Lua i we Balaat yámào, § à saváipi líle samaa ù, ké a yeázi yáí. § ⁷ E à ge ào kuo, ásu buipio aafia ge an b⁵a maa w⁵εleo. ⁸ Asu E⁵oũ b⁵ob⁵oo, asa á daεne. Asu Egipio b⁵ob⁵oo, asa á kú an búsu b⁵om⁵ ù yáae. ⁹ Sea za ní síwenaowa aame aali e g⁵ε Dii gb⁵εo k⁵káaa guu.

Kua z¹lau gb⁵alesai

¹⁰ Tó a g⁵ε á w⁵εleoza z¹u, mé á kú b⁵oou, à laaika gb⁵alesai. ¹¹ Tó á gb⁵εe azia è gwáasina, à gb⁵alèn we. Ade b⁵o b⁵oou, io ku we. Asu g⁵ε b⁵oou. ¹² Tó oosi kè, aà zu'o, i su b⁵oou íatè g⁵εa kpéu gb⁵ea. ¹³ A gu p⁵ áli g⁵ε bíikpekeui díle b⁵o kpe. ¹⁴ Alio ey⁵o k⁵ua á g⁵εkεbo guu. Tó a ge bíikpekei, ali ey⁵, tó a bíikpekei á láa, líli búsu kaa. ¹⁵ Asa Dii á Lua io be á b⁵oou, à á d⁵áε, i á w⁵εleo naé á ozi. Sema á b⁵oou ku gb⁵alesai, ké Dii su gb⁵asi eu, i b⁵o á kp⁵eo yáí.

Ikoyaeo

¹⁶ Tó z⁵ε baalè a diie, à m⁵ azia kpáwá, ásu à aà kpa a diiwao. ¹⁷ A to aào kúano gu p⁵ a yeiu, à w⁵εle p⁵ kèè maau. Asu à aà w⁵εtao.

¹⁸ Isaili n⁵εe ge g⁵εe su g⁵ táakpe káalu uo.* ¹⁹ Asu m⁵ Dii á Lua kpéu ní káaluaka'ao à légbá doowào, asa Dii á Lua ye káaluao g⁵iyáio.

²⁰ Tó a p⁵ε s⁵εa á gb⁵édee, §a ge blε ge p⁵o⁵alèn n⁵, ásu a idia⁵o. ²¹ A a idia bui z¹l⁵oε, ama ásu dia á gb⁵édeeo, Dii á Lua i báaadaé á z¹ píiu búsu p⁵ ále g⁵ε síipi guu. †

²² Tó a lekè Dii á Luawa, ásu to a flaboa g⁵o gágao, asa Dii a á lá a yáí, í g⁵ duunde⁵ uε. ‡ ²³ Tó i lekewào, á g⁵ duunde⁵ uo. ²⁴ Yá p⁵ b⁵ á léu, ali zikewá ní laaio, asa a lekè Dii á Luawa ní p⁵ε⁵oε.

²⁵ Tó a g⁵ε á gb⁵édee v⁵εebu, à v⁵εebe ble we lá á yeiwa à ká, ama ásu bobo ka gbíu à su⁵o.

²⁶ Tó a g⁵ε á gb⁵édee p⁵wεmbuu, à a sáo⁵ wε ní o, ama ásu k⁵oma ká á gb⁵édee p⁵wεnai à k⁵eo.

24

Gian⁵zi yá

¹ Tó g⁵εe n⁵sè, mé n⁵opi yá i kaa⁵guo, ké a è a d⁵ε'ni v¹ yáí, mé à gínzila* kè kpáwá à aà yàò, ² tó n⁵εpi b⁵ à a be, à g⁵ε z⁵ pále kè, ³ mé g⁵ plaadepi yeaazio, tó à gínzila kè a kpáwá à aà yàò s⁵, ge g⁵ plaade p⁵ aà s⁵epi gán l⁵, ⁴ g⁵ p⁵ aà yá s⁵éia zé v¹ à aà se no ù lo, asa à d⁵ba à aà ò⁵kp⁵ae. Dii ye yá bee g⁵iyáio. Asu búsu p⁵ Dii á Lua lé kpáwá á p⁵ ù ò⁵kpao.

Ikoyaeo

⁵ Tó gb⁵ε n⁵sè dafu, asu g⁵ε z¹lauo, mé wasu zidaè zào. Wa aà ké, io ku be w⁵ε do, ké aà n⁵o p⁵ a s⁵epi p⁵ e à na.

⁶ Wasu gb⁵εe wísil⁵gb⁵e t⁵o⁵masio, baa a né, asa aà w⁵eni t⁵o⁵masian we.

⁷ Tó gb⁵ε a Isaili dee sè kpáí, à aà kè z⁵ ù ge à aà yian n⁵, sema á kpáipi dε, v⁵ai i láa á guu. †

⁸ A láai ka kusui, í laaido a yá p⁵ o'ona Levii buio óéwa maamaa. Lá má dílenéwa, ào k⁵ua maa. ‡ ⁹ A to yá p⁵ Dii á Lua kè Milia⁵ε zéu á b⁵a Egipi gb⁵ea d⁵águ. §

¹⁰ Tó n⁵ p⁵ s⁵εa n⁵ gb⁵édee, nísu g⁵ε aà kpéu n⁵ aà zwáa sí t⁵o⁵ma uo. ¹¹ Ze n⁵ aà dá báasi, i b⁵o⁵ε ní n⁵ zwáapio báasi we. ¹² Tó taasidee, nísu n⁵y⁵ k⁵ua e n⁵ ge ta⁵o kpéu. ¹³ Ge n⁵ kpawá e íatè ào g⁵ε g⁵éi kpéu, i e i ní a zwáapio. A f⁵kpama, yá p⁵ ní k⁵epi i ke Dii á Luaε na.*

§ 22:29 B⁵a 22.15-16 * 23:1 Lev 18.8, 20.11 † 23:4 N⁵εε 13.1-2 ‡ 23:5 Nao 22.1-6 § 23:6 Nao 23.7-24.9
* 23:18 Lev 19.29 † 23:21 B⁵a 22.24, Lev 25.36-37, Iko 15.7-11 ‡ 23:22 Nao 30.1-16, Mat 5.33 * 24:1 Mat 5.31, Maa 10.4 † 24:7 B⁵a 21.16 ‡ 24:8 Lev 13.1-14.54 § 24:9 Nao 12.10 * 24:13 B⁵a 22.26-27

¹⁴ Asu á gbèwina pò de taaside wénade ù wetāo, á gbé Isaili ge bòmò pò kú á bùsu wéleun nò. ¹⁵ Aliò à flaboè lá gu lé do e íatè àò gé gèi kpéu, asa taasidee, mé aà wé do a ʒai. Tó màa no, a wiile Diiwae, í gō taaedeo ù.†

¹⁶ Maeo ga ní nèo duuna yáio, mé nèo ga ní maeo duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie.‡

¹⁷ Asuli yágōgō bòmò ge tone pò gwana víoe okpeaio. Asuli gyaa gbèando pòkasa tòmasio.

¹⁸ Ké a zoblè Egipi, ʒ Dii á Lua á bóu, à to a yáo doágu. Bee yáí mále yáe bee dileié àò kua.§

¹⁹ Tó ále pòkke bua, mé á pò báaae yá sáágu, ásu ea gé séio. A bee to bòmòne ní netone pò gwana víoe ní gyaa taaside, Dii á Lua i báaadaágu ní zí pò ále keo píi. ²⁰ Tó ále kuke, ásu a be kónwéo. A bee to bòmòne ní netone ní gyaa. ²¹ Tó ále véé bobo, ásu a be kónwéo. A bee to bòmòne ní netone ní gyaa.* ²² A tó á zoblea Egipi yáo doágu. Bee yáí mále yáe bee dileié àò kua.

25

¹ Tó lekpaá gè gōeo zānguo, aa gé yákpalekekli wà yápi gógōnno, wáli yānakpa gbé pò a yá nawa, wi taaede yá'likpawá. ² Tó á kù wà taaedepi gbéé sō, yákpalekena lí tó aà wúle, i aà gbé taae pò a kè léu. ³ Wasuli aà gbé de flà le blalao.* Tó wà sù wà aà gbè de beea, a widá a gbédeewae.

⁴ Asuli lesokpa zu pò lé pògbéeo.†

⁵ Tó vñi ní dàunao ku gudou, mé an gbé mendo ga nésai, aà gyaa su gé zàkèi gupáleo. Aà zá vñi ge dàuna mé a aà se no ù, i aà da'uake. ⁶ Wa negōe pò a i séia dile aà gō pò ga gēe ù, ké aà tó e àò ku Isailio guu.‡

⁷ Tó gōepi ye a vñi ge a dàuna nōpi scaio, nōpi i gé gbēzōō le yákpalekekli, i oné a zá gbédo gí a da'uakeie, ké a zá tó su àò ku Isailio guuo. ⁸ Wéle gbēzōōpio i aà sisi, aai àà la. Tó gia nōpi seai ʒ à zèò, ⁹ nōepi i sōaazi gbēzōō ae, i aà kyale gbá do bō, i lé'ika aà oawa, i me: Maa wáli ke gbé pò gí a gbédo ua vuie.§ ¹⁰ Za zibeezi walio o aà uae kyalesai'ua.

¹¹ Tó gbēn plaò lé sòleke, mé an gbé mendo na mò a zá suabai, mé á gbé pò lé sòleke ní a záopi kù aà gōekebowa, ¹² à nōepi zōzō, ásu à aà wēnagwao.

¹³ Pògbiyāōbō zōō ní a nēnao su àò kaa á bō guu pla píio. ¹⁴ Zaa zōō ní a nēnao su àò kú á be pla píio. ¹⁵ A to pògbiyāōbō ní á zaaò líò maa wásawasa, ké á e gēgē bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápiu. ¹⁶ Asa Dii á Lua ye gbé pò aai yāfaasai bee taa keo gíyāio.*

¹⁷ A to yá pò Amaleki buio kèé zéú á bōa Egipi gbeao doágu.† ¹⁸ Goo pò a kpasá, á yéee láa, aai vlake Luao, aa lèle á gbé buse pò té gbezāowa zéue. ¹⁹ Tó Dii á Lua á ibee pò liaázio nàé á zól, à á gba íampakii bùsu pò ále kpáwá à sipi guu, à Amaleki buipio tó de dúniau. A yá su sááguo.‡

26

Pò káauo ní pò kwideo kpaá Luawa

¹ Tó a gē bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá á pò ūpi guu, mé á sí a zōleu, ² àli a buapò káauo dà ká gbíu, í geò gu pò Dii á Lua a se a tó àò kuwá. * ³ A ge sa'ona pò kú zibeezi le, i oè à me: Mále o gbá Dii n Luae, ma ka bùsu pò Dii a legbè wá deziōne à mè á kpáwápiu. ⁴ Sa'ona i gbí sí á zól, i dile Dii á Lua gbagbakti ae, ⁵ í o Dii á Lua ae à me: Sili gbé bebenan ma dezi ù. A tá Egipi á zōleu ní a gbé pò aa dasioo, ʒ aa gō bui zōō pò aa dasi mé aa gbāao ù. ⁶ Egipio íadawá aa wéteamōwēe, aa wá dá zobleu pásipási, ⁷ ʒ wa wiilè Dii wá deziō Luawa. ʒ á wá wiileawapi mà, á wéteá ní taasio ní gbāa pò wa mōwēeo è, ⁸ ʒ á wá bóle Egipi ní a gāsa gbāao. A a gási pòo à yá pò í to vñi ní kú kè maamaa ní seelaò ní dabudabuo. ⁹ ʒ á mōwango gue beeu, à bùsue bee kpáwá, bùsu pò vñi ní zó'io diu. ¹⁰ Tia kéwa Dii, mále mó ní tōole pò ní kpáa pò káauo. Ali dile Dii á Lua ae, i kúléè. ¹¹ Apio ní Levii buio ní bòmò pò kú á guuo, á pò lí ke na pōmaa pò Dii á Lua kpáwá ní á bedēowa píi.

¹² Tó a á buapōo kwide bō a wè áaōde guu, á láa píi, àli kpá Levii buiowa ní bòmò ní netoneo ní gyaa, aai ble á wéleo guu aa ká.† ¹³ I o Dii á Luae à me: Ma n asea bōne ma be, má kpá Levii buiowa ní bòmò ní netoneo ní gyaa, lá ní ówa píi. Mi pá n yádilēaao, a kee i sāmago sōo. ¹⁴ Mi n asea ble ma taasikēa guuo. Mi n asea bōne ní gbāšloo. Mi a kee kpa ge'vì yá musuo.

† 24:15 Lev 19.13 ‡ 24:16 2Kia 14.6, 2Lad 25.4, Eze 18.20 § 24:18 Bōa 23.9, Lev 19.33-34, Iko 27.19 * 24:21 Lev 19.9-10 * 25:3 2Kln 11.24 † 25:4 1Kln 9.9, 1Tim 5.18 ‡ 25:6 Mat 22.24 § 25:9 Lut 4.7-8 * 25:16 Lev 19.35-36 † 25:17 Bōa 17.8-14 ‡ 25:19 1Sam 15.2-9 * 26:2 Bōa 23.19 † 26:12 Iko 14.28-29

Dii ma Lua ma n yámá, má kè lá ní dilemæewa. ¹⁵ Wékpalé za n kúkiiu musu, ní báaada n gbé Isailiogu ní búsu pò ní kpáwáo, búsu pò ví ní z’io diu, lá n a legbè wá deziɔnæwa.

¹⁶ Dii á Lua lé yádilé gbá, áliɔ aà ɔtonɔkii gwa, í aà ikoyápiɔ kúa ní laaio ní nòsemendoo ní pœáo. ¹⁷ A ò gbá Dii mé á Lua ù, a mè áliɔ táa’o aà zéue, í aà ikoyáɔ kúa ní aà yádiléaɔ, í aà ɔtonɔkii gwa, í aà yáma. ¹⁸ Dii òé gbá áɔ de a gbé yenzideɔ ù† lá á a legbèæwa. A mè áɔ a yádiléaɔ kúa, ¹⁹ í á sé lesí de bui pò a kœɔla pii, wi á táasile, wi á tɔbɔ, wi á maabo, í de Dii á Lua gbé pò an kua nídoá ù, lá á a legbèwa.

27

Yádiléa Ebali sístpɔleu

¹ Mɔzi ní Isaili gbèzɔɔ yádilé ní gbéɔne. Mɔzi mè: Aɔ yá pò mále dileé gbáɔ kúa. ² Tó a bua Yuudæwa, a gè búsu pò Dii á Lua lé kpáwáu, a gbè gbèɔneɔ pélepele á soolewá, ³ í ikoyáe beeo kéwá pii. Tó a gè búsu pò ví ní z’io diupiu, lá Dii á Lua a legbè á dezi káauɔnæwa, ⁴ á gbepiɔ pélepele Ebali gbésístwa Yuudæ baale, lá mále daé gbáwa, í soolewá. ⁵ A Dii á Lua gbagbakii bo we ní gbæo. Asu gápæle gbepiɔwao, ⁶ á bo ní gbè ásaio, * í sa pò wí a pò kátæu á téku o Dii á Luawa we. ⁷ A sáaukpa sa’o we lo, í pɔnake Dii á Lua æ. ⁸ A ikoyáe beeo ké gbepiɔwa pii wásawasa.†

⁹ ɔ Mɔzi ní sa’ona Levii buio ò Isaili buioɔne pii aa mè: Isailiɔ, á ke kilikili! A swákpa yáma! A gɔ Dii á Lua gbéɔ ùe sa. ¹⁰ A Dii á Lua yáma, í aà ɔtonɔkii gwa, í zíkæ aà yádiléa pò mále daé gbáwa.

Láai yáɔ

¹¹ Gɔɔ doúpi zí 5 Mɔzi yádilené á mè: ¹² Tó a bua Yuudæwa, buie beeo mé aa ze Galizitú sístpɔleu, aai báaadaágu: Simæɔ, Levii, Yuda, Isakaa, Yosefu, Bëyámæe. ¹³ Buié beeo mé aa ze Ebali sístpɔleu, aai láai yá’o: Lubeni, Gada, Aseæ, Zabuɔni, Dá, Nefatali. ¹⁴ Levii buio aai yáe beeo o Isaili buioɔne pii ní lo gbáao,† aa mè:

¹⁵ Láaiɔn gbé pò táa á ge a kása,§ a péle asii guu ù. Dii ye ɔzi bee taa glyáio. Gbépii i me, ámi!

¹⁶ Láaiɔn gbé pò a de ge a da kpebò ù. * Gbépii i me, ámi!

¹⁷ Láaiɔn gbé pò a gbédee kɔɔ se sòò ù. Gbépii i me, ámi!

¹⁸ Láaiɔn gbé pò tò vía zà zéwa ù. Gbépii i me, ámi!

¹⁹ Láaiɔn gbé pò yakéke bòmɔ ge netone ge gyaæ ɔkpeai ù.† Gbépii i me, ámi!

²⁰ Láaiɔn gbé pò gè a mae gèkii á wùle ní aà nao ù.† Gbépii i me, ámi!

²¹ Láaiɔn gbé pò pɔtuo dáakpá ù.§ Gbépii i me, ámi!

²² Láaiɔn gbé pò wùle ní a dáeo ù. * Gbépii i me, ámi!

²³ Láaiɔn gbé pò wùle ní a ànsueo ù.† Gbépii i me, ámi!

²⁴ Láaiɔn gbé pò a gbédee de asii guu ù. Gbépii i me, ámi!

²⁵ Láaiɔn gbé pò táesaide de gbagusæ yáí ù. Gbépii i me, ámi!

²⁶ Láaiɔn gbé pò a ze ní ikoyáe beeo ále zíkewà ù.† Gbépii i me, ámi!

28

Efaai yáɔ

(Lev 26.3-13, Iko 7.12-24, 11.13-17)

¹ Tó a Dii á Lua yámá, tó á aà yádiléa pò mále daé gbáɔ kúa, ále zíkewá, Dii á Lua a á káfi de dúnia bui pii. ² Tó a Dii á Lua yámá, a báaae beeo daágu piiæ. ³ A báaadaágu wéle guu, a báaadaágu bua. ⁴ A báaada á néɔ ní á buapɔɔ ní á pɔtuɔɔgu, á zuɔ ní á sáɔ ní á bleɔ pii. ⁵ A báaada á tao ní á gógu. ⁶ A báaadaágu á gea guu ní á suo. ⁷ Dii a to à zible áibe pò aa feleánɔwa. Aa dɔkɔwa aa mɔ léleiwá, aai fáaa ní bao aa tá. ⁸ Dii a báaada á dɔɔgu ní zí pò á kèo pii. Dii á Lua a báaadaágu búsu pò ále kpáwá guu.

⁹ Tó a Dii á Lua yádiléaɔ kúa, mé á té aà iai, a á dea a gbé pò an kua nídoá ù zedɔ, lá a óéwa, ¹⁰ dúnia bui pii i dɔ ké Dii tɔ kúwá, aai víakéé. ¹¹ Dii a to pò kéé, á néɔ ní á pɔtuo néɔ ní á buanæo líála búsu pò á a legbè á dezi káauɔne á mè á kpáwá guu. ¹² Dii a áizee láasi wéé za musu, i to lou maé á búsu á bólei, i báaada zí pò ále keu, í pò sèa bui dasideɔne. Aɔ pœ sèaama ní

† 26:18 Bɔa 19.5, Iko 4.20, 7.6, Tit 2.14, 1Píe 2.9 * 27:6 Bɔa 20.25 † 27:8 Yoz 8.30-32 † 27:14 Yoz 8.33-35
§ 27:15 Bɔa 20.4, 34.17 * 27:16 Bɔa 20.12 † 27:19 Bɔa 22.21, 23.9 † 27:20 Lev 18.8 § 27:21 Bɔa 22.18, Lev 18.23 * 27:22 Lev 18.9 † 27:23 Lev 18.17 † 27:26 Gal 3.10

vío. ¹³ Dii a to àò de mideò ùe, i ke áò kpɛe no. Tó a Dii á Lua yáðilea pò mále daé gbáò mà á kùá, ále zíkewà, áò ku musue, i ke zìle no. ¹⁴ Áò yá pò mále daé gbáò kùá. Asu páale òplaaì ge zɛeio. Asu te dii pálezi á zòblenéò.

Ldai yáò
(Lev 26.14-46)

¹⁵ Tó i Dii á Lua yámao, tó i aà òtonðkì gwao, tó á aà yáðilea pò mále daé gbáò kùao, yáé beeò mé á á le. ¹⁶ A wéleò ní á buao i gò láaiṗò ù. ¹⁷ A tao ní á gò i gò láaiṗò ù. ¹⁸ A néò ní á bua pò ní á zuò ní á sáò ní a bleò i gò láaiṗò ù. ¹⁹ I gò láaiṗò ù á gea ní á suo. ²⁰ Dii á láaiẓiwáé, a òtṵwá, i webiiwá zì pò ále ke pii guu e a ge kaale à mide kándo yáwáì pò á kè a pàkpàaazi yáí. ²¹ Dii a gagyákaágu e a ge láa bùsu pò ále gé sii guue. ²² Dii a to tɔɔn vái á le ní sionao ní kákagyáo ní mèwáao ní nɔnáo. Pò píaa gbòsi ní pò fukpaao i á buapòò le. Gyápiò pàléázìe e à ge mideò. ²³ Luabe áò kù á musu gii lán mɔgòtewáe. Tòle iò kù á zìe gbáugbáu lán mɔsiwa. ²⁴ Luutè ní bùsutio ò Dii a to á e lou géè ù. Áò bò za musue e à ge á dedeò.

²⁵ Dii á tó á wéleò zìblewáé. A dɔdòkòwa à gé lèléimá, í fáaa ní bao á tá. Sò i kè dúnia bui piigu yá pò á lé yáí. ²⁶ A geò i gò báò ní wàio pòblea ù, gbèe a ní yáo. ²⁷ Dii a to Egipi sánéò á le ní gbenaò ní yiao ní kásanaò. Áò gbágbáa vío. ²⁸ I to íana káwá, i to à vlàkù, i tó á mi liaa, ²⁹ iò òmalèmalè fáane lán vìa pò kù gusiauwa. A yáe ali bò maaò. Wa gbáamóé, wi á pòò síwá, kási gbèe á á suabao. ³⁰ Áò nòkpama vî, gbèpàle i kusiwá. A kpèdò, á e iuo. A vèebu ke, á e à a be maokeo. ³¹ Wa á zuò kòlokpá á wáa, á e à a nòò soo. Wa á zaa'inao síwá, mé á e iò. Wa á sáò kpá á wéleowa, kási gbèe á á suabao. ³² Wa á negṵeò ní á nenṵeò kpa buipáleowa, á wé iò dónzi e á wé wo. A gbáa a pòe keo. ³³ Bui pò á dṵoò á buazì pò á kè pòble. Wao gbáamóé, wiò á wetá gòppi. ³⁴ Iana á káwá yá pò á wé á e yáí. ³⁵ Dii a to b̀kòò á le á koso ní á gbásonaowa. Aa liála sea za á gbakpea e á minanguo.

³⁶ Dii a táánò ní á kía pò á aà díleo bui pò ápiò ní á deziò dṵoò kíi. Wekíi á zòbleu líòne ní gbèò á diiò ù. ³⁷ A gò s̀kèngu pò ù, láanipò ù bui pò Dii á á yá ní kíìone pii, aai yáadaánò. ³⁸ Ali pòtṵ maamae, kási ali kèke yònnòe. Kwaò mé aa so pii. ³⁹ A vèebu ba, í a sèwa, kási á e à á kó zṵzṵ á a imio. Kòò mé aa á vèelipio zṵzṵ. ⁴⁰ Kulio di á bùsuue, kási á e a nísi maokeo, asa aa nòbòleke píie. ⁴¹ A negṵeò ní nṵeò i'í, kási aao kuánò. Wa táánò zìzṵò ùe. ⁴² Kwasutèò i á bùsu líò ní á buapòò síwá. ⁴³ B̀m̀ò pò kù á guuó kùkuála musumusue, á vlá iò naua. ⁴⁴ Aa pò sèáé, kási á e pò sèanéò. Aaò de mideò ù, iò kù ní guu kpɛe.

⁴⁵ Yá beeò á le píie, aaiò téázi. Aa kéwáò e à ge mideò, kè i Dii á Lua yámao, i aà òtonðkì gwao, mé á aà yáðilea pò á daéò kùao yáí. ⁴⁶ Yá pò aa á lepìò aao de seela pò í dimá ùe e á buiwa. ⁴⁷ Tó i zòble Dii á Luae ní pɔnaò ní ǹsenao á namablegòò, ⁴⁸ á wèle pò Dii a ní búwá ò á zòblené búu ní ǹanaò ní imio p̀k̀esáma guu. Dii i mò zuu daé á nṵe e à ge á kaaleò. ⁴⁹ Zìzi pò kù za tòle léwa zàzà ili ní yámao ò Dii a to aa kúu'ò aa m̀wá. ⁵⁰ Buipio aao pásí, aa gbèzṵòò wegwaò, aa wènadṵ néñeò. ⁵¹ Aa á pòtuòò sóso ní á buapòò e à ge kaaleòe. Aa á p̀wena ge á vèe ge á nísi ge á zu ge á sá tòéò e à ge mideò. ⁵² Aa koezṵ á bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá wélezi pii e á búì gbáa lesì pò ále a náaikeò ge kwède.

⁵³ A á negṵeò ní á nenṵeò pò Dii á Lua á kpáwáò so taasi pò á wèleò á dau koezṵaázi guu yáí. ⁵⁴ Baa á gṵe busu wènadṵneò e blike ní a gbèdeò ní a nò yenzideo ní a né pò gṵò ⁵⁵ ní a né pò ále sópio. A li an gbèeò, kè pòe i gṵèò taasi pò á wèleò á dau koezṵaázi guu yáí. ⁵⁶ Baa á nṵe busu wènadṵnede, nṵe pò lí we kèse tṵò bùsuwao kè a busu mé wènadṵnede yáí, a blike ní a gṵ yenzideo ní a negṵeò ní a nenṵeò ⁵⁷ a né pò á í ní a bio yá musu. A so asii guue* p̀k̀esáma ní taasi pò á wèleò á dau koezṵaázi guuo yáí.

⁵⁸ Tó á ikoyá pò kù lác bee guuò kùá, ále zíkewàò, tó á Dii á Lua tṵ gbia pò í ní me sèenata beee dṵo. ⁵⁹ Dii a gaga pò á a fán vîo káágu ní á buiòe, gaga pásì pò í gòoplakeò ní gyáváì pò lí láao. ⁶⁰ A to Egipi gyá pò á a vîa vîò á le, a kéwáò. ⁶¹ Baa gaga ní gyá pò á yá kù ikoyá lác beee guuoò, Dii a káágu pii e à ge kaaleòe. ⁶² Tó i Dii á Lua yámao, baa ní á dasi lán saanaowa keo, á gṵ bílao. ⁶³ Lá á kà Diigu à yámaakéé, a tò a dasikù, màa a kaaágu á á dede, i á kaale. A á wo bùsu pò ále gé sii guu, ⁶⁴ i á fáaa buiò guu za dúnia lèla e a lèle. We á zòbleu líòne ní gbèò, dii pò ápiò ní á deziò á dṵoò. ⁶⁵ A íampakíi e buipio guuo, á p̀òp̀ekíi e gueio. Wekíi Dii a to àò s̀deedeekèu, á wé iò wo, á yèe i láa. ⁶⁶ A nísiña iò naa líwa, vîa iò á kù gwaásina ní fáaneò, áò á kua náai vío. ⁶⁷ Vîa pò á a kù yá pò á wesle yáí áli me kṵòe á to oosi ke, ili me oosie á to gu dṵ. ⁶⁸ Dii á á ká gó'ílenao guu á táánò Egipié, tá pò má òé ásu o loopi. We á wèle à ázia yíau á wèleowa zṵò ù, kási gbèe á a lúo.

* 28:57 2Kia 6.28-29, Wén 4.10

69 Dii bàa kua ní Isailiò yá pò á díle Mòizie Mòabu bùsuun we, yá pò á díleè Olebu bàasi.

29

Dii bàa kua ní Isailiò zed̄sa Mòabu bùsuu

1 Mòizi Isailiò sìsi pii à mè: A yá pò Dii kè Egipi Falaᵋᵋ ní aà iwáᵋ ní aà bùsuu è pii. 2 A wes̄e lá à seelaᵋ ní dabudabu zᵋᵋᵋ kè, à aà gbāa legwàᵋ. 3 Kási e gbā Dii í á nòse wēé á 5nòkùᵋ. Í á wé kēé á gu'èᵋ. Í á swá wēé á yámàᵋ. 4 Ké ma dᵋaaé guwaiwaiu wē bla, á pòkasaᵋ ní á kyaleᵋ í yaao. 5 Í pēe soo, í wēe ge í gbāa mio. Dii á gwá, ké à è dᵋ 5mē Dii á Lua ū. 6 Ké wa ka gue beeu, Eᵋebᵋ kí Sìs ní Basana kí Oguo bᵋlewá ní zᵋᵋ, 5 wa zᵋblēmá.* 7 Wa ní bùsu si wá kpà Lubeni buiᵋ ní Gada buiᵋ ní Manase bui kñiᵋwa ní pò ū.

8 Ayámeto àᵋ Dii bàakuaánᵋ yádileae beeᵋ kúa, íᵋ zᵋkewá, yá pò ále ke pii í bᵋ maa. 9 Apii á sía Dii á Lua ae gbā, á dᵋaanaᵋ ní á kíaᵋ ní á gbēzᵋᵋ ní á zᵋgᵋ badeᵋ ní á gᵋeᵋ pii 10 ní á néᵋ ní á nᵋeᵋ ní bᵋmᵋ pò kú á bᵋou yaawenaᵋ ní itᵋnaᵋ ū. 11 A sía la ké á ze ní Dii á Lua bàakuaánᵋ yáᵋ. Dii á Lua lé á bàakuaánᵋ legbē ní á kuaᵋ gbā, 12 ké á á dea á gbēᵋ ū zed̄ᵋ gbā. Aᵋ de á Lua ū lá á oéwa, lá á á legbē á deziᵋne Ablahaᵋ ní Izaakio ní Yakᵋbuowa. 13 Í ke átēe 5 mále yápi legbēéᵋ. 14 Í ke á gbēé pò á kítwanᵋ gbā Dii wá Lua aeᵋ átēe no, ní wá bui pò wí ní í yāaoᵋ.

15 A dᵋ 5zᵋlawa lá á kú yāa Egipi, mé lá á bᵋle ní buipáleᵋ bùsuu. 16 A ní pò pò aa kè ní líᵋ ní gbeᵋ ní ánusuu ní vuao tᵋaᵋ ū è, pò pò Dii ye á glyáᵋ. 17 A gbēe su bᵋ Dii wá Lua kpe á gé zᵋblei buipále diipᵋne, á gᵋe ge á nᵋen nᵋ, á buie ge á ualeen nᵋ. Yāvái zᵋna su àᵋ kú á guu kona ge gᵋi ū.† 18 Tó gbēe láai yáe beee mā, asu azla sáukpa á mē, baa tó á swá gbāa, áᵋ ku aafiaeᵋ. Bee á to wá iwāa tᵋtᵋ káé á í niue. 19 Dii á we suuukeaanᵋ. Aᵋ pòkúma ní pᵋfᵋeᵋ bᵋbᵋwá gᵋᵋpii. Láai yá pò kú lāe bee guu á aà le pii, Dii í aà tᵋ de dᵋnᵋia. 20 Dii á aà bᵋ Isaili buiᵋ guu, í láaiᵋ wá á yákè ikoyá lāe bee guu zᵋwá pii ladaawá yáí.

21 A bui pò aa mᵋ á kpeᵋ ní buipále gbēé pò bᵋ bùsu zāzāuᵋ aa gaga pò ká bùsue beeu e ní gyá pò Dii káagu. 22 Íatēgbᵋ ní wisio á bùsue bee tékú pii. Wa pᵋtᵋ weo, pᵋe á bᵋleᵋ, baa sē. Aᵋ de lán Sᵋᵋᵋ ní Gᵋᵋᵋ ní Adamaᵋ ní Zeboiᵋ pò Dii ní suumpá ní pòkúma pāsᵋwae.‡ 23 Bui pii á mē: Bᵋyái Dii yá bee taa kè bùsue beee? Aà pᵋfᵋe zᵋᵋ bee taa dea ní? 24 Wí wemá wá mē: Ké aa pākpa Dii ní deziᵋ Luapi bàakuaánᵋ yázi an bᵋa Egipi gbea yáí. 25 Aa gè zᵋblè dii páleᵋne, aa kúle dii pò aa dᵋ yāaoᵋne, í ke Dii mé dílenéᵋ. 26 ᵋ Dii pòkúmabᵋᵋ bùsupiwa, á láaiᵋ kú lāe bee guu zᵋwá pii. 27 A ní wó ní bùsuu á zᵋzᵋní e bùsu páleu, lá aa ku tiaewa.

28 Yá pò uleaᵋ de Dii wá Lua yá ūe. A pò pò á bᵋᵋ gupuaᵋ sᵋ, wápiᵋ ní wá néᵋ yáe gᵋᵋpii, ké wá e wáᵋ zᵋkewá.

30

Dii sua ní Isailiò ní pá zᵋiᵋ

1 Tó èfāai ní láai yá pò mále daeé beee kēé pii, tó á wé kè bui pò Dii á Lua á yá á á fáaa ní guuᵋ guu, 2 tó ápiᵋ ní á néᵋ á ea zè ní Dii á Luao, tó á aà yá pò mále díleé gbā mā pii ní nᵋsemendoo ní pᵋeāᵋ, 3 Dii á Lua á á wēnagwa, í ea á kāaa za bui pò á á fáaa ní guuᵋ guu, í suánᵋ á pá zᵋiᵋ. 4 Baa tó á á yá á á fáaa bùsuᵋ guu e dᵋnᵋia léwa, á á buiᵋ kāaa we, í surínᵋ. 5 A surínᵋ bùsu pò an deziᵋ wí za yāau. Tó aa èa bùsupi sí, á èfāaikēé, í to aa dasikᵋ de ní deziᵋᵋ. 6 Dii á Lua á á sᵋ gbāsi woloé ní á buiᵋ, á nisᵋna íᵋ yeaazi ní nᵋsemendoo, íᵋ ku aafia. 7 Dii á Lua í láaiᵋ beee zᵋl á wēleᵋwa ní á zangude pò aa íadawáᵋ, 8 í ea Dii yāma, íᵋ zᵋke aà yádilea pò mále oé gbāᵋwa. 9 Dii á Lua á èfāaidaé á zᵋl pii guu, í tó á néᵋ kᵋ ní á pᵋtuᵋᵋ ní á buaneᵋ, aà pᵋ í ea kewá na, í maakeé, lá aà pᵋ kēna á deziᵋwawa. 10 Tó á Dii á Lua yāma, á aà ᵋtondᵋkᵋi gwá, mé á aà yádilea pò kú ikoyá lāe bee guuᵋ kúa, tó á ze ní Dii á Luao ní nᵋsemendoo ní pᵋeāᵋ, á bee kéé pii.

Wēni ge ga

11 Yá pò mále díleé gbāpi zᵋl ū de á gbāa léao. A zāánᵋ. 12 A ku luabeᵋ. Asu mē, déme á gé luabe á pila ní yápiᵋ, í oé á zᵋkewáᵋ. 13 A ku ísia baaleᵋ. Asu mē, déme á bua ísia baale í suᵋ á oé á maio. 14 Yápi kúánᵋ káinnᵋ, á dᵋ á léu, á kú á nᵋseu,* ké á e zᵋkewá. 15 A ma! Mále wēni ní yāmao káleé gbā ní gao ní yāváiᵋ. 16 Mále díleé gbā, áᵋ ye Dii á Luazi, áᵋ te aa íai, á aà ᵋtondᵋkᵋi gwa, áᵋ aà yádileao ní aà ikoyáᵋ kúa, íᵋ ku, í dasikᵋ, Dii á Lua í báaadaᵋgu bùsu pò ále gé síi guu. 17 Ama tó á bᵋ aà kpe, mé í aà yāmao, tó á kēwá, mé á zᵋblè dii páleᵋne á kulené, 18 mále oé gbā, á kaalen we! A gēgē bùsu pò ále bua Yuudēwa ále gé síi guu. 19 Luabe ní tᵋleᵋ mé ma seeladeᵋ ū gbá á yá musu. Ma wēni ní gao dᵋé á ae, báaa yá ní láai yáᵋ. A wēni sé, ké

* 29:6 Nao 21.21-35 † 29:17 Ebe 12.15 ‡ 29:22 Daa 19.24-25 * 30:14 Lom 10.6-8

ápiò ní á néò à è àò aafia. ²⁰ Aò ye Dii á Luazi, íò aà yàma, í nawà, asa òme á wēni ù, í to à gēgē būsù pò á à legbè á deziòne Ablahau† ní Izaakio‡ ní Yakobuo§ á mè á kpámá guu.

31

Yozuee dilea Mòizi gēe ù

¹ Mòizi gē yáe beeo ò Isailione ² á mè: Tia kéwa ma ka wē basoolo, má fò dōaaé bo. Dii òmeé à mè má bua Yuudēwao.* ³ Dii á Lua mé á dōaaé à buawá, í bui pò kú weo kaalé, í ní būsù sí. Yozuee mé aò dōaaé sa lá Dii òwa. ⁴ Dii á kené lá á kè Amoleo kí Sìe ní kí Oguo ní ní būsuoowa, à ní kaale. ⁵ Dii á ní naé á zle, í kené lá má díléwa píi. ⁶ A sòdile, íò wòó ví! Asu to vía á kúo, ásu to sò kéágu ní yáio, asa Dii á Lua mé lé géánò. A á tó weo, a pākpaázio.

⁷ O Mòizi Yozuee sísi, a òè Isailio píi wáa à mè: Sòdile, níò wòó ví, asa nímé ríyò gé ní gbéé beeo būsù pò Dii á legbè ní dezi káaune à mè á kpámá guu. Mme ríyò būsupi kpaalené. ⁸ Dii mé á dōaane. Ome aò kunno, a n to weo, a pākpanzi bauo.† Nsu to vía n kúo, rísu bíliko.

⁹ Mòizi ikoyápi kè lá guu, a kpá sa'ona Levii bui pò aaio Dii bàakuaríno kpagolo seaowa ní Isaili gbēzòò píi. ¹⁰ Mòizi yádílené à mè: Wè sopla gbea, wē pò wí fiadeò ké, Lákpéda dikpégo, ¹¹ tó Isailio mò níziá òb Dii ní Luae rípii gu pò á seu, àli ikoyá lác bee kyokené aa ma. ¹² Ali ní káaa, gōeó ní nōeó ní nēfēnenano ní bòmò pò kú á wéleuo, aa ma, aai dada, ké aa e wàò Dii á Lua vía ví, aaio ikoyápio kú píi, aaio zikewá. ¹³ An né pò yápi dōoó í ma, aaio víakea Dii á Luae dada goo pò á kú būsù pò ále bua Yuudēwa ále gé sípi guu.

Dii dōaaa Isailio pòbòzakēa oa

¹⁴ Dii ò Mòizie: N gagoo káikù. Yozuee sísi, í ge ze kpaaukpēu, mí aà díle. O Mòizi ní Yozuee gē zè kpaaukpēu. ¹⁵ Dii bò mò má we telu pò zea kpépi kpelelea guu. ¹⁶ O Dii ò Mòizie: Tó n zu n deziò guu, gbépio fele gbásike ní būsù pò aale gēu dii zìlooe. Aa pākpaamazi, aai ma bàakuaríno yáò gbooe. ¹⁷ Goo bee ma pò á pañzi, mí bóríkpe, wí ní mómo. Yá'la a ní le dasi, aai taasike. Goo bee aa ma: Yá'lapio wá le, ké wá Lua kúwanoo yáí yá? ¹⁸ Goo bee má bóríkpe yáwáí pò aa kè aa ze ní dii páleò yáí.

¹⁹ Lee bee ké láu sa, ní dada Isailione aa sí, ké àò demee an bōa ma kpe seela ù. ²⁰ Tó ma geríno būsù pò ma á legbè ní dezi káaune guu, būsù pò ví ní z'òio diupi, tó aa ká aa mèkpa, aa ze ní dii páleoe, aai zòblené. Aa pākpaamazi, aai ma bàakuaríno yá gbooe. ²¹ Tó yá'lapio ní lé dasi, mé aale taasike, lepi mé á ní yá'likpamá, asa a yá á sá ní buioquo. Má láasoo pò aale ke gbá dō, e mào gé gíríno būsù pò ma á legbèné guu. ²² Mòizi lepi kè láu goo bee, 3 á dà Isailione.

²³ Dii yádíle Nuni né Yozuee á mè: Sòdile, níò wòó ví!‡ Mme ríyò gé ní Isailio būsù pò ma á legbèné guu, mé mapi máò kunnōe.

²⁴ Ké Mòizi ikoyápi kè láu píi mómi, ²⁵ á yádíle Levii bui pò aaio Dii bàakuaríno kpagolo seaone á mè: ²⁶ A ikoyá lác bee sí díle Dii á Lua bàakuaríno kpagolo sae, íò ku we á bōa Dii kpe seela ù. ²⁷ Asa má á swágbāa dō, lá í gi yáí. Za goo pò má kúáno íò bō Dii yá kpe e ní a tiao. Wa ma gaa gbea pò o lōa? ²⁸ A á bui gbēzòò ní á dōaanao káaamee, ké má yáe beeo káné ní swáwa, luabe ní tōleò íò de ma seeladeò ù á yá musu. ²⁹ Asa má dō ké á áziá òkpa ma gaa gbeae, í ké zé pò má òléwa. A gbea yá'la á le, asa á yá pò vái Diie ke, aà pò í paázi táa pò á kèò yáíe.

³⁰ O Mòizi lepi yá dàu á síu Isaili pò káaaaone mómi.

32

Mòizi le

¹ Musudeò, á swákpa, mí yá'o, á gbé pò á kú zìleò, à ma yáma.

² A to ma yádane káfíakéé lán louwa, à to ma yá'one éfáaikéé lán fiíwa, lá sē ní láo í mōse ewa.

³ Má Dii tōbò.

A zòoke dō wá Luae!

⁴ Gbesin aà ù, aà yákeo wásawasa,

í yápii ke á zéwae.

Lua náaiden aà ù, váie kuwào,

† 30:20 Daa 12.7 ‡ 30:20 Daa 26.3 § 30:20 Daa 28.13 * 31:2 Nao 20.12 † 31:8 Yoz 1.5, Ebe 13.5 ‡ 31:23 Yoz 1.6

a súsu mé a maa.

⁵ Àà gbéṣo yádṣṣai kèè,
aa de àà néṣo ù bo.

Bui vāi koleaṣne, aa gṣo wí sca.

⁶ Maa á fiabo Diiṣa?

A sṣuṣe, á ṣno vṣo.

A Mae pṣo á sṣn weo lò?

Aàpi mé á ké, à á zèṣo.

⁷ A làasooke yá pṣo kú za káauṣwa,

à wē pṣo gè za zio yāda.

A gbea á maeṣwa, aai dau wà siué,

maezṣṣo mé aa a galikeé.

⁸ Ké Lua Musude gbēnazinaṣo kpaalè,

mé à bui pṣi bṣu kṣawà,

à ní baade bṣu zṣle iadané.*

A bṣu kṣa Isailiṣwa ní dasileu,

⁹ asa Dii gbéṣo de aà baa ũ,

Yakṣbu buiṣo mé aà kpaale ũ.

¹⁰ A ní lé bṣu giṣnau,

guwaiwai pṣo da pā, wàio i ṣṣbu.

A ṣliarizi à ní gwá,

à laaidṣmá lá a webesianawa.

¹¹ Lá kúu i a sakpe vu,

i yàada a néṣla,

màa Dii a gāṣla pò,

à ní kú ní a gāṣla káo à ní sé.

¹² Dii mé dṣaané ado,

dii zṣloṣo ku a guuo.

¹³ A tò aa be bṣu gulesṣṣwa,

ṣ aa buapṣṣo blè.

A ní gwá ní gbesi zṣo'io

ní ku pṣo bṣo gu gbēdeu nísio

¹⁴ ní zṣkpasa vífāaio ní sá kṣasa ví'ipuo

ní sānebṣo mekpaaṣo ní Basana bṣu sāsakaṣo

ní pṣwen maaṣo ní vēbe'i pṣo á mí vēe ũo.

¹⁵ Bui maapiṣo mèkpa, ṣ aale gbá de.

Aa kà, aa gbēnekù aa nísi kṣa,

ṣ aa pākṣa Lua ní Kenazi,

aa saká gbesi pṣo de ní Suabana ũ pigu.

¹⁶ Aa aà pṣo fèè dii zṣloṣo yá musu,

aa tò aà pṣo pà ní táa pṣo à zāuṣo.

¹⁷ Aa táaṣo gbāgbae, i ke Lua no,†

dii pṣo aa ní dṣo yāaṣo,

aa bṣmá dafue,

dii pṣo an deziṣo lí víakenéṣo.

¹⁸ Aa gbesi pṣo ní i tò we,

Lua dēekàné, ṣ aa yá sàngu.

¹⁹ Ké Diipi è màa, ṣ à ní bṣbṣò,

asa aà pṣo pà a negṣṣo ní a nenṣepiṣzie à mè:

²⁰ Má bṣnṣkpe, mí ní midēa e,

bui koleaṣn ní ũ, né náaisaideṣne.

²¹ Aa ma pṣo fēlemeṣe ní pṣo pṣo de Lua ũo,

aa tò ma pṣo pà ní táaṣo yá musu.‡

Má tó bui pṣo aa de ma gbéṣo ũo ní pṣo felené,

má tó an pṣo pa bui wésiaṣeṣo yá musu.§

²² Asa ma pṣokūma té kà,

mé tépi aṣo kúe e bedau zṣle.

* 32:8 Zln 17.26 † 32:17 1Kln 10.20 ‡ 32:21 1Kln 10.22 § 32:21 Lom 10.19

Má temo dúniáe ní a pọ́,

a kù gbèsí sí zínaṣwa.

²³ Má yá'íá káaartíe,

mí a kaṣ zuńzi píi.

²⁴ Imina a káńgu,

Lua i sumá, gagyá i ní dede.

Má wàìṣ zímá aa ní taitai,

mí mlè pásínaṣ gbaemá aa ní sóso.

²⁵ Wa ní nṣo dede gāae ní fēndaṣe,

gíli i gēńgu ní kpeṣṣ guu.

Ṣwaasoṣ ní wēndiṣṣ gaga nípii

ní nṣe yṣmínaṣ ní maezṣṣ mikápuadeṣṣ.

²⁶ Ma mē má ní fáaae,

mí tó an tṣ ga dúniáe,

²⁷ ama ma víakè an íbṣeṣ íandāae.

Aa e wa mé wà bee kè,

aa mṣe wa mé wà zblémá,

i ke Dii mé bee kè píio.

²⁸ Isailiṣ yāe dṣo,

bui ṣnṣkṣámadeṣne!

²⁹ Tó aa ṣnṣ víe, aa bee dṣ,

aa dṣ gu pṣ ní yākeṣṣ mipèuríṣṣ.

³⁰ Kpelewa gbé mēndo tò gbēṣn ṣaa ṣṣo tilèi?

Kpelewa gbēṣn pla gbēṣn ṣaa blakwi yàì?

Mé i ke Dii pṣ de ní gbṣeṣi ũ ní kpámá báasio.

³¹ Asa wá íbṣeṣṣ gbṣeṣi de lán wá gbṣeṣiwao,

baa ampíṣṣ aa dṣ nízlawa.

³² Aa muua ní Ṣṣdṣṣṣdeṣ ní Gṣṣṣṣdeṣe.

Aa de lán vṣeli pṣ a né de kona ũ

mé a kṣ de gṣi ũwae.

³³ An vṣeá mlè sewṣe

lán kyá lé'í pásíwa.

³⁴ Dii mē: Má ní yápi kua ma dṣuo lé?

Má kùkù ní kán'ṣo ma láasiu.

³⁵ Mámṣe má tṣsimá,*

mámṣe má fiaboné.*

Gṣṣewa aa tii guwa,

asa an kaalegṣṣ káikùe,

pṣ pṣ lé ní dá wāa, àle mṣ.

³⁶ Asa Dii a yākeke ní a gbéṣṣ,†

i wēnadṣ a zṣblenaṣne.

Tó a è an gbāa làa,

gbṣe kuo, zṣ ge wṣe,

³⁷ a mṣ: An diiṣ ku máe?

An gbṣeṣi pṣ aa náaazi ku má ni?

³⁸ Diipiṣ ní sa'obṣ nísi sṣ,

aa vṣe pṣ aa tṣlémá mṣ.

Aa fṣe dṣále sa, aa ṣkuála.

³⁹ Aṣ dṣ tiasa ké māmṣe má a ũ,

diie kuo, ma báasio.

Mámṣe mi to wá ga,

mámṣe mi to wàṣ ku,

mámṣe mi gbé ke'ía,

mámṣe mi ní gbágba.

Gbṣe a fṣ ní bṣ ma ṣzío.

⁴⁰ Ma a ṣ sṣe musu,

má ò ní ma kua gṣṣpiio,

⁴¹ tó ma a fēnda pṣ í teke lekè,

* 32:35 Lom 12.19, Ebe 10.30 † 32:36 Sou 135.14

mé má kúá mà yákpalekéò,
 má tósi ma ibeewá,
 mà fiabo gbé pò zamagunne.
 42 Ma káo ga ní auo,
 gbé pò gào ní zìzò pò pìi.
 Ma fènda a gè mebaasiu
 sea za ibeè d̄baanaowa.
 43 Buiò, à gulakè Dii gbéò yá musu,†
 asa a a zòblenà au tósi.‡
 A tósi a ibeewá,
 i a bùsu ní a gbéò duuna kémá.

44 Mòizi mò ní Nuni né Yozueeo, à lepi yá dàu a síu Isailiòne. 45 Ké Mòizi lepi yá síuné nípii a làa, 46 a ònè: A yá pò má díléé gbá da á s̄su pìi, ké à e o á n̄éonè aa laaika, aao ikoyápiò kúá pii.
 47 Asa a deé yāpā ūo, á wēniè. Tó á yápiò kúá, á gēgē bùsu pò ále bua Yuudēwa ále gé síi guue.
 48 Goo dòupì zì Dii yá'ò Mòizie à mè: 49 Dede Abaliù gbèsis̄e beewa M̄abu bùsuu la e Nebo gbèsis̄i musu b̄aa ní Yelikoo, ní wesi Kanaa bùsu pò mále kpá Isailiòwa aa síle. 50 Nyò ga gbèsis̄i pò n dedewàpi musuè, ní zu ní deziò guu, lá n v̄li Aalona gà Oo gbèsis̄i musu à zù a deziò guuwa. 51 Asa n b̄o ma kpe Isailiò wáa Meliba í pò kú Kadesi k̄i Zini guwaiwaiue, ni ma kuaadoake d̄m̄eè ní guuo.* 52 Ayāmeto r̄yò bùsupi e k̄aae, r̄yò ḡeoo.

33

Mòizi Isaili buiò gbaa sa'ole
 (Daa 49.1-28)

1 Sa maa pò Lua gbé Mòizi ò Isailiòne e àò gé gain ke, 2 à mè:
 Dii b̄o Sinai à mòwá,
 aà gawi bìlewá za Sei,
 à p̄ipiwēè za Palana gbè musu,
 à b̄o a gbé dasidasio k̄i,
 lou lé p̄ilepile aà òplaaí.
 3 Dii ye a gbéòzi,
 gbé pò an kua r̄doapiò ku aà òzì.
 Aaì k̄aaaaazi wà aà yāma.
 4 Mòizi ikoyá dílewēè,
 wá Yakòbu buiò pò ū.
 5 Dii mé ḡò wá bui maa k̄ia ū,
 ké wá Isaili bui d̄baanaò k̄ò k̄āaa.
 6 Mòizi mè:
 Lubeni buiò aao kue, aa gao,
 k̄asi aao dasio.
 7 A yáè bee ò Yuda buiò yá musu:
 Dii, Yuda buiò wii ma,
 ní sur̄nò ní gbéò guu.
 Aale ḡí ní r̄íz̄lao,
 d̄or̄le an ibeewá yá musu.
 8 Levii buiò yá musu à mè:
 N Tumiù ní Uliùò kpà n gbé náaideowa.*
 N ní lé n ní gwá Masa,
 n z̄ak̄ar̄zi Meliba í k̄i.†
 9 Aai ní de ní ní dao yādao,
 aai ní v̄liò ní ní d̄aunaò d̄so ge an néò.
 Aa n yá k̄ūa,
 aa z̄è ní n b̄aakuar̄nò yáò.‡
 10 Aaì n yáò da Yakòbu buiòne,
 aaì n ikoyá da Isailiòne.
 Aaì tulaletikateà n ae,

† 32:43 Lom 15.10 § 32:43 Zia 19.2 * 32:51 Nao 27.12-14 * 33:8 B̄oa 28.30 † 33:8 B̄oa 17.7, Nao 20.13

† 33:9 B̄oa 32.26-29

aaí sa pọ wí a pọ kátɛu à tékú o ní gbagbakiwa.

¹¹ Dii, báaadańgu, ní ní gba gbáa,
ké zí pọ aale ké e kangu.

Gbé pọ lé feleńńo lé ní wówa,
ń ní zangude gbē, aasu fele bo.

¹² Bēyāme bui yá musu à mē:
Dii gbē yenzide zōleaańo dọba.
Dii aọ káedarízi,
aọ kú ní guu gọpiie.

¹³ Yosefu bui yá musu à mē:
Dii báaada ní búsuu
ní fii maa pọ í bọ musu à kpao
ní í pọ kálea tọle zíeo

¹⁴ ní pọmaa pọ íatē í to aa bọle
ní pọmaa pọ í bọle mọ ní mọo
¹⁵ ní gbēsísí zi musupọo

ní sísí pọ kú za káau pọmaa
¹⁶ ní pọmaa pọ kú tọle pi.
Yosefu bui na ní Lua pọ kú yáa káeleuo,
éfáaipọ i su ní miwa,

asa Yosefu á bēede a gbé guu.
¹⁷ Aá bui aọ zọke ví
lán zuswana nesana séiawa,
aọ gbáa ví lán zúséle kóbaowa,
aa mále bui zi e dúnia léwa.

Máa Eflaiū bui aọ dasi,
máa Manase bui aọ dasi.
¹⁸ Zabalóni bui yá musu à mē:
Zabalóni bui,

à pọnake laa pọ ále ta guu.
Isakaa bui, à pọnake bē.

¹⁹ Aa gbé sísi Dii gbēsísíwa,
aai sama'owà we,
asa aa àizee pọ di ísiau ble
ní pọ pọ ulea búsu'ufáa guu.

²⁰ Gada bui yá musu à mē:
Wà Gada bui búsu Káfina sáaukpa!
Aa wúlea we lán nọmusuwae,
aa gbé taitai ní gáńwa ní ní mi.

²¹ Aa tọle séia sè ní zla pọ ú, §
wa gbēzọ baapi kúané we.
Ké Isaili dọaana káa,
Gada bui zlkè Dii ikoyá zedewa
ní yá pọ a díle Isaili bui piieo.

²² Dá bui yá musu à mē:
Dá bui á nọmusu né bọbọne,
aai bọ Basana búsu aa kusimá.

²³ Nefatali bui yá musu à mē:
Nefatali bui na ní Diio maamaa,
à báaadańgu à kè zài.
Isida ní geomidokli oi búsuo
a gọ ní pọ úe.

²⁴ Ase bui yá musu à mē:
Pọnade Ase bui de bui kınıla,
aọ naańo de ní gbéla,
aa ní gbá pípi ní nísio.

²⁵ Aa ní bọle gbáa pi
ní mọsio ní mọgotéo,

aaɔ ku dɔdɔaɛ e ní wēni léu.

²⁶ Bui maaɔ, gbēe muaa ní á Luaoo,
í di luabepuana kpe musu,
í mɔ dɔiále a zɔkɛ guu.

²⁷ Lua pɔ kú za zipi mé á ulekti ũ,

íɔ ɔliaázi z̄íle la gɔɔpiie.

I á ibeɛo yáé, í oé á ní kaale.

²⁸ Isailiɔ íɔ ku dɔdɔa rítēɛ,

Yakɔbu buipio íɔ ku

bùsu pɔ pɔwena ní v̄eɛo diu,

gu pɔ a m̄ɔse íɔ bɔ musu.

²⁹ Báaadeɔn á Isailiɔ ũ,

asa Dii á suabá.

Déme kú lááwai?

Ɔme á s̄engbao ní á dɔnleɔ

ní á f̄enda gawideo ũ.

A ibeɛo vl̄anaué á aɛɛ,

íɔ be ní bùsu gulesɔwa.

34

Mɔizi gaa

¹ Mɔizi bɔ Mɔabu bùsu s̄eɔ, à d̄ede N̄ebo gb̄ewa e Pisiga misonaa bɔaa ní Yelikoo, ⁵ Dii bùsupi òlòè píi za Galada bùsu e Dã ² ní Nefatali buiò bùsuo píi ní Eflaiũ buiò bùsuo ní Manase buiò bùsuo ní Yuda buiò bùsuo píi e ísia pɔ kú be'ae ³ ní N̄egeveo ní w̄éle daminalikp̄ede Yeliko guzuleo e Zoaa. ⁴ Ɔ Dii òè: Bùsu pɔ ma a legb̄è Ablahaũe ní Izaakio ní Yakɔbuo, ma mè má kpá ní buiòwapin we. Má tò n w̄es̄le, áma níyɔ bua Yuud̄ewa ní ḡeɔ.

⁵ Ɔ Dii zòblena Mɔizi gá Mɔabu bùsuo we lá Dii òwa. ⁶ Ɔ Dii aá v̄l̄ s̄is̄ip̄leu we bɔaa ní Bepeoo. Gb̄e aá mia d̄ɔo e ní a gb̄ão. ⁷ Mɔizi gá a w̄è basoolode guue. Aá wé na, mé aá gb̄ãa í laoo. ⁸ Isailiɔ aá ge'lanab̄ò gɔɔ baakwi s̄eɔ Mɔabu bùsuo, ⁵ ge'lanab̄ɔa ní ɔɔlɔo láa.

⁹ Ɔno pà Nuni né Yozueeɛ, ké Mɔizi ɔnàwà yáí. Isailiɔ mis̄ilileɛ, aa k̄è lá Dii dà Mɔiziewa ¹⁰ Anabie í bɔ Isailiɔ guu lán Mɔiziwa bɔ. Aaí yábɔ k̄ɔ léu ní Diioe,* ¹¹ mé á seelaɔ ní dabudabu pɔ Dii a zloɔ k̄è Egipi, Falaɔo ní a iwaɔ ní a gb̄eɔ aɛ píi. ¹² Gb̄e í yábɔnsae z̄ɔɔ pɔ Mɔizi k̄è ní iko gb̄ãoo Isailiɔ w̄es̄le ke bɔ.

* 34:10 Bɔa 33.11

YOZUEE

Yá pò kú lée bee guu

Yozuee lápi lé a bókékewéé lá Mɔizi gēé Yozuee d̄baa Isailiɔne, lá aa Kanaa bùsu sí ní lá wà bùsupi kpaalené bui ní buio, aa z̄lèz̄lèu. Lápi kpaalea lée áaṣe 5n ke:

Kanaa bùsu sia (1-12)

Bùsupi kpaalea (13-21)

Yozuee yá gbèz̄ā (22-24)

Ké Lua bùsu kpà a gbéowa, à lé pò a gbè ní deziɔne ní a pò pò a gbè Mɔizio pàpae. Yaa Lua kua ní a gbéu guu, an Kanaa bùsu sia yá gbiané, lá an b̄ba Egipi bùsuu yá gbianéwa. Lua mé z̄lka a gbéne, 5me tò aa z̄iblè aa b̄ba aafia.

Bùsu pò aa z̄iblèwàò ní bùsu pò ḡò aa sia, a kpaaleané bui ní buio ua ní uao lé ɔlɔwéé lá Lua í laaid̄má, asa a tò an baade az̄lā t̄ɔlè víe.

Kanaa bùsu sia ní a kpaaleao dau siuawéé guu wi d̄s ké Lua náai ví, í lé pò a gbènéo papa, mé à kù aa nízla kpawáe, aaliò aà yá kua. Isailio z̄lèa buipále luad̄nsaiò guuá kaié, asa í ní luanaaikéa bádeé. Bee yáí Yozuee f̄lè zè à Luabaakuar̄n̄o yá bókékèné ḡɔɔ pò aa k̄āaaa Sikéú (24). A ní gbálaai maamaa, 5 gbéu z̄èò wà z̄oble Diié. A gbèa Isailio ní ní bùsuo yáziò dàale. Za ḡɔɔ bee an íbèé pò liaar̄ziò ɔ ye ní bùsupi símáé ḡɔɔpii. Isailio s̄l, lá Lua mé ní gbá bùsupi mé aà b̄ba kúr̄n̄o, bee 5 ánabio ɔ d̄n̄gu m̄b̄m̄ɔɔ. Sema aao yá pò Luapi dílené kua.

Dii yadila Yozuee

¹ Dii z̄òblena Mɔizi gaa gbèa Dii yá'ò Mɔizi z̄òbāna Yozuee, Nuni néé à mè: ² Ma z̄òblena Mɔizi gá. F̄lè bua Yuud̄wa la sa, mpi ní Isailio pii, í gē bùsu pò má kpawáú. ³ Gu pò á gbá p̄leu pii, má kpawá lá má ò Mɔiziewae. * ⁴ Sea za guwaiwau e gea Libá bùsuu, sea za swa z̄ɔɔ pò wí me Uflata e gea ísia pò kú be'ae oi, Itio bùsupi a ḡó á bùsu ū piié. ⁵ E n̄ ge n̄ gaò gbèe a e n̄ gá flo. Lá má kú ní Mɔizio, màa máo kunn̄o. Má n̄ to weo, má p̄akpanzi bauo.†

⁶ S̄dile, níò w̄ɔó ví, asa míme r̄ȳɔ bùsu pò ma a legbè á dezi k̄āauɔne ma mè má kpámá‡ sí, ní kpá gbéé beeowa. ⁷ S̄dile, níò w̄ɔó ví lé! Laaid̄o ikoyá pò ma z̄òblena Mɔizi d̄an̄ewa, níò kua pii. Nsu kéwá n̄ na ɔplaaí ge z̄ee oio, n̄ tá ali ké nae. ⁸ To Mɔizi ikoyá lápi yá àò d̄o ní léu, níò láasookewá fáane ní ḡw̄áas̄l̄nao. Laaid̄o yá pò kú a guuwa pii, ní z̄lkwéwá, n̄ tá ɔ na, n̄ yá ɔ b̄ba maa. ⁹ Mámé ma yádilenéò l̄ò? S̄dile, níò w̄ɔó ví. Nsu to vía n̄ k̄úo. Nsu to s̄l k̄ēnguo, asa ma Dii n̄ Lua, máo kunn̄o gu pò r̄lè géu piié.

¹⁰ ɔ Yozuee ò Isaili d̄aanaɔne à mè: ¹¹ A b̄òò kéelè, í o gbéne aa k̄ús̄ta s̄ouke, asa ḡɔɔ áaṣ ḡbèa aa bua Yuud̄wa la, aai gé bùsu pò Dii ní Lua kpámá aao ví síi. ¹² Yozuee ò Lubeni buiɔne ní Gada buio ní Manase buio lée doo à mè: ¹³ A to yá pò Dii z̄òblena Mɔizi dílééé bee d̄águ, à mè Dii á Lua a to à kámabokii e, à bùsue bee kpawáé. ¹⁴ Ayám̄eto á n̄ɔe ní á n̄éf̄enenaò ní á p̄ɔtuoo ḡó bùsu pò Mɔizi kpawáú Yuud̄é baala, á z̄l̄ḡɔɔ í d̄baa bua á gbéne nípii, aaiò ní ḡòk̄eb̄ɔ k̄ua, aai d̄n̄l̄é ¹⁵ e Dii àò tó á gbéu kámabokii e lá a k̄ééwa, amp̄io s̄s̄ aai ḡó bùsu pò Dii á Lua lé kpámá ví. Bee gbèa í su bùsu pò ḡò á pò ūe beeu, í z̄lè bùsu pò Dii z̄òblena Mɔizi kpawá Yuud̄é baala gukp̄e oipiu. § ¹⁶ ɔ aa w̄èwá aa mè: Yá pò ní díléwéé pii wá kéé. Gu pò n̄ wá z̄l̄u pii wá ḡeé. ¹⁷ Lá wa z̄l̄ké Mɔizi yáwa pii, màa wá z̄l̄ké n̄ yáwa ɔ. Dii n̄ Lua aao kunn̄o, lá a kú ní Mɔiziwae. ¹⁸ Gbè pò b̄ò n̄ yá kp̄e à ḡí yá pò ní díléé kéi, à ḡáé. S̄dile, níò w̄ɔó ví lé!

2

Asiigwanao zla Yeliko

¹ Kua Sitiú Nuni né Yozuee asiigwanao z̄l̄ gb̄ɔn̄ pla asii guu à mè: A ge wékpale bùsupizi ní Yelikoo. ɔ aa gè we, aa gè p̄lla káalua pò wí mèé Lahabu kpéu. * ² ɔ wa ò Yeliko k̄iáe wà mè: Isailio ḡè la oosia wà bùsu asiigwai. ³ ɔ k̄iapi gbéu z̄l̄ Lahabu be aa mè: B̄o ní ḡōe pò m̄ò n̄ k̄iá, asa wà bùsu asiigwagwa yáí aa m̄ò. ⁴ A m̄ò lè n̄ɔepi gb̄ɔn̄ plapiɔ se ūlè k̄ò, 5 à mè: Gb̄épiò m̄ò ma k̄ií la síanae. Má d̄s gu pò aa b̄suo. ⁵ Ké gu sí bíizetago, aa b̄òle. Má d̄s má aa táuo. A ní gbesele kpakpa, á ní lee. ⁶ A m̄ò lè à ní sé ḡèr̄n̄o kpé musu, à ní ūlè gb̄òna pò kálea weu k̄ò. ⁷ Z̄inao p̄el̄er̄zi Yuud̄é z̄éu e a buakii, mé wá bíi zé tá ní kp̄e.

* 1:3 Iko 11.24 † 1:5 Iko 31.6-8, Ebe 13.5 ‡ 1:6 Daa 15.7, 28.13 § 1:15 Nao 32.28-30, Iko 3.18-20 * 2:1 Ebe 11.31, Zaa 2.25

⁸ E asiigwanapio aao gé wúlei, Lahabu dède ní kii kpé musu, ⁹ a òné: Má dō ké Dii būsue bee kpáwáe. Gili gèwágu á yá musu, ⁵ būsuebeedeo ká gá mípii. ¹⁰ Wá mà lá Dii Isia Tēa í z̄̀éé goo pó a b̄̀le Egipi† ní yá pó á kè Sio ní Oguoe, a Amoleo kía gb̄̀eon plapio kè kélékele Yuudē baale. ‡
¹¹ Ké wá mà, s̄̀ kèwágu, wá nisina ná líwa á yái, asa Dii á Lua mé musu ní z̄̀léo Lua ū. ¹² Lá ma gb̄̀ekékéé, ápio s̄̀ á legb̄̀emee sa ní Dii t̄̀o á gb̄̀ekeke ma de bed̄̀eone. A seelakemee mào d̄̀s s̄̀asá ¹³ ké á ma mae ní ma dao ní ma v̄̀io ní ma dàunao ní wá gb̄̀é b̄̀o pii, í wá b̄̀o ga lézi. ¹⁴ O ḡ̀eepio wèwá aa mè: Mm̄e ní wá wēni ū, wám̄e wá n wēni ū s̄̀. Tó ní wá ȳ̀a' o gb̄̀e mào, tó Dii būsue bee kpáwá, wá gb̄̀ekeke slana.

¹⁵ O á ní b̄̀le fenentiu, à ní pila bíi kpe ní bao, asa aà kpé pó a kuu ku wéle bíliwae. ¹⁶ A òné: A mipe gusisidewa, ké á gb̄̀eselenao su kpaauán̄o yái. Ao ul̄̄e we goo aās e á gb̄̀eselenao su, í gbasa dazeu. ¹⁷⁻¹⁸ O ḡ̀eepio òè: Tó wa ea gē á búsuu, ní bà t̄̀eae bee d̄̀ fenenti pó níle wá boleue beewa, ní n mae ní n dao ní n v̄̀io ní n dàunao ní n de bed̄̀e kaaanzi pii n kpé beepiu. Tó ní ke máao, wá bàa ào ku lé pó ní tò wá gb̄̀e guu bo. ¹⁹ Tó an gb̄̀e b̄̀o n kpéu á gē ḡ̀ae, à azia d̄̀en we, wá yán bo. Tó an gb̄̀e kunno kpéu, mé wá àa d̄̀e, wám̄e aà gaa a wi wá musu. ²⁰ Tó n wá k̄̀malekè gb̄̀eone s̄̀, wá bàa aò ku lé pó ní tò wá gb̄̀eepi guu bo. ²¹ O Lahabu mè: Aò de màa lá á òwa. O á ní gb̄̀ae, aa tà. O á bà t̄̀eapi d̄̀ a fenentiu.

²² Ké aa pila bíliwa màa, aa mipè gusisidewa, ⁵ aa í we goo aās e an gb̄̀eselenao gè s̄̀ò. An gb̄̀eselenapio ní w̄̀ele zé sae pii, aai ní eo. ²³ O gb̄̀eon plapio dàzeu, aa pila s̄̀is̄̀ipiwa aa bùa swawa. Ké aa kà Nuni né Yozuee kii, aa yá pó ní lé dàu a siuè pii ²⁴ aa mè: Dii b̄̀supi n̄aw̄̄e wá z̄̀l̄̄ pii. B̄̀supideo ká gá mípii wá yái.

3

Isaili buaa Yuudēwa

¹ Yozuee f̄̀le koo káaukaau ní Isaili pii. B̄̀a Sitiū aa gē Yuudēi, ⁵ aa b̄̀okp̄̀a we e aao gē buaiwá. ² Goo aās ḡ̀eae Isaili gb̄̀ez̄̀oo b̄̀oo k̄̀ele, ³ aa yādile gb̄̀eone aa mè: Tó á è Levii bui sa'onao Dii á Lua bàakuaán̄o kpagolo sea, á dazeu, í t̄̀é ní kpe, ⁴ ké á e d̄̀s zé pó á sé, asa í zépi se yáao. Aò be z̄̀az̄̀á lán londo taawa yòoo! Asu s̄̀ kpagolopizio. ⁵ O Yozuee ò gb̄̀eone: A gb̄̀ab̄̀o áziae, asa Dii a yáb̄̀onsaek̄̀e á z̄̀anguo zia. ⁶ O á èa ò sa'onao: A Dii bàakuawano kpagolo sé á d̄̀aa buaò gb̄̀eone. O aa kpagolopi s̄̀e aa d̄̀aaò gb̄̀eone.

⁷ Dii ò Yozuee á mè: Má na n káfiawa Isaili one gb̄̀a, aaiò d̄̀s ké má kunno, lá má kú ní M̄̀oziziowa. ⁸ O sa'ona p̄̀s aa ma bàakuaán̄o kpagolo seaone, tó aa kà Yuudē ḡ̀s̄̀le, aa gē ze íu. ⁹ O Yozuee ò Isaili one á mè: A s̄̀ kái la, í Dii á Lua yáma. ¹⁰ O á èa mè: Beewa aò d̄̀s ké Lua b̄̀eé kúano, mé a Kanaao yáé ní Itio ní Ivis ní Pelizio ní Giigasio ní Amoleo ní Yebusio. ¹¹ A ma! Wa gē Yuudē íu ní d̄̀nia búu Dii bàakuaán̄o kpagoloo á wáa. ¹² A gb̄̀eon kueplao sé á guu, bui ní buio gb̄̀e m̄̀endodo. ¹³ Tó sa'ona p̄̀s aa d̄̀nia búu Dii kpagolo seao gbap̄̀le Yuudē íu, ípi a z̄̀e, í p̄̀s lé b̄̀o swa musu í ḡ̀o yea gudou.

¹⁴ Ké gb̄̀é f̄̀le b̄̀ouu aa dàzeu, aale gē buai Yuudēwa, sa'ona p̄̀s aa Dii bàakuar̄̀n̄o kpagolo seao be ní ae màa. ¹⁵ P̄̀kekegoo pii swapi í pa e á s̄̀s̄̀l̄̄ se. Goo p̄̀s kpagolosnapio kà swapii, ké aa gbap̄̀le íu, ¹⁶ ⁵ í p̄̀s lé b̄̀o swapi musu z̄̀e, à ḡ̀o yea gudou za z̄̀az̄̀á wéle p̄̀s wí me Adamu sae Zaletá búsuu. I p̄̀s lé tá Isida Wisideu z̄̀e m̄̀io, ⁵ gb̄̀é bùa b̄̀aa ní Yelikoo. ¹⁷ Sa'ona p̄̀s aa Dii bàakuar̄̀n̄o kpagolo seao ḡ̀o zea Yuudē eu t̄̀ole giuwa giúgiú, ⁵ Isaili bui pii be gugiipiu e aa gē bùawá aa làa mípii.

4

Gb̄̀e m̄̀en kuepla didiak̄̀sa seela ū

¹ Ké Isaili bui pii bùa Yuudēwa aa làa, ⁵ Dii ȳ̀a'ò Yozuee á mè: ² A bui kueplao guu á gb̄̀é seu dodo, ³ ní oné aa gbe s̄̀le swa'eu m̄̀en kuepla gu p̄̀s sa'onao zeu s̄̀usu, aai buaò aa k̄̀ale gu p̄̀s á íu gwáa. ⁴ O Yozuee gb̄̀eon kueplao díle Isaili bui guu dodo, ⁵ á ní sisi. ⁵ A òné: A gē Yuudē eu Dii á Lua kpagolo ae, á baade í gbe se di a ḡ̀au á Isaili bui dasileu. ⁶ Gbe beeo í ḡ̀é seela ū. Tó á n̄eó á lá zia, gbe beeo deé kpelewa ni, ⁷ á oné, ké wá bùa ní Dii bàakuaán̄o kpagoloo, ⁵ a í z̄̀e, ⁵ gb̄̀epio ḡ̀o Isaili one a yād̄̀ngubo ū goopii. ⁸ O Isaili kè màa lá Yozuee ònéwa. Aa gbe s̄̀le Yuudē eu m̄̀en kuepla Isaili bui dasileu, lá Dii ò Yozueeewa. Aa bùaò aa k̄̀ale gu p̄̀s aa íu. ⁹ Gb̄̀e m̄̀en kuepla p̄̀s wa s̄̀le swa'eu sa'ona p̄̀s aa Dii kpagolo seapio zek̄̀i ⁵ Yozuee didik̄̀sa, aa ku we e ní a gb̄̀ao.

† 2:10 B̄̀a 14.21 ‡ 2:10 Nao 21.21-35

¹⁰ Sa'oná pò aa kpagolopi seáo gò zea swa'eu e yá pò Dii díle Yozuee a ò gbé'one gè lààò píi, lá Mòizi díle'ewa. Gbé' kè kprakpa aa bùa. ¹¹ Ké aa bùa nípii aa làa, 5 sa'onáo gbàsa bùa ní Dii kpagoloo gbé' wáa. ¹² Lubèni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé doo mé d'baa bùa Isaili bui kìnìone, lá Mòizi òné yáawa. Aa ní gòkèbòò kúá. ¹³ An zìgòò kà gbè'ón òaasòsòo léé bla (40.000) taawa. Aa bùa ní Dii d'áo, aa gè Yeliko sèu ní zì sòuo. ¹⁴ Gòòbeezì Dii Yozuee káfi Isailìone nípii, 5 aa aà yámà e à gè gào, lá aa Mòizi yámàwa.

¹⁵ Ǿ Dii yá'ò Yozuee à mè: ¹⁶ O sa'oná pò aa ikoyá kpagolo seáone aa bò swa'eu. ¹⁷ Ǿ Yozuee òné aa bò swa'eu, ¹⁸ 5 aa b'òu. Ké aa gbapèle sísíá, 5 swa'í èa sù à gbèu gòò. A pà à dàgua e à sísí sè lá a káauwa.

¹⁹ Mò s'èia gòò kwide zì 5 Isailiò b'ò Yuudè swa'eu, aa gè b'òokpà Giligali, Yeliko gukpe. ²⁰ Yozuee gbè mèn kuèpla pò wa sèle Yuudè eupiò didik'òsa Giligali we. ²¹ A ò gbé'one: Tó á buiò sù ní maeò là zia aa mè, gbè beeo yáasi dea ní, ²² à oné á buaa Yuudèwa gugii ù seelae, ²³ asa Dii á Lua a í bàé á táa'ozuee, 5 a bua lá a bua Isia T'èa pò á a í bàéwawa. ²⁴ Dii kè màa, ké dúnia bui píi e d'ò ké á gbàa v'í, ápiò s'ò 10 Dii á Lua v'ía v'í gòòpii.

5

¹ Ké Amòleò k'ía pò kú Yuudè be'ae oio ní Kanaaò k'ía pò kú ísia saeò mà lá Dii Yuudè í z'èè Isailìone aa bùawà, 5 s'ò k'èng'u, an ká gá nípii Isailiò yáí.

T'òz'ò Isailìone Giligali

² Gòò beee Dii ò Yozuee: Gbè f'ènaò ké, ní t'òz'ò Isailìone. ³ Ǿ Yozuee ò wà gbè f'ènaò ké, 5 wà t'òz'ò Isailìone gu pò wí mè tia Gyafòsísí. ⁴ Yá pò tò à t'òz'òné n'ké: Isailiò b'òléa Egipi gbea, an tá guu g'ògbáaò gága guwaiwau píie. ⁵ Gbè pò b'òle Egipiò t'òz'òa nípii. Gbè pò wá ní í guwaiwau zé guu b'òa Egipi gbeaò, aame aai t'òz'ò g'fao. ⁶ Isailiò be guwaiwau wè bla e gbé pò de g'ògbáaò ù gòò pò aa b'òle Egipiò gè gágaò píi, asa aai Dii yámao. Dii òné aa wesi búsu pò a a legbè ní deziòne à kpámále bauo, búsu pò wí ní z'ò'io diupi. * ⁷ An né pò Dii tò aa f'ele ní gbeaò 5 Yozuee t'òz'òné, asa gyafòdeone, wí t'òz'òné zéuo. ⁸ Ké Isailiò t'òz'ò nípii aa làa, aa gò gu pò aa b'òokpàu we e a b'ò gè lààò. ⁹ Ǿ Dii ò Yozuee: Ma wí pò Egipiò dàwà b'èé gbán we. Ǿ wí ò gupie Giligali† e ní a gbàò.

¹⁰ Isailiò b'òokpaa Giligali 5 aa Gèamusu dikpe‡ kè Yeliko sèu we m'òpi gòò g'èo m'èndosaide z'í oosi. ¹¹ Dikpepi kaa'ísizì 5 aa búsupi buap'òò blè, káaò ní p'òw'en kpasaaò. ¹² An búsupi buap'òò blea gbea, ké gu d'ò, manakwèa§ z'è, i kwéné 10, 5 aa Kanaa búsu blè blè w'è beee sa.

Dii zìg'òò d'aaana

¹³ Ké Yozuee káikù ní Yelikoo, à w'esè gugwà, 5 à g'òee è zea a ae, à a f'ènda w'ò kúá. Ǿ Yozuee s'òaazi à aà là à mè: N kú wá kpe yá, ge wá ibe'eo kpe? ¹⁴ A wèwà à mè: Maa no. Dii zìg'òò d'aaanan ma ù, ma kaa lan ké. Ǿ Yozuee kùlèè à wùle a gbèu, 5 à aà là à mè: Yá kpele ma Dii a o mapi a z'òblenaei? ¹⁵ Dii zìg'òò d'aaanapi wèwà à mè: N n kyale b'òb'ò, asa gu pò ní z'eu kua adoae. * Ǿ Yozuee kè màa.

6

Yeliko bíi kw'ea

¹ Wá Yeliko bíib'òle gbaò tàta giúgiù Isailiò yáí. Gbèe è lé b'òò, mé gbèe è lé g'èo. ² Ǿ Dii ò Yozuee à mè: Gwa, ma Yeliko náne ní z'le ní a k'iao ní a zìg'òò. ³ Mpi ní n zìg'òò, à ge lía w'èlepizi g'èn do ápii, í su. Aò liai g'èn dodo màa e gòò soolo. ⁴ Sa'oná gbè'ón soplá: aàò d'aaaa kpagoloe, aaiò kuu kúá. A gòò soplade z'í à lía w'èlepizi g'èn soplá gòò pò sa'onap'òò lé kuupe. ⁵ Tó aa kuupè, aale a ba gá, mé a a 5 mà, gbépii í kúkuake gbáugbáu, w'èle bíi í kwé kák'òá, à baade i mipe lá a ae d'awa à g'èu.

⁶ Ǿ Nuni né Yozuee sa'onáo sísí, à òné: A Dii bàakuawano kpagolo sé, à gbè'ón soplá í d'aaè, á baade 10 kuu kúá. ⁷ Ǿ a ò gbé'one: A f'ele ge lía w'èlei g'èn do. Zìg'òò mé aa d'aa Dii kpagoloe. ⁸ Ké Yozuee yá'ò gbé'one, 5 sa'oná gbè'ón soplá pò aa kuu kúap'òò f'ele d'aaaa Dii bàakuar'òò kpagoloe, aale kuupe. ⁹ Zìg'òò be sa'onap'òò ae, dasi té kpagolo kpe, mé kuuò 5 d'ò. ¹⁰ A m'ò lè Yozuee ò gbé'one à mè: Asu kúkuakeò. Asu to wá á k'íi mao. Asu to yáe b'ò á léuo e gòò pò má oé à kúkuake, í gbasa ké. ¹¹ Aa gè lía w'èlepizi ní kpagoloo g'èn do màa, 5 aa èa tà ní b'òou, aa í we.

¹² Yozuee f'ele k'òò káaukaau, 5 sa'onáo Dii kpagolo sé. ¹³ Sa'oná gbè'ón soplá pò aa kuu kúap'òò d'aaaa Dii kpagoloe, aale pé. Zìg'òò d'aaané, dasi té kpagolopi kpe, mé kuuò 5 d'ò. ¹⁴ Aa lía w'èlepizi g'èn do a gòò plaade z'í, 5 aa èa tà ní b'òou. Aa kè màa e gòò soolo. ¹⁵ A gòò soplade z'í

* 5:6 Nao 14.28-35 † 5:9 Bee mè b'òné. ‡ 5:10 B'òa 12.1-13 § 5:12 B'òa 16.35 * 5:15 B'òa 3.5

aa fɛle káaukaau gudɔleia, 5 aa ɛa gè lla wélepizi lá aai kɛwa. Zibeezɪ aa liai gɛn soplaɛ. ¹⁶ A gɛn sopladepi gɔɔ pɔ sa'onao lé gé kuupeɪ gbáugbáu, 5 Yozuee ò gbéɔne à mè: A kúkuake, asa Dii wélepi kpáwáɛ. ¹⁷ Dii wélepi ní pɔ pɔ kúuɔ díle a pɔ úɛ. Wà ní kaale nípii. Káalua Lahabu ní gbé pɔ kuaàno a kpéuɔ mé aa bɔ níɛɛ, asa ɔme asiigwana pɔ wà ní zɪú úle. ¹⁸ A laaika! Asu pɔ pɔ Dii díle a pɔ ú kee seɔ, ké ásu kaaleɔ yáí. Tó á sɛ, a yá'í á bɔɔɛ, i gɔ kaaleɔ ú. ¹⁹ Anusu ní vuao ní mɔgotɛ pɔɔ ní mɔsi pɔɔ píiá Dii pɔɛ. Sema wà ka Dii áizeɛ guu.

²⁰ Ké wà kuupè, mé Isailio kúkuakè gbáugbáu màa, wéle bíli kwè kàkɔsa.* ɔ an baade siu a aedɔawa, 5 aa wélepi sí. ²¹ Aa pɔ pɔ kúuɔ díle Dii pɔ ú, 5 aa gbépii káale ní fɛndao, gɛɔ ní nɛɔ, néfɛnenaɔ gbɛzɔɔ píi ní zuɔ ní sáɔ ní zaa'inaɔ.

²² Yozuee ò gbɛɔn pla pɔ gè bùsupi asiigwàɔne à mè: A gè káaluapi kpéu, í bɔaàno ní aà gbéɔ, lá a a lɛgbɛɛwa. ²³ ɔ ɛwaasopio gè bɔ ní Lahabuo ní aà maɛo ní aà dao ní aà wíio ní aà dáunaɔ ní aà gbéɔ pii. Aa bɔle ní aà daɛɔ píi, 5 aa ní kále Isailio bɔo saɛ. ²⁴ ɔ aa tɛsɔ wélepiwa ní pɔ pɔ kúuɔ píi, mé í ke ánuɔ ní vuao ní mɔgotɛ pɔɔ ní mɔsi pɔ pɔ aa sèle kále ní Dii zwáakpe áizeɔ báasio. ²⁵ Yozuee tò káalua Lahabu bɔ aafia[†] ní aà de bedɛɔ ní aà gbéɔ pii, ké á asiigwana pɔ Yozuee ní zɪ Yeliko asiigwaibò úle yáí, 5 aa gɔ Isailio guu e ní a gbáɔ. ²⁶ Gɔɔ bee Yozuee lekè à mè: Dii láaikɛ gbé pɔ a fele Yeliko wéleɛ bee kɛke kálewa. Tó à a bíi ɛ kpàle, aà negɔɛ séia mé a ga. Gɔɔ pɔ à a gbao pèle sɔ, aà né gbɛzàna mé a ga.[‡] ²⁷ Dii kú ní Yozuee, 5 aà tɔ lí bùsupia píi.

7

Akãa duuma

¹ Isailio bɔ yá pɔ Dii dílenépi kpe. Kaami né Akãa, Zabedi tɔúna, Zela síwɛna, Yuda bui mé pɔ pɔ Dii díle a pɔ ú sɛ, 5 Dii pɔ fɛ Isailiozi.

² Yozuee gbéɔ zɪ à mè aa bɔ Yeliko aa gé Ai pɔ kú Betavɛ saɛ Bɛteli gukpe oi, aa bùsupi asiigwa. ɔ aa gè, aa Ai asiigwá. ³ Ké aa sú Yozueewa, aa òɛ: Aideɔ bílao, i ka wà gé we píio. Tó gbɛɔn ɔaa kwi ge gɛɔ gè, aa wélepi síɛ. Nsu gbéɔ da taasiu píio. ⁴ Ké gbɛɔn ɔaa gɛɔ gè we, 5 Aideɔ ní fú, ⁵ aa ní yá bɔa za ní wéle bílibòleu e gbeyɔkí, aa ní dede síslipòleu gbɛɔn blakwi ní sooloo. ɔ sɔ kè Isailioɔgu, an nisina ná líwa.

⁶ Yozuee a ula ga kè, a wúlea a gbɛɛu Dii kpagolo aɛ e oosi. Aàpi ní Isaili gbɛzɔɔ bùsu zùzu ní mia. ⁷ ɔ Yozuee mè: A'a Dii Lua! Akea n wá bua Yuudɛwa n wá ná Amoleɔne ní ɔzɪ aa wá midei? Tó wá zɔlela Yuudɛ baale yáa lé! ⁸ N yá na Dii! Lá Isailio kpekpa ní ibeɔne, má o kpelewa sa ní? ⁹ Kanaa ní bùsuɛbeedeɔ aa yápi ma nípii, aai liawázi, aai wá mide dúniau. N tɔ zɔɛ sɔ bɛ? Nyɔ kɛɔ kpelewa ní? ¹⁰ ɔ Dii ò Yozuee: Fele ze! Bóyáí ní wúlea n gbɛɛui? ¹¹ Isailio duunakè, aa ma bàakuaáno yá gbòɔ. Aa pɔ pɔ má díle ma pɔ ú sɛ, aa kpáí'ò, aa mɔafilikè, aa pɔpi dá ní pɔɔ guu. ¹² A yáí tò aai fɔ ní ibeɔ gá fio. Aa kpekpané, ké aa gɔ kaaleɔ ú yáí. Má kúáno lɔo, mé í ke a ma pɔ kú á guu káale báasio. ¹³ Fele ge gbábo n gbéɔne. Oné aa gbábo níziɛ e gu àò gé dɔi, asa ma Dii Isailio Lua ma mè ma pɔ kú á guue. A fɔ kaakaanake á ibeɔ aɛo e à ge pɔpi bɔɔ á guu. ¹⁴ Tó gu dɔ, à sɔmazi bui ní buio. Bui pɔ má sè lí sɔmazi daɛdaɛ, daɛ pɔ má sɔ lí sɔmazi uale ní ualeɔ, uale pɔ má sɛ sɔ, a gɛɔ lí sɔmazi dodo. ¹⁵ Gbé pɔ wá sú ma pɔpi èwá, wa ade kpasa ní a gbéɔ píie, asa à ma bàakuaáno yá gbòɔe, à widá Isailiowaɛ.

¹⁶ Yozuee fɛle káaukaau, a tò Isailio sɔ Diizi bui ní buio, 5 gbe Yuda bui sɛ. ¹⁷ ɔ a tò Yuda bui sɔaàzi daɛdaɛ, 5 gbe Zela bui sɛ. A tò Zela bui sɔaàzi uale ní ualeɔ, 5 gbe Zabedi ua sɛ. ¹⁸ ɔ a tò aa ua gɛɔ sɔaàzi dodo, 5 gbe Kaami né Akãa, Zabedi tɔúna, Zela síwɛna, Yuda bui sɛ. ¹⁹ ɔ Yozuee ò Akãaɛ: Né, síana'ò, bɛɛɛ dɔ Dii Isailio Luaɛ. Yá pɔ ní kè omɛɛ. Nsu n a kee ulemɛɛɔ. ²⁰ ɔ Akãa wèwá à mè: Slanaɛ, ma duunakè Dii Isailio Luaɛ. Yá pɔ má kèn ke: ²¹ Ma Babiloni gomusu kɛfena è ní pɔɔ guue ní ánusuo kiloo pla ní vua kiloo kɛnio, 5 a bíi gèmagu, má sɛ. A uleɛ ɛu ma kpéu, ánuɔ ku zɪle. ²² ɔ Yozuee gbéɔ zɪ we. Aa kè kpakpa aa gé gè á kpéu, 5 aa è uleɛ we, ánuɔ ku zɪle. ²³ ɔ aa sèle mɔò Yozuee Isailio kí, aa kàle Dii aɛ. ²⁴ ɔ Yozuee ní Isailio Zela síwɛna Akãa sè ní ánusupio ní gomusupio ní vuapio ní aà negɔɔ ní aà nɛnɛɔ ní aà zuɔ ní aà zaa'inaɔ ní aà sáɔ ní aà zwáakpeɔ ní aà pɔɔ píi, aa gɛrɛno Akoo guzuleu. ²⁵ ɔ Yozuee mè: N ya'íwɛɛ fá! Dii a yámɔne gbá sɔ. ɔ Isailio aà pápa ní gbɛɔ nípii, aa aà dè ní aà gbéɔ pii, 5 aa ní kpasa. ²⁶ Aa gbɛ káawá, gbéze zɔɔpi ku we e ní a gbáɔ. ɔ Dii pɔfɛ kpàle. A yáí tò wí o gupie Akoo* guzule.

* 6:20 Ebe 11.30 † 6:25 Ebe 11.31 ‡ 6:26 1Kia 16.34 * 7:26 Bee mè ya'iané.

8

Ai kea kélekele

¹ Dii ò Yozuee: Nsu to vía n kúo. Nsu bíliké. Zígṣò sélé gérínṣò nípii, í lélé Aiwa, asa ma Ai kía nàné ní zǎlé ní aà gbéṣò ní aà wéleó ní aà tṣólo. ² Ké Aie ní a kíaó lá ní kè Yelikoe ní a kíaóewa, í ní pṣò ní ní pṣtuos náaa á pṣ ù sa. Bónsac kené ní wéle kpe. ³ Ǿ Yozuee ní a zígṣò fèlè gè léleí Aiwa nípii. A negṣnáṣò sè gbéṣn baasṣṣo lée baakwi (30.000), 5 á ní gbáé gwáasína, ⁴ a òné: A swákpa! A bónsakené ní wéle kpe. Asu kè wélewa zàzáo. Aṣo ku sṣu guu ápii. ⁵ Mapi ní gbé pṣ kumanṣṣ, wá sṣ wéleí. Tó aa bṣlè daiwále, wṣ baaalené lán káauwa. ⁶ Aai péwá e aa kè ní wélewa zà, asa aao e wále baaalené lán káauwae. Tó wále baaalené màa, ⁷ í fèlè á ulékii á wélepi blé. Dii á Lua nàé á zǎlé. ⁸ Tó a wélepi blé, í tesṣwá lá Dii òwa. A laaika á kè lá má dílééwa.

⁹ Ǿ Yozuee ní gbáé, aa gè gu pṣ aa e ní zámakéu. Aa nízia yè Beteli ní Aipio zánguo Ai be'ae oi. Gwá bee Yozuee í bṣou wee ní a gbéṣò. ¹⁰ A fèlè káaukaau á gbéṣò káaa, 5 aapi ní Isaili gbéṣṣṣ dṣaaané e aa gè kàò Ai. ¹¹ Zígṣò pṣ kuaánṣṣ sṣ wélepipizi nípii. Ké aa káikù ní wélepio, aa bṣokpa a gubántoo oi bṣaa ní a bṣólo. Guzule da Ai ní nípiṣ zánguo. ¹² Yozuee gbéṣò sè baasṣṣo lée sṣo (5.000). A mṣò lè á ní úle Beteli ní Aio zánguo kṣ Ai be'ae oi. ¹³ Isailiṣ bṣokpa wéle gubántoo oi, mé gbé pṣ uléapiṣ ku wéle be'ae oi. Gwá bee Yozuee í guzuléu.

¹⁴ Ké Ai kía Isailiṣ è màa, aapi ní a wéledeṣ fèlè kè kpakpa, aa gèmá ní zío gu pṣ bṣaa ní Alaba sṣo. A dṣ gbéṣò uléa e wéle kpe. ¹⁵ Yozuee ní Isailiṣ lè kè lá Aideṣ lè ní fuwa, aale baaalené, aa mipè gbáawa. ¹⁶ Aideṣ kṣ sisi pii aa bṣlè pṣ Yozueeswa, 5 aa pèmá e aa gè kè ní wélewa zà. ¹⁷ Gṣee í gṣ wéle guu, aa bṣlè pṣ Isailiṣwa nípii, 5 aa ní wéle bílibṣlè tò wṣa, aale Isailiṣ yá.

¹⁸ Dii ò Yozuee: Sṣna pṣ ní kúa dṣ Aiwa, asa má nàné n zǎlé. Ǿ Yozuee a sṣnapi dṣ Aiwa. ¹⁹ Ké á ṣ pṣo màa, 5 gbéṣò pṣ uléaṣ fèlè sí wéleu gṣṣ, aa blé, 5 aa kè kpakpa aa tesṣwá. ²⁰ Ké Aideṣ líli aa ní kpe gwá, 5 aa è telu gbá da ní wélewa, 5 aai gékii e lṣo, asa Isaili pṣ baaalè mipè gbáawa líaa ní yanapiṣwae. ²¹ Ké Yozuee ní Isailiṣ è ní gbéṣò pṣ uléaṣ wéle sí, mé telu gbá daa, 5 aa èa lèlè Aidepiṣwa. ²² Isaili kṣniṣ bṣlè wéleu, aa gè Aideṣwa ní zío, 5 aa koezṣní. Aa lèlémá, 5 an gbé e i e bṣo, an gbé e i e baaalè. ²³ Ǿ aa Ai kía kú bṣé, aa gèò Yozuee.

²⁴ Isailiṣ Aideṣ dṣde mínmṣ buaṣ ní sṣsaoo an pṣamapi guu. Ké aa Aideṣ dṣde ní fṣndao màa, 5 aa èa gè wélepiu, aa gbé pṣ gṣ weṣ dṣde lṣ. ²⁵ Gbéṣò pṣ gága gṣṣbeezlṣ gṣeṣ ní nṣeṣ pii gbéṣn baasṣṣo lée kueplae (12.000). Aideṣ sṣ, an lén we. ²⁶ Yozuee ṣ pṣ a sṣna kúapi gí dṣ e wá gè Aideṣ mínzṣò. ²⁷ Isailiṣ wélepi pṣtuṣṣ ní a pṣò náaa tàò lá Dii ò Yozueeswa. ²⁸ Màa Yozuee tesṣ Aiwa, a tò á gṣ bezia ú, 5 á gṣ da gii màa e ní a gbáò. ²⁹ Ǿ á Ai kía lṣo líwa e oosi. Ké íatè lè gṣ kpéu, á mè wá áa gṣ bua líwa wá zío wéle bílibṣlèu we. Ǿ wá gbé káaawá dasidasi, gbèzèpi ku we e ní a gbáò.

Dii baa kua ní Isailiṣ Ebali gbṣstíṣ musu

³⁰ Yozuee Dii Isailiṣ Lua gbagbakii bṣ Ebali gbṣstíṣ musu, ³¹ lá Dii zṣblena Moizi díle Isailiṣnèwa.* A bṣ lá Moizi kè a ikoyá guuwa, á mè wá bo ní gbe pṣ wi gápelewá wa áṣ.† Ǿ wá sa pṣ wí a pṣ káteu á tékú ò Diiwa we ní saaukpasao. ³² Ǿ Yozuee ikoyá pṣ Moizi kèpi kè gbepiṣwa we Isailiṣ wáa. ³³ Isaili pii, beleṣ ní bṣmṣṣ ní ní gbéṣṣṣ ní ní dṣaanaṣ ní ní yákpalekenao zea kpagolo sae ṣplaaí ní zṣeio. An ae dṣa Levii bui sa'ona pṣ aalṣ Dii baakuarínṣo kpagolo saṣwa. Gbépiṣo kṣni ae dṣa Galiziú gbṣstíṣwa, an kṣni sṣ Ebali gbṣstíṣwa, lá Dii zṣblena Moizi dṣaa díle‡ wá samaa'o Isailiṣnèwa. ³⁴ Bee gbéa Yozuee ikoyápiṣ kyokèné pii, báaa pṣ Dii í daṣguṣ ní láaipṣ í kemáṣ, lá a ku Moizi ikoyá guuwa.§ ³⁵ Yá pṣ Moizi díleṣ guu pii, a kee ku Yozuee gí a kyokei bílae. Baa nṣeṣ ní néfṣnenaṣ ní bṣmṣ pṣ kú ní guuṣ pii kú wee.

9

Gabaṣṣṣdeṣ kṣnikéa Isailiṣne

¹ Bui pṣ kú Yuudé be'ae oio, gbṣstíṣdeṣ ní gusalaladeṣ ní ísialedeṣ e á gè pṣ Libá búsuwa, Itio ní Amṣleṣ ní Kanaaṣ ní Peliziṣ ní Iviṣ ní Yebusiṣ, ké an kíaṣ Ai yápi bao má ² 5 aa kṣ káaa nípii, ké aa gṣ zika ní Yozueeó ní aà gbé Isailiṣ.

³ Ama ké Gabaṣṣṣdeṣ yá pṣ Yozuee kè Yelikoe ní Aio bao mà, ⁴ aa kṣnikè. Aa kṣsúa káka sakili yaaaṣ guu, aa káka zaa'inaṣne ní wṣe túu zi paaa naminamiaṣ. ⁵ Aa kyale yaaa kékeṣo kpákpa, aa ulakasaṣ dadaa. An pṣe kṣsúa giigagaa, mé a fukpa.

* 8:31 Iko 27.2-8 † 8:31 Bsa 20.25 ‡ 8:33 Iko 11.29, 27.11-14 § 8:34 Iko 27-28

6 Aa fêlê gè Yozuee lè ní a gbé̃ Gíligali b̀òou, 5 aa ònè aa mè: B̀usu p̀ó wa b̀ou z̀á. Wá ye à lèdòukèwanò. 7 Ǿ Isailiò ò Ivipìone: Tó á be ku la káie, wá lèdòukèánò yòò! 8 Ǿ aa ò Yozuee. N z̀b̀blenàon wá ù. Ǿ Yozuee ní lá à mè: Deon á ùi? A b̀ó má ní? 9 Aa wèwà aa mè: Wápiò n z̀b̀blenàon, wa b̀ó b̀usu z̀àz̀aue Dii n Lua t̀s p̀ó lígua yáí. Wa aà bao mà ní yá p̀ó a kè Egipiò pii 10 ní yá p̀ó a kè Amoleò kía gbè̃on pla p̀ó kú Yuudè baaleone, Eseb̀ kí Sís ní Basana kí Ogu p̀ó kú Asaloo.† 11 Wá gbè̃z̀òò ní wá b̀usudeò mè wá k̀s̀s̀ua sé, wí m̀s̀ wá á le wá òé á z̀b̀blenàon wá ù. Ayámeto à lèdòukèwanò. 12 Wá k̀s̀s̀uan ke. Wa b̀ò ò be p̀ee wáa ùe g̀oò p̀ó wa dazeu, wále m̀s̀ á k̀í. Gwa lá à giigàga à f̀ù kpá. 13 Wá ṽee t̀uon ke. Wa ṽee kàu t̀u dafu ùe. Gwa lá aa p̀apaa. Wá ulò ní wá kyaleò gwa. Aa yàayaa tá gb̀aa p̀ó wá ò yáí. 14 Ǿ Isailiò n k̀s̀s̀ua blèr̀no Dii lè sai. 15 Yozuee lèdòukèr̀no à mè á ní dedeò, 5 Isaili d̀aananò legbè a yá musu.

16 An lèdòukèar̀no gbèa a g̀oò àaòde, 5 aa mà an be z̀ar̀no, wa ku k̀s̀ saee. 17 Ǿ Isailiò dàzeu, a g̀oò àaòde z̀í aa kà ní wéleò k̀í, Gabaò ní Kefilao ní Beeloo ní Kiliyaaliùo. 18 Aai lélemáò, asa an d̀aananò legbè̃nè ní Dii ní Lua t̀soe, 5 gbè̃pii lé yá k̀t̀eka ní d̀aananòzi. 19 Ǿ d̀aananò ònè: Wámè wa legbè̃nè ní Dii wá Lua t̀so. I k̀wá wá òkámá bo. 20 Yá p̀ó wá kenén ke: Wá ní tó we lé p̀ó wá gbè̃nè yáie, kè Dii su p̀ok̀umab̀òwáò. 21 Ǿ aa èa mè: Wá ní tó, aaiò de wá yàawenàon ní wá it̀onàon ù. Ǿ Isailiò zè ní ní d̀aananò yápio.

22 Ǿ Yozuee Gabaòdeò s̀isi a ònè: B̀yáí a eètòwèe máai? Asi wá kále k̀s̀ gb̀aae, 5 a mè á k̀úki z̀àwanòe? 23 Ma Lua láaikèwáe sa. Aò de aà kpé yàawenàon ní aà it̀onàon ùe g̀oòpii. 24 Ǿ aa òè: Wa ò wápio n z̀b̀blenàone wásawasae lá Dii n Lua ò a z̀b̀blena M̀oizíewa. A mè á b̀usu búupi kpáwáe, í gbé p̀ó k̀úuò midéé pii. A yáí vía wá k̀í maamaa wá wèni yá musu, 5 wa yápi kè. 25 Gwa! Wá k̀ú n òzle sa. Yá p̀ó kène maa mé a zeví kewèe. 26 Ǿ Yozuee ní b̀ó Isailiò ̀z̀l, aai ní dedeò. 27 Zibeez̀l à ní díle Isailiò yàawenàon ní ní it̀onàon ù, aaiò yàawe, aaiò it̀o Dii gbagbakíe gu p̀ó Dii su díleu. Ǿ aa de a ù e ní a gb̀ao.

10

Iatè zea gudou

1 Yelusaleù kí Adonizèdeki mà Yozuee Ai sí a kè kèkèkè, a kè Aie ní a kiao lá a kè Yelikoe ní a kiaoowa. A mà b̀ Gabaòdeò k̀s̀ yámá ní Isailiò, mé aa ku k̀s̀ sae. 2 Ǿ vía Yelusaleùdeò k̀, asa Gabaòá m̀eewiae lán kiae wélewa. A z̀s̀ de Aia, mé a g̀eòá neg̀onaone. 3 Ǿ Yelusaleù kí Adonizèdeki lékpásàkè Hebl̀ kí Oaùe ní Yaamu kí Pilaò ní Lakisi kí Yafiao ní Egeloni kí Debiio à mè: 4 A m̀ òm̀ale, wí gé léleí Gabaòdeòwa, asa aa k̀s̀ yámá ní Yozueeò ní Isailiò. 5 Ǿ Amoleò kía gbè̃on s̀oòpio, Yelusaleù kía ní Hebl̀ kiao ní Yaamu kiao ní Lakisi kiao ní Egeloni kiao ní ní zlg̀ò k̀s̀ kàaa. Aa gè b̀òokpá Gabaò sae, aa síngu ní z̀lo.

6 Ǿ Gabaòdeò gbé̃ z̀l Yozueewa Gíligali b̀òou aa mè: Nsu pákpá wápio n z̀b̀blenàozio. Ke kpakpa m̀n ní wá suaba. M̀n ò wále, asa Amoleò kía p̀ó kú g̀s̀s̀ideuò k̀aaawázi nípii. 7 Ǿ Yozuee ní a neg̀onàon ní a zlg̀ò b̀le Gíligali, aale m̀s̀ nípii. 8 Ǿ Dii ò Yozuee: Nsu víakené. Ma ní nánè n òzle, an gbèe a f̀s̀ n g̀a fio. 9 B̀a Gíligali Yozuee t̀aa'ò gwá e gu gè d̀ò, à s̀umá kándo zezesai. 10 Ǿ Dii tò gili gèngu Isailiò yá musu, 5 Isailipio lélemá aa ní dede maamaa Gabaò we, 5 aa p̀emá Betoloni zéu b̀. Aa ní dede e à gè p̀èò Azeka ní Makedaowa. 11 Kè aale bàale Isailiòne zé p̀ó b̀ò Betoloni à gè Azeka, Dii loughè gbè̃nè kàrigu. Gbè p̀ó loughèpi ní dedeò dasi de gbè p̀ó Isailiò ní dede ní f̀endaòla.

12 G̀oò p̀ó Dii Amolepio ná Isailiòne ní ̀z̀l, 5 Yozuee ò Diipie Isailiò wáa à mè: To íatè zè gudou Gabaò!

To m̀ovua zè t̃ee Ayaloni guzulea!

13 Ǿ íatè zè gudou màa, mé m̀ovua zea t̃ee e Isailiò gè t̀s̀i ní ibeòwa. Yápi ku Gbè Maa* taalau. Íatè g̀s̀ zea minangu, i s̀s̀ a t̀iao e g̀oò do búu taawa. 14 Wí g̀oò bee taa e yáao, mé wí e a gbèao. Dii gbènazina yámá, asa àle zika Isailiòne. 15 Ǿ Yozuee tà Gíligali b̀òou ní a gbé̃o pii.

Yozuee Amoleò kias dede

16 Kè kía gbè̃on s̀oòpio bàalè gè ùle gbè'eu Makeda, 17 5 wa ò Yozuee wá mè: Wá b̀ò kía gbè̃on s̀oòpiowa gbè'eu Makeda. 18 Ǿ Yozuee mè: A gbè gbè̃nèò gále ta epile, í gbé̃ díle we aao d̀s̀a. 19 Asu kámaboo. A p̀ele á ibeòzi, í lélemá ní kpe oi, ásu to aa ní wéleò leo. Dii á Lua ní náé á ̀z̀le.

20 Yozuee ní a gbé̃o ní dede e aa ye láai, an gbè p̀ó b̀ò mé tà ní wéle bíideò guu. 21 Ǿ Isailiò s̀ù Yozueewa b̀òou Makeda, aa aafia nípii. Gbèe i f̀s̀ yáe ò ní yá musu b̀o. 22 Ǿ Yozuee mè: A p̀ó go gbè'epile, í b̀olemeé ní kía gbè̃on s̀oòpio. 23 Ǿ aa kè maa, aa b̀òlè ní kía gbè̃on s̀oòpio, Yelusaleù kía ní Hebl̀ kiao ní Yaamu kiao ní Lakisi kiao ní Egeloni kiao. 24 Kè wá ní b̀òle màa, 5 à Isaili zlg̀ò

* 9:7 B̀a 23.32-33, 34.12 † 9:10 Nao 21.21-35 * 10:13 2Sam 1.18

sisi pii, a ò ní d̄saana p̄s aa ḡeanc̄one à mè: A s̄s̄ k̄ai, í gb̄a z̄eze kíae beec̄ waawa. Ɔ aa mò gb̄a z̄èze ní waawa. ²⁵ Yozuee òné: Asu to vía á k̄uo. Asu bílik̄eo. A s̄s̄dile, ɓ w̄óó v̄í, asa màa Dii a ke ní á íb̄ee p̄s á su ále z̄ikar̄iɓ̄o pii. ²⁶ Bee gb̄ea Yozuee ní ded̄e à ní looloo líwa, baade ní a lío, 5 aa ḡs̄ loolooa we e oosi. ²⁷ Ké íat̄é lé ḡé kp̄éu, à mè wà ní ḡeo bua lípiɓ̄wa wà zuzu gb̄è'è p̄s aa ùl̄epiu. Ɔ wa k̄e màa, wà gb̄è gb̄ènc̄o tà ep̄ile, a ku we e ní a gb̄ao. ²⁸ Zibeez̄í Yozuee Makeda sí. A a k̄ia ní a gb̄éɔ d̄èd̄e pii ní f̄endao, à ní m̄iɓ̄nz̄s̄. Baa gb̄é m̄endo i b̄oo. Ɔ a k̄e Makeda kíae lá a k̄e Yeliko kíae wa.

Yozuee ziblea Am̄le búsuwa

²⁹ Yozuee ní Isailiò b̄òle Makeda m̄pii, 5 aa ḡè Libena aa l̄èl̄ewà. ³⁰ Dii w̄élepi ní a k̄iao n̄ané ní ɔz̄í, 5 aa ní ded̄e ní f̄endao pii, an gb̄èe i b̄oo. Ɔ aa k̄e a kíae lá aa k̄e Yeliko kíae wa. ³¹ Ɔ Yozuee ní a gb̄éɔ b̄òle Libena, aa ḡè Lakisi. Aa koez̄òì aa l̄èl̄ewà. ³² Dii Lakisi n̄ané ní ɔz̄í, a ḡoo plaade z̄í 5 aa sí. Aa gb̄é p̄s k̄úuo d̄èd̄e ní f̄endao pii lá aa k̄e Libenaewa. ³³ Ké Ḡezee kí Olaù mò d̄si Lakisid̄eile, 5 Yozuee ziblewà ní à z̄iḡoo, an gb̄èe i b̄oo. ³⁴ Aa b̄ò Lakisi, 5 aa ḡè koez̄òì Eḡelonzi aa l̄èl̄ewà. ³⁵ Aa w̄élepi sí zibleez̄í ḡs̄oe, 5 aa gb̄é p̄s k̄úuo d̄èd̄e ní f̄endao, aa ní m̄iɓ̄nz̄s̄ lá aa k̄e Lakis̄ewa. ³⁶ Ké aa b̄òle Eḡeloni, 5 aa ḡè Hebl̄s̄ aa l̄èl̄ewà. ³⁷ Aa w̄élepi sí, aa a gb̄éɔ ní a k̄iao d̄èd̄e ní f̄endao ní a z̄sew̄iadeo. Aa gb̄é p̄s k̄úuo m̄iɓ̄nz̄s̄e, an gb̄èe i b̄oo, lá aa k̄e Eḡeloniewa. ³⁸ Ɔ aa ḡè Debii aa l̄èl̄ewà. ³⁹ Aa w̄élepi sí ní a k̄iao ní a z̄sew̄iaw̄o pii. Ɔ aa ní ded̄e ní f̄endao, aa gb̄é p̄s k̄úuo m̄iɓ̄nz̄s̄e lá aa k̄e Hebl̄s̄ewa, an gb̄èe i b̄oo. Aa k̄e Debii ní a k̄iao lá aa k̄e Libena ní a k̄iaowa.

⁴⁰ Yozuee búsupideɔ ní a k̄iao d̄èd̄e pii, ḡus̄s̄ide gb̄éɔ ní Negeveɔ ní ḡusalaladeɔ ní s̄is̄ip̄ledeɔ pii. I gb̄èe to b̄éee, à gb̄é p̄s k̄ú weɔ m̄iɓ̄nz̄s̄e lá Dii Isailiò Lua òewa. ⁴¹ A ní ded̄e sea za Kad̄esi Baanea e à ḡè p̄è Gazawa, za Gos̄é búsuu pii e à ḡè p̄è Gabaɔwa. ⁴² Yozuee zible kíapiɓ̄wa ní ní búsuu s̄anu ḡs̄oe, ké Dii Isailiò Lua lé zikané yáí. ⁴³ Ɔ à tà ní a gb̄é Ḡilgali b̄oou.

11

Yozuee ziblea Kanaa búsuwa mid̄ea

¹ Ké Azoo kí Yab̄e a baomà, à gb̄éɔ z̄í Mad̄s̄ kí Yobabawa ní Ak̄esafa k̄iao ní Sim̄eloni k̄iao ² ní k̄ia p̄s k̄ú ḡugb̄antoo oio pii, k̄ia p̄s k̄ú ḡus̄s̄ideuo ní s̄egb̄a p̄s k̄ú Galile ḡeom̄id̄ok̄ti oio ní ḡusalalao ní Doo s̄is̄i p̄s k̄ú be'ae oio. ³ A gb̄éɔ z̄í Kanaa p̄s k̄ú gukpe oio ní be'ae oio wa piie, Am̄leɔ ní Itiò ní Pelizio ní Yebusi p̄s k̄ú ḡus̄s̄ideuo ní Ivi p̄s k̄ú Mizipa búsuu Eem̄o gb̄e sae. ⁴ Aa b̄òle ní ní z̄iḡoo pii dasidasi lán isiale úf̄aawa. An s̄s̄o ní ní s̄s̄go k̄e z̄ai. ⁵ Ɔ kíapiò k̄s̄ k̄aa aa mò b̄ookp̄a s̄anu M̄elou í sae, ké aa z̄ika ní Isailiò.

⁶ Ɔ Dii ò Yozuee: Nsu víakené. Zia maa'í kéwa má ní na Isailiòne ní ɔz̄í aa ní ded̄e. N ní s̄s̄o kíza z̄s̄z̄, ní ní s̄s̄go k̄pasa. ⁷ Ɔ Yozuee ní a z̄iḡoo ḡemá ní z̄io m̄pii, aa l̄emà z̄ez̄esai M̄elou í sae we. ⁸ Dii ní n̄ané ní ɔz̄í, 5 aa ní ded̄e aa p̄è ní gb̄èe wa e Sid̄s̄ meew̄iau ní Misefomaiuo ní Mizipa guzul̄e p̄s k̄ú gukpe oio. Aa ní ded̄e, an gb̄èe i b̄oo. ⁹ Yozuee k̄èn̄é lá Dii òewa, à ní s̄s̄o kíza z̄s̄z̄ à ní s̄s̄go k̄pasa.

¹⁰ Zibeez̄í Yozuee èa ḡè Azoo sí, 5 à a k̄ia d̄è ní f̄endao. Azoo pi mé kíapiò w̄éle mide ũ yaa. ¹¹ Isailiò gb̄é p̄s k̄úuo d̄èd̄e ní f̄endao, aa ní m̄iɓ̄nz̄s̄e, an gb̄èe i ḡoo, 5 aa tes̄wà. ¹² Yozuee w̄élepi sí pii ní ní k̄iao, à ní ded̄e ní f̄endao, à ní m̄iɓ̄nz̄s̄ lá Dii z̄òbl̄ena M̄oizi òwa. ¹³ Ama Isailiò i tes̄ w̄éle p̄s wà èa k̄al̄e ní bezia gb̄eow̄ao, sema Azoo p̄s Yozuee tes̄w̄api bàasio. ¹⁴ Isailiò w̄élepi p̄s n̄aa ní p̄s ũ ní ní p̄tuoo, aa tàò. Aa ní gb̄éɔ d̄èd̄e ní f̄endao pii e aa ní m̄iɓ̄nz̄s̄, aai gb̄èe to b̄éee. ¹⁵ Yá p̄s Dii ò a z̄òbl̄ena M̄oizie, M̄oizi yápi ò Yozuee, 5 Yozuee k̄e màa pii, í yá p̄s Dii ò M̄oizie kee kp̄a swáao.

¹⁶ Màa Yozuee búsupi sí pii, a ḡus̄s̄ide ní Negeveo pii ní Gos̄é búsuu pii ní búsu p̄s k̄ú ḡusalalao ní s̄egb̄ao pii. A Isailiò búsu ḡus̄s̄ide ní ḡusalalao sí ¹⁷ sea za gb̄è w̄aiwai p̄s k̄ú Sei búsuu e à ḡè p̄èò Baali Gada p̄s k̄ú Liba búsu guzul̄eu Eem̄o gb̄e sae. A ní k̄iao k̄ùk̄ù pii, à ní ded̄e. ¹⁸ A z̄ikà ní kíapiò pii à ḡèḡè. ¹⁹ Ivi p̄s k̄ú Gabaɔw̄o bàasio w̄éle e i e k̄s̄ yamà ní Isailiò, aa ní sí z̄í guu piie. ²⁰ Dii mé tò an swá gb̄aak̄ù, 5 aa z̄ikà ní Isailiò, ké Isailiò e ní m̄iɓ̄nz̄s̄ ní w̄enagwasai, à ní mid̄e m̄iɓ̄m̄io lá a ò M̄oizie wa.*

²¹ Zibeez̄í Yozuee ḡè Anaki buio† d̄èd̄e ḡus̄s̄ideu ní Hebl̄s̄o ní Debii ní Anabuo. A ní m̄iɓ̄nz̄s̄ à ní w̄éle k̄e k̄élek̄e Yuda búsu ḡus̄s̄ideu ní Isailiò búsu ḡus̄s̄ideo pii. ²² Anaki buie i ḡs̄ Isailiò búsuu ɓo, sema Gaza ní Gatao ní Asedodao. ²³ Yozuee búsupi sí pii lá Dii ò M̄oizie wa, 5 a kp̄a Isailiò wa, a kpaal̄ené daedae. Ɔ búsupi ḡs̄ kílikili z̄ikasai.

* 11:20 Iko 7.16 † 11:21 Nao 13.33

12

Kla pɔ Isailiɔ zibləmá

¹ Yuudɛ gukpɛ baa kía pɔ Isailiɔ ní fú aa ní búsuɔ símáɔ tɔɔn ke: Ampii aa ku yáa sɛgbáue sea Aano dɔbi e à gɛ pɛð Eɛmɔ gbɛwa. ² Amɔlɔ kí Siɔ* pɔ kú Esebɔ. Ɔme búsu ví séia za Aloeɛ pɔ kú swa pɔ wí mɛ Aano baa, za guzulepi guoguo e à gɛ pɛ Yaboko dɔɔwa Amɔni búsu zɔlɛu. Galada búsu kɔni kú we ³ ní Yuudɛ baa gukpɛo za Genezaleti ísidawa e à gɛ pɛ Isida Wisidewa ní Bɛyɛsimɔ pɔ kú gɛmɔidɔkɔi oio e gbɛsísí pɔ wí mɛ Pisiga pɔlɛu.

⁴ Basana búsu kí Ogu† pɔ dɛ Lefai bui pɔ gɔɔ gbɛ ũ mé Asalo ní Edeleio kía ũ. ⁵ Ɔme Eɛmɔ gbɛ ví ní Salekao ní Basana búsuɔ pii e à gɛ pɛ Gesuu búsi ní Maaka búsi búsu léwa. Galada búsu kpɛdo ku we e à gɛ pɛ Esebɔ kí Siɔ búsuwa. ⁶ Ké Dii zɔɔblena Mɔizi ní Isailiɔ ní fú, Ɔ Mɔizi ní búsupiɔ kpaalɛ Lubeni búsi ní Gada búsi ní Manase búsi lɛɛ doɔnɛ.‡

⁷ Yuudɛ baa bɛ'ae oi kía pɔ Yozuee ní a gbɛɔ ní fú wéleɔ tɔɔn ke, sea za Baali Gada, Libá guzulu e à gɛ pɛ gbɛ wáiwai pɔ kú Sei búsuwa. Búsupi Ɔ Yozuee kpaalɛ Isailiɔnɛ daɛdaɛ, ⁸ a gusísíde ní a gusalalao ní sɛgbáɔ ní a gbɛpɔlɛɔ ní a guwaiwaiɔ ní Negeveo, búsu pɔ Itio ní Amɔlɔ ní Kanaaɔ ní Peliziɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ kuu yáa. Wéle pɔ aa dɛ a kíaɔ ũ tɔɔn ke: ⁹ Yeliko, Ai pɔ kú Beteli saɛ, ¹⁰ Yelusaleŭ, Hebɔ, ¹¹ Yaamu, Lakisi, ¹² Egeloni, Gezeɛ, ¹³ Debii, Gedɛɛ, ¹⁴ Ɔoma, Alade, ¹⁵ Libena, Adulaŭ, ¹⁶ Makeda, Beteli, ¹⁷ Tapua, Efeɛ, ¹⁸ Afeki, Lasaloni, ¹⁹ Madɔ, Azoo, ²⁰ Simeloni Meloni, Akesafa, ²¹ Taanaki, Megido, ²² Kedesi, Yɔkenauŭ pɔ kú Kaameli búsuu, ²³ Doo pɔ kú Doo gusisideu, Goiŭ pɔ kú Giligali ²⁴ ní Tiizao. Kíapiɔ pii gbɛɔn baakwi ní mɛndoɛ.

13

Búsu pɔ Isailiɔ i e zibləwáɔ

¹ Yozuee zikú à kà zà, Ɔ Dii òɛ: N zikú n ka zà, mé búsu pɔ gɔɔ ní sioɔ zɔɔ maamaaɛ. ² Búsu pɔ gɔɔpiɔn ke: Filitɛɔ búsu ní Gesuuɔ búsuɔ pii ³ sea za Sikoo dɔɔ pɔ kú Egipi gukpɛ oi e à gɛ pɛð Ekeloni búsu zɔlɛu gubántoo oiwa. Búsupi wí mɛ Kanaa búsu. Filitɛɔ kía gbɛɔn sɔɔɔ ku Gaza ní Asedodao ní Asekelonio ní Gatao ní Ekelonio. Aviiɔ búsu ⁴ ku gɛmɔidɔkɔi oi lɔ. Kanaa búsu ku lɔ sea za Sidɔ gbɛ'ɛɔ e à gɛ pɛð Afekiwa ní Amɔlɔ búsuɔ pii. ⁵ Gebaliɔ búsu ní Libá búsu gukpɛ oio sea za Baali Gada, Eɛmɔ gbɛpɔlɛu e à gɛ pɛ Amata bɔlɛu. ⁶ Sidɔde pɔ kú gusísídeu sea za Libá búsuu e Misefomaiŭ, máme má ní yá Isailiɔnɛ. N ní búsu kpaalɛ ní gbɛlao lá má ònɛwa.* ⁷ Búsuɛ bee kpaalɛ Isaili bui mɛn kɛokwiɔnɛ sa ní Manase búsi lɛɛ doo.

Yuudɛ baa gukpɛ búsu kpaalɛ

⁸ Manase búsi lɛɛ do ní Lubeni búsi ní Gada búsi ní búsu ví kɔ. Dii zɔɔblena Mɔizi mé kpaalɛné Yuudɛ gukpɛ oi.† ⁹ Sea Aloeɛ pɔ kú Aano dɔɔ saɛ ní wéle pɔ kú guzulepi guoguo ní Mɛdeba gusalalao e Dibɔ ¹⁰ ní Amɔlɔ kí Siɔ pɔ dɛ Esebɔ kía ũ wéleɔ pii e Amɔni búsu zɔlɛu. ¹¹ Galada búsu ku we lɔ ní Gesuu búsuɔ ní Maaka búsuɔ ní gbɛsísí pɔ wí mɛ Eɛmɔ pii ní Basana búsuɔ pii e Saleka. ¹² Lefai bui kɔnaɔ gbɛ Ogu pɔ dɛ Asalo ní Edeleio kía ũ búsun we. Mɔizi mé ní fú, Ɔ à ní búsu símá. ¹³ Isailiɔ i Gesuu ní Maaka búsu símáɔ, Ɔ buipiɔ ku Isailiɔ guu e ní a gbáɔ. ¹⁴ Mɔizi i búsu kpaalɛ Levii buiɔnɛo. Sa pɔ wí o Dii Isailiɔ Luawa wí a pɔ nísi káteu à tékú nɔɔ mé ní pɔ ũ lá a ònɛwa.‡

¹⁵ Kpaalɛ pɔ Mɔizi kɛ Lubeni buiɔnɛ daɛdaɛɔn ke: ¹⁶ Sea za Aloeɛ pɔ kú Aano dɔɔ saɛ ní wéle pɔ kú guzulepi guoguo ní Mɛdeba gusalalao pii ¹⁷ e Esebɔ ní wéle pɔ kú gusalalauɛ beɛ pii: Dibɔ, Bamɔti Baali, Bɛbaali Mɛona, ¹⁸ Yaaza, Kedemɔ, Mefaa, ¹⁹ Kiliataiŭ, Sibema, Zeleti Sahaɔ pɔ kú guzulɛ sísiwa, ²⁰ Bepeoo, Pisiga gbɛpɔlɛɔ ní Bɛyɛsimɔ. ²¹ Gusalalapi wéleɔ pii ní Amɔlɔ kí Siɔ pɔ dɛ Esebɔ kía ũ búsu piɔn we. Mɔizi mé aà fú ní Madiáɔ kía pɔ Sípi iko vímá aa ku búsupiɔ: Evi, Lɛkɛŭ, Zuu, Húlu ní Lebao. ²² Isailiɔ Bɛɔɔ né Balaat pɔ dɛ másokɛna ũ dɛ we lɔ. ²³ Yuudɛ dɔɔ mé Lubeni búsi búsu zɔlɛ ũ. Kpaalɛ pɔ aa sɛ daɛdaɛ ní a wéleɔ ní a bualoŭɔn we.

²⁴ Kpaalɛ pɔ Mɔizi kɛ Gada buiɔnɛ daɛdaɛɔn ke: ²⁵ Yazɛɛ búsu, Galada búsu wéleɔ, Amɔniɔ búsu kpɛdo e Aloeɛ pɔ kú Laba oi ²⁶ sea Esebɔ e Lama Mizipa ní Betoniŭ, sea Maanaiŭ e Debii búsuu. ²⁷ Betalaŭ, Benimela, Suko ní Zafɔ ku guzuleu we ní Esebɔ kí Siɔ búsu kɔni Yuudɛ baa gukpɛ e Genezaleti ísida saɛ. ²⁸ Kpaalɛ pɔ Gada búsi sɛ daɛdaɛ wéleɔ ní a bualoŭɔn we.

²⁹ Kpaalɛ pɔ Mɔizi kɛ Manase búsi lɛɛ doɔnɛ daɛdaɛɔn ke: ³⁰ Sea Maanaiŭ aa Basana kí Ogu búsu e pii ní Yaii zɛɛwia mɛn báaɔ pɔ kú weɔ ³¹ ní Galada búsu kpɛdoo ní kí Ogu wéleɔ Asalo ní Edeleio. Kpaalɛ pɔ Manase né Makii búsi lɛɛ do sɛ daɛdaɛɔn we.

* 12:2 Nao 21.21-25, Iko 2.26-37 † 12:4 Nao 21.33-35, Iko 3.1-11 ‡ 12:6 Nao 32.33, Iko 3.12-13 * 13:6 Nao 33.54 † 13:8 Nao 32.33, Iko 3.12 ‡ 13:14 Iko 18.1

³² Bùsu pɔ Mɔizi kpaalɛnɛ ɔɔɔ pɔ a ku Mɔabuɔ bùsu sɛgbɔu Yuudɛ gukpɛ baa bɔaa rɪ Yelikoon we. ³³ I bùsue kpa Levii buiɔwao. Dii Isailiɔ Lua mɛ rɪ baa ũ lá a ònɛwa.[§]

14

Yuudɛ baa be'ae bùsu kpaalɛa

¹ Kpaale pɔ Isailiɔ sɛ Kanaa bùsu guuɔn kɛ. Sa'onaa Eleazaa rɪ Nuni nɛ Yozueeo rɪ Isaili bui uabele; mɛ kpaalɛnɛ. ² Isaili bui mɛn kɛokwi rɪ kɪniɔɔ ɔ wà kpaalɛnɛ rɪ gbɛlaao* lá Dii dà Mɔizie a òwa. ³ Yuudɛ baa gukpɛ ɔ Mɔizi kpaalɛ bui mɛn pla rɪ kɪniɔɔnɛ.† I kpa Levii buiɔwarɪnɔɔ, ⁴ Yosefu nɛɔ Manase rɪ Eflaiiɔ bui mɛ gɔ́ bui mɛn pla ũ. Levii bui i bùsu kpaalɛsɔ, sɛma wɛlɛ pɔ aɔɔ kuuɔ rɪ rɪ dàdákɛkɪiɔ. ⁵ Maa Isailiɔ bùsu kpaalɛkɛsɛ lá Dii dà Mɔiziewa.

Heblɔ kpa Kalebuwa

⁶ Yuda bui mɔ Yozuee kɪi Giligali, ɔ Yefũnɛ nɛ Kalebu, Kenazi bui òɛ: N yá pɔ Dii ò a gbɛ Mɔizie Kadesi Baanea mapi rɪ mpio yá musu dɔ.‡ ⁷ Kɛ ma ka wɛ bla, Dii zòblɛna Mɔizi ma gbɛ Kadesi Baanea, ɔ ma mɔ bùsue bee asiigwà. Ma ɛa ta aà kɪi, má òɛ lá a ku ma sɔ guuwa,[§] ⁸ ɔ gbɛ pɔ gɛmanɔɔ tò sɛ kɛ rɪ gbɛɔgu. Mapi lé, má tɛ Dii ma Luazi rɪ nɔsɛmɛndooɔ. ⁹ ɔɔɔ bee ɔ Mɔizi legbɛmɛɛ à mè, lá má tɛ Dii ma Luazi rɪ nɔsɛmɛndoo, tɔlɛ pɔ ma gbapɛlɛwà a gɔ́ mapi rɪ ma bui pɔ ũɛ ɔ gɔɔpi.† ¹⁰ Dii tò má kú ɛ tia lá à a legbɛwa. Za ɔɔɔ pɔ à yápi ò Mɔizie ɔɔɔ pɔ Isailiɔ be guwaiwai, a wɛ blasɔn kɛ. Tia kɛwa ma kɛ wɛ basiiɔsɔɔ, ¹¹ mɛ má gbáa vɪ ɛ rɪ a tia, lá má vɪ ɔɔɔ pɔ Mɔizi ma zɪwa. Má yɛɛ vɪ ɛ rɪ a tia, má gɛ zɪkai lán yáawa. ¹² Ma gba gusɪsɪɛ pɔ Dii a yá'ò ɔɔɔbeezpi sa. Nzɪawa n swá má ɔɔɔ bee Anaki bui ku we, mɛ aá wɛlɛ zɔɔ blɛɔɔ vɪ. Dii aɔ kumanɔ, mí rɪ bùsu símá lá Dii òwa.

¹³ ɔ Yozuee samaa'ò Yefũnɛ nɛ Kalebuɛ, ɔ à Heblɔ kpáwà kpaale ũ. ¹⁴ Ayámɛto Heblɔ gɔ́ Yefũnɛ nɛ Kalebu buiɔnɛ rɪ rɪ a gbáɔ, asa à tɛ Dii Isailiɔ Luazi rɪ nɔsɛmɛndooɔ. ¹⁵ Wɪ o Heblɔɛ yáa Kiliataabae, Anaki bui tɔɛ pɔ wɪ mɛɛ Aaba yáí.

Bee gbɛa bùsu gɔ́ da kilikili, wàlɛ zɪkauo.

15

Yuda bui kpaalesɛa

¹ Kpaale pɔ Yuda bui sɛ daɛdaɔɔ gɛ pɛ Eɔɔɔ bùsuwae ɛ guwaiwai pɔ wɪ mɛ Ziniwa, Isaili bùsu zɔlɛu gɛɔmidɔkɪi oi. ² Sɛa za Isida Wiside léu gɛɔmidɔkɪi oi an bùsu lépi tà gɛɔmidɔkɪi oiɛ, ³ à pà Sɔigbebole ɔzɛɛi, à tà Zini oi, à pà Kadesi Baanea ɔzɛɛi, à tà ɛ Ezɔnɔ rɪ Aadaa, à gɛ lɪa Kaakai. ⁴ Bɔa Azɛmɔ à pà Egipi zɛ swaa ɛ à gɛ pɛ isiawa. An bùsu lɛn we gɛɔmidɔkɪi oi.

⁵ Gukpɛ oi an bùsu lé mɛ Isida Wiside ũ ɛ Yuudɛ léi. Gughántoo oi sɔ, sɛa za gu pɔ Yuudɛ káu isidapiwa, ⁶ à tà Dɔnkpea, à tà Betalaba ɔplaaɪ ɛ Lubɛni nɛ Bohana gbɛi. ⁷ Za Akoo guzuleu à tà Dɛbii, ɔ à lɪaa gughántoo oi ɛ Giligali pɔ bɔaa rɪ Adumiɔ gbɛboleɔ, swadɔɔ gɛɔmidɔkɪi oi. Za we à pà Sɛmɛsi nibɔna ía ɛ à tàɔ Logeli nibɔnai. ⁸ A pà Inɔɔ guzulea sɪsɪ pɔ Yebusiɔ wɛlɛ Yelusaleɔ kuwà gɛɔmidɔkɪi oi pɔlɛu. Za we à sɪsɪ pɔ kú Inɔɔ guzule be'ae oi kú Lefai gusalala léu gughántoo oi. ⁹ Za sɪsɪpi misonaa à mipɛ Nɛfetoa nibɔnawa, à mipɛ Eɔnɔ gbɛ wɛlɛɔwa ɛ Baala pɔ wɪ mɛ lɔ Kiliyaaliɔ. ¹⁰ Bɔa Baala à lɪai be'ae oi ɛ gbɛsɪsɪ pɔ wɪ mɛ Seíwa, à tà gbɛsɪsɪ pɔ wɪ mɛ Yaaliɔ pɔlɛu gughántoo oi, ɔ wɪ mɛ lɔ Kesaloni, ɛ Bɛsɛmɛsi rɪ Timinao. ¹¹ A tà Ekeloni gbɛpɔlɛu gughántoo oi, à tà Sikelona, à pà Baala gbɛa ɛ Yabene, ɔ à mɪɔɛ isiai.

¹² Be'ae oi Isia Zɔɔ mɛ Yuda bui bùsu zɔlɛ ũ. An bùsu zɔlɛɔn we daɛdaɔ.

Kalebu zɪblea Heblɔ rɪ Dɛbiowa

(Dɔa 1.11-15)

¹³ Yozuee tɔlɛ pɔ kú Yuda bui bùsuu kpà Yefũnɛ nɛ Kalebuwa lá Dii dilɛwa. ɔmɛ Anaki bui dezi Aaba wɛlɛ pɔ wɪ mɛ Heblɔ ũ. ¹⁴ Kalebu Anaki bui pɔ kú weɔ yá gbɛɔn áaɔ, Sesai, Aimani rɪ Talemaio. ¹⁵ Bɔa we à gɛ lɛlɛ Dɛbiideɔwa. Dɛbii tɔn yáa Kiliasefɛɛ. ¹⁶ ɔ Kalebu mɛ: Gbɛ pɔ lɛlɛ Kiliasefɛɛpiwa a sɪ ɔ má a nɛnɔɛ Akesa kpawà nɔ ũ. ¹⁷ Kalebu dàna Kenazi nɛ Onielɪ mɛ sɪ, ɔ Kalebu a nɛnɔɛpi kpáwà. ¹⁸ Kɛ à aà sɛ, à nɛwà aà gɛ tɔlɛ wabike a maewa. Kɛ nɔpi pɪla a zaa'nawa, ɔ aà mae Kalebu aà lá à mè: Bɔ rɪ yeii? ¹⁹ ɔ a wɛwà à mè: Gbɛkɛkɛmɛɛ. Lá tɔlɛ pɔ n ma gba ku gbáaue, ma gba a nibɔnade sa. ɔ Kalebu aà gbà tɔlɛ pɔ a nibɔna ku sɪsɪɔna musu rɪ pɔ a nibɔna ku guzuleuo.

§ 13:33 Nao 18.20, Iko 18.2 * 14:2 Nao 26.52-56 † 14:3 Nao 32.33, Iko 3.12-17 ‡ 14:6 Nao 14.30 § 14:7 Nao 13.30 * 14:9 Nao 14.24

²⁰ Kpaale pɔ Yuda buio sɛ daɛdaɛɔn ke: ²¹ Wɛlɛɛ beɛ ku Yuda bɔsu lɛ pɔ kɔ gbɔau Edɔɔ bɔsu oie: Kabazee, Edɛɛ, Yaguu, ²² Kina, Dimɔna, Adada, ²³ Kɛɛsi, Azoo, Itena, ²⁴ Zifi, Teleu, Bealo, ²⁵ Azoo Adata, Kelio Ezɔnɔ pɔ wi mɛ lɔ Azoo, ²⁶ Amau, Sema, Molada, ²⁷ Azaagada, Esemɔ, Bepele, ²⁸ Azaasuali, Beɛsɛba, Biziotia, ²⁹ Baala, Iiu, Eɛu, ³⁰ Elolada, Kesili, ɔɔma, ³¹ Zikilaga, Mademana, Sansana, ³² Lebao, Siliu, Aini n Limɔ. Wɛlɛ kɛ pi baakwi mɛndosai, an baade n a bualou.

³³ Wɛlɛ pɔ kɔ Yuda bɔsu gusalalau tɔn ke: Esstao, Zɔla, Asena, ³⁴ Zana, Enganiu, Tapua, Enau, ³⁵ Yaamu, Adulau, Soko, Azeka, ³⁶ Saalau, Aditai n Gedela ge Gedelotai. Wɛlɛ kɛ gɛo mɛndosai, an baade n a bualou.

³⁷ A gbea Zena, Adasa, Midala Gada, ³⁸ Dilana, Mizipa, Yɔkeeli, ³⁹ Lakisi, Bɔzeka, Egɛloni, ⁴⁰ Kabɔ, Lamasa, Kitelisi, ⁴¹ Gedelo, Bedagɔ, Naama n Makedao. Wɛlɛ kɛ gɛo n mɛndoo, an baade n a bualou.

⁴² A gbea Libena, Eteɛ, Asa, ⁴³ Ifeta, Asena, Neɔzibu, ⁴⁴ Keila, Akazibu n Malesao. Wɛlɛ kɛ kɛokwi, an baade n a bualou.

⁴⁵ Ekɛloni n a zɛwiao n a bualou. ⁴⁶ Wɛlɛ pɔ aa ku Ekɛloni be'ae Asedoda oio, an baade n a bualou. ⁴⁷ Asedoda n a zɛwiao n a bualou. Gaza n a zɛwiao n a bualou e a gɛ pɛ Egipi zɛ swawa n isialeo.

⁴⁸ Wɛlɛ pɔ kɔ Yuda bɔsu gusisideu tɔn ke: Samii, Yatii, Soko, ⁴⁹ Dana, Kiliasana, Debii, ⁵⁰ Anabu, Esemɔ, Aniu, ⁵¹ Gosɛ, Olona n Giloo. Wɛlɛ kɛ kuɛdo, an baade n a bualou.

⁵² A gbea Alabu, Duma, Esa, ⁵³ Yaniu, Betapua, Afeka, ⁵⁴ Humeta, Kiliataaba pɔ wi mɛ lɔ Hebɔ n Ziwoo. Wɛlɛ kɛ kɛokwi, an baade n a bualou.

⁵⁵ A gbea Maɔni, Kaameli, Zifi, Yuta, ⁵⁶ Yezeleɛ, Yokedau, Zana, ⁵⁷ Kainu, Giba n Timinao. Wɛlɛ kɛ kwi, an baade n a bualou.

⁵⁸ A gbea Halula, Bezuu, Gedoo, ⁵⁹ Maalata, Betanɔ n Elekonio. Wɛlɛ kɛ soolo, an baade n a bualou.

⁶⁰ Kiliabaali pɔ wi mɛ lɔ Kiliayaaliu n Labao. Wɛlɛ kɛ pla, an baade n a bualou.

⁶¹ Yuda bɔsu wɛlɛ pɔ kɔ gbɔau tɔn ke sa. Betalaba, Midini, Sekaka, ⁶² Nibesaa, Wisiwɛle n Engedio. Wɛlɛ kɛ soolo, an baade n a bualou.

⁶³ Yuda buio i fɔ Yebusi pɔ kɔ Yelusaleu yao, 5 aa ku Yelusaleu n Yuda buio sanu e n a gbao.

16

Eflaiu buio kpaaleɛa

¹ Yosefu buio n kpaale sɛ sea za Yuudɛi bɔaa n Yelikoo, Yeliko nibɔna gukpe oi. Za we a pa gbɔaa e Beteli bɔsu gusisideu. ² Bɔa Beteli a ta Luzu, 5 a ta e Aaki buio bɔsuu e Atalo. ³ A gbea an bɔsu zɛle pila be'ae oi e Yafleti buio bɔsuu e Betoloni zɛle n Gezeoo, 5 a gɛ pɛ isialɛwa. ⁴ Bɔsu pɔ Yosefu nɛɔ Manase n Eflaiu buio sɛn we.

⁵ Bɔsu pɔ Eflaiu buio sɛ daɛdaɛɔn ke: Sea za Atalo Adaa gukpe oi a ta e Betoloni musupɔwa, 6 5 a gɛ pɛ isiawa. Za Mikemeta gugbantoo oi an bɔsu zɛle pa gukpe oie e Taanaki Silo, 5 a pa e Yana gukpe oi. ⁷ Bɔa we a ta Atalo n Naalatio, 5 a na Yelikowa e a gɛ pɛ Yuudɛwa. ⁸ Sea za Tapuawa an bɔsu zɛle ta be'ae oi Kana dɔbi e a gɛ ka isiawa. Kpaale pɔ Eflaiu buio sɛ daɛdaɛɔn we. ⁹ Eflaiu buio wɛlɛ pɔ kɔ Manase buio bɔsuu vɔ lɔ, an baade n a bualou. ¹⁰ Aai fɔ Kanaa pɔ kɔ Gezeoo bɔsu simao, 5 aa gɔ we sanu n Eflaiu buio e n a gbao, ama an zɔɔne.

17

Manase buio kpaaleɛa

¹ Kpaale pɔ Manase buio sɛn ke. Manasea Yosefu yoaɛ. Galada bɔsu n Basana bɔsuo gɔ Manase yoa Makii pɔ u, asa zɛgɛ. ɔme Galada mae u. ² Yosefu nɛ Manase nɛ kninon ke: Abiezeɛ, Eleki, Asieli, Sikeu, Efeɛ n Semidao. An buio me kpaaleɛ bee sɛ daɛdaɛ. ³ Manase nɛ Makii Galada i, Galada Efeɛ i, 5 Efeɛ Zelofada i. Zelofadapi i negɛ io, sema nenɛɔ. An tɔn ke: Mala, Nɔa, ɔgela, Milika n Tiizao. ⁴ Aa gɛ sa'ona Eleazaa n Nuni nɛ Yozueeo n dɔaanao le aa me: Dii dile Moziɛ aa bɔsu kpaalewɛ sanu n wa dɔɔ. ɔ Yozuee kpaalenɛ n n desɛɔ sanu, la Dii owa.* ⁵ ɔ wa tɔle kpaale Manase buio nɛ leɛ kwi, Galada bɔsu n Basana bɔsu pɔ kɔ Yuudɛ baa gukpeo baasi, ⁶ asa Manase bui Zelofada nenɛɔ kpaalesɛ sanu n Manase negɛɛɔ. Galada bɔsu me gɔ Manase buio leɛ do pɔ u.

⁷ Sea za Aseɛ Manase buio bɔsu gɛ Mikemeta pɔ kɔ Sikeu gukpe oi. Sea za we an bɔsu zɛle ta geomidokii oi e Tapua nibɔnai. ⁸ Tapua bɔsu Manase buio pɔɛ, ama wɛlepi kɔ n bɔsu zɛlewaɛ, Eflaiu buio me vɔ. ⁹ Manase buio bɔsu zɛle ta swa pɔ wi mɛ Kana baa geomidokii oi.

* 17:4 Nao 27.1-7

Eflaiü bui wêlêo kú ní Manase bui wêlêo we. Manase bui búsu zòlê bùa Kana baa gubântoo oi e à gè pè Ìsiawa. ¹⁰ Eflaiü bui búsu ku swapi gèmidòkí oi, Manase bui pò sò gubântoo oi e Ìsiale. Gubântoo oi an búsu zòlê gè pè Asee bui búsuwa, gukpe oi sò Isakaa bui búsu. ¹¹ Wà wêlê pò kú Isakaa bui búsuue beeo ní wêlê pò kú Asee bui búsuue beeo kpà Manase bui wà: Betesà, Ibleaü, Doo, Endoo, Taanaki ní Megidoo, ampíi ní a zèwíaw. ¹² Kási aai Ë wêlêpiò sío, asa Kanao gò zòlêa búsupiue. ¹³ Ké Isailiò gbàa è, 5 aa Kanaapiò dà zòzú, aai e ní búsupi símá wásawasao.

¹⁴ Yosefu bui ò Yozuee: Dii báaadáwágu, wa dasikù maamaa kéwa, 5 búsu lèe do ní kpáwáa? ¹⁵ Ǿ Yozuee wémá à mè: Tó á dasi, mé á búsu gusíside kèé fénéü, à gé líkpeu, gu pò Peliziò ní Lefai buiò kuu, í a gbáala ke. ¹⁶ Ǿ Yosefu buipio mè: Gusísidepi a mówáò, à mó lè sò Kanaa pò kú gusalalauo zikasògo mɔpɔɔ ví, an gbé pò kú Betesà ní a zèwíaw ní gbé pò kú Yezelee guzuleuò píi. ¹⁷ Ǿ Yozuee ò Yosefu né Eflaiü ní Manase buipione à mè: A dasi mé á gbàa maama. A kpaalese lèe doo, ¹⁸ asa gusíside de á pò ü. A a gbáala ke, í gò á pò ü e a lèwa. Baa ké Kanao sògo mɔpɔɔ ví mé aa gbàa, á ní búsu símáe.

18

Búsu kñi kpaalea

¹ Isailiò kàaa Silo mɔpii, 5 aa kpaaukpe dò we. Aa zìblè búsupiwa, ² áma Isaili bui soplaò mé gò kpaalesesai. ³ Ǿ Yozuee òné: A ɔ aò dɔázi e bɔe ní? A ge búsu pò Dii á deziò Lua kpáwá sí á pò ü. ⁴ A á gbéò dile aaò'aaò bui ní buio, mí ní gbae. Aa fele ní búsu keele, aai a yá dalau a kpaalea yá musu, aai suomee. ⁵ A kpaale lèe soplae. Yuda buiò gò ní búsuu gèmidòkí oi, mé Yosefu buiò gò ní búsuu gubântoo oi. ⁶ Tó a á búsu kpaalea lèe sopla yá dáluu, à suomee la, mí kpaalé ní gbelaao Dii wá Lua ae. ⁷ Levii buiò kpaaleséanɔ, asa Dii gbagbaa mé ní baa ü. Gada buiò ní Lubeni buiò ní Manase buiò lèe doo sò aa ní kpaale sè kò Yuudé baa gukpe. Dii zòblena Mizi mé kpàma.

⁸ Ké gbéò fèlè lé dazeu búsu yá dai láu, 5 Yozuee yádilené à mè: A ge búsu keele, í a yá dalau, à suomee, mí kpaalé ní gbelaao Dii ae Silo la. ⁹ Ǿ gbépiò pà búsupia, aa a yá dáluu wêlê ní wêlêo lèe sopla, 5 aa tàò Yozuee kí bòou Silo. ¹⁰ Ǿ Yozuee búsupi kpaalé Isaili buipione Dii ae ní gbelaao.

Bèyámee bui kpaaleea

¹¹ Bèyámee buiò kpaalesè Yuda buiò búsu ní Yosefu buiò búsuò zànguo daedae. ¹² Sea za Yuudéi an búsu zòlê dò Yelikozì gèmidòkí oi, à mipè gusísidewa be'ae oi, 5 à tà Betavè gbáau. ¹³ Sea za we à tà Luzu pò wí me lɔ Beteli gèmidòkí oi, 5 à tà Atalo Adaa pò kú sísi musu Betoloni zìlèpò gèmidòkí oi. ¹⁴ Sea za sísi pi be'ae oi à lía gèmidòkí oi e Kiliabaali pò wí me lɔ Kiliyaaliü. Wêlêpiá Yuda buiò pòe. An búsu zòlê pò kú be'aen we. ¹⁵ Sea za Kiliyaaliü wéknke gèmidòkí a zòlê tà gukpe oi e Nefetoo nibónai. ¹⁶ A píla sísi pò boaa ní Beninɔú guzuleo Lefai guzule gubântoo oi. A dò Inɔü guzulei Yebusiò wêlê sae gèmidòkí oi e Logeli nibónai. ¹⁷ Sea za we à pài à tà gubântoo oi e Semesi nibónai ní Gelilo pò boaa ní Adumiü gbèboleoo ní Lubeni né Bohana gbèo. ¹⁸ A tà sísi pò kú Alaba sè sae gubântoo oi, 5 à píla sèpiu. ¹⁹ A dò Dónkpea sísi gubântoo oi, à gè pè Isida Wisidewa a gubântoo oi, gu pò Yuudé káuwa. An búsu zòlê pò kú gèmidòkí oin we. ²⁰ Yuudé mé Bèyámee buiò búsu zòlê ü gukpe oi. An búsu zòlèon we.

²¹ Wêlê pò Bèyámee buiò ví daedaeon ke: Yeliko, Dónkpea, Emèkèzizi, ²² Betalaba, Zemaliü, Beteli, ²³ Aviü, Pala, Ofela, ²⁴ Kefaa, Amóni, Ofini ní Gebao. Wêlê kèe kuepla, an baade ní a bualoü. ²⁵ A gbèa Gabaò, Lama, Beelo, ²⁶ Mizipa, Kefila, Mɔza, ²⁷ Lèkèü, Iipeeli, Talala, ²⁸ Zela, Elefi, Yebusiò wêlê pò wí me Yelusaleü, Gibea ní Kiliao. Wêlê kèe gèo mëndosai, an baade ní a bualoü. Kpaale pò Bèyámee buiò sè daedaeon we.

19

Simeò bui kpaaleea

¹ Gbelaa gèn plaade Simeò buiò sè daedae. An búsu mé kú Yuda buiò búsu guo. ² An wêlêo tón ke: Beeseba pò wí me lɔ Seba, Mólada, ³ Azaasuali, Bala, Esetü, ⁴ Elolada, Betue, Ǿma, ⁵ Zikilaga, Bemaakabo, Azaasusa, ⁶ Belebao ní Saluè. Wêlê kèe kue'aaò, ampíi ní ní bualoü. ⁷ A gbèa Aini, Limo, Etèe ní Asáo. Wêlê kèe síiò, ampíi ní ní bualoü ⁸ ní bualoü pò liai e Baalabèe ní Lama Negeveo. Kpaale pò Simeò buiò sè daedaeon we. ⁹ Wà Simeò buiò búsupi sí Yuda buiò kpaale guue, asa Yuda buiò pò zòe. Maa Simeò buiò ní kpaale è Yuda buiò pò guu.

Zabulɔni buiɔ kpaaleɛɛa

¹⁰ Gbelaa gɛn aaɔde Zabulɔni buiɔ sɛ daɛdaɛ. An bɔsu zɔle tɔ e Salidi. ¹¹ Ɔɛa za we ɔ tɔ be'ae oi e Malala, ɔ ɔ pɛ Dabɛɛɛwa nɔ swadɔɔ pɔ kɔ Yɔkenaɔ sɛo. ¹² Ɔɛa za Salidi ɔ tɔ gukpe oi e Kiselo Taboo bɔsuu, ɔ ɔ tɔ Dabela nɔ Yafiao. ¹³ Ɔɛa za we ɔ tɔ gukpe oi e Gatefɛɛ nɔ Etakazinio. Ɔ ɔ gɛ nɔ Limɔ nɔ Nɛao. ¹⁴ Ɔɛa za we ɔ dɔ Anatɔi gugbɔntoo oi e ɔ gɛ pɛ Ifataeli guzulɛwa. ¹⁵ Kata, Naalala, Simelɔni, Idala nɔ Betɛlɛuɔ ku a guu lo. Wɛle kɛ kuepla, ampɔi nɔ nɔ bualoɔ. ¹⁶ Wɛlepiɔ nɔ nɔ bualoɔ mɛ kpaale pɔ Zabulɔni buiɔ sɛ daɛdaɛ u.

Isakaa buiɔ kpaaleɛɛa

¹⁷ Gbelaa gɛn sliɔde Isakaa buiɔ sɛ daɛdaɛ. ¹⁸ An bɔsu wɛleɔn ke: Yezeleɛ, Kesulo, Sunɛu, ¹⁹ Afalaiu, Sioni, Anaala, ²⁰ Labiti, Kisioni, Ebezi, ²¹ Lemeti, Enganiu, Enada nɔ Bepazezio. ²² An bɔsu zɔle lɔ Taboowa nɔ Saazumao nɔ Besemesio e ɔ gɛ pɛ Yuudɛwa. Wɛle kɛ gɛo nɔ mɛndoo, ampɔi nɔ nɔ bualoɔ. ²³ Wɛlepiɔ nɔ nɔ bualoɔ mɛ kpaale pɔ Isakaa buiɔ sɛ daɛdaɛ u.

Aɛɛ buiɔ kpaaleɛɛa

²⁴ Gbelaa gɛn soode Aɛɛ buiɔ sɛ daɛdaɛ. ²⁵ An bɔsu wɛleɔn ke: Eleka, Hali, Betɛ, Akesafa, ²⁶ Alameleki, Amada nɔ Misalao. Be'ae oi an bɔsu zɔle lɔ Kaameliwa nɔ Sikoo Libenao. ²⁷ Ɔɛa za we ɔ ɔ ɔ gukpe oi e Bedagɔ, ɔ pɛ Zabulɔni buiɔ bɔsuwa nɔ Ifataeli guzulɛo, ɔ tɔ Betemeki nɔ Neielio, ɔ ɔ dɔ Kabului ɔze oi ²⁸ e Abadɔ nɔ Leobeo nɔ Hamɔ nɔ Kanao nɔ Sidɔ pɔ de mɛɛwia uo. ²⁹ Ɔɛa za we ɔ tɔ Lama nɔ Tii wɛle blideo, ɔ ɔ pɔi, ɔ tɔ Osa oi e ɔ gɛ pɛ Isiawa Akazibu sɛ. ³⁰ Ɔ ɔ gɛ nɔ Umao nɔ Afekio nɔ Leobeo. Wɛle kɛ mɛn bao nɔ plao, ampɔi nɔ nɔ bualoɔ. ³¹ Wɛlepiɔ nɔ nɔ bualoɔ mɛ kpaale pɔ Aɛɛ buiɔ sɛ daɛdaɛ u.

Nɛfatali buiɔ kpaaleɛɛa

³² Gbelaa gɛn soolode Nɛfatali buiɔ sɛ daɛdaɛ. ³³ Ɔɛa za Helefi nɔ Zaananiu gbɛne kpɛo an bɔsu tɔ Adami Nekebu nɔ Yabeneo e Lakuu, a zɔlen Yuudɛi. ³⁴ Ɔ ɔ ɔ be'ae oi e Azeno Taboo, ɔ ɔ gɛ nɔ Hukokoo. Gɛmidɔki oi ɔ pɛ Zabulɔni buiɔ bɔsuwa, be'ae oi sɔ Aɛɛ buiɔ bɔsuwa, gukpe oi sɔ Yuudɛwa. ³⁵ An wɛle blideo tɔn ke: Zidiu, Zeɛ, Amata, Laka, Genezaleti, ³⁶ Adama, Lama, Azoo, ³⁷ Kedesi, Edelei, Enazoo, ³⁸ Iloni, Midala'eli, Ɔlɛu, Betana nɔ Besemesio. Wɛle kɛ keokwi, ampɔi nɔ nɔ bualoɔ. ³⁹ Wɛlepiɔ nɔ nɔ bualoɔ mɛ kpaale pɔ Nɛfatali buiɔ sɛ daɛdaɛ u.

Dɔ buiɔ kpaaleɛɛa

⁴⁰ Gbelaa gɛn soolode Dɔ buiɔ sɛ daɛdaɛ. ⁴¹ An bɔsu wɛleɔ tɔn ke: Zola, Esetao, Iisemesi, ⁴² Saalebiu, Ayaloni, Itela, ⁴³ Eloni, Timena, Ekeloni, ⁴⁴ Eleke, Gibetɔ, Baalata, ⁴⁵ Yehuda, Benɛbela, Gata Limo, ⁴⁶ Meyaakɔ nɔ Lakɔ nɔ bɔsu pɔ bɔaa nɔ Zoepo. ⁴⁷ Dɔ buiɔ i fɔ nɔ bɔsupi simao, ɔ aa gɛ lɛle Lɛsɛudeɔwa. Aa si aa a gbɛ dɛde nɔ fɛndao aa zɔleu, ɔ aa nɔ dezi Dɔ tɔ kpɛ.* ⁴⁸ Wɛlepiɔ nɔ nɔ bualoɔ mɛ kpaale pɔ Dɔ buiɔ sɛ daɛdaɛ u.

Yozuee kpaaleɛɛa

⁴⁹ Kɛ Isailiɔ nɔ bɔsu kpaalekɛ aa laa, ɔ aa gbasa Nuni nɛ Yozuee pɔ kpawɔ ⁵⁰ la Dii owa. Timena Sela pɔ kɛ Eflaiu bɔsu gusɔsɔdeu ɔ a gbɛa, ɔ aa kpawɔ. A kɛke kɛle, ɔ ɔ zɔleu.

⁵¹ Kpaale pɔ sa'ona Eleazaa nɔ Nuni nɛ Yozuee nɔ Isaili bui uabeleɔ kɛnɛ nɔ gbelao Silo Dii ae a kpɛ kpɛlen we. Maa ɔ aa bɔsupi kpaale.

20

Misiwɛleɔ

(Nao 35.9-34, Iko 19.1-13)

¹ Ɔ Dii o Yozuee ɔ mɛ: ² O Isailiɔne aa nɔ wɛleɔ dile nɔ misiwɛleɔ u, la ma da Mozie a owa, ³ kɛ gbɛ pɔ kai me mo a gbɛde li e baasi tau azla misikɔi u ade dae pɔ asu tsiwa yaɔi. ⁴ To gbɛ baasi ta wɛlepiɔ doe guu, aali ze wɛlepi bɔleu, i a ya'o wɛlepi gbɛzɔɔne. Aali aa si nɔ wɛle guu, aai kpɛ kpawɔ aao kurino. ⁵ To tɔsina pɛleaazi, aasu gbɛdenapi nae a ɔzlo, asa kai me mo ɔ a gbɛdee de, iie ku nɔ zanguo za zio. ⁶ Io ku wɛlepiu e wa yakpalekaano, e sa'onkia pɔ ku goɔ bee ge gaɔ, i gbasa ta a be wɛle pɔ a bɔu.

⁷ Ɔ Isailiɔ Kedesi dile ado u Galile bɔsuu Nɛfatali buiɔ bɔsu sɔsɔdeu nɔ Sikeu lo Eflaiu buiɔ bɔsu sɔsɔdeu nɔ Kiliataaba pɔ wi me lo Heblɔo Yuda buiɔ bɔsu sɔsɔdeu. ⁸ Yuudɛ baa gukpe aa Bezeɛ pɔ kɛ gusalala waiwaiu dile Lubeni buiɔ bɔsuu nɔ Gada buiɔ wɛle Lamɔtuo Galada bɔsuu nɔ Manase buiɔ wɛle Golanao Basana bɔsuu. ⁹ Gbɛ pɔ kai me mo a gbɛde, Isailie ge bɔmo pɔ ku nɔ guun no, aali baasi ta wɛle pɔ wa dilepiɔ dou. Beewa gbɛ pɔ ga dae pɔ de aa tsiwa a e gbɛpi deo e wa yakpalekaano gla.

* **19:47** Dɔa 18.27-29

21

Levii bui wéle
(1Lad 6.39-66)

¹⁻² Levii bui uabeleᵒ gè sa'ona Eleazaa ní Nuni né Yozueeó ní Isaili bui kǐni uabeleᵒ lè Silo, aa òné: Dii dà Mòizie, ³ à òé à wéleᵒ kpáwá wàᵒ kuu ní wá pᵒᵒ dádàkèkǐio. * ³ C Isailio wéleᵒ beᵒ ní a dádàkèkǐio kpá Levii buiᵒwa ní pᵒ ũ. ⁴ Keata buiᵒ ᵑ gbelaá séia ní sé káau, ⁵ wá Yuda buiᵒ ní Simeᵒ buiᵒ ní Bèyáméᵒ buiᵒ wéleᵒ mèn kue'aaᵒ kpá Levii buiᵒ pᵒ aa de sa'ona Aalona buiᵒ ᵒwa daedae ní kpaale ũ. ⁶ C wá Isakaa buiᵒ ní Aseᵒ buiᵒ ní Nefatali buiᵒ ní Manase buiᵒ leᵒ do pᵒ kú Basana búsuu wéleᵒ mèn kue'aaᵒ kpá Geesᵒ buiᵒwa ní kpaale ũ. ⁷ C wá Lubeni buiᵒ ní Gada buiᵒ ní Zabulni buiᵒ wéleᵒ mèn kueplaᵒ kpá Melali buiᵒwa daedae ní kpaale ũ. ⁸ Maa Isailio wéleᵒ kpá Levii buiᵒwa ní a dádàkèkǐio, lá Dii dà Mòizie a òwa.

⁹ Yuda buiᵒ ní Simeᵒ buiᵒ wéleᵒ pᵒ wa kpámáᵒ tǔn ke: ¹⁰ Levii né Keata buiᵒ Aalona buiᵒ mé ví, asa ampíᵒ ᵑ gbelaá séia ní sé. ¹¹ Wá Kiliataaba pᵒ wí me lᵒ Heblᵒ ní dádàkèkǐi pᵒ liaio kpámá. A ku Yuda buiᵒ búsu gusíᵑdeu. Aaba mé Anaki buiᵒ dezi ũ. ¹² A mᵒ lè wá Heblᵒ buaᵒ ní a bualotᵒ kpá Yefúne né Kalebuwa kᵒ. ¹³ Maa wá Heblᵒ pᵒ de gbèᵑena misiwéle ũ kpá sa'ona Aalona buiᵒwa ní Libenao ¹⁴ ní Yatiio ní Esemᵒao ¹⁵ ní Olonao ní Debiio ¹⁶ ní Ainio ní Yutao ní Besemesio, wéleᵒ píi ní a dádàkèkǐio. Bui leᵒ plapiᵒ wéleᵒ kè kèokwi. ¹⁷ Wá Bèyáméᵒ buiᵒ wéleᵒ beᵒ kpámá: Gabaᵒ, Geba, ¹⁸ Anato ní Alemᵒ. Wéleᵒ kè siᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ¹⁹ Aalona buiᵒ sa'onaᵒ wéleᵒ kè píi kue'aaᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio.

²⁰ Wá Eflaiū buiᵒ wéleᵒ beᵒ kpá Levii né Keata buiᵒ kǐniᵒwá ní kpaale ũ. ²¹ Gbèᵑena misiwéle Sikeū pᵒ kú gusíᵑdeu ní Gezeᵒ ²² ní Kibezaiūó ní Betolonio. Wéleᵒ kè siᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ²³ Aa Dá buiᵒ wéleᵒ è mèn siᵒ lᵒ, Eleke, Gibetᵒ, ²⁴ Ayaloni ní Gata Limᵒ. Wéleᵒ kè siᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ²⁵ Aa Manase buiᵒ leᵒ do wéleᵒ è pla, Taanaki ní Bileaūo, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ²⁶ Wá wéleᵒ mèn kwipiᵒ kpá Keata buiᵒ kǐniᵒwae, ampíi ní ní dádàkèkǐio.

²⁷ Manase buiᵒ leᵒ do wéleᵒ mèn plaᵒ kpá Levii né Geesᵒ buiᵒwa ní kpaale ũ, Golana pᵒ de gbèᵑena misiwéle ũ Basana búsu ní Besetelao, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ²⁸ Aa Isakaa buiᵒ wéleᵒ è mèn siᵒ, Kisioni, Dabela, ²⁹ Yaamu ní Enganiūo, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ³⁰ Aa Aseᵒ buiᵒ wéleᵒ è lᵒ mèn siᵒ, Misala, Abedᵒ, ³¹ Eleka ní Leobeᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ³² Aa Nefatali buiᵒ wéleᵒ è lᵒ mèn aaᵒ, gbèᵑena misiwéle Kedesi pᵒ kú Galile búsu ní Amᵒdooó ní Kaataᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ³³ Geesᵒ buiᵒ wéleᵒ kè kue'aaᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio.

³⁴ Levii né Melali buiᵒ mé gᵒ. Wá Zabulni buiᵒ wéleᵒ kpámá ní kpaale ũ, Yᵒkenaū, Kaata, ³⁵ Dimena ní Naalalao. Wéleᵒ kè siᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ³⁶ Aa Lubeni buiᵒ wéleᵒ è lᵒ, Beze, Yaaza, ³⁷ Kedemᵒ ní Mefaaᵒ. Wéleᵒ kè siᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ³⁸ Aa Gada buiᵒ wéleᵒ è lᵒ, gbèᵑena misiwéle Lamᵒtu pᵒ kú Galada búsu, Maanaiū, ³⁹ Esebᵒ ní Yazeᵒ. Wéleᵒ kè siᵒ, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ⁴⁰ Levii né Melali buiᵒ wéleᵒ kè kuepla. ⁴¹ Levii buiᵒ wéleᵒ ku Isaili buiᵒ kǐniᵒ búsuue. Aa kè píi blakwi plasai, ampíi ní ní dádàkèkǐio. ⁴² Wéleᵒ de ní pᵒ ũe ní dádàkèkǐi pᵒ lialiañziᵒ. Maa wéleᵒ de píi.

⁴³ Dii búsu pᵒ à a legbè Isailio deziᵒne kpámá, ᵑ à gᵒ ní pᵒ ũ, aa zᵒleu. ⁴⁴ Dii ní gbá zé aale kámabo gupiiu, lá à a legbè ní deziᵒnewa.† An ibeᵑe i fᵒ ní gá flo, Dii ní ibeᵑe náné ní ɔzᵒ píie. ⁴⁵ Yámaa pᵒ Dii ò Isailioᵑe kè píi, a kee i léle páo, baa do.

22

Isaili buiᵒ taa Yuudé baale

¹ Yozuee Lubeni buiᵒ sísi ní Gada buiᵒ ní Manase buiᵒ leᵒ doo, ² a òné: A yá pᵒ Dii zᵒblena Mòizi díleᵒ kúa, mé a zíkè yá pᵒ má òéwa* píi. ³ A gègè e ní a gbáᵒ i pákpa á gbéᵒziᵒ. A zíkè yá pᵒ Dii á Lua dílééwa. ⁴ Lá Dii á Lua á gbéᵒ pᵒ gbá zé aa kámabᵒ sa lá à a legbènéwa, à ea ta á be sa, búsu pᵒ Dii zᵒblena Mòizi kpáwá Yuudé baaleu. ⁵ A laaika maamaa àᵒ yádílènéᵒ ní ikoyá pᵒ Dii zᵒblena Mòizi dáᵒᵒ kúa, lᵒ ye Dii á Luazi. A aa zé sé súsú, lᵒ yá pᵒ a díleᵒ kúa. A naaazi, i zᵒbleᵒ ní nᵒsemendoo teasisai.

⁶ Yozuee samaa'òné à ní gbáᵒ, ᵑ aa ta ní be. ⁷ Mòizi Basana búsu saalo kpá Manase buiᵒ leᵒ dowá yáa kᵒ, ᵑ Yozuee búsu kpá an gbéᵒ pᵒ gᵒᵒwa Yuudé be'ae oi ní ní gbéᵒ Isaili buiᵒ kǐniᵒ. Ké Yozuee samaa'òné, ⁸ à mè: A ea ta á be ní á àizeᵒ zᵒᵒ, pᵒtuᵒᵒ dasidasi ní ánusuo ní vuao ní mᵒgotᵒᵒ ní msiᵒ pᵒ ní pᵒkasᵒ dasidasi. A ge á á ibeᵑᵒ pᵒpᵒ kpaalekᵒᵑe ní á gbéᵒ we.

* 21:1-2 Nao 35.1-8 † 21:44 Bᵒa 33.14, Ebe 4.1 * 22:2 Nao 32.20-32, Yoz 1.12-15

9 Ɔ Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee do Isaili bui kɛniɔ tɔ Silo Kanaa bɛsuu, aa ɛa ta Galada bɛsuu, bɛsu pɔ aa gɔ vɔ yá pɔ Dii dà Mɔizie a ò yáí. 10 Ké aa kà Yuudé kòolou Kanaa bɛsuu, aa sa'okli bò Yuudé sae we. Sa'okli pi zɔɔ. 11 Ké Isaili bui kɛniɔ mà aa mè: A gwa! Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee doo sa'okli bò Kanaa bɛsu zɔɛu, Yuudé kòolou. 12 Ɔ Isaili bui kɛniɔ kàaa m̄pii aa gémá ní zio.

13 Ɔ aa sa'ona Eleazaa né Fineasi zɔ Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee dopiwa Galada bɛsuu. 14 Isaili gbɛzɔɔ gèaàno gbɛɛn kwi, bui ní buio dodo, Isaili bui uabeleɛne m̄pii. 15 Ké aa kà Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee dopi kɛi Galada bɛsuu, aa òné: 16 Yá pɔ Dii gbɛɔ ò m̄piin ke, aa mè: Náaisaiyá kpeletaan wei? A bɔ Isailiɔ Lua kpe. A gi Dii yáí gbá, a ázia sa'okli bò.† 17 Duuna pɔ wá kè Peoo‡ i m̄wáó lé? Baa ké gaga gèwágu, duunapi sáma gi lé wá lé e ní a tiaoe. 18 Ale bɔ Dii yá kpe gbáe. Tó a gi Dii yámai gbá, aà pɔ a fɛ Isaili bui píizi ziae. 19 Tó bɛsu pɔ a gɔ vɔ gbálè, à bua su Dii bɛsuu, gu pɔ aà zwáakpe kuu, í bɛsu kpaalesewan la. Asu bɔ Dii ge wá yá kpe à ázia sa'okli boo, Dii wá Lua gbagbakli pi báasio. 20 Ké Zela síwena Akáa náaisaiyákè láaipɔ yá musu, Dii pɔ i fɛ Isaili bui píizi lé?§ Akáa i ga a duuna yáí ado sɔo.

21 Ɔ Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee doo ò Isaili bui uabelepiɛne: 22 Dii mé Lua Zɔɔde ú! Dii mé Lua Zɔɔde ú! A wá yápi dɔ, mé wá ye ápiɔ àò dɔ sɔ. Tó wa bɔ Dii kpe, wa gi aà yámai, ásu wá wɛnagwa gbá. 23 Tó wa wá sa'okli bò bɔa Dii kpe yáie, mé wa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú òwá ní sáaukpasao ní pówenti gbao, Dii to à wi wá musu. 24 I ke máa no. Bili mé wá kú, ɔ wá bò. Wa mè, yá pɔ á buio o wá buiɛne zian ke: Bó á vɔ ní Dii Isailiɔ Luaoi? 25 Dii mé Yuudé dà wápiɔ ní ápiɔ zánguoé wá bɛsu zɔɛ ú. A baa kú ní Diioo. Lá á buio gi wá buiɛne aa misile Dii en we. 26 Ɔ wa mè wá wázia sa'okli boe. I ke wá sa'owá no, 27 a de wá zɔblea Dii seela ú wápiɔ ní ápiɔ zánguoé ní wá bui pɔ té wá kpe, wí sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní sáaukpasao o aà ua. Beewa á buio e o wá buiɛne zia, an baa kú ní Diioo. 28 Ɔ wa mè: Tó a bee òwé ge wa buiɛne zia, wá oé à Dii gbagbakli taa pɔ wá deziɔ bò gwa. I ke sa'oa yáí no, seelae ápiɔ ní wápiɔ zánguoé. 29 Kai! Wá fɔ gi Dii yámai wá bɔ aà yá kpe gbá wá sa'okli pɔ wá sa'owá ní pówenti boo. Dii wá Lua gbagbakli ku gueio, pɔ pɔ kú aà kpe kpele báasio.

30 Ké sa'ona Eleazaa né Fineasi ní Isaili gbɛzɔɔ pɔ kuaàno bui uabele ú yá pɔ Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee doo ò mà, à kèné na. 31 Ɔ Fineasi òné: Wá dɔ ké Dii kú wá guu gbá. Lá i bɔ aà kpeo, a Isaili bɔ Dii wétɛamɔaneun we. 32 Ɔ Fineasi ní gbɛzɔpiɔ Lubeni buio ń Gada buio ń Manase buio lee doo tó Galada bɛsuu we, aa ɛa ta Isaili pɔ kú Kanaa bɛsuuɛne ní a baoo. 33 Yápi kè Isailiɛne na, ɔ aa Lua sáaukpá, aai gea zikái ní Lubeni buio ń Gada buio ń ní bɛsu òkpaoo yá'o loo. 34 Ɔ Lubeni buio ń Gada buio tɔkpá sa'okli pi Seela. Aa mè: A de seela ú wá zánguoé ké Dii mé Lua ú.

23

Yozuee lezaa Isailiɔwa

1 Ké Dii tó Isailiɔ kámabò ní ibee pɔ liaarziɔ yá musu, a gɔɔ gègè. A gbea Yozuee zikù táotao. 2 Ɔ à Isailiɔ sisi, an gbɛzɔɔ ní ní dɔaanao ní ní yákpalekenao ní ní lakènao pii, a òné: Ma zikù táotao. 3 A yá pɔ Dii á Lua ké buie beeeɛne á yáí è. Dii á Lua mé zikáe. 4 Ma bui pɔ gɔ Yuudé ní be'ae ísia zɔɔo zánguoé bɛsu kpaalé á buiɛne ní bui pɔ ma ní dede pɔo. 5 Dii á Lua á zɔɛríti a ní yáé, i ní bɛsu sɔmáé, í vɔ lá á a legbèéwa. 6 A sɔdile maamaa. Aa laai vɔ, í zike yá pɔ kú Mɔizi ikoyá lá guuwa. Asu páale ɔplaaí ge zeeio. 7 A baa su àò kú ní bui pɔ gɔ á guupiɔo. Asuli ní táao gbagbao. Asuli me á sírɛno. Asuli zɔblené à kulénéo. 8 Aɔ naa Dii á Luazi ado, lá á kè e ní a gbáowa. 9 Dii zɔɛé bui zɔo gbáaazi, gbáe i e á gá fio e ní a gbáo. 10 A gbé mendo i gbɛɛn báa sɔɔo fu, ké Dii á Lua lé zikáé, lá á a legbèéwa yáí.* 11 Aɔ laai vɔ maamaa, í ye Dii á Luazi.

12 Tó a pɔbɔzákè, mé a na bui pɔ gɔ á guupiɔwa, mé a ní nɔeɔ sè, mé a á baa dáaarɛno, 13 àò dɔ sáasá ké Dii á Lua a ɛa buipiɔ yáé loo. Aa gɔé bai ge m̄o ú ge flaalao ú á kpesee ge kɔɔo ú á wéu e a ge mide bɛsu maa pɔ Dii á Lua kpáwáe beepi guu. 14 A gwa! Mále gé gékli sa. A dɔ á nɔseu ní á láasooɔ pii ke ási maa pɔ Dii á Lua óeɔ guu, baa mendo i ke famaoo. Aa kè píie, an kee i léle páo. 15-16 Lá ási maa pɔ Dii á Lua óe kèé pii, tó a Dii á Lua báakuaáno yá pɔ a dileé gbóo, a ge zɔblé táaɛne a kuléné, Dii a to ási bèe pɔ á ò á lee e a ge á mide bɛsu maa pɔ a kpáwáe beepi guu. Dii a pɔkúmabɔbɔwá, í láa gɔɔ bɛsu maa pɔ a kpáwáe beepi guu.

† 22:16 Iko 12.13-14 ‡ 22:17 Nao 25.1-9 § 22:20 Yoz 7.1-26 * 23:10 Iko 3.22, 32.30

24

Yozuee gbé̃ gbaa laai Sikeũ

1 Yozuee Isaili buio káaa Sikeũ. A Isaili gbēz̃ɔɔ ní n̄ d̃aaanao ní n̄ yákpalekenaɔ ní n̄ lakēnaɔ s̄isi, 5 aa m̄s̄ s̄i Lua ae. 2 ɔ Yozuee ò bílae: Dii Isailiɔ Lua m̄e, wá deziɔ ku yáa Uflata baalee, aa z̃oblè táaɔne. Ablahaũ ní Nakɔɔ mae Tela kú ní guu. * 3 ɔ à wá dezi káau Ablahaũ s̄e Uflata baale, à Kanaa búsu k̄eɛɛaãno,† 5 à tò aa bui k̄ò. A aa gbà Izaaki,† 4 5 à Izaaki gbà Yakɔbu ní Esauo. § A Esau gbà Sei búsu s̄is̄ide. * Yakɔbu ní a n̄eɔ s̄5 aa tà Egipi.†

5 Dii M̄ozi ní Aalonaɔ z̄l,† 5 à 1adà Egipiowa ní yá p̄s̄ a k̄e ní guuɔ, 5 à wá b̄óɛu. 6 Ké à wá deziɔ b̄óɛ Egipi, ké wa ka is̄iai, 5 Egipiɔ p̄ɛɛwázi ní z̄ikas̄ɔgoɔ ní s̄5deɔ e Isia T̄eai. 7 Ké wa wiil̄eãzi, 5 à gusia dà wá z̄anguo ní Egipiɔ, 5 a tò is̄ia k̄uaamá m̄io. § Wá wé yá p̄s̄ a k̄e Egipiɔne è. Bee gbea wa g̃ɔɔplak̄e guwaiwau.

8 Dii m̄ɔwana Amole p̄s̄ kú Yuud̄e gukpe oio búsuu. Ké aa f̄ɛɛwá ní z̄io, 5 Dii ní n̄aw̄e wá ɔz̄l. A ní m̄ide, 5 an búsu g̃ò wá p̄s̄ ũ. * 9 Ké Zipoo né Balaki, M̄abuɔ k̄ia f̄ɛɛwá ní z̄io, à Beɔɔ né Balaau s̄isi aa láaik̄ewá. 10 ɔ Dii ḡi Balaau yámai, a tò à samaa'òw̄e, à wá b̄ó Balaki ɔz̄l.†

11 Bee gbea wa bua Yuud̄ewa† wa ka Yeliko. ɔ Yelikodepiɔ z̄ikáwanɔ. Amole ní Peliziɔ ní Kanaaɔ ní Itio ní Giigasiɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ z̄ikáwanɔ b, 5 Dii ní n̄aw̄e wá ɔz̄l. 12 A beɔɔ gb̄ae wá ae, § aa Amole k̄ia gb̄eɔn plaɔ ȳaw̄e. I ké wá f̄enda ge wá ka mé ní yáo. 13 A t̄ɔɛe p̄s̄ wáme wa a z̄ik̄eɔ kpáwá ní w̄eɛe p̄s̄ wáme wá k̄aleɔɔ, 5 wá kú w̄eɛepiɔ guu. Wáɛe v̄eɛbu ní kú kp̄e p̄s̄ wáme wá b̄aɔɔ b̄e ble.

14 ɔ Yozuee m̄e: Aɔ Dii vía ví, b̄o z̃oblèè s̄iana ní n̄semendoo. A táa p̄s̄ á deziɔ z̃oblèné Uflata baale ní Egipiɔ b̄o á guu, í z̃oblè Dii. 15 Tó z̃oblèa Dii k̄eé íi, à ze ní táa p̄s̄ á ye z̃oblèeɔ gb̄a, táa p̄s̄ á deziɔ z̃oblèné Uflata baaleɔn nò, Amole p̄s̄ á kú ní búsuuɔ p̄n̄ nò. Mapi ní ma b̄edeɔ s̄5, Dii wá z̃oblèè. 16 ɔ gb̄eɔ w̄ewa aa m̄e: Kai! Wá f̄s̄ pákpa Diizi wá z̃oblè táaɔne. 17 Dii wá Lua mé wá b̄ó z̃oblèu Egipi búsuu ní wá maeɔ. ɔme dabudabu z̃ɔɔpiɔ k̄e wá wáa, à wá d̄s̄a wá táa'oa guu píi, à wá b̄ó bui p̄s̄ wa ḡɛn̄laɔ ɔz̄l píi. 18 Dii mé Amole ní bui p̄s̄ kú búsuɛ beeuɔ ȳaw̄e. Dii wá z̃oblèè s̄5, 5me wá Lua ũ.

19 ɔ Yozuee ò gb̄eɔne: A e z̃oblè Dii. Asa aa kua adoae, íli sí s̄aao. A á táaeɔ ní á duuna k̄éwáɔ. 20 Baa ké à yámaak̄éé yáa, tó a pákpaãzi, áɛ z̃oblè dii z̄ilooɔne, a ea yáyiawáe, í á mid̄e. 21 ɔ gb̄eɔ ò Yozuee: Maa no! Dii wá z̃oblèè. 22 ɔ Yozuee òn̄e: Ame á ázia seeladeɔ ũ, a ze ò z̃oblè Dii. ɔ aa m̄e: A seeladeɔn wá ũ. 23 ɔ Yozuee m̄e: Tó máae, à dii z̄iloo p̄s̄ kúáɔn̄ b̄o á guu, í á s̄5 kpa Dii Isailiɔ Luawa. 24 ɔ gb̄eɔ òe: Dii wá Lua 5 wá z̃oblèè, w̄io aa yáma.

25 Zibeezi Yozuee id̄ada Dii báakuariɔ yáwa gb̄eɔne Sikeũ we. A èa à aa ikoyáɔ ní yá p̄s̄ a d̄ileɔ òn̄e, 26 5 à yápiɔ k̄e Lua ikoyá láu. ɔ à gb̄e gb̄eɔne se p̄ɛɛ gb̄eɔn̄li gb̄áu Dii sísik̄i* we. 27 ɔ a ò gb̄eɔne: A gwa! Gbeɛ bee mé aɔ d̄ew̄e seelade ũ. Gbepi yá p̄s̄ Dii òw̄eɛe m̄a píi. Aɔ d̄eé seelade ũ, ké ásu m̄aafilike á Luaeɔ. 28 Yozuee gb̄eɔ gb̄ae, 5 baade tà a w̄eɛu.

29 Yá bee gb̄eaa Dii z̃oblèna Yozuee, Nuni né gá a w̄e bas̄okwide guu. 30 Wá aa v̄i búsu p̄s̄ de aa kpaale ũ guu Timena Sela, Eflaiũ buio búsu s̄is̄ideu Gaasi gb̄es̄is̄i gugb̄antoo oi. 31 Isailiɔ z̃oblè Dii ní n̄semendoo Yozuee g̃ɔɔ ní g̃ɔɔ p̄s̄ gb̄eɔz̃ɔ p̄s̄ ḡeé ḡe deaálao kuo. Gb̄eɔz̃ɔpiɔ wes̄i yá p̄s̄ Dii k̄e Isailiɔnele piie.

32 Yosefu ḡewa p̄s̄ Isailiɔ b̄òò Egipi s̄5,† aa v̄i Sikeũ t̄ɔɛe p̄s̄ Yakɔbu lù guue. A lù Sikeũ mae Am̄o n̄eɔwa ánuɔu ɔwat̄e bas̄oɛ.† T̄ɔɛepi ku Yosefu buio kpaale guue. 33 Ké Aalona né Eleazaa gá, 5 wá aa v̄i s̄is̄i p̄s̄ de aa né Fineasi kpaale ũ p̄ɛɛu Eflaiũ buio búsu gus̄is̄ideu.

* 24:2 Daa 11.27 † 24:3 Daa 12.1-6 ‡ 24:3 Daa 21.1-3 § 24:4 Daa 25.24-26 * 24:4 Daa 36.8 † 24:4 Daa 46.1-7 ‡ 24:5 B̄a 3.7-10 § 24:7 B̄a 14.1-31 * 24:8 Nao 21.21-35 † 24:10 Nao 24.10 ‡ 24:11 Yoz 3.14-17 § 24:12 B̄a 23.28 * 24:26 Daa 12.6-7, 33.18-20, 35.4 † 24:32 Daa 50.24-25, B̄a 13.19 ‡ 24:32 Daa 33.19, Zin 7.16

DɔAANAɔ

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Dɔaanao lá yábuubuu pɔ́ Isailio kè za guu pɔ́ aa zɔ́le Kanaa búsuu e à gè pè guu pɔ́ Isailio kía kpà òwɛɛ. Lée bee Isaili dɔaanao yákeao ní ní kuaò òwɛe lo. Isailio kía ví guu beeo, an dɔaanao mé gbé pɔ́ Lua iko kpámáò ù. Aame Isaili gbé zɔ́ pɔ́ aai yá gʻgʻ Isailione mé aai dɔaané an zíkaa ní buipáleo guu ù.

Dɔaanao lá kpaalea lée áaɔe:

Yá pɔ́ kè Isailio zɔ́lea Kanaa búsuu guu e à gè pèò guu pɔ́ Yozuee gàwa (1.1-2.10).

Lá Lua í dɔaanao se à ní zí aa a gbéò bɔ́ ní ibeɛò ɔ́zɔ́ (2.11-16.31).

Yábuubuu lée pla pɔ́ Isailio kè e à gè pè an kía kpaawa. (17-21).

Dɔaanao lá guu yá pɔ́ Isailio lè píi bɔ́ an luayámasai kíe. Tó aa bɔ́ Lua kpe aa pá kpáaazi, ɔ́ buipáleo í ɔ́tɔ́má. Ama tó aa èa zè ní Luao aa wiilèwà, í ní wɛnagwa à ní sí ní ibeɛpiɔ́wae. N beeo aai gi wàò zɔ́ble Kanaa búsu tǎaɔne, aai wɛe wàò kɔ́ni ke Luae (17-18), aà yádileneo í sáínguɛ (19-21).

An kua beewa tò aa gè nízlazi ní yáo. Lápi láakti lé ɔ́wɛɛ, tó Dii ní tó nízlée mé i mɔ́ ní misií yáao, lá an buiò aao ðen we. Sema Lua gbéò aao dɔ́ gbé pɔ́ wa misiile. Wá baade ali misiile Luae yá, ge yá pɔ́ ali káwágu ɔ́ wáliò ke?

Isailio zíkaa ní Kanaa bui pɔ́ gʻgʻ

¹ Yozuee gaa gbea Isailio Dii là à mè: Déme a gé zikawíe ní Kanaaó káaui? ² ɔ́ Dii mè: Yuda buiò mé aa gé. A ma! Ma búsupi nané ní ɔ́zle. ³ ɔ́ Yuda buiò ò ní gbé Simeo buiòne: A mɔ́ ge zɛwɛe búsu pɔ́ wa kpáwáú, wá zíkai ní Kanaaó, wí gbasaa gé zéíé búsu pɔ́ wa kpáwáú. ɔ́ Simeo buiò gèrínɔ. ⁴ Ké Yuda buiò gè máa, Dii Kanaaó ní Pelizio nané ní ɔ́zɔ́, ɔ́ aa ní ðeðe Bezeki áaasɔ́sɔ́ lée kwi (10.000). ⁵ Wekí aa Adonibezeki lè, aa zíkáaano, ɔ́ aa Kanaaó ní Pelizipio ðeðe. ⁶ Ké kíapi lé báale, ɔ́ aa pèwà. Aa aà kù, ɔ́ aa aà onemiao ní aà gbánemiao zɔ́zɔ́. ⁷ ɔ́ Adonibezeki mè: Ma kía gbèon báaɔkwio onemiao ní ní gbánemiao zɔ́zɔ́, ɔ́ aa ma táabúnu ble kasonaò pèele aa blè. Lá má kè gbépiòne fla ɔ́ Lua bómee. ɔ́ aa tǎaano Yelusaleú, we à gáu.

⁸ Ké Yuda buiò lèle Yelusaleúwa aa sí, ɔ́ aa a gbéò ðeðe ní fèndao, aa tesòwà. ⁹ Bee gbea Yuda buiò gè zíkai ní Kanaa pɔ́ kú búsu gusísídeuò ní Negeveo ní gusalalao. ¹⁰ Aa gè lèle Kanaa pɔ́ kú Hebliowa. Yaa Heblión Kiliataaba. We aa ziblèu Sesai ní Aimanio ní Talemaiowa.*

¹¹ Bɔa we aa gè lèle Debiideowa. Yaa Debií tón Kiliasefee. ¹² ɔ́ Kalebu mè: Gbé pɔ́ lèle Kiliasefeeipiwa a sí ɔ́ má a nenɔ Akesa kpawá no ù. ¹³ Kalebu dáuna Kenazi né Onieli mé sí, ɔ́ Kalebu a nenɔepi kpáwà. ¹⁴ Ké à aà sè, à nàewà aà ge tɔ́le wabike a maewa. Ké nɔepi píla a zaaínawa, ɔ́ aà mae Kalebupi aà là à mè: Bó ní yeii? ¹⁵ ɔ́ a wèwà à mè: Gbèkèkemee. Lá tɔ́le pɔ́ n ma gba ku Negeve guwawaiue, ma gba a nibónade sa. ɔ́ Kalebu aà gbà tɔ́le pɔ́ a nibóna ku sístóna musu ní a nibóna pɔ́ kú guzulèuo.†

¹⁶ Mɔizi ánsue bui pɔ́ wí me Keniò bɔ́ wéle daminalikpedeu‡ ní Yuda buiò, aa gè zòlérínɔ ní búsuu Alade sae Negeve guwawaiui.

¹⁷ ɔ́ Yuda buiò ní ní gbé Simeo buiò gè lèle Kanaa pɔ́ kú Zefataowa. Aa wélepi kè kélekele, ɔ́ aa tɔ́kpàè ɔ́ma.§ ¹⁸ Yuda buiò Gaza ní Asekelonio ní Ekelonio ní ní tɔ́leo sí. ¹⁹ Dii kúrínɔ, ɔ́ aa ní búsu gusísíde sí, áma aai fɔ́ a gusalaladeo yào, ké gbépiò zíkásɔ́goo ví mɔ́pɔ́ ù yáí. ²⁰ Wá Hebli kpà Kalebuwa lá Mɔizi a legbèwa, ɔ́ a sí Anaki bui gbèon áaowa. ²¹ Bèyámee buiò sɔ́ aai Yebusi pɔ́ kú Yelusaleú yao, ɔ́ Yebusiò kúrínɔ Yelusaleú e ní a gbão.*

²² Yosefu buiò sɔ́ aa lèle Beteliwa, mé Dii kúrínɔ. ²³ Yaa Beteli tón Luzu. Ké aa gbéò zɔ́ Beteli asiigwai, ²⁴ asiigwanapio gʻsee è, ále bɔ́ wélepiu, ɔ́ aa òè: Lá wá ke wá gè wéle guu owɛe, wí gbèkèkene. ²⁵ Ké à gèkí òbné, ɔ́ aa wélepideò ðeðe ní fèndao, ɔ́ aa gʻɔ́epi tò ní aà ðeò píi. ²⁶ Gʻɔ́epi gè Iti búsuu, à wéle kále we, ɔ́ a tɔ́kpàè Luzu. Tó bee mé gʻgʻ e ní a gbão. ²⁷ Manase buiò i fɔ́ Betesá ní Taanakio ní Dooò ní Ibleaúo ní Megidoo ní ní bualoúo sí Kanaaowao, aa gí wa zɔ́lea búsupiue.

²⁸ Ké Isailio gbáa è, ɔ́ aa Kanaaò dà zɔ́zú, aai ní yá píio.† ²⁹ Maa Eflaiú buiò i Kanaa pɔ́ kú Gezeo yao, ɔ́ aa ku we sánu.‡ ³⁰ Zabulni buiò sɔ́ aai Kanaa pɔ́ kú Keloni ní Naalolioo yao, ɔ́ aa ní dá zɔ́zú. ³¹ Asee buiò i gbé pɔ́ kú Ako ní Sidso ní Alabeo ní Akazibuo ní Elébaò ní Afekio ní

* 1:10 Nao 13.22 † 1:15 Yoz 15.13-19 ‡ 1:16 Yelikon we. § 1:17 Bee mè wíwía. * 1:21 Yoz 15.63, 2Sam 5.6 † 1:28 Yoz 17.11-13 ‡ 1:29 Yoz 16.10

Leobeo yao, ³² 5 aa ku sɔnu n Kanaa bɔsudepio. ³³ Nefatali buio i Besemesideo n Betanadeo yao, 5 aa ku sɔnu n Kanaa bɔsudepio, aa n dɔ zɔzɔ. ³⁴ ɔ Amoleo ɔzɔ Dɔ buiozi, aa n kpɔ gusɔsɔdeu, aai weinɛ aa mɔ zɔle gusalalauo. ³⁵ Amolepio gi zɔle Elesi gbɛzi n Ayalonio n Saalebiu. Kɛ Yosefu buio gbɛa ɛ, 5 aa n dɔ zɔzɔ. ³⁶ Amole bɔsu zɔle dɔale za Sɔigbebɔleie e ɔ gɛ pɛd Selawa e ɔ gɛd ac.

2

Dii Malaika bɔ mɔa Isailiowa Bokiɔ

¹ Dii Malaika bɔ Giligali,* ɔ gɛ Bokiɔ ɔ mɛ: Ma ɔ bɔle Egipi, ma gɛɔno bɔsu pɔ ma ɔ legbɛ ɔ deziɔne bee guu. Ma mɛ ma baa ɔ kuɔno gɔɔpiie, ɔ gbooa vlo. ² Mɔ ɔɛ, ɔsu makɔɛ n bɔsuebeedeo. Mɔ ɔɛ ɔ n sa'okio gboo,† 5 i ma yɔmao. Bɔyɔi ɔ kɛi mɔai? ³ Too! Mɔle ɔɛ, mɔ n yɔle bo. Aaɔ deɛ le u ɔ gbɛtɛue, mɛ an tɔaa aao deɛ bai ue. ⁴ Kɛ Dii Malaika yɔpi ɔ Isailione, aa ɔɔb maamae. ⁵ ɔ aa tɔkpɔ gupie Bokiɔ,‡ 5 aa sa'ɔ Diiwa we.

Isaili pɔbɔzakea

⁶ Yozuee gbɛo gbɛa gbea baade gɛ bɔsu pɔ ɔ kpaalenɛ si. ⁷ Aa zɔblɛ Diie n nɔsemendoo Yozuee gɔɔ n gɔɔ pɔ gbɛzɔ pɔ gɛgɛ deaala kuo. Gbɛzɔpio wesɔ yazɔ pɔ Dii kɛ Isailionele pii. ⁸ Dii zɔblena Nuni nɛ Yozuee kɛ wɛ basookwie, 5 ɔ gbasa gɔ. ⁹ Wɔ aa vɔ bɔsu pɔ de aa baa u guu Timena Sela, Eflaiɔ buio bɔsu sɔsɔdeue, Gaasi gbɛsɔsi gugbantoo oi.§

¹⁰ Kɛ Yozuee gɔɔdeɔ gaga pii, an nɛ pɔ fɛle n kpeɔ Dii dɔo, mɛ aa yɔ pɔ ɔ kɛ n deziɔne dɔo. ¹¹ ɔ aa yɔ pɔ vai Diie kɛ, aa zɔblɛ tɔaone. ¹² Aa pɔkpɔ n deziɔ Dii pɔ n bɔle Egipizi, aa tɛ bui pɔ liaarizɔ tɔaaɔi aa kulɛnɛ, 5 aa Dii pɔ fɛleɛ. ¹³ Aa pɔkpɔaaɔi, aa zɔblɛ Baalie n Asetaatio. ¹⁴ ɔ Dii pɔ fɛnzi ɔ n nɔ n wɛtanaone n ɔzi, aa n waa. A n kpɔ n ibee pɔ liaarizɔowa, 5 aai fɔ gi n rɔlao n ibeepio ɔzlo. ¹⁵ Lɔ aa gɛ zikai pii, Dii i bo n kpeɛ, kɛ asu boɔnɔ nao, lɔ ɔ ɔnɛwa, 5 aa gɔ yooyea.

¹⁶ ɔ Dii i ɔaanao dilɛnɛ sa, kɛ aa n bo n wɛtanao ɔzi. ¹⁷ Kasi aali n ɔaanapio yamao, aa gbɔsikɛ n taa aa kulɛnɛ. Aa kɛ zɛ pɔ n deziɔ sɛwa ɔanno, aalio yɔ pɔ Dii dilɛnɛ kua lɔ n deziɔowao. ¹⁸ Tɔ Dii ɔaana dilɛnɛ, i kɔ n ɔaanapio, 5 i n si n ibeowa e ɔaanapi wɛni lɛu, asa tɔ aa aaukɛ gbɛ pɔ lɛ n wɛtɔ aale ɔsmɔ yai, Dii i n wɛnagwae. ¹⁹ Tɔ ɔaana gɔ sɔ, aai ea ɔokpa de n maɔlae. Aai tɛ taaɔzi, aai zɔblɛnɛ, aai kulɛnɛ. Aali n yaɛkapio n n swɔgbɔao too.

²⁰ ɔ Dii pɔ fɛnzi ɔ mɛ: Lɔ buipi ma baakuarɔnɔ n n deziɔ yɔ gbɔo, aai ma yamao, ²¹ mɔ bui pɔ Yozuee gɔ ɔ n tɔ n bɔsuoo kee yanɛ bo. ²² Mɔ n tɔ we, buipio 5 mɔ Isailio yɔo, tɔ aa ma zɛ sɛ aao ma yɔ kua lɔ n deziɔ kɛwa, ge tɔ aa keo. ²³ A yai Dii buipio tɔi we. I n na Yozuee ɔ ɔzi ɔ n yɔle gɔo.

3

¹ Dii buipio tɔ we, kɛ ɔ Isaili pɔ aa Kanaa bɔsu zikaa dɔoo yɔoɛ, ² i zi dada n gbɛ pɔ aa Kanaa zi dɔ yaapione. Buipion ke: ³ Filitɛo kia gbɛon sooo. Kanaao n Sidɔdeo n Ivi pɔ kɔ Libɔ bɔsu sɔsɔdeu za Baali Eɛmɔ gbɛzi e ɔ gɛ pɛ Amata bɔlewao. ⁴ A n tɔ we, kɛ ɔ Isailio yɔo ɔ gwa tɔ aao ɔ yɔ pɔ ɔ dɔ Mɔizie, ɔ dilɛ n deziɔne kua. ⁵ A yai tɔ Isailio ku sɔnu n Kanao n Itio n Amoleo n Pelizio n Ivio n Yebusio. ⁶ Aa n nenɔe sɛ nɔ u, mɛ aa n nenɔe kpɔsa buipio negɔeowa, 5 aa zɔblɛ n taaone.

Onieli

⁷ Isailio yɔ pɔ Dii yeio kɛ. Dii n Lua yɔ saɔngu, 5 aa zɔblɛ Baalie n Asetaatio. ⁸ ɔ Dii pɔ fɛnzi ɔ n nɔ Mesɔptami bɔsu ki Kusɔ Lisataiue ɔ ɔzi, 5 aa zɔblɛ wɛ swaaɔ. ⁹ Kɛ aa wiilɛ Diiwa, 5 ɔ suabana dilɛnɛ, 5 n Kalebu dauna Kenazi nɛ Onieli u. ɔme n bɔ. ¹⁰ Dii Nisina diɛ, 5 ɔ dɔaa Isailione zi guu. Dii Mesɔptami bɔsu ki Kusɔ Lisataiɔ nɛ ɔ ɔzi, 5 ɔ gbɔamɔɛ. ¹¹ ɔ an bɔsu gɔ dɔɔa wɛ bla e Kenazi nɛ Onieli gɛ gɔo.

Ehudu

¹² Isailio ɛa yɔ pɔ Dii yeio kɛ bo, 5 Dii tɔ Mɔabu ki Egɛlɔni gbɔamɔnɛ vai pɔ aa kɛpi yai. ¹³ Egɛlɔni Amɔnio n Amaleki buio nawa, 5 aa mɔ lɛle Isailiowa aa wɛle daminalikpɛde* si. ¹⁴ Isailio zɔblɛ Mɔabu ki Egɛlɔnie e wɛ bao plasai. ¹⁵ ɔ aa wiilɛ Diiwa, 5 ɔ suabana dilɛnɛ, 5 n Gela nɛ Ehudu, Bɛyameɛ bui u. ɔzeɛdeɛ. Isailio aa zi falubɔi Mɔabu ki Egɛlɔnie. ¹⁶ Ehudu fɛna lekɛpla pi, ɔ gbɔa kɔ gɔsɔsu do. A nɔ ɔ gbala ɔplaawa ɔ ula ziɛ, ¹⁷ 5 ɔ gɛ falubɔɛ. Egɛlɔni

* 2:1 Yoz 5.13 † 2:2 Bɔa 34.12-13, Iko 7.2-5 ‡ 2:5 Bee mɛ ɔɔlɔnao. § 2:9 Yoz 19.49-50 * 3:13 Yelikoo.

s5 à mèkpa maamaae. 18 Ké Ehudu ní gbé p5 falu sè m5d5 falu kpàwà aa làa, aale tá, 5 Ehudu a gbépi gbàe. 19 ɔ à èa taa p5 kú Giligali sae, à sù kíapiwa à mè: Má asiiyá ví mà onɛ. ɔ kipi mè: A to mà yáma, 5 aa íwa p5 kuaànoò b5le. 20 Egelni z5lea ado kpé musu kpea nieu, 5 Ehudu s5aazi à mè: Má yá p5 b5 Lua kí ví mà onɛ. Ké kipi fèle a kilau, 21 5 Ehudu a fèna ga wò a ɔplaa gbalawa ní ɔzeɔo, à aà z5ò a gbɛɛu. 22 ɔ fèna gè aà gbɛɛu ní a páo pii e à gè b5 kpe. Ehudu i fènapí woo, 5 nisi kúaawà. 23 Ehudu b5 kpeele, à kpea musupi zé tà, à kilidàu.

24 Aà b5a gbɛa Egelni íwaò m5, aa è kpeapi zé taa, wà kilidàu, 5 aa mè: Ale b5fikpeke kpea nie guu yá m5o? 25 Aale aà dá, aale aà dá e aa bilikè. Ké aa è i zewènéo, 5 aa kilí sè aa wè, aa sù ní dii è wúlea z5le gè. 26 Goo p5 aale gègè màa, Ehudu bàalè à d5 táapiɔzi à tà Seila. 27 Ké à kà we, a tò wà kuupè Eflaiù bùsu s5s5deu, 5 Isailio pílaaànoò gbèsis5bwa, Ehudu mé d5aaa. 28 A onè: A temazi, asa Dii á íbɛɛ M5abuò naè á ɔz5e. Aa teaàzi, 5 aa Yuudè buakíi p5 í gé M5abu bùsuu sí, aai wei gbèe bùa loo. 29 Zibeezì aa M5abuò dèdè gbèon 5aas5soo lɛe kwi (10.000) taawa, an gbèe i b5o. 30 Goo bee Isailio gbàam5 M5abuòne, 5 an bùsu g5 d5d5a e wè basii5.

Samegaa

31 Aà gbɛa Anata né Samegaa Filitèò dèdè gbèon 5aa aa5 ní zù zíkèna totoòo, à Isailio suabà lo.

4

Debolaa ní Balakuo

1 Ké Ehudu gà, Isailio 5a yá p5 Dii yeio kè lo. 2 ɔ Dii ní ná Kanaaò kí Yabè p5 z5lea Azooe a ɔzì. Aà zìg5ò gbèz5ò t5n Sisela. Aà ben Alose Goiù. 3 A zikas5go m5p5oò ví mèn 5aa siis ní basooò (900). A gbàam5 Isailio ne pásipási e wè bao, 5 Isailio wiilè Diiwa.

4 Goo bee noe anabi Debolaa, Lapido na de Isailio d5aana u. 5 I yág5g5né a daminali gbáu Lama ní Betelio zànguo, Eflaiù buio bùsu s5s5deu. Isailio lo gé aà kíi we. 6 ɔ à Abin5aù né Balaku p5 kú Kedesi, Nefatali buio bùsuu sísi, a òè: Dii Isailio Lua mè, fele gé Nefatali buio ní Zabulni buio se gbèon 5aas5soo lɛe kwi (10.000), ní gérino Taboo gbèzì. 7 Dii a Yabè zìg5ò gbèz5ò Sisela gále m5aànoò Kis5 swai ní aà s5goò ní aà zìg5ò dasidasi, i aà nane n ɔzì we. 8 ɔ Balaku òè: Tó riy5 gemano lé, má gé. Tó riy5 gemano s5o, má geo. 9 ɔ Debolaa mè: Má gennò, ama lá ní ò màa, i kè ní t5 mé a b5o. Noe 5 Dii a Sisela naè a ɔzì sa. ɔ Debolaa fèle gèaànoò Kedesi.

10 ɔ Balaku Zabulni buio ní Nefatali buio káaa Kedesi, 5 à dàzeu kèse ní gbèon 5aas5soo lɛe kwipio. Debolaa kú ní guu. 11 Keni bui Èbɛe b5 Kenio bùsuu yáa, à m5 b5okpá gbèneli p5 kú Zaananiù gbáu Kedesi sae. Keni5á M5izi ànsue Obaba buio doe. 12 Wa ò Siselae Abin5aù né Balaku gè Taboo gbèzì, 13 5 à a s5goò m5p5oò káaa mèn 5aa siis ní basooò ní zìg5 p5 kuanoo. B5añoò Alose Goiù aa gè Kis5 swai. 14 ɔ Debolaa ò Balakue: Gé, asa gbà Dii a Sisela nane n ɔzì. Dii d5aaane noa? ɔ Balaku píla Taboo gbewa ní zìg5 gbèon 5aas5soo lɛe kwipio.

15 Dii tò Sisela ní aà s5godeò ní aà zìg5ò kpekpá Balakua fèndae, 5 Sisela b5 a s5goò à bàalè. 16 Balaku pèle Sisela zìg5ò ní ní s5goòzi e Alose Goiù. We à ní dedeu ní fèndao pii, baa gbé mèn do i b5o. 17 ɔ Sisela tilè à gè sí Keni bui Èbɛe na Yaeli kpéu, asa Azoo kí Yabè ní Èbɛe bedeo k5 yámà yáae. 18 Yaeli b5 d5aaale à mè: M5 gè kpéu Baa. Gè! Nsu to vía n kúo. Ké à gè, 5 noepi kùntu kúaála, 19 5 Sisela òè: Imi lé ma de, ma gba í mà mi. ɔ à ví t5u sè a dàè a mí, 5 à èa kùntu kúaála. 20 Sisela òè: Ze kpeele. Tó gbèe m5 n la, gbèe ku laoa, oè aawo. 21 A gè ní kpasai'o, ké aà yèe làa yáí. ɔ Èbɛe na Yaeli zwáakpe kálo sè ní masanao, à s5ò Siselazi tee, 5 à kálopi pè aà swágèzìwa, a pà e à gè gè t5ole kù, 5 à gà. 22 A m5 lè Balaku lé péle Siselazi, 5 Yaeli b5 gè d5aaale à mè: M5 mà gbé p5 níle wèele ɔlone. Ké à gè kpéu, 5 à Sisela è wúlea, à gá ní káloo pèa aà swágèzì. 23 Zibeezì Lua Kanaaò kí Yabè bùsa Isailio ne. 24 ɔ Isailio pásì lé dede e aa gè Kanaaò kí Yabè dèò.

5

Lɛ p5 Debolaa dà

1 Zibeezì Debolaa ní Abin5aù né Balakuo lɛe bee sí:

2 Ké Isaili d5aanao b5 d5aa, gbé k5niò téntzi teasisai.

A Dii sáaukpa!

3 Kiao, à yáe bee ma!

Gbaadeo, à swákpa!

Má lesi Dii yá musu,

má Dii Isailio Lua táasile.

4 Ké Dii bɔ Sei gbe musu,
 tɔɔle lùalua,
 ké àle pà Eɔbɔ̀ b̀sɔpua,
 loupɔ̀ f̀, lou mà maamaa.
 5 Gb̀s̀s̀s̀s̀ d̀eɔd̀eɔ Dii ae,
 Isailiɔ Lua pɔ̀ b̀ m̀m̀á Sinaipi.*
 6 Anata né Samegaa gɔ̀, Yaeli gɔ̀,
 gb̀e li zeda se b̀o,
 z̀e`we`ena ɔ̀ ẁe`le`ena i se.
 7 Kíá lé midɛ Isaili b̀suu,
 ɔ̀ ma Debolaa ma g̀ Isaili da ũ.
 8 Ké aa z̀e n̄ dii dafuɔ̀,
 ɔ̀ zi k̀ k̀ ẁe`le b̀iib̀leu.
 Baa gb̀e n̄ baasɔ̀ɔ̀ leɛ bla (40.000) guu
 gb̀e s̀ngbao ge s̀na vío.
 9 Ma pɔ̀ d̀ Isailiɔ d̀aanaɔ`wa
 ní gb̀e pɔ̀ t̀r̀zi teasisai.
 A Dii s̀aukpa!
 10 A gb̀e pɔ̀ á di z̀a`in pua kpɔ̀
 á gb̀e pɔ̀ á z̀le tefeniwapio
 ní á gb̀e pɔ̀ á be k̀e`e, á a yá'o.
 11 Gb̀e pɔ̀ k̀aaa itɔ̀k̀iɔ zɔa d̀,
 aa Dii maakeaɔ̀ dau lé siuné,
 Isailiɔ kíá z̀ible,
 ɔ̀ Dii gb̀e s̀ s̀ ní ẁe`le guu.
 12 Fele Debolaa! Fele!
 Fele lesi! Fele!
 Abinɔ̀u né Balaku,
 fele d̀aa n̄ z̀z̀e.
 13 ɔ̀ gb̀e pɔ̀ g̀ b̀ m̀ kíá k̀i,
 Dii gb̀e m̀ ma k̀i ní n̄g̀naɔ̀.
 14 Eflaiũ bui pɔ̀ aa Amaleki bui f̀u
 ní B̄yám̄e buieɔ tenzi.
 Makii buieɔ de d̀aanaɔ̀ ũ,
 Zabaloni buieɔ gopana k̀a.
 15 Isakaa bui kíá k̀ ní Debolaa,
 Isakaa bui k̀ ní Balakuo,
 aa s̀a`n̄ gusalalau.
 Lubeni bui g̀li seakè.
 16 Akea a g̀ k̀naɔ̀ sae,
 ále kulepea s̀a`n̄ mai?
 Lubeni bui g̀li seakè maamae.
 17 Galada b̀sudeɔ̀ g̀ Yuud̄ baale.
 Akea Dá bui z̀e ní ní g̀'ilenasi?
 Asee bui z̀le s̀iale,
 aa g̀ ní god̀k̀iɔ̀.
 18 Zabaloni bui f̀na ẁ,
 aa a kpé v̀aa,
 Nefatali bui k̀e gulef̀u màa b̀.
 19 Kanaa b̀su kíá m̀,
 aa z̀ikà Taanaki Megido swa sae,
 k̀asi aai àize sele t̀o.
 20 Za musu saanaɔ̀ z̀ikà,
 aa b̀ ní z̀e, aa z̀ikà ní Siselao.
 21 Kis̄ swa zipi t̀r̀n̄.
 Má gé ae, mí gé ní gb̀aaɔ̀.
 22 S̄ gb̀aaɔ̀ lé bàale,
 an k̀e`e k̀fi d̀.
 23 Dii Malaika m̀: A Melozu k̀,

* 5:5 Bɔa 19.18

à leke Melozudeɔne maamaa,
 asa aai mo dɔ́ Diileo,
 aai dɔ́ Dii negɔ́naoɔleo.
 24 Nɔ́e báaaden Ebeɛ na Yaeli ũ,
 Keni bui nɔ́epi báaa ví zwáakpedeɔ guu.
 25 Sisela í gbèawá,
 ɔ́ à ví kpàwá,
 à vífáai kpàwá ta ɔ́de guu.
 26 A ɔ́bò zwáakpe kálo sè,
 à masana kù ní a ɔ́plaaɔ,
 ɔ́ à Sisela lèò à aà mi wí,
 à aà swágēzī fɔ́ à aà tɔ́lɔ́zò.
 27 Sisela gofanle à lèle aà gbá sae,
 ɔ́ à gò wúlea we.
 A gofanle à lèle aà gbá sae,
 gu pɔ́ à gofanle à lèleu, we à gàu.
 28 Sisela da wɛkpàle fɛnentiu,
 à wiilè fɛnenti moɔ fòdu à mè:
 Býái aà sɔ́go kpé e tiai?
 Akea aà gbèɔ sɔ́go kɔ́fi dɔ́o ni?
 29 Aà nɔ́e zíkɛna ɔ́nɔ́naɔ lé oè,
 ɔ́ a té ní legbei láasai à mè:
 30 Aale pɔ́ɔ naaaɛ,
 aale kpaalekɔ́ɛɛ,
 baade ní a wéndiao m̀ndodo ge plapla.
 Aale zwáa wedeɔ naaa Siselaɛɛ,
 zwáa wede wèsádeɔne,
 pɔ́lɔ́gáu pɔ́ wá ba kèwáɔɔ.
 31 Dii, to n ibeɛɔ ga máa nípii,
 gbé pɔ́ aa yenzi gbáa iɔ́ dede
 lán íatè dedeawa.
 ɔ́ an búsu gò dɔ́ɔa e wè bla.

6

Madiáɔ ɔ́tɔ́a Isailiɔ́wa

1 Isailiɔ́ èa yá pɔ́ Dii yeio kè lɔ́, ɔ́ Dii ní ná Madiáɔne ní ɔ́zī e wè sɔ́pla. 2 Ké Madiáɔ lé ɔ́tɔ́má,
 ɔ́ Isailiɔ́ ulékiiɔ́ kèke búsu s̀s̀ideɔu ní gbè'ɛɔ ní s̀gbão. 3 Tó aa pɔ́tɔ́, Madiáɔ ní Amaleki buio
 ní gukpe oi buipáleo í mó lélemáɛ. 4 Aaí mo b̀ookpa ní búsuu, ɔ́ aaí ní buapɔ́ ɔ́kpané e à ge
 peò Gazawa. Aali ble to Isailiɔ́neɔ ge sá ge zu ge zaa'ina. 5 Aaí mó ní ní potuoɔ ní ní zwáakpeɔ
 dasidasi lán kwaɔwa. Gbèe líɔ́ ní lé dɔ́o, baa ní yiongoɔ lé. Aaí mo búsu ɔ́kpaie. 6 Madiáɔ Isailiɔ́
 búsa dúduu, ɔ́ aa wiilè Diiwa.
 7 Ké aa wiilè Diiwa Madiáɔ yá musu máa, 8 ɔ́ Dii ánabi dílené à mè: Ma Dii Isailiɔ́ Lua ma
 mè, ma á bɔ́ ɔ́bleu, ma á bɔ́le Egipi. 9 Ma á bɔ́ Egipi ɔ́zī ní gbé pɔ́ ɔ́tɔ́wáɔ píi, ma ní yáé, ɔ́ ma ní
 búsu kpáwá. 10 Ké má óé mámemaa Dii á Lua, ásu Amole pɔ́ á kú ní búsuu tãaɔ gbagbao, ɔ́ a
 gi ma yámai.

Dii Malaika b̀ɔ́ mɔ́a Gedeɔ́wa

11 Dii Malaika* m̀ɔ́ z̀le gb̀eneli gbáú ɔ́fela, Abiezeɛ bui Yoasi be wéleu. Aà né Gedeɔ́ lé
 p̀wɛnagbè véɛfɛkdi ké Madiáɔ su a eo yáí. 12 Ké Dii Malaika b̀ɔ́ m̀ɔ́wá, a òè: Negɔ́na, Dii kunnɔ́.
 13 ɔ́ Gedeɔ́ òè: Baa, tó Dii kúwanɔ́ɛ, býái yáé beɛ wá léi piií? Dabudabu pɔ́ wá maɛɔ a
 yá òu a siuwɛɛ ku máɛ? Aa mè Dii wá b̀le Egipi, áma tia kéwa à pákpáwázie, ɔ́ à wá ná
 Madiáɔne ní ɔ́zī. 14 ɔ́ Dii aed̀wá à mè: Gé ní gbáa pɔ́ ní vío, ní Isailiɔ́ b̀ɔ́ Madiáɔ ɔ́zī. Máme ma n
 zī. 15 ɔ́ Gedeɔ́ aà lá à mè: Baa, kpelewa má Isailiɔ́ b̀ɔ́i? Ma bui mé késáa Manase buiɔ́zi, mé
 máme má f̀ɛnɛŭ dɛníla ma de bedɛɔ guu. 16 Dii wèwá à mè: Máɔ kunnɔ́ɛ, ní Madiáɔ kwe lán
 gbé m̀ndowa. 17 ɔ́ Gedeɔ́ òè: Tó n ma wɛnagwáɛ, seelakemɛ má dɔ́ ké níme níle yá'omɛɛ.
 18 Nsu go laktiɔ́ e má su. Má mɔ́ne ní gbao, mí dílenɛ. A wèwá à mè: Má g̀s̀ la e n su.
 19 Gedeɔ́ gè blene òé à kèke, à káa kè ní p̀wɛnti kiloo kwio. A ǹɔ́ ká gbíu, à do ká tau, à
 m̀òè gb̀eneli gbáú we, ɔ́ a díléè. 20 Lua Malaika òè: Ǹɔ́o ní káapio se kále gbɛɛ beewa, ní do

* 6:11 Dii lia malaika tin we.

élewà. Ɖ a kè màa. ²¹ Ké Dii Malaika lípana pɔ́ á kúa zò nòó ní kàapiowa, 5 té bò gbepi guu, a kù nòó ní kàapiowa, 5 Dii Malaikapi gusikè. ²² Ké Gedeṣṣo dṣ Dii Malaikae, à mè: A'a Dii Lua, asa ma wesí Dii Malaikalae. ²³ Ɖ Dii òè: N n laai kpále! Nsu to vía n kúo. Nyṣ gao. ²⁴ Gedeṣṣo Dii gbagbakii bò we, 5 à tɔkpàè Dii Aafiakpamade. A ku Ɖfela Abiezee we e ní a gbáò.

Gedeṣṣo Baali gbagbakti gbooa

²⁵ Zibeezi gwáasina Dii òè: N n mae zuswana pɔ́ kà wè soplá sé, Baali gbagbakti pɔ́ n mae ví gboó, ní Asetaati lí pɔ́ pèlea a sae zṣ. ²⁶ Ma Dii n Lua gbagbakti bo a zéwa[†] sísíe bee musu. Asetaati lí pɔ́ ní zṣ sélé yàa ú, ní sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu a tékú oa ní zupio. ²⁷ Ɖ Gedeṣṣo a zíkēnaṇ sè gbēon kwi, a kè lá Dii òewa. Ké àle víake a de beḍeṇe ní wéledeṇ yáí, i we kè fáanēo, gwáasina 5 a kè.

²⁸ Ké wéledeṇ fèle koo, aa è wà Baali gbagbakti gbòo, wà Asetaati lí pɔ́ ze a sae zṣ, wà sa'ò ní zuo sa'okii dafu pɔ́ wa bòwa. ²⁹ Ɖ aale kṣ lala aa mè: Déme kè màai? Ɖ wà mè: Yoasi né Gedeṣṣo mé kè. ³⁰ Ɖ wéledeṇ ge ò Yoasi: B́ ní n néo wà aà de, asa à Baali gbagbakti gbòoe, mé à Asetaati lí pɔ́ ze a sae zṣ. ³¹ Ɖ Yoasi ò gbé pɔ́ liaaazíone: Ame á yási ní Baalioa? Ame á aà bṣa? Wa gbé pɔ́ yásiaṇṇ de e gu àò gé dṣi. Tó diin aà ú, aà gí ní azlao. Aà gbagbakti wa gbòo lò? ³² Zibeezi wà tɔkpà Gedeṣṣe Yelubaali,[‡] wà mè: Wà ní tókṣe ní Baalio, asa aà gbagbakti 5 a gbòo.

Gedeṣṣo seelagbeaa Diiwa

³³ Madiāo ní Amaleki buiṇ ní gukpedeṇ kṣ kàaa pii, aa bùa Yuudēwa, 5 aa bòokpà Yezelēe guzulēu. ³⁴ Dii Nisina dède Gedeṣṣowa, 5 à Abiezee buiṇ sisi ní kuuo aa mṇ teazi b. ³⁵ A gbéṇ zṣ aa Manase buiṇ bùsu kèele, 5 aa ní sisi aa mṇ teazi b. Ɖ à gbéṇ zṣ Asee buiṇ bùsuu ní Zabulṇni buiṇ bùsuo ní Nefatali buiṇ bùsuo. Ɖ aa mṇ nàwa.

³⁶ Gedeṣṣo ò Luac: Tó nýṣ Isailio bṇ ma sabai lá n a legbèmeewa sīanae, ³⁷ gwa, mále sákā kále pṇwengbēzeu. Tó fii kpá sákápiwa ado, mé tṇle gṣ gii, má dṣ sa kè nýṣ Isailio bṇ ma sabai lá ní òwa. ³⁸ Ɖ à kè màa. Ké gu dṣ, 5 à fèle káaukaau, à sákápi fē, a í ta pà. ³⁹ Ɖ Gedeṣṣo ò Luac: Nsu to n pṇ pamazio. Má ye má yágbēama gēn do b. To má gwa sákáwa gēn do bṇ má gwa. Ké bee sa, tó fii kpá tṇlewa ado, sákā í gṣ gii. ⁴⁰ Gwáasina bee Lua kè màa. Fii kpá tṇlewa gupiiu, sákā mé gṣ gii ado.

7

Gedeṣṣo ní a gbéṇ ziblea Madiāowa

¹ Gedeṣṣo ní gbéṇ pɔ́ kuaṇṇṇ fèle kṇkṇṇ, aa gè bòokpà Alodi nibṇnai. Madiāo bòo ku guzulēu gugbāntoo oi Mle síspṇleu. ² Dii ò Gedeṣṣe: Gbé pɔ́ lé gennṇṇ kè dasi, má Madiāo nané ní ɔzlo. Tó má nané ní ɔzli, aa íanadāe, aai me nízia gbāa mé ní bṣ. ³ Kpáwake gīa, ní oné, gbé pɔ́ vía lé aà kú àle lualua, aà ea tá. * Ɖ gbēon òaasṇṇṇo lee bao ní plaṇṇ (22.000) èa tà, gbēon òaasṇṇṇo lee kwi (10.000) mé gṣ. ⁴ Ɖ Dii ò Gedeṣṣe: E tia aa kè dasi. Geṇṇṇ í kīi, mí ní plene we. Gbé pɔ́ má one aa gennṇṇ mé aa gé, gbé pɔ́ má one aa gennṇṇṇ sṣ aa gṣ. ⁵ Ké à geṇṇṇ í kīi, Dii òè: Gbé pɔ́ ní è aa lé pèle íu lán gbēwaṇ kēaa ní gbé pɔ́ aa kùle ní kosowa aa idā, aale miṇ. ⁶ Gbé pɔ́ idā ní ɔo aa lé pèleuṇ gbēon òaa do ní basṇṇṇe (300). Gbé kṇniṇ kùle ní kosowa, aa imí. ⁷ Ɖ Dii ò Gedeṣṣe: Má Madiāo na gbēon òaa do ní basṇṇṇ pɔ́ lé pèle íuṇe ní ɔzli sa, mí á bṇ. Gbé kṇniṇ gbac, an baade tá a be. ⁸ Gedeṣṣo gbēon òaa do ní basṇṇṇṇ sè, 5 aa gbé pɔ́ aale táo kùsūaṇ ní ní kuuṇ símá, 5 à ní gbáe be.

Gedeṣṣo ku sísi musu, Madiāo bòo ku aà zíle guzulēu. ⁹ Dii yā'òè gwáasina à mè: Fèle ge lélemá ní bōou, asa ma ní nané n ɔzle. ¹⁰ Tó léleama vía lé n kúe, pila ní n zíkēna Pulao, ¹¹ ní swáḍo yá pɔ́ wále oi. Yápi a n gba sṋ kè n lélemá ní bōou. Ɖ à pila ní a zíkēna Pulao, aa bṇle zlgṣ pɔ́ kú bōo léiṇzi. ¹² Madiāo ní Amaleki buiṇ ní gukpedeṇ pii kálea guzulēu, aa dasi lán kwaṇwa. Wí fṣ ní yiongoṇ nāoo, aa dasi lán ísiale úfāwac.

¹³ Ké Gedeṣṣo kà we, à gbēe lè, à a nana dāu lé siu a gbēdoe à mè: Nana pɔ́ má ò ma. Má è pēe boolo zṇzṇa lé gbeembo, 5 à sí wá bōou à pà zwāakpewa, 5 kpépi lèlè à fuangba. ¹⁴ Ɖ aà gbēdopi òè: Yoasi né Gedeṣṣo, Isaili bui fēnda ní è we, i ke ppáale no. Lua Madiāo ní wá bōoo nàè aà ɔzli pii. ¹⁵ Ké Gedeṣṣo nanapi yāmá ní a bṇleṇ, à kùle Diie. Ɖ à èa Isailio bōou à mè: A fèle! Dii Madiāo nàwēe wá ɔzle.

¹⁶ A gbēon òaa do ní basṇṇṇṇ kpaalè gāli àaṣ, 5 à kuu ní lo giio kpá ní baadewa. Ɖ wà sēteṇ sṇsṇsṇṇ lopiṇ guu. ¹⁷ A òné: Mále gé e ní bōo léie. Aṇ ma gwa. Lá á e mále ke, íṇ ke màa. ¹⁸ A lia ní bōoi pii. Tó mapi ní gbé pɔ́ kumanṇṇ wa kuupè, ápiṇ sṣ í a pɔ́ pé, í wiile à me: Dii ní Gedeṣṣo

† 6:26 Bṇa 20.25 ‡ 6:32 Bee mè tokṣe ní Baalio. * 7:3 Iko 20.8

pɔ́e. ¹⁹ Gedeɔ́o ní gb̄eɔ́n basoo pɔ́ kuaańɔ́ ká b̄oo léi w̄eɔ́do taawa guɔ́anao k̄leũkpakea gbea ḡɔ́. ɔ́ aa ní kuu p̄e nípii, aa lo pɔ́ aa k̄iáa w̄iwi. ²⁰ ɔ́ ḡali áaɔ́pi baade a kuu p̄e, aa ní loo w̄iwi. Aa s̄eɔ́e k̄iáa ɔ́zeɔ́, aa kuu pɔ́ aale p̄e k̄iáa ɔ́plaaú. ɔ́ aa wiile aa m̄e: Dii ní Gedeɔ́o f̄endaɔ́. ²¹ Baade zea a gb̄eu liaa b̄oói, ɔ́ b̄oodeɔ́ f̄ele l̄e k̄ɔ́wa ní wiio, aa til̄e. ²² Ké gb̄eɔ́n ɔ́aa do ní basooɔ́ baade ɔ́t̄s̄ a kuuwa m̄aa, Dii tò b̄oopideɔ́ k̄ɔ́ d̄ede k̄ɔ́t̄e ní f̄endaɔ́. Z̄iḡɔ́pi baal̄e tà Besita ní Zelelao e Abeli Meɔ́la léi Taba oi. ²³ Wá Nefatali buio ní Asee buio sisi ní Manase buio pii, ɔ́ aa p̄le Madiáɔ́zi. ²⁴ ɔ́ Gedeɔ́o gb̄eɔ́ z̄l̄ aa Eflaiũ buio búsu síst̄ide k̄eele aa me: A pila gé Madiáɔ́wa ní z̄lo. A zez̄óné swab̄oleɔ́u ní ae e à ge pe Bebala ní Yuud̄eowa. ɔ́ wá Eflaiũ buio sisi pii, aa ḡe zez̄óné ní ae swab̄oleɔ́u e à ḡe p̄e Bebala ní Yuud̄eowa. ²⁵ ɔ́ Eflaiũ buio Madiá k̄iáa k̄ũkũ gb̄eɔ́n pla, ɔ́lebu ní Zeebuo. Aa ɔ́lebu d̄e gb̄e sae, ɔ́ w̄i me tia ɔ́lebu gb̄e. Aa Zeebu d̄e lo, gupi w̄i me tia Zeebu w̄eef̄ek̄i. ɔ́ aa èa p̄e Madiáɔ́wa. ɔ́ wá k̄iapio mi z̄ɔ́z̄ wá ḡeð Gedeɔ́e Yuud̄e baale.

8

¹ Eflaiũ buio Gedeɔ́o là aa m̄e: B̄óyáí ní k̄èw̄e máai? Ké r̄ile gé z̄ikai ní Madiá, mé ni wá sisi s̄oo be? M̄aa aa z̄aɔ́b̄wá p̄ás̄ip̄ási, ² ɔ́ a òné: B̄ó má k̄e à ká á p̄ówai? A Eflaiũ buio w̄e k̄ɔ́nwea z̄ɔ́ d̄e wá Abiezeɔ́ buio w̄e k̄ɔ́z̄ɔ́z̄ala. ³ Lua Madiá k̄iáa ɔ́lebu ní Zeebuo náe á ɔ́z̄le. B̄ó má k̄e à ká á p̄ówai? Ké a òné m̄aa, ɔ́ an p̄o gb̄asa w̄e sa.

Gedeɔ́o Zeba ní Zalemunao ded̄e

⁴ Gedeɔ́o ní a gb̄é gb̄eɔ́n ɔ́aa do ní basoo lé p̄ele Madiáɔ́zi. Ké aa ká Yuud̄eí, ɔ́ aa búa, n̄ana lé r̄i de. ⁵ ɔ́ a ò Sukodeɔ́ne: A ma gb̄eɔ́ gba p̄eɔ́. N̄ana lé r̄i deɔ́, mé mále p̄ele Madiá k̄iáa Zeba ní Zalemunaozie.* ⁶ ɔ́ Suko gb̄eɔ́z̄oo m̄e: Zeba ní Zalemunao ku n ɔ́z̄l̄ k̄de, ɔ́ wá gbasa wá n z̄iḡɔ́ gba p̄eɔ́? ⁷ Gedeɔ́o w̄emá à m̄e: Lá á ò m̄aa, tó Dii Zeba ní Zalemunao námeɔ́ ma ɔ́z̄l̄, má á taitai ní gbáa leoɔ́. ⁸ B̄aa we à ḡe Penueli, ɔ́ a wabik̄emá m̄aa lo. Penuelideɔ́ òè lá Sukodeɔ́ òèwae lo, ⁹ ɔ́ a òné s̄ɔ́ à m̄e: Tó ma su aafia, má kalangae bee kw̄eɔ́.

¹⁰ Zeba ní Zalemunao ku Kaakoo ní r̄i z̄iḡɔ́ gb̄eɔ́n áaas̄oo leɔ́ ḡeɔ́ (15.000). Gukpe oi z̄iḡɔ́ pɔ́ ḡɔ́n we, an f̄endadeɔ́ ḡaga gb̄eɔ́n áaas̄oo leɔ́ basoolo (120.000). ¹¹ Gedeɔ́o dáda k̄enaɔ́ zé s̄e N̄ɔ́ba ní Ȳogb̄ao gukpe oi, ɔ́ a l̄ele z̄iḡɔ́piowa ḡoo pɔ́ an gb̄e kú ní ȳae láasoo. ¹² Madiá k̄iapio Zeba ní Zalemunao til̄e, ɔ́ a p̄leńzi, à ní k̄ũkũ, ɔ́ a ní z̄iḡɔ́ f̄u pii.

¹³ Ké Yoasi né Gedeɔ́o lé su ní z̄ilao, à b̄òle ní Elesi gb̄eɔ́le, ¹⁴ ɔ́ a Suko èwaasoo k̄u à ȳal̄alawa, ɔ́ èwaasopi Suko gb̄eɔ́z̄oo t̄ó k̄èè láu gb̄eɔ́n báaɔ́kwi ní soplao. ¹⁵ Gedeɔ́o ḡe Sukodeɔ́ l̄e à m̄e: Zeba ní Zalemunao n̄e. A ma láanik̄e ȳaa a m̄e, Zeba ní Zalemunao ku ma ɔ́z̄l̄ k̄de, à gbasa ma gb̄é pɔ́ n̄ana lé r̄i deɔ́ gba p̄eɔ́? ¹⁶ ɔ́ a w̄el̄epi gb̄eɔ́z̄oo k̄ũkũ, à ní taitai ní gbáa leo, aa d̄ɔ́.

¹⁷ ɔ́ a ḡe Penueli kalanga kw̄e à w̄el̄epi ḡeɔ́ d̄ede. ¹⁸ ɔ́ a Zeba ní Zalemunao là à m̄e: Gb̄é pɔ́ a ní d̄ede Tabooɔ́ de k̄p̄elewa ní? Aa w̄e wá aa m̄e: Aa de lanwae, an k̄ákaa de lán k̄iánaowa. ¹⁹ ɔ́ Gedeɔ́o òné: Ma w̄i dadoudeɔ́n we. Tó a ní tó ȳaa, ní Diio má á ded̄e. ²⁰ ɔ́ a ò a neḡe s̄eía Yeteɔ́e à m̄e: Fele ñ ní d̄ede. Népi i a f̄enda woo, asa èwaasonae, mé vía lé aá kú. ²¹ ɔ́ Zeba ní Zalemunao m̄e: Fele ñ wá d̄ede n̄zia. Baade ní a gbáa. ɔ́ Gedeɔ́o f̄ele ní d̄ede, à mokamp̄e pɔ́ kú ní yiongoɔ́ waawaɔ́ b̄òle.

Gedeɔ́o dilea gb̄eɔ́z̄oo ù

²² Isailio ò Gedeɔ́e: Ḡɔ́ wá k̄iáa ù ní n buio. M̄me n wá b̄ó Madiá ɔ́z̄l̄. ²³ ɔ́ Gedeɔ́o òné: Má ḡɔ́ á k̄iáa ù, baa ma buio. Dii mé aɔ́ de á k̄iáa ù. ²⁴ ɔ́ a èa òné: Mále wabik̄ewá. A baade a swáli pɔ́ á simá k̄paa m̄endodo. Madiá lo swáli pɔ́ wa pí ní vuao daae, asa Isimaelaɔ́ne. ²⁵ Aa òe: Wá k̄pama. Aa zwáa kp̄ale, ɔ́ baade swáli pɔ́ á simá z̄uzu a guu m̄endodo. ²⁶ Swáli pɔ́ à a wabik̄emápiɔ́ vua gb̄ia ká kiloo bao, mokamp̄eɔ́ ní swáli ní gomusu t̄ea pɔ́ Madiá k̄iáa daaɔ́ ní m̄oyabaa pɔ́ kú ní yiongoɔ́ waawaɔ́ báasi. ²⁷ ɔ́ a pí dii ù, a p̄le a be w̄lelu ɔ́fela. ɔ́ Isailio gb̄ásik̄eð mípii, ɔ́ a ḡɔ́ bai ù Gedeɔ́e ní aá bed̄e.

²⁸ M̄aa Isailio Madiá búsa. Madiá i e mifur̄la lo. ɔ́ Isailio búsu ḡɔ́ d̄ɔ́ba Gedeɔ́o ḡoo e w̄e bla.

Gedeɔ́o gaa

²⁹ Yoasi né Gedeɔ́o ḡe z̄òle a be. ³⁰ Aa neḡe pɔ́ a ní lo báaɔ́kwie, asa aá n̄oo dasie. ³¹ A n̄o p̄ɔ́se ví lo Sikeũ, à neḡe íańo, ɔ́ wá t̄okp̄aè Abimeleki. ³² Yoasi né Gedeɔ́o ḡa a zikú gufe, ɔ́ wá aá mia kp̄aɔ́ ní a mae Yoasio ɔ́lele Abiezeɔ́.

³³ Ké Gedeɔ́o ḡa, ɔ́ Isailio èa gb̄ásik̄e ní Baalio. ɔ́ aa t̄áa pɔ́ w̄i me Baalibaakuwan̄o p̄ele ní dii ù, ³⁴ ɔ́ Dii ní Lua pɔ́ ní b̄ó ní ib̄eɔ́ pɔ́ liaar̄zi ɔ́z̄l̄ yá s̄ar̄gu. ³⁵ Aai gb̄e k̄e Yelubaali Gedeɔ́o bed̄e n̄e ȳamaa pɔ́ a k̄en̄e musuo.

* 8:5 Sod 83.11

9

Abimeleki

¹ Gedeṣṣo né Abimeleki gè a desṣo kfi Sikeu, 5 a oné ní a dezi beded pii a mè: ² A ge Sikeudeo lala pii, Gedeṣṣo negṣe gbṣon baaskwiṇo kpalablea ní gbé mendo kpalableao, a kpele mé maaní? Aaṇ dṣ ké an aun ma u. ³ Ké aà desṣo yápi kà Sikeudeone ní swáwa, 5 aa zè ní Abimelekio aa mè, ní gbén aa u. ⁴ Aa ánuṣu waté baaskwi sè Baalibaakuwanṇo kpéu, aa aà gbà, 5 à flabòò gbèpà faasaine, aa gṣo aà iwaṇ u. ⁵ A geṇṇo a de be Ofela, 5 à a vliṇ ní a dáunaṇ, Gedeṣṣo negṣe gbṣon baaskwiṇo dède gbè doṇwa. Gedeṣṣo negṣe gbṣana Yotaṇ mé bṇo ado, asa à ùlèè. ⁶ Ɖ Sikeudeo ní Bemilodeo pii aa gè Abimeleki díle kía u gbéneli pṇo kú Sikeu sae.

⁷ Ké Yotaṇ yápi mà, à gè zè Galiziṇ gbèsiṣi musu. Ɖ a oné gbáugbau à mè: A ma yāma Sikeudeo, Lua í á yāma sṣ. ⁸ Líṇ ku yāa, aa gè kṇo díle kía u, 5 aa ò kuc aà kpalable. ⁹ Ɖ ku mè: Mà a né pṇo wí táaṇ ní gbṇazinaṇo kpela ní a nísio ia tṇo, mí gé màṇo deede lṇo musua? ¹⁰ Ɖ líṇ ò kaadṇeae aà mṇo kpalable. ¹¹ Ɖ kaadṇeae oné: Mà a ne pṇo lṇo maa mé a blea lṇo na ia tṇo, mí gé màṇo deede lṇo musua? ¹² Ɖ líṇ ò vṇeae aà mṇo kpalable. ¹³ Ɖ vṇeae oné: Mà a vṇeae pṇo í táaṇ ní gbṇazinaṇo pṇo ke na ne'ia tṇo, mí gé màṇo deede lṇo musua? ¹⁴ Ɖ líṇ ò leaae aà mṇo kpalable. ¹⁵ Ɖ leaa oné: Tṇo ále ma kpa kpalau slanae, à mṇo mikpa ma uenaí. Tṇo mään sṇo, té a bṇo ma láu à kú Libà búsu sede líṇwae.

¹⁶ A Sikeudeo, ké a Abimeleki kpà kpalau, a yàkè a zéwa ní nṇsemendoon wea? A yāmaakè Gedeṣṣo ní a bededṇa? A kèè aà yàkèawaa? ¹⁷ Ma mae zikàè à gí a wṇnii, à á bṇo Madiāo ozi, ¹⁸ 5 a fèlè ní aà bededṇo gbà sa. A aà negṣe gbṣon baaskwiṇo dède gbè doṇwa, 5 a aà zo né Abimeleki kpà Sikeu kía u, ké a de á gbé u yáí. ¹⁹ Tṇo a yàkè a zéwa ní nṇsemendoo Gedeṣṣo ní a bededṇeae gbà, à tṇo á pṇo ke Abimelekiwa na, aapi sṇo aà pṇo i kewá na. ²⁰ Tṇo mään sṇo, té a bṇo Abimeleki kfi à kú a Sikeudeo ní a Bemilodeo, té í bṇo á kfi sṇo, í kú Abimelekiwa. ²¹ Ɖ Yotaṇ baalè à a taa kè, à gè zṇe wéle pṇo wí me Lṇoṇ, ké ále víake a vli Abimelekie yáí.

²² Abimeleki kè Isailio kía u wè áaṣe, ²³ 5 Lua tò Abimeleki ní Sikeudeo líse ní kṇo, 5 aa bṇo aà kpe. ²⁴ Lua kè màa ké Gedeṣṣo negṣe gbṣon baaskwiṇo dedea yá e wi Abimeleki musu ní aà gbé Sikeudeo pṇo an Ɖ ku a guuṇ yáíe. ²⁵ Sikeudeo íbèlèṣeaaṇo. An gbṇeṇo ùle siṣiṇ musu, ké aa gbé pṇo aale doṇzi zéuṇo dáda, aai ní pṇo síma, 5 wà gè wa ò Abimelekie.

²⁶ Ebede né Gaala ní a gbéṇo mṇo zṇe Sikeu, 5 Sikeudeo aà náaikè. ²⁷ Aa gè vṇeae zṇzṇo bua aa ṣṇzṇwà, 5 aa díkpekè. Aa gè ní táakpèu, aa pṇblè aa imí, 5 aa Abimeleki kà. ²⁸ Ebede né Gaala mè: Dén Abimeleki úi? Dén wá Sikeudeo u wà zṇbleèi? Gedeṣṣo néo lò? Zebulu mé aà kwaasi úo lò? A zṇble Sikeu mae Amṇoṇ buiṇe. Bóyáí wà zṇble Abimelekiei? ²⁹ Tṇo wà gbṇe beeṇo námeae ma ozi yāa lé, má aà yae. Má oè aà a zṇṇo káaa, aà bṇelṇoṇ.

³⁰ Ké wéle kía Zebulu Ebede né Gaala yápi mà, aà za fè. ³¹ Ɖ à gbṇeṇo zṇ Abimelekiwa asii guu à mè: Ebede né Gaala ní a gbṇeṇo mṇo Sikeu la, 5 aale wéledeṇo swáfène. ³² Fele gwáasinaa gṇṇo, mpi ní gbé pṇo kunnṇo, ní mṇo ule sṇe. ³³ Tṇo gu lé do, í fèle mṇo léle wélewa. Tṇo aapi ní aà gbṇeṇo bṇo zikaiáno, í kèè lá ní yeiwa.

³⁴ Ɖ Abimeleki ní gbé pṇo kuaaṇṇo dàzeu, aa ùle'ule Sikeu bfi kpe gáli siiṇ. ³⁵ Ebede né Gaala bṇo zè wéle bíliboleu, 5 Abimeleki ní a gbṇeṇo fèlè ní uleki. ³⁶ Ké Gaala gbṇeṇo è, a ò Zebulue: Gbṇeṇo gwa za siṣiṇ musu, aale pila. Zebulu wèwà à mè: Siṣiṇ niṣinaṇo 5 níle e lán gbṇazinaṇoṇwa we. ³⁷ Ɖ Gaala àa ò lo: Gwa, wále pila siṣiwa we, mé gáli do lé mṇo za másokenaṇo gbṇéneli kfi. ³⁸ Ɖ Zebulu òè: N ò kpèlewa yāaa? Ké ní mè déme Abimeleki u wà zṇbleèi? Gbṇeṇo pṇo n sakáṇṇuṇo weo lé? Ge ní zikaaṇṇo sa. ³⁹ Ɖ Gaala dṇaa Sikeudeone, aa bṇo wà zikà ní Abimelekio. ⁴⁰ Abimeleki ní yá, 5 aa baalèè. Gbṇeṇo pṇo kè'la aa lèlèṇo dasi maamaae e wéle bíliboleu. ⁴¹ Abimeleki gṇṇo Aluma, 5 Zebulu Gaala ní a gbṇeṇo yá ní bṇole Sikeu.

⁴² Ké gu dṇ, Sikeudeo gè bua, 5 wà gè wa ò Abimelekie. ⁴³ Ɖ à a gbṇeṇo kpaalè gáli aaṇ, aa gè ní dádaí sṇe. Ké à ní é, aale bṇole wéleu, 5 à fèlè gè léleimá. ⁴⁴ Abimeleki ní zṇṇo gáli pṇo kuanṇṇo kè kpakpa, aa bṇole gè sí wéle bṇoleu, 5 gáli lee plaṇo gè lèlè gbé pṇo kú buaṇwa, aa ní dede pii. ⁴⁵ Maa à zikà ní wélepideṇo za kṇo e oosi, 5 a sí à gbé pṇo kú a guuṇo dède. A wélepi kè kèlekele, 5 à wisi fáwà.

⁴⁶ Ké gbé pṇo kú Midala Sikeuṇo mà, aa gè ùle Baalibaakuwanṇo kpéu. ⁴⁷ Ké wa ò Abimelekie Midala Sikeudeo káaa we, ⁴⁸ aapi ní a gbṇeṇo aa dède Zalamṇo gbewa. Ɖ à mṇo sè à ligṇoṇa zṇo a dà a gāu, 5 a ò a gbṇeṇo: Lá á è má kè, à ke màa kpakpa. ⁴⁹ Ɖ aa ligṇoṇa zṇzṇo mṇpi, aa teoaazi. Aa ge káaa kpépiwa, aa tesṇwà, 5 Midala Sikeudeo pṇo kú a guuṇo kpása. Gbṇeṇo pṇo gāgaṇ, gṇeṇo ní nṇeṇo pii kà gbṇeṇo àaa sṇo.

⁵⁰ Abimeleki gè koezò Tebezizi, 5 a sí. ⁵¹ Kalanga gbàa ku wélepi guo, 5 wéledeɔ gɔɔ ní nɔɔɔ baaalè tau pii. Aa zetárlé giúgiú, 5 aa dède e kalangapi musu. ⁵² Abimeleki gè kalangapi kii, àlè zikaíno. Ké à sò kalangapi boleí, àlè mó tesíwà, ⁵³ 5 nɔɔɔe zò wísilogbei, à síwà* à àà mí pàa. ⁵⁴ ɔ à lezù a zikabókúnazi kpakpa à mè: N n fènda wo n ma deò, ké wasu me nɔɔe mé ma deo yáí. ɔ aa íwapi aa zòò, à gá. ⁵⁵ Ké Isailiɔ è Abimeleki gá, 5 an baade tà a be.

⁵⁶ Beewa Lua vái pɔ Abimeleki kè a maeɔ yá wí aa musu, ké à a víi ní a dáuna gbèɔn baaákwio dède yáí. ⁵⁷ Lua vái pɔ Sikéúdeɔ kè wíne ní musu sɔ. Láaiɔ Gedeɔ nɔ Yotau kè má mé ní lé we.

10

Tola ní Yaiio

¹ Abimeleki gaa gbèa Pua né Tola, Isakaa bui Dodo tɔuna fèle Isailiɔ suabà. A ku Samii, Eflaiú buio búsu síšideuɔ. ² A dɔaa Isailiɔne wè bao ní àaɔɔe, 5 à gbàsa gá, 5 wá àà vɔ Samii.

³ Aà gaa gbèa Galada búsu gbé Yaii dɔaa Isailiɔne wè bao ní plao. ⁴ A negɔɔe ví baakwi, an baade ní a zaa'inao ní a wéleɔ Galada búsuu, 5 wí me wélepiɔne Yaii zɔɔewiaɔ e ní a gbáo. ⁵ Ké Yaii gá, 5 wá àà vɔ Kamɔ.

Amonio fèlea ní Isailiɔ

⁶ Isailiɔ èa yá pɔ Dii yeio kè lo, aale zoble Baalie ní Asetaatio ní Silio diio ní Sidɔdeɔ diio ní Mɔabuɔ diio ní Amonio diio ní Filitɔ diio. Aa pákpá Diizi, aale zoble lo, ⁷ 5 Dii pɔ párizi à ní ná Filitɔ ní Amonio ne ní ɔzɔ. ⁸ ɔ Amonio íadà Isaili pɔ aa ku Yuudé baale, Amoleɔ búsu pɔ wí me Galada guuwa. Aa wétɔamóné e wè bao plasai. ⁹ Amonio bùa Yuudéwa aa gè zikai ní Yuda buio ní Bèyámee buio ní Eflaiú buio, 5 Isailipiɔ gò yooyea. ¹⁰ ɔ aa wiilè Diiwa aa mè: Wa duunakène, wa pákpánzi wá Lua, wa zoblè Baalie. ¹¹ ɔ Dii óné: Ké Egipiɔ ní Amoleɔ ní Amonio ní Filitɔ ¹² ní Sidɔdeɔ ní Amaleki buio ní Madiáɔ gbáamòé, a wiilèa, 5 ma á bó ní ɔzɔ. ¹³ ɔ a pákpámazi, a zoblè táaone. A yáí tò má ea má á suaba lo. ¹⁴ A ge wille táa pɔ a zeriɔɔwa aa á suaba ní á taasio me! ¹⁵ ɔ aa ò Diie: Wa duunakè. Kewéé lá á kène maawa, ama wá bo gbá. Wále wabikemaɔ. ¹⁶ ɔ aa dii ziloɔ bó ní guu aa zoblè Diie, 5 an taasipi tò Dii í fɔ wévɔrla lo.

¹⁷ Amonio zígɔɔ kɔ kàaa aa bòokpá Galada, 5 Isailiɔ kàaa aa bòokpá Mizipa. ¹⁸ ɔ Isaili pɔ kú Galadaɔ dɔaanaɔ òkɔe aa mè: Gbè pɔ dɔaa gè zikai ní Amonio ɔme a gɔ wá Isaili pɔ kú Galadaɔ pii swana ú.

11

Zefete

¹ Galada búsu gbé Zefeteá negɔnae. Aà da'iaá káaluac, aa mae tón Galada. ² Galadapi na negɔɔe í lo. Ké aa zòokù, aa Zefete yá aa mè: Nyɔ e wá mae túbibleo, asa n da adoc. ³ ɔ Zefete baaalè a gbépiɔne, à gè zòle Tobu búsuu. Gbèpáɔ káaaaazi, 5 aa nàwá.

⁴ Bee gbèa Amonio fèle Isailiɔwa ní zlo. ⁵ Ké Amonio fèlemá ní zlo màa, Galada búsu gbèzɔɔ gè Tobu búsuu Zefete gbesii. ⁶ Aa òè: Mɔ ke wá dɔaana ú, ké wà e zika ní Amonio. ⁷ ɔ a wè má à mè: A zamagu, a ma ya ma mae be. Ké a wétèa è sa, bóyáí a mɔi ma kíii? ⁸ Aa òè: N beeo lé, níme níy wá gwa sa. Mɔ zikawéé ní Amonio, ní gɔ wá Isaili pɔ wá kú Galada búsuu pii swana ú. ⁹ A óné: Tó a ma gbési a tamanɔ zikai ní Amonio, mé Dii ní námee ma ɔzɔ, máme máo de á swana úa? ¹⁰ Aa òè: Dii mé wá seelade ú. Lá ní òwa, màa wá kene. ¹¹ ɔ Zefete gèríno. Gbèɔ aa díle ní swana ú, ní dɔaana ú, 5 à èa yápi ò Dii ae Mizipa lo.

¹² Zefete gbéɔ zɔ Amonio kíawa à mè: Bóme wá daaa, 5 n mɔ zikai wá búsuu? ¹³ ɔ Amonio kía wèwá à mè: Ké Isailiɔ bóle Egipi, aa ma búsu sía sea a Aano dɔɔi e Yaboko dɔɔi ní Yuudéɔ. A búsupi ssaameɔ yákelesai sa.

¹⁴ ɔ Zefete èa gbéɔ zɔ Amonio kíawa, ¹⁵ a òè: Zefete mè Isailiɔ i Mɔabuɔ ge Amonio búsu símáo. ¹⁶ Ké aa bó Egipi, aa be guwaiwaiue e Isia Téai, 5 aa gè Kadési. ¹⁷ ɔ aa lékpásákè Eɔɔú kía e aa mè: Wá gba zé wá gè ní n búsuu, 5 i swáse ní yáio.* Aa lékpásákè Mɔabuɔ kía e, 5 i weinéo, 5 aa gè Kadési. ¹⁸ Aa be guwaiwaiu, aa dɔ Eɔɔú búsu ní Mɔabuɔ búsuozí, 5 aa gè Mɔabuɔ búsu gukpe oi, aa bòokpá Aano baale. Aai gè Mɔabuɔ búsu guuo, asa Aano mé Mɔabu búsu zòle ú. ¹⁹ ɔ aa lékpásákè Amoleɔ kí Síɔ pɔ zòle e Sebɔe aa mè: Wá gba zé wá gè ní n búsu e wá búsuu. ²⁰ ɔ Síɔ í ní náaike aa gè ní a búsuu. A a zígɔɔ kàaa, aa bòokpá Yaaza, 5 aa zíká ní Isailiɔ. ²¹ Dii

* 9:53 2Sam 11.21 * 11:17 Nao 20.14-21

Isailio Lua Si5 n̄ a gbé̄nà n̄ Isailion̄e n̄ ɔz̄l, 5 aa zibl̄emá. Aa búsu p̄ Am̄leɔ ku a guu si p̄ii, 22 sea za Aano d̄boi e Yaboko d̄boi, sea za guwawaiu e Yuud̄i.†

23 Ké Dii wá Isailio Lua mé Am̄leɔ yáw̄e, m̄me n̄ȳ s̄iwá saa? 24 Ni ɔdidi búsu p̄ n̄ dii Kem̄osi kp̄amawao lé? Maa wá ɔdidi búsu p̄ Dii wá Lua kp̄awáwa s̄o. 25 N̄ de Zipoo né Balaki, M̄abu k̄ialae? A wè lekpaak̄ewan̄a? A wè zik̄awan̄a?‡ 26 Wá Isailio wá z̄leá Eseb̄o n̄ Aloeeo n̄ a z̄sewiao n̄ w̄le p̄ kú Aano sae w̄é ɔaa do n̄ basoo (300). B̄yái i ea á s̄iwá ḡɔ beeo ni? 27 Mi taakeken̄e, 5 n̄le yáw̄aik̄eme, n̄le feleman̄o n̄ z̄lo. Dii wá yáḡɔḡna mé a yáḡɔḡw̄e gb̄a. 28 ɔ Am̄on̄io k̄ia ḡi Zefete lékp̄as̄a mai.

29 Dii Nisina d̄i Zefete, 5 á p̄ Galada buio búsu a n̄ Manase buio búsu e Mizipa Galada. B̄a we á ḡe Am̄on̄io wa n̄ z̄lo. 30 ɔ á lek̄é Diiwa á m̄e: Tó n̄ Am̄on̄io náme ma ɔz̄l, 31 tó ma ta be ziblea Am̄on̄io wa gb̄ea, gb̄é p̄ b̄o ma kp̄éu á m̄o daimale a ḡo n̄ p̄ ūe. Má sa p̄ w̄i a p̄ k̄ateu á ték̄u oma n̄ adeoe.

32 A ḡe zik̄ai n̄ Am̄on̄io, 5 Dii n̄ náe á ɔz̄l. 33 A zibl̄e n̄ w̄le m̄en̄ baow̄a, sea za Aloee e á ḡe p̄ Minit̄i n̄ Abeli w̄ebuowa. A zibl̄emá maamae, Isailio n̄ busa. 34 Ké Zefete tá a be Mizipa, áa nen̄e mé b̄o daiaale, ále ɔw̄á, ále s̄és̄enapa. A m̄o l̄e áa n̄en̄ we m̄endo, i neḡɔe ge nen̄e pále io. 35 Ké á áa è, á a p̄kasao ga k̄é á m̄e: A' a ma né, n̄ ma p̄ yá, n̄ lakp̄amazi. Ma lek̄é Diiwae, mé a gbooa vlo. § 36 ɔ á òe: Baa, tó n̄ lek̄é Diiwae, lá a tó n̄ t̄s̄i n̄ ibe Am̄on̄io wa, kemano lá n̄ òewa. 37 ɔ á èa ò a mae: Ma gba zé m̄o pla ḡia má ge bebe gus̄s̄ideu, mí ɔlo n̄ ma gb̄ena m̄o lésoke yá musu. 38 A m̄e: Gé! ɔ á áa gb̄ae m̄o pla. A ḡe n̄ a gb̄ena gus̄s̄ideu, á ɔlo á lésoke yá musu. 39 Ké m̄o plapi pá, 5 á èa s̄u a maewa, 5 áa mae yá p̄ á a lek̄é Diiwapi k̄eaano. N̄epi ḡe d̄so, 5 yápi ḡé felekaa ū Isailio guu. 40 W̄é n̄ w̄eo Isaili nen̄eanao i ge Galada búsu gb̄é Zefete nen̄e gaa yá b̄o lekeke e ḡo s̄iíe.

12

Zefete n̄ Eflaiū buio

1 Eflaiū buio k̄o k̄aaa, aa bùa swawa aa ḡe Zaf̄o, 5 aa ò Zefete: B̄yái n̄ ge n̄ zik̄a n̄ Am̄on̄io, mé ni wá s̄isi wá genn̄o ni? Wá tes̄oma n̄ n̄ kp̄eo s̄anu. 2 Zefete w̄emá á m̄e: Mapi n̄ ma gb̄é wá s̄ole v̄i n̄ Am̄on̄io maamae. Ma lez̄uázi, i ma b̄o n̄ ɔz̄lo. 3 Ké má è i ma suabao, 5 ma ḡi ma w̄en̄ii, ma bua swawa ma zik̄a n̄ Am̄on̄io, 5 Dii n̄ náme ma ɔz̄l. B̄yái a m̄o zik̄aimano gb̄ai?

4 Zefete Galada búsu òe k̄aa n̄p̄ii, 5 aa zik̄a n̄ Eflaiū buio aa n̄ dede, asa Eflaiū buio òe: A Galada búsu òe, Eflaiū buio p̄ baal̄e ḡe Manase buio búsu òe á ū. 5 Galada búsu òe Yuud̄e buak̄io s̄i k̄é Eflaiū buio su bua wá tá n̄ búsuuo yá. Tó Eflaiū buio b̄o m̄o á m̄e á ye bua, Galada búsu òe i áa la: Eflaiū buio n̄ ūa? Tó á m̄e, aawo, 6 aai òe: Tò, o shibole! Tó i f̄o ò máo, mé á m̄e sibole, 5 aai áa k̄u aa de Yuud̄e buak̄i we. Zibeez̄l 5 Eflaiū buio ḡaga gb̄eɔn̄ baas̄oɔo lee bla n̄ plao (42.000).

7 Galada búsu gb̄é Zefete d̄baa Isailion̄e w̄e sooloe. Ké á ḡa, 5 wá áa v̄i Galada búsu w̄léleu.

Ibez̄a n̄ Elonio n̄ Abed̄o

8 Bee gb̄ea Beteleū gb̄é Ibez̄a d̄baa Isailion̄e. 9 A neḡɔe v̄i gb̄eɔn̄ baakwi n̄ nen̄e baakwi. A a nen̄e kp̄as̄a Isaili buioe wa, 5 á nos̄e we a neḡɔeɔe. A d̄baa Isailion̄e w̄e sopl̄ae. 10 Ké á ḡa, 5 wá áa v̄i Beteleū.

11 Bee gb̄ea Zabal̄oni buio Elonio d̄baa Isailion̄e w̄e kwie. 12 Ké á ḡa, 5 wá áa v̄i Ayaloni, Zabal̄oni buio búsu.

13 Bee gb̄ea Ileli né Abed̄o, Pilat̄o gb̄é d̄baa Isailion̄e. 14 A neḡɔe v̄i gb̄eɔn̄ bla n̄ t̄oŋnao baakwi, an baade n̄ a z̄a'inao. A d̄baa Isailion̄e w̄e swaaɔe. 15 Ké á ḡa, 5 wá áa v̄i Pilat̄o, Eflaiū buio búsu p̄ kú Amaleki buio búsu s̄is̄ide guu.

13

Saus̄o ia

1 Isailio èa yá p̄ Dii yeio k̄e lo, 5 Dii n̄ ná Filit̄eɔne n̄ ɔz̄l e w̄e bla. 2 Ḡe ku Zola, D̄a buie, áa t̄on̄ Man̄a. Áa naá flie, a né vlo. 3 Dii Malaika b̄o m̄o n̄epiwa á m̄e: Ma! Fiin̄ n̄ ū, n̄ né vlo, k̄asi n̄ȳ n̄osi, n̄ né' i ḡe ū. 4 Laaika! Nsu v̄e ge i gb̄ae mio. Nsu t̄e p̄ Lua d̄ile bleo. 5 Nȳ n̄osi, n̄ né' i ḡe ū. Ḡe suli táa' o n̄epi miwao, asa a de Lua gb̄é ū za a iḡɔe.* ɔme a na Isailio b̄a Filit̄eɔ ɔz̄lwa.

6 ɔ n̄epi ge ò a z̄áe á m̄e: Lua gb̄e m̄o ma k̄i. Áa oa de lán Lua Malaika oawa, a tó ma me séenata. Mi áa la gu p̄ á b̄uo, mé i a t̄o om̄e s̄o. 7 A om̄e má n̄osi, mí né' i ḡe ū. A om̄e

† 11:22 Nao 21.21-24 ‡ 11:25 Nao 22.1-6 § 11:35 Nao 30.3 * 13:5 Nao 6.1-5

másu w̃ɛɛ ge í gb̃aae mio, mé másu t̃ɛɛ bleo, asa népi aɔ de Lua gb̃é ũ za a ig̃ɔɔe e aà w̃ɛni léu. ⁸ Ɔ Manɔa wabikè Diiwa à mè: N yá na Dii! To gb̃é p̃s ní z̃i ɛa m̃ɔ lɔ, í yá p̃s wá ke ní népio aà ia gb̃ea daw̃ɛ. ⁹ Lua Manɔa yámá, ɔ malaikapi ɛa b̃ò m̃ò nɔɛpiwa g̃ɔɔ p̃s a ku bua. Aà z̃á Manɔa kuaànɔ, ¹⁰ ɔ à kè kpakpa, à bàalè ge òè à mè: G̃ɔɛ p̃s m̃ò ma kíi z̃i ɛa m̃ò gb̃á lɔ la! ¹¹ Manɔa f̃ɛle t̃ɛ a nazi. Ké à kà g̃ɔɛpi kíi, à aà là à mè: M̃m̃e n yá'ò ma nae? A w̃èwà à mè: Mám̃e! ¹² Ɔ Manɔa aà là à mè: Tó n yápi gbesù, népi aɔ de kpelewa ni? B̃ó z̃l à kei? ¹³ Dii Malaikapi w̃èwà à mè: Yá p̃s má ò n nae, aà ke pii. ¹⁴ Asu w̃ɛɛbe bleo. Asu w̃ɛɛ ge í gb̃aae mio. Asu t̃ɛɛ bleo. Yá p̃s má dílɛɛ, aà ke pii. ¹⁵ Ɔ Manɔa òè: G̃ɔwanɔ la wá blenebɔlɔ kekene. ¹⁶ Dii Malaika w̃èwà à mè: Baa tó ma g̃ɔ la, má n ble bleo. Tó n sa p̃s wá a p̃s káteu à tékú s̃oukè, o Diiwa. Manɔa i d̃s ké Dii Malaikaɛo, ¹⁷ ɔ à aà là à mè: N t̃ón kpelewai? Tó yá p̃s ní òpi kè, wá n kpela. ¹⁸ Dii Malaika w̃èwà à mè: B̃óyáí r̃ile ma t̃s gbeai?† T̃s b̃onsaɛɛ. ¹⁹ Ɔ Manɔa blenebɔlɔ s̃è ní p̃ówentio, à Dii gb̃agb̃aò gb̃ewa. Ké Manɔa ní a nao lé gwa màa, ɔ Dii yá̃b̃onsaek̃k̃e. ²⁰ A tò t̃ɛ b̃ò sa'òk̃l̃ipiú à f̃ɛle musu, ɔ Dii Malaika f̃ɛle tà t̃évuapi guu, g̃ɔɔ p̃s Manɔa ní a nao lé gwa. Ɔ aa w̃ùlɛ ní gb̃ɛɛu. ²¹ Dii Malaika í ɛa m̃ò Manɔa ní a naowa lɔo, ɔ Manɔa d̃s sa ké Dii Malaikaɛ. ²² Manɔa ò a nae: Wá gae, asa wa wes̃i Lualɛ. ²³ Ɔ aà na òè: Tó Dii ye wá de yáaɛ, a sa p̃s wá òwa ní p̃ówentio sio, mé a yápi ow̃ɛɛo, a to wá yápi e màa.

²⁴ Nɔɛpi ne'í g̃ɔɛ ũ, ɔ à t̃ɔkpàè Saus̃ɔ. Népi z̃ɔ̀k̃k̃ú mé Dii báaadaaágu. ²⁵ Dii Nis̃ina ná t̃ɛkpaaáguwa g̃ɔɔ p̃s a ku Dábuiɔb̃oou, Z̃ɔla ní Esetaoo z̃anguo.

14

Saus̃ɔ yea Filit̃ɛ nɔɛzi

¹ Saus̃ɔ g̃ɛ Timena, ɔ à Filit̃ɛ nɔɛɛ e we. ² Ké à s̃ù, a ò a mae ní a dao à mè: Ma Filit̃ɛ nɔɛɛ è Timena. A welelem̃e má s̃é. ³ Ɔ aà mae ní aà dao òè: Ño ku n daeɔ ge n buio guu noa, ɔ ñỹɔ g̃ɛ ñɔs̃ei Filit̃ɛ gyaf̃ɔ̀d̃eɔ guua? Ɔ Saus̃ɔ ò a mae: N aà welelem̃e, asa ñɔpi kámague. ⁴ Aà mae ní aà dao í d̃s ké yápi b̃ò Dii kíiɛo, asa àlɛ Filit̃ɛ l̃éw̃ɛɛ. G̃ɔɔ beɛ Filit̃ɛ l̃é kible Isailiɔwae. ⁵ Ɔ Saus̃ɔ lé gé Timena ní a maeo ní a dao. Ké aa kà Timena w̃ɛɛbua, ñòɔmusu né b̃òlɔ guz̃ò Saus̃ɔɛ, àlɛ p̃una. ⁶ Dii Nis̃ina d̃ɛd̃ewá, ɔ à ñòɔmusupi gyawí, lá wí blenebɔlɔ goaawa. Kási a p̃ɛ k̃ua s̃ɔo. I yá p̃s á k̃èpi o a mae ge a daeɔ. ⁷ Ɔ à g̃ɛ faaib̃ò ní ñɔɛpio, ñɔpi k̃aaágu. ⁸ Ké à g̃ɔɔplakè, à f̃ɛle lé gé ñɔpi s̃éi sa, ɔ à lílɛ g̃ɛ ñòɔmusu g̃ɛpi gwai. A è z̃ɔ̀ í d̃s a g̃ɛu. ⁹ Ɔ à ɔ̀siú à a sa g̃á a b̃ò, àlɛ ble, ɔ àlɛ geò. Ké à a mae ní a dao lé, a liñɛ aa blè, àma í oné á b̃ò ñòɔmusu g̃ɛɛo.

Saus̃ɔ yáasik̃ea Filit̃ɛnɛ

¹⁰ Aà mae g̃ɛ ñɔpi be, ɔ Saus̃ɔ bl̃esak̃èné we, lá wí ke ñɔɛuwa. ¹¹ Ké ànsueɔ aà è, aa èwaaso s̃isi gb̃ɛñ baakwí aao kuaànɔ. ¹² Ɔ Saus̃ɔ ònè: Má yáe ví mà oé. E bleblea g̃ɔɔ sopl̃aɛ bee à l̃áa, tó a a yáasi p̃òlomeɛ, má zw̃áa kwáwá pi baakwi ní ulao baakwi. ¹³ Tó í f̃s á p̃òlomeɛ s̃ɔo, àm̃e á zw̃áa pi baakwi ní ula m̃èn baakwiɔ kpaa. Ɔ aa òè: Su ní yáò wá ma. ¹⁴ A ònè: P̃òblea b̃ò p̃ɔsona guu, p̃s na b̃ò p̃s p̃ásí guu. Ɔ aai f̃s yáasipi p̃òloo e g̃ɔɔ àãs. ¹⁵ A g̃ɔɔ sĩĩde z̃l̃ aa ò Saus̃ɔ nae: K̃ɔnik̃e n z̃áe aà yápi yáasi polow̃ɛ. Tó ní k̃èò, wá n kpasa ní n de bed̃eɔɛ. Asi a wá sisi à wá p̃ó síwá ỹs̃oo? ¹⁶ Ɔ Saus̃ɔ na lé ɔ̀lɔ̀ è à mè: N zamague fá! N yemazio. N yáe ò ma gb̃éɔne, mé ní a yáasi om̃ɛɛ s̃ɔo be. Ɔ a òè: Mi o ma mae ge ma daeɔ, ɔ ñm̃e má oñe? ¹⁷ Alɛ ɔ̀lɔ̀ è e g̃ɔɔ sopl̃api g̃ɛ lé paò. A g̃ɔɔ sopl̃adepi z̃l̃ ɔ Saus̃ɔ yápi òè, ké à giyyèwá yáí, ɔ à g̃ɛ a ò a gb̃éɔne. ¹⁸ A g̃ɔɔ sopl̃adepi z̃l̃ e lat̃ɛ àò g̃ɛ g̃ɛi kp̃éu w̃élepi èwaaso òè: B̃ó na mé de z̃óai? B̃ó p̃ásí mé de ñòɔmusuai? Ɔ Saus̃ɔ ònè: Tó í sapa ní ma zununuo yáao, á f̃s à ma yápi yáasi poloe? ¹⁹ Dii Nis̃ina d̃ɛd̃ewa, ɔ à g̃ɛ Asekeloni à g̃ɔɛ d̃ɛd̃e gb̃ɛñ baakwi, à ní p̃kasaɔ w̃òlomá, ɔ à ge kpá gb̃é p̃s aa a yápi yáasi p̃òlɔɔwa. Aà p̃s p̃á, ɔ à tà a mae be. ²⁰ Ɔ wá Saus̃ɔ ñɔpi k̃ú wa kpá aà gb̃èna p̃s z̃é aà sae ñɔpi s̃éziwá aà p̃s ũ.

15

Saus̃ɔ t̃es̃a Filit̃ɛ buawa

¹ Ké à kè g̃ɔɔpla, p̃k̃ek̃eg̃ɔɔ kà, ɔ Saus̃ɔ blenebɔlɔ k̃ú, à g̃ɛ a ñɔpi gwaiò à mè: Má ye gé ma na kíi kp̃ea. Ɔ aà ñɔpi mae í aà gba z̃éó ² à mè: Mál̃e e ní zaaáguɛ, ɔ ma aà kpá n gb̃ɛnawa. Aà

† 13:18 Daa 32.30

dāuna kefeɽ deaala. N aà se aà gēe ũ. ³ Sausɔɔ ɔnɛ: Tó ma yāvāikè á Filitɛɔne sa, máo taae ví lo.

⁴ Sausɔɔ gè gbɛgbonaɔ kùkù òaa do ní basoo (300), 5 à sēyeye sɔɔsɔɔɔnno. A gbɛgbonapɔ vɩá yèyekɔwa plapla, 5 à sēpi yeye ní vlápiɔwa. ⁵ A tesɔ sēpiɔwa, 5 à gbɛgbonapɔ gbàe Filitɛɔ bua. An pɔwena tekú píi ní ní pɔgbao ní ní vɛebuɔ ní ní kú kpéɔ píi. ⁶ ɔ Filitɛɔ mè: Démɛ yáe taa kèwɛei? ɔ wà mè: Timena gbé né zá Sausɔɔe. Aà ànsue aà nɔ siwàe, 5 a kpà aà gbɛnawa. ɔ Filitɛɔ gè nɔpi ní a maeo kpása. ⁷ Sausɔɔ ɔnɛ: Lá maa á kèmɛe, má kámaboo e ma ge tɔsiɔwá. ⁸ A síngu à ní kè dúduu, an dedeapi gēagē, 5 à gè zòle Etaɽ gbè'eu.

Sausɔɔ Filitɛɔ dedeá ní zaa'n gyaɔwao

⁹ Filitɛɔ gè bɔokpá Yuda búsuu, aa lí gu pɔ wí me Gyaɔwaa. ¹⁰ ɔ Yuda buiɔ ní lá aa mè: Bóyáí a mɔwá ní zioi? ɔ aa mè: Wa mɔ Sausɔɔ kúí wà keè lá a kèwɛɛwae. ¹¹ ɔ Yuda buiɔ gbɛɔn òaa gēoɔ (3.000) gè Etaɽ gbè'e kíi, aa ò Sausɔɔe: N dɔ kè Filitɛɔ mé lé kiblewáɔ lé? Bó yá ní kèwɛɛ wei? A wémá à mè: Lá aa kèmɛe 5 má kèné. ¹² ɔ aa mè: Wa mɔ n yei wà n kpámáe. ɔ Sausɔɔ mè: A legbɛmɛe à me á ma deo. ¹³ ɔ aa òe: Wá n deo. Wá n ye ní baoc, wí n nané ní zɩ. ɔ aa aà yè ní bá dafuo mèn pla, aa bɔaano gbè'epiu. ¹⁴ Kè aale ká Gyaɔwa, Filitɛɔ mɔ daiaale, aale kúkuake. Dii Nisína dède Sausɔɔwa, 5 ba pɔ wa yè aà gáslɔwa gɔ lán bá múaawa, 5 bapɔ wòlo aà ɔwa. ¹⁵ A zaa'n gaa dafu gyaɔwa è, 5 à náale a sè à gbɛɔn òaa sɔoɔ (1.000) dèdeɔ. ¹⁶ Sausɔɔ mè:

Zaa'n gyaɔwa 5 ma gbɛɔn òaa sɔoɔ dèdeɔ,
zaa'n gyaɔwa 5 ma ní kaokɔa.

¹⁷ Kè á yápi ò a làa, 5 à gyaɔwapi vùaa. ɔ wà tɔkpá gupie Gyaɔwasísi.

¹⁸ Imi aà kú gbáa, 5 à lezú Diizi à mè: N tò mapi n zòblena ma zìblè maamaa, 5 máo ga ní imio má léle da Filitɛɔ gyafɔɔdeɔ ɔu saa? ¹⁹ Lua Gyaɔwa tɔle pàa, 5 í bɔu. Sausɔɔ mí, 5 aà me sù à gbáa è. A yáí tò e gbá wí me Gyaɔwa nibɔnapie Lezuna Nibɔna. ²⁰ Sausɔɔ òaa Isailiɔne wè baoc Filitɛɔ kibleamagɔ.

16

Sausɔɔ Gaza bɔle gba gbooa

¹ Sausɔɔ gè Gaza, à káaluac è we, 5 à gè wúleiaano. ² Wa ò Gazadeɔne wà mè: Sausɔɔ mɔ la. ɔ aa lía gupizi, wále aà dáda wéle bɔleu gwáasína aa mè: Tó gu dɔ, wá aà de. ³ Sausɔɔ wúle we e wɛedo, 5 à fɛle. A gè wéle bíibole gba kú ní a lipelɛ mèn plaɔ, a bíle ní a kákabɔo sánu. A dà a gáu, à ge vùaa sísi pɔ baa ní Hebɩso musu.

Sausɔɔ ní Dalilao

⁴ Bee gbɛa Sausɔɔ yè nɔeezi Vɛebu guzuleu. Aà tón Dalila. ⁵ ɔ Filitɛɔ kíac gè nɔpi lè, aa òe: Kɔnikèe, kè n e n à gbáa zɔɔpi asii dɔ ní lá wá ke wá aà neo. Tó wa ba dɔwá wa aà fù, wá baade a n gba ánuu sɔwatɛ òaa sɔo ní basoo (1.100). ⁶ ɔ Dalila ò Sausɔɔe: Pɔ pɔ tò ní gbáa kéwa omɛe. Ba kpele wa òama, níyɔ fɛ kéo ní? ⁷ A wèwá à mè: Tó wá ma ye ní saba niɛo mèn soplá, bee mé a ma busa, mí gɔ lán gbépiiwa. ⁸ Filitɛɔ kíac mɔ Dalilac ní saba niɛ pɔ í giigaga yáaoc mèn soplá, 5 à aà yèð. ⁹ Aà kpákpanaɔ ulea kpea, 5 Dalila ò Sausɔɔe: Sausɔɔ! Filitɛɔ lé mɔma fá! ɔ à sabapɔ kè lán bá múaawa, wí aà gbáa bókli dɔo.

¹⁰ ɔ Dalila òe: Nle ma kpánguakɛe, n eɛtómɛe. Omɛe sa. Ba kpele wa n yeoi? ¹¹ A òe: Tó wá ma ye ní balɛna dafu gēele pɔ wí zíkɛð yáaoc, a ma busa, mí gɔ lán gbépiiwa. ¹² ɔ Dalila bapɔ sè à aà yèð. Aà kpákpanaɔ ulea kpea, 5 à mè: Sausɔɔ! Filitɛɔ lé mɔma fá! ɔ Sausɔɔ ba pɔ dɔɔ a gásiwapi kèkè lán bapanawa. ¹³ Dalila òe: Nle ma kpánguakɛ e tiaɛ. N eɛtómɛe. Omɛe sa. Ba kpele wa n yeoi? ɔ a òe: Tó n ma miká taa lán balɛnawa mèn soplá ká dáau ní tà, ¹⁴ mé n kálo páwá, má busae, má gɔ lán gbépiiwa. Dalila tò i dáaala, 5 à aà miká taa mèn soplapi ká dáau a tà, 5 a fí ásalíwa. ɔ à mè: Sausɔɔ! Filitɛɔ lé mɔma fá! ɔ à vù, à a miká gá a wòlo dáapi ní ásalio guu.

¹⁵ Dalila èa òe lo: Nib omɛe ní yemazi, mé ní ma náai vío sɔ be? N ma kpánguakè à ká gɛn áaɔ. Ni n gbáa zɔɔ bókli omɛe. ¹⁶ Maa lo naewa ní yá bee tao láasai. A aà nɔse yàe e à gè fù menawa, a ye ga. ¹⁷ ɔ á yá pɔ kú a sɔu òe píi sa à mè: Gē í táa'o ma miwao, asa wá ma kpa Luawae. Tó wá ma mi bò lé, ma gbáa làon we. Má busa má gɔ lán gbépiiwa. ¹⁸ Kè Dalila è á yá pɔ kú a sɔu òe píi, 5 à lékpásákè Filitɛɔ kíacne à mè: A ea mɔ gɛn do lo, asa à apii omɛe sa. ɔ aa èa mɔ aà kíi, aa ánusupi kú. ¹⁹ Dalila tò i Sausɔɔ lè a gbáa, 5 à gɔe sísi. A aà miká gbáa taa mèn soplapi bò, 5 à ná busaawa, aà gbáapi gèze. ²⁰ Dalila mè: Sausɔɔ! Filitɛɔ lé mɔma fá! ɔ à vù, à láasookè à mè: Má ke lán yáawa má azía bɔe. A dɔ kè Dii gówao. ²¹ ɔ Filitɛɔ áa

kù aa aà wé b̀̀b̀̀ɔ, ̃ aa g̀̀ààǹɔ Gaza. Aa m̀̀g̀ɔt̃e g̃ala kp̃àè, ̃ àl̃e w̃ís̃il̃ɔ kp̃é p̃ w̃ aà d̃au we. 22 Aa mipi ná kákpal̃eawa sa.

Saus̃ɔ gaa

23 Filit̃é k̃iá̃ k̃ɔ̃ k̃á̃ã aa g̃é r̃i d̃ii Dag̃ɔ gb̃ag̃bai, aale p̃ɔnake, aale m̃e: Wá d̃ii wá ib̃ẽe Saus̃ɔ ñàw̃ẽe wá ɔz̃l̃e. 24 Ké Filit̃é aà è, aa r̃i d̃ii s̃áukp̃a aa m̃e:

Wá ib̃ẽe wá b̀̀s̃u d̃e,
à wá gb̃é̃̃ d̃è d̃e dúúduu,
̃ wá d̃ii aà ñàw̃ẽe wá ɔz̃l̃e.

25 Lá an p̃ɔ̃ k̃èna m̃aa aa m̃e: A Saus̃ɔ s̃isi aà k̃ɔ̃'ow̃ẽe. ̃ wá aà b̀̀ kp̃é p̃ wá aà d̃aup̃iu, à yaal̃ɔ kp̃á̃ñz̃i. ̃ wá aà z̃é kp̃é gb̃apelẽ ɔ z̃ang̃uo.

26 Saus̃ɔ ò èwaasona p̃ a ɔ̃ k̃uáe: G̃em̃añɔ kp̃é gb̃apele p̃ kp̃é sẽã sae m̃à ɔnanawà, mí gb̃á̃a'ewà. 27 Táakp̃epi p̃à. G̃ɔ̃ẽ r̃i ñɔ̃ẽ ku we r̃i Filit̃é k̃iá̃ p̃ii. Gb̃é p̃ kú kp̃épi musu ká gb̃ẽɔn ̃aa g̃ẽo (3.000), aa m̀̀ Saus̃ɔ k̃ɔ̃ g̃wai.

28 Saus̃ɔ wiil̃é D̃ĩiwa à m̃e: D̃ii Lua, to ma yá d̃ong̃u. Lua, ma g̃ba gb̃aa g̃en doe bee m̃à t̃s̃iò Filit̃é wa ma wé m̃èn pla yá musu. 29 A ɔ̃ñana kp̃é gb̃apele m̃èn pla p̃ kp̃épi sẽa guoguɔ̃wa, aà ɔ̃plaa ku adowa, z̃ẽe ku adowa. 30 A m̃e: To m̃à ga r̃i Filit̃é! A kulu kù, ̃ à ɔ̃p̃èwà r̃i gb̃áa, ̃ kp̃épi kw̃è ká Filit̃é k̃iá̃la r̃i gb̃é p̃ kú a guu. Gb̃é p̃ Saus̃ɔ r̃i dede a gag̃ɔ̃ɔ dasi de gb̃é p̃ à r̃i dede a b̃é̃ez̃ĩla. 31 Aà d̃aunã r̃i aà de bed̃eɔ̃ p̃ii m̀̀ aà g̃e s̃è wá t̃àò, ̃ aa aà mia kp̃àk̃s̃i r̃i a mae Mañɔa, Z̃ola r̃i Esetaoo z̃ang̃uo. A d̃aa Isailiɔne w̃è baoc̃e.

17

Mika t̃áa

1 Eflaiũ buiò b̃usu s̃is̃ide g̃ẽe ku, aà t̃ñ Mika. 2 A ò a dae: Anusu òaa ɔ̃o r̃i bas̃oo (1.100) p̃ wa s̃ema kp̃ái, k̃é ñ ade k̃à, má m̃à. Anusupi ku ma k̃ĩe. Máme má s̃è. ̃ aà da òè: D̃ii báaadangu, né.

3 Ké à ánusupi s̃óaa a dae, ̃ aà d̃api m̃e: Ma ánusue bee d̃ile D̃ii p̃ ɔ̃e, wi t̃áa p̃iò, wi ado k̃asaone. Má ẽa k̃pamae. 4 Ké Mika ánusupi s̃óaa a dae m̃aa, aà da ánusue ɔ̃wat̃ẽ ̃aa do se kp̃à siawa, ̃ à t̃áa p̃iòè, à ado k̃asaoè. ̃ wá g̃e k̃àl̃e Mika kp̃éu. 5 Mikapi s̃ɔ̃ a t̃áakp̃e ví. A sa'oula r̃i t̃áa k̃è ỹaa, ̃ à a neg̃ẽe d̃ile a sa'ona ù. 6 G̃ɔ̃ bee Isailiò k̃iá̃ vío, yá p̃ k̃è gb̃é̃e, ̃ ĩ a p̃ k̃e.

7 A m̀̀ lè Levii bui èwaasoe ku Yuda bui guu Betel̃eũ, Yuda bui b̃usuu. 8 ̃ à f̃èl̃e we, àl̃e gu p̃ á z̃l̃e w̃ẽle. G̃ɔ̃ p̃ a b̃e z̃éu, à k̃à Eflaiũ buiò b̃usu s̃is̃ideu e Mika be. 9 ̃ Mika aà là à m̃e: Ñ b̃ó má ní? A w̃èwà à m̃e: Levii buin ma ù, ma b̃ó Betel̃eũ, Yuda buiò b̃usuu. Gu p̃ má z̃l̃e ù m̃á̃l̃e w̃ẽle. 10 Mika òè: Z̃l̃emañɔ, ní g̃ɔ̃ ma mae ù, ma sa'ona ù. Má̃l̃is̃ flabone w̃ẽ r̃i w̃ẽo ánusue ɔ̃wat̃ẽ kwikwi r̃i pokasaõ r̃i p̃ob̃lea. ̃ Levii buipi w̃ẽi. 11 Levii bui èwaasopi z̃l̃e r̃i g̃ẽpio, a g̃è̃è lá a neg̃ẽwa. 12 Mika aà d̃ile sa'ona ù, ̃ a ku Mika be m̃aa. 13 Mika m̃e: Má d̃s̃ ké D̃ii a èf̃ãaikem̃ẽe sa, asa má sa'ona ví Levii bui ù.

18

D̃a buiò Mika t̃áa naaa

1 G̃ɔ̃ bee Isailiò k̃iá̃ vío, mé D̃a buiò l̃é b̃usu w̃ẽle wá z̃l̃e, asa e tia k̃paale p̃ aa s̃è Isailiò bui k̃ĩñiò guu ĩ g̃ɔ̃ r̃i p̃ ùo. 2 ̃ ̃ aa r̃i neg̃ɔ̃nã z̃l̃ gb̃ẽɔn ɔ̃o, aa òñe: A ge b̃usu keẽle. ̃ aa b̀̀ Z̃ola r̃i Esetaoo, aa g̃è b̃usu keẽlei, aale a asiigwa. ̃ aa m̀̀ Eflaiũ b̃usu s̃is̃ideu e Mika be w̃é̃l̃e, aa ĩ we. 3 G̃ɔ̃ p̃ aa ku k̃ái r̃i aà beo, aa Levii bui èwaasopi ò d̃s̃, ̃ aa l̃il̃e we, aa aà là aa m̃e: Déme m̀̀ñño lai? B̀̀ r̃i l̃e ke g̃ue beeu? Akea r̃i kú lai? 4 ̃ à yá p̃ Mika k̃ẽe òñe à m̃e: Ale flabom̃ẽe. Aà sa'onan ma ù. 5 ̃ ̃ aa òè: G̃bew̃ẽe Luawa wá d̃s̃ tó wá tá a ke na. 6 ̃ sa'onapi w̃em̃a à m̃e: A ge aafia. D̃ii d̃aãaé á t̃áp̃i guu.

7 Gb̃ẽɔn ɔ̃op̃iò d̃azeu, ̃ aa ká Laisi. Aa è gb̃é p̃ kú a guu d̃ɔ̃ɔa lá Sid̃dẽo ò kuwa. Aa ku d̃ɔ̃ɔa we ỹakelesai. P̃ẽ l̃é k̃és̃ám̃áo, an b̃usu p̃p̃ii víe. Aa k̃ái r̃i Sid̃dẽo, mé an baa kú r̃i gb̃é̃eo. 8 Ké aa è̃a s̃ù r̃i gb̃é̃̃ k̃ĩ Z̃ola r̃i Esetaoo, an gb̃é̃̃ r̃i lá aa m̃e: B̃s̃ á è wei? 9 Aa w̃em̃á aa m̃e: A fẽl̃e wá g̃e l̃é̃l̃em̃á. Asa wa b̃usupi è, a maa k̃è z̃àì, mé àl̃e p̃e wo lao. Asu z̃íg̃biak̃ẽo. Wá g̃e b̃usupi s̃ím̃á! 10 Tó wa ka we, wá gb̃é̃̃ le d̃ɔ̃ɔae. B̃usu p̃ Lua kp̃áw̃api z̃ɔ̃, mé p̃e l̃é k̃és̃áw̃áo.

11 ̃ D̃a buiò p̃ kú Z̃ola r̃i Esetaoo d̃azeu gb̃ẽɔn ̃aa aã, aa r̃i g̃k̃ẽb̃ɔ̃ k̃úk̃ua. 12 Ké aale g̃é, aa b̃òokp̃a K̃iliayaaliũ sae Yuda buiò b̃usuu. Aỹam̃eto w̃i m̃e gup̃ie D̃abuiõbõo e r̃i a gb̃ao. A ku K̃iliayaaliũ be'ae oie. 13 B̃ɔ̃a we aa g̃è Eflaiũ buiò b̃usu s̃is̃ideu e Mika be w̃é̃l̃e. 14 ̃ Gb̃ẽɔn ɔ̃o p̃ aa g̃è Laisi b̃usu asiigwà ò r̃i gb̃ẽ̃: A d̃s̃ ké sa'oula r̃i ua t̃áa r̃i t̃aa p̃ wá p̃iò r̃i t̃aa p̃ wá k̃asao ku kp̃é̃e beo do guua? Ã d̃s̃ sa lá á ke. 15 Aa l̃il̃e we, aa g̃è Levii bui èwaasopi lè Mika

be, 5 aa aà aafia gbèa. ¹⁶ Dā bui gbèon òaa àaṣ pò aa ní gṣkeboṅ kúkūapio zea ua léu, ¹⁷ 5 gbèon soopio gè kpéu, aa sa'o'ulapi ní ua táapio ní táa pò wa pípio ní táa pò wa kásapio sèle. Sa'onapi zea ua léu ní gbèon òaa àaṣ pò aa ní gṣkeboṅ kúkūapio. ¹⁸ Ké gbépio gè Mika be aa pòpio sèle, 5 sa'onapi ní lá à mè: Bó àle ke wei? ¹⁹ Ɖ aa wèwà aa mè: Níle! N n lé kpaau! Mò géwano, ní gṣ wá mae ũ, wá sa'ona ũ. Dea gbé mendo be sa'ona ũ ge Isaili bui lee do sa'ona ũ, a kpele mé maanei? ²⁰ Sa'onapi pò kèna. A sa'o'ulapi sè ní táapio, à nà gbépio-wa. ²¹ Aa dazeu, an néo mé dāaa ní ní pòtuoo ní ní àizeo píi.

²² Ké aa kà zà ní Mika beo, 5 gbé pò an be kái ní Mika beo kṣ kàaa, aa pèle Dā buipiozi. ²³ Aale zoadómá, 5 Dā bui llaa aedómá, aa ò Mikae: Kpelewa ní kè n gbéò kàaa? ²⁴ A wèwà à mè: A táa pò má pìò sèle, 5 a ta ní ma sa'onao. Bóme gṣmee bi? Bóyáí àle ma la yá pò ma lei? ²⁵ Ɖ Dā bui wèwà aa mè: Nsu lekpaakewano, ké pòkumadeṅ su kusima ní n bedeo aa á dedeo yáí. ²⁶ Ɖ Dā buipio dazeu. Ké Mika è gbépio gbāa dealaé, 5 à èa tà be.

Dā bui zṣlea Laisi

²⁷ Dā buipio sṣ aa gè Laisi ní táa pò Mika pípio ní aà sa'onao. Aa gè lèle gbé pò kú dōdōa yakelesaipio-wa. Aa ní dede ní fēndao, 5 aa tesṣ ní wélewa. ²⁸ Gbēe i e ní suabào, asa aa kái ní Sidṣoo, mé an baa kú ní gbēoo. Wélepi ku gusalalau kái ní Beleoboe. Ɖ aa wélepi kèke kàle aa zṣleu. ²⁹ Aa ní dezi Dā, Isaili né tokpàè, ama wélepi tón Laisi káau. ³⁰ Dā buipio táapio pèle we, 5 aa Mzizi né Geesou bui Yonataapi ní aà néo díle ní sa'onao ũ e gṅo pò wà bùsupi símá. ³¹ Gṅo pò Lua kpé kú Silo, gṅo bee 5 táa pò Mika pípio pèlea Laisi.

19

Levii bui ní a nṅo pò i mēsedilèèoo

¹ Gṅo bee Isailio kía vío. Levii buie mé kú Eflaiū buiò bùsu sṣsṣde léwa, 5 à nosè Beteleū, Yuda buiò bùsuu, i mēsedilèèoo. ² Ɖ nṅepi dṣe'li kè, 5 à bṣ a zá be à tà a mae be Beteleū, Yuda buiò bùsuu, a ku we e mo siṣ. ³ Ɖ aà zá fèle gè aà gbesii. A gè we ní a zíkēnao ní zaa'ín mèn plao. Ké à kà nṅpi kfi, nṅpi gèaàno a mae kpéu. Ké nṅpi mae aà è, à gbāakpāaazi ní pṅnao. ⁴ Aa ànsuepi aà díle, 5 à i we gṅo àaṣ, aale pòble, aale igbè. ⁵ A gṅo siṣde zṣ 5 aa fèle káaukaau, gṅpi lé taa souke à dazeu, 5 aà ànsuepi òè: Ze n pòble, ní gbasa dazeu. ⁶ Ɖ à zṣle pòblè ní a ànsuepio, aa igbè sànu. Ɖ nṅpi mae òè: N yá na! I la gbā, ní pṅnake. ⁷ Ké gu dṣ, à fèle lé dazeu lo, 5 aà ànsuepi gíe lo, 5 à gṅ. ⁸ Ké gu dṣ a gṅo soode, à fèle lé dazeu, 5 aà ànsuepi mè: N yá na! Ze n pòble, ní gṣ e latè busa. Ɖ aa pòblè mípla sànu.

⁹ Ké gṅepi fèle lé dazeu ní a nṅpio ní a zíkēnao, aà ànsue òè: Gwa, oosi kè, mé fatè i gṣ bílao. I la gbā lo! Gwa, gu lé gèkṣu. I la, ní pṅnake, zia kṅo káaukaau ní da n be zéu. ¹⁰ Gṅepi ye ia we yáí loo, 5 à fèle dazeu, à mipè Yebusi pò wí me lo Yelusaleūwa ní a nṅpio ní a zaa'ín mèn plao.

¹¹ Ké aa kà kái ní Yebusio, fatè gēa kpéu, 5 zíkēnapi ò a diie: Wà lile gē Yebusi buiò wéleè beeu wà i we lao! ¹² Ɖ aà dii òè: Wá gē buiò zṣlo wéleuo. Isaili buiò ku weo. Wá gé e Gibea. ¹³ Ɖ à èa mè: Wá gé ii Gibea ge Lama, wá gupio do le. ¹⁴ Ɖ aale gé. Ké aa kà Gibea, Bēyāmeé buiò bùsuu, fatè gè kpéu. ¹⁵ Aa lile gè ii we, 5 aa kàle gāae, gbēe i ní dileo.

¹⁶ Mae zie sù ní buao oosi. Eflaiū buiò bùsu sṣsṣde gbéè, 5 à zṣle Gibea. Wélepideoá Bēyāmeé buiòne. ¹⁷ Ké à wezù, à nibṅo è kàle gāae, 5 à nṅpi zá lá à mè: Nle gé má ní? N bṣ má ní? ¹⁸ A wèwà à mè: Wa bṅ Beteleū, Yuda buiò bùsuue, 5 wále tá Eflaiū buiò bùsu sṣsṣde léwa. Ma ben we. Ma ge Beteleūe, 5 mále tá be sa, 5 gbēe i ma dileo. ¹⁹ Wá zaa'inaṅ sē ní táaaoo ví, mé mapi ní ma nṅoo ní ma zíkēnao wá pèe ní véoo ví. Wápio n zṣblēnao, pṅe kéṣaawáo. ²⁰ Ɖ maezipi mè: Má á díle, mí pò pò á yei kpáwá. Asu i gāaeo fá! ²¹ Ɖ à tárinṅ a be, à sē kpá ní zaa'inaṅwa. Aa gbā pípi, 5 aa pòblè aa imí.

²² Aale pṅnake, 5 wéle gbēvāio mò lla kpépii, aale a gba gbēgbē, aale wiido maenzi pò kpépi víwa, aale me: Bṅwēe ní gṣe pò píla n beo wá wúleaàno! ²³ Ɖ uabelepi bṅmá à mè: Ma gbéò, ásu yāváikeo. Lá gṅepi pílaae, ásu wiyápi keo. ²⁴ Gṅepi na ku la ní ma nenṅe lésoo. Má bṅénnṅ, i kénnṅ lá á yeiwa. Ama ásu yákpāanlapi ke gṅepio. ²⁵ Gbēpio i we aà yáio, 5 Levii buipio bṅné ní a nṅo. Ɖ aale aà dáakpakpa ní gbāao e ko gè lé séia zùò, 5 aa gbāsa wá aà gbàe. ²⁶ Ké ko lé plaade zù, nṅepi fèle gè lèle kpé pò a zá kúu kpèele, 5 a wúlea we e gu dṣ.

²⁷ Ké aà zápi fèle zewè kṅo à dazeu, 5 à su è a nṅpi wúlea kpèele, aà ṅ mé didia kpèele bèewa. ²⁸ Ɖ a òè: Fèle wá tà! Ké i aà wea mao, 5 à aà se dà zaa'ina kpèe, à dazeu. ²⁹ Ké à kà be, 5 à fēna

* 19:22 Daa 19.5 † 19:24 Daa 19.7-8

sɛ̀, à a nɔ̀ gɛpi z̄ɛz̄ɛ k̄ɔ̀ kuepla, à kp̄às̄akp̄às̄a Isaili b̄usuɔ̀ guu pii.† 30 Gb̄é p̄ɔ̀ èɔ̀ pii mè: Za gɔ̀ɔ̀ p̄ɔ̀ wá Isailiɔ̀ wa b̄ɔ̀le Egipi e gb̄a, wi yáe bee taa eo. A láasooke yápiwa, à gwa lá wá sé.

20

Isailiɔ̀ z̄ikaa ní B̄eyámee bui

1 ɔ̀ Isaili p̄ɔ̀ aa ku za Dá e B̄eeseba ní Galada b̄usuɔ̀ m̀ɔ̀ káaa Dii ae Mizipa ní ledoto mípii. 2 Isaili bui pii dɔ́aanaɔ̀ z̄ɛɛ balu guu we ní z̄iḡɔ̀ gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee ɔ̀aa pla (400.000), baade a f̄ɛnda k̄ua. 3 A m̀ɔ̀ l̄è B̄eyámee buiɔ̀ m̀ɔ̀ Isaili bui k̄niɔ̀ ḡɛ Mizipa. ɔ̀ Isailiɔ̀ Levii buipi lá à mè: Yápi dau siuw̄ɛe lá a de. 4 ɔ̀ nɔ̀ p̄ɔ̀ wa d̄ɛpi z̄á mè: Mapi ní ma nɔ̀o wa ḡe ii Gibea, B̄eyámee buiɔ̀ b̄usuue. 5 ɔ̀ Gibeadeɔ̀ felemanɔ̀, aa m̀ɔ̀ lía kp̄é p̄ɔ̀ má kúu gwá beezi, aa ye ma de. ɔ̀ aa w̄ulewule ní ma nao, à ḡa. 6 ɔ̀ ma a nɔ̀ gɛpi s̄ɛ má z̄ɛz̄ɛ, má kp̄às̄akp̄às̄a Isaili b̄usuɔ̀ guu pii, asa aa w̄iyá vai k̄è wá Isaili b̄usuue. 7 A Isailiɔ̀, lá á sé á sé. 8 ɔ̀ gb̄épii f̄ɛle ní ledoto aa mè: Wá gb̄ɛ a ta beo. Wá gb̄ɛ a ta a be w̄éleuo. 9 Lá wá ke Gibeadeɔ̀nen ke: Wá gbela wa l̄éleama yá musu. 10 Wá gb̄éɔ̀ pleple Isaili bui guu pii, gb̄ɛn̄ baasɔ̀ɔ̀o l̄ee kwi guu, gb̄ɛn̄ baasɔ̀ɔ̀o. Gb̄épiɔ̀ i ḡe k̄úɔ̀a weele z̄iḡɔ̀ne, k̄é aa e ḡé Gibea, B̄eyámee buiɔ̀ b̄usuu, aai w̄iyá p̄ɔ̀ aa k̄è wá b̄usuu fiaboné. 11 Maa Isailiɔ̀ káaa pii ní ledoto, k̄é wa ḡé l̄élel̄é w̄élepiwa.

12 Isailiɔ̀ gb̄éɔ̀ z̄iɔ̀ B̄eyámee buiɔ̀ w̄éleɔ̀ guu pii aa mè: Daa vai p̄ɔ̀ wa k̄è á b̄usuu s̄ɛ be? 13 A Gibea gb̄ɛvápiɔ̀ kp̄áwá wá ní dede, wí táapei b̄ɔ̀ wá guu. ɔ̀ B̄eyámee buipiɔ̀ i we ní gb̄é Isailiɔ̀ yáam̄o. 14 Aa b̄ɔ̀le ní w̄éleɔ̀ guu aa káaa Gibea, k̄é aa z̄ika ní Isaili bui k̄niɔ̀. 15 Gɔ̀ɔ̀ bee B̄eyámee bui f̄ɛndadeɔ̀ káaa gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee baasɔ̀ɔ̀o ní m̄ɛndooe (26.000) ní Gibeadeɔ̀ z̄iḡɔ̀ gb̄ɛn̄ ɔ̀aa áaɔ̀ ní basɔ̀o (700). 16 Gb̄épiɔ̀ guu z̄iḡɔ̀ ɔ̀ɛɛdeɔ̀ ku gb̄ɛn̄ ɔ̀aa áaɔ̀ ní basɔ̀o. Baa mik̄á m̄ɛndo an gb̄ɛ lí gbá ní gbemaɔ̀ à z̄awáɔ̀. 17 Isaili bui k̄niɔ̀ s̄ɛ aa z̄iḡɔ̀ f̄ɛndadeɔ̀ káaa gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee ɔ̀aa pla (400.000).

18 Isailipiɔ̀ f̄ɛle ḡɛ Beteli, 5 aa gb̄ɛa Luawa aa mè: Wá bui kpele mé a ḡé z̄ikai ní B̄eyámee bui káauí? Dii mè: Yuda bui mé aa ḡé séia. 19 Ké a gu d̄ɔ̀, Isailiɔ̀ f̄ɛle ḡɛ b̄ookp̄a Gibea sae. 20 ɔ̀ aa b̄ɔ̀le ḡé z̄ikai ní B̄eyámee bui, aa z̄i'p̄ooɔ̀zi Gibea we. 21 B̄eyámee buiɔ̀ b̄ɔ̀le Gibea, 5 aa Isailipiɔ̀ d̄ɛde gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee bao ní plao (22.000). 22 Isailiɔ̀ k̄ɔ̀ gbá s̄ɔ̀, 5 aa èa z̄i'p̄ooɔ̀ gu p̄ɔ̀ aa p̄ooɔ̀ yáa b̄. 23 Isailieɔ̀ ḡɛ l̄é ɔ̀ɔ̀b̄ Dii ae e oosi, 5 aa gb̄ɛawá aa mè: Wá ea ḡé z̄ikai ní wá gb̄é B̄eyámee bui yá? ɔ̀ Dii mè: A gé!

24 ɔ̀ Isailiɔ̀ s̄ɔ̀ B̄eyámee buiɔ̀zi z̄iḡɔ̀ plaadepiz̄i. 25 Ké B̄eyámee buiɔ̀ b̄ɔ̀le Gibea aa m̀ɔ̀ d̄air̄le, aa Isailiɔ̀ d̄ɛde b̄ gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee bao plasai (18.000), ampii f̄ɛndadeɔ̀ne s̄ɔ̀. 26 ɔ̀ Isailiɔ̀ f̄ɛle ḡɛ Beteli mípii, aa z̄ɔ̀le l̄é ɔ̀ɔ̀b̄ Dii ae. Aa leyè we e oosi, 5 aa sa p̄ɔ̀ wí a p̄ɔ̀ káteu à t̄ék̄ú ní s̄áaukpasao o'oo Diiwa. 27-28 Gɔ̀ɔ̀ bee Luabaakuar̄iɔ̀ kpagolo kú we. Eleazaa né Fineasi, Aalona t̄úna mé sa'ona ú. ɔ̀ aa yágb̄ɛa Diiwa aa mè: Wá ea ḡé z̄ikai ní wá gb̄é B̄eyámee bui yá ge wa kámaboe? ɔ̀ Dii mè: A gé! Má ní naé á ɔ̀z̄i zia.

29 ɔ̀ Isailiɔ̀ ḡɛ gb̄éɔ̀ ul̄e'ule aa lía Gibelai. 30 Z̄iḡɔ̀ áaɔ̀de z̄i' aa ḡé z̄i'p̄ooɔ̀ B̄eyámee buiɔ̀zi lá aa k̄è yáawa. 31 ɔ̀ B̄eyámee buiɔ̀ b̄ɔ̀le ḡɛ d̄air̄le e aa ḡé k̄è ní w̄élewa. Aa ná Isailiɔ̀ d̄ɛdeawa lán yáa wá b̄, 5 aa gb̄ɛn̄ baakwi taa d̄ɛde Beteli z̄éu ní Gibea z̄éuo s̄ɛu we. 32 B̄eyámee buiɔ̀ l̄é me: Wále ní fu lán yáawa. Isailiɔ̀ s̄ɔ̀ aale me: Wá baalené, k̄é aa e k̄é ní w̄élewa e z̄ékpaao. 33 Isailiɔ̀ ḡɔ̀ ní tia mípii, aa ḡé z̄i'p̄ooɔ̀ Baali Tamaa, 5 Isaili p̄ɔ̀ uleao b̄ɔ̀le ní uleki Gibea b̄'e ae oi. 34 ɔ̀ Isaili z̄iḡɔ̀ maa gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee kw̄iɔ̀ (10.000) ḡɛ l̄élel̄é Gibeawa a b̄ɔ̀leu. ɔ̀ z̄i pásik̄ú, mé B̄eyámee buiɔ̀ d̄ɔ̀ yá a ní leo. 35 Dii t̄o Isaili B̄eyámee buiɔ̀ f̄ú. Zibeez̄i Isailiɔ̀ ní d̄ɛde gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee baasɔ̀o ní basɔ̀o (25.100), f̄ɛndadeɔ̀ne mípii. 36 ɔ̀ B̄eyámee buiɔ̀ è wá ní f̄ú.

Isailiɔ̀ gub̄ B̄eyámee buiɔ̀ne yáa, k̄é aa daa gb̄é p̄ɔ̀ aa ní ul̄e'ule Gibea saeɔ̀ ḡau yáí. 37 ɔ̀ gb̄é p̄ɔ̀ ul̄e'uleapiɔ̀ b̄ɔ̀le ní wáao, aa ḡé w̄éleu aa fáaau, 5 aa w̄éledeɔ̀ d̄ɛde ní f̄ɛndao míɔ̀miɔ̀. 38 A m̀ɔ̀ l̄è Isailiɔ̀ lekpaáí ní gb̄é p̄ɔ̀ uleapiɔ̀ yáae aa mè: Tó a s̄úele dà w̄éleá, 39 wápiɔ̀ wá líaa ní wá yanao z̄ilaue.

B̄eyámee buiɔ̀ ná Isailiɔ̀ d̄ɛdeawa, aa ní d̄ɛde gb̄ɛn̄ baakwi taawa, 5 aa mè: Wále ní fu lán káauwae. 40 ɔ̀ telu f̄ɛle w̄éleu. Ké B̄eyámee buiɔ̀ s̄u ní kpe gwá, aa è telu gbá dau. 41 Isailiɔ̀ líaam̄a, 5 gili ḡɛ B̄eyámee buiɔ̀, k̄é aa è yá ní lé yáí. 42 ɔ̀ aa èa lé baale Isailiɔ̀ne, aa s̄ɛle gbáa oi, 5 wa p̄emá ní z̄io. ɔ̀ Isailiɔ̀ b̄ɔ̀le ní w̄éleɔ̀ guu, aa ní dede we. 43 Aa koez̄iɔ̀zi, 5 aa p̄emá, aai zené e aa ḡé ní lé Gibea gukpe oi. 44 B̄eyámee buiɔ̀ gága we gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee bao plasai (18.000), z̄iḡɔ̀ne mípii. 45 An gb̄ɛe èa baalé s̄ɛle gbáau e aa ḡé t̄ao Limɔ̀ gb̄e oi, 5 Isailiɔ̀ ní k̄ɔ̀naɔ̀ d̄ɛde z̄éɔ̀ guu gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee s̄o (5.000). Aa ní gb̄es̄ile e Gidoú, aa ní dede we b̄ gb̄ɛn̄ ɔ̀aasɔ̀ɔ̀o l̄ee pla (2.000).

† 19:29 1Sam 11.7

⁴⁶ Zibeezi Bēyāmee bui fēndade pɔ gāgao pii kà gbēɔn ɔaasɔsɔ leɛ baasɔo (25.000), zīgɔɔne n̄pii. ⁴⁷ An gbé pɔ aa èa bàalè sèle gbáau aa tà Limɔ gbe kíi bò gbēɔn ɔaa àaɔ. Aa kè we mɔ síiɛ. ⁴⁸ ɔ Isailio gè Bēyāmee bui pɔ gɔ wéle ní wéleɔ dède ní fēndao. Aa pɔ pɔ aa è weɔ dède piiɛ, gbēnazinaɔ ní pɔtuos, ɔ aa tesò ní wélepiɔwa pii.

21

Nɔweleɛ Bēyāmee bui kɔnaɔne

¹ A mɔ lè Isailio ladà Mizipa aa mè: Wá gbēe a a né kpásá Bēyāmee buiewao. ² Aa gè Beteli aa zɔle Lua ae we e oosi, ɔ aa wii gbáa lè, aale ɔɔlɔ maamaa ³ aa mè: Dii Isailio Lua, bóyáí yápi wá lé, ɔ wá bui leɛ do ku gbá loo ní?

⁴ Ké a gu dɔ, aa fíle sa'okii bó, ɔ aa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní sáaukpasao ɔ'owà. ⁵ ɔ aa mè: Wá Isaili bui kpele mé i mɔ káawanɔ Dii aeo ní? Asa aa sí ní Luao yáa aa mè: Gbé pɔ gí m̄sí Dii kí Mizipa, wa ade deɛ. ⁶ An gbé Bēyāmee buio kènè wēna, ɔ aa mè: Wá Isailio bui leɛ do míde fá. ⁷ Lá wá sí ní Diio wa mè, wá wá néɔ kpásámá, kpelewa wá ke an gbé pɔ gɔɔ no ei? ⁸ ɔ aa mè: Wá Isaili bui kpele mé i mɔ Dii ae Mizipao ní? Gwa, gbēe i bɔ Yabesi Galada à m̄ baluuo. ⁹ Aa gbéɔ dòdɔ, ɔ aa è Yabesi Galada gbēe kú ní guuo.

¹⁰ ɔ gbé pɔ káaaa weɔ zīgɔɔ gbáe we gbēɔn ɔaasɔsɔ leɛ kuepla (12.000), aa òné: A ge Yabesi Galadadeɔ dède ní fēndao ní ní nɔe ní ní néɔ. ¹¹ Tó a ka, à gɔeɔ dède pii ní nɔe pɔ gɔe dɔɔ. ¹² Aa wéndia lésoɔ è Yabesi Galadadeɔ guu gbēɔn ɔaa pla, ɔ aa tárínɔ ní b̄ou Silo, Kanaa búsuu. ¹³ ɔ gbé pɔ káaaa weɔ gbéɔ z̄í, aa gè awakpá Bēyāmee bui pɔ kú Limɔ gbeziɔne. ¹⁴ Zibeezi Bēyāmee buipio sù, ɔ Isailio Yabesi Galada nɔe pɔ aai ní dèdeɔ kpámá, kási nɔepio i p̄emáo.

¹⁵ Bēyāmee buio kènè wēna, asa Dii tò gupua b̄ Isaili buio guue. ¹⁶ ɔ balu gbēzɔɔ mè: Lá Bēyāmee bui nɔe ku loo, kpelewa wá ke an gɔe pɔ gɔɔ no ei? ¹⁷ Sema Bēyāmee buio búsuu ḡ an gbé pɔ b̄ɔ pɔ ũ, ké Isaili bui leɛ doe su b̄adeo yáí. ¹⁸ Wá e wá wá néɔ kpásámá, asa wá sí ní Luao wa mè Lua láaizi gbé pɔ a né kpásá Bēyāmee buiewawae. ¹⁹ A gwa! Dii dikpe pɔ wí ke Silo wé ní wēo ká kái. Silo ku Beteli gugbantoo oie, zé pɔ i bɔ Beteli í gé Sikeŭ gukpe oi, Lebona geɔmidokí oi.

²⁰ ɔ aa ledá Bēyāmee buiowa aa mè: A ge ule'ule véebuɔ guu, ²¹ ɔ gugwagwa. Tó Silo nenɔe b̄le ɔwáí, à b̄le véebupiu kpakpa, á baade i a pɔ kú nɔ ũ à taò a búsuu. ²² Tó an maɔ ge an d̄aɔ m̄wá ní z̄ao, wí oné aa gbékekeé, asa wí nɔ eé z̄í pɔ wá ká guuo. Lá aame aa népio kpásáwáo, aa táae v̄í loo. ²³ ɔ Bēyāmee buipio kè màa. Ké nenɔe b̄le lé ɔwá, ɔ an baade a pɔ kú, aa tárínɔ ní búsuu. Aa ní wéleɔ kèke kále, ɔ aa z̄òleu. ²⁴ Bee gbea ké Isailio fáaa Silo, an baade tà a búsuu a gbéɔ kíe. ²⁵ Gɔɔ bee s̄ Isailio kía v̄lo, yá pɔ kè gbēe ɔ i a pɔ ke.

LUTU

Yá pò kú láε bee guu

Lutuá Mɔabu nɔε pò kú dɔaanaɔ guuε. Yá gbia pò kú a guu mé de buipále nɔε gēa Lua gbéɔ guu ũ. Beewa lápi lé Lutu yákea a zéwa yá booleke. Nɔεpiá Mɔabu buie, aà zàkea ní Isaili g̃εo mé tò a g̃ɔ Isailiɔ Lua gbé ũ. Lutu zè ní a zá da Naomio, 5 Lua flabòè náai yá pò a kèpi yáí. Lutu ní a zá da Naomio lé taasikε káau, 5 aa g̃ε nama guu gbezá. Lápi òlɔwēε lá gbéɔ í Lua náaike mé aalɔ k̃ɔ náai ví lɔ.

Lutu né pò a í yá mé lápi yázinda ũ. Né pò a ípi mé kí Davidi dezi ũ. Mɔabu bui Lutupíá Davidi dazie, mé aà tó kú bui pò Yesu Kilisi b̀ò ní guu tó guu. (Mat 1.5).

Naomi ní Lutuo

¹ G̃ɔɔ pò dɔaanaɔ lé kible Isaili búsuu, imina kà, 5 g̃ɔεε b̀ò Beteleũ Yuda búsuu, à g̃ε g̃ɔɔplakei Mɔabu búsuu ní a nao ní a neg̃εε gb̃εon plaɔ. ² G̃ɔεpi t̃ɔn Elimeleki. Aà na t̃ɔn Naomi. Aà néɔ t̃ɔn Maloni ní Kilionio. Eflata búsuudeɔne. Aa g̃ε Mɔabu búsuu, 5 aa ku we. ³ We Naomi zá Elimeleki g̃au, aàpi mé g̃ɔ ní a né gb̃εon plapiɔ. ⁴ Aa Mɔabu nɔε sè nɔ ũ, ado t̃ɔn ɔfa, ado s̃ɔ Lutu. An kua we w̃ε kwi taa gbea ⁵ 5 Maloni ní Kilionio g̃a mípla mípii, 5 Naomi g̃ɔ zásai nésai.

⁶ Aà kua Mɔabu búsuu we a mà Dii a gbéɔ w̃εnagwà à ní gbá ble, 5 à s̃oukè à tá ní a né napiɔ. ⁷ ɔ à f̃εle gu p̃ á kuu, à dàzeu ní a né gyaapiɔ, aale tá Yuda búsuu. ⁸ ɔ a ò a népiɔne: A ea tá á daɔwa, Dii i gb̃εkekeé lá á kè á g̃ɔ p̃ g̃aɔne ní mapiowa. ⁹ Dii tó á baade ea zàke à z̃lék̃i e. Ké à lezámá, 5 aa s̃ɔl̃ gbáugháu. ¹⁰ Aa òè: Wá tanno n gbéɔ k̃fiε. ¹¹ ɔ a ò a népiɔne: A ea! Bóyái á táimansi? Má ea neg̃εo i à e záker̃nɔ lɔ yà? ¹² A ea tá! Ma zik̃, má e záke lɔ. Baa tó ma mè má wedo zákeai, mé má è oosia ma neg̃εo íaànɔ, ¹³ á f̃ɔ ní dá e aa z̃ɔk̃úε? A f̃ɔ à ku p̃ɔε ní yáíε? Aawo, ma né! Dii b̀ò ma kpeε. Yá pò á lépi i kemεε nao fá!

¹⁴ Aa èa ná ɔlɔwa, 5 ɔfa lezà a zádapiwa, áma Lutu g̃í nàwá. ¹⁵ ɔ Naomi òè: Gwa, n gb̃εdo lé tá a gbéɔ ní a táaɔwa. Ea taaànɔ. ¹⁶ ɔ Lutu òè: Nsu naenaεa mà n to we mà tao. Gu pò n k̃εs̃εp̃leu, wáɔ s̃anuε. Gu pò n pilau, we má pilau. N gbéɔ g̃ɔ ma gbéɔ ũε, mé n Lua a g̃ɔ ma Lua ũε. ¹⁷ Gu p̃ n gau, we má gau, wi ma ví we. Ga báasio p̃ε a wá k̃ék̃ɔwao. Tó ma k̃εma, Dii yápasikemεε b̃εεb̃εε. ¹⁸ Ké Naomi è à z̃èò à taañε, i yáe oè lɔ.

¹⁹ ɔ an pla mípii aa g̃ε ae e aa kà Beteleũ. Ké aa kà we, w̃εle l̃ò ní yá musu. Gbéɔ mè: Naomin wee? ²⁰ ɔ a òné: Asuli omεε Naomi† lɔ, sema Mala,‡ asa Gb̃aapiide yá'ik̃εmεεεε. ²¹ Ma g̃ε w̃éleu ní p̃ɔo, 5 Dii s̃umano ɔgii. Bóyái áo omεε Naomii? Dii b̀ò ma kpeε, Gb̃aapiidepi yá'ɔma kpámazie. ²² Lá Naomi s̃ù ní Mɔabu búsuo ní a né gyaá Lutu, Mɔabu buion we. Aa kà Beteleũ g̃ɔɔ pò wá ɔkpá naakekeawae.

2

Lutu kpaaua ní Bɔazu

¹ Naomi zá Elimeleki be g̃εεε ku, gb̃εz̃ɔ ɔdeε, aà t̃ɔn Bɔazu. ² Mɔabu nɔε Lutu ò Naomie: To mà gé bua naa k̃ɔnwei, míɔ te gbéɔ p̃ ma wegwà kpe. ɔ a ò a né gyaapie: Gé! ³ ɔ à f̃εle g̃ε naa k̃ɔnwei bua, í te p̃okekenao kpe. Bua pò à g̃eupi s̃ɔ Elimeleki daε Bɔazu buae. ⁴ ɔ Bɔazu b̀ò Beteleũ. Ké á kà we, à f̃ɔkpá p̃okekenao wá à mè: Dii áo kúáño! ɔ aa òè: Dii báaadangu! ⁵ Bɔazu ò a z̃ik̃ena pò de a p̃okekenao z̃iia ũε: Déme w̃éndia bee víi? ⁶ ɔ a w̃éwà à mè: W̃éndiapiá Mɔabu nɔε pò Naomi b̀ò Mɔabu búsuu à s̃ùde. ⁷ A mè mà to áo naa k̃ɔnwe p̃okekenao kpe, 5 ále z̃ik̃e za k̃ɔɔ. Tia 5 à m̀ò kámabò ỹɔnño kp̃éu la.

⁸ ɔ Bɔazu g̃ε ò Lutue: Ma yáma. Nsu gé naa k̃ɔnwei bú páleuo. Nsu g̃éwálo. G̃ɔ lá ní ma ñε z̃ik̃enaɔ. ⁹ W̃éte bú p̃ aale kekei, níɔ té ní kpe. Má ò mà èwaas̃oɔne aasu íadamao. Tó imi lé n de, ní ge í p̃ aa kà olaɔu mi. ¹⁰ ɔ Lutu k̃uléè à mip̃èle à mè: Akea ma gbéɔ p̃ buipále ñεn ma ũ, n laaid̃a n yámaak̃εm̃εci? ¹¹ ɔ Bɔazu w̃éwà à mè: Wà yá pò ní kè n z̃adaε n zá gaa gbea òmεε píi, lá n n mae ní n dao tó we ní n búsuo, 5 n m̃ɔ n z̃lé gbéɔ p̃ ní ní d̃s̃ yáaɔɔ guu. ¹² Dii n p̃ kekene yá pò ní kèpi musu. Lá n m̃ɔ n s̃ɔl̃ Dii Isailiɔ Lua k̃úlukulunau, aà n p̃ kekene maamaa. ¹³ Lutu mè: Baa, n yámaak̃εm̃εci fá! N ma ñs̃ε ñinimεε, n yána ò mapi n z̃ik̃enaε, baa ké n z̃ik̃enaɔ don ma ũo.

¹⁴ Pobleɔɔ Bɔazu òè: M̃ɔ ñ p̃oble la, níɔ p̃ z̃ɔ dowa. ɔ à z̃lé p̃okekenao sae. Bɔazu naa kpasaa kpáwá, 5 à p̃oblè à kà e a k̃ini g̃ɔ. ¹⁵ Ké à f̃εle lé gé p̃ k̃ɔnwei, Bɔazu ò èwaas̃oɔne à mè:

* 1:11 Iko 25.5, Mat 22.24 † 1:20 Bee mè p̃na. ‡ 1:20 Bee mè p̃ɔ'í.

Baa tó àlè pò kǒnwè naa pò kálea guu, ásu aà sósso. ¹⁶ A a sáoewoè naa guu, í tó aà a kǒnwè. Asu zoadwáo.

¹⁷ Ǿ a pò kǒnwè e oosi. Ké a a úa bò, à kà koko lè pla taawa. ¹⁸ Ké a sè à tàò bè, 5 à pò pò à a kǒnwèpi òlò a zádaè. A blè pò a fùpi kpàwà lò. ¹⁹ Ǿ aà záda aà là à mè: Máki n pò kǒnwèu gbáí? N zikè má ní? Lua báaada gbé pò laaidǒmau. Ǿ à gbé pò à zikè aà bua yá'òè à mè: Gbé pò ma zikè aà bua gbá tón Bòazu. ²⁰ Ǿ Naomi mè: Ma Dii sáaukè! A gí lè gbèkeke wá gbé pò wá béeone ní wá gbé pò gào. Ǿ à èa mè: Gbépiá wá dae fèèe gbèbonaò doe.* ²¹ Ǿ Mòabu nɔe Lutupi mè: A òmèe, sema mà na a zíkènaɔwa e aa gè pòkeke aa láaòe. ²² Ǿ Naomi ò a né gyaapie: A maa n gè ní aà nɔe zíkènaɔ, ké wasu íadama bua páleuo yáí. ²³ Ǿ à nà Bòazu nɔe zíkènapíɔwa, iò pò kǒnwè ní kpe e wá gè naa ní maseo kèkè wa láaò. A ku a záda bèe.

3

Lutu ní Bòazu kua pówengbèzeèa

¹ Naomi ò a né gyaapie: A maa mà bè weelene, gu pò ríyò e nýyò kuu aafia. ² Bòazu pò ní kú ní aà zíkènaɔá wá dae nolo? Ǿmè lè pówenagbè oosia. ³ Zu'o. Nisidɔɔ. N n pɔmaaɔ da, ní gè pówengbèzeèa. Nsu to aà n yá dso e à gè pòble à imi láaò. ⁴ Tó à wùlè, gu pò à wùleu gwa, ní gè n à dábí lè sè n wùlè aà gbázi. A yá pò ríyò ke onè. ⁵ Ǿ a òè: Yá pò ní ò pìi, má kee. ⁶ Ǿ à gè pówengbèzeèa à yá pò a záda òepi kè pìi.

⁷ Bòazu pòblè à imí, aà pò kèna. A gè wùlè pówenze kpe, 5 Lutu lɔleaaazi teee, à aà dábí gò aà gbáa à wùlè we. ⁸ Weedo ké Bòazu gbále, à vù ní io à lílè, 5 a è nɔe mé wùlea a gbázi. ⁹ A mè: Dé ní? Ǿ Lutu wèwà à mè: Mámèmaa Lutu n zíkèna. N n dábí lè kumala, asa ma dae fèèe pò a ma bon n ù. ¹⁰ A òè: Dii báaadangu! Gbèke pò ní kè gbezàe bee de a káaua. Ní gè èwaaasoɔ weelèio, taasideo gè odoe. ¹¹ Nsu to vía n kúo. Yá pò ní gbèa pìi, má kene, asa wéledeo dso pìi ké nɔ maan n ù. ¹² Slane! N daen ma ù, àma n dae fèèe pále ku, a daefèèeke demala. ¹³ I la gwáa, zia koo tó a ye n boe, a maae, aà n bo. Ama tó i weio, má sí ní Diio má n bo. I la e gu do.

¹⁴ A wùlea aà gbázi we e gufène, 5 à fèlè e guwe àò gè kèí, asa Bòazu òè asu to gbèe dso ké a mɔ pówengbèzeèaoc. ¹⁵ A òè lò: N n pologáu poo nýyò kúa. Ké a kúa, 5 Bòazu naa kàuè koko lè do taawa a diè, 5 à tàò bè. ¹⁶ Ké à kà bè, aà záda aà là à mè: Yá kèai? Ǿ à yá pò gsepi kèe òè pìi. ¹⁷ A mè: A ma gba naa zaa lè sooloe beee. A mè a maa mà ta ma zádaawa ɔgiio. ¹⁸ Ǿ Naomi mè: Zsle teee e n yápi midèa dso, asa gsepi a kámabo gbá yápi midesaio.

4

Bòazu Lutu sèa

¹ Bòazu gè zòlè wéle bíibòleu, 5 a è dae fèèe gbèbona pò a a yá'òpi lè mɔ. Ǿ à mè: Ma gbé, mɔ n zòlè. ² Ǿ à wéle gbèzɔɔ sisi gbèon kwi à mè aa zòlè. ³ Ǿ a ò dae fèèe pò a aà bopie: Naomi pò sù ní Mòabu búsuolè wá víi Elimeleki tɔlè saalo yia. ⁴ Ǿ má è a maa mà a yá'one, ní lú wá gbèzɔɔ pò zòlè laɔ wáa. Tó ní ye n boe, bo. Tó ní ye n bo sso, omèe mà ma, asa míme ní a boa zé ví. Tó n baa gè, mapi. Ǿ gsepi mè: Má bo. ⁵ Ǿ Bòazu mè: Tó n tɔlepi lù Naomi ní Mòabu nɔe Lutuwaa, ríyò gbé pò gá gyaa e lò, ké aà tó e gso a túbiwa. ⁶ Ǿ dae fèèe gbèbonapi mè: Tó maae, má boo, ké másu mà azia túbi ɔkpao yáí. N n pò bo, asa má fso boo. ⁷ Isaili búsuu yáa tó gbé lè tɔlè bo ge àlè a leùkpaè, tó àlè yá midè, i a kyale gba do bɔ à do gbèwae yápi midèa seela ù Isailiɔne. ⁸ Ké dae gbèbonapi ò Bòazue aà lú, 5 à a kyale bɔ a kpà Bòazuwa.* ⁹ Ǿ Bòazu ò gbèzɔɔpiɔne ní gbé kíniɔ pìi: Amè á seeladeɔ ù gbá, ma Elimeleki ní Malonio ní Kilonio pò lù Naomiwa pìi. ¹⁰ Ǿ ma Maloni gyaa Lutu, Mòabu nɔe èu nɔ ù lò, ké gbé pò gapi tó e àò ku a túbiwa, ké aà tó su ga aà gbéɔ guu ge aà wéleèe bee guuo.† Amè á yápi seeladeɔ ù gbá.

¹¹ Ǿ gbèzɔɔpiɔ ní gbé pò kú bɔlè guuɔ pìi mè: Wámè wá a seeladeɔ ù. Dii to nɔe pò lè gè n uapi gso lán Laseli ní Leaowa.‡ An pla nɔpìi aame aa Isailiɔ kálè. Aà to n gbáa àò káfi Èflata búsuu, ní tɔbɔ Betelè. ¹² Dii to bui pò á kpama ní nɔepiɔ aa gso lán Pelezi pò Tamaa í ní Yudao§ buiɔwa.

Davidi buibòkti

¹³ Ǿ Bòazu Lutu sè a nɔ ù. A wùleaànɔ, 5 Dii aà gbà nɔ, 5 à nɛ'í gso ù. ¹⁴ Ǿ nɔe ò Naomie: Wa Dii sáaukè, i n to bonasai gbáò. Népi tɔbɔ Isailiɔ guu. ¹⁵ A n nòse nímine, i n gwa n zikú guu, asa n né gyaa pò yenzi mé a maane de negsoe gbèon soplaɔla mé nɛ'. ¹⁶ Ǿ Naomi népi sè a kpà a kùè, à gso aà gwana ù. ¹⁷ Ǿ nɔe pò kú wèɔ mè: Wà negsoe í Naomie. Ǿ aa tɔkpàè Ǿbedi. Ǿmè Yese mae, Davidi dezi ù.

* 2:20 Lev 25.25 * 4:8 Iko 25.9 † 4:10 Iko 25.5-6 ‡ 4:11 Daa 29.31 § 4:12 Daa 38.29

- ¹⁸ Pelezi buio tón ke:
Pelezi mé Ezōno í,
¹⁹ Ezōno Laū í, Laū Aminadabu í,
²⁰ Aminadabu Naasō í, Naasō Salamō í,
²¹ Salamō Bōazu í, Bōazu Ōbedi í,
²² Ōbedi Yese í, Yese Davidi í.*

* 4:22 Mat 1.3-5, Luk 3.31-33

SAMUELI LA SƐIA

Yá pɔ́ kú lée bee guo

Anabi Samueli pɔ́ wà àà tɔ́ kpà lée beee ní a lá pɔ́ tɛ́io mé dɔ́aana gbezàna ù. Dɔ́aanapio mé gbé́o m̀sina pɔ́ Lua ní díle Isailione, tó yá ní lèó ù. Aa zíkè lée plaplae: Aa de búsu gbàadeo ù, mé aa ea de lousisikpe gbé zɔ́o ù lo e wàò gé kía kpáí Isailione. (1-7). Isailio ye dɔ́aana bee taaɔi lo, aa ye wàò kía víe sa. Samueli dɔ́ kè Lua mé Isailio kía ù, ama Isailio gá nàwà, ɔ́ à kía kpánè, àà tón Saulu (8-10). I gégèò, Saulu pàkpà Luazi, ɔ́ Lua gí àà kíakèi. (11-15). Bee gbèa Lua èwaasona Davidi sè àà zòle Saulupi gbèu. Davidi nà zíkèa kí Sauluèwa, ɔ́ à dɔ́kè ní kíakeyáò, e à gè bàalè Saulupie, asa Saulu ye à àà de. (16-30) lé Lua Saulu gbàalaoa ní Luapi gbàakáfia Davidieo yá bɔ́lekewèe. Lápi láakii Saulu ní a néó gàga sísipoleu guo pɔ́ aale zíkà ní Filitèe (31).

Lápi lé dadawèe kè Lua mé a gbé́o kía ù ado. Lua mé iko vímá, mé ì yágɔ́gɔ́né. Sema Lua gbé́pio ní ní kíaò lí misiilè, aalio zíkè àà yáwa.

Elikana ní a gbé́o

¹ Gɔ́ee ku Lama, Eflaiù búsu gustsèdeu. Zufi buie, àà tón Elikana, Yeloau née. Eflaiù bui pɔ́ wí me Zufipi mé Tou ì, ɔ́ Tou Elihu ì, ɔ́ Elihu Yeloauipi ì. ² Elikana no ví mèn plaè, a sèia tón Ana, a plaade Penina. Penina mé neade ù, Ana sɔ́ fie. ³ Wè ní wèò gɔ́epi ì bo a wéleu à gé Silo Dii Zígɔ́de sísií, ɔ́ ì sa'owà. Eli negɔ́e mèn plaò òfini ní Fineasio ku we Dii gbàgbanao ù. ⁴ Guo pɔ́ Elikana sa'ò, ì a nòo kpa a na Peninawa ní a negɔ́eò ní a nenɔ́e pii. ⁵ Ì a lèe pla kpa Anawa, asa a yeaàzie, baa kè Dii àà kè fi ù. ⁶ Aà gɔ́api sɔ́ lo àà ke pɔ́pɔ́o àà fiike yáí, kè àà nòse e fele. ⁷ Maa lo keè wè ní wèò. Tó Ana gè Dii kpéu, àà gɔ́api ì àà ke pɔ́pɔ́o, ɔ́ ì ɔ́lo à fua poble. ⁸ ɔ́ àà zá ì àà lá: Bóme n le, níle ɔ́lo, ní poble ni? Akea n nòse òokpáí? Má denè negɔ́e mèn kwiao lé?

⁹ Zlewa kè aa ku Silo, aa poble aa láa, sa'ona Eli zòlea kílau Dii kpé kpele, ɔ́ Ana fèle ¹⁰ ní nòseyaa zɔ́o, à wabikè Diiwa ní ɔ́lo maamaa. ¹¹ ɔ́ à lekè Diiwa à mè: Dii Zígɔ́de, to mapi n zòblena yá dɔ́ngu! Ma wè nagwa! Tó ma yá i sàngu, mé n ma gba negɔ́e, má àà kpama n pɔ́ ùe e àà wèni léu, gè a taa'o àà miwa bauo. ¹² Kè àà wabikea Diiwapi lé láao, ɔ́ Eli lé àà gwa soee. ¹³ Ana lé yápi o a sɔ́ue, àà lé mé lé ke úi'ui, i yá'ò à bò a léwa gbèe mào. Eli lé e véè lé àà de. ¹⁴ ɔ́ à òè: Nyò véede ke e bɔ́e ní? Mikè véewa. ¹⁵ ɔ́ Ana wèwà à mè: I ke maa no Baa! Nòe pɔ́siaden ma ù, mi véè ge ì gbàae mio. Mále a yá'oma siu Diie. ¹⁶ Nsu mapi n zòblena díle nòe pà ùo. Ma nòse òokpaa ní ma kua bíli guuo mé tò mále wabike la e tia. ¹⁷ ɔ́ Eli òè: Ta nie musu. Isailio Lua n gba pɔ́ pɔ́ n a wabikèwa. ¹⁸ ɔ́ Ana mè: To mapi n zòblena yá kángu. ɔ́ à tà à poble, àà oosisi láa.

Samueli ia

¹⁹ Kè gu dɔ́, aa fèle káaukaau aa gè kùle Diie. ɔ́ aa èa tà ní be wéleu Lama. Kè Elikana wùle ní a na Anapio, àà yá dɔ́ Diigu. ²⁰ Wè bee ɔ́ à nòsí à ne'í gɔ́e ù, ɔ́ à tɔ́kpàè Samueli,† asa à mè: Ma àà wabikè Diiwae.

²¹ ɔ́ Elikana fèle ní a bedeo pii, aa èa gè sa pɔ́ wí o wè ní wèò oi Diiwa, aai lé pɔ́ wa kèwà fiabo. ²² Ama Ana i gèo. A ò a zác: Tó népi kè, ɔ́ má gé àà ɔ́bi Diie, i gɔ́ àò ku we guopii. ²³ ɔ́ àà zá òè: Lá à kènè maa ke. Káma bo e àà kè. Dii to yápi kenè. ɔ́ nɔ́epi a ne gwà e à gè kè.

²⁴ Kè à kè, ɔ́ à àà sè gèò Lua kpéu Silo ní zugaae wè àaɔ́o ní pèetio koko do ní véèò tùu do. Népi kè gɔ́gbàana ù. ²⁵ Aa gáaeppi kòlokpa, ɔ́ aa gè ní népio Eli kíí. ²⁶ ɔ́ Ana òè: Baa, gáafaakemee! N n kuaò, máme má nòe pɔ́ zè lé wabike Diiwa ní wáa la ù. ²⁷ Néè bee wabi má kè Diiwa, ɔ́ à ma gba pɔ́ pɔ́ má gbèawapi. ²⁸ A yáí ma mɔ́ àà kpáí Diiwa, aàò ku àà pɔ́ ù e a wèni léu. ɔ́ aa kùle Diie we.

2

Ana Dii sáaukpaa (Luk 1.46-55)

¹ ɔ́ Ana Dii sísi à mè:
Ma nòse lé yáalɔ́ Diiwa,
ma mi daa ia Dii yáí.
Mále pɔ́nake ma íbeewwa,
ma pɔ́ kèna kè à ma suabà.

* 1:11 Nao 6.5 † 1:20 Bee mè Dii má.

2 Gbēe kua adoa lán Diiwao,
gbēe ku laaàwao,
gbesie ku lán wá Luawao.

3 Asu yábole ní yáoo,
ásu to walayá bọ á léuo,
asa Dii Lua mé yápiidóna ũ,
ōme í wá yákeao yō.

4 Negōnao sá è'è,
funao gbáa do ní pi.

5 Gbé pọ kà yāao lé gbewi ble yái,
noa lé gbé pọ àle ní de yāao de loo.
Fii ne'í soplapla,
mé negōedasi'inao lé ibaba.

6 Dii mé í to gbé ga,
mé í to gbé ào ku.
Ōme í to gbé gē tíu,
mé í ge vu.

7 Dii mé í mọ ní taasio ní namao,
í toole gbēowa, í gbēo káfl.

8 I wēnadeo bọ luutēu,
í taasideo bọ tūu'eu.
I ní zōle gudoū ní kíabui,
í to aa kpalable ní gawio.

Asa toole zīmpelēá Dii pọe,
ō á dúnia kálēwà.

9 I a yāmanaō dedeki dśané,
í váikenaō dēonzō gusiau.
Gbēe a fō dēene ní azía gbāaoo,

10 Dii a a ibeewo úlo.

A pala a ibeewo za musu,
a yákpalekerino dúnia lé léu.
A gbáa pisi kía pọ á kpàe,
a gbé pọ á sèpi mi daè ía.

11 Ō Elikana tà a be wēleu Lama, ō negōepi gō, àle zīke Diie ní sa'ona Elio.

Eli negōe

12 Eli negōeá né pāone, aa Dii dōo. 13 Yá pọ sa'onapio í kenén ke: Tó gbé sa'ò, gōo pọ àle nòo fùuke, sa'ona iwae í mọ ní saa gēn àaōo kúa. 14 Ō í si ta ge oo ge mọ oo guu, ō sa'ona í pọ pọ saapi bōo se a pọ ũ pii. Maa aai ke Isaili pọ mọ Siloone pii. 15 Baa e wàō gé nòo kpasai a nísi láa, sa'ona iwae í mọ o gbé pọ sa'òpie: Nòo kpa sa'onawa aà kpasai, asa a we nòo fùukea simao, sema a bùsu. 16 Tó gbépi òè: Má nòo kpasai gía a nísi láae, pọ pọ ní yei ní sé sa, ō iwapi í me: Aawo! Kpaa gōo! Tó n gi, má sí ní gbāaoe. 17 Ewaasopio duuna zōo Diie maamaae, asa aale saka aà sa'onooe.

18 Negōena Samueli sō ío zīke Diie ní sa'oulao daa. 19 Aà da í gomusu néna zōè. Lá àle mọ sa'oi ní a záo wē ní wēo, ō í mōò. 20 Eli í samaa'o Elikanae ní a napio í me: Dii n gba né lo ní n nōpio, né pọ á aà wabikè a kpà Diiwapi gēe ũ. Ō aai tá ní zē. 21 Ō Dii èfàaikè Anae, à èa ne'í mēn sōo, gōe àaō, nōe pla. Negōena Samueli sō àle zōokū Dii zōl.

22 Eli zikū maamaa, à yá pọ a néo lé ke Isailioone mà pii ní lá aai wúle ní nōe pọ aai zīke kpaaúkpe kpele. 23 Ō á ní lá á mē: Bóme tò ále yáke máai? Má mà gbépii lé á yāvāipi o. 24 Asu ke máao ma néo! Bao pọ má mà, àle fáaa Dii gbéō guupi maao. 25 Tó gbé duunakè a gbédeee, Lua a aà misii, áma tó gbé duunakè Diie, déme a aà misii? Ō aa gí ní mae yāmai, asa Dii zè ní ní dedea yáoe. 26 Negōe Samueli sō àle zōokū, àle káfl. Io na ní Diio ní gbépiiio.*

Asi bēe oa Eli néo yá musu

27 Ō Lua gbēe mọ o Eli: Dii mē, gōo pọ ní dezi Aalona bēdeo lé zōble Falaōō Egipi, a bọ mómá wásawasa, 28 Isaili buio guu pii ō a n dezi Aalonapi sè a gbāgbana ũ. Ō à a gbāgba à tulaletikè téa ní sa'oulao daa. A mē a sa pọ Isailio í a pọ nísi káteu á tékū kpà aà buiōwa pii.† 29 A mē bóme tò í a sa'onoo zō ní gbáo ní gba pọ á díle wáli mōoe a kpéuoi? A mē bóyái ni n néo díle deala,

* 2:26 Luk 2.52 † 2:28 Nao 18.1-10

5 ále mekpa ní a gbé Isailiò sa'onoo maaoi? ³⁰ Bee yáí Dii Isailiò Lua m̀e, á díle yáa n buiò ní n dezi buiò mé aaliò a gbagba gwojii, áma tia i we beei lo. A m̀e gbé pò a kpelà 5 á aà kpela, mé gbé pò sakàagu a ke pò ùo. ³¹ Ma! A m̀e gwoe a m̀o, á ke n be gògbàaone sàabu ní n de bedeo. Mae zie aò ku n ua loo. ³² Nyò taasi e n be. Baa tó a èfàai pisi Isailiòne pii, maezie aò ku n uao e gwojii. ³³ N uadeo ee gaga pii. N gbé pò i aà bò a gbagbazúo, a to n wé wo ní oobò, n pò i siakù. ³⁴ N né gbèon pla Òfini ní Fineasio aa gaga gwo dou zí an pla mípii. Bee aò dene seela ù ké yá pò má ò a ke pii. ³⁵ Dii m̀e á gbé sé sa'on náaide ù, i a pweá ke lá á yeiwa. A aà buiò zedo gítugitù, aò zìke gbé pò á kpá kía ùe gwojii. ³⁶ N bui pò g̀ò m̀o kulekèè 5a ge pèe yáí, aai me: Sa'onzie dawèe wà ke, wí e wàò ble yonna ble.

3

Dii lezua Samuélizi

¹ Ngeye Samueli lé zìke Diie ní Elio. Gwo bee Dii yá lí dede gbéwa m̀omom̀o, mé wépfungu'ea i liguao. ² Gwoewa Eli wúlea a kpea. Aà wé búsa, ále gu'e maamaa lo. ³ Samueli wúlea Dii kpéu, gu pò Lua kpagolo kúu. Lua kpé filia i gao. ⁴ O Dii lezù Samuélizi. A wèwà à m̀e: Má ké! ⁵ O à bàalè gè Eli kfi à m̀e: N lezùmazi nolo? Ma m̀o. O a òè: Mi lezunzio. Ge n wúle. O à èa gè wúle. ⁶ Dii èa lezuaazi lo, 5 à èa gè Eli kfi à m̀e: N lezùmazi nolo? Ma m̀o. O à m̀e: Ma né, mi lezunzio. Ge n wúle. ⁷ Samueli Dii d̄s ḡiao, Dii yá i dedewa yáao. ⁸ Dii èa lezuaazi a gèn áaàde, 5 à fèlè gè Eli kfi lo à m̀e: N lezùmazi nolo? Ma m̀o. O Eli d̄s sa ké Dii mé lé lezu èwaasonapizi. ⁹ O a òè: Ge n wúle. Tó à lezunzi sa, ní me: Yá'o Dii, n zòblena swá d̄o. O Samueli gè wúle a wúlekfi.

¹⁰ Dii m̀ò zè we, à lezuaazi lá a kè yáawa à m̀e: Samueli! Samueli! O Samueli m̀e: Yá'o Dii, mapi n zòblena ma swá d̄o. ¹¹ O Dii òè: Ma! Má yáke Isailiò guu, gbé pò a baomà a keke swáwèe. ¹² Gwo bee má àsi pò má ò Eli bedeo yá musu ke pii za a daaleawa e a mideawa. ¹³ Má òè má tó yá lo wi aà bedeo musu e gwojii v̄ai pò a a yá d̄s yáí, ké aà néo r̄izla kpeb̄o, mé i ní zùuk̄eo yáí. ¹⁴ Bee yáí ma legbè Eli bedeo yá musu ma m̀e: Sa'oa ge gbadaa a Eli bedeo táae k̄émá bauo.

¹⁵ Samueli wúle e gu d̄ò, 5 à Dii kpé gbaò wèwè. A wépfungu pò á è oa Elie vía ví. ¹⁶ O Eli aà sisi à m̀e: Samueli ma né! A wèwà à m̀e: Má ké! ¹⁷ O à aà là à m̀e: A òne kpelewa ní? Nsu yápi ulem̄eo. Tó ní yá pò a òne kee ulem̄e, Lua yápáskene bèebèe! ¹⁸ O Samueli yápi siuè pii, i a kee uleèo. O Eli m̀e: Diin aà ù. Lá à kèè maa, aà ke.

¹⁹ Samueli lé z̄òkù mé Dii kuaàno, i to yá pò a ò lèle páo. ²⁰ O Isaili pò kú za D̄a e Beesebaò d̄ò pii sa ké Samueliá Dii ànabie síana. ²¹ Dii lo b̄ò à m̀o Samueliwa Silo, gu pò á azia òluè káau. I yá'òè, 5 Isailiò lé aà yáma pii.

4

Filitèo Dii kpagolo sia

¹ Isailiò b̀le gè Filitèowa z̄lu. Aa b̀okpà Ebezeze, Filitèo s̄s Afeki. ² Filitèo z̄i'opòo aa gèò Isailiòwa. Ké z̄l gbàakù, 5 Filitèo Isailiò blè, aa ní dede z̄lrau we gbèon àa bao (4.000) taawa. ³ Ké Isailiò sù ní b̀ou, an gbèz̄oo m̀e: B̄oyáí Dii tò Filitèo wá blé gbái? Wá ge Dii bàakuawano kpagolo sé Silo wá suò àò kúwanò, ké aali wá b̄ò wá ibeèò ozi. ⁴ O aa gbèò z̄l Silo aa gè Dii bàakuar̄nò kpagolo sè suò. Ome Dii Z̄iḡsde kiblekli ù malaika ḡas̄ladeò z̄ànguo. * Eli né gbèon plaò Òfini ní Fineasio kú ní kpagolopio we. ⁵ Ké wá kàò Isailiò b̀ou, aa k̄aa wiiwa nípii e t̄òle dèe. ⁶ Ké Filitèo wiipi mà, aa m̀e: B̄ò wii gbàa mé d̄ò Ebeluo b̀ouui? Ké aa d̄s Dii kpagolo mé pila ní b̀ou, ⁷ vía ní kú aa m̀e: Diie pila ní b̀ou. Yá ḡiwáe sa! Yá bee taa i ke yáao. ⁸ Yá ḡiwáe! Déme a wá b̄ò dii gbàapi ozi? Diipi mé yám̄ò Egipiòne guwaiwai. ⁹ Wá Filitèo wá s̄d̄ile wá ḡèkeke. Tó wi ke máao, wá z̄oble Ebeluone lá aale blewèewae. Wá ḡèkeke, wí z̄ikar̄nò.

¹⁰ O Filitèo fèle Isailiòwa ní z̄io aa ní f̄ú, 5 an baade bàalè tá a be, an dedea kè z̄ai. Filitèo ní k̄esedeò d̄ede gbèon àas̄oo leè baakwí (30.000). ¹¹ Aa Lua kpagolo sí mé Eli né gbèon plaò Òfini ní Fineasio ḡaga.

¹² B̄eyám̄e bui gbèe b̄ò z̄lrau, à bàalè gè Silo z̄ibeezi. A a p̄okasaò ga k̄èkè, à búsuà a miu. ¹³ Ké à kà, à Eli lè z̄lèa k̄lrau zé sae, ále gudá, asa aà s̄s daa douo Lua kpagolo yáí. Ké gbépi gè w̄léu, à baokpà w̄lédeone, 5 aale oobò nípii. ¹⁴ Ké Eli wiipi mà à m̀e: B̄ubua bee b̄ò máe? O gbépi kè kpakpa à ge oè. ¹⁵ Eli z̄i kà wè bas̄o plasai, aà wé ḡò s̄uui, ále gu'e lo. ¹⁶ O gbépi òè: Tia ma b̄ò z̄lrau, ma b̄ò za we ní bao gbáe. O Eli aà là à m̀e: B̄óm̄e kè wei ma gbé? ¹⁷ Baokpanapi wèwà à m̀e: Isailiò bàalè Filitèone, 5 Filitèo ní dede dasidasi. N né gbèon plaò Òfini ní Fineasio

* 4:4 B̄oa 25.22

gàga lo. Filitēpi Lua kpagolo simá lo. ¹⁸ Ké à Lua kpagolo yā'ò, Eli bò à kilau à lèlè kpaanla wéle bíibòle sae, 5 àa waa gbòò à gà, asa à zikù mé gbé káae. A d̄aa Isailiõne e wè blaε.

¹⁹ Eli né Finεasi na n̄s̄ia, à kà ne'ia. Ké à Lua kpagolo sia bao mà rí à zàde gaao rí à zà gaao, 5 à kùle à ne'í, asa n̄wāwā m̄wāe. ²⁰ Ké àle kās̄anke, gbé p̄ aa à kúkūaò òè: Nsu tò v̄ia n k̄uò, n ne'í ḡs̄e ù. Ama i wemáo, i rí yādao. ²¹ Ǿ à t̄kp̄a népiε Ikabodu† à mè: Isailiõ gawi k'òè, asa wà Lua kpagolo simáε, mé àa zàde rí àa záo ḡaga lo. ²² A mè: Isailiõ gawi k'òè, asa wà Lua kpagolo simáε.

5

Lua kpagolo kua Filitē k̄i

¹ Ké Filitēõ Lua kpagolo si, aa b̄òò Eβenezeε aa taò Asedoda. ² Ǿ aa ḡòò rí dii Daḡo kp̄eu, aa dile àa sae. ³ Ké gu d̄ò, Asedodadeõ f̄ele káaukaau, 5 aa è Daḡo l̄èlè z̄ile a gb̄eu Dii kpagolo ae. Ǿ aa Daḡo se p̄ele a gb̄eu. ⁴ Ké gu d̄ò lo, aa f̄ele káaukaau, 5 aa è Daḡo l̄èlè z̄ile a gb̄eu lo Dii kpagolo ae. Aà mi rí aa Ǿ w̄e kálea kp̄ele bèewa. Aà gb̄u ḡò dile ado. ⁵ Bee yáí Daḡo gb̄agbanaò rí gbé p̄ lé ḡe àa kp̄eu Asedodaò lí k̄εspele àa kp̄ε kp̄ele bèewao e rí a gb̄ao.

⁶ Dii Ǿt̄ Asedodadeõwa, à rí asookè à gb̄ena k̄ar̄gu, Asedodadeõ rí a z̄εwiadeõ pii. ⁷ Ké Asedodadeõ è màa, aa mè: Isailiõ dii kpagolo a e àò kúwanò la lo, asa àle Ǿt̄wá rí wá dii Daḡo p̄as̄ip̄as̄iε. ⁸ Ǿ aa gb̄eõ z̄i aa rí k̄iaò káaa pii, 5 aa rí lá à mè: Kpelewa wá ke rí Isailiõ dii kpagolooi? Ǿ aa mè: Wá geò Gata. Ǿ aa ḡòò.

⁹ Ké aa kàò we, Dii Ǿt̄ wélewedeõwa lo, 5 wélepi lòò. Dii gagyāk̄ar̄gu, gb̄ena lírla pii néf̄enen gb̄eõ. ¹⁰ Ǿ aa ḡe rí Lua kpagolopio Ekeloni. Ké aale ḡeò, wélepideõ wiilè aa mè: Wá ḡewázi rí Isailiõ dii kpagoloo, ké aa wá dede wá buiwae. ¹¹ Ǿ aa gb̄eõ z̄i aa rí k̄iaò káaa pii, aa ònè: A Isailiõ dii kpagolo se à taò a gb̄eu, ké asu wá dede wá buiwao yáí. Asa gaga tò wélepi lòoe, Lua Ǿt̄má we maamaae. ¹² Gb̄ena kà gbé p̄ aai gaoo, 5 wélepideõ wii ná luawa.

6

Ea taa rí kpagoloo Isaili b̄usuu

¹ Dii kpagolo kú Filitēõ b̄usuu e m̄o s̄opla, ² 5 aa sa'onao rí m̄asokenaò káaa, aa rí lá aa mè: Kpelewa wá ke rí Dii kpagolooi? A ow̄e lá wá ke wá taò a gb̄eu. ³ Ǿ aa wemá aa mè: Tó àle tá rí Isailiõ dii kpagoloo, ásu taò giio. A aa gba p̄ á t̄aae yáí, í gb̄agb̄a, í yá p̄ tò í Ǿ gowáo d̄s̄. ⁴ Ǿ aa rí lá aa mè: B̄y wá àa gba wá taò wá t̄aae yáíi? Aa wemá aa mè: A vua pí l̄an gb̄enawa m̄en s̄oo rí énao lo m̄en s̄oo à k̄iaò dasileu, asa yá dot̄pi á lé rí á k̄iaò piiε. ⁵ A á gb̄enao taa pí rí éna p̄ lé á b̄usuu Ǿk̄p̄aò, í Isailiõ dii kp̄elaò. A gí Ǿ goiwá rí wá dii rí wá b̄usuoaa? ⁶ B̄yáí á ye swágb̄aake lá Egipiò rí Falaõõ k̄ewai? Lá à rí wet̄a e aa Isailiõ gb̄ae aa tà, í d̄águo lé? ⁷ Tiasa à ge zugo dafu ke, í m̄ó rí zù neade m̄en pla p̄ wi zuudané yáao. A gópi doné, í rí né p̄ t̄ér̄ziò k̄émá, à t̄ar̄n̄o rí kaau. ⁸ A Dii kpagolo sé da gópi guu, í vua p̄ p̄ ále kp̄ásá á t̄aae yáí ka balu, í dile kpagolopi sae, í zuo ka z̄eu aa geò, ⁹ ío gwa. Tó kpagolo a b̄usu zé s̄è, àle gé Besemesi oi, 5me v̄ai z̄õpi z̄l̄wá. Tó i s̄éle we s̄õ, w̄ib d̄s̄ ké 5me Ǿt̄wáò, mi'ie.

¹⁰ Ǿ aa k̄è màa, aa god̄ò zù neade m̄en plaõne, aa rí néò kà kaau, ¹¹ 5 aa Dii kpagolo dà gópiu rí balo p̄ vua énaò rí gb̄ena taaò ku a guuo. ¹² Ǿ zupio zεs̄è tululu, aa Besemesi zé s̄è, aale gé, aale Ǿlo, aai lile Ǿplaaí ge z̄eio. Filitē k̄iaò t̄é rí kp̄e e Besemesi z̄leu. ¹³ Besemesideõ lé p̄w̄ena keke zuzuleu. Ké aa wes̄e musu, aa kpagolopi è, 5 an p̄o k̄ena a eawa. ¹⁴⁻¹⁵ Ké gópi kà Besemesi gbé Yozuee bugbea, 5 à z̄è gb̄e gb̄ène sae we. Ǿ Levii buiõ Dii kpagolopi b̄ò rí balo p̄ vua p̄o ku a guuo, aa k̄ale gb̄è gb̄ènepiwa. Ǿ Besemesideõ gópi lí z̄z̄εz̄ε yàa ù, aa sa p̄ wí a p̄ káteu à tékū ò Diiwa rí zupio. Ḡoobeez̄l̄ aa sa p̄ wí a p̄ káteu à tékū ò Diiwa rí sa p̄ale. ¹⁶ Filitē k̄ia gb̄eõn s̄oo yápi è, 5 aa èa tà Ekeloni z̄ibeez̄l̄. ¹⁷ Vua gb̄ena p̄ Filitēõ kp̄ásá Diiε rí t̄aae yáion ke: Asedoda p̄ do, Gaza p̄ do, Asekeloni p̄ do, Gata p̄ do, Ekeloni p̄ do. ¹⁸ Vua énaò ku lo Filitē meewiapiò dasileu, an k̄ia gb̄eõn s̄oo p̄ ù. An meewia b̄l̄idepiò baade rí a z̄εwiaõ. Gb̄è gb̄ène p̄ wá Dii kpagolo dílewá Besemesi gbé Yozuee bugbeapi mé a seela ù e rí a gb̄ao. ¹⁹ Ǿ Dii Besemesideõ d̄ede, ké aa a kpagolo guu gwá yáí. A rí dede gb̄eõn b̄aaõkwie, 5 wá búbuap̄e, ké Dii kaale z̄õ kp̄ar̄nzi yáí. ²⁰ Ǿ Besemesidepiò mè: Déme a f̄z̄ ze Dii Lua Kuaadoadepi aeí? Wá kpagolopi kp̄ásá deõ k̄i sa ni? ²¹ Ǿ aa gb̄eõ z̄l̄ Kiliayaaliudeõwa aa mè: Filitēõ s̄ò rí Dii kpagoloo. A m̄o ge se à suò á k̄i.

† 4:21 Bee mè gawi k'òè.

7

1 Ɔ Kiliyaaliúde mò Dii kpagolopi sè aa tàò Abinadabu be sìsì musu. Ɔ aa aà né Eleazaa ðile a ðšana ù.

Samueli ðàaaa Isailiɔne

2 Kpagolopi ku Kiliyaaliù à gègè, à kè we wè baoc.*

Isailio lé wiile Diiwa m̀pii, aale aà k̀íi weele. 3 Ɔ Samueli ò Isailiɔne pii à mè: Tó a ze ní Diio ní ǹsemendoo, à dii z̀llo ní Asetaatiò b̀òle á guu, í ázla kpa Diiwa, íò z̀òbleé ado, í á b̀ò Filitèò z̀l. 4 Ɔ Isailio Baaliò ní Asetaatiò b̀òle ní guu, aale z̀òble Diie ado.

5 Ɔ Samueli mè: A Isailio pii, à k̀áaa Mizipa, mí awakpaé Diie. 6 Ké aa k̀áaa we, 5 aa itò aa k̀òle Dii ae. G̀òòbeezí aa leyé aa mè: Wa duunakè Diie. Ɔ Samueli yágògò Isailiɔne Mizipa we.

7 Ké Filitèò mà Isailio k̀áaa Mizipa, 5 an k̀íaa gè léleimá. Ké Isailio mà, v̀ía ní k̀ú, 8 5 aa ò Samueli: Nsu ñyò níleo! Wii lé Dii wá Luawa aà wá sí Filitèowa. 9 Ɔ Samueli sãne ỳmína sè, à sa p̀ó wí a p̀ó káteu búu à tékú oò Diiwa, 5 à wiilèwá Isailiɔne. Ɔ Dii síaano. 10 Ké Samueli lé sapi o, Filitèò lé m̀ó Isailiowa ní zio. Zibeezí Dii tò loupúnaa gbáa kè Filitèowa. Gili gèngu, 5 Isailio ní ásookè. 11 Ké Isailio b̀òle Mizipa, aa pè Filitèowa aa ní ðede, aa ní kpá e Betekaa. 12 Ɔ Samueli gbepèle Mizipa ní Senio zãnguo, à t̀okpàè Ebezezeé,† asa à mè: Dii mé ðòwále e wa kaò la.

13 Beewa aa Filitèò f̀ù, 5 aai f̀è àa m̀má z̀lú ní búsuu lo. Dii ònàale Filitèowa e Samueli wèni léu. 14 Wèlé p̀ó Filitèò sí Isailiowa ỳáaò àa g̀ò ní p̀ó ù za Ekeloni e à gè pèò Gatawa. Isailio wèlepìo ní ní t̀òòlèò sí Filitèowa pii. Isailio ní Amòlèò s̀ó aa k̀ú ní k̀òo ỳakelesai.

15 Samueliá Isailio ðaanae e a wèni léu. 16 Wè ní wèò lo gé Beteli ní Giligalio ní Mizipao, í yágògò Isailiɔne wèlepìo guu. 17 Ɔ í ea ta Lama, asa aà ben we. Í yágògò Isailiɔne we loe. We 5 à Dii gbagbakli b̀ou.

8

Isailio kía gbèaa

1 Ké Samueli zikù, à a néò ðile Isailiɔne ðaanao ù. 2 Aà neg̀e séia t̀ón Yoeli, a plaade Abia. Aame aai yágògòné Beeseba. 3 Ama aà népìo í te aà tufaio. Ɔa yá bakáné ní níu, aai gbagusaesi, aali yágògò a zéwao. 4 Ɔ Isaili gbèz̀z̀z̀ò k̀ò k̀áaa aa gè Samueli lè Lama 5 aa mè: Gwa, n zikù, mé ní néò te n tufaio. Kía ðilewèe sa aàò ðe wá ðaana ù, lá bui pii a p̀ó v̀íwa. 6 Ké aa mè aà kía kpáné aàò ðe ní ðaana ù, yápi í ka Samueliguo, 5 à wabikè Diiwa. 7 Ɔ Dii ò Samueli: Gbèpìo yáma, asa níme aa ginzio. Máme aa gímazi, ké másu kiblemáyo yáí. 8 Lá aale ke za g̀ò p̀ó ma ní b̀òle Egipi e gbá, aa pákpámazi, aa z̀òblè dii páleɔne pii, màa aale kene lo. 9 N ní yáma sa, ní lezamá maamaa. Oné lá gbé p̀ó a kiblemá ikoyá aò ðe.

10 Ɔ Samueli Dii yápi sèle siu gbé p̀ó aale kía gbèawaɔne kélekele 11 à mè: Lá gbé p̀ó a kiblewá ikoyá aò ðen ke: A á neg̀eò si à ní ðile a zikásògodeò ní a sòdeò ùe. Aaò be aà s̀ògo ae ní bao. 12 A ní ðile gbèɔn ðaasòsòo ge gbèɔn blakwikwio gbèz̀z̀z̀ò ù. Aaò aà sa paè, aaò aà p̀ó kekeè, aaò aà zikabòòpiè ní aà s̀ògo p̀ó. 13 A á nenòeò si à ní ðile nísìgnakenaò ní blekenao ní pèekenao ùe. 14 A á buaò ní á vèebuo ní á kù kpé maao síwá à kpa a íwaòwae. 15 A á p̀ówena ní á vèebèò kwide síwá à kpa a ziiáò ní a íwaòwae. 16 A á zògèò ní nòeò sí ní á zù maao ní á zàa'ínao aao z̀lke. 17 A á p̀otuoò kwide síwá, ápiò í g̀ò aà zòò ù. 18 G̀òò bee sa á wiile Diiwa gbé p̀ó á sè á kía ùpi yáí, asi s̀ó a wewá g̀òò bee lo.

19 Ɔ aa g̀l Samueli yámai aa mè: Aawo! Wá ye wàò kía v̀ie, 20 wíò ðe lán bui k̀niòwa s̀ò. Wá kía líò yágògòwèe, ili ðaawèe z̀l guu. 21 Ké Samueli ní yámá pii, a kà Diie a swáwa. 22 Ɔ Dii òè: N ní yáma, kía ðilené. Ɔ Samueli ò Isailipiɔne: A baade tá a wèleu.

9

Samueli k̀ò'ea ní Sauluo

1 Bèyámee bui ku, aà t̀ón Kisi. Neg̀ónae mé à t̀òb̀ò. Bèyámee bui mé Afia í, 5 Afia Bekola í, 5 Bekola Zeloo í, 5 Zeloo Abieli í. Abieli mé Kisipi í. 2 A neg̀e v̀í, aà t̀ón Saulu. Èwaaso kefenae. Aà sáa kù Isailio guuo. An gbèe gbáa í v̀í aà gáuaò.

3 Ké Kisipi zàa'ínaò v̀úaa, 5 a ò a népìe: Fele zikenaò do se à gé zàa'ínaò welel. 4 Ɔ aa pà Èflaiù búsu gusísidea ní Salisa búsuò, áma aa ku weo, 5 aa pà Bèyámee búsuà, aai ní eo. Ɔ aa pà Saalima búsuà, aai zàa'ínapiò eo. 5 Ké aa kà Zufi búsuu, Saulu ò zikena p̀ó aa sãnupe: M̀ò wá ea. Tó wi tao, ma mae a bilike wá yá musue, a zàa'ínaò yáda lo. 6 Ɔ zikènapì òè: Ma!

* 7:2 2Sam 6.2-4 † 7:12 Bee mè ðonle gbe.

Lua gbé kú wéle bee guu. A beee ví, yá pò à mè a ke, í kee. Wà gé we. A gí zé pò wá se wá wá zaa'ínapi e oiwéa? ⁷ Ǿ Saulu a zásiwá: Tó wále gé, b́ wá geòèi? Ble í g̃ wá b̃c̃u bo. Wá poe ví wá Lua gbépi gbao. Ge b́ wá víi? ⁸ Ǿ zíkènapí èa ò Saulue: Gwa! Má ɔ yɔnae kúa la. Má aà gba, í wá da zé pò wá séwa. ⁹⁻¹¹ Ǿ Saulu ò a zíkènae: N yāmaa ò. Wà gé. Ǿ aale gé wéle pò Lua gbépi kuu.

Ké aale wélepi síl kú, aa kpáaú ní wéndiá, aale gé ítoi. Ǿ aa ní lá aa mè: Gu'ena ku bea? (Isaili búsuu yāa, tó gbé lé gé yāgbèai Luawa í me: Mò wá gé gu'ena kíi. Asa gbé pò wí o gbá ànabi s̃ wí o yāa ge'ena.) ¹² Aa wèma aa mè: Ao, a ku ae we. A ke kpakpa. Gbá à sù, asa wa ye sa'o gulesúe. ¹³ Tó a gè wéleu, á aà e e aàò gé gé pòblei gulesípiu, asa wa pòbleo e aà mós. Aàpi mé a báaada sa'obleu g̃a, gbé pò wá ní sisio í gbasa ble. Aɔ wāa, asa aà egɔɔ zaan la.

¹⁴ Ké aa gè wélepiu, s̃ aa kpáaú ní Samuelio g̃ɔ, à b̀ lé gé gulesípiu. ¹⁵ E Saulu àò gé mói, Dii d̃baa à yápi ká Samuelie a swáwa à mè: ¹⁶ Zia maa'í má Bèyámee búsu gbé zíma. Ní nísikawá ñ aà díle ma gbé Isaili d̃baana ũ, í ma gbépi b̃ Filit̃ɔ ɔz̃l. Ma a gbépi wii má, s̃ ma ní wegwa.

¹⁷ Ké Samueli Saulu è, Dii òè: Gbè pò ma aà yá'ònepin we. Ǿme a kible ma gbéɔwa. ¹⁸ Ǿ Saulu s̃ Samuelizi wéle b̃leu, à aà là à mè: Gu'ena be ku má ní? Ǿme. ¹⁹ Ǿ Samueli wèwá à mè: Máme má aà ũ. D̃baa wá gé gulesú, níỹ pòblemañ gbāe. Zia k̃ɔ má n ñòse yá'one pii, mí n gbae. ²⁰ Nsu bílike n zaa'ína pò k̃le a g̃ɔ áaòden gb̃ɔ yáwao, asa wá ní é. Isaili búsu p̃maaã pii a g̃ɔ dé pò ũe, mé í ke mpi ní n de bedeõ pii báasio? ²¹ Ǿ Saulu mè: Bèyámee buin ma ũo ló? Ma bui mé f̃énẽ de Isaili buiola pii, mé ma daẽ mé k̃és̃aarizi Bèyámee buio guu. B̃yáí r̃le yá bee taa oimeei?

²² Ǿ Samueli Saulu ní a zíkènao s̃ è g̃èr̃no pòblekp̃e, à z̃lekti maa kpámá gbé pò wá ní sisio guu. Gbépi ká gb̃ɔn baakwi taa. ²³ Ǿ Samueli ò blekenae: Ñb̃ pò má kpáma ma mè ñ a dilekti kepi se m̃ò. ²⁴ Ǿ blekenapi m̃ò ní ñb̃ gbad̃mplewapio, a díle Saulu ae. Ǿ Samueli mè: Pó pò wa dílenen ke. Só, asa wa dílene ñ so maa'ie ní gbé pò ma ní sisio. Ǿ Saulu pòblè ní Samuelio zibezi.

²⁵ Ké aa pila gulesípiwa aa gè wéle eu, s̃ Samueli gè yá'ò ní Sauluo a kpé musu. ²⁶ Ǿ aa í we. Ké gu ye d̃oi, s̃ Samueli lez̃ú Sauluzi kpé musu we à mè: F̃ele má gé zeine. Ké Saulu f̃ele, aàpi ní Samuelio aa b̀ báasi nípla. ²⁷ Ké aa ká wénkp̃e, s̃ Samueli ò Saulue: O n zíkènae aàò gé, mpi ñ ze g̃a má yá pò Dii ò one.

10

Samueli nísikaa Saulu miwa

¹ Ǿ Samueli nísi t̃u s̃ è à nísiká Saulu miwa, s̃ à lep̃èwá à mè: Dii mé n díle d̃baana ũ a gbé Isailĩne. Nỹ kible Dii gbéɔwa, ní n b̃o ní íbee pò liaar̃zi ɔz̃l. Seela pò a to ñ d̃s̃ ké Dii mé n díle a gbé d̃baana ũn ke. ² Tó wa k̃ékw̃a la tia, níỹ da gb̃ɔn plaɔle Zeleza, Laseli mia sae, Bèyámee buio búsu z̃leu. Aa one: Wá zaa'ína pò n ge w̃eleio è. An yá n mae kúa gbāa bo, n yá àle a k̃áake sa, àle me, kpelewa á ke a né yá musui? ³ B̃ba we, tó n ge ae mé n ka gb̃neli kí Taboo, gb̃ɔn áaɔ danle we bo, aale gé Lua gbagbai Beteli. An gb̃do blenẽ kúa m̃en áaɔ, an gb̃do p̃ẽe kúa m̃en áaɔ, mé an gb̃do ṽẽe kúa t̃u do. ⁴ Aa n aafia gbea, aai p̃ẽe m̃en pla kpama, ní sí. ⁵ Bee gbea tó n ka Lua síl pò kú Gibea, gu pò Filit̃ɔ gud̃ak̃li kúu, tó n k̃aik̃ú ní wélepi, níỹ kpaaú ní ànabi d̃d̃ɔak̃ɔwa, aale pila gulesípiwa. Wa d̃baaané ní m̃ɔɔnao ní g̃aã ní domã ní kulẽ, aale ànabikeke. ⁶ Dii Nis̃na a dine, ní ànabikeker̃no, ní lí gbé dafu ũ. ⁷ Tó seela beõ k̃ema, yá pò n a kea zé è ke, asa Lua kunñe. ⁸ D̃baame Giligali, má n le we, mí sa pò wí a pò k̃at̃ẽu à t̃ékũ o n s̃áaukpasao. Nỹ ma dá we e g̃ɔɔ sopl̃a, mí m̃ò má n le we, mí yá pò níỹ ke one.

⁹ Ké Saulu kp̃eli Samuelie, àle tá, Lua aà ñòse lílè, mé seelapio kè zibezi pii. ¹⁰ Ké aa ká Gibea, ànabi d̃aaale d̃d̃ɔak̃ɔwa, s̃ Lua Nis̃na diè, àle ànabikeker̃no. ¹¹ Ké gbé pò aa aà d̃s̃ò aà è, àle ànabikeke ní ànabi, aa k̃s̃ l̃ala aa mè: B̃óme Kisi né l̃èi? Saulu ku ànabi guu s̃ ñe? ¹² Ǿ Gibea gb̃e yázasimá à mè: Gbè k̃nĩo maen deõ ũ s̃s̃i? Ǿ à g̃ò yāa ũ wí me: Saulu ku ànabi guu s̃ ñe? ¹³ Ké Saulu ànabikekè a làa, s̃ à gè gulesú.

¹⁴ Ké Saulu tà be ní a zíkènao, Saulupi des̃é ní lá à mè: A ge má ní? Saulu wèwá à mè: Wa ge zaa'ínao w̃eleie. Ké wí ní eo, s̃ wa ge Samueli kíi. ¹⁵ Ǿ Saulu des̃epi òè: Yá pò Samueli òé siume. ¹⁶ Ǿ Saulu mè: A òw̃e wá zaa'ínapi è. Ama í kpala yá pò Samueli òe galikeèò.

Samueli b̃a ní Saulu kpaleba yáo gupuu

¹⁷ Ǿ Samueli Isaili k̃aa Dii ae Mizipa. ¹⁸ A ònè: Dii á Lua mè a á b̃le Egipi, a á símá ní bui pò ɔt̃w̃á̃o pii. ¹⁹ Lua á b̃s̃ á yá'ɔmaa ní á taasikeão guu pii, s̃ a g̃iaazi gbá, á òè aà k̃ia kpáé. T̃ɔɔ,

à mɔ zɛ Dii aɛ sa bui rí buio, uale rí ualeo. ²⁰ Ké Samueli mò rí Isaili buio pii, 5 Bɛyámɛɛ buio tɛlɛblɛ. ²¹ ɔ à mò rí Bɛyámɛɛ buio uale rí ualeo. ɔ Matili ua tɛlɛblɛ. Uadepio guu Kisi né Saulu mé blɛ. Ké wá àà wɛɛɛ, wí àà eo. ²² ɔ wá èa Dii là lɔ wá mɛ: Gɔɛpi mò la kò? ɔ Dii mɛ: A ulɛa asoɔ sɔɔ. ²³ ɔ wá baalɛ gɛ àà bɔ wá sùò rí guu. Ké à zɛ rí guu, ampíi an gbàa zɛ àà gáu. ²⁴ ɔ Samueli òné pii: A gbɛ pɔ Dii sɛ èa? Gbɛɛ ku laaàwa á guuo. ɔ gbɛpii wiilɛ aa mɛ: Lua wá kía dɔ rí aafia! ²⁵ ɔ Samueli kpalablea zɛ bɔɔlɛkɛnɛ, 5 a kɛ láu a díɛ Dii kpɛu. ɔ à rí gbáɛ, baade tà a bɛ. ²⁶ Saulu sɔ à tà a bɛ Gibɛa. Gɔ gbàa pɔ Lua zíkɛ rí sɔɔ taaánɔ. ²⁷ ɔ gbɛpáɛ mɛ: Gbɛ bee taa mé a wá suabaa? ɔ aa sakáaagu, aai mɔɛ rí pɛoo, 5 Saulu a níɛake.

11

Saulu Amɔniɔ fua

¹ Amɔni bui Naasa mò rí a zígɔɔ, aa bɔokpá Yabesi Galada saɛ, 5 Yabeside ɔ Naasaɛ: Ledoú kewanɔ, wí misiilene. ² ɔ Naasa òné: Tó ma á ɔplaa wɛ bɔbɔ ápii mé wí Isailio kú nípii, 5 má gbasa má ledoúkéánɔ. ³ ɔ Yabesi gbɛzɔɔ òɛ: Wá gba gɔɔ soplá wá gbɛ zí Isaili búsu guu pii. Tó gbɛɛ ku á wá suabaa, wá mikpama.

⁴ Ké zɛnapiò ká Saulu bɛ Gibɛa, aa yápi òné, 5 wá búbuapáɛ. ⁵ Gɔɔ bee Saulu lé su rí buaoɛ, a tɛ a zuɔ, 5 à mɛ: Bɔ yá mé mò 5 wáɛ ɔɔɔi? ɔ wá Yabesidepio yá dàu wa siue. ⁶ Ké Saulu yápi má, Lua Nisína dɛdewa, 5 àa pɔ pá maamaa. ⁷ A zu sɛ mèn pla a dɛ a zɛzɛɛ, 5 à gbɛɔ zìò Isaili búsu guu pii aa mɛ: Maa wa ke gbɛ pɔ aai tɛ Saulu rí Samueliozìoɔ zuɔne. ɔ Vía rí kú Dii yá musu, aa bɔ tɛríní sánu nípii. ⁸ Saulu rí nao Bezeki. Isailio kɛ gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ àa do rí basoɔe (300.000), mé Yudaɔ kú rí guu gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ baakwí (30.000).

⁹ ɔ wa ò zɛna pɔ mɔpɔne: A gɛ o á gbɛɔne, zia e íatɛ áo gɛ gbáakúí, wá rí suaba. Ké zɛnaɔ tà, aa yápi baokpá Yabesideɔne, 5 an pɔ kɛna. ¹⁰ Aa ò Amɔniɔne: Wá wázía kpáwá zia, í a pɛá kewá.

¹¹ Saulu a gbɛɔ kpaalɛ gáli áaɔ. Gufɛne 5 aa sí Amɔniɔgu rí bɔou, aa rí dɛdɛ e íatɛ gɛ gbáakúò. ɔ gbɛ pɔ gɔɔ fáaa gbándodo mindodo. ¹² ɔ wa ò Samuelie: Dɛɔ mé mɛ Saulu a kiblewáò ní? A bɔlérínɔ wá rí dɛdɛ. ¹³ ɔ Saulu mɛ: Wa gbɛɛ de gbáò, asa Dii Isailio suabá gbáɛ. ¹⁴ ɔ Samueli ò bílaɛ: A mɔ wá gɛ Giligali wá èa Saulu kpa kpalau we lɔ. ¹⁵ ɔ aa gɛ Giligali nípii, aa èa Saulu kpá kpalau Dii aɛ we, aa sáaukpa sa ò Diiwa, 5 Saulu rí Isailio pɔnakɛ we nípii maamaa.

12

Samueli migoa kpalai

¹ Samueli ò Isailioɔne pii: Ma yá pɔ á òmɛɛ má pii, ma kía kpáɛ. ² Aàpi mé a dɔaaɛ sa. Mapi sɔ má zikú, ma miká puakú mé ma néo kúánɔ. Ma dɔaaɛ za ma èwaasogɔɔ e rí a gbáò. ³ Má ké! A kɛ ma seeladeɔ ú Dii rí kía pɔ a kpáò aɛ. Ma zu ge zaa'ína sí á gbɛewae? Ma á gbɛɛ blɛɛ? Ma á gbɛɛ wɛtáɛ? Gbagusaɛ ma wɛ blɛ ma bɔ á gbɛɛ kpɛɛ? Tó má kɛ máa, má a fiaboe. ⁴ ɔ aa wɛwá aa mɛ: Ni wá bleo, ni wá wɛtáò, ni pɛe sí wá gbɛewao. ⁵ Samueli òné lɔ: Dii rí kía pɔ a kpáò mé á seeladeɔ ú gbá, kɛ í taa'e'ea. Aa mɛ: Dii mé wá seelade ú. ⁶ ɔ Samueli òné: Dii mé Moizi rí Aalonao díɛ, 5 aa bɔ rí á deziɔ Egipi. ⁷ A kɛ kílikili Dii aɛ, mí yámaa pɔ a kɛɛ rí á deziɔ siué. ⁸ Yakɔbuɔ gea Egipi gbɛa á deziɔ wiilɛ Diiwa,† 5 à Moizi rí Aalonao díɛ, aa rí bɔɛ Egipi, 5 aa rí káɛ búse beeu. ⁹ Ké Dii an Lua yá sángu yáí, 5 à rí kpá Azoo zígɔɔ gbɛzɔɔ Siselawa‡ rí Filítɛ§ rí Mɔabuɔ kíao, * aale zíkárínɔ. ¹⁰ ɔ aa wiilɛ Diiwa aa mɛ: Wa duunakɛ, wa pákpanzi, wa zoblɛ Baalioɔne rí Asetaati.† Wá bɔ wá ibɛɛɔ ɔzɛ sa, wíɔ zoblɛne. ¹¹ ɔ Dii Gedeɔ‡ díɛ rí Balakuo§ rí Zefete* rí Sausɔɔo† aa á bɔ á ibɛɛɔ ɔzɛ gupiiu, 5 a gɔ káɛa dɔɔa.

¹² Ké á è Amɔniò kí Naasa lé mɔ léɛiwá, baa kɛ Dii á Lua mé á kía ú, á òmɛɛ: Aawo! Kía mé a ikokewá fá!‡ ¹³ Tia kéwa kía pɔ á gbɛà á sɛ 5 Dii díɛɛn ke. ¹⁴ Tó á Dii vía ví mé áɛ zoblɛ, tó áɛ aa yáma mé í bɔ aa yá kpɛo, tó ápiò rí gbɛ pɔ lé kiblewáò tɛ Dii á Luazi, áo aafia. ¹⁵ Tó í Dii yáma sɔo, mé a bɔ aa yá kpɛ, a ɔtɔwáɛ lá a kɛ á deziɔnɛwa. ¹⁶ A menafɔ, í yázɔɔ pɔ Dii a kɛɛ e. ¹⁷ Sae wá kuwá lao lò? Má Dii sísi, i to lou ví á ma, í dɔ kɛ á kíagbɛaa kɛ Diie íi maamaa.

¹⁸ ɔ Samueli Dii sísi, 5 Dii tò lou ví á má zíbeezi. ɔ gbɛpii víakɛ Diie rí Samuelio maamaa. ¹⁹ ɔ aa òɛ: Wabikewɛɛ Dii n Luawa, kɛ wápiò n zòblɛnaɔ wásu gagao yáí. Wa yáwáí káfi wá duunaaɛ, asa wa kía gbɛaɛ.

* 12:6 Dɔa 6.26 † 12:8 Dɔa 2.23 ‡ 12:9 Dɔa 4.2 § 12:9 Dɔa 13.1 * 12:9 Dɔa 3.12 † 12:10 Dɔa 10.10 ‡ 12:11 Dɔa 6-8 § 12:11 Dɔa 4.6 * 12:11 Dɔa 11.29 † 12:11 Dɔa 15 ‡ 12:12 1Sam 8.19

²⁰ Samueli òné: Asu to vía á kúo. A váipi kè píie, áma ásu kè Diiwao. A ɔ zobleè ní nòsemendoo. ²¹ Asu kèwá à te táaɔzio. Aa ài vío, aa fí gbé ɔɔo, asa ɔɔpáone. ²² Dii a a gbé vūaao a tó zóo yáí, asa àà á kea a gbé ù káaàgúe. ²³ Mapi s̄, Dii su to mà duunakée mà wabikéaé tóo. Aawo, má zé maa p̄ de à se ɔɔbè. ²⁴ A víake Dii, à zobleè ní náaio ní nòsemendoo. A láasooke yázóo p̄ a kèéowa. ²⁵ Tó a gí te váiwa, ápiɔ ní á kiao, wa á kaale ápiie.

13

Samueli Saulu lelea

¹ Saulu kè Isailio kía ù wè pla, ² à ní zígɔ sè gbèon òaasɔɔo lèe ààɔ (3.000). Gbèon òaa kwi aao kuaànɔ Mimasa ní Beteli gusísideo. Gbèon òaa sɔo aao kú ní aà né Yonatáa Gibea, Bèyámee búsuu. ɔ à gbé kɔnɔ gbàe, baade tà a be.

³ Yonatáa lèlè Filitè gudšana p̄ kú Gebaowa, ⁵ Filitè a baomá. ɔ Saulu zígáalè Isaili búsu gupiiu à mè: Ebelu, à yáe ma! ⁴ ɔ Isailio mà píi wá mè, Saulu lèlè Filitè gudšanaowa, ⁵ Filitè ye Isailio gíyáio. ɔ wá Isailio sísi, aa mò ná Sauluwa Giligali. ⁵ ɔ Filitè káaa aa zíká ní Isailio. An s̄go kà òaasɔɔo lèe ààɔ (3.000), an s̄godeɔ kà òaasɔɔo lèe sooloe (6.000), mè an kèsedeɔ dasi lán ísiale úfáawa. ɔ aa fèlè gè bòokpá Mimasa, Betavè gukpe. ⁶ Ké Isailio è wá ḡ yeelea, wále naaárin, ⁵ aa ùlè gbè'eo ní dàoo ní gbèɔɔnao ní gbáoo ní eo guu. ⁷ An gbèe gule aa bùa Yuudèwa e Gada buiú búsuu ní Galada búsuu. E tia Saulu ku Giligali, vía lé gbé p̄ kuaànɔ kú maamaa.

⁸ A Samueli dà gɔɔ sopla lá a díleewa.* Ké i mɔo, ⁵ àà gbé lé fáaa, aale aà to we. ⁹ ɔ Saulu mè: A mómee ní sa p̄ wí a p̄ káteu à tékú oboo ní sáaukpa sa'oboo. ɔ à sa p̄ wí a p̄ káteu à tékúpi ò. ¹⁰ Ké a láa, Samueli lé ká, ⁵ Saulupi gè dáaale à gbáakpáaazi. ¹¹ ɔ Samueli òè: Bó yá ní kè máai? Saulu wèwá à mè: Ké má è ma gbé lé fáaa aale ma to we, mè ní mɔ gɔɔ p̄ ní dílewao yáie. Filitè lé k̄ káaa Mimasa, ¹² ⁵ ma mè, aasu lélea Giligali la Dii sísisaiio. ɔ ma sapi ò teasi. ¹³ ɔ Samueli òè: N faasaiyá kè! N yá p̄ Dii n Lua dílene kúao. Tó ní kúa yáae, Dii a to n buiú aao kpalable gɔɔpiie. ¹⁴ Tia kèwa níȳ gégè kpalauo. Lá ní yá p̄ Dii dílene kúao, a gbé p̄ aà nòse muuaano wèele à aà díle a gbé òaana úe.† ¹⁵ ɔ Samueli fèlè Giligali à gè Gibea, Bèyámee buiú búsuu. ɔ Saulu a zígɔ p̄ kuanɔ nào, aa kà gbèon òaa ààɔ taa.

¹⁶ Saulu ní a né Yonatáa ní a zígɔ p̄ kúrínɔ ku Gibea, mè Filitè bòokpá Mimasa. ¹⁷ Zígɔ gáli ààɔ b̄lè Filitè òòou, aa gè lélé Isailiowa. Gáli do gè ɔfela oi Suali búsuu. ¹⁸ Gáli do gè Betoloni oi, mè a àaòde gè Isaili búsu z̄leu, síl̄ p̄ b̄oaa ní Semaio Guzuleo ní gbáao.

¹⁹ Sia ku Isaili búsuu, asa Filitè mè Ebelu su fenda ge s̄napioe. ²⁰ Filitè k̄í ⁵ Isailio í gè soonaó ní zusoonaó ní mɔoó ní kɔmao lededeui. ²¹ Soona ní zusooneo kà ánuu ɔwatè plapla, saao ní mɔoó s̄ ánuu ɔwatè dodo. ²² Ayámeto z̄ipi kagɔ Saulu ní Yonatáa zígɔ fenda ge s̄na kúao, sema Saulu ní Yonatápio báasio.

²³ Filitè gudšanao gè Mimasa gbèb̄leu.

14

Yonatáa ziblea Filitèowa

¹ Gɔɔewa Saulu né Yonatáa ò èwaaso p̄ a a zikabɔ kúae: Mɔ wá ge Filitè gudšanao k̄í le. I o a mae s̄o. ² Saulu ku gbèfuli gbáú Miḡnɔ, Gibea sae ní zígɔ gbèon òaa ààɔ. ³ Sa'ona Ahia kú ní guu, a a sa'o'ula daa. Ikabodu v̄i Aitubu née. Aitubupíá Fineasi née, Eli p̄ de Lua gbágbana ú Silo t̄únae. An gbèe ò Yonatáa gè gueio.

⁴ Gbèb̄le p̄ Yonatáa ye ḡeu à Filitè gudšanao le, gbe pélepeleu lán swaawa ɔplai ní zeeio. Ado t̄n Bozezu, ado s̄ Sené. ⁵ Ado ku gubántoou Mimasa oi, ado s̄ geomid̄k̄í Geba oi. ⁶ ɔ Yonatáa ò èwaasopie: Mɔ wá gè gyaf̄ode gudšanapio k̄í. Dii a gí òiwálea? Asa yáe a f̄ kpa Dii è to wá gí zibleio, wá dasi ge wá dasion lò. ⁷ ɔ à zikabɔkúnapi òè: Lá à ní p̄ gbá píi lé, ke. Lá ní sè, má láae. ⁸ ɔ Yonatáa mè: T̄ɔ, wá gémá wá wázla m̄né. ⁹ Tó aa òwèe wá zé wá ní d̄ae, wí ze wá gb̄eu, wá gémá loo. ¹⁰ Tó aa mè wá m̄e s̄, wí gémá, asa bee mè a de Dii ní kpaawá seela ú.

¹¹ ɔ aa níza mò Filitè gudšanapioe. ɔ Filitèpio mè: Gwa! Ebelu lé b̄ e p̄ aa uléau guu kee. ¹² ɔ gudšanapio lezú Yonatáa ní a zikabɔkúnaozi aa mè: A mɔ wá yáe oé ke. ɔ Yonatáa ò a zikabɔkúnape: Nȳ te ma kpe, asa Dii ní kpá Isailiowa. ¹³ ɔ Yonatáa lé dede ále looga, mè aà zikabɔkúnape te aà kpe. Ké Yonatáa ní kwé, ⁵ à zikabɔkúnapi ní dede aà kpe. ¹⁴ Léleama séiapi guu Yonatáa ní a zikabɔkúnao ní dede gbèon bao taawae. Gupi báluma kà gu bà do taawa.

* 13:8 1Sam 10.8 † 13:14 Zln 13.21-22

15 Ɔ gili gɛ Filitɛɔgu n̄ b̄ou n̄ s̄euo pii. Via n̄ z̄iḡɔ k̄u, gud̄ɔanaɔ n̄ gb̄ɛ p̄ɔ aaf̄ ḡɛ l̄ɛl̄ɛi Isailiɔwaɔ pii. Ɔ t̄ɔl̄ɛ l̄ualua. Lua m̄ɛ gili ḡɛn̄gu m̄aa.

16 K̄ɛ Saulu gud̄ɔana p̄ɔ kuaɔn̄ Gibɛaɔ è Filitɛ z̄iḡɔ b̄aalɛ l̄ɛ f̄aa gupiiu, 17 ɔ Saulu ò gb̄ɛ p̄ɔ kuanɔn̄ɛ: A w̄ɛt̄ɛ w̄á gb̄ɛzi à gwa, w̄í d̄ɔ gb̄ɛ p̄ɔ b̄ò w̄á guu. K̄ɛ aa gw̄á, aa è Yonataa n̄ a z̄ikab̄ok̄unao m̄ɛ k̄ú n̄ guuo. 18 Ɔ Saulu ò Ahiaɛ: M̄ó n̄ n̄ sa'o'ulao w̄á Dii laò. Asa z̄ibeez̄i a sa'o'ulapi daa Isailiɔ guu weɛ. 19 Ḡɔɔ p̄ɔ Saulu l̄ɛ y'a'o sa'onapie, z̄ɔa p̄ɔ d̄ɔ Filitɛɔ b̄ouo l̄ɛ k̄áfi, àl̄ɛ ded̄ɛ, ɔ Saulu òɛ àà tò we. 20 Saulu a z̄iḡɔ k̄áaa pii aa ḡɛ z̄lu, ɔ aa è gili ḡɛ Filitɛɔgu maamaa, aale f̄ɛna kak̄ɛ. 21 Ebelu p̄ɔ z̄ìl̄ɛ Filitɛɔ guu ȳaa aa m̄òr̄n̄ɔ z̄lu n̄ b̄ouo èa n̄à n̄ gb̄ɛ p̄ɔ k̄ú n̄ Sauluo n̄ Yonataaowa. 22 K̄ɛ Isaili p̄ɔ ulea Eflaiù b̄usu gus̄is̄ideu weɔ mà Filitɛɔ l̄ɛ b̄aalɛ, aa n̄à n̄ gb̄ɛwa z̄lu l̄, aa n̄aaar̄n̄ɔ. 23 M̄aa Dii z̄è n̄ Isailiɔ ḡɔɔ bee, ɔ aa z̄ibl̄ɛ e za Betav̄ɛ.

Yonataa z̄iblea

24 Isailiɔ taasik̄ɛ ḡɔɔ bee, asa Saulu ȳad̄il̄ɛ n̄ Lua t̄ó a z̄iḡɔn̄ɛ à mè: E oosi ḡɛ keò, gb̄ɛ p̄ɔ p̄obl̄ɛ e mà ḡɛ t̄s̄ii ma ibeɔwa, ade ḡɔ l̄aaip̄ɔ ùɛ. Ɔ an gb̄ɛ i p̄obl̄ɛ. 25 Z̄iḡɔɔ s̄i l̄ákp̄ɛu n̄pii, we z̄ú l̄ l̄ɛ l̄ɛl̄ɛ z̄ìl̄ɛ. 26 K̄ɛ aa s̄i l̄ákp̄ɛu m̄aa, aa è z̄'í l̄ɛ b̄aalɛ, àma an gb̄ɛ i ɔz̄w̄á a dà a léuo, k̄ɛ aale v̄l̄ake ȳad̄il̄ɛae ȳái. 27 Yonataa s̄i ȳá p̄ɔ a mae d̄il̄ɛ a z̄iḡɔn̄ɛ mao, ɔ à a lípana p̄ɔ á k̄ua z̄ɔ z̄ɔsapiwa. A ɔm̄ai a dà a léu, ɔ aà w̄é k̄è. 28 Ɔ z̄iḡɔe òè: N̄ mae ȳad̄il̄ɛ a z̄iḡɔn̄ɛ à mè gb̄ɛ p̄ɔ p̄obl̄ɛ gb̄á, ade ḡɔ l̄aaip̄ɔ ùɛ. A ȳái tò gb̄ɛpii ȳɛɛ l̄aa. 29 Ɔ Yonataa mè: Ma mae l̄ɛ ìadam̄áɛ. Gwa lá ma w̄é k̄è, k̄ɛ ma z̄ópi m̄òs̄o ȳɔɔ ȳái mè. 30 Tó gb̄ɛ p̄ɔ p̄ɔ aa s̄i n̄ ibeɔwa bl̄ɛ gb̄á ȳaa l̄ɛ, d̄ɔ aa Filitɛɔ d̄ɛd̄ɛ de beea.

31 Z̄ibeez̄i Isailiɔ Filitɛɔ d̄ɛd̄ɛ sea za Mimasa e Ayaloni. Aa kp̄asa dúduuuɛ, 32 ɔ aa s̄i n̄ p̄t̄uoo guu, aa s̄aò n̄ zuo n̄ zun̄ɛb̄ɔɔ k̄ùk̄ù aa d̄ɛd̄ɛ weḡɔɔ, aale só n̄ a auo. 33 Ɔ w̄á a baokp̄a Saulue w̄á mè: Gwa! W̄al̄ɛ duunake Diie, w̄al̄ɛ n̄ò só n̄ a auo.* Ɔ Saulu mè: A b̄ɔ Dii ȳá kpe. A gb̄ɛ gb̄ɛn̄e ḡal̄ɛ m̄òd̄ ma aɛ la kpakpa. 34 Ɔ à mè: A f̄aa n̄ guu, í on̄ɛ an baade m̄ó ma k̄í n̄ a zuo ge a s̄á, aai a k̄olokpakpa la, aai só. Asu duunake Diie à n̄ò só n̄ a auoo. Ɔ baade m̄ò n̄ a zuo gw̄á bee, à a k̄olokpa we. 35 Saulu Dii gbagbaki b̄ò we. Sa'okdi p̄ɔ a b̄ò s̄éian we.

36 Ɔ Saulupi mè: W̄á péle Filitɛɔzi gw̄áa w̄á n̄ ded̄ɛ e gu ge d̄ò. W̄ásu n̄ kee too. Ɔ wa òè: K̄ɛ lá à k̄ɛn̄e maawa. Ɔ sa'ona mè: W̄á s̄í Luazi la ḡia. 37 Ɔ Saulu gb̄ɛa Luawa: W̄á péle Filitɛɔzi, r̄iȳó n̄ kp̄aw̄áa? Ɔ i wewa z̄ibeez̄i. 38 Ɔ Saulu mè: A z̄iḡɔ gb̄ɛz̄ɔɔ pii, à s̄m̄azi la, k̄ɛ w̄á e d̄ɔ duuna p̄ɔ wa k̄è gb̄á. 39 N̄ Dii Isailiɔ Suabana t̄ó, baa t̄ó ma né Yonataa mé duunak̄ɛ, sema aà ga. Ɔ gb̄ɛ i l̄ésio. 40 Ɔ a òn̄ɛ: A z̄ɛ saalo le, mapi n̄ ma néo w̄í ku saalo la. Ɔ wa òè: K̄ɛ lá à k̄ɛn̄e maawa. 41 Saulu ò Dii Isailiɔ Luae: To w̄á slana d̄ɔ. Ɔ ȳá Yonataa n̄ Sauluo bl̄ɛ, ɔ bíla mi b̄ò bau. 42 Saulu mè: A gb̄ela† mapi n̄ ma néo musu. K̄ɛ ȳá Yonataa bl̄ɛ, 43 ɔ Saulu òè: Ȳá p̄ɔ n̄ k̄è om̄ɛ. Ɔ Yonataa òè: Ma lípana l̄ɛbana ɔ má z̄ò z̄ówa, ȳɔɔn̄n̄ó má m̄òs̄o. Má k̄ɛ! Tó a ma d̄ɛ, à ma d̄ɛ. 44 Ɔ Saulu mè: Yonataa, tó ni gao, Lua ȳap̄ásik̄em̄ɛ b̄ɛb̄ɛɛ. 45 Ɔ wa ò Saulue: Yonataa ga lo! Aà gb̄ɛ p̄ɔ ɔm̄ɛ tò wa z̄ibl̄ɛ? Aawo! N̄ Luao wi wei k̄ɛ baa aà mik̄á m̄ɛndo l̄ɛl̄ɛ z̄ìl̄ɛo, asa Lua d̄ɔn̄l̄ɛ ɔ à bee k̄èd̄ gb̄á. Beewa ɔ w̄á Yonataa m̄isi, i gao. 46 Ɔ Saulu k̄ámabò n̄ péla Filitɛɔzi, ɔ Filitɛɔ t̄à n̄ b̄usuu.

47 K̄ɛ Saulu z̄ìl̄ɛ Isaili kp̄alau a l̄aa, à z̄ik̄á n̄ a ibeɔ gupiiue: M̄ɔabu n̄ Am̄on̄i n̄ Edb̄u n̄ Zoba k̄iaɔ n̄ Filitɛɔ. Kpe p̄ɔ à l̄ilii pii, í z̄iblem̄áɛ. 48 Aà w̄óke t̄ɔb̄ò, à z̄ibl̄ɛ Amalekiɔwa, à Isailiɔ s̄i n̄ wet̄anaɔwa. 49 Yonataa n̄ Isiboseo n̄ Malakisuaò m̄ɛ Saulu neḡɔɔ ù. A nen̄ɔɔ v̄i gb̄ɛn̄ pla. A s̄éia t̄ón̄ Melabu, a plaade Mikali. 50 Aà na t̄ón̄ Ain̄aù, Aimaaza néɛ. Aà z̄iḡɔ gb̄ɛz̄ɔ t̄ón̄ Abineɛ. Saulupi dàunaɛ, aà des̄ɛ N̄ɛɛ néɛ. 51 Saulu mae Kisi n̄ Abineɛ mae N̄ɛɛo mé Abieli néo ù. 52 Saulu ḡɔɔ ò p̄ás̄i n̄ Filitɛɔ ḡɔɔpiiɛ. Tó Saulu neḡɔna ge w̄óde è, í aà si à nawa a z̄iḡɔ ùɛ.

15

Dii ḡia Sauluzi

1 Samueli ò Saulue: Máme Dii ma z̄i, ɔ ma n̄isik̄ama n̄ kp̄alablea aà gb̄ɛ Isailiɔwa seela ù. Too! Sw̄ákp̄a Dii ȳái sa. 2 Dii Z̄iḡɔde mè á flabo Amalekiɔn̄ɛ ȳá p̄ɔ aa k̄è Isailiɔn̄ɛ aa z̄ez̄n̄ɛ an b̄ɔa Egipi ḡbea ȳái.* 3 Ḡɛ l̄ɛl̄ɛim̄á sa, n̄ n̄ mid̄ɛ n̄pii. Nsu n̄ n̄ gb̄ɛ too. N̄ n̄ ded̄ɛ pii, ḡɛɔ n̄ n̄ɔɔ n̄ né gb̄aa n̄ né ȳõminaɔ n̄ zuo n̄ s̄aò n̄ yiongo n̄ z̄aa'inaɔ.

4 Ɔ Saulu a gb̄ɛ s̄isi à n̄ k̄áaa Telaiù. Aà z̄iḡɔ k̄èsedeɔ gb̄ɛn̄ òaas̄oɔo l̄ɛɛ òaa doe (200.000). Yudaɔ ku l̄o gb̄ɛn̄ òaas̄oɔo l̄ɛ kwi (10.000). 5 Ɔ Saulu ḡɛ Amalekiò w̄l̄ɛu, àl̄ɛ n̄ dad̄á sw̄a'eu. 6 Saulu l̄ɛkp̄as̄ak̄è Keniɔn̄ɛ à mè: A b̄ol̄ɛ Amalekiò guu, k̄ɛ másu mà á d̄ɛd̄ɛr̄n̄ɔ ȳái, asa áme a ȳamaak̄è Isailiɔn̄ɛ an b̄ɔa Egipi ḡbea. K̄ɛ Keniò b̄ol̄ɛ Amalekiò guu, 7 ɔ Saulu ḡɛ l̄ɛl̄ɛ

* 14:33 Daa 9.4, Lev 17.10-14 † 14:42 Nao 27.21 * 15:2 B̄ɔa 17.8-14

Amalekipiowa za Avila e à gè pè Suluwa Egipi gukpe. ⁸ A Amalekió kí Agaga kù bée, 5 à aà gbéò dèdè ní fèndaò mípi. ⁹ Saulu ní a zígò ì Agaga deo, mé aa sá maao sèlè ní zù ní zune mekpaao ní sànebòlò ní pòmaao pii, aai we ní dedeo. Pó gianao ní pò fèfèao 5 aa dèdè pii.

¹⁰ Ǿ Dii yá'ò Samueliè à mè: ¹¹ Ma Saulu kpaá kpalau tò ma pò yà, asa à bò ma kpe. Lá má dàè, líi kéo. Yápi dí Samueliwa, 5 à wiilè Diiwa e gu gè dèò. ¹² Ké Samueli fèlè kòkò, à gè dai Saulule, 5 wa òè: Saulu gè Kaameli. A seelapèlè we a yáòangu yáí, 5 à èa gè Giligali. ¹³ Ké Samueli Saulu lè, 5 Saulupi òè: Dii báaadangu! Má kè lá Dii òmèewa. ¹⁴ Ǿ Samueli aà là à mè: Pó wii pó ma swálèwà lán sá wiiwa de kpelewa ní? Zú pó mále ní òlò ma bò má ní? ¹⁵ Ǿ Saulu wèwà à mè: Amalekió pòone, asa wà ní sáò ní ní zù maao sèlè wà sùò wà sa'òò Dii n Luawae. Wa ní kíniò dèdè. ¹⁶ Ǿ Samueli òè: Níle máa, mí yá pó Dii òmèe gwáasínaa one. Ǿ Saulu mè: O. ¹⁷ Ǿ Samueli mè: Ké n nzia fènembo yáa, ní gò Isaili buiò òaana úo lé? Dii n kpa Isailiò kía ú, ¹⁸ 5 à n zì n à bòlèkèe à mè: Gè n Amalekió dede, asa duunkenaaone. Zikarúno e n gè ní ní mide. ¹⁹ Akèa n gi Dii yámai, n lele ní pòowa, ní yá pó Dii yeio kèi? ²⁰ Ǿ Saulu òè: Ma Dii yáma, ma bòlè pó à ma zì kei kè. Ma Amalekió dèdè pii, 5 ma su ní ní kí Agagao. ²¹ Ǿ wà sá maao ní zù maao sè pó pó wa dèdepíò guu wà sa'òò Dii n Luawa Giligali la. ²² Ǿ Samueli mè:

Dii yá kúa maaè de sa pó wí a pó káteu à tékú oaa.

Misiileàè de sa'ooa.

Aà yámaa de sa'oa ní sása mekpaaoa.

²³ Gia aà yámai duuna sáa ní mäsokèaoe.

Dócaaanò wáí sáa ní táagbagbaaoe.

Lá n gi Dii yámai,

aàpi sò à gí ní kíakeie.

²⁴ Ǿ Saulu òè: Ma duunakè. Ma pá Dii yá pó ní òmèea, asa ma vlakè gbéonee, 5 ma ní yáma.

²⁵ Súuukèmanò ní ma duunapiò sa. Ea gemanò, ké má e kúle Diiè. ²⁶ Ǿ Samueli òè: Má gènnò, asa n gi Dii yáie, mé à gíne ñyò de Isailiò kía úe.

²⁷ Ké Samueli kpèlì, àlè ta, 5 Saulu aà kù a ula léwa, à kè. ²⁸ Ǿ Samueli òè: Dii n bò Isaili kpalau gbàe, 5 à gbé pó a maa denla kpàú.† ²⁹ Isailiò Lua gawide lí èstoo, líi a láasoo líleo, asa a de gbènazína ú ké à a láasoo líleo. ³⁰ Ǿ Saulu èa òè: Ma duunakè. N beeo n yá na, ma kpela Isaili gbèzòò ní gbépiio ae. Gé zeimee ké má e kúle Dii n Luac. ³¹ Ǿ Samueli èa gè zèè, 5 Saulupi kúle Diiè.

³² Ǿ Samueli mè: A mó ní Amalekió kí Agagao. Ké kíapi lé mó, a dō yáe kuo, asa àlè e a bò ga léziè. ³³ Ǿ Samueli mè: Lá n fènda tò nòe daside kúa a néwa, máa n da a kua a néwa sò. Ǿ à Agaga zèezèe Dii ae Giligali we. ³⁴ Ǿ à tà Lama. Saulu tà sò a bè Gibèa. ³⁵ Baa ké Saulu kè Samueliè wènaú, Samuèlìpi í gé aà gwai bo e à gè gàò, asa Dii pò yà a Saulu kpaá Isailiò kpalau yá musue.

16

Samueli nísikaa Davidi miwa

¹ Dii ò Samueliè: Nyò òlò Saulu yá musu e bòe ní? Ma gi aà kible Isailiòwae. Nísika kóba pai, ní dazeu. Ma n zì Beteleú gbé Yese kíie, asa aà né òò 5 má sè àà gò kía ú. ² Ǿ Samueli mè: Kpelewa má ke má gé wei? Tó Saulu mà, a ma dee. Ǿ Dii òè: Zununu se n gèò, ní mè n mò ma gbagbaie. ³ Yese sísi sapi oa guu, mí yá pó ñyò ke one, ní nísikamee gbé pó má òlòne miwa.

⁴ Samueli yá pó Dii òè kè. Ké àlè ká Beteleú, wélepi gbèzòò gè daiaàlè. Vía ní kú, 5 aa aà là à mè: Aafia n mò laa? ⁵ A mè: Aafiae. Ma mò Dii gbagbaie. A gbáò áziàe, í gemanò sa'oi. Ǿ à gbáò Yese ní a negèone, à ní sísi sa'ò guu. ⁶ Ké aa kà, Samueli Eliabu è, 5 à láasookè à mè: Gbé pó Dii sè mé zèe aà ae we. ⁷ Ǿ Dii òè: Nsu n aà zea ge aà gbáa gwao, ma giaziè. Mili gbé gwa lá gbènazína í gwawao. Gbènazína í gbé gwa a mekaawae, mapi sò, sò 5 mí gwa. ⁸ Ǿ Yese Abinadabu sísi, à mò Samueli ae, 5 à mè: Dii í gbéè bee seo. ⁹ Ǿ Yese Sàma sísi, à mò Samueli ae lo, 5 à mè: Dii í gbéè bee seo. ¹⁰ Ǿ Yese a negèe gbèon soplaò sísi, aa mò Samueli ae, 5 à mè: Dii í ní gbèe seo. ¹¹ Ǿ à Yese là à mè: N èwaasoò lén laa? A wèwà à mè: An gōzāna mé kú lao, àlè sādāe. Ǿ Samueli òè: Gbé zì aà sísi. Wá sa'oo e aà ka la. ¹² Ǿ à gbé zìwà, à mò. Népiá gbé tēae, aà wé maa mé aà oa kefeú. Ǿ Dii mè: Fèlè n nísika aà miwa, asa aàpin we. ¹³ Ǿ Samueli kóbapi sè à nísikà aà miwa aà wíò wáa. Za zìbeezì 5 Dii Nisína dí Davidie. Bee gbèa Samueli èa tà Lama.

Davidi zíkèa Saulue

† 15:28 1Sam 13.14, 28.17

¹⁴ Dii Nisina gò Sauluwa, ⁵ Dii tò táa pásì diè. ¹⁵ Aà Ìwaᵛ òè: Lua tò táa pásì dìne. ¹⁶ Lá màae Baa, tò wápiᵛ n Ìwaᵛ gbé pᵛ mᵛᵛna dᵛ weele. Tó Lua tò táa pásìpi dèdema, ili mᵛᵛnalene, nìli e n ke sáᵛ. ¹⁷ ᵛ a ò a Ìwaᵛne. A gbé pᵛ mᵛᵛna dᵛ maamaa weele mᵛᵛomee. ¹⁸ ᵛ aà Ìwae òè: Mli Beteleᵛ gbé Yese née è, a mᵛᵛna dᵛ. Negᵛn zìkanae, mé a yá'o dᵛ. Gᵛ kefenae, mé Dii kuaᵛnᵛ. ¹⁹ ᵛ Saulu gbéᵛ zì Yesewa, aa òè: Saulu mèn n n né Davidi pᵛ Ì sáᵛ dā gbaewa.

²⁰ ᵛ Yese pēe ìi zàa'inae n' v̄eᵛo t̄u do n' blesan b̄loᵛ, à a né Davidi gbàeᵛ Sauluwa. ²¹ Ké à kà Saulu k̄i, à gᵛ aà zìkena ù. Saulu yeaazi maamaa, ⁵ à aà ìile a zìkabok̄una ù. ²² ᵛ Saulu gbé zì Yesewa à mè: To Davidi gᵛ ma zìkena ù, asa aà yá Ì kamague. ²³ Tó Lua tò táapi dèdè Sauluwa, ⁵ Davidi Ì a mᵛᵛna se àᵛ lèè. Tó táapi tà, ⁵ Ì ke sáᵛ, Ì su a laaiwa.

17

Davidi n Goliatio

¹ Filitēᵛ n zìgᵛᵛ káaa, aale zì souke Soko, Yuda b̄usu, ⁵ aa b̄okpà Efedamiᵛ, Soko n Azekao zānguo. ² Saulu n Isailiᵛ sᵛ aa kᵛ káaa aa b̄okpà Ela gusalalau, aale souke aa gé Filitēᵛwa z̄lu. ³ Filitēᵛ ku s̄is̄iwa le, Isailiᵛ ku s̄is̄iwa la, guzulé kú n zānguo. ⁴ ᵛ Gata negᵛna pᵛ w̄i me Goliati b̄ Filitēᵛ b̄ou. Aà gbāa kà gāsiᵛsu soolo. ⁵ A mᵛgotē f̄ua kpa, mé a mᵛgotē ula pᵛ de lán kp̄ᵛteewa daa, a gbia kiloo b̄aaᵛ. ⁶ A mᵛgotē s̄oᵛlo yea lᵛ, mé a mᵛgotē s̄m̄pepee looa a kpe. ⁷ A s̄n s̄ne k̄ua, a pᵛ de lán zw̄at̄ana àsaliwa. A wētē gbia kiloo sopl̄ae. Aà s̄ngbaok̄una be aà ae.

⁸ Goliati zea, ⁵ à lezᵛ Isaili zìgᵛᵛzi à mè: B̄yāi a b̄le n' z̄loi? A dᵛ Filitēn ma ūoa? Ap̄iᵛ sᵛ, Saulu zᵛ. A gbēe weele á guu aà pila mᵛ ma k̄i. ⁹ Tó a f̄y zikamano, tò a ma de, ma gbéᵛ gᵛ á zᵛ ūe. Tó máme ma aà dè sᵛ, á gᵛ wá zᵛ ūe, Ì zᵛblewēe. ¹⁰ ᵛ Filitēpi èa mè: M̄ale kuabii Isaili zìgᵛᵛwa gbā. A gbé weelemee wá zika n k̄o. ¹¹ Ké Saulu n Isailiᵛ pii aa aà yápi m̄a, aa bilikè, sᵛ k̄ēnḡu.

¹² Davidiá Eflata gbé Yese née. Yesepiá Beteleᵛ pᵛ kú Yuda b̄usu gbé. A negᵛᵛ Ì gbēᵛn swaaᵛe, mé Saulu gᵛᵛ à maezᵛᵛk̄u, à zikᵛ táotao. ¹³ Aà né gbāa gbēᵛn àaᵛᵛ ku z̄l̄au n Sauluo. Aà negᵛe s̄eia t̄n Eliabu, a plaade t̄n Abinadabu, a àaᵛde t̄n Sāma. ¹⁴ Davidi mé Yese né ḡz̄ana ù. Aà v̄iᵛpi te Sauluzi, ¹⁵ ⁵ aapi Ì ge Saulu k̄i, Ì ea su Beteleᵛ a mae s̄aᵛ dá. ¹⁶ Filitēpi Ì bᵛ à az̄ia ᵛnè kᵛᵛ n oosio e gᵛᵛ bla.

¹⁷ Z̄iewa Yese ò a né Davidie: Ese kpasaa p̄n doé n' p̄e m̄en kw̄iᵛᵛ se n' geᵛ kpakpa n v̄iᵛne n' b̄ou. ¹⁸ Ḡase m̄en kw̄iᵛᵛ se n' kp̄a n' ḡali gbēzᵛᵛwa. Ge n' Ì gwa tò aa aafia, n̄i su n' Ì aafia seelao. ¹⁹ Aa kú n' Sauluo n' Isailiᵛ pii Ela gusalalau, aale zika n' Filitēᵛ.

²⁰ Davidi f̄ele kᵛᵛ k̄aaukaau, à a s̄aᵛ tò n' s̄ad̄an p̄aleo. A a aso se, ⁵ à d̄azeᵛ lá Yese ìileewa. Ké à kà zìgᵛᵛ b̄ou, à mᵛ lè aale gé z̄l̄au, aale wii gbāa lé. ²¹ Isailiᵛ n' Filitēᵛ lé souke, aa aed̄kᵛwa. ²² ᵛ Davidi a aso n̄a pᵛᵛ d̄s̄anae aà ᵛz̄l, ⁵ à b̄aalè gē z̄l̄au. A a v̄iᵛ lè we, ⁵ à f̄kp̄am̄a. ²³ Ké àle yá'or̄nᵛ, Filitēᵛ negᵛna Goliati, Gata gbé b̄ Filitē zìgᵛᵛ guu, à èa f̄ele n' a yápiᵛ. Davidi yápi m̄a. ²⁴ Ké Isailiᵛ aà è, sᵛ k̄ēnḡu lᵛ, aa l̄ek̄wa n̄pii. ²⁵ Aale ok̄ᵛe aa mè: Ì ḡᵛpi e à b̄o lé? Tó à b̄, Ì kuabiiw̄ae. Gbé pᵛ aà dè, k̄ia a ade gba àizee zᵛ, Ì aà gba a nen̄e lᵛ nᵛ ù, mé aà bed̄eᵛ w̄èᵛa kp̄a bo.

²⁶ ᵛ Davidi gbé pᵛ zea a saeᵛ là à mè: B̄ᵛ wa ke gbé pᵛ Filitēpi dè à Isailiᵛ b̄ w̄iuei? Dén Filitē gyaf̄ᵛdepi ù, à gb̄asa lé kuabiiᵛi Lua b̄ēe zìgᵛᵛwai? ²⁷ ᵛ wa òè lá gbéᵛ lé ok̄ᵛewa wà mè: M̄aa wa ke gbé pᵛ aà d̄e. ²⁸ Ké aà v̄iᵛ zᵛᵛde Eliabu m̄a Davidi lé yá'o n' gbéᵛ, aà pᵛ p̄aaazi à mè: Ak̄ea n mᵛ lai? Dé n s̄a yᵛᵛnaᵛ gᵛᵛ z̄l gb̄aui? Má n' k̄aamai n' n̄ᵛsevaio dᵛ. N mᵛ z̄l gwaie. ²⁹ Davidi mè: B̄ᵛ má k̄ei? Baa yá má ooa? ³⁰ ᵛ à kp̄eliè à gē yá doupi là gbēp̄alewa. Lá gbé k̄aaᵛ òè, m̄aa wa òè lᵛ. ³¹ Wá yá pᵛ Davidi òpi s̄ele siu Saulue, ⁵ à aà s̄iᵛ.

³² Ké Davidi m̄, a ò Saulue: Gbēe su to sᵛ k̄eagu Filitēpi yá musuo. Mapi n z̄ᵛblena, má gé z̄ikaiān̄e. ³³ ᵛ Saulu òè: Nyᵛ f̄ᵛ gé z̄ikai n' Filitēpioo. Neb̄ol̄nan n ù. Ḡᵛpi sᵛ, z̄igᵛe za a èwaasogᵛ. ³⁴ ᵛ Davidi òè: Mapi n z̄ᵛblena, máme miᵛ ma mae s̄aᵛ dá. Tó n̄ᵛᵛmusu ge mai m̄ s̄a k̄u kp̄asau, ³⁵ mi a gbesele m̄a gbē m̄a s̄api bᵛ a léz̄le. Tó à l̄iaamanᵛ, ⁵ mi k̄u a let̄awa m̄a gbē m̄a de. ³⁶ Mapi n z̄ᵛblena, ma n̄ᵛᵛmusu n' maio dè pii, mé Filitē gyaf̄ᵛdepi a gᵛ lán p̄ᵛpiᵛwae, asa àle kuabiiᵛi Lua b̄ēe zìgᵛᵛwae. ³⁷ Davidi èa mè: Lá Dii ma bᵛ n̄ᵛᵛmusu n' maio léz̄l, m̄a a ma bᵛ Filitēpi ᵛz̄l. ᵛ Saulu òè: Gé! Dii kunno.

³⁸ Saulu a z̄ika'ula d̄aè, à a mᵛgotē f̄ua kp̄aè, ⁵ à a m̄ò ula d̄aè. ³⁹ Davidi Saulu f̄enda l̄oo z̄ika'ulapiwa. Ké à ȳᵛ táwa, ⁵ à f̄ua, asa a a d̄ᵛe d̄ᵛo. ᵛ a ò Saulue: Má f̄ᵛ gé n' p̄ᵛpiᵛᵛ, asa má a d̄ᵛe d̄ᵛo. ᵛ à p̄ᵛpiᵛ b̄le pii a k̄ale. ⁴⁰ A a gopana s̄e, ⁵ à gē gbē boolona s̄ele swa'eu m̄en sᵛo, a kà a d̄ad̄akeᵛᵛᵛ. ᵛ àle sᵛ Filitēpizi, a a gbema k̄ua.

41 Ǿ Filitepi lé s5 Davidizi, aà sèngbaokuna be aà ae. 42 Ké à Davidi gwà, a è né bɔɔ tēa kefenae, 5 à dɔewà. 43 A òè: Gbēn ma ũ, 5 n gbasa rīle mɔa rī gooa? Ǿ à aà kà rī a taa tso. 44 Ǿ à èa mè: Sòmazi, bān n ble, wàio i n sò. 45 Davidi òè: Fēnda rī sòmpepeo rī sōn sōneo 5 rīle mɔoa. Mapi s5, Dii Zīgɔde Isailio Lua pɔ rīle kuabiibiwà tɔ 5 málè mɔoma. 46 Dii a n namɛɛ ma ɔzɪ gbāe. Má n nee, mí n mi z5, mí Filite zīgɔɔ geɔ kpa bān rī waiɔwa gbā aa só, dúnia i d5 ké Lua kú rī Isailio. 47 Gbɛ pɔ káaaa laɔ i d5 ké Dii lí zible rī fēnda ge rī sōnao. Dii mé zɪ gbāa vɪ, a á nawɛɛ wá ɔzɪe.

48 Gɔɔ pɔ Filitepi lé s5 Davidizi, àle mɔ aà wíwii, 5 Davidi baalè lé suwà gu pɔ wa zɪkau. 49 Ǿ à ɔgè a bɔɔu, à gbe bɔ dà a gbemau. Ké à Filitepi gbàò, 5 à aà pà a mi'acwa. Gbepi vɪle aà mi'acpiu, 5 à lèle a gbɛɛu. 50 Gbema 5 Davidi zibleò Filitepiwa. A aà pà a nè, baa fēnda a kúao. 51 Ǿ à baalè gè lóoaála, à aà fēnda wò aà kpe, à aà dè à aà mi zòò. Ké Filiteɔ è rī negɔnapi gá, aa lèkɔwa. 52 Ǿ Isailio rī Yudaɔ pèma rī wiio, aa rī yá e Gata bɔleu rī Ekeloni bɪibɔleɔ. Gbɛ pɔ aa rī dedeɔ geɔ g5 kálea sea za Saalaiu zéu e Gata rī Ekelonio. 53 Ké aa sù rī Filiteɔ yaaɔ, 5 aa rī bòò pɔɔ náaa. 54 Davidi Filitepi mi sè à gèò Yelusalɛu, à aà gɔkeɔɔ kàle a kpéu.

55 Gɔɔ pɔ Davidi lé s5 Filitepizi, Saulu lé aà gwa, 5 à a zīgɔɔ gbɛzɔɔ Abinee là à mè: Dé nén negɔnapi ũi? A wèwà à mè: Kí, rī n kuaɔ, má d5o. 56 Ǿ kía mè: Gbea n ma gbɛ pɔ a nén èwaasopi ũ. 57 Ké Davidi sù n Filitepi deaɔ, Abinee aà sè gèò Saulu kfi, a Filitepi mi kúa. 58 Ǿ Saulu aà là à mè: Né, dé nén n ũi? A wèwà à mè: N zòblena Yese, Beteleu gbɛ nén ma ũ.

18

Saulu ibelesa rī Davidio

1 Ké Davidi yá'ò rī Sauluo a làa, 5 Yonataa gbɛkpàaàno, a yeaazi lá azía wēniwa. 2 Za zɪbeezɪ 5 Saulu aà díle a be, i wei aà ta a mae be loo. 3 Yonataa yáyèaàno, ké a yeaazi lá azía wēniwa yái. 4 Ǿ à a ulada pɔ a daa bɔ à aà gbà rī a zɪka'ulao rī a fēndaɔ rī a sáo rī a asanao. 5 Gua pɔ Saulu Davidi gbàeɔ zɪkai píi, i saaseɛ, 5 à aà díle zīgɔɔ gbɛzɔɔ ũ. Aà yá i ke gbɛpiie nae rī Saulu íwaɔ píi.

6 Ké zīgɔɔ lé su Davidi Filitepi dea gbea, nɔɔɔ bɔ Isaili wéleɔ guu píi, aa gè dai rī kí Saulule, aale lesi, aale ɔwá, aale gáale, aale pɔnakɛ, aale sésɛnapa. 7 Aale lesi, aale dɔkɔɛ, aale ɔwá, aale me:

Saulu gbɛɔ dède àaa sɔɔe (1.000),
Davidi s5 àaasɔɔo leɛ kwi (10.000).

8 Yápi ké Saulue íi maamae, 5 aà pɔ pà à mè: Wà àaasɔɔo leɛ kwi kpà Davidiwa, mapi s5 àaa sɔɔnae. Kpala mé g5 aà si sa. 9 Za zɪbeezɪ 5 à wɛdɔè.

10 Ké a gu dɔ, 5 Lua tò Saulu taa pásipi dède, àle yáaaa'o a kpéu, 5 Davidi a mɔɔna sè, àle lé lá lo ke gɔɔpiwa. Saulu a sōna kúa, 11 5 à aà gbàò à mè: Má Davidi paò mà náaa rī gloc. Ǿ Davidi azía èè gēn pla. 12 Saulu i víake Davidie, ké Dii kuaàno mé à pàkpàazi yái. 13 Ǿ à Davidi yá à aà díle zīgɔ gbɛɔn àaa sɔɔo gbɛzɔɔ ũ. Ǿme lo dɔaaanè zɪlau. 14 Gu pɔ à gèu píi i saaseɛ, ké Dii kuaàno yái. 15 Ké Saulu è lo saase, 5 à víakèè de yáala. 16 Isailio rī Yudaɔ s5 aa ye Davidizi mɔpiie, ké lo dɔaanè zɪlau yái.

17 Ǿ Saulu òè: Má a nenɔe sɛia Melabu kpama nɔ ũ. Negɔnkea ke, ní zɪkameɛ Diie. Asa Saulu laasookè à mè: Má okawá, Filiteɔ mé aa aà de. 18 Ǿ Davidi òè: Dén ma ũi? Deɔn ma bedɛɔ rī ma mae buio ũ ké mà gbasa mà g5 n né zá ũi? 19 Ké Melabu kà wà kpa Davidiwa, 5 Saulu aà kpà Meɔla gbɛ Adielíwa.

20 Saulu nenɔe Mikali ye Davidizi. Ké wà yápi ò Saulue, à kèè na 21 à mè: Má aà kpawàe, i g5è bai ũ, Filiteɔ i aà de. Ǿ a ò Davidie: Nyɔ ma né pále e n se sa. 22 Ǿ a ò a íwaɔne: A yá'o Davidie asii guu, à oè aà yá kámagu, mé ma íwaɔ yeaazi píi. Aà ma nenɔe sé. 23 Aà íwaɔ yápi kà Davidie a swáwa, 5 a òné: G5a kiane zá ũ á yá àa nee? Táaa taasiden ma ũ. 24 Ké Saulu íwaɔ sù, aa Davidi yápi sèle síuè. 25 Ǿ Saulu mè: A oè má ye ànsue pɔeio, sema aà tsimɛɛ ma íbeɛ Filiteɔwa, i sumɛɛ rī n gyafɔɔ mèn basɔo. Ale e Filiteɔ aà deɛ.

26 Ké íwapio yápi dàu a síu Davidie, g5a kiane zá ũ kèè na sa. E nɔpi seɔɔo à gè kái, 27 Davidi rī a zīgɔɔ fɛle gè Filiteɔ dède gbɛɔn àaa do, 5 à sù rī rī gyafɔɔ, a kpà kíawa píi, ké à e g5 aà né zá ũ yái. Ǿ Saulu a né Mikali kpàwà nɔ ũ. 28 Ké Saulu è maa, a d5 ké Dii kú rī Davidioe, mé a né Mikali yeaazi, 29 5 aà víakeàè káfi, à g5 aà íbeɛ ũ e a gè gáò. 30 Gɔɔ pɔ Filite kíaɔ bɔle gè zɪkai, Davidi i saase de Saulu íwa kɪniɔlae, 5 à tobò maamaa.

19

¹ Saulu ò a né Yonatāaé ní a Iwaᵛ pii aa Davidi de. Ama Yonatāa yeaazi à kè zài, ² 5 à aà gbà laai à mè: Ma mae lé n wee. Nyᵛ nziá kúa dᵛ zia kᵛᵛ. Ulekdí weele nyᵛ kuu. ³ Má bᵛ wénkpe ní ma maeo, wí ze gu pᵛ n ulcu. Má n yá'òè. Lá a òmee, mí one.

⁴ Ǿ Yonatāa gè Davidi maabò a maeè à mè: Baa, nsu váike n zòblena Davidièo, asa i váie kenèo. Aà yákeao ài vñe maamaae. ⁵ Ké à Filitèpi dè, à gí a wèniie, 5 Dii tò wa zì zᵛᵛ blè wápii. N è, 5 n pᵛ kèna. Bóyái ní ye váike yāesaidepie n à de pái? ⁶ Saulu aà yāma, 5 à legbè à mè: N Diio wa aà deo. ⁷ A gbea Yonatāa Davidi sisi à yápi siuè pii, 5 à gè ní Davidio Saulu kíi, 5 àlè zìkèè lán yāawa.

⁸ Zì èa fèlè, 5 Davidi gè zìkai ní Filitèᵛ. A síngu à zìblèma dúuduu, 5 aa bàalèè.

⁹ Dii tò Saulu táa pásipi èa dède gᵛᵛ pᵛ a zᵛlèa a kpéu. A a sᵛna kúa, 5 Davidi lé a mᵛᵛnālèè. ¹⁰ Saulu wèlè à Davidi paò à naaa ní gíto. Ké à èè, 5 sᵛnapi gè gí pa.

Gwāasina bee 5 Davidi bàalè tà. ¹¹ Ǿ Saulu gbèᵛ zì Davidi be aa aà dáda, aai à de kᵛᵛ, * 5 aa na Mikali aà gbàe laai à mè: Tó ni bàasi gwāao, wa ní de ziae. ¹² Ǿ Davidi bᵛ fenentiu, Mikali aà gbàe ní bao zìlè, 5 à bàalè gèzea. ¹³ Ǿ Mikali táa† se wùlè liiwa, à blè báa se kà táapi mia, 5 à zwāa kúa. ¹⁴ Ké Saulu gbèᵛ zì Davidi kúii, Mikali mè àlè gyakèe. ¹⁵ Ǿ Saulu èa gbèᵛ zì Davidi gwai, a òné: A aà sé ní a liio sānu, à suomee mà de. ¹⁶ Ké aa gè kpéu, táapi 5 aa è liiwa, blè báa kuwà a mia. ¹⁷ Ǿ Saulu Mikali là à mè: Bóyái n bᵛ ma kpe n ma ibee gbàe à píliia màai? Mikali wèwà à mè: A òmee mà to à gèzea. Tó ma gi, á ma dee.

¹⁸ Ké Davidi bàalè gèzea, à gè Samueli gwai Lama. A yá pᵛ Saulu kèe dàu a siuè pii, 5 aa gè zᵛlè Naio sānu. ¹⁹ Ké wa ò Sauluè, Davidi ku Naio Lama, ²⁰ 5 Saulu gbèᵛ zì aà kúii. Ké aa kà we, aa lè ànabi gáli lé ànabikeke, Samueli kú ní guu an dᵛaana ù. Ǿ Lua Nisina dī zinapione, aale ànabikeke sᵛ. ²¹ Ké wa ò Sauluè, 5 à gbèpáleᵛ zì, 5 aa ànabikekè màa lᵛ. Saulu èa gbèᵛ zì a gēn àaᵛdei, 5 aa ànabikekè màa lᵛ. ²² Ǿ Saulupi fèlè lé gé Lama azia sa. Ké à kà lᵛᵛ zᵛᵛ pᵛ kú Seku sae, à gbèᵛ là à mè: Samueli ní Davidio ku má ní? Ǿ wa òè: Aa ku Naio Lama. ²³ Ké àlè gé we, 5 Lua Nisina dī aapie sᵛ, àlè gé, àlè ànabikeke e à gè káo Naio Lama. ²⁴ A a pᵛkasao bᵛala, à ànabikekè Samueli wáa. Gᵛᵛ bee fáane ní gwāasinao pii lᵛ wùlea puizie. A yáii tò wí me: Saulu ku ànabiᵛ guu sᵛ nee?‡

20

Davidi ní Yonatāao

¹ Davidi bᵛ Naio Lama à bàalè gè Yonatāa lè, 5 à aà là à mè: Bᵛ má kèi? Dàa kpele má kèi? Vái kpele má kè ní maeè 5 àlè ma wei? ² A wèwà à mè: Gyaù! Nyᵛ gao. Gwa, ma mae lᵛ yāe ke à gí káimee ma swáwao, yāzᵛᵛ ge a yᵛᵛnan nò. Ma mae aᵛ yá bee taa ke à gí oimèee? Màa no bá! ³ Ǿ Davidi ò lᵛ: N mae dᵛ sáasá ké n ma wegwàe. A yáii i to n yápi màò, ké n pᵛ su yao yáii. N Dii kuao ní n kuao má kú ga lézìe. ⁴ Ǿ Yonatāa òè: Yá pᵛ ní gbèaa pii má kenè. ⁵ Ǿ Davidi òè: Gwa, mᵛ dafu dikpe ku zia. A kú má zᵛlè mà pᵛble ní kíaòe. Tò mà ge ulè sèu e zia bàasi oosi. ⁶ Tó n mae ma gbea, oè ma zè gbèama ma ge ma be wéluè Beteleᵛ zeazeae, ké ma bedeo pii lé sa pᵛ wí o wè ní wèo o we yáii. ⁷ Tó à mè a maeè, máo aafia, àma tó aà pᵛ pá maamaae, nyᵛ dᵛ ké yāvai à zèò à kemee we. ⁸ Gbèkeke mapi n zòblenae, asa n yāyèmanᵛ ní Dii dᵛaòe. Tó má táae vñ, ma de nzia. Nsu ma kpa n maewao. ⁹ Ǿ Yonatāa mè: Gyaù! Tó má dᵛ ké ma mae zèò à váikenee, má oneo lé? ¹⁰ Ǿ Davidi aà là à mè: Tó n mae sù yápási òne, déme a omèei? ¹¹ Ǿ Yonatāa òè: Mᵛ wà gé sèu. Ǿ aa bᵛlè gè sèu mípla.

¹² Ǿ Yonatāa mè: N Dii Isailiᵛ Luao, e zia bàasi maa'í má a mae lé mà gwa. Tó n yá káaagu, má lékpásakene. ¹³ Tó ma mae ye váikenee, mé mi lékpásakene ma n gbàe n ta aafiao, Dii yápásikemee bèèbèe. Dii kunnᵛ lá a kú ní ma maeo yāawa. ¹⁴ Tó ma su má kuè, gbèkekemee lá Dii í kewa. Tó ma su ma gae sᵛ, ¹⁵ n gbèke su láa ní ma bedeo bauo, baa tò Dii tò n ibeeᵛ láa dúniau.* ¹⁶ Màa Yonatāa yāyè ní Davidio, 5 à mè: Dii flabo n ibeeᵛne. ¹⁷ Ǿ Yonatāa tò Davidi èa a legbèe lᵛ ké a yeaazi yáii, asa a yeaazi lá azia wèniwae.

¹⁸ Ǿ Yonatāa òè: Mᵛ dafu dikpe ku zia. Tó wi gbèe e n kílauo, wa n gbèae. ¹⁹ Zia bàasi gé ulèi gu pᵛ n ulcu yápi daalegᵛᵛ, níᵛ ku gbe pᵛ de kᵛᵛ ù sae we. ²⁰ Má kazu gbèpi sae wén àaᵛ, lándᵛ mále pᵛ gbáwa, ²¹ mí negᵛenae zì aà ge kapiᵛ weele. Tó má òè, kᵛᵛ ku aà kpe, aà séle mᵛᵛ, ní mᵛ, asa ní Diio nyᵛᵛ aafiae, kai ku. ²² Tó má òè kᵛᵛ ku aà ae sᵛ, géi, asa Dii mé n gbàe. ²³ Yá pᵛ wá yè ní kᵛᵛ sᵛ, Dii mé aᵛ de yápi seelade ù gᵛᵛpii.

²⁴ Ǿ Davidi gè ùlè sèu. Ké mᵛ dafu bᵛ, kía zᵛlè pᵛbleai. ²⁵ A zᵛlè a zᵛlèkíi gí sae. Yonatāa zᵛlè aà ae, mé Abinee ku aà sae. Davidi zᵛlèkíi sᵛ, gbèe ku weo. ²⁶ Saulu i yāe o zìbeezio, asa àlè

* 19:11 Sou 59 † 19:13 Táapiá lí pᵛ wa à lán gbènazInawae. ‡ 19:24 1Sam 10.10-12 * 20:15 2Sam 9.1

e yāe mé aà lè, à gbālè, bee mé gīè. ²⁷ Ké a gu dò mɔ ɔɔɔ plaade zī, Davidi zōleki gi da giie, 5 Saulu a né là à mè: Bóyáí Yese ne'í mɔ pobleio za gíai? ²⁸ ɔ a òè: A zé gbèaa, à gè Beteleuè. ²⁹ A mè mà to à gé, asa a bedeɔ lé sa'o wélepiue, 5 a v̄iò òe à mɔ. A mè tó à kámee, mà a gbae à gé a v̄iò gwai. A yáí tò í mɔ pobleinnɔ. ³⁰ ɔ Saulu pɔ pá Yonatāazi à mè: Né faasai swágbāade! Má dɔ ké n ze ní Yese néoe. N widá nzia ní n daowa. ³¹ Tó Yese népi ku wēni guu, n̄yɔ e n̄ kpalableo. Gb̄éɔ zī aà aa kū suomee tia. A gāe we. ³² ɔ Yonatāa aà là à mè: Bóyáí a gaii? Bó a kèi? ³³ ɔ Saulu Yonatāa gb̄à ní s̄nao à e de, 5 Yonatāa d̄s sa ké a mae zè ní Davidi deaoe.

³⁴ Yonatāa f̄ele gò pobleaa ní pof̄eo, í poble mɔ ɔɔɔ plaade z̄ipio, asa aà n̄s̄e yá Davidi yá musue, ké aà mae aà díle yáf̄uu yáí.

³⁵ Ké a gu d̄o, Yonatāa b̄ò gè Davidi lei gupiu. Neḡɔenaε teaazi. ³⁶ ɔ a ò népie. Bàale ní gè le. Má kazu, ní weele. Ké népi bàalè lé gé, 5 Yonatāa ka mà aà mia. ³⁷ Ké népi ká gu p̄o Yonatāa ka gb̄aepiu, 5 à lez̄ú népizi à mè: Kapiɔ ku n aε le. ³⁸ ɔ Yonatāa εa lez̄úaazi lɔ à mè: Gé kpakpa, n̄su zeo. ɔ népi kapiɔ s̄èlè à s̄ùò a diie. ³⁹ Népi yápi d̄so, sema Yonatāa ní Davidio. ⁴⁰ ɔ Yonatāa a ḡs̄keɔɔ kpá népiwa à mè: Si n̄ taò be.

⁴¹ Ké népi tà, Davidi f̄ele ḡeomid̄ok̄ti oi, à mò k̄ule Yonatāae ḡen̄ aās, à w̄ule a gb̄eeu. ɔ aa lep̄ek̄s̄wa, aa s̄òl̄ n̄p̄la n̄pii, Davidi p̄o mé k̄è zài. ⁴² ɔ Yonatāa òè: Gé aafia, asa wa leḡb̄è ní Dii t̄so wa mè, Dii mé wá seelade ũ ma buiɔ ní n buiɔ zānguɔ e ɔɔɔpii.

21

Davidi kua Nɔbu

¹ Davidi b̄ò we, 5 Yonatāa εa tà be. ² Ké Davidi lé gé sa'onkia Aimeleki k̄i Nɔbu, Aimelekipi b̄ò gè daiaale. Via aà k̄ù, 5 à aà là à mè: Bóme tò ní be ndo gb̄ee kunnɔ ni? ³ Davidi w̄ewá à mè: Kí mé z̄id̄ameε, à mè másu to gb̄ee yá p̄o a dilem̄e à ma zī kei d̄so. ɔ wa gud̄òk̄e ní ma íwaɔ aa d̄oaameε. ⁴ Ble kpele ní v̄í la tiai? Ma gba p̄εe m̄en̄ s̄oo ge p̄o p̄o ní v̄í pii lé. ⁵ ɔ sa'onkiapi mè: P̄εe p̄a kuo, sema p̄o p̄o wa k̄ale Luaε baasio. Tó n gb̄éɔ gb̄alea n̄e yá musuo,* má kpama. ⁶ ɔ Davidi òè: M̄aaε, wá wáz̄ia k̄ua n̄eɔ yá musu, lá wi ke wá gbasa da z̄ikazeuwa. Ma gb̄éɔ p̄o gb̄aleao. Baa ɔɔɔ p̄o w̄ale p̄oεá táa'o, aaliɔ gb̄aleao, belenke tá p̄o w̄ale o gb̄á. ⁷ ɔ sa'onkiapi Lua p̄εe s̄è a kpáwá, asa p̄εe ku weo, sema p̄o p̄o wa k̄ale Luaepi.† Wí p̄εepi se Dii aε, 5 wí a leúkp̄ake ní p̄εe dafuo.‡

⁸ Saulu íwae ku we ɔɔɔpi, aà t̄n̄ Doegu. Eɔɔ buie, aapi mé Saulu s̄ad̄anki ũ. ⁹ ɔ Davidi Aimeleki là à mè: N s̄na ge f̄enda v̄í laa? Mi e ma a f̄enda ge ḡs̄keɔe s̄eo, asa kí z̄ipi d̄ameε zeazeae. ¹⁰ Sa'onkiapi w̄ewá à mè: Filite p̄o ní d̄è Ela guzuleu Goliat̄i f̄enda gwa ke. A ku sa'o'ula kpe, zw̄aa f̄fiwa. Tó ní yei, sé, asa a pále ku la lɔ, sema bee. ɔ Davidi mè: Kpaa, a s̄aa kuo.

Davidi f̄andek̄ekea

¹¹ Davidi bàalè Sauluε z̄ibeez̄i, à tà Gata kí Akisi k̄i. ¹² ɔ Akisipi íwaɔ òè: Isaili búsu kí Davidin weo ló? Aapi 5 wí ōwá wí lesi aà yá musuo ló? Wí me:

Saulu gb̄éɔ d̄ède b̄aa s̄ooε (1.000),

Davidi s̄s̄ b̄aas̄oɔo leε kwi (10.000).

¹³ Yápi Davidi k̄ù gb̄aa, àle v̄iake Akisie maamaa.§ ¹⁴ ɔ à az̄ia líle, àle f̄andek̄e ke ní wáa. A ɔgb̄e ḡalegale bílib̄le gbaɔwa, a tò lé'í dà a lek̄pea. ¹⁵ ɔ Akisi ò a íwaɔne: A gwa! Gb̄épiá f̄andee. Bóyáí a aà s̄è a m̄ooai? ¹⁶ f̄andee k̄és̄aaε, 5 a gb̄épi s̄è a m̄ooa aà f̄andek̄e kem̄eεa? A e ḡe ma uao.*

22

Saulu Nɔbu sa'onao d̄edeá

¹ Davidi b̄ò we, à bàalè à gè ḡè Adulaũ gb̄é'eu.* Ké aà v̄iò ní aà de bedeɔ aà bao mà, aa gè aà lè we. ² Yá'ɔmadeɔ ní f̄ladeɔ ní gb̄é p̄o yá lé k̄án̄guoɔ k̄àaaaazi pii, 5 à ḡò ní d̄aana ũ. Aa ká gb̄eɔn̄ b̄aa pla taa. ³ B̄aa za we Davidi gè Mizipa, M̄abubu búsuu, a ò M̄abubu k̄iaε: Ma mae ní ma dao gba zé aao kunnɔ e mà d̄s̄ lá Lua a kem̄eε. ⁴ ɔ à ní tò ní M̄abubu k̄iao we. Aa kuaaɔ ɔɔɔ p̄o Davidi ku ségb̄au. ⁵ Bee gbea anabi Gada mò yá'ò Davidiε à mè: Nsu n̄ȳɔ ku ségb̄au lɔ. Éa ta Yuda búsuu. ɔ à f̄ele gè Eletu líkp̄eu.

⁶ Ziewa Saulu z̄olea baali gb̄au Gib̄ea s̄is̄i musu. A a s̄na k̄ua, aà íwaɔ liaaaaazi pii. ɔ a mà wá Davidi ní gb̄é p̄o kuaaɔn̄o k̄úki d̄s̄. ⁷ ɔ a ò a íwap̄iɔne: A B̄eyámeε buiɔ, à ma yāma ápii. Yese né a buaɔ ní v̄εebuɔ kpáwáe? A á dile z̄iḡs̄ gb̄eɔn̄ b̄aas̄oɔo ge gb̄eɔn̄ bas̄oɔbas̄oɔo d̄aanaɔ

* 21:5 Lev 15.18 † 21:7 Mat 12.3-4 ‡ 21:7 B̄aa 40.22-23 § 21:13 Sou 56 * 21:16 Sou 34 * 22:1 Sou 57, 142

ue? ⁸ Apii a lekpaaImazie. Ke ma ne yaye ni Yese neo, a gbæe i omæeo. A gbæe i wænadæmæeo. I kamee ma swawa ke ma ne ma iwapi nðse fele aaw ma we, la ale ke tiaewao. ⁹ Edou bui Doegu ku ni Saulu iwaw we, s a me: Ma Yese ne e, a mo Aitubu ne Aimeleki ki Nbu. ¹⁰ A yae wele kee Diwa, s a kusua kpawa ni Filite bui Goliati fendao.†

¹¹ J kia gbæe zi aa sa'onkia Aimeleki sisi n a de bede p de sa'onaaw u Nbuu pii. J aa mo kia ki mii. ¹² J Saulupi de: Swakpa n ma, Aitubu ne. A wewa a me: Ma swa we, Baa. ¹³ J Saulu aa la a me: Byai mpi ni Yese neo a lekpaaImazii? Byai n ble kpawa ni fendao, n yae wele kee Luawa, ke aa felemanaw aaw ma we, la ale ke tiaewai? ¹⁴ Aimeleki wewa a me: Ni iwaw guu pii, de naai me ka Davidiwei? N ne ze, nzla d'anaaw kiae. A tob n be. ¹⁵ Mi wele kee Luawa yaa le? Kai! Baa, nsu yadw mapi n zblenawao ge ma de bede, asa ma yae d' yapi musuo, baa yoo. ¹⁶ J ki pi de: N gae, mpi ni n de bede pii. ¹⁷ J a o d'bai p ku weone a me: A fele a Dii gbaganaw dede, asa an w ku Davidi yau. Aa aa baalea ya d, s aai omæeo. Ama aa iwapi i we se aa Dii gbaganaw dede. ¹⁸ J ki pi o Doegu: Fele n sa'onaw dede. J a fele a ni dede go. A baabaa sa'uladanaw dede gbæn basioo. ¹⁹ J Saulu aa sa'onaw wele Nbuwe dede b, goe ni noe ni ne gbaaw ni netenaw ni zuo ni zaa'inaaw ni saw. Wa ni dede ni fendao mii.

²⁰ J Aimeleki ne do pilima, aa ton Abiataa. A baale a ge te Davidizi. ²¹ A o Davidie, Saulu Dii gbaganaw dede pii. ²² J Davidi de: Ke ma Edou bui Doegu e we go bee, ma d' saasa ke a o Saulu. Taaeden ma u n de bede gagaa pii ya musu. ²³ Ny s kumanaw. Nsu to via n ku. Gbe p le n we le ma we se. Yae a n le ma zo.

23

Davidi Keilade misia

¹ Wa o Davidie wa me: Gwa, Filite le zika ni Keilade, aale ni powenaw naa. ² J Davidi gba Diwa a me: Ma ge lele Filitepiowa ya? J Dii de: Ge leleima, ni Keilade misi. ³ J Davidi gbæe de: La via le wa ku Yuda busuu la, wa f ge zikai ni Filite Keilae? ⁴ Davidi aa gba Diwa b, s Dii de: Fele ge Keila, asa ma Filite nan n zle. ⁵ J Davidi ge Keila ni a gbæe, a zika ni Filite, s a ni potuaw sima. A Filite dede dasidasi, a Keilade misi.

Saulu pelea Davidizi

⁶ Ke Aimeleki ne Abiataa baale, ale ge Davidi ki yaa, a a sa'ola kuae, s a goe Keila. ⁷ Ke Saulu ma Davidi ge Keila, a me: Lua giaezi, s a aa neme ma z, asa a azla kaka wele bideu. ⁸ Saulu a zigoo kaa pii aa ge koez Davidi ni a gbæzi Keila. ⁹ Ke Davidi ma Saulu le vaikpaalanaw, s a o sa'ona Abiataa aa mo ni sa'ulaw. ¹⁰ J Davidi me: Dii Isaili Lua, mapi n zblena, ma ma Saulu le zewele a mo Keila a wele beepi duuz ma yai. ¹¹ Keilade ma kpawa ya? Saulu a mo la la ma mawa ya? Dii Isaili Lua, o mapi n zblenaw. J Dii de: A mo. ¹² J Davidi aa la b: Keilade ma kpawa ni ma gbæe ya? J Dii me: Aa a kpawae. ¹³ J Davidi ni a gbæe fele, aa ka gbæn aa aw taawa. Ke aa b Keila, s aa ge gu p aa yei. Ke Saulu ma Davidi b Keila, i ge we bo.

¹⁴ Davidi ku zegikio gbaw Zifi busu gbæsiIdeu. La gu le d Saulu b aa we, ama Lua i Davidi nae aa zo. ¹⁵ Goo p Davidi ku Zifi busu likpeu, a ma Saulu ni aa gbæ le mo a dei. ¹⁶ J Saulu ne Yonataa fele ge Davidi le za likpeu, a aa gbæ s ni Lua too. ¹⁷ A de: Nsu to via n ku, asa ma mae a ekamao. Mm ny kible Isailiowa, mapi s mo de n plaade u. Ma maepi bee d se. ¹⁸ J aa yaye ni ko mpla Dii ae. Davidi ku likpeu we, s Yonataa ta be.

¹⁹ Bee gba Zifide ge Saulu le Giba aa me: Davidi ulea wa busu segbaw. A ku likpeu Hakila s'is'paleu Yesimo geomidoki oi. ²⁰ Ki, goo p ni yei pii, mo we, wi aa kpama. ²¹ J Saulu me: Dii baadaagu, ke a ma wænagwa yai. ²² A ta, i ea souke. A gu p i geu gbeagbea ni gbæ p aa aa e, asa ma wa me aa onaw no. ²³ A gbeagbea ke a e a aa uleki d pii, i ea mo ma le ma a saasa ma, mi geano. To a ku a busuu we, ma kpalekaazi Yuda bui guu pii. ²⁴ J aa dazeu aa d'aa Saulu Zifi. Goo bee s Davidi ni a gbæe ku Maoni gbaw se p ku Yesimo geomidoki oi.

²⁵ Ke Saulu ni a gbæe le mo kpalekaazi, a a baoma, s a pila gbepiwa, a ku Maoni gbaw. Ke Saulu ma, s a pekaazi Maoni gbaw we. ²⁶ Saulu be gbæsi kpele, Davidi be a kpela, aale olo'olobo aale baale Saulu. Goo p Saulu ni a gbæe le lia Davidi aa ni ku, ²⁷ s gbæe mo baokpa Saulu a me: Ke kpakpa, Filite mo lele wa busuwa. ²⁸ J Saulu ze pelea Davidizi, a ge Filite lei. A yai to wi me gupie Kōkpaalege.

† 22:10 Sou 52 * 23:19 Sou 54

24

Davidi gia Saulu deai gbè'eu

¹ Bee gbea Davidi bò we à gè zòlè sègbàu, gu pò wí me Ængedi. ² Ké Saulu sù ní Filitèy yaaò, wa òè Davidi ku Ængedi gbáau. ³ J à Isaili zígòò sèle gbèon òaa gèò, à dànnò zéu kpálekèi Davidiòzi gu pò wí me Tue; gbè'sísi. ⁴ Ké à kà sàò kaa pò kú zé sae kíi, à gbè'è è we, ⁵ à gèu bíikpekei. Davidi ní a gbéò sò aa ku gbè'epiu za a léwa. ⁶ J Davidi gbéò òè: Gwa, gòò pò Dii mè á n ibee nane n òzì ñ yákeè lá ní yeiwan gbã. J Davidi fèle teee, à Saulu ulada lé zò àa sae. ⁷ A gbea Davidi láasoo lé òadawá Saulu ula lé pò a zòpi yáí, ⁸ a ò a gbè'one: Kai! Dii su to mà yá bee taa ke ma dii pò á kpáeo. Má òkãwáò, asa Dii mé aà kpá kía ù.

⁹ Davidi a gbéò lèlè ní yápi yáí, i to aa Saulu òeo. Ké Saulu bò gbè'eu, àle gèzeá, ¹⁰ J Davidi bò gbè'epiu à lezúaaži à mè: Ma dii kí! Ké Saulu lili à a kpe gwá, ¹¹ J Davidi kùle à a mipèlè. ¹² J a ò Saulu: Tó wà mè ma vái ò ní musu, b'oyáí ni síi? ¹³ Gwa! N wè è gbã lá Dii n namee ma òzì gbè'eu. Wa òmèe mà n de, ¹⁴ J ma n wè nagwá, ma mè má òkã ma diiwáò, asa Dii mé aà kpá kía ù. ¹⁵ Gwae Baa! Gwa, má n ulada lé kúa ke! Ma n ula lé zò, àma mi n deo. N dš sa ké má vái ge ñi kúannò. Mi tàaekèneo, ¹⁶ J nle ma we. ¹⁷ Dii mé a yágògwèe, i tssimamee, àma mapi, má òkãmao. ¹⁸ Lá wà yáasikè za ziwa wà mè: Yávái ñ bò váikèneo kúie. Má òkãmao. ¹⁹ N Isailiò kía, dé yáí n b'oi? Dé níle péleaazii? Gbè ge yá? Kòotè yá? ²⁰ Dii mé a ma yá gwa, i yágògwèe, i yánakpaa, i zèmano, i ma bò n òzì.

²¹ Ké Davidi yá bee ò Saulu a làa, Saulu mè: Ma né Davidi, n b'oon wee? J Saulu wii pàlè à òòlò. ²² A ò Davidie: N yá na demala, asa vái má kène, ²³ J n fiabòmee ní maao. ²⁴ N maa pò ní kèmmè ò tia. Ké Dii ma nane n òzì, ni ma deo. ²⁵ Tó gbé b'ò a ibeewa, i to aà ta aafiae? Dii maa pò ní kèmmèe gbã fiabone. ²⁶ Má dš sa ké ríyò gò kía ù, níò kible Isailiòwa. ²⁷ Legbèmmèe ní Dii tóò, ké ríyò ma bui kaaleo, ríyò ma de bedeo tó midèo. ²⁸ J Davidi legbè Saulu. Ké Saulu tà be, ²⁹ J Davidi ní a gbéò èa aa tà sègbau.

25

Nabali gia donlekei Davidie

¹ Samueli gà, ² J Isailiò kàaa píi, aale òòòlò aà gaa yá musu, ³ J wà aà ví a be Lama. Bee gbea Davidi gè Palana sèu. ⁴ Maonì gbèe ku, a b'oolè ví Kaameli we. J de sae, a sàò ví mèn òaa gèò ní bleò mèn òaa sòo. J à mò Kaameli a sàò kákèelei. ⁵ Aà tòn Nabali,* aà na tòn Abigaili. Nòepi laai ví mé aà kákaa maa, àma aà gòpi pásì mé aà yákeáo d'òò vío. Kalebu buie.

⁶ Goo pò Davidi kua, a mà Nabali mò a sàò kákèelei. ⁷ J à a ìwaò zì gbèon kwí, a ònè: A fele gé Nabali kíi Kaameli, i f'okpawámee, ⁸ J ò è à me: Lua n dš ní aafiao ní n uao ní n gbéò píi. ⁹ Má mà n mò ní sákákèelenaò. Ké n sádánaò kúwanò, wi òadamáo, mé an kua Kaameli guu, p'oe i kè'sámáo. ¹⁰ N n zikènapìo la, aa one. Ma ìwaò wegwa, asa dikpe zìe. N zòb'lenapìo ní mapi n néo wá gba pò pò ní è.

¹¹ Ké Davidi ìwapìo kà, aa yápi sèle síu Nabalie ní Davidi tóò, ¹² J aa sàaaazi. ¹³ J Nabali ònè: Dén Davidi úi? Bón Yese népi úi? Zo pò aa kè ní diiwa gbáò dasi. ¹⁴ A ye mà a pèe ní ma ío ní nòò pò má dè ma sákákèelenaòneo sèle mà kpa gbé pò má ní b'okti d'òòowa yá? ¹⁵ J Davidi gbéò èa dàzeu aa tà. Ké aa kà, aa yápi sèle síuè píi. ¹⁶ J Davidi ò a gbépi'one: A baade a fènda loo. J an baade a fènda lòò ní Davidipìo sò. Gbè pò gè ní Davidiòò kà òaa pla taa, ¹⁷ J gbèon òaa do gò ní asoò.

Abigaili awakpaa Davidie a zá Nabali yá musu

¹ A mò lè zikènapìo do ge ò Nabali na Abigailie à mè: Davidi gbéò zì aa b'ò sèu, aa mò f'okpá wá diiwa, ² J à pàlamá. ³ Gbépiò sò aa maakèwèe maamaae, aai òadawáo. Wá kuarínò sèu guu, p'oe lí kè'sáwáo. ⁴ Goo pò wále sádá ní sae fáane ní gwaasínoo píi aàò líaawázi lán bíiwaè. ⁵ Láasooke yá pò ríyò kèwa, asa aa zèò wà váike wá diie ní aà uadeò píie. Aàpi maao, líi gbé yá'one mao.

⁶ J Abigaili pèe náaa kpakpa mèn òaa do ní wèeo t'uu pla ní sà pò wa kèkèò mèn sòò ní p'owena kpasaaò pèn sòò ní wèbe kàaò mèn basòò ní kaad'embèe gii kàaò mèn òaa do, aa yè zàa'inaone. ⁷ J a ò a zikènaone: Aò d'òaa, máò té á k'pèe. I yáe o a zá Nabalieò. ⁸ J a di a zàa'ina k'pe, àle pila sísiwa. Ké à b'ò sísi k'pe, à kpáaú ní Davidio, àle pila sísiwa sò ní a gbéò, aale m'ó. ⁹ Davidi lé o a gbè'one: Ma gbépi p'òò d'òaa sèu p'ae. Wi aà p'oe seo, ¹⁰ J à maa fiabòmee ní váio. ¹¹ Tó ma aà g'òee tò b'èe e gu àò gé d'ò, Lua yapásikemee b'èb'èe.

* 24:4 Sou 142 * 25:3 Bee mè mísaide.

²³ Ké Abigaili aà è, 5 à pila a zaa'Inawa kpakpa, à kùlè Davidiè à wùlè a gbɛɛɛ. ²⁴ Ɔ à kùlè aà gbázi à mè: Baa, máme má táae ví mado. Mapi n zòblena gba zé mà yá'one. Swáɔɔ mapi n zòblena yáí. ²⁵ Baa, Nabali maao. Nsu n à yáɔao. A de lá a tówæ. Aà tón Mísaidé, mé mísaiyá 5 ɔ ke. Mapi n zòblena s5 mi gbé p5 n rí zí ɔ eo. ²⁶ Baa, lá Dii ku mé rí ku, Dii gíne n gbéde n t5si nziaæ. Dii to n ibeɛɛ rí gbé p5 aale n vái weleɛɛ g5 lán Nabaliwa. ²⁷ Tiasa Baa, gba p5 mapi n zòblena ma mɔonee bee si n kpa n iwaɔwa. ²⁸ Sùuuke rí mapi n zòblenao n ma táaeo. Dii a to n bui aao kible gɔɔpiie, asa ni zika Diiæ, mé wa váie ema bauo. ²⁹ Baa tó gbæ fæle lé pélenzi n dei, Dii n Lua a n wéni dɔne rí mɔgalaoe, i n ibeɛɛ wéni da a gbemau, i zu. ³⁰ Baa, tó Dii yámaakène lá à a legbèwà píi, mé à n dilè Isailiɔ dɔaana ũ, ³¹ n láasoo su íadama, i n dayáu gbéde a pá ge tsiaæ nziaæ yá musuo. Baa, tó Dii maakène, to mapi n zòblena ma yá à dɔnguu.

³² Ɔ Davidi ò Abigaili: Wà Dii Isailiɔ Lua sáaukpa. Ɔme n zí daimale gbá. ³³ Ma n sáaukè s5 rí laai p5 n ma gbao, asa ríme n ma zùukè gbá, 5 mi gbéde ma t5si maziaæo. ³⁴ Tó bee no, rí Dii Isailiɔ Lua p5 gímeæ mà váikeneo, tó ni wá n mɔ daimale yáao, d5 yáa gu a dɔ Nabali g5æwao. ³⁵ Ɔ Davidi p5 p5 Abigaili mɔoe sí à mè: Ka be aafia. Ma n yámá, ma y5laakène.

Nabali gaa n Davidi Abigalio seao

³⁶ Ké Abigaili kà Nabali kíi, a è àle pɔnableble lán kíawa. Aà pɔ kèna, à vèe gbè à ká. Ɔ aà napi i lebo à yáe òè baa yɔɔo e gu gè dɔò. ³⁷ Ké gu dɔ, vèe wèe Nabaliwa, 5 aà na yá p5 kèpi sèlè siuè. Ɔ s5 kèaagu, à g5 lán gbewa. ³⁸ Gɔɔ kwi taa gbæa Dii got5wà, 5 à gá.

³⁹ Ké Davidi Nabali gaa bao mà à mè: Wà Dii p5 zèmanɔ sáaukpa, à wí p5 Nabali dáa b5meæ. A gímeæ mà váike, 5 a tò Nabali váikæa wí aázia musu. Bee gbæa Davidi gbéɔ zí Abigailiwa aa òè à ye aà se nɔ ũ. ⁴⁰ Ké Davidi iwapiɔ kà Abigaili kíi Kaameli, aa òè: Davidi mé wá zíma, a ye n dá'uaké. ⁴¹ Ɔ à fèlè kùlè à a mipèlè à mè: Aà zòblenan ma ũ, ma sɔu mà mè a dii íwaɔ gbá pípiné. ⁴² Ɔ à fèlè dɔ zaa'Ina kpe g5ɔ. Aà nɔe zíkènao gèaano gbèɔn sɔo. Aa dàzuu à Davidi zinaɔ, 5 à g5 à nɔ ũ. ⁴³ Davidi Yezeleæ gbé Ainɔaũ kúa nɔ ũ ɔ. An pla nípii aà naɔne. ⁴⁴ Ɔ Saulu a né Mikali p5 de Davidi nɔ ũ yáa kpá Laisi né Paletie, Galitũ gbéwa.

26

Davidi gia Saulu deai gɛn plaade

¹ Zifideɔ gè Saulu lè Gibeá, aa òè: Davidi ulæa Hakila sístɔpɔle buaa rí Yesimɔo.* ² Ɔ Saulu gè Zifi sɛu rí Isaili zíg5ɔ gbèɔn ɔaa gèo, aale Davidi wæ sèpiu. ³ Saulu bòokpá ze sae Hakila sístɔpɔle p5 buaa rí Yesimɔo, mé Davidi ku sɛu. Ké a mà Saulu lé péleazi, ⁴ 5 à asiigwanaɔ zí, 5 a d5 sa ké Saulu ká. ⁵ Ɔ Davidi fèlè gè gu p5 Saulu bòokpá. A Saulu rí a zíg5ɔ dɔaana Næe né Abineæo wúlekíi è. Saulu wúléa bòo guoguo, aà gbéɔ kálea liaaaazi. ⁶ Ɔ Davidi Iti bui Aimeleki rí Zeluia né Abisaio lá à mè: Déme a gemanɔ bóopiu Saulu kíii? Ɔ Abisai òè: Máme má genno. ⁷ Ké Davidi rí Abisaio b5lè zíg5ɔpizí gwá, 5 aa Saulu è wúléa, àlè i'ò bòo guoguo, aà s5na pélea aà mizí. Abineæ rí a gbéɔ wúléa liaaaazi nípii.

⁸ Ɔ Abisai ò Davidi: Lua n ibeæ nàne n ɔzí gbæ. To mà aà z5 rí s5nao mà naaa rí tɔleɔ. Má aà z5 gɛn doe, i ke gɛn pla no. ⁹ Ɔ Davidi òè: Nsu n àa deo. Déme a ɔká kía p5 Dii kpáwa ade bɔ pái? ¹⁰ Ɔ Davidi èa mè: Dii ku! Dii mé a got5wà, aà gɔɔ pá à gán nò, à gá zílau nò. ¹¹ Kai! Dii su to mà ɔká kía p5 á kpáwa. Wà gæ wá s5na p5 kú aà mizí sé rí aà ituuo, wí gèò zéa. ¹² Davidi s5na rí ituu p5 kú Saulu mizílo sè, 5 aa gèò zéa. An gbæe i rí eo, aa rí yá d5o, aale i'ò nípii. An gbæe i vuo, asa Dii mé tò i z5ɔ dárla.

¹³ Ké Davidi bùa swa baale, 5 à zè sístɔ musu za zázá, gu yáasa daa rí zānguo. ¹⁴ Ɔ à lezu Abineæ rí a gbéɔzi à mè: Abineæ yòoo! N níle yá? Abineæ wèwà à mè: Déme lé lezu kiazii? ¹⁵ Davidi òè: Nèg5nan n t5o ló? Gbæe kánwa Isaili búsuue? Gbæe mɔ n dii kí dei. B5yáí ríle aà d5ao ni? ¹⁶ Ni yá d5 rí kèo. N Diio a ka gaae, asa i á dii kí p5 Dii kpáe d5ao. Gwae! Kí s5na rí aà ituu p5 kú aà mizílo ku máe? ¹⁷ Saulu Davidi ɔɔ d5, 5 à mè: Davidi ma né, n ɔɔn wee? A wèwà à mè: Ma dii kí, ma ɔɔe. ¹⁸ Davidi èa mè: B5yáí ma dii lé péle mapi a zòblenazii? B5 má kèi? B5 má wíwii? ¹⁹ Ma dii kí, swákpa mapi n zòblena yáí sa. Tó Dii mé n sóikæa, aà ma sa'oa gíma. Tó gbènazinaæe s5, Dii láaikemá, asa aa ma ya ma bɔ Dii gbéɔ guu, aa mè mà gé zòblei dii zílonee. ²⁰ Nsu to wá ma de zà rí Diioo. Isailiɔ kía b5 kɔtè wæi lá wíɔ d5na ya gbèstístɔ musuwa. ²¹ Ɔ Saulu mè: Ma duunakè. Ma né Davidi, ea su. Má íadama ɔo, asa n ma wéni dà gbia gbá. Stanæ, ma mísaiyá kè, ma zá yáwa maamaæ. ²² Ɔ Davidi òè: N s5nan ke. To n íwæe bua mɔ síi. ²³ Dii í flabo baadeæ a maake rí a náaio musu. Dii n nameæ ma ɔzí gbæe, áma mi we ɔkámao, ké Diipi mé n kpa kía ũ yáí. ²⁴ Lá ma n wéni beæe d5 gbá, Dii ma wéni

* 26:1 Sot 54

beεε d5 maa, i ma si vai piiwa. 25 ∫ Saulu òè: Lua baaadangu ma né Davidi. Ny5 yāz5ōke, n mi a5 daa íae fá. Ké Davidi gēzεa, 5 Saulu tà be.

27

Davidi kua Filitε5 b5suu

1 Davidi láasookè à mè: Saulu a ma de g55ewa. Tó mi bàale ma ta Filitε5 b5suo, a b5man5 nao. Tó ma bàalè, Saulu a ma wea tó, mí b5 aà 5z1. 2 ∫ Davidi fεle gè Gata kí Akisi, Ma5ki né kíi. Gbε5n 5aa 5a55 gèa5n5. 3 ∫ Davidi ní a gbé5 z5le Gata ní Akisi, baade ní a be5e. Davidi ku we ní a na gbε5n pla5, Yezele gbé Ain5atú ní Kaameli gbé Abigaili p5 de Nabali n5 ú yāao. 4 Ké wa ò Sauluε Davidi bàalè tà Gata, i péleaazi bo.

5 Davidi ò Akisiε: Tó n ma wegwāe, ma gba zé mà z5le guei n z5ewia5 do guu. Mapi n z5blena má ye mà5 kunn5 n mεεwiau. 6 Zibeez1 5 Akisi Zikilaga kpāwā, 5 à g55 Yuda kía5 p5 ú é n a gbāo. 7 Davidi kua Filitε5 b5suu ká wε do ní m5 síi5o.

8 ∫ Davidi ní a gbé5 gè lèle Gesu5wa ní Giiz5 ní Amaleki5. Gbép5 ku b5supiu za zie b5a za Sulu e à gè pè Egipiwa. 9 Tó Davidi z1blè b5supi wéle5wa, 1li g55e ge n5eε to béεo, s5o ní zu ní zāa'lna5 ní yiongo5 ní p5kasa5 5 1 naaa. Tó à tà, 1 gé Akisi kíi, 10 5 Akisi 1 aà la gu p5 à lèleu gbé5wa zibeez1. Davidi i oè a ge Negeve b5suu, Yuda5 ge Yelameli bui5 ge Keni5 kíiε. 11 Davidi lí g55e ge n5eε to béε wā suð Gatao, asa à mè: Gbεε asu wā k5maleke à me má kè kéwa ge kéwao. Māa 15 ke g55 p5 a ku Filitε5 b5suu. 12 Akisi Davidi náaikè à mè: Isaili5 ye aà glyāio. A5 de ma z5blena úε g55pii.

28

Saulu ní n5e welende gèsisinao

1 Zibeez1 Filitε5 ní z1g55 kāaa, aa ye gé z1kai ní Isaili5. ∫ Akisi ò Davidiε: Asa ní d5 ké mpi ní n gbé5 á geman5 z1kaió? 2 ∫ Davidi òè: Too, níy5 e sa lá mapi n z5blena má ke. ∫ Akisi òè: Tó máae, má n ke ma d5ana úε e g55pii.

3 A m5 lè Samueli gā k5, Isaili5 kāaa pii, aa 555 aà gaa yá musu, 5 aa aà v1 a be wéleu Lama. Saulu welende5 ní gèsisina5 yā Isaili b5suu. * 4 Ké Filitε5 kāaa, aa m5 b5okpā Suneu. ∫ Saulu Isaili5 kāaa pii, aa b5okpā Giliboa. 5 Ké Saulu Filitε5 z1g55 è, v1a aà kù, s5 kèa5gu maamaa. 6 A gbèa Diiwa, 5 Dii i wewa nana guu ge ní gbelaao† ge ní 5nabioo. 7 ∫ Saulu ò a 1wa5ne: A n5e welende gèsisina wεlele mεε mà gé yāgbεaiwā. ∫ aa òè: N5e welende gèsisinaε ku Endoo.

8 ∫ Saulu az1a líle à p5kasa pále5 dā, 5 à gè n5epi lè gwāas1na ní a gbε5n pla5 s5nu. A òè: To n tāa m5, ní ge p5 ma aà t5 òne sísimεε. 9 ∫ n5epi òè: N d5 s5asā yā p5 Saulu kè. A a b5su z5 welende5 ní gèsisina5ne. B5yāi níle baikpameε wā ma dei? 10 ∫ Saulu legbèε ní Dii t5o à mè: Má sí ní Dii wa 1adama yāε bee musuo. 11 ∫ n5epi mè: Ge kpele mà sí sinei? A mè: Samuεie. 12 Ké n5epi Samuεli è, à wii pále a ò Sauluε: Mmεnn Saulu. B5yāi n 5n5kèimεei? 13 ∫ k1pi òè: Nsu to v1a n k5o. B5 ní èi? A òè: Gyaade má è, 5le b5 t55leu. 14 Saulu aà là à mè: Kpelewa a dei? A òè: Mae zie mé lé m5, a ulada daa.

∫ Saulu d5 ké Samuεie, 5 à kule à wule a gbεεu. 15 ∫ Samuεli aà là à mè: B5yāi n 1adāa, níle ma sísi? A wéwā à mè: Ma wéteā z55 èε. Filitε5 mé m5 z1kaiman5, mé Lua b5 ma kpeε. Ili wea ní 5nabio ge nana guu bo. A yāi ma n sisi. Omεε lá má ke. 16 Samuεli òè: Dii b5 n kpe à g5 n ibεε úε, mé níle yāgbεaa s5 be? 17 Dii kène lá a dāmeε má òwae. A n b5 kpalaú a n gbédee Davidi kpāu. ‡ 18 Dii bee kène gbā, ké ni aà yāmao yāie. Ni p5kuma pás1 b5b5ε Amaleki5wao. § 19 Dii a Isaili5 ní mpio kpa Filitε5wae. Mpi ní n neg55ε5 55 kumano la zia. Dii a Isaili z1g55 kpa Filitε5wa. 20 Samuεli yāpi tò v1a Saulu kù maamaa, 5 à lèle a gbεεu 5555 g555. Aà yéεε láa, asa i p5e ble g55 bee ge gwá beeo.

21 Ké n5epi m5 Saulu kíi, a è gili gèa5gu maamaa, 5 a òè: Mapi n z5blena ma n yāmā, ma az1a kaikè, ma yā p5 ní òmεε kè. 22 N n z5blena yāma sa. To mà ble dilene, ní ble, ké n gbāakū, ní gēzεa. 23 ∫ Saulu g1 à mè: Má p5bleo. Ké aà 1wa5 nāewā s5nu ní n5epio, 5 à ní yāmā. ∫ à fεle b5suo à z5le líiwa. 24 N5epi zunεb55 mekpaa v1 d5a a be. A gè a dè g55, 5 à pèsti sè a dè à kaa kè5. 25 A dilε Saulu ní a 1wa5ne. Aa blè, 5 aa fεle tà gwá bee g555.

29

Filitε k1a5 Davidi gbεaε Zikilaga

* 28:3 Lev 20.27, Iko 18.10-11 † 28:6 Nao 27.21 ‡ 28:17 1Sam 15.28 § 28:18 1Sam 15.3-9

¹ Filitēó ní zígō káaa Afeki, mé Isailio bōo ku Yezelee nibōnai. ² Filitē kíaó lé gē ní rí zígō gálio, an keeó gbēon basobasoo, an keeó baasoo. Davidi ní a gbéó té ní kpe ní Akisio. ³ Filitē kíapió Akisi lá à mè: Ebelue beeo s5 be? A wémá à mè: Davidin ke. Isailio kí Saulu iwaee yaa. A gōoplakèmanō. A wē kèmanō se. Sea za gōo p5 à mò ma kíi e gbā, mi yāe ewào. ⁴ Filitē kípió kpeñekèaàno aa mè: G5epi gbae aà ta gu p5 ní kpawāu. A e géwanō zllauo, ké asu liaawanō weo yái. Kpelewa a e ke na ní a diioi, mé i ke aà tá ní wá gbēeo mio baasioa? ⁵ Davidi p5 wá lesí wá 5wá aà yá musun weo ló? Wá mè:

Saulu gbéó dède àaa s5o (1.000),
Davidi s5 baasooo lee kwi (10.000).

⁶ Filitē Akisi Davidi sisi a òè: Má sí ní Diio n kemee gbēmaa ũe, mé n geamanō zllau kèmee na, asa sea za gōo p5 n mō ma kíi e gbā, mi yāe emao. Ama ní maa kíano. ⁷ E a tá ní n aafiano, ké rísu yāe ke à ke lío. ⁸ Filitē Davidi Akisi lá à mè: B5 má kèi? Sea za gōo p5 ma mō n kíi e gbā, b5 ní èai? B5yái má e gé zikai ní ma dii kí ibeoo ní? ⁹ Filitē Akisi òè: Má d5 ké ní maamee lán Lua malaikaewa, ama wá kíao mè rísu géwanō zllauoe. ¹⁰ Tó gu d5, fele kōkōo ní n dii Saulu z5blena p5 mōnno, í tá. ¹¹ Filitē Davidi fele kōkōo ní a gbéó, aale tá Filitēó búsuu. Filitēó s5 aa gē Yezelee.

30

Davidi Amalekió midèa

¹ Davidi ní a gbéó kà Zikilaga a gōo àa5dezi. A mō lè Amalekió mò léleí Negeve búsuwa ní Zikilagao ní kpe. Aa léle Zikilagawa, aa tes5wá. ² Aa n5e p5 kú weo kùkú, nen5enaō ní n5ez5oo pii. Aai ní gbēe deo, aa ní séle aa zesèrín5e. ³ Ké Davidi ní a gbéó ká ní be wélu, aa è wá tes5wá, wá ní n5e ní ní n5g5e ní ní nen5e kùkú. ⁴ Filitē Davidi ní gbé p5 kuanō wiilè aa 5ól5 e an yēe lāa, e aa f5 lé 5ól5 lo. ⁵ Wá Davidi nō mèn plaō Ainoau ní Abigailio kù wá tárino. ⁶ Davidi wétēa è maamae, asa wāle me wá aà pápa ní gbēo wá dee. Gbēpii n5e 5ōkpá an neg5eó ní ní nen5e yá musu. Davidi gbāa'è Dii a Luawa, ⁷ 5 a ò sa'ona Abiataae: M5 ní n sa'o'ulao. Ké à m5òè, ⁸ 5 Davidi yāgbēaō Diiwa à aà lá à mè: Mā péle gbāamōnedepi5zi má ní lea? A òè: Péleñzi, níy5 ní lee, ní n gbéó suaba. ⁹ Filitē Davidi dázeu ní gbēon àaa àa5. Ké aa kà Besoo swai, gbēeo g5 we. ¹⁰ Gbēon àaa doo yēe lāa, aai f5 bua swapiwao, 5 Davidi bua à péle ní gbewa ní gbēon àaa plaō.

¹¹ Aa Egipi gbēe è s5e, 5 aa gēaano Davidi kíi. Aa blè kpawá a blè. Aa í kpawá a mí. ¹² Filitē aa kaad5embe gií kpawá ní v5ebe káao mèn pla a s5. Filitē aa me sù, asa à kè fáane àa5 gwāasin àa5 pblesai imisaie. ¹³ Filitē Davidi aà lá à mè: Dé gbén n ũi? N b5 máe? Filitē Egipi gbēpi mè: Amaleki z5n ma ũ. A gōo àa5n ke, ma dii pákpāmazi, ké mále gyáke yái. ¹⁴ Wa lele Negeve búsuwae, gu p5 Keletio kuu ní Yudaó ní Kalebu bui, 5 wá tes5 Zikilagawa. ¹⁵ Filitē Davidi aà lá à mè: Ny5 f5 gemano gbépió kíia? A wéwá à mè: Tó n legbèmee ní Lua t5o ké níy5 ma deo, mé níy5 ma kpa ma diiwao, má gennō ní kíi.

¹⁶ Filitē aa gēaano. Ké aa kà, aa ní lé aa fáaa gupiiu, aale poble aale imi, aale p5nake ní p5z5o p5 aa s5le Filitēó búsuu ní Yuda búsuoo yái. ¹⁷ Filitē Davidi síngu à ní dede sea za oosiele e gu sía d5a oosi. An gbēe i bōkí eo, sema èwaaso gbēon àaa pla p5 dí yiongo kpe aa baalè baasio. ¹⁸ Davidi gbé p5 Amalekió ní kùkúo suaba pii ní a nō mèn plaō. ¹⁹ An gbēe i késáo, néfēnen gbēz5o, neg5eó ní nen5e pii. Baa p5 p5 aa s5leo, Davidi èa p5pio sí piie. ²⁰ A são ní zuo náaa, 5 aa gbéó p5tuopio kpán'aekè aa mè: Davidi p5on ke.

²¹ Ké Davidi kà gbēon àaa do p5 an yēe lāa, aai f5 gēano, aa g5 Besoo swaió kíi, aa b5le dáaaale ní gbé p5 kuaano. Ké Davidi s5rñzi, à f5kpámá, ²² 5 gbēpá n5eváide p5 té Davidizio mè: Lá aai géwanō, wá p5 p5 wá síb kee kpámá, mé i ke an baade na ní a n5e baasio. Aa ní se tárino. ²³ Filitē Davidi mè: Ma gbéó, ásu ke máa ní p5 p5 Dii kpawáno, asa à wá d5a, à gbāamōne p5 lèlèwáó nàwēe wá 5zle. ²⁴ Gbēe a yá p5 á òe bee sio fá. Gbē p5 g5 aale p5o d5a: ase a doú ní gbé p5 gē zllauo p55e. Wá kpaalek5e sáasaa. ²⁵ Ké Davidi yápi díle, 5 à g5 ikoyá ũ Isailioe za gōo bee e ní a gbáo.

²⁶ Ké Davidi kà Zikilaga, à p5 p5 a sí keeó kpásá Yudaó gbēz5o p5 de a gbēna ũ5ne à mè: Gba p5 á è p5 p5 wá sí Dii ibeooowa guoon we. ²⁷ A kpásáné Beteli ní Lamotu Negeveo ní Yatíio ²⁸ ní Aloeeo ní Sifemōo ní Esemōao ²⁹ ní Lakalao ní Yelameli bui wéleó ní Keni wéleó ³⁰ ní 5ōmao ní Boo'asão ní Atakao ³¹ ní Hebl5o ní gu p5 Davidi beu ní a gbéó pii.

31

Saulu ní a neg5eó gagaa
(1Lad 10.1-12)

¹ Filitɔ zikà ní Isailio, ɔ Isailio bàalɛnɛ, an daside gàga Giliboa gbepɔleu. ² Filitɔ pɛle Saulu ní a negɔzi, ɔ aa à népio Yonatáa ní Abinadabuo ní Malakisuo dɛde. ³ Zì pɔ wàle ká Saulu sae pásikù, ɔ kázunaɔ àà pà, à kɛ'ia maamaae. ⁴ A ò a zikabókuna: N n fɛnda wo, ní ma zɔ n ma dɛò. Tó màa no, gyafɔdeɛ beɛ ma zɔ, aai kɔ'omanɔ. ɔ vía àà zikabókuna kù, i weio, ɔ Saulu a fɛnda sɛ à azia ò'oa. ⁵ Ké àà zikabókuna è à gà, ɔ à azia ò'o a fɛndaa sɔ, à gaaano. ⁶ Màa Saulu ní a negɔe gbɛn àaɔ ní a zikabókunaɔ ní a gbɛ gàga sãnu gɔɔ dɔupi zì píi.

⁷ Ké Isaili pɔ kú guzuleu weɔ ní ní gbɛ pɔ kú Yuudɛ baaleɔ è ní zígɔ bàalɛ, mé Saulu ní a néɔ gàga, aa bàalɛ aa ní wɛleɔ tò we, ɔ Filitɔ mɔ zɔleu. ⁸ Ké a gu dɔ, ɔ Filitɔ mɔ, aale pɔɔ wolo gbɛ pɔ gàgawa, ɔ aa Saulu ní a né mèn àaɔpio ge è kálea Giliboa gbepɔleu. ⁹ ɔ aa Saulu mi zɔ àa àà gɔkeɔɔ wòlowà, ɔ aa gbɛ zì aa a baokpákpa Filitɔ bùsu gupiiu ní ní táakpeɔ. ¹⁰ Wà àà gɔkeɔɔ kàle tãa pɔ wí me Asetaati kpéu, ɔ wà àà ge lòo Betesá bíiwa.

¹¹ Ké Yabesi Galadadeɔ yá pɔ Filitɔ kè Sauluɛpi mà, ¹² ɔ an negɔnaɔ fɛle píi, aa tãa'ò gwãasin búu bee, aa Saulu ní a néɔ gɔɔ bùa Betesá bíiwa, ɔ aa tàò Yabesi, aa kàteu we. ¹³ Aa ní wáɔ sɛle aa vɛ baali gbáu Yabesi, ɔ aa leyè gɔɔ soplá.

SAMUELI LA PLAADÉ

Yá pɔ́ kú lée bee guuo

Lée bee Isailio kíaɔ mide Davidi kpalablea yá bɔɔlekè.

A daalekii kii Davidi kii Saulu ri a né Yonatáao gaa wénakè, bee gbéa Davidi gò Yudaɔ kía ũ (1-4). Saulu néɔ do Isibose kigɔɔsoplana blè Yuda búsu gugbantoo oi, ama ké à gà, aà gbéɔ ledoukè ri Davidio, à gò ri kía ũ 5 aa misiilé. Davidi gò Isaili bui kueplaɔ pii kía ũ (5-20).

Wà Kí Davidi yá'ò bakúaanakesai. A zíkà ri a ibeɛɔ, buipáɔɔ ri azía buiɔ pii. Wà aà gbaake ri aà busaao òlwéɛ. A Lua náai ví mé a ye Luapizi maamaa, mé aà gbéɔ yeaàzi. N beeo wi aà busaa ri duuna pɔ́ a kèò ri aà uadeɔ pàpàakɔwao uleo. Ké ànabi Natáa Davidi duuna bòè gupuuu, Davidipi awakpà Luacɛ, i gi Lua a swágagaiao.

Gbezá tò yá lé íada Isailioɔwa, aá Davidi beɛkeɛ. Suabana pɔ́ Lua a legbèné bee taa 5 an wé dɔi. Iɔ dɔrígu ké Dii legbèné ànabi Natáa sabai à mè: Aà buiɔ do aɔ kpalable gɔɔpiie. Aà kpalapi aɔ láaa vío (7.16). Bee yá mé tò wí o Lua zína Yesu Kilisié Davidi bui. (Mat 20.29-34, 21.9).

Davidi Saulu gaa baomaa

¹ Saulu gaa gbéa Davidi sù ri Amaleki kaaleao, 5 à gò Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ áaɔde zí gɔɛ bɔ Saulu bɔou à mɔ. Aà pɔ́kasaa kékèa, mé búsu ka aà miu. Ké à kà Davidi kii, à kùlé à wule a gbéu. ³ Davidi aà là à mè: N bɔ má ni? A wèwà à mè: Ma bɔ Isailio bɔouɛ. ⁴ ɔ Davidi aà là lɔ: A kè kpelewa wei? Omɛ. ɔ a wèwà à mè: Isailio bɔ zllau aa bàalè. An daside kwè aa gága. Saulu ri a né Yonatáao gà lɔ.* ⁵ ɔ Davidi èwaaso pɔ́ lé baopi kpae là à mè: Kpelewa 5 ri dɔ Saulu ri a né Yonatáao gáí? ⁶ A wèwà à mè: A mɔ lè má kú Giliboa gbepɔleu weɛ, 5 ma Saulu e, àle gbáa'e a sɔnawa. Sɔgode ri sɔdeɔ lé káikúaanɔ. ⁷ A líle ma kii oi, à ma e, 5 à ma sisi. Ma mè: Má ké! ⁸ ɔ à ma la, mámmaa déi? ɔ má wèwà Amaleki buin ma ũ. ⁹ ɔ a òmɛ má sɔazi, mí a de, asa gu lé liwae, baa ké a wé gi kèa yɔɔ. ¹⁰ ɔ ma sɔaazi ma aà dè, asa má dɔ a fɔ ble a zɔapi gbéa lɔ. ɔ ma aà kíafua pɔ́ a kpaa sè ri zà pɔ́ a daao, 5 ma mɔonɛ ke ma dii. ¹¹ ɔ Davidi a pɔ́kasaa gà a kè, 5 gbé pɔ́ kuaánɔ ri pɔ́ kékè sɔ. ¹² Aa Saulu ri a né Yonatáao gaa ɔlò ri Dii gbé Isailio, asa zí ri bléɛ. Wé'i bómá, 5 aa leyè e oosi.

¹³ Davidi èwaaso pɔ́ baopi kpae là à mè: N be ku má ni? ɔ a òè: Bòmɔ nén ma ũ, Amaleki bui. ¹⁴ ɔ Davidi aà là à mè: Akéa kía pɔ́ Dii kpá dea vía i n kúo ni? ¹⁵ ɔ Davidi èwaasoe sisi à mè: N aà lé n aà de sɔ. ɔ à aà lè a dè. ¹⁶ ɔ Davidi mè: N nzía dèɛ, asa nzía lé mé n dayáu, n mé n kía pɔ́ Dii kpá dè.

Wénalɛ pɔ́ Davidi sí Saulu ri Yonatáao gaa yá musu

¹⁷ Davidi wénalɛ bee sí Saulu ri a né Yonatáao gaa yá musu. ¹⁸ A mè wà lepi dada Yudaɔnɛ.

A ku Gbè Maaɔ taalau.†

¹⁹ Isaili gawideɔ gága sístipɔleu, negɔnaɔ i'òe fá!

²⁰ Asu a baokpa Gata zeauo, ké Filitè nɔɛ su a pɔ́nakɛo yáí. Asu a kpáwake Asekelonio, ké gyafɔde nɛnɔɛ su kúkuakɛo.

²¹ Fíi su kpa Giliboa gbewa lɔ, lou su ma bua pɔ́ kú weɔ lɔ.

We wà ɔzɔu negɔnaɔ sèngbaooi, nísidɔɔa Saulu sèngbaowa lé ká!

²² Tó wálɛ negɔnaɔ au fá gua, wálɛ ri gbéɛ pui, kázun pásí Yonatáa lí kpekpaɔ, fèndade pásí Saulu lí su giio.

²³ Saulu ri Yonatáao, gbépii yerziɛ, wɔ kéné kèkè. Aai kékɔwa wèni ge gaa guuo. An wáa de kúula, an gbáa de nɔ́musuɔla.

* 1:4 1Sam 31.1-6 † 1:18 Yoz 10.13

24 Isaili nɔɔɔ,
à wé'ikau Saulu gaa yá musu.
A á ká zwàa tēa yeawa ní namablebɔɔ,
aà sabai a pɔkasa maaɔ dà ní vua nɔamblebɔɔ.
25 Nɛgɔnaɔ i'ò zílauɛ fá!
Wà Yonatáa dè ní fɛndao sísipɔɔɔɔ.
26 Ma gbé Yonatáa,
ma g5 yeela n yáí,
ní maameɛ wásawasae.
N yeamazi sáa vío,
a de nɔɔ yea g5ɛzia.
27 Nɛgɔnaɔ i'òɛ fá!
An gɔkebɔɔ kàale.

2

Davidi kpaɔ Yudaɔ kpalau

1 Bee gbɛa Davidi Dii gbɛa à mè: Mà gé Yuda wéleɛ guua? Dii òè àà gé, 5 Davidi èa aà là à mè: Mákíi mà géui? Dii wèwà à mè: Heblɛ. 2 ɔ Davidi gè we ní a na gbɛɔn plaɔ, Yezeleɛ gbé Ainɔaú ní Nabali gyya Abigaili, Kaameli gbéɔ.* 3 Davidi gè ní gbé pɔ kuanɔɔ ɔ, baade ní a bɛdeɔ, 5 aa z3le Heblɛ ní a z5ewiaɔ. 4 ɔ Yudaɔ gbɛzɔɔ mɔ nísiká Davidi miwa we, aa aà kpá Yudaɔ kía ú.
Ké Davidi mà Yabesi Galadadeɔ mé Saulu vɔ,† 5 à gbéɔ zímá, aa ònɛ: Dii báadaaɔgu! A gbékekè Saulu á diie, a aà vɔ. 6 Dii gbéke ní náaiyáɔ keé, ké a yápi kè yáí. 7 A sɔdile à ze gbáa. A díi Saulu gá, 5 Yudaɔ ma kpa ní kía ú.

8 Nɛɛ né Abineɛ, Saulu zígɔɔ dɔaana gè ní Saulu né Isiboseɔ Maanaiú. 9 ɔ à aà kpá kía ú Galada búsuu ní Aseɛ buiɔ búsuu ní Yezeleɔ ní Eflaiú buiɔ búsuu ní Bɛyámee buiɔ búsuu ní Isaili búsuu kíniɔ píi. 10 Saulu né Isibose wè blade guu à g5 Isailiɔ kía ú. A kpalablè wè plaɛ. Yudaɔ s5, Davidi 5 aa zèɔ. 11 Davidi mé Yudaɔ kía ú Heblɛ ɛ wè sɔpla ní mɔ sooloo.

Isailiɔ zíkaa ní Yudaɔ

12 Nɛɛ né Abineɛ ní Saulu né Isibose zígɔɔ bɔ Maanaiú aa gè Gabaɔɔ. 13 Zeluia né Yoabu ní Davidi zígɔɔ fèle gè dairíle Gabaɔɔ íkalekíi saɛ. An gáli do ku í baala, an gáli do ku í baale. 14 ɔ Abineɛ ò Yoabuɛ: To èwaasoɔ fèle aa kɔɔ'owɛɛ. ɔ Yoabu mè: Aa gé. 15 ɔ Bɛyámee zígɔɔ fèle gbɛɔn kuɛpla Isibose pɔ ú, 5 Davidi zígɔɔ fèle gbɛɔn kuɛpla s5. 16 Baade ɔkà à dɛɛkan dee mikpɛi, 5 aa k5 z5z5 k5 saalowa ní fɛnao, aa kwè sánusánu. ɔ wà tɔkpá Gabaɔɔ gupie Fɛnlenaɔbua. 17 Zi pɔ wa kà gɔɔ bee pàsi maamaaɛ, 5 Davidi zígɔɔ zìblè Abineɛ ní Isailiɔwa.

18 Zeluia nɛg5ɛ gbɛɔn áaɔɔ ku we, Yoabu ní Abisaio ní Asaelio. Asaeli s5, aà ba na lán tuewae. 19 ɔ à pèle Abineɛzi, í lile ɔplaaí ge zɛɛio. 20 Ké Abineɛ a kpe gwá, à aà è, 5 à mè: Asaeli, mímenn wee? A wèwà à mè: Máme. 21 ɔ Abineɛ òè: Lile ɔplaaí ge zɛɛi, ní èwaasoe kú ní aà pɔɔ siwá. Ama Asaeli í zɛɛo. 22 Abineɛ èa òè ɔ à mè: Nsu sɔmazio. N ye mà n de yá? Tó ma n de, má we wá wé ke síi5 ní n vɔi Yoabuo be? 23 Ama Asaeli gí, í zɛɛo, 5 Abineɛ aà z3 a gbɛu ní a sɔmpao ɛ à bɔ kpe. We à lèle à gáu, í go a tíao. Ké gbépii kà gu pɔ à lèle à gáupiu, aa zè wàle gwa.

24 ɔ Yoabu ní Abisaio pè Abineɛwa ɛ latɛ gè gè kpéu. Aa kà Ama sísi pɔ bɔaa ní Giao musu Gabaɔɔ gbáa zé saɛ. 25 Bɛyámee buiɔ káaa Abineɛzi gáli do, 5 aa gé lé gí ní níziáo sísi misonaa. 26 ɔ Abineɛ lezú Yoabuzi à mè: Wá ze k5 dedeaɔ lé? N d5 kè yápi a mide ní pɔsiao lé? Ny5 o n gbéɔne aa zɛwɛɛ aa ea taoa? 27 ɔ Yoabu wèwà à mè: Lua ku! Tó ní lési yáao, ma gbéɔ zɛɛo ɛ gu gè dɔɔ. 28 Ké Yoabu kuupè, 5 aà gbéɔ kámabò, aai gé Isailiɔwa ní zío ɔɔo.

29 Gwáasína bee Abineɛ ní a gbéɔ be sɛu, aa bùa Yuudɛwa, 5 aa pà swadɔi ɛ aa gè kà Maanaiú. 30 Ké Yoabu sù ní pea Abineɛwao, 5 à a zígɔɔ káaa píi. Davidi gbéɔ guu gbɛɔn bao mɛndosai mé kuo, Asaeli báasi. 31 Aa Bɛyámee pɔ kú ní Abineɛoɔ dɛde gbɛɔn ɔaa do ní baswaaɔɔɔ (360). 32 Aa Asaeli ge sè aa vɔ aà mae miao Beteleú. ɔ Yoabu ní a gbéɔ taa'ò gwáasína, gudɔleia 5 aa kà Heblɛ.

3

1 Zi pɔ Saulu bɛdeɔ kà ní Davidi bɛdeɔ gègè. Davidi gbáa lé dɛdɛɛ, Saulu bɛdeɔ s5, an gbáa lé busae.

Davidi nɛg5ɛɔ (1Lad 3.1-4)

* 2:2 1Sam 25.43 † 2:4 1Sam 31.11-13

² Negɔe pɔ Davidi i Heblɔ tɔn ke: A seia tɔn Aminɔ, aà da tɔn Ainɔaũ, Zezele gbée. ³ A plaade tɔn Kilabu, aà da tɔn Abigaili, Nabali gyaa, Kaameli gbée. A aasde tɔn Abisaloũ, aà da tɔn Maaka, Gesuu kia Talemai née. ⁴ A siisde tɔn Adonia, aà da tɔn Agita. A sode tɔn Sefatia, aà da tɔn Abitali. ⁵ A soolode tɔn Iteaũ, aà da tɔn Egela. Davidi naɔ nepi i Heblɔe.

Abinee naa Davidiwa

⁶ Gɔɔ pɔ Saulu bedeo lé zika ri Davidi bedeo, Abinee lé gbáakũ Saulu bedeo guu. ⁷ Saulu nɔ pɔ i mése dilelo vɛ yaa, aà tɔn Lizipa, Aya née. Isibose ò Abinee: Býayi n wule ri ma mae nɔoi? ⁸ Abinee pɔ pà maamaa Isibose yápi yáí à mè: Yudaɔ gbè min ma ùa? Mále gbèkeke n mae Saulu bedeo ri aà dáuna ri aà gbènao e ri a gbáo. Mí n na Davidie a ɔzlo, ɔ ríle ma táae e nɔepi yá musu saa? ⁹ Tó mi lé pɔ Dii gbè Davidie* kéèo, Lua yápásike mee bèèbèe. ¹⁰ A Saulu bedeo, má kpala síwáe, mí tó Davidi gɔ Isaillo ri Yudaɔ kia ù za Dá e a ge peò Beesebawa. ¹¹ Isibose i we yázási Abinee wa loo, ké àle víakè yáí.

¹² Abinee gbéo zì Davidiwa ri a tso a òè: Déme búsu víi? Wà ledouke, mí donle, ké Isaillo e nama nípii. ¹³ ɔ Davidi mè: A maa, má ledoukennɔ, áma yá mendo mále gbeama. Tó ríle mɔ ma gwai, tó ni mome ri Saulu nenɔe Mikalioo, risu tó wá wé ke síisɔ. ¹⁴ Davidi lékpásákè Saulu né Isibosee à mè: Ma na Mikali soaamee. Ma ànsueblè ri Filitɔ gyafɔɔ mèn basooe.† ¹⁵ ɔ Isibose gbéo zì, aa nɔepi sí a zà Paletie, Laisi néwa. ¹⁶ ɔ a zápi lé geaano, a teaazi e Bauliũ, àle ɔbo. ɔ Abinee òè aà ea tá, ɔ à tà.

¹⁷ Abinee yá'ò ri Isaili gbézɔɔ à mè: Za zi àle wele Davidi à de á kia ùe. ¹⁸ A aà kpa sa, asa Dii legbè à mè á gbé Isaillo bo Filitɔ ri ri ibeo pii ɔzì a zòblena Davidi pi sabaie. ¹⁹ Abinee yápi kà Bèyámee buine ri swáwa bo. ɔ à gè Heblɔ yá pɔ kà Bèyámee bui ri Isaillogupi oi Davidie. ²⁰ Ké á kà Davidi kí Heblɔ ri gbèon bao pɔ kuanɔɔ, ɔ Davidi besakèné. ²¹ ɔ Abinee ò Davidie: Ma dii kí, to má fele má ge Isaillo kaaane pii, aa ledoukennɔ, ní de búsu pɔ n pɔ gbápi pii kia ù. ɔ Davidi Abinee gbàe, àle tá aafia.

Yoabu Abinee dea

²² Gɔɔbeezi Yoabu ri Davidi gbéo sù ri lélamáo. Aa pɔɔ sí gbéowa maamaa aa sùò. Abinee kú ri Davidio we loo, asa à aà gbàe, àle tá aafiae. ²³ Ké Yoabu ri zígɔ pɔ kuaano kà, wa òè Nee né Abinee mɔ kia gwai, ɔ à aà gbàe à tà aafia. ²⁴ ɔ Yoabu gè kia lè à mè: Bó yá ri kè máai? Ké Abinee mɔ n kíi, býayi ri tò à tái? ²⁵ N Nee né Abinee dso lé? A mɔ onokeine, ké á e à n gugegɔ ri n sugɔɔ dse ri n yákeo pii. ²⁶ Ké Yoabu bɔ Davidi kíi, ɔ à gbéo zì aa pèle Abineepizi. Aa aà lè Sila bɔ kíi, ɔ aale suaano, áma Davidi a yá dso. ²⁷ Ké wá kà ri Abineeo Heblɔ wéle boleu, ɔ Yoabu aà sísi lándɔ a ye búnuboaano wa, ɔ à aà zɔ a gbeu a dè. Á dáuna dea to ɔ a síwá.

²⁸ Bee gbea ké Davidi ma, mè: Mapi ri ma kiakéo, má táae ví Dii Nee né Abinee dea yá musuo. ²⁹ Yápi a wi Yoabu musu ri aà de bedeo pii. Yoabu bedeo aa ku kénude ge kusude ge ee ge gbé pɔ zì aà blè ge nɔandena saio. ³⁰ Yoabu ri Abisaio mé Abinee dè, ké aapi mé ri dáuna Asaeli dè zílau Gabaɔ yáí. ³¹ ɔ Davidi ò Yoabue ri gbé pɔ kuaano pii: A á pokasa ga à ké, i zwánkasa kákáala, í te Abinee gei ri ɔbo. Kí Davidi mé gepi kpán'akè. ³² ɔ wá aà ví Heblɔ. Kí ɔbo, à búbuapè Abinee miaa, ɔ gbépii ɔbo sɔ. ³³ ɔ kí wénalee bee sí Abinee yá musu à mè:

Abinee gaa lán misaidewae maan wea?

³⁴ Wi aà gá liè a kpeo, wi galakpaèo,

ɔ à gá lán gbé pɔ zù váikenaɔ ouwa.

ɔ gbépii èa ɔbo bo. ³⁵ Gbépii mɔ ò Davidie aà poble e gu à gé síi, áma à lakpa aziala à mè: Tó ma pèe ge bleè kà ma léwa íatègkpeu sai, Lua yápásike mee bèèbèe. ³⁶ Gbépii wetè yápii, ɔ à kèné maa. Yá pɔ kipi lé ke pii i ke gbéone maae. ³⁷ Gɔɔ bee ɔ Davidi gbéo ri Isaillo pii dɔ sa ké kí lé kú Nee né Abinee dea yáuo. ³⁸ ɔ a ò a gbépine: A dɔ ké Isaili daana zɔ ga gbáo lé? ³⁹ Mapi sɔ, baa ké Lua ma kpa kia ù, ma busa gbá. Zelua nepi yákea pásí de ma pɔa. Dii mé a fiabo váikenaɔ.

4

Isibose gaa

¹ Ké Saulu né Isibose má Abinee gá Heblɔ, aà ká gá, mé Isaillo gò bíli guu nípii. ² Saulu nepi zígɔ daanaɔ ví gbèon pla, ado tɔn Baana, ado sɔ Lekabu. Beelo gbé Limɔ, Bèyámee bui néone. Wá Beelo díle Bèyámee pɔ ù yaae, ³ asa Beelode baalè tà Gitaiũ, aa ku we e ri a gbáo. ⁴ Saulu

* 3:9 1Sam 15.28 † 3:14 1Sam 18.25, 27

né Yonatáa s̄s̄ a né v̄i ɛ̄ ǔ. Gɔɔ pɔ́ n̄épi kà w̄è s̄ɔo, 5 Saulu r̄i Yonatáao gaa Yezɛɛɛ bao s̄ù. Ké aà gwana àà s̄è, àlɛ bàalɛaàno, aà w̄aa guu 5 n̄épi p̄liw̄a à l̄èlɛ. Bee mé tò à ɛɛ k̄ù. Aà t̄ón Mefibose.

5 Beelo gb̄ɛ Limɔ́ n̄épi Lekabu r̄i Baanao f̄ɛlɛ, lat̄ɛ gb̄aa zá 5 aa kà Isibose be, gɔɔ pɔ́ àlɛ i f̄aane o. 6 Ǔ Lekabu r̄i a dàuna Baanao ḡɛ kp̄éu, aa k̄è lánd̄s̄ w̄àlɛ gé p̄ówena dáíwa. 7 Ké aa ḡɛ kp̄éu, Isibose w̄úlɛa a liiwa, 5 aa ḡɛaazi kp̄ea, aa aà z̄s̄ wa d̄è. Ǔ aa aà mi z̄s̄ aa s̄è w̄à tàò. Aa t̄su Yuud̄ɛ s̄ɛu, 5 aa beu e gu ḡɛ d̄ò. 8 Aa m̄ò Davidi k̄í Hebl̄s̄ r̄i Isibose mio aa ò: Gwa, n̄ ibɛɛ Saulu pɔ́ w̄èlɛ à n̄ d̄ɛ né Isibose min k̄ɛ. Wá d̄ii k̄í, Dii t̄s̄s̄ine Saulu r̄i a buiɔwa gb̄a. 9 Davidi w̄emá à m̄è: Dii ku! A ma b̄o ma taasik̄ea guu pii. 10 Ké gb̄ɛɛ m̄ò ma k̄í Zikilaga yáa à m̄è Saulu gá, àlɛ e baona àlɛ kpá, 5 ma aà k̄ù má d̄è. Aà bao àin we.* 11 Azaiasa lá á gb̄ɛv̄iɔ a t̄aaesaide d̄è a liiwa a kp̄éu, má aà dea t̄s̄s̄iwá má á w̄èni b̄ɔɛ. 12 Ǔ Davidi yá'ò a ɛwaaaso z̄lkanaone, 5 aa r̄i dede. Aa r̄i òla r̄i r̄i gb̄alao z̄z̄s̄, 5 aa r̄i ḡɛo l̄òo Hebl̄s̄ it̄ok̄i sae. Ǔ w̄à Isibose mi s̄è wa v̄i Abineɛ miaw Hebl̄s̄.

5

Davidi kpaá Isailiɔ kpalau (1Lad 11.1-9, 3.5-9, 14.1-17)

1 Isailiɔ m̄ò r̄i buiwa pii Davidi k̄í Hebl̄s̄ aa m̄è: Wá au douɛ. 2 Za zi gɔɔ pɔ́ Saulu d̄ɛ wá k̄ia ǔ, n̄íme ni d̄ɔaaw̄ɛɛ z̄lɛu, gea r̄i suao. Ǔ Dii òne n̄íme r̄iȳɔ d̄ɛ a gb̄ɛ Isailiɔ d̄ɔaana ǔ, an k̄ia ǔ. 3 Ké Isaili gb̄ɛz̄ɔɔ m̄ò k̄í Davidi k̄í Hebl̄s̄ n̄pii, we à ledouk̄éur̄no Dii ae, 5 aa n̄síka áa má wiwa, aa aà kpá Isailiɔ kpalau. 4 Davidi w̄è baakwide guu 5 à kpalabl̄e, à k̄è kpalapiu w̄è blaɛ. 5 A d̄ɛ Yudaɔ k̄ia ǔ Hebl̄s̄ w̄è sopla r̄i m̄o soolooɛ, 5 a d̄ɛ Yudaɔ r̄i Isailiɔ pii k̄ia ǔ Yelusaleu w̄è baakwi r̄i áaɔo.

6 Kí r̄i a gb̄ɛɔ t̄su Yelusaleu z̄ik̄ai r̄i Yebusi pɔ́ kú weo.* Ǔ aa ò Davidie: Nȳs̄ ḡɛ lao, baa v̄iɔ r̄i ɛɛo aa n̄ yae. Aale e Davidi a e ḡɛ weo. 7 N beeo Davidi w̄élɛ bl̄ide pɔ́ w̄i me l̄o Siɔnapi sí, 5 à ḡs̄ aà w̄élɛ ǔ. 8 Gɔɔ bee Davidi m̄è: Tó gb̄ɛ ye Yebusiɔ dede, sema aà ḡɛ íze pɔ́ wa s̄ò gb̄ɛu guu, i ɛɛo r̄i v̄iapiɔ le. Davidi ibeɛone. A yáí w̄i me v̄iɔ r̄i ɛɛo ḡɛ kibeo. 9 Ǔ Davidi bekpá w̄élɛ bl̄idepiu, à azia t̄s̄ kp̄àɛ Davidi W̄élɛ. A kp̄éɔ d̄òd̄o a liai za gu pɔ́ wá ɛ k̄akau w̄i me Milo e a edau. 10 Davidi gb̄aa lé dedeɛ, asa Dii Lua Z̄iḡs̄de kuaànoɛ.

11 Tii k̄í Hilau gb̄ɛɔ z̄l̄ Davidiwa r̄i sedɛ lío r̄i lí'ánao r̄i gb̄ɛ'ánao, 5 aa kp̄ed̄b̄è. 12 Ǔ Davidi d̄s̄ sa k̄é Dii a kpa Isailiɔ k̄ia ǔ, mé à a kpala k̄áflɛ, k̄é Isailiɔ d̄ɛ Diipi gb̄ɛɔ ǔ yáí.

13 Davidi b̄oà Hebl̄s̄ gb̄ea à ɛa n̄ɛɔ s̄è Yelusaleu l̄o r̄i n̄ɛ pɔ́ i m̄ésedilɛn̄éɔ, 5 à neḡs̄ɛo r̄i nen̄ɔɔo ír̄ino. 14 Neḡs̄ɛ pɔ́ à r̄i í Yelusaleupiɔ t̄ón k̄ɛ: Samua, Sobabu, Natá, Salomɔɔ, 15 Ibaa, Elisua, Nefegi, Yafia, 16 Elisama, Eliada, Elifele.

17 Ké Filit̄ɛɔ má w̄à Davidi kpá Isailiɔ k̄ia ǔ, 5 aa ḡɛ lé aà we n̄pii. Ké à r̄i bao má, 5 à ḡɛ s̄ɛgb̄au. 18 Filit̄ɛɔ z̄l'op̄oo Lefai guzuleu, 19 5 Davidi gb̄ɛa Diiwa à m̄è: Má gé lélel̄i Filit̄ɛɔwa, r̄iȳs̄ r̄i nameɛ ma ɔz̄la? Ǔ Dii w̄èwà à m̄è: Gé, má r̄i name r̄i ɔz̄l̄. 20 Ǔ Davidi ḡɛ Baali Pelaziu, à z̄iblɛmá we. Ǔ à m̄è: Dii d̄ɔaameɛ, à b̄ò m̄ò ma ibeɛowa r̄i gb̄aa, lá í i guf̄s̄ buiwa. Ǔ à t̄kpá gupie Baali Pelaziu.† 21 Filit̄ɛɔ r̄i t̄aaò tò we, 5 Davidi r̄i a gb̄ɛɔ s̄èlɛ aa tàò.

22 Filit̄ɛɔ ɛa m̄ò l̄o aa z̄l'op̄oo Lefai guzuleu. 23 Ǔ Davidi ɛa gb̄ɛa Diiwa l̄o. Ǔ Dii w̄èwà à m̄è: Nsu gémá súsuu. S̄élɛ r̄i kpe oi, ní l̄élemá b̄oaa r̄i kp̄è kp̄éo. 24 Tó a t̄aa'ok̄i má lípiɔ mia, à k̄ɛ kpakpa, asa máme ma b̄o ma d̄ɔaaɛ we, k̄é má z̄ibleɛ Filit̄ɛ z̄iḡs̄ɔwa yáí. 25 Davidi k̄è màa lá Dii òewa, 5 à z̄iblè Filit̄ɛɔwa za Gabaɔɔ e à ḡɛ p̄è Gezɛɛwa.

6

Sua r̄i Dii kpagoloo Yelusaleu (1Lad 13.1-14, 15.25-16.3)

1 Davidi ɛa Isaili pɔ́ à r̄i séɔ k̄áaa gb̄ɛɔn̄ d̄aaɔɔɔo l̄ɛɛ baakwi (30.000). 2 Ǔ à f̄ɛlɛ d̄ar̄ino z̄éu, aa ḡɛ Baala pɔ́ kú Yuda búsuu, k̄é aa Lua kpagolo sé wá suò. Dii Z̄iḡs̄de l̄o z̄l̄ɛla kible kpagolopi musu malaika ḡàs̄ladeɔ z̄ānguo,* 5 w̄i me aà t̄s̄ kuwá. 3 Aa kpagolopi dà zugo dafu guu† Abinadabu be s̄ís̄t̄ musu. 5 aa dàò z̄éu. Abinadabu néo Uza r̄i Ahioo mé lé gé r̄i zugopio, 4 Lua kpagolo kú a guu. Ahioo mé d̄oaaa, 5 5 Davidi r̄i Isailiɔ lé 5wá n̄pii Dii ae r̄i gb̄aa pua léu r̄i lesiao. W̄àlɛ m̄ɔɔnale, w̄àlɛ kúule, w̄àlɛ ḡàale, w̄àlɛ faapa, w̄àlɛ s̄és̄ɛnapa.

6 Ké aa kà Nak̄s̄ éseḡb̄ɛk̄i, zuo ḡɛnal̄è, 5 Uza ɔb̄o p̄è Lua kpagolopiwa. 7 Ǔ Dii pɔ́ p̄aaàzi, à aà l̄è a d̄è kpagolo sae we d̄aa pɔ́ a k̄èpi yáí.‡ 8 Davidi pɔ́ p̄à k̄é Dii pɔ́ f̄ɛ Uzazi yáí, 5 w̄i me gupie

* 4:10 2Sam 1.1-16 * 5:6 Dɔa 1.21 † 5:20 Bee m̄è Dii b̄ò bùi. * 6:2 1Sam 4.4, Sou 99.1 † 6:3 1Sam 7.1-2 ‡ 6:7 Nao 4.15

Pɔfɛa'uzazi e nɛ a gbɔo. ⁹ Goo bee ɔ vɛa Davidi kù Dii yá musu à mè: Kpelewa má ke mà Dii kpagolo se mà taòì? ¹⁰ Ǿ i we suò a wéleu bo, à lile taò Gata gbé Ǿbededòu bee.

¹¹ Dii kpagolo kú aà be e mɔ aaɔ, ɔ Dii ɛfaaikèè nɛ aà bededò pii. ¹² Wa ò kí Davidie wà mè: Dii ɛfaaikè Ǿbededòu bededone nɛ pɔ pɔ a vɛo pii a kpagolo yáí. Ǿ Davidi gè we, à Lua kpagolo sè lé suò a wéle guu nɛ pɔnao. ¹³ Ké gbé pɔ Dii kpagolo seao gbasè gèn soolo, ɔ Davidi sa'ò nɛ gáao nɛ zunebob mekpaa. ¹⁴ Davidi baabaa sa'o'ula daa, àle ɔwá Dii ae a gbáa pua léu. ¹⁵ Aapi nɛ Isailio pii aale su nɛ Dii kpagolo, aale kúkuake, aale kuupe. ¹⁶ Ké Dii kpagolo lé gè Davidi wéleu, ɔ Saulu né Mikali lé zɛle gwa fenentiu. Ké a è kí Davidi lé vɛvɛ, àle ɔwá Dii ae, à sakaaagu a sɔ guu. ¹⁷ Ké wà su nɛ Dii kpagolo, wa díle a gbɛu zwáakpe pɔ Davidi dbè guu. Ǿ à sa pɔ wɛ a pɔ káteu à tékù ò Dii ae nɛ sáaukpasao. ¹⁸ Ké à sa'ò a láa, à samaa'ò gbéone nɛ Dii Zígɔde tɔo. ¹⁹ Ǿ à pɛe biile Isaili pɔ káaaa weone mɛndodo gɛe nɛ nɛe pii nɛ damina káao mɛndodo nɛ vɛbe káao mɛndodo.

²⁰ Ké Davidi lé tá samaa'oi a bededone, ɔ Saulu né Mikali bò gè daiaale à mè: N Isailio kía, n ke gbian we gbáa? N nzia me mɔ n íwao nɛe zikenaone, lá wisaide í azia me monéwa. ²¹ Ǿ Davidi ò Mikalie: Dii ma ɔwáè. Dii mé ma se n mae nɛ a bededò gbɛu, à ma kpa a gbé Isailio daana ú. ²² Má yafúkú de beea, mí azia saane n ea guu, áma nɛe zíkna pɔ n nɛ yá'òpio mé aa ma kpela. § ²³ Ǿ Saulu né Mikali i ne'io e à gè gáò.

7

Lua legbɛa Davidie (1Lad 17.1-15)

¹ Ké kí zɛle a be, Dii aà bò ibee pɔ líaaaazi ɔzɛ, à aà gbá íampaki, ² ɔ kí ò ánabi Natáe: Ee! Kpé pɔ wa dɔ nɛ sede lío ɔ máo zɛleu, Lua kpagolo io dílea zwáakpeua? ³ Natá wèwà à mè: Lá à n pɔ gbá n ke, asa Dii kunnɛ. ⁴ Gwaaasina bee Dii yá'ò Natáe à mè: ⁵ Ge nɛ ò ma zɔblena Davidie ma mè, ɔme a kpé pɔ máo kuu dɔmeeo. ⁶ Za goo pɔ ma Isailio bòle Egipi e gbá mi bekpao. Mɔ sɔkikpakpae, zwáakpe mé ma kúkií ú. ⁷ Gu pɔ ma sɔkikpáú nɛ ma gbé Isailio pii mi daanao díle aa daané, kási mi ò n gbéee, báyái i kpedme nɛ sede líoo nio. ⁸ Ge nɛ ò ma zɔblena Davidie, ma Dii Zígɔde ma mè, ma aà sè sádádákí, ké aà de ma gbé Isailio daana úe. ⁹ Má kuaano gu pɔ à gèu pii, ɔ ma aà ibee dèdè. Má tó aà tɔbo maamaa sae, io de dúnia tɔde do ú. ¹⁰ Má búsu kpa ma gbé Isailio wa, mí nɛ kálee, aai zɛleu nɛ pɔ ú. Aa sɔdeedeke bo. Gbɛvɛio e nɛ wétá lá a n wétá káau ¹¹ goo pɔ ma daanao dílenéwa bo. Má aà bo a ibeepio ɔzɛ pii.

Ma Dii mále oè, máme má bekpae aà buio gbáa'ekli ú. ¹² Tó aà goo pà, à gá, má aà bui pɔ bò aà pleue se lesí, mí aà kpa kpalau.* ¹³ Aapi mé a kpedo, ma tɔ io kuwá, mí tó aà zɛle kpalau e goo pii. ¹⁴ Máme máo de aà mae ú, aapi io de ma né ú. † Tó à táaekè, má íadawá nɛ goo, lá gbɛnazina i gbé gbéwa. ‡ ¹⁵ Kasi má gbéke baaaaano lá má bɔaa nɛ Saulu pɔ má wò kpalau Davidie aewao. ¹⁶ Aà buio aao kpalable goo pii. Aà kpalapi aó láaa vío. §

¹⁷ Ǿ Natá yápi dau a síu Davidie lá Dii oewa pii.

Davidie wabikea Diiwa (1Lad 17.16-27)

¹⁸ Ǿ kí Davidi gè zɛle Dii ae à mè: Dii Lua, bón ma úi? Deon ma bededò ú ɔ n ma ka gweae taawai? ¹⁹ Dii Lua, bee kène féneú e tia, ɔ n mapi n zɔblena bui pɔ aao ku ziaa yá'ò lsa? Maa ríle kemee, Dii Lua? ²⁰ Dii Lua, má mɛne kpelewa lɛ? Mapi n zɔblena nɛ ma dɔ. ²¹ N yázɔo kpe lé lá n yeiwa lé pɔ n gbé yáí, ɔ n tó mapi n zɔblena má dɔ. ²² Dii Lua, n zɔo fá! Gbɛe maannɔ. N báasio díie kuo, lá wá má n swáowa. ²³ Déme muua nɛ n gbé Isailio? Dúnia buio guu bui mɛndopi ɔ n bò n gbéú ú. N nzia tɔbò, n yázɔo bɔnsaeo kè n gbépioe, n buieo nɛ n táao yá n gbé pɔ n nɛ bó Egipioe. ²⁴ N Isailio díle aao de n gbéú ú e goo pii. Dii, n gɔ nɛ Lua ú. ²⁵ Dii Lua, lé pɔ n gbé mapi n zɔblenae nɛ ma buio yá musu, nyɔ zíkewa goo pii. Ke lá n ówa, ²⁶ nɛ tɔbo maama e goo pii. Gbéú i me Dii Zígɔde mé Isailio Lua ú, mé mapi n zɔblena Davidie, nyɔ ma buio zinapele, ²⁷ asa Dii Zígɔde Isailio Lua, n òme n mè nyɔ ma be kpame ma buio gbáa'ekli ú. A yáí tó mapi n zɔblena ma sɔdíle, ma wabie bee kèma. ²⁸ Dii Lua, nɛmɛn Lua, n yá náai ví, ɔ n yámaapi ò mapi n zɔblenae. ²⁹ Báaada mapi n zɔblena buio guu sa, nɛ wétefízi goo pii. Dii Lua, n yá'ò, n báaadá mapi n zɔblena buio guu, aao báaa ví e goo pii.

§ 6:22 Mat 23.12 * 7:12 Sou 89.3-4, 132.11, Zaa 7.42, Zin 2.30 † 7:14 Sou 2.7, 89.26-27, 2KIn 6.18, Ebe 1.5 ‡ 7:14 Sou 89.30-33 § 7:16 Sou 89.36-37

8

Davidi ziblea buipaleowa (1Lad 18.1-17)

1 Bee gbea Davidi zible Filitewa à n busa à n meewia Gata simá. 2 A zible Mɔabuwa, 5 a tò aa wùle k5 sae tɔɔle, à ba yɔmá. Tó à bà pla zanguo dède, í bà do zanguo to béε. 3 Mɔabu g5 Davidi zɔblenaɔ ũ, 5 aai: falubɔè. 4 Davidi zible Leobe né Adadezeε, Zoba kiawa, gɔɔ p5 kipi èa lé gé tɔɔlei Uflata swasaedeowa. 5 ɔ à àa s5gɔɔ kùkù mèn ɔaa sɔo (1.000) n s5godeɔ gbɛɔn ɔaasɔsɔo leε bàa5kwi (70.000) n kɛsedeɔ gbɛɔn ɔaasɔsɔo leε bao (20.000). 6 ɔ à n s5ɔ kizá z5z5 pii, mèn basoo mé è bɔ. 7 Sili p5 kú Damasiɔ mò dɔi Adadezeε, 5 Davidi n gbɛɔ dède ɔaasɔsɔo leε bao n plao (22.000). 8 A gud5anaɔ diledile Sili búsuu, 5 aa g5 à zɔblenaɔ ũ, aai: falubɔè. Dii tò Davidi zible gu p5 à gèu pii. 9 Davidi Adadezeε iwaɔ vua sɛngbao sɛle à tàò Yelusaleũ. 10 A mɔgotè sɛle zɔɔzɔ Adadezeε wéle p5 wí me Teba n Belotaiɔ guu.

11 Ké Amata kí Tou mà Davidi zible Adadezeε zīgɔɔwa pii, 12 5 à a né Adolaũ zì fɔkpaiwà. A aà saaukpà zì p5 a blè Adadezeewa yáí, asa Tou zíkàaàno yáε. Adolaũ mò n vua pɔɔ n ánu su pɔɔ n mɔgotè pɔɔ, 13 5 kí Davidi kàle Dii p5 ũ, lá a kè n bui p5 à gbaablémáɔ ánu su n vuaɔwa pii, 14 Eɔɔũ n Mɔabu n Amɔniɔ n Filité n Amalekiɔ. Maa a kè n p5 p5 a sɔ Zoba kí Adadezeε, Leobe néwao. 15 Beewa 5 Davidi tɔbɔ. Ké à zible Siliɔwa à sù, à Eɔɔũ dède Guzule Wisideu* gbɛɔn ɔaasɔsɔo leε bao plasai (18.000). 16 ɔ à gud5anaɔ diledile Eɔɔũ búsuu l, 5 Eɔɔũpi g5 à zɔblenaɔ ũ. Gu p5 Davidi gèu pii Dii tò à zible.

17 Davidi mé Isaili bui pii kía ũ, à yámaakè a gbɛɔne a zéwa. 18 Zeluia né Yoabu mé aà zīgɔɔ dɔaana ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kpáwakena ũ. 19 Aitubu né Zadoki n Abiataa né Aimelékio mé sa'onkia ũ. Selaia mé aà lakèna ũ. 20 Yoiada né Benaia mé aà dɔai: gbɛz5ɔ ũ. Davidipi zla neg5eɔ mé aà kwáasiɔ ũ.

9

Davidi gbɛkekeε Mefiboseε

1 Davidi gbɛɔ lá à mè: Saulu buie i g5o lé? Má ye gbɛkekeε Yonatáa yáí.* 2 Saulu be zikenaε ku, aà t5n Ziba, 5 wà aà sisi kí Davidie. A aà lá à mè: Mmenn Zibaa? A wèwà à mè: Ao, n zɔblenan ma ũ. 3 ɔ kipi aà lá à mè: Saulu buie ku e tiaa? Má ye gbɛke p5 Lua ví kèεε. ɔ Ziba wèwà à mè: Yonatáa néε ku e tia. Eεε. 4 ɔ kí aà lá à mè: A ku má ní? Ziba wèwà à mè: A ku Amieli né Makii be Lodebaa. 5 Kí Davidi gbɛɔ zì, 5 wà mɔaàno. 6 Ké Yonatáa né Mefibose, Saulu t5na kà Davidi kí, à kùlè à wùle a gbɛu. ɔ Davidi mè: Mefibose! A wèwà à mè: N zɔblenan ma ũ. 7 ɔ Davidi ò: Nsu to vía n kũo, asa mà gbɛkekeε n mae Yonatáa yáíε. Má n dezi Saulu buaɔ saane pii, nili mɔ pɔbleimanɔ gɔɔpii. 8 Mefibose kùlè à mè: B5n mapi n zɔblena ũ ké n ma wegwaí? Má de lán gbɛ gewae.

9 ɔ kí Saulu zikena Ziba sisi, a ò: P5 p5 de Saulu p5 ũ n a bedeo p5o pii, má kpà n dii t5unawae. 10 Mpi n n éɔ n n zikenaɔ, àli aà tɔle zì kèε, í a p5o keke, ké aà e àɔ kũsua ví. N dii t5una Mefibosepi ali pɔblemanɔ gɔɔpiiε. Ziba s5 a neg5eɔ ví gbɛɔn gɛo n zikenaɔ gbɛɔn bao. 11 ɔ Ziba ò kipi: Yá p5 ma dii kí ò mapi n zɔblenaε, mà ke piiε. ɔ Mefibose lɔ pɔble n kípío, à g5 lán kíanε dowa. 12 Mefibose neg5ena ví, aà t5n Miika, mé Ziba bedeo mé aà zikenaɔ ũ npii. 13 A ku Yelusaleũ, asa lɔ pɔble n kíó gɔɔpiiε. Aapiá eεε.

10

Davidi ziblea Amɔniɔwa (1Lad 19.1-19)

1 Bee gbea Amɔniɔ kía gá, 5 aà né Anuni z5le aà gbɛu. 2 Davidi mè: Má gbɛkekeε Naasa né Anunie lá aà mae gbɛkekeεmeε yáawae. ɔ Davidi a iwaε zìwà, aa ge Amɔni búsuu aa aà n5se níniè aà mae gaa yá musu. Ké Davidi iwapiɔ kà we, 3 Amɔni kíaɔ ò n dii Anunie: Nle e Davidi gbɛɔ zì n mae gè kpelaa yáí aà n n5se níniε nee? A n zì aa mɔ wá wéle asiigwaie, aai ea mɔ a músikei. 4 ɔ Anuni Davidi iwapiɔ kùkú à n lekána saalo wáwa, à n pokasaɔ z5εz5ε a guo n pɔɔwa súsu, 5 à n gbáε. 5 Ké wa ò Davidie, 5 à gbɛɔ zì aa gé dairile, asa wí n kú maamaae. Aa òné: Kí mè, à z5le Yeliko e á lekána ká bɔle, í gbasa su.

6 Ké Amɔni è Davidi ye n gíyáí lɔo, 5 aa fiabò gbɛɔne aa zikané: Sili p5 kú Leobe n Zobaɔ kɛsedeɔ gbɛɔn ɔaasɔsɔo leε bao (20.000) n kí Maaka zīgɔɔ gbɛɔn ɔaa sɔo (1.000) n Tobudeɔ gbɛɔn ɔaasɔsɔo leε kuepla (12.000). 7 Ké Davidi a baomá, 5 à Yoabu gbàémá n zīgɔɔ pii. 8 Amɔni bɔ zì pɔò n wéle bíibɔleu, 5 Zoba n Leobe Sili n Tobudeɔ n Maaka gbɛɔ ku sɛu n t̄εε.

* 8:13 Sou 60 * 9:1 1Sam 20.14-16

9 Ké Yoabu è wà zì'òpòò a aε ní a kpεo, 5 à Isaili zìg5 maaϑ plè à ní gbáε aa gé léléi Siliϑwa. 10 ϑ à zìg5 kíniϑ ná a dàuna Abisaie a ϑzì, 5 à ní gbáε aa gé léléi Amóniϑwa. 11 A mè: Tó Siliϑ gbáa su lé ma fu, mϑ dϑmale. Tó Amóniϑ gbáa su lé n fue s5, má m'ó dainle. 12 S5dile, wà g5εke ke wà gbéϑ ní wà Dii wéleϑ yá musu. Dii a yá p'ó kèε maa ke. 13 ϑ Yoabu ní zìg5 p'ó kuanϑϑ gè Siliϑwa ní zio, 5 Siliϑiϑ bàalèné. 14 Ké Amóniϑ è Siliϑ bàalè, 5 aa bàalè Abisaie s5, aa sí wéle guu, 5 Yoabu ní tó we, à tà Yelusaleū.

15 Ké Siliϑ è Isailiϑ zìblémá, 5 aa èa k5 kàaa. 16 ϑ Adadezεε gbéϑ zì, aa su ní Sili p'ó kú Uflata baaleϑ, 5 aa gè Helaū. Sobaki mé Adadezεε zìg5p'io d5aana ũ. 17 Ké Davidi a baomá, 5 à Isailiϑ kàaa p'ii, à bùarínϑ Yuudéwa à gè Helaū. ϑ Siliϑ zì'òp'òoaaizi, 5 aa sík5u. 18 Ké aale bàale Isailiϑne, 5 Davidi ní dεde s'godeϑ gbéϑn 5aa àa5 ní basϑo (700) ní kèsedeϑ gbéϑn 5aasϑϑo leε bla (40.000). We wà ní zìg5ϑ d5aana Sobaki dèu. 19 Ké kía p'ó aa de Adadezεε zòblenaϑ ũ è Isailiϑ zìblémá maa, 5 aa ledoukè ní Isailiϑ, aa g'5 n zòblenaϑ ũ. Via Siliϑ kù, aai gé d'oi Amóniϑle bo.

11

Davidi yea Basebazi

1 Ké í b'ò εu, gϑϑ p'ó k'iao í gé zikai, 5 Davidi Yoabu zì ní a íwaϑ ní Isailiϑ p'ii. Aa Amóniϑ ásookè, 5 aa koez'ò Labazi. Davidi s5 a ku Yelusaleū. 2 Ké oosi kè, 5 Davidi fεle a liiwa, àle bebe a kpé musu. Za kpé musu we 5 à nϑε è, àle zu'o. Nϑεpiá nϑ kefenae maamaa, 3 5 à gbé zì nϑεpi yágbeai. ϑ wa òε: Eliaū né Baseban we, Iti bui Uli naε. 4 ϑ Davidi gbéϑ zì aà sísi. Ké à m'ò, 5 Davidi wúleaanϑ, 5 nϑεpi tà be. Aapi s5 à ϑkú gbáb'ò dafue. 5 Ké à n'osi, 5 à lékpásakè Davidiε à mè a n'osi.

6 ϑ Davidi gbé zì Yoabuwa à mè: Iti bui Uli gbaεmεε. ϑ Yoabu aà gbáεε. 7 Ké Ulipi m'ò, 5 Davidi Yoabu aafia gbèa ní zìg5ϑ ní zì p'ó aale kao. 8 ϑ Davidi òε: Ta be zu'oi. Ké Uli b'ò kibe, 5 kí gbé zìε ní bleo. 9 Ama Uli i ta a beo, kibe g5u 5 à íu ní a zìkenk'iniϑ. 10 ϑ wa ò Davidipiε wà mè: Uli i ta a beo. ϑ à Uli là à mè: Mad'5 n su ní wéleo dafu ní? Akea ni ta beo ní? 11 Uli wèwà à mè: Kpagolo ní Isailiϑ ní Yudaϑ ku zwáakpεϑ guu. Ma dii Yoabu ní a gbéϑ ku sεu. Má f5 ta be mà p'oble mà imi, mà wúle ní ma naoo. N n kuaο má yápi keo. 12 ϑ Davidi òε: G5 la gbá lo, zia mí n gbáε. ϑ Uli g'5 Yelusaleū zìbeezì ní a gϑϑ síao lo. 13 Davidi aà sísi, à p'oblè à imiaàn, 5 Davidi ikákáε. Kási ké à b'ò oosi, à gè í ní a dii kía zìkenaϑε, i ta a beo. 14 Ké gu d'ò, Davidi laké Yoabue, 5 à Uli gbáεò. 15 Lápi guu à mè: A Uli d5aa gu p'ó zì pásu, í p'òb'òzákε aà kpe, ké wà e wà aà de.

16 Gϑϑ p'ó Yoabu lé koez5 wélepizi, 5 à Uli dà gu p'ó a d'5 neg5naϑ kuu. 17 Ké wéledeϑ b'òle lé zika ní Yoabuo, aa Davidi zìg5εe dεde. Iti bui Uli kú ní guu.

18 ϑ Yoabu gbé zì Davidiwa aà zì yá dau siuè p'ii. 19 A ò z'napie: Tó n zì yá dau ní siu k'ie p'ii ní làa, 20 tó aà n'òse fεle à ní lá à mè: B'5mε tó a s'5 wélezi káikái ní zloi? A d'5 ké b'ímusudeϑ lí ka gbaεmá z'ileo lé? 21 Déme Gedeϑ né Abimeleki d'ei? Nϑε mé z'ò z' wísilϑgbei za bíi musu, 5 à aà dè Tebezio lò? Akea a s'5 b'ízi káikái m'ai? Tó a òne maa, ní oè aà zòblena Uli, Iti bui gá lo. 22 ϑ z'napie d'azeu. Ké à kà Davidi k'ii, à yá p'ó Yoabu dàε òε p'ii. 23 A mè: Gbéϑ b'òle wéleu, aale gbáam'wéε wénkpeε, 5 wa ní yá e ní wéle b'íib'òleu. 24 An kázunaϑ ku za bíi musue, 5 aa ka fá n gbéϑgu z'ile, aa ní gbéϑ d'ade. N zòblena Uli, Iti bui gá lo. 25 ϑ Davidi ò z'napie: O Yoabue asu to yápi keε íio. Wiliϑ gbé p'ó zì a ní bleo d'5o. Aà zika ní wélepideϑ ní gbáao, i kwé. N aà gba s'5 maa. 26 Ké Uli na mà a z'á gá, à òb'ò. 27 Ké ge'òb'òg'ò láa, Davidi gbéϑ zì, aa suaànϑ Davidipi be, 5 à g'ò aà na ũ. A ne'íaanϑ g'5ε ũ, 5 yá p'ó Davidi k'epi kè Diiε íi.

12

Anabi Nata Davidi gbaa laai

1 Dii Natá zì Davidiwa. * Ké à kà, a òε: G5ε gbéϑn plaεϑ mé kú wéle dou, gbédoϑ òdeε, gbédo s5 taasideε. 2 ϑεpi s'ao ní zuϑ v'í dasidasi, 3 taasidepi s5 a p'oe v'io, s'anununa m'endoe a lù. ϑ à òl'ai, à z'òk'ù ní aà néϑ s'auu aà be. Aa'ò ble dou ble, aa'ò imi ta dou, i wúle aà p'òleu, 5 àle gwa lán azia nenϑenawa. 4 Ké nib'ò p'ila òdepiwa, 5 i we s'á ge zu k'ù a kp'asa guu à nib'opi y'aaekεòo, taaside s'anununapi 5 a síwà, à a nib'opi y'aaekεò. 5 ϑ Davidi p'ò p'á òdepi yá musu maamaa, a ò Natáε: Dii ku! A kú wà gbé p'ó yápi kè deε. 6 Lá maa a kè, i aà w'εnagwao, aà s'api flabo leε síi5. 7 ϑ Natá ò Davidipiε: Mme ní gbépi ũ. Dii Isailiϑ Lua mé y'áε bee ò à mè: Ma n kpa Isailiϑ kía ũε, ma n bo Saulu ϑzì, 8 5 ma n diipi be kp'ama, ma aà naϑ n'ane n ϑzì. Ma Isailiϑ ní Yudaϑ kp'ama n gbéϑ ũ. Tó bee k'ène f'f'εu, má a p'aleϑ k'áfiε. 9 B'5yái n saká ma y'auí? N yá p'ó má

* 11:21 D5a 9.53 * 12:1 Sou 51

yeio kè, n Iti bui Uli dè ní fèndao, n aà nòsí ní sè. N tò Amóniò aà dè zì guu. ¹⁰ Za gbã yãpási a kè n bɛwa bau ɔo, asa n sakámague, n Iti bui Uli nò sí ní sè. ¹¹ Ǿ Dii èa yáe bee ò à mè: Ma! Má tó nzia bɛdeɔ yá'ine. Má n naɔ sima, mí ní kpá n gbédeewa n wáa, i wúlérinɔ gupuu. ¹² N yakè asii guue. Mapi s5 má yápi kene gupuu Isaili píi wáae.†

¹³ Ǿ Davidi ò Natáe: Ma duunakè Diie. Ǿ Natá òè: Dii n duuna kèma, rýs gao. ¹⁴ Ama lá n dɔe Diiwa maamaa yápi kea musu, neg5e p5 nɔepi Innɔ a gae. ¹⁵ Ké Natá tà be, 5 Dii tò né p5 Uli na í ní Davidiopi gyá kù. ¹⁶ Ǿ Davidi lé Lua sisi népi yá musu ní leyeo, gwá í wúle búsuue. ¹⁷ Aà be gbèz5ɔɔ ɔ zeaála aà fele búsuu, áma ili weio, mé ili pɔbleérinɔ. ¹⁸ A gɔɔ soplade zí 5 népi gá. Vía Davidi Íwaɔ kù, aai f5 òè népi gáo. Aa mè: Gɔɔ p5 népi ku, wa yá'òè, i wá yámao. Kpelewa wá òè sa népi gài? A yáwáike. ¹⁹ Davidi è a Íwaɔ lé yákpáina'ok5e, 5 a d5 ké népi gáe. A ní lá à mè: Népi gá yá? Ǿ aa wèwà aa mè: Ao! A gáe. ²⁰ Davidi fèle búsuu, à zu'ò à nísidɔɔ à a pɔkasaɔ ille, 5 à gè kùle Diie a kpéu. Ké à èa tà be, à pɔblea gbèa, 5 wa kpáwà, a blè. ²¹ Aà Íwaɔ aà lá à mè: Akea níle yáke máai? Gɔɔ p5 népi ku, n leye n 5ɔl5. Ké à gá sa, n fèle n pɔblè. ²² A wémá à mè: Gɔɔ p5 népi ku, ma leye ma 5ɔl5, asa ma mè, tó Dii a ma wegwa à to népi àɔ kun no, déme d5i? ²³ Lá à gá sa, b5yáí máɔ leyea lí? Má f5 má aà vu yá? Má gé aà kíi, áma aàpi a e ea mɔ ma kíio.

²⁴ Davidi a na Baseba nòse níniè, 5 à gè wúleaánɔ. A ne'í g5e ù, 5 à tɔkpàè Salomɔɔ. Dii yeaazi, ²⁵ 5 à anabi Natá zìwà à tɔkpà népie Yedidia† Dii yeaazipi yáí.

Laba sia Amóniowa
(1Lad 20.1-3)

²⁶ Yoabu zíkà ní Amóniò Laba, 5 à kibe sí. ²⁷ Ǿ à gbéɔ zì Davidiwa à mè: Ma zíkà ní Labadeɔ, 5 ma ní í tɔkíi sí. ²⁸ Zíg5 kíniò káaa sa, ní mɔ koez5 wélepizi, ní sí. Tó màa no, má sí, wi ma tɔkpàè. ²⁹ Ǿ Davidi zíg5ɔ káaa píi, à gè lèle Labawa a sí. ³⁰ Wá ní táa Mɔlɔku vua fùà gò aà miwa, wa kpà Davidié. A gbía kà kiloo baakwi, mé gbè bɛeede kuwà. A wélepi pɔɔ náaa dúuduu, ³¹ 5 à gbé p5 kú weɔ kùkù b5lérinɔ, à ní da síi zlu ní dúuduusu zlo ní mɔɔ zlo, mé a tò aa bilikibò. Maa a kè Amóni wéleɔne píi, 5 à èa tà Yelusaleù ní a zíg5ɔ píi.

13

Aminɔ yea Tamaazi

¹ Bee gbèa Davidi né Abisalou dæ kefena ví, aà tón Tamaa, 5 Davidi né Aminɔ yeaazi. ² Yápi lé íada Aminɔpiwa, à kà gyákea a dæ Tamaapi yáí, asa nɔe lésoe, a f5 yáe keèo. ³ Aminɔpi gbèna ví, aà tón Yonadabu, Davidi v̄ii Simea née. Yonadabu 5nɔ gbáa, ⁴ 5 à Aminɔ lá à mè: Akea n kíané'ia n kúsu ɔ kwea lá gu lé dɔi? Ny5 omeeo lé? Ǿ Aminɔ wèwà à mè: Má ye ma dáuna Abisalou dæ Tamaazie. ⁵ Ǿ Yonadabu òè: Ge ní wúle n líiwa lán gyæwa. Tó n mae mɔ n gwai, ní òè ní ye n dæ Tamaa mɔ ble kpamae. Aà mɔ keke n wáa ké ny5 e, i gbasa nane n ɔzì. ⁶ Ǿ Aminɔ wúle lán gyæwa. Ké kí mɔ aà gwai, 5 a òè: To ma dæ Tamaa mɔ kaa kemee ma wáa, i namee ma ɔzì. ⁷ Ǿ Davidi gbé zì Tamaawa a be à mè: Gé n v̄ii Aminɔ kpéu, ní blekéè. ⁸ Ké Tamaa gè aà kpéu, à aà lé wúlea, 5 à pɔwenti dè à kaa kèò aà wáa, 5 a dísa. ⁹ Ǿ à ta sè à káapi káuè. Aminɔ gí sói à mè: Gbèɔ ya aa b5le nípii. Ké gbé p5 kuaánɔ b5le píi, ¹⁰ 5 a ò Tamaae: M5 ní b5lepi kpea la, ní namee ma ɔzì. Ǿ Tamaa kaa p5 á kè sè à gèò a v̄ii Aminɔpi kíi kpea. ¹¹ Ké à s5aazi, àle kpawà à só, 5 à a dæepi kù à mè: To mà wúlenno.

¹² Ǿ a ò a v̄iipie: Aawo! Nsu gbáamomeo. Asa wá Isailiò wili yá bee taa keo. Nsu yádɔɔsai bee taa kemeeo. ¹³ Mapi, má má géu ní wí beeo? Mpi s5, Isailiò n dile gbèpá ù. Sue! N a yá'ò kè, a gí ma kpáimao. ¹⁴ I we aà yámào. A gbáamòè, 5 à kúsiwà à wúleaánɔ. ¹⁵ Ǿ Aminɔpi zàaagu pásipási. Aà zaaaagu de a yeaazi yáala. Ǿ a òè: Fele bɔ. ¹⁶ Ǿ nɔepi ò a v̄iipie: Aawo! Tó n ma ya n ma bɔ, a táae aɔ zɔɔ de p5 p5 ní kèmea. N beeo i we à aà yámào. ¹⁷ Ǿ Aminɔpi a zikenèwaasona sísi à mè: Nɔee bee ya bɔomee, ní gbata n kilidau. ¹⁸ Ǿ aà zikenapi aà sè b5ò báasi, à gbata à kilidau. Nɔepi ula gbáa daa, asa ula bee taa kía nenɔe lésoo ɔ daa. ¹⁹ Ǿ Tamaa tufu gbè a miwa, à a ula gbáa p5 á daapi gá a ké, 5 à lé 5ɔl5 àle tá, à ɔdì a musu.

²⁰ Aà dāɔ dadoude Abisalou òè: N dāɔ Aminɔ láane yá? Nsu o gbèe mao, asa n dāɔe. Nsu ny5 yápi kúa n s5 guuo. Ǿ Tamaa z5le a dāɔ Abisalou be yákpaa. ²¹ Ké kí Davidi yápi má, aà pɔ pá maamaa. ²² Abisalou i yáe o Aminɔe, yáwáí ge a maa, asa aà za fèè, ké à kúsi a dæ Tamaawa yáí.

Abisalou Aminɔ dæa

† 12:12 2Sam 16.22 ‡ 12:25 Bee mè Dii gbé yenzide.

²³ Wè pla gbɛa Abisaloù ku Baali Azoo, Eflaiù bùsu zòleu ní a sàkàkèelenaò, 5 à kíanɛò sìsi blɛsawa mípii. ²⁴ ɔ à gè kí lè à mè: Kí, wàlɛ mapi n zòblɛna sàò kàkèelɛ. Mpi ní n ìwàò á gɛmàno weo lé? ²⁵ ɔ kí wè a népiwa à mè: Aawo! Wá fɛ gé wápii. Wá kɛnɛ aso ùɛ. A nàwà, àma i gɛo, 5 à samaa'òè. ²⁶ ɔ Abisaloù mè: Tó nìle gɛo, to ma v̄i Aminò géwanò. Kí aà là à mè: Bóyáí ní yè aà genní? ²⁷ Abisaloù nàwà, 5 kí tò Aminò gèaàno ní a né kínio pii.

²⁸ Abisaloù yádìlɛ a gbéone à mè: A swákpa! Tó Aminò pò kè vèɛwa na, tó má òé à aà zò, à aà de. Asu to v̄ia á kùo. Mámɛ ma á dáu! A sòdile, í ḡsɛkɛ kɛ. ²⁹ Abisaloù gbéò kè lá a dilɛnɛwa, 5 kíanɛ kínio fɛlɛ dí ní s̄baonaò kpe, aa bàalè. ³⁰ Goo p̄ó aa ku zéu, Davidi a baomá wà mè: Abisaloù kíanɛò dèdɛ pii, an kee í ḡso. ³¹ Davidi fɛlɛ à a pòkasàò ḡa à kè, 5 à wùlɛ bùsuu. Aà ìwàò slaaàzi ní ní pòkasàò kèkèa. ³² ɔ Davidi v̄i Simea né Yonadabu mè: Baa, n̄su n̄yò e wà n né èwaaòò dèdɛ pii no, Aminò mé ḡa ado. Wá yápi d̄s Abisaloù wéwa za ḡoo p̄ó Aminò kùsi a dāe Tamaawae. ³³ Ma dii kí, n̄su n̄yò yápi k̄ua n s̄suo. N n̄ḡɛɛo i gaga pii, sema Aminò ado. ³⁴ Abisaloù s̄s̄ à bàalè.

Ké èwaaòò gud̄šana wezù, a è wa be Olonaiù zéu s̄s̄ip̄ɔlɛu dasidasi. A gè a ò k̄ie: Ma gbéò è be s̄s̄ip̄ɔlɛu Olonaiù oi. ³⁵ ɔ Yonadabu ò k̄ie: N èa? N n̄éò mé lé su we lá má ònɛwa. ³⁶ Ké à yápi ò a làa, 5 kíanɛpiò kà ḡòò, aale búbuape. Kí ní a ìwàò s̄òlò mípii maamae lo.

³⁷ Abisaloù bàalè à tà Amihudu né Talemai, Gesuu k̄ia k̄ii,* 5 kí Davidi s̄s̄ lo a né gaa s̄òlò ḡoo pii. ³⁸ Ké Abisaloù bàalè à tà Gesuu, a ku we e wè àa5. ³⁹ Ké kí Davidi n̄òsɛ n̄ini Aminò gaa yá musu, 5 àlɛ Abisaloù bɛkɛ sa.

14

Abisaloù sua Yelusaleù

¹ Zeluia né Yoabu d̄s kè kí p̄o d̄o Abisaloùwa, ² 5 à gbéò z̄l̄ Tekoa, aa n̄ɔɛ òn̄ona sè aa suò. ɔ a òè: Kè lá n̄lɛ gewiipewa. Gyaa pòkasàò da. Nsu n̄s̄id̄ɔo. Kè lán n̄ɔɛ p̄ó a gbéò ḡa àlɛ a s̄òlò à gègèwa. ³ Gé kí k̄ii màa, ní yáɛ bee oè. ɔ Yoabu yá s̄òso kà n̄ɔɛpiɛ a léu. ⁴ Ké Tekoa n̄ɔɛpi gè kí lè, à kùlɛ à wùlɛ a gbɛu à mè: Kí, ma suaba! ⁵ ɔ k̄ipi aà là à mè: Bó ní yeii? A wèwà à mè: Gyaan ma ù, ma z̄á ḡaɛ. ⁶ Mapi n zòblɛna, má n̄ḡɛɛo v̄i gb̄ɛn̄ pla. Ké aale s̄òlɛkɛ k̄òtɛ bua, gb̄ɛe ku à ní yoaao. ɔ an gb̄ɛdo a gb̄ɛdo lɛ dè. ⁷ ɔ ma bɛdɛo fɛlɛ mípii, aa ò mapi n zòblɛnae aa mè mà a né p̄ó a gb̄ɛdo d̄epi kpámá wà de, kè à a gb̄ɛdo dè yáí. Aa ye yàa m̄iòn tede p̄ó ḡm̄ɛɛ túbiblɛna ùpi tɛdɛɛ, kè ma z̄á su àò t̄ó ge bui v̄i d̄únia guu lo. ⁸ ɔ kí ò n̄ɔɛpiɛ: Ta be, má yádìlɛ n yápi musu. ⁹ ɔ Tekoa n̄ɔɛpi mè: Ma dii kí, tàaepi wi ma musu ní ma de bɛdɛo, mpi n̄iò ku tàaesai ní n k̄iakeo. ¹⁰ ɔ kí mè: Tó gb̄ɛe lèkà yápiwa, m̄oààno ma k̄ii la, a e ìadama lo. ¹¹ ɔ n̄ɔɛpi mè: Kí, legb̄ɛ ní Dii ní Lua t̄so, kè t̄s̄ina su ma né de kemapla ma leo yáí. ɔ k̄ipi mè: N Diio n népi mik̄aɛ a lèlɛ z̄l̄lɛ.

¹² ɔ n̄ɔɛpi mè: Ma dii kí, mapi n zòblɛna ma gba zé mà ɛa yá'one. A wèwà à mè: O! ¹³ ɔ a òè: Bóyáí n yá bee taa kp̄aál ní Lua gb̄ɛsi? Yá p̄ó ní òm̄ɛɛ mé n dayáu, asa ní gbéò p̄ó ní yá gb̄ɛsi n suò. ¹⁴ Wápii wá ga, w̄iò de lán í p̄ó k̄òlɛ t̄òlɛ gb̄ɛe i e s̄èlɛ loowa. Lua lí gbéò p̄ó wa yá w̄eni b̄oo, í zɛwɛɛlɛ ade ɛa suwae. ¹⁵ Ma m̄o yápi oi ma dii k̄iɛɛ, asa gbéò tò v̄ia ma k̄iɛ. ɔ mapi n zòblɛna ma mè má yá'one. W̄iò d̄so tó n̄yò ma wabikeama sí, ¹⁶ ní ma b̄o gbéò p̄ó ye mapi ní ma néo t̄òlɛ p̄ó Lua t̄òw̄ɛ s̄iwá z̄l̄. ¹⁷ Ma dii kí, mapi n zòblɛna ma mè n yá a to ma s̄ò dadou, asa ní de lán Lua malaikaewae, ni swáɛɛ yámaa ní a v̄iòzi piie. Dii n Lua aò kunnò.

¹⁸ ɔ kí òè: Nsu ḡí yá p̄ó málɛ n lai z̄á síiao. ɔ n̄ɔɛpi mè: O ma dii kí! ¹⁹ ɔ kí aà là à mè: Yoabu lé kú yápi guu yá? N̄ɔɛpi wèwà à mè: Ma dii kí, ní n kuao yá p̄ó ní òpi gɛa aɛ ní kp̄ɛo v̄iò. Ao, n zòblɛna Yoabu mé yápi s̄òso kámɛɛ ma léu pii. ²⁰ N zòblɛna Yoabu kè màa, kè à e yá p̄ó daa líwa tiaɛ bee keke yáíe. Ma dii, ní òno lán Lua malaikaewae, ní yá p̄ó kè d̄úniau d̄s pii. ²¹ ɔ kí gɛ ò Yoabue: Too, má yápi kɛ sa. Gɛ n èwaaòò Abisaloù gb̄ɛsi n suò. ²² ɔ Yoabu kùlɛ k̄ip̄ie, à wùlɛ a gbɛu à aà s̄aakp̄a à mè: Ma dii kí, mapi n zòblɛna, má d̄s gb̄a sa kè ma yá k̄angu, asa n ma yámà.

²³ ɔ Yoabu fɛlɛ gè Abisaloù gb̄ɛsi Gesuu, à suò Yelusaleù. ²⁴ ɔ kí mè: Oè aà gɛ z̄òlɛ azla be, wá wé a kɛ síiò. ɔ Abisaloù gè z̄òlɛ a be, aai wɛsik̄òlɛ ní kíoo. ²⁵ Ḡs̄ kɛfɛnae ku Isailiò guu lán Abisaloùwao. W̄iò aà maabo maamae. Sea za aà gbá z̄l̄lɛ e à gè p̄è aà minanguo s̄aaɛ kuo. ²⁶ lo a mi bo wè ní w̄òɛ. I a gb̄ia ma. Tó a b̄o, í ȳs̄ kiloowa, lo de kiloo plaa. ²⁷ A n̄ḡɛɛo í gb̄ɛn̄ àa5 ní n̄ɛn̄ɔo do. N̄ɛn̄ɔpi t̄ón̄ Tamaa. N̄o kɛfɛnae. ²⁸ Abisaloù ku Yelusaleù e wè pla wɛsia k̄ilɛ sai.

* 13:37 2Sam 3.3

²⁹ Ɔ à Yoabu sisi aà gɛɛ kí kǎi, ǎma Yoabu i we mò aà kǎio. Ɔ à ɛa à aà sisi lo, i we mò. ³⁰ Ɔ a ò a ɪwaɔne: A Yoabu bua pɔ kú ma pɔ sae gwa, aà naa mà. A ge tesɔwà. Ɔ Abisaloũ ɪwaɔ gè tesɔ Yoabu buapiwa. ³¹ Ɔ Yoabu fɛle gè Abisaloũ be, à aà là à mɛ: Bóyáí n ɪwaɔ tesɔí ma buawai? ³² Ɔ Abisaloũ wèwà à mɛ: Gwa, ma gbé zǎma, ma mɛ mɔ mà n zǎ kíwae, ké n à la bóme tò à ma gbèsi Gesuu à sùmanɔi? Kua we sǎmɛɛ de laa! Má ye mà k'è n kíó tia. Tó má tàae wɛ, aà ma de. ³³ Ɔ Yoabu gè yápi ò kǎe. Ɔ kǎi Abisaloũ sisi. Ké à mò, à kùlèè à wùle a gbɛɛ. Ɔ kí lepèwà.

15

Abisaloũ bɔa Davidi kpɛ

¹ Bee gbɛa Abisaloũ sǎgo è n sǎɔ n gɛɛ gbɛɔn blakwi pɔ aao bàale a aɛɔ. ² I fɛle kɔɔkɔ à zea bɪibɛleze sae. Tó gbé yáwí n a gbédɛɛ, àle geò kí kǎi aà kekɛɛ, Abisaloũ ɪ ade sisi ɪ oè: Wéle kpele n bɔui? Tó a wèwà à mɛ: Mapi n zòblena ma bɔ Isaili buie beue, ³ 5 Abisaloũ ɪ oè: N yá nae, a zɛvɪ, ǎma kí gbɛe ku à swáɛ n yáio. ⁴ Abisaloũ ɪ ea me: Tó wà ma ke yákpalekena ũ wà bùsuu, gbé pɔ yáwí ge gbé pɔ lé gbé gbɛa yákpaleu pii ali mɔ ma kǎi, máli aà yakekèè a zéwae. ⁵ Tó gbé mò kùlè aà ae, ɪ ɔbɔ ade kú à lèpɛwà. ⁶ Maa ɪo ke Isaili pɔ lé mɔ yákpalekɛi kí kǎiɔne pii, 5 an sɔ tàwà.

⁷ Wè síiɔ gbɛa a ò kǎe: Ma gba zé mà gé lé pɔ má kè Diiwa sa'oi Heblɔ. ⁸ Mapi n zòblena ma légbà dɔwà gɔɔ pɔ má kú Gesuu, Sili bùsuu ma mɛ: Tó Dii tò ma su Yelusaleũ, má sa'owa Heblɔɛ. ⁹ Kí oè: Gɛ n su aafia! Ɔ à fɛle gè Heblɔ. ¹⁰ A gbéɔ zǎ Isaili buiɔwa pii à mɛ: Tó a kuu'ò mà dɔ, à o Abisaloũ mé kpablè Heblɔ. ¹¹ Gɔɔ pɔ àle fɛle Yelusaleũ, à gbéɔ sisi gbɛɔn ɔaa do aa géáɔ, 5 aa gè n nɔsemndoo, aa yá asii dɔo. ¹² Gɔɔ pɔ àle sa'ò, à Gilo gbé Aitofeli, Davidi ledamade sisi za aà be wéleu, 5 lekpaata Davidizi lé dede. Gbé pɔ aa kú n Abisaloũɔo dasi lé kǎfiɛ.

Davidi bàalea

¹³ Baokpana mɔ ò Davidiɛ à mɛ: Isaili n sɔ kpà Abisaloũwa. ¹⁴ Ɔ Davidi ò a ɪwa pɔ kuanɔ Yelusaleũɔne: A fɛle wà bàasi. Tó wi ke màao, wá pili Abisaloũwao. Wà ke kpakpa. Tó wi ke kpakpao, a wá le la à wá ásooke, ɪ wéledeɔ dede n fɛndao. ¹⁵ Kí ɪwaɔ oè: Wá dii kí, yá pɔ n zɛò pii, wápi n zòblena wá láae. ¹⁶ Ɔ kí dážɛu. Aa bedɛɔ bɔ teaazi npii, ǎma aà nɔ mɛn kwi pɔ ɪ mésedilɛnɛɔ 5 à n tó we aao begwa. ¹⁷ Kí dážɛu n a gbéɔ màa. Ké aa kà wɛnkpe, à lilɛ zè ¹⁸ a ɪwaɔne pii n aà dɔaɔ n Gatade gbɛɔn ɔaa àaɔ pɔ teaazi za Gataɔ, aa gè pii.

¹⁹ Ɔ kí ò Gata gbé Itaiɛ: Bóyáí nle géwanɔi? Ea tá, nɔ kú n kí dafuo, asa bòmɔn n ũ, n bɔ n bùsuue. ²⁰ N kaa ɪ gɔɔplakɛɔ, 5 n ye nyɔ liaaliaawanɔa? Má dɔ gu pɔ mále géuo. N n gbéɔ káaa n tárnɔ. Dii gbéke n náaiyáɔ kɛne. ²¹ Ɔ Itai wèwà à mɛ: Ma dii kí, n Dii kuao n n kuao, gu pɔ n kúu pii, mapi n zòblena máɔ ku wee, má gan nò máɔ kun nò. ²² Ɔ Davidi oè: Dɔaa wá gé! Ɔ Gata gbé Itai ɛa dážɛu n a gbéɔ n a dae pɔ kuanɔɔ pii. ²³ Ké aale gɛzɛa npii, 5 bùsudeɔ wii pàle. Ké kí bùa Sedɔwa, 5 ampɪi aa gbáa zé sè.

²⁴ Zadoki ku we lo n ɪ Levii buiɔ pii. Aa Luabaakuarɔnɔo kpagolo sea. Aa kpagolopi díle Abiataa sae e gbéɔ bɔle wéleu aa làa pii. ²⁵ Ɔ kí ò Zadokiɛ: Lua kpagolo sé n gèò wéleu. Tó Dii ma wegá, a to mà su, mí wesie n a kúktio. ²⁶ Tó asu me ma yá ɪ kaaguɛ sɔ, má làa. Aa kɛmɛ lá à kèè maawa. ²⁷ Ɔ kí ɛa ò sa'ona Zadokiɛ: Gu'enan n ũo lò? Ea ta wéle guu aafia n n né Aimaazao n Abiataa né Yonatáao. A tá n á né gbɛɔn plapi. ²⁸ Máɔ zea swaboleu sɛu e mà baomawáɛ. ²⁹ Ɔ Zadoki n Abiataa Lua kpagolo sɛ aa tàò Yelusaleũ, 5 aa gò we. ³⁰ Davidi lé Kùkpe sísi kú, àle ɔɔɔ. A pòku a mia, a kyalekpaao. Gbé pɔ kuaanɔɔ pòku n mia pii, aale ɔɔɔ aale geò. ³¹ Ké wa ò Davidiɛ Aitofeli ku gbé pɔ zè n Abisaloũɔo guue, 5 Davidi wabikè Diiwa à mɛ: To aà ledama ào de yáfaasai ũ.

³² Ké Davidi kà sísi misonaa, gu pɔ lousisikí kúu, Aaki gbé Usai mò dáaale, aà ula kɛa, mé bùsu kaa aà miu. ³³ Davidi oè: Tó n gɛmanɔ, n yɔɔ demɛɛ aso ũe. ³⁴ Tó n ɛa n ta wéleu, mé n ò Abisaloũe aà zòblenan n ũ sɔ, n yɔɔ Aitofeli ledama bádɛmɛɛɛ. Oè aà mae zòblenan n ũ yáa, ǎma tia n gɔ aà zòblena ũe sa. ³⁵ Sa'onaa Zadoki n Abiataa aao kunnɔ we. Yá pɔ n má kibe séle siuné pii. ³⁶ An né gbɛɔn plaɔ kunnɔ we, Zadoki né Aimaaza n Abiataa né Yonatáao. Tó n yáe mà, népiɔ zǎ aa mɔ omɛɛ. ³⁷ Ɔ Davidi gbɛna Usaipi tà, à kà Yelusaleũ gɔɔ pɔ Abisaloũ lé gɛu.

16

Davidi n Zibao n Simɛio

¹ Ké Davidi vɛ̀ sɛ̀sɛ̀ misonaa yɔɔ, a è Mefibose ziiia Ziba káoyè zàa'inaɔne mèn pla, àle mɔ daiale. Aa pɛ̀e sea mèn ɔaa do ní vɛ̀eɛbe káao mèn basɔo ní kaadɔɔn káao mèn basɔo ní vɛ̀eɔ tɔ̀u do. ² ɔ Davidi Ziba là à mè: Bómɛ̀ tò n mɔ̀ ní beeoí? Ziba wèwà à mè: Kí, zàa'inaɔ́ n bɛ̀deɔ pɔ̀e aa dikpe. Pɛ̀e ní káaɔ́ n gbɛ̀ɔ pɔ̀bleae. Vɛ̀e sɔ̀, gbɛ̀ pɔ̀ kpása guwaiwaiu imiaɛ. ³ Kí aà là à mè: N dii pɔ̀ i kɛsai tɔ̀una ku má ní? Ziba wèwà à mè: A gɔ̀ Yelusaleũ, asa àle e Isailio a kpa a dezi kpalau gbáe. ⁴ ɔ Kí òè: Pɔ̀ pɔ̀ Mefibose vɛ̀ pɛ̀i gɔ̀ n pɔ̀ ɔ̀e. ɔ Ziba mè: Ma kule ke! Ma dii kí, nɔ̀y ma wegwa màa.

⁵ Ké kí Davidi sɔ̀ Bauliũzi, a è gɔ̀eɛ bɔ̀u. Aà tɔ̀n Simeí, Gela née. Aame aa bui doũ ní Saulu bɛ̀deɔ. A bɔ̀ wɛ̀lɛu, àle Davidi ká. ⁶ Ale kí Davidi ní aà gbɛ̀ɔ kɛ̀kɛ̀ ní gbɛo, baa ké aà zɛ̀gɔ̀ ní aà dɔai ku aà ɔ̀plai ní ɔ̀zeio nípii. ⁷ Ale aà sɔ̀sɔ̀ àle me: Géí! Géí! Gbɛ̀dena! Pɔ̀ pɛ̀! ⁸ Dii flabɔ̀ne Saulu pɔ̀ n kpalablɛ̀ aà gbɛu bɛ̀deɔ dɛ̀dɛa yá musu. Dii n bɔ̀ kpalau, à n né Abisaloũ kpàu. Asoo kɛ̀mae sa, asa gbɛ̀denan n ù. ⁹ ɔ Zeluia né Abisai ò kɛ̀: Ma dii kí, a maa gbɛ̀ eɛ bee à n sɔ̀sɔ̀. To mà gé aà mi zɛ̀i. ¹⁰ ɔ Kí mè: Zeluia néɔ, bómɛ̀ wá daaai? Tó Dii mé òè aà ma sɔ̀sɔ̀, ɔ àle ma sɔ̀sɔ̀, dɛ̀me a fɔ̀ aà la, bóyáí àle kei màaii? ¹¹ ɔ Davidi ò Abisaiɛ ní a Iwaa píi à mè: A gwa, mazla né'ia mé lé wɛ̀le ma de. Wa Bɛ̀yámɛ̀ buie bee pɔ̀ o le? A aà to we. Tó Dii mé òè aà ma sɔ̀sɔ̀, a maaɛ. ¹² Willi dɔ̀o tó Dii asu ma taasi e, i flabomɛ̀ ní maaɔ sɔ̀sɔ̀a pɔ̀ wàle kemɛ̀ gbá yá. ¹³ Ké Davidi be zéu ní a gbɛ̀ɔ, Simeí be sɛ̀sɛ̀pɔ̀leu aà sae. Ale aà sɔ̀sɔ̀, àle aà kɛ̀kɛ̀ ní gbɛo, àle bui fàaagu. ¹⁴ Ké kí ní a gbɛ̀ pɔ̀ kuanɔ̀ kà swai, aa kpása, ɔ aa kámabò we.

Abisaloũ kaa Yelusaleũ

¹⁵ Abisaloũ ká Yelusaleũ ní Isailio píi. Aitofeli kuaàno. ¹⁶ ɔ Davidi gbɛ̀na Usai, Aaki gbɛ̀ gɛ̀ Abisaloũ là a òè: Lua n dɔ̀ ní aafiao Záai! Lua n dɔ̀ ní aafiao Záai! ¹⁷ Abisaloũ aà là à mè: Gbɛ̀ke pɔ̀ ní vɛ̀ ní n gbɛ̀naon wea? Bóyáí ní gé ní n gbɛ̀naoo ní? ¹⁸ Usai wèwà à mè: Màa no! Má dɛ̀ gbɛ̀ pɔ̀ Dii ní gbɛ̀e beeo sɛ̀ pɔ̀ ɔ̀e. Ma zɛ̀ ní kía pɔ̀ Isailio kpápioe. ¹⁹ Bee gbɛa lo, dɛ̀me maa mà zɔ̀blei, n baasio? Lá ma zɔ̀blɛ̀ n mae yáa, a maa mà blɛne sɛ̀e.

²⁰ Abisaloũ ò Aitofeliɔne: A ledaa. Bó wá kei? ²¹ ɔ Aitofeli wèwà à mè: Gé wúle ní n mae nɔ̀ pɔ̀ à ní tó la aale bɛ̀gwaa. Isaili píi a ma ní tò n mae ye n glyáio, gbɛ̀ pɔ̀ kunnɔ̀ gbáa i káfi. ²² ɔ wá zwáakpe dɔ̀ Abisaloũe kpé musu, ɔ à gɛ̀ wúle ní a mae nɔ̀pɔ̀ we Isailio píi wáa.* ²³ Gɔ̀ beeo lé pɔ̀ Aitofeli i damá dɛ̀ lán gbɛ̀ pɔ̀ yágbɛ̀a Luawawae. Màa Aitofeli ledama dɛ̀ Davidie ní Abisaloũo píi.

17

Usai ɔ̀nkeɛ Abisaloũe

¹ Aitofeli ò Abisaloũe: To mà zɛ̀gɔ̀ se gbɛ̀ɔn ɔ̀aasɔ̀o leɛ kuepla (12.000) mé píi gɛ̀ péleirɔ̀n Davidizi gwáa. ² Má lɛ̀lɛwá gɔ̀ pɔ̀ à kpása, aà ɔ̀ búsaɛ, mí aà fu, aà gbɛ̀ɔ i bàale píi, mí aà dɛ̀ ado, ³ mí sunɛ̀ ní gbɛ̀ɔ píi. Ampii sua yá dɛ̀ gbɛ̀ pɔ̀ níle we yá ɔ̀e. Tó à gà, ɔ gbɛ̀ɔ gɔ̀ yákelesai nípii. ⁴ Yápi ká Abisaloũgu ní Isaili gbɛ̀zɔ̀ɔ píi. ⁵ ɔ Abisaloũ mè: Aaki gbɛ̀ Usai sísi lo, wá ma lá a o sɔ̀. ⁶ Ké Usai ká, Abisaloũ òè: Lá Aitofeli òn ke. Wá ke lá a òwa yá, ge wasu ke màaɔ? N è kpelewai? ⁷ Usai wèwà à mè: Lé pɔ̀ Aitofeli dáwá gbá maaɔ. ⁸ N n mae dɔ̀ ní aà gbɛ̀ɔ. Zìkan maaɔn ní ù, aa pásɛ̀ lán wàí neade pɔ̀ wá a néo síwawae. N maeá zɛ̀gɔ̀e, a we i gudou ní a gbɛ̀ɔo. ⁹ Ké a ku tia, à ɔ ulea gbɛ̀e guu ge gupálie. Tó à sù dɔ̀aa a lɛ̀le wá gbɛ̀ɔwae, gbɛ̀ pɔ̀ a baomá a me, wá zɛ̀blɛ̀ Abisaloũ zɛ̀gɔ̀wae. ¹⁰ Baa negɔ̀na pɔ̀ wɔ̀ vɛ̀ lán nɔ̀musuwaa sɔ̀ a kɛ̀rɛ́guɛ, asa Isailio dɔ̀ píi ké n maeá zìkan maaɛ, mé negɔ̀naɔ kuaàno. ¹¹ Ayámɛto ledama pɔ̀ má vɛ̀n ke: Isailio káaanzí píi za Dá e za Beeseba, aaiɔ dasi lán ísiale úfáawa, ní dɔaanɛ zɛ̀lau. ¹² Wá aà le gu pɔ̀ a kuu píi, wí lɛ̀lɛwá lán fii kwɛa tɔ̀lewwa. Aàpi ní gbɛ̀ pɔ̀ kuaànoɔ píi, an gbɛe a bɔo. ¹³ Tó à sù gɛ̀ wɛ̀leue sɔ̀, Isaili baade píi ba se geò we, aai pɔ̀ pɔ̀ wá wɛ̀lepi kálɛwá gále taò guzulɛu. Baa a gbɛ̀ kasonae, wasu e we lo. ¹⁴ ɔ Abisaloũ ní Isailio píi mè: Usai ledama maa dɛ̀ Aitofeli pɔ̀a. Dii mè zèò à Aitofeli ledama maapi bàde, ké á e Abisaloũ ásooke yáí.

¹⁵ ɔ Usai ò sa'ona Zadokie ní sa'ona Abiataao à mè: Aitofeli ledá Abisaloũwa ní Isaili gbɛ̀zɔ̀ɔ lá aa ke kɛ̀wa, ɔ mapí sɔ̀ ma ledámá ma mè lá á ken la. ¹⁶ A gbɛ̀ɔ zɛ̀l kpakpa aa ge o Davidie asu i swabɔ̀leuo, aà bua kpakpa, ké wasu aapi ní gbɛ̀ pɔ̀ kuaànoɔ mínzɔ̀o yáí. ¹⁷ Yonatáa ní Aimaazao ku Logeli nibɔ̀nai, asa aa fɔ̀ bɔ̀ gupuau Yelusaleũo. ɔ nɔe zìkena ge óné aa ge baopi kpa kí Davidie. ¹⁸ A mɔ̀ lɛ̀ ɛ̀waasoe ní é, ɔ à gɛ̀ a ò Abisaloũe. Gbɛ̀ɔn plapiɔ dážeu gɔ̀ɔ, aa gɛ̀ gbɛe be Bauliũ. Lɔ̀ɔ ku ua we, ɔ aa gɛ̀u. ¹⁹ ɔ nɔe lɔ̀opi né tàè à pɔ̀wena fálɛwá, gbɛe a yá dɔ̀o. ²⁰ Ké Abisaloũ gbɛ̀ɔ mɔ̀ nɔepi be aa mè: Aimaaza ní Yonatáao ku má ní? A wémá à mè: Aa bùa swa'ɔnawa. Aa ní wɛ̀le, aai ní eo, ɔ aa ɛ̀a tà Yelusaleũ. ²¹ Ké aa tà, ɔ gbɛ̀ɔn plapiɔ bɛ̀le lɔ̀opiu, aa

* 16:22 2Sam 12.11-12

gè wa ò kí Davidie aa mè: Bua swawa kpakpa, asa Aitofeli lekpaainzie. ²² Davidi dàzeu ní gbé pò kuanɔɔ píi, aa bùa Yuudéwa. Ké gu dɔ̀, an gbéie i gɔ̀o, aa bùa mípiie. ²³ Ké Aitofeli é wi zíkè a ledamawao, à fèlè káoyè à zaa'inae, à tà a be wéleu. A a be yágògò, 5 à azía lòo à gà, 5 wà aa ví a mae mia'eu.

²⁴ Davidi gè Maanaiù, 5 Abisalou bùa Yuudéwa ní Isailio pii. ²⁵ Abisalou Amasa díle zígɔ̀o dɔ̀aana ú Yoabu gbeu. Amasaá Isimaela bui Yetee néé. Aa dan Yese né Abigaili ú, Yoabu da Zeliua dáunaé. ²⁶ Isailio ní Abisaloto bókpa Galada búsuu.

²⁷ Ké Davidi kà Maanaiù, Naasa né Sobi, Laba wéle pò kú Amɔ̀ni búsuu gbé mò ní Lodébaa gbé Amieli né Makiio ní Logeliù pò kú Galada búsuu gbé Baazilaio. ²⁸ Aa mò ní wúleɔɔ ní tao ní ɔ̀o ní éseo ní naao ní pɛetio ní pówena kpasaaó ní bláao ní dopɔ̀o ²⁹ ní zɔ̀o ní vífaaio ní sá nɔ̀o ní gáseo, aa kpà Davidiwa ní gbé pò kuaànɔɔ aa ble, asa aa mè: Nɔ̀ana ní imio gbépiɔ̀o dè gbáau, aa kpásae.

18

Abisalou gaa

¹ Davidi gbé pò kuanɔɔ káaa, 5 à dɔ̀aanao díledile gbéon òaasɔ̀oɔne ní gbéon basɔ̀obasɔ̀o. ² ɔ̀ à a zígɔ̀piɔ̀o kpaalè gáli aaɔ̀. A gáli do ná Zeliua né Yoabue a ɔ̀zì, ado sɔ̀ Yoabupi dáuna Abisaie a ɔ̀zì, ado sɔ̀ Gata gbé Itae a ɔ̀zì. ɔ̀ kí ò a zígɔ̀ne à mè: Máme má dɔ̀aaé. ³ ɔ̀ gbéɔ̀ mè: Nsu geo. Tó wa su wa bàalè, aa wá yádao. Baa tó wá gbé kɔ̀ni gága, aa wá yádao. Mpi aale n gwa de gbéon òaasɔ̀o leé kwia (10.000). N dɔ̀awále wéle guu mé maa. ⁴ ɔ̀ kí ònè: Lá à kèé maa 5 má ke. Kí gè zè bíibole sae, 5 zígɔ̀o bɔ̀le gá ní gáo gbéon basɔ̀obasɔ̀o ní gbéon òaasɔ̀oɔo. ⁵ ɔ̀ kí yádile Yoabue ní Abisaio ní Itao à mè: Ke èwaaso Abisaloué busebuse ma yáí. Zígɔ̀o yá pò kí díle dɔ̀aanaone Abisalou yá musu má nípii. ⁶ Zígɔ̀o bɔ̀le gè sèu zíkai ní Isailio, 5 aa síkɔ̀u Èfaiù lákpeu. ⁷ Davidi zígɔ̀o zìblè Isailio-wa. Gbé pò gága gɔ̀o beɔ̀o dasi, gbéon òaasɔ̀o leé baɔe (20.000). ⁸ Zìpi lí búsupia píie, 5 gɔ̀o bee sè gbéɔ̀o blè dasi de fèndaá.

⁹ Ké Abisalou kpàau ní Davidi gbéɔ̀o, a di sɔ̀baona kpe. ɔ̀ sɔ̀baonapi gè gbéneli gbène gɔ̀n keledé gbáu, 5 aa waa pà ligɔ̀n taau giúgiú, 5 aa sɔ̀pi gèzeá, 5 à gò looa gugbɔ̀u we. ¹⁰ Ké gbèe aa è, à gè a ò Yoabue à mè: Ma Abisalou è paa ligɔ̀n taau. ¹¹ ɔ̀ Yoabu ò gbé pò baopi kpàè: Bɔ̀ɔ̀? N aa èa? Býayi ni aa lé ní nèò ní? Dɔ̀ ma n gba yáa ánuusu ɔ̀watè kwi ní negɔ̀n asanao. ¹² ɔ̀ gbépi wè Yoabuwa: Baa tó wá ánuusu kà ma ɔ̀u mèn òaa sɔ̀o, má fɔ̀ ɔ̀kà kíanepiwa, asa kí yádilene ní Abisaio ní Itao wa swá má, à mè wá ɔ̀lia èwaaso Abisaloupizi. ¹³ Tó ma aa è, ma ásookè mazlae. A kee ulea kíe, mpi sɔ̀ riyɔ̀ zemanɔ̀. ¹⁴ Yoabu mè: Má fɔ̀ má n dá mào. ɔ̀ à lí sɔ̀ne sè mèn aaɔ̀, à gè Abisalou zɔ̀ò a sɔ̀u gɔ̀o pò a paa ligɔ̀n taau béé. ¹⁵ ɔ̀ Yoabu zíkabɔ̀kúna gbéon kwio líaaazi aa aa dè.

¹⁶ ɔ̀ Yoabu kuupè à a zígɔ̀o zùukè, 5 aa zè pélea Isailiozie. ¹⁷ Aa Abisalou ge sè wa zù è zɔ̀o guu lákpeu we, 5 aa gbe káaawa, à gò gbèze zɔ̀o ú. ɔ̀ Isailio bàalè, baade tà a be.

¹⁸ Gɔ̀o pò Abisalou ku, à gbepèle azlae Kía guzuleu, asa à mè à negɔ̀e vío, mé á ye a tó gao. A azía tó kpà gbe pò a pèlepíe, 5 wíwó sisi Abisalou Dɔ̀ngubɔ̀ e ní a gbáo.

Davidi Abisalou gaa baomaa

¹⁹ Zadoki né Aimaaza mè: To má bàale má gé baokpai kíe, lá Dii yánakpàwà à aa bò a ibeɔ̀o ɔ̀zì. ²⁰ ɔ̀ Yoabu òè: Nyɔ̀ e n baokpa gbáo, sema gɔ̀o pále zíe. Gbá pòe bee riyɔ̀ kpao, ké kiane gá yáí. ²¹ ɔ̀ Yoabu ò Etiopi buie: Ge n yá pò ní è o kíe. ɔ̀ Etiopi buipi kùle Yoabue, à fèlè ní bao. ²² Zadoki né Aimaaza èa ò Yoabue: Baa tó à kè kpelewaé, to má bàale mào ɛ Etiopi buipi kpe. ɔ̀ Yoabu òè: Né, býayi ní ye bàalei? Baopi aɔ̀ ài víneɔ̀. ²³ ɔ̀ Aimaaza mè: Baa tó à kè kpelewa, má ye má bàale. ɔ̀ Yoabu òè: Bàale! ɔ̀ à bàalè, à bò ní swa sae zéó, à Etiopi buipi ké.

²⁴ Davidi zòlea wéle bíibole gbà mèn plaɔ̀ zānguo. Gudɔ̀ana dède bíiwa e bɔ̀lepi musu. Ké à wezú, à gbèe è be ado ní bao. ²⁵ A lezú kizi, a òè. ɔ̀ kí mè: Lá a be adíwe, àle mó ní baonaoe. ɔ̀ àle mò, à káikù. ²⁶ ɔ̀ gudɔ̀anapi gbépàle è lo, àle bàale. A lezú bíibòledɔ̀sanazi à mè: Gbépàle be aa kpe ní bao, àle mó kee lo. ɔ̀ kí mè: Ale mó ní baonao sɔ̀e. ²⁷ ɔ̀ gudɔ̀anapi mè: Má è gbé séia bàalea de lán Zadoki né Aimaaza bàalewae. ɔ̀ kí mè: Gbèmaae, baona 5 àle suò. ²⁸ Aimaaza lezú kizi à mè: Aafia ku! ɔ̀ à kùle kíe, à mipèle ɔ̀le à mè: Wá Dii n Lua sáaukpa, à gbé pò kuabíimaɔ̀ kpàma, ma dii kí. ²⁹ ɔ̀ kí aa là à mè: Èwaaso Abisalou ku aafiaa? Aimaaza wèwá à mè: Ké Yoabu lé n zòblena zì ní mapi n zòblenao, má má zɔ̀a fèlè maamaa, áma má dɔ̀ bóme kèo. ³⁰ Kí mè: Ze la gía. ɔ̀ à zè we.

³¹ Ké Etiopi buipi ká à mè: Ma dii kí, ma mɔ̀ne ní baonaoe. Dii yánakpàma gbá, à n bɔ̀ gbé pò bò n kpeɔ̀ ɔ̀zì. ³² ɔ̀ kí aa là à mè: Èwaaso Abisalou ku aafiaa? Etiopi buipi wèwá à mè: Ma dii kí, Lua to n ibeɔ̀o ní gbé pò aa fèlè aale íadamaɔ̀ gɔ̀ lán èwaasopiwa.

19

Yoabu zɔ́akaa Davidizi

1 Sɔ́ kɛ́ kígu, à dɛ̀dɛ̀ gɛ́ kpé pɔ́ kú bɔ̀lɛpi musuu, ɔ́ à ɔ̀bɔ́ we. Gɔɔ́ pɔ́ àlɛ̀ dɛ̀dɛ̀ wɛ̀ à mè: Ma né Abisaloù! Ma né Abisaloù! Ma gaa n gɛ́ ɔ́ sá yáa! Abisaloù ma né! Ma né! 2 Wa ò Yoabue: Kí lɛ́ ɔ̀bɔ́ àlɛ̀ wɛ̀nake Abisaloù yá musu. 3 Gɔɔ́ bee zígɔ́ ziblepɔ́nakea lí wɛ̀nakea ɔ́, asa aa mà wá mà, kí nɔ̀sɛ̀ ɔ̀kpa à né yá musue. 4 Gɔɔ́ bee zígɔ́ gɛ́ wɛ́lɛu sɔ́sɔ́ lán gbé pɔ́ bàalɛ̀ zílau, wí rí kúswae. 5 Kí pòkú a oaa, àlɛ̀ búbuape, àlɛ̀ mɛ: Ma né Abisaloù! Abisaloù ma né! Ma né!

6 ɔ́ Yoabu gɛ́ kí lɛ́ kpéu à mè: N widá n gbéɔ́wa gbá. Aa n bɔ́ gbá rí n negɔ́ɔ́ rí n nɛnɛɔ́ rí n naɔ́ rí n nɔ́ pɔ́ ní mɛ̀sɛ̀dilɛ̀nɛ̀ɔ́. 7 N zangude ɔ́ rí yɛ̀nzí, ɔ́ rí za n yɛ̀nzidu gba. N ɔ̀wɛ́ɛ̀ gbá, wápi n zígɔ́ ɔ́aanaɔ́ rí wá gbéɔ́ wá dɛnɛ̀ pɛ ɔ́o. Má è sa, tó Abisaloù ku gbá, mɛ̀ wápi n waga pii, bee mé a kɛnɛ na. 8 Fɛlɛ bɔ́ sa. Gɛ̀ n n gbéɔ́ gba sɔ́. Má síne rí Diio, tó ni gɛo, an gbɛ̀e a innɔ́ la gwáao. Bee a kɛnɛ vái, aɔ́ dɛ vái pɔ́ n le za n ɛ̀waasogɔ́ e gbáa. 9 ɔ́ kí fɛlɛ̀ gɛ́ zɔ́lɛ̀ bíibɔ́lɛu. Ké wa ò gbɛ́nɛ́ kí zɔ́lɛa bɔ́lɛu, ɔ́ aa mò sí aà ɛ̀e m̀pii.

Davidi gbesia

Isailiɔ́ bàalɛ̀, baade tà a bɛ. 10 Isaili buiɔ́ guu pii gbéɔ́ lɛ́ lɛkpaake kɔ́tɛ̀e aa mè: Kí wá sí wá íbɛɔ́wa, à wá bɔ́ Filitɛ̀ɔ́ ɔ̀zɔ́, ɔ́ à bàalɛ̀ bɔ́ wá búsuu Abisaloù yáí. 11 Wa Abisaloù kpá kpalau, ɔ́ à gá zílau. Bɔ́ àlɛ̀ dá rí kía gbesiaoi?

12 Kí Davidi gbéɔ́ zɔ́ sa'ona Zadoki rí sa'ona Abiataaowa à mè: Yá pɔ́ Isailiɔ́ lɛ́ o pii gɛ́ ma swáú za ma kúkii la. Yáe bee gbea Yuda gbɛ̀zɔ́ɔ́wa n mɛ: Bóyáí a gbɛzákpa rí ma gbesia yáoi? 13 Ma gbéɔ́, ma daɛn á ú, wá au douɛ. Bóyáí a gbɛzákpa rí ma gbesiaoi? 14 O Amasae ma daɛn aà ú, wá au douɛ. Tó mi to à gɔ́ ma zígɔ́ ɔ́aana ɔ́ Yoabu gbɛu za gbáɔ́, Lua yapáslkɛmɛ̀ bɛ̀ɛ̀bɛ̀. 15 Aà yá Yudaɔ́ sɔ́ blɛ̀, an lɛ́ kɛ̀ dou, ɔ́ aa lɛ́kpásakɛ̀e aa mè: Su rí n gbéɔ́ pii.

16 Kí lɛ́ su, à ká Yuudɛ́, ɔ́ Yudaɔ́ gɛ́ daiaàlɛ̀ Giligali aa buaaáɔ́ swapiwa. 17 Gela né Simeí,* Bɛ́yámɛ̀e bui pɔ́ kú Bauliú wá à gɛ́ dai kí Davidilɛ̀ rí Yudaɔ́. 18 Bɛ́yámɛ̀e bui kuaáɔ́ gbɛ̀n ɔ́aa sɔ́o. Saulu bɛ ziiá Ziba gɛ́ lɛ́ rí a negɔ́e gbɛ̀n gɛ̀o rí a zíkɛna mé ɔ́nɔ́kɛmɛ̀. Má òɛ̀ aà káoyemɛ̀e ma zaa'inae mà dikpe mà gɛnno, asa ɛɛn ma ú. 19 Ké wa e wá bua rí kipi bedɛɔ́, wí e yá pɔ́ a ka kígu kɛ yáí. ɔ́ Gela né Simeí wùlɛ́ kí ɛ̀e e àɔ́ gɛ́ buai Yuudɛ́wa. 20 A òɛ̀: Ma dii, rísu n ma tàae yádao. Nsu to yáwáí pɔ́ mapi n zòblɛna má kɛnɛ gɔɔ́ pɔ́ n bɔ́ Yelusaleú ɔ́nguo. Ma dii kía, rísu nɔ́yɔ́ yápi kúa n sɔ́ guuo. 21 Mapi n zòblɛna, má dɔ́ kɛ́ ma duunakɛ́. Yosefu bui guu pii, máme ma ɔ́aa ma mɔ́ dainlɛ́ gbá má dii kí. 22 ɔ́ Zeluia né Abisai mè: Simeí kía pɔ́ Dii kpá káe. I ka wá aà deo lɛ́? 23 ɔ́ Davidi mè: Zeluia néɔ́, bóme wá daaai? A ye zezɔ́mɛ̀e gbá yá? Wá gbɛ̀e dɛ Isaili búsuu gbáɔ́, asa má dɔ́ gbá kɛ́ má dɛ Isailiɔ́ kía ú. 24 ɔ́ kí ò Simeí: Nyɔ́ gao. ɔ́ kí legbɛ̀.

25 Saulu tɔ́una Mefibose† gɛ́ dai kílɛ. Za gɔɔ́ pɔ́ kí bɔ́ wɛ́lɛu e gɔɔ́ pɔ́ à sù aafia, Mefibose i a gbá pípio, i a lɛkána kɛkɛo, i a pɔ́pio. 26 Ké à bɔ́ Yelusaleú à mò dá kílɛ màa, ɔ́ kí aà lá à mè: Mefibose, bóyáí ní gɛmanɔ́ ní? 27 A wɛ̀wá à mè: Ma dii kí, ma zíkɛna mé ɔ́nɔ́kɛmɛ̀. Má òɛ̀ aà káoyemɛ̀e ma zaa'inae mà dikpe mà gɛnno, asa ɛɛn ma ú. 28 Ma dii kí, ɔ́ à gɛ́ mapi n zòblɛna ɔ̀kpa n kíi.‡ Ma dii kí dɛ lán Lua malaikaewae. Kɛ́ lá à kɛnɛ maawa. 29 Ma dii kí, a dɛ yáa n ma dɛ bedɛɔ́ dɛdɛ̀ m̀piiɛ, ɔ́ n mapi n zòblɛna baa dáa rí n blɛblɛnaɔ́. Má zɛvɔ́ má wiilenzi bɔ́. 30 ɔ́ kí òɛ̀: Yá kpele ríyɔ́ o lɔ́i? Má dilɛ m̀pi rí Zibao, à tɔ́lɛ kpaalɛkɛ̀e. 31 ɔ́ Mefibose ò kía: Ma dii kí, lá n su bɛ aafia, aà sɛ pii.

32 Galada búsu gbé Baazilai§ bɔ́ Logeliú à gɛ́ zɛi kíe e Yuudɛ́ baale. 33 Baazilai zikú maamae, à ká wɛ̀ basiiɔ́. A kí yáakɛ̀ gɔɔ́ pɔ́ a ku Maanaiú, asa ɔ́dɛ̀ sá gbángbooe. 34 ɔ́ kí òɛ̀: Buamanɔ́, mí n gwa ma bɛ Yelusaleú. 35 Baazilai wɛ̀wá à mè: Ma wɛ̀ni i gɔ́ bíla kɛ́ mà tanno Yelusaleúo. 36 Ma ka wɛ̀ basiiɔ́ kò. Má pɔ́maa rí pɔ́wáio dɔ́kɛ̀e bɛ? Mapi n zòblɛna mi blɛ pɔ́ má blɛ ge i pɔ́ má mí na mae? Má gɔ́e ge nɔ́e lɛ́sinaɔ́ lɔ́ ma lɛ? Ma dii kí, má aso káffine. 37 Mapi n zòblɛna má buanno Yuudɛ́wa, mí zɛnɛ káinno we. Akea rí ye n flabomɛ̀e màai? 38 Mapi n zòblɛna, to mà ɛa ta ma bɛ wɛ́lɛu, kɛ́ másu ga ma dɛ rí ma da miao záo yáí. Ma nɛ n zòblɛna Kimaú gwa kɛ. Ma dii kí, to aà buanno. Kɛ̀ lɛ́ à kɛnɛ maawa. 39 ɔ́ kí mè: Kimaú a buamanɔ́. Má yá pɔ́ kɛnɛ maa kɛ̀e, mé yá pɔ́ rí gbɛaa pii má kɛnɛ.

40 Gbɛ́pii bua Yuudɛ́wa, ɔ́ kí búa. Kí lɛpɛ̀ Baazilaiwa à samaa'òɛ̀, ɔ́ Baazilai ɛ̀a tà bɛ. 41 Ké kí bua à gɛ́ Giligali, Kimaú buaaáɔ́.

Yuda zígɔ́ pii rí Isaili zígɔ́ kɛniɔ́ búa rí kípíio. 42 ɔ́ Isaili bui pii mò kí lɛ̀, aa òɛ̀: Akea wá gbé Yudaɔ́ buaaáɔ́ kpáí, m̀pi rí n bedɛɔ́ rí n gbéɔ́ piií? 43 ɔ́ Yudaɔ́ a zásimá aa mè: Ké kí dɛ wá dae ú yáíe. Bóyáí yá bee kɛ́ líi? Wí kí kúsua bleo, wí aà pɛ si wá pɔ́ ɔ́o. 44 ɔ́ Isaili ò Yudaɔ́nɛ: Lá

* 19:17 2Sam 16.5-13 † 19:25 2Sam 9.1-13 ‡ 19:28 2Sam 16.1-4 § 19:32 2Sam 17.27-29

wá bui lɛɛ kwie, wá ɔ kú ní kí Davidio de á pɔa. Bóyáí a wá díle yáfúnnɔí? Wámɛ wa kí gbesia yá'ò káauo ló? Ama Yudaɔ yázásia Isailiɔwa de ní pɔa.

20

Seba bɔa Davidi kpe

¹ A mɔ̀ lè gbɛ̀pɛe ku we, aà tɔ̀n Seba, Bikili néɛ, Bèyámɛɛ buie. ɔ̀ à kuupè à mè: Wá baa daaa ní Davidioo, wá baa kú ní Yese néoo, á Isailiɔ, á baade tá a be.*

² ɔ̀ Isailiɔ kè Davidiwa pii, aa gè nà Bikili né Sebawa, áma Yudaɔ zè ní rí kíio bɔa za Yuudéi e Yelusaleú. ³ Ké Davidi sù a be Yelusaleú, à a nɔ̀ pɔ̀ i mɛ̀sɛdilenéoo gbɛ̀ɔn kwí pɔ̀ á tò aale begwaɔ sè à rí kále gudɔ̀sana be. Davidi ní gwá, áma i wúleɔnɔ̀ loo. Wá ní kaka kpéu gyaɔ̀ úe e aa gè gágaò.

⁴ ɔ̀ kí ò Amasaɛ: Yuda zígɔ̀ sísí nì ní káaamɛɛ e gɔ̀ ɔ̀ áaɔ̀ ɔ̀ pa, nɔ̀ ku la. ⁵ Amasa gè Yudaɔ sísí, áma à gègè de gɔ̀ pɔ̀ kí dílela. ⁶ ɔ̀ Davidi ò Abisaie: Bikili né Seba a íadawá tia de yá pɔ̀ Abisalou kèla. Ma gbéɔ̀ sɛ́le à pɛ́leaazi, ké asu si wéle bídeu à bɛ̀beetɛ́ kɛ̀wɛ́eoo yáí. ⁷ ɔ̀ Yoabu gbéɔ̀ ní kí dɔaio ní zígɔ̀ pii bɔ̀le Yelusaleú, aa pèle Bikili né Sebazi.

⁸ Gɔ̀ pɔ̀ aa ku gbè gbèné pɔ̀ kú Gabaɔ̀ sae, ɔ̀ Amasa m̀ dairle. Yoabu zík'a'ula daa, mé aà fɛna dɔa áa pí. Ké à s̀ Amasazi, à fɛnapi wò, ⁹ a òè: Ma gbé, rí aafiaa? ɔ̀ à Amasa kù a lekánawa rí a ɔ̀plaaò, lá a ye lépɛwáwa. ¹⁰ Amasa fɛna pɔ̀ kú Yoabu ɔ̀u fán vío, ɔ̀ Yoabu aà z̀ò a gbɛu, aà nɔ̀nɔ̀ b̀le kále źíle. Yoabu i a gɛ̀n plaade ke loo, asa à gá k̀ɔe. ɔ̀ Yoabu rí a dáuna Abisaio pèle Bikili né Sebazi.

¹¹ Yoabu íwaɔ̀ do g̀ zɛa Amasala à mè: Gbé pɔ̀ zè ní Yoabuo ní Davidio, aà te Yoabuzi. ¹² Au daa Amasa gea zɛdau, ɔ̀ zígɔ̀ pɔ̀ lé m̀oo zè lé gwa pii. Ké Yoabu íwapi è gbé pɔ̀ lé m̀oo wɛoo pii zè lé gwa, ɔ̀ à Amasa ge gále gòò zéu a díle sɛu, ɔ̀ à ula kúaala. ¹³ Ké a gále gòò zéu, gbépii b̀ te Yoabuzi, ɔ̀ aa pèle Bikili né Sebazi.

¹⁴ Seba Isaili búsu baa v̀ e Abeli Bemaaka, ɔ̀ Beli buio m̀ káaaaazi we. ¹⁵ Yoabu m̀ koez̀aaazi Abeli Bemaaka. Wá búsu kálekale wéle bí sae, ɔ̀ aale wéle wá bíipi gboo. ¹⁶ ɔ̀ nɔ̀e ɔ̀ndee lezù za wéle guu à mè: A swákpa! A swákpa! O Yoabue aà m̀ lo la mà yá'òè. ¹⁷ Ké Yoabu s̀ nɔ̀epizi, ɔ̀ à aà lá à mè: Mmɛ rí Yoabua? A wèwà à mè: Máme! ɔ̀ a òè: Swákpa mapi n z̀bblena yáí. A mè: Ma swá wè. ¹⁸ ɔ̀ nɔ̀epi mè: Wí me yáa, yágbea Abelidɛɔwa, yá i mide. ¹⁹ Wá kú yákelesai Isaili gbé náaideɔ̀ ú, ɔ̀ níle wéle ǹ Isaili wéledadee beeo dedea? Bóyáí ní ye ǹ Dii wéle deí? ²⁰ Yoabu wèwà à mè: Gyaú! Aawo! Má ye mà á dedeo. Má ye mà á wéle deo. ²¹ Maa no! Gbé pɔ̀ wí me Bikili né Seba, Eflaiú buio búsu síside gbé mé fɛle rí kí Davidio. A gbé m̀endopi kpaá, mí go á wéle. ɔ̀ nɔ̀epi òè: Ma! Wa aa mi zune bíia. ²² Nɔ̀epi gè a gbéɔ̀ lè rí a ɔ̀nɔ̀, ɔ̀ wá Bikili né Seba mi z̀ wá zu Yoabue bíia. Yoabu kuupè, ɔ̀ wá fáaa wá wélepi tò we. Baade tá a be, ɔ̀ Yoabupi tá kí kí Yelusaleú.

Davidi íwaɔ̀

²³ Yoabu mé Isaili zígɔ̀ pii dɔaana ú. Yoiada né Benaia mé dɔaio gbéɔ̀zɔ̀ ú. ²⁴ Adonilaú mé zɔ̀ gbéɔ̀zɔ̀ ú. Ailudi né Yosafa mé kpáwakena ú. ²⁵ Seva mé lakèna ú. Zadoki ní Abiataao mé sa'onkiaɔ̀ ú. ²⁶ Yaii gbé Ila mé Davidi kwáasi ú.

21

Tɔ̀sia Gabaɔ̀deɔne

¹ Imina ku Davidi gɔ̀, à gègè e wè áaɔ̀. Davidi Dii aeyá, ɔ̀ Dii mè: Saulu yáie. Gbèdeyá wí aà bedɛɔ musu ké à Gabaɔ̀deɔ dède yáí. ² ɔ̀ kí Gabaɔ̀deɔ sísí à yá'óné. Gabaɔ̀deɔ de Isailiɔ úo, Amɔ̀le bui k̀nɔaɔne. Isailiɔ legbèné yáa aa mè wa rí dedeo,* ɔ̀ Saulu wéle à rí báde a áiakea Isailiɔne rí Yudaɔ guu. ³ ɔ̀ Davidi Gabaɔ̀deɔ lá à mè: Bó á ye mà kéí? Kpelewa má awakpaé, ké à e Dii gbéɔ̀ sáaukpai? ⁴ Aa wèwà aa mè: Wá zɛv́ wá ánuɔu ge vua gbea Saulu ge a bedɛɔwao, mé wá zɛv́ wá Isaili gbèe deo. ɔ̀ Davidi rí lá à mè: Ale o kpelewa ní? Bó má kéí? ⁵ Aa wèwà aa mè: Gbé pɔ̀ wá dede, à lekpaáíwázi à wá midɛe, ké à e wá buibɔ Isailiɔ guu yáí, ⁶ to wá aà bui gɔ̀e soplaò kpáwá, wí rí loo líwa Dii ae Gibɛa, kí Saulu pɔ̀ Dii kpápi be wéleu. ɔ̀ kí mè: Má rí kpáwáe. ⁷ Kí i Yonataa né Mefibose, Saulu t̀úna kpámáoo, lé pɔ̀ aa kè Diiwa sánu rí Yonataao yáí.† ⁸ A negɔ̀e gbèɔn pla pɔ̀ Aya nenɔe Lizipa i rí Sauluo sè. An t̀n

* 20:1 1Kia 12.16 * 21:2 Yoz 9.3-15 † 21:7 1Sam 20.14-17, 2Sam 9.1-7

ke: Aamoni ní Mefiboseo. A neg̃e gb̃on soo p̃s Saulu neñe Melabu í ní Meola gb̃é Baazilai né Adielio[†] s̃è lo. ⁹ A ní ná Gabaōdeone ní ɔz̃í, ̃s aa ní loo líwa s̃is̃í musu Dii ae. Gb̃on soplapiɔ ga s̃anue, wà ní dede p̃okeke daaleɔɔe.

¹⁰ Aya né Lizipa zw̃ankasaɔ se kp̃al̃e az̃iae gb̃ewa we. Za p̃okeke daaleɔɔe e lou g̃e g̃epiɔ gb̃è, lo gi b̃aone aa p̃emá fáane, lo gi s̃ẽanob̃one aa s̃r̃ñzi gwá. ¹¹ Wà yá p̃s Saulu ño p̃s í m̃esedilẽopi k̃è ò Davidie, ¹² ̃s à g̃e Saulu ní aà né Yonatao wáɔ bíle Yabesi Galadadeɔ k̃í. A mo lè wà ní g̃e s̃è yáa kp̃ái Betesá g̃aae, gu p̃s Filit̃e ní loo b̃íiwa Saulu dea Giliboa gb̃eae. ¹³ Davidi tò wà ní g̃ewapiɔ s̃èle wà tàò, wa k̃áaa ní gb̃é p̃s wà ní loopiɔ g̃ewao, ¹⁴ ̃s wa ṽí Saulu mae Kisi miau Zela, B̃eỹamee buio busuu. Wà yá p̃s k̃ía díle k̃è p̃íi, ̃s Lua wabi p̃s wa k̃è busupi yá musu s̃írño.

*Gb̃é gb̃aagbaaɔ dede
(1Lad 20.4-8)*

¹⁵ Filit̃e ̃èa z̃íkà ní Isailio lo. Davidi ní a gb̃éɔ g̃e z̃íkarño. Ké Davidi ỹèe làa, ¹⁶ ̃s gb̃é gb̃aaɔ bui Isibenɔbi mè á Davidi dee. Aa m̃ogot̃e s̃ona gbia de kiloo aãa, mé a f̃enda dafu looa. ¹⁷ ɔ Zeluia né Abisai d̃baale, à Filit̃epi d̃e. ɔ Davidi gb̃éɔ legb̃è ̃èa mè: Nỹó g̃éwanɔ z̃l̃au lo, ké wà Isailio filia su gao yáí.

¹⁸ Bee gbea aale z̃íkà ní Filit̃e Gobu, ̃s Usa gb̃é Sibekai gb̃é gb̃aa bui p̃s wí me Safa d̃e. ¹⁹ Zí ̃èa f̃èle ní Filit̃e Gobu lo, ̃s Betel̃eú gb̃é Yaii né Elana Gata gb̃é Goliati dáuna Lami d̃e. Lami s̃mpa de lán zw̃aatana àsaliwae. ²⁰ Ké aale z̃íkarño Gata lo, gb̃é t̃iise ku we, aa ɔne ní aà gb̃anéɔ soolosoole, à k̃è p̃íi baaso m̃endosai. Gb̃é gb̃aaɔ buie lo. ²¹ A kuab̃ii Isailiowa, ̃s Davidi ṽí Simca né Yonataa aà d̃e. ²² Gb̃on sĩip̃iá Gata gb̃é gb̃aaɔ buine. Davidi ní a gb̃éɔ mé ní dede.

22

*Davidi Dii s̃aukpa a z̃iblea yá musu
(Sou 18)*

¹ Ké Dii kí Davidi b̃o Saulu ní a ib̃ee k̃niɔ ɔz̃í, à ledà ní Diio ² à mè:

Dii mé ma gbesi ũ ní ma zegik̃io,
í ma misi.

³ Ma Lua mé ma gbesi ũ,
mí naaazi.

ɔme ma s̃engbao ũ
ma Suaban gb̃aa ní ma gulẽsfo ũ,
ma ul̃eki ní ma b̃ok̃io ũ,
í ma si gb̃é p̃ás̃owa.

⁴ Dii kà wà aà s̃aukpa.
Mí lezuaazi,

í ma b̃o ma ib̃eeɔ ɔz̃í.

⁵ Gó kp̃alemano,
kaale swa lé ma ble.

⁶ Mia baɔ galakp̃amee,
ga baikp̃a ma ae.

⁷ Ma yeela guu ma Dii s̃isi,
ma lezù ma Luazi,

̃s à ma ỹamà za a be,
ma wii k̃awà, à g̃è aà swáú.

⁸ T̃õle l̃ualua à z̃iaz̃ia,
gb̃es̃is̃is̃o d̃ẽdee ní z̃inau.
Aa l̃ualua ké aà p̃o p̃a yáí.

⁹ Súele b̃o aà níu,
té p̃okaalena b̃o aà léu,

a ỹõ lé pipi aà ae.

¹⁰ A gu k̃éaa musu à p̃íla,
lou s̃isi aà gbá z̃ie.

¹¹ Ale vua dia malaika g̃às̃iade kpe,
al̃e yaakpa ní íanao.

¹² A gusia kù az̃íala,
à luabesiana k̃è a kúk̃í ũ.

† 21:8 1Sam 18.19 § 21:12 1Sam 31.8-13

13 Za aà gawi píleau
 lou lé píle pásípási.
 14 Dii pála za musu,
 Lua Musude loo do louvía ũ.
 15 A ka fà ma ibeεεgu à ní fáaa,
 Lua sù má à ní yá.
 16 Ké Dii pálamá,
 ísia tɔɔle bò gupuau,
 ké à pɔbò a níu,
 dúnia zína bò puizi.
 17 A ɔbò za musu à ma kú,
 à ma bɔ ísiu.
 18 A ma si ma ibeεε gbāawa
 ní ma wèle pɔ an gbāa demalaɔ.
 19 Aa ánaa ma wɛnakegɔɔ,
 ɔ Dii zèmanɔ.
 20 A ma bɔ à ma gba dɛεpooki,
 à ma mísi ké a yemazi yáí.
 21 Dii yákèmeε ma nòsemaa léue,
 à fiabòmeε ma gbāsísai léu.
 22 Asa má Dii yá kúá,
 mi váike ma a Lua tò weo.
 23 Aa ikoyá lo dɔaaameε píi,
 mi bɔ yá pɔ a díleɔ kpeo.
 24 Ma kua táae ví Díieo,
 má azía kúá duunasai.
 25 Dii fiabòmeε ma maake léue,
 asa a è má kú gbāsísai.
 26 N náai ví náaideɔne,
 táaesaiden n ũ táaesaideɔne.
 27 N wásawasa gbé wásawasaɔne,
 áma ni kónike gbé dɔɔsaɔne.
 28 Ni zíabusanaɔ suaba,
 ni gbé pɔ aai nízla se lesɔ busa.
 29 Mpi Dii, níme ní ma filia ũ,
 Dii, ni ma gusia líle gupua ũ.
 30 N n gbáao má fɔ kuadi kaawa,
 ní ma Lua dɔnleɔ má fɔ ví gía.
 31 Luapi sɔ, aà yákeɔ bòleí,
 Dii yá sáa vío.
 A dɛ sɛngbao ũ gbé pɔ nàaziɔne.
 32 Dii báasio, déme Lua ũi?
 Wá Lua báasio, déme uleki ũi?
 33 Lua mé í ma gba gbāa,
 ɔme í zεpoomεε súsú.
 34 I to ma wá nakū lán tuewa,
 í to màɔ bε búsu gulesɔ musu.
 35 I zíkaa dadameε,
 e ma gásl a fɔ mɔgotɛ sá gá.
 36 Ni n ziblesɛngbao kpaá,
 ni naale ñ ma tɔbɔ.
 37 Ni ma zé yáasa kúmeε,
 ɔ ma gbá lí gbáleo.
 38 Ma pele ma wèleɔzi ma ní bādè,
 mi kpekpaɔ e ma ge ma ní dedeɔ.
 39 Ma ní wiwi míɔmíɔe, aai e fíleɔ,
 aa kwè gɔ kálea ma gbá zíe.
 40 N ma gba gbāa ma zíkàò,
 ní tò ma ibeεɔ míkpáa.
 41 N tò ma wèleɔ kpekpa,
 ɔ ma a zangudepiɔ káale.

42 Aa wiillè, gbēe i ní suabao,
 aa lɛzù Diizi, i yāmamá.
 43 Ma ní kɛ búɛbuɛ lán búsutíwa,
 ma táa'ómá lán zé guu pɛlɛawa.
 44 N ma bɔ ma gbé pɔ fɛlɛmanɔɔ ɔzɪ,
 n ma kɛ buiɔ míde ú.
 Gbé pɔ má ní d̄soɔ ɪ zɔblemɛɛ,
 45 bui z̄lloɔ ɪ vlánaumɛɛ.
 Tó aa ma yá'ò má, aai misiilɛmɛɛ.
 46 Buipáɛɔ kúsu ɪ kwé,
 aai bɔ ní zegiklɔɔ ní lualuao.
 47 Dii ku! Báaaden ma gbɛsi ú!
 Wá Lua ma gbɛsi ma Suabana tɔbɔ!
 48 Lua mé ɪ t̄simɛɛ,
 ɪ buiɔ totomɛɛ,
 49 ɪ to má pili ma ibɛɛɔwa.
 N ma gba gbáa de ma wɛlɛɔla,
 n ma bɔ gbé pásɔɔ ɔzɪ.
 50 A yáí tò má ní sáaukpa buiɔne,
 má n táasile Dii.*
 51 ɪ z̄l z̄so ble kí pɔ á sɛɛ,
 ɪ gbɛkɛkɛ kía pɔ a kpápɛ,
 ma Davidi ní ma buiɔ e gɔɔpii.

23

Yá gbezá pɔ Davidi ɔ

1 Yá gbezá pɔ Davidi ɔn kɛ:
 Yese né Davidi yán kɛ,
 gbé pɔ Lua aá gbà gbáa yá'oaɛ.
 Yakɔbu Lua aá kpà kía ú,
 ɔmɛ Isailiɔ lèdan maa ú.
 2 Dii Nisina yádámɛɛ,
 aá yá dɔ ma léu.
 3 Isailiɔ Lua yá'ò,
 Isailiɔ gbɛsi ɔmɛɛ:
 Tó kí yá ḡḡḡ gbéɔne a zéwa,
 mé à kía blè víakɛa Luaɛ guu,
 4 ɪ de lán íatɛ bilɛa gupuawae,
 lán gudɔa guduuduusaiwa,
 lán lou pɔ ɪ to sɛ bɔlɛwa.
 5 Ma bɛdeɔ na ní Luaoɔ lé?
 Aá baa aɔ kumanɔ e gɔɔpiie.
 A a yá d̄d̄d̄ pii, a sea vío.
 A bɔ ní ma suabaaoo lé?
 A pɔ pɔ má a ni ví kpaá píio lé?
 6 Gbɛpáɔ de lán lɛwae,
 wí ní vūaaɛ, wíli kú kyàuo.
 7 Gbé pɔ ye kámá,
 sema aáɔ ḡkɛbɔ ge go kūa,
 ɪ tes̄má ní kúkɪ.

Davidi neḡnaɔ (1Lad 11.10-41)

8 Davidi neḡnaɔ tón kɛ: Akemɔ gbé Yasɔbaúá neḡnɔ tɔde gbɛn ɔn aáɔ d̄baanaɛ. ɔmɛ s̄na sè gbɛn ɔaa s̄iɔzɪ, à ní z̄z̄z̄o pii gɔɔdɔúzɪ. 9 Gbé bee gbɛa Dodai né Eleazaa, Ahoa gbé kú neḡnɔ gbɛn ɔn aáɔpɔ guu ɔ. A kú ní Davidio gɔɔ pɔ Isailiɔ káaa aa z̄k̄a ní Filitɛɔ Pasadamiú. Isailiɔ p̄ɔbɔzākɛ, 10 ɔ aapi fɛlɛ à Filitɛɔ d̄d̄d̄ e aá ɔ wá, à ḡɔ f̄ɛnda pá kūa. Dii tò à z̄iblɛ maamaa gɔɔ bee. Z̄iḡɔ k̄niɔ èa sù aa aá lè, áma pɔɔ woloa gɛɔwa yáie. 11 Gbé bee gbɛa Age né Sāma

* 22:50 Lom 15.9

gusísíde gbé kú. Ké Filitēo gāli kàaa gu pò bláa bú kúu, Isailiò bàalènè, ¹² aàpi mé zè gí búpi guoguo. A búpi símá, à Filitēo dède. Dii tò à zìblè maamaa.

¹³ Pòkekegòo negòn gbèon baakwio guu, gbèon àaòò bò gè Davidi kí Adulaù gbè'eu. Filitēo gāli bòò kálè Lefai guzuleu. ¹⁴ Goo bee Davidi ku sègbāu, Filitēo gudàanao ku Beteleù. ¹⁵ Davidi lé a be í nide à mè: Dème a gé Beteleù bòle ló'i tóimèsi? ¹⁶ Negòn gbèon àaòpio mé gè gè Filitēo bòou, aa Beteleù bòle ló'i tó aa sùò Davidie. O i we mío, a tóle Diiè sa'o'i úe. ¹⁷ A mè: Kai Dii, má fí íe bee mio. Gbè pò aa gí nì wèniio aue. I we mío. Negòn gbèon àaòpio yákean we.

¹⁸ Zeluia né Abisai, Yoabu dáuna mé negòn gbèon baakwio dsaana ú. Ome sōna sè gbèon òaa do ní basoòozi à ní dede, ò à tòbò gbèon baakwipio guu. ¹⁹ A tòbò de negòn gbèon àaòpio, ò à gò ní dsaana ú, kási a ku negòn tóde gbèon àaòpio guuo. ²⁰ Yoiada né Benaia, Kabazee gbéá zikan wóodee. Aà yákeao dasi. A Mòabu negòn tódeò dè gbèon pla. A gè é guu goo pò loughè kwè, à nòomusu dèu. ²¹ A Egipi gōsa tiisi pò sōna kúa dè. A sšaaži ní goo, à aà sōna siwà à aà dèò. ²² Yoiada né Benaia mé yápio kè, ò à tòbò negòn gbèon baakwipio guu. ²³ A tòbò de negòn gbèon baakwipio, kási a ku negòn tóde gbèon àaòpio guuo. O Davidi aà díle a dōaiò gbèzō ú.

²⁴ Gbèò baakwipio tón ke:

Yoabu dáuna Asaeli,

Dodo né Elana Beteleù gbé,

²⁵ Alodi gbèò Sāma ní Elikao,

²⁶ Paleti gbé Elezi,

Tekoa gbé Ikesi né Ila,

²⁷ Anato gbé Abiezeè,

Usa gbé Mèbuni,

²⁸ Ahoa gbé Salamò,

Netofa gbé Malai,

²⁹ Netofa gbé Baana né Elebu,

Gibea pò kú Bèyāmeè bùsuu gbé Libai né Itai,

³⁰ Pilatò gbé Benaia,

Gaasi guzule gbé Idai,

³¹ Alaba gbé Abialebò,

Bauliù gbé Azemave,

³² Saaleboni gbé Eliaba,

Yasè néò,

³³ gusísíde gbé Sāma né Yonatāa,

gusísíde gbé Salaa né Ahiaù,

³⁴ Maaka gbé Aasebai né Elifele,

Gilo gbé Aitofeli né Eliaù,

³⁵ Kaameli gbé Ezele,

Laalubu bui Paalai,

³⁶ Zoba gbé Natá né Igali,

Gada bui Bani,

³⁷ Amōni bui Zeleki,

Beelo gbé Naalai, Zeluia né Yoabu zikabókūna,

³⁸ Yeteè bui Ila ní Galebuo

³⁹ ní Iti bui Ulio.

Ampii aa gbèon bla àaòsaie.

24

Davidi a zīgōo naoa

(1Lad 21.1-26)

¹ Dii pò èa pà Isailiòzi, ò à Davidi swáfèné à mè: Gé Isailiò ní Yudaò naoi. ² O kí ò Yoabue ní zīgō dsaana pò kuaànò à mè: A Isaili buiò bùsu keele pii za Dā e à ge peò Beesebawa, í ní nao, ké mà e mà ní dasile dō. ³ O Yoabu ò kíe: Ma dii kí, Dii n Lua n gbèò kōne lee basòo, ní wesiè, āma ma dii kí, àkea ní ye n ke maaí? ⁴ N beeo kí yá Yoabu ní zīgō dsaanaò blè, ò aa bòle kí kúí, aa gè Isailiò naoi. ⁵ Aa bùa Yuudēwa, aa bòokpá Aloee sac. Wélepi ku guzuleue. O aa Gada bùsu kèele e Yazee. ⁶ Aa Galada bùsu kèele aa gè Kadési, Iti bùsuu e Dāyaani, ò aa gè Sidō oi. ⁷ Aa gè Tii wéle bíideu ní Iviò ní Kanaaò wéleò guu pii, ò aa gè Yuda bùsu geomidoókli oi e Beeseba. ⁸ Aa bùsupi kèele pii. Mò kèokwi ní goò baoo gbea aa èa sù Yelusaleù. ⁹ O Yoabu gbé pò à ní naoò lé

ò kíe. Isaili g̃s̃e p̃ó aa f̃ɛnda d̃ɔ́ gb̃ɛñ ðaas̃ɔ́ɔ́ l̃eɛ ðaa síí̃s̃e (800.000). Yudaɔ́ s̃s̃ gb̃ɛñ ðaas̃ɔ́ɔ́ l̃eɛ ðaa pla rí bas̃ɔ́ɔ́ (500.000).

¹⁰ Gb̃épiɔ́ naoa gbea Davidi ku dénd̃m̃eɛ guu, ̃ a ò Dii: Ma duunakè yápi kea guu maamae. Dii, mapi n zòblena, ma tàae k̃ea sa, asa ma s̃ɔ́yá k̃eɛ. ¹¹ Ké Davidi f̃ɛle k̃ɔ́, Dii yá'ò anabi Gada, Davidi gu'enaɛ à mè: ¹² Ge ñ o Davidiɛ ma mè, má yá m̃eñ àãs̃ kp̃al̃e aà g̃ɛz̃l̃, aà yápiɔ́ do gwa à sé, mí k̃eɛ. ¹³ Ǿ Gada g̃e Davidi l̃e, a ò è à mè: Imina kaa rí bùsuu w̃e sopla ge n ib̃eɔ́ p̃éleanzi n bàaleané m̃ɔ́ àãs̃ ge gagyákaa n bùsuu g̃ɔ́ àãs̃, a kpele rí s̃èi? L̃aasookewá ñ gwa, mí ge o Lua p̃ó ma z̃l̃e. ¹⁴ Ǿ Davidi ò Gadae: Má kú yeeleá z̃s̃ɔ́ guue. Má sí wá l̃éle wá da Dii ɔ́z̃l̃, asa a s̃ósobi ṽl̃ maamae. Asu to má l̃éle da gb̃ɛnaz̃l̃na ɔ́z̃l̃o. ¹⁵ Ǿ Dii gagyákà Isailiigu za k̃ɔ́ bee e g̃ɔ́ p̃ó à z̃èò. Sea za Dá e à g̃e p̃èò B̃eɛɛɛbawa Isailiɔ́ g̃aga gb̃ɛñ ðaas̃ɔ́ɔ́ l̃eɛ b̃aãkwi (70.000). ¹⁶ Ké Dii Malaika ɔ́b̃ò àl̃e yáya Yelusaleúdeɔ́wa, Dii a ñs̃e suumpá yápi musu, ̃ a ò malaikapi: Ze màa! N ñ ɔ́ s̃ɔ́aa sa. Yebusi bui Alauna p̃ówengb̃ɛze ̃ Dii malaikapi kuu. ¹⁷ G̃ɔ́ p̃ó Davidi malaikapi è, àl̃e rí dede, a ò Dii: Máme ma duunapi k̃e ma tàae k̃e. Gb̃épiɔ́ a kp̃asa s̃àne, aai yáe keo. To ñ ɔ́ su mapi rí ma de b̃edeɔ́wa.

¹⁸ G̃ɔ́ beez̃l̃ Gada g̃e Davidi l̃e a ò è: Gé Dii gbagbak̃i boi Yebusi bui Alauna p̃ówengb̃ɛzeu. ¹⁹ Ǿ Davidi g̃e lá Dii a yá'ò Gadaewa. ²⁰ Ké Alauna wez̃ù, a è kí rí a gb̃éɔ́ l̃e m̃ó a k̃í, ̃ a g̃e k̃ul̃è à w̃ule a gb̃eɛu ²¹ à mè: Ma dii kí, ákea r̃l̃e m̃ó mapi n zòblena k̃íi? Davidi w̃ewá à mè: Ma m̃ɔ́ n p̃ówengb̃ɛze lúima, mà Dii gbagbak̃i boue, ké gagyápi e go gb̃éɔ́wa yáí. ²² Ǿ Alauna ò Davidi: Ma dii kí, p̃ó p̃ó k̃ène maa se ñ sa'òò. Zuɔ́ gwa sa'òb̃ò ù. P̃ówengb̃eɔ́ɔ́ rí zuuɔ́ séle yàa ù. ²³ Kí, ma n gba p̃íe. Alauna èa ò l̃o: Dii n Lua sinñɔ́. ²⁴ Ǿ kí ò è: Aawo! Má lúmae, mí a fiabone. Má sa'o Dii ma Luawa p̃á fiabosaio. Ǿ à p̃ówengb̃ɛzeɔ́pi rí zuuɔ́ l̃ùwá ánuu ɔ́wat̃e blakwi. ²⁵ Ǿ à Dii gbagbak̃i b̃ò we, à sa p̃ó wí a p̃ó kát̃eɔ́ à t̃ék̃ú òwá rí s̃aaukpasaɔ́. Dii síañɔ́ aà bùsu yá musu, ̃ gagyápi z̃è.

KIAO LA SEIA

Yá pò kú láe bee guo

Láe bee kí Salomoo kpalablea yá boolekè ní gbé pò aa kpalablè aà gbeaò. Goo pò Davidi zikù táotao, a fí lè kpala yáò gōgō loo, 5 àà né gbēon plaò wēele wà e wà aà gēe ble (1.1-2.12), 5 àà né Salomoo z̄lè báawa. Aà kíake guu à gbáakpà Lua kpé d̄awa ní azia beo. Ama aà yá pò kè wáí mé de à a dúniablea m̄ide ní luanaaikesaioe ní z̄oblea táaoneo (2.13-11.43). O Lua tò kpalapi kēaa pla. Isaili bui pò aa ku gugbantoo oio ḡí misiilei kí Salomoo née, 5 aa r̄ízia kía kpà (12.1-14.20). Bee tò Isailio kpalapi kēaa l̄ee pla e wē 5aa pla taawa, Isailio kpala ní Yudaò kpalao. Aa kálea kō sae, ama aalio na gbā wāo na ziao (14.21-22.53).

Lápi lé dadawēe à kù kíaò aao de náaiide ū Luae. An náai bee í to búsu kua àò na, ama kúlea táaone ní luayamasiao í miper̄ino kaalewae. Lua anabio z̄imá dasi, aaiò Lua yádileneo d̄or̄gu. Anabi Elia mé ní mide ū (17-19, 21).

Adonia azta dilea kta ū

1 Kí Davidi zikù táotao. Baa tó wà zwāa kuaála, íana í gi àò aà de. 2 O aà íwao oè: Wá dii kí, to wà wéndia wēelene, aào z̄ikene, io n gwa, io wúle n sae, ké íana su n de loo yáí. 3 O wà gè kpálèkè wéndia kefenai Isaili búsuu píi, 5 wà b̄ò Sunē ū n̄e Abisagawa, wa sè s̄uò kíe. 4 Wéndiapiá n̄anae. Io kí gwa àò z̄ikèè, ama kí í aà d̄ò n̄e ūo.

5 Agita né Adonia* azia dile a ka, à mè áme á kpalable tia. O à s̄ogoo s̄è ní s̄oðe ní ḡoe gbēon blakwi pò aao bàale aao d̄aae. 6 Zaa a ku, aà mae í aà lele à me b̄oyai r̄ile ke máiao. Aapi s̄ò ḡò kefenae. Abisaloú mé ȳó m̄í a kpawà. 7 O à lekpaai ní Zeluia né Yoabuo ní sa'ona Abiataao, 5 aa z̄eàno. 8 Kási sa'ona Zadoki ní Yoiada né Benaiao ní anabi Natào ní Simeio ní Davidi gbēnao ní aà d̄ai neḡnoo aai z̄eàno. 9 Adonia sa'ò ní s̄ao ní zuo ní zune mekpaaò Gb̄m̄lè pò kú Logeli nih̄na saewa. A a dáuna kianeò sisi píi ní Yuda pò de kía íwa ū píi. 10 I anabi Natà sísió ge Benaia ge Davidi d̄ai neḡnoo ge azia dáuna Salomoo.

11 O Natà gè Salomoo da Baseba† là à mè: Ní ma Agita né Adonia kpalablè wá dii kí Davidi d̄sa saio lé? 12 To mà ledama, lá r̄ȳo ke, ñ n̄z̄ia misi ní n né Salomoo p̄o. 13 F̄ele gé kí Davidi kíi, ní oè, ké à legb̄ene yāa s̄ò à mè n né Salomoo mé a kpalable a gbeu a gēe ū s̄ò be? Akea Adonia mé kpalablèi? 14 Goo pò r̄ile yápi oè 5 má m̄ó s̄ò, mí yá'idia. 15 O Baseba gè kí lè aà kpea, asa kí z̄ik̄e. Sunē n̄e Abisaga kuaano we. 16 Baseba kule mip̄elè, 5 kí aà là à mè: Bó r̄i yeii? 17 A wèwà à mè: Baa, míme n legb̄è mapi n z̄òblenae ní Dii n Lua t̄so n mè ma né Salomoo mé a kpalable, io de kía ū n gēe ūo l̄ò? 18 Gwa ma dii kí, Adonia mé kpalablè tia, mé ní a yá d̄o. 19 A sa'ò ní zuo ní zune mekpaaò ní s̄ao dasidasi, à n n̄eò sisi píi ní sa'ona Abiataao ní z̄iḡo d̄aana Yoabuo, 5 i n z̄òblena Salomoo sísió. 20 Ma dii kí, míme Isailio s̄sanzi nípii, wà e ma gbé pò a ḡó kía ū n gbeu. 21 Ma dii kí, tó n ta n deziò guu, mapi ní ma né Salomoo, wao wá gwa táaeo ūe.

22 Ké àle yá'o ní kíó màa, 5 anabi Natà kà. 23 Wa ò kíe wà mè, anabi Natà ké. O Natapi mò kule kíe, à wúle a gb̄e ū 24 à mè: Ma dii kí, míme n mè Adonia kpalable, io de kía ū n gēe ūa? 25 Asa à gè sa'ò gbā ní zuo ní zune mekpaaò ní s̄ao dasidasi. A n n̄eò sisi píi ní n z̄iḡo d̄aanao ní sa'ona Abiataao. Aale p̄oble, aale imiaano tia, aale me: Lua kí Adonia d̄ò ní aafiao! 26 Ama i mapi n z̄òblena sísió ge sa'ona Zadoki ge Yoiada né Benaia ge n z̄òblena Salomoo. 27 Ma dii kí, asi míme n yápi kè, 5 n gi gbé pò a z̄lè kpalau n gēe ū oi wápi n z̄òblenaonea?

Salomoo kpa kpalau

28 O kí Davidi mè: A Baseba sísim̄e. Ké Baseba mò gè, à mò z̄è kí ae. 29 O kí legb̄è à mè: Dii ku! A ma b̄o taasi píi guu. 30 Lé pò má gb̄èné ní Dii Isailio Lua t̄so, ma mè n né Salomoo mé a kpalable ma gbeu, io de kía ū ma gēe ū, má ke gbā káukáu. 31 O Baseba kule mip̄elè t̄ole kíe à mè: Ma dii kí Davidi, Lua n d̄ò ní aafiao ḡoópii!

32 O kí Davidi mè: A sa'ona Zadoki sísim̄e ní anabi Natào ní Yoiada né Benaiao. Ké aa kà kí kíi, 33 a òné: A ma íwao naaa à gé ma né Salomoo dii ma s̄baona kpe, í ḡeàno Gí. 34 Wekí sa'ona Zadoki ní anabi Natào aa n̄isikauwà, aai aà dile Isailio kía ū, í kuupe à wiile à me: Lua kí Salomoo d̄ò ní aafiao! 35 Bee kpe í suaano, í z̄lè kpalau, io de kía ū ma gbeu. Aapi má ðle Isailio ní Yudaò d̄aana ū. 36 O Yoiada né Benaia ò kíe: A ke màa! Dii n Lua n l̄esi, ma dii kí! 37 Lá Dii kunnò ma dii kí, aao kú ní Salomoo màa s̄ò, í aà kíake káfi de n p̄a.

* 1:5 2Sam 3.4 † 1:11 2Sam 12.24

38 ɔ sa'ona Zadoki ní ʼnabi Natāo ní Yoiada né Benaiaio ní dɔaiɔ gè Salomɔɔ dī kī Davidi sɔbaona kpe, aa geaano Gi5. 39 ɔ sa'ona Zadoki nīsi tūu sè Dii zwaakpeu, à nīsi pi kà Salomɔɔwa. Ké wà kuupè, 5 gbépii wiilè aa mè: Lua kī Salomɔɔ d5 ní aafiao! 40 ɔ gbépii bɔ teaaɔi, aale su, aale kulèpe, aale pɔnake maamaa, 5 tɔle lùà kɔfi pɔ aale kepi yái.

41 Ké Adonia ní gbé pɔ à ní sisio pɔblè aa làa, aale fèlè, aa kɔffi pi mà. Ké Yoabu kuu'ɔpi mà, 5 à mè: B5 zɔa mé dɔ wéle guu màai? 42 I yápi o a làao, 5 sa'ona Abiataa né Yonataa kàò g5. ɔ Adonia mè: Mɔ n gè. Beeeden n ũ, baona n mɔ. 43 ɔ Yonataa ò Adoniae: Aawo! Wá dī kī Davidi mé Salomɔɔ kpà kpalau. 44 A sa'ona Zadoki ní ʼnabi Natāo ní Yoiada né Benaiaio ní a dɔaiɔ gbàe aa geaano, 5 aa gè à dī kī sɔbaona kpe. 45 ɔ sa'ona Zadoki ní ʼnabi Natāo nīsikàwà, aa aà kpà kīa ũ Gi5. Bɔa we aa sù ní pɔnakeao, 5 wéle lòo. Kɔfi pɔ á màn we. 46 Salomɔɔ z5lea kpalau kò. 47 ɔ wá dī kī Davidi iwaɔ mɔ fɔkpàwà s5, aa mè Lua Salomɔɔ tɔbɔ de aà pɔa! Lua aà kīake gba gbàe de aà pɔa! ɔ Davidi misīle Diie a liiwa, 48 à mè: Wá gbàakpa Dii Isailio Luazi! Asa a tò ma wesī ma gēe kpa ma kpalaulè gba.

49 Ké vīa gbé pɔ Adonia ní sisio kù, 5 aa tilè, baade a taa kè. 50 Ké Adonia lé vīake Salomɔɔe, à fèlè gè nà Dii gbagbaktīzi, à a kɔba kù. 51 ɔ wa ò Salomɔɔe wà mè: Gwa, Adonia lé vīakenee, à gè nà Dii gbagbaktīzi a a kɔba kua, àle me n legbè n zɔblenae gbà, ké n̄yɔ a deo. 52 ɔ Salomɔɔ mè: Tó a azīa kua d5 gbé beeede ũ, baa aà mikae a léle zīleo. Tó wá sù vāie èwà s5, à gāe. 53 ɔ kī Salomɔɔ gbéɔ zī aa Adonia gò Dii gbagbaktīwa. Ké Adoniapi mò kulèè, 5 Salomɔɔ òè: Ta n be.

2

Davidi ledīlea Salomɔɔe

1 Ké Davidi gagɔɔ káikù, à ledīle a né Salomɔɔe à mè: 2 Mále gé gékīi. Sɔdile, n̄ɔ de gbé kàsa a ũ! 3 Nlīɔ Dii ní Lua yádīlenɔ kua, n̄ɔ taa'o lá a yeiwa, n̄ɔ aà ɔtonɔkīi gwa, n̄ɔ aà yádīleɔ kua ní aà ikoyáɔ ní aà yá'onɔ, lá a ku Mɔizi ikoyá láuwa, yá pɔ n̄le ke pii ɔ bɔ maa, n tá pii ɔ na. 4 Maa Dii a yá pɔ a òme papa à mè, tò ma néɔ n̄zīa kua d5, mè aale taa'o lá a yeiwa sīana, mè an s5 kuwa, ma bui aao kpa Isailio kpalau gɔɔpii.

5 N yá pɔ Zeluia né Yoabu kème e d5, lá à Isaili zīgɔɔ dɔaana gbɛn plao dède, Nee né Abinee* ní Yete e né Amasao. † A gbépiɔ dède, an au fá aà asana ní aà kyaleɔwa. I ke s5 zī guu no. 6 Yá keè n ɔno léu. Nsu to aà miká dadau, i gbasa ta bedau ni e guuo. 7 Gbēkeke Galada gbé Baazilai negɔene. N ní dile gbé pɔ áo pɔble s̄anuo guu, asa aame aa zèmanɔ gɔɔ pɔ mále b̄aale n vīi Abisalu e. ‡ 8 Bēyam e bui Gela né Sim e, Bauli ũ gbé kunnɔ ɔ. A ma ka p̄asp̄as̄ gɔɔ pɔ mále gé Maanai ũ. § Ké à mɔ d̄amal e Yuud e, ma legbèè ma mè ní Diio má aà deo.* 9 N beeo n̄su n̄ aà to we swágagasa. N ɔno, lá n̄yɔ ke n t̄siwà aà ta bedau, ní d5.

10 ɔ Davidi gá. Yelusale ũ fáani pɔ wá aà vīu 5 wī me Davidi wéle. † 11 A de Isailio kīa ũ wè bla e, Heb̄l̄5 wè s̄opla, ‡ Yelusale ũ wè baakwi ní àa5o. 12 Salomɔɔ mé g5 kīa ũ a mae gb e, a ku kpalau gi ũgi ũ.

Adonia gaa

13 Agita né Adonia gè Salomɔɔ da Baseba lè, 5 Baseba aà là à mè: Aafia n mɔa? A wèwà à mè: Aafiae! 14 Adonia èa mè: Má yávi mà on e. Baseba mè: O! 15 ɔ Adonia mè: N d5 kè kpa la de ma pɔ ũ yaa. Isailio wé d̄omazi n̄pii má g5 kīa ũ, 5 yá lile, ma dáuna mé kpalablè, asa Dii mé aà kpau. 16 Tiasa yá mendo mále gb eama, n̄su gi keimeeo. Baseba mè: O! 17 ɔ à mè: Gbeamee kī Salomɔɔwa aà Sun e n̄e Abisaga § kpa a n̄ ũ, asa a gineo. 18 Baseba òè: Tɔɔ, má òene.

19 Ké Baseba gè kī Salomɔɔ lei Adonia yápi musu, 5 kīpi fèlè gè dáaale à kulèè, 5 à èa mò z5le a gīnaa. ɔ wá mò Baseba e ní kilao, 5 à z5le kī ɔplai. 20 Basebapi mè: Yá yɔɔnae má vī má gb eama, n̄su gi keimeeo. ɔ kī mè: Gbea Naa, má gio. 21 ɔ Baseba mè: To wá Sun e ũ n̄e Abisaga kpa n vīi Adoniawa n̄ ũ. 22 ɔ kī Salomɔɔ a da là à mè: B̄oyāi n̄le Sun e ũ n̄e Abisaga gb e Adonia e? Kpa la n̄le gb eae we mè, asa ma vīe. Nle kpa la gb eae ní sa'ona Abiataa ní Zeluia né Yoabu e. 23 ɔ kī Salomɔɔpi legbè à mè: Má sí ní Diio, tò Adonia i ga yá pɔ a gb eapi yáio, Lua yāp̄askeme e b̄ēb̄ē. 24 Lá Dii ma kpa kpalau, à ma dile ma mae Davidi gē ũ, à ma bui zèdɔ lá à a legbèwa, má sí ní Diipio Adonia gá gb e. 25 ɔ kī Salomɔɔpi Yoiada né Benaia zī, à gè ɔt̄s̄ Adoniawa, 5 à gá.

Salomɔɔ Abiataa yaa ní Yoabu gaa

* 2:5 2Sam 3.27 † 2:5 2Sam 20.10 ‡ 2:7 2Sam 17.27-29 § 2:8 2Sam 16.5-13 * 2:8 2Sam 19.16-23 † 2:10 Zin 2.29 ‡ 2:11 2Sam 5.4-5 § 2:17 1Kia 1.3-4

²⁶ Kí ò sa'ona Abiataae: Ea ta n bualou Anato. A kù n gae, àma má n de gbão, asa ríme n Dii Lua kpagolo sè n dɔaa ma mae Davidie, * mé n zeaãno aà wetãa pii guu.† ²⁷ Maa Salomɔ Abiataa ya bɔ Dii gbagbazíu, ké yá pɔ Dii ò Eli bedeo musu‡ Silo e pa yáí.

²⁸ Ké Yoabu a feena mà, § à bàalè gè Dii zwáakpe ua, à nà Dii gbagbakizi à a kɔba kù. Yoabupi zè n Adoniao yãae, àma i ze n Abisaloúoo. ²⁹ Ké wa ò kí Salomɔe, Yoabu bàalè gè Dii zwáakpe ua, a ku sa'oklipi sae, § Salomɔ ò Yoiada né Benaiae aà ge ɔtɔwà we. ³⁰ Ké Benaia gè Dii zwáakpe ua, a òè: Kí mè, mɔ n bɔ! ¶ Yoabu mè: Aawo! Lakí má gau. ¶ Benaia gbéɔ zí kíwa à mè: Lá Yoabu yázásian ke. ³¹ ¶ Kí òè: Kèè lá a òwa. N aà de, ní aà vl, ké aà gbèdea pá yá su wi mapi ní ma de bedeo musuo yáí. ³² Dii a to aà gbèdea yá wí aà musue, asa à ɔtɔ yãesaide gbè-n pla pɔ an maa dealaɔwae. A Nee né Abinee, Isaili zígɔɔ dɔaana ní Yete né Amasa, Yuda zígɔɔ dɔaanao ò ma mae lé saie. ³³ An dea yá aɔ wi Yoabu ní a buio musu gɔɔpiiie, kási Dii aɔ Davidi ní a buio ní a uao ní a kpalao gba aafia gɔɔpiiie. ³⁴ ¶ Yoiada né Benaia gè ɔtɔ Yoabuwa, § wà aà vl a be gbáau. ³⁵ ¶ Kí Yoiada né Benaia díle zígɔɔ dɔaana ù aà gbɛu, sa'ona Zadoki sɔ Abiataa gbɛu.

Simeí gaa

³⁶ Kí gbéɔ zí aa Simeí sísi, § a òè: Bekpa Yelusaleú la, níu ku a guu. Nsu bɔ wéleu la n gè gueio. ³⁷ Nyɔ dɔ sáasá ké gɔɔ pɔ n bua Sedɔwa, n gan we. Kási n nzla dèe. ³⁸ ¶ Simeí ò kíe: Yámaae, ma díi kí. Mapi n zɔblena má ke lá ní òwae. ¶ à gɔ Yelusaleú maa gfa gɔɔpla.

³⁹ Wè àaɔ gbɛa Simeí zò gbè-n plaɔ bàalè aa tà Maaka né Akisi, Gata kía kíí, § wa ò Simeie: N zɔɔ ku Gata. ⁴⁰ ¶ Simeí fèle kaóyè a zaa'inae, à gè Akisi kíí Gata a zɔpio weelei. Ké à ní é, § à ní sèle Gata à súrino. ⁴¹ ¶ wa ò Salomɔe, Simeí bɔ Yelusaleú, à gè Gata à èa su. ⁴² ¶ Kí gbéɔ zí aa Simeí sísi, § a òè: Má tò ní legbè n mè ní sí ní Diio, § ma lezàma ma mè, zí pɔ n bɔ la n ge guei, nyɔ dɔ ké n gan we. ¶ ní òmee, yámaae, ní mà. ⁴³ Bóyáí n bɔ lé pɔ ní gbè n mè ní sí ní Diio n yá pɔ má díleno kpei? ⁴⁴ ¶ Kí èa òè lɔ: Váí pɔ ní kè ma mae Davidie dɔngu píí. Dii mé a to váipi wi n musu sa, ⁴⁵ kási a báadamague, i Davidi kpala zínapele gíúgíú, aɔ láaa vío. ⁴⁶ Kí yá'ò Yoiada né Benaiae, § à gè ɔtɔ Simeíwa. Maa Salomɔ kpala zínapele.

3

Salomɔ ɔno gbɛaa
(2Lad 1.1-13)

¹ Salomɔ ledoukè ní Egipio kí Falaɔɔo, à aà nenɔe sè no ù, à suò Davidi wéleu e aɔ gé a kpé ní Dii kpéo ní Yelusaleú bíio midéi. ² Gɔɔ bee wi kpédo Diie glao, § wɔ sa'o gulesí pɔ wa bɔɔwa. ³ Salomɔ ye Diizi, a a mae Davidi yádíleno kúa, kási sɔ í sa'o gulesípiɔwae, § bɔ tulaletikatea we.

⁴ ¶ à gè Gabaɔɔ sa'oi, asa gulesí bee mé deŋla. A sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ò we ní sa'obɔɔ mèn òaa sɔo. ⁵ ¶ Dii bɔ mɔwà nana guu we gwáasina à mè: Pɔ pɔ ní yei gbɛaa. ⁶ ¶ Salomɔ mè: N gbèkekè n zɔblena ma mae Davidie maamaae, ké a dene gbèmaa náaide nɔsepuade ú yáí. N gbèke zɔɔ kèè, ní tò mapi aà né lé kible aà gèe ú e ní a gbão. ⁷ Tia kéwa Dii ma Lua, n mapi n zɔblena kpá kía ù ma mae Davidi gbɛu. Ewaasonan ma ù, má dɔaanake dɔo. ⁸ Mapi n zɔblena, má kú ní n gbé pɔ ní sèɔ, gbé dasi pɔ wa fɔ ní nao wà ní lé dɔo. ⁹ To mapi n zɔblena màò laai vl, to màli yágɔgɔ n gbèɔne mà maa dɔkɔe ní váio. Tó màa no, kpelewa má ke mà yágɔgɔ n gbé dasipioɔne? ¹⁰ Yá pɔ Salomɔ gbèapi kà Diigu, ¹¹ § a òè: Lá yá pɔ ní gbèaan we, ní wèni gbàa gbɛao ge àizee ge n ibeɔo gaa, sema yágɔgɔa a zéwa dɔa § ní gbèa, ¹² má ke lá ní gbèawa, má n gba ɔno ní laaio. Gbé pɔ kú n àae ge gbé pɔ aɔ ku n gbɛae ɔno a kanwao. ¹³ Má pɔ ní gbɛao kpama lɔ, má n gba àizee ní gawio píí, kíae a kanwao e n ge n gaò. ¹⁴ Tó ríle táa'o lá má yeiwa, mé ní ma yá'oneɔ ní ma yádíleao kúa, lá n mae Davidi kúa yáawa, má n wèni dɔne ní mɔgalao. ¹⁵ ¶ Salomɔ vù, asa nana àle o. ¶ à tà Yelusaleú à gè zè Dii baa kua ní Isaili kpagolo ae, à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní sáaukpasao ò we, § à blesakè a íwaɔne.

Salomɔ yágɔgɔa káaluawɔne

¹⁶ Ziewa káaluwa gbè-n plaɔ mɔ Salomɔ kíí, aa sí aà ae. ¹⁷ An gbèdo mè: Gáafaakemeɛ Baa. Mapi ní nɔe beeo wá kú kpé doúe. ¶ ma ne'í, wámewawa pla kpépiu. ¹⁸ A gɔɔ àaɔde zí § nɔepi ne'í sɔ. Wámewawa pla kpépi guu, gbèe kúwanɔ weo. ¹⁹ Ké nɔepi wùle a negɔepiwa gwáasina, à gá. ²⁰ ¶ à fèle gwáasin weedo, à ma negɔe sè ma sae gɔɔ pɔ mapi n zɔblena mále i'o, a wùle a kùe, § à né pɔ gápi sè, a wùlemɛ ma kùe. ²¹ Ké ma vu kɔɔ mà yɔ kpá ma néwa, § má è gè. Ké

* 2:26 2Sam 15.24 † 2:26 1Sam 22.20-23 ‡ 2:27 1Sam 2.27-36

má gwágwa, mi e ma ne'ia úo. 22 Ǿ nœpi gbêdo mè: Egeé! Ma né mé b'ée, n né mé gà. Ǿ nœ séía mè: Egeé! N né mé gà, ma né mé b'ée. Ǿ aale lekpaake kí ae.

23 Ǿ kí mè: Gb'ée bee mè a né mé b'ée, n né mé gà, mé gb'ee kee mè, egeé, n né mé gà, a né mé b'ée. 24 Ǿ à èa mè: A mœmeé rí fëndao. Ǿ wà m'òè. 25 Kí mè: A né p'ó b'ée z'èe pla, í a kpèdo kpa gbêdowa, í a kpèdo kpa gbêdowa. 26 Ǿ nœ p'ó a né mé b'ée, népi k'èè w'ènaú, a ò kíe: Baa, né p'ó b'èepi kpawá, rísu n'ì aà deo. Ǿ aà gbêdo mè: A ò de ma p'ó úo, a ò de n p'ó ú s'ò, wà aà z'èe pla. 27 Ǿ kí yá'g'ò à mè: Wà né p'ó b'èepi kpa nœ séíawa. Ásu à aà deo, aà dan we. 28 Ké Isailiò yákpale p'ó kí k'èpi mà, aa aà yáda g'bia, asa aa è Lua aà gbà òn ò aà yá'g'ò'óné a z'éwa.

4

Salom Ǿ iwao

1 Kí Salom Ǿ mé Isaili bui píi k'ía ú. 2 Aà búsu d'aaana Ǿ t'ón ke: Zadoki né Azalia mé sa'ona ú. 3 Sisa né Ǿ Eliolefu rí Ahiao mé aà lak'èna ú. Ailudi né Yosafa mé aà kpáwák'ena ú. 4 Yoiada né Benaia mé aà z'í'g'ò d'aaana ú. Zadoki rí Abiataao mé sa'ona ú. 5 Natá né Azalia mé aà búsu d'aaana Ǿ gb'èz'ò ú. Sa'ona Zabudu, Natá né mé aà kwáasi ú. 6 Ahisaa mé aà be z'íia ú. Abeda né Adonilaú mé z'òz'í gb'èz'ò ú.

7 Kí Salom Ǿ Isaili búsu gb'èz'ò díledíle gb'èz'ò kuepla. W'è rí w'èo an baade í k'ípi rí a uade Ǿ gwa rí bleo m'ò dodo. 8 An t'ón ke: Hulu né mé Eflaiú bui búsu s'ísíe ví. 9 Dekeé né mé Makaza rí Saalebíú rí Besemesio rí Elonio rí Bekanao ví. 10 Hese né mé Alubo ví. Soko rí Efeé búsu búuoá aà p'óe lo. 11 Abinadabu né mé Doo gus'ísíde ví. Salom Ǿ nenœ Tafa mé aà n'ò ú. 12 Ailudi né Baana mé Taanaki rí Megidoo rí Betesá búsu p'ó kú Zaletá sae rí Yezelée z'íleo ví píi sea za Betesá e Abeli M'òla e Y'òkemaú k'pele. 13 Gebeé né mé Lam'otu Galada ví. Manase né Yaii mé z'èewia p'ó kú Galada búsuú ví rí Aagobu búsu p'ó kú Basanao rí a meewia b'íide Ǿ m'èn b'áa5. Wà rí b'òle gb'áa k'è rí m'ògot'òe. 14 Ido né Ainadabu mé Maanaíú ví. 15 Aimaaza mé Nefatali búsu ví. Ǿme Salom Ǿ nenœ Basema s'è n'ò ú. 16 Usai né Baana mé Asee bui búsu ví rí Alotio. 17 Palua né Yosafa mé Isakaa bui búsu ví. 18 Ela né Simei mé B'èyám'ee bui búsu ví. 19 Uli né Gebeé mé Galada búsu ví. Am'òle kí Sís rí Basana kí Oguo mé kú we yáa. Gebeépi mé búsupi d'aaana ú ado. 20 Yuda rí Isailiò dasi lán ísiale úfáawae. Aaò p'òble, aaò imi, aaò p'ònake.

5

Salom Ǿ namablea rí aà òn Ǿ

1 Sea za Uflatai e Filítè búsu rí Egípi búsu léo,* Salom Ǿ mé búsupi k'ía ú píie. Búsupi Ǿ b'èz'ò lo falub'ò e aà w'èni léúe. 2 Salom Ǿ ua g'ò do blen ke: P'èeti koko àa do rí bas'òo, p'ówenti koko àa àa5. 3 Zu p'ó wa gbà be à m'èkpa m'èn kwi, kpása zu bao, sà bas'ò rí banao rí tue: rí buao rí ko maa lo. 4 Asa òme búsu p'ó kú Uflata be'aeó píi k'ía ú za Tifasa e Gaza, mé yákele ku gueio. 5 Salom Ǿ g'ò Yuda rí Isaili p'ó kú za Dá e Beesebaó k'álea rí búsuú d'òbae, baade rí a v'èliò rí a kaad'ènlí.

6 Salom Ǿ s'ú p'ó aàí g'ó g'ále k'ée àaas'òo lee s'íi'è (4.000), a p'ó p'ó w'í dik'p'è s'ò àaas'òo lee kuepla (12.000). 7 Búsu gb'èz'ò p'ó à rí díledílep'ò s'ò, an baade lo m'òe rí bleo m'ò p'ó wa díleewa, kí Salom Ǿ rí gb'è p'ó aàí m'ò p'òbleiaàn Ǿ p'ó ú. P'òe lí k'ésámáó. 8 Aaò m'ò s'p'ioné rí éseo rí táaa lo gu p'ó aa kuu, lá wa díle rí baadeewa.

9 Lua Salom Ǿ gbà òn rí wez'òo maamaa à k'è zài. Wa f'í aà d'òa lé d'òo, lá wa f'í ísiale úfáa lé d'òowa. 10 Salom Ǿ òn de guk'p'ede rí Egípi p'óa píi. 11 Aà òn de gb'èp'ia. A de Ezala bui Etanila† rí Ma'òli né Emani rí Kalolio rí Daadao. A t'òb'ò búsu p'ó liaaàz'io guu píi. 12 A yáasik'è àaas'òo lee àa'è (3.000),‡ mé le p'ó a dàò kà àa s'òo rí s'òo (1.005). 13 A líò rí l'áò yá b'òlek'è, sea za sede lí p'ó kú Libá búsuú e à g'è p'è lá p'ó í b'òle b'íiwa'owa. A n'òb'ò yádáné lo rí b'áò rí p'ótaa'onkuawaò rí kp'ò. 14 K'ía p'ó kú d'únía guu aà òn bao mà mípii. Búsu rí búsupi píi aa rí gb'èz'ò z'í, aa g'è aà òn mà.

Salom Ǿ Dii kp'è s'òukea (2Lad 2.1-17)

15 Ké Tii kí Hilaú mà wà Salom Ǿ kpá k'ía ú a mae gb'eu, à a íwaeó z'ìwà, asa Davidi gb'ènae yáa. 16 Ǿ Salom Ǿ gb'èz'ò z'í Hilaúpiwa à mè: 17 N d'ò k'è ma mae Davidi í e kp'ed'ò Dii a Luaeo, k'è bui p'ó liaaàz'io lé z'ík'aaàn yáí, e Dii g'è rí keé gbadib'ò ú. 18 Tia k'èwa s'ò Dii ma Lua tò ma íampak'í è. Ibele kú gueio, músi kuo. 19 A yáí tò má ye kp'ed'ò Dii ma Luac, lá Dii ò ma mae Davidi'ewa à mè, aà né p'ó á kpá kp'alau aà g'èe ú mé a kp'ed'òe.§ 20 Yádile gb'è'one aa Libá sede

* 5:1 Daa 15.18 † 5:11 Sou 89 ‡ 5:12 Yaa 1.1, 10.1, 25.1 § 5:19 2Sam 7.12-13

lí ɔ́zɔ́mɛɛ. Ma zíkɛnaɔ́ zípí kɛ́ ń n zíkɛnaɔ́ sǎnuɛ, mí n zíkɛnapíɔ́ fiabonɛ lá ń òwa píi. N dɔ́ kɛ́ wá gbɛ́e vɛ́ à lízɔ́ dɔ́ lá á Sidɔ́ɛwao.

²¹ Ké Hilau Salomɔɔ yápi mà, àà pɔ́ kɛ̀na maamaa à mè: Wá gbáakpa Diizi gbá, asa à Davidi gbá nɛ́ ɔ̀nɔna, àlɛ dɔ́aa a gbé dasipɔ̀nɛ. ²² Ǿ Hilau gbéɔ́ zì Salomɔɔwa à mè: Ma lékpásá pɔ́ ń kɛ̀mɛɛ mà. Má kɛ́ lá ń yeiwa sɛdɛ líɔ́ ń pɛ́liɔ́ yá musu. ²³ Ma zíkɛnaɔ́ lípí sɛ za Libá sɛ́sɛ́ musu, aa pílaɔ́ isiale, mí yeye mà gbéɔ́ zɔ̀nɛ ísɛ́aa. Gu pɔ́ ń òmɛɛ, wɛ má tó wá kálɛunɛ, ní taò. Mpi sɛ́, yá pɔ́ má yɛ ń kɛ̀mɛɛ mé blekpa ma uadɛwá ù. ²⁴ Maa Hilau ɔ́ sɛdɛ líɔ́ ń pɛ́liɔ́ kpa Salomɔɔwa lá a yeiwa. ²⁵ Salomɔɔ sɛ́ ɔ́ pɔ̀wɛna kpawà wɛ́ ń wɛ́o koko áaasɔ́sɔ́o lɛɛ áaa do (200.000) ń nísio koko áaasɔ́sɔ́o lɛɛ bao (20.000). ²⁶ Dii Salomɔɔ gbá ɔ̀nɔ lá á a legbèèwa. Hilau ń Salomɔɔo na ń kɔ́o, ɔ́ aa lɛdòukɛ.

²⁷ Kí Salomɔɔ gbéɔ́ sɛ̀sɛ Isaili buiɔ́ guu píi, à ń dá zípíu gbéɔ̀n áaasɔ́sɔ́o lɛɛ baakwi (30.000). ²⁸ ɔ́ ń zì Libá mɔ́ ń mɔ́o gbéɔ̀n áaasɔ́sɔ́o lɛɛ kwi (10.000). Gbépiɔ́ i kɛ́ Libá mɔ́ do, ɔ́ aai su aa kɛ́ bɛ mɔ́ plapla. Adonilaú mè zɔ́zípí gbéɔ́zɔ́ ù. ²⁹ Salomɔɔ gbɛ́ ánaɔ́ vɛ́ gusísídeu gbéɔ̀n áaasɔ́sɔ́o lɛɛ basiiɔ́ (80.000), a sɛ́sɛnaɔ́ sɛ́ gbéɔ̀n áaasɔ́sɔ́o lɛɛ báaákwi (70.000). ³⁰ Gbépiɔ́ báasi, Salomɔɔ gbéɔ́ díledíle gbéɔ̀n áaasɔ́sɔ́o lɛɛ áaɔ́ ń áaa áaɔ́o (3.600), aa wéte zípizi. ³¹ Kí yádílɛ, ɔ́ wá gbɛ́ gbɛ́nɛ maaɔ́ pàapaa, wa á wa sɛ́lɛ suò kpépi édaalɛbɔ́ ù. ³² Maa Salomɔɔ zíkɛnaɔ́ ń Hilau zíkɛnaɔ́ ń Gebalidɛ lízɔ́zɔ́ aa kɛ̀kɛ, aa gbɛ kɛ̀kɛ kpépi dɔ́bɔ ù.

6

Salomɔɔ Dii kpé dɔa (2Lad 3.1-14)

¹ Isailiɔ́ bɔa Egipi wɛ́ áaa pla ń basiiɔ́o (480) gbɛa, Salomɔɔ kpalablea wɛ́ síiɔ́de, a mɔ́ plaadɛ pɔ́ wí mɛ Zivi guu, ɔ́ à ná Dii kpé boawa. ² Kpé pɔ́ a bò Diiepi gbáa gǎsɛ́sɛ́u báaɛ, a yáasa bao, a lesɛ baakwi. ³ Kpépi bilandaa vɛ́, a yáasa sáaɔ́ gǎsɛ́sɛ́u bao, a gbáa kwi. ⁴ A a fɛnɛntiɔ́ bɔ́bɔ, a léɔ́ de yaasannɔ́, a guu oi tuuu. ⁵ A kpéneɔ́ bɔ́bɔ a lía kpépi ń a luakukiozi gbátɛ́ ń gbátɛ́o ń a kpɛo. ⁶ A didikɔ́a áaɔ́, kpéne pɔ́ kú zílɛɔ́ yáasa gǎsɛ́sɛ́u sɔ́sɔ́o, pɔ́ pɔ́ kú guoɔ́ soolosooolo, pɔ́ pɔ́ kú musuɔ́ soplapla. Dii kpé gbɛ́ pɔ́ kú musuɔ́ yáasa kɛ́sa zílɛpɔ́, kɛ́ wá e kpɛapi zao didiwa kpépi gífsai yáí.

⁷ Ké wálɛ kpépi bo, wa bò ń gbɛ pɔ́ wa á za a paakioɛ. Wi masana ge gá ge zíkɛbɛ kɔ́fí ma kpépi boktio. ⁸ Kpéne pɔ́ kú zílɛɔ́ píi lé elea mɛndɔ́e geɔ́midòkíi oi. Dedekíi gɛ́ kpéne pɔ́ kú guoɔ́ ń kpéne pɔ́ dí a musu kíi. ⁹ Ké á kpépi bò a láa, a dɔ́ ń zao ń sɛdɛ lipɛpɛɛ. ¹⁰ A kpénepiɔ́ dɔ́ kpépi gbáa léue. Apíi lesɛ gǎsɛ́sɛ́u sɔ́sɔ́oɛ, mé wa pèkɔ́wa ń sɛdɛ lío Lua kpépiwaa.

¹¹ Ǿ Dii yá'ò Salomɔɔpiɛ à mè: ¹² Kpé pɔ́ ńlɛ boɛ bee yá musu, tó ńlɛ ma ɔ̀tondòkíi gwa, mé ń ma ikoyáɔ́ kúaa, mé ń ma yádilɛnɛ kɛ́, ńlɛ zíkɛwá, má lé pɔ́ má gbɛ́ ń mae Davidiɛ kɛnɛ. ¹³ Maa kú ń ma gbé Isailiɔ́, má ń tó weo.

¹⁴ Ké Salomɔɔ kpépi dɔ́ à a míde, ¹⁵ à sɛdɛ lipɛpɛɛ kpá a gíwa a guu kpékpɛ za zílɛ e a balazaɔ́wa, ɔ́ à pɛ́ lipɛpɛɛ kpále a zílɛ píi. ¹⁶ A kpɛa kɛ́ kpépi guu luakukíi ù, a gbáa gǎsɛ́sɛ́u bao, ɔ́ à sɛdɛ lipɛpɛɛ kpá a gíwa kpékpɛ za zílɛ e a zaɔwa. ¹⁷ Kpépi kpɛlɛ pɔ́ gɔ́ gbáa gǎsɛ́sɛ́u blaɛ. ¹⁸ Sɛdɛ lí pɔ́ wa kpá kpépi guu, wá gɔ́ɛnákèwá lán tùu ń lávu píaaɔ́wa. Apíi sɛdɛ líe, a gbɛɛ i gɔ́ guei wa éo. ¹⁹ A kpépi kpɛa kɛ̀kɛ Dii báa kua ń Isailiɔ́ kpagolo dílekíi ù. ²⁰ Kpɛapi gbáa gǎsɛ́sɛ́u baɛ, a yáasa ɔ́ bao, a lesɛ bao. A vua tɛ́tɛ́ɛ kpá kpɛapi gíwa píi. A tulaletikateakíi pɔ́ wa kɛ́ ń sɛdɛ lío kpá ń vuao ɔ́. ²¹ A vua tɛ́tɛ́ɛ kpá kpɛlɛ gíwa ɔ́, ɔ́ à mɔ́daona pɔ́ wa pí ń vuaoɔ́ pàpá kpɛa gí pɔ́ a vua kpáwápiwa kpɛlɛ oi. ²² A vua kpá kpépi guu kpékpɛ ń tulaletikateakíi pɔ́ kú kpɛapi suuna saɔ.

²³ A kúli á malaika gǎsɛ́lɛdɛ ù mèn pla, a díle kpɛa. Malaikapiɔ́ lesɛ gǎsɛ́sɛ́u kwie. ²⁴ An gǎsɛ́lɛ gbáa gǎsɛ́sɛ́u sɔ́sɔ́oɛ. Za gǎsɛ́lɛ do léwa la e ado léwa le a gbáa gǎsɛ́sɛ́u kwie. ²⁵ Malaika mèn plapiɔ́ bòkɔ́waa, aa douɛ zálala. ²⁶ An pla nípii lesɛ gǎsɛ́sɛ́u kwikwie. ²⁷ Ǿ à ń kálɛ kpépi kpɛau. An gǎsɛ́lɛ pɔ́pɔ́oaa, ado gǎsɛ́lɛ gɛ́ pɛ́ gíwa le, ado pɔ́ pɛ́ gíwa la, ɔ́ an gǎsɛ́lɛ pɔ́ gɔ́ pèkɔ́wa kpɛapi guoguo. ²⁸ A malaikapiɔ́ kpá ń vuaoɛ ɔ́. ²⁹ A gɔ́ɛnákè kpépi gíɔ́wa kpɛa ń kpɛlɛo píi lán malaika gǎsɛ́lɛdɛ ń daminaliɔ́ ń lávu píaaɔ́wa. ³⁰ A vua kpále kpépi zílɛwa ɔ́, kpɛa ń kpɛlɛo píi. ³¹ A kpɛapi lé gbao ń a lipɛlɛ kɛ́ ń kulioɛ. ³² A gɔ́ɛnákè kúli gbá mèn plapiɔ́wa lán malaika gǎsɛ́lɛdɛ ń daminaliɔ́ ń lávu píaaɔ́wa, ɔ́ a kpá ń vuao, gɔ́ɛnapiɔ́ bɔ́è wásawasa. ³³ Maa á kpɛlɛ lipɛlɛ kɛ́ ń kulio ɔ́. ³⁴ Ǿ á a gba kɛ́ mèn pla ń pɛ́liɔ́. Gbapiɔ́ i kpaau a guo plapla. ³⁵ Ǿ á gɔ́ɛnákè gbapiɔ́wa lán malaika gǎsɛ́lɛdɛ ń daminaliɔ́ ń lávu píaaɔ́wa, ɔ́ a kpá ń vuao, gɔ́ɛnapiɔ́ bɔ́ wásawasa.

³⁶ A kaa da liai. Kaapi gbe p3 wa 33 vi didiak3a d33 3a3, 3 sede li p3 wa z33 k3lea a musu. ³⁷ W3 Dii kp3pi 3 kp3le Salom33 kpalablea w33 si33de m3 p3 w3 m3 Zivi guue, ³⁸ 3 w3 a m3de a w3 kuedode m3 swaa3de p3 w3 m3 Bulu guu l3 3 kp3pi z3 d3lewa. A boa r3 a kekeao k3 w3 sopl.

7

Salom33 uakpaa

¹ Salom33 uakpaa z3 k3 pii w33 kue'aa3e. ² A Lib3 l3kpe kp3 b3, a gb3a g3s3suu bas3, a y3asa blakwi, a les3 baakwi. A sede li3 p3lepele d33 si3, 3 3 sede li p3 wa 33 d3daa ³ m3n blas3, d33 r3 d33 m3n g3og3e, 3 3 sede li3 kp3kpa sede li p3 wa d3dapi3la. ⁴ A a fenent3 b3b3 d33 3a3 didiak3a b3aab3a r3 k3o. ⁵ Kp3pi l3o les3 r3 a y3asao pii s3asaae. A l3o 3a3'aa3 kpele r3 kpelao b3aab3a r3 k3o.

⁶ A li3 p3lepele kp3pi kpeele, kpelepi gb3a g3s3suu blakwie, a y3asa baakwi. A g3u b3 lipelapi ae, 3 3 li3 p3lepele 3 bilandaa k3 g3upi kpeele.

⁷ A g3na b3 g3upiu. Wek3 i y3g3g3u, 3 w3 m3 Y3kpalek3g3u. A sede lipelapee kp3 a g3wa za z3le e a balawa. ⁸ A3 kp3 p3 i iu ku ae. A b3k3wa r3 g3upioe. M3a kp3 p3 a d3 Fala33 nen3e p3 a s3 n3 3e de l3. ⁹ Kp3pi3 boa, gb3e maa3 3 wa d3ale3 e 3 g3 p3d3 a saawa. W3 gb3pi3 p3apaae, 3 wa gb3a z3ez3e r3 siio kpe plapla pii. M3ae ua r3 b3asio pii. ¹⁰ W3 kp3pi3 3 kp3le r3 gb3e gb3ne maa3, a kee3 gb3a g3s3suu kwi, a kee3 swaa3. ¹¹ 3 wa gb3a b3 r3 gb3e maa p3 wa p3apaa wa 33 r3 sede li3. ¹² A kaa da lia ua z33pizi, a gbe p3 wa 33 vi didiak3a d33 3a3, 3 sede li3 p3 wa 33 k3lea a musu, l3n Dii kp3 r3 a kpele3o ua kaawa.

Dii kp3 p33

(2Lad 2.12-13, 3.15-17, 4.1-5.1)

¹³ K3 Salom33 gb33 z3 Hula3 si3ii Tii, 3 wa s3a3n3. ¹⁴ Hula3pi da3 Nefatali buie, m3 gyaae. A3 mae3 Tii gb3e, m3 m3got3 3zikena3. Hula3pi 3n3 r3 w3z3o r3 d3ao vi m3got3 z3 pii guu. K3 3 m3 k3 Salom33 k3i, 3 3 z3 p3 k3pi d3e k3 pii. ¹⁵ A m3pele pi m3n pla r3 m3got3e. Ap3i les3 g3s3suu bao plasaie, a z33 kuepla. ¹⁶ A f3a pi r3 m3got3e m3n pla, a k3le m3pelepi3 musu. F3api3 les3 g3s3suu s3s3oe. ¹⁷ A m3daona3 pi, 3 a fi f3api3wa y3baa 3, aa loolooa m3n sopl. ¹⁸ A g3inak3 a lia f3api3z3 l3n gb3efu b33wa d33 pla, m3daonapi3 z3le r3 musuo. F3api3 dou3 pii3. ¹⁹ A f3api3 pi r3 g3io l3n k3l3w333w3wa, l3n Dii kp3 kpeele p3wa. K3l3w3e g3inapi les3 g3s3suu si3e. ²⁰ A g3inak3 l3n gb3efu bewa m3pele f3api3 k3d3k3i musu m3n 3aa dodo liaa m3daonapi3i d33d33. ²¹ 3 3 m3pi3 p3lepele Dii kp3 kpeele 3plaa3 r3 z3eio. A t3kp3 3plaa p3e Yak3, * 3ze p3 s3 B3azu.† ²² M3pelepi f3a b3 l3n k3l3w333w3e. M3a 3 m3pelepi3 pi pii.

²³ A m3k3sa ikakti 3 b3ooloo. A l3la e a l3le g3s3suu kwie, a les3 s3o, a z33 s3 baakwi. ²⁴ A g3inak3 ikaktipiwa l3n t3u3wa, a lia a l3i z3le d33 pla, g3s3suu dodo t3u m3n kwikwi. A ikaktipi pi s3nu r3 t3u g3inapi3e. ²⁵ Ikaktipi di zuswana m3n kuepla3wa. Z3 m3n 3a33 mi d3 gugb3ntoo oi, m3n 3a33 be'ae oi, m3n 3a33 g3omid3k3i oi, m3n 3a33 l3 gukpe oi. Ikaktipi di r3 musue, m3 an p333 d3d3 guo. ²⁶ Ikaktipi g3eele 3t3 doe. A sw3 de l3n ta sw3wa, l3n t33ngbelez3wa. Galuba z33 le 3aa do i 3 tapi i si.

²⁷ A tadib33 pi r3 m3got3e m3n kwi, ap3i gb3a g3s3suu si3si3e, a y3asa si3si3, a les3 3a3'aa3. ²⁸ K3 wa tadib33 pi, wa a gbapele z3ngu33 t3ta r3 m3pepe3e. ²⁹ 3 wa g3inak3 m3pepepi3wa l3n n3musu r3 zuswanao r3 malaika g3s3ladeowa pii3. W3 g3inak3 n33musupi3 r3 zuswanapi3 musu r3 a z3le3 l3n l3vut3aawa. ³⁰ Tadib33pi3 m3got3e wuluu r3 goo vi m3n si3si3. Aa gb3 vi si3si3 l3. Gb3pi3 musu 3 w3 ta diu. W3 tapi3 k3sa wa g3inak3w3 l3n l3vut3aawa gb3t3e r3 gb3t3e3o. ³¹ Tadib33pi3 p3 b3ooloo vi, 3 b3 musu g3s3suu do m3 3 g3u z3le 3t3 do. W3 g3inak3 a p3 p3 b3 musuwa l3. Tadib33pi3 m3pepe3e gola vi, aa de b3ooloo. ³² Wuluupi3 ku m3pepepi3 z3e. A goo p3pea tadib33pi3 gb33wa. Wuluupi3 les3 g3s3suu do r3 kinioe. ³³ W3 wuluupi3 pi l3n s3go p3wae. W3 a goo r3 a guk3b33 r3 a 3liy333 r3 a o33 k3sa pii3. ³⁴ Tadib33pi3 k3kti vi m3n si3si3 a gola3wa. ³⁵ Tadib33pi3 musu de b3ooloo, a les3 3t3 doe. A gbapele3 r3 a m3pepe3e nana tadib33pi3 musu. ³⁶ A g3inak3 a gbapelepi3 r3 a m3pepepi3wa l3n malaika g3s3lade3 r3 n33musu3 r3 daminali3wa, gu p3 a ze'eu pii. 3 3 g3inak3 a liai l3n l3vut3aawa l3. ³⁷ M3a 3 tadib33pi3 pi. A k3sa p3 dou3 guue, an z33 r3 r3 b3ao dou3 w3sawasa.

³⁸ 3 3 d3a pi r3 m3got3e m3n kwi. Ap3i i3 si galuba le si3si3e. Tapi3 y3asa s3 g3s3suu si3si3e. K3 3 tapi3 didi tadib33 m3n kwipi3wa, ³⁹ 3 a k3le Dii kp3 kpeele, m3n s3o 3plaa3, m3n s3o 3zei. A ikaktipi d3le 3ze oi l3 Dii kp3 gola p3 k3 gukpe r3 g3omid3k3io z3ngu33 sae. ⁴⁰ Hula3pi oo

* 7:21 Bee m3 i r3 zed3. † 7:21 Bee m3 gb3a kuw3.

tufukabɔɔ n̄ p̄eluo n̄ ta au'elɛbɔɔ p̄i lo. M̄aa à Dii kp̄e z̄i p̄ó k̄i Salomɔɔ d̄ae k̄e, à a lekpaal̄ pii. 41 Z̄i p̄ó a k̄ep̄ion ke: M̄ɔp̄elɛɔ pla, f̄ua p̄ó lán lowa a ku m̄ɔp̄elɛp̄io musu pla, m̄odaona p̄ó à z̄abl̄èd̄ f̄uap̄iɔw̄a pla, 42 ḡs̄ina p̄ó a d̄ɔd̄ɔ m̄ɔdaonap̄iɔw̄a lán gb̄eafu b̄ew̄a ɔaa pla. A k̄e d̄ɔɔ plaplaɛ à z̄abl̄èd̄ f̄uap̄iɔw̄a. 43 Tadibɔɔ kwi n̄ a taɔ kwi. 44 Ikakii do n̄ zuswana p̄ó k̄u a z̄iɛ kuɛpla. 45 Tufukabɔɔ n̄ p̄eluo n̄ ta au'elɛbɔɔ. P̄ó p̄ó Hulau p̄i k̄i Salomɔɔ Dii kp̄e p̄ó ɔɔ pii, a p̄i n̄ m̄ogotoe, ɔ wa ȳɔɔ. 46 K̄i m̄è w̄a k̄asa n̄ Yuud̄e d̄ana ḡi p̄ó k̄u Suko n̄ Zalet̄ao z̄anguooe.

47 Salomɔɔ i p̄ó p̄ó wa p̄i n̄ m̄ogot̄op̄io ȳɔ kiloowa à a gb̄ia d̄ɔɔ, k̄e a dasi k̄e z̄ai ȳai. 48 Salomɔɔ p̄ó p̄ó k̄u Dii kp̄e guuɔ p̄i lo, tulaletikateakii p̄ó wa k̄e n̄ vuao n̄ vua táab̄unu p̄ó w̄i Dii p̄e k̄al̄ew̄ao, 49 n̄ dau p̄ó wa k̄al̄e kp̄e k̄e l̄eu ɔplaai n̄ z̄eɛio ɔs̄ɔɔɔ. Wa p̄i n̄ vua t̄eɛt̄eɛe n̄ a filiaɔ n̄ a kp̄aɔ pii, w̄a ḡsinak̄ew̄a lán l̄ávu piaaɔwa. 50 Vua imibɔɔ n̄ filiadebɔɔ n̄ taɔ n̄ ḡɔɔnao n̄ taasɔɔ n̄ k̄ea p̄ó w̄i m̄e luakukii gb̄a lipele ɔɔ n̄ kp̄e p̄ó. 51 K̄e k̄i Salomɔɔ Dii kp̄e z̄ipi k̄e à l̄aa pii, ɔ à m̄ò n̄ vuao n̄ ánusuo n̄ p̄ó p̄ó a mae Davidi d̄ile Dii p̄ó ɔɔ, † ɔ a k̄a Dii kp̄e láasiu.

8

Taa n̄ Dii kpagoloo a kp̄éu
 (2Lad 5.2-6.11)

1 ɔ k̄i Salomɔɔ Isaili gb̄eɔz̄ɔɔ s̄isi Yelusaleu, an bui d̄aanao n̄ n̄ uabeleɔ pii, aa m̄o Dii baakuar̄n̄o kpagoloo * sé Davidi w̄el̄e p̄ó w̄i m̄e Siɔna wa suɔ. 2 ɔ Isaili k̄aaaazi m̄pii m̄o soplade Etaniu dikp̄eɔz̄i. 3 K̄e Isaili gb̄eɔz̄ɔɔ k̄a pii, ɔ sa'onao Dii kpagolopi s̄e 4 n̄ kpaauk̄p̄eo n̄ Dii p̄ó p̄ó k̄u a guuɔ. Sa'onao n̄ Levii buio mé p̄ópi s̄e, 5 ɔ k̄i Salomɔɔ n̄ Isaili p̄ó k̄aaaazi sa'o n̄ s̄ao n̄ zuo kpagolopi ae. P̄ó p̄ó aa sa'ɔop̄io dasi k̄e z̄ai, wi f̄ɔ naoo. 6 ɔ sa'onao ḡe n̄ Dii baakuar̄n̄o kpagoloo a kp̄éu e k̄ea p̄ó w̄i m̄e luakukii. Aa d̄ile a dilek̄i we malaika ḡas̄ladeɔ z̄i. 7 Malaikap̄io ḡas̄laɔ poopooa kpagolopi n̄ a s̄eliola. 8 A s̄el̄ip̄io gb̄aa, w̄i n̄ l̄e e Dii kp̄épi kp̄e, ama w̄ili e uao. L̄ip̄io ku we e n̄ a gb̄ao. 9 P̄e ku kpagolopi guuɔ, mé i ke gb̄e p̄ep̄e m̄en pla p̄ó M̄ozi dau Olebu, gu p̄ó Dii m̄e a b̄aa aɔ k̄u n̄ Isaili an b̄oa Egipi gb̄ea b̄aasio.

10 K̄e sa'onao b̄òle Dii kp̄éu, telu kp̄épi p̄a, 11 aai f̄ɔ ḡe z̄ikei weo telupi ȳai, asa Dii gawi a kp̄épi p̄ae. † 12 ɔ Salomɔɔ m̄e: Dii m̄e aɔ ku telu sia guue. † 13 ɔ a o Diie: Ma kp̄e les̄le bee d̄òne. Nȳɔ ku a guu ɔɔpii. 14 ɔ à lili aed̄ɔ bilawa à samaa'óné. 15 ɔ à m̄e: W̄a gb̄aakpa Dii Isaili Luazi! A legb̄e ma mae Davidie, ɔ à k̄e. Asa à m̄e, 16 za ɔɔ p̄ó a a gb̄e Isaili b̄òle Egipi, i Isaili w̄el̄e dile w̄a k̄p̄eɔue. Davidi ɔ a s̄e a gb̄e Isaili d̄aana u. § 17 K̄e ma mae Davidi ye k̄p̄eɔ Dii Isaili Luae, 18 ɔ Dii ōe, k̄p̄eɔae k̄e a t̄ó aɔ kuw̄a láasoo p̄ó a k̄ep̄i mae, 19 ama i ke aapi mé a d̄eɔ, aaz̄la née mé a d̄e. * 20 ɔ Dii k̄e lá à a legb̄eɔwa. Ma ḡo ma mae Davidi ḡe u, ma z̄le kpalau Isaili guu, lá Dii Isaili Lua a legb̄eɔwa, ɔ ma kp̄épi d̄òe, k̄e a t̄ó aɔ kuw̄a ȳai. 21 We ma Dii kpagolo dilek̄i k̄e ke. Dii b̄aa kua n̄ w̄a deziɔ an b̄oa Egipi gb̄ea ȳa k̄u a guu.

Salomɔɔ wabik̄ea a gb̄eɔne
 (2Lad 6.12-40)

22 Salomɔɔ ḡe z̄e Dii gb̄agb̄akii ae Isaili p̄ó k̄aaaa weɔ w̄aa pii, ɔ à ɔs̄e musu plapla 23 à m̄e: Dii Isaili Lua, gb̄e muann̄o musu ge z̄iɛo. N gb̄e ke guu n̄ b̄aa k̄u n̄ n̄ z̄òblena p̄ó aal̄ t̄aa'o lá n̄ yeiwa n̄ n̄s̄em̄endoɔ. 24 N ȳa p̄ó n̄ a legb̄e n̄ z̄òblena ma mae Davidie k̄e. N ō n̄ l̄eo ȳaae, gb̄a sa ɔ n̄ k̄e. 25 Tia k̄ewa Dii Isaili Lua, n̄ legb̄e n̄ z̄òblena ma mae Davidie n̄ m̄e, t̄ó aà buio n̄z̄la k̄ua d̄ɔ mé aale t̄aa'o lá n̄ yeiwa, aao z̄le kpalau Isaili b̄usuu ɔɔpii. 26 Isaili Lua, to ȳa p̄ó n̄ ō n̄ z̄òblena ma mae Davidie ke s̄iana u sa. 27 Lua, n̄ȳɔ ku z̄ile la ȳama ȳa? Musu n̄ a les̄keo a f̄ɔ n̄ sio, belenke kp̄e p̄ó má d̄òne bee sa. † 28 Dii ma Lua, mapi n̄ z̄òblena w̄egwa, ní ma wabik̄ea n̄ ma s̄uuugbeamao sí. Sw̄ase wii p̄ó mapi n̄ z̄òblena mále léma n̄ wabi p̄ó mále k̄emaozi gb̄a. 29 To n̄ w̄e aɔ p̄ea kp̄e beewa gw̄aas̄ina n̄ fáan̄eɔ, gu p̄ó n̄ m̄e n̄ t̄ó aɔ kuw̄a beepi. Wabi p̄ó mapi n̄ z̄òblena mále ke n̄ aeo d̄ɔa gupiwa ma. 30 Tó mapi n̄ z̄òblena ge n̄ gb̄e Isaili aed̄ɔ gue beewa mé wa wabik̄ema, n̄ili w̄a wabik̄ea si za n̄ kúki musu, ní s̄uuukewano.

31 Tó gb̄e t̄aaek̄e a gb̄eɔee, mé wa ōe aà sí n̄ n̄ t̄o, t̄ó à m̄o sí n̄ n̄ t̄o n̄ gb̄agb̄akii ae kp̄e bee ua, 32 n̄ili sírn̄o kua za musu, ní ɔn̄é. N̄ili ȳáḡḡɔ n̄ z̄òblenaɔne, ní ȳada t̄aaedela, aà ȳakea i wi aà musu, ní ȳanakpa ȳaesaidewa, w̄i e d̄ɔ i ȳae keo. 33 Tó n̄ gb̄e Isaili ib̄eɔ z̄ibl̄em̄a mé w̄a t̄ar̄n̄o duuna p̄ó aa k̄ene ȳai, t̄ó aa èa aed̄ma aa n̄ s̄isi, t̄ó aa wabik̄ema aa s̄uuugb̄ema kp̄e bee ua, 34 kua za musu n̄ili sírn̄o, ní s̄uuuker̄n̄o n̄ duuna ȳa musu, ní sur̄n̄o b̄usu p̄ó n̄ kp̄a n̄ deziw̄ae beepiu.

† 7:51 2Sam 8.11 * 8:1 2Sam 6.12-16 † 8:11 B̄oa 40.34-35 † 8:12 Sou 18.11, 97.2 § 8:16 2Sam 7.4-11
 * 8:19 2Sam 7.12-13 † 8:27 Zin 7.48-50

³⁵ Tó luabe gò da wáiwai, lou lé mao, ké aa duunakène yáí, tó aa aedò gue beewa aa wabikèma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaone ké n ní weta yáí, ³⁶ kua za musu níli sírínò, ní súuuke-rínò ní duuna yá musu. Níli ní da zé maawa, ní tó lou ma ní búsu pò ní kpà n gbèswa an pò úe beepiu. ³⁷ Tó ònana ge gagyà kà búsu beepiu, ge pówen gbòsi ge pò fukpa ge kwasutè ge sèsewewewa ge tó íbèè koezò ní wélezi ge tó músi ge gyá gèrngu, ³⁸ tó an gbèe yá pò a le dò mé à òdò kpée bee kfi oi, mé à wabikèma à súuugbèama, ³⁹ kua za musu níli siaànò. Níli súuukeaànò, ní aà yá kèke. Níli flaboè a yàkèawa, asa ní aà nòse d5. Mmè ní gbèpii nòse d5. ⁴⁰ Maa aaliò vlakene e ní wèni léu búsu pò ní kpà ní deziwae beeu.

⁴¹⁻⁴² Tó wà sù wà n tó z5ò ní n gàsa gbàao ní n ɔ pò pòao bao mà, tó bòmò pò de n gbé Isaili búi ùò bò búsu zàzāu à mò n tó yáí, tó à aedò kpée beewa à wabikèma, ⁴³ kua za musu níli siaànò, ní yá pò a gbèama kèè, ké dúnia búi pii e n tó d5, aai vlakene, lá n gbé Isailiò i kenewa, aai d5 ké n tó kú kpé pò má d5e beewa.

⁴⁴ Tó n gbéò bòle gè zikai ní ní wèlè gu pò ní ní zlu pii, tó aa aedò wéle pò ní díle bee ní kpé pò má d5ne beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁵ kua za musu níli sírínò súuu pò aa gbèama yá musu, ní yánakpámá. ⁴⁶ Lá gbèe ku à gí duunakeio, tó aa duunakène mé n pò pànzì, ní ní ná ní wèlèone ní ɔzì mé aa tárnò ní búsu zìzò ù búsu zàzā ge a káina guun nò, ⁴⁷ tó aa nòsèlile búsu pò aale zòbleupi guu, mé aa èa súuugbèama we aa mè, wa duunakè, wa tàakè, wa yāvāikè, ⁴⁸ tó aa èa sùma ní nòsemendoo ní pòeò pii za búsu pò aale zòbleu ní wèlèonepi guu, tó aa aedò búsu pò ní kpà ní deziwawa ní wéle pò ní díle ní kpé pò má d5ne beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁹ kua za musu níli sírínò súuu pò aa gbèama yáí, ní yánakpámá. ⁵⁰ Níli súuuke ní n gbé pò aa duunakène ní táae pò aa kèò, ní tó gbé pò aale zòblenè ní wegwa, ⁵¹ asa gbèpiòá n gbé pò ní ní bóle Egipiò mua téuone, n àizeone.

⁵² To n wé à pèa mapi n zòblenawa, ní swáse súuu pò má gbèamai ní súuu pò n gbé Isailiò gbèamao, ní swásènzì gò pò aa lezúnzi pii. ⁵³ Dii Lua, asa dúnia búi pii guu ampìò ò ní sé n gbéò ù, lá ní dà n zòblena Mòizie a ò gò pò n wá deziò bòle Egipiwa.

⁵⁴ Gò pò Salomò lé wabike Diiwa màa, a kùlea a kosowae, ò aà ɔ pòaa musu. Ké à súuugbèawà màa a làa, ò à fèle zè Dii gbagbakii we, ⁵⁵ ò à samaa'ò Isaili pò kàaaa weone a ò gbáugbāu à mè: ⁵⁶ Wà gbàakpa Diizi, asa wápiò aà gbé Isailiò, à wá gbá íampakii lá à òwa. Yámaa pò a dà a zòblena Mòizie a òò ké pii, a kee i léle pāo. ⁵⁷ Dii wá Lua a kúwanò, lá a kú ní wá deziwawa. A wá tó weo, a pàkpawázio. ⁵⁸ A to wá wá s5 kpawa, wíwá táa'ò lá à yeiwa, wíwá aà yádileò kù ní yá pò a dà wá deziwawa, wíwá aà ɔtondòkii gwa. ⁵⁹ Súuu pò má gbèa Dii wá Luawa, aò dcaàgu fáane ní gwáasinaoe, iò yánakpa mapi a zòblenawa ní a gbé Isailiò lá gu lé d5, ⁶⁰ dúnia búi pii i d5 ké Dii á Luae, a pále kuo. ⁶¹ Sema à á s5 kpa Dii wá Luawa mímìò, iò aà ɔtondòkii gwa, iò aà yádileò kù lá wá kù gbèawa.

*Dii kpé sakèa
(2Lad 7.4-10)*

⁶² ɔ kí ní Isailiò pii sa'ò Diiwa. ⁶³ Salomò sáaukpa sa'ò Diiwa ní zuò òaasòsoo lèe bao ní plao (22.000) ní sàò òaasòsoo lèe òaa soolo (120.000). Maa kí ní Isailiò pii aa Dii kpé sakè. ⁶⁴ Zibeezì kí gbábò ua pò kú Dii kpé kpèele, ò à sa pò wí a pò kátèu à tékú ò we ní pówen gbao ní sáaukpa nísio, asa sa'okli pò a kè ní mógotèo a gu Dii kpé kpèele bílao, i f5 sí píio. ⁶⁵ Zibeezì Salomò ní Isailiò pii aa dikpekè Dii ní Luae e kòò sòpla, ò aa Lákpèdè dikpekè gòò sòpla b. Apii kè gòò gèò mèndosai. Wá dasi maamae, wá bò za Amata bòlei e à gè pè Egipi zé swawa. ⁶⁶ A gòò swaaðde zì ò à ní kè, ò aa lezàwà, aa tà ní be ní pònao. An pò kèna yámaa pò Dii kè a zòblena Davidi ní a gbé Isailiòne pii yá musu.

9

*Dii bò mɔa Salomòwa
(2Lad 7.11-22)*

¹ Ké Salomò Dii kpé d5 ní a beo ní zì pò a pò dɔwàò a làa pii, ² 5 Dii èa bò mòwà Gabaò a gèn plaade, ³ a òè: Ma wabi pò ní kè ní súuu pò ní gbèaao mà. Ma kpé pò ní d5pi díle ma pò ù, ma tó aò kuwá láasaie. Ma wé aò pewàe, ma pò iò dɔwà gòpii. ⁴ Mpi s5, tó ní kúmeè súsu ní nòsepuaò lá n mae Davidiwa, mé ní ma yádilenèò kù ní ma yá'onèò, mé níle ma ɔtondòkii gwa, ⁵ má n z5lea kpalau Isailiò guu zedò, aò láaa vío, lá ma legbè n mae Davidièwa ma mè, aà buiò aàò z5lea kpalau Isailiò guu gòpii. ⁶ Tó mpi ge n néò bò ma kpe s5, tó á ma ikoyàò ní yá pò má díleò kúao, mé a ge lé zòble dii páleone, ále ní sisi, ⁷ má Isailiò b5le búsu pò má kpámáue, mí gí kpé pò má díle ma pò ùpizi, aai g5 láanipò ù, búi pii i yáadaarínò. ⁸ Baa ní kpépi leslèko, a yá

† 8:56 Iko 12.10, Yoz 21.45

a di gbé p'ó lé gē weɔwae. Aa fionada aa me: B'óyá Dii kè búsuε beee rí kpéε beeoε máai? ⁹ Wi oné: Ké aa pákpá Dii rí Lua p'ó rí deziɔ b'òle Egipizi yáíε. Aa zè rí dii páleɔ, aa rí sisi, aa z'òblèné. A yáí Dii músi bee ž'ímá p'íi.

Salomɔɔ yá k'íní
(2Lad 8.1-18)

¹⁰ Salomɔɔ kpé mèn plapiɔ d'ò wè baooε, Dii kpé rí azia kpéoo. A gbεa ¹¹ à Galile búsu wéle kpá Tii kí Hilauwa mèn bao, asa Hilauwede lí rí p'elio rí vuao kpáwá lá a yeiwaε. ¹² Ké Hilauwé b'ò Tii à gè wéle p'ó Salomɔɔ kpáwao gwá, i keèò, ¹³ 5 à mè: Ma gbé, wéle kpeletaao rí kpáa wei? ɔ wá t'okpá búsupiε Kabulu† e rí a gbáoo. ¹⁴ Hilauwé vua kpásá Salomɔɔε yáa t'onu sií5ε.

¹⁵ Gbé p'ó Salomɔɔ rí dá z'òz'íu yán ke. Gbépiɔ Dii kpé rí Salomɔɔ kpéoo z'í kè. Aa Milo ε kàka rí búsuoo aa Yelusaleu bíi b'ò, aa èa Azoo rí Megidoo rí Gezeoo kèke kàle. ¹⁶ Egipi kí Falaɔ mé lèle Gezeεwa yáa, 5 a sí à tes'òwá, à Kanaa p'ó kú a guu d'òde, 5 a kpá a nenεwa z'ákegba ú, g'oo p'ó à à kpásá Salomɔɔwa. ¹⁷ ɔ Salomɔɔ èa Gezeεpi kèke a kàle rí Betoloni ž'íleoo ¹⁸ rí Baalatao rí Tamɔɔ p'ó kú a búsu gbáauo, ¹⁹ rí wéle p'ó a kús'ua kàleuo rí wéle p'ó a s'ógoo kuuo rí wéle p'ó a s'oo kuuo rí kpé p'ó a ye do Yelusaleu rí Libáoo rí búsu p'ó àle kiblewáoo p'íi. ²⁰ Bui p'ó de Isaili úoo: Amole, Itio, Pelizio, Iviɔ rí Yebusi k'ónao p'íi, ²¹ gbé p'ó Isaili i f'í rí dedeoo, an bui p'ó g'ò rí búsupiuo 5 Salomɔɔ rí dá z'òz'íu, 5 aal'ò z'ípi ke màa e rí a gbáoo. ²² I Isaili da z'òz'ípiuo. Ampio 5 à rí díle a z'íg'oo ú rí a íwao rí a k'ía deo rí a gbéoo d'aaanao rí a z'ikas'ógodeo rí a s'òde. ²³ Aame z'í p'ó wále kepi gbéž'oo ú lo, aa gbéon'ò aa pla rí basoplakwioε (550).

²⁴ Ké Falaɔo nenε b'ò Davidi wéleu à tà a kpé p'ó Salomɔɔ d'òu, 5 Salomɔɔ Milo ε kàka. ²⁵ Wé rí wéoo Salomɔɔ lo sa'o Diwa gēn'aa'aa5ε. † I sa p'ó wí a p'ó káteu à tékú rí s'áaukpasao o sa'ok'ii p'ó a b'ò Diéwa, i tulaletikatea Dii ae we lo. Màa à Dii kpé z'í kè lá a maawa.

²⁶ Kí Salomɔɔ g'ó'ílena kè Eziž'εbeε, Elata sae Edoú búsuoo Isia Téa léi. ²⁷ Hilauwé a gode p'ó isia d'ò z'í we, 5 aa dá isiaa s'ánu rí Salomɔɔ gbéoo. ²⁸ Aa g'è Ofii aa vua náaa we t'onu g'èoo, aa s'ùò kí Salomɔɔε.

10

Seba búsu n'εe k'ía m'aa Salomɔɔ gwai
(2Lad 9.1-12)

¹ Ké Seba búsu n'εe k'ía * Salomɔɔ bao mà Dii t'òba yá musu, 5 à mò aa léi à gwa rí yá z'í'ú laawáoo. ² Ké à ká Yelusaleu rí a íwao dasidasi rí p'ó g'ínanao rí vua sá z'oo rí gbè beεede p'ó yiongoo seao, 5 à g'è Salomɔɔ k'ii, à yá p'ó kú a n'òse guu faai b'òaa'oo p'íi. ³ ɔ Salomɔɔ yá p'ó a láwaa b'òlekèè p'íi. A kee b'òle i aa fuo. ⁴ Ké n'εepi Salomɔɔ 5'noyá mà p'íi, mé à kpé p'ó a d'ò è ⁵ rí ble p'ó l' bleo rí aa íwao gwao rí aa be z'ikenaoo kuao rí rí pokasao rí aa wéblenaoo rí sa p'ó a ò Dii kpéoo, yápi díwá, 5 aa lé g'ò éle. ⁶ ɔ a ò k'íe: N yákeao rí n' 5'no bao p'ó mà za ma búsuoo s'ianaε. ⁷ Mi yápi sio e ma g'e kaò la, 5 ma wesie sa. Wi omee piio fá! N 5'no rí n' àizeoo de lá ma a baomaa. ⁸ Minadeon n' gbéoo ú rí n' íwa p'ó aal'ò kunnoo g'oo p'íi, aal'ò swádo n' 5'noyáio! ⁹ Wá Dii n' Lua s'áaukpa, asa n' yá k'aaag'ue, 5 à n' kpa Isaili kpalau. Dii yea Isailiozi g'oo p'íi yá mé t'ò à n' kpa k'ía ú, ké ny'ò yá g'ò g'5né a zéwa yáí. ¹⁰ ɔ n'εepi kí gbá vua t'onu sií5 rí p'ó g'ínanao dasidasi maamaa rí gbè beεede. P'ó g'ínanao p'ó à kí Salomɔɔ gbápio z'oo, gbéε i m'ooè à ká màa loo.

¹¹ Hilauwé g'ó'ílena p'ó s'ù rí Ofiio rí vuao s'ù rí lí beεede maamae rí gbè beεede lo. ¹² ɔ kí Dii kpé rí azia kpéoo p'ó k'èò, à m'oonao rí kúuo k'èò l'èsinaone lo. Wi m'ó rí lípi buio à ká màa loo, wi wesie màa loo e rí a gbáoo.

¹³ P'ó p'ó Seba búsu n'εe k'ía yei p'íi, a gbèa kí Salomɔɔwae, 5 à aa gbá, gba p'ó a dàè s'òus'òú baási. ɔ à èa tà a búsu rí a íwao.

Salomɔɔ àizeε
(2Lad 1.13-17, 9.13-28)

¹⁴ Vua p'ó Salomɔɔ í e w'è rí w'èoo i ka t'onu bao rí aa5oo, ¹⁵ falu p'ó tagenaoo rí laatanaoo rí Laalubu k'iaoo rí búsu gbéž'oo i b'òè baási. ¹⁶ A s'engbao z'oo kè rí vua p'ó wa gbégb'eo mèn àa do, an baade gb'ia ká kiloo aa5'aa5 rí k'ínio. ¹⁷ A s'engbao nénao k'èò lo, an baade gb'ia ye kai kiloo plapla. A s'engbaopio kàle kpé p'ó wí me Libá Likpeue. ¹⁸ Kí k'iblekila z'oo kè rí wesa swaao, 5 à vua t'et'et'εe kùlewá. ¹⁹ Kílapi dedek'ii v'í, a gbápepek'ii soolo. A kpenak'ii musu de m'òoo golasai. A g'ás'dik'ii v'í, n'òomusu p'ó wa k'èò zeze g'ás'dik'ii p'io sae. ²⁰ N'òomusu keapio zeze gbápepek'ii p'io wa plapla o'plaaí rí z'εiio, ap'ii kè kuepla. Wi kílapi taa ke búsuε yáao. ²¹ Kí

* 9:8 2Kia 25.9 † 9:13 Bee mè p'opá. ‡ 9:25 B'oa 23.17 * 10:1 Mat 12.42

Salomoo imibooa vuae pii. Kpe' p' wi me Liba Likpe p'oo pii' vua teeteete. Anusu p'oe ku weo, asa wili anusu dile p'oe u Salomoo g'oo.

22 Ki isia g'olena' lo daa isiaa ri Hilau' g'oo. We' aa' ri we' aa'oo s' aa'oo su ri vua' ri anusuo ri wesa swaao ri g'ba'u ri ba' bui maao. 23 Ki Salomoo aizee ri aa' on'oo z'oo de' du'nia k'iao p'ola pii. 24 Gbepii le' zewe'ele a wesi Salomoo'le, aai swase' aa' on'ya' p' Lua dae' aa' s'uzi. 25 We' ri we'o w'oo m'oe, baade ri a g'bao: Anusu p'oo, vua p'oo, ula, g'ke'eb'oo, p' g'nan'oo, s'oo ri a baona. 26 Salomoo zikas'g'oo ri s'oo k'aa, aa' s'g'opio' baa' soplae (1.400), aa' s'oo s'oo baas'oo'oo le'e' k'uepla (12.000). Wi aa' s'opio' g'wa aa' s'g'oo we'le'oo guue' ri aa' be' Yelusale'oo. 27 Ki to' anusu di Yelusale'u' lan' gbewa, me' sede' li' p' wa' kped'oo' dasi' lan' be'le' li'wa' se'u. 28 Salomoo s'opio' b'oo' Egipi' ri Silisi' busuo'e. Ki la'atana' me' i' ge' lulu' we. 29 Aa' s'g'oo' lulu' Egipi' anusu kiloo' soplaplae, s'oo' s'oo' kiloo' lapla' taa, s' i' ea' s'opio' yia' Iti' k'iao' ri Silio' k'ia'owa' lo.

11

Salomoo' nao

1 Ki Salomoo ye' buipale' no'e'oo' dasi.* Fala'oo' nen'oe' baasi, s' a' M'obu'oo' ri Am'oo'oo' ri Ed'oo'oo' ri Sid'oo'oo' ri Iti'oo' naaa' no' u. 2 Dii' oo' Isailio'ne' aasu' buipio' seo, asa' aa' ri' s'asa'e, aai'oo' sa'oo' ri' ta'aa'owa.† N' beeo' Salomoo' na'ma' ke' a' yerzi' yai. 3 A' kiabui'oo' se' no' u' gb'oo'oo' baa' aa'oo' ri' bas'oo, me' a' no' p'oo' i' me'sedilene'oo' vi' lo' baa' do' ri' bas'oo. O' aa' no'p'oo' aa' s'asa'. 4 Ke' a' ziku', aa' na'oo' to' a' te' ta'aa'oo'zi, i' a' s'oo' k'pa' Dii' a' Luawa' mi'mio'oo' la' a' mae' Davidi'wao. 5 A' te' Sid'oo'oo' dii' Aseta'atizi' ri' Am'oo'oo' dii' M'ol'oku' p'oo' Lua' ye' a' g'iy'aaio. 6 A' ya' p'oo' Dii' yeio' ke', i' tea'azi' ri' no'semendoo' la' a' mae' Davidi'wao. 7 O' a' ge' g'ulesi' b'oo' s'isi' p'oo' ku' Yelusale'u' gukpe' oo' musu' M'obu'oo' dii' vai' Kem'osi' p'oo' Lua' ye' a' g'iy'aaio' ri' Am'oo'oo' dii' vai' M'ol'oku'. 8 Maa' a' ke' a' buipale' no'e'oo' pii, s' aa' ta'uletik'ate'a' ri' du'oo'ne' aa' sa'oo'ma'.

9 O' Dii' Isailio'oo' Lua' p'oo' pa' Salomoo'oo'zi, ke' a' b'oo' a' k'pe, aa' s'oo' ku'wa' lo'oo' yai, asa' Dii' b'oo' mo'wa' yaa' gen' pla'e. 10 Baa' ke' Dii' oo'e' asu' te' dii' pale'oo'zio, i' ya' p'oo' Dii' dile'epi' mao. 11 O' Dii' oo'e': La' maa' ri' se', ni' ze' ri' ma' baaku'anno' ya' p'oo' ma' dilene'oo, ma' n' b'oo' ki'ake'ue, mi' n' z'ob'lena'e' dile' n' g'be'u. 12 Ama' n' mae' Davidi' yai' ma' ke' n' g'oo, n' ne' s'oo' ma' ke'e. 13 N' beeo' ma' aa' b'oo' ki'ake'uu' mi'mio'oo'. Bui' le'e' do' s'oo' ma' to' n' nepie' ma' z'ob'lena' Davidi' ri' Yelusale'u' p'oo' ma' se' ma' p'oo' oo' yai.

Salomoo' ibe'oo

14 O' Dii' to' Ed'oo'oo' gb'e' Adada' p'oo' de' kiabui' oo' ibe'ese' ri' Salomoo'oo. 15 G'oo' p'oo' Davidi' le' zika' ri' Ed'oo'oo' yaa, aa' z'ig'oo' d'baana' Yoabu' me' ge' Isailio' g'oo' vi', s' ale' Ed'oo'oo' busu' g'oo' de' de' we' pii. 16 A'api' ri' a' gb'e'oo' ku' we' e' m'oo' soolo' e' aa' ge' Ed'oo'oo' busu' g'oo'epio' de' de'oo' pii. 17 O' Adada' ba'al'e' le' ta' Egipi' ri' a' mae' i'wae'oo. G'oo' bee' s'oo' Adada' e'wa'asonae. 18 Aa' b'oo' Madi'a' aa' ge' Palana, s' aa' Palana' gb'e'oo' se' g'er'oo'oo' Egipi' ki' Fala'oo'oo' k'ii. Fala'oo'oo' k'pe' kpawa' ri' bleo' ri' to'oo'le. 19 Adada' ya' ka' Fala'oo'oo' g'oo' maamaae, s' a' a' na' Tapenesi' da'una' kpawa' no' u. 20 O' Tapenesi' da'unapi' ne' i' g'oo' oo', wi' me' Genuba, s' Tapenesi' nepi' g'wa' Fala'oo'oo' na' ri' Fala'oo'oo' ne'oo' sa'nu. 21 G'oo' p'oo' Adada' ku' Egipi', a' ma' Davidi' ga' me' aa' z'ig'oo' d'baana' Yoabu' ga' lo. O' a' oo' Fala'oo'oo' a' me': Ma' g'ba' ze' ma' ta' ma' busuu. 22 O' Fala'oo'oo' aa' la' a' me': B'ome' le' k'es'ama' ma' k'ii, s' n' g'bas'a' ri' ye' ta' n' busuu? A' we'wa' a' me': P'oe' le' k'es'aa'oo, ma' g'ba' ze' le'!

23 Lua' to' Eliada' ne' Le'z'oo' f'ele' ri' Salomoo'oo' lo. A' ba'al'e' a' dii' Zoba' ki' Adade'ze'e'e' yaa'e. 24 Ke' Davidi' Adade'ze'e'e' de' de', Le'z'oo' gb'e'oo' k'aa'aa'zi' gb'a'am'oo'ne'oo' ga'li' oo', a' g'oo' ri' d'baana' oo'. Aa' ge' z'oo'le' Damasi, s' a' g'oo' a' k'ia' oo'. 25 A'api' s'oo' Isailio'oo' ibe'ee'e' e' Salomoo'oo' we'ni' le'u, ya'kele' p'oo' Adada' f'ele'oo' baasi. A' k'palable' Sili'oo' busuu, a' ye' Isailio'oo' g'iy'aaio.

Yelobo'au' b'oo' Salomoo'oo' k'pe

26 Neba' ne' Yelobo'au', Eflai'u' bui' p'oo' b'oo' Zeledaa' Salomoo'oo' i'wao' do'e, s' a' b'oo' Salomoo'oo'pi' k'pe. Aa' da'aa' g'yaae, aa' t'oo'oo' Zelua. 27 La' a' b'oo' ki' k'pe' taan' ke: Salomoo'oo' busu' k'aka' e' p'oo' wi' me' Milou, s' a' a' mae' Davidi' we'le' b'ii' b'oo' a' p'ee. 28 Yelobo'au'a' g'osa' laa'ide'e. Ke' Salomoo'oo' e' e'wa'asopi' ai'avi, s' a' aa' dile' z'oo' gb'aa' p'oo' Yosefu' buio' le' ke'pi' gb'e'z'oo' oo'. 29 Zibee'zi' Yelobo'au'pi' b'oo' Yelusale'u', s' a' kp'aa'u' ri' anabi' Ahia, Silo' gb'e'oo' ze'u, a' ula' dafu' daa. Aa' ku' se'u' we' ri'te'e. 30 O' Ahia' a' ula' dafupi' ga' ke', a' pa'apa' k'uepla. 31 O' a' oo' Yelobo'au'e' aa' a' pa'api' se'le' men' kwi. O' Dii' ya'oo'e' a' me': Ma' Dii' Isailio'oo' Lua' ma' Salomoo'oo' b'oo' ki'ake'ue, mi' Isaili'oo' bui' le'e' k'wi'oo' kpama. 32 Mi' bui' le'e' do' to'e' ma' z'ob'lena' Davidi' ri' Yelusale'oo' yai, asa' we'le'epi' ma' se' Isaili'oo' buio' we'le'oo' guu. 33 Ma' ke'e' maa, ke' a' ma' v'uaa' a' ge' le' Sid'oo'oo' dii' Aseta'ati' ri' M'obu'oo' dii' Kem'osio' ri' Am'oo'oo' dii' M'ol'oku'oo' sisi' yai'e. I' temazio, i' ya' p'oo' maame'e' ke'o, i' ma' o'nd'oo'k'ii' g'wao, a' ma' ikoy'oo'oo' k'ua' la' a' mae' Davidi'wao. 34 N' beeo' ma' aa' b'oo' k'palau' f'ia'f'iao, asa' ma' to' a' g'oo' k'ia' oo' e' a' we'ni' le'u' ma' z'ob'lena' Davidi' yai'e, asa' ke' ma'

† 10:28 Iko 17.16 * 11:1 Iko 17.17 † 11:2 B'aa 34.16

Davidi sè, a yá pò má díle kúae, mé à ma ɔtonɔkɔki gwá. ³⁵ Má Salomɔɔ né bɔ kpalaɔ sae, mí Isaili bui lɛe kwib kpama. ³⁶ Isaili bui lɛe do ɔ má tó aà népie, ké ma zɔblena Davidi filia à ɔ ma aɛ goɔpii Yelusaleu, wéle pò má díle ma tó à kuwà. ³⁷ Mpi sɔ, ma n se Isaili kía úe. Nyɔ kible lá à n pò gbàwa. ³⁸ Tó ríle yá pò má dílene ke pii, tó rí temazi, ríle yá pò maamee ke, tó ríle ma ɔtonɔkɔki gwa mé rí ma yádílɛaɔ kúa lán ma zɔblena Davidiwa, máo kunnɔe, mío n bui kpa Isaili kpalaɔ goɔpii, lá ma Davidi bui kpàuwa. ³⁹ Má ɔtɔle Davidi buiɔwa yá pò kèpi yáie, áma i ke goɔpii no.

⁴⁰ Salomɔɔ zewéle à Yeloboau de, ɔ à fèle tilè à tà Egipi kí Sisaki kii, ɔ a ku we e Salomɔɔ gè gaò. ⁴¹ Salomɔɔ yá kɔnɔ rí ɔnɔ pò a vɔ pii ku aazɔapi yákeɔ láu. ⁴² Salomɔɔpi de Isaili bui pii kía ú Yelusaleu wè blaɛ. ⁴³ Ké à gà, wà aà vɔ aà mae Davidi wéleu, ɔ aà né Lɔboau zòle aà gheu.

12

Isaili bɔa Lɔboau kpe (2Lad 10.1-11.4)

¹ Lɔboau gè Sikeu, asa wekii Isaili bui pii gèu aà kpái kpalaɔ. ² Ké Nɛba né Yeloboau a baomá, ɔ à bɔ Egipi à sù, asa wekii a kuu za goɔ pò à tilè Salomɔɔe. ³ ɔ Isaili pò káaaapi aà sisi, ɔ aa gè yá'ò Lɔboauɛ sánu aa mè: ⁴ N mae zí gbáa dáwɛe pásípáste. Mpi sɔ, zí gbáa rí aso gbia pò a díwɛepio lao, wí misiilene. ⁵ ɔ a wemá à mè: A tá gía e goɔ áaɔ, i ea mɔ. ɔ aa tà.

⁶ Kí Lɔboau yápi kpále gbɛzɔɔ pò aa de a mae Salomɔɔ iwa úo gɛzi à mè: Yá kpele á è a maa mà a zá sí gbépiwai? ⁷ ɔ aa wèwà aa mè: Tó n misiilané gbá, mé n yámaa zásímá, aao de n zɔblena ú goɔpii. ⁸ ɔ Lɔboau gí gbɛzɔɔpi ledama mai, à gè yápi kpále a iwa èwaaso pò aa neblé sánu gɛzi. ⁹ A rí lá à mè: Gbé pò aa òmɛe mà zí gbáa pò ma mae dáné laonépi, yá kpele á è a maa wà a zá símái? ¹⁰ ɔ èwaasopio wèwà aa mè: Gbé pò aa ònɛ n mae aso gbia diné, laonépi, oné n onenzána gèele de n mae gbɔua. ¹¹ N mae aso gbia diné, mpi sɔ ríyɔ asopi káfiné. N mae rí wetà rí fláoe, kási fláala lede ríyɔ rí wetàò.

¹² A goɔ áaɔde zí Yeloboau rí Isaili èa mɔ Lɔboau lè nípii, lá a òné à mè aa ea mɔ goɔ áaɔ gbeapiwa. ¹³ ɔ kí gí gbɛzɔɔ ledama mai, à yápasí òné. ¹⁴ A òné lá èwaaso ledáwawa à mè: Aso gbia ma mae díe, mapi sɔ má asopi káflé. Flá ɔ ma mae á wetàò, mapi sɔ, fláala lede ɔ má á wetàò. ¹⁵ Beewa kí i Isaili yámao, asa yápi bɔ Dii kii, ké yá pò a dà ánabi Ahia, Silo gbéɛ a ò Nɛba né Yeloboau e ke yáí.

¹⁶ Ké Isaili è kí gí rí yámai, aa òè:
Wá bàa kú rí Davidioo,
wá lé kú Yese né yáuo.

Isaili, á baade tá a be!*

Davidi bui, laaidɔ nzia bɛwa!

ɔ Isailipio tà rí be. ¹⁷ Isaili pò kú Yuda wéle guu ɔ Lɔboau gɔ rí kía ú rítɛ. ¹⁸ Kí Lɔboau a zɔɔ gbɛzɔɔ Adonilau zí Isailiwa, ɔ aa aà pápa rí gbeo wá aà dè. ɔ kí Lɔboau fèle rí wáao, à sí a s'go guu, à baalè Yelusaleu. ¹⁹ Beewa Isaili gí Davidi buiɔi e rí a gbáo. ²⁰ Ké Isaili mà pii Yeloboau sù, ɔ aa aà sisi kókkaa guu, ɔ aa aà kpá Isaili kía ú. Isaili buie i ze rí Davidi buio, sema Yuda bui básiio.

²¹ Ké Lɔboau ká Yelusaleu, à Yudaɔ káaa pii rí Bèyámɛe buieɔ. Zígɔpi gbɛɔn áaasɔɔ lɛe áa do baosaie (180.000). ɔ aale gé zíkai rí Isaili, ké aa e Salomɔɔ né Lɔboau kpa kpalapio lɔ. ²² ɔ Lua yá'ò Lua gbé pò wí me Semaiaɛ à mè: ²³ O Yudaɔ kí Salomɔɔ né Lɔboauɛ rí Yudaɔ pii rí Bèyámɛe bui rí gbé kɔni, ²⁴ ma Dii ma mè, ásu gé zíkai rí á gbé Isailio. A baade tá a be, asa yá pò kèpi bɔ ma kii. ɔ aa yá pò Dii òné mà aa tà.

²⁵ Yeloboau Sikeu pò kú Eflaiú búsu sísideu bíi bɔ, ɔ à zòleu. Za we ɔ à gè Penueli kèke a kále. ²⁶ ɔ à láasookè à mè: Wa ea Davidi be gbé kpá kpalaue. ²⁷ Tó Isaili lé gé sa'oi Dii kpéu Yelusaleu, aa ea ze rí rí dii Yudaɔ kí Lɔboauɔe, aai ma de, aai zeaɔnɔ. ²⁸ Ké kí yápi gwá, ɔ à vua gáaena pí mèn pla, ɔ a ò gbéɔne: Isaili, á gea Yelusaleu kè zài. A Lua pò á bólɛ Egipin ke!† ²⁹ ɔ à ado díle Beteli, ado sɔ Dá. ³⁰ ɔ yápi duuna ínɛ, aai gé kúlei adoɛ Beteli, ado sɔ za Dá. ³¹ Yeloboau kpɛɔ zɔpionɛ gulesɔwa, ɔ à gbé pò aa de Levii bui úo díle sa'onao ú. ³² ɔ à mɔ swaaɔde goɔ gèode díle dikpe ú lán Yudaɔ pɔwa sɔ, ɔ à sa'ò sa'okii pò kú Betelipiwa. A sa'ò gáae pò a pípiɔwa, ɔ à sa'onao díle we aao gulesipio gbagba. ³³ ɔ à sa'ò sa'okii pò á kè Betelipiwa mɔ swaaɔde goɔ gèodezi. A goɔpi díle azia pɔeáwa dikpe ú Isailiɔne.

* 12:16 2Sam 20.1 † 12:28 Bɔa 32.4

13

Anabi pɔ́ i Dii yámao

¹ Lua gbɛɛ bɔ́ Yuda búsuu à mò Beteli lá Dii dàewa, gɔɔ pɔ́ Yeloboau zea sa'okɔ́pi sae, a súle lé fele. ² ɔ́ à àsi'ò sa'okɔ́pi musu à mè: Sa'okɔ́i, sa'okɔ́i, Dii mè wa ne'i Davidi be, wi tɔ́kpaè Yosia. Aàpi mé a sa'oma ní gulesí sa'ona pɔ́ lé zíkè lao, i sa'onapɔ́ wáw kpasama.* ³ Wegɔɔ Lua gbépi yápi kea seela òné à mè: Seela pɔ́ Dii òn ke: Sa'okɔ́pi a paae, a túfu i kólè.

⁴ Ké kí Yeloboau àsi pɔ́ Lua gbépi ò Beteli sa'okɔ́pi musu mà, ɔ́ à ɔ́bɔ̀wà za sa'okɔ́i we à mè: A aà kú! ɔ́ ɔ́ pɔ́ a ɔ́wàpi imí, í fɔ́ kòo bo. ⁵ ɔ́ sa'okɔ́pi pàa a túfu kòlè lá Dii dà Lua gbépi a ówa. ⁶ ɔ́ kí ò Lua gbépi: Awakpamee Dii n Luae. Wabikewámee ma ɔ́ e su a gbɛu. ɔ́ Lua gbépi awakpàè Dii, ɔ́ à ɔ́ sù a gbɛu lán yáawa. ⁷ ɔ́ kí ò Lua gbépi: Mɔ́ wà gé ma be wà poble, mí gbadane. ⁸ ɔ́ a ò kípíe: Baa tó n n àizee guo kpàa, má gennoo. Má poble mà imi guɛ beeuo, ⁹ asa Dii òmɛe à mè másu poble lao, másu imi lao, mé másu tá ní zé pɔ́ ma mɔ́ooo. ¹⁰ ɔ́ à zé pàle sè, í zé pɔ́ à mòò Beteli se bo.

¹¹ Anabi zie ku Beteli we. Ké à néo sù, aa yá pɔ́ Lua gbépi kè we zibeezì dàu aa siu ní mae ní yá pɔ́ a ò kíeo píi. ¹² ɔ́ an mae ní lá à mè: Zé kpele a sèi? ɔ́ à néo zé pɔ́ Lua gbé pɔ́ bɔ́ Yuda búsuupi sè òè. ¹³ ɔ́ a òné: A káoyemee zàa'inae. ɔ́ aa yèè aa àà díkpe. ¹⁴ Ké à pèlè Lua gbépi, ɔ́ à àà lè zòlè gbéneli gbáu. ɔ́ à àà là à mè: Lua gbé pɔ́ bɔ́ Yuda búsuun n ùa? A wèwà à mè: Mámé! ¹⁵ ɔ́ anabi zipi òè: Mɔ́ wà gé ma be, ní poble. ¹⁶ A wèwà à mè: Má fɔ́ ea tannoo. Má fɔ́ poble mà iminnoo guɛ beeuo, ¹⁷ asa Dii òmɛe à mè, másu poble ge mà imi lao, mé másu tá ní zé pɔ́ ma mɔ́ooo. ¹⁸ ɔ́ anabi zipi òè: Anabin ma ù lanwa. Malaikae mé Dii yá'òmɛe à mè mà pèlenzi mà sunno ma be, ké n poble, ní imi. A mɔ́ lè ee anabipi lé tó.

¹⁹ ɔ́ Lua gbépi èa gèaano, à poble àa be, à imí. ²⁰ Gɔɔ pɔ́ aa zòlè pobleai, Dii yá'ò anabi zi pɔ́ súaànpi, ²¹ ɔ́ à wiidò Lua gbé pɔ́ bɔ́ Yuda búsuupiwa à mè: Dii n Lua mè, lá n gi a yámai, ní yá pɔ́ á òne mao, ²² n ea n mɔ́ n poble, n imí gu pɔ́ á òne nísu bleuo, nísu miuopi, wa n ví n dezi mia'euo. ²³ Aà poblea ní àa imiao gbɛa, anabi pɔ́ súaànpi káoyèè zàa'inae. ²⁴ Ké à dàzeu, ɔ́ à kpàau ní nòomusuo, nòomusupi aà dè. Aà ge gò dílea zéu, ɔ́ zàa'ina ní nòomusuo gò sí aà gepizi. ²⁵ Ké gbé pɔ́ lé gèo aà ge è wúlea zéu we ní nòomusu pɔ́ zeio, ɔ́ aa gè a baokpá wéle pɔ́ anabi zipi kuu.

²⁶ Ké anabi pɔ́ súaànpi a baomà, à mè: Lua gbé pɔ́ gí Dii yámain we. ɔ́ Dii aà kpà nòomusua, à aà è'e a dè lá Dii òewa. ²⁷ ɔ́ a ò a néone: A káoyemee zàa'inae. ɔ́ aa yèè. ²⁸ A dàzeu, ɔ́ à gè à aà ge lè wúlea zéu. Zàa'ina ní nòomusuo aa síaazi. Nòomusupi i gepi soo, mé i zàa'inapi é'e sso. ²⁹ ɔ́ anabipi Lua gbépi ge se dí zàa'inae à suò a be wéleu, ké à aà gaa ɔ́ob, i aà ví. ³⁰ ɔ́ à aà ví azla mia'eu, à ɔ́ob à mè: Waiyoo ma gbé! ³¹ Ké à aà ví màa, a ò a néone: Tó ma ga, à ma ví mia'e pɔ́ ma Lua gbépi víupiu, í wá ge kpakó. ³² Asa àsi pɔ́ Dii dàè a ò Beteli sa'okɔ́i musu ní táakpe pɔ́ kú Samali búsu wéle gulesíuo a ke síanae.

³³ Yápi gbɛa Yeloboau à y àyáika too, baa se à èa Isaili bui píi díle gulesí sa'ona ù bo. Gbé pɔ́ aa ye gɔ́ gulesí sa'ona ù à ní kpá a ù. ³⁴ Duuna pɔ́ tò wà Yeloboau bui tòlzoò aa mide dúniaun we.

14

Anabi Ahia yá pɔ́ a Yeloboau le oa

¹ Gɔɔ bee gyá Yeloboau negɔ́e Abia lè. ² ɔ́ Yeloboau pi ò a nae: Fɛle n nzia lile, ké wasu n dɔ́ ma nɔ́ ùo, ní gé Silo. Anabi Ahia ku we. ɔ́mɛ òmɛe máo de Isailio kía ù. ³ Pèe se mèn kwi ní káao ní zó tũuo, ní geòè. A yá pɔ́ a népi le onɛ. ⁴ ɔ́ Yeloboau nɔ́ kè màa, à fele gè Silo à gè Ahia be. Ahia wé lé gu'e bo, asa à zikùè, aà wé gò sùii. ⁵ A mɔ́ lè Dii ò Ahiae: Yeloboau nɔ́ né lé gyáke, ɔ́ àlè mɔ́ a yágbɛaima. Lá níyɔ́ wewan ke, asa tó à mò, a azla lilene gbèpàle ùe.

⁶ Ké Ahia aà kèse kɔ́fi mà, àlè gè kpéu, à mè: Gè Yeloboau na! Bɔ́yáí n nzia lile màai? Yápási Lua mè mà onɛ. ⁷ Ge n ò Yeloboau, Dii Isailio Lua mè áme a n se n gbéɔ́ guu, a n díle a gbé Isailio ɔ́aana ù. ⁸ A Davidi bui bɔ́ kpálau, ɔ́ a n kpau, kási ní de lá a zòblena Davidiwa. Aàpi a yádílèa kúa, a teazi ní nòsemendoo, à yá pɔ́ á yei kè. ⁹ N vâikè de gbé pɔ́ ɔ́aaneola, n ge n dii pàlɛ kè nzlae, mɔ́ pɔ́ ní kása tãa ù, ɔ́ n bɔ́ aà kpe, n a pɔ́ fele. ¹⁰ Ayámeto á yáya n buiwa, á n gɔ́e kaale Isailio guu zɔɔ ní wéɛ píi, í tesɔ́ n bewa, lá wí tesɔ́ zùgbɔ́wa e à tékú láa píiwa. ¹¹ Gbɛɔ́ n bui pɔ́ aa gaga wéleuo só, bão i n gbé pɔ́ aa gaga sɛuo ble. Dii mé ò. ¹² Mpi sa sɔ́ nɔ́e, fele ta be. Tó n kèsepèlè wéle guu gɔ́o, népi a gae. ¹³ Isailio i aà ge ɔ́ob, aai aà ví. Yeloboau bui guu píi, aàpi wa ví ado, asa aàpi ado ɔ́ Dii Isailio Lua yámaa èwà Yeloboau ua. ¹⁴ Dii a kía

* 13:2 2Kia 23.15-16

pàle dile a gbé Isailiõne. Ɔme a Yeloboau buio dede. Gbàe! Bõ ke ló? Ee, tiatiae! ¹⁵ Dii a gotõ Isailiõwa, aai gõ lán fee pò lé deedeede í guuwa. A Isailiõ bole búsu maa pò a kpà ní deziõwae beeu, i ní fáaa Uflata baale, ké aa Asetaati lí pèlepèle, aa Dii pò fèleòè yáí. ¹⁶ A Isailiõ kpámá duuna pò Yeloboau kè à Isailiõ dà a keau yáí.

¹⁷ Ɔ Yeloboau na fèle lé tá. Ké à kà Tiiza, àle gè kpéu, 5 negèenapi gá. ¹⁸ Wà aa vî, 5 Isailiõ ɔɔb rípii, lá Dii dà a zòblena ànabi Ahiaa e òwa. ¹⁹ Yeloboau yá kɔniõ ku Isailiõ kíaõ ladau, zí pò a kàõ ní aa kíakɛyáõ pii. ²⁰ Yeloboau zòlèa kpalau pii wè bao ní plaoe. Ké à gá, 5 aa né Nadabu zòlè aa gbèu.

Yudaõ ki Lõbõau
(2Lad 12.1-16)

²¹ Salomõõ né Lõbõau mé Yudaõ kía ù. A kpalablè a wè bla ní mèndoo de guue, 5 à kè kpalau Yelusaleu wè gèõ ní plao, wèlè pò Dii dile Isailiõ bui pii wèlèõ ù guu, ké a tó à kuwà. Aa da tón Naama, Amõni buie. ²² Yudaõ yá pò Dii yeio kè, aa aa zafèè de ní deziõla pii ní duuna pò aa kèò. ²³ Aa gulesí bõ sa'okliõ ù síslí lesíõ musu pii ní lí yèlèlèõ gbáuo pii, aa gbèõ ní líõ pèlepèleu. ²⁴ Baa se táakpe káaluao* ku Isailiõ búsuu gèõ ní nòõ ù. Isailiõ bui pò Dii ní yánéõ yábèkèkèõ sè piie.

²⁵ Kí Lõbõau kpalablea wè sode guu 5 Egipi kí Sisaki mò lèlè Yelusaleuwa. ²⁶ A Dii kpé àizèõ ní kibe pòõ náaa, à vua sèngbao pò Salomõõpio sèlè pii. ²⁷ Ɔ kí Lõbõau sèngbaoõpio gèè pí ní mógotèõ, a ná ðai pò aab a be zé ðáaõ ðaanaone ní ɔzì. ²⁸ Tó kí lé gé Dii kpéu, ðaaiõpíõ Ìõ sèngbaoõpio kúa. Tó ðaaiõpíõ sù, 5 aai ea kálè ní kpéu.

²⁹ Lõbõau yá kɔniõ ku Yuda kíaõ ladau. ³⁰ Lõbõau ní Yeloboauo aab zika ní kõõ gòõpiie. ³¹ Ké Lõbõau gá, wà aa mia kpákõí ní aa deziõ Davidi wèlèu. Aa da tón Naama, Amõni buie. Ɔ aa né Abia zòlè aa gbèu.

15

Yudaõ ki Abia
(2Lad 13.1-3, 22-23)

¹ Nèba né Yeloboau kpalablea wè bao plasaide guu 5 Abia gò Yudaõ kía ù, ² à zòlè kpalau Yelusaleu wè àaõe. Aa da tón Maaka, Abisaloũ buie. ³ A duuna pò a mae kèõ kè piie, i azla kpa Dii a Luawa lá a dezi Davidiwaõ. ⁴ Ama Davidi yáí 5 Dii aa Lua tò aa bui zòlè kpalau Yelusaleu, à aa buipi dile aa gèè ù, a tò Yelusaleu zedá. ⁵ Asa Davidi yá pò Dii yei kè, i gí yá pò Dii dilèe maio e a wèni léu, mé i ke Iti bui Uli yá* báasio.

⁶ Abia ní Yeloboauo aab zika ní kõõe e Abia wèni léu. ⁷ Abia yá kɔniõ ku Yuda kíaõ ladau. ⁸ Ké à gá, wà aa vî Davidi wèlèu, 5 aa né Asa zòlè aa gbèu.

Yudaõ ki Asa
(2Lad 14.1-2, 15.16-19, 16.1-6, 11-14)

⁹ Isailiõ kí Yeloboau kpalablea wè baode guu 5 Asa gò Yudaõ kía ù, ¹⁰ 5 à zòlè kpalau Yelusaleu wè bla ní mèndoo. Aa dazi tón Maaka, Abisaloũ buie. ¹¹ Kí Asa yá pò Dii yei kè lá a dezi Davidiwaõ. ¹² A táakpe káaluao yá a búsuu, 5 à dii pò a deziõpio kòlè pii. ¹³ Baa se à a dazi Maaka bõ kíakèu, ké à Asetaati lí pò Lua ye a gíyáio pèlè yáí. Kí Asa lípi zò à tesòwá Sedõ guzulèu. ¹⁴ A azla kpá Diiwa e a wèni léue, àma i gulesí pò wa bõõ daaio. ¹⁵ A vua ní ánusuo ní pòpále pò api ní a maeo dile Dii pò ùõ sèlè kálè Dii kpéu.

¹⁶ Asapi ní Isailiõ kí Baasao aab zika ní kõõe e ní kpalablea léwa. ¹⁷ Baasapi mé gè lèlè Yuda búsuwa, 5 àle bíibo Lamai, ké gbèe sulí bõ ge àli gè Yudaõ kí Asa búsuuo yáí. ¹⁸ Ɔ Asa ánusuo ní vua pò gò Dii kpé láasuo sèlè ní pò pò kú a be láasuo, a ná a iwaõne ní ɔzì, 5 à ní zì Damasi, Sili búsu kí Benadada, Tablemõ né, Eziõ tũna kíí à mè: ¹⁹ Wà ledoukè, lá ma mae ní n maeo kè yaawa. A ánusuo ní vuaon ke. Ledou pò ní vî ní Isailiõ kí Baasao gboõ, i gomala ní a zlgõõ. ²⁰ Ɔ Benadada ledoukè ní Asao, à a zlgõõ gbàe aa gé léléli Isailiõ wèlèõwa. Aa Iyoni sí ní Dáo ní Abeli Bemaakao ní Genezaleti búsuõ ní Nefatali búsiõ búsuõ pii. ²¹ Ké Baasa a baomá, 5 à bíibo Lamai tò à tà Tiiza. ²² Ɔ kí Asa kpáwakè Yudaõne pii, i gbèe tẽboõ à mè, aa Lama gbèõ ní lí pò Baasa lé bíibòdò sèlè. Ɔ à bíibòdò Gèba pò kú Bèyámèe buiõ búsuõ ní Mizipao. ²³ Kí Asa yá kɔniõ ku Yuda kíaõ ladau, aa negõnkeyáõ ní yá pò a kèõ pii ní wèlè bíi pò a bõõ. Ké à zikù, gýá aa kù a gbálaõwa. ²⁴ Ké à gá, wà aa mia kpákõí ní aa deziõ Davidi wèlèu, 5 aa né Yosafa zòlè aa gbèu.

Isailiõ ki Nadabu

* 14:24 Iko 23.18 * 15:5 2Sam 11.1-27

²⁵ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ plaade guu ɔ Yeloboau nɛ Nadabu gɔ Isailio kɪa u, ɔ zɔle kpalau wɛ plaɛ. ²⁶ A yɔ pɔ Dii yeio kɛ, ɔ zɛ n yɔ pɔ a mae kɛ ɔ Isailio dɔ duunauo. ²⁷ Ahia nɛ Baasa, Isakaa bui lekpaalaazi gɔɔ pɔ aapi nɛ Isailio lɛ koezɔ Filitɛ wɛle Gibetɔi, ɔ Baasapi aɔ dɛ we. ²⁸ A aɔ dɛ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ aaɔde guue, ɔ ɔ zɔle aɔ gbeu. ²⁹ Kɛ ɔ nɛ kpalableawa, ɔ ɔ Yeloboau buipio dɛde pii, i nɛ gbɛe too, ɔ nɛ mɛde lɔ Dii dɔ a zɔblena Ahia, Silo gbɛɛ a owaɛ. ³⁰ Yɔpi kɛ maa duuna pɔ Yeloboau kɛ ɔ Isailio dɔ a keau, ɔ Dii Isailio Lua pɔ fɛleɔe yɔie. ³¹ Nadabu yɔ kɛnio ku Isaili kɪaɔ ladau. ³² Kɪ Asa nɛ Isailio kɪ Baasao aabɔ zɪka nɛ kɔo e n kpalablea lɛwaɛ.

Isailio kɪ Baasa

³³ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ aaɔde guu ɔ Ahia nɛ Baasa gɔ Isailio kɪa u. A zɔle kpalau Tiiza wɛ baaso mɛndosaiɛ. ³⁴ A yɔ pɔ Dii yeio kɛ, ɔ zɛ n Yeloboau yakeao nɛ duuna pɔ ɔ Isailio dɔ a keauo.

16

¹ Dii ya'ò Anani nɛ Yehue, ɔ ɔ asi'ò Baasae ɔ mɛ: ² Ma n se luutɛu, ma n dile ma gbɛ Isailio dɔaana u, ɔ n ze n Yeloboau yakeao, n ma gbɛ Isailio dɔ duunau, ɔ an duunapio ma pɔ fɛle. ³ Mpi n n buio, mɛ a dɛɔnzɔ saɛ. Mɛ ke n uae lɔ mɛ kɛ Neba nɛ Yeloboau uaewaɛ. ⁴ Gbɛɔ n gbɛ pɔ aa gaga wɛleuo sɔ, baɔ i n gbɛ pɔ aa gaga sɛuo ble. ⁵ Baasa yɔ kɛnio nɛ aɔ negɔnkeyaɔ ku Isaili kɪaɔ ladau. ⁶ Kɛ Baasa gɔ, wɔ aɔ vɛ Tiiza, ɔ aɔ nɛ Ela zɔle aɔ gbeu.

⁷ Dii ya'pi dɔ anabi Yehu, Anani nɛɛ, ɔ a o Baasae nɛ a buio vɛi pɔ a kɛ ɔ Dii pɔ fɛleɔe lɔ Yeloboau buio kɛwa yɔi nɛ Yeloboau bui pɔ ɔ n mɛdeɔ yɔlo.

Isailio kɪ Ela

⁸ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ baaso nɛ mɛndooɔde guu ɔ Baasa nɛ Ela gɔ Isailio kɪa u, ɔ zɔle Tiiza wɛ plaɛ. ⁹ Aa iwaɔ do Zimli mɛ aɔ zɪkasɔgoɔ leɛ do gbɛzɔɔ u, ɔ ɔ gbɛɔ le aɔ lekpaalaazi. Kɛ vɛɛ lɛ Ela dɛ a be zɪia Aaza kpɛu Tiiza, ¹⁰ ɔ Zimli gɛ ɔ aɔ dɛ Asa kpalablea wɛ baaso nɛ plaode guu, ɔ ɔ zɔle aɔ gbeu. ¹¹ Kɛ ɔ zɔle kpalau a lɔa, ɔ ɔ Baasa buio dɛde pii, i gɔɛe to aɔ dɛɔ ge aɔ gbɛnaɔ guuo. ¹² A Baasa buipio mɛde piiɛ, lɔ Dii dɔ anabi Yehue a owa. ¹³ Baasa nɛ a nɛ Elao Dii Isailio Lua pɔ fɛleɔe duuna pɔ aa kɛ taaɔ yɔ musu, mɛ kɛ aɔ ɛa Isailio dɔ a keau yɔi. ¹⁴ Ela yɔ kɛnio ku Isaili kɪaɔ ladau.

Isailio kɪ Zimli

¹⁵ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ baaso nɛ plaode guu ɔ Zimli zɔle kpalau Tiiza gɔɔ soplɔ. Gɔɔ bee Isaili zɪgɔɔ boɔ ku Filitɛ wɛle Gibetɔ saɛ. ¹⁶ Kɛ zɪgɔpio mɛ Zimli lekpaalɛ nɛ gbɛɔ kɪzi ɔ aɔ dɛ, ɔ aa nɛ dɔaana Omeli dile Isailio kɪa u nɛ boɔu wegɔɔ. ¹⁷ Omeli nɛ Isaili zɪgɔɔ kɛ Gibetɔwa, aa gɛ koezɔ Tiizai. ¹⁸ Kɛ Zimli ɛ aa a wɛle siwa, ɔ ɔ dɛde si a be kpɛdiakɔau musu, ɔ tɛsɔwa, ɔ tɛpi kɔwɔ. A gɔ ¹⁹ duuna pɔ a kɛ yɔie. A yɔ pɔ Dii yeio kɛ, ɔ zɛ n Yeloboau yakeaoɛ. A duunakɛ mɛ ɔ ɛa Isailio dɔ a keau. ²⁰ Zimli yɔ kɛnio nɛ lɛ pɔ a kpaaɛnɔ Elazio ku Isaili kɪaɔ ladau.

Isailio kɪ Omeli

²¹ Isailio kɔkpaalɛ leɛ pla. An gbɛ kɛnio ye Gina nɛ Tibenɛ kpɔ kɪa u, gbɛ kɛnio sɔ Omeli. ²² Kɛ gbɛ pɔ aa zɛ n Omelio gbɔa dɛ gbɛ pɔ aa zɛ n Gina nɛ Tibenioɔla, ɔ wɔ Tibenipi dɛ, Omeli mɛ kpalablɛ. ²³ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ baakwi nɛ mɛndooɔde guu ɔ Omeli gɔ Isailio kɪa u, ɔ zɔle kpalau wɛ kueplae. A ku Tiiza wɛ sooloɛ, ²⁴ ɔ Samali sɪsɪ lɔ Semɛɛwa nɛ anusuo kiloo baakwi, ɔ a wɛle kɔlewa, ɔ tokpaɛ Samali, kɛ Semɛɛ mɛ sɪsɪpi vɛi yaa yɔi. ²⁵ Omeli yɔ pɔ Dii yeio kɛ, ɔ duunakɛ dɛ gbɛ pɔ dɔaaɛɔla pii. ²⁶ A zɛ n Neba nɛ Yeloboau yakeao piiɛ. A Dii Isailio Lua pɔ fɛleɔe nɛ duuna pɔ a kɛ taaɔ yɔ musu, ɔ ɛa Isailio dɔ a keauo. ²⁷ Omeli yɔ kɛnio nɛ a negɔnkeyaɔ ku Isaili kɪaɔ ladau. ²⁸ Kɛ ɔ gɔ, wɔ aɔ vɛ Samali, ɔ aɔ nɛ Ahabu zɔle aɔ gbeu.

Isailio kɪ Ahabu

²⁹ Yudaɔ kɪ Asa kpalablea wɛ bla plasaide guu ɔ Omeli nɛ Ahabu gɔ Isailio kɪa u, ɔ zɔle kpalau Samali wɛ bao nɛ plaoɛ. ³⁰ A yɔ pɔ Dii yeio kɛ dɛ gbɛ pɔ dɔaaɛɔla pii. ³¹ Zea nɛ Neba nɛ Yeloboau duunakeao i kɛ yɛe uo, ɔ ɔ Sidɔdeɔ kɪ Ebaali nɛnɛ Zezabeli sɛ nɔ u, ɔ ɔ nɛ zɔblea Baaliɛwa, ɔ aɔ sisi. ³² A kpɛdɔ Baalipiɛ Samali, ɔ ɔ aɔ gbɔgbakɪ pɛle kpɛpiu. ³³ A Asetaatili pɛleu lɔ, ɔ ɛa Dii Isailio Lua pɔ fɛleɔe dɛ Isaili kɪa pɔ dɔaaɛɔla pii.

³⁴ Ahabupi gɔɔ ɔ Betli gbɛ Hieli Yeliko kɛke kɛle. Kɛ ɔ a bɪi ɛ kpale, ɔ aɔ negɔɛ sɛia Abilau gɔ. Kɛ ɔ a bole gbɔ pɛle, ɔ aɔ nɛ gbɛzɔna Segubu gɔ, lɔ Dii dɔ Nuni nɛ Yozueɛ a owa.*

* 16:34 Yoz 6.26

17

Gbagbaa anabi Elia gwaa

1 Tisebe gbé Elia bô a be Galada bûsuu, à gè Ahabu lè à mè: N Dii Isailio Lua pò mále zòbleè kuaò, sea za wèa fii a kpao, lou a mao. Sema gɔɔ pò má ò bàasio.*

2 ɔ Dii yá'ò Eliapie à mè: 3 Fɛle gé gukpe oi, ní ule Keliti swa'eu Yuudé baale, 4 nɔ swapi í mí. Má díle gbagbaaɔne aàò n gwa we. 5 ɔ à ge kè lá Dii òewa, a ku Keliti swa'eu Yuudé baale. 6 Gbagbaaò Ìò mòè ní pèeò ní nɔɔo kɔɔ ní oosio, 5 Ìò swapi í mí.

Salepa gyaa Elia gwaa

7 Gɔɔpla gbèa swapi í bà, ké lou lé ma bûsupiuo yáí. 8 ɔ Dii yá'òè à mè: 9 Fɛle gé Salepa, Sidè sae, nɔ ku we. Má díle gyaa taasideee aàò n gwa we.† 10 ɔ à fɛle lé gé Salepa. Ké à kà wélepi léí, à gyaae lé, àle yàawe we. ɔ Elia lezú gyaapizi à mè: Ge ñ mómee ní ío, baa yɔɔ, mà mí. 11 Ké àle gé dáí, Elia èa lezuaazi à mè: Ní mómee ní pèe miɔnao Ìò. 12 ɔ nɔepi òè: N Dii n Lua kuaò, baa kàa má vɔo, sema pówenti ɔkú do pèna guu ní nísí yɔɔnao tùu guu bàasio. A yàa mále we ke, mí tá be mà blekèò wà ble ní ma néo, wíò ga dá. 13 ɔ Elia òè: Nsu to vía n kúo. Ge ñ ke lá ní òwa, àma kàa keò yɔɔnno ñ mómeee glá, ní gbasa ñ n pò ke, á ní n néo. 14 Asa Dii Isailio Lua mè pówenti a láa pèna guuo, mé nísí a láa tũupiyo e gɔɔ pò a to lou ma bûsu la ge kaò. 15 Gyaapi ge kè lá Elia òewa, 5 aale pòble màa e gɔɔ ùma, aapi ní a bedeò ní Eliao. 16 Pówenti í láa pènapiuo, mé nísí í láa tũupiyo, lá Dii dá Eliae a òwa.

17 Bee gbèa nɔe uabelepi népi lé gyàke. Ké gyápi gbàakú maamaa, 5 népi gá. 18 ɔ nɔepi ò Eliae: Lua gbé, bóme wá daaa, 5 n mɔ ma bei? N mɔ ma duuna òi Luagu, ké aà ma né de yáí yà? 19 ɔ Elia òè: N n népi kpaá. ɔ à népi sí nɔepi ɔzì, à dèdèò kpèdiakɔa kpea pò à pílau. A aà wùle a liiwa we, 20 5 à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, míme ní tò gyaá pò ma pila aà be né gá, n pòsia kpàaázia? 21 ɔ à kúa ká màma negɔɔnapiwa gen aàò,‡ à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, to aà wèni ea su aà meú. 22 Dii Elia wiilèa mà, 5 wèni èa su népi meú, à vù. 23 Ké Elia negɔɔnapi sè à pílao, à gèò kpéu, 5 à aà kpá aà dawa à mè: Gwa, n né bée! 24 ɔ nɔepi ò Eliae: Má dɔ sa ké Lua gbèn n ù. Dii yá pò bò n léuá slanae.

18

Elia ní Obadiao

1 Elia gɔɔplakè we. A wè àaòde guu 5 Dii yá'òè à mè: Ge ñ nzía ɔb Ahabue, mí tó lou ma aà bûsuu. 2 ɔ Elia fɛle lé gé azía ɔbì Ahabue.

Nɔana sɔ à pásikú Samali, 3 5 Ahabu a be zia Obadia sisi. Obadiapi sɔ í misilè Diie maamaa. 4 Gɔɔ pò Zezabeli lé Dii anabio dede, Obadia ní sélé gbèon basoo, à ní ule gbè'eo guu gbèon blakwikwi, 5 à ní gwá ní bleo ní ío. 5 ɔ Ahabu ò Obadiapie: Wà bûsu keele wá gé nibɔnao ní swa'eu píi. Wíliò dɔo tó wá sè e wá wá sɔɔ ní wá sɔbaonaɔ gwaò. 6 ɔ aa bûsu kpaalèkɔe, an baade a zé sè. 7 Ké Obadia kpàaú ní Eliao zéu, à aà dɔ, 5 à wùle a gbèu à mè: Ma dii Elia, mímenn wea? 8 Elia wèwà à mè: Mámé! Ge ñ o n diie ma su. 9 ɔ Obadia mè: Tàae kpele má kè, 5 níle mapi n zòblena na Ahabue a ɔzì aà ma dei? 10 N Dii n Lua kuaò buie ge búsue ku ké ma dii gí gbè'eo ztuimá n wèleio. Tó wà mè ní kú weo, 1 to aa me wa sí ní pòe. 11 ɔ níle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? 12 Tó ma gèzea, máò dɔ gu pò Dii Nísina a n se taunnɔo. Tó ma ge má ò Ahabue, mé í n eo, a ma dee. Mapi n zòblena sɔ ma misilè Diie za ma èwaasogɔe. 13 Ma dii Elia, ké Zezabeli lé Dii anabio dede, ní yá pò má kè mao lé? Mámé ma ní gbè'eo sèle gbèon basoo, ma ní ule gbè'eo guu gbèon blakwikwi, ma ní gwá ní bleo ní ío. 14 ɔ níle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? A ma dee. 15 ɔ Elia mè: N Dii Zígòde pò mále zòbleè kuaò má gé aà ma e gbàe.

Elia ní táadeo kua Kaameli gbè musu

16 ɔ Obadia gè dà Ahabule, à yápi òè, 5 Ahabu gè dai Eliale. 17 Ké Ahabu Elia è, a òè: Isaili bûsudena, mímenn wea? 18 ɔ Elia mè: I ke mámé ma Isaili bûsu dèò, mpi ní n mae bedeò áme á dè, asa a pàkpà Dii yádileaò, á té Baalizie. 19 Isailio sisi píi sa aa káamazi Kaameli gbè musu sãnu ní Baali táade gbèon òaa pla ní blakwiò ní Asetaati táade gbèon òaa pla pò aai pòble ní Zezabelio.

20 Ahabu Isailio sisi píi, 5 à táadepio kàaa Kaameli gbè musu. 21 ɔ Elia sò Isailiozi à ní lá à mè: Aɔ yá kúa ɔkpèai e bɔe ní? Tó Dii mé Lua ù, à teaazi. Tó Baalie sɔ, à teaazi. Aai yàe zá síwàò, 22 5 Elia òné: Dii anabio guu mámé ma gɔ mado. Baali táadeo sɔ aa gbèon òaa pla ní blakwiòe. 23 A zuswana kpáwá mèn pla, táadepio í a mènò se aa zɔsɔe aa ka yàaa, aasu té dauo. Mapi

* 17:1 Zaa 5.17 † 17:9 Luk 4.25-26 ‡ 17:21 2Kia 4.34-35

s5 má ado kেকে, mí ká yàaa, má té dau s5o. ²⁴ Ampio aa Baali sísi, mapi s5 má Dii sísi. An gbé p5 yámá à tesòwá 5me Lua ù. Ɔ gbépii mè: A maae! ²⁵ Ɔ Elia ò táadepio:ne: A zuswana mendo se kেকে káau, asa áme á dasi. A á dii sísi, kási ásu té dauo. ²⁶ Ɔ aa zuswana p5 wa kpámá sí aa kেকে, 5 aale Baali sísi za koo e íatē gē kàò minanguo. Aale 5wá, aale lia sa'okdi p5 aa bòi, aale me: Baali, yámawáe! N beeo aai yáe mao, i yámamáo. ²⁷ Ké íatē kà minanguo, 5 Elia lé n lánike à mè: A wiile gbáa, 5me diie úo lò? Aà láasoo tà saalon nó, á d5a? A gè bíikpekéi yá? A gè wéleu yá? Ale í'oe, 5 ále aa vua? ²⁸ Ɔ aale wiile n l5o gbátēo, aale nízia lili n fēndao n s5nao lá aal kewa, e au lé báale n mewa. ²⁹ Ké íatē gē aua pílai, 5 aale yáyaabole e sa oosi ogoo gē kàò. N beeo i yáe zá símáo, i yámamáo, i swásen5io.

³⁰ Ɔ Elia ò bílac: A s5mazi! Ké aa s5aazi nípii, 5 à Dii gbabgaktii p5 wa gbòo kেকে lé bo. ³¹ A gbe sēse mēn kuēpla Yakobu buib dasileu. Yakobupi Dii yá'òè yáa à mè, wáli oè sa Isaili.* ³² Ké à Dii gbabgaktiipi bò, 5 à ey5 líai. Epi kà à í sí litili gēo. ³³ A yàakà sa'oktipia, à zupi z5ez5e a ká yàapia ³⁴ à mè: A íto lo síi5, i ka sa'obypiwa n yàapio. Ké aa tò, 5 à mè: A ea tò lo. Ké aa tò, 5 à mè: A ea tò à ke gēn áa5. Ɔ aa tò e gēn áa5. ³⁵ Ipi bàalē lía sa'oktipizi e epi pà. ³⁶ Sa oosi ogoo 5 ánabi Elia s5i à mè: Dii, Ablahaü n Izaakio n Isailio Lua, to wà d5 gbá kē nímenn Isailio Lua, mé n z5blenan ma ù, mále yáe bee ke, kē níme n òme yáí. ³⁷ Yámaa Dii! Yámaa, kē gbēe beeo e d5 kē n Dii nímenn Lua, mé nle n n5se lilené, kē aa ea sumae. ³⁸ Ɔ Dii té sù sa'òbo n yáao n gbeo n búsuopiwa, aa tekú, 5 í p5 kú eupi bà. ³⁹ Ké gbēo è, aa wùle n gbēu aa mè: Dii mé Lua ù! Dii mé Lua ù! ⁴⁰ Ɔ Elia ònè: A Baali táadeo kúkú, an gbēe su piliwáo. Ké aa n kúkú, 5 Elia gēnno Kis5 guzuleu, à n dede we.

⁴¹ Elia ò Ahabue: Ge n poble, ní imi, asa ma lou k5fi mà do. ⁴² Ɔ Ahabu gē lé poble, àle imi. Ɔ Elia dēde gē Kaameli misonaa, à sionkpa à wepèle a gbáu. ⁴³ A ò a zikenae: Ge n gugwa ísia oi. Ɔ à ge gwá. Ké à sù, à mè: P5e ku weo. Ɔ Elia òè à ea gé gwai lo, 5 à gē màa e gēn soolo. ⁴⁴ A gēn soplade guu 5 zikenapi mè: Ma lou è na seseennò lán olawa, àle fele ísiaa. Ɔ Elia òè: Ge n o Ahabue aà a s5go do s5one, i gēu à pila gbewa e lou à gé giú. ⁴⁵ Lou lé sísi busebuse, zaa'ana fēle, 5 lou kwē.† Ahabu ku s5gou, àle tá Yezele. ⁴⁶ Dii gbáa dēde Eliawa, 5 à a ulada káaa a kú, à bàalē d5aa Ahabue e à gē kàò Yezele.

19

Dii b5 m5a Eliawa Olebu

¹ Ké Ahabu yá p5 Elia kē dau a síu Zezabelie pii, lá à táadepio dēde n fēndao nípii, ² 5 Zezabeli lékpásakē Eliae à mè: E zia maa'i, tó mi kene lá n kē táadeonewao, adeo yápáslkemee bēebēe! ³ Ɔ vía Elia kú, 5 à fēle bàalē à azla mibòkii wēle. Ké à kà Beeseba, Yuda búsuu, we à a zikenapi tòu, ⁴ 5 à táa'ò gbáau go do. A gē z5le sēli gbáu, 5 à wabikē à e ga à mè: Dii, kē bee m5a. Ma se go, asa má de ma deziolao.* ⁵ Ɔ à wùle lé í'o sēlipi gbáu.

Malaika mò we, àle gnawá à mè: Fele poble. ⁶ Ké Elia gwawá, 5 à kaa asaa n ituuo è kálea a mizi. Ɔ à poble à imí à èa wùle. ⁷ Dii Malaika èa mò a gēn plaadei, à onàwà à mè: Fele poble, asa tá gbàa nle m5 oi. ⁸ Ɔ à fēle poble à imí. Blepí tò à gbáa'è, 5 à táa'ò go bla faane n gwáasínao e à gē kà Lua gbe p5 wí me Olebui.† ⁹ Ké à gē lé i gbepi eu, we 5 Dii yá'òuè à mè: Elia, bó nle ke lai? ¹⁰ A wèwà à mè: Dii Lua Zig5de, ma ze ma gi fiafia n yá musu, asa Isailio pákpá n báakuarino yáí, 5 aa n gbabgaktio gbòo aa n ánabio dēde n fēndao. Máme ma g5 mado, 5 aale ma we sa.† ¹¹ Ɔ Dii mè: B5 ge ze ma ae gbe musu le, mí gē n ae.

Zaa'ian gbáa fēle, àle gbēsistipio paa, àle gbesio wíwi Dii ae, kási Dii ku íanapi guuo. Ianapi gbea t5le lualua, kási Dii ku t5le lualuaapi guuo. ¹² T5le lualuaapi gbea sa tée, kási Dii ku tépi guuo. Tépi gbea yákpáina mé do busennò. ¹³ Ké Elia yápi má, à a ulada kú a wéa, 5 à bò gē zē gbē'epi lé, a má wa òe: Elia, bó nle ke lai? ¹⁴ A wèwà à mè: Dii Lua Zig5de, ma ze ma gi fiafia n yá musu, asa Isailio pákpá n báakuarino yáí, 5 aa n gbabgaktio gbòo aa n ánabio dēde n fēndao. Máme ma g5 mado, 5 aale ma we sa. ¹⁵ Ɔ Dii òè: Ea ta Damasi guwaiwau. Tó n ka we, ní Azaeli dile Silio kía ú,§ ¹⁶ ní Nimisi t5na Yehu dile Isailio kía ú,* ní Abeli Meola gbé Safata né Elizi dile n gbeu ánabi ù. ¹⁷ Gbē p5 bò Azaeli fēnda lézli, Yehu mé a n dede. Tó aa bò Yehu fēnda lézli s5, Elizi mé a n dede. ¹⁸ N beeo má Isailio v1 gbēon baas55o lee sopla (7.000). An gbēe i kúle Baalie à lepèwàò.†

Elizi sísi

* 18:31 Daa 32.28 † 18:45 Zaa 5.18 * 19:4 Yon 4.3 † 19:8 B5a 3.1 ‡ 19:10 Lom 11.3 § 19:15 2Kia 8.7-13 * 19:16 2Kia 9.1-6 † 19:18 Lom 11.4

19 Ɔ Elia fêlê bô we, à gè Safata né Elizi lè, àlè sapa ní zuo ní a gbéso soon kuεpla. Aàpi mé té zà. Ɔ Elia sšaazi, à a ulada kàaala. 20 Ɔ Elizi a zuo tò we, à bàalè bô te Eliazi, 5 a òè: To mà gé lezai ma de ní ma daowa gla, mí gbasa mo tenzi sa. Elia mè: Gé, ní εa su. N yá pò má kène dš. 21 Ɔ Elizi εa à a zupio kòlokpa, à tekà ní zù zikεbo, 5 à zupio nòò fùtukè a kpà gbéowa aa sò. Ɔ à bô te Eliazi, à gò aà zòbàna ù.

20

Benadada ní a zlgw koezsa Samalizi

1 Silio kí Benadada a zlgw kàaa pii. Kia gbεon baakwi ní plao kuaànó ní ní sšó ní ní zlkasogoo. Ɔ aa gè koezš Samalizi aale lélewà. 2 Ɔ à gbéso zì Ahabuwa wéle guu 3 à mè: Ma Benadada ma mè, n ánuu ní n vuao gò ma pò úε. N no maaó ní n né maaó gò ma pò úε lo. 4 Ɔ Isailio kía mè: Ma dii kí, mapi ní pò pò má vío gò n pò úε pii lá ní òwa. 5 Ɔ Benadada εa gbéso zìwà lo à mè: Ma Benadada ma mè, ma gbéso zì n ánuu ní n vuao ní n noó ní n néo gbεaimae. 6 Zia maa'i má a gbéso zìma, aa n be yoe ní n gbéso beo, aai á pò beεedeo séle suomeε pii. 7 Ɔ Isailio kía a búsu gbéso zìsisi pii à mè: A è lá àlè ma léwεó? Ké à gbéso zìla, à ma nao ní ma néo ní ma ánuu ní ma vuao gbèa, mí gioè. 8 Ɔ gbéso zìpio ní gbé kñio òè: Nsu n àa yámao, nsu weiè. 9 Ɔ a ò Benadada zìnaone: A ge o ma dii kie, yá pò a gbèa mapi a zòblena wa káau 5 má ke. Yá pò a gbèa gbεzæ bee má keo. Ɔ zìnapio εa tà Benadadawa ní yápio. 10 Ɔ à εa gbéso zì Ahabuwa lo à mè: Tò Samali búsutu gò à kà ké ma zlgw e séle ní miwa okù dodo, adeo yápáskemeε bèèbè! 11 Ɔ Isailio kía mè: A ge oè, gbé pò lé a zika'ula da su íanadà lá à ulapi bò lé kálawao. 12 Ké Benadada yápi mà, àlè véemi ní a kía deeo lákpeo guu, 5 a ò a gbésoε aa souke. Ɔ aa gè soukei.

Ahabu ziblea Benadadawa

13 Anabie mò Isailio kí Ahabu lè à mè: Dii mè, n zlgw dasio è wea? A ní nane n ozi gbæ, níò dš ké áme á a Dii. 14 Ɔ Ahabu aà lá à mè: Déme a bee kei? A wèwà à mè: Dii mè n búsu kíaò íwao mé aa ke. Ɔ Ahabu aà lá lo: Déme a lélemái? A wèwà à mè: Mme! 15 Ɔ Ahabu a búsu kíaò íwao kàaa, aa gbεon áaa do ní baakwi ní plaoε (232). Ɔ à a zlgw kàaa pii, aa kè gbεon áaasoo loε soplá (7.000). 16 Aa bô wéleu íatè minanguo, go pò véε lé Benadada ní a kía deepio de lákpepio guu. 17 Ahabu búsu kíaò íwapió mé bòle káau. Ɔ Benadada zìnao ge òè, gbéso lé bòle Samali. 18 Ɔ Benadada mè: Tò aafia aale mó ge ní zion nó, à ní kúkú bée. 19 Ké búsu kíaò íwapió bòle wéleu, 5 zlgw té ní kpe, 20 an baade gbédè. Ké Silio lèkòwa, 5 Isailio pèma, 5 Silio kí Benadada ní a sšdeo ní ké dia ní sšó kpe. 21 Ɔ Isailio kía bô gè sšdeo ní sšgodeo dède, à Silio ásookè maamae. 22 Anabipi éa mò Isailio kía lè à mè: Sòdile, ní láasooke yá pò riyò kewa, asa tó í bò εu, Silio kía a εa mo léleima be.

23 Ɔ Silio kía íwao òè: Isaili táaóá sísi táaone. A yáí tò an gbáa dεwála. Tò wále zikañno gusalalau, wá gbáa aó dεrñae. 24 N n kía deeo leúkpaε, ní doaana páleo diledilé ní gbeu. 25 Sema n zlgw ní n sšó ní n sšgo aao dasi lán yáawa, wí zikañno gusalalau, wá gbáa í dεrñá. Kí ní yáma, 5 a kè màa.

26 Ké í bò εu, Benadada Silio kàaa, 5 à gè zikai ní Isailio Afeki. 27 Wà Isailio kàaa wá kùsúakéné, 5 aa gèma. Silio ligua, 5 Isailio bòokpa baaarño lán blè kpása néna leε plaowa. 28 Ɔ Lua gbépi mo ò Isailio kíaε à mè: Dii mè lá Silio lé e sístò diin a ù, guzule diin a ùo, á aà zlgw wiilaε beeo nane ní ozi, níò dš ké ámeaa Dii. 29 An bòoo baa ní kšò màa e go soplá, a go sopladepi zì 5 aa ná zìwa. Ɔ Isailio Sili kèsedeo dède gbεon áaasoo loε basoo (100.000) go doùpizí. 30 Ké an gbé pò gò lèkòwa Afeki wéleu, 5 a bñi kwèrñá. Gbépio gbεon áaasoo loε baasoo ní plao (27.000). Benadada bàalè sí wéleu sš, à ùle kpéu kpea. 31 Aa íwao òè: Wá mà Isaili kíaò gbéke ví. Wà zwánkasaò do wá pi, wá ba do wá nœ, wí lo ge aà le. Wilio dšò tó a n tó. 32 Ɔ aa zwánkasaò do ní pi, aa ba do ní nœ, aa gè Isailio kía lè aa mè: N zòblena Benadada mè n a tó. Ɔ Isailio kía mè: Asi a ku fá! Ma gbéε. 33 Yápi kè gbépioε asi na ù, 5 aa yápi gbà wá kù aa mè: Ao, Benadadaá n gbéε. Ɔ kí mè: A ge à aà se moò. Ké Benadada mò, 5 Ahabu òè aà gεano a sšgo. 34 Ɔ Benadada òè: Wéle pò ma mae sí n maewao, má εa soaane, níò laata Damasi lá ma mae kè Samaliwa. Ɔ Ahabu mè: Wà ledouke bee musu, mí n gbæ. Ɔ à ledoukèaano à aà gbæ.

Anabi kí Ahabu daa yáú

35 Dii ò anabi gáli gbéεe à o a gbédeεe aà a lé. Ké anabipi òè, 5 à gí. 36 Ɔ a òè: Lá ní Dii yámao, tó n kèa, nòomusu a n dεε. Ké à gèzεa, 5 nòomusu aà è a dè.* 37 Anabipi gbéε è lo, 5 a òè aà a

* 20:36 1Kia 13.24

lé. 38 ɔ à aà lè, à kè'ia. 39 ɔ ānabipi zwāa kù a wéa à azia lile, 5 à gè lé kí dá zé lé. 39 Ké kí lé gē, 5 ānabipi lezuāāzi à mè: Mapi n zòblena, ké ma ge zílau, 5 gbēe mò ma kíi ní gōe. 40 Mè màò aà dōae. Tó má tò à plia, ma wēni gē yáue, ge má flabo ānusu kiloo bla sòsai. 40 Ké ma laai tà gupalei, 5 gōepi gēzēa. ɔ Isailio kía òè: Lá wa iadama 5 ní ò we. 41 A zwāapi gò a wéa kpakpa, 5 Isailio kía aà dō ānabi ũ. 42 ɔ ānabipi òè: Dii mè lá n gōe pò á dile aà ga gbāe, n wēni gē yáue, n zlgō i gaga aà zlgō gē ũ. 43 ɔ Isailio kía dāzeu, àlè tá a bē Samali. Aà nōse yà, à oosisi.

21

Naboti vēebu

¹ Bee gbēa Yezeleē gbēe ku, aà tón Naboti. A vēebu ví Yezeleē, Samali kí Ahabu bē sae. ² ɔ Ahabu òè: N n vēebu kpa a mà ke dò kaa ũ, asa a ku ma bē sae, mí vēebu pò a maa de beea kpama a gēe ũ. Tó ní yei, má flabone ní ānusu a bēe léu. ³ ɔ Naboti ò Ahabu: Kai, a keo! Má fō túbí pò ma dezi tòme kpama. ⁴ ɔ Ahabu nōse yà, à tà bē ní oosisio, ké Yezeleē gbé Nabotipi òè á túbí pò a dezi tòe kpawò yá. ɔ à wùle a liiwa, à aedò gíwa, à gò pòblei. ⁵ Aà na Zezabeli mò aà là à mè: Bóme n le n oosisi, níle pòbleo ní? ⁶ ɔ a wèwà à mè: Má ò Yezeleē gbé Nabotie ma mè aà a vēebu kpa, mí flaboè ní ānusu. Tó vēebu pàle a yei sō, mí kpawà a gēe ũ. ɔ à mè á kpao. ⁷ ɔ Zezabeli òè: N Isailio kíake yákean wea? Fele pòble ní pònao, má Yezeleē gbé Naboti vēebu ene.

⁸ ɔ à lán kèkè ní Ahabu tó, à aà taana seela kèwà, a kpàsákpàsá gbēzōō ní kiabui pò kú Naboti wéle guu. ⁹ Lápi guu à mè: A leyegō dile, í a kpáwake. A zōlekdi maa kpa Nabotiwa gbé guu, ¹⁰ í gbé gia wēle gbēon pla á ní kálè aà ae. Aai yádòwà aa mè à Lua ní kiao tóbēesie, í aà kú bōaño wénkpe à aà pápa ní gbēo à de. ¹¹ ɔ Naboti wéle gbēzōō ní kiabui kè lá Zezabeli ò taala pò á kpāsānēo guuwa. ¹² Aa leyegō dile, 5 aa zōlekdi maa kpà Nabotiwa gbé guu. ¹³ ɔ gbé gia gbēon plapiò mò zōle aà ae, aa yádòwà gbé wáa aa mè à Lua ní kiao tóbēesie. ɔ wà aà kú wà bōaño wénkpe, wà aà pápa ní gbēo wa dè. ¹⁴ ɔ wà lékpāsákè Zezabelie wà mè wà Naboti pápa ní gbēo wa dè.

¹⁵ Ké Zezabeli má wà Naboti pápa ní gbēo wa dè, 5 à gè a ò Ahabu à mè: Fele ge Naboti vēebu pò á gionépi se n pò ũ, asa a ku lo, à gá. ¹⁶ Ké Ahabu má Naboti gá, 5 à fēle lé gé aà vēebu séi a pò ũ.

¹⁷ ɔ Dii yá'ò Tisebe gbé Eliae à mè: ¹⁸ Fele gé Samali kí Ahabu lei. A gè Naboti vēebu séi, a ku we. ¹⁹ Oè ma Dii ma mè, gbé 5 a dè à mò a túbí séio lò? Ní oè lo, gu pò gbēo Naboti au sāsáu, we aa aapi pò sāsáu sō.

²⁰ Ké Ahabu Elia è à mè: Ma ibeē, n bōa fá! ɔ Elia òè: Ee, ma bōma kài! Asa n nzia kpá yá pò kè Diiē vāiwaē. ²¹ ɔ Dii mè á vāikene, á ke n buiōne sáabu. N gōe a gō Isaili búsuuo, wéēn nò, zon nò. ²² A ke n uae lá á kè Naba né Yeloboau uae wae, lá á kè Ahia né Baasa uae wa, asa n Isailio daa duunkeau aà pò fēlé. ²³ Zezabeli sō, Dii mè gbēo aà so Yezeleē bíi sae. * ²⁴ Gbēo n gbé pò aa gaga wéleuo sò, bāo i n gbé pò aa gaga sēuo ble.

²⁵ Gbēe ku yáa lán Ahabuwao, à azia kpá yá pò Dii yeiowae, mé aà na Zezabeli í tēkpaa gu. ²⁶ A yá pò wa ye a glyáio kè maamaae, à tē táa zi lán Amole pò Dii ní yá Isailionwae.

²⁷ Ké Ahabu yápi má, à a ula ga kè à zwānkasaò dá, 5 à leyè. A í ní zwānkasapiò daa, à táa'ò busebuse. ²⁸ ɔ Dii ò Eliae: ²⁹ N è lá Ahabu azia búsamea? Lá à azia búsamee, má vāipi ke aà uae aà gōo. Aà negōe 5 má vāipi ke aà uae.

22

Anabi Mise yá pò a su oa Ahabu (2Lad 18.1-27)

¹ A ká wè āa5 ké Silio ní Isailio i zika ní kōoo. ² A wè āa5depi guu 5 Yudaò kí Yosafa gè Isailio kía lè. ³ A mō lè Isailio kía ò a gbēone yáa à mè: A dō ké Lamotu Galada á wá pōe yáao lò? Kási wi a sia Silio kíawa yákekeo. ⁴ ɔ à Yosafa là à mè: Nyō gemano zlu Lamotu Galadao lé? ɔ Yosafa wèwà à mè: Wá douē, ma gbéóá n gbēone. Ma sōóá n sōone. ⁵ ɔ à èa mè: Dii la gia. ⁶ Isailio kiapi ānabi egenaò káaa gbēon áaa pla taawa, 5 à ní lá à mè: Má gé zlu Lamotu Galadade-wa yá, ge má kámaboe? ɔ aa wèwà aa mè: Gé! Dii a ní nane n zōle. ⁷ ɔ Yosafa mè: Dii ānabi ku la, wà e wà aà laoa? ⁸ ɔ Isailio kía wèwà à mè: Gōe ku lo, aà tón Mise, Imela néē. A fō yágbeawēē Diiwa, āma má yeāzi no, asa ili āsi maa omēe zio, sema a bēe. ɔ Yosafa mè: Nsu o máao kí! ⁹ ɔ Isailio kía a iwaē sisi, a òè: Ge n Imela né Mise sisi aà mō kpakpa. ¹⁰ Isailio kía ní Yudaò kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa zōleá ní bāaowa pówengbēze pò kú Samali

* 21:23 2Kia 9.36

bliible sae, 5 anabi egenapio le yayaaa'o ri ae. 11 Kenaana ne Zedekia mosi pli lan kobawa a me: Dii me kobae beeo 5 ny5 Silio z5z5o ri ri dedeo pii. 12 O anabipio le ya dou o mpii aale me: Ge lelei Lamotu Galadawa, ny5 fuao. Dii ri nane n 5zle. 13 Gbe ps ge Mise sisii de: Anabi daw le ke doue la! Asi maa aale o kie. Ya doupi o s5, asi maa oe. 14 O Mise me: N Dii kuao, ya ps Dii ome, bee ma o kipi.

15 Ke a ka, 5 ki aa la a me: Mise, wa ge zlu Lamotu Galadawa ya, ge wa kamabo? O a wewa a me: Ge lelewa me! Ny5 fuao. Dii ri nane n 5zle. 16 O ki de: Gen uma ri ye ma one nsu etomeeo ni? Slana o ri Diio. 17 O Mise me: Ma Isailio e faaaa silio poulu lan sa ps dana vloowa. * O Dii ome, gbepio dsaana vlo, an: Baade ta a be ri a aafiao. 18 O Isailio kia o Yosafae: Ni ma we ya? Mi one ili asi maa omeeo, sema a beeo lo? 19 O Mise ea me: Dii yama! Ma Dii e zolea a glnaa,† luabe gbe zea aa sae pii oplai ri zeeio.‡ 20 O Dii me: Deme a e konikeme Ahabue aa ge lelei Lamotu Galadawa, i ga wei? O waane o kewa, loot o kewa. 21 O nisinae bo mo ze Dii ae a me: Mame ma ge konike. O Dii aa la a me: Ny5 ke kpelewa ni? 22 O a wewa a me: Ma ge soso ka aa anabione ri leu nisn ee de ue. § O Dii me: Ny5 konike, ny5 fuao. Ge ri ke maa. 23 Maa nisn ee depi soso ka n anabie beone ri leu mpii, kasi s5 asi beeo 5 Dii o n ya musu. 24 O Kenaana ne Zedekia ge Mise sank e me: Ze kpele Dii Nisina se a goa a ge ya'onei? 25 O Mise wewa a me: Goo ps n ge ulai kpeu kpea, goo bee ny5 d5. 26 O Isailio kia me: A Mise ku ta o wele kia Amu ri ma ne Yoasio kii. 27 I one ma me aa aa dakpeu, aai pio ri io kpawa yooyo o ma ge su o aafia. 28 O Mise me: To n su aafia, Dii me i dame ma one. O Mise ea me: A baade pii ma yapi ma lo?

Ahabu gaa Lamotu Galada
(2Lad 18.28-34)

29 Isailio kia ri Yuda o ki Yosafao ge Lamotu Galada. 30 O Isailio kia o Yosafae: Ma azla lile, mi si zlu. Mpi s5 ny5 ku la ri n kible'ulao daa. O Isailio kia azla lile a si zlu. 31 A mo le Silio kia o a s5go dsaana gben baakwi ri plaone a me: Asu gbe we zipiuo, nefenenan no, gbezcon no, sema Isailio kia ado. 32 Ke s5go dsaanapio Yosafa e, aale e Isailio kiae. Ke aa suwa, 5 Yosafa wiile. 33 Ke aa e Isailio kia no, 5 aa aa to we.

34 Ke gbe ka to Isailio gu pa ya, 5 a ge Isailio kipi pa a ge aa mo ula peekiio zanguo. O a o a s5godee: Leliaa wa bo zlu, wa ma wiwie we. 35 Zipi gbakku goo bee, me wa kipi kukua zea a s5go guu, aa ae dsa Silio wa. Gu ps wa aa wiwiupi le aubo, ale ka s5go guu. Oosi 5 a ga. 36 Ke latē le ge kpeu, zig5 wiileki aa me baade ta a busuu e a be weleu. 37 Maa kipi ga, 5 wa aa ge se su o Samali wa vl. 38 Wa aa s5go pipi Samali ikaleki, gu ps kaaluao i zu'ou, 5 gbe mo aa au sasala Dii owa.

39 Ahabu ya knio ku Isailio kiao ladau, ya ps a keo pii ri kpe ps a do ri wesa swaao ri wele ps a keke kaleo. 40 Ke Ahabu ga, 5 aa ne Aazia zole aa gbeu.

Yuda ki Yosafa
(2Lad 20.31-21.1)

41 Isailio ki Ahabu kpalablea we siio de guu 5 Asa ne Yosafa go Yuda kia u. 42 Aa we bla sosaide guu 5 a kpalableu, a zole baawa Yelusaleu we baasoe. Aa da ton Azuba, Seli ne. 43 A ze ri a mae Asa yakeo yapi musue, i paaleo, a ya ps Dii yei ke. 44 N beeo i gulest ps wa bo daalo. E tia wo sa'owae, wo tulaletikatea we.

45 Yosafa na ri Isailio kiao. 46 Aa ya knio ku Yuda kiao ladau, aa negonkeyao ri zi ps a ka o pii. 47 Taakpe kaalu kipi ps go aa busuu za a mae Asa goo, a ri mide piie. 48 Edou busu kia vio, 5 Yosafa dsaana dlenē.

49 A isia g'ilenao ke aa ge vua sei Ofii, kasi aai e bo ri tao isiaao, 5 aa wiwi Ezigebeee. 50 Goo bee 5 Ahabu ne Aazia o Yosafae aa to a gbe da isiaa ri aa gbe sano, 5 Yosafa i weio. 51 Ke Yosafa ga, wa aa mia kpaiki ri aa dezio Davidi weleu, 5 aa ne Yolau zole aa gbeu.

Isailio ki Aazia

52 Yuda o ki Yosafa kpalablea we ge o ri plaode guu 5 Ahabu ne Aazia go Isailio kia u Samali, a zole baawa we pla. 53 A ya ps Dii yeio ke a ze ri a de ri a dao yao ri Neba ne Yeloboau ps Isailio da duunau yakeo. 54 A zoble Baalie a aa sisi, 5 a Dii Isailio Lua ps fele la a mae kewa.

* 22:17 Nao 27.17 † 22:19 Isa 6.1 ‡ 22:19 Yob 1.6 § 22:22 2Tes 2.11-12

KIAO LA PLAADÉ Yá pò kú lée bee guu

Lée bee Isailio ní Yudaò kpala yá gbèzāò bɔɔlekèwēē.

Lée 1 e 17 lé gbé pò aa kpalablè e Isailio kpala àò gé midèi owēē. Isaili kiapiò swá gbāa, aa pákpà Luazi, 5 Lua tò Asilio kí Samanasaa Isailio mēēwia Samali sí, à tà ní Isaili gbēō a būsuu. Yápi kè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 720 taawa. Goo bee ānabi Elia gēē Elizi mé lé zíkè (2-13).

Lée 18 e 25 Yudaò kpala pò gò ado e wè basoplakwi yá'ò, e Babiloni kí Nēbukaneza gè Yelusaleū siò e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587. Kí Nēbukaneza Lua kpé wíwi, 5 à tà ní Yuda bui gbēmaa a būsuu n̄pii (25).

Elia ní kí Aaziao

¹ Ahabu gaa gbēa Mɔabuò n̄za sí Isailiowa. ² Goo pò Aazia bāe za a kpēdiakōa fenentiu Samali, àlè gyāke. ɔ à gbéō zì à mè: A gé Ekeloni dii Baalizebu laimēe, tó má gbágbā ní gyāe beeo. ³ ɔ Dii Malaika ò Tisebe gbé Eliae: Fēlè gé dai Samali kía zīnaole, ní ní la, Lua ku Isaili būsuuoe, 5 aale gé yágbeai Ekeloni dii Baalizebuwaa? ⁴ A yáí ma mè Aazia a fele lii pò a wúlewawao, a gae. ɔ Elia gē ò maa.

⁵ Ké zīnapiò èa tà kí kíí, 5 à ní lá à mè: Akēa a ea sui? ⁶ ɔ aa wèwà aa mè: Gōēe mé mò dàwále, a owēē wà ea su, wí onē, Dii mè á kú Isaili būsuuoe, 5 n gbéō zì yáíai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yáí n̄yò fele lii pò ní wúlewawao, n̄yò gae. ⁷ ɔ kí ní lá à mè: Gōēe pò mò dàále à yá'òépi de kpelewa ni? ⁸ Aa wèwà aa mè: Póká ula gōēpi daa, mé a báa asana d̄a. * ɔ kí mè: Tisebe gbé Elian we.

⁹ Kí a zīgō gbēon blakwi ní ní d̄aanao zì Elia kúí, 5 aa gè aà lè zōl̄ea s̄is̄í musu. D̄aanaapi òè: Lua gbé, kí mè pila! ¹⁰ Elia wèwà à mè: Tó Lua gbén ma ū, té b̄o luabe, i k̄uma† ní n zīgō gbēon blakwiò. ɔ té b̄o luabe, à k̄umá n̄pii. ¹¹ ɔ kí èa zīgō gbēon blakwi p̄al̄eò ní ní d̄aanao zì l̄o. D̄aanaapi mè: Lua gbé, kí mè pila kpakpa! ¹² Elia òè: Tó Lua gbén ma ū, té b̄o luabe, i k̄uma ní n zīgō gbēon blakwiò. ɔ Lua té gbāe, à k̄umá n̄pii. ¹³ ɔ kí èa zīgō gbēon blakwi p̄al̄eò ní ní d̄aanao zì a gēn āaòdei. D̄aanaapi gè k̄ul̄e Eliae à awakp̄àè à mè: Lua gbé, mapi ní n z̄òbl̄ena gbēon blakwiē beeo, wá wēni da gb̄ia. ¹⁴ Té b̄o luabe à k̄u d̄aana gbēon pla k̄aauowa ní ní zīgō pii. Tiasa s̄o ma wēni da gb̄ia. ¹⁵ ɔ Dii Malaika ò Eliae: Pila geaān̄o, n̄su viakeēo. ɔ à pila, aa gè k̄ipi k̄íí s̄anu. ¹⁶ ɔ Elia ò k̄ip̄ie: Dii mè á kú Isaili būsuuoe, 5 n gbéō zì yáíai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yáí tò n̄yò fele lii pò ní wúlewawao, n̄yò gae. ¹⁷ ɔ kí Aaziapi gá lá Dii dà Eliae a òwa.

Yudaò kí Yeholaū, Yosafa né kpalablea wè plaade guu 5 Yolaū z̄òl̄e Aazia gb̄eu, ké Aaziapi neḡōe v̄io yáí. ¹⁸ Aazia yá k̄in̄io ku Isaili k̄iao ladau.

2

Dii Elia se suad a k̄íí

¹ Lá Dii Elia sè ní z̄aao à s̄uò a k̄in̄ ke: Ké Elia ní Elizio b̄ò Giligali, aa be zéu. ² ɔ Elia ò Elizie: Ze laaò! Dii ma zì Beteliē. ɔ Elizi mè: N Dii k̄uao ní n k̄uao má k̄ēmao. Ké aale gé Beteli, ³ 5 ānabiò ḡal̄ide pò kú Beteliò b̄ò mò Elizi là aa mè: Asa ní d̄s̄ ké Dii lé n dii sima gb̄ao lò? A wè má à mè: Má d̄s̄. A n̄lé! ⁴ ɔ Elia ò Elizie: Ze laaò! Dii ma zì Yelikoe. A wèwà à mè: N Dii k̄uao ní n k̄uao má k̄ēmao. ɔ aa gè Yeliko. ⁵ Anabiò ḡal̄ide pò kú Yelikoe b̄ò mò Elizi là aa mè: Asa ní d̄s̄ ké Dii lé n dii sima gb̄ao lò? A wè má à mè: Má d̄s̄e be! A n̄lé! ⁶ ɔ Elia òè: Ze laaò! Dii ma zì Yuudēie. A wèwà à mè: N Dii k̄uao ní n k̄uao má k̄ēmao.

ɔ aa tek̄s̄i, ⁷ ānabi gbēon blakwiò t̄ér̄n̄zi. Ké gbēon plapiò zè Yuudē baa, 5 ānabip̄io zè k̄āaa. ⁸ ɔ Elia a ulada b̄o kp̄aaū à í l̄èò, 5 ípi z̄ōe za baala e baale, à ḡò guḡii ū, 5 gbēon plapiò bùawá. ⁹ Ké aa bùa, Elia Elizi là à mè: Bó ní ye má kenē e Lua àò gé ma s̄iimai? Elizi wèwà à mè: To n ānabikēgbāa pò ní v̄i ḡs̄m̄e e l̄eē pla. ¹⁰ ɔ Elia òè: Yá pò ní gbēapi zì'ū. Goo pò Lua lé ma sima, tó n ma e, a ḡōn̄e. Tó ni ma e s̄ōo, n̄yò eo. ¹¹ Ké aale yápi o, aale gé maa, 5 s̄s̄go tede ní s̄s̄ tedeò ní k̄ék̄ōwa, 5 Elia tà musu ní z̄aao. ¹² Ké Elizi è, à wiil̄è à mè: Baa! Baa! N ka Isailio z̄ikas̄ōḡo ní a s̄ōdeowa.† I aà e l̄o, 5 à a p̄okasaò ga p̄aa. ¹³ A Elia ulada pò wòlowà à kwè s̄èl̄e, 5 à èa gè zè

* 1:8 Mat 3.4, Maa 1.6 † 1:10 Luk 9.54 * 2:9 Iko 21.17 † 2:12 2Kia 13.14

Yuudē baa. ¹⁴ A í lè ní Elia ulada pò á kũapio à mè: Dii Elia Lua ku máe? Ké à í lèò màa, 5 à zèe za baala e baale, 5 à bùa.

¹⁵ Anabio gálide pò bò Yeliko lè gwa, 5 aa mè: Elia ànabikegbāa gò Elizie. Ɔ aa mò dàaale aa kùlè ¹⁶ aa mè: Wápìo n zòblena, wá gōsa gbāa gbēon blakwìo ví. Aa gé n dii wēlei. Wlìio dōo tó Dii Nisína aà se zù gbēsísie musu ge guzulēue. Ɔ Elizie mè: Ásu ní zío. ¹⁷ Aa nàewà e à kèè geekpanweia yá ù, 5 à mè: A ní zì. Ɔ aa gbēon blakwipìo gbàe, aa kpálèkè Eliazì gòo àaò, aai bōwāo. ¹⁸ Ké aa èa sù, aa Elizie lè Yeliko, 5 a ònè: Mì oé ásu geoo lé?

Elizi dabudabu séia

¹⁹ Wélepideò ò Elizie: Gwa dii! Wá wéle kálea maa lá ní ewa. A í mé nao, a tōle lí pōe keo. ²⁰ Ɔ à mè: A wisika ta dafuu à mōomee. Ɔ wà mòòè. ²¹ A gè nibōnai, 5 à wisipi káu à mè: Dii mè à ípi yòkè. Ipi a mó ní gaga ge tōle pōekesaiò lo. ²² Ɔ ípi maakù e ní a gbāo lá Elizie òwa.

²³ Ké Elizie bò we, àle gé Beteli. Goo pò a be zéu, 5 èwaasonaewò bōle wéle guu, aa aà kè pòpòpò aa òè: Migbaa, nyò gé! Migbaa, nyò gé! ²⁴ A líli webliimá, à ní ká ní Dii tóo. Ɔ wàio bōle líkpeu mèn pla, aa né gbēon bla ní plaopio zōzōe. ²⁵ Ké Elizie bò we, à gé Kaameli, 5 à èa tà Samali.

3

Mabuo nzia sia Isailiowa

¹ Yudaò kí Yosafa kpalablea wè bawo plasaide guu 5 Ahabu né Yolaù gò Isailio kía ù Samali, à zòle kpalau wè kueplae. ² A yá pò Dii yeio kè, àma í ka a de ní a dao pówao. A Baali gbe pò a mae pèle bíle. ³ ama à zè ní duuna pò Nèba né Yeloboau Isailio dà a keauo, í pàaleio.

⁴ Mabuo kí Mesa sá kpásao ví, í sáneboḅnao falubò Isailio kíae mèn àaasoso lee basoo (100.000) ní sása mèn àaasoso lee basoo (100.000) káo. ⁵ Ké Ahabu gá, 5 Mabuo kía azía sí Isailio kíawa. ⁶ Wegōo kí Yolaù bò Samali à Isailio káaa pii. ⁷ A gbéò zì Yudaò kí Yosafawa à mè: Mabuo kía azía sia. Nyò gmanò zíkai ní Mabuo lé? A wèwà à mè: Má gé, asa wá doùe. Ma zìgōá n zìgōone, ma sōá n sōone.

⁸ Ké Yosafa mò, 5 à Yolaù là à mè: Má oi wá séleu wá ge lélemáí? Yolaù wèwà à mè: Wá séle Edòu guwaiwaiue. ⁹ Ɔ Isailio kía dàzeu ní Yudaò kiao ní Edòu kiao. Ké aa pà gui gòo soplá, 5 í làa zìgōwa ní ní pòtuoo. ¹⁰ Ɔ Isailio kía mè: Yá gí! Dii wá kía gbēon àaò káaa, 5 à wá ná Mabuo né ní zía? ¹¹ Ɔ Yosafa mè: Dii ànabie ku la aà Dii lawēeo lé? Ɔ Isailio kía íwae mè: Safata né Elizie ku la. Ɔme í íka Eliae a owa yaa. ¹² Ɔ Yosafa mè: Dii yá kuwà. Ɔ Isailio kía ní Yosafao ní Edòu kiao gé Elizie kí. ¹³ Ɔ Elizie ò Isailio kíae: Wá yá kō'è má ní? Gé n de ní n dao táadeo kí. Ɔ Isailio kía wèwà à mè: Aawo! Wá kía gbēon àaò, Dii mé wá káaa, àle wá na Mabuo né ní zì. ¹⁴ Ɔ Elizie òè: N Dii Zìgōde pò mí zìkèè kuao, mé í ke Yudaò kí Yosafa wé yáí no, má wese má n gwa seo. ¹⁵ A mōmee ní mōonlenao. Ké mōonlenapi ná a leawa, 5 Dii gbāamò Eliziewa ¹⁶ à mè: Dii mè à eyōyō swa'ee beeu. ¹⁷ Dii mè á zaa'inao ní louo eo, kási í a swa'ee beee pae, í mí ní á zuo ní á zaa'inao. ¹⁸ Dii kí yápiá faai. A Mabuo naé á ozi be. ¹⁹ A léle an wéle maa bíideowa pii, í lí pò wí a be bleo zōzō pii, í nibōnao wena pii, í bugbe kefenao òkpa ní gbeo pii. ²⁰ Ké gu òb a koo ogo, 5 í bò Edòu búsu oi à dà tōlea pii.

²¹ Ké Mabuo má kípìo mò zìkairín, aa gbé pò kà pò naanzio sísi pii néfēnen gbēzō, 5 aa ní káaa ní búsu zōleu. ²² Ké aa fēle koo, íatè òba ípiwa ní ae, a dené téee lán auwa. ²³ Ɔ aa mè: Aun we! Kípìo líaa ní kōo aa kō dèdèe fá! Mabuo, wá gé ní pòo sélei! ²⁴ Ké aa kà Isailio bōou, 5 Isailio fēle lélemá, 5 Mabupio lèkōwa. Ɔ Isailio sí ní búsuu aa ní dede. ²⁵ Aa ní wéleò wíwí, baade gbe séle zuzu bugbe kefenao aa dà bugbepiola pii. Aa nibōnao wena pii, aa lí pò wí a be bleo zōzō pii. An meewia Kilalēse mé gò ado lésoleso, 5 gbèzunao líai, aale wélepi bíí papa ní gbè gbēneo. ²⁶ Ké Mabuo kía è wa ye ziblewa, 5 à fēndadeò sè gbēon òaa àaò ní basoo (700), aa gbépiò kéaae Edòu kía tufawa, 5 aa fua. ²⁷ Ɔ à a negōe séia pò a kpalable a gbeu sè sa'òò bíiwa. Ɔ gili gé Isailiogu, aa gò Mabuoia aa tà ní búsuu.

4

Gyaa nsi tuiya

¹ Anabio gáli gbēe na wiilè Eliziewa à mè: Ma zà pò de n gbé ù gà. N dō ké n gbépi Dii vía ví. Aà fíade lé mó ma negōe gbēon plaò sélei a zōò ùe. ² Ɔ Elizie òè: Bó ní ye má kensi? Bó ní ví n kpéui? A mè: Mapi n zòblena, nísi pò kú tui guu we báasio má pōe vío. ³ Ɔ Elizie mè: Bò gáae, ní ta giio gbeagbea n gbédeewa pii, í ke yōonno no, ⁴ ní gé kpéu n zetaale ní n néo, níò nísiكا tapio guu, ta pò pà níò díle saalo.

† 2:21 Baa 15.22-26

5 Ǿ nɔɛpi fɛle bɔ̀ aà kfi, à gè lé ke màa. A gè kpéu ní a néɔ̀ à zetà, aale ta dɔ̀, 5 àle nísikakau. 6 Ké tapi pà pii, a ò a né doe aà ta dɔ̀, 5 a òè ta ku lo, 5 nísipi zè kyó. 7 A gè a ò Lua gbépie, 5 Lua gbépi mè: Ge nì nísipi yía, ní flaboò, mpi ní n néɔ̀ lo poble ní a kfini pɔ̀ gɔ̀.

Elizi Sunɛũ nɔɛ né vua

8 Gɔ̀ɔ̀ewa Elizi gè Sunɛũ. Nɔɛ tɔ̀dee ku we, à nàewà aà pɔ̀ble a be, 5 a blè. Za gɔ̀ɔ̀ bee tó àle gè we, i bole pɔ̀ble wee. 9 Ǿ nɔɛ tɔ̀depi ò a zá: Má dɔ̀ ké gbé pɔ̀ lo gè la mɔ̀mɔ̀ɔ̀piá Lua gbé zálalae. 10 Wà kpé néna di wà kpé musu, wí lii dilèè we ní taábunuo ní kílao ní filiao. Tó à mò wà gwai, ili pila we.

11 Gɔ̀ɔ̀ewa ke Elizi mò we, à pila a kpépiu, a wúleau. 12 Ǿ a ò a zikena Geazie. Sunɛũ nɔɛpi sísi. Ké à aà sísi, 5 à mò zè Elizi ae. 13 Ǿ Elizi ò Geazie: Oè à dɛ̀kà à pɔ̀e beɔ̀ kèwɛ̀e pii. Bó a ye wà kee sɔ̀i? A ye wà a yá'o kí ge zígɔ̀ doanaa? Ǿ nɔɛpi mè: Kua ma ua pɔ̀e lé késaa. 14 Ké nɔɛpi bɔ̀, 5 Elizi mè: Bó wà kèèi? Ǿ Geazi wèwà à mè: A negɔ̀e vío, mé aà zá zikù. 15 Ǿ Elizi mè: N aà sísi. Ké à aà sísi, 5 à mò zè kpɛ̀e. 16 Ǿ Elizi òè: Zii maa'í nýɔ̀ negɔ̀e kpa a n kùe.* Ǿ nɔɛpi mè: Aawo Lua gbé ma dii, rísu eeto mapi n zòblenaɔ̀.

17 Ǿ nɔɛpi nɔ̀sí. Ké wè sù, à ne'í gɔ̀e ù lá Elizi òewa. 18 Népi gbàakù. Gɔ̀ɔ̀ewa à gè a mae lè bua pɔ̀kɛkɛnao kfi. 19 Ǿ a ò a maepie: Ma mie! Ma mie! Ǿ aà maepi ò a zikena: Népi se taò a dae. 20 Ké à aà sè taò a dae, 5 aà dapi aà se kpà a gbáa. Ké latɛ̀ kà minanguo, 5 à gá. 21 A dèdaano Lua gbépi kpéu, à aà wúle aà liiwa, 5 à bɔ̀ à zetáaale. 22 A a zá sísi, a òè: Zikena do gbaemɛ̀e ní zaa'inao. Má ye gè Lua gbépi kfi kpakpae. Má su tia. 23 Ǿ à aà là à mè: Býyáí ríle gè aà kfi gbáí? Mɔ̀ dafu ge kámabogɔ̀zín gbá. Ǿ nɔɛpi mè: Yáe kuo. 24 A kaóyè zaa'inae à dikpe, 5 a ò a zikena: N a lé kú wà gé. Nsu zeo, sema má òne baasio. 25 Aa dàzeu aa gè Lua gbépi kfi Kaameli gbèsísi musu. Ké Lua gbépi aà è káaa, a ò a zikena Geazie: Sunɛũ nɔɛ gwa, àle mɔ̀ kee! 26 Bàale gè daiaale, ní aà la, tó a aafia ní a záo ní a néo. Ǿ nɔɛpi wèwà à mè: Aafiae! 27 Ké à kà Lua gbépi kfi gbèsísi musu, 5 à aà kù a gbáwa. Ké Geazi mò zɔ̀ziáazi, 5 Lua gbépi mè: N aà to we. Aà nɔ̀e zòkpáe, 5 Dii ùlemɛ̀e, i a yá'omɛ̀e. 28 Ǿ nɔɛpi mè: Ma dii, ma negɔ̀e gbèama yà? Mí me rísu ma wetotonkeoo lé?

29 Ǿ Elizi ò Geazie: N n ula káaa n kú. Ma lípana se bàale. Tó n kpaau ní gbèe, rísu fɔ̀kpawào. Tó gbèe fɔ̀kpàma sɔ̀, rísu weo. Ge nì ma lípanapi di népi oaa. 30 Ǿ népi da mè: N Dii kuao ní n kuao má tá n saio. Ǿ à bɔ̀ teaazi. 31 Geazi dàané à gè lípanapi dí népi oaa, ama i kfi keo, i yáe keo. Ǿ Geazi èa gè dà Elizile, a òè: Népi i vuo. 32 Ké Elizi kà kpépi kfi, à népi è wúlea a liiwa gè. 33 Ǿ à gè à zetà, à wabikè Diiwa. 34 Ǿ à wúle népiwa. A lepè aà léwa, à wɛ̀pè aà wéu, à ɔ̀dáda aà ɔ̀u, à kua ká màmawà e aà me gè wáa kù. 35 Elizi fɛlewà, àle táa'o kpépiu, à gè le à su la, 5 à èa gbèsedí népiwa lo.† Ǿ népi nisá gèn sopla à a wé wè. 36 Ǿ Elizi Geazi sísi a òè: Sunɛũ nɔɛpi sísi. Ké à mò, 5 Elizi òè: N n né sé. 37 A gè kùle aà gbázi à wúleè, 5 à a népi sè bɔ̀.

Anabio gali ble yá

38 Elizi tá Giligali. Gɔ̀ɔ̀ bee imina kà búsupiu. Anabio káaaa aà ae, 5 a ò a zikena: Daa dite. Do kuu anabipione. 39 Ké an gbèe gè dopɔ̀ welei bua, 5 à bɔ̀ bóbo sè pɔ̀wa. A a be bóbo kà a ula pai. Ké à sùò, 5 wa pàapaa wa kà dou, gbèe dɔ̀ lá a deo. 40 Ké wà dopi dà gbépiɔ̀e aa pobleò, ké aa íe, aa wiilè aa mè: Lua gbé, ga ku dàapiue. Ǿ aai fɔ̀ blèo. 41 Ǿ Elizi mè: A pɛ̀ti sé mɔ̀. Ǿ a dà kà dàapiu à mè: Dánè aa ble. Ǿ pɔ̀váipi làa dàapiu.

42 Gbèe bɔ̀ Baali Salisa à mò Lua gbépie ní pɛ̀e pɔ̀ wa kè ní pɔ̀wen séiao mèn bao ní mase dafuo. Ǿ Elizi mè: Kpa gbépiɔ̀wa aa aó. 43 Ǿ aà zikena aà là à mè: Gbépi gbèon basoe, kpelewa má bee dilenèi? A wèwà à mè: Kpámá aa só, asa Dii mè aa soe, a kfini i ea gɔ̀. 44 Ǿ a dílené aa sò a kfini gɔ̀ lá Dii òwa.

5

Naama gbágbáa ní a kusuo

1 Naama mé Silio kía zígɔ̀ doanaa ù. A beee ví a diie mé tɔ̀dee, asa aà sabai Dii tò Silio ziblè. Negɔ̀nae zí guu, 5 kusu aà lé. 2 Gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ Sili zígɔ̀ gbàamɔ̀nedɔ̀ gè Isaili búsuu yáa, aa nenɔ̀nae kù, 5 à gɔ̀ Naama na zikena ù. 3 Ǿ nenɔ̀napi ò a diipie: Tó n zá gè anabi pɔ̀ kú Samali kfi lé, anabipi a aà gbágbá ní a kusuo. 4 Ǿ Naama gè kí kfi à mè: Wéndia pɔ̀ bɔ̀ Isaili búsuu ò kéwa kéwa. 5 Ǿ Silio kía mè: Fɛle gé. Má lákɛ Isailio kíae. Ǿ Naama ánuusu náaa kiloo áaa ò ní basoplaò ní vuao kiloo bàakwi ní uladaò mèn kwi. 6 A gè ní taala pɔ̀ kí kè Isailio kíaepio lo. Lápi guu kí mè: Ma lác bee kpásane ní ma íwa Naamao, ké n è n aà gbágbámɛ̀e ní a kusuo.

* 4:16 Daa 18.14 † 4:35 1Kia 17.21

7 Ké Isailio kía lápi kyokè, à a ulada ga kè à mè: Luan ma ù ké mà tò gbé ga ge mà tò gbé à aafiaa? Bóyáí à gbépi gbàea mà aà gbágbá ní a kusui? A gwa à gwae, àle ma léwée fá!

8 Ké Lua gbé Elizi mà Isailio kía a ulada ga kè, à lékpásákè à mè: Bóyáí n n ulada gà ní kèi? To gbépi m̄ ma kfi, i d̄ kè á nabi ku Isaili búsuu. 9 J Naama gè a s̄gou, à gè zè Elizi kpé kpeele. 10 J Elizi gbé z̄wà à mè: Ge ñ n̄zia kpále Yuudé íu gēn soplá, n m̄ e ía su a gb̄eu wásawasa. 11 J Naama p̄ pá, àle tá à mè: Mále e a b̄o a kpéu à m̄ z̄e ma ae, i Dii a Lua sísi, i d̄d̄d̄mala, ma kusupi i láaea? 12 Damasi swa Abana ní Faapaa í maa de Isaili swa íao lé? Má f̄s mà azla kpálekpale we mà ḡs wásawasa lé? J à ñ ní p̄f̄e, àle tá.

13 J aà íwa s̄s̄aazi aa mè: Baa, tó á nabi pí yá z̄í'ù d̄ane yāa, n̄ȳs̄ k̄eo lé? Lá a òne ñ n̄zia kpále íu, ní ḡs wásawasa, bee mé a n fua? 14 J à gè azla kpálekpale Yuudé íu e gēn soplá lá Lua gbépi òewa. J aà m̄e ña s̄u a gb̄eu wásawasa lán ñwaasonawa.* 15 J Naama ní a íwa ña gè Lua gbépi kfi n̄pii, à zè aà ae à mè: Má d̄s sa kè diie ku guei d̄n̄ia guuo, sema Isaili búsuu báasio. Gba p̄ mapi n z̄b̄lena ma m̄òe bee sí. 16 J Elizi mè: N Dii p̄ mí z̄ikèe kuao má sio. Naama n̄awà aà sí, ní beeo à ḡí síi. 17 J Naama mè: Tó ní sio, mapi n z̄b̄lena ma gba zé mà búsu se s̄s̄baon aso pla, asa má sa'ò dii pálewa l̄o, sema Dii. 18 Dii s̄uukemano ní yáe beeo. Tó ma kía gè k̄ilei Lim̄e a kpéu mé ma ge aà kpái, tó ma kulaano Lim̄o kpépiu, Dii lí s̄uukemano ní yápio. 19 J Elizi òè: Ka be aafia!

Ké à d̄azeu, à t̄aa'ò yoo, 20 5 Lua gbé Elizipi zikena Geazi láasookè à mè: Ma dii tò Sili gbé Naamapi lé tá pá, i p̄ p̄ aà m̄òe sio. N Dii kuao má péleaazi mà p̄e siwac. 21 J Geazi péle Naamazi. Ké Naama è a t̄é ní kpe ní bao, 5 à b̄o a s̄gou, àle aà dá. Ké à kà, 5 Naama aà là à mè: Aafiaa? 22 A wèwà à mè: Aafiaa. Ma dii mé ma z̄ima, à mè á nabi ḡali ñwaaso gb̄eon plaee mé b̄ ñf̄aiiò buiò búsu gus̄s̄ideu aa m̄o a kfi tia. N ní gba á nusu kiloo bla ní uladao m̄en pla. 23 J Naama mè: Anusu kiloo basii sí. A n̄awà a kàe b̄aniu m̄en pla ní uladao m̄en pla. A kpá a íwa gb̄eon plaewa, 5 aa s̄e aa d̄baaa Geazie. 24 Ké aa kà Elizi be sísi musu, 5 Geazi p̄pio simá a kàle a kpéu, 5 à gbépi gbàe aa tá. 25 Ké à gè zè a dii Elizi kfi, 5 Elizipi aà là à mè: Geazi, má n geui? A wèwà à mè: Mapi n z̄b̄lena, mí gé gueio. 26 J Elizi òè: Ké ḡe pi b̄o a s̄gou, àle n dá, ní d̄s ma níf̄ina kunn̄o weo lé? Anusu ge uladao siama ḡoon lao, ge kù kp̄e ge w̄e buo ge s̄o ge zuo ge ḡe ní n̄e z̄ikena. 27 Naama kusu a ḡone ní n buiò e ḡo pii. Ké à b̄o Elizi kfi, 5 kusupi líaála píuuu lán buawa.

6

M̄o fua ía

1 Anabi ḡali gb̄e ò Elizie: Gu p̄ w̄i k̄k̄aaakeunn̄o gwa, à k̄ew̄e f̄éneú. 2 Wà gé Yuudéi, wá baade í za paa, wí wá k̄k̄aaakekpe ò we. J Elizi mè: A gé. 3 J an gb̄e mè: N̄ȳs̄ géwanoo lé? A wèwà à mè: Má gé. 4 J aa gè s̄anu. Ké aa kà Yuudéi, aale liz̄s̄. 5 Ké an gb̄e lé za z̄s, 5 aà m̄oo wò zù íu potou, 5 à wiilè Elizizi à mè: O'ò dii, ma m̄opi s̄emáe fá! 6 J Lua gbépi mè: Má kfi à zùu s̄usui? Ké a òlè, 5 Elizi liz̄s̄ a zù íu we, 5 m̄opi f̄u. 7 Elizi mè: Sé! J gbépi òb̄o a kù.

Sili z̄iḡs̄ gb̄aam̄ne deo v̄lakua

8 Siliò kía f̄ele Isailiwa ní zlo. A lékpáaí ní a íwa, 5 a òne gu p̄ á b̄oòkpau. 9 J Lua gbépi lékpásákè Isailio kíae à mè aàò gupi d̄sa, asu ḡeao, asa Siliò lé m̄s̄ wee. 10 J Isailio kía gb̄e z̄l gu p̄ Lua gbépi a ȳá òepiu. Maa Elizi ío ledawá m̄ò m̄o, 5 í tò wàò gupio d̄sa. 11 J Siliò kía p̄ pá yápi musu. A a íwaò k̄aaa, 5 à ní lá à mè: Wá gbé kpele mé de Isailio kía gbé úi? A om̄e. 12 Aa íwapio do wèwà à mè: Ma dii kfi, i ke wá gb̄eé aà gb̄e no. Isaili búsu anabi Elizi mé í yá p̄ ní o za n kpea dau siu Isailio kíae. 13 J kíapi mè: A ge aà w̄e le gu p̄ a kuu, mí gb̄e z̄l aà kfi. J wa òè: A ku Dotanie. 14 J kía z̄iḡs̄ gb̄ae we dasidasi ní s̄de ñ z̄ikas̄ḡoo. Aa gè we gwáasina, aa lía w̄elepizi.

15 Ké Lua gbépi zikena f̄ele k̄aaukaau, à gè b̄lí kpe, 5 à z̄iḡpi òe líaa w̄éle ní s̄de ñ z̄ikas̄ḡoo. J a ò Elizipie: O'ò dii, wá ke kpelewa ní? 16 A wèwà à mè: Nsu tò v̄la n k̄uò. Gb̄e p̄ kúwanoo dasi de gb̄e p̄ kúrn̄ola. 17 J Elizi wabikè à mè: Dii, ñ aà wé k̄è. J Dii z̄ikenapi wé k̄è. Ké à gugwà ío, 5 à s̄de ñ s̄go t̄ede òe líaa Elizizi, aa lí s̄s̄tia. 18 Ké Siliò lé m̄s̄ Elizi kfi, 5 à wabikè Diiwa à mè: To gbépi v̄lakú. J Dii tò aa v̄lakú lá Elizi a wabikèwawa. 19 J Elizi ò Sili z̄iḡpi òe: Z̄e bee no! W̄é le bee no! A temazi, mí gé aà gb̄e p̄ ále w̄e le kfi. J à ḡe ñn̄o Samali. 20 Ké aa gè w̄elepíu, 5 Elizi mè: Dii, ñ ní wé w̄é sa. Ké Dii ní wé w̄é, aa gugwà aa è Samali wa kuu. 21 Ké Isailio kía ní é, à Elizi là à mè: Má ní dede yá? Baa, má ní dede? 22 J Elizi wèwà à mè: Nsu ñ ní dede. Ni gbé p̄ n ní kùkù z̄lao dede yá? P̄e kpámá aa só, í kpámá aa mí, aai gbas

* 5:14 Luk 4:27

tá ní diiwa. 23 Ǿ kí blesakèné, aa pǾghè aa imí, 5 aa ní gbáe, aa tà ní diiwa. A gbèa Sili zígǾ gbàamónedè i ea mǾ sii Isaili búsuu bo.

Sili koezǾ Samalizi

24 GǾppla gbèa Sili kí Benadada a zígǾ kàaa píi, 5 aa mǾ koezǾ Samalizi. 25 Ǿ nǾana gbàakù Samali wéleu. Wà koezǾnzi e wàle zàa'n mi yia ánuusu kiloo do, felenguulu gbǾ zaa néna le do sǾ ánuusu ɔwatè sǾo. 26 Ké Isaili kía be bíi musu, 5 nǾe wiilèwà à mè: Ma dii kí, ma suaba. 27 Ǿ kípi òè: Tó Dii i n suabao, má e mà n suaba má ní? PǾwengbèkdi ge véefèkdi pǾe víe? 28 Ǿ à èa aà là à mè: Bóme n lei? Ǿ nǾepi wèwà à mè: NǾe mé òmèe mà mǾ ní ma negǾe wà so gbá, zia sǾ wí a pǾ só. 29 Ǿ wa ma né fùukè wá só. Ké gu dǾ, 5 má òè aà mǾ ní a pǾo sǾ wá só,* asi za gǾo bee à a pǾ ùle kǾe. 30 Ké kí nǾepi yáma, à a ulada ga kè. Lá a be bíi musu màa, ké wá wesè wá aà gwá, wa è a ulakasa ɔ daa a uladapi zie. 31 Ǿ kí mè: Tó mi Safata né Elizi mi zǾ gbao, Lua yápasikemeè bèèbèe.

32 Elizi zǾlea a kpéu ní gbèzǾo. Ǿ kí gbé zǾ aà dǾaa gé Elizi kúie e à ɔ ká. E zǾnapi à ɔ gé kái we, 5 Elizi ɔ gbèzǾopinè à mè: Gbèdenà ɔ gbé zǾ, àle mǾ ma mi zǾi. A laaika! Tó zǾnapi ká, à zetaè, ásu to aà géo. I aà dii kèse kǾfi ma dǾ aà kpèo lé? 33 GǾo pǾ àle ya'onè, zǾnapi ká. Ǿ kípi ká à mè: Dii mé yáe bee yíawá, bóyái ma wé dǾaazi bi?

7

1 Ǿ Elizi mè: A Dii yáma! A mè zia maa'i wa pǾeti yía Samali bíibǾleu zaa le do ánuusu ɔwatè do, pǾwena zaa le pla sǾ ánuusu ɔwatè do. 2 Ǿ kí kwáasi a zǾsí Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupǾo fǾ, yápi a kee? Ǿ Elizipi mè: NyǾ wesie, kási nǾyǾ e n bleo.

Kusude ɔ baonakpaa

3 Kusude gbèen sílǾo ku bíibǾleu. Aa òkǾe: Bóyái wá ɔ zǾlea la e wá ge gagai? 4 Tó wa mè wá ge wéle eu, nǾana ku we, wá gagae. Tó wa gǾ la sǾ, ga dǾupie. Wà fele wá ge na Sili bóowa. Tó aa wá tó bée, wá ku. Tó aa wá dedeè sǾ, wa gagan we. 5 Ǿ aa fèle oosiele, aale gé Sili bóou. Ké aa ká bóo léi, aa è gbèe ku weo. 6 Dii tó Sili bóode ɔ sǾgo n sǾo ní zígǾ dasi kía màe, 5 aa òkǾe, Isaili kía fiabò Iti kía ní Egipi kía ɔne aa mǾ lélewáe. 7 Ǿ aa tilè oosielepi gǾo, aa ní zwáakpèo tò we ní n sǾo ní n zàa'inao. Aa ní bóo tò we lá a dǾwa, aa lèkǾwa aa nízia mibǾkí wèle.

8 Ké kusudepi ká bóopiu we, aa gé zwáakpèpi do guu, aa pǾblè aa imí, 5 aa ánuusu ní vuao ní pǾkasa ɔ sèle aa ge ùle. Ké aa èa sù, aa gé zwáakpè pǾleu bo, aa pǾo náaa aa ge ùle. 9 Ǿ aa òkǾe: Yá pǾ wále kepí maao. Gbá mé de wa baonakpa, 5 wá nílea? Tó wa níle màa e gu gé dǾò, a go a wá gbèe. Wà fele gǾo wá ge o kibede-ne. 10 Ké aa ká we, aa lezú wéle bíibǾledǾana zǾi aa mè: Wa ge Sili bóou, wi gbèe e weo, wi gbèe kía mao. An sǾo ní n zàa'inao mé dǾdǾa we, mé an zwáakpèo kú ní gbèu gboosai. 11 Ké bíibǾledǾanapi lezú aa òné wéleu, 5 wá a baokpá kibe ua. 12 Ǿ kí fèle gwáasina, a ò a íwa ɔne. Má yá pǾ Sili kèwèe oé. Ké aa dǾ nǾana wá kú gbáa, a yáí 5 aa bóle ní bóou, aa gé ùle sèu. Aale e wá bóle wéleu, wi wá kúkú bée, wi si wéleu. 13 Ǿ aa íwa ɔ do òè: Lá wá Isaili pǾ wa gǾo wa gǾ le e wá gagae, to wá sǾ pǾ gǾo se mèn sǾo, wí ní zǾ yá pǾ kèpi gwai. 14 Ǿ aa sǾgo sè mèn pla ní sǾo, 5 kí ní gbáe à mè: A ge Sili zígǾo gbesele à gwa! 15 Ǿ aa ní gbesele e Yuudèi. Aa è ké Sili tilèe, aa ní pǾkasa ɔ ní n gǾkèbǾo fáaa zé guu we. Ǿ zǾnapi èa sù aa yápi síu kía.

16 Ǿ wá bóle gé Sili bóou wá pǾo náaa, 5 wále pǾeti yia zaa le do ánuusu ɔwatè do, pǾwena zaa le pla ánuusu ɔwatè do, lá Dii òwa. 17 Kí a kwáasipi díle bíibǾledǾana ùe, 5 wá 5zǾwá bólepiu à gá, lá Lua gbépi dǾaa ò gǾo pǾ kí mǾ aà bèwa. 18 A kè lá Lua gbépi ò kǾwa à mè: Wa pǾwena yía zia maa'i Samali bíibǾleu zaa le pla ánuusu ɔwatè do, pǾeti zaa le do ánuusu ɔwatè do. 19 Kí kwáasipi mé a zǾsí Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupǾo fǾ, yápi a kee? Ǿ Lua gbépi òè: NyǾ wesie, kási nǾyǾ e bleo. 20 Ǿ à kè màa, wá 5zǾwá bíibǾleu, à gá.

8

Kí Sunèù nǾe bua sǾaaaè

1 Elizi ò nǾe pǾ à aà né vùpie aà fele ta búsu pǾleu ní a bedeo, i gǾoplake we, asa Dii díle nǾana à ɔ ku Isaili búsuu e wè soplae. 2 Ǿ nǾepi kè lá Lua gbépi òewa. Aàpi ní a bedeo aa gé zǾle Filitè ɔ búsuu e wè sopla. 3 Wè soplapi gbèa 5 à bǾ Filitè ɔ búsupiu à sù, 5 à gé wiilei kíwa a be ní a buao yá musu. 4 GǾo bee kí lé faaibo ní Lua gbépi zíkèna Geazio à mè: YázǾo pǾ Elizi kè ɔ dau siumeè. 5 GǾo pǾ àle aà gevua yá'o kía, 5 nǾe pǾ à aà negǾe vùlepi mǾ wiilei kípíwa a be ní a buao

* 6:29 Iko 28.53-57

yá musu. 7 Geazi mè: Ma dii kí, nœ p3 Elizi aà né vùèpin ke. 6 Ké kí yápi lálawá, 5 nœpi yápi siuè. 7 Kí ò a zíkènao doc: Nœpi p3o s3aaè ní ble p3 kè aà buapiu za g3o p3 à fèle la e à gè pèò gbāwao.

Azaeli kí Benadada dea

7 Elizi gè Damasi. G3o bee Sili3 kí Benadada lé gyákeε. Ké wa òè Lua gbé m3 la, 8 5 k3pi ò Azaeli: P3 se gé daiò Lua gbéle n àa gba, ní oè aà Dii lameε, tó má fèle ní gyáε beeo. 9 7 Azaeli Damasi p3maao náaa yiongo aso bla, 5 à gè daiò Elizile. Ké à kà aà k3i à mè: N z3blena Sili3 kí Benadada mé ma z3ma mà n laε, tó a fèle ní a gyáo. 10 7 Elizi wèwà à mè: Ge ní oè a fèle ní beeo, ama Dii 3l3mεε a gaε. 11 7 Lua gbépi web3i Azaeliwa e wí gè aà kù, 5 Lua gbépi ná 33l3wa. 12 7 Azaeli aà là à mè: Ma dii, b3yái r3le 33l3i? A wèwà à mè: Ké má vái p3 r3y3 ke Isaili3ne d3 yáie. Ny3 tes3 ní zegik3iwa, r3y3 ní èwaasoo dede ní fèndao, r3y3 ní né3 wíwi, r3y3 ní n3sindee; puipui. 13 7 Azaeli mè: Mapi n z3blena, b3n ma ú má gbasá yáz3o bee taa kéi? 7 Elizi òè: Dii 3l3mεε, r3y3 g3 Sili3 kía úε.*

14 Ké à b3 Elizi k3i, à èa tà a diiwa. Ké kí yá p3 Elizi ò gbèawá, à mè: A òmεε r3y3 fèle aafia. 15 Ké gu d3, Azaeli zwáa géele se kpálε íu, a kù kí oaa, i wek3i eo, à gá. 7 Azaelipi z3le aà gbεu.

Yuda3 kí Yeholau (2Lad 21.2-20)

16 Isaili3 kí Ahabu né Yolaú kpalablea wè s3ode guu, Yuda3 kí Yosafa né Yeholaú ná kpalableawa. 17 Aà wè baakwi ní plaode guu 5 à kpalablè, à z3le báawa Yelusaleú wè swaa3ε. 18 A zè ní Isaili kía yákeao lán Ahabu bedεwae, asa à Ahabu nenœ sè n3 úε, 5 à yá p3 Dii yeio kè. 19 N beeo Dii i we Yuda3 t3l3z3o a z3blena Davidi yáí, asa à lεgbèè à mè aà bui filia a3 d3 g3opiε.†

20 Yeholaúpi kpalableg3o 5 Ed3ú3 r3z3a sí Yuda3wa† aa r3z3a kía kpá. 21 Ké Yeholaú gè Saii ní a zikas3ogo pii, 5 Ed3ú3 líaaazi ní a s3gode3. A fèle ní kèaa gwáas3na à tà, 5 aà z3g3o baalè tà be. 22 Ed3ú3 r3z3a sí Yuda3wa e ní a gbāo. G3o bee Libenede3 r3z3a sí Yuda3wa s3. 23 Yeholaú yá k3ni3 ní yá p3 a kè3 pii kú Yuda kía3 ladau. 24 Yeholaú gá, wá aà mia kpák3i ní a dez3i Davidi wéleu, 5 aà né Aazia z3le aà gbεu.

Yuda3 kí Aazia (2Lad 22.1-6)

25 Isaili3 kí Ahabu né Yolaú kpalablea wè kuεplade guu 5 Yuda3 kí Yeholaúpi né Aazia ná kpalableawa. 26 Aà wè bao ní plaode guu 5 à kpalablè, à z3le báawa Yelusaleú wè doc. Aà da t3n Atalia, Isaili3 kí 3meli t3únaε. 27 Aazia zè ní Ahabu bedε3 yákeaoε, à yá p3 Dii yeio kè lán Ahabu bedε3wa, asa aà ànsue3ne. 28 A gè ná Ahabu né Yolaúwa, 5 aale z3ka ní Sili3 kí Azaelio sánu Lam3tu Galada. Ké Sili3 Yolaú kè'3a, 29 5 à èa tà Zezeleε e a bopi à3 laa. 7 Aazia gè wékpaleiaazi we.

9

Yehu kpaá Isaili3 kía ú

1 Anabi Elizi ànabi gáli gbèe sísi, 5 a òè: N n ula káaa n kú, n3si t3úε bee si geò Lam3tu Galada. 2 Tó n ka we, kpáleke Yosafa né Yehu, Nimisi t3únazi, ní aà b3 a gbé3 guu, ní gèaàno kpéu e kpea. 3 Ní t3úpi n3sika aà miwa, ní oè Dii mè a aà kpá Isaili3 kía úε. Bee gbεa ní zewè n baale ní su. Nsu gégé weo. 4 7 ànabi èwaasopi gè Lam3tu Galada. 5 Ké à kà we, à z3g3o d3aana3 è kálea, 5 à mè: D3aana, má yávi má onε. 7 Yehu aà là à mè: Wá dé r3le oi? A wèwà à mè: Mmε d3aana. 6 Ké Yehu fèle gè kpéu, 5 èwaasopi n3sika aà miwa à mè: Dii Isaili3 Lua mè a n kpa a gbé Isaili3 kía úε.* 7 Ní Ahabu bedε3 dede, Dii i a z3blena ànabi t3siné ní a z3blena p3 Zezabeli ní dé3 pii. 8 Ní Ahabu bedεpi3 dede z3o ní wéε3 pii. An g3εε su g3 Isaili3 búsuuo, 9 Ahabu ua i g3 lán Nεba né Yeloboau uawa, lán Ahia né Baasa uawa. 10 Gbè3 Zezabeli ge so Zezeleε b3i kpeε,† gbèe a aà vlo. 7 ànabipi zewè, à tilè. 11 Ké Yehu b3 gè a d3aana deε k3i, 5 aa aà là aa mè: B3yái íandepi m3i n k3ii? A wémá à mè: A gbépi d3, yá3blenae. 12 7 aa mè: Egge! Owéε. 7 à mè: Yá p3 a òmεεn ke: A mè Dii mè a ma kpa Isaili3 kía úε. 13 7 an baade kè kpakpa à a ulada se kálε aà z3ε dedek3iwa, 5 aa kuupè aa mè: Yehu mé kí ú.

14 7 Yehu lekpaáí ní gbé3 Yolaúzi. A m3 lè kí Yolaúpi ní Isaili3 pii lé g3 ní Lam3tu Galadaoε, 5 aale z3ka ní Sili3 kí Azaelio. 15 Ké Sili3 aà kè'3a, 5 à èa tà Zezeleε e à gbágbá. 7 Yehu ò a gbépi3ne: Tó a zεmanœ, ásu to gbèe b3 wéleu à ge yápi baokpa Zezeleεo. 16 7 Yehu gè a s3gou

* 8:13 1Kia 19.15 † 8:19 1Kia 11.36 ‡ 8:20 Daa 27.40 * 9:6 1Kia 19.16 † 9:10 1Kia 21.23

à gè Yezelee. Yolaü wúlea we, Yudaü kí Aazia ku we lo, à gè wékpaleiaazi. ¹⁷ Ké gudšana pò kú Yezelee kalanga musu Yehu è ní a gbé, aale mós, 5 à wiilé à mè: Ma gbé è, aale mós. Ǿ Yolaü mè: Sède gbæ aà ge danle, aà ní la tò aafia aale mós. ¹⁸ Ǿ sède bò gè Yehu lè à mè: Kí mè aafia ríle móa? Yehu wèwà à mè: N bàa ùma ní aafiaoi? Mò nyò temazi. Ǿ gudšanapi mè: Zinapi ní lé, kási i ea sùo. ¹⁹ Ǿ kí sède plaade gbæ lo. Ké à ní lé, à mè: Kí mè aafia ríle móa? Ǿ Yehu wèwà à mè: N bàa ùma ní aafiaoi? Mò nyò temazi. ²⁰ Ǿ gudšanapi mè: A ní lé, kási i ea sù sòo. Gbépi gofia de lán Nimisi tùna Yehuwa, i gó baa lán ìandewae.

²¹ Ǿ kí Yolaüpi mè: Gó domæ sòne! Ké wa dè, 5 aa bò wéleu ní Yudaü kí Aaziao, baade ní a sògo, aale gé dai Yehule. Ǿ aa kpáau Yezelee gbé Naboti pò wa dè yaa bua. ²² Ké Yolaü wesí Yehule, 5 à aà là à mè: Yehu, aafia ríle móa? A wèwà à mè: Lá n da Zezabeli gbáskea táao yá musu ní aà pdaa gbéwao ligua, aafia ku máe? ²³ Ké Yolaü liaa àle bàale, 5 à lezù Aaziazí à mè: Bonkpayæ Aazia! ²⁴ Ǿ Yehu a sá kà à Yolaü pà a káafala zànguo. Kapi gè aà sò kù, 5 à kè a sògou yòge. ²⁵ Ǿ Yehu ò a zígò bade Bidekaae: N aà ge se zu Yezelee gbé Naboti bua we, asa yá òmagu. Ké wá kú sògo guu sánu yáa wá pla, wá té aà mae Ahabuzi, 5 Dii àsi'ò aà yá musu à mè ²⁶ a Naboti ní a néo dea è. Bua la 5 à Naboti pò tsiuè. A yáí tò ò aà ge se vuaa bua we lá Dii òwa.†

²⁷ Ké Yudaü kí Aazia è màa, 5 à pèle Betagá zéu ní bao. Ǿ Yehu pèleaazi à mè: A aà de sòe. Ǿ wá aà pà a sògo guu gò pò àle Guu sísi kù Ibleau sac. Ǿ à ní ké à tà Megido, we à gàu. ²⁸ Aà ìwa aà ge se dà sògo guu aa tàò Yelusaleü, 5 aa aà mia kpàkò ní a dezio Davidi wéleu. ²⁹ Za Ahabu né Yolaü kpalablea wè kuedode guu, 5 Aaziapi gò Yudaü kía ü.

Zezabeli gaa

³⁰ Ké Yehu mò Yezelee, Zezabeli a baomà, 5 à kio kà à a mikà kèke. Za bíi kpediakša fenentiu 5 àle zíle gwa. ³¹ Ké Yehu gè bíibòleu, 5 Zezabeli mè: N ke dou ní Zimlio, n n dii dè. Aafia n mò laa? ³² Ké Yehu wesé musu, à fenenti gwá, 5 à mè: Déme zèmanoi? Déme kú wei? Ké kibe zíkèna gbèon pla ge àaò mò zíle gwá fenentiu, ³³ 5 Yehu òné: A zòzàazi. Ké aa zòzàazi, à lèle, 5 Yehu lé aà tòòompa ní a sògo e aà au fá gíwa ní sò. ³⁴ Ké Yehu gè kibe, à pòblè à imí, 5 à mè: Baa ké nòepiá láaipæ, wá aà ví, asa kiabui. ³⁵ Ké wá gè aà séi wá ví, wi pø eo, sema aà miwa ní aà gbála ní aà òlaò báasio. ³⁶ Ǿ wá èa ge ò Yehue, 5 à mè: Yá pò Dii dà a zòblena Tisebe gbé Eliae à òn we, à mè: Gbéò Zezabeli me so Yezelee bíi kpæ. ³⁷ Zezabeli ge a gó fáaa tòle lán pòtuo gbòwa Yezelee bíi kpæ. Gbèe a e me Zezabelin keo.

10

Yehu Ahabu bui dede

¹ Ahabu bui ku Samali gòe ü gbèon bàaskwi. Ǿ Yehu laké a kpàsá Samali kíaone ní gbèzòò ní gbé pò lé yáda Ahabu néone à mè: ² Tò lác bee á lé, lá á dii Ahabu bui kuáno, mé á sògo ví ní sò ní wéle bíideo ní gòkeò, ³ à á dii né pò kèé maa wásawasa kpá aà mae kpalau, í zika á diipi bedène. ⁴ Ǿ iwáa pásí kà ní pøa aa mè: Lá kía gbèon plaü í fò gièò, wá fò giè kpelewa ní? ⁵ Ǿ kibe ziaa ní wéle òaanao ní gbèzòò ní yadanedepio gbéü Yehuwa aa mè: N zòblenaon wá ü. Yá pò ní òwèe píi, wá kee. Wá gbèe kpa kpalauo. Ké lá à kène maawa. ⁶ Ǿ Yehu lá pále kèné à mè: Tó a zemanò, àle ma yámae, à á dii Ahabu buipio mi zòzò, í moomæ Yezelee zia maa'í.

Kia népio sò aa gbèon bàaskwi, aa kú ní wéle gbèzòò pò lé ní tòloke. ⁷ Ké lápi kà, 5 aa kiabui gbèon bàaskwipio kùkù aa ní dede píi, 5 aa ní mio kàka gbíu aa kpàsáe Yezelee. ⁸ Ké zinapi kà, 5 a ò Yehue: Wá mò ní kiabuipio mio ke. Ǿ Yehu mè wá kále bíibòleu lee pla e koo.

⁹ Ké gu dò, 5 Yehu bò gè zè gbéò æ à mè: Apio á yæ vío, máme ma bò ma dii kpe ma aà dè, ama mi gbépio dede. ¹⁰ Aò dó sa ké ási pò Dii ò Ahabu bedes yá musu, a kee a lèle pao. Dii yá pò á dá a zòblena Eliae a ò kè. ¹¹ Ǿ Yehu Ahabu bede pò gò Yezeleeò dede píi ní aà ìwa gbèzòò ní aà gbènao ní aà sa'onao. I aà gbèe too.*

¹² Ǿ à fèle dà Samali zéu. Ké à kà sádánaò bòokpakii, ¹³ 5 à kpáau ní Yudaü kí Aazia dae à ní lá à mè: Deon á üi? Aa wèwà aa mè: Aazia dae on wá ü, wa mò fòkpai kí Yolaü bedewæ ní aà da Zezabeli bedes. ¹⁴ Ǿ Yehu ò a gbène: A ní kùkù bée! Ǿ aa ní kùkù aa ní dede bòopiu bò sac. Aa gbèon bla ní plaøe, an gbèe i bjo.

¹⁵ Ké à bò we, à kpáau ní Lekabu né Yonadabuo, àle mós daiale. Ǿ Yehu aà là à mè: N sò kua lá ma sò kumawaa? Yonadabu wèwà à mè: Aoi! Ǿ Yehu mè: Lá màæ, òdmazi. Ké à òdò Yehuzi,

† 9:26 1Kia 21.19 § 9:36 1Kia 21.23 * 10:11 Ozee 1.4

5 Yehu aà kù gèaano a s'ogo guu. 16 Yehu mè: Wà gé s'anu, ní àia p'ó má ví ní Dii yáò e. 17 Ké Yehu ká Samali, à Ahabu bui p'ó g'ò weò dède mío. A ní t'òlòz'ò lá Dii dà Eliac a òwa.

Yehu Baali z'òblenaò d'edea

18 Yehu gb'èò k'áa p'ii, 5 a ònè: Ahabu z'òblè Baaliè y'ònnòe, ma Yehu má z'òblè maamaae. 19 Baalideò sisimèe p'ii ní aà z'òblenaò ní aà gbàgbanaò p'ii. An gb'èe su gí m'óio, má ye sa z'ò o Baaliwae. Gb'è p'ó g'í m'óí à g'áe. Yehu lé òn'òk'èné, ké à e Baali z'òblenap'io midèe. 20 Ǿ à mè: A dikpe dile Baali p'ó ù. Ǿ wà a kpàwakè. 21 A lékpásakè Isaili b'ùsuu p'ii, 5 Baali z'òblenaò m'ò p'ii, an gb'èe i g'ò. Ké aa g'è Baali kp'èu, aa kp'èpi pà páup'au, gbáp'èk'k'í kuo. 22 Ǿ Yehu ò kp'èpi ula'ulenaè: B'òlè ní ulaò Baali z'òblenaòne nípii. Ǿ à b'òl'èné ní ulap'io. 23 Yehu ní Lekabu né Yonadabuo g'è Baali kp'èu, 5 Yehupi ò Baali z'òblenap'ionè: A w'epá gb'èòla à ní gwa maamaa, ké Dii z'òblenaò su aao k'úano lao, sema á Baali z'òblenaò át'èe. 24 Ǿ Yehu ní Yonadabuo g'è sa'oi. A m'ò lè Yehu gb'èò k'álea bàasi gb'èon basiiò. A ònè y'aa, t'ó an gb'èe tò gb'è p'ó àlè ní nanè ní z'òl'ò do p'iliwa, aà w'èni g'è y'áue. 25 Ké Yehu sa p'ó wí a p'ó kát'èu à t'èk'ú ò a làa, 5 a ò d'òaiò ní z'íg'ò badèp'ionè: A g'è à ní d'èdè! Asu to an gb'èe p'iliwáò. Ké aa ní d'èdè ní f'endao, aa ní g'èò k'òlè bàasi, 5 aa g'èò Baalizi k'p'ea. 26 Aa Baali kp'è lip'èl'èò s'èlè b'òò aa t'es'òwá, 27 5 aa Baali gb'è bílè, aa aà kp'è gb'òò, 5 wà gupi dile b'íik'p'èk'k'í ù e ní a gb'áò.

28 Maa Yehu Baali gbàgbaa míde Isaili b'ùsuu. 29 N beeo i z'òblè duuna p'ó Neba né Yeloboau Isailiò dà a keau guuo, a te vua g'áaena p'ó k'ú Beteli ní D'òozie.† 30 Dii òè: Lá n y'ák'è maa, n y'á p'ó má yei k'è, ní k'è Ahabu b'èd'ène lá má z'eòwa, n bui aò kp'aa Isaili k'palau e ní s'òkp'aeowae. 31 Kásile Yehu i ze ní Dii Isailiò Lua ikoyáoo, i laaid'òwá ní n'òsem'endoo. I z'òblè duuna p'ó Yeloboau Isailiò dà a keau guuo.

32 G'òò bee Dii tò Isaili b'ùsuu ná laowaa. Azaeli gb'áablè Isaili b'ùsuu 33 p'ó k'ú Yuudè gukpe oiwa p'ii za Aloe p'ó k'ú Aano swad'òi e Galada ní Basana b'ùsuo. Gada buiò ní Lubeni buiò ní Manase buiò ku we. 34 Yehu y'á k'ini p'ó a k'èò ku Isaili k'iaò ladau ní aà n'èg'ònk'eyáò p'ii. 35 Yehu g'á, wà aà ví Samali, 5 aà né Yoaza z'òlè aà gb'eu. 36 Yehu z'òlè Samali Isailiò k'ia ù w'è baakwi plasaie.

11

Yoasi ní a dazi Ataliao (2Lad 22.10-23.21)

1 Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi g'á, 5 à f'èlè lé kiabuiò d'èdè p'ii. 2 Ǿ kí Yeholau n'èn'èe Yoseba, Aazia d'áe, Aazia né Yoasi s'è ní sae k'iane p'ó w'álè ní d'èd'èò guu. A aà ùlè Ataliae k'p'ea p'ó liiò k'ál'èau ní n'èe p'ó lé y'ò kpawáò s'ánu, 5 wi e aà d'èò. 3 Népi g'ò ul'ea Dii kp'èu ní a gwanapio e w'è soolo. G'òò bee Atalia mé Yuda b'ùsu k'ia ù.

4 A w'è soplade guu 5 sa'onkia Yoiada kibe d'òai bad'èò ní z'íg'ò bad'èò sisi, 5 wà m'òr'únò aà k'íi Dii ua. Ǿ à y'áy'èr'únò a tò aa legb'è Dii ua we, 5 à k'ia n'èg'òepi òl'òné. 5 Ǿ à y'ád'ìl'èné à mè: Yá p'ó áli ken ke: T'ó a m'ò gud'òai kámabog'òz'ì, á g'áli s'èia aò kibe d'á, 6 á g'áli plaade s'ò Suu B'òlè, á g'áli áaòde iò b'òlè p'ó k'ú d'òaiò k'p'è d'á. 7 A g'áli pla p'ó lé kámabo kámabog'òz'ì iò né k'íapi d'á Dii ua. 8 A liaaàzi á baade ní a g'òk'èb'ò k'ua. Gb'è p'ó s'ù s'ázi, à aà de. Aò te k'ípizi gu p'ó àlè géu p'ii.

9 Z'íg'ò bad'èò k'è lá sa'onkia Yoiada òn'èwa. An baade a gb'èò s'è g'èr'únò Yoiada k'íi, gb'è p'ó lé kámab'òò ní gb'è p'ó lé m'ò ní l'èuk'p'ak'èiò p'ii. 10 Ǿ Yoiada kí Davidi s'ònaò ní aà s'èng'bao p'ó k'ú Dii kp'èuò kp'á z'íg'ò bad'èp'io. 11 Ǿ d'òaiò m'ò aa k'álè Dii kp'è ní sa'òk'io k'p'èlè, sea za Dii kp'èpi òplaa oi e a z'èe oi, baade ní a g'òk'èb'ò k'ua, ké aao né k'íapi d'áò. 12 Ǿ Yoiada b'ò ní k'ia n'èg'òepio à k'áfua kp'àè, à ikoyá lá kp'àwá. Ké wà n'ísiká aà miwa wà aà kp'à k'ia ù, 5 wà òtaalè wà wiilè wà mè: Lua kí d'ò ní aafiao! 13 Ké Atalia d'òaiò ní gb'è k'iniò k'íapi mà, 5 à f'èlè g'è ní k'íi Dii ua. 14 Ké à w'èz'ù, à k'ípi è zea m'òp'èlè sae lá wí k'ewa. Z'íg'ò bad'èò ní k'áaep'enaò zea aà sae, mé gb'èpii lé p'ónake, aalè k'áaep'e. Ǿ Atalia a p'òk'asaò ga k'è à wii p'àlè à mè: Wà b'ò ma k'p'èe! Wà b'ò ma k'p'èe! 15 Ǿ sa'onkia Yoiada ò z'íg'ò bad'èp'ionè: A n'èepi se b'òa'ano bàasi, í gb'è p'ó b'ò teaaziò d'èdè ní f'endao. Asa à mè wasu aà de Dii uaòe. 16 G'òò p'ó n'èepi ká kibe b'òlè p'ó s'òò í géu z'èu, 5 wà òp'èl'èwá, we wà aà d'èu.

17 Yoiada tò kí ní gb'èò l'èd'òuk'è ní Diio nípii, ké aa e w'áò de Diipi gb'èò ù y'ái. A tò kí ní gb'èò l'èd'òuk'è ní k'òò l'ò. 18 Ǿ wà g'è Baali kp'è gb'òò, aa a gbàgbak'íiò ní a t'áaò w'íwi k'èl'èk'èlè, 5 aa Baali gbàgbana Matá d'è gbàgbak'íp'io sae.

† 10:29 1Kia 12.28-30

Yoiadapi Dii kpé nà gudṣanaṅne ní ɔzì, ¹⁹ 5 à zìgṣ badeṅ sè ní dṣaiṅ ní gbé kíniṅ pii, aa bò Dii kpéu ní kíapio, aa kibe bṅle pṣ dṣaiṅ í gēu zé sè. Ké aa kà kibe, 5 kipi zṣle gīnaa, ²⁰ 5 bṣusupi gbépii pṣ kēna, mé wēle gṣ yákelesai. Lá wà Atalia dè ní fēndao kibē we.

12

Yoasi Dii kpé keke (2Lad 24.1-14, 23-27)

¹ Yoasi kpalablè a wè soplade guu. ² A gṣ kía ũ Yehu kpalablea wè soplade guu, 5 à zṣle kpalau Yelusaleŭ wè bla. Aà da tṣn Zibia, Beseeba nṣe. ³ Gṣ pṣ sa'onkia Yoiada le dà Yoasiwa, Yoasipi yá pṣ maa Diie kè. ⁴ Kási í guleṣí pṣ wa bṅo daaño, wí gi wàṅ sa'o we, wàṅ tulaletikateṅ we.

⁵ Yoasi ò sa'onṅne: A 5a pṣ wà mṅò Dii kpéu káaa, naoké 5a ní tṅmabo'ṣao ní 5a pṣ wí mṅò Dii kpéu ní pṣeáwaṅ pii. ⁶ Sa'onṅ lí 5api si ɔsinaṅwa, wí Dii kpé guyaaaṅ kekeṅ. ⁷ Kási e Yoasi kpalablea wè bao ní àaṣode guu, sa'onṅ i Dii kpé guyaaaṅ kekeṅ, ⁸ 5 kí Yoasi sa'onkia Yoiada sṣi ní sa'onṅ pii, à ní lá à mè: Býyáí ále Dii kpé guyaaaṅ kekeṅ ní? Asu 5a si ɔsinaṅwa lo. Ali tó wà Dii kpé guyaaaṅ kekeṅ. ⁹ ɔ sa'onṅ wèi, aai 5asi gbéṣwa lo. Aame wa Dii kpé guyaaaṅ kekeṅ. ¹⁰ ɔ sa'onkia Yoiada kpagolo sè à a né fṣ, 5 a díle sa'okli sae Dii kpé kpele ɔplaa oi. ɔ sa'ona pṣ lé kpé zé dṣaṅ í 5a pṣ wà mṅò Dii ua kau we pii. ¹¹ Tó aa è kpagolopi 5a zṣòkṣ, 5 kí lakēna ní sa'onkia i nao, aai káka bāni. ¹² Aaí 5a pṣ wa yṣpi na gbé pṣ wà Dii kpé zí dānéṅne ní ɔzì, 5 aai flabò lí'ánaṅne ní kpeṅnaṅ ¹³ ní gībonaṅ ní gbè'ánaṅ. ɔ aa lí ní gbè'aaṅ luluṅ lo, ké wà Dii kpé guyaaaṅ kekeṅ yáí ní kpekekeke zí páleṅ pii. ¹⁴ Wí Dii kpé ánuṣu taṅ pí ní 5a pṣ wà mṅò Dii uapioo, ge filia tedeṅṅ ge au'eleṅṅ ge káaeṅ ge vua pṅṅ ge ánuṣu pṅṅ. ¹⁵ Dii kpekekenṅ 5 wà flabòoné. ¹⁶ Gbé pṣ aa 5api kpámá aa flabo zkenṅnaṅ, aali ní lala 5api yá musuo, asa gbépiṅá náaiṅne. ¹⁷ ɔa pṣ wa kpà táae flabobṅ ge duun awakpabṅ ũ, wili gṅò Dii kpéu. Sa'onṅ pṣe.

¹⁸ Gṣ bee Silió kí Azaeli gè lèle Gatawa, 5 à èa lé mṣ léli Yelusaleŭwa lo. ¹⁹ ɔ Yudaṅ kí Yoasi pṣ pṣ api ní a dezi Yuda kíaṅ Yosafa ní Yolaŭo ní Aaziao kpà Diiwaṅ sèle ní vua pṣ kú Dii kpé láasiuo ní a be láasiuo pii, a kpásá Azaeli, 5 Azaeli gò Yelusaleŭla. ²⁰ Yoasi yá kíniṅ ní yá pṣ a kèṅ pii kú Yuda kíaṅ ladau. ²¹ Aá íwaṅ lekpaáfaazi, 5 aa aà dè Bemilo Sila zéu. ²² Aa denapiṅ tṣn ke: Simeata né Yozaba ní Some né Yozabao. Ké Yoasi gá, wà aà mia kpákṣi ní a deziṅ Davidi wéleu, 5 aà né Amazia zṣle aà gbēu.

13

Isailio kí Yoaza

¹ Yudaṅ kí Aazia né Yoasi kpalablea wè bao ní àaṣode guu 5 Yehu né Yoaza gṣ Isailio kía ũ, à zṣle kpalau Samali wè gṅo ní plaṅ. ² A yá pṣ Dii yeio kè à zè ní duuna pṣ Neba né Yeloboau Isailio dá a keauo, i páaleṅ. ³ ɔ Dii pṣ pá Isailiozi, à ní ná Silió kí Azaeli a ɔzì ní a né Benadadao e Yoaza kpalablea léwa. ⁴ Yoaza awakpà Diie, 5 Dii síaṅṅ, asa a è lá Silió kíapi lé Isailio wetá. ⁵ Dii tò aa suabana è, 5 aa bṅ Silió ɔzì, 5 baade ku a ua lá a ziwa. ⁶ Kási aai ɔbṅle duuna pṣ Neba né Yeloboau ní dá a keau guuo, aa zèṅ. Asetaati lí gí pélea Samali. ⁷ Yoaza zìgṅ ye láai, mé í ke sṣde gbṅn blakwíṅ ní zikasṅgo mèn kwíṅ ní zìgṅ kèsede gbṅn baasṅṅo leé kwíṅ (10.000) báasio, asa Silió kía ní ké kélekeleé, 5 aa gṣ lán bṣuti pṣ wà 5zṅwáwa. ⁸ Yoaza yá kíniṅ, yá pṣ a kèṅ ní a negṅnkeyáṅ ku Isaili kíaṅ ladau. ⁹ Ké Yoaza gá, 5 wà aà vṣ Samali, 5 aà né Yehoasi zṣle aà gbēu.

Isailio kí Yehoasi

¹⁰ Yudaṅ kí Yoasi kpalablea wè bla àaṣaide guu 5 Yoaza né Yehoasi gṣ Isailio kía ũ, à zṣle kpalau wè gṅo ní mēndoo. ¹¹ A yá pṣ Dii yeio kè, i ɔbṅle duuna pṣ Neba né Yeloboau Isailio dá a keau guuo, à zèṅ. ¹² Yehoasi yá kíniṅ pṣ a kèṅ ní a negṅnkeyáṅ ní zì pṣ a kà ní Yudaṅ kí Amaziao ku Isaili kíaṅ ladau. ¹³ Ké à gá, wà aà mia kpákṣi ní Isaili kíaṅ Samali, 5 Yeloboau zṣle aà gbēu.

Elizi gaa

¹⁴ Elizi lé gyáke, a bleo, 5 Isailio kí Yehoasi gè aà lè, ále ɔbṅè à mè: Baa! Baa! Isaili zikasṅṅoo ní a sṣdeṅ n ũ. ¹⁵ ɔ Elizi òè: Sá sé ní kaṅ. Ké a sè, ¹⁶ 5 Elizi òè: Ka kpa sáa. Ké a kpà sáa, 5 Elizi ɔnana kipi ɔwa ¹⁷ à mè: Gukpe fenenti wè. Ké a wè, 5 Elizi mè: Kapi zu. Ké a zù, 5 Elizi mè: Dii ziblekan we. Ziblea Siliṅwa ka. Nyṅ Silió fu Afeki míṅmíṅ. ¹⁸ ɔ Elizi mè: Kapiṅ séle. Ké a sèle,

* 13:14 2Kia 2.12

5 Elizi òè: Tòòle léò. A léò gēn àa5, 5 à zè. 19 Ǿ Lua gbépi pò pàaazi à mè: A maa n̄ tòòle léò yāa gēn sòo ge sooloe, n̄ zible Siliowa míomio. Tiasa riȳ ziblemā gēn àa5e.

20 Elizi gā, 5 wā àà v̄i.

Ké a wē sù, 5 Mòabu gbāam̄nedeo s̄i Isaili b̄usu. 21 Goo bee gbéó lé ge v̄ie. Ké aa gbāam̄nedeo, 5 aa gepi sè Ǿzi Elizi miau. Ké gepi l̄ele Elizi wáowa, 5 à v̄u à f̄ele zè.

22 Silió kí Azaeli Isailio w̄etā e Yoaza kpalablea léwae. 23 Ǿ Dii s̄uuk̄er̄n̄o à wēnad̄n̄é, à r̄i wēgwā à bàa p̄ó kú r̄i Ablahaúo r̄i Izaakio r̄i Yak̄obuo yáí. I we r̄i t̄b̄z̄o, i r̄i v̄uaao e r̄i a gbāo. 24 Ké Silió kí Azaeli gā, 5 àà né Benadada z̄l̄e àà gb̄eu. 25 Ké Yoaza né Yehoasi z̄l̄ka r̄i Azaeli né Benadadapio, à èa w̄éle p̄ó Azaeli s̄i a mae Yoazawaó s̄iwā. Yehoasi z̄iblewā gēn àa5e, 5 à Isaili w̄élep̄io s̄iwā.

14

Yuda Ǿ Amazia (2Lad 25.1-28)

1 Isailio kí Yoaza né Yehoasi kpalablea w̄e plaade guu 5 Yoasi né Amazia ḡò Yuda Ǿ k̄ia ũ. 2 Aà w̄e baasode guu 5 à kpalablè, à z̄l̄e báawa Yelusaleŭ w̄e baakwi m̄endosaie. Aà da t̄n̄ Yoada, Yelusaleŭ n̄oe. 3 A yá p̄ó Dii yei kè, ama i ka a mae Davidi p̄owao. A a mae Yoasi Ǿes̄e wásawasa. 4 Ama i guleſí p̄ó wa b̄o daafo, w̄o sa'o w̄o tulaletikata we e tia. 5 Ké à z̄eǾo kpalau, 5 à a íwa p̄ó aa a mae d̄eǾ d̄e s̄. 6 Lá a ku M̄ozi ikoyá láuwa, i gb̄edenapio néo d̄eǾo. Lápi guu Dii m̄e wasu mae d̄ede r̄i néo duuna yáio, m̄e wasu néo d̄ede r̄i mae duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie. 7 Amazia mé z̄ible Ed̄oŭwa Guzule Wisideu gb̄eǾ baasoso le kwi (10.000). Z̄ipi guu à Sela síu, 5 à t̄kp̄àè Ȳokeeli e r̄i a gbāo.

8 Bee gb̄ea Amazia gb̄eǾ z̄i Isailio kí Yoaza né Yehoasi, Yehu t̄únawa, a òè: M̄o wā k̄o le z̄l̄au. 9 Isailio kí Yoasi w̄ewā à mè: Libā b̄usu leaa lékp̄asakè Libā b̄usu sede líe à mè, àà a nen̄e kp̄asā a néwa, 5 Libā b̄usu w̄ai m̄ò 5z̄ò leaapiwa. 10 N z̄ible Ed̄oŭwa, 5 n n̄zia s̄e les̄i. N t̄b̄, ama n̄ n̄zia to tee. Tó n s̄ole dà, riȳ fua, mpi r̄i Yuda Ǿ pii. 11 Kási Amazia i sw̄áeio, 5 Yehoasi m̄ò léleiwā. Aa k̄o le Yuda b̄usu w̄éleu Bes̄emesi. 12 Ké Isailio Yuda Ǿ f̄u, 5 Yuda Ǿ bàalè, baade tà a be. 13 Bes̄emesi we 5 Yehoasi Amazia k̄u à t̄ào Yelusaleŭ. A a b̄li gb̄ò ḡásisuu Ǿaa pla za Eflaiŭ B̄ole e Gola B̄ole. 14 A vua r̄i ánusuo r̄i p̄ó p̄ó kú Dii kp̄eŭ r̄i p̄ó kú kibe láasiu s̄e le pii, 5 à gb̄eǾ k̄uk̄u à t̄ar̄n̄o Samali z̄l̄z̄o ũ. 15 Yehoasi yá k̄ini p̄ó a k̄eǾ r̄i a neḡonkeyā ku Isaili k̄ia ladau r̄i lá à z̄l̄ka r̄i Yuda Ǿ kí Amaziaoo. 16 Ké Yehoasi gā, wā àà mia kp̄ak̄s̄i r̄i Isaili k̄ia Samali, 5 àà né Yeloboau z̄l̄e àà gb̄eu.

17 Yuda Ǿ kí Amazia ku Yehoasi gaa gb̄ea e w̄e ḡeoe. 18 Amazia yá k̄inio ku Yuda k̄ia ladau. 19 Wā lékp̄aafaazi Yelusaleŭe, 5 à bàalè tà Lakisi. Ǿ wā gb̄eǾ gb̄ac, aa p̄leaazi aa àà d̄e we. 20 Ǿ wā àà ge s̄è r̄i s̄ó wā s̄uò Yelusaleŭ, wā àà mia kp̄ak̄s̄i r̄i a dezi Davidi w̄éleu. 21 Ǿ Yuda Ǿ Uzia kp̄a k̄ia ũ àà mae Amazia gb̄eu. Uzia w̄e ḡeó r̄i m̄endooe. 22 Ǿme Elata k̄eke k̄ale Yuda Ǿne a mae gaa gb̄ea.

Isailio kí Yeloboau

23 Yuda Ǿ kí Yoasi né Amazia kpalablea w̄e ḡeode guu 5 Yoasi né Yeloboau ḡò Isailio k̄ia ũ Samali, à z̄l̄e kpalau w̄e bla r̄i m̄endooe. 24 A yá p̄ó Dii yeio kè, i Ǿb̄le duuna p̄ó Neba né Yeloboau Isailio dà a k̄eau guo. 25 Ǿme èa Isaili b̄usu s̄i za Amata b̄olei e Isia Wisidei, lá Dii Isailio Lua dà a z̄obl̄ena Amitai né Yonasi,* Gatef̄e gb̄e a ówa. 26 Asa Dii è Isailio lé taasike maamae, z̄o r̄i w̄éle pii, mé aa gb̄e v̄i à d̄or̄leo. 27 Dii i me à Isailio t̄ó de d̄úniao, 5 à r̄i suabā Yehoasi né Yeloboau sabai. 28 Yeloboau yá k̄ini p̄ó a k̄eǾ r̄i z̄i p̄ó a k̄a ku Isailio k̄ia ladau r̄i lá à èa Damasi r̄i Amatao s̄i Isailion̄e. 29 Ké à gā, wā àà mia kp̄ak̄s̄i r̄i a dezi Isaili k̄ia, 5 àà né Zakali z̄l̄e àà gb̄eu.

15

Yuda Ǿ Uzia (2Lad 26.1-4, 21-23)

1 Isailio kí Yeloboau kpalablea w̄e baasoo r̄i plaode guu Amazia né Uzia ḡò Yuda Ǿ k̄ia ũ. 2 Aà w̄e ḡeó r̄i m̄endoode guu 5 à kpalablè, à z̄l̄e báawa Yelusaleŭ w̄e blakwi r̄i plaoc. Aà da t̄n̄ Yekolia, Yelusaleŭ n̄oe. 3 A yá p̄ó Dii yei kè lá a mae Amazia k̄ewae. 4 Ama i guleſí p̄ó wa b̄o daafo, gb̄eǾ ū sa'o w̄o tulaletikata we e tia. 5 Ǿ Dii tò kusu àà lè, a v̄le e à ḡe ḡào. Aà kp̄é kú

* 14:25 Yon 1.1

adoae, aà né Yotaü mé kú kibé. 6 Uzia yá kñiño ku Yuda kía ladau ní yá pò a kèò pii. 7 Ké à gá,* wà aà vî kái ní kíapiño Davidi wéleu, 5 aà né Yotaü zòle aà gbèu.

Isailiño kí Zakali

8 Yudaño kí Uzia kpalablea wè bla plasaide guu 5 Yeloboau né Zakali gò Isailiño kía ü Samali, à zòle kpalau mo sooloe. 9 A yá pò Dii yeio kè lá a deziño kèwae. I ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboau Isailiño dà a keau guuo. 10 ɔ Yabesi né Saluü lekpaáfaazi ní gbéño, à aà dè Ibleau, 5 à zòle aà gbèu. 11 Zakali yá kñiño ku Isailiño kía ladau. 12 Maa yá pò Dii ò Yehue kè, à mè aà buio mé aao Isailiño kpalable e à ge pe aà sòkpaewá.†

Isailiño kí Saluü

13 Yabesi né Saluü gò kía ü Yudaño kí Uzia kpalablea wè bla mëndosaide guue, à zòle kpalau Samali mo doe. 14 Ké Gadi né Menaü bò Tiiza à gè Samali, 5 à Yabesi né Saluüpi lè we a dè, 5 à zòle aà gbèu. 15 Saluü yá kñiño ní lé pò a kpáafi ní gbéño Zakalizio ku Isailiño kía ladau. 16 Menaüpi bò Tiiza à gè lèlè Tifasawa ní gbéño pò kú a guuo ní gbéño pò kú a búsuuño pii, asa aa gí zewéie. Ké à lèlemá, 5 à nòsindeeo pùipuri pii.

Isailiño kí Menaü

17 Yudaño kí Uzia kpalablea wè bla mëndosaide guu 5 Gadi né Menaüpi gò Isailiño kía ü, à zòle kpalau Samali wè kwie. 18 A yá pò Dii yeio kè e a wèni léue. I ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboau Isailiño dà a keau guuo.

19 Ké Asiliño kí Pulu sí Isailiño búsuu, 5 Menaü aà gbà ánuusu tónu baakwi ní síiño, ké Pulupi e ɔdawa, i zedò kpalau yáí. 20 Menaü tò Isailiño ánuusupi fiabò, 5 ɔdeño ánuusu kpà ní miwa ɔwatè blakwikwi Asiliño kía pò ü. ɔ Asiliño kíapi èa tà, i ze ní búsu weo. 21 Menaü yá kñiño ku Isailiño kía ladau ní yá pò a kèò pii. 22 Ké à gá, 5 aà né Pekaia zòle aà gbèu.

Isailiño kí Pekaia

23 Yudaño kí Uzia kpalablea wè blakwide guu 5 Menaü né Pekaia gò Isailiño kía ü, à zòle kpalau Samali wè plaé. 24 A yá pò Dii yeio kè, i ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboau Isailiño dà a keau guuo. 25 Aa zígò bade Lemalia né Peka lekpaáfaazi ní gbéño. ɔ à Galada búsuðeño sè gbéño blakwi à sírínò kípizi aà zegikí Samali, à aà dè ní Aagobuo ní Alieo, 5 à zòle aà gbèu. 26 Pekaia yá kñiño ku Isailiño kía ladau ní yá pò a kèò pii.

Isailiño kí Peka

27 Yudaño kí Uzia kpalablea wè blakwi ní plaode guu 5 Lemalia né Peka gò Isailiño kía ü, à zòle kpalau Samali wè baoc. 28 A yá pò Dii yeio kè, i ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboau Isailiño dà a keau guuo. 29 Peka gò 5 Asiliño kí Pulu mò Iyoni sí ní Abeli Bernaakao ní Yanɔo ní Kedésio ní Azoo. A Nefatali búsu sí lɔ, Galada ní Galileo pii, 5 à búsupideño kùkù tárínò Asili. 30 Ela né Ozee lekpaáfi ní gbéño Pekazi, 5 à aà dè à zòle aà gbèu Uzia né Yotaü kpalablea wè baode guu. 31 Peka yá kñiño ku Isailiño kía ladau ní yá pò a kèò pii.

Yudaño kí Yotaü

(2Lad 27.1-9)

32 Isailiño kí Lemalia né Peka kpalablea wè plaade guu 5 Uzia né Yotaü gò Yudaño kía ü. 33 Aa wè baasode guu 5 à nà kpalableawa, à zòle kpalau Yelusaleü wè gèo ní mëndooe. Aa da tón Yelusa, Zadoki née. 34 A yá pò Dii yei kè lá a mae Uzia kèwae. 35 Ama i gulesí pò wa bò daaño, wí ɔa'ò wàò tulaletikateá we e tiaé. ɔme Dii ua bɔle pò kú musu kèkè. 36 Yotaü yá kñiño ku Yuda kía ladau ní yá pò a kèò pii. 37 Goo bee Dii tò Silio kí Lezini ní Lemalia né Pekao nà lélea Yudañwawa. 38 Ké Yotaü gá, wà aà mia kpákò ní a deziño Davidi wéleu, 5 aà né Aaza zòle aà gbèu.

16

Yudaño kí Aaza

(2Lad 28.1-27)

1 Lemalia né Peka kpalablea wè gèo ní plaode guu 5 Yotaü né Aaza gò Yudaño kía ü. 2 Aa wè baode guu 5 à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleü wè gèo ní mëndooe. I yá pò Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwo. 3 A zè ní Isailiño kía yákeaoe. A sa pò wí a pò káteu à tékù ò ní a negéoe se. * A yábèkè, lá bui pò Dii ní yá Isailiñoñe ì ke yáawae. 4 A sa'ò à tulaletikateá gulesí pò wa bòowa ní sístò musuò ní lí yèléleño gbáuo pii.

* 15:7 Isa 6.1 † 15:12 2Kia 10.30 * 16:3 Iko 12.31

5 Bee gbɛa Siliɔ kɪ Lezini nɪ Isailiɔ kɪ Lemalia nɛ Pɛkɔ mo zɪkai Yelusaleu.† We aa koezɔu Aazazi, kási aai fɔ ziblɛwao. 6 Zibeezi Lezini Yudaɔ yà nɪ bɔle Elata, à èa simá, 5 Edɔu mo zɔle we e nɪ a gbao. 7 ɔ Aaza gbɛɔ zɪ Asiliɔ kɪ Puluwa à mè: N zɔblenan ma u, mé n nɛn ma u. Mo nɪ ma bo Siliɔ kɪ nɪ Isailiɔ kɪ po fɛlemanɔɔ zɪ. 8 Aaza ánu su nɪ vua pɔ kú Dii kpɛuo nɪ a be láasiuo sɛle à Asiliɔ kɪ gbà a kpásà. 9 ɔ Asiliɔ kɪ api aà yámà, à gɛ lɛle Damasiwa a sí. A Lezini dɛ, 5 à tà nɪ Damasiɛo Kii. 10 Kɪ Aaza gɛ dà Asiliɔ kɪ Pulupile Damasi. A sa'okɪ è we, 5 à a taa kɛ lá guu, a kpásà sa'ona Uliá nɪ a kea tao pii. 11 Sa'ona Uliá sa'okɪpi kɛ lá kɪ Aaza kpásáwa wásawasa, à a mɛde e kɪ Aazapi aɔ gɛ sui nɪ Damasio. 12 Kɛ à sù, à táagbagbakɪpi è, 5 à sɔi à dɛdɛwà. 13 A sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú ówà, à pówenti káwà, à itɔlewà, à sáaukpasa au élewà. 14 Dii gbagbakɪ pɔ wa pi nɪ moɔotɛo ku sa'okɪ dafupi nɪ Dii kpɛo zánguo, 5 Aazapi se díle sa'okɪ dafupi sae ɔplaa oi. 15 ɔ kɪ Aazapi yádile sa'ona Uliá à mè: Nili sa kɔɔ pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú o sa'okɪ zɔɔpiwa nɪ pówenti ooɔio nɪ kɪ sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú nɪ aà pówenti gbao nɪ gbɛɔ sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékúo nɪ nɪ pówenti gbao nɪ i pɔ aal tɛleo. Nili sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú nɪ sáaukpasa au élewà. Sa'okɪ pɔ wa pi nɪ moɔotɛo sɔ aɔ demɛe mäsokɛkɪ ue. 16 ɔ sa'ona Uliá kɛ lá kɪ Aaza ówa. 17 Kɪ Aaza mɔpɛpɛo gogo tadibɔɔwa à nɪ tao bua. A íkaki gò moɔotɛ zuswana pɔ kú a zɛɔwa,† a díle gbɛɔwa. 18 A kɪ gɪna pɔ wa bò Dii ua nɪ aà bɔle pɔ kú weo gbòo misiilea Asiliɔ kɪ aɛ yá. 19 Aaza yá kɪniɔ ku Yuda kɪaɔ ladau nɪ yá pɔ a kɛo pii. 20 Aaza gá,§ 5 wà aà mia kpákɔi nɪ a deziɔ Davidi wɛleu, 5 aà nɛ Ezekia zɔle aà gbɛu.

17

Isailiɔ kɪ gbɛzana Ozee

1 Yudaɔ kɪ Aaza kpalablea wɛ kueplade guu 5 Ela nɛ Ozee gɔ Isailiɔ kɪ u Samali, à zɔle kpalau wɛ kɛokwie. 2 A yá pɔ Dii yeio kɛ, ama i ke lá Isailiɔ kɪ pɔ dɔaaɛo kɛwao. 3 Asiliɔ kɪ Samanasaa mo lɛlewà, 5 Ozee gɔ aà zɔblena u, àle falubɔ. 4 Ozee gbɛɔ zɪ Egipio kɪ Sowa, 5 i falu pɔ i bo Samanasaa wɛ nɪ wɛo boɛ bo. Kɛ Samanasaa è Ozee bɔ a kpe, 5 à aà kù à mòkàwà à aà dàkpeu. 5 ɔ Samanasaa lɛle Isailiɔ búsúwa pii. Aà gbɛɔ mo koezɔ Samalizi, aa ku we e wɛ aà. 6 Ozee kpalablea wɛ kɛokwide guu 5 Samanasaa pi Samali sí à tà nɪ Isailiɔ a búsuu, à nɪ kálɛkale Ala nɪ Gozá pɔ kú Aboo baao nɪ Mɛde búsú wɛleɔ guuo.

Isailiɔ gɔa zɪzɔɔ u nɪ duuna yá

7 Yápi kɛ màa kɛ Isailiɔ duunakɛ Dii nɪ Lua pɔ nɪ bɔ Egipio kɪ Falaɔɔ zɪle yáie. Aa misɪile dii páleone, 8 aa bui pɔ Dii nɪ yánɛɔ ɔlesɛ, aa zɛ nɪ yá pɔ Isailiɔ kɪ aɔ dɛnɛ. 9 Aa yáɔɔsai díle Dii nɪ Lua yá gbɛu, aa gulesɔ bò nɪzla nɪ wɛleɔ guu pii sea za bualɔu nɪ wɛle bɪide. 10 Aa gbɛɔ nɪ lí pɛlepele sísi lesɔwa pii nɪ lí yɛleɔ gbáuo pii.* 11 Aa tulaletikátea gulesɔ pɔ aa bòpiɔwa pii, lá bui pɔ Dii nɪ yánɛɔ kɛwa. Yávai pɔ aa kɛpiɔ mé Dii po fɛle. 12 Aa zɔblɛ táaone. Dii ónɛ yáa sɔ aasu keo. 13 Dii dà ánabiɔ nɪ gu'enaone pii, 5 aa lenáwà Isailiɔ nɪ Yudaone, aa mè aa mikɛ nɪ yávaiɔwa, aai Dii yádile nɪ aà yádaneɔ kúa, lá a ku ikoyá pɔ a díle nɪ deziɔne guu, à èa dà a zɔblena ánabiɔne aa ówa.

14 N beeo Isailiɔ i swáseio, an swá gbáa lá nɪ dezi pɔ aai Dii nɪ Lua náaikeoɔ pɔwae. 15 Aa gɪ aà ɔtonɔkɪ gwai, aa aà báakuarɔnɔ yá gbòo, aai lé pɔ a náwàné yádao. Aa tɛ pɔpáɔzi, 5 aa gɔ pà. Aa bui pɔ líarɔziɔ ɔlesɛ, bui pɔ Dii mè aasu nɪ kea keopio. 16 Aa pákpá Dii nɪ Lua yádileɔzɪ, aa mòkàsa mɛn pla lán gáaenaɔwa nɪ dii u,† aa Asetaati lí pɛle, aa kùle luabe pɔone, aa zɔblɛ Baalie. 17 Aa sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú ó nɪ nɛɔ,† gɛo nɪ nɛo, aa mäsokɛ, aa welena gá, aa nɪza kpá yá pɔ Dii yeiowa, aa aà pɔ fɛle. 18 ɔ Dii pɔ pánzi maamaa à nɪ yá. Yuda bui mé gɔ ado. 19 Baa se Yudaɔ i Dii nɪ Lua yádileɔ mao, aa Isailiɔ ɔlesɛ. 20 ɔ Dii gɪ Isailiɔ buipiozi pii. A nɪ wetá à nɪ ná gbɛ pɔ aale gbáamónɛone nɪ ɔzɪ e à gɛ nɪ yáo.

21 Kɛ Dii Isailiɔ kɛ Davidi buiswa, 5 aa Nɛba nɛ Yeloboau díle nɪ kúa í. Yeloboau pi mé Isailiɔ swáfɛ Diie, a tò aa duun sa zɔɔ kɛ. 22 Isailiɔ gɪ lé duuna pɔ Yeloboau kɛo ke, aai mikɛwà, 23 5 Dii nɪ yá, lá a dà a zɔblena ánabiɔne aa ówa. Asiliɔ Isailiɔ náaa nɪ búsuu aa tárnɔ zɪzɔɔ u, 5 aa ku we e nɪ a gbao.

Samaliɔ yá

24 Asiliɔ kɪ a tò gbɛɔ bɔle Babeli nɪ Kutao nɪ Avao nɪ Amatao nɪ Sefavaiu, 5 à nɪ kálɛkale Samali wɛleɔ guu Isailiɔ gbɛu. Màa aa Samali búsú sí aa zɔle a wɛleɔ guu. 25 Kɛ aa kà we káau, aai

† 16:5 Isa 7.1 ‡ 16:17 1Kia 7.23-29 § 16:20 Isa 14.28 * 17:10 1Kia 14.23 † 17:16 1Kia 12.28 ‡ 17:17 lko 18.10

Dii sísio, 5 à nòomusuo gbàemá, aale ní dede. 26 Ɔ wa ò Asiliò kíae wà mè: Gbé pò n ní sé n ní kálékale Samali wéleò guu, aa búsupi táakekea d5o, 5 à nòomusuo gbàemá, aale ní dede. 27 Ɔ Asiliò kíae mè: Wà Samali sa'onae pò wa suúnòò do gbae aa ta we, i búsupi táa yáadané. 28 Ɔ Samali sa'onae èa tà we à zòle Beteli. A dáda gbéòne lá aa ke aali Dii sísi.

29 Goo bee gbé pò mò zòle wélepiò guu, bui píi ní a táaoe, 5 aa ní táapiò taa kè aa pèlepèle gulesí p5 Isailiò bòò kpéò guu. 30 Babelideò Sukobenò pí, Kutadeò Neejali pí, Amatadeò Asima pí, 31 Avadeò Nibaza ní Taatakiò pí, Sefavaiúdeò sa pò wí a pò káteu à tékú ò ní n néò ní táa Adameleki ní Anamelekiowa. 32 Ɔ aa èa Dii sísi lo. Aa ní gbéò dílea gulespiò gbágbanaò ù té v1o, 5 aalò sa'oné gulespiò kpéò guu. 33 Aa Dii sísi, 5 aale zòble ní táaone lá búsu pò aa bùu felekaayá dewa. 34 Maa aa ní felekaayá kúa e ní a gbáo. Aale Dii sísio, asa aali aa òtonòkíi gwao, aaliò aa yádané kúao ge aa ikoyá ge yá pò a díle Yakobu pò à èa tòkpàè Isaili buinèò. § 35 Ké Dii mè a bàa aò kú ní Isailipiò yáa, à mè aasu dii páleò sísio, aasu kúlenéò, * aasu zòblenéò, aasu sa'omáo, 36 sema a gbé pò a ní bóle Egipi ní a iko z5oo ní a gása gbáao. Api áme aao a sísi, aao kúlee, † aai sa'owa. 37 A mè aao a òtonòkíi gwa, aaiò a yádanéò kúa ní a ikoyáò ní yádílea pò a kèné lá guo e gòpíi. Aasu dii páleò sísio. 38 Aasu to a bàakuarínò yá lí sárguuo. Aasu dii páleò sísio. 39 Aali a Dii ní Lua sísio aado. Ame á ní bò ní wéleò z1 ní pípi.

40 N beeo aai swáscio, 5 aa zè ní ní felekaayáo. 41 Buipió Dii sísi, kási aa gí lé zòble ní táaoneò be, 5 an néò ní ní tounaò lé ke lá ní maepiò kèwa e ní a gbáo.

18

Yudaò kí Ezekia

1 Isailiò kí Ela né Ozee kpalablea wè àa5de guu 5 Aaza né Ezekia gò Yudaò kía ù. 2 Aà wè baasòode guu 5 à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleù wè baakwi mèndosaie. Aà da tón Abi, Zakali née. 3 A yá pò Dii yei kè lá a dezi Davidi kèwa píie. 4 A gulesí pò wa bòò gbòò, à táagbeò wíwi, à Asetaati lipelèò z5z5. A mógotè mlè pò Mòizi pí* gbègbè, asa e gòò bee Isailiò lé tulaletikateawae, aa tòkpàè Neusetá. 5 Ezekia Dii Isailiò Lua náaike, Yudaò kíae muaaaànò, an gbé pò d5aaeò ge an gbé pò té aa gbeaò. 6 A ná Diiwa, i bò aa kpèò. A yá pò Dii dà Mòiziò kúae. 7 Dii kuaànò, 5 yá pò a kèò bò maa píi. A bò Asiliò kía yá kpe, i zòbleò lo. 8 A zìblè Filitèwa e Gaza ní búsu pò liaaiò sea za bualouò ní wéle bíideò píi.

9 Kí Ezekia kpalablea wè àa5de guu, Isailiò kí Ela né Ozee kpalablea wè soplade guu, 5 Asiliò kí Samanasaa mò koezò Samalizi. Aa kálea we 10 e wè àa5, aa wélepi sí Ezekia kpalablea wè soolode guue. Isailiò kí Ozee kpalablea wè kèokwidén we. 11 Asiliò kía tà ní Isailiò a búsuu, à ní kálékale Ala ní Gozá pò kú Aboo baa ní Mede búsu wéleò guuo. 12 Yápi kè maa, ké aai Dii ní Lua yámao yáie. Aa àà bàakuarínò yáo kúao, aai yá pò Dii zòblena Mòizi díle ma aa zikèwáo.

Asiliò kía viadadaa Yelusaleúdezi (2Lad 32.1-16, Isa 36.1-22)

13 Kí Ezekia kpalablea wè gèò mèndosaide guu 5 Asiliò kí Senakelibu mò lèle Yuda wéle bíideòwa, a sí píi. 14 Ɔ Yudaò kí Ezekia gbéò z1 Asiliò kíawa Lakisi à mè: Ma táakeè. Nsu maoa, míò falubòne lá ný5 zómeewa. Ɔ Asiliò kía ánuu zò Ezekiaè tónu kwi ní vuao tónu do. 15 Ɔ Ezekia ánuu pò a è Dii kpéu ní a be láasiuo kpàwà píi. 16 Goo bee à vua gò Dii kpé gbaowa ní pò pò a kùle gbapíò lipelèwao, a kpá Asiliò kíapiwa.

17 Ɔ Asiliò kía a kwàasi ní a iwaò gbèz5oo ní a zíg5ò gbèz5oo z1, aa bò Lakisi aa mò Yelusaleù kí Ezekia kíi ní zíg5ò dasidasi. Ké aa ká Yelusaleù, aa mò zè ikalékíi pò kú musu sae, pòpinaò bua zéu. 18 Aa lezú kípizi, 5 kibe ziia Ilikia né Eliakiù ní aa lakèna Sebenao ní aa kpàwakena Asafa né Yoao bò gè ní kíi. 19 Ɔ zíg5ò gbèz5òpi òné: A ge o Ezekiaè, Asiliò kía z5ò mé lé à lá, bó àle a náaike màai? 20 A mè á zígbasele a d5 mé á gbáa, kási yápá giie. Dé àle a náaike, 5 àle bò a yá kpei? 21 Egipiò kía pò àle a náaikepi gwa. A de lán fee lípan wíwiawae. Gbé pò gbáa'èwà, í aà z5 a oue. 22 Ezekia Dii gulesí ní aà gbágbakíiò gbòòò ló? A ò Yelusaleúdeò ní Yudaone píi aa mò kùle gbágbakíi ae Yelusaleù la, 5 àle omee Dii a Luapi náai 5 àle kea? 23 Aà ledouke ní ma dii Asiliò kíao, mí aà gba s5 àa kwi, tó a gbé v1 aa diè kpe. 24 Lá àle Egipi zikas5gòò ní s5deò náaike, kpelewa a f5 zez5 baa ma dii zíg5ò gáli pò kèsánziò doei? 25 Ale e ma dii mò léleí gue beewa à wíwi Dii lé sai yá? Dii mé òè aà léle búsuè beepiwa, i wíwi.

26 Ɔ Eliakiù ní Sebenao ní Yoao ò zíg5ò gbèz5òpiè: Yá'o wápiò n zòblenaone ní Sili yáo, asa wí maè. Nsu yá'owèé ní Èbelu yáoo, ké gbé pò kú bíiwaò su mao yáí. 27 Ɔ gbèz5òpi wémá à mè:

§ 17:34 Daa 32.28, 35.10 * 17:35 Baa 20.5, Iko 5.9 † 17:36 Iko 6.13 * 18:4 Nao 21.9

Ma dii i ma zì mà yápi òé ní á diio átēo, ní gbé pò zòlèa bílwaᵇ lᵇ, asa aa nízia bílke pò aa kè bleᵇ, aai nízia osoo mi láawa. ²⁸ Ǿ gbēzᵇopi fēlè pùna ní Èbelu yáo à mè: A Asiliᵇ kía zᵇo yáma! ²⁹ Kípi mè, ásu to Ezekia á sásáo, asa a fᵇ á bᵇ a zᵇlo. ³⁰ Ezekia mè Dii a á bᵇ, a á wéleᵇ bee kpa Asiliᵇ kiawao. Asu Ezekia pi yáma à Dii náaike yá bee musuo. ³¹ Asu Ezekia yámao. Asiliᵇ kía mè à ledoukēano, á mikpawa, á baade i azia vēᵇᵇ ní azia kaadēmbēo ble, i azia bia'i mi, ³² e àᵇ mᵇ á sēlè à táano bᵇsu pᵇ de lá á pᵇwau. Pᵇwena ní vēᵇ nao pàlawá, pēᵇ ní vēᵇbuo ní kulio ní zᵇ'io diue. A ze ní wēnu. Asu ze ní gaoo. Ezekia mè Dii á á bᵇ, kási ásu weio, ásu to aá á sásáo. ³³ Buipáleo táae fᵇ gᵇ Asiliᵇ kíaᵇ aá ní bᵇsu símáe? ³⁴ Amata ní Aapadao táao gè máe? Sefavaiᵇ ge Ena ge Iva táao gè má ni? Samali táao è giè ní ní wéleᵇ? ³⁵ Bᵇsupio kpele táa mé fᵇ giè ní a bᵇsuoi? Kpelewa Dii a fᵇ giè ní Yelusaleᵇoi?

³⁶ Gbēᵇ nílea kilikili, aai yāwewào, asa an kía òné aasu yázásiwào. ³⁷ Ǿ kíbe ziia Ilikia né Eliakiᵇ ní aá lakēna Sebenao ní Asafa né Yoa aá kpāwakēnao ní pᵇkasao kèkè, aa èa sᵇ Ezekia piwa aa zᵇgᵇ gbēzᵇo yápi àu a siù.

19

Ezekia wabikēa Diiwa (Isa 37.1-20)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè, ᵇ à zwānkasa kákāala, à gè Dii kpéu. ² A a be ziia Eliakiᵇ ní a lakēna Sebenao ní sa'onkiaᵇ zᵇl' anabi Isaia, Amᵇzu néwa, zwānkasao kákāarila. ³ Aa òè: Ezekia mè yá gᵇ gbāᵇ, wá wá da taasii wá wá lele wá widádawá. Wa gᵇ lán nᵇe pᵇ a né ká bᵇa, mé yēᵇᵇ ku a fᵇ iowae. ⁴ Asiliᵇ kía a zᵇgᵇ gbēzᵇo zᵇl, à mᵇ Lua bēᵇ láanikè. Dii n Lua yápi mà, a aá lele yápi oa yáia, wá dᵇo. Wabikēwá wá gbé kᵇna pᵇ wa gᵇᵇne.

⁵ Ké kí Ezekia zᵇnapio gè Isaia lé màa, ⁶ a òné: A ge o á diie, Dii mè asu to vía a kᵇ Asiliᵇ kía iwaᵇ dᵇeanaᵇ yá pᵇ a mapi yáio. ⁷ A ma! Tó Asiliᵇ kía baᵇe mà, Dii a to láasoo gēaᵇgu, i ta a bᵇsuo, Dii i to wá aá de ní fēndao we.

⁸ Ké zᵇgᵇ gbēzᵇo mà Asiliᵇ kía fēlè Lakisi, ᵇ à èa tà à aá lè, àlè zᵇka ní Libenadeᵇ. ⁹ Ké Asiliᵇ kía mà Etiopio kí Tilaka lé mᵇ zᵇkaiano, ᵇ à èa zᵇnaᵇ gbāᵇ Ezekiawa à mè: ¹⁰ A o Yudaᵇ kí Ezekiaᵇ, dii pᵇ àlè a náaike à gbāsa mè á Yelusaleᵇ nameᵇ ma zᵇlo, asu to diipi a sásáo. ¹¹ I ma lá Asiliᵇ kíaᵇ kè bᵇsuᵇne à ní ké kēlekele píio lé? Ǿme a bᵇ ado saa? ¹² Wéleᵇ pᵇ ma deziᵇ kàaleᵇ, Gozā ní Halanao ní Lezeᵇio ní Èdeni pᵇ kᵇ Telasaᵇ, an táao fᵇ ní bᵇe? ¹³ Amata kía kᵇ máí? Aapadaᵇ kía kᵇ máe? Sefavaiᵇ ge Ena ge Iva kíaᵇ ku máí?

¹⁴ Zᵇnapio Asiliᵇ lá kpā Ezekiawa. Ké à a kyokè, ᵇ à gè Dii kpéu a pᵇo aá ae, ¹⁵ à wabikēwá à mè: Dii Isailio Lua, ní kᵇ malaika gāsladeᵇ zānguo, * níme ní Lua ᵇ bᵇsu pᵇ kᵇ dᵇnia guu piie. Mmē ní musu kè ní tᵇleᵇ. ¹⁶ Swákpa n yáma, Dii. Wéᵇe n gugwa, Dii. Dᵇea ní Lua bēᵇo lékpāsá pᵇ Senakelibu kè ma fá! ¹⁷ Sianaᵇ Dii, Asiliᵇ kíaᵇ buipio kàale piie, an bᵇsuᵇ gᵇ bezia ᵇ. ¹⁸ Aa ní diio káteu aa ní kpaᵇ, asa pᵇpᵇiᵇá Lua no, pᵇ pᵇ gbēnazina kè ní lío ní gbēᵇᵇne. ¹⁹ Dii wá Lua, wá bᵇ aá zᵇl, bᵇsu pᵇ kᵇ dᵇnia guu pii iᵇ dᵇ kè n Dii, níme ní Lua ᵇ ndo.

Senakelibu gaa (Isa 37.21-38)

²⁰ Ǿ Amᵇzu né Isaia lékpāsákè Ezekiaᵇ à mè: Dii Isailio Lua mè a wabi pᵇ ní kè Asiliᵇ kí Senakelibu yá musu mà, ²¹ ᵇ à asiᵇ bee ò aá musu:

Sᵇna nenᵇe léso lé sakangu,
àlè n láanike n kpe.

Gbēᵇ i zᵇible Yelusaleᵇuwa yáao
ᵇ àlè a mi dada a gāu.

²² Dé n dᵇewá ní sᵇsᵇi?

Dé n kāae, n n mi dàè íai?

Isailio Lua pᵇ a kua adoa n bee kèe.

²³ N dà n zᵇnaᵇne aa Dii sᵇsᵇ,

n mè n dēde sílᵇᵇ musu

ní n zᵇkasᵇgoᵇ dasidasi

e Libā bᵇsu gbēsíᵇᵇ misonau.

N seᵇe lí gbāᵇ zᵇzᵇ,

n pēli zᵇᵇᵇ kwè,

n ka a léwa musu e a líkpe sisiu.

²⁴ N lᵇᵇ yᵇᵇ buipáleoᵇ bᵇsuo,

* 19:15 1Sam 4.4

n a imi,

n kɛɛ Egipi swao í bà.

²⁵ Ké ma Dii má díle màa za zi,
ni mao lé?

Ma zɛ̀ò à gègè, ɔ́ má tò à kè.

Má tò n ní wéle bíide ɔ́ kwè wiliú,
aa gò daafa.

²⁶ Wélepide ɔ́ gbáa kèsá,

aa gò suuu, wí ní kú,

aa de lán sɛ̀saowa,

lán sɛ̀la bɔ̀ɔwa,

lán sɛ̀ pɔ́ bɔ̀le kpéwa à gága gòɔwa.

²⁷ Má n kúkí dɔ́,

má n gɛ̀a ní n suao dɔ́,

má n káamazi dɔ́.

²⁸ N káamazi,

n káamai pɔ́ ní ví yá gè ma swáú.

Má bakanɛ n níue,

má áasína kanɛ n léue,

mí tó n ɛ̀a tá ní zé pɔ́ n mɔ̀do.

²⁹ Ezekia, yáɛ bee aɔ dɛnɛ seela ú:

A pɔ́zã ble ble wɛ̀a, zii lɔ́ í ble we.

Zii kee sa à pɔ́tɔ́ í pɔ́kɛkɛ,

à wéeli pépɛ í a be ble.

³⁰ Yuda kóna pɔ́ bɔ̀ɔ zína a ɛ̀a gɛ̀ tíu,

an né ɔ́ kpa musu.

³¹ Asa gbé kónaɔ bɔ́ Yelusaleú,

Sɔ́na gbɛ̀sísídepíɔ́ gɔ́.

Ma Dii Zígɔ́de ma áia mé a bee ke.

³² Ayámɛto ma yáɛ bee ò Asiliɔ́ kía musu:

A gɛ̀ wéleɛ beeuo,

a kazuuo,

a a sɛ̀ngbao dɔ̀ò,

a koezɔ́i à gbà lesí daio.

³³ A ɛ̀a tá ní zé pɔ́ à mɔ̀do,

a gɛ̀ wéleɛ beeuo.

Ma Dii máme má ò.

³⁴ Má gí ní wélepíɔ́,

mí a suaba mazía yáí

ní ma zɔ̀blena Davidi yáío.

³⁵ Gwá bee Dii Malaika bɔ́ gè Asiliɔ́ bòou, à gbéɔ̀ dèdɛ áasɔ̀sɔ̀o leɛ áaa do gɛ̀osai (185.000). Ké aa fɛ̀le kɔ̀ɔ, aa gɛ̀ò è kálea gupíiu. ³⁶ ɔ́ Asiliɔ́ kí Senakelibu fɛ̀le a bòopíu à ɛ̀a tá Niniva, a ku we.

³⁷ Gɔ̀ɔ pɔ́ a kúlea a táa Nisoki kpéu, ɔ́ aà néo Adameleki ní Salezɛ̀eò aà dè ní fɛ̀ndao. Aa báasi tá Alalata búsuu, ɔ́ aà né Esaadɔ́ zòle aà gbɛu.

20

Ezekia gyákea

(Isa 38.1-8)

¹ A gbea Ezekia gyákè à kà gaa, ɔ́ ánabi Isaia, Amɔ̀zu né gè aà lè a òè: Dii mè, le díle n gbéɔ̀ne, asa níle mɔ́ gaiɛ, níyɔ́ fɛ̀le lɔ̀o. ² ɔ́ Ezekia aedɔ́ gíwa à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá ma táa'ònnɔ́ ní náaio, mé ma yá pɔ́ ní yei kè ní nòsɛ̀mendoo, to à dngɔ̀. ⁴ E Isaia áo gè bɔ́i ua, ɔ́ Dii yá'òè à mè: ⁵ Gɛ̀ ní o ma gbéɔ́ dɔ̀aana Ezekiaɛ, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà wabikea mà, ma aà wé'í è. Má aà gbágbá, a gɔ̀ɔ áaɔ́de zí i gɛ̀ ma kpéu. ⁶ Ma aà gɔ̀ɔ káfiɛ wè gɛ̀o. Má aà si Asiliɔ́ kíawa ní wéleɛ beeo. Má gí ní wélepíɔ́ mazía yáíe ní ma zɔ̀blena Davidi yáío.

⁷ Isaia mè wà kaadɔ̀embe lɔ́. Ké wa lɔ́, wa dɔ̀ɔ aà sánɛpiwa, ɔ́ à gbágbá. ⁸ ɔ́ Ezekia Isaia là à mè: Lá Dii mè á ma gbágbá, mí gè a kpéu a gɔ̀ɔ áaɔ́de zí, bómɛ aɔ́ de a seela úi? ⁹ ɔ́ Isaia wèwà à mè: Seela pɔ́ Dii a kenɛ lé pɔ́ a gbène yá musun ke: Uena pɔ́ íatè lé suò Aaza dɛdɛkíɔ̀wa, ní ye

à ge e a gbápekki mèn kwiɔwa yà, ge à ɛa kpe oi mèn kwiɔwae? ¹⁰ Ɔ Ezekia wèwà à mè: Uena pilaa gbápekki mèn kwiɔwa z'ùo. Aà to à ɛa dede kpe oi mèn kwi. ¹¹ Ké ànabi Isaiia lezù Diizi, 5 uena pò'latē lé suò ɛa dede gbápekki mèn kwi pò à pilawà yáaɔwa.

Babeli búsu z'nao moa Yelusaleu
(Isa 39.1-8)

¹² Ɔ bee Baladā né Melodaki Baladā, Babeli kía lá kpāsā Ezekiae ní gbao, ké à aà gyákea bao mà yáí. ¹³ Ezekia gbáakpà z'napɔzi, à gèr'no à láasiu, à à ánuusuò ò'bné ní vuao ní pò g'nanao ní nísí maao. A gèr'no à g'ɛkɛbɔkalekpeu lo, à à àizee ò'bné míomio. Pɔe ku aà be ge aà búsuu ké à g'í ò'biné. ¹⁴ Ɔ ànabi Isaiia gè aà lè à aà là à mè: Kpelewa gbépiò ò'nei? Za mà aa b'uu aa mò n'kíí? Ɔ Ezekia wèwà à mè: An b'ókí zà, Babeli aa b'uu. ¹⁵ Ɔ Isaiia aà là à mè: B'ó aa è n'bei? A wèwà à mè: Aa ma bep'ó píi èe. Ma àizee ku ké ma gi ò'biné. ¹⁶ Ɔ Isaiia òè: Yá pò Dii ò ma: ¹⁷ Ɔ lé m'ó wa ní bep'ó píi ní àizee pò n' deziò t'one ní k'ua e gbáò séle taò Babelie. Dii mè a kee a g'ò. ¹⁸ Wa né pò n'ýò ní ieo séle tárn'no, aai g'ò Babeli kibe z'íkènaò ù. ¹⁹ Ɔ Ezekia ò Isaiia: Dii yá pò ní ò'mepi maae. Asa àle e áo ku aafia níe guu e a wèni léue. ²⁰ Ezekia yá k'niò ní a neg'nkeyáò ku Yuda k'iao ladau ní lá à ikalek'li ní ize pò a sò gbèu í m'ó ní ío wéle guuo kèò. ²¹ Ké à gà, 5 aà né Manase z'òle aà gbèu.

21

Yudaò kí Manase
(2Lad 33.1-10, 18-20)

¹ Manase wè k'ueplade guu 5 à kpalablè, à z'òle báawa Yelusaleu wè b'aaò soosaie. Aà da tón Efeziba. ² A yá pò Dii yeio kè, à zè ní bui pò Dii ní yá Isailiòneò yáb'eeò. * ³ A ɛa g'ulési pò a mae Ezekia daalò b'ò ní Baali gbabg'ak'li. A Asetaati lí p'ele lá Isailiò kí Ahabu kè yáawa. A k'ule luabe p'óne à z'òbléné. ⁴ A sa'ok'liò b'ò Dii kpéu Yelusaleu, gu pò Dii mè a t'ó aò kuwàpi. † ⁵ A luabe p'ó gbabg'ak'liò b'ò Dii ua ní a kaa guuo píi. ⁶ A sa pò wí a pò káteu à ték'ù ò ní a neg'òeò, à p'òda gbéowa, à m'asoò kè, à yágb'èa g'esisinaowa ní welendeò, à yá pò Dii yeio kè maamaae, 5 à aà p'ò f'elè. ⁷ A Asetaati t'áa pò á kèpi díle Dii ua, gu pò Dii ò Davidie ní aà né Salom'oo a t'ó aò kuwà g'oo'piipi, asa Isaili wéleò guu píi Yelusaleu 5 a sè. ⁸ A mè t'ó Isailiò yá pò á dílenéò k'ua píi, mé aa zè ní ikoyá pò a z'òblena Moizi kpámáò píi, á ɛa ní b'ole búsu pò á kpà ní deziowauo, á t'ó aa liaaliaa lo. ‡ ⁹ N beeo aai swáseio. Manase ní sásá, 5 aa v'áikè de bui pò Dii ní míde ní deziòeola.

¹⁰ Ɔ Dii yáda a z'òblena ànabiòne aa mè: ¹¹ Lá Yudaò kí Manase yá pò má ye a g'iyáioò kè, à v'áikè de Am'le pò k'ú a áaola, à Yudaò dà duunk'èau t'áa pò a k'èò yá musu, ¹² a yáí tò ma Dii Isailiò Lua ma mè, má yá'ya Yelusaleuwa ní Yuda búsuò píi. Gb'è pò a baomá a keke swáw'èe. ¹³ Má guy'òb'ò poo Yelusaleuwa mà wíwi, lá má p'òo Samaliwawa. Má k'èè lá má kè Ahabu beewae. Má ple mále Yelusaleuwa lá wí mále tau wà k'ulewa. ¹⁴ Má pákpa ma gb'è k'nap'iozi mà ní na ní wèl'one ní z'le. Aa ní naaa, aai ní p'ò séle, ¹⁵ asa aa yá pò má yeio k'èe, aab'ò ma p'ò f'el'emeè za g'oo pò an deziò b'ò Egipie e ní a gbáò.

¹⁶ Manase yáesaideò d'ède dasidasi e an g'eo Yelusaleu pà za a léla e a léle, duuna pò a kè à Yudaò dà yá pò Dii yeio keau báasi. ¹⁷ Manasepi yá k'niò ní duuna pò a k'èò píi k'ú Yuda k'iao ladau. ¹⁸ Ké à gà, wà aà v'í a be, Uza kaa pò à lí'babau, 5 aà né Am' z'òle aà gbèu.

Yudaò kí Am'
(2Lad 33.21-25)

¹⁹ Am' wè bao ní plaode guu 5 à kpalablè, à z'òle báawa Yelusaleu wè plaè. Aà da tón Mesuleme, Aluzu né, Yoteba gb'èe. ²⁰ A yá pò Dii yeio kè lá a mae Manase k'èwae. ²¹ A a maepi ò'esè píie. A z'òblè t'áa pò a mae z'òblénéòne à k'uléné. ²² A Dii a deziò Lua tò we, i aà zé seò. ²³ Ɔ aà íwaò lekpáaiaazi aa aà dè a be. ²⁴ Ké Yudaò gb'è pò lekpáaiaazip'io d'ède píi, 5 aa aà né Yosia kpà k'ia ù aà gbèu. ²⁵ Am' yá k'niò ku Yuda k'iao ladau ní yá pò a k'èò píi. ²⁶ Ké wà aà v'í Uza k'auu, 5 aà né Yosia z'òle aà gbèu.

22

Yudaò kí Yosia
(2Lad 34.1-2, 8-28)

* 20:18 2Kia 24.13-15, Dan 1.1-7 * 21:2 Zel 15.4 † 21:4 2Sam 7.13 ‡ 21:8 1Kia 9.3-5

1 Yosia wè swaaɔde guu ɔ a kpalablè, à z̄lè báawa* Yelusaleũ wè baakwi ní m̀ndooe. Aà da t̄n Yedida, Adaa né, Bɔzeka gb̄e. 2 A yá p̄ Dii yei kè, à a dezi Davidi ɔlesè píie, i p̄ale ɔplaai ge z̄eio. 3 Aà kpalablea wè bao plasaide guu ɔ à a lakèna Safana, Asalia né, Mesulaũ t̄ũna z̄i Dii kp̄eu à mè: 4 Gé sa'onkia Ilikia le, ní oè à ɔa p̄ wa kp̄a Dii kp̄é b̄ib̄oleɔɔanaɔwa nao, 5 wi na gb̄é p̄ wà ní díle Dii kp̄é z̄i gb̄ez̄ɔ ɔne ní ɔz̄i, aai flabo gb̄é p̄ aale Dii kp̄é guyaaɔ kek̄eɔne, 6 lí ʼána ní kpebonaɔ ní kpedɔnaɔ. Aa lí lúò lɔ ní gb̄é ʼaa, aai kp̄épi kek̄eò. 7 Asu ɔa p̄ wa nanè ní ɔz̄i k̄aakeo, asa gb̄épiá náaaidɔne.

8 Sa'onkia Ilikia ò lakèna Safana a b̄o Mɔizi ikoyá láwa Dii kp̄eu, ɔ a kp̄awà. Ké à a kyokè, 9 ɔ à gèò kí k̄í, à a yá dau a siuè à mè: N íwaɔ ɔa p̄ kú Dii kp̄eu b̄lè aa ná Dii kp̄é gb̄ez̄ɔɔne ní ɔz̄i. 10 A ɛa òè sa'ona Ilikia lá kp̄awa, ɔ à a kyokè k̄ie. 11 Ké kí Mɔizi ikoyá lápi yáma, à a ulada ga k̄è. 12 ɔ a ò sa'ona Ilikia: ní Safana né Aikaũo ní Mise né Akabooo ní lakèna Safanao ní a íwa Asaiao à mè: 13 A ge Dii lameé ní Yudaɔ píi lá p̄ wa b̄owàe bee yá musu. Dii p̄paawázi à kè z̄ai, asa wá dezi i wá yá p̄ kú l̄ae bee guu ma aa z̄ik̄éwà. 14 ɔ sa'ona Ilikia ní Aikaũo ní Akabooo ní Safanao ní Asaiao gè yápi ò n̄e ʼnabi Uledae. N̄epi ku Yelusaleũ fáani plaade guue, aà z̄a t̄n Saluũ, Tikeya né, Halasa t̄ũnae. Halasapi mé Dii kp̄é ula'ulena ũ. 15 Dii Isailio Lua yá'ò n̄epie à mè: A ge o gb̄é p̄ á z̄lae, 16 ma Dii ma mè má yávia gue beewa ní gb̄é p̄ kúuɔ, lá a ku lá p̄ Yudaɔ k̄ia a kyok̄épi guuwa. 17 Má p̄k̄umab̄ɔɔ gue beewae, ma p̄k̄umapi a kp̄áleo, asa aa ma to we, aa tulaletik̄atea dii páleɔne, aa ma p̄ f̄elem̄e t̄aa p̄ aa k̄épi yáí. 18 A o Yudaɔ k̄ia p̄ á z̄i ma laie, yá p̄ a màpi musu, ma Dii Isailio Lua ma mè, 19 yá p̄ má ò gue bee musu ní gb̄é p̄ kúuɔ, ma mè a ḡs yáaa láaip̄o ũe, lá à swàsè à az̄ia b̄usamee, à a ulada ga k̄è à ɔòb, ma aa yáma má slaano. Ma Dii máme má ò. 20 A yáí tò má tó áa ga, wi aa v̄i nie guu. Aa wé a si yá p̄ má yia gue beewapileo. ɔ z̄inapi ɛa tà kí k̄í ní yápio.

23

*Yosia ɛa zea ní Dii bàa kua ní Isailio yáɔ
(2Lad 34.3-7, 29-32, 35.1-27)*

1 Kí Yelusaleũ gb̄ez̄ɔɔ ní Yudaɔ sisi, ɔ aa k̄aaaazi nípii. 2 A gèr̄no Dii ua ní sa'ona ní ʼnabi ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi, néf̄enen gb̄ez̄ɔ, ɔ a tò wà Dii bàakuar̄no lá p̄ wa è aà kp̄épi kyokè ní wáa píi. 3 Kí zea m̄pele sae, ɔ à ɛa zè ní Dii bàakuar̄no yáɔ. A mè á té Diizi, í ɔ aà yádileɔ ní aà yádan̄e k̄ua, í ɔ aà ɔtonɔk̄i gwa ní n̄semendoo teasisai, lá a ku lápi guuwa. ɔ gb̄épi zè ní Dii bàakuar̄no yáo lɔ.

4 Kí ò sa'onkia Ilikiaé ní a kwáasio ní Dii kp̄é b̄ib̄oleɔɔanaɔ, aa p̄ p̄ wa kè Baalie ní Asetaatio ní luabe p̄ɔ s̄ele b̄òò Dii kp̄eu. ɔ à gè tes̄wà Yelusaleũ b̄i kpe Sed̄o guzule bugbeu, ɔ wà a túfu s̄ele tàò Beteli. 5 ɔ kí táagbagbana p̄ Yuda k̄iaɔ díle aa sa'ò Yuda wéle gules̄ɔwao ní p̄ p̄ lía Yelusaleũz̄io yá nípii ní táagbagbana p̄ aa sa'ò Baali ní íat̄eò ní m̄vuaò ní saan t̄deò ní luabe p̄ɔwao píi. 6 A Asetaati lip̄ele s̄è Dii ua à b̄òò à gè tes̄wà Yelusaleũ b̄i kpe Sed̄o guzuleu, ɔ à a tibò a f̄aé táaaɔ miaw̄a. 7 A ḡe k̄aalua kp̄é p̄ kú Dii uaɔ gb̄òo lɔ. Kp̄épi guu n̄eɔ Asetaati zwáakpeò t̄au. 8 A tò sa'ona p̄ kú Yuda wéleu sù Yelusaleũ, ɔ à gules̄í p̄ wa b̄ò sa'onapi tulaletik̄ateawà gb̄alè za Geba e Beeseba. A táagbagbak̄i p̄ kú wéle ɔaana Yozuee b̄òleu wéle b̄ole ɔzeé oio gb̄òo. 9 I we gules̄í gb̄agbanapi sa'ò Diiwa Yelusaleũo, ama aa k̄aa só ní ní gb̄é. 10 A tò sa'ok̄i p̄ kú Tofeti, Benin̄o guzuleu gb̄alè, ké gb̄e su sa p̄ wí a p̄ k̄ateu à ték̄u o M̄òlk̄uwa ní a neḡe ge ní a nen̄eò l̄o.* 11 A gò ní s̄p̄ p̄ Yuda k̄iaɔ díle íat̄e p̄ ɔ Dii kp̄é kpele, ɔ à s̄p̄io ḡóò kp̄asa. S̄p̄io ku yáa Dii ua Natam̄eleki kp̄e sae. 12 A sa'ok̄i p̄ Yuda k̄iaɔ b̄ò Aaza kpediak̄sa musu gb̄òo ní p̄ p̄ Manase b̄ò Dii ua séia ní a plaadeo. ɔ a wíwi k̄élekele, à a buuna s̄ele k̄òle Sed̄o guzuleu. 13 ɔ à gules̄í p̄ wa b̄ò Yelusaleũ gukpe o Kùkpe s̄is̄ip̄leu geom̄id̄ok̄i oio gb̄alè. Isailio kí Salom̄o mé sa'ok̄ip̄io b̄ò Sid̄oɔe dii Asetaatié ní M̄ɔabu dii Kem̄asio ní Am̄on̄io dii M̄òlk̄uo.† 14 A a gb̄epeleɔ wíwi, à a lip̄eleɔ z̄z̄z̄, ɔ à gb̄enaz̄in gewaò k̄alekale gup̄io à p̄a.

15 Baa gules̄í p̄ Neba né Yeloboau b̄ò sa'ok̄i ũ Beteli à Isailio dàò duunkeaupi,‡ Yosia gules̄ipi ní a sa'ok̄io gb̄òo. A gules̄ipi gb̄e wíwi à a tibò, à tes̄ò Asetaati lip̄elewa lɔ. 16 Ké à wez̄u, à miaw̄ è s̄is̄iwa we, ɔ à gewaò b̄òleu a kp̄asa sa'ok̄ipiwa à a gb̄alè, lá Dii dà Lua gb̄é à ɔbaa ówa.§ 17 ɔ kí mè: Dé mia wa seelak̄èwà keei? ɔ wélepideɔ mè: Lua gb̄é p̄ b̄ò Yuda b̄usuue. ɔme ɔbaa yá p̄ ní kè Beteli sa'ok̄ie beee ò.* 18 ɔ kí mè: A to we. Gb̄e su aa wá sé s̄òò.

* 22:1 Zel 3.6 * 23:10 Lev 18.21, Zel 7.31, 19.1-6 † 23:13 1Kia 11.7 ‡ 23:15 1Kia 12.33 § 23:16 1Kia 13.2
* 23:17 1Kia 13.30-32

ᵋ wá aà wáᵋ tò we rí ánabi pᵋ bᵋ Samali wáᵋ. ¹⁹ Guleᵋᵋ kᵋé pᵋ Isaili kíaᵋ ðᵋ Samali búsu wéleᵋ guu aa Dii pᵋ fᵋleᵋᵋᵋ ᵋ Yosia wíwi pii, a kᵋ sa'oklipᵋne lá a kᵋ Beteli pᵋéwae. ²⁰ ᵋ a guleᵋᵋᵋ pᵋ gbàgbanaᵋ kòlòkpakpa sa'okdi pᵋ aai sa'owàᵋwa pii, à gbᵋnázín gᵋwao kpàsawà, ᵋ à èa tà Yelusaleᵋ.

²¹ Kí ᵋ gbᵋᵋpii è mè: A Gᵋamusu dikpeke Dii á Luae, lá a ku Dii bàakuawano taalae bee guuwa. ²² Za gᵋᵋ pᵋ dᵋaanaᵋ ðᵋaa Isailiᵋne rí gᵋᵋ pᵋ Isaili kíaᵋ rí Yuda kíaᵋ lé kpalableᵋ pii, wi Gᵋamusu dikpepi kᵋ à kà màao. ²³ Kí Yosia kpalablea wᵋᵋ bao plasaide guu ᵋ wà Gᵋamusu dikpepi kᵋ Yelusaleᵋ. ²⁴ Bee gbᵋa à gᵋsisinaᵋ rí welendeᵋ mᵋde, à kᵋé guu táaᵋ rí ua táaᵋ rí táa pᵋ pᵋ wa è Yelusaleᵋ rí Yuda búsuᵋᵋ dúuzᵋᵋ pii mᵋmᵋ, kᵋ à zᵋke ikoyá pᵋ kú taala pᵋ sa'onkia Ilikia bᵋwà Dii kpᵋupiᵋwa. ²⁵ Kí pᵋ dᵋaaᵋᵋ rí kᵋ pᵋ kú aà gbᵋaᵋ guu, an gbᵋe i ze rí Diio rí nᵋsemendoo rí a pᵋéaᵋ pii laaáwao. A Mᵋizi ikoyá kua pii a gbāa léue. ²⁶ Gia rí beeo Dii pᵋfᵋa Yudaᵋzi rí pᵋkuma pásio vái pᵋ Manase kᵋ yá i kpále. ²⁷ Dii mè: Má Yudaᵋ yá mà rí gomala, lá ma Isailiᵋ yá ma rí gomalawae. Má gí Yelusaleᵋ pᵋ má seì rí kᵋé pᵋ ma mè ma tᵋ aᵋ kuwàᵋe. ²⁸ Yosia yá kᵋniᵋ ku Yuda kíaᵋ ladau rí yá pᵋ a kᵋᵋ pii.

²⁹ Kí Yosia gᵋᵋ kᵋ Egipiᵋ kᵋ Falaᵋᵋ Neko lé gᵋ Asiliᵋ kía lei Uflatai, ᵋ Yosia gᵋ zᵋkaiaaᵋᵋ Megido. Kᵋ a kᵋ lè, ᵋ Neko aà ðᵋ. ³⁰ Aà Iwaᵋ aà gᵋ se ðà sᵋgo guu, aa suᵋᵋ Yelusaleᵋ wa vl. ᵋ Yudaᵋ aà né Yoaaza kpà kía u aà gbᵋu.

Yudaᵋ kᵋ Yoaaza
(2Lad 36.1-4)

³¹ Yoaaza wᵋᵋ bao rí aaᵋode guu à kpalablè, à zᵋle báawa Yelusaleᵋ mᵋ aaᵋe. Aà da tᵋn Amutali, Zelemii né, Libena gbᵋe. ³² A yá pᵋ Dii yeio kᵋ lá a deziᵋ kᵋwae. ³³ ᵋ Falaᵋᵋ Neko mᵋkàwà Libla, Amata búsuu, kᵋ asu aᵋ ðᵋ kía u Yelusaleᵋto yá, ᵋ à mè Yuda búsuᵋᵋ falubᵋe ánuᵋᵋ tᵋnu aaᵋ rí kᵋniᵋ rí vuoᵋ kiloo bla sᵋosai. ³⁴ ᵋ a Yosia né Eliakiᵋᵋ ðile kía u a mae Yosia gᵋe u, ᵋ a aà tᵋ lileᵋ Yoakiᵋ. ᵋ a Yoaaza sᵋè tàᵋ Egipi, we à guu. ³⁵ Yoakiᵋᵋ ánuᵋᵋ rí vua pᵋ Falaᵋᵋ Neko gbᵋawa sí a búsuᵋᵋwa baade gbāa léu, ᵋ a kpàwà.

Yudaᵋ kᵋ Yoakiᵋ
(2Lad 36.5-8)

³⁶ Yoakiᵋᵋ wᵋᵋ baasᵋode guu ᵋ à kpalablè, à zᵋle báawa† Yelusaleᵋ wᵋᵋ kuᵋdoe. Aà da tᵋn Zebuda, Pedaia né, Luma gbᵋe. ³⁷ A yá pᵋ Dii yeio kᵋ lá a deziᵋ kᵋwae.

24

¹ Yoakiᵋᵋ kiblegᵋᵋᵋ ᵋ Babeli kᵋ Nebukaneza mᵋ lèle Yuda búsuwa, ᵋ Yoakiᵋᵋ gᵋᵋ aà zᵋblena u e wᵋᵋ aaᵋ.* A gbᵋa à nᵋse pále sᵋ, ᵋ à bᵋ aà yáu. ² Dii Babiloni gbāamᵋnedᵋᵋ gbᵋeᵋwà rí Silio rí Mᵋabuᵋ rí Amᵋniᵋ. A rí gbᵋe Yudaᵋ búsuu aa kaale, lá a ðà a zᵋblena ánabiᵋᵋne aa ᵋwa. ³ Yápi Yudaᵋ lè, kᵋ Dii mè ᵋ yá, kᵋ à rí yá rí goala duuna pᵋ Manase kᵋ yá ⁴ rí yāesaide pᵋ à rí ðᵋᵋᵋ yáio. Manasepi tò Yelusaleᵋ pà rí yāesaide pᵋ à rí ðᵋᵋᵋ auo. Bee yá Dii i we sᵋuukᵋᵋ. ⁵ Yoakiᵋᵋ yá kᵋniᵋ ku Yuda kíaᵋ ladau rí yá pᵋ a kᵋᵋ pii. ⁶ Kᵋ à gā, ᵋ aà né Yekᵋnia zᵋle aà gbᵋu. ⁷ Egipiᵋ kía i ea bᵋ a búsuu lᵋᵋ, asa Babeli kía búsu pᵋ ðᵋ Egipi pᵋ u yā siwà piie za Egipi zᵋ swai e Uflatai.

Yudaᵋ kᵋ Yekᵋnia
(2Lad 36.9-10)

⁸ Yekᵋnia wᵋᵋ bao plasaide guu ᵋ à kpalablè, à zᵋle báawa Yelusaleᵋ mᵋ aaᵋe. Aà da tᵋn Neusetā, Elenatā né, Yelusaleᵋ gbᵋe. ⁹ A yá pᵋ Dii yeio kᵋ lá a mae kᵋwae. ¹⁰ Zibeezi Babeli kᵋ Nebukaneza zᵋgᵋᵋ mᵋ Yelusaleᵋ aa koezᵋᵋ, aa ku we. ¹¹ ᵋ Nebukaneza mᵋ we gᵋᵋ pᵋ aà iwapiᵋ liaai. ¹² ᵋ Yudaᵋ kᵋ Yekᵋnia bᵋ gᵋ azᵋa kpàwà, aapi rí a dao rí a Iwaᵋ rí a kía ðᵋeᵋ rí a kwāasiᵋ. Babeli kᵋapi Yekᵋnia kᵋ a kpalablea wᵋᵋ swaaᵋde guue.† ¹³ ᵋ a Dii kᵋé áizeᵋᵋ náaa à bᵋᵋ we rí kibe áizeᵋᵋ. A vua pᵋ pᵋ Isailiᵋ kᵋ Salomᵋᵋᵋ kᵋ Dii kᵋé pᵋ uᵋ zᵋzᵋᵋe lá Dii ðᵋaa ᵋwa. ¹⁴ A Yelusaleᵋ gbᵋzᵋᵋᵋ rí zᵋgᵋᵋ kᵋkᵋ tārᵋno zᵋzᵋᵋ u pii, aa kà gbᵋᵋn ᵋaasᵋᵋᵋᵋ leᵋ kwi (10.000). A tà rí li'ánaᵋ rí siaᵋ lᵋ. Gbᵋe i gᵋᵋ, sema taasideᵋ bāasio. ¹⁵ Māa à Yekᵋnia kᵋ Yelusaleᵋ rí aà dao rí aà naᵋ rí aà kwāasiᵋ rí búsu gbᵋzᵋᵋᵋ, à tārᵋno Babeli zᵋzᵋᵋ u. ¹⁶ A tà Babeli rí gᵋgbāaᵋ gbᵋᵋn ᵋaasᵋᵋᵋᵋ leᵋ sopla (7.000) rí li'ánaᵋ rí siaᵋ gbᵋᵋn ᵋaa sᵋᵋ. Ampii gᵋsa giᵋᵋne. ¹⁷ A Yekᵋnia desᵋ Matania ðile kía u aà gbᵋu, ᵋ à aà tᵋ lileᵋ Zedekia.‡

Yudaᵋ kᵋ Zedekia
(2Lad 36.11-12, Zel 52.1-3)

† 23:36 Zel 26.1-6 * 24:1 Zel 25.1-38, Dan 1.1-2 † 24:12 Zel 24.1-10 ‡ 24:17 Zel 37.1

18 Zedekia wè bao ní m̀endoode guu 5 à kpalablè, à z̀lè báawa Yelusaleũ wè kuèdoe. Aà da t̀n Amutali, Zelemii né, Libena gb́e. 19 A yá p̀ Dii yeio kè lá Yoakiũ kèwae. 20 Dii p̀kũma mé tò yápi Yelusaleũ ní Yuda b̀suo lè pii e à gè ní yá ní goala. Ɔ Zedekia b̀ Babeli kía yáu.

25

Yelusaleũ duuz̀sa

(2Lad 36.15-21, Zel 39.1-10, 52.1-30)

1 Zedekia kpalablea wè k̀okwide guu, a m̀ kwide g̀o kwide z̀ 5 Babeli kí Nebukaneza mò léleí Yelusaleũwa, aapi ní a z̀g̀o pii.* Aa b̀okpà a b̀i sae, 5 aa gb̀ lèsi dà aa liai. 2 Aa liaa wèlepizi màa e kí Zedekia kpalablea wè kuèdode guu. 3 A m̀ siúde g̀o k̀okwide z̀ ǹana gb̀akũ wèleu, gb́e p̀blea ví lo. 4 Kè wà b̀i f̀, 5 Yuda z̀g̀o lèk̀owa pii, aa b̀lè ní kibe kaa, aa b̀lè wèle b̀leu gwá, 5 aa p̀le Yuude s̀u. 5 Ɔ Babiloni z̀g̀o p̀le kí gb̀wa, aa aà lè s̀piu Yeliko oi. Kè Zedekia z̀g̀o f̀aa, aa aà tò we, 6 5 wà aà k̀ tàò Babeli kía Libla. We wà yádauaala, 7 wà aà ǹe dèdè aà wáa, 5 wà aà wé wíwi, wà m̀gotè gala kpàè, wà t̀aàno Babeli.

8 Babeli kía kpalablea wè bao m̀endosaide guu, a m̀ soode g̀o soplade z̀ 5 à iwa Nebuzaladà mò Yelusaleũ. Aapi mé Nebukaneza d̀ai g̀èz̀o ù. 9 A tes̀ Dii kpéwa ní kibeo ní Yelusaleũ kpé pii. Kpé p̀ de kpé z̀o ù pii lé, à tes̀wàe. 10 Ɔ a tò Babiloni z̀g̀o Yelusaleũ b̀i gb̀o m̀pii.† 11 A gb́e p̀ g̀ wèlepiu nàaa t̀rno Babeli ní gb́e p̀ gè nà Babeli kíawo ní gb́e kíni. 12 Taaside 5 à ní tò we aao wèebu ní bugbeo s̀wa.

13 Babiloni Dii kpé m̀gotè p̀le ǹ tadiboo ní íkaki z̀oo wíwi‡ aa tàò Babeli. 14 Aa t̀fukaboo ní péluo ní filiadeboo ní g̀onoo ní m̀gotè p̀pále p̀ wí Dii kpé z̀ kèdo nàaa tàò lo.§ 15 Ɔ d̀ai gb̀èz̀opi t̀asoo ní au'eleboo ní p̀ p̀ wa pí ní vuo ge ní ánuuoo s̀le pii. 16 M̀pele mèn pla ní íkaki p̀o ní tadibo p̀ Salomoo pí Dii kpé p̀ o, wí f̀ wà a m̀gotè ỳ kiloowao, a gbia kè zài. 17 M̀pele p̀o les̀ g̀s̀suu bao plaplasie, mé a f̀a p̀ kú musu les̀ g̀s̀suu s̀soe. M̀daona taa ní g̀ina p̀ wa kè lán gb̀afu bewao liaa fuapi z̀i pii. M̀pele mèn plapi doúe.

18 D̀ai gb̀èz̀opi sa'onkia Selaia k̀ ní aà plaade Zefaniao ní bíibled̀ana gb̀on aaoo. 19 A z̀g̀o gb̀èz̀o k̀ wèle guu ní kí iwa gb̀on soo p̀ à b̀má wèle guu lo ní z̀g̀o gb̀èz̀o lakèna p̀ í gb̀o t̀ dalauo ní g̀e gb̀on b̀a p̀ wà b̀má wèle guu. 20 Nebuzaladapi ní naaa t̀rno Babeli kía Libla, 21 5 Babeli kíapi ní dèdè Libla we Amata b̀suu. Màa wà Yuda nàaa ní b̀suu wà t̀rno.

Gedalia dilea Yuda b̀suu gb̀èz̀o ù

(Zel 40.7-41.18)

22 Babeli kí Nebukaneza Aikaũ né Gedalia, Safana t̀una díle gb́e p̀ g̀ Yuda b̀suu gb̀èz̀o ù. 23 Kè z̀g̀o d̀aanao ní ní gb́e m̀ Babeli kía Gedalia díle gb̀èz̀o ù, 5 aa mò aà kí Mizipa. Netania né Isimaela kú ní guu ní Kalea né Yohananio ní Tanume né Selaia, Netofa gb́e ní Maaka gb́e né Yazaniao ní ní gb́e. 24 Ɔ Gedalia lègb̀né ní ní gb́e p̀ à m̀: Asu víake Babiloni gb̀ade neo. A z̀lè wà b̀suu la à z̀ble Babeli kía, ío aafia. 25 Ama a m̀ soplade guu 5 Netania né Isimaela, Elisama t̀una p̀ de kíabui ù mò ní gb̀on kwio, à Gedalia dè ní Yuda p̀ kuaano Mizipa ní Babiloni p̀ kuaano weo. 26 Ɔ Yuda f̀le, néfènen gb̀èz̀o pii ní z̀g̀o d̀aanapi, aa bàalè tà Egipi, kè aale víake Babiloni e yáí.

Yekonia gbae

(Zel 52.31-34)

27 Yuda kí Yekonia taa Babeli wè bla aaसाide, a m̀ kuèplade g̀o baaso ní plaode z̀ 5 Babeli kí Evili Melodaki aà b̀ kpéu a kpalablea wè s̀ia guu, à aà sè les̀. 28 A yamaa òè, 5 à z̀lekí p̀ de a kía dee p̀ kuanoo Babeli p̀a kpàwà. 29 Ɔ Yekonia z̀z̀ a dakpeunake'ulai, ío p̀ble ní kío s̀nu e a wèni léu. 30 Lá gu lé do kí lo p̀ p̀ a yei kpawae e à gè g̀o.

* 25:1 Zel 34.1-5 † 25:10 Eze 33.21 ‡ 25:13 1Kia 7.15-26 § 25:14 1Kia 7.45

LADA SEIA Yá p3 kú láe bee guu

Láe bee Isaili3 kua káau yá'ówéé e wá3 tání3 z33 ú Babiloni. Lua gbàgbana3 mé kè. Aa yá p3 kú Samueli lá3 ní Kíao lá3 guu sè, áma lousisiyá mé gbáané, 5 aa gbáakpá Lua ua ní Lua yáowa. Lua mé kú à3 de Isaili3 kía ú ado, kía3 de aa zíkèna3 úe, aame aa3 kiablea yág53 aa gèé ú. Yá bee guu Davidiá kía náaideé, 5me Yelusaleú sí, 5 wélepi g3 Lua wéle ú Lua kpé p3 kú we yáí. 3me kiablea yá3 ní lousisiyá dà Isaili3ne. Kía maapi gaa gbèa lápi kèna gbáakpá aa bui p3 aa g3 Yuda3 búsu kpalablená3 ú3 yáwa.

Lápi daalekíi wá gbé3 t3d3d3 sea za Adamuwa e à gè pè3 Davidiwa (1-9). Bee gbèa wá Davidi kpalablea yá b33lekè (10-29), áma wi aa yákeae3 oo: Aà èwaasoblea, Saulu aa wèa, aa kpalablea wè sopla ní kinio Hebl3, aa Baseba sea, Abisalu3 feleaaán3 ní yápále3. Lápi Davidi Lua kpé3a Yelusaleú s3ukea yá b33lekè l3: Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleú, Davidi Isaili zíg33 naoa, Levii bui3 ní sa'oná3 ní lèsiná3 ní b3led3ana3 z1 zékalea.

Sea Adamu e Ablahaúwa (Daa 5.1-32, 10.1-32, 11.10-26)

¹ Adamu, Seti, Enosi, ² Kena, Maalalee, Yelèdi, ³ Enóki, Metusela, Lemeki, ⁴ N3ee ní a neg333 Seú ní Haú3 ní Yafetio.

⁵ Yafeti neg333 t3n ke: Gomèe, Mag3gu, Mède, Gelesi, Tubali, Meseke ní Tilasio. ⁶ Gomèe neg333 t3n ke: Asehazi, Lifa ní T3gaamao. ⁷ Gelesi neg333 t3n ke: Elisa, Taasisi, Sipi ní Lodanio.

⁸ Haú neg333 t3n ke: Etiopi, Egipi, Libii ní Kanaao. ⁹ Etiopi neg333 t3n ke: Saba, Avila, Sabata, Laama ní Sabatekao. Laama neg333n Seba ní Dedá3 ú. ¹⁰ Niúloidiá Etiopi buie l3. 3me dúnia neg33n t3de séia ú. ¹¹ Egipi bui3 t3n ke: Ludi3, Anaú3, Leaba3, Nafetu3, ¹² Patusi3, Kasulu3 ní Keleti p3 Filitè3 b3 ní guu3. ¹³ Kanaa neg33e séian Sid3 ú. Aà bui kinion ke: Iti bui3, ¹⁴ Yebusi bui3, Am3le bui3, Giigasi bui3, ¹⁵ Ivi bui3, Aaka bui3, Sini bui3, ¹⁶ Aavadi bui3, Zemali bui3 ní Amata bui3.

¹⁷ Seú neg333 t3n ke: Elaú, Asili, Aapasa, Ludi ní Alaú3. Alaú neg333 t3n ke: Uzu, Hulu, Getèe ní Meseke. ¹⁸ Aapasa mé Sela 1, 5 Sela Èbelu 1. ¹⁹ Èbelupi neg33e 1 plaé. Ado t3n Pelegi, asa aa g33 5 wá kèk3wa dúniau. Aà dáuna t3n Yotá. ²⁰ Yotápi bui3 t3n ke: Alem3da, Selefi, Azemave, Yela, ²¹ Adolaú, Uzali, Dikala, ²² Obali, Abimae, Seba, ²³ Ofii, Avila ní Yobabao. Yotá bui3n we pii.

²⁴ Seú, Aapasa, Sela, ²⁵ Èbelu, Pelegi, Leu, ²⁶ Selugi, Nak33, Tela ²⁷ ní Ablau3 p3 wí me l3 Ablahaú3.

Ablahaú bui3 (Daa 25.12-16, 36.1-19)

²⁸ Ablahaú neg333 t3n ke: Izaaki ní Isimaelao. ²⁹ An bui3 t3n ke: Isimaela neg33e séian Nebai ú. A gbèa Kedaa, Adibèeli, Mibisá, ³⁰ Misima, Duma, Masa, Adada, Tema, ³¹ Yetuu, Nafisi ní Kedemao. Isimaela neg333n we.

³² Ablahaú n3 Ketula p3 i mése3ilèè3 neg333 t3n ke: Zimana, Yosá, Medá, Madiá, Isebaki ní Suao. Yosá neg333n Seba ní Dedá3 ú. ³³ Madiá neg333 t3n ke: Efa, Eféé, An3ki, Abida ní Èledaa3. Ketulapi bui3n we nípii.

³⁴ Ablahaú né Izaaki neg3333n Esau ní Yak3bu3 ú. ³⁵ Esau neg333 t3n ke: Elifaza, Leueli, Yeusi, Yalaú ní Kolao. ³⁶ Elifaza neg333 t3n ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataú, Kenazi ní Amaleki p3 a 1 ní Timinao. ³⁷ Leueli neg333 t3n ke: Naata, Zela, Sáma ní Mizao.

Sei bui3 (Daa 36.20-43)

³⁸ Sei neg333 t3n ke: Lotani, Sobala, Zibe3, Ana, Dis3, Ezeé ní Disá3. ³⁹ Lotani neg333n Oli ní Omaú3 ú. Lotani daen Timina ú. ⁴⁰ Sobala neg333 t3n ke: Alavá, Manaata, Ebalí, Sefo ní Onaú3. Zibe3 neg333n Aya ní Ana3 ú. ⁴¹ Ana nèn Dis3 ú. Dis3 neg333 t3n ke: Emadá, Esebá, Ilana ní Kelanao. ⁴² Ezeé neg333 t3n ke: Bilana, Zaavá ní Akanao. Disá neg333n Uzu ní Alanao ú.

⁴³ Kía p3 aa kpalablè Èd3ú búsuu Isaili kía3 á33 t3n ke: Bè33 né Bela, Dinaba gbèé. ⁴⁴ Ké Bela gá, 5 Bozela gbè Zela né Yobaba z3le aa gbèu, ⁴⁵ Ké Yobaba gá, 5 Temani búsu gbè Usaú z3le aa gbèu. ⁴⁶ Ké Usaú gá, 5 Aviti gbè Bedada né Adada z3le aa gbèu. 3me z1blè Madiá3wa M3abu búsuu. ⁴⁷ Ké Adada gá, 5 Maseleka gbè Samala z3le aa gbèu. ⁴⁸ Ké Samala gá, 5 Leobo p3 kú Uflata sae gbè Saulu z3le aa gbèu. ⁴⁹ Ké Saulu gá, 5 Akaboo né Baalanana z3le aa gbèu. ⁵⁰ Ké

Baalanana gá, 5 Pau gbé Adada zòlè aà gbèu. Aà na tón Metabeli, Maledi née, Mezaaba tóunae.
⁵¹ Adadapi gá s̄.

Édòù bui dezi kááun ke: Timina, Alava, Yeteti, ⁵² Ọholibama, Ela, Pino, ⁵³ Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁵⁴ Magadié ní Iláù. Édòù bui dezi kááun we.

2

Isaili bui

¹ Isaili neḡe tón ke: Lubeni, Simeo, Levii, Yuda, Isakaa, Zabulni, ² Dá, Yosefu, Bēyámee, Nefatali, Gada ní Aseeo.

Yuda bui

³ Yuda neḡe tón ke: Ee, Onani ní Selao. A né mèn àaṣpí ì ní Kanaa búsu nṛe Sua néoe. Yuda neḡe séia Ee yá í ka Diiguo, 5 àa dè. ⁴ Yuda mé Pelezi ní Zelao ì ní a népi gyaao, 5 àa neḡe kè píi s̄o.

⁵ Pelezi neḡe Ẹz̄nṛo ní Amuluo ù. ⁶ Zela neḡe tón ke: Zimli, Etani, Emani, Kaloli ní Daadao. Aà népi kè píi s̄o. ⁷ Kaami neḡe Akáá* ù. A yá'í Isailiṛne, à b̄ Dii yá kpe à láaiṛ s̄e.

⁸ Etani neḡe Azalia ù.

⁹ Ẹz̄nṛo neḡe tón ke: Yelameli, Laù ní Kalebuo.

¹⁰ Laù Aminadabu Ì, Aminadabu Yudaṛ kía Naas̄ Ì, ¹¹ Naas̄ Salamṛ Ì, Salamṛ B̄azu Ì, ¹² B̄azu Ọbedi Ì, Ọbedi Yese Ì,

¹³ Yese neḡe séian Eliabu ù, a plaade Abinadabu, a àaṣde Sáma, ¹⁴ a síiṣde Netaneli, a s̄ode Ladai, ¹⁵ a soolode Ozeù, a soplade Davidi. ¹⁶ An dáe Ẹz̄nṛo Zelua ní Abigailio ù. Zelua neḡe àaṣe: Abisai, Yoabu ní Asaelio. ¹⁷ Abigaili mé Amasa Ì. Amasapi den Isimaela bui Yetee ù.

¹⁸ Ẹz̄nṛo né Kalebu né Ì ní a na Azubao. Aà nenṛen Yelio ù. Aà neḡe tón ke: Yese, Sobabu ní Aad̄o. ¹⁹ Ké Azuba gá, 5 Kalebu Ẹflata s̄e à Hulu ìò. ²⁰ Hulu Uli Ì, 5 Uli Bezaleli Ì.

²¹ Bee gbea ké Ẹz̄nṛo kà w̄e b̄aaṣ, 5 à Makii né p̄ de Galada da ù s̄e à Segubu ìò. ²² Segubupi mé Yaii Ì. Yaiipi w̄e ví Galada búsu mèn bao ní àaṣo. ²³ Ọ Gesuuo ní Aláù lèlè Yaii w̄e píiṛwa ní Kenatio ní a bualoù. W̄e píi kè píi b̄aaṣ. Galada mae Makii buiṛn we pii. ²⁴ Ké Ẹz̄nṛo gá Kalebu Ẹflata, 5 à na Abia Asuli Ì. Asulipi mé Tekoa kàle.

²⁵ Ẹz̄nṛo yoa Yelameli neḡe tón ke: A séian Laù ù, a gbea Buna, Oleni, Ozeù ní Ahiao. ²⁶ Yelameli nṛo pále ví, aà tón Atala. Ọme Onaù da ù. ²⁷ Yelameli yoa Laù neḡe tón ke: A séian Maaza ù, a gbea Yamini ní Ekeeo. ²⁸ Onaù neḡe Samai ní Yadao ù. Samai neḡe Nadabu ní Abisuuo ù.

²⁹ Abisuu na tón Abihaili, 5 à Abani ní Molidio Ì. ³⁰ Nadabu neḡe Seledi ní Apaiù ù. Seledi gá nésaie. ³¹ Apaiù mé Isi Ì, 5 Isi Sesá Ì, 5 Sesá Alai Ì.

³² Samai dáuna Yada neḡe Yonatao ù. Yetee gá nésaie. ³³ Yonataa neḡe Peleti ní Zazao ù. Yelameli buiṛn we.

³⁴ Sesá neḡe vío, sema nenṛe. Sesá Etiopi gbé ví z̄o ù, aà tón Yala. ³⁵ Ọ Sesápi a nenṛe kpà a z̄o Yalapiwa, 5 à Atai ìò. ³⁶ Atai Natá Ì, Natá Zabada Ì, ³⁷ Zabada Ẹflala Ì, Ẹflala Ọbedi Ì, ³⁸ Ọbedi Yehu Ì, Yehu Azalia Ì, ³⁹ Azalia Elezi Ì, Elezi Elasa Ì, ⁴⁰ Elasa Sisemai Ì, Sisemai Saluù Ì, ⁴¹ Saluù Yekamia Ì, Yekamia Elisama Ì.

Kalebu bui

⁴² Yelameli dáuna Kalebu neḡe tón ke: A séia Mesa mé Zifi Ì, a plaade Malesa mé Hebl̄ Ì. ⁴³ Hebl̄ neḡe tón ke: Kola, Tapua, Leku Ì ní Sema. ⁴⁴ Sema Lahaù Ì, Lahaù Ȳoṛkaù Ì, Leku Samai Ì. ⁴⁵ Samaipi mé Maṛni p̄ Bezuo kàle Ì. ⁴⁶ Kalebu mé Halana ní M̄zao ní Gazezio Ì ní a nṛo Efa p̄ í m̄s̄edil̄eṣo, 5 Halanapi Gazezi Ì.

⁴⁷ Yadaí neḡe tón ke: Legeù, Yotaù, Gesá, Peleti, Efa ní Saafao.

⁴⁸ Kalebu mé Sebe ní Tilanao Ì ní a nṛo Maaka p̄ í m̄s̄edil̄eṣo. ⁴⁹ Ọ à Mademana mae Saafa ìò ní Gibea mae Mabena. Kalebu nenṛen Akesa ù. ⁵⁰ Kalebu buiṛn ke l̄o.

Aà na Ẹflata neḡe séia Hulu né tón ke: Sobala p̄ Kiliyaaliù kàle ⁵¹ ní Salema p̄ Beteleù kàle ní Alefa p̄ Begadee kàle.

⁵² Sobala p̄ Kiliyaaliù kàle buiṛn ke: Aloedeṛ ní Manaata gbé k̄niṛ ⁵³ ní Kiliyaaliù buiṛ beeṛ: Yetee buiṛ ní Pu buiṛ ní Suma buiṛ ní Misela buiṛ. Z̄ladeṛ ní Ẹsetaodeṛ b̄ buipiṛ guue.

⁵⁴ Salema buiṛ tón ke: Beteleudeṛ, Netofadeṛ, Atalobeyoabudeṛ ní Manaata gbé k̄niṛ ní Z̄ladeṛ ⁵⁵ ní lak̄na p̄ kú Yabezi. Aame Tila buiṛ ní Simea buiṛ ní Suka buiṛ ù. Keni buipiṛ b̄ Lekabu buiṛ guue. Amata mé ní dezi káau ù.

* 2:7 Yoz 7.1

3

Davidi bui

¹ Davidi né pɔ́ a í Heblɔ́n ke: A a negɔ́e sɛ́ia Aminɔ́ í ń Yezelɛe gbɛ́ Ainɔ́aũo. A a plaade í ń Kaameli gbɛ́ Abigailioe, ɔ́n Danieli ú. ² A a aaɔ́de í ń Gesuu kí Talemai né Maakaoe, ɔ́n Abisaloú ú. A a siíɔ́de í ń Agitaoe, ɔ́n Adonia ú. ³ A a soode í ń Abitalioe, ɔ́n Sefatia ú. A a soolode í ń a nɔ́ Egelaoe, ɔ́n Iteaú ú. ⁴ A negɔ́e gbɛ́ɔ́n soolopiɔ́ í Heblɔ́e. A kpalablè we wè sopla ń mɔ́ soolooe, mé à kpalablè Yelusaleú wè baakwi ń aaɔ́.*

⁵ Né pɔ́ a í Yelusaleúɔ́ tɔ́n ke: A negɔ́e gbɛ́ɔ́n siíɔ́e beeó í ń Amieli né Basebaoe: Simea, Sobabu, Natá ń Salomɔ́o. ⁶ Bee gbea Ibaa, Elisua, Elifele, ⁷ Nɔ́ga, Nefegi, Yafia, ⁸ Elisama, Eliada ń Elifeleo. Aa negɔ́e kè kèokwin we. ⁹ Davidi negɔ́eɔ́n we pii nɔ́ pɔ́ í mɛ́sɛdile néoɔ́ néoɔ́ báasi. An daen Tamaa ú.

Yuda kia

¹⁰ Salomɔ́o Lɔ́bɔ́aú í, Lɔ́bɔ́aú Abia í, Abia Asa í, Asa Yosafa í, ¹¹ Yosafa Yolaú í, Yolaú Aazia í, Aazia Yoasi í, ¹² Yoasi Amazia í, Amazia Azalia í, Azalia Yotaú í, ¹³ Yotaú Aaza í, Aaza Ezekia í, Ezekia Manase í, ¹⁴ Manase Amo í, Amo Yosia í. ¹⁵ Yosiapi negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: A sɛ́ia Yohanani, a plaade Yoakiú, a aaɔ́de Zedekia, a siíɔ́de Saluú. ¹⁶ Yoakiú né Yekonia mé zɔ́le aa gbɛu, ɔ́ Zedekia zɔ́le Yekonia gbɛu.

Taa ń Yudaɔ́ Babiloni búsuu gbɛa ktabui

¹⁷ Wà tà ń Yekoniaɔ́pi zɔ́zɔ́ úe. Aa negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Salatieli, ¹⁸ Malakilaú, Pedaia, Senazaa, Yekamia, Osama ń Nedabiao. ¹⁹ Pedaia negɔ́eɔ́n Zolobabeli ń Simeio ú. Zolobabelipi mé Mɛsulaú ń Ananiao í ń ń dae Selomio. ²⁰ A negɔ́eɔ́n í ɔ́ gbɛɔ́n soo: Asuba, Oeli, Belokia, Asadia ń Yusabɛsedio.

²¹ Anania negɔ́eɔ́n Pelatia ń Yesaiao ú. Aa buiɔ́n Lefaia buiɔ́n ú ɔ́ ń Aanana buiɔ́n ń Obadia buiɔ́n ń Sekania buiɔ́n. ²² Sekania negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Semaia, Atusu, Igali, Balia, Nealia ń Safatao, aa kè soolo. ²³ Nealia negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Elioenai, Izikia ń Azikaúo, aa kè aaɔ́. ²⁴ Elioenai negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Odavia, Eliasibu, Pelaia, Akubu, Yohanani, Delaia ń Ananio, aa kè sopla.

4

Yuda bui kɔ́ni

¹ Yuda negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Pelezi, Ezɔ́nɔ́, Kaami, Hulu ń Sobalao. ² Sobalapi né Leaia mé Yaata í, ɔ́ Yaata Ahumai ń Laadio í. Zola buiɔ́n we.

³ Etaú negɔ́eɔ́n Yezelɛe, Isema ń Ibasio ú. An dae tɔ́n Azelɛponi. ⁴ ɔ́ a Penueli pɔ́ Gedoo kàle í ń Ezee pɔ́ Usa kàleo. Eflata yoa Hulu pɔ́ Betelɛú kàle buiɔ́n we.

⁵ Asulí pɔ́ Tekoa kàle nɔ́ ví plaɛ, aan Ela ń Naalao ú. ⁶ Naala mé Ahuzaú ń Efɛeɔ́ ń Temenio ń Aasetalio í. ⁷ Ela mé Zɛleti ń Zohaao ń Enanio í.

⁸ Kozu Anubi ń Zobeobao í. An guu ɔ́ Aluú né Ahaleli buiɔ́n bɔ́u.

⁹ Yabesi beɛɛ ví de a gbéɔ́la. Aa da mé tokpàè Yabesi,* ke à aa í ń wáwá zɔ́o yáí. ¹⁰ Yabesi wiilè Isailio Luawa à mè: Báaadamagu, ní ma búsu káfmɛe. ɔ́daa, ní ma ɔ́ váiu, ké másu wáwámáa yáí. ɔ́ Lua siaáɔ́n.

¹¹ Suha dáuna Kelubu mé Mehii í, ɔ́ Mehii Eɛitoni í. ¹² Eɛitoni mé Belafa ń Paseao ń Tehinao í. Tehinapi mé Naasa kàle. Lekadeɔ́n we.

¹³ Kenazi negɔ́eɔ́n Onieli ń Selaiao ú. Onieli negɔ́eɔ́n Hata ń Mɛnɔ́taio ú. ¹⁴ Mɛnɔ́taipi mé ɔ́fɛla í. Selaia mé Yoabu í. ɔ́mɛ sia pɔ́ kú Siaɔ́ Guzulɛuɔ́ dezi ú.

¹⁵ Yefũne né Kalebu negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Ilu, Ela ń Naaúo. Elapi mé Kenazi í.

¹⁶ Yaleli negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Zifi, Zifa, Tilia ń Asaleo.

¹⁷⁻¹⁸ Ezala negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Yete, Meledi, Efɛe ń Yalonio. Meledi mé Falaɔ́o né Bitia sè, ɔ́ à Miliaú ń Samaio íò ń Esemɔ́a mae Isebao. Aa Yuda nɔ́ ɔ́ à Gedoo mae Yelɛdi ń Soko mae Ebeɛ ń Zanaɔ́ mae Yekutieo íò.

¹⁹ Odia na Nahaú dae buiɔ́n tɔ́n ke: Gaami bui pɔ́ kú Keilaɔ́ ń Maaka bui pɔ́ kú Esemɔ́aɔ́.

²⁰ Simɔ́o negɔ́eɔ́n tɔ́n ke: Aminɔ́, Lina, Benana ń Tilonio. Isi buiɔ́n Zoeti ń aa negɔ́eɔ́n ú.

²¹ Yuda né Sela buiɔ́n tɔ́n ke: Eɛ pɔ́ Leka kàle, Laada pɔ́ Malesa kàle ń zwáatánaɔ́ bui pɔ́ kú Betasebeaɔ́ ²² ń Yokiúo ń Kozebadeɔ́ ń Yoasio ń Salafa pɔ́ aa de Mɔ́abu búsu kíaa úo ń Yasubilemao. Yápiɔ́ kegɔ́o zi. ²³ Gbépiɔ́a oobonaɔ́ne, aa ku Netaiú ń Gedelao. We aal zíkɛu kíaa.

Simeo bui

* 3:4 2Sam 5.4-5, 1Kia 2.11, 1Lad 29.27 * 4:9 Bee mè wáwa.

²⁴ Simeo negɔɔ tɔn ke: Nemueli, Yamini, Yalibu, Zela n̄ Sauluo. ²⁵ Saulu Saluū ĩ, Saluū Mibisá ĩ, Mibisá Misima ĩ. ²⁶ Misima Amueli ĩ, Amueli Zakuu ĩ, Zakuu Simeĩ ĩ. ²⁷ Simeipi negɔɔ ĩ gɛo n̄ mendooe, nenɔe soolo. Aa gbépio s̄s̄ aai ne'i dasio. Bee yáĩ Simeo buio dasi lán Yudaɔwao.

²⁸ Wéle p̄s̄ aa z̄l̄eɔn ke: Beeseba, Molada, Azaasuali, ²⁹ Bila, Esetu, Tolada, ³⁰ Betue, ɔma, Zikilaga, ³¹ Bemaakabo, Azaasusiū, Bebili n̄ Saalaito. An wéleɔn we† e a gè pèò Davidi kpalableawa. ³² Aa wéleɔ v̄l̄ mèn s̄o l̄: Etaū, Aini, Lim̄, Toké n̄ Asáo ³³ n̄ n̄ bualou p̄s̄ liaa wélepiɔiɔ e a gè pèò Baalawa. An wéleɔn we. Aa n̄ buio t̄s̄ d̄alau, ɔn ke:

³⁴ Mesoba, Yameleki, Amazia n̄ Yosa, ³⁵ Yoeli, Yosibia n̄, Selaia t̄ūna, Asié s̄wena Yehu, ³⁶ Elioenai, Yaakoba, Yesohaia, Asaia, Adieli, Yesimie, Benaia ³⁷ n̄ Zizao. Zizapi mé Sifi né, Aloni t̄ūna, Yedaia s̄wena, Simeli s̄kpaɛ, Semaia s̄s̄l̄ ũ.

³⁸ Gbé p̄s̄ wá n̄ t̄s̄ dáda láupio mé n̄ bui d̄aanao ũ. An bedeo dasikù maamaa, ³⁹ ɔ aa f̄le gè dádaɛk̄k̄i welele Gedoo be'ae oi guzule gukpe oi. ⁴⁰ ɔ aa b̄ dádaɛk̄k̄i maa táaedewa we. B̄supi yáasa mé a yakele yito. Haū buie mé kú we yáa. ⁴¹ Gbépio gè we Yudaɔ k̄i Ezekia gɔɔe. Aa s̄l̄ Haū buipiozi n̄ kp̄e guu n̄ Meu bui p̄s̄ kú weo. Aa n̄ dede m̄s̄, ɔ aa z̄l̄e we aa k̄e n̄ dádaɛk̄k̄i ũ e n̄ a gb̄ao. ⁴² ɔ Simeo bui gb̄eɔn ɔaa pla n̄ bas̄oɔ l̄le Sei b̄usu s̄s̄sdewa. Isi negɔɔ Pelatia n̄ Nealio n̄ Lefaiio n̄ Uzielio mé d̄baané. ⁴³ Aa Amaleki bui k̄ona p̄s̄ b̄ yáao dede, ɔ aa ku we e n̄ a gb̄ao.

5

Lubeni bui

¹ Isaili negɔɔ séia Lubeni buio tɔn ke: ɔme yoa ũ, áma ké a gbada a mae nawa yáĩ,* ɔ aa maepi aa yoakeze kp̄a Yosefu negɔɔewa, wi aa t̄s̄ dalau yoa ũ loo. ² Baa ké Yuda gb̄aa a gb̄eɔ guu, mé d̄aana b̄s̄ aa buio guu, Yosefu mé yoakeze v̄l̄. ³ Isaili yoa Lubeni negɔɔ tɔn ke: Anoki, Palu, Ez̄n̄o n̄ Kaamio.

⁴ Yoeli Semaia ĩ, Semaia Ḡogu ĩ, Ḡogu Simeĩ ĩ, ⁵ Simeĩ Mika ĩ, Mika Leaia ĩ, Leaia Baali ĩ, ⁶ Baali Beela ĩ. ɔme Lubeni buio d̄aana ũ, ɔ Asilio k̄i Pulu aa k̄u t̄aò z̄iɔ ũ.†

⁷ Beela gb̄e p̄s̄ wá n̄ t̄s̄ dáda láu daedaɔn ke: Kí Yeieli, Zakali ⁸ n̄ Azaza né, Sema t̄ūna, Yoeli s̄wena Belao. Aa z̄l̄e Aloe n̄ Neboo n̄ Baali Meonao. ⁹ Aa z̄l̄e gukpe oi e aa gè ná guwaiwai p̄s̄ p̄ Uflatawa, ké an p̄toɔo dasikù Galada b̄usu yáĩ. ¹⁰ Saulu gɔɔ aa z̄iká n̄ Ageli buio, ɔ aa z̄iblémá aa z̄l̄e n̄ wéleɔ guu b̄usu p̄s̄ kú Galada gukpe oi píiu.

Gada bui

¹¹ Gada buio kú n̄ sae Basana b̄usu e a gè p̄e Salekawa. ¹² Yoeli mé n̄ d̄aana ũ Basana we, Safaū mé aa plaade ũ, a gb̄ea Yanai n̄ Safatao. ¹³ An gb̄eɔn ke daeda gb̄eɔn s̄opla: Mikaila, Mesulau, Seba, Yolai, Yaká, Zia n̄ Ebeluo. ¹⁴ Buzu Yado ĩ, Yado Yesisai ĩ, Yesisai Mikaila ĩ, Mikaila Galada ĩ, Galada Yalao ĩ, Yalao Huli ĩ, Huli Abihaili ĩ, Abihaili mé gb̄épio ĩ. ¹⁵ Abidieli né, Guni t̄ūna Ahi mé gb̄épio uabele séia ũ. ¹⁶ Gada buio ku Galada n̄ Basana b̄usu wéleɔ guu n̄ Sabna dádaɛk̄k̄io e a z̄l̄ewa. ¹⁷ Wá gb̄épio t̄s̄ d̄alau Yudaɔ k̄i Yotaū n̄ Isailio k̄i Yeloboaŋo gɔɔe.

¹⁸ Lubeni buio n̄ Gada buio n̄ Manase buio lee doo gb̄e gb̄aa p̄s̄ kú z̄l̄ s̄ou guuo gb̄eɔn ɔaas̄oɔo lee bla n̄ s̄iis̄o n̄ ɔaa áaɔ n̄ baswaaɔe (44.760). Wá z̄ikaa dáné, aa s̄engbao n̄ f̄endao v̄l̄, mé aa ka d̄s̄. ¹⁹ Aa z̄iká n̄ Ageli buio n̄ Yetuuo n̄ Nafisio n̄ N̄odabao. ²⁰ Lua d̄on̄le a Ageli buio nané n̄ ɔzi n̄ gb̄e p̄s̄ kú n̄n̄o p̄ii, ké aa wiil̄ewa z̄ilau yáĩ. A s̄in̄o, ké aa a náaiké yáĩ. ²¹ ɔ aa Ageli buio p̄toɔo náaa, yiongo ɔaas̄oɔo lee blakwi (50.000), s̄a n̄ bleo ɔaas̄oɔo lee ɔaa do n̄ blakwio (250.000), z̄aa'inao ɔaas̄oɔo lee pla (2.000). Aa gb̄eɔ kùkù b̄eɔ lo ɔaas̄oɔo lee bas̄o (100.000), ²² mé gb̄e p̄s̄ ḡaga zipi guuo dasi, asa zipi b̄s̄ Dii k̄iɛ. Aa z̄l̄e n̄ gb̄eu e wá gè Isailio kùkù t̄arin̄o.‡

Manase bui p̄s̄ kú gukpe oi

²³ Manase buio lee do z̄l̄e b̄usupiu za Basana e Baali Eem̄o n̄ Senio n̄ Eem̄o gb̄eo. Aa dasi. ²⁴ An uabele k̄aauon ke: Efee, Isi, Elieli, Azelie, Zelemii, Odavia n̄ Yadielio. Ḡsa gb̄aa t̄oɔe, mé uabele n̄ lo.

²⁵ Kási aa náai v̄l̄ n̄ dezi Luao, aa gb̄ásiké n̄ b̄usupi gb̄e p̄s̄ Lua n̄ m̄dené t̄aaɔe. ²⁶ ɔ Isailio Lua tekpa Asilio k̄i Pulu p̄s̄ w̄i me lo Tigela Pileseegu, ɔ Pulupi m̄s̄ Lubeni buio n̄ Gada buio n̄ Manase buio lee dopio kùkù t̄arin̄o Ala n̄ Aboo n̄ Halao n̄ swa p̄s̄ w̄i me Gozá saeo.

Levii bui

²⁷ Levii negɔɔ tɔn ke: Gees̄, Keata n̄ Melalio.

† 4:31 Yoz 19.2-8 * 5:1 Daa 35.22, 49.3-4 † 5:6 2Kia 15.29 ‡ 5:22 2Kia 15.29

²⁸ Keata neg̃ɛɔ tɔn ke: Amlaũ, Isaa, Hebl̃s ñ Uzielio. ²⁹ Amlaũ ñɔ tɔn ke: Aalona, Moizi ñ Miliaũ. Aalona neg̃ɛɔ tɔn ke: Nadabu, Abiu, Eleazaa ñ Itamaa.

³⁰ Eleazaa Fineasi, Fineasi Abisua, ³¹ Abisua Buki, Buki Uzi, ³² Uzi Zelaia, Zelaia Melaio, ³³ Melaio Amalia, Amalia Aitubu, ³⁴ Aitubu Zadoki, Zadoki Aimaaza, ³⁵ Aimaaza Azalia, Azalia Yohanani, ³⁶ Yohanani Azalia. Ŋme Lua gb̃gba kp̃e p̃o Salomoo d̃o Yelusaleũ ua. ³⁷ Azalia Amalia, Amalia Aitubu, ³⁸ Aitubu Zadoki, Zadoki Saluũ, ³⁹ Saluũ Ilikia, Ilikia Azalia, ⁴⁰ Azalia Selaia, Selaia Yozada. ⁴¹ K̃e Dii t̃o Nebukaneza m̃o Yelusaleũde ñ Yudaɔ pii kũkũ t̃arinɔ z̃lɔɔ ũ, Yozadapi kũ ñ guue.

6

¹ Levii neg̃ɛɔ tɔn ke: Gees̃, Keata ñ Melalio. ² Gees̃ neg̃ɛɔn Libeni ñ Simeio ũ. ³ Keata neg̃ɛɔ tɔn ke: Amlaũ, Isaa, Hebl̃s ñ Uzielio. ⁴ Melali neg̃ɛɔn Mali ñ Musio ũ. * Levii buiɔn ke an dezi k̃aaɔwa:

⁵ Gees̃ Libeni, Libeni Yaata, Yaata Zima, ⁶ Zima Yoa, Yoa Ido, Ido Zela, Zela Yealai.

⁷ Keata Aminadabu, Aminadabu Kole, Kole Asii, ⁸ Asii Elikana, Elikana Abiasafa, Abiasafa Asii, ⁹ Asii Taatu, Taatu Ulieli, Ulieli Uzia, Uzia Saulu. ¹⁰ Elikana neg̃ɛɔ tɔn ke: Amasai ñ Aimoo. ¹¹ Aimoo Elikana, Elikana Zofai, Zofai Naata, ¹² Naata Eliabu, Eliabu Yeloau, Yeloau Elikana, Elikana Samueli. ¹³ Samueli neg̃ɛɔ s̃ɛian Yoeli ũ, a plaade Abia.

¹⁴ Melali Mali, Mali Libeni, Libeni Sime, Sime Uza, ¹⁵ Uza Simea, Simea Agia, Agia Asaia.

Lua kp̃e

¹⁶ Gb̃e p̃o Davidi ñ dile Dii kp̃e l̃sin gb̃ɛz̃ɔɔ ũ kpagolo sua we gb̃eaɔn ke: ¹⁷ Aaɔ lesizl ke zw̃aakpe p̃o w̃i me Kpaat̃kpe kpele e Salomoo g̃e kpeɔd̃o Diie Yelusaleũ. Aa z̃lk̃e a z̃ewa l̃a wa dil̃eñwa. ¹⁸⁻²³ Gb̃e p̃o aa z̃ipi k̃e ñ ñ neg̃ɛɔ tɔn ke: L̃sin d̃aana Emani, Keata bui dezi tɔn ke mae ñ ñ ñɔ daalea Isailiwa: Isaili, Levii, Keata, Isaa, Kole, Abiasafa, Asii, Taatu, Zefania, Azalia, Yoeli, Elikana, Amasai, Maatu, Elikana, Zufi, Toa, Elieli, Yeloau, Elikana, Samueli ñ Yoeli p̃o Emanipi ũ.

²⁴⁻²⁸ Emani gb̃eɔ Asafa m̃e i lesi aa ɔplaa. Aa dezi tɔn ke mae ñ ñ ñɔ: Levii, Gees̃, Yaata, Sime, Zima, Etani, Adaia, Zela, Eteni, Malakia, Baaseia, Mikaila, Simea ñ Belekia p̃o Asafapi ũ.

²⁹⁻³² An gb̃e Melali bui d̃aana Etani m̃e i kũ ñ ɔzei. Aa dezi tɔn ke: Levii, Melali, Musi, Mali, Sem̃e, Bani, Amezi, Ilikia, Amazia, Asabia, Maluku, Abadi ñ Kisi p̃o Etanipi ũ.

³³ An Levii deo m̃e zw̃aakpe p̃o de Lua kp̃e ũ z̃i k̃ni k̃e pii.

³⁴ Aalona ñ a bui m̃e i p̃o k̃pasa sa'ok̃iwa ñ tulaetikateak̃io. Aame aal̃o luakuki z̃i ke, aal̃ Isaili duuna k̃em̃a l̃a Lua z̃obl̃ena Moizi dil̃eñwa. ³⁵ Aalona bui tɔn ke: Eleazaa Fineasi, Fineasi Abisua, ³⁶ Abisua Buki, Buki Uzi, Uzi Zelaia, ³⁷ Zelaia Melaio, Melaio Amalia, Amalia Aitubu, ³⁸ Aitubu Zadoki, Zadoki Aimaaza.

Levii bui w̃eɔ

(Yoz 21.4-39)

³⁹ W̃eɔ p̃o wa kp̃am̃a ñ z̃olek̃i ũn ke: Keata t̃oɔna Aalona bui ɔ w̃a gb̃el̃añe k̃aa. ⁴⁰ Ŋ aa Hebl̃s p̃o kũ Yuda b̃usu bl̃e ñ a d̃ad̃akek̃li p̃o liaa. ⁴¹ Ama w̃a w̃eɔpi bua ñ a bualoo kp̃a Yef̃ũne ñe Kalebuw̃ae. ⁴² Aalona bui m̃e Hebl̃s p̃o de misiw̃eɔ ũ bl̃e ñ Libenao ñ Yatiio ñ Esem̃oo ⁴³ ñ Il̃enio ñ Debiio ⁴⁴ ñ As̃oo ñ Bes̃mesio, amp̃ii ñ a d̃ad̃akek̃io. ⁴⁵ Aa B̃eỹamee bui w̃eɔ bl̃e l̃o, G̃eba ñ Alem̃eo ñ Anato, amp̃ii ñ a d̃ad̃akek̃io. W̃eɔ m̃eñ kue'aaɔpĩa Aalona bui p̃e. ⁴⁶ Keata bui k̃ni m̃e Manase bui p̃o kũ be'ae oio w̃eɔ bl̃e m̃eñ kwi gb̃elaa guu. ⁴⁷ Gees̃ bui m̃e Isakaa bui ñ Asee bui ñ Nefatali bui ñ Manase bui p̃o kũ Basana b̃usu w̃eɔ bl̃e daed̃ae m̃eñ kue'aaɔ. ⁴⁸ Melali bui m̃e Lubeni bui ñ Gada bui ñ Zabuɔni bui w̃eɔ bl̃e daed̃ae m̃eñ kwi gb̃elaa guu. ⁴⁹ Ŋ Isaili buip̃o w̃eɔpi ñ ñ d̃ad̃akek̃li kp̃a Levii buiwa. ⁵⁰ Yuda ñ Sime bui ñ B̃eỹamee bui w̃eɔ p̃o w̃a ñ t̃s̃ sip̃o kp̃am̃a l̃o. ⁵¹ Keata buie m̃e Eflaiũ bui w̃eɔ bl̃e l̃o.

⁵² W̃a Eflaiũ b̃usu s̃is̃de misiw̃eɔ p̃o w̃i me Sik̃eũ kp̃am̃a ñ Gezeo ⁵³ ñ Yok̃emaũ ñ Betolonio ⁵⁴ ñ Ayalonio ñ Galimoo, amp̃ii ñ a d̃ad̃akek̃io. ⁵⁵ Manase bui p̃o kũ be'ae oio m̃e Anee ñ Bileau ñ ñ d̃ad̃akek̃io kp̃a Keata bui k̃niwa.

⁵⁶ W̃eɔ p̃o Gees̃ bui eñ ke: Manase bui p̃o kũ gukpe oi w̃eɔ Golana p̃o kũ Basana b̃usu ñ Asaloo ñ ñ d̃ad̃akek̃io. ⁵⁷ Isakaa bui w̃eɔ Kedei, Dabela, ⁵⁸ Lam̃otu ñ Aneũ ñ ñ d̃ad̃akek̃io.

* 6:4 B̃aa 6.16-19

⁵⁹ Asee bui wéleɔ Masala, Abedɔ, ⁶⁰ Hukoko ní Leobeo ní ní dádákekliɔ. ⁶¹ Nefatali bui wéleɔ Kedesi pɔ́ kú Galile, Hamɔ, Kiliataiú ní ní dádákekliɔ.

⁶² Levii né Melali bui mé gɔ́. ɔ aa Zabulɔni bui wéleɔ beeo è: Yɔkenau, Kaata, Limɔɔ ní Tabooo, ampíi ní a dádákekliɔ. ⁶³ Aa Lubeni bui pɔ́ kú Yuudé baa bɔaa ní Yelikooo wéleɔ beeo è lɔ: Bezee pɔ́ kú guwaiwau, Yaza, ⁶⁴ Kedemo ní Mefaa, ampíi ní a dádákekliɔ. ⁶⁵ Aa Gada bui wéleɔ beeo è lɔ: Lamɔtu pɔ́ kú Galada búsuu, Maanaiú, ⁶⁶ Eseebɔ́ ní Yazeeo, ampíi ní a dádákekliɔ.

7

Isakaa bui

¹ Isakaa negɔ́eɔ siíɔe: Tola, Pua, Yasubu ní Simelɔnio. ² Tola negɔ́eɔ tɔ́n ke: Uzi, Lefai, Yeliɔ, Yamai, Ibisaiú ní Samuelio. Uabeleɔne nípii. Davidi gɔ́ Tola bui gɔ́sa pɔ́ wá ní tɔ́ dalaɔu gbɛɔn baasɔsɔo lee bao ní plao ní baa aaɔoɔe (22.600).

³ Uzi mé Izilahia í. Izilahia negɔ́eɔn Mikaila, Obadia, Yoeli ní Isiao ú. An gbɛɔn sɔo piiá uabeleɔne. ⁴ An bui zígɔ́ pɔ́ wá ní tɔ́ dalaɔu daedaɔe gbɛɔn baasɔsɔo lee baakwi ní soolooe (36.000), ké an nɔɔ ní ní néɔ dasi yáí.

⁵ Isakaa bui gɔ́sa pɔ́ wá ní tɔ́ dalaɔu gbɛɔn baasɔsɔo lee basiiɔ́ ní sɔplaoe (87.000).

Bɛyámee bui

⁶ Bɛyámee negɔ́eɔ aaɔe: Bela, Bekkee ní Yediao. ⁷ Bela negɔ́eɔ sɔoɔe: Ezebɔ́, Uzi, Uzieli, Yelimo ní Ilio. Uabeleɔne nípii. An bui gɔ́sa pɔ́ wá ní tɔ́ dalaɔu gbɛɔn baasɔsɔo lee bao ní plao ní baakwi ní siíɔe (22.034).

⁸ Bekkee negɔ́eɔ tɔ́n ke: Zemila, Yoasi, Elizee, Elioenai, ɔmeli, Yelemɔ, Abia, Anato ní Alemo. Bekkee negɔ́eɔn we pii. ⁹ Wá ní uabeleɔ tɔ́ dalaɔu, mé an gɔ́sa: gbɛɔn baasɔsɔo lee bao ní baa dooe (20.200).

¹⁰ Yediae mé Bilana í. Bilana néɔ tɔ́n ke: Yeusi, Bɛyámee, Ehudu, Kenaana, Zetá, Taasisi ní Aisahaao. ¹¹ Yediae buipiaá uabeleɔne nípii. An bui gɔ́sa pɔ́ aai bɔ́ gé zíkaiɔ gbɛɔn baasɔsɔo lee gɛo ní plao ní baa dooe (17.200). ¹² Supiú ní Hupiúoá Ili buiɔne, mé Husiúá Ahee buiɔne.

Nefatali bui

¹³ Bila né Nefatali negɔ́eɔ tɔ́n ke: Yazieli, Guni, Yezee ní Sileúo.

Manase bui

¹⁴ Manase negɔ́eɔ tɔ́n ke: A Asieli ní Makiio í ní Sili bui nɔ́ pɔ́ í méseɔdileɔo. Makii mé Galada í. ¹⁵ Makii nɔ́sè Hupiúe ní Supiúo. Aa dae tɔ́n Maaka. Makii buie tɔ́n Zelofada. Nenɔe a í atɛe.

¹⁶ Makii negɔ́e í ní a na Maakoo, 5 á tokpàè Plesi. Aa dáuna tɔ́n Selesi. Aa negɔ́eɔn Ulaú ní Lakeúo ú. ¹⁷ Ulaú mé Bedá í. Makii né Galada, Manase tɔ́una negɔ́eɔn we.

¹⁸ Aa dae Amoleke negɔ́eɔn Isodo, Abiezee ní Malao ú. ¹⁹ Semida negɔ́eɔn Ahiana, Sikeú, Liki ní Aniaúo ú.

Eflaiú bui

²⁰ Eflaiú Sutela í, Sutela Beledi í, Beledi Taatu í, Taatu Elada í, Elada Taatu í, ²¹ Taatu Zabada í, Zabada Sutela í. Ezee ní Eladuo gé Gatadeɔ pɔ́tuoo kúkuú, 5 wá ní dede we. ²² An mae Eflaiú pɔ́sia ké ní gaa yá musu a gɔ́plakè, 5 aa daeɔ mɔ́ aa nɔ́e níniè. ²³ Ké Eflaiúpi èa wùle ní a nao, 5 á nɔ́sí á negɔ́e í lɔ. ɔ á tokpàè Belia,* ké yá'ɔma aa bedeo lè yáí. ²⁴ Aa nenɔe tɔ́n Seela. ɔme Betoloni Musu ní Betoloni Zíleo kále ní Uzeni Seelao.

²⁵ Lefa Lesefa í, Lesefa Tela í, Tela Taani í, ²⁶ Taani Ladá í, Ladá Amihudu í, Amihudu Elisama í, ²⁷ Elisama Nuni í, Nuni Yozuee í.

²⁸ An búsu wéleɔ tɔ́n ke: Beteli ní a bualoúɔ, Naalana pɔ́ kú gukpe oi, Gezee pɔ́ kú be'ae oi ní a bualoúɔ, Sikeú ní a bualoúɔ e á gé pè Aya ní a bualoúɔwa. ²⁹ Betesá ní Taanakio ní Megidoo ní Doo, ampíi ní a bualoúɔ ku Manase buiɔ búsuue, 5 Isaili né Yosefu buipio ku wélepiɔ guu.

Asee bui

³⁰ Asee negɔ́eɔ tɔ́n ke: Imena, Iseva, Isevi ní Beliao. An daen Sela ú. ³¹ Belia negɔ́eɔ tɔ́n ke: Ebee ní Biizai mae Malakio. ³² Ebee negɔ́eɔ tɔ́n ke: Yafleti, Somee ní Otaúo. An daen Sua ú.

³³ Yafleti negɔ́eɔ tɔ́n ke: Pasaki, Bimali ní Asevao. ³⁴ Somee negɔ́eɔ tɔ́n ke: Ahi, Lɔga, Uba ní Alaúo. ³⁵ Aa dáuna Otaú negɔ́eɔ tɔ́n ke: Zofa, Imena, Selesi ní Amaluo. ³⁶ Zofa negɔ́eɔ tɔ́n ke: Sua, Anafee, Suali, Beli, Imla, ³⁷ Bezee, Odo, Sáma, Silesa, Yetee ní Beelao. ³⁸ Yetee negɔ́eɔ tɔ́n ke: Yefúne, Pisipa ní Elao. ³⁹ Ula negɔ́eɔ tɔ́n ke: Ala, Anieli ní Liziao.

⁴⁰ Asee buiɔn we, mé uabeleɔne nípii. Gɔ́sa gbáa tɔ́deɔne mé dɔaana maaɔne. An zígɔ́ pɔ́ wá ní tɔ́ dalaɔu gbɛɔn baasɔsɔo lee baasɔo ní mendoee (26.000).

* 7:23 Bee mé yá'ɔma guu.

8

Bëyãmee bui

¹ Bëyãmee negõe sêian Bela ù, a plaade Asebe, a ãaãde Ahala, ² a siiãde Nõha, a sode Lafa. ³ Bela negõe tón ke: Aada, Ehuđu mae Gela, ⁴ Abisua, Naamani, Ahoa, ⁵ Gela, Sefufá rí Hulaũ. ⁶⁻⁷ Ehuđu negõe tón ke: Naamani, Ahia rí Gelao. Gelapi negõe Uza rí Aihudu ù. Uabeleõn rí ù Geba, ⁵ Gela tò aa fêle tà Manaata.

⁸ Saalaitũ a naõ Husiũ rí Baalao yã, ⁵ à nêe beeõ ì Mõabu búsuu ⁹ rí a na Odesio: Yobaba, Zibia, Mesa, Malekaũ, ¹⁰ Yeuzi, Sakia rí Miimao. Aã nêpiõn we, ampíi uabeleõne. ¹¹ A Abitubu rí Elipaaõ ì rí a na Husiũpio zadõ ì aa yao. ¹² Elipaa negõe tón ke: Ebelu, Misau rí Semeði põ Onõ rí Lodio kãle rí a bualotũ.

¹³ A Belia rí Semaõ ì b. Uabeleõn rí ù Ayaloni. Aame Gatadeõ yã. ¹⁴⁻¹⁶ Belia negõe tón ke: Ahio, Sasaki, Yelemõ, Zebadia, Alade, Edeẽ, Mikaila, Isepa rí Yohao.

¹⁷⁻¹⁸ Elipaa negõe tón ke: Zebadia, Mesulaũ, Iziki, Ebee, Isimelai, Izilia rí Yobabao. ¹⁹⁻²¹ Simeĩ negõe tón ke: Yakiũ, Zikeli, Zabedi, Elienai, Ziletai, Elieli, Adaia, Belaia rí Simelao.

²²⁻²⁵ Sasaki negõe tón ke: Isepã, Ebelu, Elieli, Abedõ, Zikeli, Anana, Anania, Elaũ, Anetotia, Ifedea rí Penuelio.

²⁶⁻²⁷ Yeloaũ negõe tón ke: Sameselai, Sealia, Atalia, Yaalesia, Elia rí Zikelio.

²⁸ Wã gbêpiõ tõ dàlau. Uabeleõne mpíi. Aa kú rí gbêõ sae Yelusaleũe.

Saulu bui

²⁹ Ké Yeieli Gabaõ kãle, ⁵ a ku we. Aã na tón Maaka. ³⁰ Aã negõe sêian Abedõ ù. A gbã Zuu, Kisi, Baali, Nee, Nadabu, ³¹ Gedoo, Ahio, Zekẽe ³² rí Simeã mae Mikeloo. Aa kú rí gbêõ sae Yelusaleũe.

³³ Nee Kisi ì, Kisi Saulu ì, Saulu Yonatãa ì rí Malakisuaõ rí Abinadabuo rí Isiboseõ. ³⁴ Yonatãa mé Mika mae Mefibose ì. ³⁵ Mikapi negõe tón ke: Pitõ, Meleki, Talea rí Aazao.

³⁶ Aaza Yoada ì, Yoada Alemẽ ì rí Azemaveõ rí Zimlio. Zimli Mõza ì, ³⁷ Mõza Binea ì, Binea Lafa ì, Lafa Elasa ì, Elasa Aseli ì.

³⁸ Aseli negõe ì sooloe. An tón ke: Azikaũ, Bokelu, Isimaela, Sealia, Obadia rí Ananio. Aseli negõeõn we pii. ³⁹ Aã gbêdo Eseki negõe tón ke: Aã negõe sêian Ulaũ ù, a plaade Yeusi, a ãaãde Elifele. ⁴⁰ Ulaũ negõeõã gõsa gbãa kãdõnaõne. Aa negõeõ rí tũnaõ vĩ dasi, aa kã basoplakwi.

Gbêpiã Bëyãmee buiõne mpíi.

9

Yuda põ aa sù rí Babelio

¹ Wã Isailio tõ dà Isaili kĩa ladau mpíie.

Wã Yudaõ kũkũ tãrĩõ Babeli, ké aa bõ Lua kpe yã. ² Sa'onaõ rí Levii buiõ rí Lua ua zikenaõ rí Isaili kĩniõ mé ãa sù rí búsuu rí rí wêlee guuo kãau.

³ Yuda buiõ rí Bëyãmee buiõ rí Eflaiũ buiõ rí Manase buiõ põ sù Yelusaleũõn* ke:

⁴ Amihudu né Utai, Omeli tũna, Imeli síwena, Bani sõkpaẽ mé Yuda né Pelezi buiõ ãaana ù. ⁵ Asaia rí a dãunaõ mé Yuda né Sela buiõ ãaanaõ ù. ⁶ Yeueli mé Yuda né Zela buiõ ãaana ù. Yuda buipio gbẽõn ãaa ãaã rí basiiõkwioe (690).

⁷ Mesulaũ né Salu, Odavia tũna, Asenua síwena mé Bëyãmee buiõ ãaana ù ⁸ rí Yeloaũ né Ibinẽiao rí Uzi né Ela, Mikeli tũnaõ rí Sefatia né Mesulaũ, Leueli tũna, Ibinia síwenaõ. ⁹ Bëyãmee buiõ põ wã rí tã dàlauõ gbẽõn ãaa siiõ rí basoplakwi rí sooloe (956). Uabeleõne mpíi.

¹⁰ Yedaia rí Yoalibuo rí Yakẽõ mé sa'onaõ ãaanaõ ù ¹¹ rí Lua kpe gbẽzõõ Azalia, Ilikia né, Mesulaũ tũna, Zadoki síwena, Melaio sõkpaẽ, Aitubu sísiõ ¹² rí Yeloaũ né Adaia, Pasuu tũna, Malakia síwenaõ rí Adieli né Maasai, Yazela tũna, Mesulaũ síwena, Mesilemi sõkpaẽ, Imee sísiõ. ¹³ Sa'on uabeleõ gbẽõn ãaa swaaõ rí baswaaõõe (1.760). Gõsa gbãaõne, Lua ua zikenaõne.

¹⁴ Melali buiõ Asubu né Semaia, Azikaũ tũna, Asabia síwena mé Levii buiõ gbẽzõõ ù ¹⁵ rí Bakebakaaõ rí Elẽsio rí Galalio rí Mika né Matania, Zikeli tũna, Belekia síwenaõ ¹⁶ rí Semaia né Obadia, Galali tũna, Yedutu síwenaõ rí Asa né Belekia, Elikana põ kú Netofa tũnaõ.

¹⁷ Biiõbõdõanaõ tón ke: Saluũ, Akubu, Talemõ, Aimani rí rí gbêõ. Saluũ mé rí gbẽzõõ ù. ¹⁸ Omẽ bõ Ki Biiõbõle põ kú gukpe oi dõa e rí a gbãõ. Gbêpiõ mé Levii buiõ fáani biiõbõdõanaõ ù. ¹⁹ Kole né Saluũ, Abiasafa tũna, Kole síwena rí a gbê Kole buiõ mé Lua kpe kpele dõanaõ ù lá rí deziõ de Dii bõõ bõledõanaõ ù yãawa. ²⁰ Eleazaa né Fineasi mé rí ãaana ù gõõ bee, mé Dii kuaãõ. ²¹ Meselemia né Zakali mé Kpaatũkpe biiõbõdõanaõ ù.

* 9:3 Eza 2.1

²² Gbé pɔ wà ní sɛ bíibɔlɛdɛ́ɛ́nàɔ ũ pɛ́i gbɛ́ɔn ðaa do ní kueplaoe (212). An tɔ́o ku taalau ní wɛ́lɛɔ guu. Davidi ní gu'ena Samuelio mé zɛ́ gbiapi dà ní deziɔnɛ. ²³ Ampio ní ní buiɔ mé Dii ua bíibɔlɛdɛ́ɛ́nàɔ ũ. ²⁴ Aaɔ zɛzɛa kpɛ́pi gola síiɔwa, gukpe, be'ae, gugbántoo ní gɛmidɔkɛ́io. ²⁵ Zieɔ an gbé pɔ aa ku wɛ́lɛ ní wɛ́lɛɔɔ ɔ mɔ zɛkɛ́iɔnɔ gɔɔ soplapla. ²⁶ Zɛ́piá bíibɔlɛdɛ́ɛ́nàɔ gbɛ́zɔɔ gbɛ́ɔn síiɔpi yáɛ. Levii buiɔ mé í Lua ua kpéneɔ ní a láasiɔ d́sá. ²⁷ Aaɛ zɛzɛ lia Lua uai gwá, aaɔ d́sá. Ampio mé aaɔ a zé kili kúa, aaɔ wɛ́ lá gu lé dɔ.

²⁸ An gbɛ́ɛ ɔ laaidɔ Lua ua zɛkɛbɔɔwa. Tó wà gèd ge tó wà b̀dò, aame aaɔ nao. ²⁹ Wà ní gbɛ́ɛ dɛ́lɛ aa laaidɔ Lua kpé kpɛ́lɛ pɔɔ ní a zɛkɛbɔɔwa ní p̀wɛntio ní wɛ́ɛo ní nísio ní tulaletio ní p̀ɔ gɛnanɔ. ³⁰ Sa'onae mé aaɛ p̀ɔ gɛnanapiɔ yáalekɔu. ³¹ P̀ɛkɛa† mé Levii né Kole bui Saluũ nɛgɔ́ɛ sɛ́ia Matitia zɛ́ ũ. ³² Aa gbé Kole buies mé aaɔ p̀ɛɛ p̀ɔ wɛ́ kále d̀bɔdɔ kámabogɔɔzɛ́ kɛ.‡

³³ Levii bui uabele lɛ́sina mé aaɔ ku Lua ua kpéneɔ guu. Wili zɛ́ pále danéɔ, asa aaɔ ní zɛ́ kɛ fáane ní gwáasiɔnae. ³⁴ Ampio mé Levii bui uabele p̀ɔ kú Yelusaleũ ũ, gbɛ́zɔɔ p̀ɔ wà ní tó d̀alau ũ.

Saulu bui

³⁵ Yeieli mé Gabaɔ kále, ɔ a ku we. Aa na tón Maaka. ³⁶ Aa yoan Abedɔ ũ. A gbea Zuu, Kisi, Baali, Nɛɛ, Nadabu, ³⁷ Gedoo, Ahio, Zakali ³⁸ ní Simea mae Mikeloo. Aa kú ní gbéɔ sae Yelusaleũɛ.

³⁹ Nɛɛ Kisi í, Kisi Saulu í, Saulu Yonatáa í ní Malakisuaɔ ní Abinadabuo ní Isiboseo. ⁴⁰ Yonatáa mé Mika mae Mefibose í. ⁴¹ Mikapi nɛgɔ́ɛ tón ke: Pitɔ, Meleki, Talea ní Aazao. ⁴² Aaza Yada í, Yala Alemɛ í ní Azemaveo ní Zimlio. Zimli Mɔza í, ⁴³ Mɔza Binea í, Binea Lefaia í, Lefaia Elasa í, Elasa Aseli í.

⁴⁴ Aseli nɛgɔ́ɛ í sooloɛ. An tón ke: Azikaũ, Bokelu, Isimacla, Sealia, Obadia ní Ananio. Aseli nɛgɔ́ɛn we pii.

10

*Kí Saulu gaa
(1Sam 31.1-13)*

¹ Filitɛɔ zɛ́kà ní Isailio, ɔ Isailio baalɛné, an daside gága Giliboa gbɛpɔlɛu. ² Ké Filitɛɔ p̀ɛlɛ Saulu ní a nɛgɔ́ɛzɛ, ɔ aa aá nɛɔ Yonatáa ní Abinadabuo ní Malakisuaɔ d̀ɛɛ. ³ Zɛ́ p̀ɔ líaa Sauluzi pásikũ, ɔ kázunaɔ aá pà, à kè'fa. 4 ɔ a ò a zɛkábɔkúnae: N ní fɛnda wò, ní ma zɔ́ ní ma dɛð. Tó ní kɛ máa, gyaɔɔdɛɛ beeo mɔ k̀b̀'omanɔɛ. ɔ vía aá zɛkábɔkúnapɛ kũ, i weio, ɔ Saulu a fɛnda sɛ̀ à azla ò'oa. ⁵ Ké aá zɛkábɔkúnapɛ è à gá, ɔ à azla ò'o a fɛndaa sɔ, aa gá nípii. ⁶ Maa Saulu ní a nɛgɔ́ɛ gbɛ́ɔn aaɔɔ ní a bedeo gága nípii sánu.

⁷ Ké Isaili p̀ɔ kú guzuleu weɔ è ní zɛ́gɔ́ɔ baalɛ mé Saulu ní a nɛgɔ́ɛ gága, ɔ aa baalɛ sɔ, aa ní wɛ́lɛ tó we, ɔ Filitɛɔ m̀ɔ z̀lɛu. ⁸ Ké a gu d̀ɔ, ɔ Filitɛɔ m̀ɔ p̀ɔɔ woloɔ gbé p̀ɔ gágaɔwa, ɔ aa Saulu ní a nɛgɔ́ɛ gbɛ́ɔn aaɔɔ gɛ è kálea Giliboa gbɛpɔlɛu. ⁹ ɔ aa Saulu mi zɔ́ aa aá gɔ́kɛbɔɔ wòlowà, ɔ aa gbéɔ zɛ́ aa a bao fáɛ Filitɛɔ búsuu pii ní t́aakpɛɔ. ¹⁰ Wà aa gɔ́kɛbɔɔ kále ní t́aa kpéu, ɔ wà aa mi lòo Dagɔ́ kpéu.

¹¹ Ké Yabesi Galadadeɔ yá p̀ɔ Filitɛɔ kè Sauluɛpi mà maa, ¹² ɔ an nɛgɔ́ɔnao fɛlɛ pii, aa Saulu ní a nɛgɔ́ɛ gɛɔ sèlɛ t̀dò Yabesi. Aa ní v́ gbɛ́nɛli gbáu we, ɔ aa leyɛ e gɔɔ sopla.

¹³ Saulu gá kè à b̀ò Dii kpɛ́ yáie. I Dii yádao, * à gè yágbèa gèsisinawa se.† ¹⁴ I yágbɛa Diiwao. A yáí Dii aá d̀ɛi, ɔ à Yese né Davidi kpá kpalau aá gbɛu.

11

*Davidi kpa Isailio kpalau
(2Sam 5.1-10)*

¹ Isailio m̀ɔ Davidi ḱi nípii Hɛblɔ aa mè: Wá au douɛ. ² Za zɛ́, baa gɔɔ p̀ɔ Saulu dɛ́ kía ũ, níme ní d̀aaawɛ́ zɛ́lɛu gɛa ní suo. ɔ Dii n Lua ònɛ níme níyɔɔ dɛ́ a gbé Isailio d̀aaana ũ, an kía ũ. ³ Ké Isaili gbɛ́zɔɔ m̀ɔ ḱ Davidi ḱi Hɛblɔ nípii, we à ledouk̀ɛuɔnɔ Dii ae, ɔ aa nísikà aá miwa aa aá kpá Isailio kpalau, lá Dii dà Samueliɛ a ówa.

⁴ Davidi ní Isailio t̀su Yelusaleũ p̀ɔ wɛ́ mɛ ɔ Yebusi* nípii. ɔ Yebusideɔ ⁵ ò Davidiɛ: Nyɔ́ gɛ́ lao. N beeo Davidi wɛ́lɛ bíide p̀ɔ wɛ́ mɛ ɔ Sionapi sí, ɔ à g̀ɔ aá wɛ́lɛ ũ. ⁶ Gɔɔ bee Davidi mè: Gbé p̀ɔ d̀aa lɛlɛ Yebusideɔwa káau mé a g̀ɔ zɛ́gɔ́ɔ swana ũ, an gbɛ́zɔɔ ũ. Zeluia né Yoabu mé g̀ɔ káau, ɔ à g̀ɔ ní swana ũ. ⁷ Davidi bekpá wɛ́lɛ bíidepiu, ɔ wà t̀kpàɛ Davidi Wɛ́lɛ. ⁸ A kpéɔ

† 9:31 Lev 2.4-6 ‡ 9:32 Lev 24.5-9 * 10:13 Lev 19.31, 20.6 † 10:13 1Sam 28.7-8 * 11:4 Dɔa 1.21

dòdò liai za gu pò wà Milo ε kàka ní bùsuo e a bìliwa, mé Yoabu wélepi gu pò gòò kèkè. ⁹ Davidi gbàa lé dedee, asa Dii Zìgòde kuaàncè.

Davidi negónaò
(2Sam 23.8-39)

¹⁰ Davidi negónaò kíaò yán ke. Ampio ní Isailio pii aa zèaàncò aà kíake yá musu. Aa aà kpà Isailio kía ù lá Dii òwa. ¹¹ Davidi negónapio tón ke: Akemò gbé Yasòbaù mé negón tòde gbèon àaò swana ù. Aàpi mé sòna sè gbèon òaa do ní basòòzi, à ní zòzò pii gòòdòùzì.

¹² Aà gbèa Dodai né Eleazaa, Ahoa gbé kú negón gbèon àaòpio guu lo. ¹³ A kú ní Davidio gòò pò Filitèò kàaa aa zìkà Pasadamiù. Isailio pòòòzàkè gu pò naa bú kúu. ¹⁴ Aàpi ní a gbéò aame zè wà gí búpi guoguo. Aa Filitèò dèdè, ò Dii tò aa zì zòò blè gòò bee.

¹⁵ Negón gbèon baakwio guu, gbèon àaò mé bò gè Davidi kíi Adulaù gbè'eu. Filitèò gáli bòò kálea Lefai guzuleu. ¹⁶ Gòò bee Davidi ku sègbàù mé Filitèò gudànaò ku Beteleù. ¹⁷ Davidi lé a be í nide à mè: Dème a gé Beteleù bòle lò'í tóimeei? ¹⁸ Ò gbèon àaòpio gè gè Filitèò bòòu, aa Beteleù bòle lòpi í tò sùò Davidie. Ò i we mìo, a tìle Diiè sa'ò'í ùe. ¹⁹ A mè: Kai ma Lua, má fè íe bee mio. Gbé pò aa gí ní wèniù aue! I we mìo. Negón gbèon àaòpio yàkèan we.

²⁰ Yoabu dàuna Abisai mé negón gbèon baakwipio swana ù. Aàpi mé sòna sè gbèon òaa do ní basòòzi à ní dedè, ò à tóbò gbèon baakwipio guu. ²¹ A tóbò de negón gbèon àaòpio, ò à gòò ní dòaana ù, kási a ku negón tòde gbèon àaòpio guuo.

²² Yoiada né Benaia, Kabazee gbéá zìkan wòode. Aà yàkèaò dasi. A Mòabu negón tòdeò dè gbèon pla. A gé è guu gòò pò lougbe kwè, à nòòmusu dèu. ²³ A Egipi gbé pò a gbàa kà gàsísuu sòò dè. Egipi gbépi sòmpa de lán zwàatán àsaliwae, ò Benaia sòàazi ní goo, à aà sònapì síwà à aà dèò. ²⁴ Yoiada né Benaia mé yápi kè, ò à tóbò negón gbèon baakwipio guu. ²⁵ A tóbò de negón gbèon baakwipio, kási a ku negón tòde gbèon àaòpio guuo. Ò Davidi aà díle a dáiò gbèzòò ù.

²⁶ Negónapio tón ke:

Yoabu dàuna Asaeli,
Dodo né Elana Beteleù gbé,

²⁷ Alodi gbé Samò,

Peloni gbé Elezi,

²⁸ Tekoa gbé Ikesi né Ila,

Anato gbé Abiezee,

²⁹ Usa gbé Sibekai,

Ahoa gbé Ilai,

³⁰ Nètofa gbé Malai,

Nètofa gbé Baana né Elebu,

³¹ Gíbea pò kú Bèyámee bùsuu gbé Libai né Itai,

Pilatò gbé Benaia,

³² Gaasi guzule gbé Idai,

Alaba gbé Abieli,

³³ Bauliù gbé Azemave,

Saalebóni gbé Eliaba,

³⁴ Gizoni gbé Aseù negòeò,

gusísíde gbé Sage né Yonatáa,

³⁵ gusísíde gbé Sakaa né Ahiaù,

Ulu né Elifala,

³⁶ Mèkèla gbé Efee,

Peloni gbé Ahia,

³⁷ Kaameli gbé Ezelo,

Ezèbai né Naalai,

³⁸ Natá dàuna Yoeli,

Ageli né Míbaa,

³⁹ Amòni bui Zeleki,

Beelo gbé Naalai, Zeliua né Yoabu zìkabòkùna,

⁴⁰ Yetèe buiò Ila ní Galebuo

⁴¹ Iti bui Uli,

Alai né Zabada,

⁴² Siza né Adina, Lubèni buiò swana

rí a gbéḗ gbēḗn baakwi.
⁴³Maaka né Anana,
 Miti gbéḗ Yosafa,
⁴⁴Asalo gbéḗ Uzia,
 Aloee gbéḗ Otaü negḗḗo Sāma rí Yeielio,
⁴⁵Simeli né Yediae
 rí a dáuna Yoha Tizi gbéḗ,
⁴⁶Maava gbéḗ Elieli,
 Elinaaü negḗḗo Yelibai rí Yosaviao,
 Mḗabu gbéḗ Itamaa,
⁴⁷Elieli rí Ǿbedio
 rí Mezobi gbéḗ Yaasio.

12

Zigḗ pḗ ná Davidiwa Saulu gḗḗḗ

¹Ké Kisi né Saulu Davidi yà, gbéḗ pḗ aa ná Davidiwa Zikilagaḗ tḗn ke. Aa ku negḗḗna pḗ dḗaale zllauḗ guue. ²Aa sáo rí gbemaḗ kḗa, aaḗ ka ge gbḗ zu rí ḗplaaḗ rí ɔzeḗo píie. Saulu zía bui Bēyāmeḗ buiḗne, aan ke:

³An swana Ahiezeḗ, Gibea gbéḗ Semaane rí aà dáuna Yoasio, Azemave negḗḗo Yezieli rí Peletio, Belaka rí Anato gbéḗ Yehuo, ⁴Gabaḗḗ gbéḗ Isimaia pḗ de negḗḗn gbēḗn baakwiḗ dḗaanaḗ do ü, ⁵Selemia, Yaazie, Yohanani, Gedela gbéḗ Yozaba, ⁶Eluzai, Yelimḗ, Bealia, Semalia, Alufi bui Sefatia, ⁷Elikana, Isia, Azaleli, Kole buiḗ Yozeze rí Yasḗbaḗo ⁸rí Gedoo gbéḗ Yeloau negḗḗo Yoela rí Zebadio.

⁹Gada buieḗo ríza kpà Davidiwa sēgbāu. Gḗsa gbāaḗne. Aaḗ ku zḗ sḗu guue, mé aa sēngbao rí sḗnaḗ dḗ. An oa bḗ nḗḗmusuwa, mé aaḗ wāa gusísideu lán tuewa. ¹⁰Ezeḗ mé rí swana ü, a plaade Obadia, a aaḗde Eliabu, ¹¹a siḗḗde Misimana, a sḗode Zelemii, ¹²a soolode Atai, a soplade Elieli, ¹³a swaaḗde Yohanani, a kēokwide Elizaba, ¹⁴a kwide Zelemii, a kuēdode Mabanai.

¹⁵Gada buipiaḗ zigḗ swanaḗne. An gbéḗ pḗ a gbāa kēsāarizi gbāa mé sáa rí gbēḗn basḗḗḗ gbāo. An gbéḗ pḗ deñlaḗ sḗ gbēḗn ḗaa sḗo pḗ. ¹⁶Ǿme bḗa Yuudēwa mḗ sēia guu gḗḗ pḗ à pà, aa tò guzuledeḗ tilē gukpe rí beḗ aḗo pii.

¹⁷Bēyāmeḗ buieḗo rí Yudaḗo mḗ ná Davidiwa sēgbāu b. ¹⁸Davidi gē dārile à mè: Tó aafia ále mḗa à dḗmale, mí gbāakpaazi rí nḗsemendoo. Tó ále mḗ ma kpái ma ibeḗḗwa, baa ké mi yāpāsikeḗo sḗ, wá deziḗ Lua a e, i yágḗḗḗwē. ¹⁹Ǿ Lua Nisina dēde negḗḗn gbēḗn baakwipia swana Amasaiwa à mè:

N gbēḗn wá ü, Davidi,
 wa zennḗe, Yese né.
 Lua aafia káfine,
 Lua n dḗnledeḗ gba aafia b,
 asa n Lua a dḗnleḗ.

Ǿ Davidi rí díle à rí ké a zigḗ gbāamḗneḗdeḗ swanaḗ ü.

²⁰Manase buieḗo ná Davidiwa gḗḗ pḗ aapi rí Filitḗḗo lé gé zikai rí Sauluo. Ǿ Davidi rí a gbéḗ i dḗ Filitḗḗo, asa Filitḗ kíaḗ mé lekpāaḗ, 5 aa aà gbàe aa mè: Tó à zè rí a dii Sauluoḗ, aa wá mi zḗzḗe. ²¹Manase bui pḗ ná Davidiwa gḗḗ pḗ à tà Zikilagaḗn ke: Adena, Yozaba, Yediae, Mikaila, Yozaba, Elihu rí Ziletaio. Aame Manase bui zigḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗ dḗaanaḗ ü. ²²Aa dḗ Davidileḗ gbāamḗneḗdeḗ yá musu, asa gḗsa gbāaḗne rípii, Davidi zigḗḗo gbēzḗḗḗne. ²³Lá gu lé dḗ wḗ mḗ Davidi kí dḗaiale e aà zigḗḗo gē dasikḗ lán Lua iwaḗwae.

Gbéḗ pḗ ná Davidiwa Heblḗ

²⁴Gbéḗ pḗ aa gḗkeḗḗḗ kḗa aa mḗ Heblḗ Davidi kpái kpalau Saulu gbḗu lá Dii ḗwaḗ dasilen ke: ²⁵Yuda pḗ sēngbao rí sḗnaḗ kḗaḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ soolo n ḗaa siḗḗo (6.800). ²⁶Simḗḗo buiḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ soplá rí basḗḗḗḗo (7.100). ²⁷Levii buiḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ siḗḗ rí ḗaa aaḗḗo (4.600). ²⁸Aalona buiḗ dḗaana Yoiaḗa rí a gbéḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ aaḗ rí ḗaa aaḗ rí basḗḗḗḗo (3.700). ²⁹Ewaaso negḗḗn Zadoki kú rí guu rí a beḗuabeleḗ gbēḗn bao rí plao. ³⁰Saulu zía bui Bēyāmeḗ buiḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ aaḗe (3.000). Bēyāmeḗ bui dasideḗ ku Saulu kpe e tia. ³¹Eflaiü buiḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ bao rí ḗaa siḗḗo (20.800). Gḗsa gbāa tḗdeḗne rí gbéḗ guu. ³²Manase bui pḗ kú beḗae oiḗ gbēḗn ḗaasḗḗḗḗo leḗ bao plasaie (18.000). Gbéḗḗo wá rí plé aa gé Davidi kpái kpalau. ³³Isakaa bui dḗaanaḗ gbēḗn ḗaa doḗ. Aa gḗḗ bee yá dḗ mé aa laai vḗ a yá musu, aa dḗ lá à kḗ Isailiḗ ke. Aa kú rí rí iwaḗo pii. ³⁴Zabulni bui pḗ aa zḗ dḗ

mé aa gōkebo dōe dōo pii gbēon òaasōsoo lēe blakwie (50.000). Aa ku aà kpe ní nòsemendooe ³⁵ Nefatali bui òaanao gbēon òaa sōoe ní ní lwao gbēon òaasōsoo lēe baakwi ní soplao (37.000), baade ní a sēngbaoo ní a sōnao. ³⁶ Dā bui pō aa ku zī sōu guuo gbēon òaasōsoo lēe baakwi plasaio ní òaa àaōoe (28.600). ³⁷ Asee bui pō zī dō mé aa ku sōu guuo gbēon òaasōsoo lēe blaē (40.000). ³⁸ Lubēni buio ní Gada buio ní Manase bui pō kú Yuudē baale; gbēon sōsoo lēe basooloe (120.000). An baade ní a gōkebo.

³⁹ Gbēpibá zlgōone nípii, aab ku sia zllau sōu guue. Aa mò Hebl̄s ní nòsemendoo Davidi kpáii kpalau, í gō Isaili bui pii kía ũ. Ō Isaili klnio láasoo doupi kē l̄, aa ye Davidi kpa kpalau. ⁴⁰ Ō aa gōo àaō kē ní Davidio we, aa pòblē aa vēemí, asa an bedeo kūsūkēnēe. ⁴¹ Bee gbēa an saede pō kú Isakaa buio búsuu ní Zabuloni buio búsuoo e à gē pē Nefatali bui pō kú zāo búsuwao aa poblea dī zāa'inaone ní yiongoo ní sōbaonao ní zuo aa mòonēe. Pōwenti die ní kaadēembe giio ní vēebe giio ní vēeo ní nísio ní zuo ní sāo, kē Isailio lé pōnake yáii.

13

Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleu
(2Sam 6.1-11)

¹ Davidi lēkpáii ní a zlgō gbēon òaasōsoo òaanao ní a gbēon basōbasōsoo òaanao pii. ² Ō a ò Isailione pii: Tó à kēé maa, mé a de Dii wá Lua pōeā ũe, wá lēkpásáke wá gbē klni pō kú Isaili búsuuone pii ní sa'onao ní Levii bui pō kúrino ní wēlō guuo, aa mō káaawanō, ³ wí gē wá Lua kpagolo sé suò wá kíi, asa wí yágbēawá Saulu gōo. ⁴ Gbē pō káaapiio wēi maa, asa à kē nípiiē maac.

⁵ Ō Davidi Isailio kàaa za Egipi swa Sikooi e à gē pē Amatae bōlewa, kē aa Lua kpagolo sé Kiliyaaliu aa suò. ⁶ Ō Davidi ní Isailio gē Kiliyaaliu pō wí me l̄ Baala, Yuda búsuu nípii, kē aa gē wá Dii Lua kpagolo sé wá suò. Dii l̄ kible kpagolopi suu malaika gāsīadeo zānguo* ⁵ àà tō kuwà. ⁷ Ō aa kpagolopi sē Abinadabu be,† aa dà zugo dafu guu aa dàò zéu, Uza ní Ahio mé lé gēò. ⁸ Davidi ní Isailio lé ōwá Lua ae ní gbāa pua léu nípii ní lesiao. Wāle mōonale ní kúuo ní gāao ní sēsēnao ní káaeo.

⁹ Kē aa kà Kidō ēsegbēkii, zuo gēnalē, ⁵ Uza òbò kpagolopi kù. ¹⁰ Ō Dii pō pāaazi à aa lē we, kē à ònà kpagolopiwa yáii, ⁵ à gā† Lua ae we. ¹¹ Davidi pō pà, kē Dii pō fē Uzazi yáii, ⁵ wí me gupie Pōfēa'uzazi e ní a gbāo. ¹² Gōo bee ⁵ wía Davidi kù Lua yá musu à mè: Kpelewa má kē má Lua kpagolo sé má taòí? ¹³ Ō í se suò a wēluo l̄o, à lile tàò Gata gbē Òbedeòb̄e.

¹⁴ Lua kpagolopi ku aà be e mō àaō, ⁵ Dii ēfāaikē aà bedeeone ní pō pō a w̄o pii.§

14

Davidi ziblea Filitēowa
(2Sam 5.11-25)

¹ Tii kī Hilau gbēō zī Davidiwa ní sede lío ní gbē'anao ní lí'anao kpediōe. ² Ō Davidi dō sa kē Dii a kpa Isailio kía ũe, mé à a kpala kàfiē maamaa, kē Isailio de Luapi gbēō ũ yáii.

³ Davidi ēa nōe sē Yelusaleū l̄o, ⁵ à negōe ní nenōe ūirino. ⁴ Negōe pō à ní í Yelusaleūpio tōn ke: Samua, Sobabu, Natā, Salomō, ⁵ Ibaa, Elisua, Elifele, ⁶ Nōga, Nefegi, Yafia, ⁷ Elisama, Eliada ní Elifeleo.

⁸ Kē Filitēo má wá Davidi kpá Isaili bui pii kía ũ, ⁵ ampíi aa gē lé aa we. Kē Davidi a baomà, ⁵ à gē dairle. ⁹ Filitēo mò lēle Lefai guzulēdeowa, ¹⁰ ⁵ Davidi gbēa Luawa à mè: Mā gé léleí Filitēowa, níyō ní namee ma oziá? Dii wēwà à mè: Gé, má ní nane n ozi. ¹¹ Ō Davidi ní a gbēō gē Baali Pelaziū, ⁵ à ziblēmá we. Davidi mè: Lua òaamee à bō mò ma ibeowa ní gbāao, lá í í gufō búuiwa. Ō à tōkpà gupie Baali Pelaziū.* ¹² Filitēo ní táao tò we, ⁵ Davidi mè wá kpasa.

¹³ Ō Filitēo ēa mò lēle Lefai guzulēdeowa l̄o. ¹⁴ Ō Davidi ēa gbēa Luawa l̄o. Lua wēwà à mè: Nsu gé má súsuoo. Liarizi, ní lélemá bōaa ní kpē kpéo. ¹⁵ Tó a taa'okli má lípio mia, à bōmá ní zlo, asa ma bō òaāen we, kē má zible Filitē zlgōowa yáii. ¹⁶ Davidi kē maa lá Lua òewa, ⁵ aa ziblē Filitē zlgōowa za Gabaō e à gē pē Gezeewa. ¹⁷ Davidi tò lí búsuola pii, ⁵ Dii tò bui pii víakēē.

15

Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleu
(2Sam 6.12-22)

* **13:6** 1Sam 4.4, Sou 99.1 † **13:7** 1Sam 7.1-2 ‡ **13:10** Nao 4.15 § **13:14** 1Lad 26.4-5 * **14:11** Bee mè Dii bō bùi.

1 Ké Davidi kpedòdo azlae a wéle guu, 5 à gukèke Lua kpagoloe, à zwàakpe dòè 2 à mè: Gbèe Lua kpagolo sea zé v1o, sema Levii buiò bàasio, asa Dii mé n díle a senao ù, aaiò a z1 ke gòpii.

3 A Isaili bui p1i kàaa Yelusaleù, ké aa ge Dii kpagolopi se suò gu pò a kèkèu. 4 Ç à Aalona buiò n Levii buiò sísi: 5 Keata buiò ðaana Ulieli n a gbé gbèon basooloo. 6 Melali buiò ðaana Asaia n a gbé gbèon ðaa do n baoo. 7 Geesò buiò ðaana Yoeli n a gbé gbèon basoolokwiò. 8 Elizafà buiò ðaana Semaia n a gbé gbèon ðaa do. 9 Heblò buiò ðaana Elieli n a gbé gbèon basiiò. 10 Uzieli buiò ðaana Aminadabu n a gbé gbèon basookwi n plaoo.

11 Ç Davidi sa'onkia Zadoki n Abiataao sísi n Levii buiò Ulieli, Asaia, Yoeli, Semaia, Elieli n Aminadabu. 12 A òné: Levii bui ðaanaon á ù. Apiò n á gbé à gbábo áziae, í gè Dii Isailio Lua kpagolo sé à suò gu pò má kèkèu. 13 Dii wá Lua pò fèwázi káau, ké á Levii buiò áme á seao yáí. Wi yágbèawá a zéwao. 14 Ç Sa'onao n Levii bui k1niò gbábò n1ziae, ké aa Dii Isailio Lua kpagolo se suò yáí. 15 Ç Levii buipio gè Lua kpagolo se dà n gàu, aale suò n a sélio lá Dii ò Mòziéwa.

16 Ç Davidi ò Levii bui ðaanaone aa n gbèe dile aao lesi n p'òbònao: Domaò n mòonaò n sésènaò, an pòna s1u io do. 17 Ç Levii buipio Yoeli né Emani díle n Belekia né Asafao n Melali bui Kusaia né Etanio. 18 An kwàas1on ke: Zakali, Yaazie, Semilamò, Yeieli, Uni, Eliabu, Benaia, Maasea, Matitia, Elifeleu, Mikineia, Òbededòù, Yeieli n Azazio. 19 Lèsin ðaanao Emani, Asafa n Etanio lé mógoté sésènaò lé. 20 Zakali, Azieli, Semilamò, Yeieli, Uni, Eliabu, Maasea n Benaiao lé doma'ò gèele lé. 21 Matitia, Elifeleu, Mikineia, Òbededòù, Yeieli n Azazio lé mòona'ò kelena lé.

22 Levii bui ðaana Kenania mé kpagolosenaò ðaana ù. I yádané, ké a ðsa ví a guu yáí. 23 Belekia n Elikanao mé kpagolopi ðànaò ù. 24 Sa'onae bee mé lé káape Lua kpagolo ae: Sebania, Yosafa, Netaneli, Amasai, Zakali, Benaia n Eliézeeo. Òbededòù n Yehiao de a ðànaò ùe lo.

25 Maa Davidi n Isailio gbèzòò n zlgò gbèon ðaasòsòò ðaanaò gè Dii bàakuar1nò kpagolo sè Òbededòù be, aale suò n pònao. 26 Lua ðò Levii bui pò kpagolopi seaòle, 5 wá sa'ò n zuswanaò mèn sopla n sásakaoò mèn sopla lo. 27 Davidi bàabaa gomusu daa n Levii bui pò kpagolo seaò n n ðaana Kenaniao n lèsinaò pii. Davidi bàabaa sa'o'ula daa lo. 28 Maa Isaili bui pii lé su n Dii kpagoloo n kúkuakeao n kuu'ò n káae'ò n sésèn so n domaleao n mòonleao.

29 Ké Dii kpagolo lé gè Davidi wéleu, Saulu né Mikali lé z1le gwa fenentiu. Ké a é kí Davidi lé 5wá, àle pònake Dii ae, 5 à sakáaágu a s5 guu.

16

1 Wá sù n Lua kpagoloo wa díle zwàakpe pò Davidi dòè guu. Ç wá sa pò w1 a pò kátèu à téktù ò Lua ae n sáaukpasao. 2 Ké Davidi sa'ò a láa, à báaadà gbéògu n Dii tso. 3 Ç à pèe n damina káao n wébe káao bíle Isaili pò káaaa weone n miwa mèndoo gèe n nòe.

4 A Levii buieò díle aao z1ke Dii kpagolo ae, aaiò Dii Isailio Lua tóbò, aaiò aà sáaukpa, aaiò aà táasilé. 5 Asafa mé n gbèzòò ù, Zakali mé aà plaade ù, bee gbea Yaazie, Semilamò, Yeieli, Matitia, Eliabu, Benaia, Òbededòù n Yeelio. Aaiò domaò lé n mòonaò. Asafa s5 alio sésènapa. 6 Sa'onao Benaia n Yaazieo mé aaiò káape Luabaakuar1nò kpagolo ae gòpii.

Lua a gbé suabaa *(Sou 105.1-15)*

7 Goo bee 5 Davidi Dii sáaukpa z1 dàale, a nà Asafa n a gbéone n z1.

8 A Dii sáaukpa, í aà sísi,
à to bui pii aà yákeao ðò.

9 A lesi à aà táasilé,
í aà yábònsaekèao galike pii,

10 í ñanadà n à t3 p3 a kua adoao.

A Dii k1i wélenao à pònake,

11 à ge Dii le à gbáa gbèawá,
í aà aeya gòpii.

12 A to yábònsae p3 a kèò ðáágu,
aà dabudabukeao n yá p3 a díleò.

13 A Dii zòblena Isaili buiò,

á Yakòbu bui p3 à á sépio,

14 Dii mé wá Lua ù,
5me í yádile gbépiié.

15 Aà bàakuawano yá lí sáaaguo,

yá pɔ a ɔpi aɔ ku e wá buiwaɛ.
 16 Aa bàa kú ní Ablahaũo,*
 à èa yá dɔũpi lɛgbɛ̃ Izaakie lɔ.†
 17 Aa bàa èa kú ní Yakɔbuo iko ũ,
 ɔ a kú ní Isailio e gɔɔpii.
 18 A mè á Kanaa bùsu kpámá,
 aɔ dɛ pɔ pɔ aa sɛ kpaalɛ guu ũ.‡
 19 Gɔɔ bee aa dasio, wíli ní yádao,
 aa ku Kanaa bùsuu bòmɔɔ ũɛ.
 20 Aaĩo liaaliaa bui ní buio guuɛ,
 aaĩo bebɛ bùsu ní bùsuo.
 21 I we gbɛ̃e ní wetáo,
 à kíaɔ lɛle an yá musu à mè:
 22 Aasu ɔká gbɛ́ pɔ a ní sɛpiɔwao,
 aasu íada a anabipiɔwao.§

Dii mé kta zɔɔ ũ

(Sou 96.1-13, 106.1, 47-48)

23 Dúnia gbépii, à lesi Diiɛ.
 Aɔ aà ziblea baokpa lá gu lé dɔ.
 24 A aà gawi yá'o buiɔnɛ,
 à aà yábɔnsaɛɔ galikɛ gbépiiɛ.
 25 Dii zɔɔ, à ká wá aà táasile,
 à ká wá vlakɛɛ dɛ diiɔla pii.
 26 Buipáleɔ diiɔá pɔ gianaɔnɛ,
 Dii mé musu kɛ.
 27 A zɔɔkɛ ní bɛɛɛo ví,
 gbāa ní pɔnao ku aà kíiɛ.
 28 A gawi ní gbāao dɔ Diiɛ,
 bùsu pii gbɛ́, à dɔ Diiɛ.
 29 A Dii tɔ gawi dɔɛ,
 à mɔ aà aɛ, í aà gba pɔ,
 à kúle Diiɛ ní lousisi'ulaɔ daa.
 30 Zíledɔ à tó á mɛ àɔ kuke aà aɛ.
 A dúnia kàlɛ giúgiú, a deea vío.
 31 Musudeɔ, à pɔnake,
 zíledɔ, à ví àɔ kēaa,
 í o buiɔ guu Dii mé lé kible.
 32 Isia ní pɔ pɔ kúuɔ, à kɔfike,
 sèa ní pɔ pɔ kúuɔ, à kúkuakɛ pii,
 33 Íí pɔ kú lákpeuɔ í gulakɛ,
 aai pɔnake Dii aɛ,
 asa àlɛ mɔ yákpalekɛi ní dúniaoɛ.
 34 A Dii sáaukpa, asa a maa,
 aà gbɛ̃kɛ láaa vío.
 35 A mɛ: Lua wá Suabana, wá suaba!
 Wá bɔlɛ buiɔ guu, ní wá kāaa,
 wí n tɔ káfi, asa a kua adoa,
 wí íanadā ní n táasileao.
 36 Wá Dii Isailio Lua sáaukpa
 za asínizí e gɔɔpii!
 ɔ gbépii mè: Ami! Aleluya!

37 Davidi Asafa ní a gbɛ́ dɛlɛ Dii baakuarínɔ kpagoloi, ké aalio zikɛ a aɛ lá gu lé dɔ lá wa dɛlɛwa. 38 A ɔbedɛdɔũ ní a gbɛ́ gbɛ̃ɔn bàaɔkwi plasaio dɛlɛ we lɔ. Yedutu né ɔbedɛdɔũpi ní Osao mé bɔledɔsanɔ ũ. 39 A sa'onkia Zadoki ní a gbɛ́ sa'onao dɛlɛ Dii zwaakpe kíi Gabaɔɔ gulesí pɔ wa bɔu, 40 ké aalio sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tɛkú o Dii gbagbakiwa kɔɔ ní oosio, lá a ku Dii ikoyá pɔ a dɛlɛ Isailioɛ lá guuwa. 41 Emani ní Yedutuo kúrnɔ we ní gbɛ́ kíni pɔ wá ní tɔ sí wá ní sɛɔ, ké aao Dii sáaukpa, asa aà gbɛ̃kɛ láaa vío. 42 Kāaɛɔ ní sɛsɛnaɔ ní pɔ'ɔbɔn páleɔ dɛ Emani ní Yedutupio

* 16:16 Daa 12.7, 17.8 † 16:16 Daa 26.3 ‡ 16:18 Daa 28.13 § 16:22 Daa 20.3-7

yá ũe, ké wáli lesiò Luac. Yedutupi neg̃ɛo mé bɔlɛd̃ɔanao ũ. ⁴³ Ké baade tà a be, ⁵ Davidi èa tà à samaa'ò a uadeɔne.

17

Lua legb̃ea Davidie
(2Sam 7.1-17)

¹ Ké kí z̃ɔlɛ a be, a ò ànabi Natáe: Ee! Kpé p̃ɔ wa d̃ò ní sedɛ lío ̃ máo z̃ɔlɛu, Dii bàakuawano kpagolo iò dilea zw̃àakpɛua? ² Natá wèwà à mè: Lá à n p̃ɔ gbàn ke, asa Lua kunnɔe. ³ Gw̃aasina bee Dii yá'ò Natáe à mè: ⁴ Ge ñ o ma z̃ɔblɛna Davidie ma mè ̃mɛ a be p̃ɔ máo ku a guu kpm̃eɔ. ⁵ Za g̃ɔɔ p̃ɔ ma b̃ɔ ní Isailio Egipi e gb̃a mi bekpao. Mio s̃k̃dikpakpae, zw̃àakpɛ mé ma z̃ɔlɛk̃i ũ. ⁶ Gu p̃ɔ ma s̃k̃likp̃au ní ma gb̃é Isailio p̃ii mi d̃aanao dile aa d̃aaneé, kási mi o ní gb̃ee, b̃ɔyái i kped̃ɔm̃eɛ ní sedɛ líoo nio. ⁷ Ge ñ o ma z̃ɔblɛna Davidipie, ma Dii Z̃ig̃ɔde ma mè ma aà sè s̃ádádák̃i, ké aàɔ de ma gb̃é Isailio d̃aana ũe. ⁸ Gu p̃ɔ à g̃ɛu p̃ii mio kuaànɔe, ̃ ma aà ibeɔo d̃èdèè. Má aà t̃ɔb̃o maamaa sae, iò de d̃únia t̃ɔdeɔ do ũ. ⁹ Ma bùsu kpà ma gb̃é Isailio wa ma ní káluu, ̃ aa z̃ɔlɛu aa g̃ɔ ṽl. Aa s̃òdeedeke bo. Gb̃ɛṽai e ní wetá lá aa ní wetá káau ¹⁰ g̃ɔɔ p̃ɔ ma d̃aanao dilɛnéwa bo. Má aà ibeɛpio busaé piiɛ.

Ma Dii mále oè, m̃ámɛ má bekp̃aè aà buio gb̃aa'ek̃i ũ. ¹¹ Tò aa g̃ɔɔ p̃à à gà, má aà neg̃ɛe m̃èndo se les̃ie, mí aà kpa kpalau.* ¹² Aàpi mé a kped̃ɔm̃eɛ, iò ku kpalau e g̃ɔɔpii. ¹³ Máme máo de aà mae ũ, aàpi iò de ma né ũ.† Má gb̃éke b̃ɔaaaàño lá má b̃ɔaa ní gb̃é p̃ɔ kú aa àawao. ¹⁴ Má aà buipi kpa kpala p̃ɔ b̃ò má kíiu, iò ku we e g̃ɔɔpii, iò de ma gb̃éɔ kía ũ, mé aa kpalapi aò láaa ṽio.‡

¹⁵ Ǿ Natá yápi d̃au a síu Davidie lá Dii òɛwa pii.

Davidi wabik̃ea Diiwa
(2Sam 7.18-29)

¹⁶ Ǿ kí Davidi g̃ɛ z̃ɔlɛ Dii ae à mè: Dii Lua, b̃ón ma ũi? Deɔn ma bedɛɔ ũ ̃ n ma ka gweae taawai? ¹⁷ Lua, bee kènɛ f̃ɛnɛũ e tia, ̃ n mapi n z̃ɔblɛna bui p̃ɔ aò ku zia yá'ò bo. Dii Lua, ̃ n ma dile láñd̃ má de gb̃épiilawaa? ¹⁸ Dii Lua, kpelewa má o sa mapi n z̃ɔblɛna káfia yá musu bi? N ma d̃ɔ. ¹⁹ Dii, n ỹáz̃ɔɔpi kè lá ní yeiwa ma yáie, ̃ ní tò mapi n z̃ɔblɛna má ỹáz̃ɔɔpi d̃ɔ pii. ²⁰ Dii, gb̃ee muaanño. Diie kuo, n báasio, lá wá m̃awa. ²¹ Déme muua ní n gb̃é Isailioi? Dúnia buio guu bui m̃èndopi ̃ ní b̃ò n gb̃é ũ. N nzla t̃ɔb̃, n ỹáz̃ɔɔ b̃onsae kè n gb̃épiɔne, n buie: yá n gb̃é p̃ɔ n ní bó Egipiɔne. ²² N Isailio díle aao de n gb̃é ũ e g̃ɔɔpiiɛ. Dii, n g̃ɔ ní Lua ũ. ²³ Dii, to lé p̃ɔ ní gb̃é mapi n z̃ɔblɛna ní ma buio yá musu aò ku g̃ɔɔpii. Ke lá ní òwa, ²⁴ ní t̃ɔb̃o maamaa e g̃ɔɔpii, wi me Dii Z̃ig̃ɔdeá Isailio Luac, mé mapi n z̃ɔblɛna Davidi, ñỹɔ ma buio z̃ínapele, ²⁵ asa mpi ma Lua, ní òm̃eɛ n mè ñỹɔ bekp̃am̃eɛ ma buio gb̃aa'ek̃i ũe. A yáí tò mapi n z̃ɔblɛna ma s̃d̃íle ma wabie bee k̃ema. ²⁶ Dii, ním̃enñ Lua, ̃ n yámaapi ò mapi n z̃ɔblɛnae. ²⁷ Báaada mapi n z̃ɔblɛna ma buio guu sa, ñfo wét̃ɛñzi g̃ɔɔpii. Dii, níme n báaad̃áñgu, aao báaa ṽl e g̃ɔɔpiiɛ.

18

Davidi z̃iblea buipalewa
(2Sam 8.1-18)

¹ Bee gb̃ea Davidi z̃iblè Filit̃ɛɔwa, à ní busa à Gata ní a w̃éleɔ s̃imá. ² A z̃iblè M̃ɔabuɔwa, ̃ aa g̃ɔ aà z̃ɔblɛnao ũ, aaiɔ falub̃ɔè. ³ Davidi z̃iblè Zoba kí Adadezɛɛwa Amata g̃ɔɔ p̃ɔ à èa lé gé ɔt̃si Uflata swasaɛdeɔwa. ⁴ A aà s̃óg̃oo kùkù m̃àn ̃aa s̃oo (1.000) ní s̃óg̃odeɔ gb̃ɛɔn ̃aas̃ɔs̃oo lɛɛ s̃opla (7.000) ní k̃esedeɔ gb̃ɛɔn ̃aas̃ɔs̃oo lɛɛ bao (20.000). A ní s̃ó k̃íz̃á z̃ɔz̃ɔ pii, m̃èn bas̃oo mé è b̃ɔ. ⁵ Ké Sili p̃ɔ kú Damasi bùsuuo m̃ò d̃si Adadezɛɛle, ̃ Davidi ní gb̃éɔ d̃èdè ̃aas̃ɔs̃oo lɛɛ bao ní plao (22.000). ⁶ A gud̃ɔanao díledile Sili bùsuu, ̃ aa g̃ɔ aà z̃ɔblɛnao ũ, aaiɔ falub̃ɔè. Dii tò Davidi z̃iblè gu p̃ɔ à g̃ɛu piiɛ. ⁷ Davidi vua s̃èngbao p̃ɔ Adadezɛɛ iwao k̃úaa s̃èle t̃àò Yelusaleũ. ⁸ A m̃og̃ot̃è s̃èle z̃ɔz̃ɔ Adadezɛɛ w̃éle Teba ní Kunio guu. Salom̃ɔ ikak̃i piò ní m̃òp̃eleɔ ní Lua kpé p̃ɔɔ.

⁹ Ké Amata kí Tou mà Davidi z̃iblè Zoba kí Adadezɛɛ z̃ig̃ɔɔwa pii, ¹⁰ ̃ à a né Adolau z̃i f̃ɔkpaiwà. A aà s̃aaukp̃à z̃i p̃ɔ a blè Adadezɛɛwa yáí, asa Tou z̃ik̃aaàño ỹaaɛ. Ǿ Adolaupi m̃ò ní vua p̃ɔ ní ànusu p̃ɔ ní m̃og̃ot̃è p̃ɔ, ¹¹ ̃ kí Davidi díle Dii p̃ɔ ũ, lá a kè ní buipale p̃ɔ à gb̃aab̃lèmm̃á ànusu ní vuaɔwa pii, Eɔb̃uɔ ní M̃ɔabuɔ ní Am̃oñi ní Filit̃ɛɔ ní Amaleki buio. ¹² Zeluia né Abisai Eɔb̃uɔ d̃èdè Guzule Wisideu* gb̃ɛɔn ̃aas̃ɔs̃oo lɛɛ bao plasai (18.000). ¹³ A gud̃ɔanao díledile

* **17:11** Sou 89.3-4, 132.11, Zaa 7.42, Zin 2.30 † **17:13** Sou 2.7, 89.26-27, 2Kln 6.18, Ebe 1.5 ‡ **17:14** Sou 89.36-37
* **18:12** Sou 60

Edoũ bũsuo lo, 5 Edoũ gɔ̃ aà zòblenaũ ũ. Dii tò Davidi zìblè gu pò à gèu piiè.

¹⁴ Davidi mé Isaili bui pii kía ũ, à yámaa gɔ̃gɔ̃ a gbɛ̃ɛne a zéwa. ¹⁵ Zeluia né Yoabu mé aà zìgɔ̃ dɔ̃aana ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kpáwakena ũ. ¹⁶ Aitubu né Zadoki ní Abiataa né Aimelekió mé sa'onkiaũ ũ. Selaia mé aà lakèna ũ. ¹⁷ Yoiada né Benaia mé aà dɔ̃aio gbɛ̃zɔ̃ ũ. Davidipi neg̃ɛ̃o mé aà kwáasio ũ aà sae.

19

Davidi ziblea Amóniwa
(2Sam 10.1-19)

¹ Bee gbea ké Amónio kí Naasa gá, 5 aà né zòlè aà gbeu. ² Davidi mè: Má gbèkèkè Naasa né Anuniè, ké aà mae gbèkèkèmmèe yáa yáí. ɔ Davidi a íwaɛ zì aa gé Amóni bũsuo aa aà nòse níniè aà mae gaa yá musu. Ké Davidi íwapiò kà Anuni kíí we aa aà nòse níniè, ³ 5 Amóni kíaò ò Anuni: Nlè e Davidi gbé zì n mae gè kpelaa yáí aà n nòse níniè nee? Aa mò wá bũsu asiigwaiè, aai ea mɔ lélewá. ⁴ ɔ Anuni Davidi íwapiò kùkù à ní lekàna wà, à ní pokasaò zèezèe a guo an zì léu, 5 à ní gbáe. ⁵ Ké wà mò wa ò Davidiè, 5 à gbé zì aa gé dairíle, asa wí ní kú maamaa. Aa ònè: Kí mè à zòlè Yeliko e á lekàna ká bɔle, í gbasu su.

⁶ Ké Anuni ní Amónio pii è Davidi ye ní gtyai lo, 5 aa gbé zì Mesɔpɔtami bũsuo ní Maaka bũsuo ní Zoba bũsuo ní ánusuo tɔnu bla sɔosai, aa fiabò zikasɔgo yáí. ⁷ ɔ aa fiabò sɔgo mèn òaasɔsɔo lèe baakwi ní plao (32.000) ní ní diio yá musu. Aa fiabò Maaka kíaé ní a zìgɔ̃ lo. Aa mò bòokpá Medeba sae, 5 wá Amónio káaa wéle ní wéle, aa gé zílau. ⁸ Ké Davidi a baomá, 5 à Yoabu zì ní zìgɔ̃ pii. ⁹ Amónio bɔ zì'pòò ní wéle bíibɔleu mé kía pò mɔpiò ku sɛu rítè. ¹⁰ Ké Yoabu è wá zì'pòò a ae ní a kpeo, 5 à Isaili zìgɔ̃ maaò plè à ní kálè aa gé lélele Siliowa. ¹¹ A zìgɔ̃ kíniò ná a dáuna Abisaie a ɔzì, à ní kálè aa gé lélele Amóniowa ¹² à mè: Tó Siliò gbáa sù lé ma fu, mɔ dɔmale. Tó Amóni buiò gbáa mé sù lé n fu sɔ, má mɔ dɔnle. ¹³ A sòdilé! Wá gɛ̃kè kè wá gbé zì ní wá Dii wéle yá musu. Dii a yá pò kèe maa ke. ¹⁴ ɔ Yoabu ní zìgɔ̃ pò kuanɔò gè lé zika ní Siliò, 5 Siliò bàalèné. ¹⁵ Ké Amónio è Siliò bàalè, 5 aa bàalè Abisaie sɔ, aa sí wéle guu, 5 Yoabu tà Yelusaleũ.

¹⁶ Ké Siliò è Isailio zìblémá, 5 aa gbé zì Uflata baa, aa gè ní gbé kíniò náaa sùrínɔ. Adadèzèe zìgɔ̃ dɔ̃aana Sofaki mé dɔaaa. ¹⁷ Ké Davidi a baomá, à Isailio káaa pii, 5 à bùarínɔ Yuudèwa. Davidi gè Siliò kíí, à zì'pòònzì, 5 aa síkɔ. ¹⁸ Aale bàale Isailionè, 5 Davidi ní dede sɔgodezè gbèɔn òaasɔsɔo lèe sɔpla (7.000) ní kèsedezè gbèɔn òaasɔsɔo lèe bla (40.000). We wá ní zìgɔ̃ dɔ̃aana Sofaki dèu. ¹⁹ Ké Adadèzèe zòblenaò è Isailio zìblémá màa, 5 aa ledoukè ní Davidio, aa gɔ̃ aà zòblenaò ũ. ɔ Siliò i we dɔ Amóniole lo.

20

Labasía Amóniowa
(2Sam 12.26-31)

¹ Ké í bɔ eu, gɔ̃ pò kíaò í gé zíkai, 5 Yoabu dɔaa zìgɔ̃one zílau. A Amóni bũsu ásookè, 5 à gè koezò Labazi. Gɔ̃ bee Davidi ku Yelusaleũ. ɔ Yoabu lèle Labawa a gbòo. ² ɔ Davidi mò ní kía vua fùà gò aà miwa. A gbia kà kiloo baakwi, mé gbè beèede kuwà. ɔ wa kpá Davidiè. A wélepi pɔò náaa dúuduue, ³ 5 à gbé pò kú weɔ kùkù bòlèrínɔ, à ní dá sí zlu ní dúuduusu zlo ní mɔo zlo. Màa à kè Amóni wéleone pii, 5 à èa tà Yelusaleũ ní a zìgɔ̃ pii.

Zíkai ní Filitè
(2Sam 21.15-22)

⁴ Bee gbea ké zì fèlè ní Filitè Gèzèe, Usa gbé Sibekai mé gbé gbàa bui pò wí me Sipai dè, 5 Isailio gbàablè Filitèowa. ⁵ Ké zì èa fèlè ní Filitè lo, Yaii né Elana mé Gata gbé Goliati dáuna Lami dè. Lami sɔmpa de lán zwáatána ásalíwae. ⁶ Aale zìkarínɔ Gata lo. Gɔsa tíisie ku we, aà ɔnɛɔ soolosoole, mé aà gbánɛɔ soolosoole, apii kè baasɔ mèndosai, mé gbé gbàa buie lo. ⁷ A kuabii Isailiowa, 5 Davidi vli Simea né Yonataa aà dè. ⁸ Gbépiá Gata gbé gbàa buiòne. Davidi ní a gbé mé ní dede.

21

Davidi a zìgɔ̃ naoa
(2Sam 24.1-25)

¹ Setáu fèlè Isailiowa, 5 à kɔnikè Davidiè aà Isailio nao. ² ɔ Davidi ò Yoabuè ní zìgɔ̃ dɔ̃aanao: A gé Isailio nao za Beeseba e à gé peò Dáwa, í ea su ma kíí, ké mà e ní dasilé dɔ. ³ ɔ Yoabu wèwà à mè: Dii a gbé zì kɔne lèe basò! Ma dii kí, má dɔ n gbène pii. Akèa ní ye ke máai? Bóyáí ní ye

yá'í Isailiṅnei? ⁴N beeo kí yá Yoabu blè, 5 à bò gè Isaili bùsu kèele, à èa sù Yelusaleü. ⁵ጵ Yoabu gbé p'á a ní naoṅ lé ò Davidie. Isaili bùsu guu pii g'5e p'á aa fènda d'5o gb'èon mill'5 do ní ðaas'5so lee bas'5ooe (1.100.000). Yudaṅ s'5 gb'èon ðaas'5so lee ðaa pla ní bàa'5kwioe (470.000). ⁶Yoabu i Levii bui ní Bèyāmeē bui da nao guuo, asa yá p'ó kí dāepi i kaaāguo.

⁷Yá p'ó Davidi kēpi kè Luae ŋi, 5 à ɔt'5 Isailiṅwa. ⁸ጵ Davidi ò Luae: Ma duunakè maamaa yápi kea guu. Mapi n z'5blena, ma taae kēa sa, asa ma s'5uyā kēe. ⁹Dii yá'ò Davidi gu'ena Gadae à mè: ¹⁰Ge ñ ò Davidie ma mè má yá mèn aa'5 kpaalē. Aà yá m'endo se a guu, mí kēē. ¹¹ጵ Gada g'è Davidi lè a òè: Dii mè yāe beeo do gwa ñ sé. ¹²Imina wè aa'5 ge bàalea n ibe'5one á dedea ní f'endaṅ m' aa'5 ge Dii Malaika gagyākaa Isaili bùsu gupiiu g'5o aa'5 Dii f'enda ü. A kpele ní s'èi? Gwa ñ sé, mí d'5 lá má g'è o ma Zinae. ¹³ጵ Davidi ò Gadae: Má kú yelea z'5o guue. Má s'í wá l'ele da Dii ɔz'í, asa a s'osobi v'í maamaae. Asu to má l'ele da gb'ènaz'ína ɔz'io. ¹⁴ጵ Dii gagyāka Isailiṅgu, 5 Isailiṅ gāga gb'èon ðaas'5so lee bàa'5kwi (70.000). ¹⁵ጵ Lua malaikae z'í aà gé yáiyai Yelusaleüde'5wa. G'5o p'ó ále ní dede, 5 Dii a n'5e suumpà an dedeapi yá musu, 5 a ò malaika p'ó l'è ní dede'5pie: Ze máa! N n ɔ s'5aa sa. Yebusi bui Alauna p'wengb'èzea 5 Dii Malaikapi kuu. ¹⁶Ké Davidi wez'ü, 5 à malaikapi è zea g'ugb'5u a musu yáio a z'íle yáio, à a f'enda ɔ p'ooa Yelusaleüa. ጵ Davidi ní gb'èz'5o w'üle ní gb'eeu zwānkas'5o kákaar'íla. ¹⁷ጵ Davidi ò Luae: Mámē má ò wá gb'è'5o nao. Mámē ma duunapi kè ma taaekè. Gb'èpi'5a má kpāsa s'āone. Aai yāe keo. Dii ma Lua, to n ɔ sua ní ma de bedeo. Nsu ñ n gb'è'5o dede ní gagyāpioo.

¹⁸ጵ Dii Malaikapi ò Gadae aà ò Davidie aà gé Dii gb'agbakti boi Yebusi bui Alauna p'wengb'èzeu. ¹⁹ጵ Davidi g'è lá Gada òe ní Dii t'5o kei. ²⁰Alauna lé èse gb'è. Ké à lili, à malaikapi è. Aà né gb'èon s'íis p'ó kua'5n'5o b'5zā. ²¹Ké Alauna gugwā, a è Davidi lé m'ó a k'íi, 5 à b'5 p'wengb'èzea, à g'è k'üle Davidie à w'üle a gb'eeu. ²²ጵ Davidi òè: N n p'wengb'èze y'íaa má Dii gb'agbakti bou, ké gagyāpi e go gb'è'5a. Y'íaa a 5'awa. ²³ጵ Alauna ò Davidie: Sé! Ma dii k'í, lá à k'ène maa, ke'ò. Gwa, má zuo kpa sa'ò'5o ü ní p'wengb'èg'5o yāa ü ní èseo p'w'5en gba ü. Má n gba piiē. ²⁴ጵ K'í Davidi òè: Aawo! Má l'úmáe, mí a fiabone pii. Má p'ó p'ó de n p'ó ü se má kpa Diiwo. Má sa'oo'5a p'á fiabosaio. ²⁵ጵ à p'wengb'èze'5epi l'uwā vua ɔwatē mèn ðaa aa'5. ²⁶A Dii gb'agbakti b'ò we, 5 à sa p'ó w'í a p'ó kátu à ték'ü òwā ní s'aaupkasao. Ké à lez'ü Diizi, 5 Dii w'èwā à té gb'ae za musu, à s'ü gb'agbaktipiwa.

²⁷Dii yá'ò malaikapie, 5 à a f'enda s'ò'5o a kpéu. ²⁸Ké Davidi è Dii s'ían'5o Yebusi bui Alauna p'wengb'èzea, 5 à èa sa'òwā we lo. ²⁹G'5o bee Dii zwāakpe p'ó M'izi kè guwaiwaiu ní a gb'agbaktio ku Gaba'5o gules'í p'ó wa b'òu. ³⁰Davidi lí f'5 g'è yāgb'ei Diiwa weo, asa àle v'íake Dii malaika f'endaēē.

22

1 ጵ Davidi mè: Lak'í Dii Lua kpé a'5o kuu ní sa p'ó Isailiṅ i a p'ó kátu à ték'ü ok'io.

Lua kpé d'5a s'5ukea

²Davidi ò wá b'òm'5o p'ó k'ú Isaili bùsuuṅ k'āaa pii, 5 à ní gb'è'5o dilē gb'è'5anaṅ ü aa gb'eo ā wá Lua kpé bo'ò. ³A m'5o kp'á s'ia'5wa maamaa aa kus'5o ní san'5eo ke'ò gām'5o ní b'ole'5o p'ó ü. M'ogotē p'ó a kp'á s'5, à g'è oaa. ⁴Sede lí p'ó a kp'áo dasi, wa a lé d'5o, asa Sid'5o'5o ní Tiide'5o m'è'5e ní sede lí'5o à k'è z'ai. ⁵Davidi mè: Ma né Salom'5o'5a è'5waasonae, a yāe yāasi d'5o g'íao. A k'ü kpé p'ó wa d'5o Diie a'5 z'5oē, i ea a'5o k'ef'èü lo maamaa, gb'èpii i a maabo. A yá'í tò mále a d'5a s'5uke. ጵ Davidi kpépi d'5a s'5ukè maamaa e a'5o gé gai.

⁶ጵ à a né Salom'5o'5o s'ísi, a òè aà kp'edo Dii Isailiṅ Luae. ⁷A òè: Ma né, ma z'è'ò ma s'5 guu má kp'edo Dii ma Luae, aà t'5 i'5o kuwā. ⁸ጵ Dii yá'òmeē à mè ma gb'èd'ède dasi z'í p'ó má k'āo guu. Má e kpépi d'5eo gb'è dasi p'á ní dede a ae yá'í. ⁹A mè né p'ó má i mé a'5o de aafia gb'è ü, asa á t'ó aà kámabo aà ibe'5e p'ó liai'5o yá musue. Wa t'5kpa né'5ie Salom'5o.* A mè á t'ó Isailiṅ kua à'5o na kilikili aà g'5oē. ¹⁰Aapi mé a kp'ed'5e, i'5o de a né ü, i'5o de aà mae ü. A aà z'5'lea kpalau Isailiṅ guu z'ed'5o, aà kp'ala a'5o l'āaa v'ío. ¹¹Tia s'5 ma né, Dii a'5o kunn'5o, i n dae ní g'ómio, ní kp'edo Dii n Luapie, lá a ò n yá musuwa. ¹²Dii n gba 5'5n'5o ní wez'è'5o g'5o p'ó a n dile Isailiṅne, ké n'5y'5 aà ikoyā k'üa. ¹³Tó ní ikoyā p'ó Dii dá M'izie a dile Isailiṅne k'üa, mé níle aà ɔtond'5ok'íi gwa, n'5y'5 k'áfia e. S'5dile, n'5o w'5o v'í. Nsu to v'ía n k'üo. Nsu to s'5 k'èng'5o.

¹⁴Ma d'èk'á ma vua k'āle Dii kpé p'ó ü t'5nu ðaa g'è'5o ní plao, á'5nusu s'5 t'5nu ðaas'5so lee baakwi ní s'íi'5o. M'ó ní m'ogot'5o s'5, wa a lé d'5o, a gb'ia k'è z'ai. Ma lí ní gb'eo k'āle we lo. P'ópi k'áfí lo. ¹⁵N z'ík'ena'5o v'í dasi, gb'è'5anaṅ ní l'í'5anaṅ ní gb'è p'ó g'5i v'í ɔz'í pii guuo, ¹⁶vua z'í, á'5nusu z'í, m'ogot'5e z'í ní m'osi z'ío. N ɔz'ík'enaṅ lé v'ío. Na z'ípiwa! Dii a'5o kunn'5o!

¹⁷ጵ Davidi ò Isailiṅ k'ia'5ne aa m'5o d'5 a né Salom'5o'5e ¹⁸à mè: Dii á Lua k'ú'5ano lé? I á gba f'ampakti gupiiu lé? A gb'è p'ó k'ú bùsue beeu za k'áau'5o n'5ameē ma ɔz'ie, 5 bùsupi g'5'5o Diipi ní a

* 22:9 Bee mè aafia.

gbéé pɔ́ ũ sa. ¹⁹ A Dii á Lua káí wéle teasisai ní nòsemendoo sa, í na Dii Lua kúki boawa, í su ní Dii báakuaáno kpagoloo ní aà pɔ́ keleɔ kpé pɔ́ ále dè, aà tɔ́ ìb kuwàpi guu.

23

¹ Ké Davidi zikù táotao, ɔ́ à Salomɔɔ kpà Isailiɔ kía ũ.*

Levii buiɔ zɪ

² Davidi Isaili kíaɔ káaa ní sa'onao ní Levii buiɔ pii. ³ Wà Levii bui gɔ́e pɔ́ kà wè baakwi ge aa deaɔ nàò, aa gbéon òaasɔsɔo leɛ bla plasaie (38.000). ⁴ ɔ́ Davidi gbéon òaasɔsɔo leɛ baasɔo mèndosaiɔ (24.000) díle aao wéte Dii ua yávi, à gbéon òaasɔsɔo leɛ sooloo (6.000) díle lakénao ní yágɔgɔnao ũ. ⁵ ɔ́ à gbéon òaasɔsɔo leɛ síiɔ (4.000) díle bfiɔbédɔanao ũ, mé à gbéon òaasɔsɔo leɛ síiɔ (4.000) díle Dii táasilénao ũ, aaliɔ aà táasile ní p'òvɔna pɔ́ Davidi kpàɔ. ⁶ Davidi ní kpaalè ní buiɔwa gá ní gáo, Geesɔ buiɔ, Keata buiɔ ní Melali buiɔ.

⁷ Geesɔ negɔ́eon Ladá ní Siméio ũ. ⁸ Ladá negɔ́eon áaɔe: A séia Yeielí, a gbéa Zetau ní Yoelio. ⁹ Siméi negɔ́eon áaɔe: Selomɔ, Hazieli ní Halanao. Ladá bui uabele káaun we. ¹⁰ Siméi negɔ́eon síiɔe: Yaata, Ziza, Yeusi ní Beliao. ¹¹ A séia Yaata, a plaade Ziza. Yeusi ní Beliao buiɔ dasio, ɔ́ wà ní díle bui doú zɪ doú guu.

¹² Keata negɔ́eon síiɔe: Amlau, Isaa, Heblí ní Uzielio. ¹³ Amlau negɔ́eon Aalona ní Moizio ũ. Wà Aalona ní a buiɔ díle ní zéi, aao laaidɔ Lua p'ɔ́wa, aao Luapi gbagba, aao tulaletikateae, aao zike aà kúki, aao samaa'o gbéne ní aà tɔo gɔɔpii. ¹⁴ Wà Lua gbé Moizi buiɔ díle lán Levii bui kiniɔwa. ¹⁵ Moizi negɔ́eon Geesoú ní Eliezéoo ũ. ¹⁶ Geesoú negɔ́e séian Sebueli ũ. ¹⁷ Eliezéoo negɔ́e séian Leabia ũ. I negɔ́ee í bo, áma Leabiapi negɔ́eon í dasi maamaae.

¹⁸ Isaa negɔ́e séian Selomi ũ. ¹⁹ Heblí negɔ́eon tón ke: A séia Yelia, a plaade Amalia, a áaɔde Yaazie, a síiɔde Yekamaú. ²⁰ Uzieli negɔ́eon tón ke: A séia Mika, a plaade Isia.

²¹ Melali negɔ́eon Mali ní Musio ũ. Mali negɔ́eon Eleazaa ní Kisio ũ. ²² Eleazaa gá negɔ́esaie, nenɔe a í tété. An desé Kisi negɔ́eon mé ní sese. ²³ Musi negɔ́eon áaɔe: Mali ní Edéoo ní Yelemoo.

²⁴ Levii buiɔn we sea an dezi pɔ́ de uabele káau ũwa. Lua ua zíkèna pɔ́ kà wè bao ge aa deaɔ, wà ní baade tɔ́ dálau an buiɔwae. ²⁵ Davidi mé: Lá Dii Isailiɔ Lua a gbéé gbá ímpakí mé à sù Yelusaleú à ku we gɔɔpii, ²⁶ Levii buiɔ zwáakpe ní a zíkèbɔ se táa'oo bo. ²⁷ Yá pɔ́ Davidi ò gbèzà yáí ɔ́ wí Levii bui pɔ́ kà wè bao ge aa deaɔ naoi.

²⁸ Levii buiɔn líb dɔ Aalona buiɔle ní Dii ua zío. Aaliɔ wéte Lua uai ní a kpéɔ ní gbábɔa Lua p'ɔ́nɔe ní zɪ pɔ́ wí ke weo ²⁹ ní pɛe pɔ́ wí kpa Luawao ní p'ɔ́wenti gbao ní káawanao ní a totoao ní a zao ní a zɔɔ léo. ³⁰ Aaliɔ Dii sáaukpa ní aà táasileao kɔɔ ní osoio ³¹ ní gɔɔ pɔ́ wàle sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú o Diiwa kámabogɔzɪ ní mɔ gɔɔ séia zɪ ní díkpe pɔ́ wa díle. Aaliɔ zike Dii gɔɔpii máa, mé an dasi lí ká lá wa dílenéwa. ³² Ampio mé aali laaidɔ kpaaukpe ní a p'keleɔ zɪwa, mé an gbéé Aalona buiɔ lí laaidɔ Dii kpé zɪwa.†

24

Sa'onao zɪ

¹ Aalona bui gálin ke: Aalona negɔ́eon tón ke: Nadabu, Abiu, Eleazaa ní Itamaao. ² Nadabu ní Abiuo gága ní mae wáae,* aai negɔ́e i sɔo. ɔ́ Eleazaa ní Itamaao gɔ́ sa'onao ũ. ³ Davidi ní Eleazaa bui Zadokio ní Itamaa bui Aimelekió sa'onao kpaalè gá ní gáo, aao kɔ́ gba zé zɪ yá musu. ⁴ Aa dɔaana: è dasi Eleazaa bui guu de Itamaa bui guula, ɔ́ aa Eleazaa bui uabele: sè gbéon gɔo ní mèndoo, Itamaa bui uabele sɔ́ swaaɔ. ⁵ Aa ní kpaalè ní gbelaaoe an wegwasai, asa Eleazaa buieɔ ní Itamaa buieɔ de Lua kpé gbèzɔɔ ní sa'onkia: ũ mpiie. ⁶ Levii bui lakéna Semaia, Nctaneli né ní tɔ́ dálau kía ní aà íwae beeo wáae: Sa'onkia Zadoki, Abiataa né Aimeleki, sa'onao uabele ní Levii bui uabele. Tó wà gbéé sè Eleazaa bui guu do, ɔ́ wí se Itamaa bui guu do.

- ⁷ Yoialibu mé séia,
- a plaade Yedaia,
- ⁸ a áaɔde Aliú,
- a síiɔde Seoliú,
- ⁹ a sɔode Malakía,
- a soolode Míame,
- ¹⁰ a soplade Akozi,
- a swaaɔde Abia,
- ¹¹ a kèokwide Yesua,
- a kwide Sekania,
- ¹² a kuɛdode Eliasibu,

* 23:1 1Kia 1.38-39 † 23:13 Bsa 28.1 ‡ 23:32 Nao 3.5-9 * 24:2 Lev 10.1-2

a kueplade Yakiü,
¹³ a kue'aaõde Hupa,
 a gëo mëndosaide Yesëba,
¹⁴ a gëode Bilega,
 a gëo ní mëndoode Imee,
¹⁵ a gëo ní plaode Ezii,
 a bao plasaide Apisesi,
¹⁶ a bao mëndosaide Petaia,
 a baode Yeezekeli,
¹⁷ a bao ní mëndoode Yakë,
 a bao ní plaode Gamulu,
¹⁸ a bao ní ãaõode Delaia,
 a baasoo mëndosaide Maazia.
¹⁹ Lá aali gé zikéi Dii kpéu aaõ kõ gba zén we, lá Dii Isailiõ Lua dà an dezi Aalonae a ðilewa.

Levii bui kñiõ

²⁰ Levii bui kñiõn ke: Amlaü bui Sebueli né Yedeia.
²¹ Leabia yoa Isia.
²² Isaa bui Selomõ né Yaata.
²³ Heblõ negõõ tón ke: Yelia, Amalia, Yaazie ní Yekamaõo.
²⁴ Uzieli bui Mika né Samii.
²⁵ Mika dáuna Isia né Zakali.
²⁶ Melali negõõ Mali ní Musio. ²⁷ Melali bui Yaazia negõõ tón ke: Benõ, Soaü, Zakuu ní Ibelio.
²⁸ Mali né Eleazaa i negõõ io. ²⁹ Mali né Kisi bui Yelameli. ³⁰ Musi negõõ tón ke: Mali, Edee ní Yelimõo. Levii buiõn we an dezi buiõwa.
³¹ Ampii sõ aa gbelà lá an gbé Aalona buiõ kèwa kí Davidi ní Zadokio ní Aimelekio ní sa'ona uabeleõ ní Levii bui uabeleõ wáae. Vii buiõ ní dáuna buiõ, yá dou wa kèné.

25

Lèsinaõ

¹ Davidi ní Isaili kíaa mé Asafa negõõ ní Emani negõõ ní Yedutu negõõ ðile ní zéi aa ãnabikeke ní mõõnaõ ní domaõ ní sésënaõ. Zipikenaõ tón ke:
² Asafa negõõ tón ke: Zakuu, Yosefu, Netania ní Asalelao. Asafa mé aõ wéte a népiõzi, kíaa sõ iõ wéte ní ãnabikekeai.
³ Yedutu negõõ sooloe: Gedalia, Zeli, Yesaia, Simeï, Asabia ní Matitiaõ. An mae Yedutu mé iõ wéterñzi, ñ iõ ãnabikeke ní mõõnleao, iõ Dii sáau kpa aõ aa táasileõ.
⁴ Emani negõõ tón ke: Bukia, Matania, Uzieli, Sebueli, Yelemõ, Anania, Anani, Eliata, Gidaleti, Lomantiezeë, Maloti, Yõsebekasa, Otii ní Maazioo. ⁵ Gbèpiõá kí gu'ena Emani negõõne mpii. Lua legbèè à mè á aã gba gbãa, ñ à aã gbà negõõ gëo mëndosai ní nenõõ iõ ãaõ. ⁶ Gbèpiõ iõ lesi Dii ua ní sésënaõ ní domaõ ní mõõnaõ mpii. An maeõ Asafa ní Yedutuo ní Emanio mé aalõ wéterñzi Lua ua zipi guu. Kí sõ iõ wéte ní maepiõzi. ⁷ Ampii ní ní gbé põ aa lesia Diie dàda aa dõõ, ampíi gbèõn ãaa do ní basiõkwi plasaioe (288). ⁸ Wà likpà lá aali kõ gba zé zipi yá musue, néfënen gbèzõõ, yãdanadeõ ní yãdadanõ pii. ⁹ Wà gbèpiõ sè baade ní a negõõ ní a dáunaõ gbèõn kueplaplac:

A sèia Asafa né Yosefu,
 a plaade Gedalia,
¹⁰ a ãaõde Zakuu,
¹¹ a síiõde Zeli,
¹² a soode Netania,
¹³ a soolode Bukia,
¹⁴ a soplade Yesalela,
¹⁵ a swaaõde Yesaia,
¹⁶ a kèokwide Matania,
¹⁷ a kwide Simeï,
¹⁸ a kueðode Azalèli,
¹⁹ a kueplade Asabia,
²⁰ a kue'aaõde Sebueli,
²¹ a gëo mëndosaide Matitia,
²² a gëode Yelimõ,
²³ a gëo ní mëndoode Anania,
²⁴ a gëo ní plaode Yõsebekasa,

- 25 a bao plasaide Anani,
- 26 a bao mëndosaide Maloti,
- 27 a baode Eliata,
- 28 a bao ní mëndoode Otií,
- 29 a bao ní plaode Gidaleti,
- 30 a bao ní àaõode Maazio,
- 31 a baasoo mëndosaide Lomantieze.

26

Lua kpe bíibòledṣanao

¹ Bíibòledṣanao gálion ke:

Séíá Kole buiò.
Kole né Meselemia, Abiasafa tũna.

² Meselemia negṣeo tón ke:

A séíá Zakali,
a plaade Yediae,
a àaõde Zebadia,
a siiiõde Yanieli,
³ a sòode Elaũ,
a soolode Yohanani,
a soplade Elioenai.

⁴ Ǿbededũ negṣeo tón ke:

A séíá Semaia,
a plaade Yozaba,
a àaõde Yoa,
a siiiõde Sakaa,
a sòode Netaneli,
⁵ a soolode Amieli,
a soplade Isakaa,
a swaaõde Puletai.

Asa Lua mé éfáaikè Ǿbededũpié.* ⁶ Aà né Semaia negṣeo í lɔ, aa kpalablè ní dezi buiò guu, asa beedeḁne. ⁷ Semaia népion ke: Ǿteni, Lefaeli, Ǿbedi ní Elizabao. Aà dàunao Elihu ní Semakiaoa beedeḁne lɔ. ⁸ Gbépiá Ǿbededũ buiõne nípii. Ampio ní ní negṣeo ní ní dàunaó beedeḁne, an gbáa kà zĩpi kea. Aa gbèon bàas ní plaõe. ⁹ Meselemia negṣeo ní a dàunaó beedeḁne lɔ. Aa gbèon bao plasaie.

¹⁰ Melali bui Osa negṣeo tón ke: A séíá Simeli, áma né séíá no, aà mae mé aà díle yoa ũ. ¹¹ A plaade Ilikia, a àaõde Tabalia, a siiiõde Zakali. Osa negṣeo ní a dàunao gbèon kue'aaõe.

¹² Wà zidá bui dɔaanapiõne, baade ní a bíibòledṣan gáliò, lá wa dà ní dae pò lé zĩke Dii uaõewa. ¹³ Wà likpànè ní buiwaè, néfñen gbèzõó ní bõle pò an baade aó dṣao. ¹⁴ Meselemia gukpe oi bõle blè, ÿ aà né Zakali pò de ledamade ñõna ũ gugbántoo oi bõle blè. ¹⁵ Ǿbededũ geomidokí oi bõle blè, mé aà negṣeo mé dṣo dṣaa blè. ¹⁶ Osa be'ae oi bõle blè ní zeda pò kú musu bõle pò wí me Saleke Bõleo.

Bíibòledṣanao ío kṣ lèukpakèe. ¹⁷ Levii buipio ío ku gukpe oi lá gu lé dɔ gbèon soolosoolo, gugbántoo oi gbèon siisiiis, geomidokí oi gbèon siisiiis, dṣo sae gbèon plapla. ¹⁸ Be'ae oi gbèon siisiiis ío ku zedau, ua oi sṣ gbèon plapla. ¹⁹ Kole buiò ní Melali bui bíibòledṣana gálion we.

Làasi dṣanao ní yagṣgṣnao

²⁰ An gbé Levii buiò mé Lua kpé làasiò ní pò pò wí Lua gba làasiò dṣanao ũ. ²¹ Geesõ bui Ladá bui uabeleõn ke: Yeieli ²² ní a né Zetaũo ní Zetaũpi dàuna Yoelio. Ampio mé aalò wéte Dii kpé làasiò.

²³ Amlaũ bui gbèeó ní Isaa bui gbèeó ní Heblṣ bui gbèeó ní Uzieli bui gbèeó ku we lɔ. Ampion ke: ²⁴ Mõzi né Geesou bui Sebueli mé làasi gbèzõó ũ. ²⁵ Aà deziò do Eleazaa mé Leabia í, Leabia Yesaia í, Yesaia Yolaũ í, Yolaũ Zikeli í, Zikeli Selomi í. ²⁶ Selomipi ní a daeo mé pò pò wa Lua gbà làasiò gbèzõó ũ. Kí Davidi ní uabele pò de zĩgṣ dɔaanao ũ mé gbapio dà. ²⁷ Aa pò pò aa náaa zĩ guuò kpà Luawa wà aà kpé kekeò. ²⁸ Selomi ní a daeo mé aalò wéte pò pò gu'ena Samueli ní Kisi né Sauluo ní Nee né Abineeo ní Zeluia né Yoabuo kpàò ní pò pò gbé kíniò kpàò pii.

²⁹ Wà bàasi zĩ dà Isaa bui Kenaniae ní a negṣeo. Aame Isailio lakènao ní ní yagṣgṣnao ũ. ³⁰ Heblṣ bui Asabia ní a daeo gbèon ðaa swaaõ ní basooe (1.700). Beedeḁne nípii. Aalò wéte

* 26:5 1Lad 13.14

Isaili buio pɔ́ kú Yuudē baa be'aezi Dii yá musu ní zì pɔ́ kí dànè yá musuo pii. ³¹ Yelia mé Heblɔ́ buio kía ũ. Davidi kpalablea wè blade guu ɔ́ à wetète Heblɔ́ buipi tɔ́ pɔ́ wa kà láuɔzi, ɔ́ wà gè bɔ́ an beedeɔwa an be wèlu Yazee, Galada búsuu. ³² Yelia dae uabeleɔ gbèɔn ɔ́a kue'aaɔ ní basooe (2.700). Beedeɔne nípii, ɔ́ kí Davidi ní díle aao wéte Lubeni buiozi ní Gada buio ní Manase bui pɔ́ kú gukpe oi weo Lua yá ní azia yáa kekea yáí.

27

Zigɔ́

¹ Isaili uabeleɔ ní zigɔ́ gbèɔn ɔ́aasɔsɔoɔ ɔ́aanao ní zigɔ́ gbèɔn basoobasɔoɔ ɔ́aanao ní ní lakēna pɔ́ aaiɔ zike kíae yápii musuon ke: Zigɔ́ gálio ɔ́o kɔ́ leúkpaɔe mo ní mooe e wè gé bolei, galipio baade zigɔ́ gbèɔn ɔ́aasɔsɔo leɛ baasoo mēndosaie (24.000).

² Zadieli né Yasobaũ mé mo séiadeɔ gáli ɔ́aana ũ. ³ Pelezi buie. ɔ́me zigɔ́ ɔ́aana pii gbèzɔ́ ũ mo séia guu.

⁴ Ahoa né Dodai mé mo plaadeɔ gáli ɔ́aana ũ. Mikelo mé aà plaade ũ.

⁵ Sa'ona Yoiada né Benaia mé mo aaɔdeɔ gáli ɔ́aana ũ. ⁶ Benaiapi mé neɔn gbèɔn baakwio ɔ́aana ũ b. Aà né Amizaba ku aà gáli guue.

⁷ Yoabu dáuna Asaeli mé mo siisdeɔ gáli ɔ́aana ũ. Ké à gà, ɔ́ aà né Zebadia gɔ́ aà gēe ũ.

⁸ Izala bui Samu mé mo sodeɔ gáli ɔ́aana ũ.

⁹ Tekoa gbé Ikesi né Ila mé mo soolodeɔ gáli ɔ́aana ũ.

¹⁰ Eflaiũ bui Elezi, Pelsoni gbé mé mo sopladeɔ gáli ɔ́aana ũ.

¹¹ Zela bui Sibekai, Usa gbé mé mo swaaɔdeɔ gáli ɔ́aana ũ.

¹² Bēyāmeɛ bui Abiezeɛ, Anato gbé mé mo kēokwideɔ gáli ɔ́aana ũ.

¹³ Zela bui Malai, Netofa gbé mé mo kwideɔ gáli ɔ́aana ũ.

¹⁴ Eflaiũ bui Benaia, Pilatɔ́ gbé mé mo kuɛdodeɔ gáli ɔ́aana ũ.

¹⁵ Onieli bui Eledai, Netofa gbé mé mo kuɛpladeɔ gáli ɔ́aana ũ.

Isaili buio ɔ́aanao

¹⁶ Isaili buio kíaon ke:

Lubeni buio kí Eliezeɛ, Zikeli né,

Simeo buio kí Sefatia, Maaka né,

¹⁷ Levii buio kí Asabia, Kemue né,

Aalona buio kí Zadoki,

¹⁸ Yudaɔ kí Elihu, Davidi vli,

Isakaa buio kí ɔ́meli, Mikaila né,

¹⁹ Zaboloni buio kí Isimaia, Obadia né,

Nefatali buio kí Yelimɔ́, Azelié né,

²⁰ Eflaiũ buio kí Ozee, Azazia né,

Manase bui pɔ́ kú be'ae oio kí Yoeli, Pedaia né,

²¹ Manase bui pɔ́ kú Galada búsuu kí Ido, Zakali né,

Bēyāmeɛ buio kí Yaasie, Abineɛ né,

²² Dá buio kí Azakeli, Yeloatú né.

Isaili buio kíaon we.

²³ Davidi i gbé pɔ́ kà wè bao ge aai kaoo naoo, asa Dii mè á tó Isailio dasikú lán saanao wae.*

²⁴ Ké Zeluia né Yoabu ná ní naoawa, † i a midéo. Naopi yáí Lua pɔ́ fèi Isailiozi, ɔ́ wí ní dasile ké kí Davidi ladauo.

Kia iwaɔ

²⁵ Adieli né Azemave mé kibe láasi gbèzɔ́ ũ.

Uzia né Yonatāa mé dɔ́ pɔ́ kú bua ní meɛwiao ní zɔ́ewiao ní gudɔ́akio gbèzɔ́ ũ.

²⁶ Kelubu né Ezali mé buazikenaɔ gbèzɔ́ ũ.

²⁷ Lama gbé Simeí mé vēebudeɔ gbèzɔ́ ũ.

Sefá gbé Zabedi mé ziiia ũ vēebe ní vēe kúɔ́uo yá musu.

²⁸ Gedeɛ gbé Baalanana mé kulió ní kaadɔ́enlio zikenaɔ gbèzɔ́ ũ.

Yoasi mé ziiia ũ kú nísi yá musu.

²⁹ Salona gbé Sitelai mé Salona zúdánaɔ gbèzɔ́ ũ.

Adelai né Safata mé guzule zúdánaɔ gbèzɔ́ ũ.

³⁰ Isimaela bui Obili mé yiongodánaɔ gbèzɔ́ ũ.

Melono gbé Yedeia mé zaa'indánaɔ gbèzɔ́ ũ.

* 27:23 Daa 15.5, 22.17, 26.4 † 27:24 2Sam 24.1-15, 1Lad 21.1-14

asa pɔ pɔ kú musu ní z̄l̄eɔá n pɔe pii.

Mm̄e ní kía ũ,
níme ní pɔpii mide ũ.

¹² Aizee ní beeeo í bɔ n k̄īe,
ní kible pɔpiiwa.

Iko ní gb̄aao ku n ɔz̄īe,

ní gb̄epii káfīa zé v̄ī,
mé ní ní gbaa gb̄aa zé v̄ī l̄o.

¹³ Tiasa wá Lua, wá̄e n sáaukpa,
wá̄e n tɔ beeede bɔ.

¹⁴ Ee, dén ma ũ ge ma gb̄é̄, ké wá gbasa pɔ kpama máai? Pɔpii í bɔ n k̄īe. Pɔ pɔ wa kpama bɔ n ɔz̄īe. ¹⁵ Wá dene b̄om̄o ũ, nib̄o ũ lán wá deziwae. Wá kua dún̄iau de lán uenawa t̄amaasaie.

¹⁶ Dii wá Lua, pɔz̄o pɔ wá kpà n kpé d̄a yáí, ké n tɔ pɔ a kua adoa e à̄o kuwá, apii bɔ n ɔz̄īe, n pɔe. ¹⁷ Ma Lua, má d̄s ké s̄ò táasikanan n ũ, yákea a zéwa mé í kangu. Ma pɔpīo kpama pii ní n̄sepuaoe, ɔ má è n gb̄é pɔ kú laɔ pɔ kpama ní pɔnao s̄o. ¹⁸ Dii wá dezi Ablaha ũ ní Izaakio ní Isailio Lua, tɔ n gb̄é̄ lí z̄eð beewa ní s̄o guu, ní tó an s̄o à̄o kuma gɔɔpii. ¹⁹ Ma né Salom̄o gba zé āo n yád̄ilēaó ní n ikoyá̄o k̄ua ní n̄sem̄endo, í n ɔtond̄ok̄ī gwa à z̄ikewa pii, í n kpé pɔ ma a s̄oukè d̄o.

²⁰ Ǿ Davidi ò gb̄é pɔ k̄aaaa weɔne: A Dii á Lua sáaukpa! Ǿ gb̄é pɔ k̄aaaa weɔ Dii ní dezīo Lua sáaukpá, aa mip̄è̄le aa kù̄le Diīe, aa kù̄le kíāe l̄o.

Salom̄o kpaa kía ũ

²¹ Ké gu d̄s aa sa'ò Diiwa. Aa sa pɔ wí a pɔ ká̄teu à t̄ékū òwá ní zuswanaɔ m̄en òaa s̄o ní s̄asakaoɔ m̄en òaa s̄o ní s̄asa b̄ol̄naɔ m̄en òaa s̄o. Aa v̄ēe è̄lewá aa sáaukpa sa'òwá dúuduú Isaili pii pɔ ũ. ²² Goo bee aa p̄obl̄e aa v̄ēem̄ī Dii ae ní p̄na z̄oɔ.

Ǿ aa Davidi né Salom̄o kpaa kía ũ gb̄aa k̄afī.* Aa aà kpà kía ũ Dii ae sa, ɔ aa Zadoki d̄ile sa'onkia ũ. ²³ Ǿ Salom̄o z̄ò̄le kpalau a mae gb̄eu kía pɔ Dii kpà ũ.† A gwea è mé Isaili bui pii mis̄īl̄ē. ²⁴ Kíaa ní n̄eḡ̄naɔ ní kí Davidi n̄eḡ̄ēo pii mikpà kí Salom̄owa. ²⁵ Dii t̄o Salom̄o z̄ōke k̄afī maamaa, Isaili bui pii wé è. Dii kíakegawi kpàwá, Isaili kía pɔ d̄oaaaè̄, an kee í kaaáwao.

Davidi gaa

²⁶ Ȳese né Davidiá Isaili buīo pii kíāe. ²⁷ A kè kpalau wè̄ blāe, Hebl̄5 wè̄ s̄opla, Yelusalē ũ s̄o wè̄ baakwi ní àāso.‡ ²⁸ A zikù táotaoe, ɔ à gá. Ǿdee mé a beee v̄ī. Ǿ aà né Salom̄o z̄ò̄le aà gb̄eu. ²⁹ Kí Davidi yákeao ku gu'ena Samueli taalau ní anabi Natá láo ní gu'ena Gada láo za a daaleawa e a mid̄awa, ³⁰ aà kpalablea yá̄o ní aà n̄eḡ̄onkeyá̄o ní yá pɔ aà l̄ēo ní yá pɔ Isaili ní bùsu pɔ liaai kíāo l̄ēo.

* 29:22 1Lad 23.1 † 29:23 1Kia 2.12 ‡ 29:27 2Sam 5.4-5

LADA PLAADE Yá pò kú láe bee guo

Láe bee Davidi né Salomoo kpalablea yá boolekewée (1-9). Bee gbea aà bui pò aa gò Yuda kía ùò e à gè pèò Nɛbukaneza Yelusaleù siawa ní taarínɔ Babilonio (10-36).

Láe bee dɔ̀ gbezã mèn plaò yá gè à Ezala lá ní Nɛemii láo kùè. Bee lé owée wà Isailiò yãziò kyoke aè we, asa wekii Peesiò kí Kilusi Yudaò gbà zé aa ea gé Lua kpé dsi Yelusaleù.

Salomoo ònɔ gbèaa
(1Kia 3.1-15, 10.26-29)

¹ Davidi né Salomoo kpala zínápèlè giúgiú, asa Dii aà Lua kuaànɔe, 5 à aà zòòkè káfi maamaa. ² Salomoo yádìlè Isailiòne pii, gbèɔn òaasòsòò dɔ̀aanao ní gbèɔn basòobasòò dɔ̀aanao ní yákpalekenao ní kíaò pii ní Isailiò uabeleò pii, ³ 5 à gèrínɔ gulesí pò wa bò Gabaò, asa kpaaùkpè pò Dii zòblena Mòizi kè guwaiwaiu kú we. ⁴ Davidi tò wà Dii kpagolo sè yáa Kiliyaaliù,* wà gèò gu pò a kèkèèu Yelusaleù, asa we à zwàakpè d̀bùè. ⁵ Mògotè sa'okii pò Uli né Bezaleli, Hulu t̀òuna pí† sà a ku Gabaò Dii zwàakpè kpèlè, 5 Salomoo ní gbé pò káaapio yágbèawà we. ⁶ Salomoo sò kpaaùkpè sa'okìpizi Dii aè, 5 à sa pò wí a pò káteu à tékú owà ní pò mèn òaa sòò. ⁷ ɔ Lua b̀ m̀wà gwáasína à m̀: Pò pò ní yei gbèaa. ⁸ Salomoo wè Luawa à m̀: N gbèkèkè ma mae Davidiè maamaaè, 5 n ma kpa kpalau aà gèè ù. ⁹ Dii Lua, lé pò ní gbè ma mae Davidiè kè sa, asa n ma dile gbé pò aa dasi lán d̀nía b̀sù'ufáawaò kía ù.† ¹⁰ Ma gba ònɔ ní d̀sao sa, kè m̀ e d̀saaò gbépiòne. Tò m̀aa no kpelewa máli yá gògò n gbé dasipiòneí?

¹¹ ɔ Lua d̀è: Lá yá bee mé kú n s̀sù, mé ni ɔda ge àizee ge gawí ge n ibeò gaa ge wèni gbàa gbèaaò, sema ònɔ ní d̀sao, kè n e yá gògò ma gbé pò ma n dile ní kía ùe beeòne, ¹² má n gba ònɔ ní d̀sapiò, mí eà m̀ a n gba ɔda ní àizeo ní gawio l̀. Kí pò kú n aae ge kí pò aò ku n gbèaa a kanwao.

¹³ ɔ Salomoo b̀ kpaaùkpè pò kú gulesipia kí Gabaò, à tà Yelusaleù, 5 àlè kible Isailiòwa.

¹⁴ Salomoo zikasògòò ní s̀ò káaa, aà s̀gopio kà òaa sòpla (1.400), aà s̀ò s̀ò òaasòsòò lèe kuepla (12.000). Wí aà s̀pìò gwa aà s̀gò wéleò guu ní aà be Yelusaleùòe. ¹⁵ Kí tò ánuusu ní vuao di Yelusaleù lán gbèwa, mé sedè lí pò wà kpèd̀ò dasi lán bèlè líwa sèu. ¹⁶ Salomoo s̀pìò b̀ Egipi§ ní Silisi bùsuòe. Kí laatanaò mé lùlu Silisi. ¹⁷ Aaí s̀gòò lùlu Egipi ánuusu kiloo sòplaplae, s̀ò s̀ò kiloo plapla taawa, 5 aaí eà s̀pìò yía Itiò ní Silìò kíaòwa l̀. ¹⁸ ɔ Salomoo dile wà kpèd̀ò Diiè ní azía beò.

2

Salomoo Dii kpé s̀sukèa
(1Kia 5.15-32)

¹ Salomoo gbéò dà gbè'azíu gbèɔn òaasòsòò lèe basiiò (80.000), a s̀sènaò s̀ò gbèɔn òaasòsòò lèe baaòkwi (70.000) ní n d̀saaanaò gbèɔn òaasòsòò lèe aà s̀ ní òaa àaòò (3.600).

² ɔ a gbéò zì Tii kí Hilauwa à m̀: Sedè líò kpásámèe lá ní kpàsà ma mae Davidiè 5 à bekpaòwa. ³ Mále kpèd̀ò Dii ma Luae. Aà p̀e, we wao tulaetikauè téa, wíò p̀e kálèè, wíò sa pò wí a pò káteu à tékú owà kòò ní oosio ní kámabogwòzìò ní m̀ò dafu gòòò ní Dii wá Lua dikpèò. ɔ Luapi dile Isailiòne aao kè m̀aa gòòpii. ⁴ Kpé pò mále d̀òpì zòò, asa wá Lua zòò de diiòla pii. ⁵ N beeo déme kpèd̀ò gbàa wíi? Asa musu a f̀s aà sio, baa musumusu. Dén ma ù m̀ kpèd̀òè, mé i kè àò de aà gbagbaki ù bàasio.

⁶ Bee yáí gòide kpásámèe aà zìkè ní vuao ní ánuusuo ní mògotèò ní mòsio ní wòtènao ní bà gáaluladeo ní babuunao ní wèsákèa pòòwao, i zìkè Yelusaleù ní Yuda bùsuo ní gòide pò ma mae Davidi dilemèe. ⁷ N n Libá bùsu sedè líò kpásámèe ní pèlìò ní lí bèede páleò, asa má d̀s kè n bùsu zìkenao lizò d̀s. Ma zìkenao lí zìkè ní n zìkenao, ⁸ aai lí kèkemèe dasidasi, asa kpé pò mále d̀òpì, sema àò zòò mé àò muua ní kpéòo. ⁹ Má mase kpa n zìkenao pò lé lizòpìwa koko òaasòsòò lèe òaa do (200.000) ní naao koko òaasòsòò lèe òaa do (200.000) ní vèeò sela òaasòsòò lèe bao (20.000) ní nisio koko òaasòsòò lèe bao (20.000).

¹⁰ ɔ Tii kí Hilau ní kpàsà Salomooe à m̀: Ké Dii ye a gbéòzi yáí, 5 à n kpa ní kía ù. ¹¹ A èa ò l̀: Wà Dii Isailiò Lua pò musu ní zìlèò kè sáaukpa! Asa à kí Davidi gbà né ònɔna pò d̀sà ní wèzèò ví, 5 àlè kpèd̀òè ní azía beò. ¹² Mále gòide pò zì d̀s gbène, aà t̀n Hulau Abi. ¹³ Aa daá Da buie, mé aà maeá Tii gbéè. A vua ní ánuusuo ní mògotèò ní mòsio ní gbèò ní líò ní bà gáaluladeo ní babuunao ní wòtènao ní bàabaao zì d̀s. A wèsákèa pòòwa d̀s, mé zì pò wa dàè pii i kèe. Ali

* 1:4 2Sam 6.1-17 † 1:5 Bsa 38.1-7 ‡ 1:9 Daa 13.16, 28.14 § 1:16 Iko 17.16

zíkè ní n ɔ̀zíkènao ní gbé pò de n mae Davidi ɔ̀zíkèna ù yáaɔ. ¹⁴ Kí, mase ní naao ní nísio ní wéè pò n a legbèò kpásá wápiɔ ní zíkènaoɔ, ¹⁵ wí Libá bùsu lí z̄z̄z̄nè lá ní yei léu, wí yeye wà gbéɔ zìò ísíaa e Zope, ní taò Yelusaleù.

¹⁶ Salomɔ̀ bòmɔ̀ pò kú ísaili bùsuu nàò píi, aà mae Davidi gbéɔ naoa bàasi. Aa kà gbéɔn òaasɔ̀soo lée basoplakwi ní àaɔ̀o ní òaa àaɔ̀o (153.600). ¹⁷ A ní gbéɔ dīlè gbè'ánao ù gusísideu gbéɔn òaasɔ̀soo lée basiiɔ (80.000), a sèsenao s̄s̄ gbéɔn òaasɔ̀soo lée bàaɔ̀kwi (70.000), an òaana pò aao wéte z̄l̄piz̄i s̄s̄ gbéɔn òaasɔ̀soo lée àaɔ̀o ní òaa àaɔ̀o (3.600).

3

*Salomɔ̀ Dii kpé dsa
(1Kia 6.1-38)*

¹ ɔ̀ Salomɔ̀ nà Dii kpé boawa Mòlia* gbe musu Yelusaleù, gu pò Dii b̄ò m̄òu a mae Davidiwau. Davidi mé Yebusi bui Alauna pówengbēzēpi dīlè kpépi d̄ok̄i ù. ² A nà z̄l̄piwa a kpalablea wè s̄iúde m̄o plaade ḡo plaade z̄l̄e. ³ E pò a b̄ò Lua kpé pò ù gbàa kà ḡásisuu bàaɔ, a yàasa bao. ⁴ Kpépi bilandaa v̄l, a yàasa s̄aa ní kpépioe ḡásisuu bao, a lesi kwi.

A vua tētēe kpà kpépi guu. ⁵ A p̄e lipereeo kpà kpeele ḡiwa, ɔ̀ a vua maa kùlewà. A ḡinakèwà lán daminaliwa ní m̄odaonaɔ. ⁶ A z̄ablè kpépiwa ní gbè beedeo. Vuapi s̄s̄ à b̄ò Paavaiùe. ⁷ A vua kùlè kpépi balazaowa ní a kpeele lío ní a ḡi ní a b̄ole gbao, mé à ḡinakè ḡpiɔwa lán malaika ḡásladeɔwa.

⁸ A luakukii kè, a gbàa s̄aa ní kpépi yàasao ḡásisuu bao, a yàasa bao. A vua tētēe kùlewà t̄nu bao. ⁹ Vua kusao gb̄ia de kiloo k̄inia. A vua kùlè kpea pò kú musuɔwa l̄o.

¹⁰ A lí'á malaika ḡásladeɔ ù mèn pla, a kpà ní vuao. ¹¹⁻¹² Malaikapiò ḡásia pooa, a gbàa ḡásisuu s̄soo, amp̄ii ḡásisuu baoc. Ado ḡásia gè pè ḡiwa le, ado pò pè ḡiwa la, ɔ̀ an ḡásia pò ḡò pèk̄owa. ¹³ Malaikapiò ḡásiaɔ poopooa màa e ḡásisuu bao. Aa zea mé an ae d̄oa kpeele oi.†

¹⁴ A zw̄aa pò wa da t̄à ní babuunao ní bà ḡaaluladeo ní w̄ɔ̀t̄ēnao ní bàabaaɔ, ɔ̀ à ḡinakèwà lán malaika ḡásladeɔwa.‡

¹⁵ A m̄òpele pí mèn pla kpépi kpeele pò ù. A pla píi lesi ḡásisuu bao plaplasaie, a f̄ua lesi s̄s̄ ḡásisuu s̄soo. ¹⁶ A m̄odaonaɔ pí, ɔ̀ a f̄i f̄uapiɔwa yàbaa ù. A p̄o pí lán gbeafu beɔwa mèn basoobaso, a d̄òd̄o m̄odaonapiɔwa. ¹⁷ A m̄opiò p̄èlè kpé kpeele ɔ̀plaa ní z̄eio. A t̄okpà ɔ̀plaa p̄e Yakè,§ ɔ̀zeɛ pò s̄s̄ B̄azuu.*

4

*Lua kpé p̄o
(1Kia 7.23-51)*

¹ Salomɔ̀ sa'ok̄ii kè ní m̄ogot̄eo.* A gbàa ní a yàasao ḡásisuu baobao, a lesi kwi. ² A íkakiò b̄ò b̄ooloo. A léla e a léle ḡásisuu kwie, a lesi soo, a z̄ò s̄s̄ baakwi. ³ A ḡinakè íkakiipiwa lán t̄uɔ̀wa, a lía a léi z̄l̄e d̄ò pla, ḡásisuu dodo t̄uɔ̀ mèn kwikwi. A íkakiipi pí s̄anu ní t̄uɔ̀ ḡinapioc. ⁴ Íkakiipi di zuswana mèn kuɛplaɔwa. Z̄u mèn àaɔ̀o mi d̄o gugb̄antoo oi, mèn àaɔ̀o be'ae oi, mèn àaɔ̀o ḡeom̄id̄ok̄i oi, mèn àaɔ̀o l̄o gukpe oi. Íkakiipi di ní musu, ɔ̀ an p̄òd̄o d̄òd̄o guo. ⁵ Íkakiipi ḡeele ɔ̀t̄a doe, mé a sw̄á de lán ta sw̄áwa, lán t̄z̄ongbeleziwa. Galuba z̄ò le òaa do ní basoo ù ɔ̀ ta sapi ù sí.

⁶ ɔ̀ à d̄aa pí mèn kwi n̄òpipiboo ù, a k̄ale Lua kpé ɔ̀plaa oi mèn soo, ɔ̀zei mèn soo. Sa'onao ù d̄aapiò idada sa pò wí a pò k̄at̄eu a t̄ék̄u n̄òwa. Sa'onapiò s̄s̄ aal̄ zu'ò ní íkakiipi íoc.†

⁷ A vua dau† pí mèn kwi lá wà a kea dilewa. A k̄ale Lua kpéu, mèn soo ɔ̀plaa oi, mèn soo z̄eí. ⁸ A táabunu§ kè mèn kwi, a k̄ale Lua kpéu, mèn soo ɔ̀plaa oi, mèn soo z̄eí. A ta au'el̄eb̄oo pí ní vuao mèn basoo. ⁹ A sa'onao ua kpánè ní Lua kpé uadao ní a b̄ole gbao, ɔ̀ à m̄ogot̄e kùlè gbapiɔwa. ¹⁰ ɔ̀ à íkakiipi dīlè Lua kpé kpeele ɔ̀plaa oi ḡeom̄id̄ok̄i oi ní gukpeo z̄angoo. ¹¹ A t̄ufukaboo ní p̄éluo ní ta au'el̄eb̄oo pí l̄o.

M̄aa Hulaù Lua kpé z̄l̄ kè kí Salomɔ̀e, a a lekpaal. Zl pò a k̄èp̄in ke:

¹² M̄òpeleɔ pla.

F̄ua pò b̄ò lán lowa, a ku m̄òpelepiò musuɔwa pla.

M̄odaona pò à z̄ablèò f̄uapiɔwaɔ pla.

¹³ Ḡina pò a d̄òd̄o m̄odaonapiɔwa lán gbeafu beɔwaɔ òaa pla. A kè d̄ò plapla, à z̄ablèò f̄uapiɔwa.

¹⁴ Tadiboo ní a tao.

* 3:1 Daa 22.2 † 3:13 B̄oa 25.18-20 ‡ 3:14 B̄oa 26.31 § 3:17 Bee mè Ì ní z̄eɔ. * 3:17 Bee mè gb̄aa kuwà.
* 4:1 B̄oa 27.1-2 † 4:6 B̄oa 30.17-21 ‡ 4:7 B̄oa 25.31-40 § 4:8 B̄oa 25.23-30

15 Ikakii do ní zuswana p3 kú a zíe3 kúepla.

16 Túfukab33 ní péelu3 ní sa3 ní a p3kele3 píi.

P3 p3 Hulaü pí k3 Salom33e Dii kpé p3 ü3 píi, a pí ní m3goté p3 wa y333e. 17 K3 mè wá kása ní Yuudé dána g3 p3 kú Suko ní Zaletáo zánguoo. 18 P3 p3 Salom33 pí ní m3gotéopi3, wi y3 k3iloowa wá a gb3a d33, ké a dasi ké zài yáí.

19 Salom33 p3 p3 kú Lua kpé guu3 pí l3, tulaletikateaki p3 wa ké ní vuao ní vua táabünu p3 w3 Dii p3e kálewá3 20 ní dau p3 wa pí ní vua t3et3e33 ní a filia p3 l3 naa luakuk3i a33 lá wa dílewa.

21 Wá g3ínaké daupi3wa lán k3pek3i fúa3wa. Wá a filia3 ní a kpá33 pí ní vua t3et3e3e. 22 Vua filiad333 ní tao ní g33na3 ní táas33 ní kpea p3 w3 mé luakuk3i gbá3 ní kpeele p33.

5

1 Ké Salom33 Dii kpé z3pi ké a láa píi, 5 à mò ní vuao ní ánusuo ní p3 p3 a mae Davidi díle Lua p3 ü3, * a ká Lua kpé láasiu.

Taa ní Dii kpagoloo a kpéu (1Kia 8.1-9)

2 3 k3 Salom33 Isaili gb3z333 sísi Yelusaleü, an bui d3aana3 ní ní uabele3 píi, aa m3 Dii báakuar3n3 kpagol3† sé Davidi w3le Síona wá suð. 3 3 Isaili3 káaaa3zi nípii m3 soplade dikp3g33z3l. 4 Ké Isaili gb3z333 ká píi, 5 Levii bui3 Dii kpagolopi sè 5 ní kpaaükp3e3 ní Dii p3 p3 kú a guu3. Levii bui p3 de sa'onao3 ü mé p3pi3 sè, 6 5 k3 Salom33 ní Isaili p3 káaa3zi3 sa'ò ní sá3 ní zu3 kpagolopi ae. P3 p3 à sa'òopi3 dasi ké zài, wi f3 náoo. 7 3 sa'onao3 g3e ní Dii báakuar3n3 kpagoloo a kpéu e kpea p3 w3 mé luakuk3i. Aa díle a dílek3i we malaika gá3iade3 z3e. 8 Malaikap3i3 gá3ia poopooa gu p3 kpagolo ní a séli3 kuua. 9 A sélipi3 gbáa, w3 a lé e kpépi kpeele, w3li e uao. Lípi3 ku we e gbá. 10 P3e ku kpagolopi guuo, mé i ke gbè p3p3e m3n pla p3 M3izi dau Olebu, ‡ gu p3 Dii mè a báa a3 kú ní Isaili3 ní b3a Egipi gb3ea báasio.

11 3 sa'onao3 b3le Dii kpéu. G33 bee sa'ona gáli p3 kú we gbáb3 r3z3e píi kè. 12 Levii bui p3 de l3sina ü3, Asafa ní Emanio ní Yedutuo ní ní né3 ní ní dáuna3 sí píi sa'ók3i gukpe oi ní bábaaa p3kasa3 dadaa, aale s3s3na3 lé ní m33na3 ní doma3. Sa'on káape3na3 kú ní guu l3 gb33n3 basoolo. 13 Káae'3 ní leo dáksi lán p3 m3ndowa, aale Dii táasile, aale l3mawá. Aale lesi ní káae3 ní s3s3na3 ní p3'33n3 pále3, aale Dii táasile aale me: A maa, aá gb3ke láaa vío.

Telu Dii kpépi pá, 14 5 sa'onao3 i f3 g3e z3kei weo telupi yáí, asa Dii gawi kpépi páe. §

6

Salom33 ya'oa gb33ne

1 3 Salom33 mè: Dii mè á3 ku telu sia guue.* 2 3 a ò Dii3: Ma kpé l3s3e bee d3ne ké ny3 kuu g33piie. 3 3 à líli aed3 bílawa à samaa'òné. 4 3 à mè: Wá gbáakpa Dii Isaili3 Luazi! A legbè ma mae Davidie, 5 à kèè lá a òwa. Asa à mè † 5 za g33 p3 a a gb33 b3le Egipi, i Isaili w3lele díle wá kp3d3ueo, mé i gb3e díle a gb3 Isaili3 d3aana ü3, 6 5 à Yelusaleü díle ké a t3 á3 kuwá, mé à Davidi díle a gb3 Isaili3 d3aana ü. ‡ 7 Ké ma mae Davidi ye kp3d3 Dii Isaili3 Luae, 8 5 Diipi òè kp3d3ae ké a t3 e á3 kuwá láasoo p3 a k3pi maae, 9 ama i ke aápi mé a d3e3, aáz3a néé mé a d3e. § 10 Dii kè lá à legbè3wa, 5 ma g3 ma mae Davidi g3e ü, ma z3le kpalau Isaili3 guu, lá Dii Isaili3 Lua a legbè3wa, 5 ma kpépi d3è, ké aá t3 e á3 kuwá yáí. 11 We ma Dii kpagolo díleü. Dii báa kua ní a gb3 Isaili3 yá kú a guu.

Salom33 wabikea a gb33ne (1Kia 8.22-53)

12 Salom33 g3e zè Dii gb3gbak3i kpeele Isaili p3 káaaa we3 wáa píi, 5 à 3sè musu plapla. 13 Salom33pi g3na b3 yáa ní m3got3e3 ua guoguoe. A gbáa ní a yáasao gá3s3uu s333e3, a l3s3 s3 áa3. 3 à d3de g3napiwa à kúle a kosowa Isaili p3 káaaa we3 ae, à 3sè musu 14 à mè: Dii Isaili3 Lua, gb3e muann3 musu ge z3le3. N gb3ke guu n báa kú ní n z3blena p3 aa ku lá ní yeiwa ní n3semendo3e. 15 N yá p3 n a legbè n z3blena ma mae Davidie kè. N ò ní lé3 yáae, gbá sa 5 ní kè. 16 Tia kéwa Dii Isaili3 Lua, n legbè n z3blena ma mae Davidie n mè, t3 aá bui3 r3z3a kúa d3 mé aa ku lá ní yeiwa, aa n ikoyá kúa laaáwa, a3 z3le3a kpalau Isaili3 guu g33piie.* 17 Dii Isaili3 Lua, to yá p3 ní ò n z3blena Davidie ke síana ü sa. 18 Lua, níy33 kú ní gb3náz3na3 z3le

* 5:1 2Sam 8.11 † 5:2 2Sam 6.12 ‡ 5:10 Iko 10.5 § 5:14 B3a 40.34-35 * 6:1 Sou 18.11, 97.2 † 6:4 2Sam 7.1-13 ‡ 6:6 2Sam 7.4-11 § 6:9 2Sam 7.12-13 * 6:16 1Kia 2.4

la yāma yā? Gwa, n be pɔ kú musu ní gu pɔ kú musumusuo píi a fɔ n sio, belenke kpé pɔ má dɔneɛ bee sa.† 19 Dii ma Lua, mapi n zɔblenawa wegwa, ní ma wabikɛa ní ma sùuugbɛaamao sí. Swáse wii pɔ mapi n zɔblena mále léma ní wabi pɔ mále kemaozi. 20 To n wé à pɛa kpéɛ beewa gwáasína ní faánaɔ, gu pɔ n mèn tɔ aɔ kuwàɛ beepi. Wabi pɔ mapi n zɔblena mále kɛ ní aɔ dɔa gupiwa ma. 21 Tó mapi n zɔblena ge n gbé Isailiɔ aedɔ guɛ beewa, mé wa wabikɛma, nlii wá wabikɛa si za n kúkíi musu, ní sùuukewanɔ.

22 Tó gbé táaekè a gbédeɛɛ, mé wa òè aà mɛ á sí ní n tɔo, tó à mò mé à mɛ á sí ní n tɔo n gbagbaki kpéɛ kpéɛ beeu, 23 nlii sírínɔ kua za musu, ní ɔbné. Nili yágɔgɔ n zɔblenaɔne, ní flabo táaedeɛ, aà yákea i wi aà musu, ní tó yá bɔ ní yáesaideo na, wí e dɔ kɛ i yáe keo.

24 Tó n gbé Isailiɔ ibeɛɔ zɔblémá duuna pɔ aa kè yáí, mé aa tárnɔ, mé aa èa sùma aa n sisi, tó aa wabikɛma aa sùuugbɛama kpéɛ beeu, 25 kua za musu nlii sírínɔ, ní ní duuna kémá, ní surínɔ bùsu pɔ ní kpà ní deziɔwae beeu.

26 Tó luabe gɔ da wáiwai, lu lé maoo kɛ aa duunakène yáí, tó aa aedɔ guɛ beewa, aa wabikɛma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaɔne kɛ n ní wetà yáí, 27 kua za musu nlii sírínɔ, ní ní duuna kémá. Nili ní da zé maawa, ní tó lo ma bùsu pɔ ní kpà n gbéɔwa an pɔ úe beeu. 28 Tó nɔana ge gagyá kà bùsue beeu, ge pɔwɛn gbɔsi ge pɔ fukpaa ge kwasutɛɔ ge sɛsɛwekwawɔ ge tó ibeɛɔ koezɔ ní wélezi ge tó músi ge gyá gèngu, 29 tó an gbéɛ yá pɔ a le dɔ ní wáwá pɔ àle keo, mé à ɔdɔ kpéɛ bee oi, mé à wabikɛma à sùuugbɛama, 30 kua za musu nlii siaánɔ. Nili sùuukeaánɔ, ní flaboè aà yákeawa, asa ní aà nɔse dɔ. Mmɛ ní gbépi ní nɔse dɔ. 31 Maa aaliɔ víakene, aao ku lá ní yeiwa e ní wèni léu bùsu pɔ ní kpà ní deziɔwae beeu.

32 Tó bòmɔ pɔ de n gbé Isailiɔ bui úo bɔ bùsu zàzàú à mò n tɔ zɔo yáí ní n ikoyáo ní n ɔ pɔoo yáo, tó à aedɔ kpéɛ beewa à wabikɛma, 33 kua za musu nlii siaánɔ, ní yá pɔ a gbèama kèè, kè dúnia bui píi e n tɔ dɔ, aai víakene, lá n gbé Isailiɔ i kenewa, aai dɔ kɛ n tɔ kú kpé pɔ má dɔe beewa.

34 Tó n gbéɔ bɔle gè zíkai ní ní wèlɛɔ zllau, gu pɔ n ní zlíu píi, tó aa aedɔ wéle pɔ ní díleɛ bee ní kpé pɔ má dɔneɛ beeowa, mé aa wabikɛma, 35 kua za musu nlii sírínɔ sùuu pɔ aa gbèama yá musu, ní tó yá bɔrínɔ na. 36 Tó aa duunakène, lá gbèe ku à gí duunakeio, mé n pɔ pàrtzi n ní ná ní wèlɛɔne ní zɔi, mé aa tárnɔ ní bùsuu zìzɔo ù bùsu zàzà ge a káina guun nò, 37 tó aa nɔsellè bùsu pɔ aale zɔblepiu, mé aa èa sùuugbɛama we aa mè wa duunakè, wá táaekè, wá yáwáikè, 38 tó aa èa sùma ní nɔsemendoo ní pɔeao píi za bùsu pɔ wá tàúrínɔ, aale zɔbleu, tó aa aedɔ bùsu pɔ ní kpà ní deziɔwa ní wéle pɔ ní díleɔ ní kpé pɔ má dɔneɛ beeowa, mé aa wabikɛma, 39 kua za musu nlii sírínɔ sùuu pɔ aa gbèama yá musu, ní tó yá bɔrínɔ na, ní sùuuke ní n gbé pɔ aa duunakèneɔ.

40 Tia kéwa ma Lua, to n wé à pɛa guɛ beewa, ní swáse wabi pɔ wa su kema lai.

41 Dii Lua, pila su n kúkíi sa,

mpi ní n gbáa kpagoloo.

Dii Lua, to gbéɔ suabaa à dɔ n sa'onao sɔwa,

to n yámanaɔ pɔnakɛ n maa yáí.

42 Dii Lua, risu bɔ kía pɔ ní kpà kpeo.

To gbèke pɔ ní kè n zɔblena Davidie yá à dɔngu.‡

7

Dii kpé sakéa (1Kia 8.62-66)

1 Ké Salomɔɔ wabikè a làa, té bɔ luabe à sù sa pɔ a ò pɔɔwa à tekú, ɔ Dii gawi kpépi pà.*

2 Sa'onao i fɔ gèuo, Dii gawi pɔ kpépi pà yáí. 3 Ké Isailiɔ tépi sua è ní Dii gawipio a kpé musu, aa wùle ní gbɛu aa misililè, aa Dii sáaukpà aa mè:

A maa, aà gbèke láaa vío.

4 ɔ kí ní gbépiio sa'ò Diiwa. 5 Kí Salomɔɔ sa'òwà ní zuo àaasɔso leɛ bao ní plao (22.000) ní sáɔ àaasɔso leɛ basoolo (120.000). Maa kí ní gbépiio Dii kpé saké. 6 Sa'onao zea ní zekli, mé Levii bui ku we, aale Dii sáaukpà ní pɔ'ɔbɔna pɔ kí Davidi kè, à Dii táasilèdɔ à mè:

Aà gbèke láaa vío.

Sa'on káapɛnaɔ kú ní aɛ, mé Isailiɔ bui píi gɔ sía. 7 Salomɔɔ gbábɔ ua pɔ kú Dii kpé kpeleɛ, ɔ à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ò we ní pɔwɛn gbao ní sáaukpaa sa'obɔ nísio, asa sa'okí pɔ a kè ní mɔgotiɔ i fɔ pɔpí sí píio. 8 Zibeezi Salomɔɔ ní Isailiɔ píi aa dikpekè e gɔɔ sɔpla. Wa dasi maamaaɛ, wá bɔ za Amata bɔlei e à gè pè Egipi zé swawa. 9 A gɔɔ swaaɔde zí wá kɔ káaa, asa

† 6:18 Zln 7.48-50 ‡ 6:42 Sou 132.8-11 * 7:1 Lev 9.23-24

wà sa'okii sakēa dikpekē gɔɔ soplae, 5 wà èa wà Lákpēɔa dikpekē gɔɔ sopla b. ¹⁰ Mɔ soplade gɔɔ bao ní ɔaɔode zí 5 à ní kē, aa tà ní bē ní pɔnao. An pɔ kēna yāmaa pɔ Dii kē Davidi ní Salomɔɔ ní a gbé Isailiɔnē yá musu.

Dii bɔ mɔa Salomɔɔwa
(1Kia 9.1-9)

¹¹ Ké Salomɔɔ Dii kpé mīde ní azla beo ní zí pɔ a pɔ dɔwà à kē Dii kpéu ní a bep̄io, a làa pii, ¹² 5 Dii bɔ mɔwà gwāasina, a òè: Ma wabi pɔ ní kēa mà, ma gue bee dilē ma kpé pɔ wáli sa'oua ūe.

¹³ Tó ma musu zé tà mé lou lé mao, ge tó ma kwa gbàewá, aale á bùsu pɔɔ ble, ge tó ma gagyákà ma gbéɔgu, ¹⁴ tó ma gbé pɔ ma tó kúmápiɔ nízia bùsa, aale wabikēa, aale ma aeya, aale ní zé vāio tó, kua za musu má sír̄nɔ, mí ní duuna kémá, mí ní bùsu gba aafia. ¹⁵ Ma wé iɔ p̄ea gue beewa, mí swáse wabi pɔ wale keui. ¹⁶ Ma kpéɛ bee sè má dilē ma pɔ ūe, ké ma tó e àò kuwà gɔɔpii. Ma wé iɔ p̄ewá, ma pɔ iɔ dɔwà gɔɔpii.

¹⁷ Mpi s̄5, tó ní temazi lá n mae Davidiwa, mé ní yá pɔ má dilēnɔ kua ní ma yá'oneɔ, mé níle ma zɔndɔkii gwa, ¹⁸ má n z̄léa kp̄alau zedɔ, lá ma a legbè n mae Davidiewa, ma mè aà buio aà z̄léa kp̄alau Isailiɔ guu gɔɔpii.† ¹⁹ Tó a bɔ ma kpe s̄5, tó a p̄ákpà ma ikoyáɔ ní yá pɔ má dilēɔzi, mé a ge lé zɔble dii páleɔnɛ, ále ní sisi, ²⁰ má á bɔle bùsu pɔ má kp̄awáue, mí gí kpé pɔ má dilē ma pɔ ūp̄izi, i ḡ5 láanipɔ ū, bui pii i yáadaò. ²¹ Baa ní kpépi les̄ikeo, a yá a di gbé pɔ lé gē wezwa, aa m̄e: Bó yá mé tò Dii kē bùsue bee ní kpéɛ beeoɛ máai?‡ ²² Wi on̄e: Ké aa p̄ákpà Dii ní dezio Lua pɔ ní b̄óle Egipizi yáie. Aa zè ní dii páleɔ, aa ní sisi aa zɔbl̄en̄eɛ. Bee mé yápiɔ In̄e pii.

8

Salomɔɔ yá k̄niɔ
(1Kia 9.10-28)

¹ Salomɔɔ Dii kpé ní azla kpéò dò wè baœ. A gbea ² à wéle pɔ Hilau kp̄awao kēke kále, 5 a kpà Isailiɔwa, aa z̄léu. ³ A gè ní z̄io Amata Zoba, 5 a s̄i. ⁴ A Tamɔɔ pɔ kú guwaiwau kēke kále b ní k̄s̄uakalewēle pɔ a kále Amata bùsuu. ⁵ A Betoloni Musu ní Betoloni Z̄ileo kēke kále wéle bíideɔ ū. Bíipiɔ b̄ole gbaɔ ní gbáaó ví. ⁶ Maa a kē Baalata ní wéle pɔ a k̄s̄ua káleuɔ pii ní wéle pɔ aà s̄ḡoɔ kuuo. Kpé pɔ a ye dɔ Yelusaleŭ ní Libáo ní bùsu pɔ ále kiblewàɔ pii, a d̄b.

⁷ Bui pɔ de Isaili ūoɔ: Itio, Am̄oleɔ, Pelizio, Iviɔ ní Yebusi k̄nao pii, ⁸ gbé pɔ Isaili i ní mid̄eoɔ, an bui pɔ ḡ5 ní bùsuupiɔ 5 Salomɔɔ ní dá z̄z̄ɔɔ, 5 aal̄o z̄ike maa e ní a gb̄ao. ⁹ I Isaili da z̄z̄ɔɔpiuo. Ampio 5 à ní dilē a z̄iḡɔɔ ní a k̄ia deo ní a gb̄eɔ d̄baanao ní a z̄ikas̄ogodeɔ ní a s̄s̄deɔ ū. ¹⁰ An gb̄eɔ mé z̄i pɔ k̄i Salomɔɔ lé kepi gb̄ez̄ɔɔ ū b, aa gb̄eɔn̄ ãa do ní blakwioe.

¹¹ Salomɔɔ bɔ Davidi wéleu ní a nɔ Falaɔɔ nen̄oɔ, à m̄baano kpé pɔ a d̄òu, asa à mè: Ma napi a e àò ku Isaili k̄i Davidi beo, asa gu pɔ Dii kp̄agolo ḡeu a kua adoae. ¹² Salomɔɔ b sa pɔ wí a pɔ káteu à ték̄u o Dii gbagbaki pɔ a b̄o Dii kpé bilandaa kp̄elewa. ¹³ Iɔ o lá gu lé d̄o lá M̄oizi dilē wá owa ní kámaboḡɔɔ z̄i pɔ ní m̄o dafu pɔ ní dikpe mèn ãaɔ p̄o wí ke wē ní w̄eo p̄o, K̄aso dikpe ní P̄okeke dikpeo ní Lákp̄eɔa dikpeo.* Maa à Dii kpé yáɔ kè lá a k̄uwa. ¹⁴ A sa'on ḡaliɔ dil̄edil̄e baade ní a z̄io lá a mae Davidi ówa. A Levii bui k̄niɔ dil̄edil̄e b, an gb̄eɔ lí d̄oa ní Dii táasileao, an gb̄eɔ lí d̄o sa'onaole ní z̄i pɔ aale ke lá gu lé d̄o. A ní gb̄eɔ dilē bíiboleɔanao ū ḡa ní ḡao, b̄ole ní b̄oleo, asa maa Lua gb̄é Davidi ò. ¹⁵ Sa'onao ní Levii buio i bɔ yá pɔ k̄i dil̄en̄e kp̄eo, baa láasi yá. ¹⁶ Wà z̄i pɔ Salomɔɔ d̄ané kè piiɛ, za gɔɔ pɔ wà Dii kpé é kp̄ale e wà ḡe a m̄deò. Maa wà Dii kpé d̄o wa làa.

¹⁷ Kí Salomɔɔ ḡe Ez̄iɔgebeɛ ní Elatao Eɔb̄u bùsuu ísia sae. ¹⁸ Hilau a gode pɔ ísia d̄o z̄iwà ní ḡó'ilen̄aɔ, 5 aa dà ísiaa s̄anu ní Salomɔɔ gb̄eɔ. Aa ḡe Ofii aa vua náaa we t̄nu ḡeo ní m̄endoo, 5 aa s̄uò k̄i Salomɔɔe.

9

Seba bùsu n̄e k̄ia m̄a Salomɔɔ gwai
(1Kia 10.1-13)

¹ Ké Seba bùsu n̄e k̄ia* Salomɔɔ bao mà, 5 à m̄ò aà léi à gwa Yelusaleŭ ní yá z̄i'ũ laawào. A kà ní a Iwao dasida ní pɔ ḡinan̄aó ní vuao z̄z̄o z̄z̄o ní gb̄e b̄eɛede pɔ yiongo seao, 5 à ḡe Salomɔɔ k̄i à yá pɔ kú a n̄s̄e guu faai b̄oanao pii. ² Salomɔɔ yá pɔ a làwao b̄oalek̄èè pii. A kee poloa i aà fuo. ³ Ké n̄e k̄iapi Salomɔɔ ònȳá mà, mé à kpé pɔ a d̄ò è ⁴ ní ble pɔ i bleo ní aà Iwao gw̄eao ní aà be z̄ikenao kuao ní ní p̄okasao ní v̄eɛbolen̄aó ní ní p̄okasao ní sa pɔ a ò Dii uao, yápi d̄iwà, 5 aà lé ḡ5

† 7:18 1Kia 2.4 ‡ 7:21 2Kia 25.9 * 8:13 Bsa 23.14-17 * 9:1 Mat 12.42

elea. ⁵ Ɔ a ò kúe: N yákeáo ní n ɔ̀no bao pɔ́ má za ma búsuuoá síanae. ⁶ Mi n yápiɔ sio e ma ge kaò la, tia ɔ́ ma wesíe sa. Wi n ɔ̀no zɔ́o yá'omee píio fál N de lá ma n bao máa. ⁷ Minadeɔ̀n n gbéú ũ, n íwa pɔ́ aab kunno gɔ́ɔpii aal swádo n ɔ̀noyáio! ⁸ Wà Dii n Lua sáaukpa, asa n yá kaaágué, ɔ́ à n kpa kpala pɔ́ a díleu kía ũ. Ké n Lua ye Isailiozi, ɔ́ zéríno gɔ́ɔpii yá mé tò à n kpa ní kía ũ, ké n yágɔ́gɔ́né a zéwa. ⁹ Ɔ a kía gbà vua tɔ̀nu síis ní pɔ́ gínanao dasidasi ní gbè beedeo. Pɔ́ gínana pɔ́ à kí Salomɔ́o gbápiɔ zɔ́o, gbèe i moòè à kà máa lo.

¹⁰ Hilau gó'ílena pɔ́ sù ní Ofiio ní vuaoo sù ní lí beedeo maamaa ní gbè beedeo lo. ¹¹ Kí Dii kpé ní azía kpéoo pɔ́o kèò, mé à mɔ́nao ní kúuo kèò lèsinaone lo. Wi mɔ́ ní lípi buio à kà máa lo, wi wesíe beewa lo e gbà.

¹² Pɔ́ pɔ́ Seba búsu nɔ́e kía yei, a gbèa kí Salomɔ́owa, ɔ́ à aà gbà. A gbadàè de pɔ́ à m̀oera. Ɔ nɔ́epi èa tà a búsu ní a íwao.

Salomɔ́o àizee
(1Kia 10.14-25, 11.41-43)

¹³ Vua pɔ́ Salomɔ́o lo e wé ní wéoo í ka tɔ̀nu bao ní àaɔo, ¹⁴ falu pɔ́ tagenaɔ ní laatanao í bɔ̀e bàasi. Laalubu kía ní búsu gbáadeo í m̀è ní vuaoo ní ánusuo lo. ¹⁵ A sɛngbao zɔ́o kè ní vua pɔ́ wa gbégbèo m̀en àa do, an baade gbía kiloo áa'aa'á ní kɔ̀nioe. ¹⁶ A sɛngbao nénano kèò lo, an baade gbía ye kai kiloo plapla. A sɛngbaopio kàle kpé pɔ́ wí me Libá Líkpeu. ¹⁷ Kí a kiblekila zɔ́o kè ní wesa swaao, ɔ́ à vua tɛtɛtɛ kùlewà. ¹⁸ Kílapi dedekí ví, a gbápekio sooloe, mé à gbadibo kè kílapiwa ní vuaoo. A gásidikio ví, ǹoɔmusu pɔ́ wa kèo zezé gásidikio pɔ́ sae. ¹⁹ Ǹoɔmusu keapio zezé gbápekio pɔ́wa plapla ɔ́plaaí ní zezoo, apii kè kuepla. Wi kílapi taa ke búsuue yáao. ²⁰ Kí Salomɔ́o imibɔ́a vuae píi. Kpé pɔ́ wí me Libá Líkpe pɔ́o píiá vua tɛtɛtɛe, ánusuo pɔ́e ku weo, asa wíli ánusuo díle pɔ́e ũ Salomɔ́o gɔ́o.

²¹ Kí ísía gó'ílenao lo daa ísíaa ní Hilau gbéú. Wè áa'á ní wé áa'á ɔ́ aab su ní vuaoo ní ánusuo ní wesa swaao ní gbaúo ní bá bui maao. ²² Kí Salomɔ́o àizee ní a ɔ̀noo zɔ́o de dúnia kía pɔ́a píi. ²³ Dúnia kía zewéle píi wà wesi Salomɔ́ole, wí swáse ɔ̀noo pɔ́ Lua dàè aà sɔ́uzi. ²⁴ Wé ní wéoo wí m̀è baade ní a gbaoo: Anusu pɔ́o, vua pɔ́o, ula, gɔ́kebo, pɔ́ gínanao, sɔ́o ní a baonao.

²⁵ Salomɔ́o sɔ́ pɔ́ í gó gáleo kée áaasɔ́oo leé síi'ee (4.000), a pɔ́ wí dikpeo sɔ́ áaasɔ́oo leé kuepla (12.000). Aa ku sɔ́go wéleo guu ní aà be Yelusaleúo. ²⁶ Sea za Uflatai ní Filite búsu e à gè pè Egipi búsu léwa, ɔ́ me búsupio píi kía ũ. ²⁷ Kí tò ánusuo di Yelusaleúo lán gbewa, mé sede lí pɔ́ wà kpedòo dasi lán bèle líwa sɛu. ²⁸ Salomɔ́o sɔ́pi b̀ò Egipi† ní búsu páleee.

²⁹ Yá pɔ́ Salomɔ́o kè za a daaleawa e a mideawa kɔ̀ni kú ánabi Natá taalau ní Silo gbé Ahia ánbikelaoo ní gu'ena Ido wépfungu pɔ́ a è Neba né Yeloboau yá musu láo. ³⁰ Salomɔ́o mé Isaili buio píi kía ũ Yelusaleú e wé bla. ³¹ Ké à gá, wà aà ví a mae Davidi wéleu, ɔ́ aà né Lɔ́boau zɔ́le aà gbèu.

10

Isailio bɔ́a Lɔ́boau kpé
(1Kia 12.1-24)

¹ Lɔ́boau gè Sikeú, asa wekí Isaili bui píi gèu aà kpái kpalau. ² Ké Neba né Yeloboau a baomá, à sù ní Egipio. Wekí a kuu za gɔ́o pɔ́ à tilè Salomɔ́oe. ³ Wà aà sisi, ɔ́ à gè Lɔ́boau lè ní Isaili buio píi aa òè: ⁴ N mae zí gbáa dáwéee pásípási. Mpi sɔ́, zí gbáa ní aso gbía pɔ́ a díwɛepio lao, wí misilene. ⁵ Ɔ a wemá à m̀è: E gɔ́o áa'á, í ea m̀o. Ɔ aa tà.

⁶ Kí Lɔ́boau yápi kpàle gbèzɔ́o pɔ́ aa de a mae Salomɔ́o íwa ũo gèzì à m̀è: Yá kpele á è a maa má a zá sí gbépiowai? ⁷ Ɔ aa wèwà aa m̀è: Tó n maakéné, n yá a kángu. Tó n yáma zásímá, aa de n zòbлена ũ gɔ́opii. ⁸ Ɔ Lɔ́boau gí gbèzɔ́opio ledama mai, à gè yápi kpàle a íwa èwaoo pɔ́ aa neblè sánuo gèzì. ⁹ A ní lá à m̀è: Gbé pɔ́ aa òme má zí gbáa pɔ́ ma mae dáné laonépio, yá kpele á è a maa wà a zásímái? ¹⁰ Ɔ èwaasopio wèwà wà m̀è: Gbé pɔ́ aa òne n mae aso gbía díné, laonépio, oné n onenzána géele de n mae gbɔ́ua. ¹¹ N mae aso gbía díné, mpi sɔ́ níyɔ asopi káfné. N mae ní wetà ní fláo, kási fláala lede ɔ́ níyɔ ní wetàò. ¹² A gɔ́o áa'áde zí Yeloboau ní Isailio èa m̀ò Lɔ́boau lè mípii, lá a òné à m̀è aa ea m̀o gɔ́o áa'á gbeawa. ¹³ Ɔ kí gí gbèzɔ́oo ledama mai, à yápasí òné. ¹⁴ A òné lá èwaasoo ledáwawa à m̀è: Aso gbía ma mae díé, mapi sɔ́ má asopi káfné. Flá ɔ́ ma mae á wetàò, mapi sɔ́, fláala lede ɔ́ má á wetàò. ¹⁵ Beewa kí í Isailio yámao, asa yápi b̀ò Lua kúe, ké yá pɔ́ a dà ánabi Ahia, Silo gbéé, a ò Neba né Yeloboau e kè yái.

¹⁶ Ké Isailio è kí gí ní yámai, aa òè: Wá báa kú ní Davidioo,

† 9:26 Daa 15.18 ‡ 9:28 Iko 17.16

wá lé kú Yese né yáuo,

á Isailio, á baade tá a be!*

Davidi buio, á laaido á bewa!

Ɔ Isailipio tá ní be. ¹⁷ Isaili pò kú Yuda wéle guu 5 Loboau gò ní kía ũ rítē. ¹⁸ Kí Loboau zɔɔ gbɛzɔɔ Adonilaũ zì Isailiowa, 5 aa aà pàpa ní gbeo wa dè. Ɔ kí Loboau fìle ní wáao, á sí a sǔgo guu á bàalè tà Yelusaleũ. ¹⁹ Beewa Isailio gĩ Davidi buiozi e ní a gbáo.

11

¹ Ké Loboau ká Yelusaleũ, á Yudaɔ káaa ní Bèyámee buio. Zígɔpio gbɛɛn òaasɔɔo lɛe òaa do baosaie (180.000). Ɔ aale gé zíkai ní Isailio, ké aa e Loboau kpa kpalapiu lo. ² Ɔ Dii yá'ò Lua gbé Semaiaie á mè: ³ O Yudaɔ kí Salomɔɔo né Loboaué ní Isaili pò kú Yuda búsuu ní Bèyámee búsuoɔne ⁴ ma Dii ma mè aasu gé zíkai ní gbé Isailio. An baade tá a be, asa yá pò kèpi bò ma kúie. Ɔ aa yá pò Dii ònè mà aa tà, aai gé Yeloboauwa ní zio loo.

Loboau gbaakfta Yudaɔne

⁵ Loboau lo ku Yelusaleũ, 5 á bñibò Yuda búsu wéleɔzi:

⁶ Beteleũ, Etaũ, Tekoa,

⁷ Bezuu, Soko, Adulaũ,

⁸ Gata, Malesa, Zifi,

⁹ Adolaiũ, Lakisi, Azeka,

¹⁰ Zola, Ayaloni ní Heblɔo.

Wéle bñide pò kú Yuda búsuu ní Bèyámee búsuoɔn we. ¹¹ A gbáa káfi wélepiɔne, á zígɔ dɔaanaɔ kákeu ní poblea kústao ní nísio ní wéeo. ¹² A sɛngbaoo ní sɛnaɔ kákekale wéle ní wéleo pii, á gbáa káfi wélepiɔne maamaae. Maa Yuda búsu ní Bèyámee búsuo deo áa pò ũ.

¹³ Sa'ona ní Levii bui kɔni pò kú Isaili búsu gupiiu zɛaano. ¹⁴ Levii buio ní dádakekliɔ ní ní wéleɔ tò we aa sù Yuda búsuu ní Yelusaleũo, asa Yeloboau ní a buio i weiné aao de Dii gbágbanao ũ lo. ¹⁵ Gbɛpaleɔ 5 á ní díle gulesí pò a bòo gbágbanao ũ aa sa'o táaowa ní gáaena pò a pio. ¹⁶ Isaili bui pii gbé pò aa zèò ní sɔu wà Dii Isailio Lua kii wéleɔ pèlɛrtzi Yelusaleũ, ké aa e Dii ní deziɔ Lua gbagba yáí. ¹⁷ Aa Yuda búsu zèɔ, aa Salomɔɔo né Loboau gbá gbáa wè áaɔ, ké aa Davidi ní Salomɔɔo tufasè yáí.

Loboau daɔ

¹⁸ Loboau Yelimo né Maalata, Davidi tɔna sè no ũ. Aa da tɔn Abihaili, Eliabu né, Yese tɔnae. ¹⁹ Nɛgɔe pò a íaanoɔn ke: Yeusi, Semalia ní Zahaũo. ²⁰ Maalata gbea 5 á Abisaloũ tɔna Maaka sè, 5 á Abia ní Ataio ní Zizao ní Selomio iò. ²¹ Loboau ye Abisaloũ né Maakapizi de a no kɔniɔ ní no pò i mɛsɛdilenéooa pii. A noɔsè bao plasaie, no pò i mɛsɛdilenéoo sɔ baaɔ. A nɛgɔe i baakwi plasaie, nenɔɔ sɔ baaɔ.

²² Loboau díle Maaka né Abia mé aɔ de kía ũ aà gbéɔ guu, ké aa zɔle a gbeu yáí. ²³ A ɔnoɔpèle a nɛgɔe kɔnipiɔne, á ní díledile wéle bñide pò kú Yuda búsu ní Bèyámee búsuoɔ guu pii. A kúsuakèné maamaa, mé á noɔsɛnɛ dasidasi.

12

Sisaki léleá Yelusaleũwa

(1Kia 14.25-31)

¹ Ké Loboau zɔnapèle kpalau mé á gbáakù, á pàkpà Dii ikoyáí, aapi ní a gbéɔ pii. ² Kí Loboau kpalablea wè sɔode guu 5 Egipto kí Sisaki mò léle Yelusaleũwa, ké aa bò Dii kpe yáí. ³ A mò ní sǔgo mèn òaa soolo (1.200) ní sɔdeɔ gbɛɛn òaasɔɔo lɛe baaɔ (60.000). Aa zígɔ pò bàaano Egipto lé vɔo ní Libiiɔ ní Sukio ní Etiopio. ⁴ A Yuda búsu wéle bñideɔ sí e á gè pè Yelusaleũwa.

⁵ Ɔ anabi Semaia mò Loboau ní Yudaɔ kía pò káaaa Yelusaleũ Sisaki yáio lè a ònè: Dii mè a pàkpàazi. Ayámɛto á pàkpàazi sɔ, í á na Sisakie a ɔzì. ⁶ Ɔ Yuda kíaɔ ní kípio nízia búsa aa mè: Dii maa! ⁷ Ké Dii é aa nízia búsa, á yá'ò Semaiaie á mè: Lá aa nízia búsa, má ní midɛo, má tó aa bokí e tia. I ke Sisaki sabai 5 má mɛ aà pòkúmabòbòmɛe Yelusaleũwao. ⁸ N beeo aa zɔblèè, ké aa e zɔbleamɛe dɔkɔe ní zɔblea dúnia kíaɔneɔ.

⁹ Ké Egipto kí Sisaki léle Yelusaleũwa, á Dii kpé àizeɔo ní kibe pɔɔ náaa, á vua sɛngbao pò Salomɔɔpio sèle pii. ¹⁰ Ɔ kí Loboau sɛngbaopio gɛe pí ní mɔgotɛo, a ná dɔai pò aaiɔ a be zé dɔaɔ dɔaanaɔne ní ɔzì. ¹¹ Tó kí lé gé Dii ua, dɔaipio i gɛaano ní sɛngbaopio kúia. Tó dɔaipio sù, aai eá kále ní kpéu. ¹² Dii pɔ wèe Loboauwa, ké á azla búsa yáí, 5 i aà ke kékekɛleɔ. Yudaɔ yáe maa.

* 10:16 2Sam 20.1

¹³ Kí Lɔbɔaũ a gb̄aa k̄afi Yelusaleũ, aà kpala lé gé. A kpalablé a w̄è bla ní m̀endooda guue, ̄s à z̄l̄e báawa Yelusaleũ w̄è ḡeo ní plao, w̄éle p̄s̄ Dii ðile Isaili bui pii w̄éleɔ guu, ké a t̄s̄ àɔ kuw̄a. Lɔbɔaũ da t̄n Naama, Am̄oni buie. ¹⁴ A ȳav̄aik̄è, asa i z̄eɔ a s̄su à Dii kíi w̄éleɔ.

¹⁵ Lɔbɔaũ ȳakeaɔ za a daaleawa e a mid̄eawa ku ànabi Semaia taalau ní gu'ena Ido láo. Lɔbɔaũ ní Yeloboato aab̄ z̄ika ní k̄so ḡɔɔpii. ¹⁶ Ké Lɔbɔaũ ḡa, w̄a aà v̄i Davidi w̄éleu, ̄s aà né Abia z̄l̄e aà gb̄eu.

13

Yudaɔ ki Abia (1Kia 15.1-8)

¹ Yeloboau kpalablea w̄è bao plasaide guu ̄s Abia ḡò Yudaɔ k̄ia ù, ² à k̄è báawa Yelusaleũ w̄è àāe. Aà da t̄n Maaka, Gibea gb̄é Ulieli t̄ɔt̄nae.

Abia ní Yeloboato aab̄ z̄ika ní k̄soe. ³ Abia ḡè z̄l̄au ní z̄l̄ḡs̄ na maaɔ gb̄eɔn̄ baas̄ɔɔo leɔ ̄baa pla (400.000). ɔ Yeloboau b̄ò z̄l'p̄òòk̄a z̄i ní ḡs̄a gb̄aaɔ gb̄eɔn̄ baas̄ɔɔo leɔ ̄baa siīs̄ (800.000). ⁴ ɔ Abia d̄e d̄e Zemalaũ ḡbe p̄s̄ kú Eflaiũ b̄usu gus̄l̄s̄ideuwa à m̄e: Yeloboau ní Isailiɔ pii, à ma ȳama. ⁵ A d̄s̄ ké Dii Isailiɔ Lua Davidi ní aà buiɔ kp̄a kpalau aa kible Isailiɔwa ḡɔɔpiiɔ lé? Dii baakuaaãno lé v̄io. ⁶ N beeo Neba né Yeloboau, Davidi né Salom̄o iw̄ae b̄ò a diipi kpe. ⁷ Gb̄ep̄a ḡiae k̄aaããzi, aa gb̄aãm̄ò Salom̄o né Lɔbɔaũe ḡɔɔ p̄s̄ a d̄e ̄waasona ù, a ȳaɔ ȳasi d̄so, aà gb̄aa i ka à ḡinéo. ⁸ Tia k̄éwa ap̄iɔ s̄s̄ a z̄eɔ à gi Davidi bui p̄s̄ Dii kp̄a kpala p̄s̄ a ðileuɔne. A z̄l̄ḡs̄o dasi maamaa, mé vua ḡaaena p̄s̄ Yeloboau pié dii ùo k̄uãno. ⁹ A Dii gb̄aḡbana Levii buiɔ ní Levii bui kíniɔ ȳa, ̄s a az̄ia sa'onaɔ ðile lá buip̄al̄e ì k̄ewa. Gb̄é p̄s̄ m̄ò ní ḡaaena ní s̄asakaɔ m̄en sopla ̄me ì ḡs̄ p̄s̄ p̄s̄ de Lua ùo gb̄aḡbana ù.

¹⁰ W̄ap̄iɔ s̄s̄, Dii mé w̄a Lua ù, w̄i p̄akpaaãzio. Sa'ona p̄s̄ aai z̄ik̄e Diiɔ mé Aalona buiɔ ù, ̄s Levii buiɔ ì d̄ɔr̄le. ¹¹ Aab̄ sa p̄s̄ w̄i a p̄s̄ k̄at̄eu à t̄ék̄u o Diiwa lá gu lé d̄o k̄ɔɔ ní oosio, aab̄ tulaletikaè téa. Aā p̄ɛe k̄al̄e taáb̄unu gb̄alesaiwa, aai vua dau filiaɔ nana oosi ní oosio. W̄ame w̄a Dii w̄a Lua ȳad̄il̄eã k̄ua, ap̄iɔ s̄s̄ ̄s a p̄akpaaãzi. ¹² Lua k̄uwan̄o w̄a d̄baana ù. Aà gb̄aḡbanaɔ mé aa z̄ikawii d̄ow̄a ní k̄aaep̄eao. Isailiɔ, ̄asu z̄ika ní Dii á deziɔ Luao, asa a b̄oãno nao.

¹³ Yeloboau z̄l̄ḡs̄o gb̄aè aa b̄ole Yudaɔzi ní kpe. Aap̄i ní a gb̄éɔ kú ní ae, mé b̄olenap̄iɔ kú ní kpe. ¹⁴ Ké Yudaɔ lili, ̄s aa è w̄ale sumá kpe ní aeo pii, ̄s aa wiil̄é Diiwa. Sa'onaɔ lé k̄aaep̄e, ¹⁵ ̄s Abia ní Yuda z̄l̄ḡs̄o k̄ukuak̄è. Ké aa k̄ukuak̄è, ̄s Lua tò aa Yeloboau ní Isaili z̄l̄ḡs̄o f̄u. ¹⁶ Ḡɔɔ p̄s̄ aale baalené, ̄s Lua ní náné ní ɔz̄i. ¹⁷ ɔ Abia ní a gb̄éɔ Isailiɔ k̄è k̄elekele, an z̄l̄ḡs̄ na maa p̄s̄ ḡaḡaɔ gb̄eɔn̄ baas̄ɔɔo leɔ ̄baa pla ní bas̄ɔoee (500.000). ¹⁸ Yudaɔ Isailiɔ b̄usa ḡɔɔ bee, aa gb̄aãm̄ón̄é, ké aa s̄skp̄al̄e Dii ní deziɔ Luazi ȳai.

¹⁹ Abia p̄le Yeloboau z̄l̄ḡs̄ozi, ̄s à ní w̄éleɔ s̄imá, Beteli ní Yesanao ní Ef̄n̄o ní z̄ɛw̄ia p̄s̄ liaaio. ²⁰ Yeloboau i d̄ok̄wa Abia ḡɔɔ b̄o, ̄s Dii aà l̄e a d̄e.

²¹ Abia gb̄aa k̄afi. Aà n̄oɔ m̄endosaie, aà neḡɛeɔ bao ní plao, nen̄oɔ s̄s̄ ḡeo ní m̄endoo. ²² Abia ȳa kíniɔ ku ànabi Ido taalau, ȳa p̄s̄ a k̄èɔ ní ȳa p̄s̄ a d̄o pii. ²³ Abia ḡa, ̄s w̄a aà v̄i Davidi w̄éleu, ̄s aà né Asa z̄l̄e aà gb̄eu. Aà ḡɔɔ b̄usu ku kílikilie e w̄è kwi.

14

Yudaɔ ki Asa (1Kia 15.11-12)

¹ Kí Asa ȳaz̄ede p̄s̄ Dii a Lua yei k̄è. ² A t̄aa sa'ok̄iɔ gb̄òo, à guleſi p̄s̄ wa b̄òo d̄aaí, à gb̄ep̄eleɔ w̄iw̄i, à Asetaati l̄o z̄z̄z̄. ³ ɔ A ò Yudaɔne aa Dii ní deziɔ Lua kíi w̄ele, aab̄ aà ikoȳa ní aà ȳad̄il̄eã k̄ua. ⁴ A guleſi p̄s̄ wa b̄ò Yuda w̄éleɔ guu d̄aaí, à tulaletikateak̄iɔ gb̄òo, ̄s b̄usu ḡò d̄ɔɔa aà ḡɔɔ. ⁵ Ké b̄usu ḡò d̄ɔɔa m̄aa, ̄s à Yuda b̄usu w̄éle b̄iideɔ k̄èk̄e k̄al̄e. Gb̄e i z̄ikaaãno ḡɔɔ beeo, asa Dii tò à ìampak̄li èe. ⁶ A ò Yudaɔne: B̄usu da w̄a p̄s̄ ù gb̄a, asa wa Dii w̄a Lua kíi w̄éleɔ. W̄a w̄élep̄iɔ k̄èk̄e k̄al̄e, w̄i b̄li liai ní gugwaki leſi a musu ní b̄ole gb̄aɔ ní a gb̄áo. Wa aà kíi w̄éleɔ, ̄s a tò wa ìampak̄li èe gup̄iiu. ɔ aa w̄élep̄iɔ k̄èk̄e k̄al̄e, aale namableu.

⁷ Kí Asa Yuda z̄l̄ḡs̄o v̄i gb̄eɔn̄ baas̄ɔɔo leɔ ̄baa do ní bas̄ɔoo (300.000), baade ní a s̄engbao z̄ɔɔo ní a s̄nao. A B̄eȳameɛ buiɔ v̄i z̄l̄ḡs̄o ù l̄o gb̄eɔn̄ baas̄ɔɔo leɔ ̄baa do ní bas̄iio (280.000), baade ní a s̄engbao nénao ní a s̄áo. Amp̄ii ḡs̄a gb̄aaɔne.

⁸ Etiopi gb̄é Zela b̄ò lé m̄s̄ ní z̄l̄ḡs̄ gb̄eɔn̄ miliis̄ doo (1.000.000) ní s̄ḡoo m̄en ̄baa do ní bas̄oo (300), aa m̄ò e Malesa. ⁹ Kí Asa b̄ò ḡè daiaale, ̄s aa z̄l'p̄òòk̄si Zefata guzuleu Malesa sae. ¹⁰ ɔ Kí Asa lez̄u Dii a Luazi à m̄e: Dii, gb̄eɛ muann̄o à d̄o gb̄aasaidele gb̄aade w̄aao. Dii w̄a Lua, d̄ow̄ale, asa níme wa s̄skp̄al̄enzi. Wa m̄o z̄ikai ní gb̄é dasidasie beeo ní n t̄ooe. Dii, níme ní w̄a Lua ù, nísu to gb̄enaz̄l̄na gb̄aãm̄oneo.

¹¹ Ɔ Dii tò Asa ní Yudaɔ Etiopio fù. Ké aale bàale, ¹² 5 Asa ní a zígɔɔ pèma é Gelaa. Aa Etiopipio dède dasidasi, 5 an gbé pɔ ɔ̀ɔ̀ i fɔ̀ fɛ̀lɛ̀rɛ̀nɔ̀ lɔ̀o, asa Dii ní a zígɔɔ ní tɔ̀ɔ̀sɔ̀mpaɛ. Ɔ Yudaɔ ní pɔ̀ nàaa dúuduu. ¹³ Aa lèlè wéle pɔ̀ liaa Gelaaɔwa, asa Dii tò via wélepidɔ̀ kù, 5 Yudaɔ wélepi pɔ̀ nàaa píi, asa wélepi pɔ̀ dasi. ¹⁴ Aa lèlè pɔ̀dànaɔ̀ bòoɔwa lɔ̀, 5 aa ní sàɔ̀ ní ní yiongoɔ̀ nàaa tàò Yelusaleù.

15

*Kí Asa azía kpaá Luawa
(1Kia 15.13-16)*

¹ Lua Nisína dède Odede né Azaliawa, ² 5 à bò gè dai Asale a òè: Kí Asa ní Yudaɔ ní Bèyāmeɛ bui, à ma yāma ápii. Dii kúánɔ̀, tó a zeaánɔ̀. Tó a aà kíi wéle, á aà e. Tó a pākpaázi sɔ̀, a pākpaáziɛ. ³ Isailiɔ̀ ku Lua slande sai a ɔ̀ɔ̀plakè, sa'on yādanedɛɔ̀ kuo, ikoyā kuo. ⁴ An taasika guu aa èa sù Dii ní Luawa, aa aà kíi wéle, 5 aa aà è. ⁵ Ɔ bee gea ge sua náai vɔ̀o, dúniya bui pii kú gili zɔ̀ guue. ⁶ Bui ní buio kɔ̀ tɔ̀sɔ̀mpa, wéle ní wéle kɔ̀ dɛ̀ɔ̀nzɔ̀, ké Lua íadámá ní taasi píio yáí. ⁷ Apio sɔ̀ à sɔ̀dile, ásu tó á ɔ̀ ɔ̀ dázio, asa á a yákea asea e.

⁸ Ké Asa ánabikeyá pɔ̀ ánabi Azalia, Odede né ò mà, à sɔ̀dile, 5 à táa pɔ̀ kú Yuda búsuu ní Bèyāmeɛ búsuuɔ̀ wólɛwólɛ píi ní pɔ̀ pɔ̀ kú Eflaiù búsu gustiside wéle pɔ̀ a síɔ̀ guu. A Dii gbabgaktii pɔ̀ kú Dii kpé bilandaa aɛ kèkè, ⁹ 5 à Yudaɔ ní Bèyāmeɛ bui káaa pii ní Eflaiù bui pɔ̀ m̀ zìlè ní guu ní Manase bui ní Simeɔ̀ bui, asa wa è Dii aà Lua kuaánɔ̀, 5 wà b̀lè Isaili búsuu dasidasi, wà m̀ nàwà.

¹⁰ Kí Asa kpalablea wé gèode m̀ ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ de guu 5 aa káaa Yelusaleù. ¹¹ Zibeezì aa sa'ò Diiaa ní pɔ̀ pɔ̀ aa nàaa aa sùdeɔ̀, zù mèn ɔ̀aa ɔ̀aa ní basɔ̀o (700) ní sàɔ̀ mèn ɔ̀aasɔ̀o lɛ̀e soplá (7.000). ¹² Aa legbè aa mè wà Dii ní dezio Lua kíi wéle ní nòsemendoo, ní sí ɔ̀ kuwà. ¹³ Gbè pɔ̀ gí Dii Isailiɔ̀ Lua kíi wélelɛ à gáɛ, néfɛnɛnan nò, gbèzɔ̀n nò, gɛn nò, nɛn nò. ¹⁴ Aa lépi gbè Diie ní kɔ̀fí gbáaó ní pɔ̀na wiio ní káapeaó ní kuupeaó. ¹⁵ Yuda búsuu pɔ̀ kèna lé pɔ̀ wa gbèpi yáí, asa aa lépi gbè ní nòsemendooɛ. Aa aà kíi wéle ní pɔ̀eáɔ̀, 5 aa aà è, 5 a tò aa íampaktii è gupiiu.

¹⁶ Kí Asa a dazi Maaka b̀ kɔ̀akɛu se, ké à Asetaati lí pɔ̀ Lua ye a gíyáio pèle yáí. Kí Asa lípi zò a pàa kèkèkè, 5 à tesòwà Sedɔ̀ guzulɛu. ¹⁷ A azía kpà Diiaa e a wèni léue, áma i e gulestí pɔ̀ wa bò sa'okíi ù Isaili búsuuɔ̀ dáaí píio. ¹⁸ A vua ní ánusuo ní pɔ̀pàle pɔ̀ aapi ní a maéo díle Dii pɔ̀ ù sèlè kàle Dii kpéu. ¹⁹ Zì kuo e aà kpalablea wé bla sɔ̀osaideu.

16

*Kí Asa kpalablea yá gbèzàɔ̀
(1Kia 15.17-24)*

¹ Kí Asa kpalablea wé bla síisáide guu 5 Isaili kí Baasa m̀ lèlè Yuda búsuwa, 5 àlè bílipo Lamai, ké gbèe suli bɔ̀ ge àli gè Yudaɔ kí Asa búsuuo yáí. ² Ɔ kí Asa ánusuo ní vua pɔ̀ kú Dii kpé láasiuɔ̀ sèlè ní pɔ̀ pɔ̀ kú a be láasiuɔ̀, à gbè zìò Sili búsuu Benadada pɔ̀ lé kible Damasiwa à mè: ³ Wà ledoukè, lá ma mae ní ní maéo kè yáawa. A ánusuo ní vuaon ke. Ledou pɔ̀ ní ví ní Isaili kí Baasaó gboo, i gomala ní a zígɔɔ. ⁴ Ɔ Benadada ledoukè ní Asao, à a zígɔɔ gbàe aa gé léle Isaili wélewa. Aa Iyoni sí ní Dáo ní Abeli Bemaakao ní Nefatali bui wéle pɔ̀ wí kúsua káleu píi. ⁵ Ké Baasa a baoma, à bílipoa Lamai tò à kámabò ní zípío. ⁶ Ɔ kí Asa m̀ ní Yudaɔ píi, aa Lama gbɛɔ̀ ní lí pɔ̀ Baasa lé bílipoò sèlè à gè bílipoò Gebai ní Mizipao.

⁷ Zibeezì gu'ena Anani m̀ Yudaɔ kí Asa lè, a òè: Lá n sɔ̀kpàle Silio kíazi, ni sɔ̀kpale Dii n Luazio, Silio kía zígɔɔ pílimae. ⁸ Etiopi ní Libiio zígɔɔ ní ní sɔ̀goɔ̀ ní sɔ̀deɔ̀ dasi fá! Ké n sɔ̀kpàle Diizi, i ní nane n ɔ̀zio lé? ⁹ Asa Dii í wéte dúniazi píie, ké à e gbàa káfi gbè pɔ̀ aa rízi náɛ a ɔ̀zìɔ̀ne. N sɔ̀ukekèe we fá! Za gbá waɔ̀ zikannɛ. ¹⁰ Ɔ kí Asa pɔ̀ pɔ̀ gu'enapizi à aà dákpeu, ké aà za fɛ̀aázi yá pɔ̀ a ò yáí. Ɔ ɔ̀pi kí Asa wéteamò gbèɔ̀ne maamaae.

¹¹ Kí Asa yákeao ku Yudaɔ ní Isaili kíaɔ̀ ladau za a daalɛawa e a midɛawa. ¹² Aa kpalablea wé bla m̀endosaide guu 5 gyá aà lè a gbálaɔ̀wa. Aa gyápi pásí, áma i Dii kíi wéle, sema esedɛ. ¹³ Aa kpalablea wé bla ní m̀endoode guu 5 à gá. ¹⁴ Wà aà ge wúle wúlekí pɔ̀ wà pɔ̀ gínana bui píi ní tulaleti bui yáaleaó wíawa, 5 wà aà ví mia pɔ̀ wa yòè Davidi wéleu. Wà té zɔ̀ ká, wà pɔ̀pi káa aà gè kpelaá yáí.

17

Yudaɔ kí Yosafa

¹ Aà né Yosafa z̄l̄e aà gb̄eu, ̄5 à s̄oukè Isailiò yá musu. ² A z̄lḡs̄ò kàl̄ekal̄e Yuda bùsu w̄él̄e b̄l̄id̄eò guu p̄ii, mé à gud̄s̄ak̄iò d̄il̄ed̄il̄e Yuda bùsuu ní Èflaiū bui w̄él̄e p̄s̄ àa mae kí Asa s̄iò. ³ Dii kuaàno, asa à Dii z̄é s̄è lá a dezi Davidi s̄è káauwae, i t̄áaò k̄íi w̄eél̄eò. ⁴ A a mae Lua k̄íi w̄èl̄e, a aà yád̄il̄eàò k̄ūa, i Isailiò òl̄es̄eò. ⁵ Dii tò à z̄l̄nap̄èl̄e kpalau, ̄5 Yudaò gb̄ad̄àè n̄p̄ii, aà àiz̄eò ní aà gawio z̄s̄ò. ⁶ Aà mi daa ía Dii yá musu, ̄5 à gulef̄i p̄s̄ wa bò Yuda bùsuuò dàaf̄, à Asetaati lip̄el̄eò z̄z̄s̄.

⁷ Aà kpalablea w̄è àās̄de guu ̄5 à a íwae beeo gb̄àe yád̄adain̄é Yuda w̄él̄eò guu: Benaili, Obadia, Zakali, Netaneli ní Mikaiào. ⁸ Levii buie beeo kú ní guu: Semaia, Netania, Zebadia, Asaeli, Semilamò, Yonataa, Adonia, Tobia ní Tobadoniao. N sa'onae beeo l̄b: Elisama ní Yolaúo. ⁹ Aa Dii ikoyá lá s̄è aa ḡe Yuda bùsu w̄él̄eò k̄èl̄eò p̄ii, aa yád̄adaon̄é. ¹⁰ ̄C̄ via bùsu p̄s̄ liaa Yuda bùsuziò de; kùkù Dii yá musu p̄ii, aai fele Yosafawa ní z̄ioo. ¹¹ Filit̄eò mò aà gb̄à ánus̄u, mé Laalubuo mò ní s̄asakaoò m̄èn àaas̄s̄oò l̄eè sopla ní àaà àās̄ ní bas̄oò (7.700) ní blesanaò m̄èn àaas̄s̄oò l̄eè sopla ní àaà àās̄ ní bas̄oò (7.700).

¹² Yosafa lé káfi, aà gwea lé dede. A zegik̄i gb̄àaò bò, à kùs̄utakal̄ew̄él̄eò kàl̄e Yuda bùsuu. ¹³ A z̄l̄ z̄s̄ò k̄è Yuda w̄él̄eò guu, mé a z̄lḡs̄ ḡsa gb̄àaò ví Yelusaleū. ¹⁴ Wà z̄lḡs̄p̄iò n̄aò an dezi uawae. Yuda z̄lḡs̄ d̄saanaò n̄e: Adena ní a z̄lḡs̄ò gb̄èò n̄ àaas̄s̄oò l̄eè àa do ní bas̄oò (300.000). ¹⁵ A gbea Yohanani ní a z̄lḡs̄ò gb̄èò n̄ àaas̄s̄oò l̄eè àa do ní bas̄iò (280.000). ¹⁶ A gbea Amasia, Zikeli né p̄s̄ d̄baa azia kp̄a Diiwa ní a z̄lḡs̄ò gb̄èò n̄ àaas̄s̄oò l̄eè àa do (200.000). ¹⁷ B̄eyám̄eè bui neḡs̄na Eliada ní a z̄lḡs̄ò gb̄èò n̄ àaas̄s̄oò l̄eè àa do (200.000), baade ní a s̄áo ní a s̄engbaoo. ¹⁸ A gbea Yozaba ní a z̄lḡs̄ò gb̄èò n̄ àaas̄s̄oò l̄eè àa do baosai (180.000), baade ní a ḡk̄eb̄oò.

¹⁹ D̄saanapiò ku kía íwaa guue, gb̄é p̄s̄ kía ní d̄il̄e Yuda bùsu w̄él̄e b̄l̄id̄eò guuò bàasi.

18

Anabi Mise yá p̄s̄ a su oa Ahabue (1Kia 22.1-28)

¹ Yosafa àiz̄eò ní aà gawio z̄s̄ò, ̄5 à Ahabu n̄en̄e s̄è a n̄é. ² Ḡoòpla gbea à ḡè Ahabu gwai Samali. ̄C̄ Ahabu s̄aò ní zuo d̄ed̄eè dasidasi ní gb̄é p̄s̄ aa kuaàno, à n̄awà aà ḡe l̄éleè Lamotu Galadawa. ³ Ahabu Yosafa là à m̄è: Nȳs̄ gemano z̄iú Lamotu Galadao lé? Yosafa w̄èwà à m̄è: Wà doue, ma gb̄éá n̄ gb̄éone. Wà ḡenno z̄iue. ⁴ ̄C̄ à èa m̄è: Dii la gla. ⁵ Isailiò kiapi anabi egenao k̄àaa gb̄èò n̄ àa pla, ̄5 à ní lá à m̄è: Wà ḡe z̄iú Lamotu Galadadeòwa yà, ge wà kámaboe? Aa w̄èwà aa m̄è: Gé! Lua a ní nan̄e n̄ ōz̄l̄e. ⁶ ̄C̄ Yosafa m̄è: Dii anabi ku la wà aà laoa? ⁷ Isailiò kía w̄èwà à m̄è: Ḡs̄e ku l̄b, w̄i m̄eè Mise, Imela n̄é. A f̄s̄ yágbeaw̄èe Diiwa fá, ama má yeaazi no, asa Ìli asi maa om̄eè z̄iio, sema a b̄èè. ̄C̄ Yosafa m̄è: Nsu o máao kí! ⁸ ̄C̄ Isailiò kía a íwaa do sisi à m̄è: Ge ñ Imela né Mise sisi aà m̄o kpakpa.

⁹ Isailiò kía ní Yudaò kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa z̄l̄eà ní báaòwa p̄w̄engb̄èze p̄s̄ kú Samali b̄l̄ib̄ole sae, ̄5 anabi egenapiò lé yáyaaa'o ní ae. ¹⁰ Kenaana né Zedekia m̄o p̄l̄ lán k̄s̄baowa à m̄è: Dii m̄è k̄s̄bae beeo n̄ȳs̄ Silio z̄s̄z̄s̄ò ñ ní dedeò p̄ii. ¹¹ ̄C̄ anabip̄iò lé yá dou o n̄p̄ii aale me: Ge ñ l̄éleè Lamotu Galadawa, n̄ȳs̄ fuao. Dii ñ nan̄e n̄ ōz̄l̄e. ¹² Gb̄é p̄s̄ ḡè Mise sisi òè: Anabi d̄aò lé k̄è doue laò! Asi maa aale o k̄é. Yá doupi o s̄s̄. Asi maa oè. ¹³ ̄C̄ Mise m̄è: N Dii kuao, yá p̄s̄ Lua ò, bee ̄5 má o.

¹⁴ Ké à kà, kí aà là à m̄è: Mise, wà ḡe z̄iú Lamotu Galadadeòwa yà, ge wà kámaboe? A w̄èwà à m̄è: Ge ñ l̄élewà me! Nȳs̄ fuao. Lua ní nan̄e n̄ ōz̄l̄e. ¹⁵ ̄C̄ kí òè: Ḡen ùma ní ye mà one, n̄su ēt̄om̄eèò ni? Slana o ní Diio. ¹⁶ ̄C̄ Mise m̄è: Ma Isailiò è fáaaa s̄is̄iò p̄l̄eua lán s̄á p̄s̄ dana v̄ioòwa. * ̄C̄ Dii òm̄eè, gb̄épiò d̄saana v̄io, an baade tá a b̄e ní a aafia. ¹⁷ ̄C̄ Isailiò kía ò Yosafae: Ni ma we ya? Mi one Ìli asi maa om̄eè, sema a b̄èèò lò?

¹⁸ ̄C̄ Mise èa m̄è: Dii yama! Ma Dii è z̄l̄eà báawa, † luabe gb̄é dasiò z̄ea aà sae oplaai ní z̄eèio. ‡ ¹⁹ ̄C̄ Dii m̄è: D̄ème a e k̄on̄ik̄em̄eè Ahabue aà ḡe l̄éleè Lamotu Galadawa, i ga wei? Wáane ò kéwa, loot̄e ò kéwa, ²⁰ ̄5 nis̄lnae bò mò z̄è Dii ae à m̄è: Má ge k̄on̄ik̄eè. ̄C̄ Dii aà là à m̄è: Nȳs̄ k̄e k̄pelewa ni? ²¹ ̄C̄ a w̄èwà à m̄è: Má ge soso ka aà anabione ní léu nis̄ln̄ eede ùe. § ²² ̄C̄ Dii m̄è: Nȳs̄ f̄s̄ k̄on̄ik̄eè, n̄ȳs̄ fuao. Ge ñ k̄e màa. ²³ ̄C̄ Kenaana né Zedekia ḡe Mise s̄anke à m̄è: Z̄é k̄pele Dii Nis̄lna s̄è à ḡoa à ḡe yá'ònci? ²⁴ ̄C̄ Mise w̄èwà à m̄è: Ḡoò p̄s̄ n̄ ge ul̄e kp̄éu k̄pea, n̄ȳs̄ z̄épi d̄s̄. ²⁵ ̄C̄ Isailiò kía m̄è: A Mise k̄u taò w̄él̄e kí Am̄o ní ma né Yoasio k̄íi. ²⁶ A oné ma m̄è aa aà dakp̄e. Aasu p̄e kpawào, sema p̄eè ní ío e mà ge suò aafia. ²⁷ Mise m̄è: Tó n̄ su aafia, Dii mé i dameè má òn̄eò. ̄C̄ Mise èa m̄è: A baade p̄ii ma yápi màò lò?

* 18:16 Nao 27.17 † 18:18 Isa 6.1 ‡ 18:18 Yob 1.6 § 18:21 2Tes 2.11-12

Ahabu gaa Lamotu Galada
(1Kia 22.29-35)

²⁸ Isailio kía ní Yudaᵔ kí Yosafao gè Lamotu Galada. ²⁹ Ɔ Isailio kía ò Yosafac: Má azia lilée, mí sí zíu. Mpi sᵔ ñyᵔ ku la ní n kible'ulao daa. Ɔ Isailio kía azia lile à sí zíu. ³⁰ A mᵔ lè Silio kía ò à sᵔgo dᵔaanapᵔne à mè: Asu gbēe we zipiuo, néfēnena ge gbēzᵔᵔ, sema Isailio kía ado. ³¹ Ké sᵔgo dᵔaanapᵔ Yosafa è, aale e Isailio kíae. Ké aa sùwá, 5 Yosafa wiilè, 5 Dii dᵔaale à tò aa gᵔaala. ³² Asa ké aa è Isailio kía no, 5 aa àà tò we. ³³ Gbēe ka tᵔ Isailioᵔgu pā yáí, 5 à gè Isailio kíapi pà à gè àà mò ula pēekliᵔ zānguo. A ò à sᵔgobaanac: Leliaa wá bᵔ zíu, ma ke'lae we. ³⁴ Zípi gbāakū gᵔᵔ bee, mé Isailio kíapi zea à sᵔgo guu à didiwá, àà ae dᵔa Silioᵔwa e oosi. Ké íatē gè kpéu, 5 à gá.

19

¹ Ké Yudaᵔ kí Yosafa lé su à be Yelusaleū aafia, ² gu'ena Yehu, Anani né bᵔ gè daiaale, à òè: N dᵔa gbēväiole maaa? N yea gbé pᵔ za Diiguᵔzi maaa? A yáí Dii pᵔ fēanzi. ³ N beeo à yāmaa èma lᵔ, ké n zèò ñ à kii wēele, 5 n wá búsu Asetaati lipelēo zᵔzᵔ.

Yosafa yákpalekenao diledilea

⁴ Yosafa lᵔ ku Yelusaleū, ama lᵔ be gbéᵔ guu za Bēeseba e Eflaiū búsu gušisideue, a tò gbéᵔ èa sù Dii ní deziᵔ Luawa. ⁵ A yákpalekenao diledile Yuda búsu wéle bíideᵔ guu. ⁶ A ònè: A laaidᵔ yá pᵔ ále kéwa, asa i ke gbēnazina ále kéèò, Diie. Aᵔ kúánᵔ á yágᵔgᵔane guue. ⁷ Aliᵔ Dii vía ví. A laaika! Dii wá Lua lí yáfaasai keo, ili gbé záboo, ili gbaguasasio.

⁸ Yosafa Levii buieᵔ ní sa'onaeᵔ ní Isaili uabeleeᵔ díle Yelusaleū Dii yákpalekenao ũ aᵔ lekpaᵔᵔ bᵔaa. Ɔ aa ku Yelusaleū. ⁹ A yádílené à mè: Aᵔ Dii vía ví, i zlíké ní náaio ní ñᵔsemendoo. ¹⁰ Tó á gbé pᵔ kú ní wéleᵔ guuᵔ mᵔwá ní yáo, gbēdea yá ge ikoyá pālen nò, yádilea ge Ɣtonᵔdkli ge yádílenen nò, ali ledamá, ké aasu táaeke Diie, i pᵔkūmabᵔᵔwá ní á gbéᵔᵔ yáí. Aᵔ ke maa, ké ásu duunakeo yáí. ¹¹ Sa'onkia Amalia mé á gbēzᵔᵔ ũ Dii yápii musu. Isimaela né Zebadia, Yudaᵔ gbēzᵔᵔ mé á gbēzᵔᵔ ũ kí yá musu. Levii buiᵔ mé á lakēnaᵔ ũ. A sᵔdíle à zlíke yápiᵔwa, Dii iᵔ kú ní gbēmaae.

20

Yosafa ziblea Mᵔabuᵔwa

¹ Bee gbēa Mᵔabuᵔ ní Amᵔniᵔ ní Meu buieᵔ mò zíkai ní Yosafao. ² Wá mò wa ò Yosafac: Zígᵔ dasiᵔ bᵔ Èdᵔᵔ búsuu Isida Wiside baale, aale mᵔ zíkainno. Aa ká Asasᵔ Tamaa kᵔ. Ɔme Engēdi ũ. ³ Vía Yosafa kú, 5 à zèò à ònle gbēa Diiwa, 5 à gᵔódlle Yudaᵔne aa leye mpíi. ⁴ Ɔ Yudaᵔ káaa ònle gbēaa Diiwa yáí. Aa bᵔ Yuda búsu wéle pii guu aa mò àà kii wēelei. ⁵ Yosafa fēle zè Yelusaleūdeᵔ ní Yuda pᵔ káaaa Dii ua dafu guuᵔ kpēle ⁶ à mè: Dii wá deziᵔ Lua, Lua Musuden n ũo lᵔ? Nio kible bui pii búsuwa. Gbāa ní ikoo ku n zle, gbēe lí fᵔ kpāneo. ⁷ Wá Lua, n gbé pᵔ kú yāa búsuē beeoᵔ yá n gbé Isailioᵔne, 5 ní kpā n gbēna Ablahaū* buipiᵔwa e gᵔᵔpii. ⁸ Wá kú a guu, wa kpéē bee dᵔunē wa mè, ⁹ tó ní tò músi wá lé, ké níle wá wetá yáí, fēnda ge gagyá ge nᵔanan nò, wá ze n ae kpé pᵔ n tᵔ kuwáe bee kpēle, wí wiilema wá taasikea guu, ní síwanᵔ, ní wá suaba. ¹⁰ Tia kéwa, Amᵔniᵔ ní Mᵔabuᵔ ní Sei gbēšisideᵔ fēlewano. Ké Isailio bᵔle Egipi, ní we aa lèle ní búsuᵔwao, 5 aa páalené, aai ní midēo.† ¹¹ Gwa lá aale kéwēe sa, aa mò lé wá yá aale wá bᵔle búsu pᵔ ní kpáwá. ¹² Wá Lua, ñyᵔ yágᵔgᵔniᵔno lé? Wápii, wá gbāa ví zígᵔ dasidasi pᵔ fēlewáe beeoᵔ Ɣziᵔ. Wá dᵔ lá wá keo. Wá wé ònzi.

¹³ Yudaᵔ sí Dii ae we ní ní nᵔeᵔ ní ní néo. ¹⁴ Levii né Asafa bui Yaazie, Zakali né, Benaia tᵔuna, Yeieli síwēna, Matania sᵔkpaē ku zā guu we, 5 Dii Nisina dēdēwá ¹⁵ à mè: Kí Yosafa ní Yelusaleūdeᵔ ní Yudaᵔ pii, á swákpá! Yá pᵔ Dii óen ke: Asu to vía á kᵔo. Asu bílike zígᵔ dasidasipio yá musuo, asa zipi de á yá ũo, Lua yáe. ¹⁶ A gémá zia. Zizi gbēbᵔle 5 aa sé, á ní le guzulé léwa bᵔaa ní Yelueli gbāao. ¹⁷ I ke á zika we no. A ze tēē, i e lá Dii á a suaba. Yelusaleūdeᵔ ní Yudaᵔ pii, ásu to vía á kᵔo, ásu bílikeo. A gémá zia, Dii aᵔ kúánᵔe.‡

¹⁸ Yosafa kúle à mipēle, 5 Yelusaleūdeᵔ ní Yudaᵔ pii kúle Diie aa wúle ní gbēeu. ¹⁹ Ɔ Levii né Keata ní Koleo buiᵔ fēle lé Dii Isailio Lua sáaukpa gbáugbāu.

²⁰ Aa fēle kᵔᵔ káaukaau, 5 aa Tekoa gbāa zé sè. Ké aale dazeu, 5 Yosafa mè: Yelusaleūdeᵔ ní Yudaᵔ, à ma yāma. A Dii á Lua náaike, i á gba gbāa. A aà ānabio yási, á tá i ke na. ²¹ Ké á lekpaáíniᵔ, 5 à gbéᵔ díle aa dᵔaa zígᵔᵔne, aᵔ lesi Diie ní ní lousisi'ulao daa, aᵔ me: A Dii sáaukpa,

* 20:7 Isa 41.8, Zaa 2.23 † 20:10 Iko 2.4-19 ‡ 20:17 Bᵔa 14.13-14, Iko 20.1-4

asa aà gbêke láaa vío.

22 Goo pò aa ná lesiawa ní gulakeao ní Dii táasileao, 5 Diipi tò Amónio ní Mɔabuɔ ní Sei gbêsiside pò aale léle Yuda búsuwapi kpàkpakɔa, 5 zì zòlemá. 23 Ɔ Amónio ní Mɔabuɔ léle Sei gbêsisideɔwa, ké aa e ní dede míómio yáí. Ké aa ní dede aa láa, aa líaa ní kɔo, aale kɔ dede. 24 Ké Yudaɔ kà gugwakii gbáau, ké aa zígɔɔ kii gwá, 5 aa ní gɛɔ è kpále tɔɔle, gbêe i bɔo. 25 Yosafa ní a gbéɔ gè ní pɔɔ naaai, 5 aa pɔtuɔɔ ní kúsuaɔ ní pɔkasaaɔ ní pò beedeɔ è zɔzɔɔ. Aa náaa, aai fɔ sè piio. Aa ní pɔɔ sèle e gɔɔ áaɛ, ké a zɔɔ yáí. 26 A gɔɔ síiɔde zí aa káaa Sáaukpaguzuleu, asa wekii aa Dii sáaukpáu. Ɔ wí me gupie Sáaukpaguzule e ní a gbáo.

27 Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ pii éa lé tá Yelusaleú ní pɔnao, Yosafa mé ɔbaaa, asa Dii tò aa pɔnakè ní ibeɔ yá musue. 28 Ké aa kà Yelusaleú, aa gè Dii ua ní mɔɔnleao ní domaleao ní káapeao. 29 Ké búsu pii kíaɔ mà lá Dii ziká ní Isailio ibeɔ, Lua tò vía ní kú nípii. 30 Ɔ Yosafa zòléa báawa yákelesai, aà Lua aà gbá íampakii gupiiu.

*Yosafa kpalablea yá gbɛza
(1Kia 22.41-50)*

31 Lá Yosafa de Yudaɔ kía ún we. Aà wè bla sɔosaide guu 5 à kpalablèu à zòle báawa Yelusaleú wè baasoo. Aà da tón Azuba, Seli née. 32 A zè ní a mae kí Asa yákeao, i páaleo, à yá pò Dii yei kè. 33 N beeo i gulesí pò wa bòo daaño. E tia gbéɔ i ní sɔ wè ní deziɔ Luaeo. 34 Yosafa yá kɔniɔ ku Anani né Yehu yá pò kú Isaili kíaɔ ladau za a kpalablea daaleawa e a mideawa. 35 Gbezá Yudaɔ kí Yosafa ledoukè ní Isailio kí Aazia pò de yávaikena úo. 36 Yosafa ledoukèaàno góílèna laataboo kea yá musue. Ké wà gópio kè Eziɔgebeɛ, 37 Dodava né Eliezeɛ, Malesa gbé ánbikèké Yosafae à mè: Lá n ledoukè ní Aaziao, Dii a zì pò ní kèò gbooe. Ɔ gópio wíwi, aai e bò ní táo ísíaa wà laataò seo.

21

*Yudaɔ kí Yeholaú
(2Kia 8.16-24)*

1 Ké Yosafa gá, wà aà mia kpàkɔi ní a deziɔ Davidi wéleu, 5 aà né Yeholaú zòle aà gbeu. 2 Yeholaú dáunaɔn ke: Azalia, Yeieli, Zakali, Azaliahu, Mikaila ní Sefatiao. Isailio kí Yosafa néon we pii. 3 An mae ní gbá ánuusu ní vuao ní pò beedeɔ maamaae ní Yuda búsu wéle bífiɔde, 5 à Yeholaú kpá kpalau, ké aà yoae yáí. 4 Ké Yeholaú zínapele giúgiú a mae kpalau, 5 à a dáunapio dède ní fèndao nípii ní Yuda kíaɔ lo.

5 Aà wè baakwi ní plaode guu 5 à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleú wè swaaɛ. 6 A Isaili kíaɔ olesè lán Ahabu bedeswae, asa à Ahabu nenɔe sè no úe, 5 à yá pò Dii yeio kè. 7 Dii i we Davidi buiɔ káaleo, ké aà baa kú ní Davidio yáí, asa à legbèè à mè aà bui aɔ de kía ú gɔɔpiiɛ.*

8 Yeholaúpii kpalablea gɔɔ Edɔú nízia sí Yudaɔwa,† 5 aa nízia kía kpá. 9 Ɔ Yeholaú gè we ní a íwaɔ ní a sɔgoɔ pii, 5 Edɔú koezàaazi ní a sɔgodeɔ. Ɔ à fèle gwáasina, à ní kéaa à tà. 10 Ɔ Edɔú nízia sí Yudaɔwa e ní a gbáo. Goo beɛ 5 Libenadeɔ nízia sí Yudaɔwa lo, ké Yeholaú pákpá Dii a deziɔ Luazi yáí. 11 A gulesbò bò Yuda búsu sísiɔwa se, 5 a tò Yelusaleúdeɔ gbálè táa yá musu e Yudaɔ gè kè Diiwa.

12 Anabi Elia lá kpàsàè à mè: Dii n dezi Davidi Lua mè, ní n mae Yosafa ge Yudaɔ kí Asa oleseo. 13 N Isaili kíaɔ olesè, ní tò Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ pii gbálè táa yá musu lá Ahabu bedeo kèwa. N n dáunaɔ dède lo, n mae bede pò an maa denlapio. 14 Dii a to kisia zɔɔ n gbéɔ le ní n negɔɔ ní n naɔ ní n àizeɔ píie. 15 Mpi sɔ, gyá zɔɔ a n le, i gɔɔplakennɔ. Nyɔ nòse gyá ke e ní n nona pa gbɔ ú.

16 Dii Filitéɔ ní Laalubu pò kú Etiopi saeo sóikè Yeholaúwa. 17 Ɔ aa léle Yudaɔwa aa sí ní búsuu, aa kibe pɔɔ sèle pii ní aà néɔ ní aà naɔ. Aà negɔe i gɔèo, mé i ke aà né gbezána Aazia báasio. 18 Yápio pii gbea Dii tò gyá pò a gbágbáoo aà lé a nonau. 19 Gyápio gɔɔplakèaàno, a ye kaiaàno wè pla, 5 gyápi aà nonaɔ bèle, à gá ní wáwá zɔɔo. Aà gbéɔ i té zɔɔ kaè aà gè kpelaa yáí lá aa kè aà deziɔnewao. 20 Yeholaú wè baakwi ní plaode guu 5 à kpalablèu, à zòle báawa Yelusaleú wè swaaɛ. Ké à ánuatò, gbêe i aà bekeo, 5 wà aà ví Davidi wéleu, wi aà mia kpàkɔi ní kía kɔniɔo.

22

*Yudaɔ kí Aazia
(2Kia 8.25-29, 9.27-29)*

* 21:7 1Kia 11.36 † 21:8 Daa 27.40

1 Yelusaleude aà né gbezána Aazia kpà kpalau aà gbeu, ké gbàamònde pò sí ní bòou ní Laalubu aà v̄iò dède pii yáí. 2 Yudaó kí Aazia, Yeholaù né ná kpalableawa. 3 Aà wè bao ní plaode guu 5 à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleù wè doe. Aà da t̄n Atalia, ɔmeli t̄únae. 4 Àpí s̄ à Ahabu bedede ɔlesè, asa aà da mé nàewà ní v̄aikéao. 5 A yá p̄ Dii yeio kè lán Ahabu bedede wa, asa aame aa ḡs̄ aà ledamadeo ù aà mae gaa gbèa, 5 aa aà òkpà. 6 A ní ledama mà, 5 à gè ná Isailiò kí Ahabu né Yolaùwa, aa gè z̄ikai ní Silio kí Azaelio s̄anu Lamot̄u Galada. Silio Yolaù kè'ia, 6 5 à èa tà Yezelè e a b̄o àò láa. 7 Aazia gè wékpalèiaazi we.

7 Aazia gèa Yolaù gwai b̄ò Lua kíe, ké wà e aà de yáí. Ké à kà, à b̄ò ní Yolaùo, aa gè dai Nimisi né Yehule. A mo lè Dii Yehu díle aà Ahabu bedede midèe. 8 Goo pò Yehupi lé sé ní Ahabu bedede màa, à kpàaù ní Yuda kíao ní Aazia v̄iò né pò de aà iwaò ù, 5 à ní dede. 9 Wà gè Aazia wèle, 5 wà aà è ulsa Samali, 5 wà aà kù wà s̄uò Yehue, 5 wà aà dè. Wà aà v̄i, asa wà mè Yosafa pò Dii kí wèle ní n̄semendoo t̄únae. Aazia b̄e gbèe ku à z̄òkù à kà kpalableao.

Yoasi ní a dazi Ataliao
(2Kia 11.1-20)

10 Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi ḡa, 5 à ná Yuda kíabuiò dedeawa, 11 5 kí Yeholaù nenoe Yosèba Aazia né Yoasi s̄è ní sae kíane pò wàle ní dedepiò guu, 5 à aà ùle kpea pò liio káleau ní noe pò lé ȳs̄ kpawào. Kí Yeholaù né Yosèbapi mé sa'onkia Yoiada no ù, Aazia dae. A népi ùle Ataliae, i e aà dèo. 12 ɔ népi ulea Dii ua we ní noepi e wè soolo, goo pò Atalia lé kible Yuda búsuwa.

23

1 A wè soplade guu sa'onkia Yoiada b̄ò à s̄s̄dile, 5 à ledoukè ní z̄iḡs̄ badee bee: Yeloau né Azalia, Yohanani né Isimaela, ɔbedi né Azalia, Adaia né Maasea ní Zikeli né Elisafao. 2 Aa Yuda búsu kòe aa Yevii buiò ní Isaili ubaeleò káaa wèle ní wèle, 5 aa s̄u s̄anu Yelusaleù. 3 Gbè pò wà ní kaaapi yayè ní kíò Lua ua. 4 Yoiada mè: Kí a népi a kpalable, lá Dii a legbè Davidi buiò yá musuwa. * 4 Yá pò á ken ke: Tó á sa'onao ní Levii buiò mò gud̄s̄ai kámaboḡoz̄i, á ḡali séiadeo aao Lua kpé b̄ole d̄s̄a, 5 á ḡali plaadeo s̄s̄ íò kibè d̄s̄a, á ḡali aaòde íò Ekpalèa Bole d̄s̄a, á gbè kíni s̄s̄, àò ku Dii ua. 6 Gbèe su ḡe Dii kpéuo, mé i ke sa'onao ní Levii buiò pò lé z̄ike weo báasio. Aame aa ḡe, asa aa gbàleao, gbè kíniò s̄s̄ à ze ní z̄i pò Dii dáeo. 7 Levii buiò lia kízi, baade ní a ḡòkebo k̄ua, aai gbè pò s̄u gè Dii kpéuo de. Aò kú ní kíò gu pò àle géu pii.

8 Levii buiò ní Yudaò kè lá sa'onkia Yoiada onéwa. An baade ní a gbè pò aale kámaboo ní gbè pò aale mó ní leùkpaekiò pii, asa Yoiada í ní ḡalie gbæo. 9 ɔ Yoiada kí Davidi s̄s̄nao kpà z̄iḡs̄ badepiowa ní a sèngbao pò kú Dii kpéuo, a néna ní a z̄òo. 10 A gbèò kàle Dii kpé ní a sa'oktio kpele, sea za Dii kpépi ɔplaa oi e a zee oi, baade ní a ḡòkebo k̄ua né kíapi d̄s̄aa yáí. 11 ɔ Yoiada ní a néò b̄ò ní népio, aa kíafua kpàè, aa Lua ikoyá lá kpàwà. Aa n̄s̄ikà aà miwa aa aà kpà kía ù, 5 baade mè: Lua kía d̄s̄ ní aafiao!

12 Ké Atalia k̄ia pò gbèò lé ke, aale bàale aale wiilepi mà, 5 à fèle gè ní kíí Dii ua. 13 Ké à wezù, à kí è zea a mòpele sae Dii kpé kpele. Ziḡs̄ badeo ní k̄aaepenaò sí aà sae, mé gbèpii lé p̄nake aale k̄aaepe, mé lèsinaò d̄baaa ní táasileao ní p̄ò'òbnao. ɔ Atalia a p̄okasaò ga ké à wii p̄àle à mè: Wà b̄ò ma kpe! Wà b̄ò ma kpe! 14 Sa'onkia Yoiada ò z̄iḡs̄ badepiòne: A noepi se b̄òò bàasio, í gbè pò b̄ò teaaziò dede ní f̄endaò. Asu à aà de Dii uao. 15 Goo pò noepi kà kibè b̄ole pò wí me S̄s̄ B̄ole guu, we wà aà kùu wà aà dè.

16 ɔ Yoiada ledoukè ní Diio, ké àpí ní kíò ní gbèpiio e aao de Dii gbèò u yáí. 17 ɔ wà gè Baali kpé gbòò nípii, wà a sa'oktio ní a t̄aaò wíwi, 5 wà Baali sa'ona Matá dè sa'oktipiò sae.

18 Yoiada Dii ua ná Levii bui sa'onaoe ní z̄l̄i aao wéteí. Davidi mé ní díledile yáa à mè, aali sa pò wí a pò káteu à t̄ékù o Diíwa a ua ní p̄nakeao ní lesiao, lá a ku M̄ozi ikoyá guuwa. 19 A bíb̄is̄led̄s̄anaò díledile Dii ua b̄oleo, ké gbè gbàleae su ḡeuo, baa gbàlea kpele buin nò. 20 ɔ à z̄iḡs̄ badeo s̄è ní gbàadeo ní kpalablenao ní gbè kíniò pii, aa b̄ò Dii ua ní kíò, aa b̄òle ní Musu B̄oleo aa gè kibè, 5 aa kípi z̄lè ḡinaa, 21 5 gbèpii pò kèna búsupi. Atalia dea ní f̄endaò gbèa, wèlèpi ḡò yákelesai.

24

Yoasi Dii kpé kèkèa
(2Kia 12.1-17)

* 23:3 2Sam 7.12

¹ Yoasi wè soplade guu 5 à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleū wè blaε. Aà da tón Zibia, Beεseba n̄εε. ² Yoasi yá p̄s Dii yei kè sa'onkia Yoiada ḡɔɔ. ³ Yoiada n̄sε Yosiaε plaε, 5 à neḡs̄εɔ ní n̄εn̄εɔ I'ín̄n̄.

⁴ Bee gbεa Yoasi zèd̄ à Dii kpé keke. ⁵ A sa'onao ní Levii bui k̄niɔ s̄isi, à òné: A gé Yuda wéleɔ guu, í Isailiɔ wé'5a káaa à á Lua kpé kekeð. A ke kpakpa. Levii buip̄iɔ i ke kpakpa s̄s̄o. ⁶ Ɔ kí sa'onkia Yoiada s̄isi, à aà là à mè: Wé'5a p̄s Dii z̄òblena M̄ɔzi ní Isailiɔ pii ðile wà kpa ikoyá zwáakpe yáí, b̄oyáí ni gbεa Levii buiɔwa aa si Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔwa piiɔ ni? ⁷ Asa n̄ε vái Atalia néɔ mé Lua kpé gb̄aɔ gb̄oɔ yáa. Baa se aa z̄oblè táaɔne ní Lua kpé z̄ikeɔɔ.

⁸ Kí mè wà ɔkakpagolo ke, 5 wa kè wa ðile Dii kpé kpεεle b̄oɔleu. ⁹ Wà kpáwakè Yelusaleū ní Yuda búsuɔ, wà mè baade m̄s̄ Diie ní wé'5a p̄s Lua z̄òblena M̄ɔzi gb̄εa Isailiɔwa guwawaiuɔ. ¹⁰ Ɔ kíaa ní gb̄épiiɔ m̄òð ní p̄nao aa kà kpagolopi e à pà. ¹¹ Tó Levii buiɔ è kpagolopi 5a z̄ɔkù, 5 aai se geð kí íwaɔne, 5 kí lakéna ní sa'onkia plaadeo aai m̄ɔ à 5a b̄ole, aai kpagolopi se ge ðile a gbεu. Maa aai ke lá gu lé d̄o e 5a gé z̄ɔkù. ¹² Kí ní Yoiadao ɔapi kpà Dii uazikénaɔ gb̄éz̄ɔɔwa, 5 aai flabòð gb̄é'ánaɔ ní li'ánaɔ ní kped̄naɔne, aao Dii kpé kekeð. Aai flabò gbé p̄s aai m̄s̄i ní m̄ɔgot̄ɔpiɔne b̄.

¹³ Z̄ipi d̄aanao z̄ikè, 5 Lua kpé kekea táa'ò ní ɔz̄í, aa tò kpépi s̄u à gbεu lá a káauwa. ¹⁴ Ké aa z̄ipi m̄ide, aa m̄ò 5a p̄s ḡs̄ kpà kí ní Yoiadaowa, 5 wà Dii kpé z̄ikeɔɔ pið, sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú okí p̄s̄ ní toonaɔ ní vua p̄εɔ ní ánuɔ p̄εɔ. Wí sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú o Dii ua m̄òm̄ɔ Yoiada ḡɔɔ.

¹⁵ Yoiada zikù táotaε. Aà wè basoolokwide guu 5 à gá. ¹⁶ Wà aà v̄í Davidi wéleu, wà aa mia kpák̄si ní kíaa, asa à yámaakè Isaili búsuu Luaε ní Luapi kpéɔ yá musue.

Yoasi yavaikeε
(2Kia 12.18-22)

¹⁷ Yoiada gaa gbεa Yuda kíaa m̄ò kulekè kíε, 5 à ní yáma. ¹⁸ Aa p̄kpà Dii ní deziɔ Lua kpézi, aa z̄oblè Asetaati lipelene ní táa páleɔ. Ɔ Dii p̄s pà Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ piiɔzi táae p̄s aa k̄epi yáí. ¹⁹ A anabiɔ z̄imá aa εa suwa, aale ní táae oné, aai swáseio. ²⁰ Lua Nis̄ina d̄ède sa'onkia Yoiada né Zakaliwa, 5 à zè gb̄é'ε ac, à òné: Lua mè, ákea a p̄a à yáai? A b̄oáɔ nao. Lá a p̄kpà Diizi, à p̄kpàázi s̄ε. ²¹ Ɔ aa lek̄p̄aáiaazi, aa aà pápa ní gbεo Dii ua, ké kí mé ò yáí, 5 à gá. ²² Gb̄εke p̄s Zakali mae Yoiada kè kí Yoasiε yá í d̄oaáguo, 5 à aà népi d̄è. Ḡɔɔ p̄s népi lé ga à mè: Dii a yá p̄s wa k̄emeε e, i a t̄simeε.

²³ Ké wè s̄u, Sili z̄iḡɔɔ f̄ile ní Yoasio, 5 aa l̄ele Yuda búsuwa ní Yelusaleū. Aa Yuda d̄aanao d̄ède pii, 5 aa p̄s̄ náaa aa kp̄ās̄á ní kíεε Damasi. ²⁴ Baa ké Sili z̄iḡɔɔ dasio, Dii Yoasi z̄iḡɔɔ p̄s aa dasi maamao n̄ané ní ɔz̄í, asa aa p̄kpà Dii an deziɔ Luazie. Maa yá z̄lè Yoasiwa. ²⁵ Ké Sili t̄a, aa Yoasi tò we, à kè'la maamae, 5 à íwaɔ lek̄p̄aáiaazi, ké à sa'ona Yoiada né d̄è yáí, 5 aa aà d̄è a liia. Ké à gá, wà aà v̄í Davidi wéleu, áma wí aà mia kpák̄si ní kíaa. ²⁶ Am̄oni n̄ε Simeata né Yozaba ní M̄ɔabu n̄ε Somεε né Yozabao mé gbé p̄s lek̄p̄aáiaaz̄ip̄iɔ ū. ²⁷ Aà néɔ yá ní ánabikeyá p̄s wa ò aà musuo ní Lua kpé kekea yáɔ, yápiɔ ku kíaa ladau. Aà né Amazia mé z̄lè kpalau aà gbεu.

25

Yudaɔ kí Amazia
(2Kia 14.1-20)

¹ Amazia wè baas̄ode guu 5 à ná kpalableawa, à z̄lè kpalau Yelusaleū wè baakwi m̄endosaie. Aà da tón Yoadá, Yelusaleū n̄εε. ² A yá p̄s Dii yei kè, áma i ke ní n̄semendoo no. ³ Ké à z̄inap̄èlè kpalau, à a íwa p̄s aa a mae d̄εɔ d̄ède. ⁴ Lá a ku M̄ɔzi ikoyá láuwa, i ní néɔ d̄edeo. Lápi guu Dii mè, maeɔ ga ní néɔ duuna yáíɔ, mé néɔ ga ní maeɔ duuna yáíɔ. Baade a ga az̄ia duuna yáie.*

⁵ Amazia Yudaɔ káaa, 5 à Yudaɔ ní B̄eyámεε buiɔ kpaalè gá ní gáɔ an uaɔwa. A z̄iḡɔ gb̄εɔn bas̄oɔ d̄aanao ðiledile ní z̄iḡɔ gb̄εɔn ɔaa s̄oɔ p̄s̄o. Ɔ à gb̄é p̄s kà wè bao ge a d̄εaɔ n̄aɔ, aa kà gb̄εɔn baas̄oɔ leε ɔaa do ní bas̄oɔ (300.000). An s̄ou m̄a aa gé z̄ílaɔ, baade ní a s̄naɔ ní a s̄εngbaoo. ⁶ A Isaili z̄iḡɔɔ s̄è à flab̄oné gb̄εɔn baas̄oɔ leε bas̄o (100.000) ní ánuɔ t̄nu áaɔ ní k̄niɔ. ⁷ Ɔ Lua gb̄εe m̄ò òè: Kí, írsu gé ní Isaili z̄iḡɔpiɔ, asa Dii kú ní Isailiɔ b̄o, a kú ní Eflaiú buip̄iɔ. ⁸ Baa tó n ge n neḡnke kè z̄ílaɔ, Lua a to n íbeɔ n f̄ue, asa Lua mé gb̄aa v̄í à n misi ge à n s̄òle. ⁹ Ɔ Amazia Lua gb̄épi lá à mè: Anusu p̄s ma flab̄òð Isaili z̄iḡɔpiɔne s̄ò be? Ɔ Lua

* 24:6 Bsa 30.11-16 † 24:21 Mat 23.35, Luk 11.51 * 25:4 Iko 24.16

gbépi wèwà à mè: Dii a a gɛɛ kpama dɛ beea. ¹⁰ Ɔ Amazia Eflaiū zīg5 p5 m5 a k4ipi5 gbàɛ rí be. An p5 pà Yuda5zi maamaa, 5 aa tà rí bɛ rí pɔfɛ z550.

¹¹ Amazia s5dlle à d5aa a gbɛ5nɛ Guzule Wisideu, 5 à Edb55 dɛdɛ gbɛ5n 5aas550 lɛɛ kwi (10.000). ¹² Yuda zīg55 gbɛ5 kùkù bɛɛ gbɛ5n 5aas550 lɛɛ kwi (10.000), aa gɛrɛn5 gbɛ musu, 5 aa rí zuzu z1le, aa p5nap5na m4pii. ¹³ Zīg5 p5 Amazia rí gbàɛ, i we aa gɛan5 z1lauopio, kɛ aale tà, aa lèlɛ Yuda b5su wɛlɛ5wa za Samali è à gɛ pɛ Betoloniwa, aa gbɛ5 dɛdɛ gbɛ5n 5aas550 lɛɛ àà5 (3.000), 5 aa rí p55 nàaa d4uudu.

¹⁴ Kɛ Amazia s5n rí Edb55 dɛdɛao, à s5n rí rí tãao. A rí pɛlepele az1aɛ, 5 15 k5lɛnɛ, 15 tulaletikanɛ tɛa. ¹⁵ Ɔ Dii p5 pà Amaziazi, à anabi z1wà à mè: Akeɛ r1le ke Edb55 tãa5nɛ kɛkɛi? P5 p5 aai f5 Edb55 b5 n 5z1oa? ¹⁶ G55 p5 àlɛ yã'o k1ɛ, 5 k4ipi 5: Wa n dile ma lɛdamade ũ yã? N1lɛ! T5 n gi, wa n wetã fá! E anabipi à5 gɛ n1lɛ, à mè: Má d5 kɛ Dii zɛ rí n dɛaoɛ, asa n yãpi kɛ, 5 ni ma ledama mao.

¹⁷ Yuda5 k4i Amazia lekpaál rí a gbɛ5, 5 à gbɛ5 z1 Isailio k4i Yehoasi, Yoaaza né, Yehu t5nawa, a 5: M5 wà wesik5lɛ z1lau. ¹⁸ Isailio k4i Yehoasi wèwà à mè: Libã b5su lɛaa lɛkpasãkɛ Libã b5su sedɛ l1ɛ, à mè aa a nenɛn kpã5ã a nɛwa, 5 Libã b5su wãì m5 5z5 lɛaapiwa. ¹⁹ N z1blɛ Edb55wa, 5 n nz1a sɛ lɛs1, r1lɛ ãanadã. N nz1a to tɛɛ fá! Ɔ rí ye n s5lɛ da n yã'1 nz1aɛ rí Yuda5 p1ia? ²⁰ Ɔ Amazia i swã5ɛio. Bee b5 Lua k1ɛ, kɛ à e Yuda5 na Yehoas1ɛ a 5z1, kɛ aa kɛ Edb55 tãa5nɛ kɛkɛ yã1. ²¹ Ɔ Isailio k4i Yehoasi m5 lɛlɛiwã. Aa wesik5lɛ Yuda b5su wɛlɛu Besemesi. ²² Isailio Yuda5 f5, 5 Yudapio lɛk5wa, baade tà a bɛ. ²³ Yehoasi Amazia k5 Besemesi we, à b5lɛãn5 Yelusalɛ5, 5 à a b1i gb55 gãsisuu 5aa pla za Eflaiū Boleu è à gɛ pɛ Gola B5lɛwa. ²⁴ A vua rí ãnusuo rí p5 p5 k4i Ɔbedɛd55 k4i Lua ua sɛlɛ p1i rí p5 p5 k4i kibɛ laasiu. Ɔ à gbɛ5 kùkù tãr1n5 Samali z1z55 ũ.

²⁵ Yuda5 k4i Amazia kɛ Yehoasi gaa gbɛa wɛ gɛ5ɛ. ²⁶ Amazia yã k1n5 ku Yuda k1a5 rí Isaili k1a5 ladau za a daalɛa è a midɛawa. ²⁷ Za g55 p5 à b5 Dii kpɛ, wã lekpaãlaazi Yelusalɛ5, 5 à bãalɛ tà Lakisi. Wã gbɛ5 gbàɛ aa pɛlɛãzi, 5 wã aa dɛ we. ²⁸ Wã aa gɛ sɛ rí s55 wã s55, 5 wã aa mia kpãk5i rí a dezio Davidi wɛlɛu.

26

Yuda k4i Uzia

(2Kia 14.21-22, 15.1-7)

¹ Ɔ Yuda5 Uzia kpã k1a ũ aa mae Amazia gbɛu aa wɛ gɛ5 n mɛndoode guu. ² Ɔmɛ Elata kɛkɛ kãlɛ Yuda5 p5 ũ a mae gaa gbɛa. ³ Aà wɛ gɛ5 rí mɛndoode guu 5 à kpalablɛ, à z1lɛ báawa Yelusalɛ5 wɛ blakwi rí plaɛ. Aà da t5n Yekolia, Yelusalɛ5 nɛɛ. ⁴ A yã p5 Dii yei kɛ lá a mae Amazia kɛwa. ⁵ A Lua k1i wɛlɛ g55 p5 Zakali lɛ v1akea Luac daɛ, 5 g55 p5 àlɛ Dii k1i wɛlɛ, Dii t5 àa yã5 b5 maa.

⁶ A gɛ z1kã rí Filitɛ5, à Gata b1i gb55 rí Yabɛnɛ p55 rí Asedoda p55. Ɔ à ɛa wɛlɛ5 kãlɛ Asedoda fáani rí gupãlɛ5 Filitɛ5 b5suu. ⁷ Lua d5aãlɛ Filitɛ5 rí Laalubu p5 k4i Guubaalis rí Meu bui5 yã musu. ⁸ Am5n5 lɛ falub5 Uziaɛ, 5 à t5b5 è à gɛ pɛ Egipi z5lɛwa, asa à gbãak5 lɛ gɛɛ.

⁹ Uzia gugwak1i lɛs5 b5b5 Yelusalɛ5 b1i wa Gola B5lɛ rí Guzule B5lɛ5 rí gola pãlɛ5 musu, mɛ a boa gbãa. ¹⁰ A gugwak1i lɛs5 b5b5 gbãau l5, mɛ à l55 y555 dasi, kɛ a p5tu55 v1 dasi gus1s1dɛu rí gusalalao yã1. A buaz1kenã5 rí wɛɛbu z1kenã5 v1 gus1s1dɛu rí gutaadeo, asa a ye buaiɛ.

¹¹ A zīg55 v1, aãl gɛ z1lau gã rí gã5 an dasilɛu. Gbɛ5 t5d55na Yeiel rí lakɛna Maaseao 1 rí t5 dalau. K4i 1wa5 do Anania mɛ rí gbɛz55 ũ. ¹² Uabelɛ p5 dɛ zīg55p5 d5aana ũ gbɛ5n 5aas550 lɛɛ pla rí 5aa àã5ɛ (2.600). ¹³ An zīg55 gbɛ5n 5aas550 lɛɛ 5aa d5 rí bas55 rí soplao rí 5aa pla rí bas55ɛ (307.500). Z1d5n sa5nɛ, mɛ aa gbãa v1 aa d5 k1lɛ a ibɛɛ5 yã musu. ¹⁴ Uzia sɛngba55 rí s5nã5 rí m5 f5ã5 rí m5 ulã5 rí sã5 rí gbɛma5 kpã rí baadewa. ¹⁵ A mas1ni p5 d5nã5 a taataa kɛ5 kɛ, a kãlɛ Yelusalɛ5 b1i gules15 rí b1i gola5wa aa5 ka5 rí gbɛ gbɛnɛ5 zuzu. Aà t5 tà zã, asa Lua d5n1ɛ z55 kɛ5, 5 à gbãak5.

¹⁶ Kɛ Uzia gbãa'ɛ maa, 5 à az1a sɛ lɛs1 è à lèlɛ. A d5ɛ Dii a Luawa, à gɛ aa kpɛu tulaletika1ɛ tɛa a kãtɛakiwa. ¹⁷ Sa'onkia Azalia pɛlɛãzi rí Dii gbãgban w55dɛ5 gbɛ5n basii5. ¹⁸ Aa g1ɛ aa mè: Uzia, rí zɛv1 n tulaletikateã Dii55, sɛma Aalona bui sa'onã p5 wã gbãb5nɛ5 bãasio.* Go aa kùk1i la. N d5ɛ Dii Luawaa, a n kpɛla l55. ¹⁹ Uzia tɛsib5 k4a à tulaletikateao. Aà p5 fɛ, 5 g55 p5 àlɛ kãa sa'onap5zi, 5 kusu bilɛ aa mi'aewa rí wã tulaletikateak1i p5 k4i Dii kpɛu saɛ we. ²⁰ Kɛ sa'onkia Azalia rí sa'onã5 aa gwã, aa è kusu bilɛ aa mi'aewa, 5 aa kɛ kpakpa aa b5lɛ. Aãpi s5 à kɛ kpakpa à b5, kɛ Dii kusu z1wã yã1.

* 26:18 Nao 3.10

²¹ Kí Uzía gà ní kusupioe. Aà kpé kú adoae, mé wà Dii kpé zǝ̀è lo. Aà né Yotaũ mé gbēzǝ̀o ũ kibe. Ōme gǝ̀ Yudaɔ dɔaana ũ. ²² Uzía yá kɪni kú ʼnabi Isaia, Amɔzu né taalau za a daalea e a mideawa. ²³ A gà, † ɔ wà aà vɪ kɪaɔ vɪkɪi, ama wi aà mia kpakɔirɪnɔo, asa wà mè, kusudee. Ō aà né Yotaũ zǝ̀è aà gbɛu.

27

Yudaɔ ki Yotaũ (2Kɪa 15.32-38)

¹ Yotaũ wè baasode guu ɔ à kpalablè, à zǝ̀è báawa Yelusaleũ wè gēo ní mēndooe. Aà da tɔn Yelusa, Zadoki née. ² A yá pɔ Dii yei kè lá a mae Uzía kèwa. I gē Dii kpéu lá a mae gēuwa. Gbēo gɪ lé rɪza ɔkpa e tiae. ³ Ōme Dii kpé Bole Musu kèke, mé à bɪi pɔ kú Ofeli sɪsɪ musu kèke bò maamaa. ⁴ A wéleɔ kále Yuda bɪsu gusɪsɪdeu, mé à zegikɪ gbāaɔ ní gugwakɪ lɛsɔ bò sɪsɪ líkpedeɔ musu.

⁵ Yotaũ zɪkà ní Amɔniɔ kɪaɔ, ɔ à gbāamɔné. Wē bee aa ánuɔu kpáwà tɔnu áaɔ ní kɪniɔ. Eɛe ní naao sɔ koko ɔaasɔɔo lɛe basɔobasɔo (100.000). Wè plaade ní a áaɔdeo guu máa aa m̀boe. ⁶ Yotaũ gbāa lé dedee, ké aà yákeɔo maa Dii a Luae yáí.

⁷ Yotaũ yá kɪniɔ ku Isaili kɪaɔ ní Yuda kɪaɔ ladau, zɪ pɔ a kàò ní yá pɔ a kèò pii. ⁸ Aà wè baasode guu ɔ à kpalablèu, à zǝ̀è báawa Yelusaleũ wè gēo ní mēndooe. ⁹ Ké Yotaũ gà, wà aà vɪ Davidi wéleu, ɔ aà né Aaza zǝ̀è aà gbɛu.

28

Yudaɔ ki Aaza (2Kɪa 16.1-20)

¹ Aaza wè baode guu ɔ à kpalablè, à zǝ̀è báawa Yelusaleũ wè gēo ní mēndooe. I yá pɔ Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwao. ² A zè ní Isaili kɪaɔ yákeaoe, à mɔkásakasa Baaliɔ ũ. ³ A sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú ɔ Beninɔ guzuleu ní a negɔe se. * A yábèkè lá bui pɔ Dii ní yá Isailiɔneɔ í ke yáawa. ⁴ A sa'ò à tulaletikátea guleɔ pɔ wa bɔɔwa ní sɪsɔ musuo ní lí yèleɔ gbáuo pii. ⁵ Ō Dii aà Lua aà ná Silib kɪaɔ e ɔzɪ. Silib zɪblèwà, aa aà gbéɔ kùkù dasidasi, aa tárnɔ Damasi.

Dii aà ná Isailiɔ kɪaɔ aà ɔzɪ lo, ɔ Isailiɔ aà gbéɔ dède dúduu. ⁶ Isailiɔ kí Peka, † Lemalia né aà gbéɔ dède Yuda bɪsuu gɔɔ do gbēɔn ɔaasɔɔo lɛe basoolo (120.000), ké Yudaɔ pákpá Dii ní deziɔ Luazi yáí. ⁷ Eflaiũ bui negɔn Zikeli kɪaɔe Maasea dè ní kibe gbēzǝ̀o Azikaũo ní kí kwáasi Elikanao. ⁸ Isailiɔ ní dae Yuda nɔeɔ kùkù ní ní negɔe ní ní nenɔe gbēɔn ɔaasɔɔo lɛe áa do (200.000). Aa ní pɔɔ náaa lo maamaa, aale taò Samalí.

⁹ Dii ʼnabi Odede ku we. A gè dai zɪgɔ pɔ lé su Samaliɔle, a òné: Dii á deziɔ Lua Yudaɔ náé á ɔzɪe, ké aà pɔ pàrɪzi yáí. Ō a ní dede ní pɔfɛ pɔ gbà zǝ̀ luawao. ¹⁰ Ō á ye Yudaɔ ke á zɔɔ ũ gɛe ní nɔeɔ saa? Apio í táaeke Dii á Luae sɔo lé? ¹¹ A ma yáma sa! A á gbé pɔ a ní kùkù zɪzɔ ũe beeo gbæe, asa Dii pɔ fɛaázi maamae. ¹² Ō Eflaiũ bui dɔaanae beeo fɛle gɪ gbé pɔ lé su ní zɪlaɔne: Yohanani né Azalia, Mesilemó né Belekia, Saluũ né Yezekia ní Hadelai né Amasao. ¹³ Aa òné: Asu su ní zɪgɔe beeo lao, ké wásu táaeke Diieo yáí. A ye wá duuna ní wá táaeo káfi yá? Wa táaekekè maamaa kò, ɔ aà pɔ fɛa wá Isailiɔzi maamaa. ¹⁴ Ō zɪgɔ zɪzɔɔ ní pɔ pɔ aa náaaɔ tò we gbé pɔ káaaɔ weo ní ní kɪaɔ wáa. ¹⁵ Gbé pɔ wá ní tɔ sɪɔ zɪzɔɔ sè, ɔ aa pɔ pɔ wa náaaɔ se ná gbé pɔ kú puizɪ. Aa pɔkasaa kpámá ní kyale ní pɔbleao ní imiaɔ, aa nɪsimáma ní bɔɔwa. Aa ní gbé pɔ gbāaɔo dɪ zaa'inao kpe, aa gērnɔ ní gbéɔ kɪi wéle daminalikpedeu Yeliko, ɔ aa sù Samalí.

¹⁶ Zibeezi kí Aaza gbéɔ zɪ Asilibo kɪawa à mè, aà mɔ dɔale, ¹⁷ asa Edɔũ m̀ò lèle Yudaɔwa lo, aa zɪzɔɔ kùkù. ¹⁸ Filiteɔ sɔ aa lèle Yuda bɪsu gusɪsɪde wéleɔ ní Negeve wéleɔwa, aa Besemesi sɪ ní Ayalonio ní Gedeloo ní Sokoo ní Timinao ní Gimzoo ní a zɔewiaɔ, aa zǝ̀leu. ¹⁹ Dii ɔɔle Yudaɔwa an kí Aaza yáí, asa à b̀ Dii kpeɛ maamaa, a Ayámɛto Yudaɔ mekpá váikeawa. ²⁰ Asilibo kí Tigela Pileseɛ m̀ò Aaza kɪi, kási í dɔnlekeɔ, à aà tò yooyeae. ²¹ Kí Aaza Dii kpé pɔɔ ní azla be pɔɔ ní Yuda kɪaɔ pɔɔ sèle kpá Asilibo kɪapiwa, kási a kee í gbesu. ²² Kua yooyeapi guu kí Aaza gɪ lé bɔ Dii kpeɛ. ²³ A sa'ò Silibo kɪaɔ pɔ aa a fuo táaɔwa, asa à mè, lá Damasi táapiɔ d̀rnle, má sa'omáe, aai dɔmale sɔ. Ama aà ɔkɔpakɪin we ní a gbéɔ pii. ²⁴ Kí Aaza Lua kpé pɔɔ náaa a zɔezɔe. A Dii kpé zé tà, ɔ à sa'okɪiɔ pèlepèle Yelusaleũ zékpaaɔ guu pii. ²⁵ A guleɔ b̀bo wéle ní wéleɔ Yuda bɪsuu, ké wáli tulaletikátea we dii páleɔne, ɔ à Dii a deziɔ Lua pɔ fɛleɔ.

† 26:23 Isa 6.1 * 28:3 Iko 12.31 † 28:6 Isa 7.1

26 Yá pɔ́ a kè za a daaleawa e a mideawa kɪni kú Yuda kíaɔ́ ní Isaili kíaɔ́ ladau. 27 Ké à gà, 5 wá aà vɪ́ Yelusaleu, áma wí aà mia kpakɔ́i ní Yuda kíaɔ́o. ɔ́ aà né Ezekia zɔ́lè aà gbɛu.

29

Ezekia gbábɔa Lua kpée (2Kia 18.1-3)

1 Ezekia wè baasode guu 5 à kpalablè, à zɔ́lè báawa Yelusaleu wè baakwi mëndosaie. Aà da tɔ́n Abia, Zakali néé. 2 A yá pɔ́ Dii yei kè lá a dezi Davidi kèwa píie. 3 Aà kpalablea wè séia mɔ́ séia guu, à Dii kpé zé wè, à a gbaɔ́ kèkè. 4 A sa'onao ní Levii buiɔ́ sisi, 5 à ní káaa gāae Lua kpé gukpe oi. 5 A òné: A Levii buiɔ́, à ma yáma! A gbábɔ́ áziae, í gbábɔ́ Dii á dezi Lua kpée. A bɔ́lè ní pɔ́ pɔ́ í luakukú gbáleo pii. 6 Asa wá maebò bɔ́ Dii wá Lua kpée, aa yá pɔ́ a yeio kèe, aa pàkpáaazi. Aa bànebò aà kpée, aa mikpeliè. 7 Aa a kpéele zé tà, aa a filiaɔ́ dè, aai tulaletikatca ní Luac a kúkiio, aai sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú owá bo. 8 ɔ́ Dii pɔ́kúmbabò Yelusaleu dé ní Yudaɔ́wa, a tò aa gɔ́ sòkèngu pɔ́ ɔ́, láanipɔ́ ɔ́, pɔ́sɔ́sɔ́ ɔ́, lá á wé lé e gbáewa. 9 A yáí wá wá maebò dèdè ní fèndaɔ́, mé wá negɔ́e ní wá nenɔ́e ní wá nɔ́e gɔ́ zìzɔ́ ɔ́. 10 Má ye mà lèdoùkè ní Dii Isailiɔ́ Luaoe sa, ké aà pɔ́kúma pásí e weewá. 11 Ma gbé, ásu pàkpáaazi bo, asa Dii á sé áo ku a ae, lo a gbagbae. Ame í aà gbagba, í tulaletikaé téa.

12 ɔ́ Levii buie beebò fèlè:
Kcata buiɔ́ Amasai né Maatu
ní Azalia né Yoelio.
Melali buiɔ́ Abadi né Kisi
ní Yalelèli né Azaliao.
Geesɔ́ buiɔ́ Zima né Yoa
ní Yoapi né Edenio.

13 Elizafá buiɔ́ Yeielì ní Simelio.
Asafa buiɔ́ Zakali ní Mataniao.

14 Emani buiɔ́ Yeielì ní Simeio.
Yedutu buiɔ́ Semaia ní Uzielio.

15 Ké aa ní gbé káaa, aa gbábóné, 5 aa gè gbábò Dii uae lá Dii dà kíe a òwa. 16 Sa'onao gè gbábò Dii kpée, 5 aa pɔ́ gbálea pɔ́ aa èuɔ́ náaa wá bɔ́ Dii ua, 5 Levii buiɔ́ sí aa bɔ́ bfi kpé e Sedɔ́ guzuleu. 17 Mɔ́ séia gɔ́ séia zí 5 aa ná gbábɔa uapiewa. A gɔ́ swaaɔde zí aa ká kpépi kpée, 5 aa gbábò e gɔ́ swaaɔ lo. Mɔ́ séia gɔ́ gèò ní mèndoode zí 5 aa láa.

18 ɔ́ aa gè kí Ezekia lé aa mè: Wa gbábò Dii kpée, sa'okli ní a pòkeleɔ́ pii ní táabunu pɔ́ wí pèe kálewá ní a pòkeleɔ́ pii. 19 Pɔ́ pɔ́ kí Aaza sakáu a náaisaie guuɔ́ pii wá kèkè wa gbábóné, aa kále Dii gbagbakú ae.

20 Ké gu dɔ́, Ezekia fèlè káaukaau, à wéle gbèzɔ́ káaa, 5 aa gè Dii ua. 21 Aa gè ní gáaenaɔ́ mèn sopla ní sásakaɔ́ sopla, ní sánebɔ́ sopla ní blesanaɔ́ sopla duun awakpabɔ́ ɔ́ Yudaɔ́ ní ní búsuɔ́ ní Lua kpé yá musu. ɔ́ kí ò Aalona bui sa'onaoe aa sa'òo Dii gbagbakúwa. 22 Wá zupio kòlokpakpa, 5 sa'onao a au sí wa lè sa'okúwa. ɔ́ wá sásakaopio kòlokpakpa lo, wá a au lè sa'okúwa. ɔ́ wá sánebɔ́pio kòlokpakpa, wá a au lè sa'okúwa. 23 Wá gè ní blesan duun awakpabɔ́ kí kú ní gbé pɔ́ káaaa weɔ́, aa onána blepiɔ́wa. 24 ɔ́ sa'onao a kòlokpakpa, aa gè ní a auo sa'okli duun awakpabɔ́ ɔ́ Isaili duunakéama yáí, asa kí mé mè wá sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ní sa pɔ́ wí o duun awakpabɔ́ ɔ́o o Isaili bui píioe.

25 A Levii bui kále Dii ua, aa sésénaɔ́ ní mɔ́naɔ́ ní domaɔ́ kúá lá Davidi ní aà gu'ena Gadao ní anabi Natáɔ́ dílewa, asa Dii mé dà a anabipɔ́e, 5 aa ò. 26 ɔ́ Levii bui sí we, aa Davidi pɔ́bɔ́napio kúkúwa. Sa'onao ku we lo, aa káae kúkúwa. 27 ɔ́ Ezekia mè wá sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú o'ò sa'okúwa. Ké wá ná sapi oawa, 5 wá ná lesia Díiwa ní káae ní Isaili kí Davidi pɔ́bɔ́napio. 28 Gɔ́ pɔ́ lesinaɔ́ lé lesi, mé káaepenaɔ́ lé ní káape, gbé pɔ́ káaaa we lé kúle Díe e wá gè sapi ò wa láa píi. 29 Ké wá sapi ò wa láa, kí ní gbé pɔ́ kú weɔ́ kùlèè aa wùlè ní gbèu. 30 ɔ́ kí Ezekia ní a iwaɔ́ ò Levii buiɔ́e aa Dii táasile ní le pɔ́ Davidi ní gu'ena Asafao dà. Aa aà táasilè ní pɔ́nao, 5 aa mipèlè aa kùlèè.

31 ɔ́ Ezekia mè: Lá a ázia kpà Díiwa gbá, à mɔ́ Dii ua ní a sa'obɔ́ ní a sáaukpasaa. ɔ́ gbé pɔ́ káaaa mò ní ní sa'obɔ́ ní ní sáaukpasaa, mé gbé pɔ́ an pɔ́ gbàò mò ní pɔ́ pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú. 32 Sa'obɔ́ pɔ́ aa mɔ́pɔ́n ke: Zu bàakwi, sásakao basɔ́o ní sáa bɔ́bɔ́ áaa do. Aa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú òo pii. 33 Sa'obɔ́ páleɔ́n ke: Zu áaa àaɔ́ (600) ní sáa ní bleɔ́ áaa gèò (3.000). 34 Sa'onao dasio, aai fɔ́ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ báa bò píio, 5 an gbé Levii bui lé dorílè e sa'on kíniɔ́ aagè gbábɔ́ níziae, zìpi e láa, asa Levii bui laai ví gbábɔa níziae yá musu de sa'onao. 35 Sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ dasi, mé sáaukpasaa nisi di lo ní véé pɔ́ wí élèwáò.

Maa wà èa nà Dii ua zìwa. ³⁶ Ezekia ní a gbéḗ pò kèna yá pò Lua kè a gbéḗnewa, asa yápi kè gḗḗgḗḗ.

30

Ezekia Gëamusu dikpekea

¹ Ezekia lékpásákè Yudaḗne ní Isailiḗ pii, mé à lá kè kpàsá Eflaiü ní Manase buiḗne. A òné aa mḗ Gëamusu dikpeke Dii Isailiḗ Luae a ua Yelusaleü. ² Kí ní a íwaḗ ní gbéḗ pò kú Yelusaleü zèḗ wà dikpepi ke mḗ plaade guu. ³ Aai e kè a gḗḗ, * asa sa'ona pò aa gbábò níziáe an dasi i kao, mé gbéḗ i káaa Yelusaleü. ⁴ Yápi kè kíe maa ní gbéḗ pò káaaa weḗ pii, ⁵ aa lékpásákè Isailiḗne pii za Beeseba e Dá, aa mè wà mḗ Gëamusu dikpeke Dii Isailiḗ Luae Yelusaleü, asa wi mḗ dikpepi kei dasidasi lá a ku taalauwao. ⁶ Ǿ kí ní a íwaḗ gbéḗ zì, aa bàalè gèḗ Yuda bùsuu ní Isailiḗ bùsuo pii. Lápi mè: Isailiḗ, à ze ní Dii Ablahaü ní Izaakio ní Isailiḗ Luao, i ze ní á gbéḗ pò bḗ Asiliḗ kía Ǿzì aa gḗḗwa. ⁷ Asu àḗ de lá á maeḗ ní á gbéḗ pò aa bḗ Dii ní Lua kpéwao. Lua ní kè sḗkèngu pò ü lá á èwa. ⁸ Asu swágbaake lá á maeḗwao. A Ǿḗ Diizi, í mḗ aà ua pò a díle a pò ü gḗḗpii guu. A zḗble Dii á Luae, aà pòkúma zḗḗ i weewá. ⁹ Tó a zè ní Diio, gbéḗ pò aa á gbéḗ ní á néḗ kúkú zìzḗḗ wènadḗné, aai su bùsue beeu, asa Dii á Luaá sósobide suuudee. Tó a zeaḗḗ, a bḗ á kpéḗ.

¹⁰ Kpáwakenaḗ gè wéle ní wéle Eflaiü buiḗ bùsuu ní Manase buiḗ bùsuo e Zabulni buiḗ bùsuu, Ǿ gbéḗ ní yáalḗ, aa ní álafikè. ¹¹ N beeo Asee buieḗ ní Manase buieḗ ní Zabulni buieḗ níziá bùsa, Ǿ aa gè Yelusaleü. ¹² Dii zìkè Yudaḗ bùsuu, a tò an láasoo dou, kè aa e yá pò á dá kí ní a íwaḗne aa ò ke yáí.

¹³ Gbéḗ káaa Yelusaleü dasidasi Káaso dikpekea yáí mḗ plaade guu. Gbéḗpiḗ dasi maamaae. ¹⁴ Aa fèle sa'okliḗ ní tulaletikateakli pò kú Yelusaleü dáaí pii, aa sèle kòle Sedḗ guzuleu. ¹⁵ Aa Gëamusu sá kòlokpakpa mḗ plaade gḗḗ gèḗ mèndosaidezì. Yápi kè sa'onao ní Levii buiḗne wí ü, Ǿ aa gbábò níziáe, aa sa pò wí a pò káteu à tékú ò Dii ua. ¹⁶ Aa gè zè ní kíí lá a ku Lua gbéḗ Mḗzizi ikoyá láuwa. Sa'onao au sí Levii buiḗwa, Ǿ aa lè sa'okliwa. ¹⁷ Kè gbéḗ dasideḗ i gbábò níziáe yáao yáí Ǿ aai fḗ Gëamusu sáḗ kòlokpá Diieḗ, Ǿ Levii buiḗ a kòlokpakpané. ¹⁸ Eflaiü buiḗ ní Manase buiḗ ní Isakaa buiḗ ní Zabulni buiḗ, an gbéḗ daside i gbábò aziaeo, Ǿ aa Gëamusu sá nḗḗ sò, aa bḗ yá pò kú lápiu kpé. A yáí tò Ezekia wabikèné à mè: Dii maa, aà sùuuke ¹⁹ ní gbéḗ pò zèḗ à Dii a deziḗ Lua kíí weleḗ, baa kè i gbábò aziaeo. ²⁰ Ǿ Dii sí ní Ezekiao, à ní tó aafia. ²¹ Isaili pò kú Yelusaleüpiḗ Káaso dikpeke e gḗḗ soplá ní pḗna zḗḗ, mé Levii buiḗ ní sa'onao bḗ Dii táasile lá gu le dḗ ní gbáa pua léu. ²² Ezekia Levii buiḗ gbá sḗ nípii, kè aa zìkè Diie ní dḗao yáí.

Wà sáaukpa sa'ò e gḗḗ soplá, wà dikpe pópìḗ sò, wà Dii ní deziḗ Lua sáaukpa. ²³ Ǿ gbéḗ pò káaaa zèḗ wà èa dikpeke e gḗḗ soplá bḗ, Ǿ wà èa wa kè ní pḗnao bḗ. ²⁴ Yudaḗ kí Ezekia gbéḗ kámasa kà ní gáaeḗ Ǿaa sḗḗ (1.000) ní sáḗ ní bleḗ Ǿaasḗḗḗḗ leḗ soplá (7.000), Ǿ aa íwaḗ kpá bḗ gáaeḗ Ǿaa sḗḗ (1.000) ní sáḗ ní bleḗ Ǿaasḗḗḗḗ leḗ kwi (10.000). Sa'ona pò aa gbábò níziáe zìbeezìḗ dasi. ²⁵ Yuda pò káaaaḗ pḗnakè nípii ní sa'onao ní Levii buiḗ ní gbéḗ pò bḗ Isailiḗ bùsuu ní bḗmḗ pò kú Isailiḗ bùsuu ní Yuda bùsuo. ²⁶ Wà pḗnakè Yelusaleü maamaae, asa za Isailiḗ kí Davidi né Salomḗḗ gḗḗ, wi dikpeke à kà máao. ²⁷ Sa'onao ní Levii buiḗ fèle zè aa samaa'ò gbéḗne, Ǿ Lua sínnḗ, asa an wabikea aà lè za musu aà kúkié.

31

¹ Kè wa láa pii, Isaili pò kú weḗ bḗle gè Yuda wéleḗ guu, Ǿ aa táagbe pò wa pèleḗ wíwi, aa Asetaati lipelḗ zḗzḗ, aa gulésí pò wa bḗḗ dáaí, aa sa'okliḗ pò kú Yuda bùsuuḗ gbòḗ ní Bèyámee bùsuo ní Eflaiü bùsuo ní Manase bùsuo pii. Kè aa láa, Ǿ an baade tà a be wéleḗ.

Ezekia lousisiya kekea

² Ezekia sa'onao ní Levii buiḗ kpaalè gá ní gāo, baade ní a zlo, kè aa sa pò wí a pò káteu à tékú o ní sáaukpasao, aai zìke Dii kpé kpelele, aai aà sáaukpa, aai aà táasile. ³ Kí bḗ pò pò de à kpa bḗ a àizeḗ guu lá gu le dḗ sa pò wí a pò káteu à tékú obḗḗ ü. bḗ kpa sa kḗḗ obḗḗ ü ní sa oosi pḗḗ ní kámabogḗḗ pḗḗ ní mḗ dafu pḗḗ ní dikpeḗḗḗ pḗḗ, lá a ku Dii ikoyá láuwa. ⁴ A ò Yelusaleüdeḗne aa sa'onao ní Levii buiḗ aseá kpámá, * kè aa e mekpa Dii ikoyáwa yáí. ⁵ Kè yápi lígua gḗḗ, Isailiḗ ní pò káauḗ kpá sḗḗḗḗ, pḗwena ní véeo ní nísió ní zḗ'io ní ní buapḗḗ pii. Aa mḗ ní ní pò kwideḗ pii à kè zai. ⁶ Isailiḗ ní Yuda pò kú Yuda wéleḗ guuḗ mḗ ní zù kwideḗ bḗ ní ní sá kwideḗ ní pò pḗ aale kpá Dii ní Luawaḗ kwideḗ, aa kálè zéze. ⁷ Aa nà a káaaa zézewa mḗ àaḗde guu, Ǿ aa a míde

* 30:3 Nao 9.9-11 * 31:4 Nao 18.12-13, 21

mɔ soplade guu. ⁸ Ké Ezekia ní a íwàṣ m̀ò p̀p̀p̀iò è káaaa zéze màa, aa Dii sáaukpá mé à a gbé Isailiò sáaukpá lɔ. ⁹ Ezekia yálàlala sa'ónàṣ ní Levii buiòwa p̀p̀p̀iò musu, ¹⁰ 5 sa'onkia Azalia, Zadoki bui wèwà à m̀è: Za g̀ṣṣṣ p̀s̀ gbéṣṣ nà m̀ṣa Dii ua ní ní g̀baṣwa, wa p̀oblè wa ká, à f̀è. Báaa p̀s̀ Dii dà a gbéṣṣgu mé tò p̀p̀p̀iò f̀è kálea màa.

¹¹ Ǿ Ezekia m̀è, wà Dii kpé láasiò keke, 5 wa kèke. ¹² Ǿ aa m̀ò ní g̀bap̀iò ní p̀ṣṣ kwidèp̀iò ní p̀s̀ p̀ wa kpá Diiwap̀iò ní náaiò. Levii bui Kónania mé p̀p̀p̀iò gbèzṣṣ ù, mé aà dàuna Simeì mé aà plaade ù. ¹³ Kí Ezekia ní Dii kpé gbèzṣṣ Azalialio mé gbéṣṣ beṣṣ dilè Kónania ní Simeio d̀ǹl̀d̀eṣṣ ù:

Yeicli, Azazia, Naata, Asaeli,
Yelimo, Yozaba, Elieli,
Isemakia, Maatu ní Benaiao.

¹⁴ P̀s̀ p̀s̀ wà Lua gbàṣ zì d̀e Kp̀k̀p̀e Bolè d̀ṣana Levii bui Imèna né Kole yá ùe. Ǿmè l̀ò g̀ba p̀s̀ wa dà Diiṣ ní sa p̀s̀ wa òwàṣ p̀s̀ k̀paalené. ¹⁵ Edeni, Míame, Yesua, Semaia, Amalia ní Sekaniao mé aab̀ d̀baalè ní náaiò sa'óna wéṣṣ guu. Aa k̀paalè ní gbéṣṣe gá ní g̀aò ǹéṣṣen gbèzṣṣ. ¹⁶ Bee g̀bea aa k̀paalè g̀ṣe p̀s̀ ká wè aṣṣ ge aa d̀ea an t̀s̀ kú taalaṣṣṣ, gbé p̀s̀ aa g̀è Dii ua lá gu lé d̀ṣ yákekei gá ní g̀aṣṣ baade ní a zlo. ¹⁷ Aa k̀paalè sa'óna p̀s̀ an t̀s̀ kú taalau daedaeṣṣe ní Levii bui p̀s̀ ká wè bao ge aa d̀eaṣ gá ní g̀aṣṣ baade ní a zlo. ¹⁸ Aa ní ǹṣeṣ ní ní negṣṣeṣ ní ní ǹṣeṣeṣ t̀s̀ d̀alau pii, ké aa nízià kpá Luawa ní náaiò yáí. ¹⁹ Aalona bui sa'óna p̀s̀ kú ní wéṣṣe bualoṣṣ ge wéṣṣe pále bualoṣṣ sṣ, wà gbéṣṣ dilè aa gé sa'on g̀ṣe piiṣ ní a aseao ní Levii p̀s̀ wà ní t̀s̀ d̀alauṣ.

²⁰ Yá p̀s̀ Ezekia kè Yuda bùsu pii guun we. A yázeṣe náaiṣe p̀s̀ Dii a Lua yei kè. ²¹ Zì p̀s̀ à ǝkpáwà Dii kpé yá musu ge aà ikoyá ge aà yádileṣṣ yáí, à a Lua kí wéṣṣeṣ ní ǹṣemendoo, 5 yá p̀s̀ a kèṣṣ b̀ò maá pii.

32

Asilio kia vladadaa Yelusaleudeṣi
(2Kia 18.13-37, Isa 36.1-22)

¹ Ezekia yápiò kea ní náaiò g̀bea Asilio kí Senakelibu lèlè Yuda bùsuwa, à koezṣ à wéṣṣe bíideṣi, à m̀è á g̀boṣe, wéṣṣep̀iò i g̀ṣṣ a p̀s̀ ù. ² Ké Ezekia è Senakelibu m̀ò mé à mipè Yelusaleṣṣwa ní zlo, ³ à l̀ekpáal ní a íwàṣ ní a zlgṣṣ lá wa ke wà nibṣna p̀s̀ kú bíi kpe tata, 5 aa d̀baalè. ⁴ Gbèṣṣ káaa dasidasi, 5 aa nibṣnaṣ ní íze p̀ṣṣ pá buaṣlao tàta pii aa m̀è: Tó Asilio kia m̀ò, a í e la zṣṣṣ. ⁵ Ezekia áiakè à bíi p̀s̀ gbòṣ kèke pii, 5 à gugwakli l̀eṣṣṣ b̀òwà. A bíib̀ò bíizi l̀ò mé à Davidi wéṣṣe gu p̀s̀ wa kákaṣ gbáa káfi. A g̀ṣṣeṣṣ ní sèngbaṣṣ pí dasidasi. ⁶ A gbéṣṣ dileṣṣe zlgṣṣ gbèzṣṣṣ ù, 5 à ní káaaazi wéṣṣe bolè kpele, 5 à ní gbá sṣ à m̀è: ⁷ A sṣṣṣdile, í wṣṣ ke. Asu to vía á kúto. Asu bíliṣe Asilio kia ní a zlgṣṣ dasiṣ yáwao, asa gbáa p̀s̀ kúwanṣ d̀e ní p̀sa. ⁸ G̀bènazina gbáa 5 aa ví, wápiṣṣ sṣ, Dii wà Lua kúwanṣ. A d̀wáṣe, í zikawéṣṣ. Ǿ Yudaṣ kí Ezekia yápi gbéṣṣ gbá sṣ.

⁹ Bee g̀bea Asilio kí Senakelibu ní a zlgṣṣ koezṣ Lakisizi pii, aa ku we, 5 à a íwàṣe zì Yudaṣ kí Ezekiawa Yelusaleṣṣ, aa òè ní Yuda p̀s̀ kú weṣṣ: ¹⁰ Yá p̀s̀ Asilio kí Senakelibu òn ke: A gbéṣṣ p̀s̀ ma á kaka Yelusaleṣṣ, b̀ṣ ále a náaiṣe màai? ¹¹ Ké Ezekia m̀è Dii á Lua a á b̀ṣ ma ǝzì, á dṣ ále á sásá noa? A ga ní ǹṣao ní imion we. ¹² Ezekiaپی i Diipi guleṣṣṣ ní aa g̀bagbakliṣ gbòṣṣ lé? A ò Yelusaleṣṣeṣe ní Yudaṣ pii aa m̀ò kúle g̀bagbakli m̀endo ae, aai sa'owá. ¹³ A yá p̀s̀ ma Senakelibu ní ma maeṣ wá kè bui p̀s̀ kú bùsu páleṣṣe dṣṣo lé? Buip̀iò táaṣ f̀ṣṣ gimeṣ ma ní bùsu simáe? ¹⁴ Bui p̀s̀ ma mae ní kaalṣ pii, an kpele táa mé f̀ṣṣ gíṣ ní a gbéṣṣi? Kpelewa á dii a f̀ṣ á b̀ṣ ma ǝzìi? ¹⁵ Asu to Ezekia òǹkèṣe l̀ò fá! Asu to aà á sásá máao. Asu à aà yá sio, asa buie ge bùsue táa í f̀ṣ a gbéṣṣ b̀ṣ ma ǝzlo ge ma maeṣ ǝzlo, belenke á diiṣ. Aa f̀ṣ á b̀ṣ ma ǝzlo.

¹⁶ Senakelibu íwapiṣṣ èa d̀ṣe ní Dii Luao ní aà z̀b̀blena Ezekiaṣ l̀ò. ¹⁷ Ǿ à lakè a kpásàè, à Dii Isailiò Lua sṣṣṣ a guu à m̀è: Lá buie táaṣ í f̀ṣ ní gbéṣṣ b̀ṣ ma ǝzlo, màa Ezekia Lua a f̀ṣ a gbéṣṣ b̀ṣ ma ǝzlo. ¹⁸ Ǿ íwapiṣṣ lé gbáa zù Yelusaleṣṣ gbéṣṣ p̀s̀ kú bíiwaṣi ní Èbelu yáṣ, ké iwáa e ká ní p̀ṣa, sṣ í kèngu yáí, aai g̀basá ní wéṣṣe sí. ¹⁹ Aa Yelusaleṣṣ Lua dilè lán buiṣ táaṣwae, dii p̀s̀ g̀bènazina mé ní kèpiṣṣ.

²⁰ Kí Ezekia ní ánabi Isaia, Amṣzu néo wabikè yápi musu aa wiilè Luawa. ²¹ Ǿ Dii malaikae z̀l̀ à g̀è zlgṣṣ ní ní badeṣ ní ní d̀baana p̀s̀ kú Asilio kia b̀òṣṣṣ t̀l̀b̀zṣ. Ǿ Asilio kia èa tà a bùsuu, aà g̀eṣṣ g̀ṣṣ kpa a wéí. Ké à g̀è a táaṣ kpéu, 5 aà néṣṣ aà d̀è we ní f̀endao. ²² Dii Ezekia ní Yelusaleṣṣeṣ b̀ṣ Asilio kí Senakelibu ǝzì ní gbéṣṣiio, à ǝliarzi gupiiu. ²³ Ǿ wà m̀ò dasidasi wà Dii gbá p̀s̀ Yelusaleṣṣ, wà p̀s̀ b̀eṣṣedeṣ kpá Yudaṣ kí Ezekiawa. Za g̀ṣṣ bee bui pii z̀ṣṣke dṣṣ.

Ezekia gyakèa
(2Kia 20.1-3, 12-21, Isa 38.1-8, 39.1-8)

²⁴ A gbea Ezekia gyākè à kà gaa. Ké à wabikè Diiwa, ⁵ Dii siaàno, à dabudabukèè a seela ũ. ²⁵ N beo Ezekia azia sè lesí, i maa pò Dii kèe fiaboèò, ⁵ Dii fè Yelusaleüdeò ní Yudaꝑzi pii. ²⁶ ² Ezekia azia bùsa ní Yelusaleüdeò pii, ⁵ Dii i pòkùmabòbómá Ezekiapi gɔɔ.

²⁷ Ezekia àizere ní gawio ví maamae. A láasio bóbo à a ánuusu kákau ní a vuao ní a gbè beedeò ní a tulaleti gínanaò ní a sèngbaòò ní pò de bui pii. ²⁸ A blewækakkiò bóbo, ⁵ à pówenaò kákau ní vèeò ní nísio. A kpéò d̀d̀ò à zù bui dodoaone, à kaa dáda pò kelenane. ²⁹ A kpásao kàle, ⁵ à sáo ní zuò lùlu dasidasi a káfi, asa Lua àizereò pisiè z̀z̀z̀z̀.

³⁰ Ezekia mé Gi5 nibona musu tà, ⁵ à a í gbàe z̀le Davidi wéle be'ae oi. Yá pò a kè pii b̀ maa. ³¹ Ké Babeli kíao gbéò z̀l dabudabu pò kè àà bùsu gbèaiwà, Lua aà tò a laaiwa, ké à aà le à gwa, í yá pò kú aà s̀su d̀.

³² Ezekia yá k̀niò ní yá pò a kè Luacò ku ànabi Isaia, Amozu né wépfungu pò a è taalau ní Yuda kíao ní Isaili kíao láo. ³³ A gà, ⁵ wà aà mia kpàk̀iò ní Davidi buio sísi musu. Ké à gà, Yelusaleüdeò ní Yudaò pii àà ge kpelà, ⁵ aà né Manase z̀le aà gbèu.

33

Yudaò kí Manase (2Kia 21.1-18)

¹ Manase wè kueplade guu ⁵ à kpalablè, à z̀le báawa Yelusaleü wè baa5 s̀osaiè. ² A yá pò Dii yeio kè à zè ní bui pò Dii ní yá Isailiòneò yábèèkeao.* ³ A èa gulesí pò a mae Ezekia dáaibò bóbo ní Baali gbagbakiò. A Asetaati líò pèlèpèle, à kùle luabe p̀one, à z̀blènè. ⁴ A sa'ok̀iò b̀ Dii kpéu Yelusaleü, gu pò Dii mè á t̀ áo kuwà gɔɔpiipi.† ⁵ A luabe pò gbagbakiò b̀ Dii uao guu pii. ⁶ A sa pò wí a pò káteu à tékù ò ní a neg̀eò Beninòu guzuleu, à pò dà gbéowa, à másò kè, à gbéò k̀òlekè, à yāgbèa gèsisinaowa ní welendeò, à yá pò Dii yeio kè maamaa, ⁵ à aà pò fèlè. ⁷ A táa pò a à dile Dii kpéu, gu pò Dii ò Davidiè ní aà né Salomòɔo a t̀ áo kuwà gɔɔpii, asa Isaili wéleò guu pii Yelusaleü ⁵ a sè. ⁸ A mè t̀ Isailiò yá pò á dilenèò k̀ua pii, aale a òtonòk̀i gwa, mé aa zè ní a ikoyáò ní ya'one pò a z̀blena M̀izi kpámáò pii, á ní bóle bùsu pò á kpà ní deziwauo.‡ ⁹ N beo Manase Yelusaleüdeò sàsà ní Yudaò pii, ⁵ aa yáwáikè de bui pò Dii ní kaale ní deziòneòla.

¹⁰ Dii yá'ò Manaseè ní aà gbéò, kási aai swáseio. ¹¹ ² Dii mò ní Asilio kía z̀g̀ d̀baanaò, aa aà kù wà bakàè a níu wà m̀gotè gala kpàè, ⁵ wà táaano Babeli. ¹² Aà yooyeapi guu à awakpà Dii a Luae, à azia bùsa a deziò Luapie maamaa. ¹³ Ké à wabikè Diiwa, ⁵ Dii siaàno, à aà awa sí à èa aà kpà kpalau Yelusaleü. Manase d̀s sa ké Dii á Luae.

¹⁴ Bee gbea à Davidi wéle bíi pò wa b̀ bízi kèke za Gi5 nibona pò kú guzuleu be'ae oi e à gè pèò Kpò Bolewa. A bípi b̀ lía Ofeli sísi, mé a lesí de a káaua. ² à z̀g̀ d̀baanaò díledile Yuda bùsu wéle bíideò guu pii. ¹⁵ A dii z̀lloò ní táa pò a píò b̀le Dii kpéu, à sa'ok̀i pò a b̀ Dii kpé sísiwa ní wéle euoò gbòò a k̀le bíi kpe. ¹⁶ A Dii gbagbakiò kèke, ⁵ à sa'òwà ní légba fiabòbòò ní sáaukpasao. A ò Yudaone aa z̀ble Dii Isailiò Luae. ¹⁷ Gbéò gí lé sa'ò gulesíowa, àma Dii ní Lua aale owà.

¹⁸ Manase yá k̀niò ní wabi pò a kè a Luawao ní yá pò gu'enaò òè ní Dii Isailiò Lua t̀oo aa ku Isaili kíao ladau. ¹⁹ Wabi pò a kè ní lá Dii siaànoò ku gu'enaò taalau s̀anu ní duuna pò a kè à b̀ Dii kpe e àò gé azia busaio. Gu pò à gulesíò b̀ouò ku lápi guu b̀ ní gu pò à Asetaati lí ní táa páleò pèlèpèleu. ²⁰ Ké à gà, wà aà ví a be, ⁵ aà né Amò z̀le aà gbèu.

Yudaò kí Amò (2Kia 21.19-26)

²¹ Amò wè bao ní plaode guu ⁵ à kpalablè, à z̀le báawa Yelusaleü wè plaè. ²² A yá pò Dii yeio kè lá a mae Manase kèwae. A sa'ò táa pò a mae pípiowa pii, à z̀blènè. ²³ Kási i azia busa Diie lá a mae kèwao, a tò a táaeò dède. ²⁴ ² aà íwao lekpaalaazi aa aà dè a be. ²⁵ ² Yudaò gbé pò lekpaalaazipio dède pii, aa Amòpi né Yosia kpà kía ũ aà gbèu.

34

Yudaò kí Yosia (2Kia 22.1-20, 23.4-20)

¹ Yosia wè swaa5de guu ⁵ à kpalablè, à z̀le báawa* Yelusaleü wè baakwi ní m̀endooc. ² A yá pò Dii yei kè à a dezi Davidi s̀esè pii, i páale òplaii ge z̀eio.

* 33:2 Zel 15.4 † 33:4 2Sam 7.13 ‡ 33:8 1Kia 9.3-5 * 34:1 Zel 3.6

³ Aa kpalablea wè swaaɔde guu, ɔɔ pɔ a de èwaasona ũ 5 à nà a dezi Davidi Lua kíi weeleawa. A wè kueleplade guu 5 à nà gbábɔa Yelusaleŭwa ní Yuda búsuo píi. A guleɔ́ pɔ wa bɔ̀o ddaál, à Asetaati lipelɔ zɔ̀zɔ̀, à táa pɔ wa à̀o ní pɔ pɔ wa kásaɔ sèle. ⁴ Wà Baali gbabgakiɔ gbòo aà wáa, 5 a tò wà tulaletikateakiɔ pɔ kú gbabgakiɔ musu zɔ̀zɔ̀. A Asetaati lipelɔ ní táa pɔ wa à̀o ní pɔ pɔ wa kásaɔ wíwí, 5 à a tibò a fáfá táapii gbabganaɔ miaɔwa. ⁵ A táapii sa'onao wáɔ kpása ní sa'okíɔwa.† Maa à gbábò Yelusaleŭ ní Yuda búsuoe. ⁶⁻⁷ A sa'okíɔ ní Asetaati lipelɔ gbòo Manase buiɔ wèleɔ guu ní Eflaiŭ buiɔ pɔɔ ní Simeɔ buiɔ pɔɔ e à gè pè Nefatali buiɔ pɔɔ ní a bezia pɔ liaiɔwa. A táaɔ gbègbè à a tibò, à tulaletikateakiɔ gbòo Isaili búsu gupiiu, 5 à èa tà Yelusaleŭ.

⁸ Aa kpalablea wè bao plasaide guu, ɔɔ pɔ àle gbábò Yelusaleŭ ní Yuda búsuo, à Asalia né Safana ní wèle kí Maaseo ní kpawakena Yoa, Yoaaza néo gbàe Dii a Lua kpé kekei. ⁹⁻¹⁰ ɔa pɔ wà m̀ò Lua ua, Levii buiɔ bíibòledɔ́anaɔ sí 5 aa gèò sa'onkia Ilikia kíi, 5 ampíi aa gè nà gbé pɔ wà ní díle Dii kpé zí gbèzɔ̀ ɔ̀ne ní ɔ̀zi. Manase buiɔ ní Eflaiŭ buiɔ ní Isaili kɔnaɔ píi ní Yudaɔ píi ní Bèyámee buiɔ ní Yelusaleŭde me ɔapi kpá. ɔ Dii kpé zí gbèzɔ̀pií flabò zíknae wà Dii kpé keke wà a gbáa káfi. ¹¹ Aa 5a kpá kpebonaɔwa wà gbè áa luò. Aa kpá li'ánaɔwa ɔ wà kpele lío ní zaɔ luò, wi kpé pɔ Yuda kíaɔ tò we yáaa kekeò. ¹² Gbépiɔ zikè ní náaio. Gbé pɔ wà ní díle aa wetè zípizɔ̀n ke: Levii né Melali buiɔ Yaata ní Obadio ní Levii né Keata buiɔ Zakali ní Mesulaŭo. Levii buiɔ pɔ'ɔbɔnaɔ lea dɔ mípiie. ¹³ Aame aa asosenaɔ gbèzɔ̀ɔ ũ, aa wetè zíknaɔzi zéze. Levii buiɔ me ɔɔɔɔnaɔ ní lakènaɔ ní bíibòledɔ́anaɔ ũ.

Yosia bɔa ikoyá láwa
(2Kia 22.8-23.3)

¹⁴ ɔɔ pɔ wàle bɔ Dii kpéu ní 5a pɔ wà géuo, sa'onkia Ilikia bò ikoyá pɔ Dii ò Mɔizie taalawa. ¹⁵ ɔ Ilikia ò lakèna Safanae a ikoyá lá è Dii kpéu, 5 a kpáwa. ¹⁶ Safana gèò kí kíi, à yá dàu a siuè à mè: N íwaɔ lé zí pɔ ní nàné ní ɔ̀zi ke píi. ¹⁷ Aa 5a pɔ kú Dii kpéu nà zíknaɔ gbèzɔ̀ɔne ní ɔ̀zi ní zípikenaɔ. ¹⁸ ɔ à èa òè sa'onkia Ilikia lá kpáwa, 5 à a kyokè kíe.

¹⁹ Ké kí ikoyá lápi yámá, à a ulada ga kè. ²⁰ ɔ a ò sa'ona Ilikiae ní Safana né Aikaŭo ní Mika né Abedɔ́o ní lakèna Safanao ní a íwa Asaiao à mè: ²¹ A ge Dii laimee ní Isaili kɔnaɔ ní Yudaɔ taala pɔ wa bɔ̀wáe bee yá musu. Dii pɔkúmabòbɔwá à kè zai, asa wá deziɔ Dii yá kúao, aai yá pɔ kú taalae bee guu ma aa zíkèwá. ²² ɔ sa'ona Ilikia ní gbé pɔ kí ní zí sánuɔ gè yá'ò nɔe ánabi Uledae. Nɔepi ku Yelusaleŭ fáani plaade guue, àa zá tɔn Saluŭ, Tikeva né, Halasa tɔuna. Gɔspíá Dii kpé pɔkasaa ùlena.

²³ Dii Isailiɔ Lua yá'ò nɔepie à mè: A ge o gbé pɔ á zíae, ²⁴ ma Dii ma mè, má yávia gue beewa ní gbé pɔ kú a guu, láai yá pɔ kú taala pɔ wà a kyokè Yudaɔ kíaeupíi píi. ²⁵ Má pɔkúmabòbɔ gue beewa, ma pɔkúmapi a kpáleo, asa aa pákpámazi aa gè sa'ò dii páleoɔwa, aa ma pɔ felemee táa pɔ aa képiɔ yá musue. ²⁶ A ge o Yudaɔ kía pɔ á zí ma laie, yá pɔ a m̀api musu, ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, ²⁷ yá pɔ má ò gue bee ní gbé pɔ kú a guu musu, lá à swási à a ulada ga kè à ɔ̀b, má má. Ma Dii máme má ò. ²⁸ Má tò aà ánuatoe, wi aà ví nie guu. Aa wé a si yá pɔ má yia gue bee ní gbé pɔ kú a guu waleo. ɔ zínapiɔ èa tà kíwa ní yápio.

²⁹ Kí Yelusaleŭ gbèzɔ̀ɔ ní Yudaɔ sísi, 5 aa káaaaazi píi. ³⁰ A gèrɔnɔ Dii ua ní sa'onao ní Levii buiɔ ní Yelusaleŭde ní Yudaɔ píi, néfènen gbèzɔ̀, 5 a tò wà Dii baakuarɔnɔ taala pɔ wa è aà kpéu kyokè píi ní wáa. ³¹ Kí zea a m̀pele sae, 5 à èa zè ní Dii baakuarɔnɔ yádileao. A mè á té Diizi, ɔ aà yádileao ní aà yádaneɔ kú, ɔ aà ɔtondòkíi gwa ní nòsemendoo ní a pɔeɔ píi, ɔ Dii baakuarɔnɔ yá pɔ kú lápi guu ma. ³² ɔ a tò Yelusaleŭde ní Bèyámee buiɔ fèle zè nípii, 5 aa zè ní ní deziɔ Lua baakuarɔnɔ yáɔ.

³³ Yosia táaɔ náaa Isaili búsu gupiiu a kòle, a tò gbé pɔ kú Isaili búsuuɔ zòblè Dii ní Luae nípi. Yosia ɔɔ aa te Dii ní deziɔ Luazi, aai páaleò.

35

Yosia Gëamusu dikpeke
(2Kia 23.21-23)

¹ Yosia Gëamusu dikpeke Diie Yelusaleŭ, 5 wà Gëamusu sa'obɔɔ kòlokpakpa mɔ séia ɔɔ gèò m̀ndosaidezi. ² A sa'onao dàziu, à ní gba sɔ Dii kpé zí pɔ aa ke yá musu. ³ A ò Levii bui pɔ wà ní kpá Diiwa, aai yádada Isailiɔne: A Lua kpagolo díle kpé pɔ Isailiɔ kí Davidi né Salomɔɔ d̀u, ásu da á g̀au ɔo. Ali zòble Dii á Luae ní a gbé Isailiɔ. ⁴ A baade souke gá ní g̀ao á deziɔ uawa, lá Isailiɔ kí Davidi ní aà né Salomɔɔo dáluawa. ⁵ Aɔ sá Dii ua, á gbèeɔ ɔ kú ní á gbé

† 34:5 1Kia 13.2

Isaili gā rí gāo, ⁶ í rí Gēamusu sa'obɔɔ kòlɔkpakpané. A gbáɔ ázɪáe, í sápiɔ kɛkɛ á gbéɔne, kɛ aa e kɛ lá Dii dá Mɔizɪe á òwa.

⁷ Yosia azɪa sãɔ rí a bleɔ kpà gbé pɔ kú weɔwa Gēamusu sa'obɔɔ ũ ɔaasɔɔɔo lɛe baakwi (30.000) rí zuɔ ɔaa gēo (3.000). ⁸ Aá Iwaɔ gbéɔ gbà pɔ rí sa'onao rí Levii buiɔ sɔ. Lua ua ɔbaanaɔ Ilikia rí Zakalio rí Yeielio sa'onao gbà Gēamusu sa'obɔɔ ɔaa ku'e'aaɔ (2.600) rí zuɔ ɔaa do rí basɔoɔ (300). ⁹ Kɔnania rí Semaiao rí a dāuna Netanelio rí Asabiao rí Yeielio rí Yozabao mé Levii bui kía ũ. Aa Levii buiɔ gbà Gēamusu sa'obɔɔ ɔaasɔɔɔo lɛe sɔo (5.000) rí zuɔ ɔaa pla rí basɔoɔ (500).

¹⁰ ɔ wà Lua gbagbazɪ sɔukè, sa'onao sɪa rí zɛkɪ, mé Levii bui kɪniɔ ku we gā rí gāo lá kí dílewa. ¹¹ Aa Gēamusu sa'obɔɔ kòlɔkpakpa, ɔ sa'onao a au sɪ wa lɛ sa'oktiwa. Levii bui pɔpiɔ báa bò, ¹² ɔ aa pɔ pɔ wí a pɔ káteu á tékú bɔ adoa, aa kpà rí gbé Isailiɔwa gā rí gāo aa sɔɔ Diizi, lá a ku Mɔizi taalawa. Maae lɔ rí zuɔ. ¹³ Levii buiɔ Gēamusu sa'obɔɔ kpátea lá wa dílewa,* ɔ aa zùnɔɔ kà taɔ rí oɔɔ rí dáaɔ guu, aa a fùukè, ɔ aa gèð gbéɔne kpakpa. ¹⁴ Bee gbea ɔ aa rízia pɔ kèkè rí sa'onao, asa Aalona bui sa'onapiɔ lɛ sa pɔ wí a pɔ káteu á tékú rí sa pɔ wí a pɔ nísɪ tékú o e gu gè síðe. ¹⁵ Asafa bui lèsinaɔ kú rí zɛkɪ lá Davidi dílewa, Asafa buiɔ rí Emani bui rí kí gu'ena Yedutu buiɔ. Bíibɔlɛdɔsana pɔ kú bɔlɛ rí bɔleɔ aai go rí tiao, an gbé Levii buiɔ mé rí pɔ kèkèné.

¹⁶ Zibeezɪ wà Dii gbagba a zéwa, wà Gēamusu dikpekè, mé wà sa pɔ wí a pɔ káteu á tékú ò aà gbagbakiwa, lá kí Yosia dílewa. ¹⁷ Gɔɔ bee Isaili pɔ kú weɔ Gēamusu dikpekè, ɔ aa Kaaso dikpekè gɔɔ sɔpla.† ¹⁸ Za anabi Samueli gɔɔ wi Gēamusu dikpepi kɛ á kà máao. Isaili kiae i dikpepi kɛ lá Yosia kèwao. Sa'onao ku we rí Levii buiɔ rí Yudaɔ pii rí Isaili pɔ kú weɔ rí Yelusaleudeɔ. ¹⁹ Wà Gēamusu dikpepi kè kí Yosia kpalablewa wè bao plasaide guue.

Yosia gaa
(2Kia 23.28-30)

²⁰ Yosia Lua kpé yákekea gbea pii Egipiɔ kí Neko lɛ gé zɪkai Kaakemi, Uflata sae, ɔ Yosia bò gèwà rí zɪo. ²¹ Neko gbéɔ zɪwà à mè: Yudaɔ kía, bóme wá daaai? I kɛ míme ɔ mále mɔ zɪkainnɔ gbáo, ma ibeɔne. Lua mè mà kɛ kpakpa. Lá a kumano, rísu kpaè, kɛ asu n deo yái. ²² Kási Yosia i mikéwáo, i yá pɔ Lua dá Nekoe a òe mao, ɔ á azɪa líle, á gèwà rí zɪo Megido gusalalau. ²³ Ké kázunaɔ kí Yosia pà, ɔ a ò a Iwaone: A ma se tamano, wà ma wiwie we. ²⁴ ɔ aà Iwapi aà bɔ a śgo guu wà aà dá a śgo plaade guu wà tào Yelusaleu. A gá, ɔ wà aà mia kpàkí rí aà dezio. Yelusaleudeo rí Yudao aà ge ɔ̀lɔ̀ ḿpii.

²⁵ ɔ Zelemii wēnale dá rí Yosiao. E gbá g̃e rí nɔɔe lɛsinao i lepi si Yosia yá musue, tó aale wēnale sí. ɔ wēnalesia g̃ɔ felekaa ũ Isaili busu, lepio ku wēnale taalau.

²⁶⁻²⁷ Yosia yá kíni pɔ a kè za a daaleawa e a mideawa ku Isaili kía rí Yuda kía ladau rí gbéke pɔ a kè Diie á zíke yá pɔ kú aà ikoyá láuwao.

36

Yudaɔ kí Yoaaza
(2Kia 23.31-34)

¹ ɔ Yudao Yosia né Yoaaza kpà kía ũ aà gbeu Yelusaleu. ² Yoaaza wè bao rí áaɔode guu ɔ á kpalableu, á źle báawa Yelusaleu mɔ áaɔe. ³ ɔ Egipio kí Neko aà bò kpalau Yelusaleu, ɔ á mè Yuda busudeo falube ánusu tonu áas rí kínio rí vuao kiloo bla sɔosai. ⁴ A Yoaaza ṽli Eliakiu kpà Yelusaleudeo rí Yudao kía ũ, ɔ á aà tó líle Yoakiu. ɔ á Eliakiu dáuna Yoaaza kù tào Egipi.*

Yudaɔ kí Yoakiu
(2Kia 23.36-24.7)

⁵ Yoakiu wè baasode guu ɔ á kpalableu, á źle báawa† Yelusaleu wè kuedoe. A yá pɔ Dii a Lua yeio kè. ⁶ Babeli kí Nebukaneza mò lèlewà, á mogote gala kpàe á taaáno Babeli. ⁷ Nebukaneza Dii kpé pɔɔe sèle tào, a kále a be Babeli.‡ ⁸ Yoakiu yá kínio ku Isaili kía rí Yuda kía ladau rí yábe pɔ a kè rí vái pɔ wa èwào. ɔ aà né Yekonia źle aà gbeu.

Yudaɔ kí Yekonia rí kí Zedekio
(2Kia 24.8-20, Zel 52.1-2)

⁹ Yekonia wè bao plasaide guu ɔ á kpalableu, á źle báawa Yelusaleu mɔ áas rí gɔɔ kwioe. A yá pɔ Dii yeio kè. ¹⁰ Ké í bò eu, kí Nebukaneza gbéɔ zí, ɔ wà aà kù suò Babeli rí Dii kpé pɔ ɔdeo. A aà dese Zedekia kpà Yelusaleudeo rí Yudao kía ũ.

* 35:13 Boa 12.8 † 35:17 Boa 12.1-20 * 36:4 Zel 22.11-12 † 36:5 Zel 26.1-6 ‡ 36:7 Dan 1.1-2

¹¹ Zedekia wɛ̀ bao ní m̀̀endoode guu 5 à kpalablèu, à z̀̀lè báawa Yelusaleũ wɛ̀ kuɛdoɛ. ¹² A yá p̀́ Dii a Lua yeio kè, i azia busa ̀̀nabi Zelemii p̀́ Dii yá'̀̀ɛɛo. ¹³ Kí Nebukanɛza tò à lɛgbɛ̀ɛ̀ à mè á sí ní Luao a b̀́ aà kpeo, 5 à b̀́ aà kpe. Aà swá gbáakù, à g̀́ ɛa sui Dii Isailiɔ Luawa fíaffia. ¹⁴ ɔ sa'on d̀́aanao ní gbɛ̀́ d̀́aanao b̀́ Dii yá kpe s̀́, aa zè ní yáɓɛɛ p̀́ buipáleɔ k̀̀, aa kpé p̀́ Dii díle a p̀́ ù gbálè.

Yelusaleũ diuzɔa
(2Kia 25.1-21, Zel 39.1-10, 52.3-11)

¹⁵ Dii an deziɔ Lua iɔ ̀̀nabiɔ zímá m̀̀omɔɔ, asa à a gbɛ̀́ wɛ̀nagwà ní a kpé, ¹⁶ 5 aa Lua zínapiɔ kè p̀́ɔpɔɔ, aa sakà Luapi yáú. Aa aà ̀̀nabipiɔ ̀̀lafii kè e aà p̀́ gè pánzi, a weea vío. ¹⁷ ɔ à Babiloniɔ kía gbàɛmá, à gè lèlémá. Kíapi ní ̀̀waasoɔ d̀̀de ní f̀̀ndao Dii ua. Dii i ̀̀waasoɔ ní ẁ̀ndiaɔ wɛ̀nagwao ge maezɔɔ ge gbɛ̀ zio, à ní náɛ a ɔzì. ¹⁸ ɔ à Dii kpé p̀́ɔ sèlè tàò Babeli pii, a z̀́o ní a nénao, ní Dii kpé àizeɛo ní kí ní a íwao àizeɛo pii. ¹⁹ ɔ aa tes̀́ Lua kpéwa, aa Yelusaleũ bíi gb̀̀do. Aa tes̀́ a ua maaɔwa, aa p̀́ bɛɛedeɔ ̀̀kpà pii.

²⁰ Kíapi gbé p̀́ g̀́ b́́e, wi ní dede ní f̀̀ndaoɔ kùkù zɔɔ ù api ní a néo, à t̀̀rínɔ Babeli e Pɛɛsiɔ gè kpalablè̀. ²¹ Isaili búsu íampakli é sa. Ké à g̀́ da gii, a íampaa e wɛ̀ báaɔkwi gè p̀̀ò, lá Dii dà Zelemii e owa. §

Kilusi Isailiɔ gbasa
(Eza 1.1-4)

²² Pɛɛsiɔ kí Kilusi kpalablea wɛ̀ séia guu 5 Dii tɛkpáaágu, ké yá p̀́ a dà Zelemii e o e ke yáí. * ɔ Kilusi kpáwakè a búsu gupiiu, 5 à gbása kè láu à mè: ²³ Yá p̀́ ma Pɛɛsiɔ kí Kilusi má òn ke: Dii Lua Musude tò dúnia kpala pii g̀́ ma p̀́ ù, 5 a dílemɛɛ má kpɛdoɛ Yelusaleũ, Yuda búsuu. † A gbé p̀́ á de aà gbé ù, à fɛlè à á taananke we, Dii á Lua iɔ kúánɔ.

§ 36:21 Zel 25.11 * 36:22 Zel 29.10 † 36:23 Isa 44.28

EZALA

Yá pɔ́ kú lée bee guuɔ

Peesio kí Kilusi Yudaɔ gbà zé aa gé Dii kpé keke doi Yelusaleu (1). Gbé pɔ́ wà tárɔ́nɔ yáa Babiloniɔ èa lé tá rí be (2). Yá séia pɔ́ aa kè an ea sua guu mé Lua gbagbakí keke boa ũ, ké wáli e wàɔ sa'owà lán yáawa (3). Ama Lua kpé keke dɔa yá musu buipálee íbelesérɔnɔ, 5 aa lékpásakè Peesi gbáadeɔne, ké wà e d5 tó aa rí gbá zé wà kpépi dɔ sɔanae (4-6).

Bee gbæa Peesio kí Aatasasa sa'ona Ezala zɔ́ we, 5 à lousisiyá vù Yelusaleu, a tò Yudaɔ nòselíle aa Lua yá kù ɔplapla. (7-10).

Ezala lá gbáakpá luanaaíkea yáwæe rí kua gbásisaio. Sa'ona Ezala wɔ́ɔ vɔ́, 5 á kɔaíke a tò gbéɔ nòselíle wà gɔ́ luayámanaɔ ũ. Ezala gɔ́ɔ 5 Yudaɔ kèke wà lousisiyá kù ɔplapla. Wéɔ gé dasi, a gbæa 5 wà Yesu Kilisi í.

Kilusi Isailio gbæa

¹ Peesio kí Kilusi kpalablea wè séia guu Dii tekpáaagu, ké yá pɔ́ a dà Zelemiiæ a ò e ke yáí. * ɔ Kilusi kpáwakè a búsuu pii, 5 á gbàsa kè láu à mè: ² Yá pɔ́ ma Kilusi, Peesio kía má òn ke: Dii Lua Musude tò dúnia kpala pii gɔ́ ma pɔ́ ũ, 5 a dilemæe mà kpedɔe Yelusaleu, Yuda búsuu. † ³ Gbé pɔ́ de aà gbé ũ á guu, Lua kuaànɔ, i ta Yelusaleu, Yuda búsuu, i kpedɔ Dii Isailio Lua pɔ́ de Dii ũ Yelusaleue we. ⁴ An gbé pɔ́ gɔ́piɔ saedeɔ dɔnle rí ánusuo rí vuao rí àizeeɔ rí pɔtuoo rí Lua kpé pɔ́ aale gé doi Yelusaleu gbao.

⁵ ɔ Yudaɔ rí Bèyámæe buio uabeles rí sa'onaɔ rí Levii buio rí gbé pɔ́ Lua tekparíngu fêle lé gé Dii kpé doi Yelusaleu. ⁶ An saedeɔ ɔdámá, aa rí gbá ánusuo pɔ́ rí vua pɔ́ rí àizeeɔ rí pɔtuoo rí pɔ ɔdeɔ rí Dii kpé gbao pii. ⁷ ɔ Peesio kí Kilusi bɔ́ rí Dii kpé pɔ́ pɔ́ Nebukaneza sèle yáa Yelusaleu a kále a táa kpéuɔ. ⁸ A ò a ɔ'ulena Miledæe aá pɔpiɔ nao aá kpa Yudaɔ kí Sesebazaawa, 5 a kè màa. ⁹ Pɔpiɔ dasin ke: Vua ta baakwi, ánusuo ta àa sɔo, tapelenti baakwi mëndosai, ¹⁰ vua imibo baakwi, ánusuo imibo àa pla rí kwio, ta buipále àa sɔo. ¹¹ Vua rí ánusuo taɔ fêle pii àasɔsɔo lée sɔo rí àa plaɔ (5.400). Ké zɔ́ɔpiɔ bèle Babeli aa sù Yelusaleu, 5 Sesebazaa mò rí pɔpiɔ pii.

2

Zɔ́ɔ pɔ́ sù

¹ Babeli kí Nebukaneza Isailio kùkù zɔ́ɔɔ ũ yáa, à tárɔ́nɔ Babeli, 5 an gbéɔe bò zɔ́ɔkepiu aa sù Yelusaleu, Yuda búsuu sa, 5 baade tà a be wéleu. ² An dsaanaɔn ke: Zolobabeli, Yesua, Neemii, Selaia, Leelaia, Maadose, Bilisá, Misipaa, Bigivai, Leuú rí Baanao. Isaili gɔ́e pɔ́ sù dasilen ke:

³ Palsoi buio gbéɔn àasɔsɔo lée pla rí baswaaɔkwi rí plaɔ (2.172). ⁴ Sefatia buio gbéɔn àa do rí baswaaɔkwi rí plaɔ (372). ⁵ Ala buio gbéɔn àa àaɔ rí baswaaɔkwi rí sɔoo (775). ⁶ Paata Mɔabu bui pɔ́ de Yesua rí Yoabuo buio ũ gbéɔn àasɔsɔo lée pla rí àa sɔiɔ rí kueplao (2.812). ⁷ Elaú buio gbéɔn àa soolo rí blakwi rí sɔiɔ (1.254). ⁸ Zatu buio gbéɔn àa sɔiɔ rí basoplasɔoo (945). ⁹ Zakai buio gbéɔn àa àaɔ rí baswaaɔo (760). ¹⁰ Bani buio gbéɔn àa àaɔ rí bla rí plaɔ (642). ¹¹ Behai buio gbéɔn àa àaɔ rí bao rí àaɔo (623). ¹² Azegada buio gbéɔn àa soolo rí bao rí plaɔ (1.222). ¹³ Adonikaú buio gbéɔn àa àaɔ rí baaɔsɔo rí mëndoo (666). ¹⁴ Bigivai buio gbéɔn àasɔsɔo lée pla rí baaɔ sɔiɔsaio (2.056). ¹⁵ Adini buio gbéɔn àa pla rí blakwi rí sɔiɔ (454). ¹⁶ Atee buio gbéɔn basoo plasai (98). ¹⁷ Bezai buio gbéɔn àa do rí basoolo rí àaɔo (323). ¹⁸ Yola buio gbéɔn basoókwi rí plaɔ (112). ¹⁹ Asuú buio gbéɔn àa do rí bao rí àaɔo (223). ²⁰ Gibaa buio gbéɔn basoo sɔosai (95).

²¹ Betelèuðeɔ gbéɔn basoolo rí àaɔo (123). ²² Netofadeɔ gbéɔn baaɔ sɔiɔsai (56). ²³ Anatodeɔ gbéɔn basoolooɔo rí àaɔo (128). ²⁴ Azemavædeɔ gbéɔn bla rí plaɔ (42). ²⁵ Kiliyaaliuðeɔ rí Kefiladeɔ rí Beelodeɔ gbéɔn àa àaɔ rí basopla rí àaɔo (743). ²⁶ Lamadeɔ rí Gebadeɔ gbéɔn àa àaɔ rí bao rí mëndoo (621). ²⁷ Mimasadeɔ gbéɔn basoolo rí plaɔ (122). ²⁸ Betelideɔ rí Aideɔ gbéɔn àa do rí bao rí àaɔo (223). ²⁹ Nebodeɔ gbéɔn blakwi rí plaɔ (52). ³⁰ Magbisideɔ gbéɔn baswaaɔ sɔiɔsai (156). ³¹ Elaú pále buio gbéɔn àa soolo rí blakwi rí sɔiɔ (1.254). ³² Aliú buio gbéɔn àa do rí basooloo (320). ³³ Lodideɔ rí Adidadeɔ rí Onɔdeɔ gbéɔn àa àaɔ rí basoolooɔoo (725). ³⁴ Yelikodeɔ gbéɔn àa do rí basoplasoo (345). ³⁵ Senaadeɔ gbéɔn àasɔsɔo lée àaɔ rí àa àaɔ rí baakwio (3.630).

* 1:1 Zel 25.11, 29.10 † 1:2 Isa 44.28

³⁶ Sa'ona bui p3 s3n ke: Yesua bui Yedaia bui gb3n 3aa s3i5 n3 baswaa3kwi n3 3a3o (973). ³⁷ Im3e bui3 gb3n 3aa s3o n3 blakwi n3 plao (1.052). ³⁸ Pasuu bui3 gb3n 3aa soolo n3 blas3o n3 plao (1.247). ³⁹ Aliu bui3 gb3n 3aa s3o n3 g3o n3 plao (1.017).

⁴⁰ Levii bui p3 s3n ke: Odavia bui Yesua n3 Kamielio bui3 gb3n 3aa3kwi n3 s3i5o (74). ⁴¹ Asafa bui l3sina3 gb3n basoolo3o n3 3a3o (128). ⁴² B3ib3l3d3ana p3 de Salu3 n3 Ateeo n3 Talem3o n3 Akubuo n3 Atitao n3 Sobaio bui 33 gb3n basopla m3ndosai (139).

⁴³ Gb33e be3o bui3 m3 Lua ua z3kenao 3: Ziha, Asufa, Tabao, ⁴⁴ Kelosi, Siao, Padoni, ⁴⁵ Lebana, Agaba, Akubu, ⁴⁶ Agabu, Salemai, Anana, ⁴⁷ Gideli, Gaaa, Leaia, ⁴⁸ Lezini, N3koda, Gaa3, ⁴⁹ Uza, Pasea, Besai, ⁵⁰ Asena, Meuniu, Nefusi3, ⁵¹ Babuku, Akufa, Aluu, ⁵² Bazelu, Meida, Aasa, ⁵³ Baakosi, Sisela, Tema, ⁵⁴ Nezia n3 Atifao.

⁵⁵ Gb33e be3o m3 Salom33o z3blenao bui3 3: Sotai, Sofele, Peludao, ⁵⁶ Yala, Daak3, Gideli, ⁵⁷ Sefatia, Atili, Pok3le Azebai3 n3 Amio. ⁵⁸ Lua ua z3kenapi3 n3 Salom33o z3blenapi3 ka gb3n 3aa pla swaa3sai (392).

⁵⁹ Gb33e b3 Tema n3 Telaarao n3 Kelubuo n3 Ad3o n3 Im3e3o, 3 aai e n3 buib3k3i 3n3o, t3 Isaili3n n3 3. ⁶⁰ Delaia n3 Tobiao n3 N3kodao bui3ne, m3 aa ka gb3n 3aa 3a3 n3 blakwi n3 plao (652).

⁶¹ Sa'ona bui p3 de 3baia n3 Akozio n3 Baazilaio bui3 3 s3 3. Baazilaipi Galada bu3u gb3 Baazilai n3 s3 y3a, 3 a a 3nsuepi t3 s3. ⁶² Gb33pi3 n3 t3 w33le buib3k3i taalau, k3si aai b3w3o, 3 w3 g3n3 n3 sa'oz3o. ⁶³ B3su3 d3aana 3n3, m3 i ke sa'ona n3 y3 gw3 n3 Uliu3o n3 Tumi3u* b3asio, aasu sa'oble bleo.

⁶⁴ Gb33pi3 pii gb3n 3aas33o le3 bla n3 plao n3 3aa doo n3 baswaa33e (42.360). ⁶⁵ An z3blenao g3e n3 n33o ku 3 gb3n 3aas33o le3 sopla n3 3aa doo n3 basopla 3a3saio (7.337). L3sina3 g3e n3 n33o k3r3n3 3 gb3n 3aa do. ⁶⁶ Aa s3 v3 m3n 3aa 3a3 n3 basopla s3i3saio (736), s3baona 3aa do n3 blas3o, ⁶⁷ yiongo 3aa pla n3 bla s3osaio (435), z3a'3na 3aas33o le3 soolo n3 3aa 3a3o n3 basooloo (6.720).

⁶⁸ K3 aa ka Dii kp3 d3k3i Yelusale3, an uabele3o gbad3da, k3 aa e Lua kp3 keke d3d3 a gb3u. ⁶⁹ Aa gbad3 kp3 z3 kpagolo guu n3 gb3a l3u, vua kiloo 3aa pla n3 bas3o3o (500), 3nusu t3nu 3a3 n3 sa'ona ulata3o bas3o. ⁷⁰ Sa'onao n3 Levii bui3 n3 l3sina3 n3 b3ib3l3d3ana3o n3 Lua ua z3kenao n3 gb3p3le3o z3lez33le w33le p3 wa k3ken3o guu, 3 Isaili k3ni3 z33le n3 w33le guu.†

3

Dii gbagbakti bo

¹ K3 w3 m3 soplade ka, Isaili3 s3 z33le n3 w33le guu pii. 3 aa k3aa Yelusale3 l3n gb3 m3ndowa. ² Yozada n3 Yesua n3 a sa'on de3o n3 Salatieli n3 Zolobabelio n3 a gb3 Isaili3 Lua gbagbakti b3, k3 aa sa p3 w3 a p3 k3teu a t3k3u ow3, l3 Lua gb3 M3izi 3 a ikoy3 guuwa. ³ Baa k3 aale v3ake gb3 p3 k3 b3supi guu3ne, aa gbagbaktipi b3 a gb3e, 3 aa sa p3 w3 a p3 k3teu a t3k3u 3 Diiwa k33o n3 oosio.* ⁴ Aa L3kp3d3a dikp3k3 l3 a ku l3pi guuwa, aab3 sa p3 w3 a p3 k3teu a t3k3u 3 l3 guu l3 d3, l3 w3 a l3 dilewa.† ⁵ Bee gb3a aa sa p3 w3o 3 g33pii 3 n3 m3 dafu p3o n3 dikp3 p3 Dii dile3o p3o n3 gba p3 w3 m3333.† ⁶ M3 soplade g33o s33ia z3 3 aa na Dii gbagbaawa m3a, baa k3 wi a3 kp3 d3 y3ao.

⁷ Aa 3a kp3 gb3'ana3o n3 li'ana3wa, 3 aa p3blea n3 imiao n3 n3sio kp3 Sid3de3o n3 Tiide3wa, k3 aa sed3e l3 z3z3 Lib3 bu3uu, aa yeye g33o Zope daa 3siao, l3 P3333o k3a Kilusi n3 gb3 z33wa. ⁸ An kaa Lua kp3 d3k3i Yelusale3 w3 plaade m3 plaade guu, Salatieli n3 Zolobabeli n3 Yozada n3 Yesua3o na z3wa n3 n3 gb3 k3ni3, sa'onao n3 Levii bui3 n3 gb3 p3 b3 z3z3keu aa s3 Yelusale33o pii. Aa Levii bui p3 ka w3 bao ge aa de3o dile Dii kp3 z3pi gb3z333o 3. ⁹ Yesua n3 a bui3 nak33wa n3 Kamielio n3 aa n3 Odavia bui3, 3 aa g3 z3pi gb3z333o 3 n3 Enadao n3 a3 bui3. Levii bui3ne n3pii. ¹⁰ K3 Dii k3bonao l3 kp3pi 3 kp3le, sa'onao zeze we sa'on p3kasao dadaa, aa n3 kuu3 k3k3a, m3 Levii n3 Asafa bui3 ku we 3 n3 s3s3na3o aa Dii t3asile3, l3 Isaili3 k3 Davidi 3 y3awa.† ¹¹ Aa l3s3 aa Dii t3asile3, aa a3 s3aukp3 aa m3: Dii maa, a3 gb3keke3a w3 Isaili3ne l3aa v3o. 3 gb3pii wii gb3a l3 aa Dii t3asile3, k3 w3 Dii kp3 3 kp3le y3a. ¹² K3si sa'on daside n3 Levii bui3 n3 uabele p3 zik3 3a w3s3 kp3 k3aule3, k3 aa kp3pi 3boa 3, aa b3buap33e. Gb3 daside3 s3 aale p3na wii l3. ¹³ Gb3e p3na wii d3k3e n3 b3bua p3 w3le p33o 3o, k3 baade l3 wii gb3a l3 y3a, m3 w3 k33pi m3 z3.

4

Ibele3a n3 Dii k3bonao

* 2:63 B3a 28.30, l3ko 33.8 † 2:70 1Lad 9.2-3, N3e 11.1-3 * 3:3 Nao 28.1-8 † 3:4 Nao 29.12-38 ‡ 3:5 Nao 28.11-29.11 § 3:10 1Lad 25.1

¹ Ké Yudaᵋ ní Bēyāmēe buiᵋ ibeᵋᵋ m̀à zìzᵋ p̀ò s̀ùᵋ l̀é kpéᵋ bo Dii Isailiᵋ Luæ, ² aa m̀ò Zolobabeli ní uabeleᵋ l̀é, aa òné: A to wá kpéᵋ boánᵋ, asa wí á Lua kí wēle lááwa s̀e. Wíᵋ aà gbagbae za gᵋᵋ p̀ò Asilio kí Esaadᵋ s̀uwanᵋ la.* ³ Ǿ Zolobabeli ní Yesuao ní Isaili uabele kíniᵋ òné: Wá Lua kpéᵋ boa de á yá ũo. Wá wá p̀ò bo Dii Isailiᵋ Luæ wátē, lá Peesiᵋ kí Kilusi dílewēwae. ⁴ Ǿ búsupideᵋ l̀é wēle Yudaᵋ káde, aale íadamá, ké aasu kpépi boo yáí. ⁵ Aa flabò kía íadamadeᵋne za Kilusi gᵋᵋ e á g̀è p̀è Peesiᵋ kí Daliusi kpalablegᵋᵋwa, ⁵ aa gíné ní yá p̀ò aale yáo.

⁶ Aa lakē Aasuelē† aà kpalablea daalegᵋᵋ, aa gbé p̀ò kú Yelusaleᵋᵋ ní Yuda búsuᵋ pii káalakèè. ⁷ Biselaᵋ ní Miledao ní Tabeelío ní gbé kíniᵋ lakē Peesiᵋ kí Aatasasae lᵋ aà kpalablegᵋᵋ. Aa kèè ní Sili yáo, ⁵ wá a b̀òlekèè. ⁸ Búsu gbēzᵋᵋ Leuᵋ ní a lakēna Simesaio lakē kí Aatasasae Yelusaleᵋ yá musu lᵋ aa mè: ⁹ Búsu gbēzᵋᵋ Leuᵋ ní a lakēna Simesaio ní gbé kíni Dinadeᵋ ní Afaasatadeᵋ ní Taapelideᵋ ní Afaasideᵋ ní Elékideᵋ ní Babelideᵋ ní Susade p̀ò b̀òle Elaᵋ búsuᵋ ¹⁰ ní gbé p̀ò kía zᵋᵋ beede Asenapa ní bóle ní búsuᵋ aa ní z̀lézᵋle Samali wéleᵋ ní Uflata baala gupáleuᵋ, ¹¹ wá Uflata baaladeᵋ n z̀bblenaᵋ mé lápi kène kí Aatasasa, wa mè:

¹² Kí, ǹyᵋ dᵋ ké Yuda p̀ò b̀ò n ḱíi aa s̀ù laᵋ g̀è l̀é Yelusaleᵋ wéle vái pásipi kále, aa èa l̀é a bíibò lᵋ, aale a bezia fēle. ¹³ Kí, ǹyᵋ dᵋ lᵋ, tó aa èa wélepi kále aa a bíibò wa láa, aa falubᵋne lᵋo ge eleᵋa ge wéᵋa, aai n 5a p̀ò ní si kēsá. ¹⁴ Tia kéwa kí, lá míme ní wá ũ, i kú wá n kpe e. A yáí wa lác bee kpásáine ké wá yápi one. ¹⁵ Wēle n dezio lác guu ní gwa, ní e dᵋ lá wélepideᵋ swá gbáa, aa íadá kíaᵋwa ní búsu gbáadeᵋ. Za zi wélepideᵋ yákele kè zai. Bee yá mé tᵋ wá wélepi dúuzᵋi. ¹⁶ Kí, wále one, tó wá èa wélepi fēle, wá èa a bíibò wa láa, ǹyᵋᵋ p̀e ví Uflata baala lᵋo.

¹⁷ Bee gbea kía lá kpásané á mè: Búsu gbēzᵋᵋ Leuᵋ ní a lakēna Simesaio ní á gbé kíni p̀ò kú Samali ní Uflata baaleᵋ, ma f̀kpáwá. ¹⁸ Lá p̀ò á kpásámee, wá a kyokè wá a b̀òlekèmee. ¹⁹ Má ò wá wēle lá zio guu, ⁵ wa è síanae, wélepideᵋ lᵋ bᵋ kíaᵋ kpe. Za zi yákeledeᵋne. ²⁰ Kía zᵋᵋ kpalable Yelusaleᵋ wē, aa gbáable Uflata baaladeᵋwa pii, wá falubᵋné ní eleᵋaᵋo ní wéᵋaᵋo. ²¹ A yádile gbépine aa kámabo sa. Aasu ea wélepi wuo e má ní gba l̀é. ²² A laaika! Asu niazikpa yápiᵋzio, ké váipi su ᵋta, aa wá ásookeo yáí.

²³ Ké wá kí Aatasasa lápi kyokè, wá a b̀òlekè Leuᵋ ní a lakēna Simesaio ní gbé kíniᵋ, ⁵ aa fēle g̀è Yudaᵋ l̀é Yelusaleᵋ gᵋᵋ. Aa gíné pásipási aa mè aa kámabo. ²⁴ Beewa aa kámabò ní Lua kpé zí p̀ò aale ke Yelusaleᵋo e Peesiᵋ kí Daliusi kpalablea wé plaade guu.

5

Tatenai lákēa kí Daliusie

¹ Anabi Age* ní anabi Zakali,† Ido néo anabikekè Yuda p̀ò kú Yelusaleᵋᵋ ní Yuda búsuᵋ pii ní Isailiᵋ Lua tᵋo. ² Ǿ Salatieli né Zolobabeli ní Yozada né Yesuao fēle ná Lua kpé boawa Yelusaleᵋ.‡ Lua ánanibipó kúrino, aale dorle.§ ³ Wegᵋᵋ Uflata baala d̄aana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní gbé m̀ò ní l̀é, aa ní lá aa mè: Déme á gbá zé á kpéee bee kéke boi? ⁴ Aa gbé p̀ò l̀é kpépi boᵋ tᵋ gbèa lᵋ. ⁵ N beeo Lua l̀é wéte Yuda gbēzᵋᵋpiᵋzi, ⁵ aai one aa kámaboo. Aa mè wá lékpásáke Daliusie ǵa, aai lá p̀ò a ké a yá musu e. ⁶ Uflata baala d̄aana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní gbé Peesi buiᵋ lakē, ⁵ aa kpásá kí Daliusie. ⁷ Lékpásá p̀ò aa kèen ke, aa mè:

Kí Daliusi, wa f̀kpáma maamaa. ⁸ Kí, ǹyᵋ dᵋ ké wa ge Yuda búsuᵋ e Lua zᵋᵋde kpéu. Wále kpépi bo ní gbé gbèneᵋ, wále lí da kpépi gᵋwa. Wále zipi ke ní laaio, ále táa'o. ⁹ Wa yálála ní gbēzᵋᵋwa wa mè: Déme á gbá zé á kpéee bee kéke boi? ¹⁰ Wa ní tᵋ gbèa ké wá e one, ⁵ wa ní d̄aanapio tᵋ d̄alau. ¹¹ Lá aa yázásiwán ke: Aa mè musu ní z̀íleᵋ Lua z̀bblenaᵋo ní ũ. Kpé p̀ò wa b̀ò yáa à wé kè, ⁵ wa kéke l̀é bo lᵋ. Isailiᵋ kí zᵋᵋ mé b̀ò yáa. ¹² Aa mè ní dezio Lua Musude p̀ò fēle, ⁵ á ní ná Babiloni bui Nebukaneza, Babeli kía e ᵋzᵋ, ⁵ á kpépi wíwi á gbépiᵋ s̀èle táriᵋo Babeli.* ¹³ Bee gbea Babeli kí Kilusi kpalablea wé s̄eia guu á yádile á mè wá ea Lua kpépi bo lᵋ. ¹⁴ Baa vua ní ánuᵋᵋ p̀ò p̀ò Nebukaneza s̀èle Lua kpéu Yelusaleᵋ, a kále a táakpeu Babeliᵋ, kí Kilusi b̀òle kpá Sesebazaa p̀ò á aà díle búsu d̄aana ũwae.† ¹⁵ A òè aà p̀ópiᵋ se ge kále Lua kpéu Yelusaleᵋ, tᵋ wá kpépi kéke dᵋ. ¹⁶ Ǿ Sesebazaa m̀ò Lua kpé e kpále. Wále kpépi bo za gᵋᵋ beee e gbá, kási i láa yáao. ¹⁷ Kí, tᵋ á kène maa, lá wēle kíaᵋ lákalekí Babeli, ní gwa tᵋ kí Kilusi yádile wá Lua kpé dᵋ Yelusaleᵋe. Lá ní è, ní lékpásákwēe.

* 4:2 2Kia 17.24-41 † 4:6 Esi 1.1 * 5:1 Age 1.1 † 5:1 Zkl 1.1 ‡ 5:2 Age 1.12 § 5:2 Zkl 4.6-9 * 5:12 2Kia 25.8-12 † 5:14 Eza 1.2-11

6

Daliusi yādīlea Lua kpé boa yá musu

¹ Kí Daliusi yādīle, 5 wà lápi wēele taala pó wa kále Babeli lákalékiio guu. ² Ɔ wà bò lá kooawa Ebatana wēle bídeu Mede búsuu. Yáe bee ku a guu, ké asu sániguo yáí:

³ Kí Kilusi kpalablea wē sēia guu a yādīle Lua kpé pó kú Yelusaleū musu, à mè wà kpépi dɔ sa'okii ũ. Wà a ɛbo a lesi ká gāsīsuu baa5, a yàasa gāsīsuu baa5. ⁴ Wáli gbè gbēne di aa5, lí mēndo, gbè gbēne aa5, lí mēndo. Wa a flabo ní kibe 5ao. ⁵ Vua ní ánuusu pó pó Nebukaneza sèle Lua kpéu Yelusaleū à sùò Babelio s5, wa ɛa ge kále a gbɛu Lua kpéu Yelusaleū.

⁶ Ɔ kí Daliusi lékpásáké à mè: Tiasa Uflata baale dɔaana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní á gbé pó kú Uflata baa weo, à ázla ga we. ⁷ A Lua kpé dɔna dáo to tɛɛɛ. A to Yudaɔ dɔaana ní ní gbɛzɔɔɔ Lua kpépi keke dɔ. ⁸ Málé yá pó ásu ke Yuda gbɛzɔɔɔne Lua kpépi dɔa musu diléé. A pó pó aa yeio sèle ma láasiu we ní Uflata baale falu pó wa bòo, í kpámá pii, ké zīpi su ze loo yáí. ⁹ Pó pó aa yei pii, zugaae, sásakao, sánɛbɔɔ pó aai Lua Musude gbagbaò, pówena, wisi, wēe, nísi, àɔ kpa Yelusaleū sa'onawá lá gu lé dɔ lá aa gbɛawáwa pákpaisai, ¹⁰ ké aa e sa pó ká Lua Musudegu owá, aai wabikewámee ní ma néo. ¹¹ Tó gbɛe yá pó má dilé bee líle, wa ade kpé lí wo, wi aa pawá wà péle, wi aa be ke tufua ũ. ¹² Tó kíae ge buie lé wēele yápi líle ge ále wēele Lua kpé pó kú Yelusaleūpi wí, Lua pó tò a tó kú gupiwa, aa ade fu. Ma Daliusi máme ma yápi díle. Wà zíkewá maamaa.

Lua kpé sakéa

¹³ Ké kí Daliusi lékpásápi kè màa, Uflata baala dɔaana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gbéɔ yápi kè ní laaio. ¹⁴ Ɔ Yuda gbɛzɔɔɔ kpɛdɔa lé gé ae lá ánabi Age* ní ánabi Zakali Ido néo† ánabikekèwa. Aa kpépi dɔ wa láa lá Isailio Lua ówa, lá Pɛsio kíao Kilusi ní Daliusio ní Aatasasao a yādīlewa. ¹⁵ Aa Lua kpé míde Adaa ɔɔ aa5de zí kí Daliusi kpalablea wē soolode guue. ¹⁶ Ɔ Isailio Lua kpé saké ní pɔnao, sa'onao ní Levii buio ní gbé kíni pó sù ní zìzòkeoo pii. ¹⁷ Lua kpé sakéapi yáí aa sa'ò ní zuswanaɔ mèn basoo ní sásakaoɔ mèn ɔaa do ní sánɛbɔɔɔ mèn ɔaa pla, 5 aa sa'ò ní blesanaɔ mèn kuepla Isaili bui dasileu ampíi duun awakpabɔ ũ. ¹⁸ Aa sa'onao díledile gá ní gáo, mé aa Levii buio díledile gá ní gáo lo, ké aa zíkɛ Luae Yelusaleū, lá a ku Mɔizi lá guuwa.

¹⁹ Mɔ sēia ɔɔ gēo mēndosaide zí, zìzò pó sùpiò Gēamusu dikpe† kè. ²⁰ Sa'onao ní Levii buio gbábò níziae aa gó gbálesai nípii, 5 aa Gēamusu sá kòlokpakpa zìzò pó sùne ní ní sa'on deeo pɔo ní nízia pɔo. ²¹ Isaili zìzò pó sùpiò mé sò ní gbé pó aa gbále buipáleɔ yá musu tò, aale Dii Isailio Lua kí wēeleo. ²² Ɔ aa Káaso dikpeké ní pɔnao e ɔɔ soplá. Dii tò an pɔ kèna, asa a tò Asilio kía nòsɛlíle ní yá musue, 5 à dònle a kpɛdɔa zí guu, Isailio Luapi.

7

Ezala sua Yelusaleū sukéa

¹⁻⁵ Yá beeo gbea Pɛsio kí Aatasasa kpalableɔɔ Ezala bò Babeli à sù. Sa'onkia Aalona mé Eleazaa í, Eleazaa Fineasi í, Fineasi Abisua í, Abisua Buki í, Buki Uzi í, Uzi Zelaia í, Zelaia Melaio í, Melaio Azalia í, Azalia Amalia í, Amalia Aitubu í, Aitubu Zadoki í, Zadoki Saluú í, Saluú Ilikia í, Ilikia Azalia í, Azalia Selaia í, 5 Selaia Ezalapi í. ⁶ Ezalaa yádanedeɛ, a Mɔizi ikoyá pó Dii Isailio Lua díle d5 sáasa. Lá Dii aà Lua ɔkuaála, kía pó pó à a wabikéwa kpáwa piiɛ. ⁷ Kí Aatasasa kpalablea wē soplade guu Isailieɔ sù Yelusaleū lo. Sa'onao kú ní guu ní Levii buio ní lèsinaɔ ní bíibɔledɔanaɔ ní Lua ua zíkɛnaɔ. ⁸ Ezala ká Yelusaleū kí kpalablea wē soplade mɔ sode guu. ⁹ A flɛ Babeli mɔ sēia ɔɔ zlé, 5 à ká Yelusaleū mɔ sode ɔk sēiazí. Aà Lua ɔ kuaála, ¹⁰ asa Ezala mɛkpá Dii ikoyá wáaipaawa ní a kéao, ké à e aa yādīleɛni ní aa ikoyáɔ dada Isailione.

Lá pó kí Aatasasa kpá Ezalawa

¹¹ Taala pó kí Aatasasa kpá sa'on Ezala pó í Dii yādīleɔ ní aà yādīleɔ da Isailioneɔwa yán ke: ¹² Aatasasa, kíao kía mé lác bee kè sa'ona Ezala, Lua Musude ikoyádanaɛ. Ma fɔkpáma. ¹³ Ma yādīle ma mè Isaili buie ge sa'ona ge Levii bui pó kú ma búsuu aa ye genɔ Yelusaleū pii, aa gé. ¹⁴ Mapi ní ma ledamade gbɛon soplá mé n gbae, ké ní gé Yelusaleū ní Yuda búsuu pii yá gwagwai n Lua ikoyá pó ní kúa musu. ¹⁵ Anusu ní vua pó mapi ní ma ledamadeɔ wa Isailio Lua pó aà be ku Yelusaleū gbà sèle wà geò ¹⁶ ní ánuusuo ní vua pó ní è Babeli búsuuo pii ní pó pó gbé ní sa'onao kpá ní Lua kpé pó ũ Yelusaleūo. ¹⁷ Zuswanaɔ ní sásakaoɔ ní sánɛbɔɔɔ lúlu ní

* 6:14 Age 1.1 † 6:14 Zkl 1.1 ‡ 6:19 Bɔa 12.1-20

ṣapio n laaiwa, ní sa pṓ wí a pṓ kátèu à tékū oò n Lua kpé gbgbakíwa Yelusaleū ní pṓwenti gbao ní imia gbao. ¹⁸ Mpi ní n gbé à ke ní ánusuo ní vua pṓ gṑo lá à kèè maawa, lá á Lua yeiwa. ¹⁹ Pṓ pṓ wá nánè n ɔzì lousisia Lua kpéu pṓ ú ɔ kpa n Luapiwa Yelusaleū. ²⁰ Tò ní ye Lua kpé pṓ kíniɔ, tó a kèkèa gṑ n yá ùe, se ma láasiu we. ²¹ Mámèmaa kí Aatasasa, ma yādílè Uflata baale ɔ'ulènaɔne píi. A wabi pṓ sa'ona Ezala, Lua Musude ikoyádana kèwá kpawá gṑo píi. ²² Anusu su de tɔnu áaṣao. Pṓwena su de tɔnu baakwiao. Vèe ní nísio su de litilí àa baobaoao. Wisi sṑ, lá a yei léu. ²³ Lá Lua Musude díle píi, à kpa gṑo aá kpé pṓ ú, kè asu kpèneke ní ma kíakeo ge ma néɔ. ²⁴ Aò dṑ sṑ kè á zéví à falu ge el'ṑa ge wè'ṑa sí Lua ua zíkènao ge sa'onaɔ ge Levii buiɔ ge lèsinao ge bíibòlédṑanao ge zíkènpáleɔwao.

²⁵ Mpi sṑ Ezala, yákpalekènao ní yágṑgṑnao díledile ɔnɔ pṓ n Lua kpáma léu, kè aa yákeke a zéwa gbé pṓ kú Uflata baaleɔne píi. Aaò de gbé pṓ aa n Lua ikoyá dṑo ú. Gbé pṓ dṑo sṑ, dadané. ²⁶ Gbé pṓ n Lua ikoyá ní búsu ikoyá kúa ɔplapla, wa yádaaála, aá dea ge aá ya bɔa búsuu ge aá àizee siawá ge aá daakpeun nò.

²⁷ ɔ Ezala mè: Wá Dii wá deziɔ Lua sáaukpa! A láasoo maa dá kíe a sṑu, ɔ kípí gbáakpá aá kpé pṓ kú Yelusaleūwa máa. ²⁸ A tò ma yá ká kía ní a ledamadeɔgu ní aá ìwa gbáaɔ píi. Lá Dii ma Lua ɔ kuamala, ma sṑdíle, ɔ ma Isaili dɔanao káaa aa gèmanɔ.

8

Uabele pṓ sù ní Ezalao

- ¹ Uabele pṓ wa bɔ Babeli búsuu Aatasasa kpalablegɔɔ wa su sánuɔ tɔnɔ ke ní ní buibókíio:
- ² Finèasi buiɔ uabele Geesou,
- Itamaa buiɔ uabele Danieli,
- Davidi buiɔ uabele Atusu.
- ³ Palsi bui Zakali ní a gbéɔ gbèɔn basoplakwi.
- ⁴ Paata Mɔabu bui Zelaia né Elioenai ní a gbéɔ gbèɔn àaa do.
- ⁵ Zatu bui Yaazie né Sekania ní a gbéɔ gbèɔn àaa do ní basoo.
- ⁶ Adini bui Yonatáa né Ebede ní a gbéɔ gbèɔn blakwi.
- ⁷ Elaú bui Atalia né Yesaia ní a gbéɔ gbèɔn bàaɔkwi.
- ⁸ Sefatia bui Mikaila né Zebadia ní a gbéɔ gbèɔn basiiɔ.
- ⁹ Yoabu bui Yeieli né Obadia ní a gbéɔ gbèɔn àaa do ní gèò ní àaṑo.
- ¹⁰ Bani bui Yosifia né Selomi ní a gbéɔ gbèɔn baswaaṑ.
- ¹¹ Bebai bui Bebai né Zakali ní a gbéɔ gbèɔn baasoo ní àaṑo.
- ¹² Azegada bui Akatá né Yohanani ní a gbéɔ gbèɔn basoɔkwi.
- ¹³ Adonikaú bui pṓ sù gbèzɔ, Elifele ní Yeielio ní Semaiao ní ní gbéɔ gbèɔn bàaa.
- ¹⁴ Bigivai bui Zakuu ní Utaio ní ní gbéɔ gbèɔn bàaaɔkwi.

Ezalaɔ daa Yelusaleū zéu

¹⁵ Ma ní káaa swa pṓ í dɔ Aavai, ɔ wa bòokpá we gɔɔ aaṑ. Ké ma gbéɔ fánkè ní sa'onaɔ, má è Levii buiɔ kú ní guoo. ¹⁶ ɔ ma dɔaanae beeo sísi: Elieze, Alieli, Semaia, Elenatá, Yalibu, Elenatá, Natá, Zakali ní Mesulaúo. Ma yádanedeo Yoialibu ní Elenatá sísi b. ¹⁷ Ma ní zí Ido pṓ de dɔaana ú gu pṓ wí me Kasifia kíi. Ma yá pṓ aa oè ní aá gbé pṓ kú weo dánè, kè aa suwèe ní wá Lua ua zíkènao. ¹⁸ Lá wá Lua ɔ kuawála maannɔ, aa sùwèe ní gbé laaideo, Levii tɔúna Mali bui Selebía ní aá néo ní aá dáunao gbèɔn bao plasai. ¹⁹ Aa sù ní Melali buiɔ Asabia ní Yesaiao ló ní ní dáunao ní ní néo gbèɔn bao. ²⁰ Aa sù ní Lua ua zíkèna pṓ Davidi ní a ìwa ní díle aa dɔ Levii buiɔle gbèɔn àaa do ní baoo. Wá ní tṑ dálau mpíi.

²¹ Ma leye kpáwakè Aava swa sae we, kè wá wázía busa wá Luae, wí tá na wabikèwá wápiɔ ní wá néo ní wá àizee yá musu. ²² Ma sosaɔ ní sṑdeɔ gbèaa kíawa aa káedawázi zéu ibeeɔ yáí oa widè, asa wá ò kíae wa mè: Wá Lua í ɔku gbé pṓ aal a kíi welelela maannɔe, ɔ í a pókúma zṑo bɔbɔ gbé pṓ pákpaaziɔwa. ²³ Wa leye wa wabikè wá Luawa yápiɔ musu, ɔ a síwanɔ.

²⁴ Ma sa'on dɔanao sè gbèɔn kuepla ní Selebiao ní Asabiao ní ní gbéɔ gbèɔn kwi. ²⁵ ɔ ma ánusú ní vuo yóné kiloowa ní pṓ pṓ kí ní a ledamadeɔ ní aá ìwa ní Isaili pṓ kú weo a labakè wá Lua kpé gba úo. ²⁶ Wa ánusú yóné kiloowa tɔnu bao ní plao ní ánusú pṓ tɔnu áas ní vuo tɔnu áaṑ. ²⁷ Vua tao ku lɔ mèn bao, aa ká kiloo swaaṑ, mé mɔgotè ta maa tekeao ku mèn pla, a beee ká vuawa. ²⁸ Má òné: Apio ní pṓpíá Dii pṑe. Anusu ní vuao pṓ pṓ wá Dii á deziɔ Lua gbáe. ²⁹ A itèke à pṓpíɔ dṑa e a ge yṑ kiloowa Dii kpé kpéneɔ guu Yelusaleū sa'onaɔ ní Levii buiɔ ní uabeleɔ wáa. ³⁰ ɔ sa'onaɔ ní Levii buiɔ ánusú ní vuo ní pṓ pṓ wa yṑ kiloowapiɔ sí aa geò wá Lua kpéu Yelusaleū. ³¹ Wa fele Aavai, wa da Yelusaleū zéu mɔ sèia gɔɔ kuepladezl. Wá Lua

ɔkùwála, à kàedawázi zéu ibeɛɔ ní kpáiweliweɛ yáí. ³² Ké wa ka Yelusaleú, wa kámabò we gɔɔ áaɔ. ³³ A gɔɔ síiɔde zí wa ánuɔ ní vuao ní pópɔ yò kiloowa wá Lua kpéu, ɔ wá kpá sa'ona Uliá né Melemɔwa. Fineasi né Eleazaa kuaàɔ ní Yesua né Yozabao ní Binui né Nɔadiáo. Levii buiɔne nípii. ³⁴ Wá apii náo wa yò kiloowa, ɔ wá a gbia lé dálaú zibeézí. ³⁵ ɔ zìzɔ pɔ sùɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tèkú ò'ò Isailio Luawa, zuswana kuepla Isaili bui pii pɔ ú, sásakao basɔ síisai, sáneɔɔɔ basiiɔ áaásai, blesanaɔ kuepla duun awakpabɔ ú. Wá sa pɔ wí a pɔ káteu à tèkú òò Diiwa pii. ³⁶ Wá yá pɔ kía díle taala kpá aà iwaɔ ní Uflata baala dsaanaɔwa, ɔ aa gbáká Isailiɔne ní Lua kpé dɔao.

9

Isailio buipáleo sea no u

¹ Yápi kea gbea kía mò ma kíi aa mè: Wá gbéɔ ní sa'ona ní Levii bui aai kékɔwa ní bui pɔ liaawázio ní ní yábèekeaaɔ, Kanaaɔ, Itiɔ, Peliɔzi, Yebusiɔ, Amɔniɔ, Mɔabuɔ, Egípíɔ ní Amɔleo. ² Aa nɔsè ní guu, aa sè ní néne lɔ. Aa wá bui pɔ wá de Lua gbé ú kè kògbè ú ní bui pɔ liaawázio. Kíaa ní dsaanaɔ mé bɔ Lua kpe màa. ³ Ké ma yápi mà, ma a ula ní ma ulataoo gà má kè, ma a mikæe ní ma lekána káe wò. ɔ ma zɔle, yápi díá. ⁴ ɔ gbé pɔ yá pɔ Isailio Lua ò vía víɔ kàaamazi pii zìzɔ pɔ sùɔ bɔa Lua kpepi yáí. Lá yápi díá, ma gɔ zɔlea we e sa oosi ogɔɔ. ⁵ Ké sa oosi ogɔɔ ká, ma fele mazía busaa guu, ma ula ní ma ulataoo kèa, ɔ ma ge kule ma kosowa, ma a ɔ pòopoo Dii ma Luæ ⁶ ma mè:

Ma Lua, wí ma kú, ma gee gò kpa ma wéi. Ma Lua, má fɔ wése mà n gwao, asa wá duuna kùwála, wá tàae zɔma. ⁷ Za wá deziɔ gɔɔ e ní a gbáo wá tàae zɔɔ. Wá duuna yáí ɔ n wá ná buipáleo kíaaɔne ní zɔí, wápiɔ ní wá kíaa ní wá sa'ona, ɔ aa wá gbéɔ dède ní fèndao, aa wá gbéɔ kú zìzɔ ú, aa wá pɔɔ náaa, ɔ wí wá kú lá à wá kú gbæwa. ⁸ Dii wá Lua, tia kéwa n wá wegwá gla yɔɔ, n gbé kɔnaɔ tòwæe, ɔ ní wá gbá tepékli n kpéu. Wá Lua, ní tò wá oa wèe, n wá lé ní láo yɔɔ wá zɔbleu. ⁹ Wá Lua, baa ké zɔɔn wá ú, ní wá tó wá zɔbleu. N tò Peesiɔ kíaa gbèkèkèwæe. N wá lé ní láo, ɔ wa n kpé gbooaɔ kèke wá dɔ. Wá Lua, n kàedawázi Yelusaleú ní Yuda bùsuo pii. ¹⁰ Tia kéwa wá Lua, yá kpele wá fɔ one lɔi? Asa wa pàkpà n yá ¹¹ pɔ ní díle n zòblena ánaɔniɔ aa òzúe. Aa mè bùsu pɔ wá deziɔ lé gé sii de bùsu pɔ gbálè bui pɔ kú we yábèekeaa yáí úe. An bɔlɔ bùsupi pà za a léle ní a lélaɔ an yábèekeaa yáíe. ¹² Aa mè wásu wá wá nenɔɔ kpásámáo, mé wásu ní nɔ sé wá néneɔ. Wásu wedɔ ní aafia ní ní gwea maaɔzi bauo, ké wá e gbàakú, wí bùsu pɔmaaɔ ble, wá tó wá néne e gɔɔpii.* ¹³ Yápi wá lé pii wá váikea ní wá tàae zɔɔo yáíe. N beeo wá Lua, ní ladawá e wá duuna léwao, n gbé kɔnaɔ tòwæe kéwa. ¹⁴ ɔ wa ea n yádíleaa gbòo, wa bui yábèekenaa sè nɔ ú. Lá wá kè màa, n pɔ a pawázi, ní wá dède míɔmíɔe, gbé kɔnae a bɔ lɔo. ¹⁵ Dii Isailio Lua, n yá kue, ɔ wa gɔ gbágbè kɔnaɔ ú. Tàaedeeɔn wá ú. A yáí wá gbèe a fɔ wése à n gwao.

10

Isailio ní duunaɔ oa Luæ

¹ Gɔɔ pɔ Ezala lé lousisi màa, a kúlea Lua kpé kpeele, àle ní duunaɔ o Luæ, àle ɔɔlɔ, Isailio kàaaaázi dasidasi, gɔe ní nɔe ní néfènenaa, ɔ aale ɔɔlɔ maamaa. ² ɔ Elaú bui Yeilí né Sekania fèle yá'ò Ezalæ à mè: Wa bɔ wá Lua kpe, wa bui pɔ liaawázio sè nɔ ú. N beeo bɔkíi kú wá Isailiɔne e tia. ³ Wá ledotúke ní wá Luao sa, wí nɔepi ya ní ní néɔ, lá n a ledawáwa, mpi ní gbé pɔ aa wá Lua yádíleaa vía víɔ. Wá ke lá aà ikoyá'òwa. ⁴ Fele! A gò n yá úe. Wa zennoe. Sòdíle ní zíkè yápiwa.

⁵ ɔ Ezala fèle, a tò kíaa ní sa'ona ní Levii bui ní Isailio pii legbè yápi musu. ⁶ ɔ à gò Lua kpé kpeele, à gè í Eliasibu né Yohanani kpéne. I pòbleo, i imio, ké àle zìzɔ pɔ sùɔ náaisaíke ɔɔlɔ yáí.

⁷ ɔ wá kpáwakè Yelusaleú ní Yuda bùsuo pii wá mè, zìzɔ pɔ sùɔ aa káaa Yelusaleú pii. ⁸ E gɔɔ áaɔ àò gé pai, tó gbé í mɔo, aà áizeeɔ gò Dii pɔ úe, wí ade ya bɔ zìzɔ pɔ sùɔ guu. Kíaa ní gbèzɔɔ mé zèò màa. ⁹ ɔ Yuda gɔe ní Bèyamæ bui gɔe káaa Yelusaleú pii e gɔɔ áaɔpi gè pàò. Mɔ kèokwi gɔɔ baode zí aa zɔlea Lua kpé gaae nípii, aale lualua yápi ní lou pɔ lé mao yáí. ¹⁰ ɔ sa'ona Ezala fèle yá'óné à mè: A bɔ Lua kpe, a wá Isailio tàae káfi, a buipáleo sè nɔ ú. ¹¹ A á duunaɔ o Dii á deziɔ Luæ, í aà pɔeá ke sa. A kékɔwa ní bui pɔ liaaázio ní nɔ pɔ á sè ní guu. ¹² Bíla wèwà ní lɔ gbáao aa mè: Maae, wá ke lá ní òwèewa. ¹³ Ama wá dasi mé lou ku, wá fɔ wà zea báasi lao. Wá fɔ yápi kèke gɔɔ do ge gɔɔ plao, asa wá tàae kè zɔ yápi musu. ¹⁴ Tó wá kíaa gɔ la bíla gèe ú. Gbé pɔ buipáleo sè nɔ ú i bɔ wéle ní wéleɔ, aai mɔ gɔɔ pɔ wa dílenéwa ní ní wéle gbèzɔɔ ní

* 9:12 Bɔa 34.12-16, Iko 7.1-4

yákpalekena, wá Lua pɔ i weewá yápi musu. ¹⁵ Asaeli né Yonatāa ní Tikeva né Yaziao mé bɔ yápi kpe nípla, ɔ Levii buiɔ Mesulaū ní Sabetaiɔ zèrɔnɔ.

¹⁶ Ɔ zɔzɔ pɔ sùò kè lá wa òwa. Sa'ona Ezala uabeleɔ sè daedaε m̀ndodo. A ní tó dàlau pii. Mɔ kwide gɔɔ sèia zɔ ɔ gbépiɔ z̀le yápi gwàgwa. ¹⁷ Mɔ sèia gɔɔ sèia zɔ aa buipále senapiɔ yá gwàgwa aa làa pii.

Gbé pɔ aa buipále nɔ sèɔ

¹⁸ Sa'ona pɔ aa buipále nɔ sèɔn ke: Yozada né Yesua buiɔ ní a dàunaε beε Maasea, Eliεzeε, Yalibu, Gedalia. ¹⁹ Aa ɔdà kɔ ɔu aa mè wa ní nɔpiɔ yá, ɔ an baade sása kpà ní taaε flabobɔ ũ. ²⁰ Imεε buiɔ Anani ní Zebadio. ²¹ Aliū buiɔ Maasea, Elia, Semaia, Yeieli, Uzia. ²² Pasuu buiɔ Elioenai, Maasea, Isimaεla, Netaneli, Yozaba, Elasa. ²³ Levii buiɔ Yozaba, Simεi, Kelaia pɔ wɔ mε lɔ Kelita, Petaia, Yuda, Eliεzeε. ²⁴ Lèsina Eliasibu ní b̀iibɔledɔanaɔ Saluū ní Teleuɔ ní Ulio.

²⁵ Isaili kini pɔ aa buipále nɔ sèɔn ke: Palɔsi buiɔ Lamia, Izia, Malakia, Míameε, Eleazaa, Malakia, Benaia. ²⁶ Elaū buiɔ Matania, Zakali, Yeieli, Abadi, Yelemɔ, Elia. ²⁷ Zatu buiɔ Elioenai, Eliasibu, Matania, Yelemɔ, Zabada, Aziza. ²⁸ Bebai buiɔ Yohanani, Anania, Zabai, Atalai. ²⁹ Bani buiɔ Mesulaū, Maluku, Adaia, Yasubu, Seali, Yelemɔ. ³⁰ Paata Mɔabu buiɔ Adena, Kelala, Benaia, Maasea, Matania, Bezelεli, Binui, Manase. ³¹ Aliū buiɔ Eliεzeε, Isia, Semaia, Simεɔ, ³² Bèyāmeε, Maluku, Semalia. ³³ Asuū buiɔ Matenai, Matata, Zabada, Elifele, Yelemai, Manase, Simεi. ³⁴ Bani buiɔ Maadai, Amlaū, Ueli, ³⁵ Benaia, Bedea, Kelui, ³⁶ Vania, Mεlemɔ, Eliasibu, ³⁷ Matania, Matenai, Yaasu. ³⁸ Binui buiɔ Simεi, ³⁹ Selemia, Natā, Adaia, ⁴⁰ Manadebai, Sasai, Salai, ⁴¹ Azalεli, Selemia, Semalia, ⁴² Saluū, Amalia, Yosefu. ⁴³ Nebo buiɔ Yeieli, Matitia, Zabada, Zebina, Yadai, Yoeli, Benaia. ⁴⁴ Gbépiɔ buipále nɔ sèε nípii, mé an nɔpi keε nɔ Y'ínɔ.

NƐƐMII

Yá pɔ́ kú láε bee guu

Nɛɛmii lá yá pɔ́ kɛ Ɛzala lá guu gbea yá dau a síuwɛε. Nɛɛmii láá yá pɔ́ a kɛ azia yá musu láε. Nɛɛmii ku sa'ona Ɛzala gɔɔε, Pɛɛsiɔ́ kɪ Aatasasa íwao doε. Kípi aà gbà zé aà ge Yelusaleũ keke káλε. (1.1-2.10) Ké à kà we, baa ké gbɛε íbelesɛ̀aano, aà búsu gbɛε d̀baale, 5 à Yelusaleũ bíi kèkε a b̀o. (2.11-7.72) A zè ní Ɛzalao gɔɔ pɔ́ aa káaaa zɔ́o ke, 5 Ɛzala Lua ikoyá kyokè. Levii buio yápi b̀oekè gbɛ̀one, 5 baade kèkε zè ní Diio. (8.1-10.40) Wá yáε gògò Isaili pɔ́ sù Yelusaleũone, (11.1-12.26) 5 Nɛɛmii d̀baa Yelusaleũ bíi sakɛa guu. (12.27-43) Bee gbea à kèkε Lua ikoyáε zé káλεné. (12.44-13.31)

Láε bee guu wá é Nɛɛmiiá áiaɔε. A wɔ́o ví mé gbɛmaae. Yá pɔ́ à su lé ke pii guu í wabike Luawa a yá musue.

Nɛɛmii Yelusaleũ kàakεa

¹ Akalia né Nɛɛmii yán ke: Aatasasa kpalablea wè baode mɔ́ pɔ́ wí mε Kisele guu má kú kibε Susa mɛɛwiau. ² Ɔ ma dáuna Anani b̀o Yuda búsuu à mò ní gbɛε. Ma yálalamá Yuda gbé kɔ́na pɔ́ b̀o z̀zokεu ní Yelusaleũo musu. ³ Aa wɛa aa mè, gbé pɔ́ b̀o z̀zokεu aa tà Yuda búsuu lé taasike maamaae, wáλε ní láanike, asa Yelusaleũ bíi gbooaε, mé a b̀ole gbao tékua. ⁴ Ké ma yápi má, ma z̀le, 5 wé'í b̀o. Ma ɔ́b̀o gɔɔpla, máλε lεye, máλε wabike Lua Musudewa ⁵ ma mè: N yá na Dii Lua Musude. Lua z̀o pɔ́ í tó ní mε séenatan n ũ. Gbɛke guu n b̀a lɔ́ kú ní gbé pɔ́ yenzi aaɔ́ n yádileao kúao. ⁶ Wéte mapi n z̀bblenai. Swákpa wabi pɔ́ máλε kema fáane ní gwáasinao n z̀bblena Isailionεzi. Máλε duuna pɔ́ wá kɛne o. Baa mapi ní ma de bedεε wa duunaké s̄ε. ⁷ Wa yávaikɛne maamaae, wí n yádileao dao, wí n ɔ́tonɔ́kí gwao, wá n ikoyá pɔ́ ní díle n z̀bblena Mɔ́zie kúao. ⁸ To yá pɔ́ ní díle n z̀bblena Mɔ́ziεε bee d̄nguo. N mè tó wa b̀o n kpe, níyɔ́ wá fáaa buipáλεε guue. ⁹ N mè lɔ́, tó wa εa suma, mé wá n yádileao kú wáλε zíkεwá, baa ké n wá yá ε d̀n̄ia léwa, níyɔ́ wá káaa, níyɔ́ suwanɔ́ gu pɔ́ ní s̄ε n tó kuwau.* ¹⁰ Gbépiá n z̀bblenaone, n gbé pɔ́ n ní bó ní n iko z̀ɔ́o ní n ḡasa gb̄aaoone. ¹¹ N yá na Dii, swádo mapi n z̀bblena wabikeai ní n z̀bblena pɔ́ n yá í kené na aa n vía vío wabikeao. Mapi n z̀bblena ma dae ní gómio gbá, kí í ma wεgwa.

Gɔɔ bee s̄o kipi véebolenan ma ũ.

2

Kí Aatasasa Nɛɛmii z̀ia Yelusaleũ

¹ Aatasasa kpalablea wè baode mɔ́ pɔ́ wí mε Nisá guu kí ye véemi, 5 má s̄ε má kpawá. A ma d̄s ní oosisio yáao, ² 5 à ma la à mè: B́yái n oosisii? Nle gyákeo. N pɔ́ mé yáa? Vía ma kú maamaa, ³ 5 má òε: Lua n d̄s ní aafiao, Záai! Ma oosisi, asa wéle pɔ́ ma deziɔ́ mia kuu ḡo bezia ũε. A bíibole gbao tékua.* ⁴ Ɔ a òmεε: N ye má ke kpelewa ni? Ma wabikè Lua Musudewa ḡia, ⁵ 5 má wèwá ma mè: Kí, tó à kɛne maa, mé mapi n z̀bblena ma yá kàngue, ma z̀l Yuda búsu wéle pɔ́ ma deziɔ́ mia kuupi, ké má ε keke káλε. ⁶ Kípi na z̀leaa aà saε, 5 à ma la à mè: Nyɔ́ ke we gɔɔ ũma ni? Gɔɔ kpele níyɔ́ sui? Ké kí wè ma geai, 5 ma gɔɔdíle. ⁷ Má òε: Tó à kàngue, lákε Uflata baale d̀aanaone n̄ kpaá. Oné aa to má pá ní búsu a ma ge kaò Yuda búsuu. ⁸ Lákε n líkpe d̀šana Asafae lɔ́. Oε aà ma gba lí má zεgikí pɔ́ kú Lua kpé saε gbao keò ní bíibole gbao ní kpé pɔ́ máo kuu p̄o. Ɔ kí lá pɔ́ má gb̄awa kpáa, asa ma Lua ɔ́ kuamalaε. ⁹ Kí sosa badeε ní s̄doε dàmeε aa gemanɔ́. Ɔ ma ge Uflata baale d̀aanao lè, ma kí láo kpámá. ¹⁰ Ké Oloni gbé Sambala ní a íwa Tobia, Am̄ni buio má gb̄ε m̀ Isaili gwea káfi, à kɛné'í maamaae.

¹¹ Ké ma ka Yelusaleũ, ma kámabò ḡia gɔɔ áaɔ́. ¹² Ɔ ma fεle gwáasina ní gbɛε, mi yá pɔ́ ma Lua dá ma s̄su má ke Yelusaleũ o gb̄εεo. Ma di zaa'ina kpe, gbé kíni bε k̄εε. ¹³ Ma b̀o Guzule B̀leu gwá, ma mipé Gb̄εgbon b̀owa ní Tufua B̀leε. Máλε Yelusaleũ bíi pɔ́ daala gwagwa ní a b̀ole gbà tékua. ¹⁴ Ɔ ma ge aε e Nib̄na B̀le ní kí íkalek̄dio. Gue ku we, ma zaa'ina í f̄o ḡεuo, ¹⁵ 5 má bε swa'eu gwá, máλε bíi gwagwa. Ɔ ma εa su, ma ge Guzule B̀leu. ¹⁶ Gb̄adeo gu pɔ́ ma geu ge yá pɔ́ má kè d̄so, asa mi yáe o Yudaone ḡiao, baa sa'onao ge kiabuio ge gb̄adeo ge gbé kíni pɔ́ aa z̄ipi k̄ε. ¹⁷ Ɔ má oné: A taasi pɔ́ wá lé èo? Yelusaleũ ḡo bezia ũ, a bíibole tékua. A to wá εa bíiboi lɔ́, ké wásu wá de láanip̄o ũ lɔ́ yáí. ¹⁸ Má òné lɔ́ lá ma Lua ɔ́kumala ní yá pɔ́ kí òmεεo. Ɔ aa mè: Wá fεle na a boawa. Ɔ aa ná z̀l maapiwa oplapla.

* 1:9 lko 28.64, 30.2-5 * 2:3 2Kia 25.8-10

¹⁹ Ké Oloni gbé Sambala ní a Iwa Tobia, Amóni buio ní Laalubu bui Geseto a baomà, aa wá òlafíikè, aa sakawágu aa mè: Bó àlè kè wei? Àlè bọ kí yá kpe y500? ²⁰ Ǿ ma a zāsímá ma mè: Lua Musude a wá dae ní gómio. Wápiò aà zòbblenaò, Yelusaleù bíiboa wále nawá kè. Apíò s5 á baa ku lao. A yá kú la lbo, á t5 ò d5 gbèegu wélepi guu la lbo.

3

Yelusaleù bíibonaò

¹ Sa'ona Eliasibu ní a gbè sa'onao èa Sà Bole bò. Aa a sakè, 5 aa a gbaò pèlepele. Aa bíi sakè e za Baso Kalanga ní Ananeli Kalangao. ² An sae Yelikodeò bíibò. An sae Imeli né Zakuu bíibò. ³ Asenaa bèdeò èa Kpò Bole bò, aa a zaò dàda, aa a gbaò pèlepele, aa a mɔɔ ní a gbáaò dàu. ⁴ An sae Uliá né Melemo, Akozi t5úna bíi kèkè bò. Aà sae Belekía né Mesulaù, Mesezabeli t5úna kèkè bò. Aà sae Baana né Zadoki kèkè bò. ⁵ Aà sae Tekoadeò bíi kèkè bò, kási an gbèz5òò gí zí gbáa p5 d5aana dànè keie.

⁶ Aa sae Pasea né Yoiada ní Besodia né Mesulaùo Bole Zi bò. Aa a zaò dàda aa a gbaò pèlepele, aa a mɔɔ ní a gbáaò dàu. ⁷ An sae Gabaò gbé Melatia ní Melonò gbé Yad5o bíi kèkè bò ní Gabaòdeò ní Mizipadeò e za Uflata baala d5aana be. ⁸ An sae Alaia né Uzíeli p5 í vua zí kè bíi kèkè bò. Aà sae tulalekena Anania kèkè bò e za bíi yàasa kí. ⁹ Aà sae Hulu né Lefaiá, Yelusaleù kpedo kía, bíi kèkè bò. ¹⁰ Aà sae Alumafa né Yedaia bíi p5 b5aa ní a beo kèkè bò. Aà sae Asabana né Atusu kèkè bò. ¹¹ Alíù né Malakia ní Paata M5abu né Asubuo gupále kèkè bò ní Kína Kalangao. ¹² An sae Aloese né Saluù, Yelusaleù kpedo kía, bíi kèkè bò sánu ní a nenòò. ¹³ Anuni ní Zanadeò Guzule Bole kèkè. Aa èa bò aa a gbaò pèlepele, aa a mɔɔ ní a gbáaò dàu. Aa bíi kèkè bò l5 gá5s5uu 5aa s5o e à gè pè P5tuogb5 Bolewa. ¹⁴ Lekabu né Malakia, Betakelèù fáani kí, P5tuogb5 Bole kèkè. A èa bò, à a gbaò pèlepele, à a mɔɔ ní a gbáaò dàu. ¹⁵ Koloze né Saluù, Mizípa fáani kí, Nib5na Bole kèkè. A èa bò a d5, à a gbaò pèlepele, à a mɔɔ ní a gbáaò dàu. A bíi p5 kú Siloe Ikalekíi sae kèkè bò l5 za kibè kaa sae e à gè pè Davidi Wéle dedekíiwa. ¹⁶ A gbea Azebu né Neemii, Bezuu fáani kpedo kí, bíi kèkè bò e Davidi be gevíkíi sae ní ikalekíi p5 wa y5ò ní Neg5naò Kpéò.

¹⁷ A gbea Bani né Leuù ní Levii buio bíi kèkè bò. A gbea Asabia, Keila fáani kpedo kí, a fáani bíi kèkè bò. ¹⁸ A gbea Enada né Bavai, Keila fáani kpedo kí, a fáani bíi kèkè bò. ¹⁹ Aà sae Yesua né Ezee, Mizípa kí, bíi p5 b5aa ní g5kèb5kpeò kèkè bò e bíi golawa. ²⁰ A gbea Zabai né Baluku k5aikè à bíi kèkè bò za golawa e à gè pè sa'onkia Eliasibu be kpelelewa. ²¹ A gbea Uliá né Melemo, Akozi t5úna gupále kèkè bò za Eliasibu be kpelele e aa u léwa.

²² A gbea sa'ona p5 kái ní Yelusaleù bíi kèkè bò. ²³ A gbea Bèyámee ní Asubuo bíi p5 b5aa ní ní beo kèkè bò. A gbea Maasea né Azalia, Anania t5úna bíi p5 kú a be sae kèkè bò. ²⁴ A gbea Enada né Binui gupále kèkè bò za Azalia be e à gè pè bíi golawa. ²⁵ Uzai né Palala bíi kèkè bò za golawa e Kalanga p5 b5aa ní kibeo dakpeunaò ua sae. A gbea Pal5i né Pedaia ²⁶ ní Lua ua zíkèna p5 kú Ofeli sísí musuò bíi kèkè bò I Bole kpelele gukpe oi e à gè pè kalangapiwa.

²⁷ A gbea Tekoadeò bíi kèkè bò za kalanga z5òpi sae e sísipi bíiwa. ²⁸ Sa'onao bíi p5 kú S5 Bole sae kèkè bò, baade ní bíi p5 kú a be saeò. ²⁹ A gbea Imee né Zadoki bíi p5 kú a be sae kèkè bò. A gbea Sekania né Semaia p5 de Gukpe Bole d5ana ù bíi kèkè bò. ³⁰ A gbea Selemia né Anania ní Zalafa neg5e soolode Anunio gupále kèkè bò. A gbea Belekía né Mesulaù bíi p5 kú a kpé sae kèkè bò. ³¹ A gbea vuazíkèna Malakia bíi kèkè bò e Lua ua zíkènaò ní laatanao be Mífeka Bole sae e à gè pè kpé p5 kú bíi golawa. ³² Vuazíkènaò ní laatanao mé bíi kèkè bò kpé p5 kú bíi golawa ní Sà Boleò zànguo.

Ibelesa ní Yelusaleù bíibonaò

³³ Ké Sambala mà wá Yudaò wále Yelusaleù bíi bo, aà p5 pà, aà za fè maamaa, 5 àlè wá awiambo. ³⁴ A ò a gbéò ní Samali zíg5ò wáa à mè: Bó Yuda gianapíò lé kèkèe? Aa f5 ea bíipi boe? Aa sa'o aai zípi ne g5ò do nia? Aa f5 wélepi vu ní gbe p5 tekú à dàalpiè? ³⁵ Amóni bui Tobia ku aà sae, 5 à mè: Bíi p5 aale bopi, tó gbègbona dèdewà, a gbeò gbooe fá!

³⁶ Ǿ ma mè: Wá Lua, wá yáma, asa aa nífèwázíe. Tó wá awiana p5 aale b5 wi ní musu. Tó wá ní kúkú wá tárínò zíz5ò ù. ³⁷ Nsu láka ní táaeòlao. Nsu ní ní duuna bàdèò, asa aa bíibonaò s5s5e. ³⁸ Maa wa bíipi b5 e à pèk5wa mé a lesí kà guo, asa gbéò lé zípi kè ní n5semendoe.

4

¹ Ké Sambala ní Tobiao ní Laalubuò ní Amóniò ní Asedodadeò mà Yelusaleù bíikekele lé gé ae mé gufooo lé tata, an p5 pà maamaa. ² Ǿ aa lekpaaf nípi, aa mè wa m5 léle Yelusaleùwa, wí

yákele liarízi. ³ Ɔ wa wabikè wá Luawa, mé wa gudšanao díledíle fáane ní gwáasínao an yáí. ⁴ Ɔ wá Yudaeo mè: Asosenao yèèè lé láa. Gbè pò wa gbòo wa dáaí zòò, wá fò bípi bo wa a midéo. ⁵ Wá íbèèò mè, e wàò gé ní yá dší, wa siwágu, wi wá dèdèè, zípi i gò kpaá zéú. ⁶ Wá gbé pò kú ní saeo mo òwèè à kà gèn kwi aa mè: Aale bò gupíuu, aa ye mo léléiwáè. ⁷ Ɔ ma gbé díledíle bífooo guu ní a gu pò èéú. Ma ní díledíle daedae, baade ní a fèndao ní a sšnao ní a saó. ⁸ Ké ma wetè guší, ma fele ò kíabuionè ní gbáadeo ní gbé kíniò ma mè: Asu víakenéo. Aò dš kè Dii zòò, i tò ní me séenata. A zika á gbéone ní á negšeo ní á nenšeo ní á nao ní á beo. ⁹ Ké wá íbèèò má Lua ní fú, a tò wa ní lekpaal feena mà, š wápii wa ea na bíiboawa, baade ní a zío. ¹⁰ Za gòo bee ma gbéò kpaalè léè pla. Gbèèò lé zíkè mé gbèèò sšna kúá ní sèngbaoo ní saó ní mò ulao daa. Kíao sí gbé pò lé bíiboò kpè. ¹¹ Gbé pò aso seao aso kúá o do, gškebo o do. ¹² Bíibonaò fènda dša ní pi mípii. Kuupena Ìò ku ma sae. ¹³ Ɔ má ò kíabuionè ní gbáadeo ní gbé kíniò: Zí dasi mé bíipi gbàa, š wa kškpaalèkpaalè a léú. ¹⁴ Gu pò á mà wàle kuupeu, à káawázi we, wá Lua i zíkawèè. ¹⁵ Ɔ wa ea na zíwa, gbèèò sšna kúá za guluuluui e saanaò gè bílèò. ¹⁶ Zíbeezí má ò gbéone: A baade lí i Yelusaleú la ní a íwaò, ké aali e gudša gwá, aali zíkè fáane. ¹⁷ Mapi ní ma dáunaò ní ma íwaò ní gudšana pò kumanòò, wili wá pòkasa bòò, baade Ìò a gškebo kúá a oplaauè.

5

Neemii zea ní taasideo

¹ Gòo bee wá Yudaeo ní ní nao lé wiile ní gbéowa maamaa. ² An gbèèò mè: Wápio ní wá néò, wá dasi. Wá ye pówenai wá pòble, wí e wàò aafia. ³ An gbèèò mè Ìò: Nšana ku, š wa wá buao ní wá wèebuò ní wá kpéò tšoma díle pówena yáí. ⁴ An gbèèò mè: Wa ša sèa, ké wá wá buao ní wá wèebuò falu kpa kíwa yáí. ⁵ Baa tò wá bui douè, mé wá néò dou ní ní néò, wále wá néò yiamá zòò ù teasi. Wá nenšeo lé zòble kè, mé wá gbàa i ka wá pòe keo, asa wá buao ní wá wèebuò gšò ní pò úe.

⁶ Ké ma ní wiipi mà ní gbéò káala pò aa kèò, ma pò pà maamaa. ⁷ Ma yápi wáaipà ma sš guu, š ma zòadò kíabuio ní gbáadeowa má òné: A baade lé o'idia a gbédeec. * Ɔ ma mè wá bíla káaa an yápi yáí. ⁸ Má òné: Wa wá gbé Yuda pò gšò buipáleo pò úò bò wá gbàa léú, š á tò á gbéò lé nízia yiaawá la? Ɔ aa níle kpé, aai yáe e òo. ⁹ Ɔ ma ea ma mè: Yá pò ále kèpi maaò. Aò wá Lua vía ví, ké wá íbèèò buipáleo su wá sšsšo yáí. ¹⁰ Mapi ní ma daeo ní ma íwaò, wa ša ní pówenao sšané sš. A o'idiane tò sa, ¹¹ í ní buao ní ní wèebuò ní ní kú kpéò ní ní kpéò saané ní pò basòode pò ále símá o'í úo, ša ní pówenao ní véèò ní nísiò pii. ¹² Ɔ aa mè: Wá saané, wá pòe wáealá bo. Wá ke lá ní òwa. Ɔ ma sa'onao sšisi, má tò gbépiò lakpá níziála lá aa a legbèwa. ¹³ Ma a ulada kpòe ma mè: Lua gbé pò á zíkè lé pò á gbèpiwao kpoe màa, i aà be ní aà àizèèò siwà. Lua aà kpoe aà gò gii màa. Bíla mè: Ami! Ɔ aa Dii sáaukpà. Ɔ gbéò kè lá aa a legbèwa.

¹⁴ Bee gbèa za gòo pò Aatasasa ma díle Yuda búsu dšaana ù a kpalablea wèè baode zí e a wèè baakwi ní plaode guu, à kà wèè kuepla, mapi ní ma daeo wi dšaanakeble bleo. ¹⁵ Dšaana káau pò dšaameeo aso gbía tšò gbéowa, aa pòblea ní véèò sí baadewa ní ánušo wátè blablabo. An íwaò gbáablémá bo. Mapi sš mi ke màao, asa má Lua vía ví. ¹⁶ Ma mekpà bíipi boawa, mi tšòle sé ma pò úo. Ma íwaò káaaa we zípi yáíe. ¹⁷ Yudaò Ìò pòble ma be gbéon basoplakwikwi, gbáadeo ní gbé pò bò bui pò liaawázi kíú. ¹⁸ Lá gu lé dšò wíò zu kekemèè mèndodo ní sà mekpaaò mèn soolosoòo ní koo, mé wíò wèè ba zòzòò gòò kwi ní gòò kwíò. Gia ní beeo mi dšaanakeble gbèamáo, asa zí pò gbéèèò lé ke zòò. ¹⁹ Ma Lua, yámaa pò má kè gbéèèò píi àò dšngu.

6

Neemii íbèèò wèèè ènòkèaè

¹ Ma bíibò má láa, a fòò ku guei boò, áma mi a bòle gbao pélepele gíao. Ké Sambala ní Tobiao ní Laalubu bui Gesèúo ní ma íbèèò kíniò a baomà, ² Sambala ní Gesèúpio lékpásákèmmèè aa mè mà mò daríle Onò guzule wèèèè guu. Vái š aale wèèèèèmanò. ³ Ma gbéò zímá ma mè: Mále Zí zòò kèè, má e mà mò. Má e mà zípi to we mà mò á kíú. ⁴ Aa lékpásápi kèmmèè gèn sííšè, mé ma yápi zásímá màa pii. ⁵ A gèn sšode Sambala a íwae zía. A taala pò wi kán'o nawaw kúá. ⁶ Wa kè lápi guu wá mè: Wá yáe feena mà buipáleo kíi, š Gesèú mè sšanae. A mè mpi ní Yuda kíniò a zèò à bò kí yá kpèè. A yáí ále bíipi boi. Wá mè Ìò ní ye ní gš Yudaò kía úe, ⁷ š n ánaò díle aa o Yelusaleú níme ní de ní kía ú. Kí a yápi ma. Ayámeto mò wá lekpaal. ⁸ Ɔ ma lékpásákèè ma

* 5:7 Bəa 22.24

mè: Yá pò ríle o kuo. Mme n yápi ò nziawa. ⁹ Ampii aa ye vía ma kú aa mè wá ɔ a gɔ dɔwázíe, wá e zípi mídeo. Ma Lua, ma ɔ gba gbáa.

¹⁰ Gɔɔewa ma ge Delaia né Semaia, Metabeli tɔuna be, asa à azía yè a kpéu. A mè: Wá kpaau Lua kpéu, wí a gbatawále, asa gbéɔ lé mɔ n deie. Aa mɔ n dei gwáae. ¹¹ ɔ ma mè: Ma taa í báalea? Ma taa a fɔ ge ulé Lua kpéu mazía misia yáia? Má geo. ¹² Má dɔ mazíawa aá yápi i bɔ Lua kíio. A ánaníkèpi kè ma yá musu, ké Tobia ní Sambalao fiabòè yáie. ¹³ Maa à fiabòè, ké vía e ma kú mà duunake mà gé we, aai gbasá ma tɔ ɔkpa aa ma sɔsɔ. ¹⁴ Ma Lua, to Tobia ní Sambalao yákeapi àɔ dɔngu. To nɛe ánabi Nɔadia yá àɔ dɔngu lɔ ní ánabi kíni pɔ aa ye vía ma kú.

Yelusaleu bíi mídeá

¹⁵ Gɔɔ blakwi ní plao gbèa wa bíipi míde mɔ pɔ wí me Elulu gɔɔ baasɔodezì. ¹⁶ Ké wá íbèeɔ a baomà, mé bui pɔ liaawázis wesie, an ká gà, aa dɔ sa ké wa zípi kè ní wá Lua gbáaoe. ¹⁷ Gɔɔbeezi Yuda kíabui lé lá kpásá Tobiae mɔmɔ, mé Tobiapi lé kpásané. ¹⁸ Yudaɔ yáyèaano dasi, asa Ala né Sekania mé aá ànsue ú, mé Belekia né Mésulaú mé Tobiapi né Yohanani ànsue ú. ¹⁹ Aaí aá sáaukpa ma wáa lɔ, ɔ aai ea ma yá dau siue. Tobiapi láo kpásamee lɔ, ké vía e ma kú.

7

¹ Ké wá bíibò mé ma a bɔle gbaɔ pèlepele, wá bíibòledɔanaɔ ní lésinaɔ ní Levii bui díle. ² ɔ ma a dáuna Anani díle Yelusaleú gbéɔɔ ú ní kibe ziiia Ananiao, asa gbé náaidee. A Lua vía ví de gbé dasidela. ³ Má òné: Wasuli Yelusaleú bɔle gbaɔ wéɔ e íatè ge lí gbáakú. Wáli zetata wá gbáaɔ dau e bíibòledɔanaɔ tá. Wá Yelusaleúdeɔ díledíle gudɔanaɔ ú lɔ, an gbèeɔ aao ku gudáakíi, an gbèeɔ ní be sae. ⁴ Wélepi zɔɔ mé a bálumaɔ ví, mé gbé pɔ kú weɔ bílao. Wi e àa a kpéɔ dɔdɔ yáao. ⁵ Ma Lua láasoo dàmee ma sɔu, ɔ ma kíabui káaa ní gbáadeɔ ní gbé kíni píi, ké wá ní tɔ dalau ní buiwa yáii.

⁶ Babeli kí Nebukaneza Isailio kùkú zìzɔɔ ú yáa, à táriño Babeli. An gbé pɔ bɔ zìzɔkepiu aa sù Yelusaleú ní Yuda búsuo, baade ní a beoɔn ke: ⁷ Aa sù ní Zolobabelio ní Yesuao ní Neemiio ní Azaliao ní Laamiao ní Naamano ní Maadoseo ní Bilisáo ní Misipao ní Bigivaio ní Leuño ní Baanao sánu.

Isaili gɔe pɔ sùpiɔ naoan ke: ⁸ Palɔsi bui gbèɔn áasɔsɔo lee pla ní baswaaɔkwi ní plao (2.172). ⁹ Sefatia bui gbèɔn áaa do ní baswaaɔkwi ní plao (372). ¹⁰ Ala bui gbèɔn áaa áaɔo ní blakwi ní plao (652). ¹¹ Paata Mɔabu bui pɔ de Yesua ní Yoabuo bui ú gbèɔn áasɔsɔo lee pla ní áaa síiɔ ní bao plasaio (2.818). ¹² Elaú bui gbèɔn áaa soolo ní blakwi ní síiɔo (1.254). ¹³ Zatu bui gbèɔn áaa síiɔ ní blasoo (845). ¹⁴ Zakai bui gbèɔn áaa áaɔ ní baswaaɔo (760). ¹⁵ Binui bui gbèɔn áaa áaɔ ní blakwi plasaio (648). ¹⁶ Bebai bui gbèɔn áaa áaɔ ní baasoo ní áaɔo (628). ¹⁷ Azegada bui gbèɔn áasɔsɔo lee pla ní áaa do ní basoolo ní plao (2.322). ¹⁸ Adonikaú bui gbèɔn áaa áaɔ ní báaɔsɔo ní plao (667). ¹⁹ Bigivai bui gbèɔn áasɔsɔo lee pla ní báaɔsɔo ní plao (2.067). ²⁰ Adini bui gbèɔn áaa áaɔ ní báaɔ sɔosaio (655). ²¹ Atee pɔ de Ezekia bui ú bui gbèɔn basoo plasai (98). ²² Asuú bui gbèɔn áaa do ní basoolosoo ní áaɔo (328). ²³ Bezai bui gbèɔn áaa do ní basoolosoo mɛndosaio (324). ²⁴ Alifi bui gbèɔn basokwi ní plao (112). ²⁵ Gabaɔ bui gbèɔn basoo sɔosai (95). ²⁶ Beteleudeɔ ní Netofadeɔ gbèɔn áaa do kueplasai (188). ²⁷ Anatodeɔ gbèɔn basoolosoo ní áaɔo (128). ²⁸ Betazamavedeɔ gbèɔn bla ní plao (42). ²⁹ Kiliyaaliúdeɔ ní Kefiladeɔ ní Beelodeɔ gbèɔn áaa áaɔ ní basopla ní áaɔo (743). ³⁰ Lamadeɔ ní Gebadeɔ gbèɔn áaa áaɔ ní bao ní mɛndoo (621). ³¹ Mimasadeɔ gbèɔn basoolo ní plao (122). ³² Betelideɔ ní Aideɔ gbèɔn basoolo ní áaɔo (123). ³³ Nebo pále bui gbèɔn blakwi ní plao (52). ³⁴ Elaú pále bui gbèɔn áaa soolo ní blakwi ní síiɔo (1.254). ³⁵ Aliú bui gbèɔn áaa do ní basooloo (320). ³⁶ Yelikodeɔ gbèɔn áaa do ní basoplasoo (345). ³⁷ Lodideɔ ní Adidadeɔ ní Onodeɔ gbèɔn áaa áaɔ ní basoolo ní mɛndoo (721). ³⁸ Senadeɔ gbèɔn áasɔsɔo lee áaɔ ní áaa síiɔ ní basoolokwio (3.930).

³⁹ Sa'ona bui pɔ sùɔn ke: Yesua bui Yedaia bui gbèɔn áaa sɔo baasoo ní plao sai (973). ⁴⁰ Imee bui gbèɔn áaa sɔo ní blakwi ní plao (1.052). ⁴¹ Pasuu bui gbèɔn áaa soolo ní blasoo ní plao (1.247). ⁴² Aliú bui gbèɔn áaa sɔo ní gɛɔo ní plao (1.017).

⁴³ Levii bui pɔ sùɔn ke: Odeva bui Yesua ní Kamielio bui gbèɔn báaɔkwi ní síiɔo (74). ⁴⁴ Asafa bui lésinaɔ gbèɔn basoplasoo ní áaɔo (148). ⁴⁵ Saluú ní Ateeo ní Talemo ní Akubuo ní Atitao ní Sobaio bui bíibòledɔanaɔ gbèɔn basopla plasai (138).

⁴⁶ Lua ua zikenaaɔ gbéee beee buiɔne: Ziha, Asufa, Tabao, ⁴⁷ Kelosi, Siaa, Padoni, ⁴⁸ Lebana, Agaba, Salemai, ⁴⁹ Anana, Gideli, Gaaa, ⁵⁰ Leaia, Lezini, Nekoda, ⁵¹ Gazau, Uza, Pasea, ⁵² Besai, Mɛuniú, Nefusiú, ⁵³ Babuku, Akufa, Aluu, ⁵⁴ Bazelu, Meida, Aasa, ⁵⁵ Baakosi, Sisela, Tema, ⁵⁶ Nezia ní Atifao.

⁵⁷ Salomoo zòblena buiɔá gbéé beeo buionɛ: Sotai, Sofele, Peluda, ⁵⁸ Yala, Daakɔ, Gideli, ⁵⁹ Sefatia, Atili, Pokelɛ Azebaiú rí Amoo. ⁶⁰ Lua ua zikenapio rí Salomoo zòblena buipio gbɛɔn ɔaa pla swaaɔsaie (392).

⁶¹ Gbɛɔ bɔ Temela rí Telaasoo rí Kelubuo rí Adɔo rí Imeoo, ɔ aai e rí buibokli ɔlɔnɛo, tó Isailion rí ú. ⁶² Delaia rí Tobiao rí Nekodoo buionɛ, aa gbɛɔn ɔaa ɔaɔ rí bla rí plaoe (642). ⁶³ Sa'ona bui pɔ de Obaia rí Akozio rí Baazilao buio ú sù lo. Baazilaipi Galada bui Baazilaine sè yáa nɔ ú, ɔ à a ànsue tɔpi sè. ⁶⁴ Gbépio rí tɔ wɛle buibokli taalau, aai bowàoo, ɔ wà gíné rí sa'ozio. ⁶⁵ Bùsu dɔaana òné, mé i ke sa'ona rí yá gwà rí Uliúo rí Tumiúo* bàasio, aasu Lua ble bleo.

⁶⁶ Gbépio pii gbɛɔn ɔaasoo lɛe bla rí plao rí ɔaa do rí baswaaɔo (42.360). ⁶⁷ An zòblenoo gɛɔo rí nɔɔo ku lo gbɛɔn ɔaasoo lɛe soplá rí ɔaa do rí basoplá ɔaasoo (7.337). Lèsinao gɛɔo rí nɔɔo kúrín lo gbɛɔn ɔaa do rí blasoo (245). ⁶⁸ Aa sɔɔ vɛ ɔaa ɔaɔ rí basooloo rí gɛo rí mɛndoo (736), sɔbaonoo ɔaa do rí blasoo (245), yiongoo ɔaa pla rí bla sɔosaio (435), zàa'inao ɔaasoo lɛe soolo rí ɔaa ɔaɔ rí basooloo (6.720).

⁶⁹ An uabeleoo gbadàda zí yá musu. Bùsu dɔaana gbadà Lua kpé zí kpagolo guu vua kiloo swaaɔ rí kɔnio rí vua taɔ mèn blakwi rí sa'on ulatao mèn ɔaa pla rí basoolokwio (530).

⁷⁰ Uabeleoo gbadàda Lua kpé zí kpagolo guu, vua kiloo baswaaɔkwi (170) rí ánusuo tɔnu do rí kiloo ɔaa doo. ⁷¹ Gbé kɔnio gbadàda lo, vua kiloo baswaaɔkwi (170) rí ánusuo tɔnu do rí kiloo basoo rí sa'on ulatao mèn ɔaasoo rí plao (67). ⁷² Sa'onoo rí Levii buio rí bíibolédɔanao rí lèsinao rí gbɛpáleeo rí Lua ua zikenoo rí Isaili kɔnio zòlɛzòlɛ rí wéleoo guu.†

8

Ezala Moizi ikoyá kyokea

¹ Gbépii káaa rí ledotoo gáae pɔ kú I Bole sae, ɔ wa ò yádanede Ezalae aà bɔ rí Moizi ikoyá pɔ Dii díle Isailionɛ láo. ² Mo soplá goo séia zí sa'ona Ezala bɔ rí Moizi ikoyáo bíla ae. Gɛoo rí nɔɔo rí gbé pɔ aa fɔ yámao pii kú we. ³ A aedò gáae pɔ kú I Bolepi saewa, ɔ ále lápi kyoke za kɔokoo e laté minanguo gɛoo rí nɔɔo rí gbé pɔ aa fɔ maɔ wáa. Gbépii swádò Moizi ikoyá lápi kyokeai. ⁴ Yádanede Ezala ze gbà lesí pɔ wa dà rí lío lápi kyokea yáí musu. Matitia rí Semaoo rí Anaiaoo rí Ulioo rí Ilikiaoo rí Maaseoo ku aà ɔplaa. Pedaia rí Misaelio rí Malakiaoo rí Asuúo rí Asadanao rí Zakalio rí Mesulaúoo ku aà ɔzɛi. ⁵ Ké Ezala lá wè, gbépii è, asa aà zekli lesí derla. Ké a wè, gbépii fɛle zè. ⁶ Ezala Dii Lua zɔɔde sáaukpá, ɔ gbépii ɔsè musu aa mè: Ami! Ami! ɔ aa mipèle tɔle, aa kùle Dii. ⁷ Goo pɔ gbéoo zea we, Levii buieo Moizi ikoyá dàdané. Levii buipio tɔn ke: Yesua, Bani, Selebia, Yamini, Akubu, Sabetai, Odia, Maasea, Kelita, Azalia, Yozaba, Anana rí Pelaiio. ⁸ Aa Lua ikoyá lápi kyoké, ɔ aa a bɔlekè, ɔ aa a wèné, ké aa e kyópi ma.

⁹ ɔ bùsu gbáade Neemii rí yádanede sa'ona Ezaloo rí Levii bui pɔ lé yádada gbɛɔnɔ òné: Gooe beea Dii á Lua pɔe. Asu wɛnakoo, ásu ɔlɔlo. Asa ké aale Moizi ikoyá ma, aale ɔlɔo rípiie. ¹⁰ Neemii mè: A ge pɔ nísido ble, í í nana mi. A li gbé pɔ pɔe víoone. Gooe beea wá Dii pɔe. Asu búbuapeo, asa pona pɔ Dii í kpámá de á gbáa'ekli ú. ¹¹ Levii buio gè gbéoo nɔsɛ nininé aa mè: A nile! Gooe beea Lua pɔe, ásu búbuapeo. ¹² ɔ aa fɛle gè pòblè aa imi, aa líkɔe aa pɔnakè maamaa, asa aa yá pɔ wa òné mà sa.

¹³ Moopi goo plaade zí uabeleoo rí sa'onoo rí Levii buio káaa yádanede Ezalazi, ké aa e wéte Moizi ikoyá. ¹⁴ ɔ aa yá pɔ Dii díle Moizie è we à mè, Isailio aao ku lákpeo guu mo soplade dikpegoozí, ¹⁵ mé aa yáe bee kpáwake rí zɔewiaoo guu rí Yelusaleúoo aa me: A bole gé sɛu, í kuloo kaso suò rí baalaloo rí gbélaoo rí daminaloo rí lí uede láo, ké á lákpeo dɔò lá a ku taalauwa. ¹⁶ ɔ gbéoo gè kásokaso aa suò, baade lákpeo dɔò a kpé musu ge ua ge Lua ua ge I Bole gáae ge Eflaiú Bole gáae. ¹⁷ Gbé pɔ bɔ zìzòkeupio lákpeo dɔòo rípii, ɔ aa ku a guu. Za Nuni né Yozuee goo e goo bee Isailio í dikpepi ke máao. ɔ aa pɔnakè maamaa. ¹⁸ Ezala lo Lua ikoyá lá kyoke lá gu le dɔ sea za dikpegoo séia zí e à ge midèo. Aa dikpepi kè goo sopláe. A goo swaaɔde zí ɔ aa kòkàakè lá wa dílewa.

9

Isailio rí duunoo oa Luae

¹ Mo doupi goo baasoo mɛndosaide zí Isailio kɔ káaa rí leyeo rí zwànkasoo dadaa, mé bùsu kákaa rí miu. ² Aa rízia kè buipáleeo wa ɔ aa sía, aale rí duunoo rí rí dezio yávaikéao o. ³ Aa gò sía gu pɔ aa kuu, ɔ wà Dii rí Lua ikoyá lá kyokéné e mò ɔaɔ, ɔ aa rí duunoo ò aa kùle Dii rí Luae e mò ɔaɔ. ⁴ Levii buieo ze gba pɔ wa dànɛ musu, aa lezú Dii rí Luazi gbáugbau. An tɔn ke: Yesua, Bani, Kamieli, Sebania, Buni, Selebia, Bani rí Kenanio. ⁵ Levii bui Yesua rí Kamielio

* 7:65 Baa 28.30, Iko 33.8 † 7:72 1Lad 9.2-3 * 8:14 Lev 23.33-43

ri Banio ri Asaniao ri Selebiao ri Odiao ri Sebaniao ri Petaiao me: A fele Dii a Lua taasile! A ku za asniŋi e goɔpii. To wa n tɔbɔ, asa n gawi de lemaama ri taasiola pii. ⁶ Mme ri Dii u ndo. N baluma ke ri n be po ku musuo ri po po ku weo pii. N duna ke ri po po kuwao, n isia ke ri n po po ku a guuo. Ni weni kpa mpiiwa, n be malaika dasi i kulene.

⁷ Mme ri Dii Lua po Ablau se u, n boaanu Ulu, Babiloni busuu, * n aa tɔ lile Ablaha u. ⁸ N e a n naai vi a sɔ guu, ɔ n me n ba a kuaanu, nyɔ Kanaa busu kpawa ri aa bui, busu po Itio ri Amoleo kuu ri Pelizio ri Yebusio ri Giigasio. † ɔ n le po ri gbepi ke, ke ri maa yai.

⁹ N taasi po wa deziɔ ke Egipi e, § n wii po aa le Isia Teai ma. * ¹⁰ N seelaɔ ri dabudabu ke Falaɔe, † ri kpaazi ri aa iwaɔ ri aa busudeɔ pii, asa ri dɔ la aa aiapasike ri wa deziɔ. N tɔbɔ la a ku e ri a gbowa. ¹¹ N isia zene, ɔ aa ta'a o gugiuu aa bua. † N gbepo po pelenziɔ zu isiu, n ri zu lan gbewa i zɔpi guu. § ¹² N doaa n gbene telu guu faane, gwaaasina sɔ te guu. * N ze po de aa se pune.

¹³ N pila Sinai gbessisi musu, n ya'one za musu. † N ikoya zede siane kpama ri yamaa po ri dile. ¹⁴ N to aa kama bogoo dɔ ri po u. † N n yadileɔ ri n otondklio ri n ikoyao da n zoblana Moziie, ɔ a kpama. ¹⁵ Ke nana ri de, n ble gbene za musu. § Ke imi ri de, n ibone gbesiu. * Busu po n a legbene n me nyɔ kpama ɔ ri one aa ge si ri po u.

¹⁶ N beeo wa deziɔ kaamai vi, an swa gbaaku, aaliɔ n yadileɔ kua. ¹⁷ Aa gi n yamai, dabudabu po ri kene ya sangu. An swa gbaaku, aa bo n ya kpe, aa doana dile aa ea tarino zobleu. † Lua, ni gbepo duuna kema, ri suuu vi ri sosobio, n po li pa kpaao, ri gbepo vi zɔ, ɔ ni pakparzio. † ¹⁸ Baa ke aa mkaasa lan gaenawa, aa me ri dii po ri ble Egipi we, § me aa denno maama, ¹⁹ ni pakparzi guwaiwauo n sosobi zɔ yai. Telupi doaa zebone faane, tepi ze po de aa se pune gwai, i ri to we ziio. ²⁰ N n Nisina kpama a yadane. Ni ri te manao. Ke imi le ri de, n ri gba i. ²¹ N ri gwai guwaiwau we bla, poe i kesamao. An pokaso i yao, an gba i seseo.

²² N bui kpama ri ri busu, n ri busupi kpaalene mi. Aa Esob ki Siɔ busu si ri po u ri Basana ki Ogu po. * ²³ N to an bui dasiku lan saana wa, † n gerino busu po ri o ri maene aa ge si ri po u guu. ²⁴ Ke an ne go gbepo si ri po u, ɔ n Kanaa po ku weo kane, n ri nane ri ozi ri ri kiao pii, n busupi bui kpama, aa ri poe kema. † ²⁵ Aa wele bideɔ si ri tɔle maa, aa kpo si ri po maa po kuu ri bo po wa yo ri webuo ri ku kpo ri li po wi a be ble a ke za. Aa po ble aa ka aa mka, aa namale n faai zɔ yai.

²⁶ N beeo an swa gbaaku, ɔ aa bo n ya kpe, aa gi n ikoyai. Aa anabi po ledama aa sumao dede, aa denno maama. ²⁷ N ri na ri ibene ri ozi, aa gbaamone, ɔ aa wilenzi ri taasikea guu. Kua za musu ri sirino n sosobi zɔ yai, n suabano dilene, ɔ aa ri bo ri ibepo ozi. ²⁸ To aa nie e, aai ea ya po vaine kee, ɔ n ri kpa ri ibepo aa gbaablema. Aa ea wilenzi, ɔ kua za musu ri sirino, n ri bo gen uma'uma n sosobi yai. §

²⁹ N ledama aa ze ri n ikoyao, kasi aa zazakuma, aaliɔ n yadileɔ kua, n ya po to gbepo kua, a ku a sabai. * Aa za n yapiwa aa mikeline, an swa gbaaku aa gi n yamai. ³⁰ N menakerino a we dasi, n Nisina yada ri anabone, ɔ aa ledama, aai swadɔ, ɔ n ri na buipalene ri ozi. † ³¹ N sosobi zɔ guu ni ri mideo, Lua suude sosobiden n u, ni pakparzio.

³² Ayameto wa Lua, Lua zɔ gbepo po ni to ri me seenata, la n ba a bo kuwano gbepo guu, taasi po wa le ri wa kiao ri wa doanao ri wa sa'ona ri wa anabi ri wa deziɔ ri n gbepo pii za Asili kiao go e ri a gba, risu to a kene feneo. ³³ Ya po wa leo pii musu ri maa, baa ke wa yavaike, ri naai vi. ³⁴ Wa kiao ri wa doanao ri wa sa'ona ri wa deziɔ aai zike ri ikoyawao, aai laaido ri yadilewao ge le po ri damao. ³⁵ Baa go po aa riza vi, me aa poma dasi po n ri gba vi ri busu yasa taade po ri kpamao, aai zobleneo, aai miki ri yavawao.

³⁶ Gwa! Zoon wa u gba. Busu po ri kpa wa deziwa aa a libeo ri a pomaoo ble, zoon wa u a guu. ³⁷ Wa bughe yaasa go ki po ri to aa gbaablewao po u wa duuna yai. Aai kiblewa ri wa potuo la aa yeiwa. Wa ku wetea zɔ guu.

* 9:7 Daa 11.31, 12.1 † 9:7 Daa 17.5 ‡ 9:8 Daa 15.18-21 § 9:9 Bɔa 3.7 * 9:9 Bɔa 14.10 † 9:10 Bɔa 7-12 ‡ 9:11 Bɔa 14.21-29 § 9:11 Bɔa 15.4-5 * 9:12 Bɔa 13.21-22 † 9:13 Bɔa 19.18-20 ‡ 9:14 Bɔa 20.8-11 § 9:15 Bɔa 16.14-15 * 9:15 Bɔa 17.6-7 † 9:17 Nao 14.4 ‡ 9:17 Bɔa 34.6 § 9:18 Bɔa 32.1-4 * 9:22 Nao 21.21-35 † 9:23 Daa 15.5 ‡ 9:24 Yoz 11.23 § 9:28 Bɔa 2.11-16 * 9:29 Lev 18.5 † 9:30 2Kia 17.13-18

10

Isaili ledoukɛa nɪ Luao

1 Yá beɛ yáí pii wále ledoukɛnno nɪ síanao, wále ké lá guu. Wá dɔaanao nɪ Levii buio nɪ wá sa'onao lé nɪ seela kewà. 2 Gbé pɔ aa nɪ seela kɛwàon ke: Bùsu gbàade Neemii Akalia né, Zedekia, 3 Selaia, Azalia, Zelemii, 4 Pasuu, Amalia, Malakia, 5 Atusu, Sebania, Maluku, 6 Aliù, Mɛlem, Obadia, 7 Danieli, Ginetɔ, Baluku, 8 Mɛsulaù, Abia, Miamɛ, 9 Maazia, Bilegai nɪ Semaiao. Gbépiá sa'onane.

10 Levii buion ke: Azania né Yesua, Enada né Binui, Kamieli 11 nɪ nɪ gbɛɔ: Sebania, Odia, Kelita, Pɛlaia, Anana, 12 Mise, Leobe, Asabia, 13 Zakuu, Selebia, Sebania, 14 Odia, Bani nɪ Beninuo.

15 Isaili dɔaanaon ke: Palosi, Paata Mɔabu, Elaù, Zatu, Bani, 16 Buni, Azegada, Bebai, 17 Adonia, Bigivai, Adini, 18 Atee, Ezekia, Azuu, 19 Odia, Asuù, Bezai, 20 Alifi, Anato, Nebai, 21 Mapiasi, Mɛsulaù, Ezii, 22 Mɛsezabeli, Zadoki, Yadua, 23 Pelatia, Anana, Anaia, 24 Ozee, Anania, Asubu, 25 Aloese, Pila, Sobeki, 26 Leuù, Asabana, Maasea, 27 Ahia, Anana, Ana, 28 Maluku, Aliù nɪ Baanao.

29 Isaili kɛniɔ, sa'onao nɪ Levii buio nɪ bɛibɛledɔanao nɪ lɛsinao nɪ Lua ua zikɛnao nɪ gbɛ pɔ aa kɛ bui pɔ liaañziɔwa aa Lua ikoyá kúa nakɔwa nɪ nɪ gbɛ pɔ de gbàade u. An nao nɪ nɪ negɔɔ nɪ nɪ nenɔɔ námá lo nɪ gbɛ pɔ yápi mà mé aa dɔo pii. 30 Aa legbɛ aa mè: Wá sí nɪ Luao, wá te Lua ikoyá pɔ a kpá a zɔblena Mɔiziwai. Wá Dii wá Lua yádileao kú a aá yádanɔ, wá aá ɔtonɔdkii gwa. 31 Wá wá nenɔɔ kpásá bui pɔ liaawáziɔwa lo. Wá nɪ nenɔɔ sé wá néɔne sɔo.* 32 Aa mè lo: Tó bui pɔ liaawáziɔ mɔ nɪ laao ge pɔwɛnae aa yía kámabogɔɔ, wá lúmá kámabogɔɔl ge lousisigɔɔziɔ. Wɛ sɔpla nɪ wɛ sɔplao wáli tó tɔle íampa,† wíli gbɛɔ ké nɪ nɪ fia.‡

33 Wá díle wázia yá ùe, wá baade lí ánuusu kpa wɛ nɪ wɛo galaù siis wá Lua ua zɪ yá musu. 34 Lo de pɛɛ pɔ wá kpa Luawa pɔ ù nɪ pɔwenti pɔ wá kpawá lá gu lɛ dɔo nɪ sa pɔ wá a pɔ káteu á tékú lá gu lɛ dɔo nɪ sa pɔ wá o kámabogɔɔ nɪ mɔ dafu dikpɛgɔɔ nɪ dikpɛ pále zɪo nɪ sa pɔ wá o sáaukpa yáio nɪ Isaili duun awakpabɔɔ nɪ wá Lua ua yá kɛniɔ pii. 35 Wá sa'onao nɪ Levii buio nɪ gbɛ kɛniɔ pii, wa gbɛlá mɔa nɪ yáao wá Lua ua yá musu, wáli mɔɔ uale nɪ ualeo gɔɔ pɔ wa dílewa wɛ nɪ wɛo. A de Dii wá Lua gbagbakii pɔ ùe lá a ku Mɔizi ikoyá guuwa. 36 Wáli mɔ Dii kpéu wɛ nɪ wɛo nɪ wá buapɔ káauo nɪ libe séiao pii.§ 37 Wáli mɔ wá Lua ua nɪ wá negɛ séiao nɪ wá zune séiao ge sá ge ble, wíli kpá sa'ona pɔ lé zikɛ wɛɔwa, lá a ku Mɔizi ikoyá guuwa.* 38 Wáli mɔ nɪ wá pɔwen séiao nɪ wá káa séiao nɪ wá libe séiao nɪ wá wɛ séiao nɪ wá nísi séiao, wá kále láasiu wá Lua ua sa'onane. Wáli wá buapɔo kwide bɔ Levii buionɛ,† asa Levii buio mé í a kwide si zɛwɛia nɪ zɛwɛiao. 39 Tó Levii buio lé a kwide sí, Aalona bui sa'onao lío kúrino. Levii buio sɔ aali pɔ kwide pɔ aa sípi kwide se geɔ wá Lua ua, aali kále láasiu.‡ 40 Levii buio nɪ Isaili kɛniɔ pii lí pɔwɛna nɪ wɛo nɪ nísiɔ labake, aali kále láasiu Lua ua, gu pɔ luakukii pɔɔ kuu nɪ sa'ona pɔ lé zikɛ wɛo nɪ bɛibɛledɔanao nɪ lɛsinao. Maa wáli pákpa wá Lua uaio.

11

Isaili pɔ zɔle Yelusaleu

1 Isaili dɔaanao zɔle Yelusaleù, ɔ gbɛ kɛniɔ gbɛlá an gbɛɔ kwide mɔ zɔleá Lua wélepi guu yá musu, an gbɛ kɛniɔ í gɔ zɛwɛiao guu. 2 Wá uabele pɔ dɔaa zɛ nɪ kua Yelusaleuɔ sáaukpa.

3 Yuda bùsu dɔaana pɔ zɔle Yelusaleuɔ tɔon ke: Isaili kɛniɔ, sa'onao nɪ Levii buio nɪ Lua ua zikɛnao nɪ Salomɔɔ zɔblen buio zɔle Yuda bùsu wéle guu, baade nɪ a tɔleɔ, 4 5 Yudaɛ nɪ Bɛyámɛɛ buieɔ zɔle Yelusaleù.

Yuda dɔaanao tɔn Ataiá nɪ Maaseo. Pɛlezi Maalalee í, Maalalee Sefatia í, Sefatia Amalia í, Amalia Zakali í, Zakali Uzia í, 5 Uzia Ataiapi í. 5 Sela Zakali í, Zakali Yoialibu í, Yoialibu Adaia í, Adaia Azaia í, Azaia Koloze í, Koloze Baluku í, 5 Baluku Maaseapi í. 6 Pɛlezi bui gɔgbáa pɔ kú Yelusaleuɔ gbɛɔn áa pla nɪ báaɔkwi plasaioɛ (468).

7 Bɛyámɛɛ buio dɔaana Salu. Yesaia Itieli í, Itieli Maasea í, Maasea Kolaia í, Kolaia Pedaia í, Pedaia Yoedi í, Yoedi Mɛsulaù í, 5 Mɛsulaù Salupí í. 8 Aápi gbɛa Gabai nɪ Salaio. Ampii gbɛɔn áa siis nɪ basoolokwi plasaioɛ (928). 9 Zikeli né Yoeli mé nɪ gbɛzɔ u, mé Asenua né Yuda mé wéle gbɛzɔ plaade u.

* 10:31 Bɔa 34.16 † 10:32 Bɔa 23.10-11 ‡ 10:32 Iko 15.1-2 § 10:36 Bɔa 23.19 * 10:37 Bɔa 13.2, Nao 18.15-16 † 10:38 Nao 18.21 ‡ 10:39 Nao 18.26

¹⁰ Sa'on dɔaanao Yoialibu nɛ Yedaia nɛ Yakɛo ¹¹ nɛ Selaiao. Lua ua dɔaana Aitubu Melaio ɪ, Melaio Zadoki ɪ, Zadoki Mesulau ɪ, Mesulau Ilikia ɪ, ɔ Ilikia Selaiaɪ ɪ. ¹² An gbɛ pɔ aale Lua kpɛ zɪ keɔ gbɛɔn ɔaa siis nɛ baɔ nɛ plaɔɛ (822).

Sa'on dɔaana Adaia. Malakia Pasuu ɪ, Pasuu Zakali ɪ, Zakali Amezi ɪ, Amezi Pelalia ɪ, Pelalia Yolaui, ɔ Yolaui Adaiapi ɪ. ¹³ Aa gbɛ pɔ aa de uabeleɔ uɔ gbɛɔn ɔaa do nɛ bla nɛ plaɔɛ (242). Sa'on dɔaana Amasai. Imɛ Mesilemɔ ɪ, Mesilemɔ Azai ɪ, Azai Azaleli ɪ, ɔ Azaleli Amasaipi ɪ. ¹⁴ Aa gbɛ a gɔsa gbɔaone, aa gbɛɔn basoolokwi plasaiɛ (128). Agedoliu nɛ Zadieli mɛ nɛ gbɛzɔɔ u.

¹⁵ Levii buiɔ dɔaana Semaia. Buni Asabia ɪ, Asabia Azikaui ɪ, Azikaui Asubu ɪ, ɔ Asubu Semaiaɪ ɪ. ¹⁶ Levii buiɔ dɔaana Sabetai nɛ Yozabao mɛ Lua ua gbɛzɔɔ u. ¹⁷ Lɛsin dɔaana Matania pɔ de lousisin dɔaana u. Asafa Zabedi ɪ, Zabedi Mise ɪ, ɔ Mise Mataniapi ɪ. Babukia mɛ aa plaade u. Bee gbɛa Samua nɛ Abeda, Galali tɔuna, Yedutu bui. ¹⁸ Levii bui pɔ kɔ Lua wɛleuɔ gbɛɔn ɔaa do nɛ basiiɔso mɛndosaiɔɛ (284).

¹⁹ Bɪbiɔledɔanao Akubu nɛ Talemɔ nɛ nɛ gbɛ gbɛɔn baswaaɔkwi nɛ plaɔɛ. ²⁰ Isaili kinio nɛ sa'onao nɛ Levii buiɔ ku Yuda buɔu wɛleɔ guu, baade nɛ a tɔleɔ. ²¹ Lua ua zikenaɔ ku Ofeli sɪsɪ musu. Ziha nɛ Gisepao mɛ nɛ gbɛzɔɔ u. ²² Levii bui pɔ kɔ Yelusaleuɔ dɔaanan Uzi u. Mise Matania ɪ, Matania Asabia ɪ, Asabia Bani ɪ, ɔ Bani Uzipi ɪ. Aaɪi mɛ Asafa bui pɔ aai dɔaa nɛ lesiyao Lua uaɔ gbɛdo u. ²³ Pɛɛsiɔ kia mɛ yaɔɪle lɛsinaone, a ya pɔ aa ke la gu le dɔ danɛ. ²⁴ Mɛsezabeli nɛ Petaia pɔ de Yuda nɛ Zela bui u ku kiapi kɪi Isaili yaɔgɔsa yaɪ.

²⁵ Yudaeɔ zɔle zɛwɛiaɛ beɛɔ guu nɛ nɛ faanio: Kiliataaba nɛ a bualouɔ, Dibɔ nɛ a bualouɔ, Kabazee nɛ a bualouɔ, ²⁶ Yesua, Mɔlada, Bepele, ²⁷ Azaasuali, Bɛɛɛba nɛ a bualouɔ, ²⁸ Zikilaga, Mɛkono nɛ a bualouɔ, ²⁹ Enilimo, Zola, Yaamu, ³⁰ Zanoa, Adulaui nɛ a zɛwɛiaɔ, Lakisi nɛ a faanio nɛ Azekao nɛ a bualouɔ. Aa bekpɔ za Bɛɛɛba e Beninɔu guzulɛu.

³¹ Bɛyameɛ buiɔ bekpɔ wɛleɛ beɛɔ guu: Gɛba, Mimasa, Ai, Beteli nɛ a bualouɔ, ³² Anato, Nɔbu, Anania, ³³ Azoo, Lama, Gitaiui, ³⁴ Adida, Zeboiu, Nɛbala, ³⁵ Lodi, Ono nɛ Siaɔ guzulɛo. ³⁶ Levii bui gali pɔ kɔ Yuda buɔuu yaaɛ bekpɔ Bɛyameɛ buiɔ buɔuu.

12

Sa'onao nɛ Levii buiɔ ya

¹ Sa'onao nɛ Levii bui pɔ aa su nɛ Salateli nɛ Zolobabelio nɛ Yesuaon ke: Selaia, Zelemii, Ezala, ² Amalia, Maluku, Atusu, ³ Sekania, Leuu, Melemɔ, ⁴ Ido, Ginetɔ, Abia, ⁵ Miams, Maadia, Bilega, ⁶ Semaia, Yoialibu, Yedaia, ⁷ Salu, Amoku, Ilikia, Yedaia. Gbɛpi mɛ sa'ona nɛ nɛ gbɛ Levii buiɔ dɔaanao u sa'onkia Yesua gɔɔ.

⁸ Levii buiɔ dɔaanan ke: Yesua, Binui, Kamieli, Selebia, Yuda, Matania. Matania nɛ a gbɛ mɛ aai dɔaa nɛ taasileao, ⁹ mɛ Babukia nɛ Unio nɛ nɛ gbɛ mɛ lɛsinao gali plaade u. ¹⁰ Yesua Yoakiu ɪ, Yoakiu Eliasibu ɪ, Eliasibu Yoiada ɪ, ¹¹ Yoiada Yonatã ɪ, ɔ Yonatã Yadua ɪ.

¹² Sa'ona pɔ aa de uabeleɔ u Yoakiu gɔɔon ke: Selaia bui Melaia, Zelemii bui Anania, ¹³ Ezala bui Mesulaui, Amalia bui Yohanani, ¹⁴ Maluku bui Yonatã, Sebania bui Yosefu, ¹⁵ Aliu bui Adena, Melaio bui Elekai, ¹⁶ Ido bui Zakali, Ginetɔ bui Mesulaui, ¹⁷ Abia bui Zikeli, Miyame bui, Maadia bui Piletai, ¹⁸ Bilega bui Samua, Semaia bui Yonatã, ¹⁹ Yoialibu bui Matenai, Yedaia bui Uzi, ²⁰ Salu bui Kalai, Amoku bui Ebeɛ, ²¹ Ilikia bui Asabia nɛ Yedaia bui Netanelio.

²² Wa sa'ona uabeleɔ tɔ dalau za gɔɔ pɔ Eliasibu nɛ Yoiadao nɛ Yohanano nɛ Yaduaɔ de sa'onkia u e Pɛɛsiɔ kɪ Daliusi kpalablegɔɔɛ. ²³ Wa Levii bui uabeleɔ tɔ daladada e Eliasibu tɔuna Yohanani gɔɔ. ²⁴ Levii bui dɔaanao tɔn ke: Asabia, Selebia, Binui, Kamieli nɛ Yesua. An gbɛ ɪ yaɔwemaɔ taasileɔ nɛ saaukpaao guu ga nɛ gaɔɛ, la Lua gbɛ Davidi dilɛwa. ²⁵ Gbɛɛ beɛ mɛ bɪbiɔledɔana pɔ aai Lua ua laasiɔ nɛ a boleɔ dɔaa u: Matania, Babukia, Obadia, Mesulaui, Talemɔ nɛ Akubu. ²⁶ Gbɛpi ku gɔɔ pɔ Yesua nɛ Yoakiu, Yozada tɔuna de sa'onkia uɛ. Neemii mɛ buɔu dɔaana u, sa'ona Ezala mɛ yaɔdanɛde u.

Yelusaleu bli sakɛa

²⁷ Yelusaleu bli sakɛgɔɔ wa Levii bui wɛleɛwɛle gu pɔ aa kuu, wa gɛrinɔ Yelusaleu aa bli sakɛ nɛ pɔnao nɛ saaukpaao nɛ lesiao nɛ sɛsɛnao nɛ mɔɔnao nɛ kuu. ²⁸ Lɛsina pɔ kai nɛ Yelusaleu kɔ kaa we, Netofa bualoudeɔ ²⁹ nɛ Begiligalideɔ nɛ gbɛ pɔ kɔ Gɛba nɛ Azemaveo saɛɔ, asa lɛsinao nɛza bualouɔ kpɔ Yelusaleu saɛ weɛ. ³⁰ Sa'onao nɛ Levii buiɔ gbɔbɔ nɛzaɛ, ɔ aa gbɔbɔ gbɛ kinioɛ, ɔ aa gbɔbɔ bliɛ nɛ a boleɔ.

³¹ Ma to Yuda dɔaanao dɛde bliwa, ɔ ma lɛsinao kaa gali zɔ leɛ pla, aa dɔaanɛ bli musu. An gali do be ɔplaa oi, aa be bli musu Tufua Bole oi. ³² Osaia nɛ Yuda dɔaana leɛ doɔ tɛ nɛ kpɛ ³³ nɛ Azaliao nɛ Ezalao nɛ Mesulaui ³⁴ nɛ Yudao nɛ Bɛyameɛo nɛ Semaiao nɛ Zelemii. ³⁵ Sa'onaɛo kurnɔ lɔ, aa kuuu kuku. Bee gbɛa Yonatã nɛ Zakali. Asafa mɛ Zakuu ɪ, Zakuu Mise ɪ, Mise

Matania ɪ, Matania Semaia ɪ, Semaia Yonatáapi ɪ. ³⁶ Aà gbé beo kuaano: Semaia, Azalei, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneli, Yuda rí Ananio. Aa Lua gbé Davidi p'óbɔnao kúa. Yadanede Ezala mé dɔaaané. ³⁷ Ké aa kà Nibna Bole musu, aa dɛde Davidi wéle dɛdɛkɪ p'ó kú rí aewwa, gu p'ó bfi sɪsɪ kúu. Aa d'ó Davidi bei, 5 aa kà I Bole musu gukpe oi.

³⁸ Lèsinao gáli plaadeo gè zɛɛ oi. Má tɛnzi bfi musu rí gbé kɪni. Wa d'ó Kina kalangai, wa ge e bfi yàasa kfi. ³⁹ ɔ wa gɛ Eflaiu Bolea rí Bole Zio rí Kp'ó Boleo. Wa d'ó Ananeli kalangai rí Basoo kalangao e Sà Bole musu, 5 aa zè Dakpɛunao Bole musu. ⁴⁰ ɔ lèsinao gáli plapio k'ó kàaa Lua ua. Má kú we b rí gbàade lɛɛ d'oo ⁴¹ rí sa'onae beeo: Eliakiu, Maasea, Miyame, Mise, Elioenai, Zakali rí Ananiao. Aa rí kuu kúku. ⁴² Maasea ku we b rí Semaiao rí Eleazao rí Uzio rí Yohananio rí Malakiao rí Elaúo rí Ezeo. Lèsinao lé lesi, Yezahia mé rí dɔaana u. ⁴³ Goo bee aa sa'o maama, 5 aa p'nakè, asa Lua tò an p'ó kèna à kè zài. Nɔo rí néo lé p'nakè b. Wà Yelusaleudeo p'nakɛapi sùu mà zà.

⁴⁴ Zibeezi aa g'ɛɛo dilɛ láasi gbɛz'oo u, gu p'ó gba'ó rí buapo káauo rí p'ó kwideo káleu. Gbɛpió lí buap'ó p'ó Moizi ikoyá díle a de sa'onao rí Levii buio baa u sɛle zɛwɪa rí zɛwɪao aa káaa we, asa sa'onao rí Levii bui p'ó aai zikɛ weo yá kà Yudaogɛ. ⁴⁵ Lua ua zɪ rí gbáɔanéo dɛ rí yá uɛ. Lèsinao rí bíib'olɛd'anao líb rí zɪ kɛ lá Davidi rí a né Salomoo dílewa. ⁴⁶ Asa za Davidi rí Asafao goo lèsin dɔaanao kuɛ, aai dɔaa rí Lua táasileao rí aà sáaukpaao. ⁴⁷ Zolobabeli rí Nɛmiiio goo Isailio pii b lèsinao rí bíib'olɛd'anao kámasa ká lá gu lé d'ɔ. Aai Levii buio asea kpámá, mé Levii buio ɪ Aalona buio asea kpámá s'.

13

Nɛmii yá g'ɛɛa Isailione gbeza

¹ Zibeezi wà Moizi lá kyokè gbéne, 5 wa è we ké Am'oni ge Mɔabu buie suli gɛ Lua gbéɔ guuo, ² asa aai da Isailiole rí p'bleao rí íoo. Aa flab'ó Balaauɛ aà láaikemáɛ, 5 wá Lua aà yá líle samaa'oa u.* ³ Ké aa ikoyápi mà, aa buipáleo b'le rí guu.

⁴ E yápi àò gé kei wá sa'ona Eliasibu díle wá Lua ua láasi gbɛz'oo u. Am'oni bui Tobia daɛɛ, 5 à kpéne z'oo kpà Tobiapíwa. Wí p'wenti káleu we yáa rí tulaletio rí Lua ua p'ó rí p'wena kwideo rí v'eo rí n'isi p'ó dɛ Levii buio rí lèsinao rí bíib'olɛd'anao p'ó úo rí laba p'ó wa kè sa'onano. ⁶ Goo bee má kú Yelusaleu, asa Babeli kí Aatasasa kpalablea wé baakwi rí plaode guu ma ea ge aà kfi. Goo pla gbea ma wabikéwá, ⁷ 5 ma su Yelusaleu. Ma yáwá p'ó Eliasibu kè bao mà, lá à Lua ua kpéne kpà Tobiawa. ⁸ Yápi kèmɛɛ íi maamae, 5 ma aà p'ó sɛle k'olɛ bàasi. ⁹ Ma mè wá gbáɔ kpénepiɛ, 5 ma ea Lua ua p'ó kále we rí p'wention rí tulaletio.

¹⁰ Má mà b wili Levii buio rí lèsinao asea kpámá, 5 aa ɔb'le Lua ua zlu, an baade tà bua. ¹¹ Ma zoad'ó gbáadeowa ma mè: Akea a pàkpà Lua uaii? ɔ ma Levii buio káaa, ma rí baade dà a zlu. ¹² ɔ Yuda'ó m'ó rí p'wen kwide b'ó rí v'eo rí nisio n'pii, aa kàka láasi.† ¹³ Ma sa'ona Selemia rí lakèna Zadokio rí Levii bui Pedaiao díle láasipio gbɛz'oo u, 5 ma Zakuu né Anana, Matania t'úna díle rí donlede u, asa wa rí d'ó gbé náaideo uɛ. Láasi p'ó biile rí gbéne dɛ rí yá uɛ. ¹⁴ Ma Lua, ma yápi àò d'ngu. Nsu yámaa p'ó má kè n kpé zɪ yá musu suumpao.

¹⁵ Goo beezi ma Yuda'ó è, aale ɔz'ó v'ɛɛwa a íf'eki kámabogoozi. Ma gbéɛ è b, aale su Yelusaleu rí p'wenao kámabogoozi. Aa yè zaa'inaone rí v'ɛɛbe'io rí v'ɛɛbeo rí kaadɔmbeo rí aso páleo, 5 ma rí gba laai bleyiaa goo pi zɪ yá musu.‡ ¹⁶ Tiideo ku Yelusaleu, aai su rí kpoo rí laa bui pii, 5 aai yá Yuda'owa kámabogoozi. ¹⁷ Ma zoad'ó Yuda gbáadeowa ma mè: Yáwá p'ó ále kɛɛ bee s'ó bɛ! Ale kámabogoo gbáɛɛ. ¹⁸ Maa á dɛzió lé kɛ, 5 wá Lua yá yá wéleɛ beewao ló? ɔ ále kámabogoo gbáɛ, ále aà p'ó fele s'aa? ¹⁹ Má díle tò gu sí ássadazi oosi, wáli Yelusaleu bole gba'ó tata, wasuli w'eo e kámabogoo gɛ. Ma azia gbé'ó kále bolepiu, ké gbɛɛ su gɛ rí asoo kámabogoo yáí. ²⁰ Laatanao rí gbé'ó p'ó p'ó yia'ó ɪ bfi kpe gɛn do ge gɛn pla. ²¹ ɔ ma lezámá ma mè: Tó a ɪ we sa, má á kúkuɛ. Za goo bee 5 aai m'ó kámabogoozi b'ó. ²² ɔ má ò Levii buioɛ aa gbáɔ rí zlaɛ, aai gé b'olɛd'ái, ké wá kámabogoo d'ó Lua p'ó u yáí. Ma Lua, to ma yápi àò d'ngu, ní ma wegwa n gbéke z'oo léu.

²³ Goo beezi b ma Yuda'ó è, aa n'oo sè Asedodadeo rí Am'oni rí Mɔabu guu. ²⁴ ɔ an néo ɪ Asedoda yá ge buipále yá ma, aali Ebɛlu yámao. ²⁵ ɔ ma zoad'ómá ma rí ká, ma rí g'ɛɛo gbè, ma rí gbéɛo miká gá má wò. ɔ má tò aa mè wa sí rí Luao, wa rí nenɔo kpásá rí nɛg'ɛnaowao. Wa rí nenɔo sé rí nɛg'ɛne ge rí zla p'ó úo. ²⁶ Maa Isailio kí Salomoo duunakéo ló? Buie kía ɪ kaaáwao. Aa Lua yeaazi,§ 5 à aà kpà Isailio pii kía u, kási baa aapi, buipále n'oo mé aa

* 13:2 Nao 22.1-6 † 13:12 Mal 3.10 ‡ 13:15 Bsa 20.8-10 § 13:26 2Sam 12.24-25

aà dà duunau.* ²⁷ Ɔ wá mà ápi s̄ a yāvāi z̄s̄pi kè, a z̄l̄b̄nk̄pek̄è wá Luae, a buip̄ále s̄è n̄o ù. ²⁸ Yoiada né do p̄ de sa'onkia Eliasibu t̄ũna ù mé Oloni gb̄é Sambala né s̄è yāa, ò ma aà yā. ²⁹ Ma Lua, to an yá à d̄ngu, asa aa sa'onke gb̄āl̄e, aa n̄ bàa kua n̄ sa'on̄o n̄ Levii buīo yād̄l̄e ḡb̄ò. ³⁰ Ma buip̄ále yá p̄i b̄ò sa'on̄o n̄ Levii buīne, ò ma n̄ baade d̄ziu. ³¹ Ma ea yā labakea ḡo d̄l̄e gb̄é̄ne n̄ buap̄ káaū kpaa. Ma Lua, to ma yá à d̄ngu a maa ù.

* 13:26 1Kia 11.1-8

ESITɛɛ Yá pɔ́ kú láɛ bee guuo

Láɛ bee yá pɔ́ wa sɛ̀ ní Yuda buiɔ́ wa díɛ̀ wà ní midɛ̀ yá bɔ̀ɔ̀ɔ̀kɛ̀kɛ̀wɛ̀ɛ̀, 5 Lua ní bɔ́. Yápi kɛ̀ gɔ́ɔ́ pɔ́ Pɛɛsiɔ́ lé ikokɛ̀ sɛa za India búsuu e à gɛ̀ pèò Egipiwaɛ̀. Yuda bui kɔ́na pɔ́ wà ní kùkù wà tárnɔ́ Babiloniɔ́, an gbɛ̀ɔ́ i su ní búsuuo e à gɛ̀ pèò gɔ́ɔ́ pɔ́ Babiloni kpala midɛ̀ e wàɔ́ gé Yesu Kilisi ii wɛ̀ 539. Yudapio lí we bui pɔ́ aa kú ní guu námáɔ, asa an yáɔ́ adoaɛ̀, aalɔ́ zíkɛ̀ ní ikoyá ní ní felekaayáɔ́wae. Lápi lí pɔ́ kí Aasuelu gbáade sɛ́ia Amani sɛ̀ ní Yuda gbáadeɔ́ do Maadoseo yá bɔ̀ɔ̀ɔ̀kɛ̀. Esitɛ́á Maadose néɛ̀, 5 Maadose lɛ̀dàwà e à gɛ̀ Pɛɛsi kía nɔ́ ù, 5 a ze'è à kpà vāi pɔ́ a a bui Yudaɔ́ lee. Bee lé ɔ̀ɔ̀wɛ̀ɛ̀ yá pɔ́ wa sɛ̀ ní Yudaɔ́ pii i léɛ̀ pāɛ̀. Gɔ́ɔ́ pɔ́ wa díɛ̀ wà Yudaɔ́ dedɛ̀wà gɔ́ zíblea an íbɛ̀pɔ́wa gɔ́ ù, 5 gɔ́ɔ́pi gɔ́ Yudaɔ́ dikpɛ̀gɔ́ ù e ní a gbáɔ, aai dikpɛ̀pi kɛ̀ e Paki àɔ́ gé káie. Yá pɔ́ wa dàu wa síu Esitɛɛ láu lé dikpɛ̀pi bɔ́kí ɔ̀ɔ̀wɛ̀ɛ̀. Yudaɔ́ zè wà gí ní ríziáɔ, asa kua búsuu páɛ̀u wà gírziɛ̀. Wi Lua tɔ́ sí láɛ bee guuo, áma Lua i a gbɛ̀ɔ́ to weo, à ní suabà Esitɛɛ sabai.

Kí Aasuelu a na Vasiti bɔ́a kpalau

¹ Kí Aasuelu* gɔ́ɔ́ búsu mèn basoolo ní soplaoɔ́ 5 a de a kía ù sɛa za India búsuu e à gɛ̀ pè Etiopi búsuwa. ² Zílea a be Susa mɛɛwiau ³ aá kpalablea wɛ̀ áaɔ́de guu à gbáadeɔ́ ní a íwaɔ káaa pii blɛsableawa. Pɛɛsi ní Medɛo búsu zígɔ́ badɛɔ́ ku we ní gbɛ̀ gbíaa ní búsu gbáadeɔ́. ⁴ A a kpala áizɛɛ zɔ́ɔ́ ní a zɔ́ɔ́ke gawio òlɔ́né e mɔ́ soolo. ⁵ Ké gɔ́ɔ́ beɛɔ́ pà, à blɛsákɛ̀ gbɛ̀ pɔ́ kú Susaɔne, kíabuiɔ́ ní táaaɔ́ pii. Wà blɛsapi blè e gɔ́ɔ́ soplá aá bɛ'ua líkpɛu. ⁶ Wà zwàa pua ní zwàa búunao dɔ̀dɔ̀ ánuɔ́ sɛ́ia tãanaɔ́wa ní bà puao ní bà gáaluladeɔ́, 5 wa lóo kpé gbapele pɔ́ wa kè ní gbɛpuɔ́wa. Vua ní ánuɔ́ sɛ́ia wúleɔ́ kálea gusalala pɔ́ wa kè ní gbɛpuo ní gbɛtɛ̀o ní gbɛsio ní gbè búunaowa. ⁷ Wà vɛɛ̀ kpákpamá we ní vua imibɔ́. Imibɔ́pɔ́ dodoa kɔ́ɛ̀ piiɛ̀. Kí vɛɛ̀pi kpámá sɔ́sɔ́ú. ⁸ Kí díɛ̀ wasu wɛ̀mínaɔ́ wɛ̀táɔ. A ò a bɛ ziiáɛ aá kpa baadewa lá ade yei.

⁹ Kí Aasuelu na Vasiti blɛsákɛ̀ nɔ́ɔ́ne kibe lɔ. ¹⁰ A gɔ́ɔ́ soplade zí kí pɔ́ kèna vɛɛ̀ yáí, 5 a ò a dɔ́ai gbɛ̀ɔ́n soplaoɔ́ne: Mɛumanu, Bizita, Aabona, Bigita, Abaga, Zetaa ní Kaakasio, ¹¹ aa mɔ́ɛ ní a na Vasitio ní a kía na fúao kpaá, kɛ̀ à aá kɛfɛnke ɔ̀ɔ́ gbɛ̀ɔ́ne ní gbáadeɔ́, asa nɔ́ɛpiá nɔ́ɛ. ¹² Ké kí dɔ́aipiɔ́ yápi ò aá nae, à gí mɔ́í, 5 kí pɔ́ pà à fɛ́aazi maamaa. ¹³ Kí yápi ò wɛzɛ́n saanyádɔ́naɔne, asa lɔ yápii gbɛa gbɛ́ pɔ́ búsu ikoyá dɔ́ɔ́wae. ¹⁴ Pɛɛsi ní Medɛo gbáade pɔ́ aalɔ́ ku aá sae gbɛ̀ɔ́n soplao tɔ́n kɛ: Kaasena, Setaa, Ademata, Taasisi, Melesi, Maasena ní Mɛmukáɔ. Ampio mɛ aa aá kwáasiɔ́ ù, aá kpala ikodeɔ́ ù. ¹⁵ A óné: Ma a dɔ́ai zì áa yádíɛ ma na Vasitiɛ, 5 à gí mai. Wà sɛaáɔ́ kpelewa ní? Ikoyá mɛ kpelewa ní?

¹⁶ ɔ́ Mɛmuká ò kíe ní gbáadeɔ́pɔ́ à mɛ: Kí, níme n na Vasiti táaekɛ̀ne ndoo, à táaekɛ̀ gbáadeɔ́ne ní n búsu gbɛ̀piɔ́ɛ. ¹⁷ Yá pɔ́ n napi kè a ligua, nɔ́ɛ pii i ma, aai saka ní záɔgu aa mɛ: Kí Aasuelu mɛ̀ wà a na Vasiti sísiɛ, 5 à gí géí. ¹⁸ Pɛɛsi ní Medɛo búsu gbáadeɔ́ nɔ́ pɔ́ n na yápi mà, aa yáɔ́ɔ́ɔ́ ní záɔ́ lézì tia. Lé'ɛakɔ́wa ní zɔ́ao a kɛ zai. ¹⁹ Kí, tó à kàngue, yádíɛ Vasitiɛ asu tó á wɛsikɔ́le lɔ, ní nɔ́ɛ pɔ́ deaála kpa aá kpalau. Wa yápi kɛ̀ Pɛɛsi ní Medɛo ikoyá pɔ́ wíli a bádeɔ́ lá guu. ²⁰ Tó wà yá pɔ́ ní díɛ̀ kpáwakè n búsu zɔ́ɔ́ guu pii, nɔ́ɛɔ́ bɛɛɛ̀ dɔ́ ní záɔ́ne, nɔ́gbáaɔ́ ní nɔ́ nénaɔ́ pii. ²¹ Yápi ká kíagu ní gbáadeɔ́ pii, 5 a kè lá Mɛmuká òɛwa. ²² ɔ́ à lékpásákɛ̀ búsu pɔ́ a de ní kía ù gbɛ̀ɔ́ne pii, búsu ní búsuo ní a lákɛ́ao, bui ní buio ní ní yáɔ. A mɛ̀ gɔ́ɛ mɛ̀ aɔ́ a ua kía ù mé aá buiyá 5 wáli o uapiu.

2

Esitɛɛ gɔ́a kía na ú

¹ Yá beɛɔ́ gbɛa kɛ̀ kí Aasuelu pɔ́ wɛ̀ɛ̀, yá pɔ́ Vasiti kèè ní yá pɔ́ a díɛ̀ aá yá musuo i sáaáguo. ² ɔ́ kí íwaɔ òɛ: Kí, to wà wéndia kɛfɛnaɔ́ wɛɛɛne. ³ Gbɛ́zɔ́ɔ́ díɛ̀ n búsu guu pii aa wéndia kɛfɛnaɔ́ naaa mɔ́ ka n nɔ́ɛɔ́ guu Susa la. N nɔ́ɛɔ́ ziiá Ege i ní gwa ní n naɔ, wi ní kɛkɛ̀ ní nɔ́amblebɔ́ɔ́ wásawasa. ⁴ Nɔ́ɛ pɔ́ kàngu i gɔ́ n na ù Vasiti gɛ́ɛ ù. Yápi kè kɛ̀ na, 5 à zèò.

⁵ Yudae ku Susa Bɛ́yámɛɛ bui ù, aá tɔ́n Maadose, Yaii néɛ. Simeí ní Kisio ku aá deziɔ́ guu. ⁶ A ku zízɔ́ pɔ́ Babeli kí Nɛbukaneza ní kùkù Yelusaleú ní Yudaɔ́ kí Yekɔ́niaɔ à tárnɔ́ɔ́ guuɛ.*

⁷ Ale a desɛ̀ né Adasa pɔ́ wí mɛ lɔ Esitɛɛ gwa, asa aá de ní aá dao kuo. Wéndiapi kákaa maa mɛ a kɛfɛú. Ké aá de ní aá dao gá, Maadose aá sè a né ù. ⁸ Ké wà yá pɔ́ kí díɛ̀pi mà, 5 wà gè ní wéndiaɔ́ dasidasi Susa, wà ní ná Egeɛ a ɔ́zì. ɔ́ wà Esitɛɛ sè gèò kibe kí nɔ́ɛɔ́ ziiapie. ⁹ Wéndiapi

* 1:1 Eza 4.6 * 2:6 2Kia 24.10-16

kɛ̀ɛ maa, 5 à gbɛ̀kɛ̀kɛ̀ɛ̀ à mɛ̀, wà aà kɛ̀kɛ̀ ní nɔ̀amblebɔ̀ wásawasa gɔ̀, wi ble maa kpawà. A kibe wéndia pɔ̀ a sɛ̀ gbɛ̀n soplaɔ̀ kpawà, 5 à kpɛ̀ maa kpawà kí nɔ̀ɛ̀ bɛ̀. ¹⁰ Esitɛɛ i a bui ge a be búsuo o gbɛ̀ɛ̀o, asa Maadose òɛ̀ asu to gbɛ̀ òɛ̀. ¹¹ Lá gu lé ðɔ̀ Maadose ɔ̀ kí nɔ̀ɛ̀ bɛ̀ gáaɛ̀ baa vívɪ, kɛ̀ à e àɔ̀ Esitɛɛ kua ðɔ̀ ní yá pɔ̀ lé aà leo.

¹² E wéndiaɔ̀ aàɔ̀ zɛ̀'e aàɔ̀ gé ii ní kí Aasueluo, sema aa yá pɔ̀ wa dilɛ̀né ke gɪa e mo kuepla. Wɔ̀ nɪsi pɔ̀ wa kɛ̀ ní lí'ɔ̀ gɪ nao ðɔ̀má e mo soolo, 5 wɔ̀ ní kɛ̀kɛ̀ ní tulaleɔ̀ ní nɔ̀ɛ̀ mɛ̀kɛ̀kɛ̀bɔ̀ e mo soolo. ¹³ Wéndia pɔ̀ kí mè ia kàwà, nɔ̀ɛ̀ bɛ̀pɔ̀ pɔ̀ a gbɛ̀a píi wɪ kpawà aà geɔ̀. ¹⁴ I gé oosi, i su nɔ̀ɛ̀ bɛ̀ kɔ̀ zia pɔ̀ wɪ mɛ̀ Saasagaza fáani. Aàpi mé i ɔ̀lia kí nɔ̀ pɔ̀ i mɛ̀sɛ̀dilɛ̀nɛ̀pɔ̀zi. Ili e àa gɛ̀ kí kɪi ɔ̀, sema aà yá kà kípigu à aà gbɛ̀a aà tɔ̀wa bàasio. ¹⁵ Kɛ̀ ia kà Abihaili né Esitɛɛ pɔ̀ aà desɛ̀ Maadose aà sɛ̀ a né ùpiwa, i pɔ̀e gbɛ̀ao, sema pɔ̀ pɔ̀ kí nɔ̀ɛ̀ zia Ege òɛ̀ bàasio. Esitɛɛ yá kà gbɛ̀ pɔ̀ wɛ̀siaàlɛ̀gu píi. ¹⁶ Kí kpalablea wɛ̀ soplade guu wà gɛ̀aàɔ̀ aà bɛ̀ mo kwide Tebe guu. ¹⁷ Kí ye Esitɛɛzi ðɛ̀ a nɔ̀ kɪniɔ̀la píi. Aà yá kàaàgu, à kɛ̀ɛ̀ na ðɛ̀ wéndia kɪniɔ̀la píi, 5 à kía na fua kpàɛ̀, à aà ðilɛ̀ a na Vasiti gɛ̀ɛ̀ ù. ¹⁸ ɔ̀ kipi blɛ̀sakɛ̀, à gbàadeɔ̀ ní a ɪwaɔ̀ kàaa Esitɛɛ sea yá musu. A ðilɛ̀ wà ðikpɛ̀ zɔ̀ ke, 5 wà a kpàwakɛ̀ búsuo ní búsuo, 5 à gbadaɔ̀ gbɛ̀nɛ̀ sɔ̀sɔ̀ɔ̀.

Maadose ní Amani

¹⁹ Wéndiaɔ̀ kàaaa gɛ̀n plaade, Maadose zɔ̀la kibe bɔ̀lɛ̀. ²⁰ Esitɛɛ i a bɛ̀ búsuo ge a buiyá'ò gbɛ̀ɛ̀ màò lá Maadose òɛ̀wa. ɔ̀ Maadose yámaɛ̀, lá ɔ̀ ma za gɔ̀ pɔ̀ àlɛ̀ aà gwawa. ²¹ Kɛ̀ Maadose zɔ̀la kibe bɔ̀lɛ̀ màa, kí Aasuelu ðai bɔ̀lɛ̀ðana gbɛ̀n plaɔ̀ pɔ̀ pà kizi, 5 aa lekpaáiazi. An tɔ̀n ke: Bigana ní Telesio. ²² Kɛ̀ Maadose yápi feena mà, a ò kía na Esitɛɛ, 5 Esitɛɛ ò kɛ̀ ní Maadose tɔ̀. ²³ Kɛ̀ wà yápi gwágwa, wa è sɪanaɛ̀, 5 wà gbɛ̀n plapiɔ̀ lɔ̀o líwa aa gá. Wà yápi kɛ̀ búsuo ladau kí wáa.

3

¹ Yá beɔ̀ gbɛ̀a kí Aasuelu Amɛ̀data né Amani, Agaga* bui kpɛ̀là, à aà gbà gbáa, à zɔ̀lekli pɔ̀ ðɛ̀ gbàade pɔ̀ kuaàɔ̀ pɔ̀a píi kpawà. ² Kí ɪwa pɔ̀ kú aà bɛ̀ bɔ̀lɛ̀ ɪ wúle ní gbɛ̀ɛ̀u ge aa misiile Amani, lá kí ðilɛ̀wa, kási Maadose lí wúle a gbɛ̀ɛ̀u à misiilɛ̀. ³ ɔ̀ kí ɪwapɔ̀ Maadose là aa mè: Akɛ̀a rɪlɛ̀ kí yámao ní? ⁴ Lá gu lé ðɔ̀ aàɔ̀ òɛ̀ màa, kási ɪli ní yámao, à mè Yudan a ù. ɔ̀ aa ò Amani kɛ̀ aa e ðɔ̀ tó a Maadose yákepi fɔ̀. ⁵ Kɛ̀ Amani è Maadose lí wúle a gbɛ̀ɛ̀u à misiilɛ̀, 5 aà pɔ̀ pà. ⁶ Kɛ̀ wà Maadose bui òɛ̀, aà ðɛ̀a ado kɛ̀ɛ̀ fɛ̀nɛ̀, 5 àlɛ̀ zɛ̀wɛ̀lɛ̀ à Maadose bui Yuda pɔ̀ kú Aasuelu búsuo guu mɪnɔ̀zɔ̀ píi.

Amani vai lekpaata Yudaɔ̀zi

⁷ Kí Aasuelu kpalablea wɛ̀ kueplade guu a mo sɛ̀ia pɔ̀ wɪ mɛ̀ Nisánu guu, Amani gbɛ̀ pɔ̀ wɪ mɛ̀ puliù là, kɛ̀ à e mo pɔ̀ a yápi kɛ̀wà ðɔ̀ ní a gɔ̀. ɔ̀ mo kuepla Adaa bɔ̀ àsi guu. ⁸ ɔ̀ Amani ò kí Aasuelu: Buie ku, a gbɛ̀ fàaa buipáleɔ̀ guu n búsuo dasiɔ̀ píi. An felekaayɔ̀ dodo ní buipáleɔ̀ píi, aali n ikoyá dao. I kú ní n tó tɛ̀ɛ̀. ⁹ Kí, tó à kɛ̀nɛ̀ nae, yáðilɛ̀ wà ní midɛ̀, mí ánuɔ̀ tɔ̀n àa pla kpá yápikenaɔ̀wa aa ka n làsiu. ¹⁰ Kí a táana seela kɛ̀bɔ̀ bɔ̀ a kpá Amɛ̀data né Amani, Agaga bui Yudaɔ̀ wɛ̀lɛ̀piwa ¹¹ à mè: Kɛ̀ buipie lá à kɛ̀nɛ̀ maawa, nɔ̀ ánuɔ̀supi kua n pɔ̀ ù.

¹² Mo sɛ̀ia gɔ̀ kue'aaɔ̀de zɪ́ Amani kí lakɛ̀naɔ̀ sɪsi. Aa yá pɔ̀ Amani ðilɛ̀ kí ɪwaɔ̀ ní kía pɔ̀ kú búsuo ní búsuo ní bui ní buio gbàadeɔ̀nɛ̀ ðalau. Aa kɛ̀ bui ní buioɛ̀ ní baade buiyáɔ̀, búsuo ní búsuo ní a lákɛ̀ao. Aa kɛ̀ ní kí Aasuelu tɔ̀, 5 aa aà seela kɛ̀ láwa ní aà táanao. ¹³ Aa lápiɔ̀ ná zinaɔ̀nɛ̀ ní ɔ̀zɪ, aa ní gbáɛ̀ kí búsuo dasiɔ̀ guu. Lápi guu wà mè wà Yudaɔ̀ ðɛ̀ ðɛ̀ wà ní midɛ̀ wà ní buibɔ̀, néfɛ̀nɛ̀n gbɛ̀zɔ̀, gɛ̀ɛ̀ ní nɔ̀ɛ̀ gɔ̀ doù zɪ́, mo kueplade pɔ̀ wɪ mɛ̀ Adaa gɔ̀ kue'aaɔ̀de zɪ́, wɪ ní pɔ̀ naaa. ¹⁴ Wa yá pɔ̀ a ðilɛ̀pi lá kpásá búsuo ní búsuo píi, kɛ̀ à ðɛ̀ ikoyá ù, wi a kpàwake bui píi, kɛ̀ aà ku sɔ̀u guu gɔ̀pizɪ. ¹⁵ Zinaɔ̀ wà gɛ̀ màa yá pɔ̀ kí ðilɛ̀pi yá, 5 wà a kpàwakɛ̀ Susa mɛ̀wiau. Kí ní Amanio zɔ̀lɛ̀ lé imi. Susadeɔ̀ sɔ̀ aa bílikɛ̀ yápiwa.

4

Maadose wabikɛ̀a Esitɛɛwa aà ledau

¹ Kɛ̀ Maadose yá pɔ̀ wa kɛ̀pi mà, à a pɔ̀kasaa ga kɛ̀, 5 à zwánkasaa ðà à tífú gbɛ̀ a miwa, 5 a bɛ̀ wɛ̀lɛ̀ guu, àlɛ̀ wɛ̀na'ɔ̀ gbáa ðɔ̀. ² A gɛ̀ e za kibe gáaɛ̀, asa gbɛ̀e a fɔ̀ gɛ̀ kibe bɔ̀lɛ̀u ní zwánkasaa ðaa. ³ Wà yá pɔ̀ kí ðilɛ̀ iko ùpi kpàwakɛ̀ búsuo ní búsuo píi, 5 Yudaɔ̀ ná ɔ̀ɔ̀wɔ̀wa maamaa gupiiu ní lɛ̀yeo. An wɛ̀'í lé kwɛ̀, aale búbuape. An gbɛ̀ daside zwánkasaa ðaa, aa tífú gbɛ̀ ní miwa.

⁴ Kɛ̀ Esitɛɛ ɪwaɔ̀, nɔ̀ɛ̀ ní gɛ̀o píi, mo òɛ̀, à pelembo. A pɔ̀kasaa kpásá Maadose aà ða zwánkasaa gbɛ̀u, kási i we sío. ⁵ Ataki mé ðai pɔ̀ kí ðilɛ̀ aà ku aà sae ù. Esitɛɛ aà sɪsi à aà zɪ́

* 3:1 1Sam 15.1-9, 32-35

Maadosewa, aà gé aà laie: Bó yá mé m̀ò? Bó yá àlè kei màai? ⁶ Ataki b̀ò kibe gā̀e à Maadose lè. ⁷ Maadose yá p̀ó a le síuè pii, 5 à ánuu p̀ó Amani mè á ká kí láasiu Yudaɔ dɛdɛa yáí lé òè kyáukyau. ⁸ A yá p̀ó wa díle Yudaɔ dɛdɛa yá musu wà a kp̀awakè Susa taala kp̀awà l̀ò, aà ɔ̀l̀ò Esitɛɛ, i a b̀òl̀ekèè. A mè aà o Esitɛɛ aà gé kí kíí, aà awakpaè, i wabikewà a gbé̀ɔ̀ne. ⁹ Ataki tà à yá p̀ó Maadose ò̀ dàu a síuè.

¹⁰ ɔ̀ Esitɛɛ ò̀è aà gɛ o Maadose. ¹¹ Kí iwaɔ̀ ní a b̀usu gbé̀ɔ̀ d̀ó pii, tó g̀sɛ ge nɔ̀e s̀ó kizi aà kpéu, mé i aà sísiso, ikoyá kú m̀endɔ̀e. Wí ade dɛe, mé i ke kí a vua gopana d̀è kè à e à̀ò ku bàasio. Mapi s̀ó, à ká g̀ɔ̀ baakwi wí ma sísi mà gé kí kíio. ¹² Ké à g̀e Esitɛɛ yápi dàu a síu Maadose, ¹³ 5 Maadose èa lékp̀asákè à mè: Nsu ñỳó e ñúme ñỳó b̀ò ndo Yudaɔ guu n kua kibe yáio. ¹⁴ Tó ní ñl̀e yá bee taa g̀ɔ̀z̀l̀, suabana a b̀ò guei à Yudaɔ misi, aai b̀ò. Mpi ní n de bɛdɛɔ̀ s̀ó, á gaga. Tó g̀ɔ̀e bee taa yáí n g̀sí kía na ũ, déme d̀oi? ¹⁵ ɔ̀ Esitɛɛ lékp̀asákè Maadose à mè: ¹⁶ Gɛ ñ Yuda p̀ó kú Susaɔ̀ káaa pii, í l̀eye ma yá musu. Asu p̀obleo, ásu imio g̀ɔ̀ aà fāane ní gwāasinao. Mapi ní ma iwaɔ̀ wá l̀eye màa s̀ó. Bee gbae mí gé kí kíí, baa tó má gɛa zɛv̀l̀o. Tó má su gae, ma gan we. ¹⁷ ɔ̀ Maadose tà à yá p̀ó Esitɛɛ ò̀e kè pii.

5

Esitɛɛ gɛa wabikei kiwa

¹ A g̀ɔ̀ aàɔ̀de z̀l̀ Esitɛɛ a kíanake zwāaɔ̀ yè, 5 à g̀è zè kipi be'ua, kpé p̀ó a kuu kpɛle. Kí z̀l̀ea a g̀inaa kpéu we, aà ae d̀a kpɛlɛwa. ² Ké à a na Esitɛɛ è zɛa kpɛle, à aà wegwa, 5 à a vua gopana p̀ó á kúa d̀è. Esitɛɛ s̀sāazi à ɔ̀kà aà gopanapi léwa. ³ Kí aà là à mè: Esitɛɛ, b̀ó ní yeii? Bó ñl̀e gbaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁴ A wèwà à mè: Kí, tó à kène maa, Amani sísi ble p̀ó mále kene gbāwa. ⁵ ɔ̀ kí mè wá m̀ó ní Amanio g̀ɔ̀, kè aa ge yá p̀ó Esitɛɛ gbèa ke. ɔ̀ kí ní Amanio gè ble p̀ó Esitɛɛ lé kenépi blei.

⁶ Ké aale wèemi, kí Esitɛɛ là à mè: Bó ñl̀e a wabikeai? Má kene. Yá kpele ñl̀e gbaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁷ Esitɛɛ wèwà à mè: Yá p̀ó mále a wabikeman ke: ⁸ Kí, tó n ma wegwa, tó à kàngu ñ yá p̀ó mále a wabikema kemee, à m̀ò ble p̀ó má kè zia blei, mí yá p̀ó n ma lai one.

⁹ Ké Amani b̀ò g̀ɔ̀ bee, aà p̀ò kèna, àlè yáal̀ò. Kási kè à Maadose è kibe b̀òl̀e, i fɛlɛe, a aà v̀ia vío, 5 aà p̀ò f̀eāzi. ¹⁰ A azl̀a kúa à tà be. Ké à a gbènaɔ̀ sísi ní a na Zɛlesio, ¹¹ 5 àlè íanadà a àizɛe sà z̀ò ní a nɛg̀e dasiɔ̀ yá musu. A mè kí a kpela, à a gba gbāa dɛ a iwaɔ̀ ní gbāadeɔ̀la pii. ¹² A mè l̀ò: Kía na Esitɛɛ ma sísi, à blekème ñ kío sānu, gbèpale kuo. A èa ma sísi mà ble ní kío zia l̀ò. ¹³ N beeo tó ma Yuda bui Maadose è z̀l̀ea kibe b̀òl̀e, yá beeo pii lí kemɛe p̀oè ũ. ¹⁴ ɔ̀ aà na Zɛlesi ní aà gbènaɔ̀ ò̀e: To gbé̀ɔ̀ lípelene a lesí ká g̀sísuu blakwi, ní wabike kíwa zia k̀ɔ̀ aà n gba zɛ ñ Maadose loowá, ní gbasá gé ñ kío blepi blei ní p̀ona. Yápi ká Amanigu maama, 5 à lípi p̀èl̀e.

6

Kí Maadose gbaa gbāa

¹ Gwāasina bee kí i f̀s̀ i'òo. ɔ̀ à mè wá m̀ó ní a b̀usu ladao. Wà a kyokèè, ² 5 wá Maadose yá è we, lá kí d̀ai b̀òl̀ed̀sana gbèɔ̀n plaɔ̀ Bigana ní Tɛlesio lékp̀aál̀aazi, 5 Maadose b̀ò. ³ Kí a iwaɔ̀ là à mè: Wá Maadose kpela wá aà gbà gbāa yápi yáí kpeletaawa ní? Aa wèwà aa mè: Wí yāe keè. ⁴ ɔ̀ kí mè: Déme kú ua wei? A m̀ò lè Amani g̀è kibe ua g̀ɔ̀ Maadose looa lí p̀ó á p̀èl̀eɛpiwa yá'oiè. ⁵ ɔ̀ kí iwaɔ̀ wèwà aa mè: Amani mè kú ua we. ɔ̀ kí mè aà m̀ò gè. ⁶ Ké à gè, kí aà là à mè: Bó wa ke g̀sɛ p̀ó má ye aà kpelaè? Amani láasookè à mè: Dé kí ye aà kpela, mé i ke ma bàasio ní? ⁷ ɔ̀ a wèwà à mè: Tó ñ ye ñ gbé̀ kpelaè, ⁸ wa kía gomusu p̀ó ní dà yāa se m̀ò ní n s̀s̀ p̀ó kíaɛua kpaa. ⁹ Gomusupi ní s̀s̀pio kpa n gbāade bɛɛɛdɛɔ̀ dowá, i gomusupi da gbé̀ p̀ó ñ ye ñ aà kpelaè, i aà d̀i s̀s̀pi kpe, i bɛ aè ae wéle zɛaɔ̀ guu, i b̀p̀na à̀ me: Maa kí i ke gbé̀ p̀ó á ye à aà kpelaè. ¹⁰ ɔ̀ kí ò̀e: Gɛ ñ gomusupi se g̀ɔ̀ ní s̀s̀o lá ní ò̀wa, ní yápi ke Yuda bui Maadose p̀ó l̀ò z̀l̀e ma be b̀òl̀e. Nsu yá p̀ó n mè wá kèpi kee too.

¹¹ Amani gè gomusupi sè ñ s̀s̀pio à s̀ùò. ɔ̀ à gomusupi dà Maadose, à aà d̀i s̀s̀pi kpe, a be aà ae wéle zɛaɔ̀ guu, àlè p̀una àlè me: Maa kí i ke gbé̀ p̀ó á ye à aà kpelaè. ¹² Ké aa s̀ù, Maadose gè z̀l̀e kibe b̀òl̀e, 5 Amani ɔ̀kú a wéwa, àlè tá a be ñ ɔ̀l̀ò. ¹³ A yá p̀ó a le dàu a síu a na Zɛlesie ní a gbènaɔ̀ pii. ɔ̀ aà l̀adamadepiɔ̀ ní Zɛlesio ò̀e: Lá Maadose p̀ó ñl̀e g̀s̀ kpɛe aà yá musupíá Yuda buie, ñỳó aà f̀s̀ b̀ò, ñỳó késāazi ñỳó gɛe. ¹⁴ G̀ɔ̀ p̀ó aale yápi oè, kí d̀ai ká, 5 aa aà sè ñ wāao, aa g̀aāǹò ble p̀ó Esitɛɛ kè blei.

7

Amani looa liwa

¹ Ɔ ki ri Amanio ge poblei ri Esiteeo. ² Ke aale veemi a goo plaadepi zi, 5 ki Esitee la a me: Esitee, bu rle a wabikeai? Ma kene. Ya kpele rle gbeai? Baa ma kpala guo ma n gba. ³ A wewa a me: To n ma wegwa, me yapi kangue, to ma ku weni guu. Wabi po ma kaman we. To ma gbeo aaw weni vi. Ya po ma gban we. ⁴ Asa mapi ri ma gbeo, wa dile wa wa dede wa wa mide wa wa buibo. To wale wa yia zo u yaa, do ma rle. Taasi bee taa i ka ma ladamao. ⁵ Ɔ ki aa la a me: De ni? Deme a fi ya bee taa kea laasoo da a sui? ⁶ A wewa a me: Amani beee bee me ibee po zawagupi u. So ke Amanigu ki ri a napio ya musu. ⁷ Ki fele a vea ri pokumao, a ge likpeu a ua. Amani go we ri Esiteeo, 5 Amani le kuleke a weni ya musu, asa a e ki zo a vaikcee. ⁸ Amanipi kule Esitee gbazi wulebo po a zolewa sae. Wegoo ki bu likpeu a su pobleki, 5 a me: A ye kusi ma nawa ma waa kpeu la ya? Ke yapi bu ki leu go, wa mo po ye Amani oawa. ⁹ Ki dai do Aabona de: Li peka Amanipi be sae a ka gasuu blakwi. Aapi lipi pele ke a e Maadose po yamaakene loowa. Ɔ ki me: A aapi loowa. ¹⁰ Ke aa Amani loo li po a pele Maadosepiwa, ki po wee.

8

Kiyapale dilea Yuda ya musu

¹ Goo beezi ki Aasuelu Yuda wele Amani be kpa a na Esiteewa. Esitee o kie Maadose me a dae u, 5 Maadose so kizi. ² Ki a taana po a ea si Amaniwa bu a da Maadose, 5 Esitee Amani be nae aa zi. ³ Esitee ea ge ya'oi kie b. A wule aa gbazi, aa we i le kwé, a awakpae aa vai po Agaga bui Amani a lekpaal Yuda zi gboo. ⁴ Ki vua gopana de, 5 a fele ze aa ae ⁵ a me: To n ma wegwa, me ma ya kangue, to yae bee kene ze vi, me ma ya kangue, la Amedata ne Amani, Agaga bui, zo a Yuda po ki n busuu dede piie, o n lakenaone aa lake aa Amani yapi fuangba. ⁶ Ma fi ya po a ya ma gbeowapi gwao. Ma fi wesi ma buio dedealeo. ⁷ Ɔ ki Aasuelu o a na Esitee ri Maadose: A gwa, ma Amani be kpa Esiteewa, 5 ma Amanipi loo liwa, ke a vaikpaal ri Yuda ya. ⁸ A lake Yuda ya musu la a kee maawa. A ke ri ma too, i ma taana seela kewa, asa la po wa ke ri ma too wa ma taana seela kewa suumpaa vio. ⁹ Wegoo aa ki lakena sisi. Mo aade Siva goo bao ri aade zi 5 aa ya po Maadose dile Yudaone ri ki iwao ri kiao ri busu gbaade ke pii busu men basoolo ri soplaone sea za India busuu e a ge pe Etiopi busuwa. Aa lake busu ri busuo ri a lakeao, bui ri buio ri ri buiao. Aa lake Yudaone la aa lakewa ri ri buiao b. ¹⁰ Maadose ke ri ki Aasuelu too, a ki taana seela kewa, a lapi na zinaone ri zi, 5 aa di skoeleena po bu ki sgo guu kpe aa ge.

¹¹ Ya po ki dilepi Yuda po ku wele ri weleo gbà ze aa ko kaa aa gi ri rizio. A ri gba ze aa bui ge busu zigso po ibelesirno ri ri neo ri ri noe ke aa ri po sele dede, aa ri monzo aa ri mide. ¹² A ri gba ze aa bee ke ki Aasuelu busu daside guu pii mo kueplade po wi me Adaa goo kue'aaodezi. ¹³ Wa ya po a dilepi la kpasa busu ri busuo pii ikoy u. Wa a kpawake bui piie, ke Yuda aaw ku su guu aa yavia ri ibeowa goo bee ya. ¹⁴ Ki yadileapi ya zinao ke kpakpa dia ki skoeleena kpe, aa ge. Ɔ wa yapi kpawake Susa mewiau. ¹⁵ Maadose bu kibe kiake po pua ri po buunao daa, a kifua zo po wa pi ri vuo kpa. A baabaa gomusu tea daa b, 5 Susade gulake ri pono. ¹⁶ Gu pu Yudaone goo bee, aale ponake ri yaalo, asa wa ri gbaba. ¹⁷ Busu ri busuo wele ri weleo, gu po ki ya po a dilepi le pii Yuda ponake ri yaalo, aa dikpeke ri blebleao. Buipale go Yuda o dasi, ke via ri ku Yuda ya musu ya.

9

Yuda yavia ri ibeowa

¹ Mo kueplade Adaa goo kue'aaode zi me ki ya po a dile kegoo u. Goo bee Yuda ibeeo we doi yaa wa gbamoo Yudaone, ama wa yapi lile, 5 Yuda gbamoo ri ibeone. ² Ki Aasuelu busuu guu pii Yuda ko kaa wele po aa kuu, ke aa lele ge po vaikpaalrioo. Gbe i fi ri fuo, asa buipale viakene piie. ³ Busu gbaade, ki iwao ri kiao ri aa zilkena pii gbaakpa Yuda wa, ke aale viake Maadose ya. ⁴ Maadose gbia kibe, 5 aa to li busu pia, asa aa gba le dedee. ⁵ Yuda ri ibeeo dede ri fendao, aa ri monzo pii, aa poe ke ri zangudepiowa. ⁶ Aa goe dede Susa mewiau gbene ba pla ri basoo. ⁷ Aa Paasadata ri Dalefo ri Asepatao ⁸ ri Polatao ri Adalio ri Alidatao ⁹ ri Paamasetao ri Alisao ri Alidao ri Vaizatao dede b. ¹⁰ Gbepisa Amedata ne Amani, Yuda wele negoe gbene kwione. N beeo aai aka ri pewao.

¹¹ Goo doŋpi zɪ kɪ gbɛ́ pɔ́ wà ní dede Susaɔ dasile mà. ¹² ɔ́ a ò a na Esitɛɛɛ: Yudaɔ gɛɛɔ dède Susa la gbɛ́ɔn ɔ́aa pla ní basoo ní Amani negɔ́e gbɛ́ɔn kwio. Bɔ́ aa kè ma bùsu kíniɔ guui mɔɔ! Yá kpele níle a wabikea lo? Má kene. Bɔ́ yá níle gbeaai? Má n gba. ¹³ Esitɛɛ wèwà à mè: Kí, tó à kène maa, Yuda pɔ́ kú Susa laɔ gba zé aa yá pɔ́ ní dile aa ke gbā ke zia lo, wi Amani negɔ́e gbɛ́ɔn kwipio loo líwa. ¹⁴ Kí mè wà ke màa. Wà a kpáwakè Susa, ɔ́ wà Amani népio ge lóoloo. ¹⁵ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ́ káaa Adaa gɔɔ gɛɔ m̀ndosaide zɪ, ɔ́ aa gɛɛɔ dède lo gbɛ́ɔn ɔ́aa do ní basoo. N beeo aai ɔ́ká ní pɔ́ewao.

¹⁶ Yuda kíni pɔ́ kú kí bùsuɔ guuɔ píi kɔ́ káaa, ké aa gí ní níziɔo, aai bo ní ibeɛɔ yáú yáí, ɔ́ aa ní zangudeɔ dède gbɛ́ɔn ɔ́aasɔɔo leɛ basiiɔ sɔosai (75.000). N beeo aai ɔ́ká ní pɔ́ewao. ¹⁷ Aa bee kè Adaa gɔɔ kue'aaɔde zɪ, a gɔɔ gɛɔ m̀ndosaide zɪ ɔ́ aa kámabò. Aa gɔɔpi dile dikpe ũ, ké aa blesake, wi pɔ́nake gɔɔpizɪ.

¹⁸ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ́ káaa a gɔɔ kue'aaɔde zɪ ní a gɔɔ gɛɔ m̀ndosaideo, ɔ́ aa kámabò a gɔɔ gɛ́odezɪ. Aa gɔɔpi dile dikpe ũ, ɔ́ aa blesablè aa pɔ́nakɛu. ¹⁹ Ayámɛto Yuda zɛɛ pɔ́ kú zɛwɛiaɔ aai dikpepi ke Adaa gɔɔ gɛɔ m̀ndosaide zɪ, aai blesable, aai pɔ́nake, aai blelikɔ́e.

Puliú dikpe dilea

²⁰ Maadose yápio kè lá guu, ɔ́ à lá kpásá Yuda pɔ́ kú kí Aasuelu bùsu guuɔne píi, gbɛ́ pɔ́ kú káio ní gbɛ́ pɔ́ kú záo píi. ²¹ A dilené aalio dikpepi ke wɛ́ ní wɛ́o mɔ́ pɔ́ wí me Adaa gɔɔ gɛɔ m̀ndosaide zɪ ní a gɔɔ gɛ́odeo. ²² Gɔɔpio mé Yudaɔ bo a ní ibeɛɔ yáú dikpe ũ. Mɔ́pi guu an pɔ́sia líle pɔ́na ũ, mé an wɛ́nakea líle dikpeke a ũ. Aali dikpepi ke gɔɔ beeo zɪ, aali blesake, aali pɔ́nake, aali blelikɔ́e, aali gbada taasideɔne. ²³ Yudaɔ zè ní yá pɔ́ Maadose kènéo, ɔ́ dikpe pɔ́ aa kèpi gɔ́né felekaa ũ.

²⁴ Amedata né Amani, Agaga bui Yudaɔ píi wèle vái lekpaafírzi à ní dede, ɔ́ à gbe pɔ́ wí me puliú gbèa à e ní fu, i ní dede. ²⁵ Kási ké kí a feena mà, à yádile lá guu, ké vái pɔ́ à a lekpaaf Yudaɔzipi wi aà musu. ɔ́ wà aà lòo líwa ní a negɔ́e sánu. ²⁶ Ayámɛto wí o gɔɔpiɔne Puliú, asa gbe pɔ́ a là tón we. Yá pɔ́ Maadose kè lápi guu ní yá pɔ́ à ní léo yáí ²⁷ aa sí wà dikpeke gɔɔ plapio guu wɛ́ ní wɛ́o. Aa mè nípio ní ní néo ní gbɛ́ pɔ́ nàmáa gí dikpepi keio, wáli ke a gɔ́wa lá wa kè láuwaɛ. ²⁸ Wɛ́ ní wɛ́o gɔɔpio yá lío dɔ́ngu, aali a dikpeke uale ní ualeo, wéle ní wéleɔ, bùsu ní bùsu. Puliú dikpepi su báde Yudaɔ kíio, a ke gɔɔ su mide ní buio kíio.

²⁹ Kía na Esitɛɛ, Abihaili né, la plaade kè ní a ikoo píi Puliú yá musu, à gbáakpàò lá pɔ́ Yuda bui Maadose kèwa. ³⁰ Maadose lápi kpásá Yuda pɔ́ kú kí Aasuelu bùsu m̀n basoolo ní soplao guuɔne. A kua aafia nie guu yá'òné, ³¹ ɔ́ à Puliú dikpepi dile a gɔ́wa, lá aapi ní kía na Esitɛɛo dilénéwa, lá ampio sɔ́ aa sí wà ke ní búio ní kpe ní leyeo ní ɔ́ɔɔo. ³² Yá pɔ́ Esitɛɛ dílepi gbáakpà Puliú yá beɛwa, ɔ́ wa kè láu.

10

Kí Aasuelu ní Maadoseo yá

¹ Kí Aasuelu tò gbɛ́ pɔ́ kú a bùsu guuɔ píi ní ísia gügünaɔ falubòe. ² Yázɔɔ pɔ́ a kèò ní a ikokeyaɔ ku Mɛdeɔ ní Pɛɛsio kíaɔ ladau. Lá kí Maadose gbà gbáa à gɔ́ gbɛ́zɔɔ ũ, a ku lápi guu lo. ³ Yuda bui Maadose mé kí Aasuelu plaade ũ. A tɔ́bò Yudaɔ guu, mé aà yá kà ní gbɛ́ dasidegu, asa à a gbɛ́o aafia wèlele, mé à kuana zé kèke a buipioɔne.

YOBU

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Yobu lá dàale ní yá pɔ́ Yobupi lèoe (1-2). Yobuá gbēmaae mé dúnía pɔ́pii pèewà. N beeo a gi de náaide ú Luae. Ké Lua báaadáaagu yáí yá? Gwa lá aà pɔ́pɔ́ míde pii, aà àizeeo ní aà néo ní aafia pɔ́ a vío ní pɔ́ pɔ́ a vío pii. Baa ké àle taasike, à gí lé Lua náaikée.

Lua í séwanɔ kpelewa ní? Lá Yobu í yáke a zéwa, bɔ́yáí yáwáipi aà lèii? Aà gbēna gbēon àaɔ̀ òè aa mè, tàae pɔ́ a kè go mé lé aà gbē. Beewa ɔ aale yágaga ní kɔo, yápi ku lápi guoguo (3-31). Gbēon àaɔ́pɔ́ lé felekaayá o'o. Yobu sɔ́ à gí an yá pɔ́ aale o beei, ɔ́ à yázásimá à mè: Yázede kuo, váikenaɔ yá mé í gé ae. A gí yá pɔ́ a gbēnaɔ zèopici, ɔ́ à zè ní a tàaesaidekeo.

Gbēpále yásè lɔ, aà tón Elihu (32-37), ɔ́ àle wèele à yá pɔ́ Yobu lé o ebo. A mè Lua í yá'ia zí gbēnazínawa lezaawá yáíe, gbēe a fɔ́ o Luàè aà azía yáɔ́ sélé siue sɔo.

Gbezà ɔ́ Lua lèdà yápiu azía sa (38.1-42.6). I we Yobuwao, áma à yágbèagbeawá. Yobu yá pɔ́ a zàwàɔ dɔ́ sa, à yá pɔ́ á a gbadɔo ò.

Lápi yá làa ní yá pɔ́ Yobu lè gbēzàoe (42.7-17). Lua mè Yobu yá na de aà gbēnapɔ́ pɔ́la, ɔ́ à èa pɔ́ pɔ́ Yobu ví yaa káfiè lèe pla.

Setau kɔ́nikɛa Yobue séia

¹ Gɔ́ee ku yáa Uzu búsuu, aà tón Yobu. Gbēmaae, a tàae vío. A Lua vía ví mé à mikè yáwáíwa. ² A negɔ́eó ví gbēon soplá, nenɔ́eó gbēon àaɔ́. ³ A sáɔ́ ví mèn áaasɔ́sɔ́ lèe soplá, yiongoɔ́ áa gèo, zuɔ́ áa sɔo, zàa'lnaɔ́ áa pla ní basoo, mé aà zíkènaɔ́ dasi maamaa. Aà zɔ́ de gukpe oi gbēpii. ⁴ Aà negɔ́eó í blekekɔ́e be ní beo, aal ní dáepɔ́ sisi aa mɔ́ poble aa vēemírɔ́. ⁵ Tó aa bleblé wa láa pii, Yobu í ní sisi à gbáɔ́nèe. I fele kɔ́kɔ́ í sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú o an baadee, í me: Wlilɔ́ dɔ́o ma néo duunakè aa dɔ́e ní Luao ní sɔu. Maa Yobu lɔ́ ke gɔ́pii.

⁶ Gɔ́ewea luabe gbáadeo* mɔ́ sɔ́ Dii ae, mé Setau kú ní guu. ⁷ ɔ́ Dii ò Setáue: N bɔ́ má ní? A wèwà à mè: Málè bebe, málè liaa dúniaue. ⁸ ɔ́ Dii òè: N ma zòblena Yobu èa? Aà sáa kú dúniauo. Gbēmaae, a tàae vío. A ma vía ví mé à mikè yáwáíwa. ⁹ ɔ́ Setáú† ò Diie: Yobu n vía ví pá nee? ¹⁰ Ní òliaaázi ní aà beo ní pɔ́ pɔ́ a ví gupiiuɔ́o lé? N báaadá aà zúu, ɔ́ aà pɔ́o lígua. ¹¹ ɔ́bɔ́ na aà pɔ́owa pii ní gwa, a yáwáí o n musue. ¹² ɔ́ Dii òè: Ma aà pɔ́o náne ní ɔ́zɔ́ pii, áma rísu oká aà mɛwao. ɔ́ Setáú bɔ́ Dii kíi.

¹³ Gɔ́ewea Yobu negɔ́eó ní aà nenɔ́eó lé poble, aale vēemi ní víi be. ¹⁴ ɔ́ gbēe mɔ́ Yobu kíi à mè: Zúo lé sapa mé zàa'lnaɔ́ lé sè ble ní sae, ¹⁵ ɔ́ Sebaɔ́ lèlemá aa ní naaa wá tào, aa ní dánaɔ́ dède ní fèndaɔ́. Mámè ma bɔ́ mado, ma mɔ́ a baokpaine. ¹⁶ I yá'o a láao, ɔ́ gbēpále mɔ́ à mè: Lua sù n sá kpásaɔ́wa, aa tekú, an dánaɔ́ gága. Mámè ma bɔ́ mado, ma mɔ́ a baokpaine. ¹⁷ I yá'o a láao, ɔ́ gbēpále mɔ́ à mè: Kaladeɔ́ kɔ́kpaalè gáli áaɔ́, aa mɔ́ lèle n yiongoɔ́wa, aa ní dánaɔ́ dède ní fèndaɔ́. Mámè ma bɔ́ mado, ma mɔ́ a baokpaine. ¹⁸ I yá'o a láao, ɔ́ gbēpále mɔ́ à mè: N negɔ́eó ní n nenɔ́eó lé poble, aale vēemi ní víi be, ¹⁹ ɔ́ zàa'lan gbáa kàka à bɔ́ guwaiwau, à sù ní kpé gola síiɔ́wa, ɔ́ à kwè ká népɔ́la, aa gága. Mámè ma bɔ́ mado, ma mɔ́ a baokpaine.

²⁰ Yobu fèlè à a ula ga kè, à a mi bó. ɔ́ à wùle a gbèeu à misiiè Luae ²¹ à mè: Ma bɔ́ ma da gbèeu ɔ́giie, mé má ea ta ɔ́giie.†
Dii kpáa, ɔ́ à èa sía, ma sáaukè ní Diio.
²² Apíi guu Yobu í duunakeo, i Lua tàae eo.

2

Setau kɔ́nikɛa Yobue gēn plaade

¹ Gɔ́ewea luabe gbáadepɔ́ èa mɔ́ sɔ́ Dii ae mé Setáú kú ní guu. A zè Dii ae, ² ɔ́ Dii aà là à mè: N bɔ́ má ní? A wèwà à mè: Málè bebe, málè liaa dúniaue. ³ ɔ́ Dii òè: N ma zòblena Yobu èa? Aà sáa kú dúniauo. Gbēmaae, a tàae vío. A ma vía ví mé à mikè yáwáíwa. Baa ké n ma swáfèè, ma músi kpáaázi pá, à gí ku tàaesai e tia. ⁴ ɔ́ Setáú òè: Kemee, má kene. Pɔ́ pɔ́ gbé ví pii a kpa a misia yáí. ⁵ ɔ́bɔ́ na aà mewa n gwa. A yáwáí o n musue. ⁶ ɔ́ Dii òè: Ma aà náne n ɔ́zɔ́, áma rísu n aà deo.

* 1:6 N Ebelu yáoo wá mè Lua néo. Daa 6.2 gwa. † 1:9 Zia 12.10 ‡ 1:21 1Tim 6.7

⁷ Setāu bò Dii kíí, ̄ à sán̄e vái zì Yobuwa sea za aà kèsewa e à gè pè aà minanguo. ⁸ Ǿ Yobu taaaso sè à gè z̄l̄e tufua, àl̄e az̄ia waò. ⁹ Aà na òè: Nȳs̄ gi nȳs̄ ku taaesai e tia yà? Yāvái o Lua musu, ní ga. ¹⁰ Ǿ a òè: Nl̄e yá'o lán̄ n̄e s̄òŭwa. Maa wáò e Luawa, wá v̄ai e ɓo yó? Ap̄ii guu Yobu i duunake a yá'oa guuo.

Yobu gbēnao ma aà gwai

¹¹ Ké Yobu gbēna gbēon̄ aàso taasi p̄s̄ aà l̄eò bao mà, an baade b̄ò a be aa k̄s̄ k̄āaa, ̄ aa gè s̄òsobi keiè, w̄i aà n̄òse níniè. An t̄ón ke: Temani gb̄é Elifaza, Sua gb̄é Bilidada rí Naama gb̄é Zofaao. ¹² Ké aa aà w̄ep̄a za k̄āaa, aai aà d̄s̄ ɓo, ̄ aa ɓòl̄ò, baade a ula ga k̄è, ̄ aa bùsu dá zù musu rí mia. ¹³ Ǿ aa z̄l̄eaān̄o t̄oole ḡoo sopla f̄āane rí gwāas̄inao. An gb̄ēe i yāe oèò, asa aa è lá aà w̄ēnakea k̄è z̄o maamaa.

3

Yobu sakaa a iḡoo

¹ Bee gb̄ea Yobu yās̄è à sakà a iḡoo ² à mè:
³ To ma iḡoo b̄ade
 gwāas̄ina p̄s̄ wà mè wà ma iupi.*
⁴ To ḡoo pi lí gusia ũ.
 Kua musu Lua su a yādao,
 asu to gupuuo.
⁵ To gusia nínií k̄ūaa ḡoo piwa,
 to luab̄esiana k̄uléwà,
 to gusia ḡeele daala.
⁶ Gwāas̄inapi s̄s̄, aà siak̄ū maamaa,
 wasu da w̄è ḡoo guu ɓo,
 wasu nao m̄o ḡoo guuo.
⁷ To gwāas̄inapi fiik̄ū,
 gula su à d̄o ḡoo beeo.
⁸ P̄damade p̄s̄ aali tó íat̄e gupuoò
 láaizi ḡoo piwa.
⁹ To a gud̄l̄eia saanao siak̄ū,
 w̄i gud̄o dá p̄a, gu a k̄eò.
¹⁰ Asa ḡoo pi i ma da neasak̄pe zé tam̄eoo,
 a tó ma w̄es̄i taas̄ile.

¹¹ Ak̄ea wi ma i ge ũ yāao ní?
 B̄yāi mi ɓo gb̄esu má ta ḡoo ní?
¹² Ak̄ea wà ma kpa gb̄aai?
 B̄yāi wà ȳs̄ kp̄aa má míi?
¹³ Tó ma ga yāa, d̄s̄ má kú kilikili,
 d̄s̄ ma i'ò ma k̄ámabò
¹⁴ rí k̄ia rí d̄únia l̄edamade
 p̄s̄ aa kp̄é z̄io k̄èk̄e d̄ò r̄íz̄laeo,
¹⁵ k̄ia p̄s̄ aa vua k̄āaañ̄z̄io,
 mé aa ánuu k̄a rí kp̄é paio.
¹⁶ A maa yāa wà má ví lán̄ n̄ob̄leawa,
 lán̄ né p̄s̄ m̄ò ḡè, i d̄únia eowa.
¹⁷ W̄ek̄i v̄aik̄enaò í rí z̄oa tóu,
 mé ȳēēsaideò i k̄ámabou.
¹⁸ Z̄iz̄o i íampakti e we,
 aali rí w̄et̄ānao ɓo ma ɓo.
¹⁹ Gb̄aadeò rí t̄āaa ku we pii,
 mé z̄o lí de a dii p̄s̄ ũ we ɓo.

²⁰ B̄yāi Lua í gupu w̄ēnadeone
 rí gb̄é p̄s̄ an n̄òse ̄òkpaaoi?

²¹ Aai w̄eēle ga m̄s̄ rí sé, íli m̄o, †
 aai kp̄al̄ek̄ei de lá w̄i ke ɔd̄aila.

²² Tó aa ḡè t̄ēēnau, an p̄o í ke na,

* 3:3 Zel 20.14 † 3:21 Zia 9.6

an nòɛ i yáalɔ maamaa.

²³ Gbé pɔ dɔ gu pɔ á kúuon ma ũ,
Lua kaa liamazi gupiiu.

²⁴ Wea zàūzaū mé ma pɔblea ũ,
ma aaukea i bɔle ma léu lán iwa.

²⁵ Yá pɔ má a vía ví mé ma le,
yá pɔ ma ká gii mé pílaa.

²⁶ Má kú niɛo, má kú kilikilio.
Mi e kámabòo, gili mé gémagu.

4

Gbé pɔ Lua i aà toto mé bɔaa ví

¹ Ǿ Temani gbé Elifaza yázásiwà à mè:

² Tó gbé wɔɔ fɔ yá'òne, níyɔ menaðoa?
Asa ma lé a fɔ àɔ kpaauao.

³ Gwa, n le dá gbéɔwa dasi,
n gbé pɔ an yèɛɛ láaɔ gbà sɔ.

⁴ N yá gbé pɔ lé fu sè lesí,
n gbé pɔ naaleaɔ gbà gbàa.

⁵ Ké yá n le sa sɔ, níle fu,
ké à n le, ɔ bíli n kú.

⁶ N víakea Luae lí tó n mi àɔ daa iao lé?
N kua táaesai lí tó n nòɛ àɔ daa doũo lé?

⁷ Láasooke!

Déme i yáe keo, ɔ à mídeí?

Gbēmaa ku má ɔ wà aà suumpai?

⁸ Gbé pɔ vái sa pá à yákele tɔwà,
mále e bee mé i bɔleɛ.

⁹ Lua lé'iana i aà mide,
aà pɔbɔa a níu i aà tòbɔzɔ.

¹⁰ Aá káaa lán nòomusuwa lé i ká,
Lua i aà swaa é'èɛ.

¹¹ I ga lán nòomusu pɔ nò wèele kùawàwa,
aà nɛo i fáaa.

¹² Yákpáina m̀à íana guu,

yápi feena gè ma swáú,

¹³ gɔɔ pɔ mále nana yàaa o gwāasina,

gɔɔ pɔ izɔɔ daa gbéɔla.

¹⁴ Vía ma kú, mále lualua,
ma mè búu lé dee.

¹⁵ Iana ma oa pá,
ma meká fèle sí.

¹⁶ A zè, mi a taa dɔo,
pɔpi ku ma ae,

ɔ ma aà lɔ kpáina mà à mè:

¹⁷ Gbēnazina yá aɔ na Luaeɛ?

Déme a fɔ àɔ zèa a Kena aeí?

¹⁸ Lá Lua lí a malaikaɔ náaikeo,
mé i a zòblenapiɔ táae e,

¹⁹ wa wá gbé pɔ wá me de gí kpé ũ,
mé wá daalea de bùsu giina ũ,*

wí wá suumpa lán kitolowa pɔ oa?

²⁰ Za kɔɔ e oosi gbéɔ i gaga,
aai sáale e gɔɔpii, wíli ní fánkɛo.

²¹ Lua i ní kpépi gbapele wolɛné,
ɔ aai ga ɔnɔkúsal.

* 4:19 Daa 2.7, 3.19

5

¹ Lɛzu sa ñ ma, tó gbêe a wema.
Malaika kpele ñyō liliwài?

² Sɔū ì ga a yákúarínò yái,
mísaide ì kpagua a wɛɔbanɛ yái.

³ Má è sɔū zínapèle,
ō zínapi yò kándo.

⁴ Aà nɛ̀ɔ̀ kè aafia zéwa,
wì ní yá málené yákpalekɛki,
gbêe lí zɛrínɔ̀.

⁵ Nɔ̀andenaɔ̀ aà buapɔ̀ɔ̀ blè,
baa pɔ̀ pɔ̀ à lekaa liai,
imidenaɔ̀ lù a à àizɛsi.

⁶ Yá'la lí bɔ̀le bùsuwao,
yá'oma lí bɔ̀le tɔ̀lewao.

⁷ Kási lá tekona gea musu sea vío,
máa gbé pɔ̀ wa ì pii ì yá'la e.

⁸ Tó máme sɔ̀, má gbɛa Luawa,
mí a yá kpále aà gɛ̀zi.

⁹ I yázɔ̀ pɔ̀ wa fɔ̀ a gbadɔ̀ kɛ,
wa fɔ̀ aà yábɔ̀nsaɛkɛaɔ̀ lé dɔ̀.

¹⁰ I to lou ma dúniau,
ì to a ì dagua sɛ̀saou.

¹¹ I gbé kpeɛnaɔ̀ sɛ lesí,
ì oosisinaɔ̀ da pɔ̀nau.

¹² I yá pɔ̀ kɔ̀nideɔ̀ lé yá gboo,
ké an ɔ̀ su à b́aa vío yái.

¹³ I ònɔ̀naɔ̀ kú ní kɔ̀nikaɛ guu,*
ì to yáfuangbanaɔ̀ lɛdama kɛ pã.

¹⁴ Gu ì siané fáane,
aà òmalɛmalɛ ìatɛ gb́aa źa lán gẃawa.

¹⁵ I taasideɔ̀ bɔ̀ ga lézi,
ì ní bɔ̀ gb́aamɔ̀nɛdeɔ̀ ɔ̀zi.

¹⁶ Ayámɛto gb́aasaideɔ̀ wé aɔ̀ dɔ̀aazi,
yákpaaɛnɛlakenaɔ̀ ì kɛ ký.

¹⁷ Báaaden gbé pɔ̀ Lua ì aà toto ũ.

Tó Gb́aapiide lé n swágaga, ñsu gio.†

¹⁸ Asa ì gbé kɛ'la, ò ì aà bɔ̀ gwa,

ì gbé wíwi, ò ì aà gb́agb́a.‡

¹⁹ A n bɔ̀ taasiu gɛ̀n soolo,
baa tó a dea, a n nɛo.

²⁰ A n sí gawa nɔ̀ana gɔ̀ɔ̀,
a n bɔ̀ fɛ̀nda lézi zílau.

²¹ Dii a kaedanzi ké wasu yáɔ̀mao yái.

Tó músi mɔ̀, vía a n kũo.

²² Nyō músi ní nɔ̀anao yáab,
ñyō víake wáìɔ̀nɛo.

²³ Asa á kō yáma ní gbɛɔ̀, n bú a gbɛ kao,

ñyō na ní sɛ̀anɔ̀bɔ̀ɔ̀,

²⁴ níɔ̀ dɔ̀ ké n ua aɔ̀ na.

Tó n gɛ̀ n kpásau, pɔ̀e a kɛ̀sáɔ̀.

²⁵ Nyō dɔ̀ ké n nɛ̀ɔ̀ aɔ̀ dasi,
n buiɔ̀ ligua lán sɛ̀wa.

²⁶ Nyō zikúɛ, ní gbasa ga
lán ése pɔ̀ wa kɛ̀ a gɔ̀ɔ̀wawa.

* 5:13 1Kln 3.19 † 5:17 Yaa 3.11, Ebe 12.5 ‡ 5:18 Oze 6.1

27 Ké wa ɔlí yápiu, lá wá èn we.
Yápi sí, ní dṣ nziá yá ũ.

6

Yobu zɔadɔa a gbɛnawa

- 1 Yobu yázásiwà à mè:
2 Tó wa fṣ zaada ma yá'ṣmau wà yṣ,
tó wa fṣ músi pṣ ma le yṣ lé,
3 a gbía ɔɔ de ísiale úfáala.
A yáí tò ma yāyaaa'ò.
4 Gbáapiide kaɔ ma kú,
a sewe lé taale ma nisínau.
Pṣ pṣ Lua í ladaomáɔ liamazi.
5 Tó zaa'ína sē è lé ble, í wiilee?
Tó zu lé pèle táaaú, í ɔɔbɔe?
6 Wí pṣ sùusuú ble wisisaie?
Kogbepuana í ɔɔ nae?
7 Ma nisína ye ble bee taaio,
í to ma gua ɔɔ ye kpaaae.
- 8 Tó ma yá pṣ má gbèa è lé!
Lua ma ka yá pṣ ma wé dɔipiwa.
9 Lua ma suumpa lé!
Aà ɔṣa aà ma gyawi!
10 Ma nṣe í gbasa níni,
ma pṣ ɔɔ na,
baa ké ma wāwā gi ku,
asa mi lelekpa Lua pṣ a kua adoazio.
11 Ma yēēē ká mà gi màɔ kue?
Ma wēni gṣa ká mà mēnakēe?
12 Ma gbāa ká gbewa yà?
Ma mē á mṣgotē yà?
13 Má fṣ kaakaanake ɔɔ,
wà ma bṣa maa zé tà.
- 14 A kù pṣsiade gbēnaɔ gbēkekeè,
ké asu víakea Gbáapiidee too yáí.
15 Ma gbéɔ náai de lán swa pṣ a í í bawa,
lán swa'ona pṣ a í í gēzeawa.
16 Í pa buzie, a í í ke dùduu
lougbe ní nēezio yṣa yáí,
17 ɔ a í í ba sae, a e í tékú,
a í í sáale latē gbāa zá.
18 Tágenáɔ í kē zéwa,
aaí si guwaiwaiu aa ga we.
19 Tema tagēnaɔ í í wēle swapiu,
Seba laatanáɔ wé ɔɔ dṣ ípizi.
20 Tó aa ká, an gēe í gṣ kpá ní wéi,
aa í'ea náai ví we, ɔ támaa ní né.
21 Maa ápiɔ sṣ, mí pṣe ewáo,
ké a yápasí pṣ ma le è, vía á kú.
22 Ma pṣe gbèawá yà?
Má óé à ma gba pṣ á gbāa léu yà?
23 Ma mè à ma bṣ íbēeɔ ɔzí yá?
Má óé à ma si gbé pásíwae?
- 24 A yá pṣ ma zāwà ɔɔmēe,
í ma wé kēmēe, mí níle.
25 Yázede oané mé zéví,

āma ma b̄ēē p̄ó á b̄ò z̄ev̄io.

²⁶ A ye yáasi p̄ó má k̄èò b̄èēbo ȳà?
I t̄āmaasaide yá gwa yáb̄òl̄e ù ȳà?

²⁷ A líkpa netone sea yá musu,
á á gb̄ēna kpámá òda'ea yáí.

²⁸ A yá na, à lili à ma gwa.
Ma wé āo pe á wéu, míò etoéá?

²⁹ A sue! Asu ma yá gwa koleao.

A ea láasooke, ma yá mé z̄ev̄í.

³⁰ Ma l̄edà yákpaanlau ȳāe?
Má yāvái d̄s̄ noa?

7

Yobu z̄oada Luawa

¹ Gb̄ēnaz̄ina kua d̄úniáú d̄ēēē.

Aà kua de lán gb̄ēwina kuawae,

² lán z̄o p̄ó lé ue nide kuawae,
ge gb̄ēwina p̄ó a wé l̄ò d̄ò a aseai.

³ Ma luakpama mé kua p̄á ù m̄ò ní m̄òò,
Lua ma da taasiu gwá ní gwáó.

⁴ Tó ma wule, mi me má f̄ele b̄òe ní?
Gwáas̄ina l̄ò gb̄āa, míò pelembo e gu ge d̄òò.

⁵ K̄òò ní b̄òt̄eēo f̄ifi ma m̄ewa,
ma mebaa k̄āsaakù, l̄ò ib̄ò.

⁶ Ma ḡòòò l̄ò ḡē ní bao lán zw̄àat̄ana k̄òzuawae,
l̄ò ḡēz̄ea wed̄o p̄óí sai.

⁷ Lua, d̄s̄ ké ma w̄ēni de lán l̄é'lanawae,
má aafia'e bau l̄ò.

⁸ Lá r̄ile ma e, r̄iȳs̄ ma e l̄ò.
Nȳs̄ w̄ékpalemazi, k̄ási máò ku l̄ò.

⁹ Lá luabe puana í gusike à ḡēz̄ea,
máa gb̄é p̄ó tà bedau lí f̄el̄eo.

¹⁰ Ili ea su a be l̄ò,
aà yá lí d̄ò aà bed̄ēgu l̄ò.

¹¹ Aȳāmeto má a lé kpaaūo,
má yá'o ma yeelea guu,
má z̄oaka ma n̄s̄e òòkpaayáí.

¹² Isia ge kp̄ò gb̄ēnen ma ù
ké ni ma d̄s̄aa?

¹³ Tó ma m̄è ma l̄ii a ma s̄s̄ dadoū,
ge ma w̄uleb̄ò a ma n̄s̄e n̄inim̄eē,

¹⁴ s̄ ni to v̄ia ma k̄ū nana guu,
ni to gili ḡēmagu w̄épfungu'eau.

¹⁵ Ma waa f̄ia a kem̄eē na de ké beea,
ga maam̄eē de ma w̄aw̄āe beea.

¹⁶ Mi saka ma w̄ēnigu,
má ye máò ku ḡòp̄piio.
Ma tó t̄eēē, asa ma kua ku p̄òe léio.

¹⁷ B̄s̄n gb̄ēnaz̄ina ù ké n̄iò aà k̄áfi,
n̄iò láasooke aà yáw̄ai?*

¹⁸ N̄iò aà táasika lá gu lé d̄ò,
n̄iò aà le ñ aà gwa ḡòp̄pii.

¹⁹ Nȳs̄ n wé woa baa ȳòò
má e l̄é'i m̄ó yá?

²⁰ Ma duunakè ȳà? B̄ó má k̄ēnei?
Gb̄ēnaz̄ingwana, ákea n ma k̄e n p̄òdea ùi?

* 7:17 Sou 8.4, 144.3

Ma gōne aso ũ yà?

²¹ Bóyái nili ma táaeo kēa
 ñ ma duuna woloao ni?
 Asa má gē tēenau tia, máo ku bo,
 ñyō kpálekemazi, ñyō ma eo.

8

Baade i a t̄ae gb'e'ee

¹ Ŭ Sua gbé Bilidada yázāsíwà à mè:
² Nyō yá bee taa o e boe ni?
 Nle yábole búuu.
³ Lua í yáede fuangbaa?
 Gbaapiide í yámaa bádeea?
⁴ Lá n néo duunakèè,
 a tò aa ní táaeo gb'e'è.
⁵ Tó n Lua kí wèele,
 mé n sùuugbèa Gbaapiidepiwa,
⁶ tó ní gbási v̄lo mé ní maa,
 baa e tia a fele n wēnagwa,
 i n be yá gōgōne a zéwa.
⁷ N gwea káau a kenē p̄oe ũo,
 n gwea gbezā a káfia v̄l maamaae.

⁸ Gbé zio la,
 ní ũno p̄o an dezio kpálekèi d̄s.
⁹ Asa né z̄lanaon wá ũ, wá yāe d̄so,
 wá kua dúniau í gēzea lán uenawae.
¹⁰ Gbé zipio yá a n wé k̄eo lé?
 Aa ní n̄ose guu yá'one.
¹¹ Kefu í ke maa d̄nasaie?
 Fee í z̄ōkū isaia?
¹² Tó wi z̄so, baa ní a lá'isikeo,
 a lá í giigaga àa de s̄ola píi.
¹³ Maa a de ní gbé p̄o Lua yá s̄aaaguo,
 beewa támaa a luayādansai né.
¹⁴ S̄uba nian do ō í a náaie,
 d̄ansaba ō í gbāa'ewa.
¹⁵ I s̄kpale bapizi,
 ō bapi lí f̄o aà k̄uo.
 I didi bapiwa, ō bapi í fua.
¹⁶ A gōnao í dagua káau
 lán lí p̄o b̄o í v̄l tatē gbāaiwa,
¹⁷ ō a z̄lanao í flakōi gu gb̄edeu,
 í gē gb̄eou.
¹⁸ Tó wa ga w̄ole a pék̄ii,
 gupi í lelekpaaāzi à me:
 Má n d̄s yāao.
¹⁹ Zé p̄o a s̄epi p̄ona lén we,
 ō p̄p̄aleo í bole t̄olepiwa.

²⁰ Lua lí gí táesaidezio fá,
 mé líl v̄aik̄enaō gba gb̄aao.

²¹ A to ñ yáalo tia,
 ní kúkuake.

²² A wida n zangudeōwa,
 gb̄eváipio be a gō bezia ũ.

9

Lua gbaa d̄mala

1 Ǿ Yobu mè:
 2 Sɩanaε, má dɔ màa.
 Kpelewa gbēnazina yá aɔ na Luaei?
 3 Tó gbé ye lekpaakeaànɔ,
 yá mèn ɔaa sɔo guu a fɔ mènɔo zásiwàò.
 4 Aà ɔnɔ kè zài mé aà gbāa zɔɔ.
 Déme a fɔ giè, ade i bɔ aafiai?
 5 I gbèsisɩɔ sɔ, aaliɔ dɔo,
 í ní fuangba ní pɔkũmao.
 6 I tɔɔle lualua à sɔ,
 í to a gbapeleɔ zɩazɩa.
 7 I yá'o íatēε, ɔ i gí bilei,
 í pɔku saanaɔla.
 8 Ǿme musu kpále ado,
 í táa'o ísia ikooaɔwa.
 9 A saanaɔ kè gudou,
 Kifēnena ní Ko neadeo*
 ní pɔ pɔ kú geɔmidɔkú oiɔ píi.
 10 I yázɔke, wili fɔ dɔo,
 í yáɔnsaεɔ ke, a lé vío.
 11 I gēmala, mili aà eo,
 í gēzeε, mili aà wépaο.
 12 I pɔ símá, déme a fɔ gièi?
 Déme a fɔ oè, bɔ níle ke máaii?
 13 Lua lí to a pɔkũma kpáleo,
 baa llenɔbɔ zɔɔ† ðnledeɔ vlánàuè.
 14 Mapi sɔ má fɔ yázásiwáε?
 Má fɔ lekpaakeaànɔε?
 15 Baa tó ma yá na,
 má fɔ wewàò.
 Ǿme ma yákpalekena ũ,
 sema mà sùuugbeawà.
 16 Tó ma lezuaazi mé a wèa,
 a yāmaae? Mi sio.
 17 I ma gbēgbē yá yɔɔna yáie,
 í ma ke'la kpélekpéle pá.
 18 Ili tó ma wekú eo,
 í ma tó ní nɔsepusoε.
 19 Tó gbāa yáε, aàpi mé zɔɔ.
 Tó yágɔgɔae sɔ, déme a aà sísií?
 20 Tó ma mè ma yá mé na,
 ma lé a yádamalae.
 Tó ma mè má tàae vío,
 a ma εεboε.
 21 Má tàae víoa? A yāe ví bo,
 mi saka mazɩa wēniú.
 22 Yá doŭε, asa lá mále o,
 í táesaideɔ ní gbēváiɔ midε píi.
 23 Tó yá mò ga ínε kándo,
 í táesaideɔ lánike ní yá'ea guu.
 24 Tó búsu gɔ gbēváiɔ ɔzɩ,
 í pɔku yákpalekenaɔ wéae.
 Tó aàpi no, dé ní?
 25 Ma gɔɔ gēa wāa de bàalenala,
 aale tá ní bao, a kee nao.
 26 Aale gu baa ví lán kefu gó'ilenawa,
 lán kúu sua pɔwawa.

* 9:9 Amɔ 5.8 † 9:13 Isa 30.7

27 Baa tó ma m̀è má yá ṕ má k̀ua b́ ma ǹd̀seu,
 mí a oa wee mà yákpáinad́,
 28 ma wáwá a iwáa ka ma p̀aε.
 Má d́ k̀é ŕȳ to yá b́mań nao.
 29 Lá wále ma gwa táae de ũ,
 b́yáí má lada mazlawa pá bí?
 30 Baa tó ma zu'ò ní m̀s̀nao,
 ge ma a ɔ p̀pí ní kasagb́o,
 31 ŕȳ ma zu è p̀leadeuε.
 Baa ma p̀kasa ɔ a ɔ ye ma ǵyáio.
 32 A de gb̀enazlína ũ lamawao.
 Má f́ yáziwá
 wá gbasa gé yákpalek̀k̀i sánuo.
 33 Tó gb̀e kú wá k̀ɔ ũ,
 a ɔ iko víwá wá gb̀on pla wápii,
 34 i aá go' ɔ ze lé,
 vía z̄ ɔ ṕ mále k̀é a gé aε bo.
 35 Má víak̀é bo, mí yá' o,
 asa má d́ mazlawa,
 má de lá wále ewao.

10

Ma dea yáí Lua tò wá ma ii

1 Ma kpasa ní ma w̄nio,
 má yá ṕ má k̀ua o sa.
 P̀sia guu má yábole sa.
 2 Má o Luaε: Nsu yádamalao.
 Yá ṕ ní èa omεε.
 3 Gbáaḿa mapi n ɔ gb̀ε kàngu yá?
 N b́ ma kpε,
 ɔ n ze ní gb̀vái ɔ lekpaalaoa?
 4 Wá wé dou yá?
 Gudou ní e ní gb̀enazlínaoa?
 5 N w̄ni geseú lán wá ṕwa yá?
 N kua muua ní wá gb̀enazlína ɔ yá?
 6-7 Lá ní d́ táaeden ma ũo,
 mé gb̀e ku aá ma b́ n ɔ z̄lo,
 a yáí n kpálek̀é ma yáwáisi,
 n ma duuna táasikáa?
 8 N ma ikása ní nzla ɔo,
 ɔ ŕȳ εa n ma t̀b̄z̄ saa?
 9 Ké n ma ke ní b̀le, a yá d̄ngu.
 Nȳ εa n ma ke bústi ũ bo yá?
 10 Ní ma kása n'it̄ena ũ lán ví'ipuwao lé?
 Ní to ma i lán ví iawao lé?
 11 N b́a ní báasio d̄mala,
 n ma wá ɔ p̀p̄k̄wa ní k̄o.
 12 N gb̀e guu n ma gba w̄ni,
 n ma d́a, n ɔ kú ma nislnala.
 13 Ma n láasoo d́ sa,
 yá ṕ ulea n s̄un ke:
 14 Tó ma duunak̀é, ní w̄temazi,
 nili tó ma b́ pá ma táae ɔ yá musuo.
 15 Waiyoo mapi, tó táaeden ma ũ.
 Baa tó ma yá na, má f́ mida íao,
 asa wí ma kú, taasi ma kú gb́aa.
 16 Tó ma su midà ía,
 ní bolemazi lán n̄o musuwa,
 ní εa n n gb́a b̄nsae m̄mεε.

17 Ní ma kpak̄sa ní seelade p̄ale, n p̄f̄amazi i káfi, ní tó yá'la ma le m̀b̀m̀.

18 B́yáì n ma b̀ ma da gb̄eui?
A maa yáa mà k̄esaī,
ké gb̄e su wesimal̄eo.

19 A maa màò ku yáao.
A maa yáa ma b̀a neasakp̄eu
wàò ma da mia'eu g̀òe.

20 G̀ò ỳòna p̀ó g̀m̄e a láa tia.
Gomala, ma p̀ e ke na, baa ỳò

21 e màò gé géi gék̄li,
gu p̀ó guḡak̄s̄u ní gusiao kuu.

22 Gupi sí níinii lán gwáwa,
p̀e ku we z̄ez̄eo,
weedo mé a fáane ù.

11

Ǹsew̄e Luae!

1 Ǿ Naama gb̄é Zofaa yásè à mè: 2 Aà yá dasi, wá wewào lé?

Yáòl̄napi a b̀ maa yá?

3 N yápa oa a gb̄éò lé k̄ua?
N yáyaab̀òle, ̄ wa z̀ad̄maoa?

4 N mè n yádan̄e s̄a vío,
ní kú Luae táaesai.

5 Tó Lua yá'ò lé,
a n eboe.

6 A ̄n̄o asii b̀òlekene,
asa Lua ̄n̄o z̀ò d̄ewála.
N d̄s Lua lé ́adama n v̄ai léu n̄e?

7 Nȳ f̄s ò Lua asii d̄sa?
Nȳ b̀ Gb̄aapiide z̀òke léwae?
8 A lesi de luabea, níȳ ke kpelewa ni?
A z̄a de bedaa, níȳ f̄s ò d̄se?

9 A z̀ò de t̀òlea, a lé vío,
a yáasa de ís̄iaa maamaa.

10 Tó à m̀ gb̄é k̀ a d̄akp̄eu,
mé àle yákpalekaàn̄o,
d̄eme a f̄s giu?

11 A m̀afilideò d̄s fá!
Tó à v̄aika è, líi a yádao lé?

12 Lá z̄a'ina lí ne'í gb̄enazina ùo,
m̀a ǹsesaide lí ̄n̄k̄uò.

13 Tó n n ǹse w̄e Luae,
mé n ̀s̄e musu wabik̄ea guu,

14 tó n nz̄ia g̀a duunāe,
mé yáw̄ai i z̀òlek̄li e n beo,

15 n mi aò daa ía s̄asaie,
níȳ z̄ed̄o v̄lasai.

16 N taasi yá i s̄angu,
a d̄angu ìò de lán í ḡea z̄éawa.

17 N kua i teke de fáane íat̄ea,
gusia p̀ó ní kúu i pu lán gud̄awa.

18 N s̄s aò dílea, n ǹse ìò daa dou,
n laai aò kpalea, níò í'ò ní a nao kau.

19 Nȳ òli nz̄iau,
gb̄e yá a iw̄aa ka n p̀ao,
baade a w̄ēle àò nann̄o.

20 Gbēvāio yiongo lébaa d́sa,
aa b́kíi eo, yá ṕo g̀óné mé ga ũ.

12

Lua mé gbaa ví

- 1 Ǿ Yobu yāsè à mè:
 2 Sīanae, áme a maa gbé̄one sa lál!
 Ǿ ále e tó a ga, Ǿno mīden we.
 3 Mapi s̄o má ǹsèe ví lááwae,
 má ḱésāaázio,
 déme a fu yá ṕo ále oowai?
 4 Ma gbé̄ ṕo ma lezù Luazi a wèa,
 ma ḡo ṕo yáalɔa ũ ma gbēnaone.
 Ma gbé̄ ṕo ma yá na mé má táae vío,
 ma ḡo ṕo yáalɔa ũ.
 5 Gbé̄ ṕo aa ku niēniēo
 í gbé̄ ṕo músi ní léo gwa p̄ae,
 aai saka gbé̄ ṕo kpáguaoogu.
 6 Gbēblenaō s̄o aaiō z̄l̄ea ní be ní laaiwa,
 lualēwena ṕo an gbāa de ní lua ũpiō Ǿ ku d̄oɔa.
 7 A ge n̄b̄oɔ la, aai yādaé,
 à gbea b̄aowa, aai oé.
 8 A yá'ó ní t̄ōleo, i Ǿno daé,
 à to kp̄oɔ séle siué.
 9 P̄ōpiō pii, an kpele mé gí d̄si
 ké Lua mé p̄ōpii k̄é ní a gbāaoi?
 10 P̄ōpii wēni ku aà ōz̄e
 ní gbē̄pii nisīnao.
 11 Lá léna í p̄ō í d̄s,
 m̄aa swá l yá d̄k̄s̄e.
 12 Gbé̄ z̄io mé Ǿno v̄i,
 gbé̄ ṕo wē k̄eō wé mé z̄ēa.
 13 Ǿno ní gbāaoá Lua p̄s̄e,
 l̄edama ní wez̄ēo í b̄o aà k̄íie.
 14 I p̄ō gboo, w̄l̄li f̄s̄ k̄ēk̄eo,
 í zetañle, w̄l̄li f̄s̄ w̄eō.
 15 I lou ze, gu i giugaga,
 í to loup̄oɔ f̄s̄, t̄ōle i foof̄s̄.
 16 Aapi mé iko ví ní denlao,
 gbēsāsanaō ní gbé̄ sāsāao ku aà ōz̄i m̄piiie.
 17 I to l̄edamadeō ta kyalesai,
 í to yákpalekenaō ḡo m̄saideō ũ.
 18 I gala p̄ō k̄iao kp̄a gbé̄one polo,
 Ǿ í beleona ye kíapiōne.
 19 I to sa'onaō ta kyalesai,
 í gbé̄ ṕo an z̄ina p̄leō fuangba.
 20 I to náaideō lé ḡo kpaaua,
 í yáze d̄sa si maez̄oowa.
 21 I saike kpalablēnaowa,
 í ne ḡonaō ḡōkeboō polomá.
 22 I asiīyā p̄ō kú gusiau b̄iīwané,
 í b̄o ní yá ṕo wa a gbad̄soo gupuau.
 23 I to buio t̄ōb̄o, Ǿ í ní mide,
 í to aa ligua, Ǿ í ní f̄āaa.
 24 I to d̄únia d̄oanaō ḡo m̄isai,
 í to aa sásā gugii zes̄aideu.
 25 Aaiō ōmalemale gusiau filiasai,

aaiɔ tãlaatalaabo lán idenaɔwa.

13

Yobu ye yá'o n̄ Luao

- 1 Ma wé yápiɔ è pii,
ma swá má ɔ má d̄ɔ.
2 Lá á d̄ɔa ví, màa má d̄ɔa ví s̄ɔ,
i ke má k̄ésáaázi no.
3 Ama Gbãapiide ɔ má ye mà yá'oè sa,
má ye gé ní ma yáo Luawae.
4 Apiɔ s̄ɔ i ɛɛ liamazi,
gyãegwan giaɔn á ú ápii.
5 Tó á lé kpaaua yãa lé,
wa á dilɛ ɔnɔnɔa ɔ̄ɛ.
6 A ma yáze ma,
à swáse ma yázásiawái.
7 Yázɛsai ɔ á o Lua ḡɛɛ úa?
Sásáyá ɔ á o Lua gbɛua?
8 A yãnakpa Luawa yã?
A yásiaànɔ yã?
9 Tó à wetè á yáí, a bɔánɔ nae?
A d̄ɔɛwá lá wí d̄ɔɛ gbɛnázínawawa yã?
10 Tó ále yãnakpawá a gbad̄ɔsai,
a á swágagae.
11 Aà z̄ɔkɛ a kãadaálo lé?
Viakɛaè a t̄ɔwáo lé?
12 A yá'onɛɔá tífue,
yá p̄ɔ a giyyèoaá p̄lɛaɛ.
13 A n̄lɛmɛɛ mà yá'o,
yá p̄ɔ a ma le aà ma le.
14 B̄óyáí má azía pa swaai?
Máɔ a w̄ɛni naa ma ɔz̄l yã?
15 Gwa, a ye ma dɛɛ, ma wé d̄ɔ p̄ɛi bo.
N beeo má gí ní maz̄lao aà aɛ.
16 Bee a ma b̄ɔ,
asa aà yãdansaib̄ we m̄ɔ ze aà aɛo.
17 A laaidɔ ma yáwa maamaa,
à swásemazi.
18 Ma yá p̄ɔ má o zé kàle,
má d̄ɔ k̄é ma yá naɛ.
19 Déme a f̄ɔ b̄ɔb̄ɔmanɔi?
Tó wa f̄ɔ, má n̄lɛɛ, mí ga.
20 Lua, yá m̄ɛn plaɛ beeo kɛmɛɛ,
má ulɛnɛo.
21 N n̄ ɔ goa,
ńsu to iwãakampɔa kãadamalao.
22 Bee gbɛa lɛzumazi, mí m̄ɔ,
ma gba zé mà yá'o, ní yázásia.
23 Ma yãvãib̄ ní ma tàaɛɔ kã úmai?
To mà a tàae ní ma duunao d̄ɔ.
24 Akɛa n̄lɛ nz̄lɛ ulɛmɛɛ,
n̄lɛ ma dilɛ n̄ ibɛɛ úi?
25 Lakɛɛ p̄ɔ lé íanse ɔ ní ye wíwia?
Sè gií ɔ ní ye é'ea?
26 Ni yá'íkpaá,
ni ma èwaasoḡɔ duuna wi ma musu.
27 Ni ma daliu,

ni ma taa'oa lé dameε,
ni wéte ma yāvāibi pii.
28 Ǿ ma gō lán pō vlāa pō lī àlε lélélélewa,
lán pōkasa pō bleε lé blewa.

14

Gbēnazina kua wēnau

1 Gbēnazina i bō nōε kīε,
aà wēni kuluū, ilio ku yākelesaiο.

2 I pia lán lāvuwā, i giigaga,
i gēzεa lán uenawa, ili gēgēο.

3 Gbé bee taa 5 ný5 wεdōε
n yákpalekaànǾ?

4 Gbé gbālea a f5 né gbālesai io,
baa do.

5 N gbēnazina gǾ dileε,
aà mǾ dasile de n yá ūε,
n aà wē lé dàε, a f5 víaο.

6 Wεwowā n aà to we,
e aà gǾ pa lán gbēwinawa.

7 Baa lí i saase,
asa tó wa zǾ, i εa vlāpac,
mé a vlā dafupi lí golεο.

8 Baa tó a zína zikū tǾle guu,
mé a miǾna gā tēεnau,

9 tó à i gīmā, a bǾεε,
a gōnakē lán lí pō wa bàwae.

10 Tó gbé gā sǾ, bǾ wūlea tēlele,
i tá, ilio ku bo.

11 Lá ísida'i i lao,
mé swa'i i ba à gēzεa,

12 màa gbēnazina i wúle, ili fεle bo.
E luabe gε àǾ kuo, a vuo,
a vu ní ipioο.

13 NyǾ ma ulε bεdauo lé?
NyǾ Ǿkumala e n pǾ wēεao lé?
GǾ dilemεε we, ma yá i gbasā dǾngu.

14 Tó gbé gā, a εa àǾ kua?
Tó màaε, ma wé aǾ dǾ ma vuai
ma dēεkaa guu gǾpiε.

15 NyǾ lezumazi, mí wema,
ný5 n pǾkea ea nide.

16 Tia ríle wéte ma yākeasi,
gǾ bee ný5 ma duuna yāda bo.

17 NyǾ ma táεǾ ka bǾǾu, ní ye n dile,
ný5 kán'Ǿ lé ma vāikeapiǾwa.

18 Lá gbēsisi i gboo à yǾle,
mé sǾsi musu gbē gbēne i sǾ,

19 lá swa'i i gbε yǾǾ,
mé i i búsu séle taǾ,
màa ni to tāmāa gbēnazina né.

20 Ni gbāamǾε, 5 i tá, ili su bo,
ni to aà ánuato, aà wé i lile.

21 Tó aà nǾǾ gǾ gbé gbiaǾ ū, a mao,
tó gbé yāfūnaǾne sǾ, aǾ dǾο.

22 Wāwā 5 aǾ ma ado,
aàzla 5 5 aǾ dǾ.

15

Vaikena li bɔ pao

- 1 ɔ Temani gbé Elifaza wèwà à mè:
 2 ɔnɔna a yápá gii bee taa oa?
 A lé ele yáɔ bɔlewá yà?
 3 A lekpaake yá àisai musua?
 A yá káftasai oa?
 4 Mpi sɔ ríle víakea Luae báde sa,
 ríle kpá gbéɔne aa láasookewà.
 5 Vái pɔ ní kúa mé dɔ n léu,
 kɔnide lé mé dɔma.
 6 N lé mé n dayáu, i ke mámeo,
 n lé mé n kalikè.
 7 Gbɛnazín séian n ũa?
 Wà n i e wàɔ gé gbèsisɔ kcia?
 8 N Lua lekpaaiá ní a gbéɔ màa?
 Mmɛ ní ɔnɔ ví ndoa?
 9 Yá kpele ní dɔ mé wá dɔo ni?
 N wezè dewála yà?
 10 Gbɛzɔɔ ní mikapuadeɔ kúwanɔ,
 gbé pɔ an zɔɔ de n maelaɔ.
 11 Lua ye n nòse nínine,
 ɔ à kènɛ fénɛŭa?
 Wále yá'one busebuseo lé?
 12 Bómɛ n sɔ blèi?
 Bɔyáí ríle wá gwa ní wepásioi?
 13 N pɔ paa Luazi,
 ɔ yá dasi i bɔle n léu.
 14 Bón gbɛnazína ũ ké àɔ ku gbálesaii?
 Gbé pɔ nɔe aà í aɔ maaa?
 15 Lá Lua í a malaikaɔ náaikɛo,
 mé aà be i kèè gbálesaiio,
 16 wa gbɛnazína pɔ o lɔe?
 A bèè, a ɔ̀kpaá, i yávái mi lán iwa.
 17 Má yá'one, swásɛi!
 Má yá pɔ ma swá mà séle mà siune.
 18 ɔnɔnaɔ mé bɔ ní yápíio,
 aai yá pɔ an deziɔ ò kee ulɛwɛɛo.
 19 Aame ní bùsu ví rítɛ,
 zìlɔe i zɔle ní guuo.
 20 Gbɛvái íɔ ku dɛɛu e a wɛni léue,
 gbé pásí gɔɔ lé kuɛ.
 21 Kɔfi iwáakampɔade íɔ dɔ aà swáú,
 aà aafia gɔɔ gbáamɔnedɛ í lélewá.
 22 A ea bɔa gusiau náai ví lɔo,
 dea ní fɛndao mé lé aà dá.
 23 Íɔ liaaliaa, íɔ me ble ku má ní?
 A dɔ ké a kua bɛda gusiau káikù.
 24 Taasi ní yeelɛao íɔ aà víakù,
 a daaála lán kía pɔ a léɛama sɔu màwa.
 25 Asa à ɔ̀sè Luazie,
 à kuabíi Gbáapiidewɛ.
 26 A súwá ní waakiba bɔbɔawáɔ
 ní a sɛngbao géle kɔdeo.
 27 Baa ké aà oa nísi bɔa,
 mé a mɛkpaá, aà gbɔu léɛɛ,
 28 a zɔle uazí pɔ wili géuɔɔ guu,

wéle pɔ wa wí, a kpéɔ gò wèewéwéu.

²⁹ Aà àizéé a gɔɔplakéɔ,

aɔ de ɔde ũo,

pɔ pɔ a víoɔ ligua lɔo.

³⁰ A e bɔ gusiauo,

télepɔ a aà vlápaá sásá,

Lua lé'lana i aà se geò zéa.

³¹ Asu pɔ gia náaike à azla sásáɔ,

asa pɔ gia mé aɔ aà asea ũ.

³² Yápi a aà le e aà gɔɔ àɔ gé pai,

aà gɔnaɔ e ɔtao.

³³ A gɔ lán kuli pɔ a vú wòlowae,

lán véeli pɔ a nesoena wòlowa.

³⁴ Luayádansaiɔ gáli a báaa kéɔ,

té a kú gbagusaedanaɔ kpéwa.

³⁵ Aaí yákele nɔsi, aaí ne'i yá'la ũ,

mɔafili mé i bɔ ní neasakpeu.

16

Má seelade ví luabe

¹ ɔ Yobu mè:

² Ma yá bee taa mà à dasikù,

gbènnɔsenininaɔn á ũ wea?

³ A ze á lé'lanagbaae bɔe ni?

Bɔ yá mé lé ɔwá, ɔ ále yázásiai?

⁴ Tó áme á kú ma kuawa yáa,

má yá'o lááwa sɔe,

mí á de ní yá'oo,

mí a mi kéé déúdeú.

⁵ Kási ma yá a á gbáa káfíéé,

ma ledama a á nòse níniéé.

⁶ Tó mále yá'o, ma wáwá a láao,

tó má níle sɔ, a kpálee?

⁷ Lua, ní tò ma gɔ gbáasai sa,

n ma gbéɔ déɔnzɔ pii.

⁸ N tò ma gɔ yooyea seela ũ,

ma ibabaa gɔmɛe seela bèé ũ.

⁹ Lua í felemanɔ ní pɔfèɔ,

í ma zɔe zɔe,

lɔ a swaa lɔbmɛekɔwa,

ma ibeepi í webiibiia.

¹⁰ Wí lé'é'ea, wí yázɔzɔmɛe,

wí ma sánkeke, wí felemanɔ pii.

¹¹ Lua ma na faasaideɔne ní ɔzl,

à ma zu gbéváio ɔu.

¹² Ma a kuananke kilikilie,

ɔ à mò yáyiáa.

A ma kú ma waa kpe

à ma pá pɔwa,

à ma ke a pɔdeá ũ.

¹³ Aà kázunaɔ lɔamazi,

à ma papaɔ ma pɔawa ma wènegwasai,

ma setèna wí, a í lé fáe ɔɔle.

¹⁴ Iɔ púnaa ní pɔkúmao mɔɔmɔɔ,

í sɔ daa lá negɔna í kéwa.

¹⁵ Ma zwànkasaɔ nàminami má kàkamala,

ma a mi sòlɔ bùsuu.

¹⁶ Ma ɔòlɔ e ma wé wò,

ma wé tà loulou.

17 Kási ma ɔ ku yápásle guuo,
mé ma wabikea Luawa moafili vío.

18 Bùsu, rísu ka ma auao,
ma wii su kpáleo.*

19 Baa tia má seelade ví luabe,
ma zennode ku musu we.†

20 Ma gbēnapi mé ma kɔɔ ũ
gɔɔ pɔ mále wé'í bɔ Luae.

21 A zemanɔ Lua ae,
lá gbé'í ze ní a gbēnaowa.

22 Asa ma gea gékíi wé i gɔ bílao,
gu pɔ willi géu wà sù bopi.

17

Yobu wé dɔ pɔei bɔ

1 Ma nisina lé gēzea,
ma gɔɔ lé mɔ pai,
mia'ε lé ma dá.

2 Gbēlaanikenao kálemazi,
ma wé'í ma lewenapiɔ e.

3 Lua, nyɔ de ma kɔɔ ũ.
N báasio, déme a zemanɔi?

4 Lá ní tò aa gɔ nɔsesaide ũ,
rísu to aa tidɔmalao.

5 Gbé pɔ'í a gbēna kpámá pɔ yáí,
aà néo wé aɔ dɔ pɔi e an wé woε.

6 Lua tò gbéɔ yāadamanɔ,
ma gɔ gbé pɔ wí lé'ikakawá ũ.

7 Pɔsia tò ma wé lé gu'e bɔ,
ma guɔ gɔ zazaanɔ.

8 Ma yá dɔ gbēmaaɔwa,
tāaesaide nɔse fεle luayāmansaiɔ yá musu.

9 Gbēmaa a ge à kú ní a yákeao,
yāesaide gbáa aɔ dedεε.

10 Apiɔ sɔ à εa na yáwa bɔ apii,
mi á gbēe e ɔnɔna ũo.

11 Ma gɔɔ pá,
yá pɔ ma a zé kále kè fama,
yá pɔ ma pɔ dɔmápiɔ.

12 Aaɔ e gwāasinaá fāanεε,
tó gu lé gēkɔu,
aaɔ mε guwe lé kēε.

13 Tó beda ɔ ma wé dɔi,
mé ma a pε kpále gusiau,

14 tó má ò mia'ε mé ma de ũ,
mé má ò kɔɔ mé ma da ní ma dāe ũ,

15 bɔ ma wé aɔ dɔi bɔi?
Wa ma e ní gweao bɔi?

16 Támaa aɔ ma ne e bedau nee?
Wá si téenau sánu yá?

18

Bai í vaíkεna kú

1 ɔ Sua gbé Bilidada yázāsíwà à mè:

2 Nyɔ n yá mide bɔε ní?

Su n laaiwa, wí gbasa faaibo.

* 16:18 Daa 4.10 † 16:19 Yob 19.25

³ Bɔ́yáí ríle wá gwa lán pɔtuɔwai?

N wá díle sɔ̀ũ ũ yá?

⁴ N gbé pɔ́ ni to n pɔ̀fɛ nzla taitaie,

dúnia a gɔ́ bezia ũ n yáí nɛe?

Gbesi a sɔ́ n yá musu nɛe?

⁵ Gbɛ̀vái gupua í láa,

aà tévua í midɛ.

⁶ Aà kpé gupua í li gusia ũ,

filia pɔ́ kú aà saɛ í ga.

⁷ Aà táa'oa ní sɔ̀o dílea í gɔ́ sea tá ũ,

aà yázekalea í aà fuangba.

⁸ Aà tá í aà kpa baia,

aà gbá í si baletáu.

⁹ Mɔ́ í aà kú a kɛ̀sɛwou léu,

baipi í kúlewá búlu.

¹⁰ Ba kpa aà aɛ tɔ̀leu,

kúse lé aà dá a táa'ozɛu.

¹¹ Kisia í koezɔ̀aazi,

àle aà gbɛ̀sɛɛ.

¹² Nɔ̀ana í aà gbáa kɔ́'e,

músi í aà kpa gua dá.

¹³ I aà mè gueɔ́ ble,

gagyá í aà mɛguɔ́ yɔ́.

¹⁴ Wí aà ga wá bɔ́ kpé pɔ́ a kuu aafiau,

wí aà gále gɛ̀ò pɔ́ pɔ́ í to vía ní kúɔ́ midɛɛ.

¹⁵ Aà kpé gɔ́ gii,

íatɛgbɔ́ lí aà uaa.

¹⁶ Aà zínaɔ́ i giigaga tíu,

aà gɔ́naɔ́ i imi musu.

¹⁷ Aà yá i sángu dúniau,

aà tɔ́ í midɛ tɔ̀le.

¹⁸ Wí aà ya gupua wá aà kpa gusiau,

wi ɔ̀zɔ̀aazi aà ánuato.

¹⁹ A né ge buie to a gbéɔ́ guuo,

aà bɛ́ gbɛ́e a bɔ̀o.

²⁰ Yá pɔ́ aà lè di bɛ́'aeɔ́wa,

gukpɛɔ́ kási aà yá musu.

²¹ Yá pɔ́ í faasaide ua len we,

luadɔ́nsai gwean we.

19

Ma mĩsina a mɔ́ gbɛza

¹ ɔ́ Yobu wèwà à mè:

² E gɔ̀ ũma áɔ́ iadaa

àɔ́ ma nɔ́sɛ ɔ̀kpamɛɛ?

³ A ma sɔ́sɔ́ à kè gɛ́n kwi sa,

i ma taiinke, wí lí á kúo.

⁴ Tó ma sásá síana,

ma táae de mazla yá ũɛ.

⁵ Tó a gi lé ázla maabo demala,

mé ále ma duuna kamɛɛ ma ɔ́zɔ́,

⁶ àɔ́ dɔ́ ké Lua mé ma yá fuangba,

à filifilimbakpamɛɛ à ma kú.

⁷ Mi a taiinakɛa ɔ̀bɔ́, gbɛ́e lí weao,

mi suaba wiile, yázeɔ́de kuo.

⁸ Lua zɛ́zɔ́mɛɛ, dɔ́ikli kuo,

à gusia dá ma zéa.

⁹ A ma kpebò,

à ma fùà gò.

¹⁰ I ma ðeelempa gupiiu e mà láa,
í to támaa ma ne lán lí bileawa.

¹¹ I a pòkùmabòbò,
í ma gwa a ibeɛ do ú.

¹² Aà zígòò í sòmazi sánu,
aál koezòmazi, aál bookpa lia ma kpéi.

¹³ A tò ma gbéò lí káaamanò lòo,
gbé pò ma ðòò lezò támale.

¹⁴ Ma ðaeò fùà,
ma yá sà ma gbènaògu.

¹⁵ Ma gò nibò ú ma be zíkènaone,
ma gòné lán bui zìlowa.

¹⁶ Tó ma a ziià sisi, ili wea lòo,
baa ké ma awakpàe, à bò ma léwa.

¹⁷ Ma lé'iana í ke ma nae gbòò gí ùe,
ma vùò ní ma dáunaò yemazi lòo.

¹⁸ Baa negòenaò í sakamagu,
tó mále mós, aalò ma ke pòpòò.

¹⁹ Ma kpáasiaò ye ma gíyáio,
ma gbé yenzideò bò ma kpe.

²⁰ Ma gò wá ní báao ú,
à gò leɛ mà gaɛ.

²¹ A ma wènaɗwa ma gbènaò,
à ma wènaɗwa, asa Lua òtòae.

²² Bóyáí í pélemazi lán Luawai?
Ili kpasa ní ma kékéakòeoa?

²³ Má ye wà ma yáò ké,
má ye wà dalau.

²⁴ Wà ké gbewa ní lákèbòò,
wi beoma kpáleu àò ku gòpíi.

²⁵ Mapi, má ðò ké ma mísina ku,
a fele ze tole gbèzà.

²⁶ Ma bòa sòue bee gbèa,
má wesi Luale mesai.

²⁷ Má wesiaàle mazía,
mazía wéɛ, í ke gbèpále no.
Mále a nide ma nòse guu.

²⁸ A mè kpelewa á ke à káaamazi,
ké à e yápi sásá ma ma léu.

²⁹ A víake fèndaɛ.
Lua a pòkùmabòbòò vāikènaòwae,
í ðò ké yákpale lé á dá.

20

Vaikena i ya'sma e

¹ Ǿ Naama gbé Zofaa yázásiwà à mè:

² Yá pò ní ò òa,

ma me wà mà wema.

³ N ma lele n ma kpèbò,
má wema ma wezè guu.

⁴ N ðò lá a ðe za zio lé?

Za gò pò Lua gbènazína kè dúniau,

⁵ vāikena kúkuakea lí gègèò,

luayādansai pònakeaá gòpla yáɛ.

⁶ Baa tó aà íandāa zò luawa,
mé aà mi ká luabepuanawa,

7 a gēzea lá azía bíikpewaε,
gbé pɔ aa à è yāaɔ mε:
A ku má ní?

8 A sáale lán nanawa, wa aà e ɔo,
a gēle lán wépfung'eawaε.

9 Gbé pɔ wεsíaale yāaɔ aà e ɔo,
aà bedεɔ aà wépa ɔo.

10 Aà néɔ awakpa taasideɔne,
aai aà àizeε sɔaané.

11 Aà èwaasogɔɔ gbáa pɔ a ví yāa
a gēaàɔ téɛnau.

12 Baa ké yāvái ɔ na aà léε,
mé ɔ uleá aà léna zíε,

13 baa ké à gí ɔkpaii,
mé ɔ dɔ aà léu,

14 ble pɔ a blè a li aà nɔseu,
i gɔ aà mεu mlè sεwe ũ.

15 A ble níside pɔ a gbè pisi,
Lua mé a to à bɔle aà gbεeu.

16 Pɔ pɔ àle mi a gɔè mlè sεwe ũ,
i aà de lán sògbala swaawa.

17 Zɔ ní vífāaio aɔ diaazi lán íwa
lá aà wé dɔiwao.

18 A pɔ pɔ á símáɔ sɔaanéε,
a e pɔnake ní a laata'aioo.

19 Asa à gbāamò taasideɔne à ní tó giie,
à ní kpéɔ símá, òme dɔ sɔo.

20 Aà yea pɔi lí to à íampakti èo,
pɔ pɔ aà pɔ dɔwápɔ lí aà bɔo.

21 A pɔpɔi è, pɔe kpé ɔo,
ní beeo aà nama a la ní lao leo.

22 Aà pɔdeke guu a gɔ yooyeaε,
ní aà ɔniekeo taasi a ɔgbagoεε.

23 Gɔɔ pɔ à ká a làa,
Lua a pɔkúmabɔɔwà pásipási,
a wétéamɔè, i dɔ a mεwa.

24 Baa ké à báalè mɔsi gɔkeɔe,
mɔgotè ka mé a aà pá.

25 A kapi wo a kpεsea,
i ká lé tekeapi wo a pɔawa,
ga vía i aà kú.

26 Gusia yá i aà àizeε le,
té pɔ gbèε mé kào i kúwá,
tépi i pɔ pɔ gɔ aà kpéuɔ sásá.

27 Luabedeɔ aa aà táaeɔ bɔ gupuau,
zílèdeɔ bɔ aà kpε.

28 Aà bεpɔɔ gusike píi,
aa gēle luapɔkúmagɔɔ.

29 Fia pɔ Lua a boèn we,
baa pɔ gbévái i e Lua kíin we.

21

Vaikena i namable

1 ɔ Yobu mè:

2 A swákpa à ma yāma,
òme a ma nòse nínimeε.

3 A menakεmεε mà yá'ò,
ma yá'oa gbεa í ma aláfiike.

4 I ke gbénazína mále zɔakaio.

Ma poyaa zevio lé?

⁵ A ma gwa, yápi i diwá,
í oku á léwa.

⁶ Tó ma làasookè ma yáwa,
gili í gēmagu, mi lualua.

⁷ Akea vāikenaɔ ɔ ku,
aaɪ zi kú, an gbāa ɔ káfi?

⁸ An néɔ í zínapele ní wáa,
aaɪ wesi ní buiɔ gbāakūale.

⁹ An bēdeɔ ɔ ku aafia,
vía lí ní kúo, Lua lí gotómáa.

¹⁰ An gáaeɔ í ku zudaɔwa, aali fuao,
an zudapiɔ lí nɔbɔleɔ, aaɪ ne'í.

¹¹ Aaɪ ní néɔ gbae kɔ'oi lán sá kpásawa,
an néfēnenaɔ í víví lán blenɔwa.

¹² Aaɪ lesi ní gāao ní mɔɔnao,
aaɪ kɔ'ɔ ní kulepeao.

¹³ Aaɪ zikū ní namao,
aaɪ ta bedau niēnie.

¹⁴ Kási aaɪ o Luae: Gowála,
wá ye wàɔ be n zéuo.

¹⁵ Déme Gbāapiide ũ wà zɔbleēi?
Tó wa kulekèè, bɔ ài wá ei?

¹⁶ Kási an nama lé bɔ ní kíio.

A yáí mi gbēváiɔ ledama bee sio.

¹⁷ Vāikenaɔ filia í gamá mɔɔmɔɔe?
Lua pɔkúma lí tó músi ní lé dasio.

¹⁸ Iana í ní séle lán ése úawae?

Zaa'iana í ní waa lán sēwae?

¹⁹ Lua í vāi pɔ gbé kè wi aà néɔ musue.

Lua fiabo adee gɔɔ, aà dɔ!

²⁰ Aà wesi azía òkpaale!
Gbāapiide pɔkúma imibɔ dɔè aà mi!

²¹ Yá pɔ a aà badeɔ le aà gaa gbae,
ili a káakeo.

²² Lá Lua í yágɔgɔ musudeɔne,
wa fɔ yádaèe?

²³ Gbēeɔ í ga ní àizee zɔɔo,
aa namablè bēlebele.

²⁴ Ví ɔ di, an tao pai yelele,
an wá ɔ gbāa, aaɔ mekpaa maamaa.

²⁵ Gbēeɔ í ga ní nɔseyaaɔ,
zaa aa ku, aaɪ pɔmaa e wa blèo.

²⁶ Aaɪ wúle gudoú ténaue,
aaɪ kɔka mípla nípii.

²⁷ A èa? Má á làasooɔ dɔ
ní kɔni pɔ ále kemeeo.

²⁸ Asa í me: Gbēzɔɔ be kú má sae?
Vāikenaɔ ua gɔ bēzia ũ.

²⁹ Ili yálala wélegenaɔwao lé?

A yá pɔ aaɪ o fān vío lé?

³⁰ Gbēvái í bɔ músikegɔɔ,
pɔe lí aà le taasikegɔɔ.

³¹ Déme í zɔadɔwái?
Déme í fiaboè aà yákeawai?

³² Wí aà se wá geò gevíkí,
wí itēke aà mia dɔngubɔwa.

³³ Swa sae busukɔtēɔ í keè na,

gbépii tɛaàzi we, mé wí dɔaaè dasi.

³⁴ A fɔ ma nɔsɛ níni ní á yāpāoe?
Yá pɔ ále weaá zlbɔnkpe yáe.

22

Yobu tɔae ví

- ¹ Ǿ Temani gbé Elifaza mè:
² Gbēnazína a fɔ àò ài ví Luae?
 Baa ɔnɔde káfla víèe?
³ Baa tó n yá na,
 ríyɔ fɔ ñ Gbāapiide pɔ ke nae?
 Baa tó ní kú taaesai,
 bɔ ài a ví Luaei?
⁴ Nlɛ e ále zɔadɔma ále bɔbɔnno
 ké ní de aá yámana ù yáí nɛe?
⁵ N vaíkɛa zɔɔo lé?
 N duuna lé vío.
⁶ N tɔomasí n gbéɔwa pā,
 n gbéɔ pɔkasaɔ wólomá, aa gɔ puizi.
⁷ Ní í kpá yèèsaideɔwa aa mío,
 n nɔandɛnaɔ tɛ blɛ.
⁸ Mmɛ ní gbāade ù, ní tɔɔle ví,
 ní de n búsu beɛɛde ù.
⁹ Ǿ n gyaa gbēandoɔ yá ɔgii,
 n tone pɔ gwana víoɔ gbāa míde.
¹⁰ Bee yáí músi dasi n le,
 ásoo kɛma kándo.
¹¹ A yáí gu síma, níle gu'eo,
 í kúaama à dānla.
¹² Lua ku musu a beo lé?
 Saanaɔ pékíi gwa, lá à zà!
¹³ Ǿ níle o: Bɔ Lua dɔí?
 Kua luabɛpuana kpele a fɔ yágɔgɔwɛɛe?
¹⁴ Lousisia kpaáè, ále wá eo,
 í bɛ musumusu wee.
¹⁵ Zé pɔ gbēváio beu à gègè
 ɔ ní ye ñ se sɔa?
¹⁶ Wà gèrínɔ zéa kpóo,
 í dārla à tà ní ní zímpeleo.
¹⁷ Aa ò Luae: Gowála!
 Bɔ Gbāapiide a kɛwɛi?
¹⁸ Kási ɔmɛ ní ká pɔmaawa ní ua.
 Mí gbēváio ledama bee sio.
¹⁹ Tó gbēmaaɔ yá pɔ ní lé è, an pɔ í ke na,
 taaesaideɔ í ní láanike aaí me:
²⁰ Wá íbɛɛo míde be!
 Tɛ kú pɔ pɔ dirziɔwa.
²¹ Misiile Luae, níɔ naaànɔ,
 ní gbasa nama e.
²² Yá pɔ ále onɛ ma,
 ní da n sɔu.
²³ Tó n ɛa n su Gbāapiidewa,
 mé ní tò vái kè n uawa zá,
 a ní zedɔ.
²⁴ Tó n n mɔ beɛɛdeɔ kòle búsuu,
 mé n n vua maaɔ vūaa swa'ɛ gbɛɔ guu,
²⁵ Gbāapiide a gɔ n mɔ beɛɛde ù,

aɔ dene n pɔeã ánusu ũ.
 26 N pɔ i gbasa ke na Gbáapiidewa,
 n we iɔ pe Luawa.
 27 Ní wabikewà, i sinnɔ,
 ní légbá pó rí dòwà fiabo.
 28 Yá pó n zeò i zeke,
 n ze i pu.
 29 Lua í íandánaɔ fu,
 í gbe pó an mí gò peléaɔ suaba.
 30 Baa taaede, Lua a aà misi.
 A n misi n ɔbòléa vái guu yái.

23

Yobu yea kɔ'ea ní Luaoi

1 ɔ Yobu mè:
 2 Baa e tia mále yákutéka wénannɔ,
 Lua ɔʔa gbáugháu, mále aauke.
 3 Tó má dó gu pó má aà eu,
 dó ma ge aà kíi.
 4 Má a yáó dòdòè,
 má lekpaakeaánɔ,
 5 mí ma lá a wea,
 míó yá pó a omee táasi kúa.
 6 A sòlekemanó a gbáa pua léu nee?
 Aawo! A íbelesemanó.
 7 Wekíi gbemaa a e yá'ouè,
 ma yákpalekenapi i ma kè e gòpii.
 8 Tó ma ge gukpe oi, a ku weo,
 tó be'aesó, míli aà e weo.
 9 Tó àle zíke gugbántoo oi, míli wesiaáleo,
 tó à líle gemidòkíi oi, míli aà wepáo.
 10 Ama a ze pó má sè dó,
 tó à ma yó, má bò lán vuawe.
 11 Ma aà kèse kú,
 ma aà ze sè, mí líleo.
 12 Mí bò aà yádíleáo kpeo,
 yá pó bò aà léu kèmee na de ma pòbleaa.
 13 A ku ado, deme a fó ze gièi?
 Yá pó káaagu ɔ́ i ke.
 14 A zíke yá pó a dílemewa,
 mé a yáó kúa a nòseu dasi bo.
 15 Bee yái gili í gemagu aà ae,
 tó ma láasookèwá, iwáa í ka ma pòae.
 16 Lua ma kádè,
 Gbáapiide víadádamazi.
 17 Gusia kù ma wéa,
 áma i to ma níleo.

24

Lua í vaíkenaɔ to we

1 Bóyái Gbáapiide íadamagò díleáo ní?
 Gòɔpi lí ká aà dònaoneo be!
 2 Gbéó í kòɔ se wá sòò,
 aái pòtuo kpáí'ó aáó dá.
 3 Aái tone pó gwana vío záá'ina síwá,
 aái gyaa gbeando zu tòmasi.
 4 Aái yèesaideɔ yá zéu,
 5 búsu taasideɔ i ríza kpagui.

⁵ Taasidepiɔ ɪ bebebebe sɛu

lán sɛa zaa'inaɔwa,
aaɪɔ ble welewele ní laaio,
aaɪɔ ble kpáleke sɛu ní néɔne.

⁶ Aaí taaa ké bugbe ziu,
aaí wɛe kɔnwe gbɛváiɔ vɛebu.

⁷ Aaí i búu ké aa pɔkasa vɪo yáí,
aa zwáa vɪ wà kúrɪla tó íana bɔleɔ.

⁸ Lou ɪ ní gbɛ gbɛsɪsɪ musu,
aa ulekɪ vɪo, ɔ aaí na gbɛwa.

⁹ Wí né desai sí a dawa,
wí taaside né sí tɔɔma ũ.

¹⁰ Aa pɔkasaɔ vɪo, ɔ aaɪɔ be búu,
ní ní pɔ báaa sɛsɛanɛkɛo, nɔa ɪ ní dɛɛ.

¹¹ Aaɪɔ nísi zɔné ní kaau,
aaɪɔ ɔzɔné vɛɛwa,

kási imi ɪɔ ní dɛɛ.

¹² Gbɛ́ pɔ́ lé gaɔ́ lé aauke wɛ́leu,
gbɛ́ pɔ́ kɛ́'iaɔ́ lé wiile,
kási Lua lí gbɛɛ taae eo.

¹³ Gbɛɛɔ ku aa ye gupua yáíɔ,
aa a gbadɔo, aaí a zé sɛo.

¹⁴ Gbɛ́dɛna ɪ fɛle gufɛnɛ,
ɪ wɛnadeɔ ní taasideɔ dede,
ɪ gusia yeyewa lán kpáíwa.

¹⁵ Gbááikena ɪɔ gubeebee dáɛ,
ɪlɪ e gbɛɛ a a eo,

ɔ ɪ pɔku a oaa.

¹⁶ Gbɛ́ɔ ɪ kpé gboo gusiai,
aaí nízia sɔɔ kpéu fáane,
aa gupua dɔo.

¹⁷ Gusia níinii mé ní fáane ũ,
aa kɔ́ dɔ́ ní gwáasin pɔ́ɔ.

¹⁸ Aa gbiao lán ɪ fúlawa,
wà lekè ní tɔɔleɛ,

ɔ aali ní vɛebu kɔɔ sɛ bo.

¹⁹ Lá tɔɔle gii ɪ imi guantɛna,
máa beda ɪ duunkɛnaɔ mómɔ.

²⁰ An yá ɪ sá ní da'iaɔgu,

aa gɔ́ kɔ́ɔɔ ble ũ.

Faasaidepiɔ yá lí dɔ gbɛegu bo,

aa gɔ́ kálea lán yáamɔɔnaɔwa.

²¹ Gbɛ́piɔ ɪ fiɔ pɔ́ simá,
aali yámaake gyaa gbɛandɔɔnɛo.

²² Lua ɪ gbɛváiɔpiɔ gále tárnɔ ní a gbāao,
baa tó aa zɛdɔ, an kua náai vɪo.

²³ I to aao dɔdɔa aao nízia náai vɪ,
ɔ ɪ wɛte an yákeazɪ.

²⁴ Aaí tɔɔɔ gɔɔpla, ɔ aaí sáale,

aaí wule ga lán gbɛ́piíwa,

aaí mipɛle lán ɛsɛ sáowa.

²⁵ Tó mán sɔo, déme a ma ɛboi?

Déme a yá pɔ́ má ò dilɛ pái?

25

Luaá Gbaapiideɛ

¹ ɔ Sua gbɛ́ Bilidada mè:

² Lua ɪ a be gwa musu we yákelesai,

kiakε de aà yá ũ, à kà wà viakεè.

³ Aa zīgɔɔ lé vie?

Ali gupu gbépiieo lé?

⁴ Kpelewa gbé a fɔ bɔ maa Luaci?

Kpelewa gbé pɔ nɔε kùle i a fɔ àɔ ku gbásisaii?

⁵ Lá mɔvua lí tekε iwesasaio,

mé saanaɔ pípiaèò,

⁶ wa gbénazína pɔ de kòɔbii

ge kòtè ũ yá'o be?

26

Yobu dɔ Luad Gbaapiideε

¹ ɔ Yobu mè:

² N dɔ yéεsaidelɛn wee?

N ɔdà gbáasaidewan wea?

³ N ledà ɔnɔsaidewan wee?

N bɔ ní wezè zɔɔon wee?

⁴ N yápi ò ní dé gbāao ni?

Démε dɔaane n yá bee òi?

⁵ Gyaadeɔ lé pelembo

isia ní pɔ pɔ kú a guuɔ zíε.

⁶ Bɛda yāe ulea Luaεo,

pɔε daaè gɛɔbelao.

⁷ I gugbāntoo musu kpále bálumaa,

a tò dúnia gola síiɔ looa pɔewao.

⁸ I i ye a be puanau.

N ípi gbiakεo luabepuanapi lí pūnao.

⁹ I pɔku mɔvuala,

i luabesiana na azíai.

¹⁰ A iadà isiaε gu'ea lé zελεu,

a de kɔɔ ũ gupua ní gusiao zānguo.

¹¹ Tó Lua pūna, gu i dee,

tó à káa, i bɔ ní saε.

¹² A isia yà ní a gbāao,

à kwāsa wíwi ní a dāao.

¹³ A tò gu wèe ní a lé'anao,

à mlè kónikɔni bàwāade zèε ní ɔo.*

¹⁴ Aà yákeaeon we,

a yɔɔna wále ma we.

Wá fɔ wà aà gɔsakεyáɔ gbadɔ piio.

27

Yobu yanakpaa azlawa

¹ Yobu éa pè a yále bɔ à mè:

² Lua ku! A gí yānakpáia,

Gbāapiidepi tò ma pɔ yà.

³ Gɔɔ pɔ Lua ían wēnide ku ma mεu,

e ma wēni léu,

⁴ yāfaasai a bɔ ma léuo,

máɔ mɔafilí vío.

⁵ Kai! Má o á yá mé kú bauo.

E mà gε gaò má zε ní ma yānakεoε.

⁶ Ma maake ɔ ma zεò, má bɔ a kpεo,

ma láasoo a ma dayáuo e ma wēni léu.

⁷ Lua to gbé pɔ íbelesmanɔ gɔ lán gbēváiwa,

aà to gbé pɔ fɛlɛmanɔ gɔ lán faasaidewa.

* 26:13 Isa 27.1

8 Tó Lua tò a yāmansai ánuatò,
 b́ó aà wé aɔ dɔii?
 9 Lua a swáse aà wiileai
 gɔɔ pɔ wétēa aà lèe?
 10 Aà pɔ a ke na Gbāapiidewae?
 Aɔ Lua sisi m̀ɔɔmɔɔe?
 11 Má Lua gbāa yá b̀ɔɔlekeé,
 má Gbāapiide yákeae uleé.
 12 Ap̄ii á è lá a de.
 B́yái ále yápa bólei?

13 Baa pɔ Lua díle gbé pásien ke,
 zia pɔ Gbāapiide díle gbēváie.
 14 Baa tó aà néɔ dasi,
 wa ní dede ní fēndaoe,
 blē ali m̀ɔ aà buiwao.
 15 Gagyá a aà né pɔ g̀ɔ aà kpɛɔ séle,
 aà gyaaɔ népiɔ ga ɔɔɔ.
 16 Baa tó á ánuu káaaazi lán búsuwa,
 mé á p̄kasa ǹɔɔaaazi lán bèle zewa,
 17 gbēmaaɔ mé aa aà p̄p̄piɔ da,
 yāesaideɔ mé aa aà ánusupiɔ kpaalek̄ɔe.
 18 Kpé pɔ a d̀ɔ de lán dānsakpewae,
 lán gud̄ana kolakpewa.
 19 A wúle ɔde ũ, ama a fēle bo,
 tó aà wé wē, a e á kú ánuau bo.
 20 Pɔ pɔ í to vía ní kúɔ daaála lán íwa,
 zāa gwāasina a aà sé.
 21 Gukpe íana a aà se g̀ɔ zéa,
 i aà go a tía.
 22 Lua a kakpálewá aà wēnagwasai,
 gbēvāipi i tíle aɔ bo Lua ɔzi.
 23 Wí ɔtaakāawá,
 wíɔ fionadadawá e aà go a tía.

28

Ṣɔ sáaukpaá

1 Anusuȳsk̄i kú,
 vuabaasak̄i kú b.
 2 Wí m̄osi bo ɔɔleu,
 wí m̄gotē bo gb̄eu.
 3 Gbēnazina í gusia yá,
 í ɔɔle ȳɔe e a lé léu,
 í gb̄e pɔ kú gusia níniuu wele.
 4 Wí eȳɔ ɔɔle n̄ɔnau wá zeb̄o we,
 gu pɔ gb̄e lí bebe á kauo.
 Ba wí loowá wá g̀ɔ ep̄iu.
 5 Ble í bóle ɔɔlewae,
 ɔ gbēnazina í ɔɔle títiú lile
 lá té í p̄ɔ lilewa.
 6 Safii ku a gb̄eɔ guu,
 vua ku a bústi guu.
 7 Bā n̄ɔsonaɔ a zé d̄ɔo,
 bleaa lí wesi zépileo.
 8 S̄ēa n̄ɔbo t̄ɔdeɔ lí zépi seɔ,
 n̄ɔmusuɔ lí bebeuo.
 9 Gbēnazina í gbekāo wíwi we,
 í gb̄èsí̄s̄iɔ z̄íle s̄o.
 10 I zé da gb̄eu we,
 í wesi gupi p̄ɔ beēedeɔle píi.
 11 I zez̄ɔ swá'ie,

Ì bɔ ní pɔ́ pɔ́ ulɛaɔ gupuaɔ.

12 Ɔnɔ sɔ́, wí e má ní?

Dɔ́a kúkiin máí?

13 Gbɛ̀nazína a bɛɛɛ dɔ́o,

wíli e dúnia guuo.

14 Isi í me á vío,

isia í me a ku a kíio.

15 Wa fɔ́ lú ní vua maaoo,

wa fɔ́ a leúkpake ní ánuuoo.

16 A bɛɛɛ de Ofii búsu vuaa

ge safii gbe bɛɛɛde ge onisi.

17 Wa fɔ́ leɛú ní vuaɔ ge bísaḡbeo,

wa fɔ́ a fiabo ní vua tɛɛtɛɛ pɔ́oo.

18 Wa ɔ́pua ge gbɛdii yá'ò lɔe?

Ɔnɔkúta bɛɛɛ de ósowɛleaa.

19 Wa fɔ́ leɛú ní Etiopi búsu topazaoo,

wa fɔ́ lú ní vua maaoo.

20 Ɔnɔ í bɔ́ má ní?

Wezɛ́ kúkiin máí?

21 A ulea pɔ́piie,

baa bá pɔ́ í vua musu lí a wépaɔ.

22 Kaale ní gao í me,

wá swá a feena màɛ.

23 Lua mé a zé dɔ́,

aàpi mé a kúki dɔ́.

24 Asa í gugwa e dúnia léwae,

í pɔ́ pɔ́ kú zíle e píi.

25 Ké Lua gbáa díle íanaɛ,

mé à ísia í lé dàɛ,

26 ké à lou ikoyá díle,

mé à zebò loupileae,

27 zíbeezi à ɔ́nɔ laai gwà à a maabò,

a díle, ɔ́ à a sáaukpá.

28 Ɔ a ò gbɛ̀nazínaɔnɛ:

Vlaka Diie mé í mɔ́ ní ɔ́nɔo,

mikɛ́a yāvaiwa mé í ní wé ké.*

29

Yobuá bɛɛɛdeɛ yáa

1 Yobu èa pè a yále à mè:

2 Tó má e màɔ ku ma kua yáa

gɔɔ pɔ́ Lua lé ma dɔ́awa lé!

3 Gɔɔ bee aà filia í dia ma mí'ae wae,

ɔ́ miɔ be aa gupuaɔ gwá.

4 Gɔɔ bee má kú ma gɔɔ soplawa,

Lua gbɛ̀naɔn wá ú ma ua.

5 Gɔɔ bee Gbáapiide kumanɔɛ,

ma néɔ liaamazi.

6 Gɔɔ bee ví dimaziɛ,

mé ma gu gbede ku bò, nísi díe.

7 Tó ma ge wéle bíiboleu,

ge ma zólekí kú gáae,

8 tó mále mɔ́, èwaasɔɔ í gubɔmɛɛɛ,

maezɔɔɔ í fele aaɔ zɛae.

9 Gbɛ̀zɔɔɔ í ke kyɔ́,

aaí ɔku ní léwa.

* 28:28 Sou 111.10, Yaa 1.7, 9.10

10 Dɔaanaɔ yá'ò ì busa,
an lé ì g̃ṣ kpaaũa.

11 Gbé p̃ṣ swàsè ma yáí ì ma tɔnasi,

gbé p̃ṣ wēsĩmale ì ma sáaukpa.

12 Asa ma taaside p̃ṣ wiilè m̃si

ní tonɛo ní gbé p̃ṣ ɔdamade vlooo.

13 Gbé p̃ṣ kú ga lézĩ samaa'òmɛɛ,

má tò gyaa gbèando gulad̃a.

14 Ma yákea a zéwa dà ɔkasa ù,

maakɛa demɛɛ ulada ù fua ù.

15 Vĩaɔ wén ma ù,

ɛɛɔ gbán ma ù,

16 taaside maen ma ù.

Ké wàle yág̃ṣṣ ní nibɔo, ma ledau.

17 Ma faasaideɔ kánkánaɔ è'è,

ma gbé p̃ṣ kpá aà lézĩ gá má b̃.

18 ɔ ma m̃ ma gɔɔ aɔ dasi lán ùfáawae,

mí ga nie guu ma be.

19 Ma zĩna a í le,

fii ìɔ kpa ma g̃naɔwa gwá.

20 Ma gawi aɔ diadiɛ,

ma sá ìɔ naa ma ɔzĩ dafudafu.

21 Wĩ zɛ wà swáɔ ma yáí,

wĩ ke kilikili wà ma ledama ma.

22 Ma yá'oa gbea gbèe lí yá'ò loo,

ma yá mé ì t̃má.

23 An wé ìɔ d̃mazi lá an wé ìɔ d̃ louziwa,

aaĩ lua ma yáí lá wĩ lua káabuan louziwa.

24 Tó ma yamɔsɛkpámá, ì loo ní saɛ,

ma oa weeama ì kené na,

gbèe lí f̃s tò ma oosisio.

25 Ma zemikùné,

má kú ní guu d̃aana ù.

Má de ɔsiadeɔ ñsɛninina ù

lá kía ìɔ kú ní a ìwaɔwa.

30

Yobud b̃ɛɛsaideɛ sa

1 Tiasa ma g̃ṣ p̃ṣ yáalɔa ù gbé p̃ṣ aai kamawaoɔne,

gbé p̃ṣ an maeɔ b̃ɛɛɛ ì ka aa yáale ní ma gbèɔo.

2 B̃ṣ gbépiɔ wòmɛɛi?

Aa yèèè ví loo.

3 Aa g̃ṣ kóúkoúnñɔ ñɔana ní p̃k̃esámao yáí,

aaĩ bl̃e w̃eɛɛw̃eɛɛɛ guguu,

aaĩ ì gugbaigbau.

4 Aaĩ libeɔ w̃eɛɛ s̃ɛu,

lízina mé ní ɔbblea ù.

5 Wà ní yá ní gbéɔ guue,

wà wiid̃má lá wĩ ke kpáiewa.

6 Aaĩ ku swa gbáɔo guu

ní t̃ɔɛɛ ò ní gbè'ɛɔ.

7 An wii ìɔ d̃ lákpeu,

aaĩ f̃f̃lk̃ɔwa s̃ɛ z̃ɛ.

8 Gbèp̃aɔne, t̃saideɔne,

wà ní yá ní bùsuue.

9 Tiasa ma yá mé g̃ñé le ù,

ma gōné láanipɔ ũ.

¹⁰ Aa ye ma gíyáio, aai bɔmɛɛ zà,
an lé'íkaaa líɔ kpaagui vío.

¹¹ Za gɔɔ pɔ Lua ma sá ilo à ma busa,
aalo ma yá'ò ma wáae.

¹² Gbɛ̀váiipɔ fɛlemanɔ ma ɔplai,
aalo gbá zɔzɔmɛɛ,
ma kaaŭa zé ɔ aalo wɛɛɛ.

¹³ Aai zezɔmɛɛ,
aai dɛɛka wà e ma bɔlia,
an gbɛɛ bàa kú n' dɔamalɛoo.

¹⁴ Aa gufɔ̀ wàu, aale mɔ́,
aa dɔdɔkɔwa gu pɔ aa yáapiu.

¹⁵ Sɔ̀ kèmagu, ma bɛɛɛ gɛ̀zɛa n' íanao,
ma kuana sàale lán luabɛpuanawa.

¹⁶ Tiasa ma wɛni lé gɛ̀zɛa,
ma si wétɛau sa.

¹⁷ Wáwá lo ma wá wí gwáasina,
wáwápi lo swaa kíkía kámabosai.

¹⁸ Lua ma pɔkasa kàaa a kù gbáugbáu,
ɔ ma ulatao lé ma kòlo wí.

¹⁹ A ma zu bèleau,
ma gɔ lán búsuti ge túfuwa.

²⁰ Lua, mi wiilenzi, nili weao,
mi fɛɛ zɛ, wé ni ma gwaò.

²¹ Ni liaamanɔ pásípási,
ni fɛlemanɔ n' n' gàsa gbáao.

²² Ni ma se n' ma gbaɛ íanau,
ni to ma sàale zaa'íanau.

²³ Má dɔ́ kɛ́ n' yɔ́ ma kpa gaie.

Gbɛ̀pii bɛɛ!

²⁴ Gbɛ́ pɔ́ wíwi lí ɔdɔnzio lé?

Gbɛ́ pɔ́ si wétɛau í wiilenzie.

²⁵ Mí ɔlo gbɛ́ pɔ́ yá n' léɔnɛo lé?

Mí pɔsia kɛ wɛnadenɛo lé?

²⁶ Ké ma wé dɔ maai, ɔ ma vái è.

Mále gupua dá, ɔ gusia mɔ̀a.

²⁷ Ma nɔse líɔ daa doúo,

wétɛa miɔ e'e lá gu lé dɔ.

²⁸ Miɔ be sínkpaũkpaũ,

i kɛ íatɛ yáí no.

Mí fɛɛ zɛ bila guu mà wiile.

²⁹ Ma gɔ́ kɔgbɛ́ ũ n' gbɛgbonaɔ,

taataaɔ gbɛnan ma ũ.

³⁰ Ma mebaa siakũ, àle bo sɔu,

ma me lé pí, àle pusu bo.

³¹ Ma mɔ̀na gɔ́ pɔsiakɛbo ũ,

ma kule'ò dàkɔ́í n' ɔlonaa.

31

Yobu zɛa n' a taaesaidekɛo

¹ Má dile ma wéɛ

asu àɔ biibia wɛndiaɔwao.

² Lua kua za musu, ài kpele wí ewái?

Asea kpele Gbáapiide í kenéi?

³ Faasaide lí wétɛa eo lé?

Kisia lí váikena leo lé?

⁴ Lua lé ma yákeaa eo lé?

A ma gbásea lé d̄so lé?

⁵ Miò be ní m̄ofilio yá?

Ma k̄ese leeũ ní gb̄esásáao yá?

⁶ Lua, ma ȳo a zéwa ñ ma gwa,
tó má kú táaesai.

⁷ Tó ma pázea,
mé p̄o p̄o ma wé lé eò lé ma s̄o ble,
ge tó ma ɔ ku yáwáie guu,

⁸ to gb̄ep̄áleɔ p̄o p̄o má t̄ò ble,
aai p̄o p̄o má bào bilebile.

⁹ Tó ma n̄e biikè ma s̄o,
tó ma a gb̄édee k̄eele baa v̄iv̄i aà n̄o yáí,

¹⁰ to gb̄ep̄áleɔ gbada ma nawa,
to aà k̄ina ke gb̄ep̄álee.

¹¹ Asa tó ma yápi kè, d̄se'lie,
duuna p̄o kà wà a yáḡḡe.

¹² Yápiá té p̄okaalena,
d̄s̄ à kú ma buap̄ɔwa, i ma p̄o bilebile.

¹³ Tó ma ḡe ge n̄e zík̄ena yávim̄aɔ,
tó mi ḡḡo a zéwao,

¹⁴ kpelewa má ke, tó Lua f̄elem̄aɔ yápi yáii?

Tó à m̄a, kpelewa má oèi?

¹⁵ Lua p̄o ma ik̄asa neasak̄peu mé ade ik̄asa s̄o lé?
Lua doupi mé wá baade kè a da n̄s̄uo ló?

¹⁶ Tó ma gi p̄o p̄o taaside lé a nide kpáiwà,
tó ma gi gyaa gb̄eando wegwai,

¹⁷ tó ma bleblè ma a ta s̄aá,
mé mi kpa tone p̄o gwana v̄iowao, t̄ò!

¹⁸ Aawo! Za ma èwaasoḡo toneɔ maen ma ù.
Za ḡo p̄o ma b̄o ma da neasak̄peu
gyaa gb̄eando d̄on̄leden ma ù.

¹⁹ Tó ma gb̄e è, íana lé aà de,
ge ma w̄nade è, a zwáa ví à kualao,

²⁰ mé mi a s̄a ká p̄okasa kuaála
aà me kè l̄oɔɔũ à gb̄asa samaa'òm̄eɔ,

²¹ tó ma gb̄aam̄o ne tonee,
ké má d̄s̄ wa zeman̄o yáí,

²² Lua to ma ḡau gole à léle,
ma ḡas̄i i wo a pék̄i.

²³ Má Lua íadama vía v̄i,
aà z̄o ke yáí má f̄s̄ yá bee taa keo.

²⁴ Tó vua ma gb̄aa'èwà,
tó ma mè vua t̄et̄eé má a náai v̄i,

²⁵ tó ma aiz̄e z̄o ma p̄o d̄wà,
ɔda p̄o ḡè ma ɔzípi,

²⁶ tó íat̄e teke ma wep̄èwà,
ge m̄ovua táa'oa ní a k̄ef̄enkeo,

²⁷ an yá lé ma s̄o ble t̄et̄eé,
tó ma lep̄è ma ɔwa ma f̄kp̄aomá,

²⁸ beea duuna p̄o kà wà a yáḡḡe,
m̄afilik̄ea Lua Musudeen we.

²⁹ Mi p̄onake ma zangude mísi'ea yá musuo,
mi aà yáab̄ ké yá aà lè yáio.

³⁰ Mi we ma duunakè ma aà kào.

31 Déme pílaa, i nòò so à kàò ní?

Ma bēdeò mé ma seeladeò ù.

32 Ma bē zé Ìò wēa nibòòne,

mili we gēzea í gāaeo.

33 Ma laká ma táaeola lán Adamuwaē?

Ma a duuna ùle yá?

34 Bíla zòlea, 5 vía ma kù ma fua yá'oe?

Mi gí b̄i kpéu sakaamagu yáio.

35 Ee! Déme a ma yáe maai?

Ma zed̄. Gbāapiide yápi zásia sa.

Lua p̄o yávimanōpi aà kē láu.

36 Má lápi da ma gāue,

mí kpá fua ù,

37 mí geowà mà yá p̄o má kèò dau mà siuè pii,

mí s̄aazi lán kíawa.

38 Tó ma bú lé wiilēa,

mé a gbaanao lé 3òlmeē,

39 tó mi t̄olepi flaboo mé ma a blē blē,

ge tó ma gbé p̄o aa ví yāo dèdeē,

40 Lua to leaa b̄ole mase gēē ù,

papaa s̄o ése gbēu.

Yobu yá lén we.

32

Elihu yá'oa

1 Ǿ gbēon àāpio kámabò, aai yázāsi Yobuwa lo, asa à azia dile gbēmaa ūe. 2 Ǿ Buzu gbé Balakeli né Elihu, Lau bui p̄o p̄a. Aa p̄o p̄a Yobuzi, asa à yānakp̄a azlawae, i ke Lua no. 3 Aa p̄o p̄a Yobu gbēna gbēon àāzi lo, asa aa aà táae èe, ama aai f̄o yázāsiwào. 4 Elihu lé rí dá e aa yá'ò wa làa, ké an zi deaala yáí. 5 Ké a è gbēon àāpio i f̄o yāe wè Yobuwa lo, 5 aà p̄o p̄a 6 à mè:

Èwaason ma ù, gbēz̄oan á ù,

bee yáí ma azia b̄usaié,

vía ma kù, mi e ma a d̄sa óéó.

7 Ma mè a maa gbēz̄oan yá'oe,

à kù gbē zio òno danéē.

8 Ama Lua Nisina mé í gbé wé kēè,

Gbāapiide lé'ianapi í aà gba òno.

9 I ke gbēz̄oan mé òno rítēeo,

i ke gbē zio mé lío yázede d̄so.

10 Bee yáí ma mè à ma yāma sa,

mapi, má a d̄sa o s̄o.

11 Ma s̄aazi ḡo p̄o ále yá'ò,

ma swákp̄a á ònyáí

ḡo p̄o ále yázāsik̄owa.

12 Ma laaid̄o á yáwa maamaa,

āma á gbēe i Yobu eēboo,

i e yázāsiwào.

13 Ásu àò me á òno kào,

sema Lua aà fu, i ke gbēnazina no.

14 Lá Yobu i a yá d̄òdm̄eēo,

má wewà lá á òèwao.

15 Aa bílikè, aale wewà lo,

aa yāe ví wà oè lo.

16 Aale yāe oo, máo s̄s̄anzi lo,

aa zea we, aa kua yá'okliwa.

17 Mapi, má a p'ó o s'ó,
 máme má a d'óa o s'ó.
 18 Asa má yáví dasi mà o,
 yápiò lé ma n'òse p'úna.
 19 Aa ku ma guu lán véé p'ó kú t'ùu b'ùu guuwa,
 má ye p'úna lán véé t'ùu dafuwa.
 20 Sema mapi mà yá'o, ma mé i su,
 sema mà f'élé mà wewà.
 21 Má gb'è b'òb'ò'sio,
 má gb'è k'èk'è ní léoo.
 22 Tó má gb'èk'èk'ea ní léo d'ó,
 ma k'ena a ma se taman'ò g'ò'òe.

33

Lua í gb'ènaz'ina gba laai

1 Ma yáma sa Yobu,
 swá'kpa ma yá'oi.
 2 Gwa, ma b'ò ní yá'ó sa,
 a d'ò ma léú.
 3 Ma yá'ó lé b'ò ma n'òsemaa guuc,
 mále yá p'ó má d'ó o ní n'òsemendoo.
 4 Lua Nis'ina ma k'e,
 Gb'áapiide lé'íanapi ma gba w'èni.
 5 Tó níy'ò f'í, yáwea,
 s'òuke, ní yáz'asia.
 6 Má k'é, má dou'nn'ò Luaee,
 à g'ít'ò à ma k'èò s'òe.
 7 N'su víak'e m'èeò,
 má t'òma gb'áao.
 8 N'ò ma swá' má,
 má mà n' yá'ò n' mè,
 9 ní tàae ví'ò, ní z'èa,
 ní kú gb'á'sai, ní yá'vái ví'ò.
 10 Ó Lua íb'èl'es'ènn'ò,
 à n' dile a w'èl'e ú.
 11 I galakpane,
 íb' n' táasika n' yá'kea píi guu.
 12 Mále on'e, n' yá' bee nao,
 asa Lua z'ò de gb'ènaz'inaa.
 13 B'óyái níle z'òad'ò Luawa
 k'é íli yáz'ási gb'ènaz'inaawo ní?
 14 Lua í yá'o g'è'n doe,
 íli a gb'èsisio.
 15 I yá'on'é w'é'pungu'ea ge nana guu gwá,
 g'ò p'ó i niaz'ide kpá gb'è'òla,
 aale ipi o ní w'úlek'í.
 16 Ó í yá'o ní swá'u,
 í to ví'a ní kú ní íadama yá'ó,
 17 k'é gb'è'ò e mik'è yá'váiwa,
 mé aasu ínadáò.
 18 I g'íné màa aa ta m'iau,
 í kpáné wà ní d'èd'è ní f'èndao.
 19 I gb'è toto ní wawáwáò aà w'úlek'í,
 í íak'paa'ázi kámabosai,
 20 Ó p'òblea í k'è'è b'ò'ò ú,
 íli ye a p'òe'á blii seo.
 21 Aà mé í íbaba,

aà wá pò ulea yáa ì bọ gupua sa,
 22 e aà wēni káikū rí mio,
 àlẹ sọ malaika gbēdenaọzi.

23 N beeo tó a malaika ví kóo ũ,
 gbé pò de gbēn ọaa sọola,

a yá pò zεví ọbè,
 24 i sùuukεaànọ à oné:

Asu to aà ta miauo,
 ma aà misia zé è.

25 Aà mε i dafukū lán nētēnawa,
 ọ teke lán èwaasowa,

26 i wabike Luawa, i keaànọ na.
 Tó a è Lua a wegwa, a kúkuake,
 Lua i εa to aà naanọ.

27 A gé gbé ọkí, i mε:
 Ma duunakε ma yázede fuangbà,
 5 Lua i a flabomεεo.

28 A ma mīsi, mi ta miauo,
 mále pónake aà gupua sa.

29 N èa? Lua ì yá beeo ke píi,
 1 ke gbéε gēn pla, baa gēn aa.

30 I aà si gawa,
 ke gupua wēnide e biiwà.

31 Swákpa n ma yāma, Yobu,
 nyọ n lé kpaaú, mapi má yá'o.

32 Tó rí yá'oa ví sọ, o,
 asa má ye má yānakpama.

33 Tó rí ví sọ, ma yāma.
 Níle má ọnọ dane.

34

Elihu Yobu taa'ea

1 Elihu pè a yále à mè:

2 A ọnọnaọ, à ma yāma!
 A yádọnaọ, à swákpa à ma!

3 Asa swá ì yá dọkọε,
 lá lé ì ble dọkọεwae.

4 Wá ze rí yázedeo,
 wíọ yāmaa dọ wá zānguo.

5 Yobu lé mε á taaε vío,
 5 Lua lé gí a yānakpáiwà.

6 A mè rí a yá nao,
 Lua lé a dile εede ũε,
 rí a taaεaidekeo a bọá fọnaε.

7 Déme kú lán Yobuwa
 dọεa rí Luao ọ de aà imia ũi?

8 A gbēkpà rí duunkεnaọ,
 à bèbe rí vāikεnaọ.

9 Aša ì mè
 gbé wεεεa a yá ká Luagu ài vío.

10 A nọsedeo, à ma yāma!
 Yádọsai i kó'e rí Luao,
 Gbáapiide lí yāvāikεo.

11 I flabo baadeε a yákeawae,
 gbépii zla yá 5 ì wiε a musu.*

12 Lua lí yádọsai keo fá!

* 34:11 Sou 62.13

Gbāapiide lí yázeɗe fuangbao.

¹³ Déme àà díle dúńia kía ùi?

Déme dúńia búu nàè àà ɔzi?

¹⁴ Tó à zèò

à nisina ní òan wēńideo si baadewa,

¹⁵ gbépii a gaga g̃ɔɔe,

gbēnazina i ɛa gē tíu.

¹⁶ Yobu, tó n ɔnɔ kà, yáe bee ma,

swáse ma yái.

¹⁷ Gbé p̃ɔ ye yázeɗeio a ke ɗaana ũe?

Lua z̃ɔ mé a maa, ɔ ñỹ yádaaàlao?

¹⁸ Luapi í o kíaɔne, p̃ɔ giaɔ,

í o kiabuiɔne, gbēváiɔ.

¹⁹ Ili kíaɔ díle ńdoao,

ili ze ní ɔɗeɔ à b̃ɔ taasideɔ kpeo,

asa amp̃iiá àà p̃okeaɔne.

²⁰ Aaí gaga kándo weɗo,

aaí gbásile aa gēzea,

zeɗeɔ í ánuato gbēnazina ɔ sai.

²¹ Lua í wéte gbēnazinaɔ yákeai,

lá aale gbáse, ɔ e píle.

²² Gusia ge gusisie ku

ké ṽaikena uluè.

²³ Lua lí gbé lala yái

à gbasa yádaaàlao.

²⁴ I zeɗeɔ wíwi yáḡḡaírnɔ sai,

ɔ í gbēp̃aleɔ díle ní gb̃eu.

²⁵ Ké ɔ ní yákeɔ e yái,

í ní fuangba gwáasina à ní wíwi.

²⁶ I ní w̃etá ní ṽai yái gup̃uau,

²⁷ ké aa b̃ɔ àà yá kpe,

aaí laaidɔ àà yáwao yái.

²⁸ Aa t̃ɔ p̃esaideɔ wii Lua lè,

ɔ à wēnadep̃iɔ wii mà.

²⁹ Lua nílea kpé, déme a f̃ɔ àà t̃aae ei?

A azla kp̃agui, déme a b̃ɔw̃ai?

A iko ṽí bui píiwa ní baadeo,

³⁰ ké luayáɗansai su kpalable,

í k̃ɔniké gb̃éɔneɔ yái.

³¹ Tó gbé ò Luae t̃aaeden a ũ,

á yáɗɔsai ké ɔ,

³² yá p̃ɔ á ɗ̃ɔ Lua dadae,

tó a ɗuunaké ỹaae, á ké ɔ.

³³ Lua a íadawá ỹá?

N Lua t̃aae è, ní è kpelewa ní?

Lá níle e, o, n yáe, i ké mámeo.

³⁴ Ñɔseɗeɔ òmeɛ,

ɔnɔna p̃ɔ aa ma yám̃ɔ mè,

³⁵ Yobu lé yá p̃ɔ á ɗ̃ɔ o,

aa yá'oa ɗ̃ɔ ṽí.

³⁶ Yobu íadama aɔ geɛ,

asa àle yázasí lán gbēṽaiwae.

³⁷ Ale t̃aae káfi duunaa,

àle ɔtaale wá guu,

àle lenakasa Luae.

35

Yobu zɔadɔ Luawad pɛ

- ¹ Elishu ɛa pɛ a yáɛ à mè:
²⁻³ Ké n mè Lua a yánakpama,
 ɔ n ɛa n mè bɔ̀ ài kua duunasai víi,
 ge bɔ̀ má sɛ́ɛ a guui,
 ríɛ e yá pɔ̀ ní beopi maa yá?
⁴ Mpi ní n gbɛ́ɔ, má yázásiwá.
⁵ Wéɛɛ n luabɛ gwa,
 gwa lá luabɛpuana zànnɔ̀ mè!
⁶ Tó n duunakè, bɔ̀ a wo Luawai?
 Tó n tàae lé diadi, bɔ̀ a biwái?
⁷ Tó ní kú n dɔ̀ɔwa, bɔ̀ ríɛ aà gbai?
 Bɔ̀ àɛ emai?
⁸ N gbɛ́deeɔ̀ ɔ̀ n vâikɛa i pɔ̀ womá,
 n gbɛ̀nazɪn deeɔ̀ ɔ̀ n maakɛa i àikɛnɛ́.
⁹ Gbāamɔ̀anɛ́ pásɪ i to wà wiile
 wà mɛ wá sí gbɛ́ taiinkɛnaɔ̀wa.
¹⁰ Ama an gbɛ́e lí mɛ Lua a Kɛna ku máɛo.
 ɔ̀mɛ i to wàɔ̀ letɛ̀ dɔ̀ gwá,
¹¹ i yádawɛɛ de nɔ̀bɔ̀ɔ̀la,
 i wá gba ɔ̀nɔ̀ de bāɔ̀la.
¹² Tó wà wiilèwà, ili yámamáo,
 ké gbɛ̀vâipiɔ̀ ɪɔ̀ dɔ̀ɛwá yái.
¹³ Wii pãe! Lua lí swáɛio,
 Gbãapiide lí ní yádao.
¹⁴ Baa ké n mè ni wesiaàɛo,
 n yá aà kíi lè, śsaaàzi.
¹⁵ Ké àɛ pɔ̀kútmabɔ̀bɔ̀má tia kéwao
 ɔ̀ ríɛ e àɛ tàae pɔ̀ wa kèɔ̀ yádaoɛa?
¹⁶ Beewa Yobu yápá ɔ̀,
 à yá pɔ̀ á a gbadɔ̀o b̀ɛɛ.

36

Wi taasikɛ wá bɔ̀a maa yáɛ

- ¹ Elishu ɛa pɛ a yáɛ à mè:
² Mɛnakɛ yɔ̀ɔ̀, mí ɛa one
 yá pɔ̀ tò Lua yá mé kú.
³ Mí bɔ̀nɛ ní ma dɔ̀a pɔ̀ i bɔ̀ kãioo,
 mí yánakpa ma Kɛnawa.
⁴ Nyɔ̀ dɔ̀ sáasá ké ma yá ɛɛ vío,
 ma ɔ̀nɔ̀paɛmade má kunnɔ̀.
⁵ Lua zɔ̀ɔ̀, kási ili saka gbɛ́eguo,
 a zɔ̀ɔ̀, yá pɔ̀ à zè̀d̀ lilea vío.
⁶ Ili gbɛ̀vâi to aàɔ̀ kuo,
 i yággɔ̀gɔ̀ wɛ̀nadeɔ̀nɛ a zéwae.
⁷ Aá wé lí go gbɛ́maaɔ̀wao,
 i ní kpá kpalau ní kíaɔ̀ sãnu,
 i to aàɔ̀ kible gɔ̀ɔ̀pii, aai tɔ̀bɔ̀.
⁸ Tó wà gbɛ́ɔ̀ yèye ní mɔ̀daonaɔ̀,
 tó wà wétɛa ba kãné,
⁹ Lua i yá pɔ̀ aa kèɔ̀ oné,
 ɔ̀ aai dɔ̀ ké wà dɔ̀ɛwá, wà táaekèè.
¹⁰ I ní swá busané,
 ké aa e yáma yái,
 i dilenɛ́ aa mikɛ́ yávâiwa.

11 Tó aa à yàmà mé aa zòblèè,
aa láa maa, aai ká rí gɔɔwa rí namao.

12 Tó aa gí mai,
wa rí dɛdɛ rí fɛndaɔɛ,
aa kpagua dɔa kɛ́sáma yáí.

13 Luayádansaiɔ ɔ́ líkúta rí sɔu,
baa tó Lua rí yé rí mɔ́daonaɔ,
aali awakpaɛɔ.

14 Aaɪ ɛɛ wà gaga rí èwaasogɔɔ
lán gɔ́ɛ káaluawɔ gaawa.

15 Lua í to wɛ́na gbɛ́ le kɛ́ à aà bɔ́ yáíɛ,
í to wà gbáamɔ gbɛ́ɛ, kɛ́ aà swá e busa.

16 Maa àlɛ n sisi à n bɔ́ n yooyeau,
i genno dɛɛpookíi, ní gɔ́ nzlaɛ dɔ́dɔa,
n táabúnu aɔ fòona vío rí ble maaɔ.

17 Lua táae'ea lán gbɛ́váiwa lé í sima,
n aà táae è, ɔ́ àlɛ n swágaga.

18 Laaika kɛ́ àizeɛ su n wé bleo,
rísu to gbagusaɛ zɔ́ɔ n láasoo liaao.

19 N wiilea a fɔ́ n bɔ́ taasiue?
Baa rí dɛɛ sa pɔ́ ríle kao pii.

20 Nsu gwáasína nideɔ,
gbɛ́nazína ánuatoa gɔ́ɔpi.

21 Laaika zɛa rí váiɔi,
asa wáwápi n le kɛ́ n kɛ́ váiwa yáíɛ.

Lua mé gbaa ví

22 Lua dɛ pɔ́pii a gbáa yáí.
Déme yádanɛde ũ laaáwai?

23 Déme aà yákeɔ zé kàlèèi?
Déme a fɔ́ oè à váikéi?

24 To aà zí maabo aɔ dɔ́ngu,
aà yá pɔ́ wà ledàò wí sipiɔ.

25 Gbɛ́pii wesi aà pɔ́keapiɔɔ,
baade lé gwa káa.

26 Lua dɛ pɔ́pii,
aà zɔ́kɛ dɛ wá dɔ́ala,
wa fɔ́ wà aà wé dɔ́dɔ wà a lé dɔ́o.

27 Í í pusu gále suowa,
ɔ́ í to à ma lou ũ à ɛa ta swai.

28 Í to lou sisi à kwe
à í zɔ́ bɔ́ gbɛ́nazínaɔnɛ.

29 Déme lousisia daa gua yáasi dɔ́i?
Déme aà kɔ́fi gbáa bɔ́kíi gbadɔ́i?

30 Gwa! Í to loupiléa dagua,
a gupua í kúle ísíaa e títiu.

31 Í kibleò bui píiwa,
í ble kpaomá aɔ dirízi.

32 A loupiléa naa a ɔ́zɪ,
ɔ́ í pɔ́ pɔ́ a yei aà suwá oè.

33 Aà kɔ́fi ɔ́ aà baokpa,
baa pɔ́tuɔɔ í dɔ́ kɛ́ à ká kái.

37

1 Zaa'iana í to sɔ́ kɛ́magu,
ɔ́ ví kpòkpokpo.

2 A swákpa à aà bɔ́ ma, àlɛ púna,
louvíá lé bɔ́ aà léu.

3 Í loupiléa gbaɛ musu gupíiu,

í pìlepìle e dúńńa léwa.

⁴ A gbèa í pala gbáugbáú,
í púna rí a zṣṣke lṣṣo.

Tó aà lṣṣo dṣṣo, ìli a pìlea zùukèo.

⁵ Lua púnaaá yābṣnsaèe,
í yāzṣṣke, wá fṣ a gbadṣo.

⁶ I o loughèe aà kwè dúńńiau,
í o loue aà ma rí gbāao.

⁷ I tó gbépii go azía gía,
ké baade e dṣ áme ále zíkè we.

⁸ Sèa nṣṣṣo í tá rí tóou,
aaṣ ye rí ulékíi.

⁹ Zàa'iana í bṣ a kpéu,
í to ían nìe bṣle.

¹⁰ Lua lé'ianapi í to í i,
í pṣ kále nàì i gṣ lán loughèwa.

¹¹ Omè í í aso di luabèpuanae,
ṣ í to lou àṣ pìlepìle a guu.

¹² Lousisia lṣ bìlebìlekṣu lá a ðìlèèwa,
ṣ í da dúńńiaa pú lá a òwa.

¹³ I mṣ rí a pílo gotṣama ù
ge tṣle nínia gbèkèkèe ù.

¹⁴ Yáè bee ma Yobu,
ze ñ Lua dabudabuṣ gwa.

¹⁵ N dṣ lá Lua í yádìle pṣpṣnèa?
N dṣ lá í to lou pìlea?

¹⁶ N dṣ lá lousisia lṣ looa musua?
Lua dṣapaemede mé dabudabupi kè.

¹⁷ N gbé pṣ nṣ yṣ n pṣkasaṣ guu,
tó guantèna lé mè'ṣ tṣlèwa,

¹⁸ ñyṣ fṣ òli musuu laaàwaa?
Luabèpi gbāae lán mò ðíiwa.

¹⁹ Yá pṣ wá o Luae dawèe.
Wá yázekalea dṣo wá wésia yáì.

²⁰ Wa oè má ye mà yá'òè yà?
Gbèe a we o wá a de tiaa?

²¹ Iana fèle luabèpuana yà,
íatè bṣ musu sa, wé lé dṣwàò,
a gbāa kè zài.

²² Luabetèana bṣ gugbántoo oi,
à gawi zṣṣo dà Luae.

²³ Wá fṣ Gbāapiide leo,
aà iko zṣṣo, lṣ yāke a zéwa,
ìli yáède fuangbao.

²⁴ Ayámèto gbènazína í víakèè,
asa ìli ṣnṣnaṣ yádao.

38

Dii yázasia Yobuwa

¹ O Dii yázási Yobuwa zàa'iana guu à mè:

² Déme lé ṣnṣo ṣṣkpa
rí yáfaasai oaoi?

³ Sṣuke lán gṣsawa,
má n la yáì, ní wea.

Lua mé dúńńia kè

⁴ Ké ma dúńńia kále, rí kú má ní?
Tó rí a dṣa ví, omèe.

5 Déme a kɔ̀lèi?

Déme ba yǝ̀wàì? N dǝ̀ nolo?

6 Wà a gbá pèlè bǝ̀wa ni?

Déme a ɛ̀ dàalɛ,

7 gɔ̀ pɔ̀ gudɔ̀leia saanaɔ̀ lé gulakɛ,

mé luabɛ gbáadeɔ̀ * kúkua dɔ̀ pii?

8 Ké ísia bǝ̀ a da gbɛɛu,

déme kaa liai à a zùukèi?†

9 Ma luabɛpuana dàè pɔ̀kasa ù,

ma sua fɔ̀wà ulada ù.

10 Ma a zɛkíi lé dàè,

ma zetàè ma gbáa dàu.

11 Má òè: Nili mɔ̀ la, rísu víao,

n ikooa zɔ̀ɔ̀ zɛ la.

12 N yádílɛ kɔ̀ɔ̀e yáae?

N bɔ̀kíi ò̀lɔ̀ gudɔ̀aɛa?

13 Gudɔ̀a í dúnia kú a gola síiɔ̀wa,

í váikɛnaɔ̀ kpɔ̀ɛ.

14 I dúnia lílɛ lán oo pɔ̀ wà seelakèwàwa,

sìsɔ̀ í bɔ̀ gupuaú lán ula kpótkpótna kɛawa.

15 I gi váikɛnaɔ̀ne aa rí gusiayá kɛ,

í rí ɔ̀ pɔ̀ aa sè musu ɛ̀'ɛ.

16 N gɛ e za ísia nibɔ̀naɔ̀ kía?

N bebe ísipi nɔ̀nau yáae?

17 Wà ga gámɔ̀ ò̀lɛna?

N beɔ̀da bíibɔ̀lɛɔ̀ èa?

18 N dúnia yàasa lé táasikàa?

Tó rí yá beɔ̀ dǝ̀ pii, omɛɛ.

19 Gupua bɛn máí?

N gusiakukíi dǝ̀e?

20 Nyǝ̀ fɔ̀ gérínɔ̀ rí bùsuua?

N rí bɛ zé dǝ̀o lé?

21 N dǝ̀, asa wà n i gɔ̀ɔ̀ bee nolo?

N wɛ́ lé vío nolo?

22 N gɛ láasi pɔ̀ ma guniɛ kàlɛua?

N ma loughɛ dǝ̀ èa?

23 Míɔ̀ kua taasikɛgɔ̀ɔ̀ pɔ̀ ùɛ,

mí gbaɛ zlkagɔ̀.

24 Gupua í ligua kpelewa ni?

Iana í bɔ̀ à lí tɔ̀lɛa kpelewa ni?

25 Déme í loukwea dazɛwai?

Déme í zɛbɔ̀ loupilɛaɛi?

26 I to lou ma tɔ̀lɛ pɔ̀ gbɛɛ kuou,

baa sɛgbáú gu pɔ̀ gbɛnazína vío.

27 I bezia rí táaaó níni,

í to sɛ̀ bɔ̀lɛ we.

28 Lou de'ia víe?

Déme de sua pɔ̀ í kpa mae úi?

29 Dé neasakpɛ loughɛ í bɔ̀ú?

Déme í fii í, ɔ̀ í gbasa kpai?

30 Déme í to í fee lán gbɛwa

à to ísia musu gbáakú?

31 Nyǝ̀ fɔ̀ saana pɔ̀ káaaɔ̀ káaaa?

Nyǝ̀ fɔ̀ Saan kífɛnɛnaɔ̀ kɛkɔ̀waa?‡

* 38:7 Yob 1.6 † 38:8 Zel 5.22 ‡ 38:31 Amɔ 5.8

32 Nyɔ̄ fɔ̄ Saan nɔ̄'imina bile a gɔ̄waa?

Nyɔ̄ fɔ̄ bɔ̄ rí Saan ko nɛadeo rí a néa?

33 N musupɔ̄ ikoyá dɔ̄a?

Nyɔ̄ fɔ̄ n̄ rí kpá kpalau tɔ̄lea?

34 Nyɔ̄ fɔ̄ lezu louzi à sisi

à ibɔ̄ à n gbɛa?

35 Ni loupileaɔ̄ gbae aa dazeu nɛe?

Aaí mɔ̄ onɛ wa láa yá?

36 Déme ɔ̄nɔ̄ dà kpɔ̄bɔ̄'ilenaei?

Déme dɔ̄a kpá kosawai?

37 Dé ɔ̄nɔ̄ mé ká à lounaaɔ̄ naoi?

Déme a fɔ̄ musu olaɔ̄ yɛɛɛi?

38 Tó a ibɔ̄le, búsu giina í gɔ̄ bèle ũ,

bú sukɔ̄tɛɔ̄ í nanakɔ̄wa.

Lua mé nɔ̄bɔ̄ kè

39-40 Gɔ̄ pɔ̄ nɔ̄musu naalea rí tɔ̄ou,

ge aale nɔ̄ kpakpa dào guu,

ríme ni toekanéa?

Mme ni to an néɔ̄ káaa?

41 Tó gbagbaa néɔ̄ lé liaaliaa,

aale lezumazi blekɛsáama yáí,

déme í pɔ̄blea kpámái?

39

1 N tue nɛ'igɔ̄ dɔ̄e?

N bana è gɔ̄ pɔ̄ ále nɛ'ia?

2 Ni rí nɔ̄ mɔ̄ dɔ̄dɔ̄e?

Ni rí nɛ'igɔ̄ dɔ̄e?

3 Aaí kúle aa nɛ'ie,

ɔ̄ an nɛ'iwáwá í kpále.

4 An néɔ̄ í gbáakú sɛu, aaí péle,

aaí gɛzɛa, aali su rí dáɔ̄wa ɔ̄o.

5 Déme tó sɛa zaa'ina gɔ̄ azlaei?

Déme aà pòlo gbàei?

6 Ma sɛsao díleè aà be ũe,

ma tɔ̄le wiside kèè aà kúkí ũ.

7 I wéle súu ke pɔ̄pɔ̄e,

íli gbáamɔ̄nɛdeɔ̄ zɔ̄a mao.

8 ɔ̄ sɛsɔ̄ keɛɛle àɔ̄ sɛ weɛɛ,

ɔ̄ kpáleke pɔ̄ ísinaɔ̄ píi.

9 Zùsɛɛ a we zikɛnɛe?

A we í n taaakalektie?

10 Nyɔ̄ ba dɔ̄wá aà sa panɛe?

Nyɔ̄ zuudaè aà kpase kɛnɛe?

11 Nyɔ̄ aà náaike aà gbáa zɔ̄ yáie?

Nyɔ̄ wei n̄ n zí toèe?

12 Nyɔ̄ aà náaike,

aà n pówena sɛɛe suone zɛue?

13 Taataa í a gàsía poo rí pɔ̄nao,

a muua rí wáaliana gàsía káoo.

14 I gbɛda zíle,

í to úfáa gbepiɔ̄ wá à pipi.

15 Ké wa su kɛɛɛɛɛwá à wíwi,

ge sɛanɔ̄bɔ̄ ɔ̄zɔ̄wá lí dɔ̄aáguo.

16 ɔ̄ pásí rí a néɔ̄,

ríyɔ̄ dɔ̄ se aázía néɔ̄ no,

zí pá kea lí kèè yáe ũo.

17 Asa mi aà gba ɔ̄nɔ̄,

mi aà baa da faadeo guuo.

¹⁸ Ama tó à pòo à bò ní bao,
í s'í k'èè, ò í s'í pi dikpena yáabo.

¹⁹ Mmè ni to s'í àò gbáaa?
Mmè n b'ángasa p'èp'èè aà waawaa?

²⁰ Mmè ni to aàò v'í v'í lán kwawaa?
Aà p'òb'ò a níu k'òfi í to v'ía ní k'ú.

²¹ I a gbá pálep'álep'á guzuleu,
í p'onake a gbáa yá musu,
ò í g'è dai z'íg'òle.

²² I p'ó p'ó w'í viak'èè yáabo,
s'í lí k'èa'guo,
lí p'òb'ò z'áke f'ènda'eo.

²³ Ka ío k'òfik'e gb'álau aà musu,
s'òmp'èp'èè ní s'ón g'ésedeo í tek'e.

²⁴ Tó wà z'ím'ò p'è,
í lío az'ía dak'í d'òo,

ío t'òle gb'è ío v'í v'í,
ío k'e s'èè s'èè s'èè.

²⁵ Tó wà kuup'è,
í p'òb'ò a níu à mè èh'èè!
Ío z'í í'anas'èè za z'áz'á
ní d'òaana'ò k'òfi gb'áao ní k'úkuak'èao.

²⁶ N'ò mé t'ò bleaa í vua
à a g'ás'ía p'oo à g'è g'e'om'id'òk'í oia?

²⁷ Mmè ní d'íle yáamusue
a'á lí yáak'pa, í a sak'p'e da musua?

²⁸ Ío ku gb'e musu, we í íu,
í p'e gb'è misonawa a aafia'ek'í ù.

²⁹ Za we ío p'òblea gwagwau,
í p'ó w'èpa k'áaa.

³⁰ Au mé aà n'è'ò p'òblea ù,
gu p'ó p'òg'e kuu, ío ku wee.*

40

Gbènaz'ína lí f'ò Lua b'èèb'òo

¹ Ǿ Dii èa ò Yobue:

² Ma Gb'áapiide,
níy'ò ma t'áae e ò ma gba laaia?
Luab'èeb'ona, yáz'ásia sa.

³ Ǿ Yobu w'èwà à mè:

⁴ Má p'òe ùo, k'pelewa má wemai?
Sema má òku ma l'èwa b'áasio.

⁵ Ma yá'ò g'èñ doe, má èa o ío,
má ò g'èñ pla se, má a z'ási ío.

⁶ Ǿ Dii èa yá'ò Yobue z'áa'íana guu à mè:

⁷ S'òuke lán g'òsawa,
má yáalalama, ní wea.

⁸ Ny'ò láka ma yáke a z'èwaa yá?
N ye ò yá'íik'paa, n yána b'ò yá?

⁹ N g'ása gb'aa kámawaa?
N ío a f'ò gu dee lamawaa?

¹⁰ Z'òke ní kíak'eo da n'òambleb'ò ù,
gawí ní b'èèeo da ulada ù.

¹¹ N n p'òf'èb'òb'ómá,

* 39:30 Mat 24.28, Luk 17.37

waladeɔ gwa ní wɛpāsío, widamá.
 12 Waladeɔ gwa ní wɛpāsío, ní ní lao,
 ɔzɔmá gu pɔ aa kuu,
 13 ní ní víle téesau pii,
 ní pɔ fi ní oawa miaw,
 14 mí gbasá mà n sáaukpa,
 ké n fɔ n ziblè ní n ɔplaaɔ yáí.

Dalagɔɔ

15 Dalagɔɔ gwa,
 mámɛ ma aá kè lá ma n kɛwa.
 I sɛ ble lán zuwae.
 16 Aá yées ku aá wokpɛɛ,
 aá gbáa ku aá kutelenawae.
 17 I a vlá poo lán sɛɛ líwa,
 aá gbala kí de lán bataɛawae.
 18 Aá wáɔ de lán mɔgotéwa,
 aá mɛguɔ de lán mò gowa.
 19 Aá zɔɔ mé de pɔ bées pɔ má kèɔla,
 mapi aá Kɛna ma fɛnda kèè.
 20 Gbèsísíɔ mé aá ble'ekíi ú,
 wɛ sɛanɔɔɔ i kɔɔ'ou pii.
 21 I wúle íu kòlɔwɛɛ zíc,
 íɔ ye feeu dána guu.
 22 Kòlɔwɛɛ ue í daaála,
 swagbalalaɔ í kákaaála.
 23 Baa tó swa gbakáka, íli leelekeɔ,
 tó Yuudɛ isukaa lé aá lé lé, íli deeo.
 24 Nlɛ e wa fɔ wá aá wé wíwí, wí aá kú nɛe?
 Nlɛ e wa e kɔnikéè, wí aá ní fɔ yá?

Kwása

25 Nyɔ fɔ kwása kú ní kokoao ñ gále ñ bɔɔe?
 Nyɔ fɔ ba dɔ aá lénawae?
 26 Nyɔ fɔ bà lɛena ká aá níue?
 Nyɔ fɔ ñ aá létá zíc fɔ ní kúlaɔe?
 27 A awakpakpaneɛ?
 A yá nana onɛe?
 28 A lɛdoúkennɔ
 ñ a sɛ n zɔ ú e a wɛni léu nɛe?
 29 Nyɔ kòɔ'oò lá wí o ní báowae?
 Nyɔ ba dɔwá ñ kpa n nɛnɛnawae?
 30 Laatanaɔ kwásapi tɛmáe?
 Laayianaɔ aa aá tɔnɔnakékɔɛe?
 31 Nyɔ fɔ ñ aá pápa ní saao ñ aá baa fɛe?
 Nyɔ fɔ ñ aá mi kɛ yáiyai ní sɔnaoɛ?
 32 Wɛɛɛ ɔkává ñ gwa!
 Dɛɛpi a sánguɔ,
 níyɔ si a síawa ɔɔ.

41

1 Tó níle e níyɔ aá kúe,
 níle nzla sásáɛ,
 tó n wɛsíaálɛ, níyɔ gɔ zɛ sáiiɛ.
 2 Lá gbɛe wɔɔ í ka à to aá go a tíao,
 déme a fɔ zɛ ma aɛ sɔí?
 3 Déme a fɔ ma le à o ma flaboɛi?
 Pɔ pɔ kú dúniau píiá ma pɔɛ.

4 Má gí kwásapi gbáɔ yá'oio
 ge aá gɔsake ge aá kɛfɛnkɛ.
 5 Déme a fɔ à aá tɛɛ woloi?

Déme a we áasína kaèi?

⁶ Déme a we à àà lé wēaai?

Aà swaa àà lé pà mé a kai ví.

⁷ Aà tee de lán sèngbaoowa àà kpeɛɛa,
a daaia sàlala fòonasai dɔɔdɔɔ.

⁸ Aà teɛpiɔ nanaakɔwae,
baa íana lí gēkíi euo.

⁹ Aa pépeakɔwa gíúgiúe,
aa kéaaakɔwa vío.

¹⁰ Tó à nisà, gu í pue,
aà wé de lán íatē bilea kɔɔkɔɔwa.

¹¹ Tévua í pípi aà léu,
tekɔna íɔ bɔléu.

¹² Súele íɔ bɔle aà níu
lán lá ísi té pɔ wà oo díwà súelewa.

¹³ Aà lé'íana í to sístɔna tése,
télepiɔ íɔ aà léu.

¹⁴ Aà gbāa ku aà waauɛ,
gbé pɔ kpàaúaaɔ píi í tolotoolooboɛ.

¹⁵ Aà báasi í didikɔa,
í nawà gbáughāu, íli deeo.

¹⁶ Aà kua gbāa lán gbɛwa,
lán wísilɔgbɛdawa.

¹⁷ Tó à fēle, sɔ í kē neɔgɔnaɔgue,
aaí kpákpakɔa aaí kua gékíiwa.

¹⁸ Fēnda pɔ wa lèd píi, íli bɔwàò
ge sɔna ge ka ge saa.

¹⁹ I mɔsi dile lán gāwatonawae,
mɔgotē íɔ deè lán lí mùaawa.

²⁰ Ili bàale kaɛo,
gbɛma gbɛ íɔ deè lán ésemisinawae.

²¹ Íɔ go gwa lán sè gíiwaɛ,
sɔna kɔfi íɔ deè yaalyā ũɛ.

²² Aà gbɛɛ tee de lán zàkologbawae,
a ía íɔ te bèleau lán zúsoon guwibɔwa.

²³ Í í bilɛ títiú lán í piaouwa,
í ísipi ya lán nísi íkpaawa.

²⁴ Í seena íɔ te aà kpeɛ,
í sipi í ya aà kpe píuu.

²⁵ Aà sáa kú dúnia guuo,
ma pɔkɛaɔ guu ōme vía vío.

²⁶ Í pɔ pɔ aale e wa kao dile páɛ,
ōme nɔɔ tɔdeɔ kía ũ.

42

Yobu misíleá Luáɛ

¹ ǃ Yobu ò Díiɛ à mè:

² Má dɔ ké rýɔ fɔ yápii ké,
nili fu yá pɔ ríle yáwao.

³ N mè déme lé zɛzɔ ōnɔɛ dɔsaii?
Slanaɛ, ma yá pɔ má a gbadɔo ò,
yábɔnsaɛ pɔ de ma dɔala.

⁴ N mè má swákpa, rýɔ yá'ò,
rýɔ yálalaa, mí werna.

⁵ Ma n yá mà ní swáó yāaɛ,
tiasa ō ma wɛsinle.

⁶ Ayámeto ma sakà maziagu,
ma nɔsɛlíle zɔleá búsuu tufua.

Dii ɛa Yobu zɛdɔa

⁷ Dii yá beeɔ oa gbɛa à yá'ò Temani gbé Elifazɛ à m̀: Ma pɔ p̀nzi ní n gbé gbɛɔn plaɔ, asa i ma yá'o a zéwa lán ma z̀blena Yobuwao. ⁸ A zuswana se m̀n sopla ní s̀sakao m̀n sopla, à gɛò ma z̀blena Yobu kíi, í sa p̀ wí a p̀ kátɛu à t́kú oò, ma z̀blena Yobu i wabikéé. Má aá wabikɛa sí, má kɛé á s̀ũkewao. I ma yá'o a zéwa lán ma z̀blena Yobuwao. ⁹ Ǿ Temani gbé Elifaza ní Sua gbé Bilidadao ní Naama gbé Zofaao gɛ kè lá Dii ònéwa, ̣ Dii Yobu wabikɛané sí.

¹⁰ Yobu wabikɛa a gbɛnaɔne gbɛa Dii tò à s̀u a pá ziu. A ɛa à p̀ p̀ a ví yáa k̀fíè lɛɛ pla. ¹¹ Aá v̀i ní aá dáunaɔ m̀ aá kíi píi ní aá gbé ḍaɔ píi. Aa p̀blɛaàno a be, aa s̀sobi k̀ɛaàno, aa aá ǹse níniè yá p̀ Dii yíawá píi musu. Ǿ an baade aá gbá ánuusu ní vua táanao m̀ndodo.

¹² Dii ɛ́faaikè Yobuɛ gbɛz̄a de a káaua. A s̄aó ví m̀n ̀aas̄s̄o lɛɛ ḡɛo m̀ndosai (14.000), yiongoɔ ̀aas̄s̄o lɛɛ soolo (6.000), zuɔ ̀aa kwi (2.000) ní z̄a'inaɔ ̀aa s̄o (1.000). ¹³ A nɛḡɛ í gbɛɔn sopla ní nɛnɔɔ gbɛɔn áaɔ lo. ¹⁴ Aá nɛnɔɛ s̄éia t̄n Yemima, * a plaade t̄n Kasia, † a áaɔde t̄n Kelenafu. ‡ ¹⁵ Busupi guu píi nɔɛ ku a maa ká Yobu nɛnɔɛpiɔwao. An mae ní túbi dílené ní ní d̄aɔɔɛ.

¹⁶ Yobu taasikɛa gbɛa à kè wè basoplaɛ, à wesi a t̄unaɔ ní a síwɛnaɔ ní a s̄kpaɛɔɛ. ¹⁷ A zikú táotaɔɛ, ̣ à gá.

* 42:14 Bee m̀ felena. † 42:14 Lí gínana t̄. ‡ 42:14 Bee m̀ kiop̄na.

SOU

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Souá wabi mèn basoplakwi pɔ́ Isailiò kè Luawaone, mé aai si le u ní pɔ́'obona, mé Yesudeo lé zíkèò e ní a gbào.

Sou lá kpaalea lee soe. Le pɔ́ Davidi dàò ku we dasi (51-65, 67-71) bee gbèa Kole buio leo (42-49, 84-88), Asafa leo (73-83), kíablea leo (93-99), gea Yelusaleu leo (120-134).

Souò buio dasi maamaae:

Le pɔ́ aai Dii tɔ̀bɔ̀ aà zɔ̀kè ní aà maakeo yá musu: 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113-114, 117, 135-136, 145-149

Dii kiblea leo: Dii mé kía u: 47, 93, 96-99

Kíablea Souò, wabikea kíae ge kía wabikea: 2, 18, 20-21, 45, 72, 89, 101, 110, 144

Gèa Dii kpéu leo: 15, 24

Gèa Yelusaleu le pɔ́ Isailiò i si gɔ̀ɔ̀ pɔ́ aale gé dikpekei we: 84, 91, 121, 122

Siɔ̀na leo, aale gu pɔ́ Dii sè wà a kpé dɔ̀u Yelusaleu tɔ̀bɔ̀: 46, 48, 76, 87, 132

Waaso Souò: 14, 50, 53, 75, 81, 95

Sou pɔ́ i yádada luanaaikenaone: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133

Gbé pɔ́ aale pɔ̀sia ke aale Lua sisi ní yá'oma guu Souò: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137

Lua gbé wiileawa yá'ia ge íadama ge gudé ge gyá ge zìzòkè yá musu leo: 5-7, 13, 17, 22, 25-26, 28, 31, 35, 38-39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63-64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143

Lua sáaukpaá kè i ní suaba ge i duunakémá yáí: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118

Pɔ̀na ní aafia pɔ́ luanaaikenaò ví leo: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139

Yesu Sou lési Maaku 14.26 guu, mé à Sou yá'ò a yádané guu (Maa 12.10, 36) ní aà wabikeaò guu (Maa 15.34, Luku 23.46).

Souò guu wà dɔ̀aa wà Kilisi yá'ò ní taasi pɔ́ a keo (22, 69). Wà aà bɔ̀a gau yá'ò lɔ̀ ní aà taa luabe yáo (16, 110, 118). Wà Sou lá yá'ò ò Lua bàakuarínò gbèzà láò guu de gèn basoola.

Isailiò wabikea, Yesu wabikea, Yesude káauò wabikea (Zin 4.24-26), Souò de lá pɔ́ Yesudeò i lousisiò u e ní a gbào.

LA SEIA

1

Sou 1-41

Bdaade

¹ Baaaden gbé pɔ́ lí gbèváiò ledama mao u.

Ili duunkenao zé seò,

Ili zòle ní gbé àlafiikenaò.

² Dii ikoyá mé i kaaàgu,

Ìb lãasookewá fáane ní gwãasínao.

³ A de lán lí pɔ́ wa bà swa saewa,*

a lá lí giigagao, Ìb ne'í a gɔ̀wa,

yá pɔ́ i ke pii káfiá ví.

⁴ A de maa ní gbèváiò.

Aa de lán ése úa pɔ́ íana i séléwae.

⁵ Beewa gbèváiò bɔ̀ maa yákpalekegɔ̀zìo,

duunkenao ze gbèmaaò saeo.

⁶ Dii i zemikú gbèmaaone,

gbèváiò sɔ̀, an zé mipè kaalewa.

2

Kia pɔ́ Lua kpà

¹ Býyái bui ní buio lé zɔ̀akai?

Akea wàle lé pá kpaafi?

² Dúnia kía lé zì souke,

kpablènaò lé káaa Dii

ní Kía pɔ́ a kpàozì.*

* 1:3 Zel 17.8 * 2:2 Zin 4.25-26

³ Aale me: Wà ní mɔdaonaɔ kéké,
wà ní ba polowá.

⁴ Dii lé ní àlafike,
zòlea musu àle ní yáalɔ.

⁵ A palamá ní pɔfɛo,
aà kpɛne í to vía ní kú.

⁶ A mè a a Kía kpà
a gbèsísí Siɔna musu.

⁷ Má yá pɔ Dii ðilemɛɛ o à mè:
Ma nén n ũ, n Maen ma ũ gbá.†

⁸ Wabikea, mí n gba bui píi,
mí dúnia gola síis kpama n pɔ ũ.

⁹ Nyɔ kiblemá ní mɔ gopanao,
níyɔ ní wíwí lá wí gí oo wiwa.‡

¹⁰ Kíaɔ, à ledamaɛ bee ma,
dúnia kpalablenao, à ɔnɔkú sa.

¹¹ A zɔble Diie ní víakeaɛo,
à kúle búsu sɛɛ ní lualuao,

¹² ké aà pɔ su fɛázi à gaga zéuo,
asa aà pɔ í pa kándoɛ.

Báaaden gbé pɔ náaazi ũ.

3

Lɛzua Luazi ibeɛɔ yá musu
(2Sam 15.13-17)

¹ Lɛ pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ à bàalɛ a né Abisaloúɛ.

² Dii, ma wèlɛɔ ðie fá,
gbé pɔ íbelesɛmanɔɔ dasi.

³ Wàlɛ ma yá'o dasi,
wàlɛ mɛ Lua a ma suabao.

⁴ Mpi sɔ Dii,
nílɛ ɔliamazi sɛngbao ũ,
ma gawin n ũ,
ni to ma mi àɔ daa ía.

⁵ Mi lɛzu Diizi,
í wea za a kpéu gbèsísí musu.

⁶ Mi wúle í'o ní a nao,
mí vu aafia, asa Dii mé ma ũ.

⁷ Gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ kwi lé ma we,
kási mili víakénéo.

⁸ Fɛlɛ Dii,
ní ma ibeɛɔ lɛgbeomble,
ma suaba ma Lua,
ní gbɛváiipiɔ swaa é'ɛ.

⁹ Dii mé í gbé suaba.
Báaada n gbéɔgu.

4

Wabi oosi kea

¹ Davidi lɛ. Wí sí ní mɔɔnlɛaoɛ.

² Tó ma n sisi, wea Lua ma Zennɔde.
Tó má yeelɛa, ni ma gba ðɛɛpookíi.
Wɛnadɔmɛɛ, ní ma wabikea ma.

† 2:7 2Sam 7.14, Mat 3.17, Zln 13.33, Ebe 1.5, 5.5

‡ 2:9 Zia 2.26-27, 12.5, 19.15

³ Gbḗḗ, á zε widaa ma Lua gawidewae bḗε ni?

Io ye pḗpḗzi, io te táaḗzi.

⁴ Aḗ dḗ ké Dii a gbḗḗ dile adoa,
tó ma aà sísi, a ma yáma.

⁵ A kpakpanaga, ásu duunakeo,
à láasooke á wúlekíi, í nílε.

⁶ A sa pḗ de à o o,
í Dii náaike.

⁷ Dasi i me: Déme a ḗfāaikewḗei?
Wá wεgwa Dii, báaadawágu.

⁸ Baa tó pḗwεna ní vḗεo dirízi,
pḗna pḗ ní dàmeε ma sḗu de ní pḗa.

⁹ Mi wúle i'ó ní a nao kau,
asa Dii, níme ni to màḗ ku dḗḗa.

5

Wabi kḗḗ kea

¹ Davidi le. Wí sí ní kulεεaoε.

² Swákpa ma yái Dii,
laaidḗ ma yāwaaipaawa.

³ Ma Kía, mále wiilema,
ma Lua, mále wabikεma.

⁴ Dii, ni ma yáma gufḗne,
mi a yáḗ dḗḗne kḗḗ,
ma wé io dḗnzi.

⁵ Luan n ũ, ní ye vāizio,
nili gbḗvái dileo.

⁶ Ziakáfina lí e zè n aεo,
ní za vāikεnaḗgu píie.

⁷ Dii, ni εεdeḗ midε,
ní ye gbḗdenaḗ ní gbḗblenaḗ gtyáio.

⁸ Mapi má gḗ n ua n gbḗke zḗḗ yái,
má kúle n kpeεle mà misiilεne.

⁹ Dii, dḗaameε n náai yái,
zεpoomεε ma dādānaḗ yái.

¹⁰ Asa an yāe náai vío,
aai lenakasa gbḗḗne.
An nḗse de lán kaadḗembewae,
gbḗḗkpaa yá kḗ ní sḗu.*

¹¹ To yá zḗlemá Lua,
to aa ḗzu níziá wéu.
N ní yá n aε an tāae dasiḗ yái,
asa aa gí n yāmaie.

¹² To gbḗ pḗ ná n kpeḗ yáab,
aaiḗ wiile ní pḗnaḗ gḗḗpii.

Ḍku gbḗ pḗ yenziḗla,
aai ví aaḗ kéaa n yá musu.

¹³ Dii, ni báaada gbḗmaaḗgu,
n yearízi í káedarízi.

6

Wiileá Luawa

¹ Davidi le. Wí sí ní kúleεaoε.

² Dii, rísu ma lele ní kpḗneoo,
rísu ma toto ní pḗkúmaoo.

* 5:10 Lom 3.13

³ Wēnadōmēē Dii,
 ma gō déedeennōē,
 ma gbágbā Dii, asa ma wá lé wíē.
⁴ Ma pō yà dúuduue, Dii,
 ríyō dōmale bōē ní?
⁵ Eā ñ ma misi, Dii,
 ma suaba ñ gbēkē yáí.
⁶ Asa gē lí e lemàma lōo,
 wíli ñ táasile miauo.

⁷ Ma wēnakè ma kpasa,
 ma mībōō í gá ní wé'io,
 ma wúlekíi lō níēē e gu gē dōō.

⁸ Ma wé lō bōbō ní pōsiao,
 lō wo, ké ma ibēēō dasi yáí.

⁹ A go ma kíi vāikenāo,*
 asa Dii ma olo mà.

¹⁰ Dii ma wíileā mà,
 Dii ma wabíkēā sí.

¹¹ Wí a ma ibēēō kū pii,
 aa gō bíli guu,
 aa fua kándo, aai kpekpa.

7

Yanakpaa, Dii!

¹ Lē pō Davidi sí Diie Bēyāmēē bui Kusi yá musu.

² Dii ma Lua, ma nanzie,
 ma suaba ñ ma bō gbé pō pēlemaziō ozi.

³ Tó màa no,
 aa ma taitai lán nōōmusuwaē,
 aa ma kēkēkōēē,
 gbēē a ma misio.

⁴ Dii ma Lua, tó ma taaekēē sō,
 tó ma o ku yāváiū,

⁵ tó ma vāikè ma gbēdeēē,
 ge tó ma gbāamō ma wēlēē pá,
⁶ ma ibēēpi pēlemazi aà ma kú,
 í òzōa tōlē,
 í ma tó vílē būsū'ufāau.

⁷ Fēlē zē ní pōfēō Dii,
 fēlē kpēnēbōbō ma ibēēōwa.
 N ñ mē sé, ma Lua,
 ní yágōgō a zéwa.

⁸ Tō gbēō káaanzi,
 ní kiblemá kua za musu.

⁹ Dii, ní yákpalekē ní gbéō.
 Dii, to yá bōmanō na ma yázeēde léu,
 Musude, kemēē ma nōēpua léu.

¹⁰ Lua, ní mē ní maa,
 ní nōē ní láasōōo yōē.*
 Gbēváiō pāsíkēā midē,
 ní gbēmaao gba zekíi.

¹¹ Lua Musude mé ma sēngbao ũ,
 í nōēmaadeō suaba.

¹² Lua í yákpalekē a zéwa,

* 6:9 Mat 7.23, Luk 13.27 * 7:10 Zia 2.23

Í to yá àò z̄lémá ḡōpii.

¹³ Tó gbé̄ í n̄s̄elileo,

Lua í a f̄enda leke, í a sá ká.

¹⁴ Í a ka gbaè,

í a ḡs̄kebo p̄ó í ga iné̄o keke.

¹⁵ Gwa, vái í n̄ōo gbé̄piu,
í yád̄onweia n̄osi à n̄é̄'íè ege ũ.

¹⁶ Í eȳs̄ gbé̄one z̄áz̄a bai ũ,

õ í zu e p̄ó a ȳõpi guu.

¹⁷ Aá yád̄onweia a wi aá musu,
aá gbé̄o wetāa a s̄oaa aá miwa.

¹⁸ Má Dii sáaukpa aá maake yáí,
má Dii Musude t̄bo ní lesiao.

8

Lua z̄õke oa

¹ Davidi le.

² Dii wá Dii, n t̄bò dúnia guu,
n gawi b̄ò gupuau musu.

³ N dà n̄é̄f̄en̄en̄aone ní n̄é̄ ȳõmin̄a

aa n táasile,*

ké n ibēēo ní n w̄è̄ēo níle yáí,

n m̄akanao lé í ḡs̄ kpaaua.

⁴ Ké ma n z̄í gwá musu,

m̄ovua ní saana p̄ó ní p̄èpe weo,

⁵ ma mè b̄ón gb̄enazina ũ an yá Ìo d̄ongui?

B̄ón ní ũ ni laaid̄omái?†

⁶ N aá k̄é k̄és̄aa malaikāozi ḡōpla,

n aá kp̄a kpalau ní gawio ní bēēēo.

⁷ N t̄ó à iko v̄í p̄ó p̄ó ní k̄èwa,

ní t̄ó p̄õpii mis̄ilile,‡

⁸ s̄āo ní zuo ní s̄è̄an̄ōo p̄íi,

⁹ b̄āo ní kp̄ōo ní p̄ó p̄ó kú isia guu.

¹⁰ Dii wá Dii, n t̄bò dúnia guu.

9

Lua s̄aukpa k̄é í yakeke gbé̄one yáí

¹ Davidi le.

² Dii, má n táasile ní n̄s̄emendoo,
má n yáb̄ons̄āēkēēo kp̄awak̄en̄é.

³ Má p̄onake, má yáalo n yá musu,

Musude, má n t̄bo ní lesiao.

⁴ Ma ibēēo í k̄pekpa,

aaí ḡẽmb̄ole aa gaga n āe.

⁵ Asa n z̄eman̄o, n ȳan̄akp̄aa,

z̄õlea n ḡínaa n ȳãḡõḡõ a z̄éwa.

⁶ N buip̄aleo l̄èle,

n gb̄ẽv̄aip̄io m̄ionz̄õ,

n ní t̄s̄ d̄è m̄iōm̄io.

⁷ N músi láasai kp̄a ma w̄è̄ēozi,

n ní w̄è̄ēo kwè,

an yá ðo gb̄eegu lo.

* 8:3 Mat 21.16 † 8:5 Sou 144.3, Ebe 2.6-8 ‡ 8:7 1Kln 15.27, Efe 1.22, Ebe 2.8

8 Dii ì kible gɔɔpii,
à a kpala dile yákpalekea yáí.
9 A yákpaleke ní dúnia gbéò súsu,
a kible buiɔwa a zéwa.

10 Dii mé ulekli ù
gbé pò wàle gbàamónéne,
a dené aafia'ekli ù taasikegɔɔ.

11 Dii, gbé pò n tó dɔɔ n náai ví,
nili n aeyanao vūaao.

12 A lesi Diie, àle kible Siɔna,
à aà yákeaɔ kpáwake bui píie.

13 Asa yá lí sáaaguo,
ì tɔsi gbèdenawa,
ì taasideo wiilea yáda.

14 Gwa lá ma ibeɔ lé ladaa, Dii,
wènadɔmɛɛ, ní ma bɔ ga lézì,

15 mí lé mama Siɔna bíiboleu,
mí pɔnake ké n ma suabà yáí.

16 Buiɔ sí e pò aa yòu,
an gbá zù ba pò aa kpáú.

17 Wa Dii dɔ ní yákpalekea a zéwaoɛ,
ì to gbèvái yákea labadaaála.

18 Gbèvái ò ì ta bedau,
bui pò aali Lua yádaopiɔ.

19 Wènadeɔ yá a sáaagu bauo,
taaside wèdɔaaàzi láaa vío.

20 Fɛle Dii,
risu to gbènazina n gá flo,
bui píi káaa, ní yákpalekeríno.

21 Dii, to vía buiɔ kú,
ké aa e dɔ wa de gbènazinao ù.

10

Lua yággɔsa ní gbéò wabikɛa

1 Dii, bóyái ní zɛa zázái?
Akea ní ulené taasikegɔɔzìi?

2 Gbèvái ì gbàasaide wɛ wala guu,

ì kónikèè, ì aà kú.

3 Gbèvái ì a pɔnideao íanadā,

ì bíide sáaukpa, ì Dii tɔbèesi.

4 Gbèvái wala mé tò ìli Dii aeyao,

a Lua láasoo vío.

5 Yá pò ì ke píi ì bɔè maaɛ,

ì azía káfí, ìli n ikoyá dao,

ì lesuikɛ a ibeɔwa.

6 I mɛ á kpaguao,
áo ku pɔnau taasikesai gɔɔpiie.

7 Eɛ ìɔ dɔ aà léú
ní gbékaao ní yápásio,
yádonweia ní yáváio mé aà lé pà.*

8 I naale yáesaideɛ wénkpe,

ké à e aà de asii guu,

* 10:7 Lom 3.14

Ì mi'lide kpákpa gusaena.

⁹ I naale gbéne asii guu lán nòomusuwa,
Ì naale lákpèu à e yèessaide kú.

Tó à aà kù, Ì aà gálè ní a bao.

¹⁰ Gbé pò a le a kù gò wúlea yèmèe,
gbáa mé aà nè.

¹¹ Gbèvàiپی Ì me Lua a yá fán vío,
Ì òku a wéwae, Ìli gu'eo.

¹² Dii, fele mós ní n gbáao,
Lua, òyò yèessaide fánke.

¹³ Lua, bóyái gbèvái Ì dónnò?
Ì o a sò guu òyò Ì adawao.

¹⁴ N beeo ni e sáasá,
ni gbéyá'oma ní ní pòsiao yáda,
ké ñ e òdaumá.

Yèessaide Ì azíla kpama,
tone pò gwana vío dónleden n ù.

¹⁵ Gbèvái ní gbé pásio gási éné,
an vái pò aale e wa dso wí ní musu.

¹⁶ Dii Ì kible gòpii,
aà yádansaiò midè aà búsuu.

¹⁷ Dii Ì yèessaide wabikea ma,
Ì ní gba sò, Ì swádo ní yái.

¹⁸ Ì zè ní tone pò gwana vío
ní gbé pò wálè Ì adamá,
ké gbènazína pò de búsutì ù su to sò kéngu bo yái.

11

Sòdilea

Davidi le.

¹ Ma na Diizi.

Bóyái ále omèe mà vua
mà ta gbè musu lán bāwai?

² A vāikenaò gwa, aa kakpà sáa,
aa gusae yémá aa sá gá,
aa kakpàle nòsemaadeowa.

³ Tó felekkaa yāmikpale gbòò,
gbèmaaò kea ní?

⁴ Dii ku a kpéu,
a zòlea báawa musu we.

Ì wèpá gbènazínaòla,
Ì wékpale nízi.

⁵ Dii Ì gbèmaaò tàasika,
àma a za vāikenaògu
ní gbé pò yāpási Ì kené naò.

⁶ A teyò ní latègbòò kwe vāikenaòwa,
Ían wáa mé aò de ní baa ù.

⁷ Asa Dii Ì yáke a zéwa,
yákea a zéwa Ì keè na,
gbèmaaò wesiaále.

12

Gbènazína bèèboa

¹ Davidi le. Wí sí ní kúuleaoe.

² Ma suaba Dii!

Asa gbèmaa ku bo,

náaide láa gbēnazínao guu.

³ Baade i eeto a gbédeeee,
i lena keè ní nòsememplao.

⁴ Dii, lenade gyawi

ní gbé pò í azía se leño.

⁵ Aaí me ní lé mé a tidò gbéa,
wa mé wa ní lé ví,
démé a kiblemái?

⁶ Gbé buséò wetaa

ní wēnadeò aaukeao yáí,

Dii mè á fele sa,

á ní gba bókli pò aale a nide.

⁷ Dii yá saa vío,

a de lán ánusu pò wa yò mua téu

wa bàasa gēn soplawa.

⁸ Mpi Dii, níyò wá dśa gòpii,

níyò wá sí gbé bee taaowa.

⁹ Tó gbéò yābēe kù òplapla,
gbēvāio Ìò be ní yòòo gupiiue.

13

Lezua Luazi

¹ Davidi le.

² E bōe, Dii?

Ma yá aò sáangu gòpii yà?

N mikpe aò dōamēe e bōe ní?

³ Máò dēeka ní ma láasooò e bōe ní?

Ma pò Ìò sia lá gu lé dò,

ma ibēe aò gbáablea e bōe ní?

⁴ Dii ma Lua, ma gwa ní ma yāma.

Ma oa weemēe,

ké másu ga i oo yáí,

⁵ ké ma ibēe su me a tidòmalao,

ké ma wēleò su pōnake ma fua yá musuo.

⁶ Mále n gbēke náaike,

ma pò na ké níyò ma suaba.

Má lesi Diie,

asa à yāmaakēmēe.

14

Misaide ya'oa

(Sou 53)

Davidi le.

¹ Misaideò i o ní sò guu Lua kuo.

Aa òòkpà, an yākea vāi,

yāmaakēna kú ní guuo.

² Za musu Dii í wéte gbēnazínaòzi,

í gwa tó gbēe ònò ká a kfi wēleka.

³ Aa sāsā pii, aa gò dōsai míómio,

yāmaakēna kuo, baa do.*

⁴ Vāikēna wé lí gu'eo lé?

Aaí ma gbéò mómo lán úwa,

aali lezu Diizio.

* 14:3 Lom 3.10-12

⁵ Gwa, vía a ní kú we maamaa,
asa Lua a ze ní gbẽmaao.

⁶ Váikena ì kpa taasidee a pœãu,
kási sô Dii mé taaside ulékíi ù.

⁷ Lua, bô Siɔna mɔ̀ n̄ Isailiɔ̀ bô!
Tó Dii sù ní a gbéɔ̀ ní pá ziu,
Yakɔ̀bu buiɔ̀ pɔ̀nakε,
Isailiɔ̀ yáalɔ̀.

15

Luayamana ya'oa

Davidi ɛ.

¹ Dii, déme zεv̄l̄ à gē n uai?
Déme a f̄s̄ àɔ̀ ku n gb̄ɛ̀s̄l̄s̄l̄ musui?

² Gb̄é́ p̄s̄ ɔ̀ ku t̄aaesai,
mé ì yáke a zéwa,
mé ì s̄l̄ana'o ní n̄s̄em̄endoo.

³ Ili yáɔ̀ gb̄εewao,
ili t̄aaekε a gb̄édeεo,
ili a gb̄édo s̄s̄s̄o.

⁴ I saka luayadansaiɔ̀gu,
ì luayamanaɔ̀ kpela.
Ili a legb̄εa lileo,
baa tó à kèè z̄l̄'ù.

⁵ Ili ɔ̀a s̄εan̄é à a igb̄ào,
ili bô gb̄é́ p̄s̄ a yá kú kpe ɔ̀s̄as̄a yáio.

Gb̄é́ p̄s̄ ì kε màa a kpagua bauo.

16

Naa Luazi

Davidi ɛ.

¹ Ma d̄s̄a Lua,
n̄mε ma nanzi.

² Má ò Diiε ma diin n ù,
n̄mε ní ma aafia ù.

³ N gb̄é́ p̄s̄ kú ma bùsuuɔ̀
mé de gawide p̄s̄ ì kamagu ù.

⁴ Gb̄é́ p̄s̄ aal̄ wá gé t̄áa k̄iɔ̀
aal̄ yá'ɔ̀ma kpá r̄iz̄l̄az̄iε.

Má sa'ɔ̀'ì t̄s̄l̄εr̄n̄ɔ̀,
wa ní t̄aaɔ̀ t̄s̄ ma ma léuo.

⁵ Dii, n ma ka ma baawa,
ma w̄eni ku n ɔ̀z̄l̄ε.

⁶ N kɔ̀ɔ̀ d̄amεε gumaau,
gba p̄s̄ ní d̄amεε k̄amagu.

⁷ Má Dii t̄aas̄il̄ε k̄é ì ɛdaa,
baa gwá ì to ma s̄s̄ ma gba laai.

⁸ Miɔ̀ Dii e ma w̄éu gɔ̀p̄ii,
lá a kumanɔ̀, má kpaguao.

⁹ Bee yáí ma p̄ɔ̀ ɔ̀ na,
ma n̄s̄ε ɔ̀ yáalɔ̀,
ma w̄é d̄oi ɔ̀ ma mε aɔ̀ ku aafia.

¹⁰ Asa r̄ȳɔ̀ ma to miauo,
r̄ȳɔ̀ we n ȳamana yaikεo.*

¹¹ N ma ka w̄eni zéwa,
n k̄iɔ̀ p̄ɔ̀na ɔ̀ p̄εεau,

* 16:10 Zln 13.35

pomaao ku n ozi goppii.†

17

Wabikea

Davidi wabikea.

¹ Dii, ma yama,
asa ma ya nae,
swado ma wiileai,
ma wabikea ma,
asa male ke ri moafilioo.

² N kii ma yana eu,
n wele ya po zevi e saasa.

³ N ma so gwa, n wetemazi gwa,
n ma taasika, ni yae eao,
asa ma zed ma le a ma kalikeo.

⁴ Mili te gbenezina yakeaozio,
mili gbe paslo leseo.

⁵ Ma be n zeu susu,
mi paale n yaeo.

⁶ Male lezunzi, asa nyo wea.

Lua, swase ma wabikeai.

⁷ N n gbeye bonsae kemee,
gbe po nanzi bo ri ibeo ozi.

⁸ Laaido la ri webesianawa,
ni ma slo n kulukulunau.

⁹ Ma si gbenvai po aai ladaawa,
ma ibee po liaamazipo.

¹⁰ Aali gbee wegwao,
an le i yo ya'o.

¹¹ Aa palemazi aa liamazi,
aa webia ke aa e ma pale zile.

¹² Aa ye ma taitai
lan nomusu noandenawa,
lan nokusi po naalea gusaenawa.

¹³ Dii, fele darle, ni ri kwe,
ma si gbenvaipowa ri n fendao,

¹⁴ ma bo gbepio ozi ri n gbaao.

An baa ku duniae bee guu,
an aizee io dirzi, an neo i ka,
aai po po feo kale ri nepione.

¹⁵ Ma wesinle ma nosemaa yai,
to ma n e ma vugoo, bee a moa.

18

Ziblea saukpaa

(2Sam 22.1-51)

¹ Le po Dii ziblena Davidi sie go po a aà bo Saulu ri aà ibee kinio ozi.

² Má yenzi Dii,
nime ri ma gbāa ũ.

³ Lua mé ma gbesi ũ,
mi naazi,
ma Lua mé ma zegikii ũ,
i ma misi.

A de ma sengbao ũ,
má aà náai ví,
a de ma suaban gbāa ũ,

† 16:11 Zln 2.25-31

Ì ma d'á.

⁴ Dii kà wà àà sáaukpa.

Mi lezuaàzi,

Ì ma bɔ ma ibeɛɔ ɔzɪ.

⁵ Gó kpàlemanɔ,

kaale swa lé ma ble.

⁶ Mia baɔ galakpàmeɛ,

ga baikpàmeɛ ma ae.

⁷ Ma yeelea guu màa ma Dii sísi,

ma lezù ma Luazi,

ɔ à ma bɔ mà za a be,

ma wii kàwà, à g'è àà swáú.

⁸ Tɔɔle lùalua à z'azía,

gbèsísíɔ dèedee ní z'ínau,

aa lùalua ké àà pɔ pà yáí.

⁹ Súiele bɔ àà níu,

té p'ó í kúmá bɔ àà léu,

a y'ɔ lé pipi àà ae.

¹⁰ A gu k'èaa musu à p'ila,

lou sisi àà gbá z'ie.

¹¹ Ale vua dia malaika g'àsíade kpe,

àle yàakpa ní íanao.

¹² A gusia kù az'lala,

à luabesiana k'è a kúkúí ú.

¹³ Lousisia d'baa àà gawi p'ileae,

lougbe kwè, lou p'ilep'ile pásip'ásí.

¹⁴ Dii Musude p'ala za musu,

àà bɔ dɔ louvíá ú.

¹⁵ A ka f'á ma ibeɛɔgu à ní f'aaa,

Lua sù má à ní yá.

¹⁶ Ké n palamá Dii,

ísia t'ɔɔle bɔ gupuau,

ké n p'ɔbɔ n níu,

dúnia z'ína bɔ puizi.

¹⁷ A ɔbɔ za musu à ma kú,

à ma bɔ ísiu.

¹⁸ A ma si ma ibeɛ gbāawa

ní ma w'ele p'ó an gbāa demalao.

¹⁹ Aa ànaa ma w'ènakεgɔɔ,

ɔ Dii z'èmanɔ.

²⁰ A ma bɔ à ma gba d'èepooki,

à ma m'isi ké a yemazi yáí.

²¹ Dii yāk'èmeɛ ma n'òsemaa léu,

à flabòmeɛ ma gbāsísai léu.

²² Asa má Dii yád'ileao k'ua,

mi väike ma a Lua tò weo.

²³ Aà ikoyáɔ ɔ d'baameɛ,

mi bɔ yá p'ó a diléɔ kpeo.

²⁴ Ma kua t'aae ví Diiéɔ,

má az'ía k'ua duunasai.

²⁵ Dii flabòmeɛ ma n'òsemaa léu,

asa a è má kú gbāsísaiε.

²⁶ N náai ví náaideɔne,

t'aaesaiden n ú t'aaesaideɔne.

²⁷ N wásawasa gb'è wásawasaɔne,

àma ni k'ònikε gb'è d'òsaiɔne.

²⁸ Ni z'labusanaɔ suaba,

ni gbé pɔ aai nízia se lesɔ busa.
 29 Dii, ni ma filia tefele,
 ma Lua, ni ma gusia lilé gupua ũ.
 30 N n gbáao má fɔ kuadi kaawa,
 ní ma Lua dɔnlɛo má fɔ ví gía.

31 Luapi sɔ, aà yákea bɔlei.
 Dii yá sáa vɔo.
 A de sɛngbao ũ gbé pɔ náazɔne.
 32 Dii báasio, déme Lua ũi?
 Wá Lua báasio, déme gbesi ũi?
 33 Lua mé í ma gba gbáa,
 ɔme í zepoomɛɛ súsu.
 34 I to ma wá nakú lán tuewa,
 í to mào be bùsu gulesɔ musu.
 35 I zíkaa dadameɛ
 e ma gási fɔ mɔgotɛ sá gá.

36 Ni n ziblesɛngbao kpaá,
 ní ma kúá ní n ɔplaaɔ,
 ni naale n ma tɔbɔ.
 37 Ni ma zé yáasa kúmeɛ,
 ɔ ma gbá lí gbáleo.
 38 Ma pele ma wèlɔzi ma ní kúkú,
 mi kpekpaɔ e ma ge ní dedeó.
 39 Ma ní wiwi, aai e fɛleo,
 aa kwè gɔ kálea ma gbá zíe.
 40 N ma gba gbáa, ma zíkàò,
 ní tò ma ibeɛɔ mikpáa.
 41 N tò ma wèlɔ kpekpa,
 ɔ ma a zangudepiɔ míde.
 42 Aa wiilè, gbèe í ní suabao,
 aa lezù Diizi, í yámamá.
 43 Ma ní ké búebue
 lán luutɛ pɔ íana sèwa,
 ma táa'òmá lán zé guu pèleawa.

44 N ma bɔ gbé pɔ fɛlemanɔɔ ɔzɪ,
 n ma ke buiɔ mide ũ.
 Gbé pɔ má ní dɔo lé zɔblemɛɛ.
 45 Bui zɪloɔ í vlánaumɛɛ,
 tó aa ma yámá, aai misillemɛɛ.
 46 Buipáleɔ kúsu í kwé,
 aai bɔ ní zegikɪiɔ ní lualuaɔ.

47 Dii ku! Báaaden ma gbesi ũ!
 Wá Lua ma Suabana tɔbɔ.
 48 Lua mé í tɔsimɛɛ,
 í buiɔ totomɛɛ.
 49 N tò ma pili ma ibeɛɔwa,
 n ma gba gbáa de ma wèlɔla,
 n ma bɔ gbé pásɔ ɔzɪ.
 50 A yáí má n sáaukpa buiɔne,
 má n táasile, Dii.*
 51 Dii í zɪ zɔ ble kía pɔ á sèe,
 í gbèkeke kía pɔ á kpápíe,
 ma Davidi ní ma buiɔ e gɔɔpii.

* 18:50 Lom 15.9

19

Luabe gawi ní Lua yá gawio

¹ Davidi le.

² Musu í Lua gawi bɔ gupuuu,
báluma pɔɔ í aà zí ɔɔnɛ́.

³ ɔ yádané lá gu lé dɔ,

í dɔa kpámá gwá ní gwáó.

⁴ Ili yá'oo, aà yá'oa bui kuo,
wíli a káa mao.

⁵ Aà ɔɔ í gé dúnia guu píi,
aà yá'oa í gé e ɔɔle léwa.*

Lua kpɛdɔ íatɛɛ we,

⁶ í ɔ kpéu à bilɛ lán nɔsɛnawa,
í fɛle ní táo ní pɔnao lán negɔnawa.

⁷ I fɛle luabe léla,

í paa gé e a léle,
pɔe líɔ ulɛa a pusuío.

⁸ Dii ikoyá paaɛa,

í ní nɔsɛ níniné.

Dii yá náai ví,

í lɛda ɔnɔsaideɔwa.

⁹ Dii í ɔtona dɔnɛ́ súsu,

í ní pɔ ke na.

Dii yádílɛaɔ gbási vɔo,

í ní oa weenɛ́.

¹⁰ Misiilea Diiɛ zépi wɛbɔa,

waɔ tɛi gɔɔpii,

Dii yákpalekɛa síana ví,

yápi ɔ maa wásawasa.

¹¹ Aà yámaa de vuaa, baa vua maa,
a na de zɔ'ia, baa zɔ búsu.

¹² Ni lɛda mapi n zɔblɛnawa,

gbé pɔ n yá kúa ài ɔ zɔɔ.

¹³ Déme a fɔ yá pɔ ále zāwàɔ dɔi?

Sùuukɛmanɔ ní ma tàae pɔ ulɛaɔ.

¹⁴ Nsu to mapi n zɔblɛna dɔɛnnɔɔ,

duuna su gbáableao,

mú kú wásawasa tàae zɔɔ sai.

¹⁵ To yá pɔ lé ɔ ma léu

ní láasoo pɔ kú ma sɔuo kangu

Dii, ma gbɛsi, ma Suabana.

20

Ziblea wabikɛa

¹ Davidi le.

² Dii sinnɔ n yeeleɛ guu,

Yakɔbu buiɔ Lua n sɛ lɛsí.

³ Kua za aà kúkúi a n suaba,
kua za Síɔna a dɔnle.

⁴ Aà n sa'oa píi sí,

n sa'obɔɔ í dɔaágu.

⁵ Aà pɔ pɔ n pɔ gbà kpama,

aà to n yá pɔ níle yá le,

⁶ wí gulakɛ zí pɔ ní blè yá musu,

wí dâlapoo da ní wá Lua tɔo.

* 19:5 Lom 10:18

Dii wabi pɔ́ rí kè sinnɔ́ pii.

⁷ Má dɔ́ sa Dii í kía pɔ́ a kpà suaba,
Í siaànɔ́ za a be pɔ́ a kua adoau,
í to aà zible rí a gàsà gbáao.

⁸ Gbèeɔ́ í zikasɔ́goɔ́ náaike,
gbèeɔ́ í sɔ́ náaike,
wápiɔ́ sɔ́, Dii wá Lua náai wi ke.

⁹ Ampio, aa kúle aa léle,
wápiɔ́ sɔ́ wáɔ zea giúgiúe.

¹⁰ Dii, to kí zible,
tó wa lezúnzi, síwanɔ́.

21

Ziblea saaukpaa

¹ Davidi le.

² Dii, kí lé pɔ́nake rí n gbáao,
aà pɔ́ na maamaa ké rí tò à zible.

³ N pɔ́ pɔ́ aà pɔ́ gbà kpàwà,
ní gí aà wabikea síiaànɔ́.

⁴ N danle kèè rí éfáai zɔ́o,
n vua fùla kpàè.

⁵ A wèni gbèama, ɔ́ rí kpàwà,
rí tò a ku e goɔ́pii.

⁶ Aà gawi zɔ́ ké rí tò à zible,
n gawi rí zɔ́keo kpàwà.

⁷ Niɔ́ báaadaaàgu goɔ́pii,
n kuaaànɔ́ tò aà pɔ́ kèna.

⁸ Asa kí Dii náai ví,
kua Musude gbèkeu a kpaguao.

⁹ Nyɔ́ ɔ́die n ibeɛɔ́wa,

nyɔ́ n wèleɔ́ kú rí n ɔ́plaaɔ́.

¹⁰ Nyɔ́ rí ke mua yàa ù n mɔ́goɔ́,
Dii a rí míonɔ́ a pɔ́fègoɔ́,
í to tékúma.

¹¹ Nyɔ́ rí néɔ́ midè dúnia guu,
ní rí buiɔ́ ké gbènazinaɔ́wa.

¹² Baa tó aa lekpáainzi,
an pɔ́eá a fɔ́ zíkɛo.

¹³ Nyɔ́ ka dɔ́dɔ́ rí wéwa,
nyɔ́ to aa kpekpa.

¹⁴ N gbáa guu, Dii, n nziá káfi,
wí lesi wà n gɔ́sake táasile.

22

Willèa Luawa

¹ Davidi le.

² Ma Lua, ma Lua,
bɔ́yáí n ma to wei?*

Ma wiilè,
àkea ríle mɔ́ ma suabaio ni?

³ Ma Lua, ma lezúnzi fáane,
ní weao,
ma wiilèma gwāasina,

ɔ́ rí nile.

⁴ N kua adoa, rí zɔ́leá báawa,

* 22:2 Mat 27.46, Maa 15.34

5 Isailio i ní táasile.

5 Mmē wá deziò n náaikè,
aa n náaikè 5 n ní mísi.

6 Aa lezúnzi 5 aa bokii è,
aa n náaikè 5 wí i ní kũo.

7 Kòtèn ma ù, gbēnazinan ma ùo,
wàle ma s̄s̄s̄, wàle sakamagu.

8 Gb̄é p̄s̄ lé ma gwaò lé ma yáab,
aale lēsuik̄ea,

aale mike dé̄udēu aale me:†

9 Lá àle Dii náaike, aà aà b̄o,
tó aà yá k̄aāgue, aà aà mísi.‡

10 Mmē n ma b̄o ma da n̄s̄eu,
n ma d̄o aà ȳowa.

11 Má na n ɔ̄z̄l za neasak̄peue,
ní de ma Lua ù za ma da n̄s̄eu.

12 Nsu ñȳo kumanò z̄aò,
asa taasi lé mēkpa,
mé gb̄ēe ku à d̄omaleo.

13 Wa liaamazi dasidasi lán zugaaēowa,
wa pooamazi lán Basana zuswanāowa.

14 Wàle lēd̄ōd̄a lán n̄ò̄musu ɔ̄l̄ona p̄s̄ aale p̄s̄ taitaīowa.

15 Ma gb̄aa ḡè̄ēa lán í k̄óleawa,
ma guò b̄ò̄ù p̄ii,

ma mē ȳò lán z̄osawa.

16 Ma k̄ólo giiḡaga lán p̄enkasowa,
ma léna n̄aale ma lé musu.§

Wà ma wule lán ḡewa b̄usutiu.

17 Gb̄é̄o liaamazi dasidasi lán gb̄ēowa,
gb̄ēv̄aīpiō n̄n̄oamazi,

aa ma ɔ̄ ní ma gb̄áò f̄f̄f̄.*

18 Má f̄f̄ má a wáò nao p̄ii.

Wà wēbīibii, wàle ma gwa,

19 wàle ma p̄okasaò k̄paale,

wàle télepa ma ulatao yá musu.†

20 Dii, n̄su ñȳo kumanò z̄aò,
nímē ní ma gb̄aa ù,

m̄o d̄omalē kpakpa,

21 ma b̄o an f̄ē̄nda léz̄l,

ma w̄ē̄ni si gb̄ē̄piō swaawa,

22 ma b̄o n̄ò̄musupiō léz̄l,

ma si z̄us̄ē̄lēpiō k̄óbawa,

23 mí n t̄ò̄b̄o ma gb̄é̄one,

mí n táasilē k̄ók̄aaa guu.‡

24 A Dii v̄iak̄enaò, à aà táasile,

á Yak̄abu buiò, à aà t̄ò̄b̄o,

á Isailio, à misiilē.

25 Asa i saka taasideguo,

i aà w̄ē̄nadekē yaboo,

i mik̄pēd̄è̄o,

à sw̄ákp̄à aà wiileai.

26 Má n táasilē balu guu,

† 22:8 Mat 27.39, Maa 15.29, Luk 23.35

‡ 22:9 Mat 27.43

§ 22:16 Zaa 19.28

* 22:17 Zaa 20.27

† 22:19

Mat 27.35, Maa 15.24, Luk 23.34, Zaa 19.24

‡ 22:23 Ebe 2.12

má lé pò má kèma fiabo n víakenaò wáa.

²⁷ Taasideò poble aa ká,
Dii kíi wèelenaò aa aà táasile,
aaiò ku gòpii.

²⁸ Dúnia búu gbéò Dii dǎ, aai zeaàno,
bui pò kúuò kúléè pii,

²⁹ asa kpalableaá Dii yáe,
í kible bui píiwa.

³⁰ Dúnia gbáadeò kúléè pii,
gbé pò gè gékíiò misiilèè pii.

³¹ An buiò zobleè,
aa Dii yá dau siu ziadeone,

³² aai o gbé pò wi ní i yáaone
lá à yánakpamá,
asa a kè.

23

Dii mé ma dāna u

Davidi lé.

¹ Dii mé ma dāna u,*
poe a késāao.

² I ma wúle sèbòbki,
í gemanò i kílíkili sae.†

³ I ma nǎse nínimee,
í dsaamee zé maaò guu a tó yái.

⁴ Baa tó má be gusisi pásíu,
má vāi víakéo, asa ní kumanò,
n sǎna ní n goo í ma gba sǎ.

⁵ Ni blekale ma ae ma ibeeò wáa,
ni nísidò ma miwa,
ni íka ma toona pai yelele.

⁶ Nama ní gbékeo aò kumanò gòpiiie,
míò ku Dii ua e ma wēni léu.

24

Dii gēa a kpéu

Davidi lé.

¹ Tòle ní pò pò kuwàòá Dii pòe,*
dúnia ní gbé pò kú a guuò pii.

² A tòle zínapele ísiau,
a kále ní swaò.

³ Déme zeví à dede Dii sǎsǎwai?
Déme a fǎ gē aà uai?

⁴ Gbé pò táae vío mé aà nǎse pua,†
mé ìli ze ní táaò,
mé ìli legbē ní mǎfilioo.

⁵ Dii a báaada adegú,
Lua aà Suabana a to yá bǎaàno na.

⁶ Maa a de ní aà kíi wèelenaò,
Yakòbu buiò Lua aeyanapio.

⁷ A bíibòleò wēwē,
à gbà zìò wēwē,
í tò Kíia gawide‡ gē.

* 23:1 Zaa 10.11, 1Pie 2.25 † 23:2 Zia 7.17 * 24:1 1Kln 10.26 † 24:4 Mat 5.8 ‡ 24:7 1Kln 2.8

8 Déme Kía gawidepi ũi?

Dii ne gɔn gbáae,

Dii zikan gbáae.

9 A bíibɔe wēwē,

à gbà zi wēwē,

í tó Kía gawide gē.

10 Déme Kía gawidepi ũi?

Dii Zígɔde mé Kía gawidepi ũ.

25

Lua wá d̄šana

Davidi le.

1 Dii, ma azia kpàmae,

2 ma Lua, mále n náaike.

Nsu to wí ma k̄o,

ńsu to ma ibeɔ tidɔmalao.

3 Wí a gbé pɔ an wé dɔnzio k̄o,

sema gbé pɔ bɔ n kpe p̄aɔ.

4 Dii, n̄ n zé ɔlɔmeɛ,

ní n yá dadameɛ.

5 Gemanɔ n s̄nanau, ní dadameɛ,

asa Lua ma Suabanan n ũ,

ma wé ɔ dɔnzie gɔɔpii.

6 N s̄uuu ní n gbēkeɔ aɔ dɔngu,

asa ní v̄i za káauɛ, Dii.

7 Nsu táae pɔ má k̄e yádao

ge duuna pɔ má k̄e ma èwaasogɔɔ.

Ma yá aɔ dɔngu gbēke guu,

ké ní maa yáí, Dii.

8 Dii maa, í yāke a zéwa,

bee yáí í a yádada duunkenaɔne.

9 Í zlabusanaɔ da a zéwa,

í yāmaa dadané.

10 Dii ɔ gbēke ní náaiɔ v̄i

ní gbé pɔ zé ní a bàakuar̄nɔ yáo.

11 Baa ké ma duuna z̄ɔɔ Dii,

s̄uuukemanɔ n t̄ɔ yáí.

12 Déme Dii v̄ia v̄i?

Dii í ade da zé pɔ de aà s̄ewa.

13 Ade aɔ ku nama guu,

aà buiɔ mé aa ḡɔ ní bùsu v̄i.

14 Dii gbēke v̄i ní a v̄iakenaɔ,

í to aaɔ a bàakuar̄nɔ yá d̄ɔ.

15 Ma wé ɔ pe Diiwa gɔɔpii,

asa ɔme í ma gbá bɔ bau.

16 Ma w̄egwa, w̄enad̄meɛ,

asa má kú mado ní taasio.

17 Ma yá'ɔmaɔ k̄ɔ ma n̄ɔse guu,

ma bɔ ma w̄ét̄api guu.

18 Ma taasi ní ma p̄ɔsiao gwa,

ní ma duuna woloo pii.

19 Gwa lá ma ibeɔ ligua,

aa zamagu pás̄ipás̄i.

20 Ma w̄eni d̄ɔa, ní ma misi,

ńsu to wí ma k̄o, asa ma nanziɛ.

21 To s̄lana ní kua maaɔ aɔ ma d̄ɔa,

asa ma wé ɔ dɔnzie.

22 Lua, Isailio ɓɔ ní taasikεaɔu pii.

26

Gbēmaa wabikea Diiwa

Davidi le.

¹ Yānakpaa Dii,

asa ma yākè a zéwa,
ma n náaikè seasai.

² Ma le ñ ma gwa Dii,
ní ma nòse ní ma láasooɔ gwa.

³ N gbēke ɓɔ daamεε,
mi zīke n sīanawa.

⁴ Mili zōle ní εεdeɔɔ,
mili bebe ní mɔafilideɔɔ.

⁵ Má za duunkεnaɔ káaaau,
mili zōle ní gbēváiɔɔ.

⁶ Ma a ɔ pipi táaesai seela ũ,*
mále lia n gbagbakiizi, Dii,

⁷ ké mà e n sáaukpa lesia guu,
mí n yābɔnsaεɔ kpàwake.

⁸ Dii, má ye n kpé pɔ níɔ kuuzi,
gu pɔ n gawi í pilau.

⁹ Nsu ñ ma naaa ní duunkεnaɔɔ,
rísu ñ ma baa daaa ní gbēdεnaɔɔ.

¹⁰ Vái láasoo mé ɓɔ daané,
an ɔ ɓɔ pai ní gbagusaεɔ.

¹¹ Mapi sɔ mi yāke a zéwa,
wēnadɔmεε ní ma suaba.

¹² Ma zekii è gumaau,
má Dii sáaukpa balu guu.

27

Dii mé ma gupua ũ

Davidi le.

¹ Dii mé ma gupua ũ, ma Suabana ũ,
dé má víakeéi?

Dii mé ma ulekii ũ,
dé vía mé a ma kúí?

² Tó gbēváiɔ sīmazi ma taitaia yái,
ge tó ma ibεεɔ ní ma wēleɔ ànaa,
aa gāmbɔle aa léle.

³ Baa tó zīgɔɔ koezòmazi,
ma sɔ a vío.

Baa tó gbēɔ fēlea ní zío,
ma sɔ aɔ dilεε.

⁴ Yá mēndo malé a wabike Diiwa,
yápi malé wεεle maamaa.
Má ye màɔ ku Dii ua e ma gɔɔ léwae,
ké màɔ aà aeya aà kpéu we,
mí wépe aà kefenkewa.

⁵ A ma ule a kpéu taasikεgɔɔ,
a ma gwa a zwāakpɛu,
i ma ze gbε musu aafia.

⁶ Ma mi a fu ma ibεε pɔ liaamaziɓla,
mí sa'o Dii ua ní gulakεaɔ,
mí lesi mà aà táasile.

* 26:6 Iko 21.6-7, Mat 27.24

7 Tó ma lezúnzi Dii, wea.
 Ma wēnagwa ní ma yāma.
 8 Ma nòse lé ledaa mà n aeya,
 Dii, mále n aeya.
 9 Nsu mikpedo mapi n zòblenaεo,
 rísu bo ma kpe ní pofeoo.
 Ma Dɔnleden n ú, rísu ma vūaao,
 Lua ma Suabana, rísu ma to weo.
 10 Tó ma de ní ma dao pākpāmazi,
 Dii a oliamazi.
 11 Dii, ma da n zéwa,
 dɔaamεε zé súsu guu ma kpākpanaɔ yái.
 12 Nsu to ma ibeεo ní pɔeá keao,
 asa seelade egεnao lé yádɔa,
 mé gbé pásɔo lé pɔbo ní níu.
 13 Má yáε bee náai vɛ kɛ má e:
 Dii a maakemεε dúniaε bee guu.
 14 Wεdo Diizi.
 Ze gbāa, ní sòdile.
 Wεdo Diizi.

28

Wabikea ní sáaukpaa

Davidi le.

1 Dii ma gbesi, mále lezunzi,
 rísu n n swá kákamεεo.
 Tó ní nile,
 má gɔ lán gbé pɔ aa sí bɛdaɔwae.
 2 Mále wēna wii lema, swásemazi,
 mále ma o se n kúki oi.
 3 Nsu ma gále ní gbé bēεo ge váikεnao sánuo.
 Aai yāna o ní gbédeεε,
 āma an zaa gbéɔu kè zài.
 4 Kené ní yákea ní ní váikεaowa,
 flaboné ní dàawa,
 a gbε i wí ní musu.*
 5 Aai Dii yákea ní aà zíkεao yádao,
 a ní fuangba, a ní zεdɔo.
 6 Ma Dii sáaukpà,
 asa à swásè mà wēna wiileai.
 7 Dii mé ma gbāa ní ma sèngbaoo ú,
 má aà náai vɛ ma sɔu.
 I dɔmale, ma nòse í yáalɔ,
 mi aà sáaukpá ní lesiao.
 8 Dii mé a gbéɔ gbāa ú,
 a de ulekii ú kía pɔ a kpæ,
 í aà suaba.
 9 N n gbéɔ suaba, ní báaadaŋgu.
 N ní dáda, ní ní kúa gɔpii.

29

Dii yá'oa zàa'tana guu

Davidi le.

1 Malaikao, à Dii tɔbo,
 à gawi ní gbāao dɔ Diie.
 2 A Dii tɔbo,
 à kúle Diie ní lousisi'ulaɔ daa.

* 28:4 2Tim 4.14

3 Dii ɓɔ kú lousisia kpɛ,
 Dii gawide í to lou púna,
 Dii ku lousisia musu.
 4 Dii ɓɔ gbáa dɔ,
 Dii ɓɔ gawi ví.
 5 Dii ɓɔ í sɛdɛ líɔ paa,
 Dii í Libá búsu sɛdɛ líɔ paa.
 6 I to Libá gbɛ̀sɛ̀sɛ̀ ɓɔ víví lán zunɛwa,
 í to Ɛɛmɔ gbɛ víví lán gáaenawa.
 7 Dii ɓɔ í ɓɔ ní loupilɛaɔ.
 8 Dii ɓɔ í gbáa dee,
 Dii í Kadɛsi guwaiwai dee.
 9 Dii ɓɔ í líɔ zia,
 í líkpɛ puakú,
 gbɛ́ pɔ́ kú aà uaɔ í oè, Gawidɛɛ.
 10 Dii ku í pɔ́ daa dúniiaa musu,
 Dii ɓɔ zɔ́lɛa Kíá ũ gɔɔpii.
 11 Dii í a gbɛ́ɔ gba gbáa,
 Dii í báaadarigu aaɔ aafia.

30

Dii sáaukpa

1 Lɛ pɔ́ Davidi dà Lua kpé sakɛ́pɔ́ ũ.
 2 Má n káfi Dii, asa n ma sɛ lɛsɪ,
 ni to ma ibɛɛɔ tidɔmalao.
 3 Dii ma Lua, ma wiilɛma,
 ɔ́ n ma gbágbá.
 4 Dii, n ma si miawa,
 ni to ma si bɛdauo.
 5 Dii náaikenaɔ, à aà táasilɛ,
 à aà tɔbɔ, asa a kua adoaɛ.
 6 Asa aa pɔ́fɛa lí la ní lao leo,
 aà ɛ́fáai mé ɓɔ ku e gbɛ́ wɛni léu.
 ɔ́ɔɔa ɓɔ ku gwá,
 ɔ́ gu í dɔ́ ní pɔ́nao.
 7 Ké má kú nama guu, ma mɛ:
 Má kpagua bauo.
 8 Dii, ké n ɛ́fáaikɛ́mɛɛ,
 n ma zɛ gíúgiú lán gbesiwa.
 Ké n mikpɛdɔ́mɛɛ,
 ma gɔ́ bíli guu.
 9 Mmɛ ma lɛzúnzi Dii,
 ma kulekè ma diiɛ ma mɛ:
 10 Bɔ́ ài ma gaa ge ma sia bɛdau víi?
 Ma papa a n tɔbɔɛ?
 A n náai kpáwakɛɛ?
 11 Ma yáma Dii, wɛnadɔ́mɛɛ.
 Dii, nɔ́ɔ́ dɛ ma Dɔ́nlɛde ũ.
 12 N ma ɔ́ɔɔa lílɛ ɔ́wáa ũ,
 n ma zwánkasaa wóloa,
 n pɔ́na dámeɛ pɔ́kasa ũ.
 13 Máɔ nílɛo, máɔ n táasilɛɛ,
 Dii ma Lua, máɔ n sáaukpa láasaɛ.

31

Ziakpa Diiwa

1 Davidi lɛ.

² Dii, níme ma nanzi,
 rísuli tó wí ma kũo.

Lá ni yáke a zéwa, ma misi.

³ Swádɔmazi, ní ma bɔ kpakpa.

Gɔmɛɛ ma misigbe ũ,
 zegikli pɔ a ma suaba ũ.

⁴ Ma gbɛsi rí ma ulɛkɔn n ũ,
 dɔaamɛɛ, ní gɛmanɔ n tɔ yáí.

⁵ Nsu to mà zu ba pɔ wa kpámɛɛuo,
 asa ma Mísinan n ũ.

⁶ Ma a wɛni nàne n ɔzɪ,*
 ma bɔ, Dii Lua Sɩande.

⁷ Má za táa gbágbanaɔgu,
 Dii má aà náai ví.

⁸ Má yáalɔ má pɔnake rí n gbɛkeo,
 asa n ma gwa ma taasikea guu,
 rí dɔmanɔ ma yooyea guu.

⁹ Ni ma na ma ibɛɔne rí ɔzɪo,
 n ma gba dɛɛpookii.

¹⁰ Ma wɛnagwa Dii, asa má yooyeaɛ,
 pɔsia tò ma wé gɔ súii,
 ma pɔ yà, ma nɔsɛ ɔɔkpá.

¹¹ Pɔsia lé ma wɛni mɔɔɔ,
 aaukea lé ma wɛ lao,
 láasoo tò má yɛɛɛ ví lo,
 ma wáɔ kè múumuunnɔ.

¹² Ma gbédeɔ i sakamagu ma ibɛɔ yáí,
 ma yá i ma gbéɔ vɩakũ maamaaɛ,
 gbé pɔ lé kpaaũmanɔ gāaɔ i pāalɛmɛɛ.

¹³ Ma yá i dɔ gbɛɛgu lo
 ma gɔ lán gewa,
 ma gɔnɛ lán oogboowa.

¹⁴ Mibɔ ma gbé dasɔ lé ma pe,
 vía pɔɔ liaamazi.
 Aaí káaa aa lekpaafmazi,
 aaí ledouke ma wɛnibɔa yáí.

¹⁵ Mapi sɔ, níme má n náai ví, Dii,
 mi mɛ ma Luan n ũ.

¹⁶ Ma wɛni lo ku n ɔzɪ gɔɔpiie,
 ma si ma ibɛɛ pɔ lé ma wɛɔwa.

¹⁷ Mapi n zɔɔblenawa wɛgwa,
 ma suaba n gbɛke yáí.

¹⁸ Dii, rísu to wí ma kũo,
 asa ma lezúnzi.

To wí vaikenao kú,
 to an lé ɔ kpaaũa tɛɛnau,
¹⁹ to an léna ɛɛtonao naale.

Aaí dɛɛ rí gbɛmaaɔ,
 aaí sakaŋgu rí íandáao.

²⁰ Aizeɛ pɔ rí káaa n vɩakenaɔne zɔɔ,
 ni ɛfaaike gbé pɔ nanziɔne gbépii wáa.

²¹ Tó gbéɔ lekpaafírzi,
 ni ɔkuŋla,
 tó wále lekpaakerínɔ,
 ni rí ule n guu.

* 31:6 Luk 23.46

22 Ma Dii sáaukpà,
asa a yemazi zɔɔ
wéle pɔ wà koezòì guu.

23 Gili gèmagu we,
ɔ ma mè: N ma vùaaɛ.
Ké ma suabale zùnzi,
n ma wèna wiilea mà.

24 Dii yámana, à, yeaàzi.
Dii í a náaikenaɔ dɔ́a,
í flabo zlakáfnane a lé gbɛu.

25 A gbé pɔ á wé dɔ Diizi,
à, gbáa à á sòdile.

32

Duuna'oa Luaɛ

Davidi le.

1 Báaaden gbé pɔ Dii aà tàae wòlowà
à aà duuna kèwà ù.

2 Báaaden gbé pɔ Dii lí aà tàae yáda bo
mé mɔafilí kú aà nòse guuo ù.*

3 Ké má nile ní ma duunao, ma ibàba,
ma wii bo dɔ za kɔɔ e oosi.

4 N ɔtɔleaa fáane ní gwaasínao,
ma yèɛɛ làa lá guantèna íatè ma gbèwa.

5 ɔ ma wene ma duunai,
mí a yáwái ulene bo.

Ma mè má a tàae onɛ Dii,
ɔ n ma duuna kèa.

6 N náaikena wabikema a gɔɔwa,
tó yá'la lé mɔ, a aà le bo.

7 Ma ulékin n ù,
ní ma bo wétèa guu,
ní liamazi n ma suaba.

8 Dii òmɛɛ à mè: Má yádanɛ,
mí n da zé pɔ de n sewa,
má ledama, mɔ wétenzi.

9 Nsu nyɔ ku làasoosai
làn sɔ ge sɔbaonawao.
Tó ní áasína káné ge kpíó,
aali n dɔɔ seɔ.

10 Yá'ɔma í li gbèwáibla,
Dii gbèke í li aà náaikenaɔla.

11 Gbèmaao, à pɔnake ní Diio,
nòsepuade, à gulake, í yáalo.

33

Lua táasilɛa

1 A gulake Diie gbèmaao,
à kú nòsepuade aà táasilɛɛ.

2 A Dii tɔɔ ní domao,
à lesiè ní mɔɔnao.

3 A lè dafu siè,
à pɔ lé ní dɔao ní pɔna wiio.

4 Asa yá pɔ Dii ò síana ví,

* 32:2 Lom 4.7-8

a náai ví a yákea pii guu.

⁵ A ye yámaai ní yázedeo,
Dii gbéke dúnia pá.

⁶ Dii yá'oa mé musu kè,
aà lé'iana mé musupɔɔ pèpè.

⁷ A ikále gudou, à gɔ́ ísia ũ,
à ío kàaa, à gɔ́ ísi ũ.

⁸ Dúnia gbépii, à vlake Diie,
gbé béeɔ pii, à misiileè.

⁹ Asa à yá'ò ɔ́ dúnia kè,
à yādīle ɔ́ à gɔ́ kálea.

¹⁰ Dii í lé pɔ́ buio kpáaí gboo,
í kpa búsideɔne ní yá pɔ́ aale yáo.

¹¹ Yá pɔ́ Dii zèò ío zea gíúgiú,
yá pɔ́ aà pɔ́ gbà ío ku gɔɔpii.

¹² Báaaden bui pɔ́ Dii de ní Lua ũ
à ní sé a pɔ́ ũo ũ.

¹³ Za musu Dii í gugwa zíle,
í gbēnazínaɔ e pii.

¹⁴ Za aà kúktí í wepá

gbé pɔ́ kú dúnia guuɔla pii.

¹⁵ Aápi mé sɔ́ dò baadee,
í wesi ní yákeaɔle pii.

¹⁶ Kíá lí zible a zígɔ́ dasike yáio,
zíkanae lí bo a gɔ́sake yáio.

¹⁷ Sɔ́ náaikéa à ní bo ee ví,
baa ní a gbáakeo a fɔ́ gbé suabao.

¹⁸ Dii wé pea a vlakenaɔwa,
gbé pɔ́ an wé dɔ́ aà gbēkeziɔ.

¹⁹ A ní bo ga lézi,
a ní gwa aafia nɔana gɔɔ.

²⁰ Wá wé ío dɔ́ Diizi,
ɔ́me wá Dɔ́nlede ũ, wá sēngbao ũ.

²¹ Asa Dii ɔ́ wá pɔ́ í kéwà na,
wá aà tɔ́ pɔ́ a kua adoa náai ví.

²² Dii, n gbéke àò kúwano
lá wá wé dɔ́nziwa.

34

Dii maakea

¹ Le pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ à azia dile íande ũ Abimeleki ae, ɔ́ Abimeleki aà yà, à tà.*

² Máo Dii sáaukpa gɔɔpii,
míó aà táasile lá gu lé dɔ́.

³ Máo íanadá Dii yá musu,
taasideɔ í ma, aai pɔ́nake.

⁴ A zɔ́ke dɔ́ Diiemanɔ,
wí aà tɔ́bo sánu.

⁵ Ma Dii kíí wēlele ɔ́ a wèa,
à ma bo ma sɔ́deede guu.

⁶ Gbé pɔ́ aà wé dɔ́aazi a yáalo,
aà gee a gɔ́ kpa aà wéi bauo.

⁷ Ma taasideke guu ma lezù Diizi,
ɔ́ à ma yámà à ma bo ma yooyea pii guu.

⁸ Dii Malaika ío ku a vlakenaɔ sae,
í ní bo.

* 34:1 1Sam 21.13-15

9 A iε àò dō lá Dii maa,†
báaaden gbé pò náaázi ù.

10 Dii gbé, à viakèè,
pòe lí késá àà viakènaowao.

11 Nàana i nòomusu de, pòblea i késawà,
àma pòmaae lí késá Dii kí wèèkènaowao.

12 Gbé, à mò ma yàma,
mí viakèa Dii dadaé.

13 Gbé pò ye a wèni àò maa,
mé a ye a kua àò na,

14 àà a lé fí ní yāvái oao,
asu to èè bò a léuo.

15 Àà mikè vāiwa, i maake,
àà aafia zé wèèle, i tēi.

16 Dii Ìò wéte gbēmaaòzi,
ì swákpa ní wíileai.

17 Dii í mikpèdò vāikènaòne,‡
ké an yá su dò gbēegu lóò yái.

18 Tó wà lezù Diizi, i ma,
ì ní bò ní yooyea píi guu.

19 Dii kái ní gbé pò an pò yàò,
ì dò gbé pò an ká gòle.

20 Taasi Ìò gbēmaa le mòòmòò,
àma Dii í àà bò a guu píi.

21 I aa wáò dśàè píi,
ìli éo, baa mēndo.§

22 Kisia a gbēvāiò dede,
yá a zòle gbēmaa ibeèowa.

23 Dii í a zòblenàò suaba,
yá a zòle gbé pò náaáziwao.

35

Gbēmaa wíileá Diiwa

Davidi le.

1 Dii, íbelesè ní ma ibeèò,
zika ní gbé pò aale kamanòò.

2 N n sèngbao ní n gòkèbòò sèle,
ní fèle dómale.

3 N n sòna ní n fèndao se dò,
ge da gbé pò pèlemaziòle.
Omèè ma Suabanan n ù.

4 To gbé pò lé ma wèò kpekpa,
wí i ní kú.

To gbé pò lé vāikpaatmanòò fua,
mí ní kpe e.

5 Aaò de lán èse úa pò íana sèlèwa,
Dii Malaika i pèlérízi.

6 An zé àò gusia ví ní zāanao,
Dii Malaika i zònízi.

7 Asa aa eyòmmèe pāe,
mí yāe kènéo, ò aa ba kpàmèè.

8 To músi ní le, i kéné zāma ù.
To ba pò aa kpàmèè ní kú,
aai léle è pò aa yòpi guu.

† 34:9 1Pie 2.3 ‡ 34:17 1Pie 3.10-12 § 34:21 Zaa 19.36

9 Ma pɔ i gbasa ke Diiwa na,
mí pɔnake ké à ma suabà yáí.

¹⁰ Má o ní nòsemendoo,
Dii, déme kànwai?

Ni taasideɔ si gbāamɔnedɔwa,
ni wɛnadeɔ bɔ ní wetánaɔ ɔzɪ.

¹¹ Seelade egenaɔ i felemanɔ,
aaí yá pɔ má a yá dɔo lalaa.

¹² Aaí maa fiabomee ní váio,
ɔ ma gɔ gbɛando ú.

¹³ Tó aale gyáke yáa sɔ,
mi zwànkasa dae,

mi azia kɛsá ní leyao,
mi wabikené láasai,

¹⁴ Lá aa de ma gbɛna ge ma gbé úwa.
Mio be mipela ní oosisio,
lá ma da mále wɛnakeɛwa.

¹⁵ Ama ké ma gɛmbole,
aa káamazi ní pɔnao,
aa ma zámakè aa ànaa,
aa ladàa láasai.

¹⁶ Aa ma àlafiike pásípási,
aa lésakàmazi.

¹⁷ Dii, níyɔ ma gwa màa e bɔe ní?
Nòomusupio lé ma taitai,
ma simá màɔ ku.

¹⁸ Má n tɔbɔ balu guu,
má n táasile dasi guu.

¹⁹ Nsu to ma ibeɔ tidɔmalao,
ńsu to gbé pɔ zamagu pɔɔ * ma gwa ní wedooo.

²⁰ Yana lí bɔ ní léuo,
aaí yáɔ yákelesaideɔwa.

²¹ Aaí lé elea aa me:
Ehɛ, ehɛ, wá wé mé è.

²² Dii, n wešie, ńsu nyɔ níleao,
ma Dii, ńsu nyɔ zámánɔo.

²³ Ma Lua, fele zamanɔ,
ma Dii, tó yá bɔmanɔ na.

²⁴ Ni yáke a zéwa Dii, yánapaa,
ma Lua, ńsu to aa tidɔmalao.

²⁵ Nsu to aa o ní sɔu wa ma neo,
ńsu to aa o wa ma mɔ bɛɛo.

²⁶ Lá aale pɔnake ma yá'ea musu,
to wí ní kú, mí ní kpe e.
Lá aale zɔɔke blea,
widamá, ní ní kpebɔ.

²⁷ To gbé pɔ ma bɔa maa í kené naɔ pɔnake, aai wiidɔi.
To gbé pɔ ma bɔa aafia í káńguo o gɔɔpii, Dii mé zɔɔ.

²⁸ Mapi sɔ má n náaiyá'ò,
míɔ n táasile gɔɔpii.

36

Gbɛnazina vái, Lua maa

¹ Dii zòblena Davidi le.

* 35:19 Zaa 15.25

² Gbēvāi duuna yá dɔ ma sōwa,

aà wé líɔ Lua wí vío,*

³ asa ɔ e gbēmaan a ũ,
 ɪli a duuna dɔ à gbasa zauo.

⁴ Ɛε ní mɔafilio ku aà léu,
 à ɔnɔ ní maakεao tò.

⁵ I yāvāi wāaiipa a wúlekfi,
 ɪli gí yāpāsio,
 ɪ azla péle zé faasai guu.

⁶ Dii, n gbēke zɔɔ kà saanaɔwa,
 ní náai ví maamaa à zɔ Luawa.

⁷ N maakea zɔɔ lán gbēsísíɔwa,
 n yágɔgɔa lé vío lán ísia εwa.
 Dii, ni gbēnazlɔa ní nɔbɔɔ bɔ pii.

⁸ Lua, n gbēke beεε ví fá,
 gbēnazlɔa ɪ sɔɔ ní kúlukulunau.

⁹ Aaí n ua ble nísíde ble aa ká,
 ni n swa'í pɔnade kpámá aa mi.

¹⁰ Asa níme ní wēni mi ũ,
 kua ní gupuau mé wá wé kè.

¹¹ Nyɔ gbēkeke gbé pɔ aa n dɔɔne nyɔ gé,
 gi nyɔ nòsepuadeɔ suaba.

¹² Nsu to zlakáfiɔa ɔzɔao,
 nísu to váikenaɔ ɔkemεε yáayaa.

¹³ Gwa, mɔafilidepiɔ lèlε,
 aa gɔ kálea sɔɔɔ, aa fɔ fεleo.

37

Gbēmaaɔ ní gbēvāiɔ zia

Davidi le.

¹ Nsu to gbēvāiɔ yá n kũ gbāao,
 nísu váikenaɔ gwea nídeɔ,

² asa aa giigaga gɔɔ lán sēwae,
 an maa a láa lán sēla ísiwa.

³ Dii náaike, níɔ yāmaake.

Ze n būsuu, níɔ inamiu.

⁴ To n pɔ ke Diiwa na,
 i n gba pɔ pɔ n nòse yei.

⁵ Ze ní Diio,
 n aà náaike, i yáε beεɔ kene:

⁶ A tó yá bɔnnɔ na lán gudɔawa,
 a to n bɔ maa lán fāanewa.

⁷ Lekpaaũ Dii ae, ní sśaaazi,
 nísu to saasena yá n kũ gbāa
 gɔɔ pɔ aà yá lé bɔleio.

⁸ Pɔkũma tó, mikē pɔpaawa.

Nsu to yá lí n kũ gbāao,
 ɪ mɔ ní váikeaεe.

⁹ Asa gbēvāiɔ mide,
 gbé pɔ an wé dɔ Diiziɔ mé aa gɔ būsú ví.

¹⁰ A gɔ yɔɔ ké gbēvāiɔ aao ku ɔo,
 baa tó n ní weεe, níyɔ ní eo.

¹¹ Zlabusanaɔ mé aao būsú ví,*

* 36:2 Lom 3.18 * 37:11 Mat 5.5

aaiᵛ pᵛnakεᵛᵛ ní aafia zᵛᵛo.

¹² Gbēvái í vāikpaafí ní gbēmaao,
í lésakāāzi.

¹³ Ama Dii ɔ̄ aà yáab,
asa a dᵛ aà gᵛᵛ a pa.

¹⁴ Gbēváiᵛ í fēnda wo,
aafí ní kakpa sáa,
ké aa e taasideᵛ ní wēnadeᵛ kwεᵛᵛ,
aai gbé pᵛ an yákεa maaᵛ dεde.

¹⁵ An zía fēnda a ní zᵛ ní sᵛu,
wa ní sáᵛ é'ené.

¹⁶ Yᵛᵛna pᵛ gbēmaa ví
de gbēvái dasiᵛ àizeεa.

¹⁷ Asa gbēváiᵛ gbāa a midε,
āma Dii ɔ̄ gbēmaao kūa.

¹⁸ Dii tāesaideᵛ yá dᵛ,
an kpaale ɔ̄ de ní pᵛ ũ gᵛᵛpiiε.

¹⁹ Wí a ní kú yápásiᵛgᵛᵛ,
baa tó nᵛana ká, aao kāaε.

²⁰ Ama gaga a gē gbēváiᵛgu,
Dii ibεεᵛ láa lá sēbᵛᵛᵛ í láawa,
aa gēle lán súlelewa.

²¹ Gbēvái í pᵛ sēamá,
íli a fiaboo,
gbēmaa sᵛ í gbada sᵛᵛsᵛᵛ.

²² Gbé pᵛ Dii báaadānguᵛ mé aa gᵛ bùsu ví,
gbé pᵛ à lekēnéᵛ sᵛ aa midε.

²³ Dii mé í zemikū gbéε,
aà pᵛ ɔ̄ na aà kuawa.

²⁴ Baa tó ále lele, a léle sᵛᵛᵛᵛᵛ,
ké Dii aà kūa yái.

²⁵ Ewaason ma ũ yāa, ᵛ ma zikū,
mi e Lua gbēmaa vūaa bauo,
mi e aà néᵛ lé baakeo.

²⁶ ɔ̄ gbada gᵛᵛpii ɔ̄ pᵛ sēané,
aà néᵛ aao de báaadeᵛ ũε.

²⁷ Mikē yāváiwa, níᵛ yāmaake,
ní e ñyᵛ ku gᵛᵛpii.

²⁸ Asa Dii ye maakeai,
a a náaikenaᵛ vūtaao.

Aao ku aafiaε gᵛᵛpii,
gbēváiᵛ sᵛ aa midε.

²⁹ Gbēmaao mé aa gᵛ bùsu ví,
aaiᵛ ku we gᵛᵛpii.

³⁰ ɔ̄nyā í bᵛ gbēmaa léu,
aà lé í yáze de o.

³¹ Aà Lua ikoyā dᵛ aà sᵛwa,
aà gbá lí tii pᵛewao.

³² Gbēvái í gbēmaa kpákpa
ké à e aà de.

³³ Dii a gbēmaapi to aà ɔ̄zlo,

a we yákpale aà bleo.

³⁴ S̄sa Diizi, ní aà yá k̄ua,
i n káfi, ní ḡs̄ bùsu v̄i,
ní gb̄v̄ai mid̄e a.

³⁵ Ma gb̄v̄ai gb̄aadee è yaa,
àl̄e òta lán lí p̄s̄ gu k̄èè nawa.
³⁶ Ké tá ma kpa we, a ku we ɓo,
ma aà w̄èl̄e, mi aà eo.

³⁷ Taaesaide yá gwa,
w̄éte gb̄maa yái,
asa n̄s̄enīede bui ḡs̄ bui ũ.
³⁸ Ama duunk̄ena ò b̄ade s̄anus̄anu,
gb̄v̄ai bui a mid̄e.

³⁹ Dii mé a gb̄maa suaba,
a ò òn̄é ul̄ek̄i ũ taasik̄eḡo.
⁴⁰ Dii a òn̄l̄e, i ní ɓo,
a ní sí gb̄v̄ai wa, i ní suaba
ké aa náaazi yái.

38

Taaside wabik̄e

¹ Davidi l̄e.

² Dii, r̄isu ma toto ní p̄f̄eoo,
r̄isu ma lele ní p̄k̄ūmaoo.

³ N̄ ka ma k̄i maa,
n̄ òt̄òl̄e.

⁴ Ma m̄e dáamav̄io n̄ kp̄n̄e yái,
ma wá aafiao ma duuna yái.

⁵ Ma t̄aae ò dàkala,
aa t̄sa lán aso gbiawa.

⁶ Ma ɓo lí f̄na ũ,
aa yaik̄è ma s̄ũke yái.

⁷ Má kooa ma ḡs̄ òb̄l̄b̄,
mi ò be oosisia ḡo p̄ii.

⁸ Ma wó lé wí s̄iana,
ma m̄e dáamav̄io.

⁹ Má ȳèè v̄io, ma m̄e k̄è múem̄e,
m̄al̄e wiile ma s̄ò pusub̄a yái.

¹⁰ Dii, ní p̄s̄ má yei òs̄ p̄ii,
ni ma wea f̄èè ma s̄aas̄a.

¹¹ Ma s̄s̄ lé v̄i gb̄ò gb̄ò, ma gb̄aa yaa,
ma wé lé teke ɓo.

¹² Ma gb̄ena ò ní ma gb̄é ò ī em̄eè,
ma dae ò ī zem̄e z̄az̄a ma ɓo yái.

¹³ Gb̄é p̄s̄ ye ma kaik̄e ò ī ma pá,
ma wena ò ī vaik̄paaf̄man̄o,
aa ò m̄af̄iliȳa gwa ní k̄s̄o ḡo p̄ii.

¹⁴ Ma ḡs̄ lán sw̄adowa,
mili yámao,
ma ḡs̄ lán l̄enanaal̄adewa,
mili l̄ew̄eaa.

¹⁵ Má ò lán gb̄é p̄s̄ lí yámaowa,

mili yázāsímáo.

¹⁶ Dii, nímé ma wé dónzi,
ńyṣ ma yāma, Dii ma Lua.

¹⁷ Ma mē ńsu to aa tidomalao,
ńsu to aa fanadā ma tiia guwa yáio.

¹⁸ Ma ka lélea,
mìṣ ku yá'ṣmaue gṣṣpii.

¹⁹ Má a yāváiṣ siune sa,
asa ma duuna yáí ma pṣ yaa.

²⁰ Ma ibeṣṣ gbāa mé aa aafia,
gbé pṣ zamagu pāṣ dasi.

²¹ Aaí maa fiabomeé ní vāio,
maa má téí, ṣ aa ibelesèmanṣ.

²² Dii, ńsu ma vūaaṣ,
ma Lua, ńsu ńyṣ kumanṣ zāṣ.

²³ Mṣ dṣmalé kpakpa,
ma Dii, ma Suabana.

39

Taaside wiile Luawa

¹ Davidi lé.

² Ma mē máṣ azla kua dṣe,
má tó ma lé ma da duunauo.
Tó gbēváiṣ kumanṣ, má a lé fṣ.

³ Ma lé kpaatā, má kú kílíkíli,
mí yāe oo, baa yāmaa,
ṣ ma yá'ṣma éa káfi.

⁴ Ma sṣ pusu bṣ ma guu,
ké ma láasooké, ma nṣe té bṣ,
ṣ ma yá'ò ma mē:

⁵ Dii, to má a kua lé dṣ,
ní ma gṣṣ dasileo.
To má dṣ lá ma wēni í gēzea áa.

⁶ N ma wēni lé yṣ n stāṣ,
ma kua de wé ní níola n kíio.
Gbépii í gēzea lán fanawae,
⁷ gbēnazína bea bṣ de lán uenawae.

I ke bàabāa í àizee kāaa,
āma a dṣ dé a gṣṣo.

⁸ Lá màae, bṣ má wé aṣ doi bi?
Mme ma wé dónzi, Dii.

⁹ Ma táaeṣ kēa,
ńsu to mísaidéṣ ma àlafíkéo.
¹⁰ Ma lé kpaatā, mí a lé wēaaṣ,
asa nímé n yápi kè.

¹¹ Nsu ma gbē bṣ,
n ṣgbala lé ma kāsānke.

¹² Ní gbé toto,
ní aá wētā aá duuna yáí,
ní aá àizee sóso lán bléwa.
Gbépii í gēzea lán fanawae.

¹³ Ma wabíkēa sí Dii,
swákpa ma wiileai.
Nsu swákaka ma ṣṣbaeṣ,

asa n nibòn ma ù,
 má de bòmò ù lán ma deziòwae.
 14 Wewoa ké mà e màò weea,
 e màò kesai.

40

Dii sdaukpaa

1 Davidi le.
 2 Ma wèdò Diizi maamaa,
 5 à ma wegwa à ma wiilea mà.
 3 A ma bò gbáo kòfide guu,
 à ma si deewa.
 A ma gbá pèle gbesi musu,
 à ma ze we giúgiú.
 4 A lè dafu dà ma léu,
 wá Lua táasilea pò ù.
 Gbé e dasi, vía i n kú,
 aai Dii náaike.
 5 Báaaden gbé pò Dii náai ví
 mé ìli ze n waladeò n táagbagbanaò ù.

6 Dii ma Lua, n yábonsaekéaò dasi,
 wa fò yá pò nle yáwanòò dòdòò.
 Tó má dàu lé siuné,
 a lé vío, má fò o píio.

7 N ye sa'obò ge gbaio,
 5 n tò ma swá mà.
 Ni sa pò wí a pò káteu à tékú
 ge duun awakpabò gbeao.
 8 O ma mè: Má ké!
 Lá a ku lá guu ma yá musuwa.
 9 Má ye n pòeá keaie, ma Lua,
 n ikoyá ku ma sò guu.*

10 Má yáze de baokpa balu guu,
 má a lé kpaatò lá n dōwá Dii.
 11 Lá ni yānakpámá, má nleò,
 má n náai n n gbēsuabaaò yá'o.
 Má gí n gbēke n n slandekéò oi balu guuo.
 12 Dii, n̄su gí ma wēnagwaio,
 to n gbēke n n slandekéò ma d̄sa.

13 Asa vāi pò liaamazi lé vío,
 ma táaeò dāmala, má fò gu'eo,
 a dasi de ma mikáa, s̄ kēmagu.

14 Dii, sue, ma misi,
 Dii, ke kpakpa, m̄ d̄male.
 15 To wí ma wenaò kú,
 aa n̄ mi pele.
 To gbé pò ye mà yá'eo kpekpa,
 an gēe ḡo kpá n̄ wéi.
 16 Gbé pò aaí omee, tàale, tàaleò,
 to wí ḡo n̄ ú ú.
 17 Gbé pò aale n k̄ii weeleò,
 to an p̄o kema na aa yáal̄.
 Gbé pò an wé d̄oi n̄ n̄ suabaò,
 aaò o láasai Dii z̄ò.

* 40:9 Ebe 10.5-7

18 Taaside wēnaden ma ũ,
lãasooke ma yáwa, Dii.
Mme ní ma Dɔnlede ũ,
ma Mísina ũ.
Ma Lua, rísu gēgēo.

41

Gyae wabikεa

1 Davidi le.
2 Báaaden gbé pɔ́ í yèεεsaide yáda ũ,
Dii í aà bɔ taasikegɔɔ.
3 Dii a aà d́á, a aà gba wēni,
a báaadaaágu aà b̀usuu,
a aà kpa aà ibεεɔwa aa ní pɔ́eá daεo.
4 Dii a zεaàno aà gyákea guu,
a to aà gyápi ble.
5 Ma mè: Dii, ma duunakène,
ma wēnagwa, ní ma gbágbá.
6 Ma ibεεɔ lé ga kpaáímanɔ aa mè:
A ga bɔε ní? Bɔε aà t́ a midéi?
7 Tó aa mò ma gwai,
yáyaaa aai b̀olemeε,
aai bao vái wεεle ma yá musu,
ɔ aai fele gε fáaa bàasi.
8 Ma zangudeɔ í váikpaáímanɔ,
aai ási bèε dɔa aai mε:
9 Gagya mé aà lè,
a fele a wúlekíi beeu bɔo.
10 Baa ma kpáasia pɔ́ má aà náai ví
wi pɔ́ble sánu b̀ò ma kpe.*
11 Mpi sɔ́ Dii, ma wēnagwa,
ma gbágbá, mí flaboné.
12 Tó ma ibεεɔ í kúkua dɔao,
máɔ d́ sa ké ma yá kàngu.
13 N ma kua ma ǹsemaa yáí,
n ae b̀ dɔa gɔɔpii.
14 Báaade Dii, Isailio Lua
za asínizí e gɔɔpii!
Ami! Ami!

LA PLAADE

Souto 42-72

42

Zítɔ́ ɔ́ɔba

1 Kole buio le.
2 Lá tue í swa saε nide,
máa n ní ku ma sɔ́u, Lua.
3 Lua ní lé ma de, Lua béεpi.
Bɔε má e gε wesiaálei?
4 Wé'i mé g̀ɔ́ ma pɔ́blea ũ fáane ní gwáasínao.
Wíɔ omεε gɔɔpii:
N Lua ku máε la?
5 Yáε beεɔ d̀magu,
ɔ mále ma ǹse yáɔ b̀le.
Mio gé yáa bíla guu e Lua ua,
gbéɔ́ í d̀ɔɔkɔ́wa ma kpe ní gulao,

* 41:10 Mat 26.23, Maa 14.18, Luk 22.21, Zaa 13.18

dikpekɛnao ɪ nonoaa ní táasilɛaɔ.

⁶ Bóyái ma sɔ́ òòkpàì?
 Bóyái ma nòsɛ yài?
 Sema màò wɛdɔ Luazi,
 asa má ɛa màò aà táasilɛ,
 ma Suabana, ma Lua.

⁷ Ma sɔ́ òòkpà ò n yá dòmagu
 za Mizaa gbɛpɔlɛu Yuudɛ mii,
 za ɛɛmɔ gbɛsísíò sòòu.
⁸ Ni to isukaa kɔ́fí àò dɔ,
 ísìò lé lezukòì,
 ní tò í lé damala,
 a sɔ́ lé tamanɔ.

⁹ Dii ɪ gbɛkɛkɛmɛɛ fáane,
 aà lɛ ɪò dɔ ma léu gwáasína
 wabikɛa Lua pɔ́ ma wɛni úwa.

¹⁰ Mí o Lua ma gbesie:
 Bóyái ma yá sângui?
 Bóyái ní tò miò bɛ oosisia
 wétɛa pɔ́ ma ibɛɛ lé mòmɛɛ yáii?

¹¹ Ma íadamadɔ ɪ ma sɔ́sɔ́,
 ma wá ɪò wí,
 aalò omɛɛ gɔɔpii:
 N Lua ku máɛ la?

¹² Bóyái ma sɔ́ òòkpàì?
 Bóyái ma nòsɛ yài?
 Sema màò wɛdɔ Luazi,
 asa má ɛa màò aà táasilɛ,
 ma Suabana, ma Lua.

43

¹ Ma yānakpaa Lua,
 zemanɔ bui gbɛkɛsaide yá musu,
 ma bɔ gbɛvái koleapiò ɔzì.

² Lua, mímɛ ní ma ulɛkíi ú,
 bóyái n gimazii?
 Bóyái ní tò miò bɛ oosisia
 wétɛa pɔ́ ma ibɛɛ lé mòmɛɛ yáii?

³ N n gupua ní n síanao zía,
 i dɔaamɛɛ e n gbɛsísí musu,
 i gemanɔ e n kúkíi we.

⁴ Mí gɛ n gbagbakíi Lua,
 ma pɔ́ i kema na, Lua ma pɔ́na,
 mí n tɔ̀bɔ ní mɔ̀ɔnao, Lua ma Lua.

⁵ Bóyái ma sɔ́ òòkpàì?
 Bóyái ma nòsɛ yài?
 Máò wɛdɔ Luazi,
 asa má ɛa màò aà táasilɛ,
 ma Suabana, ma Lua.

44

Isailìò wɛnakɛa

¹ Kole buib lɛ.

² Lua, yá pɔ́ ní kè wá deziò gɔɔ,
 aa òwɛɛ wá swá mà.

³ N ɔ̀pɛ buipáleɔwa n íadámá,
 n wá deziò kálɛ ní gbɛu aa ɔ̀tàu.

4 An fēnda mé ní ká b̀̀supiwao,
an g̀̀asa gb̀̀aa ̄ aa z̀̀iblè̀o.
N z̀̀ia g̀̀asa gb̀̀aa mé k̀̀è,
n kuarín̄ gupuné, k̀̀é ní yerízi yáí.

5 M̀̀me ní ma k̀̀ia ũ ma Lua,
ni to Yakobu buiò z̀̀ible.

6 N n báaaò wi ɔ̀pe wá ibeɛɔwa,
ní n t̀̀o wi ̄z̄ wá ẁ̀lepiɔwa.

7 I ke ma sá mále a náaikeo,
i ke ma fēnda mé í ma b̀̀o.

8 Asa ǹ̀me ni wá sí wá ibeɛɔwa,
ni wida wá zangudeɔwa.

9 Lua, wiò n táasile g̀̀ɔ̀pii,
wiò n t̀̀b̀o láasai.

10 N beeo n ɔ̀pèwá ní tò wí wá k̀̀ú,
nili b̀̀o ní wá z̀̀iḡ̀o b̀̀o.

11 N tò wa p̀̀òb̀̀ozákè wá ibeɛɔne,
ní tò wá zangudepiò wá p̀̀o nàaa.

12 N ní gbá zé aa wá dede lán s̀̀oɔwa,
n wá fáaa buipáleɔ guu.

13 N n gbé̄ yia àa'aa,
ni ài'e ní yiaa yá musuo.

14 N tò wá saedeɔ wá s̀̀s̄s̄,
gbé̄ p̀̀o liaawáziò wá láanikè.

15 N tò wa ḡ̀ yāa ũ buipáleɔne,
gbé̄̄ b̀̀o midewēe.

16 Mib k̀̀ú ní wio g̀̀ɔ̀piiie,
ma gee g̀̀o kpa ma wéi,

17 ma láanikenao ní ma s̀̀s̄s̄nao yáí
ní ma ibeɛ p̀̀o aa ye tsiaò yáó.

18 Bee wá lé pii,
baa k̀̀é n yá i sáwáguo,
mé wi ní bàakuawano yá gbooo.

19 Wá ǹ̀se i liaamao,
wi k̀̀é n zéwao.

20 N wá wiwi n wá ká gu gbēgbondeu,
n gusia z̄̀o k̀̀aaawá.

21 Tó wá Lua t̀̀o sáwágu,
ge tó wa weðò dii z̀̀ilozi yāac,

22 Lua a g̀̀i eie?

Asa ̄me wá ǹ̀se yá d̄̀o pii.

23 N yáí wá k̀̀ú ga léz̄i g̀̀ɔ̀pii,

wí wá dile lán sá p̀̀o wa ní k̀̀olokpaɔwa.*

24 Vu, Dii! Akea níle i'oi?

Fele! Nsu wá v̄̀aa g̀̀ɔ̀piiio.

25 Akea n mikpelíwēeí?

Wá wēnakēa ní wá wetáao s̄̀angu yà?

26 Wa ḡ̀ ye b̀̀sutiu,

wa ḡ̀ wúleaa t̀̀ole.

27 Fele d̀̀wále!

M̀̀ò ní wá misi n gbēke yáí.

* 44:23 Lom 8.36

45

Kita nɔsɛle

¹ Gbɛ yenzide le pɔ Kole buio dā.

² Yana lé pipi ma sɔ guu,

³ mále leɛ bee da ní kíó.

Ma lé na lán ladɔn maa lákɛbɔwa.

³ N kefenke de gbépiia,

n legbɛ'í ɔ na,

báaa pɔ Lua dangu láaa vío.

⁴ Zígɔ pási, n ní fɛnda se n loo

n kíakɛgawi seela ũ.

⁵ Di sɔ kpe ge zible n gawi guu

słana ní yázedeo yáí.

Yá pɔ í dimá ke ní n ɔplaa gbāao.

⁶ Kí, n kaɔ lé sɔne,

a gɛ n ibeɛɔ sɔ kú,

buió kwe n gbázi.

⁷ Lua, n yɔɔ zɔlea báawa gɔɔpiiɛ,

nio n kíakɛ lípana kúa yázede ũ.

⁸ N ye yázedei, ní za váigu.

A yáí tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,

à pɔna písima de n gbéɔla.*

⁹ Lí'ɔ glnana pisi ní pɔkasaɔwa,

mɔɔna'ɔ a n pɔ ke na

n kpé pɔ wa kèke ní wesa swaao guu.

¹⁰ Kí nenɛɔ ku n nɔ yenzideɔ guu,

n nɔ dafu kú n ɔplai,

a Ofii búsu vua zálebɔɔ daa.

¹¹ Nenɛna, swákpa n ma!

N mae be ní n gbéɔ yá su dɔaanɛo.

¹² N kefenke lé kí me lua,

misiileɛ, asa n diin aá ũ.

¹³ Tiideɔ mɔ gbadanɛ,

ɔdeɔ n aɛ wele.

¹⁴ Kí nenɛpi zɔle kpea ní gawio,

wá vua ba kè aá pɔkasaɔwa.

¹⁵ Wále mɔaánɔ kípíɛ

ní aá pɔkasa wèsádeɔ daa.

Né wéndiapi mɔtenziɔ teaàzi,

aale mɔaánɔ aá kí.

¹⁶ Wále gɛrínɔ kibe,

wále pɔnakɛ ní gulakeao.

¹⁷ N negɔɛɔ gɔ n maeɔ gɛɛ ũ,

n yɔɔ ní díledile kíáɔ ũ dúnia guu píi.

¹⁸ Má tó n tɔ àɔ dɔ gbéɔgu láasai,

bui píi ɔ n sáaukpa gɔɔpii.

46

Lua kúwanɔ

¹ Kole buio le.

² Lua mé wá ulékí ní wá gbāao ũ,

ɔ dɔwále gɔɔpii wá yooyeau.

³ A yáí tò sɔ lí kɛwáguo,

baa tó dúnia yà,

* 45:8 Ebe 1.8-9

mé gbèsísí kwè ísiau,
 4 baa tó ípí sùka a fùlabò,
 mé gbèsísí dèe n kòfio.

5 Swa ku a í í mós n pònao Lua wéleu,
 Musude kúkí pò a kua adoapi.

6 Lua ku wélepiu, a gò bezia ùo,
 Lua a dsaale gudoleia.

7 Bui pii lé wiile,
 kpalaò lé bade.

Lua pùna ò dúnia yò.

8 Dii Zígòde kúwano,
 Yakòbu buiò Lua mé wá ulekí ù.

9 A mò Dii yàkeo gwa,
 lá à yáya dúniawa.

10 Omé í zí midé e dúnia léu,

í sáò é'è í sònaò suumpa,

í tesò sèngbaowa.

11 A ze teee, ò dò mámamaa Lua.

Bui pii a ma káfí,

wa ma tobò dúnia guu pii.

12 Dii Zígòde kúwano,

Yakòbu buiò Lua mé wá ulekí ù.

47

Lua mé dúnia gbépii kta u

1 Kole buiò le.

2 Bui pii, à otaale,

à kúkuake Luae n gulao.

3 Asa Dii Musude kà wàò aà vía ví,

dúnia gbépii Kía zòon aà ù.

4 A tò wa zìblè buiowa,

a tò wa zòò gbépiowa.

5 A kpaalesèwèe,

wápiò aà yenzide Yakòbu buiò íandáò ù.

6 Lua fèle, wàle gulake,

Dii zea, wàle kàape.

7 A lesi Luae, à lesiè,

à lesi wá Kíae, à lesiè.

8 Asa dúnia pii Kían aà ù.

A lesiè n dòao.

9 Lua lé kible bui píiwa,

a zòlea a báa pò a kua adoawa.

10 Bui pii kpalablènaò lé káaa

n gbé pò de Ablahaù Lua gbéò ùò,

asa dúnia kíaòá Lua pòe.

A deñla pii.

48

Sìnaà Lua wéle

1 Kole buiò le.

2 Dii zòò,

à kà wà aà táasile maamaa

wá Lua wéle guu,

aà gbèsísí pò a kua adoa musu.

3 Sìna gbe kálea maa,

a de dúnia gbépiè pòna ù.

Kía zṓ wélepi* ku Siṓna gughāntoo oi.

⁴ Lua ku a gudṓakliṓ guu,
a tò wa a dṓ aafia'ekliṓ ũ.

⁵ Ké kíaṓ ledoukè,

ké aa mṓ léleiwá sānu,

⁶ ké aa è màa, ṓ à ðimá,
iwāa kà ní pṓa ṓ aa tilè.

⁷ Aa gṓ ní lualuao

lán nṓe nṓwāwākenawa.

⁸ N ní wiwi

lá gukpe íana í laatanāṓ gó'ílenaṓ wíwiwa.

⁹ Yá pṓ wá mà ṓ wa wesiṓ

Dii Zigṓde wá Lua wéle guu.

Lua wélepi kále àṓ ku gṓṓpiiṓ.

¹⁰ Lua, wá kú n kpéu,

wále láasooke n gbékewa.

¹¹ Lua, lá n tṓ fáaa e dúnia léu,

màa n táasilea fáaa lo.

Ni yágṓgṓ n gbéṓne a zéwa.

¹² Siṓna gbésisideṓ lé pṓnake,

Yuda búsu wéledeṓ pṓ kèna

yákpale pṓ ní kèṓ yáí.

¹³ A dṓṓkṓwa à lia Siṓnai,

í a bíi musu gudṓakliṓ dasiṓ nao.

¹⁴ A a bíiṓ táasika ní a zegikliṓ,

ké à e dau à siu ziadeṓne.

¹⁵ Asa Lua dee de wá Lua ũ gṓṓpii,

í dṓaawéṓ e wá ge geṓ géklié.

49

Aizṓe náaikṓad mísiyáṓ

¹ Kole buiṓ le.

² Bui pii, à yáṓ bee ma,

dúnia gbépii, à swákpa,

³ kíaṓ ní táaaṓ,

ṓdeṓ ní taasideṓ pii.

⁴ Ūnyá kú ma léu,

dṓa ku ma sṓu.

⁵ Má swáṓ yáasi yáí,

mí polo mṓṓnlea guu.

⁶ Má víake yápásiṓṓṓ,

baa tṓ ma wéleṓ liaamazi.

⁷ Aa ní àizṓe náai ví,

aai ní ṓda íanadá.

⁸ Gbṓe a fṓ gí ní a dee wṓnioo,

a e pṓe kpa Luawa à aà wṓni boṓo.

⁹ Asa gbé wṓni boa zí'ũ,

àizṓe a fṓ bo bauo.

¹⁰ A fṓ to aàṓ ku gṓṓpioo,

a fṓ giè aà wesiṓ bedaleṓ.

¹¹ Asa wa dṓ baa ṓṓṓnaṓ í ga,

mísaideṓ ní sṓṓṓ í midṓ màa pii,

aai ní àizṓe tṓ gbṓpáleṓne.

¹² Baa ké wá nízia tṓ kpá búsuṓne yāa,

an mia aṓ de ní be ũṓ gṓṓpii,

* 48:3 Mat 5:35

an kúki ũ e ní buiwa.

¹³ Gbēnazina ní a beereko
 ɔli ku gɔɔpiio,
 a ta lán nòbɔɔwae.

¹⁴ Misaideɔ láaan we,
 máae lo ní gbé pɔ té ní iaiɔ.

¹⁵ Aa si bedau lán sáɔwa,
 ga mé aɔ de ní dàdána ũ,
 mé gbēmaaɔ kiblemá zia.
 An meɔ yaikε miau,
 aɔ kpé ví loɔ.

¹⁶ Ama Lua a ma wēni si bedawa,
 i gbāakpamazi.

¹⁷ Tó gbé lé gɔ ɔde ũ,
 mé aà be tó lé nakú,

nísu to à keɛɛ yáe ũo,

¹⁸ asa a a kee e se taò a gagɔɔ,
 aà àizeɛɔ e péleaàzio.

¹⁹ Baa tó à azia dɔ èfáaide ũ a wēnigɔɔ,
 mé wà aà sáaukpá aà namablea yáí,

²⁰ a ta a deziɔ kíi,
 a wesi gupuale bau loɔ.

²¹ Gbēnazina ní a beereko,
 tó aà wé i kēo,
 a ta lán nòbɔɔwae.

50

Lousisia stana

Asafa le.

¹ Dii Lua Gbāapiide lé yá'o,
 àle lezu dúnia gbéɔzi
 za íatɛbilekli e a gɛkpɛukli.

² Lua gawi bíle Siona,
 wéle pɔ a kefenke bɔlei.

³ Wá Luapi lé mɔ, aɔ ku kílikilio.

Té pɔ í kúmá kú aà ae,
 zaa pásí liaaaazi.

⁴ Ale lezu musudeɔ ní zílɛdeɔzi,
 ké à e yákpaleke ní a gbéɔ.

⁵ A mè: A ma yāmanaɔ kaaameɛ,
 gbé pɔ ma bàa kúrínɔ sa'oa yáíɔ.

⁶ Lua mé yákpalekena ũ,
 musudeɔ i aà yákea a zéwa kpáwake.

⁷ A ma ma gbéɔ, má yáví mà oé,
 Isailiɔ, má bɔbɔánɔ,
 mámɛmaa Lua á Lua.

⁸ Mále ɔadɔwá á sa'oa yáíɔ,
 asa i sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú oa kɔsɔkɔsɔ.

⁹ Má zuswana pɔ kú á kpásau ni vío,
 ge ble pɔ kú á kaau,

¹⁰ asa sɛanɔbɔɔá ma pɔɔne
 ní pɔtuo wai pɔ kú sísí píi musuɔ.

¹¹ Má gbè musu bāɔ dɔ píi,
 mé sɛsao pɔkelenaɔ ku ma pɔ ũe.

¹² Tó nɔa lé ma de, má oéɔ,
 asa mámɛ má dúnia ví ní a pɔɔ píi.

¹³ Mí zuswana nò so yá?

Mi blesana au mi yà?

¹⁴ A sa'oa ma sáaukpaa ũ,
à lé pɔ́ á kè ma Musudewa fiabo.

¹⁵ A lezumazi taasikεɔɔ,
mí á bɔu, í ma kpela.

¹⁶ ɔ Lua ò vāikεnaɔnε:

Akea ále ma yádileaɔ dɔdɔi,
mé ma bàakuarĩno yá dɔ á léui?

¹⁷ A ye ma yádancio,
a ma yáɔ kpà kpe.

¹⁸ Tó a kpáí è, i aà ke á gbé ũε,
mé á bàa ɔ kú ní gbásikεnaɔ.

¹⁹ A legbé'i vāi,
mé i lenakasané.

²⁰ I zɔle ní á gbēdo tso,
mé i á da né bēbo.

²¹ A yá beeɔ kè ɔ má nile.

Ále e má deáwae,
āma má zɔadɔwá, mí bɔbɔánɔ.

²² A gbé pɔ́ ma yá sááguɔ
à yápi ma.

Tó mään sso, má á taitai,
gbēe a e á siao.

²³ Gbé pɔ́ sa'ò a ma sáaukpaa ũ
ade ma kpeláε,
ále ma gba zé mà ɔbε
lá mi gbéɔ suabaε.

51

Suuugbeaa Luawa

¹⁻² Le pɔ́ Davidi dà ɔɔɔ pɔ́ anabi Natá gè aà kíi aà gbásikea ní Basebao gbea.*

³ Lua, wēnadɔmεε n gbēke guu,
ma tàaeɔ midε n maa zɔɔ yáí.

⁴ Ma gbási woloa mà ɔ wásawasa,
ma duuna kēa míɔmíɔ.

⁵ Má a tàaeɔ dɔ sa,
ma duuna lí sámaguo.

⁶ Mmε ma duunakēne,
ma yá pɔ́ ní yeio kè.

Tó n felea ní yáo, n yá aɔ naε,
tó n yádámala, n yá aɔ zeví.†

⁷ Za ma da nòseu má vāi,
má duuna ví za ma igɔɔε.

⁸ Nòsemaa mé i kangu,
ɔno dameε ma sɔ guu.

⁹ Ma zu'o ní saoo mà zē wásawasa,
ma nòse pípi mà ɔ púnvlávlá.

¹⁰ To mà pɔnake ní yaabo,
to ma wá pɔ́ ní bùsa wee.

¹¹ Nsu ma duuna yádao,
ma yāváiɔ bɔ dile pii.

¹² Lua, nòsepua dameε,
εa to ma sɔ aɔ dilea.

¹³ Nsu ma vúaaɔ,

* 51:1-2 2Sam 12.1-15 † 51:6 Lom 3.4

ńsu ñ n Nisina siao.

¹⁴ Ɛa to ma pɔ ke na
ke n ma suabà yái.
To pɔeá maa dɔaamɛɛ,

¹⁵ mí n yá dada vɛikɛnaɔne,
duunkɛnapiɔ i ɛa zɛnnɔ.

¹⁶ Lua, ma bɔ gbɛdɛa yáu,
mí lesi n yákea a zéwa musu,
Lua ma Suabana.

¹⁷ Dii, ma gba lé,
mí n táasilɛ.

¹⁸ Sa'oa lí kɛnɛ nao,
tó bee no, dɔ má ò.
Sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú lí kánguo.

¹⁹ Sa pɔ mále oma mé ñɔsenie ũ,
nili saka ñɔsenie sùuudeguo.

²⁰ Lua, ɛfáaikɛ Sibnaɛ n pɔeá maa guu.
Yelusaleũ bíi gba gbáa.

²¹ A gbɛa sa'oa a zéwa a kangu
ń sa pɔ wí a pɔ káteu à tékúo,
wí sa'o ń swanaɔ n gbagbakiwa.

52

Ode landaa

¹⁻² Le pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ à gɛ Aimeleki be, ɔ Edɔũ gbé Doegu gɛ ò Saulu.*

³ Nɛgɔna, Lua gbɛke ku gɔɔpiiɛ,
àkea níle íanadã ní yāvaioi?

⁴ Niɔ lekɔleka gbɛɔzi gɔɔpii,
n lé na lán gɛ mibobɔwa,
ni gbɛɔ gbázina zɔò.

⁵ N ye vɛii de maala,
ɛetoa í kɛnɛ na de sɛanaa.

⁶ N ye gbɛkaalea yái,
mɔafili mé dɔ n léu.

⁷ Lua a n kɔ'e e gɔɔpiiɛ,
a n kú bɔnnɔ n kpéu,
a n wo, i n kɛ gbé bɛɛɔwa.

⁸ Tó gbɛmaaɔ è, vía a ní kú,
aai n láanikɛ aa me:

⁹ Gbé pɔ i Lua si a mɛsina ɔo gwa!
A a àizɛɛ zɔɔ náaikè,
à gɔ gbáade ũ gbɛkaalea yá musu.

¹⁰ Mapi sɔ má de lán kú lásiade pɔ kú Lua uawa,
má ze ní Lua gbɛkeo gɔɔpiiɛ.

¹¹ Máɔ n sáaukpa gɔɔpii yá pɔ ní kè yái,
má n tɔbɔ n yámanaɔ wáa ké ní maa yái.

53

Misaide yá'oa

(Sou 14)

¹ Davidi le.

² Misaideɔ i o ní sɔ guu Lua kuo,
aa ɔɔkpá, an yákea vɛi,
yámaakɛna kú ní guuo.

* 52:1-2 1Sam 22.9-10

³ Za musu Lua i wéte gbēnazinaozi,
i gwa tó gbēe ɔno ka a kii weelea.
⁴ Aa sāsā pii aa gɔ̀ dɔ̀sai mómio,
yāmaakena kú ní guuo, baa do.*

⁵ Väikenaó wé lí gu'eo lé?
Aaí ma gbéó mómo lán úwa,
aali lezu Luazio.

⁶ Vía ní kú maamaa,
vía pɔ̀ ku we sɔ̀.
Lua tò gbé pɔ̀ lèlèwáó gɔ̀ kálea geó ú,
a widámá ké Lua gírízi yáí.

⁷ Lua, bo Siona mo n Isailio suaba!
Tó Lua sù ní a gbéó ní pá ziu,
Yakobu buio pɔ̀nake,
Isailio yáalo.

54

Gbé pɔ̀ wale tadawa wabikēa

¹⁻² Le pɔ̀ Davidi dà gɔ̀ pɔ̀ Zifideó ge ó Saulue aa mè Davidi ulea ní búsuu.*

³ Lua, ma suaba n tó yáí,
yásimanó ní n gbāao.

⁴ Lua, ma wabikēama ma,
swákpa ma yá'oi.

⁵ Asa buipáleo fēlemanɔe,
gbé pásipio lé ma we,
aali Lua yádao.

⁶ Lua mé ma donlede ú,
Dii mé ma wēnikūna ú.

⁷ Gbé pɔ̀ lé ma weó vāi sɔ̀amá,
n ní bāde n náai yáí.

⁸ Má sa'oma ní ma pɔ̀eáoe,
má n tɔ̀bo Dii, asa ní maa.

⁹ A ma bo ma yooyea pii guu,
a tò ma tidò ma ibeɔɔla.

55

Wabikēa Luawa kua tadama guu

¹ Davidi le. Wí sí ní kúuoɔe.

² Lua, ma wabikēama ma,
rísu láka ma yáao.

³ Swáse ma yáí, ní wea,
ma láasoo líaa ma gɔ̀ bíli guu,

⁴ ma ibeɔɔ yá'oa ní gbēvāio wēbiiaao yáí.
Asa aale taasi daae,
aa ma kūa ní kpēneo.

⁵ Sɔ̀ kēmagu,
ga tólobi zūmagu.

⁶ Vía ma kú ní lualuaao,
iwāa pásí ká ma pɔ̀a.

⁷ Tó má gàsía ví lán felenawa,
má vua gé kámaboie.

⁸ Má bàale gé zàzāe,
mí ge zɔ̀le guwaiwaiu.

⁹ Má wá ge ulékíi weele,

* 53:4 Lom 3.10-12 * 54:1-2 1Sam 23.19, 26.1

ké zàa'lan gbāa su ma leo yáí.

¹⁰ N ní fu Dii, ò ní yá yáalené,
asa má è zòa ní sòleo kú wá wéleue.

¹¹ Aaí kpáleke bíi musu fáane ní gwāasinao,
yāvái ní yá gbāao di wélepiue.

¹² Gbēdeeda yá mé wélepi pá,
gbāamōané ní mōafilio lí kēle a gāaeo.

¹³ Tó ibee mé lé ma we yāa, a sàò,
tó ma wèle mé fèlemanò, má uleee.

¹⁴ E'e mpi! N gbé pò wá sáa,
ma gbēdo pò de ma gbēna ūea?

¹⁵ Wí faaibo ní kòo yāa nana,
wìò tekòì dasi guu Lua uaa?

¹⁶ Ga a zāmake ma ibeēone,
aai si bēdau ní gbāagòò,
asa vāi zòlekíi è ní guue.

¹⁷ Mapi sò mi lezu Luazi,
ò Dii í ma suaba.

¹⁸ Kòò, fáane ní oosio
mìò a yá'òmaò bòlèè ní aauo,
ò í ma yāma.

¹⁹ Baa ké ma ibeēo dasi, aali ma leo,
Lua í ma bò sòleu aafia.

²⁰ Luapi ìò zòlèa báawa gòòpiie,
a ma yāma, í widamá.
Aali nòselileo, aaliò aà vía vío.

²¹ Gbēpi ò wāa ní a gbéò,
à bò lèdoù pò aa kè ní kòo kpe.

²² I na o ní wáa lán zòwa,
āma sòle láasoo mé kú aà sòu.
I lenakasané páipai,
āma yaalòma ba da bòòue.

²³ Zò Dii è n yá'òmaòì, ìò n kùa,*
ìli tó gbēmaa fù bauo.

²⁴ Gbēdena náaisaidepiò ní gòò guo leo.
Lua, níyò to aa si bēda gbáòu.

Mapi sò máò n náai ví.

56

Ziakpaa Luawa

¹ Le pò Davidi dà gòò pò Filitèò aà kù Gata.*

² Ma wēnagwa Lua, wàle pea,
wìò zíkamanò wàò ìadaa gòòpiie.

³ Ma kpàkpanapìò ìò pea gòòpiie,
an wala yáí aale zíkaimanò.

⁴ Tó vía lé ma kú, má n náai ví.

⁵ Má Lua táasilè yá pò a ò yáí,
má Lua náai ví, má vílakeo.
Bò gbēnazína a fì kemeei?

⁶ Aaìò ma yá kpaanlabo gòòpiie,
aai vāi lekpaaimazi.

⁷ Aaì sòle da, aai ulemee,

* 55:23 1Pie 5.7 * 56:1 1Sam 21.13-15

aaĩ ma kpákpa, aaĩ ye ma de.

⁸ Lua, řisu to an gbēe bo,
gbépi ne ní pòkúmao.

⁹ Ma bàalè liaaliaaa yāda,
ma wé'ika n tūna guu.

A ku n taala guuo lé?

¹⁰ Tó ma lezù Luazi,
ma ibe kpekpa,
mí dō ké à yāsīman.

¹¹ Má Lua táasile yá pò a ò yái,
ao, má Dii táasile yápi oa yái.

¹² Má Lua náai vī, má víakεo.
Bó gbēnazīna a fō kemeci?

¹³ Lua, má lé pò má kēmao flabo,
má sáaukpa sa'oma.

¹⁴ Asa n ma si gawa,
n ma gbá vī lí mīn pásia,
ké mào benno gupua pò ì wēni kpámáu.

57

Wiile Lua Musudewa

¹ Le pò Davidi dà go pò à bàalè Saulue à ùle gbè'eu.*

² Wēnadōmεε, Lua, wēnadōmεε,
asa nūme mi nanzi.
Ma sòb n kúlukulunau
mi bo ga lézī.

³ Mále wiile Lua Musudewa,
Lua í ma yá píi bōolekemεε.

⁴ A to donle bo za musu à ma suaba,
a zoado gbé pò aale pεawa.
A a gbēke ní a náaiyāo kemεε.

⁵ Má kú nòomusu sòu,
ma gō wúlea wáib guu.
Gbépi léna na lán fēndawa,
an swaa de lán sōnao ge kaowa.

⁶ Lua, n nřia tōbo e a zōma,
to n gawi li dúniaa píi.

⁷ Aa baikpámεε ma taa'ozeu
ō ma gō yelea,
aa eyō ma ae ō aa zù epiu.

⁸ Ma sō dilea Lua, ma sō dilea,
má lesi má n táasile.

⁹ Ma nisīna, su!
Ma mōna ní ma domao, vu!
Mí gbāakpa gudōazi.

¹⁰ Dii, má n sáaukpa buib guu,
má n táasile gbéōne.

¹¹ Asa n gbēke zō zōma,
mé n náai zō luabepuanawa.

¹² Lua, n nřia tōbo e a zōma,
to n gawi li dúniaa píi.†

* 57:1 1Sam 22.1, 24.3 † 57:12 Sou 108.2-6

58

Gbēvāio kaa Luawa

¹ Davidi le.

² Gbāadeo, i yá'o a zéwaa?

I yákpaleke ní gbéó a zéwaa?

³ I yá kolea wáaipa á sò guu,
i gbāamo gbéóne á búsuu.

⁴ Gbēvāio sásāa za ní igòe,
εεdeò òòkpaa za ní da nòseue.

⁵ An legbe'i de lán mlè sewewa,
aa de lán kyá pò a swá kákawa,

⁶ asa ili a kòò'ona kule'ò mao,
ili a weliaandede gòí eo.

⁷ Lua, n ní swaa é'ené ní léu,
Dii, nòomusupio kánkánaò wolo,

⁸ aai gèzea lán i báaleawa.

Tó aa sagòle, n ní kaò é'ε.

⁹ Aa giigaga zéu lán kòlo lé'iwa,
aaò de lán né pò wa i gè, i íatē eowa.

¹⁰ E lè yàa mion té àò gé oo wai,
gbēvāio gèzea ní íanaoe.

¹¹ Tó gbēmaao è Lua tòsiné gbēvāipiowa,
mé aa ní gbá pípi ní ní auo,
an pò a ke na.

¹² Gbéó i mε: Gbēmaao ài ví fá!
Lua ku, i yákpaleke dúniau.

59

Ma si ma ibeowa

¹ Le pò Davidi dà gòò pò Saulu gbéó zì aa aà dádá aà be aa aà de.*

² Ma Lua, ma si ma ibeowa,
ma bò gbé pò fèlemanòò guu.

³ Ma si vāikenaowa,
ma bò gbēdenaòò zì.

⁴ Gwa, aale ma kpakpae,
gbé pásio lé sòlekemanò.

Dii, mi táae ge duunakenéó,

⁵ mi záné yāewao,

ó aa kú ní naaamanò sòuo.

Ma wegwa! Fèle mò dōmale!

⁶ Mpi Dii Lua Zígòde, Isailio Lua,
fèle íada bui píiwa.

Nsu bònkpède váipio wēnagwao.

⁷ Aaí εa su oosi b, aaí wéle keele,
aaí hēeke a lán gbēowa.

⁸ Gwa, an lé'i lé tó,

fēna kpá ní léu.

Aaí mε níle ní yāmao.

⁹ Mpi sò Dii, ni ní yáab,
ni bui píi lánike.

¹⁰ Lua ma gbāa, ma wé dōnzi,
nímε ní ma aafia'ekdi ū.

¹¹ Lua a dōaameε a gbēke guu,

* 59:1 1Sam 19.11

a to mà tidɔ ma wèlɛpiɔla.
 12 Dii wá sèngbao, n̄su n̄ n̄ dɛdɛo,
 ké an yá su sá ma gbéɔguo yáí.
 To aa olo'olobo,
 ní n̄ kwé n̄ n̄ gbáao.
 13 Yá p̄s̄ í bɔ n̄ lɛuá duunaɛ.
 To an tòe n̄ pui,
 asa aai lɛgbɛ páɛ aai gbé ká.
 14 N̄ n̄ midɛ n̄ pɔkũmao,
 n̄ n̄ báde, aasu wáɔ ku bo.
 Gbé p̄s̄ kú e tɔlɛ lɛwaɔ i d̄s̄
 Lua mé lɛ kible Yakɔbu buiɔwa.

15 Aai ɛa su oosi, aai wéle keele,
 aai h̄ɛkɛa lán gbéɔwa.
 16 Aai liaaliaa wáɔ pɔblea weele,
 tó aai káo, aai gbokɛɛ.
 17 Mapi s̄s̄ má lɛsi n̄ gbáa yá musu,
 má gulake kɔɔ n̄ gbéke yá musu,
 asa n̄mɛ n̄ ma aafia'ek̄i ũ,
 n̄mɛ n̄ ma ulɛk̄i ũ taasikɛgɔɔz̄i.
 18 Lua ma gbáa, má n̄ táasile,
 asa n̄mɛ n̄ ma aafia'ek̄i ũ,
 ní gbékekeɛɛɛ.

60

Wá zible n̄ Lua gbáao

1-2 Lɛ p̄s̄ Davidi dà gɔɔ p̄s̄ à ziká n̄ Sili p̄s̄ kú Mesɔpɔtami bùsuu n̄ Zoba bùsuu, 5 Yoabu sù à ɛdɔũ d̄dɛ Guzule Wisideu gbéɔn̄ ɔaasɔsɔo lɛɛ kuɛpla (12.000).*

3 Lua, n̄ pɔ páwázi,
 n̄ ɔp̄wá n̄ wá v̄uaa,
 ɛa ɔkawázi sa.
 4 N̄ tò wá bùsu l̄ua e à p̄aa,
 ɛa n̄ a gbɛ tata, asa à ḡs̄ looaɛ.
 5 N̄ tò n̄ gbéɔ yá z̄i'ũ è,
 n̄ í gbáa kákawɛɛ 5 wa p̄p̄azɛa.
 6 N̄ d̄alapoo dà n̄ v̄iakɛnaɔnɛ
 ké aa e bɔ gbéɔ ka léz̄i.
 7 Wewá, wá suaba n̄ n̄ ḡasa gbáao,
 ké wápiɔ n̄ gbé yenzidɔ wá e bɔ.
 8 Lua yá'ò za a kúki à mè:
 Má Sikɛũ kpaale n̄ tidɔar̄ilao,
 mí Suko guzule kpámá.
 9 Galada bùsuá ma p̄ɔɛ,
 Manase buiɔ bùsuá ma p̄ɔɛ,
 ɛflaiũ buiɔ bùsuá ma m̄ f̄uaɛ,
 Yuda bùsuá ma lípanaɛ.
 10 M̄abuɔ bùsuá ma zion zu'obɔɛ,
 mí a kyale káɛ ɛdɔũ bùsuwa,
 mí kúkua d̄ Filitɛɔ bùsuwa.

11 Démɛ a ḡɛmanɔ wéle bíideui?
 Démɛ a d̄aaamɛɛ e ɛdɔũ bùsuui?
 12 Lua, mé i kɛ n̄ gbé p̄s̄ n̄ wá v̄uaa
 nili bɔ n̄ wá z̄iḡɔɔ bo báasio.
 13 ɔdawá wá ibɛɔ yá musu,
 asa gbɛnazina gbɛsuabaaá páɛ.

* 60:1-2 2Sam 8:13

14 Wá zible ní Lua gbáao,
 ɔme a ɔzɔ wá ibeɛɔwa.†

61

Kía wabikea Luawa

1 Davidi le.

2 Lua, swáɛ ma wiileai,
 laaidɔ ma wabikeawa.

3 Kua za tɔle léwa ma lezúnzi.

Ma sɔ lé wo ɔ ma n sisi.

Gemanɔ gbesi pɔ a lesi demala kíi.

4 Asa níme ní ma aafia'ekíi ũ,
 ma kalanga gbáa ũ ma ibeɛɔ aɛ.

5 Má ye máɔ ku n ua gɔɔpiiɛ,
 míɔ sɔba n kúlukulunau.

6 Lua, asa n ma legbɛane má,
 ɔ n gba pɔ ní da n vlakenaɔne dàmeeɛ.

7 Kía wɛni dɔɛ ní mɔgalao,
 to aà ka a gɔɔwa.

8 Aàɔ kpalable n dɔa guu gɔɔpii,

nì aà dɔa n gbɛke ní n náai yáí,

9 míɔ n táasile lá gu lé dɔ,
 míɔ lé pɔ má kɛma fiabo gɔɔpii.

62

Lua mé ulekti ũ

1 Davidi le.

2 Lua ado mé tò ma sɔ dilea,
 ɔme í ma suaba.

3 Ɔme ma gbesi ũ, ma Suabana ũ.
 Mi gbáa'ewà, má fu bauo.

4 Gɛn ũma áɔ ána'ána gbéwai?

A aà ne lán gí yelea ge kaa ziwa yà?

5 Aà goa a tíá lé ɔ ále kpaáí,
 eetoa mé í keé na.

I samaa'o gbɛɛ ní léoe,
 ɔ í ní ká á sɔ guu.

6 Lua ado mé tò ma sɔ dilea,
 asa aàpi ma wé dɔi.

7 Ɔme ma gbesi ũ, ma Suabana ũ.
 Mi gbáa'ewà, má fu bauo,

8 Ma aafia ní ma beɛe o í bɔ aà kíie,
 ɔme ma gbesi gbáa ũ,
 ɔme ma ulekti ũ.

9 Gbɛɔ, áɔ aà náai ví gɔɔpii,
 à á sɔ wɛɛ, ɔme wá ulekti ũ.

10 Gbɛnazínaɔ de lán lé'ianawae,
 an kee náai vío.

Tó wá ní yɔ kiloowa,
 ampíi aao de fauunnɔɛ.

11 Ásu gbɛble'ɔa náaikeo,
 ásu íanadã ní kpáí pɔoo.

Tó á àizee lé kɔ́,
 ásu to à á sɔ bleo.

12 Yá mɛndo Lua ò,

† 60:14 Souto 108.7-14

yá mèn plaε beeo má mà:
 Lua mé gbáa ví,
 13 mé mpi Dii, níme ní gbēke ví,
 5 ni fiaboò baadeε a yákeawa.*

63

Lua nideε

1 Le pò Davidi dà gɔɔ pò a ku Yuda gbáau.*

2 Lua, ma Luan n ũ,
 mále n aεya,
 ma nisína yenzi,
 mále n nide
 lán guwaiwai pò lé í nidewa.

3 Ma n e n kúkíi,
 ma n gbáa ní n gawio gwà.

4 N gbēke maameε de wēnia,
 a yáí n táasilea aɔ dɔ ma léu.

5 Máo n sáaukpa e ma wēni léu,
 má ɔse musu mà n sísi.

6 Má ká lá wí nɔɔ bóɔ gbē wà káwa,
 n táasilea aɔ dɔ ma léu ní gulakeao.

7 N yá í dɔmagu ma wúlekíi,
 mi láasookema gwáasna.

8 Mále lesi ɔɔba ní kúlukulunau,
 asa níme ní ma dɔnlede ũ.

9 Ma nisína yenzi,
 ní ma kúa n ɔplaa.

10 Gbé pò aale ma weo mide,
 aa si tɔɔle nɔnau.

11 Lua a to wà ní dede ní fēndaoε,
 aai gɔ gbēgbonaɔ ble ũ.

12 Kí sɔ a pò a ke ní Luawa nao.

Gbé pò mè amɔɔma Lua á síò
 aɔ víví ní pɔnaoε,
 εedeo sɔ an lé a gɔ kpaauaε.

64

Ma si gbēváiwa

1 Davidi le.

2 Lua, ma aaukea wii ma,
 ma bɔ ma ibeε pò má ní vía víɔ ɔzɪ.

3 Ma si gbēváiɔ lekpaafamaziwa,
 ma bɔ váikenaɔ zɔau.

4 Aaí ní lé keke lán fēndawa,
 aaí yápásɔ o lán kazuawa.

5 Aaí ye láu aa táesaide gbá,
 aaí aà pá kándo, vía lí ní kúo.

6 Aaí tékpakɔu ní váikea guu,
 aaí bai pò aale kpánéɔ yá'o.
 Aaí me: Gbēε a wá eo.

7 An vái lekpaafa kɔsè aa mè,
 lé pò wá kpáaí b̀̀lei.

Gbēnazína nòse guu yáɔ asii zɔɔ.

8 Ama Lua a ní gbá ní kao,
 a ní ke'la kándo.

9 A tó yá pò aa ò wí ní musu,

* 62:13 Mat 16.27, Lom 2.6, Zia 2.23 * 63:1 1Sam 23.14

gbé pɔ́ ní é pii iɔ mike déudeu.

¹⁰ Via a gbépii kú,
aai Lua yákeao galike,
aaiɔ zí pɔ́ a kèɔ táasi kúa.

¹¹ Gbēmaao pɔ́ a ke Diiwa na,
aa naaazi,
nɔ́sepuadeɔ aá táasile mípii.

65

Bui pii wé dɔ Luazi

¹ Davidi lé.

² Lua, à kú wà n táasile Siɔnac,
wi lé pɔ́ wa kèmao flabo.

³ Lá ni gbé wabikea ma,
bui pii a wi danlae.

⁴ Wá yāváiɔ láasoo wá kú gbāa,
ɔ́ n wá táaeɔ kèwá.

⁵ Báaadēn gbé pɔ́ ní sè
n gēaàno n ua ũ.

N kpé pɔ́maao wá ká,
n kpé pɔ́ a kua adoapi.

⁶ Ní wewá a zéwa ní yábɔnsaεkeao,
Lua wá Suabana.
Za dúniá léwa ní ísia baaleo
gbéɔ́ wé dɔnzi.

⁷ N gbāa daa ula ũ,
n gbésisɔ́ kè ní n ikoo.

⁸ Ní ísia ní a ísɔ́ kɔ́fio kpále,
ni buipáleɔ zɔa mide.

⁹ N dabudabukea dī gbé pɔ́ kú tɔ́le léɔwa,
wí guladɔma za íatébilekdi ní a gēkpεukdio.

¹⁰ Ní laaidɔ dúniawa,
ni táaeke tɔ́leε.

Ní aá gba í, n swaɔ pai ní ío,
ni to bléwena ke, asa màa n zεò.

¹¹ Ní idagua e bugbaanaɔ pa,
ni guɔ foofɔ́ ní louo,
ni báaada pɔ́ pɔ́ bɔ́leu.

¹² Ní éfáida buazlu wé ní wēo,
blé níside í kwe n iau.

¹³ Sēsao dádákekiɔ́ sēbɔ́bɔ́ kè,
sísɔ́ pɔ́na ula dá.

¹⁴ Pɔ́tuoo lí dádákekiɔ́la,
bléwena daa gua sísíppɔ́leu.
Wále wiile ní pɔ́nao, wále lesi.

66

Lua sáaukpaa

¹ Dúniá gbépii, à guladɔ Diiwa,

² à lesi aá tɔ́ gawi yá musu,
à aá táasile à aá tɔ́bɔ́.

³ A o Luaε: N yákeao í dimá,
n gbāa zɔ́ɔ́ í to n íbeεɔ vlánau.

⁴ Dúniá gbépii í kulene,
aai n táasile aa n tɔ́bɔ́.

⁵ A mɔ́ Lua yákeao gwa,
yá pɔ́ a kè gbénazlnaɔne i diwá.

6 A ísia lí gugii ũ*

aa bùa swawa kèɛ.†

Wà pɔnake aà yá musu.

7 Iɔ kible ní a gbáao gɔɔpii,
aà wé Iɔ ku bui píiwa.

Swágbáadeɔ su dɔeaanɔ.

8 Buipáleɔ, à wá Lua sáaukpa,

aà táasileɔ àɔ dɔ á léu.

9 Iɔ wá wēni dɔawēɛ,

ili tó wa kpaguaɔ.

10 Lua, asa n wá yó,

n wá baasa lán ánuɔwa.

11 N gɛwanɔ gukpaolonau,

n wá wó wí ní aso gbiao.

12 N tò wá ɔzɔzɔ wá mikpei,

wá té diwēɛ, í wá kú wá nɔɛ,

ɔ n mɔwanɔ gu namadeɛ beeu.

13 Má mɔ n ua ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔɔ,

má lé pɔ má kēmaɔ fiabo,

14 yá pɔ bɔ ma léu ma taasikɛgɔɔ.

15 Má sa'oma ní pɔ mɛkpaɔɔ,

má sásakaɔɔ kpasaneɛ,

mí n gbagba ní zuswanaɔ ní blesanaɔ.

16 A gbé pɔ á Lua vía víɔ, à mɔ ma,

mí yá pɔ a kēmeɛ oé.

17 Ma wiilèwà,

aà táasileɔ dɔ ma léu.

18 Tó má yāvai kúa ma sɔu,

dɔ Dii gí ma yāmai.

19 Ama à ma yāma,

ɔ à ma wabikɛa sí.

20 Má Lua sáaukpa,

í gí ma wabikɛa maio,

í gí gbēkɛkɛimeɛo.

67

Báaa gbɛaa Luawa

1 Lɛ pɔ wí sí ní kúuɔɛ.

2 Lua, wá wēnagwa,

wá wɛgwa, ní báaadawágu,

3 kɛ dúnia gbépii n zé dɔ,

bui píi í dɔ lá ní gbé suaba.

4 Wa n táasile Lua,

gbépii a n táasile.

5 Bui píi a pɔnake, í gulake,

asa ní yákpalekɛ ní gbéɔ a zéwa,

ní dɔaa buibne píi.

6 Wa n táasile Lua,

gbépii a n táasile.

7 Tɔɔlɛ a blɛkɛ,

Lua wá Lua a báaadawágu.

8 Lua a báaadawágu,

gbépii í víakɛɛ è dúnia léwa.

* 66:6 Bɔa 14.21 † 66:6 Yoz 3.14-17

68

Lua zɔ̄kɛ

¹ Davidi le.

² Lua lé fɛlɛ, aà ibɛɛɔ lé fáaa,
aà zangudeɔ lé bàaleè.

³ Lá súlele í gē ní íanao,
kené màa, Lua,
lá zó nísí í yɔ té sae,
vāikenaɔ midɛ n aɛ màa.

⁴ Gbēmaaɔ s̄s̄ aa pɔnake,
aa yáalɔ Lua aɛ,
aa vívǐ ní pɔna zɔ̄ɔ.

⁵ A lesi Luaɛ à lémwà.

A di luabɛpuana kpe, à aà tɔbɔ.
Aà tón Dii, à kúkuake aà aɛ.

⁶ Kua aà gu pɔ a kua adoa guu,
Luaá tonɛɔ maeɛ,
gyaaɔ zennɔdeɛ.

⁷ Lua í bekpa z̄lloɔnɛ,
í z̄z̄ɔɔ bɔle à ní da namau.
Swágbāadeɔ s̄s̄ aaɔ ku gūiiuɛ.

⁸ Lua, ké n dɔaa n gbéɔnɛ,
ké n bɛɛleɛnɔ guwawaiu,

⁹ tɔle lúalua, lou kwè n aɛ,
n Lua pɔ n yá'ò Sinai gbɛ musu,*
Lua, Isailiɔ Lua.

¹⁰ Lua, n èfāai p̄siné k̄s̄s̄k̄s̄s̄,
ɔ n ní bùsu kpeɛna gbà gbāa.

¹¹ N gbéɔ z̄lɛ a guu Lua,
n wēnadeɔ gbà pɔ n maakea yái.

¹² Dii yá'ò,

ɔ bíla ḡɔ aà baokpanaɔ ũ.

¹³ Kíaa ní ní z̄l̄ḡɔ lé tíle kpakpa,
ḡɔɛ pɔ ḡɔ b̄oouɔ lé ní p̄ɔ kpaale.

¹⁴ Baa ké a í s̄a kaaɔ s̄ɔɔ,
ánusu kú ma felena ḡásíaa,
a k̄áɔ lé teke lán vuawa.

¹⁵ Ké Gbāapiide kíaa fáaa,
aa lí tɔleá lán Zalamɔ gbè nɛɛziwa.

¹⁶ Basana gbèsis̄l̄ de a kíniɔla,
Basana gbèsis̄l̄ misonaɔ dasi.

¹⁷ A gbè misonaɔ, b̄yāí ále wɛbii
gbɛ pɔ Lua s̄ɛ a kiblek̄íi úwai?
Dii mé aɔ ku we ḡɔpii.

¹⁸ Dii s̄ḡoɔ lé v̄io, à kà miliɔ do.
Dii b̄òò za Sinai,

à mò p̄ila a gu pɔ a kua adoau.

¹⁹ N dede musu ní z̄z̄ɔɔ,†
n gba sí gbéɔwa falu ũ,

baa swágbāadeɔ,
ɔ n z̄lɛ we, Dii Lua.

²⁰ Wà Dii sáaukpa, Lua wá Suabana,
í wá aso kúawēɛ lá gu lé dɔɛ.

²¹ Wá Luaá Lua pɔ í gbé suabaɛ,

* 68:9 Bɔa 19.18 † 68:19 Efe 4.8

Dii Lua mé ì wá bṓ ga lézì.
 22 Lua a a ibeṣṓ mi wíwiné,
 gbēnazín mikā dḅe pṓ aa té ní duunawaṓ.
 23 Dii mē: Má á bṓle Basana bṓsuu,
 má á bṓle ísía títiú,
 24 ké à á gbáṓ pípi ní á ibeṣṓ auo,
 á gbēṓ lēnaṓ i ní baa ewà.

25 Lua, wa n gbēṓ è aa dḅḅḅkṓwa,
 ma Lua ma Kía, aale mṓ n kúklí.
 26 Lēsinaṓ dḅaaa, pḅlenaṓ te zá,
 wéndia sēsēmpanaṓ ku guo.
 27 A Lua tḅḅ balu guu,
 à Dii kpela Isailiṓ kṓkáaaú.
 28 Né gṓzāna Bēyámēṣṣ buiṓ mé dḅaaa,
 bee gbēa Yuda kíaṓ ní ní gbēṓ
 ní Zabulóni bui kíaṓ ní Nefatali bui kíaṓ.

29 A Lua díléṣṣ àṓ gbāa.
 Lua, bṓ ní n gbāa pṓ ní òlwēṣṣo.
 30 Kíaṓ mṓnē ní ní gbaṓ
 n kpé pṓ kú Yelusaleū yái.
 31 Zḅa dḅ ílenḅḅ Egipiwa,
 zḅadḅ buiṓ swanaṓ ní ní gbēṓwa.
 Anusu gopana tṓmá,
 gbé pṓ zíkāa ì kené naṓ fáaa.
 32 Egipiṓ gbēṓ zīma,
 Etiopiṓ wā aa ḅḅnzi, Lua.

33 Dúnia kpalablenaṓ, à lesi Luaṣ,
 à Dii táasile.
 34 A di lounaa kpē musumusu za zizi,
 à ma, àle pūna gbáugbāu.
 35 A Lua gbāa galike,
 wa aà zṓḅke dṓ Isailiṓwa,
 aà gbāa ku luabēpuanau.
 36 Lua, kua n kúklí ní zṓḅ,
 Isailiṓ Lua ì gbāa ní ikoo kpa a gbēṓwa.
 Wà Lua sáaukpa!

69

Wabikea Luawa kua tadama guu

1 Davidi le.
 2 Lua, ma suaba,
 asa í ma kú ma nḅēṣṣ.
 3 Dēṣṣ lé ma mṓ, ma ka zà,
 tepēklí kuo.
 Ma kpale ísiu,
 ísṓ lé damala.
 4 Ma wiilè ma kpasa,
 ma kòlo náaa,
 ma wēḅḅ ma Luazi
 e ma wé gè lé wo.
 5 Gbé pṓ aa zamagu pāṓ * dasi dē ma mikāa,
 ma ibeṣṣ pṓ aa ye ma dē pḅewiwinésaiṓ lé vío.
 Pṓ pṓ mi a kpái'oo ṓ aa mē mà a nē'i mà kpá.
 6 Lua, ní ma mīsaiyāḅ dṓ,
 ma táaeṓ ulēaneṓ.

* 69:5 Zāa 15.25

7 Dii Lua Zigōde, gbé pó an wé donzi
 rísu to wí ní kú ma yáio.

Isailo Lua, gbé pó aai n kii wēle
 rísu to an tó ɔ̀kpa ma yáio.

8 Asa n yáí mi sósōa fíi,
 ɔ́ ma gēe gō kpa ma wéi.

9 Ma gō zilo ũ ma gbé guu,
 ma gō gbēando ũ ma da bēde guu.

10 N kpé yá ma kú gbāa,
 àle ma ibaba,†

n sósōnao n sósōa gōmēe.‡

11 Mi lye posia guu,

ɔ́ wíwí ma sósō.

12 Mi zwánkasao fifia,

ɔ́ wíwí ma ke pópó.

13 Gbé pó zōle gāaao i ma pe,

igbāaminao i ledamano.

14 Dii, mále wabikema,
 rísu to à bō n pō kpeo,
 wea Lua, n gbēke zō yáí,
 ní ma suaba síana.

15 Ma bō bèleu,
 rísu to mà kpáleuo.

Ma bō ísiu,
 ma si ma zangudewa.

16 Nsu to ísō damalao,
 rísu to mà kpále ísiuo,
 rísu to wá tēna kamalao.

17 Wea Dii, asa n gbēke maa,
 ma wegwa n sūuu zō guu.

18 Nsu mikpeli n zòblenaao,
 wea kpakpa, asa ma gō yeelae.

19 Sōmazi, ma misi,
 ma suaba ma ibeao yáí.

20 N ma sósōa ní widaaao ní ma kpeboao dō,
 níle gbé pó aa yákuamanoo e.

21 Sósōa ma sō zō, ma gō yēesai,
 gbé pó a ma wegwa ɔ́ má wēle, mi eo,
 gbé pó a ma nòse nínimēe ɔ́ ma wedòi, a kuo.

22 Aa ese vái kāmēe blēu,
 ké imi ma kú gbāa, aa vēe kùma kpaa. §

23 To an dikpekea gōné bai ũ, wà ní kú,
 to an kua aafia yá'iné.

24 To an wé siakú, ké aasu gu'eo,
 to an wó gō koolonno gōpii.*

25 N n kpēnemuu bōbōmá,
 n n pōkúma pásí pisimá.

26 An bōo gō bōo zia ũ,
 an gbēe su ào ku ké à zōle ní kpéu bo,†

27 asa aai lada gbé pó ní gbēwae,
 aai gbé pó ní zō wāwā galike.

28 N ní yá pii táaao daríla,
 an baa su ào ku n gbēsuaaba guuo.

† 69:10 Zaa 2.17 ‡ 69:10 Lom 15.3 § 69:22 Mat 27.48, Maa 15.36, Luk 23.36, Zaa 19.28-29
 11.9-10 † 69:26 Zin 1.20

* 69:24 Lom

29 N ní tó waa wēni taala guu,†
an tó su àò ku lá dòu guu ní gbēmaao tóoo.

30 Lua, má kú taasi ní yā'ōmao guu,
ma se lesí mà bɔu aafia.

31 Má Lua tɔbɔ lesia guu,
má aà sáaukpa mà aà káfi.

32 Bee a ka Diigu de sa'oa ní zuoa,
a keè na de zugaaena kóbadea.

33 Taaside e, aai pɔnake,
á luakiwēelenaò á sɔ i níni.

34 Asa Dii í wēnadeɔ yāma,
ili saka a gbé pɔ de zizɔ ũɔguo.

35 A aà táasile musu ní tɔleɔ,
ísia ní pɔ pɔ kú a guuɔ píi.

36 Asa Lua a Siona suaba,
a ea Yuda wéleɔ kále,

aà gbéɔ i zɔleu ní pɔ ũ.

37 Aà zɔbblenaɔ néɔ mé aa gɔ vɛ,
gbé pɔ ye aà tó naipio io ku a guu.

70

Wiile Suabanai (Sou 40.14-18)

1 Davidi le.

2 Lua, ma misi,
Dii, ke kpakpa mɔ dɔmale.

3 To wí gbé pɔ lé ma weɔ kú,
aa ní mi pele.

To gbé pɔ ye mà taasikeɔ kpekpa,
an gee gɔ kpá ní wéi.

4 Gbé pɔ aai omee, tàale tàaleɔ,
to aa ea ní wíó.

5 Gbé pɔ aale n kfi weleɔ,
to an pɔ kema na aa yáab.

Gbé pɔ an wé dɔi n ñ suabaɔ,
aa o láasai Lua zɔ.

6 Taaside wēnaden ma ũ,
Lua, ke kpakpa.

Mme ní ma Dɔnlade ũ,

níme ní ma Mísina ũ,

Dii, nsu gēgēo.

71

Mae zɔ wabikea Luawa

1 Dii, ma nanzi,
nsu to wí ma kú bauo.

2 Ma misi, ma bɔ n maakca yái,
swákpamazi, ma suaba.

3 Ma gbesi pɔ máli gé ulei a guun n ũ.
N díle n ma suaba,

asa ma gbesi ní ma zegiklion n ũ.

4 Ma Lua, ma bɔ váikenaɔ ɔzɪ,
ma si gbé bēe pásɔwa.

5 Mme ma wé dɔnzi, Dii Lua,
níme má n náai vɛ za ma èwaasogɔ.

6 Ma sɔ kpáleanzi za neasakpeue,
níme n ma bɔ ma da nòseu.

† 69:29 Bɔa 32.32, Zia 3.5, 13.8, 17.8

N táasi miò le gɔɔpii.

⁷ Ma kua de yábonsae ù gbé dasidee,
asa míme ní ma ulekú gbáa ù.

⁸ N táasilea ò dɔ ma léú,
miò n maabo kɔ ní oosio.

⁹ Nsu pákpamazi ma zikú yáio,
nísu ma vúaa ma gbáa láaa yáio.

¹⁰ Asa ma ibeeò lé ma yá'o,
ma wèleò lé lekpaál ma wēnibɔai.

¹¹ Aa mē: Lua gīaazie,

wá aá ya kú,
gbēe ku à aá suabao.

¹² Lua, nísu n̄yò kumanò zàò,
ma Lua, ke kpakpa mɔ dɔmale.

¹³ To wí gbé pò lé yádɔaò kú,
aa midē,

to s̄s̄s̄a da gbé pò lé ɪadaaɔla,
an t̄òkpa.

¹⁴ Mapi s̄s̄, ma wé ò dɔnzi láasaie,
miò n táasile màò gé.

¹⁵ N maakea aɔ dɔ ma léú gɔɔpiie
ní n gbēsuabaa pò má a lé d̄s̄oo.

¹⁶ Má mɔ mà Dii Lua ḡs̄akeyáò galike,
n mēndo maakea má dɔ gbéɔgu.

¹⁷ N yádadamēe za ma èwaasogɔɔ,
Lua, e tia mále n yábonsaeò o'o.

¹⁸ Baa ké ma zikù, ma miká pua,
nísu ma to weo, Lua,
ké mà e n gbáa galike tiadeone,
mí n ḡs̄akeyá dau siu gbé pò aale feleone.

¹⁹ Lua, n maakea z̄s̄ma,
n yāz̄òkè, déme muaann̄oi?

²⁰ N tò taasi pásí ma le dasidasi,
āma n̄yò ea ñ ma gba wēni,
n̄yò ea ñ ma bɔ t̄ɔle nonau.

²¹ Nyò ma bēee káfimēe,
n̄yò ea ma n̄s̄e n̄nimee bɔ.

²² Ma Lua, má n s̄aaukpa ní m̄ɔɔnao n náai yái.
Isailiò Lua pò n kua adoa, má n táasile ní kúuo.

²³ Gula aɔ dɔ ma léú.

Ma gbé pò n ma mísi,
má n táasile.

²⁴ Máò n maakea o gɔɔpiie,
asa wí gbé pò lé ma vái wēleò kù,
an gēe ḡò kpá ní wéi.

72

Wabikēa Luawa

Salomɔɔ le.

¹ Lua, ñ n iko kpa kíawa,
ñ n maake kpa kíabuiwiwa,

² ké aá dɔaa n gbēone a zéwa,
i yáḡḡ t̄áaaone a zéwa,

³ gbēs̄s̄s̄ i m̄ɔ gbēone ní aafiao,
s̄s̄s̄nao i to aao ku nama guu.

⁴ Kíá a to yá bɔ ní táaa na,
a taaside néò suaba,
i gbāam̄nedeò wíwi.

5 A ku lá íatē ĩ ku gɔɔpiiwa,
 lán mɔvua kua wē ní wēowa.
 6 A de lán zu louwa,
 lán mɔse pɔ í pisi tɔlewawa.
 7 Gbēmaa ɔta aà gɔɔ,
 nama a ke zài e mɔ ge midèò.
 8 A kible za ísiale la ní a léleo,
 za Uflata e dúnia léwa.*
 9 Bui pɔ kú guwaiwaiu mɔ kúléè,
 aà ibeɛ wúle ní gbɛu aà aɛ.
 10 Taasisi ní ísia baa kía falubòè,
 Seba ní Saba kía mɔ gbadaè.
 11 Kíá mɔ kúléè nípii,
 bui píi a misiiléè.
 12 Asa a wēnade pɔ an wii dɔɔ bɔɛ,
 a taaside pɔ dɔnlɛde vío misi.
 13 A yēesaide wēnagwa,
 a taaside bɔ ga lézi.
 14 A ní bɔ gbāamɔndɛ ní gbé pásɔ ɔzi,
 asa an kua beɛ víè.
 15 Lua kía dɔ ní aafia!
 Wí aà gba Seba búsu vua,
 wí wabikéè Luawa gɔɔpii,
 wí samaa'òè láasai.
 16 Bua pɔ ke aà búsu maamaa,
 a lác a da sísí musu síii,
 aa né'í aa pia lán Libá lákpɛwa,
 aa gbá lán kásapuwa sɛsaou.
 17 Aà tɔ a ku gɔɔpii lán íatēwae,
 bui píi a báaa e aà sabai, aai aà tɔnasi.
 18 Wá Dii Lua, Isaili Lua sáaukpa!
 Ǿme í yábɔnsa ke ado.
 19 Wá Lua gawidepi tɔbɔ gɔɔpii,
 aà gawi i li dúniaa pii.
 Ami! Ami!
 20 Yese né Davidi wabikɛa lén we.

Sou 73-89

LA AAJDE

73

Vaikena káfta'ea yá

Asafa le.
 1 Lua í èfáaíke Isailiɔne síanaɛ,
 í maake nɔsepuadeɔne.
 2 Mapi sɔ ma káikù ní léleao,
 ma gbá ye zái guwa yáaɛ.
 3 Ké ma vaikena kua maa è,
 ma íandánapi gwea nidè.
 4 Yáe lí kpálikpanéò,
 aa aafia mé aa mekpaa.
 5 An wá lí wá lán dáɔwao,
 aali gyáke lán deɔwao.
 6 Aai íandáa da ní nɔe yábaa ũ,
 aai pásí nañzi pɔkasa ũ.
 7 An oa ɔ nísi bɔ,
 an kàamai de ní pia.

* 72:8 Zkl 9.10

8 Aa gbélaani ví,
 aaí boo gbènè oné,
 aaí naenaemá ní zòkè yáí.
 9 Aaí mē: Lua pila wà dēeka,
 mé an yá í li dúniaa.
 10 Ayāmeto wí kené kèkè,
 wí yá pò aa ò píí sí síana ū.
 11 Aaí mē: Lua a dō má ní?
 Musude dōa kà maae?
 12 Vāikēnapio gwa, aa yāe kàa vfo,
 an gwea Ì káfi gōpiie.
 13 Asi ma nòse pua pā yà?
 Ma a òbòle taaeu wásawasa pāea?
 14 Nio ma gbē gōpiie,
 nio ma swágaga lá gu lé dō.
 15 Tó ma ze ní yá bee taa oaoe,
 bee aò de bōa n gbéò kpe ūe.
 16 Ké ma láasookè yápiwa mà dō,
 à kēmēe zí' ūe,
 17 e ma gē gēò Lua kúki,
 ō ma wé gbàsa kè an láaa yá musu.
 18 Ni ní da gu zāandeu,
 ni zòrízi aa gō ní liaao.
 19 Aaí gō kaalepo ū kándo,
 vía pòò í ní le, aa midē.
 20 Lá nana í gēzea, tó gbé vù,
 tó n fele Dii, níyò to aa gē ní íanao maae.
 21 Ké ma nòse òòkpà,
 mé ma pò yà,
 22 ma sòókù, má yāe dōo,
 ma gō n kúí lán nòbōwa.
 23 N beeo má kunnō gōpiie,
 n ma kú ma òplaawa.
 24 Ni dōaamēe ní n lēdaaao,
 bee gbea níyò ma ka àizānawa.
 25 Ma wé dō gbēzi musuo, n báasio,
 kuannō guu pōe ní lé ma de tōleo.
 26 Baa tó ma mē ní ma sōo yēēe lé láa,
 Lua mé í to ma sō gbáakú,
 ōmē ma baa ū gōpii.
 27 Asa gbé pò kēmao midēe,
 níyò n gbé pò bō n kpeo báde.
 28 Lua, sōaanzi mé kēmēe na,
 Dii Lua, ma n kē ma ulekú ūe.
 Má n yákeo dau mà siuné.

74

Wilea Luai aà kpé wia yá musu
 Asafa le.

1 Lua, bōyáí n giwázi e gōpiiii?
 Akea níle pòbō n níu n kpása sōo yá musui?
 2 Gbé pò n ní sí za zio yá dōngu,
 bui pò ní bō aa gō ní pò ūo
 ní Sōna gbèsísí pò ní kè n kúki ūo.

3 N ibēe n kúki dáaí míómio.
 Dede ní laaio, à òòkpà píi.

- 4 N wèlɛɔ káaa gu pɔ́ ni dauwále,
aa nízia seelaɔ pèle we.
- 5 Wá è, an mɔona dɔ́ musu,
aale ke lá wɔ́ dáo gbèwa.
- 6 Lí yɔɔa kefena pɔ́ wa kpà a gíwa,
aa gbè wa gbòo ní mɔoo ní fɛnkínio.
- 7 Aa tɛsɔ́ n kúkliwa, à kwè,
aa tò kpé pɔ́ n tɔ́ kuwàpi gbālè.
- 8 Aa ò ní nòsɛu: Wà tɔ́má mímio.
Aa tɛsɔ́ wá bùsu lousisikpɛɔwa.
- 9 N kpé lousisibɔɔ gèzɛa,
ánabie ku bɔo.
Wáɔ ku màa e bɔɛn yà?
Wá gbèe dɔo.
- 10 Lua, níyɔ́ to n ibɛɛɔ aao n yáalo e bɔɛ ní?
N wèlɛɔ aao sakangu láasai yà?
- 11 Bóyáí n ɔ́ kpaaúai?
ɔ́go n kùe, ní ní dɛdɛ.
- 12 Lua mé ma kía ũ za asínizí,
ɔ́mɛ í gbé suaba dúniau.
- 13 Mmɛ n ísia zɔ́ɛ ní n gbáao,*
n kwása mi wí í guu.
- 14 N Egípiɔ́ míde we,
n ní gɛɔ kpà wáiwáa pɔ́blea ũ.
- 15 N swaɔ bɔ́, n zɛwè níbɔnaɔɛ,
n swa pɔ́ a í baa vío zɔ́ɛ.
- 16 Fáane ní gwáasíno dɛ n pɔ́ ũe,
n mɔvua ní íatɛo kúkí dílené.
- 17 Mmɛ n kɔɔ dàda bùsu píiu,
n saɛ ní buzíeɔ gɔɔ díle.
- 18 Yá pɔ́ n ibɛɛɔ dɔ́ yá dɔngu Dii,
mísaidepiɔ́ sakà n tɔ́ue.
- 19 Nsu n n felena kpà wáiwáao,
n wɛnadeɔ yá su sánguɔ.
- 20 Laaidɔ́ n báakuawanɔ́wa,
asa wá bùsu gbè'ɛɔ pásikù píie.
- 21 Wá gbé pɔ́ wále gbáamɔwɛɛɔ,
nísu to wá kpekpa ní wíoo.
To wɛnadeɔ ní taasideɔ n táasile.
- 22 Lua, fele gí ní nzíao.
N yá pɔ́ mísaideɔ lé dɔ́ zesai máé!
- 23 Nsu zɔ́a pɔ́ n ibɛɛɔ lé kánzi kpa swáao,
n wèlɛpiɔ́ kɔ́fi dɔ́ gɔɔpiie.

75

Lua mé yákpalekena ũ

- 1 Asafa le.
2 Wa n sáaukè Lua,
wa n sáaukè.
Tó wá n yábɔnsaɛɔ galikè,
ní kú kái.
- 3 Lua mɛ: Ma gɔɔdíle,
má yákpaleke a zéwa.
- 4 Tó dúnia dèe, a gbéɔ lé ke sèee,
mámɛ mi a gbapɛle kú gítúgítú.
- 5 Mí o yɔ́ɔdeɔne aasu ní gasa fɛleɔ,

* 74:13 Bɔa 14.21

mi o väikenaone aasu káakuo.

⁶ Asu à á gasa feleao,
ásu káamai kermano.

⁷ Asa gbãa lí bɔ gukpe ge be'aeo,
líi bɔ guwawai guu no,

⁸ Lua mé yákpalekena ũ,
ɔme í gbēdo sɔɔle, í gbēdo fele.

⁹ Imibɔ ku Dii ɔzɪ, í gbãa ka a pai,
àle pí aà pɔkúma ũ.

I kɔ́le dúnia väikenaowa píi,
ɔ aai mi wesai ní a gbɔ.

¹⁰ Mapi sɔ máo yápi o gɔɔpiie,
mí Yakɔbu Lua táasile.

¹¹ Má väikenaɔ gasa kwé,
gbēmaaɔ gasa ɔ ku musu.

76

Lua mé ziblea gbãa ũ

¹ Asafa le. Wí sí ní kúuɔe.

² Wa Lua dɔ Yuda búsuue,
aà tɔ gbãa Isailiɔne.

³ Aà zwáakpe kú Salema,
aà kúki kú Siɔna.

⁴ Kua we à kà wãaɔ è'è
ní sèngbaaɔ ní fēndaɔ ní zikabɔɔ.

⁵ Ni gupu, niɔ teke,
n zɔɔ de gbēsísí pɔ kú gɔɔpiia.

⁶ N gbãa denla kè gɔsa gbãaone,
aa wúleá ní ní í gbézão,
gɔ gèbɛɛpiɔ gbēe í fɔ ɔsɛo.

⁷ Yakɔbu Lua, n ní lele,
ɔ sɔdeɔ ní ní sɔɔ gɔ́ kálea ní izɔɔo.

⁸ Mme ní gbé pɔ de wá vlakèè ũ,
tɔ n pɔbɔ n níu,

déme a fɔ ze n aei?

⁹ Kua musu n yákpalekè,
ɔ vía dúnia kù, à gɔ́ kílikili.

¹⁰ Lua, n fele n yá gɔ́ gɔ́ dúniae,
n yèesaidɔ suabá.

¹¹ Gbēnazina pɔkúma í n tɔbɔ,
n pɔkúma kíni ɔ da n pie.

¹² A leke Dii á Luawa, í a flabo.

A gbé pɔ á liaawáziɔ,
à mɔ Lua pɔ de wáɔ aà vía ví gba pɔ.

¹³ I kpalablená kãde,

í to vía dúnia kíaɔ kú.

77

Lua dɔnle bɛskɛa taasi guu

¹ Asafa le.

² Ma lezù Luazi,
ma wiilèwà,

ma lezù Luazi aà ma yãma.

³ Kua taasi guu ma Dii kíi wèlele,
ma ɔ da Luazi gwá kpasasai,

ma nòse í nínio.

⁴ Ké ma làasoo tà Lua kíi,

5 mále kāsánke,
ké ma aà wàaipà,
ma nisína vùà.

5 N ma wé kùà, mi e i'òò,
ma g5 bíli guu, mi d5 lá má oo.

6 Ma láasookè yáawa
ní wè zizi p5 gèò yáo.

7 Le p5 má dà yáa dòmagu gwá,
ma láasookèwà mà wεεle d5.

8 Ma mè: Dii wá vūaa g55pii yà?
Wá yá a kaaàgu boà?

9 Aà gbèke midε mímiò yà?
Aà yá a5 gbooa g55pii yà?

10 Wá wēnagwaa yá sá Luagu yà?
Aà p5 pàwázi, a wá wεgwa boà?

11 5 ma mè: Yá p5 má kūan ke:
Musude 5εεd5wεεε.

12 Má láasooke Dii yábnsaεwa,
mí aà yá p5 a kè yāa d5 gbé5gu.

13 Má n dabudabukεa5 wáaipa pii,
mí n yāz55kεa5 oné.

14 Lua, n zé gbāsí vío.
Dii kpele mé z55 lán Luawai?

15 Mmε ní Lua dabudabukεna ũ,
n n gbāa 55 bui5ne.

16 N n gbé5 mísi ní n gāsa gbāao,
wá Yak5bu ní Yosefuò bui5.

17 Isia wesinle Lua,
isia wesinle 5 à k5dè,
à lùalua za a εu.

18 Lou kwè, a pūnaa k5fi d5 luabe,
n kà tede5 kpa loupilea ũ.

19 N pūnaa k5fi d5 zāa'lana guu,
loupilea dūnia p5 pii.
T55le gbále à lùalua.

20 N zé dà ísiau,
n gékíi b5 í z55 guu,
wí n kèεgbε eo.

21 N d5aa n gbé5ne lán sá waiwa
M5izi ní Aalonao sabai.

78

Lεdaawá Isaili5 yá musu

Asafa le.

1 Ma gbé5, à ma lεdama ma,
à swákpa ma yái.

2 Má yā'óé ní yáasio,
má yá p5 ulea za zi b55lekéé,*

3 yá p5 wá mà mé wá d5,
yá p5 wá mae5 a galikèwεε.

4 Wá yápi ule wá né5ne5,
wá Dii táasilea da wá t55na5ne
ní aà gbāao ní yábnsaε p5 a kè5.

5 A yādīle Yak5bu bui5ne,
à a ikoyā dà Isaili5ne.

A ò wá dezi5ne aa tó ní né5 d5,
6 i g5 ní bui p5 kpé5ne felekaa ũ,

* 78:2 Mat 13.35

aai fele dada ní n̄eone s̄o,
 7 ké aa e Lua náaik̄e,
 ké Lua yākeao su s̄ánguo,
 aaiò aà yādileao kūa,
 8 ké aasu w̄aò de lán ní deziowao,
 asa aa swágbāakè aa ḡi Lua yáí,
 an s̄o ku Luawao, aa náai v̄ièo.

9 Eflaiū buiòá k̄azunaone,
 5 aa kpekp̄a z̄i guu.
 10 Aai ze ní Luabaakuarín̄oo,
 aa ḡi t̄éi aà lkoyāi.
 11 Aa yākeao s̄ángu
 ní aà yāb̄onsae p̄o a òl̄on̄eò.
 12 A dabudabuò k̄è an deziò w̄aa
 Zoá w̄éleu, Egipi bùsuu.†
 13 A isia z̄òe à bùarín̄o,
 à í bíibò.‡
 14 A d̄baané telu guu f̄aane,
 gwāasina s̄o ní t̄e gupuaò.§
 15 A gbesi p̄aa guwaiwaiu,
 à í kp̄amá z̄oò lán isia íwa.
 16 A tò í b̄on̄é gbeu,
 ípi b̄aalè lán swadawa.*
 17 O aa ḡi t̄e duunawa,
 aa ḡi Musude yāmai guwaiwaiu.
 18 Aa ḡi k̄è aa Lua l̄ewe,
 aa ní p̄oēā bl̄e gb̄èawà.†
 19 Aa Lua b̄ēeb̄o aa m̄e:
 A f̄o ɔpi'i dilew̄ēe s̄eū lae?
 20 Gwa, à gbe l̄e, í b̄ò dàgua me!
 A f̄o bl̄e ge n̄òò kp̄awá s̄oa?
 21 Ké Dii yápi mà, aà p̄o p̄a,
 5 t̄e k̄ù Yak̄obu buiòwa,
 à p̄ok̄umab̄òò Isailiowa.
 22 Asa aai Lua yá sio,
 aa aà gb̄é suabaa gb̄aa náai v̄io.
 23 A yádà b̄alumaç,
 à zew̄è musu,
 24 5 mana kw̄en̄é bl̄e ù,‡
 à musu p̄ow̄ena gb̄o yon̄é.
 25 Aa malaikaò bl̄e bl̄e,
 à k̄us̄uak̄en̄é, à ðir̄la.
 26 A tò ían gb̄aa b̄ò gukpe,
 ní aà gb̄aao à b̄ò geom̄id̄ok̄li oi lo,
 27 5 à n̄òò kw̄en̄é lán luut̄ewa,
 b̄aò lir̄la lán isiale úf̄aawa.§
 28 A tò aa kw̄è ní b̄oou,
 aa ḡò k̄ále liaa ní kp̄éoi.
 29 Lua p̄o p̄o aa a ní v̄i kp̄amá,
 5 aa s̄o aa k̄à páup̄au.
 30 E a ni àò gé b̄oir̄la,
 ḡoò p̄o bl̄epi da ní léu,
 31 Lua f̄ele f̄er̄in̄o,
 à Isaili ḡògb̄aao d̄ède,
 à ní èwaas̄o kw̄è.*

† 78:12 B̄oa 7.8-12.32 ‡ 78:13 B̄oa 14.21-22 § 78:14 B̄oa 13.21-22 * 78:16 B̄oa 17.1-7, Nao 20.2-13 † 78:18
 B̄oa 16.3, Nao 11.4-5 ‡ 78:24 B̄oa 16.14-15, Nao 11.7-9, Zaa 6.31 § 78:27 B̄oa 16.13, Nao 11.31-32 * 78:31 Nao
 11.33

32 Gia ní beeo aa gí te duunawae,
ní aà yābɔnsaekɛa aai aà náaikɛo.

33 ɔ̀ à ní wēni kènɛ lán lɛ́'ianawa,
a tò ɔ̀nekɛa ní midɛ.

34 Tó à ní pisabò, aai aà aeya,
aai ɛa wà aà kíi wɛɛɛ ní wāao.

35 Aa d̄s sa Lua mé ní gbɛsi ũ,
Lua Musude mé ní Misina ũ.

36 Ama aai lémawà,
aai ɛetoè,

37 an s̄s kuwàò,
aa aà bàakuarínɔ̀ yá gbòo.

38 Aapi s̄s à ní wēnagwà,
à ní duuna kɛ́má, i ní midɛo.

ɔ̀ azia zùuke m̀bɔɔɔɛ,
i a p̀kũmabɔ̀bɔ̀má píio.

39 A ní gbēnazinke d̄smá,
asa aai gēzɛa susai lán íanawae.

40 Aa swágbāakè guwaiwau gēn ũma'ũma!
Aa aà p̀ɔ̀ yàè s̄ɛu we à kè zài.

41 Aa Lua lɛwɛ,
aa Lua lɛwɛ,
aa Isailiɔ̀ Lua p̀s a kua adoa f̄ɛ.

42 Aa iko gbāa s̄arigu,
lá à ní sí ní ibɛɛɔ̀wa,

43 lá à dabudabuɔ̀ kè Egipi,
mé à yābɔnsaɛɔ̀ kè Zoā b̄usu.

44 A ní swa'ɔ̀ lile au ũ,†
ɔ̀ aai f̄ɔ̀ aa a imi bo.

45 A ũsinaɔ̀ kàrigu, aa ní soso,‡
ní blɔ̀ɔ̀ bo, aa yāyiamá. §

46 A tò kwaɔ̀ ní p̀ɔ̀wɛnaɔ̀ blè,
à kwasutè kà ní buap̄ɔ̀u.*

47 A tò loughɛ ní v̄ɛɛbuɔ̀ kè kélekele,
a zaa'iana ní kaa líɔ̀ è'ɛ.

48 A ní p̀ɔ̀tuɔ̀ músikè ní loughɛpio,
lua sù ní kpasaɔ̀wa. †

49 A a p̀kũma z̄ɔ̀ b̄b̄ɔ̀má,
à íis̄érinɔ̀ ní p̀ɔ̀f̄ɔ̀ ní kpēneo,

à mísi malaikaɔ̀ gbàɛmá.
50 A a p̀kũma gbà zé,

i zez̄ɔ̀ gaɛ bo, à gagyàkàrigu.
51 A Egipi neḡɔ̀e s̄éiaɔ̀ d̄ɛɛ píi, †

Haũ bui ḡsake népio ḡaga.
52 A b̄ò ní a gbéɔ̀ lán s̄áɔ̀wa,

à d̄baané guwaiwau lán s̄a waiɔ̀wa. §
53 A b̄érinɔ̀, aa ku d̄ɔ̀ɔ̀a v̄iasai,

an ibɛɛɔ̀ s̄ɔ̀, ísia k̄uaamá.*
54 A k̄arinɔ̀ a b̄usu z̄ɔ̀ɛu, †

gus̄is̄ide p̀s a sí ní a gbāaopiu.
55 A buipáɛɔ̀ yánɛ,

ɔ̀ à ní b̄usu kpaalèné ní p̀s ũ,
à uakp̄akpa Isaili buip̄iɔ̀nɛ. †

56 ɔ̀ aa Lua lɛwɛ aa gí aà yāmai,

† 78:44 B̄a 7.17-21 ‡ 78:45 B̄a 8.20-24 § 78:45 B̄a 8.1-6 * 78:46 B̄a 10.12-15 † 78:48 B̄a 9.22-25
‡ 78:51 B̄a 12.29 § 78:52 B̄a 13.17-22 * 78:53 B̄a 14.26-28 † 78:54 Yoz 3.14 ‡ 78:55 Yoz 11.16-23

aa Musude yādileao kūao. §

57 Aa kpekpā aa b̄ò aà kpē lán ní maeowa,
aa náai vío lán sá gia baiwa.

58 Aa aà p̄ō f̄elèè ní ní sa'okíio,
aa aà zafèè ní ní táao.

59 Ké Lua è máa, ̄ō aà p̄ō p̄a,
à ɔ̄z̄ò Isailiɔ̄zi pás̄ipás̄i.

60 A a zwàakpē tò Silo* we,
aà bē p̄ō a kpà gb̄enazínao guupi.

61 A tò an w̄elɔ̄ m̄ò a kpagolo s̄è, †
̄omē aà gb̄aa ní aà gawío kúkīi ù.

62 A tò wà a gb̄é̄ō d̄èd̄e ní f̄endaο,
aà p̄ō p̄a bui p̄ō a s̄èpizi.

63 An èwaasōō tekù z̄i guu,
an w̄éndiaο i zàk̄el̄e d̄ò lo.

64 Wà ní sa'onaō d̄èd̄e ní f̄endaο,
an gyaaō i f̄ò ɔ̄lo.

65 ɔ̄ Dii vù ní io sa,
lán ḡosa p̄ō vù ní w̄é'iōwa.

66 A ní w̄elɔ̄ gb̄è, aa kpekpā,
a tò aa ḡò ní wío ḡɔ̄p̄ii.

67 ɔ̄ à ḡī Eflaiū buiɔ̄zi,
i Yosefu buipi se lo.

68 Yuda bui ̄ō a s̄è sa
ní Sibna gb̄ès̄is̄i p̄ō á yeio.

69 A a kúkīi d̄ò musumusu we,
āō ku ḡɔ̄p̄ii lán d̄únia káleawa.

70 ɔ̄ à a z̄òblena Davidi s̄è, †
à aà b̄ò s̄a kaau.

71 A aà b̄ò s̄ad̄au, à d̄òaa Isailiɔ̄ne, §
Lua gb̄é Yak̄obu buipīō k̄ia.

72 Davidi ní kpà a kpē ní n̄òsemendoo,
à d̄òaané ní a ɔ̄ báaadeo.

79

Yelusaleū d̄ēlēa wii

Asafa le.

1 Lua, buip̄alɔ̄ō s̄i ní bùsuu,
aa n kp̄é p̄ō a kua adoa ɔ̄okpā,
aa Yelusaleū d̄ēle.*

2 Aa n z̄òblenaο d̄èd̄e aa ní gē kpà b̄əowa,
aa n yāmanaο gē tò w̄aiɔ̄ne ble ù.

3 An au b̄aalè lán íwa Yelusaleū b̄ii kpē,
gb̄èe ku à ní vío.

4 Wa ḡō p̄ō yáalɔ̄ō ù wá saedeɔ̄ne,
láanip̄ō ù gb̄é p̄ō liaawáziɔ̄ne.

5 Dii, n p̄ō āō paawázi e b̄ɔ̄e ní?
N kp̄ène té āō k̄ú ḡɔ̄p̄ii yá?

6 P̄ok̄úma b̄òb̄ō bui p̄ō aa n d̄òowa,
gb̄é p̄ō aali ní s̄isiō bùsuowa.

7 Asa aa Yak̄obu buiɔ̄ blè,
aa ní bùsu ɔ̄okp̄ā.

8 Nsu wá maēō duuna wi wá musuo.
W̄enad̄ōw̄ēe k̄pakpa,
asa wa busa d̄úduue.

§ 78:56 D̄ōa 2.11-15 * 78:60 Yoz 18.1, Zel 7.12 † 78:61 1Sam 4.4-22 ‡ 78:70 1Sam 16.11-12 § 78:71 2Sam 7.8 * 79:1 2Kia 25.8-10, Zel 52.12-14

⁹ D>wále, Lua wá Suabana.

Wá misi, ké n̄ tɔbɔ,
wá duuna kéwá n̄ tó yáí.

¹⁰ Bóyáí n̄yɔ̄ to buipáleɔ wá lá:

Wá Lua ku máe la?

To buipáleɔ d̄s wá aɛ,
ké ni n̄ zòblenaɔ dedea tɔsimá.

¹¹ To z̄l̄z̄ɔɔ ɔɔlɔ ḡɛ n̄ swáú,

gb̄é p̄s kú ga léz̄l̄p̄iɔ bɔ

n̄ n̄ ḡàsa gb̄āao.

¹² Láani p̄s wá saedeɔ z̄l̄ma,

fiaboné ḡɛn̄ sɔpla, Dii.

¹³ Wápiɔ n̄ gb̄éɔ, n̄ kp̄asa s̄aɔ,

wíɔ n̄ s̄aaukpa ḡɔɔpii,

wíɔ n̄ tó galikɛ e wá buiwa.

80

Isailiɔ sua n̄ pá ziu wabikea

¹ Asafa le.

² Swákpa Isailiɔ Dɔaana,

n̄ gb̄é p̄s ni Yosefu buiɔ d̄á lán s̄aɔwa.

Bɔ gupuaú, n̄ gb̄é p̄s n̄ z̄l̄lea malaika ḡàsladeɔ z̄anguo,*

³ ní d̄ɔaa Eflaiú buiɔne

n̄ B̄yám̄ɛɛ buiɔ n̄ Manase buiɔ.

Fele n̄ n̄ gb̄āao, m̄ɔ n̄ wá suaba!

⁴ Lua, to wá ɛa su wá pá ziu.

Wá wegwa wá aafia'e.

⁵ Dii Lua Ziḡɔde,

n̄le ɔɔbɔ n̄ níu e tia,

n̄yɔ̄ n̄ gb̄éɔ wabikea mamá b̄ɔɛ ni?

⁶ N̄ wé'i kp̄amá ble ú,

n̄ n̄ wé'i yòné p̄s pai aa m̄í.

⁷ N̄ tò wa ḡɔ láanip̄ɔ ù wá saedeɔne,

wá ib̄ɛɛpiɔ lé wá ke ɔɔɔɔɔ.

⁸ Lua Ziḡɔde, to wá su wá pá ziu,

wá wegwa wá aafia'e.

⁹ N̄ v̄ɛli wò Egipi,

n̄ buipáleɔ yá ò n̄ p̄ɛ n̄ gb̄ɛu.

¹⁰ N̄ gukèkèè, à z̄l̄nap̄èle,

ò à ɔtá à a búsu pá.

¹¹ A uedá gb̄èsis̄ɔla,

a ḡɔnaɔ de s̄ede lí z̄ɔɔla.

¹² A ɔtá à ḡè e ísiale,

a ɔneɔ ḡè e Úflatai.

¹³ Bóyáí n̄ a kaa gb̄òo,

gb̄é p̄s lé ḡɛzeɔɔ ɔɔ maleii?

¹⁴ D̄aò s̄awa í lé kái,

s̄ɛanɔb̄ɔɔ í m̄ɔ a lá blei.

¹⁵ N̄ yá na! Lua Ziḡɔde, wá wegwa!

Kua za musu w̄ɛzu n̄ gwa!

Laaíɔ v̄ɛlipiwa,

¹⁶ bui p̄s n̄ p̄ɛ nz̄l̄a,

n̄é p̄s n̄ sí n̄ p̄s ūpi.

¹⁷ Wá n̄ v̄ɛlipi z̄ò wá tes̄òwá.

Wep̄ásí biimá aa midɛ.

* 80:2 B̄ɔa 25.22

18 Ɔda gbé pɔ́ kú n ɔplaaíwa,
gbēnazlín né pɔ́ ní sǐ n pɔ́ ũ.

19 Wá kēma lɔ.

Wá lé ní láo, wí n sísi.

20 Dii Lua Zígɔde,
to wá su wá pá ziu,
wá wεgwa wá aafia'e.

81

Isailiɔ dikpɛ le

¹ Asafa le.

² A guladɔ Lua wá gbāawa.
A kúkuake Yakɔbu buiɔ Luae.

³ A bɔ ní lεo, í bala lé
ní mɔɔna'ɔ nao ní domao.

⁴ A kuupɛ mɔbɔzi,*

í pé a vua zá wá dikpɛgɔɔ,

⁵ asa a de ikoyá ũ Isailiɔnεε.

Yá pɔ́ Yakɔbu buiɔ Lua dilen we.

⁶ A yápi dà Yosefu buiɔne
gɔɔ pɔ́ à àna Egipiɔwa.

Aa lɔ pɔ́ aai ma yāao mà à mè:

⁷ Ma aso gò á gǎu,
ma á ɔ bɔ́ ēu.

⁸ A wiilēa taasikεgɔɔ, ɔ ma á bɔ́,
má wèwá asii guu ní louvíao.

Ma á lé ma á gwá Meliba í kǐ.†

⁹ A swákpa ma gbéɔ, mí ledawá.
A Isailiɔ, à ma yāma lé!

¹⁰ Asu àɔ dii pále vío,

ásu kúle dii zllεo.‡

¹¹ Mámε má Dii á Lua ũ,
ma á bóle Egipiε.

A á lé εε, mí tó à ká.

¹² Ɔ Isailiɔ i ma yāmao,
ma gbépiɔ i misilemεεo.

¹³ Ɔ ma ní tó ní ní swágbāao,§
aa té níziá pɔeai.

¹⁴ Tó Isailiɔ sʒamazi,
tó ma gbépiɔ te ma yái,

¹⁵ dʒ ma ní ibεεɔ bʒsané gʒɔgʒɔ,
ma ɔzʒ ní wélepiɔzi.

¹⁶ Ma zangudeɔ i vlānau ma ae,
an íadama aɔ láaa vío.

¹⁷ Mí á gwa ní pʒwen gawideo,
mí gbè zʒ'i kpáwá à ká.

82

Yákpaleke a ní gbāadeɔ

Asafa le.

¹ Lua zʒleá balu guu,
àle yáɔgʒɔ gbāadeɔne à mè:

² Bɔε á yákpaleke a zéwai?

Aɔ ke váikεnaɔne kèke gɔɔpii yá?

³ A yānakpa yéεsaideɔwa

* 81:4 Nao 10.10 † 81:8 Bɔa 17.7, Nao 20.13 ‡ 81:10 Bɔa 20.2-3 § 81:13 Lom 1.24

ń tonε pṽ gwana vṽo.
 A ze ń taasideṽ
 ń gbé pṽ wále íadamá.
 4 A yèèsaideṽ ń wēnadeṽ misi
 á ń bṽ váikenaṽ ɔl.

5 Gbāadepiṽ yāe dṽo,
 aa a kee gbáeo.
 Aa ku gusiaue,
 5 dúnia zína lé fu.*

6 Ma mē luaṽn á ũ,*
 Musude néṽn á ũ ápii.
 7 N beeo á ga gbēnazina ũe,
 á kpagua lán kía páleṽwae.

8 Lua, fele yákpaleke ń dúniao,
 asa bui piá n pṽe.

83

Isailiṽ ń íbēeṽ kaa Luawa

1 Asafa le.

2 Lua, ńsu ńyṽ ńileao,
 ń lé su àṽ kpaatāo,
 ńsu ńyṽ ku kilikilio, Lua.

3 N ń íbēeṽ gwa, asa aale kāa,
 n wēlepiṽ lé ń mi fu.

4 Aale ńnoṽpéle n gbéṽne,
 aale lekpaai ń yenzideṽzi.

5 Aale me: A mṽ wà ń buibṽ,
 an tṽ Isaili su àṽ dṽ gbēegu bo.

6 Aa lekpaai, an lé kṽsè,
 aa ledoukè ń kṽo aa feleṽnṽ.

7 Edṽṽ ń Isimaela buiṽ
 ń Mṽabu ń Hagua buiṽ

8 ń Gebalideṽ ń Amṽniṽ
 ń Amalekiṽ ń Filiteṽ ń Tiideṽ.

9 Baa se Asiliṽ nàmá bṽ,
 aale ɔda Lṽtu buipiwā.

10 Kené lá ń kè Madiāṽeṽwa,*
 lá ń kè Sisela ń Yabēoe Kisī.†

11 N ń kè kélékele Endoo,
 aa gṽ kálsa tṽle lán pṽgbṽwa.

12 Ke ń gbēzṽṽne

lá wa kè Olebu ń Zeebuoṽeṽwa.‡
 Ke ń kíaṽne

lá wa kè Zeba ń Zalemunaoṽeṽwa.§

13 Ampiṽ mé ò yāa aa mē,
 wā Lua dá dákeki sé ń pṽ ũ.

14 Ma Lua, to aa gṽ lake ũ
 lán ése úa pṽ íana í sélewa.

15 Lá dào í tékū,

ge lá té í gbēsisi sāsā,

16 péleńzi ń n zāao maa,
 n ían pási i to sṽ kéńgu.

17 To an gee gṽ kpá ń wéi,
 aai n gbāa dṽ Di.

18 Wi líṽ ń kú gṽpii ń bílio,

* 82:6 Zaa 10.34 * 83:10 Dṽa 7.1-23 † 83:10 Dṽa 4.6-22 ‡ 83:12 Dṽa 7.25 § 83:12 Dṽa 8.12

aa kpɛbo aa mide,
 19 ké aa e dɔ ké n tɔn Dii,
 nímɛ ní Musude ù dúniau pii.

84

Lua ua beɛkeɛ

1 Kole buio le.
 2 N kúkti maa fá, Dii Zígɔde!
 3 Mále Dii ua beɛke e gu gè lé lia,
 ma nislna ní ma meo lé lua Lua béɛi.
 4 Dii Zígɔde, ma Kía, ma Lua,
 gòlegolena kpé è ní gbagbakli sae,
 luakibána sakpedá we à a néo kàu.
 5 Báaadeɔn gbé pɔ kú n ua
 aaio n táasile gɔɔpiio ù.
 6 Báaadeɔn gbé pɔ an gbáa bɔ n kii
 mé n kpé gea yá kú ní sɔ guu ù.
 7 Tó aale pá Baka guzulea,
 aaí to à gɔ lán gu nibɔnadewa,
 káabuan lou í to éfai ligua.
 8 An gea guu an gbáa io káfiɛ
 e aa ge kaò n kii Siona.

9 Dii Lua Zígɔde, ma wabikea sí,
 swáse ma yáí, Yakɔbu buio Lua.
 10 Lua, kía wá sɛngbao gwa,
 wéte kía pɔ ní kpai.

11 Kua n kpé kpɛɛle gɔɔ do maa
 de kua gupálei gɔɔ òaa soola.
 Ma Lua ua bíibɔledɔanake sí
 de kua ua dou ní váikenaola.
 12 Dii Lua dené íate* ní sɛngbao ù.
 Dii í báaadarigu ní káflao,
 ili gí maakéi táesaideeo.
 13 Dii Zígɔde,
 báaaden gbé pɔ lé n náaike ù.

85

Isailio aafia wabikea

1 Kole buio le.
 2 N báaadà n bùsuu, Dii,
 n su ní Yakɔbu buio ní pá ziu.
 3 N n gbéɔ táaeɔ wòlomá,
 n ní duuna kè má pii.
 4 N pɔ wèemá,
 n n pɔkúma pásí kpá kpe.
 5 Suwanɔ wá pá ziu,
 Lua wá Suabana,
 kpɛne pɔ ní kèwanɔ suumpa.
 6 N pɔ aɔ paawázi gɔɔpii yá?
 Nyɔɔ n pɔfé gɔɔ gága wɛ ní wɛo yá?
 7 Nyɔɔ ea n n gbéɔ lé ní láo
 ké an pɔ e kema nao lé?
 8 Dii, n n gbɛke ɔɔwɛɛ,
 wá suaba ní n gbáao.

* 84:12 Mal 4.2, Zia 21.23

9 Ma swá dũ Dii Lua yá'oi,
asa í aafia lɛgbɛ a yámanaɔnɛɛ,
tó aai ea sù n̄ m̄saiyãwao.
10 Aà víakɛnaɔ suabaa zão,
ké aà gawi e àɔ kú wá búsuu yáí.*
11 Gbɛkɛ ní náaio kpáaũ,
yázede ní aafiao dákɔlɛ.
12 Náai í ɔ poo musu,
yázede í ɔnɔnɔ z̄lɛi.
13 Dii a maakewɛɛ,
wá tɔlɛ i blɛkɛ.
14 Yázede í bɛ aà aɛ,
í zɛkɛkɛè.

86

Kowɛka Luaɛ

Davidi lɛ.
1 Dii, swákpa ma yáí, ní wea,
asa taaside wɛnaden ma ũ.
2 Ma wɛni d̄sa, asa má n yáɔ k̄uaɛ.
N n zòblena suaba,
m̄mɛ ní ma Lua ũ, mále n náaike.
3 Sùuukɛmanɔ, Dii,
asa m̄b lezunzi k̄ɔ ní oosioɛ.
4 N n zòblena pɔ kɛ na,
asa ma laai tà n k̄í, Dii.
5 N maa mé ní sùuu v̄l, Dii,
n gbɛkɛ z̄ɔ n s̄sinaɔnɛ.
6 Dii, swákpa ma wabikeai,
laaídɔ ma wɛna wiiwa.
7 Má lezunzi ma taasikɛgɔz̄l,
asa ni wea.
8 Táae muaannɔ, Dii,
gbɛɛ lí f̄ɔ n kea k̄ɛo.
9 Bui p̄ɔ ní k̄ɛɔ m̄ɔ k̄ulɛnɛ,*
aa n tɔbɔ m̄pii.
10 Asa ní z̄ɔ mé ni dabudabuɔ kɛ,
m̄mɛ ní Lua ũ ndo.
11 N n zé ɔbɛɛ Dii,
m̄b bɛ n s̄lana guu.
Ma s̄ɔ damɛɛ dou, m̄b n v̄la v̄l.
12 Má n s̄aaukpa ní n̄ɔsem̄endoo,
Dii ma Lua, máɔ n tɔbɔ gɔɔpiiɛ.
13 Asa gbɛkɛ p̄ɔ ní k̄ɛmɛ z̄ɔ,
n ma wɛni s̄i beda è t̄itiwa.
14 Lua, k̄aamaideɔ lé f̄ɛlɛmanɔ,
gbɛ́ pás̄ɔ lé ma we, aali n yádao.
15 Mpi Dii, Lua s̄osobiden n ũ,
ní sùuu v̄l mé n pɔ lí pa kpaaɔ,
ní gbɛkɛ ní náaio v̄l z̄ɔ.
16 Ma wegwa, wɛnad̄ɔmɛɛ.
N n zòblena gba gb̄aa,
mapi n nɔɛ z̄ikɛna né suaba.
17 Maakɛamɛɛ seela kɛ,
ma w̄lɛɔ i e, wí i ní kú,
asa Dii, n d̄male,
n ma n̄ɔsɛ n̄n̄imɛɛ.

* 85:10 Zaa 1.14 * 86:9 Zia 15.4

87

Sinaa Lua wéle

Kole bui le.

¹ Lua a wéle kàle gbèsisí pò a kua adoa musu,

² Dii ye Sina biúbaleci

de Yakobu bui wéle kɛniola pii.

³ Lua gawi yá'ò wélepi musu à mè:

⁴ Má Egipio ní Babelide da gbé pò aa ma dso guu.

Filité ku a guu lo ní Tiide ní Etiopio.

Wa me wà gbé beo í wee.*

⁵ Wa o Sina yá musu:

Wà wáane ní wáane í wee,

Musude mé í a zedó giúgiú.

⁶ Tó Dii lé gbé tó dalau,

a me: Wà gbé beo í wee.

⁷ Lésina ní swána pii aa me:

Wà maa pii í bɔ Sinae.

88

Kua ga lézi wiile

¹ Ezala bui Emani* le.

² Dii Lua ma Suabana, mále wiilema fáane ní gwáasinao.

³ To ma wabikea kama, swákpa ma wiileai.

⁴ Asa yá'oma kò ma nòseue, ma wēni sò è léi.

⁵ Wà ma da gbé pò aale si bedauu, ma gò lán yéeseaidewa.

⁶ Wà ma ya ma kpa geɔ guu

lán gbé pò wiile miao sɔlɔɔwa.

An yá dɔngu lo, aa bɔ n ɔu.

⁷ N ma zu è zòolo guu e tɔle nɔna gbáo gusiau.

⁸ N pókuma tɔa,

a isò lé ma lé.

⁹ N tò ma gbé ma vūaa,

ní tò aa ye ma glyáio.

Wà ma kaka, bókli kuo.

¹⁰ Iadama ma wé siakù,

mále lezunzi za koo e oosi, ma ɔɔ dɔanzi.

¹¹ Geɔ ni yābɔnsaekenéa?

Gyaade mé aai fɛle n sáaukpa?

¹² Wí n gbéke galike miao yá?

Wí n náaiyá'ò kaaleu yá?

¹³ Wa n dabudabuɔ dɔ a gusiau yá?

N maakeaɔ dɔa ku wésia guu yá?

¹⁴ Dii, mi wiilema,

ma wabikea koo í ka n kfi.

¹⁵ Bóyái nle gímaxii, Dii?

Akea n mikpelimeei?

¹⁶ Má kú ga lézi wēnanno za ma èwaasogoo,

n wétēamɔané tɔa, ma gò sàii.

* 87:4 Gal 4.26 * 88:1 1Kia 5.11

17 N pɔpaamazi mà ma mia,
 n vɔ́a pɔ́o lé ma mide.
 18 A daamala lán íwa za kɔɔ e oosi,
 à kúaaa míómíó.
 19 N tò ma gbé yenzideɔ ma vúaa,
 gusia mé gɔ́ ma gbèna ù.

89

Lua legbèa Davidie

1 Ezala bui Etani* le.
 2 Dii, máo lesi n gbèke yá musu láasaie,
 máo n náaiyá kpáwake wè ní wèo.
 3 Má o n gbèke lío kpálea vío,
 n náaideke zínapelea musu n be.
 4 N mè n bàa kú ní gbé pɔ́ ní sèo,
 n legbè n zòblena Davidie.
 5 Nyɔ́ to aà bui àò kible gɔɔpiie,
 ríyɔ́ aà kpala gba gbàa e aà buiwa.†
 6 Musudeɔ n dabuyáɔ sáaukpa, Dii,
 malaikaɔ n náaiyá'ò balu guu.
 7 Asa gbèe ku musu à kà Diiwao,
 malaikae muaaaànɔ.
 8 Baa malaikaɔ káaa, Lua mé fuaíla,
 gbé pɔ́ liaaaàziɔ me í seena ta.
 9 Dii Lua Zígɔde, démè muaannɔi?
 N gbàa ní náaió vɔ́ yápii guu.
 10 Ni gbàamɔ ísiae,
 tó à fèle ní vívíao, ní a zùuke.
 11 N Egipiɔ suumpà aa gɔ́ gɛɔ ù,
 n n wèlepíɔ fàaa ní n gàsa gbàao.
 12 Musu ní zíleóá n pɔ́e,
 n dúnia kàle ní pɔ́ pɔ́ kú a guuɔ.
 13 N gugbántoo ní gɛɔmidɔkio kè,
 Taboo ní Èemɔ gbɛɔ í guladɔma.
 14 N gàsaá gɔ́sa pɔ́e,
 n ɔ gbàa mé n ɔplaa dɔ musu.
 15 Yámaa ní yázedeo mé n gína èkpale ù,
 gbèke ní náaió mé dia n aewa.
 16 Báaadeɔn gbé pɔ́ aa guladɔama dɔ,
 aalɔ be n aɛ gupuaú ù, Dii.
 17 Aalɔ pɔ́nake ní n tɔo gɔɔpii,
 aal íanadà ní n maakeao.
 18 Asa an gawi ní ní gbàaon n ù,
 n zɛawanɔ yáí wá mí daa ía.
 19 Wá sèngbaoá Dii pɔ́e,
 wá kíapiá wá Isailíó Lua pɔ́e.
 20 N yá'ò n yámanaɔne yāa
 wépfungu'ea guu n mè:
 Ma dɔnlekè nɛgɔ́nae,
 ma èwaasopi sè lesí a gbéɔ guu.
 21 Ma a zòblena Davidi è,
 ma a nísikàwà ma aà díle.
 22 Máɔ aà kú ma ɔ́zìe,
 ma gàsa gbàa aɔ kuaànɔ.
 23 Ibɛɛ a fɔ́ falusiwàò,

* 89:1 1Kia 5.11 † 89:5 2Sam 7.12-16, Sou 132.11, Zln 2.30

gbēvāi a e ɔnaalewāo.

²⁴Má aà wèlɛɔ wíwí aà aɛ,
má aà zangudeɔ kwé.

²⁵Máɔ náai víè ní gbèkɛo,
aà mi iɔ daa ía ní ma tóo.

²⁶Má ísia naè a ɔzɛ,
iɔ iko ví swaɔwa.

²⁷A lɛzumazi à me,
má dɛ a Mae ní a Luao ũ,
a gbesi ní a Suabanao ũ.

²⁸Má aà kɛ ma yoa ũ,
iɔ dɛ dúnia kíaɔ mide ũ. †

²⁹Máɔ gbèkɛ víaàno gɔɔpiiɛ,
ma bàa pɔ kuaàno gbooa vío.

³⁰Má tó aà bui àɔ kible gɔɔpiiɛ,
aà kpala iɔ ku e dúnia gɛ láaɔ.

³¹Tó aà buiɔ pákpá ma ikoyāi,
mé aai tɛ ma yādilɛɔzɔo,

³²tó aa bò ma yá kpe,
mé aa ma yādanɛɔ kūao,

³³má gotómá an taaɛɔ yáíɛ,

mí ní kɛ búubuu an vái yá musu,

³⁴ama gbèkɛ pɔ má víaàno a midɛo,
má fɔ náaisaiyákeo.

³⁵Má a bàa pɔ kuaàno yá gbooo,
má lé pɔ má gbèè lileo.

³⁶Ma legbè ní mazía kuaɔ gɛn do,
má ɛto Davidiɛo, ma mè,

³⁷aà bui aɔ ku gɔɔpiiɛ,
aà kpala aɔ ku ma aɛ lán íatēwa.

³⁸Lá mɔvua dɛ seela náaide ũ musu,
màa aà kpala aɔ ku gɔɔpii.

³⁹N beeo n gi kía pɔ ní kpai,
n ɔkpáaazi, n kolokè aàno.

⁴⁰N n bàa kua ní n zòblenao yá gbòo,
n saká aà kíafuau, ní zù zíle.

⁴¹N aà wéle bíiɔ gbòo,
n aà zɛgikíiɔ kwé ní daaí.

⁴²Gɛzɛadeɔ lé ní baa sɛu,
à gɔ́ láanipɔ ũ a saedeɔnɛ.

⁴³N tò aà wèlɛɔ gá gbāɛ,
ní tò aà ibɛɔ pɔnakè.

⁴⁴N aà fɛnda lé dè,
ni zɛaàno zí guuo.

⁴⁵N aà gawi kò'è,
n aà baa bɔaála.

⁴⁶N tò à zikù a gbāau,
n widawá.

⁴⁷Dii, níyɔ uleawéɛ gɔɔpii yá?

N pɔkúma tɛ aɔ kú e bɔɛ ní?

⁴⁸Láasookɛ ma wɛni kulunkɛwa,
n gbɛnazína kè pá yá?

⁴⁹Gɔsa kpele mé aɔ ku à gí gaii?

Déme a fɔ azía si mia ikowai?

⁵⁰Dii, gbèkɛ pɔ ní ví yāa gè má ní?

Lé pɔ ní gbè Davidiɛ ní náaio sɔ bɛ?

51 To n zòblena láanikea yá dɔngu,

buiɔ ma kea pɔɔpɔɔ ma sɔ zò.

52 N íbɛɛɔ kia pɔ́ n kpa láanikè,
e gu pɔ́ aà kèɛ zèu, Dii.

53 Wà Dii sáaukpa gɔɔpii!
Ami! Ami!

Souo 90-106

LA SHIŊDE

90

Lua n gbɛnazinao

Lua gbé Mɔizi wabikea.

1 Dii, wá ulekín n ù wē ní wēo.

2 E ñyɔ́ gé gbèsisibò kei,
e ñyɔ́ gé tɔ́le ní dúniao kálei,
Luan n ù za asínizí e gɔɔpii.

3 Ni dile gbɛnazinae aà gē tēenau,
ni to aà ea gɔ́ búsuti ù.

4 Wē òaa sɔo denɛ lán gɔɔ dowa,*
í gēne lán gía ge gwáasinawa.

5 Ni to í daríla aai gaga,
aa de lán sē pɔ́ í bɔ́le kɔɔwa,

6 í bɔ́le kɔɔ, í gbá,
í í'o oosi, í giigaga.†

7 N pɔ́kúma í wá suumpa,
n kòlokea í gili gēwágu.

8 Wá yāváiɔ kálea n ae,
wá asiiyáɔ bɔ́ gupauu n kuu.

9 Wá gɔɔ í gēkɔ́u n kpēne yáí,
wá wēni í mide wá wea dóúdoúnau.

10 Wá wē í ka báaɔkwi taawa,
tó wá gbáa sɔ́, basiiɔ́.

Wēpiɔ́ guu baa a pɔ́ pɔ́ na
í mɔ́ ní taasio ní pɔ́siaoɛ,
í gēzɛa kpakpa, ɔ́ wi kpagui.

11 Déme n pɔ́kúma gbáa lé dɔ́i?
Déme n kpēne lé dɔ́ à vɔ́lakeí?

12 Dadawēɛ wàɔ wá wēni dɔ́ màa,
ké wá ɔ́no e wá sɔ́ guu.

13 Dii, ñyɔ́ ea wá wɛgwa bɔ́e ni?
Wēnadɔ́ n zòblenaɔ́ne.

14 Tó gu dò, to n gbēke mɔ́wá,
wíɔ pɔ́nake ní gulakeao gɔɔpii.

15 Wá gba pɔ́na ɔ́ pɔ́ ní tɔ́wá gɔɔ léu,
taasi pɔ́ wá kè wē léu.

16 N n yákeao ɔ́b n zòblenaɔ́ne,
ní tó wá néɔ n iko gbáa dɔ́.

17 Dii wá Lua, báaadawágu nana,
èfáaída wá zlu wàɔ káfiake,
ao, èfáaída wá zlu wàɔ káfiake.

91

Lua mé wá dšana u

1 Gbé pɔ́ ulɛa Musude ɔ́ guu,
mé a ku Gbáapiide uei,

2 í me Dii mé a zegikíi ù,

* 90:4 2Pic 3.8 † 90:6 Zaa 1.11

a Lua mé a ulekli ũ, á aà náai ví.

³ A n si kaiwa,

a n suaba ní gagyāo.

⁴ A n sɔɔ a pɔɔɔ,

ńyɔɔ uleá aà kúlukulunau.

Aà náai mé aɔ de n sɛngbao ũ.

⁵ Gwáasin pɔɔ ní fáane ká kpán'áaɔ

an kee vía a n kúo,

⁶ ge gagyā pɔɔ bɛ gusiau

ge gyákawɛle pɔɔ í ní le fáane gbāa.

⁷ Baa tó gbɛɔn áaa sɔo lé kwé n sae,

ge gbɛɔn áaasɔɔo leɛ kwi lé fu n ɔplaaɪ,

pɔe a n leo.

⁸ Wɛzu ñ gwa,

ńyɔɔ e lá wí lada váikenaɔwa.

⁹ Tó n Musude díle n ulekli ũ,

mé n Dii díle n kúkti ũ,

¹⁰ váie a sɔnzio,

músi a gɛ n uao.

¹¹ Asa a n yá'o a malaikaɔne

aa n d́á gu pɔɔ níle géu píie.

¹² Aa ɔdama,

ké ńsu gɛnale gbewao yáí.*

¹³ Nyɔ táa'o nɔamusuwa ní kyáo,

ńyɔ ɔzɔ nɔɔkusiwa ní mlè pásio.†

¹⁴ Dii mè: Lá à námazi, má aà bɔ,

lá a ma d́, má aà se musu.

¹⁵ A lezumazi, mí wewà.

Tó yá náewà, máɔ kuaáɔ,

má aà suaba, mí aà kpela.

¹⁶ Má báaadaaágu ní wɛni gbáao,

má aà suaba, i pɔnakeò.

92

Lua sáaukpaa

¹ Kámabogɔɔ le.

² A maa wá n sáaukpae, Dii,

wá lesi wá n tɔbɔ, Musude,

³ wí n gbɛke galike kɔɔ,

wí n náaiyá'ò gwá,

⁴ wí n táasile ní mɔɔnao

ní domao ní kotilio.

⁵ N yákeɔɔ í ma pɔ ke na, Dii,

mi guladɔ n ɔzíkɛaɔwa.

⁶ Dii, n yákeɔɔ zɔɔ maamaae,

n láasooɔ gbía à kè zài.*

⁷ Sɔũ yápi d́o,

mísaide a f́o mao.

⁸ Baa tó gbɛváio ɔtá lán kàewa,

mé váikenaɔ káffa è ńpii,

an zia de kaale láasai ũe.

⁹ Mpi sɔ Dii, ńyɔɔ káffa gɔɔpii.

¹⁰ N n ibeɛɔ gwa, aale midɛ,

váikenaɔ lé fáaa pii.

¹¹ N ma gba gbāa lán zùsɛlewa,

n nísi ɔde ká ma miwa.

* 91:12 Mat 4.6, Luk 4.10-11 † 91:13 Luk 10.19, Lom 16.20 * 92:6 Lom 11.34

12 Ma wesi ma wẽleo fuale,
 ma swá ma ibee váio wii má.
 13 Gbẽmaa gbá lán daminaliowa,
 aa zõkũ lán Libá sede líowa.
 14 Pẽlea Dii kpé kpeele
 aa gbá wá Lua ua.
 15 N rí zikũakeo aao ne'ie,†
 an lá aõ nísi bõe si plẽple.
 16 Aa me Dii maa,
 õme wá gbesi ù,
 váie ku aà guuo.

93

Dii mé Kta ù

1 Dii mé lé kible,
 a zõke daa ula ù.
 Dii zõke daa, à gbáa dõ a pi,
 à dúnia kále giũgiũ, a deeo.
 2 N zõlea báawa za gõpi,
 rí kú za asínizl.
 3 Swaõ pá Dii,
 swaõ kõfi dõ,
 swaõ lé gáale.
 4 Dii ku musu, a zõõ,
 aà zõ de í zõõ kõfla,
 aà gbáa de ísia í vívíaa.
 5 Dii, n yádileo gbooa vío,
 à kù n kpé àõ ku adoa e gõpiie.

94

Lua mé yákpalekena ù

1 Dii á Lua pó í tõsimáe.
 Lua pó í tõsimá, bõ gupauu!
 2 Dúnia yákpalekena, fele!
 Fla bo íandánaõne rí yákeawa.
 3 Gbẽváio aao pónake e bõe ni?
 Aaõ tidõwála e bõe ni, Dii?
 4 Väikenapiõ í gõsagõsa yá'o,
 aaí yábole, aaí íanadá nípii.
 5 Dii, aaí táa'o n gbẽowa,
 aaí gbãamõ gbé pó n rí sépiõne.
 6 Aaí gyaa gbẽandoõ rí bõmõõ dede,
 aaí tone pó gwana víoõ suumpa.
 7 Aaí me Dii lé rí eo,
 Yakõbu buiõ Lua laai kúmáõ.
 8 A sõõ, à laaika!
 A mísaideõ, á õnkũ bõee la?
 9 Lua swá pè, ìli yámao lé?
 A wé kása, ìli gu'eo lé?
 10 I bui píi toto, a rí swágagaoa?
 I yadané, a dõa víoa?
 11 Dii gbẽnazína láasoõ dõ,
 a dõ ké aa yáfúu lán gbé tíwa.*

12 Báaaden gbé pó ni toto,

† 92:15 Zaa 15.2 * 94:11 1Kln 3.20

ni n ikoyá dadae ũ, Dii.

¹³ Ni aà nòse daè doú taasikegɔɔ,
e wá ge eyɔ váikenae.

¹⁴ Dii a pákpa a gbéɔzio,
a gbé pɔ́ á sè a pɔ́ ũ vūaa.

¹⁵ Wa ea yákpaleke a zéwa,
nòsepuadeɔ i zèò.

¹⁶ Déme a felemee gbènvaiɔwai?
Déme a zemanɔ váikenaɔ musui?

¹⁷ Mé i ke Dii donlekèmee yāa no,
dɔ́ má kú miau kílíkili gɔ́.

¹⁸ Ké ma mē zāana lé ma séle,
n ma kú n gbēke guu, Dii.

¹⁹ Ké ma láasoo kɔ́ ma sɔ́u,
n ma sɔ́ nínimee n ma pɔ́ kèna.

²⁰ N lé líɔ ku yágɔgɔn koleaɔ yáuo,
an yādileɔɔ í mɔ́né ní taasio.

²¹ Aaí lekpaáí gbēmaazi,
aaí yáda táaesáidea wá aà de.

²² Dii mé ma zegikíi ũ,
ma Lua mé gbesi pɔ́ mi uleu ũ.

²³ A ní váikēa sɔ́amáe,
i ní buibɔ an táaeɔ yáí,
Dii wá Lua a ní buibɔ.

95

Lua táasilea

¹ A mɔ́ wá pɔ́na wii dɔ́ Diiwa,
wá guladɔ́ gbesi pɔ́ í wá bɔ́wa.

² Wá gé aà ae wá aà sáaukpa,
wá lesi wá aà táasile.

³ Asa Dii mé Lua zɔ́de ũ.
Kía zɔ́e, a de dii píia.

⁴ Tɔ́le nɔ́na ku aà ɔ́zle,
gbésísi misonaɔ́a aà pɔ́e.

⁵ Isiaá aà pɔ́e, ɔ́me kè,
ɔ́me tɔ́le ikása ní a ɔ́.

⁶ A mɔ́ wá wúle wá gbēeu
wá kúle Dii wá Kena ae.

⁷ Asa aàpi mé wá Lua ũ,
wá de aà kpása gbéɔ ũe,
aà sá pɔ́ àle ní dáɔ ũ.

Tó a aà lɔ́ mà gbá,

⁸ ásu swágbáake lá á deziɔ́ kè Mēliba
gɔ́ pɔ́ aa ku Masa guwaiwuiwao.*

⁹ Baa ké aa ma yákeɔ è,
aa ma yɔ́ aa ma gbáa legwá.†

¹⁰ ɔ́ má ye ní gíyáio e wē bla,
ma mē gbé sásáaɔ́ne,
aa ma yákeɔ dɔ́o.

¹¹ Má ò ní mazíao ní pɔ́fēo ma mē,
aa gē ma kámabokíuo.‡

* 95:8 Ebe 3.15 † 95:9 Bɔa 17.1-7, Ebe 3.7-11 ‡ 95:11 Nao 14.20-23, Ebe 4.3, 5

96

Dii mé Kta zɔɔ ũ
(1Lad 16.23-33)

¹ A lè dafu sí Diie,
dúnia gbépii, à lesi Diie.
² A lesi Diie, í aà tɔbo,
àò aà ziblea baokpa lá gu lé dɔ.
³ A aà gawi yá'o buɔne,
à aà yābɔnsaɔ galikɛ gbépiiɛ.
⁴ Dii zɔɔ, à kà wà aà táasile,
à kà wà víakɛɛ de diiɔla pii.
⁵ Buipaleɔ diiɔá pɔ gianaɔne,
Dii mé musu kè.
⁶ Zɔɔkɛ ní bɛɛɛo kuwà,
gbāa ní gawio ku aà kúie.

⁷ A gawi ní gbāao dɔ Diie,
bùsu pii gbéɔ, à dɔ Diie.
⁸ A Dii tɔ gawi dɔɛ,
à mɔ aà ua, í aà gba pɔ.
⁹ A kúle Diie ní lousisi'ulaɔ daa,
zílɛdeɔ, à tó á me àò kuke aà aɛ,
¹⁰ í o bui piiɛ, Dii mé lé kible.
A dúnia kàlɛ giúgiú, a deea vío.
A yákpalekɛ ní gbépiiɔ a zéwa.
¹¹ Musudeɔ, à pɔnakɛ,
zílɛdeɔ, à ví àò kēaa,
isia ní pɔ pɔ kúuɔ, à kɔfɛkɛ.
¹² Sèa ní pɔ pɔ kúuɔ, à kúkuakɛ,
lí pɔ kú lákpeuɔ í gulakɛ pii.
¹³ Aa pɔnakɛ Dii aɛ, asa àlɛ mɔ,
àlɛ mɔ yákpalekɛ ní dúniaɔɛ.
A yákpalekɛ ní dúniaɔ a zéwa,
a yágɔgɔ gbéɔne ní slanao.

97

Dii mɔa

¹ Dii mé lé kible!
Dúnia gbéɔ, à pɔnakɛ,
ísiabaadeɔ, àò ku pɔna guu.
² Luabɛpuana ní a sianaɔ liaaaàzi,
yázede ní yāmaao mé aà kpala zína ũ.
³ Tɛ ɔ dɔaaaɛ,
í kú aà ibɛɛ pɔ liaaaàziɔwa.
⁴ Aà loupileɔ í tɔɔlɛ pu,
tó dúnia è, í lualua.
⁵ Gbèsisɔ í yɔ lán zónisiwa Dii aɛ,
dúnia gbépii Diipi aɛ.
⁶ Musudeɔ í aà maakɛa kpáwakɛ,
bùsu pii gbéɔ í aà gawi e.

⁷ Wí í táagbagbanaɔ kú,
gbé pɔ aal íanadá ní táapiɔ.
Diipiɔ kúle aà aɛ nípiiɛ.

⁸ Tó Sionadeɔ mà, aa pɔnakɛ,
Yuda wélɛdeɔ aao ku pɔna guu
n yákpalekɛ aò yáí, Dii.
⁹ Dii Musuden n ũ dúnia gbépiiɛ,

n zɔɔ de diiɔla pii.

¹⁰ Gbé pɔ ye Diizio, à za vāigu.
 ɔ a yāmanaɔ wēni kūané,
 ɔ n bɔ vāikenaɔ ɔu.

¹¹ I gupu gbēmaaɔne n zéu,
 ɔ pɔna tɔ nɔsepuadeɔ guu.

¹² Gbēmaaɔ, à tó á pɔ ke Diiwa na,
 à aà tɔbɔ, asa a ku adoa.

98

Dii mɔa tɔasilɛa

¹ A lè dafu sí Diiɛ,
 asa à yābɔnsaɔ kè,
 à zɔblè n a gāsa pɔ a kua adoa gbāao.

² Dii tɔ wa dɔ a zɔblè,
 à a gbēsuabaa gbāa ɔbɔ bui piiɛ.

³ Gbēke n náai pɔ a vɔ n wá Isailio dɔaàgu.
 E dúnia léwa wa è lá wá Lua zɔblè.

⁴ Dúnia gbépii, à pɔna wii dɔ Diiwa,
 à vɔ n wiiɔ, à gulake à lè sí.

⁵ A lesi Diiɛ n mɔɔnleao,
 n mɔɔnleao n letédɔawao

⁶ n káapeɔo n kuu'ɔo,
 à pɔna wii dɔ Dii wá Kíawa.

⁷ Isia n pɔ pɔ kúuɔ, à kɔfike,
 n tɔleɔ n gbé pɔ kuwàɔ pii.

⁸ Swaɔ, à gāalɛ Dii aɛ.
 Gbēsɔsɔ, à gulake sánusánu,

⁹ asa àlɛ mɔ yákpalekei tɔleɛ.
 A yákpalekei n dúniao a zéwa,
 a yágɔgɔ gbéɔne n slanao.

99

Lua kuaadoade

¹ Dii mé lé kible,
 bui pii lé lualua,
 a zɔleɛ malaika gāsladeɔ zānguo,*
 dúnia lòo.

² Dii zɔɔ Siɔna,
 a ku musu, a de bui piila.

³ Aa aà tɔ zɔɔ pɔ ɔ to vɔ n kú bɔ,
 asa aà kua adoaɛ.

⁴ Wá Kía gbāa vɔ, a ye yázedei,
 ɔme yákpalekeɛ a zéwa dà,
 à yágɔgɔ Yakɔbu buibɔne a zéwa.

⁵ A Dii wá Lua tɔbɔ,
 à kúle aà gbadibɔ saɛ,
 aà kua adoaɛ.

⁶ Moizi n Aalonao mé aà gbāgbanaɔ ɔ,
 Samuɛli mé aà sisinaɔ dɔ ɔ.
 Aa lezuàazi, ɔ a wemá.

⁷ Kua telu guu à yá'óné,†
 aa aà ikoyá n aà yádilɛnɔ kúa.

⁸ Dii wá Lua, n wemá,

* 99:1 Bɔa 25.22 † 99:7 Bɔa 33.9

Lua sùuuden n ù.
 N beeo n ní yāváiṓ wíné ní musu.
⁹ A Dii wá Lua tṓṓ,
 à kúlèè àà gbèsíṣí pṓ a kua adoa musu,
 asa Dii wá Lua kua adoae.

100

Dii sáaukpaá

Sáaukpaá le.
¹ Dúnia gbépii, à kúkuake Diie.
² A zṓble Diie ní pṓnao,
 à mṓ àà kíí ní gulakeao.
³ Aṓ dṓ ké Dii mé Lua ù,
 ṓme wá ké, wá de àà pṓ ùe.
 Wá de àà gbéṓ ù, àà kpása sáṓ ù.
⁴ A gē àà ua léu ní sáaukpaao,
 à gē àà ua ní àà táasileao,
 à àà sáau kpa à àà tṓṓ.
⁵ Asa Dii maa, àà gbēke láaa vío,
 1ṓ náai ví gṓṓpiie.

101

Kta legbēa a kiblea yá musu

Davidi le.
¹ Má lesi gbēke ní yázedeo musu,
 má soṓ dannṓ, Dii.
² Má laaidṓ kua táaesaiwa,
 bṓe ríyṓ mṓai?
 Máṓ ku ma ua ní nṓsepuaṓ,
³ má pṓvái dṓ ma wéio.
 Má za yáṓṓsaikēau, a naao.
⁴ Má yáṓṓsai fṓo,
 ma bàa aṓ kú ní yāváiṓo.
⁵ Má gbé pṓ ì a gbédee pe suumpae,
 má yṓṓdeṓ ní ìandánaṓ fṓo.
⁶ Ma wé dṓ ma bùsu náaideṓzi aṓ kumanṓ,
 gbé pṓ 1ṓ be táaesai mé aṓ de ma zíkēna ù.
⁷ Má we gbēsásána àṓ ku ma beo,
 má tṓ mṓafilide àṓ ku ma saeo.
⁸ Máṓ a bùsu gbēváiṓ suumpa lá gu lé dṓ,
 máṓ vāikēnaṓ midē Dii wéle guue.

102

Yēesaide wabikēa

¹ Wēnade yēesaide pṓ lé a yā'ṓmaṓ bṓle Diie wabikēa.
² Dii, ma wabikēa ma,
 to ma wiileama ká.
³ Nsu bṓ ma kpe ma taasikēgṓṓo,
 swákpamazi.
 Tó ma lezúnzi, wea kpakpa,
⁴ asa ma gṓṓ lé gē lán súdelewaē,*
 ma me lé pusu bṓ lán teyṓwa.
⁵ Ma sṓ lé wo,
 mále ibaba lán sēwa,
 blēblea yá lí dṓmagu mà bleo.
⁶ Ma aaukēa mé tṓ
 ma gṓ wákambaau ù.

* 102:4 Zaa 4.14

7 Ma gò lán gbáa gbaonawa,
lán bεzia koowa.

8 I lí gē ma wéuo
lán bá m̀ndona pò pé kpé musuwa.

9 Ma ibεεo ɔ ma s̀s̀s̀ gɔɔpiie,
ma láanikenao ɔ gbé ká rí ma t̀o.

10 Túfu mi ble ble u,
ma wé'í ɔ ka ma imia guu

11 n pɔkúma rí n kp̀εεo yáí,
asa n ma se n ma pálee.

12 Ma wēni lé gēzea lán uenawa,
ɔ mále giigaga lán sēwa.

13 Mpi Dii, rí z̀lea báawa gɔɔpii,
rýɔɔ de t̀de úe e wá buiwa.

14 Nyɔ fele wēnad̀s̀ Siona,
asa n s̀uukεaaanɔ gɔɔ ká sa.

15 Aá gbεo k̀e n z̀bblenao ne maa,
aá daaíá ɔ kewēe wēnae.

16 Bui pii a v́iakene, Dii,
dúnia kiao gawi d̀ne mp̄ii.

17 Asa Dii a εa Siona kále ɔ,
i ɔ m̀má we rí gawio.†

18 A gbé p̀s̀ g̀o ỳoɔɔɔ wabikea sí,
a rí wiileawa kpa swáao.

19 Wa yápi k̀e ziadeɔ yáie,‡
gbé p̀s̀ kuopiɔ i Dii táasile.

20 Dii wekpále z̀íle za a kúk̄i,
kua za musu á wez̀u t̀oɔe,

21 ké á e gbéɔ z̀blewii ma,
i rí ɔ ga léz̄í yáí,

22 wi Dii t̀oɔ Siona,
wi aá táasile Yelusaleú.

23 Gɔɔ bee búsu pii gbéɔ káaa we,
búsu pii gbéɔ m̀o misileiè.

24 Kua ma sápaagɔɔ á ma busa,
á ma wēni kulun kú.

25 ɔ ma m̀e: Ma Lua,
rísu ma se kpóoo,

n gbé bee, n wēni láaa v́io.

26 N t̀oɔe kále za as̄nizí,
musuá n z̀íkεae.

27 Amp̄ii a gē, áma rýɔɔ kue.
Aa zikú lán p̀okasawa piiε,§

rýɔ rí lile lán ulawa aa gēle.*

28 Mpi s̀o rýɔɔ dou gɔɔpiiε,
n gɔɔ láaa v́io.†

29 N z̀bblenao néo zεdo,
an buio aao ku n ae.

103

Lua gbēke

Davidi le.

1 Má Dii sáaukpa,
má aá t̀s̀ p̀s̀ kú adoa ɔ rí ǹsemendoo.

2 Má Dii sáaukpa,

† 102:17 Isa 60.1-2 ‡ 102:19 1Kln 10.11 § 102:27 Isa 51.6 * 102:27 Zia 20.11, 21.1 † 102:28 Ebe 1.10-12, 13.8

aà maakeae a sámaguo.

³I sùuukemanṓ ní ma tàaeṓ pii,

í ma gbágbá ní ma gyāṓ píi.*

⁴I ma bṓ ga lézì,

í maakeṓe a gbēke guu.

⁵I to pṓmaṓ mṓa,

mí ea su èwaaso ũ lán kúuwa.

⁶Dii í yáke a zéwa,

í to yá bṓ ní gbé pṓ wáke gbāamṓnéṓne na.

⁷A tò Moizi a pṓeá dṓ,

à a yákeṓ ò Isailiṓne.

⁸Dii sùuu ví ní sósobio,

aà pṓ lí pa kpaaṓ,

a gbēke ví maamaae.†

⁹Iliṓ zṓadṓmá láasaio,

aà pṓ lí fēa gṓṓpiio.

¹⁰Ili yákewēe wá duunawao,

íli íadawá wá vāikeawao.

¹¹Lá luabe lesí de ní tṓṓṓeṓ,

màa a gbēke ví zṓṓ ní a víakenaṓ.

¹²Lá gukpe zà kṓe ní be'aeṓ,

màa í wá tàaeṓ kéwá.

¹³Lá mae í a néṓ wēnagwa,

màa Dii í wēnadṓ a víakenaṓne,

¹⁴asa a wá keṓṓ dṓ,

wá dea búṓṓtí ũ dṓaágu.‡

¹⁵Gbēnazína wēni de lán sēwae,

íṓ gawí ví gṓṓpla lán lánvuwae.§

¹⁶Tó íanapèwá, í gēle,

a kúki líṓ dṓ gbēgu ṓṓ.

¹⁷Dii íṓ gbēke ví ní a víakenaṓ

za asínizí e gṓṓpii,

í maake ní néṓne ní ní tṓṓnaṓ,*

¹⁸gbé pṓ zè ní aà bàakuarínṓ yáṓ

aa yá pṓ a díleṓ kúṓ.

¹⁹Dii a kpalabaa kpále musu,

a iko ví gbépiiwa.

²⁰A Dii sáaukpa aà malaikaṓ,

ikode pṓ i aà yá'ṓne ma à zíkewáṓ.

²¹A Dii sáaukpa, aà íwaṓ pii,

aà zíkēna pṓ i aà pṓeá keṓ.†

²²A Dii sáaukpa, aà pṓkeṓṓ pii

gu pṓ àle kibleuṓ píi.

Má Dii sáaukpa.

104

Dii Pṓpiikēna táasileá

¹Má Dii sáaukpa.

Dii ma Lua, ní zṓṓ maamaae,

ní gawí daa pṓkasa ũ, àle teke,

²gupua fífama zwáa ũ.

N musu kpále lán pēwa,

³n bekpá lousisiaa.

N luabepuana kè ní sṓgo ũ,

* 103:3 Bṓa 15.26 † 103:8 Bṓa 34.6, Yon 4.2, Yoc 2.13, Zaa 5.11 ‡ 103:14 Daa 3.19 § 103:15 Isa 40.6-7, 1Pie 1.24, Zaa 1.10-11 * 103:17 Bṓa 20.6 † 103:21 Luk 2.13

niɔ be ní ʔanao.

⁴ Ni ʔana gbae n zinao ũ,
ni té zí n zikenao ũ.*

⁵ N dúnia kále, n a zínapele,
a deea ví bauo.

⁶ N ísia léaála pɔkasa ũ, †
í kù gbèsíslɔla.

⁷ N ípi léle ɔ à baasi, ‡
n pūnawà ɔ gili gèu.

⁸ Gbèsíslɔ lesí kù, gusalalao enkù,
ɔ í tà gu pɔ ní díleèu.

⁹ N koo dà ípie, a e víao,
a e ea da tɔɔlea bau lo.

¹⁰ N tò nibɔnao í í pisi swa'ɔnao,
ɔ a í lo bàale gbèsíslɔ zānguo.

¹¹ Sèa pópíi lo a imi,
a í í sèa zaa'inao imi bo.

¹² Bào lo ka swapiɔ sae,
aaɔ pea a dào guu, an wii lo doo.

¹³ Za n be ni lou gbae gbèsíslɔwa,
n zí gbe í dúnia ká.

¹⁴ Ni to sɛ bɔle pɔtuooɔne, §
ni ble bui kpa sèwanaowa.

Ni ble bɔle tɔɔle, aai ble.

¹⁵ Vɛe pɔ í ní pɔ ke na
ní nísí pɔ í ní lekpe yoo

ní ble pɔ í ní gba gbáao.

¹⁶ Dii lío í mɔse e maamaa,
sede lí pɔ a bà Libápiɔ.

¹⁷ We bāo í sakpedadau,
wáalianao í bekpa pēli láu.

¹⁸ Gbèsíslɔ lesí de tueo kúkúí ũ,
gbetɔɔ de én'ui'uinao ulékúí ũ.

¹⁹ N mɔvua kè gɔɔ táasikabo ũ*
ní ʔatē pɔ a gēa kpéu gɔɔ dōo.

²⁰ Ni to gu si, ɔ gwāasina í ke,
ɔ lákpe pɔɔ í fele ní táo píi.

²¹ Nɔɔmusuo í ɔɔɔ maafei,
aai pɔblea weele Luawa.

²² Tó ʔatē bile, aai lo gá,
aai ta wúlei ní tòou.

²³ Gbēnazina í bo gé zíkēi,
lo yāma aziawa e oosi.

²⁴ Dii, n yākeao dasi fá!
Apii bɔ n ɔno guue.

Dúnia pà ní pɔ pɔ ní kèɔ.

²⁵ Isia ku, a zɔɔ mé a yāasa,
pɔ bēe pɔ kú a guuo lé vío,

a néna a zɔɔ píi.

²⁶ Gó'ilenaɔ lo beu
ní kwāsa pɔ ní kè à kɔ'ouo.

²⁷ Pɔpiɔ wé donzi m̄pii,
ké n ble kpámá a gɔɔwa.

²⁸ Ni kpámá, aai séle,

* 104:4 Ebe 1.7 † 104:6 Daa 1.1-2 ‡ 104:7 Daa 1.9 § 104:14 Daa 1.11 * 104:19 Daa 1.14

ni ɔ pooné ɔ pɔmaa ɪ ní ká.

²⁹ Tó n mikpelliné, bíli ɪ ní kúe,
tó n wēni sīmá,

aaɪ ga aa ɛa ta tēnaue.

³⁰ Tó n n Nisina gbàe,

pó bēeɔ ɪ bɔ,

ni to tɔɔe ɛa dafukú.

³¹ Dii gawipi aɔ ku gɔɔpiie,

Dii pɔ ɪ ke na a yákeawá.

³² I dúnia gwa ɔ dúnia ɪ lua,

ɪ ɔká gbēsísɔwá ɔ súle ɪ bɔ.

³³ Má lesi Diie e ma wēni léue,

má a Lua táasile e ma kua léue.

³⁴ To ma láasoo kangu,

mí pɔnakennɔ, Dii.

³⁵ To duunkenaɔ mide dúnia guu,

váikenaɔ su aaɔ ku bɔ.

Má Dii sáaukpa.

Aleluya!

105

Lua a gbéɔ suabaa

(1Lađ 16.8-22)

¹ A Dii sáaukpa, ɪ lémwà,

à to bui píi aà yákeawá dɔ.

² A lesi, ɪ aà táasile,

à aà yábonsaekéawá galike píi.

³ A íanadá ní Dii tɔ pó kú adoawá.

A Dii kíi wēleleawá à pɔnake,

⁴ à ge Dii le à gbáa gbéawá,

ɪ aà aeya gɔɔpii.

⁵ A to yábonsae pó a kèɔ dɔágu,

aà dabudabukéawá ní ikoyá pó a ɔɔ,

⁶ á Dii zɔblena Ablahau buiɔ,

á Yakɔbu bui pó à á séɔ.

⁷ Dii mé wá Lua ũ,

ɔme ɪ yádile gbépiie.

⁸ Aà bàakuawanɔ yá lí sáaaguo,

yá pó a ɔpi aɔ kue e wá buiwa.

⁹ Aà bàa kú ní Ablahau,*

à èa à a legbè Izaakie bɔ.†

¹⁰ Aà bàa èa kú ní Yakɔbuo iko ũ,

ɔ a kú ní Isailio e gɔɔpii.

¹¹ A mè á Kanaa búsu kpámá,

aɔ de pó pó aa se kpaale guu ũ.‡

¹² Gɔɔ bee aa dasio, wili ní yádao,

aa ku Kanaa búsuu bɔmɔɔ ũe.

¹³ Aaɔ liaaliaa bui ní buioɔ guu,

aaɔ bebe búsu ní búsuo.

¹⁴ I we wá ní wetáɔ,

à kíawá lèle an yá musu à mè

¹⁵ aasu ɔká gbé pó a ní sépiɔwao,

aasu íada a anabipiwao.§

* 105:9 Daa 12.7, 17.8 † 105:9 Daa 26.3 ‡ 105:11 Daa 28.13 § 105:15 Daa 20.3-7

16 Ɔ a tò nɔana kà b̀̀supiu,
a tò an k̀̀s̀̀ua làa pii.*

17 Ɔ à Yosefu gb̀̀ae à d̀̀baané,
wà aà ỳ̀a z̀̀o ù.†

18 Wà m̀̀kà aà gb̀̀áwa,
wà m̀̀o d̀̀ò aà ǹ̀e‡

19 e ỳ̀a p̀̀o à d̀̀baa ò g̀̀è k̀̀èò,

5 ỳ̀a p̀̀o Dii dàè tò ỳ̀a b̀̀àaàno na. §

20 Ké k̀̀ia gb̀̀é z̀̀l, 5 wà aà gb̀̀ae,
b̀̀usu gb̀̀ez̀̀opi aà k̀̀è.*

21 A aà d̀̀ile a b̀̀usu d̀̀oana ù,
a tò aàò iko ví a àizεεwa pii.†

22 Yosefu aà k̀̀iaò tòto a p̀̀eáwa,
à 5no dà aà ìwaone.

23 Ɔ Yakɔbu buio m̀̀ò Egipi,‡

Isailio ku niboò ù Haù buio b̀̀usu. §

24 Dii tò a gb̀̀éò k̀̀ò we maamaa,

a tò aa dasik̀̀ù de ní ibεεola.

25 Ɔ à ní ibεεpio swáfè, 5 aa zà aà gb̀̀épio,
aa 5nooɔpèle aà z̀̀òblenapione.*

26 A a z̀̀òblena Moizi z̀̀imá†
ní Aalona p̀̀o a s̀̀eo.‡

27 Aa ỳ̀akè Egipioe seela ù,
aa dabudabukè Haù buipio b̀̀usu.

28 A gusia gb̀̀aemá, gu sí ní b̀̀usu, §
ké aa g̀̀í aà ỳ̀amai ỳ̀ái.

29 A ní swa'ì líle à g̀̀ò au ù,

5 a kpoo g̀̀aga.*

30 Blɔò lí ní b̀̀sua
ní ní gb̀̀aadeò ẁ̀ulekio pii.†

31 A ỳ̀a'ò 5 ùsinaò k̀̀arngu,‡
g̀̀ái k̀̀arngu e an b̀̀usu lé léu pii. §

32 A loughε k̀̀arngu lou ù,
loupilea lí ní b̀̀sua gupiiu.*

33 A ní v̀̀elio è'ε ní ní kaadonlio,
à ní b̀̀usu lío k̀̀è k̀̀elekele pii.

34 A ỳ̀a'ò 5 kwaò k̀̀arngu,
kwasutèò kà, aa lé vío.

35 Aa ní b̀̀usu s̀̀é ní láo nè,
aa ní buapoo blè pii.†

36 A ní b̀̀usu neg̃ε s̀̀éiao dàde pii,
né woode p̀̀o aa ní í ní èwaasogooɔpi.‡

37 A b̀̀le ní a gb̀̀éò,

aa ánuu ní vuao k̀̀ua,
an bui gb̀̀e i g̀̀enale z̀̀éuo.

38 Ké aa b̀̀le, Egipio p̀̀o k̀̀ena,
ké vía ní k̀̀ú Isailio ỳ̀a musu ỳ̀ái. §

39 A telu p̀̀ele kpà a gb̀̀ézi,
à k̀̀è té ù gwá, à gupùnè.*

* 105:16 Daa 41.53-57 † 105:17 Daa 37.28, 45.5 ‡ 105:18 Daa 39.20 § 105:19 Daa 37.6-9 * 105:20 Daa 41.14 † 105:21 Daa 41.39-41 ‡ 105:23 Daa 46.6 § 105:23 Daa 47.11 * 105:25 Bɔa 1.7-14 † 105:26 Bɔa 3.10 ‡ 105:26 Bɔa 4.14-16 § 105:28 Bɔa 10.21-23 * 105:29 Bɔa 7.17-21 † 105:30 Bɔa 8.1-6 ‡ 105:31 Bɔa 8.20-24 § 105:31 Bɔa 8.12-15 * 105:32 Bɔa 9.22-25 † 105:35 Bɔa 10.12-15 ‡ 105:36 Bɔa 12.29 § 105:38 Bɔa 12.33-36 * 105:39 Bɔa 13.21-22

40 Aa wabikèwà, 5 à m̀nè ní bùu,
à musu blè kpámá aa kà.†

41 A gbèsi páa, 5 í bùu,‡
ípi báalè guwaiwaiu we lán swawa.

42 Asa lé p̀s a gbè yá d̀aàguc,
yá p̀s a ò a z̀blena Ablahaùepi.

43 A b̀ ní a gbé, aale p̀nakc,
gbé p̀s a s̀piu gulad.

44 A buipálc bùsu kpámá,§
z̀l p̀s gbépiu k̀c ài g̀nè.

45 Bee k̀ píi k̀c aa e wàc a yádilc k̀a,
aai a ikoyá da.

Aleluya!

106

Isaili ní duunao oa Luae

1 Aleluya!

A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbèkè láaa vío.

2 Déme a f̀ Dii yáz̀c k̀c oi?
Déme a f̀ à aà táasilc píii?

3 Báaadeon gbé p̀s aal̀ yámaa k̀a
aal̀ yáke a z̀éwa g̀piu u.

4 Tó r̀le na kc n gbénc,
ma yá ac dnguc, Dii.

Tó r̀le ní suaba, ma wegwaa,
5 k̀c ma baa e ac ku n gbénc namau,

mí p̀nakc ní bui p̀s ní s̀c,
mí ní táasilc n gbépiu guu.

6 Wa duunakè lán wá deziwa,
wa tàaekè wa yávaikè.

7 K̀c wá deziu ku Egipi,
aai Dii dabudabukc yádao,
yámaa dasi p̀s a k̀nc s̀nguc,
5 aa swágbáakè Isia T̀c sae.*

8 N beeo à ní suabà a t̀ yáí,
k̀c wà e a gbáa d̀.

9 A gbáam̀ Isia T̀c 5 gugiù b̀,
à sír̀nc a eu, aa bùawà guwaiwai u.†

10 A ní b̀s ní ibec̀ z̀l,
à ní sí ní zangudec gbáawa.

11 I dà ní ẁlepila,
baa an gbé m̀ndo i b̀o.‡

12 C aa yá p̀s a ò sí,
aa aà táasilc.§

13 C aa yákc s̀r̀ngu g̀c,
aai aà dà aà l̀damáo.

14 Aalc ní p̀blea bec k̀c guwaiwaiu,
5 aa Dii l̀wec s̀gbáu we.*

15 A p̀s p̀s aa gbéawa kpámá,
5 à me'ibabagyá z̀imá.†

† 105:40 B3a 16.2-15 ‡ 105:41 B3a 17.1-7, Nao 20.2-13 § 105:44 Yoz 11.16-23 * 106:7 B3a 14.10-12 † 106:9 B3a 14.21-22 ‡ 106:11 B3a 14.21-22 § 106:12 B3a 15.1 * 106:14 Nao 11.4-6 † 106:15 Nao 11.31-33

16 Aa fisisè ní Mɔizio bòou
ní Aalona pɔ́ Dii àà díleo.†

17 Tɔɔle wɛ́aa à Datani m̀, à kùaa Abilaũ ní a gbɛ̀owa. §

18 Té sù an Iwaowa,
tévua kùle gbɛ̀vãipiowa.*

19 Aa mɔ́ pĩ Olebu lán gáaenawa,

ɔ́ aa kùle ní dii pɔ́ aa kàsapie.†

20 Aa Lua gawide leũkpakè

ní zù sèsona taao.†

21 Lua ní suabà ɔ́ àà yá sãngu.

A yãzɔ̀kèné Egipi,

22 à dabudabuɔ́ kè Haũ buiɔ́ bùsuu,

à yá pɔ́ í tò vĩa ní kú kè Isia Tɛ̀ai.

23 A mè á a gbɛ̀piɔ́ midɛ,

ɔ́ àà gbɛ̀ Mɔizi àà zùukè,

a tò àà pɔ́ wèe, ɔ́ i ní midɛo. §

24 Aa pãkpà ní pɔ́eã bùsui,

aa gĩ Dii yá sii.

25 Aa yákùtèkà ní zwàakpɛɔ́ guu,

aai swáse Dii yáio.*

26 ɔ́ à ɔ̀lèléné à mè

á tó aa kwɛ guwawaiuiɛ,

27 á tó an buiɔ́ léle buiɔ́ guu,

í ní fãaa bùsu ní bùsuo.†

28 Aa ná táa Peoowa,

aa pɔ́ pɔ́ wà sa'òò pɔ́gɛɔ́wa sò.†

29 An yákeɔ́ Dii pɔ́ fɛ̀,

ɔ́ gaga gèngu.

30 Finɛasi fɛ̀le yápi tɛ̀dè,

ɔ́ gagapi zèné. §

31 ɔ́ Dii tò yá b̀aaànɔ́ na,

àà b̀aa kuaànɔ́ e àà buiwa.*

32 Aa Dii zafɛ̀ Mɛliba í k̀i,

ɔ́ Mɔizi yá'ĩ azlɛ an yáí.

33 Asa aa àà ǹsɛ ɔ̀kpàɛɛ,

ɔ́ à yá'ò láasoosai.†

34 Aai bùsupideɔ́ kɛ kélékɛle,

lá Dii dílenéwao.†

35 Aa g̀ò k̀gbɛɔ́ ũ ní buipiɔ́,

aa ní ɔ̀lɛsè.

36 Aa zɔ̀blè ní diiɔ́ne,

ɔ́ yápi ní s̀ò blè. §

37 Aa ní nɛg̀ɔ́ɛnaɔ́ d̀d̀ɛ sa'obɔ́ ũ,

aa sa'ò táaowa ní ní nɛnɔ́ɛnaɔ́.*

38 Aa yáesaideɔ́ k̀òlòkpakpa,

an nɛg̀ɔ́ɛ ní ní nɛnɔ́ɛpiɔ́.

Aa sa'òr̀nɔ́ Kanaa bùsu táaowa,

ɔ́ an bùsupi gbàlè.†

† 106:16 Nao 16.1-3 § 106:17 Nao 16.31-33 * 106:18 Nao 16.35 † 106:19 Bɔa 32.1-6 † 106:20 Lom 1.23
§ 106:23 Bɔa 32.10-14 * 106:25 Nao 14.1-4 † 106:27 Nao 14.26-35 † 106:28 Nao 25.1-3 § 106:30 Nao
25.7-8 * 106:31 Nao 25.10-13 † 106:33 Nao 20.10-12 † 106:34 Iko 7.2 § 106:36 Dɔa 3.5-6 * 106:37
2Kia 17.17 † 106:38 Nao 35.33-34

39 An yákeao mé tò aa gbālè,
an dāao tò aa g̃̃ Luae káaluaō ũ.

40 ɔ Dii pɔkūmabòbòamá,
a ye gbéé pɔ a ní sépio g̃yái bo.

41 A ní kpá buiowa,
an zangudepio ikokè má.

42 An ibeεo wétēamòné,
aa ɔ̀̀̀̀lamá. †

43 Iɔ ní bɔ̀̀̀̀mòomɔ̀̀̀̀,
āma aa zè ní ní swág̃bāaoε,
ɔ an duuna dārila.

44 Tó à ní wii mà,

í taasi d̃ñé. §

45 Aà bāakuarínɔ yá i s̃āaāguo,
ɔ à ñ̀̀̀̀s̃̀̀̀lle a gb̃̀̀̀ke z̃̃ɔ guu.

46 A tò gbé pɔ aa ní kūkū ž̃̃z̃̃ɔ ũ w̃̃ñad̃̀̀̀né.

47 Dii wá Lua, wá suaba!
Wá b̃̃le buib̃̃ guu, ní wá kāaa,
wí n t̃́ pɔ kú adoa b̃̃,
wí íanadā ní n táasil̃̃ao.

48 Wà Dii, Isailiɔ Lua s̃āaukpa
za as̃́ñiz̃́l̃̃ e g̃̃ɔpii!
Gb̃̃épii me, āmi!
Al̃̃luya!

LA SCODE

Sou 107-150

107

Lua s̃āaukpa aà maa yáí

1 A Dii s̃āaukpa, asa a maa,
aà gb̃̀̀̀ke láaa vío.

2 Gb̃̀̀̀é pɔ Dii ní bóo o màa,
gb̃̀̀̀é pɔ à ní bó ní ibeεo ɔz̃̃.

3 A ní bó b̃̀̀̀su ní b̃̀̀̀suo à ní kāaa
za gukpe oi ní be'ae oio,
za gub̃̃antoo oi ní g̃̃εmid̃̃k̃̃i oio.

4 An gb̃̃εo be s̃ásāa guwaiwaiu ní s̃ēgb̃̃ao,*
aai w̃̃lé pɔ aa z̃̃léu zé d̃̃o.

5 Nɔana ní imio lé ní de,
an w̃̃ni g̃̃̃̃ lẽ̃ñño.

6 ɔ aa wiil̃̃ Diizi ní taasik̃̃eau,
ɔ à ní bó ní w̃̃t̃̃a guu.

7 A ní dá zé s̃usuwa,
ɔ aa k̃̃a w̃̃lé pɔ aa z̃̃léu.

8 Aa Dii s̃āaukpa aà gb̃̀̀̀ke yáí
ní ỹ̃b̃̃ns̃̃ae pɔ í k̃̃eñ̃eo.

9 Asa í imid̃̃eñ̃aɔ kólo ñ́ñ́ñ́é,
í p̃̃ɔmaa kpa ñ̃and̃̃eñ̃aɔwa aa k̃̃á. †

10 An gb̃̃εo ku gusiau ga léz̃̃l̃̃, †
aale taasik̃̃e yea ní m̃̃ɔdaonao.

11 Asa aa g̃̃í Lua ỹ̃amai,
aa sak̃̃á Musude lẽ̃damaue.

12 A tò wà ní busa ní ž̃̃l̃̃ gb̃̃āao,

† 106:42 D̃̃a 2.14 § 106:44 D̃̃a 2.18 * 107:4 Nao 14.33 † 107:9 Luk 1.53 † 107:10 Luk 1.79

aale lé gále, gbēe ku à dōrileo.

¹³ Ǿ aa wiilè Diizi ní taasikea guu,
 5 à ní b'ó ní wétēapi guu.

¹⁴ A ní b'ó gusiau ní gao lézì,
 à ní m'odaonapio kēkēma.

¹⁵ Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí,
 ní yāb'onsae p'ó í kenéó.

¹⁶ Asa í bíib'ole gba p'ó wa pí ní m'ogotēo gbooe,
 í m'osi gbāa zékakab'oo é'e.

¹⁷ An gbēe'oo líaa ní swág'bāa yáí,
 aa g'ò suuunn'oo ní t'aae'oo yáí.

¹⁸ Aa ye p'oblea g'iyáio,
 aa ká gaa.

¹⁹ Ǿ aa wiilè Diizi ní taasikeau,
 5 à ní b'ó ní wétēapi guu.

²⁰ Aà lékpāsá ní gbāgbā, §
 à ní sí mia'ewa.

²¹ Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí,
 ní yāb'onsae p'ó í kenéó.

²² Aa sáaukpa sa'owa,
 aai aà yāke'oo galike ní gulake'oo.

²³ An gbēe'oo g'è g'ó'ilen'oo,
 aa dāzeu ís'iaa,
 aa'oo be í z'ōpia a'oo gé'laatai.

²⁴ Gb'épio Dii yāke'oo è,
 ní yāb'onsae p'ó í ke í guo'oo.

²⁵ A yā'ò 5 zāa'ian gbāa kàka,
 ís'ia f'ele ní b'útēmbaao.*

²⁶ Aa g'è musu aa sù z'ile,
 kua kaipi lézì s'ō k'ēngu.

²⁷ Aa dēedee,
 aa t'alaat'alaab'oo lán wēdenawa,
 an íle'ōn'oo m'ide.

²⁸ Aa wiilè Diizi ní taasikeau,
 5 à ní b'ó ní wétēapi guu.

²⁹ A ían gbāa z'è à g'ò ían f'ee'ena ũ,
 à í z'uk'è à k'è k'ilikili.†

³⁰ K'é gu nini g'ò, an p'oo k'ena,
 5 à g'érin'oo god'ok'ii p'ó aale yáú.

³¹ Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí,
 ní yāb'onsae p'ó í kenéó.

³² Aa aà t'ob'oo balu guu,
 aa aà t'aa'sile d'aaana'oo k'aaa guu.

³³ A swa'oo z'òe à g'ò gugii ũ,‡
 a t'ò nib'ona'oo g'ò t'ole iniden'oo ũ.

³⁴ A t'ole b'aaade líle gu w'iside ũ
 gb'é p'ó z'oleu'oo v'ái yáí.§

³⁵ A guwaiwai líle d'ana ũ,
 a t'ò gugii g'ò nib'ona ũ.*

³⁶ A n'and'ena'oo d'ile we,
 5 aa w'éle k'ale aa z'òleu.

³⁷ Aa buap'oo t'ō aa v'el'io b'á,
 5 à ne'íné maamaa.

³⁸ A b'aaad'āngu,

§ 107:20 Luk 7.7 * 107:25 Yon 1.4 † 107:29 Luk 8.24 ‡ 107:33 Yoz 3.13 § 107:34 Daa 13.10, 19.24-26

* 107:35 Baa 17.6

5 aa dasikù à kè zài,
i to an pɔtuoo làoo.

39 ɔ à ní láo lo, aa gò yɔɔnno
gbāamɔané ní mǔsio ní pɔsiao yáí.

40 Lua í saikε kpalablenawa,
í to aa liaaliaa gugii pɔ zεvɔ guu.

41 I wɛnadeɔ bɔ taasiu à ní sé lesí,
í to an uadeɔ dasikù.

42 Tó gbɛmaaɔ è, aal pɔnake,
gbɛváb sɔ aal ní lé kpaau.

43 Nɔsede laaidɔ yápiɔwa,
i Dii gbɛke gwa lá a de.

108

Lua mé í to wà zible

1 Davidi le.*

2 Ma sɔ dilɛa, Lua,
má lesi mà ní táasile ní nɔsemendoo.

3 Ma mɔɔna ní ma domao, vu!
Mí gbāakpa gudɔazi.

4 Dii, má ní sáaukpa buiɔ guu,
má ní táasile gbɛɔne.

5 Asa n gbɛke zɔɔ zɔmae,
mé n náai zɔ luabɛpuanawa.

6 Lua, tɔbɔ e à zɔma,
to n gawi li dúniaa pii.

7 Wea, wá suaba ní n gása gbāao,
ké wápiɔ n gbɛ yenzideɔ e bɔ.

8 Lua yá'ò za a kúkúí à mè:
Má Sikeú kpaale ní tidɔanlaoe,
mí Suko guzule kpámá.

9 Galada búsuá ma pɔe,
Manase buiɔ búsuá ma pɔe,
Eflaiú buiɔ búsuá ma mɔ fùae,
Yuda búsuá ma lípanae.

10 Mɔabuɔ búsuá ma zion zu'obɔe,
mí a kyale kále Eɔbɔ búsuwa,
mí kúkua ɔ Filitɛɔ búsuwa.

11 Déme a gɛmanɔ wɛ́le bíideui?
Déme a ɔaamεε e Eɔbɔ búsuui?

12 Lua, mé i ke n gbɛ pɔ n wá vúaa
nili bɔ ní wá zígɔɔ lo baaasio.

13 ɔdawá wá ibεεɔ yáí,
asa gbɛnazína gbɛsuabaaá pāe.

14 Wá zible ní Lua gbāao,
5me a ɔzɔ wá ibεεɔwa.

109

Sa bɛε oa ibεεε

Davidi le.

1 Lua, níme mi n táasile,
nísu níyɔ níleao.

2 Asa gbɛvái bɔnkpedeɔ i ma yaa,
aal lekɔlekamazi ní εεo.

3 Aal liamazi ní yá'íio,
aal sólekemanɔ pɔewiwineesai.

* 108:1 Sou 57.8-12, 60.7-14

4 Aaĩ ma yearĩzi fiabomεε ní yādo-mao,
mapi sō miō wabikεma.

5 Aaĩ maa fiabomεε ní vāio,
ma yearĩzi sō ní zaamaguo.

6 Gbēvāi sōikε ní doaanawa,
n̄ aà na gudenaε a ɔzĩ.

7 To yákpale boaano vāi,
to aà wabikεa yā'ìè.

8 Aà wēni su ào gbāao,
gbēpale i zōlε aà gbεu.*

9 Aà n̄o gō desai,
aà na i gō gyaa ũ.

10 Aà n̄o gō liaanao ũ aao baakε,
aao pō wεlewelele pōkolekĩ.

11 Aà fiade aà pōo naaa pii,
buipaleo aà zĩ ài siwà.

12 Gbēε su gbēkεkεo,
wasu wēnadō aà n̄é pō a tōnoo.

13 Aà buio mide,
an tō ga gbē pō lé fεlεo guu.

14 Aà deziō vāikεa yā doṅgu, Dii,
n̄isu n̄ aà da duuna kēwā bauo.

15 An duuna aao doṅgu gōpii, Dii,
an yā i sā gbēoṅgu dūniau,

16 k̄é ili laasookε gbēkεwao yāi,
ĩl̄ada taasideo ní wēnadeo
ní gbē pō an ká gāowa e aa ga.

17 A ye savai'oa gbēi,
to à wi aà musu.
Sa maa oa gbēε lí kaaaguo,
a ke báaa v̄i sōo.

18 A lekeané ula dà,
à gē aà n̄oṣeu lán íwa,
à taaaleaagu lán n̄isiwa.

19 Aō fiwā gōpii zwāa ũε,
io do aapi asana ũ.

20 Dii fiabo ma yādo-madeo-ne màa
ní gbē pō aai vāi o ma musuo.

21 Dii Gbāapiide, ma wegwa n tō yāi,
ma bo n maa ní n gbēkεo yāi.

22 Asa taaside wēnaden ma ũ,
ma pō yā dúuduu.

23 Málε sāale lán oosi uenawa,
málε gēze a lán íana kwaseawa.

24 L̄eye tō ma gbá lé sé loo,
ma fēfē e ma gō wákambau ũ.

25 Ma gōn̄é pōsōsa ũ,
aaĩ ma gwa aa mike déudeu.†

26 Do-malε Dii ma Lua,
ma suaba n gbēkε yāi,

27 aai dō k̄é n ɔdāa,
k̄é n̄ime ní k̄emεε, Dii.

28 Tō aa ma ka, n̄yo báaadamagu,
tó aa f̄elεmano, wí a ní kú,
mapi n zōblena mí pōnakε.

* 109:8 Zin 1.20 † 109:25 Mat 27.39

29 Tɔ́ ʔi a gɔ́ ma yáɔmadeɔne ula ũ,
aa wida ríziawa lán gomusuwa.

30 Má Dii sáaukpa rí lɔ́ gbāao,
má aà táasile balu guu.

31 Asa ʔ zɛ rí wɛnadeɔɛ,
ʔ rí sí gbé pɔ́ lé yádańlaɔwa.

110

Mesii ktake

Davidi le.

1 Dii ò ma diie aà zɔ́le a ɔplai
e aà aà ibeɛɔ keè aà gbadibo ũ.*

2 Dii a to n iko ligua,
ńyɔ́ kible n ibeɛɔwa Siɔna.

3 N gbéɔ rízi kama n ikokegɔɔ
rí lousisi'ulaɔ daa.

N ɛwaasoɔ mɔ n kíi gudɔleia lán fiwa.

4 Dii legbè, a lé lilea vío à mè:

Nyɔ́ de sa'ona ũ gɔɔpii
lán Mekizedeɛwae.†

5 Dii ku n ɔplai,
a kíaɔ múnzɔ́ a pɔ́fɛgɔɔ.

6 A tɔsi buiɔwa, an gɛɔ gupa,
a dúnia búu kíaɔ múnzɔ́,

7 i swa'í mi zé lé.

Bee yá mé tò aà mi aɔ daa ía.

111

Dii tɔba

1 Aleluya!

Má Dii sáaukpa rí nòsemendoo
rí gbɛmaao sánu balu guu.

2 Dii yákeao zɔ́,
gbé pɔ́ à káńguo ʔ a wáaipa.

3 Aà yákeao beɛɛ rí gawio ví,
aà yáke a zéwa láaa vío.

4 Dii tò a yábonsakeao dɔ́wágu,
a súuu rí sósobio ví.

5 I ble kpa a víakenaɔwa,
aà baakuarínɔ yá lí saaaguo.

6 A a gbāa ɔ́ɔ a gbéɔne yáke a guu,
à buipáleo búsuɔ kpamá.

7 Yá pɔ́ a kèɔ náai ví mé a zéví,
yá pɔ́ a díleo síana ví piie.

8 Yápiɔ zínaɔ pélea gɔɔpii,
ʔ yáke a zéwa náai guu.

9 A suabana zì à a gbéɔ bó,
aà bàa kúrínɔ gɔɔpii.

Aà tɔ́ kua adoa mé ʔ to vía rí kú.

10 Víake a Dii mé ɔ́nɔ zína ũ,*
gbé pɔ́ ʔ víakeè wɛzɛ gbāa.

Aà táasilea aɔ láaa vío.

* 110:1 Mat 22.44, Zln 2.34-35, 1Kln 15.25, Efe 1.20-22, Ebe 1.13, 8.1, 10.12-13 † 110:4 Ebe 5.6, 6.20, 7.17, 21 * 111:10
Yaa 1.7, 9.10

112

Gbé pɔ̄ Dii vía ví

¹ Aleluya!

Báaaden gbé pɔ̄ Dii vía ví,
 mé Diipi yádileaɔ̄ i kaaágu ũ.
² Aà nɛ́ɔ̄ gɔ̄ gbáadeɔ̄ ũ ní búsuu,
 asa nòsepuade buiɔ́á báaadeɔ̄ne.
³ Pɔ̄mɔ̄ama ní àizeɔ̄o di aà beɛ,
 aà yákea a zéwa láaa vío.
⁴ Baa gusiau gu i pu gbēmaaɔ̄neɛ,
 nòsepuade pɔ̄ sùuu ní sósobio vío.
⁵ Gbé pɔ̄ gbēke ví i pɔ̄ sēané,
 i a yá ke a zéwa, yá i bɔ̀è maaɛ.
⁶ Gbēmaa lí fu bauo,
 aà yá aɔ̄ dɔ̄rgue gɔ̄ɔ̄pii.
⁷ Bao lí lí aà víakúo,
 aà sɔ̄ lɔ̄ dílea, lɔ̄ Dii náai ví.
⁸ Aà sɔ̄ lí vío, vía lí aà kúo,
 e à ge tídò a ibeɔ̄ola.
⁹ I pɔ̄ fáe taasideɔ̄ne,
 aà yákea a zéwa láaa vío.*
 Aà mi lɔ̄ daa ia ní gawioɛ.
¹⁰ Gbēvai lío ye aà ea yáio,
 i lé sakāāzi, i lɔ̄ gá.
 Yá pɔ̄ vāikena wé dɔ̄i i midewàɛ.

113

Dii táasilea

¹ Aleluya!

Dii zòblenaɔ̄, à aà táasile,
 í aà tɔ̄bɔ̄!
² Gbépii Dii sáaukpa
 za gbá e gɔ̄ɔ̄pii.
³ Gbépii Dii tɔ̄bɔ̄
 sea za íatɛ́bilea e a gɛ̀kpɛukdi.
⁴ Dii ku musu, a de bui píila,
 à tɔ̄bɔ̄ e à mà musua.
⁵ Gbēe i ka Dii wá Luawao,
 a zólea báawa musu.
⁶ I wékpale zíle,
 i musu ní tɔ̄leɔ̄ gwa.
⁷ I yɛ̀ɛɛsaideɔ̄ bɔ̄ búsutiu, i ní fele,
 i wɛ́nadeɔ̄ bɔ̄ tífuu, i ní sé le sí.
⁸ I ní da kíabuio guu,
 anzía gbé kíabuio guu.
⁹ I to fii né bɔ̄bɔ̄,
 i gɔ̄ neade pɔ̄nade ũ.

Aleluya!

114

Gɛ́amusu díkpɛ le

¹ Ké Isailio bɔ̄ Egipi,
 ké Yakobu buio bɔ̄ bui zìlɔ̄ guu,*
² Yuda búsu gɔ̄ Dii kúkíi ũ,
 Isaili búsu gɔ̄ aà kiblekdi ũ.

* 112:9 2Kln 9.9 * 114:1 Bɔ̄a 12.51

³ Isia Tɛa è ɔ̀ à bàalɛ, †

Yuudɛ́ í kpekpa. ‡

⁴ Gbɛ̀sɛ̀sɛ̀lɔ̀ vɛ̀vɛ̀ lán sáɔ̀wa,
sɛ̀sɛ̀lɔ̀ ɔ̀yaayè lán bleɔ̀wa.

⁵ Isia, bóme n le n bàalɛi?

Yuudɛ́, àkea n kpekpaì?

⁶ Gbɛ̀sɛ̀sɛ̀lɔ̀, bóyáí a vɛ̀vɛ̀ lán sáɔ̀wai?

Sɛ̀sɛ̀lɔ̀, àkea a ɔ̀yaayè lán bleɔ̀wai?

⁷ Dúnia, lualua Dii mɔ̀a guu,
dee Yakɔ̀bu Luapi aɛ.

⁸ A gbɛ̀si kɛ̀ ibɔ̀kɛ̀i ù, §
à gbɛ̀káo lɛ̀ nibɔ̀na ù.

115

Dii mé í báaadarigu

¹ I kɛ́ wá tó mé a bɔ̀o Dii,

i kɛ́ wá tó mé a bɔ̀o.

N nzla tɔ̀bɔ̀ n gbɛ̀kɛ́ ní n náaio yáí.

² Akea buipáleɔ̀ í wá la aa me
wá Lua kú má nɛ̀i?

³ Wá Lua ku musu,

yá pɔ̀ a yei í kɛɛ.

⁴ Aa ní diiɔ̀ pí ní ánusuo ní vuao,

gbɛ̀nazina ɔ̀gbɛɛ.*

⁵ Aa lé ví, aali yá'oo,

aa wé ví, aali gu'e sɔ̀o.

⁶ Aa swá ví, aali yámao,

aa ní ví, kási aali pɔ̀ gímao.

⁷ Aa ɔ̀ ví, aali ká pɔ̀wao,

aa gbá ví, kási aali táa'oo.

Aali kolokɛkeo.

⁸ An pinaɔ̀ gɔ̀rɔ̀wae

ní gbɛ́ pɔ̀ lé ní náaikɛɔ̀. †

⁹ Isailiɔ̀, à Dii náaikɛ!

Ɔ̀me á sɛ̀ngbao ù, í dɔ̀alɛ.

¹⁰ Aalona buiɔ̀, à Dii náaikɛ!

Ɔ̀me á sɛ̀ngbao ù, í dɔ̀alɛ.

¹¹ Dii vɛ̀lakɛnaɔ̀, à Dii náaikɛ!

Ɔ̀me á sɛ̀ngbao ù, í dɔ̀alɛ.

¹² Wá yá lí sá Diiguɔ̀,

a báaadawágu.

A báaada Isaili buiɔ̀gu,

a báaada Aalona buiɔ̀gu.

¹³ Dii a báaada a vɛ̀lakɛnaɔ̀gu,

nɛ̀fɛ̀nɛ̀n gbɛ̀zɔ̀. ‡

¹⁴ Dii káflakɛ́,

ápiɔ̀ ní á nɛ́ɔ̀.

¹⁵ Dii mé a báaadaágu,

musu ní tɔ̀lɛo Kenapi.

¹⁶ Musuá Dii bɛɛ,

ɔ̀ á tɔ̀lɛ ná gbɛ̀nazinaɔ̀nɛ́ ní ɔ̀zɛ́.

¹⁷ I kɛ́ gɛɔ̀ mé lí Dii táasilɛo,

† 114:3 Bɔa 14.21 ‡ 114:3 Yoz 3.16 § 114:8 Bɔa 17.1-6, Nao 20.10-11 * 115:4 Zia 9.20 † 115:8 Sou 135.15-18

‡ 115:13 Zia 11.18, 19.5

gbé pɔ́ kú bedauɔ́ ɔ́ ku kílikilie.
 18 Wápiɔ́, wáɔ́ Dii sáaukpa
 za gbá e gɔɔpiie.

Aleluya!

116

Gbé pɔ́ bɔ́ ga lézi Dii sáaukpa

1 Má ye Diizi,
 asa à ma yámàe,
 à ma wiileawa mà.
 2 Máɔ́ aà sísi e ma wɛni léue,
 ké à swádɔ́mazi yáí.
 3 Ga fùà kpàmee yáa,
 má kú yeelea zɔɔ guu,
 taasi ní pɔ́siao t̄s̄a.
 4 ɔ́ ma lézù Diizi ma m̄e:
 Dii, n yá na, ma misi.
 5 Dii s̄uu ví mé a maa,
 wá Lua sósobi ví.
 6 Dii í ȳɛɛsaideɔ́ d̄s̄a.
 Ké ma gɔ́ d̄ɔ́ɔ, à ma suabà.

7 Ma n̄ɔ́e aɔ́ n̄inia sa,
 asa Dii yámaak̄emee.
 8 Dii ma bɔ́ ga lézi,
 à wé'í gògomee,
 i to ma ḡenal̄eɔ́,
 9 ké màɔ́ ku d̄unia guu,
 míɔ́ b̄e aà ae.

10 Ké taasi t̄s̄a, ma gɔ́ búɛbue.
 Ma aà náaik̄e, ɔ́ ma yá'ò.*
 11 Gili ḡemagu ma m̄e:
 Gb̄e m̄afilisaio.

12 Bɔ́ má flaboɔ́ Dii
 maa pɔ́ a k̄emee píi yá musui?
 13 Má Dii gbé suabaa imibɔ́ se musu,
 mí aà sísiò.
 14 Má lé pɔ́ má k̄e Diiwaɔ́ flabo
 aà gb̄éɔ́ wáa píi.

15 Dii yámanaɔ́ gaa gbiaè.
 16 Dii, n yá na, n z̄ɔ́blenan ma ũ.
 N̄ɔ́e pɔ́ z̄ɔ́bl̄ene n̄én ma ũ,
 n ma bɔ́ bau.
 17 Má sáaukpa sa'oma,
 mí ní sísiò, Dii.

18 Má lé pɔ́ má k̄e Diiwaɔ́ flabo
 aà gb̄éɔ́ wáa píi.
 19 Má flaboè aà ua Yelusaleũ.

Aleluya!

117

Dii táasilea

1 Bui píi, à Dii táasile,

* 116:10 2Kln 4.13

bùsu pii gbé, à à tòbò,*
 2 asa a gbéke víwanò à kè zài.
 Dii náai ví gòpiie.

Aleluya!

118

Gea Dii ua ní sáaukpaa

1 A Dii sáaukpa, asa a maa,
 aà gbéke láaa vío.

2 Isailiò o,
 aà gbéke láaa vío.

3 Aalona buiò o,
 aà gbéke láaa vío.

4 Aà víakenaò o,
 aà gbéke láaa vío.

5 Ma lezù Diizi ma yeelɛa guu,
 5 a wèa à ma gba dɛɛpookíi.

6 Dii kumanò, vía a ma kúo,
 bó gbɛnazína a fɔ kemɛɛi?*

7 Dii kumanò ma donlede ú,
 má tidò ma ibɛɛɔlaɛ.

8 Naa Diizi maa de
 gbɛnazína náaikɛala.

9 Naa Diizi maa de
 gbãadeò náaikɛala.

10 Bui pii liamazi,
 5 ma ní kwé ní Dii tóo.

11 Aa liamazi ɔplaaí ní zɛɛo,
 5 ma ní kwé ní Dii tóo.

12 Aa fía lán zɔdaɔwa,
 5 aa míde lán sè tékúawa,
 ma ní kwé ní Dii tóo.

13 Aa ɔzòmazi pásípási,
 má ye lélei, 5 Dii òmale.

14 Dii mé ma gbáa ú, aà táasi mi lé,
 à gò ma Suabana ú.

15 A ma, kúkua ðò gbɛmaaò bòou,
 Dii ɔplaa gbáa zíkè.

16 Dii ɔplaa ða musu,
 Dii ɔplaa gbáa zíkè.

17 Má gao, máo kue,
 míò Dii yákeò galikɛ.

18 Dii ma swágága maamaa,
 áma i to ga ma sɛo.

19 A gbé suabaa bɔle gbaò wɛmɛɛ
 má gɛ má Dii sáaukpa.

20 Dii ua bɔle ke,
 gbɛmaaò mé í gɛu.

21 Ma n sáauké Dii, asa ní wèa,
 n gò ma Suabana ú.

22 Gbe pò ɛbonaò pákpái
 mé gò gbɛò mide ú.†

23 Dii mé bee kè,

* 117:1 Lom 15.11 * 118:6 Ebe 13.6 † 118:22 Luk 20.17, Zln 4.11, 1Pie 2.7

5 à kèwēe yābɔnsae ũ.†

24 Gɔɔ pɔ Dii dīlen ke.
Wà pɔnakɛu wà yáalɔ.

25 N yá na Dii! Wá suaba!
Sue Dii! Wá dae ní gòmio!

26 Báaadɛn gbé pɔ lé mɔ ní Dii tɔo ũ,
kua Dii ua wále gbáakpanzi.‡

27 Dii mé Lua ũ, à gupùwēe.
A ba dɔdɔ sa'obɔɔwa,
í poo gbagbakízi.

28 Ma Luan n ũ, má n sáaukpa,
ma Lua, má n tɔbɔ.

29 A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēke láaa v̄lo.

119

Gbaakpaa Lua yáwa

1 Báaadɛn gbé pɔ aa ku táaesai
aa Dii ikoyá kúa ũ.

2 Báaadɛn gbé pɔ aaí Dii yá'one ma
aaí aà kíi wēe ní n̄semendoo ũ.

3 Aali yákpaaanlakeo,
aaí aà dɔɔ sé.

4 N n̄ ɔtondɔkíi òb̄wēe,
ké wàɔ tei ní laaio.

5 Má ye màɔ ku ma dɔɔwae,
míɔ n yádilɛnɔ kúa.

6 Tó má n yádilɛnɔ kúa pii,
bee a to wí ma kúo.

7 Gɔɔ pɔ mále n yámaapiɔ dada,
má n sáaukpa ní n̄sepuaoe.

8 Máɔ n yádilɛnɔ kuae,
nísu ma to we míɔmíɔ.

9 Kpelewa èwaaso a ke àɔ ku gbālesaii?
Sema aà yákea kpaal ní n yáo.

10 Mále n kíi wēe ní n̄semendoo,
nísu to mà páale n yádilɛnɔ.

11 Ma n yá dà ma s̄s̄ guu,*
ké másu duunakɛnɔ yái.

12 Ma n sáaukè, Dii,
n̄ n yádilɛnɔ damɛe.

13 N ikoyá pɔ b̄ò ní léuɔ pii,
má dau siu née.

14 Mále pɔnake ní n yá'oneɔ
lá wí ke ní àizeowa.

15 Mále n ɔtondɔkíi wáaipa,
ma láasoo ku n kekeáɔwa.

16 Ma pɔ kèna n yádilɛnɔwa,
n yá a sámaguo.

17 Yámaake mapi n z̄òblɛnɛ,
mí e màɔ ku màɔ n yá kúa.

18 Ma wé kémeɛ,
ké mà wesi n ikoyá bɔnsaɔle.

† 118:23 Mat 21.42, Maa 12.10-11 § 118:26 Mat 21.9, Maa 11.9, Luk 19.38, Zaa 12.13

* 119:11 Luk 2.19

19 Bòmɔn ma ũ dúnia guu,†
 rísu ñ n yádileaɔ ulemεεo.
 20 N ikoyáɔ nidεa gɔɔpii
 mé tò ma nisína vù.
 21 Ni waladeɔ lele, ni láaikεmá,
 gbé pɔ páale n yádileaɔnεpiɔ.
 22 Ma bɔ s̄s̄sa ní sa pɔ aal kamaguou,
 asa má n yá'onεɔ kùæ.
 23 Baa ké kíaɔ z̄le lekpaalmazi,
 ma láasoo aɔ ku n yádileneɔwæ.
 24 N yá'onεɔ mé í ma pɔ ke na,
 n yápi mé í ledaa.
 25 Ma nisína naa líwa.
 Ma misi lá ní òwa.
 26 Ma a yákeɔ dòdɔne, ɔ ní wèa.
 N n yádileneɔ damεε.
 27 To mà n ɔtondɔkíi d̄s̄,
 ma láasoo Ì ku n yábɔnsaεɔwa.
 28 Kua pɔsiau ma n̄s̄e ɔɔb̄.
 Ma gba gbáa lá ní òwa.
 29 Ma kē s̄ás̄zεwa,
 ní ma gba zé mà zε ní n ikoyáɔ.
 30 Ma síana zé s̄e,
 ma s̄ Ì ku n ikoyáwa.
 31 Má n yá'onεɔ kùa ɔplapla.
 Dii, rísu to wí ma kùo.
 32 Má w̄a ní n yádileaɔ,
 asa n ma s̄ d̄amεε doúε.
 33 Dii, ñ n yádileneɔ zé ɔb̄mεε
 màɔ kùæ e ma w̄eni léu.
 34 Ma gba ɔnɔ màɔ n ikoyá kùæ,
 míɔ z̄ikεwá ní n̄semendoo.
 35 Ma da n yádileaɔ zéu,
 asa bee mé í kamagu.
 36 To ma s̄ ta n yá'onεɔwa,
 asu tá gb̄εble'aiwao.
 37 To ma wema pɔ gianaɔla,
 ma lé ní láo n zé guu.
 38 Yá pɔ ní ò ke mapi n zòblenæ,
 lé pɔ ní gb̄è n víakεnaɔnεpi.
 39 To s̄s̄sa pɔ má a vía ví gē ma swá kpe,
 asa n yákekeεa maac.
 40 Má ye n ɔtondɔkíi fá,
 ma lé ní láo n maakea guu.
 41 Dii, mɔ gb̄εkekeεmεε,
 ma suaba lá ní òwa,
 42 mí yázasi ma s̄s̄s̄nawa,
 asa mále n yá náaikε.
 43 Nsu to màɔ ku síana'ované saio,
 asa n ikoyáɔ ɔ ma wé doi.
 44 Máɔ n ikoyáɔ kùæ
 za gbá e gɔɔpiε,
 45 míɔ bε ma laaiwa,
 asa ma n ɔtondɔkíi w̄εleεε.
 46 Má n yá'onεɔ o kíaɔne,
 wí a ma kùo.
 47 N yádileaɔ Ì ma pɔ ke na,

† 119:19 Ebe 11.13

asa má ye yápiie.

48 Má ye n yádileaɔ ʒ ma ɔɔɔi,
mi láasooke n yádileneɔwa.

49 To yá pɔ́ ní ò n zòblenae ɔnguu,
asa ní tò ma wé dɔie.

50 Ma nòse ì níni ma taasikea guu,
asa n yá mé ì ma lé ní láo.

51 Waladeɔ lé ma yáalo maamaae,
ní beeo má páale n ikoyáeo.

52 Mi láasooke n ikoyá yáaɔwa,
ʒ aai ma nòse nínimee, Dii.

53 Ma pɔ́ ì pa maamaa
vāikenaɔ pákpaa n ikoyái yái.

54 Mi lesi n yádileneɔ musu
ma kua dúniau bòmɔ ũ guu.

55 N yá ìɔ ɔmagu gwá, Dii,
ʒ miɔ n ikoyáɔ kúa.

56 Má yá beeo dse dɔ,
asa miɔ n ɔtondɔkli gwae.

57 Dii mé ma baa ũ,
ma legbè ma mè má n yāma.

58 Mi awakpane ní nòsemendoo,
sùuukemanɔ lá ní òwa.

59 Ma a yákeɔ gwà,
ʒ ma n yáze se.

60 Máɔ wāa, má zezeo,
má n yádileaɔ da.

61 Baa tó gbēvāiɔ ba liamazi,
n ikoyáɔ sāmāguo.

62 Mi fele má n sáaukpa weedo
n ikoyá maapiɔ musu.

63 N vīakenaɔ gbēnan ma ũ,
gbé pɔ́ aai n ɔtondɔkli gwaɔ.

64 Dii, n gbēke dúnia pá.
N n yádileneɔ damee.

65 N maakè mapi n zòblenae,
lá ní òwa, Dii.

66 Wezē ní dɔao damee,
asa ma n yádileaɔ sīe.

67 E nyɔ́ gé ɔtɔleia, má sásāae,
āma tiasa má n yá kúa.

68 N maa mé ni yāmaake.
N n yádileneɔ damee.

69 Baa ké waladeɔ yásia lí wa nánaa,
miɔ n ɔtondɔkli gwa ní nòsemendooe.

70 An swá yāa, aa sɔ̀kù,
mapi sɔ́ ma pɔ́ na n ikoyáwa.

71 N ɔtɔleaa kè maae,
asa ma e ma n yádanee dádae.

72 Ikoyá pɔ́ lé bɔ́ n léu maamee
de vua ní ánuu ɔwatē òaa sɔ̀ola.

73 N ɔ́ mé ma ikása, ʒ n ma ke.
Ma gba ʒnɔ́ má n yádileaɔ dada.

74 Tó n vīakenaɔ ma e, an pɔ́ ì ke na,
asa n yá ʒ ma wé dɔi.

75 Dii, má dɔ́ ké n ikoyáɔ maa,

ké ní náai ví yáí 5 n ɔ̀ɔ̀lɛa.

76 Gbēkēkēmē, ma ǹsē i níni,

lá ní ò mapi n z̀blenaewa.

77 Mò n wēnadōmē màò ku aafia,

asa n ikoyáò mé ma p̀nakebò ù.

78 To wí waladeò kú, asa aa yā̀d̀bae,

mí làasooke n ɔ̀tond̀kíwa.

79 To n víakenaò mò ma kíi,

gb̄́é p̀s aa n yá'one d̄̀p̄̀i.

80 To màò ku táaesai n yáò musu,

ké wí su ma k̄̀o yáí.

81 Ma s̄̀anzi n ma suaba e ma nisina lòo,
n yá 5 ma wé doi.

82 Ma wed̀b̀d̀ò n lēgb̄́ai e ma wé wò,
b̀e r̄̀ȳ 5 ma ǹsē nínimēi?

83 Má de lán báa b̀ò p̀s t̄́z̄ana màwae,
rí beeo n yádilenə́ lí sámaguo.

84 Mapi n z̀blena màò n dā e b̀e ni?

B̀e r̄̀ȳ 5 lada ma w̄̀l̄w̄ai?

85 Waladeò Ì ēȳmē,

an yá lí k̄̀'ē ní n ikoyáoo.

86 N yádileə́ p̄̀i náai ví.

D̀male, asa w̄̀le ladaa p̄̀e.

87 A ḡ̀ ̄ȳ aa ma b̀ò dúniawe,
mapi s̄̀ mí n ɔ̀tond̀kí tó weo.

88 Ma lé ní láo n gb̄́e yáí,

mí n yá'one ma.

89 Dii, n yá Ì ku g̀̀p̄̀iie, †

a z̄́inapelea musu n be.

90 N náai ví w̄̀ ní w̄̀o,

n dúniá k̄̀le, 5 a ku.

91 N ikoyáò mé tò p̀p̄̀i kú gb̄́a,
asa p̀p̄̀i misiilēe.

92 Tò n ikoyá mé ma p̀nakebò ùo,
d̄̀s ma m̄̀de ma taasikea guu.

93 N ɔ̀tond̀kí a sámagu bauo,
asa a sabai 5 n ma le ní láo.

94 N p̀n ma ù, ma suaba,

asa m̄̀ò n ɔ̀tond̀kí w̄̀l̄e.

95 Gb̄́v̄áì lé ma w̄̀,

5 ma laai ku n yá'oneə́wae.

96 Má è p̀p̄̀i maa lé kue,

āma n yádileə́ z̀ò lé vío.

97 Má ye n ikoyáì à k̄̀ z̄̀ai,
m̄̀ò làasookew̄́ g̀̀p̄̀iie.

98 N yá tò ma 5̀nò de ma ibeə̀la,

asa a ku ma s̄̀u g̀̀p̄̀iie.

99 Ma wez̄̀ de ma yádanedeə̀la,
asa ma làasoo Ì ku n yá'oneə́wae.

100 Ma 5̀nò de maez̄̀ə̀la,

asa m̄̀ò n ɔ̀tond̀kí gw̄́ae.

101 Mi gb̄́p̄̀le z̄̀é v̄́aie guuo,

ké mà e màò n yá k̄̀a yáí.

102 Mi k̄̀ n ikoyáə́wao,

asa ní m̄̀e ní d̄̀amē.

103 N yáò namē à k̄̀ z̄̀ai,

† 119:89 Mat 24.35, 1Pie 1.25

a na de zɔa ma léu.

¹⁰⁴ N ɔtonɔkɔki i ma gba ɔno,
a yáì tò má za sásáze piuu.

¹⁰⁵ N yá mé filia ũ ma gbázi, §
i gupumee zéu.

¹⁰⁶ Ma legbè ɔ ma kpale ma siwà,
ma mè máo zɔke n ikoyáɔwae.

¹⁰⁷ Ma taasikea kè zài, Dii.

Ma lé rí láo lá rí òwa.

¹⁰⁸ To n sáau pó mále kpá kángu,*
ní n ikoyáɔ damee, Dii.

¹⁰⁹ Gɔɔpii miɔ ku ga lézɛ,
rí beeo n ikoyáɔ lí sámaguo.

¹¹⁰ Väikenaɔ baikpámee,

kási mi zá n ɔtonɔkɔkiwao.

¹¹¹ N yá'oneá ma póe gɔɔpii,
aáì to ma pɔ ke na.

¹¹² Ma a sɔ kpá n yádileneɔwa,
máɔ kúa gɔɔpii e ma wēni léue.

¹¹³ Má za nòsemempladeɔgu,
má ye n ikoyáì.

¹¹⁴ Mmē rí ma ulekki rí ma sèngbaoo ũ,
n yá ɔ ma wé dɔi.

¹¹⁵ A gomala väikenaɔ,
ké mà zɔke ma Lua yádileɔwa.

¹¹⁶ Nyɔ ma kúa lá rí òwa, míɔ ku,
rísu to támaa ma neo. †

¹¹⁷ Nyɔ de ma gbáa ũ, míɔ aafia,
ma wé iɔ pɛ n yádilenewa láasai.

¹¹⁸ ɔzɔ gbé pó páale n yádileneei,
an mɔafiliyá a àikeneó.

¹¹⁹ Ni dúnia väikenaɔ waa bísa ũ,
a yáì tò má ye n yá'onei.

¹²⁰ Má n vía vɛ, ma mē i seenata,
n ikoyáɔ i to vía ma kú.

¹²¹ Ma yākè a zéwa wásawasae,
rísu ma to ma íadamadeɔneo.

¹²² Kpégausi mapi n zòblenae,
rísu to waladeɔ ma wetáɔ.

¹²³ Ma wé dɔ n dɔnlei e ma wé wò,
má sʼanzi n ma suaba lá rí òwa.

¹²⁴ Yákemee n gbēke guu,

ní n yá da mapi n zòblenae.

¹²⁵ N zòblenan ma ũ, ma gba ɔno,
ké mà n yá'oneɔ yáasi dʼ.

¹²⁶ N yákegɔɔ ká, Dii,

wále bɔ n ikoyá kpe.

¹²⁷ Má ye n yádileɔɔi de vuaa,
baa vua baasaa.

¹²⁸ Má è n ɔtonɔkɔki maa,
a yáì má za sásáze piuu.

¹²⁹ N yá'oneɔ demee yábɔnsae ũ,
Ayámeto má dà ma sɔu.

¹³⁰ N yá bɔɔlekea i gupuné,
i nòsedoudeɔ gba ɔno.

131 Ma lé élea, mále we fòofoo,
asa n ikoyāo ni lé ma deε.

132 Ma wegwa, sùuukεmano,
lá ni ke gbé pó ye n tóbnewa.

133 Ma dazewa lá ní òwa,
ńsu to yāvāie kibleao.

134 Ma bɔ gbé taiinkεnao ɔzɪ,
ké mào n ɔtonɔkɪ gwa.

135 Mapi n zòblena wegwa,
ní tó mà n yádileneo dɔ.

136 Wé'i lé bàale ma kùawa,
ké wa n ikoyā kūao yái.

137 Dii, ní maa,
n yákekeao zεvɪ.

138 N n yáɔ díle a zéwa,
aa náai vɪ maamaae.

139 N yá lé ke ma ibεεnoe yāe ũo,
ɔ a yá lé ma de.

140 Wa è n yá saa vɪo,
mapi n zòblena, má yei maamaae.

141 Pɔen ma ũo, wɪ sakamagu,
ní beeo n ɔtonɔkɪ lí sāmago.

142 N yá ɪɔ zεvɪ gɔɔpiie,
n ikoyā sɪana vɪ.

143 Taasi n yá'ɔmao ma le,
āma n yádileao mé ma pɔnakebɔ ũ.

144 N yá'oneo maa gɔɔpiie,
ma gba ɔno ké mào ku.

145 Mi n sisi ní nòsemendoo,
wea Dii, mío n yádileneo kūa.

146 Mi lezunzi,
ma suaba, mío n yá'oneo kūa.

147 Mi fele gudɔsai mà wiilema,
n yá ma wé dɔi.

148 I lí na ma wéu gwāasinao,
ké mà e láasooke n yáwa yái.

149 Ma yāma n gbéke yái, Dii,
ma lé ní láo lá n ikoyā'òwa.

150 Gbé pó lé lekpaaimaziɔ kái,
aa zǎ ní n ikoyāo.

151 N kumano kái, Dii,
n ikoyā pii sɪana vɪ.

152 Má dɔ n yá'oneowa à gègè,
ké ní díle ào ku gɔɔpii yái.

153 Ma taasi gwa, ní ma suaba,
asa n ikoyā i sāmago.

154 Zεmano, ní ma bɔ,
ma lé ní láo lá n a legbéwa.

155 N dɔnle zǎ ní váikεnao,
asa aali n yádileneo wεleεo.

156 N sósobi vɪ zɔɔ, Dii,
ma lé ní láo lá n ikoyā'òwa.

157 Ma iadamadeɔ ní ma wèleɔ dasi,
āma mi páale n yá'oneoεo.

158 Má ye n náaikεsaib gɪyāio,
ké aali n yá kūao yái.

159 Gwa lá má ye n ɔtonɔkɪii.

Dii, ma lé ní láo n gbēke yáí.

¹⁶⁰ N yápii zínaá síanaε,
n ikoyáɔ maa, aa láaa vío.

¹⁶¹ Gbāadeɔ ńíadaa pā,
āma n yá ɔ má a vía ví.

¹⁶² Mí pɔnake ní n legbēao,
lán gbé pɔ áizεε zɔɔ kɔmpawa.

¹⁶³ Má za mɔafilíu, má ye a yáío,
n ikoyá má yei.

¹⁶⁴ Míɔ n táasile gɔɔ do gēn soplapla
ké n ikoyáɔ maa yáí.

¹⁶⁵ Gbé pɔ ye n ikoyáɔ aafia zɔɔ,
yāe lí tó aa fùo.†

¹⁶⁶ Ma wé doi ń ma suaba, Dii,
mi zlke n yádileaɔwa.

¹⁶⁷ Má n yá'onεɔ kúá ní nòsεo,
má yei maamaaε.

¹⁶⁸ Mi n ɔtondɔkíi gwa, mi n yāma,
asa ma kekeá pii kú n ɔzle.

¹⁶⁹ To ma wiilea kama, Dii,
ma gba ɔnɔ lá ní òwa.

¹⁷⁰ To ma wabikea n le,
ma suaba lá n a legbēwa.

¹⁷¹ N táasilea aɔ dɔ ma léue,
asa ni n yádileneɔ dameε.

¹⁷² Má lesi n legbēa musu,
asa n yádileaɔ maa píe.

¹⁷³ Nyɔ kú ní dɔamale ɔɔuo,
asa ma ze ní n ɔtondɔkíioε.

¹⁷⁴ Mále a nide ń ma suaba, Dii,
n ikoyá mé ma pɔnakeɔ ń.

¹⁷⁵ To màɔ ku, míɔ n táasile,
to n ikoyáɔ aao ma kúá.

¹⁷⁶ Ma liaa lán sá pɔ sásáwa,
mapi n zɔblena, ma weεle,§
asa n yáɔ i sámaguo.

120

Kua yakeledeɔ guu

Gea Yelusale ń le.

¹ Ma kua yeelea guu ma wiilè Diizi,
ɔ à ma yāmà.

² Ma si yásiadeɔ yádɔmawa
ní mɔafilide yáo.

³ Mɔafilide, kpelewa Lua a sennɔi?
Bɔ a flaboonei?

⁴ Gɔsa gbáa ká lenaɔ
ní sé sísí wāao.

⁵ Waiyoo mapi kua Mεεkio guu,*
zɔlea Kedaɔ zwàakpeu.†

⁶ Ma zɔle gbé pɔ za aafiaɔ guu à gègè.

⁷ Yákelesaiden ma ń,
tó ma a yá'ò, sòle aal fεleò.

† 119:165 1Zaa 2.10 § 119:176 Luk 15.4 * 120:5 Daa 10.2, Eze 38.2-3 † 120:5 Daa 25.13, Isa 21.16-17

121

Dii wá d̄šana

Gea Yelusaleṹ le.

¹ Ma wé d̄o gb̄s̄s̄s̄s̄ k̄i oi,
gu p̄o ma d̄onle ṹ b̄o.

² Ma d̄onle ṹ b̄o Dii k̄ie,
āāpi mé musu ṹ n̄i k̄e.

³ A to à ḡenaleo,
i li kp̄a á d̄sanalao.

⁴ I li Isailiṹ d̄šana leo,
li i'oo.

⁵ Dii mé á d̄šana ṹ,
Dii deé ue ṹ á ɔplaa.

⁶ Iatē a á lé fáaneo,*
m̄vua a d̄wá gwáo.

⁷ Dii a á sí v̄ai píiwa,
a á w̄eni d̄s̄aé.

⁸ Dii a á d̄s̄a á gea guu ṹ á suao
za gb̄a e ḡōpii.

122

Davidi wabikea Yelusaleṹe

Gea Yelusaleṹ le.

¹ Ké wa òm̄e wá gé Dii ua,
ma p̄o k̄ena.

² Wa ka Yelusaleṹ sa,
wá zea a b̄iib̄o leu.

³ Wá Yelusaleṹ k̄ale,
wa n̄anak̄w̄a gīugi.

⁴ Wek̄i Isaili buiṹ ṹ ḡeṹ,
bui p̄o Dii s̄ēpi.

Aaí gé Dii s̄aaukpai,
lá a d̄ilenéwa.

⁵ We wá k̄ia ȳáḡḡbaaṹ kp̄aleu
Davidi buiṹ báaṹ ṹ.

⁶ A wabike Lua à Yelusaleṹ gba aafia à me:

Gb̄é p̄o yeiṹ aaṹ ku n̄ieni,

⁷ aafia iṹ ku a b̄i guu,
a gud̄s̄ak̄iṹ iṹ ku ȳakelesai.

⁸ Ma gb̄éṹ ṹ ma gb̄enaṹ ȳái má o,
Lua Yelusaleṹ gba aafia.

⁹ Dii wá Lua kp̄é ȳái
má maa wabikeṹ.

123

Wed̄a Luazi

Gea Yelusaleṹ le.

¹ Ma w̄es̄é mále n̄ k̄i gwa
gu p̄o ṹ z̄s̄leau báawa musu.

² Lá zo wé ṹ d̄o p̄i a dii ɔzi,
mé z̄ōena wé ṹ d̄o n̄e p̄o a v̄izi,
m̄a wá wé ṹ d̄o Dii wá Luazi,
e aà ge wá wegwaṹ.

³ Wá wegwa Dii, wá wegwa,
asa gb̄éṹ sakaawágu wá wá maamae.

⁴ Namabl̄enaṹ wá láanik̄e,
waladeṹ sak̄awágu,

* 121:6 Zia 7.16

wá pɔ yà dúúduu.

124

Dii wá Zennɔde

Gea Yelusaleŭ le pɔ Davidi dà.

¹ Tó Dii kúwanɔ yāao,

Isailiɔ o:

² Tó Dii kúwanɔ yāa

gɔɔ pɔ wà fɛlewanɔ,

³ dɔ wá wá mɔmɔ bɛɛ,

ké an pɔ páwázi,

⁴ dɔ aa dàwála lán í zɔɔwa,

aa wá séle tàwanɔ lán swa paawa,

⁵ aa kùwála lán í pɔ fɛwa.

⁶ Wá Dii sáaukpa,

ké í to aa wá kékékɔeo.

⁷ Wa bɔ fiu lán báwa.

Fii zɔwá, wa pilimá.

⁸ Wá dɔnle í bɔ Dii kííe,

aàpi mé musu ní zíleo kè.

125

Lua gbɛɔ kua aafia

Gea Yelusaleŭ le.

¹ Dii náaikenaɔ de lán Siɔna gbɛsisi pɔ deea vɛo aɔ ku gɔɔpiiwaɛ.

² Lá gbɛsisiɔ liaa Yelusaleŭzi,

màa Dii liaa a gbɛɔzi

za gbá e gɔɔpii.

³ Gbɛváiɔ e wáɔ kible gbɛmaaɔ bùsuwa aɔ gɛo,

ké gbɛmaaɔ su ɔda váikeauro yáí.

⁴ Dii, maake gbɛmaaɔne,

gbɛ pɔ an nɔse puao.

⁵ Gbɛ pɔ aa te zé koleaiɔ sɔ,

Dii a ní waa ní váikenaɔe.

Lua Isailiɔ gba aafia!

126

Isailiɔ sua ní pá ziu

Gea Yelusaleŭ le.

¹ Ké Dii wá bɔ zɔbleu à sùwanɔ Siɔna,

à kèwɛɛ lán nanawae.

² Wa ví ní yáo, wá guladɔ,

ɔ buiɔ òkɔe, Dii yázɔkèné.

³ Siánae, Dii yázɔkèwɛɛ,

ɔ wále pɔnake.

⁴ Dii, suwanɔ wá pá ziu,

lá ní su ní ío gbáauwa.

⁵ Gbɛ pɔ pɔtɔ ní wé'io,

a kéke ní gulaoe.

⁶ Gbɛ pɔ bɔ be ní ɔɔɔo pɔbui kúa,

a ea su ní gulao ése báaa sea.

127

Luakpama yádaa

Gea Yelusaleŭ le pɔ Salomɔɔ dà.

¹ Mé í ke Dii mé lé kpedɔɔ,

kpedɔnaɔ lé zí pá kee.

Mé i ke Dii mé lé wéle d'áo,
 gud'ánao lé itéke páe.
² Felea káaukaau, wúlea wéedo,
 zíkca ní leeleo ble yáíá páe,
 asa Dii mé í a yenzideo gba íampaa.

³ Neg'enaóá Dii gbae,
 né pííá aà kpámae.
⁴ Lá ka ío ka g'osa gbáa ou,
 máa èwaasogoo neg'enaó de.
⁵ Báaaden gbé p'ó aà gbála p'ò ú.
 Tó aà íbeeo aà lè gāae,
 wí a aà kúo.

128

Maa p'ó Dii v'akena í e
 Gea Yelusaleú le.
¹ Báaaden gbé p'ó Dii vía ví
 a aà y'áo kúa ú.
² Nyó n zíkca baa ble,
 ríy'ó éfáai e, níó aafia.
³ N no aó de lí ne'ina ú n ua,
 n neg'enaó aao líaa n keenai
 lán kuli kelewá.
⁴ Máa gbé p'ó Dii vía ví aó báaa ví.
⁵ Kua Síona Dii a báaadangu,
 ríy'ó Yelusaleú nama e e n w'eni léu,
⁶ ríy'ó n t'únao e.

Dii Isailio gba aafia!

129

Isailio savai'oa ní íbeeo ne
 Gea Yelusaleú le.
¹ Za wá èwaasogoo
 wá íbelesèwanoo maamaae.*
 Isailio o:
² Za wá èwaasogoo
 wá íbelesèwanoo maamaae,
 kási wi f'ó wá wá fúo.†
³ Wá wá gbé wá kpenanguo bí
 w'elelewelele lán sád'owa.
⁴ Dii maa,
 à gbé v'áipio ba z'ówá.
⁵ Gbé p'ó za Síonagoo kpekpa ní wíoe.
⁶ Aao de lán s'è p'ó b'òle kpé musu
 à giigàga, í e gbáowae.
⁷ A s'èk'ena okú pao,
 a ka báaa ú wá ye wá da ní g'áuo.
⁸ Gbé p'ó lé g'èo me Dii báaadanguo
 ge wa báaadàngu ní Dii t'oo.

130

W'ed'aa Diizi
 Gea Yelusaleú le.
¹ Ké í ma kúa ma noe
 ma lezú Diizi ma mè,

* 129:1 B'oa 1.11 † 129:2 2Kln 4.8-9

² Dii, ma yāma,
swákpa ma wēna wiii.

³ Tó n wá duuna yádá,

Dii, déme a boi?*

⁴ Mme ní duunakēama zé ví,
Ayámeto wlo n vía ví.†

⁵ Ma wé lo do Diizi,
mále aà dá, má sša aà yái.

⁶ Lá gudšanao wé lo do gudɔai,
ma wé lo do Diizi deŕla,
ao, a de gudšanao wedɔa gudɔaia.

⁷ Isailio, ao wedo Diizi,
asa a gbēke ví à kè zài,
gbēsuabaa gbāa pēwá maamae.‡

⁸ Aapi mé a Isailio suaba
an duuna yá musu pii.§

131

Sškpalea Diizi

Gea Yelusaleu le pó Davidi dà.

¹ Dii, ʔandāa ku ma sšuo,
mili wé kūaa gbéwao,

mili laaido yá pó demala

ge yá pó z'ú mēwao.

² Aawo! Ma a nšse dē,

ma a sš dādou,

lán né kēa pó kú ní a daowa,

ma nšse de lán né kēa pówae.*

³ Isailio, ao wedo Diizi

za gbā e gɔɔpii.

132

Davidi buio zšlea bdawa Siona

Gea Yelusaleu le.

¹ Dii, nšsu to Davidi yá sāngu
ní taasi pó a kèo pii.

² A lekè Yakobu Lua gbāadewa,

à legbè Diie à mè,

³ á tá kpéuo,

á wúle a liiwao,

⁴ á we i a wébaa gbiakuo,

á tó i na a wéuo,

⁵ e à ge uakpaò Diie,

i kpedo Yakobu Lua gbāadepie.*

⁶ Wá má a ku Eflata búsuu,

wá è Kiliayaaliúdeo bua.

⁷ Wá gé aà kúki,

wá kúle aà gbadibo ae.

⁸ Dii, fele su n pilakii,

mpi ní n kpagolo ikodeo.†

⁹ N gbāgbanao gbēsuabaa da ula u,

n yāmanaɔ gula io do.

¹⁰ Nsu mikpedo kía pó ní kpæo

n zòblena Davidi yái.

* 130:3 Mal 3.2, Zia 6.17 † 130:4 1Kia 8.39-40 ‡ 130:7 Lom 3.24 § 130:8 Mat 1.21, Tit 2.14 * 131:2 Mat

18.3 * 132:5 1Kia 8.17, Zin 7.46 † 132:8 Nao 10.35-36

11 Dii legbè Davidie,
a náai ví, a lé lileo, à mè:
Má n bui z̄le n kpalabaawa.†
12 Tó n bui ma bàakuarin̄o yādà,
mé aa yá p̄ó má dàn̄é k̄ua,
an bui āo z̄le n kpalabaawa ḡōpiīe.
13 Asa Dii Sīna s̄e,
a ye à̄o de a z̄lekl̄i ũ à mè:
14 Gūe bee máo kuu ḡōpiī,
la máo z̄leau, asa à ma p̄ó gb̄ae.
15 Má báaadau, mí k̄ũs̄ia dīe,
má ble kpa a w̄enadēwa aa ká.
16 Má gb̄esuabaa da sa'onāne ula ũ,
ma yámanāo let̄ē īo d̄o r̄i p̄onāo.
17 We má Davidi bui k̄ia gb̄āade b̄ōu,§
we k̄ia p̄ó má kp̄a filia āo d̄o.*
18 Má wida āa ibēēwa,
āa k̄iafua īo pipi āa musu.

133

Kua r̄i ledoto

Gea Yelusalēu le p̄ó Davidi dà.
1 Gwa lá a maa mé a na
tó k̄sḡb̄ēo ku gudoū r̄i ledoto.
2 A de lán sak̄enisi p̄ó wa k̄a Aalona miwawae.*
A bàal̄e p̄ila āa lek̄anawa
e à ḡe p̄ila āa ula léwa.
3 A de lán Ēemō fii mé lé kp̄a Sīna gb̄es̄is̄īb̄wawa.
Wek̄i Dii báaadangu d̄ileu w̄eni laasai ũ.

134

Dii st̄sia a ua gwá

Gea Yelusalēu le.
1 A Dii z̄ik̄enāo,
à Dii s̄aaukpa ápii,
á gb̄é p̄ó ále z̄ik̄e Dii ua gwá̄o.
2 A á̄o se musu Dii kúkī oi,
í āa s̄aaukpa.
3 Kua Sīna Dii báadaágu,
āapi mé musu r̄i z̄ileo k̄e.

135

Dii táasilēa

1 Aleluya!
A Dii t̄ob̄o!
A Dii táasile āa z̄ik̄enāo!
2 A gb̄é p̄ó ī z̄ik̄e wá Lua uao,
á gb̄é p̄ó īo sí Dii kp̄é kp̄ēlēo,
3 à Dii t̄ob̄o, asa a maāe,
à lémawà, asa bee mé na.
4 Dii Yak̄obu bui s̄e a p̄ó ũ,
à Isailīo d̄ile a gb̄é yenzidēo ũ.
5 Má d̄s̄ ké Dii z̄ō,
wá Lua mé de diīola píi.
6 Dii í yá p̄ó k̄aagu k̄e musu r̄i z̄ileo,

† 132:11 2Sam 7.12-16, Luk 1.32-33, Zln 2.30
29.7

§ 132:17 Luk 1.69

* 132:17 1Kia 11.36, 2Kia 8.19

* 133:2 B̄a

isia guu ní tɔɔle nɔnauo.
 7 Ɖme í to lou sisi tɔɔle léwa,
 í to lou ma ní píleao,
 í bo ní zaa'anao a láasiu.

8 A Egipto yoao dèdè*
 ní pɔtuo né séiaɔ pii.
 9 A seelaɔ ní dabudabuɔ kè Egipti,†

à Falaɔ ní a gbéɔ fù pii.

10 A buiɔ míde dasi,
 à kía gbáadeɔ dèdè.

11 Amɔleɔ kí Siɔ ní Basana kí Oguo‡
 ní Kanaa búsu kíaɔ pii.

12 A gbadà ní ní búsuɔ,
 a kpà a gbé Isailiɔwa.

13 Dii, n tó gaa vío,
 Dii, n yá aɔ dɔ gbéɔgu gɔɔpiiɛ.

14 Asa Dii a yákeke a gbéɔne,
 i a zòblenapiɔ wēnagwa.

15 Buipaleɔ ní diiɔ pí ní ánusuo ní vuaɔɛ,
 gbēnazina ɔgbɛɔne.§

16 Aa lé ví, aali yá'oo,
 aa wé ví, aali gu'e sɔo.

17 Aa swá ví, aali yámao,
 an lé íana vío.

18 An pinaɔ gɔ́ríwae
 ní gbé pɔ́ lé ní náaikɛɔ pii.

19 Isailiɔ, à Dii sáaukpa!
 Aalona buiɔ, à Dii sáaukpa!

20 Levii buiɔ, à Dii sáaukpa!
 Dii víakenaɔ, à Dii sáaukpa!

21 Wà Dii sáaukpa Siona,
 à bekpà Yelusaleũ.

Aleluya!

136

Dii sáaukpa

1 A Dii sáaukpa, asa a maaɛ,
 aà gbēke láaa vío.

2 A luaɔ Lua sáaukpa,
 aà gbēke láaa vío.

3 A diiɔ Dii sáaukpa,
 aà gbēke láaa vío.

4 Ɖme í dabudabu zɔɔ ke ado,
 aà gbēke láaa vío.

5 Ɖme musu kè ní a ɔnoɔ,
 aà gbēke láaa vío.

6 Ɖme tɔɔle pòo ía,*
 aà gbēke láaa vío.

7 Ɖme gupuakúna zɔɔ kè,
 aà gbēke láaa vío.

8 A íatē kè à kible fáane,
 aà gbēke láaa vío.

9 Mɔvua ní saanaɔ í kible gwá,†

* 135:8 Bɔa 12.29 † 135:9 Bɔa 7.3 ‡ 135:11 Nao 21.21-24, 33-35 § 135:15 Sou 115.4-8, Zia 9.20 * 136:6
 Daa 1.1-2 † 136:9 Daa 1.16

aà gbēke láaa vío.

10 Ǿme Egipio neḡṓe séiaṓ dède,
aà gbēke láaa vío,

11 A Isailio b̀le ní guu,†
aà gbēke láaa vío.

12 A a g̀s̀l̀ p̀o ní a iko gbāao,
aà gbēke láaa vío.

13 A Isia Tēa z̀e pla,
aà gbēke láaa vío.

14 A tò Isailio g̀e ípi zānguo,
aà gbēke láaa vío.

15 A tò ípi dà Falaṓ ní a z̀g̀ṓla,§
aà gbēke láaa vío.

16 Ǿme d̀aa a gbéne guwaiwau,
aà gbēke láaa vío.

17 Ǿme kía z̀ṓṓ t̀b̀z̀ṓ,
aà gbēke láaa vío.

18 A kía gawideṓ dède,
aà gbēke láaa vío.

19 Amleṓ kí Siṓ,
aà gbēke láaa vío.

20 N Basana kí Oguo,*
aà gbēke láaa vío.

21 A gbadà ní ní b̀suo,
aà gbēke láaa vío.

22 A kpà a z̀blena Isailiowa,
aà gbēke láaa vío.

23 Ibeṓ ṓnaaleawá i s̀aaḡguo,
aà gbēke láaa vío.

24 A wá b̀le wá ibeepio guu,
aà gbēke láaa vío.

25 Ǿme í ble kpa p̀piiwa,
aà gbēke láaa vío.

26 A Lua Musude s̀aukpa,
aà gbēke láaa vío.

137

Z̀z̀ṓ ṓba

1 Z̀lea Babeli b̀su swaṓ sae*
Siona yá d̀wágu, ṓ wa ṓb̀.

2 Wa wá m̀ṓṓaṓ tò looa swagbalaliowa we.

3 Gb́e p̀ aá wá k̀aṓ le gb̀awá,
wá wetánaṓ mè wá ní p̀na yá,
wá Siona lee síné.

4 Kpelewa wá Dii leṓ si
kua buipáleṓ b̀su guui?

5 Tó Yelusaleṓ yá s̀magu,
to ma ṓplaa imi.

6 Tó Yelusaleṓ yá lí d̀maguo,
mé mi aà dile ma p̀nakéṓ mide ṓo,
to ma léna naale.

7 Dii, tó yá p̀ Edṓṓ k̀e Yelusaleṓ wáḡṓ d̀nguo aa mè:
A wíwi, à wíwi, à daaí mímiṓ.

8 P̀kaaleaṓ Babeli b̀sudeṓ!
Báaaden gb́e p̀ a yá p̀ a k̀ewēe fiaboé u.†

9 Báaaden gb́e p̀ a á néṓ k̀k̀u

† 136:11 Bṓa 12.29-31 § 136:15 Bṓa 14.21-29 * 136:20 Nao 21.21-35 * 137:1 Eze 1.1, 3 † 137:8 Zia 18.6

à ní wíwi gbèsiwa ù.†

138

Dii sáaukpa aà gbēke yáí

Davidi le.

¹ Má n sáaukpa ní nòsemendoo,
má n táasile gbáadeo ae.

² Má kúle n kpé pò a kua adoa ae,*
má n tɔbɔ n gbēke ní n náiao yáí,
asa míme ní tò n tó ní n yáo zɔɔ de pópíia.

³ Gɔɔ pò ma lezúnzi, ní wèa,
n ma gba wɔɔ ní gbáao.

⁴ Tó dúnia kíao yá pò ní ò mà,
aa n sáaukpa ní píi, Dii.

⁵ Aa lesi Dii kekeáɔ yá musu,
asa Dii gawi zɔɔe.

⁶ Baa ní Dii kuamusukεo,
í gbé késāanao wegwā,†
í weví gbé pò aale e wà kàola.‡

⁷ Baa tó má yooyea, ní ma bɔ,
ní ma ibeεo pɔkúma kpále,
ní ma suaba ní n gāsa gbáao.

⁸ Dii a ma yá pii lekpaalmεe,§
Dii, n gbēke láaa vío.
Nsu zí pò n ɔkpàwà too.

139

Dii yápii d̄sa

Davidi le.

¹ Dii, n ma táasikà ní d̄s̄,

² ní ma z̄s̄lea ní ma fεleao d̄s̄.

N n z̄ákeo ní yá pò mále yáo kúa.

³ Ní ma táa'oa ní ma wúleao gwa,
ma kekeá pii d̄s̄ek̄nno.

⁴ E yá à gé b̄oi ma léu,
Dii, ní d̄s̄ s̄áas̄a.

⁵ N liaamazi kpe ní aeo,
n ɔ kumala.

⁶ D̄sa bee demεε dabuyā ũe,
a demala, ma ɔno i kawào.

⁷ Má má géu mà pili n Nisínawai?
Má má bàale tau, r̄iȳɔɔ ku weo ní?

⁸ Tó ma fεle gé musu, ní kú we!
Tó ma tóo s̄ò miau, ní ké!

⁹ Tó ma fεle ge íat̄ēbilek̄i gukpe,
tó ma ge z̄s̄le isia baale be'ae,

¹⁰ baa wek̄i má naa n ɔz̄le,
r̄iȳɔɔ ma kúa n ɔplaaue.

¹¹ Tó ma m̄e gusia kumala,
ge gupua pò má kúu li gwá ũ,

¹² gu líb̄ sianεo,*

gwá ɔ puanε lán fāanεwae,
asa gupua ní gusiao doū neε.

‡ 137:9 Isa 13.16 * 138:2 1Kia 8.29 † 138:6 Luk 1.48 † 138:6 Zaa 4.6 § 138:8 Flp 1.6 * 139:12 Dan 2.22

13 Mm̄e n ma s̄õ p̄em̄e,
 n ma ik̄asa ma da n̄õseu.
 14 Ma n s̄aauk̄e, n ȳak̄ea i dia,
 ma k̄ea de dabuȳã ù, à b̄õ ma sae,
 a ȳã ma k̄ua gb̄ãa.
 15 Ḡõõ p̄õ ma daale neasak̄pe guu,
 ma w̄ae ulean̄eo.
 K̄e ma m̄e l̄e i asii guu we,
 16 n wesimale n̄õ'it̄ena ù.
 Lá n ma ḡõõ ð̄ile pii,
 a l̄e k̄ú n taalau
 zad̄õ a kee i daaleo.

17 Lua, n láasoo gbiam̄e maamaa,
 a naoa z̄õõ fá!
 18 Tó má ye nao, an dasi de t̄if̄aa.
 Tó ma vu, miõ kunn̄õ e tia.

19 Lua, b̄õ n̄le dá n̄i gb̄ev̄aiõ?
 A gomala gb̄ed̄enaõ!
 20 N ib̄eõõ i n ȳã'õ n̄i n̄õsev̄aiõ,
 n t̄õ gb̄ia n̄i léuo.
 21 Dii, má za n zangudeõguo lé?
 Má ye gb̄é p̄õ f̄elenn̄õ glȳaiõ.
 22 Má zar̄ngu vaívai,
 ma n̄i ð̄ile ma ib̄eõõ ùe.

23 Lua, ma gwagwa, ní ma n̄õse d̄õ,
 ma táasika, n̄iõ ma asiõ k̄ua.
 24 Gwa tó má d̄õ'e'ni v̄i,
 ní d̄baam̄e n z̄é gasai guu.

140

Wabik̄ea gb̄ev̄aiõ ȳã musu

1 Davidi le.
 2 Dii, ma si gb̄ev̄aiõwa,
 ma d̄õa gb̄é pás̄ipiõ ȳái.
 3 Aa! ȳav̄ai w̄aaiõpa n̄i s̄õ guu,
 s̄õle lé õ aãõ w̄é ḡõõpii.
 4 Aa! n̄i lé k̄eke lán ml̄ewa,
 an legbe'ia s̄õgbala sew̄e.*
 5 Dii, n̄isu to gb̄ev̄aiõ òk̄ãao,
 ma si gb̄é pás̄ipiõwa,
 aa! õz̄amazi lekpaal̄.
 6 Waladepiõ eȳõm̄e,
 aa filifilimbakp̄am̄e,
 aa baikp̄am̄e z̄éu.
 7 Má ò Diie: Ma Luan n ù,
 sw̄ákpa ma w̄ena wiii, Dii.
 8 Dii Lua, ma Suabana gb̄ãa,
 ni òkumala z̄i guu.
 9 Nsu to gb̄ev̄aiõ p̄õeã zek̄eo,
 Dii, n̄isu to an lekpaal̄ k̄õseo.
 10 To gb̄é p̄õ liaamaz̄iõ mid̄e,
 to v̄ai p̄õ aale o w̄i n̄i musu.
 11 To t̄eȳõ w̄ãa élem̄a,
 to aa s̄i e p̄õ aa f̄õ b̄õuo guu.
 12 Nsu to ȳásiade zek̄i e d̄ún̄iauo,

* 140:4 Lom 3.13

to vāi aɔ gbé pásí wɛ zɛsaie.

¹³ Má dɔ Dii í yānakpa wēnadeɔwa,
í yākeke taasideɔne a zéwa.

¹⁴ Gbēmaaɔ mé aa n tɔbɔ,
nɔsepuadeɔ mé aao ku n kí.

141

Suabaa wabikea

Davidi le.

¹ Dii, mále wiilenzi, ke kpakpa,
tó ma lezúnzi, swákpa ma yái.

² Ma wabikea a kama
lán tulaleti súlewa,*
ma ɔ dɔa musu iɔ dene sa oosi oa ú.

³ Dii, ma léna dɔ́ameɛ.
To mà a lé fɔ́.

⁴ Nsu to ma nɔse ta yāvāiwa
mà gɔ́ dāade ũ rí vāikenaɔ,
mà ɔdaaafɔ́nɔ rí blenblea guuo.

⁵ Tó gbēmaa ma gbē, gbēkekeae!
Tó à ma swāgāga, má gíio,
à nísikà ma miwa.
Miɔ wabike ké gbēvāiɔ yākeɔ su zekɛo.

⁶ Tó wà rí gbēzɔɔ kwè yātēu,
wa si sa ké ma yá mé na.

⁷ Lá wí yāa paa a fēenaɔ fáaa,
māa an wá aɔ kále rí mia'ele.

⁸ Dii Lua, míme ma wé péma,
ma nanziɛ, rísu ma kpámáɔ.

⁹ Ma suaba rí mɔ pɔ́ aa kpámɛɛo,
to mà zā bai pɔ́ vāikenaɔ kpámɛɛi.

¹⁰ To gbēvāipiɔ si ríziá bai guu,
mapi sɔ́ mí dɔi aafia.

142

Wabikea gbè'eu

¹ Davidi wabikea gɔɔ pɔ́ a ku gbè'eu.*

² Mále ɔ́ gbāa dɔ́ Diiɛ,
mále wēna wii le Diiwa.

³ Mále a yā'ɔma bɔ́lèɛ,
mále a taasikea siuè.

⁴ Tó ma wēni gɔ́ leɛ,
níme niɔ ma kua dɔ́.
Wà baikpámɛɛ ma táa'ozeu.

⁵ Wése n ma ɔplaa gwa,
gbēe lé ma yádao.
Ulekii láaa,
gbēe lé ma aafia gbɛao.

⁶ Dii, mále wiilema ma mè:
Mme rí ma ulekii ũ,
níme rí ma baa ũ dúniaɛ beeu.

⁷ Swādɔ́ ma wiileai,
asa ma gɔ́ mugɛɛnnɔɛ.
Ma si ma gbèselenaɔwa,
asa an gbāa demalaɛ.

* 141:2 Zia 5.8, 8.3 * 142:1 1Sam 22.1

⁸ Ma bɔ yooyeae beeu,
ké mà n tɔbɔ,
gbēmaaɔ i káamazi,
ké n maakēmee yáí.

143

Kua ibeɔɔ ɔzɪ wabikɛa

Davidi le.

¹ Dii, ma wabikɛa sí,
swáɔɔ ma wēna wiíi.

Wea n náai ní n maaɔ yáí.

² Nsu yákpaleke ní mapi n zɔ̀blenaoɔ,
asa gbēe kunɛ táaesaió.

³ Ma ibee ma gbesèle à ɔzɔ̀a,
a tò má kú gusiau
lán gbé pɔ̀ gá à gègèwa.

⁴ ɔ ma wēni gɔ̀ lee,
ma pɔ̀ yá dúuduu.

⁵ Gía dɔ̀magu,
mále láasooke n zíkɛaɔwa,
mále n yákeɔ wáaiɔa.

⁶ Ma ɔ dɔ̀nzi,
mále n m̀se nide lán gugiiwa.

⁷ Wea kpakpa Dii, ma yēee láa.
Nsu bɔ ma kpɛ mà gɔ̀

lán gbé pɔ̀ sí bedauɔwao.

⁸ N n gbēke ɔɔmɛe kɔɔ,
asa níme má n náai ví.
Ma da zé pɔ̀ de mà sewa,
asa níme ma azía kpáma.

⁹ Ma si ma ibeɔɔwa, Dii,
níme ma nanzi.

¹⁰ Mmɛ ní ma Lua ũ,
n n pɔ̀eákeɛa dameɛ.
N Nisína maa dɔaameɛ gusalalau.

¹¹ Ma lé ní láo n tɔ̀ yáí, Dii,
ma bɔ taasi guu n maa yáí.

¹² Ma ibeɔɔ midɛ n gbēke yáí,
ma wēleɔ dede píi,
asa n zɔ̀blenan ma ũ.

144

Wabikɛa misia yá musu

Davidi le.

¹ Má Dii ma gbesi sáaukpa,
í zíkɛa ɔ na dameɛ,
í to ma ɔ àɔ kai ví zɪ guu.

² ɔme ma ulɛkɪ ũ, í gbēkekeɛmeɛ,
ɔme ma zegikɪ ũ, í ma suaba.
ɔme ma sɛngbao pɔ̀ mi mikpai ũ,
í to buiɔ mikpaa.

³ Dii, bɔn gbēnazína ũ an yá ɔ dɔ̀ngui?

Bɔn ní ũ, ni laaidɔ́mái?*

⁴ Gbēnazína de lán kásafiwaɛ,
aà wēni í gēzeɛa lán uenawaɛ.

* 144:3 Soũ 8.4, Ebe 2.6

5 Dii, n̄ n be siile n̄ pila,
 oká gbèsiṣṣowa aa súelebo.
 6 To lou pilepile n̄ gbéṣí fáaa,
 ka fán̄gu, gili i ḡénḡu.
 7 Ǫbo za musu n̄ ma kú.
 Ma bo í z̄ṣo guu,
 ma si bui z̄lloṣwa.
 8 Yá pá oa mé rí lé pá,
 aai ɔlele rí lé pá gb̄eao.

9 Lua, má lè dafu sín̄e,
 má n̄ táasile rí kúu bakwio.
 10 Ni to kíaa zible,
 ni n̄ z̄ṣblena Davidi bo f̄en'ṣo léz̄i.
 11 Ma kú n̄ ma bo bui z̄lloṣ guu,
 yápa oa mé rí lé pá,
 aai ɔlele rí lé pá gb̄eao.

12 Wá n̄eḡṣeṣe péle rí èwaasokeu lán lí peawa,
 wá n̄en̄ṣeṣe aao de lán kibe gb̄ep̄ele kefenawa.
 13 Wá d̄ṣo pa, aao p̄p̄pii v̄i,
 wá p̄ṣuṣo k̄ṣe lēe ðaa ṣo,
 aa ka ðaas̄ṣo lēe kwi wá kp̄asau.
 14 Wá zuṣo aṣo z̄ṣo s̄ése.
 B̄iḡhooa aṣo kuo, lala'oa aṣo kuo,
 búbuapea aṣo ku ḡaae lo.
 15 Báaadeṣn̄ gb̄é p̄ṣo an kua de máaṣo ũ.
 Báaadeṣn̄ gb̄é p̄ṣo Dii de rí Lua ũṣo ũ.

145

Dii táasilea aà maakea yáí

Dii táasi p̄ṣo Davidi le.
 1 Má n̄ táasile ma Lua, ma Kía,
 máṣo n̄ t̄bo ḡṣo piie.
 2 Máṣo n̄ s̄aaukpa lá gu lé d̄ṣo,
 máṣo n̄ táasile láasaie.
 3 Dii z̄ṣo, à ká wá aà táasile,
 aà z̄ṣo ke lé v̄io.*
 4 Kp̄aiṣo n̄ yákeao s̄aaukpa Wueṣne,
 aa n̄ ȳaz̄ṣo keao galike.
 5 Aa n̄ maa z̄ṣo gawide yá'o,
 má n̄ ȳab̄nsaek̄eao wáaiipa.
 6 Aa n̄ dabudabuk̄eao gb̄aa yá'o,
 mí n̄ z̄ṣo ke dau siuné.
 7 Aa n̄ maakea z̄ṣo baokpa,
 aai gulake n̄ yáze de keao yáí.
 8 Dii s̄uuu v̄i rí s̄osobio,
 aà p̄ṣo lí pa kp̄aao, a gb̄eke v̄i z̄ṣo.
 9 Dii í maake gb̄é piie,
 í a p̄keao w̄enagwa píi.
 10 Dii, n̄ p̄keao n̄ s̄aaukpa pii,
 n̄ yámanaṣo n̄ t̄bo.
 11 Aa n̄ kpala gawí faai bo,
 aa n̄ iko gb̄aa yá'o.
 12 Aa n̄ ȳaz̄ṣo keao da gb̄éṣne
 rí n̄ kpala maa gawide yá'o.
 13 N̄ kpalaá kpala láasaie,
 ríȳṣo de kía ũ w̄é píie.

* 145:3 Lom 11.33

Dii náai ví a yápii musu,
a sùuu ví ní a pòkeaṓ pii.

¹⁴ Dii í gbé pò lé léleṓ kú,
í gbé pò taasi tòmáṓ fele.

¹⁵ Pópii wé dónzi,
ní b́le kpámá a gṓwa.

¹⁶ Ni ṓ pooné, pò mómá,
ní pò b́é pii pṓeá bṓlekeé.

¹⁷ Dii kekeáṓ maa pii,
a gbéke ví a yápii kea guu.

¹⁸ Dii kái ní a sísinaṓ pii,
gbé pò aai aà sísi ní síanaṓ.†

¹⁹ I a víakenaṓ pṓeá bṓlené,
í ní wiileá ma, í ní suaba.

²⁰ Dii í gbé pò yeaziṓ d́á pii,
áma a válkenaṓ mínzṓe.

²¹ Dii táasilea aṓ dṓ ma léue.
Pópii aaṓ aà tṓbṓgṓṓ pii, asa a kua adoae.

146

Dii laaidṓa wēnadeṓwa

¹ Aleluya!

Mapi, má Dii táasile,

² máṓ Dii táasile e ma wēni léue,
máṓ lesi ma Luae ma kua léue.

³ Asu sṓkpale gbāadeṓzio,
gbṓsuabaa ku gbṓnazína ḱio.

⁴ Tó an wea láa, aai ea gē tíue,
zibeezí yá pò aale yá í mide.

⁵ Báaaden gbé pò Yakṓbu Lua mé aà dónlede ũ ũ,
aà wé íṓ dṓ Dii a Luazi.

⁶ Ŭme musu ní źileṓ kè,
ísia ní pò pò kú a guuṓ pii.*

⁷ I yánakpa gbé pò wále gbāamónéṓwa,
í b́le kpa nṓandenaṓwa.

Dii í babṓ gbé pò yeleaṓwa,

⁸ Dii í víaṓ wé wēné,†
Dii í gbé pò taasi tòmáṓ fele,

Dii íṓ ye gbēmaaṓzi.

⁹ Dii í bṓmṓṓ gwa,
íṓda gyaaṓ ní tonṓwa,

ṓ í zé kaaṓ gbēváiṓne.

¹⁰ Dii íṓ kible gṓṓpiiē.

Sṓnadeṓ, á Lua íṓ ku e á buiwaē.
Aleluya!

147

Pópii kua Lua źí

¹ Aleluya!

Lesia wá Luae maa mé a na,
à kú wá aà táasile.

² Dii lé Yelusaleṓ fele íṓ,
à Isaili źíṓṓ náaa lé suṓnṓ.

† 145:18 Zaa 4.24 * 146:6 Zln 4.24, 14.15 † 146:8 Mat 9.30, Zaa 9.7

³ I gbé pọ an pọ yàò nòse níniné,
 ì nísíḁò ní gu'laḁwa.

⁴ I saanaḁ nao,
 a ní baade dḁ ní a tḁo.*

⁵ Wá Dii zḁḁ, a iko vḁ maamaae,
 aà ḁnḁ lé vío.

⁶ Dii ì zlabusanaḁ gba gbāa,
 ḁ ì tḁ vāikenaḁwa e zḁle.

⁷ A lesi Dii ní aà sáaukpaaḁ,
 à wá Lua táasile ní mḁḁnao.

⁸ I to lou sisi,
 ì tḁle gba lou,
 ì to sḁ bḁle síḁḁ.

⁹ I ble kpa nḁbḁḁwa
 ní gbagbaa nḁḁ, tó aale wiipe.

¹⁰ I ke sḁ gbāaḁ mé ì kaaḁguo,
 i ke gḁsagbāake mé ì keḁo.†

¹¹ Gbé pọ aa àà vḁa vḁo mé ì kaaḁgu,
 gbé pọ an wé dḁ aà gbḁkeipiḁ.

¹² Yelusalēudeḁ, à Dii tḁḁ,
 Siḁnadeḁ, à á Lua táasile.

¹³ Asa ì báaadaaḁgue,
 ì á wéle bḁle gbāaḁ gba gbāa.

¹⁴ I á gba aafia'e á bùsu lé léu,
 ì pḁbui maa kpáwá à ká.

¹⁵ I yá'o kpásá tḁle,
 aà yá ì ká ní bao.

¹⁶ I neezi kwe púuu lán sákáwa,
 ì to fii kpá lán túfuwa.

¹⁷ I loughḁ fáe lán gbḁkḁḁḁwa.
 Déme a fḁ ze a íanaii?

¹⁸ I yá'o kpásá, ḁ loughḁpi ì yó,
 ì íana gbae, a í ì báale.

¹⁹ I to Yakḁbu buiḁ a yá dḁ,
 ì ikoyá pọ á díleḁ da Isailiḁne.

²⁰ I bee ke buipāleḁneḁ,
 aa aà yádileḁḁ dḁo.

Aleluya!

148

Dii pḁkeḁḁ aà táasileḁ

¹ Aleluya!

A Dii táasile aà bḁdeḁ!

A aà táasile za musu!

² A aà táasile aà malaikaḁ pii!

A aà táasile aà íwaḁ pii!

³ A aà táasile íatḁ ní mḁvuaḁ!

A aà táasile saan'inaḁ pii!

⁴ Báluma kpele pḁḁ

ní ì pọ kú luabḁpuanaaḁ,*

à aà táasile.

⁵ Aa Dii tḁḁ,

asa ḁme yá'ò, ḁ aa kḁ.†

⁶ A ní pḁpe ní pépekii,

* 147:4 Isa 40.26 † 147:10 1Sam 16.7 * 148:4 Daa 1.7 † 148:5 Daa 1.1, 3

aa ku we gɔɔpii, †
à kɔɔ dāné, aa fɔ vɛáo.

7 Pó pɔ kú tɔɔlɛɔ, à Dii táasile,
ní kpò gbènéɔ ní ísia í títiiɔ §
8 ní loupileáo ní lousisiao
ní lou'io ní a gbɛo
ní zàa'iana pɔ í misiile aà yáɛo
9 ní gbèsisɔ ní sɛsɔnaɔ pii
ní lí nɛ'inaɔ ní sɛde líɔ pii
10 ní sɛ̀anɔɔɔ ní pɔtuɔɔ pii
ní pɔtaa'onkuawaɔ ní bāɔ
11 ní dúnia kíaa ní buiɔ pii
ní kíaa ní búsu gbāadeɔ pii
12 ní ɛwaasoɔ ní wéndiaɔ pii
ní gbɛzɔɔ ní nɛfɛnenaɔ.
13 A Dii tɔbɔ,
asa aà tɔ mé de'íla,
aà zɔɔke de musu ní z'íleo pɔa.
14 A kía gbāade kpà a gbéɔne
gbé pɔ Isailiɔ í aà táasile ũ,
aà yāmana pɔ káiaànɔpɔ.

Aleluya!

149

Dii yāmanaɔ yákpalekɛa ní dúniao

1 Aleluya!

A lè dafu sí Diiɛ aà yāmanaɔ!
A aà táasile balu guu!
2 Isailiɔ, à ví àɔ kɛaa á Kɛna yá musu.
Siɔnadeɔ, à pɔnake ní á kíaa.
3 A ɔwā à aà tɔbɔ,
à aà táasile ní mɔɔnao ní gāao.
4 Asa Dii gbéɔ yá í kaaague,
í zɛabusanaɔ kpela à ní suaba.
5 Dii yāmanaɔ kúkuake ní gawipiu,
an gula aɔ dɔ ní líi musu.
6 Lua táasilea aɔ dɔ ní léu,
fɛnda lé pla aɔ naa ní ɔzɛ,
7 aa tɔsiò buiɔwā,
aai búsu pii gbéɔ wetāò,
8 aai ní kíaa yeye ní mɔdaonaɔ,
aai galakpa ní kíabuɔne,
9 aai séríno lá Lua yādárɛlawa.
Dii yāmanaɔ tɔbɔ a guu.

Aleluya!

150

Dii táasileá

1 Aleluya!

A Lua táasile aà kúki,
à aà táasile báluma zɔɔ guu.
2 A aà táasile aà gɔsake yáí,
à aà táasile aà zɔɔ de'íla yáí.

† 148:6 Daa 1.14 § 148:7 Daa 1.21

³ A aà táasilē ní kuupeao,
 à aà táasilē ní mɔɔnao ní domao.*
⁴ A aà táasilē ní gāao ní ōwāao,†
 à aà táasilē ní goeo ní kulēo.
⁵ A aà táasilē ní sésēnapāao,
 à aà táasilē ní sésēn'ò gbāao.
⁶ P' b'ēē p'ii, à Dii táasilē!

Aleluya!

* 150:3 2Sam 6.5 † 150:4 2Sam 6.14

YAASIO Yá pᓂ kú láε bee guuᓂ

Láε bee guu wá yáasiᓂ ní ᓂᓂᓂ yádanεᓂ 0u, 5 wá Salomᓂᓂ tᓂkpáε, asa Isailiᓂ Salomᓂᓂ d5 ᓂᓂᓂᓂ pᓂ tᓂᓂᓂ ũ.

Yáasi láá lá pᓂ wá Isailiᓂ felekkaa ᓂᓂyáᓂ kᓂᓂᓂ doe. Wa f5 lápi kpaale lee áa5:

A séia lé ài pᓂ ᓂᓂᓂ í iné bᓂᓂleke (1-9). Gueᓂ ᓂᓂᓂ í yá'o lán gbēnazinawa (8.12-36), í azia dile Lua zikena ũ.

A plaade mé lápi guoguo yá ũ, gu pᓂ yáasiᓂ kuu (10-29). Salomᓂᓂ mé yáasipio kᓂ ge a kàaa gudou (10.1-22.16, 25.1-29.27), mé wá ᓂᓂᓂᓂ páleᓂ yáasiᓂ káfi a guu 1ᓂ (22.17-24.22, 24.23-34).

A áa5de (30-31) guu ᓂᓂyá pᓂ gbēpáleᓂ kᓂᓂ kuu.

Yáasi lá i yázi ge Isailiᓂ yáᓂ o lán Bibeli lá kᓂiᓂᓂwao. A yádanεᓂá wá baade pii pᓂε, mé a ledamaᓂ í to gbé kua àᓂ na, 1ᓂ Lua pᓂεá ke ní pᓂnao. ᓂᓂyá pᓂ kú lápi guuá wá kua lá gu lé dᓂ yáε. Lua mé iko vᓂ. Vlakεáε mé d5a zina ũ, í mᓂ ní yámaakeao ní kuanao. Músi í gbēváiᓂ ní sᓂᓂᓂ ní ᓂdeᓂ le, áma gbēmaaᓂ ní ᓂᓂᓂᓂᓂ ní gbé pᓂ aai wēnad5 taasideᓂᓂᓂ í ní maakea gbe e.

Yáasi lá kyokea í to wá Isailiᓂ kua gbad5 ní ᓂᓂᓂ pᓂ aa vᓂᓂ. Wí e lá an ᓂᓂᓂᓂᓂ í wá gbēnazinaᓂ yáᓂ ní wá yá'5maᓂ dᓂᓂᓂ. ᓂᓂᓂᓂ de gᓂᓂᓂ yá ũε, mé á gí ku e ní a gbāᓂ.

Yá pᓂ a yáí wí yáasikei

1 Yáasi pᓂ Davidi né Salomᓂᓂ,*

Isailiᓂ kía kᓂ,

2 ké gbéᓂ e ᓂᓂkú, aaᓂ laai vᓂ,

aaí d5ayá dada,

3 aai gᓂ wezēn láasoodeᓂ ũ,

maakea ní yázeᓂe ní náiao yá musu.

4 Yáasipio í nᓂεdeoude gba laai,

í to ɛwaaᓂ àᓂ ku a dᓂᓂwá ní d5ao.

5 Laaide i ma, áá yádadaa i gé aε,

nᓂεde i ledama e a guu,

6 i yáasi ní yáleeᓂᓂᓂ mid5

ní ᓂᓂdeᓂ yá'oaᓂ ní ní faai yáᓂ.

7 Vlakεa Diie mé d5a zina ũ,†

gbé pᓂ í saka ᓂᓂᓂ ní yádadaaoguaᓂ sᓂᓂε.

Laaikaa gbēváiᓂ kᓂni

8 Ma né, nᓂli n mae yá'onε ma,

nísu pákpa n da ledamaio.

9 Aᓂ de fúa kefena ũ n miwa,

aᓂ de yábaa ũ n nᓂε.

10 Tᓂ duunkεnaᓂ lé kᓂnikεnε,

nísu weio, ma né.

11 Aai me:

Mᓂ wá ge gbéᓂ dáda wá ní dede,

wá yáesaideᓂ kpákpa wá ní kúku.

12 Wá ní mᓂmᓂᓂ bᓂε lá mia í kewa,

wá ní mᓂ íi lá beᓂa í kewa,

13 wí pᓂ ᓂde bui pii e,

wá kpᓂᓂ i pa ní pᓂ pᓂ wá náaapio.

14 Mᓂ wá wá baa daaa,

wápiᓂ, wá mᓂkpe 1ᓂ dou.

15 Ma né, nísu géᓂᓂᓂᓂ,

nísu zéserᓂᓂᓂ.

16 Asa an kᓂεε leeᓂ ní váikεaoε,

aa wáa ní gbēdeao.

17 Bakpaa báᓂ wáaá páε.

18 Aale baikpá níziáεε,

* 1:1 1Kia 5.12 † 1:7 Yob 28.28, Sou 111.10

an tòe mé a ní pui.

¹⁹ Ǿvái'enaò zian we nípii,
an luaa pói mé í ní wēni bò.

Ǿnò gbésisia

²⁰ Ǿnò lé wiile gāe,
aà lé dò zeau.

²¹ I lezu zé pò wili láauo miwa,

í kpáwake wéle bíbòleò guu à mè:

²² Ǿnòsaideò, áò kú ní Ǿnòsaio e bòe ni?

Ma láanikenaò, á ze ma láanikeae bòe ni?

Sòùò, áò za dōagu e bòe?

²³ Tó a ma ledama mà yāa,

dō ma a nisina písiwá,

mí tó àò ma láasoo ví.

²⁴ Lá ma á sisi, a gi swákpai,

ma ò pòòé, á gbēe laai i kawào,

²⁵ lá a ma ledama kpà swáa píi,

i we laai pò ma á gbáio,

²⁶ tó músi á lé, má á yáabòe,

tó yá á lé, má á láanikee,

²⁷ baa tó yá á lé lán zàa'ianawa,

mé músi á lé lán zàalolowa,

mé taasi ní yá'ōmao gēázi.

²⁸ Gòò bee á gbasa lezumazi,

kási má weo,

á ma kíi wēle, kási á ma eo.

²⁹ Asa á za dōauē,

mé i ze ní víakea Diieoo.

³⁰ I we ma ledamaio,

a sakà laai pò ma á gbáue.

³¹ A á dāa gbē'e,

yāvái pò a zeò a wi á musu.

³² Gia Ǿnò í Ǿnòsaideò dēde,

láasoosai í sòùò tìbòzò.

³³ Gbē pò ma yá kúa sò aò dòdòa,

aò ku nie musu vāi kākeseaie.

2

Tēa Ǿnò ài

¹ Ma né, tó n ma yá sí,

mé n ma yádileò kúa n sòu,

² tó níle swádò Ǿnòyái,

mé n sò kpà a dadaawa,

³ tó n lezù laaizi,

mé n wiilè yádadaai,

⁴ tó n kpálékèi ánuusu ù,

mé n wēle àizee ulea ù,*

⁵ níyó víakea Diie midò sa,

ní Lua dōa e.

⁶ Asa Dii mé í ní gba Ǿnò,

dadaa ní dōao í bò aà kíie.

⁷ A káfia zé kúa gbēmaaòne,

a de sēngbao ù táesaideòne.

⁸ I òlia gbēmaaòzi ní táa'oua,

í a yámanaò dōa ní yá pii kea guu.

⁹ Nyò yázede dō sa ní yá dòodeo

ní yá pò zevío ní maa píi zéò.

¹⁰ Asa Ǿnò a mōma,

* 2:4 Mat 13.44

mé d̄sa a n kási.
 11 Kua ní laaio a n d̄sa,
 yáze d̄sa a ɔlianzi.
 12 A n bɔ gb̄váiɔ zéu
 ní yāb̄ēkenaɔ ɔzi.
 13 Gb̄épiɔ p̄aale yāmaa zéε,
 aa gusia zé s̄ε.
 14 Aaí p̄onake ní v̄aikeao,
 aaí v̄i aaɔ k̄ēaa ní yāb̄ē faasaio.
 15 An kekeá faa v̄io,
 aaɔ yāke ní k̄onioε.
 16 ɔnɔpi a n bɔ káaluwa ɔzi,
 a n si n̄ɔε pále yá nana oanewa.
 17 N̄ɔεpi pákp̄a a n̄en̄on ḡsi,
 à a Lua b̄aa kuaanɔ yá gb̄ɔo.
 18 Aà b̄ε í m̄ipēn̄nɔ gawae,
 aa kp̄é zé í tárn̄nɔ b̄edau.
 19 Gb̄é p̄ó ḡēàazi lí n̄s̄elileo,
 ìli w̄ēni zé le bo.
 20 ɔnɔpi a n da gb̄ēmaaɔ zéwa,
 n̄nɔ d̄b̄odeɔ zé k̄ua.
 21 Asa n̄s̄epuadeɔ mé aa ḡs̄ b̄usu v̄i,
 t̄aaesaideɔ mé aaɔ ku a guu.
 22 V̄aikenaɔ s̄s̄, wa ní yá ní b̄oleue,
 wa náaisaideɔ kpoεue.

3

Dii náaike a í ɔnɔ iné

1 Ma né, r̄isu to ma yādane s̄anguo,
 n̄yɔ yá p̄ó má d̄ilēn̄nɔ k̄ua n s̄s̄u.
 2 Asa a n ka w̄ēni gb̄àawa,
 a aafia káf̄ine.
 3 Gb̄ēke ní náaio su k̄ēmao,
 n̄yɔ daa yābaa ũ,
 k̄ē n s̄ɔwa lá w̄i k̄ē l̄ák̄ek̄diwawa,
 4 n t̄ó ì na,
 n̄nɔ maa Luaε ní gb̄ēnaz̄inaɔ.*
 5 Dii náaike ní n̄s̄em̄endoo,
 r̄isu gb̄áa'e nz̄la ɔnɔwao.
 6 Nyɔ aà d̄s̄ n yá pii kea guu,
 i zepoone.
 7 Nsu ñ nz̄la gwa ɔnɔna ũo,
 n̄yɔ Dii v̄ia v̄i, ní k̄é v̄aiwa.†
 8 Bee aɔ d̄ε n m̄ε aafia εs̄ε ũ,
 a n wá gba gb̄aa.
 9 Dii kp̄ela ní n àiz̄εεo
 ní n buap̄ó káauɔ píi,
 10 p̄ów̄enaɔ i bi b̄ɔ n d̄s̄u,
 n selaɔ i pa yelee ní v̄ēε dafuo.
 11 Ma né, tó Dii n toto, r̄isu dile p̄ao,
 tó à n gba laai, r̄isu to à k̄ene íio.‡
 12 Asa gb̄é p̄ó Dii yei ɔ í daz̄ewa,
 lá mae í ke a né p̄ó k̄ēε maaεwawa.§
 ɔnɔ ài
 13 Báaaden gb̄é p̄ó ɔnɔ le k̄u

* 3:4 Luk 2.52 † 3:7 Lom 12.16 ‡ 3:11 Yob 5.17 § 3:12 Ebe 12.5-6, Zia 3.19

mé d̄ɔa pàè ù.

¹⁴ Asa a ài ví de ánusua,
í káfiakené de vuua.

¹⁵ A b̄ēēēē ví de ósoa,
p̄ó p̄ó a ni kumaɔ kee i kawáo.

¹⁶ W̄ēni gb̄aa ku aà ɔplaau,
àizee ní gawio ku aà ɔzēēu.

¹⁷ Aà yáɔ kekeá na,
aà zé píi aafia ví.

¹⁸ A de lí w̄ēnide ù gb̄é p̄ó k̄uaɔne,
b̄aaadeɔn gb̄é p̄ó s̄iɔ ù.

¹⁹ Dii ḡɔike guu à t̄ɔle k̄ale,
aà ɔnɔ guu à musu k̄e.

²⁰ A ísia e b̄ò a d̄ɔa guu,
a tò luab̄epuana m̄òse ví.

²¹ Ma né, ñȳɔ wezēē ní ɔnɔo ví,
rísu ñ wevíao.

²² Aɔ de n nisina w̄ēni ù,
aɔ de yábaa ù n n̄ɔe.

²³ Nȳɔ b̄e n laaiwa,
p̄ɔe a kp̄alikpaneɔ.

²⁴ Tó n wule, vía a n k̄ūo,
ríȳɔ w̄úle í'ò na.

²⁵ Nȳɔ kai víakeɔ,
ge músi p̄ó í v̄aikenaɔ le k̄ándo.

²⁶ Asa Dii aɔ de n mikpak̄i ù,
a n gb̄á ví kaia.

²⁷ Tó n ɔ lé n k̄pe le,
rísu gí maakei gb̄é p̄ó k̄ù ñ kēēēo.

²⁸ Tó n d̄ɔnle zé ví,
rísu o n gb̄édeee aà gé e ziao.

²⁹ N gb̄édee p̄ó kú n sae d̄ɔɔa,
rísu lekpaálaazi ní gb̄ēēoo.

³⁰ Tó gb̄é í ȳae ken̄ēo,
rísu lekpaakeaàɔ páo.

³¹ Nsu gb̄aam̄ɔnedeɔ kua nideɔ,
rísu ñ ní keae keo.

³² Asa Dii ye k̄ɔnideɔ ḡiȳáio,
n̄ɔsepuaɔeɔ ɔ í ke a kp̄áasiaɔ ù.

³³ Dii í láaizí gb̄ēv̄áio uawa,
í b̄aaada gb̄ēmaaɔ b̄ēu.

³⁴ I gb̄élaanikenaɔ láanike,
a gb̄eke ví ní z̄iabusanaɔ.*

³⁵ Ɔn̄ɔde a b̄ēēē e,
s̄ɔú s̄ɔ í wida az̄iawa.

4

Gb̄ēz̄ɔ ledama

¹ Ma néɔ, à gb̄ēz̄ɔ ledama ma,
à á laai kp̄ále ké à e à d̄ɔa ví.

² D̄ɔa s̄usu mále daé,
ásu pákpa ma ȳadaneio.

³ Ké má kú né ù ma mae ɔz̄í,
má buse ma da né m̄endona ù.

⁴ Ma mae ȳad̄amēē à mè:
Nȳɔ ma yá k̄ua n s̄ɔu,
ma ȳad̄ileneɔ da, n kua iɔ na.

* 3:34 Zaa 4.6, 1Pie 5.5

- 5 Ɖnɔkū, ñyɔ dɔa vɪ,
 asu sāngu ñ pāale ma yáeo.
 6 Nsu pákpa ñnɔio, a n dɔa,
 ñyɔ yeaázi, a ɔkunla.
 7 Ɖnɔkū, ɔme yápii mi ũ,
 dɔa weele ní àizee pɔ ní ví piió.*
 8 N aà kú gbáugbāu, a n káfi,
 didiwá ɔplapla, a n kpela.
 9 Aɔ de fùa maa ũ n miwa,
 àɔ denɛ kíafua gawide ũ.
 10 Ma né, swákpa ma yáí,
 yápi da, n wēni aɔ gbāa.
 11 Ma ñnɔ zé òlɔne,
 ma n da yāmaa zéwa.
 12 Tó níle táa'ou, pɔe a kpanɛo,
 tó níle bàaleu, ñyɔ gēnaleo.
 13 Nyɔ ma ledama kūa, nísu gbæo,
 didiwá gbāa, asa ɔme n wēni ũ.
 14 Nsu vāikenaɔ zé seo,
 nísu te gbēvāib zéio.
 15 Ené, nísu namáo,
 kēmá, ñ n gɛa ke.
 16 Tó aai yáí e kèò, aali i'oo,
 tó aai gbé e kàaúo, i lí gē ní wéuo.
 17 Asa vāikea mé ní pɔblea ũ,
 gbéɔ wetāa mé ní imia ũ.
 18 Gbēmaaɔ zé de lán gudɔleiawa,
 a gupua Ìb dede lán íatē dedeawa.
 19 Vāikenaɔ zé de lán gusia níiniwa,†
 aali pɔ pɔ tò wāle gēnale dɔo.
 20 Ma né, laaidɔ yápiɔwa,
 swáse ma yá'onei.
 21 Nsu kpá swáao,
 ñyɔ kūa n sɔu.
 22 Asa a de wēni ũ gbé pɔ le kùɔne,
 a de mè búu aafia ũ.
 23 Azaiasa laaidɔ n sɔ yáwa,
 asa wēni zína bɔ sɔ kúe.
 24 Bɔ yābɛɛ'oua,
 miké yákpaañla'oua.
 25 Wɛdɔ n aɛ,
 gugwa n kuu súsú.
 26 Zé sé súsú,
 n yákeɔ pii a bɔ maa.‡
 27 Nsu yeɛle ɔplaii ge zɛeio,
 nísu gbápele vāi zéuo.

5

Laaikaa kɔaluai

- 1 Ma né, laaidɔ ma ñnɔwa,
 swákpa ñ ma wezē yāma,
 2 ké ñ e ñyɔ ku n dɔɔwa,
 dɔa Ìb ku n léu.
 3 Káalua legbe'i Ìb na lán zówa,
 í ní gále ní lé nao,
 4 āma gbɛzā í kené íi lán gɔíwa,

* 4:7 Mat 13.44-46 † 4:19 1Zaa 2.11 ‡ 4:26 Ebe 12.13

Í rí zᵛ lán fēnda lena kpeplawa.

⁵ Aà zé í mipeᵛnᵛ gawa,

í si n' gbé pᵛ teaziᵛ bedau.

⁶ Ili láasooke wēni zéwao,
a dᵛ a zā zépiwao.

⁷ Ma né, swáse ma yáí sa,
rísu gi ma ledamaio.

⁸ Páale nᵛ bee taae zà,
rísu n' aà be gāae baa vío.

⁹ Nsu n' n gbáakpa gbēpálewao,
rísu n' n wēni kpa gbé pásiwao,

¹⁰ ké n áizeeᵛ su gᵛ dāᵛneo,
mé n zí ài su gᵛ ua páledeᵛneo.

¹¹ Nyᵛ aauke n gᵛᵛ vláwa,

ńyᵛ íbaba, n yēe a láa,

¹² ní me: Ma gi ledamai fá!

Ma sakaa totoau mé tò.

¹³ Mí ledamadeᵛ yá'one mao,
mí swáse ma yādanedeᵛzio.

¹⁴ Ma gᵛa wēna pᵛ ũ mímimᵛ
ké dúnia ma e zāo.

¹⁵ N nzía ola imi,
ze rí nzía lᵛ'io.

¹⁶ N nibᵛna ibᵛlea báasi maae?
N í gufᵛ bᵛa gāae ze vío.

¹⁷ To àᵛ de n na pᵛ ũ ado,
asu àᵛ de gbēe pᵛ ũo.

¹⁸ To Lua báaada n biapiu,
pᵛnake rí n èwaasogᵛᵛ nᵛo.

¹⁹ N tue báasēde! N zᵛtēn kefena!
To bᵛnᵛbleaaᵛnᵛ lí kangu gᵛᵛpii,
ní aà báasē nide lá gu lé dᵛ.

²⁰ Ma né, bᵛyáí ńyᵛ nᵛ pále nidei?
Bᵛyáí ńyᵛ bᵛnᵛble rí nᵛ pᵛseoi?

²¹ Gbēnazínaᵛ yákeae ulea Diiᵛo,
lᵛ zé pᵛ aa sè dᵛ píi.

²² Váikeᵛna tàae í aà kú,
aà duuna í ba zuè.

²³ Aà ledamamasai a à kpa gai,
aà sᵛũke zᵛᵛ a aà sásá.

6

Fia rí máao n' gbēnazín páo yá

¹ Ma né, tó n n gbēdo fia dī n miwa,
tó n kpégaauᵛsí gbéce,

² tó n lé n kaliké,
tó n yá'oa n dayáu,

³ lá ńyᵛ ken la ma né: Leᵛᵛ yápiu,
asa n na n gbēdo zᵛle.

Ge ńyᵛ zeze n gbēdopizi,
awakpaè.

⁴ Nsu to i gē n wéuo,
rísu to n wébaa gbiakúo,

⁵ n' nzía siwá,
lá tue í rí kéwa,

lá bá í bᵛ fiikpana ouwa.

⁶ Zígbiade, gé bᵛᵛna gwai,

ní aà yákea tàasika, n̄ȳᓅ ònòkū.

⁷ A ᓅaana v̄io,
a gb̄z̄ᓅ ge dii v̄io.

⁸ I ble k̄s̄ūa di sae,
í a p̄blea k̄āaa p̄k̄ekeḡᓅ.

⁹ M̄aade, n̄ȳᓅ w̄úlea e b̄ᓅe ni?
B̄ᓅe n̄ȳᓅ vu ní ioi?

¹⁰ Ni k̄ámabo ȳᓅ, ni i'ò ȳᓅ,
ni w̄úle ȳᓅ òkpa a n k̄ùe.

¹¹ P̄ᓅ taasi a ḡenzi lán kp̄áiweliwewa,
n̄ᓅana a m̄ᓅma lán gb̄é p̄ᓅ ḡᓅk̄eᓅ k̄ūawa.

¹² Gb̄ēnaz̄in p̄áá gb̄ēv̄āie,
l̄ᓅ b̄ēbe ní eᓅᓅ ᓅᓅ a léu.

¹³ I ȳá'ò ní w̄éᓅ ní ᓅᓅ,
í seelakeñé ní gb̄áᓅ.

¹⁴ M̄ᓅafilí mé aà n̄ᓅse p̄á,
v̄ái w̄áai ᓅ l̄ᓅ pa ḡᓅᓅpii.

¹⁵ Bee ȳáí m̄úsi a m̄ᓅw̄à lezasai,
kaaū a ḡēaàzi k̄ándo, aᓅ felea v̄io.

¹⁶ Ȳá m̄ēn soolo ku k̄é Dii zau,
à k̄à se sopla k̄é a ye a ḡȳáio.

¹⁷ K̄áakua, eᓅᓅ, ȳāesaidede,

¹⁸ ȳápas̄í w̄áaipaa, w̄áa ní v̄áio,

¹⁹ seelade eᓅᓅ ní daᓅ p̄ēāao.

Laaikaa gb̄ast̄keai

²⁰ Ma n̄é, n̄ȳᓅ n mae ȳádileᓅ k̄ūa,
n̄isu p̄ákpa n da ȳádaneio.

²¹ N̄ȳᓅ k̄ūa n s̄ᓅu ḡᓅᓅpii,
n̄ȳᓅ daa ȳábaa ū.

²² A ᓅbaane n t̄áa'oa guu,
a n ᓅá n w̄úlea guu.

Tó n vu, ali ledama.

²³ Asa ȳádileapiᓅá filiae,
ȳádanepiá gupuae,
ledama ní leleaᓅ z̄é w̄ēnidee.

²⁴ A n si n̄ᓅe v̄áíwa,
a n b̄ᓅ n̄ᓅe p̄ále ȳá nana oaneu.

²⁵ Nsu ñ aà kefenke nideᓅ,
n̄isu to aà ḡᓅgwawe n k̄ūo.

²⁶ K̄áalua í ní ḡᓅ ḡii,
gb̄ēp̄ále n̄ᓅ ȳá s̄ᓅ í ní b̄eᓅᓅ mide.

²⁷ Tó gb̄é teᓅe dà a p̄leu,
aà p̄k̄asa a ḡí t̄ék̄iie?

²⁸ Tó gb̄é k̄ēsep̄ele teȳᓅwa,
a na aà gb̄áwao lé?

²⁹ M̄āe ní gb̄é p̄ᓅ ḡē a gb̄ēdee n̄ᓅ ȳáuo,
asa tó à ᓅn̄awà, a b̄ᓅ p̄āo.

³⁰ Tó n̄ᓅa lé gb̄ēde, tó à kp̄áí'ò,
w̄í a ȳá dile p̄āe?

³¹ Tó w̄à aà k̄ū, a fiabo leᓅ sopla,
i p̄ᓅ p̄ᓅ a v̄í a ua kpa píi.

³² Gb̄é p̄ᓅ í w̄úle ní p̄ále n̄ᓅ l̄āsoo v̄io,
gb̄é p̄ᓅ í bee ke lé azia ᓅᓅkpa.

³³ Gb̄ēa gb̄āa ní kpeᓅᓅao mé aà baa ū,
aà t̄ᓅ í a k̄ēw̄āo.

³⁴ Asa íbele a aà z̄á n̄ᓅse fele,
i t̄ᓅsiw̄à aà w̄ēnagwasai.

³⁵ A awakpabᓃe sio,
baa tó à gba zᓃᓃ dàè, a weio.

7

Laaika nᓃe pᓃ í n̄ gálezi

- ¹ Ma né, ma yá'one ma,
ma yádileaᓃ da n n̄s̄eu.
² Nyᓃ ma yádileaᓃ k̄ua, n̄iᓃ aafia,
laaidᓃ ma yádan̄ewa lán n wéwa.
³ Da n ᓃn̄ewa tāana ū,
k̄ē n s̄ōwa lá wí k̄ē lák̄ēbᓃwawa.
⁴ O ᓃn̄e, n dāen aà ū,
wez̄ē sisi n dae ū.
⁵ A n d̄sa d̄se'iide yá musu,
a n bᓃ nᓃ pále yá nana oan̄eu.
⁶ Má zea ma kp̄é fen̄entiu,
mále báasi gwa.
⁷ ᓃ ma ḡgbāanaeᓃ è, ᓃn̄i i pan̄éᓃ,
èwaasoe kú n̄i guu, a láasoo vío.
⁸ Ale liaaliaa gāae,
àle waaloūk̄eke n̄eēzi,
àle aà be gāae baa vív̄i
⁹ za oosiele guk̄āaaa e gwá,
e gu ḡē siak̄ù maamaa.
¹⁰ ᓃ n̄eēpi bᓃ mᓃ d̄aāle n̄i k̄ōnio,
à ᓃm̄a az̄iawa lán k̄áaluawa.
¹¹ A lé ví mé z̄iap̄eākenae,
aà p̄ᓃ lí pé beo.
¹² Z̄ieᓃ iᓃ ku zeau, z̄ieᓃ gāae,
iᓃ z̄ékpaa yeyewa.
¹³ ᓃ à èwaasopi k̄ù à lep̄èwà,
à aà gwà n̄i wegaalimao à mè:
¹⁴ Sáauk̄pasa'oa kua yāa,
ᓃ ma lé p̄ᓃ má k̄ēpi fiabᓃ gb̄a.
¹⁵ N k̄ō'ea yáí ma b̄oi,
mále n weele, ma n e ke s̄ō.
¹⁶ Ma k̄untu kp̄a ma liia
n̄i Egipi busu zwāa wé kefen̄ao.
¹⁷ Ma tulale f̄aē ma w̄ulek̄dia,
wa k̄ē n̄i líᓃ ḡlnanaᓃ n̄i lit̄eēᓃ.
¹⁸ Mᓃ wà b̄ōn̄oble e gu ge d̄d̄o,
wà wá p̄eā ke à m̄ōwá.
¹⁹ Asa ma z̄á kú beo,
w̄éle p̄ᓃ à ḡèu z̄à.
²⁰ A ᓃbaaa yè ḡèᓃ,
e aàᓃ gé sui mᓃ a ᓃs̄ike.
²¹ A aà s̄ō bl̄è n̄i yá dasi k̄áleaēo,
à ḡān̄awà n̄i yá nana oaēo.
²² ᓃ à b̄ᓃ teaāzi ḡᓃᓃ,
lán zu p̄ᓃ w̄ale gé a k̄ōlokpaiwa,
lán tue p̄ᓃ lé gb̄áp̄ele bauwa,
²³ lán b̄a p̄ᓃ wá s̄i fiuwa.
I d̄s̄ k̄é a az̄ia kp̄a gaieo,
e ka ḡē aà s̄ō k̄ū.
²⁴ Tiasa ma néᓃ, à ma yāma,
à laaidᓃ yá p̄ᓃ lé bᓃ ma léuwa.
²⁵ Nsu to n láasoo ta aà k̄iio,

ńsu pāzea ñ gē àà yáuo.

²⁶ Gbé pò à ní né à ní òòkpàò dasi,
gbé pò à ní kaaùpiò lé vío.

²⁷ Àà bεá bεda zékpaaε,
í sińno ga kpe kpeaue.

8

Ono gbésisia

¹ Ono lé lezuwázi fá!

Wezē lé wá sisiao!

² A ku sísí musu zé gεεwa,
a zεa zenankpaaú.

³ A ku wéle bíliblεo saε,
aà loo do bole gbaò kfi.

⁴ Gbéc, áme mále á sisi,
gbēnazína, mále lezuázi.

⁵ Niazlde, à weεle àò laai ví,
làasoosaide, à to àò nòse ví.

⁶ A swákpa, asa yá gbia má oé,
yá dòde a bo ma léu.

⁷ Asa ma lé í síana'o,
má ye vái gfyáio.

⁸ Yá pò do ma léu ma,
a kee faasai ge kpaanlao.

⁹ Aa síana ví laaideε píie,
aa zεví gbé pò òòkùòne.

¹⁰ A ma ledama sé de ánusua,
à dōa se de vua kefεnaa.

¹¹ Asa òno bεεε de òsoola,
pò pò a ni kúwáε i kawào.

¹² Mapi má òno, má laai ví,
mé má yákea a zéwa dōa kúa.

¹³ Viakεa Diie mé zaa váigu ú.

Má za ziasεa lesí ní íandáao
ní zεa ní váio ní yákpaaanla'oaogu.

¹⁴ Ledama ní yákekeεa dōaoá ma pòε,
mámε má wezē ú,
ma kfi gbāa i boú.

¹⁵ Kíao í kpalable ma sabaie,
ò kpalablenao í yázede dileò.

¹⁶ Gbāadeò í ikoke ma sabaie
ní dúnia kpaladeò píi.

¹⁷ Má ye gbé pò yemaziòzi,
gbé pò lé ma weεleò mé aa ma e.*

¹⁸ Aizεε ní gawio ku ma ózfi
ní óda káfíadeo ní namao.

¹⁹ Né pò mi iné maa de vua síanaa,
káfiá pò mi kené de ánusu maaa.

²⁰ Má be yá dòde zéu,
mi táa'o zé sūsu guu.

²¹ Mi gbé pò yemaziò gba àizεε,
an láasiò i pa.

²² Dii ma kúa za a zfi daalegòò,
e àò gé yá pò a kè za káauò kei.†

²³ A ma dile za asínizle,
za a daalegòò, dō i dúnia keo.

* 8:17 Mat 7.7-8 † 8:22 Daa 1.1, Zaa 1.1-3, Zia 3.14

24 A ma i zadò ísia kuo,
 nibònae ku gɔɔ beeo.
 25 A ma i sìsìò aa,
 e àò gé gbèsìsìò zínapelei,
 26 e àò gé dúnia kálèi,
 ge sēsao ge bùsu wén do.
 27 Ké àlè pò pò kú musuò ke,
 ké àlè báluma da ísiaa,
 28 ké àlè lou na musu,
 ké àlè ísia í zé fò,
 29 ké àlè kɔɔ da ísiae,
 a í su a baa vío,
 ké àlè tɔɔlè zínapele,
 má kú wee.
 30 Má kú aà sae zìpi zìia ù,
 ma pɔ ìò nawà lá gu lé dɔ,
 miò pɔnake aà ae gɔɔpii.
 31 Mìò kò'ò aà dúniaa,
 gbènazìnaò de ma pɔnakebò ù.
 32 Tiasa ma néò, à ma yāma.
 Báaaden gbé pò ma yákaeò kúa ù.
 33 A ledama ma, í ònòkù,
 ásu niazìkpaio.
 34 Báaaden gbé pò lé ma yāma
 ìò ma dá ma kpèele ù,
 ìò taamale gɔɔpii.
 35 Asa gbé pò ma e wēni èe,
 aò na rí Diio.
 36 Gbé pò kúaa vāi í azíaae,
 gbé pò zamaguò, ga ò aa yei.

9

ገጠ ስ ምህረድ

1 ገጠ a kpé dè,
 à a gbapeleò à mèn soplà a pèlepele.
 2 A nòò dè à vèe kèke,
 à bleò sɔukè a kàle.
 3 A a wéndia zìkenaò zì,
 àlè lèzu wéle sìsì misonaa à mè:
 4 Gbé pò nòse víloò à ea mɔ ke!
 ገጠkēsāmadeò málè oé,
 5 à mɔ bleblemanò,
 í vèe pò má kèke mí.
 6 A sɔũke tó, ìò aafia,
 í taa'ò wékèa zéu.
 7 Gbé pò lé leda gbélaanikenawa
 ì gò sòsèe,
 gbé pò lé vāikena dazewa
 ì gò tàaeèe.
 8 Nsu gbélaanikena dazewao,
 asa a ùisennoe.
 ገጠna dazewa, ìò yenzi.
 9 Yada ònɔnae, aà ònò í dede,
 ya'ò gbèmaae, aà dōa í káfí.
 10 Vlakèa Diie mé ònò daalea ù,
 Lua pò a kua adoa dōa mé wékèa ù.
 11 Asa rýò gēgē ma sabai,

n wēni a gbàakū.
 12 Tó ní ònò, nZlææ,
 tó gbɛ'awiambònan n ũ, n mi musu.

13 Misaike de lán nœ ledewæ,
 a sòu mé a yæ dso.
 14 I zòle kílau a kpæææ,
 aà kpé kú wéle sísl musu,
 15 Ì lezu gbé pò lé gēzi,
 Ì o gbé pò zé kua súsuœ:
 16 Láasoosaide, ea mò ké!
 Ònòkēsámade, mále one,
 17 Ì kpáí mia Ì na,
 bleblea asii guuá zóe.
 18 Gōepi dō ké gōa gyaade ũ zén weo,
 gbé pò à ní sisiò sí bēda gbáou.

10

Salomò yáasiò

1 Né ònòna Ì to a mæ pò ke na,
 né sòu Ì a da pò yæ.
 2 Òvái lí àikeo,
 yákea a zéwa Ì ní sí gawa.
 3 Dii lí to nòana gbēmaa deo,
 mé Ì väikenaò té ní pòeá pò.
 4 Pòewosai Ì to wà taasike,
 zíkæ a òplapla mé Ì to wà ke pòde ũ.
 5 Né pò ble gba dò saéá né laaidee,
 né pò Ì i'ò pòkèkègò wí dso.
 6 Gbēmaa mi Ì bāaa ví,
 āma yāpási mé väikena lé pà.
 7 Gbēmaa lí ga ní a tóo,
 väikena tó Ì mide.
 8 Ònòna Ì zíkæ yádileneòwa,
 yābòlena Ì azía né.
 9 Gbé pò Ì yáke a zéwa ku dòdò,
 yābèekena yá a bò.
 10 Gbègwaa ní wé väio Ì mós ní yáo,
 gbé gbaa laai Ì íbèlemide.
 11 Gbēmaa léá nibòna wēnidee,
 yāpási mé väikena lé pà.
 12 Zaakòu Ì sóle da,
 yeakò Ì láka tàæ píia.*
 13 Ònòyá Ì dò laaide léu,
 flá mé ònòkēsámade pò ũ a kpææa.
 14 Ònòna Ì dōa kūsua dia,
 laaisaide lé Ì aà dayáu aa.
 15 Òde àizææ Ì deè wéle bíide ũ,
 wēnade taasikæa mé aà midæa ũ.
 16 Gbēmaa asea Ì mòè ní wēnio,
 väikena ài Ì ladama iè.
 17 Gbé pò Ì ledama ma wēni zé sè,
 gbé pò Ì totoa dile pā zà zéwa.
 18 Gbé pò za gbéu mé a ye wa dso æædec,
 gbé'òkpanaá sòu.
 19 Duuna a gò kwi yá dasi bolea guuo,
 gbé pò Ì a lé fśá laaidee.
 20 Gbēmaa lénaá ánuusu mææ,

* 10:12 1Kln 13.7, Zaa 5.20, 1Pie 4.8

váikena nòse gbiao.

²¹ Gbēmaa yá'oa í ní dazewa dasi,
laaisaide í ga ònòkēsáma guue.

²² Dii báaadaaríngu í ní ke òde ù,
zíkka ní taasio lí pòe káfí.

²³ Dàakea de sòúe kòò yá' ùe,
ònòkúta mé í ke laaide na.

²⁴ Yá' pò váikena lé a víake mé a aà le,
Lua a gbēmaa pòeá pò kpawá.

²⁵ Tó íana kàka à gè,

váikenaò aà ku bo,

gbēmaa zína mé ìò pélea gòpii.†

²⁶ Lá lemúu kùma í ke swaae,
lá sùle í ke wéé,

màa zígbiade de gbé pò aa aà zìòne.

²⁷ Víakea Diie í wēni gbáa káfí,
váikenaò sò, an wēni a kulunkú.

²⁸ Gbēmaaò wé ìò dò pònai,
váikenaò sò, támaa a ní néé.

²⁹ Dii zé mé mikpakí ù gbēmaaòne,
váikenaò sò, Dii í ní kaalé.

³⁰ Gbēmaa a fu bauo,

gbēvái sò a zòlékí e dúniauo.

³¹ Ònò í bò gbēmaa léu,

lèváiide sò, wa aà léna zòéé.

³² Gbēmaa yá' pò kù wà oné dò,
yàbèe ìò dò gbēvái léu.

11

¹ Dii za pòyòa ní mofiliogu,
kilooléa a zéwa í kaaàgu.

² Zia sea lesí í mós ní wío,
zìabusaa mé ònòyá ù.

³ Gbēmaa nòsepu a í aà dazewa,
náaisaide nòse bèè í aà òòkpa.

⁴ Aizéé ài ví yákpalekegòzìo,
yákea a zéwa mé í ní sí gawa.

⁵ Tàaesaide maakéa í zepooè,
váikena yáváikea í aà né.

⁶ Nòsepuade maakéa í aà bò,
náaisaide pòníde a í aà kú.

⁷ Tó gbēvái gà, aà támaa í mide,
pò pò à wèdòí a wēnigòò í láa.

⁸ Gbēmaa í bò taasiu,
ò gbēvái í gèu aà gèé ù.

⁹ Luayádansai lé í aà gbédee òòkpa,
àma dòa í gbēmaa bòu.

¹⁰ Tó gbēmaaò ku namau, wéle ìò nae,
tó gbēváiò gága, wí gulake.

¹¹ Wéle í káfí nòsepuadeò sabai,
gbēváiò lé í wéle de.

¹² Ònòkēsámade í saka a gbédeegu,
laaide í a lé fí.

¹³ Gbēpena í bò ní dàò asiio gupuuu,
gbé náaide í pò kùléwá.

¹⁴ Dòaanasaiké í to gbéò fu,
yákeken dasiò í to wà zible.

¹⁵ Tó n gbēpále fla dí ní miwa, taasi n kae,

† 10:25 Mat 7.24-27

gbé pḡ mibòleu ì gḡ a laaiwa.
 16 Gbāamḡnede ìò àizεε vī,
 āma nḡε nḡsemaade ìò gbiané.
 17 Sùuude ì maa ì aziaε,
 gbé pásì ì azia kpa ìai.
 18 Gbēvái zì ài líò báaa vío,
 yāmaatḡna ì ài síana e.
 19 Kua maa síana ì ní ká wēniwa,
 tea vāizi ì mḡ rí gao.
 20 Dii ye nḡsevāide gīyāio,
 tāesaide yá ì kaaāgu.
 21 Síana guu gbēvāio bḡ pāo,
 gbēmaaḡ mé aa bḡ aafia.
 22 Lá vua tāana de sáwakusana níu,
 maa nḡ kefen ḡnḡsaide de.
 23 Gbēmaaḡ pḡeá ì ní ká namawa,
 gbēvāio tāmaa ì ní né.
 24 Gbé pḡ ḡ pòò ì káfia e de a zia,
 gbé pḡ gī pḡ pḡ de à kpa kpái, pḡ ì késāwá.
 25 Gbēnazín báade àḡ ku namau,
 gbé pḡ ì ní gba nie a nie e sḡ.*
 26 Wí gbé pḡ ì pḡwena ḡa na dā kaε,
 wí sa na o gbé pḡ ì yíamāe.
 27 Gbé pḡ ì maa wεεle aḡ na ní gbéḡ,
 gbé pḡ ì vāi wεεle, vāi a aà le.
 28 Gbé pḡ ì a àizεε náaike a léle,
 gbēmaa a bḡbḡ lán lí láwa.
 29 Gbé pḡ yáḡ ì a uaε a gḡ gii,
 sḡḡ a gḡ ḡnḡna zḡ ḡ.
 30 Gbēmaa yákeε gbéá lí wēnideε,
 ḡnḡna ì gbé e.
 31 Lá Lua ì flabo gbēmaaε dúniau,
 wa vāikεna ní duunkεnao pḡ o be?†

12

1 Gbé pḡ ledama ì keè na ye dḡai,
 gbé pḡ totoa ì keè ìi mi vío.
 2 Dii ì gbēmaa wegwa,
 āma ì yāda láasoovāidea.
 3 Vāikεa lí gbēε zεdḡo,
 gbēmaa zína sḡ deεa vío.
 4 Nḡ maa de a zāε lán fūawa,
 nḡ widamade deε mεkεmuuna ḡ.
 5 Gbēmaaḡ ìò yáze de yá,
 gbēvāio ledama mḡafili vī.
 6 Gbēvāio yáá gbēwεa yáε,
 gbēmaaḡ lé ì ní bḡ.
 7 Wí gbēvāio fuangba, aai midε,
 āma gbēmaaḡ ua ìò ku.*
 8 Wí gbé tḡbḡ aà ḡnḡ léεε,
 faasaide sḡ, wí sakaε.
 9 Gbé kpεε pḡ ì a zíkε maannḡ
 de ziadilengbia pḡ ble ì késāwála.
 10 Gbēmaa a pḡtuḡḡ gwaa dḡ,
 āma gbēvāio sḡsobi pásì.
 11 Zḡε áiade ìò káa,
 gugiyana sḡ, ḡnḡ ì késāwae.

* 11:25 Mat 10.42 † 11:31 1Pie 4.18 * 12:7 Mat 7.24-27

12 Gbēvái i ɔvái nide,
 kási gbēmaa zína mé i bɔ m̀ɔse vɪ.
 13 Gbēvái lé vái i aà kú,
 gbēmaa sɔ i bɔ yákeleu.
 14 Lé maa i ní ká pɔmaawa,
 zɪ pɔ gbé kè ài a suwá.
 15 Sɔu yákea i kèè maa,
 ɔnɔna sɔ i ledama ma.
 16 Sɔu i to wà a pɔfè dɔwa g̀ɔɔ,
 laaide sɔ ili s̀sɔa dao.
 17 Sian'ona i yázede o,
 seelade vái yá i bɔ mɔafili vɪ.
 18 Yáɔlena yá i gbé sɔ zɔ lán fēnawa,
 ɔnɔna legbe'i i m̀ɔ ní aafiao.
 19 Siana pɔ wa ò i bɔ zedɔa,
 ɛge sɔ i gēzea lán wedeawa.
 20 Mɔafili kú vái wáaipanaɔ sɔu,
 gbē'aafiaweeleɔa mē pɔna vɪ.†
 21 Váie lí gbēmaa leo,
 gbēvái bɔ sɔ, taasi i daríla.
 22 Dii ye ɛede g̀yáio,
 aà pɔ i bɔ na siandewa.
 23 Laaide bɔ a dɔa kú a sɔu,
 sɔu i yáfaasai kpáwake.
 24 Zíkɛa ɔplapla i to gbé kible,
 maa i gbé da zɔbleu.
 25 Kua bili guu i gbé kúsu kwé,
 yána'oane i ní pɔ ke na.
 26 Gbēmaa i a gbēna dazewa,
 gbēvái bɔ yákea i ní sásá.
 27 Maaide lí nɔɔ sásá maamaao,
 áiade i laaidɔ a pɔɔwa.
 28 Kua yázede zéu wēni vɪ,
 zépi sea lí ní kpá gaio.‡

13

1 Né ɔnɔde i a mae ledama ma,
 gbélaanikena gbaa laai lí tɔwáɔ.
 2 Legbe'i na i gbé ká pɔmaawa,
 náaisaide i ble a pásí guue.
 3 Gbé pɔ i a lé f́s i a wēni d́a,
 gbé pɔ a lé lí kuo i azla ɔ̀ɔkpa.
 4 Maaide lí pɔ pɔ á yei eo,
 áiade mé i namable.
 5 Gbēmaa za mɔafiliyáu,
 gbēvái i widamá i ní kpeɔɔ.
 6 Yámaakea i zemaasena misi,
 dáakea i duunkena fuangba.
 7 Gbēɔ i nízia dile ɔde ũ,
 kási aaliɔ pɔe vɪ sɔɔ,
 gbēɔ i nízia dile taaside ũ,
 kási aaliɔ pɔ vɪ zɔɔ.*
 8 ɔde i azla bo ní a áizeɔo,
 taaside sɔ ili wétēabiima eo.
 9 Gbēmaaɔ gupua aɔ pipi,
 gbēvái bɔ filia a gamá.
 10 Zia sea lesí mé i sóle da,
 ledamamaa mé i to wà ɔnɔkú.

† 12:20 Mat 5.9 ‡ 12:28 Lom 6.23 * 13:7 Luk 12.21, 33

11 Ǫvái lí gᛑ́ aeo,
 ʒa'ea isima guu mé í kᓄ́.
 12 Wɛdᓁa pᓁ́i gᛑ́gᛑ́a í ní sᓄ́ ǫ́kpa,
 pᓁ́eá ea í mᓄ́ ní wᛑ́ni dafuo.
 13 Gbᛑ́ pᓄ́ í fionada yáwa a yá'e,
 gbᛑ́ pᓄ́ í gbᛑ́ yá'one ma a ài'e.
 14 Ǫnᓁna yádanɛ́a nibᓁna wᛑ́nideɛ,
 í ní bᓁ ga lézi.
 15 Wɛzᛑ́ gbáa í to wáᓁ naínᓁ,
 áma náaisaideᓁ zᛑ́ pásí.
 16 Laaideᓁ í yáke ní dᓄao,
 sᓄ́ú í a faasaikɛ fáaa.
 17 Zina vái í zu taasiu,
 iwa náaide í su aafia.
 18 Gia totoai í mᓄ́ ní taasio ní wío,
 ledamamaa í ní kpɛla.
 19 Pᓄ́nideɛ ea í ní pᓁ ke na,
 ʒ sᓄ́ú ye kᛑ́a váikɛawa gíyáio.
 20 Gbᛑ́ pᓄ́ tᛑ́ ʒnᓁnaᓁzi í ʒnᓁkú,
 gbᛑ́ pᓄ́ káaaa ní sᓄ́ú í váikú.
 21 Taasi ʒᓁ tɛ duunkɛnaᓁzi,
 nama mé gbᛑ́maaᓁ ài ú.
 22 Gbᛑ́maa í túbito a tᓄ́naᓁnɛ,
 duunkɛna sᓄ́, aá áizɛɛ a gᓄ́ gbᛑ́maaɛ.
 23 Taaside bua í blɛke maamaa,
 ʒ yáfuangbanaᓁ í to aá kuawá.
 24 Gbᛑ́ pᓄ́ lí a né gbᛑ́o zaaáguɛ,
 gbᛑ́ pᓄ́ ye a níí í aá toto a gᓁᓁwa.
 25 Gbᛑ́maa í pᓁble à ká,
 gbᛑ́váio nᓄ́sɛ ʒᓁ da gii.

14

1 Nᓁɛ ʒnᓁde í ua kálc,
 a faasaide sᓄ́ í ua fáaa.
 2 Gbᛑ́ pᓄ́ í yáke a zᛑ́wa Dii vía ví,
 zɛkoleasɛna í sakaáágu.
 3 Faasaide lé mé aá gbᛑ́bᓁ ú,
 ʒnᓁna yá'oa í aá bᓁ.
 4 Tó zu kuo, gba ʒᓁ da giic,
 wí ài zᓄ́ e ní zuᓁ gbáao.
 5 Seelade siandɛ lí ɛɛtoo,
 seelade vái yá ʒᓁ mᓁafili ví.
 6 Láanide í kpálekɛ ʒnᓁi à kuawá,
 laaide yádsáá faaic.
 7 Kᛑ́ sᓄ́úwa zázá,
 asa níyᓄ́ dᓄa ewáo.
 8 Ǫnᓁ í to laaide láasooke a zᛑ́wa,
 sᓄ́ú faasaikɛ í aá sásá.
 9 Faasaideᓁ í saka táae kulɛkɛau,
 gbᛑ́maaᓁ ʒᓁ na ní kᓄ́o.
 10 Baade azía yá'ʒma dᓄ́,
 mé gbᛑ́ pᓁnaá gbᛑ́pále pᓄ́ no.
 11 Gbᛑ́váio ua a midɛ,
 gbᛑ́maaᓁ bɛ a ʒta.
 12 Zᛑ́ kú í ke gbᛑ́ɛnɛ maa,
 áma a midɛkíiá gaɛ.
 13 Baa yaalᓁ guu nᓄ́sɛ í ǫ́kpa,
 pᓁna ku í midɛ ní pᓁsiao.
 14 Pᓁᓁbᓁzákɛna yákeɛ í wi aá musu,
 gbᛑ́maa í a yákeɛ gbᛑ́'e.

15 Láasoosaide ì yápii sie,
 laaide lí yá náaike láasookesaio.
 16 Ɔnɔna váikɛa vía ví, ì èè,
 sɔũ ì azía náai ví, ì wáa.
 17 Pɔkúmade ì yá yáfuna ke,
 kɔnide ì to wà zaagu.
 18 Ɔnɔkɛsámade ì gɔ faasai,
 laaideɔ ì dɔa kpa fùà ù.
 19 Gbɛváiɔ misiile gbɛmaaɔne,
 váikɛnaɔ kùle nòsepuaɔe kpɛɛle.
 20 Baa taaside gbédee ì zaaagu,
 āma ɔde gbɛnaɔ ìɔ dasi.
 21 Sakaa n gbédeeguá duunaɛ.
 Báaaden gbé pɔ ì wɛnadɔ taasideɔne ù.
 22 Vái wáaipanaɔ sásáao lé?
 Maa wáaipanaɔ sùuú ví ní náaiò.
 23 Mɛkpaá zɪwa ì ài ví,
 mé yábɔle ì ní kɛsá.
 24 Ɔnɔnaɔ àizee ì gɔ ní gawi ù,
 sɔũɔ faasaikɛ ì ní gɔ faasai.
 25 Seelade slande ì gbé misi,
 a ɛɛde yá mɔafili ví.
 26 Viakɛa Diiɛá gbáa'ekdi náaideɛ,
 a de misikí ù ade néɔne.
 27 Viakɛa Diiɛá nibɔna wɛnideɛ,
 ì ní bɔ ga lézi.
 28 Tó kía gbéɔ dasi, ìɔ gawi ví,
 búsubgɛsaikɛá kpalablɛna músie.
 29 Gbé pɔ a pɔ lí pa kpaaò wé kɛa,
 pɔkúmade ì a yáfúke se lesí.
 30 Sɔdaadoú mé me aafia ù,
 wɛɔɔane ì mɛkɛmuuna zímá.
 31 Wɛnade wɛtána ì aà Kɛna kpɛbɔ,
 taaside wegwana ì aà Kɛna kpɛla.
 32 Tó yá váikɛna lè, ì aà nɛɛ,
 baa tó gbɛmaa gà, a ulɛkí ví.
 33 Ɔnɔ ì zɔlɛkí e wɛzɛna nòseu,
 āma wíli e sɔũwao.
 34 Yázede ì bui se lesí,
 duuna ì wida gbéɔwa.
 35 Zɔblɛn laaide yá ì ka kíagu,
 āma ì a pɔkúmabɔɔ a gianawa.*

15

1 Yáwea dɔ ì pɔkúma kpále,
 yá'í ì ní pɔ fele.
 2 Ɔnɔna yá'oa ì to dɔa kánigu,
 sɔũ lé sɔ, yáfaasai ì bɔleu.
 3 Dii wé kú gupiiu,
 ìɔ gbɛváiɔ ní gbɛmaaɔ tásika.
 4 Nòse níniyá ì ní gba wɛni dafu,
 yákpaaanla ì ní káde.
 5 Faasaide ì saka a mae totoau,
 lɛdamamana sɔ ì laai ví.
 6 Gbɛmaa ua ì àizee zɔó ví,
 gbɛvái pɔɔ ì yákele ví.
 7 Ɔnɔna lé ì dɔa fáɛ,
 sɔũ sɔ aa nòse vlo.

* 14:35 Mat 24.45

8 Dii ye gbēvāio sa'oa glyāio,
 gbēmaa wabikea mé i kaaāgu.
 9 Dii za gbēvāi yākeau,
 a ye gbé p'ó té yázeideiozi.
 10 Toota pásíá gbé p'ó páze a p'óe,
 gbé p'ó ye ledamaio s'ó gèk'oo.
 11 Lá Dii beda ní téo yá d'ó,
 wa gbēnazina s'ó yá'ó be?*

12 Láamide lío ye wá a gba laaio,
 ili gé ɔn'ona'oo k'íio.
 13 N'òsena í oa teke,
 n'òse ɔ'okpaa í ní kúsu kwé.
 14 Láasooode í d'oa weele,
 s'oo í yáfaasai m'ómoo.
 15 G'oo pii lo íi wēnadee,
 p'onade lo ku dikpe guu láasai.
 16 P'ová y'onna víakea Dii guu
 maa de áizee z'oo k'ua gili guua.
 17 Dò sau blea yeak'oi guu
 maa de n'oo n'iside soa ní zaak'uoaa.
 18 P'ókumade í sóle da,
 n'òseniede í z'oa mide.
 19 M'aa de zé lo deè lekka uē,
 gbēmaa zé lo daaíaa.
 20 Né ɔ'node í to a mae p'oo ke na,
 gbēnazin s'oo í saka a dau.
 21 Yáfaasai í ke ɔ'no k'ésámadee na,
 láasooode í z'ese súsu.
 22 L'ekpaaisai í yá gboo,
 ledamade dasio í to à ke.
 23 Yáwea d'ó í a ɔ'na p'oo ke na,
 yá'oa a g'oo wa lo na fá!
 24 Wēni zé í gé ní laaide'oo musu,
 ké aasu si bedauo yáí.
 25 Dii í káakuna ua wí,
 í to gyaa k'oo ku a gbēu.
 26 Dii za láasoo v'áiu,
 yána'oa gbási v'íeo.
 27 Gbēwetána í íada a uawa,
 gbé p'ó za gbagusaeu a'oo ku aafia.
 28 Gbēmaa í láasooke yázasiawa,
 yávái í b'ole gbēvāio léu g'oo.
 29 Dii zà ní gbēvāio,
 í swákpa gbēmaa'oo wabikeai.†
 30 Oa weea í ní p'oo ke na,
 baona í ní wá wee.
 31 Gbé p'ó í swádo aafia ledamai
 a'oo bele ũ ɔ'no'na'oo guue.
 32 Gbé p'ó g'í totoai za azíau,
 ledamamana mé í g'ó n'òsede ũ.
 33 Víakea Dii í ɔ'no dané,
 zlabusaa mé í m'ó ní b'eeeo.

16

1 Gbēnazina í yáse,
 āma a midea í lo Dii léue.

2 Baade í a yáke a e maae,
 āma Dii mé lo ní p'oeá d'ó.

3 N n yá kpále Dii g'ezí,

* 15:11 Zaa 2.25 † 15:29 Zaa 9.31

n pœã i zeke.

⁴ Dii pópíi kè a pœã yáie,
baa väikenaɔ de íadamagɔɔ pɔ ũe.

⁵ Dii ye íandánaɔ gíyáio,
siana guu aa bɔ pão.

⁶ Gbêke ní náaio í láka tàaea,
víaake Diié í ní è váie.

⁷ Tó gbé yákeɔɔ kà Diigu,
í to se aà íbeɔ keaàɔ na.

⁸ Pɔ yɔɔna ea maakea guu
maa de ɔvái'ea zɔɔla.

⁹ Gbēnazína í zé pɔ á sé láasooke,
ãma Dii mé í aà kèse dɔdɔè.

¹⁰ Lá kía mé í yádíle Lua gè ũ,
a maa aà yá bɔ yázede kpeo.

¹¹ Zaa maa ní kiloo lea súsuoa Dii pɔe,
a zã néna ní a gbēneo pii aà pɔkeae.

¹² Wiliɔ ye kía väikena gíyáio,
wí kpala zínapele yázede musue.

¹³ Yázede'ona í ka kíagu,
íɔ ye slán'onai.

¹⁴ Kía pɔkúmaa ga zínae,
ãma ɔnɔna í a tede.

¹⁵ Kía oa weea íɔ aafia ví,
aà nakeneá káabuan loue.

¹⁶ Ɔnɔkúaa maa de vuala zã,
gɔa laaide ũ beee de ánuusu maaa.

¹⁷ Gbēmaa í zé pɔ í è váie sé,
zìakúadɔna í a wēni dɔá.

¹⁸ Iandáa í mɔ ní léleao,
zìasea lesí í mɔ ní eao.

¹⁹ Zìabusaa taasideɔ guu
maa de baadaaa ní íandánaɔla.

²⁰ Gbé pɔ í laaidɔ yáwa í maa e,
Dii náaikena mé íɔ pɔna ví.

²¹ Gbé pɔ nɔse pàe ɔ wí meè wezēna,
gbé pɔ a lé na, wí aà yádɔa zé e.

²² Laai de wēni mi ũ gbé pɔ víɔne,
faasaideɔ yáfaasai í ní gbē.

²³ Ɔnɔna láasoo í pisi aà léwa,
aà lé í to wà aà yádɔa zé e.

²⁴ Yána'oaá zɔsapunae,
a na nɔseu, mé í me gba aafia.

²⁵ Zé kú í ke gbéɔne maa,
ãma a midékúá gaè.

²⁶ Sèwana nɔse í aà dazíu,
asa nɔana í tékpaaáguè.

²⁷ Gbēpá í väikpaaíńɔ,
yávái íɔ dɔ aà léu.

²⁸ Gbé dɔsai í sòle da,
gbēpena í gbēnaɔ kéaa.

²⁹ Gbé pasí í kɔnikè a gbédeee,
í aà da zé váiwa.

³⁰ Gbé pɔ lé we'í'o láasoo vái ví,
gbé pɔ lé lesuikè zè ní váioe.

³¹ Miká puaa fùá í gbiac,
maakea mé í ní káwà.

³² Nɔseniede maa de zígɔa,
zìakúadɔna maa de wélesinala.

33 Wí yákeke a gbēa ní gbēo,
āma a bɔɔle í bɔ Dii kíie.

17

1 Pēe miḽn giina soa yákelesai
maa de nɔɔgbēa ua sóledeula.

2 Zɔ laaide íb iko ví né giawae,
aà baa aɔ ku ua túbí guu.

3 Wí ánuḽu ní vuao baasa,
Dii mé í wá sɔ táasika.

4 Gbēvái swá íb na ní yáɔɔsaio,
eede laai íb ku lekpeɔamáwa.

5 Gbé pɔ í taaside ke pɔɔpɔɔ lé saka aà Kenagwe,
gbé pɔ í gbé yáalɔ músiwa a bɔ páo.

6 Tɔúnaɔ mé ní dezib gawí u,
maeɔ mé ní néɔ íandáɔ u.

7 Yázeɔe oa lí kɔsi ní sɔúoo,
máa eɔ lí kɔsi ní beede léoo.

8 Gbagusae de zlakeke a ú a danae,
gu pɔ á líliu píi aà tá íb nae.

9 Gbé pɔ laká táae pɔ wa kèèla ye wàɔ yeazie,
yázifelena sɔ í gbēke bɔaa.

10 ɔnɔna gbaa laai í tɔwá
de sɔú gbēa gēn basɔola.

11 Yávái mé í dɔaa swágbáadee,
wa zina sósobisaide gbaewá.

12 Kpaáua ní wáí pɔ wá a né sèleo
sáɔ de kpaáua ní sɔú a misaikeula.

13 Tó gbēmaa flabò ní váio,
vái a ké aà uawao.

14 Lekpaadaa de lán ízewēawae,
go we e sóle àɔ gé feléi.

15 Yánakpaa táaedewa ní yáɔaa yāesaidelao,
Dii za yá beeɔu píie.

16 Bɔ áí sɔú ɔadēa a kyodɔa yáí víi?
Asa a nɔse víio.

17 Gbēnaɔ íb yekɔi gɔɔpiie,
víi ní dáunaɔ ku dɔa kɔe yáie.

18 Misaide í a gbēɔo flá ði a miwa,
í kpégaausí a gbédeee.

19 Gbé pɔ ye sólei ye duunaie,
yágbáa'ona í músi'í azlae.

20 Láasookpaanlade lí maa eo,
lefɔɔde í léle da taasiu.

21 Sɔú'ina pɔ íb siae,
faasaide mae pɔ líb nao.

22 Nɔsenaá eɔe maae,
pɔsia í ní íbaba.

23 Váikena í gbagusae sɔɔ a ulau
ké á e yázeɔe báɔeɔ yáie.

24 Laaide í webii ɔnɔwa,
āma sɔú wépekíi íb zāe.

25 Né sɔú í a mae pɔ ya,
í a dá'ia nɔse ɔɔkpaè.

26 A maa wá yāesaide yíao,
beede gbēa a nɔsemaa yáí zevío.

27 Gbé pɔ í a lé fí dɔa ví,
nɔseniɔe íb laai ví.

28 Baa sɔú, tó á a lé fí, wí aà dile ɔnɔna ue,
gbé pɔ í a lé kúá laaidee.

18

1 Zia pœā mé ĩ d̄baa gbé p̄s ĩ k̄émáe,
 ĩ f̄éńzi ledama pii musu.
 2 S̄oũ lí p̄nake wezē yá musuo,
 yá p̄s d̄edewà s̄ ĩ o.
 3 Váikea ĩ m̄s ní sakanguoe,
 kpeb̄oyá ĩ láani iné.
 4 Gbēnazina legbe de lán ísiwae,
 lán swa'i bàalea ge òno b̄owa.
 5 Kea váikenae k̄èke
 ge yákekea yāesaidee òkp̄eai maao.
 6 S̄oũ lé ĩ aà da s̄òleu,
 aà yá'oa ĩ aà kpa gbēai.
 7 S̄oũ lé ĩ aà òkp̄a,
 aà yá'oa ĩ aà kũ lán baiwa.
 8 Gbēpena yá ĩ kené lán z̄owa,
 ĩ ḡē léu d̄ò e n̄òse kp̄eau.
 9 Gbé p̄s ĩ p̄akpa a z̄liá músi d̄aunae.
 10 Dii t̄sá ulek̄ii les̄e,
 gbēmaa ĩ bàale à azia yeu.
 11 Òde àizee ĩ deè w̄éle k̄aede ũ,
 a deè bíi p̄s wa f̄s d̄edewào ũ.
 12 Zias̄ea les̄i ĩ m̄s gbéé ní léleaoe,
 z̄ibusaa ĩ m̄s ní beeeo.
 13 Gbé p̄s ĩ yázasi yamasai,
 m̄saike ní kpeb̄oao mé ĩ ḡò.
 14 S̄òdilea ĩ gbé gba gbáa gyápewa,
 āma déme a p̄sia f̄s̄i?
 15 Wezēna ĩ yádada a s̄ou,
 òno na swá ĩ d̄o d̄sai.
 16 Gba p̄s gbé dà ĩ z̄ekekeè,
 ĩ z̄ewēè gbēz̄òo k̄ii.
 17 Gbé p̄s d̄baa a yá'ò, w̄i aà yáze e,
 e aà ibeè àò gé aà p̄s oi.
 18 Yákekea gbēaa Diiwa ní gb̄eo
 ĩ s̄òle mide, ĩ ḡògb̄aa yoaa.
 19 Da e p̄s wà tàaek̄èè yá ĩ gbáa lán bíiwa e,
 aà s̄òle de lán z̄ékakaa ní leowae.
 20 Yá'oa ĩ gbé ká k̄aawa,
 aà legbe'í ĩ to p̄s m̄wà.
 21 Ga ní w̄enio ku léue,
 gbé p̄s ye yá'oai a a gb̄e'e.
 22 Gbé p̄s no è p̄maa è,
 báaa bee b̄o Dii k̄ii.
 23 Taaside ĩ yá'o w̄enawēna,
 òde ĩ yázasi gbáugh̄au.
 24 Gbēna yáaa ĩ yāvai iné,
 gbēnaeᓂ ku aaiᓂ nańno de ua gbéa.

19

1 Kua taaside tàaes̄aide ũ
 maa de kua s̄oũ yāvai'ona ũla.
 2 Aia via yáz̄ed̄sai maao,
 w̄aa z̄ò ĩ ní z̄á z̄éwae.
 3 Gbēnazina faasaik̄e ĩ z̄é òkp̄aè,
 s̄ ĩ Dii tàae e.
 4 Aizee ĩ to wà gbēna e dasi,
 taaside gbēna ĩ k̄ēwae.
 5 Seelade vai a b̄o p̄ao,

εεde a gí wétēa eio.

⁶ Gbḗ daside í kpalablēna tᓃnasi,
gbḗpii ᓃ ye gbadana àᓃ de a gbḗ ũe.

⁷ Taaside daεᓃ í aà vūaaε,
wa aà gbḗnaᓃ kḗawá o ᓃo.
Tó a wḗεε yá'orínᓃ, ìli ní e beo.

⁸ Gbḗ pᓃ lé ᓃnókū ye azlaie,
gbḗ pᓃ ye dᓃai í maa e.

⁹ Seelade vái a bᓃ pāo,
εεde a mide.

¹⁰ Lá namablea lí kᓃsi ní sᓃūoo,
māa í kū zᓃ àᓃ kible wḗεᓃwao.

¹¹ Wεzēna pᓃ lí pa kpaao,
lākaa tàaea mé aà ìandābᓃ ũ.

¹² Kia zᓃakaaá nᓃᓃmusu pūnaae,
aà nakεnεá mᓃsepisia sḗwae.

¹³ Né sᓃū de a mae ᓃᓃkpana ũe,
nᓃ sólede de lán ítᓃtᓃa zesaiwae.

¹⁴ Wí ua ní a àizeεo e mae túbi ũe,
āma nᓃ laaide ea í bᓃ Dii kḗie.

¹⁵ Zíghiakε í ní da í zᓃᓃ'oaui,
nᓃana í mādε de.

¹⁶ Gbḗ pᓃ ᓃ yādilεnε kūa aᓃ aafiaε,
gbḗ pᓃ í saka a kua a ga.

¹⁷ Gbḗ pᓃ wḗnadᓃ taasideε pᓃ sḗa Diieε,
ᓃmε a aà yākeεᓃ flaboε.*

¹⁸ N n né toto a gᓃᓃwa,
āma nísu to a gḗagḗ e à gao.

¹⁹ Wa ᓃa zᓃ pᓃkūmadeε aà flabo,
tó n aà bᓃ, aà boa aᓃ lé vᓃo.

²⁰ Lεdama ma, totoa yāda,
ké ñ e ñ ᓃnókū zá yái.

²¹ Láasoo ku gbḗnazina nᓃseu dasi,
āma yá pᓃ Dii zḗᓃ mé a ke.

²² Gbḗkekeεanεde mé í ka gbḗᓃgu,
kua taaside ũ maa de kua εεde ũa.

²³ Viakεa Diie í mᓃ ní wḗnio,
ade í í kāa, vái lí aà leo.

²⁴ Mādε í ᓃgḗ tau
à fua bleli gεᓃ a lé kḗi.

²⁵ Lāanide gbḗ, misaide í gᓃ laai vᓃ.
Wεzēna gba laai, í yādada.

²⁶ Né pᓃ í a mae gbḗ mé í a da yáá né gia pᓃ í widamée.

²⁷ Ma né, tó n kámabᓃ ní lεdamamaao,
n pāale yādᓃaεn we.

²⁸ Seelade pā í yázeᓃde lāanike,
vāikεna í yá'íi mᓃmᓃ bḗε.

²⁹ Go looa gbḗlaanikεnaᓃla,
gbḗaá sᓃᓃᓃ pᓃε ní kpeεa.

20

¹ Vḗε í to wà gᓃ lāanipᓃ ũ,
í gbāa í ní da yābᓃkεu,

gbḗ pᓃ tò à a de ᓃnᓃ vᓃo.

² Kia palaaá nᓃᓃmusu pūnaae,

gbḗ pᓃ aà pᓃ fḗḗ azía kpá gaie.

³ Lεdaa lεkpaau sai í to wàᓃ beεε vᓃ,
faasaidεᓃ ᓃᓃ kāa mᓃpiie.

* 19:17 Mat 25:40

4 Maaɗe lí sapa a gɔɔɔ,
 tó à gè bua pòkekegɔɔ, ìli pɔe eo.
 5 Gbēnazina sɔ́ yá de lán isiwae,
 wezēna mé a tɔa dɔ.
 6 Gbē daside í a gbēkekeané yā'o,
 āma bɔa gbē náaidewa zí'ù.
 7 Gbē pɔ́ í yáke a zéwa mé maa,
 báaaden né pɔ́ à gá à n tó u.
 8 Kíá zɔ́lea a yákpalekekíi
 í vāi píi dɔ a wé guu à plekɔu.
 9 Déme a fɔ́ o a nɔse yāe vío
 á kú duunasai wásawasasi?
 10 Kiloolea vāi n gbēblezaao,
 Dii za beɔɔ píe.
 11 Baa kɔ́'oa guu wí dɔ néwa,
 tó aá yákea maa mé a dɔɔ ví.
 12 Swá pɔ́ wí yamaɔ n wé pɔ́ wí gu'eoo
 Dii mé n ké píi.
 13 Tó n ye ii, nɔyɔ́ gɔ́ taaside ũe,
 tó n wé í vío, ble a mɔma.
 14 Pɔ́luna í me: I ka màao! I ka màao!
 Tó à kàò ae, í azía sáaukpa.
 15 Vua saio, òso ðie,
 āma bɔa yáfaade'onawa àao.
 16 Tó gbē nibɔ́ fla ðí a miwa,
 n àa ula si nɔyɔ́ kúa tɔ́oma ũ gbēpi gēe ũ.
 17 Diiidiina pɔ́blea íɔ nané,
 gbezā sa í gɔ́ léu lán gbēkɔ́ɔwa.
 18 Ze n yáó ledama musu,
 yá gwa maamaa, ní gbasa zika.
 19 Gbēpena íɔ be n dāɔ asiioe,
 rísu yáale n yābɔ́len zɔ́odeoo.
 20 Gbē pɔ́ a de ge a da ká,
 aá filia a gawá gusia níniíue.
 21 Túbiblea káau taasidɔ́sai
 líɔ báaa ví gbezāo.
 22 Nsu vāi tɔ́sia láasookeo.
 Śa Diizi à n suaba.
 23 Dii za kiloolea vāiue,
 gbēblezaa lí kaaàguo.
 24 Dii mé í gbēnazina kèse dɔɔɔ.
 Kpelewa gbē a yá pɔ́ a ke zé dɔ́i?
 25 Wá legbēa Luae kai ví,
 gbezā nɔyɔ́ láasooke lé pɔ́ n kèwàpiwa.
 26 Kíá ònɔna í gbēvāiɔ ple
 à n ká gbɔu à n ke kélekele.
 27 Dii filia í gbēnazina láasoo pu,
 í aá nɔsekpeaɔ táasika píi.
 28 Gbēke n náaio mé kía dɔ́anaɔ ũ,
 gbēkeke a í aá kpala zedɔ.
 29 Ewaasoo gbāa mé n íandábɔ́ ũ,
 maezɔ́ɔ miká pua mé n gawi ũ.
 30 Gbēa pɔ́ í gērígu í vāi wolomá,
 flá'ama í gē e za nɔsekpeau.

21

1 Kíá nɔse ku Dii ɔ́zɔ́ lán ízewae,
 gu pɔ́ a yei ɔ́ í aá liliu.
 2 Baade íɔ e a yákea maae,
 āma Dii mé íɔ n nɔse dɔ.

3 Maakea ní yákea a zéwao
 í ka Diigu de sa'oaawáa.
 4 Ziasca lesí ní íandáo
 í váikenaḃ duuna bḃ gupuau.
 5 Aiade láasoo í aà ka namawa,
 nonwáade í si pókésámau.
 6 Aizee pḃ gbé è etoa guu
 a gē ní íanaoe, aàpi í ga.
 7 Váikenaḃ pásikca a táírnḃ,
 asa aali we yázedekeo.
 8 Taaede yákea líḃ dḃḃ vío,
 yáesaide yákea bḃ wásawasae.
 9 Ia gḃu záu maa de
 kua kpéu sánu ní nḃ sòledeola.
 10 Váikena sḃ bḃ ku váiwaé,
 íli a gbé wēnagwao.
 11 Tó wá íadà gbélaanikenawa, mísaide í ònòkúe,
 tó wá ònḃna gbà laai, aà dḃa í káfíe.
 12 Lua maa, í váikena be táasika,
 ḡ í váikenaḃ fuangba taasiu.
 13 Gbé pḃ í swákpa wēnade wiiio,
 aàpi a wiile sḃ, gbēe a wewáo.
 14 Gbadaa asii guu í pḃkúma kpále,
 gbagusae sḃḃa ulau í pḃfē midé.
 15 Yágḡgḡa a zéwa í gbēmaa pḃ ke na,
 áma í iwáa ka váikena pḃae.
 16 Gbé pḃ pàale wékēa zéé
 a ta gyaadeḃ káaaue.
 17 Gbé pḃ ye pḃnakeai a gḃ pókésáma guue,
 gbé pḃ ye vēei ní ble nísideo a ke ɔde ūo.
 18 Váikenaḃ mé gbēmaaḃ awakpabḃ ū,
 wa íada náaisaideḃwa nḃsepuadeḃ gbēu.
 19 Zḡlea sēgbáu maa de
 zḡlea ní nḃ sòlede kpēndeola.
 20 Ble maa ní nísiḃ bḃ kálé ònḃna be,
 áma sḃḃ í a pḃ mómḃ gḃḃe.
 21 Gbé pḃ í yázede ní gbēkeo weele
 í wēni ní yá nao ní beeeo e.
 22 Ònḃna í si gḃgbáaḃzi ní wéíeu,
 í gbáa pḃ aale a náaike gboo.
 23 Gbé pḃ a lé fḃ à a léna zùukè,
 ade késeke a wēniēe.
 24 Gbé pḃ wala ní yḃḃo ví tḃn gbélaanikena,
 í yáke ní zaza zḃḃoe.
 25 Maa de pḃeá í aà kpa gai
 ké à ɔkpà a sí yáí.
 26 Bḃ ku pḃnidcau gḃḃpiie,
 gbēmaa sḃ í gbada, íli gio.
 27 Dii ye gbévái a gbagbaa gtyáio,
 atésa tó ále sapi o ní mḃafilio.
 28 Seelade vái a midé,
 gbé pḃ í gbé yáma yá aḃ ku.
 29 Gbévái wé bḃ pásíe,
 nḃsepuade í wéte a yákeai.
 30 Ònḃ ge wezē ge ledama,
 an kee a fḃ pā Dii pḃeálo.
 31 Wí sḃ sḃuke zíkca yáie,
 áma Dii mé ziblea yá dḃ.

22

¹ Tó na de àizεεα,
na ní gbéᵒ de vua ní ánuᵒuola.

² Ɔde ní taasideo zína douε,
Dii mé ní ké píi.

³ Laaide í dᵒaa vái e, 5 í uleε,
ᵒnᵒsaide í gí àᵒ gé, 5 í wétēa e.

⁴ Ziaᵒusaa víakεa Diie guu gbe
mé àizεε ní bεεεo ní wēnio ũ.

⁵ Le ní baiᵒ ku gbé dᵒᵒsai zéu,
gbé pᵒ ye aafiai í ké má.

⁶ Ewaasona da zé pᵒ de aà sewa,
tó à zᵒᵒkú, a bᵒuo.

⁷ Ɔde í gbāamᵒ taasideε,
pᵒᵒᵒana í zᵒble pᵒdeεε.

⁸ Gbé pᵒ vái tᵒ a yā'e a kekeᵒᵒ,
aà pásikεgo a aà gbē.

⁹ Lua a báaada gbé pᵒ gbēke vígu
ké í bleli taasideᵒne yái.

¹⁰ Láanide yá, sóle í mide,
yákele ní wíᵒ í láa.

¹¹ Nᵒsepuade pᵒ a leᵒbe'i na,*
ᵒme aᵒ de kía gbēna ũ.

¹² Dii íᵒ wéte dᵒai,
í mᵒafilide εεkaε à ɔzɪ.

¹³ Māade í me nᵒᵒmusu ku bàasi,
a ma de gāaεε.

¹⁴ Káalua léá è zᵒoloe,
gbé pᵒ Dii láaizíwá í léle dau.

¹⁵ Faasaiyā íᵒ dᵒ néᵒ sᵒwa,
totoa ní flāo a to aa kéwá.

¹⁶ Gbāasaide wetāa í aà káfi,
ɔde gbaa pᵒ í aà késá.

ᵒnᵒnaᵒ ledama

¹⁷ Swákpa n̄ ᵒnᵒnaᵒ yā'one ma,
n̄ n nᵒse wē ma yādanεε,

¹⁸ asa a maa n̄yᵒ kūa n sᵒ guue,
íᵒ dᵒ n léu.

¹⁹ Baa mpi, mále yādanε gbā,
ké n̄yᵒ Dii náai víε.

²⁰ Ma yā'one kēne mēn baakwi,
yápiᵒ ledama ní dᵒao ví.

²¹ Mále yá pᵒ slana ví dane,
ké n̄ e n̄ yāzāsímá a zéwae.

²² Nsu gbāasaide ble aà gbāasaikε yáio,
nísu gbāamᵒ wēnadeε yákpalekεkεkio.

²³ Asa Dii a yásir̄nᵒε,
í gbé pᵒ lé ní wetāᵒ wetā.

²⁴ Nsu gbékpa ní pᵒkūmadeoo,
nísu bεbε ní pᵒfedeoo,

²⁵ ké nísu n̄ aà dāa séle
n̄ nzla kpa yáio yái.

²⁶ Nsu gbēpále fia di n miwao,
nísu kpégaausiεo.

²⁷ Tó ní pᵒe ví n̄ fiaboᵒo,
wa n wúleᵒᵒ se n zíεε.

²⁸ Nsu kᵒᵒ baa víᵒ,
n deziᵒ mé dà za zi.

* 22:11 Mat 5.8

29 N gbé pᓂ gᓂi vᓂ a ɔʒi guu dᓂa?
Ade a zᓂke kíaaᓂee, i ke táaaᓂ a kenéᓂ.

23

1 Tó n mᓂ pᓂblei ní gbáadeo,
nyᓂ dᓂ gbé pᓂ kú n ae.

2 Tó asiaden n ũ,
fēna da n kòlowa.

3 Nsu to aà pᓂ nᓂside n wé bleo,
asa blepiá kokoazuanee.

4 Nsu íada nzᓂlawa ɔ zᓂᓂ ea yáio,
n nzᓂa ɔnᓂ tó.

5 Wí wéle ɔawae ɔ í gēzeca,
í gāsᓂa bᓂ í vua lán yáamusuwa.

6 Nsu blide ble bleo,
ńsu to aà pᓂ nᓂside n wé bleo,

7 asa ᓂᓂ a ɔa nao a nᓂseue.

I onᓂ n pᓂble n imi, āma aà pᓂ dᓂmao.

8 Nyᓂ a miᓂna pᓂ ní blè pisie,
aà sáau pᓂ ní kpà i ke pā.

9 Nsu yá'o ɔɔŭ swáuo,
asa a sakanᓂ n ɔnᓂyāue.

10 Nsu kᓂᓂ baa vᓂo,
ńsu netoneᓂᓂ bú le n ka n pᓂuo.

11 Asa an Zennᓂde gbāa,
a bᓂ n kpee, i yásińnᓂ.

12 Ledama da n sᓂu,
swáse dᓂayāi.

13 Nsu gí n né totoio.
Tó ní gbé ní flāo, a gao.

14 N aà gbé ní flāo,
n aà bᓂ ga lézi.

15 Ma né, tó n nᓂse paaa,
ma pᓂna a ke zai.

16 Tó yázeᓂde lé bᓂ n léu,
ma nᓂse a yáalo.

17 Nsu duunkᓂnaᓂ gwea nideᓂ,
nyᓂ Dii vᓂa vᓂ gᓂᓂpi.

18 Asa níyᓂᓂ zia vᓂe,
mé támaa a n neᓂ.

19 Ma né, ma yāma, ní ɔnᓂkū,
to n laai àᓂ ku yázeᓂdekeawa.

20 Nsu yāale ní wēdenaᓂᓂ,
ńsu nyᓂ ku lé'udeᓂᓂ guuo.

21 Asa wēdena ní lé'udeᓂᓂ í gᓂ puac,
an mekemuuna í ní da zwānkasa yeauᓂ.

22 N n de'ia yāma,
tó n da zikū, ńsu sakaaáguo.

23 Nyᓂ síana yá, ńsu zeèᓂ,
ɔnᓂ ní yādanᓂᓂ ní wēzeᓂᓂ wēele.

24 Gbēmaa mae pᓂ ᓂᓂ na maamaae,
ɔnᓂna de'ia mikpe ᓂ tévūe.

25 To n de rí n dao pḡ àḡ nama,
to n da'ia yáalḡma.

26 Ma né, ñ n nḡse wēmeε,
wéte ma yākeai.

27 Asa káaluaá è zòoloε,
nḡε dḡε ʼiideá tḡḡ kpaolonae.

28 I gbé kpákpa lán kpáiweliwewa,
í to gḡε daside gḡ náaisaie.

29 Dé wí waiyookèi?

Dé wí ó'o kèi?

Déme lekpaá víi?

Déme zḡa víi?

Déme í ke'la pái?

Dé wé mé tēai?

30 Gbé pḡ aaí sēε de wē tūui,

aaí gé kpálekei vēε yáaleaiḡne.

31 Nsu weḡbii vēεwa a tēake n wé bleo,
asa íḡ pipi keεona guue, mé a gēa léu íḡ na.

32 Gbezā a swaa kíma lán mlēwae,
i n gbā à n kú lán píligonawa.

33 Nyḡ wesi pḡ pḡ ni e yāaole,
rýḡ láasoo kpaanlake n sḡu.

34 Nyḡḡ de lán gbé pḡ wúlea gó guu ísiaawa,

lán gbé pḡ kú gó zwāa misonaawa.

35 Nyḡ me: Wá ma gbē, i ḡao,
wá ma ke búubuu, mi a wāwāmao.
Bḡε ma wé a wee má í weεle mi ló?

24

1 Nsu lua gbēváiḡ gweaio,
rísu yáaleaínḡ nide seo.

2 Yá gbāa láasoo mé íḡ kú rí sḡu,
yákele mé íḡ dḡ rí léu.

3 Ḳnḡ wí uakpaḡ,
weze í to àḡ báaa ví.

4 Dḡa ḡ wí pḡ kaḡ láasib pai
rí áizeε maa gawideo.

5 Ḳnḡna gbāa íḡ káfie,
dḡna iko íḡ dedeε.

6 Zígbaselea í to wá fḡ wá zíka,
tó yákekenaḡ dasi, í to wá zible.

7 Ḳnḡ lesí de faasaidea,
wéle kḡkáaa guu aa lé íḡ kpaauae.

8 Gbé pḡ íḡ vāikeané láasoo ví
ḡ wí me kḡnide.

9 Yáfaasai wáaipaaá duunae,
gbēε líḡ ye gbélaanikena gýyáio.

10 Tó n nzla búsa taasie,
n yēεε mé bílao.

11 Gbé pḡ aa mipè gawaḡ suaba,
gbé pḡ aa sòo lé si kaale guuḡ misi.

12 Tó n mè: Ó'o, wá dḡ yáao fá,
Lua pḡ nḡse guu yá dḡ a eo lé?
N wēni Dḡana a yá dḡ,

a fiabo baadeε a yákeawae.

¹³ Ma né, zó ble, asa a naε,
zɔsapuna í ke léε na.

¹⁴ Maa ɔno í ke gbéε na a nòseu.
Tó n ɔnokù, níyɔ zia ví,
mé támaa a n neo.

¹⁵ Dáade, rísu gbēmaa ua kpákpaο,
rísu ñ aá pɔɔ waawà a beo.

¹⁶ Baa tó gbēmaa lèle gēn soplá, í εa fεεε,
váikenaɔ sɔ, músi í to aa fu.

¹⁷ Tó n ibεε lèle, rísu pɔnakεo,
tó à fù, rísu tidɔaálao.

¹⁸ Tó Dii è màa, a keè nao,
aá pɔkúma a wee n ibεεpiwae.

¹⁹ Nsu to gbēváiɔ yá n kú gbáao,
rísu lua váikenaɔ gweaio.

²⁰ Asa gbēvái líɔ zia vío,
Lua a váikenaɔ tede.

²¹ Ma né, víake Diiε ní kíao,*
rísu gbékpa ní gbé pɔ bɔ ní kpeɔo.

²² Asa yá a ní le kándoe.
Déme dɔ lá wa ní ásookei?

ɔnoɔ yán ke b

²³ ɔnoɔ yán ke bɔ:
Gbēbɔbɔ'osi yákpale guu maaο.

²⁴ Gbé pɔ l yánakpa táaedewa,
wa savái'oe, buio i ɔleleε.

²⁵ Gbé pɔ l yá'íkpawà aɔ maa e,
Lua a báaadaaágu maamae.

²⁶ Gbé pɔ l yáwe gbéwa wásawasa
lé lépewae.

²⁷ ɔlia n buai a zɔ láa,
ní gbasá kpeɔo sa.

²⁸ Nsu bɔbɔ ní n gbédeeo pāo,
rísu to n lé gbéɔ sásāo.

²⁹ Nsu me: Má keè lá a kámεεwaεo,
ge má fiaboε a yákeawaεo.

³⁰ Ma pā màade bua,
ma dɔ ɔnokēsāmade vēebui,

³¹ ɔ má è le bɔle dàgua píi,
à sèkù, gí pɔ a bɔ ní gbεo kwè.

³² Ma yápi gwà, ma láasookèwà,
ɔ yá pɔ má èpi yádadamεε.

³³ Tó n mè: Má í'ο yɔɔ, má kámabo yɔɔ,
má wúle yɔɔ ɔkpaa ma kùε,

³⁴ pɔtaasi a n zámakε lán kpáíwa,
pɔ nɔana i mɔma lán gɔkεbɔdewa.

25

Salomɔɔ yáasi páleɔ

¹ Salomɔɔ yáasi pɔ Yudaɔ kí Ezekia gbéɔ è aa kèɔn ke:

² Lua gawi ví ké à yá ule,

* 24:21 1Pie 2.17

kíáᵛ gawí vɪ ké aa yá táasika.

³ Luabé lesí lé ní tɔ́lɛ gèele léó
ní kía láasooò táasikaa vɪo.

⁴ Anusu gbási bɔ́lɛ,
ánusuzíkɛna i pɔ́maa piò.

⁵ Váikɛnaᵛ bɔ́lɛ kía íwaᵛ guu,
aà kpala i zɛdɔ́ yázeɛde musu.

⁶ Nsu n̄ n̄zɪa dilɛ gbia kía aɛo,
ńsu zɛ gbɛzɔ́ᵛ gbɛuo.

⁷ Asa aà oanɛ, mɔ́ aɛ la, maa dɛ
aà n dilɛ késáa gbé gbiaᵛ aɛa.*

⁸ Yá pɔ́ n wé è ńsu n̄yɔ́ wá ní a góᵛgᵛaoo.
Tó wá yeledíne, bɔ́ n̄yɔ́ kɛ gbɛzái?

⁹ Tó níle yágᵛgᵛó ní n gbédeeo,
ńsu bɔ́ ní gbɛpále asiioo.

¹⁰ Tó à su mà, a widamaɛ,
n tɔ́ íi a láa bo.

¹¹ Yána'oa a gɔ́wa kɛfɛũ
lán mao tɛa pɔ́ da ánuu tauwa.

¹² Ɔ̀nɔ̀na ledama maa gbé pɔ́ n̄sɛ víɛ
lán vua nɔ́amblebɔ́wae.

¹³ Lá í níe ɪ dɛ pɔ́kɛkɛnaɔne,
màa zína náaide dɛ gbé pɔ́ aa aà zɪɔne,
í ní n̄sɛ níniné.

¹⁴ Gbé pɔ́ í gbadaa legbɛ mé ɪli dao
dɛ lán lou pɔ́ sɪsɪ à íana kàka i maowae.†

¹⁵ Menakɛa í to kía ní yáze e,
kpálea yáí í tó ní yá ble.

¹⁶ Tó n zɔ́ è, ble n lé léu,
ké ńsu ble zɔ́ᵛ n̄ pisio yáí.

¹⁷ Nsu n̄ n̄ gbédeɛ be zé sɔo,
ké asu kpasannɔ́ à zanguo yáí.

¹⁸ Gbé yádɔ́a a gbédeewa
dɛ lá à aà kè'ía ní goo ge fɛnda ge ní kaowae.

¹⁹ Sɔ́kpálea náaisaidezi taasikɛgɔᵛ
dɛ lán swaa gyáe ge gbá kòᵛwae.

²⁰ Pɔ́na lesia pɔ́siadɛɛ
dɛ lán ulawoloama íampuu
ge yɔ́una kaa bɔ́wawae.

²¹ Tó nɔ́a lé n ibɛɛ dɛ, ble kpawá,
tó imíe sɔ́, n̄ aà gba í,

²² asa níle aà ɔ́ kaè a léun we,‡
mé Dii a flabonɛ.

²³ Lá gukpɛ íana í mɔ́ ní louo,
màa gbɛpea í mɔ́ ní oa fɛ́nkpaao.

²⁴ Ia gɔ́u záu maa
dɛ kua kpéu sánu ní nɔ́ soledɛola.

²⁵ Baona bɔ́a bùsu zázáu
dɛ lán í níe kpaa gbé pɔ́ a yèɛɛ láawawae.

²⁶ Gbɛ́maa pɔ́ mísiile váikɛnaɛ
dɛ lán níbɔ́na pɔ́ a í yáwae,

lán lɔ́ᵛ pɔ́ a í òᵛkpáwa.

²⁷ Zɔ́blea gɛ́agɛ́a maaò,
gbé́ azla kpɛlaa gbiao.

* 25:7 Luk 14.8-10 † 25:14 Yud 12 ‡ 25:22 Lom 12.20

28 Gbé pò azía kúá d̄sò
de lán wéle pò a bíi gbooawae.

26

1 Lá loughɛkwɛa sae
ge loumaa pɔkɛkɛgɔɔ lí zekɛo,
màa gawi lí k̄sì ní s̄òùoo.
2 Lá gòlegolena ní luakitelenaò
ìò vuavua, ìò gé la, ìò ta le,
màa òlelea gbéɛ pá a p̄oe z̄òwàò.
3 Fláá s̄s̄ p̄òe, kpíá zaa'ina p̄òe,
s̄òù pò mé go ù a kpesea.
4 Nsu yázási s̄òùwa a faasaikewao,
ké r̄su ḡs̄aawao yái.
5 Yázási s̄òùwa a faasaikewa,
ké asu azía gwa òn̄ona ùo yái.
6 Tó n lɛd̄i s̄òùe,
n nzia òòkpàe, n yá'í nziaɛɛ.
7 Yáasi pò d̄ò s̄òù léu
de lán ɛɛ gbá pò lé gbáewae.
8 S̄òù kp̄elaa
de lán gbɛdaa gbɛmauwae.
9 Yáasi pò d̄ò s̄òù léu
de lán le naa wɛd̄ena òz̄iwaɛ.
10 S̄òù ge gbɛp̄áp̄a daaz̄iú
de lán toekana p̄ópii gbáawae.
11 S̄òù eaa a yáfaasaikɛawa ò
de lán gb̄e pò èa a pisi blèwae.*
12 N gbé pò azía díle òn̄ona ù èa?
S̄òù s̄àòwà.
13 M̄aade í me: N̄òòmusu ku zéue,
wài pásì bɛ zɛau.
14 Lá gba ìò lili a lilibòu,
màa m̄aade ò lilelile a wúlek̄ti.
15 M̄aade í òsi tau,
aà bl̄eli gɛò a lé k̄fi í kɛwà ía.
16 M̄aade ìò e a òn̄o
de yáwend̄ona gb̄ɛon soplal̄a.
17 V̄i pélea d̄àò lekpaau
de bàasi gb̄e kúa a vláwa ùe.
18-19 Gbé pò a gbédee s̄às̄à ò à gbàsa oè: M̄alɛ faaiboɛ
de lán wɛkeyiode pò lé kà tɛde ní kagbao f̄ánguwaɛ.
20 Tó yàa kuo, té í gae,
tó gb̄ɛpena kuo, s̄òle í láac.
21 Lá s̄ísì í kɛ tɛȳɔe, lá yàa í kɛ t̄ɛɛ,
màa lekpaade í s̄òle da.
22 Gb̄ɛpena yá í kené lán z̄òwa,
í ḡɛ léu d̄s̄ò e n̄òsekpeau.
23 N̄òsep̄ás̄ide pò í yá nana oné
de lán lo pò wà ánu'u lèwàwae.
24 Gbé pò ò zaŋgu í azía kɛkɛ ní léoe,
gb̄és̄ás̄aa láasoo mé kú aà s̄òu.
25 Tó yá nana b̄ò aà léu, r̄su sio,
asa yáwái m̄èn sopl̄a mé kú aà s̄òu.
26 Tó à a zaa gb̄éòu ùle m̄ɔafil̄i guu,

* 26:11 2Pie 2.22

aà vâi ì bɔ gupuaú bíla wáa.

²⁷ Gbé pɔ eyòné a zu a guue,
gbé pɔ gbɛ gbeembò, gbɛpi a si adewa.

²⁸ Èɛde za gbé pɔ ì ní òkpaɔgu,
kɔnide ì gbé kpá léleai.

27

¹ Nsu ìnaná zia yá musuo,
asa ní dɔ yá pɔ zia a io.*

² To wà n sáaukpa, ñsu n nziá sáaukpaò.
To à bɔ gbɛpáaleò léu, asu bɔ n léuo.

³ Gbɛ gbia, úfáaá asoɛ,
kási sɔú ìadama ì tsmá de beea.

⁴ Pɔkúma pásí, pɔfɛ ì daníla,
démɛ a nòsɛgɔa fɔ sɔí?

⁵ Gbé gbaa laai bíla wáa maa
de yea gbézi yáe oaè saia.

⁶ Gbèna yá'òma kpaarízi náai ví,
ibɛɛ lépɛama mɔafili ví.†

⁷ Gbé pɔ káa ì zazakú zówaɛ,
àma nɔandena pɔ kɔsá dɔo.

⁸ Gbé pɔ kè a uawa àle bebebebe
de lán bá pɔ sàsá a sakpɛwawae.

⁹ Nisi gɔnana ní tulaletio ì ní pɔ ke na,
lɛdaakòwa ní nòsemendoo ì gbènaò ke na.

¹⁰ Nsu n n gbèna vúaaò ge n mae gbèna.
Tó yá n le, ñsu gé n vɛi ge n dáuna beo.

N gbédee pɔ kú kái maa de n be gbé pɔ kú zàa.

¹¹ Ma né, ñyò ònɔ, ma pɔ ì kema na,
mí e yázási ma sòsònaòwa.

¹² Laaide ì dɔaa vâi e ò ì ulèè,
làasoosaide ì gi àò gé ò ì yá'e.

¹³ Tó gbé nibɔ flá dí a miwa, n àà ulá sí,
ñyò kúa tòoma ù gbépi gèe ù.

¹⁴ Tó n ledá ìa n samaa'ò n gbédee kòkòkò,
wa dile savái ùe.

¹⁵ Nò sòlede muua
ní ì pɔ lé tɔtɔ zesai lou záoɛ.

¹⁶ Aà zùukeaá ìana zùukeaɛ,
ade lé ì ɔkùkpaɛ.

¹⁷ Lá mɔò ì kɔ leke,
màa gbènazína ì a gbédee keke.

¹⁸ Tó n laaidò lí nɛ'inawa, ñyò a né ble,
tó n òlí n diizi, a n kpela.

¹⁹ Lá gbé ì a oa e ì guu,
màa gbé ì a nòsɛ dɔ a yákeawa.

²⁰ Lá gɛò lí mɔ bɛda ní téowao,
màa gbé wé yea pɔí lí mɔwàò.

²¹ Wí ànusu ní vuao maa dɔ a baasaa guue,
màa wí gbé bɛɛɛ dɔ aà tɔbɔa guu.

²² Baa tó n faasaide ká góu
níle aà sabo ní pówenao sãnu,
aà faasaikɛ a kɛwàò.

²³ Níliò n pɔtuoo kua dɔ maamaa,

* 27:1 Zaa 4.13-16 † 27:6 Luk 22.47-48

laaidᓂ n kpása pᓅᓂwa.
 24 Asa àizeε lᓂ ku gᓅᓅpiiᓂ,
 mé gawí lᓂ gé wē n wēᓂᓂ.
 25 Sē í lāa, a dafu í bᓂle,
 ni a táaa kpá pᓅᓂne,
 26 ni pᓅkasa ke ní n sāᓂ káᓂ,
 ni bú lú ní n blè ᓂao,
 27 ní bleᓂ vᓂ íᓂ dinzi n pᓅblea ũ,
 ni n uadeᓂ ní n nᓂε zlkεnaᓂ gwaᓂ.

28

1 Vaikena í báaleε, baa tó wále aá yao,
 gbēmaa íᓂ wᓅᓂ vᓂ lán nᓂᓂmusuwa.
 2 Tó duuna kᓂ bᓂsuu, a kíaᓂ íᓂ dasie.
 Gbé pᓅ wezē ní dᓂao vᓂ í to yázeᓂde áᓂ ku.
 3 Kíá pᓅ í íada yēεsaideᓂwa
 de lán lou pᓅ í kwe à ble ᓂᓅkpawae.
 4 Ikoyádansaiᓂ í gāga vaikεnaᓂne,
 ikoyádanaᓂ sᓅ aaiᓂ bᓂ ní kpeε.
 5 Gbēvaiᓂ yázeᓂde gbadᓂᓂ,
 gbé pᓅ lé Dii aeyao dᓂ wásawasa.*
 6 Taaside táaesaide maa
 de ᓂde yákpaañlakenala.
 7 Né ikoyádana wé kéa,
 lalasideᓂ gbēna í wida a maewac.
 8 Gbé pᓅ í a àizeε káfi ᓂ ígbaa ní àiwεεlea zᓅᓂᓂ guu
 lé pᓅ káaa gbé pᓅ í taasideᓂ wegwaεε.
 9 Gbé pᓅ í ikoyá kpá swáa,
 Lua lᓂ ye aá wabikeawa gíyáio.
 10 Gbé pᓅ í gbēmaaᓂ da zé váiwa,
 a léle da azía baiue,
 táaesaideᓂ sᓅ aaᓂ bᓂ maa.
 11 ᓂde í azía dile ᓂᓂᓂna ũε,
 kási taaside wezēna í aá ᓂᓂᓂ dᓂwáε.
 12 Tó gbēmaaᓂ kúkua dᓂ, gbépiiᓂ íᓂ íanadāε,
 tó vaikεnaᓂ gbāakù, baade íᓂ mikpaguie.
 13 Tó n n táaeᓂ ũle, níyᓂ gé aεᓂ,
 tó ní ò mé ní tò, Lua a n wēnagwa.†
 14 Báaaaden gbé pᓅ Dii vᓂa vᓂ ũ.
 Swágbāade sᓅ í léle da taasiu.
 15 Gbēvaiᓂ pᓅ í kible yēεsaideᓂwa
 de lán nᓂᓂmusu pᓂnaawae,
 lán gbēaana kusiamáwa.
 16 Dᓂaana pᓅ í gbé wetá wé kéao,
 gbé pᓅ za ᓂvái'eau wēni íᓂ gbāa.
 17 Gbēdena pᓅ a láasoo lé íadawa
 aᓂ báale e a ge gaᓂε.
 Gbēε su kpāεᓂ.
 18 Gbé pᓅ í yáke a zéwa aᓂ aafiaε,
 yáᓂᓂsaikεna sᓅ a εε káñdᓂε.
 19 Gbé pᓅ í laaidᓂ a buazíwa íᓂ káa,
 gugiiyana sᓅ íᓂ ku pᓅkésáma guue.
 20 Lua a báaada náaidegu maamaae,
 gbé pᓅ lé wá à ke ᓂde ũ a bᓂ páo.
 21 Gbēbᓂᓂa'ᓂsi maaᓂ,
 kási gbé a táaeke pēε miᓂna yái.
 22 Biide mé í wá ní àizeε'eao,

* 28:5 1Kln 2.14 † 28:13 1Zaa 1.9

Ìlìò dṣ kẹ́ taasi a a leo.

²³ Gbé pọ́ gbé gbà laai Ìò naaàno
de gbé pọ́ aà tnasilla.

²⁴ Gbé pọ́ a de ní a dao kpáí'ò,
mé àlẹ̀ mẹ̀ tàae no,
ade dou ní kpáíweliwioe.

²⁵ Gbé pọ́ wékaka ví ì sóle dae,
gbé pọ́ Dii náai ví mé a mekpa.

²⁶ Gbé pọ́ lé azla náaikéá sòúe,
gbé pọ́ kú ɔ̀no'ɔ̀no mé a bo maa.

²⁷ Pọ́ lí késá gbé pọ́ ì taasideṣo gba pówao,
wí gbé pọ́ ì wevírila kaé.

²⁸ Tó vāikenaṣo gbāakù,
baade Ìò mikpaguie.

Tó aa gága, gbēmaaṣo ì liguae.

29

¹ Gbé pọ́ wa gbà laai maamaa mé aà swá gí gbāa,
kaaú a gēaazi kándoé, a félé bo.

² Tó gbēmaaṣo ligua, gbéṣo pọ́ Ìò nae,
tó gbēvāi ku kpalau, wí aaukée.

³ Gbé pọ́ ye ɔ̀no ì a mae pọ́ ke na,
káaluao be zesena ì a ɔ̀a de.

⁴ Kía ì a būsú zedó yázedede musu,
a gbagusaesina sṣ ì a būsú deé.

⁵ Gbé pọ́ lé lena ke a gbédeee
lé ba kpa aziaéé.

⁶ Gbēvāi tàaekeá ì aà kú bai ù,
gbēmaa gula Ìò dṣ ní pónao.

⁷ Gbēmaa ì laaido yēesaidee a yágṣgṣawa,
vāikena sṣ Ìlì aà kākako.

⁸ Gbélaanikenaṣo ì wéle wā,
ɔ̀noṣo ì gbéṣo nṣe níniné.

⁹ Tó ɔ̀noṣo gè yákpalekei ní sòúo,
sòúpi pọ́ pà yá, àlẹ̀ yáalo yá,
aà lé lí kpaauo.

¹⁰ Gbēdenaṣo Ìò za tàaesaidegue,
aalo gbēmaaṣo weé.

¹¹ Sòú pòkúma ì pisi aà wéwae,
ɔ̀noṣo sṣ ì a nṣe suumpae.

¹² Tó gbāade lé swáse eeyai,
aà Ìwao ì gṣ vāikenaṣo ù píie.

¹³ Taaside ní ìadamadeo an yáe bee doue,
Dii mé tò an wé lé gu'e nípii.

¹⁴ Kía pọ́ ì yákpaleke taasideṣo ní síanao,
aà kpala zínapeleá Ìò gbāa gṣpiie.

¹⁵ Toota ní fláo ì to gbé ɔ̀noṣo,
né pọ́ wa tò azlao ì wida a dawae.

¹⁶ Tó vāikenaṣo ligua, tàaekeá ì kṣe,
ama gbēmaaṣo aa ní léleá e.

¹⁷ N n né toto, ì n nṣe dane dou,
a to n nṣe àò yáalowa.

¹⁸ Gu pọ́ Lua yá kúuo wíliò nízia kúa dṣo.
Báaaden gbé pọ́ aà ikoyá kúa ù.

¹⁹ Wíli zṣ toto ní léoo.

Baa tó a mà, a zíkewào.

²⁰ N gbé pọ́ ì wá àò yá'ò èa?
Sòú sàowa.

21 Zò pò wa zàza za a èwaasogò,
a gò gulu ù gbèzàe.
22 Pòkūmade ì sòle da,
nòseyáfūnde ì duunake maamaae.
23 Iandāa ì ní busae,
ziabusaa mé ì ní káfi.*
24 Gbé pò lé ble ní kpáio za azíauē,
ì me á sí ní Luao, ò ìli we òo.
25 Viakēa gbēnazinaēá baie,
gbé pò lé Dii náaike mi aò daa ía.
26 Gbé daside ìò ye gbāade zefinòe,
āma yákpalekēa ní gbéá Dii yáe.
27 Gbēmaa ye gbé dòosai gíyāio,
gbēvāi sò ìliò ye nòsepuade yákeaiò.

30

Aguu ya'oa

1 Yake né Aguu yá'oa.
Ma kpsa Lua, ma kpsa dúduu,
2 asa ma sòúke de dāola,
má gbēnazina wēzē vío.
3 Mí ònò dadao,
mé má Lua dōa vío.
4 Déme gè luabe yāa à sùì?
Déme íana kāaa kù a ɔzì?
Déme lou yè a pòkasauì?
Déme tɔle lé dàì?
Aà tón lai? Aà né tón lai?
Tó ní dō.
5 Lua yáò pípia píie,
ìò de sèngbao ù gbé pò náaàzie.
6 Nsu yāe káfi aà yá guuo,
ké asu ní eekane ní ɔzìo yáí.
7 Yá mèn pla mále gbēama Dii,
nísu giomēe e màò gao.
8 Ma kē yāpā oa ní etoaoowa.
Níli ma gba ble ma lé léú.
Nsu ma da taasi ge ɔdekeuo,
9 ké pò su àò dimazi
mà lelekpanzi mà me,
déme Lua ùio,
mé ké taasi su ma kù mà kpáì'o
mà n tó òòkpao.
10 Nsu yāò zòwa a dii kíio,
ké asu n ka, à wi n musuo yáí.
11 Gbēò ku, aai ní mae kae,
aai samaa'o ní daeo.
12 Gbēò ku aaiò e wa gbāsio,
kási an ámake ì kēmáò.
13 Gbēò ku an wépekíi zà,
aai ní mi ga da ía.
14 Gbēò ku an swaaá fēndaē,
an kánkānaá fēnaē,
aai dúnia taasideò ní gbēnazin wēnadeò taitaiò.
15 Too nenɔenaò ví mèn pla,
aai me: Wá gba, wá gba.

* 29:23 Mat 23.12

Pó mèn àaṣ ku aali káò,
à kà síiṣ se, aali me pó mòmáò:
16 Bèda ní neasakpe giio
ní tṵṵeò asa í lí mówàò
ní téò asa ìli me a kã ziio.

17 Wé pó né í a mae láanikeò mé í sakaò a dau,
swa'e gbagbaaò mé aa aà wépi bṵ,
yáamusuò i gbasa aa aà ge ble.

18 Yá mèn àaṣ ku aa de ma dṵala,
à kà síiṣ se ké má ní midṵò:
19 Zé pó yáamusuò Ìò beò musu,
zé pó mlē Ìò táa'òò gbeseena,
zé pó g'ílēna Ìò beò ísia guo
ní zé pó gṵe Ìò yeò wéndiazio.

20 Nṵe dṵe'lide yákean ke:
I pṵble, Ìòma a léwa,
Ì me i váikeò.

21 Yá mèn àaṣ í tṵ tṵṵeṵa à lualua,
à kà síiṣ se a yápiò fṵò:
22 Zṵ kpalablea,
sṵṵ pṵble kãa,
23 nṵe pó wa zau zãkea,
zṵ wéndia gṵa a dii zã nṵ ù.

24 Pó nénaò ku tṵṵe mèn síiṣ,
kási aa ṵnṵ ví maamaac:
25 Bṵṵnaò de pó gbãaò ùò,
kási aaí ble kùsua di saee.
26 Èn'ui'uinaò de pṵzṵṵ ùò,
kási aaí bekpa gbṵṵṵe.
27 Kwaò líò kía víò,
kási aaí bṵṵe zéze gã ní gãòe.
28 Nyṵ fṵ zṵ kú ní òò,
kási í e ge na kía kpé saai.

29 Pó mèn àaṣ ku an bea maa,
à kà síiṣ se an táa'òa kefeṵ:
30 Nṵṵmusu pó de gṵsa ù nṵṵṵ guu,
ìli pṵṵṵzãke pṵeò
31 ní kosa pó toe bṵò ní blesan giio
ní kía pó kú a zlgṵṵ aeò.

32 Tó n sṵyã kè zãasea leṣí guu
ge tó n vái láasookè, òku n léwa,
33 asa lá wí ví disaa í fṵ à gṵ wãagase ù,
ge lá wí ní kú wà fi à aubṵ,
mãa gbṵṵ pṵfṵane í sòleda.

31

Kí Lemueli yá

1 Kí Lemueli da leḍàwà à mè:
2 Kpelewaε, ma né? Bṵé, ma ne'ia?
Akeε, né pó ma a lekè Luawa?
3 Nsu n n wo de nṵeò kfiio,
nsu zé pó Ì kíaò òkpa seo.

4 Lemueli, vṵeá kíaò pṵmia no,
í gbãaá kpalablenáò pṵmia no,

⁵ ké aasu mi ikoyá sáńgu,
aai yáńgḡḡ taasideḡne faasaio yái.

⁶ A í gbáa kpa gbé pḡ lé mḡ gaiḡwa,
à vḡe kpa pḡsiadeḡwa

⁷ aa mi, an taasi i sáńgu,
an ya'ḡma aḡ dḡńgu bo.

⁸ Ya'o gbé pḡ a lé lé bebeka gḡe ũ,
yáńgḡḡ gbé pḡ aale sáaleḡne.

⁹ Nsu nḡyḡ níleḡ, yákpaleke a zéwa,
taasideḡ ní wḡnadeḡ yánakpámá.

Nḡ aiade

¹⁰ Déme a nḡ aiade ei?

Aà beee de ḡsoḡla zà.

¹¹ Aà zà ḡ aà náai ví ní nḡsemendoḡe,
pḡmaae lí kḡsáwáḡ.

¹² Maa ḡ ke a záe, i ke vái no
e a wḡni léu.

¹³ I sáká ní buao weele,
í a ḡzḡ ke ní pḡnao.

¹⁴ I gé ble séi zà
lán gḡ'ílana laatanawa.

¹⁵ I fele gufḡne à bleke a uadeḡne,
í zḡ kpaale a wḡndiaḡne.

¹⁶ I tḡḡe maa weele lí,
í vḡeliḡ pépeu ní azla bḡḡ ḡao.

¹⁷ I gbáa dḡ a pi asana ũ,
í gásiwa bḡbḡ a zḡwa.

¹⁸ ḡ dḡ ké á ele e,
aà filia ḡ dḡ gwá.

¹⁹ Aà ḡ ḡ pḡoa àḡ bunkapa kḡa,
ḡ kḡe ḡwá ní a ḡneḡ.

²⁰ I ḡ pḡo wḡnadeḡne,
í ḡlia taasideḡzi.

²¹ Ili íampuu víake a bedeḡ yá musuo,
asa aà uadeḡ í ula didikḡae.

²² I zwáa wúleḡḡ tá azía,
aà pḡkasaḡá báabaa ní zwáa gáaluladeḡne.

²³ Aà zà í tḡbḡ faaibokḡi,
ḡ zḡle gudḡú ní búsu gbḡzḡḡ.

²⁴ Nḡepi í pḡḡgáu ke àḡ yia,
í pḡḡna tá à kpa laatanawa.

²⁵ ḡ gbáa ní gawio daa a pḡkasa ũ,
aà kua zia yá lí iwáa ka aà pḡao.

²⁶ ḡḡyá ḡ dḡ aà léu,
í yádané ní nḡsemaao.

²⁷ I wḡte a ua yákeai,
íli zigbiake à gbasa àḡ pḡbleo.

²⁸ Aà néḡ í fele aa samaa'ḡe,
aà zà í aà sáaukpa í me:

²⁹ Nḡe daside áiaví fá,
áma níme ní deńla píi.

³⁰ Kákaa maa lí náai víḡ,
kefenke í gḡzeae,
nḡe pḡ Dii vía ví ḡ wí aà sáaukpa.

³¹ A aà sáaukpa zḡ pḡ a kḡe yá musu,
í aà táasile aà yáke a musu gáae.

LAASOODE

Yá pò kú lée bee guuo

Sea za lápi dɔɔ séiawa lápi kɛna lé azia yá bɔɔlekewɛɛ lá á ɔno, ama lápi ɔno yáɔ dou ní Yáasi lá pɔoo. Aa ɔno dou ní felekaa pɔoo. Aa kua dúnia guu à yá pò á kèɔ ní yá pò a leɔ gwá, ɔ a è nama de lán suawa, mé gbɛnazína í dɛɛka, ké à e namable yáíɛ, ɔ ɔ bɔ pá mɔmɔ. A làasookè azíawa tó kua dúniau dɔɔ vɛ, ge tó a bɛɛɛ vɛ. I to gbé pò lé lápi kyokeɔ yá doupiɔ wáaipa. Lá a ku Yobu lá guuwa, yáwea áao. Làasoode ní a ɔnokeo à bílikè gbɛnazína kuana yáwa. ɔ à ledáwá wá zíkɛ maamaa wá pɔnake ní pò pò Lua wá gbáɔ e wá wɛni léu.

Làasoode yá dasiɔ bò yáɔ kpɛɛ, í gbé káde. A zèð ké dɛɛ pò wí ká ní pɔna pò wí e dúnia guuoá yá páɛ. Ewaasoke, ɔdeke, àizɛɛdeke, zíkɛa, ɔno kúa, yáke a zéwa, a díle yápiá páɛ mé gugiyaáɛ. Lá gbɛnazínaɔ ɔ ku ga lézɛ mé yá zɛsai ku, bee tò nama líɔ kuo. Wíliɔ yá pò Lua lé yá ní dúniau dɔɔ, ɔ bee tò wá gbɛnazína zia gbá dɔɔ. Yápiɔ í to wá làasookɛ zé pò maa wá sɛɔwa.

Bibeli láɔ í wá wɛni mi ɔlwɛɛ. A maa wá lápiɔ kyoke, wí e dɔ, wí bɔ seakea ní pɔyaaɔ guu. A maa wá làasookɛ wá kua dúniauwaɛ, wí zíkɛ yá pò wa kè Bibeliuwa, wí e Lua náaike a zéwa. Wɛdɔa Luazi mé a tó wá kua dúniau àɔ de gugiyaá uo.

Yápii páɛ

¹ Làasoode Davidi né, Yelusaleú kía yán ke:

² Mámɛmaa Làasoode ma mɛ:

Yápá búubuu,

yápá búubuu, yápii páɛ.

³ Bó ài gbɛnazína í e dúniau taasi pò ále ke a zɛ pii guuwai?

⁴ Kpáɔ í gɛ, Wueɔ í su, ní beeo dúnia ɔ ku gɔɔpiɛ.

⁵ Tatɛ í bile í gɛ kpéu, í wá à ɛa gé gu pò a bɔu.

⁶ Iana í na gɛmidɔkɛlɛ oi, í liaa su gugbántoo oi, ɔ liaaliaa à gé le à su la.

⁷ Swa pii í ɔ ka ísiaue, kási ísia lí pao, ípiɔ í ɛa su swapiɔ miwa.

⁸ Pópii í ní kpasa, kpasapi yá gɛ oaa. Gugwaa lí mɔ wéwao, yámaa lí swá pao.

⁹ Yá pò kú yáa mé a ɛa àɔ ku ɔ, yá pò wa kè yáa ɔ wa ɛa ke ɔ.

A dafue ku dúniau.

¹⁰ Pɔe ku ké wá mɛ:

Pò dafue gwaa?

Aawo! A dɔaa kú wá áa za zi kò.

¹¹ Gbé káauɔ yá líɔ dɔ gbɛegu ɔ.

Baa gbé pò aao ku ziaɔ, an yá a dɔ gbɛegu gbɛzáo.

¹² Ma làasoode ma ke Isailiɔ kía ú Yelusaleú. ¹³ Ma mekpá yá pò wále ke dúniau pii táasikaawa, má yòɛ ɔno ɔno, má è Lua zɛ pásɛ dà gbɛnazínaɔne aa ke. ¹⁴ Ma yá pò wále ke dúniau è pii, a piiá páɛ mé gugiyaáɛ.

¹⁵ Pò flaa pɔoa vlo,

wíli e pò pò kèsa náo ní a kɛniɔ.

16 Ǿ má ò ma nòseu ma mè: Gwa! Ma òno zò de gbé pò kpalablè Yelusaleù ma áaola pii, ma òno ní ma d̄sao web̄b̄ maamaae.* 17 Ǿ ma mekpà òno asii d̄sawa mà s̄ũke ní m̄saiyão asii d̄s, ò má è beea gugiyaae lo.
 18 Asa òno zò ì m̄s ní p̄oyaa zòoe, mé wí yá'õma e ní d̄sa léue.

2

Ponakeaá p̄ae

1 Má ò maziawa mà fele mà ponakea lé gwa, mí namablea d̄s, ò má è beea p̄ae lo. 2 Má è yaalòá s̄ũke. Ponakea s̄s, b̄s ì inéí? 3 Ma p̄ona w̄ēle v̄em̄ia guu, ma òlia m̄saiyãí, áma ma láasoo lé tamanò òn̄owa, ké mà yá p̄s maa gb̄enazina lí ke d̄unia guu a w̄eni kp̄ona léu d̄s.

4 Ma okpà zì zòowa, ma kp̄ed̄d̄o maziæ, ma v̄el̄io p̄ep̄e kp̄élékp̄ele. 5 Ma kaao dàda, ma swa saeo k̄eke, ma lí p̄s wí a be ble bui pii bàbau. 6 Ma ikalek̄io k̄eke aao m̄sēp̄isi líkp̄ep̄iowa. 7 Ma zòo lulu ḡs̄eo ní n̄oe, mé wá ní kee ì ma be. Má zuo ní p̄tuo keleo v̄l̄ dasidasi de gbé p̄s kú Yelusaleù ma áaola pii.* 8 Ma ánuu ní vuao k̄aamazi ní k̄ia ò òzeo ní ní bùsu p̄s.† Ma l̄esinao s̄e ḡs̄eo ní n̄oe, ma no p̄s ḡs̄e ì luaiò s̄e dasi. 9 Ma t̄b̄b̄, ma zò de gbé p̄s kú Yelusaleù ma áaola pii, mé ma gi má òno apii guu.

10 Mí gi maziæ ní p̄s p̄s ma wé bl̄eoo.

Mí p̄s p̄s ma p̄s gb̄ae to weo.
 Ma p̄s k̄ena ma z̄ikea piiwa,
 õme ma isimagakpaa pii asea ù.

11 Ké ma wetè yá p̄s má k̄ezi pii ní isima p̄s má gá má kpà a musuo, má è apii p̄ae mé gugiyaae, a ài v̄l̄ d̄uniauo.

12 Ǿ ma láasoo tà òno ní s̄ũkeo ní m̄saikeowa.

Yá p̄s wa kè za zi bàasio,
 a kpele kí ḡs̄e a ke lí?

13 Má è òno ài v̄l̄ de m̄saikea
 lá gupua lo ài v̄l̄ de gusiaawa.

14 Ǿna wé lo ku aà æ,
 s̄ũ lo be gusiau.

Ǿ má è gó dou mé a ní bua nípii.

15 Ǿ ma láasookè ma s̄õu ma mè:

Lá gó dou mé a wá bua ní s̄ũ,
 b̄s ài má e ma òn̄owai?

Ǿ ma mè: Beeá yá p̄ae lo.

16 Ǿna yá a d̄o gb̄egu de s̄ũao,
 amp̄ii an yá a sá gb̄eõgu zia.

Ǿna ì ga lán s̄ũwae.

Isimagakpaaá p̄ae

17 Ǿ ma sakà ma kuau, asa yá p̄s wàle ke d̄uniauo pii ì kem̄e yá'õma ùe. Apii p̄ae mé gugiyaae. 18 Ǿ ma sakà zì p̄s má kè d̄uniauoõgu pii, ké má tó ma ḡēe yáí. 19 Déme d̄s tó òn̄ona ge s̄ũn aà ùí? Kásile zì p̄s má kè d̄uniauo ní òno a ḡēe. Beeá p̄ae lo. 20 Ǿ ma p̄s yá isima p̄s má gá má kpà d̄uniauo pii yá musu. 21 Asa gbé ì z̄ike ní òno ní d̄sao ní ḡs̄io, ò ì to gbé p̄s ì a kee keoe a p̄s ù. Beeá p̄ae lo, yáväie maamaa. 22 Bó gbé ì e isima p̄s a ga kpà d̄uniauo ní d̄e p̄s a kào pii yá musui? 23 Aà kua d̄uniauo ḡõpii aà zì ì m̄e ní yá'õmao ní p̄oyaoe.‡ Baa gwá aà n̄se lí dadouo. Beeá p̄ae lo.

24 Yá p̄s maa ní gb̄enazinao mé de aà p̄oble, aà imi, aà a zì saaukpa.§ Má è bee b̄s Lua ōz̄ie lo.

25 Lua d̄onle sai déme a f̄s p̄oble à ponakei? 26 Lua ì gbé p̄s k̄aagu gba òno ní d̄sao ní p̄nao,* áma Lua ì àizeeselek̄aaaa z̄ida duunkena, ké à kpa gbé p̄s k̄aaguwa. Beeá p̄ae lo mé gugiyaae.

3

Yápii ní a ḡõoe

1 Yápii ní a ḡõoe,

* 1:16 1Kia 5.9-11, 10.23-24 * 2:7 1Kia 5.2-3 † 2:8 1Kia 10.14-27 ‡ 2:23 Yob 14.1 § 2:24 Isa 56.12, Luk 12.19, 1Kln 15.32 * 2:26 Yob 32.8, Yaa 2.6

bɔɔle pii ní a keɔɔɔ.

² Ne'igɔɔ ku, gagɔɔ ku,
pótɔɔ ku, a woleɔɔ ku.

³ Deɔɔ ku, gbágbáɔɔ ku,
gboogɔɔ ku, a dɔɔɔ ku.

⁴ Ɔɔɔɔ ku, yaalɔɔ ku,
wɛnakeɔɔ ku, kɔɔ'ogɔɔ ku.

⁵ Gbɛkɔleɔɔ ku, gbɛkáaagɔɔ ku,
bɔ̀nɔ̀blegɔɔ ku, a zegɔɔ ku.

⁶ Pɔ̀wɛɛleɔɔ ku, a ɔ̀kpaigɔɔ ku,
ɔ̀didia pɔ̀wa gɔɔ ku, a gbaɛa gɔɔ ku.

⁷ Pɔ̀gakɛgɔɔ ku, a namigɔɔ ku,
lekpaauɔɔ ku, yá'ogɔɔ ku.

⁸ Yenzigɔɔ ku, zangugɔɔ ku,
zíkagɔɔ ku, kálea aafia gɔɔ ku.

⁹ Bɔ̀ ài zíkɛna í e taasi pɔ̀ a kɛ̀wai? ¹⁰ Ma zɔ̀ pɔ̀ Lua dà gbɛ̀nazínaɔ̀nɛ aa kɛ̀ è. ¹¹ Lua tò pɔ̀pii maa a gɔ̀wa. A kua gɔ̀pii láasoo dà gbɛ̀nazína sɔ̀u lɔ̀, kási a fɔ̀ yá pɔ̀ Lua lé kɛ̀ za dúnia daalea e a mídeawa gbadɔ̀. ¹² Má dɔ̀ kɛ̀ pɔ̀e maa ní gbɛ̀nazínaɔ̀ de aà kua pɔ̀na guu ní maakeao aà wɛ̀ni léulao. ¹³ Tó gbɛ̀ lé pɔ̀ble, àle imi, àle a zɔ̀ pii sáaukpa, Lua mé aà gbà. ¹⁴ Má dɔ̀ kɛ̀ yá pɔ̀ Lua lé kɛ̀ aɔ̀ ku gɔ̀piiɛ. Wa fɔ̀ pɔ̀e káfiuo, mé wa fɔ̀ pɔ̀e laouo. Lua kɛ̀ maa, kɛ̀ wàɔ̀ a vía ví yáíe. ¹⁵ Pɔ̀ pɔ̀ kú tia ku za zɔ̀ kò, mé pɔ̀ pɔ̀ aɔ̀ ku zia ku yáa lɔ̀. Lua í yá pɔ̀ kɛ̀ yáa gbesisi.

¹⁶ Ma yá è dúniau lɔ̀:

Gu pɔ̀ de yázeɛde aɔ̀ kuu,
yázesai mé kú we,
mé gu pɔ̀ de yámaa aɔ̀ kuu,
yávai mé kú we.

¹⁷ Má ò mazɔ̀wa:

Lua a yákpaleke ní gbɛ̀maaɔ̀ ní gbɛ̀váiɔ̀ pii,
asa yápii ní a gɔ̀ɔe,
bɔɔle pii ní a keɔɔɔ.

¹⁸ Má ò ma sɔ̀ guu lɔ̀: Gbɛ̀nazínaɔ̀ í ke maa, Lua a ní yáwe wɛ̀nɛ, aai dɔ̀ ríziawa wa de lán nɔ̀bɔ̀wae. ¹⁹ Sɔ̀nae, gbɛ̀nazínaɔ̀ ní nɔ̀bɔ̀, gó doú mé a ní bua. Lá nɔ̀bɔ̀ í ga, maa gbɛ̀nazína í ga lɔ̀, an wea doúe. Gbɛ̀nazína de nɔ̀bɔ̀lao, asa yápii pàe. ²⁰ Ampii aafé gé gudoú, asa ampii aa bɔ̀ búsutiuɛ, mé ampii aa ea gɔ̀ búsutipi úe. ²¹ Tó gbɛ̀nazína nísina í ta musu, nɔ̀bɔ̀ pɔ̀ í ta zɔ̀lɛn lò, déme dɔ̀? ²² A yáí tò má è yáe maa ní gbɛ̀nazínaɔ̀ de aà a zɔ̀ sáaukpalao, asa aà luakpaman we. Déme a to aà dɔ̀ yá pɔ̀ a mɔ̀ aà kpei?

4

Kua ní kɔ̀o

¹ Ɔ̀ ma gbáa pɔ̀ wàle mɔ̀ gbɛ̀nɛ dúniau yá gwà lɔ̀ pii. Ma gbɛ̀ pɔ̀ wàle ní wetáɔ̀ wé'i è, aa nɔ̀seninina vío. Aa nɔ̀seninina vío, asa an wetánapiɔ̀ mé gbáa ví. ² Ɔ̀ ma mè, gbɛ̀ pɔ̀ gà yáaɔ̀ Lua sáaukɛ̀ de gbɛ̀ pɔ̀ kúɔ̀la, ³ áma gbɛ̀ pɔ̀ wi í yáaɔ̀, í wesi vái pɔ̀ wí ke dúniauleo sáamá nípii. ⁴ Má è pɔ̀ pɔ̀ tò gbɛ̀ í zíkɛ̀ a mekpawà, kɛ̀ à e aɔ̀ de a gbɛ̀deela yáíe. Beeá pàe lɔ̀ mé gugiiyaae.

⁵ Sɔ̀u í a ɔ̀ kpaau à ibaba.

⁶ Kua ní pɔ̀ ɔ̀kú doo ní sɔ̀daadoúo
maa de kua ní pɔ̀ ɔ̀kú plaɔ̀
ní isimagakpaao ní gugiiyaaola.

⁷ Ɔ̀ ma ea yápa pále è dúnia guu lɔ̀. ⁸ Zɔ̀lɛo ku, a né vío, a víi ge dáuna vío. Aà isima lí bao, kási aà àizee lí mɔ̀wàɔ̀. Dé yáí àle zíkɛii? Býai à pɔ̀nakɛa tɛ̀ azɔ̀lɛi? Beeá pàe lɔ̀, bɔɔle pásɛ.

⁹ Plaa de doúa,

asa an taasi ài aɔ̀ maa.

¹⁰ Tó gbɛ̀do lɛ̀lɛ̀, aà gbɛ̀do a aà sé.

Waiyoo gbɛ̀doúna!

Tó à lɛ̀lɛ̀, aɔ̀ sena vío.

¹¹ Tó gbɛ̀n plaɔ̀ wúleɛ gudoú,
aa kɔ̀ pusu ma.

Kpelewa gbɛ̀doúna a bɔ̀ íana yáui?

¹² Wí gbáamɔ̀ gbɛ̀doúnaeɛ,

gbɛɔn plaɔ sɔ̄ aai zɛ wà giɛ.

Bà nian aās lí kɛ́ kpaao.

¹³ Èwaaso ònɔna taaside maa de kía zi sɔ̄ú pɔ́ lí lɛdama ma bɔla, ¹⁴ baa tó èwaasopi bò dakpɛunake guu ɔ̄ à gò kía ũ, ge wà aà ì bùsupiu táaa ũn lò. ¹⁵ Má è dúnia a tɛ kí gɛɛ èwaasopizi, ¹⁶ gɔɔ beɛ aà gbɛ́ɔ aao lé vɛlo, gbɛ́ pɔ́ a de ní dɔaana ũɔ. N beeo gbɛ́ pɔ́ aa mɔ gbɛzão aa aà sáaukpao. Beeá pãɛ lɔ mé gugiyyaaɛ.

Vlaka Luae

¹⁷ Tó n ge Lua kpéú, ñyɔ́ kú ní laaio. S̄saaazi ñ aà yãma maa de sɔ̄ú sa'oa wea, asa an yãd̄sai mé ì to aa yãváikɛ.

5

¹ N lé su àò wãao, r̄isu nɔnwãake ñ yã'o Lua aɛo. Lá a ku musu mé ní kú z̄íle, r̄isu yã'o dasio.

² Lá bɔle dasi ì m̄s ní nana'oa, màa yá dasi bɔlea ì m̄s ní sɔ̄yã'oo. ³ Tó n lekè Luawa, * r̄isu ñ a fiaboa gágao. N a fiabo, asa sɔ̄ú yá lí kaaãguo. ⁴ Lɛkɛa Luawa sai maa de a kɛawà fiabosaia.

⁵ Nsu to n lé n dayãuo. Nsu o sa'onae n zà lɛkɛawao. N ye Lua pɔ panzi n yápi yáí, ì zì pɔ́ r̄ile kɛ báde yã? ⁶ Nana dasi oa ní yá dasi bɔleao ì m̄s ní yãpão. A yáí tò ñyɔ́ Lua v̄ia ví.

Aizɛá pãɛ

⁷ Tó ní è wàle gbãamɔ taasideɔne guei, wàle gíné ní yázeɔde, wàle yáḡḡs̄né a zéwao, r̄isu to yápi dimao, asa bùsupi gbãadeɔ lé wétek̄s̄ie, mé an gbɛ̄zɔɔ lé wéteri zi lɔ. ⁸ Ampii aai bùsupi baa bleɛ, asa kía mé buaɔ v̄i.

⁹ Gbɛ́ pɔ́ ye ɔ̄ai lí kádo, gbɛ́ pɔ́ ye àizɛɛi ài lí m̄wàò. Beeá pãɛ lɔ.

¹⁰ Tó àizɛɛ lé káfi, a blenaɔ lɔ káfiɛ. Bó ài a v̄i a diiei? Aà wɛbiiwà báasio.

¹¹ Zìgbãakɛna ì ì na ma, à pɔblè yɔɔ ge maamaan nò. ɔde s̄s, aà kãa lí tó à i'oo. ¹² Ma yãváí pásì è dúniau, gbɛ̄ɛ zɛtà a ɔdale, à azla kpà íai,

¹³ ɔ̄ à bɔle v̄ai kèò, aà àizɛɛ m̄de píi. Ké à neḡs̄e ì, a pɔe v̄i à toè lɔ. ¹⁴ Gb̄enazina ì bɔ a da gbɛɛu puizie. Lá à mò, màa ì ɛa ta lɔ, ìli a zì àie e sɛ nà a ɔzì à tàòo.† ¹⁵ Yáɛ beeá yãváí pásìɛ lɔ. Lá gbɛ́ mò, màa ì ɛa ta lɔ. A isima ga kpà, à gugiyyáɛ, bóme ḡs̄èi?

¹⁶ Bee gbɛa à a gɔɔ m̄aokè gusiau r̄i poyaa z̄ɔɔ ní gyão ní pɔfɛo.

¹⁷ ɔ má è a maa ní gb̄enazinao aà pɔble, aà imi, aà zì pɔ́ a kè ní taasio dúniau a w̄eni kpòona pɔ́ Lua aà gbà léu sáaukpa, asa aà luakpaman we. ¹⁸ Bee gbɛa tó Lua gbɛ́ kà ɔdawa ní àizɛɛo, mé à aà gbà zé aà pɔnakèò, aà zɛ ní a luakpamao, aà a zì sáaukpa. Lua mé aà gbà. ¹⁹ Ili láasookɛ a w̄eni gesenawa m̄ɔm̄ɔ lɔ, asa Lua mé yãmàwà ní pɔnao.

6

¹ Ma v̄ai è dúnia guu lɔ, à t̄s̄ gb̄enazinaɔwa. ² Lua gbɛ́ kà ɔdawa, à aà gbà àizɛɛ ní beɛeo, a pɔ́ pɔ́ de à a ni v̄i pii v̄i, ɔ Lua ì to à pɔnakèò, gbɛpãle mé gò v̄i. Beeá pãɛ, yãváí pásìɛ.

³ Tó gbɛ́ nɛ ì m̄en basɔo mé à zikù táotao, baa ní aà gɛḡɛakeo, tó ì e pɔnakè a guuo, tó à gà mé aà v̄ia kpelaaio, né pɔ́ wa ì gè s̄ãwà. ⁴ Asa népi mò pãɛ, ɔ à tà gusiau, aà t̄s̄ gò balau. ⁵ Baa ké ì ìatè eo mé a yãe d̄s̄o, à niɛ è de ɔdepia. ⁶ A de gbɛ́ pɔ́ kú w̄è ñaa kwi pɔnakɛsaila. Aali gé gudoú m̄piio lé?

* 5:3 Sou 66.13-14 † 5:14 Yob 1.21, Sou 49.17-18, 1Tim 6.7

7 Gbēnazina isima pò a gà lé kpá,
à pò e da léε yáε,
kási aà gbεε lí káo.

8 Bú ònna deò sòúai?
Bó ài yákea a zéwa í i taasideci?

9 Pónakea ní pò pò ní vío
maa de a pále nideaa.
Beeá pāε ló mé gugiyaε.

10 Pò pò kè yāa tó vī kò,
mé wa dō lá gbēnazina de.
Gbēnazina a fī lekpaake
ní gbé pò a gbāa dealaoo.

11 Yābòle dasi í yāpá kó.

Bó ài bee vī gbéεi?

12 Déme dō pò pò maa ní gbēnazinao aà wēni gii kpòona pò í gē lán uenawa guui? Déme a fī
yá pò a ke aà kpe dúnia guu oèi?

7

Onodaané

1 Tó na maa de tulale beεεdea,*
mé gagò maa de igòò.

2 Gēa ua pò wàle gewiipeu maa
de gēa ua pò wàle dikpekeula,
asa gbépii midean we,
mé a maa gbé pò kúò yápi da.

3 Wēnakea maa de yáalbaa,
oosisia gbεa nòse í wee.

4 Ònna laai ló ku ua pò wàle ólòbuwa.
Sòú laai ló ku ua pò wàle pónakeuwaε.

5 Ònna n lelea yádaa maa de
swásea sòú n táasiléaia,

6 asa sòú yaalò de
lán kù té pūnaa kīnauwaε.
Beeá pāε ló.

7 Gbāa mōa gbéone í to ònna sòúkúε,
mé gbagusaε í gbé òkpaε.

8 Yá midea maa de a feleaa,
sùuu maa de káamaia.

9 Nsu to n pò lí pa áao,†
asa sòú mé ló pofé vī.

10 Nsu yāgbεa ñ me
bóyái yāgò maa de tiaaio,
asa yálaa bee taaá ònnyá no.

11 Ònóá pōmaae lán túbiwa,
a ài vī gbé pò lé íatē eone pii.

12 Ònóá kpanziεε,
lá óa de kpanziε úwa,
mé dōa àin ke:

Ònnao ònó í ní misi.

13 Làasooke Lua yákeawā.
Déme a fī pò pò a kè kolea pooi?

14 Tó gòò na mōma, pónakéò.

Tó gòò váie sō, làasooke,
Lua mé kè pii, ké gbēε su àò a zia dōo yái.

15 Ma wēni giie bee guu ma yáε beε è pii.

Ma gbēmaa è à gà a maakea guu,
mé ma gbévái è àle gēgē a yāváikea guu.

16 Nsu to n maakea gēagēo,

* 7:1 Yaa 22.1 † 7:9 Zaa 1.19

ńsu to n ɔ̀nɔ̀ gēagēo.

Bóyáí n̄ȳs̄ yáyía n̄z̄íawai?

¹⁷ N vái su gēagēo,

ńsu n̄ȳs̄ s̄ōúo.

Bóyáí n̄ȳs̄ ga kpóoi?

¹⁸ A maa n̄ȳs̄ yá mèn plapiɔ̀ k̄ūaɛ,

ńsu ɔ̀kpaio,

asa gbé p̄ō Lua vía ví í yápiɔ̀ zé e piie.

¹⁹ Ɔ̀nɔ̀ í to ɔ̀nɔ̀na gbāa à̄ō de

wéle gbāade gbēɔ̀n̄ kwíola.

²⁰ Gbēmaa p̄ō ń̄ō yāmaake

mé ńi duunakeo ku dúniauo.

²¹ Nsu swáse yá p̄ō wále ozi piio,

ké tó n zíkɛna lé n ká, ńsu mao yáí.

²² Asa ní d̄s̄ n̄z̄íawa,

ké mpi s̄s̄ n gbé̄ō kà dasi.

²³ Ma wetè yá beeō ɔ̀nɔ̀ ɔ̀nɔ̀ píi,

ma mè má ɔ̀nɔ̀kú, ɔ̀ à z̄ákúmano.

²⁴ Ɔ̀nɔ̀ kúkíi z̄à,

a asii z̄s̄ō maamaae,

déme a f̄s̄ b̄w̄ai?

²⁵ Ma ɔ̀nɔ̀ ní yápii mio táasiká,

má ȳe ké mà e d̄s̄,

mí yāváikɛa d̄s̄ s̄ōúke ũ,

mí s̄ōúke d̄s̄ misaikɛ ũ.

²⁶ Má è n̄e p̄ō de bai ũ,

aà s̄s̄á m̄omusunae,

mé aà ɔ̀ɔ̀á m̄odaonae,

aà yá í ma p̄ō ya de gaa.

Gbé p̄ō a yá ká Luagu í pili n̄e piwa,

ama n̄e pi í duunkena k̄ūe.

²⁷ Mámamaa Láasoode ma mè:

Yá p̄ō ma b̄w̄à gwa.

Ké mále yá gwa zéze mà e a mid̄s̄,

²⁸ ḡōō p̄ō mále weele mále eo,

ma ḡs̄e beeeɛde è m̄endo gbēɔ̀n̄ àa s̄ōō guu,

ama baa m̄endo mi n̄e beeeɛde e ní guuo.

²⁹ Yá p̄ō ma b̄w̄àn ke:

Lua gbēnazinao k̄e n̄s̄epuadeo ũe,

ɔ̀ aa p̄eɛpeɛ k̄s̄ni z̄éu.

8

¹ Déme de lán ɔ̀nɔ̀nawai?

Déme yá̄ō b̄ōōle d̄s̄i?

Ɔ̀nɔ̀ í gbēnazina oa weeè,

í oa pásí lile.

² Misiiɛ kía yáɛ,

asa n lekèwá ní Lua t̄soe.

³ Nsu wá ñ go aà aeo,

ńsu n̄ȳs̄ yá p̄ō lé keè ńi kúkúao,

asa a yá p̄ō káagu ke piie.

⁴ Lá kía yá mé z̄eví,

déme a f̄s̄ oè, b̄ó níɛ ke weii?

⁵ Gbé p̄ō misiiɛè a ía eo,

gbé p̄ō ɔ̀nɔ̀ a a ḡōō ní a kekeáo d̄s̄.

⁶ Yápii a ḡōō ní a kekeáo víe,

baa tó taasi lé t̄s̄ gbéwa gbáughbau.

⁷ Lá gbēe zia d̄s̄o,

déme a f̄s̄ yá p̄ō a m̄ō oèi?

8 Gbēe a wēni kūa gbāa vīo,
māa gbēe a f5 à a gagɔɔ se s50o.
Wili e bò sosau zīgɔɔo,
māa vāi lí a kenao gbaeo.

9 Ké ma yá p5 wāle ke dúniau wāaipá pii, má è gbēnazina i gbāablemá à iakpartzi. 10 ɔ ma vāikena p5 wāle ní vīo è. Gbēɔ bò Lua kpéu, aa mò ní tɔnasí wēle p5 aa ní yákeao kèu guu. Beeá pāe lo. 11 Tó wi lada dáakenawa kpakpao, a yá í to gbēnazina zed à s5u à vāike s5e. 12 Baa tó duunkena dáaké gēn basoo mé à gēgē, má d5 ké gbé p5 Lua vīa vī aale misilēɔ dáama deaála. 13 Vāikenaao aao dáamavío, ké aa Lua vīa vīo yáí, an gɔɔ a gbāakū lán uenawao.

14 Yāpā pāle lé ke dúniau. Yá í gbēmaa le lán vāikenan aā úwa, yá í vāikena le lán gbēmaan aā úwa. Ma mè beea pāe lo. 15 Mi pɔnakea sáaukpa, asa a maa ní gbēnazinao dúniau aā poble, aā imi, aā pɔnake, pɔnapi i dɔaaé aā zikea guu lá Lua aā gbā aā wēni léu dúnia guue.

16 Ma mekpá ɔnokūawa, 5 ma bɔɔle p5 wāle ke dúniau, ké i lí na ní wéuo fáane ní gwāasinao wāaipá. 17 Má è Lua tò gbēe a f5 yá p5 lé ke dúniau d5o. Baa tó gbé kpálekèi maamaa, a a mid5o. Baa tò ɔnɔna mè á d5, a f5 bɔwáo.

9

Wēni kulunkɛ

1 Ma beeo wāaipá pii, 5 ma zed ké gbēmaaɔ ní ɔnɔnao ní ní yákeao ku Lua ɔzle. Gbēe lío d5 tó wào yeazi ge wào zaagu gbezao. 2 Yá dou mé lé gbépii dá, gbé dɔɔdeɔ ní gbé dɔɔsao, gbēmaaɔ ní gbévāio, gbé p5 aa gbāleao ní gbālensao, sa'onaɔ ní sa'onsao. Lá a de ní gbēmaaao, māa a de ní duunkenaɔ. Lá a de ní gbé p5 aai me wa sí ní Luaoɔ, māa a de ní gbé p5 aa a oa vīa vīo. 3 Yāvāi p5 í ke dúniau piin ke: Yá dou í gbépii le. Vāi kɔ gbēnazinao s5u, misaiyá mé í dɔaané, a gbea aai ta gɔɔ guu. 4 Goo p5 gbé bēe, lo támaa vīe. Baa se gbé bēe sàɔ nɔɔmusu gɔwa. 5 Gbé bēeɔ d5 ké wa ga, gɔɔ s5 aa pɔe d5o. Aa áie vī lo, an yá a dɔ gbēegu lo. 6 An yea gbézi ní zaa gbéguo ní ní denlaweeleao gēzean we kɔ. An baa ao kú ní yá p5 lé ke dúniau bau lo. 7 Ge n poble ní pɔnao, wēemi ní yaalo, asa Lua n yákeapiɔ sáaukpa kɔ. 8 Ny5 ula pua daa gɔɔpii. Nsu lío ku nísidoɔa n miwa saio. 9 Dúnia ble ní n na yenzideo n wēni gii p5 Lua kpāma dúniau léu, asa n luakpaman we gɔɔ p5 n isima gá nle kpá dúniau. 10 Zi p5 ní è n okpawá, mekpawá n gbāa léu, asa zí ge láasoo ge d5a ge ɔno ku bedau, gu p5 nle táuo.

11 Má è dúnia guu lo ké
bakpaafbleaá kásakasa yáe adoo,
zibleaá negɔnkeyáe adoo,
pobleaá ɔnoyáe adoo,
áizee'eaá wezēyáe adoo,
na ní gbéɔá lad5yáe adoo,
asa gɔɔ vāi ní kísiao í gbépii lee,
12 mé gbēe gɔɔ p5 vāi a a le d5o.
Lán kpɔ p5 sí táalu guuwa,
lán bá p5 fii aā kúwa,
māa gu í dɔ gbéé vāivāi,
í aā kú kándo.

ɔno de gbāaa

13 Ma ɔnoe taa è dúniau, a yá ma kú gbāa. 14 Wēle kú yāa a gbéɔ dasio, 5 kia gbāadee mò léleíwa, à koez̄i. 15 G5e taaside ɔnoe nae ku wēlepi guu, a f5 wēle bɔ ní a ɔnoo, āma gbēe i aā yādao. 16 ɔ ma mè ɔno de gbāaa, āma wí saka taaside ɔnoe, wili aā yādao. 17 ɔnoa yá p5 wá swád̄i nienie maa de sɔɔ dɔaana zɔakaala. 18 ɔno í mɔ ní maa de g5kebɔɔla, āma duunkena mēndo í yāmaa zɔɔ ɔɔkpaɛ.

10

Sɔuke kai

1 Ɔsín gɔɔ í to tulalekena nísi gí líkú,
sɔuke yɔɔna í gbé p5 ɔno ní bēeeo vī t5 ɔɔkpa.
2 ɔnoa láasoo í ta ɔplai,

sɔũ pɔ́ ɪ ta ɔzɛɪ.

³Baa tó sɔũ bɛ zéu,
aà ònɔ ɪ kɛ́sáwáɛ,
ɪ to gbɛ́pii a mísaikɛ dɔ́.

⁴Tó gbáade pɔ́ pánzi,
ńsu go n ńiao.

Kua n laaiwa ɪ láka tàae zɔɔa.

⁵Ma yáwáie è dúniau,
a de gbáade zaa yáwa úe.

⁶Wí sɔũ kpa kpala gbiau dasi,
mé ɔdeɔ ɪ ku kpala yáfúnau.

⁷Ma zɔɔ è di sɔ́ kpe,
mé wéɛɔ bɛ kɛ́ɛ lán zɔɔwa.

⁸Gbɛ́ pɔ́ lé ɛyɔ́ a zu a guu,*

gbɛ́ pɔ́ lé gí gboo, mlɛ́ a aà só.

⁹Gbɛ́ pɔ́ lé gbɛwi, gbɛ́ a aà kɛ́'la,
gbɛ́ pɔ́ lé lipaa, lí a aà kaikɛ.

¹⁰Tó mɔɔ lenao, mé wi a lekɛo,
sema n gásiwa bɔbɔwá n gbáao,
áma ònɔ ɪ to wá zɛ'ɛɛ.

¹¹Tó mlɛ́ bɔn'aa kɛ́ a kɔ́'onaɛ à aà sò,
a ài ví a guu bo.

¹²Ɔnɔna legbɛ́'í na,
áma sɔũ lé ɪ aà kaalɛɛ.

¹³ɪ na yá'owa sɔũsɔũ,
ɪ a midɛ́ n mísaivyávio,

¹⁴asa sɔũ ɪ da yáae.

Lá gbɛ́e yá pɔ́ a mɔ́ dɔɔ,

déme a fɔ́ yá pɔ́ a kɛ́ aà kpe oèi?

¹⁵Sɔũ zɪ́ ɪ aà kpasa,
ɔ́ ɪlɪo wéle zé dɔɔ.

¹⁶Waiyoo búsu pɔ́ a kía de èwaasona ú,
mé aà ɪwao ɪ bɛ́ gbɛ́ kɔɔ.

¹⁷Násaa búsu pɔ́ a kíaá kíabuie,
mé aà ɪwao ɪ pɔ́ble a gɔɔwa
gbáakáfi a yáí, ɪ kɛ́ idekɛa yáí no.

¹⁸Tó gbɛ́ màa ví,
aà kpé zao ɪ wozuzuac,
tó à ɔkpá a sí, aà kpé ɪ ɪbo.

¹⁹Wí bɛ́ zɔɔ kɛ́ pɔ́nakɛa yáíɛ,
vɛ́emia ɪ mɔ́ n yaalɔɔ,
áma ɔa mé ɪ mɔ́ n a píio.

²⁰Nsu kía sɔ́sɔɔ, baa n nɔ́sɛu,
ńsu ɔde kao, baa n kpɛa,
asa bá a yápi séle gé siuinéɛ.

11

¹Ɔzɔ́ gbɛ́ɔne blei,
gɔɔewa nýɔ́ e bo.

²Biile gbɛ́ɔn sɔplaɔne ge swaaɔ,
asa n músi pɔ́ a búsu le dɔɔ.

³Tó luabesiana pà n ɪo, ɪ ma tɔ́le lou úe,
tó lí lèle gukpɛ́ ge bɛ́'aen nò,
gu pɔ́ à lèlɛu, we ɪ wúleu.

⁴Gbɛ́ pɔ́ a wé dɔ́ ɪnanai lí pɔ́tɔɔ,
gbɛ́ pɔ́ lé luabesia gwa lí pɔ́kɛkɛo.

⁵Lá n wɛ́nibókii ge né daalɛa neasakpɛu dɔɔ,
nýɔ́ fɔ́ n Lua Pɔ́piikena yákeɛa dɔɔ.

* 10:8 Sɔũ 7.16, Yaa 26.27

⁶ Pɔtɔ kɔɔ, ɲɪsu ɔkpa n kùe oosio,
asa ɲí dɔ̄ a kpele mé a ke báaa vío.
Ké bee yà, ge kee yà,
ge aao maa ɲpii yà, ɲí dɔ̄o.

⁷ Gupua na,
mé wɛsia ɲatɛɛ ɲí káɲgu.

⁸ Lá gbé wɛni lé gé léú,
aà pɔnakeu pii.
N beeo aà làasooke gusia gɔɔɔwa,
asa aao dasiɛ.
Yá pɔ́ lé mɔ́ pii pãɛ.

Lɛdaa èwaasoɔwa

⁹ Èwaaso, pɔnake n èwaasogɔɔ,
to n pɔ ke n èwaasogɔɔwa na.

Yá pɔ́ n pɔ gbà ke,
te yá pɔ́ kàngui,
ãma apii guu ɲyɔ̄ dɔ̄
ké Lua a yákpalekenno.

¹⁰ Nsu to n pɔ yao,
ɲ n gu'ɲaɔ bɔnla,
asa èwaasoke ɲí miká siao ɲí gɛ̄zɛɛɛ.

12

¹ To n Kena yá dɔ̄ngu n èwaasogɔɔ
e gu àò gé dɔ̄ine vâi,
e wɛ pɔ́ ɲyɔ̄ mɛ n pɔ́ nawàò aò gé kái.

² To aà yá dɔ̄ngu
e ɲatɛ ɲí gupuaò àò lao,
e mɔ̄vua ɲí saanaò aao siakū,
e loumaa gbɛa gu weesai àò gé mɔ́i.

³ Gɔɔ bee n ɔ̄ lualua,
n gbáɔ koo,
n pɔ́sobɔɔ kámabo ké aa dasi bo,
n gugwabɔɔ gu'e ɲí tɔ̄ɔnau dàadãa.

⁴ N lé aò kpaatã gãɛ,
wísilɔgbɛ kɔ̄fi a busekúne.
Bãɔ wii a n vu iu,
mé nenɔ̄ɛnaò le a kene buse.

⁵ Nyɔ̄ víake gulesɛ ɲí bea zé guuo,
n miká a pu lán gyavuuwa.
Nyɔ̄ nzia gále lán kwa táa'oaawa,
pɔ̄e a n mɛ fele bo,
asa gbɛnazina ɲí gé a gékɲie,
ɔ̄ ɔ̄bnaò ɲò be gãɛ.

⁶ To n Kena yá dɔ̄ngu
e n ánuɪ ba àò gé kéi,
e n vua ta àò gé kpàolokūi,
e n nibɔna lo àò gé wíwii,
e n bo wuluu àò gé éi,

⁷ e n búsuti à ɛa àò gé gɛ̄i tɛ̄ɛnau,
gu pɔ́ à bɔ̄u,
e n nisina àò gé tái
Lua pɔ́ kpàma kii.

⁸ Mapi ma Làasoode ma mɛ:
Yápã búubuu, yápii pãɛ.

Yápi midɛa

⁹ Bee gbɛa lá Làasoodepi ɔ̄nɔ̄, à dɔ̄a dàdané. A làasookè à kpálèkè yáɔi, ɔ̄ à yáasiɔ kèkè dasi.

¹⁰ A kpálèkè yámaai, ɔ̄ à yápiɔ kè a zéwa, mé slanaɛ.

11 Ɔnɔnaɔ yáɔ de lán gése pɔ wí lé sɔ́uwaɛ,
 an yá'oneɔ de lán kusa pɔ wa pà gúgiúɔwaɛ.
 Sádán m̀ndona mé dané.

12 Ma né, laaika, risu yáe káfiuo. Wí taalaɔ bɔ dasidasi a lé v̄io, mé kyokea zɔɔ í me kpasae.

13 Wà apii mà, a midɛan ke:

Vlaxe Luaɛ,

níɔ àà yádileɔ kúá,

asa gbépii yán we.

14 Lua a yákpalekewanɔ wá yá piiwa,
 baa asiiyá, a maa ge a v̄ain nò.

SALOMɔɔ Lɛ Yá pɔ́ kú lálɛ bee guuɔ

Salomɔɔ lɛá báasɛ lɛɛ. We ɔ gbɛɔn plaɔ lɛ ní báasɛ ɔbukɔɛ n yá nana oakɔɛo widesai. Yápi í di Bibeli kyokɛnaɔwa maamaɛ. Bee yáí za asínizí wà lɛpi dílɛ Lua yea a gbɛɔzi yátaa ú. N beeo gɔɛ ní nɔɛo báasɛ í bɔ Lua kííɛ, Lua gbaɛ. Ayámɛto lápi kua Bibeli guu zɛví.

Bɔnɔbɛnapiɔ lɛ báasɛ yá lɛɛú ní buapɔɔ. Gɔɛ ní nɔɛo yá'oa ní kɔopi guu, zɛɛ aal kɔ wɛɛɛ aal kɔ e, zɛɛ aal kuakɔwa ɔ aal ɛa wàɔ kɔ wɛɛɛ lɔ. Zɛɛ gbɛpáɛɔ í mɔ dúsakúkpanɛ, sádánaɔ (ɛwaaso gbɛnaɔ) ge wɛndiapi da ge aà dáɔ ge aà gbɛnaɔ. Aalɔ wɛɛɛ wà lɛda gbɛpiɔ yáú, áma báasɛpi í bɔ ní kíí no, Lua mé tò an nisína yekɔi.

¹ Lɛɔ mide pɔ́ Salomɔɔ dà.*

Nɔɛ

² Lɛpɛ ma lɛwa,
asa n yeamazí na demɛɛ vɛɛa.

³ N tulalɛɔ gí na.
N tɔ na lán tulalɛ lɛkulea gíwa.

Bee yá mé tò wɛndiáɔ yenzi.

⁴ Ma sɛ wà ta kpakpa.

Kí, gɛmanɔ n kpɛú.

Yelusaleú nenɔnaɔ

Kí, wálɛ pɔnake n yá musu,

wálɛ yasenapa,

wá n yearízi na bo de vɛɛa.

Nɔɛ

Aalɔ yenzi a zɛwa.

⁵ Yelusaleú nenɔnaɔ,

má sia mé má kefeú.

Má sia lán Kedaazwáakpɛɔwa,
má kefeú lán Salomɔɔ kpɛ zwáaɔwa.

⁶ Asu àɔ ma gwa ma siakɛ yáíɔ,
latɛ mé ma lɛ.

Ma dáɔɔ pɔ pámazie,
ɔ aa ma da vɛɛbugwaa zlu.

Mí e ma azíla pɔ kɛkɛo.

⁷ N gbɛ́ pɔ́ ma nisína yenzi,

n n sáɔ dádákɛkí omɛɛ.

Mákíí ní to aa latɛ deui?

Bóyáí máɔ ku n gbɛ́ɔ sá waiɔ sae sásáai?

Kia

⁸ N gbɛ́ pɔ́ n nɔankɛ de nɔɛɔla píi,

tó ní gupi dɔɔ, te sáɔ íai,

ní n blɛnɛɔ dá sádánaɔ bòo sae.

⁹ Ma gbɛna, ní kefeúmɛɛ

lán Falaɔɔ sɔda pɔ́ í godɔnɛɔ dowa.

¹⁰ N gɛɛɔ maa, n swálib n sɛ,

n ɔnɛɛɔ kɔsí ní n nɔɛo.

¹¹ Wá swálib pine ní vuao,

wí ánuɔ pɛɛpɛɛu.

Nɔɛ

¹² Gɔɔ pɔ́ kía gɛngɛsɛkɛa,

ma tulalɛ gí dɔ.

¹³ Ma yenzide demɛɛ

lí'ɔ gínana pɔ́ looa ma yɔ́ taau ú.

¹⁴ Ma yenzide demɛɛ áyá ligɔn vude
pɔ́ wà bɔɔ ɛngɛdi vɛɛbua úɛ.

Kia

* 1:1 1Kia 5.12

15 Ma gbēna, ní kefeū fá!
N wé kefeū lán felen wéwa.

Nɔɛ

16 Ma yenzide, ní kefeū fá!

N zea maa!

Wá wúlekiá sèbɔɔɛ,

17 wá kpé zaáa sɛde líɔne,

wá kpé bala líá pēliɔne.

2

1 Má de lán Sabna nàalevuwa,
lán guzule sūmaavuwa.

Kíá

2 Lá lávu kefena de leɔ guu,

màa ma gbēna de wéndiaɔ guu.

Nɔɛ

3 Lá mao lí de líkpɛu,

màa ma yenzide de èwaasoɔ guu.

Zɔlea a uenai í kamagu,

a be blea í kemee na.

4 A gèmanɔ a pɔnabileblekpɛu,

aà dálapoo pɔoamala báasē ũ.

5 A vèebe gii kpaá ké mà yèee e,

à ma gba mao ké ma me su,

asa aà báasē lé ma gyákee.

6 Aà ɔzee ku ma mi zíe,

aà ɔplaa liaamazi.

7 Yelusaleū nenɔnaɔ,

ma naé tueɔ ní zótɛnaɔzi,

ásu dúsakūkpaawēeɔ,

ásu wá báasē gbooo e a lé ká.

Nɔɛ

8 Ma yenzide kí ma, àle mó,

à v̄í lé pélepele gbèsíslɔwa,

àle bàale sísl musu, àle vív̄í.

9 Ma yenzide demee

lán tue ge búasanawa.

A aà gwa ze wá kpé kpé.

Alé wékpale fɛnentiu,

àle gugwagwa a mɔɔ zānguɔ.

10 Ma yenzide yá'òmee à mè:

Kíá

Ma gbēna kefena, fele wá gé,

11 asa lou làa, buzié gèzea.

12 Pópii lé vuke tɔɔlewa,

lesigɔ ká,

felenkɔpunaɔ ó lígua wá búsuu.

13 Kaadɛnliɔ né s̄éia dàale,

v̄éeliɔ vukè, a ḡí lòo.

Ma gbēna kefena, fele wá gé.

14 Ma felena,

ní pe gbèsɔɔu n uleki.

To ma n wegwa, to ma n lɔɔ ma,

asa n lɔɔ na, mé n oa kefeū kè zài.

15 A gbēgbonaɔ kúkúwēe,

gbēgbon kelepiɔ,

aale wá v̄éebuɔ ásookee,

wá v̄éee pó lé vukepiɔ.

Nɔɛ

16 Ma yenzideá ma póe,

mé aà pón ma ũ,

àlɛ pɔble sùmaavuɔ guu.
 17 Ma yenzide, e gu àɔ gé dɔi,
 e guwe àɔ gé káí,
 ɛa ñ kɛ lá tue ge bùasan bɔlɔna
 i kɛ gbèsisɔwawa.

3

1 Ma wé dɔ ma yenzidezi gwáasína ma wùlekli,
 ma aà wèlɛ, mi aà eo.
 2 Má fele gé zɛaɔ kɛlɛi sae,
 mí gbé pɔ ma nisína yeipi wɛlɛ gáaɔ.
 ɔ ma aà wèlɛ, mi aà eo.
 3 Gudʒanaɔ bɔa, kɛ aale bebe wéleu,
 ɔ ma mè:
 A gbé pɔ ma nisína yei è lae?
 4 Ké ma gémá gɔɔ,
 ma bɔ gbé pɔ ma nisína yeipiwa.
 Ma aà kù, mi we ma aà gbàɛ lɔo
 e ma ge gèaàɔ ma dakpɛu
 e kpɛa pɔ à ma nɔsíu.
 5 Yelusaleù nenɔnaɔ,
 ma naé tueɔ ñ zʒtɛnaɔzi,
 ásu dúsakùkpawéɛo,
 ásu wá báasé gbooo e a lé ká.
 Nɔɛ
 6 Déme bɔ gbáau,
 àlɛ mɔ lán teluwa keei?
 A lí'ɔ gínana tulaletikátɛa
 ní laatanaɔ pɔ gínanaɔ píi.
 7 Salomɔɔ mákɛlɛ gwa kɛ,
 gɔsaɔ liai gbɛɔn báaɔ
 Isaili nɛgɔnaɔnɛ.
 8 Aa fɛndaɔ kùa mípii,
 zɔkan saɔnɛ!
 An baade fɛnda looa gwáasín yáɔ yáí.
 9 Kí Salomɔɔ a seɔpi kè
 ní Libá búsu líoɛ.
 10 A lipɛlɛɔá ánusue,
 a kpɛnakíá vuac.
 Zwáa gáalulade kpa a zɔlɛkíia,
 a guuá Yelusaleù nenɔnaɔ yeanzi ɔgbɛɛ.
 11 Síɔna nenɔnaɔ,
 à bɔlɛ à mɔ kí Salomɔɔ gwa,
 a a kíakefua kpa.
 Aà da mé kpàè aà nɔsezi,
 gɔɔ pɔ aà nɔsɛ lé yáalɔ.

4

Kia

1 N kɛfɛù ma gbɛna, ní kɛfɛù fá!
 N wé de lán felen wéwa n sálana fòou,
 n miká de lán blè wiilaɔ pilaa Galada sístɔwawa.
 2 N swaa pua lán sá pɔ wà ní kákèlɛ
 aa bɔ zu'okíi aale suɔwa.
 Aa kɔsè plapla pii,
 a kee i pɔsɛ bɔo.
 3 N lébaa de lán wɔɔtɛn nian dowá,
 n lé kɛfɛù.
 N gɛɛ de lán gbeafu pɛɛwa n sálana fòou.
 4 N nɔɛ de lán Davidi kalangawa.
 Sengbao mɛn ɔa sɔo looawá,

negɔnaɔ gɔkeboɛ pii.

⁵ N yɔ de lán tue né sía pɔ aale pɔble sūmaavuɔ guuwa.

⁶ E gu àɔ gé doi,

e guwe àɔ gé kɛí,

má gé gbɛ̀sɪsɪ lí'ɔ gɪnanade musu,

má dɛdɛ sɪsɪ tulaletidewa.

⁷ Ma gbɛ̀na, n gupii kefeũ,

n gue sáa vío.

⁸ Ma nɔkpama,

to wá pila Libá gusisidewa

za Amana misonawa

rí Senii gbɛ̀ misonao rí Eɛmɔ gbɛ̀ misonao,

za nɔɔmusuɔ tóopiu,

za gbɛaantɛnaɔ gusisidepiu.

⁹ N yá ma sɔ blè ma nɔkpama, ma báasɛ̀de,

wé pɔ n ma gwaɔ ma sɔ blè

rí n ɔnɛ pɔ mɛ̀ndoo.

¹⁰ Ma nɔkpama, ma báasɛ̀de,

n yeamazi kè zai,

n yeamazi nameɛ de vɛ̀ea,

n nísi gɪ nameɛ de pɔ gɪnanaɔla pii.

¹¹ N lébaa mɔ̀sɛ demɛ lán zɔsapunawa.

Ma nɔkpama,

zɔ rí vío mé kú n léna zíc,

n pɔkasɔ gɪ de

lán Libá búsu líkpe gɪwa.

¹² N de lán kaa pɔ wá a zeta

wá kilidáuwa.

Ma báasɛ̀de, ma nɔkpama,

rí de lán bia pɔ wá kaa dáíwa,

lán nibɔna pɔ wá zetaɛ̀wa.

¹³ N lu pɔɔ́a gbɛafue

rí libɛ maaɔ rí áyálio rí naadilio

¹⁴ rí sūmaao rí fee bui gɪnanao

rí sinamɔ lío rí lí'ɔ gɪnanaɔ pii.

Zɔgo lí'ɔ rí aloɛ lí'ɔo ku we

rí pɔ pɔ a gɪ na dɛrɪlaɔ pii.

¹⁵ Kaa bɔn n ũ,

nibɔna í wɛ̀nide pɔ lé bɔ za Libá gusisideu ũ.

Nɔɛ

¹⁶ Gugbántoo íana, fele!

Gɛɔmidɔkɪ íana,

káka su ma kaawa,

a pɔɔ gɪ na í ligua,

ma yenzide í gɛ̀u,

í a libɛ nanaɔ ble.

5

Kɪa

¹ Ma gɛ ma kaau, ma nɔkpama báasɛ̀de,

ma a zɔgo lí'ɔ gò rí pɔ gɪnanaɔ,

ma a zɔsapuna blè rí a ío,

ma a vɛ̀e mɪ rí ma vío.

Yelusaleũ nenɔnaɔ

A pɔble gbɛ̀ɔ,

à imi à ká á bɔ̀nɔblenaɔ.

Nɔɛ

² Mále í'o, áma ma láasoo bɛ̀ɛ,

ma yenzide ma, ále gbale.

Kɪa

Gba wɛ̀mɛɛ ma gbɛ̀na báasɛ̀de,

ma felen sáasaide!

Fii kpà ma miwa,
gwāasína mòse ma mikā nīni.

Nɔɛ

³ Ma a ula b̀̀, mí ɛa mà da lɔa?
Ma gbá pípi, i ɛa gbásikpa lɔa?

⁴ Ma yenzide ɔ̀gè gbà f̀̀ou,

ɔ̀ ma mɛ lé kɛ f̀̀efe.

⁵ Ma f̀̀e gɛ gbawɛi ma yenzideɛ,
ma ɔ̀ lé ỳỳo ní z̀̀go lí'ò tulaleo,
z̀̀go lípi nīsi lé b̀̀ale ma ɔ̀nɛɔwa,
à f̀̀i gbatabɔwa.

⁶ Ma gbawè ma yenzideɛ,

àma à g̀̀zɛa à tà k̀̀.

Ké àlɛ yá'ò, aà nī ma k̀̀.

Ma aà ẁ̀eɛɛ, mī aà eo,
ma lezùzuaàzi, i weao.

⁷ Gud̄ānaɔ b̀̀a,

ké aalɛ bɛbɛ ẁ̀eɛ guu.

Aa ma gb̄e aa ma wiwi,

b̀̀id̄ānapiɔ ma p̀̀ɔ̀gāu ẁ̀lomala.

⁸ Yelusaleũ nenɔnaɔ,

tó a ma yenzide è,

á oè kpelewa ní?

Ma naé Luazi à oè mɛɛ,

ma yeaàzi ma mɛ bùsa.

Yelusaleũ nenɔnaɔ

⁹ B̀̀ɔ n yenzide deò d̀̀olai?

N gb̄é p̀̀ɔ ní kɛfɛũ de nɔɛla pii,

b̀̀ɔ n yenzide deò d̀̀ola

ɔ̀ n gbasa n nawèɛ Luazi màai?

Nɔɛ

¹⁰ Ma yenzide t̄eà pípia,
gb̄ɛɔn òaasɔsɔ leɛ kwio guu ɔ̀mɛ vua ũ.

¹¹ Aà miá vua t̄ɛt̄ɛɛɛ,

aà mikā de sí pl̄ɛɛɛ

lán gbagbaa k̄́wa.

¹² Aà w̄́e de lán felen pélea íuwa,

aà w̄́epi pípia ní v̄́io, mé a sálala.

¹³ Aà ḡɛɛ de lán p̀̀ɔ̀ gínanaɔ buawa,

a g̀̀d̄o nanannɔ.

Aà lébaa de lán lávuwa,

àlɛ ỳỳo ní z̀̀go lí nísio.

¹⁴ Aà ɔ̀ de lán vua lip̄ɔɔ p̀̀ɔ̀ diamaa dadauwa,

aà gb̄ɛɛ de lán wesa swaa ỳɔɔa p̀̀ɔ̀ wà safii gbɛ p̀̀ɛwawa.

¹⁵ Aà gbáɔ de lán gb̀̀p̀̀elɛ b̄ɛɛɛde

p̀̀ɔ̀ wà a z̄ɛɔ pi ní vuaowa.

A b̀̀ɔ lán Libā bùsuwa,

aà z̄ɛa maa lán s̄ɛde líwa.

¹⁶ Aà léá z̄́ɛ,

aà gupii kɛfɛũ.

Yelusaleũ nenɔnaɔ,

lá ma gb̄ena yenzide den we.

6

Yelusaleũ nenɔnaɔ

¹ N gb̄é p̀̀ɔ̀ ní kɛfɛũ de nɔɛla pii,
n yenzide gè má ni?

N yenzide mi d̄́í má ois

ké wà e wà aà w̄́eɛlennɔi?

Nɔɛ

² Ma yenzide gè a pò gínana buae,
à gè pòblei a kaaue,
i lávuò we.

³ Ma yenzideá ma pòe,
mé aa pón ma ú,
àle pòble sùmaavuò guue.

Kía

⁴ Ma gbèna, ní kẹfẹú lán Tiizawa,
ní maa lán Yelusaleúwa.
N yá í dimá

lán zígò pò dàlapoo kùawá.

⁵ Wẹgoa, asa mále lie.

N miká de lán blè willaò pilaa Galada sìsiwawa.

⁶ N swaa pua lán sá pò aa b̀̀le zu'okli aale suwa.

Aa kòsè plapla pii,

an kee i pòse b̀̀o.

⁷ N gẹe de lán gbeafu pẹewa
n sálana fòou.

⁸ Ma naò kà bàas̀,
a pò mi mésedilenéò basiiò,
a lésòò lé vío,

⁹ áma ma felen sásai adoae,
aà da né m̀ndonan we,
aà da'iafi pò d̀wàe.

Tó nenonaò aà è, aaf aà sáaukpac,
ma nòpiò í aà t̀bò nípii.

¹⁰ Déme b̀̀ lé m̀s kee lán gud̀awai?

A kẹfẹú lán m̀vuawa,
a pípia lán íatəwa.

Aà yá í dimá

lán zígò pò dàlapoo kùawá.

¹¹ Ma gẹ lí pò wí a wéna só kaaú,
ma pila swa'eu p̀̀ó lá taa gwaie.

Ma gẹ gwai tó v̄̄eò b̀̀ob̀̀b̀̀,
tó gbeafuò vukè.

¹² Mí d̀s ké ma nisina ma se
gèmanò ma kía deeo s̀̀goò guuo.

7

Yelusaleú nenonaò

¹ E a su, e a su Sulami nòe!
E a su, e a su wà wẹfima!

Kía

B̀̀yáí á ye wẹfi Sulami nòewa

lán zà lee pla ̀̀gwaawai?

² Kía bui nòe,

n gbála maa n kyaleu,
n gbala ú de búunnò,
a de lán g̀̀ide ̀̀z̀̀wae.

³ Kẹona pò v̄̄eli láa a guuo ku we,
p̀̀wen ze pò sùmaavuò liaai ku we.

⁴ N ỳ̀ de lán bua né m̀n plàwa,
lán tue né síàwa.

⁵ N nòe de lán kalanga pò wa b̀̀ó ní wesa swaaowa.

N wé de lán Eseb̀̀ó íkalékí pò kú Balabiù bíibòle saewa.

N ní de lán Libá búsu kalanga pò b̀̀aa ní Damasiowa.

⁶ N mi maa lán Kaameli gb̀̀s̀s̀s̀íwa.

N miká de lán zwáa g̀̀aaluladewa,
a de pl̄̄e, í ma laai sia.

⁷ N kẹfẹú fá, ni kamagu,
wá yeak̀̀í ḡ̄aḡ̄è.

⁸ N zea maa lán daminaliwa,
n yó de lá a kówa.

⁹ Ma mē má de de lípiwa,
mí a be kú.

N yó demee lán v̄ēē kówa,
n lé'iana de lán mao gíwa.

¹⁰ N lé'i na
lán v̄ēē pó a na derílawá.

N̄ē
V̄ēēpi lé gē ma yenzide léu sáaa,
àle táa'o aà lébaa ní aà swaaowa yólo.

¹¹ Má de ma yenzide pó ū,
ma ní kuwá.

¹² Ma yenzide, m̄o wá gé s̄ēu,
wí gé ū z̄ēwíaw̄o.

¹³ Gufēne wí gé v̄ēēbua,
wá gwa tó v̄ēēo b̄ob̄b̄o,
wá e tó gb̄ēafuó vú p̄ia.
We má yeanzi ɔ̄b̄unē.

¹⁴ S̄ēē lánv̄u gí d̄água,
libe nana bui píi kú wá kp̄ēle.
Ma a zi ní a dafuo k̄alene,
ma yenzide.

8

¹ Tó ma d̄ān n ū
wa yó mí wá kp̄ákówa yāae lé!
Tó ma kp̄aaŭnn̄o báasi,
d̄ō má lépema, wa sakamaguo.

² D̄ō ma genn̄o ma da'ia kp̄éu,
mí v̄ēē gí na kp̄ama n̄ mí
ní gb̄ēafu í nanao.

³ Aà ɔ̄z̄ēē ku ma mí z̄íe,
aà ɔ̄plaa liaamazi.

⁴ Yelusaleŭ nen̄nao, ma naé Luazi,
ásu d̄usakŭkpaw̄ēeo,
ásu wá báasē gb̄oowo e a lé ká.
Yelusaleŭ nen̄nao

⁵ Déme b̄ō gb̄áau, àle mó,
àle gb̄áa'e a yenzidewa keei?

N̄ē
Ma n vu mao lí gb̄áu,
wekli n da n n̄osi,
wekli n̄wáwá m̄duwá ɔ̄ à n i.

⁶ Ma na n s̄owa lán seelakeb̄o pó wí da ní n̄ē ge ní ɔ̄wawa,
asa yeaḡōēi í mó má lán gawae,
báasēpi pásí lán mia'ewae.

I namá lán téwae,
í kú má lán té sà z̄ōwae.

⁷ Baa ísi a f̄ō báasē ted̄eo,
baa swada í a f̄ō daao.

Tó gb̄é a be àizee ɔ̄ kp̄a píi
báasē lua yáí,
wa sakaaágu búubuue.

Yelusaleŭ nen̄nao
⁸ Wá d̄auna v̄i, í yó b̄ob̄o.

Kpelewa wá ke
tó gb̄ēe ye gē aà yáui?

⁹ Tó a de bíi ūe,
wá guleſ̄o bowá ní ánusuoē.

Tó a de bíib̄ole ūe,

wá káka rí sɛde líoɛ.

Nɔɛ

¹⁰ Bliɛn ma ũ,

ma yó mé a guleſíɔ ũ,

ɔ má de ma yenzideɛ

gbé pɔ í aafia iè ũ.

¹¹ Salomɔɔ vɛɛbu ví Baalamɔ,

à búpi ná gbèwinaɔne rí ɔzɪ.

An baade líɔ flabo ánuſu ɔwatɛ àaasɔɔɔ.

¹² Salomɔɔ, má azɪa vɛɛbu víɛ,

má ánuſu ɔwatɛ àa sɔɔ kpama,

mí a àaa do kpa vɛɛbu zíkɛnaɔwa.

Kɪa

¹³ N gbé pɔ níɔ ku kaaɔ guu,

wí swádɔnzi,

to má n lɔɔ ma.

Nɔɛ

¹⁴ Ma yenzide, mɔ kpakpa,

ní kɛ lá tue ge búasan bɔlɔna

í kɛ sísí pɔgínadeɔ musuwa.

ISAIA

Yá pɔ́ kú lée bee guu

N Ebelu yáa Isaia tɔ́ bɔ́ɔle mè Dii í n̄ suaba. Ama Lua gbéɔ́ suabaa doú n̄ pɔ́ pɔ́ gbéɔ́ lɔ́ yaoó. A yáí lée bee yá í dimá. A lée mèn baaɔ́ n̄ soolooe (66) kpaalea lée aaɔ́:

Lée 1 e 39 Anabi Isaia kè Lua ledɔ́kɛna ù Yelusaleúdeɔ́ne yápasí gɔ́ɔe. Gɔ́ɔ bee Egipiɔ́ gbáa lé sɔ́aa mé Asiliɔ́ gbáa lé káfi.

E wàò gé Yesu Kilisi ii wè 734, gɔ́ɔ pɔ́ Aaza de Yelusaleú kía ù, Silibí n̄ Isailiɔ́ (wí me lɔ́ Eflaiú) ledoukè, ɔ́ aa zíkà n̄ Yudaɔ́, kè Yudapiɔ́ e namá, wi zíkà n̄ Asiliɔ́.

Wè 722-721 guu Isaili búsu míde. Asiliɔ́ n̄ meeɔ́wía Samali sí, ɔ́ aa tà n̄ n̄ gbéɔ́.

Wè 701 guu kí Ezekia kpalablegɔ́ ɔ́ Asiliɔ́ koezɔ́ Yelusaleúzi, ɔ́ aa Yuda búsu kpaalè.

Gɔ́ɔ bee anabi Isaia bò gupuau negɔ́na ù, aà yáa adoa. A mè Asiliɔ́ wétéamɔ́anè bò Lua kíie, àle a gbé náaisaidepiɔ́ swágagae. A gí Yelusaleú dɔ́aanaɔ́ lekpaalɔ́nzi dasiɔ́ n̄ n̄ bɔ́a ikoyá kpeo n̄ n̄ yázesaiɔ́ n̄ lousisiyá pɔ́ aa koleaɔ́ n̄ n̄ gbáamɔ́a taasideɔ́ne n̄ yápaíe dasi. Ama tó kai m̀, anabipi yá'oaanè í n̄ gba sɔ́, í n̄ n̄sè níninèe.

Yápii guu Isaia í onè aa Lua náaike, atèsa lé pɔ́ a gbènéɔ́, aai zike aà yádileɔ́wa. Isaia ò à kpàlè à síwà à mè, sema luanaaikea m̀ n̄ yámaakeaɔ́, baade zía yáa musu n̄ wéledeɔ́ yáa lɔ́ n̄ gbáadeɔ́ yáa pii.

Lée 40 e 55 ɔ́ wí me Isailiɔ́ n̄seninia yá. Búsu yáa líle sa. Babilonideɔ́ mé aa gɔ́ dɔ́aaa Asiliɔ́ gbeu, aame gɔ́ gbáa ví, ɔ́ aa Yelusaleú sí e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587, aa gbé pɔ́ kú a guu náaa tárnɔ́. Gbé pɔ́ wà n̄ séle wà tárnɔ́ lé kɔ́ lala wále me: Lua wéle kaaleaá Babiloni táaɔ́ ziblea Isailiɔ́ Luawa yá mɔ́ɔɔ? Wà n̄ ké búsu pɔ́ Dii kpámáwa zázá, wà gínè aa lousisi Dii kpéu, ɔ́ an pɔ́ na lɔ́, aa díle Dii pákpáńzié, à kaaágu máan lò, ge a gbáa ví lon lò, wa dɔ́o.

Gbé pɔ́ an pɔ́ yaapiɔ́ ɔ́ anabi lé yá'oné. A mè Lua a zike Peesiɔ́ kí Kilusi n̄sè guu, kè à a gbéɔ́ suaba. A n̄ bɔ́ a gèn plaade lá à n̄ bɔ́ Egipi búsuu yáawa, Lua gbépiɔ́ í ea ta búsu pɔ́ Lua kpámáu. Lá Lua mé dúńia Kena ù, a fɔ́ yá pɔ́ a m̀ ɔ́, í gbasá ke. Gbé pɔ́ ziblemápiɔ́ táaɔ́ pɔ́ gianaɔ́ne.

Wedɔ́a yápiɔ́ guu yá mèn síiɔ́ ku, àle gbé pɔ́ wí me Dii zíkɛna yá'o: (42.1-4, 49.1-6, 50.4-9, 52.13-53.12). Lua baakuarínɔ́ gbezá lá guu gbépi mé Yesu Kilisi pɔ́ wà dɔ́aa wà aà yá'ò ù (Zín 8.30-35).

Lée 56 e 66 yáa gbé pɔ́ wà tárnɔ́ ɔ́ ea sua Yelusaleú yáe. E wàò gé Yesu Kilisi ii wè 538 Peesiɔ́ kí Kilusi ɔ́dà láu à mè gbé pɔ́ wà n̄ séle wà súrnɔ́ ɔ́ ea tá n̄ búsuu, aai ea Lua kpé keke wà dɔ́. Ké aa kà we, yá zí'ú n̄ lé. An meeɔ́wía Yelusaleú ɔ́kpá, gbé pɔ́ aa gɔ́ beɔ́ búsu kéaakéaakɔ́e, mé luanaaikɛnaɔ́ dasi lɔ́. Wále yáke a zéwao, baa kúleá táaɔ́ne èa fèle n̄ gbáa se.

Ama anabi Isaia azía ɔ́lóné Dii zína ù, à bao na kpá taasideɔ́ne, à pɔ́siadeɔ́ gbá sɔ́. (61.1-3). Gɔ́ɔ pɔ́ Yesu m̀, a dɔ́ zí pɔ́ a m̀ kéiá anabikezípíe. (Luk 4.16-21).

Isailiɔ́ swágbaakea

1 Yá pɔ́ Amɔ́zu né Isaia è Yuda búsu n̄ Yelusaleúo musu Yuda kíaɔ́ Uzia* n̄ Yotaúo† n̄ Aazao‡ n̄ Ezekiao§ gɔ́ɔn ke:

2 Musudeɔ́, à yáma!

Gbé pɔ́ kú zíleɔ́, à swákpa!

Asa ma Dii ma mè,

ma néɔ́ sí ma n̄ gwá,

ɔ́ aa gímazi.

3 Zu a dii dɔ́,

zàa'lna a blekalekli dɔ́,

kási Isailiɔ́ ye yápi dɔ́a yáio,

ma gbépiɔ́ lí yá dɔ́o.

4 Waiyoo bui duunkɛna pi!

Tàae kè n̄ musu zɔ́ɔ!

Gbènazín váikɛnaɔ́! Né vláaɔ́!

Aa pákpá Diizi aa mikpèlè,

* 1:1 2Kia 15.1-7 † 1:1 2Kia 15.32-38 ‡ 1:1 2Kia 16.1-20 § 1:1 2Kia 18.1-20.21

aa sakà Isailiɔ Lua Kuaadoadegu.

⁵ A ye aà ɛa á gbɛ yá?

Býyáí a gi lé bɔ aà yá kpɛi?

Mí gyá sɛ, sɔ yɛɛɛ lãa míɔ.

⁶ Za á kɛsɛwa e à gɛ pè á miwa,

aafia ku gueio,

sema bɔ ní flãala iaɔ ní bò uusikeaɔ.

Wí ɔtɔ a keewa à ibò,

wi nisimawà wà zwãa yèwàɔ.

⁷ A bùsu gɔ̀ da giie,

á wɛ́lɛɔ tɛkù.

Bui zìlɔ̀ á buapɔ̀ɔ sɛlɛ á wãa,

á gɔ̀ da gií kɛ́ aa zìblèwá yáí.

⁸ Siɔna mé gɔ̀ ado lán vɛ́ɛbu kolakpɛwa.

A gɔ̀ lán pɛn bua yãayãasuwa,

lán wɛ́lɛ pɔ̀ wà koezìiwa.

⁹ Mé i kɛ Dii Zìgɔ̀de wá kɔ̀naeɔ tòwɛɛɔ,

dɔ̀ wa gɔ̀ lán Sɔ̀ɔ̀uwa,

wí bɔ lán Gɔ̀mɔ̀wa.*

¹⁰ A Lua yãma,

á kía pɔ̀ á yá muua ní Sɔ̀ɔ̀udeɔ.

A swãɔ̀ wá Lua ikoyáí,

á Gɔ̀mɔ̀ dendaeɔ.

¹¹ Ma Dii ma mè:

Sa dasi pɔ̀ ále oa demɛɛ pɔɛ ùe?

Sa pɔ̀ wí a pɔ̀ kátɛu à tɛkù oaa

ní são ní pɔ̀ mekpaa nísio ni bòmala.

Gãae ní são ní bleo au lí kamaguo.

¹² Kɛ́ a mɔ̀ zɛ ma aɛ,

démɛ bee gbèawáí?

Pɔ̀ kilimpaa ma uapi.

¹³ Asu ɛa ma gba pɔ̀pá bɔ,

má ye á tulaleti gýãio.

Dikpɛ pɔ̀ i kɛ mɔ̀bɔzì ní kámabogɔ̀ɔ,

á kɔ̀káapiɔ̀ vãie, má fɔ̀.

¹⁴ Má za á mɔ̀bɔa dikpɛɔgu

ní dikpɛ pɔ̀ i kɛɔ̀ píi,

í ma kù gbãa lán asowae,

ma kpasa ní a seao.

¹⁵ Tó a ɔ̀sɛ musu a wabikèa,

má a wɛ́ ga zue,

baa tó a wabikèa kɔ̀sɔ̀kɔ̀sɔ̀,

má swásɛio.

Gbède'au gɔ̀kpa á ɔ̀wa.

¹⁶ A zu'o, í gɔ̀ gbãsíisai,

à yãvãí tó,

má ye mà á e ní vãikeao bɔ.

¹⁷ A fɛ́lɛ zɛ ní maakeao,

íɔ̀ tɛ yázedekɛai.

A gbɛ́ pɔ̀ wãlɛ gbãamɔ̀néɔ dazɛwa,

í yãnakpa tone pɔ̀ gwana víɔ̀wa,

í yágɔ̀gɔ̀ gyaa gbèandoɔ̀ne.

¹⁸ Ma Dii ma mè:

A mɔ̀ wá lɛdɔ̀uke.

Baa tó á duuna gɔ̀wá tɛ́ɛɛ lán wɔ̀ɔ̀tɛnawa,

a gɔ̀wá píuu lán buawae.

Baa tó á gɔ̀wá tɛ́ɛɛ lán gãalulawa,

* 1:9 Daa 19.24, Lom 9.29

a gōwá púuu lán sākāwae.

¹⁹ Tó a wei mé a ma yāmá,
á á bùsue bee blé maa bleé.

²⁰ Tó a gi sō mé a swágbāakè,
wa á deḏe ní fēndaoc.
Ma Dii ma lé mé ò.

²¹ A gwa lá wéle pó náai ví yāa gō káaluá ũ sa.
Maakea ní yázedeo di a guu yāae,
tiasa gbēḏenaḵ mé kò a guu.

²² N ánuu tánkpkàè,
n vèe maa kè íwa.

²³ N ḏaanaḵ swágbāakè,
aa ná kpáíwa.

Ampii aa ye gbagusaci,
aaíḵ kpáleke gbai.

Aali yānakpa tonewao,
aali leḏa gyaaḵzío.

²⁴ A yáí tò ma Dii Zígḵde Isailiḵ Lua Gbāade ma mè:
Kai ma íbeḵ! Má tōsiwáe,
ma pḵ i weewá.

²⁵ Má ḵḏiewáe sa,
mí á baasa lán mḵwa ní kasagbōo,
mí á gbásl wolowá píi.

²⁶ Má tó àḵ ḏaanaḵ ví lán yāawa,
á leḏamadeḵ i gō ní kua ziwa.

Bee gbēa wi me á wéle
yázede wéle ge náai wéle.

²⁷ Má Siḵnadeḵ bḵ ladaama guu,
an gbé pḵ nḵseḵleḵ bḵ yázede yáí.

²⁸ Má táaeḵ ní duunkenaḵ wíwi píie,
gbé pḵ aa pákpámaziḵ mide.

²⁹ Wí a á kú
gbēneli pḵ káagu a sa'ómáḵ yáí.

A gēe a gō kpá á wéle
swalu sa'oa pḵ a zeḵḵ yá musu.

³⁰ A gō lán gbēneli pḵ a lá wòlowa,
lán swalu pḵ a í láawa.

³¹ Gōsa gbāa a gō lán sè giiwa,
aá yákeḵa íḵ de tekḵna ũ.

A tékú ní a yákeao sánue,
gbēe aḵ ku we à tépi ḏeḵ.

2

Dii gbēstí

¹ Yá pḵ Amḵzu né Isaia è Yuda bùsu ní Yelusaleḵto musun ke:

² Gḵḵgbēzāzí Dii kpé gbēstí
a gō gbēstíḵ mide ũ.

Wa se leḵḵ de stíḵla,
bui píi i siu we.

³ Dasi a gé we aai me:
A mḵ wá Dii gbēstíḵkú,
wá gé Yakḵbu buiḵ Lua kpéu,
i wá da a zéwa, wíḵ beu.

Dii yádaané a bḵ Siḵna,
aá yá a bḵ Yelusaleḵ.

⁴ A yáḵgōḵ buiḵne,
a yákeke dasiḵne,
aai ní fēndaḵ gbēgbē líle soona ũ,

an s5nao s5 máaso limibobo ũ.*
 Buie a fēnda se a deezio,
 wa zikaa dada loo.
 5 Yakobu buio, à mó,
 wáa be Dii gupuu.

Dii yákpalekegɔɔɪ

6 N n gbé Yakobu buio vūaa,
 asa gukpe oi yá t5máe.
 Aa ɔɔidi māsɔ yáwa lán Filitēɔwae,
 aa kɔɔ kù ní buipaleɔ.
 7 Anusu ní vuao di ní búsuue,
 an àizeeɔ lé v̄io.
 S̄ɔ di ní búsuue,
 an zikas̄goɔ lé v̄io.
 8 Pó pó aa kè táaɔ ũ di ní búsuue,
 aaí kuleke ní ɔɔlpiɔne.
 9 Gbēnazínaɔ ḡs̄ suuunnɔ,
 aa ḡs̄ yēeɔ.
 Nsu s̄uuukerínɔo!
 10 Bàale Dii z̄ɔke gawi pó 1 to v̄ia ní k̄ue,
 ní s̄olo gb̄eu, ní ule eu.†
 11 Waladeɔ mi a ḡs̄ pélea,
 gb̄éɔ 1andāa a mide.
 Dii mé a tobo ado ḡɔɔ beez̄l.
 12 Dii Z̄iḡs̄de ḡɔɔd̄ile
 ȳɔɔdeɔne ní waladeɔ píi
 ní 1andāna pó aaí n̄z̄ia se les̄lo,
 13 Libā búsu sede lí gb̄āa z̄ɔɔ
 ní Basana búsu gb̄ēnel̄io píi,
 14 gb̄ēs̄l̄s̄l̄ misonaɔ
 ní s̄l̄s̄l̄ les̄l̄es̄l̄o píi,
 15 kalanga les̄lo
 ní b̄ii gb̄āaɔ píi,
 16 ḡó'ilena laatanaɔ
 ní ḡó'ilena beeeɔdeɔ píi.
 17 Gbēnazína wala a kp̄ale,
 gb̄éɔ ȳɔɔkea a busa.
 Dii mé a tobo ado ḡɔɔbeez̄l,
 18 táaɔ i ḡēle m̄io.
 19 Tó Dii f̄ele ní d̄únia kp̄oɔeao,
 wa bàale aà z̄ɔke gawi pó 1 to v̄ia ní k̄ue,
 gb̄éɔ ta gb̄è'eo guu ní vukpe'eo.
 20 Z̄ibeez̄l aa ní táa pó wa pí ní ánusuo ní vuao
 wá k̄ul̄ené k̄óle ēnaɔne ní s̄asio.
 21 Tó Dii f̄ele ní d̄únia kp̄oɔeao,
 wa bàale aà z̄ɔke gawi pó 1 to v̄ia ní k̄ue,
 gb̄éɔ s̄olo gb̄è'eo ní gb̄ēs̄ɔɔɔ guu.
 22 Asu gb̄ēnazína náaik̄eo.
 Iana í weò, b̄ón aà ũi?

3

Yadaa Yelusaleudeɔ ní Yudaɔla

1 Gwa! Dii Lua Z̄iḡs̄de
 a lípana pó Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ lé gb̄āa'ewá gá,
 a ní k̄ús̄ua ní ní io símá píi.
 2 A ní neɔḡs̄naɔ ní ní z̄iḡs̄ símáe

* 2:4 Yoɔ 4.10, Mis 4.1-3 † 2:10 Zia 6.15

ní ní ḍaanao ní ní ānabi
 ní ní m̄sokenao ní ní gb̄ēz̄ōō.
 3 A ní sosa badeo ní ní gb̄aadeo símáe
 ní ní ledamadeo ní ní ɔ̀z̄k̄enao
 ní ní welekekenede k̄asaa.
 4 A ɛ̀waasonao kp̄áné k̄ia ̀ũ.
 Gb̄é p̄o an yá ı́ gé ní kp̄eo à su ní aeo mé aa d̄aané.
 5 Wa k̄ō b̄ō'ı́ mi,
 gb̄é ní a gb̄é, gb̄é ní a gb̄édeeo.
 ɛ̀waaso a gb̄ēz̄ōō lele,
 beeēsaide a z̄oado gawidewa.
 6 Gb̄é a a d̄auna k̄ũ a mae be, ı́ oè:
 N ula vı́, kew̄ee d̄aana ̀ũ,
 kaaüae bee keke a ḡō n yá ̀ũe.
 7 Zibeezı́ sa ı́ p̄üna à me:
 Ma ḡēne no.
 P̄blea ge p̄okasa ku ma beo,
 rısu ma kpa gb̄ēne k̄ia ̀ũo.

8 Yelusaleüdeo lé fua,
 Yudaō lé ke k̄élekele.
 An yā'oa ní ní yākeao b̄ō Dii kp̄e,
 aa le'è Dii gawidewa.
 9 Wa ní t̄aae d̄ō ní w̄ewa,
 aaı́ ní duunake gupuau lán S̄o d̄oüdeowae,
 aali kp̄aguiō.
 Waiyoo ampio, aa k̄isia ı́ n̄ziae.
 10 A o gb̄ēmaaone aao ku aafia,
 asa aa ní yākeao gb̄e'e.
 11 Waiyoo väik̄enaō! Aa yā'e,
 asa p̄o p̄o aa t̄ō mé a b̄olené.
 12 ɛ̀waasonao lé ma gb̄é w̄et̄a,
 noeo mé lé kiblemá.
 Ma gb̄é, á d̄aanao mé lé á s̄as̄á,
 aale á da zé väiwa.

13 Dii m̄ō z̄ōle a ḡınaa,
 à f̄ēle lé yákpaleke ní gb̄é.
 14 Dii lé yāda a gb̄é gb̄ēz̄ōō ní ní d̄aanao la à mè:
 Ame a ɔ̀m̄ale ma vēebu,
 a taasideo p̄ō n̄aaa á k̄ale á kp̄eou.
 15 Déme á gbá zé à ma gb̄é wıwi
 à taasideo d̄ēnz̄ōi?
 Ma Dii Zıḡōde, máme mále á la.

Yelusaleü noeo

16 Dii mè, Sıona noeo ȳōō vı́,
 aaı̄o bebe w̄ao ní waa b̄o b̄o ní ae,
 w̄ao w̄éblaavu bilebilené,
 aaı̄o t̄aa'oo met̄emet̄e
 ní z̄à k̄ōfideo daa ní gbáwa.
 17 A yáı́ Dii a to Sıona noeo mi b̄okeleka,
 a to an mi gbáa ke.

18 Zibeezı́ Dii a ní noambleb̄ōō wolomá,
 z̄ad̄angbawaō ní falanao ní ̄neeo
 19 ní sw̄alıo ní z̄āo ní s̄alanao
 20 ní p̄okummusuō ní ḡasıgb̄eo
 ní seo ní tulaleo ní ɛ̄sebaō
 21 ní t̄aanao ní t̄aana ní p̄ō
 22 ní zw̄aaō ní p̄oloḡauō

ní ula gbàaó ní kiopēnao

²³ ní díio ní pólé lēnao

ní tulu pó aai dío ní gomusuo.

²⁴ An gí na gbēu, gí íí mé a gō do,

an se gbēu, zò ba mé aó do ní pi.

An mitáa gbēu, migbaa mé a gō,

an pòkasaó gbēu, zwánkasa aao yea,

an maa gbēu, mò wáa seela mé aó ku.

²⁵ Wa á záo dede ní fēndaoe,

wa á nēgōnao dede zí guue.

²⁶ Siōnadeo wēnake aa zòlo,

aa gō kálea tóole ogii.

4

¹ Zibeezí nōe gbēon soplaó gōe mēndo sikōwa aa me:

Wáó wázla gwa,

wíó pòkasa ke wázlae.

Wibowēe, n tó io kuwá.

Vláp Dii a to à pá

² Zibeezí Dii a to Isailio vlápa,

aó maa mé aó gawí ví.

An búsu póó aó zóó,

a Isaili kōnao ka bēee ní gawiowa.

³ Gbé pó aa gō Siōnao,

gbé pó aao ku Yelusaleūpio,

waó o gbé pó wá ní tó kē wēni taalaupione Lua gbéó.

⁴ Dii a Siōna nōeó áma wolomá,

a gbēde'au wolo Yelusaleūdepiowa.

Tó à yákpalekérno ní téo máa,

⁵ a telu kúle Siōna gbēsisi

ní gbé pó káaaa weowa pii fáane,

i télepio gupua kúlewá gwáasína,

asa Dii gawí mé a kúlewá pii.*

⁶ Aó de mikpakli ū fáane,

ké à uena dańla íatē gbāa yái.

Aó de yekli ū lo,

ké wá e uleu zaańana ní louoe yái.

5

Dii vēebu

¹ Má lesi ma yenzidee aà vēebu musu.

Ma yenzide vēebu ví síslí táaede pòleu.

² A a gu bí à a gbēo kòle,

à vēeli maaó bàu.

A gugwakli lesi dà a guoguo,

à vēefékli yò a guu.*

Aá wé doí à né maa íe,

ó né gia a ìè.

³ Tiasa Yelusaleūdeó ní Yudaó,

à yágōgōwēe, mapi ní ma vēebuo.

⁴ Yá kpele mé gō má ke ma vēebue,

mé mi keo ní?

Ma wé doí aà né maa ímee.

Bóyái à né gia ímeei?

⁵ Tiasa má oé lá má ke ma vēebue:

Má a kaa gbooe, wí a òòkpa,

* 4:5 Bəa 13.21, 24.16 * 5:2 Mat 21.33, Maa 12.1, Luk 20.9

má a bílɔ daaɛ, wi ɔzɔwà.

⁶ Má pákpaìè,
wa a líɔ mibo lɔ, wa a sɛwao.
Leaa ní lesikao mé a fɛɛ we,
mé má o louɛ asu ma we lɔ.

⁷ Isailiɔ mé Dii Zígɔde vɛɛbupi ũ,
Yudaɔ mé kaa pɔ í pɔnakeò ũ.
Yázede a wɛɛɛ, ɔ gbɛɛa mé kò,
aà wé dɔ maakai, ɔ búbua mé dɔ.

Waiyoo vaikenaɔ

⁸ Waiyoo gbɛ́ pɔ aai kpɛ́ nanakɔwa,
aai bú pépɛkɔlɛ e gu láa,
aai gɔ́ búsu ví rídoɔ.

⁹ Dii Zígɔde ò, ma swá má à mè:
Ua yálalapiɔ gɔ́ uazí ũɛ,
be zɔɔ maapiɔ gɔ́ bezia ũɛ.

¹⁰ Baa vɛɛbu bà kwi,
a vɛɛ a ka lítili baoo,
pɔwɛna zaa le basoo tɔa guu,
le kwi wa e.

¹¹ Waiyoo gbɛ́ pɔ aai fɛɛ kɔɔkɔ
wàɔ kpáɛɛ í gbáai,
aai gɛ́gɛ́ vɛɛi gwáasina
e à gɛ́ fɛɛrínɔɔ.

¹² Mɔɔna ní kotilio ní gáao ní kuleo
ní vɛɛo ɔ aai pɔnakeò.
Aali Dii yákeɔo dao,
aali láasookɛ zí pɔ a kɛɔwao.

¹³ Ma gbɛ́ ɔnokɛsáama yáí
wa ní sɛ́ɛ táńɔɛ.
An gbɛ́ gbiaɔ gaga ní nɔanaoɛ,
imi a ní daside de.

¹⁴ A yáí tò beɛda lé vù,
à le'èle à gɛ́agɛ́.
An gawideɔ ní ní dasideɔ siu we,
ní ní zɔadeɔ ní ní pɔnakenaɔ sánu.

¹⁵ Gbɛ́nazínaɔ gɔ́ suuunɔ,
aa gɔ́ yɛɛɛ,
waladeɔ gɛɛ a gɔ́ kpá ní wéi.

¹⁶ Dii Zígɔde a tɔɔ yázede guu,
Lua Kuaadoade a a kuaadoake ɔɔnɛ yákea a zéwa guu.

¹⁷ Sàɔ i gbasa aaɔ kú ní dádákekli,
sáneɔɔnnaɔ pɔble ɔdeɔ beziapiu.

¹⁸ Waiyoo gbɛ́ pɔ aai yávai dɔ ní pi ní mɔafilio,
aaiɔ ní duuna gáɛ ní kpɛ́ lán zugowaɔ.

¹⁹ Aai me: Yá pɔ Lua kúa,
aà bɔɔ kpakpa wà wɛsɛ.
Yá pɔ Isailiɔ Lua Kuaadoade lé yá mɔ wà e.

²⁰ Waiyoo gbɛ́ pɔ aai me váie maa
mé aai me maaɛ váiɔ.
Aai gusia dile gupua ũ
mé aai gupua dile gusia ũ.
Aai íi dile na ũ
mé aai na dile íi ũ.

²¹ Waiyoo gbɛ́ pɔ aai e wà kà,

aaí nízla dile ònóna ú.

²² Waiyoo gbé pọ aa tobò wēmia guuọ
ní gọsa pọ aa í gbáa yáalea dọ.

²³ Aaí yánakpa táaeđeowa gbagusae yáí,
aaí gbēmaaọ yá máléné.

²⁴ A yáí tò lá té í áwa sásá
mé sē í kwé té guu,

màa an zínaọ yọ,

an vúọ gē ní íanao lán luutēwa,

asa aa gí Dii Zígóde ikoyáí,

aa saká Isailiọ Lua Kuaadoade yáue.

²⁵ A yáí Dii pọkúmabàbọ a gbéowa,
à ọ ue sù má à ní gbé.

Gbèsisíọ dèe,

an gēọ gò kále bàasi lán bísawa.

N beeọ píí aà pọkúma í kpáleo,

aà ọ gi looárlae.

²⁶ Dii gudọkẹkẹki dile bui zàzàọne,

à swe pè gbé pọ kú tọle léwaaọzi.

Gwa, aale mú wāawáa díoo.

²⁷ An gbēe í kpasao,

an gbēe í gēnaléo.

An gbēe lé igofampao,

í lé ní gbēe dèdéo.

An gbēe pọdọmpí í fẹsio,

an gbēe kyaleba í kēo.

²⁸ An kaọ lena, an sáọ káa píie,

an sọọ swe gbáa lán gbesiwa,

an sọgoọ gbá lé liasáizọ lán zàawa.

²⁹ An kọfí dọ lán nọomusuowa,

aale pūna lán nọokusi bọbọwa.

Aale lé kú pọwa ní palaaọ,

aale taọ, gbēe a fẹ gé síio.

³⁰ Zíbeezi aao pūnamá lán ísia pūnaawa.

Tó n búsupi gwà,

gusia ní yooyeao mé aọ ku we,

gu a sisi luabesiana yáí.

6

Lua Isaia dile anabi u

¹ Wē pọ kí Uzía gá,* ma Dii è zọleá báawa musumusu, aà gomusu pọ bàe aà gbázi aà kpé pà. ² Malaika gudọanaọ ku aà mia, an baade gąsía soolosoolee. Aa a mèn plapla kù ní oaa, a mèn plapla sọ ní mewa, a plapla pọ gọọ ọ aai vuaọ. ³ Aale okọe:

Kuaadoade, Kuaadoade, Kuaadoade Dii Zígóde!

Aà gawí dúniá pà píí.†

⁴ Lua kpé kpeleliọ dèe tọleu malaikapiọ bọ yáí, ọ súdele kpépi pà.‡

⁵ Ọ ma mè: Yá gíae sa, kegua, asa ma lé gbáleae, mé gbé pọ má kú ní guuọ lé gbáleae, ọ ma wesí Kí Dii Zígódele. ⁶ Ọ malaikapiọ do teyọ sè gbagbakti ní kpáọ, à vùna mọọ ma kíí, ⁷ ọ a zọ ma léwa à mè: Lá à zọ n léwa, n táae kẹma, wà lakà n duunaan we. ⁸ Ọ ma Dii bọ má à mè: Dé má zii? Dème a géwẹei? Ọ ma mè: Má ké! Ma zí mē. ⁹ Ọ a mè:

Gē n ọ gbéọne,

aa swákpa aao gé yāemasai,

aa wéteí aao gé yāedọsai.

¹⁰ N ní wé dené ke aasu gu'eo,

n ní swá gbáakūné ké yá su gēuo,

* 6:1 2Kia 15.7 † 6:3 Zia 4.8 ‡ 6:4 Zia 15.8

ní ní nòsɛ tatané ké aasu yãe dɔ

aa ɛa sua, mí ní gbágbão yáí. §

¹¹ Ǿ ma aà lá: Aɔ de màa e gɔɔ ùma ni, Dii? Ǿ a wèa:

E gɔɔ pɔ an wélepɔ kwè wíliù,
gbèe ku a guu lɔo,

mé wà ní bùsupi kàale dèɔɔ,

à gɔ̀ bɛzia ù,

¹² mé má tò wà tà ní a gbéɔ zàzà,

wà bùsupi tò da fɔɔɔ.

¹³ Baa tó an gbéɔ kwidɛ gɔ̀ we,

wa ɛa ní tɔ̀lɔzɔ̀ bɛ.

Lá wí kpakpaa ge kpàkɛfɔɔli zɔ̀

a miɔna i vlápa,

màa bui pɔ a kua adoa a gɔ̀ a miɔna ù.

7

Emanueli seela

¹ Gɔɔ pɔ Yotaù né Aaza, Uzia tɔ̀una de Yudaɔ kía ù, ɔ̀ Siliɔ kí Lezini ní Isailio kí Peka, Lemalia néo gè lélei Yelusaleùwa, ɔ̀ aa fùa.* ² Ǿ wà gè wa ò Davidi bui Aazapie wà mè: Siliɔ ledotùkè ní Eflaiù buiɔ. Ǿ sɔ̀ kèaàgu ní a gbéɔ, aa lùalua lá íana í likpɛ lá deedeewa. ³ Ǿ Dii ò Isaiae à mè: A bɔ̀ gé dai Aazale Ikalekí Musu íze lé pɔpizeu ní n né Gbèkɔna'ɛasuo,† ⁴ ní oè aàò kú ní laaio kpàlea, asu to vía a kú yàa miɔn sùelede mèn plapiɔ yáio. Asu to iwàa ka a pɔa Siliɔ kí Lezini ní Lemalia néo pɔbɔa ní niu yá musuo. ⁵ Siliɔ ní Eflaiù buiɔ ní Lemalia néo vâikpaafàano aa mè, ⁶ wà gé lélei Yudaɔwa wà gbãamóné, wà ní ke yáiyai wí Tabeeli né kpáné kpalau.

⁷ Ma Dii Lua ma mè:

Bee a keo, bee a ní leo,

⁸ asa Damasi mé Sili bùsu mi ù,

Lezini sɔ̀, ɔ̀me Damasi mi ù.

Wè baaɔsɔo gbea Eflaiù buiɔ gɔ̀ wíwía,

aaɔ de pɔe ù lɔo.

⁹ Samali mé Eflaiù buiɔ bùsu mi ù,

Lemalia né sɔ̀, ɔ̀me Samali mi ù.

Tó Aazapi i ze ní ma náaikɛaoo,

aɔ zeao.

¹⁰ Dii ɛa yá'ò Aazae à mè:

¹¹ Seela gbea ma Dii n Luawa,

baa yá pɔ kú za tɔ̀le nɔnau,

ge yá pɔ vî luabɛpuanaa.

¹² Ǿ Aaza mè:

Má seela gbɛao,

má Dii le mà gwao.

¹³ Ǿ Isaia mè:

A yama Davidi buiɔ!

Gbènazínaɔ kpasaaáno i mɔ́wáa,

ɔ̀ á ye ma Lua kpasaaáno lɔa?

¹⁴ A yáí Dii a seelakeé azía.

Gwa! Wéndia léso a nɔsi‡

à ne'í gɔ̀e ù, i tɔ̀kpaè Emanueli. §

¹⁵ Tó à zɔ̀kù, mé a vâi dɔ̀kɛ ní maao, vífáai ní zóo mé aɔ de aà poblea ù. ¹⁶ E népi aɔ gé kái vâi dɔ̀akɛ ní maao sɔ̀, kía gbèɔn pla pɔ ní ní vía vîɔ bùsu a ziabɔ. ¹⁷ Dii a yámɔne ní n gbéɔ ní n de bede, ɔ̀me Asilio kía ù. Za gɔɔ pɔ Eflaiù buiɔ ní Yudaɔ kèkɔwa, gɔ̀ bee taa i keo.

¹⁸ Zibeezi Dii a swe pɛ úsnaozi Egipi swaɔ zɔ̀leu ní zɔ̀ pɔ kú Asili bùsuuo. ¹⁹ Ampii aa mɔ̀ kpa swa'ɛ zòloɔ guu ní gbèɔɔɔ ní le kpɛɔ ní bia'ɛɔ. ²⁰ Zibeezi Dii a gè sémá Uflata baale Asilio kía ù, i á miká ní á mekáo ní á lekanao waoé. ²¹ Zibeezi wa zuda ní blede mèn plao daaleu. ²² Pɔ̀ beeɔ ví mé a gɔ̀ di gbé kɔna pɔ̀ gɔ̀ bùsupiuɔne, vífáai ní zóo iɔ de ní poblea ù. ²³ Zibeezi gu pɔ̀ véli ðaa sɔo pɔ̀ ká ánuusu ɔ̀watè ðaa sɔo ù kuu, leaa ní lesikaoo mé a gɔ̀u. ²⁴ Wali gé toekai

§ 6:10 Maa 4.12, Zaa 12.40, Zin 28.26-27 * 7:1 2Kia 16.5 † 7:3 Isa 10.21-22 ‡ 7:14 Mat 1.23 § 7:14 Bee mè Lua kúwana.

we ní gbàlao, asa leaa ní lesikaoo mé a gupi sisi. ²⁵ Sísí pò wà bú kèuò sò, gbêe a gé we ló leaa ní lesikaoo yáí. Wa zuò ní sáò gbae aa kílímpapau.

8

Pónaaagɔ Pónselekpakpa

¹ Dii òmɛɛ mà taala kooa zò se mà yáe bee kēwà: Pónaaagɔ Pónselekpakpa. ² Ma sa'oná Ulia ní Belekia né Zakalio sisi aao demɛɛ yápi seeladeò ù. ³ Ké ma wule ní ma nò ánbio, à nòsí à ne'í gɔe ù. ⁴ Dii òmɛɛ mà tókpaè Pónaaagɔ Pónselekpakpa. ⁴ E àò gé Naa ní Baao oi dɔ, Asilio kía a Damasido àizeeò naaa, a Samalideò pón séle. ⁵ Dii òmɛɛ ló à mè:

⁶ Gb́e beeò saká Siloe* í pò lé bàale busebusegu,
ò a zè ní Lezinio ní Lemalia néo.

⁷ A yáí tò má ní pá ní Uflata í zòò pò a sísí se à daguao,
òme Asilio kía ní a gbé gbiao ù.

⁸ A pa gē Yuda búsuzi,
i dagua, i búsupi kú a nɔe.
Ipi yàasa lé da ní búsua píi, Emanueli.

⁹ Buipáleo, à zì sɔuke, wi á wíwi.

Búsuzázadeò, à swákpa!
A gòkɛbɔò séle, wi á wíwi,
A gòkɛbɔò séle, wi á wíwi.

¹⁰ Baa tó a lekpáaí, páe.
Baa tó a yádíle ní kɔò, a kɛo,
asa Lua kúwanɔe.

Vlaka Lua

¹¹ Dii a ò gbáa nàa à yá'òmɛɛ, à ledáa à mè másu gbépiò kea kɛo. A mè:

¹² Yá pò aale gwa lekpaaínzi yá ù,
ńsu díle máao.

Yá pò aale vlakèè, ńsu kèòò.
Nsu to iwáa ka n pɔa.

¹³ Nyɔ Dii Zígɔde yáma ado,
òme kú n vlakèè.
Aà yá mé de à iwáa ka n pɔa.

¹⁴ Òme aò de n ulekíi ù,
mé aò de Isaili lee plaone
gbe pò í to wà gèmbòlewà ù,
gbesi pò í to aa fu ù.†

Aò de Yelusaleúdeone bai ù.
¹⁵ An daside a gèmbòlewà,
aa fu, aai ke kélekele.
Aa si baipiu, i ní kú.

¹⁶ Má pò fí yápi taalawa seela ù,
má kán'ò lé yádanepiwa ma íwaɔne.

¹⁷ Ma wé dɔ Dii pò mikpèdò Yakòbu buionezi,
má aà náai ví.

¹⁸ Má ké, ní né pò Dii kpáaò.‡ Wá de Isailione asi pò Dii Zígɔde pò kú Síona gbe musu ò seela ù.

¹⁹ Tó wa òé à gé welende ge gèsisina pò aaiò yá'ò ní kòlòu hùuò kfi, yágbéaa á Luawa mé maao lò? Wí gbé b́eè asi gbéa geɔwa yá? ²⁰ A ge Lua ikoyádanɛ gwa. Tó an yá í kpaaíòò, gu í doné yáao.

²¹ Aa bàabáabo ní búsuu, nɔana a ní de, aa ke wēna. Tó an yéèe làa, an pɔ a pa, aai ní kía ní ní diio ká. Aa musu gwa, ²² aa zílɛ gwa, yá'òma mé a ní le. Aao ku gusia ní pɔsia zòò guu, aai gò gusia níniuu. ²³ Ama gbé pò kú yá'òmaupio aao ku gusiapiu gɔɔpiio. Wá Zabuloní buio ní Nefatali buio búsú kpèbò yáa, áma wa Galile búsú pò buipáleo kuu kpela zia za ísialeu e à ge pɛ Yuudé baawa.

* 8:6 Zaa 9.7 † 8:14 1Pie 2.8 ‡ 8:18 Ebe 2.13

9

Wà ne'íwēē

¹ Gbɛ́ pɔ́ aa ku gusiaɔ gupua zɔ́ è,
gu dɔ́ búsu pɔ́ kú ga lézi deɔne.*

² N tò an pɔ́ kèna zɔ́,
n ní gbá pɔ́na maamaa.

Aale pɔ́nake n ae
lá wí ke pɔ́kekegɔ́wa,
lá aale ziblea pɔ́ kpaalewa.

³ Asa n zuu pɔ́ wa dànɛ́ ní gáu
ní go pɔ́ wàle ní gbɛ́dò è'e.
N ní wetánapiɔ́ fù
lá ní kè Madiáɔne yáawa.

⁴ Zígɔ́ kyaleɔ́ ní ní ula pɔ́ au gɔ́kpawàɔ,
wa kátɛu à tékú yáa ùe.

⁵ Asa wà ne'íwēēe,
wà wá gbá negɔ́e.

Lua kíakemi dié,†
wáli oè Lédamade Bɔ́nsaede, Lua Gbáade,
Mae Gɔ́piide,‡ Aafia Kía.

⁶ Aà kpala zɔ́ ní a aafia aɔ lé vío,
aɔ zɔ́lea báawa Davidi kpalau.§
Aà kpala zínapelea aɔ gbáa,
aɔ yágɔ́gɔ́ wásawasa a zéwa gɔ́piie.
Dii Lua Zígɔ́de áia mé a mɔ́ ní beeo.

Dii pɔ́paa Isailiɔ́zi

⁷ Dii yá'o kpásá Yakɔ́bu buiɔ́ne,
yápi a wi Isailiɔ́ musue,

⁸ Samalideɔ́ ní Eflaiú buiɔ́ yápi ma.
Aa wala ní káamaio ví aa mè:

⁹ Kpé pɔ́ wa dɔ́ ní bilikiɔ́ kwè,
wá bo ní gbɛ́e sa.

Wà wá kaadɔ́nliɔ́ zɔ́zɔ́,
sede líɔ́ wá pé ní gɛ́e ũ sa.

¹⁰ Ǿ Dii ní ibeɔ́ káfi,
à ní wèleɔ́ sóikèma.

¹¹ Silio bɔ́ gukpe oi,
Filitɔ́ bɔ́ be'ae oi,
aa Isailiɔ́ sɔ́sɔ́ ní lé pai.
N beeo píi Dii pɔ́kúma a kpáleo,
aà ɔ́ aɔ looáílae.

¹² Isailiɔ́ i ea sù ní tótonawao,
aai Dii Zígɔ́de kíi wɛ́leɔ́.

¹³ A yáí tò Dii a Isailiɔ́ mi zɔ́ ní ní vláo píi,
a ní zalio ní ní kefuɔ́ zɔ́zɔ́ gɔ́ do kóúe.

¹⁴ Gbɛ́zɔ́ɔ́ ní gbé pɔ́ aai ní mi da íaɔ mé mipi ũ,
ánabi egeɔ́aɔ mé vlápi ũ.

¹⁵ Gbɛ́piɔ́ dɔ́anaɔ́ lé ní sásáe,
ɔ́ gbé pɔ́ téńziɔ́ lé mide.

¹⁶ A yáí an èwaasoɔ́ i ka Diiguɔ́,
an toneɔ́ ní ní gyaɔ́ i keé wénaúo,
asa luayádansai váikenaɔ́n ní ũ,
yáɔ́ɔ́sai mé íɔ́ dɔ́ ní léú.
N beeo píi aà pɔ́kúma a kpáleo,
aà ɔ́ aɔ looáílae.

* 9:1 Mat 4.15-16, Luk 1.79 † 9:5 Mat 28.18 ‡ 9:5 Zaa 14.9-10 § 9:6 Luk 1.32-33

17 Yāvāi í fələmá lán téwa,
 í kú ləaa ní ləsikaoowa,
 í da dào ní likpəɔla,
 a lu ɔ súde búuna bɔ.
 18 Dii Zígɔde kpənəmuu a to búsupi tésɛɛ,
 gbənazínaɔ mé aɔ de tɛpi yàa ũ,
 gbɛe a a dee wənagwao.
 19 Wa pɔ lí ɔplaaí,
 nɔana a gi àò ní dɛɛ.
 Wa pɔble ɔzɛɛí, kási wa káo,
 baade a a gbédee sóso.
 20 Manase buiɔ kɛ ɛflaiũ buiɔnɛ,
 ɛflaiũ buiɔ kɛ Manase buiɔnɛ,
 ampíi aai kɛ Yudaɔnɛ.
 N beeo píi aà pɔkúma a kpáleo,
 aà ɔ aɔ looarílae.

10

1 Waiyoo gbé pɔ aai yāfaasai ní gbɛwɛtáao yádileɔ.
 2 Aai taasideɔ yāna símá,
 aai ma gbé wənadeɔ yá málené.
 Gyaa gbɛandoɔ í gɔ ní pɔ mɔsɔaɔ ũ,
 aai nɛtone pɔ gwana víloɔ waa.
 3 Gɔɔ pɔ Dii mɔ íadaiwá,
 wà bɔ za zázá wà mɔ á músikéi,
 á kɛ kpelewa ní?
 Dé kíi á bàale géu aà á misii?
 Máki á á àizɛɛɔ toui?
 4 A kee kpéɔ,
 sema à vlánau ní zízɔɔ,
 ge àɔ ku gbé pɔ wà ní dɛdɛɔ guu.
 N beeo aà pɔkúma a kpáleo,
 aà ɔ aɔ looarílae.

Dii yadaa Asiliɔla

5 Waiyoo Asili pɔ aai pɔkúmabɔbɔmámɛɛɔ!
 Ɔmɛ ma pɔkpɛnɛ go pɔ na ma ɔzɪ ũ.
 6 Mále ní kpakɔa ní bui luayádansaiɔ,
 mále ní zɪ gbé pɔ aa ma pɔ fɛɔwae,
 ké aa ní pɔɔ naaa, aa ní àizɛɛ séle,
 aai ɔzɔmá zékpaɔaɔu lán pɛleawa.
 7 Ama yá pɔ aale yán weo,
 láasoo pɔ kúmán weo.
 Gbɛ́ɔ mídea yá mé dɔ ní sɔwa,
 ké aa e buiɔ míɔnzɔ dasi.
 8 Asa aai mɛ:
 Ma dɔaanaɔá kíaɔnɛ píio lò?
 9 Lá má kè Kaakemie,
 má kè Kalenɔɛɛ.
 Lá má kè Amataɛ,
 má kè Aapadaɛɛ.
 Lá má kè Damasiɛ,
 má kè Samaliɛɛ.
 10 Ma ɔbɔ ma táaɔ búsuɔ símá,
 kási sɔ an diipio dasi
 de Yelusaleũ ní Samalio pɔɔla.
 11 Lá má kè Samalie ní a táaɔ,
 má kɛ Yelusaleũɛ ní a diibo lé?
 12 Tó Dii a yákeɛa Yelusaleũ Siɔna gbe musu lezè, a Asiliɔ kía swágagàè wala pɔ a ví ní aà
 wɛkúamao yáí. 13 Asa à mè:
 Má kè ní mazla gbáaɔɛ ní ma ɔnɔɔ,

asa ma wé zɛæ.
 Ma búsu zɛɛɔ dɛ,
 ma ní àizɛɛɔ nàaa,
 ɔ ma ní gɔsa kpalablenao pàlɛ.
 14 Lá wí ɔgɛ bá sakpɛu,
 màa ma buiɔ àizɛɛɔ nàaa.
 Lá wí gbe pɔ bá gòa sélɛ,
 màa ma ní búsuɔ sí pii.
 An kee i kúu'ooa,
 an kee i lewɛaaaoo.

15 Tó wa mɔo kūao, a zíkɛɛ?
 Tó wi sii ɛoo, a zíkɛa?
 Lípana a liaa ní a kūnaoɛ?
 Go a fɛlɛ ní gbɛ́ pɔ lɛ pɔgbɛ̀ooe?

16 A yáí tò Dii Lua Zígɔde
 a ibabagyá kpa Asili kíapi zígɔ káapiɔzi,
 i to tɛ́ aá gawi k'ɛ.

17 Isailiɔ Gupua a gɔ́ tɛ́ ũ,
 an Lua Kuaadoade a gɔ́ tɛ́vua ũ,
 i kú Asili lɛaaɔ ní aá lɛsikaooɔwa gɔɔ do kóũ.

18 A aá likpɛɔ ní aá swaluɔ gawi midɛ míɔ,
 aa láa lán gyáe ibabaawa.

19 Lí pɔ́ a gɔ́ aá likpɛu ao dasio,
 baa néfɛnɛna a fɔ́ a lɛ́ dɔɛ.

20 Zibeezɪ́ sa Isaili kɔ́nao na gbɛ́ pɔ́ lɛ́lɛmápiɔ kpe lɔo.
 Yakɔbu bui pɔ́ bɔ́piɔ,
 Dii an Lua Kuaadoade ɔ́ aa nai ní slanao sa.

21 Yakɔbu bui kɔ́nao ɛa su,
 gbɛ́ kɔ́napio ɛa ze ní Lua Gbáadeo.

22 Isailiɔ, baa tó á gbɛ́ɔ dasi lán ísiale úfáawa,
 an kɔ́nao mé aa ɛa su.*

Pisaboa looaála ké yázedɛ e ke zài yáí.

23 Asa Dii Lua Zígɔde mé a mɔ́
 ní kaale pɔ́ a dílɛo á búsuu pii.

24 A yáí tò ma Dii Lua Zígɔde ma mɛ̀:

Ma gbɛ́ pɔ́ kú Siɔnaɔ,
 Asiliɔ á gbɛ́ ní fláɔ,
 aa go'ɔ séázi lá Egipio kèwa,
 áma ásu víakɛnéo.

25 Asa á gɔ́ yɔɔ ké ma pɔ́ weewá,
 mi gbasa pɔ́kúmabɔ́bɔ́má mà ní dɛdɛ.

26 Dii Zígɔde a fɛlɛmá ní fláalao,
 lá à Madiáɔ gbɛ́ ɔlɛbu gbe saɛwa.

A a go poo ísíaa,
 là a kè Egipionɛwa.

27 Zibeezɪ́ a ní aso go á gáu,
 a ní zuu bɔ́é á nɔɛ á é'ɛ.

Asiliɔ mɔa lélei Yelusaleúwa

28 Aa ku Ayata,
 aa bɔ́lɛ ní Migɔ́nɔo,
 aa ní asoɔ kálɛ Mimasa.

29 Aa bɔ́lɛ ní gbeɔ́lɛo,
 aa bɔ́okpá Gɛba,
 Lamadeɔ lɛ́ lualua,
 Gibɛa Saulu wéledɛɔ lɛ́ bàale.

30 Galiúdeɔ, à búbuape!
 Laisideɔ, à swákpa!
 Waiyoo Anatodeɔ!

* 10:22 Lom 9.27

31 Mademɛnadeɔ lé tíle,
 Gebiúdeɔ lé ulékíi wɛɛle.
 32 Gɔɔ bee aa pila Nɔbu,
 aa ní gá gbáɛ Yelusaleúdeɔne Siona gbèsísí musu.
 33 Gwa! Dii Lua Zígɔde
 ali lesípíɔ zɔ,
 ali zɔɔpíɔ né,
 an gɔnaɔ kwe wliú.
 34 A dào likpepi zɔzɔ ní mɔoo,
 likpepi i kwe Lua Gbáade ae.

11

Yese gɔna kpalablea

1 Yese miɔna a vlápa a zínau,* a gɔna a bo, i ne'i.

2 Dii Nisína aɔ kuwá,
 a aà gba ɔno ní wezɛo,
 a aà gba gbáa ní ledaama zéɔ,
 a aà gba dɔa, i to aàɔ Dii vɛla vl.

3 Viakɛa Diiɛ a aà kási.
 A yágɔgɔ gbéɔne lá wé lé ewao,
 a yákekɛné lá àle mawao.

4 A yákpaleke taasideɔne a zéwa,
 a dúnia wɛnadeɔ yánapámá.
 Aà yá a dúnia gbéɔ gbɛ lán gowa,
 a váikɛnaɔ dede ní a lé'lanao.†

5 A yázede kuluka báa ú,
 a náai dɔ a pi asana ú.‡

6 Awalɛwana aɔ ku sánu ní sáneɔ,
 gbɛaana a wúle kɔ sae ní bleo.
 Gáaena ní nòɔmusuo aa poble sánu,
 néfɛnɛna mé a dɔaané.

7 Zuda ní wàio aao de kɔgbéɔ ú,
 an néɔ wúle gudou.
 Nòɔkusi a sɛ ble lán zuwa.

8 Né yámina a kɔ'ɔ kyá ɛle,
 né kɛa a ɔgɛ píligonazi.

9 Pɔ pɔ í ní ke'la ge pɔ pɔ í ní de
 aɔ ku Dii gbèsísí pɔ a kua adoawao,§
 asa Dii dɔa a li dúniaae,
 lá í í dagua ísiaiwa.

10 Zibeezí Yese zína aɔ de gudɔkɔékíi ú buiɔne.* Wa aà kíi wɛɛle mé aà kúkti aɔ gawi vl.†

11 Zibeezí Dii a ɛa ɔbo a gɛn plaade, i a gbé kɔna pɔ gɔɔ bo. Aa bo Asili ní Egipio ní Etiopio ní Elaúo ní Babilonio ní Amatao ní ísia gúgúnaɔ.

12 A gudɔkɔékíi díle buiɔne,
 i Isaili zízɔ káaa.

A Yuda pɔ fáaapíɔ séle
 za dúnia gola sííɔwa.

13 Eflaiú buiɔ zaaŋgu a midɛ,
 aao za Yudaɔgu bo.
 Yudaɔ íbele a láa,
 aa íbeleɛe ní Eflaiú buiɔ bo.

14 Aa léle Filitɛɔ búsuwa be'ae,
 aa gukpɛdeɔ pɔɔ naaa sánu.
 Aa ɔtɔ Eɔbúɔ ní Mɔabuɔwa,
 mé Amɔniɔ misilɛné.

15 Dii a to Egipi ísiale gɔ gii,

* 11:1 Zia 5.5, 22.16 † 11:4 2Tes 2.8 ‡ 11:5 ɛfe 6.14 § 11:9 Isa 65.25 * 11:10 Zaa 12.32 † 11:10 Lom 15.12

a ɔmale Uflatai ní a lé'lan wáao,
 i gɔnakè lɛɛ sɔpla,
 wi buawà ní kyaleo kpaá.†
 16 A zɛda bɔ a guu a gbɛ́ kɔ́na pɔ́ gɔ́ Asilione,
 lá a kè Isailione gɔɔ pɔ́ aa bɔ Egipiwa.

12

Dii sáaukpaá

1 Zibeezɪ á o à mɛ:
 Wa n sáaukè Dii!
 Baa ké n pɔ́ pàwázi, n pɔ́ wèwéwá,
 ɔ́ n wá nɔ́sɛ niniwɛɛ.
 2 Lua mé wá Suabana ũ,
 wáɔ aà náai víɛ, vía a wá kũo.
 Dii mé wá gbãa ũ, aà táasi wi lé,
 ɔ́mɛ wá suabà.*
 3 A itɔ́ ní pɔ́nao suaba nibɔ́naɔi.
 4 Zibeezɪ á o à mɛ:
 A Dii sáaukpa a aà sísi,
 à to buiɔ aà yákeɔ dɔ́.
 A oné Dii mé tɔ́bɔ́ ado.
 5 A lesi Diiɛ, asa à tidɔ́rílaɛ,
 à to dúnia gbɛ́pii yápi dɔ́.
 6 Siɔ́nadeɔ, à wiilɛ à gulake,
 Isailiɔ́ Lua pɔ́ a kua adoa zɔ́ɔ,
 mé a kú á guu.

13

Babeli dúuzɔ́a

1 Yá pɔ́ Amɔ́zu né Isaia è Babeli musun ke:
 2 A gilili péle sísí wáiwai musu,
 à kúkua dɔ́má à ɔ́kené
 aa si Wéɛɔ bɔ́lɛɔɔ.
 3 Ma yádílɛ ma gbɛ́ɔ́nɛ,
 ma a gɔ́sapiɔ́ sísi
 aa mɔ́ gɛ pɔ́kúmabɔ́bɔ́mámɛɛ,
 ɔ́ aalɛ pɔ́nake ní ma tidɔ́rílaɔ.
 4 Kɔ́fi lòo gbɛ́sísiɔ́ musu lán bíla kɔ́fiwa,
 zɔ́a dɔ́ buipáleɔ guu lán bui dasiɔ́ káaaawa.
 Dii Zígɔ́de mé lé a zígɔ́ɔ káaa.
 5 Aa bɔ́ bùsu zàzàɔ za dúnia léwa,
 Dii ní gbɛ́ pɔ́ aal pɔ́kúmabɔ́bɔ́máɛpiɔ́
 lé mɔ́ dúnia kei kélekele pii.
 6 A búbuape, asa Dii gɔɔ káikùɛ,
 Gbãapiide mé a ní kaale.*
 7 A yáí baade ɔ́ a gɔ́ dɔ́lɔ́lɔ́,
 sɔ́ a kè gbɛ́piiigu.
 8 Gili a gɛ́ngú,
 wáwá ní gu'ɔ́amáo a tɔ́má.
 Aaɔ pelembo lán nɛ'inawa,
 yá a dimá, an wé i tá,
 aaiɔ́ kɔ́ gwa.
 9 Gwa! Dii yákpalekegɔɔ lé mɔ́,
 aɔ́ pásí, pɔ́bɔ́nniu ní fénkpaao aɔ́ ku,
 a dúnia ke kélekele,
 i duunkɛnaɔ dɛdɛu.
 10 Saan tɔ́dɛɔ ní a kíniɔ́ ike lɔ́ɔ,

† 11:15 Zia 16.12 * 12:2 Baa 15.2, Sotú 118.14 * 13:6 Yoe 1.15

íatē a siakū za a bilekdi,
mɔvua a gupu ɓo.†

11 Má íada dúniawa a wáikea yáí,
má gotɔ duunkɛnaɔwa ní taaɛɔ yáíɛ,
má waladeɔ yɔ́ɔ́kea mide,
má gbé pásɓo íandáa kpále.

12 Má tó gbēnazinaɔ gɔ́ kálaŭkalaŭ lán vua tēɛtēɛwa,
gbēnazinaɔ gɔ́ kásakasa lán Ofii vuawa.

13 A yáí tò ma Dii Zígɔde má musu dee ma pɔkúma yáí,
tɔɔɛ i lualua za a zínau ma pɔpaa zɔɔ gɔɔ.

14 Baade a ta a gbéɔ guu lán tue pɔ wàɛ wɛwa,
gbépii a bàale ta a búsuu lán sá pɔ dána víoɔwa.

15 Wa gbé pɔ wà kpáaúúnnɔ zɔ,
wa gbé pɔ wà ní kúɔ dede ní fēndao.

16 Wa ní néɔ wíwi ní wáa,
wa ní kpéɔ yɔɛ, wi ke ní naɔne ní gbāao.

17 Gwa! Má Medɛɔ sóikémá.
An laai ku ánuwuwo,
an bàa aɔ kú ní vuao.

18 Aa èwaasoɔ dede ní kao,
aa nétēnaɔ wēna boo,
aa néɔ sósobi vío.

19 Babeliá kpalaɔ mideɛ,
Kaladeɔ íandáɔ gawideɛ.

N beeo wa a suumpaɛ
lán ɔɔɔú ní Gɔmɔɔɔ suumpaawa.‡

20 Aɔ da bezia ũ gɔɔpiiɛ,
waɔ ku we bau ɓo.
Laalubue a bòokpa weo,
pɔdánae a i weo.

21 Gbáa nɔbɔɔ mé aɔ kálea we,
a kpéɔ gɔ́ gbégbonaɔ tɔo ũɛ.
Koohúhúnaɔ zɔzɔ we,
táaɔ i kílímpau.§

22 Maib wíile a bíiɔ sɔɔu,
gbégbonaɔ gbokɛ a namablekíiɔu.
A gɔɔ káikú, a gɔɔ ga ɓo.

14

Isailiɔ sua ní pá ziu

1 Dii a Yakɔbu buiɔ wēnagwa,
a ɛa Isailiɔ si ɓo.

A ɛa ní kále ní búsuu,
buipáɛɔ namá, aai káaáínnɔ.

2 Buipáɛɔ gé zéinɛ ní gbɛu,
Isailiɔ i gɔ́ ní ví ní búsuu.

Aaɔ de ní zíkɛnaɔ ũ gɔ́ɛɔ ní nɔɛɔ.

Gbé pɔ ní ví zɔ ũ yáaɔ gɔ́ ní zɔ ũɛ,
gbé pɔ ní gá líné ní kpéɔ ɔ aa gbáamóné.

3 Zibeezɔ ɔ Dii a á gba íampakdi,
á taasikɛ ɓo, á liaazɔ ɓo,
á zɔzɔ gbáa ke ɓo.

Babeli kía yá

4 A yáada ní Babeli kiao à me:
Gbégáína ku ɓo,
aà káaa míde.

† 13:10 Mat 24.29, Zia 6.12-13, 8.12 ‡ 13:19 Daa 19.24 § 13:21 Zia 18.2

⁵ Dii väikenapio go è,

à kpalablenapio lípana z̄è.

⁶ Kíapi buio gbèò ní pòfèo yāa ɔzesai,

à gbāa denla kènè ní pòkúmao,

i kámabo ní íadaamáoo.

⁷ Bùsu pii ḡò nienie yákelesai,

an gula d̄o sa.

⁸ Pèliò ní Libá bùsu sède lío pò kèna n yá musu, aale me:

Za ḡo p̄o n lele,

gbèe lí mó wá z̄si lo.

⁹ Beda looa n yái za z̄léz̄ile,

wàle mó dainle.

Bui pii kíao lé fèle ní kílau,

dúnia gbèz̄o gyaade lé gbàakpanzi nípii.

¹⁰ Aa yáse nípii aa me:

Mpi s̄o n kewan̄o mùaa yà?

N ḡo gbāasai lāwāwa yà?

¹¹ N íandāa ní n táasi m̄oona ɔo sí bedau la,

k̄oobiio mé ḡo n p̄e ũ,

séseo mé n zwāa ũ.

¹² Saan n̄o'imina, gud̄oleia né!

N bāe luabe n su z̄ile fá!

N gbé p̄o n buio kaaū

ɔ wá n ne t̄ole.*

¹³ N ò n s̄o guu n m̄e

n̄ȳo gbā z̄o luawae,†

n̄ȳo n kpala káfi e a ví saanaola,

ní z̄ole diio k̄oaaakegbe p̄o kú gughantoo oi musu,

¹⁴ ní dede n ví luabepuanaa,

n̄o de lán Musudewae.

¹⁵ ɔ n si bedau e a n̄onau.

¹⁶ Gbé p̄o n e āo n gwa soee,

i láasooke à me:

ɔme dúnia lūa yāao ló?

Aāpi mé kpala gb̄eoo ló?

¹⁷ ɔme tò dúnia ḡo guwaiwai ũ,

à a meewiao d̄eoz̄o,

ili a z̄iz̄o gbae aa tá ní beo.

¹⁸ Bui pii kíao wúlea ní gawio

baade a kpé d̄ongubo guu,

¹⁹ ɔ wá n vūaa miagbesai

lán né p̄o wa í ge ũwa.

Gbé p̄o wá ní z̄oz̄o ní f̄endao

wá ní dede kákaanla.

Wá n zu eu ní gbépiɔe,

wá ɔz̄o n ḡewa.

²⁰ Wa n mia kpak̄o ní kíao,

asa n n bùsu ɔ̄okp̄ae,

n n gbé d̄ede.

Wa väikenapi bui t̄o ma bauo.

²¹ A aà néo dedek̄i k̄eke

duuna p̄o an maeo k̄e yái,

k̄e aasu gbàakū aa ḡo bùsu ví,

an wéleoo dúnia pao yái.

* 14:12 Zia 9.1 † 14:13 Mat 11.23

22 Ma Dii Zígõde ma m̀è má f̀elémá,
 mí Babeli t́s de ní a gbé ḱnina ṕs g̀õ,
 an n̄́õ ní ŕ buiõ píi.
 Ma Dii máme má ò.
 23 Má w̄́l̄epi ke d̄ana ùe,
 kp̄õb̄õ'ilen̄õ kák̄k̄i ù,
 mí waa ní m̄és̄eo mà kaale.
 Ma Dii Zígõde máme má ò.

Yá p̄s a Asil̄õ le

24 Ma Dii Zígõde ma legb̀è ma m̀è:
 Lá ma z̄eò a ke,
 yá p̄s má dà a z̄eke.
 25 Má Asil̄õ w̄́wi ma búsuu,
 má òz̄õmá ma gb̀és̄ís̄l̄õ musu.
 Má ní zuu b̄ol̄é,
 má ní asoõ goé á g̀àu.
 26 Lá ma z̄eò mà ke d̄úniau píin we,
 a yáí ma ò looa bui píila.
 27 Ma Dii Zígõde lá ma z̄eòn we,
 déme a f̄s̄ kp̄am̄eéi?
 Ma ò d̄õa musu,
 déme a f̄s̄ siilei?

Yá p̄s a Filit̄õ le

28 W̄́e p̄s kí Aaza ḡá, † ò Lua yáé bee ò:
 29 Filit̄õ, ásu p̄nake go p̄s á gbé ea yá musuo.
 Ml̄epi bui guu ò ml̄é pás̄ina a b̄õ,
 aà lé aò w̄́i mé aò w̄́a.
 30 Taaside búubuu dádák̄ek̄i maa e,
 w̄́nadeõ w̄́l̄e ní laai musu.
 Ama má tó á z̄ína ga ní n̄õanaōe,
 mí á gbé ḱnina ṕs g̀õ d̄ede.
 31 W̄́lédeõ, à wiile!
 Uadeõ, à búbuape!
 Filit̄õ ápii, à ke d̄õn̄õõ,
 asa s̄úle d̄õ ḡugb̄ántoo oi,
 z̄iḡõõ k̄paáña,
 an gb̄é k̄e a deewao.
 32 K̄pelewa wa o buiõ z̄inaõnei?
 Wa oné Dii S̄õna k̄ale,
 aà gb̄é w̄́nadeõ ul̄ek̄i w̄́i a guu.

15

Yá p̄s a M̄õabuõ le

1 Yá p̄s Lua ò M̄õabuõ musun ke:
 M̄õabuõ búsu w̄́l̄e Ala gb̀ò,
 wà a suumpa gw̄́aas̄in doe.
 M̄õabuõ búsu w̄́l̄e Kii gb̀ò,
 wà a suumpa gw̄́aas̄in doe.
 2 Dib̄õdeõ lé gé òl̄bi ní táak̄p̄eú ní ní sa'ok̄liõwa.
 M̄õabuõ búbuwa d̄õ N̄ebo ní M̄edeobao yá musu.
 Migbaalea nípii, lek̄ana waa.
 3 Gb̄éõ ku z̄eõõ, zw̄ánk̄as̄õ kák̄aár̄la,
 aa ku ua ní ḡáāeo,
 aale òl̄õ, aale pelembo.
 4 Ēs̄ēb̄õdeõ ní Elealed̄õ búbuwa d̄õ,
 w̄́l̄e ní l̄õõ ma za Yaaza.
 A yáí tò M̄õabu z̄iḡõõ lé wiipe

† 14:28 2Kia 16:20

e an nisína nàliwa.

⁵ Málɛ wɛ̀nakɛ Mɔabuɔnɛ ma sɔ́ guu,
an lala'onaɔ lé tá Zoaa
e à gè pè Egala Selisiawa.

Aale Luiti sɪsɪ kú ní ɔɔbo,
aa bɛ Olonaiũ zéu,
aale ní wíwíwí búbuape.

⁶ Asa Niúliũ í bà, a sɛ̀ gágae,
sɛ̀ ísi làa, lá ísi kú ɔbo.

⁷ ɔ aa àizɛɛ pɔ́ aa è aa kàlɛɔ sèlɛ,
aale taò swa gbalade baa.

⁸ Búbua lígua Mɔabu bùsu zɔ́lɛu,
wà ní ɔɔbo mà e à gè pè Egelaiũwa,
wà ní tàaapeapi mà Bɛɛ'eliũ.

⁹ Dibɔ́ ɔ̀ gá ní auo,
asi má ɛa kpa Dibɔ́zi ɔ̀ɛ.
Má nòɔmusu gbaɛ Mɔabu lala'onaɔwa
ní ní bùsu gbé kɪninaɔ.

16

Mɔabuɔ dɔ̀nlɛ gbɛaa Yelusaleũdeɔwa

¹ A bùsu gbɛ̀zɔ́ɔ gba sãɔ à kpásàè,
bɔa Sela à ma guwaiwaia e à gɛ ka Siɔna gbɛ̀sɪsɪwa.

² Mɔabu nɔ́ɔ ku Aanɔ buakɪɔ
lán bá pɔ́ wà ní yá ní sakpɛu aale liaaliaaɔwa.

³ Aaĩ mɛ: Lɛdawá! Lá wá kɛ owɛɛ!
Ue dawála tatɛ gbãa zá lán gwáasɪnawa.
Lala'onaɔ ulɛ, nɪsu bɔ́ ní bàalenapiɔ.

⁴ To Mɔabu lala'onapiɔ aao kú ní bùsuu,
n ní ulɛ gbé pɔ́ ye ní kɛ kɛlɛkɛlɛɛ.

Tó gbé pɔ́ lé ɔ̀tɔ́máɔ mĩde,
mé an kɛa kɛlɛkɛlɛ làa,
mé gbé pɔ́ lé ɔ̀zɔ́máɔ sãale búsupiu,

⁵ kpala a zɪnapɛlɛ gbɛ̀kɛ guu,
Davidi buie a zɔ́lɛu ní náaio.

A kpálekɛ yázeɛdei,
aɔ wãa ní yággɔ́ɔane a zéwao.

⁶ Wa Mɔabu yòɔ yámá,
an kãamai ní ní zazaɔ zɔ́ɔ.

Aa wala ní ãandãɔ vɪ,
kási an yábɔ́lea píi páɛ.

⁷ Bee yáí Mɔabu lé ɔ̀ɔɔ,
ampii, aale ɔ̀ɔɔ nízia yáí,
aale ɔ̀ɔɔ, aale kãa bɛɛkɛ,
kãa pɔ́ wí kɛ ní vɛɛbɛɔ Kilalɛsɛ.

⁸ Asa Esebɔ́ buaɔ ní Sibema vɛɛbuɔ ɔ̀ɔɔlɛ gãɛ.
Buipále kiblenɔɔ ɔ̀zɔ́ ní vɛɛlipiɔwa.

A bú kã yãa za Yazɛɛ e guwaiwai léwa,
aa ɔ̀tã e à gè ná ísiawa.

⁹ A yáí mále ɔ̀ɔɔ Sibema vɛɛbuɔnɛ
lá Yazɛɛdeɔ a ɔ̀ɔɔlɔ́wa.
Esebɔ́deɔ! Elealedɔ́! Ma wé'ikãwá,
asa gula pɔ́ ɔ̀ ɔ̀ yãa sae pɔ́kɛkɛgɔ́ láaɛ.

¹⁰ Wà pɔ́na ní yaalɔ́ bɔ́ á kaaɔu,
gula ní pɔ́na wiiɔ ɔ̀ á vɛɛbuɔ guuo.

Gbɛɛ lé ɔ̀zɔ́ vɛɛwa a ifɛkɪiu ɔ̀,
ma á pɔ́na súu mĩde.

¹¹ Ma nòsɛ lé ɔ̀ɔɔ Mɔabuɔnɛ lán mɔɔnawa,

ma pɔ yaa Kilalese yá musu.

¹² Tó Mɔabuɔ̀ b̀ò gè ní sa'okli,
aaí ìada ríziawae.

Tó aa gè wabikei ní táakpeu,
aa ma nao.

¹³ Yá pɔ́ Dii d̀baa ò Mɔabuɔ̀ musun we. ¹⁴ Ama tiasa Dii m̀è: Wèè àaṣ ĺéu lán gbèwina zígɔ̀
ledileawa Mɔabuɔ̀ gawi a láa, an gbé́ daside a yáfúkú, an gbé́ ḱninaṣ f̀éneṣ a ke zài, aaɔ dasio.

17

Yá pɔ́ a Damasi le

¹ Yá pɔ́ Dii ò Damasi musun ke: Gwa! Damasi aṣ de wéle ù l̀o,
aṣ d̀d̀baa lán zètè kwɛawae.

² Aloe wéleṣ gṣ bezia ù,
aṣ de p̀sɔ́ kákli ù.

Gbèe aṣ ku we
ké a vía gbasa p̀pɔ́ k̀u.

³ Eflaiù buiṣ wéle b̀fideṣ aṣ ku l̀o,
Damasi kpala aṣ ku l̀o.

Sili gbé́ ḱninaṣ gṣ lala'onao ù lán Isailiṣwae.
Dii Zígṣde mé ò.

⁴ Zí bee Yakɔ́bu buiṣ gawi kɔ́ a é,
an namablea a mide.

⁵ An bùsu a gṣ lán bua p̀ wà a p̀ kèkè wà ɔ̀màleuwae,
lán Lefai guzule p̀ wà a p̀ k̀ǹwèwa.

⁶ Kási a k̀napi a gí gṣ yṣṣ
lán ku p̀ wà kè a né m̀en pla ge àaṣ gí gṣ a musu
mé a né m̀en síiṣ ge sṣo gí gṣ a gṣn nedewawae.
Dii Isailiṣ Lua mé ò.

⁷ Gṣ bee gbènazínaṣ wé aṣ pe ní Kenawa,
aa wesi Isailiṣ Lua Kuaadoadele.

⁸ An wé aṣ ku sa'okli p̀ aa b̀ò ríziawawa l̀o,
aa wèd̀o lí p̀ aa p̀èlè táa ùzɔ́i l̀o ge ní tulaletikateakliṣ.

⁹ Gṣ bee an wéle b̀fideṣ a gṣ bezia ù,
aa gṣ daala lán Amṣleṣ ní Iviṣ wéleṣwawa
gṣ p̀ aa ní tó Isailiṣne.

¹⁰ Asa Lua á Suabana yá sàáguṣ,
Lua á gbáa á ulékli yá i d̀águo.
Ayámèto a d̀b̀sagbe p̀èlè,
a buade p̀è lá buipáleṣ í kèwa.

¹¹ Zí p̀ á bà a kaa líai,
a gu d̀ á tò à b̀b̀b̀b̀.
Kási á p̀e e weo,
sema gyá ní yá'oma láasaio.

¹² O'ò! Buiṣ zṣa d̀ dasidasi
lán ísia kṣíflwa.

O'ò! Gbènazínaṣ ḱi d̀b̀
lán izṣṣukaawa.

¹³ Tó buiṣ ḱipi d̀b̀
lán izṣṣukaawa máa,
Dii a ní lele, aai b̀aale ta zàzà
lán ése úa p̀ íana sèlè sísí musuwa,
lán íampuuvu p̀ zàa'iana gèò zéawa.

¹⁴ Tó oosi kè, s̀k̀k̀ngu a me á ké!
E gu àṣ gé d̀oi yá a láa.
Gbé́ p̀ aai wá p̀sɔ́ sélèṣ baan we,
gbé́ p̀ aai wá p̀sɔ́ naaaṣ zian we.

18

Yá p's a Etiopiɔ le

¹ O'ò! Etiopi bùsu swade fionde gbéɔ!

² Aaí zinaɔ gbae isiaa,
aaíɔ be ía ní kefu gó'ilenaaɔ.

Zina kásakasaɔ,
à gé bui gbàa mè yɔ̀b p'ó wí v'íakéné gupiiuɔ k'íi,
bui pásí p'ó aaí ʒzʒ ní ibeɛɔwa mé swaa ní bùsu z'èz'èɔ.

³ A dúnia gbépii,
á gbé p'ó á kú t'ɔ̀leɔ,
tó wà gílili p'èle gbè̀s'ísí musu, á e,
tó wà kuupè, á ma.

⁴ Dii òmɛɛ à mè
áɔ gugwa za a kúki kílíkili,
lá íatè ɔ̀ pipi t'ɔ̀lewawa,
lá lou ɔ̀ ku masai p'òkèkèg'ɔ̀wa.

⁵ E wàɔ gé p'òkèkèi,
e v'èevu àɔ gé láai a nesoenaɔ káká,
a a g'ónaa z'z'z ní f'ènk'ínio,
a a ɔ̀ p'ó a t'áɔ é'è k'óle.

⁶ Wa ní t'ó gbè̀s'ísí b'áɔ ní wàìɔ blé ũ,
gbè̀s'ísí b'áɔ sae ble'ínɔ,
wàìɔ i buzi'èle'ínɔ.

⁷ G'ɔ̀ bee bui gbàa mè yɔ̀b p'ó wí v'íakéné gupiiuɔ,
bui pásí p'ó aaí ʒzʒ ní ibeɛɔwa mé swaa ní bùsu z'èz'èɔ
aa m'ɔ̀ Dii Z'íg'òde gba p'ó Sìna gbè̀s'ísí musu,
gu p'ó aa t'ó kuwàpiu.

19

Yá p's a Egipiɔ le

¹ Yá p'ó Dii ò Egipi musun ke:
Gwa! Dii di lou kásakasa kpe,
àle m'ɔ̀ Egipi.

An t'áaɔ lé lualua aà ae,
mé s'ó a k'è Egipiɔgu.

² Dii mè:
Má Egipiɔ kpak'òa ní z'ío,
v'íi ní dáunaɔ, gbé ní gbé'ò,
wéle ní wéle'ò, kpala ní kpala'ò.

³ Egipiɔ nis'ina a naliwa,
má ní lekpaal' gboo.

Aa y'ágbea t'áaɔ ní welendeɔwa
ní g'èsisinaɔ ní m'ásokenaɔ.

⁴ Má Egipiɔ na dii pás'òne ní ɔ̀z'le,
kia gb'èw'etána mé aɔ de ní kia ũ.
Ma Dii Lua Z'íg'òde máme má ò.

⁵ An swada í a ba,
swa'epi a g'ó g'ii, a bèle a paa.

⁶ Egipi bùsu swa'ónaa g'íɔ,
a í a láa, i w'èt'òna ɔ̀,
swa'e feeɔ ní a w'áaɔ vlá.

⁷ Niili d'ò a g'ó náinaí e a k'áaawa,
bua p'ó wa k'è a g'èewaɔ giigaga,
aa g'è ní íanaɔ, aaɔ ku ɔ̀.

⁸ Kp'òw'enaɔ ɔ̀ɔɔ,
t'áalukpanaaɔ g'ó w'ènannaɔ,
gbé p'ó aaí kokoa da Niili íuɔ g'ó zeesai.

⁹ Wí a b'ùnw'em'òb'ònaɔ k'ú,
b'áabaatánaɔ g'èe a g'ó kp'á ní wéi.

10 Zɔɛɔ pɔ a ya,
lakɛnaɔ nɔsɛ a ɔɔkpa.

11 Zoã dɔaanaɔá sɔũɔne,
Falaɔɔ Iwa ɔnɔnaɔ ledama gbá vío.
Kpelewa aa fɔ o Falaɔɔɛ
ɔnɔnaɔn ní ù, yãa kíabuion ní ù?

12 N ɔnɔnaɔ gè máe la?
Aa yá pɔ Dii Zígɔde díle
à ke Egipiɔne o wà mae?

13 Zoã dɔaanaɔá sɔũɔne,
Nɔfu gbãadeɔ sásãae.

An bùsu gbɛzɔɔ lé ní gbéɔ liaa.
14 Dii làasoo kpaanla dà Egipiɔne,
à liaa zímá an yá pii kea guu,

ɔ aa gɔ lán wɛɛna pɔ lé málemale a pisiuwa.

15 Egipi mi ní a vláo,
a zalí ní a náaleɔ,
a dɔaanaɔ ní a gbé kpeɛɔ
an gbɛe a fɔ yáe keo.

16 Gɔɔ bee Egipiɔ aao de lán nɔɛɔwae, vía a ní kú aa lualua Dii Zígɔde ɔ pɔ looaríla yáí. 17 Yuda
bùsu yá a di Egipiɔwa, gu i limá. Gbé pɔ wà Yudaɔ yá'òè pii, sɔ a kɛ adegú yá pɔ Dii Zígɔde zèò
à kené musu.

18 Gɔɔ bee Egipi wéle mèn sɔɔɔ Ebelu yá'o, aai ze ní Dii Zígɔde. Wélepiɔ do tɔn Eliɔpɔli. 19 Gɔɔ
bee wa Dii gbagbakti bo Egipi guo, wa dɔngubɔ péle Diie Egipi bùsu zɔleu. 20 Aɔ de seela ní
dɔnguo ù Dii Zígɔdeɛ Egipi bùsuu. Tó aa wiipè Diiwa gbé pɔ lé ní gyawio yá musu, a suabana
gbæné à yásirínɔ, i ní bɔ. 21 Gɔɔ bee Dii a azía ɔɔ Egipiɔne, aai aà dɔ, aaiɔ zɔbble ní sa'obɔɔ ní
pɔwentio, aa lekewa, aai a flabo. 22 Dii a kpa Egipiɔzi. A kpánzi, i ɛa ní gbágbã. Aa ɛa ze ní
Diio, i ní wabikɛa sí, i ní gbágbã.

23 Gɔɔ bee zeda a bɔ Egipi a gé Asili. Asilio gé Egipi, Egipiɔ gé Asili, Egipiɔ ní Asilio kúle Diie
sãnu. 24 Isaili mé aao de bùsu ɛfãaideɔ aaɔde ù ní Egipiɔ ní Asilio dúnia guo gɔɔ bee. 25 Dii
Zígɔde a báadaarígu à me: ɛfãaideɔ ma gbé Egipiɔ ní Asili ma ɔgbɛɔ ní Isaili ma pɔvláo.

20

Asili ziblea Egipiɔ ní Etiopiɔwa

1 Asilio kí Saagɔ a zígɔɔ gbɛzɔɔ zì, ɔ à gè lèlɛ Asedodawa a sí. 2 Wɛ bee Dii yádà Amɔzu né
Isaiaɛ à mè: Ge ñ n zwãnkasao woloma, ní n kyaleɔ bɔbɔ. ɔ a kè màa, a be búu kyalesai. 3 ɔ
Dii mè: Lá ma zòblena Isaia gɔ be búu kyalesai wè aaɔ Egipiɔ ní Etiopiɔ yá'ea seela ù, 4 màa
Asilio kía a Egipiɔ ní Etiopiɔ sɛle zìzɔɔ ù, néfɛnen gbɛzɔɔ, i tárnɔ búu kyalesai. An pòɔ iɔ di, aa
kpebɔ. 5 Gbé pɔ aa Etiopiɔ náaikè aa Egipiɔ gbãa kèɔ gɔ ní bíliu, an gee i gɔ kpá ní wéi. 6 Gɔɔ bee
bùsuɛbeedeɔ me: Gwa! Gbé pɔ wá ní náai vɔl wa nañzi aa dɔwále aa wá sí Asilio kíawaɔn we
fá! Kpelewa wá ke wà pilimá sai?

21

Yá pɔ a Babeli le

1 Gbáa pɔ pãa ísiai yá.
Lá zaa'ana í pã Ngeveva,
màa wá bɔ bùsu pɔ wa a vía vɔl,
wále pã guwaiwaia.

2 Wépungu pɔ má èpi yá pásí.
Pokaalena lé pɔ kaale,
zibɔnkpede lé bɔ ní kpe.
Elaũ, à lélemá!
Medɛɔ, à koezórzi!

3 Yá pɔ má è tò ma lé gɔ kpaaua,
yá pɔ má mà ma da bíliu.
A wáwá ma kú gbãa, àle ma wó paa,
à fɛlemanɔ lá nɔwáwá í fɛle nɔewawa.

4 Iwāa kà ma pɔa,
 gili gèmagu, málè lualua.
 Oosi mé ma si,
 5 à mòmèè ní kpakpanagaa.
 5 Wàlè blèkale táabūnu musu,
 wàlè pè kpálèkpale,
 wàlè pòble, wàlè imi.
 Zlgɔɔ gbèzɔɔ,
 à fèlè à á gɔkèbɔɔ sèlè!
 6 Yá pɔ Dii òmèen kè:
 Gè nì gbè dile gugwaki,
 pɔ pɔ a è i o.
 7 Tó à sɔɔ è kpaaiá plapla,
 aale zíkagoɔ gá
 ní gbèɔ didia zàa'inaɔ kpe ní yiongoɔ,
 aàɔ kú ní laaio maamaa.
 8 ɔ gugwanapi wiilè à mè: Dii,
 miɔ zè ma gugwaki lá gu lé dɔɔ,
 miɔ ku ma limusudaki gwá ní gwáɔ.
 9 Gwa! Sɔ kpaaiá plapla gode lé mɔ.
 ɔ godepi mè: A gà! Babeli gà! *
 A dii kálea tɔɔlè wíwía.
 10 Ma gbè pɔ wà á gbè lán pɔwɛnawaaɔ,
 ma yá pɔ má mà Dii Zlgɔɔde Isailiɔ Luawa òé.

Yá pɔ a Edɔɔ le

11 Duma yá.
 Gbèè lé lezumazi za Sei à mè:
 Gudɔana, gusia kà kpelewai?
 Gudɔana, gusia kà kpelewai?
 12 ɔ gudɔana òè: Gu lé mɔ dɔɔ,
 kási gu a gi àɔ siaɛ.
 Tó ní ye yálaɛ, la, ní ɛa su lɔ.

Yá pɔ a wi Laalubuɔ musu

13 Laalubuɔ yá.
 A Dedá kyaama pɔ i bòokpa Laalubuɔ bùsu likpenauɔ,
 14 à gé dai imidènaɔlè ní ío.
 A gbè pɔ á kú Tema bùsuuɔ,
 à gé dai lala'onaɔlè ní pòbleao.
 15 Asa aale bàale fèndaceɛ,
 fènda wétè ní sákáo ní zì pàsíoɛ.
 16 Dii òmèè à mè: Wè do léu lán gbèwina zlgɔɔ lèdiléawa, Kedaɔɔ gawi a láa. 17 Kedaɔ gɔsa
 kadeɔ bɔ dasio. Dii Isailiɔ Lua mé ò.

22

Yá pɔ a Yelusakúdeɔ le

1 Wépungu'ea guzuleu yá.
 Bómè á lé a dedè á kpé musu píii?
 2 Wéle súu gbàade gbèɔ!
 Wéle pɔna kɔfide gbèɔ!
 I kè fènda mé á gbèɔ dèdèo,
 aai gaga zì guuo.
 3 A dɔaanaɔ kpákɔɛ aa bàalè,
 ɔ wà ní naaa, wà ní kùkù kazusai.
 Wà á gbè pɔ wà ní éo kùkù,
 baa ké aa bàalè tà zàzà.
 4 Ayámèto ma mè:
 A gomala, à to mà ɔlɔ wènnannɔ.

* 21:9 Zia 14.8, 18.2

Asu wɛɛɛ ma nɔ̄sɛ nɔ̄nimɛɛ
 ma gbɛ́ pɔ́ gágaɔ yá musuo.
⁵ Dii Lua Zígɔ̄de gɔ̄ɔdile.
 Zo a ní ʒɔ̄amáo ní gilio
 aɔ ku Wépfungu'ea Guzuleu
 ní b̄iigbooao ní wiilea gbɛ́sɔ̄sɔ̄ musuo.
⁶ Elaũɔ ní gbálaɔ sɛ̄ɛ,
 aale mɔ́ ní s̄ɔ̄deɔ ní s̄s̄godeɔ.
 Kiiɔ ní s̄ɛngbaoɔ s̄ɛ̄ lé dɔ̄ɔɔ.
⁷ S̄s̄goɔ di á guzule táaedeɔu,
 s̄ɔ̄deɔ zɛze á w̄ɛ̄ɛ b̄iiboleɔu,
⁸ Yudaɔ gia ní rɔ̄ziao zɛv̄i bo.

Ɔ z̄í bee sa a á zikabɔ̄ w̄ɛ̄ɛɛ
 kpé pɔ́ w̄i mɛ Líkpe Kpéu.
⁹ A è Davidi w̄ɛ̄ɛ b̄ií gufoɔɔ dasi,
 a i kùsúa di íkalek̄ti pɔ́ kú z̄lɛ guu.
¹⁰ A Yelusaleũ kpéɔ nàɔ,
 a kpéɔ gbóɔ à a b̄ií tátaò.
¹¹ A íkalek̄tipi kè w̄ɛ̄ɛ guu
 íkalek̄ti zi plaade ũ,
 áma i wɛ̄ɔɔ Lua pɔ́ m̀ò ní yápiozio,
 i Lua pɔ́ yápi díle za zi yádao.
¹² Z̄í bee Dii Lua Zígɔ̄de á sisi
 à ʒɔ̄ɔ, à búbuape, à á mi wa,
 í zwánkasa kákaála,
¹³ ʒ á kú pɔ̄nakɛa guu ní yaalɔ.
 A zuɔ ní s̄áɔ dèdɛ,
 ále n̄ɔ s̄ó, ále v̄ɛ̄mi,
 ále mɛ: Wá poble, wá imi,
 asa wá ga ziaɛ.*

¹⁴ Dii Zígɔ̄de k̄amɛɛ ma swáwa à m̀è:
 A duunapi k̄ɛawá vío e à gɛ gaò.
 Dii Lua Zígɔ̄de mé ò.

K̄ibe z̄iia Sebena

¹⁵ Yá pɔ́ Dii Lua Zígɔ̄de òn kɛ:
 Fele gɛ o kibe z̄iia Sebenaɛ:
¹⁶ B̄s̄ ní v̄i lai? Dé ní v̄i la
 ʒ níle mia'e s̄ɔ̄ n̄z̄iaɛ la,
 níle gbɛsi ȳs̄ musumusunu n v̄iki ũi?
¹⁷ Laaika ḡɔ̄sa!
 Dii a n kũ n zu!
¹⁸ A n koo lán banɔ̄ɔwa,
 i ní gbeembo e bùsu yáasau.
 We r̄iȳ gau,
 n s̄go gawideɔ i ḡɔ̄ we.
 N dii ua kpebɔ̄nan n ũ.
¹⁹ Má n bɔ̄ z̄iue,
 má n k̄ɛ n gweawaɛ.
²⁰ Gɔ̄ɔ bee má a z̄òblena
 Ilikia né Eliakiũ sísi,
²¹ mí n ula daè, mí n asana d̄ɔ̄è,
 mí n kpala kpawà aàɔ k̄ua,
 iɔ dɛ Yelusaleũdeɔ mae ũ
 ní Yudaɔ píi.
²² Má Davidi bɛ kili daè a ḡau,
 a zɛw̄ɛ, gb̄ɛe a f̄ɔ̄ tao,

* 22:13 1Kln 15.32

a zeta, gb̄ee a f̄ō w̄eo.†

23 Má aà p̄e kálo ũ ḡl gb̄aawa,
aà z̄l̄ek̄l̄i aɔ maa,
i aà de b̄edeɔ kp̄ela.

24 Ama aà de b̄edeɔ a loowà nípii,
an n̄eɔ ní ní buiɔ ní ní ta keleɔ píi,
sea dod̄ab̄oo e olaɔwa.

25 Dii Z̄iḡs̄de m̄e, z̄l̄ bee kálo p̄o wa p̄e ḡl gb̄aawapi a fu, a kaso léle, aso p̄o loowàɔ i w̄íwi. Dii m̄e ò.

23

*Yá p̄o a Tiideɔ le**

1 Tii yá. Isia gó'ilenadeɔ,

à ɔɔɔ, asa Tii ḡò yaaae,
kp̄é i ḡò ɔo, god̄ok̄l̄i kú ɔo.
Sipi b̄usudeɔ m̄e baopi kp̄ané.

2 A ke k̄ilik̄il̄i ísialedeɔ
ní Sid̄s̄ laataná p̄o aa k̄à ísiatagenaɔ musuɔ.

3 Bua p̄o kú Niili sae m̄e Tiideɔ p̄o'ek̄l̄i ũ.
We aai p̄ow̄ena lúluu wà buaò i z̄ɔɔwa,
ɔ Tii ḡò buiɔ eɛɛɛk̄l̄i ũ.

4 Sid̄s̄deɔ ní ísia ḡuḡuna w̄éle bíideɔ,
á ḡee a ḡò kp̄á á w̄éle, asa ísia m̄e:
Mí n̄ow̄aw̄akeo, mi ne'io,
mi neḡs̄e gwao, mi nen̄e t̄olok̄eo.

5 Tó Egipiɔ Tiideɔ baopi mà,
aa b̄āb̄āabo.

6 A bua ta Taasisi,
à ɔɔɔ á ísialedeɔ!

7 A w̄éle p̄onade p̄o kálea za zin weo lò?
W̄élepi gb̄eeɔ m̄e fáaa

aa ḡe z̄l̄e b̄usu z̄āz̄āuo lò?

8 Tiideɔ gb̄éɔ kp̄a kpalau yāa,
an laataná k̄iaɔne,
an p̄oyianaɔ t̄ob̄ò d̄úniau.

Déme díle yápi Tii lei?

9 Dii Z̄iḡs̄de m̄e díle

à íand̄anapiɔ gawi k̄o'e,
i gb̄é p̄o aa t̄ob̄ò d̄úniaupiɔ busa.

10 Taasisiɔ, à dagua lán Niili í paawa,
gb̄ee ku à kp̄áé ɔo.

11 Dii ɔl̄o ísiasa,
a t̄o b̄usu p̄o kú a saeɔ l̄ualua.
A yād̄ile Kanaa b̄usu yá musu,
à m̄e wà a w̄éle bíideɔ deɛle.

12 A m̄e: Sid̄s̄ w̄éle
p̄o gb̄ee i z̄iblema yāao,
wà lélema ní gb̄āao sae,
níȳs̄ e íanad̄á ɔo.

Tó a f̄ele bua íwa e Sipi b̄usuu,
baa wek̄l̄i á íampak̄l̄i eo.

13 A b̄usupi gwa,
Babiloniɔ t̄o à ḡò gb̄ēḡbonaɔ t̄o ũ,
i ke Asiliɔ no.

Aa gb̄a les̄í d̄a wa kp̄aál̄ ní a bíiɔ,
aa a kp̄é maaɔ deɛle,
gupi ḡò yáiyai.

14 Isia gó'ilenadeɔ, à ɔɔɔ,

asa á wéle gbãa gò yàaaε.

¹⁵ Goo bee Tii yá a sã gbéogú wè bàaõkwí lán kía wè dasilewa. Tó wè bàaõkwipi làa, lá wa ò le pò wa dà ní káaluao guuwa, màa aò de ní Tiiò wà mè:

¹⁶ Káaluá pò gbèe lé mɔma bo,

ñ n mɔna se da wéleá.

Le maamaa, ní leò siò dasidasi,

ké n yá e do gbéogú yáí.

¹⁷ Wè bàaõkwipi gbèa Dii a ea aedò Tiiwa. Tii a ea na a laataawa, i káaluaka ní dúnia búsuò píi. ¹⁸ Aà zía yíaa ài aò de Dii pò úe. Wa àipi díleo, wa uleo, aò de Dii sisinaò pò úe, ké aa e pòble maamaa, aai pòkasa òdeò lú.

24

Yá pò a dúnia le

¹ Gwa! Dii a dúnia to da pã, a a deelepae.

A tóle flaa, i a gbéò fáaa.

² Lá aò de ní gbéò,

màa aò de ní sa'onaò.

Lá aò de ní zòò,

màa aò de ní ní diiò.

Lá aò de ní nenɔnaò,

màa aò de ní ní daò.

Lá aò de ní pòlunaò,

màa aò de ní poyianaò.

Lá aò de ní pòsɛanaò,

màa aò de ní pòdeò.

Lá aò de ní flasɛnaò,

màa aò de ní fladeò.

³ Dúnia da pã lálilai òòkpaá.

Dii mé yápi ò.

⁴ Dúnia gò wɛnanno sítii!

Tóle gò òònnò búebue!

Dúnia gbé gbiaò gò yéeesai.

⁵ Dúnia òòkpà a gbé pò kúuò yáí,

asa aa pã Dii ikoyãa,

aa bò yá pò a díleo kpεε,

aa aà bàakuarínò gòpíi yá gbòo.

⁶ Ayámeto dúnia gò láaipe ù,

a gbéò ní tàaeò gbè'è.

Ayámeto dúnia gbéò tekù,

gbé pò gòò dasio.

⁷ Vèe dafu lé fè tùuu,

vèeliò giigága,

pònakenaò lé we zàúzaú nípii.

⁸ Pona gàa'ò kè kílíkili,

kòò'onaò kòfi ní,

pòna mɔna kè kyó!

⁹ Wále vèemi ní letéò bo,

wè kùsákù a mínaò léu.

¹⁰ Wéle gò da pã,

ua léò kàka píi, gbèe lé gè bo.

¹¹ Zò a do gáae vèesai yáí,

yaalò lí oosisi ù míò,

pòna gò dúniaa.

¹² Wéle gò kaaüa,

a bòleò kè kélekéle.

¹³ Maa aò de bui píie dúnia guu.

Aò de lán kukeawa,

lá wá kpa kɔ́nwè wa làawa.

¹⁴ Gbēeɔ lé wii gbāa lé,
aale gulake,
be'aedeɔ wiidɔ Dii zɔɔke yá musu.

¹⁵ A yáí gukpedeɔ, à Dii táasile,
ísiabaadeɔ à Dii Isailiɔ Lua tɔbɔ.

¹⁶ Wále le ma dɔ za dúnia léwa
wále mɛ: Gbēmaa kefena!
ɔ ma mɛ: Waiyoo mapi!
Ma kaalen kéwaa?
Ma kaalen kéwaa?
Zlɔɔnkpedeɔ bɔ ní kpe,
náaisaideɔ náaisaiyákéné.

¹⁷ Gili ní ɛo ní baio lé á dá dúnia gbéɔ.

¹⁸ Gbé pɔ́ lé bàale gili súue a zu epi guue,
mé bai a gbé pɔ́ bɔ́ epi guu kú.
Lou pɔ́ɔfɔ́, dúnia dèe e a zínau.

¹⁹ Tɔɔle pàa à wí,
dúnia dèe gbáughāu!

²⁰ Dúnia lé ke talaatalaa
lán wēdenawa,
àle ke dègɛɛdeɛɛ
lán gbà lesíwa.

Aà tàae gbia mé tɔ̀wà,
àle lele, a e fele bo.

²¹ Gɔɔ bee Dii a íada malaika gbáadeɔwa musu
ní dúnia kíaɔ zlé.

²² A ní naaa ní ká è zɔ̀olou,
a gbataríle lán dakpeunaɔwa,
tó à gɔɔplakè, i yágɔ́gɔ́rɔ́.*

²³ Wí a mɔ̀vua kú,
íatè gɛe a gɔ́ kpa a wéí,
asa Dii Zígɔ́de mé a kible Yelusaleú,
a tɔbɔ Siona gbe musu gbēzɔɔ wáa.

25

Dii sáaukpa

¹ Dii, ma Luan n ũ, má n kpela, má n tɔbɔ,
asa ní náai ví maamae,
n yábɔnsae pɔ́ n zeɔ za zi kè.

² N mɛɛwia kè gbèze ũ,
n wéle bíide dèe.
Buipáleɔ wéle bíide de wéle ũ bo,
mé wa ɛa kále bau bo.

³ Ayámɛto bui gbāaɔ n kpela,
bui pásɔɔ aɔɔ n vía ví ní wéleu.

⁴ N de aafia'ekíi ũ yèɛsaideɔne,
ní de ulékíi ũ wɛnadeɔne ní yooyeau.
N de mikpakíi ũ lou zá,

ní de uena ũ íatè zá,
asa gbé pásɔɔ lé íana de
lán lou gígbèawae,

⁵ aa de lán íatè pusuwa guwaiwaiu.
Ni buipálepiɔ zɔa midɛ,
lá lou ue í íatè pusu kpálewa.
Maa gbé pásɔɔ kúkua í ze kyó!

* 24:22 Zia 20.3

6 Dii Zígòde a dikpe blé kè bui píe
 gbèsisíe bee musu ní blé asaao
 ní nò nísideo ní véé maa kòòòkeao.
 7 Gbèsisíe bee musu ò
 a sálana pò kú bui píi wéa bāde,
 zwāa pò kú búsú píi gbéólapi.
 8 A ga midé, aò ku ló,*
 a wé'i gogo gbépiie,†
 a wibò a gbéòne dúnia guu píi.
 Dii mé ò.
 9 Gòò bee wa me: Wá Luan ké,
 wa wedòaaazi, ò a wá suabà.
 Diin ké, wá wé dòaaazi.
 Wà pónake wá yáalò,
 ké à wá suabà yáí.
 10 Dii ò aò ku gbèsisíe beea,
 áma a òzò Mòabuwa,
 lá wí òzò sèwa zùgbòuwa.
 11 Aa òke a guu
 lá kpáa'ona í líliwa.
 Baa ní ní òkeapio,
 Dii a ní íandáa kò'e.
 12 A ní bíi gbáa lesò gboò,
 a pále zíle à daaí ní búsutio.

26

Dii ndaikenaò le

1 Gòò bee wa léé bee si Yuda búsúu wá me:
 Wá wéle gbáa ví,
 Lua í to a bíi ní a zegikíò wá suaba.
 2 A bíibòleò wé, bui maa í gè,
 gbé pò aaliò Dii náai víò ú.
 3 Gbé pò aà sò ò dílea
 ò ni aà nòse daè dòu wásawasa,
 ké a n náai ví yáí.
 4 Aò Dii náai ví gòòpii,
 Dii mé gbesi pò ò ku gòòpii ú.
 5 Í gbé pò aai bekpa musuò kwé,
 í wéle pò kálea lesò bāe
 à pále zíle à daaí ní búsutio.
 6 Taasideò òzòwà,
 wénadeò kèse tówà.
 7 Nòsepuadeò zé ò pòoa,
 ní gbémaaò kua kèkèné wásawasa.
 8 Aò Dii, wá kú ní yá pò n zèòò zéú,
 wá wé dónzi,
 n tó ní n yá dèawáguo wá kási.
 9 Mí n nide gwáasína,
 tó gu dò, mí n kíi wéle.
 Tó n yákpalekè ní dúniao,
 zíledeò í yázede dada.
 10 Baa tó wá suuukè ní gbéväio,
 íli zé súsu seò.
 Vái í feleò dòòdeò búsúu,
 íli Dii zòòke yádao.
 11 Dii, n ò looáíla,

* 25:8 1Kln 15.54 † 25:8 Zia 7.17, 21.4

kási aali eo,
to aa áia pò ní ví ní n gbéó e,
wí i ní kú.
To té pò ní díle ní íbeεone kúma.*
¹² Dii, ní wá gba aafia,
yá pò wá kè píi, níme ní kèwεε.
¹³ Dii wá Lua,
dii páleó gbāablèwá,
ní beeo níme wi n tóbó ado.
¹⁴ Aa gága aa ku bo,
an gεó lí vuo,
asa n íadámá n ní mīde,
ní tò an yá dó gbēegu bo.
¹⁵ N wá bui kò, Dii, n wá bui kò,
n nzla tóbò,
ní tò wá búsu zòleó òtà píi.

¹⁶ Aa n kíi wèele ní yooyea guu,
Dii, ké n ní toto,
aa wabikéma wēnanno.
¹⁷ Lá n̄sindēe pò kà ne'ia í dēeka,
í wiile wāwā guu,
māa wá kú n ae yāa, Dii.
¹⁸ Wa n̄sɪ wa dēekà,
ní beeo wa ne'í íana ūε.
Wi e wá dúnia b̄o,
wi néó í aao ku t̄oleo.
¹⁹ N gbé pò gáó vu, aai ku,
gbé pò kú tēnauó b̄o gau, aai gulake.
N m̄b̄se a pò fele lán k̄o fiiwa,
ge pò kú t̄ole guuó í b̄ole.
²⁰ Ma gbéó, à fele gē á kpéu,
í zetaále á ule gla ȳo
e aà p̄okúma gēzea.
²¹ Gwa! Dii b̄o a kúki,
àle m̄s dúnia gbéó t̄aae wiiné ní musu.
T̄ole a gbé pò wá ní d̄edeó ule bo,
a b̄o ní gbépió auo gupuaue.

27

Isaili suabaa

¹ Ḡo bee Dii a lada kwāsawa,
m̄l̄ē k̄ōnikōni b̄awāadepi,
ní a f̄enda z̄o gbāa p̄as̄io,
í ísia kwāsapi de.
² Ḡo bee á lesi v̄ēεbu ne'ina yá musu.
³ Ma Dii mió d̄s̄a,
mió íkawá ḡo píi,
mió d̄s̄a fáane ní gwāas̄inao,
ké wasu ók̄awào yáie.
⁴ Ma p̄o lí paaázio.
Tó leaa ní lesikaoo b̄òleu yāa,
d̄s̄ ma ge lelemá
m̄a tes̄m̄a míó!
⁵ Sema aa ma sí ní ulékíi ū,
aai k̄emanó na,
ao, aai k̄emanó na.

* 26:11 Ebe 10.27

6 Gɔɔewa Yakɔbu buiɔ zɪnapɛɛ,
Isailiɔ bɔbɔbɔ, aai vukɛ,
an libɛɔ i li dɔnɪaa.

7 Dii nɪ gbɛ́ lá à bui pɔ́ nɪ gbɛ́ɔ gbɛ́wae?
Dii nɪ dɛdɛ lá à gbɛ́ pɔ́ nɪ dɛdɛɔ dɛdɛwae?

8 Dii a yákpalekɛrɪnɔ,
i nɪ yá nɪ gbaɛ.

A bɔ́ nɪ a ɪan páslo gukpe oi,
i nɪ séɛɛ.

9 Bee a láka Yakɔbu buiɔ táaeɔla.
An duunakɛama gbɛn kɛ:
Aa nɪ sa'okti gbɛɔ wíwi kɛkɛkɛɛ,
mɛ aali pɔ́ wa pɛ́ táa ɔ́
nɪ nɪ tulaetikateaktiɔ zɔ́zɔ́ píi.

10 Wéɛɛ blide gò bezi u adoa,
a dɛ gu pɔ́ wá pákpai ɔ́ lán gbáa wáiwaiwa.
Wekli zuɔ́ i pɔ́bleu, aai wúɛu,
aai a lí suumpa.

11 Tó a gɔ́naɔ gága,
nɔɔɔ mɔ́ é'ɛ wa tékaò.
Wéɛpideɔ nòsɛ vío,
a yáí tò an Kena a nɪ wɛnagwao,
Lua pɔ́ nɪ ikása a sùuukɛrɪnɔ.

12 Gɔɔ bee Dii a a pówɛna gbɛ́
za Uflata pɔ́ a i lí zɔ́ɛoi
e à gɛ pɛ Egipi zɛ swawa,
i á Isailiɔ pɛɛɛ dodo.

13 Gɔɔ bee wa káae zɔ́ɔ pé,
gbɛ́ pɔ́ vùaa Asili búsuuɔ
nɪ gbɛ́ pɔ́ lala'ò tà Egipi búsuuɔ
aai ɛa su kúɛ Diiɛ Yelusaleɔ
a gbɛ́sɪsɪ pɔ́ a kua adoa musu.

28

Waiyookɛa ɛflaii buiɔ nɪ Yelusaleɔdeɔnɛ

1 Waiyoo wéɛɛ pɔ́ ɛflaii bui idɛkɛnaɔ aai ɪanadàò,
mɛɛwɪa pɔ́ kú guzulɛ táaeɛ sɪsɪ musu lán kíafuawa!
A kɛfɛnkɛ gawi lé láa lá lávu i wolowa.

2 Dii gɔ́sa gbáa ví, a mɔ́ wéɛpi wí
lán lou maa nɪ gbɛɔ zàa'ɪan gbáa pɔ́ i pɔ́ músikɛwa,
lán lou zàa'ɪan gbáa pɔ́ i to i daguawa.

3 Wa ɔ́zɔ́ wéɛɛ pɔ́ ɛflaii bui idɛkɛnapiɔ i ɪanadàòwa.

4 A kɛfɛnkɛ gawi pɔ́ kú guzulɛ táaeɛ sɪsɪwa lán lávuwa
a kwé lán kaadɛn nɛ maà séiawa.
Tó wa è, wa sɛ zu léu gòɔ bló.

5 Gɔɔ bee Dii Zígɔ́de aɔ dɛ lán kíafua gawidewa a gbɛ́ kɔ́naɔnɛ,
ɔ́mɛ aɔ dɛnɛ lán tulu kɛfɛnawa.

6 A tó yázeɛde dɔ́aa yákpalekɛnaɔnɛ,
a gbɛ́ɔ gba gbáa aa zɪ yoaa bílibɔɛu.

7 Vɛɛ i sa'onao tálaatalaazɔ́,
i gbáa i ɪnabiɔ pápázeɛa.
I gbáa i nɪ tálaatalaazɔ́,
vɛɛ i zɔ́lemá.
I gbáa i nɪ pápázeɛa,
aai tálaatalaabo nɪ ɪnabikɛ guu,
yá i yamá nɪ yággɔ́sa guu.

8 Pisi dà nɪ táabúnuɔla,

gue fòona v̄io ní gbásíó.

⁹ Aaí o ma yá musu:

A ye d̄sa kew̄eε yá?

Al̄e w̄eεle ānabike dadaw̄eε yá?

Né d̄eεūnaon wá ūa?

¹⁰ Asa i me:

Sá, sà, sá, sà,

ká, kà, ká, kà,

la ȳoo, le ȳoo.

¹¹ A yáí tò Dii a yá'o gbépīone

ní buipále yá p̄o aale maoo.

¹² Asa a òné yāa:

Kámabokii ke! Iampakii ke!

A to gbé p̄o kpásāo kámabo!

Kási aai swáse aà yáío.*

¹³ Ǿ Dii yá d̄en̄é:

Sá, sà, sá, sà,

ká, kà, ká, kà,

la ȳoo, le ȳoo,

ké aa b̄olele kpaanla, aai wíwi,

bai i ní kú, wí ɔ̄diemá.

¹⁴ A yáí tò à Dii yāma,

á gbélaanik̄ena p̄o ále kible gbépīowa Yelusalēu.

¹⁵ A m̄e a k̄o yāmà ní gao,

a lēdūk̄e ní bēdao.

A m̄e l̄o, tó m̄úsi lígua,

àle p̄áala, a á leo,

asa εε mé á ulēk̄ii ū,

m̄oafili mé á mikpakii ū.

¹⁶ A yáí tò ma Dii Z̄iḡde ma m̄e:

Gwa! Mále gbe gb̄aa dile Sīona,

kpé gb̄e bēede mide p̄o wa ē kp̄al̄eò ū.

Wí a gbé p̄o lé aà náaike k̄u.†

¹⁷ Yázēde mé āo de kp̄epi ȳba ū,

mé maakea āo de a ḡisusugwabo ū.

Lougbe a εε p̄o de á ulēk̄ii ūpi gb̄e,

í a da á mikpak̄ia.

¹⁸ A k̄o yāmaa ní gao a mide,

á lēdūk̄ea ní bēdao a gboo.

Tó m̄úsi lígua, àle p̄áala,

a ̄z̄wáe.

¹⁹ Tó à m̄ò, ali á s̄éle táán̄e,

āo p̄áala lá gu lé d̄o faane ní gw̄aas̄inao.

Gili a ḡe gbé p̄o yápi zé d̄u.

²⁰ W̄úlēb̄o ke gesēu, a ní pooo,

zw̄aa k̄e teeēu, a kún̄lao.

²¹ Dii a fele ní a z̄lo,

lá a k̄e Pelazīu gb̄es̄is̄i saewa,‡

a b̄o ní a dabudabu z̄lo,

lá a k̄e Gabāō guzul̄euwa.§

²² Asu à̄o de gb̄élaanik̄enāo ūo,

ké ba p̄o wa d̄owá su nao yáí.

Asa má mà Dii Lua Z̄iḡde m̄e

a ze ní á b̄usu kaaleao píie.

²³ A swá̄kpa ma yá ma,

à laaid̄o yá p̄o mále oéwa.

* 28:12 1Kln 14.21 † 28:16 Sou 118.22-23, Lom 9.33, 10.11, 1Pie 2.6 ‡ 28:21 2Sam 5.20 § 28:21 Yoz 10.10-12

24 Zɛɛ ɪɔ kpase kɛ ɔɔpiɪ yǎ?

ɪɔ gubi àɔ sapa zɛsai yǎ?

25 Tó à tɔɔle dǎaf,

ɪ dosiona ba,

ɪ ɛɔ kɛɛɛ,

ɪ mase tɔ dɔɔdɔɔ,

ɪ naa ba a baki,

ɪ gbɛ'a pɛ kɔɔ lézɪ.

26 Aa Lua ɪ dɔaaɛ,

ɪ aà da zɪpi zéwa súsú.

27 ɪli dosiona gbɛ ní ɛngoo,

ɪli ɛɔ wé suumpa ní zugo gbáoo.

ɪ dosiona wɛɔ ní gongbãanaoɛ,

ɪ ɛɔ wé suumpa ní ɔoɛ busɛbusɛ.

28 ɪ pɔwɛna lɛɛ, ɪliɔ gbɛ ɔɔpiio.

Baa tó à tǎa'owà ní zugo gbáo,

ɪli a tí bɔo.

29 Yápi bɔ Dii Lua Zígɔde kíie b,

aà lɛdama ɪ bɔ ní saɛ,

aà ɔno zɔɔ.

29

Yá pɔ a Yelusaleudeɔ le

1 Waiyoo Alieli!

Alieli wéle pɔ Davidi zòleu!

ɪ dikpeke wɛ ní wɛo, ále gé.

2 N beeo má Alieli da taasiu.

Wa búbuape, wa búbuape,

Alieli ɪ gɔmɛɛ sa'okti kina u.

3 Má koe'ɔpooi, mí ɛyɔ liai,

mí gbà lɛsí dai.

4 Wa ɔnaalewá,

á yá'oa ɪ gɔ dɔ tɔɔleu,

á ɔɔ ɪ gɔ wíwia búsuu.

A yá'oa aɔ bɔ tɛɛnau lán gɛngbãgbãnawa,

á kíi aɔ dɔ búsutiu kpáikpái.

5 N beeo á ibɛɛ dasipiɔ gɔ lán luutɛwɛɛ,

gbɛ pásipiɔ aɔɔ de lán ése úa pɔ'ana lé gɛð zéawɛɛ.

Yápi a ní le kpóokpoo kándoɛ.

6 Ma Dii Zígɔde má mɔ ɪadamá

ní loupúnaao ní tɔɔle lualuaao

ní kɔfi zɔɔo ní zàa'anao

ní zàao ní tɛlepiɔ pɔkaalenao.

7 Bui dasi pɔ mɔ léleɪ Alieliwaɔ gɔ lán nana yáwa,

gbɛ pɔ mɔ a bíi gbooi aa koezɔiɔ gɔ lán wépfungu'ea yáwa.

8 Lá nɔandena ɪ nana'o à e ále pɔble,

ɔ ɪ vu ní nɔanao,

lá imidena ɪ nana'o à e ále imi,

ɔ ɪ vu yɛɛsai kòlo gagaa,

màa aɔ de ní bui dasi pɔ lé mɔ Siɔna gbɛwa ní zɪopiɔ.

9 Aɔ gé ní yádiawáo,

àɔ gé ní yá tɔawáo,

à tó á víake àɔ gé!

A kua búubuu aɔ gé,

ɪ ke wɛɛ mé lé á deo.

A talaatalaaboaa aɔ gé,

ɪ ke ɪ gbãa yáí no.

10 Asa Dii kpasá'í zɔɔ dàálɛɛ.

Anabiɔ mé á wé ũ,
 ɔ a tò wépiɔ lé gu'e ɓo.
 Gu'enaɔ mé á mi ũ,
 ɔ à pɔkùàé.

¹¹ Anabikyæe bee deé yá pɔ kú taala nanaau ũ pii. Tó á kpà kyokɛnawa aà a kyokɛ, a me á ɓo, asa a nanaæ. ¹² Tó á kpà kyodɔnsaiwa aà a kyokɛ, a me á kyó dɔo.

¹³ Ma Dii ma mè bui bee i sɔmazi
 à ma kpela ní léoe, an sɔ kuao.

Aaí ma sísi gbɛnazína yádileɔwæe.*

¹⁴ A yáí má ea yáɓonsaɔ kené,
 má ɔnɔdeɔ ɔnɔ mide,

má wɛzɛnaɔ wɛzɛ suumpa.†

¹⁵ Waiyoo gbé pɔ aaí yá pɔ aaɛ yáɔ ulɛmɛɛ zàzà,

aaí ní yáɔ kɛ gusiau aaí me:

Déme lé wá ei?

Déme wá yá dɔi?

¹⁶ Yáfuangbanaɔ!

Aɛ e oobona de lán gíwæe.

Pɔ pɔ wa bò a o a bonæ i a booa?

Oo a o a kùunaæ a yæ dɔoa?‡

¹⁷ A gɔ̃ yɔɔ ké Libã a gɔ̃ bugbe ũ,
 mé bugbe a gɔ̃ likpe ũ.

¹⁸ Gɔɔ bee swádoɔ taalapi yãma,

vãaɔ ɓɔ gusia níiniuu aa gu'e.

¹⁹ Taasideɔ pɔ a ea kɛ na Diiwa,
 wɛnadeɔ pɔnake ní Isailiɔ Lua pɔ a kua adoao.

²⁰ Gbé pásɔ gbɛɛ,

gbɛlaanikenaɔ mide.

Gbé pɔ an me wà ní váioɔ kaale,

²¹ gbé pɔ aaí yáɔ gbéwa,

aaí baikpa yánadee yákpalekɛkɛi,

aaí yáda yáesaidela ní ɛɛopiɔ.

²² Ayãmeto Dii pɔ Ablahaũ bò yáe bee ò Yakɔbu buiɔ musu:

Wí a Yakɔbu buiɔ kú ɓo,

an gɛɛ a gɔ̃ kpá ní wéi ɓo.

²³ Tó an buiɔ ma yãkɛa ní guu è,

aaɔ dɔ ké ma kua adoa.§

Aa ma dɔ Yakɔbu Lua pɔ a kua adoa ũ,

an me i kuke ma Isailiɔ Lua æe.

²⁴ Gbé pɔ an nɔsɛ llaaɔ ɔnɔkũ,

yákùtɛkanaɔ lɛdama ma.

30

Yá pɔ a bui swágbãadeɔ le

¹ Ma Dii ma mè:

Waiyoo né swágbãadeɔ!

Aaí yá pɔ ma lé kú a guuoɔ yá,

aaí kɔ yãma ní gbéɔ,

ma Nisínali dɔaanéo,

aaí duuna káfi duunaa.

² Aaí fɛɛ gɛ Egipi, aali lɛzaao,

aaí na Falaɔzi ní mísina ũ,

aaí mikpa Egipi uenai.

³ Kási naa Falaɔzi a widawá,
 mikpaa Egipi uenai a á tɔ ɔɔkpa.

⁴ Baa ké á gbãadeɔ ku Zoã,

* 29:13 Mat 15.8-9, Maa 7.6-7 † 29:14 1Kln 1.19 ‡ 29:16 Isa 45.9 § 29:23 Mat 6.9

mé á zínaᵛ kà Anesi,
 5 wí a ní kú m̄pii bui àisaiپی yái,
 aa d̄nle ge káfla e weo,
 sema wí ní t̄íio.

6 Negeve n̄b̄ᵛ yá.
 Wále guwaiwai p̄s̄ yá'la ní taasio v̄i baa v̄i,
 n̄ᵛmusu saᵛ ní n̄ᵛmusu daᵛ
 ní s̄ᵛgbalaᵛ ní ml̄é pásinaᵛ di wee.
 Zàa'lnaᵛ ní àizeeᵛ sésea,
 yiongoᵛ lé k̄ᵛ é'ε ní ní p̄maaᵛ,
 aale geᵛ bui àisaiپیne.
 7 Aale geᵛ Egipi p̄s̄ an d̄nle gia
 lán lé'iana gbawae.

A yái tò mi oè, Ilenᵛᵛ z̄ᵛ p̄ewonsai!
 8 Dii mè mà gé yáپی kéné láu ge p̄s̄ pep̄enawa,
 io dené goᵛ p̄s̄ lé m̄ᵛpi seela ù goᵛpii.

9 Buipiá lualewenaᵛne,
 né s̄ásāaᵛne,
 aaliᵛ ye swásea Dii ikoyāizio.
 10 Aaí o gu'enaᵛne
 aasu gu'e aai a yá'oné lo,
 aaí o ānabiᵛne
 aasu yázeᵛde mané lo.

Aaí me: A yá nana owēe,
 à ānabikeyá'òwēe kpaanla.
 11 A ké zépiwa, à p̄a yāmaaa,
 à Isailiᵛ Lua p̄s̄ a kua adoa gáwēe zéu.

Ayāmeto Isailiᵛ Lua p̄s̄ a kua adoa yáe bee ò:

12 Lá a gi yáپی mai,
 a gb̄éᵛ b̄ᵛ'imia náaikè,
 mé a ze ní k̄ᵛnio,

13 Ayāmeto duunapi aᵛ deé
 lán ḡi les̄i paa k̄ᵛᵛda p̄s̄ a kwé kpóokpoo kándowa.

14 A wíwi kélekele
 lán lo p̄s̄ oobona got̄ᵛwawa.
 Wa a kaso e a guu
 ké à ká tésibo ge id̄ab̄ᵛ ᵛo.

15 Dii Isailiᵛ Lua p̄s̄ a kua adoa yáe bee ò:
 Z̄ᵛlea teee ní s̄ᵛdaadoᵛto mé á á b̄ᵛ,
 laaikpalea niēniē mé á gb̄aa ù,
 ᵛ i weio.

16 A mè: Beewa no!
 Wá di s̄ᵛ kpe wá bàalee!
 A yá bee yái á bàalei s̄lana.
 A mè: Wá di s̄ᵛ wāa kpe!
 A yá bee yái á gb̄es̄lenaᵛ wāa.

17 Tó á gb̄ēᵛn òaa s̄ᵛᵛ ní gb̄é m̄endo wepà,
 á tílee.
 Tó gb̄ēᵛn s̄ᵛᵛ sa,
 á lék̄ᵛwa píie.

A gb̄é p̄s̄ ḡᵛᵛ io ze
 lán lí p̄s̄ péle gb̄e musuwa,
 lán dálapoo p̄s̄ kú s̄is̄i musuwa.

18 Kási Dii lé á dá à e maakeé,
 i fele á á wēnagwa,
 asa Dii Lua ì yáke a zéwae.
 Báaadēn gb̄é p̄s̄ s̄á Diizi ù.

Dii a a gbéso suaba

¹⁹ A Siṅadeṅ,

á gbé pṣ á kú Yelusaleṣṣ,

á ʒṣṣ bau lo.

Tó Dii á ʒṣṣ mà, a gbēkekeé,

tó à á wii mà, a wewá.

²⁰ Baa tó Dii taasi dàé á ble ũ,

mé à á dá wétēau á imia ũ,

á yádanede aṣ uleáé lo,

á wesiaále.

²¹ Tó a páale ʒplaa oi ge zee oin nó,

á swále yáwa á kpe à ma,

wále me: Zén ke, àṣ beu.

²² I gbasa á táa pṣ wá ánuṣu lèwàṣ

ní a pṣ pṣ wá vua lèwàṣ ʒṣṣkpa,

í ʒṣṣí lán bṣṣwa,

í o pṣṣiṣne: A gé!

²³ A á gba lou pṣ pṣ ále tṣ bua yáí,

tṣṣle a blekeé maamaa zṣṣiṣ.

Gṣṣ bee á pṣṣuṣṣ sē ble dáṣṣakeki yáasau.

²⁴ Zu ní zàa'ina pṣ aale bua zṣṣkeṣ

sēla búuna ní táaa wisideo ble,

wa kálené ní péluo ge saa.

²⁵ Gbéso dēde a dasidasi gṣṣ,

tó pṣ lesi pṣ wa bṣṣ kwē,

swa pṣ a í lí zṣṣeo aṣ ku

gbṣṣsṣṣṣ ní sṣṣí lesiṣ musu pii.

²⁶ Tó Dii a gbéso gu'iaṣ kēkené,

mé à ní gbāgbā ní ía pṣ a kpa'nzio,

mṣṣvua í aṣ gbāa lán íatē gupuawa,

íatē gupua a káfi lēe sopla lán gṣṣ sopla gupuawa.

²⁷ Dii bṣ zàzā,

àle mṣ luabesianau,

àle pṣṣṣ a níu,

aà lébaa lé lua ní kpēneo,

aà léna de té pṣkaalena ũ.

²⁸ Aà lé'iana de lán swa paa í

pṣ ká ní nṣe isṣwa.

Ale buiṣ bobo ní tēmeo à ní bāde,

àle áasina káne à ní sásá.

²⁹ Apṣṣ sṣ aṣ lesi,

lá ále dikpeke Dii gwāasínawae,

á pṣ a ke na,

lá ále Dii gbṣṣsṣkṣ ní kulepeao

ále gé Isailiṣ gbṣṣi kṣiwa.

³⁰ Dii a to gbéso a bṣṣ gawide ma,

a to aa a ʒ pṣ looafila e.

Ale pila ní pṣkṣma zṣṣṣ ní tēlepiṣ pṣkaalenaṣ

ní lou kwēao ní zàa'ianaṣ ní loughbeo.

³¹ Dii bṣṣ a gili gé Asiliṣgu,

a ní wíwi ní a gopanaṣ.

³² A ní lé dodo ní go pṣ a dilenéo

ní gāa ʒo ní mṣṣna ʒo sānu.

A zika'ntṣ ʒzesai.

³³ A dṣaa tekà à gēgē an kía pṣ ũ,

tēpi káki e zà a yáasa mé yáa mṣwá.

Íatēgbṣ tēse a bṣṣ Dii léu a lé'iana ũ, i kṣwá.

31

Waiyoo gbé pɔ aa sɔkpálɛ Egipibizi

¹ Waiyoo gbé pɔ aai gé dɔnlɛ wɛɛlɛi Egipi,
aai gbáa'e ní sɔɔwa,
aai ní zikasɔgo dasiɔ náaike
ní ní sɔde pɔ lé vío.
Aali wépe Isailio Lua pɔ a kua adoawao,
aali Dii kíi wɛɛleo.

² Kási aapi sɔ a zika'ɔno ví,
í yáyiamá, mé líi lelileo.
A fele gbɛváiɔwa
ní gbé pɔ aai dɔ váikɛnapiole.
³ Egipibá Lua no, gbɛnazínaɔne!
An sɔɔá Lua Nisna no, pɔ audeɔne!

Tó Dii ɔ lòoríla,
an dɔnlɛdeɔ gɛmbole,
gbé pɔ aale dɔríleɔ léle,
aa midɛ sánu nípii.

⁴ Dii yáɛ bee òmɛɛ à mè:
Tó nɔɔmusu lé hɛɛke a pɔbleawa,
mé wá pɔdánaɔ káaaaazi dasi,
lá an wiidawá vía a aá kúo,
mé an zɔa a aá kádeɔ,
máa Dii Zígɔde a pila zikai
Sina gbɛwa ní a síɔbnaɔ.

⁵ Lá bá ɔo gí ní a néɔ,
máa Dii a gí ní Yelusaleúo.
A giò, a aá suaba,
a maaála, a aá bo.

⁶ Isailio, à ɛa ze ní Lua pɔ a bo aá yáú pásípásio sa. ⁷ Asa goɔ bee á baade a gí táa pɔ a pí azíae
ní ánusuo ní vuaozi.

⁸ Wa Asilio kwé ní fɛndao,
í ke gbɛnazína no.
Fɛnda pɔ de gɛɛ pɔ úo mé a ní dede.
Aa wí ní bao fɛndapi lézi,
wi zɔzida ní ɛwaasoɔne.

⁹ Via a ní kía kú à gɔɔgɔbo,
iwáa a ká ní dɔaanaɔ pɔa,
aai ní dɔlapoo to daa we.
Dii mé yápi ò.

Aá té dɔ Sína,
aá kína ku Yelusaleú.

32

Kíta maa kpala

¹ Gwa! Kíae a kpalable ní yázedeo,
aá íwaɔ kible a zéwa.

² An baade aɔ de ulékli ú zàa'ianaɛ,
aɔ de mikpakíi ú lou zá,
aɔ de swa ide ú gbáau,
aɔ de gbesi zɔɔ uede ú guguu.

³ Wɛbiibiinaɔ wé a ké sa,
swákpanaɔ yáma.

⁴ Nɔnwáadeɔ ɔnokú aa yá dɔ,
bebedeɔ yá'o sa káukau iwesasai.

⁵ Wa mɛ sɔúɛ bɛɛɛde ɔo,
wa mɛ kɔnideɛ gbɛmaa ɔo.

⁶ Asa sɔú í yáfaasai o,
aá láasoo ɔo ku yávaiwa.

Ili zìkε Lua yáwao,
 í Dii seela bèε kené.
 I nɔandenaɔ to gii,
 í imidenáɔ to isai.
 7 Kɔnide yákeáɔ vái,
 í váikpaáí ní taasideɔ
 à ní òòkpa ní mɔafilio,
 i wɛnadepiɔ yá málené.
 8 Bεεεde í yázeɔde yá,
 yá bεεεde ɔ í zeð.

9 A nɔε namablenáɔ,
 à fele swáðɔmazi,
 á nɔε pɔ́ á kú nienieɔ,
 à ma yáma.

10 A nɔε pɔ́ á kú nienieɔ
 á gɔ́ ní bílio zii maa'í,
 asa véεkɔzɔzɔa aɔ kuo,
 ésekekea a keo.

11 A nɔε pɔ́ ále namableɔ,
 à lualua ní sòdeedeo.
 A nɔε pɔ́ á kú nienieɔ,
 à kpakpanaga.

A á pɔ́ɔ wolowá píi,
 í zwànkasaɔ dɔ́ á pi.

12 A ázia gbεgbε, í búbuape
 á bua maaɔ ní á véε ne'inaɔ yáí.

13 A ɔ̀ɔ̀ ma gbéɔ̀ bùsu yáí,
 asa leaa ní lesikaoo b̀̀leu.

A ɔ̀ɔ̀ á ua pɔnadeɔ
 ní á wéle naε beeo yáí.

14 Kibe a gɔ́ da pá,
 wéle súude a gɔ́ bezia ũ.

A sísi gudɔ́akli aɔ da wáiwai gɔ̀ɔ̀pii
 zaa'inaɔ pɔ́nakekti úε,
 pɔ́ɔ́ dáðakekti ũ,

15 e Lua àɔ gé a Nisína pisiwá bɔ́a za musu,
 gbáa i gbasa gɔ́ gutaade ũ,
 gutaade sɔ́ dào ũ.

16 Yázeɔde a kible gbáapiu,
 maakea aɔ ku gutaadepiu.

17 Yázedepi a aafia íné,
 maakea gbε aɔ de kua dɔ́dɔ́a ní sɔ́daadoũ ũ gɔ̀ɔ̀pii.

18 Ma gbéɔ́ aɔ ku ua aafiadeu,
 an bε aɔ niε,
 aa kámabou nama guu.

19 Baa tó loughε likpe òòkpa,
 mé wá wéle deεlempá wa dááí,

20 áɔ de pɔnadeɔ ũ,
 áɔ pɔ́tɔ́tɔ́ swa píi saε,
 á zuɔ ní á zaa'inaɔ deεpookli e.

33

Yelusaleu suabaa yá

1 Waiyoo gbε'òòkpana,
 n gbé pɔ́ wi n òòkpa yáa!
 Waiyoo zibɔ́nkpede,
 n gbé pɔ́ wi bɔ́ n kpe yáa!
 Tó n gbé òòkpa ní làa,

wa n òkpa s̄e.

Tó n b̄o gb̄é kpe ní làa,
wa b̄o n kpe s̄e.

² Dii, wá wegwa, wále s̄s̄anzi.
Nȳo d̄owále lá gu lé d̄o,
ní wá suaba wá taasikeḡo.

³ Tó n kolokèke, wí lék̄owae
tó n fele, bui ì f̄aae.

⁴ Wa léle ní p̄owa
lá kwa ò í léle buap̄owawa,
wa ní p̄o símá
lá kwasut̄e ì kenéwa.

⁵ Dii s̄aa kuo, asa a ku musu,
a to yáede ní maakeao li Siṅnaa.

⁶ Dii āo ðe ní z̄impele ù ḡo bee,
aafia ní òn̄o ní d̄s̄ao āo ðe.

Vl̄akea Diie mé ì m̄o ní àizeepio.

⁷ Gwa! Ḡsa gb̄aa wiid̄o ḡaae,
gb̄é p̄o wá ní z̄í awakpaipi lé òb̄o w̄enann̄o.

⁸ Zed̄o lé sé l̄o,
gb̄e lé gu baa ví l̄o,
led̄o ù ku l̄o, wále saka seelāo,
wa k̄s̄ beee d̄s̄ l̄o.

⁹ B̄usu lé w̄enake, à ḡò zeesai,
Lib̄a ḡò ní w̄io, à mùak̄ù.

Sal̄na guzule ḡò lán gb̄áwa,
Basana ní Kaamelio ḡò gii.

¹⁰ Ma Dii ma mè má fele sa,
má a gb̄aa òb̄né, mí t̄ob̄o.

¹¹ A n̄si s̄episa ù,
a ne ì s̄è giina ù,
ma p̄ob̄a ma níu de té p̄o a kúwá ùe.

¹² Gb̄épi t̄ékū aa ḡo t̄úfu ù
lán k̄aele z̄z̄sa p̄o wá tes̄òwàwa.

¹³ A gb̄é p̄o á kú z̄àz̄a,
à yá p̄o má k̄e ma,
á gb̄é p̄o á kú k̄aib̄o,
à ma ḡs̄ake d̄s̄.

¹⁴ Gili ḡè Siṅna duunk̄enāgu,
luaȳadansaiipi lé kpakpanaga.
Wá déme a f̄s̄ à̄o kú ní té p̄kaalenāoi?
Wá déme a f̄s̄ à̄o kú ní té gasaiipioi?

¹⁵ Gb̄é p̄o ì ȳake a z̄éwa,
mé ì ȳamaa o,
a za gb̄eble'aigu,
mé ì òb̄ole gbagusae yáu,
ìli swáse gb̄èdeȳaio,
mé ìli ye à wesi v̄aileo.

¹⁶ Ōme āo ku aafia musu,
aà ul̄ek̄li āo gb̄aa gb̄ès̄ōo.
Ali p̄oblea e we,
mé ì a k̄és̄awào.

¹⁷ Nȳo wesi k̄ia kefen̄k̄e,
nȳo b̄usu e k̄aaa ȳaasa.

¹⁸ Nȳo laasooke gili p̄o k̄e ȳawa n s̄o guu, ní me:
Naok̄ena ku m̄ae la?
Ōsina ku m̄ae la?

Gbé pɔ́ ɪ̀ dɔ́ nao ku máe la?

¹⁹ Nyɔ́ gbé pɔ́ aáí yá'o ní ɔ̀opíɔ́ e loo,
nyɔ́ gbé pɔ́ nili ní buiyá maopíɔ́ yá'o ma loo,
bui zilo pɔ́ ní yá gbadɔ̀opíɔ́.

²⁰ Siɔ̀na pɔ́ wí dikpekeu gwa,
wesi Yelusaleúle,
a ku aafia zwáakpe pɔ́ wa sɔ̀oo ũ.
Wa a lipelɔ́ wúle bauo,
mé a bae a kéo.

²¹ Wekíi Dii a a zɔ́ke ɔ̀wɛɛ,
gu pɔ́ swadaɔ́ ní swa'ɔ̀naɔ́ diu.
Gó'ilenáɔ́ táa'o ípiaɔ́,
baa a zɔ́ a bua swapiɔ́wao.

²² Asa Dii mé wá Dɔ̀aana ũ,
Dii mé wá Gbáade ũ,
Dii mé wá Kíá ũ,
ɔ́me a wá suaba.

²³ N zwáakpe baɔ́ pòlo dègedege,
n kòkúliɔ́ pélea gbáa loo,
a zwáa dɔ̀ao.

Bee gbea ɔ́ wa zí ài zɔ́ biilekɔ́e,
baa ɛɔ́ pɔ́ séle maamaa.

²⁴ Gbé pɔ́ kú wee a me ále gyákeo,
wélepidɔ́ duuna kémá.

34

Yákpaleke a ní dúniao Eɔ̀u

¹ Bui ní buio à sɔ́ káí à yáma,
bùsu píi gbéɔ́ à swákpa,
dúnia ní gbé pɔ́ kú a guu à yáma,
tɔ̀le ní pɔ́ pɔ́ bèlewáɔ́ píi.

² Asa Dii pɔ́ pà bui píizi,
à fè ní ní zígɔ́.

A ní dede, i ní mínzɔ́.

³ Wa gbé pɔ́ wá ní dede kóle,
gbésíslɔ́ ní au mi, an geɔ́ gíɔ́.

⁴ Saanaɔ́ yɔ́ musu píi,
luabe a koo lán pɛwa,
musupɔ́ wolo lán vélaɔ́wa,
aa kwe lán kaadɔ̀enlaɔ́wa.

⁵ Dii fɛnda gá ní auo musu.

Gwa! Ale su Eɔ̀uwa yákpalekei,*
ále mɔ́ pilai gbé pɔ́ ále ní mínzɔ́píɔ́wa.

⁶ Dii fɛnda tá ní ble ní sáo auo,
sása gòle nísi íwá,
asa Dii sa'oa ví Bɔ̀zela,
aá pɔ́ kòlokpakpaa dasi Eɔ̀u.

⁷ An zùsɛleɔ́ ní ní zuswanaɔ́ kwéńɔ́ sánu
ní ní gbáadeɔ́ píi,
an bùsu i ga ní auo,
nísi i i ní tɔ̀lewa.

⁸ Asa Dii tɔ̀simagɔ́e,
aá íadama wèe yásia ní Siɔ̀nao yáí.

⁹ Eɔ̀u swaɔ́ lí kɔ̀taa ũ,
a bùsuti a lí íatɛgbɔ́ ũ,
an bùsu i gɔ́ lán kɔ̀taa téwa.

¹⁰ Aɔ́ gaa vío fáane ní gwáasínao,
a súlele aɔ́ dɔ́ gɔ́piie.†

* 34:5 Isa 63.1, Mal 1.4 † 34:10 Zia 14.11, 19.3

Wē ní wēo aɔ da wáiwaiε,
gbēε a a baa vɪ ɔo.

¹¹ Gáúɔ ní kpɔbɔ'ílɛnaɔ kε ní kúkií ũ,
koohúhúnaɔ ní gbagbaaɔ sakpɛda we.
Dii a guyɔbɔ poowá, i gɔ da pá,
a gwa ní gɪsusugwabao, i gɔ gii.

¹² Kíá buiɔ ku wà ní kpá kpalau ɔo,
an dɔaanaɔ gēε míɔ.

¹³ Káelɛɔ ní ɛaaɔ kúle ní kpé gbáaɔwa,
ɛsíkao ní gáagaao a da ní zεgíkíɔla.
Aɔ dε gbēghbonaɔ tòo ũ, kooɔ bε ũ.

¹⁴ Awalɛwanaɔ ní maiɔ kpaau we,
táaɔ fɔkpakpakɔwa,
babayɔɛɔ zɔ̀lɛkíí eu, aaɔ káɛu.

¹⁵ Baso a sakpɛ da we à gbɛdaɔ,
a nɛpipi, i ní káaa a zíε.
Yáamusuɔ kɔ nɔnɔaaɔ,
sa ɔ tɛ a nai.

¹⁶ A wɛɛɛ Dii taala guu,
à a kyokɛ,

an kee a késáɔ,
a dae a kua a sawao,
asa aà ɛ mé ɔ,
aà Nisína mé a ní káaa.

¹⁷ Ōmε ní baa kpámá,
à ɔdɔ ní baadeε a kúkiíwa.
A gɔ ní pɔ ũ gɔɔpii,
aaɔ ka a guu wē ní wēo.

35

Gbɛ́ pɔ́ Lua ní suabàɔ kua zia

¹ Gbáa ní gugiio a pɔnake,
guwawai a yáalɔ,
kpaá a bɔɛu.

² A vukε ní pɔna zɔɔo, a gulake.
Libá gawi a gɔ̀ε,
Kaameli ní Salɔnao maa a pisiwá,
wi Dii wá Lua gawi ní a zɔɔkɛo e.

³ A á gáɪ pɔ́ gɔ̀ dɔ́áziɔ zu,
à á gbá pɔ́ gɔ̀ téeεɔ sé.*

⁴ A o gbɛ́ pɔ́ an ká gàɔnɛ:
A sɔ̀dile, ásu to vía á kúo.
A gwa! A Lua ɛ mɔ́ tɔ́siíé,
áɛ mɔ́ fiaboiné, i á suaba.

⁵ Víaɔ wé a ké,
swádoɔ swá a wē,

⁶ ɛɛɔ víví lán banawa,
ɛnanaalɛadeɔ gulake,†
asa gbáa a pūna ní ɔo,
gugii a li swa ũ.

⁷ Tɔɔɛ wáa a li íkalekíí ũ,
gugii a gɔ́ nibɔna ũ.

Gbēghbonaɔ káɛkíí a vɔ́ ní wáao ní swamɔeo bɔɛ.

⁸ Wa zɛda bɔ we,
wa mε zépiε zé pɔ́ a kua adoa.

Gbàɛnaɔ sɛo,
sɔ̀u a bεbε kpa a áao,
zépi aɔ dε a sɛnaɔ pɔ́ ũε ní t̄εε.

⁹ Nɔɔmusu aɔ ku weo, wáie a sɔio,

* 35:3 ɛbε 12.12 † 35:6 Mat 11.5

wa wesi waille weo.
 Gbé p3 Lua n3 suab3o mé aao be we,
 10 gbé p3 Dii n3 bópi3 ea su,
 aa gē Siona n3 kúkuakeao,
 pona láasai kú n3 musu,
 pona n3 yaabo gēnzi,
 posia n3 wēnao gēzea.

36

Asilio kia vladadaa Yelusaleūdezi
 (2Kia 18.13-27, 2Lad 32.1-19)

1 Kí Ezekia kpalablea wē gēo mēndosaide guu Asilio kí Senakelibu mò lèlè Yuda wéle bíidewa, a si píi. 2 Ǿ à a zíg3o gbēz3o zì, à b3 Lakisi à gē Yelusaleū kí Ezekia lè n3 zíg3o dasidasi. A zè íkalekí p3 kú musu sae, p3pinao bua zéu. 3 Kibe ziia Ilikia né Eliakiū n3 aà lakēna Sebenao n3 aà kpawakena Asafa né Yoao b3 gē aà kíi. 4 Ǿ gbēz3opi òné: A ge o Ezekiae, Asilio kia z3o mé lé aà la, b3 àlè a náaike máai? 5 A mè á zígbaslea d3 mé á gbāa. Yāpā giie. Dé àlè a náaike, 5 àlè b3 aà yá kpei? 6 Egipi3o kia p3 àlè a náaike gwa. A de lán feelipan wíwawae. Gbé p3 gbāa'èwà, í aà z3 a 3ue.* 7 Tó á òmēe Dii á Lua náai àlè ke, aà gule3o n3 aà gbagbakí3o Ezekia gbòoo lò? A ò Yelusaleūde: n3 Yudaone píi aa m3 kúle gbagbakí ae Yelusaleū la. 8 Aà ledouke n3 ma dii Asilio kiao, mí aà gba s3 mēn 3aa kwi, tó a gbé v3 aa diè kpe. 9 Lá àlè Egipi zikas3ogo n3 s3de3o náaike, kpelewa a f3 zez3 baa ma dii zíg3o gáli p3 kēsānzi3o doei? 10 Àlè e ma dii mò lélei gue beewa à a dúuz3 Dii lé sai yá? Dii mé òè aà léle b3sue beewa, i a dúuz3.

11 Ǿ Eliakiū n3 Sebenao n3 Yoao ò zíg3o gbēz3opie: Yá'o wápi3 n zòblenaone n3 Sili yáo, asa wi maē. Nsu yá'owēe n3 Ebelu yáo, ké gbé p3 kú bliwa3o mao. 12 Gbēz3opi wémá à mè: Ma dii i ma zì má yápi òé n3 a diio átēe, n3 gbé p3 z3lea bliwaonee b3, asa aa n3zia blike p3 aa kè ble, aa n3zia osoo mí lááwae. 13 Ǿ gbēz3opi fēle p3na n3 Ebelu yáo à mè: A Asilio kia z3o yama! 14 Kipi mè ásu to Ezekia á sásāo, asa a f3 á b3 a 3z3o. 15 Ezekia mè Dii á á b3, a á wéleē bee kpa Asilio kiawao. Asu Ezekiapí yama à Dii náaike yápi musuo. 16 Asu Ezekia yamao. Asilio kia mè à ledoukeano, à mikpawa, á baade í azia vēēbe n3 azia kaad3embeo ble, í azia bia'í mí, 17 e à3 mò á s3lei à táano b3su pále p3 de lá á p3wau. P3wena n3 vēē nao pálawà, pēe n3 vēēbuo diue. 18 Ezekia mè Dii á á b3. Asu weio, ásu to à á sásāo. Buipále3o táae è g3 Asilio kiae aà n3 b3su símae? 19 Amata n3 Aapadae3o táao gē máe? Sefavaiū táao gē má ni? Samali táao è giè n3 n3 wéleoe? 20 B3su bee3o píi, an kpele taa mé f3 giè n3 a b3suoi? Kpelewa Dii a f3 giè n3 Yelusaleūoi?

21 Gbē3o n3lè kílikili, aai yāwewào, asa an kia òné aasu yázasiwàoe. 22 Ǿ kibe ziia Ilikia né Eliakiū n3 aà lakēna Sebenao n3 Asafa né Yoa aà kpawakēnao 3a sù Ezekiapíwa n3 n3 p3kasao kékēa, aa zíg3o gbēz3o yá dàu aa siūe.

37

Ezekia wabikēa Diiwa
 (2Kia 19.1-19)

1 Ké kí Ezekia yápi má, à a ula ga kē à zwānkasa kakaala, 3 à gē Dii ua. 2 A a be ziia Eliakiū n3 a lakēna Sebenao n3 sa'onkia3o zì ānabi Isaia, Am3zu néwa, zwānkasa3o kakaarila. 3 Aa òè: Ezekia mè yá g3 gbāe, wá wá dá taasiu, wá wá lele, wá widádawá. Wa g3 lán n3e p3 a né ká boa mé yēēe ku a f3 iowa. 4 Asilio kia a zíg3o gbēz3o zì, à mò Lua b3ēe láanikè. Dii n3 Lua yápi má, a aà lele yápi oa yáia, wá d3o. Wabikēwá wá gbé k3na p3 wa g3one.

5 Ké kí Ezekia zinapi3o gē Isaia lè máa, 6 a òné: A ge o á diie, Dii mè asu to v3a a k3 Asilio kia íwa3o d3eaa3o yá p3 a mapi yáio. 7 A ma! Tó Asilio kia baoo má, Dii a to láasoo gēa3gu, í ta a b3suo. Dii í to wá aà de n3 fēndao we.

8 Ké zíg3o gbēz3o má Asilio kia fēle Lakisi, à 3a tà à aà lè, àlè z3ka n3 Libenade3o. 9 Asilio kia má Etiopi3o kí Tilaka lé mó z3kaiano, 3 à 3a z3na3o gbāe Ezekiaawa à mè: 10 A o Yuda3o kí Ezekiae, dii p3 àlè a náaike à gbāsa mè á Yelusaleū namee ma 3z3o, asu to aà a sásāo. 11 I ma lá Asili kiao kè b3suone à n3 kè kélekele píio lé? A mé a b3 adoa? 12 Bui p3 ma dezi3o kaaal3o, Gozā n3 Halanao n3 Lze3fio n3 Edení p3 kú Telasao, an táao n3 b3e? 13 Amata kia kú mái? Aapadae3o kia kú máe? Sefavaiū ge Ena ge Iva kiao ku mái?

* 36:6 Eze 29.6

¹⁴ Zinapio lá kpá Ezekiaawa. Ké à a kyokè, à gè Dii kpéu, a pòo àà ae, ¹⁵ à wabikèwà à mè: ¹⁶ Dii Zígòde Isailio Lua pò kú malaika gàstade zānguo, * n̄me rí Lua ù b̄usu pò kú d̄unia guu piie. M̄me n̄ musu kè rí t̄ōleo. ¹⁷ Swákpa ñ yāma, Dii. Wése ñ gugwa, Dii. Dóea rí Lua b̄éeo lékpásá pò Senakelibu kè ma fá! ¹⁸ Sianae Dii, Asili kía buipio kàale píi, an b̄usu gò bezia ù. ¹⁹ Aa rí dii kàteu aa rí kpasa, asa aa de Lua ùo, pò pò gb̄enazina kè rí lío rí gb̄eōne. ²⁰ Dii wá Lua, wá b̄o à z̄l, bui pò kú d̄unia guu píi io d̄o kè n̄ Dii, n̄me rí Lua ù ndo.

Senakelibu gaa
(2Kia 19.20-37)

²¹ O Amozu né Isaia lékpásakè Ezekiae à mè: Dii Isailio Lua mè a wabi pò rí kè Asilio kí Senakelibu yá musu mà, ²² à àsiè bee ò àà musu:

Siona wéle lé sakangu,
àle n̄ lánike n̄ kpe.
Gb̄ee i zible Yelusaleūpiwa yāao,
ò àle a mi dada a ḡau.

²³ Dé n̄ d̄ewà rí s̄òs̄i?
Dé n̄ k̄aaè n̄ n̄ mi dàè íai?
Isailio Lua pò a kua adoa rí kèe.

²⁴ N̄ dà n̄ iwaone aa Dii s̄òs̄i,
n̄ mè n̄ d̄ede s̄is̄io musu rí n̄ z̄ikas̄ogo dasio
e Libā b̄usu gb̄es̄isi misonau.

N̄ sede lí gb̄āo z̄òz̄s̄,
n̄ p̄eli z̄ōo kwè,
n̄ ka a léwa musu e a likpe sisuu.

²⁵ N̄ b̄o ȳò buipaleo b̄usuu,
n̄ a imi,

n̄ k̄ese Egipi swao í bà.

²⁶ Ké ma Dii má d̄ile màa za zi,
ni mao lé?

Ma zeò à ḡèḡe, ò má tò à kè.
Má tò n̄ rí wéle b̄iide kwè wiliù,
aa ḡò daala.

²⁷ Wélepideo gb̄āa k̄es̄ā,
aa ḡò suuu, wí rí kú.
Aa de lán s̄esaowa,
lán s̄e pò b̄ole kpéwa à ḡaga ḡòwa.

²⁸ Má n̄ kúkti d̄s̄,
má n̄ gea rí n̄ suo d̄s̄,
má n̄ p̄paamazi d̄s̄.

²⁹ N̄ p̄o p̄amazi,
n̄ k̄amai pò rí v̄i yá ḡè ma swáú.
Má bakanè n̄ níu,
má àas̄ina kanè n̄ léue,
má tó ñ ea tá rí zé pò n̄ m̄ōo.

³⁰ Ezekia, yáe bee d̄ene seela ù.
A p̄z̄a ble ble w̄ea,
zii b̄ í ble we.
Zii kee sa à p̄ót̄s̄ í p̄okeke,
à w̄eli pépe í a be ble.

³¹ Yuda k̄ona pò b̄o z̄ina a ea péle tíu,
an né io kpa musu.

³² Asa gb̄é k̄ona b̄o Yelusaleū,
Siona gb̄es̄is̄idepio ḡs̄.
Ma Dii Zígòde ma áia mé a bee ke.

³³ Ayám̄eto ma yáe bee ò Asilio kía musu:
A ḡè wéleè beeuo,
a kazuuo,

a a sɛngbao dɔ̀o,
a koezɔ̀i à gbà lɛsɪ daio.

³⁴ A ɛa tá n zé pɔ̀ à m̀ooɛ,
a gɛ wɛ́lɛpiuo.

Ma Dii máme má ò.

³⁵ Má gí rí wɛ́lɛpio,

má a suaba mazía yáí
rí ma zòblena Davidi yáío.

³⁶ ɔ̀ Dii Malaika b̀ò gè Asilio b̀òou, à gbɛ́o d̀ede ̀aasɔ̀soo lɛɛ ̀aa do g̀eɔsai (185.000). Ké aa f̀ele kɔ̀, aa gɛɔ e kálea gupiiu. ³⁷ ɔ̀ Asilio kí Senakelibu f̀ele a b̀òopiu, à ̀èa tà Niniva, a ku we. ³⁸ Gɔ̀ pɔ̀ a kúlea a t́aa Nisoki kpéu, aa néo Adameleki rí Salezɛɛo aa d̀è rí f̀endao, ̀a aa bàasi tà Alalata b̀usuu. ɔ̀ aa né Esaadɔ̀ z̀òle aa gbɛu.

38

Ezekia gyákɛa

(2Kia 20.1-11, 2Lad 32.24-26)

¹ Bee gbɛa Ezekia gyákè à kà gaa, ̀a ̀anabi Isaia Amozu né gè aa lè, a òè: Dii mè ledile n gb̀eɔne, asa ríle m̀o gaie, ríyɔ̀ fele bo. ² ɔ̀ Ezekia aedɔ̀ gíwa, à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá má n yá kúá rí náaio, mé ma yá pɔ̀ rí yei kè rí ǹsemendoo, to à dɔ̀ngu. ɔ̀ à wɛna ̀oɔ̀. ⁴ ɔ̀ Dii ya'ò Isaiaɛ à mè: ⁵ Ge n o Ezekiaɛ, ma Dii aa dezi Davidi Lua ma mè, ma aa wabikɛa mà ma aa wé'i è, ma aa gɔ̀ kàf̀iè wè g̀eɔ. ⁶ Má aa si Asilio kíawa rí wɛ́lɛɛ beeo, má gí rí wɛ́lɛpioɛ.

²¹ Isaia mè wà kaadɔ̀embe bo wà dɔ̀o aa sánewa, i gbágbá. ²² ɔ̀ Ezekia mè: Bóme aɔ̀ de ma ɛa gea Dii kpéu seela t́i? Isaia wèwà à mè: ^{*} ⁷ Seela pɔ̀ Dii a kɛne lé pɔ̀ á gb̀enɛ yá musun ke: ⁸ Uena pɔ̀ íatè lé suò Aaza gbápepekiɔ̀ gwa. A to uena pɔ̀ lé pilawá ɛa dedewá m̀en kwi. ɔ̀ íatè ̀èa d̀ede gbápeki m̀en kwi pɔ̀ à pílawa yáawa.

⁹ Lɛ pɔ̀ Yudaɔ̀ kí Ezekia dà a gbágbáa rí a gyáɔ gbɛan ke:

¹⁰ Ma mè, gɔ̀ pɔ̀ ma ka kámaboa

̀a ma káikù rí ɛleoa?

Lua a ma wè ḱnina pɔ̀ g̀omɛɛ sia yà?

¹¹ ɔ̀ ma mè má Dii e dúniau bo,

má wesi gbɛnazínale bo,

má kú rí gb̀é pɔ̀ kú tɔ̀leɔ bo.

¹² Lua lé ma b̀o sɔ̀u,

àle sɔ̀pi sia,

lá dádákɛna i a kpé wolowa.

Ale ma wɛni bamba,

lá zwáatána i póle b̀o ̀asauwa.

Faanɛ rí gwaasínao àle ma midɛɛ.

¹³ Ma a ǹse suumpà e gu gè d̀ò, rí beeo à ma wá wí

lán ǹomusu wáwiawa.

Faanɛ rí gwaasínao àle ma midɛɛ.

¹⁴ Ma wiitɛna lè lán luakibánawa,

ma ̀oɔ̀ lán felentuukɛnawa.

Ma wé dɔ̀nzi musu e ma wé wò,

mále taasike, Dii, zɛmanɔ̀.

¹⁵ Má o kpelewaɛ?

Bó yá má f̀o è, ké ̀me m̀ò nɔ̀!

Má bɛ busebuse e ma wɛni léue

ma pɔ̀sia yáí.

¹⁶ Dii, ni to wàɔ ku,

ma nisína aɔ̀ aafia n yáí,

ríyɔ̀ ma gbágbá, m̀u ku.

¹⁷ Ma káfia yáí pɔ̀sia bee ma lei,

rí tò ma g̀s̀kù n yeamazi yáí,

n ma duuna z̀u n kpe pí.

¹⁸ Asa wíli n sáaukpa míauo,

* **38:22** D̀ò 21-22 maa laki, lá a ku 2Kia 20.7-8 guuwa.

gɛɔ lí n táasileo,
 gbé pɔ sí ɛɔ lí wɛɔ n náaiio.
 19 Gbé b́ɛɛ mé í n sáaukpa,
 lá mále ke gbáewa,
 maɛ í n náai galike ní nɛɔne.
 20 Dii a ma suaba,
 wí ɔke Dii táasileɔwa
 aà kpéu e wá wēni léu.

39

Babeli búsu zínaɔ (2Kia 20.12-19)

1 Gɔɔ bee Baladā né Melodaki Baladā, Babeli kía lá kpàsá Ezekiaé ní gbaɔ, ké à aà gyáke gbágbāa bao mà yáí. 2 Ezekia gbáakpá zínapiɔzi, à gèrínɔ a láasiu, à a ánuɔɔ ní vuaɔ ní pɔ gínanaɔ ní nísí maao ðloné. A gèrínɔ a zíkabɔkalekpɛu lɔ, à a àizɛɔ ðloné mínmio. Pɔe ku aà be ge aà búsuu ke à gí ðoiné. 3 ɔ ānabi Isaia gè aà lè à aà là à m̀: Kpelewa gbépio ònei? Za má aa bùu aa m̀ n k̀ii? Ezekia wèwà à m̀: An bɔkii zà, Babeli aa bùu. 4 ɔ Isaia aà là à m̀: Bó aa è n bei? A wèwà à m̀: Aa ma bepo pii èe. Ma àizee ku ké ma gi ðoiné. 5 ɔ Isaia òè: Yá pɔ Dii Zígɔde ò ma. 6 Gɔɔ lé m̀ ké wa n bepo pii ní àizee pɔ n deziɔ tónɛ ní k̀ia e gbáɔ séle taò Babeli. Dii mè a kee a gɔo. 7 Wa né pɔ ríyɔ ní ieɔ séle tárnɔ, aai gɔ Babeli kibe zíkɛnaɔ ũ. 8 Ezekia òè: Dii yá pɔ ní òmɛe maa. Asa a díle áɔ aafia nie guu e a wēni léu.

40

Lua gbéɔ ǹseniniane

1 A Lua mè:
 A ma gbéɔ ǹse níniné,
 à ní ǹse níniné.
 2 A yá nana o Yelusaleúdeɔne,
 à oné an zɔzɔ làa,
 an táae wí ní musu kɔ,
 aa ní duuna fiabò Diie lee pla.
 3 Kpàwakeɔna lɔɔ ma dɔ, àle me:
 A zekeke Diie gbáau,
 à zɛda poo wá Luae sɛu.*
 4 Guzule pii a tata,
 gbè lesɔ ní síɔ daal pii,
 gutóutoú kpaal,
 gusísídeɔ gɔ gusalalaɔ ũ.
 5 Dii gawi a bɔ,
 gbépii a wesié sánusánu.†
 Dii lé mé ò.
 6 Ma lɔɔ mà dɔ à m̀: Kpàwake!
 Ma mè: Mà kpàwake mà o kpelewai?
 A mè: Gbēnazína pii de lán sēwae,
 an kefenke de lán sēvuwae.
 7 Sē í gaga, a vú í kwé,
 ké Dii í íanapewá yáí.
 Gbēnazínaɔ de lán sēwa slanae.
 8 Sē í gaga, a vú í kwé,
 wá Lua sɔ, aà yá lɔ ku gɔpiiie.‡
 9 Síɔna baonakpana,
 dede gbèsí sí lesíwa, leda ía.
 Yelusaleú baonakpana,
 yá'o gbáugbau v́asai,

* 39:7 2Kia 24.15 * 40:3 Mat 3.3, Maa 1.3, Zaa 1.23 † 40:5 Luk 3.4-6 ‡ 40:8 1Pie 1.24-25

o Yuda wéledeone: A Lua ke!

¹⁰ A gwa! Dii Lua lé mó ní ikoo,
àlè mó kiblei ní gàsa gbàao.

A gwa! A a asea kŭa,[§]
a a zì ài kpán'ækè.

¹¹ I a pɔɔ dā lán sādānawa,*

í a sáneɔ sɔɔ a ɔu,

í ní kpá a kùe,

í a neadeɔ tálakpa.

Dii dea pɔpiia

¹² Déme ísia í yɔ a ɔ guui?

Déme luabe yɔ ní ɔtāoi?

Déme dúnia búsuti kà zaau pii?

Déme gbèšlɔ dī kiloowai?

Déme sɔsɔ gbia yɔi?

¹³ Déme Dii láasoo dsi?

Déme yādàè à lédawai?†

¹⁴ Dé Dii yākpàlè aà gēzì aà lédawai?

Déme aà dà zé súsuwai?

Déme dɔa kàfièi?

Déme ɔnɔ dàèi?

¹⁵ Bui pii deè lán itona pɔ tò soo guuwae,

lán luutē pɔ kpá kiloowawa,

ísia gūgūnaɔ gbia deè lán gbétiwae.

¹⁶ Libá likpe í ka Dii gbagbayaa ũo,
a nɔbɔɔ í ka wà sa'ooawào.

¹⁷ Bui pii deè yáfūnnɔe,

àlè ní gwa foonnɔe,

aa deè pɔe ũo.

¹⁸ Dé á Lua lɛɛŭòì?

Bó á me a muaaòì?

¹⁹ Táa sɔ, ɔzikena mé í pí,

ɔ sia í vua í léwà,

í ánuu yābaa ke daè.‡

²⁰ Gbé pɔ a ɔ lé a kpe leo

í lí pɔ lí vlāo sé,

ɔ í lí'an gɔide wɛɛɛ

aà táa péɛɛ, ké asu léɛo.

²¹ A dɔo lé? I mao lé?

Wi oé za asínizìo lé?

I dúnia kalɛɔɔ yāmao lé?

²² A zɔɛa bálumaa dúnia musu,

a gbéɔ deè lán kwaɔwae.

I musu poo lán zwāakpewa a be ũ.

²³ I to kpalablenɔ gɔ foonnɔ,

í dúnia dɔaanaɔ sɔaa aa gɔ kpeɛ.

²⁴ Wà ní dílen lò,

wà ní kpán lò,

an zína gē tiun lò,

tó á íanapè má, aai giigagae,

zàa í ní sé lán sè keɛɔwa.

²⁵ Lua pɔ a kua adoa mè:

Dé á ma lɛɛŭòì?

Dé á lè e wá sáai?

26 A wése musu gwa.
 Déme pɔ beɔ kèi?
 Déme í to aa bìle ní dasileu
 à ní baade sísi a tówai?
 Aà iko zɔɔ ní aà gbāa pāsio
 mé tò a keeli kēsāo.

27 Yakɔbu buiɔ, bóyāi i me Dii á zé d̄so ni?
 Isailiɔ, ákea ále o á Lua á yá fān vío ni?

28 A d̄so lé? I mao lé?
 Dii mé Lua b̄éé ũ, dúniáledana ũ.
 Ili kpasao, ili fuo,
 mé wa f̄o aà ɔnɔ lé d̄so.

29 I gbāa káfí gb̄é p̄s kpasaoŋe,
 í gb̄é p̄s ḡò d̄b̄lɔɔ gba ȳéé.

30 Ewaasoɔ í kpasaa fu,
 gb̄é gbāaɔ í ḡēmb̄le aa léle,

31 gb̄é p̄s an wé d̄o Diiziɔ s̄s,
 an gbāa í d̄ed̄eé.

Aa fele ní gbāao lán kúuwa,
 aa bàale aa kpasao,
 aa táa'o aa fuo.

41

Gb̄é p̄s Dii aà vù iu

1 Isiabaadeɔ, à ke ma ae kílikili,
 bui píi, à tó á gbāa àɔ káfí.
 A s̄mazi à yá'o,
 wà k̄s k̄āaa wà yá ḡḡḡ.

2 Déme gukpe gb̄épi vù iu,
 gu p̄s í géu píi í z̄iblei?
 Déme í buiɔ naè a ɔz̄í,
 í to aàɔ gbāable ní kíaɔwai?
 I ní ke k̄élekele ní a f̄ēndao,
 í ní f̄āaa ní a kaɔ
 lán íana s̄ēpisa séleawa.

3 I ní yá à ní kpá, í gé ae aafia
 ní zé p̄s aà k̄ése í péleu yāao.

4 Déme bee k̄èi? Déme m̄òdi?
 Déme tò buiɔ í tete k̄s kpe za as̄niz̄i?
 Ma Dii, máme má D̄oanaa ní Ḡz̄ānao ũ.

5 Isiabaadeɔ è, vía ní kú, aale s̄si,
 t̄ɔleledeɔ lé m̄ó ní lualuo.

6 Aale d̄k̄òle,
 baade lé o a gb̄éé aà ze gbāa.

7 An sia í m̄òkasana gba s̄s,
 gb̄é p̄s lé m̄o gae ní masanao
 í o gb̄é p̄s lé m̄ole éewae:
 N táa p̄eep̄eapi k̄è maa,
 ɔ aai pá ní kusao ḡúḡiú,
 ké asu léleɔ yáí.

8 Ap̄iɔ s̄s Isaili ma z̄òblenaɔ,
 á Yakɔbu bui p̄s ma á séɔ,
 ápiɔ ma gb̄ēna Ablahaū buiɔ,*

9 ma á naaa za t̄ɔle léwa,
 ma á sisi za dúniá gola síiŋwa,

* 41:8 Zaa 2.23

má òé ma z̀̀blenaon á ù,
ma á sé mé mi á v̀̀aao.

¹⁰ Asu to v̀̀ia á k̀̀uo, asa má k̀̀uáno,
ásu bílikéo, asa á Luan ma ù.
Má á gba gbáa, ao, má d̀̀ále,
ao, má á k̀̀ú rí ma ɔ́plaa z̀̀iblenao.

¹¹ Wí a gbé p̀́s f̀̀éázio k̀̀ú,
á ibeepio gee a g̀́s kpá rí wéi,
aa g̀́s p̀́e ùo, aa míde.

¹² A á ẁ̀elepíw weele kuamá,
gbé p̀́s z̀̀ikáánɔ́pio g̀́s fooonno.

¹³ Asa máme:maa Dii á Lua,
ma á k̀̀ú á ɔ́plaawa má òé,
ásu to v̀̀ia á k̀̀uo, má d̀̀ále.

¹⁴ A Yakɔ́bu bui k̀̀ɔ́tɛɔ,
ásu to v̀̀ia á k̀̀uo,
á Isaili p̀́s gbēe lé á gwaoɔ,
má d̀̀ále.

Ma Dii Isailio Lua p̀́s ma kua adoa,
mapi á Bona máme má ò.

¹⁵ Gwa! Má á ke gbáalakɛbo dafu swaa s̀́nede ù,
á gb̀́esísio gbáala ke á rí tibo,
á s̀́sio d̀́eɔnz̄s á rí ke búleɛbule.

¹⁶ A rí fá, íana i rí séle,
z̀́aa'íana i rí f̀́ákɔ́wa.

A Isailio, á p̀́s a ke Diiwa na,
á íanadá rí á Lua p̀́s a kua adoao.

¹⁷ A taasideo rí á ẁ́enadeɔ
aa kpáleke íi aa kuawa,
an k̀́olo a gaga rí imio.

Ma Dii má wemá,
ma Isailio Lua má p̀́akpańzio.

¹⁸ Má nibonaɔ bo s̀́s̄i wáiwaiɔ musu,
má tó swa'io báale guzuleɔ guu,
má gbáa lile dána ù,
t̀́ole gii i g̀́s gu ide ù.

¹⁹ Má seɛe lío ba gbáau
rí lepusialio rí gbélio rí kuliɔ,
má p̀́elio pe gugílu
rí kpélio rí sélio,

²⁰ ké gbépii e, aai a wáaipa,
aai láasookewá aa d̄s
ké ma ɔ́ mé k̀̀e,
ma Isailio Lua p̀́s ma kua adoa,
máme ma m̀́o.

Dii táaɔ gbaasaike kaané rí ɔ́z̄i

²¹ Ma Dii ma m̀̀e,

à su rí á yáó!

Ma Yakɔ́bu buio Kíá ma m̀̀e,

á á p̀́s o wá ma!

²² A mó rí á táaɔ,

aa yá p̀́s a m̀́o o.

Aa yá p̀́s k̀̀e za zio o,

wá láasookewá, wíɔ a míde:á d̄s.

Aa yá p̀́s a m̀́o zia o wá ma,

²³ aa yá p̀́s a ke gbẽz̄á o,

wí rí d̄s diio ù slana!

Aa yáe ke, a maa ge a vái,

ké v̄ia e wá kú, wí k̄s gwagwa.

²⁴ Gwa! Pó giaon ní ũ,

pā s̄ã ní yákeawa.

Má ye gbé p̄s z̄èr̄n̄o giyáio.

²⁵ Ma gubāntoo gbēe v̄u iu, àl̄e m̄o,

ma aà sisi za ìat̄ē bil̄eawa.

I ̄z̄s̄ gbāadeawa lán b̄l̄eb̄oawa,

lán oobona ḡt̄otoawa.

²⁶ Déme yápi ò za as̄in̄iz̄i wà e wàò d̄si?

Déme ò za káau ké wà e o sl̄anaei?

A gbēe i a yā'oo, wi yāe mawáo,

á gbēe i d̄oaa k̄án̄é ní swáwao.

²⁷ Ma d̄oaa ò Sīnadeone,

ma baonakpana z̄i Yelusal̄eũdeawa

ma m̄e: A gwa, aal̄e m̄o!

²⁸ Ma w̄ep̄à táapiola,

mi ní kee e a f̄s̄ led̄aao.

Ké ma yāgb̄amá,

an kee i yáz̄asiao.

²⁹ Gwa! Ampii p̄s giaone,

pā s̄ã ní yákeawa.

Pó p̄s wa p̄ipiá ìan gīone.

42

Dii z̄òbl̄ena

¹ Ma z̄òbl̄ena p̄s má k̄ù òpl̄aplan ke.

Ma aà s̄e, ma p̄o k̄èwà na.

Má a Nis̄ina pisiwá,*

i m̄o buīone ní yáz̄edeo.

² A wiileo, a palamáo,

gbēe a aà z̄oaa ma d̄o ḡāeo.

³ A fee ekpaaz̄eua éo,

a filia ȳēena deo,

a m̄o ní yáz̄edeo síana.

⁴ A busao, aà k̄úsu a kweo,

a to yáz̄ede z̄ed̄o d̄úniau,

ísiabaadeo w̄é aò d̄o aà yād̄ane.†

⁵ Ma Dii Lua, ma musu k̄e ma òl̄iu,

ma t̄oal̄e k̄al̄e ní p̄s p̄s b̄l̄ewàò,

ma l̄é'iana kpà gbé p̄s kuwàòwa,

ma gbé p̄s b̄ewàò gbà w̄ēni‡ ma m̄e:

⁶ Ma Dii ma n sisi yáz̄ede yáie.

Má n k̄ua n òwa, mí n d̄s̄a.

Má n ke ma bàakuar̄in̄o mi ũ,

mí n dile buīone gupua ũ,§

⁷ Ke ñ v̄l̄aò w̄é w̄ēné,

ní dak̄peunaò b̄o kp̄eu,

gusia gb̄éò s̄s̄ ní gus̄ōkeu.

⁸ Mám̄e maa Dii, ma t̄on we!

Má we wà ma b̄eēē kpa dii p̄al̄ewao,

má we wà ma táasil̄e táaeo.

⁹ Gwa! Yá p̄s ma d̄oaa má ò k̄e,

yá dafu m̄al̄e o sa,

m̄al̄e a baokpaé e àò gé b̄oi.

* 42:1 Luk 3.22 † 42:4 Mat 12.18-21 ‡ 42:5 Zln 17.24-25 § 42:6 Isa 49.6, Luk 2.32, Zln 13.47, 26.23

Dii táasilea

¹⁰ A lè dafu sí Diie,
à àà táasile e tɔɔle léwa,
á gbé pɔ́ ɔ́ bɛ ísíaaɔ
ní pɔ́ pɔ́ kú ísía guuɔ,
ísía gūgūnaɔ ní gbé pɔ́ kú weɔ pii.

¹¹ Gbáa ní a wéledeɔ koo pūna,
Kedaa bòodeɔ vɛ́ waɔ kēaa,
Sela gbè'edeɔ gulake,
aa pɔna wii le gbèstí musu.

¹² Aa Dii tɔbɔ,
wi aà táasile ísía baa.

¹³ Dii a bɔ́ ní nɛgɔ́nkɛo,
aà mɛ a fɛle lán zígɔ́ í kɛwa,
a naamá ní wii gbáao,
a gɔ́sake mɔ́ a ibɛɛnɛ.

¹⁴ Má níle à gègè,
ma lé kpaáua, ma azía kù,
ɔ́ ma wii dɔ́ sa, mále we fòofoo,
mále wea gbáa kɛ
lán nɔɛ pɔ́ lé nɛ'íwa.

¹⁵ Má gbèstíɔ́ ní sístínaɔ ɔ́ɔkpa,
má tó pɔ́ pɔ́ b̀lemáɔ giigaga,
má swaɔ li gugii ũ,
má nibɔnaɔ wena.

¹⁶ Má dɔaa v̀aɔnɛ zé guu,
má zéwewɛna pɔ́ aa dɔ́ yáaɔ sɛ́rínɔ,
má gusia liné gupua ũ ní aɛ,
má gutóutoúɔ daáíné sálala.
Má yá bee kɛ, má p̀kpańzio.

¹⁷ Gbé pɔ́ aa pɔ́ áaɔ náai vɛ́,
aaí o pɔ́ kásaaɔ mé ní diiɔ́ ũɔ sɔ́,
aa kpekpa, wí a ní kú maamaa.

Isailiɔ́ v̀a swádoɔnɛ

¹⁸ Swádoɔ, à swákpa, í yáma!
V̀aɔ, à wɛzu, í gu'e!

¹⁹ Deɔ mé v̀aɔ ũi, mé i kɛ ma z̀blenaɔ bàasio?
Deɔ mé swádoɔ ũ lán ma íwa pɔ́ ma ní z̀ɔwai?
Deɔ mé v̀aɔ ũ lán gbé pɔ́ namanɔ́piɔwai?
Deɔ mé swádoɔ ũ lán Dii z̀blenaɔwai?

²⁰ A yáɔ è dasi, kási á kúao,
á swá wēa, kási ili yāe mao.

²¹ A kà Diigu à z̀ɔkɛ ní gawio
p̀isi a ikoyáwa a yáze de yáí.

²² Ama wà gbépiɔ́ pɔ́ɔ simá,
wà ní naaa z̀ɔɔ ũ, wà ní tata ɛue,
ge wà ní ká kpéu nípii.

Aa gɔ́ z̀ɔɔ ũɛ,
gbèe ku à ní bɔo.

Aa gɔ́ z̀l ài ũɛ,
gbèe ku à mɛ wà ní gbáɛo.

²³ A guu déme a swáɛ yápiizi?
Déme a laaidwà za gbá à mai?

²⁴ Déme Yakɔ́bu buiɔ́ kpámá z̀ɔɔ ũi?
Déme Isailiɔ́ kpámá wà ní naai?

Dii pɔ́ wa duunakèè nolo?
Aai we wà aà tɔndɔ́kii gwàò,
aa gí aà ikoyá mai.

25 ǃ à pɔkúma pásì b̀̀b̀̀má z̀̀ gb̀̀a u.
Té k̀̀aamá gupiiu, aai làasookɛo,
z̀̀ ní blé, a yá i g̀̀é ní ǹ̀sɛ guuo.

43

Isailio Suaban m̀̀ndona

1 Tiasa ma Dii ma m̀̀,
á Yakɔbu buio, máme ma á ké,
á Isailio, máme ma á ikása.
Asu v̀̀lako, asa ma á bó,
ma á sisi á t̀̀wa, a g̀̀o ma p̀̀ ó ũ.
2 Tó a g̀̀é íu, a daálo,
tó swa lé á ble, máo k̀̀ánɔɛ.
Tó a g̀̀é téu, a nawáo,
tó a si tévuau, a k̀̀wáo.
3 Asa máme ma Dii á Lua,
á Isailio Lua p̀̀o ma kua adoa ũ,
á Suabana ũ.
Má Egipio kéé á g̀̀é ũ,
má Etiopio ní Sabaɔ kpá á gbɛu.
4 Lá á b̀̀ɛɛ v̀̀imeɛ mé á gbiamɛɛ,
mé má yeázi,
má gbéɔ kpá á g̀̀é ũ,
má buipálo mipáakeáno.
5 Asu v̀̀lako, asa máo k̀̀ánɔɛ,
má b̀̀o ní á buio gukpe oi,
má á néo káaa be'ae oi mà suínɔ.
6 Má o gugbántoo oi: M̀̀o!
Gɛmidok̀̀i s̀̀: Nsu g̀̀i ní kpáio!
Su ní ma nɛg̀̀ɛ p̀̀o k̀̀u z̀̀ázá,
su ní ma nɛnɔɛ p̀̀o k̀̀u t̀̀ole léwaɔ,
7 gbé p̀̀o ma t̀̀o k̀̀umápio,
gbé p̀̀o ma ní ikása
ma ní ké ma t̀̀bɔa yáipio.
8 B̀̀o ní v̀̀a wɛdepio
ní swádo yámanapio.
9 Bui pii k̀̀o káaa,
b̀̀usu pii gbéɔ kálea gudoũ.
An déme yá bee d̀̀o á d̀̀aa oi?
An déme yázi káwɛɛ wá swáwai?
Aa b̀̀o ní ní seeladeɔ, aai ní yá'o,
ké gbéɔ ma, aai me slanae!
10 Ma Dii ma m̀̀,
ámɛ á ma seeladeɔ ũ,
ma z̀̀blena p̀̀o má s̀̀ɔ ũ.
Ma á sé ké à ma d̀̀o, í ma náaike,
í d̀̀o gbé p̀̀o má de a ũ.
Táae ku ma áao,
mé an kee aɔ ku ma gbɛao.
11 Mapi, máme ma Dii,
mé ma báasio suabanae kuo.
12 Máme ma d̀̀aa ma yá'ò,
ma á suabà, má dàé á d̀̀o,
i ke dii z̀̀ilo p̀̀o k̀̀u á guue no.
Áme á ma seeladeɔ ũ,
ké máme má Lua ũ.
13 Ao, má de a ũ zad̀̀o g̀̀o i daaleo.
Gbɛe a f̀̀o p̀̀o b̀̀o ma ouo.

Tó mále yāke, déme a kpaneɛi?

Lua sūuu n̄ Isailiɔ ndaisaiko

¹⁴ Ma Dii á Suabana,
á Isailiɔ Lua pɔ ma kua adoa, ma mè,
má gbéɔ gbaɛ Babeliwa á yái,
má Kaladeɔ ne ɔɔ pɔ aale bàale,
má n̄ gulakea lile aaukea ũ.
¹⁵ Ma Dii á Lua pɔ ma kua adoa,
á Isailiɔ Kena, á Kian ma ũ.

¹⁶ Ma Dii ma zebò isiau,
ma zé dà í zɔpi guu,
¹⁷ má tò zikasɔgoɔ n̄ sɔɔ sí zéu
n̄ zígɔɔ n̄ n̄ gbāao pii,
ɔ aa ɔ̀ kálea, aai fele bo,
aa m̄de lán filiadeawa.

¹⁸ Asu láasooke yāzɔwa bo,
ásu yá pɔ ɔ̀piɔ da bo.

¹⁹ Gwa! Mále yá dafu ke sa.
Ké yápi lé bo, i d̄so lé?

Mále zé f̄ gbáau,
mále swaɔ bo gugiū.

²⁰ S̄ɛa n̄bɔɔ ma t̄nasi,
gbēgbonaɔ n̄ koohūhūnaɔ,
asa mále í kpá gbáawa,
mále swaɔ bo gugiū,

ké ma gbé pɔ má s̄ɔ e imi,

²¹ gbé pɔ ma n̄ ké maz̄la pɔ ũ
ké aa ma táasilepiɔ.

²² Yakɔbu buiɔ, i ma sísiɔ,
Isailiɔ, i ma kíi w̄ɛɛɛ a kpasao.

²³ I m̄ɔa n̄ sa pɔ wí a pɔ kát̄ɛu à tékū s̄aoo,
i ma kpela n̄ á sa'obɔɔ.

Mi p̄w̄ɛn gba aso diéɔ,
mi íadawá n̄ tulaletikaameɛ téaoo.

²⁴ I tulaleti ɔ̀nana lum̄ɛɛɔ,
i á sa'obɔ n̄isi kpaa ma k̄aɔ,
ɔ a á duuna aso ðim̄ɛɛ,
a íadàa n̄ á yāváiɔ.

²⁵ Mámema Dii,
mi á táaeɔ b̄ade ma sūuu yái,
mili tó á duuna yá d̄magu bo.

²⁶ A á yá'om̄ɛɛ wá gwa n̄ k̄ɔ,
à dau siu lá a á b̄wa.

²⁷ A dezi s̄ɛia duunakè,
mé á ānabiɔ b̄ɔ ma kpe.

²⁸ A yái má a kúkti gb̄ɛz̄ɔɔ kpebɔ,
má Yakɔbu buiɔ kpa kaalei,
má Isailiɔ kpa s̄s̄si.

44

Lua diike de táasla

¹ Tiasa Yakɔbu bui ma z̄ɔblenaɔ,
Isaili ma yenzideɔ, à ma yāma.

² Ma Dii á D̄nlede pɔ á ké
ma á ik̄asa neasakpeu ma mè:
Yakɔbu bui ma z̄ɔblenaɔ
á bui maa pɔ má s̄ɔ,
ásu to v̄la á k̄ɔ.

³ Asa má í pisi gu'isaie,
 má tó í da tɔɔle giia,
 má a Nisina pisi á buiɔwa,
 má báaada á sɔkpaeɔgu.

⁴ Aa fele lán sɛ̀bɔlɔwa,
 aa ɔ́tá lán swagbalawa.

⁵ Gbɛ́ bee a me Dii pón a ù,
 gbɛ̀do a Yakɔbu tɔ́ ble,
 ado a kɛ́ a ɔ́wa, Dii pɔ́,
 ado a Isaili tɔ́ sé.

⁶ Ma Dii Zígɔde Isailiɔ Kía
 an Bona, ma mè,
 máme má Dɔaana ní Gɔzānao ù,*
 ma báasio diie kuo.

⁷ Déme kāmawai?
 Aà lési, aà yá'ò.
 Aà yá pɔ́ lé mɔ́ dau siumeɛ káau,
 aà yá pɔ́ a su ke o.

⁸ Asu to vía á kúo, ásu gilikeo.
 Mí a kpáwakeé, á má za káauo lé?
 Ame á ma seeladeɔ ù.
 Diie ku lɔ ma báasie?
 Má gbesi pále dɔo.

⁹ Táapinaɔ́ pɔe no,
 an zí pɔ́ ní pɔ́ dɔwàɔ ài vío.
 An seelamaakenaɔ́ víaɔne,
 an yáɔsai a widamá.

¹⁰ Tó gbɛ́ táa pí a kè dii ù,
 a àikèèo.

¹¹ Wí a gbé pɔ́ lé zɔ́blenéo kú píi,
 asa an pinaɔ́ gbɛ̀nazinaɔne.
 Aa káaa mípii aa bɔ́ gupuaú,
 mí gili gɛ́ngú, mí widamá sánu.

¹² Sia í mɔ́ da téu,
 í gbɛ́gbɛ́ ní masanao,
 ípi táa ù ní a gása gbáao.
 ɔ́nɔana í aà de, aà gbáa í busa,
 tó í í e mío, aà yèèe í láa.

¹³ Lí'ána í ba yɔ́ líwa,
 í a dɔ́da ní pɔ́ ía boolodabɔo,
 í a seelake ní sístɔnao,
 í a tɛ̀eke ní kpásagɔnao.
 Í á lán gbɛ̀nazínawa kefeúkefeú,
 ké àɔ ku a kpéu táa ù.

¹⁴ Wí seɔe lí ge gialí
 ge gbɛ̀neli zɔ́ líkpéu ní pɔ́eáwa,
 ge pɛ́li pɔ́ wa bà, lou tò á zɔ́kù.

¹⁵ Lí de gbɛ̀nazinaɔne yáa ù.
 Wí se wá tɛ̀kpakpaò,
 wí tɛ́kaò wá pɛ̀keò lɔ.
 ɔ́ wí á táa ù wàɔ kúléè,
 wí aà ke dii ù wá misiilèè lɔ.

¹⁶ Wí a kíni káteu wá blekèò,
 wí nòɔ kpaò téa wá so wá ká.
 Wí tɛ̀kpakpaò lɔ wá me:
 Úhúu! Ma té è sa, ma me kè lɔlɔɔ.

¹⁷ ɔ́ í a kíni ke táa ù a dii ù,

* 44:6 Isa 48.12, Zia 1.17, 22.13

Ì kùlèè, Ì misiilèè,
 Ì wabikewà Ì mɛ:
 Ma suaba, asa ma diin n ù.
 18 Aa ɔ̀nɔ vɔ̀o, aali yámao,
 wà ɔ̀kùné ní wéwae, aale gu'eo,
 wà ní nòse liaa, ɔ̀ aa g̃s̃ faasai.
 19 Aali láasookeo, aa ɔ̀nɔo.
 Ké aa a kɪni kàteu,
 aa pèékè a yōwa,
 aa n̄ɔ kpàò téa aa sò,
 ɔ̀ aa táa kè ní a kɪnio,
 aa misiilèli pó aa z̄s̄e,
 aali yápi wáaipao.
 20 Aale káwá wɛele tawa lé'iuɛ,
 an s̄s̄ m̄ɔafilide Ì ní sásá.
 Aa f̄s̄ rízia misi aa mɛ,
 pó pó wa kúáá pó eɛnaeo.

21 Yakɔbu buio, à to yá beɔ dɔágu,
 asa ma z̄ɔblenaɔn á ù, Isailio.
 Ma á ké, ma z̄ɔblenaɔn á ù,
 Isailio, á yá a sámaguo.
 22 Ma á táaeɔ bādè,
 aa tà lán louwa,
 á duuna ḡz̄ea lán suawa.
 A ɛa sua, asa ma á bó.
 23 Luabedeɔ, à gulake, asa Dii kè,
 z̄l̄edeɔ, à kúkuake.
 Gbèsísíɔ à víví ní wiitēnao,
 likpe ní a líɔ pii,
 asa Dii Yakɔbu buio bò,
 à t̄ɔb̄ Isailio yá musu.

Yelusaleū zia vua

24 Ma Dii á Bona pó ma á ikása neasakpeu, ma mè
 mámɛmaa Dii, ma pópíi kè,
 ma musu kpàle mado,
 ma dúnia kále ní mazia ɔo.
 25 Mí anabi eɛnaɔ seela pále,
 mí to m̄sokenaɔ g̃s̄ láanipɔ ù,
 mí to ɔ̀nɔnaɔ kpekpa,
 mí ní d̄sa liaané.†
 26 Mí a z̄ɔblenaɔ yá sé lesí,
 mí to ma íwaɔ ledama z̄l̄ke,
 má ò Yelusaleū zia a vu,
 wi ɛa Yuda wéleɔ kále,
 wi ní kpé ḡbooaɔ keke.
 27 Mí o ís̄ie aà ba,
 mí o swaone aa g̃s̄ gii.
 28 Má ò Kilusi yá musu,
 àɔ de ma sādána ù,
 ké à ma p̄ɔeá kemɛɛ,
 i o Yelusaleū yá musu,
 wa ɛa kále, wi ma kpé d̄ɔ.‡

45

Dii Kilusi kpaa kpalau

1 Ma Dii ma Kilusi kpà kpalau,
 ma aà kù a ɔ̀plaawa.

† 44:25 1Kln 1.20 ‡ 44:28 Eza 1.2

Má buiɔ nɛ̀ɛ,
 i ní kɛ́aɔ asana polo ní pi,
 má zɛwɛ̀ɛ, bíbɔlɛɔ aɔ tataaɛ̀o.
 2 Má ò̀ɛ: Mámɛ má dɔaane,
 má gbɛ̀sɛ̀sɛ̀ daalne,
 má bíbɔlɛ gba pɔ wa pí ní mɔgotɛɔ gboo,
 má m̀ gbáaɔ z̄sɛz̄sɛ.
 3 Má n gba gusɔɔ pɔ ɔdeɔ ní àizɛɛ pɔ uleaɔ,
 ké n̄ e d̄s mámɛmaa Dii,
 Isailiɔ Lua pɔ n sisi n t̄wa ũ.
 4 Ma lezùnzi n t̄wa
 ma z̀bblena Yakɔbu buiɔ yáí,
 Isaili pɔ ma ní s̄ɛɔ yáí.
 Baa ké ní ma d̄sɔ,
 ma t̄ɔ gbia kpàne.
 5 Mámɛmaa Dii, a pàle kuo,
 ma bàasio diie kuo.
 Baa ké ní ma d̄sɔ, má n gba gbáa,
 6 ké wà e d̄s za ɩatɛ̀bilek̄i
 e a ḡk̄p̄euk̄i ma bàasio gb̄e kuo.
 Mámɛmaa Dii, a pàle kuo.
 7 Gupua ɩkasanan ma ũ,
 gusiak̄unan ma ũ,
 aafiak̄pamaden ma ũ
 mé yáiyamaden ma ũ.
 Ma Dii mámɛ mi beeɔ ke píi.

8 Musu, m̀sɛ gbaɛ,
 luabe, to lou kwe yázeɛde ũ.
 Tɔɔlɛ, w̄ɛaa, gb̄ɛɔ suabaa i bole,
 i z̄ɔk̄u ní yázeɛdeɛ s̄anu.
 Ma Dii mámɛ má dilɛ máa.

9 Waiyoo gb̄ɛ pɔ lé a Kena léwe,
 oo kaso pɔ kále tɔɔlɛɔ don aà ũ.
 Gí ɩ o a t̄otonae: Bó r̄le keia?*

N p̄k̄ea a one ní ɔ víoa?
 10 Waiyoo gb̄ɛ pɔ ò a maeɛ:
 Bóyáí n ma kai d̄úniawa kéwai?
 Waiyoo gb̄ɛ pɔ ò a dae:
 Bóyáí n ma ii kéwai?

11 Ma Dii á Isailiɔ Kena,
 á Lua pɔ ma kua adoa, ma m̀
 áme á ma lala zia yá musua?
 Ame á yádilemɛɛ ma néɔ
 ge ma p̄k̄eaɔ yá musua?

12 Mámɛ ma tɔɔlɛ ké,
 ma gb̄ɛnaz̄ina kálɛwà,
 ma ɔ mé musu kpàle,
 ma yádileɛdile a p̄ɔne.

13 Mámɛ má Kilusi vi iu yázeɛde yáí,
 má zɛpooè gupiiu súsu.
 Ɔme a ma gb̄ɛ z̄iz̄ɔɔ gbaɛ
 aa ma w̄éle vu.
 A bee ke ài'ea ge gbagusaɛ yáio.
 Ma Dii Z̄iḡɔde mámɛ má ò.

14 Ma Dii ma m̀ɛ:
 Egipiɔ z̄l ài ní Etiopiɔ ele àio

* 45:9 Lom 9.20

a gɔ́ á pɔ́ ũ,
 mé Seba bui gbààɔ bua su á kǎi
 mɔ́daona gala kpákpaá.
 Aa kúléé aa awakpaé aa me:
 Lua kúána fá, dii pále kuo.
 15 Lua pɔ́ wa aà asii dɔ́on n ũ fá,
 Isailiɔ Lua ní Suabanan n ũ.
 16 Wí a táapinaɔ kú nípii,
 an gɛɛ a gɔ́ kpá ní wéi.
 Aa kpekpa sánu nípii mipelea.
 17 Dii a Isailiɔ suaba,
 an suabaá aɔ láaa vío.
 Wí a á kú bauo,
 á gɛɛ a gɔ́ kpá á wéi bauo.

18 Ma Dii ma mē
 máme ma musu kē,
 máme má Lua ũ.
 Ma dúnia ikása má kē,
 mámeaa Kalena ũ.
 Mi dúnia ke àɔ da páo,
 má kēke ké wàɔ ku a guue.
 Mámeaa Dii, a pále kuo.
 19 Mí yá'o asii guu ge tɔ́le nɔ́nauo,
 mi o Yáɔbu buiɔne aa ma wéle páo.
 Ma Dii mi yá'o a zéwae,
 síana kpáwa mi ke.

20 A buipále pɔ́ a gulè
 a á búsu tò weɔ,
 à mɔ́ kɔ́ káaa, í sɔ́ kái.
 Gbé pɔ́ aali táa kúá yāe dɔ́o,
 aai wabike dii pɔ́ a ní suabaowa.
 21 A lekpaai à mɔ́ á yá'o gupuaú.
 Déme dɔ́aa yápi ò za káaui?
 Déme bɔ́ò za zii?
 Mapi Dii nolo?
 Luae kuo, ma báasio.
 Lua maa suabanae kuo, sema mapi.

22 A gbé pɔ́ á kú za tɔ́le léwáɔ,
 à sua, mí á suaba,
 asa máme má Lua ũ, a pále kuo.
 23 Ma legbè ní mazla tɔ́o,
 yázede bɔ́ ma léu, a gbooa vío,
 ma mē: Gbépii a kúlemeɛɛ,
 aa ma luake dɔ́.†
 24 Wa o ma yá musu:
 Yázede ní gbáao ku Dii kúie.
 Gbé pɔ́ fémaziɔ mɔ́ ma kú vlánaa ní pɔ́ou.
 25 Isaili bui pii a bɔ́ maa Dii sabai,
 aai íanadā aà yá musu.

46

Babeli dii kɔ́'ea ní Luao

1 Beli lé su zíle,
 Nebo lé naale,
 an táa pɔ́ zuɔ seapiɔ́ asoe,
 aa kpása ní a seao.

† 45:23 Lom 14.11, Flp 2.10-11

2 Zupio lé naale, aale su zíle,
aale fu asowa sánusánu,
5 táapio lé gēze a zǐzǐ ũ.

3 Yakɔbu buiɔ, à ma yāma!
Isaili kōna pɔ má á sea za nòseu,
má á zša ma gǎu za neasakɔeupio.

4 E à ge zikùò máɔ ku kéwae.
E á mikā ge può máɔ á kūae.
Mámé ma á ké, mámé máɔ á sea,
mámé máɔ á kūa, mé má á bɔ.

5 Dé ále e ma muaaòì?
Dé ále e wá sáai?
Dé ále e wá dou, ále ma leɔtòì?

6 Gbéɔ í vua bɔ ní sòɔu,
ge aai ánu su yɔ kiloowa,
5 aai a zǐ da siae aà táapioné,
5 aai kúleè aa misiileè.

7 Aai se da ní gǎu aa taò,
aai dile a pélekí,
5 í gɔ ze a we, ili go a tiao.
Tó wá lezùì, ili weo,
ili ní yā'sma bɔnéo.

8 A làasooke yáe beewa,
íɔ kūa á sɔu, swágbāadeɔ.

9 A làasooke yázi káauɔwa,
asa mámé má Lua ũ, a pále kuo.
Mámé má Lua ũ, diie muaamanɔo.

10 Mí dɔaa yá zà kpàwake za káau,
mí yá pɔ a su mɔ o e àò gé kái.
Mí mé yá pɔ ma zeò a ke,
yá pɔ má yei pii, má kee.
11 Má lezu básoi gukɔe oi,
má gbépi sisi za bùsu zázau aà yá pɔ mále yá ke.
Yá pɔ má ò má bɔò sae,
yá pɔ ma zeò má kee.

12 A swágbāade pɔ ále e á ziblea zǎɔ,
à ma yāma.

13 Ma ziblea gɔɔ zǎo, à káikù,
ma gbéɔ suabaa a gɔɔ ga bo.
Má tó Siɔna zible,
má a gawi pisi Isailiɔwa.

47

Babeli diuzsa

1 Babeli wéle léso, pila zǐle bùsuu,
á Kaladeɔ, à zǐle zǐle kpalabaasai.
Wa oé mèzǎe ge menienadeɔ bo.

2 A á pɔkummusu go á mia,
í gbene se wísilɔ.
A zwāa kuluka á gbala tēa bɔ,
í gē íu à bua swaɔwa.

3 Wa á puizi e, á asii a bɔ gupuau.
Má tosiwá, má á gbēe tēboo.

4 Wá Bona tón Dii Zigɔde,
Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa.

5 Dii ò Babelideɔne:

A gé gusiau, í zōle kílikili.
Wa oé kpalaɔ mide bo.

⁶ Ma pɔ pá gbé pɔ de ma pɔ ũzi,
má tò wà ma gbépiɔ kpe è.
Ma ní kpama, ɔ ní ní wēnagwao.
Baa maezɔɔ, n zuu gbia dāné à tò má.

⁷ N mē n kpalablea aɔ gé gɔɔpiie.
N yápiɔ kúa n nòse guuo,
ni làasooke yápiɔ midεawao.

⁸ Yáε bee ma sa lalaside.
N zōlea báawa dɔdɔa,
n mē n báasio gbēe kuo,
nyɔ gyaable bauo,
nyɔ nεga wēnakeo.

⁹ Yáε bee a ní le píi gɔɔ do kóú,
nεgaga ní gyaableao.*
Baa ní n gbékɔɔlekea zɔɔo
ní n pɔdama pásio,
yápi a ní le, aɔ fòona vío.

¹⁰ N n yāváiε náai ví,
n mē gbēe lé n eo.
N ɔno ní n dɔao n mi líaa,
ɔ ní o n nòseu n báasio gbēe kuo.

¹¹ Músi a gēnzí,
nyɔ a yɔɔ dɔ n keo.
Kisia a n le, aɔ kekea vío,
ásoo pɔ ní a fān vío a n le lezasai.

¹² Wεtā nyɔ gé ní n pɔdaamáo ní n gbékɔɔlekea
pɔ de n zɔl ũ za n néfēnen zío.
Tó a fɔ áikεne be!

Tó a fɔ to n vladadañzi be!
¹³ N nzía kpása ní yágbeaama dasio.
To musu táasikanaɔ ní saanyádɔnaɔ
ní mɔ ási baokpanaɔ sune ní ní yáo,
aa n suaba ní yá pɔ lé mɔmao.

¹⁴ Aa de lán sē giüwa, té a kú má,
aa n zía si tévua gbáawao.
Té pɔ wa kpakpa no,
té pɔ wa zōle a sae no.

¹⁵ Maa gbé pɔ tétenzi za n néfēnen zí
n nzía kpása ní yáí gɔ.
Aa fáaa aɔ liaazɔ,
an kee a fɔ n bo.

48

Dii mé zia yá dɔ

¹ Yakɔbu buiɔ, á yáε bee ma.
Isaili tɔ kúwá, a bo Yuda au guu.
I legbē ní Dii tɔo,
i Isailiɔ Lua sisi,
ɔ ili ke a zéwa ní náaiioo.

² I me Lua wéledeɔn á ũ,
á sɔ kpálea Isailiɔ Luazi,
aá tɔn Dii Zígɔde.

³ Ma dɔaa yázi káauɔ ò,
ma a kpáwakè ní ma léo,

* 47:9 Zia 18.7-8

ma bɔ́ ní yáò kándò, ɔ́ yápiɔ́ kè.
⁴Asa má dɔ́ ké á swá gbáa,
 á waa gbáa lán sɔ́wa,
 mé á kua gbáa lán mɔ̀gotɛ́wa.
⁵Ayámɛto ma dɔ́aa má òé za káau,
 ma a kpáwakéé e àò gé mɔ́i,
 ké ásu mɛ á táaò mé kèò,
 ge á pɔ́ aaɔ́ ní á pɔ́ kásaao mé dīleo.
⁶A yápiɔ́ mà. Gwa! A kè pii.
 A ye dɔ́ noa?

Za gbá má yá dafu kpáwakéé,
 yá pɔ́ uleaé, á dɔ́o.
⁷Ma bɔ̀ò gbáe, yázi no.
 Gbá bàasio, i ma yáao,
 ké ásu o á dɔ́ yáaɛo.
⁸I mao, á dɔ́o, á swá dɔ́i za zio.
 Asa má á dɔ́ náaisaideɔ́ ũe,
 za á igɔ̀ɔ́ wī mɛé Wúuué!
⁹Ma tɔ́ yáí ɔ́ ma a pɔ̀kúma tò kpaá íi,
 ma táasilea yáí ma azía zùukèi,
 ké másu á míɔ̀nzɔ́o.
¹⁰Gwa! Ma á baasa,
 i ke ní téo lán ánuwuwa no.
 Ma á maa wèele ní taasikɛao,
 i ke mua té guu no.
¹¹Ma bee kè mazía yáí.
 Má tó wà ma tɔ́ ɔ̀kpaa?
 Má we wà ma beɛɛ dɔ́ dii páleo.

¹²Yakɔ̀bu buiɔ́, à ma yáma,
 á Isaili pɔ́ ma á sisiɔ́.
 Mámɛmaa ũ.
 Mámɛ má Dɔ́aana ũ,
 mámɛ má Gɔ́zāna ũ lɔ́.*
¹³Ma ɔ́ mé dúnia kále,
 ma ɔ́plaa mé musu kpále.
 Tó ma ní sisi, aai fele sánusānu.
¹⁴A mɔ́ ápii, à yáma!
 Táaɔ́ kpele mé yápiɔ́ ò yáai?
 Ma gbēna mé a yá pɔ́ mále yá ke Babelie,
 a ɔ́tɔ́ Babiloniɔ́wa ní gbáao.
¹⁵Mámɛ ma yá'ò ma aà sisi,
 má mɔ́aānɔ́ mé aà tá a ke na.
¹⁶A sɔ́mazi à yáe bee ma:
 Za a daaleɔ̀ɔ̀ mi yáe o asii guuo,
 gɔ̀ɔ̀ pɔ́ à kè, má kú we.

Dii Lua ní ma Nisínao aa ma zī à mè:

¹⁷Ma Dii á Isailiɔ́ Lua á Bona
 ma mè mámɛmaa Dii á Lua,
 mi yá káfiade daé,
 mi á da zé pɔ́ de à sɛ́wa.
¹⁸Tó a laaidò ma yádanɛɔ́wa yāa,
 dɔ́ á kua aɔ́ na lán swawa,
 á maakea aɔ́ kpálea vío lán isia idāazíwa,
¹⁹á néɔ́ dasikū lán úfāawa,
 bui pɔ́ a bɔ́ á pleuɔ́ aɔ́ dasi lán gbèkɔ́sɔ́wa.

* 48:12 Isa 44.6, Zia 1.17, 22.13

An tó a ga bauo, a láa ma kíio.

²⁰ A bɔle Babeli,†
à bàale Babiloniɔne!
A yápi kpàwake ní gulakeao,
à yápi baokpa e dúnia léwa,
í o Dii a zòblena Yakɔbu buiɔ bò.
²¹ A gèrínɔ guyaaau, imi i ní deo,
a tò í bònè gbesiu.
A gbepi pàa, ɔ í bònè lé bàale.

²² Ma Dii ma mè:
Vàikenaɔ aaɔ aafiao.

49

Dii zòblena lè plaade

¹ A ma yáma ísiabaadeɔ!
A swákpa búsuzázadeɔ!
E wàɔ gé ma ii Dii ma sisi,*
gɔɔ pɔ má kú ma da gbɛɛu, à ma tó òné.
² A ma lé kè lán fènda lenawa,†
à ɔkúmala ké à ma d́sa,
à ma ke lán kà śnɛwa,
à ma zu a gbàlau.
³ A òmɛɛ a zòblenan ma ũ,
Isaili pɔ á tɔbɔ a musu.
⁴ Ma mè ma zí pà kèɛ,
ma a gbàa kòle gugiyaa musu.
N beeo ma asea ku Dii kí,
ma ài kú ní ma Luao.
⁵ Dii ma ikása ma da gbɛɛu
ké mà de a zòblena ũ,
ké mà sue ní Yakɔbu buiɔ,
mà Isailiɔ káaaɛ.
Asa má gbia Diiɛ,
ma Lua mé ma gbàa ũ.
⁶ A òmɛɛ à me: Gɔa ma zòblena ũ
ké n̄ ea Yakɔbu buiɔ se musu,
ké n̄ su ní Isaili pɔ bɔɔ ní pá ziu,
ké bee kène fèɛn̄ũ.
Má n̄ dile gupua ũ buipáleɔne,‡
ké n̄ gé ní suabayáo e tɔle léwa.§

⁷ Dii, Isailiɔ Bona,
an Lua pɔ a kua adoapi mé ò
kpalablɛnaɔ zòblena pɔ wà sakàu
wa ye aà gíyáioɛ à mè:
Tó kíaɔ wesínle, aa fele ze,
dɔaanaɔ i kúlɛne,
asa Dii pɔ n̄ se náai v̄i,
Isailiɔ Lua pɔ a kua adoapi.

Isaili zìzɔɔ sua Sìna

⁸ Ma Dii ma mè,
má n̄ yáma a gɔɔwa,
má dɔnle suabagɔɔ.*
Má n̄ d́sa,
má n̄ ke ma bàa kua ní gbéɔ mi ũ,

† 48:20 Zia 18.4 * 49:1 Isa 7.14, Zel 1.5, Mat 1.21 † 49:2 Ebe 4.12, Zia 1.16 ‡ 49:6 Isa 42.6, Luk 2.32, Zin 26.23
§ 49:6 Zin 13.47 * 49:8 2Kln 6.2

ké ñ e su ní Isaili b̀usu yáaao a pá ziu,
ní kpaalené.

⁹ Nyó o z̀i z̀o ṕo kú gusiauone
aa b̀ole ḿo gupuuu.
Aa p̀oble z̀e s̄ae

ní s̀is̄i wáiwaió pii.
¹⁰ N̄ana ge imi a ní de lo,
iatē a ní léo, mé gu a wámáo,
asa an Wēnadōnede mé a gérino,
i d̄aané e nibonai.†

¹¹ Má a gb̀es̄is̄is̄o ke z̀é ũ,
ma z̀edaó aao ku musu.

¹² Gwa! Aa b̀ò za z̀az̀a, aale ḿo.
An gb̀eó gwa, aa b̀ò gugbantoo oi,
an gb̀eó b̀ò be'ae oi,
an gb̀eó b̀ò Sini b̀usuu.

¹³ A gulake luabedeó,
à p̀onake z̀iledeó,
à koo p̀una ní lesiao gb̀es̄is̄is̄o,
asa Dii lé a gb̀eó n̄ose nininé,
àle wēnadó a gb̀é taasideone.

¹⁴ N beeo Siɔnadeó mè:
Dii pákpawázi,
wá yá s̄aaagu.

¹⁵ Né ṕo n̄oe ýs̄ kpawá yá a f̄s̄ s̄aaague?
A a ne'ia wēnagwao lé?
Baa tó aà yá s̄aaagu,
n yá a s̄amaguo.

¹⁶ Gwa! Ma n t́ k̄e ma olau,
n bíio yá lo do ma s̄owa ḡo piie.

¹⁷ N né ṕo aa ea n feleó wà lé su,
gb̀é ṕo aa t̀o n ḡs̄ bezia ũ lé tá.

¹⁸ Wezu ñ gugwagwa,
n néo k̄aaa lé suma.
Ma Dii ma mè ní mazia kuao,
aa nama n̄pii lán n̄o ambleb̄owa,
nyó ní da lán z̄aken dafu b̄awa.

¹⁹ Baa ké wà n gboo
wà n ke bezia ũ,
mé n b̀usu ḡs̄ da pá,
nyó f̄s̄ ñ n néo si pii lo.
Gb̀é ṕo kp̄anzio aao kunnó z̀a.

²⁰ Nyó swále né ṕo wà ní í n̄ olo ḡo yáwa, aa ok̄e:
Gue bee f̄éneũ, a f̄s̄ wá sio,
wá gba d̄eepookii wà z̄leu.

²¹ Nyó me n s̄s̄ guu:
Dème né beeo im̄eci m̄o?
Ma néo ḡaga ma ḡs̄ n̄esai,
Lua ḡimazi à ma néo sía,
dème népio gwai?
A ma to mado, népio b̀ò má ni?

²² Ma Dii Lua ma mè:
Gwa! Má oke buipaleone,
aa n neḡeó kue suone.
Má gud̄ok̄ek̄di dile b̀usu pii gb̀eóne,
aa n nen̄eó z̄s̄ ní ḡau aa m̄one.

† 49:10 Zia 7.16-17

23 Kíàᵛ mé aàᵛ de n nᵛᵛ gwanaᵛ ù,
 kía naᵛ mé aàᵛ de rí yᵛkᵛpamadeᵛ ù.
 Aa kúle bᵛsu sene,
 aa n gbá bᵛsu sásá,
 nᵛᵛ dᵛ ké mámema Dii.
 Wí a gbé pᵛ a wé dᵛmazi kᵛto.

24 Wa fᵛ gᵛsa zì ài siwàe?
 Wa fᵛ zìzᵛᵛ bᵛ gbé pásì ᵛzìe?
 25 Ma Dii ma mᵛ,
 ao, wa zìzᵛᵛ sí gᵛsawa,
 mé wa zì ài bᵛ gbé pásì ᵛzì.
 Má sòleke rí gbé pᵛ lé sòlekenᵛᵛᵛ,
 mí n nᵛᵛ suaba.

26 Má tó n ìadamadeᵛ ríziá só,
 aa ríziá au mi à rí de lán wᵛwá,
 gbépii iᵛ dᵛ ké
 mámᵛ má Dii á Suabana,
 á Yakᵛbu buiᵛ Lua gbāade, á Bona ù.

50

1 Ma Dii ma mᵛ,
 ké a mᵛ ma á da yà,
 aà gínzila kú má ní?
 Ma fiade kᵛpele ma á yíawàì?
 Aawo! A duuna yáì ma á yiai,
 á tàaeᵛ yáì ma á da yàì.

2 Ké ma mᵛ, bᵛyáì mì gbᵛe eo ní?
 Ké ma lezùàzi,
 àkᵛa á gbᵛe i weao ní?
 Ma ᵛ kᵛ geseᵛ a fᵛ á bᵛᵛ yà?
 Má gbāa vᵛ má á bo noa?
 Ma ísia lèle, ᵛ gugia bᵛ,
 má tò swa gᵛ lán gbáawa.
 A kᵛᵛ gāga isai yáì,
 ᵛ aa yaikᵛ ké i kuo yáì.
 3 Mi to gu sí gbᵛᵛne,
 mì zwāa sia da musue.

Dii zᵛblena lè aàᵛde

4 Dii Lua ma gba lé mà yādaoné
 mà yá pᵛ i gbé pᵛ bᵛsaᵛ gba sᵛ o.
 Iᵛ ma vu lá gu lé dᵛ,
 i ma swá nakú,
 ké mà yāma lán yādadana pᵛwa.
 5 Dii Lua ma swá wᵛ,
 mì zajakᵛᵛ, mì pᵛᵛbᵛzākᵛeᵛ.
 6 Ma a kᵛe tò lia gbé pᵛ aale ma gbᵛᵛne,
 ma a gᵛe tò dᵛa gbé pᵛ aale a ká woloᵛne.
 Ké aale ma sᵛsᵛ, aale lé'ikákāa,
 mì a wé ga ma sᵛᵛo.*
 7 Ma gᵛe a gᵛ kᵛa ma wéio,
 ké Dii Lua lé dᵛmaᵛe yáì.
 A yáì ma ae dᵛ sᵛsu lán gbᵛesiwa,
 má dᵛ ké wí a ma kᵛto.
 8 Lua ma yānakᵛpamade kumanᵛ kái.
 Déme a bᵛᵛmanᵛì?
 Wà aeᵛkᵛwa!
 Déme ma káalakᵛna ùì?

* 50:6 Maa 14.65

Aà sɔ̄ kái!

⁹ Dii Lua mé i dɔ̄malɛ,
démɛ a fɔ̄ yádamalai?†
Ampii aa ke yáiyai lán pɔ̄kasawa,
kɔ̄ɔ mé a ní sóso.

¹⁰ A déme Dii vía ví
Í aà zòblena yámai?
Tó a be gusiau filia í sai,
aà Dii náaike,
i sɔ̄kpale a Luazi.

¹¹ A ma, á gbé pɔ̄ i téka áziac
i sɛ̄ té dɔ̄,
à ge à be á tépi vuai
ge sɛ̄ pɔ̄ a tesòwà gupuai.
Yá pɔ̄ a bɔ̄ ma ɔ̄zi á á len ke:
Aɔ̄ wúlea gu wáwádeu!

51

Dii Sìɔ̄nadeɔ̄ suabaa

¹ Ma Dii ma mè
à ma yáma yázedeyanaɔ̄,
á gbé pɔ̄ ále ma kíi weeleɔ̄!
A wépe gbesi pɔ̄ wà á bɔ̄ a guuwa,
à gu gbede pɔ̄ wà á yóu yáda.
² A láasooke á dezi Ablahaú yáwa
ní aà na Sala pɔ̄ á bui kèò,
asa gɔ̄ɔ pɔ̄ ma aà sisi, a né vío,
ɔ̄ ma báaadáaàgu,
má tò à kpása kàle.
³ Maa ma Dii, má Sìɔ̄na nòse níniè,
má wénakeè a gbooa yá musu.
Má aà gbáaɔ̄ líle lán Edeniwa,
aà gugbaigbaio gɔ̄ lán ma swaluwa.
Pɔ̄na ní yaabo aɔ̄ ku a guu,
sáaukpaa ní letèò aɔ̄ dɔ̄u.

⁴ Ma gbéɔ̄, à laaidɔ̄ ma yáwa,
ma kpása, à swákpa ma yáí,
asa yázedɛ a bɔ̄ ma kíie,
ma ikoyá aɔ̄ de buio gupua ũ.
⁵ A gégèò má tó yá bɔ̄ ní gbéɔ̄ na,
ma gbé suabaa ye kái.
Má yágɔ̄gɔ̄ buioɔ̄ a zéwa,
ísiabaadeɔ̄ i sɔ̄amazi,
an wé dɔ̄i má ní suaba.
⁶ A wése luabe gwa,
í zíle gwa bɔ̄,
asa luabe a gèzeɛ lán súdelewa,
dúnia a ke yáiyai lán pɔ̄kasawa.
A gbéɔ̄ gaga lán kòtèɔ̄wa,
áma gbé pɔ̄ ma ní suabàɔ̄ aao ku gɔ̄ɔpiie,
ma toa yá bɔ̄aíno na gbooa ví bauo.

⁷ A ma yáma yázededɔ̄naɔ̄,
á gbé pɔ̄ á ma yádanɛ kúa á sɔ̄uɔ̄!
Ásu víake sɔ̄sɔ̄aɛo,
ásu to gbéɔ̄ á tɔ̄bèesia diwáó.

† 50:9 Lom 8.33-34

8 Kòòó ní sósó lán pòkasawa,
bléó ní ble lán ulawa,
ãma ma toa yá bɔarínɔ na láaa vío,
gbé pò ma ní suabàpiɔ aao ku gɔɔpiie.

9 Vu iu, vu iu Dii,
fɛɛ ní n gása gbãao.
Vu iu lá ní kè yáadeɔ gɔɔwa.
Mmɛ n kwása zèzèo lò?
N dalagɔɔpi zè.

10 Mmɛ n gugii bò ísiauò lò?
Isi zèó í pi!
N zèbò ísia lutuúnau
gbé pò n ní bɔɔne aa bùau.

11 Gbé pò Dii ní bɔɔ ɛa su Siɔna ní kúkuakeao.
Pɔna láasai aó kú ní musu,
pɔna ní yaabo a gɛnzi,
pɔsia ní wɛnao a gɛzɛa.

12 Ma Dii, máme má á nòseninina ũ.
Akeá ále víake gbɛnazimmikáɔɔe pò a wɛni de koaoei?

13 Mapi á Kena ma musu kpále,
ma dúnia zínapèle,
ó ma yá sáágua?
Bɔyáí iɔ ku gili guu lá gu lé dɔ
gbɛwɛtána pò zè ní á midɛao pɔfɛ yáii?
Gbɛwɛtánapi pòkúma tón lai?

14 Gbé pò an kòò bòò gɔ ríziɛ tia,
aa ga ní gbãauo,
pɔblea a késámá bo.

15 Ma Dii á Lua mi ísia í fɛɛ,
a ikooao kɔfike.
Ma tón Dii Zígɔde!

16 Ma a yáó sósó má kàé á léu,
ma ɔkúála ma á d́a.
Ma musu kpále, ma dúnia zínapèle,
ó má ò Siɔnadeɔne aa de ma gbéó ũ.

Dii pɔ wea Siɔnadeɔwa

17 Vu iu, vu iu! Yelusaleũ fɛɛ ze!
N pòkúma toona pò na Dii ɔzɪ í mí,
n aá keeona pò í ní ke tálaatalaa í lèu ní a gbɔo.*

18 Né pò wà ní í n guuɔ kee í fɛ zemikùneɔ,
né pò wà ní gwá n guuɔ kee í e dò n ɔwao.

19 Músi mèn plaɛ bee: gɛnzi:
Wà n gboo n gɔ bɛzia ũ,
mé imina ní fɛndao n gbéó dèdɛ.
Déme fɔ ɔɔlɔnei?

Déme fɔ n nòse níninei?

20 Yèɛɛsai n gbéó nè,
aa kálea n zékpaaɔu píi.
Aa gò yeekaa lán kpòo gbɔwa.
Dii pòkúma tòmá, n Lua ní wɛtá.

21 A yáí ma yáma sa wéle wɛnade!
I zòlema, i ke vɛɛ no.

22 Má Dii n Lua, mi ze ní ma gbéó.
Ma mɛ má a pòkúma toona bɔ n ɔzɪ,
níyɔ keeona pò í ní ke tálaatalaa í mí bau bo.

* 51:17 Zia 14.10, 16.19

23 Má kpa n ñadamadeɔwaɛ.
 Aa òne yáa n wúle wà táa'oma,
 ɔ n ke búsu ũ,
 aa táa'ò n kpeɛa lán tɔlewa.

52

1 Vu iu, vu iu Siɔna!
 Gbáa da ula ũ!
 Lua wéle Yelusaleũ,
 n n ɔkasa í gbiaɔ da,
 gyafɔdeɔ n gbálenɔ gē n guu bo.*
 2 Yelusaleũ, búsu woloma,
 fele zɔle n báawa.
 Nenɔn zizɔ Siɔna,
 mɔdaona polo n nɔɛ.

3 Asa ma Dii ma mè:
 Ma á kpámá pá,
 mé má á bo ɔasai.

4 Asa ma Dii Lua ma mè:
 Ma gbéɔ zɔblè Egipi káau,
 a gbɛa sa Asiliɔ gbáamòné.

5 ɔ ma mè:
 Ké bee de kpelewa sa ni?
 Asa wà ma gbéɔ sèle pá,
 ɔ an gbáamɔnedɔ ɔ tidɔrila,
 aalɔ ma tɔbɛesi gɔɔpii.†
 6 A yáí tò má tó ma gbéɔ ma dɔ.
 Gɔɔ bee aɔ dɔ ké máme ma dɔaa yápi ò.
 Ao, máme.

7 Baonakpana gbapeleɛa gbèsiɔsi musu maa fá!‡
 Ale aafia kpáwawe,
 àle baonakpa Siɔnadeɔne.
 Ale suabayá'òné,
 àle me an Lua mé lé kible.

8 A gudɔanaɔ wiido,
 aale kúkuake sánusánu,
 asa aa wesi Dii ɛa sua Siɔnale.

9 Yelusaleũ ziadeɔ,
 à púna n gulakeao sánusánu,
 asa Dii Yelusaleũ bò,
 à a gbéɔ nɔse nininé.

10 Lua a a gása pɔ a kua adoa gbáa ɔɔ bui piiɛ,
 tɔleledeɔ e pii lá wá Lua a a gbéɔ suaba.

11 A fele, à fele, à bo we,
 ásu ɔká pɔ gbáleawao.§
 A gbé pɔ á Dii kpé pɔɔ sea,
 à bɔleu, ɔ ku gbálesai.

12 A bɔle n leeleoo,
 á tá n báaleaoo,
 asa Dii Isailiɔ Lua a zemikúé,
 i ɛa à tɛ á kpe.

Dii zɔblena le stiɔde

13 Gwa! Ma zɔblena a gwea e,
 wa aà káfi, wa aà se lesi,
 aɔ fuanla musumusu.

* 52:1 Zia 21.2, 27 † 52:5 Lom 2.24 ‡ 52:7 Lom 10.15 § 52:11 2Kln 6.17

14 Aà oa òòkpà, a de oa ù ló,
 aà me lile, a de me ù ló,
 ̄ aà yápi ðimá.

15 Maa aà yá a ea bɔ bui dasiɔ sae,
 mé kiao lé a gɔ kpaatua aà ae,
 asa aa yá pɔ wi oné yāao e,
 aa yá pɔ aai ma yāao zé d̄s.*

53

1 Déme bao pɔ wá mà sii?*

Déme Dii gbāa asiipi d̄i?†

2 Aà zòblena f̄le aà ae lán lí vlápaawa,
 lán lizina pɔ fù tɔle giuu à bɔlɔbɔwa.
 Aà kákaa ge aà zea maa i ka à gbé wé bleo,
 aà kefenke i ka wá wéteaazio.

3 Wá sakāaāgu wá bānebòè.
 Pɔsiadee, a gyāeɔ d̄e d̄s,
 a de lán gbé pɔ wa ye wesieowa.
 Wa sakāaāgu, wi aà yādao.

4 Kási wá gyāɔ ̄ a sea,
 à wá wāwāɔ ði a miwa.‡
 ɔ wa aà ðile gbé pɔ Lua aà gbè ù,
 gbé pɔ Lua ɔkɔlɔmpàè à widàwà ù.

5 Wá aà zò wá tàaeɔ yái,
 wá aà kè'la wá yāvái yái.
 Ia pɔ wa dāwāpi wá gbá aafia,
 aà flāala iaɔ mé wá gbāgbā.

6 Wa sāsā wápii lán sāɔwa,§
 baade azia zé sè,
 ̄ Dii wápii váikea ðìè.

7 Wá aà wetà wá widàwà,
 ̄ i lewēao lán sá pɔ wāle gé a kòlɔkpaiwa,*
 a nile kpé lán sá pɔ wāle a kákélewa.†

8 Wá aà kù ní gbāao,
 wá yákpalekèaànɔ.
 Wá aà bò dúniau ma gbéɔ tàae yái,
 wá aà dè an gbégo pɔ lé ní dá ù.
 Gbé pɔ kú aà gɔɔɔ,
 an déme yápi láasookèi? ‡

9 Baa ké i yápasíkéo,
 mé wi ma à eɛtò,§
 wá aà mia kpákɔi ní dàakenaɔ,*
 ̄ wá aà v̄i ɔde miau.†

10 A ká Diigu à aà kè'la aà taasiké.‡
 Lá à azia kè tàae awakpabɔ ù,
 a buike, aà wēni a gbāakū,
 Dii pɔeá i bɔlɔleke aà sabai.

11 Aà taasikea gbēa a ea à wēni v̄i,
 i a namable.
 Ma zòblen maapi a to yá bɔ ní gbéɔ na dasi,
 ké aa aà d̄s yái,
 asa a ní yāvái di a miwa.

* 52:15 Lom 15.21 * 53:1 Lom 10.16 † 53:1 Zaa 12.38 ‡ 53:4 Mat 8.17 § 53:6 1Pie 2.24-25 * 53:7
 Zia 5.6 † 53:7 Maa 14.61, 1Pie 2.23 ‡ 53:8 Zin 8.32-33 § 53:9 1Pie 2.22 * 53:9 Luk 23.33 † 53:9 Mat
 27.57-60 ‡ 53:10 Zin 2.23

12 A yáí má àà baa daaa ní gbèzòòò,
 a zì ài kpaale ní gbāadeò,
 asa à gí a wēnií e à gè gào,
 wà àà gwà doù ní dàakenaò. §
 A gbē dasiò duuna sè,*
 à kulekè Luae tàaedeòne. †

54

Yelusaleu dafu

1 Ma Dii ma mè,
 n fii pò ni ne'io,
 koo pūna ní pona wiio.
 N gbé pò ni nòwāwākèò, gulake.
 Asa n gbé pò n gò pákpànzi,
 n ne dasi aò de nòe pò a gò aedòwà pòá.*
 2 N n zwàakpe gu káfi,
 n a zwáa yáasa kú,
 n a ba gbáakú,
 n a líò péle gúgiú.
 3 Asa íyò òta òplai ní zèeò,
 n gbéò buiò bùsu símá,
 aai zòle ní wéle ziaòu.

4 Nsu víakèò, asa wí a n kúò.
 Nsu wídeò, n gee a gò kpa n wéio.
 N èwaasogò wiyá a sǎngu,
 n gyaable ní geeò kpánwei yá a dǎngu bo.

5 Asa mapi n Kèna máme má n gò ù,
 ma tón Dii Zígòde!
 Ma Isailiò Bona, an Lua,
 ma kua adoae,
 wí memee dúnia píi Lua.

6 Má n gbesi
 lán nòe pò wà pákpàì àà pò yàwa.
 Mapi n Lua má ea n kú
 lán èwaaso nòkpama pò à giiwa.

7 Ma n to we yáa yòò gíae,
 àma má ea n si ma sùuu zòò yáí.
 8 Ké ma pò fè, ma bo n kpe gòpla,
 àma má wēnadòne gbèke láasai musu.
 Ma Dii n Bona máme má ò.

9 Lá ma legbè Nòee gòò,
 ma mè í a da dúniáa bo, †
 màa ma legbè gbā b,
 ma mè ma pò a fēnzi mà n lele bo.

10 Baa tó gbèsísiò làa mé sísiò gbòò,
 ma gbèkèa láa n kíio,
 ma bàakuannò aafia yá a gbooo.
 Ma Dii n wēnadòne máme má ò.

11 Wéle wēnade pò zàa'iana í a suumpapa,
 mé gbèe í n nòse níniò,
 má ea n kále ní tiikòazio,
 má n é daale safiiwa.

12 Má n bíi misonaò ke ní lubiio,
 má n bíibòleò ke ní gbēdiio,
 má n bíiò bo ní gbè bēeēdeò. ‡

13 Ma Dii, má yāda n gbé̄nɛ pii, §
n né̄o aafia aɔ z̄ɔɔ.

14 Yázēde a n gba gbāa,
gbāamɔa gbé̄nɛ a zà kũnnɔ.
Nȳɔ pɔe vía vío,
gili a gēnguo.

15 Tó wà lèlɛma, bee i bɔ ma kíio,
gbé̄ p̄s lèlɛma a mikpama.

16 Gwa! Mámɛ ma sia kè,
í tévu n̄ b̄ɔɔ,
aà ɔ̄l̄n ḡɔkɛbɔpia ũ.
Mámɛ ma gbēkaalɛna kè lɔ
aà gbé̄ dɛdɛ.

17 Ḡɔkɛbɔ p̄s wa kè n yáí a àikɛo.
Gbé̄ p̄s b̄ɔb̄onnɔ, n yá a z̄ɔlɛwà.
Ma z̄ɔblɛnaɔ baan we,
má tó aa z̄l̄ble.
Ma Dii máɛ má ò.

55

Dii kíi wɛlɛa a gɔɔwa

1 Hee! A gbé̄ p̄s imi lé á dɛɔ,
à mɔ í kíí ápii!*

Baa tó á ɔa vío, à mɔ p̄ble.
A mɔ v̄ɛɛ n̄ vío mi ɔasai, fiabosai.
2 Akɛa ále ɔa dɛ p̄s p̄s dɛ ble ũo musui?
B̄yáí ále z̄í ài dɛ p̄s p̄l̄i n̄ káo yáíi?

A ma yáma sa à p̄ɔmaa ble,
á p̄o i kɛ na a n̄isiwa.

3 A swákpa ma!

A mɔ ma kíí kè à e àɔ ku.
Ma bàa aɔ kúánɔ gɔɔpii,
ma gbēkɛ seasai p̄s má kè Davidiɛ yápi.†

4 Gwa! Ma aà díle seelade ũ buiɔnɛ,
ma aà kè gbé̄ d̄ɔaana ũ, an kía ũ.

5 Nȳɔ bui p̄s n̄ d̄ɔoɔ sísi,
bui p̄s n̄ d̄ɔopiɔ bàalɛ mɔ n̄ kíí
ma Dii Isailiɔ Lua p̄s a kua adoa yáí,
asa ma gawi pisima.

6 A Dii kíi wɛlɛ aà egɔɔ,
à aà sísi gɔɔ p̄s a káiánɔ.

7 Váikɛna a zé tó,
gbēvái ɔkpa a láasooi.
Aà zɛ n̄ Diio, i aà wēnagwa,
wá Luapi i s̄uuukɛaànɔ maamaa.

8 Asa ma Dii ma m̄ɛ,
á láasoo muua n̄ ma láasooɔo,
á yákeɛ muua n̄ ma yákeɛoo.

9 Lá musu n̄ z̄l̄ɛo lɛs̄í dɛ n̄ k̄ɔo,
màa ma yákeɛ lɛs̄í dɛ á yákeɛaa,
màa ma láasoo dɛ á láasooa.

10 Lá lou n̄ m̄d̄ɛo i bɔ za musu,
mé l̄li ea we t̄ɔlɛn̄inisaio,
í to p̄s b̄ɔlɛwà à n̄ɛ'i,
ɔ̄ i buikɛ p̄ɔt̄ɔnaɛ,
í blekɛ p̄ɔblɛnaɛ,‡

11 màa yá pò bò ma léu de.
 A léle pá ma pœá kesaio,
 ma yá'o kpásáa tá aò na.
 12 Asa á bòle ní pónao,
 wa dœaaé ní aafiao,
 gbèsísíwò ní sísíwò koo pūna ní gulao á ae,
 sēali píi a òtaale.
 13 Pēliò bòle leaaò gbēu,
 gbēliò bòle lesikaoo gbēu.
 Bee aò ma tòbò
 seela láasai pò a sùuli kpáleo ù.

56

Bui píi suabaa

1 Ma Dii ma mē:
 A zē ní yázedeo,
 í yáke a zéwa,
 asa ma sòu mà ní á suabaaò,
 má làa ní á bœa maaò.
 2 Báaaden gbé pò lé bee ke
 a yápi kúa ù.
 Ili kámabogòò pò má dile gbāleo,
 à òbòle vāi píiu.
 3 Buipále pò nàa su o
 má we à gē ma gbéò guuoo.
 Gbé pò a le wia su me
 lí giin a ùo.
 4 Asa ma Dii ma mē:
 Tó gbé pò wà ní le wíwò ma kámabogòò yādà,
 tó aa zè ní ma pœáo,
 mé aa ma bàakuarínò yá kúa,
 5 má ògbekené ma kpéú,
 an maa aò de negōeo ní nenōeola,
 má ní tó na ké a gíowa,
 tópi aò láaa vío, a ga bauo.
 6 Buipále pò aa nàa aa zikemeo,
 aa ye ma tóí aa zòblemeeò,
 aali kámabogòò pò má dile gbāleo,
 aa ma bàakuarínò yá kúa,
 7 má gérínò ma sísí pò a kua adoa musu,
 má tó an pò ke na ma sísikpeu.
 Má ní sa pò aai o ma gbaghakiò sí
 ní sa pò wí a pò káteu à tékūò,
 asa wa me ma kpéé bui píi lousisikpe.*
 8 Ma Dii Lua pò mi Isaili zìzòò káaa ma mē
 má ea gbéò káaa káfi gbé pò kàaaò guu.

Lua yákpalekea ní anabi vāi

9 Sēa nòbòò píi, à mò pòble
 ní lákpe nòbòò píi.
 10 Isaili gudōanaòá vīaone píi,
 aa a kee gbáeo,
 gbē lénanaaleaone, aali gboké dōo,
 aalò wúlea ní nana'oao, aa ye ii.
 11 Gbē asiadeone, ble lí mómáó,
 dōaana pò yāe dōoone.
 An baade a pœéá zé sè,
 an baade zia mí mēndo ài àle weele.

* 56:7 Mat 21.13

12 Aaí okòe: A mo wà v̄eε weεle,
wà í gb̄aa mi wà a de ke.
Pó pó mò rí gb̄ao a mós rí ziao,
io de gb̄a p̄eε beea maamaa.

57

1 Gb̄ēmaaᵛ lé midε,
mé a yá lé káada gb̄ēelao.
Wà luayāmanaᵛ s̄εle lé tárino,
mé gb̄ēε làasoo i kawào.
Lua lé gb̄é maapiᵛ si músi pó lé mówa.
2 Zεmaasεnapiᵛ lé gō rí aafiao,
aa kámabo rí wúlekiᵛwa miau.

3 Apiᵛ s̄o, à mo la á m̄asokεn néo!
Gb̄ās̄ide rí káaluao buiᵛn á ù!
4 Dé ále a lánikei?
Dé ále á lé yàasa εlewà
ále á léna b̄oēi?

A t̄aaε néo! A bui moafilideᵛ!
5 A me i lua t̄ái lí gb̄ēnεᵛ gb̄áu
rí liḡōn yàasaᵛ pii.
I sa'o rí á néᵛ swai
rí gb̄é lookpaaᵛ z̄iεo.

6 A ze rí swa gb̄é p̄oᵛp̄oᵛ,
ōme á baa ù.

Ao, amp̄iᵛ a it̄lémá,
a rí gb̄á pówenti.
Lá m̄aaε, má gí t̄osiwáε?

7 A d̄oε'iikek̄i k̄εk̄ε s̄is̄i k̄εs̄i musu,
wek̄i i dedε ge sa'ou.

8 I á zeeᵛ p̄éle kp̄é kp̄εεleli saε.
A p̄ākp̄āmazi,

a á zwāa wòlowá,
a dedε a da á wúlekiᵛ yàasaa.
A ledouk̄é rí á yenzideᵛ,
a wulεr̄ino, a oᵛl̄ia rí plei.

9 A n̄isi gb̄èwá,
a fεle rí kibεgetao,
a tulalelè maamaa.
A a z̄inaᵛ z̄i b̄usu z̄āz̄au,
a áz̄ia b̄usa e bedau.

10 A áz̄ia kp̄asa rí tá dasi oao,
i d̄ō k̄é a z̄é kuoo.
A áz̄ia l̄ε rí láo, ᵛ á ȳεε i láao.

11 Dé ále bilikεwà ále v̄iakeè
ᵛ a fεle rí moafilioi?
Ma yá i d̄oáguo,
i ma yāda á s̄uo.

Ké ma n̄ile à ḡèḡé yáí
ále v̄iakeεεo?

12 Má á yānakpaa áz̄iawa rí á yākeao εεkaé á oᵛl̄i,
a k̄áfiakεéο.

13 Tó a w̄ēna wii l̄ε,
á z̄iad̄oabᵛ pó á k̄āaaᵛ á b̄o m̄è!
Aa ḡε rí íanao pii,
baa lé'iana a rí séle.
Gb̄é pó n̄amazi mé a b̄usu túbible,
ōme a ḡō ma gb̄è's̄is̄i pó a kua adoa v̄i.

Lua gb̄éᵛ gb̄ágb̄aa

14 Dii mè: A zékpa! A zékpa!
 Ali miɔnaɔ bibi!
 A pɔ́ pɔ́ wa gēnalɛwà gága ma gbéɔ zéu!
 15 Asa ma Lua Musude má deńla,
 má kú gɔɔpii mé ma tɔ́ kua adoa.
 Ma mè: Ma be ku guleŋi pɔ́ a kua adoau,
 má kú lɔ́ nɔ́senie sùuudeo.
 Mi sùuudeo gba wēni dafu,
 mi nòseniedeo gba sɔ́.
 16 Máo yágagańno láasaio,
 ma pɔ́ aɔ paańzi gɔɔpiio.
 Tó màae, ma pɔ́keao yēēe a láa,
 an ían wēnide pɔ́ bɔ́ ma kíi a gēzea.
 17 An gbēble'ai táae mé ma pɔ́ fè,
 ɔ́ ma ní gbé ma ulené ní pɔ́kpēneo,
 ɔ́ aa gí bɔ́ ma kpe,
 aa ní pɔ́eā zé sè.
 18 Baa ké ma ní yákeao è màa,
 má ní gbágbá, má ní tàlakpa,
 má ní sɔ́ níniné vlévlé.
 19 Má tó ma sáaukpaa aɔ do ɔ́ɔɔnapio léu.
 Ma Dii ma mè má aafia kpá
 gbé pɔ́ kú zão ní gbé pɔ́ kú káiowa,*
 mí ní gbágbá.
 20 Váikenaɔ de lán ísia í pápáakɔ́wawa.
 A í lío ku kílíkilio,
 a ikooaɔ í fele ní pèleao ní gbásio.
 21 Ma Dii ma mè
 váikenaɔ aao aafiao.

58

Leyea stande

1 Wii lé gbáugbau,
 rísu n̄ nzia kúkuo.
 N n̄ lɔ́ fele musu lán kuu'owa.
 Ma gbéɔ táae kpáwakené,
 Yakɔ́bu buipio duunaɔ oné.
 2 Aańo ma kíi wēele lá gu lé do,
 an mēsa í wá ma yákeao dɔ́ai
 lán bui pɔ́ í yáke a zéwa
 ńli pákpa a Lua yádileaoziowa.
 Aal yágɔ́gɔ́sa a zéwa gbēaa,
 aańo ye mà sɔ́ńzi.
 3 ɔ́ aal ma la: Bóyái wa leyēi,
 ké ríle wá gwao ní?
 Bóyái wa wázia búsaíné,
 ké ní wá fán vío ní?

Gwa! A leyegɔ́o í ázia pɔ́eā ke,
 mé í á zíkēnaɔ wetá píi.
 4 Gwa! A leyēa í mīde ní lekpaao ní sóleo,
 í kɔ́ gbē ní oku gbāao.
 A fɔ́ leyē lá ále ke gbāewa
 mà á lɔ́ ma musue?
 5 Lá ma leyē dílen wee?
 Ziabusaa ado yá n̄ee?
 I ke mipelea lán kpootéwa
 ge wúlea túfuu ní zwánkasa kákaaálao yá no.

* 57:19 Efe 2.17

Pó pɔ́ i mɛ leyen wea?
 Bee mé í kamagua?
 6 Leye pɔ́ má díle min keo lò?
 A väikenaɔ gala polo gbéowa,
 à zuubɔle gbéone,
 à gbé pɔ́ wále ɔtómáɔ gbae,
 í gbáamɔa gbéone midɛ píi.
 7 A bleli nɔandenaɛ,
 à wɛnade besaide dile.
 Tó a gbé è be puizi, à pɔ́ nai.
 Tó i báale á mɛdoúdeɛo,*
 8 gu a pué lán íatɛ bileawa,
 á gɔa maa a bɔle áannɔ,
 á maakɛa a zemikúé,
 ma gawi íɔ té á kpɛ.
 9 Tó a lezúmazi sa, má wewá,
 tó a wiilémazi, má oé: Má ké!
 Tó a gbáamɔa gbéone midɛ á guu
 ní ɔtonɔakɔwao ní yápási'oao,
 10 tó a nɔandena gbá á pɔɛá ble,
 mé a pɔ́ kpá wɛnadewa à kà,
 gu a pué gusiau,
 gubeebee a gɔ́é lán fáanɛwa,
 11 míɔ dɔaaé gɔɔpii.
 Má tó pɔ́ mɔ́wá gu tékúau,
 má á wá baasaé,
 íɔ de lán swalu mɔ́sɛdewa,
 lán nibɔna pɔ́ a í lí baowa.
 12 A á bezia zi fele,
 á á wéle pɔ́ kálea à gègè vu,
 wi mɛé bíigbooa ní uazíɔ kèkɛnaɔ.
 13 Tó ále gbabɔ kámabogɔɔzío,
 mé ále ázía pɔɛá ke ma gɔɔpiwao,
 tó a mɛ kámabogɔɔzí na,
 mé a ma gɔɔpi díle gbía,
 tó á díle gbía mé a á bɔɔle tò,
 tó i ázía pɔɛá keuo,
 mé i yáyaabɔleuo,
 14 á pɔ́ a kea na,
 mí tó à kible búsu gulesíɔu,
 mí tó à á dezi Yakɔbu túbible.
 Ma Dii ma lé mé ò.

59

Gbéɔ duuna bɔa gupuau

1 Dii ɔ́ i ke geseú à késá á suabaaiɔ.
 Aà swá i ke gbáa à gí yámaiwáo.
 2 A yāváiɔ mé á kékɔwa ní á Luao,
 á duuna mé tò à a wé gòwá,
 ɔ́ à gí á yámai.
 3 Asa gbɛde'au gókpa á ɔwa,
 á táaeɔ á ɔkɔɔ pá.
 Eɛ mé íɔ dɔ á léu,
 íɔ yákpaaɔla bɔle.
 4 Gbɛe lí wiile yázedeio,
 gbɛe lí slana'o yákpaleuo.
 Aaí ze ní yápáɔ, aaíɔ ɛɛto.
 Aaí nɔsi yákele ú,

* 58:7 Mat 25.35

aaĩ nɛ'í gude ũ.

⁵ Aaĩ mlè gbe pipi,
aaĩ dānsaba tá.

Tó gbé ní gbe blè, a gae,
tó gbé wí s̄s̄, kyá a b̄o.

⁶ An bapio lí p̄kasa k̄eo,
an ɔ̄z̄ipio lí p̄o nańzio.

An yákeɔá gudeɛ,
aa ɔ̄d̄idi yápas̄iwa.

⁷ An k̄eɛ l̄eɛũ ní vaik̄eao,
aaĩ yāesaide de àanno.

Gudelaasoo aaĩo k̄e,
aaĩ ásoo ní músio kpár̄zi.

⁸ Aa aafia zé d̄so,*

yá d̄òde kú ní tufauo.

Aaĩ zé kolekolea da,
gbé p̄o beuo lío aafia d̄so.

⁹ A yáí tò yázede zàkūwan̄o,
mé yāmaa i wá leo.

Gupua wá wé d̄oi,

̄s̄ gusia wa su è,

guk̄eá wá me wáí,

̄s̄ gubeebee wá beu.

¹⁰ Wi ɔ̄d̄o gli lán v̄l̄oɔwa,

wi ɔ̄malemale lán wesaideɔwa,

wi ḡenale fáane lán guluuluuwiwa.

Wá gbāa fá,

ní beeo wá de lán ḡeɔwa.

¹¹ Wi wiile lán wáɔwa,

wi ɔ̄o w̄enan̄o lán felenaɔwa.

Wá wé ɔ̄o d̄o yázedei, wili eo,

wá me wá wá wá suaba, a zāwan̄o.

¹² Asa wá tàaeo k̄òne,

wá duuna wá dá yáú.

Wá tàaeo z̄òl̄ewá,

wá wá yákeao d̄o sa.

¹³ Wa b̄o Dii kp̄e wa m̄oafilik̄è,

wa gi wá Luazi,

yakpaanla ní k̄liwáio ɪ d̄oaw̄e.

Èe k̄ò wá s̄s̄ guu, àle b̄ole wá léu.

¹⁴ Maa yázede p̄oɔb̄oz̄ākè,

maakea z̄eá k̄āaa,

s̄iana ḡemb̄ole ḡāae,

yá d̄òde k̄ua ḡek̄liwa.

¹⁵ S̄iana gb̄ez̄ákp̄a,

wí ɔ̄z̄o gbé p̄o k̄è wáiwawa.

Dii w̄ekp̄ale gwá, à k̄èè ɪi,

asa yázede kuo.

¹⁶ A è gbé maae kuo.

Ké yákekenae kuo, à d̄iwá.

ɔ̄ à suabaze b̄o ní a ḡs̄sagb̄āakeo,

à gbāa'è a maakeawa.

¹⁷ A maakea dà mò ula ũ,†

à suabaa kp̄a mò f̄ua ũ,‡

à t̄osima dà p̄kasaɔ ũ,

* 59:8 Lom 3.15-17 † 59:17 Èfe 6.14 ‡ 59:17 Èfe 6.17, 1Tes 5.8

à àiapāsì kàkaala ulada ũ.

¹⁸ A fiabo gbéɔne ní yákeawa,
a pòkúmabòbò a ibeɔwa,
a tosi a wèɔwa,
i asea ke ísiabaadeɔne a zéwa.

¹⁹ Be'aedeɔ víake Dii tóe,
gukpeɔe aà gawi da gbia,
asa a mó lán í gufɔawa,
lán í pò Dii lé'iana lé ɔzɔiwa.

²⁰ Yakòbu buiò Bona a mɔ Sìna
gbé pò mikè ní duunaɔwaɔ kfi. §
Ma Dii máme má ò.

²¹ Ma Dii ma mè,
ma bàakuaínɔ yán ke:
Ma Nisína pò kúwá
ní ma yá pò má dàé á léuo
a bɔ á léuo ge á néo ge á tɔúnaɔ
za gbá e gɔɔpii.

60

Sìna gawi zia

¹ Fèle teke, asa n gupua mò,
Dii gawi písima.

² Gwa! Guluuluu kù dúniaa,
gusia kùle a gbéɔwa.
Mpi sò, Dii a bìlema,
aà gawi i bɔma.

³ Buiò mɔ n gupuu,
kiaò sò n pípiá í gbàai.

⁴ Wezu gugwa ñ liai,
aa káaa píi, aale mó n kfi.
N neɔɔ bò za zázá, aale su,
wa n nenɔeɔ naaa ní gbàtèeu, wàle surínɔ.

⁵ Tó n bee è, n pɔna a pisi n oawa,
n nòse a yáalɔ kua nzía dakfiwa.
Wa n gba ísia baa áizeɔ,
wa mɔne ní buiò pɔmaaɔ.

⁶ Yiongo waiò lí n búsu,
Madiá ní Efa búsu yiongo né bɔbɔ.
Seba búsuɔe mɔ píi
vua ní tulaleti gínanaɔ sea,
aale ma yákeɔ baokpa.

⁷ Wa Kedaa búsu pɔtuɔɔ káaane píi,
wa Nebaiɔ sásaɔ kpama ñ n bɔɔlekeò,
wi sa pò í kamagu oò ma gbagbakfiwa,
mí a kpé gawide gawi káfiò.

⁸ Bómé taa'ò lé su lán louwa,
lán felenguuluɔ sua ní kpéuwa keei?

⁹ Isiabaadeɔ lé káamazi we,
isia gó'ilenɔ mé zemikúá we.
Aa bò ní n néo za zázá,
aale mó ní ní ánuɔ ní ní vuaɔ
ma Dii n Lua tɔbɔi,
asa ma Isailiɔ Lua ma kua adoae,
má gawi písima.

¹⁰ Buipáleɔ ea n bíiò bo,

an kíaᵛ zíkene.

Baa ké ma n gbē ní pɔfēo yāa,
má wēnadōne ma sūuu yáí sa.

¹¹ N bíibɔleᵛ aao wēae gɔɔpii,
aalio taao fáane ní gwāasínao,
ké buio mone ní ní àizeeᵛ
ní ní kíaᵛ kpán'aekea.*

¹² Asa bui ge kpala pɔ i zɔbleneᵛ a midee,
wa ní búsuᵛ deelepma míomiᵛ.

¹³ Wa mone ní Libā búsu gawio,
peliᵛ ní kpeliᵛ ní sēliᵛ pii,
ké mà e zābleᵛ ma kúkiwa,
ma gbadibɔpi iᵛ gawí vī.

¹⁴ N wetāna néᵛ mɔ kúlene,†
gbé pɔ aa sakāngupio wúlene n gbázi,
aai one Dii wéle
Siᵛna pɔ Isailio Lua pɔ a kua adoa kále.

¹⁵ Baa ké gbéᵛ zāngu yāa
aa pākpānzi,
gbēeli gu baaví n guuo,
má n ke íandābɔ láasai ũ,
gbéᵛ iᵛ pɔnakèᵛ e ní buiwa.

¹⁶ Nyᵛs buio vī mi,
an kíaᵛ yᵛs kpama,
níᵛ dᵛs máme máa Dii n Suabana ũ,
Yakɔbu Lua gbāade n Bona ũ.

¹⁷ Má mᵛs ní vuaᵛo mɔgotē gbēu,
ánusu sᵛs mɔsi gbēu.
Má mᵛs ní mɔgotēoli gbēu,
mɔsi sᵛs gbē gbēu.

Má aafia dilene n laaidɔmade ũ,
má yázeᵛde danē n gbāade ũ.

¹⁸ Wa yāpási síuu ma n búsuu bo,
ásoo ní músiᵛo a sᵛs n búsu zᵛsleio.
Wa tókpa n bíie Suaba,
n bɔleᵛ sᵛs Táasi.

¹⁹ Tatē ali gupune fáane bo,
mɔvua í gbāa a gupune bo.
Ma Dii máme máᵛ de n gupua ũ gɔɔpii,
mapi n Lua, máme máᵛ de n tekea ũ.‡

²⁰ N tatē a gē kpéu bauo,
mé n mɔ a osikeo,
asa máme máᵛ de n gupua láasai ũ,
n ɔᵛbo a mide sa.

²¹ N gbéᵛ aao maa píie,
mé aao búsu vī gɔɔpii.
Aao de lí pɔ má bà vlápa a ũ,
ma ɔgbē ũ ma zāblea yáí.

²² An gbé pɔ kēsāarzi
a kᵛs à ka gbēᵛn òaa soᵛo,
an gbé pɔ kpēe ní guu,
a gᵛs bui zᵛsᵛ ũ.
Mámēmaa Dii,
má yápi ke a gɔᵛwa ní wāao.

* 60:11 Zia 21.25-26 † 60:14 Zia 3.9 ‡ 60:19 Zia 21.23, 22.5

61

Dii ɛ̄faigɔ

¹ Dii Lua Nišna kua,
à ma se mà baonakpa taasideɔne,*
à ma zɪ mà pɔsiadeɔ gba sɔ
mà zɪzɔ gɔa wéɛɔ ũ ní dakpeunaɔ gbaɛao kpàwake,
² mà Dii gbékekenegɔ†
ní wá Lua tɔsimagɔɔ oné,
pɔsiadeɔ nɔse i níni pii.‡
³ A ma zɪ mà fɪakpa Siɔna ɔɔɔnaɔne tɪfu gbɛu,
mà pɔna nísi dɔɔmá an gbásikpa gbɛu,
mà táasilea pɔkasa dané an kágaa gbɛu.
Aaɔ maa, wɔ méné
lí pɔ Dii bà azɪa tɔɔa yáɔ.

⁴ Aa bezia sà zizi vu,
aa pɔ pɔ wà a deɛlempá yáaɔ kɛkɛ,
aa ea wéle pɔ gɔ da wáiwai za káauɔ kále ɔ.

⁵ Bui zɪɔɔ á pɔɔ dádáé,
bui páleɔ á bua ní á véɛbuɔ sɛwaé.

⁶ Apɔ sɔ, wa méné Dii gbágbanaɔ,
wa á sisi wá Lua zɪkenáɔ.
A buiɔ àizeɛble,
á íanadá ní ní pɔmaaaɔ.

⁷ Ma gbéɛ ase a leɛ pla
wí pɔ wa dàmá gbɛu,
aa pɔnake ní ní baao
an geɛkpanweia gbɛu.
Aa gɔ búsu leɛ pla vɪ,
pɔna láasai aɔ de ní pɔ ũ.

⁸ Asa ma Dii, yázeɛde mé í kamagu,
má za pɔsiama ní gbáableamáogu.
Má ní ase kpámá ní náaiɔ,
ma bàa aɔ kúrɪnɔ gɔɔpii.

⁹ Waɔ ní buiɔ dɔ dúniaɔ,
an néɔ tɔɔ bui píi kí,
gbé pɔ ní é pii i dɔ ké
aa de gbé pɔ ma báaadáriguɔ ũ.

¹⁰ Mí pɔnake ní Diio maamaa,
ma pɔ na ma Luawa,
asa à suabaa námazi pɔkasa ũ,
à ɔɔa maa dàmɛɛ ula ũ,
lán nɔsena pɔ kákakèwa,
lá aa nɔ pɔ a zábleɔɔ fɪwawa.§

¹¹ Lá tɔle í to pɔ bólewa,
mé bua í to pɔwena fɛle,
màa Dii Lua a to yázeɛde ligua,
a to wà ma táasile bui píi wáa.

62

Yelusaleu dafu

¹ Siɔna yáí máɔ níleao,
Yelusaleu yáí ma lé a gɔ kpaauao
e a ge ɔɔɔ maa lá gu í dɔwa,
e a suabaa ge àɔ pípi lán sɛteɔwa.
² Buiɔ n ɔɔa maa e,

* 61:1 Mat 11.5, Luk 7.22 † 61:2 Luk 4.18-19 ‡ 61:2 Mat 5.4 § 61:10 Zia 21.2

kíáᵛ wesi n gawile nípii.
 Wa tó dafu pó a bᵛ Dii léu kpáne.
 3 Nyᵛᵛ de lán tulu gawidewa Dii ɔ́l, níyᵛᵛ de kíafua ũ á Lua ɔ́lau.
 4 Wa mēne Bezia bau ɔ́o, wa n búsu sísi Guwaiwai bau ɔ́o. Waᵛ mēne Mapᵛeāwēle, n búsu sᵛ Nᵛzāe, asa Dii pᵛ aᵛ dᵛma, mé n búsu a zákεaānᵛ.
 5 Lá èwaaso í wéndia sé, màa n Kena a n sé. Lá nᵛsena í pᵛnake ní a nᵛo, màa n Lua a pᵛnakenᵛᵛ.

6 Yelusaleū, ma gudᵛanaᵛ dile n bíiᵛ musu, aᵛ nílεaᵛ fáane ní gwāasinaᵛ píi. A Dii sísināᵛ, ásu kámaboo, 7 àᵛ zεaàzi e a gε Yelusaleū kále, í aà ke wéle pᵛ dúnia àᵛ aà táasile ũ.

8 Dii ladà ní ɔ́leleao, a ò ní a gása gbāa dᵛao à mè á á blεwe kpá á íbεεᵛwa bau ɔ́o, buipáleᵛ vᵛε pᵛ a a zíkè mi ɔ́o.
 9 A kèkenāᵛ ble, aai ma táasile, vᵛεkᵛzᵛzᵛnaᵛ mi ma kpé kpeεle.

10 A bᵛle! A bᵛle wénkpe!
 A zεkεke gbéᵛne!
 A kpá! A zεda kpá! A gbεᵛ gágau, í gudᵛkᵛεkᵛli dile buiᵛne!
 11 Gwa! Dii kpāwakε e dúnia léwa: O Síᵛnaε aà Suabana lé mᵛ. Gwa! A a asea kūa mé a a zí ài kpán'aekeā.*
 12 Wa mēné Lua gbᵛéᵛ, gbᵛé pᵛ Dii ní bᵛo. Wa mēne Wa'ᵛliai, Bezianᵛo.

63

Dii tᵛsimagᵛᵛ

1 Déme bᵛ Eᵛᵛᵛ búsuu, àle mᵛ, à bᵛ Bᵛzela, aà pᵛkasaᵛ tà keei?*

Déme lé gᵛsagᵛsa táa'ò ní gbāa zᵛᵛo, a ula gawide daa keei?

Máme, mále ziblea kpāwake, má gbᵛéᵛ suabaa gbāa vᵛi.

2 Bᵛyāi n ula ní n pᵛkasaᵛ tà lán gbᵛé pᵛ ɔ́zᵛᵛ vᵛεfεkᵛliu pᵛwai?

3 Ma ɔ́zᵛᵛ vᵛεfεkᵛliu mado, gbᵛε kumanᵛo, baa do. Ma ɔ́zᵛᵛ buiᵛwa ní pᵛkūmao, ma kεε tᵛmá ma pᵛfε yāi. An au fāfā ma pᵛkasaᵛwa,† ma ula gbāslkpā píi.

* 62:11 Isa 40.10, Zia 22.12 * 63:1 Isa 34.5-8 † 63:3 Zia 14.19, 19.13, 15

⁴ Asa má tɔsimagɔɔ kūa ma sɔu,
ma gbéɔ bogɔɔ kà.

⁵ Ma gugwàgwa, gbēe ku à dɔmaleo,
yá dīa ké gbēe ku à ma gba gbāao.
ɔ ma zɔblè ní mazía gāsa gbāao,
ma pɔkúma mé ma gba gbāa.

⁶ Ma ɔzɔ buiɔwa ní pɔfēo,
má tò ma pɔkúma í zɔlémá,
ma ní au kòle zīle.

Dii gbēke galikεa

⁷ Má Dii gbēke galikε ní aà táasilεao,
asa à yápii kèwēε wá gwaa guu,
à yāmaa dasi kè wá Isailiɔne gbēkε guu.

⁸ A mè: Aa de ma gbéɔ ũ,
aa mɔafiliyá kemεεo,

ɔ à gɔ ní Suabana ũ.

⁹ A dɔrínɔ ní taasikεa guu pii,
aà æ malaika ní suabá,
à ní bó ké a yeŋzi à ní wēnagwá yái.
A ní se a za yāayāa a ní kūa.

¹⁰ Kási aa bɔ aà kpe,
aa aà Nisína pɔ yàè.

ɔ à mikpɛdɔné à gɔ ní ibεε ũ,
à zikàrínɔ.

¹¹ ɔ Mɔizi gɔɔ yá dɔ aà gbéɔgu aa mè:
Lua pɔ bùa ní a kpása dádánao isiawa,
à a Nisína dàŋgu ku má ni?

¹² A a gāsa gawide pòo Mɔizi ɔplai,
ɔ à í zɔε ní æ,
ké à tɔbɔ e gɔɔpii yái.†

¹³ A gèrínɔ í títiu, aai gēmbɔleɔ
lán sɔ pɔ lé bàale guwaiwaiuwa.

¹⁴ ɔ Dii Nisína ní gbá íampakti,
lán zu pɔ wá gèrínɔ swadɔɔɔwa.
Māa n dɔaané,
ké n e tɔbɔ yái.

Suabaa wii

¹⁵ Kua za musu wékpale n gwa,
kua za n gulεsɔ gawide pɔ a kua adoau.
N pásɔ ní n nεgɔnkeo tɔn lá?
N gi wēna ní sósobio keiwēε.

¹⁶ Baa tó Ablahaŋ wá dɔo,
níme ní wá Mae ũ.

Baa ké wá yá i dɔ Isailiguo,
Dii, níme ní wá Mae ũ,
n tɔn wá Bona za zi.

¹⁷ Dii, bɔyái ní tò wa zā n zéwai?
Ake a n wá swá gbāakù,
ɔ wá n vía vío ní?

Èa su wápi n zɔblenaɔwa,
gbéɔ pɔ ní sè buiɔn wá ũ.

¹⁸ Wa gɔ bùsu pɔ ní kpáwá vɔ gɔɔpla,
ɔ wá ibεεo mɔ ɔzɔ n kpéwa.

¹⁹ Wá de lán gbéɔ pɔ ní iko vímáɔɔwa à gègè,
lán gbéɔ pɔ n tɔ kúmáɔɔwa.

Kai! Tó n musu wè n pila,

† 63:12 Bɔa 14.21

gbèsisib lualua n aε.

64

¹ Nyɔ̄ de lán té pɔ̄ kù yàa giiwa
a tó ipiwa,
n ibeε̄ i n tɔ̄ dɔ̄,
buiɔ̄ i gilike n aε.

² Asa ké n pila yāa,
n dabudabu pɔ̄ wá a fān vɔ̄o kè,
gbèsisib lualua n aε.

³ Dii pɔ̄ i yāke gbé pɔ̄ an wé dɔ̄aàziɔ̄ne,
m é i ke n bāasio, wi e yāa gueio.
Gbēe swá i mao, gbēe i wesiε̄o.*

⁴ Ni ze n gbé pɔ̄ n yáli sāaaguoo,
gbé pɔ̄ i yāke a zéwa n pɔ̄nao.
Ama ké wa duunakè, n fēwázi,
wá kuò à gēgē, kpelewa wá bɔ̄ui?

⁵ Wápii, wa gɔ̄ gbálea,
wá maakeaɔ̄ pii de lán bɔ̄bɔ̄wa.
Wápii wále i'ò lán lí láwa,
wá yāváikea a gēwanɔ̄ zéa lán íanawa.

⁶ Gbēe lé n sisi bo,
gbēe i fele lé zezenzi bo,
asa n n wé gāwēε̄,
n wá kpá wá yāváiɔ̄la.

⁷ Kási mme n wá Mae ũ Dii,
gín wá ũ, wá bonan n ũ,
n ɔ̄gben wá ũ wápii.

⁸ Dii, n pɔ̄ su pawázi à gēagēo,
wá yāváiɔ̄ su à ɔ̄dngu gɔ̄ɔ̄pii.
Wá wegwa, n gbé n wá ũ wápii.

⁹ N wéleɔ̄ gɔ̄ gbáa ũ,
baa Siɔ̄na gɔ̄ gbáa ũ,
Yelusaleŭ gɔ̄ guwawai ũ.

¹⁰ N kpé gawide pɔ̄ a kua adoa
pɔ̄ wá deziɔ̄ n táasilèu tekù,
pɔ̄ pɔ̄ wá pɔ̄ dɔ̄wàɔ̄ ɔ̄ɔ̄kpá pii.

¹¹ Nyɔ̄ yá beε̄ gwa, ní gí yāe keia?
Nyɔ̄ níle kpé, ní ɔ̄ɔ̄lewá à gēagēa?

65

Yákpalekea n Isaili

¹ Ma sɔ̄u mà mà wemá,
ɔ̄ gbēe i ma gbεaɔ̄,
má kè wá ma e,
ɔ̄ gbēe i ma kfi wεleɔ̄.

Má ɔ̄ bui pɔ̄ lé ma sisioɔ̄ne:
Má ké! Má ké!

² Ma ɔ̄ bɔ̄ dɔ̄a bui swágbáadeɔ̄zi,
kási aa be zé vāi guu te a nízla pɔ̄eāi.*

³ Bui pɔ̄ bɔ̄ ma léwe gɔ̄ɔ̄piin n ũ,
aāb sa'o swaluu,
aāi tulaletikate a táasoɔ̄u.

⁴ Aāi zōle miai, aāi i bāalikpεu,
aāi sa'osawa nɔ̄ɔ̄ só,
aāi pɔ̄ bēε̄ yāma de n dou.

⁵ Aāi me: E a, n̄su s̄mazio,

* 64:3 1Kln 2.9 * 65:2 Lom 10.20-21

asa má ye mà g⁵ gbāleao!
 Gbé bee de té p³ ɔ̄ kú g⁵pii súle ũ ma nízié.
⁶ Dii mè: Gwa!
 A kēa láu ma ae, má nileo,
 má fiaboné à gē ní kú,
⁷ má fiaboné ní duuna
 ní ní dezi³ duunao yá musu pii,
 asa aa tulaletikàtea gbèsi³s³owa,
 aa l'èa s³s³ musu.
 Má yá p³ aa kè yā³ fiaboné a léu à gē ní kú.

⁸ Ma Dii ma mè:
 Baa tó v̄ēbe³ í v¹ y³nn³,
 wí me wasu a òkpao,
 asa a káfiá v̄le.
 Maa má ke ma zòblena³ yáí,
 má gbé³ midé pii.
⁹ Má bui se Yak³bu bui³ guu,
 Yuda³ g⁵ ma gbèsi³s³ v̄í.
 Gbé p³ má sè³ mé aa g⁵ v̄í,
 wekí ma zòblena³ aa³ kuu.
¹⁰ Sa³na a g⁵ dá³dákí³ ũ,
 Akoo guzule[†] a g⁵ zu³ kálékí ũ
 ma gbé p³ aai ma kí w̄el̄e³ne.

¹¹ A gbé p³ a pákpámazi³ s⁵,
 ma gbèsi³ p³ a kua adoa yá sáágu,
 i blekale táa p³ í m³ ní mina³oe,
 i í gbāa yāale t³le táa p³ í ní baa kpámáwa.
¹² Má á baa kpáwá f̄enda ũ,
 í kúle wà á dede,
 asa ma lez³u, i weao,
 ma yá'ò, i swá³ei³o,
 a yá p³ má yeio kè,
 a ze ní yá p³ i kamaguoo.

¹³ A yáí tò ma Dii Zig³de ma mè
 ma zòblena³ p³ble, n³ana i á de.
 Ma zòblena³ imi, imi i á de.
 Ma zòblena³ p³nake, wí i á kú.
¹⁴ Ma zòblena³ gulake ní n³senao,
 ápi³ s⁵ á wiile ní yá'oma³,
 í búbuape ní p³sia³o.
¹⁵ A t³ a g⁵ gbé p³ má sè³ne gbékab³ ũ.
 Ma Dii Lua má á dede,
 āma má t³ dafu kpá ma zòblena³ne.
¹⁶ Gbé p³ lé sa'olekené b³supiu
 a ke ní Lua si³ande t³o.
 Gbé p³ lé lada b³supiu,
 a da ní Lua si³ande t³o.
 Asa taasi p³ aa kè yāa a sángu,
 i sáale ma w̄éu.

Musu dafu ní z̄íle dafuo

¹⁷ Mále musu dafu ní z̄íle dafuo ke.‡
 Yázi³ d³ gbé³gu l³o,
 a gē ní láasoo guuo.
¹⁸ A p³nake,
 à³ yáal³ p³ p³ mále ke³wa g⁵pii,

† 65:10 Yoz 7.26 ‡ 65:17 Isa 66.22, 2Pie 3.13, Zia 21.1

asa mále Yelusaleũ ke wà yáalɔ,
aà gbéɔ i pɔnakɛu.

¹⁹ Má yáalɔ Yelusaleũwa,
ma pɔ a ke ma gbéɔwa na.

Wa ɔɔl ní búbuapeao súu ma a guu bau lɔo. §

²⁰ Wa ne' iulitɛn kpéɛ bau lɔo.

Mae zɔɔe a ga we a gɔɔ lesaio.

Tó gbé kà wè basɔo mé à gà,
wa me èwaasoe.

Tó gbé i ka wè basɔoo, mé à gà,
wa me Lua lekèèè.

²¹ Aa kpɛɔɔɔ, aaiɔ kuu,
aa véɛliɔ pépe, aaiɔ a be ble.

²² Aa kpɛɔɔɔ buipáɛɔneɔ,
aali pépe, dáɔ a be bleo,

asa ma gbéɔ wèni ke lán líwa,
gbé pɔ ma ní sépiɔ ní zí ài ble.

²³ Aa isima ga kpa páo,

aa ne' i à ɛ ní tó weo,

asa aao de gbé pɔ ma báaadáríguɔ ũ,
ampiɔ ní ní néɔ sánu.

²⁴ E aao gé ɛzui, má wemá,

e aao yá'o aao gé láai, má swásci.

²⁵ Awalewana ní sáo a sɛ ble sánu,

nɔɔmusu a taaable lán zuwa,
mléɔ pɔblea aɔ de bùsu ũ.

Aa pɔe ke'ia ge aa pɔe òɔkpa ma gbèsi'í pɔ a kua adoa musuo.*
Ma Dii máme má ò.

66

Dii bui pti kaaa

¹ Ma Dii ma mè:

Musu mé ma kpalabaa ũ,*

tɔɔle mé ma gbadibɔ ũ. †

Kpé pɔ á ye dɔmɛɛ bee ku máe?

Ma zɔlekli bee kà kpelewai?

² Ma ɔ mé pɔ beɔ kè píi,

ɔ aa kuo lò? ‡

Ma Dii máme má ò.

Gbé pɔ má aà wegwan ke:

Gbé pɔ azia bùsa mé a nɔse dou,

mé a ma yáɔ vía ví.

³ Wí sa'oa ní zuo, ɔ wí gbède lɔ,

wí sa'oa ní sáo, ɔ wí gbè waa fi,

wí mɔ ma gba pówenti, ɔ wí sàwa au tóle,

wí tulaletikamɛɛ téa, ɔ wí kúle táaɛ.

Aa zè ní rízia pɔeɔo,

an pɔ lɔ na ní yábèɛpiɔwa.

⁴ Mapi sɔ ma ze ò

mà yá gea ní kpɛo sua ní aɛo kené,

má mómá ní yá pɔ aa a vía vío,

asa ma ɛzù, gbèe i weao,

ma yá'ò, aai swáɛio.

Aa yá pɔ má yeio kè,

aa zè ní yá pɔ i kamaguoo.

⁵ A gbé pɔ á ma vía víɔ à ma yāma.

A gbé pọ aa zaágu,
 aaí á bọ adoa ma yáí mè:
 Dii tọbọ, wí á pona e mè!
 Wí a ní kú nípii.
 6 Wéle súu ma dọ!
 Ma kpé kọfi ma dọ!
 Mále fiabo ma ibeṣoṣe a lé gbey.

7 E aà gé nọwáwákei à pila,
 e aà nòse à gé swaa káíwa,
 à ne ń gṣe ũ. §

8 Déme yá bee taa mà yáai?
 Déme wesié màai?
 Wa búsu i gọọ doa?
 Wa buike kándo gṣọa?
 Kási ké nọwáwá mà Siṣnawa,
 à né bọbọ gṣọ.

9 Ma Dii ma mè
 má tó ne ńgọọ ká, né gí bọ péleia?
 Mapi á Lua ma mè
 má tó pilagọọ ká, mí sakpe tataa?

10 A pónake Yelusaleū yá musu,
 à yáalwá, á gbé pọ á yeaazí.
 A pónakeó, á gbé pọ ále ńlẹ.

11 Asa á aà yó mí á ká, á nòse i níni,
 á aà i mí, á pọ i ke aà àizee zṣọwa na.

12 Asa ma Dii ma mè
 má aafia pisiwá lán swawa,
 má buiò àizee naaàè lán swa paawa,
 i yó kpáwá, i á kue, i á kpá a gbáa.

13 Lá da í a né nòse níni,
 màa má á nòse nínié,
 á nòse a níni Yelusaleū.

14 Tó a wesiáale, á pọ a ke na,
 á me iọ aafia lán sẹkusiwa.
 Dii a to a zṣblenao a gbáa dọ,
 kási a kpènemu u bọbọ a ibeṣoṣe.

15 Gwa! Dii lé mọ ní téo,
 aà zikasọgo aọ de lán zàawa.
 A sumá ní kyàwáao,
 a ní lele ní tẹlẹpí.

16 Asa Dii a yákpaleke ní bui piió ní téo ní fẹndao,
 mé gbé pọ a ní dẹdẹ fàao.

17 Gbé pọ aaí gbábọ níziáe aa gé sa'oió,
 aaí te sa'onazi e swaluu,
 aaí sàwa sa'onọọ só ní zaeo ní énao,
 aa midẹ sánue.
 Ma Dii máme má ò.

18 An yákeao ní ní làasoo yáí mále mọ bui pii káai. Tó aa mọ, aa wesi ma gawile. 19 Má seelake ní guu, mí ní gbé pọ bọe gbae buiowa, Taasisi ní Libiio ní Ludi pọ kázuna ńlọ ní Tubalio ní Gelesio ní ísia baa búsu zàzà, gu pọ wí ma tó mauo mé wí wesi ma gawileo, aai ma gawí kpáwake buiṣe. 20 Aa bọ ní á gbé bọ bui pii káí dia sọ kpe ní sọbaonao ní yiongo kua sọgo ní zugo guu. Ma Dii ma mè wa mọrín ma kpéu wá ma gba Yelusaleū ma gbẹsísí pọ a kua adoa musu, lá Isailio ń mọ ní pówentio ta gbálesai guuwa. 21 Ma Dii ma mè, má ní gbé se dile sa'onao ní Levii bui ũ.

22 Ma Dii ma mè lá musu dafu ní zílẹ dafu* pọ mále keo aao ku ma ae gọpii, màa á néo ní á tso aọ ku gọpii. 23 Ma Dii ma mè mọ ní mọ, kámabogọzíl ní kámabogọzíl, bui pii alio mọ

kúlei ma aε. ²⁴ Tó aa b̀ wénkpe, aa gbé p̀ b̀ ma kpeε γεε gwagwa. An k̀bii láao, an té a gao,† mé bui pii aε ye í g̀yáio.

† 66:24 Maa 9.48

ZELEMII

Yá pò kú lée bee guu

Zelemii ku ado, a ku yá pò gbépii lé ke kpeo, áma a náai ví Luae e à gè zí pò Lua dàe kèò pii. Zelemii ku lá Lua zína Pòlu ò gbezáwa à mè, yéèsaiké guu 5 Lua gbáa síana í bɔu (2Kln 12.9).

Zelemii yá pò kù wà láasookewàn ke: Aà èwaasoké guu à gò Lua lédòekena ù Yelusaleù (1.4-9) e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 626, kí Yosia dea kía ù gɔɔ (640-609), 5 a ku we wè bla, gɔɔ pò yáò lé zí'ùkù àlè káfi.

Asilìò mé gbáa ví gupiiu gɔɔ bee, 5 aa ná Babiloniò gbaa guwa. Yosia ze'e è à Èsaìli bùsu zi kpedo sí. Ama wè 609 guu wà àà dè Megido gɔɔ pò àlè gé kpái Egipi zígò pò aa mò dsi Asilìòkone. Egipiò aà né Yoazaa pò zòlè aà gbèu bò kpalau, 5 aa Yoakiù kpá aà gbèu. Wè 597 guu kí Nebukanéza ní Babiloniò sí Yelusaleù guu, aa ní gbèò náaa tàrínò ní kí Yekonia pò gò a mae Yoakiù gèe ùò sánu. ɔ aa Zedekia kpá Davidi kpalau, kía gbáasaide pò gbéò tò à yákele kè ní a dii Babiloniò. ɔ aa fèlèaaàno pásípási, aa koezò Yelusaleùzi e wè do, 5 Nebukanéza zígò Yelusaleù sí wè 587 mɔ soplade guu, aa kí Zedekia kù, 5 aa Lua kpé kpása, 5 aa tà ní gbé gbáaò pii.

An taa gbèa wà Gedalia pò zìblenapìò aà díle gbáade ù dè, 5 Yuda gbé kóna pò aa gòò bàalè wà tà Egipi, aa ànabi Zelemii sè ní gbáaò wà tàò. We à gàù.

Lán ànabi kínìòwa Zelemii è yá gbáa pò kèpiò guu Lua lezà a gbé pò aa a náai víopiòwa. ɔ Zelemii mè tò aa ye músipi kémáe, sema aa éa su Dii ní Luawa, aa lèkpaala ní Egipiò tó, aai ze ní zòblea Babilonideòneò. Ama aa Zelemii díle bɔnkpede ùe, 5 wà íadàwà. A bilikè yápiwa, asa a ye a gbépiòzi maamaae. Maa a kuò dúniau. Gaga bao pò Lua dílèe aà kpa a gbé pò aa ku kai lezòne mé tò à bílikè, asa a ye a gbépiòzi. A yáí Ìò zòaka Luazi mòòmòò (11.18-12.6, 15.10-21, 18.18-23, 20.7-18).

Baa ké àlè Lua gbéò kaale yá kpáwake luanaaikensaidèpiòne, à ní suabaa yá è káaa Ìò Luapi bàa sa kuarínò yá ù (31). A zí pò Lua a ble gbèzà náai ví, 5 à seeladeke pò í bɔ ní sae kè. Wèdò Luazi guu à tɔlè lù. (32).

Zelemii kè waasokpan náaide pò wà Yesu lèèùò ù (Matie 16.14). E Yesupi àò gé gai à Gèamusu dikpe blè blè ní a íwaò, 5 à mè Lua bàa kua ní a gbéò yá pò Zelemii ò pápa sa (Luk 22.20, 1Kln 11.25).

Dii Zelemii díle ànabi ù

¹ Ilikia né Zelemii, Anato pò kú Bèyámee buiò bùsuu sa'onae yán ke. ² Dii yá'òè Amò né Yosia, * Yuda kía kpalablea wè ku'e'aaòde guu ³ ní Yosia né Yoakiù, † Yuda kía kpalablea gɔɔò e Yosia né Zedekia, ‡ Yuda kía kpalablea wè kuédode mɔ soode guu, gɔɔ pò wà Yelusaleùdeò kùkù zìzò ù.

⁴ Dii yá'òmee à mè:
⁵ E mào gé n íkasai neasakpeu,
má n dɔ,
e ñyò gé bɔi gbèu,
ma n se ma pò ùe, §
ma n díle ànabi ù buiòne.

⁶ ɔ ma mè: A'a Dii Lua! Má yá'oa dɔò, asa èwaasonan ma ù. ⁷ ɔ Dii òmee:
Nsu o èwaasonan n ùò.
Gé gbé pò ma n zímáò kfi píi,
ní yá pò má dane píi oné.

⁸ Nsu víakénéò,
asa má kunnò n misia yáíe.
Ma Dii máme má ò.

⁹ ɔ Dii ɔbò a zò ma léwa à mè:
Ma a yá sòso má kàne n léue.

¹⁰ Gwa! Ma n díle buiòne ní ní bùsuò,
níyò ní wo ní bùsuu,
níyò ní gbáa k'è,

* 1:2 2Kia 22-23 † 1:3 2Kia 23.35-24.6 ‡ 1:3 2Kia 24.18-25.21 § 1:5 Isa 49.5, Gal 1.15

ńyṣ ń kaale, ní ɛa ñ ní zedɔ,
ńyṣ ń gboo, ní ɛa ñ ní keke.

¹¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: Zelemii, bó ní èi? Ǿ má wèwà: Lí pɔ wí me wétei gɔna mále e. ¹² Ǿ Dii òmɛɛ: N è wásawasae, asa mále wéte ma yáí, ké à e papa yáíe.

¹³ Dii yá ɛa dèdɛa à mè: Bó ní èi? Má wèwà: Ma oo è, àle pusu bɔ, à yèle, a zí dɔ gugbántoo oi. ¹⁴ Ǿ Dii òmɛɛ: Za gugbántoo oi wa bɔu wà yáyia búsuɛbeedeɔwa. ¹⁵ Mále búsu pɔ kú gugbántoo oio gbéɔ sisi aa mɔ píe.

An kíaɔ ní kpalabaaɔ kpále Yelusaleu bíibɔleɔ.

Aa koezɔ a bíi pɔ liaizi,

aa léle Yudaɔ búsu wéleɔwa.

¹⁶ Maa má yákpaleke ní ma gbéɔ

vái pɔ aa ké aa bɔ ma kp yáí.

Aa tulaletikátea dii páleɔne,

aa kùle ní pòkeɔne.

¹⁷ Sɔuke, ní fele yá pɔ má dane oné pii.

Nsu to sɔ kēngu an yáío.

Tó maan sɔo, míme má tó sɔ kēngu ní ae.

¹⁸ Ma n ke lán wéle bíidewa gbāɛ,

lán mɔpele ge mɔgotɛ bíiwa.

Yuda kíaɔ fɔ kpanɛo,

ge a gbáadeɔ ge a sa'onaɔ ge a gbépii.

¹⁹ Aa ánama, kási aa n fuo,

asa má kunnɔ n misia yáíe.

Ma Dii máme má ò.

2

Isailis bɔa Dii kpe

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Ge ñ yáɛ bee kpáwake Yelusaleudeɔ swáú.

Ma Dii ma mè,

á wēndiagɔɔ gbēke pɔ á vímanɔ dɔmagu

gɔɔ pɔ á yemazi ma nɔ dafu ũ.

Gɔɔ bee á tamazi guwaiwaiu,

gu pɔ wi pɔtɔuo.

³ Aa ku ma mēndo yáíe,

aame ma buapɔ káaɔ ũ.

Ma gbé pɔ ní mɔmɔɔ taae è,

ɔ músi ní lé.

Ma Dii máme má ò.

⁴ A swáɛe ma yáí, á Isailis,

á Yakɔbu buiɔ pii.

⁵ Ma Dii ma mè,

taae kpele á deziɔ èa,

ɔ aa zákúmanɔi?

Aa tē taaɔzi, ɔ aa gī oi.

⁶ Ma ní bóle Egipi ma dɔaané guwaiwaiu

ní sēgbáo ní búsu tɔɔ'edeo

ní búsu iminadeo ní gusisi pásfo,

gu pɔ gbēe lí a baa vío mé gbēe líɔ kuuo,

kási aai ma gbɛao.

⁷ Ma suńɔ tɔɔle taaedeu la,

aaliɔ a libeɔ ble ní a pɔmaaɔ.

Ké aa ká, aa ma búsu gbálè,

aa tò à gɔ pɔ pɔ má yeio ũ.

⁸ An sa'onaɔ i ma dɔo,

ma ikoyádanedeo i ma dɔo,

an dɔaanaɔ bɔ ma kpe,

an ánabiɔ ánabikekè ní Baali gbāao,

aa tē pɔ pɔ lí káfíakeneoɔzi.

⁹ A yáí má mó ní á yáo sɔ,

mé má mʊ́ ní á nēʊ ní á tʊ́naʊ yáʊ.

Ma Dii máme má ò.

¹⁰ A bua ísiawa e Sipi bùsuu à gwa.

A gbé zí Keda a bùsuu à a yá táasika,

í gwa tó yáe bee taa kè we yáa.

¹¹ Buie a diiʊ lile yáae?

Kási an táapiʊ á Lua no.

Ma gbé pʊ́ má de Lua gawide ũ,

ma gbéʊ ma leŭkpakè

ní pʊ́ pʊ́ lí káflakenéʊ.

¹² A musudeʊ, à to yápi diwá,

á me i seenata à gʊ́ sàiii.

Ma Dii máme má ò.

¹³ Asa ma gbéʊ duunakè lee plac.

Mámé má nibʊna í wēnide ũ,

ʊ aa ma to we,

aa gè wà biaʊ yʊ́ níziac,

bia tefena pʊ́ aa fʊ́ í dileʊ.

¹⁴ Isailiʊ á zʊʊnee?

Wà ní í zʊble guu nee?

Bʊyái aa gʊ́ pʊ́víaʊ ũ sai?

¹⁵ Nʊʊmusuʊ pàlamá aa pūnamá,

ʊ aa ní bùsu yáa,

an wéleʊ tekù, gbēe ku we bo.

¹⁶ Mefisideʊ ní Tapanesideʊ ní mi wàné.

¹⁷ Amé a yápi í áziacò lò?

Ma Dii á Lua, ké má zemikúae,

ʊ a ma to we.

¹⁸ Bʊyái ále gé Egipi Sioo í miii?

Akea ále gé Asili Uflata í miii?

¹⁹ A váikea a wi á musue,

á pʊʊbʊzákea a wétēa íé.

A láasooke, í dʊ́ ké

á bʊa ma Dii á Lua kpe vái,

mé á kua víakeamee sai íi.

Ma Dii Lua Zigʊde máme má ò.

Isailiʊ dea nʊ náaisai ũ

²⁰ A ma zuu gbòò á nʊe à gègè,

a ma baʊ kèkè,

a mè á zʊblemee.

Stana guu í gbásike sʊsʊ lesʊ pii musu

ní lí yèleʊ pii gbáuo.

²¹ Ma á bá vèeli maa náaide ũe.

Kpelewa a kèa,

a gʊ́ vèeli bʊlenziac ũi?

²² Baa tó a zu'ò ní saoo

ní mʊʊsnao maamaa,

á táae tèbateba a láamee.

Ma Dii Lua máme má ò.

²³ Kpelewa á fʊ́ o í gbáleo,

í ke Baaliʊne kèkeo ní?

A yá pʊ́ á kè swadʊʊ gwa,

à láasooke á yákeapiʊwa.

I gé le à su la,

lán yiongo núnu pʊ́ a me fèlewa,

²⁴ lán sèa zàa'ín da pʊ́ dʊ́kè ní gbáao,

ále gʊ́ lana sesewa.

Déme a fʊ́ à aà lé liaa gʊʊ pʊ́ aà me fèlei?

Zàa'ín sa pʊ́ lé aà wèleʊ kpasao,

aa aà e a gɔɔwae.

²⁵ Asu àò kpálekérizi
e á kyale gé yaa á gbáu,
á kòlo giigagao.
N beeo a mè a zekɛo,
wá ye dii zllòzìe,
sema wà géma.

²⁶ Lá wí í kpáí kú, tó wà bòwà,
màa wa wida Isailiowa,
an kíaò ní ní gbāadeò
ní ní sa'onaò ní ní anabio.

²⁷ Aaí o líe: Wá maen n ũ,
aaí o gbɛɛ: Mmɛ n wá í.
Aa bò ma kpe, aai zɛmanoo.
Gɔɔ pɔ taasi ní lé,
ā aaí mɛ mà fɛle mà ní suaba.

²⁸ Dii pɔ á kè ázlaeò ku máe?
Aa fɛle á taasikɛgɔɔ,
tó aa fɔ á suaba!

Asa á Yudaò,
á diio dasi kà á wéleowa.

²⁹ Býyái ále zɔakaimazii?
Apii a bɔ ma kpeɛ.
Ma Dii máme má ò.

³⁰ Ma ladá á deziowa pāe,
aai totoapi yādao.
Aa lèle ní anabioowa
lán nòomusu pɔkaalenawa.

³¹ A gbāgbɛò, à wéte ma yái.
Ma gɔ Isailiòne gbáa
ge gubeebee ũ yà?

Býyái ma gbépio í mɛ
waò ní bebea kɛɛ,
wa mɔ ma kíi bɔ ní?

³² Nɔamblebɔ yá a fɔ sá wéndiague?
Zákezi pɔɔ yá a fɔ sá nɔ dafugue?
Kási ma yá sá ma gbéɔgu
à gɔɔplakɛ.

³³ A yenzi eɛe víe fá!
Baa káalua sà zɔɔ,
á á yákea dadaɛ.

³⁴ Wí taaside yāsaide au e á pɔkasaowa,
i ke a ní lé á kpéu,
aale á pɔɔ sélen sɔo.

³⁵ Gia ní beeo i mɛ á yāe vío,
ma pɔ a paázio.
Lá a mè í duunakɛo,
má yákpalekɛánɛ.

³⁶ Býyái io liaaliaa à á yákea lilci?
Egipio widawá,
lá Asilio kèéwa.

³⁷ A bɔ we á su ní ɔo dia á musue,
asa gbé pɔ ále ní náaikepio,
ma girizie, á dɔnle emáo.

3

¹ Tó gbɛe gí a nai,
ā à gè zákè gupálei,
a fɔ ɛa nɔpi kú be?
Aà kúta a busupi gbále dtúduue.

Apio sɔ a gbāsíkè ní gɔɔ dasi,
 ɔ a ɛa lé sua saa?
 Ma Dii máme mále á la.
 2 A wɛzu à sɪsɪ wáiwaiɔ gwae,
 gu kpele wi á dǎakpauo ní?
 Iɔ zɔle zé sae àɔ gɔɔ dá
 lán Laalubue zɔleá guwawaiuwa.
 3 A yáí tò ma gi lou maé,
 káabuana i kééɔ.
 N beeo á wé de lán káaluá wéwae,
 wí lí á kúo.
 4 A lezúmazi tia a mè:
 Wá Mae, wá èwaasogɔɔ gbèna,
 5 n pɔ aɔ paawázi e bɔɛ ní?
 Nyɔɔ wá kpène kúá gɔɔpii yá?
 Maa i omɛɛ,
 ɔ iɔ yáwáike á pɔɛáwa.

Isailiɔ pɔɔbɔzakɛna Diiɛ ní ní suawào

6 Kí Yosia kpalablegɔɔ Dii òmɛɛ: N Isaili pɔɔbɔzakɛnapio yákeá èa? Aa gè gbāsíkè sɪsɪ leɪsɪ pii musu ní lí yèleleɔ pii gbáuo. 7 Mále e yá beeo kɛa gbɛa pii aa suae, kási aai suao. ɔ an gbé Yuda náaisaideɔ ní yákeapio è. 8 Ma gínzila kpà Isaili pɔɔbɔzakɛnapioɔwa, ma ní yá gbási pɔ aa kèɔ yáí. Kási vía i ní gbé Yuda náaisaidepɔ kúo, ɔ aa gè gbāsíkè sɔ. 9 Káaluakaa i kɛ Isailiɔne yáe úo, ɔ aa ní bùsu gbálè, aa gbāsíkè gbɛɔ ní lí yá musu. 10 Gia ní beeo pii an gbé Yuda náaisaidepɔ i sua ní nòsemendooɔ, sema mɔafili. Ma Dii máme má ò.

11 ɔ Dii òmɛɛ: Isaili pɔɔbɔzakɛnapio yá maa de Yuda náaisaidepɔla. 12 Ge ò kpáwake gughántoo oi ò n mɛ:
 Ma Dii ma mè,
 à sua Isaili pɔɔbɔzakɛnaɔ!
 Má fɛázi lɔo, asa má gbèke ví,
 ma pɔ aɔ paaázi gɔɔpiio.
 Ma Dii máme má ò.
 13 A we á táaei lé!
 Asa a bɔ ma Dii á Lua kpeɛ,
 a táa'ò dii zllɔɔwa
 lí yèleleɔ pii gbáuo,
 i swáse ma yáio.
 Ma Dii máme má ò.

14 Ma Dii ma mè, gbènazín pɔɔbɔzakɛnaɔ, à sua, asa á zán ma ù. Má á sé wéle ní wéleɔ dodo, bui ní buio plapla, mí suáno Siona. 15 Dána pɔ an nòse muaamanɔɔ ɔ má ní dile aa dɔaaé ní dɔao ní laaio. 16 Ma Dii ma mè, gɔɔ bee tó a kɔ a dasikù á bùsuu, wa ma bàakuaáno kpagolo yá'ò lɔo, a láasoo a gɛ an sɔ guuo. A ní aɔ kúmáɔ, mé wa a pále kɛo. 17 Zibeezɪ wa o Yelusaleúɛ, Dii kpalabaa. Bui pii a si Yelusaleúu ma tɔbɔa yáí. An nòsevái swágbáa yá a dɔaané lɔo. 18 Gɔɔ bee Yudaɔ na Isailiɔwa, aa bɔ gughántoo oi bùsuu sánu, aai su bùsu pɔ má kpà ní deziɔwau. 19 Máme má ò.

Má ye má á sí ma néɔ úɛ,
 mí pɔɛá bùsu kpáwá,
 bùsu pɔ a kefenke de buipáleɔ pɔa.
 Mále e áli ma sisi á Mae úɛ,
 mé á we ma to weo,
 20 áma á Isailiɔ a bɔ ma kpe,
 lán nɔɛ pɔ a zá tò à gè gbāsíkèwa.
 Ma Dii máme má ò.

21 Wii ma dɔ sɪsɪ wáiwai musu,
 Isailiɔ lé ɔɔlɔ, aale awakpa,
 asa aa pázɛɛ,
 ma Dii ní Lua ma yá sàrngue.

22 A ɛa sua, pɔɔbɔzakɛnaɔ,
 mí á gbágbá ní á pɔɔbɔzakɛgyáo.

Wá kẹ! Wá sumae,
 asa ní mēnn Dii wá Lua.
 23 Sísí ɛ ɛ ví, gbèsísí zɔa ví,
 Dii Isailiɔ Lua mé wá Suabana ũ.
 24 Za wá èwaasogɔɔ
 táaɔ wá maeɔ zí ài blè,
 an sãɔ ní ní zuɔ
 ní ní nɛgɔɔ ní ní nɛnɔɔ.
 25 Wà naale ní wíó,
 wá tó wá gee gɔ kpá wá wéi,
 asa ní wá deziɔ wa duunakè Dii wá Luaɛɛ,
 za wá èwaasogɔɔ e gbã wi àà yãmao.

4

1 Ma Dii ma mē, á Isailiɔ, tó á sua, à sua.
 Tó a ɔz̄ á p̄ p̄ má zauɔi,
 mé ále liaaliaa lɔo,
 2 tó a legbè ní ma kuo káukau ní síanao,
 buipãleɔ báaadakɔu ní ma tóo,
 aai íanadã ma yá musu.

3 Yá p̄ Dii ò Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔnen ke:
 A Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ pii,
 à kpase kē wásawasa,
 ásu p̄t̄s̄ leuo.*

4 A t̄z̄s̄ á s̄s̄ gbãst̄woloa ũ,
 í ḡs̄ ma p̄ ũ wásawasa.
 Tó m̄aan s̄s̄o,
 má a p̄k̄umabɔbɔwáɛ
 lán té p̄s̄ gb̄e a f̄s̄ deowa
 yãvai p̄s̄ á k̄e yáí.

Zlḡs̄ b̄s̄a ḡugb̄antoo oi

5 A kpáwake Yudaɔne,
 à o Yelusaleũdeɔne:
 A kuupe á bùsuu,
 à wiile ní lɔɔ gbãt̄eɔ
 à oné aa k̄áaa,
 aai bàale ta w̄éle bíideɔu.

6 A gud̄k̄ɔek̄i dile Síɔna,
 wí mó ulɛ we, ásu zezeɔ,
 asa má tó k̄isia z̄s̄o ní p̄s̄ ònekeao b̄o ḡugb̄antoo oie.

7 N̄òomusu f̄le b̄o a t̄òou,
 buiɔ k̄áalenapi dàzeu.
 A ḡo a tía,
 àle gé á bùsu kei k̄élekele,
 á w̄éleɔ i ḡs̄ beziaɔ ũ.

8 A yáí tò à zwãnkasaɔ kákaála,
 à ɔlɔ à búbuape,
 asa Dii p̄f̄eawázi z̄s̄o, i kpáleo.

9 Zlbeezi s̄s̄ a k̄e k̄ia ní a íwaɔgu,
 yápi i di sa'onaɔwa,
 ãnabiɔ lé i ḡs̄ kpaaũa.
 Ma Dii máme má ò.

10 ɔ ma mē: A'a Dii Lua! N òn̄kè Yelusaleũdeɔne ní gb̄éɛ beeɔ pii. Ké n mē aao ku aafiaɛ, † ɔ f̄enda mé aɔ wiile ní miwaa?

* 4:3 Oze 10.12 † 4:10 Zel 6.13-14, 14.13, 23.16-17

¹¹ Goo bee Dii a o Yelusaleüdeone ní gbéé beeo píi, à mé ían wāa a bo gbáau sísi wáiwaiu musu à mo léle a gbéowa. I ké íana pò wí pò fáí a gbási bọle no, ¹² íana pò á gbaemá gbāa aò de beea, yákpale á keríno sa.

¹³ Gwa! Ale mó lán lousisiawa, aà zikasogoo de lán zàawa, aà sò wāa de kúuola.

Waiyoo wápi! Wa kaale sa.

¹⁴ Yelusaleüde, à á sò pípi, ké à e bo aafia.

Ào kú ní á làasoo väio e bọe ni?

¹⁵ Wāle a baokpa Dā buio būsuu, wāle músi kpáwake Eflaiü buio būsü sísideu:

¹⁶ A o buione,

í a kpáwake Yelusaleüdeone,

ibeeo bò būsü zázāu, aale mó, aale kúkua dō Yudaó wéleowa,

¹⁷ aale liai lán masedānaowa, asa Yudaó bò ma kpee.

Ma Dii máme má ò.

¹⁸ A dàa ní á yākeaó mé bee íé.

A íadaman we. A pásí!

Ale íadawá e á sū.

¹⁹ Ma nòse òokpá! Ma nòse òokpá!

Ma nòse lé pusu bo, sò kèmagu, má fō màò níleo.

Ma kuu'ò mà dō ní kúkuakeao.

²⁰ Wíwía lé ke wíwía,

būsü gō da wāuu gupiiu.

Wá zwāakpēo wíwi kándó,

wá zwāaó yàa gōgō.

²¹ Máo dālapooó gwa e bọe ni?

Máo kuu'òpì ma dō e bọe?

²² Dii mè a gbéó mi vío, aa a dō,

né sōüone, aa yāe gbáeo.

Vái òno ò aa dō, aa maakea dō.

²³ Ma zíle gwà,

má è da pà, a kekeao.

Ma musu gwà, má è a gupua vío.

²⁴ Ma gbèsísió gwà,

má è aale lualua,

sísió sò aale deedee píi.

²⁵ Ma gugwà, mí gbēe eo,

baa bāo aa ní taa kè píie.

²⁶ Ma gugwà, ò má è

būsü táaede gō gbáa ü,

wéleó wíwi píi Dii ae

aà pòkúma pásí yái.

²⁷ Asa Dii mè

būsü a òokpa píie,

ní beeo á kaale míómíbo.

²⁸ Ayāmeto tōle a búbuape,

musu í siakú,

asa Dii yā'ò, a a nòse suumpao,

à yādíle kō, a ea kpeo.

²⁹ Wéledeó lé tíle píi,

ké aa sōdeó ní kázunaó kōfi mà yái.

Gbēeó lé sí dào guu,

gb̄eɔ d̄ede lé sɔɔ gb̄eɔɔu.
 W̄éleɔ ḡɔ beziaɔ ũ,
 gb̄e ku we lo.
³⁰ Yelusaleũ, bɔ́ r̄ile kei?
 Akea n zw̄aa t̄ea yè,
 n vua n̄amblebɔɔ d̄a, n kio k̄ai?
 N nzia k̄eke p̄ae!
 N ḡɔpɔseɔ ḡinzie,
 aa ye n w̄eni b̄e sa.
³¹ Ma wii mà lán ne'iw̄aw̄a wiiwa,
 lán n̄e p̄ó lé né s̄ia iwa.
 Siɔna wiie, àle we f̄oo, f̄oo,
 à ɔp̄oo à mè: Waiyoo mapi,
 gb̄ed̄enaɔ ɔd̄iea, má kú ga lézié.

5

Gb̄e maao

¹ A Yelusaleũ zeaɔ keele à gwa,
 à wele a ḡaaɔɔ à e d̄s.
 Tó ȳamaaken s̄ianweel̄enaɔ ku we,
 má s̄uuuke r̄i w̄élepio.
² Baa ké aal me Dii ku,
 r̄i beeo aal legb̄e r̄i m̄afilioe.
³ Dii, s̄ana ɔ́ r̄ile welem̄ao lò?
 N r̄i gb̄é, i ɔ́m̄ao,
 n r̄i ké búebue, ɔ́ aa ḡi totoapi mai.
 An sw̄á gb̄aakù lán gb̄ewa,
 aa ḡi n̄selilei.
⁴ ɔ́ ma mè taasideɔne, aa mi v̄io,
 aa Dii ȳakeaɔ d̄so,
 aa d̄s ȳá p̄ó r̄i Lua lé ȳar̄n̄o.
⁵ Má gé mà ȳá' o maez̄ɔɔneɔ,
 aa Dii ȳakeaɔ d̄so lé?
 Aa d̄s ȳá p̄ó r̄i Lua lé ȳar̄n̄o lé?
 Kási gb̄épio s̄s aa n zuu b̄òr̄la,
 aa n baɔ k̄ék̄em̄ae.
⁶ Aȳam̄eto n̄ɔmusu a b̄o l̄ákpeu à kusim̄a,
 àwal̄ewana a b̄o gb̄aaɔ à r̄i dede.
 Gbeaana a naalené w̄enkpe,
 i gb̄é p̄ó b̄ɔ taitai,
 asa an t̄aaɔ dasikù,
 an p̄ɔb̄ɔz̄akea k̄e z̄ai.
⁷ Yelusaleũ, má s̄uuukenn̄oe?
 N gb̄éɔ p̄ákp̄am̄azie,
 aal ȳasi r̄i t̄aaɔe, i ke m̄ameo.
 Má tò p̄ó m̄òma,
 ɔ́ aa s̄i k̄aalua kp̄eu aa gb̄as̄ik̄e.
⁸ S̄sa k̄aa p̄ó an me feleɔne,
 an baade i lua a gb̄édee n̄oi.
⁹ Ma Dii ma mè
 má ìadamá ȳápi ȳáio lé?
 Má t̄osi buipi taawao lé?

¹⁰ A ge ma v̄ebu* dúuz̄s,
 ama asu deele pio.
 A a ḡɔnaɔ z̄z̄s,
 asa ḡɔnap̄iɔá ma p̄ó no.

* 5:10 Isa 5.7

¹¹ Isailio ní Yudaᵋ bò ma kpe.
Ma Dii máme má ò.

¹² Aa Dii εεbò aa mè:
Maa no, vāie a wá leo.
Wá kᵋ'e ní zlo ge ní nᵋanaoo.

¹³ Anabio lé lé'ana gbaε,
Dii yá aale oo.
Aame aa ní pᵋ e nízlawa we.

¹⁴ Ayámeto ma Dii Lua Zígᵋde ma mè,
lá maa gbépio òne,
má a yá sóso kánε ní léu té ũε,
gbépio io de yaa pᵋ tépi a kŭwá ũ.

¹⁵ Isailio, ma Dii ma mè
má bui pᵋ kú zāzā sóikεwáε,
bui pᵋ kú za zi mé aᵋ ku gᵋᵋpiie.
Bui pᵋ ili ní yāmao
mé á ní yá'oa dᵋo.

¹⁶ An gbálaᵋ i ga inéε,
ampii gᵋsa gbāaᵋne.

¹⁷ Aa pᵋ pᵋ á kēkεᵋ ní á bleᵋ naaa,
aai á negᵋᵋ ní á nenᵋᵋᵋ séle.
Aa á zuᵋ ní á sᵋᵋ ní á bleᵋ naaa,
aai á vēεᵋᵋ ní á kaadεmbεᵋ séle.
Aa á wéle bíide pᵋ ále a náaikεᵋ dεᵋnzᵋ ní ní zikabᵋᵋ.

¹⁸ Ma Dii ma mè, baa gᵋᵋ bee má á ke kélekεᵋ. ¹⁹ Tó wá n la, bóyāi ma Dii ní Lua má kēiné
māa pii, ní oné, lá aa pákpámazi aa zᵋblé dii zliᵋᵋne nízia bᵋsuu, māa aa zᵋble bui zliᵋᵋne
bᵋsu zliᵋᵋ sᵋ.

²⁰ A yáε bee o Yakᵋbu buiᵋne,
í a kpáwake Yudaᵋne à mε:

²¹ Sᵋᵋ nᵋsesaideᵋ, à yāma,
á wé vī, ili gu'eo,

á swá vī, ili yāmao.†

²² I kú à vīakεmεεo lé?

I kú à lualua ma aεo lé?

Ma Dii máme mále á la.

Ma bᵋsu'ufāa kále ísia zᵋle ũ,

kᵋᵋ pᵋ ma dàen we,

a í a fᵋ à a baa vī bauo.

Baa ké a í i zāampapa,

ili fᵋ à a baa vīo.

Baa ké a ikooᵋᵋ i kᵋfike,

ili fᵋ à a baa vīo.‡

²³ Gbépio swá gbāa, aa fεlemanᵋ,

ᵋ aa páalemεε aa gᵋzεa.

²⁴ Baa ké mi lou mané a gᵋᵋwa

za káabuana e à gé bᵋlei,

mé ma pᵋkεkεgᵋᵋ dīlené,

aali okᵋε wá vīake ma Dii ní Luaεo.

²⁵ A vāikea mé kpá pᵋpiᵋne,

á duuna mé glé à maa e.

²⁶ Vāikεnaᵋ ku ma gbéᵋᵋ guu,

aai ní wε lán fiikpanaᵋwa,

aai baikpá gbéᵋᵋne ké aa e wá ní kú yái.

²⁷ Lá bá iᵋ ka bāwεna bākabᵋᵋ pai,

māa mᵋafilī ní ua pá,

5 aaī ke ɔdeɔ ũ wà gbāakū,
 28 aaī ká, an me ɔ teke.
 An váikea gēagē,
 aali yási n̄ netoneɔ, yá e b̄rínɔ nao.
 Aali ze n̄ p̄saideɔ aa n̄ yānakp̄amáo.
 29 Ma Dii ma m̄e,
 má ɪadamá yápi yáio lé?
 Má ɔsi buipi taawao lé?
 30 Yá p̄ wa ye a glyáio
 wí vlakeè k̄ n̄ b̄susu.
 31 Anabiɔ ɪ ānabikeke n̄ eeo,
 sa'onao zla yá mé ɪ d̄baan̄é.
 Maa ma gb̄eɔ yei,
 āma kpelewa aa ke záí?

6

Koez̄sa Yelusalēti

1 B̄yám̄e buiɔ, à b̄le Yelusalēti,
 ɪ gé mikpak̄ti w̄eɛɛi!
 A kuupe Tekoa!
 A to súɛɛ fele Betakelēti seela ũ.
 Kisia lé b̄ɔ gugb̄antoo oi,
 kaale z̄ɔ looaála.
 2 Má Siɔna mid̄e,
 w̄éle p̄ wí me a kefēti mé a maa.
 3 Z̄iḡɔ m̄ɔ b̄ookpa liai,
 lán sādānaɔ n̄ n̄ s̄awa,
 baade n̄ a gb̄eɔ a b̄ou.

4 A s̄ouke wà si Siɔna n̄ z̄io,
 à fele wà ge lélemá ɪat̄e gb̄aa zá.
 Agya! ɪat̄e'aua p̄ila,
 gu lé ḡek̄su k̄ɔ.

5 A fele wà ge lélemá gwāasina,
 wí gu p̄ de aa ze giu wíwi.

6 Ma Dii Z̄iḡɔde ma m̄e:
 A liz̄z̄z̄,
 ɪ b̄usu káɛ Yelusalēti b̄ii sae.
 A ɪada w̄élepiwa,
 asa gb̄ām̄ak̄ɔe mé k̄ɔu.

7 Lá ɪ ɔ di l̄ɔɔu,
 maa yāvai di w̄élepiu.
 Taiina n̄ yāp̄as̄io z̄ɔa d̄ɔu,
 mi e aà gyá n̄ aà b̄ɔo l̄aa ziio.

8 Yelusalēti deɔ, à ma ɛdama ma,
 ké másu kéwáo yáí.
 Tó m̄aan s̄ɔo, má á b̄usu d̄eɔnz̄ɔe,
 gb̄ee aɔ ku a guu bo.

9 Ma Dii Z̄iḡɔde ma m̄e:
 Wa Isaili p̄ɔ ḡɔɔ k̄ɔnw̄e,
 lá wí v̄e k̄ɔnw̄ewa.
 Wa ea a gbesisi,
 lá wí p̄ɔ gbesisiwa.

10 Dé má yá'òe mà aà gba laaii?
 Déme a mam̄eɛi?
 An swá w̄eao, aa f̄ɔ yāmao,
 Dii yá ɪ kené ɪie,
 ɪli kán̄guo.

11 Dii p̄ok̄uma d̄eɛa,

má f̄s màò kúkūa ɓo.
 Pɔkūmapi bɔbɔ néɔwa gāae
 ní èwaaso pɔ káaaa gudoũ.
 To wà ḡe ní a nɔo kũ s̄anu
 ní gb̄é pɔ zikù táotaoo.

¹² Ma Dii ma m̄e,
 tó ma ɔ l̄oo búsuēbeedeɔla,
 má ní beɔ na gb̄ép̄aleɔne ní ɔz̄ie,
 ní ní buaɔ ní ní nɔeɔ.

¹³ Néf̄enen gb̄ez̄ɔɔ píi ɔv̄ai'enaɔne.
 Anabiɔ ní sa'onao píi aalɔ gb̄éɔ s̄as̄ae.

¹⁴ Aaí eɛe ma ma gb̄éɔ bɔwa
 lá a de p̄oe ũowa.
 Aaí me, aafia ku, aafia ku,
 kási aafia ku we s̄oo.*

¹⁵ Yab̄ēe pɔ aa k̄è í kené wí ũe?
 Aawo! Ili kené wí ũo,
 an ḡee lí ḡɔ kpá ní w̄eio.

A yáí aa ta gb̄é pɔ ḡè gék̄iio guu,
 aa kwe ḡɔɔ pɔ mále íadamá.
 Ma Dii máme má ò.

¹⁶ Ma Dii ma m̄e:
 A ze zékpaau à a zé káauo gwa,
 í a pɔ pɔ maa gb̄ea àɔ beu,
 á s̄ɔ i n̄ini.†

ɔ a m̄e áɔ beuo.
¹⁷ Ma gud̄ɔanaɔ‡ díleé,
 má òé àli swáɔɔ an kuupeai,
 ɔ a m̄e á swáɔɔio.

¹⁸ Ayāmeto buip̄aleɔ, à yāma,
 í yá pɔ a ma gb̄éɔ le d̄ɔ!

¹⁹ Dúnia gb̄éɔ, à yāma,
 mále m̄ɔ gb̄épiɔ ásookei.
 Yá pɔ aale yáɔ ghen we,
 asa aai swáɔɔ ma yáíio,
 aa ḡí ma ikoyáie.

²⁰ Seba tulaletí de mee p̄oe ũo,
 ge kaneli fee ḡinana pɔ b̄ò búsu z̄az̄au.
 Mili sa pɔ i oa i a pɔ káteu à tékū sio,
 á sa'ooa lí kamaguo.

²¹ Ayāmeto ma Dii ma m̄e:
 Má gbe pɔ gb̄éɔ í ḡemb̄olew̄aɔ kále gb̄épiɔne ní ae,
 maeɔ ní ní néɔ, gb̄é ní a gb̄éɔ
 aai kpákpaa nípii aa gaga.

²² Ma Dii ma m̄e:
 Gugb̄ántoo oi búsu deɔ gwa,
 aa f̄ele,
 bui z̄ɔɔpiɔ lé bɔ za dúnia léwa,
 aale m̄ɔ.

²³ Aa sáɔ ní s̄ɔnaɔ kúkūa,
 aa pás̄í, aali gb̄ēe w̄enagwao.
 An k̄ɔf̄í ɓɔ dɔ lán isia k̄ɔf̄iwa,
 aa didi s̄ɔ kpe, aa z̄í'ɔp̄oo,
 aale m̄ɔ léleiwá, Sionadeɔ.

²⁴ Wa ní bao mà,
 wá ɔ ḡɔ d̄ɔwázi.

* 6:14 Eze 13.10 † 6:16 Mat 11.29 ‡ 6:17 Oze 9.8

Yá'oma wá kú gbāa,
wále wáwáma lán ne'inawa.

²⁵ Asu gé buao,
ásu àò be zéuo,
asa ibeεo ní fēndao kúkūae,
via póo liaaázi.

²⁶ Ma gbéó, à zwànkasaο dɔdɔ á pi,
í gbeembo túfu guu.
A ɔɔo lán né mēndona gaamáwa,
à búbuape pásípási,
asa gbēkaalena a mówá kándoe.

²⁷ Ma ñ dile m̀baasana ũe,
ma gbéó mé gbè m̀de ũ.
N ní yákeao yɔ, ní ní ñ ñ ñ dɔ.

²⁸ Swáyámansaideone nípii,
aalɔ bebe wáò yádɔdɔmáe.
Aa fèe lán m̀gotē ge m̀siwae,
yákpaanlakenaone nípii.

²⁹ Sía lé tévu,
ké m̀gbɔ e láa tépiu,
kási àle m̀ baasa páe,
gbēváiò lé ké gbēmaawao.

³⁰ Wí oné ánu su giana,
asa Dii gíñzie.

7

Lua zéεgenad páe

¹ Dii yá'ò Zelemiiε à mè: ² Ge ñ ze ma kpé boleu, ní kpáwakené we ñ me: A Yuda pó ále gē boleu la ále gé kúleimeεo, à ma yáma.

³ Ma Dii Zígɔde Isailiò Lua ma mè,
à ǹsellile ní á yákeao,
mí tó àò ku gue beeu.

⁴ Asu sásáyā náaike à me
Dii kpén ke, Dii kpéεo.

⁵ Tó a ǹsellile ní á yákeao síana,
mé ále yákekɔε a zéwa,

⁶ tó i gbāamɔ nibɔo ní tonεo ní gyaaoneo,
mé i yáesaideo dɛde gue beeuo,
mé i ñada áziawa a ge dii páleowao,

⁷ má tó àò ku gue beeuε.
Gupi ɔ má kpá á deziowa
aa kuu gɔpii.

⁸ A èa?
Ále sásáyā pó ài vɔo náaike.

⁹ E'e! I kpá'io, i gbēde,
i gbásike, i εeto ní ma tɔo,
i tulaletikateεa Baalie,
i gé táa pó á ní dɔ yáaoowa,

¹⁰ ɔ i gbasa m̀ ze ma ae
kpé pó ma tó kuwáε beeu.
I me a bɔ aafia,

ɔ i ea ge yábēεpio ke.
¹¹ Ále e kpé pó ma tó kuwá pi

á kpáiweliwεo t̀o nεe?*

Máa mále ewá.
Má Dii máme má ò.

¹² Ayámεto,

* 7:11 Mat 21.13

à gé gu pò ma z̄leu káau Silo,†

í yá pò má kè we gwa

ma gbé Isailio váikca yái.‡

13 Ma Dii ma m̀:

Goo pò ále yápio ke pii,

mi d̄aa mà oé m̀m̀m̀m̀,

̄ ili swáseio.

Ma lezùázi, i weao.

14 A yái, lá má kè Siloe,

màa má ke gu pò má kpà á deziowae,

kpé pò ma tó kuwà ále a náaikēpi.

15 Má á yá à gomalae,

lá ma á gbé Eflaiū bui yàwa.

16 Nsu wabikca gbépiōneo.

Nsu wiileá ní yá musuo.

Nsu yágbcaanéo.

Nsu nȳ z̄emazi ní yáio,

asa má yámmao.

17 N è lá aale ke Yuda wélē guu

ní Yelusaleū gāeoa?

18 Né̄ í yàawe, maeō í tes̄wà,

n̄eō í p̄wenti de aa kàa ke musu n̄ē kíae.

Aaí it̄lē dii pálewa,

ké a yá e ̄a yái.

19 Ō ma Dii ma m̀

i ke máme a ̄ao,

ampiō ̄ a ̄má, wí i ní kú.

20 A yái tò ma Dii Lua ma m̀,

má a p̄kúma pásí b̄ōo gue bee ní a gbéowa

ní a p̄tuoō ní s̄ea lío ní buap̄ō.

Aa tékū piie, wa e tépi deo.

21 Ma Dii Ziḡde Isailio Lua ma m̀,

à sa pò wí a pò káteu à tékū káfi sáaukpasāo,

à áiake à̄ a n̄ō so màa à̄ gēo.

22 Asa ké ma á deziowàlē Egipi,

ma yádl̄ené,

i ke sa pò wí a pò káteu à tékū

ní sa pálewa yá ̄ má dl̄ené adoo.

23 Má òné l̄ō aao ma yá kua,

mí̄o de ní Lua ū,

aaīo de ma gbé̄ ū.

Má òné aa zé pò má òl̄oné sé,

an kua īo na.

24 Kási aai swáseio,

aai laaid̄wà̄o,

an n̄ēvái swágbāa yá mé d̄aaané.

Aa gb̄ezā gwà, aai gé̄ aēo.

25 Za ḡoo pò á deziowà̄ Egipi e gbā

m̄iō a z̄blena anabiō dl̄elé,

26 kási ili swásē ní yáio,

ili laaid̄wà̄o, a swágbāakè,

̄ a yāvaīkè de á deziowà̄.

27 Tó n yápiō òné, aa swásē n yáio.

Tó n lezúr̄ízi, aa wemāo.

28 Oné bui pò i Dii ní Lua yámaon ní ū.

Aai we totoaīo,

† 7:12 Yoz 18.1 ‡ 7:12 Sou 78.61

5 sɔana pɔlimá, a kú rí léuo.

29 A á mi kákéɛɛ kóɔɛ,
í wɛnale si sɔsɔ wáiwaiɔ musu,
asa á gbágbɛɔ, ma gíazie,
ma pákpáazi rí pɔfɛɔ.

30 Ma Dii ma mɛ: Yudaɔ yá pɔ má yeio kɛ, aa pɔbɛɛ káɛ kpé pɔ ma tɔ kuwáuo aa a gbálɛ. 31 Aa Tofeti gulesɔ bɔ Beninɔɔ guzuleu, § aa sa pɔ wí a pɔ kátɛu á tékú ò we rí rí negɔɛ rí rí nɛnɔɛ. Mámɛ mi yápi dilɛnɛɔ, a láasoo i gɛ ma sɔ guu seo. 32 Ayámɛto ma Dii ma mɛ, a gɔɔ lé mɔ ké wa o gue beɛɛ Tofeti ge Beninɔɔ guzule ɔo, sema Gbɛɛdɛdeguzule, asa waɔ ge vɔvɔ Tofeti e gu gé láaɛ. 33 Gbɛpiɔ ge a gɔ bá rí wáio pɔblea úɛ. Gbɛɛ a ɔkené yáayaaɔ. 34 Má pɔna wii rí yaalɔo rí nɔsekɔfio mide* Yuda wéleɔu rí Yelusaleú gáaɛɔ, asa búsupi a gɔ bezia úɛ.

8

1 Ma Dii ma mɛ, gɔɔ bee wa Yuda kíaɔ gɛwa bɔɛ miau rí a gbáadeɔ rí a sa'onao rí a ánabio rí Yelusaleúdeɔ píi. 2 Wa ɔliu latɛi rí mɔvuao rí saana pɔ aa yerizi aa zɔblɛnɛ aa tɛrizi aa yágbɛámá aa kúlɛnɛɔ. Wa séɛ vɔio, aa gɔ káɛa tɔɔɛ lán pɔtuɔ gbɔwaaɛ. 3 Gu pɔ má ɔzɔ bui wáipizi píi, an gbɛ pɔ gɔpiɔ ga sí rí kuawaaɛ. Ma Dii Zígɔde máme má ò.

Duuna rí yá pɔ í inéɔ

4 Oné ma Dii ma mɛ:

Tó gbɛ lèɛ, ìli feleɔ lé?

Tó gbɛ zà zéwa, ìli eao lé?

5 Býyáí Yelusaleúdeɔ i zámeɛ yáwai?

Akea gbɛpiɔ mikpe ɔ ɔamɛɛi?

Mɔafili 5 aa zèò, aa gí suia.

6 Ma swákpà má má,

aali yáɛde oo,

mé an gbɛɛ líɔ ku déndɔmɛɛ guu

à mɛ: Býyáí ma váie taa kèò.

Ampii aal té rí tufaie,

lán sɔ pɔ lé si zɔluwa.

7 Baa wáaliana í fele a gɔɔwaaɛ,

felena rí luakibánao rí yaabɛɛo

aalɔ gɔɔ pɔ de wa eɔ suwà dɛɛ,

kási ma gbɛɔ ma yádilɛnɛ dɔo.

8 Kpelewa á e o ɔnɔnɔn á ú,

ámɛ á Dii ikoyá kuai?

Yádanɛde eɛnɔɔ a bɔɔɛkɛɛ kpaanlaɛ.

9 Wí a ɔnɔnapio kúɛ,

aa bílike, aai zu bai guu.

Aa gí ma yáie.

ɔnɔ kpeletaa buin wei?

10 A yáí má rí nɔɔ kpa gbɛpáɛɔwa,

an buaɔ i gɔ dáɔnɛ.

Néfénen gbɛzɔɔ píi ɔvái'enaɔnɛ.

Anabio rí sa'onao á gbɛsásanaɔnɛ.

11 Aaí eɛɛ má ma gbɛɔ bɔwa,

lá a de pɔe úowa.

Aaí mɛ, aafia ku, aafia ku,

kási aafia ku we sɔo.*

12 Yábɛɛ pɔ aa kè í kené wí úɛ?

Aawo, ìli kené wí úo,

an gɛɛ lí gɔ kpá rí wíio.

A yáí aa ta gbɛ pɔ gè gékíio guu,

aa kwe gɔɔ pɔ máɛɛ íadamá.

Má Dii máme má ò.

13 Ma Dii ma mɛ,

§ 7:31 2Kia 23.10 * 7:34 Zia 18.23 * 8:11 Eze 13.10

má ní buapɔɔ sɪmáε.
 Vɛɛ a kεo,
 kaadɔɛna a ne'io,†
 baa lá a giigaga.
 Wa pɔ pɔ má kpámáɔ sɪmá.

¹⁴ Bɔyáí wá kálea lai?
 Wá káaa wá ta wéle bíideɔ,
 wɔ ga dá we,
 asa Dii wá Lua díle wá gagae.
 A kona í kpáwá wá mi,
 ké wa duunakèε yáí.

¹⁵ Wá wé dɔ aafiai,
 kási yámaae kuo.
 Wa gbágbáɔɔ dá,
 ɔ wá níšna ná líwa.
¹⁶ Sɔɔ lé pɔɔ ní niu Dá buiɔ búsuu,
 búsupi lé lualua sɔsaɔ ɔɔba yáí.
 Wá mɔ búsu ɔɔkpai ní pɔ pɔ kúuɔ,
 wéle ní gbé pɔ aa ku a guuɔ.

¹⁷ Ma Dii ma mè,
 má mlè pásinaɔ gbaewá aa á sósoε,
 mlépi lí esedeɔ yámao.
 Má Dii máme má ò.

¹⁸ Ma Gbɛnɔɛninina, ma pɔ siakù,
 ma nɔɛ ɔɔkpá.

¹⁹ Ma gbéɔ wii ma dɔ
 za búsu zázáu aa mè:
 Dii ku Sɔnao lé?
 Sɔna Kíapi ku we ɔo lé?

Bóme tò aa ma pɔ fɛlemε ní ní táaɔi?
 Bɔyáí aa ma zafɛmε ní dii zɔlo páɔi?

²⁰ Wá pɔ kèkε kò, saε gè,
 wápiɔ sɔ, wi wá suabao.

²¹ Lá ma gbéɔ wíwíá, màa má wíwíá,
 ma oosísi, iwáa kà ma pɔa.

²² Bɔ esε ku Galada búsuuo lé?
 Lòotoo ku weo lé?

Akea ma gbéɔ bɔ i láao ní?

²³ Tó ma miá íε yáa,
 mé ma wéá nibnaε lé,
 dɔ má wé'i lé kwé fáane ní gwáasinao
 ma gbé pɔ wa ní dedeɔ yá musu.

9

¹ Tó má pilakíí ví gbáau yáaε lé,
 má a gbéɔ to we mà gé weε,
 asa gbásíkɛnaɔne m̀pii,
 náaisaideɔ gálie.

² Aaí lésaká aa ege zuò,
 aaliɔ gbáa ní búsuu ní náaiyáoo.

Aaí wáike wáɔ gεε, aa ma dɔo.
 Ma Dii máme má ò.

³ A baade laaika a gbɛnai,

† 8:13 Mat 21.19

ásu à a dae náaikeo,
asa dae piiá gbēsāsánae,
gbēnao í k̄s̄ pee.

⁴ Gbēna ní gbēnao aai ònòkèk̄s̄e,
aali síana'ok̄s̄eo.

An lé d̄s̄ek̄è ní εεo,
aai tàaek̄ek̄s̄e e wà kpása.

⁵ N kú m̄afilideo guue,
m̄afilipi mé tò aa ḡi ma d̄si.

⁶ A yáí tò ma Dii Zíḡs̄de ma m̄e,
má ní baasa má gwae.

Bó má ke ma gb̄s̄one
an váipi yá musu l̄oi?

⁷ An lénaá kagbae,
m̄afilipi mé ò d̄o ní léu.

Na'onwaaone,
mé yaaloma ba da ní b̄òuone.*

⁸ Yá bee yáí má íadamáo lé?

Má t̄osi buipi taawao lé?
Ma Dii máme má ò.

⁹ Má s̄òl̄o má búbuape sísīone,
má w̄enale si d̄ádák̄ek̄īone.

A s̄ek̄u, gb̄e lé a baa ví lo,
w̄ili zù òl̄o ma we lo.

B̄aó ní n̄b̄òò ḡz̄ea pii.

¹⁰ Má tó Yelusaleū ḡs̄ bezia ūe,
gb̄εgbonaò t̄òo ū.

Mí Yuda búsu w̄éleò d̄εon̄z̄o,
gb̄e aò ku we lo.

¹¹ Dé òn̄o mé k̄a yápi gbad̄s̄ai?
Dé Dii yád̄aè aà a b̄òl̄ek̄ei?

Akea búsu ḡs̄ ḡii lán gb̄áawa,
à ḡa, gb̄e lé a baa ví lo ní?

¹² Ma Dii ma m̄e,
ké aa pákp̄a ma ikoyā p̄s̄ má d̄ilení yáie,
aai ma yápi mao, aai z̄ik̄ewào.

¹³ An swágb̄aa mé d̄baané,
s̄ aa te t̄áāzi lá ní maeò d̄anéwa.

¹⁴ A yáí ma Dii Zíḡs̄de Isailiò Lua ma m̄e,
má ḡs̄i kpámá aa soe,
mí kona í kpámá aa mi.

¹⁵ Má ní fáaa buiò guue,
bui p̄s̄ ampiò ní ní maeò d̄s̄ yāao.
Mí tó wà p̄émá ní f̄endao
e wà ḡè ní m̄ide.

¹⁶ Ma Dii Zíḡs̄de ma m̄e:

A yápi da,
í ḡe n̄oe ḡe'òl̄onaò sísi,
í gb̄éò z̄i n̄oe w̄enaled̄s̄naòwa aa m̄ó.

¹⁷ Aai m̄o búbuapeé,
á w̄é i ib̄o e à kwé.

¹⁸ Wà òl̄o má d̄o Síona, w̄ále me,
wa s̄òkp̄aè fá, wí wá kú maamae.
W̄ále wá búsu to we,
asa wà wá uao dúuz̄s̄e.

* 9:7 Sod 28.3

pó pò sia ní vuazikenao kèpic.
Gòideò zɔlɔne píi.

¹⁰ Dii mé Lua síande ũ,
aàpi mé ɔ ku gɔɔpii Kía ũ.
Tó aà pò fè, tɔle í lualuae,
buie a fɔ ze aa aà pɔkũma dāo.

¹¹ A o buipɔne à me dii pò aame aa musu ní zílèò kèòpic aa mide dúniaue, aao ku gueio.

¹² Dii mé dúnia kè ní a gbāao,
à tɔle kàle ní a ònoo,
à musu kpàle ní a wezèò.

¹³ Tó Dii pùna,
í pò kú musu í kɔfikee,
lou í sisi za dúnia léwa.
Dii í bɔ ní íanao a láasiu,
lou i ma ní píleao.

¹⁴ Gbēnazinaò sɔũ, aa yāe dōo,
siaò gee a gɔ kpá ní wéi
táa pò aa pɔ yá musu.
Pó egeɔne, aa wēni vío.

¹⁵ Pó gianaone, láanipɔne.

Yákpalekegɔzɔí aa mide.

¹⁶ Dii pò de Yakɔbu buiò baa ũ muaarínɔo,
asa òme pòpii kè
ní Isaili pò à ní sé a pò ũo.
Aà tón Dii Zígòde.

¹⁷ A gbé pò wà koezòázio,
à á pò ye bɔò á bùsuu.

¹⁸ Asa ma Dii ma mè
tia kéwa má bùsue bee gbéò zuzu lán gbewae.
Má ní ásookee, wi ní kúkú.

¹⁹ Waiyoo wápio, ké wá wíwía yáí.
Wá bɔá bòkɔe.

Wále e yáa wá gyāpi blee.

²⁰ Wá wá zwàakpeò kwèkwe,
wá a baò kèkè.

Wá néò gèzeə, aa ku ɔo.
Gbēe ku à zwàakpe dɔwēe ɔo,
gbēe ku à a zwāao kpáleo.

²¹ Wá dɔanaòá sɔũne,
aali yágbəa Diiwao.

A yáí tò an yāe lí bɔ maaò,
ò an gbéò fáaa píi.

²² A ma, wále mɔ baokpai,
kɔfi zɔò dɔ gugbántoo oi bùsuu.

Wále mɔ Yuda wéleo dēonzi,
wélepɔ i gɔ gbēgbonao tóo ũ.

²³ Dii, má dɔ ké gbēnazina kua de aázia yá ũo,
gbēe a fɔ zepoo azíleo.

²⁴ Dii, ma toto a zéwa,
i ke ní pɔkũmao no.

Nsu ma lao má gɔ tēneò.

²⁵ Pɔfè bɔbɔ bui pò aa n dōowa,
gbé pò aali n sísiopio,
asa aa Yakɔbu buiò mòmɔe,
aa ní mòmɔ bēe,
aa ní bùsu òòkpà.

11

Yudaᵛ Dii bākuaᵛnᵛ yāgᵛbooa

1 Dii yā'ò Zelemiiᵛ à mè: 2 Swáse ma bākuaᵛnᵛ yáí, ní o Yelusaleᵛdeᵛne ní Yudaᵛ pii. 3-4 Oné ma Dii Isailiᵛ Lua ma mè, ma bākuaᵛnᵛ yá pᵛ má díle ní deziᵛne gᵛᵛ pᵛ ma ní bóle Egipiᵛ tᵛmᵛᵛneᵛ, gbé pᵛ yápi kᵛᵛaoá láaipᵛe. Má òné aa ma yāma, aaᵛ zᵛlke yá pᵛ má dílenéᵛwa, aaᵛ de ma gbéᵛ ᵛ, míᵛ de ní Lua ᵛ, 5 mí lé pᵛ má gbè an deziᵛne papa. Ma mè má búsu pᵛ vᵛ ní z'ᵛ'io diu kpámá, lá à gᵛᵛ á pᵛ ᵛ gbāewa. ᵛ ma mè: Ami, Dii!

6 ᵛ Dii òmᵛe: Ge òn kpàwake Yuda wéleᵛ guu ní Yelusaleᵛᵛ gāaᵛ òn oné aa swáse ma bākuaᵛnᵛpi yáí, aaᵛ zᵛlkewà. 7 Za gᵛᵛ pᵛ ma bᵛ ní á deziᵛ Egipi e gbā, gᵛᵛpii míᵛ ledamáe, mi me aa ma yāma. 8 Kási aali swáseio, aali laaidᵛwàᵛ, ᵛ an baade nᵛᵛsevāi ní swāgbāao dᵛᵛaaè, ᵛ ma láaiᵛlímá ma bākuaᵛnᵛ yá musu, asa ma a yādilené, āma aa kᵛᵛao.

9 ᵛ Dii òmᵛe: Yelusaleᵛdeᵛ ní Yudaᵛ pii aa kᵛ ní lekpaaiamazio. 10 Aa èa sᵛ ní dezi pᵛ gᵛ ma yāmaiᵛ duunawa. Aa tè táaᵛzi aa zᵛblené. Isailiᵛ ní Yudaᵛ pii, aa ma bàa kua ní ní deziᵛ yá gbᵛo.

11 A yáí tò ma Dii ma mè
má músi pᵛ aa fᵛ bᵛuo zᵛlímá.
Baa tᵛ aa wiilèa,
má swáse ní yáíᵛ.

12 Yelusaleᵛdeᵛ ní Yudaᵛ pii
aa bóle ge wiile táa pᵛ aai tulaletikané téaᵛwa.
Aa fᵛ ní suaba ní taasikegᵛᵛ sᵛo.

13 A Yudaᵛ,
á táaᵛ dasi kà á wéleᵛwa,
tulaletikateakdi pᵛ á bᵛ Baaliᵛᵛ
dasi kà Yelusaleᵛᵛ gāaᵛwa.

14 Mpi sᵛ Zelemii,
nísu wabikea gbépiᵛneᵛ,
nísu wiileanéᵛ,
nísu yāgbᵛea ní yá musuo.

15 Ma gbé yenzideᵛ lé lé vāi kpaai,
bᵛ aale ke ma kpé guui?
Sa'onᵛᵛ pᵛ aai kpa a ní sí íadamawao,
aai pᵛnake ní vāi pᵛ dᵛaanéᵛ.

16 Ma Dii mi oé yāa
kuli pᵛ a lá sia mé a né kefeᵛ.
Má tesᵛwáe sa
ní zāa'lan gbāa kᵛᵛfo,
á gᵛᵛnaᵛ i gᵛleᵛgole.

17 A Isailiᵛ ní á Yudaᵛ,
ma Dii Zᵛgᵛde ma á báe,
kási yáyaawá ᵛ ma zeᵛ sa.
Ma za fᵛ vāi pᵛ á kè yáí,
asa a tulaletikátea Baaliᵛe.

Lekpaata Zelemiizi

18 Dii yá pᵛ aale ke òᵛmᵛe má dᵛ, asa à ma wé kèᵛmᵛe. 19 Má de yāa lán sāneᵛbᵛᵛ yāesaide pᵛ wāle gé a kᵛlokpaiwae, mi dᵛ kè aale lekpaaimazio. Aa mè wà lizᵛ ní a néᵛ wà aà bᵛ dᵛniau, kè aà tᵛ su àᵛ dᵛ gbēegu bᵛo yáí.

20 Dii Zᵛgᵛde,
asa ni yá gwa a zéwae,
ni nᵛse ní láasooᵛ táasika.
Tᵛ símá má gwa,
asa ma azᵛa nāne n ᵛzᵛe.

21 Ayāmeto ma Dii ma mè
Anato gbé pᵛ aale n we aale me,
tᵛ n ānabikekè ní ma tᵛo,

ríyṣ tá ní ní ɔoεo,
 má yáví mà o ní musu.
 22 Ma Dii Zígṣde ma mè
 má ìadamá,
 an èwaasoṅ gaga zílau,
 an néoṅ gaga ní nṅanao,
 23 an gbé kṅnae a gṣo,
 asa má yáyia Anatodeṅwa an ìadamagṅoε.

12

Zelemii yagbεaa Diiwa

1 Dii, tó ma mṅma ní yáo,
 n yá mé ɔ zεví.
 N beeo má yá'onnṅ yázede musu.
 Bṣyái váikεnaṅ yá ì bṅ maai?
 Ake a náaisaideṅ ɔ namablei?
 2 N ní bá, aa zínápèle e aa gè ne'í.
 N tṅ dṅ ní léu, an sṣ kuma sṣo.
 3 Mpi Dii, ní ma dṅ, ni ma yákea e,
 ni wéte láasoo pṅ mi kemai.
 N ní gále tárnṅ
 lán sá pṅ wále gé ní kólokpaiṅwa.
 N ní dilé nído a pṅdεdεgṅṅ pṅ ù.
 4 Wá bùsu aṅ ku wénannṅ e bṅε ní?
 Sē aṅ ku giugagaa e gṅṅ kpele ní?
 Nṅbṅṅ ní bāṅ mīde gbé pṅ kúuṅ váikεa yáie.
 Asa aai me Lua yá pṅ a ní le zia dṅo.

Lua yázasia Zelemiiwa

5 Tó n bāalè ní kēsedeṅ mé aa n kē,
 kpelewa ríyṣ bakpaal ke ní sṅdeṅi?
 Tó n sṅ daa douṅ bùsu aafiadeuo,
 kpelewa ríyṣ ke tó Yuudē pài?
 6 Baa n gbéṅ ní n uadeṅ bṅ n kpe,
 aa zṅakánzi.
 Baa tó aale yá nana onε,
 rísu n ní náaikεo.
 7 Ma pākpa ma gbé yenzideṅzie,
 ma bui pṅ má sēpi tò we,
 ma a gbépiṅ ná ní ɔbεεṅε ní ɔzle.
 8 Ma gbéṅ ɔliamanṅ lán nṅṅmusuwa líkpeu.
 Aa pṅnaa, ɔ má zaṅgu.
 9 Ma gbéṅ gṅmεε báso báebae ù,
 báso páleṅ ɔliai, aale ánwà.
 A gε wáio káaa píi, aa mṅ ble.
 10 Dṅaan dasideṅ ma véebuṅ ɔṅkpáε,
 aa ɔzṅ ma buaṅwa,
 aa tò ma pṅeá tṅle gṅ gbáa gii ù.
 11 Aa tò à gṅ gūgii ù,
 a da ma aε wénannṅ.
 Bùsupi gṅ bezia ù píi,
 asa gbēe ku à laaidṅwà.
 12 Bùsudeṅaṅ dēde gbáa sṅsṅ wáiwaiṅ musu píi,
 asa Dii a gbéṅ dēde ní fēndao
 za bùsu léla e a léleε.
 Gbēnazinae a aafia'e gueio.
 13 Aa blεwεna tṅ, ɔ à bṅléné le ù,
 aa taasi dà nízlawaε, aai ài'eo.

Wí mé de an yákea gbɛ ũ

Dii pɔkũma pásí yáí.

¹⁴ Ma Dii ma mɛ ma bui vái pɔ aa ku ma gbɛ Isailio saɛ, aalɛ búsu pɔ má kpà ma gbɛpiowa símáɔ bɔlɛ ní búsuue, mí Yudaɔ kpɔɛ ní guu lo. ¹⁵ An woa gbɛa mí ɛa wɛnadɔnɛ, mí suɔnɔ ní pá ziu ní búsuɔ guu. ¹⁶ Buiɔpiɔ mé legbɛa ní Baali tɔo dà ma gbɛɔne yáa. Tó aa ma gbɛɔ ɔlesè sa, mé aalɛ legbɛ ní ma tɔo, aalɛ mɛ wa sí ní Diio, má ní zedɔ ma gbɛɔ guue. ¹⁷ Tó an buie i ma yáma sɔo, má ní kpɔɛɛ, mí ní kaale. Ma Dii máme má ò.

13

Sàana yá

¹ Dii òmɛɛ má ge sàana lu má ye, áma másuli píó. ² Ɔ ma sàana lù lá a òwa má yè. ³ Dii yá'oaɛɛ gɛn plaade à mè ⁴ má sàana pɔ má lù má yèpi se geò Uflatai, mí ulɛ gbɛsɔɔu we. ⁵ Ɔ ma ge má ulɛ Uflatai lá a òmɛɛwa.

⁶ Ɔɔɔpla gbɛa Dii ɛa yá'òmɛɛ à mè má fɛlɛ gé Uflatai, mí sàana pɔ a òmɛɛ má ulɛ we se suò. ⁷ Ɔ ma ɛa ge Uflatai, ma sàanapi bɔ gu pɔ má ùlɛu, ɔ má è a ɔɔkpà, a keekɛ ke lo.

⁸ Ɔ Dii yá'òmɛɛ à mè: ⁹ Ma Dii ma mè, beewa má ke Yudaɔ ìandáa ní Yelusaleúdeɔ ìandáa zɔɔɔɛ. ¹⁰ Gbɛváipiɔ gí ma yámaie, swágbáa kɛmá zɔɔ, ɔ aa tɛ dii páleɔzi aa zɔblɛnɛ aa kùlɛnɛ. Aaɔ de lán sàanapiwaɛ, a keekɛa ke lo. ¹¹ Lá wí sàana narízi, màa ma Isailio ní Yudaɔ nàmazi, kɛ aaɔ de ma gbɛɔ ũ, aaɔ ma tɔbɔ, aaɔ ma táasile, aaɔ ma kpɛla, ɔ aa gí ma yámai.

Vɛɛ tùu yá

¹² Onɛ má Dii ma mè, wa vɛɛ ka tùuɔ guu à pa píi. Tó aa ònɛ wa dɛ kɛ vɛɛ a tùu pa, ¹³ ní onɛ má Dii ma mè, má vɛɛ káka búsupideɔnɛ e à zɔ ní loɔwa m̀piie, se a za kía pɔ zɔlɛa Davidi kpalaɔɔwa ní sa'onaɔ ní ànabiɔ ní Yelusaleúdeɔ píi, ¹⁴ mí ní pàpàkɔɔwa aa wíwí, maɛɔ ní ní nɛɔ píi. Ma Dii máme má ò. Má ní dedɛɛ, má ní bɔo, má súuukɛrínɔo, má ní wɛnagwao.

Gbeaana a fɔ à a wɛsá lilɛ?

¹⁵ A swákpa yáma!

Asu ázia se lesio,
asa Dii mé lé yá'ò.

¹⁶ A bɛɛɛ dɔ Dii á Luaɛ
e àɔ gé gusia kùleiwa,
à gɛmbɔlɛ guluuluui gusisideu.

A wé dɔ gupuai,
kási gusia zɔɔ ɔ a kúaaawá,
i gusia pásí kúála.

¹⁷ Tó i yápi mao,
á wala a to má ge wiipe gusae,
ma wé'i i kwe maamaa
ké wa Dii kpása gbɛɔ kúkú yáí.

¹⁸ O kíaɛ ní a dao aa zɔlɛ zílɛ,
ké an kíafua gawideɔ gògo yáí.

¹⁹ Negeve búsu wélɛ gbaɔ aaɔ tataaɛ,
gbɛɛ aɔ ku we à wɛo.

Wa Yudaɔ naaa tárinɔ zɔɔ ũ píie.

²⁰ Yelusaleũ, wezu ò gwa,
gbɛɔ bɔlɛ gugbántoo oi, aalɛ mɔ.
Gbɛ pɔ Lua nàne n ɔzɔ ku máe?

N kpása gbɛ gawidepiɔ!

²¹ Bui pɔ n gbɛnakpàrinɔɔ,
tó Dii tò aa fɛlennɔ,
nýɔ me a ní?

Wáwá a ní le lán nɛ'inawae.

²² Tó n mè ákea yáɛ taa n lei?

N tàaeɔ yáí ɔ wà n zwáa píliima
wà gbáamòne.

²³ Etiopi gbɛ a fɔ à a mɛbaa lilɛ?

Gbeaana a fɔ à a wɛsá lilɛ?

A Yelusaleúdeɔ sɔ,

vái dókèkèánò, á f̄s maakεo.

²⁴ Má á fáaa

lán s̄e p̄ó ʼána s̄èlε gbáauwae.

²⁵ A zian we,

baa p̄ó má díl̄eén we.

Ma Dii máme má ò,

asa ma yá s̄àágue,

ʼa εε náaikè.

²⁶ T̄ò, má n zwáa lé káne n miaε,

wi n puizi e.

²⁷ Ma yáb̄εε p̄ó á kè s̄is̄l̄o musu è,

n gb̄ās̄íkεa ní n wiilea ḡòz̄io

ní n káaluakaa táaò yá musuo.

Waiyoo Yelusaleù,

nȳò gb̄álea e b̄oε ni?

14

Ikpaá

¹ Dii yá'ò Zelemiie lousai yá musun à mè:

² Yuda bùsu ḡò w̄enannò,

a w̄éleò ḡò zeesai.

W̄éledeò oos̄isi ní bùsu yá musu,

Yelusaleùdeò z̄oà ma d̄o.

³ Zedeò i ní z̄íkεnaò z̄i ít̄o.

Tó aa ḡè l̄òci, aali í eo,

aal̄ su t̄uù gīe, bíli í ní kú.

I kené wí ù, aal̄ p̄óku ní wéa.

⁴ S̄éwanaò ḡò ní bílio,

aale p̄ókuku ní wéa,

t̄òle páapaa, lou i ma gueio.

⁵ Baa tue da l a né tó wee,

ké s̄e kuo yáí.

⁶ S̄éa z̄aa'lnaò zε s̄is̄l̄ wáiwaiò musu,

aale we h̄èh̄e h̄e h̄e lán gb̄ēgb̄onaòwa,

an wé tà loulou s̄esai yáí.

⁷ Baa ké wá tàaeò wá dá yáú,

d̄owále n t̄ó yáí.

Wá p̄òòb̄oz̄ákεa kè zài,

wa duunak̄ène.

⁸ N gb̄é p̄ó Isailio wé d̄onzi,

an w̄et̄aḡò Suabana,

àkεa n ḡòw̄ēε lán nib̄o ge ḡēzεa

p̄ó mò í wá bùsuu ḡò dowai?

⁹ B̄oyáí ní de lán gb̄é p̄ó yá díwà

ge neḡōna p̄ó a f̄s ní suabaowai?

Dii, ní kú wá guu,

w̄iò wá sisi n t̄ówa,

nisu pákpawázio.

¹⁰ Yá p̄ó Dii ò gb̄épiò yá musun ke:

Aa ye liaaliaai maamaae,

aali z̄ōle ní z̄iwao,

an yá lí ká Diiguo.

An tàaeò a d̄oaágu sa,

i íadamá an duuna yáí.

¹¹ Dii òm̄ε: Nsu gb̄épiò aafia wabikeao. ¹² Baa tó aa leyè, má ní wabikea sio. Baa tó aa sa p̄ó wí a p̄ó káteu à t̄ékú òa ní p̄ówentio, má sírn̄o. Má ní mide ní z̄io ní n̄oanaò ní ḡagyāoε. ¹³ D̄ ma

mè: A'a Dii Lua! Anabio mé i oné aa wesi zlleo, noana a ri deo. Aaí me ríyó ri gba aafia gɔɔpii ge beeue.

¹⁴ Ǿ Dii òmɛɛ: Anabipio lé anabikeke ri ɛɛo ri ma tsoe. Mi ri zlo, mi yádilené, mé mi yáe oné. Anabike pɔ aale keéá wépfungu egena ri mào beesaio ri láasoo kpaanlao yáe. ¹⁵ A yáí tò yá pɔ ma Dii má ò anabi pɔ mi ri zlo, mé aale anabikeke ri ma tsopio musun ke: Aale me zli ge noana a gē ri búsuuo, kási sɔ zli ri noanao mé a ri dede, ¹⁶ wi gbé pɔ aale anabikekené zuzu Yelusaleü gāeɔ noana ri zpio yáí. Gbēe aɔ ku a ri vlo ge ri noe ge ri né. Má ri väikeapi winé ri musue. ¹⁷ Yáe bee oné:

To mà wé'ikau,
má kámabo gwáasína ge fáaneo.

Asa ma gbé wíwía maamae,
wá ri ké ía à kè zài.

¹⁸ Tó ma ge sésaou,
mi gbé pɔ wá ri dede ge e kála.

Tó ma gē wéle guu,
mi gbé pɔ lé gyákeke noana yáí e.
Anabio ri sa'onao lo liaaliaa nípii,
an gbēe a búsu dɔ lo.

¹⁹ N gi Yudaɔzi fáafia yá?

N pɔ bɔ Siɔnagu yá?

Akea n wá wetá,

gbágbáa kuo ni?

Wá wé dɔ aafiai,

kási yámae kuo.

Wá wé dɔ gbágbáai,

ɔ gili guu wá kúu.

²⁰ Dii, wa wá väikea dɔ

ri táae pɔ wá dezi kè.

Wa duunakène fá!

²¹ Nsu sakáwáguo n tó yáí,
rísu n n kpalabaa gawide bɔbɔoo.

N báakuawanɔ yá su ságuo,

rísu gbooo.

²² Buipáleo táa lo lou mae?

Luabe lo lou ma ri azlaoa?

Aawo Dii wá Lua, míme ni tó,

ɔ wá wé dɔnzi,

asa míme ni yápio ke pii.

15

Ia pɔ wa da Yudaɔwa

¹ Ǿ Dii òmɛɛ à mè: Baa tó Mɔzi* ge Samueli† ze ma ae,

Yudapio yá a gē ma sɔuo.

N ri yá aa go ma ae zà.

² Tó aa n lá, má wa géui,

oné ma mè,

gbé pɔ má díle aà ga, a gae,

gbé pɔ má díle wá de ri fendo,

fenda wa deò,

gbé pɔ má díle aà ga ri noanao,

noana a gaò,

gbé pɔ má díle wá kú zlo ù,

wa kú zlo ùe.‡

³ Ma Dii ma mè,

má pɔkaalenɔ gbaemá lee siíe.

* 15:1 Bsa 32.11-14, Nao 14.13-20 † 15:1 1Sam 7.5 ‡ 15:2 Zia 13.10

Fēnda a ní dede,

gbēo i ní gálegale tárinɔ,

bāo ní wāib i ní ble sáasā.

⁴ Yá pɔ a ní le a to sɔ kē dúnia būsu gbépiigu yá pɔ Yudaɔ kí Manase, Ezekia né kē Yelusaleŭ yái. §

⁵ Yelusaleŭ, déme a wēnadōnei?

Déme a waiyookenei?

Déme a mɔ n aafia gbēaii?

⁶ Ma Dii ma mē

n pākpāmazi n bɔ ma kpɛ.

A yái má ɔtōma mà n de,

ma kpasa ní n wēnagwaaɔ.

⁷ Má a gbēo zuzu musu ní saao

lán ésewa an būsu wéleɔ guue,

má tó aa kua ní néwa,

mí ní mide,

asa aai mikē ní yākeawao.

⁸ Má tó an gyaao dasi aɔ de isiale ūfāaa.

Má tó būsudenaɔ mɔ léle

ní èwaasoɔ daɔwa fáane gbāa zá,

gili ní bàabāaboao a gēngu kándoɛ.

⁹ Nɔɛ pɔ negɔɛ i sopla yēɛɛ i láa,

wí i aà kú,

aà gɛɛ i gɔ kpa a wéi.

Aà gɔɔ a pa kpóoɛ, i tá.

Má tó an ibeɛɔ ní gbē kōnaɔ dede.

Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ma da, waiyoo mapi ké n ma i!

Būsudeɔ lé ma dile nípii sòlede gudena ũɛ.

Mí pɔ sēanéɔ, mí pɔ sēamá sɔo,

kási sa bèɛ ɔ gbépii lo omɛɛ.

¹¹ ɔ Dii mē:

Má tó n bɔ aafiaɛ fá!

Mí tó n ibeɛɔ mɔ kulekene taasi pásí gɔɔ.

¹² Gbēe a fɔ mɔsi ée?

Atēsa gugbāntoo oi mɔsi ge a mɔgotē.

¹³ Má á àizɛɛɔ ní á pɔ ɔdeɔ kpámá

aa naaa fiabosaie

duuna pɔ á kē á būsuoɔ pii yái.

¹⁴ Má tó á zɔble á ibeɛɔne

būsu pɔ á dɔo guu,

asa ma pɔfē a fēle lán téwae,

i kúwá.

¹⁵ Dii, ní ma yá dɔ.

To ma yá àɔ dɔngu, ní laaidɔa.

To simɛɛ ma wetānaɔwa,

nísu menakeɔnɔ e aa ge ma deo.

Nyɔ dɔ kē n yái wí ma láanikɛi.

¹⁶ Ké n yá sòso ní kámɛɛ ma léu,

má mòmɔ,

ɔme ma pɔna ní ma yáabao ũ,

asa n tɔ mé kua Dii Lua Zígɔde.

¹⁷ Mili zɔle sánu ní yaalɔnaɔo,

mili pɔnakeɔnɔo.

Mio zɔleá madɔɛ, asa ní kumanɔɛ,

mé ní tò mále kpēneke an yá musu.

18 Bóyái ma yá'oma lí láao ni?
Ma bɔ pásí, àlè gi láai.
Nyɔ demɛ lán yiongo lébaawa,
lán nibɔna pɔ í yèledinéwa yá?

19 A yáí tò ma Dii ma mè:
Tó n nòsèlìlè,
má ɛa n dile n pá ziu,
nìɔ zíkɛmɛɛ.
Tó n yá gbíaa rí yá yáfúnao,
rìyɔ de ma lèdɛkɛna úe.
To aa ɛa suma, rísu támáo.

20 Má n kɛ gbépiɔnɛ bíi úe,
mɔgotɛ bíi pɔ wa fɔ gbɔoo ú.
Aa sólekennɔ, kási aa n fuo,
asa máɔ kunnɔɛ,
má n suaba, mí n bɔ.
Ma Dii máme má ò.

21 Má n bɔ gbɛváiɔ ɔzìɛ,
mí n si nòsɛpásiɛpíɔwa.

16

Zelemii kua

1 Dii yá'òmɛɛ à mè: 2 Nsu nɔsɛ la kɛ n nɛɔ i'í gue beeuo. 3 Yá pɔ ma Dii má ò né pɔ wà rí i'í búsue beeuo rí n da'iaɔ rí n de'iaɔ musun kɛ: 4 Gagyá mé a rí dede. Wa rí vlo, wa rí gaa ɔɔbo, an gɛɔ gɔ kálea tɔɔlɛ lán pɔtuo gbɔwaaɛ. Zì rí nɔanao mé a rí dede, an gɛɔ i gɔ báɔ rí wáìɔ pɔblea ú.

5 Ma Dii ma mè rísu gɛ́ ua pɔ wà gáuo. Nsu gɛ ɔɔbrínɔ n wɛnadɔnéo, asa má tò gbépiɔ gɔ aafiasaie. Má ye'ízi bo, má wɛnadɔnéo. Ma Dii máme má ò. 6 Néfɛnɛn gbɛzɔɔ aa gaga búsupiue. Wa rí vlo, wa rí gɛ'lanabɔo. Gbɛe a azía lili ge a a mi boo. 7 Wa blɛ kpa gɛ'íambɔnaɔwa wà rí nòsɛ níninéo. Gbɛ́ pɔ a de ge a da gà sɔ, wa í dɔɛ wà wɛnadɔɛo.

8 Nsu gɛ́ ua pɔ wáɛ pɔnakɛuo, rísu zìlɛ n pɔble n igbɛrínɔo. 9 Asa ma Dii Zìgɔde Isailiɔ Lua ma mè, má pona wii midɛ gupiu n wáaɛ, mí yaalɔ rí nɔsɛkɔfio báde n gɔɔ.*

10 Tó n yápiɔ ò gbépiɔnɛ píi, aa n la: Akea Dii àsi bɛɛ bee taa ò wá yá musu màai? Tàaɛ kpele wá kèi? Duuna kpele wá kè Dii wá Luaɛi? 11 Ní wemá n mɛ, kɛ an deziɔ pàkpàmazi yáie. Aa tɛ dii pàlɛzi, aa zɔblɛné, aa kùlɛné, ɔ aa pàkpàmazi, aaliɔ ma ikoyá kúao. Ma Dii máme má ò. 12 Ampíɔ sɔ aa váikɛ de rí dezipiɔla, an baade nòsɛvái mé dɔaaaɛ, an swá gbáa, aali ma yámao. 13 Má rí bɔlɛ búsue beepiue, mí tárinɔ búsuo pɔ aa dɔo guu, baa an deziɔ se aa dɔo. Wɛkíi aa zɔbleu dii pàlɛɔnɛ fáanɛ rí gwáasínao, asa má sùuukɛrínɔo.

14 Ma Dii ma mè, a gɔɔ a mó kɛ gbɛe a mɛ á sí rí Dii pɔ Isailiɔ bɔlɛ Egipioo, 15 sema Dii pɔ Isailiɔ bɔlɛ gubántoo oi búsuu rí búsu pɔ à rí yá rí kpáuo píi, asa má surínɔ búsu pɔ má kpá rí deziɔwapi guue.

16 Ma Dii ma mè, tia kéwa máɛ kpòwɛnaɔ sisi dasidasi aa mɔ gɛ́ Yudaɔ kúkúti. Bee gbɛa mí toenaɔ sisi dasidasi aa mɔ gɛ́ rí wei gbɛsísíɔ musu rí sísíɔ musuo rí gbɛsɔɔ. 17 Asa ma wetɛ rí yakɛaɔ píie, a kee ulɛamɛɛo, an taaɛe ku kɛ ma wé gí eio. 18 Má fiaboné lɛɛ pla an taaɛɔ rí rí duunao léue, asa aa ma búsu gbálɛ rí rí dii wɛnisai pɔ má zauɔ e pɔ pɔ má ye a gíyáipioɔ lí búsupiaɛ.

19 Dii, ríme rí ma gbáa ú,
ríme rí ma zegikíi ú,
ríme rí ma ulekíi ú wétɛagɔɔ.
Buiɔ bɔ za dúnia léwa,
aai mɔ onɛ ɛɛ ɔ rí deziɔ kúaa,
an diipiɔ i àikɛnéo.

20 Gbɛe a fɔ dii kɛ azíaɛo,
i kɛ pɔpíá dii no.

21 Ayámɛto má yádané,
má a gbáa rí ma ikoo mɔnɛ sa,
aai dɔ kɛ ma tón Dii.

* 16:9 Zia 18.23

17

Sɔ mɔafili vɪ de pɔpiia

¹ Wá Yudaɔ duuna yá kènɛ ní sɔwa ní pɛnkɛbɔɔ.

Wa kɛ ní sa'oklɔ kɔbaɔwa ní gbekáoo.

² An sa'oklɔ ní ní Asetaati lipelɔ yá ɔ do ní néɔgu se.

Aa ku lí yèlelɔ gbáu sɪsɪ lesɔ musu.

³ Má a gbɛsɪsɪ ná á ibeɛɔne ní ɔzɪ

ní á àizɛɛ ní á pɔ ɔdeɔ

ní gulesɪ pɔ á bɔɔɛ

duuna pɔ á kè á búsuu yáí.

⁴ A ɔkpa búsuu pɔ má kpáwázi,

mí tó á zɔble á ibeɛɔne búsuu pɔ á dɔo guu,

asa á tò ma pɔ fɛle lán téwae,

mé tépi aɔ kú gɔɔpiie.

⁵ Ma Dii ma mɛ, gbɛ pɔ bɔ ma kpe

á gbɛnazɪnaɔ náaíkɛ,

a daa ní gàu gò láaipo ùɛ.

⁶ A de lán lí pɔ kú gugiiuwae.

Tó nama mɔ, a e bleo.

Aɔ ku guwaiwaiue

ge búsuu wiside pɔ gbɛɛ kuuo.

⁷ Báaaden gbɛ pɔ lé ma náaíkɛ,

àle sɔkpalemazi ù.

⁸ A de lán lí pɔ wa bà swa saɛ,*

a zɪnapelɛa íuwae.

Aà bàa kú ní guwáaoo,

a lá ɔ siaɛ.

Ili imina yádao,

ne'í íaaánɔɔ.

⁹ Sɔ mɔafili vɪ de pɔpiia,

a kekea vɪo,

déme a fɔ á a yáɔ dɔi?

¹⁰ Ma Dii, máme mi sɔ yɔɛ,

mi nòse yá táasika,

mí fiabo baadeɛ a yákeawa,†

mí keɛ lá a kèwa.

¹¹ Gbɛ pɔ ɔda è zé vāi guu de

lán dɔna pɔ gbe kɔmpa pɪpiwae.

Gɔɔ pɔ a ku a gɔɔ soplawa,

ɔapi a láawae, i gɔ sɔɔ ù gbɛzā.

¹² Wá Lua kpɛ mé aà kpalabaa gawide ù,

kpɛpi mé fuańla za ańniɪ.

¹³ Dii, mɔme Isailiɔ wɛ dɔnzɪ,

wí a gbɛ pɔ pákpánziɔ kú.

Gbɛ pɔ bɔ ma kpeɔ de lán tɔ pɔ wa kè tɔɔlewawae,

asa aa pákpá n gbɛ pɔ ní de nibɔna í wɛnide úzie.

¹⁴ Ma gbágbā Dii, mí gbágbā,

ma bɔ Dii, mí bɔ,

asa n táasi miɔ le gɔɔpii.

¹⁵ Wí me yá pɔ Dii ò ku máɛ?

Aà ke wá e me!

¹⁶ Mi gí dɔaaine n gbɛɔneɔ,

ní dɔ ké máme mi wétɛagɔɔ nidɛo,

* 17:8 Sou 1.3 † 17:10 Sou 62.13, Zia 2.23

yá pɔ́ ɪ̀ bɔ́ ma léu uléano.
 17 Nsu to sɔ́ kɛ́maguo,
 níme ní ma ulekíi ũ̀ yá pásí gɔɔ.
 18 To wí ma wɛtánaɔ kú,
 mapi sɔ́, nísu to wí ma kúo.
 To sɔ́ kɛ́ngu,
 mapi sɔ́, nísu to sɔ́ kɛ́maguo.
 N ní ká yá pásipi gɔɔwa,
 ní ní wíwí e lɛɛ pla.

Kámabogɔɔ

19 Dii òmɛɛ: Gɛ̀ n̄ zɛ̀ Gbɛ́o Bɔ̀leu, gu pɔ́ Yuda kíaɔ ɪ̀ bɔ̀ gɛ̀u, aaiɔ bɔu, ní gɛ́ Yelusaleũ bɔ̀le kɪ́nɪɔu ɪ̀ bɔ̀ pɪi. 20 Ní oné aa swákpaa aa ma yáma, Yuda kíaɔ ní Yelusaleũdeɔ pɪi ní Yuda pɔ́ aale gɛ́ bɔ̀lepiɔu pɪi.
 21 Ma Dii ma mɛ̀: A laaika!
 Asu asosɛ kámabogɔɔzɪo,
 ásu gɛ́o Yelusaleũ bɔ̀leɔu. †
 22 Asu bɔɔ á ua kámabogɔɔzɪo,
 ásulí zɪe kɛ gɔɔpi zɪo.
 Aliɔ dɔ́ kɛ́ kámabogɔɔá ma pɔ́ɛ,
 lá má ðile á dezɪɔnɛwa. §
 23 Kási aai mao, aai swáɛio,
 aa ní swá kákaɛ, aai mao,
 aa gí totoaɛ.
 24 Ma Dii ma mɛ̀, tó a ma yámà, ále gɛ́ wélepi bɔ̀leɔu ní asoo kámabogɔɔzɪ ɪ̀ bɔ̀, tó á dɔ́ kɛ́ gɔɔpiá ma pɔ́ɛ, ále zɪe kɛ gɔɔpi zɪo, 25 kía pɔ́ aa zɔ́leá Davidi kpalauɔ gɛ́ wéleɛ beepi bɔ̀leɔu ní ní ɪ̀wao kua sɔ́gɔɔ guu ní dia sɔ́o kpɛo. Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ aao kúrnɔ, aaiɔ ku wéleɛ beepiu gɔɔpii.
 26 Wa bɔ́ wéle pɔ́ liaa Yelusaleũbɔ́ guu ní Yuda wéleɔ pɪi ní Bɛ́yámɛɛ bui wéleɔ ní gusalalao ní gusísídeo ní Nɛ́gɛvɛ guwaiwaio, wí mɔ́ ma kpéu ní sa pɔ́ wí a pɔ́ kátɛu à tékú obɔɔ ní sa pále obɔɔ ní pɔ́wentio ní tulaletio ma sáaukpaa yáí. 27 Tó i ma yáma á dɔ́ kɛ́ kámabogɔɔzɪá ma pɔ́ɛo, mé ále gɛ́ Yelusaleũ bɔ̀leɔu ní asoo kámabogɔɔzɪ, má téka bɔ̀lepiɔue, i kú á zegikíiwa. Wa fɔ́ tɛ́pi deo.

18

Zelemii kua oobona be

1 Dii ya'òmɛɛ à mɛ̀: 2 Fɛle gɛ́ oobona be, we má tó n̄ ma yámau. 3 Ké ma gɛ oobona be, má è àle oo bo. 4 Ké oo pɔ́ àle bopi ɔ̀okpà aà ɔ̀zɪ, 5 à èa a pále bɔ́ ní gɪpio, lá à kèè maawa.
 5 ɔ́ Dii ya'òmɛɛ à mɛ̀: 6 A Isailio, má fɔ́ kɛ́ lá oobonapi i kɛwao lé? Lá gí de oobona ɔ̀zɪ, máa á de ma ɔ̀zɪ.* 7 Tó ma bui ge búsu yá'ò ma mɛ̀, wà a fuangba, wà a midɛ, wà kaale, 8 mé bui pɔ́ ma lɛdàwàpi mikè a váikeawa, má yá pɔ́ ma zɛo mà yíawà bɔ́ ma n̄sɛue. 9 Tó ma bui ge búsu yá'ò ma mɛ̀, wà a zɛɔ, wí gba gbáa, 10 mé buipi i ma yámao, à yá pɔ́ má yeio kè, má éfáai pɔ́ ma mɛ̀ má kèè bɔ́ ma n̄sɛue. 11 A yáí tò, o Yelusaleũdeɔnɛ ní Yudaɔ pɪi, ma Dii ma mɛ̀: A ma, mále vái o á musu, ma sou mà mà yáyiawá.
 12 Kási aa onɛ a zɛkeo.
 Aame wao gɛ́ ní yá pɔ́ wà zèoɛ,
 baade n̄sɛvái swágbáa yá mé aɔ dɔ́aaè.

13 A yáí tò ma mɛ̀,
 à buipáleɔ la à ma!
 Déme yá bee taa mà yáai?
 A Isaili pɔ́ á demɛɛ bui léso ɔ̀bɔ
 a yáwái pɔ́ ɪ̀ dimá kè.
 14 Nɛɛzi ɪ̀ go Libá búsu gbèsísíae?
 A ɪ̀ níe pɔ́ ɪ̀ bɔ́ za a musu a láae?
 15 Kási ma yá sà ma gbéɔgue,
 aai tulaletikatea táaɔnɛ,

† 17:21 Nɛɛ 13.15-22 § 17:22 Bɔa 20.8-10 * 18:6 Daa 2.7, Lom 9.20-21

5 aa zà ní fελεkaa zéwa,
aa pèle zé kpáinau.

16 Bee yáí an búsu a g5 yáaa,
io de láanipɔ ũ gɔɔpii.

Yápi a di gbé p3 lé gē weɔwa,
aai ní mike déúdeu.

17 Má ní fáaa lán gukpε íanawa ní ibεεɔ aεε,
má mikpelinée,
má zεínɔ an wétεagɔɔo.

Lεkpaai Zelemiizi

18 Gbέε mè: A mɔ wà lεkpaai Zelemiizi, asa sa'onao yādane a láao ge ɔnɔnɔo lεdama ge
ānabiɔ yá. A mɔ wà lenakasaè. Wásu laaidɔ aà yá'onεwa bo.

19 Dii, swáε ma yáí,
yá p3 ma ibεεɔ lé o ma.

20 Wí maa fiabo ní váio yà?
Kási aa εyɔmεε.

To lá má ze n aε yá dongu,
ma ní maa wéεε,
ké n pɔ e weemá.

21 T3o! Nɔana kpá ní nézi sa,
n ní kpá fēndaa.

To wà ní g5εɔ dεdε aa gaga,
an naɔ i g5 gyaa nésaiɔ ũ,
ní ní èwaasoɔ kpa fēndaa zílau.

22 To wà búbua ma dɔ ní ua
gɔɔ p3 wà lεlémá kándo,
asa aa εyɔmεε ma kŭa yáíε,
aa baikpámεε ma táa'ozeu.

23 Mpi s5 Dii, ní d5 ké
aa lεkpáaimazi, aa ye ma dε.
Nsu láka ní táaepiao,
rísu n ní duunapi bádeɔ.

To aa kpagua n aε,
yáyiamá n pɔkúmabɔɔmagɔɔ.

19

Lowiad ziblea Yelusaleúwa seelaε

1 Dii mè: Gε lo lúi oobona kíi. Mae zɔɔo ní sa'on gbεzɔɔo séle gérinɔ, 2 ní bɔrínɔ Beninɔu*
guzuleu Táaso B3le sae. Yá p3 má onε kpáwake we, 3 o Yuda kíawne ní Yelusaleúdeɔ pii aa
ma yáma. Ma Dii Zíg5de Isailiɔ Lua ma mè, mále músizí gue beewa, gbé p3 a baomá a keke
swáwēε. 4 Asa aa ma to weε, aa gue bee díle dii zílɔo p3 ũ, aa tulaletikátεau táa p3 ampɔo ní ní
deziɔ ní Yuda kíao ní d5oɔne, aa guapi dè ní yáesaideɔ auo. 5 Aa Baali gbagbakiɔ bɔ, aa sa p3
wí a p3 kátu a tékú owà ní ní nεg5εɔ.† Máme mi yápi dilenéo, a láasoo i gē ma s5u seo. 6 Ma
Dii ma mè, a gɔɔ lé m3 ké wa o gue beεε Tofeti ge Beninɔu guzule bo, sema Gbédεdεguzule.

7 Gue beεu má yá p3 Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ lé yá bádeu. Má tó an wéleɔ ní dεdε ní fēndaεe,
mí ní gε kpa báɔ ní wáɔwa aa ble. 8 Má tó wélepi g5 yáaaε, i g5 láanipɔ ũ. Yápi a di gbé p3 lé gē
weɔwa, aao fionada wétεa p3 wà m3 yáí. 9 Má tó aa ní nεg5εɔ ní ní nenɔεɔ sɔ, aai gbasaa liaa ní
k3o koe p3 an wéleɔ z3rızı à gēgē taasi yáí.

10 Lopi wí gbé p3 níy5 gérinɔ wáa, 11 ní oné ma Dii Zíg5de ma mè: Má buie bee ní wéleε beeo
wí lá lopi wí a kekeεa víowae. Wao gε v1 e gu gε késámáε. 12 Ma Dii ma mè, yá p3 má ke gue
beεε ní gbé p3 kúuɔn ke: Má wéleε bee ke lán Tofetiwa. 13 Yuda kibεɔ ní Yelusaleú uao gbále
lán Tofeti gue beewae. Kpé p3 wà tulaletikátεau musupɔɔne wà it3le táaowa a musuɔ tékú.

14 Ké Zelemii sù ní Tofetio, gu p3 Dii aa zì à ānabikekèu, à gè zè Dii kpé ua, 5 a ò gbéɔne: 15 Dii
Zíg5de Isailiɔ Lua mè á yá p3 a m3 á yía wéleε bee ní a z5εwiaɔwa yíamá piiε, ké wélepideɔ swá
gbāa kè, aai a yámao yáí.

* 19:2 2Kia 23.10 † 19:5 Lev 18.21

20

Zelemii daaliu

¹ Ké sa'oná Pasuu, Imée né pɔ de Dii kpé gbɛzɔɔe ũ Zelemii ɛnabikεkeapi mà, ² a tò wà aà gbɛ̀ wà aà dàliu Dii kpé bɔle pɔ wí me Bɛyámεε Bole Musu saε. ³ Ké gu dɔ Pasuu Zelemii bɔ líu, ⁵ Zelemii òè: Dii a onε Pasuu ɔo, sema Vlapɔɔliaai. ⁴ Asa ma Dii ma m̀, má tó ñ gili gɛ nzláu rí n gbɛnao píie. An ibεεo rí kwé zí guu, ríyɔ wesie. Má Yudaɔ na Babeli kíaε a ɔzle, i tá rí rí gbɛεo Babeli, i rí gbɛεo dede zí guu. ⁵ Má wéleε bee àizεε na rí ibεεone rí ɔzle, a buapɔɔ pii rí a pɔ beεedeo pii rí pɔ pɔ kú Yudaɔ kía láasiuɔ, aai naaa taò Babeli. ⁶ Mpi sɔ Pasuu rí n bedeo pii, wa táánɔ Babeli zízɔɔ ũε. We ríyɔ gau, wa n ví rí n gbɛna pɔ n ɛnabi'egenake kɛnε.

⁷ Dii, n kɔnikεmεεε,
 ɔ ma n yáze è,
 n gbāamɔmεεε, ɔ n ma fu.

Ɔ ma gɔ pɔ yáaba ũ,
 gbépii ɔ ma láanikεε.
⁸ Tó mále yá'o pii, wii mi lé,
 mi wétɛa rí pɔkaaleao kpáwake.

Dii yá mé tò wí ma sɔsɔ,
 wí ma ke pɔɔpɔɔ za kɔɔ e oosi.

⁹ Tó ma m̀ má aà yá dɔ gbéɔguo,
 má yá'o rí aà tɔo ɔo,
 aà yápi ɔ ma sɔ tékúε,
 ɔ de lá wà tekà ma me guuwaε.

Yápi kúkúá i ma wáε, má fɔo.
¹⁰ Asa mi ma wí ɔ váikpaalmanɔ dasi,
 wí me, Vlapɔɔliaai.

A aà kɔmaleke!
 Wà aà kɔmaleke!
 Ma gbéε wé ɔ dɔ ma léleaiε,
 aai me, tó à zà yáwa,
 wá aà fue, wí tɔsiwà.

¹¹ N beeo Dii kumanɔ nεgɔn pásí ũ,
 a yáí ma wétánaɔ kpagua.
 Aa fua, wí i rí kú.

Aa tidɔmalao, aai gɔ rí tó íio.
¹² Dii Zígɔde, gbɛmaa táasikana,
 ni nɔse rí láasoo gwagwa.

Tɔ símámεε mà gwa,
 asa ma azía nàne n ɔzle.

¹³ A lesi Diie à aà táasile!
 Asa í wɛnade bɔ váikenaɔ ɔzle.

¹⁴ Gɔɔ pɔ ma da ma iwà gɔ láaipɔ ũ,*
 ma igɔɔpi su báaa keo.

¹⁵ Gɔε pɔ gè a baokpà ma maεε,
 à aà pɔ kèè na à m̀,
 aà na nε'í gɔε ũ,
 ade gɔ láaipɔ ũ.

¹⁶ Gɔεpi gɔ lán wéle pɔ Dii rí fuangba rí wɛnagwasaiɔwa.
 Aáliɔ búbua ma kɔɔ,
 ilíɔ zlkawii ma fáane.

¹⁷ Asa i ma de neasakpeu
 ma da gbεε gɔ ma mia ũ
 aà neasakpe gɔ dɔ ma papa ũ gɔɔpiio.

¹⁸ Bómε tò ma bɔ neasakpepiu lá?
 Taasi rí pɔsiao ɔ má dɔ,
 ma gɔɔ a pa rí wíoe.

* 20:14 Yob 3.1-12

21

Zelemii Yelusaleu dūuzāya'oa

1 Dii yā'ò Zelemiie gɔɔ pɔ́ kɪ Zedekia Malakia né Pasuu ní sa'onā Zefania, Maasea néo z̄l̄wā. Aa mè: 2 Yāgb̄eawēē Diiwa, asa Babeli kɪ Nebukaneza lé z̄lkawan̄e.* Wiliɔ d̄so tó Dii a dabudabue k̄ewēē lán yāawa, i aā yāwēē.

3 ɔ Zelemii oné aa ge o Zedekiae: 4 Dii Isailiɔ Lua mè: N z̄l̄ḡs pɔ́ aa ḡs̄keɔɔ k̄ūa, aale z̄l̄kaò b̄l̄i kpe ní Babeli k̄iao ní Babiloni b̄usude pɔ́ koez̄z̄áziɔ, má tó n z̄l̄ḡs̄piɔ kpekpae, wi ní ḡs̄keɔɔpiɔ s̄éle sioázi w̄éleu la. 5 Mám̄e má a ḡásl̄ poo, mí z̄l̄kaán̄o ní ma ḡása gb̄áao ní p̄ɔf̄eio ní kyàwāao ní p̄ok̄uma z̄s̄o. 6 Má gagyā p̄ási ká w̄éleēbeedepiɔgu aa gagae, gb̄enaz̄inaɔ ní p̄otuoɔ píi. 7 Ma Dii ma mè, bee gb̄eā mí Yudaɔ kɪ Zedekia ní a l̄waɔ ní gb̄é pɔ́ aa b̄ò gagyā ní z̄lo ní n̄oanao guuo na Babeli kɪ Nebukanezae a ɔz̄l̄í ní í ibeē pɔ́ aale ní w̄eɔ, aai ní d̄ede ní f̄endaɔ. Aa s̄uuk̄eɪn̄o, aa ní gb̄ēe too, aa ní w̄enagwao.

8 O gb̄é k̄in̄ione s̄s̄ ma Dii ma mè, w̄ēni z̄é ní ga z̄eɔ ̄s̄ mále ɔl̄oné. 9 Gb̄é pɔ́ ḡs̄ w̄éleē beepiɔ gaga z̄l̄u ní n̄oanao ní gagyāoē. Gb̄é pɔ́ aa b̄ò ḡè ná Babiloni b̄usude pɔ́ koez̄z̄n̄ziɔwaɔ s̄s̄ aao kue, adeɔ mé aa b̄o. 10 Ma z̄eɔ má w̄áike w̄éleē beepie, i ke maa no. Ma Dii máme má ò. Má w̄élepi na Babeli k̄iae a ɔz̄l̄e, i tes̄ōwā. 11 O Yudaɔ kɪ bedeɔne aa Dii yāé bee ma.

12 Davidi bed̄eɔ, ma Dii ma mè, āliɔ yāke a z̄éwa lá gu lé d̄o, í gb̄é pɔ́ w̄ale gb̄āam̄on̄eɔ b̄o ní w̄etānaɔ ɔz̄l̄i. Tó i ke m̄aa s̄s̄o, má p̄ɔf̄eɔb̄oɔwā

lán téwa á w̄áikeaɔ yāie, iɔ k̄úwā, gb̄ēe a f̄s̄ deo.

13 Yelusaleudeɔ, má b̄o á kpeē. Ma Dii máme má ò.

A kú gb̄è s̄alala musu guzule sae, ̄s̄ i me: Déme a f̄s̄ lélewái? Déme a e siwázi wá t̄ouui?

14 Má tadawá á yākeɔ léue. Ma Dii máme má ò.

Má tes̄ó á líkpe kpéwae,† t̄épi i kú pɔ́ pɔ́ liaiɔwa píi.

22

Zelemii yā'oa Yuda k̄iaɔne

1 Yá pɔ́ Dii òn ke: Gé Yudaɔ kɪ be, ní yāé bee oè. 2 Yudaɔ k̄ia pɔ́ z̄l̄eā Davidi k̄palau, Dii yāma, mpi ní n l̄waɔ ní n gb̄é pɔ́ aai ḡē b̄oleē beeuɔ. 3 Dii mè, āli yāmaake a z̄éwa. Ali gb̄é pɔ́ w̄ale gb̄āam̄eɔ b̄o aā w̄etāna ɔz̄l̄i. Asuli gb̄āam̄o b̄om̄eɔ ge tone ge gyaa. Asuli ní taiink̄eɔ. Asuli yāesaide de gue beeu bo. 4 Asa tó ále z̄ike yápiwa, k̄ia pɔ́ z̄l̄eā Davidi k̄palauɔ ḡē bee bee b̄olepiu kua s̄s̄goɔ guu ní dia s̄s̄o kpeo ní ní l̄waɔ ní ní gb̄éē. 5 Tó ále z̄ike yápiwa s̄s̄o, ma Dii má sí ní maz̄l̄ao, bee beepi a ḡs̄ bezia úe.* 6 Yá pɔ́ ma Dii má ò Yudaɔ kɪ be musun ke:

N dem̄e lán Galada b̄usuwa, lán Libá b̄usu gb̄ēs̄l̄s̄l̄ misonawa.

N beeo má tó ní ḡs̄ gb̄áa úe, w̄éle pɔ́ gb̄ēe ku a guuo ū,

7 mí b̄usudenaɔ gbaema, an baade iɔ a ḡs̄keɔɔ k̄ūa, aai á seɔe lí maao z̄z̄z̄ k̄áteu.

8 Buiɔ aao d̄o w̄éleē beepizi dasi, aai k̄s̄ lala aa me: B̄óyāi Dii k̄ē m̄eɔwiae beee k̄éwai? 9 Wi oné, k̄é aa Dii ní Lua b̄aakuaɪn̄o yá t̄o we, aa ḡē k̄ule dii p̄áleɔne aa z̄obl̄en̄é yāie.

10 Asu ɔɔb̄o gb̄é pɔ́ ḡa yá musuo, ásu waiyookeēo.

A ɔɔb̄o gb̄é pɔ́ wá t̄aaan̄o yá musu, asa a sua ví bo, a wesi a be b̄usule bo.

11 Yá pɔ́ Dii ò Yudaɔ kɪ Saluú† pɔ́ z̄l̄e a mae Yosia gb̄eú yá musun ke, à mè:

* 21:2 2Kia 25.1-2 † 21:14 1Kia 7.2 * 22:5 Mat 23.38, Luk 13.35 † 22:11 2Kia 23.31-34

A bò lakii, mé a su la bo.

¹² A ga gu pò wà tàuaàno zìzo ùe,
a wesi bùsue beepile bo.

¹³ Waiyoo kía pò bekpá,

i a yákeke a zéwao,

a tò a gbézo zíkèe pá.

Waiyoo kía pò kpézo didik̄sa,

i a yágōgō a zéwao,

i fiabo a zíkènaano.

¹⁴ A mè á ua tiisi kpa azíae

ní kpé zō didiak̄sa,

á fenenti yaasanao bōbo,

í sede lío kpa a gb̄wa kpékpe,

í pò tēa lewà.

¹⁵ N kíakéá sede lí dasi yá yà?

N mae i pōble à imiō lò?

A yāmaakè a zéwa,

ō aà yá bō maa.

¹⁶ A zè ní taasideo ní wēnadeo,

ō yá bōè maa.

Ké a ma dō yáin weo lò?

Ma Dii máme má ò.

¹⁷ N tò ɔvái n wé ní n sōo blè

ní yāesaidedeao ní gbāamānéo

ní gbézo bōo'imiao.

¹⁸ Ayāmeto Dii yáe bee ò Yudaō kí Yosia né Yoakiū[†] musu.

Wa aà ge zōbo wá me

waiyoo gōe, waiyoo noeo.

Wá aà ge zōbo wá me,

waiyoo ma dii, waiyoo ma kiao.

¹⁹ Wa ke aà gee

lá wí ke zāa'ln geeuae.

Wa aà ge gále bōo Yelusaleū

wá vūaa wénkpee.

²⁰ A ge wii pále Libā bùsuu,

í búbuape Basana bùsuu,

í wiile Abaliū gbe musu,

asa bui pò a yāyerino fūae.

²¹ Ké ále namable, má óé,

ō a mè á mao.

Zé pò á beu za á èwaasogoon we,

ili swáse ma yáio.

²² Iana a á dōaanao séle piie,

wi bui pò a yāyerino kúkū táino,

á gee i gō kpá á wéi,

wí i á kú á vāikeao yái.

²³ A gbé pò á kú kpé pò wa dō ní Libā lío guu,

a sakpedá sede lípio musu,

wāwá a mōwá lán ne'iwāwāuae,

í aauke à pelembo.

²⁴ Ma Dii má ò Yudaō kí Yekonia[§] Yoakiū née, baa ké ní de tāana ū ma ɔplaa ɔnewa, ní ma kuaō má n bō ma ɔpiuae. ²⁵ Mí n na gbé pò aale n weone ní ɔzi, gbé pò níle víakené, Babeli kí Nebukanéza ní Babiloni. ²⁶ Mpi ní n da'iao, má á zu bùsu páleue, bùsu pò wí á iuo. We á gagau. ²⁷ A e su bùsu pò áo a bekeuo.

²⁸ Yekonia gbé bee de oo pò wí

wá sakáu ge pò pò gbēe yeio ū yà?

[†] 22:18 2Kia 23.36-24.2 [§] 22:24 2Kia 24.8-17

Bóyái wa aà zu ní a nésò

bùsu pò aa dṣò guui?

²⁹ Bùsude, bùsude, bùsude,

à Dii yāma.

³⁰ Dii mè gbépi tó dalau nésai,

gbé pò a bò maa e a wēni léuopi,

asa aà nées a bò maao,

an gbēe a e Yudaò kía ble

à zṣle Davidi kpalauo.

23

Davidi bui vlāpaa yázedekeṇa ũ

¹ Ma Dii ma mè, waiyoo sādāna pò aai ma sṓ kaaleò, dṓana pò aai ma kpàsa sṓ fāaa.

² Ayāmeto ma Dii Isailio Lua má ò ma gbé dṓaanapiòne, lá i ṓlia ma sṓzìo, mé a ní yá a ní fāaa, má á yākeò wíé á musue. Ma Dii máme má ò. ³ Máme má a sá kṓnaò káaa bùsu pò ma ní yá ma ní kpáò píi, mí surínò ní kpàsau, aai ne'i aa kṣ. ⁴ Má sādānaò dilené aa dṓaané, vīa a ní kú bṓ, sṓ a kérígu bṓ, mé an kee a sásá bṓ. Ma Dii máme má ò.

⁵ Gwa, gṓe a mṓ

ké má tó Davidi bui vlāpa* gbēmaa ũ,

kía pò a kpalable ní laaio ũ,

i yāmaake a zéwa a bùsuu.

Ma Dii máme má ò.

⁶ Aà gṓ Yudaò mí aò daa íae,

Isailio iò ku dṓdṓa.

Tṓe bee wáli aà sísiwà,

Dii pò tò yá bṓwanò na.†

⁷ Gwa, gṓe a mṓ ké wa me ní Dii pò Isailio bṓle Egipto bṓ, ⁸ sema ní Dii pò Isailio bṓle gugbāntoo oi bùsuu ní bùsu pò à ní yá ní kpáò píio.

Anabi egeṇa

⁹ Ma pò yá ānabio yá musu dúuduue,

ma wá gá píi,

ma gṓ lán wēdenawa,

lán gbé pò vēe zṓlèwàwa

Dii ní a yá gbāsisaio yái.

¹⁰ Gbāsikenaò bùsu pà,

vái ṓ aa tei, we an gbāa kuu.

Bùsu gṓ wēnanno ké Dii lekèè yái,

dádákèkdi gṓ ní wío.

¹¹ Ma Dii ma mè,

ānabio ní sa'onaaò pàzeà,

mí ní e ní vāio ma kpéu se.

¹² A yái tò an zé a zāana ke,

má zṓrṓzi aa kwe gusiaue,

mí yáyiamá ní íadamagṓ.

Ma Dii máme má ò.

¹³ Ma yāvái è Samali ānabieṓwa,

aa yá'ò ní Baali gbāao

aa ma gbé Isailio sāsàò.

¹⁴ Ma vái pò í dimá è Yelusaleū ānabieṓwa,

aaí gbásike, aaò be ní mṓafilio,

aaí váikenaò gba gbāa,

ṓ gbēe lí miké a vāiwao.

Aa gṓmēe lán Sṓdṓudeṓwa nípii,

wéledepio de lán Gṓmṓdeṓwae.‡

* 23:5 Isa 4.2 † 23:6 Zel 33.14-16 ‡ 23:14 Daa 18.20

15 A yáí tò ma Dii Zígõde
 má ò ãnabipio yá musu ma mē,
 má tó aa gōi só ní pòblea ũ,
 aai kona í mi ní imia ũ,
 asa Yelusaleũ ãnabipio tò
 ma yádasai lí búsupiaē.

16 Ma Dii Zígõde ma mē,
 ásu yá pò ãnabio lé oé mao.
 Aaí to àò yiongo lébaa d́sae,
 anzía yá ō aai oé,
 aali ma ma léuo.

17 Aaí o gbé pò sakámaguone,
 má òné aao ku aafiaē.
 Aaí ea o swágbãadepioñe,
 vái a ní leo.

18 An déme kú ma íwao guu
 à e ma yāmai?

An déme swāsè ma yáí a màí?

19 Gwa! Má pòkúmbabòbómá lán zàa'ianawae,
 i liasáizò à pila váikenao miwa lán zàawa.

20 Ma pòfè a weeo
 e mà ge yá pò mále yá midèò.
 Gooḡbezázl ō á a midõ sásaa.

21 Mámē mi ãnabipio dilèò,
 ō aa wāa ní ní yákeao,
 mi yā'onéò, ō aa gè yā'ò.

22 Tó aa ku ma íwao guu yāa,
 d́s aa ma yá kpáwakè ma gbépioñe,
 d́s aa tò aa bò ní zé vái guu
 aa mikè ní dàa váiowa.

23 Ma Dii ma mē,
 gudoũna Luan ma ũa?
 Kāikāi e zàzà Luan ma ũ.

24 Ma Dii ma mē,
 gbēe a e ulē guei mà gí aà eia?
 Mi musu ní źlèò pao lé?
 Ma Dii máme má ò.

25 Ma yá pò ãnabi eḡenaò í o ní ma t́sò mà, aai me, wa è iue, wa è iue. 26 Anabipio eē kũa ní nòse guu. Bōe aa ze sásāyā pò kú ní s̄su ãnabikekeaei? 27 Aale e nana yá pò wàle ok̄se a to ma t́s sá ma gbéḡgue, lá à sà ní deziḡgu Baali yáíwa. 28 Anabi pò nana'ò, aà a nanapi dau siuné. Gb́e pò ma yá kũa s̄s, aà ma yápi oné stana. Bó blewe misina ví ní p̄wēnapioi? 29 Ma yá de lán téwae, a de lán masana pò í gbewi kélekelewaē. Ma Dii máme má ò.

30 A yáí ma Dii ma fele ní ãnabi pò aai ma yá sék̄wa aa s̄sòpio. 31 Ao, ma fele ní ãnabi pò aai nízia yā'o, aai me máme má òpio. Ma Dii máme má ò. 32 Ao, ma fele ní ãnabi gbēsāsana nana'onapio. Aai dau siu ma gbéḡne, aai ní sásá ní ní eē pa giio. I ke máme ma ní dilèò, mi ní z̄lo. Aali káfiae ke gbépioñeo. Ma Dii máme má ò.

33 Tó gbépio ge ãnabie ge sa'onae n la à mē, yá kpele ma mē a ní lei? Ní oné, b́s yá ũi? Má ní tò wee. Ma Dii máme má ò. 34 Tó ãnabi ge sa'onae ge gbēe mē Dii yá ále o, má lada gbépiwae ní a bedeò. 35 Yá pò á baade í o a gbēnae ge a daeñ ke: A me kpelewa Dii yázásimai? Dii mēa ní? 36 A gbēe su lék̄a ma yáz̄leawáwa lo, asa baade z̄ia yá mé a z̄lèwá. Maa io be ní ma Dii Zígõde á Lua b́eē yá fuangbaao. 37 Ali ãnabi la, kpelewa Dii yázásimai? Dii mēa ní? 38 Tó à s̄sù mē, yá pò ma mē a z̄lèwán ke, baa ké má òé ásu lék̄awào, 39 a yáí má á yá b̄o dilèe. Apio ní wéle pò má kpá á deziḡwao, má gíazie, mí á v̄uaa, 40 mí tò àò be ní wío, á geē io kpaa á wéi ḡoḡpii.

24

Kaadɛn gbɪ pla

¹ Ké Babeli kí Nɛbukaneza Yudaɔ kí Yekɔnia, Yoakiũ né ní Yuda gbāadeɔ ní li'ānaɔ ní siaɔ kùkù Yelusaleũ à tǎrĩno Babeli búsuu zìzɔ ù,* a gbɛa Dii kaadɛn gbɪ pla òlɔmɛɛ kálea a kpé kpele. ² Gbɪpi m̀endo kaadɛna maa maamaaɛ, libe maa dafuɔne. Ado sɔ, a vǎi g̃ɛag̃ɛ, wa f̃ bleo a vǎipi yáí. ³ Ɔ Dii ma la à mè: B̃s ní èi Zelemii? Má w̃wà: Kaadɛnaɔne. A p̃s p̃s maa maa maamaaɛ, p̃s p̃s vǎi s̃s, a vǎi g̃ɛag̃ɛ, wa f̃ bleo a vǎi yáí. ⁴ Ɔ Dii yǎ'ò m̃ɛɛ à mè: ⁵ Ma Dii Isailio Lua ma mè, Yuda p̃s ma ní yá la, aa g̃s zìzɔ ù Babeli búsuu, mále ní gwa p̃maao ù lán kaadɛn maap̃iwae. ⁶ Má w̃ɛɛr̃izi an b̃ɔa maa yáíe, mí sur̃ino búsue beeu. Má ní zed̃ɛ, má ní fuangbao, má ní gba gbāaɛ, má ní gbooo. ⁷ Má ní gba s̃s p̃s a to aa ma d̃s, ké m̃ám̃amaa Dii, aaiɔ de ma gb̃ɛ ù, mí de ní Lua ù, asa aa sua ní ñb̃semendoe. ⁸ Ma Dii ma mè, lá wa ke ní kaadɛn vǎi p̃s wa f̃ bleo a vǎi yáí, màa má ke ní Yudaɔ kí Zedekiao ní a iwaɔ ní Yelusaleũ gb̃ɛ k̃naɔ, aa g̃s búsue beeu ge aa tà Egipin nò. ⁹ Má tó aa g̃s s̃k̃ɛngu yǎp̃ási ù d̃unia búsue gb̃ɛpiie. Aa g̃s lánip̃o ù, gb̃ɛs̃s̃ɔb̃o ù, gb̃ɛkabo ù, w̃i yáadaf̃ino gu p̃s má ní yá mà ní kpáu pii. ¹⁰ Má zìg̃s gbaemá ní iminao ní gagyao e mà ge ní mid̃e búsue p̃s má kpá ní deziwau.

25

Yudaɔ kua zìzɔ ù w̃ɛ b̃aaɔkwi

¹ Dii yǎ'ò Zelemiiɛ Yudaɔ yá musu Yudaɔ kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea w̃ɛ sĩɔde guu, Babeli kí Nebukaneza kpalablea w̃ɛ séia guu.* ² Ɔ ānabi Zelemii ò Yelusaleũdeɔne ní Yudaɔ pii à mè: ³ S̃ea za Yudaɔ kí Yosia, Am̃o né kpalablea w̃ɛ kue'aaɔde guu e gb̃a, a w̃ɛ bao ní āaɔn la ké Dii yǎ'ò ded̃ea, s̃ miɔ oé, ili sw̃áseio.

⁴ Dii ìo a zòblena ānabiɔ dileɛ m̀ɔm̃ɔɔ, ili sw̃áse ní yáio, ili mao. ⁵ Aa mè á baade b̃ɔ a zé vǎiu, á mik̃e a vǎik̃eawa, ìo ku búsue p̃s Dii kpá á deziwau g̃ɔpii. ⁶ Aa mè ásu te t̃aaɔzi á zòbleñé á kúleñé. Asu to Dii p̃o f̃ɛ á p̃keaa yáí á ìadawáɔ.

⁷ Ma Dii Zìg̃sde ma mè, i sw̃áse ma yáio, s̃ a ma p̃o f̃ɛ ní á p̃keaa. Màa a ìad̃a áziawa. ⁸ A yáí ma Dii Zìg̃sde ma mè, lá i sw̃áse ma yáio, ⁹ má gugb̃ántoodeɔ sisiwá ní ma zòblena Babeli kí Nebukanezaɔ, mí tó aa l̃élewá á búsuu la ní bui p̃s l̃iaaázio pii. Má ní kaaleɛ, aai g̃s s̃k̃ɛngu p̃s ù, lánip̃o ù, aai kaalea wáiwai e g̃ɔpii. ¹⁰ Má ní p̃nakea ní yaalɔ ní ñɔsek̃f̃io ní w̃isil̃ogbe k̃f̃io ní filia gupuaɔ mid̃e.† ¹¹ Wa búsupi kaale á g̃s da wáiwai píie, a bui i zoble Babeli k̃iae w̃ɛ b̃aaɔkwi.‡ ¹² Tó w̃ɛ b̃aaɔkwipi p̃a, má tó Babeli k̃ia ní a búsude t̃aae w̃i ní musu, Babiloni búsupi i g̃s wáiwai e g̃ɔpii. Ma Dii Zìg̃sde máme má ò. ¹³ Má tó yá p̃s má ò búsupi le píie, yá p̃s kú l̃áe bee guu ānabik̃e p̃s Zelemii k̃e bui pii musu. ¹⁴ Amp̃io aa zòble buiɔne dasi ní k̃ia z̃ɔɔ, mí flaboné ní yákeawa ní ní p̃keaaɔ.

Dii p̃ok̃uma imib̃o

¹⁵ Yá p̃s Dii Isailio Lua òm̃ɛn ke a mè: Imib̃o p̃s ma p̃ok̃uma w̃ɛe ka a pai si ma ɔz̃l, ní tó bui p̃s mále n z̃imáɔ mi nípii. ¹⁶ Tó aa m̃i, aa t̃alaatalaabo, aai ìande yá ke f̃ɛnda p̃s mále siŋgu yáí. ¹⁷ Ɔ ma imib̃opi sí Dii ɔz̃l, má tò bui p̃s Dii ma z̃imáɔ m̃i nípii. ¹⁸ A ma z̃l Yelusaleũ ní Yuda w̃ɛleɔ ní ní k̃iaɔ ní ní gbāadeɔwa, ké aa g̃s b̃ezia ù, s̃k̃ɛngu p̃s ù, lánip̃o ù, gb̃ɛkabo ù, lá a ku gb̃aewa. ¹⁹ A ma z̃l Egip̃io kí Falaɔɔwa ní a iwaɔ ní a k̃ia deɔ ní a gb̃ɛɔ pii ²⁰ ní bui p̃s kú weɔ pii ní Uzu búsue k̃iaɔ pii ní Filit̃e k̃iaɔ pii, Asekeloni k̃ia ní Gaza k̃iaɔ ní Ekeloni k̃iaɔ ní Asedoda gb̃ɛ k̃naɔ k̃iaɔ, ²¹ ní Ed̃oũ ní M̃abuɔ ní Am̃oniɔ ²² ní Tii búsue k̃iaɔ pii ní Sid̃s búsue k̃iaɔ pii ní Ísia baa búsue k̃iaɔ pii ²³ ní Ded̃aɔ ní Temaɔ ní Buz̃uɔ ní bui p̃s aai ní k̃ák̃am̃o k̃ɛleɔ ²⁴ ní Laalubuɔ búsue k̃iaɔ pii ní bui p̃s aa ku guwaiwaiuɔ pii ²⁵ ní Zimli búsue k̃iaɔ pii ní Elaũ búsue k̃iaɔ pii ní Med̃e k̃iaɔ pii ²⁶ ní gugb̃ántoo oi búsue k̃ik̃ái ní a z̃áz̃aɔ pii ní d̃unia búsue píio. Babeli búsue k̃iaɔ mé aa m̃i ní gb̃ea.

²⁷ Oné ma Dii Zìg̃sde Isailio Lua ma mè, aa ípi mi e à z̃ɔlemáe. Aa pisi, aai l̃éle, aa f̃ele bo f̃ɛnda p̃s mále siŋgu yáí. ²⁸ Tó aa gi imib̃opi síi n ɔz̃l aa a imi, oné ma Dii Zìg̃sde ma mè aa mi teasie. ²⁹ Ma yáyaama guu, lá mále daale w̃éle p̃s ma t̃s kuwáwa, amp̃io s̃s aa b̃o p̃aɛ? Aa b̃o p̃ao, asa mále f̃ɛndadeɔ sisi d̃unia gb̃ɛpiiwaɛ. Ma Dii Zìg̃sde máme má ò. ³⁰ Anabik̃eke yápi musu ñ m̃e, Dii a pala za musu, a p̃una za a kúki p̃s a kua adoau,

* 24:1 2Kia 24.12-15 * 25:1 2Kia 24.1, Dan 1.1-2 † 25:10 Zel 7.34, Zia 18.22-23 ‡ 25:11 2Lad 36.21, Dan 9.2

a pala a búsudeɔwa gbáugbāu,
a wiile lán gbé pɔ́ lé ʒz̄w̄ ɛ̄ɛwawa,
i zɔadɔ dúnia gbépiiwa.

³¹ A kɔ́fi a gé e dúnia léwa,
asa Dii a bɔbɔ ní bui píioe,
a yákpaleke ní gbɛnazina píio,
i fɛnda si váikenaɔgu.
Dii mé ò.

³² Dii Zígɔde mè:
Gwa, kaale a li búsú ní búsúoa,
zàa'ian gbāa mé lé fɛle za dúnia léwa.

³³ Gɔɔ bee gbé pɔ́ Dii a ní dedeɔ aaɔ ku dúnia léla e ní a léleo. Wa ní gaa ɔ́ɔɔɔ, wa ní ge séle wá
vɔ́o, aaɔ kálea lán pɔtuɔ gbɔ́wa tɔ́lee.

³⁴ Sādánaɔ, à koo pūna à búbuape,
kpása dɔaanaɔ, à gbeembo búsúu,
asa á kólokpagɔɔ kàe,
á kwé à wíwi kélekele lán sekpalawiauae.

³⁵ Sādánaɔ bɔkí eo,
kpása dɔaanapɔ e báaleo.

³⁶ Sādánaɔ wii ma dɔ,
kpása dɔaanapɔ lé búbuape,
asa Dii lé ní dádákekíiɔ kaalee.

³⁷ An gu namablekíiɔ gɔ́ da kílikili
Dii pɔkúma pásí yáí.

³⁸ A bɔ a tóou lán nɔ́ɔmusuwae,
an búsú i gɔ́ wáiwai íbɛeɔ fɛnda
ní Dii pɔkúma pásíio yáí.

26

Zelemii kua ga lézi

¹ Yudaɔ kí Yoakiú,* Yosia né kpalablea gɔɔ, Dii yá'òmeɛ à mè: ² Ma Dii ma mè, ge ze ma kpé
ua, ní yá'ò Yuda wélede pɔ́ lé mɔ́ lousisii ma kpé uauɔne pii. Yá pɔ́ má dílenɛɔ oné pii. Nsu
n̄ a kee too. ³ Wilis d̄sɔ tó aa we n yáma, an baade i bɔ a zé váiu, mí yá pɔ́ ma zéð yáa má
yíamá an váikea yáí bɔ ma n̄sɛu. ⁴ Oné ma Dii ma mè, tó aai swáse ma yáí aa ma ikoyá pɔ́ má
kpámáɔ kúao, ⁵ tó aai swáse ma zɔblena ánabi pɔ́ miɔ dílenɛ m̄ɔm̄ɔɔ yáio, lá aai gí swáseii
yáawa, ⁶ má ke kpée beee lá má kè Siloewae,† mí tó wélee beepi gɔ́ gbékabɔ ũ bui píie.

⁷ Sa'onao ní ánabio ní gbé kɔniɔ pii yá pɔ́ Zelemii ò Dii uapi má. ⁸ Ké Zelemii yá pɔ́ Dii dàe à ò
gbéɔne òné a láa, sa'onao ní ánabio ní gbé kɔniɔ pii aa ɔ̀pɛlewá aa mè: N gae. ⁹ Bóyáí n̄ ánabikekè
n mè kpée bee a gɔ́ lán Silowa, mé wélee bee a gɔ́ bezia ũ wáiwaiɛi? ɔ́ wá lía Zelemiizi Dii ua
we. ¹⁰ Ké Yuda gbáadeɔ má màa, aa b̄b̄ kibe aa gè Dii ua, ɔ́ aa z̄l̄e Bole Dafu sae. ¹¹ ɔ́ sa'onao
ní ánabio ò gbáadeɔne ní gbé kɔniɔ pii aa mè: Wá yáda gɔ́epia wá aà de, asa à ási b̄ēe ò wélee
bee musue, á swá má. ¹² ɔ́ Zelemii ò gbáadeɔne ní gbé kɔniɔ pii aa mè: Dii mé ma dile má ási
b̄ēe pɔ́ á má kpée bee ní wélee beeo yá musupi o. ¹³ A á zé ní a yákeɔ lile, í Dii á Lua yáma, Dii
i gbasá yá pɔ́ à mè á yíawá bɔ a n̄sɛu. ¹⁴ Mapi s̄s̄ má na á ɔ́z̄i ke k̄ɔ. A kemee lá á kèé maawa.
¹⁵ Ama àɔ d̄s̄ s̄ásá, tó a ma de, á tó yáesaidede a yá wí á musu ní wélee beeo ní gbé pɔ́ kú a guu
piiɛ, asa síana guu Dii mé ma z̄l̄ síana má yápiɔ káé á swáwa. ¹⁶ ɔ́ gbáadeɔni ní gbé kɔniɔ pii
ò sa'onao ní ánabioe aa mè, wá f̄s̄ yáda gɔ́epia wá aà deo. A yá'òw̄e ní Dii wá Lua t̄s̄oe.

¹⁷ ɔ́ búsú maez̄ɔɔe fɛle ò bílae aa mè: ¹⁸ M̄ɔlese gbé Mise ánabikekè kí Ezekia gɔɔ, a ò wá
Yudaɔne pii à mè:

Dii Zígɔde mè,
wa Sína sa pa bua ũe,
wa to Yelusaleŭ gɔ́ bezia ũ,
a kpé sísi i gɔ́ sísi líkpede ũ.‡

¹⁹ Kí Ezekia ge Yuda gb̄e Misepi d̄ēe? Ké Ezekia pi Dii vía ví, i awakpaè, ɔ́ Dii yá pɔ́ à mè á
yíamá b̄ɔ a n̄sɛuo lé? Wápiɔ s̄s̄ wá ye yáz̄ɔ i wáz̄lae yá? ²⁰ Gb̄e ku à ánabikekè ní Dii t̄s̄o b.

* 26:1 2Kia 23.36-24.6 † 26:6 Yoz 18.1, Sou 78.60 ‡ 26:18 Mis 3.12

Aà tón Ulia, Semaia né, Kiliyaaliu gbée. A àsi bèè dou pò Zelemii ò wéleε bee yá musu ò lo. ²¹ Ké kí Yoakiù ní a neḡḡnao ní a kía deeo Ulia yápi má, a wéleε à aà de. Ké Uliapi a feena má, vía aà kù, 5 à bàalè tà Egipi. ²² Ɔ kí Yoakiù gbéḡ zì Egipi ní Akaboo né Elenatāo. ²³ Aa Ulia kù sùò kía, 5 à aà dè ní fēndao à aà ge se zù táaaó vīkí. ²⁴ Bee gbea Safana né Aikaū zè ní Zelemii, 5 wi aà kpámáa aa aà dè lo.

27

Zelemii zuudaa azlaε

¹ Yudaḡ kí Zedekia, * Yosia né kpalablea ḡḡ, ma Zelemii, Dii yā'òmeε ² à mè: Zuu fḡfḡ, ní ba kákau ní da n ɔε, ³ ní bḡ be ladi kíaε beeo zina pò aa mò Zedekia kí Yelusaleḡone: Edoḡḡ kía ní Moabu kiao ní Amoniḡ kiao ní Tiideḡ kiao ní Sidḡdeḡ kiao. ⁴ Lediné aa o ní diiḡne, ma Dii Zigḡde Isailiḡ Lua ma mè, ⁵ máme ma ɔ pòo ma dúnia kè ní gbēnazinaḡ ní nòbḡ pò kú a guuḡ ní ma iko zḡḡ, 5 mi kpa gbé pò má yeiwa. ⁶ Mále á búsuḡ na ma zḡblena Babeli kí Nebukanezaε a ɔzì sa. Baa sēanḡḡḡ aao de aà pò ūε. ⁷ Bui pii i zḡbleḡ ní aà néo ní aà tōnao aà kpε e aà búsu iko lé àò ká, bui dasiḡ ní kía zḡḡ i gbasaa aà búsuḡde ka zḡbleu.

⁸ Bui ge búsu pò a gbéḡ i Babeli kí Nebukaneza zuu se à zḡbleḡo, má buipi naè a ɔzle, i ní wetā ní fēndao ní nḡanao ní gagyāo e aa ge mide. ⁹ Asu swáse á anabiḡ yáio ge á māsokenaḡ ge á nana yābḡlekenaḡ ge á welendeḡ ge á esede pò aale oé á zḡble Babeli kíaεo. ¹⁰ Eε pò aale ānabikekeoé mé a to wá á kùkù táánḡ, iḡ zā ní á búsuo. Má ɔzḡzazi, we á gagau. ¹¹ Bui pò aa Babeli kía zuu se aa zḡbleḡo sḡ, má tó aao kú ní búsuu aao sēwauε, aaiḡ ku we. Ma Dii máme má ò.

¹² Ma yápi ò Yudaḡ kí Zedekiaε pii ma mè: A Babeli kía zuu se à zḡbleḡ ní aà gbéḡ, ké á e àò ku. ¹³ A ye á gaga ní zlo ní nḡanao ní gagyāo lá Dii ò bui pò i zḡble Babeli kíaεo a gawa yá? ¹⁴ Asu swáse ānabi pò aai oé á zḡble Babeli kíaεo yáio. Eε 5 aai ānabikekeoé. ¹⁵ Dii mè i ní zlo, εε aaiḡ ānabikekeo ní a tso. An yáí á ɔzḡzazi, i mide, āpiḡ ní ānabi pò aaiḡ ānabikekeεpiḡ sānu.

¹⁶ Ɔ ma yā'ò sa'onane ní gbéḡ kīniḡ ma mè, Dii mè ásu swáse á ānabi pò aaiḡ ānabikekeεḡ yáio. Aaiḡ me wa Dii kpé pò sēle Babiloni búsuu wá suò tiatiaε. Eε 5 aaiḡ ānabikekeoé. ¹⁷ Asu swáse ní yáio. Aó a zḡbleananke Babeli kíaε, ké á e àò ku. A ye á meεwiae bee ḡḡ bezia ū yá? ¹⁸ Tó anabion ní ū síana, mé Dii yá 5 aale o, a maa aa kuleke Dii Zigḡdeεε, ké wasu pò ḡḡ aà kpéuḡ ní Yudaḡ kía beo ní Yelusaleḡo sēle taò Babilonio yáí. ¹⁹⁻²⁰ Asa ké Babeli kí Nebukaneza Yudaḡ kí Yekonia, Yoakiù né kù taò Babeli ní Yelusaleḡ gbēzḡḡ ní Yuda gbēzḡḡ pii, i Dii kpé mḡpeleḡ ní íkakiḡo ní tadibḡḡ ní pò kīni pò ḡḡ wélepiuḡ sēle. ²¹ Yá pò Dii Zigḡde Isailiḡ Lua ò pò pò ḡḡ a kpéuḡ ní Yudaḡ kía beo ní Yelusaleḡo musun ke: ²² A mè wa pḡpiḡ sēle taò Babelie. We pḡpiḡ aao kuu e àò gé sélei á suò a gbeu la.

28

Anabi εεna Anania

¹ Yudaḡ kí Zedekia kpalablea wè síiḡde mḡ soode guu 5 ānabi Anania, Azuu né, Gabaḡḡ gbé òmeε Dii ua sa'onao ní gbéḡ kīniḡ wáa à mè: ² Dii Zigḡde Isailiḡ Lua mè á Babeli kía zuu é. ³ E wè pla àò gé kái á tó wá su ní a kpé pò pò Babeli kí Nebukaneza sēle taò Babeliḡ a gbeu la. ⁴ A tó Yudaḡ kí Yekonia, Yoakiù né su lo ní Yuda zḡzḡ pò wá tárnḡ Babeliḡ pii. Dii mé ò, à mè á Babeli kía zuu é.

⁵ Ɔ ānabi Zelemii wè ānabi Ananiapiwa sa'onao ní gbéḡ pò kú Dii uaḡ wáa ⁶ á mè: Amil Dii ke máa! Dii ke lá ní a ānabikekèwa, aà to wá su ní a kpé pò ní gbeu la ní zḡzḡ pò aa ku Babeliḡ pii. ⁷ N beeo swáse n yá pò mále onε gbépii wáaε bee ma. ⁸ Anabi pò kú wá āa za káaukaauḡ ānabikekè zì ní músiḡo ní gagyāo yá pò a búsu daside ní ní kía zḡḡ le yá musu. ⁹ Anabi pò ānabikekè à mè aao aafiaε sḡ, tó á kè lá a ówa, 5 wa dḡ ké Dii mé aà zì síana. ¹⁰ Ɔ ānabi Anania zuu pò da Zelemii nḡepi bḡ a è. ¹¹ A ò gbépii wáa à mè: Dii mè máa á zuu pò Babeli kí Nebukaneza dá bui piiε e wè pla àò gé kái. Ɔ ānabi Zelemii gèzeεa.

¹² Anabi Anania zuu pò á ānabi Zelemii nḡe a èpi ea gbea, Dii yā'ò Zelemiiε à mè: ¹³ Ge n o Ananiaε ma Dii ma mè, zuu pò wa kè ní lío 5 ní èo ló? Mḡ zuu má ke sa a gḡε ū. ¹⁴ Ma Dii Zigḡde Isailiḡ Lua ma mè má mḡ zuu da bui piiε, aai zḡble Babeli kí Nebukanezaε. Baa sēanḡḡḡ má ní naè aà ɔzle.

* 27:1 2Kia 24.18-20

15 ǃ ānabi Zelemii ò ānabi Anania: Ma yāma Anania! Dii mé i n zlo, 5 ní tò gbépiò ee náaikè. 16 Ayāmeto Dii mè nýs ānuato. Nýs wēe bee bleo, asa ní ò gbéne aa bò Dii kpēe. * 17 Wēpi mǃ soplade guu 5 ānabi Anania gāu.

29

Lá pǃ Zelemii kpàsa zizǃone

1 Anabi Zelemii kua Yelusaleū 5 à lá kpàsa zizǃ gbēzǃone ní sa'onao ní ānabio ní gbé pǃ Nebukaneza ní naaa Yelusaleū à tǃrǃnǃ Babelio. Yá pǃ a kè lápi guun ke. 2 A lápi kè kí Yekǃnia ní a dao ní a iwaǃ ní Yuda gbēzǃǃ ní Yelusaleū gbēzǃǃ ní siaǃ ní li'ānaǃ kúkua Yelusaleū taarǃnǃ Babeli gbeae. * 3 A lápi kpà Safana né Elasa ní Ilikia né Gemaliaowae, 5 Yudaǃ kí Zedekia ní zlo kí Nebukanezawa Babeli. Lápi guu à mè: 4 Yá pǃ Dii Zigǃde Isailio Lua ò gbé pǃ á tò wà ní naaa Yelusaleū wà tǃrǃnǃ Babelionen ke: 5 A zǃle we, i kpedǃǃ. A pǃtǃ bua, iǃ ble. 6 A nǃse, i néǃ irǃnǃ. A nǃse á néne, í á nenǃ kpàsa gǃwa, aai néǃ i, iǃ kǃ, ásu laoa zé séleo. 7 A wéle pǃ má tò á kú a guu maa wéle. Ali wabikea wélepi yá musu, asa tó wélepi maa, 5 á kua aǃ na. 8 Ma Dii Zigǃde Isailio Lua ma mè, ásu tò ānabio ní mǃsokena pǃ kú á guuǃ á sǃsǃo. Asu swáse nana pǃ aai ò yáio. 9 Ee 5 aai ānabikekeoé ní ma tǃo, kási máme mi ní zlo. Ma Dii máme má ò.

10 Ma Dii ma mè, tó á kua Babeli wè baaǃkwipi pǃ,† má mǃ á kǃi, mí yāmaa pǃ ma a legbè keé, mí suǃnǃ á gbeu. 11 Asa má yá pǃ ma zè ò má keé dǃ. Ma Dii máme má ò. Aafia yáe, i ke yǃpǃsí no. Má á ká zia pǃ á wé dǃiwa. 12 Gǃǃ bee á mǃ wabikeia, í lezumazi, mí swáse á yáí. 13 A ma kǃi wéle, i ma e, tó a su ma kǃi wéle ní nǃsemendoo. ‡ 14 Ma Dii ma mè á ma e, mí á kǃaaa má suǃnǃ á pǃ ziu. Má á bǃle buio guu ní gu pǃ ma zǃzǃuáziǃ pii, mí ea suǃnǃ gu pǃ ma á yáu. Ma Dii máme má ò. 15 Ma bee ò ké a mè máme ma ānabio kpáwá Babeli yáie. 16 Ma Dii ma mè, kía pǃ zǃlea Davidi kpalau ní Yelusaleūdeǃ pii, á gbé pǃ aai táǃnǃopio, 17 má zǃ ní nǃanao ní gagyǃo kǃrǃgue, aai gǃ lán kaadǃen vlǃa pǃ wa fǃ bleowa. Ma Dii máme má ò. 18 Mǃ pémá ní fǃndao ní nǃanao ní gagyǃo, vía i dúnia búsu gbépii kú ní yáí. Aaǃ de láaipo ũ, sǃkǃngu pǃ ũ, láanipo ũ, gbéǃsǃbǃ ũ bui pǃ ma ní yá ma ní kpá ní guuǃne pii. 19 Asa aai swáse yá pǃ má dá ma zǃblena ānabioǃne aaǃ oné láasaiio. Ma Dii máme má ò. Apio sǃ i swáseio. Ma Dii máme má ò.

20 A ma yāma, á gbé pǃ má tò wà á kúkú Yelusaleū wà táǃnǃ Babelio. 21 Ma Dii Zigǃde Isailio Lua ma mè, Kolaia né Ahabu ní Maasea né Zedekiao lé ānabikekéé ní ego ní ma tǃoe. Má ní na Babeli kí Nebukanezae a zǃle, i ní dede á wáa. 22 A Yuda pǃ á kú Babeli zizǃ ũǃ áli gbé ká á leǃú ní gbépiǃ à me: Dii kene lá Babeli kía kè Zedekia ní Ahabuoé á ní kpáteawa. 23 Asa aa wíyá kèe, aa gbǃsí kè ní ní gbédee nao, mé aa eǃtò ní ma tǃo, aa yá pǃ mi danéǃ ò. Má yápi dǃ, a seeladen ma ò. Ma Dii máme má ò.

Anabi eǃgena Semaia

24 Dii ò Zelemii e aǃ ò Nǃela gbé Semaia e aǃ me: 25 Dii Zigǃde Isailio Lua mè, n láǃ kpàsa sa'ona Zefania, Maasea née ní nǃla tǃo ní sa'on kǃniǃ ní Yelusaleūdeǃ pii n mè, 26 Dii mé Zefaniapi kpà sa'ona ũ sa'ona Yoiada gbeu aǃ wéte Dii kpéi, í fǃnde pǃ lé ānabikekeǃ gbá ní ní mio daliu. 27 ǃ n Zefaniapi lá, bǃme tò i Anato gbé Zelemii pǃ lé ānabikekené wetǃo ní? 28 N mè Zelemiipi lá kpàsǃé Babeli à mè á gǃǃplake wee. A zǃle we, i kpedǃǃ. A pǃtǃ bua, iǃ ble.

29 Sa'ona Zefania lápi kyokè ānabi Zelemii, 30 5 Dii yǃ'ò Zelemiipi e aǃ mè: 31 Lá kpàsa zizǃone mípii, ní oné ma Dii ma mè, lá Nǃela gbé Semaia ānabikekéé, máme ma aǃ zlo, 5 a tò a ee náaikè, 32 a yáí ma Dii ma mè, má fǃada Nǃela gbé Semaia piwa ní aǃ buioe. Aǃ buie a e àǃ ku ma gbéǃ guuo, mé a eǃfǃai pǃ má ke ma gbéne eo, ké a oné aa bò ma kpe yáí. Ma Dii máme má ò.

30

Isailio sua ní pǃ ziu

1 Dii yǃ'ò Zelemii e aǃ mè: 2 Ma Dii Isailio Lua ma mè, yá pǃ má òne pii ké lá guu. 3 Ma Dii ma mè, gwa, gǃǃe a mǃ ké má a gbé Isailio ní Yudaǃ bǃ zizǃkeu, mí suǃnǃ búsu pǃ má kpá ní deziǃwa aa gǃ ví guu. Ma Dii máme má ò. 4 Yá pǃ Dii ò Isailio ní Yudaǃ musun ke, à mè: 5 Ma Dii ma mè, á vía wii ma dǃ! Sǃkǃngu wii, aafia wii no.

* 28:16 Iko 13.6 * 29:2 2Kia 24.12-16 † 29:10 2Lad 36.21, Dan 9.2 ‡ 29:13 Iko 4.29

6 A gbēe la à ma,
 gɔɛ mé ì kúle ne'ia?
 Akea ma negɔnaɔ è,
 an oa fɛ̀nkpaá píi,
 aale ɔ fífi ní gbɛɛwa
 lán nɔɛ pɔ́ lé ne'iwai?
 7 Waiyoo, asa gɔɔpi taasi vɛ́ zɔɔ,
 gɔɔɛ aɔ muaaáɔ.
 Yakɔbu buiɔ taasigɔɔɛ,
 áma aa bɔu.

8 Ma Dii Zígɔde ma mɛ,
 gɔɔ bee má zuu é'ené ní nɔɛ,
 mí ní mɔdaonaɔ kékɛné.
 Aa zɔble bui zɛlɔne lɔɔ,
 9 ma Dii ní Lua, máme aa zɔblemɛɛ,
 ní ní kí Davidi bui pɔ́ má dilɛ́ɛɔ.

10 A Yakɔbu bui ma zɔblenaɔ,
 ásu to vía á kúo,
 á Isailiɔ, ásu bilikɛɔ.
 Ma Dii máme má ò.
 Asa mapi má á bɔle za guzázáue,
 mí á buiɔ bɔle ní zɔblebusuu.
 Yakɔbu buiɔ ɛa aɔɔ ku dɔɔa nana,
 gbēe a to vía ní kú lɔɔ.

11 Ma Dii ma mɛ,
 má kúánɔ á suabaa yáie.
 Bui pɔ́ mále á fáaa ní guuɔ,
 baa tó ma ní midɛ píi,
 má á midɛ míɔmíɔɔ.
 Má á toto a zéwae,
 má we à bɔ swágagasaio.*

12 Asa ma Dii ma mɛ,
 á bɔá bɔkɔɔɛ,
 á kea'la uusikè.
 13 Gbēe ku à kulekɛmɛɛ á yá musuo,
 á bɔ a ɛɛɛ mao, a láaa vío.

14 A yá sà á yenzideɔgu,
 aa yeázi lɔɔ,
 asa ma á lé lán á ibɛɛwae,
 ma á toto lán gbé pásɛwae,
 asa á tàaeɔ zɔɔɛ,
 á duuna tíisi.

15 Asu wiile á bɔkɔɔ wáwá yá musuo.
 A tàae zɔɔ ní á duuna tíisio yáí
 ma yá beeɔ kèlé.

16 Wa á taitainaɔ taitai píie,
 wi tá ní á ibɛɛɔ zɛlɔɔ ũ píi.
 Gbé pɔ́ aa á pɔɔ náaaɔ gɔ́ pɔ́ naaaaɔ ũ sɛɛ,
 gbé pɔ́ aa á pɔɔ sɛlɔɔ gɔ́ pɔ́ sɛlɔɔ ũɛ.

17 Má ɛa á gba aafia,
 má tó á bɔ lía,
 ké wíɔ oé pɔ́ vúaaaɔ,
 Siɔnade pɔ́ gbēe yerízioɔ yáí.
 Ma Dii máme má ò.

18 Má su ní Yakɔbu buiɔ ní pá ziu,

* 30:11 Zel 46.27-28

má ní wēnagwa aa su ní gbɛu.
 Aa ní mɛɛwía zia vu,
 aai ɛa kibe kpá lá a ziwa.
¹⁹ Wa sáaukpaa mamá ní pɔna súuo.
 Má tó aa dasikúɛ, aa lao lo,
 má ní kpelaɛ, wa ní kpebo lo.
²⁰ Aaɔ de lán káauwa,
 aaɔ zedɔameɛ nípiie,
 mí lada gbé pɔ gbáamòndéwa.
²¹ An gbēɛ mé aɔ de ní dɔaana ũ,
 gbé pɔ neblè ní guu mé aɔ de ní kía ũ.
 Má tó aa sɔmazi aà kumanɔ kái.
 Tó màa no, déme a fɔ gi a wēnii à sɔmazii?
 Ma Dii máme má ò.
²² Aa gɔ ma gbéɔ ũ,
 mí gɔ ní Lua ũ.
²³ Ma pɔfɛ a fele lán zàa'lanawae,
 i su váikɛnaɔ miwa lán zàalolowa.
²⁴ Ma pɔkúma pásí a weeo,
 sema ma yá pɔ ma zedɔ ma sɔu kè.
 Gɔɔgbɛzází á yápi gbadɔ.

31

¹ Ma Dii ma mɛ
 gɔɔ bee máɔ de Isailio Lua ũ,
 aaiɔ de ma gbéɔ ũ.

² Ma Dii ma mɛ
 má maake gbé pɔ bɔ fɛnda léziɔne gbáau,
 má gé Isailipio gbai íampakii.

³ Dii bɔ mɔwá za káaa à mɛ:
 Ma yeaázi láaa vío,
 a yáí ma á gáɛ ní gbēkɛo.

⁴ Má ɛa á zedɔ, ío zedɔa.
 A Isaili nɛnɔnaɔ,
 á ɛa á sɛsɛnaɔ sɛ lo,
 í bɔɛ gɛò pɔnakɛnaɔ òwáu.

⁵ A ɛa vɛɛliɔ ba Samali sístio pɔɛu,
 mé a banaɔ mé aa a be mɔaokɛ.

⁶ Gɔɔɛ a mɔ kɛ gudɔanaɔ lé gbáa zu ɛflaiũ gbèstísi musu aa me:
 A fele wà gé Siɔna Dii wá Lua kíi.

⁷ Ma Dii ma mɛ
 à lesi Yakɔbu buiɔne ní pɔnao,
 à gulakɛ buiɔ mide yá musu.
 A to wà ma táasilea ma dɔ, í mɛ:
 Dii, ñ n gbé Isaili kɔnaɔ suaba.
⁸ Má bɔrɔnɔ gughántoo oi búsuue,
 mí ní káaa za dúnia léwa.
 Víaɔ ní ɛɛɔ ní nɔsindeeɔ aaɔ kú ní guu
 ní nɔɛ pɔ kúɛa ní nɔwáwáɔɔ.
 Gbé bílapio su la dasidasi,
⁹ aa su ní wé'io ní awakpaameɛo.
 Máɔ dɔaané swa sae
 zé sálala pɔ aa gɛmbɔɛuo guu,
 asa Isailio maen ma ũ,
 ɛflaiũ buipíá ma negɔsɛ éiaɛ.

¹⁰ A buipáɛɔ, à ma yáma,
 í a kpáwake ísiabaazázádeɔne.

Ma gbé pɔ ma Isailio fãaa,
 má ɛa mà ní kãaa lɔɛ,
 mí a kpàsa sãpio dɔa lán sãdãnawa.

¹¹ Asa má Yakɔbu buio bo,
 má ní bɔ gbé pɔ an gbãa deŋlãɔ ɔzĩ.

¹² Aa mɔ gulakɛ Siɔna sɔsɔ musu,
 aa pɔnakɛ ní ɛfãai pɔ má kènéo,
 pɔwena ní vɛɛo ní nɔsio
 ní pɔtuo ne'iao yáí.

Aaɔ de lán swalu idewa,
 an yɛɛɛ a kɛsãmá lɔo.

¹³ Wɛndiaɔ pɔnakɛ, aaɔ ɔwã
 ní ɛwaasoɔ ní maezɔɔ pɔí.

Má ní ɔɔlɔ lile pɔna ũ,
 mí ní nɔsɛ níniné,
 an nɔsɛyaa gbeu má nɔsɛna dané.

¹⁴ Má tó blɛ nɔside fɛ sa'onãzi,
 má tó blɛ maa àɔ di ma gbɛzi.

¹⁵ Ma Dii ma mɛ
 wãlɛ wii ma dɔ Lama,
 wãlɛ búbuape,
 wãlɛ ɔɔlɔ wɛnannɔ.
 Laseli mé lé a néɔ ɔɔlɔ,
 à gĩ awamai,
 ké aà néɔ ku lɔo yáí.*

¹⁶ Ma Dii ma mɛ
 ásu ɔɔlɔ lɔo,
 ásu to wé'i bɔwã lɔo,
 asa má á taasi ài kpáwãɛ.
 Ma Dii máme má ò.
 A buio bɔlɛ ní ibɛɛɔ búsuu aa su.

¹⁷ A wé dɔ á ziai,
 asa á buio su ní búsuue.
 Ma Dii máme má ò.

¹⁸ Ma ɛflaiũ buio wɛnakɛa má aa mɛ:
 Wã de lán gãae pɔ zĩ dɔɛ dɔowa,
 ɔ n wã swãgãga maamaa.
 Wã gbesi, wí su,
 asa níme ní wã Lua ũ.

¹⁹ Wa bɔ n kpe, ɔ wa nɔselile,
 wã wékɛa gbea wa wãzia gbɛgbɛ.
 Wí wã kú wã ɛwaasogɔɔ yã musu,
 wã gɛɛ gò kpá wã wéí.

²⁰ ɛflaiũ buio á ma né yenzideɔne,
 ma pɔ dɔmáo lé?
 Baa ké miɔ ní lele an yãɔ yáí mɔɔmɔɔ,
 an yã lí sãmaguo.

A yáí ma pɔ i bɔ ní guuo,
 má wɛnadɔné maamaa.
 Ma Dii máme má ò.

²¹ A lípɛlɛpɛlɛ á zɛu seela ũ,
 à tó á sɔ àɔ ku zé pɔ á beupiwa.

Isaili léso, su n wéleɔ guu,

²² Nenɔɛ pɔɔbɔzãkɛna,
 níyɔɔ liaaliaa e bɔɛ ní?

* 31:15 Daa 35.16-19, Mat 2.18

Ma Dii má yá dafu dile dúniau,
nɔɛpi mé aɔ ɔlia a g̃si sa.

²³ Ma Dii Zíg̃ɔde Isailiɔ Lua ma mè, tó ma suriɔnó ní pá ziu, gbé p̃ó kú Yuda bùsuuɔ ní a wéledeɔ me: Dii báaada a s̃isi p̃ó a kua adoau, gu p̃ó yázeɔde kuu. ²⁴ Wa z̃ɔle Yuda bùsuu ní a wéleɔ, s̃ɛwanaɔ ní dádaɔkenaɔ píi. ²⁵ Asa má gbé p̃ó imi ní ỹɛɛ s̃imáɔ gba í, mí tó gbé p̃ó nɔana ní gbáa s̃imáɔ ká.

²⁶ Gɔɔ bee ̃ wé̃pungu p̃ó mále e w̃ɛɛa. Ké ma gugwà, yá p̃ó má è i guupi na.

Dii bàa ɛa kua ní Isailiɔ

²⁷ Ma Dii ma mè gɔɔe a m̃ó ké má tó gb̃ɛnazinaɔ ní p̃ɔtuɔɔ gupa Isaili ní Yuda bùsuu. ²⁸ Lá ma w̃ɛd̃né yáa, ma ní fuangba, ma ní pisabò, ma ní pisabò, ma ní yáylamá, màa má w̃ɛteɔnzi sa, má ní z̃ɛd̃ɔ, má ní gba gbáa. Ma Dii máme má ò. ²⁹ Gɔɔ bee aa me maɛɔ ṽɛɛbe k̃uma bl̃ɛ ̃ ñɔɔ swaa f̃ɛnkpaò, † ³⁰ asa baade a ga a duuna yáíɛ. Gbé p̃ó ṽɛɛbe k̃uma bl̃ɛ swaa mé a f̃ɛnkpa.

³¹ Ma Dii ma mè, a gɔɔ a m̃ó ké ma bàa a ɛa aɔ kú ní Isailiɔ ní Yudaɔ dafu. ‡ ³² Ma bàa aɔ kú r̃iɔnó lá a kú ní ní deziɔ gɔɔ p̃ó ma ní kú ní ɔwa ma ní bóle Egipiwaɔ. Asa baa ké má de ní z̃á ù, aa ma bàakuariɔnó yá gbòɔɛ. Ma Dii máme má ò. ³³ Lá ma bàa aɔ kú ní Isailiɔ gɔɔ bee gb̃ɛan ke. Má a ikoyá dané ní ñɔse guu,

má ké ní s̃ɔwa.

Má de ní Lua ù,

aaɔ de ma gb̃ɛɔ ù.

³⁴ An gb̃ɛe a yádada a deɛɛo,

gb̃ɛe a ma d̃ɔa da a gb̃ɛ̃ɛo,

asa amp̃ii aaɔ ma d̃ɔɛ,

ñɛf̃ɛnen gb̃ɛz̃ɔɔ píi.

Ma Dii ma mè

má ní tàaɛ k̃émá,

má ní duuna yáda lo. §

³⁵ Ma Dii ma mè máme ma lat̃ɛ dile à gupu fáane, ma m̃ɔvua ní saanaɔ p̃ɛpe aa gupu gwá, mi to ísia f̃ɛle, a ikooaɔ p̃una, ma t̃ɔn Dii Zíg̃ɔde.

³⁶ Mé i ke p̃ópiɔ gòmalaɔ, Isaili bui a mid̃ɛm̃ɛ bauro.

Ma Dii máme má ò.

³⁷ Ma Dii ma mè mé i ke wà musu ỹò wà dúnia z̃im̃p̃ɛleɔ asii d̃ɔɔ, má gí Isaili buiɔzi píi

yá p̃ó aa k̃è yáíɔ.

Ma Dii máme má ò.

³⁸ Ma Dii ma mè gɔɔe a m̃ó ké wa ɛa wé̃l̃ɛpi kálem̃ɛɛ ɛɛa za Ananeli kalangawa e Gola Boleu. ³⁹ Za we wa ba poo g̃ɛò Galebu s̃is̃iwa, wi liaa g̃ɛò Goai. ⁴⁰ Guzul̃ɛ p̃ó de g̃ɛṽiki ní ñis̃igb̃k̃ɔlekiɔ ù ní bua p̃ó kú we e za Sed̃ɔ swaiɔ e S̃́ B̃ɔleu gukpe oi, ap̃ii aɔ de ma p̃ó ùɛ. Wa wé̃l̃ɛpi wi lo, wa gboo bauro.

32

Zelemii t̃ɔlelua

¹ Dii yá'òm̃ɛɛ Yudaɔ k̃i Zedekia kpalablea w̃è kwide guu,* Nebukaneza kpalablea w̃è bao plasaide guu. ² Gɔɔ bee ̃ Babeli kíapi zíg̃ɔɔ liaa Yelusalẽti, mé wa ma k̃ua dakp̃ɛunaɔ ua Yudaɔ k̃i be. ³ Yudaɔ k̃i Zedekia mé ma dakp̃ɛu we à mè: B̃óyáí ní anabikeke ñ mè, Dii mè á wé̃l̃ɛɛ bee na Babeli kíae a ɔz̃i, i siai? ⁴ Ñ mè má b̃ɔ Babiloniɔ ɔz̃iɔ. Dii a ma na Babeli kíae a ɔz̃iɛ, wá wesik̃ɔle, wí yábo k̃ó léu. ⁵ Ñ mè a ma k̃ú tamañɔ Babeli. We máɔ kuu e Dii g̃ɛ ma yá keke. Ñ mè tó wa z̃íká ní Babiloniɔ, wá z̃ibleo.

† 31:29 Eze 18.2 ‡ 31:31 Mat 26.28, 1Kln 11.25, 2Kln 3.6 § 31:34 Ebe 8.8-12, 10.16-17 * 32:1 2Kia 25.1-2

⁶ Dii yá'òmee à mè ⁷ ma desē Saluū né Hanameli a mo ma kii, i omee mà a toole pò kú Anato lú, asa máme má a dae fēee ū, máme má a lua zé ví. ⁸ Ō ma desē né Hanamelipi mò mà kii dakpeunaò ua lá Dii ówa. A ómee mà a toole pò kú Anato, Bēyámee buiò búsuu lú, asa máme má a lua zé ví. Má d5 kē yápi bò Dii káie, ⁹ má lú, ma ánuusu yòè le gēo ní plao. ¹⁰ Ma a t5 kē láu má nàna, 5 ma ánusupi dī kiloowa seeladeò ae. ¹¹ Ō ma toolepi lútaala lé nàna, yá pò wa díle a yá musu ku a guu. Ma lápi sè ní lá pále pò wi a lé nanao, ¹² má kpà Nelia né Baluku, Maasea tɔ̀nawa Hanameli ní seelade pò aa ní t5 kē lápiuo ní Yuda pò kálea dakpeunaò uaò wáa. ¹³ An wáa má ò Balukue ma mè: ¹⁴ Dii Zíg5de Isailiò Lua mè ñ lée beeo sē, p5 p5 wà a lé nàna ní pò pò wi a lé nanao, ní ge da ouu, iò ku we e gɔ̀ɔpla, ¹⁵ asa Dii Zíg5de Isailiò Lua mè, wa ea kpéò ní toole ní v̄ēebuò lúlu búsue beepiu b̄e.

¹⁶ Ké ma lápi kpà Nelia né Balukupiwa, 5 ma wabikè Diiwa ma mè: ¹⁷ A'a Dii Lua, níme n n ɔ̀ pòo n musu ní z̄ileo kè ní n gbáa z̄ɔ̀ɔo, yáe líò z̄í'ú neo. ¹⁸ Ni gbēkekené dasi, mé ni maeo táae wi ní néone ní musu. Lua z̄ɔ̀ɔo gbáade, n t̄n Dii Zíg5de. ¹⁹ Yá pò ni zedò z̄ɔ̀ɔo, yá pò ní k̄eɔ dasi. Ni wéte gbēnaz̄ina yákeaoi, mé ní flabo baadee a yákeawa. Gbēpii a zé pò á s̄e gbe'e. ²⁰ N dabudabuo k̄e Egipi seela ū, e ní a gbáo niò k̄e wá guu ní buipáleo guuo, 5 n t̄bò lá wále ma gbáewa. ²¹ N n ɔ̀ pòo, n n gbē Isailiò b̄òle Egipi ní dabudabukeao seela ū ní n ḡasa gbáao e vía gb̄éò k̄ú. ²² N búsu pò n a legb̄é ní dez̄ione n mè níy5 kpámá kpámá, búsu pò ví ní z̄'io diue beepi. ²³ Aa mo s̄í, 5 aai n yámao, aa te n ikoyáio, aai z̄ike yá pò ní dílenéwao, 5 n yáe bee ylamá pii. ²⁴ Babiloniò koez̄ò wá w̄léi, aa dedekii b̄ò bli sae k̄e aa e si yáí. F̄enda ní n̄onano ní gagyáo mé tò w̄lépi naa ní ɔ̀z̄í. Yá pò ní ò a k̄e k̄e, n w̄es̄ie. ²⁵ Dii Lua, w̄éle kú Babiloniò ɔ̀z̄í, 5 ní òm̄ee mà toole lú ní ánuuso seeladeò wáaa?

²⁶ Ō Dii yá'ò Zelemie à mè: ²⁷ Dii gbēpii Luan ma ū, yáe iò z̄í'ú m̄ee? ²⁸ A yáí tò ma Dii ma mè má w̄lépi na Babeli kí Nebukaneza ní Babiloniòne ní ɔ̀z̄ie. ²⁹ Babiloni pò lé z̄ikaòpiò tes̄òwá ní a kpéò, k̄é wá tulaletikátea Baalie, wá it̄òle dii páleo-wa kpépio musu, wá ma pò f̄em̄ee yáí.

³⁰ Isailiò ní Yudaò yá pò má yeio k̄e za ní èwaasogɔ̀, aa ma pò f̄em̄ee ní pò pò aa k̄eò. Ma Dii mame má ò. ³¹ Za gɔ̀ɔ pò wá w̄lépi kále e ní a gbáo a gb̄éò iò ma n̄òse felem̄ee. Aa tò ma pò pá, a yáí má ní yá mà ní gomalaē. ³² Isailiò ní Yudaò ma pò f̄em̄ee ní vai pò aa k̄eò ní ní kíao ní ní gbáadeò ní ní sa'onao ní ní anabio ní Yelusaleudeò ní Yudaò pii. ³³ Mikpe aa òm̄ee, i ke ae aa òs̄ao. M̄io yáðadané m̄òɔm̄o, kási aali swáseio, aa ḡí totoai. ³⁴ Aa p̄òb̄eò kále kpé pò ma t̄o kuwáa, aa a gb̄alé. ³⁵ Aa guleš̄ò b̄ò Baalie Benin̄o guzuleu, aa ní neḡeò ní ní nen̄eò kpà M̄òkuwa. Máme ma yápi dílenéò, a láasoo i ḡe ma s̄o guu seo.† Yáb̄e p̄o aa k̄e aa Yudaò dàò duunaun we.

³⁶ N mè f̄enda ní n̄onano ní gagyáo mé tò w̄léle bee naa Babeli kía ɔ̀z̄í, 5 ma Dii Isailiò Lua ma mè, ³⁷ búsu pò ma ɔ̀z̄òur̄zi ní p̄ok̄uma p̄ás̄io ní p̄of̄e z̄ɔ̀ɔo, má ní k̄aaa búsupiò guu we má suñ̄o ní gbeu lae, mí tó aao ku d̄oɔa. ³⁸ Aāiò de ma gb̄éò ū, m̄iò de ní Lua ū. ³⁹ Má tó aao ma vía ví gɔ̀ɔpii ní n̄òsemendoo zé doũ guu, k̄e aao ku aafia ní ní néò. ⁴⁰ Ma b̄aa aò kúr̄n̄o gɔ̀ɔpii, má kámabo ní maakean̄eoo. Má tó aao ma vía ví ní s̄òue, aa b̄o ma kpe bauo. ⁴¹ Ma pò iò òm̄á, mí maakené. Má ní zedò búse beepiu s̄iana ní n̄òsemendoo ní p̄eəò.

⁴² Ma Dii ma mè, lá ma yá sae bee yia gbēpiò-wa pii, mà má ní gba aafia lá ma a legb̄ènéwa. ⁴³ Búsu pò ále o à ḡò bez̄ia ū, gbēnaz̄inae ge p̄otuo e ku a guuo, má ná Babiloniòne ní ɔ̀z̄ie beepi, wa ea toole lúlu a guue. ⁴⁴ Wa toole lúlu ní ánuuso, wi t̄o dada láu, wi a lé nana seeladeò wáa Bēyámee buiò búsu ní w̄léle pò liaa Yelusaleũziò ní Yuda w̄éleò ní gus̄is̄ideo ní gusalalao ní gbáao, asa má suñ̄o ní pá z̄iue. Ma Dii máme má ò.

33

Dii legb̄ea Yelusaleu yá musu

¹ Dii yá'ò Zelemie iò gɔ̀ɔ pò wá aa táta dakpeunaò ua, à mè: ² Ma Dii ma mè ma toole ikása, má kálè ma a zedò, ma t̄n Dii. ³ Lezumazi, má wema, mí asiyyá z̄ɔ̀ɔo pò ní òs̄o on̄e. ⁴⁻⁵ Asa ma Dii Isailiò Lua ma mè, wa w̄léle bee kpéò ní kib̄eo kw̄é. Ale z̄ika ní Babiloni búsu pò koez̄òz̄iò, kási á kpépio pa ní gbēnaz̄in̄ geoe. Má ní dede ní kp̄eneò ní p̄f̄eoe. Má ḡí w̄lépiz̄ie a gb̄éò váikea yáí.

⁶ N beeo má m̄òè ní es̄eò ní aafiao, mí a gb̄éò gb̄ágb̄a, mí tò nama t̄m̄á, an zea iò gb̄aa. ⁷ Má su ní Yudaò ní Isailiò ní pá ziu, mí ní zedò lán káauwa. ⁸ Má duuna pò aa k̄em̄ee wolomá wásawasa, má táae pò aa k̄em̄ee aa b̄ò ma kpe k̄émá. ⁹ W̄lépi a ma t̄b̄o, a ma pò k̄e na, wa ma táasil̄eu, wi lémaa. Tó bui pò kú d̄únia guu pii yámaa pò mále k̄eò mà pii, an me a dee, aa bílike aafia ní nama pò mále kpawào yá musu.

† 32:35 Lev 18.21

¹⁰ Ma Dii ma m̀e, i me gue bee g̀ò bezia ũ, gb̀enazina ń p̀otuo ń ku a guu ńo. Kási Yuda ẁełe ń Yelusaleũ g̀aae p̀ó g̀ò f̀iwa, gb̀enazina ge p̀otuo ku a guu gueio, ¹¹ wa p̀ona ń yaalo súu ma d̀ou ń ǹsekfi ń sáaukpaa sa'ona ńo aao me: Wà Dii Zig̀ode sáaukpa,

asa a maa, aà gb̀eke láaa v̀io.*

Asa má tó búsupi su a g̀beu lá a káauwae. Ma Dii máme má ò.

¹² Ma Dii Zig̀ode ma m̀e, gue beea beziae, gb̀enazina ge p̀otuo ku a guuo, kási a ẁełe píi a ea ào dádakekidi vle, sádána ń ń sáa káleu. ¹³ Gusiside ẁełe guu ń gusalala ẁełe ń gb̀aa ẁełe ń B̀eyámee buio búsu ẁełe ń Yelusaleũ z̀ewia ń Yuda ẁełe píi, sáa ea g̀e ń kaau gb̀e p̀ó lé ń nao ae. Ma Dii máme má ò.

Dii legb̀ea Davidi bui yá musu

¹⁴ Ma Dii ma m̀e g̀ooe a mó ké má lé maa p̀ó má gb̀e Isailio ń Yudaone papa.

¹⁵ G̀oo beezl má tó

Davidi bui vlápa† gb̀emaa ũ, ili yámaake a z̀ewa a búsuu.

¹⁶ G̀oo bee Yuda ń d̀eepoo, Yelusaleũde ńo aao ku d̀oda.

T̀e bee wali ń aà sisiwà,

Dii p̀ó tó yá b̀wana ńo.

¹⁷ Asa ma Dii ma m̀e Davidi bui a k̀ełe Isaili kpalawa bauo,† ¹⁸ Levii bui sa'ona k̀ełe ma ae ń sa p̀ó ẁi a p̀ó káteu à tékũ oao ge ń p̀wentio ge ń lá gu lé d̀o sa'oa.§

¹⁹ Dii yá'ò Zelemii e à m̀e: ²⁰ Ma Dii ma m̀e, tó a f̀i ma fáane ń gwáasinao dilea gb̀o,* ké aasu ke a g̀owa ńo, ²¹ t̀o, ma bàa kua ń ma z̀blena Davidio a g̀boo, aà bui i k̀ełe kpalawa sa. Máa ń sa'ona Levii bui p̀ó aai ma gbagba ńo.† ²² Ma z̀blena Davidi buio ń Levii bui p̀ó aai z̀keme, má tó aao dasi lán saanaowa, wa f̀i nao, lán isiale ufaawa, wa f̀i zaadao.

²³ Dii yá'è a d̀ede Zelemiiwa à m̀e: ²⁴ N yá p̀ó gb̀epio lé o máo ló? Aa m̀e ma gi bui mèn pla p̀ó má s̀epiozi. Maa aale saka ma gb̀eogu, aale ń gwa bui ũ ńo. ²⁵ Ma Dii ma m̀e, tó mi fáane ń gwáasinao dileo, mé mi iko dile musu ń z̀leoeo, ²⁶ má gi Yakobu buio ń ma z̀blena Davidiozie sa, ké aà bui su kpalable Ablahau ń Izaakio ń Yakobu buio ńo wa yá. Asa má suri ń p̀a z̀iue, mí ń ẁenagwa.

34

Dii legb̀ea Zedekiae

¹ G̀oo p̀ó Babeli kí Nebukaneza ń a z̀ig̀o píi ń búsu p̀ó àle kiblewà gb̀e píi lé z̀ika ń Yelusaleũde ń a z̀ewia, Dii yá'ò Zelemii e à m̀e: ² Ma Dii Isailio Lua ma m̀e, g̀e o Yuda kí Zedekiae ma m̀e, mále ẁełe bee na Babeli kiae a z̀ze, i teswà. ³ Aapi s̀o a ńo aà z̀zo, wa aà kũ na Babeli kíapie a z̀ze. Aa wesikile, aai yábo k̀e lú, wi taaan Babeli. ⁴ N beeo lé p̀ó ma Dii má gb̀en ke: Ma m̀e wa aà de ń f̀endaoo, ⁵ a ga nienie. Lá wà tulaletikà aà dezi kía káau p̀ó d̀baone téa, maa wa tulaletikàe téa, wi búbuapeè wà me: Waiyoo kí! Ma Dii máme ma lépi gb̀e.

⁶ Ǿ anabi Zelemii yápi ò Yuda kí Zedekiae píi Yelusaleũ, ⁷ g̀oo p̀ó Babeli kía lé z̀ika ń Yelusaleũde ń Yuda ẁełe p̀ó g̀oo, Lakisi ń Azekao. Yuda ẁełe bíide p̀ó g̀oo lén we.

Z̀boa

⁸ Kí Zedekia ledotikè ń Yelusaleũde à m̀e wà z̀oo g̀sa ẁełe ũ kpáwake. A g̀bea 5 Dii yá'ò Zelemii. ⁹ Kí m̀e baade a z̀o p̀o de Ebelu ũ ké, g̀e n̄e píi. Gb̀e su à ńo Yuda dee v̀i z̀o ũ ńo. ¹⁰ Ǿ gb̀ade ń gb̀e k̄ni ńo lé k̀e dou aa m̀e, wà baade a z̀o ké g̀e ge n̄e, wá ń k̄a z̀o ũ ńo. Ké aa k̀o yámà, aa ń ké. ¹¹ Gbezà aa n̄se pále s̀e, aa èa z̀o p̀o aa ń képi d̀a z̀bleu.

¹² Ǿ Dii yá'ò Zelemii e à m̀e: ¹³ Ma Dii Isailio Lua ma m̀e, g̀oo p̀ó ma á dezi b̀de Egipi búsu z̀bleu, ma a baakuar̄no yádilené ma m̀e ¹⁴ an baade lí a Ebelu dee p̀ó az̀ia yámá ké a ẁe soplade guu. Tó à z̀blené ẁe soolo, aali aà ké.* Ǿ á dezi i swásmazi aa ma yámà. ¹⁵ A su á d̀owa, a yá p̀ó má yei k̀e, á baade g̀sa ẁełe ũ yá'ò a gb̀e dee, 5 a k̀o yámà ma ae ua p̀ó ma t̀o kuwà. ¹⁶ Ǿ a ea a ma t̀o ńkpà, á baade èa a z̀o p̀ó a k̀e aà a p̄eá ke k̀u ńo. A ea a ń dá z̀bleu, g̀e n̄e píi.

* 33:11 Eza 3.11, Sou 118.1, 136.1 † 33:15 Isa 4.2, 11.1, Zel 23.5-6 ‡ 33:17 2Sam 7.12-16, 1Kia 2.4 § 33:18 Nao 3.5-10 * 33:20 Daa 8.22 † 33:21 Zia 5.10 * 34:14 B̄oa 21.2, Iko 15.12

17 Ayāmeto ma Dii ma mē, i swāse ma yāio, á baade i g5a wēēo ũ yā'o a gbēdeeeo. Ma Dii māmē mále g5a wēēo ũ yá kpáwacé sa. Má á gbacé má á kpá fēnda ní gagyāo ní nānaoae. Má tó á g5 sōkēngu p5 ũ dúnia búsu gbépiie. 18-19 Yuda dōaanao ní Yelusaleũ dōaanao ní kí iwao ní sa'onaō ní búsu gbé kíniō ledoukēmano, aa gē gāaena paaa zānguo. Ō aa ma bàakuarīno yá gbōo, aai zike ledou p5 aa kēmanōpiwao. A yái má tó aa g5 lán gāaena p5 aa paa pla aa gē a zānguopiwa, 20 má ní na ní ibeē p5 lé ní wēone ní ɔzle, an gēo i g5 bāo ní wāio poblea ũ.

21 Má Yudaō kí Zedekia ní a iwao na ní ibeē p5 aale ní wēone ní ɔzle, Babeli kía zīg5 p5 aale kēwāpio. 22 Ma Dii ma mē má yādilené, aai su wēlēe beepiu, aai lélewā, aai tesōwā. Má tó Yuda búsu wēlēe g5 beziaō ũ, gbēe ao ku a guuo.

35

Lekabu buio

1 Dii yā'ò Zelemiiē Yudaō kí Yoakiũ, Yosia né gōō* á mē: 2 Gé Lekabu buio be. Yā'ofīno, ní mōfīno ma kpé kpēne dou, ní vēe kpámá aa mi. 3 Ō ma ge Zelemii né Yazania, Habazinia tōuna sisi ní a dáunaō ní a néo ní Lekabu bui bedeo pii. 4 Ma gerīno Dii ua e Lua gbé Anana, Igedalia né iwaō kpēne. A ku kpēne p5 di bíibledōana Maasea, Saluũ ne kpēnac, gu p5 gbēzōō kpēne kúu. 5 Ma tūu p5 vēe ka a paio kále Lekabu buipione ní kēeonaō, 5 má òné: A mi. 6 Aa mē: Wili vēmio, asa wá dezi Lekabu né Yonadabu yādilewēē á mē wásuli vēmio e wá bui léwae. 7 A òwēe lo wásuli kpedōo, wásuli pótōo, wásuli vēebu bao. A mē wásu wāo p5pio vīo, sema wāo ku zwāakpēo guu gōōpii, ké wā e gēgē búsu p5 wá kú a guu bōmōo ũe beeu. 8 Wá wá dezi Lekabu né Yonadabu yápi kúa piie. Wāpio ní wá nōe ní wá negōe ní wá nenōe wili vēmio. 9 Wili kpedō wāo ku a guuo. Wá vēebu vīo ge bua ge pōbui. 10 Wio ku zwāakpēo guue. Wá yá p5 wá dezi Yonadabu dílewēē kúa piie, wále zikewā. 11 Ké Babeli kí Nebukaneza sí wá búsuu, 5 wá òkēe: A mō wá bàale Babiloni zīg5ō ní Sili zīg5ōne, wí tá Yelusaleũ, 5 wa g5 Yelusaleũ la.

12 Ō Dii yā'ò Zelemiiē á mē: 13 Ma Dii Zīg5de Isailio Lua ma mē, ge o Yelusaleũdeone ní Yudaō pii n me: A swāse ledamai á ma yāmao lé? Ma Dii māmē mále á la. 14 Lekabu né Yonadabu yādile a buione á mē aasuli vēmio, 5 aa yápi kúa, aali mio e ní a gbāo, ké aale zike ní dezipi yáwa yái. Mapi s5 miō yā'òe mōmōo, 5 íli zike ma yáwao. 15 Miō a zōblena ānabio ziwā mōmōo, aai oé á baade bo a zé vāi guu, i a yākeao lile. Aab oé ásu te dii pálezi á zōblenéo, lo ku aafia búsu p5 má kpá á deziwa guu. Kási i swāsei á ma yāmāo. 16 Lekabu né Yonadabu buio ziké yá p5 an dezipi dílenéwa, ápio s5 íli ma yāmao. 17 Ayāmeto ma Dii Lua Zīg5de Isailio Lua ma mē, yá p5 má ò má yía Yelusaleũdeō ní Yuda kíniōwa, má yíamāe, asa ma yā'òné, aai swāseio. Ma lezūrīzi, aai weao.

18 Ō Zelemii ò Lekabu buipione, Dii Zīg5de Isailio Lua mē, lá á á dezi Yonadabu yādileae kúa, ále zike yá p5 a dílépiowa pii, 19 a yái Dii Zīg5de Isailio Lua mē, Lekabu né Yonadabu buie ao zoblee gōōpiie, ao kélea we vī baou.

36

Yoakiũ Zelemii lá kaa tēu

1 Yudaō kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea wē sīōde guu, Dii yā'ò Zelemiiē á mē: 2 Lá sé yá p5 má òne Isailio ní Yudaō ní buipāleo yá musu za gōō p5 ma na yā'onaewa Yosia gōō e gbā kéu pii. 3 Wilio dōo tó Yudaō yá p5 ma zēo má yíamā yāma, an baade i bo a zé vāiu, mí ní taaeo ní ní duanao kēma.

4 Ō Zelemii Nelia né Baluku sísi. Ké Zelemii yá p5 Dii òe dāu lé siu Balukue, 5 ále ké láu. 5 Ō Zelemii òe: Lá wa gīmeē ní gea Dii uao, 6 gé Dii yá p5 má dāu má síune ní kē láu kyokeiné we leyegōo. N a kyoke Yuda p5 aa b5 zōewia aa mōne pii. 7 Wilio dōo tó aa awakpa Diie, an baade i bo a zé vāiu, asa kpēne ní pōfē yá p5 Dii ò gbépio musuo zōo.

8 Ō Nelia né Baluku kē lá ānabi Zelemii òewa pii, á gē Dii yá p5 kú lápi guu kyokē Dii ua. 9 Yudaō kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea wē sōode, a mō kēokwide, wa díle wá leye Dii kpé kpēle Yelusaleũdeō ní Yuda p5 aa b5 zōewia aa mō Yelusaleũo pii. 10 Gōōbeezí Baluku Zelemii yá taalapi kyokē Dii kpé kpea p5 de lakēna Gemalia, Safana né p5 ũ guue. Kpēapi ku Bole Dafu sae Dii kpé ua lešīue.

11 Ké Gemalia né Mika, Safana tōuna Dii yá p5 kú taala guupi mē, 12 5 á gē kibe lakēna kpéu, á gbāadee beeo lē kálea we, lakēna Elisama ní Semaia né Delaiaō ní Akaboo né Elenatāo ní Safana né Gemaliaō ní Anania né Zedekiaō ní gbāade kíniō pii. 13 Ō Mika taala p5 Baluku a kyokē a má káné ní swāwa pii. 14 Ō gbāadepio Netania né Yehudi, Selemia tōuna, Kusi sífwna

* 35:1 2Lad 36.5-8, Dan 1.1-2

zì Balukuwa aa mè: Oè aà lá pò à a kyokè gbéonèpi se m̀ò. 15 Nelia né Baluku taalapi sè gbèoné. 16 Aa òè: Zsle n lápi kyokewèe. 17 Ǿ Baluku a kyokènè. 18 Ké aa yápi mà, aale kò gwagwa wèlewele, 5 aa ò Balukue: Sema wà yápi dau wà siu kíe pii. 19 Ǿ aa Baluku là wà mè: Kpelewa ní kè ní lápi kèi? A dau a síunè yà? 20 Ǿ Baluku wemá à mè: Ké à yápi dau a síumee, 5 má kè ní lákèbò. 21 Ǿ gbàadepio òè: A ní Zelemii ò ge ulè, gbèe su à ò á kúkí d̀ò.

22 Gbàadepio taalapi si díle lakèna Elisama kpéu, 5 aa gé kí lè ua aa yápi síuè. 23 Ǿ kí Yehudi zì lápi séi, 5 à ge sè lakèna Elisama kpéu. Ké à sùò, à a kyokè kípíe ní gbàade pò kú aà sae. 24 A m̀ò lè m̀ò kèokwide guue, íana kú. Kí zslea a kpéu, té kaa táasou dílea aà ae. 25 Tó Yehudi lápi kyokè zekí aàs ge síi, 5 kí í lápi zò we léu ní lakèna fènao, í zu táaso tépiu e lápi gè tekú pii. 26 Ké kí ní a íwapi yápi kyó mà, wía í ní kùo, aai ní ulao gà wa kèò. 27 Baa ké Elenatá ní Delaiao ní Gemaliao awakpàè asu lápi kpasao, í ní yámao. 28 Ǿ kí ò a né Yelamelie ní Azelie né Selaiao ní Abedee né Selemiao aa gé lakèna Baluku ní ànabi Zelemii kúkú, ama Dii ní úle.

29 Kí taala pò Zelemii a yá dau a síu Balukue a kèpi kpasaa gbea, Dii yá'ò Zelemii è mè: 30 Éa n lá pále se l̀ò, ní yá pò kú taala séia guu, Yudaó kí Yoakiú kpasapi kéu, 31 ní ge ò kípíe ma Dii ma mè, à taalapi kpàsa à mè: Býyái wa kéu wà mè Babeli kía a m̀ò búsuè bee òkpa, í gbènazína ní potuoò yáui? 32 A yáí má ò Yudaó kí Yoakiú yá musu, aà buie a zsle Davidi kpalauo, wa aà ge zu bàasie, latè í le fáane, fii í kpawà gwá. 33 Má aà táae ní aà néo táaeo ní aà íwaò táaeo wí ní musue, mí yá pò ma mè má yía Yelusaleúdeowa ní Yudaó pii yíamá pii, ké aai ma yámao yáí.

34 Zelemii taala pále se kpá lakèna Baluku, Nelia néwa, 5 à lá pò Yudaó kí Yoakiú kpasapi yá dau a síuè pii a kéu. A yá bee taa káfkáfiè dasi l̀ò.

37

Zelemii daakpèu

1 Babeli kí Nebukaneza Yosia né Zedekia díle Yuda búsu kía ú Yoakiú né Yekonia gbèu.*

2 Aàpi ní a íwaò ní a búsuðeò aai swáse Dii yá pò ànabi òio. 3 Ǿ Zedekia Selemia né Yehukali ní sa'ona Zefania, Maasea néo zì ànabi Zelemiiwa aa mè: Wabikewèe Dii wá Luawa. 4 Zelemii l̀ò bebe gbéú guu, asa wi aà dakpèu gíao.

5 Goo bee Falaóò b̀ò Egipi ní a zìgò. Ké Babiloni búsu gbé pò lia Yelusaleúziò a baomá, 5 aa gò. 6 Ǿ Dii yá'ò Zelemii è mè: 7 Ma Dii Isaill̀ò Lua ma mè, Yudaó kí pò gbéú zìma n ma lae, ge ò nè Falaóò zìgò pò b̀òle Egipi aale m̀ò d̀oiaaleò ea tá ní búsuu. 8 Babiloni búsuðeò ea m̀ò léle wélepiwae, aai si aa teswá. 9 Ma Dii ma mè ásu ázía sásá à me, Babiloniò goálao, asa aa tao. 10 Baa tó a Babiloni pò lé zikaánòò fù pii, tó kòò mé g̀ò ní zwáakpèò guu, ampio mè aa fele tesó á wélepiwa.

11 Ké Babiloni zìgòò gò Yelusaleúia Falaóò zìgòò yáí, 12 5 Zelemii fèle lé gé Bèyámee buio búsuu a kpaale séi a gbéú guu we. 13 Ama ké à ká Yelusaleú Bèyámee Boleu, gudsanáo gbéúú pò wí me Selemia né Ilia, Anania t̀òuna aà kù à mè: N ye gé nai Babiloniòwae. 14 Ǿ Zelemii mè: Egge! Mále gé naimáo. Ǿ Ilia í we aà yáio, 5 à gèaàò gbàadeò kii. 15 Gbàadeò pò páaazi, aa aà gbè aa aà dákpeu lakèna Yonatáa be, gu pò wa díle dakpeunaò be ú. 16 Ǿ wa aà dá è pò wà a bala kèu, à gòoplakè we.

17 Bee gbea kí Zedekia gbéú zì, wà aà b̀ò mòòè azía kúkíuu, 5 à aà là à mè: N yáe mà Diiwae? Zelemii wèwà à mè: Ao, a n na Babeli kíae a z̀zle. 18 Ǿ Zelemii kí Zedekia là à mè: Táae kpele má kène ge n íwaòne ge ní gbéúne 5 a ma dakpèui? 19 A ànabi pò aa ànabikèkè aa mè Babeli kía a léle á búsuwaoò ku máe? 20 Tiasa ma díi kí, ríle maa? Nsu tó wà ea tamanoò lakèna Yonatáa beo. Tó ní ke máao, má ga wee. 21 Ǿ kí Zedekia mè wà Zelemii díle dakpeunaò ua, wíò wéle pèekenaò pèe kpawà lá gu lé ò m̀endodo e pèe ge lááo wéleu. Ǿ Zelemii g̀ò dakpeunaò ua.

38

Zelemii zua l̀ò giuu

1 Matá né Sefatia ní Pasuu né Gedaliao ní Selemia né Yukalio ní Malakia né Pasuuu yá pò Zelemii lé ò gbéúne mà à mè: 2 Dii mè gbéú pò g̀ò wéleè bee guuo 5 wa ní dade ní fèndao ge ní noanao ge ní gagyáo, ama gbéú pò aa gè ná Babiloniòwao aao ku. Aa b̀ò aafia, aaiò ku. 3 Dii mè á wéleè bee na Babeli kía zìgòne ní z̀zle, aai sí. 4 Ǿ gbàadeò ge ò kíe: Wà gbépi de, asa àle zìgò pò g̀òwèe wá wéle guuo kádeè ní gbéú k̀iniò pii, yá pò àle oné yáí. Gbèpi lé wà gbéú aafia wéleèò, sema an ásookea. 5 Ǿ kí Zedekia ònè: Madó a kú á z̀zì kòì? Bó á ye mà ke l̀òì? 6 Ǿ aa Zelemii

* 37:1 2Kia 24.17

se dà kíanε Malakia bò pò kú dakpɛunaɔ uapiu. Wà àà gbàε bòpɔiu ní baοε. Lòpɔi í vío, sema pèlea, 5 Zelemii vìle pèleapiu.

7 Etiopi gbé Ebemelekɔ pò dε kía nɔɔ gwana ũ mà wà Zelemii dà bòpɔiu. Gɔɔ pò kí zòlea Bèyámεε Bòleu, 8 5 Ebemelekɔpɔi bò àà be, à gè a òè: 9 Ma dii kí, yá pò gbépiɔ kè ànabi Zelemiiε maao, aa àà dà bòue. A gau ní nɔanaoε, asa pèε ku wéle guu bo. 10 Ɔ kí òè: Gbèɔn baakwi se la gérɔnɔ, ní aà bɔ bòpɔiu e àò ga. 11 Ɔ Ebemelekɔ gbéɔ sè gérɔnɔ kibe. Aa pò zìɔ ní zwànkasaɔ sèle kpεa pò kú láasi zléu, 5 aa gbàε Zelemiiε ní baɔ bòpɔiu. 12 Ɔ a ò Zelemiiε à mè: Pópɔi ka n kùlukulunau ní bapɔi. Ké Zelemii kè màa, 13 5 aa àà gá bòò bòpɔiu. Zelemii ku dakpɛunaɔ uapiu.

Ki Zedekia yágbεaa Zelemiiwa

14 Ɔ Zedekia gbéɔ zì ànabi Zelemiiwa, aa àà sè sùòè Dii kpé bɔle àaòdeu. Ɔ kípi ò Zelemiiε: Málε yágbεama. Nsu yáε ulemεεo. 15 Ɔ a wèwà à mè: Tó má òne, níyɔ ma deo yó? Baa tó ma ledama, níyɔ swáse ma yáio. 16 Ɔ kí legbèè asii guu à mè: Má sí ní Dii pò wá gbá wènio, má n deo, má n na gbé pò lé n wεone ní zɔio. 17 Ɔ Zelemii òè: Dii Lua Zígòde Isailio Lua mè, tó n mikpá Babeli kía zígò dɔaanaɔwa, níyɔ bɔ, mé wa tesɔ wéleε beewao. Mpi, níyɔ kú ní n bedeo. 18 Tó ní mikpamá sɔo, á wélepi na Babiloniɔne ní zɔle, aai tesɔwá, mé níyɔ e pilimáo. 19 Ɔ kípi òè: Málε vìake wá gbé Yuda pò gè nà Babiloniɔwaɔneε. Tó wá ma kpámá, aa ma wetáε. 20 Ɔ Zelemii mè: Wa n kpámáo. Dii yáma, níɔ zíkε yá pò má ònepiwa, níyɔ bɔ, níɔ ku aafia. 21 Tó n gi mikpaimá sɔ, yá pò Dii òlmeen ke: 22 Má è wá bɔle ní n be nɔε pò gɔɔ Babeli kía zígòne, 5 nɔepi lé me:

Gbé pò nannɔpiɔ ònokèneε,
5 aa n fu.
N gbá vìle pèleau,
5 aa bɔ n kpε.

23 Wa bɔle ní n naɔ ní n néɔ Babiloniɔne. Mpi sɔ níyɔ pilimáo. Babeli kíapi mé a n kú, i tesɔ wéleε beewa. 24 Ɔ Zedekia ò Zelemiiε: Nsu to gbéε yápi mao, ké wasu n deo yáí. 25 Tó gbáadeɔ mà ma yá'ònnɔ, mé aa m̀n n la aa mè ò yá pò ní òmεε ní yá pò má òneo oné, tó n a kee ulené, aa n deε, 26 ní oné n mɔ awakpaimεε, ké másu n gbaε Yonataá be ò ga weo yáíε.

27 Gbáadepiɔ mò Zelemii kíi pii, aa yálálawá, 5 a wémá lá kí dàεwa pii. Ɔ aai yáε oè bo, asa gbéε yá pò aa ò ní kɔo ní kíó dɔo. 28 Ɔ Zelemii ku dakpɛunaɔ ua e wá gè Yelusaleũ síò. Lá wá Yelusaleũ sín ke:

39

Babiloniɔ Yelusaleũ sia

1 Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wè kèokwi mɔ kwide guu, Babeli kí Nebukaneza mò lía Yelusaleũ ní a zígò. 2 Zedekia kpalablea wè kuεdode mɔ síiɔde guu, a gɔɔ kèokwide zí 5 aa a bíi fí. 3 Ɔ Babeli kía ní a íwaɔ mò zòle Guo Bòleu. Asi'onki Nεεgali Salezεε kú ní guu ní Samegaa Nεboo ní zígò ziiá Saasikiũto ní Babeli kía íwa kíniɔ pii. 4 Ké Yudaɔ kí Zedekia ní a zígò ní é màa, 5 aa lèkɔwa aa bɔle ní kibe kaao, aa bɔle wéleε bɔleu gwá, aa Yuudé dɔɔ zé sè. 5 Ɔ Babiloni zígò pèle ní gbεu, 5 aa Zedekia lè Yeliko gusalalau. Aa àà kú tàò Babeli kí Nεbukanezawa Libla, Amata búsuu. We à yádauaála, 6 à aa néɔ dàde àa wáa ní Yuda búsu kíabuio pii. 7 Ɔ à Zedekia wé wiwi à aá yè ní mɔdaonao, à taaàno Babeli. 8 Ɔ Babiloniɔ tesɔ àa bεwa ní Yelusaleũ kpéɔ pii, mé aa a bíi gbòo. 9 Dɔaio gbézɔ Nebuzaladá gbé pò gò wéleu sèle tàrɔnɔ Babeli ní gbé pò gè náwaɔ ní gbé kíniɔ. 10 Taaside búubuuo 5 à ní tó Yuda búsuu we, à ní gbá véεbuo ní bugbεo gɔɔ bee.

11 Babeli kí Nεbukaneza yádile dɔaio gbézɔ Nebuzaladáε Zelemii yá musu à mè: 12 N aa sé, níɔ laaidɔwá. Nsu váie keεo. Lá a òne, níli keε. 13 Ɔ dɔaio gbézɔpɔi ní zígò ziiá Nεbusazebáo ní asi'onki Nεεgali Salezεεo ní Babeli kía íwaɔ pii 14 Zelemii sè bɔò dakpɛunaɔ ua, aa àà kpá Aikaũ né Gedalia, Safana tɔũnawa, à tàò a be, 5 a ku a gbéɔ guu we.

15 Gɔɔ pò Zelemii ku dakpɛunaɔ ua, Dii yá'òè à mè:

16 Gε ò o Etiopi gbé Ebemelekɔ,
ma Dii Zígòde Isailio Lua ma mè,
má yá pò má ò wéleε bee musu ke,
kaaleε, i ke aafia no.
Gɔɔ bee àà wé a sie.
Ma Dii máme má ò,
17 Gɔɔ bee sɔ má àà bɔ,

má aà na gbé pò àlè viakenéne ní ọ̀zìo.
 Ma Dii máme má ò.
 18 Má aà bọ̀e, wa aà de ní fẹ̀ndaoo,
 má aà misi ké a ma náai vī yáí.
 Ma Dii máme má ò.

40

Zelemii zǎle Mizipa

1 Dọ̀aiọ gbẹ̀zọ̀ Nebuzalada Zelemii gbae gbea Dii yá'ò Zelemiipie. A Zelemii lè Lama, wà aà yè ní mọ̀daonao, a ku Yelusaleù zìgọ̀ ní Yuda gbé pò wàlè tárinọ̀ Babeliọ̀ guue. 2 Ké dọ̀aiọ gbẹ̀zọ̀pi Zelemii è, a òè: Dii n Lua zèdò wà yáya gue beewae. 3 Dii mòdò sa lá á òwa, asa a duunakèè, i aà yámao. A yáí yápi á léi. 4 N beeo mále mọ̀daona polo n ọ̀wa gbá. Tó á kène, tamanọ̀ Babeli, mí laaidọ̀ma we. Tó i kene sọ̀, kámabo. Bùsu gwa da n ae, gu pò kène maa gú. 5 Ké Zelemii i dazeuo, a òè: Gé Aikaù né Gedalia, Safana tọ̀una pò Babeli kía aà díle Yuda wéleọ̀ gbẹ̀zọ̀ ù kíi, níọ̀ kuaànọ̀ n gbéọ̀ guu, ge gu pò kène píi lé. 6 Dọ̀aiọ gbẹ̀zọ̀pi kùsúakèè, à aà gbàèd. 6 Ọ̀ Zelemii gé Aikaù né Gedalia kíi Mizipa, 5 a kuaànọ̀ we a gbé pò gò ní bùsuuọ̀ guu.

Gedalia díle (2Kia 25.23-24)

7 Ké Yuda zìgọ̀ dọ̀aanaọ̀ ní ní gbé pò kú sẹ̀uọ̀ mà Babeli kía mé Aikaù né Gedalia díle bùsu dọ̀aana ù, mé à taaside pò aai tárinọ̀ Babeliọ̀ náè a ọ̀zì, g̃eọ̀ ní nọ̀e ní nẹ̀ọ̀ píi, 8 aa mò Gedalia kíi Mizipa. Netania né Isimaela kú ní guu ní Kalea néọ̀ Yohanani ní Yonataáo ní Tanume né Selaiaọ̀ ní Netofa gbé Efai néọ̀ ní Maaka gbé Yezaniaọ̀ ní ní gbéọ̀. 9 Ọ̀ Aikaù né Gedalia, Safana tọ̀una legbèné ní ní gbéọ̀ à mè: Asu zòblea Babiloniọ̀ne vlakeo. A zòle wà bùsuu la, i zòble Babeli kíae, yá i bọ̀ánọ̀ na. 10 Mapi, má g̃ Mizipa lae, mí yá'ò Babiloni pò aa mọ̀ wá kíiọ̀ne. Apio s̃s̃ à ge pọ̀keke ní véeo ní nísio, í ká d̃su, ío ku wéle pò á zòleu.

11 Ké Yuda pò kú Mọ̀abusọ̀ bùsuo ní Amọ̀niọ̀ bùsuo ní Edọ̀tọ̀ bùsuo ní bùsu páleọ̀ mà Babeli kía gbé k̃naọ̀ tò Yuda bùsuo, mé à Aikaù né Gedalia, Safana tọ̀una díle ní gbẹ̀zọ̀ ù, 12 aa bò bùsu pò aa fáaaupioọ̀ aa sù Yuda bùsuo, aa mò Gedalia kíi Mizipa, 5 aa pò kèke maamaa ní véeo píi.

13 Kalea né Yohanani ní zìgọ̀ dọ̀aana pò kú sẹ̀uọ̀ mò Gedalia lè Mizipa nípii, 14 aa òè: N d̃s̃ ké Amọ̀niọ̀ kí Baalísí mé Netania né Isimaela zìl n deio lò? Ama Aikaù né Gedalia i ní yá sio. 15 Ọ̀ Kalea né Yohanani ò Gedaliae asii guu Mizipa à mè: To mà ge Netania né Isimaelapi de. Gbèe aọ̀ a yá d̃s̃o. Bóyáí n̄ȳs̄ to aà n de, Yuda pò káaaariz̄iọ̀ i fáaa píii? Yuda k̃naọ̀ midèe. 16 Ọ̀ Aikaù né Gedalia wè Kalea né Yohananiwa: Nsu yápi keo, ee níle d̃ Isimaelawa.

41

Gedalia dea

1 Wēpi mọ̀ soplade guu 5 Netania né Isimaela, Elisama tọ̀una mò ní gbèọ̀n kwio, aa Aikaù né Gedalia lè Mizipa. Kía buie, mé kía lwae. Gọ̀ pò aale pòble Mizipa we s̄anu, 2 5 Isimaelapi ní gbèọ̀n kwi pò kuaànọ̀ fèle Aikaù né Gedalia, Safana tọ̀una lè ní fẹ̀ndaoo, aa gbé pò Babeli kía aà díle bùsu gbẹ̀zọ̀ ùpi de. * 3 Isimaelapi Yuda pò kuaànọ̀ Mizipa weọ̀ dède píi ní Babiloni zìgọ̀ pò kú we.

4 Ké a gu d̃, gbèe Gedalia dea yá d̃s̃ g̃lao, 5 5 gbèọ̀n basiiọ̀ bò Sikeù ní Siloo ní Samalio. Gbèpiọ̀ ní lekánaọ̀ wà, aa ní p̄kasao ga kèkè, aa ní me líli kpèlekpele, aale gé Dii ua ní p̄wentio ní tulaletio. 6 Ọ̀ Isimaela fèle Mizipa, àle gé dairíle ní ọ̀lọ̀o. Ké à kà ní k̄i, a ònè: A mọ̀ wà gé Aikaù né Gedalia kíi. 7 Ké aa gè wéleu, 5 Isimaela ní gbé pò kuaànọ̀ ní kòlokpakpa, à ní ká b̄ọ̀e. 8 A mọ̀ lè an gbèọ̀n kwio ò Isimaelae: Nsu wá dedeo, asa wa mase ní naao ní nísio ní z̄s̄o ùle s̄eue. 9 Ọ̀ à ní tó we, i ní dede ní ní gbéọ̀. 9 L̄s̄o pò kí Asa ȳs̄ g̃ọ̀ pò àle z̄ika ní Isailiọ̀ kí Baasao 5 Isimaela gbé pò á ní dedepio k̄au Gedalia pò sae. L̄s̄opi 5 Isimaela gbé pò ḡagaọ̀ k̄au páup̄au.

10 Ọ̀ Isimaela gbé pò aa g̃ Mizipaọ̀ kùkù píi, kía nen̄eọ̀ ní gbé pò dọ̀aiọ̀ dọ̀aana Nebuzalada Gedalia díle ní dọ̀aana ù aa g̃s̄ weọ̀, 5 à d̄azeu àle tá Amọ̀niọ̀ bùsuo.

11 Ké Kalea né Yohanani ní zìgọ̀ dọ̀aana pò kuaànọ̀ yāvái pò Isimaela kè mà píi, 12 aa ní gbéọ̀ s̄èle píi, aa gè z̄ikai ní Isimaelapio. Aa aà lè íkalek̄i z̄s̄o pò kú Gabās̄o sae. 13 Ké gbé pò aa kú ní Isimaelao Yohanani ní zìgọ̀ dọ̀aana pò kuaànọ̀ è, an p̄ kèna. 14 Ọ̀ gbé pò Isimaela ní kùkù Mizipapio Isimaelapi tò we, aa tá Yohanani kíi. 15 Ọ̀ Isimaela ní a gbèọ̀n swaās̄o píliwà, aa tilè wà tá Amọ̀niọ̀ bùsuo.

* 41:2 2Kia 25.25

¹⁶Yohanani ní zíg5 ḍaana p̄s kuaà̄n̄n̄ Mizipa gb̄é k̄n̄ap̄i s̄i Isimaelawa Gedalia dea gbea, aa ní s̄le, zíg5 ní n̄n̄o ní n̄é ní k̄ia n̄n̄o gwana p̄s à s̄ur̄n̄o ní Gaba5̄n̄o, ¹⁷5 aa d̄àzeu aa z̄è Kimaũ pilak̄i p̄s kú Beteleũ sae. Aale tá Egipi, ¹⁸ké aale bàale Babilon̄ne yá. Aale viak̄en̄é, asa Isimaela Gedalia p̄s Babeli k̄ia aà d̄ile b̄usu d̄aana ù d̄e.

42

Zelemii wabikea Diiwa Yudān̄e

¹Ɔ Kalea né Yohanani ní Osaia né Azaliao ní zíg5 d̄aana n̄ ní gb̄é k̄n̄i n̄éf̄en̄en gb̄é̄z̄o p̄i ḡè ²ánabi Zelemii lè aa òè: Yá p̄s wále gb̄eama ma, ní wabikew̄e Dii n Luawa ní gb̄é k̄n̄a bee p̄i. Wá dasi yáa, wá gb̄é p̄s wa ḡo sa wá bílao lá ní è wá s̄le beewa. ³Wabike Dii n Luawa aà z̄é p̄s wá sé ní yá p̄s wá keo ow̄e. ⁴Ɔ ánabi Zelemii òné: Má mà. Má wabik̄é Dii á Luawa lá á òwa. Yá p̄s a w̄ewa p̄i má oé. Má ḡi ȳaé oié. ⁵Ɔ aa ò Zelemii: Lá Dii n Lua su on̄e wá ke, tó wi z̄ik̄ewa p̄i, Diipi mé aò de wá seelade slande náaide ù. ⁶Yámaa ge a v̄ain nò, wá z̄ik̄e Dii wá Lua p̄s wále n z̄i yágb̄eaiwá yáwa, ké wá e wàò aafia, asa wá z̄ik̄e Dii wá Lua yáwa.

⁷Goo kwi gbea Dii yá'ò Zelemii. ⁸Ɔ à Yohanani ní zíg5 d̄aana p̄s kuaà̄n̄n̄ sisi ní gb̄é k̄n̄i n̄éf̄en̄en gb̄é̄z̄o p̄i. ⁹A òné: Dii Isailiõ Lua p̄s a ma z̄i yágb̄eaiwá mè: ¹⁰Tó a ḡ5 z̄le b̄usupiu la, má á z̄ed̄o, má á fuangbao, má á gba gb̄aa, má á gbooo, asa ma p̄o yá yá p̄s má yíawá yáie. ¹¹Asu viake Babeli k̄ia p̄s á aà v̄ia v̄ieo. Asu viak̄eò, asa máò kuán̄e. Má á suaba, mí á b̄o aà òz̄i. Ma Dii máme má ò. ¹²Má w̄enad̄s̄é, Babeli k̄ia i á w̄enagwa, i ea á b̄usu s̄aaé. ¹³Tó a su mè á Dii á Lua yámao, á z̄le b̄usuu lao, ¹⁴tó a su mè aawo, wá tá Egipié, we wáò kuu, wá k̄5'e ní z̄ioo, wá z̄i kuu mao, n̄ana a káwáguo, ¹⁵too, à ma yáma Yuda k̄n̄a. Ma Dii Zíg5de Isailiõ Lua ma mè, tó a ḡi ta Egipi, a ge z̄le we, ¹⁶f̄enda p̄s ále viak̄eè mé a á le Egipi we, n̄ana p̄s ále leeleke a yá musu a káágué, í gaga we. ¹⁷Gb̄é p̄s aa z̄è ní Egipi taao wa ge z̄le weo, wa ní dede ní f̄endaòe ní n̄anao ní gagyáo. An gb̄e a b̄o, aa b̄o yá p̄s má yíamá f̄oouo. ¹⁸Ma Dii Zíg5de Isailiõ Lua ma mè, lá ma p̄f̄é ní p̄k̄ũmao b̄òb̄o Yelusaleũdeowa, màa má p̄k̄ũmab̄òb̄owá, tó a ta Egipi. A ḡ5 gb̄ékab̄o ù, s̄k̄ẽngu p̄s ù, láaip̄o ù, láanip̄o ù, mé á wesi gué beele hau lo.

¹⁹Ɔ Zelemii mè: Yuda k̄n̄a, Dii òé ásu ta Egipio. Aò d̄5 s̄áasá ké má òé gb̄an we, ²⁰ma mè a z̄á yáwa, ále ázia kaike. A ma z̄i Dii á Luawa, a mè má wabikewáé, yá p̄s a om̄e má òé, á ke p̄ie. ²¹Ma yá p̄s Dii á Lua ma z̄lò òé gb̄á, k̄ási i sw̄áscio. ²²Aò d̄5 s̄áasá ké wa á dede ní f̄endaòe ní n̄anao ní gagyáo gu p̄s á ye gé z̄leupi.

43

Yudāo taa Egipi

¹Ké Zelemii yápi ò gb̄é̄n̄e p̄i a láa, yá p̄s Dii ní Lua aà z̄lomápi, ²Osaia né Azalia ní Kalea né Yohanani ní waladeo p̄i ò Zelemii: Èe níle to. Dii wá Lua i n z̄i n̄ ow̄e wásu gé z̄lele Egipioo. ³Nelia né Baluku mé n sw̄áf̄ew̄e, ké à wá na Babilon̄ne ní òz̄i, aai wá dede ge aai táwan̄o Babeli. ⁴Ɔ Yohanani ní zíg5 d̄aana n̄ ní gb̄é k̄n̄i i Dii yámao, aai ḡ5 Yuda b̄usuuo. ⁵Ɔ Yohanani ní zíg5 d̄aanap̄i Yuda k̄na p̄s aa b̄ò b̄usu p̄s aa f̄aaau aa s̄ù Yuda b̄usuuo s̄le p̄i aa d̄àzeu, ⁶ḡ5e ní n̄n̄o ní n̄é ní k̄ia nen̄e ní gb̄é p̄s d̄aiò gb̄é̄z̄o Nebuzalad̄á ní tó ní Gedaliao ní ánabi Zelemii ní Nelia né Baluku. ⁷Aai Dii yámao, 5 aa tá Egipi e Tapanesi.*

⁸Ɔ Dii yá'ò Zelemii Tapanesi we à mè: ⁹Gb̄é gb̄en̄e s̄le ge ñ v̄ilev̄ile biliki p̄s kp̄al̄eoḡo guu Fala5̄o be kp̄eele Tapanesi la Yudaò wáa, ¹⁰ní on̄é ma Dii Zíg5de Isailiõ Lua ma mè, má a z̄òbl̄ena Babeli kí Nebukaneza sisi, mí aà kpalabaa kp̄ale gbe p̄s má v̄ilepiowa. Ɔme a zw̄aakpe d̄o gb̄ep̄iõ musu. ¹¹A mo léle Egipiwa, 5 gb̄é p̄s má d̄ile aa gagaò gaga, gb̄é p̄s má d̄ile wá ní k̄úkũ z̄iz̄o ù, wa ní k̄úkũ a ùe, mé gb̄é p̄s má d̄ile wá ní dede ní f̄endaòe, f̄enda wa ní dedeò. ¹²A tes̄ Egipi táakp̄eowa aa tékũ, i táap̄i s̄ele taò. Lá p̄odána i a p̄ò k̄akaala, màa Babeli k̄ia a Egipi b̄usu p̄s k̄akaala, a ta aafia. ¹³A tat̄é kp̄é p̄s kú Egipi gb̄épeleò wíwi, i tes̄ Egipi táakp̄eowa.

44

Yáyiaa táagbagbanaowa

¹Yáe bee d̄ede Zelemiiwa Yuda p̄s kú Egipi yá musu, gb̄é p̄s kú Midoliõ ní Tapanesiõ ní Mefisioõ ní Egipi b̄usu geomid̄k̄i oiõ. ²Ma Dii Zíg5de Isailiõ Lua ma mè, a yá p̄s má yla Yelusaleũ ní Yuda w̄leowa è p̄i. A ḡ5 bezia ù gb̄á, gb̄e ku weo ³v̄ai p̄s w̄lépideò k̄è, aa ḡè tulaletik̄atea dii p̄s ap̄iõ ge á dezio d̄õõne aa kul̄en̄é, 5 aa ma p̄o f̄elem̄e yá. ⁴Miõ a z̄òbl̄ena

* 43:7 2Kia 25.26

⁵ Bó mále e wei?

Má è via ní zìgṣò kù,
aale pòbòzàkè,
wà zìblémá, aale tìle,
aale ní kpè gwao, via pò liaánzi.
Dii mé ò.

⁶ Gbè kàsakasa i e bàaleo,
gbè gbāa i e b̀ò.
Aale gēmbòle, aale kwé
Uflata sae gugbántoo oi.

⁷ Deo mé lé fele lán Niiliwa kee,
aale zāampapa lán í zṣòwai?

⁸ Egipiòne! Aale fele lán Niiliwa,
aale zāampapa lán í zṣòwa,
aale me: Wá fele da dúniaae,
wí wéleò m̀b̀nzṣ ní gbé pṣ kúuo.

⁹ Sṣdeò, à dazeu!
Zikasṣgodeò, à gofi sṣṣṣṣṣ!
Zìgṣò, à b̀ò ní táo!
Etiopiò ní Libiio sēngbao kūa,
Ludiò sá kūa, aale ká.

¹⁰ Gṣṣpiá Dii Lua Zìgṣde pṣe,
tṣsia aà ibeṣṣwa gṣṣe.
Fēnda a yémemirígu à tà ní auo,
asa Dii Lua Zìgṣde sa'oa v̀l
Uflata sae gugbántoo oi b̀usuue.

¹¹ Egipiò, à ge b̀ò eṣe weele Galada!
N beeo á eṣekeke pāe,
á gyá a ḱéwáó.

¹² Buiò ma lá wà widàwá,
á pelemboa wii a li dúniaa.
A gṣsaò kpákpakṣa,
aai kwè sikṣa.

¹³ Yá pṣ Dii ò anabi Zelemiie Babeli kí Nèbukaneza m̀oa léleí Egipiwa musun ke:

¹⁴ A yáe bee o Egipiòne,
à a kpàwakè Midoli ní Mefisio ní Tapanesio.
A oné aa sṣuke aa zì'ṣpoo,
asa zì lé ní saedeò ble.

¹⁵ Bóyái á negṣnaò wúleai?
Aai fṣ f̀leò, Dii mé ní né.

¹⁶ Aa gēnalele aa kpákpakṣa,
aa me, fele wà ta wá gbéò ḱí,
wà bàale gbāam̀nedeò fēndaè,
wà ta wázia b̀usu.

¹⁷ A t̀kpa Egipiò kí Falaṣe,
Zṣade pṣ à azia gṣikè.

¹⁸ Lá á Taboo dṣ gbèṣṣí ù,
mé á Kaameli dṣ ísia sae,
ní ma kuao, màa á ibeṣ m̀oa sea vío.
Ma Kía pṣ ma t̀n Dii Zìgṣde máme má ò.

¹⁹ A Egipiò, à á pṣṣ naaa.
Wa á kúkū wà táánṣe.
Wa teṣṣ Mefisiwa à gṣ bezia ùe,
gbèe aṣ ku we bo.

²⁰ Egipi de lán zununu kefenawae.
Fiona a b̀ò gugbántoo oi, i m̀o pèwá.

²¹ Zìgṣ pṣ Egipiò flabónéò

de lán zunɛbɔɔ mekpaaɔwae.

Aa kpekpa, aai tile sánu,

aa fɔ ze giɔ,

asa yámɔnegɔɔ mé ká,

an íadamagɔɔ mé pila.

²² Egipiɔ bá kpáí lé lán mléwa,

an íbɛɛɔ lélemá ní gbáao,

aa sumá ní mɔɔɔ lán yáawɛnaɔwa.

²³ Ma Dii ma mè,

baa ké Egipi zígɔɔ kpa

lán líkpe sisi pɔ wa fɔ gɛuowa,

wa ní kwéɛ.

Asa an íbɛɛpiɔ dasi de kwaɔla,

wa fɔ ní naoo.

²⁴ Wa Egipiɔ na gugbántoodepiɔne ní ɔzle,

wi widamá.

²⁵ Ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma mè má Tebesi táa Amɔni wetá ní Falaɔɔo ní Egipiɔ ní ní táa kɔniɔ

ní ní kíaɔ. Má Falaɔɔo ní gbé pɔ aa aá náai víɔ wetá, ²⁶ mí ní na Babeli kí Nɛbukaneza ní aa zɔblena

pɔ aale ní wɛɔne ní zí. A gbɛa wa ɛa wàɔ ku we lán yáawa. Ma Dii máme má ò.

²⁷ Ma zɔblena Yakɔbu buiɔ,

ásu to vía á kúo.

Isailiɔ, ásu bílikɛo,

asa má á bɔ búsu zázáu,

á buiɔ ɔ má ní sí zɔblewa.

Yakɔbu buiɔ ɛa aao ku kílikili dɔdɔa,

gbɛɛ a to vía ní kúo.

²⁸ Ma zɔblena Yakɔbu buiɔ,

ásu víakɛo, asa má kúánɔɛ.

Bui pɔ ma ɔzɔázi ní guuɔ

baa tó ma buipiɔ míɔnzɔ,

má á míɔnzɔo.

Ama á bɔ páo fá!*

Má á swágaga a zéwae.

47

Yá pɔ a Filitɛɔ le

(Isa 14.29-32, Eze 25.15-17, Yoɛ 3.4-5, Amɔ 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

¹ Dii yá'ò anabi Zelemii Filitɛɔ musu e Falaɔɔo àɔ gé lélei Gazawa à mè: ² Dii mè:

I bɔ gugbántoo oi,

àle su lán swa paawa.

Ipi dà búsuwa ní pɔ pɔ kú a guuɔ,

à dà wéleɔla ní gbé pɔ kúuɔ píi.

Wàle wiile,

búsudeɔ lé búbuape nípii,

³ íbɛɛɔ sɔ gbáa bàalekɔfí yáí

ní sɔgoɔ wuluu tɔlelualuaa yáío.

Maeɔ ɛa su ní néɔ séleio,

ké an gási gò dɔlɔɔ yáí.

⁴ Filitɛɔ kea kélekele gɔɔ mé ká,

wa gbé pɔ aai dɔ Tiideɔ ní Sidɔdeɔle kɔnapíɔ míɔnzɔɛ.

Dii mé a Filitɛɔ ásooke,

i Keleti búsuwa pɔ gòpiɔ dɛɔnzɔ.

⁵ Gazadeɔ ní mi bò,

Asekelonideɔ lé gò kpaaúa.

Gusalala gbé kɔnaɔ,

áɔ ázia lili e bɔɛ ní?

⁶ A'a Dii fɛnda, níyɔ zɛwɛɛ bɔɛ ní?

Sɔɔ n kpéu! Káma bo! Ze màa le!

⁷ Dii mé fɛndapi dàu, kpelewa a ke à zɛi?

* 46:28 Zel 30.10-11

A díle fēndapie àà yémemi Asekelonideᵛ ní ísialedeᵛgue.

48

Yá pᵛ a Mᵛabuᵛ le

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Eze 25.8-11, Amᵛ 2.1-3, Sof 2.8-11)

¹ Dii Zígᵛde Isailiᵛ Lua yá'ò Mᵛabuᵛ musu à mè:

Waiyoo, wà Nebo ásookè.

Wà Kiliataiᵛ si wà a gbéᵛ kùkù,

wà ní mēēwiadeᵛ kù, aa gᵛᵛ bíli guu.

² Mᵛabuᵛ íandáa ví lo,

wà lekpaáíntzi Eᵛebᵛ wà mè:

A mᵛ wà ge buipi dúuzᵛ.

A Madēmēdeᵛ sᵛ á lé a gᵛᵛ kpaaiāe,

wi péwá ní fēndao.

³ Olonaiᵛdeᵛ wii ma dᵛ:

Wà wá dēᵛnzᵛ! Wà wá ké dúduu!

⁴ Wà Mᵛabuᵛ dúuzᵛ,

an néfēnenāᵛᵛᵛ ma dᵛ.

⁵ Aale wiipe, aale Luiti sísí kú,

aale búbuape, aa píla lé gé Olonaiᵛ.

⁶ A bàale! A ázia mibókli wēle,

íᵛ ku gbáau lán sēa zàa'ínawa.

⁷ Lá a á yákeᵛ ní á àizeᵛ náaikè,

a yái wa á kùkù,

wi táánᵛ búsu páleu ní á kíā

ní á táa Kemᵛsio ní a gbàgbanaᵛ.

⁸ Gudena a léle á wélewa píie,

á wéle a bᵛo.

Wa guzule ᵛᵛkpaē,

wi gusalala dúuzᵛ,

asa Dii mé ò.

⁹ A gāslāᵛ kpa Mᵛabuᵛwa

aa vua taᵛ,

asa an wéleᵛ gᵛᵛ beziaᵛ ūe,

gbēe aᵛ ku a kee guu lo.

¹⁰ Gbé pᵛ 1 zíkē Dii ní zígbiaoá láaipᵛ.

Gbé pᵛ gᵛᵛ gbēdei ní a fēndaoá láaipᵛ.

¹¹ Mᵛabuᵛ ku dᵛdᵛa za ní èwaasogᵛᵛ,

aa zᵛleae mēteēe lán wēwa dàa guu.

Wi ní lile wà ní ká dàa páleu yāao,

wi ní bᵛle wà táánᵛ búsu páleuo.

Aa na e tiaē, an gᵛᵛ i lilēo.

¹² A yái ma Dii ma mè a gᵛᵛ lé mᵛ

ké má dàalekulēnaᵛ zímá,

aa ní dàapᵛᵛ lé kúle aa ní bᵛleu,

aaí gbasa ní dàapᵛᵛ wíwí.

¹³ Wí a Mᵛabuᵛ kᵛ Kemᵛsi yá musue,

lá wí Isailiᵛ kᵛ Beteli pᵛ aa àà náaikè yá musuwa.

¹⁴ Mᵛabuᵛ, kpelewa á e o

negᵛn zᵛkan gbāaᵛn á úi?

¹⁵ Wa si Mᵛabuᵛ wéleᵛu wà ní dēᵛnzᵛ,

an èwaaso maaᵛ i gaga gbēdeᵛdeᵛa guu.

Kía mé ò, aa tón Dii Zígᵛde.

¹⁶ Mᵛabuᵛ kea kélekele káikù,

wa yáiyamá zēzēsaie.

¹⁷ A bui pᵛ á liaarᵛziᵛ

ní á gbé pᵛ a ní tᵛ mᵛo píi

à ázia gbēgbē ní yáí,
í me an gopana gbáa làa,
an kpala gawi kò'è.

¹⁸ Dìbòdeᵋ à á kúkíi gawide to we,
í pila zòle bùsuu.

Asa Mᵋabuᵋ kàalenaᵋ lé mó léleiwá,
aa á wéle bíideᵋ gbooe.

¹⁹ Aloeedeᵋ, à ze zé sae àᵋ gudā,
íᵋ gᵋe ní nᵋe pᵋ aale kòsᵋ fáᵋ la
àᵋ me, à kè kpelewa ní?

²⁰ Wí Mᵋabuᵋ kù, wà ní dúuzòe.

A wiile! A búbuape,
í oné Aanᵋ sae we,
wà Mᵋabuᵋ míonzòe.

²¹ Lua yákpalekè ní gusalaladepiᵋe,
Olonadeᵋ ní Yazadeᵋ ní Mefaadeᵋ

²² ní Dìbòdeᵋ ní Nebodeᵋ ní Bèdìblataiùdeᵋ

²³ ní Kiliataiùdeᵋ ní Bègamuludeᵋ ní Bemeonadeᵋ

²⁴ ní Keliodeᵋ ní Bòzeladeᵋ

ní Mᵋabuᵋ bùsu wéleᵋ píi,
a pᵋ pᵋ kú káiᵋ ní a pᵋ pᵋ kú zàᵋ.

²⁵ Wà Mᵋabuᵋ gbáa kò'è,

wà ní gàsà wíwi.

Dii mé ò.

²⁶ Mᵋabuᵋ kuabli Diiwae.

A íkakané,
aa léle ní pisi guu blatau,
aa gᵋ láanipᵋ ù.

²⁷ I Isailiᵋ láanikeᵋ yāa nolo?

Tó ále ní yá'o,
ilìᵋ mikené déùdeù
lán kpáí wa kùwao lé?

²⁸ Mᵋabuᵋ, à á wéleᵋ to we,

í ge àᵋ ku gbetᵋᵋu
lán bá pᵋ í né da wewa.

²⁹ Wà Mᵋabuᵋ yᵋᵋ yāmà,
an kàamai ní ní zazao kè zài.

Aa ziasa lesí ní ìandáᵋo ví,
wala mé lé ní é ní sᵋ guu.

³⁰ Ma Dii ma mè,
má níza sea lesí dᵋ, kási pāe,
an yábᵋle lí gbesuo.

³¹ Ayāmeto mále sᵋᵋ Mᵋabuᵋne,
mále wiipe ní yá musu,
mále búbuape Kilalesedeᵋne.

³² Mále sᵋᵋ Sibema vēebuᵋne,
ma wiipi de lán Yazēedeᵋ pᵋwa.

Sibema gᵋna ᵋtà yāa e isialei
e à gè kà Yazēewa.

ᵋ gbēkaalena mᵋ lèle
a vēe kᵋ pᵋ mᵋwā.

³³ Wà pᵋna ní yaalᵋᵋ bᵋ

Mᵋabuᵋ kaᵋᵋu ní ní buaᵋ.

Má tò vēe lé bᵋ a fēkíi bᵋ,
gbēe lé ᵋzᵋ vēewa ní wiio bᵋ.

Wii dᵋ, kási pᵋna wii no.

³⁴ An wii dᵋ za Esebᵋ e Eleale ní Yaazao,
za Zoaa e à gè pè Olonaiù ní Egala Selisiaowa,

asa baa Niüliü í bà òe se.

³⁵ Gbé pò aal sa'o guleslòwa,
aal tulaletikateá ní diìncò,
má ní midé Mòabu búsuue.

Ma Dii máme má ò.

³⁶ A yáí ma nòse lé òòlò lán kule'òwa Mòabuone,
ma nòse lé òòlò lán kule'ò wà Kilalesedeone,
asa an àizee pò aa náaaò gèzeae.

³⁷ An baade migbaa lè,
aa ní lekàna wà,
aa ní òò lili mpii,

aa zwànkasaò dòdò ní pi.

³⁸ Mòabuò lé búbuape
ní kpéò musu pii ní ní gāaeò pii,
asa ma ní wiwi
lán ta pò gbēe yeiowae.

Ma Dii máme má ò.

³⁹ Bili Mòabuò kù, ò aale wiipe,
aale kpekpa ní wío.

Mòabuò gò lánipò ù,
sòkèngu pò ù gbé pò liaarziòne.

⁴⁰ Ma Dii ma mè:

A gwa, wàle yàakpa Mòabuòla,
wà kúu'ò lé sumá.

⁴¹ Wa léle Keliowa,
wa wéle bíideò sí.

Zí bee sò a kē Mòabuò negònaògu
lán nòe pò lé ne'i wāwākewa.

⁴² Wa Mòabuò mínzò,
an bui aò ku ló,
ké aa kuabiia yáí.

⁴³ Ma Dii ma mè, Mòabuò,
yàpási ní eo ní baio lé á dá.

⁴⁴ Gbé pò lé bàale yàpásipièò zu eue,
mé bai a gbé pò bò epi guuò kú,
asa má tò Mòabuò wetáguò kaè.

Ma Dii máme má ò.

⁴⁵ Olo'olobonaò yéèe làa,
aale mikpakii wéle Esebò uei,
ò té fíle Esebò,
télepìò bò kí Siò wélepìu,

àle kú Mòabuò miwa,
àle kú zòakanapìò d'òwa.

⁴⁶ Waiyoo á Mòabuò!
Kemoòsi gbàgbanaò míde!

Wà á negòeò kùkù zìzòò ù,
wà á nenòeò náaa wà tārìno.

⁴⁷ Ma Dii ma mè gòogbezāzì
má su ní Mòabuò ní pá ziu.

Lá yá a zòle Mòabuòwan we.

49

Yá pò a Amòniò le

(Eze 21.28-32, 25.1-7, Amò 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Amòniò yá musu Dii mè:

Isailiò negòeò v'io lé?

Aa túbiblenàò v'io lé?

Akae táa Mòlòku gò Gada búsu v'ii?

Býyáì àà gbàgbanao ku a wéleoi?

² Ma Dii ma m̀,
a gɔ́ lé mɔ́ ké má kúkua dɔ́
Amɔ́nɔ́ mɛɛwɔ́ Labawa,
i gɔ́ bezia ũ.
Isailɔ́ i tesɔ́ a zɔ́ɛwɔ́wa,
aai gbé pɔ́ ń yá yáapɔ́ ya sɔ́.
Ma Dii máme má ò.

³ Esebɔ́deɔ́, à wiile,
asa Ai káaleɛ.
Labadeɔ́, à búbuape,
í zwǎnkasaɔ́ kákaála,
í ázɔ́a gbégbé,
à bàabáabo á wéle bíidepiu,
asa wa Mɔ́bku séle taò sánu
ń a gbàgbanao ń ń kɔ́aɛ.

⁴ Býyáì ále íanadá
á guzule táaedeɔ́ yá musui?
Pɔ́bɔ́zákɛnao, i á àizeɛ náaikɛ
à mɛ: Deɔ́ mé aa fɔ́ lélewái?

⁵ Ma Dii Lua Zígɔ́de,
má tó bui pɔ́ liaaázɔ́o gili gɛ́águɛ,
aai péwá ápii,
gbéɛ ku à á gbé pɔ́ fáaaa káaao.
⁶ Gbezá má su ń Amɔ́nɔ́ ń pá ziu,
ma Dii máme má ò.

Yá pɔ́ a Eɔ́bɔ́ le

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amɔ́ 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

⁷ Eɔ́bɔ́ yá musu Dii Zígɔ́de m̀:

Ɔ́nɔ́nae ku Temani bɔ́ lé?
Laaideɔ́ ledama láa yá?

An ɔ́nɔ́ gèzɛa yá?

⁸ Dedádeɔ́, à ea ń bao,
í ge ule gbè'ɛ guu,
asa má tó á Esau buiɔ́ yá'e
á wetágoɔ́pie.

⁹ Tó véekɔ́zɔ́zɔ́nao mé m̀ sí á véebuɔ́,
véɛ kɔ́na ɔ́ aa tóéo lò?

Tó kpáíɔ́ mé gèázi gwá sɔ́,
pɔ́ pɔ́ an pɔ́ dɔ́wá ɔ́ aa se adoo lò?

¹⁰ Mapi sɔ́ má Esau pɔ́ pilimá píie,
má bɔ́má ń ulekliɔ́ guue,
aa naalekli e guei bɔ́.

An néɔ́ ń ń daɛɔ́ ń ń gbédeɛɔ́ gaga,
an bui aɔ́ ku bɔ́.

¹¹ A tone pɔ́ gwana víoɔ́ to we,
má ɔ́liarzi.

A gyaa gbéandoɔ́ i ma náaikɛ bɔ́.

¹² Ma Dii ma m̀,
tó gbé pɔ́ aai ka ma pɔ́kúma í miaoɔ́ sù wa m̀,
ápiɔ́ sɔ́ á bɔ́ páe?

Á bɔ́ páo, á mi sɛɛ.

¹³ Ma Dii má sí ń mazɔ́ao,
Bɔ́zela a gɔ́ bezia ũɛ,
iɔ́ da gii lán gbáawa.
Aɔ́ de láanipɔ́ ũ, láaipɔ́ ũ,
a zɔ́ɛwɔ́aɔ́ iɔ́ da gii goɔ́pii.

¹⁴ Ma baomá Diiwa,
wá zɔ́nae zɔ́ buiɔ́wa aà oné,

aa kɔ́ káaa aa gɛ́ lɛ́lɛ́wá,
aa fele gé zíkaiánɔ.

15 A ma! Má tó à gɔ́ kpɛɛ buiɔ guu,
wíliɔ sakaágu.

16 A nòse pásí ní á káamaio mé á sāsá.

A gbé pɔ́ a gbɛ kè á kpé ù,
á zòlea gbèsíslí musu,
baa ké á á sakpɛ dà musumusu lán baewa,
má á báɛɛ.

Ma Dii máme má ò.

17 Eɔ̀ù bùsu a gɔ́ wáiwai,
yápi i di gbé pɔ́ lé gē weɔ̀wa,
aaiɔ́ a lánike wétɛa pɔ́ wà m̀òè yáí.

18 Aɔ́ de lán Sɔ̀ɔ̀ù ní Gɔ̀m̀ɔ̀ɔ̀*
ní wéle pɔ́ kú ní saɛɔ́ m̀ínz̀áwawɛ.
Gbēɛ a zòle weo, baa do.

Ma Dii máme má ò.

19 Lá ǹòɔ̀musu í bɔ́ Yuudē dàou
à gè bualou òizɛɛdeu,
m̀aa má Eɔ̀ù ya mà ní b̀òle ní bùsuu g̀òò,
mí gbé pɔ́ má sè díle we.

Déme muaamanɔ́?

Déme a f̄s ma gbɛa a yáii?

Dɔ̀aana kpele mé a f̄s ze gimɛɛi?

20 Ayámɛto à yá pɔ́ Dii zèò à ke Eɔ̀ùɔ̀ne ma
ní yá pɔ́ a díle Temanideɔ́ musuo.
Ǹòɔ̀musupi a ní néɔ́ naaa taò lán s̀áɔ̀wawɛ,
i ní bualoupi d̄ɛ̀nz̀z̀ ní yáí.

21 An kwɛa a t̀òle lualua,
wa ní wii ma e Isia T̄ɛai.

22 A ma! Ibeɛ a fele kúu'omá,
i a ḡásia poo B̀ɔ̀zela.
Gɔ̀ɔ̀ bee s̀ò a kē Eɔ̀ù neḡs̄naɔ̀gu
lán ǹɔ̀ɛ pɔ́ lé ne'í wáwákewa.

Yá pɔ́ a Damasi le

(Isa 17.1-3, Am̄ 1.3-5, Zkl 9.1)

23 Damasi yá.

Amatadeɔ́ ní Aapadadeɔ́ gɛɛ g̀ò kpá ní wéí,
ké aa bao íi mà yáí.

An s̀ò zea t̄ɛɛɔ́ lán ísia íwa,
an ǹòse daa doũ.

24 Damasideɔ́ kúsu kwè,
aale olo'olobo,
aa l̀èk̀ɔ̀wa ní bao.

Pɔ̀sia ní wáwáo t̀ò má,
lán ǹɔ̀ɛ pɔ́ lé ne'íwa.

25 B̀óyáí aai b̀òle wá wéle t̀òdepi tò weo ni?
M̄ɛɛwía p̀ɔ̀nadepi.

26 Wélepi èwaasoɔ́ kwɛ a zɛaɔ́ guue,
wi a zlḡɔ̀ deɛde zibeez̄l p̄ii.

Ma Dii Zlḡɔ̀de máme má ò.

27 Má t̄ɛs̄ Damasi bíiɔ̀wa,
kí Benadada zɛgik̄li i t̄ékū.

Kedaaɔ́ ní Azoo búsuɛɔ́

28 Kedaaɔ́ ní Azoo búsu pɔ́ Babeli kí Nebukanɛza l̀èlɛ́máɔ́ yá musu Dii m̀è:
A fele gé l̀éleí Kedaaɔ̀wa,
í gukpɛdepiɔ́ d̄ɛ̀nz̀z̀.

* 49:18 Daa 19.24-25

29 Wa ní zwáakpɛɔ ní ní pɔtuɔɔ símá,
wi tá ní ní zwáa pɔ aáí da ní kpéuɔ
ní ní yiongoɔ ní ní pɔɔ pii.

Wi wiidɔmá: Vía pɔɔ liaaázi!

30 Azoo búsudeɔ, à baále fáaa,
í gɛ ule gbè'ɛɔ guu.

Ma Dii máme má ò.

Babeli kí Nebukanɛza yáséáno,
à lekpaalázi ní gbéɔ à mè:

31 A gɛ léle bui pɔ kálea dɔɔɔa,
aale nízia náaikɛɔwa.

An wéleɔ gbaɔ ní gbáaɔ vío,
aame ká we níɛɛ.

Ma Dii máme má ò.

32 Wa ní yiongoɔ naaa,
wi tá ní ní zuɔ dasidasí.

An gbé pɔ aáí mizíiɔ,

má tó yá bɔ gupiiu à ní le,

mí ní fáaa dúnia gola síiɔ.

Ma Dii máme má ò.

33 Azoo búsua a gɔ gbégbonaɔ tòò úɛ,
ìɔ da wáiwai gɔɔpii.

Gbèe aɔ ku we ɔɔ, baa do.

Elaú búsua

34 Dii yá'ò ànabi Zelemiiɛ Elaú búsua yá musu Yudaɔ kí Zedekia kpalablea daalegɔɔ à mè:

35 Ma Dii Zígɔde ma mè,

má Elaú sá é'ɛ,

asa sápi ɔ aale gbáa'ewá.

36 Má dúnia gola síiɔ íana gbaemá,

mí ní fáaa gupiiu.

Búsue ku ké an lala'onaaɔ gí tauio.

37 Má Elaú káde ní íbɛɛ pɔ aale ní wɛɔne,

mí yáyiamá ní pɔfɛ páslo.

Ma Dii máme má ò.

Má pé má ní fɛndaaɔ

e má gɛ ní midɛɛ.

38 Má Elaú kía ní ní dɔaanaɔ dedɛɛ,

mí a kpalabaa kpále an búsua.

Ma Dii máme má ò.

39 Gbezá má su ní Elaú ní pá ziu

Ma Dii máme má ò.

50

Babeli dúuzɔa

(Isa 13.1-14.23, 47.1-15)

1 Yá pɔ Dii dà ànabi Zelemiiɛ a ò Babeli ní Babiloni búsua yá musun kɛ:

2 A baɔɛ bee kpa buiɔne,

à dàlapoo da, í kpàwake,

ásu yáe ulɛnéɔ,

à mɛ wá Babeli sí,

an táa Beli gɛɛ gɔ kpa a wéí,

an táa Melodaki gɔ ze yèɛɛ.

An pɔ pɔ aa pí dii úɔ gɔ ní wíɔ,

vía ní táapiɔ kú pí.

3 Gughantoo oi bui mé lèlèwá,

aa a búsua kè yáiyai.

Gbèe ku we ɔɔ,

baa nòbɔɔ se, aa baalè bòlɛue.

4 Ma Dii ma mè

zibeezi Isailio ní Yudaᵋ su sánu,
 aa ma Dii ní Lua kíi wéele ní ɔ̀ɔbo.
⁵ Aa Siᵋna zé gbea, aai mipɛwà,
 aai naa, ma bàa iᵋ kúrínᵋ ɔ̀ɔpii,
 a yá a sáríguo.

⁶ Ma gbéᵋ de lán sá sásáaᵋwae,
 an dᵋaanaᵋ mé tò aa líaaliaa,
 ɔ̀ aa pᵋɔ̀bᵋzákèᵋmɛɛ gbè̀sísíᵋ musu.
 Aa gè gbè̀sísíᵋ musu le,
 aa sù sífíᵋ musu la,
 e aa gè zà ní kúkiwa.

⁷ Gbé pᵋ b̀máᵋ ní mᵋmᵋ.
 An ibɛɛpiᵋ mè wa tàae vío,
 asa aa duunakè Diiɛɛ.
 Dii mé ní kaa síande
 pᵋ an deziᵋ wé dᵋi ũ.

⁸ A bᵋle Babeli,*

à Babiloni bùsu to we.

Aᵋ de lán blesana

pᵋ dᵋaaa kpása pᵋᵋᵋᵋwae.

⁹ Asa má bui zᵋᵋᵋ káaa gughántoo oi bùsuu,

mí ní sóike aa gɛ léle Babeliwaɛ.

Bᵋa we aa gé zl'ᵋpooi, aai sí.

An kaᵋ de lán nɛgᵋn ɔ̀nade pᵋ aali su asioᵋwa.

¹⁰ Aa Babiloni bùsu pᵋᵋ naaa,

pᵋsɛlɛnapio i ká.

Ma Dii máme má ò.

¹¹ A gbé pᵋ i ma gbéᵋ pᵋᵋ naaaᵋ,
 lá ále tidᵋrúla, ále pᵋnake ní ní pᵋᵋ,
 lá ále víví lán zununu pᵋ lé pᵋwɛnagbèwa,
 lá ále wiile lán sᵋsaᵋwa,

¹² wí a á da kú maamaaɛ,
 nᵋɛ pᵋ á í gɛɛ a gᵋ kpa a wéi.

Aà buio i gᵋ kpɛɛ buio guu,

aà bùsu i gᵋ gbáa gii wáiwai ũ.

¹³ Gbɛɛ aᵋ ku weo ma pᵋfɛ yáí,

a gᵋ da yáaa piiɛ.

Yápi a di gbé pᵋ lé dᵋ Babeliziᵋwa píi,

aaiᵋ lesuikewà ía pᵋ wa dáwà yáí.

¹⁴ Kázunaᵋ à zl'ᵋpoo Babelizi,

ásu á kaᵋ wɛgwao, à ɔ̀zᵋi,

asa à duunakè Diiɛɛ.

¹⁵ A kúkua dᵋwà gupiiu!

A mikpámá sa,

a bíiᵋ kwè, a gᵋ gbòo.

Lá Dii mé lé tᵋsiwà,

à tᵋsiwà,

à kɛɛ lá à kɛnɛwa.

¹⁶ A pᵋtᵋnaᵋ míᵋnᵋzᵋ Babeli ní pᵋkekɛnaᵋ.

Baade bᵋle tá a gbéᵋ kíi,

gbépii báale ta a bùsuu,

gbāamᵋnedeᵋ ní ní fɛndaᵋ yáí.

¹⁷ Isailio de lán sá pᵋ fáaaaᵋwa,

nᵋᵋmusuᵋ mé síngu.

Asilío kía mé ní mᵋmᵋ káau,

* 50:8 Zia 18.4

5 Babeli kí Nɛbukaneza ní kẹ́ kẹ́lekẹ́lekẹ́ gbezã.

18 Ayámeto ma Dii Zígõde Isailiɔ Lua ma mɛ,
má Babeli kía ní a búsuɔdeɔ wetã

lá ma Asiliɔ kía wetãwae,

19 mí su ní Isailiɔ ní dádákékédi.

Aa pɔble Kaameli ní Basanao,

aai kã Èflaiü ní Galada síslɔ musu.

20 Ma Dii ma mɛ,

gɔɔ bee wa sãa wɛɛɛ Isailiɔwa, wa eo,

wa kpálekɛ Yudaɔ duunai, wa bɔwão,

asa má gbé pɔ ma ní bɔpiɔ duuna kémáe.

21 A léle Melataiü búsuwa,

í Pekodiɔ dede à ní míɔnzɔ.

Ma Dii máme má ò.

A yá pɔ má díléé kɛ píi.

22 Zikakõfi ma ɔ búsupiu,

a wíwía zɔɔ.

23 Masana pɔ dúniã wíwi píi yãa gwa wíwía sa sɛ!

Babelipi gɔ sɔkɛngu pɔ ü bui píie.

24 Dii baikpãne Babeli,

ní a yá dɔo, ɔ à n kũ.

Wã zãmakɛne wã ɔdiɛma,

asa n sòlekɛ ní Diioe.

25 Dii Lua Zígõde a láasi zé wɛ,

à bɔ ní a pɔfɛ gɔkɛbɔɔ,

asa a zí ví Babiloni búsuu à gé kɛie.

26 A bɔle gupiiu à mɔ léléwã,

í a dɔo wɛwɛ,

í a pɔɔ kãaa zúuuzuuu,

í a míɔnzɔ, a kee su gɔo.

27 A ní swanaɔ dede,

à ní kòlokpakpa!

Waiyoo ampɔ,

asa an wetãgɔɔ mé kã.

28 A gbé pɔ bàalɛ bɔ Babiloni búsuu,

aa sù Siɔnaɔ yãma, aale me,

Dii ní Lua tɔsimá a kpé yá musu.

29 A kãzunaɔ kãaa Babelizi,

sadepi i bòokpa wã liai.

A gbɛe su bɔo.

A flaboè aà yãkɛawa,

à kɛè lá a kɛnéwa píi,†

asa à kuabiiac,

à bànkũ ma Isailiɔ Lua pɔ ma kua adoawae.

30 A yáí tò a èwaasoɔ kwe a zɛaɔu,

a zígɔɔ gaga zibeezì nípiie.

Ma Dii máme má ò.

31 Ma, ma íbelesɛnnɔ kàamaide.

Ma Dii Lua Zígõde máme má ò,

asa gɔɔ pɔ má díle má n wetãwã mé kã.

32 Kàamaide a gɛmbɔle à léle.

Gbɛe ku à ɔkaaázio.

Má tesɔ aà zɛwíawawae,

pɔ pɔ liai i tékũ píi.

33 Ma Dii Zígõde ma mɛ,

wã gbãamɔ Isailiɔne ní Yudaɔ píi.

† 50:29 Zia 18.6

Gbé pɔ̀ tàrínɔ̀ zìzɔ̀ ń kùá,
aa gí ń gbàèi.

³⁴ Ama an Bona gbāa vī,
aà tɔ̀n Dii Zìgɔ̀de.

A zèrínɔ̀, i to an bùsu ílampa,
i gili gē Babelideɔ̀gu.

³⁵ Wa léle Babiloniɔ̀wa ní fēndaoc.

Ma Dii máme má ò.

Wa léle Babelideɔ̀wa
ní a dɔ̀aanaɔ̀ ní a ònɔ̀naɔ̀.

³⁶ Wa léle anabi egeɔ̀naɔ̀wa,
wi ní dɔ̀ sɔ̀ũ ń.

Wa léle negɔ̀naɔ̀wa,
an nisína i na líwa.

³⁷ Wa léle ní sɔ̀ ń ní zikasɔ̀goɔ̀wa
ní bui pɔ̀ lé zèrínɔ̀,

aai gɔ̀ lán nɔ̀eɔ̀wa.

Wa léle ní láasiɔ̀wa,
wí ní pɔ̀ naaa.

³⁸ Wa léle ní swaɔ̀wa, a i i ba,
asa táaɔ̀ di ní bùsuue.

Pɔ̀vāipiɔ̀ mé tò aa gɔ̀ mǐsai.

³⁹ Gbēgbonaɔ̀ ní maiɔ̀ mé aaɔ̀ kálea we,
koohúhúnaɔ̀ iɔ̀ zɔ̀zɔ̀u.

Aɔ̀ da bezia ũ gɔ̀piie,
gbēe aɔ̀ ku we bau bo.

⁴⁰ Lá Lua Sɔ̀dɔ̀ ũ ní Gɔ̀mɔ̀ɔ̀ suumpá†

ní wéle pɔ̀ kú ní saeɔ̀,
māa gbēe aɔ̀ ku Babeli bo, baa do.

Ma Dii máme má ò.

⁴¹ Gwa! Zìgɔ̀ bɔ̀ gugbántoo oi,
bui zɔ̀ ń ní kíaɔ̀ fēle dasidasi
za dúnia léwa, aale mɔ̀.

⁴² Aa sáɔ̀ ní sɔ̀naɔ̀ kúkúá,
aa pásí, sósobisaideɔ̀ne.

Aa di sɔ̀ kpe,

an kía dɔ̀ lán ísia kɔ̀fíwa,
aale mɔ̀ zí'pooirízi, Babeli.

⁴³ Ké Babeli kía ní bao mà,
a dɔ̀ ké yá gíwae, ɔ̀ à gɔ̀ dɔ̀lɔ̀,

wāwā aà kù lán ne'iwāwāwa.

⁴⁴ Lá nɔ̀musu i bo Yuudē dàou

à gé bualou àizeedeu,

māa má Babelideɔ̀ ya

mà ní bɔ̀le ní bùsuu gɔ̀,

mí gbé pɔ̀ má sè dile we.

Déme muaamanɔ̀i?

Déme a fɔ̀ ma la a yáii?

Dɔ̀aana kpele mé a fɔ̀ ze gimēei?

⁴⁵ Ayāmeto à yá pɔ̀ Dii zèò

à ke Babelideɔ̀ne ma

ní yá pɔ̀ a díle Babiloniɔ̀ musuo.

Nɔ̀musupi a ní né naaa taò lán sáɔ̀wae,

i ní bualoupi dēɔ̀nzɔ̀ ní yái.

⁴⁶ Babelideɔ̀ kúkúá kɔ̀fí a tɔ̀le lualua,

bui píi a ní wii mae.

† 50:40 Daa 19.24-25

51

¹ Ma Dii ma mè, má tó ían pòkaalena fele,
i Babelideᵛ sélé ní Babiloniᵛ píi.

² Má bui zìloᵛ gbae Babeliwa,
aa bᵛ gupiiu,
aai lélewà yáyiawagᵛᵛ,
aai ní fáfá e an bùsu gᵛ da gii.

³ Asu to an kázunaᵛ ní sá káo,
ásu to aa ní mò ulaᵛ dao.
Asu ní èwaasoᵛ wēnagwao,
à ní zìgᵛᵛ múnzᵛ.

⁴ Aa kwe gēᵛ ù Babiloni bùsuu,
wa ní zᵛzᵛ aa léle a zeaᵛu.

⁵ Isailiᵛ ní Yudaᵛá gyaaᵛ no,
Dii Zìgᵛde ní Lua i pàkpańzio,
asa tàae pᵛ wa kè Isailiᵛ Lua
pᵛ a kua adoae Babiloni bùsuu kè zài.

⁶ A bàale bᵛle Babeli,
á baade i a mibᵛkíi wēle.
Asu to à gaga wēlepi tàae yáio.
Dii tᵛsimagᵛᵛ mé píla,
a flaboné a zéwae.

⁷ Babeli de lán vua imibᵛwa Dii ɔzìe,
a tò dúnia bui píi a igbè ká.*
Buiᵛ a vēe mí, ɔ aa gᵛᵛ m̄sai.

⁸ Babeli a kwé kándoe, i ga.
A ɔᵛbè, í ese maè aà bᵛwa.
Wiliᵛ dᵛo, a gí gbágbáia?

⁹ Wa ese máma Babeliwa, i gbágbáo.
Wà aà to we sa,
wá baade a taa ke a bùsuu,
asa aà tàae luabepuana lè,
à gbà zᵛ luawae.†

¹⁰ Dii tò yá bᵛwanᵛ na.
A mᵛ wá gé yá pᵛ Dii wá Lua kè dau siuiné Siᵛna.

¹¹ A á kaᵛ lé keke,
í á sēngbaoᵛ sélé!
Dii Mede kíaᵛ sóikè Babeliwa,
asa à zè ní aà kaaleaᵛe,
i tᵛsiwá a kpé yá musu.

¹² A dalapoo se à mipēᵛ Babeli bíiwa.
A zìgᵛᵛ gba gbāa,
í gudᵛanaᵛ gbae aa gé ní kúkíi!
A gbᵛᵛ zēze aa bᵛnsae kené!
Yá pᵛ Dii zèᵛ a kee,
yá pᵛ àle yá Babelideᵛ yá musupi.

¹³ N kálē swa zᵛᵛ sae,‡
àizee tᵛma,
ní beeo n ka kaalea sa,
n ɔvái'ea lé ká.

¹⁴ Dii Zìgᵛde sí ní azlao à mè
má tó wá li Babelia lán kwaᵛwa,
wi kúkua dᵛwà.

¹⁵ Dii mé tᵛᵛle kè ní azlā gbāao,
à dúnia kàle ní azlā ɔnᵛo,

* 51:7 Zia 17.2-4, 18.3 † 51:9 Zia 18.5 ‡ 51:13 Zia 17.1

à musu kpàlè ní azíla wezēo.

¹⁶ Tó Dii pùna,

í pò kú musu í kòfíke,

í to lou sisi za dúnia léwa.

Dii í bò ní íanao a láasiu,

í to lou ma ní píleao.

¹⁷ Gbēnazínaò sòú, aa yāe d̄s̄o,

siaò ḡe a ḡò kpá ní w̄éí

táa p̄o aa píò yá musu.

P̄ò ēgenaòne, aa w̄ēni v̄io.

¹⁸ P̄ò gianaòne, láanip̄oòne,

yákpalekeḡoòzi aa mide.

¹⁹ Dii p̄o de Yakòbu buiò baa ù muaarín̄o,

asa òme p̄òpii k̄è

ní bui p̄ò à ní sé a p̄ò ù.

Aà t̄ón Dii Zìḡs̄de.

²⁰ Babeli, ní de ma gb̄éwiwibò ùe,

ma ḡòkeb̄on n ù.

Mi n se mà buiò wíwiò,

mi ní kpalaò mid̄enno.

²¹ Mi s̄òó ní ní dikpenaò wíwinno

ní zikas̄goò ní s̄sgodeò.

²² Mi ḡs̄eò ní n̄oò wíwinno,

n̄éf̄enen gb̄éz̄ò,

èwaasoò ní w̄éndiaò pii.

²³ Mi s̄ad̄anaò ní ní s̄aò wíwinno,

z̄s̄eò ní ní zù z̄lken̄aò,

d̄oanaò ní gb̄aadeò.

²⁴ Má flabo Babelideòne

ní Babiloniò pii á wáa

v̄ai p̄o aa k̄è Sion̄e yáí.

Ma Dii máme má ò.

²⁵ Gb̄ès̄s̄í b̄usud̄ena,

ní dúnia búu òòkpa,

ò ma f̄elenno sa.

Ma Dii máme má ò.

Má òkàa kpanzi

mà n zu yāt̄eue,

ní ḡò lán gb̄ès̄s̄í t̄ék̄uawa.

²⁶ Wa n gb̄ee se kp̄ed̄oḡbeò mide ù

ge èdaalegb̄e ùo,

asa n̄ȳò de bezia ù ḡoòpiīe.

Ma Dii máme má ò.

²⁷ A gud̄ok̄s̄ek̄ti dile dúniau,

à z̄l kuupe b̄usu ní b̄usuo.

A gb̄abò buiòne,

aa gé lélei Babeliwa,

Alalata kía ní Mini kíao

ní Asenazi kíao sóik̄ewà,

í z̄iḡò badeò dile aa gé léleiwà,

í s̄s̄deò gb̄aewà lán kwasut̄eòwa.

²⁸ A gb̄abò buiòne aa géwà ní z̄io,

M̄ede kíao ní ní d̄oanaò ní ní gb̄aadeò

ní b̄usu p̄o aale kiblewàò gb̄éò.

²⁹ Dúnia lé dee, àle pelembò,

yá p̄o Dii lé yá ní Babelio gi kue.

A to Babiloni b̄usu ḡò bezia ùe,

gbēe aɔ ku we lo.

³⁰ Babeli ne gɔnao fù zɪwa,

aa gɔ ye ní zegikɪbu.

An yēēe lāa aa gɔ lán nɔɔwae.

Wà tesɔ́ ní beɔwa,

wà ní bɔle gbáaɔ è'e.

³¹ Zinao lé dadakɔle,

baokpanaɔ tekɔi,

aale gé baokpai Babeli kíae,

aa oè wà aà wéle búu siwà,

³² wà swabuakɪbu sí,

wà tesɔ́ dānaɔwa,

gili gè zīgɔɔgu pii.

³³ Ma Dii Zīgɔde Isailiɔ Lua ma mè

Babeli keke gɔɔ kà,

a de lán pɔwena pɔ wa kàle zeu,

wàle go keèwae.

³⁴ Babeli kí Nebukaneza wá taitai,

à wá ké kélekele,

à wá tó lán dàa giiwa.

A wá mɔmɔ lán kwāsawa,

à kà páupáú ní wá pɔ maaɔ,

ɔ à ɔzɔwázi.

³⁵ Siɔnadeɔ mè

gbáa pɔ Babelideɔ mɔné aa ní só,

to a yá wí ní musu.

Yelusaleúdeɔ mè

ní bɔɔ'í pɔ Babiloniɔ mĩ,

to aa a gbe'e.

³⁶ A yáí ma Dii ma mè,

A ma! Má zeáɔ, mí tɔsié.

Má tó an swada í ba,

má tó an nibɔnaɔ gɔ gii.

³⁷ Babeli a gɔ gbèze úe,

gbēgbonaɔ tóo ú, sɔkēngu pɔ ú,

lāanipɔ ú, gbēe aɔ ku weo.

³⁸ Babelidepiɔ pūna sānusānu lán nòɔmusuwa,

aa ɔɔb lán nòɔmusu néɔwa.

³⁹ Gɔɔ pɔ an me wà,

ɔ má mɔné ní í gbáaɔ,

mí kákané, aai gɔ dɔɔsai, §

aaio i'ò vusai gɔɔpii.

Ma Dii máme má ò.

⁴⁰ Má ní pále lán sáneɔɔbɔ

pɔ wàle mɔ́ ní kòlokpaiɔwa,

lán sāsakaɔ ge blesanaɔwa.

⁴¹ Wa léle Babeliwaé fá!

Wa dúnia wéle tɔdepi síe,

Babelipi i gɔ sɔkēngu pɔ ú buiɔne.

⁴² Isia a da Babeliaé,

a ikooa kɔffideɔ léléwà.

⁴³ Aà zɔewiaɔ gɔ beziaɔ ú,

aà búu i gɔ gbáa gii ú.

Gbēe aɔ ku weo, gbēe a páao.

⁴⁴ Má fele ní Belio Babeli,

mí tó aà pɔ pɔ a mòmɔɔ pispipisi.

Buiɔ siu we lo, aà bíɔ kwé.

45 A bɔle a guu ma gbéɔ,
baade azla mibɔkli wɛɛle
ma pɔkũma pásí yáí.

46 Tó a b̀supi baœ mà,
ásu to s̄ k̄éáguo,
ásu to vía á kũo.
Yápási a fele b̀supiu,
kpaladeɔ fele ní k̄s̄o.
A yápi feena ma w̄ea,
í a feena ma zii.

47 Asa a ḡɔɔ lé m̄ó
ké má fele ní Babeli táaɔ.
A gbéɔ kwe ḡɔɔ ũ a guu,
b̀supideɔ ḡɛɛ i ḡs̄ kpá ní w̄éí.
48 Luabedeɔ ní z̄íledeɔ gulake
Babeli yá musu m̄pii,*
asa b̀sudeɔnaɔ b̄ɔ gugbántoo oi,
aa m̄ɔ lélew̄ae.

Ma Dii máme má ò.
49 Lá Babelideɔ gbéɔ ðeðe d̄únia guu dasi,
Babelipi a w̄ie sa

Isaili p̄ó aa ní dedeɔ yá musu.†
50 A Isaili p̄ó a b̄ɔ an f̄enda léz̄iɔ,
à b̄ɔ we, ásu z̄eze weo.
A to Dii yá d̄ɔágu za z̄áz̄a we,
í Yelusaleũ yáda á s̄s̄u.

51 Wà yá l̄iw̄eɛ, s̄ w̄í wá kú,
bui z̄íloɔ ḡé Dii kp̄eu e aa kúki,
wá ḡɛɛ ḡs̄ kpá wá w̄éí.

52 Ma Dii ma m̄è, a ḡɔɔ lé m̄ó
ké má fele ní Babeli táaɔ,
gbé p̄ó k̄è'ia Babiloni b̀su b̄u guuɔ aa aauke.

53 Baa tó Babeli gbà z̄s̄ luawa,
m̄é à a b̄íi les̄í gb̄aa k̄áfi,
ma b̀sudeɔnaɔ gb̄ae aa ḡe lélew̄ae.
Ma Dii máme má ò.

54 Babelideɔ wii ma d̄ɔ,
Babiloni b̀su wíwía z̄s̄ɔ.

55 Asa Dii a Babeli d̄úuz̄e,
í to aà s̄úu z̄s̄ɔ mid̄e.

Ziḡs̄ɔ lélew̄a lán ikooaɔwa,
an z̄ɔa iɔ d̄ɔ lán isukaawa.

56 B̀sudeɔnaɔ m̄ɔ léle Babeliwa,
aai aà neḡs̄naɔ kúku,
aai ní s̄áɔ é'ɛ,
asa ma Dii mi t̄osimá
mà flaboné a z̄éw̄ae.

57 Má ikaka aà k̄íaɔne
ní aà s̄nɔnaɔ ní aà d̄ɔaanaɔ
ní aà gb̄adeɔ ní aà neḡs̄naɔ,
aai i'ò vusai ḡɔɔpii.
Ma Dii máme má ò.

58 Ma Dii Ziḡs̄de ma m̄è
wa aà b̄íi ḡeele daaí,
wa tes̄ aà b̄ɔle les̄ɔwa.
Gb̄enazinaɔ í f̄ada níziawa p̄æ,

* 51:48 Zia 18.20 † 51:49 Zia 18.24

buiɔ isimagakpaa gbe a gɔ tɛ pɔ ũe.

Gɛa n Zelemii taalao Babeli

⁵⁹ Nelia né Selaia, Maasea tɔna gɛ Babeli n Yudaɔ kɪ Zedekiao kɪapi kpalablea wɛ siɔde guu. Selaiaɲi mɛ kɪa bɔokpakɪ dɔaana ũ. Yá pɔ Zelemii daèn ke. ⁶⁰ Zelemii yávaɲi pɔ a Babeli lepiɔ kɛ taala guu pii, ⁶¹ ɔ a ò Selaiaɲe: Tó n ka Babeli, wetá n lác bee kyokenɛ pii, ⁶² ní me, Dii mé ò á gue bee mɔnɔzɛ, gbɛe ge pɔtuoe aɔ ku a guu lo. Aɔ da bezia ũ gɔɔpiiɛ. ⁶³ Tó n lápi kyokè n láa, ba yewa n naaa n gbɛo, ní zu Uflata guoguo, ⁶⁴ ní me, màa Babeli a kpálɛ fusai† yá pɔ Dii yɪawa yáɲi.

Zelemii yá lén we.

52

Yelusaleu diuzɔa
(2Kia 24.18-25.21)

¹ Ké Zedekia ká wɛ bao n mɛndoo, ɔ á kɪa blɛ, á zɔlɛ kpalau Yelusaleu wɛ kuɛdoe. Aá da tɔn Amutali, Zelemii né, Libena gbɛɛ. ² A yá pɔ Dii yeio kɛ lá Yekonia kɛwa piiɛ. ³ Dii pɔkuma mé tò yápi Yelusaleu n Yuda búsuo lè pii e á gɛ n yá á n goala.

ɔ Zedekia bɔ Babeli kɪa yá. ⁴ Zedekiapi kpalablea wɛ kɛokwide guu, a mɔ kwide gɔɔ kwide zɪ ɔ Babeli kɪ Nebukaneza mɔ léleɪ Yelusaleuwa, aapi n á zɪgɔɔ pii. Aa bɔokpá a bíi sae, ɔ aa gbá lesɔ da aa liai. ⁵ Wa liaa wɛlepizi màa e kɪ Zedekia kpalablea wɛ kuɛdode guu. ⁶ A mɔ siɔde gɔɔ kɛokwide zɪ ɔ nɔana gbáakù wɛléu, gbɛe pɔblea vɪ lo. ⁷ Ké wá bíi fɛ, ɔ Yuda zɪgɔɔ lɛkɔwa gwá, aa bɔlɛ n bɔlɛ pɔ kú bíi mèn plaɔ zánguoo kibɛ kaa sae, aa pɛlɛ Yuudɛ guzule zéu. ⁸ ɔ Babiloni zɪgɔɔ pɛlɛ kɪapi gbɛu, aa aá lè Yeliko gusalalaa. Zedekia zɪgɔɔ fàaa aa aá tò we, ⁹ ɔ wá aá kù tàò Babeli kɪae Libla, Amata búsuu. We wá yádauaala, ¹⁰ ɔ Babeli kɪa aá néo kòlokpakpa aá wáa. Libla we lo ɔ á Yuda kɪaɔ dɛdɛu. ¹¹ ɔ á Zedekia wɛ bɔbɔ, á aá yè n mɔdaonoa á taaano Babeli. * ɔ á aá dàkpeu e aá gɛ ga we.

¹² Babeli kɪa kpalablea wɛ bao mɛndosaide guu, a mɔ sɔode gɔɔ kwide zɪ ɔ aá iwa Nebuzaladá mɔ Yelusaleu. Aapi mé Nebukaneza dɔaɲi gbɛzɔ ũ. ¹³ ɔ me tesɔ Dii kpéwa n kibɛo n Yelusaleu kpéɔ pii. Kpé zɔɔɔ pii lɛ, á tesɔwáe. ¹⁴ ɔ a tò Babiloni zɪgɔɔ Yelusaleu bíi gbòo pii.† ¹⁵ A taasidee n gbɛ pɔ gɔ wɛléu náaa tárnɔ Babeli n gbɛ pɔ gɛ ná Babeli kiawa. ¹⁶ ɔ á taasidee tò we aá wɛɛbuɔ n bugbɛo sɛwa.

¹⁷ ɔ Babiloni Dii kpé mɔgotɛ pɛlɛo n tadibɔo n íkakiio wɲwi,† aá tàò Babeli pii. ¹⁸ Aa tufukabɔo n pɛléu n filiadebɔo n au'elebɔo n gɔɔnɔo n mɔgotɛ pɔ pɔ wɲ Dii kpé zɪ kɛo náaa tàò lo. ¹⁹ Dɔaɲi gbɛzɔɔpi tao n tésibɔo n au'elebɔo n tufukabɔo n dau n gɔɔnɔo n imibɔo pɔ wɲ wɛ kau n pɔ pɔ wa pí n vuao ge n ánuɔuo sɛle pii. ²⁰ Mɔpɛle mèn pla n íkakiipio n mɔgotɛ zuswana pɔ kú a zɛo n tadibɔo pɔ Salomoo pí Dii kpé pɔ ũ, gbɛe mɔgotɛpi gbia lɛ dɔo, a gbia kɛ zai. ²¹ Mɔpɛlepi lesɪ gásluu baaɔ plasasaie, a gbɛne sɔ kueplapla. Mɔpi geelɛ ká ɔne siɔsiɔ, mé aa e vívɪ n guu. ²² Fua pɔ kú n musu lesɪ gásluu sɔsɔoɛ. Mɔgotɛ mɔdaona taa n gɔina pɔ wa kɛ lán gbɛafu bɛwa liaa fuaɲiɔzi pii. Mɔpɛle mèn plapiɔ doue. ²³ Gbɛafu be gɔina pɔ liaipio basoo siɔsiɔsaie, mé a ku mɔdaona pɔ wa tápi musu mèn basobasoo.

²⁴ Dɔaɲi gbɛzɔɔpi mé sa'onkia Selaia kù n áa plaade Zefaniao n bíibɔledɔanao gbɛɔn áaɔo. ²⁵ A gbɛzɔɔ pɔ de zɪgɔɔ dɔaana ũ kù wɛle guu n kɪa iwa gbɛɔn sɔpla pɔ á bɔmá wɛle guu n zɪgɔɔ gbɛzɔɔ lakɛna pɔ í gbɛɔ tɔ dalauo n gɔe gbɛɔn baaɔ pɔ wá bɔmá wɛle guu. ²⁶ Nebuzaladapi mé n naaa tárnɔ Babeli kɪae Libla, ²⁷ ɔ Babeli kɪa n dɛdɛ Amata búsuu we.

Máa wá Yudaɔ náaa n búsuu wá tárnɔ. ²⁸ Gbɛ pɔ Nebukaneza n naaa á tàò dasilen ke: Aá kpalablea wɛ sɔplade guu ɔ á tárnɔ gbɛɔn áa gɛo n bao n áaɔo (3.023). ²⁹ A wɛ bao plasaide guu gbɛɔn áa siɔ n baakwi n plaɔ (832). ³⁰ A wɛ bao n áaɔode guu ɔ dɔaɲi gbɛzɔɔ Nebuzaladá gbɛɔ náaa tárnɔ gbɛɔn áa áaɔ n basoplasoo (745). An dasi fɛle pii gbɛɔn áaasoo lɛe siɔ n áa áaɔo (4.600).

Yekonia gbasa
(2Kia 25.27-30)

³¹ Yudaɔ kɪ Yekonia taa Babeli wɛ bla áaɔsaide mɔ kuɛplade gɔɔ baasoo n plaode zɪ ɔ Babeli kɪ Evili Melodaki aá bɔ kpéu a kpalablea wɛ séia guu, á aá gbá gbáa. ³² A yámaa òè, ɔ á zɔlɛkɪ

† 51:64 Zia 18.21 * 52:11 Eze 12.13 † 52:14 Eze 33.21 † 52:17 1Kia 7.15-26 § 52:18 1Kia 7.45

pó de aà kía dee pò kuaàno Babeliò pòsa kpàwà. ³³ Yekonia a dakpeunake'ula lile, ò Ìò pòble ní kío sãnu e a wèni léú. ³⁴ Lá gu lé dò Babeli kía Ìò pòpò a ni lé aà de kpawàe e à gè gàdò.

WĒNALĒ

Yá pɔ́ kú lálɛ bee guu

Wēnale lálɛ bee lɛɛ sɔɔ pɔ́i lé Yelusaleŭ kaalea yá'o, ké an ibɛɛ Babiloni zígɔɔ lèlɛwà e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 587. Yudaɔ kpala midɛan we. A dɛ lán músipi lé pɔ́ Lua gbɛ Davidie ɛbòwa ké à mè: Aà buiɔ aɔ kpalable gɔɔpii. Aà kpalapi aɔ láaa vɔo (2Sam 7.16).

Músi yá pɔ́ kèpiɔ tò gbɛ́ pɔ́ aa b̀uɔ lé láasooke, ɔ aa wèlɛ wà yápi b̀oɔlɛ d̀ɔ. Démɛ g̀ɛwázi ní yáɛɔ? Dii g̀ɔ azɔa gb̀ɛɔnɛ ibɛɛ ũ yá? N beeo gbɛ́ pɔ́ wà zɔ́lɛmáɔ ní taɛɛ d̀ɔ. A dɔ́ngu ké Dii wēnadɔanɛ lí láao mé a náai vɔ́ zɔɔ (Wēn 3.22-23). Yá bee ɔ an wé gi dɔ́i, baa ké aa yá è.

Wēnakea Sɔ́naɛ

¹ Wéle pɔ́ wa diu yáa g̀ɔ da gii sa bɛ!

A tɔ̀b̀ò buiɔ guu yáa,

ɔ à g̀ɔ lán gyaa gb̀ɛandowa.

A iko vɔ́ b̀usuɔwa yáa,

ɔ à g̀ɔ zɔ́zɔ ũ.

² ɔ búbuape gwá,

aà oa ɔ́ ya ní wé'io.

Bui pɔ́ yeaazi yáa,

an gb̀ɛɛ lé aà ǹɛɛ niniɛo.

Aà gb̀ɛnapiɔ zɔ́b̀nkpekèè,

aa g̀ɔ aà ibɛɛ ũ.

³ Yudaɔ ku zɔ́ gb̀aau ní taasio,

ɔ wà tárɔnɔ zɔ́zɔ ũ.

Aa ku buipáɛɔ guu,

aali ɔ́ampakti eo.

An kua wétɛapiu

an ɔ́adamadɛɔ m̀ò lèlemá ǹpii.

⁴ Sɔ́na zéɔ g̀à pɔ́i,

gb̀ɛɛ lé sé à m̀ɔ dikpekɛi bo.

A bíibɔlɛɔ g̀ɔ da gii,

a sa'onaɔ lé aaukɛ,

a wéndiaɔ ku pɔ́siau,

wélepi ɔ́ikù.

⁵ Aà ibɛɛ mé g̀ɔ aà vɔ́,

aà wèlepiɔ káɛa dɔ́dɔa.

Dii mé m̀ò ní pɔ́sia beeo

táae zɔɔ pɔ́ Sɔ́napi kè yáí.

Aà ibɛɛ a gb̀ɛɔ kpán'aekè

aa tárɔnɔ zɔ́zɔ ũ.

⁶ Sɔ́na gawi láa pii.

A kíaa g̀ɔ lán tue pɔ́ kua sɛwawa.

Aa yéɛ vɔ́o,

ɔ aa báalɛ ní yanaɔnɛ.

⁷ Sɔ́nadeɔ ɔ́aaliaa wétɛa guu,

aale ní pɔ́ maaɔ bɛɛkɛ.

Ké aale g̀ɛ ní ibɛɛɔ zɔ́l,

aai gb̀ɛɛ e à d̀ámáɔ.

Ké Yelusaleŭ ibɛɛɔ aà wíwía è,

aa aà yáalɔ.

⁸ Yelusaleŭ duuna zɔɔ,

bee yá mé tò à gbálè.

Aà kpelanaɔ lé aà kpeɔ sa

ké aa aà puizi è yáí.

Aázɔawa àɛ aaukɛ,

àɛ a mi pápáu.

⁹ Aà gb̀ásí kú aà zwáawa,

i yá pɔ́ a a le dao.

Aà lélɛapi b̀ò gbé̄o sae,
gb̄ēe i waiyookèèo.

Ma taasi gwa Dii,
asa ma ibēēo lé ỳòo keae.

¹⁰ Aà ibēēo ɔ̀pèle aà àizēēowa.

Bui p̀ó n giné̄ aa ḡē n gbé̄o k̄òk̄āaaú,
a è buipiō ḡè n kp̄éu.

¹¹ Aà gbé̄o lé aaukē nípii,
aale p̀oblea wēēle.

Aale ní àizēēo lēúkpakē
ní p̀obleao w̄eni bad̄o yáí.

Wé̄se ñ gwa Dii,
wá̄le ma ke p̀óɔɔē.

¹² A gbé̄ p̀ó ále ḡē lao,
ma yá lé kēé yáē úo lé?

A wé̄se à gwa tó yá'õmaē ká
p̀ó p̀ó wa kp̄ámazīewa.

Dii mé̄ kp̄ámazi a p̀ókúma p̄ási b̀ob̄oaa ḡoo.

¹³ Kua za musu à té gb̄àea wawáwá ú.

A ba kp̄ámeē ma táa'ozeu,
à ma s̄oaa.

A ma ke bezia ú,
à ma to ní aafiasaio ḡoopii.

¹⁴ Dii ma táaēo kák̄o,
a tá zuu ú.

A d̄ámeē ma n̄oē,
õ ma gb̄aa búsa.

A ma gbé̄o ná gbé̄ p̀ó aa f̄õ ní fuōonē ní ɔ̀zì.

¹⁵ Dii sakà neḡona p̀ó kú ma guūogu.

A gbé̄o k̄āamazi,
aa ma èwaasōo k̄é k̄élekele.

Ma Yudāo mēewia léso,

Dii õz̄õa a vē̄ef̄ek̄liu.

¹⁶ Bee ́õ m̄ále d̄o,
ma w̄é'í lé kwé̄.

N̄õseninina kumanōo k̄áio,
wá̄le wēēle ma nis̄ina suo.

Ma né̄o ḡȭ gií,
asa ibēē gb̄āam̄òmēēē.

¹⁷ Ma Siona, ma ɔ̀kpá,
õ gb̄ēē ku à ma n̄õsē n̄ínimēēo.

Bui p̀ó liaa Yak̄obu buīozīo

õ Dii d̄ile aa ḡõ ní ibēēo ú.

Ma Yelusalēú ma ḡõ ibēep̄iōnē lán p̀ó gb̄āleawa.

¹⁸ Dii yá naē,

asa ma b̄o aà yá kp̄eē.

Bui píi à swákpa,

í ma yá'õma ma.

Wà tá ní ma w̄éndiāo ní ma èwaasōo z̄l̄z̄oo ú.

¹⁹ Ma lēz̄ú bui p̀ó yemazīozīo,

õ aa z̄l̄b̄on̄kpek̄è̄mēēē.

Ma sa'onaōo ní ma gb̄ēz̄õõ k̄èsai ma zēaō guu,

ḡoo p̀ó aale bl̄e wēēle,

aa ní w̄eni ba d̄òd̄o.

²⁰ Dii, ma taasik̄ea gwa,
ma n̄õsē lé ték̄ú.

Ma túlu yà,

asa ma p̄á n yáa maamaaē.

Zì ma gbé̄o bl̄e ḡāē,

m̄é gaga ku ua.

21 Wà ma aaukea mà,
kási má nòsēninina v̄lo.
Ma ibeē ma taasikea bao mà,
aale p̄nake ní yá p̄ó ní kēmēēo.
To ḡo p̄ó n a yá'ò ká,
aai ḡōmawa.

22 N ní v̄aikēa b̄oné gupuau,
ní kené lá ní kēmēēwa ma tàae yái.
Ma aaukea z̄ō,
ma s̄ō yēēē v̄l̄o.

2

Ia p̄ó Dii dà Siṅnawa

¹ Gwa lá Dii p̄okūma kù Siṅnaa lán suawa.

A Isailiō bēēē p̄ó z̄ō luawa p̄àlē z̄l̄ē.

I a gbadib̄opi yáda a p̄ofēḡo.

² Dii Yak̄bu buiō kp̄éō d̄aai ní wēnagwasai,

à Yudaō mēēwia zegik̄iō kwè a p̄ofē guu,

à kēse t̄ō a k̄iā ní ní kpalaowa z̄l̄ē.

³ Aa p̄okūma p̄as̄i guu à Isailiō gb̄āa k̄o'è.

A a ɔb̄l̄e ní yáú an ibeēō wáa.

A kù Yak̄bu buiōwa té ũ ní p̄ó p̄ó liaiō p̄ii.

⁴ A saḡole lán ibeēwa,

à ɔk̄á s̄áú.

A gb̄é p̄ó k̄ēē maa yáa ɔd̄ēde p̄ii

lán w̄l̄ēwa.

A a p̄okūma p̄ipi Siṅnawa

lán t̄ēwa.

⁵ Dii ḡō lán ibeēwa,

a k̄ē Isailiōne s̄aabu.

A ní kib̄eō d̄aai,

à ní w̄l̄ē b̄iideō kwè.

A tò búbua ní wēna wiio k̄aif̄i Yudaō mēēwiau.

⁶ A a kp̄é gb̄oō à ḡō lán kaawa,

à a gb̄éō k̄āaakipi w̄wi.

Dii tò dikpe ní kámaboḡo yá d̄o Siṅnadeōgu bo.

Aa zaf̄ēa z̄ō guu i k̄iā ní sa'onaō gwa p̄e ũo.

⁷ Dii ḡi a gbagb̄ak̄izi,

à p̄akp̄a a kp̄éi.

A kibe kp̄é gb̄āaō n̄a ibeēne ní ɔz̄i.

Aa kúkuak̄ē Dii kp̄éu

lá w̄i ke dikpe z̄l̄wa.

⁸ Dii z̄ē ní Siṅna b̄ii gbooaōe.

A ba ȳōw̄a, i ḡi ɔt̄iwaō.

A tò a b̄iio lé p̄iā, aa ḡō k̄ēl̄ekele.

⁹ A b̄ole gbaō v̄l̄ē t̄oŕe,

a gb̄āaō è'ē kp̄éekpee.

A k̄iā ní a néō ḡō buip̄alēō guu,

wa ikoyā k̄ūa bo.

A ānabiō lí yá p̄ó b̄ò Dii k̄iī e bo.

¹⁰ Siṅna gb̄ēz̄ōō z̄ōl̄ēa z̄l̄ē,

an lé kp̄aaūa.

Aa b̄ūsuk̄ā ní miu,

aa zw̄ankasaō k̄akar̄iā.

Yelusaleū w̄ēndiāō mi ḡō p̄ēl̄ēa z̄l̄ē.

¹¹ Ma w̄é lé wo ní ɔbo,

ma n̄òsē lé t̄ékū.

Ma p̄o yá dúuudu ma gb̄éō dedēa yái.

Néf̄ēnenaō ní n̄ét̄inaō k̄alē ma ḡāaō yēēesai.

12 Goo pɔ aale léle gāae
 lán gbé pɔ kè'fawá,
 aale ní daɔ la aa mè:
 Wá pɔblea ní imiao e má ní?
 An wēni lé gēzea ní daɔ kùe.
 13 Yelusaleū, má one kpelewa ní?
 Bɔ má n lēuòí?
 Mēewia léso Siona, bɔ má me n muaaò
 mà ní nòse nínineí?
 N bɔ e zà lán ísia ewa,
 déme a fɔ n gbágbái?
 14 N ānabio yāpá gii ène.
 Aai n yāvái bɔne gupuau aa n kē zɔblewao.
 Yāpá gii pɔ aa ène n sāsá.
 15 Gbé pɔ lé gēɔ pii aalɔ ɔtaale,
 aalɔ lesuikema Yelusaleū,
 aalɔ mikene déúdeú.
 Aai me, wéle pɔ a kefena kè zài,
 dúnia píi pɔnakebɔpin wee?
 16 N ibeɔ lé ledɔma pii,
 aale lesuikema.
 Aale swaa biima,
 aale me wá dáaf,
 wá wé dɔ gɔɔpizi yāae,
 wa wesle sa.
 17 Dii kè lá à zèowa,
 à yá pɔ a díle za zi pápa.
 A n kwɛ n wēnagwasai.
 A tò ibeɔ pɔnakè n musu,
 à n wéle gbá gbāa.
 18 Siona, to n bíi wiile Diizi ní nòseɔ,
 to n wé'i àò bàale lán swa'íwa fāane ní gwāasínao.
 Nsu kámaboo,
 rísu to n wé íampao.
 19 Fɛle wii kau gwá gudɔanaɔ kɔ leũkpakegɔɔ.
 N n sɔ wé Diie,
 ní ɔɔaazi n né pɔ lé ga ní nɔanao zɛau wēni yái.
 20 Dii, gwa n gwa!
 Dé n yá bee taa kèè yāai?
 Nɔɔ ní né pɔ aa ní í aa ní kuɔ soa maan wea?
 Sa'onao ní ānabio dedea n kpéu maan wea?
 21 Néfenen gbēzɔ gɔ gɔ kálea zɛau luutēu.
 Wá ma èwaasoɔ ní ma wéndiaɔ dède ní fēndao.
 N ní dede n pɔfegɔɔ,
 n ní kaale ní wēnagwasai.
 22 Lá ni gbé káaa dikpegɔɔ,
 máa ní tò yāpási líamazi.
 N pɔkūmagɔɔ gbēe i pilimao,
 gbēe i e bɔo.
 Ma ibeɔ gbé pɔ ma ní gwá ma ní kuɔ míde.

3

Wɛda nòseniniai Dii kíi

1 Má de gbé pɔ Dii pɔkúma gotɔwá à taasi è úe.

2 A ma ya à ma kpa gusiaue,
 i ke gupuau no.

3 Mámɛ ɔ ɔtɔa gɔɔpii,
 a láaa vío.

4 A tò ma me ibába,
 à ma wáɔ wíwi.

5 A kona ní mekεmuunao liamazi lán b́liwa.

6 A tò ma ye gusiau

lán gbé ṕ gá à gègèowa.

7 A ǵ liamazi, má f́ b́o,

à m̀ gala gbiao kpámεε.

8 Ma wiilè, ma suabale z̀aàzi,

kási i swásmazio.

9 A g̀bò ní gbè gbènεo,

a pá ma zéa a dè.

10 A g̀mεε lán gbεaana ṕ naalea

ge ǹomusu ṕ ye láuwa.

11 A zé s̀a, à ma taitai,

à ma ̀kpá.

12 A a ka kpá sáa,

̀ à ma dile ṕ ṕ á pá ù.

13 A a gbála ka t̀ ma baluwa.

14 Ma g̀ ma gbéone ṕ yáal̀a ù,

aa lédamaǹ m̀pii.

15 A ble k̀sá o'omεε,

à ma kaka ní g̀io.

16 A gbèk̀o kpáa, ma swaa è'ε,

à ̀z̀a tufua.

17 A ma ké aafiawa,

má d̀ b́ wí mε nama ̀o.

18 ̀ ma m̀, ma g̀ yéεsai,

ma wé d̀ Diizi ̀o.

19 Ma liaaliaa wétεa guu d̀magu,

a demεε g̀i ní konao ù.

20 Yápi ̀ d̀magu maamaε,

̀ ma kúsu kwè.

21 Yá ṕ ̀ d̀magu

̀ to ma ǹε à d̀ daa dòn ke:

22 Dii gbéke mé tò wi midεo,

aà wēnadōane lí láao.

23 Aà yearízi ̀ dafu lá gu lé d̀ε,

a náai ví z̀o.

24 Ma m̀, Dii mé ma baa ù,

a yáí má s̀aàzi.

25 Dii maa gbé ṕ an wé d̀aàziε,

gbé ṕ aale aà k̀i wεεo.

26 Wεd̀a Diizi z̀asai à ní suaba mé maa.

27 A maa gbé taasi f́ a èwaasog̀ε.

28 Aà z̀le ado k̀ilikili,

asa Dii mé aà d̀u.

29 Aà a mipεε b̀suu,

̀ wεd̀aàzi.

30 Aà a gεε d̀ gbé ṕ ye a s̀nkεε,

i to wí a k̀.

31 Asa Dii lí ǵ gbéi à aà tò we g̀òpiio.

32 Baa tó à aà dá taasiu,

̀ aà wēnagwae a gbéke z̀o léu.

33 Dii lí gbé swágaga ní p̀naoo,

̀li aà da taasiu páo.

34 Tó wáε ̀z̀ z̀z̀owa dúnia guu guei,

35 tó wáε ní yá málené Lua Musude kpé kpεε,

36 tó wáε yákpaleke gbéone kolea,

Diipi lé eo lé?

37 Déme a f́ mε á ke, i ke,

tó Dii i a zeb̀o ni?

38 Vái ní maa o i gbé le Lua Musude lé saia?

39 Gbēnazīn bēē né zé vī à zɔaka a duuna ɪadama yá musuo.
 40 Wá wéte wá kuai wá gwa maamaa,
 wí ɛa su Diiwa.
 41 Wá ɔɔ Luazi musu ní nòsemendoo, wí mɛ:
 42 Wa duunakè, wa swágbāakè,
 ɔ ni sùuukewanɔ.
 43 N pɔkūma kàkanla, n pɛwá,
 n wá dɛde wá wēnagwasai.
 44 N ɔɔ luabɛpuanau,
 ké rísu wá wabikɛa mao yáí.
 45 N wá díle ukɔɔ ge bīsa ũ buipáɛɔ guu.
 46 Wá ibɛɛ swaa bīwá npii.
 47 Vīa rí zua baiuo mé gɔwēɛ
 ní músió ní kaalɛao.
 48 Ma wé'i lé bāalɛ lán swa'iwa
 ma gbéɔ tɔɔzɔa yáí.
 49 Ma wé'i aɔ kwɛ zesaie,
 aɔ kámaboa vɪo,
 50 e Dii gɛ wɛzu zīlɛ à e.
 51 Yá pɔ ma wéle nɔɔ lè,
 ké ma wɛsɪɛ, ma nòsɛ ɔɔkpá.
 52 Gbé pɔ aa ibɛɛsɛmanɔ pāɔ
 lé ma wɛ lán bāwae.
 53 Aa ye ma wēni bɔlia ɛu,
 aa ma papa ní gbɛo.
 54 I dāmala,
 ɔ ma mɛ ma gae sa.
 55 Kua za è títíu we
 ma lezúnzi, Dii.
 56 Ké ma suaba wiilè, ní mà,
 ní swákpa ma yáao.
 57 Ké ma lezúnzi, n sɔmazi,
 n mɛ másu vlakeo.
 58 Dii, n zɛmanɔ yákpaleu,
 n ma wēni sí.
 59 N è lá wá ma yá málemɛɛ,
 ɔ n yānakpaa, Dii.
 60 N è lá aa ye tɔsia
 ní vāi pɔ aa a lɛkpaaɪmazio pii.
 61 Dii, ní mà lá aa ma sɔsɔ
 ní vāi pɔ aa a lɛkpaaɪmazio pii.
 62 Ma ibɛɛpiɔ ɪɔ lépɛ kɔ swáú,
 aalɔ lɛkpaaɪmazi gɔɔpiiɛ.
 63 N ní zɔlea gwa ní ní fɛɛɛao,
 ma tɔ mé gɔ ní lɛ ũ.
 64 Dii, fɪaboné a zéwa,
 kené an yākea léu.
 65 To an swá gbāakū,
 ní láaizímá.
 66 Pémá ní pɔfɛo,
 ní ní tɔɔzɔ dúniau.

4

Ia pɔ wa dà Sɪɔnadeɔwa

1 Vua siakūɛ fá! Vua tɛɛtɛɛ lí!
 Lua kpé gbè bɛɛɛɛɔ fāaa zékpaaɔɔu pii.
 2 Sɪɔnade pɔ wāle ní bɛɛɛ lɛɛŭ ní vuao yāaɔ,
 wá ní díle lán gɪ ɔɔɔwa,
 oobona ɔzɪɛ.
 3 Baa gbɛghbonaɔ ɪ yɔ kpá ní néɔwa aa miɛ.

Ma gbé s̄ aa pāsikù,
aa ḡ lán taataawa gbáau.

⁴ Né ȳm̄inao lēna nàale ní lé musu imi yái.

Néó lé p̄ē gbēa,
kási gbēe lé línéó.

⁵ Né p̄ aai ble maa ble yāao ḡ gembēenaō ū zeaō guu.

Né p̄ wá ní gwá ní p̄kasa odeō lé p̄blea wēle bisau tufua.

⁶ Ma gbéō vāikea de S̄oḍūdeō duunala.

Lua S̄oḍūpi suumpà kándoe,

gbēe i oḍawào.*

⁷ An kíaō zēa de buntafaa yāa,

an pípia de ví'ipua.

An meō tēa lán lubiiwa,

an zea maa lán safiiwa.

⁸ Tiasa an sia de n̄isi b̄oó góa,

tó aa be gāae, w̄li ní d̄o.

Aa ḡ wákambaaō ū,

aa ḡ lán lí giíwa.

⁹ Gb̄é p̄ ḡaga z̄iū mi na de

gb̄é p̄ lé gaga ní n̄anaoḍa.

Bua p̄ō kuo, aale ibaba,

aa ḡ woóo.

¹⁰ Baa n̄e wēnad̄nedeō ní néó f̄ùkè ní z̄ia.

An népiō ḡ ní p̄blea ū ma gb̄éō t̄l̄o z̄a guu.†

¹¹ Dii p̄f̄e p̄alamá,

à a p̄kúma p̄s̄i b̄òb̄ómá.

A tes̄ō S̄onawa,

à k̄ à ēwa.

¹² D̄únia k̄iaō ní gb̄é p̄ k̄ú a guuō píi,

aale e yāa Yelusaleū ib̄eō f̄ ḡe a b̄oleuo.

¹³ Aā ānabiō duuna ní aā gb̄agbanaō vāikea yái.

Aa gb̄ēmaaō d̄ede ní w̄le guue.

¹⁴ Ō aaiō oḗmalemale zeaō guu lán v̄iāwa sa.

Aa gb̄al̄e gb̄ēdeapi yái,

gb̄ēe lí we oḗ ní p̄kasaōwao.

¹⁵ W̄iō wiid̄ómá, à géi gb̄ās̄ideō!

A géi, à géi, ásu oḗwáo!

Aaiō b̄aale w̄o liaaliaa,

buip̄aleō i oné: A e àō ku lao.

¹⁶ Dii mé ní fáaa ní oa f̄ēnkpaao,

a ye à ní eo.

W̄li ní gb̄agbanaō gwa p̄e ūo,

w̄li gb̄ēz̄ō w̄egwao.

¹⁷ Wá wé d̄o gb̄ēzi aa d̄owále

e wá wé w̄o p̄.

Kua gud̄ak̄i wa buie d̄á,

a f̄ wá suaba s̄o.

¹⁸ Lá wále t̄á'a' o píi, wále wá w̄e,

w̄li e wa bebe gāae lo.

Wá w̄ēni ḡ lé, wá ḡo ye pai,

asa wá kua lé k̄e.

¹⁹ Wá gb̄ēselenaō wāa de k̄ú b̄oā musua.

Aa p̄elw̄azi gb̄ēsis̄iō musu,

aa wá d̄ád̄á gb̄áau.

²⁰ K̄ia p̄ Dii kp̄á wá f̄an w̄ēnide ū,

aa aā k̄ ní baiō.

Wále e yāa ōme aō k̄paaw̄azi buip̄aleō guu.

* 4:6 Daa 19.24 † 4:10 Iko 28.57, Eze 5.10

21 A Edo̯ p̯ó á kú Uzu búsuu,
 à ví àò kēaa ní p̯onaò g̯íá!
 Lua a a p̯okūma í d̯òé à mi à k̄á s̄òé,
 í á p̯okasaò wolowá.
 22 Siɔnadeò, á íadama lé a ká,
 wa táánò z̄l̄z̄òò ū lo.
 Edo̯ò, Dii a b̄òb̄óánò ní á duunao,
 í á v̄áikea wíé á musu.

5

Wabikea kua tadamau

1 Dii, to yá p̯ó wá lé d̄ongu!
 Gwa ñ gwa lá wá widawá.
 2 Buipáleo mé ḡò wá búsu ví,
 z̄l̄lo mé kú wá kpéò guu.
 3 Wa ḡò netonèò ū desai,
 wá daò ḡò gyaò ū.
 4 I p̯ó wá ví, wi lue wá gbasá mi,
 baa wázla yáa wi ɔabò wá lue sa.
 5 Wá ibeèò looawála,
 wa kpasá, wi íampakii eo.
 6 Wa ɔdò Egipiò ní Asiliòzi
 ké wá blé e à m̄ówá yáí.
 7 Wá maeò duunakè, aa ku lo,
 ɔ an táaeò lé wí wá musu.
 8 Z̄òò mé lé kiblewá,
 gb̄èe ku à wá b̄ò ní ɔz̄l̄o.
 9 Wi blé weele kai guue
 gb̄āam̄onede p̯ó kú s̄eũò yáí.
 10 Wá báa wá lán oo p̯ó díteawa,
 n̄ana m̄ò ní m̄ewáa pásio.
 11 Wá gb̄āam̄ò wéndiaòne Siɔna
 ní wá Yudaò w̄éleò guuo.
 12 Wá kíaò yèye ní ɔɔwa wá ní loo,
 wi beèe d̄ò maez̄òòneò.
 13 Wí wisil̄gb̄e di èwaasoòne,
 ne ḡòenaò lé fu yáabaaawa.
 14 Gb̄èz̄òò lí káaa ḡāae lo,
 èwaasoò kámabò ní lesiao.
 15 Wá p̄ona láa,
 wá ɔwáa ḡò búbuapea ū.
 16 Wá f̄ula gò wá miwa à l̄èl̄e,
 waiyoo wápiò, wa duunakè.
 17 Bee yá mé tò wá p̄ò yá,
 yá beeo yáí wá wé sisi.
 18 Siɔna gb̄èsisi ḡò bezia ūe,
 we gb̄egbonaò í k̄l̄impau.
 19 Mpi Dii, niò kible ḡòpiie,
 n z̄l̄eá báawa láaa v̄lo.
 20 B̄óyáí wá yá íò s̄āngui?
 Nyò wá v̄uaa e wá w̄eni léu yá?
 21 Dii, to wá suma, wí su.
 To wá ea su wá pá ziu.
 22 Ge n giwázi f̄afla yá?
 N p̄ò f̄ewázi dúduu yá?

EZEKIELI

Yá pɔ́ kú lée bee guuɔ

Yelusaleũ Lua kpé sa'ona Ezekieli ku Isaili pɔ́ wà tàrnɔ̀ Babiloniɔ̀ guue e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 597, Nebukanza léea Yelusaleũwa sèia gbæa. A wè siis gbæa Lua aà sisi aà ke ànabi ù. Kua zɔ̀bleu Ezekieli lé lada Yuda pɔ́ wà tàrnɔ̀ Babiloniɔ̀wa ní gbé pɔ́ aa gò Yelusaleũɔ̀ lɔ. Ké wa Yelusaleũ ní Lua kpéɔ̀ kàale wè 587 guu, 5 à ní nòse níninè, a òné aa wɛɔ̀ Luazi.

Ezekieli wépfungu'è dasi, bee gbæa à yáɔ̀ kèkè seela ù, aà yákeapio aà yádane síanapiliwáné. Dea sa'ona ù guu à gbãakpà Lua kpé dɔa yáwa maamaae, ní beeo à mè Lua kú ní a gbéɔ̀, baa Babiloni búsuu, i ke kpépi 5 Lua kuu adoo (11.16). Baade yákeao de azla yá ùe (18), i ke gbépále yá no, 5 à baade gɔ́a gbé dafu ù yá'ò à kpálè à siwà. A mè lɔ Lua a a Nisína da Isailiɔ̀gu, aai vu (37) aai ea tá ní búsuu (11.14-20, 36.1-38).

Dii azla ɔ̀ba Ezekielie

¹ Ma wè baakwide guu, a mɔ̀ siisde gɔ̀ɔ̀ sɔode zí, má kú ní zìzɔ̀ swa pɔ́ wí mɛ Kebaa sae, 5 luabe wèaa,* 5 ma Lua è wépfungu'ea guu. ² Kí Yekonia gɔ́a zìzɔ̀ ù† wè sɔode guu ³ 5 Dii yá'ò mapi sa'ona Ezekieli, Buzi néè Babiloni búsuu we. We Dii gbãa m̀ɔ̀ua.

⁴ Ké ma wɛzù, 5 má è zaa'ana lé fele gugbántoo oi. Lou sa sisi, àle píle, àle teke púuu. Té pɔ́ kú a guoguo de lán mò tèa bóiboioiwa. ⁵ Pɔ́ kú tépi guu, a de lán pɔ́ bée mèn siisɔ̀wa,† an taa b̀ gbènazínawa, ⁶ ama an baade oa siisii5 mé aa gàsía ví siisii5. ⁷ An gbáɔ̀ súsu, an gbálao de lán zù swewa, àle teke lán mɔ̀goté yɔ̀ɔ̀awa. ⁸ Aa gbènazína ɔ̀ ví ní gàsíaɔ̀ zíe. An oa siis ní ní gàsía siisɔ̀ dɔ̀ɔ̀ aè ní kpéɔ̀, gbàtèe ní gbàtèeo, ⁹ an gàsɔ̀lapió lé kákɔ̀wa. Gu pɔ́ aale géu, aali lé liaao, aai gé ní ae màa g̀ɔ̀ɔ̀e.

¹⁰ Lá an oapio den ke: An baade gbènazína oa ví, mé aa nòmusu oa ví ɔ̀plaa oi, zu oa ɔ̀ze oi, mé aa kúu oa ví lɔ ní kpé oi. ¹¹ Maa an oao de. An baade gàsía pɔ̀oa musu plapla, aale kákɔ̀wa, a pla pɔ́ g̀ɔ̀ɔ̀ naanzi. ¹² An baade í gé a aedɔ̀awae súsu. Gu pɔ́ an nisína tàu, we aai géu, mé gu pɔ́ aale géu pii, aali lé liaao. ¹³ Pɔ́ béepio kekeá de lán teyɔ̀ ge sètewae. Tépi gupua zɔ̀ɔ̀, lɔ táa'ò pɔ́ bée mèn siispio zànguo. Lou lé pilepile tépi guu.* ¹⁴ Pɔ́ béepio waa lán loupileawa, aai gé, aai su.

¹⁵ Ké mále pɔ́ bée oa siisdepio e màa, ma wuluu è an baade sae ɔ̀le. ¹⁶ Wuluupio ní ní pɔ́ lé teke lán gbè becedewa, mé an siis pii aa doùe. Wuluupio kea taan ke: Ampii aa wuluu ví mèn plapla pãpãakɔ̀a. ¹⁷ Tó aale táa'ò, aai gé ae ní kpéɔ̀, gbàtèe ní gbàtèeo liaasaie. ¹⁸ An wuluupio lesí, í to vía ní kú, mé wé fifwà à liai.† ¹⁹ Tó pɔ́ béepio lé táa'ò, wuluupio lɔ be ní sae. Tó pɔ́ béepio fele ɔ̀le aale gé musu, wuluupio í fele musu sɛ. ²⁰ Gu pɔ́ an nisína tàu, we aai géu, an wuluu í fele gerínɔ̀ sánue, asa pɔ́ béepio nisína kú ní wuluu guue. ²¹ Tó pɔ́ béepio lé táa'ò, an wuluu lɔ táa'òe. Tó aa zae, aai zae sɛ. Tó aa fele ɔ̀lewa, wuluupio í feleérínɔ̀ sánue, asa pɔ́ béepio nisína kú ní wuluu guue.

²² Báluma kpále pɔ́ béepio mia e musu, àle teke wásawasa lán diiwa.† ²³ Bálumapi zíe an gàsía pɔ̀oa, aale kákɔ̀wa, an baade gàsía mèn plaplaɔ̀ naanzi. ²⁴ Ké aale táa'ò, ma ní gàsɔ̀lapió kía mà lán izɔ̀suka kɔ̀fiwa,§ lán Gbãapiide lɔ̀ɔ̀wa, lán zìgɔ̀ zɔ̀awa. Ké aa zè, 5 aa ní gàsía náaa. ²⁵ Ké aa zea an gàsía náaaa màa, ma lɔ̀ mà ní mia za báluma musu. ²⁶ Pɔ̀e kú ní mia bálumapi musu we lán kiblekila pɔ́ wa kè ní safiowa,* mé ma gbèe è zìlea kilapiu musu we lán gbènazínawa. ²⁷ Má è, zɔ̀a aapi léu e musu a de lán mò tèa bóiboí† pɔ́ lé pipi lán téwawa, mé zìle oi de lán téwa. Gupua gbãa liaaaazi. ²⁸ Gupuapi b̀ lán naali pɔ́ b̀ gɔ̀ɔ̀ pɔ́ lou lé mawa. Dii gawi kekeá pɔ́ má èn we. Ké má è, ma wule ma gbèu g̀ɔ̀ɔ̀, 5 ma lɔ̀ mà, àle yá'òme.

2

Dii Ezekieli sisia

¹ A mè: Gbènazín né, fele ze mà yá'onno. ² Ké àle yá'omee, à Nisína dìmee à ma se ma ze, 5 má mà àle yá'omee ³ à mè: Gbènazín né, mále n zì Isailiɔ̀wae, bui swágbãade pɔ́ b̀ ma kpépio. Ampio ní ní deziɔ̀ aa zàmee yáwae e ní a gbão. ⁴ Gbé pɔ́ mále n zímápio swá gbãa, mé aali ma yãmao. Oné Dii Lua mé lé yáe bee oné. ⁵ Aa swásei ge aa gí seii an swágbãa yáin nò, aao d̄s ké

* 1:1 Zia 19.11 † 1:2 2Kia 24.10-16 ‡ 1:5 Zia 4.6 § 1:10 Zia 4.7 * 1:13 Zia 4.5 † 1:18 Zia 4.8 ‡ 1:22 Zia 4.6 § 1:24 Zia 1.15, 19.6 * 1:26 Eze 10.1, Zia 4.2-3 † 1:27 Eze 8.2, Zia 1.15

ānabi kú ní guu. ⁶ Mpi s̄ gbēnazín né, n̄su v̄iakené ge an yā'oāo. Baa ní kua leaa ní lesikaopīo guu, mé ní z̄lēa sóipīo kíi, n̄su v̄iake ní yā'oāo. Nsu to s̄ kēngu an yáio, asa swágbāadēone. ⁷ Tó aa swás̄e ma yáí ge tó aa swás̄eio, n̄su gí oinéo, asa swágbāadēone. ⁸ Mpi s̄ gbēnazín né, swás̄e yá p̄ mále on̄eí. Nsu swágbāake lán swágbāadepīowao. Le'ele, ní p̄ p̄ mále daune só. ⁹ Ké ma wes̄e, s̄ ma ɔ̄ è, a taala kooa k̄ua, àle ð̄omee, ¹⁰ a p̄o ma ae. Wà wēnale ní búbuao ní waiyoōo k̄ewà kpe pla pii.*

3

¹ A ð̄omee: Gbēnazín né, p̄ p̄ ð̄ane só. Taalae bee só, ní ge ñ̄ a yā'o Isailīone. ² Ké ma le'ele, à taalapi ð̄umēe má só. ³ ɔ̄ a ð̄omee: Gbēnazín né, taala p̄ má ð̄ane ní léupi só, i n n̄se ká. ɔ̄ má só. A k̄e ma léu na lán z̄owa.* ⁴ ɔ̄ a ð̄omee: Gbēnazín né, fele ge ñ̄ ma yápi o Isailīone. ⁵ Mále n z̄i bui p̄ an buiyā maa ía mé an yā'oa z̄i'ũ k̄iio, Isailīo mále n z̄imá. ⁶ I ke bui dasi p̄ an buiyā maa ía mé an yā'oa z̄i'ũ mé n̄ȳó ní yāmaōo k̄iio no. Tó amp̄i mále n z̄imá, aa swás̄e n yáie. ⁷ Isailīo we swás̄e n yáio, asa aali swás̄e ma yáio. Amp̄ii an swá f̄e, an k̄ua gbāe. ⁸ Má tó n kua à̄o gbāa lá ní p̄wae. Má tó ñ̄ ze gí lá aa z̄è lé gíwa. ⁹ Má tó n kua gbāa à̄o de gbēa. Nsu v̄iakenéo. Nsu to s̄ kēngu an yáio, asa swágbāadēone. ¹⁰ ɔ̄ a ð̄omee: Gbēnazín né, swás̄e yá p̄ mále on̄eí p̄íi, n̄ȳó k̄ua n s̄su. ¹¹ Fele ge yā'o n gb̄ē z̄īɔ̄one, ní me Dii Lua mé yáe bee ò, tó aa swás̄eí, ge aa swás̄eio.

¹² Aà Nisina ma se musu, s̄ ma k̄f̄i gbāa mà ma kpe wà mè: Wà Dii gawide sáaukpa aà k̄k̄i. ¹³ P̄ b̄éep̄i ḡás̄īāo leak̄owa k̄f̄i mé ð̄o ní wuluu p̄ be ní saēo k̄f̄i gbāao. ¹⁴ Nis̄inapi ma se ḡemanō z̄éa, ma n̄se ð̄okpaa mé ma p̄o paa, āma Dii gbāa mé m̄̄a. ¹⁵ Ma ka z̄īɔ̄ p̄ k̄ú Telabib̄i k̄i Kebaa sae, s̄ ma z̄lē gu p̄ aa kuu we e gōo sopl̄a. Yá ð̄ia.

Isailīo gbaa laai

¹⁶ Gōo sopl̄api gbēa Dii yā'ð̄omee à mè: ¹⁷ Gbēnazín né, ma n ke gud̄s̄ana ũ Isailīone.† Swás̄e yá p̄ lé b̄o ma léuzi, ní ní gbaomēe laai. ¹⁸ Tó má ò v̄aikenae a gae, mé ní aà gba laaio, ge ní ledawà aà mik̄e v̄aiwa ké à e à̄o kuo, v̄aikenapi a ga a duuna yáie. Aà gaa yá s̄ a wi n musue. ¹⁹ Tó n aà gb̄a laai s̄, mé í mik̄e a v̄aikeapiwao, a ga a duuna yáí, mpi s̄ n lé āo ku yápi guu bo. ²⁰ Tó maakena a maak̄e tó mé à̄le v̄aike, má tó aà kp̄ague, í ga. A ga, ké ní aà gba laaio yáie. Má maa p̄ a k̄e yāda bo. Aà gaa yá s̄ a wi n musue. ²¹ Tó n ledawà n mè asu duunakeo s̄, mé í duunakeo, āo kue, ké à n ledama mà yáí. Mpi s̄ n lé āo ku yápi guu bo.

²² Dii gbāa m̄̄a we, s̄ a ð̄omee: Fele gé gusalalau, we má yā'oun̄e. ²³ ɔ̄ ma fele ge gup̄iu, ma Dii gawí è ze we lá má è Kebaa saewa, s̄ ma wule ma gbēu ḡ̄o. ²⁴ ɔ̄ a Nisina ð̄ēdēa à ma se ma ze, s̄ a ð̄omee à mè: Ge ñ̄ ḡe k̄p̄u. Zetanle. ²⁵ N gbēnazín né, wa moma ní bao, wí k̄ane, ké n̄su bo ní k̄i báasio yáí. ²⁶ Má tó n léna naale n lé musu, ké n̄su yā'on̄e, ní ní gba laaio yáí, asa swágbāadēon̄e ní ũ. ²⁷ Ama tó ma yā'on̄e, má n léna gole, ní gb̄asa on̄e ma Dii Lua máme ma yáe bee ò. Gb̄é p̄ a swás̄eí, aà séí, gb̄é p̄ a ḡii, aà ḡii, asa swágbāadēon̄e ní ũ.

4

Koez̄a Yelusalēu seela

¹ Gbēnazín né, biliki ð̄ile n ae, ní Yelusalēu w̄éle taa k̄ewà, ² ní koez̄i. B̄oo kp̄ákpai, ní gb̄a les̄o ð̄a ñ̄ liai, ní búsu k̄álekale a b̄iio sae, ní b̄iigboob̄o k̄ále ñ̄ liai. ³ M̄o p̄ēpē se ñ̄ péle m̄̄o b̄ií ũ mpi ní w̄élep̄i z̄anguo, ní aed̄owà. Wà koez̄ò w̄élep̄izie, m̄me ní koez̄inapi ũ s̄. Bee īo de seela ũ Isailīone.

⁴ W̄ule n gb̄at̄ēe ɔ̄zeewa, n̄īo Isailīo duuna sea e n w̄ulea n gb̄at̄ēep̄iwa gōo léu. ⁵ Ma gōo àa pla kwisai (390) ð̄ilene n̄ȳó Isailīo duuna sea e an duunakea w̄è dasileu. ⁶ Tó n bee k̄e ní l̄aa, ea w̄ule n gb̄at̄ēe ɔ̄plaawa, n̄īo Yudāo duuna sea e gōo bla. Ma ní duunakea w̄è ð̄ilene, w̄è dodo gōo dodo. ⁷ Aed̄o Yelusalēu p̄ n koez̄īpiwa, ní n ula ḡás̄ī s̄s̄s̄, ní anabikeke a yá musu. ⁸ Má ba k̄ane, ké n̄su lilek̄i eo yáí, n̄īo w̄ulea n gb̄at̄ēe kpe dopiwa e koez̄iḡōopi ge paò.

⁹ Mase ní naao ní bl̄aao ní nasio ní éseo ní weao se ka ta dou guu, ní a bleke n̄ȳó ble gōo àa do kwisai p̄ n̄ȳó w̄ulea n gb̄at̄ēewapiu. ¹⁰ N̄īli ble p̄ n̄ȳó ble lá gu lé ð̄o ȳo kiloowa galaũ àa dodo, n̄īo ble yóbiyobi. ¹¹ N̄īli í p̄ n̄ȳó mi lá gu lé ð̄o dá litili k̄k̄paale léu, n̄īo ga volovolo. ¹² Gbēnazín gb̄é t̄ē s̄ n̄ȳó k̄aa k̄ewà an w̄aa, ní só. ¹³ Dii èa m̄̄e: Beewa Isailīo ble gb̄alea ble bui p̄ ma ɔ̄z̄īn̄zi ní búsuūo guu.

¹⁴ ɔ̄ ma mè: A'a Dii, mi gb̄al̄e yāao. Za ma néz̄i e ní a gb̄ao mi p̄ p̄ ḡà ní az̄l̄ao ge p̄ p̄ w̄ai t̄aitai n̄̄o soo. N̄̄o p̄ de t̄ē ũ í ḡe ma léu ziio. ¹⁵ ɔ̄ a ð̄omee: T̄̄o, ma n gba z̄é ñ̄ k̄aa ke z̄uḡb̄s̄

* 2:10 Zia 5.1 * 3:3 Zia 10.9-10 † 3:17 Eze 9.1-9

téwa gbēnazīn gbō gbeu. ¹⁶ Ǿ à ɛa mē: Gbēnazīn né, má Yelusaleūde ɔ kūsūa midē, aai ɔ poblea yōyōkē yākāakea guu, aai imi gōna le dodo sōdeede guu, ¹⁷ asa poblea ní imiaa a kēsámáe. Sā a kēngu mípi, aai ibaba ní taae yái.

5

Iadaa Yelusaleūdewa

¹ Gbēnazīn né, fēnda lena se sa, ní n mikā ní n lekānao waò lá mibona í kēwa. Ní kiloo se ní n kápi yō, ní kpaale leē áaō. ² Tó n koezāa wélel gōo lé pà, ní a leē do séle ká pō ní kē wéle taa ūpiwa, ní tesōwā. Ní a leē plaade do se ní fēndapi léleò ní lia wélepizi. Ní a leē áaōde do pō gō fáe íanau, asa má a fēnda wo mà pélerízie. ³ Mí kápi pēle we yōo, ní ye n ula léu, ⁴ ní dā ní káteu à tékū. Tépi mé a kúle Isailiowa píi.

⁵ Ma Dii Lua ma mē, yá pō a Yelusaleū len we. Má kále bui ɔ guoguoē, an búsu liai. ⁶ An váike guu aa bō ma yádileao kpe de buiɔla, aa gí ma ikoyá mai de búsu pō liaánziò deɔla. Aa gí ma yádileaoē, aai te ma ikoyápiɔziò. ⁷ Ayámeto ma Dii Lua ma mē, a zōakà de bui pō liaaázioɔla, i te ma ikoyáio, i zike ma yádileawao. Bui pō liaaázio felekaayā ɔ a zikēwā. ⁸ Ayámeto ma Dii Lua ma mē, mapi sō má feleáo. Yelusaleūde ɔ, má yákpalekéo buipi wáa. ⁹ Má yá pō mí ke yáao mé má ke ɔo kēé á yábēkeao yái. ¹⁰ A yái maē ní néo sō, mé néo ní maē sō á mēwiau.* Má á wetá, mí á gbé kōnao fáaa gupiiu. ¹¹ Ma Dii Lua ma mē, lá a ma kpé gbálé ní á pōbēo ní á yábēkeao, ní ma kua má kēwáe. Má á wēnagwao, má á ɔo. ¹² A gbé leē do a gaga ní gagyāo ge nana á mēwiau, á gbé leē plaade a gaga zí guu bíi kpe, mé má á gbé leē áaōde fáaa gupiiu, mí a fēnda wo mà péleoázi.

¹³ Ma pōkúma i gbasá kpále, ma pō i wee, ma nōse i níni sa. Tó ma pōkúma bō bō má lá lá, aao dō sa kē ma gbé pō míli sí sáao máme má ò.

¹⁴ Má Yelusaleū ke bezia ūe, ɔ de láanipō ū bui pō liaaione ní gbé pō lé dōi. ¹⁵ Tó ma yákpalekéo, mé má á wetá á pōfēo ní pōkúmao, áo de láanipō ūe, pō sōsōao ū bui pō liaaázio. A yá a to sō kēngu, i ní gba laai maama. Ma Dii máme má ò. ¹⁶ Tó ma a kagba tšágu nana ū, má á ke kēlekele. Má á kūsūa midē, mí nana káfí. ¹⁷ Má nana káágu, mí wáio sóikéwá, í gō nésai. Gagyā ní gbēdeao a gēazi, mí tó wá siágu ní zio.† Ma Dii máme má ò.

6

Isaili búsu gbēstisɔ

¹ Dii yá'òmeē à mē: ² Gbēnazīn né, webiibii Isaili búsu gbēstisɔwa, ní anabikeke a yá musu ³ ní me: Isaili búsu gbēstisɔ, à Dii Lua yáma. Dii Lua ò gbēstisɔne ní sísɔ ní swadōo ní guzulo, à mē ále mōwá ní zio, í á gulesí pō wa bōo daaí. ⁴ Wa á sa'okli ɔ gboo, wí á tulaletikateaki ɔ wíwi, mí á gbé dede á táao ae. ⁵ Isaili, má á gēo kále á táao ae, mí á wāo fáaa mà lia á sa'okli ɔzi. ⁶ Wéle pō á kúu a gō bezia ū píe. Wa gulesí pō á bōo daaí, wí á sa'okli ɔ gboo aao da wáiwai. Wa á táao wíwi aao ku ɔo, wí á tulaletikateaki ɔ gboo, wí pō pō á kèpi ɔ míonzō. ⁷ Gbē pō wá fēnda tšmá á guu i kwé, ɔ dō kē mámemaa Dii.

⁸ N beeo má tó á gbé kōnao gōé. Tó ma á fáaa bui ɔ guu, á gbē ɔ bō fēnda lézi búsu pō á kúu, ⁹ ma yáiyámá an náaisai pō tò an sō kua ɔo yá musu ní ní gbásikewe pō aai táao gwaò yáoo. Aao ye níza gíyáio vái pō aa kē yái ní ní yábēkeao yáoo, ¹⁰ aai dō kē mámemaa Dii. Mí lé'ana gba no, má yápi yiamáe.

¹¹ Ma Dii Lua ma mē, ɔplaa da zeeu, ní gbápále ní me: Agya! Zí ní nanao ní gagyāo a Isaili dede an yávi pō má ye a gíyáio yái. ¹² Gbē pō aa ku zāo gaga ní gagyāo, gbé pō aa ku káio i gaga zio, mé gbé pō aa su bōo gaga ní nanao. Lá má pōkúma bō bōmán we. ¹³ Wa ní gbēo dede, aao kálea ní ní táao an gbagbaki ɔ sae sísɔ lesɔ musu píi ní gbēstisɔ misonao píi ní lí yélele ní gbēneli lásisi ɔ gbáuo píi, gu pō aa tulaleti gínana kpásau ní táao nepi, aai dō sa kē mámemaa Dii. ¹⁴ Má ɔo tšmá, mí tó an búsupi gō bezia ū wáiwai za guwáiwai e Dibla, gu pō aa ku píi, aai dō kē mámemaa Dii.

7

Isaili midēa kà kai

¹ Dii yá'òmeē à mē: ² Gbēnazīn né, yá pō ma Dii Lua má ò Isaili búsu de ɔnen ke: A kua lé ká! A búsu gola sií ɔ píi midē. ³ A kua lé ká! Má pōkúma bō bōwáe, mí yákpalekéo á yákeawao,

* 5:10 Wēn 4.10 † 5:17 Zia 6.8

mí yābēe pó á kè flaboé pii. ⁴ Má á wēnagwao. Má á kēo. A yākeao fia má boé ní yābēe pó á kēo,
 ío dō ké máme ma Dii.

⁵ Ma Dii Lua ma mē yá a á le!
 Yāzō a á le!

⁶ A kua lé kà! A kua lé kà!
 Yápi lé sázi, à pílawa kò!

⁷ Yá z̄l̄ewáe,
 á gbé pó á kú būsue beeuo.
 A gōo kà kái, à kà se!

Gili gēngu gbēsísíō musu,
 i ke pona wii aale léo.

⁸ Tia kéwa má pōkūmabōbōwá,
 mí palawá ní pōfēo.

Má yákpalekeáo á yākeawa,
 mí á yābēkeao flaboé.

⁹ Má á wēnagwao, má á kēo.
 Má flaboé á yābēkeawae,

ío dō ma Dii máme ma á wetá.

¹⁰ A gōopi gwa, à kà! Yá pila!
 A nōsí yá gbāa ū, ō à nē'í wala ū.

¹¹ Yāpāsí fēle väikenao gbēgo ū.
 An gbēe a bōo! Bílapí gbēe a bōo!
 Ōdee a bōo! An bēede a bōo!

¹² A gōo kà! A ní lé!
 Pōluna su pōnakēo,
 pōyiana su ōlōo,
 asa ma pō fē bílapizie.

¹³ Pōyiana a pō pó á yia si bo e a wēni léu.
 Anabikeke a bílapí a léle pāo,
 gbēe a bōo a táae yái.

¹⁴ Wá kuupè, z̄l̄ s̄ou má pii,
 kási gbēe a gé z̄l̄lauo,
 asa ma pō fē bílapizie.

¹⁵ Zi ku bíi kpe,
 gagyā ní nōanao ku wéle guu.
 Gbé pó aa ku s̄euo gaga z̄l̄ guue,
 gbé pó aa ku wéle guuo gaga
 ní nōanao ní gagyāoe.

¹⁶ An gbé pó aa bōo
 bāale ta gbēsísíō kíi.
 Aa ōlōo lán swadōo felenaowa
 baade z̄la táae yái.

¹⁷ Ampii an o a gō dōrízie,
 an kosokūo i busa.

¹⁸ Aai zwānkasao dō ní pi,
 vía i ní kú.

An gēe i gō kpá ní wéi,
 aai migbaa lé nípii.

¹⁹ Aa ní ánusuo kóle zeaō guu,
 an vuaō i gōné pō gbáleaō ū.
 An ánusuo ní ní vuaō a fō ní bō Dii pōfēgōz̄l̄o.

Ōapi a ní nōana kpáleo,
 an gbēe káo,
 asa ōme ní dá duunau.

²⁰ Aa rízia sè lesí
 ní nōambleōo kefenaō yái,
 aa pōbēe pó má ye a glyáioō piō.

A yáí má tó à gōné pò gbálea ũ.
 21 Má pópò na bui zìloone ní ɔzì
 aa ní pò sélée.
 Má kpá dúnia väikenaɔwa,
 aa ní pò naaae, aai a gbále.
 22 Má mikpelinée,
 aai ma gu beede gbále.
 Kpáí weliwepiɔ gēu, aai a gbále.

23 A mɔgalaɔ pí,
 asa gbēdea di búsuue,
 mé yá gbáa kò wéleu.
 24 Má tó bui väio mós ní uao símá,
 má tó gbáadeɔ ziasca lesi mide,
 wi ní sa'okliɔ gbále.
 25 Tó gili gèngu, aa aafia weele,
 kási aa eo.
 26 Músi a ke músi,
 bao íi a ke bao íi,
 aai gbasa kpáleke añabikεkeai.
 Sa'ona a fua ikoyáwa,
 gbēzɔɔ a kua ledamawa.
 27 Kí a búbuape,
 yá a di kíanεwa,
 táaaɔɔ a lualua.
 Má kené an yákeɔwae,
 má yádaŋla lá aa dà gbéawae,
 aaiɔ dɔ ké mámεmaa Dii.

8

Táakea Dii kpéu

1 Zìzɔɔ kúa wè soolode guu, a mɔ soolode gɔɔ soode zì, má zōlea ma kpéu, Yuda gbēzɔɔ kálea ma ae, 5 Dii Lua gbáa m̀da we. 2 Ké ma wesè, 5 ma pɔe è lán gbēnazínawa.* Z̄sa aapi léu z̄ile oíá téε. Musu oi s̄s, àle teke lán m̀ò t̄ea bóiboiwa. 3 A pò b̀ò lán ɔwa, 5 à ma kũ ma mikáwa. Lua Nisina ma se, má musu yáio, má z̄ile yáio, 5 à g̀emanɔ Yelusaleũ wépungu pò Lua m̀omεepi guu e Lua ua plaade bíibole pò kú gubántoo oi kpεeleu, gu pò táa pò a yá í Dii n̄se fele kúu. 4 Ma Isailio Lua gawi è we, lá má è yáa gusalalaa wépungu'ea guuwa.† 5 ɔ a òmεε: Gbēnazín né, wésε gubántoo oi gwa. Ké ma wesè má gwá, 5 ma táa pò a yá í Dii n̄se felepi è bíibole pò kú sa'okli gubántoo oi kpεele. 6 ɔ a òmεε: Gbēnazín né, n yāb̄εε sa pò Isailio lé ke la éó? Yápi a ma ya ma kúkí à ma kpa z̄á. Nȳɔ ea yá pò a b̄εε de beea maamaa e lo.

7 ɔ a g̀emanɔ ua bíiboleu. Ké ma wesè, 5 ma ε è bíi guu. 8 A òmεε: Gbēnazín né, bíipi f̄s. Má f̄s, 5 ma b̄ole è we. 9 ɔ a òmεε: Gē n̄ yāb̄εε pò má zau aale ke la gwa. 10 ɔ ma gē má gwá. Má è wá p̀otaa'onkuawaɔ taa kè wá lía g̀ipizi píi ní ǹò pò de t̄ε ũɔ ní Isailio táaɔ píi. 11 ɔ Isailio gbēzɔɔ gb̄ēn̄ b̄aaɔkw̄io s̄ía ní ae, Safana né Yazania kú ní guu. Baade tésib̄o kúkúa, tulaleti súleε ḡí na buumbo, àle fele musu. 12 ɔ a òmεε: Gbēnazín né, ní è lá Isailio gbēzɔɔ lé ke gusiau, baade ní a táaogugolonaua? Aaí mε ma wé lé ní eo, ma pákpà ní búsuze. 13 A èa òmεε lo: Nȳɔ ea yá pò aale ke a b̄εε de beea maamaa e lo.

14 ɔ a g̀emanɔ a ua bíibole pò kú gubántoo oi guu. Ma n̄ɔɔ è kále we, aale Tamuzu ɔbo. 15 ɔ a òmεε: Gbēnazín né, n bee èa? Nȳɔ yá pò a b̄εε de beea maamaa e lo. 16 ɔ a g̀emanɔ a kpé ua plaadeu, 5 ma gb̄é è baaso taawa, bilandaa ní sa'oklio zānguo. An kpεe lía Dii kpéε, an ae d̄oa gukpewa, 5 aale kúle íat̄εε we. 17 ɔ a òmεε: Gbēnazín né, n bee èa? Yāb̄εε pò Yudaɔ lé ke lapi dené yāe ũo, 5 aa tó yāp̄ási kò ní búsuu ké ma p̀okúma e fele l̄oa? N ní gwa, lá aale goz̄z̄s ma léwa. 18 T̄ɔɔ! Má p̀okúmab̄ob̄ómá. Má ní wegwao. Má ní boo. Baa tó an wii gbáa lé gē ma swáú, má swás̄eio.

* 8:2 Eze 1.26 † 8:4 Eze 1.28

9

Táagbagbanao dedea Yelusaleu

1 Ǿ à lezu gbáugháu ma swáú à mè: Mós ní wéle dšanao, baade ní a gbēdebo. 2 Ǿ ma gbēon sooloo è, aa bš Musu Bole pš a lé elea gugbantoo oiwa, aale mš baade ní a gbēwiwiboo. Gšee kú ní guu báabaa ula daa, lákēbo ní taalao dšaa aà pi. Aa gē zē moḡotē sa'okli sae. 3 Isailio Dii gawi ḡo malaika gāstadeola à mò aà kpé kpeele. Ǿ Dii lezu gbé pš báabaa ula daa, lákēbo ní taalao dšaa aà pipizi 4 à mè: Yelusaleu keele, ní seelake gbé pš aale ɔbo, aale wēnake yábēe pš wále keu pii musu mi'aewa.* 5 Ǿ má mà, a ò gbé kīnīone à mè: Aḡ te aà kpe, aḡ wéle keele, í gbēdede ní wegwasai ní kēsai. 6 A maezōō ní èwaasōō ní wéndiaḡ ní nēō ní nōe dede à ní mide pii, ama ásu sš gbé pš wà seelakēmāzio. A daale ma kpéu la. Ǿ aa dàale gbēzōō pš kú Dii kpé kpeleowa.

7 Ǿ a oné: A ní gēo kále ma ua, í ma kpé gbālèò. A gē! Ǿ aa sí wéleu, aale gbēdede. 8 Gōō pš aale gbēdede, máme ma ḡō mado, 5 ma wule ma gbēeu ḡōō, ma wiilè ma mè: A'a Dii Lua! N pōkumabōbōa Yelusaleúwa guu níyō Isaili kōnao dede pii yā? 9 Ǿ a wèa: Isailio ní Yudaḡ duuna zōō maamaae. Gbēdea di ní búsuue, mé yādoḡsai di wéle guue. Aa! me ma pákpà ní búszie, ma wé lé ní eo. 10 Tō! Má ní wegwaḡ, má ní kēo. Má ní yākeao wíné ní musue. 11 Ǿ ma gbé pš báabaa ula daa, lákēbo dšaa aapi pi è, à sù ní yáo à mè: Má kē lá ní òmēewaē.

10

Dii gawi goa a kpéa

1 Ké ma wezù, 5 ma pœ è lán kiblekila pš wa kè ní safii gbēowa* báluma pš kú malaika gāstadeo mia musu. 2 Ǿ Dii ò gbé pš báabaa ula daapie à mè: Gē wuluu pš kú malaika gāstadeo zīeo guu, ní ɔkpa plapla teyō pš kú malaikapiō zānguo si n ɔ pai, ní fá wéleu.† Ǿ à ḡeu ma wáa. 3 Ké à ḡeu, malaikapiō sīa Lua kpé gēomidokki oi, mé sūele buumboa kùle Lua kpé ua plaadewa. 4 Ǿ Dii gawi ḡo malaikapiō mia à ḡe aà kpé kpeele. Sūelepi kpépi pa mé Dii gawipi uapi pù. 5 Wà malaikapiō gāsta kīa mà za ua séiau lán Lua Gbāapiide yá'oaawa. 6 Ké a ò gbé pš báabaa ula daapie aà tési wuluu ní malaikapiō zānguo, à ḡē zē wuluue sae. 7 Pš bēēpio do ɔbo ḡē té pš kú ní zānguo, a si kà gbé pš báabaa ula daapie a ɔu, 5 à bšò. 8 Ma pœ è lán gbēnazina owa malaikapiō gāsta zīe.

9 Ké má ḡwá, ma wuluu è mēn sīiō malaikapiō sae, an baade ní a wuluuo. Wuluupio lé teke, an kekeá de lán gbè beēdedewa. 10 Wuluupio doú piie, mé ampīi wuluu vī mēn plapla pāpāakā. 11 Tó aale táa'o, aai ḡe ae ní kpeo, gbātēe ní gbātēeo liaasaie. Aa! te wuluu pš kú kpe pš wále ḡeuzi. Gōō pš aale táa'o, aali lé liaao. 12 Wé fīfī malaikapiō mēwa piie, an kpe ní ní ɔo ní ní ḡāstao ní ní wuluu mēn sīiōpio pii.‡ 13 Má mà wuluupio lé liasāizō. 14 Pš bēēpio oa sīiōsiie, a séiaḡ zà zū pœ, a plaadeḡá gbēnazina pœ, a aaḡdeḡá nōomusu pœ, a sīiōdeḡá kúu pœ.§ 15 Ǿ malaikapiō fēle musu. Pš bēē pš má è Kebaa saeone. 16 Tó malaikapiō lé ḡé, wuluu pš kú ní saepio í ḡe sše. Tó aa ní ḡāsta pòo, aale fēle tōle, wuluupio lí go ní saeo. 17 Tó aa zeaē sš, aai zeaē. Tó aa fēle, aai fēlefnōe, asa malaikapiō nisīna kú ní guue.

18 Ǿ Dii gawi ḡo a kpé kpelea à ḡe zē malaika gāstadepio mia. 19 Ké mále ḡwa, aa ní ḡāstao pòo, 5 aa fēle tōlewa. Ké aale ḡé, wuluu lé ḡérino, 5 aa zē Dii ua bíibole pš kú gukpe oi musu. Isailio Lua gawi kú ní mia musu. 20 Pš bēē pš má è Isailio Lua zīe Kebaa saeo ke, 5 má dš sa ké malaika gāstadeone. 21 An baade oa ní ḡāstao vī sīiōsiio, mé pš pš de gbēnazina owa kú ní ḡāstapio zīe. 22 An oao doú ní pš pš má è Kebaa saeo pōoe. Ampii í táa'o a aedḡawaē sūsu.

11

Yákpalekea ní Isaili gbēzōō

1 Dii Nisīna ma se ḡemano Dii ua bíibole pš kú gukpe oi guu, 5 ma gbēon baasōō è kálea we. Kīaeo kú ní guu, Azuu né Yazania ní Benaia né Pelatiao. 2 Ǿ Dii òmēe: Gbēnazin né, gbé beeo lé vāi lekpaai, aale lé bēe da má wéle beeu. 3 Aa mè kpedoḡḡo í ka ḡiao. Wéleē beea dáae, 5 aa kau nōo ú. 4 Ayámeto anabikekené. Gbēnazin né, anabikeke. 5 Ǿ Dii Nisīna dēdea à mè mà o mà me: Ma Dii ma mè á Isailio í o màa, kási má á láasoo dš. 6 A gbēdēde dasidasi wéleē beeu, a ḡeo daadà a zeaḡu. 7 A yái ma Dii Lua ma mè, gbé pš a ní dede kálepio mé nōpio ú, mé wéleē bee mé dáapi u. Apio sš, má á yá mà á bōleue. 8 Ma Dii Lua ma mè, fēnda ále víakēē, fēndapi

* 9:4 Zia 7.3, 9.4, 14.1 * 10:1 Eze 1.26, Zia 4.2 † 10:2 Zia 8.5 ‡ 10:12 Zia 4.8 § 10:14 Eze 1.10, Zia 4.7

5 má mɔwá. 9 Má á yá mà á bɔleue, mí á na bui z̄lɔɔne r̄ ɔz̄l, aai á wɛtá. 10 Má yákpalekeáɔ á búsu z̄leu, wí á dede r̄ f̄ndao, í d̄s k̄e mámema Dii. 11 W̄léɛ bee aɔ deé d̄aa ũo, mé áo ka dáapi guu n̄b̄o ũo. Má yákpalekeáɔ á búsu z̄leue, 12 í d̄s k̄e mámema Dii, asa í ma ɔtondɔkí gwao, á ma ikoyá k̄ua, a bui p̄o liaaázio ɔles̄ɛ.

13 Ma ánbikekeapi guu Benaia né Pelatia gá, 5 ma wule ma gb̄eue ḡɔɔ ma wii gb̄aa l̄e ma m̄e: A'á Dii Lua! Nȳo Isailio mid̄e pii yá?

Dii a gb̄é p̄o fáaaa kaaa

14 Dii yá'òmɛɛ à m̄e: 15 Gb̄enaz̄ln né, n gb̄é p̄o aa de n au ũo r̄ Isailio pii, Yelusaleúdeɔ í oné: Aɔ ku z̄á r̄ Dii m̄aa, asa á búsuɛ bee kpáwá wá p̄o ũe. 16 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma m̄e baa k̄e ma tar̄nɔ z̄áz̄a buipáleo guu, mé ma r̄ fáaa búsu r̄ búsuɔ, r̄ beeo má dené ulékí ũ gɔɔpla búsu p̄o aa táu guu. 17 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma m̄e má r̄ kaaa bui guu, má r̄ naaa búsu r̄ búsuɔ gu p̄o aa fáaaaɔ, mí suŕna Isaili búsuu. 18 Aa su we, aai p̄ob̄ɛ p̄o má zau b̄ole a guu, 19 mí s̄ɔ d̄ou dané, mí nis̄ina dafu dané r̄ n̄ɔseu. Má r̄ s̄ɔ p̄o de lán gb̄ewa b̄o, mí s̄ɔ p̄o de báasi ũ dané, 20 aai ma ɔtondɔkí gwa, aai ma ikoyá k̄ua, aai z̄íkewá.* Aaɔ de ma gb̄éɔ ũ, mí d̄e r̄ Lua ũ. 21 Gb̄é p̄o an p̄o d̄o p̄ob̄ɛ p̄o má zauwa s̄ɔ, ma Dii Lua ma m̄e má r̄ yákeɔ w̄iné r̄ musue.

22 ɔ malaikapio r̄ ḡásiaɔ p̄oo, wuluupio kú r̄ sae, mé Isailio Lua gawí kú r̄ mia. 23 ɔ Dii gawipi ḡo w̄lepia, á ḡe z̄e s̄is̄i p̄o kú w̄léle gukpe oi musu. 24 W̄épuɔgu p̄o Lua Nis̄ina m̄ɔopi ea guu, á ma se támanɔ z̄iz̄ɔ k̄í Babiloni búsuu. K̄e w̄épuɔgu p̄o má èpi w̄eaa, 25 5 ma yá p̄o Dii ðlɔmɛɛ ò z̄iz̄ɔne pii.

12

Taa r̄ Isailio z̄iz̄ɔ ũ seela

1 Dii yá'òmɛɛ à m̄e: 2 Gb̄enaz̄ln né, r̄ kú swágb̄aaɔdeɔ guue. Aa w̄é v̄l, kási aali gu'eo, aa swá v̄l, kási aali yámao, asa swágb̄aaɔdeɔne.* 3 Ayám̄eto gb̄enaz̄ln né, ñ n p̄ɔɔ naaa fáane, ñ n taa búsu páleu souke, ñ daz̄e r̄ wáa. Go n tía, ta gupáleu r̄ wáa. Baa k̄e swágb̄aaɔdeɔn r̄ ũ, an w̄é a gí k̄éia? 4 Bole r̄ p̄o p̄o r̄ náaapio fáane r̄ wáa. Tó aua p̄ila, ní b̄o w̄éleu r̄ wáa lán gb̄é p̄o lé ḡez̄eawa. 5 B̄ií f̄s̄ r̄ wáa, ní b̄ole r̄ n asoɔ we. 6 Asopi sé r̄ wáa oosiele, ní b̄oð. Ní p̄oku n w̄éa, k̄e r̄su búsupi eo yáí. Ma n ke yá p̄o a Isailio le seela ũe. 7 ɔ má k̄e lá Dii ðm̄eewa. Ma b̄o r̄ ma p̄o fáane lá mále tá búsu páleuwa. K̄e aua p̄ila, 5 ma b̄ií f̄s̄ r̄ ũo. Oosiele 5 ma a aso s̄e ma b̄oð r̄ wáa.

8 K̄e gu d̄b̄, Dii yá'òmɛɛ à m̄e: 9 Gb̄enaz̄ln né, Isaili swágb̄aaɔdepió r̄ r̄ la b̄o r̄le ke máaio lé? 10 Oné ma Dii Lua ma m̄e, yá p̄o d̄aaana p̄o kú Yelusaleú r̄ Isaili p̄o kú weɔ ken we. 11 Oné seelan n ũ, lá r̄ k̄e, a r̄ le s̄ɛe, aai ta búsu páleu z̄iz̄ɔ ũ. 12 An k̄ia a a aso da a ḡau oosiele, i dað z̄éu. Wa b̄ií f̄s̄, i b̄oð, i p̄oku a w̄éa, k̄e asu búsupi eo yáí. 13 Má ba kpaè, i aà kú, mí taaáɔ Babeli, Babiloni búsuu, kási a wesi búsupile lo.† We a gau. 14 Má gb̄é p̄o liaaaaázio fáaa gupiiue, aà d̄onledeɔ r̄ aà d̄oaiɔ pii, mí a f̄nda wo mà péleonzi.

15 Tó ma r̄ fáaa bui guu, mé ma r̄ zuzu búsu r̄ búsuɔ, aao d̄s sa k̄e mámema Dii. 16 Zi, n̄ana, gagyá, má tó an gb̄eɔ b̄o apii guu, k̄e aa e r̄ yáb̄ekeɔ dau siuné búsu p̄o aa táu guu, gb̄épiɔ ð d̄s k̄e mámema Dii.

17 Dii yá'òmɛɛ à m̄e: 18 Gb̄enaz̄ln né, ñ r̄ blepi ble r̄ s̄ðeedeo, ní ípi mi r̄ lualuaao yákaakea guu, 19 ní o búsuɔdeɔne, ma Dii Lua máme ma yáe bee ò Yelusaleúdeɔne r̄ Isaili búsuɔdeɔ pii. Aa bleble yákaakea guu, mé aa imi yádima guu, asa wa r̄ búsu ke yáiyai gb̄aaɔané p̄o k̄s̄ r̄ guu yáíe. 20 An w̄éleɔ ḡs̄ beziaɔ ũe, an búsu í ḡs̄ da wáuu, í d̄s k̄e mámema Dii.

21 Dii yá'òmɛɛ à m̄e: 22 Gb̄enaz̄ln né, yáasi p̄o wí ke Isaili búsu guue bee de kpelewa ni? Wí me, ále gɔɔ gá, ánbikeyá lé gbesuo. 23 Oné ma Dii Lua ma m̄e má yáasipi mid̄e. Wa yáasipi ke Isaili búsuu lo. Oné lo, gɔɔ ká kái k̄e yá p̄o ánb̄iɔ è a gbesu pii. 24 Asa wa w̄épuɔgu eeyá ke másoke lenakasa Isailione lo. 25 Ma Dii má yá'o, mé yá p̄o má o a ke, a gɔɔ gága lo. A swágb̄aaɔdeɔ, yá p̄o má ò á gɔɔ, má kee. Ma Dii Lua máme má ò.

26 Dii yá'òmɛɛ à m̄e: 27 Gb̄enaz̄ln né, ma! Isailio lé me w̄épuɔgu p̄o r̄ è yáá zia yáe, n ánbikekeka gbesuagɔɔ z̄á. 28 Ayám̄eto oné ma Dii Lua ma m̄e, ma yápiɔ kee a ḡeḡe lo, yá p̄o má òpi gbe a su. Ma Dii Lua máme má ò.

* 11:20 Zel 31.33, Eze 36.26-28 * 12:2 Isa 6.9-10, Zel 5.21, Maa 8.18 † 12:13 2Kia 25.7

13

Yá z̄s̄lea ānabi egenaowa

1 Dii yá'òmee à mè: 2 Gbēnazīn nē, ānabikeke Isaili ānabi p̄o aale ānabikeke yá musu. O ānabi p̄o aal̄ n̄z̄la l̄aasoo yá'ow̄e, aa swād̄o ma yái. 3 Ma Dii Lua ma mē, waiyoo ānabi s̄oŋ p̄o aali yāe eo, anz̄la yá mé lé d̄oan̄é. 4 Isailio, á ānabio de lán gbēghona p̄o be beziauwae. 5 Aai gé z̄ei gufooo guuo, aai b̄li p̄o lia Isailiozi keke, ké Isailio e ze gbāa z̄i guu Dii p̄okūmagoo. 6 An w̄epungu'eaá p̄ae, an m̄asoá eee. Aal̄ me Dii mé ò, kási m̄ame ma n̄ z̄lo, 5 an wé l̄o d̄o n̄ yái à gbesu. 7 Ké aa mē Dii mé ò, mé mi o s̄o, w̄epungu p̄a aa èo lò? M̄aso aa k̄eo lò?

8 Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá aa yāp̄a ò, aa w̄epungu ee è, a yái má feler̄no. Ma Dii Lua m̄ame má ò. 9 Má ɔ̄t̄s̄ ānabi egena p̄o aal̄ w̄epungu'e mé aal̄ m̄asokeowa. Aao ku ma gbé ledamadeo guuo, an t̄s̄ à̄o ku Isailio buib̄ok̄i taalauo, mé aa e ea ta Isaili b̄usuuo, l̄o d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii Lua. 10 Aa ma gbé̄o s̄ās̄ā, aa mē aafia ku, kási s̄o aafia kuo.* Ma gbé̄o i b̄iibo, 5 ānabip̄io i sool̄ew̄a. 11 O soolenap̄ione, b̄iipi a kwee. Dii a to lou bilibili ma n̄ gbeo n̄ z̄aa'lan gbāao. 12 Tó b̄iipi kwē s̄o, wa n̄ la w̄a me, soo p̄o aa l̄ew̄a ku m̄ae?

13 Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, má z̄aa'lan gbāa gb̄ae n̄ p̄okūmao, ma p̄of̄e i to lou bilibili ma n̄ gbeo p̄okaalea yái. 14 Má b̄li p̄o aa sool̄ew̄ap̄io gboo mà daale, a ēgbekpale i b̄o gupuu. Tó b̄iipi kwē s̄o, gbé̄o p̄o kú w̄elep̄i guuo kaalee, l̄o d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii. 15 Má p̄okūmab̄o b̄iipiwa n̄ gbé̄o p̄o sool̄ew̄aoe, mí one b̄iipi kuo, mé a sool̄enao kuo, 16 Isaili ānabi p̄o aa ānabikekē Yelusaleudeone, aa w̄epungu'ēnē aa mē aafia ku, kási s̄o aafia kuop̄io. Ma Dii Lua m̄ame má ò.

17 Mpi s̄o gbēnazīn nē, web̄iib̄i n̄ bui n̄oe ānabi p̄o aal̄ n̄z̄la l̄aasoo yá'ow̄a, n̄ ānabikeke n̄ yá musu 18 n̄ me: Ma Dii Lua ma mē, waiyoo á n̄oe p̄o i eseba naminami à dada à ɔ̄pesewao. I s̄o z̄s̄ baadee a gbāa léu an nis̄ina k̄ub̄o ū. A ma gbé̄o nis̄ina k̄uk̄u, ápi i b̄o aafia? 19 A ma ɔ̄kp̄a ma gbēone p̄ow̄ena ɔ̄k̄u doo ge p̄ee kasoo yái. I eeto ma gbé̄o p̄o aal̄ sw̄ase eeione. A gbé̄o p̄o i k̄u aa gaoo d̄ede, mé a gbé̄o p̄o i k̄u aao kuoo t̄o.

20 Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, má za á eseba p̄o i gbēnazīna k̄uō lán b̄awao. Má esebap̄io b̄o á owa, mí nis̄ina p̄o a k̄u lán b̄awap̄io gb̄ae. 21 Má á s̄o p̄io taitai, mí a gbé̄o b̄ole á ɔ̄z̄i. Aao de p̄o p̄o naa a ɔ̄z̄i ū lo, l̄o d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii. 22 A gbēmaa p̄o má ye n̄ p̄o yao k̄ad̄e á m̄oafil̄i guu. A gbēv̄aiō gb̄a s̄o, 5 aai b̄o n̄ z̄e v̄aiu aa n̄z̄la mis̄io. 23 Ayāmeto á e w̄epungu ee enē lo, á e m̄asokenē lo. Má a gbé̄o b̄o á ɔ̄z̄ie, l̄o d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii.

14

Yáz̄s̄lea táagbagbanaowa

1 Isaili gbēz̄ooe m̄o ma k̄i, aa z̄l̄e ma ae, 2 5 Dii yá'òmee à mè: 3 Gbēnazīn nē, gbēe beeo t̄o t̄aa yá n̄ s̄o bl̄e, an duuna p̄o lé n̄ fupi mé lé n̄ ḡale. Aa yāgbeaaa z̄e v̄ia? 4 Yá'oné n̄ me ma Dii Lua ma mē, t̄o Isailie t̄o t̄aa a s̄o bl̄e, mé aa duuna p̄o lé aa fupi mé lé aa ḡale, t̄o à m̄o yāgbeai ānabiwa, Ma Dii m̄ame má yáz̄asi adewa aa t̄aa dasileu. 5 M̄aa má Isaili p̄o aa ḡome z̄l̄oo ū n̄ t̄aa yáio gbesi p̄i.

6 Ayāmeto o Isailione ma Dii Lua ma mē, aa n̄selile aa mikē n̄ t̄aa n̄ n̄ yāb̄ekeowa. 7 Tó Isailie ge b̄om̄o p̄o kú n̄ guue t̄o t̄aa a s̄o bl̄e, aa duuna p̄o lé aa fu àle aa ḡalepi t̄o à k̄ea, t̄o à m̄o ānabi l̄e aa yāgbeaae, m̄ame má yáz̄asiw̄a maz̄ia, 8 mí ibeese n̄ gbēpio, mí aa ke seela p̄o wa yādaa ū. Má aa b̄o ma gbé̄o guue, l̄o d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii.

9 Tó ānabip̄io t̄o w̄a k̄onik̄e, 5 á az̄ia yá'ò, m̄ame ma k̄onik̄è. Má ɔ̄t̄sw̄ae, mí aa b̄o ma gbé̄o guu mà de. 10 Anabip̄i n̄ gbé̄o p̄o m̄o yāgbeaiw̄ap̄io duuna doŋ. An duuna a wi n̄ musu n̄piie, 11 ké Isailio su z̄amee yāwa, aai gb̄ale n̄ duuna yá musu lo yái, aai de ma gbé̄o ū, mí de n̄ Lua ū. Ma Dii m̄ame má ò.

Gbēv̄aiō b̄o gbēmaa sabaio

12 Dii yá'òmee à mè: 13 Gbēnazīn nē, t̄o b̄usudeo náaisaiyākē aa duunak̄emee, mé mále ɔ̄tm̄á, mále n̄ k̄úsua m̄ionz̄s̄, mále imina z̄im̄á, mé aale gaga n̄ n̄ potuo p̄i, 14 baa t̄o gbēon āaē beeo ku we, N̄oe n̄ Danielio n̄ Yobuo, aa f̄o gbēe misi n̄ gbēmaake yáio, mé i ke anz̄ia mi b̄asio. Ma Dii Lua m̄ame má ò.

15 Tó má t̄o w̄aiō p̄a b̄usupia aa b̄usupi n̄eo s̄èle pii, mé b̄usupi ḡo bezia ū, gbēe lé p̄aa lo w̄aiō yái, 16 ma Dii Lua ma mē, n̄ ma kuao t̄o gbēon āa p̄io ku we, aa f̄o n̄ neḡeo ge n̄ nen̄eo mis̄io, mé i ke anz̄ia mi b̄asio, b̄usupi i ḡo bezia ū.

* 13:10 Zel 6.14, 8.11

17 Tó má tò wà fêlê bùsupiwa ní zío, ma mè wà pãa wà gbēnazínao ní pɔtuoo dede, 18 ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó gbēn àaɔpio ku we, aa fɛ ní nɛgɛoo ge ní nenɛoo misio, mé i ke anzía mi bàasio.

19 Tó ma gagyákà bùsupiu, ma pɔkùmabòbòwà, ma a gbéoo ní a pɔtuoo dèdè, 20 ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó Nɔee ní Danielio ní Yobuo ku we, aa fɛ ní nɛgɛoo ge ní nenɛoo misi ní gbēmaake yáio, mé i ke anzía mi bàasio.

21 Ma Dii Lua ma mè, tó mále íada Yelusaleúdeowa ní yá mèn síiɛ beeo, zí ní iminao ní wáio ní gagyáo, * mále ní dèdè ní ní pɔtuoo, a ke zài. 22 N beeo an gbé kɔnao gɔ, an nɛgɛoo ní ní nenɛoo bo. Tó aa bò m̀ò á kíi, mé a ní d̀aa ní ní yákeao è, á ǹɔse a níni v̀ai p̀ó má zí Yelusaleúwa yá musu ní ía p̀ó má dáwàò p̀ii. 23 Tó a ní d̀aa ní ní yákeao è, á ǹɔse a níni, asa áò d̀s k̀é yá p̀ó má k̀é Yelusaleúe píi, mi ke p̀áo. Ma Dii Lua máme má ò.

15

Yelusaleú lɛɛta ní v̄ɛe yáao

1 Dii yá'òmeɛ à mè: 2 Gbēnazín né, v̄ɛeli líke de líola yà? 3 Wí pɔe ke ní a lío yà? Wí kálo ke ní a lío wà p̀ó loowàe? 4 Wí káteu yáa úe. Tó a vlá ní a mio tekù mé a guo té lè, wa fɛ zíkèòe? 5 Goo p̀ó a léso, wà zle k̀èòe, belenke gɔo p̀ó á té lè á g̀sín b̀eebeea?

6 Ayámeto ma Dii Lua ma mè, lá lío guu v̄ɛeli má sè yáa ù má káteu, màa má ke Yelusaleúdeone. 7 Tó ma feleínò, baa ké aa b̀ò téu, té mé a ea kúma. Tó ma íbelesèrínò, áò d̀s k̀é mámemaa Dii. 8 Má tó an búsu g̀s bezia úe, asa aa náaisaiyákèmeɛ. Ma Dii máme má ò.

16

Yelusaleú lɛɛta ní nɔ náaisaio

1 Dii yá'òmeɛ à mè: 2 Gbēnazín né, Yelusaleúdeò yábèekeao káné ní ɔzì 3 n me, ma Dii Lua máme ma yáe bee ò Yelusaleú musu ma mè: Kanaa búsu n b̀ou, we wà n íu. N maeá Amòle buie, n daá Iti buie.* 4 Ké wà n í, wí n bí z̀so, wí n zu'o wà gbáb̀òneoo, wí n nana ní wisio wà zwáa fímao. 5 Gbēe i n wēnagwa à yápio k̀èneoo. Wa n s̀osobi vío, ɔ wà n v̄uaa s̄eu, asa ke wà n í, wa ye n glyáio.

6 Ké mále ḡɛ, ɔ má è níle buumpa au guu. Goo p̀ó ní kú aupi guu, ma mè níyɔ ke p̀ó úe! 7 Má tó n gbá lán líwa s̄eu, n z̀so k̀ù n ke nɔana ù. N ỳs b̀òbò n ká p̀ae, kási níò be puizie.

8 Ké ma ea mále dɔnzí lɔ, ma n gwa, ɔ má è n ka ké wà ḡɛ n yáú, ɔ ma a dábi lènla ma n puizi úlèò. Ma legb̀ène, ma mè ma báa aɔ kunnɔe, ɔ n ḡs ma p̀ó ù. Ma Dii Lua máme má ò. 9 Ma n zu'ò ma n au wòloma, ɔ ma nísidòma. 10 Ma zwáa wede yène, ma ayo báa kyale kpàne, ma báabaa tulu díne, ɔ ma siliki pòlgáu dànè. 11 Ma nɔamblebò fíma. Ma z̀ò kákane, ma yábaa dànè. 12 Ma táanadànè n níu, ma swáli booloò dànè, ma kíafua gawide kpàne. 13 Màa ma zàblèma ní vuao ní ánusuo. N p̀okasao de báabaa ní silikio ní zwáa wedeo ù, mé n p̀oblea de p̀èti maa ní z̀so ní nísiò ù. N kefenke ḡeagè, ɔ n z̀so k̀ù n ḡs nɔe kía ù. 14 N t̀òbò buio guu n kefenkepi yáí, asa n kefenke b̀lei nɔamblebò p̀ó má k̀èneoo yáí. Ma Dii Lua máme má ò.

15 ɔ n n kefenke náaikè, n ḡs káalua ù t̀s p̀ó ní b̀ò yáí, n káaluakà ní gbé p̀ó lé ḡɛ weo, n ḡs ní p̀ó ù. 16 N n p̀okasaeo s̀è n zàblèò gulesí p̀ó ní b̀òowa, ɔ n káaluakà we. Yá bee taa maao, a kea zevíó. 17 ɔ n n vua ní ánusuo nɔamblebò p̀ó má k̀ènepi keeo s̀è n táaḡoo píò, ɔ n káaluakarínò. 18 N n p̀okasa wedeo s̀è ní dànè, ɔ n ma nísi kámá, n ma tulaletikáné téa. 19 Ble p̀ó má kpàma n ble, p̀èti ní z̀so ní nísiopi ɔ ní kpámá sa p̀ó a p̀ó tékua gí lɔ na ù. Yá p̀ó kèn we. Ma Dii Lua máme má ò. 20 N n nɛgɛoo ní n nenɔe p̀ó ní ímanoo s̀è n sa'òomá ble ù. N káaluakaa i m̀omaoo? 21 N ma nɛò kòlokpa n sa p̀ó wí a p̀ó káteu à tékù òomá. 22 N yábèekeao ní n káaluakaapi guu pii n neblegò yá í d̀onguo. Goo bee ní kú puizi, níle buumpa au guu.

23 Waiyoo! Waiyoo mpi! Ma Dii Lua ma mè n yáwáikeapio gbea píi, 24 n táakpɛo d̀ò n sa'okii b̀òbo ḡaae píiu. 25 N sa'okii b̀òbo zea miòwa píi, ɔ n n kefenke òòkpá, n n gbá w̄eaa gbé p̀ó lé ḡɛne píi, n si káaluakaau. 26 N káaluakà ní n Egipi† p̀ó kú n sae ḡe blesanao, n ma p̀o fêlè n sia káaluakaapi yáí. 27 ɔ ma t̀òma, ma n búsu lào, ma n kpa n zangude Filite‡ p̀ó n dàa v̄ai dímad̀owa, aa ní p̀o eá k̀ema. 28 N ea n káaluakà ní Asiliò§ lɔ, asa níli káò. Baa n káaluakaarínò gbèa ní káò, 29 ɔ n si káaluakaau ní Babeli búsu laatanao. N beeo ní káò.

* 14:21 Zia 6.8 * 16:3 Daa 10.15-16 † 16:26 Isa 30.2 ‡ 16:27 2Lad 28.18 § 16:28 2Kia 16.7-8

³⁰ Ma Dii Lua ma mè: N òkpaa gēagē. Lá n yápiò kè, n g5 káaluwa wisaiide ù. ³¹ N beeo ké n táakpɛò dòdò zea miòwa pii, mé n sa'okii bóbo gāaɛò pii, ní de lán káaluawao, asa n saká ɔaue. ³² Nɔe gbásikena, niò g5 páleò sí n zá gbɛue. ³³ Wí p5 kpá káaluawae, kási mpi míme ni p5 kpá n g5pɔsɛɔwa, ni gbagusaedané, ké aa bɔ gupiiu aa mɔ káaluakanno yáí. ³⁴ N káaluakaa adoa ní nɔe páleɔe. Gbēe lí luanzio. Mmɛ ni fiaboné, wíli fiaboneo. N yá adoae.

³⁵ Ayámɛto káaluwa, ma yáma! ³⁶ Ma Dii Lua ma mè, n n ɔa dè, n nzla kpá n g5pɔsɛɔwa ní káaluakaa guu, ní táa p5 má ye ní glyáioò kúa, mé n n néò au kpámá. ³⁷ Ayámɛto mále n g5pɔsɛ p5 ní yá kàngupio káaa, g5 p5 ní yerziò ní g5 p5 ní yerziòò pii. Má tò aa bɔ gupiiu, aai mɔ lélema, mí tò aa n puizi e nípii. ³⁸ Má nɔe p5 aal gbásike mé aal gbēdeò táae wine n musue, mí gbēde pɔfɛ bɔbɔma, asa mili sí sáao. ³⁹ Má n nané ní ɔziɛ, aai n táakpɛò kwé, aai n sa'okiiò gboo, aai n pɔkasao woloma, aai n nɔamblebɔ sima, aai n to puizi. ⁴⁰ Aa dasi káanzi, aai n pápa ní gbɛo, aai n z5z5 ní fɛndao. ⁴¹ Aa tes5 n kpéowa, aai n wetá nɔe dasiò wáa. Má n káaluakaa mide. Nyɔ e fiabo n g5pɔsɛɔne lo. ⁴² Ma pɔfɛ i kpále, asa mili sí sáa yá bee taa musuo. Ma nɔse i gbasa níni, ma pɔ a panzi lo.

⁴³ Lá n negɔɔ yá i dɔnguo, 5 n ma pɔ fɛlemɛe ní yápiò pii, má n yákea wine n musue. Ma Dii Lua máme má ò. Ni gbásikea káfi n yábɛɛkeao guu piiò lé? ⁴⁴ Yáasikenaò yáasike n yá musu aa me, p5 p5 b5 sáda wéwa mé i bɔ a né wéwa. ⁴⁵ N n da p5 ye a zá ní a néò glyáioò lesè. Daa dou 5 ní ví ní n v̄i ní n dáuna p5 aa ye ní záo ní ní néò glyáioò. N daa Iti buie mé n maeá Amɔle buie. ⁴⁶ N víi Samali ku gugbántoo oi ní a néò, mé n dáuna Sɔdɔ̀u ku gɛɔmidòkíi oi ní a néò. ⁴⁷ I ke n ní ɔlesè n ní yábɛɛkeao kè yɔò no, n òkpaa deŕla n yákea guu piiɛ. ⁴⁸ Ma Dii Lua ma mè ní ma kuaò n dáuna Sɔdɔ̀u ní aà néò i yá p5 mpi ní n néò kè keo.

⁴⁹ Vái p5 n dáuna Sɔdɔ̀u kèn ke: Aàpi ní a néò wala ví, asa aa káa mé aa kálea dɔdɔa yákelesai, kási aai dɔ taasidoò ní wɛnadeleɔ. ⁵⁰ ɔ aa níziá sè lesí aa yá p5 má ye a glyáioò kè, 5 ma ní suumpá lá ní èwa. ⁵¹ Samali duuna i ka n duuna kɔkpaalɛwao. N yábɛɛkè dasi de n v̄i ní n dáunaola, 5 an yá kɛmɛe sáò yábɛɛ p5 ní kè pii yáí. ⁵² Nyɔɔ be ní n t5íioe, asa n duuna p5 bēe de ní p5a mé tò an p5áɔmɛe. Aa sáɔma. Wí a n kúe, níyɔɔ be ní n t5íioe, asa ní tò n v̄i ní n dáunaò yá kèma sáɔe.

⁵³ Má su ní Sɔdɔ̀uò a pá ziu ní a néò ní Samalio lo ní a néò ní mpio lo, ⁵⁴ ké n gɛe e g5 kpa n wéi, wí i n kú yá p5 ní kèò yáí, an nɔse i níni sa. ⁵⁵ N dáuna Sɔdɔ̀u a su a pá ziu ní a néò, mé n víi Samali a su a pá ziu ní a néò, mé mpi níyɔ su n pá ziu ní n néò. ⁵⁶⁻⁵⁷ E n váikea à gɛ bɔi gupuaú n wala gɔɔ, ní ye wà n dáuna Sɔdɔ̀u t5 ma ní léuo. Edɔ̀u wéleò ní ní saedeò lé n láanike sa s5, mé Filitɛ wéleò ní ní saedeò lé sakangu lo. ⁵⁸ N gbásikea ní n yábɛɛkeao a wí n musue. Ma Dii máme má ò.

⁵⁹ Ma Dii Lua ma mè má kene lá a kɔsinnɔwae, asa n saká lé p5 má gbèneue, n ma báakuannɔ yá gbòò. ⁶⁰ N beeo ma báakuannɔ n negɔɔ yá a sámaguo, ma bàa a ea àò kunnɔ sae e gɔɔpii. ⁶¹ Má n v̄iò ní n dáunaò kpama n néò ù, baa ké mi a legbèneo. Tò n ní sí, n yákeao dɔnguo, i kene wí ù. ⁶² Ma bàa àò kunnɔ, ní d5 ké mámɛmaa Dii. ⁶³ Tó ma duuna p5 ní kè yáa kèma pii, duunapi yá a dɔnguo, i kene wí ù, n lé iò kpaaũa n t5 íi yáí. Ma Dii Lua máme má ò.

17

Kíu mèn plaò ní v̄eliò

¹ Dii yá'òmɛe à mè: ² Gbɛnazín né, yáleeú Isailiòne, ní yáasikené ³ ní me, ma Dii Lua ma mè, kúu z5ɔe ku, aà gàsía gbáa mé a ká gbáa, mé aà sula wɛsá páe. A mò Libá búsuu à seɔe lí misona kù, ⁴ 5 a z5 tãò laatanàò búsuu, à gè pè tagenapiò wéleu. ⁵ A búsupi v̄eɛ bui sè lo, a pè swada sae bua lán swagbala líwa. ⁶ V̄eɛpi lí kè lí ù, à ɔtá yeeennɔ, 5 a g5naò yèɛle kúupi kíi oi, mé a zínàò tà aà zíe. Maa à g5naò kèkè, a lá sisi à g5 v̄eli ù.

⁷ Kúu z5ɔ pále ku we, aà gàsía gbáa mé aà sula tíisi. ɔ v̄elipi zínàò tà aà kíi oi za kaa p5 a pèu, àle aà i níde, 5 a g5naò tà aà kíi. ⁸ A mɔ lé a pea tɔle maau swada sae, ké à ɔta, i ne'í v̄eli gawide ù.

⁹ Oné ma Dii Lua ma mè, a ke maan wee? V̄elipi a gé aɛe? Kúupi a gí a né woloio. A lípi bile à gao lé? A la bɔlɔò giigaga piiɛ. I ke g5sagbáake ge dasike wà kèè wà bileo. ¹⁰ Tó wà èa pè, a lí bɔe? Tó gukpe íana kàka sùwà, a giigagao lé? A giigaga kaa p5 à b̄leupiue.

¹¹ ɔ Dii yá'òmɛe à mè: ¹² Bui swáyámansaidepiò la, aa yápi mid5oa? Oné Babeli kía mé gè Yelusaleú, à a kía kù ní aà iwaò à tãrínɔ Babeli. ¹³ ɔ à kíabuie díle, à ledoukèaànò, a tò à legbèe a yá musu. A búsupi dɔaanaò sèle tãrínɔ lo, ¹⁴ ké búsupi e g5 kpɛe felesai yáí. Ledou p5 kíabui

* 17:13 2Kia 24.15-20

kèaànc̄opi mé tò a ku. ¹⁵ Ɔ kíabuipi b̀ò aà kpe, à z̀inao z̀ì Egipi s̀óó r̀í z̀ìg̀óó w̄ēlei dasi. Kípi a ḡé aee? Yápikena a b̀òe? A led̀oũpi ḡboo, i b̀oa?

¹⁶ Ma Dii Lua ma m̀è, r̀í ma kuaò a ga kía p̀ó à aà kpà kpalaupi m̄eewia Babelic, k̀é à sakà lé p̀ó a gb̀èu à led̀oũ p̀ó a k̀èaànc̄o gb̀òo yáí. ¹⁷ Tó wà bùsu kàlekale w̄éle bíi sae, mé wà gbà les̀ò da líai, k̀é wà e gb̀éò dede dasi yáí. Falaóó r̀í a z̀ìg̀óó gb̀aaò r̀í a gb̀é bílao f̀ó d̀oaàle z̀ìpi guuo. ¹⁸ Asa kíabuipi sakà lé p̀ó a gb̀èue, à led̀oũpi gb̀òo. Lá aa òdà k̀ó ɔu led̀oũpi musu, ɔ à yápiò k̀è pii, a b̀òo.

¹⁹ Ayám̄eto ma Dii Lua ma m̀è, lá lé p̀ó a gb̀è r̀í ma t̀ó ɔ à sakàu, mé led̀oũ p̀ó a k̀è r̀í ma t̀ó ɔ a gb̀òo, r̀í ma kuaò má tò a yá wí aà musue. ²⁰ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaànc̄o Babeli. We má yákpalekeuaànc̄o náaisaiyá p̀ó a k̀em̄e yáí. ²¹ Wi aà z̀ìg̀óó p̀ó lé bàaleaànc̄o dede r̀í f̀endao, mé wa r̀í gb̀é p̀ó b̀ò f̀aa gupiiue, iò d̀ó k̀é ma Dii máme má ò.

²² Ma Dii Lua ma m̀è,
má sede lí les̀l misona z̀ó ge pé.

Má a misona g̀ón b̀òb̀ò z̀ó,
mí ge pe gb̀ès̀s̀l z̀ó les̀l musu.

²³ Má pé Isaili gb̀ès̀s̀l les̀l musue,
i g̀ónapa, i ne'i sede lí gawide ũ,
bà bui pii i m̀o ue e a láu,

aai pepe a g̀ónaowa.†

²⁴ S̄èa lí pii i d̀ó k̀é ma Dii

mi to lí les̀l enkú,

mé mi to lí ena les̀l kú.

Mi to lí ísi giigaga,

mé mi to lí gii b̀òb̀ò.

Ma Dii máme má ò mé má kee.

18

Gb̀é p̀ó duunakè mé a ga

¹ Dii yá'òmēe à m̀è: ² B̀yáí á Isailio ì yáasīe bee ke á bùsu yá musui? I me:

Maeò v̄ēbe k̀uma blè,

ɔ néo swaa f̀enkpa.*

³ Ma Dii Lua ma m̀è, r̀í ma kuaò á yáasīe bee ke á bùsuu ɔo. ⁴ Gwa, gb̀épiiá ma p̀óe. Maeò r̀í néo pii, yá dot̄e. Gb̀é p̀ó duunakè mé a ga. ⁵ Gb̀èmaa p̀ó lé yámaake a z̀éwa yá gwa.

⁶ Ili g̀é p̀oblei táaò k̀ùeò,
ili w̄emale Isailio diip̄ozio.

Ili a gb̀édee ǹo w̄ēleo,

ili w̄úle r̀í ǹo eo g̀o p̀ó a ɔk̀úao.

⁷ Ili gb̀aam̄o gb̀èe eo,

ì gb̀é p̀ó a f̀ia sea t̀òma ɔaaèe.

Ili p̀ó simáò,

ì ǹoandena gba ble,

ì p̀ó na gb̀é p̀ó kú búuzi.

⁸ Ili ɔa s̄èané à a igbao,

ili ài z̀ó w̄ēleo,

ì az̀ia b̀o yávw̄iue,

ì yá g̀ógné a z̀éwa.

⁹ ɔ ma ɔtond̀k̀i gwa,

ɔ ma ikoyáò k̀ua,

ɔ z̀ik̄ewà r̀í náaio.

Ma Dii Lua ma m̀è,

gb̀é bee mé maa, aò kue.†

¹⁰ Tó gb̀èmaapi né v̄ai ì s̄ò be? I gb̀ède, ge ì yápiò ke a gb̀édee. ¹¹ Baa k̀é aapi i a kee keo,
népi ì p̀oble táa k̀ùe,

ì a gb̀édee ǹo w̄ēle,

¹² ì gb̀aam̄o taasideòne r̀í w̄ènadeò,

ì p̀ó simá,

ili t̀òma p̀ó á k̀ua ɔaanéò,

Í wémale táaʒi, í yábēeke,

¹³ Í ʒa sēané à a igba,

Í ài z̄o wēle.

Gbé bee taa aʒ kua? Aawo, aʒ kuo. A ga yábēe p̄ a kè pii yáie. Aà táae a wi aázia musue.

¹⁴ Tó né vāipi neʒ, ʒ aà né duuna p̄ a mae lé keʒ è, mé í a kee keo s̄ be?

¹⁵ Íli poble táa kùeo,

Íli wémale Isailio diipiozio,

Íli a gbédee no wēleo,

¹⁶ Íli gbāam̄o gbēeo,

Íli t̄o ma gbēao,

Íli p̄ simáo,

Í noandena gba ble,

Í p̄ na gbé p̄ kú búuzi,

¹⁷ Í azia b̄o yāvaiu,

Íli ʒa sēané à a igbao,

Íli ài z̄o wēleo,

Í ma ikoyáʒ k̄ua,

Í ma ʒtond̄k̄i gwa.

A ga a mae duuna yáio, aʒ kue. ¹⁸ Aà mae a ga azia duuna yáie, asa à gbéʒ b̄oʒ'í m̄i, à a gbēdo p̄ siwá, à yá p̄ maa k̄e a gbéʒ guue.

¹⁹ ʒ í me: B̄oyái maepi táae lí wí a né musuo ni? Lá népi yāmaakè a zéwa, à ma ʒtond̄k̄i gwá ní laaio, aʒ kue. ²⁰ Gbé p̄ duunakè mé a ga. Mae táae a wi a né musuo, né táae a wi a mae musuo. † Gbēmaa maakeaá aázia yáe, mé gbēvai vāikeaá aázia yáe.

²¹ Tó gbēvai mikè a duunaʒwa s̄, mé à ma ʒtond̄k̄i gwá, àle yāmaake a zéwa, a gao, aʒ kue.

²² Wa aà táae p̄ a kèpio kee dao, aʒ ku yāmaa p̄ á kèpi yáie. ²³ Ma Dii Lua ma mè, vāikena gaa í kamagu nee? Tó à mikè a yákeʒwa, aʒ kue, bee mé í kamagu.

²⁴ Tó gbēmaa mikè a maakeawa, àle duunake, àle yábēe p̄ gbēvai í keʒ ke, aʒ kue? Wa yāmaa p̄ a kèpio kee dao. A ga a náaisaie ní duuna p̄ a k̄eo yáie.

²⁵ A Isailio í me ma yáke a d̄o vío. A swákpa sa. Ma yáke a d̄o vío ló? Ge á yáke mé d̄o vío kai! ²⁶ Tó gbēmaa mikè a maakeawa, àle duunake, a yáí a gai. A ga duuna p̄ a kèpi yáie.

²⁷ Tó gbēvai mikè a vāikeawa, àle yāmaake a zéwa s̄, a azia misie. ²⁸ Tó à táae p̄ a k̄eo è mé à mikèwá pii, a gao, aʒ kue. ²⁹ A Isailio s̄ í me ma yáke a d̄o vío. A Isailio, ma yáke a d̄o vío ló? Ge á yáke mé d̄o vío kai!

³⁰ A yáí má yákpaleke ní á Isailio, baade a yákeawa. Ma Dii Lua máme má ò. A n̄selile à mikè á táaeʒwa pii, k̄e á duuna su á ásookeo yáí. ³¹ Isailio, à ʒz̄ á táaeʒo pii, í á s̄ ní á nisinao keke dafu. B̄oyái àle azia kpa gaii? ³² Ma Dii Lua ma mè, gbēe gaa lí kamagu. A n̄selile, í e à ku.

19

Wēnalsia Isaili k̄iaʒe

¹ Wēnale si Isaili k̄iaʒ yá musu ² ní me:

A daá n̄o musu dae fá!

A wùle n̄o musu saʒ zānguo,

à a néʒ gwá n̄o musu èwaasoʒ guu.

³ A a né do gwá,

ʒ à k̄e n̄o musu sà b̄o b̄o ũ.

A p̄taitaia dáda,

ʒ à ḡo gbēnaz̄lnsona ũ.

⁴ K̄e buiʒ aà bao mà,

aa eȳʒè, ʒ à z̄u ep̄iu.

Aa bakàè a níu,

aa táaàn̄o Egipi b̄usuu.*

⁵ K̄e n̄o musu dapi è támaa a ne,

yá p̄ aà wé d̄o mé mid̄e we,

ʒ à èa à a né do díle b̄o,

à k̄e n̄o musu sà b̄o b̄o ũ.

⁶ A bèbe ní n̄o musu saʒ

† 18:20 Iko 24.16 * 19:4 2Kia 23.33-34

nɔɔmusu sà bɔɔ ũ.
 A pótaitaia dàda,
 5 à gò gbēnazinsona ũ.
 7 A ní kibēɔ wíwi, à ní wéleɔ dàaí.
 Sɔ kḕ b̀̀supideɔgu
 nɔɔmusupi p̀̀naama yáí.
 8 ɔ buiɔ b̀̀ b̀̀su p̀̀ liaaiɔ guu,
 aa m̀̀ l̀̀léiwà.
 Aa baikpàè,
 5 à z̀̀ ɛ p̀̀ aa ỳ̀è guu.
 9 Wà bakàè a níu,
 wà wáa t̀̀ wà aà d̀̀au,
 5 wà t̀̀aaàɔ Babeli kíac.†
 We wà aà d̀̀au kpéu,
 ké wasu aà p̀̀naa ma
 Isaili b̀̀su gb̀̀es̀̀s̀̀ɔ s̀̀ɔɔu l̀̀o yáí.
 10 A da de lán wéeliwa á kaau.
 Wa aà p̀̀è swa sae,
 5 à g̀̀naɔ k̀̀k̀̀,
 5 swa saepi t̀̀ à nēí.
 11 A g̀̀napio gb̀̀aa k̀̀a
 wà kía gopana kéò.
 Lipi lesí, à gb̀̀a z̀̀ luawa,
 a gb̀̀aa ní a g̀̀n dasipio t̀̀ wíli kuawào.
 12 ɔ wa b̀̀le ní p̀̀f̀̀eɔ wa nè.
 Gukpe íana t̀̀ à giigaga,
 5 a nēɔ wòlo.
 A g̀̀n gb̀̀aapio giigaga,
 5 té k̀̀wà.
 13 Tiasa a pea gb̀̀aauc
 t̀̀ɔle gii isaideu.
 14 A g̀̀n do tesè à k̀̀ a nēɔwa.
 A g̀̀na p̀̀ a gb̀̀aa k̀̀a wà kí gopana kéò kuwà l̀̀o.
 Wēna yáè, wáli sí le ũ.

20

Isailiá swáyamansaideɔne

1 Taa ní Isailio z̀̀z̀ɔ ũ wè soplade guu, a m̀̀ sɔode gɔɔ kwide z̀̀í, an gb̀̀ez̀̀ɔeɔ m̀̀ yágb̃eai Diiwa. Aa z̀̀le ma ac, 2 5 Dii yá'òmeɛ à m̀̀: 3 Gb̀̀ez̀̀nín nē, yá'ò Isaili gb̀̀ez̀̀ɔp̃iɔne n̄ me, ma Dii Lua ma m̀̀, aa m̀̀ yágb̃eaiia yá? N ma kuao má we aa yáè gb̃eaaɔ.

4 Nyɔ yákpaleker̄nɔ lé? Gb̀̀ez̀̀nín nē, níyɔ yákpaleker̄nɔ lé? N ní deziɔ yágb̃eakeɔ oné 5 n̄ me, ma Dii Lua ma m̀̀, gɔɔ p̀̀ ma Isailio s̀̀, ma legb̀̀è Yakɔbu buip̃iɔne, má t̀̀ aa ma d̄s Egipi. Ma legb̀̀ené ma m̀̀ Dii an Luan ma ũ. 6 Gɔɔ bee ma legb̀̀ené ma m̀̀ má ní b̀̀le Egipi, mí ger̄nɔ b̀̀su p̀̀ má s̀̀ené,* z̀̀ ní vío diu, a maa de b̀̀suɔla píi guu. 7 Má oné an baade ɔkpa p̃b̃eɛ p̀̀ an wé bl̄ɔzi, aasu nízia gb̀̀ale Egipi t̀̀aa yá musuo. Máme máa Dii an Lua ũ.

8 ɔ aa b̀̀ ma kpe, aai we swásè ma yáí. Aai ɔkpa p̃b̃eɛ p̀̀ ní wé bl̄ɔzio, aai Egipi t̀̀aa t̀̀o weo. ɔ ma zeò má p̀̀k̀mabɔɔbmá, mí palamá ní p̀̀f̀̀eɔ Egipi we. 9 Kási mi keo ma t̀̀ yáí. Má ye má a t̀̀ ɔkpa bui p̀̀ aa k̀̀ ní guuɔne, asa má t̀̀ Isailio ma d̄s ní wáa, ké má ní b̀̀le Egipi. 10 ɔ ma ní b̀̀le Egipi, ma ger̄nɔ guwaiwaiu. 11 Ma a ikoyáɔ kpámá, ma a yádileɔ d̀̀ané, asa gb̀̀é p̀̀ k̀̀a a wēni e a guu.† 12 Ma kámabogɔɔ yádáné l̀̀ seela ũ wà z̀̀nguo, ké aa e d̄s ké ma Dii ma ní sé ma gb̀̀é ũ.‡

13 ɔ Isailio b̀̀ ma kpe guwaiwaiu, aa ma ikoyáɔ k̀̀tao. Aa g̃í ma yádileɔ p̀̀ t̀̀ gb̀̀é k̀̀a, a wēni e a guuɔzi. Aa t̀̀ kámabogɔɔ p̀̀ má díle gb̀̀alè míomio, 5 ma zeò má a p̀̀k̀mabɔɔbmá guwaiwaiu, mí ní t̀̀l̀ɔz̄. 14 Ama mi keo ma t̀̀ yáí. Má ye má a t̀̀ ɔkpa bui p̀̀ ma b̀̀ ní Isailio ní wáaɔne. 15 Ma ɔl̄ené guwaiwaiu l̀̀ ma m̀̀ má ger̄nɔ b̀̀su p̀̀ ma a legb̀̀ené ma m̀̀ má

† 19:9 2Kia 24.15 * 20:6 B̄a 6.2-8 † 20:11 Lev 18.5 ‡ 20:12 B̄a 31.13-17

kpámá guuo. Vĩ ní zóo di búsupiue, a maa de búsu píia.¹⁶ Aa gĩ ma yádileaie, aa ma ikoyāo kūao, mé aa tò kámabogoo pó má dílené gbálè, ké an s5 kú ní táaowa yái. ¹⁷ N beeo ma ní wēnagwà, mi ní kaale guwaiwaiu má ní bui midéo. ¹⁸ Má ò ní nēne guwaiwaiu aasu ní maeo òleseó, aasu ní yākea keo, aasu gbālè ní táa yá musuo. ¹⁹ Mámé má Dii ní Lua ũ, aalió ma ikoyāo kúa, aali swáse ma yádileaí aao zikewá. ²⁰ Aali kámabogoo díle ma pó ũ seela ũ wá zānguo, aao d5 ké Dii ní Luan ma ũ.

²¹ Ŭ an népio b5 ma kpe, aa ma ikoyāo kūao, aai swáse ma yádilea pó tó gbé kúa i wēni e a guuzi aa zikewào, mé aa tò kámabogoo gbálè, 5 ma zeò má pókumabobomá, mí palamá ní pofeo guwaiwaiu, ²² 5 ma os5aa, mi keo ma t5 yái. Má ye ma t5 okpa bui p5 ma ní bóle Egipi ní wáaoneo. ²³ Ma ea òlèné guwaiwaiu we lo, ma mē má ní fáaa buio guue, mí ní fándaiada búsu ní búsuo, *²⁴ asa aai ma yádileaó mao, aa gĩ ma ikoyāie, aa tò kámabogoo gbálè, mé an maeo táao ní wé blè. ²⁵ Ŭ ma ní kpá yábēekeala ní yádilea p5 wili wēni e a guuo. ²⁶ Má tò aa g5 gbálea an sa'oa yá musu. Aa sa p5 wí a p5 káteu á tékú ò ní ní nē séia, ké vía e ní kú, aai d5 ké māmēmaa Dii.

²⁷ Ayámeto gbēnazin né, yā'o Isailione n me ma Dii Lua ma mē an dezió dóemano yáe bee musu lo, aa náaisaiyākēme. ²⁸ Ké ma mōrino búsu p5 ma a legbēné guu, ké aa síslí leste ge lí yēlele è, aa sa'ò we. Aa ma p5 fēleme ní gba p5 aa dà weo ní p5 tékua gĩ na p5 aa kēo ní wēe p5 aa èlewào. ²⁹ Ŭ ma ní lá ma mē guleśí p5 aale géu weo dea ní? Ŭ wí me gupione guleśio e ní a gbāo.

Yákpalekea ní Isailio

³⁰ Ayámeto o Isailione ma Dii Lua ma mē: A á dezió ze se à gbále táao yá musu à g5 gbálea yá? ³¹ Tó a mo sa'oimé ma a sa p5 wí a p5 káteu á tékú ò ní á néo, áo gbálea á táao yá musu e ní a tiaoe. Lá màae Isailio, má we à yágbēaao. Ma Dii Lua ma mē, ní ma kuao má we à yágbēaao.

³² Yá p5 kú á n5seu a zekéo. I me áo zoble líone ní gbeo lán buio wae, lán dúnia gbéowa. ³³ Ma Dii Lua ma mē, ní ma kuao má a gáśí poo, mí gbāamé ní pókumabobawáo. ³⁴ Má a gáśí poo má á káaa bui p5 a fáaa ní guuo guue, mí á bóle búsu ní búsuo ní ma gāsa gbāao ní pókumabobawáo. ³⁵ Má tó á gé buio búsuu gbāau, wá wé i ke síi5 we, mí yákpalekeán. ³⁶ Lá ma yákpaleké ní á dezió Egipi guwaiwaiu, màa má yákpalekeán. Ma Dii Lua māmé má ò. ³⁷ Mí tó á gē ma kaau, mí tó á ze ní ma baakuaáno yáo. ³⁸ Má gbé p5 aa táaekeeme aa b5 ma kpeo b5 á guue. Baa ké ma ní bóle búsu p5 aa ku a guu, aa gē Isaili búsuuo, lo d5 ké māmēmaa Dii.

³⁹ A Isailio, ma Dii Lua ma mē, lá á baade ye zoble a táaone, à gé! Gbezá á ma yāma! A ma t5 p5 a kua adoa okpame ní á táao ní á sa'oamáo lo. ⁴⁰ Asa ma Dii Lua ma mē, Isailio píi aa zobleme ma gbēsísí p5 a kua adoa musue, Isaili búsu gbēsísí lesipi. We má ní siu. Wekíi má sa'oa gbeawá ní á buap5 káau ní gba p5 á mooméo. ⁴¹ Tó ma á káaa buio guu, mé ma á bóle búsu ní búsu p5 a fáaa guu, má á sí sa p5 a p5 tékua gĩ na ũ, mí t5 b5 á musu buio wáa. ⁴² Tó ma suáno Isaili búsu p5 ma a legbè á dezióne guu, á d5 sa ké māmēmaa Dii. ⁴³ Wekíi á yákeao ní á dāa p5 tò a g5 gbálea i dóágu, 5 á gbsa à ye ázla gíyáio vai p5 á kēo yái. ⁴⁴ Tó ma yákéé ma t5 b5a yái, i ke á yāváikea ge á yá koleao léu no, á Isailio i d5 sa ké māmēmaa Dii. Ma Dii Lua māmé má ò.

21

Geomidokti oi té

¹ Dii yā'òme à mē: ² Gbēnazin né, webiibii geomidoktiwa ní yā'o'òe. Anabikeke Negeve búsu líkpepi yá musu, ³ ní oè à ma yāma. Ma Dii Lua ma mē má teswáe. Tépi a kú a lí ísio ní a lí giio wa píi. Wa e a tépi deo. Tépi a to gbépii oa siaku za geomidokti oi e gugbantoo oi. ⁴ Gbépii io d5 ma Dii māmé ma tépi s5wá, wa f5 deo.

⁵ Ŭ ma mē: A'a Dii Lua! Wále o ma yá musu wá mē, yáasikena nolo?

Dii fēnda

⁶ Dii yā'òme à mē: ⁷ Gbēnazin né, webiibii Yelusaleu ni yā'o'o sa'oklióne. Anabikeke Isaili búsu yá musu, ⁸ ní oè ma Dii ma mē, má fele ní búsupideo. Má a fēnda wo a kpéu, mí a gbēmaao ní a gbēváio dedeó píi. ⁹ Lá mále a gbēmaao ní a gbēváio dedeó píi, má a fēnda wo má gbépii léó za geomidokti oi e gugbantoo oi. ¹⁰ Gbépii io d5 ké ma Dii ma a fēnda wò a kpéu, má solu lo.

¹¹ Gbēnazīn né, aauke! Aauke ní wáa ní èlè'elèboao ní pɔsiao. ¹² Tó wà n la, b́yáí ríle aaukeii, ní oné bao ṕ wá ma tia yáíe. Ś a kē gbépiigu, an ɔɔ i ǵ d̀l̀b̀l̀, an ká i ga, an gbá i lua. Yá lé pila, mé a kéε. Ma Dii Lua máme má ò.

¹³ Dii yá'òmεε à mè: ¹⁴ Gbēnazīn né, ānabikeke ò mè ma Dii ma mè:

Fēndae! Fēndae!

A lena, mé àle teke g̀èneg̀ène!

¹⁵ Wà a lekè gbēdēdea yáíe, wa k̀èk̀e k̀é àò teke lán loupileawae.

Wa p̀onake ní ma né gopanao yá?

Fēnda bàa kú ní go bee taaeoo.

¹⁶ Wí fēnda keke wàò k̀ūae,

wí a leke, wí keke,

wà na gbēdenae a ɔ́zìe.

¹⁷ Wii lé gbēnazīn né,

ní waiyookené,

asa wa fele ma gbéowa

ní fēndapioe,

wa fele ní Isaili kía ɔ́ píie.

Wa ní d̀ede ní fēndaoe

ní ma gbéò b̀.

A yáí tò ò n zla gbēgbē.

¹⁸ Wa ní gbáa le gwa fá!

Tó gopana p̀ fēnda bàa kuo su ku bo s̀ be?

Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁹ Gbēnazīn né, ānabikeke, ní ɔ́taale.

To mà lélemá ní fēndao g̀en pla ge àaò.

Fēnda p̀ a gbēdēde dasidasie,

wa koez̀r̀zi ní z̀pio,

²⁰ s̀ s̀ i k̀éngu, gbé daside i fu.

Má tó gbēdēdefēndapi àò ku

an wéle b̀leɔ guu píie.

Kúku, àle teke lán loupileawa,

gbēdēdea yáí wa k̀ūai.

²¹ Fēnda, le ɔ́plaa oi, gé zeei.

Gu p̀ n lé ỳeləu píi lé!

²² Mapi s̀ má ɔ́taale, ma p̀ i wee.

Ma Dii máme má ò.

Babeli kía léle Yelusaleūwa seela

²³ Dii yá'òmεε à mè: ²⁴ Gbēnazīn né, iada lán zéwa m̀en pla, Babeli kía i sé ní a fēndao. Zépio b̀ò b̀usu doù nípii. Seela péle zépio daalekii, i wéle p̀ zépi lé géu ɔ́bné. ²⁵ Ado iada, fēnda i se ge léle Am̀oniò m̀εwía Labawa. Ado iada, i se ge léle Yudaowa ní r̀ wéle bíide Yelusaleūto.

²⁶ Babeli kía a ze zékpaau, gu p̀ zé m̀en plapiò k̀èuk̀ɔ́wa, i m̀asoke we. A yála ní kaɔ, i yágbəa táaowa, i p̀ɔɔ p̀oa gwagwa. ²⁷ Lí a Yelusaleū sé, i gé bíigboob̀ɔ̀ péle a b̀leɔu, i b̀usu k̀āāai, i gbà les̀ɔ da, i gbēdēdeyá dile, i z̀ig̀āale. ²⁸ Yelusaleūdeɔ aao e lí p̀ a s̀èpiá eee lé p̀ a gb̀éné yáí.

Ama a to aa ní táae d̀, i ní kúku. ²⁹ Ayámeto ma Dii Lua ma mè, lá á tò wá á wáike d̀, á táae b̀ò gupuaú mé á duuna písi á yákeɔwa, lá á tò wa d̀ m̀aa, wa ɔ́peləwáe sa.

³⁰ Mpi s̀ Isailiò kía wáí b̀εεsaide, n g̀ɔ̀ p̀à, ía p̀ wále dama kà a wáwa sa. ³¹ Ma Dii Lua ma mè wa aà tulu go, wi aà kíafua go. Yá a lile, wa gbé p̀ í azla busa káfi, wi gbé p̀ í azla káfi busa. ³² Bezia! Bezia! Má tó à g̀ bezia ũe. A ea su a gbəuo e gbé p̀ à a vía zé v́ m̀, * mí kpawà.

³³ Gbēnazīn né, ānabikeke ò mè, ma Dii Lua máme ma yáé bee ò Am̀oniò musu an yāz̀z̀z̀sa Isailiòne yáí.

Fēndae! Fēndae!

Wa wò gbēdēdea yáíe,

àle teke à láa gbéonεε,

àle pipi lán loupileawa.

* 21:32 Daa 49.10

34 Wépungu gii wàle e ní yá musu, wàle màso pà kené. Fëndapi sòu mà à gbēvāipio mi zōzō. An gɔɔ pà, ía pò wàle damá kà a wáwa sa. 35 Aa ní fēnda sɔb a kpéu sa, mí yákpalekerínò gu pò wà ní íu, bùsu pò aa bùu. 36 Má pòkùmabòbómá ní téo, mí pòbò ma níu, mí ní na gbé pāsìone ní ɔzì, gbépio pòkaalea dɔ. 37 Aaɔ de yàa ú tée, wa ní au fándaiada ní bùsuu. An yá a dɔ gbēegu loo, asa ma Dii máme má ò.

22

Yelusaleude duuna

1 Dii yá'òmee à mè: 2 Gbēnazlín né, níyò yákpalekeaànò lé? Nyò yákpaleke ní gbēden wélepíoo lé? N a yábēekeao oè 3 n me, ma Dii Lua ma mè: Wéle, n wetáɔɔ kà gbé pò wà ní dede n guu yáí. N gbālè táa pò n gbépio yáí. 4 N gò taaede ú n gbēdea yáí, n gbālè táa pò wa píò yáí. N tò n wēni kulun kú, n gɔɔ pà. A yáí má tó buio n láanike, má tó bùsu píi gbé n ke pòɔɔɔ. 5 Gbé pò kunnò káìò ní gbé pò kunnò zàò n yáab ké n tó òòkpá, yá yá n guu yáí. 6 Isaili kíaa gwa, an baade lé gbāamo a gbédeee n guu, aale ní dede. 7 Gbēo í saka ní de ní dáogu n guu,* wí gbāamo bòmòɔn n guu,† wí tone pò gwana vío ní gyaa gbēando taiinke n guu. 8 N saká ma pòɔu, n gɔɔ pò má díle kámabogɔɔ ú gbālè.‡ 9 Kòmaladeo ku n guu, aa zè ní gbēdeo. N gbēo í táa bleo ble gbēsísìò musu, 5 aai ea gbásike n guu. 10 N gbēo í gbada ní mae nawa, n gbēo í kusi nɔe pò ɔkúawá. 11 N gbēo í gbásike ní ní gbédee nao, n gbēo í wíyá ke aa gbada ní né nawa, n gbēo í kusi ní dae fēewa.§ 12 Wí gbagusaesi n guu gbēdea yáí,* wí ɔ'í símá, wí ài zò wēle,† wí kò bɔɔ'í mi. Ma yá sàrigue, ma Dii Lua máme má ò.

13 Má ɔtaale ɔvái pò wa è yáí ní gbé pò wà ní dede n guu yáo. 14 Tò mále yá gōgōnnò, n gbāa a ka n sò à dileaa? Ma Dii ma yá'ò mé má kee. 15 Má n gbé fāaa buio guue, má ní fándaiada bùsu ní bùsuo, mí ní gbásikea midé. 16 Tò n gò sauluunno buioɔne, níyò dɔ ké māmema Dii.

17 Dii yá'òmee à mè: 18 Gbēnazlín né, Isailiò gòmee lán mò gbásíwa, ampíi aa gò lán mɔgoté ge mɔpu ge mɔsi ge beoma gbási pò wa bòle muauwae. Aa demee lán ánuusu gbásiwae. 19 Ayámeto ma Dii Lua ma mè, lá á gbási ápii, má á naaa Yelusaleu. 20 Lá wí ánuusu ní mɔgoté ní mɔsio ní beoma ní mɔpuo ka muau wa tékau e mɔpi bòle, màa má á naaa mà á ká wélepiu ní pòfèo, mí á yó ní pòkúmao. 21 Má á naaae, mí tesówá ní pòfèo, í yó wélepi guu. 22 Lá wí ánuusu yò muau, màa á yó wélepi guu, í dɔ ké ma Dii máme ma pòkùmabòbómá.

23 Dii yá'òmee à mè: 24 Gbēnazlín né, o Yelusaleupie, wí gbābò a bùsuo, 5 ma pòfè tò lou í mauo. 25 Aa kíaa ku a guu lán nòomusu pò aa nò le kú aale taitai, aale wiidowáwae. Aaò gbēnazlínna nislna só, aalò ní àizeeò ní ní pò beedeo naaa, 5 aa tò gyaaò lígua a guu. 26 Aa sa'onao lé zìke ma ikoyáwao, aalò ma pòò gbálee. Aali pò pò de ma ú dɔkè ní pò pò de ma pò úoo. Aali pò gbálea ní pò gbálesaio dodoo kòe yáda gbéone.‡ Aal wékpá ví kámabogɔɔzì táaae, 5 ma tó í òòkpa ní guu. 27 Aa kíaa ku a guu lán áwalawana pò aa pò kú, aale kékékéowa. Aaí gbédede ɔvái'ea yáí. 28 Aa ánanio í wépungu giio e, aai màso pàò ke, aale pò kúle ní yákeapíowa, 5 aai me lá má òn we, kási mí yae o sòo. 29 Bùsudeo í gbāamòkòe, aalò kò kpáí'o. Aaí taasideo ní wēnadeo taiinke, aai bòmòɔ wetá ní ní yá nao.

30 Ma gbēe wēle ní guu áà bíi kaso keke, ío ze ma ae gufoou àò gi finini bùsupi yá musu, ké másu bùsupi kaaleo yáí, 5 mí eo. 31 Ayámeto má pòkùmabòbómá, mí ní midé ní pòfèo. Má ní yákeao wíne ní musue. Ma Dii Lua máme má ò.

23

Yelusaleu ní Samalio dea lán nɔe gbástkenawa

1 Dii yá'òmee à mè: 2 Gbēnazlín né, nɔe ku gbēon pla dadoude u, 3 5 aa káaluaká Egipi, aa de káaluao ú za ní wéndiagɔɔe. Wekú wà ɔ bíibíiu ní yòɔwa, wekú wà ɔmàma ní nenonkeyòɔwa. 4 Víi tón ɔla, dáuna tón ɔliba. Aa gò ma nɔɔ ú, 5 aa negòe ní nenɔe í'i. ɔla mé Samali ú, ɔliba mé Yelusaleu ú. 5 Kua ma pò ú ɔla sí káaluakaa, à lù a gòpɔse Asilizi. 6 Ampii bùsu dɔaanaone ní gbáadeo, èwaaso maa pò dí sɔ kpe ní ula gáaluladeo daa. 7 A azíla kpámá káaluá ú, ampíi Asilí gbé beedeone. ɔ à gbásikè ní gbé pò à lùarízipio táaa. 8 I káaluakaa pò á dáda Egipi too. We wá wúlewuluaànò a wéndiagɔɔ, wà ɔ bíibíi aa nenonkeyòɔwa, wà ní pòeà kèaànò. 9 ɔ ma aà ná a gòpɔsepíone ní ɔzì, Asilí pò à lùarízipio. 10 Aa tò wà aà puizi è, aa aà negòe ní aa nenɔe náaa, 5 aa aà de ní fēndao. Ké aa íadawá màa, 5 à gò yáa ú nɔeone.

* 22:7 Iko 5.16 † 22:7 Iko 24.17 ‡ 22:8 Lev 19.30 § 22:11 Lev 18.7-20 * 22:12 Bsa 23.8 † 22:12 Iko 23.20 ‡ 22:26 Lev 10.10

11 Ké àà dàuna Ɔliba è màa, 5 à luànzí a ɔ̀okpà deaàla, à káaluakà de a v̄iipila. 12 A lùu Asiliɔzi lɔ se, an bùsu d̄oanaaò ní ní gb̄aadeɔ, èwaaso maa pɔ́ d̄ s̄s̄ kpe ní ula wedeɔ daa nípii. 13 Má è à gb̄ásikè s̄s̄, an pla nípii aa zé dou s̄s̄e. 14 Àà káaluakaa ḡé ae lɔ. A è wà ḡs̄eɔ taa kè ḡtwa ní pɔ́ t̄eao, Babiloni bùsudeɔne, 15 pɔ́ d̄ d̄ɔɔa ní pi, aa tulu gb̄aaɔ didia, aa b̄ lán Babeli z̄iḡs̄ k̄iaɔwa lán Babiloni bùsudeɔwa. 16 Ké à wes̄ie, 5 à luànzí, 5 à gb̄é z̄l ní sísi Babiloni bùsuu. 17 Babelideɔ m̄ò àà k̄i w̄úlièaàno, aa tò à gb̄ásikè an luaaaazi guu. Ké aa tò à gb̄ásikè màa, 5 àà nis̄ina ye ní yáí lɔo. 18 Ké àà káaluakaa kpálea v̄l lɔo, mé àà puizi b̄ gupuaú, 5 ma nis̄ina ye àà yáí lɔo, lá ma nis̄ina ye àà v̄i yáí lɔowa. 19 Àà káaluakaa Egipi a wéndiagɔɔ yá d̄aaagu, 5 à a káaluakaa káfl. 20 We à lùau a ḡp̄oseɔzi. An ḡs̄ekeɔ de lán z̄aa'ln p̄owa, aai í zu lán s̄s̄wa. 21 A a wéndiagɔɔ d̄s̄'e'li beekè, ḡoɔ p̄ wà ɔ̀ biibii aà ȳs̄ɔwa Egipi, mé wà ɔ̀mama aà nenonkɔȳpiɔwa. 22 Ayámeto Ɔliba, ma Dii Lua ma mè, má tékpa ní ḡp̄ose p̄ ní nis̄ina ye ní yáí lɔopiɔgu, má tò aa b̄ gupuiú, aa m̄o lélema. 23 Babelideɔ ní Babiloni bùsudeɔ pii ní Pekodiɔ ní Soaò ní Koaa ní Asiliɔ lɔ. Èwaaso maaone, bùsu d̄oanaaɔne ní gb̄aadeɔ nípii, z̄iḡs̄ k̄iaɔ ní t̄odeɔ dia s̄s̄ kpe. 24 Aa b̄o gubántoo oi aa m̄o lélema ní ḡs̄ekeɔ ní z̄ikas̄ḡoò ní zugoò ní gb̄enaz̄inaɔ dasidasi ní s̄ngbaɔò ní m̄ò f̄uaɔ, aai koez̄onzi. Má n nané ní ɔ̀z̄le, aai yákpalekenno lá aai k̄eɔwa. 25 Ma p̄o a f̄enz̄ie, mí tò wà yáiyama ní p̄okúmao. Aa n ní ní n swáɔ gole, n gb̄é p̄o ḡs̄o i gaga z̄l guu. Aa n neḡs̄eɔ ní n nenɔeɔ naaa, n gb̄é p̄o ḡs̄o i tékú. 26 Aa n p̄okasaɔ woloma, aai n nɔambleɔɔ séle. 27 Má n d̄s̄'e'li mid̄e ní n káaluakaa p̄o n nawà Egipio. Nȳs̄ wesi yápiɔle lɔo, níȳs̄ ea láasooke Egipi yáwao. 28 Ma Dii Lua ma mè má n na n zangudeɔne ní ɔ̀z̄le, gb̄é p̄o n nis̄ina ye ní yáí lɔopiɔ. 29 Aa zangu aa yáken̄e, aa n àiz̄eɔ séle pii, aai n to puizi wáiwai, n káaluakaa wisaiyá i b̄o gupuaú. 30 N wáikea ní n káaluakaa mé m̄òone, ké n lua buiɔzi n gb̄ásikè ní ní t̄aaò yáí. 31 Ké n n v̄i z̄e s̄e yáí, p̄okúma i p̄o má k̄akaè 5 má k̄akan̄e.

32 Ma Dii Lua ma mè
 níȳs̄ í p̄o má k̄aka n v̄ièe miè.
 N imib̄o yáasa mé a e z̄à,
 gb̄éɔ n láanike aa n yáalɔ

í z̄s̄o p̄o imib̄opi í si yáí.
 33 Ipi a n de, p̄osia i danla,
 ḡs̄a bezia ũ wáiwai í p̄o n v̄i Samali mipi yáí.

34 Nȳs̄ ípi mi piie wululu,
 ní n imib̄opi wíwi,
 ní n ȳs̄o lili ní a kasoo.

Ma Dii Lua máme má ò.
 35 A yáí tò ma Dii Lua ma mè
 lá p̄o ma yá s̄angu, n ma kpa kpe,
 níȳs̄ n d̄s̄'e'li ní n káaluakaa ḡbe'e'e.

36 Ɔ Dii òm̄e: Gb̄enaz̄in né, níȳs̄ yákpalek̄e ní Ɔlao ní Ɔlibaoo lé? B̄ob̄or̄no ní ní yáb̄eek̄eaa.
 37 Asa aa gb̄ásikè mé aa gb̄éɔ d̄de. Aa gb̄ásikè t̄aaɔ yá musu, 5 aa sa p̄o wí a p̄o káteu à tékú òmá ní ní né p̄o aa imanɔɔ táapiɔ p̄oblea ũ. 38 Aa yáe bee k̄em̄e lɔ, ḡoɔ bee 5 aa ma kp̄e gb̄alè, aa k̄ámabogɔɔ p̄o má dilen̄e ɔ̀okpà. 39 Ké aa sa'ò ní t̄aaɔwa ní ní néɔ, z̄l bee aa ḡe ma kp̄eu aa a gb̄alè. Yá p̄o aa kè ma kp̄eu un.

40 Baa se wí gb̄éɔ z̄l ḡs̄e sísiine z̄az̄a aa m̄o. N zu'ò, níle ní dá, n kio kà, n n nɔambleɔɔ dà.
 41 N z̄s̄le w̄úlek̄i k̄efenawa, p̄o kálea táab̄unuwa n ae ní ma tulaletio ní ma nis̄io.

42 Bila p̄o kú aà k̄i yá'ò d̄o ní gb̄é p̄o b̄o gb̄aaú aa m̄o. Aa z̄a dàè ní aà dàunao, aa f̄ua k̄efenao kp̄akpan̄e. 43 Ɔ ma láasookè ma mè: N̄oɔ p̄o yáa gb̄ásik̄eaa yáí de a gb̄eɔdoaa mé lé sí káaluakaaú lɔa? 44 Ɔ aa ḡe k̄eaaò lá wí ḡe k̄e ní káaluaoowa. Maa aa ḡe k̄e ní d̄s̄'e'li de bee Ɔla ní Ɔlibao. 45 Gb̄eaaaa yákpalek̄er̄no, aai káaluakaa ní gb̄eɔdeao yá w̄in̄e ní musu, asa aa káaluakaa aa gb̄éɔ d̄de.

46 Ma Dii Lua ma mè, to dasi m̄o léleimá, aai to gili ḡer̄igu, aai ní p̄o naaa. 47 Aa ní pápa ní gb̄eɔe, aai ní z̄s̄e z̄s̄e ní f̄endaò. Aa ní neḡs̄eɔ ní ní nenɔeɔ d̄de, aai tes̄o ní kp̄eɔwa. 48 Má d̄s̄'e'li mid̄e ní bùsuu, ké n̄oɔ e aao laai v̄i, aasu d̄s̄'e'li ke lar̄iwaò. 49 N̄oɔpiɔ d̄s̄'e'li a wí ní musue, aa ní duunakea t̄aaɔ yá musu gb̄e'e, aai d̄s̄e k̄e m̄am̄eaa Dii Lua.

¹ Wá kua zìzɔɔ ũ wè kēokwide, a mɔ kwide gɔɔ kwide zì Dii yā'òmɛɛ à mè: ² Gbēnazīn né, gɔɔɛ bee dalau, asa gbā Babeli kía koezò Yelusaleūzi.* ³ Yalɛɛ ũ ní bui swáyāmansaidepiɔ ñ oné ma Dii Lua ma mè:

A oo dite, í ikau,

⁴ í nòɔ kau,

nòɔ maaɔ, a gbá ní a ɔo,

í wá nísidedɔ ka à pai.

⁵ Iɔ de kpása nòɔ maa ũ,

í yáaka oopi zíɛ,

í disa à ma oopi guu éle'ele.

⁶ A yáí ma Dii Lua ma mè,

waiyoo gbēden wéle,

oo pɔ a gbāsí gí woloi pi!

A a nòɔpiɔ bɔleu dodo píi,

kási ásu líkpa a yá musuo.

⁷ Aa gbéɔ̀ dède wélepi guu,

aa ní au bòle gbeseɛnawa,

aai kóle tɔlewa aa búsukawáo.

⁸ Má tò aupi gò gbeseɛnapiwa,

ké wasu e pɔ káwáo yáí,

gbéɔ̀ pɔ i pañzi, aai tɔsimá.

⁹ A yáí ma Dii Lua ma mè,

Waiyoo gbēden wéle!

Mapi, má yáakau zɔɔzɔɔ sɔɛ.

¹⁰ A yáakau, í té dau.

A nòɔpi disa e a í ba,

a wápiɔ i tékú.

¹¹ A oo giipi di teyɔwa,

ké à mò e wáa kú táutáu,

a gbāsí i wolowá,

a kpe sia i láa.

¹² Oopi tò wà fùwa,

a gbāsí zɔɔ a gowà té guuo.

¹³ N gbāsí mé n dɛ'í ũ.

Nyɔɔ zéao e ma pɔ gé weeð,

asa má wéle má n gbāsí woloma,

kási ní ye à wolomao.

¹⁴ Ma Dii ma yá'ò, yápi lé mɔ.

Má yápi keɛ, má gí keio,

má gbēe wegwaɔ, má nòselileo.

Má yákpalekeáɔ á yákeawae,

ma Dii Lua máme má ò.

Ezekieli na gaa

¹⁵ Dii yā'òmɛɛ à mè: ¹⁶ Gbēnazīn né, má pɔ pɔ n wé blè sima kándo. Nsu búbuapeo, rísu ɔɔɔo, rísu to wé'í bɔmoo. ¹⁷ Aauke kílikili, rísu ñ aá ge ɔɔɔo. Nyɔ n fúa ní n kyaleɔ kpaa. Nsu pɔ kú n léwao. Nsu ge'ɔɔɔɔnaɔ blɛ bleo.

¹⁸ Ma yá'ò gbéɔ̀ne kɔɔ, a oosi ɔ ma na gá. Ké gu dò, ɔ má yá pɔ Dii òmɛɛ kè. ¹⁹ ɔ aa ma la aa mè: Yá pɔ níle keɛ beeo de wá yá ũ yá? N a bɔɔlekewéɛ. ²⁰ ɔ má wémá ma mè: Dii yā'òmɛɛ à mè ²¹ má ò á Isailiɔne á Dii Lua mè, ále a kpé gbāle, á zegikí pɔ í íanadað, í keɛ maa, í a beɛkepi, á negɔɔe ní á nenɔe pɔ a ní tó weɔ gaga zí guue. ²² I ke lá má kèwa. A pɔ kú á léwao, á ge'ɔɔɔɔnaɔ blɛ bleo. ²³ Aɔ á fúao ní á kyaleɔ kpaa. A búbuapeo, á ɔɔɔo. A íbaba á duuna yáí, í aaukekeɔɛ. ²⁴ Máɔ deɛ seela ũ. Lá má kè píi, ápiɔ sɔ á keɛ, íɔ dɔ ké Dii ké Lua ũ.

²⁵ Dii èa mè: Gbēnazīn né, gɔɔ pɔ ma ní zegikí simá, an íandáɔ pɔ aai pɔnakeòpi, pɔ pɔ ní wé blè an pɔ dɔwápi ní ní negɔɔe ní ní nenɔe, ²⁶ gbé pɔ bɔ zí bee a mɔ n kíi, í a bao káne n swáwa. ²⁷ Zí bee n léna a gole, ní yá'ò ní gbé pɔ bòpiɔ, n léna aɔ naalea ɔo. Nyɔɔ dené seela ũ, aai dɔ ké mámmaa Dii.

* 24:2 2Kia 25.1

25

Anabikekea Amonió yá musu

(Zel 49.1-6, Eze 21.28-32, Amó 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Dii yá'ómee à mè: ² Gbēnazlín né, wēbiibii Amonió kíi oi, ní ānabikeke rí yá musu ³ ñ me: A Dii Lua yāma! Ma Dii Lua ma mè, ké wà ma kpé òòkpá, wà Isaili bùsu kè bezia ũ, mé wà Yudaò kùkù tārínò zìzòò ũ, lá a mè, ēhēe, tàale, tàale, ⁴ a yáí má á na gukpedeone rí zól. Aa bòokpakpa á guu, aai zwàakpēo dòdò á zānguo, aai á libeò ble, aai á vī mi. ⁵ Mí tó á mēewia Laba gō yiongōo kákli ũ, á bùsu i gō sādádákli ũ, íò dō māmēmaa Dii. ⁶ Asa ma Dii Lua ma mè, ké a òtaalè, a gbpàlè, a pōnakè Isaili bùsu yá musu, a yá kpáí dò á nòse guu, ⁷ a yáí má òtṣwá, mí tó buiò á pòó sélé. Má á kè buiòwa, mí á bùsu midè. Má á dēonzò, íò dō kè māmēmaa Dii.

Anabikekea Mòabu yá musu

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Zel 48.1-47, Amó 2.1-3, Sof 2.8-11)

⁸ Ma Dii Lua ma mè, ké Mòabu rí Seideò mè, gwa, Yudaò gō lán bui píiwa, ⁹ a yáí má rí wéle pò kú gbepelēo bíibìlēo wēwē, sea za rí bùsu lé wéle maae beeòwa: Bēyesimò, Baali Mēona rí Kiliataiũ. ¹⁰ Má rí kpá gukpedeowae, aai gō rí pò ũ rí Amonió, Amonió yá a dō gbēguo lo. ¹¹ Maa má yákpaleke rí Mòabu, aai dō kè māmēmaa Dii.

Anabikekea Edòũ yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 35.1-15, Amó 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

¹² Ma Dii Lua ma mè, ké Edòũ tṣl Yudaòwa, tàae láasai aa kè we. ¹³ A yáí ma Dii Lua ma mè, má òṣ Edòũwae, mí gbēnazlína rí pòtuoo míonzò, mí tó an bùsu gō wáiwai. Wa gaga zì guu sea za Temani e à gè pè Dedāwae. ¹⁴ Ma gbé Isailiò tṣsime Edòũwa. Aa yáke Edòũone ma pōfē rí ma pòkũmao léu, Edòũ íò dṣ sa kè máme mále tṣsimá. Ma Dii Lua máme má ò.

Anabikekea Filitēo yá musu

(Isa 14.29-31, Zel 47.1-7, Yoē 3.4-5, Amó 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

¹⁵ Ma Dii Lua ma mè, ké Filitēo saká rí ibee zìngu, aa tṣsimá maamaae, ¹⁶ a yáí ma Dii Lua ma mè, má òṣ Filitēowae, mí Keleti buipiò míonzò, mí rí gbé kíni pò kú ísialeò midè. ¹⁷ Má tṣsimáe maamaa, mí rí wetá rí pōfēo. Tó ma tṣsimá, aaiò dō kè māmēmaa Dii.

26

Anabikekea Tiideò yá musu

(Isa 23.1-18, Yoē 3.4-5, Amó 1.9-10, Zkl 9.1-4, Mat 11.21-22)

¹ Wá kua zìzòò ũ wē kuēdode mō gōo sēia zì Dii yá'ómee à mè: ² Gbēnazlín né, Tiideò ò Yelusaleũ yá musu aa mè: Ehēe, a da wíwiae! Buiò zé wēwē. A gō bezia ũ, wa kae sa. ³ A yáí ma Dii Lua ma mè, má felennōe Tii, má tó buiò mō lélelelema lán ísia ikoòowā. ⁴ Aa Tii bíi dúuzò, aai a gugwákli lesò gboo, mí a bùsuti wae, i gō gbeseena ũ. ⁵ I gō táalufálekli ũ ísia guu, asa ma Dii Lua máme má ò. Buiò wélepi pòó sélé, ⁶ wi a zṣewiadeò dede rí fēndao, aaiò dō kè māmēmaa Dii.

⁷ Asa ma Dii Lua ma mè, má tó Babeli kí Nebukaneza bō gugbāntoo oi, kíao kíapi i mō léle Tiiwa rí sṣó rí zlkasgōo rí sṣdeò rí zlgṣo dasidasi. ⁸ A n zṣewiadeò dede rí fēndao, i gbà lesò da lianzi, i bùsu kále bíi sae, i a sēngbaoo ae kpálema. ⁹ A n bíi gbēgbē rí a bíigbooboo, i n gugwákli lesò gboo rí a mōoo. ¹⁰ Aá sṣo dasi gēagè, an luutē i kunla. N bíio deede sṣdeò rí zugoo rí sṣgōo kṣfi yáí, i gē n bíibòleu lá wí gē wéle pò wà a bíi gbòouwa. ¹¹ Aá sṣo òzò n zeaòu, i n gbéò dede rí fēndao, n gbèpèle gbāao i kwé. ¹² Aa n àizeeò naaa, aa n pòó sélé. Aai n bíio gboo, aai n pōeá kpéò dúuzò, aai n gbēo rí n lío rí n bùsutio zu ísiau. ¹³ Má lesia midè n guu, wa mōona'ò ma n guu lo.* ¹⁴ Má n ke gbeseena ũe, ní gō táalufálekli ũ. Wa ea n kále bau lo, asa ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Ma Dii Lua má ò Tii yá musu, tó ísialedeò n kwēa kṣfi mà, mé aa gbé pò kè'laa aaukea mà, wále gbéò dede n guu, aa kpakpanaga. ¹⁶ Ísiale bùsu kíao pila rí gínawa, aai rí gomusuo wolo, aai rí ula wēsádeò bō. Zṣleaa tṣole vía a rí kú, n yá i dimá, aaiò lualua láasai. ¹⁷ Aa wēnale si n yá musu aa mene:

Wéle tṣde pò igbēo kuu,
n kaale fá!
Mpi rí n gbéò gbāa ví yāa ísiaa,

* 26:13 Zia 18.22

ń tò wía ísialedeɔ kù n̄pii.

¹⁸ N gbooa tò aa lùlua ń wíao,
gili ḡé ísia ḡuḡunadeɔgu n kweḡɔɔ.

¹⁹ Ma Dii Lua ma m̄, tó má tò n ḡ5 bezia ũ, w̄éle p̄s wa kuu loo ũ, tó má tò ísia d̄anla mé í z̄ɔɔpi kùaaama, ²⁰ má n kpa gb̄é káauo k̄íi ń gb̄é p̄s aa sí bedauo. Má tó nȳɔ ku t̄ɔɔle nonau we ń gb̄é p̄s sí bedauo bezia p̄s a vuo ũ. Nȳɔ su n kúki d̄úniau la loo. ²¹ Má tó ń mid̄e w̄áie, n̄ȳɔɔ ku loo. Wa n weele, kási wa n e loo. Ma Dii Lua m̄ám̄e má ó.

27

W̄enakea Tii

¹ Dii yá'óm̄e à m̄e: ² Gb̄enaz̄ín né, w̄enale da ń Tii p̄s kú ísiabuak̄íi ³ í laata ń bui dasi p̄s an b̄usu ku ísialeɔ ń me:

Ma Dii Lua ma m̄,
Tii, ni me n kefenke b̄òlei.

⁴ N de lán ḡówa ísia guo,
n kalenaɔ tò n kefenke b̄òlei.

⁵ N líb̄á Senii gb̄é p̄l̄ion̄e,
mé n lip̄el̄é Lib̄á sede líe.

⁶ W̄a n ḡólib̄ɔɔ à ń Basana gb̄éneliɔe,
w̄a n lip̄epeɔe k̄e ń Sipi b̄usu sé lí p̄s w̄a wesa swaa d̄adauɔe.

⁷ N zw̄aaá Egipi p̄óle w̄és̄adeɔe,
a de n d̄alapoo ũ.

N zw̄aakpe zw̄aaá zw̄aa búuna
ń zw̄aa ḡaalulade p̄s b̄ò Elisa b̄usuuɔne.

⁸ Sid̄deɔ ń Aavadiɔe mé n gobɔnaɔ ũ,
nz̄la gb̄é ḡóideɔ mé n ígb̄eɔ ũ.

⁹ Gebali ḡóide z̄ɔɔ ku n guu
n gufootatanaɔ ũ.

Ísia ḡóɔ ń ń ígb̄eɔ ku n sae,
ále laata s̄anu.

¹⁰ P̄eesiɔ ń Ludiɔ ń Libiiɔ
ku n z̄lḡɔɔ guu neḡɔnaɔ ũ.

Aa ń s̄engbaɔɔ ń ń m̄ò f̄uaɔ lòolooma,
aa tò n kefeũ kù.

¹¹ Aavadi z̄lḡɔɔ k̄álea n b̄íiɔwa aa liai,
Gamadadeɔ ku n gugwak̄íi les̄ɔ guu.

Aa ń s̄engbaɔɔ lòoloo n b̄íiɔwa
aa tò n kefenke b̄òlei.

¹² Taasiseɔ laatan̄no s̄anu n àizeɔe dasiɔ yáí. Aa fiab̄one ń ánusuo ń m̄asio ń m̄ɔpuo ń beɔmao. ¹³ Gelekiɔ ń Tubaliɔ ń Mesekiɔ laatan̄no s̄anu, aa fiab̄one ń z̄ɔɔ ń m̄ogot̄e p̄sɔ.

¹⁴ T̄ɔgaamaɔ fiab̄one ń s̄ú z̄ikenaɔ ń s̄ú z̄ikanaɔ ń s̄ɔbaonaɔ. ¹⁵ Lodedeɔ laatan̄no s̄anu, b̄usu dasideɔ mé n laalunaɔ ũ, aa wesa swaa ń m̄ɔa lío kp̄ama. ¹⁶ Silio laatan̄no s̄anu n p̄s dasiɔ yáí, aa fiab̄one ń tiik̄az̄io ń zw̄aa ḡaaluladeo ń zw̄aa w̄és̄adeo ń bàabaaɔ ń ósoo ń lubiiɔ.

¹⁷ Yudaɔ ń Ísalii laatan̄no s̄anu, aa fiab̄one ń p̄w̄enaɔ ń z̄ó ń n̄isio ń lí'ɔo. ¹⁸ Damasideɔ laatan̄no s̄anu ń El̄eb̄ɔ w̄eɔo ń Zahaa s̄ák̄ao n p̄s dasiɔ ń n àizeɔe yáí. ¹⁹ D̄a buiɔ ń Geleki p̄s kú Uzaliɔ n laa lù ń m̄ò p̄s wa k̄asoo ń kasia ḡinanaɔ ń kane lí feeo. ²⁰ Ded̄aɔ laatan̄no s̄anu ń gaaf̄ zw̄aaɔ. ²¹ Laalubuɔ ń Kedaa k̄iaɔ laatan̄no s̄anu ń s̄aneɔb̄ɔɔ ń s̄asakaɔɔ ń bleɔ. ²² Seba ń Laama laatan̄no fiab̄one ń p̄s ḡinana maaɔ pii ń gb̄é beɔeɔdeɔ pii ń vuo. ²³ Halanadeɔ ń Kanedeɔ ń Edenideɔ ń Seba laatan̄no laatan̄no s̄anu ń Asiliɔ ń Kilimadadeɔ. ²⁴ Aa p̄kasa maaɔ ń ulada búunaɔ ń zw̄aa p̄s w̄a bà k̄èw̄aɔ ń p̄s w̄és̄ade p̄s w̄i kp̄ále kp̄eɔ ń bà gb̄aaɔ ȳiama n el̄eɔ.

²⁵ Taasisi ḡó'ilen̄aɔ n laaɔ sea,
ń k̄aa, n t̄b̄ò ísia guo maamaa.

²⁶ Gobɔnaɔ gen̄no ikooa les̄ɔ k̄íi,
gukpe íana i n w̄íwi ísia guoguo.

²⁷ N àizeɔe ń n laaɔ ń n p̄s pii
kp̄ále ísia guoguo n òkp̄aḡɔɔ
ń n b̄onaɔ ń n ígb̄eɔ

ní n gufootatanao ní n laatanao
 ní n zlg̃so ní dasi p̃ó kú n guuo.
 28 G̃so a lualua ígb̃epi wii yáí.
 29 Gob̃nao b̃le ní g̃ó guu nípii,
 gofinao ní ígb̃e p̃ii aao zea g̃s̃le.
 30 Aa wiile n yá musu,
 aai búbuape w̃nanno.
 Aa búsu zu ní mia,
 aai gbeembo túfu guu.
 31 Aa ní migbaa lé n yáí,
 aai zw̃nkasao da.
 Aa n ɔ̃lo ní p̃siao
 ní búbua p̃sio.
 32 Aa w̃nale sine ní ɔ̃lo,
 aa w̃nakene aa me:
 Tii, w̃lee muaanno,
 ɔ n ke kỹ ísia guoguo?
 33 Ké n laa yíaa d̃zeu ísia,
 bui daside k̃a n àizee z̃o yáí.
 N p̃so tò dúnia kíao k̃e ɔde ɔ.
 34 Ísia n wiwi sa, n s̃ole ísiu,
 n p̃so ní n gb̃e kp̃alenño nípii.
 35 N yá d̃i ísialedeɔwa,
 ɔ an k̃a s̃i, an oa ɔ̃kp̃a.
 36 Bui laatanao lé lesuikema,
 n kaalea ṽai, níỹo ku bau lo.

28

Anabikkea Tii kia yá musu

1 Dii yá'òme à mè: 2 Gb̃enaz̃in né, o Tii kíae
 ma Dii Lua ma mè:
 Ké n nz̃la s̃e les̃i yáí,
 ni me n kamawa,*
 ní z̃le ma kp̃alabaawa ísia guo.
 Gb̃enaz̃inan n ũ, Lua no,
 baa tó r̃le e n ɔ̃no k̃amawa.
 3 N ɔ̃no k̃a Danieliwaa?
 Asiỹe ul̃eanao?
 4 N àizee k̃aanzi n ɔ̃no ní n w̃ez̃o yáí,
 n vua ní ánusuo ñnoaa n láasiu.
 5 N tágea ɔ̃no z̃o yáí n àizee k̃afi
 ɔ n nz̃la s̃e les̃i àizeepi yáí.
 6 A yáí ma Dii Lua ma mè,
 lá r̃le e n ɔ̃no k̃amawae,
 7 a yáí má tó bui z̃ilo lélema,
 bui p̃o aali gb̃e w̃nagwao.
 Aa f̃enda wo n kefenke ní n ɔ̃nozi,
 aa n gawi pípia ɔ̃kp̃ane.
 8 Aa n kpa b̃edau,
 n gaa aɔ p̃as̃i ísia guo.
 9 Nỹo e o gb̃e p̃ó lé n deo wáa n kamawae?
 Gb̃enaz̃inan n ũ gb̃epiɔne, Lua no.
 10 Gyaf̃ode gaa níỹo ga a ũ bui z̃ilo ɔz̃i,
 asa ma yá'ò.
 Ma Dii Lua máme má ò.

11 Dii yá'èa d̃deea à mè: 12 Gb̃enaz̃in né, w̃nalee bee da ní Tii kíao, ní meè ma Dii Lua ma mè:

* 27:33 Zia 18.19 * 28:2 Isa 14.13, 2Tes 2.4

Gbé wásawasa sāsain n ũ,
n ɔnɔ pèema, n kefenke léso.

13 N kú ma swalu guu Edeni,†
gbè beede pii de n ponanzi ũ:
Lubii, topaza, emelodi,
kisoliti, onisi, diamaa,
safii, tiikɔazi ní yasepeo.

Vua wà gbè beede pio kùkùò zàblebɔɔ ũ.
Gɔɔ dou zí wà n ke ní pɔpio.

14 N de malaika gàsade pɔ má díle àɔ ku ma kúki ũ.
N kú ma gbèsísi pɔ a kua adoa musu,

n táa'ò gbè beede tekeɔ guu.‡
15 Zaa wà n ke ní tàae ví n yákeauo,
e gɔɔ pɔ wà dɔɔsaiké èma.

16 N tágea zàzà guu pásí pèema,
n duunakè, ɔ ma a gbèsísi zɔne.
Malaika gàsade pɔ kú ma kúkiá,§
ma n ya n bɔ gbè beede tekeɔ.

17 N nzía sè lesí n kefenke yáí,
n ɔnɔ kè búí, ɔ ma n zu dúniau,*
ma n ke pɔgwagwaa ũ kíáɔ ae.

18 N duun dasiɔ ní n tágea dɔɔsaiké yáí
n gbásisaiké òkpà,
ɔ má tò té bɔ n guu, à kùma,
ɔ n gɔ túfu ũ tɔɔle
gbé pɔ lé n gwaɔ ae.

19 Yápi dí bui pɔ n dɔɔwa pii,
n kaalea vái, níyɔɔ ku bau bɔo.

Anabikeke a Sidɔ yá musu
(Yoé 4.4-8, Zkl 9.1-2, Mat 11.21-22)

20 Dii yá'òmeɔ à mè: 21 Gbɛnazín né, webiiibii Sidɔ oi, ní anabikeke a yá musu 22 ñ me ma
Dii Lua ma mè,
má fele ní Sidɔ saɔ,
wi ma kpela aá yáí.

Tó ma yákpalekèaànɔ,
mé ma tɔbɔ aá yá musu,
wi dɔ ké mámamaa Dii.

23 Má gagyá zíwáe,
au i báale aá zeaɔ.
Wa liaaázi, wi zíkaaànɔ,
gbé i kwe aá guu gɔɔ ũ,
aai dɔ ké mámamaa Dii.

24 Bui pɔ liaa Isailiɔzi, aai sakaŋgupio aao dené le pɔ í ní zɔ à ní wáwá ũ bɔo, wi dɔ ké mámamaa
Dii Lua.

25 Ma Dii Lua ma mè, tó ma Isailiɔ bɔle búsu pɔ aa fáaaɔ guu ma ní káaa, mé ma tɔbɔ ní yá
musu buiɔ wáa, aao ku búsu pɔ má kpà ma zɔblena Yakɔbuwau. 26 Tó ma yákpalekè ní bui
pɔ liaaŋzi aa sakaŋgupio, Isailiɔ iɔ ku búsupi guu dɔdɔa, aai kpɛdɔdɔu, aai véebuɔ keu, aai dɔ
ké mámamaa Dii ní Lua.

29

Anabikeke a Egipi yá musu
(Isa 19.1-25, Zél 46.2-26)

1 Wá kua zízɔɔ ũ wè kwide, a mo kwide gɔɔ kueplade zí Dii yá'òmeɔ à mè: 2 Gbɛnazín né,
webiiibii Egipio kí Falaɔwa, ní anabikeke aá yá musu ní Egipi búsuo. 3 Oè ñ me ma Dii Lua
ma mè:
Egipio kí Falaɔɔ, má feleñnɔ,

† 28:13 Daa 2.8 ‡ 28:14 Zia 21.19-21 § 28:16 Daa 3.24 * 28:17 Isa 14.12, Zia 12.9

n kwāsa pɔ́ ní wúlea Niili ɔ́naɔ guu,
ni me Niiliá n pɔ́e,
níme n n pɔ́ kè nziawa.

⁴ Má kokoao kanɛ n gbàou,
mí tó n swa kpɔɔ mɔ kpa n tɛɛwa.
Má n gále mà n bɔ n swa'napisɔ
ní n swa kpɔ pɔ́ kpà n tɛɛwaɔ sánu,

⁵ mí n to gbáau,
mpi ní n swa kpɔpi pii.

N gè a gɔ́ wúle sísíá,
gbèe a n wáɔ káaa à séleo.
Má n kpa wáio ní bāwa ní pɔblea úe,
⁶ Egipiɔ i dɔ́ kè mámɛmaa Dii.

N gɔ́ Isailiɔne fee lípana ũ yāa.*

⁷ Ké aa gbāa'èma aa n kú,
n wiwi ní ɔu, ɔ an gāu gbòo.
Ké aa sɔ́kpàlɛnzí, n e'e,
ɔ an wó bɔɔŭ.

⁸ A yáí tò ma Dii Lua ma mè
má tó wà mɔ zikainnɔ,
mí n gbéɔ ní n pɔtuɔɔ mɔnzɔ.

⁹ Egipi a gɔ́ bezia gii úe,
a gbéɔ iɔ dɔ́ kè mámɛmaa Dii.
Ké n mè Niiliá n pɔ́e, níme ní kè,

¹⁰ a yáí tò má felennɔ ní n swaɔ.
Má tó Egipi búsu gɔ́ da wáuu
bezia gii ũ za Midoli ní Asuáɔ
e à ge pɛ Etiopi búsu zɔléwa.

¹¹ Gbēnazína ge pɔtuɔ gbɛ a péle weo,
pɔe a páao,
gbèe aɔ ku weo e wè bla.

¹² Má tó Egipi búsu gɔ́ bezia ũ
de búsu pɔ́ ɔ́kpà yāaɔla,
a wéleɔ i gɔ́ beziaɔ ũ
de wéle pɔ́ wà ní dúuzɔ́ yāaɔla.
Má Egipiɔ fáaa buiɔ guue,
má ní fándaiada búsu ní búsuoe,
an wéleɔ i gɔ́ beziaɔ ũ e wè bla.

¹³ N beeo ma Dii Lua ma mè, wè blapi gbea má Egipiɔ bɔle bui pɔ́ aa fáaaɔ guue, mí ní káaa,
¹⁴ mí súnnɔ ní buibɔkli Egipi búsu geomibɔkli oi. Wekli an kpala a gɔ́u kpɛɛ, ¹⁵ a gɔ́ kpɛɛ de
kpala píia, aa e nízia se lesí de buiɔla ɔɔ. Má ní laoe, aa e kible buiɔwa ɔɔ. ¹⁶ Aaɔ de Isailiɔ
gbāa'ekli ũ ɔɔ, Isailiɔ i dɔ́ sa ní zea ní Egipiɔá duunae, aaiɔ dɔ́ kè mámɛmaa Dii Lua.

¹⁷ Wá zɔblea wè baasɔ ní plaode guu, a mɔ séia gɔɔ séia zí Dii yá'òmɛɛ à mè: ¹⁸ Gbēnazín né,
Babeli kí Nebukaneza ní a zígɔɔ zí gbāa kà ní Tiideɔ. ɔ aso ní baade mikā ní ní gāuo wòlo, aapi
ní a zígɔpi aai ài'e zí pɔ́ aa kà ní Tiideɔ yá musuo. ¹⁹ Ayámɛto ma Dii Lua ma mè, má Egipi
na Babeli kí Nebukanezae a ɔ́zle, i Egipipi áizɛɔ naaa, i a pɔ́ séle a zígɔpiɔne ní asea ũ. ²⁰ Ma
Egipi kpàwà kɔai pɔ́ a kè asea úe, asa mámɛ aa zípi kámɛɛ. Ma Dii Lua mámɛ má ó.

²¹ Gɔɔ bee má Isailiɔ gba gbāa, mí n gba lé n yá'ó ní guu, aaiɔ dɔ́ kè mámɛmaa Dii.

30

Wēnakea Egipiɔne

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbēnazín né, ānabikeke n̄ mè
ma Dii Lua ma mè

wiipe n̄ mɛ, agya! A gɔɔ kà!

³ Asa gɔɔpi kà kái,

Dii gɔɔpi káikù.

Guduuduu gɔɔe!

* 29:6 Isa 36.6

Buiɔ yā'egɔɔɛ!

⁴ Wa mɔ léle Egipiɔwa ní fɛndao,
sɔ́ i kɛ Etiopiɔgu.

Tó wà gbɛ́ɔ dèdɛ Egipi,
wa aà àizɛɔ sɛ́le,
wi aà gbāa'ekíi gboo.

⁵ Etiopiɔ ní Putiɔ gagańɔ sánu zlu
ní Ludiɔ ní Laalubuɔ píi ní Libiɔ
ní búsude pɔ́ aa lɛdoúkèrínɔ.

⁶ Ma Dii ma mɛ
gbɛ́ pɔ́ í Egipi gba gbāaɔ léle,
gbāa pɔ́ Egipiɔ í íanadāɔ kɔ́ a é.
Wa gaga zí guu za Midoli e Asuá,
ma Dii Lua máme má ò.

⁷ An búsuo gɔ́ bezia ú de búsuo píia,
an wéle ɔ́kpaa aɔ de wéle píia.

⁸ Tó ma tesɔ́ Egipiwa,
an donledeɔ kɛ kɛ́kɛ́kɛ́ mپیie,
aaiɔ dɔ́ kɛ́ māmema Dii.

⁹ Gɔɔ bee má zinaɔ gbaɛ ní gó'ilenao,
aai gili gɛ Etiopi pɔ́ kálea dɔ́dɔ́aɔgu.

Sɔ́ a kɛ́ngu Egipi yā'egɔɔ.
Gɔɔpi lé mɔɛ fá!

¹⁰ Ma Dii Lua ma mɛ
má tó Babeli kí Nebukanɛza
Egipi zígɔ́ dasiɔ míɔnzɔ́.

¹¹ Má mɔaánɔ ní aà zígɔ́,
bui pásipiɔ i Egipi dúuzɔ́.
Aa ní fɛndaɔ wo Egipiɔzi,
aai to búsuo pa ní gɛɔ.

¹² Má tó a swaɔ í ba,
mí búsupi na gbɛ́vāipiɔne ní ɔ́zɛ.
Má tó bui zloɔ búsupi ɔ́kpaa
ní pɔ́ pɔ́ kú a guuɔ.
Ma Dii máme má ò.

¹³ Ma Dii Lua ma mɛ
má táaɔ midɛ,
mí Mefisi dii pápiɔ míɔnzɔ́.
Kíaa aɔ ku Egipi bo,
má tó vía Egipiɔ kú mپیie.

¹⁴ Má tó Egipi gɛɔmidɔ́kíi oi gɔ́ bezia úɛ,
mí tesɔ́ Zoáwa,
mí yákpaleke ní Tebesio.

¹⁵ Má pɔ́kúmabɔɔ
Egipi wéle bíide Pelusiwa,
mí Tebesi gbɛ́ dasipiɔ tɔ́lɔ́zɔ́.

¹⁶ Má tesɔ́ Egipiwa,
Pelusi i luukpa,
wi Tebesi bíi gboo,
Mefisi i loo fáane.

¹⁷ Eliɔpɔli ní Bubasio èwaasoɔ gaga zí guue,
wi tá ní wélepideɔ zìzɔɔ ú.

¹⁸ Tó ma Egipiɔ zuu bole gbɛ́ɔne,
má ní gbāa pɔ́ aai íanadāɔ kɔ́'e.
Gu a si Tapanesi fáane,
lou guduuduu i daa,
wi a zɛwíadeɔ kúkú zìzɔɔ ú,
wi táńɔ.

¹⁹ Maa má yákpaleke ní Egipiɔ,

aaio d5 ké mámεmaa Dii.

²⁰ Wá kua z1z1o ũ wè kuεdode, a mo s3ia g1o soplade z1 Dii yá'òmεε à mè:

²¹ Gbēnazin né, ma Egipio kí Fala3o gāsl è,

5 wi d1 à gbàgbáo,

wi zwāa yewa à gbāakù,

ké à e fēnda kúo.

²² A yáí tò ma Dii Lua ma mè

má εa fele ní Egipio kí Fala3oε,

mí aà gāsl é'ε pla píi,

a gbāa ní a gyāeo,

fēnda i piliwà à léle.

²³ Má Egipio fáaa buio guu,

mí ní fāndaiada búsu ní búsuo.

²⁴ Má Babeli kía gba gbāa,

mí a fēnda naε a 1z1,

mí Fala3o gāsl é'ε,

i oi'oike Babeli kíapi aε

lán gbé p5 lé gawa.

²⁵ Ma Babeli kía gba gbāa,

Fala3o i g5 d5b1b1.

Tó ma a fēnda ná Babeli kíaε a 1z1,

mé a se d1 Egipio búsu,

aa1 d5 sa ké mámεmaa Dii.

²⁶ Má Egipio fáaa buio guu,

mí ní fāndaiada búsu ní búsuo,

aaio d5 ké mámεmaa Dii.

31

Egipi le3ua ní sede lío

¹ Wá kua z1z1o ũ wè kuεdode, a mo aa3de g1o s3ia z1 Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazin né, o Egipio kí Fala3oε ní a z1g5 dasio ní mè:

Déme muaanno z3o ke yá musui?

³ Wá n le3u ní Libá búsu sede lío.

A g3na kefeū, i ue ke líkpeu.

A gbá les1les1,

a misona z3 luawa.

⁴ M3se mé tò à gbāakù,

í p5 kú t3leu mé tò à gbà.

Ipi liaa a z1na1,

ípi k1ni i1 ta s3a lí pále1 k1ie.

⁵ A yáí a gbāa dei lí k1ni1a,

a g3nda1 dasikù,

mé a 1ne1 gbāakù,

à kè y3lele í z3opi yáí.

⁶ Bā bui píi m3 sakpe1a a láu,

s3an1b1 bui píi m3 né dà a gbáu,

mé bui p5 aa dasio ku a uei nípii.

⁷ A z3o ke kefeū a g3n gbā1o yáí,

asa a z1na1 í z31 l3e.

⁸ Ma lu Edeni sede líe i kawào,

p3lig3nae i ka a g3nawao,

kpakpaa lí g3nda g3ele sáa no.

Ma lu líe kefeū laaawao.

⁹ Má tò a kefeū ní g3na dasio,

ma lu Edeni lí píi aà gwea nidè.

¹⁰ A yáí tò ma Dii Lua ma mè, lá à gbāakù les1les1, mé a misona z3 luawa, 5 à azia sè les1 a gbāa yáí. ¹¹ Bee yáí ma aà ná buio swanaε a 1z1, 5 a kèè aà vāikeawa. Ma g1aazi, ¹² 5 bui z1lo

pāsīpī aà z̄s̄, aa aà tò gb̄s̄s̄s̄ musu we. A ḡn̄aò l̄l̄e guzuleu p̄i, a òn̄eò w̄iwi bùsu swad̄oò p̄i. 13 B̄a b̄ui p̄i m̄ò p̄epe a ḡewa, s̄ēan̄oò b̄ui p̄i m̄ò kilimpa a ḡn̄aòwa. 14 Aȳam̄eto lí p̄ó kú í sae a gb̄àkú l̄s̄l̄s̄l̄ m̄a l̄o, a misona a z̄s̄ luawa l̄o. Lí i'ēnae gb̄àa a ka m̄a l̄o, asa amp̄ii a ga lán gb̄ēnaz̄inawae, aai ta è z̄òlolu t̄òle n̄onau.

15 Ma Dii Lua ma m̄e, ḡoò p̄ó à tà bedau, má tò í p̄ó kú t̄òleu w̄ēnak̄è, má tò a í z̄s̄, í z̄s̄p̄i ḡs̄ k̄álea gudoū. Má tò gusia k̄ule Lib̄a bùsuwa, 5 s̄ēa l̄i l̄a w̄òlo p̄i. 16 K̄é ma aà z̄u bedau ní gb̄é p̄ó aale tá è z̄òlolu we, aà l̄élea k̄s̄f̄i bui l̄ualua, 5 Edeni l̄i n̄s̄e n̄ini t̄òle n̄onau we, Lib̄a lí maa k̄efena i'ēnap̄i. 17 Bui p̄ó ledouk̄eààn̄o aa ku aà ueip̄i s̄s̄, buip̄i siaàn̄o bedau, aa tà gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guu k̄i.

18 N̄ beee ní n̄ z̄òk̄eo yá musu Edeni lí k̄pele mé k̄ànwai? N̄ beeo wa n̄ zu t̄òle n̄onau Edeni líp̄i k̄i. Nȳoò ku we ní gyaf̄oodeò ní gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guu. Falaò ní a gb̄é yán we nípii. Ma Dii Lua m̄ame má ò.

32

W̄ēnakea Falaò

1 Wá kua z̄l̄z̄oò ū w̄ē kueplade, a m̄o kueplade ḡoò s̄éia z̄í Dii yá'òm̄ee à m̄e: 2 Gb̄ēnaz̄l̄n̄ né, w̄ēnale si Egip̄i kí Falaò yá musu n̄ oè:

Ni ke lán n̄òmusuwa bui guu,
ní de lán kw̄asawa í guue.

Ni k̄òde n̄ swaò guu,
ní a í ya ní n̄ gb̄á, ní 5z̄w̄a.

3 Ma Dii Lua ma m̄e
z̄iḡs̄ dasiò k̄áaa, mí a bai k̄pan̄e,
aai n̄ ga n̄ b̄o ma táalu guu.

4 Mí n̄ zu s̄ēu m̄a n̄ to t̄òle we,
b̄aò i m̄o pep̄ema nípii,
s̄ēan̄oò i n̄ ble aa k̄a nípii.

5 Má n̄ báasi k̄ále gb̄s̄s̄s̄ musu,
mí n̄ guup̄oò k̄óle guzuleu pai.

6 Má tó t̄òle ga ní n̄ au p̄ó b̄òle,
a gb̄s̄s̄s̄ le, í swaò pa.

7 Tó ma n̄ de, má òku luabea,
má tó saanaò siak̄ū.

Má tó lou k̄ule íat̄ewa,
mé m̄ovua a gupu l̄o.

8 Luabe gupuak̄ūnaò siak̄ū píe,
má tó gu ke síii n̄ bùsuu.

Ma Dii Lua m̄ame má ò.

9 Tó ma n̄ kaalea baok̄p̄a buione,
má tó gili ḡe gb̄é dasip̄igu,

b̄usu p̄ó ní d̄s̄oò gb̄é.

10 Má tó n̄ yá di dasiwa,

an k̄iá k̄á i sí n̄ yáí,
tó ma a f̄enda m̄ale n̄ w̄é oi.

N̄ l̄élea ḡoò an baade a lualua l̄asai a w̄ēni yáí.

11 Asa ma Dii Lua ma m̄e,
Babeli k̄ia a m̄o l̄élema z̄i guue.

12 Má tó bui p̄ás̄l̄ neḡn̄aò
n̄ z̄iḡs̄ dasiò kw̄é ní ní f̄endaò.

Aa Egipi z̄l̄asea l̄s̄l̄ mid̄e,
aai a z̄iḡs̄ dasiò t̄òl̄z̄s̄.

13 Má a zu p̄ó kú í saeò m̄ónz̄s̄ píe,
gb̄ēnaz̄ina ge zu a íp̄i ya l̄o.

14 A gb̄ea má tó a í d̄òd̄o,
a swaò i t̄aa'o lán nísiwa.

Ma Dii Lua m̄ame má ò.

15 Tó ma Egipi k̄e bezia ū,
mé ma a p̄ó p̄iliw̄a píi,
tó ma gb̄é p̄ó kú weò d̄ēde píi,

aaio d5 ké mámεmaa Dii.

¹⁶ Wεnale p3 wa siεn we.

Buib nεnεnao mé aa si

Egipi ní a zíg5 dasio yá musu.

Ma Dii Lua máme má 0.

¹⁷ Wá kua zìz3o ù wè kueplade, a mo séia g3o gēode zí Dii yá'òmεε à mè: ¹⁸ Gbēnazlín né, waiyooke Egipi zíg5 dasione, ní ní kpá t3ole n3nau ní bui z33o ní gbé p3 aale tá è z3olou3. ¹⁹ Oné, an maa deńla yá? Aa ge wúle sánu ní gyaf3ode3. ²⁰ Aa kwé gbé p3 aa gá z1 guu3 guu. Fēnda woa. Wá Egipi ní a zíg5 dasio gále ta3. ²¹ Neg3n swana p3 kú bεda3o i o Egipi ní bui p3 ledoukεa33o yá musu aa mè: Aa m3 wúle ní wá gyaf3ode p3 wa gaga z1 guu3.

²² Asili ku we ní a zíg33o píi, aá gbé p3 gága z1 guupio mia3 liaa3zi píi. ²³ An miapio ku è z3olo p33u, mé aá zíg33io lia aá miai. Gbé p3 aa t3 s3 kè dúnia gbé3gupio gága z1 guu nípii.

²⁴ Elaū ku we. Aá zíg5 dasi p3 gága z1 guu3 lia aá miai. Gbé p3 aa t3 s3 kè dúnia gbé3gupio t3 gyaf3ode3 k3i t3ole n3nau. An gee g3 kpá ní wéi ní gbé p3 t3 è z3olo guu3. ²⁵ Wá wúlek3i kèè ge3 guu, aá zíg5 dasio lia aá miai. Ampii gyaf3ode3ne, aa gá z1 guu. Lá p3 aa t3 s3 kè dúnia gbé3gu, an gee g3 kpá ní wéi ní gbé p3 aa t3 è z3olo guu3. Elaū wúlea ge3 guu.

²⁶ Meseki ní Tubalio ku we. An zíg5 dasio lia ní mia3i. Ampii gyaf3ode3ne. Aa gá z1 guu, ké aa t3 s3 kè dúnia gbé3gu yáí. ²⁷ Aa wúlea ní neg3n gyaf3ode p3 aa t3 bεda3 ní ní z1kab33. Wá ní fēnda3 kále ní mi z1ε, wá ní sεngba33 kúle ní ge3wa. Neg3napio t3 s3 kè dúnia gbé3gu.

²⁸ Mpi s3 Fala33, níy33 ku wíwia gyaf3odep3io guuε. Ny3 wúle ní gbé p3 aa gá z1 guupioε.

²⁹ E33u ku we, aá k3a3o ní aá kiabuio. Baa ní ní neg3nkeo aa kpagua ní gbé p3 aa gá z1 guu3ε, aa wúle ní gyaf3ode3 ní gbé p3 aale tá è z3olo guu3ε.

³⁰ Gugbāntoo gukpe oi k3a3o ku we nípii ní Sid3de3 píi. Baa ké s3 kè gbé3gu ní neg3nke yáí, aa t3 ge3 guu ní wioε, aa wúlea gyaf3ode3 ù ní gbé p3 aa gá z1 guu3ε. An gee g3 kpá ní wéi gbé p3 aa t3 è z3olo guu3 ù.

³¹ Fala33 a wesirile, aá n3se i níni aapi ní a zíg5 dasi p3 aa gá z1 guu3 yá musu. Ma Dii Lua máme má 0. ³² Má t3 s3 kè dúnia gbé3gu Fala33 ní a zíg5 dasio yáí, kási aa wúle gyaf3ode3 guu ní gbé p3 gá z1 guu3ε. Ma Dii Lua máme má 0.

33

Dii Ezekieli dilea gugwana u

(Eze 3.16-21)

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazlín né, o n gbé3ne n me, t3 má t3 z1 fεle búsuu mé búsupide3 gbé se dile gugwana ù, ³ t3 a è wále m3 ní z1o a búsuu, mé à kuupe gbé3 gbaa laai yáí, ⁴ t3 wá kuu'3 má, t3 wí laaid3wá3o, mé z1 ní blé, anz1a mi musuε. ⁵ Lá aa kuu'3 má, 5 aai laaid3wá3o, aa nízia dεε. T3 aa laaid3wá yáa, d5 aa nízia mísi. ⁶ T3 gugwana è wále m3má ní z1o, mé i kuupe à gbé3 gba3 laaio, mé z1 gbé blé, ade gá a duuna yáíε, kási aá ga a wí gugwanapi musuε.

⁷ Mpi s3 gbēnazlín né, níme ma n dile gugwana ù Isailio3ne. T33, swáse yá p3 lé b3 ma léuzi, ní ní gbaomεε laai. ⁸ T3 má 0 váikenae à gáε, mé ní ledawá aá a yáke3 too, váikenapi a ga a duuna yáí, kási aá ga a wí n musuε. ⁹ T3 n ledawá aá mikε a váikeawa s3, mé i mikεwá3o, ade a ga a duuna yáíε, mpi s3 n nz1a mísiε.

¹⁰ Gbēnazlín né, yá p3 Isailio lé o oné n me, wá duuna ní wá táae3 t3wá, 5 ále wá ibaba. Kpelewa wá ke wá3 kúí? ¹¹ Oné ma Dii Lua ma mé, ní ma kuao váikεna gaa lí kamaguo. Má ye váikεna mikε a váikeawae, ké à e 33 ku. A Isailio, à n3selile à mikε á váikeawa. B3yáí á áz1a dεii?

¹² Gbēnazlín né, o n gbé3ne n me, t3 gbēmaa váikε, aá maakea a aá b3o. T3 gbēvai mikε a váikeawa s3, a aá kpagua3o. T3 gbēmaa duunakε, a e 33 ku a gbēmaake yáio. ¹³ T3 má 0 gbēmaae 33 kue, mé ále a gbēmaake náaike, à gè lé duunake, aá maakea kee 33 d3magu l3o. A ga duuna p3 a kè yáíε. ¹⁴ T3 má 0 váikenae à gáε, mé à mikε a duunawa, ále yámaake a zéwa, ¹⁵ t3 à t3oma p3 a sí s3aané ní p3 p3 a símá3o, ále ma 3tond3k3i p3 í wéni iné gwa, mé líi váikε3, a gao, 33 kue. ¹⁶ Duuna p3 a kè kee 33 d3maguo. Ké à yámaakε a zéwa yáí, 33 kue. ¹⁷ Kási n gbé3 i me, ma yáke3 maao. Ge an yáke3 mé maao kai! ¹⁸ T3 gbēmaa a yámaake3 t3 mé ále duunake, a ga a yáíε. ¹⁹ T3 gbēvai a váikε t33, 5 ále yámaake a zéwa, 33 ku a yáíε. ²⁰ I me ma yáke3 maao, kási má yákpaleke ní a baadeo a yákeawae.

Ziblea Yelusaleuwa

21 Wá zòblea wè kueplade guu, a mɔ kwide gɔɔ sɔode zí, gbèe pìlimá Yelusaleù à mò a òmɛɛ à mè: Wá wá mɛɛwia dè.* 22 E gbépi àò gé mɔi a oosi, Dii gbáa dèdɛa, 5 à ma léna gòlɛ. Ké a gu dɔ́ gɛɛpi mò, ma léna gòlea, ma lé kpaaùá lo. 23 ɔ Dii yá'òmɛɛ à mè: 24 Gbɛnázín né, gbé pɔ́ kú Isaili búsu wélepi ziauo yá'oa ma aa mè, Ablahaù mé ado yáa, kási 5mɛ búsuɛ bee ví. Azaiasa an gbé pɔ́ aa dasi, aa gɔ́ búsupi ví. 25 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma mè, lá aai nɔ́ kòlòkpasai só, aai wémale táaɔzi, mé aai gbéde, a maa aao búsupi vía? 26 Lá aa zè ní fɛndaɔ, aai yábèeke, mé an baade í gbásikɛ ní a gbédeɛ nao, a maa aao búsupi vía?

27 Oné ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ wa beziadepi kwé ní fɛndaɔɛ, mí zɛwiadeɔ kpa wáiwɔa aa ní só, sɛgbádeɔ ní gbè'edeɔ i gaga ní gagyáɔ. 28 Má tó búsupi gɔ́ da yáaa fɔ́ɔ, an íandáa ní gbáa yá musu a mide, i gɔ́ fɔ́ɔ. Gbèe a Isaili búsupi baa ví lo. 29 Tó ma ní búsu tò da yáaa fɔ́ɔ, aao dɔ́ ké mámɛmaa Dii.

30 Mpi sɔ́ gbɛnázín né, n gbéɔ́ lé n yá'ò kpé gɔ́ sae ní kpɛleɔ, aale okɛɛ aale mɛ wá mɔ yá pɔ́ lé bɔ ma léu ma. 31 Ma gbéɔ́ í mɔ n kúí, aai zɔ́lɛ n aɛ, aai swákpa n yáí, kási ili kenéɔ. Aa yemazi ní léɔ, 5 an sɔ́ í ta ɔváiwa. 32 N dené gbé pɔ́ í yenzi le sí ní loo nao ní pòladɔ́ u. Aai swáse n yáí, kási ili kenéɔ. 33 Tó yápi mò, kási yápi a mɛɛ sɔ́, aai dɔ́ sa ké ánabi kú ní guu.

34

Dii Isailiɔ dánaɔ lelea ní a sáɔ suabaao

1 Dii yá'òmɛɛ à mè: 2 Gbɛnázín né, ánbikɛkɛ Isailiɔ dánaɔ yá musu. Anabikɛkɛ, ní oné ma Dii Lua ma mè, waiyoo á Isailiɔ dána pɔ́ ále laaidɔ ázlawaa! Sáo 5 wí laaidɔmáo lò? 3 I wáagase só, i sáká pokasaɔ da, i sá mekpaaɔ de à só, kási ili laaidɔmáo. 4 I ní yèɛsaideɔ gba gbáaɔ, i ɛsɛkɛ a gyáɛnɛɔ. A pɔ́ pɔ́ an gbá ɛaɔ i ní gbá dɔnɛɔ, i ɛa su ní pɔ́ pɔ́ aale sásáɔ, i gé pɔ́ pɔ́ vúaaɔ wɛleɔ. A gbáablemá páspásɛ. 5 Aa fáaa, ké aa dána vío yáí, 5 aa gɔ́ wai píie pòblea ú.* 6 Ma sáo zà zéwa, aa líaaliaa gbèstí pii ní sístí lesí piio musu. Aa fáaa dúniau pii, gbèe í ní wɛleɔ, gbèe í kpálekeɛnzi.

7 A yáí tò á sádánaɔ, à swáse ma yáí. 8 Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ lá ma sáo gɔ́ pɔ́ pɔ́ wí ní síɔ ú, aa gɔ́ wáiwɔ pòblea ú, mé an dána pɔ́ má dílepi i ní wɛleɔ, aai laaidɔmáo, sema nízia yá, 9 a yáí tò á sádánaɔ, à swáse ma yáí. 10 Ma Dii Lua ma mè má feleánɔ, má a sáo bole á ɔzí, mí á bole sádán, ké ásu e laaidɔ ázlawá loo yáí. Má a sáo bó á léziɛ, aao de á pòblea ú lo.

11 Aa ma Dii Lua ma mè, máme má kpáleke ma sáozi máɔ ɔliázi sa. 12 Lá sádána í ɔlia a kpásai gɔɔ pɔ́ a ku a sá pɔ́ kpáleɔ guu, máa má ɔlia ma sáozi, má ní bole gu pɔ́ aa fáaa guduuduú gɔɔ. 13 Má ní káaa búsu ní búsuɔ, mí ní bole buiɔ guu, mí suúɔ ní búsuu. Má ní dádáke Isaili gbèstí pòleu ní a swadɔɔ ní gu pɔ́ wa ku búsupiuo pii. 14 Má ní dádáke dádákekɛ maau, Isaili gbèstí lesí aao de ní kúki ú. We aa ɔli níziau, aa pòble dádákekɛ sèbɔlɔdeu Isaili gbèstí pòleu. 15 Ma Dii Lua ma mè, má a sápi dá, mí tó aa ɔli níziau. 16 Má a pɔ́ pɔ́ vúaaɔ ní pɔ́ pɔ́ kpáleɔ wɛle suò, mí ɛsɛkɛ a pɔ́ pɔ́ kè'laɛne, mí ní yèɛsaideɔ gba gbáa, mí ní dádáke a zéwa. Kási má a mekpaa sá gbáaɔ dedɛɛ.

17 Apio ma sáo, ma Dii Lua ma mè, máme má yágɔ́gɔ́ɛ, mí gɔ́gɔ́ sásakaaɔ ní blesanaɛ. 18 Isailiɔ dánaɔ, pòblea dádákekɛ maau i mɔwáo, 5 a 5zɔ́né a kɔniwaa? I dɔɔba mia i mɔwáo, 5 a gɛú á yánɛa? 19 Pɔ́ pɔ́ a 5zɔ́wá 5 ma sáo blea? I pɔ́ a gɛú á yá 5 ma sáo mia? 20 A yáí ma Dii Lua mále oé, má yágɔ́gɔ́ á gbé pɔ́ á mekpaaɔ ní á gbé pɔ́ á fɛfɛaɛne. 21 I gásazɔ́ yèɛsaideɔne, i kòbamalerízi e a ní yá ní kpá zà kpe. 22 Má a sáo suaba, aao de pɔ́ pɔ́ wí ní síɔ ú lo, mí yágɔ́gɔ́né.

23 Má sádána dílené mɛndo ma zòblena Davidi bui ú. Aɔ de ní dána ú, a laaidɔmá, i ní gwa.† 24 Máme ma Dii má de ní Lua ú, mé ma zòblena Davidi bui aɔ de ní Kía ú.‡ Ma Dii máme má ò. 25 Ma bàa aɔ kúrúɔ, mí wáiwɔ mide ní búsuu. Aao ku gbáau, aao i lákpeu dɔɔɔa. 26 Má tó ápi ní búsu pɔ́ lía ma gbèstí gɔ́ fɛfáai pɔ́ ú. Má tó lou lí mané a gɔɔwa. Má fɛfáai gbaené lán louwa. 27 Sɛsao líɔ né'í, tɔ́lɛ a bleke, aai kú ní búsuu dɔɔɔa. Tó ma ní mɔgala pòloné ní nɔɛ, mé ma ní bɔ́ gbé pɔ́ aale zòblenɛ ɔzí, aai dɔ́ ké mámɛmaa Dii. 28 Aao de bui pòblea ú loo, wáiwɔ ní só loo. Aao ku dɔɔɔaɛ, gbèe a to sɔ́ kɛngu loo. 29 Má tɔ́lɛ maa táade kpámáɛ. Nɔana a kené sáabu we loo. Aao de pɔ́ sɔ́sɔa ú buiɔne loo. 30 Isailiɔ i dɔ́ ké ma Dii ní Lua má kúrúɔ, mé ma gbéɔ́n ní ú. Ma Dii Lua máme má ò. 31 Ma gbéɔ́n á ú, ma kpása sáɔn á ú, mé má de á Lua ú. Ma Dii Lua máme má ò.

* 33:21 2Kia 25.3-10, Zel 39.2-8 * 34:5 Nao 27.17, 1Kia 22.17, Mat 9.36 † 34:23 Zia 7.17 ‡ 34:24 Eze 37.24

35

Asi'oa Edbu ya musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Mal 1.2-5)

1 Dii ya'omee a me: 2 Gbenazin ne, webiibii Sei gbewa, ni anabikeke a ya musu, 3 ni o busupideone n me: Ma Dii Lua ma me ma feleano, ma otolae a busuwa, i go da yaa f3o. 4 Ma to a weleo go beziao ue, a busu i go da yaa, io d3 ke mamemaa Dii. 5 La a lbeles3 ni Isailio za zi, me a ri kpama wa ri dede ri fendao an taasikego, an ia gbez3 daama guu, 6 a yai to ma Dii Lua ma me, ri ma kuao ma a kp3 gb3denaowa aa peleazi. La a za gb3deauo, gb3dena3 peleazi. 7 Ma Sei gb3e yaa a g3 f3o, gb3e a a baa vi lo. 8 Ma to go li a gb3s3s3ba, gb3e p3 wa ri dede zi guu ge a g3 k3lea a s3s3busu, a guzuleo guu ri a swad3o. 9 Ma to a busu go da yaaae e goopi, a weleo go beziao ue, io d3 ke mamemaa Dii.

10 La a me bui men plapio ri ri busu go a p3 ue, baa ri ma kua weo, 11 a yai ma Dii Lua ma me, ri ma kuao ma ke a pof3artzi ri a wedbano ri a zaarigu3 leue. To male yakpalekeano s3, ma to aa ma d3, 12 apio i d3 ke ma Dii ma d3ennoy3 p3 a o Isaili gb3s3s3ba musu ma, a me a go da yaa, io ble sa. 13 A le'3a, a yap3 ome ma ma. 14 Ma Dii Lua ma me, to dunia le p3nake pii, ma to a busu go da yaaae. 15 La a p3nak3 go p3 Isaili busu go da yaa, ma ma ke s3. Sei gb3e ri Edbu busu pii3 a go da yaa, io d3 ke mamemaa Dii.

36

Isailio ea g3a ri busu vi

1 Mpi s3 gb3enazin ne, anabikeke Isaili gb3s3s3ba ya musu, ni one aa ma yama. 2 Ma Dii Lua ma me, la a ibe3e me, eh3e, gulesi zipio go ri p3 ue, 3 anabikeke a yai n me, ma Dii Lua ma me, la bui liaazi, aa a yaa a go ri p3 u, me a t3 i go d3 gb3pii leu, 4 a yai to Isaili gb3s3s3ba ri swad3o ri guzuleo ri gu p3 wa ke yaiyai ri bezia p3 bui p3 liai3 lelew3 aa a laanike3, 5 ma Dii Lua male oe, ma asi be3e o bui ri Edbu pii ya musu ri pof3e pas3o, asa aa ma busu ke ri p3 u ri yaalo ri sakaamagu3, ke aa dadakek3io eu.

6 A yai to anabikeke Isaili busu ya musu, ni o gb3s3s3bone ri s3s3ba ri swad3o ri guzuleo, ma Dii Lua ma me male ya'o ri pof3e pas3o, asa bui a ke p3 s3s3ba ue. 7 A yai to ma Dii Lua ma me, ma l3le bui p3 liazi3one, ma me aa go p3 s3s3ba u s3e. 8 A Isaili gb3s3s3ba s3 a g3napa, a ne'i ma gb3e Isaili3one, asa an sua ka kai. 9 Mame ma a wegwa, mi zeano, wi a sa pa wa pot3wa. 10 Ma to gb3e p3 ku a guu k3. Gb3pio me Isaili bui pii u. Aa z3le a weleo guu, aai ea a beziao vu. 11 Ma to a gb3enazina ri a p3tu3o k3, aai ne'i aa dasiku. Ma gb3e k3le a guu lan yaawa, io d3 ke mamemaa Dii. 12 Ma to gb3e bebe a guu ma gb3e Isailio u, aai go a vi e goopii. A to an ne3 kesai lo.

13 Ma Dii Lua ma me, la wi oe i gb3e m3mo, i to a gb3e ne3 a3o kesai, 14 a yai to a gb3e m3mo lo, a to a gb3e ne3 kesai lo. Ma Dii Lua mame ma o. 15 Ma we buie a s3s3 a ma lo. Busu pale de a laanike lo, buie a a fu lo. Ma Dii Lua mame ma o.

16 Dii ya'3a d3dea a me: 17 Gbenazin ne, ke Isailio ku ri busu, aa a gb3le ri ya3ea ri ri da3o yai. An ya3ea gb3s3imee lan n3e zawa3e.* 18 O ma a p3kuma b3b3ma, ke aa gb3e d3de ri busuu, me aa a gb3le ri ri ta3o yai. 19 Ma ri faa bui guu, ma ri f3ndaiada busu ri busuo. Ma ladama ri ya3ea ri ri da3o yai. 20 Gu p3 aa tau bui guu pii, aa to ma t3 p3 a kua adoa 33kp3 we, asa wa o ri ya musu wa me: Dii gb3en ke, kasi aa lek3wa aa busuu. 21 O ma ze gi ma t3 na ya musu, ma t3 p3 Isailio to a 33kp3 gu p3 aa tau bui guupi.

22 A yai to, o Isaili3one ma Dii Lua ma me, i ke a Isailio yai male bee keio, ma t3 p3 a kua adoa, a to a 33kp3 gu p3 a tau bui guu yai. 23 Ma a t3 gb3a p3 a to a 33kp3 bui guu kuaadoake olne. Ma Dii Lua ma me, to ma t3b3 a musu an waa, aai d3 ke mamemaa Dii. 24 Ma a k3aa bui guu, ma a b3 busu ri busuo, mi suano a busuu. 25 Ma i wasawasa f3f3wa, i go wasawasa. Ma gb3b3e ta3o ri a gb3lea pii3 ya musu. 26 Ma a gba s3 dafu, mi nis3na dafu daagu. Ma a s3 p3 de lan gbewa b3e, mi s3 p3 de baasi u dae. 27 Ma a Nis3na daagu, mi to a ma ot3ndok3i gwa, io ma ikoy3o kua ri laaio. 28 A ku busu p3 ma kp3 a dezi3wa guu. A3 de ma gb3e u, mi3 de a Lua u.† 29 Ma a d3a, ke asu gb3leo. Ma p3wena sisi a k3e, ma n3ana kaagu lo. 30 Ma to a li p3 wi a be ble3 ri a buap3o k3, ke wi su a ku bui3 ae n3ana ya musu lo yai. 31 To a y3wai3ea ri a da3o d33gu, 32 ye az3a g3y3io a duuna ri a y3b3e3ka3o yai. 32 Ma Dii Lua ma me, 33 d3 i ke a Isailio yai male bee keio. A to wi a ku, a ge3e i go kp3 a we3i a ya3eapi yai.

* 36:17 Lev 15.19 † 36:28 Eze 11.19-20, Yoc 3.1-2, Zkl 12.10, Zln 2.16-21

³³ Ma Dii Lua ma mè, tó ma á duuna kèwá, má á kálé á wéleɔ guu, í á beziapiɔ vu. ³⁴ Bùsu pɔ da yáa a gɔ bugbe ũ. Gbé pɔ lé á bùsu baa vɔ e fɔɔ ɔo. ³⁵ Aa me bùsue bee da yáa yáa, ɔ á gɔ lán Edeni swaluwa sa. Wéleɔ beɔ: gɔ beziaɔ ũ yáa, wa kwè wa kè yáiyai, ɔ aa gɔ wéle bíide gbènazindeɔ ũ sa. ³⁶ Bui pɔ gɔ liaaázɔ i dɔ ké ma Dii ma ea wéle pɔ kwèɔ kálékale, ma bùsu pɔ gɔ da yáa kèke. Ma Dii máme má ò mé má kee sɔ. ³⁷ Ma Dii Lua ma mè má tó Isailiɔ yáe bee gbeaa ɔ, mí kené. Má tó aa kɔ lán sáɔwa, ³⁸ lán sá wai pɔ wí moomɛe Yelusaleũ dikpeɔɔwa. Má tó gbènazina ní wéle ziaɔ pa dasidasi màa, aaiɔ dɔ ké mámɛmaa Dii.

37

Gewa giɔ nonɔaa guzuleu

¹ Dii gbáa kua, ɔ aà Nisina ma se gè ma dile guzuleu, gewaɔ nonɔaa. ² A liaaliaamanɔ ní guu, ɔ ma wáɔ è dasidasi guzuleu, aa giigága maamaa. ³ A ma la á mè: Gbènazín né, gewapio vue? Má wèwà: Dii Lua, míme ní dɔ. ⁴ ɔ a òmɛe: Anabikeke gewa giipione, ní oné aa ma yáa. ⁵ Ma Dii Lua má ò gewapione: A ma! Má tó ían wènde gèágu, í vu. ⁶ Ma kíɔ nanawá, mí báasi ffitwá, mí báa naázi. Má tó ían wènde gèágu á vu, í dɔ ké mámɛmaa Dii.

⁷ ɔ ma á nabikekè lá a òmɛewa. Ké mále á nabikepi ke, ma kɔfi má wɔɔwɔɔwɔɔwɔɔ, ɔ wáɔ pèpekɔwa. ⁸ Ké ma gugwá, ɔ má è kíɔ ní báasio nánamá, ɔ báa nánzi, kási aa ían wènde vɔ. ⁹ A èa òmɛe: Anabikeke íanae. Gbènazín né, á nabikeke, ní ò íanae ma Dii Lua ma mè aà ɔ dúnia gola síiɔ, aà gbé pɔ wá ní dedepiɔ pa. ¹⁰ ɔ ma á nabikekè lá a òmɛewa. Iana ní pá, aa vu, ɔ aa fèle sí zígɔ dasidasio ũ.*

¹¹ ɔ a òmɛe: Gbènazín né, Isailiɔ pii mé gewapio ũ. Aale me wá wáɔ puakú, támaa wá né, wa gɔ pɔ kaaleaɔ ũe. ¹² A yáí tò á nabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, ma gbéɔ, má á miaɔ wèwè má á bóleu, mí suánɔ á búsuu. ¹³ Tó ma á miaɔ wèwè, mé ma á bóleu, áɔ dɔ ké mámɛmaa Dii. ¹⁴ Má a Nisina daágu, í vu. Má á kálé á búsuu, í dɔ ké ma Dii má ò ɔ má kè. Ma Dii máme má ò.

Isailiɔ kua gudou ní Kía mèndoo

¹⁵ Dii yá'òmɛe á mè: ¹⁶ Gbènazín né, go se ní lákèwá ní me, Yudaɔ ní ní gbé Isailiɔ pɔe. Gò pále se ɔ, ní lákèwá ní me, Yosefu pɔe, Eflaiú buiɔ ní ní gbé Isailiɔ pii pɔe. ¹⁷ Gopio nakɔwa aa gɔ gò mèndo ũ n ɔzɔ. ¹⁸ Tó n gbéɔ n la aa mè, níyɔ gopio yá bólekené ɔ lé, ¹⁹ ní oné ma Dii Lua ma mè, mále Yosefu go pɔ de Eflaiú buiɔ ní ní gbé Isailiɔ pɔ ũ se na Yudaɔ gowae, mí tó aa gɔ gò mèndo ũ ma ɔzɔ. ²⁰ Go pɔ ní lákèwáɔ doné aa e, ²¹ ní oné ma Dii Lua ma mè, má Isailiɔ ɔ gu pɔ aa tãu buiɔ guu, má ní káaa za gupiiu, mí suánɔ ní búsuu. ²² Má tó aa gɔ bui mèndo ũ ní búsu gbèsisidepiue, mé aao kía ví mèndoe. Aao de bui lee plaɔ ũ ɔo, mé an kpala aɔ kpaalea lee pla ɔo. ²³ Aa nízia gbále ní tãaɔ ɔo ge yá pɔ má zauɔ ge táae páleɔ. Má ní dɔa, ké aasu pɔbɔzãke aa duunake ɔo yáí. Má gbábóné, aaiɔ de ma gbéɔ ũ, míɔ de ní Lua ũ.

²⁴ Ma zòblena Davidi bui a kiblemá.† An dána aɔ mèndoe,‡ aaiɔ ma ikoyá kúa, aaiɔ ma ɔtondki gwa ní laaio. ²⁵ Aao ku bùsu pɔ má kpà ma zòblena Yakɔbuwau, bùsu pɔ an deziɔ kuu yáa. Ampio ní ní néɔ ní ní tɔɔnaɔ aao ku a guu gɔɔpiie, mé ma zòblena Davidi bui aɔ de ní kía ũe gɔɔpii. ²⁶ Ma bàa aɔ kúrínɔ gɔɔpiie. Má ní zedɔ, mí ní kɔ, mé ma kúki aɔ kú ní guu gɔɔpii. ²⁷ Ma zɔleki aɔ kú ní guue, mé máɔ de ní Lua ũe, aaiɔ de ma gbéɔ ũ.§ ²⁸ Tó ma kúki kú ní guu gɔɔpii, buiɔ dɔ ké ma Dii ma Isailiɔ díle ma gbéɔ ũ.

38

Anabikeke a Gɔgu yá musu

¹ Dii yá'òmɛe á mè: ² Gbènazín né, wèbiibii Gɔgu* pɔ de Meseki ní Tubali buiɔ kía ũ Magɔgu bùsuuwa, ní á nabikeke aà yá musu. ³ Oè ma Dii Lua ma mè: Má felenno Gɔgu, Meseki ní Tubali† buiɔ kía. ⁴ Má n lé liaa, má kokoaa ka n gyaɔwai, mí bónonɔ ní n zígɔɔ pii ní n sɔɔ ní n sɔde pɔ an gkèbɔ paiɔ ní bíla pɔ sèngbao néna ní a zɔɔo kúa, ampíi aale ní fènda máleɔ. ⁵ Peesio ní Etiopio ní Libiio kunnɔ, baade ní a sèngbao ní a mɔ fúaa. ⁶ Gomɛe zígɔɔ pii kú we ɔ ní Tɔgaama‡ pɔ kú gugbántoo títiu zígɔɔ. Bui dasipio kunnɔ. ⁷ Sɔuke maamaa, mpi ní bíla pɔ káaanziɔ, ní dcaané. ⁸ Wè dasi gbea má yákpalekenno. Gɔɔgbezázɔ níyɔ sí Isaili bùsuu. Bùsupideɔ bɔ zɔ yáú, aa bɔ buiɔ guu dasi, aa káaa ní búsu gbèsiside pɔ gɔ za zaiwai guu. Ma ní bóle buiɔ

* 37:10 Zia 11.11 † 37:24 Eze 34.24 ‡ 37:24 Zaa 10.16 § 37:27 2Kln 6.16, Zia 21.3 * 38:2 Zia 20.8 † 38:3 Daa 10.2 ‡ 38:6 Daa 10.2-3

guu, 5 aa ku dɔɔɔa n̄pii. 9 Ny5 si r̄ n̄ b̄usu lán z̄aʼlanawa, lán lou felea p̄ɔ d̄aguawa, mpi r̄ n̄ z̄iḡɔ r̄ n̄ bui dasi p̄ɔ kunnɔ.

10 Ma Dii Lua ma m̄e, ḡɔɔ bee yá a ḡe n̄ s̄u, ní láasoo v̄ai ke, 11 ní me r̄nȳ ge si b̄usu p̄ɔ kálea b̄isai guu, ní léle a gb̄é p̄ɔ kú dɔɔɔa kilikiliɔwa. Aa b̄ii ge b̄ole ge z̄ekakabo gb̄aae v̄io. 12 Ny5 me r̄nȳ r̄ n̄ p̄ɔɔ naaa n̄ r̄ ble, ní ea ɔt̄ bezia p̄ɔ wa v̄u depiɔwa, gb̄é p̄ɔ b̄ɔ buiɔ guu, aa káaa d̄únia guoguo r̄ n̄ p̄ɔtuoɔ r̄ n̄ áiz̄ee p̄ɔ d̄i. 13 Seba r̄ Dedá b̄usudeɔ r̄ Taasisi tagenaɔ r̄ n̄ r̄ k̄iaɔ one: N m̄ɔ p̄ɔɔ siimá yá? N b̄ilapi káaa, ké aa ánuɔu r̄ vuao r̄ n̄ p̄ɔtuoɔ r̄ áiz̄eeɔ r̄ p̄ɔz̄ɔɔ naaa taɔ dasidasi yá? 14 A yáí tò gb̄enaz̄ln né, ánbikeke, ní o Ḡoḡue ma Dii Lua ma m̄e, ḡɔɔ bee, tó ma gb̄é Isailiɔ kálea dɔɔɔa, 5 r̄nȳɔ dazeuo lò? 15 Ny5 b̄ɔ n̄ b̄usu ḡugb̄antoo t̄it̄ip̄iu, mpi r̄ n̄ bui p̄ɔ kunnɔ dasidasiɔ, ɔ dia s̄ɔ kpe ápii. A dasi a ke z̄ai z̄iḡɔ waiwai ɔ. 16 A m̄ɔ lélei ma gb̄é Isailiɔwa lán lou felea p̄ɔ ɔ d̄aguawa. Ḡogu, ḡɔɔgb̄ez̄az̄l má m̄ɔnn̄ɔ, ní léle ma b̄usuwa, ké bui pii e ma kuaadoake d̄ɔ ḡɔɔ p̄ɔ má t̄ɔɔɔ n̄ musu r̄ wáa.

17 Ma Dii Lua ma m̄e, n̄me n̄ gb̄é p̄ɔ ma aá yáda yáa ma z̄ɔblena Isaili ánb̄iɔne aa ò ɔto lò? Ḡɔɔ bee aa ánb̄ikek̄e a w̄e dasik̄ú, aa m̄e r̄nȳɔ lélemá. 18 Ma Dii Lua ma m̄e, ḡɔɔ bee, tó Ḡogu léle Isaili b̄usuwa, má fele r̄ n̄ p̄ɔɔɔa ma níuo. 19 P̄ɔf̄e p̄ásl r̄ nyáw̄aaɔ guu ma m̄e, t̄ɔɔle lualuaa z̄ɔɔ aɔ ku Isaili b̄usu ḡɔɔ bee. 20 Kp̄ɔɔ r̄ báɔ r̄ s̄eanaɔɔɔ r̄ p̄ɔtaaʼonkuawaɔ pii r̄ n̄ gb̄é p̄ɔ kú d̄únia guuɔ pii aa lualua ma ae. Gb̄es̄is̄l̄s̄l̄ ḡboo, yáteɔ kw̄é, b̄iiɔ léle pii. 21 Ma Dii Lua ma m̄e má yá p̄ɔ ɔ to v̄ia r̄ n̄ kú pii ḡbae Ḡogu r̄ n̄ a gb̄éɔwa. An baade a f̄enda ka a gb̄é. 22 Má íadamá r̄ ḡagyáɔ. Má lou b̄ilibili r̄ lougbeo r̄ íat̄eḡb̄ɔ tedeo kaaágu r̄ aá z̄iḡɔ r̄ n̄ bui dasi p̄ɔ kuaan̄ɔ. 23 Máa má a z̄ɔɔke r̄ n̄ ma kuaadoakeo ɔɔ buiɔne dasi, mí b̄ɔmá, aai d̄ɔ ké m̄am̄ema Dii.

39

Ziblea Ḡoḡuwa

1 Gb̄enaz̄ln né, ánb̄ikeke Ḡogu yá musu n̄ me ma Dii Lua ma m̄e: Má feleɔnn̄ Ḡogu, Meseki r̄ Tubalio k̄ia. 2 Má n̄ lé liaa, má n̄ ga za ḡugb̄antoo t̄it̄iu má m̄ɔnn̄ɔ, mí n̄ ḡbae Isaili gb̄es̄is̄l̄s̄l̄wa, 3 mí n̄ sá lé má b̄ɔ n̄ ɔzeu, mí n̄ kaɔ b̄ole n̄ ɔplaaɔ aa kw̄é. 4 Ny5 kp̄agua Isaili gb̄es̄is̄l̄s̄l̄ musu, mpi r̄ n̄ z̄iḡɔ r̄ n̄ bui p̄ɔ m̄ɔnn̄ɔɔ pii. Má á kpá b̄a n̄ɔblena bui piiwa r̄ w̄aiɔ p̄ɔblea ɔe. 5 Ma Dii Lua ma m̄e á kw̄é s̄eue, asa m̄ame má ò. 6 Má té ḡbae Maḡɔgu b̄usuwa r̄ n̄ gb̄é p̄ɔ kále dɔɔɔa ísia baaleɔ, aai d̄ɔ ké m̄am̄ema Dii. 7 Má tó ma gb̄é Isailiɔ má t̄ɔ kuaadoake d̄ɔ. Má tó wá ma t̄ɔ p̄ɔ a kua adoapi z̄ɔkp̄a lo, buiɔ i d̄ɔ ké m̄ame má Dii Isailiɔ Lua p̄ɔ a kua adoa ɔ. 8 Ma Dii Lua ma m̄e, yápi a m̄ɔ mé a ke. Ḡɔɔ p̄ɔ má òpin we.

9 Isaili w̄éledeɔ b̄ole z̄lkab̄ɔɔ séle yáa ɔ, aai tékaò, s̄engbao néna r̄ n̄ a z̄ɔɔɔ pii r̄ sáɔ r̄ kaɔ r̄ ḡɔɔ r̄ s̄naɔ. Aaɔ tékaò e w̄e s̄opla. 10 Aa gé yáaw̄ei s̄eu lo. Aa liz̄ɔ lákp̄eu lo, asa aa ḡɔkeɔp̄iɔ séle yáa ɔe. Aa gb̄é p̄ɔ m̄ɔ r̄ n̄ p̄ɔɔ siimáɔ p̄ɔɔ séle, aa gb̄é p̄ɔ m̄ɔ r̄ n̄ p̄ɔɔ naaapiɔ p̄ɔɔ naaa. Ma Dii Lua m̄ame má ò. 11 Ḡɔɔ bee má gu p̄ɔ wa Ḡogu r̄ n̄ a gb̄éɔ v̄iu ɔɔné Isaili b̄usu tagenaɔ guzuleu Isida Wiside oi. Ḡogu r̄ n̄ a gb̄é bílaɔ v̄ia we a z̄ez̄ɔ tagenaɔne, wi t̄ɔkp̄a guzulep̄ie Ḡogu Z̄iḡɔ. 12 Isailiɔ r̄ v̄i e m̄ɔ s̄opla gb̄áɔɔa r̄ b̄usue yáí. 13 Ma Dii Lua ma m̄e, b̄usudeɔ r̄ v̄i nípii, aaiɔ kp̄ela n̄ ma t̄ɔɔḡɔɔ. 14 Wa gb̄éɔ díle aao b̄usu keele gb̄áɔɔaè yáí. M̄ɔ s̄oplapi ḡbea aa gé kp̄álekei ge p̄ɔ kú v̄isaɔzi. Gb̄eɔ líɔ kp̄álekei, gb̄eɔ lí ḡɔ wao v̄i. 15 Tó aale gé kp̄álekei máa, tó gb̄é b̄ɔ gewawa, aali líp̄ele we seela ɔ, ḡév̄inaɔ i m̄ɔ séle ge v̄i Ḡogu Wai guzuleu. 16 W̄éleɔ ku we, w̄i me Bíla. Máa aa gb̄áɔ b̄usupie.

17 Gb̄enaz̄ln né, ma Dii Lua ma m̄e, o bá bui pii e r̄ w̄aiɔ pii aa káaa gupiiu, aai m̄ɔ s̄anu sa z̄ɔɔ p̄ɔ mále oné guu Isaili gb̄es̄is̄l̄s̄l̄ musu, aa n̄ɔɔ ble aa au mi. 18 Aa neḡɔnaɔ ble, aa d̄únia k̄iaɔ au mi, lá aa dené s̄asakaɔ r̄ n̄ s̄aneɔɔɔ r̄ n̄ b̄lesanaɔ r̄ ḡaaɔ ɔwae. Ampii aao dené lán Basana b̄usu p̄ɔ mekp̄aaɔwae. 19 Sa p̄ɔ mále oné guu, aa a nísi gb̄é aa ke ʼlaʼla, aai a au mi, iɔ r̄ de. 20 Ma Dii Lua ma m̄e, b̄lesa p̄ɔ mále kené guu aa s̄ɔɔ ble aa ká r̄ n̄ r̄ dikpenaɔ r̄ n̄ neḡɔnaɔ r̄ z̄ikan bui pii.*

21 Má t̄ɔɔ buiɔ guu, aai ɔ p̄ɔ má t̄smá e r̄ n̄ 1a p̄ɔ má damáɔ. 22 Sea za ḡɔɔ bee Isaili d̄ɔ ké m̄am̄ema Dii r̄ Lua, 23 buiɔ i d̄ɔ ké Isaili ḡɔ z̄iz̄ɔɔ ɔ yáa r̄ duuna r̄ n̄ r̄ b̄ɔa ma kp̄eɔ yáie. A yáí ma b̄ɔ r̄ kpe, ma r̄ ná r̄ n̄ ib̄eɔne r̄ ɔz̄l, 5 wá r̄ kw̄é z̄l guu. 24 Ma yákné an gb̄ále r̄ n̄ r̄ t̄aaɔwa, ma a w̄é gá má z̄uné. 25 Ayám̄eto ma Dii Lua ma m̄e, ma p̄ɔf̄e p̄ásl a fele ma t̄ɔ p̄ɔ a kua adoa yá musu, mí Yak̄obu buiɔ b̄ɔ z̄iz̄ɔkeɔ má sur̄n̄ɔ, mí Isailip̄iɔ w̄enagwa pii. 26 Tó aa kálea r̄ b̄usu dɔɔɔa, mé gb̄e yá lé r̄ v̄iak̄u lo, an gee p̄ɔ ḡɔ kpá r̄ w̄ei r̄ n̄ r̄ b̄ɔa ma kp̄e yáo a d̄riɔgu lo. 27 Tó ma r̄ káaa buiɔ guu, mé ma r̄ b̄ole r̄ n̄ ib̄eɔ b̄usu r̄ b̄usuo, má sur̄n̄ɔ, mí t̄ɔɔ r̄ n̄ musu bui dasideɔ wáa, 28 aai d̄ɔ ké m̄am̄ema Dii r̄ Lua. Baa ké ma ɔz̄r̄n̄zi buiɔ guu z̄iz̄ɔɔ ɔ, má r̄ n̄ b̄ole

* 39:20 Zia 19.17-18

we mà ní káaa ní bùsuue. An gbêe a g̃s weo. ²⁹ Má a wé gá zu Isailipione bo, asa má a Nisina pisi máe. † Ma Dii Lua máme má ò.

40

Lua ua dafu yá (1Kia 6.1-38, 2Lad 3.1-9)

¹ Wá kua z̃z̃ ù wê baasode daalea g̃z̃ kwide z̃l, wá m̃eewia wia wê g̃eò m̃endosaide guu, g̃z̃ bee ÿ Dii gbãa màa, à g̃emanò we. ² Wépungu'ea guu Lua g̃emanò Isaili bùsuu, à ma da gb̃èsis̃l z̃z̃ les̃l musu. * Kp̃éò ku gb̃epi g̃eomidòk̃li p̃òl̃eu lán wélewa. ³ A g̃emanò we, ÿ ma g̃s̃ee è, àa me de lán m̃ogot̃ewa. A z̃ea b̃l̃iboleu, mé a bapuna ní fee p̃oỹbo k̃ua. † ⁴ Ɔ g̃s̃epi òm̃e: Gb̃enaziné, gwa ní wéò, ma ní swáò, ní laaidò p̃ó p̃ó mále òl̃ñewa pii, asa a yáí wà m̃oinno la. Yá p̃ó ñle e pii dau ñ siu Isailione.

Gukpe oi b̃l̃ibole

⁵ Má è b̃li liaa Lua uai. G̃s̃epi fee p̃oỹbo k̃ua, a gb̃aa g̃às̃isuu sooloe. G̃às̃isuu p̃ó wále a yá'opi de g̃às̃isuu doa òla doe. A b̃li ỹò ní feepio, a g̃eele le do, a les̃l le do. ⁶ A g̃è b̃l̃ibole p̃ó a lé b̃oa gukpe oi k̃í, à d̃ède a dedek̃iwa, ÿ à b̃olepi b̃ee ỹò ní feepio, a yáasa le do. ⁷ B̃l̃ibole d̃s̃anaò kpea gb̃aa le do, a yáasa le do, mé g̃l̃ p̃ó kú kpeaò z̃ànguo yáasa g̃às̃isuu soo. B̃olepi bilandaa p̃ó b̃oaa ní Lua kp̃éò b̃ee le do. ⁸ Ɔ à b̃olepi bilandaa p̃ó b̃oaa ní Lua kp̃éò ỹò ní feepio, ⁹ à k̃è g̃às̃isuu swaaò, a lé g̃l̃ s̃s̃ g̃às̃isuu plapla. B̃olepi bilandaa b̃oaa ní Lua kp̃éò. ¹⁰ Gukpe B̃olepi kpeaò ṽl̃ kpela ní kpeleo àa'aaò. Kpeapiò gb̃aa ní a yáasao s̃aae, a suunaò doue kpela ní kpeleo. ¹¹ A b̃olepi lé ỹò ní feepio, a yáasa g̃às̃isuu kwi, a gb̃aa s̃s̃ kue'aaò. ¹² B̃l̃ibole d̃s̃anaò kpeapiò ku kpela ní kpeleo, a yáasa ní a gb̃aaò g̃às̃isuu soolosoolo, mé g̃l̃ ku kpeapiò kpele, a les̃l g̃às̃isuu do. ¹³ Ɔ à b̃olepi yáasa ỹò za kpea musu kpela e kpea musu kpele, à k̃è g̃às̃isuu baasò. ¹⁴ A ba ỹò bilandaapiwa à liai, à k̃è g̃às̃isuu b̃aaò. ¹⁵ Za b̃olepi léwa e a bilandaa léwa g̃às̃isuu blakwie. ¹⁶ Kpeaò ní suunaò ní bilandaao fenenti ṽl̃ à liai, a b̃aasi oi lé yaasaù, a guu oi tuuù. A suunaò daminali g̃s̃inaò ṽl̃.

Lua ua séia

¹⁷ A ma se g̃emanò ua séia guu. Má è kp̃éne m̃en baakwio d̃òdòk̃s̃wa gbe p̃ó kp̃áleawa à liai. ¹⁸ Gb̃ekpaleapi pe b̃olepio saalowa, mé à kp̃aaí ní b̃olepio gb̃aa léo. Gbe p̃ó kp̃ále, a gu ena p̃ón we. ¹⁹ Ɔ à ua séia yáasa ỹò b̃oa za b̃ole séia léwa a guu oi e à g̃èò ua plaade b̃ole léwa b̃aasi oi. Gukpe oi p̃ó k̃è g̃às̃isuu basò ní gugb̃antoo oi p̃ó bo.

Gugbantoo oi b̃l̃ibole

²⁰ Ɔ à ua plaade b̃l̃ibole p̃ó kú gugb̃antoo oi gb̃aa ní a yáasao ỹò. ²¹ A kpeaò àa'aaò kpela ní kpeleo ní a suunaò ní a bilandaao k̃è dou ní b̃ole séia p̃óe. A gb̃aa g̃às̃isuu blakwi, a yáasa s̃s̃ baasò. ²² A fenentiò ní a bilandaao ní a daminali g̃s̃inaò dou ní gukpe oi b̃ole p̃óe. A dedek̃i gb̃apepek̃i soplae, mé a bilandaapi ku a lé kpele. ²³ Ua plaade b̃ole lé b̃oaa ní gugb̃antoo oi b̃ole léoe lán gukpe p̃ówa. Sea b̃olepi léwa e ua plaade b̃ole léwa g̃às̃isuu basòe.

G̃eomidòk̃li oi b̃l̃ibole

²⁴ Ɔ à ma se g̃emanò g̃eomidòk̃li oi, ÿ ma g̃eomidòk̃li oi b̃ole è. A a lé g̃l̃ ní a bilandaao ỹò, à k̃è dou ní a k̃ini p̃óe. ²⁵ B̃olepi ní a bilandaao fenentiò liai lá a k̃iniwae. A gb̃aa g̃às̃isuu blakwie, a yáasa s̃s̃ baasò. ²⁶ A dedek̃i gb̃apepek̃i soplae, mé a bilandaa ku a lé kpele. Daminali g̃s̃inaò ku a lé g̃l̃owa kpela ní kpeleo. ²⁷ Ua plaade g̃eomidòk̃li oi b̃ole ṽl̃. Sea b̃olepi léwa e g̃eomidòk̃li oi b̃ole léwa g̃às̃isuu basòe.

Ua plaade b̃l̃ibole

²⁸ Ɔ à ma se g̃emanò ua plaade b̃ole p̃ó kú g̃eomidòk̃li oi guu e ua plaadepiu. Ɔ à b̃olepi ỹò, à k̃è dou ní a k̃ini. ²⁹ A kpeaò ní a suunaò ní a bilandaao doue. B̃olepi ní a bilandaao fenentiò ṽl̃ liaai. A gb̃aa g̃às̃isuu blakwi, a yáasa baasò. ³⁰ Ua plaade bilandaao s̃aasa, an gb̃aa g̃às̃isuu baasò, a yáasa s̃s̃ s̃s̃. ³¹ An bilandaapi ku ua séia oi. Daminali g̃s̃inaò ku an lé g̃l̃owa, an dedek̃i gb̃apepek̃iò swaaòswaaòe.

³² Ɔ à ma se g̃emanò ua plaade gukpe oi. Ké a ỹò, à k̃è doue. ³³ A kpeaò ní a suunaò ní a bilandaao doue, mé b̃olepi ní a bilandaao fenentiò ṽl̃ liaai. A gb̃aa g̃às̃isuu blakwie, a yáasa s̃s̃

† 39:29 Eze 11.19, 36.26-27, 37.14 * 40:2 Zia 21.10 † 40:3 Zia 11.1, 21.15

baasoo. ³⁴ A bilandaa ku ua se'ia oi. Daminali g'inao ku a le g'owa kpela ri kpeleo. A dedeki gbapepeki vi swaa5.

³⁵ O a ma se gemano ua seiapi gubantoo oi boleu. Doue ri a kinfo. ³⁶ Ma ri a kpeao ri a suuna ri a bilandao. A fenentio vi liai. A gbaa g'asuu blakwie, a yaasa s5 baasoo. ³⁷ A bilandaa ku ua se'ia oi. Daminali g'inao ku a le g'owa kpela ri kpeleo, a dedeki gbapepeki swaa5e.

Sa'ob5 kpe5 ri a taabunu

³⁸ Kpene ku bole bilandaa sae. Weki wi idau sa po wi a po kateu a tekū oboo. ³⁹ Taabunu ku bilandaa guu kpela ri kpeleo men plapla. Weki wi sa po wi a po kateu a tekū oboo ri duun awakpaboo ri taee fiaboboo kolokpakpau. ⁴⁰ Gubantoo oi bole bilandaa baasi oi, taabunu ku a dedeki oplai ri zeeio men plapla. ⁴¹ Ma taabunu kale bolepi oplai ri zeeio men siisiis, apii ke swaa5. Weki wi sa'opoo kolokpakpau. ⁴² Gbe taabunu men siis ku we lo sa po wi a po kateu a tekū po u. A gbaa g'asuu do ri kinioe, a yaasa lo maee, a lesi g'asuu lo. Taabunupu musu wi sa'onoo kekebo kaleu. ⁴³ Mo koolo le men pla po an gbaa ka ta dodoo looloo kpepiu a liai. Taabunupu 5 wi sa'onoo baasi kalewa.

Sa'ona kpe5

⁴⁴ Kpe men pla ku ua plaadeu. Ado ku gubantoo oi bole sae, a le elea geomidokwi. Ado ku geomidokwi oi bole sae, a le elea gubantoo. ⁴⁵ O gbepi ome: Kpe po a le elea geomidokwipai sa'ona po Lua kpe zi de ri ya u poe. ⁴⁶ Kpe po a le elea gubantoo wapi sa'ona po sa'okli de ri ya u poe. Sa'onapio Levii bui Zadoki buione. Apmo me aa s5 Diizi wa aa gbagba. ⁴⁷ A uapi yo, a gbaa ri a yaasao saasae g'asuu basobasoo. Lua kpe kpee 5 sa'okipi kuu.

Lua kpe

⁴⁸ A ma se gemano Lua kpe bilandaa, 5 a gbapeleo yo, a geele ke g'asuu soosoe. A le yaasa g'asuu geo mendosai, me a le go geele ke g'asuu aa5'aa5 kpela ri kpeleo. ⁴⁹ Blandaapi gbaa ke g'asuu baee, a yaasa s5 kuedo. A dedeki gbapepeki kwie, gbapelepi ku a le g'pio sae kpela ri kpeleo.

41

¹ O a ma se gemano Lua kpeu a kpee, 5 a le go yo, a yaasa g'asuu soolooloe oplai ri zeeio. ² A le yaasa g'asuu kwie, a le go yaasa s5 g'asuu soosoe. Kpelepi gbaa g'asuu blaee, a yaasa s5 bao.

³ A ge kpea, 5 a le lipelo yo, a yaasa g'asuu plapla. A lepi yaasa g'asuu soolee, a le go yaasa soplapla. ⁴ Kpeapi gbaa ri a yaasao g'asuu baobaee. O a ome: Luakukii zalalan ke.

⁵ O a Lua kpe gi yo, a yaasa g'asuu soolee, me kpene po liai Lua kpe oplai ri zeeio ri a kpeo yaasa g'asuu siise. ⁶ Kpenepio didiksa lee aa5, a zile baakwi, a guo baakwi, a musu baakwi. Lua kpe gbe po ku musu yaasa keesa zilepo, kpenepio zadaa ya, ke wasu Lua kpepi gi fo ya. ⁷ Ma kpene po liai Lua kpe didiakapi musu yaasa de a zile. A dedeki vi e a musuoe.

⁸ Ma e wa gbe kpale, a lesi g'asuu soolee, 5 wa gbaa Lua kpepi dowa. ⁹ Lua kpe kpene baasi oi gi geele g'asuu sooe. Gu po da Lua kpe ¹⁰ ri sa'onoo kpeo zanguo yaasa g'asuu baee. ¹¹ Kpenepio le men pla me bo uawa, mendo gubantoo oi, mendo geomidokwi oi. Gbepalea po liai yaasa g'asuu sooe.

¹² Be'ae oi kpe po a le elea Lua kpepiwa yaasa g'asuu baakwie, a gbaa s5 basiiokwi. A gi geele pii g'asuu sooe. ¹³ O a Lua kpe yo. A gbaa g'asuu basooe, me kpe po ku a be'ae oi ri u po ku zanguo g'asuu basooe lo. ¹⁴ Ua po ku Lua kpe kpee gukpe oi g'asuu basooe lo. ¹⁵ O a kpe po ku Lua kpe kpe oi, a le elea Lua kpe uawa yo ri a geki po ku kpela ri kpeleo sanu, a gbaa g'asuu basooe lo.

Lua kpe kpee ri luakukio ri a bilandaa ¹⁶ ri a beeo ri a fenenti tuuuna, wa li kpawa a guu pii kpeke za zile e fenentio kii. ¹⁷⁻¹⁸ Wa malaika g'asadeo ri daminalio g'inakē Lua kpepi le musu, me wa ke wa lia kpepi guu gi, luakukii ri a kpeleo pii. Daminali ku malaikapi zanguo mendo. Malaikapi oa plapla, ¹⁹ a oa po de gbenazina po wa ae doo daminaliwa kpela, a po de nobomusu po wa ae doo daminaliwa kpee. Wa ke kpe guu giwa wa liai pii ²⁰ za zile e musu ri kpepi le musuo. ²¹ Lua kpepi le yaasa ri a lesi saae.

Po ku luakukii kpee oi ²² lan sa'okli po wa ke ri liowa. A lesi g'asuu aa5, a gbaa ri a yaasao g'asuu plapla. A golo ri a zeboo ri a saalooa lie. O gbepi ome: Taabunu po ku Dii aen ke. ²³ Lua kpe kpee ri luakukii kpeleo gba po i koo kpaau vi. ²⁴ Kpelepi gba plaplae, me i

liasáiz̄. ²⁵ Wà malaika gàs̄ladeo ní daminaliò ḡsinakè kp̄eεε gbap̄iowa lá wa kè ḡiwawa, mé wà bilandaa saa kè ní lío. ²⁶ Lua kp̄é bilandaa ḡí f̄enenti tuunao v̄í, mé wà daminali ḡsinao kè f̄enentipiò léowa oplaai ní z̄eεio. Lua kp̄épi kp̄éneo saa v̄í lo.

42

Sa'onaò kp̄é

¹ Ɔ à ma se ḡemano ḡugb̄antoo oi e ua séia e kp̄é p̄s̄ kpaafa ní ua plaadeo boaa ní kp̄é p̄s̄ kú ḡugb̄antoo oio. ² Kp̄épi gb̄aa ḡás̄s̄uu basooε, a yàasa blakwi, a lé εlea ḡugb̄antooowa. ³ Ua plaade ku kp̄épi ní Lua kp̄éo z̄anguo, a yàasa ḡás̄s̄uu baoc. Kp̄épi kpaafa ní ua séia gb̄e p̄s̄ kp̄áεaoc. Kp̄é didik̄sa lee aās̄ kpaafa ní Lua kp̄é kp̄éneo. ⁴ Ḡēk̄i ku kp̄énepiò z̄anguo, a yàasa ḡás̄s̄uu kwí, a gb̄aa basoo. Kp̄épi lé εlea ḡugb̄antooowa. ⁵ Kp̄éne p̄s̄ kú musu yàasa i ka kp̄éne p̄s̄ kú z̄ile ní guooawo, ḡēk̄i p̄s̄ kú we yáí. ⁶ Musu kp̄énepiò gbap̄eεo v̄í lán ua p̄owao. A yáí kp̄énepiò gu k̄és̄aa kp̄éne p̄s̄ kú z̄ile ní guoozi. ⁷ B̄íi kú kp̄épi kp̄eεε ua séia oi, à p̄ài e ḡás̄s̄uu blakwi. ⁸ Asa ua séia oi kp̄épi gb̄aa ḡás̄s̄uu blakwiε. Lua kp̄é oi s̄s̄ ḡás̄s̄uu basoo. ⁹ Kp̄énepiò ḡēk̄i kú z̄ile gukpe oi. A lépi εlea ua séiaawa.

¹⁰ Kp̄éneo nana blíiwa Lua kp̄é ḡeom̄id̄ok̄i oi lo, boaa ní kp̄é p̄s̄ kú ḡeom̄id̄ok̄i oio. ¹¹ Ḡēk̄i ku kp̄énepiò z̄anguo lán kp̄éne p̄s̄ aa ku ḡugb̄antoo oio p̄owa. A gb̄aa ní a yàasao s̄aaε. Ḡugb̄antoo oi kp̄énepiò ḡēk̄i ní ní z̄oo ní ní lé s̄aa ¹² ní ḡeom̄id̄ok̄i p̄oc. Z̄é p̄s̄ w̄í ḡēu ku ḡēk̄i miwa blíi saε gukpe oi lán ḡugb̄antoo oi p̄owa.

¹³ Ɔ gb̄épi òm̄eε: Ḡugb̄antoo oi kp̄éneo ní ḡeom̄id̄ok̄i oi kp̄éne p̄s̄ kpaafa ní ua plaadeo kua adoac. W̄ek̄ti sa'ona p̄s̄ aā s̄s̄ Diiz̄io lí Dii p̄s̄o bleu. W̄ek̄ti aali Dii p̄s̄o kál̄e, p̄wenti ní duun awakpaboo ní táae flaboboo, k̄é ḡupi kua adoa yáí. ¹⁴ Tó sa'onaò ḡēu, aasuli bo gu p̄s̄ a kua adoapiu aa ḡē ua séiauo, sema aa ní p̄okasa p̄s̄ aā z̄l̄k̄eò tò we ḡla, asa p̄op̄io kua adoac. E aaò ḡē boi gb̄éowa, aali p̄okasa líle.

¹⁵ Ké à Lua kp̄é ua plaade ȳò a láa, à ma se b̄òmano ní bole p̄s̄ kú gukpe oi léo, s̄ a ȳò à líai. ¹⁶ Gukpe blíi ḡás̄s̄uu òaa pla ní basoooc. ¹⁷ Ḡugb̄antoo blíi ḡás̄s̄uu òaa pla ní basoooc lo. ¹⁸ Ḡeom̄id̄ok̄i blíi ḡás̄s̄uu òaa pla ní basoooc lo. ¹⁹ Ɔ à ḡē b̄'ae blíi ȳò, à k̄é ḡás̄s̄uu òaa pla ní basoooc lo. ²⁰ M̄aa à a blíi ȳò à líai kp̄e síis̄ píi. A yàasa ní a gb̄aaò ḡás̄s̄uu òaa pla ní basoooc pii. Blíipi p̄s̄ p̄s̄ de Lua p̄s̄ ù k̄ék̄owa ní p̄s̄ p̄s̄ de Lua p̄s̄ ùoo.

43

Dii gawi sua a kp̄é

¹ Ɔ à ma se ḡemano gukpe oi boleu. ² Má è Isailiò Lua gawi b̄ò gukpe oi, aa b̄ò de lán iz̄ooosuka k̄ōfiwa, * mé aā gawipi t̄ole p̄ù. ³ W̄épungu p̄s̄ má èpi b̄ò lán w̄épungu p̄s̄ má è ḡoo p̄s̄ Lua m̄ò wá m̄eewia kaaleiwac, lán w̄épungu p̄s̄ má è Kebaa saε, s̄ ma wule ma gb̄eεuwac. ⁴ Dii gawi ḡē gukpe oi bolepiu e aa kp̄éu. ⁵ Lua Nis̄ina ma se ḡemano ua plaadeu, s̄ má è Dii gawi aa kp̄é p̄a.

⁶ Ḡōpi z̄ea ma saε, s̄ má mà w̄ale ȳá'om̄eε za kp̄épiu ⁷ wà m̄è: Gb̄enaz̄in né, ma kpalabaa kp̄álek̄lin ke, ma gb̄adib̄on ke. M̄áo ku Isailiò guu lae e ḡoo pii. Isailiò ní ní k̄iao ma t̄ó p̄s̄ a kua adoa òokpa ní ní gb̄áεao ní ní k̄iao ḡeε bau lo. ⁸ K̄iap̄io uakp̄a wa n̄ana ma uawac, aa kp̄ed̄o wa n̄ana ma kp̄éwa, blíi mé ḡs̄ daa wá z̄anguo. Aa ma t̄ó p̄s̄ a kua adoa òokp̄a ní ȳáb̄εε p̄s̄ aa k̄è, s̄ ma ní m̄ónz̄ò ní p̄f̄e. ⁹ Aa ní gb̄áεapi t̄ó, aai ní k̄ia gep̄io k̄ea, m̄ío kú ní guu sa ḡoo pii.

¹⁰ Gb̄enaz̄in né, ma ua ȳá boleke Isailiòne, aai làasooke a kpaawa, an ḡeε i ḡō kp̄a ní w̄éi ní duuna yáí. ¹¹ Tó an ḡeε ḡs̄ kp̄a ní w̄éi yá p̄s̄ aa k̄è yáí, ma ua taa bolekené, a kpaai ní a bokt̄io ní a ḡēk̄io ní a iadaao ní a ikoȳo ní a ȳád̄ileao. N a bolekené, ní k̄é l̄áu ní wáa, k̄é aaò a iadaao k̄ua, aai z̄l̄k̄e a ȳád̄ileawa. ¹² Ma kp̄e ikoȳan we. T̄ole p̄s̄ líaai gb̄ès̄s̄í musuá ma p̄s̄e, a kua adoa píie. Ma kp̄e ikoȳan we.

Sa'ok̄ti yá (Boa 27.1-2, 2Lad 4.1)

¹³ Lá wá sa'ok̄ti ȳn̄ ke: Ḡás̄s̄uu p̄s̄ w̄ale a ȳá'opi de ḡás̄s̄uu doa òla doc. Wà eȳò wa lía sa'ok̄tipizi, a yàasa ní a z̄ao ḡás̄s̄uu dodo, mé p̄s̄ p̄s̄ wa b̄ò wa líai òt̄a doc. Sa'ok̄tipi les̄in ke: ¹⁴ Daalea ε p̄s̄ kú t̄oleu e a swá n̄énawa ḡás̄s̄uu plac, a swápi yàasa ḡás̄s̄uu doc. Za a swá n̄énapiwa e a z̄ooowa ḡás̄s̄uu síis̄e, a yàasa s̄s̄ ḡás̄s̄uu do. ¹⁵ A k̄ina p̄s̄ kú musu les̄i ḡás̄s̄uu síis̄e, mé a k̄oba m̄en síis̄o kpa musu. ¹⁶ K̄inapi gb̄aa ní a yàasao s̄aaε, ḡás̄s̄uu kuεplapla.

* 43:2 Zia 1.15

17 Swá zɔɔpi kɔi sa'okii gbàa ní a yàasao sáae, gàsísuu gēo m̀̀ndosaisaie. Swá pɔ́ liai z̄́le yàasa ɔ́tá doe, mé e pɔ́ liai yàasa gàsísuu do.

18 ɔ́ a òm̄e: Gbēnaz̄in n̄é, Dii Lua mè: Tó wa sa'ok̄iipi b̀̀ò, ké wà e sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à t̄ékū owà, wi au élewà, a yádileaw̄n ke: 19 Levii bui sa'ona pɔ́ aa de Zadoki bui ũ̀ mé aa s̄m̄azi ma gbagbai. Gáaena kpámá duun awakpabɔ́ ũ̀, 20 ní a au dá máma sa'ok̄ii k̄ɔba m̀̀n s̄iíɔwa ní a swá zɔɔ gola m̀̀n s̄iíɔ ní pɔ́ pɔ́ wa b̀̀ò wa liaipio, ní gbáb̀̀è, i ḡs ma pɔ́ ũ̀. 21 Gáaena duun awakpabɔ́ se ḡeð gu pɔ́ wa díleu ma ua, ní tes̄wà à t̄ékū, 22 a ḡɔɔ plaade ní sa'o ní blesan sáasaio duun awakpabɔ́ ũ̀, wi gbáb̀̀ò sa'ok̄iie, lá wa k̄è ní gáaenaowa. 23 Tó n gbáb̀̀è ní láa, gáaena sáasai ní sásakao sáasaio 24 se m̄om̄e, sa'onaɔ i wisi fáfáwà, aai ma gbagbað sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à t̄ékū ũ̀.

25 E ḡɔɔ sopla n̄iíio blesana kpa duun awakpabɔ́ ũ̀ lá gu lé d̄ó ní gáaena sáasaio ní sásakao sáasaio. 26 Ḡɔɔ soplapi guu aali gbáb̀̀ò sa'ok̄iie, i ḡs ma pɔ́ ũ̀, aai na z̄́wa. 27 Ḡɔɔpio gbea, ḡɔɔ swaaðde z̄́ sa'onaɔ lí sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à t̄ékū o sa'ok̄iipiwa gb̄̀eɔn̄e ní sáaukpasao, ma pɔ́ i kemá na.

44

Gukpe oi b̄̀leè kí p̄̀se

1 ɔ́ à ma se à èa ḡm̄ano ua s̄éia b̄̀leè pɔ́ kú gukpe oi kp̄̀e, a z̄́ taa. 2 ɔ́ Dii òm̄e: Wa b̄̀leè bee z̄́ tó taae, wasu w̄eò. Gb̄̀e su ḡeuo, à taae, asa ma Dii Isailio Lua ma ḡeue. 3 Kí mé a z̄́le b̄̀lepiu, i p̄̀bleu ma wáa. Aali ḡe, ili b̄̀o ní b̄̀lepi bilandaa z̄́eò.

Bui z̄́loe suli ḡe Lua uao

4 ɔ́ à ma se ḡm̄ano gugb̄̀antoo oi b̄̀leu e Dii kp̄̀e kp̄̀e. Ké ma gugwà, 5 má è Dii gawi aà kp̄̀e pà, 5 ma wule ma gb̄̀e. 5 ɔ́ Dii òm̄e: Gbēnaz̄in n̄é, swákpa yá pɔ́ mále on̄e ma kp̄̀e yádileaw̄n a ikoyā musu ma. Gb̄̀e pɔ́ lé ḡeò ní gb̄̀e pɔ́ lé b̄̀ɔ t̄aasika. 6 O Isaili swáyámansaid̄eɔn̄e ma Dii Lua ma mè an yáb̄̀ekeaɔ m̀̀ le. 7 Aa ḡe ma ua ní bui z̄́lo gyaf̄̀ode pɔ́ an s̄s̄ pípiaw̄, 5 aa ma kp̄̀e gbál̀̀è ḡɔɔ pɔ́ wàle nísi ní auo kpa ma ble ũ̀. An yáb̄̀ekea p̄̀leɔ bàasi, lá aa ma bàakuar̄n̄o yá gb̄̀on we. 8 Aai laaid̄o ma kp̄̀e z̄́wao, aa z̄́pi t̄ò d̄áɔn̄e. 9 Ma Dii Lua ma mè, bui z̄́lo gyaf̄̀ode pɔ́ an s̄s̄ pípiaw̄ suli ḡe ma uao, baa bui z̄́lo pɔ́ kú Isailio guuo.

Levii bui suli sa'oo

10 Levii bui pɔ́ aa p̄̀ɔɔb̄̀z̄̀ak̄em̄e ḡɔɔ pɔ́ Isailio sásáa, aa z̄́ ma yáwa, aa t̄é ní t̄áaw̄z̄̄o ní duuna gb̄̀e. 11 Aali z̄́ke ma ua, aali w̄éte a b̄̀leè yáí. Aali ma ua z̄́ ke, aai sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à t̄ékū kòlokpakpa ní sa'ob̄̀o pɔ́ gb̄̀e i m̄òɔ, aai z̄́kené. 12 N beo lá aa sa'ò Isailion̄e ní t̄áaw̄a, aa t̄ò aa z̄́ yáwa aa duunak̄e, a yáí ma Dii Lua ma òl̄en̄é ma mè aa ní duuna gb̄̀e. 13 Aasuli s̄m̄azi ma gbagbaio. Aasuli ɔ́k̄a ma p̄̀ɔ ge ma blewao, an ḡe i ḡs kpá ní w̄éi an yáb̄̀ekeaɔ yáí. 14 N beo má a ua yá ní z̄́ pɔ́ wí ke weɔ pii nan̄é ní ɔ́z̄́e.

Yádile sa'onaɔn̄e

15 Ké Isailio p̄̀ɔɔb̄̀z̄̀ak̄em̄e, Levii bui sa'ona pɔ́ aa de Zadoki bui ũ̀ laaid̄o ma ua z̄́wa. Ampio mé aa s̄m̄azi aao z̄́kem̄e. Aao ze ma ae, aai ma gbagba ní nisio ní auo. Ma Dii Lua máme má ò. 16 Ampio mé aali ḡe ma kúki, aai s̄s̄ ma t̄aab̄̀unui, aai ma gbagba, aai z̄́kem̄e.

17 Tó aa ḡe ua plaade b̄̀leè dou, aali bàabaa p̄̀kasa da. Aasuli z̄́ke ua plaade b̄̀leè guu ge Lua kp̄̀e kp̄̀e ní p̄̀k̄a p̄̀kasaɔ daao. 18 Aali bàabaa f̄̀ua kpa, aai bàabaa s̄òlo gese yeyea. Aasuli pɔ́ pɔ́ a to í simá yeo. 19 Tó aa b̀̀ò lé gé gb̄̀e k̄ií ua s̄éiau, aali ní p̄̀kasa pɔ́ aai z̄́keɔ b̄̀o ḡa, aai k̄ale ma ua kp̄̀en̄e dou, aai a p̄̀le da, ké an p̄̀kasapio su na gb̄̀eɔwa à ìadamáɔ yáí.

20 Aasuli migbaa léo.* Aasuli tó ní miká dadar̄ila s̄o, aali lao. 21 Sa'onaɔ suli w̄emi wà ḡe ua plaadeuo.† 22 Aasuli gyaa ge no pɔ́ wà gli seo, sema Isaili n̄o léso ge an sa'on dee gyaa.‡ 23 Aali pɔ́ pɔ́ de ma pɔ́ ũ̀ d̄s̄ak̄e ní pɔ́ pɔ́ de ma pɔ́ ũ̀o dada ma gb̄̀eɔn̄e. M̄aa lo ní pɔ́ gb̄̀leá ní a gb̄̀lesaiɔ d̄s̄ak̄e. § 24 Tó s̄òle s̄i f̄̀e, sa'onaɔ mé aali a yáḡs̄ḡ, aai yákp̄̀ale lá má dílewa. Aali dikpe pɔ́ má díle ikoyā ní a yádileaw̄ k̄ua, aai k̄amaboḡɔ díle adoa.

25 Sa'ona suli s̄s̄ gei à gb̄̀leɔ, ama tó aà mae ge aà da ge aà né ge aà v̄̀i ge aà dáuna ge aà d̄ae pɔ́ i z̄̀ak̄eɔe, 5 a z̄̀v̄̀i à gb̄̀le aà yáí.* 26 Aa gbáb̀̀ɔa az̄́iae gbea aali k̄amabo e ḡɔɔ sopla. 27 Ḡɔɔ pɔ́ à ḡe sa'oi ma kp̄̀e ua plaadeu, aali sa'o ní duun awakpabɔ́. Ma Dii Lua máme má ò. 28 Máme má ní t̄úbi ũ̀. Wasuli ní baa da t̄ɔle kpaaleuo, máme má ní baa ũ̀.† 29 Aali p̄̀w̄enti ní duun awakpabɔ́ ní t̄aae fiabobɔ́ ble. Pɔ́ pɔ́ wa kp̄̀aa ní a m̄ibao Isaili búsuu mé aɔ de ní pɔ́ ũ̀. 30 Isailio buap̄̀ káau ní ní gba s̄éiau pii aao de sa'onaɔ pɔ́ ũ̀e. Aali ní p̄̀w̄ena káau tí kpá

* 44:20 Lev 21.5 † 44:21 Lev 10.9 ‡ 44:22 Lev 21.7, 13-14 § 44:23 Lev 10.10 * 44:25 Lev 21.1-4 † 44:28 Nao 18.20

sa'onawma, mí báaada ní uau.† 31 Sa'onaw suli pò kòlokpasai ge pò pò wài dè nòo soo, bá ge nòbò kpele buin nò.‡

45

Bùsu kpaalea

1 Tó a gbèlà bùsu kpaalea yá musu, à Dii baa kpawà. A gbàa gàsísuu àaasòsoo lèe baasòo (25.000), a yàasa lèe àaasòsoo lèe bao (20.000). Tòlèpiá Dii pòe. 2 Tòlèe iò ku a guu Dii ua pò ù. A gbàa ní a yàasao iò sáa gàsísuu àa pla ní basòoo (500), wí gu to dai, a yàasa iò gàsísuu blakwi. 3 Dii tòlèpi kpe do iò de aà ua ní aà kúkúio pò ù. A gbàa gàsísuu àaasòsoo lèe baasòo (25.000), a yàasa àaasòsoo lèe kwi (10.000). 4 Tòlèpiá Dii pòe. Sa'ona pò aal zíkè Dii ua, aal sàaazi aà gbagbai mé aao ví, aai bèkpau, Dii ua iò ku we iò. 5 Tòlèpi kpedo gbàa iò gàsísuu àaasòsoo lèe baasòo (25.000), a yàasa àaasòsoo lèe kwi (10.000). Levii bui pò aal zíkè Dii ua mé aao ví. An wéle iò ku we.

6 A tòlèe pò dà Dii pòí dile mèewia kálèkii ù, a gbàa gàsísuu àaasòsoo lèe baasòo (25.000), a yàasa àaasòsoo lèe sòo (5.000). Isailio pón we npiii. 7 Kí tòlèe iò da Dii tòlèe ní mèewia tòlèe kpela ní kpelezo za be'ae e gukpe. A léò iò peakòwa ní pò pò Isaili bui aa a kpaaleso za be'ae e gukpe. 8 Tòlèpi iò de aà pò ù Isaili bùsuu. Kía pò má kpá a gbàamò ma gbéone iòo, aa to Isailio tòlèe kpaale e ní buiwa.

9 Dii Lua mè: Isaili kía, bee mòwá. A á pásíkèa ní a gbàamò gbéone tò, iò yàmaake a zéwa. Asu tòlèe si ma gbéowa iò. Ma Dii Lua máme má ò. 10 A tó á kíloo ní á zaa ní á nísioyòbòo aao ku a zéwa.* 11 Pòwena poyòbòo ní nísio poyòbòo lí sáa. Apíi iò litili baobao. 12 Anusu do iò gela bao. Mina do iò ánuusu owatè bàas.

13 Gba pò àli dameen ke: Pòwena litili àa do guu àli ma gba litili aa5. 14 Nísio litili àa do guu àli ma gba litili pla. 15 Isaili bùsu sá mèn àa do guu àli ma gba mendo. Gbapi iò de pòwenti gba ní sa pò wí a pò káteu à tékúò ní sáaukpasao ù gbéò duunakèama yáí. Ma Dii Lua máme má ò. 16 Isaili bùsudeo pii lí gbapio káakáaa ní kía. 17 Sa pò wí a pò káteu à tékúò ní pòwenti gbaò ní vèe pò wí éle dikpegòòo iò de kí yá ù, mò dafu dikpegòòo ní kámabogòòo ní dikpe pò má dile Isailionèo pii. 18 Ɔme ali duun awakpabòòo kpá ní pòwentiò ní sa pò wí a pò káteu à tékúò ní sáaukpasao Isailio duunakèama yáí.

Dikpe

(Ba 12.1-20, Lev 23.33-43)

18 Ma Dii Lua ma mè: Mò sèia gòò sèia zí àli gáaena sáasai sé, í gbábòòo ma kúkiè. 19 Sa'ona lí duun awakpabòopi au dá, í máma ma kpè kpele gbapeleowa ní sa'okii lé gola síiò ní ua plaade bóle gbapele. 20 Ali yá doupi ke mò gòò soplade zí gbé pò zama ní lé aa duunakèò ní gbé pò aa kè dsaione, í gbábòòo ma kpe.

21 Mò sèia gòò gèò mèndosaide zí àli Gèamusu dikpeke e gòò soplá. Gòò bee àli kàa só. 22 Gòò bee kí mé ali gáae kpa duun awakpabò ù api ní a bùsudeo pò ù. 23 Dikpepi guu aliò sa pò wí a pò káteu à tékúò oá lá gu lé dò e gòò soplá ní gáae mèn soplápla ní sásakao sáasai mèn soplápla ní blesanao mèndodo duun awakpabò ù. 24 Aali pòwenti kpá gáae ní sásakao miwa koko dodo ní nísio litili aa5'aa5.

25 Mò soplade gòò gèò mèndosaide dikpe zí aaliò kpa màa lá gu lé dò e gòò soplá duun awakpabòòo ní sa pò wí a pò káteu à tékúò obòòo ù ní a pòwentiò ní a nísio.

46

Yá pò kí ali ke dikpegòòo

1 Dii Lua mè: Wàli ua plaade bóle pò a lé éle gukpewa gba to taee e gòò soolo pò wí zíkèuo ge pao, wili wè kámabogòòo ní mò dafu dikpegòòo. 2 Kí ali bò ua sèiaue, í gè ní bólepi bilandaa, í ze bólepi gbapele sae. Sa'onaw lí sa pò wí a pò káteu à tékúò oè ní sáaukpasao, líi kúle bólepi bèewa, í gbasaa bò. Wàli bólepi gbatao e oosi. 3 Bùsudeo lí kúle Diie bólepi kpele kámabogòòo ní mò dafu dikpegòòo. 4 Kámabogòòo kí lí mós ní sànebòòo sáasai mèn soolo ní sásakao sáasaiò mendo sa pò wí a pò káteu à tékúò obòòo ù. 5 Aali pòwenti kpá ní sásakao koko do, sànebòòo sò lá a yeiwae. Pòwenti koko do nísi aliò litili aa5e. 6 Mò dafu dikpegòòo aali mós ní gáaenao ní sànebòòo mèn soolo ní sásakao. A kee su àò sáa vío. 7 Aali pòwenti kpá ní zupio koko do ní sásakao koko do, sànebòòo sò lá a yeiwae. Pòwenti koko do nísi aliò litili aa5e. 8 Kí lí gè, líi bò ní bóle bilandaa zé doupio.

† 44:30 Nao 18.8-19 § 44:31 Lev 22.8 * 45:10 Lev 19.36

9 Tó búsudeo m̀ò kùle Diīe dikpeḡḡozi, gb̄e p̀ó ḡè n̄i gugb̄ántoo oi b̀oleo lí b̀o n̄i ḡeomidok̄ii oi b̀oleo, gb̄e p̀ó ḡè n̄i ḡeomidok̄ii oi b̀oleo lí b̀o n̄i gugb̄ántoo oi b̀oleo. Asu ea b̀o n̄i b̀ole p̀ó á ḡeúoo, sema aà b̀o n̄i á ae oi b̀oleo. 10 Kí líb̄ kúrín̄o we. Tó gb̄é̄o lé ḡé, aáli ḡé. Tó aale b̀ole, ili b̀o.

11 Dikpeḡḡozi n̄i kámabogozozi z̄i zu ge s̄asakao miwa p̀ówenti gba líb̄ koko dodo, s̄anebobo s̄o lá wa yeiwae. P̀ówen koko do n̄isi alio litili aàḡe. 12 Tó kí m̀ò n̄i ḡbao Diīe, sa p̀ó wí a p̀ó káteu á tékú ge s̄aaukpasaon̄ nò, wáli gukpe oi b̀ole gba w̄é̄, ili kpá lá í k̄e kámabogozoziwa. Tó á b̀o, wí gbata aà kpe.

13 Wáli sa p̀ó wí a p̀ó káteu á tékú o Diiwa n̄i s̄á w̄edona s̄aasaio lá gu lé do koo n̄i koo 14 n̄i p̀ówenti litili aàḡ n̄i n̄isio litili do p̀ówenti m̀òsekeea yáí. Wáli p̀ówentiipi kpa Diiwa lá gu lé do ḡoḡpiīe. 15 Wáli sa p̀ó wí a p̀ó káteu á tékú o n̄i s̄anebobo koo n̄i koo lá gu lé do n̄i p̀ówenti n̄i n̄isio m̄aa.

16 Dii Lua m̀è: Tó kí a n̄é̄o do gb̄a a toole saalo, aà n̄épi buio mé aali a túbi sé. 17 Kási tó á a z̀b̄lenao do gb̄a a toole saalo, alio de z̀b̄lenapi p̀ó ũe e ḡḡa w̄é̄ ũe w̄é̄,* í ea ḡḡo k̄ipi p̀ó ũ. Aà n̄é̄o mé aali a túbi sé n̄t̄e. 18 Kí suli gb̄e toole síw̄ao, mé asuli n̄i yáw̄ao. Aà z̄ia toole ḡ ali kpá a n̄é̄owa túbi ũ, k̄e ma gb̄e su go a toolewao yáí.

19 ḡ ḡḡo ma se ḡemano sa'ona kp̄ene p̀ó kú b̀ole sae léu, a lé elea gugb̄ántooowa. A gu b̀omee kp̄épi be'ae oi, 20 ḡ á òm̄e: Gupiu ḡ sa'onao lí táae fiabobo n̄i duun awakpabobo f̄iukeu, aali p̀ówenti k̄aa keu, k̄e asue ḡeò ua s̄éiau, aa k̄a gb̄é̄owa aa íadamao yáí.

21 ḡ á èa ma se s̄umano ua s̄éiau, á bèb̄emano uapi gola síiḡo. Má uanae è a golapiḡo. 22 A gola n̄i golao uanapiḡo gb̄aa ḡásisuu blablae, a yáasa baakwikwi. Uana m̀en síiḡo doḡe. 23 W̄a ḡib̄o lía uanapiḡozi mé w̄a k̄inao p̄eḡeḡe líai z̄íle. 24 ḡ ḡḡo òm̄e: Blekekt̄ion ke. La Dii ua z̄ik̄ena lí sa'onao f̄iukeu gb̄é̄ne.

47

Swa p̀ó í b̀o Dii kp̄éu

1 A èa ma se ḡemano Dii kp̄e kpēe, ḡ má è í lé b̀o kp̄épi b̄ee z̄ie* ḡeomidok̄ii oi, àle ḡe sa'ok̄ii ḡeomidok̄ii oi, àle tá gukpe oi, asa Dii kp̄e lé elea gukp̄ewae. 2 A ma se b̀olemano n̄i gugb̄ántoo oi b̀oleo, ḡ á d̄mano b̄iizi e gukpe oi b̀oleu, ḡ má è ípi lé bàale b̄olepi sae ḡeomidok̄ii oi. 3 ḡḡo ḡe gukpe oi, a b̄a p̄ȳḡo k̄ua. A ba ỳò ḡásisuu ḡaa s̄oo léu, ḡ á ma se b̀uamano iwa, ípi wá kú wá k̄esewoú léu. 4 A ba ỳò ḡásisuu ḡaa s̄oo léu b, ḡ á ma se b̀uamano, í wá kú wá koso léu. A ba ỳò ḡásisuu ḡaa s̄oo léu b, ḡ á ma se b̀uamano, í wá kú wápi léu. 5 A ba ỳò ḡásisuu ḡaa s̄oo léu b, ḡ á ḡḡo da swa p̀ó má f̄i buawao ũ, asa ípi d̄agua wa f̄i ḡēu bo, sema wa kp̄aa'owá b̄aasio. 6 ḡ á ma la á m̀è: Gb̄enaz̄in̄ n̄e, n̄ bee eò? ḡ á èa lé buamano s̄is̄ia. 7 K̄e ma bua, ma lí è kpa swa baala n̄i baaleo, an dasi k̄e z̄ai. 8 ḡ á òm̄e: Ipi lé tá gukpe oi e Yuud̄e guzulee, í k̄a Isida Wisidewa. Tó á k̄awá, isidapi í í maak̄u. 9 Gu p̀ó ípi bàalè t̄au pii, p̀ó b̄ēo b̄o ke pii ỳēȳe. Kp̄o b̄o ku we dasidasi, asa gu p̀ó ípi ḡē k̄au pii, a maak̄u. Gu p̀ó swapi t̄au pii, p̀ó p̀ó kú wēo pii aao b̄é̄e. 10 Kp̄òwena z̄ēz̄e isidapi ḡēwa. Táaluf̄alekt̄io ku za Enḡedi e En̄eḡelaiu. Kp̄ò buio lé v̄i weo lán isia kp̄oowa. 11 N̄ beeo d̄anao n̄i biao í a maak̄u, aa ḡḡo m̄aae wisi'ek̄ti ũ. 12 Lí p̀ó wí a b̄e ble bui pii a b̀ole swapi baale n̄i a baalao. An kee láe a ḡiḡagao, mé an b̄e a láaa v̄io. Lípi aao n̄e'í m̄o n̄i m̄oe, asa í p̀ó lípi lé e lé b̀o luakuk̄ie. Lípi b̄ēo a p̄bleae, mé a láoá gb̄é̄o gb̄agb̄ab̄e.†

B̄usu z̄l̄eo

13 Dii Lua m̀è: A Isaili bui k̄epl̄ao, lá á b̄usu kpaalen ke. Yosefu buio kpaalese m̀en pla, 14 í kpaalene s̄aasaa. B̄usue bee a ḡḡo á p̀ó ũe, asa ma legb̄e ma m̀è má kpá á deziwae. 15 A b̄usu z̄l̄eo ke: B̄oa za isia z̄oḡi gugb̄ántoo oi a do Eteloni z̄éí e Amata b̀olei, í ḡé Zedada 16 n̄i Belotao n̄i Siblaiu p̀ó kú Damasi b̄usu n̄i Amata b̄usuo léu, í ḡé e á ḡe p̄e Azaatik̄o, Haulani b̄usu léwa. 17 B̄usu lépi a daale isiawae, í ḡé Azaa'enana, Damasi b̄usu léu. Amata b̄usu lé b̄o ku gugb̄ántoo oi. A b̄usu lé gugb̄ántoo oin we. 18 Gukpe oi á b̄usu lé a ḡé Haulani n̄i Damasio z̄anguo, í p̄a Yuud̄eí Galada b̄usu n̄i Isaili b̄usuo z̄anguo, í ḡe p̄e Isida Wisidewa e Tamaa. A b̄usu lé gukpe oin we. 19 ḡeomidok̄ii oi b̄oa Tamaa a ḡé e Meliba Kadesi ik̄i, í p̄a Egipi z̄é swai e isia z̄oḡi. A b̄usu lé ḡeomidok̄ii oin we. 20 Be'ae oi isia z̄oḡi mé a do á b̄usu z̄l̄e ũ e gu p̀ó b̄oa n̄i Amata b̀oleo. A b̄usu lé be'ae oin we.

21 A b̄usupi kpaalek̄e á Isaili á buiwa. 22 A b̄usupi kpaale n̄i gb̄elao n̄i b̄om̄o p̀ó n̄e'í á guuo s̄anu. A n̄i dile á Isaili b̄usudēo ũ, í n̄i da á Isaili bui kpaale guu. 23 A Isaili bui p̀ó b̄om̄o ku a guu, we á aà dau kpaaleu. Ma Dii Lua m̄ame má ò.

* 46:17 Lev 25.10 * 47:1 Zkl 14.8, Zaa 7.38, Zia 22.1 † 47:12 Zia 22.2

48

Isaili b̄usu kpaalea

¹ Buiƿion ke baade r̄a a t̄oo. Sea gugh̄antoo oi D̄a buiƿ i a lee do s̄e. An b̄usu a p̄a Eteloni z̄e i Amata b̄olei. Azaa'enana r̄i Damasi b̄usu l̄e p̄o k̄u gugh̄antoo oi Amata b̄usu saeo m̄e r̄i b̄usu l̄e ũ gukpe oi.

² Asee buiƿ i a lee do s̄e. An b̄usu iƿ naa D̄a buiƿ b̄usuwa za gukpe e be'ae.

³ Nefatali buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Asee buiƿ p̄owa.

⁴ Manase buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Nefatali buiƿ p̄owa.

⁵ Eflaiũ buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Manase buiƿ p̄owa.

⁶ Lubeni buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Eflaiũ buiƿ p̄owa.

⁷ Yuda buiƿ i lee do s̄e, iƿ naa Lubeni buiƿ p̄owa.

⁸ B̄usu p̄o á kpá D̄iwa aƿ naa Yudaƿ b̄usuwaƿ za gukpe e be'ae. B̄usupi ȳaasa iƿ ḡās̄isuu baas̄oo lee baas̄oo (25.000), a gb̄aa iƿ s̄aa r̄i buiƿ p̄oo za gukpe e be'ae. D̄ii k̄uk̄i iƿ ku guoguo.

⁹ B̄usu p̄o á kpá D̄iiwapi gb̄aa iƿ ḡās̄isuu baas̄oo lee baas̄oo (25.000), a ȳaasa lee kwi (10.000).

¹⁰ D̄ii t̄olepi aƿ de sa'onao p̄o ũ. Gugh̄antoo oi ḡās̄isuu baas̄oo lee baas̄oo (25.000), be'ae oi lee kwi (10.000), gukpe oi lee kwi (10.000), geom̄idok̄i oi lee baas̄oo (25.000). D̄ii k̄uk̄i aƿ ku guoguoƿ. ¹¹ Zadoki buiƿ sa'ona p̄o wa r̄i d̄ile D̄ii gb̄aghana ũ p̄on we. K̄e Isailiƿ z̄a ȳawa, Zadoki buiƿ z̄i p̄o D̄ii d̄an̄e k̄e, aai z̄a āa ȳawa l̄a Levii buiƿ k̄ewao. ¹² Wa D̄ii t̄ole k̄inipi kp̄ámá, a kua iƿ adoa, sa'onao t̄olepi iƿ naa Levii buiƿ b̄usuwa.

¹³ Levii buiƿ b̄usu iƿ naa sa'onao b̄usuwa. A gb̄aa iƿ ḡās̄isuu baas̄oo lee baas̄oo (25.000), a ȳaasa lee kwi (10.000). ¹⁴ Aasuli ȳiao, aasuli a leũkpakeo, aasuli kp̄a gb̄ep̄aleowao. An b̄usupi deŋla, k̄e D̄ii p̄oe ȳái.

¹⁵ T̄ole p̄o a ḡe ȳaasa iƿ ḡās̄isuu baas̄oo lee s̄oo (5.000), a gb̄aa lee baas̄oo (25.000). M̄eewiado p̄on we, aa bekpau, aai p̄o d̄ád̄au. M̄eewiapi iƿ ku guoguo, ¹⁶ a gb̄aa r̄i a ȳasao iƿ s̄aa. A gola r̄i golaƿ iƿ ḡās̄isuu baas̄oo lee s̄iĩ r̄i baƿ pla r̄i bas̄oo (4.500). ¹⁷ D̄ád̄akekt̄i iƿ liai, a ȳaasa ḡās̄isuu baƿ do r̄i blakwio (250). ¹⁸ B̄usu p̄o ḡe iƿ naa D̄ii t̄olewa gukpe oi ḡās̄isuu baas̄oo lee kwi (10.000), be'ae oi lee kwi (10.000) e a gb̄aa leu. T̄olepi ble iƿ de w̄elepi z̄ikenao p̄oblea ũ. ¹⁹ Isaili buiƿ p̄ii guu ſ̄ m̄eewia buakenapi b̄ou. ²⁰ A D̄ii t̄ole li gudoŋ r̄i m̄eewia p̄o, a gb̄aa r̄i a ȳasao iƿ s̄aa ḡās̄isuu baas̄oo lee baas̄oo (25.000).

²¹ Sea t̄ole p̄o de D̄ii p̄o ũ r̄i m̄eewia p̄owa e a ḡe p̄e á b̄usu z̄olewa kp̄ela r̄i kpeleo iƿ de k̄i p̄o ũ. T̄ole p̄o k̄u gukpe oi r̄i be'ae oio gb̄aa iƿ ḡās̄isuu baas̄oo lee baas̄oo (25.000). K̄i t̄olepi iƿ naa t̄ole p̄o á buiƿ a kpaalekewa. D̄ii t̄ole p̄o āa kp̄e aƿ ku a guu iƿ ku k̄i t̄ole z̄anguo. ²² Levii buiƿ t̄ole r̄i m̄eewia t̄oleo iƿ ku k̄i t̄ole z̄anguo. K̄i t̄oleo iƿ ku Yudaƿ t̄ole r̄i B̄eȳamee buiƿ t̄oleo z̄anguo.

²³ Bui k̄iniƿ p̄on ke: B̄eȳamee buiƿ i a lee do se za gukpe e be'ae.

²⁴ Simeo buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa B̄eȳamee buiƿ p̄owa.

²⁵ Isakaa buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Simeo buiƿ p̄owa.

²⁶ Zabulni buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Isakaa buiƿ p̄owa.

²⁷ Gada buiƿ i a lee do s̄e, iƿ naa Zabulni buiƿ p̄owa.

²⁸ B̄oa Tamaa Gada buiƿ t̄ole l̄e p̄o k̄u geom̄idok̄i oi a ḡe Meliba Kadesi ikt̄ie, i p̄a Egipi z̄e swai e isia z̄oi. ²⁹ B̄usu p̄o á a kpaaleke Isaili buiƿne r̄i gb̄elaaon we. An baan we. D̄ii Lua m̄e ō.

M̄eewia b̄ole

³⁰⁻³¹ M̄eewiapi b̄oleƿn ke: Wa Isaili buiƿ t̄okpa b̄olepiƿne.* Gugh̄antoo oi b̄ii gb̄aa ḡās̄isuu baas̄oo lee s̄iĩ r̄i baƿ pla r̄i bas̄oo (4.500). A b̄oleo āaƿe, Lubeni b̄ole, Yuda b̄ole r̄i Levii b̄oleo.

³² Gukpe oi b̄ii gb̄aa ḡās̄isuu baas̄oo r̄i baƿ pla r̄i bas̄oo. A b̄oleo āaƿe, Yosefu b̄ole, B̄eȳamee b̄ole r̄i D̄a b̄oleo. ³³ Geom̄idok̄i oi b̄ii ḡās̄isuu baas̄oo lee s̄iĩ r̄i baƿ pla r̄i bas̄oo. A b̄ole āaƿe, Simeo b̄ole, Isakaa b̄ole r̄i Zabulni b̄oleo. ³⁴ Be'ae oi b̄ii ḡās̄isuu baas̄oo lee s̄iĩ r̄i baƿ pla r̄i bas̄oo. A b̄ole āaƿe iƿ, Gada b̄ole, Asee b̄ole r̄i Nefatali b̄oleo. ³⁵ B̄ii p̄o liaipi ḡās̄isuu baas̄oo lee bao plasaie (18.000). Za goƿ bee wa m̄e m̄eewiapie, Diikuwe.

* 48:30-31 Zia 21.12-13

DANIËLI

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Danieli lá yá dáale Yuda èwaaso gbɛ̀n siíwó yáwae. Aa ku gbɛ́ pɔ́ kí Nɛbukaneza ní naaa á tárnɔ́ a búsuuɔ́ guuɛ. Ké aa gɔ́ gbáadeɔ́ ù we, aa gí wà Lua náai víe. Lée 1 e 6 lé Danieli ní a gbɛ̀n ziblea yá'ò. Yá beeo guu 5 Danieli zua nɔ́kusisɔ́ tóou yá kuu.

Lée 7 e 12 de wépfungu pɔ́ Danieli è gɛ̀n siíwó yá úe. Wépfungupi ea guu Dii òb Danielie buipálee gbáable Yudaɔ́wa e kpala láasai pɔ́ bɔ́ Lua kíi àò gé bɔ́i gupuu.

Lápi yáò de lán Zia yá láwae. Lápi lé tékpa luanaaikenaɔ́gu aa ãiake wàò Lua náai ví e an wɛ̀ni léwa, baa ní taasi píio ní íadama píio. Zea gbáa yáò mé kú lápiɔ́ guu píi.

Danieli gɛ́sa Babeli kía íwa ú

¹ Yudaɔ́ kí Yoakiú* kpalablea wɛ̀ àa5de guu, Babeli kí Nɛbukaneza m̀ koezɔ́ Yelusaletzi. ² Ɔ Dii kí Yoakiú nàè àà ɔ̀zɪ ní Lua kpé pɔ́eɔ, 5 á tàò Babiloni búsuu, a kàle a táakpe láasiu.†

³ Ɔ kíapi ò a be ziiia Asepenaze àà m̀s ní Isaili èwaasona pɔ́ aa de kía ge gbáade bui ú, ⁴ gɔ́ kɛfena sáasai pɔ́ an ɔ́nɔ́ kà aa yápii dada aaɔ wezɛ́ vɔ́, gbɛ́ pɔ́ an dɔ́a í káfi àa, mé an gɔ́i ká aa zíkɛ kibɛɔ. Ziiapi mé a Babiloni yá dadané ní a kyóo. ⁵ Kía díle wà ble pɔ́ i ble lá gu lé dɔ́ liné ní wɛ́e pɔ́ i mio, wi yádadané e wɛ́e àa5, bee gbɛa aai zíkɛ. ⁶ Yuda buieɔ kú ní guu, Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliao. ⁷ Ziiapi ní tɔ́ lilené. A tɔ́kpá Danielie Belasaa, Anania sɔ́ Sadaki, Misaeli sɔ́ Mesaki, Azalia sɔ́ Abedinegoo.

⁸ Danieli zèò a sɔ́u ké á kía ble ble† ge á aà wɛ́e mi á gbáleo, 5 á zé gbɛa ziiawa á blepi to we. ⁹ Lua tò ziiapi gbɛkɛkɛ Danielie, á aà wɛnagwà, ¹⁰ 5 a òè: Má a dii ma kía vía ví, asa àapi mé á pɔ́ble ní á imiao díle. Tó á su è n oosisia de ní sáadeeɔla sɔ́ be? Nyɔ́ tó yápi wi ma musu kía aɛ. ¹¹ Ziiapi gwana díle àà laaiɔ́ Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliaoowa, 5 Danieli òè: ¹² Yɔ́ wápiɔ́ n zɔ́blenaɔ́wa gɔ́ kwi n gwa. Niliɔ́ dò sau kpáwá ní íwatɛo, ¹³ ní wà léɛú ní èwaaso pɔ́ aale ble dou ble ní kíaɔ, ní kɛwɛ́e lá ní éwa. ¹⁴ A wɛnɛ́ yá beei, 5 á ní tó we e gɔ́ kwi.

¹⁵ Ké gɔ́ kwipi pá, á ní gwá a è aa aafia, aa mekpá de èwaaso kɔ́ni pɔ́ lé ble dou ble ní kíaɔla. ¹⁶ Ɔ an gwanapi í kía ble ní aà wɛ́eɔ kpámá bo, sema dò sau. ¹⁷ Lua èwaaso gbɛ̀n siípiɔ́ gbá dɔ́a ní wezɛo. Aa kyó ní ɔ́nɔ́ dɔ́ píi. Danieli sɔ́ a wépfungu'ea ní nanapoloao dɔ́.

¹⁸ Ké wɛ́e àa5 pɔ́ kí Nebukaneza díle wà yádada èwaasopiɔ́ne lé ká, 5 ziiapi gɛ̀rnɔ́ aà kíi. ¹⁹ Ké kía faaiɔ́rnɔ́, 5 a è Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliao sáa ví ní guu, 5 aa gɔ́ aà íwaɔ ú. ²⁰ Kía yálálamá ɔ́nɔ́ ní dɔ́ao píi musu, 5 a è aa dè m̀sokenaɔ́ ní wezɛna pɔ́ kú a búsu guuɔla píi lée kwi. ²¹ Danieli ku we e Kilusi kpalablea wɛ́e sɛ́ia guu.

2

Nebukaneza nana'oa dúnia kpalaɔ́ yá musu

¹ Nebukaneza kpalablea wɛ́e plaade guu, á nana'ò'ò. Nanapi yá aà kú gbáa, í fɔ́ i'ò bo. ² Ɔ a mè wà m̀sokenaɔ́ ní àsi'onao ní esedeɔ́ ní saanyádɔ́nao sísi* aa nanapi poloe. Ké aa m̀ aà aɛ, ³ a ònɛ: Ma nana'ò, nanapi ma kú gbáa. Má ye nanapi àsi dɔ́. ⁴ Ɔ aa òè ní Sili yáò aa mè: Adeɔ́ n dɔ́ ní aafiao, Záai! Nanapi yá'ò wápiɔ́ n zɔ́blenaɔ́ne, wí a bɔ́lekeɛne. ⁵ Kía ònɛ: Yá pɔ́ ma zèò mà kɛ́n ke: Tó í nanapi ní a bɔ́leɔ omeɛo, wa á zɛzɛzɛe, wí á uao ke tufua ú. ⁶ Tó a nanapi ní a bɔ́leɔ síumeɛe sɔ́, má á kpela maamaae, á gbao e á aseɛ ú. A nanapi omeɛe sa ní a bɔ́leɔ.

⁷ Aa è a òè bo aa mè: Kí, nanapi o wápiɔ́ n zɔ́blenaɔ́ne, wí a bɔ́lekeɛne. ⁸ Ɔ kía ònɛ: Má dɔ́ sáasá ké ále yá gagae, ké á yá pɔ́ ma zèò mà kɛ́e dɔ́ yáí. ⁹ Tó í nanapi omeɛo, yá m̀ndopi mé gɔ́é. A lekpaai á eɛtomeɛ ní yákpaaɔlae e yá àò lile. A nanapi yá'omeɛe, m̀ dɔ́ ké á fɔ́ á a bɔ́leke. ¹⁰ Ɔ aa òè: Kí, gbɛe ku dúnia guu a fɔ́ yá pɔ́ níle gbɛae bee bɔ́lekeɛo. Kíae ku á yá bee taa gbɛa m̀sokenaɔ́ n àsi'onao ní saanyádɔ́naowao, baa kía sà gbángbooe. ¹¹ Kí, yá pɔ́ níle gbɛapi zɪ'ú. Gbɛe a fɔ́ oneo, sé Lua, mé aà be ku gudou ní wá gbɛnázinao.

¹² Yá bee tò kía pɔ́ pá, aà za fɛ́ maamaa, á mè wà Babeli ɔ́nɔ́nao dede píi. ¹³ Ké wà ɔ́nɔ́nao dedeɛ yápi kpáwakè, 5 wàle Danieli ní a gbɛ́ wɛ́e wà ní dede. ¹⁴ Ké kía dɔ́aiɔ́ gbɛzɔ́ Alioki gɛ́ Babeli ɔ́nɔ́nao dedeɛ, 5 Danieli yázede òè ní láasoo maa, ¹⁵ 5 Danieli aà là á mè: Bóyái kía yápasípi dílei? Ɔ Alioki yápi dau a síu Danielie. ¹⁶ Ɔ Danieli gɛ́ wabikè kíaawa aà sɔ́ ní gɔ́o yɔ́, í gbasa nanapi bɔ́lekeɛ. ¹⁷ Ɔ á tà be, á yápi sɛ́le síu a gbɛ́ne Anania ní Misaelio ní Azaliao. ¹⁸ A

* 1:1 2Kia 24.1 † 1:2 2Kia 20.17-18, Isa 39.6-7 ‡ 1:8 Bɔa 34.15 * 2:2 Daa 41.8

ònè aa wabikè Lua Musudewa aa wēnadōné nanapi asii yá musu, ké wasu ní dede ní Babeli ònde kíniò yáí.

¹⁹ Gwaasina Danieli wépfungu'è, Lua Musude nanapi asii òè, 5 Danieli aa sáaukpa à mè:

²⁰ Wàò Lua sáaukpa gòopii,

5mè ònò ní gbāao ví.

²¹ I gòò ní zaao lílè,

I kíáò kpa kpalau, I ní bòu,

I ònò da ònònaone,

I d5a kpa wezēnaowa.

²² I asiiyāò ní yá p5 uleao òloné,

a gusia yáò d5, asa 5mè I gupu.

²³ Ma n sáaukè ma deziò Lua,

ma n tóbò,

asa n ònò ní gbāao kàfimee.

N yá p5 wá gbèama dàu ní siumee,

n nana p5 kía ò òlòwèe.

Danieli kía nana bòlekèa

²⁴ O Danieli gè Alioki p5 kía aa díle aa Babeli ònònaò dede kíi, a òè: Nsu Babeli ònònaò dedeo. Gemanò kía kíi, mí aa nana bòlekèè. ²⁵ Weg5ò Alioki Danieli sè gèaàno kía kíi, a òè: Ma gbé p5 a f5 n nana bòlekene è Yuda zìzòò guu. ²⁶ Kía Danieli p5 wí mèè lo Belasaa là à mè: Ny5 f5 nana p5 má ò bòlekemee, ní a yáasi polomèe? ²⁷ Danieli wèwà à mè: Ònònae ge àsi'onae ge màsokènae ge saanyáòsnae a f5 asiiyá p5 ní gbèapi oneo. ²⁸ Ama Lua ku musu, 5mè I asiiyá'òné. Kí Nebukaneza, Lua yá p5 a m5 zia òlonèe. Nana p5 ní ò n liiwa ní wépfungu p5 ní èon ke: ²⁹ Kí, gòò p5 ní wúlea n liiwa, n láasoo tà yá p5 a m5wa, 5 Lua p5 I asiiyá òloné tò n yá p5 a m5 d5. ³⁰ Mapi s5, i ke ma ònò mé de dàla 5 Lua asiiyápi òmèeo. A òmèe ké n è n à bòle maè, níò láasoo p5 kú n n5se guu d5.

³¹ Kí, n gugwá 5 n p5e è n ae lán gbēnazinawa. A z5ò, àle teke mé I to vía gbé kú. ³² P5pi miá vua tētēe, aa kua ní aa gàsòá ánusue, aa gbēe ní aa geleóá m5gotē, ³³ aa gbááá m5sie, mé aa gbáalaá m5si ní g1oè. ³⁴ Gòò p5 níle gwa, gbēsie gbòò, i ke gbēe mé kàwàò, 5 à m5 p5pi gbála p5 de m5si ní g1o ùò ul5 à ní wiwi. ³⁵ Zibeezì m5si ní g1o ní m5gotèò ní ánusuo ní vuao wíwi g5ò, 5 à g5 lán èse misina p5 kú p5wengbēzeuwa. A gè ní íanao, wi a ia e lo, 5 gbēsi p5 gbēnazina taapi ul5 g5 gbēsìsì z5ò ù, à dúnia pa píi.

³⁶ Nanapin we. Kí, wá a bòlekene sa. ³⁷ Kí, míme ní kíáò kía ù. Lua Musude n kpa kpalau ní ikoo ní gbāao ní gawio. ³⁸ A gbēnazinawó ní sēanòbòò ní bāò nānè ní z5lè. Gu p5 aa kuu píi níy5ò de ní kía ùe. Mmè ní de mi p5 de vua ùpi ù. ³⁹ Kpala pále a b5 n kpe, a ka n p5wao. Bee gbēa a áa5de a b5, i li dúniaa píi. Bee mé m5gotē ù. ⁴⁰ Kpala síi5de a m5, a5 gbāa lán m5siwa, asa m5si I p5pii wíwi à a tiboe. Lá m5si I p5 wíwi, màa a kpala káau5 bāde à ní ke dēédē. ⁴¹ Lá n gbáalaó ní gbánèò è, a gue5 de g1 oobobò ù, a gue5 de m5si ù, màa kpalapi a5 kpaalea, áma m5si gbāa a5 ku a guue, asa ní è m5si yáalea ní g1 kúsaaoe. ⁴² Lá gbáne gue5 de m5si ù, a gue5 de g1 ù, màa kpalapi kíni a5 gbāa ví mé a kíni a5 kasokasoa. ⁴³ Lá n m5si è yáalea ní g1 kúsaao, màa gbēnazín bui5 ku we yáalea, áma aa k5sio, lá ní è m5si lí k5si ní g1oowa.

⁴⁴ Kíapi5 gòò Lua Musude a kpala láasai kpá. A midéo mé a g5 buipáleo p5 ù bauo. A kpala káaupi5 ke dēédē, i ní bāde, aapi i5 ku gòopii. ⁴⁵ Beewa ní è gbēsie† gbòò gbēsìsìwa, i ke gbēe mé kàwàò, 5 à gè m5si ní m5gotèò ní g1o ní ánusuo ní vuao wíwi. Kí, Lua Z5òde yá p5 a m5 zia òlonèe. Nanapiá síanae, mé a b5òle náai ví.

⁴⁶ O kí Nebukaneza wúle a gbēu Danieli ae à misíilè, 5 à mè wá aa gba p5, wá tulaletikaè téa. ⁴⁷ A ò Danielie: A Luaá díi5 Luae, kíáò Díie síana. Ome I asiiyá b5né gupuau, asa n f5 n b5wèe ní asiipio. ⁴⁸ O kía Danieli gbá gbāa, à aa gbá p5ò dasi, à aa kpá kpalau aàò wéteè Babeli búsuì, à aa díle Babeli ònònaò píi gbēz5ò ù. ⁴⁹ Danieli gbēa kíawa, 5 à Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo díle Babeli búsu gbāadeò ù. Danieli s5 a ku kibè.

3

Gbēn aa5ò zua mua téu

¹ Kí Nebukaneza taa pí ní vuao lán gbēnazinawa. A lesì gàsísuu baa5, a yáasa gàsísuu soolo. O a pèle Dula guzulèu Babeli búsuu. ² O à lékpásakè a búsu gbēz5òonee aa k5k5aaake, kíáò, ledamadeò, zìg5 d5aanaò, gbāadeò, 5'ulenao, yákpalekenao, yág5g5naò ní a búsu kpalablenao

† 2:45 Sou 118.22, Isa 28.16, Lom 9.33

píi, aa mɔ pɔ pɔ a pí a pèlɛpi sakɛi. ³ ɔ bùsu gbɛzɔɔpɔ kɔ kàaa táapi sakɛa yá musu, aa sɛa a ae. ⁴ ɔ kpáwakena ò bílae gbáugbáú à mè: Bùsu píi gbɛɔ ní bui píio, à yá pɔ wa díle ma. ⁵ Tó a kuu'ò mà ní kuleo ní goeo ní kúuo ní mɔɔnao ní kɔɔ pɔ píi, à kúle misiile táa pɔ kí Nebukaneza pí ní vuo a pèlɛpie. ⁶ Gbɛ pɔ gí kúlei à misiilɛ, wa ade zu mua té pásí guu gɔɔe.* ⁷ Ayámɛto tó gbɛ pɔpɔ ɔ mà, bùsu píi gbɛɔ ge bui píin nò, aai kúle aa misiile vua táapie.

⁸ Gɔɔ bee ɔ saanyádɔnae mò Yuda buieɔ komalɛkè, ⁹ aa ò kí Nebukanezae: Adeɔ n dɔ ní aafiao Záai! ¹⁰ Kí, n yádíle n mè, tó gbɛ pɔɔ ɔ mà, aa kúle misiile táa pɔ ní pí ní vuoae. ¹¹ N mè gbɛ pɔ ní kule misiilɛ, wa ade zu mua té pásí guue. ¹² Tò, Yuda buieɔ ku, n ní díle Babeli bùsu gbáadeɔ ù. An tɔn Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo. Kí, gbɛpɔ lí n yámao, aali zɔble n diiɔneo, mé aali kúle a vua pɔ pɔ ní pèlɛeɔ.

¹³ ɔ Nebukaneza pɔ pá maamaa, à mè wà mɔe ní Sadakio n Mesakio ní Abedinegooo. ɔ wà mò gbɛpɔ kpáwà. ¹⁴ Nebukaneza ní lá à mè: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, ále gí zɔblei ma diiɔne sɛana yá? Ale gí kúlei vua pɔ pɔ má pèlɛe yá? ¹⁵ Tó á sɔu mà à kúle misiile pɔ pɔ má pípie gɔɔ pɔ a pɔɔ ɔ mà, a maae, áma tó i kúle, wa á zu mua té pásí guu gɔɔe. Táa kpele mé a fɔ á á bɔ ma ɔzli? ¹⁶ Aa wèwà aa mè: Wá yápi zásimao. ¹⁷ Kí, tó wá wá zú mua téu, wá Lua pɔ wí zɔble à fɔ wá bɔu, i wá bɔ n ɔzli. ¹⁸ Baa tó i ke sɔo, ñyɔ dɔ ké wá zɔble n diiɔneo. Wá kúle vua pɔ pɔ ní pèlɛeɔ.

¹⁹ ɔ Nebukaneza pɔ pá maamaa, à a oa fɛnkpáɔzi. A mè wà mua té káfi de lá wí kea lee sopla. ²⁰ ɔ a ò a zígɔ gɔsa gbáaeɔne aa Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo yeye aa ní zu mua té pásípi guu. ²¹ ɔ gɔsapiɔ ní yeye ní ní pokasa pɔ aa daao, ula ní sooloɔ ní tuluɔ píi, ɔ aa ní sé ní zú mua té pásípi guu. ²² Lá kía yádíle pásípási, mé muapi wá maamaa, ɔ té pusu gɔsa pɔ aa ní zúpi lè à ní dede. ²³ Gbɛɔn áaɔpɔ sɔ aa gè kwè mua té gbáapi guu yeye.

²⁴ ɔ kí Nebukaneza gbále à fɛle zè, gili gèaagu. A a íwa là à mè: Gbɛɔn áaɔ ɔ wá ní zú téu yeyeo ló? Aa wèwà aa mè: Maae kí! ²⁵ ɔ à mè: A gwae! Gbɛɔn síi má è. Aa poloa, aale bebe tépi guu, aai ímao. An gbɛɔn síiɔde bɔ lán Lua Néwa. ²⁶ ɔ à sɔɔ mua bɔlei à mè: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, Lua Musude zɔblenaɔ, à bɔle. ɔ aa bɔle téu. ²⁷ Bùsu gbɛzɔɔ ní ledamadeɔ ní zígɔ dɔaanaɔ ní gbáadeɔ ní kía káaɔzi, aa è tépi i fɔ pɔe wómá, an miká i tékúo, an ula i ɔɔkpao. Baa té gí kumá seo. ²⁸ ɔ Nebukaneza mè: Wá Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo Lua sáaukpa! A Malaika zì à a zɔblena pɔ aa a náai vío suabà. Asa aa gí yá pɔ má díle keie, aa sí wá ga, ké wasu kúle misiile dii páleɔneo yáí, sema ní Lua. ²⁹ Yá pɔ má dílen ke: Tó gbɛe Sadaki ní Mesakio n Abedinegooo Lua tɔbɛsì, bùsu píi gbɛ ge bui kpelen nò, wa aa zɛzɛe, wí aa ua ke tufua ù. Asa dii pále a fɔ gbɛ suaba máao. ³⁰ ɔ kía Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo gbá gbáa Babeli bùsuu.

Nebukaneza nana'oa lí yá musu

³¹ Kí Nebukaneza mé lé yáe bee ò gbɛpɛie, bùsu gbɛpii ge bui pɔ kú dúnia guu píin nò, à mè: Aɔ kú ní aafiao maamaa! ³² A kámagu ké má dabudabuɔ ní yáɔnsae pɔ Lua Musude kɛmɛeɔ oé. ³³ Aa dabudabuɔ zɔɔ fá! Aa yáɔnsaeɔ pásí. Aa kpala láaa vío, aa kiblea aɔ ku gɔɔpiie.

4

¹ Ma Nebukaneza ké má kú ma be kílikíli yákelesai, ² ɔ ma nana'ò, a tò vía ma kú. Kua ma líiwa yá pɔ má è ní láasoo pɔ má kèò tò sɔ kɛmagu. ³ Má díle wá mɔmɛe ní Babeli ɔnɔnaɔ píi aa nanapi bɔɔlekɛmɛe. ⁴ Ké ási'onaɔ ní dabudabukenaɔ ní saanyádɔnaɔ ní mäsokenaɔ mò, ma nanapi yá'òné, aai fɔ aa a bɔɔlekɛmɛe. ⁵ Gbezà ɔ Danieli pɔ wá ma táa tó kpàè, wí meè Belasaa, mò ma kíi, ɔ ma nanapi òè. A Lua pɔ a kua adoa Nísina ví. ⁶ Ma mè: Belasaa, ɔnɔnaɔ gbɛzɔɔ, má dɔ ké ní Lua pɔ a kua adoa Nísina ví, asiyyá lío zì'ù neo. Yá pɔ má è nana guun ke. N a bɔɔlekɛmɛe. ⁷ Yá pɔ má è ma láasoo guu gɔɔ pɔ má wúlea ma líiwan ke: Málɛ gugwa ɔ ma lí è ze tɔle guoguo, a lesi kè zài. ⁸ Lípi zɔɔkú à gbáakú e a misona gè zè luawa. Wí lípi e za dúnia lé léu píi. ⁹ A láo kefeú, mé a ne'í kè zài, a pɔblea mò gbɛpɛiwa. Sèa nòbɔɔ ue è a gbáu, mé bāo í mɔ pépe a gɔnaɔwa.* Pɔ wénide píi í ble ewá.

¹⁰ Málɛ yápi e ma láasoo guu gɔɔ pɔ má wúlea ma líiwa, ɔ ma malaika è à bɔ luabe. ¹¹ A lezú gbáugbáú à mè: A lípi zɔ à né, í a gɔnaɔ boeboe. A a láo wolo, í a beɔ fáaa. A to nòbɔɔ bàale kèwá, à to bāo bɔle a láu. ¹² Ama à lípi mɔna ní a zínaɔ to tɔleu, í mɔsi gala kpaè ní mɔgotè pɔo sèu we. Fíi a kpawá, í ku sèu we ní nòbɔɔ. ¹³ Aa mí a liaa, aa láasoo í gɔ lán nòbɔɔ pɔwa e wè sopla. ¹⁴ Malaiká mé yá pɔ Lua dílepi ò, aa gbɛpɛie mé yá pɔ Lua zèò kpáwakè, ké gbɛ pɔ kú e dɔ Musude mé iko ví gbɛnazína kpalaɔwa. I gbɛ kpá kpalaú lá a yeiwa, baa gbɛ kpɛena se.

* 3:6 Zia 13.15 * 4:9 Mat 13.32

15 Ma kí Nebukaneza, nana pɔ́ má òn we. Belasaa, n̄ a bɔ́lekemee sa, asa ma kpala ònɔnae i f̄s a bɔ́lekemeeo. Nȳs̄ f̄s̄, asa n̄ Lua pɔ́ a kua adoa Nis̄ina v̄le.†

Danieli Nebukaneza nana bɔ́lekea

16 Ǿ yápi d̄i Danieli pɔ́ w̄i mee lɔ Belasaawa. Láasoo pɔ́ àle ke tò s̄s̄ k̄eaaǵu. Ǿ k̄ia m̄e: Belasaa, n̄su to nanapi yá n̄ a bɔ́leo n̄ vlak̄uo. Ǿ Belasaa òè: Ma dii, Lua to nanapi àò de n̄ zangudeo yá ù. Lua to a bɔ́le àò de n̄ ibeeo yá ù. 17 Lí pɔ́ r̄ è, a z̄s̄ mé a gb̄aa, a misona z̄s̄ luawa, w̄i e za d̄únia lé léu. 18 A láò kefeù, a ne'í k̄è z̄ai, a pɔ́blea mò gb̄épiiwa. S̄èa n̄òbɔò ku a gb̄áu, mé b̄aò ì m̄s̄ pépe a ḡs̄naowa. 19 Kí, n̄m̄e n̄ lípi ù. N̄ iko z̄s̄ mé n̄ gb̄aa v̄i. N̄ z̄s̄ke gb̄à z̄s̄ luawa, n̄ kpala òt̄a e d̄únia léwa. 20 Kí, n̄ malaiakae è à b̄ò luabe à m̄e: A lípi z̄s̄, ì lípi ke k̄élekele, àma à a misona n̄ a z̄ina to tɔ́leu. A m̄osi gala kpaè n̄ m̄ogot̄e p̄so s̄eu we, f̄ii ì kpawà, ìo kú n̄ s̄èanɔbɔò e w̄è sopla.

21 Kí, a bɔ́len ke. Yá pɔ́ Musude d̄ile ma dii k̄ia yá musun ke: 22 Wa n̄ ya wà n̄ b̄ò gb̄enaz̄inao guue, n̄ò kú n̄ s̄èanɔbɔò, n̄ò s̄è ble lán zuwa, f̄ii ì n̄ gb̄è. Nȳs̄ ku màa w̄è sopla e n̄ ge n̄ d̄s̄ k̄é Musude mé iko v̄i gb̄enaz̄ina kpalaowa, mé ì gb̄é kpá kpalaui lá a yeiwa. 23 Lá à m̄e wà limiɔna n̄ a z̄inao t̄ò, bee m̄e t̄ó n̄ Lua d̄s̄ ikode ù, a ea n̄ kpa kpalaui. 24 Aȳameto kí, ma ledamae bee ma. K̄è n̄ duunawa, n̄ò yáke a z̄éwa. N̄ n̄ yáwáikea t̄ó, n̄ò gb̄èkeke taasideone, n̄ namablea ì ḡo ga ȳo.

25 Yápiò kí Nebukaneza lè pii. 26 M̄ò kuepla gbea àle bebe a be kpé z̄s̄ musu Babeli. 27 Ǿ à m̄e: Babeli z̄s̄ pɔ́ má k̄ale ma kiblek̄ii ùn keo lò? Má k̄ale n̄ ma iko gb̄aa ma k̄iake gawi yáie. 28 E yápi àò gé boi k̄ia léu, l̄òe b̄ò luabe à m̄e: Kí Nebukaneza, yá pɔ́ wa ò n̄ musun ke: Wà n̄ b̄ò kpalaue. 29 Wa n̄ ya wà n̄ b̄ò gb̄enaz̄inao guue, n̄ò kú n̄ s̄èanɔbɔò, n̄ò s̄è ble lán zuwa. Nȳs̄ ku màa w̄è sopla e n̄ ge n̄ d̄s̄ k̄é Musude mé iko v̄i gb̄enaz̄ina kpalaowa, mé ì gb̄é kpá kpalaui lá a yeiwa. 30 Weḡs̄ yá pɔ́ wa ò Nebukaneza musu k̄e. Wà aà yá wa b̄ò gb̄enaz̄inao guu, à s̄è blè lán zuwa, mé f̄ii aà gb̄è. Aà mik̄a ḡè gb̄à lán kúu káwa, aà ɔk̄ò gb̄à lán b̄à ɔk̄òwa.

31 K̄é w̄è soplapi pà, ma Nebukaneza ma wes̄è ma musu gwà, s̄ ma su ma laaiwa. Ǿ ma Musude s̄aaukpà, ma Ḡoopiide t̄òb̄, ma beee d̄s̄è. Asa aà k̄iake láaa v̄io mé aà kpala ìo ku ḡoopiie. 32 Gb̄é pɔ́ kú d̄únia guu p̄ii deè p̄e ùo.† ì ke lá a yeiwa n̄ gb̄aa de pɔ́ kú musu n̄ gb̄enaz̄ina pɔ́ kú t̄òle. Gb̄èe lí f̄s̄ kpàèò, gb̄èe lí f̄s̄ òè: B̄ò n̄le ke weio.

33 Ḡo pɔ́ ma su ma laaiwa, s̄ ma ea su ma k̄iakegawiu n̄ beeo n̄ z̄s̄keo. Ma ìwaò n̄ ma bùsu gb̄aa de ma gbea, aa ma kpa kpalaui, s̄ ma iko d̄è a k̄aaui. 34 Ma Nebukaneza mále musu K̄ia s̄aaukpasa, mále aà kpela, mále aà t̄òb̄, asa aà yákeo maa piie, ìo yáke a z̄éwa. A f̄s̄ gb̄é pɔ́ ì azla se les̄i busa.

5

Yá pɔ́ wa k̄è gtwa

1 Kí Balazaa a bùsu gb̄aa deo sisi dikpe bl̄ewa gb̄èon òaa soo, s̄ àle v̄èemi n̄n̄. 2 K̄é aà pɔ́ k̄è ipiwa na, à m̄e wà m̄s̄ n̄ vua imib̄oò n̄ ánuu imib̄o pɔ́ a dezi Nebukaneza s̄èle Lua kp̄éu Yelusaleùò, à imiò, aapi n̄ a bùsu gb̄aa deo n̄ a naò n̄ a n̄o pɔ́ ì m̄ésedilenéoo. 3 Ǿ wà mò n̄ imib̄oòpi, aale imiò. 4 Aale v̄èemi, aale t̄aa pɔ́ wà n̄ k̄é n̄ vuao n̄ ánuu n̄ m̄ogot̄eo n̄ m̄osio n̄ lío n̄ gb̄eo s̄aaukpa. 5 Weḡs̄ gb̄enaz̄ina ɔb̄ò filia ìi, àle l̄ák̄è kibe ḡi pɔ́ wà b̄òlk̄èwàwa. K̄ia ɔpi è, àle l̄ák̄è, 6 s̄ aà láasoo tò s̄s̄ k̄eaaǵu. Aà oa òòkpà, aà wop̄e k̄iò bùsa, s̄ aà gb̄áz̄ina l̄ua. 7 A wii gb̄aa lè à m̄e wà m̄s̄ n̄ àsi'onao n̄ saanyád̄s̄nao n̄ m̄àsokenao. Ǿ a ò Babeli òn̄nap̄ione à m̄e: Gb̄é pɔ́ w̄ès̄aè bee kyokè à a bɔ́lekemee, má gomusu t̄èa n̄ vua yábaao daè, ì ḡs̄ ma bùsu gb̄aa deo àaòde ù. 8 K̄é k̄ia òn̄nap̄io ḡè n̄pii, s̄ an gb̄èe ì f̄s̄ w̄ès̄api kyokè à a bɔ́lekè k̄ieo. 9 S̄s̄ èa k̄è kí Balazaagu maamaa, aà oa èa òòkpà, mé aà bùsu gb̄èz̄s̄ò ḡs̄ bìli guu.

10 K̄é k̄ia na k̄ia n̄ bùsu gb̄èz̄s̄ò z̄oa mà, à ḡè n̄zi bleblekpeu à m̄e: Adeo n̄ d̄s̄ n̄ aafiao Z̄aa! Nsu to n̄ láasoo n̄ p̄o yao, n̄su n̄ n̄ oa òòkpao. 11 Gb̄èe ku n̄ bùsuu la, a Lua pɔ́ a kua adoa Nis̄ina v̄i. N̄ dezi Nebukaneza ḡo wa è a laai v̄i n̄ wez̄eo n̄ òn̄o lán Luawa. N̄ dezi aà d̄ile wez̄ènao n̄ àsi'onao n̄ saanyád̄s̄nao n̄ m̄àsokenao gb̄èz̄s̄ò ù. 12 Aà òn̄o n̄ aà d̄s̄ao p̄asi, ì yápii maè. Ì nanao bɔ́leke, ì yá z̄i'ùò yáasi polo n̄ yá'iaò. Aà t̄ón Danieli. K̄ia t̄okpàè lɔ Belasaa. N̄ aà sisi s̄s̄, ì yápi bɔ́lekenè.

13 K̄é wà mò n̄ Danieliò k̄iapi k̄ii, s̄ a òè: M̄me n̄ z̄iz̄o pɔ́ w̄i me Danieli, ma dezi b̄òò Yuda bùsuu ùa? 14 Má mà wà m̄e n̄ Lua Nis̄ina v̄i, n̄ laai v̄i n̄ wez̄eo n̄ òn̄o gb̄aa. 15 Wà m̄m̄e tia n̄ òn̄o n̄ àsi'onao aa w̄ès̄aè bee kyoke, aai a bɔ́lekemee, àma aai f̄so. 16 Má mà ni f̄s̄ n̄ yáò

† 4:15 Daa 41.38 ‡ 4:32 Isa 40.17

bɔɔleke, ni f5 n̄ yā'iao polo. Tó n̄ f5 n̄ wēsāe bee kyokè ní a bɔɔlekèm̄e, má gomusu tēa ní vua yàbaao dane, ní g5 má bùsu gbāadeɔ àa5de ũ.

17 Ǿ Danieli òè: Ny5 n̄ gbaɔ k̄ua, ní asea ke gbēpále. N beeo má wēsápi kyokene kí, mí a bɔɔlekene. 18 Kí, Lua Musude mé kía ke ní zɔɔkeo ní gawio n̄ beeeo kpà n̄ dezi Nebukanɛzawa. 19 Lá à àa sè lesí màa, gbēpii àa vía ví, aai misiilè, bui pii ge yā'oa bui piin nò. Gbé p̄ a ye de, í aà de. Gbé p̄ a ye b̄o, í aà b̄e. Gbé p̄ a ye gba gbāa, í aà gba gbāa. Gbé p̄ a ye kēsā, í aà kēsā. 20 Ama ké à azia sè lesí mé aà swá yíaa mé à zazakù, 5 Lua aà b̄o kpalau, à aà gawi k'ò. 21 Wà aà ya b̄o gbēnazinaɔ guu, aà láasoo ḡs lán n̄bɔɔwa. A kú ní saeɔ, à sè blè lán zuwa. Fii aà gbē, 5 a d̄s sa ké Lua Musude mé iko ví gbēnazina kpalaw̄a, mé í gbé p̄ a yei kpa kpalau. 22 Mpi s̄ Balazaa, aà t̄ūnan n̄ ũ. Baa ké ní yápi d̄s pii, ni nzia busao. 23 N le'è Dii Musudewa. N tó wà mò ní aà kpé imib̄o, 5 mpi ní n̄ búsu gbēz̄ɔɔ ní n̄ naɔ ní n̄ n̄ p̄o ni mēsēdilenéoo a vēem̄ið, 5 n̄ t̄aa p̄o wa kè ní vuao ní ánusuo ní m̄ogot̄eo ní m̄osio ní lío ní gb̄eo sáaukp̄a, p̄o p̄o aali gu'eo, aali yámao, mé aà d̄sa víoo. N wēni ní n̄ ziao ku Lua ɔz̄le, 5 ní aà kpelao. 24 A yáí a tò ɔpi mò wēsápi kè.

25 Yá p̄o ɔpi k̄en ke: Mene, mene, tekeli, p̄esi.* 26 Yápi b̄oɔlen ke: Mene mè Lua n̄ kpalableḡɔ n̄aò, à a lezè. 27 Tekeli mè wà n̄ gbia legwà kiloowa, wa è ni kiloo seɔ. 28 P̄esi mè wà n̄ kpala kpaale Med̄eɔ ní P̄esiōne.

29 Balazaa ya'ò, 5 wà gomusu tēa ní vua yàbaao dà Danieli,† wà kpáwakè wà mè, aà búsu gbāadeɔ àa5den aà ũ. 30 Gwāasin̄ doupi guu 5 wà Babiloni kí Balazaa d̄e.

6

Danieli zua n̄omusuō t̄oo

1 Med̄e bui p̄o w̄i oè Daliusi mé z̄òle aà gb̄e a wè bàas̄ ní plaode guu. 2 A kà Daliusigu a búsu gbāadeɔ dile gbēon̄ basoolo, 5 à ní díledile a búsuu pii. 3 A ledamadeɔ dile gbēon̄ àa5 an d̄aanao ũ. Danieliá gbēon̄ àa5pi doe. Búsu gbāadeɔ í ní yá s̄le siu ledamadepīne, ké aasu ásooke kíaeo yáí. 4 Danieli 5n̄o gbāa de ledamade k̄iniɔ ní búsu gbāadeɔla pii, 5 kía z̄èò à aà díle a búsu gbēz̄ɔɔ ũ. 5 Ǿ ledamade k̄iniɔ ní búsu gbāadeɔ lé z̄ew̄eɔle wà yāe ewà kpala p̄o a blēpi yá musu, ama a t̄aae vío, aai yāe ewào, asa a náai ví a yákea guu piie. Ili p̄akpa yāeio, ili z̄a yāewao. 6 Ǿ aa mè: Wá yāe e Danieliwa bauo, mé i ke aà Lua sísia yá musu bàasio. 7 Ǿ ledamade k̄iniɔ ní gbāadeɔ k̄s náaa aa gè kía lé aa mè: Kí Daliusi, adeɔ n̄ d̄s ní aafiao! 8 Wá búsu d̄aanao ní kíaɔ ní z̄íḡs d̄aanao ní gbāadeɔ ní ledamadeɔ n̄ ní iwaɔ pii, wa lekpaal̄ wá è a maa ní yāe bee dilee, ní tó wà z̄lkewà. E ḡɔ baakwi léu gbé p̄o súe wabikè diiewa ge gbēnazinan̄ nò, mé i ke m̄ime à wabikèmao, wa ade se zu n̄omusuō t̄oo. 9 Kí, yápi dile sa, ní n̄ t̄s da l̄ae beeu, ké gb̄e su lileo yáí. Iɔ de Med̄eɔ ní P̄esiō ikoyā p̄o wa f̄s a b̄adeɔ ũ. 10 Ǿ kí Daliusi yápi díle à a t̄s d̄alau.

11 Ké Danieli mà wà yápi díle, à t̄a be. Aà kpea p̄o kú kpé musu f̄enentiɔ boaa ní Yelusalēt̄oo wēw̄eaa. Ǿ à kùle wabikè Luawa à aà sáaukp̄a, lá Iɔ ke lá gu lé d̄o ḡen̄ àa5'aa5wa. 12 Ǿ gbēpīo mò síaazi, aa è àle wabike Luawa, àle kulekè. 13 Ǿ aa gè kía lé yá p̄o a dílepi musu aa mè: N yād̄ile n̄ mè e ḡɔ baakwi gbé p̄o wabikè diiewa ge gbēnazinan̄ nò, mé i ke n̄ bàasio, wa ade se zu n̄omusuō t̄ooe. Kía mè: Yápi sea vío, à ḡs Med̄eɔ ní P̄esiō ikoyā p̄o wa f̄s wà a b̄adeɔ ũe. 14 Ǿ aa òè: Yuda búsu z̄iz̄o Danieli lí n̄ yádao ge yá p̄o ní dílepi. Iɔ wabike Luawa lá gu lé d̄o ḡen̄ àa5'aa5e. 15 Ké kía yápi mà, à kèè ñi maamaa. A z̄èò à Danieli suaba, 5 àle aà boa zé w̄eele e íat̄e gè ḡèò kp̄eú. 16 Ǿ gbēpīo k̄s náaa aa m̄ò kía lé aa mè: Kí, ní Med̄eɔ ní P̄esiō ikoyā d̄s, wà mè yá p̄o kía díle ní yá p̄o à giio lileo vío. 17 Ǿ kía mè wà m̄ó ní Danielio wà aà zu n̄omusuō t̄oo. Kía ò Danielie: N Lua p̄o n̄iò kùlè ḡɔpii n̄ b̄o!

18 Ké wà aà zù tòopiu, wà gb̄e se t̄a tòopile, 5 kía seelakèwà ní a t̄aanao ní a búsu gbāadeɔ t̄aanao, ké gb̄e su yāe lile Danieli musuo yáí. 19 Ǿ kía t̄a be, à ḡí p̄oblei gwāasina bee, mé i a n̄oe gb̄eao. I f̄s i'òo. 20 Ké gu d̄b, guwe lé kè, 5 k̄iapi f̄ele gè n̄omusuō tòopi k̄i k̄pakpa. 21 Ké à s̄s̄ tòopii, à lezù Danielizi ní p̄osiao à mè: Danieli, Danieli, Lua béé z̄òblena! N Lua p̄o n̄iò kùlè ḡɔ pii f̄i n̄ b̄o n̄omusuō lézia? 22 Danieli wèwà à mè: Lua n̄ d̄s ní aafiao Z̄ái! 23 Ma Lua a Malaika z̄i, à mò n̄omusuō lé k̄uaa, aai ma ke'iao, asa ma kee yāesaide ũe. Kí, mi t̄aae kene ziio. 24 Kía p̄o k̄ena maamaa, 5 à mè wà Danieli b̄o tòopiu. Ké wà aà b̄o, wi aà gue e à kè'iao, ké a Lua náai ví yáí. 25 Ǿ kía mè wà m̄ó ní gbé p̄o yād̄o Danieliwa, 5 wà ní zuzu tòopiu s̄s̄ ní ní n̄eɔ ní ní nao. E aao gè z̄l̄e lei, n̄omusuō ní gbá aa ní kùkù, aa ní wáò w̄iwi pii.

* 5:25 Bee mè nao, nao, gbia legwà, kpaale. † 5:29 Daa 41.42

²⁶ Kí Daliusi laké gbé pò kú a bùsu guuᵋne pii, bui piin nò, à mè: Aᵋ kú ní aafiao maamaa!
²⁷ Ma yáe bee díle ma bùsu gbépiiᵋᵋ. Aaᵋ Danieli Lua vía ví, aai misiileᵋ. Asa Lua béé pò kú
 guᵋpiin aà ù. Aà kpalaá kpala láasaie, mé aᵋ kible guᵋpiiᵋ. ²⁸ I gbé suaba, í ní bᵋ. I dabudabuo
 ní yábᵋnsaᵋᵋ ke musu ní zílᵋo. ᵋme Danieli bᵋ nᵋᵋmusuᵋ lézᵋ. ²⁹ Danieli gbáa'è Daliusi kibleguᵋᵋ
 ní Peesi bui Kilusi kibleguᵋᵋ.

7

Danieli wépfungu'ea wài mèn síiᵋ yá musu

¹ Babeli kí Balazaa kpalablea wè séia guu ᵋ Danieli wépfungu'è, à yáe è a láasoo guu guᵋ pᵋ á
 wúlea a liiwa, ᵋ à wépfungupi yá kè láu, à a yá mide ᵋ. ² Danieli mè: Mále gugwa wépfungu'ea
 guu gwáasina, ᵋ ma luabe íana è mèn síiᵋ, aale fele ísia zᵋᵋ. ³ ᵋ wài zᵋᵋ mèn síiᵋᵋ bᵋle ísiau, an
 bui dodoa kᵋᵋ. ⁴ A séia bᵋ nᵋᵋmusuwa, a kúu gáslᵋo ví. Ké mále gwa, wà aà gáslᵋa wòlowà, ᵋ
 wà aà se zè gbá pla lán gbēnazínawa, ᵋ wà gbēnazína sᵋ dᵋᵋ. ⁵ ᵋ ma wài plaade è, à bᵋ maiwa,
 a gengesekea, gbátᵋewa mèn aaᵋᵋ kpaa aà lézᵋ. ᵋ wa òᵋ aà fele nᵋᵋ so maamaa. ⁶ Bee gbea ma
 gugwà, ᵋ ma wài pále è, à bᵋ gbeaanawa.† A gáslᵋa ví a kpesa mèn síiᵋ, mé a mi síiᵋ. Wà aà
 kpá kpalau. ⁷ Bee gbea ké mále gugwa wépfungupi guu gwáasina màa, ma wài síiᵋde è, í to
 vía gbé kú e sᵋ kè adegú. Aà gbáa sáa vío. Aà swaaá mᵋsie mé a zᵋᵋ, í pᵋ só à wíwi, í zᵋᵋ a
 kíni pᵋ gᵋwa. A adoa ní wài pᵋ dᵋaaᵋᵋ. A kᵋba kwi.† ⁸ Ké mále láasooké aà kᵋbapiᵋ yáwa, ma
 kᵋba pále è nénannᵋ, àle bᵋ ní guu, ᵋ kᵋba káau mèn aaᵋᵋ wòlo, aa gubᵋᵋ. Má è kᵋba nénapi
 wé ví lán gbēnazínawa. A lé ví lo, lo wala yá'o.ᵋ

⁹ Ké mále gwa màa, má è wà kiblekilaᵋ kále, * ᵋ Mae Zie mᵋ zᵋle. Aà pᵋkasáᵋ de púntaitai,
 mé aà miká de lán sá zu'o káwa.† Aà kiblekila le té bᵋ mé a wuluuᵋ lé pipi lán tévuawa. ¹⁰ Té
 swa bᵋ aà zíc, àle bàale aà ae. Gbēᵋn baasᵋᵋᵋo lee baᵋ sᵋᵋᵋo lé aà íwa ble, mé gbé pᵋ sí aà aeᵋ ká
 miliᵋ basᵋᵋ.† Yákpalekenaᵋ zᵋle, ᵋ wà lác wèwè.ᵋ ¹¹ Ma gí lé gwa walayá pᵋ kᵋbapiᵋ lé o yáí, ᵋ
 ma gí lé gwa e wà gè wáipi dè, wà aà ge tᵋlᵋzᵋᵋ wa se zù téu. ¹² Wà wài páleᵋ bᵋ kpalau, áma
 wí ní wēni bᵋᵋ e guᵋewa.

¹³ Ké mále gugwa gwá wépfungupi guu màa, ma pᵋ è lán gbēnazínawa, àle mᵋ
 luabepuanau.* Ké à kà, ᵋ wà aà kpán'aké wà gèᵋ Mae Zipi kíi. ¹⁴ A aà kpá kpalau, à iko
 kpàwà ní gawio, ᵋ gbépii kuléᵋ, bùsu pii gbé ge bui piin nò. Aà iko aᵋ ku guᵋpiiᵋ, a láaa vío,
 mé aà kpala a mide bauo.†

Wépfungupi bᵋle

¹⁵ Ma Danieli ma pᵋ yá. Yá pᵋ mále e ma láasoo guu tò sᵋ kèmagu. ¹⁶ Ma sᵋ gbé pᵋ ze weᵋ
 doi, ma yápiᵋ síana gbéawá pii. ᵋ à yá'òmᵋᵋ à yápiᵋ bᵋᵋlekèᵋᵋᵋ. ¹⁷ Wài zᵋᵋ mèn síiᵋpiá kpala
 mèn síiᵋ pᵋ aa bᵋ dúnia guuᵋᵋ. ¹⁸ Ama Musude gbéᵋ mé aa kpala si aa ble, aaiᵋ ví guᵋpii, aᵋ
 láaa vío.† ¹⁹ Bee gbea má ye síana dᵋ wài síiᵋde yá musu. A adoa ní wài kíniᵋ, í to vía gbé kú
 deríla. Aà swaaá mᵋsie, aà ᵋᵋᵋᵋᵋ mᵋgotᵋᵋ, í pᵋ só à wíwi, mé í zᵋᵋ a kíni pᵋ gᵋwa. ²⁰ Má ye kᵋba
 mèn kwi pᵋ kú aà miwa yáasi dᵋ lo ní kᵋba pᵋ bᵋ ᵋ kᵋba mèn aaᵋᵋ wòlo aa gubᵋᵋ. Kᵋbapi wé
 ví ní léo, í wala yá'o mé aà zea gbáa de a kíniᵋla. ²¹ Ké mále gwa, kᵋbapi lé zika ní Lua gbéᵋ, àle
 ní fu.ᵋ ²² ᵋ Mae Zipi mᵋ yánakpá Musude gbépiᵋwa, asa kpala gᵋa Lua gbéᵋ pᵋ ᵋ guᵋ mé ká.*

²³ Wa òᵋᵋᵋ wà mè: Wài mèn síiᵋdepiá kpala síiᵋde pᵋ a bᵋ dúnia guuᵋ. A adoa ní kpala
 kíniᵋ, a da dúniaa pii, í zᵋᵋwà, í wíwi. ²⁴ Kᵋba mèn kwipiᵋá kpalapi kía gbēᵋn kwi† pᵋ aa
 kibleᵋᵋ. Kía pᵋ dodoa ní a káauᵋ a fele ní gbea, í kía gbēᵋn aaᵋpiᵋ bᵋ kpalau. ²⁵ A Musude
 tᵋbᵋᵋsi,† a gbáamᵋ aà gbéᵋᵋ, a weᵋle à guᵋᵋ ní yá pᵋ Lua díleᵋ lile. Wà Lua gbéᵋ nàᵋ aà zᵋlᵋ wè aaᵋ
 ní kíniᵋ.ᵋ ²⁶ Ama yákpalekenaᵋ zᵋle aa aà bᵋ kpalau, aai kpalapi mide míᵋmᵋ e guᵋpii. ²⁷ Wa
 dúnia kpalaᵋ pii kíake ní ikoo ní zᵋᵋkeo kpa Musude gbéᵋwa.* Aà kpalapiá kpala láasaie,†
 mé kpalablenᵋᵋ kuléᵋ aà misiileᵋ nípii. ²⁸ Yápi lén we. Ma Danieli, ma láasooᵋ tò sᵋ kèmagu
 maamaaᵋ, ma oa ᵋᵋkpá, ᵋ má yápi kúa ma nᵋᵋᵋ.

8

Sasakao sòlekᵋa ní Blesanao

* 7:3 Zia 13.1, 17.8 † 7:6 Zia 13.2 ‡ 7:7 Zia 12.3, 13.1 § 7:8 Zia 13.5-6 * 7:9 Zia 20.4 † 7:9 Zia
 1.14 ‡ 7:10 Zia 5.11 § 7:10 Zia 20.12 * 7:13 Mat 24.30, 26.64, Zia 1.7, 13, 14.14 † 7:14 Flp 2.9-11, Zia 11.15
 ‡ 7:18 Zia 22.5 § 7:21 Zia 13.7 * 7:22 Zia 20.4 † 7:24 Zia 17.12 ‡ 7:25 Zia 13.5-6 § 7:25 Zia 12.14,
 13.7 * 7:27 Zia 20.4 † 7:27 Zia 22.5

1 Balazaa kpalablea wè àa5de guu ma Danieli ma wépfungu'è a pò má è káau bàasi. 2 Mále gugwa ma wépfungu'eapi guu, 5 má è má kú kibe Susa wéleu Elaū búsuu. Má kú swa pò wí me Ulai sae. 3 Ma wesè ma gugwà, 5 ma sásakao è zea swapi le. A kóba pla. Aa gbàa, àma ado gbàa de adoa, a pò pò gbàapi bò gbèzàe. 4 Ma sásakaopi gwà, àle sò dada be'ae oi ní gughántoo oio ní geomidòkí oio, àle kóbamale. Nòbòe a f5 ze à aà dāo, mé gbèe a f5 ní bò aà ózio. Iò azía pòeà kee, 5 à azía dī.

5 Mále láasooke yápiwa, 5 ma blesana è, à bò be'ae oi à mà dúníaa píi, aà gbá i ká tólewao. Kóba zòo dō aà wé taau. 6 A gè sásakao pò zea swalepi kfi, 5 à kúu'ò à súwà n pòkúma pásto. 7 Má è, ké à súwà ní pòfèo màa, à aà gbègbè à aà kóba mèn plapio è'e, 5 sásakaopi i f5 kaakaanakèo. Blesana aà se nè à 5zòwà, gbèe i f5 aà bò aà ózio. 8 Ó blesana azía dī, àma ké à pèle maamaa, aà kóba zòopi è, 5 kóba páleo bò kpa mèn síis a gèe ū, an lé dòdò dúnía gola síisòwa.

9 Kóbapio do gònakè nénannò, 5 à zòókù maamaa. A gè geomidòkí oi ní gukpe oio ní búsu kefena oio. 10 A zòókù è à gè pè luabe zígòowa, 5 à ní saanae kwè zìle* à 5zòmá. 11 A azía dī à sáakpà ní zígòpio Kíao. A sa pò wíò owà lá gu lé dō mīde, à aà kúki kè bezia ū. 12 Wà zígòpio nàe a ózi ní sa pò wíò o lá gu lé dōo tàae pò wa kè yáí, 5 à síana pále zìle. Yá pò a kè píi à saasè. 13 Ó má mà malaika lé yá'ò, 5 malaika pále aà là à mè: Wépfungu'ea yápi aò gé e bòe ní? Sa pò wíò o lá gu lé dō yápi ní tàae pò a yá a dimáo ní Lua kpé kpaamáo ní 5zòa zígòpiowao. 14 Ó a òmèe: Aò gé e gòò àa kuedo ní basòoe (2.300) sa'oa kòò ní oosio gbea, Lua kpé i gbaso bò maa.

Wépfungu'eapi bòlekeea

15 Gòò pò ma Danieli mále wépfungupi e màa, mále zeweele mà a yáasi dō, 5 ma pòe è zea ma ae, à bò lán g5ewa. 16 Ó ma gbènazína bò mà bóa Ulaii. A lezú à mè: Gablieli,† wépfungu pò gbépi è bòlekeè. 17 A sòmazi ma zekíi. Ké àle mós, iwāa kà ma pòa, 5 ma wule ma gbèeu. A òmèe: Gbènazín né, nýs dō ké wépfungu pò ní è de dúníalaagòò yá ūe. 18 Gòò pò àle yá'òmèe, i ma kú gbàa, má wúlea ma gbèeu. Ó à onàa à ma fele à ma ze. 19 A mè: Mále yá pò a mò luapòkúmabòbòma gòogbezàzi onèe, asa dúníalaagòò yáe. 20 Sásakao kóba mèn plaade pò ní èpi de Mèdeò ní Pèesi kíao ūe. 21 Blesana sò Gelesi kpalae, kóba zòo pò dō aà wé taau mé a kía sèia ū. 22 Kóba mèn síis pò bòle kóba pò è gèe ùpiòá kpala mèn síis pò aà bòle aà bui guuòe, àma an gbàa a kaaàwao.

23 An kpalablea gòogbezàzi, tó an tàaekea lé kà, kía oapásíde kòniki a fele. 24 Aà gbàa a káfi, i ke ní aázla gbàao no. Aà pòkaalea a dimá. Yá pò a ke píi a bòleie, a g5sa gbàao ní Lua gbéò dèonzò. 25 Aà kóni guu aà mofaili a bòleie, iò dile a ka. Tó gbéò yáe daao, 5 a ní dèonzò dasidasi, i fele ní kíao Kíao. Wa aà kaale, àma gbènazína ò no.

26 Sa kòò ní sa oosio ogòò wépfungu pò ní éa síanae. Yápi ká láu, asa a kegòò zàe. 27 Ma Danieli ma yèee láa, 5 ma gyákè gòòpla. Ké ma fele, ma ea zikè kíe. Wépfungu pò má èpi yá dia, mi a bòle d5o.

9

Danieli wabikea Luawa

1 Aasuelu né Daliusi, Mède bui, kpalablea Babiloni búsuu wè sèia guu, 2 ma Danieli ma yá pò Dii ò anabi Zelemiie* è taalau à mè, Yelusaleu a g5 bezia ū wè bàas5kwie. 3 Ó ma aedò Dii Lua kúkiwa ma kulekèè, ma wabikèwà ní leyeo, má zòlea tufua ní zwànkasaò daa. 4 Ma wabikè Dii ma Luawa, ma a gbéò duunaò òè. Ma mè: N yá na Dii Lua. N zòò, ni to vía ní kú. Níò n bàa kua ní gbé pò yenzi aal misiliè yá pò ní díleòneò kúa gbèke guu. 5 Wa duunakè wa yáwàikè. Wa tàaekeène, wa zàne yáwa. Wa bò yá pò ní díleò ní n ikoyá kpe. 6 N zòblena ànabio yá'ò wà kíaoè ní wà kpalablenao ní wà dezio ní wà búsu gbéò píi ní n t5o, 5 wi n yámao. 7 Dii, ní maa. Wápio s5 wa g5 ní wíò gbà, wà Yelusaleudeò ní Yudaò píi ní Isaili pò kú kíao ní Isaili pò kú zà búsu pò n ní fáaau an bóa n kpe yáio píi. 8 Dii, wí wá kú duuna pò wà kène yáí, wápio ní wá kíao ní wá kpalablenao ní wà dezio. 9 Dii wá Lua, baa ké wa zàne yáwa, ní sósobi ví ní súuuo. 10 Dii wá Lua, wí misileneò, wí té ikoyá pò ní dà n zòblena ànabione aa òwèezio. 11 Isailio píi pà n ikoyáa, aa gí n yámai. Ó n láaikèwá ké wa duunakène yáí, lá ní ò n zòblena Moizi ikoyá láuwa. 12 N yá pò n mè a wá le kèwèe ní wá dōaanaò. N yáiyawá, wí yá pò Yelusaleu lè taa e dúnía guu yáao. 13 Wá Lua, yápi wá lé lá a yá kú Moizi ikoyá láuwa,† kási wi n kfi weleò, wí mikè wá duunaòwa wa laaidò n síanawao. 14 Dii wá Lua, n wetè wá yáí, 5 n yápi yíawá, asa

* 8:10 Zia 12.4 † 8:16 Luk 1.19, 26 * 9:2 Zel 25.11, 29.10 † 9:13 Iko 11.28, 28.15-68

n yá lɔ na n yákea guu piie, ɔ wi n yámao. ¹⁵ Dii wá Lua, n wá gbé pɔ de n gbé uto bɔle Egipi n n gása gbáao, n tobɔ lá a ku e n a gbáowa. Wa duunakè, wa táaekène.

¹⁶ Dii, lá n yákea maa píi, n n pokúma n n pɔfɛo wee n wéle Yelusaleu n n gbèsislowa sa, asa Yelusaleu n wá gbé pɔ de n gbé uto gɔ láaniɔ uto gbé pɔ liaawázionɛ piie wá duuna n wá deziɔ yáwáikeao yáí. ¹⁷ Wá Lua, mapi n zòblena wabi pɔ mále kema si sa n ma wèna wiio. N kúki pɔ gbòo gwa n tɔ yáí. ¹⁸ Ma Lua, swákpa n ma yáma. Wése n wéle pɔ n tɔ kuwá bezia gwa. I ke wá maakea yáí wále wabikeimao, n sósobi zɔo yáíe. ¹⁹ Dii, ma yáma! Dii, sue! Dii, swáse ma yáí, ní ke kpakpa! Ma Lua, nsu gégɛo n tɔ yáí, asa n tɔ do wélepi n n gbéowae.

Wè soplá leɛ báaɔkwi yá

²⁰ Goo pɔ mále yá'o màa, mále wabike, mále ma duuna o n ma gbé Isailio pɔo, mále suuugbea Dii ma Luawa aà gbèsisl yá musu, ²¹ ké mále wabike màa, Gablieli, † gbé pɔ má è wépfungu'ea guu yáapi vùu mà ma kíi sa oosi ogoo. ²² A yá'òmɛɛ à mè: Danieli, ma bɔ mɔma ké mà n wé kèneɛ, n dɔa i káfi. ²³ Ké n na wabikeawa, Lua sinnɔ, ɔ ma mɔ oine, asa aà gbé yenziden n uto. Laaido yáe beewa, láasooke wépfungu pɔ nle ewa. ²⁴ Lua wè soplá leɛ báaɔkwi díle n gbéowɛ n n wélepio, ké à táaeo mide à duuna víle, à yáwáio kéwá, i bɔ n maake láasaio, wépfungu'ea n anabikekeao lé i ká, wi luakukú saké. ²⁵ Láasooke yápiwa, nɔ dɔ ké sea goo pɔ wa díle Yelusaleu ea sua a pá ziuwa e à gè pè kía pɔ Lua kpà mɔgɔowa aɔ de wè sopláplá leɛ soplá n wè sopláplá leɛ báaɔ n plaoo uto. Wa ea kále, wi a gáeɛ keke n zɛao, áma taasi aɔ ku goopi. ²⁶ Wè soplá leɛ báaɔ n plaopi gbea wa kíapi bɔlia, gbèe a zeaano. Kía pɔ lé mɔ zígɔo wélepi kaale n Lua kpé. A lé a ká lán i daa pɔɔlawa. E a lé aɔ gé ká zikaa n gudɛo aɔ ku lá Lua dílewa. ²⁷ Kíapi a ledouke n gbéowɛ dasi e wè soplá. Wè soplápi guoguo a sa'oa n gbadaao mide, i tɛ gudena § péle we e kaale pɔ Lua díle gudɛnapiɛ ge aà leò.

10

Gawide bɔ mɔa Danieliwa

¹ Pɛesi kí Kilusi kpalablea wè áaɔde guu wá yá bíiwá Danieli pɔ wí mèe lɔ Belasaɛ. Yápiá sianaɛ mé íadama zɔo yáe. A yápi mà wépfungu'ea guue, ɔ wá a bɔɔlekèè.

² Goo bee ma Danieli, mále pɔsia ke e ása áaɔ. ³ Mi blenana bleo, nɔo ge véɛ i gè ma léuo. Mi nísidɔo e ása áaɔpi gè láao.

⁴ Mɔ séia goo baasoo mɛndosaide zí má zea swa zɔo pɔ wí me Tigilisi sae. ⁵ Ma wesè ma gugwá, ɔ ma gbèe è pɔ pua daa mé vua maa asana dɔa aà pi. ⁶ Aà mè bɔ lán gbè beɛɛdewa, aà oa de lán loupileawa. Aà wé de lán tévuawa, aà ɔo n áa gbáɔ lé teke lán mɔgoté yɔowa. Aà ɔo de lán dasi kɔfiwa.* ⁷ Ma Danieli máme ma wépfungupi è mado. Gbé pɔ kumanɔo i eo. Sɔ kérígu, ɔ aa báalè gè uto. ⁸ Máme ma gɔ mado, mále wépfungu zɔopi e. Ma gbáa láa, ma oa ɔokpá, ma gɔ yéɛesai.

⁹ Ma aà ɔo mà, ɔ goo pɔ mále ma, i ma kú gbáa, má wúlea ma gbɛɛu. ¹⁰ ɔ wá onàa wá ma se ma kule ma koso n ma ɔowa, mále lualua. ¹¹ ɔ wa òmɛɛ: Lua gbé yenzide Danieli, laaido yá pɔ mále onɛwa. Fele ze, asa wá ma zímae. Ké a òmɛɛ màa, ma fele ze, mále deedeɛ. ¹² ɔ à èa òmɛɛ: Danieli, nsu to vía n kúo, asa za goo séia pɔ n n nòse kpà yáwaaipaawa mé n nzla búsa Luae, a sinnɔ. N yápi yáí ma mɔi. ¹³ Pɛesi kpala malaika kía zezɔmɛɛ goo bao n mɛndoo, ɔ malaika kíaɔ do Miseli † mɔ dɔmale, ɔ ma gbáa denla kè Pɛesi kíaɔne. ¹⁴ Ma mɔ yá pɔ a n gbéowɛ le goo gbézází bɔɔlekeineɛ, asa wépfungu pɔ n yɔ ɔ de zia yá uto.

¹⁵ Goo pɔ àle yápi omɛɛ, ma a mipèle, má nile kpé. ¹⁶ Gbé pɔ bɔ gbènazínawapi ɔká ma léwa, ɔ ma lebɔ ma yá'ò. Má ò gbé pɔ zea ma aɛɛ: Dii, wáwá tɔa pɔ pɔ mále e yáí, ma gɔ yéɛesai. ¹⁷ Dii, kpelewa mapi n zòblena má fɔ yá'onno? Má gbáa ví lɔo, mále wekti e lɔo. ¹⁸ Gbé pɔ bɔ gbènazínawapi èa ɔkáa à ma gba gbáa ¹⁹ à mè: Lua gbé yenzide, nsu to vía n kúo. Nyɔo kú n aafiao! N n me kpále! Sɔdíle! Ké à yá'òmɛɛ, ma gbáakú, ɔ ma mè: Dii, yá'omɛɛ sa, asa n ma gba gbáa. ²⁰ ɔ à mè: N yá pɔ tò ma mɔ n kíi dɔa? Má ea gé zika n Pɛesi malaika kíapio tia. Tó ma ta, Gelesio malaika kía a mɔ. ²¹ Ama má yá pɔ kú síana taalau onɛ gía. Gbé zɛamanɔ kíapio yá musuo, sema á Isailio malaika kía Miseli báasio.

11

¹ Mɛde bui Daliusi kpalablea wè séia guu, ma ze giaano, ma kaedáaazi.

† 9:21 Luk 1.19, 26 § 9:27 Dan 11.31, 12.11, Mat 24.15 * 10:6 Zia 1.13-15, 19.12 † 10:13 Yud 9, Zia 12.7

Geomidokli kia n' gubantoo kiao

² Stana male one. Kia paleo fele gb̄eɔn aaɔ Peesi. An siise te n' kpe, aɔ aizee vi maamaa derila. A gbaaku a aizeepi ya'i, i to gb̄epii fele n' Gelesi busuo. ³ Kia gbaade a fele kpala zɔɔ ble, i ke la a yeiwa. ⁴ Aa felea gbea aa kpala a gboo a ke lee siiɔ, dũnia gola siiɔ n' a pɔo. I ke aa bui me aa kpalapio bleo, gb̄epale me aa ble me aa kpalapio gb̄aa a ka a kaauwao.

⁵ Geomidokli kia a gbaaku, aa zigɔɔ gb̄eɔɔe i gbaaku deaala, i kible, aa kpala aɔ zɔɔ. ⁶ Gɔɔpla gbea aa ledouke. Geomidokli kia a a nenɔena kpasa gubantoo kiawa yaeya n' kɔo seela u, ama nepi aɔ iko vi weo, kiapi n' aa nepio aa geḡe. Wa nepi n' gb̄e pɔ m̄aaɔnɔ n' aa neo n' aa donledeo kpama gɔɔ bee. ⁷ Nepi daee me a kible aa mae gbea. A lele gubantoo kia zigɔɔwa, a ge aa zegikli, a zikarinɔ, i gb̄aamone. ⁸ A n' taao n' n' dii pɔ aa n' kasa sele taɔ Egipi n' n' pɔ beede pɔ wa ke n' vuao n' anusuoo. A gubantoo kia to we gia gɔɔpla. ⁹ Gubantoo kiapi i mo lele geomidokli kiapi busuwa sɔ, i ea ta a busuu. ¹⁰ Aa neo zi souke, aa zigɔɔ kaaa dasidasi. Aa dazeu aa dagua lan swa paawa, aai zika e aa ge peo aa zegikliwa. ¹¹ Geomidokli kia pɔ a pa, i ge zikai n' gubantoo kiao n' zigɔɔ pɔ a kaaa dasidasi, i ziblema. ¹² To a zigɔɔpɔ sele tarino, a azla se lesi, i n' dede de gb̄eɔn baasoo lea kwia (10.000), ama aɔ fuanla gɔɔpiio. ¹³ Gubantoo kia a ea zigɔɔ kaaa dasidasi de a kaaua. To a gɔɔ ka, a mo n' a zigɔɔ bilapio, baade n' a ḡokeɔɔ.

¹⁴ Gɔɔbeezi gb̄e daside a fele n' geomidokli kiao. N bui gɔ pasio felewã wɛpungu pɔ n' e ya papaa ya'i, kasi aa saaseo. ¹⁵ Gubantoo kia a mo koezɔ wele b̄idezi, i si. Geomidokli zigɔɔ gb̄aa a f̄i kpãneo, baa an zigɔɔ badeo. An gb̄aa a kao. ¹⁶ Kia pɔ mo lelewã a ke la a yeiwa, gb̄ee a f̄i kpaɔo. A ze busu kefenau, aɔ a duuzã ze vi. ¹⁷ A zed a mo n' a busu ikoo pii, ama a ledouke n' geomidokli kiao, i a nenɔe kpasaawa aa kpala ðokpa ya'i. Ya'pi a zekoo, aɔ aie viɔo. ¹⁸ I gbaso aedɔ isia sae busuwa, i si dasi, ɔ zigɔɔ daana a aa kaamai mide, a to aa kaamai wi aa musu, ¹⁹ i ea aedɔ a be busu zegikiowa sa, kasi a ḡembɔle a lelee, wa aa e loo.

²⁰ Aa geɛ i gb̄aamonedee gbaema a kiae gawi kafia ya'i, ama gɔɔpla gbea a gae, i ke pokuma ge zi ya'i no. ²¹ Aa geɛ a de gb̄e gia pɔ wi aa kpa kpalauo u. Gɔɔ pɔ gb̄e yaeya yadaao, a mo lenakanane, i kpala sima. ²² A zigɔɔ wɛwi a ae kelekele, a n' kaale n' kia pɔ a ledoukaano. ²³ Ledoukaano gbea a bo aa kpe, aa gb̄aa i kafi, baa to aa gb̄e dasio. ²⁴ A si busu taade gb̄e pɔ yaeya yadaozi, i ya pɔ a mae ge a dezi i e keo ke. A n' pɔo sele, a n' potuo naaa, i n' aizeepio biile a iwanee. A vaikpaal n' zegikio, ama a gɔɔplakeo. ²⁵ A s̄dile, i tekra azlau, i si geomidokli kiazii n' zigɔɔ dasidasi. Geomidokli kiapi a zikaaano n' a zigɔɔ dasi pɔ an gb̄aa ke zaiɔ, ama a f̄io, asa wa lekpaalaaze. ²⁶ Gb̄e pɔ aai pobleano zibonkpeke. Wa aa zigɔɔ ya, wi n' daside dede. ²⁷ Kia gb̄eɔn plapio zile taabunu doui n' n̄sevaio, aai etokoe. A zekoo, asa ya a mide a gɔɔwae. ²⁸ Gubantoo kia a da a busu zeu n' aizee zɔɔo, ama a vaikpaal n' gb̄e pɔ Lua baã kurinoo. A yayiamã, i gbaso ta a busuu.

²⁹ To a gɔɔ ka, a ea si geomidokli busuzi, ama gbezã ya'pi a de la a kaauwao. ³⁰ Be'aeɔe ḡie n' go'ilenao, i vlanau, i ea ge kp̄enebɔɔ gb̄e pɔ Lua baã kurinoo. A ze n' gb̄e pɔ aa Lua baãkuarinɔ ya gb̄oo, ³¹ aa zigɔɔ i Lua kp̄e gb̄ale, aai sa pɔ w̄io lo la gu le de mide, aai te gudena* peleu. ³² A gb̄e pɔ aa Luabaakuarinɔ ya gb̄oo ðokpa n' moafilio, ama gb̄e pɔ aa n' Lua dɔ ze gb̄aa, aai ḡie. ³³ An gb̄e pɔ ɔnɔ v̄io ya da gb̄e dasidone, ama gɔɔplanaea wa n' gb̄e kw̄e n' fendao, wa n' gb̄e kpasa, wa n' gb̄e ka kpeu, wi n' pɔo sima. ³⁴ To aa kp̄agua maã, wa do'ile yoo, moafilide i namã dasi. ³⁵ On̄napi kee kpagua, ke Lua e n' baasa a n' gb̄asi wolomã, an n̄se i pu e gɔɔ le ka, asa gɔɔpi a ka la Lua dilewae.

Kia pɔ a azla se lesi

³⁶ Kiae me a ke la a yeiwa, i azla se lesi, i zɔke dɔ azlae de diola pii,† i d̄ennoya'ò diio Dii musu.‡ Aa ya a ge e luapokumabɔɔmagɔ ge laaɔ, asa Lua a ya pɔ a zed kee. ³⁷ Kiapi a a dezi taao yadao ge taã pɔ n̄e lo yei. A diie yadao, a zɔke dɔ azlae derila pii. ³⁸ A zegikio taã kpela a dii u n' gbeu. A dii pɔ a dezi d̄opi kpela n' vuao n' anusuoo n' gb̄e beedeo n' pɔ deo. ³⁹ A yayia zegikio gb̄eɔwa n' a diipi donleo. A gb̄e pɔ aa a d̄oo kpela maamaa, i to aa kible gb̄e dasidewa, i busu kpaalenã n' aseaa u.

⁴⁰ To a gɔɔ le ka, geomidokli kia a mowa n' zio, ɔ gubantoo kia a felewã lan zaalanawa n' s̄go n' s̄deo n' go'ilenao dasidasi. A si busu d̄asi, i dagua. ⁴¹ A si busu kefenazi lo. Zi a busu ble dasi, ama Ed̄oo n' Moabu n' Am̄onio daanao b̄ee. ⁴² Aa iko a busu daside le, Egipi a bo. ⁴³ A gbaable Egipi aizee pɔ ulawa, vua n' anusuoo n' pɔ beedeo pii. Libio n' Etiopio misiile. ⁴⁴ Bao pɔ a bo gukpe oi n' gubantoo oio a to gili geaagu, i dazeu n' p̄fe zɔɔo dasi

* 11:31 Dan 9.27, Mat 24.15 † 11:36 2Tes 2.3-4 ‡ 11:36 Zia 13.5-6

kaalea ní n̄ bādeao yáí. ⁴⁵ A a kíake zwàakpe dɔ ísia ní Lua kpé gbè̀sìsì kefenao zānguoɛ. We ̄ a midɛu, gbēe a d̄baaleo.

12

Gɔɔgbɛzazɪ

¹ Gɔɔbeezi Miseli,* gbāade zɔɔ pɔ 1 ze ní n gbéɔ a fele. Gɔɔ bee taasi aɔ zɔɔ. Za buio daalegɔɔ e gɔɔ bee, a taa i ke yāao.† Gɔɔ bee n gbé pɔ an tɔ kú Lua taala‡ guuɔ bɔ. ² Gbé bíla pɔ lé i'ò tēnauo vu. An gbēe a aɔ de àizāna pɔ ũ, an gbēe sɔ láani ní wí láasaio pɔ ũ. § ³ Gbé pɔ ɔnɔ vɔ aɔ teke lán musupɔɔwa. Gbé pɔ aai to dasi bɔ maapiɔ aɔ ike lán saanaɔwa.* ⁴ Mpi sɔ Danieli, yápiɔ ká láu, ní nana† e gɔɔpi lé ká. Gbé dasiɔ gé le wá gé la d̄sa káffi.

⁵ Ma Danieli ma gugwà, ̄ ma gbēɔn plaɔ è, ado zea swa baala, ado baale. ⁶ An gbēdo ò gbé pɔ bāabaa daa a ze swa'iaɛ à m̄: Yābɔnsaɛpiɔ midɛ bɔɛ ni? ⁷ Gbé pɔ bāabaa daa a ze swa'iaɛpi a ɔplaa ní a ɔzeɛo s̄ɛ musu, ̄ má má a ò ní Gɔɔpiide t̄so‡ à m̄: Wē àaɔ ní k̄niɔɛ. § Tó wá Lua gbéɔ gā l̄nɛ ní kpe wa l̄aa, ̄ yápiɔ midɛ píi. ⁸ Má má, áma mi a bɔɔle d̄so, ̄ ma aà là: Dii, yápi a midɛ kpelewa ni? ⁹ A w̄eà à m̄: Danieli, gé! Yápiɔ mi aɔ uleae, wio pɔ kúlewá e gɔɔ léwa. ¹⁰ Zibeezi gbéɔ gbāsi a wolo dasi, an n̄ɛe a puakú lá wá ní baasawa, áma gbēvāio wetā aɔ vāi.* Gbēvāie a yápi mao, gbé pɔ ɔnɔ vɔ mé aa ma. ¹¹ Tó wá sa pɔ wí o lá gu lé dɔ midɛ, wá t̄ɛ gudena† p̄le, gɔɔ ̄aa soolo n basiiɔkwio (1.290) aɔ ku. ¹² Bāade gbé pɔ a gɔɔ ̄aa soolo ní basopla sɔosaio (1.335) d̄a à ká. ¹³ Mpi sɔ gé e n gɔɔ léwa. Nyɔ ánuato, ní fele ká n baaa gɔɔ léwa.

* **12:1** Zia 12.7 † **12:1** Mat 24.21 ‡ **12:1** Bɔa 32.32, Sou 69.28, Luk 11.20, Zia 21.27 § **12:2** Isa 26.19, Mat 25.46, Zaa 5.28-29 * **12:3** Mat 13.43, 1Kln 15.40-44 † **12:4** Zia 22.10 ‡ **12:7** Zia 10.6 § **12:7** Zia 12.14 * **12:10** Zia 22.11 † **12:11** Dan 9.27, Mat 24.15

OZEE

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Amosi gaa gbɛa wɛ kwi taawa Ozee gɔ́ Lua lɛdɔɛkena ũ Isaili búsuu e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wɛ 750. A gɔ́ wɛ baakwi e gɔɔ pɔ́ Asilib Samali sɪ, ɔ́ Isaili kpala midɛ wɛ 721 guu.

Gɔɔ bee (2Kia 14.23-17.23 gwa), Isaili búsu ɔ́ɔkpaa. Kí Yeloboau plaade kpalablea gbɛa Asilib gbáa lé dɛdɛɛ. Kɔ́bɔbɔa kpalau mé lé Samali dɛ, gbɛ́ pɔ́ aa zè ní yákpaaŋlaɔ ɔ́ wálɛ kpá kpalau. Yázesai pɔ́ Amosi a yá'ò lé káfi. Luanaaikenaɔ sɔ́, yá'ia ní lé maamaa, asa Kanaa búsu táagbagbaa lé gɛ́kfi e ní gbáaoc.

Yá'iafi taa Ozee lè nɔ́ɛa guu. Yá'ia pɔ́ aà lè báasɛ dɔ́ɔ guupi bɔ́ yà pɔ́ Lua wàwá a gbɛ́ɔ náaisai yá musu guuɛ. Lua ye aa wɛdɔ gbágbáai, i gbasa àɔ yerzi (14.2-10). Ozee mɛ gbɛ́kɛkɛakɔ́ɛ ɔ́ Lua yei (6.6) lá Yesu ò a baona waasokɛa guuwa (Mat 9.13, 12.7).

Anabi Ozee lá yá zékalean kɛ:

Lɛɛ 1-3 Ozee kua ní a nao yá

Lɛɛ 4.1-9.9 Isailib kua yá ní lá an yápi dɛ Luaɛo

Lɛɛ 9.10-14.1 Lua gbɛ́ɔ náaisaikɛ zínabɔ́kfi

Lɛɛ 14.2-10 Lua yea Isailiozi mé a zible an náaisaikɛwa

Ozee nɔ́ ní a néɔ

¹ Yudaɔ kíaɔ Uzia* ní Yotauo† ní Aazao‡ ní Ezekiao§ ní Yehoasi né Yeloboau* Isailio kíaɔ kpalablegɔɔ, Dii yá'ò Beeli né Ozeewɛ. ² Ké Dii ná yá'oa Ozeewɛ, a òè: Ge ñ nɔ́ɛ dɔ́ɛ'ide sɛ nɔ́ ũ, ní ginasɔ́nɛɔ si lɔ, asa búsuɛbeedɔ ma to we, aalɛ gbásikɛ maamaaɛ. ³ ɔ́ à gɛ́ Diblaui né Gomeɛ sɛ nɔ́ ũ. ɔ́ à nɔ́siaànɔ, à nɛ'í gɔ́ɛ ũ. ⁴ Dii ò Ozeewɛ: Tɔ́kpaɛ Yezelɛɛ, asa má tó gbɛ́ pɔ́ wà ní dɛdɛ Yezelɛɛ† yá wí Yehu bedɛɔ musuɛ tia, mí Isailio kpala midɛ. ⁵ Gɔɔ bee má Isailio sá é'ɛ Yezelɛɛ guzuleu.

⁶ Gomeɛ nɔ́sɪ lɔ, à nɛ'í nɔ́ɛ ũ, ɔ́ Dii ò Ozeewɛ: Tɔ́kpaɛ Wégwaakuo, asa má Isailio wegwa lɔ, má súuukɛrínɔ lɔ. ⁷ Ama má Yudaɔ wegwa, mí ní suaba. Ma Dii an Lua, máme má ní suaba, i kɛ ní sáo ge ní fɛndao ge ní zío ge ní sɔ́ ge ní sɔ́dɛɔ no. ⁸ Ké à Wégwaakuo kɛ́ yɔ́wa, à nɛ'í gɔ́ɛ ũ lɔ. ⁹ Dii mɛ: Tɔ́kpaɛ Magbɛ́no, asa á dɛ ma gbɛ́ɔ ũo mé má dɛ á Lua ũo.

2

¹ N beeo Isailio aao dasi lán isiale úfáawɛ, wa fɔ́ ní lé dɔ́o, wa fɔ́ ní naoo.* Gu pɔ́ má òuné ma gbɛ́ɔ no, we wa ní sísiu Lua bɛ́ɛ néɔ. ² Yudaɔ ní Isailio káaa ní lɛdɔ́u, aai dɔ́aana mɛndona dile ní pɔ́ ũ. Aa bɔ́lɛ búsu ní búsu, asa Yezelɛɛ gɔ́opi aɔ zɔ́ɛ. ³ A o á gbɛ́ɔnɛ, gɔ́ɛ ní nɔ́ɛo, ma gbɛ́ɔn ní ũ, ma ní wegwa.

Isailio dea Dii nɔ́ gbástikɛna ũ

⁴ Isailio, à zɔ́adɔ́ á dawa,

à zɔ́adɔ́wà,

asa ma nɔ́n aà ũ lɔ,

mé aà zán ma ũ lɔ.

Aà káaluakaa bɔ́ a wɛɛ,

i mikɛ gbásikɛawa.

⁵ Tó máa no, má pɔ́ piliwáɛ,

i gɔ́ puizi,

má tó aà gɔ́ láilai,

lá wà aà íwɛ.

Má tó aà gɔ́ gbáa ũɛ,

má aà li gugii ũɛ,

mí tó aà ga ní imio.

⁶ Má aà néɔ wegwaɔ,

asa ginasɔ́nɛɔnɛ.

⁷ An da dɔ́ɛ'ii kɛ,

ɔ́ à ní nɔ́sɪ wisalɛa guu.

A mɛ á gé a gɔ́pɔ́ɛwɛɛ,

aai a gba pɔ́blea ní ío ní sákáo

* 1:1 2Kia 14.21 † 1:1 2Kia 15.32 ‡ 1:1 2Kia 16.1 § 1:1 2Kia 18.1 * 1:1 2Kia 14.23 † 1:4 2Kia 10.11

* 2:1 Lom 9.26

ń bàabaaoo ń nísio ń v̄ēeo.

⁸ Ayám̄eto má zed̄eē ń l̄eo,
má ḡl̄ liaaàzi,

ké asu te a dàaio yáí.

⁹ Tó à sù b̄ò p̄l̄e a ḡp̄ōs̄ēzi s̄ò,

a ń leo,

a kp̄álekeńzi, a ń eo,

i me á ea ta a ḡs̄ s̄éiawae,

asa aà p̄o na yaa de tiaa.

¹⁰ I d̄s̄ ké máme ma p̄ówena ń v̄ēeo kp̄awao.

Ma n̄isi ń ánusuo ń vuo n̄n̄oaaè,

ṣ̄ à a m̄oakè Baaliwa.

¹¹ A yáí má ea má a p̄ówena síwà

ń ma v̄ēeo a kekeḡo

ń sákáo ń b̄abaa p̄ó à a puizi ùl̄eoo,

¹² mí aà wisaike kaè a ɔz̄l̄

aà ḡp̄ōs̄ēo wáa.

Gb̄ēe a e à aà b̄o ma ɔz̄l̄o.

¹³ Má aà p̄onakea mid̄e pīe,

dikpe p̄ó í ke w̄ē ń w̄ēo p̄ó

ń m̄o dafu p̄ó ń kámaboḡo p̄ó.

¹⁴ Má aà v̄ēl̄io ń aà kaad̄enl̄io delele,

lí p̄ó à mè a ḡp̄ōs̄ēo mé fiab̄òd̄ep̄io,

mí tó gupi ḡs̄ t̄aaa ù, s̄ēan̄ōo i ble.

¹⁵ Lá à tulaetikàtea t̄aaone,

à azl̄a k̄èke ń t̄aanao ń n̄oamlebōo,

à p̄èl̄eò a ḡp̄ōs̄ep̄ioz̄l̄,

ṣ̄ ma yá s̄aaagu,

yápiio yáí má aà wet̄ae.

Ma Dii máme má ò.

¹⁶ Má tó Isailio ma yáze e,

má ḡér̄ino gb̄aaue,

mí ń n̄òse n̄ininé.

¹⁷ We má ń v̄ēebūo s̄oaauné,

mí Akoo guzule† kené p̄o'ez̄e ù.

Aa ma yáma lá aa mà ń w̄éndia ḡōo,

ḡōo p̄ó aa b̄ò Egipi.

¹⁸ Ma Dii ma mè:

Ḡōobeezi aa om̄e ń z̄á,

aa om̄e Baali bo.

¹⁹ Má t̄aaɔ t̄ōo ń léu,

an t̄s̄ aɔ d̄ońgu bo.

²⁰ Ḡōo bee má yádile p̄óone pīi an yá musu,

s̄ēan̄ōo ń b̄aɔ ń p̄staa'onkuawao.

Má sá ń f̄endao ń z̄l̄o mid̄e an b̄usuu,

mí tó aao ku we d̄oɔa.

²¹ Má á ke ma n̄o ù e ḡōopiie,

má á ke ma n̄o ù a z̄éwa s̄úsue,

mí w̄ēnad̄s̄é gb̄èke guu.

²² Má á ke ma n̄o ù ń náaio,

íɔ ma d̄s̄ Dii ù.

²³ Ma Dii ma mè:

Ḡōo bee má sw̄aw̄ē.

Má sw̄áse musu yáí,

musu i sw̄áse t̄ōle yáí,

²⁴ t̄ōle i sw̄áse p̄ówena ń v̄ēeo ń n̄ísio yáí,

aai sw̄áse bui p̄ó má t̄s̄ yáí.

²⁵ Má ń t̄s̄ ń b̄usuu mazl̄a p̄ó ù.

† 2:17 Yoz 7.24-26

Bui pɔ́ ma tɔ́kpàè Wégwaakuopi,
 má ní wegwa.
 Bui pɔ́ ma tɔ́kpàè Magbēɔnopi,
 má oné ma gbéɔ,
 aai omɛɛ ní Lua.†

3

Ozee gɛa a nɔ kúí

¹ Dii òmɛɛ ɓɔ: Gɛ n̄yɔ́ ye n nɔ gbásíkɛna pɔ́ gɔ́ pále yeaázizi, lá ma Dii má ye Isailiɔ́ziwa, baa ké aalɔ́ ze ní dii páleɔ, aalɔ́ ní v̄ɛɛbe káaɔ nide. ² Ɔ́ ma ánuɔ́ kpaɔ ɔ́watɛ ḡɛo ní naa w̄ɛo koko ḡɛo. ³ Má òè: Gɔɔ pla kɛmanɔ. Nsu d̄ɛ'íi kɛ ɓo, nísu gé ḡɛ k̄í ɓo, míɔ kunnɔ. ⁴ Asa Isailiɔ́ gɔɔplakɛ k̄iasai, d̄ɔaanasai sa'osai gbɛpɛlesai gbɛlasai sa'o'ulasai. ⁵ Bee gbɛa aa ɛa su, aai Dii ní Lua ní ní k̄ia Davidi buio k̄í wɛɛɛ. Gɔɔgbɛz̄ázi aa ze ní Diio ní a ɛ́f̄aiao ní kpakpanagaaɔ.

4

Dii b̄ɔɔa ní Isailiɔ́

¹ Isailiɔ́, á ma yáma,
 asa má yáví ní bùsupideɔ.
 Gb̄ɛ náai vío, gb̄ɛ gb̄ɛke vío,
 gb̄ɛ ma d̄ɔ́ bùsuɛ bee guuo.
² Gb̄ɛkaa ní ɛɛtoao mé kú a guu
 ní gb̄ɛɛao ní kpáí'oo ní gb̄ásíkɛao.
 Aai gb̄aam̄né,
 an gb̄ɛɔalia zeɛa vío.
³ A yáí tò bùsupi ḡɔ́ w̄ɛnannɔ,
 gb̄ɛ pɔ́ kú a guu ḡɔ́ ȳɛɛsai píi.
 Baa se n̄ɔɔ ní b̄a ní kp̄ɔ́ lé gaga.
⁴ Gb̄ɛ su ɛkpakɛo,
 gb̄ɛ su z̄akao,
 asa á sa'onao áme mále ɔɔɔánɔ.
⁵ I ḡɛnale fáne,
 á ánabiɔ́ s̄ɔ́ aai ḡɛnapi léánɔ gwá.
 A yáí má á bui mide.
⁶ Ma gb̄ɛ ḡɔ́ kaalea d̄ɔa k̄ésama yáí.
 Lá a ḡí d̄ɔ́ai,
 má ḡí ò de ma gb̄agbanaɔ úɛ.
 Lá mapi á Lua ikoyá s̄águ,
 màa á néɔ yá a s̄amagu s̄ɔ́.
⁷ Lá sa'onapiɔ́ k̄ɔ́,
 màa an duunkɛamɛɛ k̄ɔ́,
 aa ma gawi ɛúkpakɛ ní w̄íyáɔ.
⁸ Aai sa pɔ́ ma gb̄ɛ ò ní duuna yáí pɔ́ só.
 A yáí an yáwáikɛa í kené na.
⁹ Sa'onao muaa ní gb̄épiɔɛ.
 Má ní daakɛaɔ w̄íné ní musuɛ,
 má fiaboné ní yákeɔwae.
¹⁰ Aa p̄ɔ́ble, k̄ási aa k̄ao,
 aa gb̄ásíkɛ, k̄ási aa k̄áfi,
 asa aa pákp̄amazi,
¹¹ aa z̄è ní gb̄ásíkɛaoɛ.
 V̄ɛɛ zi ní a dafuo ní mi líaa.
¹² Líɔ́ ɔ́ aai gé yágb̄eaimá,
 m̄asokɛna go í yá'oné.
 Gb̄ásíkɛa mé ní s̄ásá,
 aai gb̄ásíkɛ aa ní Lua to wɛɛ.
¹³ Aai sa'o gb̄ɛs̄is̄iɔ́ musu,
 aai tulaletikata s̄is̄iɔ́wa

† 2:25 Lom 9.25, 1Pie 2.10

giali ní baalio ní gbénelio gbáú,
 asa a uena í kené naé.
 A yáí tò á nɛnɛɔ í dʒé'íi ké,
 mé á né naɔ í gbásíkɛ.
 14 Tó á nɛnɛɔ dʒé'íi kè,
 mé á né naɔ gbásíkè,
 má íadamáo,
 asa á gʒɛɔ í gɛ na nɔɛ dʒé'íideɔwae,
 aaí gé sa'oi ní táakpe káaluawɛ.
 Bui pɔ dʒa vío í kaalɛɛ.
 15 Isailiɔ, baa ké a gbásíkè,
 Yudaɔ su táaekɛ máao.
 Asu gé Giligalio,
 ásu Betavɛ sísí kúo,
 ásu legbɛ we à mɛ ní Dii kuaoo.
 16 Isailiɔ swá gbáa lán zununuwae,
 ɔ má gé rínɔ dádákɛkɛ lán sáɔwaa?
 17 Eflaiú buiɔ ná táaɔwa,
 wá ní tó we.
 18 Tó an í gbáa làa, aaí gbásíkɛɛ,
 an dɔaanaɔ ye wisaiyáí à kè zài.
 19 Zàa a ní sélé taðɛ,
 an sa'okliɔ i widamá.

5

Isailiɔ daa yáú

1 Sa'onaa, à yáɛ bee ma,
 Isailiɔ, à swákpa.
 Kibɛdeɔ, à swáɔɔ yáí,
 asa mále yádaálaɛ.
 A gʒné bai ú Mizipa,
 a filifilimbakpané Taboo.
 2 Gbé dɔɔsaipiɔ ká zà ní gbédɛao,
 máme má ní swágaga nípii.
 3 Máme má Eflaiú buiɔ dʒɔ,
 Isailipiɔ yá ulɛamɛɛo.
 Eflaiú buiɔ zè ní gbásíkɛao saɛ,
 Isailiɔ gbálè.
 4 An yákeɔ mé tò aali su ní Luawao,
 gbásíkɛa kú ní sʒu, aa Dii dʒo.
 5 Isailiɔ wala í ní dayáú,
 Eflaiú buiɔ í gɛmbɔle ní duunkɛa guu,
 Yudaɔ í gɛmbɔle rínɔ sʒɛ.
 6 Aaí gé Dii kúí wɛlelɛ ní ní sáɔ ní ní zuɔ,
 kási aali bɔwáɔ, à azla gáné.
 7 Aa bʒ Dii kpe, ɔ aa naaenɛɔ í'i.
 Wá ní kaalɛ saɛ e mɔ do,
 ampíɔ ní ní buaɔ.
 8 A kuupe Gibɛa!
 A kàaɛɛ Lama!
 A zígáalɛ Betavɛ!
 A dɔaa Bɛyámɛɛ buiɔ!
 9 Eflaiú búsu a gʒ bezia ú an wɛtáɔɔɛ.
 Yá pɔ mále o Isaili buiɔne sea vío.
 10 Yudaɔ kíaɔ de lán gbé pɔ aaí kɔɔ sɛ sʒɔwae.
 Má a pɔkúma bɔbɔmá lán ídaa guawae.
 11 Wále gbáamɔ Eflaiú buiɔne,
 yákpale mé ní ble,
 asa aa gí te yápáie.

12 Má de Eflaiū buiᵛne lán bléwae,
má de Yudaᵛne mekemuuna ũ.

13 Ké Eflaiū buiᵛ ní gyákea è,
mé Yudaᵛ ní bᵛkea è,
Eflaiū buiᵛ gè Asiliᵛ kíi,
aa gbéᵛ zì donle gbeai ní kía zᵛᵛwa,
kási a fᵛ á gbágbáo,
a fᵛ tó á bᵛᵛ láao.

14 Asa máᵛ de Eflaiū buiᵛne lán nᵛᵛmusuwae,
máᵛ de Yudaᵛne nᵛᵛkusi ũe.

Má ní taitaie, mí dazeu,
má tárinᵛe, suabanae aᵛ kuo.

15 Má dazeu, mí tá ma kúki,
e aᵛ ní tàae dᵛ, aai ma kíi wele,
aai ma aeya ní yooyea guu.

6

Isailiᵛ i nᵛselileᵛ

¹ A mᵛ wá ea ta Diiwa.

ᵛme wá taitaj,
kási a wá gbágbāe.

ᵛme wá ké ía,
kási a esekewawēe.

² Gᵛᵛpla gbea a wá lé ní láo,
a gᵛᵛ aaᵛde zí i wá fele,
wíᵛ kuaánᵛ.

³ Wá Dii dᵛ wá péle aá dᵛai.
Lá gudᵛa sea vío, a bᵛ mᵛwá,
a mᵛwá lán káabuan louwa,
lán lou gbézá pᵛ í kwe tᵛᵛlewawa.

⁴ Eflaiū buiᵛ, bᵛ má keání?
Yudaᵛ, bᵛ má keání?

A yeamazi de lán suawae,
lán kᵛᵛkᵛᵛ fii pᵛ í gᵛᵛzawa.

⁵ A yáí tò ma á zᵛᵛzᵛe

ní yá pᵛ bᵛ ma léuo,
ma á deᵛe ní ma ánabiᵛ yáo.

Ma yákpalekeaánᵛ bᵛ lán loupileawa.

⁶ Gbēkekeakᵛe ᵛ má yei,

i ke ma gbagbaa no.*

Ma dᵛa Lua ũ ma de sa pᵛ wí a pᵛ káteu à tékūa.

⁷ Aa ma báakuaínᵛ yá gbòo,
aa bᵛ ma kpe Adama.

⁸ Galada búsideᵛá yáwáikenaᵛne,
gbēde'au mé bᵛ té ní iau.

⁹ Lá gbāamᵛneᵛdeᵛ í gbéᵛ kpákpa,
má sa'on gáliᵛ í ke,

aaí gbéᵛ deᵛe Sikéu zéu,
we aaí dáakeuné.

¹⁰ Ma yá pᵛ í dimá è Isailiᵛwa,
Eflaiū buiᵛ rízia kpá gbásikeawa,
Isailiᵛ gbalè.

¹¹ A Yudaᵛ sᵛ a ma váikéa guu,
a ka kekeá!

7

¹ Tó má ye mà su ní ma gbéᵛ ní pá ziué,
tó má ye mà Isailiᵛ gba aafiae,
Eflaiū buipiᵛ duuna í bile,

* 6:6 Mat 9.13, 12.7

Samalideᵛ vāikeaᵛ i bᵛ gupuaᵛ.

² Aale e ní yākeae dᵛmaguo.

An dāa kúaamá, mále weᵛsɛ.

³ An yāvāikeaᵛ i ka kíagu,
an mᵛafilɛ i ke dᵛaanaᵛne na.

⁴ Gbāsíkɛnaᵛne nípii,
an me iᵛ wāa lán pēekpewa.

Za pēetotogᵛᵛ e a kákāgᵛᵛ
pēekɛna lí a té keke bo.

⁵ Kía dikpɛgᵛᵛ vēe i tékpa kíagᵛᵛ,
kía i ᵛda kᵛᵛ u ní gbélaanikɛnaᵛ.

⁶ An me wā ní kᵛnio lán pēekpewa,
gwá an pᵛ i gi àᵛ fēa e gu gè dᵛo,
ᵛ i dede kᵛᵛ lán télepɛᵛwa.

⁷ Ampii aa wāa lán pēekpewa,
aaí bùsu yāgᵛᵛgᵛᵛnaᵛ mᵛmᵛ.

An kíaᵛ i kwe píi,
an gbēe lí lezumazio.

⁸ Eflaiᵛ buiᵛ yáalea ní buipáleᵛ,
ᵛ aa gᵛᵛ lán káagbaala lilesaiwa.

⁹ Buipáleᵛ lé ní gbāable, aa dᵛo,
an miká lé dadau, aa a fān vío.

¹⁰ Isailiᵛ wala i ní dayāu,
gia ní beeo aali tá Dii ní Luawao,
aali aà kíi weleᵛo.

¹¹ Eflaiᵛ buiᵛ de lán felenawaᵛ.
Sᵛᵛne, aa mi vío,

aaí lezu Egipiᵛzi,
ᵛ aaí ea gé Asiliᵛwa.

¹² Tó aa dāzeu, má táalu zuńlaᵛ,
mí ní kwé lán bāᵛwa.

Tó aa káaa gudou,
mí ní wetá ní vāikea yái.

¹³ Waiyoo ampᵛᵛ, asa aa kēae.

Kaale mé gᵛné, asa aa bᵛ ma kpee.
Má ye má ní bo, ᵛ aaí eedᵛa.

¹⁴ Aali wiilɛa ní nᵛsemendooo,
aaí wiipe ní lii musu.

Aaí nízia líli pᵛwena ní vēeᵛo ea yái,
aaí kēa.

¹⁵ Ma ní toto,
má tò an gāsa gbāakù,
ᵛ aaí láasoo vāi ke ma musu.

¹⁶ Ma Musude, aali suao,
aa de lán sá gia baiwaᵛ.

Fēnda mé a ní kíaᵛ kwé an lé'eaᵛ yái,
Egipiᵛ i ní yáalo.

8

Yákpale zᵛleᵛa pᵛᵛbᵛzakɛnaᵛwa

¹ Lépe káaewa!

Wāle su lélei ma gbé Isailiᵛwa lán kúuwa,
asa aa ma báakuarínᵛ yá gbòo,
aa bᵛ ma ikoyā kpee.

² Isailiᵛ i lezumazi wá me:

Wá Lua, wá n dᵛ!

³ Lá Isailiᵛ gí yāmaai,
ibee a ní gbeselee.

⁴ Aaí kíaᵛ kpa ma lé saie,

aaí ðaanao ðile ma ðsa saie.
Aaí táao pí nízlae ní ánusuo ní vuao.

A yáí 5 aa kaalei.

⁵ Ma gi Samalideo zugaaei,
ma po párizi.

Kua gbálesai ao ní fu e boe ni?

⁶ Isaili ozikena mé gáaeipi ké,
Samalideo pópía Lua no,
wa wíwi kélékéle.

⁷ Iana aaí tó, 5 i bólené zàa ũ.
Ese i piao, wa e wísiloo.

Baa tó à pía,
bui páleo mé aa mó ní pó naaa.

⁸ Isailio góo pobleao ũ,
aa góo lán pópó wa yeiowa buio guu.

⁹ Asa aa gè Asilioowa,

lán sèa zàa'ina pópó be adowae.
Eflaiũ buio i gbèna wéle ní póoe.

¹⁰ Baa ké aa gbènakpà ní bui páleo,
má ní naaae sa.

Kía zóo mé a otómá,
aai na laoawa.

¹¹ Eflaiũ buio sa'oklioo kóo duunakèama yáí,
5 sa'oklioo góné duunkeze ũ.

¹² Ma yákèné dasi ma ikoyá ũ,
5 aa ðile yá zillo ũ.

¹³ Aaí ma gbagba, 5 aaí a nòo só.

Ma Dii ma po namáo,
an vâikea ðomagu.

Má tó an duuna wi ní musue,
aai ea ta Egipi.

¹⁴ Isailio Kena yá sàngue,
5 aale ní kibeo kpakpa.

Yudaoo lé wéle bíideo kálékale,
kási má tesó wélepiowae,
an kibeoo i tékú.

9

¹ Isailio, ásu ponakeo,
ásu yáalo lán bui páleoowao,
asa a á Lua tò we,
a ge gbásikè táa yá musue.
Pówengbèkíi píiu á po lo ðo táagbagba'aseawae.

² Pówengbèkíi ní wéfékíi fí á gwao,
wé dafu a boo.

³ Eflaiũ buio góo Dii búsuuo,
aa ea ta Egipi,

aa ní tē ble Asili búsuu.

⁴ Aa e wé tle Diiwa weo,
an sa'oboo kaaáguo.

An bleoo ðe lán ge'ooloo ðe blewae,
a blenoo gbále.

Aa bleoo moooke nízlae,
aa e geó Dii kpéuo.

⁵ Dikpe pópó Dii ðile a pópó ũ,
kpelewa aa ke gooo zii?

⁶ Gwa, baa tó aa píli kaalewa,
Egipio ní ge káaa, Mefisideo ní ví.

Leaa mé a kúaa ní ánusuo pópó beedeowa,
lesikao i kúle ní kpéowa.

7 Tɔsimagɔɔ lé mɔ,*
 flabonɛgɔɔ lé kál!
 A to Isailiɔ dɔ!
 An duun zɔɔ ní ñi pɔ aa sè ní Luao yáí,
 aai ánabi gwa sɔɔ ũɛ,
 aai gbé pɔ Lua Nisína lé dɔaaɛ dile íande ũɛ.

8 Anabiá gudɔanaɛ
 ma Lua gbé Eflaiũ buiɔne,
 ɔ wí filifilimbakpaɛ a táa'ozɛu,
 wí íbelɛsɛaànɔ a Lua kpéu.

9 Aa sí yádɔsaiu
 lá wa kè Gibɛa yáawa.†
 An vāikea dɔ Luagu,
 a ní duuna winé ní musue.

10 Ma Isailiɔ ea de lán vɛɛbɛɔ kɔmpaa gbáauwae.
 Wésia ní deziɔle de lán kaadɔɛn né séia eawae.
 Ama ké aa ká Baali Peoo,
 aa nízia kpá táawa,‡

ɔ aa bɛɛkù lán pɔ pɔ aa yeipiwa.
 11 Eflaiũ buiɔ gawí a gɛzɛa lán báwae.
 Nɔsia aɔ kuo, nɔsindee aɔ kuo, ne'ia aɔ kuo.

12 Baa tó aa né gwà, à gbáakù,
 má tó aa kuawàɛ e gbéɔ ge láaɔ.
 Waiyoo ampɔ, tó ma bɔ ní kpe.

13 Má è Eflaiũ bui néɔ gɔ
 lán nɔɔ pɔ toenaɔ ní dadan'aekewa,
 aa bɔle ní ní néɔ gbèdenaɔne.

14 N ní gba pɔ Dii! Bɔ níyɔ ní gbai?
 Neansakpe pɔ a nɔ í gboo ní yɔ isaiɔɛ.

15 An vāikea ku Giligali píi,
 we ma zauŋgu.

Má ní yá ma kpéue,
 ké an yákeɔ vāi yái.
 Máɔ yeŋzi bɔ
 an kía swágbáadeɔ yái.

16 Eflaiũ buiɔ gyá sè,
 an zína imì, aale ne'io.
 Baa tó aa í,
 má tó né pɔ an pɔ dɔwàɔ gagae.

17 Ma Lua a gínzie,
 aai liaaliaa buipáleɔ guu,
 asa aai aà yámao.

10

Isailiɔ kpala midɛa

1 Isailiɔ vɛɛli ɔtaae yáa,
 aai ne'í níziaɛ.
 Lá an népiɔ kɔ,
 màa an sa'okliɔ kɔ.
 Lá an bùsu maakù,
 màa aa zāblè ní gbè táaɔwa.

2 Mɔafili ní sɔ pà,
 an táae a wi ní musue sa.
 Dii a ní sa'oklipiɔ gbooe,

í ní gbè táapiɔ wíwi,

3 aai gbasaa me: Wá kía vío,

* 9:7 Luk 21.22 † 9:9 Dɔa 19.1-30 ‡ 9:10 Nao 25.1-5

ké wá Dii vía vío yáí.

Baa tó wá kía ví,

bó a f̄s wowēci?

⁴ Aaí lé p̄o gbēgbē,

aaí εεo tóto,

aaí ledoōo kekerino,

̄o k̄o káalakea í ligua

lán sàpaa dafu kàe néwa.

⁵ Samalideo me a lua Betavē gáae yáí,

wa ́oobè, a sa'onāo i búbuape.

A gawi a mide,

asa wa símá wà taðe.

⁶ Wa se tað Asili búsuu falu ū an kía z̄oεε.

Eflaiū buio gεε a ḡo kpá rí wéí,

wí a Isailio kú zé p̄o aa se yáí.

⁷ Samali búsu a mide,

a kía a ḡεzεa

lán lí m̄ona p̄o í lé séwa.

⁸ Gulesí p̄o wa b̄o táaonēo báde,

asa a de Isailio duuna ūe.

Leo rí lá ūadeo f̄le da rí sa'oktipiɔla,

aaí o gb̄esione aa léle simá,

aaí o s̄is̄one aa kúnla.*

⁹ Za ḡo p̄o Isailio duunakè Gibea, aa zèðe.

Zi a yábēekenapiɔ le Gibeaó lé?

¹⁰ Ḡo p̄o má yei, má rí swágagae,

buipáleo i m̄o káaanzí,

aaí m̄okamá rí duuna leε pla yáí.

¹¹ Eflaiū buioá zununue,

wà zidàè, a ye ésegbēai.

Má zuudané rí n̄oε maae,

mí tó aa soona gále.

Yudāo i sapa,

Yak̄obu buio i gudaai.

¹² A maa t̄s, í keke gbēke ū.

A kpase kē wásawasa,†

asa Dii k̄i wεεlea ḡo kàe,

e āo m̄o éf̄aio pisiiwá.

¹³ A vai t̄s á kèke yábēe ū,

̄o a bl̄e m̄oafilidepi bl̄e.

Ké a ázia gb̄aa náaikè,

mé a ze rí á zlḡo dasio yáí,

¹⁴ wa z̄i zoadowá,

wa á w̄éle bíideo dúuz̄o,

lá kí Samana Betaabe kàale

à n̄oε rí rí néo w̄iwi zikaḡowa.

¹⁵ Maa wa kéé Betelideo,

asa á väikea kè zàie.

Tó gu ð̄, Isailio kía āo ku lo.

11

Lua yea Isailiozi

¹ Ké Isailio de éwaasona ū,

ma aà gb̄esi Egipi.*

² Ama lá mále lezurízi,

m̄aa aale z̄a kúmano.

Aaí sa'o táaowa,

aaío tulaletikatea rí diipione.

* 10:8 Luk 23.30, Zia 6.16 † 10:12 Zel 4.3 * 11:1 Bsa 4.22, Mat 2.15

³ Mámé ma tá dàda Èflaiū buiòne,
 ma ní kpá ma kùe,
 ̄ aai d̄s k̄é mámé ma ní gbá aafiao.
⁴ Ma gb̄k̄e galakp̄ané,
 ma ní gálé ní yenzi bao,
 ma zuub̄l̄ené,
 ma naale ma ble kp̄amá.
⁵ Lá aa ḡi n̄sel̄ilei,
 aa ea ta Egipio lé?
 Asilib̄ mé aao kiblemá.
⁶ F̄nda a teke an w̄élēo guu,
 wa ní b̄ole gb̄áao wíwi.
 Wa ní lekpaaf̄ gboo,
⁷ asa ma gb̄épīo b̄ò ma kpe.
 Baa tó aale lezumazi,
 ma Musude, má ní gba gb̄áao.
⁸ N̄ beeo á Èflaiū buiò,
 má f̄s ̄kpaázio,
 á Isailiò, má f̄s mà á kpámáó.
 Má f̄s mà k̄eé lá má k̄e Adamaewao,
 má f̄s mà á baa daaa ní Zeboiūto.†
 Ma n̄sel̄ile á yá musu,
 ma w̄enad̄s̄aé f̄le.
⁹ Má ea Èflaiū buiò ásooke l̄o,
 má p̄k̄ūma p̄ási b̄ob̄máó,
 asa Luan ma ū,
 i ke gb̄enaz̄inan ma ūo.
 Lua p̄s a kua adoan ma ū á guu,
 má m̄s á kaaleio.
¹⁰ Má pala lán n̄omusuwa,
 aai temazi.
 Tó ma pala,
 ma népīo b̄o be'ae oi,
 aai m̄o ma kíi ní lualuo.
¹¹ Aa b̄o Egipi ní lualuo lán b̄áwa.
 Aa b̄o Asili b̄usu lán felenaowa,
 mí ní kálé ní be.
 Ma Dii mámé má ò.

12

Isailiò duunak̄e

¹ Èflaiū buiò yállamazi,
 Isailiò m̄oafilik̄ek̄em̄e,
 Yudaò lé p̄ám̄e z̄éa l̄o
 baa ma Náaide p̄s ma kua adoa.
² Èflaiū buiò ì ̄ana m̄óm̄o,
 aab̄ kp̄álek̄e ̄ampuu,
 s̄ás̄ȳá ní ȳáp̄ás̄io ì k̄s̄ ní guu.
 Aai k̄s̄ ȳama ní Asilib̄,
 aai ḡé Egipi ní n̄sio.
³ Dii ȳav̄i ní Yudaò,
 a Yak̄obu buiò dàa w̄íné ní musu,
 i fiaboné ní ȳákeawa.
⁴ Yak̄obu d̄b̄ a v̄i gbatoewa a da neasakpeu.*
 K̄é à z̄òk̄ù, à d̄ēk̄à ní Luao,
⁵ à d̄ēk̄à ní aà malaikao à d̄ēn̄è,†
 à ̄òl̄ à s̄uuugb̄èawa.
 A kp̄aauaàn̄o Beteli,‡

5 à yá'òàànᵒ we.

6 Àà tón Dii,
Dii Lua Zígᵒdec.

7 Apio sᵒ, à su á Luawa,
àᵒ kú ní gbēkeᵒ ní yākea a zéwao,
á wé íᵒ dᵒ á Luazi gᵒᵒpii.

8 Laatana íᵒ kiloo vāi kūa,
gbēblea mé í keè na.

9 Èflaiū buiᵒ mè: Wa ke ᵒdeᵒ ū,
wa gᵒ àizeedeᵒ ū.

Wá ᵒdapi yái
wa wá yāvái ge duuna eo.

10 Mámema a Dii á Lua,
ma á bóle Egipie.

Má tó à ea àᵒ ku zwàakpeᵒ guu lᵒe,
lá i ke dikpe zíwa.

11 Ma yádà ànabiᵒne,
mámé má tò aa wépfungᵒ è dasi,
5 aa yá'ò gbéᵒne ní yáasio.

12 Lá Galadadeᵒ zè ní tía yáo,
aa gᵒ pā slanae.

Lá Giligalideᵒ i sa'o ní zuswanao,
an sa'okíᵒ gᵒné gbèzeᵒ ū bugbeue.

13 Yakᵒbu báalè gè Sili búsuu,
Isaili zᵒblè we nᵒwelea yá musu,
nᵒ yá musu 5 à dádákè. §

14 Dii tò ànabi bᵒ ní Isailiᵒ Egipi,*
5 à ní dádákè ànabipi sabai.

15 Èflaiū buiᵒ Dii pᵒ fèlè maamaae.
Dii a to an gbēde a yá wí ní musue,
i flaboné sa pᵒ aa kàagu yái.

13

Dii pᵒpaa a gbézi

1 Ké Èflaiū buiᵒ yá'ò, wà lùalua,
aame gbāa Isailiᵒ guu.

ᵒ aa tàaekè Baali yá musu,
a yái an kpala a gai.

2 An duunkéa lé dedee sa,
aale ànusu kása níziæ tíaᵒ ū.
An zᵒlkenaᵒ mé lé ní diipiᵒpi ní 5nᵒ léu.

Wi ní yá'ò wí me,
aaí sa'o ní gbēnazínao,
aaí lépepe zugaae taaᵒwa.

3 A yái tò aa gᵒ lán suakpaa kᵒᵒwa,
lán kᵒᵒkᵒᵒ fii pᵒ í gēzeawa,
lán ése úa pᵒ zàa í sélewa,
lán súle pᵒ í bᵒ fenentiuwa.

4 Mámema a Dii á Lua pᵒ á bóle Egipi.
Asu àᵒ diie dᵒo, ma bàasio.

Suabanae kuo, sema mapi.

5 Mámé ma á gwá guwaiwau,
ma ᵒlíaázi búsu guwāadeu.

6 Ké ma á dádákè, a ká.
Ké a ká á làa, a ázla sè lesí,

5 ma yá sáágu.

7 Too! Má kusiwá lán nᵒᵒmusuwae,

mí á dádá zéu lán gbeaanawa.

⁸ Má mléwá lán wáí pó wá a né sèlɛwae,
mí á kùà goaa mà á só lán nòkusiwa,
má á taitai lán maiwa.

⁹ A Isaili, á kaalɛ,

ké a bɔ mapi á Dɔnlede kpe yáí.

¹⁰ A kía pó í á suaba ku máe sa?

A wéle daana pó á òné

aa kía kpáé* ku má ní?

¹¹ Ma kía kpáé ní pɔkúmao,†

ɔ ma aa siwá ní pɔfɛo.‡

¹² Eflaiü buiɔ yāváiɔ dilea,

wá ní duuna ká láu.

¹³ Aa de lán né sɔúwa a igɔɔ,

nɔwáwá mɔ, ɔ népi gl bɔí.

¹⁴ Má ní bɔ bɛda gbáaue?

Má ní sí gawae?

Ga, n sɛwe kúmáe?

Bɛda, n gbɛkaalebɔ sɔ bɛ?§

Má ní wegwao.

¹⁵ Baa tó Eflaiü buiɔ kò ní gbéɔ guu,

ían wáa a bɔ guwaiwaiu à sumáe.

Nibɔna a giigaga,

lò'í a ba,

wa léle ní láasiɔwae,

wi ní pó beedeɔ séle.

14

¹ Samalideɔ táae a wi ní musue,

asa aa bò ní Lua kpeɛ.

Wa ní kwé ní fɛndaɔe,

wi ní néɔ wíwí,

wi ní nɔsindeeɔ puipui.

Isailiɔ nɔselileá

² A Isaili, à su Dii á Luawa,

á yāváiɔ mé tò a kpagua.

³ A su Diiwa, í yásiuè á oè:

Wá yāváiɔ kéwá,

gbáakpawázi, wí n sáaukpa.

⁴ Asiliɔ fɔ wá bɔo,

wá di ní sɔɔ kpe ɔo.

Táa pó wa ní pɔ

wá ní sísi wá diiɔ ũ ɔo,

asa nímɛ ni tone pó gwana víoɔ wegwa.

⁵ Ma Dii ma mè:

Má ní gbágbá ní ní pòbɔzákɛgyáo,

ma yearízi a ke zài,

asa ma pɔ wèemá.

⁶ Máɔ de Isailiɔne mɔse ũ,

aaɔ vuke,

aai zínapele lán Libá bùsu líwa.

⁷ Aa bɔbɔ,

aaɔ gawi ví lán kuliwa,

an gl ɔ na lán sɛde líwa.

⁸ Aa bekpa ma uei,

aai bɔle lán pówenawa.

Aa vuke lán vɛliwa,

aai tɔbɔ lán Libá bùsu vɛɛwa.

* 13:10 1Sam 8.5-6 † 13:11 1Sam 10.17-24 ‡ 13:11 1Sam 15.26 § 13:14 1Kln 15.55

⁹ Bó Èflaiū buiᵛ ke ní tǎaᵛ lɔi?
 Máme má ní wabikea sí,
 míᵛ wéteńzi.
 Má de lán pēli pó a lá sisiawae,
 an kǎfla a bᵛ ma kǎie.
¹⁰ Déme ɔno víi?
 Aa láasooke yápiwa.
 Déme láasoo víi?
 Aaᵛ yápi gbadᵛ.
 Asa Dii yákeaᵛ maa,
 gbēmaaᵛ ɔ tɛi.
 Aa yāmansaiᵛ sᵛ aai páaleè.

YOELI Yá pɔ́ kú lée bee guu

Anabi Yoeli yá í gbé gba gbáa gɔɔpii. Yá gbia pɔ́ Yoeli ò a lá guu mé Dii a gbáa ɔba buione ní aà yákpalekaarínɔo ù. A yákpaleke ní Isailiɔ a ɔtonɔkɔki gwasai yá musu, mé a yákpaleke ní buipáleɔ an zaa Isailiɔgu yáí. Músi yáɔ dɔaa yákpalekegɔɔpiɛ ní gu daa yáaaɔ ní pɔ́késámao. Kwaɔ léléamá ní iminakaao ní pɔ́ɔ tékúao ní zígɔɔ léléamáo lé kaalegɔɔpi yá bɔɔleke (1.2-12, 15-18, 2.1-11). A de lá ánanabi lé yá'ò azíla gɔɔ yá musuwa ní yá pɔ́ a su mɔɔ píi.

Gea sua yá pɔ́ ále yá a waasokea guu wɛbɔa: Isailiɔ gɔ́ gii, aai e Lua kpé zíkè lɔo, ɔ ále oné aa ea su Luawa aa wabikewà (1.13-14, 19-20, 2.12-17). Sema aa gɔ́ gii gíá, yá i gbasa bɔ́rínɔ na sa. Pɔ́dinzi pɔ́ Lua a legbèné (2.18-27, 3.1-5, 4.17, 18-21) yá i kɔ́se ní pɔ́késáma pɔ́ de aà pɔ́kúmabɔ́ɛamá úoo. Yá a zɔ́le buipáleɔwa (4.1-16), Isailiɔ i dɔ́ sa lá Lua kua ní guu de. Yoeli ánanabikekea lé ɔ́wɛé ké zléwa Lua aɔ kú ní bui píio, asa Lua a a Nisína pisimá (3.1-2). Lua legbɛapi pápa Yesude káaau gɔɔ Páteko dikpɛgɔɔzɔ́ (Zín 2.16-21).

Kaalegɔɔ pɔ́ Dii díle

¹ Dii yá'òa Petuɛ né Yoelien ke.

² Mae zɔɔɔ, à yáé bee ma!

Gbé pɔ́ kú búsuu laɔ píi, à swákpa!

Yáé bee taa kè á gɔɔ

ge á deziɔ gɔɔe?

³ A dau siu á néɔne,

aai o ní néɔne,

an néɔ i o ní néɔne lɔ.

⁴ Pɔ́ pɔ́ kwasutɛɔ tò

sɛ́sɛwekwaɔ sò.

Pɔ́ pɔ́ sɛ́sɛwekwaɔ tò

kwa búunaɔ sò.

Pɔ́ pɔ́ kwa búunaɔ tò

kwa keleɔ sò.

⁵ A vu iu idenaɔ, í ɔ́ɔlɔ!

A búbuape véɛminaɔ ápii

vɛ́e dafu yá musu,

asa wa wò á léwae.

⁶ Buie léle ma búsuwa,

aa gbáa mé an dasi lé vío,

an swaa de lán nɔ́ɔmusu swaawa,*

an kánkánaɔ de lán nɔ́ɔkusi kánkánawa.

⁷ Aa ma véeliɔ ɔ́ɔkpà,

aa ma kaadɔenliɔ kè kélekele.

Aa a tɛɛ wòlo kòle,

a gɔ́na gɔ́ kpá píuu.

⁸ A búbuape lán wéndia pɔ́ lé a gɔ́kpama gaa ɔ́ɔlɔ

à zwánkasa kákaalawa.

⁹ Pɔ́wɛna ní véɛ gbao zɛ́e Lua kpéu,

sa'on Dii gbàgbanaɔ lé ɔ́ɔlɔ.

¹⁰ Bua músikè,

tɔ́le gɔ́ wɛ́nannaɔ,

pɔ́wɛna ásookè,

vɛ́eɛe í vío,

ku i bɔo.

¹¹ Zɛ́e, à ɔ́ku á wéwa,

vɛ́eɛbudeɔ, à búbuape.

A ɔ́ɔlɔ mase ní éseo yá musu,

asa bua pɔ́kekea i zekɛo.

¹² Véeliɔ í'ò,

kaadɔenliɔ lá dɔ́rɔzi

* 1:6 Zia 9.8

ní gbɛafuɔ ní daminaɔ ní maoo.
 Sɛa líɔ giigága píi,
 pɔna láa gbɛnazínaɔwa.
 13 Sa'onaɔ, à zwànkasa kákaála
 à bala bɔ sɔu,
 Lua gbɛgbakii zikenaɔ,
 à búbuape.
 Ma Lua gbɛgbanaɔ,
 à mɔ i la ní zwànkasaɔ daa,
 asa pɔwɛna ní wɛɛ gbao lé gé á Lua kpéu bo.
 14 A lɛye dile Lua pɔ ũ,
 à gbɛ́ɔ káaa,
 à maezɔɔ sísi
 ní á búsudeɔ píi
 aa mɔ wiile Dii á Luawa a kpéu.
 15 Agya! Asa Dii gɔɔ káikù,
 kaalegɔɔ pɔ Gbáapiide díle lé mɔ.†
 16 Pɔblea i láa wá wáao lé?
 Pɔna ní yaabo míde wá Lua kpéu.
 17 Pɔwɛna gɔ̀ koosiinnɔ búsukɔ̀tɛu,
 dɔɔ gɔ̀ yáiyai, gbao gbòo,
 asa pɔwɛna giɛ.
 18 Zuɔ wii gɔ̀ dɔ, asa sɛ kuo,
 kpásaɔ bílikè gékiwa.
 Baa pɔtuo nénaɔ lé íamaɛ.
 19 Dii, mále lezunzi,
 asa dádákɛkiiɔ tekùɛ,
 tɛlɛpiɔ sɛsao líɔ sásá píi.
 20 Baa sɛanɔbɔɔ, n ni lé ní de,
 asa swadɔɔ gɔ̀ gii píie,
 mé an pɔblekiɔ tekù.

2

Zigɔ̀ lɛɛ́a ní kwaɔ

1 A kuupe Siɔna,
 à zígáale Dii gbɛ́sísí musu.
 Búsudeɔ píi, à gilike,
 asa Dii gɔɔ lé mɔ, à káikù.
 2 Gubeebeegɔɔɛ, gu a siakù.
 Lou guduuduu gɔɔɛ.
 Zigɔ̀ dasiɔ lé lí gbɛ́sísíɔla
 lán gudɔawa.
 An gbáa taá sáa i bɔ yáao
 mé a bɔ bau bo.
 3 Tɛ́ lé kú ní aɛ, tɛlɛpiɔ dɔ ní kpe.
 Búsu kálɛ ní aɛ lán Edeni swaluwa,
 à gɔ̀ ní iau lán gbáa wáiwaiwa,
 pɔɛ i e pilimáo.
 4 An aɛ bɔ lán sɔ́wa,
 aale báale lán zikasɔ́ wáiwáwa.
 5 An kɔ́fi dɔ lán zikasɔ́goɔwa,
 aale sòo zɔ́ gbɛ́sísí misonaa.
 An kii dɔ lán tɛ́ kúa sɛsaowawa
 lán zigɔ̀ dasi pɔ́ aale zí'ɔpooɔwa.*
 6 Ké buiɔ wesiɛ́lɛ,
 aa olo'olobò aa oosisi.
 7 Aale siu ní bao lán gɔ́sɔwa,
 aale ví gíá lán zigɔ́wa.

† 1:15 Isa 13.6 * 2:5 Zia 9.7-9

Baade lé táa'ò a aedɔawaɛ,
an gbɛɛ i zā a ɔwao.

⁸ Aale gàsazɔkɛɔ,
aa mipè ní aɛ,
aale kuadi ní ibeɛɔwa,
an zɔkabɔɔ lé kpánéɔ.

⁹ Aale si wéle guu,
aale bàale bíi musu,
aale dede kpéɔwa,
aale gɛ fenentiɔ guu lán kpáíɔwa.

¹⁰ Tɔɔle lé lualua ní aɛ,
musupɔɔ lé deedeɛ,
íatɛ ní mɔvuaɔ lé siakū,
saanaɔ lé gɔ tekɛsai.†

¹¹ Dii dɔaa a zígɔne ní lɔɔ gbāao.
Aà Íwaɔ dasi maamaaɛ,
gbé pɔ lé zɔke aà yáwapiɔ gbāa.
Dii gɔɔpi zɔɔ, a to vía ní kú.

Déme a e bui?‡

¹² Dii mè: Baa tia kéwa,
à su ma kú ní nɔsemendoo
ní leyeo ní ɔɔbo ní búbuapeao.

¹³ A nòselile,
i ke á pɔkasaɔ no.
A su Dii á Lua kú,
asa a sùuu ní sósobio ví,
aà pɔ lí pa kpaaɔ.
A gbéke ví zɔɔ,
í ía pɔ a dile à damá bɔ a nòsɛɛɛ.

¹⁴ Wilib dɔo tó a wɛnadɔwɛɛ,
i wá tó ní báaaɔ,
wí gbadaɛ ní pówenaɔ ní vɛɛɔ.

¹⁵ A kuupe Síɔna,
à gbéɔ sísi,
í leye dile Lua pɔ ũ.

¹⁶ A gbéɔ káaa à gbábɔné.
A maezɔɔ naaa à néɔ káaa,
baa a yɔminaɔ.

O nɔsenae aà bɔ a kpéu,
aà nɔ dafu i bɔ kpea.

¹⁷ To sa'ona pɔ lé Dii gbagbaɔ ɔɔɔ
aà kpé kpeɛɛ ní aà gbagbakio zānguo.

Aa me: Dii, ñ n gbéɔ wegwa,
ńsu to n bui gɔ láanipɔ ũo,
ńsu to buipáleɔ yaadańɔɔ.
Bóyái buiɔ me wá Lua kú má niei?

Dii zea ní a gbéɔ

¹⁸ Dii nɔse a fele a bùsu yá musu,
i a gbéɔ wɛnagwa.

¹⁹ A wemá à me:
Mále pówena ní vɛɛɔ ní nísio kpásáé,
íɔ kaa páupáu.

Má á ke láanipɔ ũ buiɔne bau lɔ.

²⁰ Má gugbāntoodeɔ yáé zāzā,
má ɔzɔńzi mà ní kpá gbáa wáiwai guue.
Má ní dɔaanaɔ zu Isida Wisideu,
mí ní gbezādeɔ zu be'ae ísiau.

† 2:10 Zia 8.12 ‡ 2:11 Mal 3.2, Zia 6.17

Aa yaikε, an gĩ iɔ dɔ we,
yá pɔ aa kèé píi yái.

²¹ Tɔɔle, n̄su víakeo!

Pɔnake! Yáalɔ!

Asa ma Dii ma yāzɔkè.

²² Sèa n̄ɔbɔɔ, ásu víakeo,
asa sē lé k̄isi kpále.

L̄iɔ lé n̄e'i,

kaadɔena ní v̄eεo lé ní asea ke.

²³ Siɔnadeɔ, à pɔnake,

à yáalɔ Dii á Luawa.

Alε á gba zuɔ lou káfia yáie,

àle lou maé lán yáawae.

A daale a gɔɔwa, i b̄olei.

²⁴ P̄ɔwena a n̄ɔnɔaa a gb̄ezeɔu,
v̄eε ní n̄isio kák̄iɔ pa yelee.

²⁵ P̄ɔ p̄ɔ kwaɔ bl̄é w̄é ní w̄eɔ,

s̄eεewekwaɔ ní kwasut̄eɔ

ní kwa búunaɔ ní kwa keleɔ,

ma z̄iḡɔ dasi p̄ɔ ma gbaεwápiɔ,
má a fiaboé.

²⁶ A p̄ɔble lá á yeiwa à ká,

í ma Dii á Lua táasile,

asa ma yāb̄onsaekèéε.

Wí a ma gb̄éɔ k̄u bau ɔɔ.

²⁷ A Isailiɔ iɔ d̄ɔ sa

ké ma Dii á Lua má kú á guu,

mé dii pále kuo.

Wí a ma gb̄éɔ k̄u bau ɔɔ.

3

Dii a Nisina pisia a gb̄éɔwa

¹ Gɔɔ bee gb̄ea má a Nisina pisi bui píie,

á neḡeɔ ní á nen̄eɔ i anabikeke,

á maez̄ɔɔ i yáɔ e iu,

á èwaasɔɔ i w̄épingu'e.

² Gɔɔbeezi má a Nisina pisimá,

baa ma z̄ɔb̄lenaɔ, ḡeɔ ní n̄eɔ.

³ Má yāb̄onsaeɔ ke musu ní z̄íleɔ,

au ní téo ní teluo aɔ ku.

⁴ Tat̄e a siak̄u,

m̄ɔvua a t̄á lán auwa

e Dii m̄ɔgɔɔ z̄ɔɔ p̄ɔ a to v̄ia ní kú àɔ ká.*

⁵ Dii s̄isinaɔ b̄ɔ pii,†

asa suabaa aɔ ku Yelusaleŭ

Siɔna gb̄èsisi musu lá Dii ówae.

Gb̄é p̄ɔ b̄òpiɔ aɔ de

gb̄é p̄ɔ Dii ní sisio ũe.

4

Dii yákpalekea ní buiɔ

¹ Gwa! Gɔɔ bee, z̄ibeezi,

tó ma Yelusaleŭdeɔ ní Yudaɔ pii díle ní pá ziu,

² má buiɔ k̄āaa pii

má pilańɔ yákpalekeguzuleu.

We má yákpalekeuńɔ

* 3:4 Mat 24.29, Maa 13.24-25, Luk 21.25, Zia 6.12-13 † 3:5 Zln 2.17-21, Lom 10.13

ma gbé Isailiò ní ma bùsuo yá musu,
asa aa ma gbéò fàaa dúniau,
aa ma bùsupi kpaalèkòεε.

³ Aa tèlepà aa ma gbéò kpaalèokòε,
aa ma negòεò ní ma nenòεò yía,
aa káaluakà aa vèεmí ní a 5ao.

⁴ Tiideò ní Sidòdeò*
ní Filitè bùsu zòledeò píi,
á ye samanò kpelewa ní?
Ále yá pò má kèé flabomeεε yà?

Tó ále a flabomeεε,
má tó a wí á musu kándo gòεε.

⁵ Asa a ma ánuusu ní ma vuao sèle,
a ma pòmaa beεedeò sèle a taò
á kàle á táakpεε guue.

⁶ A Yelusaleùdeò ní Yudaò píi yía Gelekiòwa,
ké à ní ké ní bùsuwa zà yáí.

⁷ Gwa! Má ní vu iu,
aai fele gu pò a ní yíau,
mí yá pò á kénépi wíé á musu.

⁸ Má á negòεò ní á nenòεò yía Yudaòwa,
aai ní yía Seba pò kú zàòwa.
Ma Dii máme má ò.

⁹ Yáε bee kpáwake buiòne:

A zì sòuke à negònaò vu iu,
í tó zìgòò fele sò kái mípii.

¹⁰ A á soonaòpi fèndaò ù,
à á máaso limibobòò lilè sònaò ù.†
Gbáasaide o gòsan a ù.

¹¹ Bui píi, à bò gupíiu,
à mò káaa we kpakpa.
Dii, pílamá ní n negònaò!

¹² Buiò vu iu,
aai gé yákpalekeguzuleu,
asa we má zòleu
mà yákpaleke ní gupii buiò.

¹³ An váikεa kè zái!
Kòma ká pói n kè,
asa à mà à kà kekeεε.‡
A mò 5zò vèεwa a fèkíiu,
asa à pàε,§ vèεkaktiò pà yeλεε.

¹⁴ Wa ku we dasidasi yákpale midεguzuleu,
asa Dii yákpalekegòò káikù
yákpale midεguzuleuε.

¹⁵ Íatè ní mòvuao a siakù,
saanaò teke lóo.

¹⁶ Dii a bò Siona ní káaaò,
a bò Yelusaleù ní lóò gbáao.
Musu ní zìleò a lualua,
áma Dii aò de ulekiù ù a gbéòneεε,
aò de aafia'ektiù ù Isailiòne.

¹⁷ Íò dò sa ké ma Dii á Lua,
má kú Siona musu, ma gbε pò a kua adoapi.
Yelusaleúá ma pòε,
bui páleò si wélepiu bau lóo.

¹⁸ Gòò bee gbèsíslò vèεβε a kwé,
mé síslò pòtuòò ví aò die.

* 4:4 Isa 23.1-18, Mat 11.21-22 † 4:10 Isa 2.4 ‡ 4:13 Zia 14.15 § 4:13 Zia 14.20, 19.15

Yuda b̄usu swad̄ɔɔe í a z̄ɔ̄eɔ.
 Nib̄ɔna a b̄ɔ Dii kp̄éu à b̄aale,
 i m̄òs̄episi lep̄usia guzul̄eɔ.
 19 Egipi a ḡɔ gb̄áa gīi ù,
 Ed̄u a ḡɔ guw̄aiwai ù
 ȳap̄ási p̄ɔ aa k̄e Yudaɔne ȳái,
 asa aa ȳaes̄aidepiɔ d̄ede n̄ b̄usuue.
 20 Yuda b̄usu aɔ k̄álea ḡɔpiie,
 w̄ɔ ku Yelusalēu w̄e n̄ w̄eɔ.
 21 Tɔ p̄ɔ mi síné ȳáo ɔ má síné sa.
 Ma Dii, miɔ ku Siɔna.

AMOSI Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

E wàò gé Yesu Kilisi ii wè 760 Amosi bɔ̀ a be wéleu Tekoa, Yuda búsuu, à gè zòle Beteli, gu pɔ́ Isaili búsú sa'okli zɔ̀ kuu. Wegɔ̀ anabikekeɛa bɔ̀ ní sae lán loupúnaawa.

Gɔ̀ bee kí Yeloboau̯ plaade de Isaili búsú kíá ù (787-747). Sili lé zíkárínɔ̀ lo, ɔ̀ Isaili ɛ̀a lé namable lo, ɔ̀ anabi Amosi mɔ̀ Lua gbépiɔ̀ midɛa yá pàlerígu. Gɔ̀ bee búsudepiɔ̀ lé zíkɛ lousisiyáɔ̀wa maamaae. Bóyá à bao pásipi pàlerígui?

A maa wà to baade àò kú ní a laaio kpálea lá Lua ikoyá dílewa, áma gbáade lí wei gbéneɔ. Bee yáí Lua í zɛ ní gbáasaideɔ. Amosi yá pɔ́ tò a gɔ̀ waasokena ù yápi musu ò (7-9), ɔ̀ wà aá yá Isaili búsú gɔ̀gɔ̀ (7.10-17).

Lɛɛ 1 e 2 zɔ̀a pɔ́ Lua dɔ̀ Isailiɔ̀wa ní bui pɔ́ liaarízi,

Lɛɛ 3 e 6 yá pɔ́ tò Lua ní a gbéɔ̀ yá bɔ̀ kɔ̀ kpɛ,

Lɛɛ 7 e 9 wá gbá zé wá yá pɔ́ Amosi ò bɔ̀kú dɔ̀. A wépingu'e gɛ̀n sɔ̀o mé a yá de yá pɔ́ Lua a ea mɔ̀ keiɔ̀ seelaɔ̀ ùɛ.

Amosi waasopi í to wà láasooke Lua yá bɔ̀a dúniaɛ bee yá kpɛwa píi. Anabi pɔ́ wà aá yápi í to wà láasooke Yesu yáwa lo. Yesu yá í kɔ̀sɛ ní gbáade yáoo, i ke ní gbáao no, áma yá pɔ́ a òpi lé yá dafu dílewɛɛ de Amosi pɔ́a!

Yá pɔ́ a bui pɔ́ liaa Isailiɔ̀zi le

¹ Tekoa sáɗánaɔ do Amosi yá pɔ́ a è Isaili yá musun ke. Yá pɔ́ a èpi dɔ̀aaa tɔ̀le lualuaae wè plaɛ. Gɔ̀ bee Uzia de Yuda kíá ù* mé Yehoasi né Yeloboau̯ de Isaili kíá ù.† ² A mè:

Dii lé bɔ̀ Siɔ̀na ní púnaao,

àle bɔ̀ Yelusaleù ní palaa gbáao.‡

Pɔ̀ɗánaɔ dáɗákɛkú lé gɔ̀ wɛ̀nannɔ̀,

Kaameli gbepɔ̀le lé giigaga.

³ Ma Dii ma mè,

Damasi búsú táaekè gɛ̀n áaɔ̀,

a de beea se,

ma pɔ̀ a weemáo,

asa aa Galada búsudeɔ gbègbè ní éngooɛ.

⁴ Má tó té fele an kí Azaeli bɛ̀wa,

i kú aà né Benadada kpé gbáaɔ̀wa.

⁵ Má Damasi bíibɔ̀le gba gbooe,

mí Aveni guzulepi kíá tɔ̀lɔ̀zɔ̀,

gbé pɔ́ zòle báawa Edenibepi,

wi tá ní Sili búsudeɔ Kii zìzɔ̀ ù.

Ma Dii máme má ò.

⁶ Ma Dii ma mè,

Gazadeɔ táaekè gɛ̀n áaɔ̀,

a de beea se,

ma pɔ̀ a weemáo.

Asa aa ma gbéɔ̀ kùkù zìzɔ̀ ù píie,

ɔ̀ aa ní ná Edúúne ní ɔ̀zì.

⁷ Má tó té fele Gaza bíliwa,

i kú a kpé gbáaɔ̀wa.

⁸ Má Asedoda kíá tɔ̀lɔ̀zɔ̀

ní gbé pɔ́ zòle báawa Asekelonio.

Má ɔ̀sɛ mà Ekelonideɔ lé,

e Filité kɔ̀na pɔ́ gɔ̀ weɔ̀ ge midɛò.

Ma Dii Lua máme má ò.

⁹ Ma Dii ma mè,

Tiideɔ táaekè gɛ̀n áaɔ̀,

a de beea se,

ma pɔ̀ a weemáo.

Asa aa ma gbéɔ̀ kùkù zìzɔ̀ ù píie,

* 1:1 2Kia 15.1-7 † 1:1 2Kia 14.23-29 ‡ 1:2 Yoe 4.16

5 aa ní ná Edobone ní ɔ́l.
 Ledou pɔ́ aa kèrínɔ́ i dɔ́nguo.
 10 Má tó té fele Tii bíiwa,
 i kú a kpé gbáaɔ́wa.
 11 Ma Dii ma mɛ,
 Edobu táaekè gɛ́n aaɔ́,
 a de beea se,
 ma pɔ́ a weemáo.
 Aa pɛ́le ní daɛɔ́zi ní fɛ́ndao,
 aai gbɛ́e wɛ́nagwao.
 Aa pɔ́kúmabɔ́bɔ́má zɛ́zɛ́sai,
 an pɔ́ fɛ́ańzi i kpáleo.
 12 Má tó té fele ní búsu Temaniwa,
 i kú a mɛɛ́wia Bɔ́zela kpé gbáaɔ́wa.
 13 Ma Dii ma mɛ,
 Amɔ́nibɔ́ táaekè gɛ́n aaɔ́,
 a de beea se,
 ma pɔ́ a weemáo.
 Aa Galada búsu nɔ́sindeɔ́ pùì,
 ké aa ye ní búsu káfi yáí.
 14 Má tesɔ́ ní mɛɛ́wia Labawa,
 i kú a kpé gbáaɔ́wa.
 Zikawii iɔ́ dɔ́,
 zaa'lan gbáa i feleńgu,
 15 wi tá ní ní kiao zɛ́ɔ́ ɔ́,
 aapi ní a İwaɔ́ sánu.
 Ma Dii máme má ò.

2

1 Ma Dii ma mɛ:
 Mɔ́abuɔ́ táaekè gɛ́n aaɔ́,
 a de beea se,
 ma pɔ́ a weemáo.
 Aa Edobu kía ge kpása
 e aá wáɔ́ gò túfu ɔ́.
 2 Má tó té fele Mɔ́abuɔ́wa,
 i kú Kelio kpé gbáaɔ́wa.
 Mɔ́abuɔ́ gaga zɛ́ zɔ́a guue
 gɔ́ɔ́ pɔ́ wále kúkuake,
 wále mɔ́ pé.
 3 Má ní dɔ́aana tɔ́bɔ́zɛ́,
 mí aá İwaɔ́ deɛɛ́aáɔ́.
 Ma Dii máme má ò.

Yá pɔ́ a Yudaɔ́ n İsailibɔ́ le

4 Ma Dii ma mɛ,
 Yudaɔ́ táaekè gɛ́n aaɔ́,
 a de beea se,
 ma pɔ́ a weemáo.
 Asa aa gí ma ikoyáie,
 aalibɔ́ yá pɔ́ má dileɔ́ kúao.
 An tǎaɔ́ mé ní sásá,
 eede pɔ́ an deziɔ́ teiɔ́.
 5 Má tó té fele Yuda búsuwa,
 i kú Yelusaleu kpé gbáaɔ́wa.
 6 Ma Dii ma mɛ,
 Isailibɔ́ táaekè gɛ́n aaɔ́,
 a de beea se,
 ma pɔ́ a weemáo.
 Aaí gbɛ́maaɔ́ yía zɔ́ɔ́ ɔ́ ɔ́a yáí,
 aaí taasideɔ́ yía kyale flaboane yáí.

7 Aaí 5z3 wēnadeɔwa būsú'ufāau,
aaí gbāasaideɔ yá málené.

Né ní a maeo aaí gbada wéndia douwa,
aaí ma tó pó a kua adoa ɔ̀kpa.

8 Aaí ní wó poo sa'okliɔ sae píi
zwāa pó aa a tɔ̀masímáwa.

Aaí v̄eé lú ní 5a pó aa símáo
aa mi ní táakpeu.

9 Mámé ma Amoleɔ kàaleé yāa,*
baa ké aa gbāa lán sede líɔwa,

mé aa gbāa lán sé ḡn giúwa.

Ma ní kaale píi, néfēnen gbēzɔɔ.

10 Mámé ma bɔ́ano Egipi,
ma dɔ́aaé guwaiwaiu w̄é bla,
má tò Amoleɔ būsú ḡó á pó ū.

11 Ma á néeɔ díle anabiɔ ū,
má tò á èwaasoɔ nízia kpāa.†

Isailiɔ, siana mále oéo lò?

Ma Dii mámé má ò.

12 A nae gbé pó aa nízia kpāapiɔwa aa v̄emi,
á díle anabipiɔne aasu anabikeke lɔo.

13 A ma! Má á ke d̄éɔd̄éɔe,
lán zugo pó p̄wen aso sea í pó ke d̄éɔd̄éɔwa.

14 Gbé kāsakaso b̄kii eo,
ḡosaɔ e b̄ ní gbāa yáio,
neḡonaɔ e nízia misio.

15 Kázunaɔ f̄s ze gio,
bāwāadeɔ e b̄o,
s̄deɔ e nízia misio.

16 Baa neḡon w̄ɔɔdeɔ
aa b̄asi ɔ̀gii ḡo beeé.

Ma Dii mámé má ò.

3

1 A Isaili bui pó ma á b̄le Egipi,
à swákpa à yá pó ma m̄e a á le ma.

2 Dúnia buiɔ guu píi áme ma á sé.

A yáí má v̄ai pó á k̄e wíe á musu.

Amosi anabikekea b̄ Dii kíie

3 Gb̄eɔn plaɔ ɔ̀ tek̄i k̄yāmasaia?

4 N̄ɔ́omusu í p̄na dào guu p̄ble esaie?

N̄ɔ́okusi í pala a t̄oou n̄ɔ́kúsaie?

5 Tó b̄ae i zu fiio,

a e á aà k̄ie?

Tó ba i e pó k̄uo,

a bilee?

6 Tó wá z̄iḡaalè w̄éleu,

s̄ó lí ké gb̄éɔguo lé?

Tó músi ḡé w̄éleu,

Dii mé t̄oo lò?

7 Dii Lua lí yá pó a zeòe ke
oa a z̄òblena anabiɔne saio.

8 N̄ɔ́omusu p̄na,

dé v̄ia a ḡí k̄úii?

Dé Dii Lua a yá'òè,

à ḡí a kp̄awakeii?

Yá pó a Isailiɔ le

* 2:9 Iko 3.8-10 † 2:11 Nao 6.1-8

9 A kpàwàkε Asedoda kibedeᵋne
 ní Egipi kibedeᵋ à oné,
 aa káaa Samali gbèsisíᵋ pᵋleu,
 aai gili zᵋᵋ pᵋ gèu e

ní gbáa pᵋ wàle mᵋ a gbéᵋneᵋ.

10 Ma Dii ma mē,
 gbáadeᵋ yákea a dᵋᵋwa dᵋᵋ.

Aaí gbéᵋ wεtá aa ní taiinke,
 aaí ní àizeᵋᵋ naaa aa taᵋ ní be.

11 Bee yáí ma Dii Lua ma mē,
 ibeᵋᵋ mᵋ lia á bùsuzi,

aa á gbáa mide,
 aai á kibe pᵋᵋ séle.

12 Ma Dii ma mē,
 lá sādána í a sá gbá miᵋna

ge a swá miᵋna bᵋ nᵋᵋmusu lézi,
 màa Isailiᵋ pᵋ kú Samaliᵋ bᵋ kaso,

gbéᵋ pᵋ zᵋle ní lii bélebelewapiᵋ.

13 Ma Dii Lua Zígᵋde ma mē,

à swákpá à ma,
 í Yakᵋbu buiᵋ gbaᵋ laai.

14 Tó mále Isailiᵋ táae wíné ní musu,
 má sa'okliᵋ pᵋ kú Beteliᵋ kóba zᵋzᵋ mà kwe tᵋle,

mí sa'oklipiᵋ dúuzᵋ.

15 Má á guantēmblekpeᵋ

ní á íampuublekpeᵋ wíwíe,

má kpé pᵋ a zāblémá

ní wesa swaapipiᵋ daaíe,

mí a kpé zᵋᵋᵋ gboo píi.

Ma Dii máme má ᵋ.

4

1 A Basana zununuᵋ, à yáe bee ma,

á nᵋᵋ pᵋ a mèkpa Samali sísipᵋleuᵋ!

Í gbáamᵋ wēnadeᵋne,

í taasideᵋ wεtá,

í o á zāᵋne aa idá dᵋ à mí.

2 Ma Dii Lua ma legbè ní ma kuaadoakεᵋ,

ma mē gᵋᵋ lé mᵋwá

wa kokoaka á gbéᵋ kᵋnaᵋzi,

wi á séle táánᵋ ní mᵋ kóoloᵋ.

3 A baade a bᵋ a aεᵋᵋawa sᵋsu bíifoou,

wi táánᵋ zᵋzᵋ ũ.

Ma Dii máme má ᵋ.

Isailiᵋ swágbáakea

4 A gi àᵋ gé Beteli, í táaεke we.

A gi àᵋ gé Gilligali, í ea táaεke bᵋ.

Aliᵋ sa'o á diiᵋwa we lá gu lé dᵋ,

íᵋ á pᵋ kwide kpa we wē áaᵋ ní wē áaᵋᵋ.

5 Aliᵋ pēε sea kpaᵋ sa'okiwa sáaukpabᵋ ũ,

í pᵋ pᵋᵋ ma gba kpàwàkε wá ma,

á Isailiᵋ, asa bee kea á yei.

Ma Dii máme má ᵋ.

6 Wéle piiu má tò á lekpeᵋ lé yᵋᵋ bᵋ,

uale ní ualeᵋ má tò a kua blewa,

kási í ea su ma kíio.

Ma Dii máme má ᵋ.

7 Ké á gᵋᵋ mᵋ áaᵋ wá pᵋkeke,

ᵋ ma á té lou.

Má tò lou má wéleᵋᵋ,

à gí mai wéleɛu.
 Má tò à mà buaeɔ,
 à gí mai buaeɔ, ɔ gu giigàga.
⁸ A gbɛɔ b̄ab̄ab̄abò,
 aa gè wéle ní wéle o í weleí,
 aai e à mòmáɔ,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
⁹ Mi to pówen gb̄osi ní p̄o fukpaaɔ
 á kaaɔ ní á wébuɔ le mòmɔɔ.
 Kwaɔ á kaadɔenaɔ ní á kuɔ blé,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
¹⁰ Ma gagyāɔ káágu,
 lá má kà Egipiɔguwa.
 Ma á ewaasoɔ dède zí guu,
 má tò wà á s̄o náaa.
 Má tò yai gí dà á bòoa,
 á ní lé d̄okli eo,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
¹¹ Ma á gb̄eɔ suumpa,
 lá ma Sɔd̄u ní Gɔmɔɔ suumpawa.*
 A ḡo gòm̄ina p̄o wa ga b̄ò téu ũ,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
¹² A yáí Isailiɔ, má yápiɔ keé.
 Lá má yápiɔ keé Isailiɔ,
 àò kú ní mapi á Lua yákpalekaáno s̄uo.
¹³ A ma! Mí gb̄es̄is̄iɔ kása,
 mi to zà'ana fele,
 mi to gb̄enazina d̄s̄ lá a làasoo de,
 mi to gu d̄o, mi ea to gu si,
 mi taa'o d̄unia guleš̄owa,
 ma tón Dii Lua Zíḡs̄de.

5

W̄enakea Isailiɔne

¹ Isailiɔ, à yáe bee ma,
 mále w̄enale daánɔ.
² Wi Isailiɔ ne s̄ob̄o yāao,
 āma à l̄ele sa mé a fele bo.
 Wà aà tò wúlea a b̄usu we,
 gb̄e ku à ɔkaaázio.
³ Ma Dii Lua ma m̄e,
 wéle p̄o a zīḡɔ b̄òle gb̄eɔn òaa s̄o,
 gb̄eɔn bas̄o mé a su.
 Wéle p̄o a zīḡɔ b̄òle gb̄eɔn bas̄o,
 gb̄eɔn kwi mé a su.
⁴ Ma Dii mále yáe bee o Isailiɔne:
 A ma kíi wele, ío ku.
⁵ Asu gé lousisii Betelio,
 ásu gé Giligali s̄o,
 ásu t̄su Beesebao,
 asa wa tá ní Giligalideɔ z̄iz̄o ũe,
 mé Beteli a ḡo bezia ũe.

⁶ A Dii kíi wele, ío ku.
 Tó màa no,

* 4:11 Daa 19.24

a ma kũ Yosefu buiowa té ũ,
a kũ Beteliwa, gbêe a fĩ deo.

⁷ I yá'íkpa yánadeowa,
mé i yákea a zéwa mále.

⁸ Dii saankifēnenaᵋ kē
rí saankonēandeo.*

I to gusia níni li gudᵋa ũ,
ĩ to gu ƙᵋ si.

I ƙsia í káaa musu,

ĩ to á ma lou ũ búsu píi guu.

Aá tón Dii.

⁹ I to kaale bilē gbāadeowa,

ĩ wéle bídeᵋ ásooke.

¹⁰ Apio sᵋ ilio ye śtan'ona gíyáio,

ĩ za gbé pᵋ í bᵋᵋ rí vāikēnaᵋgu.

¹¹ Lá i gbāable wēnadeowa,

ĩ pᵋwēna śímá,

á kpé pᵋ á bᵋ rí gbè áao,

á e zᵋle rí guuo,

á pᵋeá vᵋe pᵋ á bà,

á e á a imio.

¹² Asa Dii á táae zᵋᵋ dᵋ

rí á duuna pᵋ lé vᵋoo.

I gbēmaᵋ wetā,

ĩ to gbēᵋna flabo, í aà gbae,

ĩ gí taasidēne rí rí yá nao.

¹³ A yáí tò laaide dᵋᵋ lé ƙᵋ kpaaŭa tia kéwa,

asa gᵋᵋᵋ beeᵋ vāle.

¹⁴ A wēle áᵋ yāmaake,

ĩ ke a vāi no,

ké á e áᵋ ku,

Dii Lua Zígᵋde iᵋ kúánᵋ,

lá i o a kúánᵋwa.

¹⁵ Aᵋ za yá vāiu, ƙᵋ ye a maai,

ili yágᵋᵋᵋ a zéwa yákpalekeki.

Wíliᵋ dᵋᵋ, Dii Lua Zígᵋde a gí Yosefu bui kᵋnaᵋ wēnagwaio.

¹⁶ A yáí Dii Lua Zígᵋde mē,

wa búbuape gāeᵋ píi,

waᵋ o zékpaaᵋ guu: Wéee! Wéee!

Wa sèwanaᵋ śisi aa ɔᵋᵋ,

wa o ge'ɔᵋᵋnaᵋᵋ aa búbuape.

¹⁷ Búbuapea aᵋ ku vᵋeᵋbuᵋ píi,

asa Dii mé a pá á búsu.

Dii mé o.

¹⁸ Waiyoo gbé pᵋ lé Dii gᵋᵋ nide!

Akea ále Dii gᵋᵋpi nidei?

Gusia gᵋᵋ, i ke gupua no.

¹⁹ Aᵋ de lá gbé lé báale nᵋᵋmusue,

ᵋ á gᵋ kpá wai páleawa,

ge lá á gᵋ gᵋ kpéu á ɔnà gíwa,

ᵋ mlē aa sᵋwae.

²⁰ Dii gᵋᵋpiá gusiae,

ĩ ke gupua no, gusia níniie.

Baa gupuan beena aᵋ vᵋo.

²¹ Ma Dii ma mē,

má za á dikpeᵋu, má gíe,

má ye á kᵋkáapio gíyáio.

²² Baa tó a sa pᵋ wí a pᵋ káteu á tékū òa rí pᵋwentio, má sio.

* 5:8 Yob 9.9, 38.32

Baa tó a sáaukpa sa'òà ní pò mekpaaò,
 má wése mà gwao.†
 23 A gomala ní á lèsikòfílo,
 má swáse á mɔ̀na sío.
 24 A to yáze de dagua
 lán swa gbakakaawa,
 à tó á yákea a zéwa ligua
 lán swa pò a í lí baowa.
 25 Isailiò, i ke mámè a sa'òà
 a ma gba pò guwaiwau wè blaò.
 26 T́áa Mòbku kpé á sea
 ní saana pò a zeò taao.
 A dii pò á pí áziæpiò† yáí
 27 5 má tó wà táánò Damasi baale.
 Ma Dii mámè má ò.
 Ma tón Lua Zìgòde.

6

Waiyoo Isailiò kia namablenà

1 Waiyoo á gbé pò á kú nièniè Sìbnaò
 ní á gbé pò á kú dòdòa Samali s̀s̀pòleuo,
 á gbé pò á de buiò mide kíao ù
 gbé k̀niò wé lo d̀áziò!
 2 A gé Kalenò à gwa!
 Bò a we í gé Amata m̀ewiau,
 í gé Gata, Filitè m̀ewiau.
 An wélepiò maa de wéle pò á kíao kuulae?
 An bùsu zò de á pòae?
 3 Lá ále e Lua íadaawá gò zà,
 kía pásí gbáableawá káikù.
 4 I wúle á wesa swaa liòwa,
 i òli áziaw á wúleklipiòwa.
 I s̀ánebòò ní gáaena mekpaaò só.
 5 I m̀onale lán Davidi lèwa,
 i lè dafu da ní pò'òbnaò.
 6 I véemi à a dàa bò,
 i nísi òde dò,
 kási ili òòb Yosefu buiò kaalea yá musuo.
 7 A yáí tò áò ku gbé pò wa táínnò káauò guue,
 á lalasi wiio i mide.
 8 Ma Dii Lua Zìgòde
 ma legbè ní ma kuaò ma m̀è,
 má ye Yakòbu buiò íandáa gíyáio,
 má za an zegiklìò.
 Má ní m̀ewia na ní íbèèné ní òzì
 ní pò pò kú a guuò píe.
 9 Baa tó g̀eò g̀ò uae gbèon kwi, aa gagae. 10 Tó gbé m̀ò a dae ge séi, ále bòò à gé tesòiwà, mé à
 gbé pò ulea we là à m̀è: Gbèe kunnò we lè? Ade a wewá: Gbèe ku lao. Ke kilikili, baa Dii t́,
 r̀su sío.
 11 Asa ma Dii ma yádìle ma m̀è,
 má ua zò wíe k̀lékele,
 mí a néna ke yáiyai.
 12 Wí s̀ò baa gbèsi musue?
 Wí sapa ní zuò wee?
 Maa á tò yáze de g̀òé sèwe ù,
 mé yákea a zéwa g̀òé g̀sì ù.
 13 Á pò k̀èna zìblea Lodebaawawa,

† 5:22 Isa 1.11-14 ‡ 5:26 Zin 7.42-43

a m̀e a Kaanaiũ s̀i r̀i á z̀ia gb̃aaoc.
¹⁴Ma Dii Lua Z̀ig̃ode ma m̀e:
Isailio, mále t́kpa buieu à feleánɔ,
i wét̃eam̃é za Amata b̃oleu e Isida Wisidei.

7

Kwaɔ

¹Yá p̃s̃ Dii Lua òl̃m̃een ke: Má è Dii b̀ò r̀i kwaɔ p̃k̃ek̃e daaleg̃ɔ, p̃s̃ p̃s̃ w̃i kpa kíawa k̃ek̃e a gb̃ea. ²Ké kwaɔ t̃ole p̃s̃ s̃ò p̃ii aa láa, ma m̀e: Dii Lua, s̀uũuke! B̃s̃ Yak̃abu buio e aao kuòì? Asa aa k̀è f̃f̃eñũ. ³Ɔ Dii yápi b̀ò a ǹs̃eu à m̀e, bee a ke lo.

Té

⁴Yá p̃s̃ Dii Lua òl̃m̃een ke: Má mà Dii Lua lé m̃e á yákpaleke r̀i gb̃é r̀i t̃eo. T́epi ísia z̃ɔ í bà, ̃ à k̀ù Isaili búsuwa. ⁵Ɔ ma m̀e: Dii Lua, n yá na! Tuélé! B̃s̃ Yak̃abu buio e aao kuòì? Asa aa k̀è f̃f̃eñũ. ⁶Ɔ Dii Lua yápi b̀ò a ǹs̃eu à m̀e, beepi a ke lo.

P̃s̃susugwabɔ

⁷Yá p̃s̃ a òl̃m̃een ke: Ma Dii è z̃ea bíi s̀usu sae, a p̃s̃ s̀usugwabɔ k̃ua. ⁸Ɔ à ma la à m̀e: Amosi, b̀ò r̀i èi? Ɔ má w̃èwà ma m̀e, p̃s̃ s̀usugwabɔe. Ɔ à m̀e:

Gwa, ma p̃s̃ s̀usugwabɔ p̃òo ma gb̃é Isailiɔwa,
má s̀uũuke r̀iñɔ lo.

⁹Wa Isailio gules̃i p̃s̃ aa b̀ò daaí,
wa Izaaki buio sa'ok̃i w̃iw̃i.
Má fele Yeloboaũ b̃ewa r̀i f̃endaoc.

Amosi ñ sa'onkia Amaziao

¹⁰Ɔ Beteli sa'onkia Amazia gb̃é z̀l̃ Isailio kí Yeloboaũwa à m̀e: Amosi lé lekpaainzi r̀i gb̃é Isaili búsuu. B̀usude: aa aá yá f̃s̃ lo. ¹¹Asa à m̀e wa Yeloboaũ de r̀i f̃endaoc,

wi Isailio k̀ú k̀ú r̀i búsuu,
wá t̃áriñɔ z̀l̃z̃ɔ ũe.

¹²Ɔ Amazia m̃ò ò Amosie à m̀e: Gu'ena, báasi ñ ta Yuda búsuu, ñɔ ble r̀i á nabikek̃eawa we. ¹³Nsu ea m̃ò á nabikek̃ei Beteli la lo, asa sa'ok̃i p̃s̃ í k̃ia gba gb̃aa ku lac. ¹⁴Ɔ Amosi a z̃ásí Amaziawa à m̀e: Anabi ge á nabi g̃ali gb̃een ma ũ yá seo. Sád̃anan ma ũ, kaad̃em̃blea d̃e má d̃s̃. ¹⁵Sád̃api guu ̃ Dii ma seu, a òm̃e má ge á nabikek̃e a gb̃é Isailioñe. ¹⁶Swákpa ñ Dii yáma sa. N m̀e,

másu á nabikek̃e Isailio yá musuo,
má s̃u ṽai p̃s̃ a Izaaki buio le oo.

¹⁷Aỹam̃eto Dii m̀e,
n na a k̃áaluaka w̃éleu,
wa ñ néɔ d̃ede r̀i f̃endaoc g̃ɔe r̀i ñoc̃o.
Wa ba ỹ ñ búsuwa,
wi kpaalek̃e.

Wa Isailio k̀ú k̀ú r̀i búsuu
wá t̃áriñɔ z̀l̃z̃ɔ ũ,
ní ga luaỹá d̃nsaiɔ búsuu we.

8

Libe mai kaa gbi guu

¹Yá p̃s̃ Dii Lua òl̃m̃een ke: Ma libe mai è ká gbi guu. ²Ɔ Dii ma la à m̀e: Amosi, b̀ò r̀i èi? Ɔ má w̃èwà ma m̀e: Libe mai má è ká gbi guu. Ɔ à èa òm̃e:

Ma w̃em̃a ma gb̃é Isailiɔwae,
má s̀uũuke r̀iñɔ lo.

³Ma Dii Lua ma m̀e,
g̃ɔ bee ma kp̃e lesia a li ɔ́ba ũe,
g̃ɔ g̃ kp̃áe gupiiu kp̃ène.
Gu a ke kílikili!

⁴A yáe bee ma,
á gb̃é p̃s̃ i gb̃able taasid̃owa,
i w̃enad̃e m̃ide á búsuu.

⁵I me: M̃ò dafu dikpe a láa wà e wá p̃w̃ena yía b̃oc̃e ni?
G̃ɔ kpele kámabog̃ɔ a g̃é wà e wá d̃s̃ w̃éi?

Wá zaa néna daue, wí a ɔa káfi,
wá wá kilooɔ lile, wɔ gbɛble.

⁶ Wá wɛnadeɔ lú ní ánusuo,
wí taasideɔ se zɔɔ ũ,
ké baa wá kyale fla aai e bówɛɛo yái.
Wá pówena yía ní a bisaoe.

⁷ Ma Dii Yakɔbu buib Lua gawide,
ma legbè ní ma kuaɔ ma mè,
an yákae a sámagu bauo.

⁸ A yái tɔɔle a lualua,
gbé pɔ kálɛwàɔ i búbuape nípii.
Bùsu a loo lán Niili í gbakakaawa,
a ya i ea kpále lán Egipi swapi iwa.

⁹ Ma Dii Lua ma mè,
gɔɔ bee má tó íatɛ gɛ kpéu
gɔɔ pɔ à kà minanguo,
má tó gu si fáane gbáa zá.
¹⁰ Má á dikpeɔ lileɛ búbuapegɔɔ ũ,
á lesiaɔ i gɔ wɛnaleɔ ũ.

Má tó à zwànkasaɔ kákaála,
á baade i a mi wa gbáigbai.
Má tó gɔɔpi àɔ de
lán nɛgɔɛ mɛndona gaa ɔɔbwa,
gɔɔpi i mide ní pɔsiao.

¹¹ Ma Dii Lua ma mè,
a gɔɔ lé mó
má tó nɔana ká á bùsuu.
I ke ble ge í nɔana no,
swákpaa ma yá ni mé aɔ á de.

¹² Wa báabáabo ísia baa ní ísia baaɔ,
wa bebe za gukpe e be'ae.
Aa kpáleke ma yámaai,
kási aa mao.

¹³ Gɔɔ bee wéndia maaɔ
ní gɔsa gbáaɔ yèɛɛ a láa imi yái.

¹⁴ Gbé pɔ aai legbè ní Samali táa tóɔɔ
ní gbé pɔ aai me ní Dā dii kuaɔɔ,
ní gbé pɔ aai me ní gea sa'oi Bɛɛɛba gbáaɔɔ,
aa kpaguae, aa fele bau ɔɔ.

9

Isailis midea ní sua ní pɔ ziuo

¹ Ma Dii è zea a gbagbaki sae à mè:
Gbèpele misona lé, kpeele gí i dee,
ma kpépi i kwe ká gbépiia,
mí gbé pɔ bɔɔ dede ní fɛndao.
An kee a e bɔɔ,
baa mɛndo a e piliao.

² Baa tó aa eyɔ̄ aa tà e bɛdau,
má ɔpelemá wee.
Baa tó aa gè za musumusu,
má ní bua wee.

³ Tó aa gè ùle Kaameli gbè misonau,
má ní gbesele má gé má ní kúkū wee.
Tó aa sòlbmɛɛ ísia zle,
má o ísia mlɛɛ aà ní só wee.

⁴ Tó an wèleɔ ní kúkū aa táɔnɔ zizɔɔ ũ,
we má tó wà ní dedeu ní fɛndao.
Má wéterizi ladaama yáie,

i ke maakeané yáí no.

⁵ Ma Dii Lua Zigóde,
mi oká tólewa, i yó,
gbé pó kú weo i búbuape pii.

Mi to búsu loo
lán Niili í gbackaawa,
i ea kpále lán Egipi swapi íwa.

⁶ Ma a kúkú kè, má didikša musu,
ma a ē kpále dūniawa.

Mi ísia káaa musu,
mí tó à ma lou ū dūnia guu,
ma tón Dii.

⁷ Ma Dii ma mē,
á Isailio, a kemee dou ní Etiopioe.

Lá ma á bóle Egipi,
mi Filitio bóle Keleti,
ma Silio bóle Kiio lé?

⁸ A ma! Ma Dii Lua,
ma wemá á búsu duundewa
má á kpalapi mide dūniau,
ama má Yakubu buio kaale mímiio.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Má yádile,
mí tó wà Isailio fáfá buipáleo guu pii
lá wí pówena ká gbaana guu wà fáfáwae,
baa a wén do a léle zílēo.

¹⁰ Duunkena pó kú ma gbéó guu,
aai me vai a sōnzi à gbasá ní leo,
wa ní dede ní fēndao rīpiie.

¹¹ Goo bee má ea Davidi bezi bo,
mí a gufooo keke.

Má aá ua pó gapi vu,
mí uapi fēle lá a de yáawa,

¹² aai gō Edou bui kōnao ví
ní buipále pó ma tó kúmáó pii.*

Ma Dii pó má yápi ke,
máme má ò.

¹³ Ma Dii má mē goo lé mó
ké sápanao aao be pōkekēnao iau,
wáli pótō e vēekekeka ao láa.

Baa gbēsīsio vēe ke,
vēe na io di sīspole píiu.

¹⁴ Má su ní ma gbé Isailio ní pá ziu,
aa ea ní wēle ziao kále aa zōleu.

Aali vēebu ke, aai a imi,
aali kaaó da, aai a libe ble.

¹⁵ Má Isailio pe ní búsuu,
gbēe a ní wo búsu pó má kpámápiu bau loo.
Ma Dii á Lua máme má ò.

* 9:12 Zln 15.16-17

ABADIA Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Lá nénæ beeá yá pɔ́ Lua ò Èḍɔɔ (Esau buiɔ) yá musu láasoo pɔ́ aa kè Isailiɔ (Esau dáuna Yakubu buiɔ) yá musu yáí. Èḍɔɔ zɔ́læ ísida wiside sæ ɣeɔmidɔkí oi, ɔ́ aaɔ́ ibelese ní Isailiɔ ɔɔɔpii. ɔɔɔ pɔ́ wà zìblè Yuda bùsuwa mé wà Yelusaleü sí, an íbele ɣè e a léwæ. I ke kè aai mɔ́ ðò ní gbéleɔ ado no, aa ní bùsu saalo sè ní pɔ́ üe, ɔ́ aa ɣè Yelusaleüdeɔ pɔ́ sèle.

Wà lápi kè Babilonideɔ Yelusaleü sia gbæ e wàɔ ɣè Yesu Kilisi ii wè 587. A guu ánabi Abadia ò Èḍɔɔne aa kaale ní Isailiɔ íbeɔ kɔ́niɔ sánuε. Beewa à Isailiɔ nòse níniné. Lua mé a yá gbèzà o, a mɔ́ yákpalekei ní bui pìio!

Yadaa Èḍɔɔla

¹ Yá pɔ́ Abadia èn ke:

Yá pɔ́ Dii Lua ò Èḍɔɔ* musuε.

Wa baomà à b̀̀ Dii k̀̀í,

à gbé zì buiɔwa aà oné:

A fe! Wà ɣè Èḍɔɔwa zìu.

² Èḍɔɔ, à ma!

Má tó à ɣɔ́ kpεε buiɔ guue,

wa sakaágu à ke zài.

³ A káamai mé á sásá.

A gbé pɔ́ a gbε kè á kpé ü

á zɔ́leu musumusuo,

í o á sɔ́ guu à mε,

í gbèe e à fɔ́ á bua à á né zìleɔ.

⁴ Baa ké á da musumusuo lán baewa,

mé á á sakpe dà saanaɔ sɔ́ɔu,

má á báε za weε.

Ma Dii máme má ò.

⁵ Tó kpáíɔ mé ɣèázi gwá,

ge tó kpáíweliweɔ slázi yáa,

pɔ́ pɔ́ an pɔ́ ðwà ɔ́ aa se adoo lò?

Tó véεkɔzɔ́zɔ́naɔ m̀̀ sí á búu sɔ́,

vèε kɔ́na ɔ́ aa tóéo lò?

Kási á kaaleε.

⁶ Esau buiɔ, wa á pɔ́ naaaε míɔ,

wa á áizeε pɔ́ uleɔ sèle.

⁷ Bui pɔ́ an lé douánɔ́ á yá á bùsuu,

gbé pɔ́ naánɔ́ á sásá, aai zìblewá,

gbé pɔ́ í ɔ́káaaɔ filifilimbakpaé,

áɔ a yá ðɔ́.

⁸ Ma Dii ma mè,

má Èḍɔ́ bui ɔ́nɔnaɔ dεdε ɣɔɔ bee,

yáḍɔnae a ɣɔ́ Esau gbèsí sí musuo.

⁹ Gili a ɣè Temani negɔ́naɔgu,

aa míde nípii Esau gbèsí sísideɔ dεdεau.

¹⁰ A ɣɔ́ ní wíɔ,

wi á míde, áɔ ku lɔ́,

yápasí pɔ́ á kè

á dáuna Yakɔbu buiɔne yáí.

¹¹ Ké buipáleɔ lé ní áizeε sèle,

ké bui zìlopiɔ ɣè Yelusaleü,

aale líkpa a yá musu,

á kú we lá á douínɔ́wæ.

¹² A maa yáa á dáuna buiɔ gwaa keé na an wεtáɔɔɔ.

I kú á pɔ́ ke na Yudaɔ kaaleɔɔɔ,

* 1:1 Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amɔ́ 1.11-12, Mal 1.2-5

i kũ à yamɔsekpa an taasikɛapi guuo.

¹³ A maa yáa à si ma gbé̄ wé̄leu an yá'eapi guuo.

I kũ an gwaa kɛ́ na an yá'eapi guuo,

i kũ à ní àizɛɛ naaa an yá'eapi guuo,

¹⁴ A maa yáa à zɛa zenankpaau an gbé̄ pɔ́ lé bàale dea yáio.

I kũ à ní gbé̄ pɔ́ bɔ́ kúkũ à kpámá an wétɛagɔ́pio.

¹⁵ Ma felea ní bui píio gɔ́ ká kái,

mí kɛ́ lá á kènéwa.

A yákeɔ wi á musu.

¹⁶ Lá a imi ma sìsì pɔ́ a kua adoa musu,

màa bui píi a imi we zɛsai.

Aa ma pɔ́kũmabɔ́bɔ́ma ípi gbé̄,

aai gɔ́ lán wi ní i yáaowa.

¹⁷ Má gbé̄ suaba Sìna gbɛ musu.

Aɔ de ma pɔ́ ũ,

Yakɔbu buiɔ i ɛa ní pɔ́ sí.

¹⁸ Yakɔbu buiɔ aao de lán téwa,

Yosefu buiɔ aao de lán tévuawa,

Esau buiɔ iɔ de lán sè giiwa.

Aa kũ Esau buipiɔwaɛ míomi,

an gbé̄e a bɔ́o.

Ma Dii máme má ò.

¹⁹ Ma gbé̄ pɔ́ kú Negeveɔ i gɔ́ Esau gbè̀sìsì wí,

an gusalaladeɔ i Filitɛɔ bùsu sí

ní Èflaiũ bùsuo ní Samali bùsuo.

Bèyámɛɛ buiɔ sɔ́ aai gɔ́ Galada bùsu wí.

²⁰ Isaili zìzɔɔ i gɔ́ Kanaa bùsu wí e za Salepa,

Yelusaleũ zìzɔɔ pɔ́ kú Sefalaɔ i gɔ́ Negeve wé̄leɔ wí.

²¹ Suabanaɔ dede Sìna gbè̀sìsìwa,

aai yákpaleke ní Esau gbè̀sìsìdeɔ,

kpala i gɔ́ Diie.

YONASI

Yá pò kú láε bee guu

Anabi pò wèele à gí zíkèi yá pò Lua díleewa lápi a yá dàu a siuwèe. Yonasi lé bàale Luac, ama i keo. Yá pò kè lápi guu í kárigu, mé í yádadané maamaa.

Anabi Yonasi yákeao lé síanaeò bòòleke: Lua ye Isailiozi rítèeò, a ye bui zìllo pò aale aa yádaozie lo. Tó Lua gbéò gbà laai, mé aa aa yámà aa nòselile síana, aa sòu lo maà gòopii à wétèamòané bò a nòseu. Òme dúnia pòpii dii ù ado, atèsa ga rí wènio dòòu. Tó à sùuukè rí duunkenaò, anabio suli tó à kené ñio.

Bee gbèa Yonasi lá yá'íao rí yòò rí sea pò anabi a keò òwèe. Yá beeo pii a fò gbé pò Lua zì dānèò leε. Ale dadawèe ké Lua lí pākpa a anabizi gòò pò yá yàwà ge gòò pò a ku adoo, ge baa tó àle bàalè à ta zàzà, asa Lua sòu mà à εa yáε bee bòòlekeε lo: Lua ye gbépiizi, ili gbèe tēboo.

Yesu Yonasi yá sè à a gaa rí a vuao yádaòné, 5 à Ninivadeò nòselilea yá sè a nòselilea dàò gbéòne (Matie 12.38-42).

Yonasi bàalea Diie

¹ Dii yá'ò Amitai* né Yonasiε à mè: ² Fεε gé mεεwia zòò Niniva, ní wiidò má, asa an vāikea ma le. ³ Ò Yonasi bàalè Diie à mipè Taasisiwa. Ké à kà Zope, à gó'ílèna è we, àle gé Taasisi. Ké à fíabò, à síu rí gbé pò lé gé weo. Ale bàale Diie. ⁴ Dii ían gbāa gbāε ísiau, 5 zàa'ían pásí fεε ísíaa e gó'ílèna ye wíwii. ⁵ Vía gobònaò kù, baade lé wiile a diiwa, 5 aa gópi asoò bòò lé ká íu, gó e yáfúkù. Yonasi s5 à píla gè wùle gó kpea, 5 à gè rí io. ⁶ Gobònaò gbèzòò gè àà lè à mè: Bó í ríle o máai? Fεle wiile n diiwa, wíliò d5ò tó a wá wegwa wà bò kaale lézi.

⁷ Ò aa òk5ε: A mò wá líkpa wà e d5 gbé pò gèwázi rí kísiaεo. Ké aa líkpa, 5 à Yonasi sè. ⁸ Aa àà là aa mè: Owèe, gbé pò rí de a ù, n gbé pò n gèwázi rí kísiaε tao. Zì kpele ni kei? N bò má ni? Bùsu kpele gbén n ùi? Bui kpelen n ùi? ⁹ A wémà à mè: Ebelun ma ù. Dii Lua Musude pò ísia rí tóleo kè 5 mi sísi. ¹⁰ Ò vía gbépiò kù, an nisína vù, aa òè: Bó yá rí kè máai? Gbépiò d5 ké àle bàale Diieε, ké a òné beewa yáí. ¹¹ I wetà rí rí zuzuao, 5 aa àà là aa mè: Kpelewa wá ke ísia busawèi? ¹² A òné: A ma se à ma zu ísiau, i busaé, asa má d5 máme ma gèázi rí zàa'ían gbāaε beeo. ¹³ Aa ná góliawa ké aa e bua, ama aai fò, asa í wetà rí rí zuzuaoε. ¹⁴ Ò aa wiilè Diiwa aa mè: N yá na Dii! Nsu wá kaale gbéε bee wèniòba yáio. Dii, nsu wá díle táadeo ù àa dea yá musuo, asa n n pòε dàwèeε. ¹⁵ Aa Yonasi se zù ísiau, 5 ípi pásí kpale. ¹⁶ Dii gbāa yá gbépiò vīakù maamaa, 5 aa sa'òwà aa lekèwà.

2

Yonasi wabikea kpò gbèu

¹ Dii tò kpò gbène mò Yonasi mò,* 5 à kè kpòpi gbèu fáane àà5 gwāasín àa5. ² Kua kpòpi gbèu Yonasi wabikè Dii a Luawa à mè:

³ Ma lezù Diizi ma yooyea guu,

5 a wèa,

kua beda nònau ma wiilè,

5 à ma yámà.

⁴ N ma zu ísia í títiu

e za a nònau,

ís5 dèdèa rí ikooaò,

n idāazlò táa'ò ma mia.

⁵ Ma mè ma yá kú n s5u lo,

kási má εa wesi n kpé pò a kua adoale.

⁶ I ma kú ma n5ε,

ísi ma mò,

wáa fía ma mii.

⁷ Ma kpale e gbéslslo zínau,

dúnia zé pò wèa vío támale.

Ò n ma bò gbáou,

n ma mísi, Dii ma Lua.

⁸ Ké má ye ánuatoi,

* 1:1 2Kia 14.25 * 2:1 Mat 12.40

Dii, n yá d̀magu,
 5 ma wabikèma,
 à n le za n kpé p̀ a kua adoau.
 9 Gbè p̀ lé t́aa gbagbaɔ aa ke báaa vío,
 10 ama mapí, má sa'oma ní sáaukpaao,
 má lé p̀ má kèma flabo.
 Dii mé í ní suaba.
 11 Dii yá'ò kp̀píe, 5 à Yonasi písi sístia.

3

Yonasi gea Niniva

1 Dii yá gèn plaade oa Yonasiɛ guu Dii mè: 2 Fele gé mɛɛwia z̀ɔ Niniva, ní yá p̀ má òne kp̀awakeu. 3 ɔ Yonasi fèle gè Niniva lá Dii òɛwa. Niniva s̀ mɛɛwia z̀ɔɛ maamaa. P̀aa wélepi ka tá g̀ɔ aã ù. 4 A gè wélepiu à t́aa'ò g̀ɔ do, 5 à nà kp̀awakeawa à mè: G̀ɔ bla mé g̀ kè Lua Niniva dúuz̀. 5 Ninivadeɔ Lua yá sí, 5 aa leye kp̀awakè aa zẁankasə k̀akaríla, néfènen gbèz̀ɔ.*

6 Ké a bao Niniva kía lè, à fèle a ǵnaa à a gomusu wòlo z̀, à zẁankasa k̀akaala à z̀lè tífuu. 7 A mè wà kp̀awake a wéleu wà mɛ: Lá kí ní a íwaɔ dílen ke: Gbènazinaɔ ní p̀tuɔɔ píi, ble su gè ní léuo, aasu imio. 8 Gbènazinaɔ ní p̀tuɔɔ aa zẁankasa k̀akaríla nípii, aaɔ wiile Luawa aaɔ zeaala. Baade b̀ a zé váiu, i ɔbole yápsíu. 9 Déme í d̀ tó a wá wèngwa à a ǹsɛ suumpa, aa kyáwáa láa, wí b̀ kaaleui? 10 Ké Lua ní yákea è, lá aa b̀ ní zé váiu, à ní wèngwà, i to músi p̀ a díle à kp̀arízi ní le lo.

4

Dii gbè wèngwaa dadaa Yonasiɛ

1 Yápi kè Yonasiɛ íi maamaa, 5 aa p̀ pa. 2 A wabikè Diiwa à mè: N yá na Dii! Mí yápi o za ma búsuu lé? Bee yáí ma d̀aa bàalè mále tá Taasisiɛ fá! Asa má d̀ kè ní s̀uu ní s̀sobio ví. N p̀ lí pa kpaao, ní gbèke ví z̀ɔ, ni íadama b̀ n ǹsɛ.* 3 Tiasa Dii, ma sé, asa ma ga sí ma kuawa.† 4 Dii òè: A maa n p̀ p̀ae?

5 Yonasi b̀ wéleu, à z̀lè a gukpe oi. A yáayáasu d̀ we, a ku a guu, àle gwa yá p̀ a wélepi le. 6 ɔ Dii tò ladaadaa fèle uedà Yonasia, kè aa taasi e lao. Ladaadaapi yá Yonasi p̀ kèna maamaa. 7 Ké gu d̀, 5 Lua tò k̀ɔ m̀ ladaadaapi z̀, 5 à giigaga. 8 Ké íatè gbàak̀, Lua b̀ ní ían wáao gukpe, 5 íatè lé a le a miwa. Aà yèè làa, 5 à ga nidè à mè: Ma ga sí ma kuawa. 9 ɔ Lua òè: N p̀paa ladaadaa bee yá musu zévíe? ɔ à mè: A zé ví, ma p̀paa kà à ga imɛ. 10 ɔ Dii òè: Ladaadaa p̀ ní a taasikɛo, níme ní tò à b̀le à gb̀o, 5 n wènakèè. A fèle gwáasin doe, 5 à míde gwáasin do. 11 Mapi s̀, a maa má wènad̀ mɛɛwia z̀ɔ Ninivaɛo lé? An gbè p̀ aa ɔplaa d̀kè ní zèeooɔ dasi de òaasoo leɛ basooloa (120.000), mé an p̀tuɔɔ kè zài.

* 3:5 Mat 12.41, Luk 11.30, 32 * 4:2 Bəa 34.6 † 4:3 1Kia 19.4

MISE

Yá pò kú láe bee guu

Anabi Mise ku Isaia gɔɔe, à zíkè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 740 e 700. Lá Isaia kèwa, à yá'ò Yudaone gɔɔ pò Asili zlgɔɔ lé gbàamɔné.

Mise lezà a gbépiowa an búsu ní n mɛɛwiao yá musu, à mè yá pò Isaili búsu mɛɛwia Samali lè a ní le sɛe. Wà lèle Samalipiwa e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 721. A mè yá pò a ní lépi de an duunaò gbe ùe, atɛsa yázesai pò di ní guu. A yáò gbèamá Luae, à yápiò gbèa an gbèzɔɔ ní ní gbàadeowa, àizɛɛdeò ní dɔaanaò ní yákpalekenaò ní sa'onao. A zɔadò anabi pò aai gbéò sásá ní yá nana oanéowa, asa aali oné aa nòselileo.

Mise gbéò gbaa laai guu àle wɛɛle gbé pò aale a yámaò láasooke, aa zé maa sé, aai zíkè Lua pɔeáwa, aaiò kò yáma, aaiò yekɔi (6.8). A èa Lua a gbéò suabaa yá baokpànè l.

Mise lá waaso leɛ plaò yá pélepeleakɔue. Lua mè á yákpaleke ní a gbéò, í ní swágaga (1-3, 6.1-7.7), ɔ à suabaa legbènè lɔ (4-5, 7.8-20), à mè á surinò ní pá ziu à ní na kía pò a bɔ Davidi bui guue a ɔzɔ (5.1-4).

Yákpaleke a ní Samalideò ní Yelusaleudeò

¹ Dii yá'ò Mɔɛɛe gbé Misee Yudaò kíaò Yotaú* ní Aazao† ní Ezekiao‡ gɔɔ. Yá pò ku Samali ní Yelusaleúowa ɔ Dii òè à mè:

² Bui píi, à swákpá,
dúnia ní gbé pò kú a guu,
à ma yáma ápii.

Dii Lua lé bɔbɔánɔ
za a be pò a kua adoau.

³ Gwa! Dii bɔ a kúkii,
à pila, àle taa'ò dúnia guɛsɔwa.

⁴ Gbèsísɔ lé yó aà zíc
lán zɔsa pò kú té saewa.
Aale bàale lán í pò lé pila sístɔwawa,
mé guzulɔ lé wéaa.

⁵ Bee a ke píi Yakɔbu buiò táae ní Yudaò duunao yáie.
Bóme Yakɔbu buiò táae úi?
An mɛɛwia Samali táaò nolo?
Yudaò táagbagbakí kú má ní?
An mɛɛwia Yelusaleú nolo?

⁶ Bee yáí má tó Samali gɔ bezia ú,
iò de gu pò wa véebu kéu ú.
Má a gbeò kóle guzulɔ,
ní a édaalekíò bɔ gupuaú.

⁷ Wa a táaò wíwi píie,
wi tɛsɔ gba pò wà m̀òò ní kpéuwa.
Má aà diipiò dúuzɔ píie.
Lá wà gbapiò káaa káaluao aseá ú,
wa taò à ɛa gɔ káaluao aseá ú lɔe.

⁸ ɔ Mise mè:
A yáí tò má ɔɔl, má búbuape,
máò be búu kyalesai.
Má wiile lán gbégbonawa,
má ɔɔl lán koowa.

⁹ An bɔ gɔ b̀̀kɔò úe,
à ma gbé Yudaò lè
e Yelusaleú bíibɔleu.

¹⁰ Ásu o Gatadeɛeò,
ásu ɔɔl Akooò.
A gbeembo búsu Betafla.

* 1:1 2Kia 15.32 † 1:1 2Kia 16.1 ‡ 1:1 2Kia 18.1

11 Safiide, à gèzea búu ní wío.
Zaanade boke á gwaio,
Beteselide lé sóbo,
aa ní gba zekúio.

12 Malode lé kòde aafia'eai,
asa Dii vâi zímáe
e Yelusaleú bílibòleu.

13 Lakiside, à godò sòone.
Àmè á tò Siònade ná duunkéawa,
á wéleu ò Isailio tàaekèu káau.

14 A yáí tò á kékòwa ní Mòlesgatade.
Akazibude aao de Isailio kíone yiongo lébaa úe.

15 Malesade, Dii a mówá ní gbáamònedeo,
Isaili beede ge gè Adulaú gbè'eu.

16 A á mi bo, í a gbáa lé,
à sóbo á né yenzide musu.
A á mi ke gbáigbai lán yáamusuwa,
asa wàle ní kúkú zizoo úe.

2

Yá pò a òde gbáamònedeo le

¹ Waiyoo yábèe lekpaafina,
gbé pò aai vâi láasooke ní lii musuo!
Tó gu dò, aai zíkewá,
ké aa a zé ví yáí.

² Aai lua buai aa símá,
aai wedò kpéi aa ke ní pò ú.
Aai gbáamò gbéè,
aa aà be ge aà túbi síwà.

³ Ayámèto ma Dii ma mè:
Má díle mà yáyia gbéè beewá,
aa e b'uo.

Aa táa'o ní mio daa ía bo,
asa wétèagoo.
⁴ Goo bee wa yáadaafino,
an yá í gò wènale ú wa me:
Wá wá ásookè,
wá wá gbéò búsu símá,
wàle wá bugbeo kpaalekòe ní luayádonsaiò.

⁵ A yáí áo gbèe ví Dii gbéò kòkàaau
à búsu kpaale ní gbèlaaoo.

⁶ Anabi egènao yábòle aa mè:
Wasu anabikeke yá bee musuo,
wí a wá kúo.

⁷ Yakòbu buio, màa ále oa?
Dii pò í pa kpaayà?
Aà yákean wea?
Dii mè:

Ma yá lío maa gbé pò í yáke a zéwao lé?

⁸ I fele ní ma gbéò lán íbeewá,
í gbé pò yáe daao ulaó símá,
lán gbé pò aale su ní zllaoowa.

⁹ I ma gbé nòe ya ní be maau,
í ní néo ké ma gawiwa goopii.

¹⁰ A fele tá! A zòlekfiin lao.
Búsue bee gbâlè,
à òokpá à kaalegyá sè.

¹¹ Tó mofilide mò ètò à mè
á àsi maa o véè ní wèò yá musu,
anabi bee taa gbéè beeo lo yei.

12 Yakɔbu buiɔ, má á naaa píe,
 má Isaili kɔnaɔ kakɔ.
 Má rí káaa lán sá pɔ kú kaauɔwa,
 an dádákekíi súu aɔ dɔ rí dasi yáí.

13 Gbé pɔ zewèné a dɔaané,
 aa bíibɔle gboo, aai bɔleu.
 An kía mé a dɔaané,
 ma Dii má zemikúné.

3

Isaili dɔaanaɔ lelea

1 ɔ ma ea ma mè:
 A swákpa á Yakɔbu bui kíaɔ,
 á Isaili kpalablenáɔ!
 I kú àɔ yázede dɔo lé?
 2 A za maau, á ye vāizi,
 i ma gbéɔ báa bo,
 i rí báasi wolo rí wáwa.
 3 I rí mɛbaasi só,
 i rí báa wolo rí mɛwa,
 i rí wáɔ wíwí,
 i rí nɔɔ fùuke dáau,
 i tɔetɔe ka do'ouu.
 4 Tó aa willèa sa, má wemáo.
 Gɔɔ bee má wese má rí kí gwao
 yāvái pɔ aa kè yáí.
 5 Yá pɔ Dii òn ke, à mè:
 Anabi pɔ aai ma gbéɔ sásáɔ,
 tó aa pɔ è aa sò,
 aai me aafia aɔ ku.
 Tó aai pɔ e aa dà léeo sɔ,
 aai me aa zì sɔuke.
 6 A yáí tò gwáasína a kúlɛwá,
 wépfungu'ea aɔ kuo.
 Gusia a daálae,
 mäsokɛa aɔ ku ɔo.
 Iatē a gē ānabipíɔne kpéu,
 fāane aɔ siané.
 7 Wí a gu'enaɔ kú,
 mäsokɛnaɔ gɛe a gɔ kpá rí wéi.
 Ampii aa ɔku rí léwa,
 ké mále wemáo yáí.
 8 Mapi sɔ, gbāa m̀à
 Dii Nisína pɔ ũ.
 Yázede dèdèa rí ikoo
 ké má Yakɔbu buiɔ táaeɔ oné,
 má to Isaili rí duuna dɔ.
 9 A yápi ma á Yakɔbu bui kíaɔ,
 á Isaili kpalablenáɔ!
 A ye yázede gtyáio,
 i yá pɔ zɛvɔ fuangbae.
 10 I Síɔna káfi rí gbèdeao,
 i to Yelusaleŭ zɔɔkú rí yádɔsaio.
 11 A kíaɔ i yágɔgɔ gbagusae yáí,
 a sa'onáɔ i yádadané ài'ea yáí,
 a ānabiɔ i mäsokɛ ɔa yáí.
 ɔ aai Dii tɔ sé aa mɛ:
 Dii kú wá guuo lé?

Yá a wá leo.

¹² A yáí wa Siṓna sa pa bugbè ùe,
Yelusaleù i gṵ bezia ù,
Lua kpé sṣìsì i gṵ sṣìsì líkpède ù.*

4

Dii gbèstst
(Isa 2.1-4)

¹ Gṵṵgbèzāzī
gbèstst pṵ Dii kpé kuwà
a gṵ gbèststṵ mīde ù.

Wa se lṣṣì de sṣṣìṣṣola,
bui pṣi i siu we.

² Buiṵ gé we dasi, aai mṣ:
A mṵ wà dṣde Dii gbèststṣwa,
wí gé Yakṵbu buiṵ Lua kpéù,
i wà da a zéwa, wṵṵ beu.
Dii ikoyà a bṵ Siṓna,
aà yá a bṵ Yelusaleù.

³ A yágṵṵgṵ buiṵṵṵ,
a yákeke bùsu zāzā pṵ gbāa vṵṵṵṵ,
aai nṵ fṣndaṵ gbṣgbṣ aa lile soona ù,
aai nṵ sṵnaṵ lile máaso limibobṵ ù.*
Buie a fṣnda se a deezio,
wa zṣkaa dada bṵ.†

⁴ Baade a zṵle a vṣeli
nṵ a kaadṵenlio gbáú,‡
gbṣe a vṵadadañzi bṵ,
asa Dii Zīgṵde lé mé ò.

⁵ Bui pṣi bṵ kú nṵ nṵ taa tṵo,
wápṵṵ sṵ, Dii wá Lua tṵ wáṵ kuò gṵṵpii.

⁶ Dii mṣ:
Gṵṵ bee má a gbṣ tṵṵlenṵṵ káaa,
má a gbṣ pṵ ma íadámá ma nṵ yápiṵ naaa.

⁷ Má a gbṣ pṵ lé tṵṵlepiṵ ke ma gbṣ kṵnaṵ ù,
má a gbṣ pṵ wà tairṵṵ zápṵṵ ke bui gbāa ù.
Za gṵṵ bee máṵ kiblemá
Siṓna gbèststṣ musu e gṵṵpii.

⁸ Siṓna gbèststṣá ma kpása dáadákegbac,
aà kpala káau a ea suwà,
wṵṵ kible Yelusaleù.

⁹ Býyáí ále búbuapei?
Ké á kía vṵo yáí yá?
A ledamade kuo,
ṵ wāwā á kú lán nṵ iwāwāwaa?

¹⁰ Siṓnadeṵ, à flaaflaa nṵ wāwāo
lán nṵṵ pṵ lé nṵ'íwa,
asa á bṵle á wṣle guu
à kále sṣeue, í tá Babeli.
We Dii a á misiu,
we a á bṵu á ibeṵṵzṵ.

¹¹ Tia kéwa buiṵ káaaaázi,
aa mṣ wa Siṓna ṵṵkpá,
wṵṵ gwa wáṵ pṵnake.

¹² Aa Dii láasoo dṵo,
aa yá pṵ ále yá gbadṵo,
asa à nṵ káaa lán pṵ báaawa pṵwṵngbṣzeue.

* 3:12 Zel 26.18 * 4:3 Yoe 4.10 † 4:3 Isa 2.2-4 ‡ 4:4 Zkl 3.10

13 Siɔnadeɔ, à fɛle pɔgbɛ!
 Má tó àɔ gbāa
 lán zu pɔ a kɔba de mɔ ũ
 mé a swɛ de mɔgotɛ ũwae,
 í bui dasipiɔ ũb.
 A ní pɔ pɔ aa è gbɛblea guu kpa,
 an àizeɛɔ i gɔ mapi ma dúnia Dii pɔ ũ.
 14 Wɛle bíideɔ, à á zɪgɔɔ káaa,
 asa wà koezɔázie.
 Wa Isailiɔ dɔaana lé ní goo a geewa.

5

Isailiɔ kɪa a bɔ Beteleu

1 Beteleu ɛflata ní kɛsáa Yuda bɔsu wɛleɔzi,
 āma n guu gbɛe a bɔu,
 iɔ demɛɛ Isailiɔ kɪa ũ.*
 Ōme kú za káaukaau,
 aà fɛlea ku à gɛgɛ.
 2 Ayámɛto Isailiɔ aao ku vūaaa
 e gɔɔ pɔ ne'ina a ge nɛpi iò,
 aà gbɛ kɪniɔ i su ní Isailiɔ sānu.
 3 A fɛle ní dádake ní Dii gbāao
 ní Dii a Lua zɔɔkeɔ.
 Aa zɔɔke a ligua e dúnia léwa,
 aaiɔ ku niɛ guu.
 4 Ōme aɔ de ní aafia ũ.

Tó Asiliɔ sɪ wá bɔsuu,
 tó aa ɔzɔ wá wɛle bíideɔwa,
 wá tó dɔaana gbɛɔn sɔplaɔ fɛleɪnɔ,
 kíapiɔ ka se swaaɔ.

5 Aa kible Asili bɔsuwa ní fɛndao,
 aa gbáable Niulodi† bɔsupiwa
 ní fɛndao woa a kpɛu.
 Tó Asiliɔ síwágu
 mé aa ɔzɔ wá bɔsuwa,
 kíapi mé a wá bɔ ní ɔzɪ.

6 Yakɔbu bui kɔnaɔ ku buiɔ guu
 lán fii pɔ bɔ Dii kíi kpaawa,
 ili sáa gbɛnazɪnazio,
 lán lou'í pɔ fáfá sɛwawa,
 ili gbɛe dāo.

7 Yakɔbu bui kɔnaɔ aao ku buiɔ guu,
 bɔsu pɔ aao ku a guuɔ aao dasi,
 lán nɔɔmusu kua líkpe nɔbɔɔ guu
 ge nɔɔkusi kua sá kaauwa.
 Gɔɔ pɔ àle páa,
 í kusimá à ní taitai,
 gbɛe ku à ní bɔ aà ɔzɪo.

8 A ɔloo á ibeɔla,
 í á wɛlepiɔ dede pii.

9 Ma Dii ma mè,
 gɔɔ bee má á sɔɔ mide á guu,
 mí á s'ugo wíwi.

10 Má á bɔsu wɛleɔ dɛɔnzɔ,
 mí a zegikɪb kwé.

11 Má á gbɛkɔɔlekɛnaɔ báde,
 pɔdamadeɔ aao kú á guu bɔo.

* 5:1 Mat 2.6, Zaa 7.42 † 5:5 Daa 10.8-11

12 Má táa pɔ́ á àò é'è,
 má gbɛ pɔ́ á pèlɛɔ wíwí,
 á kúle á pɔ̀kɛapɔ̀nɛ lɔ̀.
 13 Má Asetaati líɔ̀ wolewole,
 mí á wéleɔ yaa.
 14 Bui pɔ́ aai ma yámaoɔ sɔ́,
 má tɔ̀simá ní pɔ̀kúmao ní kyàwáaoɛ.

6

Dii bɔ̀bɔ́a ní Isailiɔ̀

1 A swákpa yá pɔ́ Dii òi!
 A mè mà fɛlɛ zɛ,
 mà bɔ̀ ní yáò gbɛ̀sɛ̀sɛ̀ wáa,
 mà to sɛ̀sɛ̀ ma lɔ̀ ma.
 2 Gbɛ̀sɛ̀sɛ̀, à yá pɔ́ Dii lé bɔ̀o ma!
 Dúnia zína pɔ́ lɔ̀ ku gɔ̀pɔ̀piiɔ̀
 à swákpa!
 Asa Dii lé bɔ̀bɔ̀ ní a gbé́ɔ̀ɛ,
 a yáwí ní Isailiɔ̀.
 3 Ma gbé́ɔ̀, bɔ́ má kèéí?
 Bɔ́ má kè a kpasamanɔ̀i?
 A omɛɛ!
 4 Ma á bɔ́le Egipi,*
 ma á bɔ́ zɔ̀bleu,
 Ma Mɔ̀zizi† zì à d̀baaé
 ní Aalonao ní Miliaũo.‡
 5 Váì pɔ́ Mɔ̀abuɔ̀ kí Balaki díle à kèé
 ní yá pɔ́ Bɛɔ̀o né Balaau§ wèwàò,
 à to à d̀bágu ma gbé́ɔ̀.
 Ma d̀baaé sea za Sitiũ
 e a ge ka Giligali,*
 kè à e ma maakɛaɔ̀ d̀s.
 6 Bɔ́ má ge zɛò Dii aei?
 Bɔ́ má kúleò Lua Musudeei?
 Má ge zɛ aà aɛ ní gáae wédonoa yà?
 Má sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ oowa yà?
 7 A sása mèn òaa sɔ̀o si yá,
 ge nísi ta mèn òaa sɔ̀sɔ̀o lee kwi?
 Má a nɛg̃sɛ sɛ́ia kpá ma táae fiabobɔ̀ ù yà?
 Má né pɔ́ b̀ ma pleu kpa ma duuna awakpabɔ̀ ù yà?
 8 Gbɛ̀nazína, wá yá pɔ́ maa ònɛ.
 Yá kpele Dii lé gbɛamai?
 Yáke a zéwa, nɔ̀ ye gbɛ̀kɛkɛai.
 N nzia busa, ní té Luazi.
 9 A Dii lɔ̀ ma d̀,
 àle lezu mɛɛwiadeɔ̀zi.
 Viakea Diie mé ɔ̀nɔ̀ ù.
 A go pɔ́ á á gbɛ́ gwa,
 í Lua pɔ́ díle yáma.
 10 Ɔ̀vái ku váikenaɔ̀ ua e tia
 ní zaa mɔ̀afilide pɔ́ dɛ láaipɔ̀ ùo.
 11 Gbé pɔ́ kiloo gbɛ̀blebɔ̀ ví
 a gbiayɔ̀bɔ̀ váiɔ̀ kũa,
 má aà bɔ̀ maa nɛe?
 12 Mɛɛwiaɛ bee ɔ̀deɔ̀ pásí maamaaɛ,
 mé á gbé́ kíniɔ̀ í ɛɛtoto,

* 6:4 Bɔa 12.50-51 † 6:4 Bɔa 4.10-16 ‡ 6:4 Bɔa 15.20 § 6:5 Nao 22.2-24.25 * 6:5 Yoz 3.1-4.19

mɔafiliyā mé kú ní léu.

¹³ Ayámɛto ma na á dɛdɛawa,
mále á ásookɛ á duuna yái.

¹⁴ A poble, kási á káo,
á nòsɛ a gɔ da giie.

A pɔ dile kùsua ũ, a gɔɔplakɛo,
asa má á kùsɔapi kpa ziblenawae.

¹⁵ A pótɔ, kási á kɛkɛo.

A nísi kɛ, kási á a mɔaokɛo.

A vɛɛ dafu kɛ, kási á a imio.

¹⁶ A ɔmeli† yá'onɛ kúa

ní Ahabu‡ bɛdɛɔ yákeɔɔ pii,
a ní ɔlɛsɛ.

A yái tò má á dúuzɔ,
mí tó wá á mɛɛwiadɛɔ láanikɛ,
í gɔ bui piiɛ gbé sɔsɔbɔ ũ.

7

Isailiɔ fele

¹ Waiyoo mapi!

Má dɛ lán gbé pɔ lé libɛ
ge vɛɛbɛ kɔnwɛwae.

Vɛɛ kɔ ge kaadɛn sɛ́ia pɔ mi a nide ku bo.

² Luayámanaɔ láa dúniau,
gbɛmaaɔ ku gbɛnazinaɔ guu bo.

Ampii aai gbé dádá aa dɛ,
baade lé a gbédee wɛ ní táaluɔ.

³ Aa váikɛa gɔí ví ɔplaa ní zɛɛo.

Kía í pɔ gbɛa,

yákpalekena í gbagusaɛsi,
gbáade í azia pɛá dilɛné,
ampii aai gbé wetáɔ.

⁴ An gbɛmaaɔ dɛ lán leaawa,
an dendaeɔ pásí dɛ lesikaoa.
An íadamagɔɔ pɔ ní gudɛanaɔ a yá'ò kà,
an bàabāabogɔɔ píla se.

⁵ Nsu n̄ n gbédee náaikɛo,
nísu n̄yɔ daa n kwáasi gāuwao.
Laaika yá pɔ n̄yɔ o nɔɛ pɔ kpá ní kùɛɛzi.

⁶ Nɛgɔɛ a a mae kpɛbɔ,
nɛnɔɛ a fele ní a dao,
nɔzāɛ a bɔ a záda kpe,
gbé bɛdɛɔ gɔ aà ibɛɛɔ ũ.*

⁷ Mapi sɔ ma wé aɔ dɔ Diizi,
má Lua ma Suabanapi dá.
Ma Lua a ma yáma.

⁸ Wá ibɛɛɔ su pɔnakɛ wá yá musuo.
Baa ké wa lele, wá feleɛ.
Baa tó wá káleɛ gusiau,
Dii a gupuwɛɛ.

⁹ Lá wa duunakè Diiɛ,
ále a pɔkúma bɔbɔwá
e àò gé yásiiwanɔ,
í to yá bɔwanɔ na.
A wá da gupuau,
a wá suaba, wí wésieɛ.

† 6:16 1Kia 16.21 ‡ 6:16 1Kia 16.29, 21.25-26 * 7:6 Mat 10.35-36, Luk 12.53

¹⁰ Tó wá ibeεε è, wí a ní kú.

Wá ibeεεpiò òwéε yāa

aa mè Dii wá Lua ku máε?

Wa ɔzɔmá lán pèleawa gāaε,

wí wésie.

¹¹ Siɔna bíibogɔɔ a ká,

gɔɔ bee a kálea a yāasa kú.

¹² Gɔɔ bee gbéεɔ bɔ Asili ní Egipi wéleε guu,

aa bɔ za Egipi ní Uflatao,

za ísia baale ní baalao,

za gbèsísi kpele ní kpèlao,

aaí mɔ we.

¹³ Dúnia a gɔ yāaa

gbé pɔ kú a guuɔ yākeεɔ gbε ũ.

¹⁴ Dii, ñ ní gbéεɔ dádáke ní n gopanao,

n kpása sápiɔ aaiɔ kú níteε Kaameli líkpeu,

aaí pɔble Basana ní Galadao dádákeki maau lán yāawa.

¹⁵ Nyɔ yábɔnsaεɔ kεné,

lá ní kè gɔɔ pɔ n bɔrɔnɔ Egipiwa.

¹⁶ Buipáleɔ e,

wí i ní kú ní negɔnkeyá musu.

Aa ɔku ní léwa,

an swá íb ke weúu.

¹⁷ Aa búsu ble lán mléwa,

lán pɔtaa'onkuawaɔwa.

Aa bɔ ní ulekliɔ guu,

aa mɔ Dii wá Luawa ní lualuo.

N vía a ní kú, sɔ í kérigu.

¹⁸ Lua, déme muaannɔi?

Ni n gbé kɔnaɔ duuna kéma,

ní súuukerɔnɔ ní táaεɔ.

N pɔ líɔ paa gɔɔpiio,

gbékekeané mé í kangu.

¹⁹ Nyɔ ea wá wénagwa b,

ní ɔzɔ wá yāváiɔwa,

ní wá duuna zu ísia í títiu píi.

²⁰ Nyɔ náaiyá ke Yakɔbu buiɔne,

riyɔ gbékeke Ablahaŭ buiɔne,

lá ní a legbè wá dezipiɔne za káauwa.

NAU Yá pò kú láe bee guu

Láe bee d̄aa à léleá Asili pò Isaili lé falubon̄eò bùsu meewia Ninivawa yá'ò. Nauū lápi k̄è e Babiloni aao gé Niniva dúuz̄i e wàò gé Yesu Kilisi ii w̄è 612.

Lápi daaleá (1.2-8) lé òw̄e ké Lua mé iko ví d̄únia p̄piwa mé òme a yákpaleke ní d̄úniao. A gbea (1.9-2.3) lá Lua gb̄api a z̄ike bùsu yá musu Nauū guu. Niniva a kaale, Yuda i ḡó níza ví. A gbea bo (2.4-3.19) Nauū Niniva gb̄aa pò a ví mid̄eá d̄au à siuw̄e, àle p̄nakeò.

Anabipi yá pò àle yá gb̄aa de Niniva kaalea yáa. Ninivaá meewia pò íand̄aa k̄òue. A gb̄eóá daaken lalasideone. Gb̄é bee taa kaale piié.

Dii p̄paá Ninivadezi

¹ Niniva* yá pò Elekosi gb̄é Nauū è taalan ke:

² Dii n̄òse í fele à t̄osimá,
Dii í t̄osimá, p̄f̄eden aá ù,
Dii í t̄osi a íbeewá,
bo fea a w̄èlezi.

³ Dii p̄o lí pa kpaao,
a gb̄aa ví z̄o,
íli tó t̄aaede b̄o p̄ao.

Dii ku z̄aa'ana ní z̄aao guu,
luabepuana de aá k̄èse luut̄é ù.

⁴ Í isia lele, gugii í bo,
í to swa pii í ba,
Basana ní Kaamelio í ḡó w̄enanno,
Libá bùsu se de lá bo bo í giigaga.

⁵ Gb̄es̄is̄is̄is̄ í deede Dii ae,
s̄is̄is̄ í yó,

d̄únia í lualua aá yáí,
t̄òle ní pò pò kuw̄ò pii.

⁶ Déme a f̄í gí aá kp̄en̄emuuii?
Déme a f̄í à z̄ea

aá p̄ok̄uma p̄ás̄i bob̄omaḡoí?
Aá p̄f̄e í bo lán téwae,
gb̄es̄is̄is̄is̄ í wi aá ae.

⁷ Dii maa,
a de mikpak̄í ù w̄éteaḡo,
gb̄é pò náaaz̄is̄is̄is̄is̄ a ní yá d̄s̄.

⁸ A a w̄èle mid̄e ní idaaguao,
a a íbeep̄io ya ní kpá gusiau.

⁹ Lé kpele aale kpaal̄ Diizii?
A a mid̄e,
aa w̄éteam̄ó ḡen̄ plao.

¹⁰ Aa ígb̄e aa ká, aai ḡó ye leu,
té í kúma míom̄is̄is̄is̄ lán s̄e giíwa.

¹¹ Niniva gb̄e lé lé gia da gb̄éowa,
àle lekpaal̄ ní gb̄é Diizi.

¹² Ma Dii ma mè:
Baa tó an z̄iḡo m̄ò ní dasileu,
wa ní kw̄e, aai s̄aale.
Baa ké ma á sw̄aḡaga yáa,
má ḡaga bo.

¹³ Má zuu pò aa dàé gboo,
má m̄o pò aa k̄awá k̄éé.

¹⁴ Yá pò ma Dii má ò Niniva yá musun ke:
N gb̄e a ḡó n t̄ó aó kuw̄ò bo.

Má pò áaó ní pò kásaa pò kú ní t̄ákp̄eu wíwi,

* 1:1 Sof2.13-15

mí mia'e yōne, asa wéle gian n ũ.

2

Ziblea Ninivawa

¹ Baonakpana gwa be sísí musu,
àle aafia kpàwake.*

Yuda, àli á dikpɛɔ ke,
àli lé pɔ á kè Diiwaɔ flaboè.
Gbèkaalenapɔ ɛa lélewá lo,
wà ní mǐde nípii.

² Ninivadeɔ, wàle mɔ léleiwá.
A á bíi dǎa, ɔ zé gwa!

A tepe, í ze gíúgiú!

³ Dii a ɛa Yakɔbu buiɔ gawi kpámá,
lá Isailipɔ vǐ yāawae.

Asa gbēwaanaɔ mò ní bùsu wāae,
aa ní vēebuɔ dè.

⁴ An zígɔ gbāaɔ sèngbaɔ tǎ,
nɛgɔnapɔ ula tēa zóizoɔ daa,

an sǔgo mɔɔ lé pípi,
aa ku sɔu guu,

aale ní sǔnaɔ gbāegbāe.

⁵ Aa sí wélepi zɛau ní ní sǔgoɔ bàzaaɔ,
aale ke gāae kǐlikili.

Aale gē bíoobioo lán sētewa,
aa wāa lán loupileawa.

⁶ Wà zígɔ sianaɔ sǐsi,
aale wā, aale kpakpagua,

aa mipè bíiwa ní wāao,
aale ní sèngbaɔ pélepele.

⁷ Aa bíibɔleɔ wēwē,
gu pɔ swa pǎu wélepi,
aa kibe kwè.

⁸ Wà tà ní Niniva kí nao zǐzɔ ũ,
aà zɔnɔenaɔ lé ɔɔb lán felenguuluɔwa,
aale ní zǐa gbēgbē.

⁹ Ninivapi gǔ lán íkalekíiwa.
A gbéɔ lé gēzɛa lán íwa.

Wàle oné: A ze! A ze!
Ama gbēe í ɛao.

¹⁰ A ánuɔ sélé! A vua naaa!
Aizɛɛ diue ní pɔ beɛɛdeɔ pii.

¹¹ Wà pɔɔ náaa, wà pɔɔ sèle,
wéle gǔ da gii.

Sɔ kè gbéɔgu,
an gbázina lé lua,

an mɛ zɛa lo,
an baade oosísi.

¹² Nɔɔmusupɔ tɔo gè máe?
Nɔɔmusu néɔ pɔblekípi ku má ní?

Nɔɔmusu sa ní dao ɔ bebe we yāa,
gbēe yá lí ní néɔ viakúo.

¹³ Nɔɔmusu sapi nɔɔ kú a néɔne yāa,
à nɔɔ è a naɔne, à mǔmá.

Nɔɔ pɔ a tǎitaiɔ ka aà tɔo pai.

¹⁴ Ma Dii Zígɔde ma mè:
Má feleɔnɔ,

má n sǔgoɔ kpasa, a súdele ɔ dɔ,

* 2:1 Isa 52.7

wi n népiò dede ní fěndaò.
Má pò pò ní símáò kaale,
wa n zínaò yá'ò ma ló.

3

Waiyoo Niniva

¹ Waiyoo gbědenaò wéle!
Iliò ku gbětaitaisaio.
Mòafilì pàewà ní pò pò wa símáò.
² Flà kòfi ní sògo gbá kòfio ma dò!
Sòò lé baale, an gòò lé vívì.
³ Zígò sòdeò lé suwà,
an fenda wéte lé pipi,
an sònaò lé teke.
Gbé pò wà ní pàepaèò dasi,
geò gò kpále, wa fò dòdò.
Wàle kpakpa geòla.
⁴ Káaluapi lenakasaané yáie.
Aà kákaa maa, í kpánzi,
à buiò kà zòbleu ní lenakasaanéò,
à ní òòkpà a gběkòòlekea guu.
⁵ Ma Dii Zígòde ma mè,
má feleñnò,
má n zwáa se kane n mia,
mí tó buiò n puizi e,
mí n asii òò an kíaòne.
⁶ Má n pápa ní pò gí wáio,
mí n ke pòpòò,
mí tó gbépii wéfiima.
⁷ Gbé pò wésinleò bàalene
aai me: Niniva gò da fíii.
Dème a wēnake a yá musui?
Má wà nòsnininaò euèi?
⁸ N maa de Tebesi pò kále Niili saea yà?
Swapi í mé kàedai a bíi ù.
⁹ Etiopiò ní Egipiò mé wélepi wá ù,
a gbáa lé vío,
Putiò ní Libiò ku a zennòdeò guue.
¹⁰ Kási wà tà ní Tebesideò zìzò ù,
wà ní néò wíwi zékpaaò guu píie.
Wà likpà an beedeò sea yá musu,
wà mòkà an gbězòòwa.
¹¹ A Ninivadeò sò,
ma pòkùmabòbòma í a zòlewáe,
í gò sáalea,
íò mikpakii wéle á ibeèò yáí.
¹² A zegikíò gò lán libe pò mawae.
Tó wa zla, aa kwe a blenaòne.
¹³ Gwa! A zígòò de lán nòewae,
á wéleò bíibòleò wēa á wéleòne dàii.
Té lé kú bòlepiò gbáaòwa.
¹⁴ A itòò kálé, asa wa á kákae.
A gē bèleu, í zòwà!
A bilikibòò, í á bíi gbáa káfi!
¹⁵ Té a gi kúwá wee,
wi á dede ní fěndaò.
Wa á kaale kwasutèò pòblea ùe.
A kò lán kwaòwa!
A gusisi lán kwasutèòwa!

16 A laatanao dasikù lán saanaowa,
 aaí gběble, aaí gēzea.

17 A gudōanao de lán kwasutēowa,
 á zikan dōanao dasi lán kwaowa,
 aa kpa bliwa nieniē.
 Tó latē bilē, aaí gēzea,
 wiliō nī tákli dōo.

18 Asiliō kía,
 n gbēō dōanao i'ò,
 n zlgōō gbēzōō gāga.
 N gbēō fāaaa sīsō musu,
 gbēe ku à nī kāaaō.

19 Wíwíā pō wà n wíwí ēse vío,
 n bōpi láaa vío.
 Gbē pō n bao mà
 ali otaale n yá musue,
 asa gbēe i gí n pásí kpálesai mai a mewao.

ABAKU

Yá pò kú láe bee guu

Lápi lé dēe pò ānabi Abaku kà yāpāsí gɔɔ bɔɔlekewēe. I wēnadɔ gbéne, i vāi pò aai keɔ boné gupuaui, i wiile Luawa a yá musu, i pɔnake tó Lua a wabikea mà. A lápi kè e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 700 taawa. Gɔɔ bee Babiloniɔ gbāa lé káfi mé Isailiɔ ku bilí guu ní kua zia yá ní ní kua ní Luaoo yá musu.

Lua yāwè ānabiwa, à yā'òè aà gɔɔ gbéɔ yá musu ní gbé pò aao ku gɔɔ bee gbəaɔ lɔ à mè: A Lua náaike, bee mé i to gbéɔ aao ku (2.4). A Lua náaike, i mɔ dɔiále (lɛɛ 3).

Yāpāsí gɔɔ gbéɔ laai i ta Abaku lá yáwa, ké aa Lua náaike aai sɔdile. Lua zina Pɔlu waasokè Yesude káauɔne à mè luanaaikɛapi mé Yesu Kilisi náaike ũ tia (Lom 1.17, Gal 3.11, Ebe 10.38).

Abaku Lua tàae'ea

¹ Yá pò ānabi Abaku èn kɛ:

² Mále wiilama à gègè,
níle yāmaao, Dii.

Mále lezunzi yāpāsí yáie,
níle wá suabao.

³ Bɔyāi ni to mà vāikea ei?
Akea niɔ daakea gwai?
Kaale ní yāpāsíɔ ku ma ae,
sòle ní yākeleo fīle.

⁴ Bee yáí ikoyá gò plègelege,
wīli zīke yázedewao.
Gbēvāiɔ i koezɔ gbēmaaɔzi,
ɔ wī yázedede fuangba.

Dii yázasia Abakuwa

⁵ A buio gwa à gwa, yá i diwá,
asa mále yāke á gɔɔe,
tó wa síué, á sio.*

⁶ A gwa! Mále tékpa Kaladeɔgu.†
Bui pásí nɔnwāadepiɔ lé li dúniaa pii,
aale zɔlekíi pò de ní pò ũoɔ símá.

⁷ Aai to vīa ní kú,
sɔ i kē gbéɔgu.
Aali ikoyádao,
aai níziá se lesí.

⁸ An sɔɔ wāa de gbəaanaa,
an pásí de āwaləwan oosielea.
An sɔdeɔ bɔ̀ b̄usu zāzāu,
an sɔ̀ lé b̄aale b̄iooo,
aai kú'u'o su pò léi.

⁹ Ampii aai ze ní pásíɔ,
aai su s̄anus̄anu lán guwaiwai íanawa,
aai z̄iz̄ɔɔ naaa lán b̄usu'uf̄āawa.

¹⁰ Aai kíaɔ ke pɔɔpɔɔ,
aai gbāadeɔ yáalɔ,
aai w̄éle b̄l̄ideɔ alafiike,
aai b̄usu k̄āaa b̄l̄izi aa sí.

¹¹ Aai gē gé ae lán íanawa.
Tāaedeɔne, an gbāa mé ní lua ũ.

Abaku ea Lua tàae'ea

¹² Dii, ní kú za káaukaauɛ,
ma Lua pò n kua adoa, wá gao.

* 1:5 Zln 13.41 † 1:6 2Kia 24.2

Dii, n buipi ðile yákpalekεawanɔ yáie,
ma gbesi, n buipi zèdɔ wá totoa yáie.

¹³ N kua adoa, n gē wesia váileá,
rýyɔ fɔ yāváikea gwao.
Býyáí niɔ bɔnkpedeɔ gwa ní wéoi?
Tó gbēváiɔ lé gbēmaaɔ mɔmɔ,
býyáí niɔ níléi?

¹⁴ N gbēnazína kè lán ísia kpɔɔwa,
lán pɔ kelena pɔ aa kía víoɔwa.

¹⁵ Ibεεɔ í ní kú ní kokoao,
aaí ní gá ní bɔ.

Aaí ní kú ní sɔo,
aaí ní naaa ní ní táaluɔ,
ɔ aaí pɔnake, aaí yáabɔ.

¹⁶ A yáí tò aaí εseke táaluwa,
aaí tulaletikateá sɔε,
asa beeɔ mé tò aa ku nama guu,
aaí pɔ níside ble.

¹⁷ Aaɔ kpɔ bɔle ní táaluɔ gɔɔpii yà?
Aaɔ buiɔ dede ní wεgwasai láasai yà?

2

Dii yázasia Abakuwa

¹ Má ze ma gudɔakti,
má tepε blíwa,
má itéke mà gwa lá asu omεε,
lá a a tàae pɔ mále e yázasia.

² ɔ Dii òmεε à mè:

Yá pɔ ní è dalau,
kē gbè pèpεεwa wásawasa,
ké kyokena e ke ní wāao.

³ Asa yápi gɔɔ dileae,
yápi lé a kegɔɔ yá, a gí keio.
Baa tó a gɔɔ lé gēgē, ñyɔ dá,
gɔɔpi a ká, wa sɔo.

⁴ Gwa! Gbé pɔ a nɔse maaɔ a fu,
āma gbé maa aɔ ku
ma náai pɔ àle ke yáí.*

⁵ Aizeε náai vío,
yɔɔde sɔ líɔ daa doŋo.
A asia ví lán bedawae,
líi káo, a de lán gawa.
I buiɔ káaaazi,

í búsu píi gbéɔ kúkú zízɔɔ ũ.

⁶ Aà yá a gɔ ní baadeε yā ũ,
aa aà àlafiike aa aà lánike aa me:
Waiyoo n gbé pɔ ní dāɔ pɔ káaa nzlae,
ni nzla dile gbía gbé bɔɔ'imia yá musu.

⁷ N fladeɔ felennɔ kándoe,
aa vu iu, ní gɔ ní lualuo,
ní gɔ ní gbāablema ài ũ.

⁸ Lá bui pɔ n ní pɔɔ simá yāaɔ dasi,
an kɔnaɔ n pɔɔ sima sa sɔε,
asa n gbéɔ dede, n búsuɔ kàale
ní wéleɔ ní gbé pɔ kúuɔ píie.

⁹ Waiyoo n gbé pɔ ní n ua káfi ní ài váio,
ni n sakpépi da musu,

* 2:4 Lom 1.17, Gal 3.11, Ebe 10.38

ké músi su n leo yáí.

¹⁰ N lekpaál gbēdeɗea dasi yáí,
 5 n wiɗà n uawa,
 ríyɔ̄ wēni ke ɓo.

¹¹ N kpé gbeɔ mé aa wiidɔma,
 a zaɔ i yápi zásimá.

¹² Waiyoo n gbé pɔ ni wéle kú ní gbēdeao,
 ni mɛɛwia kále ní d̄iidiinkeao.

¹³ Gbēnazinaɔ isimagakpaa gbe a gɔ̄ yaa ũe,
 buiɔ̄ í rízia kpasa p̄ae.

Dii Zígɔ̄de mé ðile máao lò?

¹⁴ Asa Dii gawi d̄sa a li d̄úniaae,
 lá í í dagua ísiaiwa.†

¹⁵ Waiyoo n gbé pɔ ni íkaka n gbédeɗeɗe,
 ni naenaemá e ípi ge z̄leomá,
 ké ñ e wéte an puizii yáí.

¹⁶ Wí mé a n kú, i ke gawi no.
 Imi, asa wa n puizi e s̄ɛ.
 Imibɔ pɔ kú Dii ɔ̄z̄í lé suma,
 wí í gɔ̄ n gawi gbeu.

¹⁷ Yápási pɔ ní kē Libá a kúlemae,
 n n̄bɔɔ kaalea yá a s̄ kēngu.
 Asa n gbéɔ d̄eɗe, n búsuɔ̄ ɔ̄ɔkp̄ae,
 n wéleɔ ní gbé pɔ kúuɔ̄ k̄aale pii.

¹⁸ B̄s̄ ài táaɔ víi? Gbēnazina mé à.
 B̄s̄ ài p̄s̄ k̄asaa p̄s̄ aal ní da ɛɛupio víi?
 Gbé pɔ kē í a p̄keea náaike,
 í táa p̄s̄ lí f̄s̄ yá'òopio ke.

¹⁹ Waiyoo n gbé pɔ ni o líe
 aà yāmama,
 ge ni o gbè wēnisaie àɔ ku.
 A f̄s̄ d̄saanee?

Wà vua ge ánu'u í lèwà,
 kási wēni ku a guuo.

²⁰ Dii ku a be pɔ a kua adoau.
 Dúnia gbépii à ke kilikili aà ae.

3

Abaku wabikɛa

¹ Anabi Abaku wabikɛa.

² Dii, ma n bao mà,
 Dii, n yákeɔ̄ tó má n vía ví.

Ɛa yá bee taɔ̄ ke wá gɔ̄ɔ,
 ní tó wà d̄s̄ wá gɔ̄ɔ.
 Tó wá wegwaɔ̄ d̄ɔ̄ngu n p̄k̄umagɔ̄ɔ.

³ Lua a bɔ Temani,
 Kuaadoade a bɔ Palana gb̄s̄s̄s̄í musu.
 Aà gawi a kúle luabea,
 aà táasilɛa a d̄únia pa.

⁴ Aà tekeɔ̄ aɔ de lán íatē bilɛawa,
 gupua a pípi aà gb̄t̄ɛ̄e ní gb̄t̄ɛ̄eɔ̄,
 we aà gb̄aa uleau.

⁵ Gagya be aà ae,
 t̄élépio be aà iau.

⁶ Tó à z̄e, d̄únia í z̄aampapa,
 tó à wet̄èi, buiɔ̄ í ke ḡàs̄í.
 Gb̄s̄s̄s̄í z̄iɔ̄ kwè,

† 2:14 Isa 11.9

sĩsĩ pɔ́ kú za káauɔ́ gbòo.
I yáke lá a kè káaukaauwa.

⁷ Ma Kusá zwàakpɛɔ è,
wàle taasikeu,
ma Madiá búsu zwàakpɛɔ è,
gili gèrìgu we.

⁸ Dii, n pɔ́ pà swaɔzi yà?
N za fè swa'onaɔzi nɛe?
Ké ní di n sɔ́ kpe ní n ziblesɔ́goɔ,
n me fè isiazi yà?

⁹ N n sá bɔ́ a bɔ́u,
n mɛ wà mɔ́ ní kaɔ,
ɔ́ n dúnia páapaa ní swaɔ.

¹⁰ Gbèsĩsĩ n e, aale kɔ́de,
í dágua, àle gè,
isi kɔ́fi dɔ́,
a ikooaɔ lé fele musu.

¹¹ Iatè ní mɔ́vuaɔ zè gudoũ musumusu
n ka pɔ́ lé gè fioo tekea yáí
ní n sɔ́na pípia yáo.

¹² Nle tavaavaa'o dúniau ní pɔ́kúmao,
níle buiɔ gbè ní kyáwáao.

¹³ N bɔ́ n mɔ́ n gbéɔ boi,
n mɔ́ kía pɔ́ ní kpà suabai.
N gbèváí mi wí,
n pɔ́ píliwà à gò láilai.

¹⁴ Ké aà zígɔ́ siwázi wá fáaai,
aale pɔ́nake yèesaide pɔ́ ulɛɔ blea yá musu,
ɔ́ n ní dɔ́aana mi fí ní azía sɔ́nao.

¹⁵ N ɔ́zɔ́ isiawa ní n sɔ́,
n í zɔ́pi yà.

¹⁶ Ké ma a baomá, sɔ́ kèmagu,
a kɔ́fi ma lébaa dèe, ma wá gà,
mále lualua ma zegbeu.
Má mɛna màɔ gɔ́ pɔ́ wa yáyia gbé pɔ́ lèlɛwáɔwa dá.

¹⁷ Baa tó kaadɛna i nesoee keo,
mé vèeliɔ i nɛ'io,
baa tó ku i bɔ́o,
mé buapɔ́ i keo,
baa tó sáɔ ku kaaɔ bɔ́o,
mé zuɔ láa kpásau,

¹⁸ ní beeo ma pɔ́ aɔ na Diiwae,
má pɔ́nake ní Lua ma Suabanao.

¹⁹ Dii Lua mé ma gbáa ũ,
í ma wá nakú lán tuewa,*
í to màɔ be gulesɔ́wa.

* 3:19 2Sam 22.34, Sou 18.33

SOFONI Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Anabi Sofoni yáε bee ò e ānabi Abaku àɔ gé ānabikekεi, à kà wè 700 taawa e wàɔ gé Yesu Kilisi ii. Gɔɔ pɔ́ à yápi ò Kí Yosia i lousisiyā dafu zékale a láaɔ (2 Kíáɔ 23.1-28) mé Yudaɔ bùsu ku kai lézi gɔɔ beεε. Anabipi yázási gbé pɔ́ aale láasooke wáλε mε: Lua bàa gí kúwanɔ yá mɔɔɔ? A lá Lua a mɔ yáɔ gɔ́gɔ́ taaɔ oné: A mɔ yákpaleke ní Yudaɔ ní Yelusaleúdeɔ (1.1-2.3), i buipale pɔ́ an bùsu liaa Yudaɔziɔ mide (2.4-15), i εa su ní Yelusaleúo a pa ziu. A a gbéε vāi kémá, i ní n̄sε lilené ní dúnia gbépii pɔ́o (3.1-20).

Sofoni m̄ε l̄ Lua gbéε f̄s ní Luapi nama ma gbé pɔ́ anzia yá lé d̄aan̄ε kaalesaio. Ama a laaid̄o n̄sεd̄oudeɔ ní w̄n̄adeɔwa. (2.3, 3.12).

Dii yákpalekεa ní dúniao

¹ Dii yá'ò Kusi né Sofonie gɔɔ pɔ́ Amɔ né Yosia* de Yudaɔ kía u. Sofonipiá Gedalia t̄oun̄ε, Amalia s̄l̄wεn̄ε, Ezekia s̄ɔkpaεε.

² Má pɔ́pii waa t̄olewa.

Ma Dii máme má ò.

³ Má gb̄n̄azinaɔ ní n̄b̄ɔɔ waa piie,

má b̄aɔ ní kp̄ɔɔ waa piie.

Má v̄aik̄n̄aɔ fu,

mí gb̄n̄azinaɔ kaale t̄ole.

Ma Dii máme má ò.

⁴ Má ɔloo Yudaɔ ní Yelusaleúdeɔla piie.

Má gue bee z̄s Baali gb̄agbana pɔ́ ḡɔ́n̄ε,

mí guleŋí sa'on̄aɔ ní t̄aa sa'on̄aɔ t̄s b̄ade,

⁵ gbé pɔ́ aai kúle musup̄ɔn̄ε kpé musuɔ

ní gbé pɔ́ aai kúlem̄ε

aai legb̄ε ní ma t̄sɔ,

aai εa gb̄ε ní t̄aa M̄ɔb̄kuoɔ,

⁶ gbé pɔ́ p̄ɔɔb̄zák̄ε aai t̄emazi loo.

Aai ma kíi w̄εεε aa yágbeaao.

⁷ A ke kilikili Dii Lua aε,

asa Dii gɔɔ káikú.

A sa'ob̄o díle Yudaɔ u,

à gb̄ab̄o gbé pɔ́ à ní s̄is̄iɔn̄ε.

⁸ Ma gb̄agbaḡɔzi

má ľada kíaɔ ní kían̄εɔwa

ní gbé pɔ́ buipale p̄ɔkasa daaɔ pii.

⁹ Gɔɔ bee má ľada

gbé pɔ́ aai v̄iv̄i kp̄εεε b̄εεɔwa,

gbé pɔ́ aai ní dii kpé pa

ní yápas̄io ní m̄ɔafilioɔ.

¹⁰ Ma Dii ma m̄ε,

gɔɔpi z̄i wa s̄ gb̄aa d̄o Kp̄o B̄oleu,

F̄áni dafu a w̄á ní wiio,

m̄ε wa z̄ɔa z̄sɔ ma gb̄és̄is̄io musu.

¹¹ Elefaanideɔ, à wiipe,

asa laatan̄aɔ mide piie,

m̄ε ɔde gb̄angbooo kaale m̄iɔm̄iɔε.

¹² Zibeezi má Yelusaleú keεε ní filiaɔ,

mí ľada gbé pɔ́ kálea we

lán w̄ε pɔ́ kú ní a gb̄ɔɔwa.

Gb̄épiɔ i o ní s̄s̄ guu aa m̄ε

má yáε keo, a maa ge a v̄ain n̄o.

¹³ Wa ní àiz̄εεɔ naaa,

* 1:1 2Kia 22.1

an beo i g5 yaaa.
 Aa bekpakpa,
 kási aa e z5leuo,
 aa v5eli pépe,
 kási aa e a imio.
 14 Dii g33 z53 káikú,
 A kà kái, àle ká rí bao.
 Dii g33 z3a a3 d3 wēnanno,
 baa negōna a wiipe.
 15 G33piá kpēnemuug33e,
 taasi n̄ yeeleao g33e lo.
 Músi n̄ gudeao g33e,
 gubeebee g33e, gu a siakū,
 lou guduuduu g33e.
 16 Zibeezī kàae'3 n̄ zíkawiio a3 d3
 wēle bíide3 n̄ bíipi gulest3u.
 17 Má gbēnazína3 da taasiu,
 aai taa'o lán v̄a3wa,
 asa aa duunakēmēe.
 Wa n̄ au daada lán íwa,
 an g33 a3 kpálea lán b̄isawa.
 18 An ánusu ge an vua a f5 n̄ b3
 Dii kpēnemuug33pi z̄lo.
 Aà zafēa té a kú dúniawa píie,
 a gbé p3 kú a guu3 mide kándo.

2

1 Gbēnazín wisaide3,
 à káaa, í lekpaai
 2 e g33dilcapi à3 gé kái,
 e Dii p3kúma z53 à3 gé á lei,
 e Dii p3kúma g33 à3 m3wá,
 asa g33pi a su lán ése úawae.
 3 A n̄s3doúde p3 í Dii yāma3,
 à aà k̄íi wēle,
 à wēle à3 maa, á n̄s3e i3 dou.
 Bee a gí á b3i Dii p3kúmag33a?

Yá p3 a Filitē3 le

4 Gazade3 p3kpa n̄ wēlei,
 Asekeloni a g5 bezia ū.
 Wa Asedodade3 ya fáane,
 wa Ekelonide3 wo n̄ be.
 5 Waiyoo á Keleti bui p3 á kú ísiale3!
 Dii yá p3 a á le òé.
 A Kanaa p3 á kú Filitē búsuu3,
 Dii mè á á kaale, á gbēe a g5o.
 6 Isiale búsupi a g5 dádákēk̄i ū,
 wek̄i sádāna3 káleu, aai kaa3 dada.
 7 Yuda k3na3 g5 búsupi v̄i,
 aame aa p3 dádákeu,
 aai w̄ile Asekeloni kpé3 guu oosi.
 Dii n̄ Lua a 3liar̄zi,
 a sur̄n3 n̄ pá ziu.

Yá p3 a M3abu3 n̄ Am̄ni3 le

8 Má mà M3abu3 ma gbé3 s̄s̄s̄,
 Am̄ni3 n̄ t3bēes̄i,
 aa kuabiimá n̄ búsu yá musu.
 9 A yái ma Dii Ziḡs̄de Isaili3 Lua,
 má ò n̄ ma kua3 ma mè

Mɔabɔɔ gɔ́ lán Sɔɔɔdeɔwa,
 Amɔniɔ sɔ́ lán Gɔmɔɔdeɔwa.*
 An bɔsu a sɛ́ vɛ́i bɔle,
 è wɛside aɔ diu.
 Aɔ de guyaaa ũ gɔɔpiie.
 Ma gbé pɔ́ gɔ́ɔ ní pɔ́ɔ naaa,
 bui pɔ́ má sè kɔnaɔ gɔ́ ní bɔsu vɛ́.
 10 Buiɔpiɔ yápi e ní íandaa gbɛ ũ,
 asa ma Dii Zígɔde, aa ma gbéɔ sɔ́sɔ́,
 aa kuabliimáe.
 11 Dii a to sɔ́ kéńgu
 gɔɔ pɔ́ a to dúńia diiɔ sáale pii.
 Bɔsu pii gbéɔ i kúleɛ,
 baade a bɔsuu.

Yá pɔ́ a Etiopiɔ ní Asiliɔ le

12 Etiopiɔ sɔ́, Dii a fɛnda tɔ́wá.
 13 A ɔloo gugbántoodeɔla,
 i Asiliɔ dɔɔsɔmpa.
 Niniva a gɔ́ bezia ũ gii lán guwawaiwa.
 14 Sɛsao nɔɔ bui pii aɔ wúle we,
 gáɔ ní kpɔɔbɔ'ilenɔɔ pépɛ a gbèpɛleɔwa.
 An wii aɔ dɔ fɛnentiɔ guu,
 kpéɔ zé a káka ní gí wíwɛɔ,
 a zaliɔ bɔ gupuau.
 15 Wéle pɔnade pɔ́ a gbéɔ kálɛa dɔɔɔan we.
 Aa ò ní sɔ́u aa mè,
 ní wéle sáa vɛ́ guei lɔo.
 Gwa! A gɔ́ sɔ́kɛngu pɔ́ ũɛ,
 wáɔ tòu ũ.
 Gbé pɔ́ lé dɔɔ swedɔwá
 ní ɔkea yàayaa.

3

Yelusaleu

1 Waiyoo mɛɛwɛa gbáamɔnedeɔ!
 A gbéɔ swá gbáa mé aa gbále.
 2 Aali gbɛe yá sio,
 aali leɔdama mao.
 Aa Dii náai vɛ́o,
 aali sɔ́ ní Luazio.
 3 Mɛɛwiapi kíaɔ de
 lán nɔɔmusu fɛ́awa,
 a yágɔgɔnaɔ de lán áwalewan
 oosiele pɔ́ aali pɛe to gu dɔ́wáɔwa.
 4 A ánabɔɔ́ yáɔlɛnaɔne,
 náaisaideɔne.
 A sa'onaɔ í Dii pɔ́ɔ gbále,
 aaí aà ikoyá ɔ́ɔkpa.
 5 Dii ku wélepi guu,
 a maa, ìli váikɛo.
 Lá gu lé dɔɔ yázeɔe dané,
 ìli fu bauo.
 N beeo dɔɔsaideɔ líɔ wí dɔo.
 6 Ma buieɔ bádè,
 ma ní b́íi guleɔsɔ́ deɛlempá.
 Má tò an wéleɔ gɔ́ beziaɔ ũ,
 wíli a zékpaaɔ se lɔo.

* 2:9 Daa 19.24

Wa ku we ɓo, baa do.

⁷ Ma mɛ Yelusaleudeɔ ma vɛa vɛ,
aa ma ɓadama sio lɛ?

Tɔ ma no, ma nɛ mɛwɛa dɔuzɔ
nɛ yɛ pɔ ma dilɛ ma mɔɔɔ pii.

N beeo an mɛ wɛ nɛ yɛ dɔɔsaikɛao.

⁸ Ma Dii ma mɛ, ɔ sɔamazi
e gɔɔ pɔ ma fele ɓɓɓɛnɔ.

Asa ma dilɛ ma buiɔ kɛaa,

ma bɔsu pii gbɛɔ naaa,

mɛ a pɔkpɛnɛ ɓɓɓɛmɛ,

baa ma pɔkɔma pɛsɛ pii.

Ma zafɛa tɛ i kɔ dɔniawa pii.

⁹ Bee gbɛa ma gbɛɔ gbɛɔ lɛɛ,

kɛ ampɛi aa ma sɛsi,

aaɛ zɔblemɛ nɛ ledɔɔ.

¹⁰ Za Etiopi swaɔ baale

ma sisina pɔ faaaɔ mɔmɛ nɛ gbɛɔ.

¹¹ Gɔɔ bee wɛ a ɔ kɔ

tɛaɛ pɔ ɔ kɛmɛ yɛaɔ yɛ musuo,

asa ɛandana pɔ aai nɛɛɛ se lesɔ

ɔ ma nɛ ɓɔle ɔ wɛlɛɛ bee guu.

A ɛɛɛ se lesɛ ma gbɛsɛsɛ

pɔ a kua adoa musu ɓo.

¹² Ma taasidɔ nɛ wɛnadɔ to wɛlɛɛ bee guu,

gbɛ pɔ aai namaziɔ.

¹³ Isaili kɔnapɛɔ gbɛɔ wetɛ ɓo,

aa gbɛɔ sɛsɛɔ,

mɛ wa ɛɛ ma dɔ nɛ lɛuo.*

Aali pɔble, aali wɛle,

gbɛɛ yɛ a nɛ viakɔ.

¹⁴ Siɔnadeɔ, ɔ gulakɛ!

Isailiɔ, ɔ kɔkuakɛ!

Yelusaleudeɔ, ɔ wiile nɛ pɔnao!

¹⁵ Dii ɔ ɓɔ yɛkpaleu,

a tɔ ɔ wɛlɛɔ kpekpa.

Dii ɔ Isailiɔ kɛa kɔ ɔ guu,

ɔɔ yɛ vɛa vɛ ɓo.

¹⁶ Gɔɔbeezi wa mɛ:

Yelusaleudeɔ, ɔsu to vɛa ɔ kɔ,

Siɔnadeɔ, ɔ ɔ su gɔ dɔɓɓo.

¹⁷ Dii ɔ Lua kɔ ɔ guu

gɔsa pɔ nɛ suaba u.

A koo pɔna ɔ yɛ musu nɛ pɔnao,

a ɔ gba wɛni dafu a yeaazi guu.

A pɔnakɛ ɔ yɛ musu nɛ gulakɛao,

¹⁸ lɛ wɛ kɛ dikpɛgɔwa.

Ma Dii ma mɛ, ma ɔ aso pɛlaɛ,

ma ɔ ɓɔ sɔsɔau.

¹⁹ Gɔɔ bee ma yɛkɛ

gbɛ pɔ gbɛamɔɔɔɛ.

Ma ɔ gbɛ tɔɔlɛnaɔ misi,

ma ɔ gbɛ pɔ wɛ nɛ yɛa kɛaa.

Bɔsu pɔ wɛ widauwaɔ guu pii,

ma ɔ tɔɔu, ma ɔ kpɛla.

²⁰ Zibeezi ma ɔ kɛaa,

gɔɔbeezi ma suanɔ, mɛ ɔ tɔɔ.

* 3:13 Zia 14.5

Má á kpela dúnia gbépii wáa,
má suáno á pá ziu, á wesie.

AGE

Yá p3 kú lée bee guu3

Anabi Age yáe bee3 ò Lua kpé keke d3a Yelusaleü yá musu Yuda3 sua rí Babiloni z3bleo gb3ae. Lua yápi3 dàè, 5 a ò e wà3 gé Yesu Kilisi ii wè 520.

A kù Yuda p3 aa b3 z3bleu séia3 Lua kpé p3 Babiloni3 wíwi wè 587 guu keke wà d3e, 5 an kúsu kwè g33g33. Ayám3to ánabi náe d3aana3wa aa 3kpa zípiwa, 5 aa 3kpáwà wè 520 guu. Age tekpángu à mè taasi p3 aale ke rí rí bua p33 kesaio b3 an Lua kpé kekesai káie (1.1-14). A mè Lua kpé dafu gawi a3 de a káau p33 33kpà p3la (2.1-9) mé a d3a a to gbásl p3 kú rí guu l3a rí taasi p3 Lua gbé3 lé keo (2.10-20). Bee gb3a Lua zia maa legbè d3aana Zolobabeli Davidi bui p3 á sèè (2.20-23).

Lua gbé3 p3 aa sù rí z3bleo dafu3 wé a3 d3a Lua kpé p3 a gawi a3 de a káauai rí Lua zík3na p3 Lua sè ále m3 d3oiríleo. Bee yáí ánabi Age ledá gbé3wa aa rí láasoo3 lilé, aai laaid3 zíwà yá dafu p3 Lua lé kené yáí.

Yuda3 Lua kpé d3a

¹ Kí Daliusi kpalablea wè plaade guu,* a m3 soolode g33 séia zí, Dii yá'ò ánabi Agee,† 5 a ò búsu gbáade Zolobabeli, Salatieli néé rí sa'onkia Yesua, Yozada néo‡ à mè: ² Ma Dii Zíg3de ma mè, á gb3e3 lé mé kped3amee g33 i ka yáao.

³ Dii yá éa dède ánabi Agewa l3 à mè: ⁴ A kua á kpé keke3a wásawasa3 guu g33 p3 ma kpé g33 kpezi ú maan wea? ⁵ Ma Dii Zíg3de ma mè, á láasooke á yáke3wa à gwa. ⁶ A p33 maamaa, i né'íé bílao. I p3ble, ili ká3. I imi, ili ká á á deo. I p3kasa da, ili íanakué3. I 5a séle, kási á b33 l3 f3ae.

⁷ Ma Dii Zíg3de ma mè: A láasooke á yáke3wa à gwa. ⁸ A gb33s3kú à su rí lí3, í kpépi d3, ma p3 í kewà na, mí t3b3. Ma Dii máme má ò. ⁹ A wé d3i à p3 e z33, i e bílao. P3 p3 a suò be, má tò à gè rí íanao. B3yáí ni? Ma Dii Zíg3de máme mále á la. Ké á baade lé laaid3 a kpéwa, mé ma kpé kú kpezi ú yáie. ¹⁰ A yápi mé tò luabe gí m33sepisii, 5 t33le gí blekei. ¹¹ Ma iminapi sisi bua3 rí sísl3wa p3w3na rí vé3e rí nisio yá musu rí p3 p3 í b3le t33lewa3 píi rí gb33nazina3 rí p3tuoo3 rí zí p3 ále ke3 píi.

¹² 3 Salatieli né Zolobabeli rí sa'onkia Yesua, Yozada néo rí gbé k3napio píi Dii rí Lua yá p3 ánabi Age ópi má, asa Dii an Lua mé aá zí. Gb33 Dii vía ví. ¹³ 3 Dii zina Age lé p3 Dii dílé3 bee òné á mè: Dii mè á kúán3. ¹⁴ 3 Dii tekpá Yuda búsu gbáade Zolobabeligu rí sa'onkia Yesua3 rí gbé k3napio píi, 5 aa m3 ná Dii Zíg3de rí Lua kpé zíwa ¹⁵ kí Daliusi kpalablea wè plaade guu, a m3 soolode g33 baas33 m3ndosaidezi.

2

Kpé dafu gawi

¹ M3 soplade g33 bao rí m3ndoo3de zí Dii yá'ò ánabi Agee à mè: ² Yá'3 Yuda búsu gbáade Zolobabelie rí sa'onkia Yesua3 rí gbé k3napio píi, ñ rí la ñ me: ³ A déme kú tia a ma kpé d3 rí a gawi káauoi?* A tia p3e bee deé kpelewai? A ea guu a deé p3e ú3 yà? ⁴ Ma Dii má ò Zolobabelie, s3dile! Má ò sa'onkia Yesuae, s3dile! Má ò búsu gbé k3nion3e píi, á s3dile! Ma Dii máme má ò. A zípi ke, asa má kúán3. Ma Dii Zíg3de máme má ò. ⁵ Lé p3 má gb3é á b3a Egipi g333 we. Ma Nísina gí kúán3e, ásu víakeo. ⁶ Ma Dii Zíg3de ma mè, á g33 y33 k3 má musu rí zíl3eo lualua g33n ò lo,† ísia rí t333le píi. ⁷ Ma Dii Zíg3de ma mè, má buio zlázia, wi m3 rí bui píi áize3e, mí t3 má kpé pa rí gawio. ⁸ Ma Dii Zíg3de ma mè, ánu3uá ma p3e, vuaá ma p3e. ⁹ Ma Dii Zíg3de ma mè, kp3e bee gawi gb3e3á z33 a3 de a káaua. Ma Dii Zíg3de ma mè, má aafia pisi gu3 beewa.

Dii á b3aada Yuda3gu

¹⁰ Daliusi kpalablea wè plaade guu, a m3 k33okwide g33 baas33 m3ndosaide zí, Dii yá éa dède ánabi Agewa à mè: ¹¹ Ma Dii Zíg3de ma mè, á sa'on3a3 la: Ikoyá mè kpelewa ni? ¹² T3 gb3é ñ33 p3 g33 ma p3 ú kúa a ula léu, mé aá ulapi z33 p3e ge do ge vé3e ge nísi ge ble pálewa, p3pi3 í g33 ma p3 ú yá? Sa'on3a3 mè: Aawo! ¹³ 3 Age éa rí lá á mè: T3 gb3é p3 kú rí 3naa p3ge3wa gbáleao 3n3 p3piwa, aai gb3ále yá? Sa'on3a3 w3wà aa mè: Aai gb3ále.‡ ¹⁴ 3 Age mè: Ma Dii ma mè, màa

* 1:1 Eza 4.24 † 1:1 Eza 5.1 ‡ 1:1 Eza 5.2 * 2:3 Eza 3.12 † 2:6 Ebe 12.26 ‡ 2:13 Nao 19.11-22

á bui demεε. Yá p̄s i ke ní p̄s p̄s i ma gba wep̄ p̄ii gb̄alεε. ¹⁵ A làasooke maamaa à gwa za gb̄a, lá á de yāa zad̄s i ma kp̄e gb̄ee dio. ¹⁶ Tó gb̄é gè p̄wena dáí zaa bao, kwi ali e. Tó à gè v̄εε t̄s̄i t̄u tu blakwi, bao ali e. ¹⁷ Má tò á buap̄p̄kp̄à ní gb̄sio ní fukp̄aao ní lougb̄eo, kási i suo. ¹⁸ A làasooke à gwa za gb̄a, m̄o k̄εokwide ḡo baaso m̄endosaidez̄i. A làasooke à gwa yá p̄s lé ke za ma kp̄é ēdaaleḡo e gb̄awa. ¹⁹ P̄wena kú d̄su tiaa? V̄εε ní kaad̄enaao ní gbeafuo ní kuo i ne'io e gb̄a. Za tia má báaadaágu sa.

Dii legb̄e Yuda b̄usu gb̄aade

²⁰ Dii yā'ò Ageε l̄o m̄oḡo baaso m̄endosaidepi z̄i à m̄è: ²¹ O Yuda b̄usu gb̄aade Zolobabelie, má musu ní z̄i l̄eo lualua. § ²² Má kpalabaaō fuangba, mí buip̄alēō kpalao midε. Má zikas̄goō fuangba ní gb̄é p̄s ká a guuō, s̄s̄o ní s̄s̄godepiō kwé, aai k̄s̄ de de ní f̄endao. ²³ Ma Dii Z̄iḡs̄de ma m̄è, ḡo beé má n s̄ε, ma z̄obl̄ena Zolobabeli. Ma Dii máme má ò. Má n ke lán ma tāana seelakeb̄owa, asa ma n s̄εε. Ma Dii Z̄iḡs̄de máme má ò.

ZAKALI

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Wa fɔ́ o Zakali léeá wɛɔba Luazi lée, asa a ðɔwɛɛ lá Lua gbéɔ́ ɔ wɛɔɔ Luapizi. Lápi kpaalea lɛɛ plaɛ: A séia (lɛɛ 1-8) de wɛpungu pɔ́ anabi Zakali è anabi Age gɔɔɔ ũ. Wɛpungupio yáɔ́ lé ɔɔwɛɛ ké Lua kpé keke doa ní Yelusaleũ keke káleea aɔ de yá gbia ũ gɛa gɔɔ dafu guu. Lua ní dɔaana Zolobabeli ní sa'onkia Yesuao sɛ gɔɔ bee a gbéɔ́ne. Gɔɔ lé gé àle su, Isailio wɛɔba Luazi lé káfi, an wé dɔ gɔɔ zɔɔ pɔ́ Lua a mɔ́ ní a gawio, ɔ de tɔɔle ní pɔ́ pɔ́ kúwáɔ pɔ́i kía ũ. Bee a kpaau ní gbé pɔ́ Lua sɛ a zíkɛna ũ mɔ́ao.

Lápi lɛɛ plaade (9-14) guu mɛkpá yáɔ́zinda mèn plapiɔ́wa. A Lua gbé pɔ́ lé mɔ́ dúnia kía ũ taa ðwɛɛ. Aɔ de nɔ́seniede ũ mé zɔ́blɛnaɛ ɔ. Aɔ de sáɔána ũ, ɔ de zína pɔ́ wa de ũ ɔ. Yesu baonakpanaɔ yápiɔ́ sɛ wa ðɔwɛɛ ké Yesu yáɛ, atɛsa aá gaa yá (Mat 21.4-5, 26.31, Maa 14.27, Zaa 19.37).

Dii oa Yudaɔne aa ea suwa

¹ Daliusi* kpalablea wɛ plaade guu, a mɔ́ swaaɔde zɔ́, Dii yá'ò anabi Zakali,† Belekia né, Ido tɔ́ɔnaɛ, à mè: ² Ma pɔ́ pà á deziɔzi. ³ A yáí tò ma Dii Zígɔ́de ma mè, ɔ gbéɔ́ne aa sua, mí sumá. Má Dii Zígɔ́de máme má ò. ⁴ Asu à de lá á deziɔwao. Anabi káauɔ kpáwakèné aa mè, ma Dii Zígɔ́de ma mè aa miké ní yáwáikeaɔwae, aai ɔ ní zé váiu. ɔ aai swáseio, aai laaidɔ ma yáwao. Ma Dii Zígɔ́de máme má ò. ⁵ Too! A deziɔ ku máɛ? Anabipio sɔ́ aai ku gɔɔpɔ́i yá? ⁶ Ma yá pɔ́ má ò ma zɔ́blɛna anabipioɛ aa ðile á deziɔne, i ní leo lé? ɔ aa nɔ́sellile aa mè ma Dii Zígɔ́de má kènɛ ní yákeaa ní ní dáaɔwa, lá ma zɛðwae.

Sɔ́deɔ kua gbélio zānguo

⁷ Daliusi kpalablea wɛ plaade guu, a mɔ́ kuɛdode pɔ́ wí me Seba gɔɔ baasɔ mɛndosaide zɔ́, Dii yá'ò mapi anabi Zakali, Belekia né, Ido tɔ́ɔnaɛ. ⁸ Ma wɛpungu'è gwá, ɔ ma gɔ́ɛ è di sɔ́ɔɔba kpe, a zea gbélio zānguo guzuleu. Sɔ́ɔɔbaɔ ní sɔ́zɔatɛɔ ní sɔ́kaapuaɔ zɛ aá kpe.‡ ⁹⁻¹⁰ Ma mè: Baa, gbépio dea ni? ɔ gɔ́ɛ pɔ́ kú gbélio zānguo, àle yá'omanɔpi òmɛɛ: Má ɔɔne lá aa de. Gbépioá gbé pɔ́ Dii ní gbáɛ bebei dúniaɔne. ¹¹ ɔ aa yá'ò Dii Malaika pɔ́ zea gbélio zānguoɛ aa mè: Wa bebe dúniaɔ, wá è dúnia kú kilikili yákelesai píie. ¹² ɔ Dii Malaika mè: Dii Zígɔ́de, n fɛ Yelusaleũ ní Yudaɔ búsu wéle kíniɔzi a wɛ báaɔkwɛn la. Nyɔ́ɔ kú ní ní wɛnagwasaiɔ e ɔne ni? ¹³ ɔ Dii wɛ Malaika pɔ́ lé yá'omanɔpiwa ní nɔ́seniniyá maa. ¹⁴ ɔ Malaika pɔ́ lé yá'omanɔ òmɛɛ má yáɛ bee kpáwake, à mè: Dii Zígɔ́de mè Yelusaleũ ní Siɔnaɔ yá a kú gbáa, ¹⁵ a pɔ́ pà maamaa bui pɔ́ kálea dɔɔɔɔzi. A pɔ́ paa Isailioɔzi yáa yɔɔɛ, ɔ buipálepɔ́ ɔadaamá káfi. ¹⁶ Ayámeto Dii mè á ea su Yelusaleũ wɛnagwaawa. Wa ba yɔ́ Yelusaleũwa, wí a kpé dɔ we. Dii Zígɔ́de mé ò.

¹⁷ Malaikapi mè má ea yáɛ bee kpáwake ɔ: Dii Zígɔ́de mè nama aɔ ku a wéleɔ guue. Dii a Siɔna wɛnagwa, i ea Yelusaleũ sɛ ɔ.

2

Kɔ́ba mèn síiɔ ní sia gbéɔ́n síiɔ

¹ Ké ma wɛzú ma gugwá, ma kɔ́ba è síiɔ. ² Ma malaika pɔ́ lé yá'omanɔ lá: Beeɔ dea ni? A wɛa à mè: Beeɔ de kɔ́ba pɔ́ Isailio ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ pɔ́i fáaaɔ ũɛ. ³ ɔ Dii sia gbéɔ́n síiɔ ɔɔmɛɛ. ⁴ ɔ ma aá lá: Bɔ́ gbépio lé mɔ́ keii? A wɛa à mè: Kɔ́bapio mé Yudaɔ fáaa, ɔ an gbéɛ i fɔ́ a mí sɛ musuo. Siapio mɔ́ wɛadadaí bui kɔ́bapioɔziɛ, aai ní gbégbé, asa buipio ní kɔ́ba géle Yudaɔzi, aa ní fáaaɛ.

Gbé pɔ́ pɔ́yɔ́ba kúa

⁵ Ké ma wɛzú ma gugwá, ma gɔ́ɛ è, a pɔ́yɔ́ba kúa. ⁶ Ma aá lá: Nle gé má ni? A wɛa à mè: Mále gé Yelusaleũ yáí má a yáasa ní a gbáaɔ dɛɛ. ⁷ Ké malaika pɔ́ lé yá'omanɔpi lé tá, ɔ malaika pále mɔ́ dáaaɛ ⁸ a òɛ: Báale gɛ ɔ èwaasopie, Yelusaleũ aɔ kálea blisai a gbéɔ́názina ní a pɔ́tuoo dasike yáí. A mè ɔ: ⁹ Dii mè áme áɔ de a blí tede pɔ́ liai ũ, ɔ ku a guu a gawí ũ. ¹⁰ Dii èa mè: A mɔ́! A mɔ́! A báale à ɔɔle gubántoo oi búsuu, asa ma á fáaa dúnia gola síiɔ guue. Ma Dii máme má ò. ¹¹ A Siɔnadeɔ, à mɔ́! A gbé pɔ́ á kú Babelio, à piliwá!

¹² Dii Zígɔ́de mè a ma zɔ́ má a tɔ́ɔ bui pɔ́ lélewáɔ yá musue, asa gbé pɔ́ ɔzɔ́wá ɔzɔ́ api a wɛɛwae. ¹³ A ɔserzi, an zɔɔ i lélemá, ɔ dɛ ké Dii Zígɔ́de mé ma zɔ́.

* 1:1 Eza 4.24 † 1:1 Eza 5.1 ‡ 1:8 Zia 6.2-8

14 Dii mè: A Siɔnade, à gulake ní pɔnao, asa máme mále mós, mí bekpa á guu. 15 Gɔɔ bee buio naa dasi, aai gɔ ma gbéú ũ. Má bekpa á guu, ío dɔ ké Dii Zígɔde mé ma zíwá. 16 Dii a Yuda se a gbéú ũ a búsuu, í ea Yelusaleú se lɔ. 17 Baade ke Kliikili Dii ae, à fɛle a kúki pí a kua adoau, àle mós.

3

Pɔkasa gbia daa sa'onkia

1 ɔ Dii sa'onkia Yesua * ðlɔmɛɛ, a zea Dii Malaika ae, mé Setáu zea aà ɔplaai yáɔɔwá yáí. † 2 ɔ Dii Malaika ò Setáu: A kɔ le ní Diio, Setáu. ‡ A kɔ le ní Dii pɔ Yelusaleú sèo fá! Gbéɛ beea yàamionna pɔ wa ga bɔ té guuɛ. 3 Ké Yesua zea malaikapi ae, a pɔkasa ámakea daa. 4 ɔ malaikapi yá'ò gbé pɔ sí a aeɔne à mè: A aà pɔkasa ámakeapio bɔ. ɔ a ò Yesuae: Gwa! Ma n duuna kɛma. Má pɔkasa gbia danɛɛ sa. 5 ɔ à mè wá tulu gbánsai diè. ɔ aa kpàè aa èa pɔkasa dàè, gɔɔ pɔ Dii Malaika zea we.

6 ɔ Dii malaikapi ledá Yesuawa à mè: 7 Dii Zígɔde mè, tó ní bɛ a zéu, mé ní yá pɔ á díleɔ kúa, á a kpé nane n ɔzɪ, níɔ de a begwana ũ, í n gba zé ñyɔ ku gbé pɔ sí ae beɔ guu. 8 Sa'onkia Yesua, ma! Mpi ní n sa'on dee pɔ kálɛ n aeɔ, áme á yá pɔ lé mós tao ũ. Mále mós ní ma zòblena Vɪapaa. § 9 A gbɛ pɔ má díle Yesua ae gwa. Gbè m̀̀ndopi wé soplae, mé má lákèwá, mí gbáɔ búsupie gɔɔ do kóú. Ma Dii Zígɔde máme má ò. 10 Gɔɔ bee á baade a a gbédee sisi aà zɔle nana a véeli ge kaadɛnli gbáu. * Ma Dii Zígɔde máme má ò.

4

Vua dau ní kuli m̀̀n plaɔ

1 Ké malaika pɔ lé yá'omanɔ èa sù, à ma vu lá wí ní vu iuwa. 2 ɔ à ma la à mè: Bó ní è wei? Má wèwá ma mè: Ma vua tɛtɛɛ dau è, a filia ví sopla, mé a nísikakí ku a musu. Filia m̀̀n soplapio, baade ní a nísí zéo. 3 Kuli m̀̀n pla ku a sae, * ado nísikakí ɔplaa oi, ado zee oi. 4 ɔ ma malaika pɔ lé yá'omanɔ là: Baa, beɔ dea ni? 5 A wèa à mè: N dɔ lá pɔpio deoa? Ma mè: Aawo, Baa! 6 ɔ a òmɛɛ, yá pɔ Dii lé o Zolobabelien ke: Dii Zígɔde mè, í ke ní gbáao ge ní ikoo no, sema a Nísina. 7 Gbèsíɪ zɔɔ, bó n n úi? Nyɔ gɔ Zolobabelie gudaafa úe. Tó à b̀̀ ní kpé midɛgbɛo, wa báaa káaa.

8 ɔ Dii yá'ò m̀̀ɛ à mè: 9 Zolobabeli ɔ mé kpépi é kpále, mé aà ɔ mé a a mide, ío dɔ ké Dii Zígɔde mé ma zíwá. 10 Gbèe su saka yá yɔɔna kegɔɔuo. Tó wá gɪsusugwabɔ è Zolobabeli ɔzɪ, an pɔ a ke na.

Filia m̀̀n soplapio de Dii wétea dúniai úe. † 11 ɔ ma malaikapi là: Kuli m̀̀n pla pɔ kú dau ɔplaai ní zeeio dea ni? ‡ 12 ɔ ma ea aà là lɔ ma mè: Kú ligɔn pla pɔ kú nísí zé m̀̀n pla pɔ wa pí ní vuaoɔ sae, àle nísí pisi filiaɔwa dea ni? 13 A wèa à mè: N dɔ lá pɔpio deoa? ɔ má ò: Aawo, Baa! 14 ɔ à mè: Gbèɔn pla pɔ wá ní díle aa zike dúnia búu Diieɔn we.

5

Taala pɔ lé vua

1 Ma ea wezú ma gugwá lɔ, ɔ ma taala è, àle vua. 2 Malaika ma la à mè: Bó ní èi? ɔ má wèwá ma mè: Taala má è, àle vua. A gbáa ká gáísuu bao, a yáasa kwi. 3 ɔ a òmɛɛ: Láaipo Lua lé zɪ n búsuwan we píi. Yá pɔ kèa a kpe dowá mè, Lua a kpáio ya ní bɔleu píi. A kpe do sɔ, Lua a gbé pɔ í ɛeto ní a tɔɔo ya píi. 4 Dii Zígɔde mè á lápi kpása, lápi í gɛ kpái kpéu ní gbé pɔ í ɛeto ní a tɔo kpéuo. Aɔ ku we, í kpépi wíwi, a zao ní a gɪɔ píi.

Nɛ pɔ kú gbt guu

5 Malaika pɔ lé yá'omanɔ mɔ òmɛɛ: Wése ñ pɔ pɔ lé bɔma gwa. 6 Ma aà là: Bó ni? ɔ à mè: Gbí pɔyɔbɔe. ɔ à èa òmɛɛ: N búsuɔe taen we. 7 ɔ má è wá gbípi né pɔ de beɔma ú wè, nɔe mé zɔleu. 8 ɔ malaikapi mè: Luayádasain we. ɔ à ɔtɔlewá gbíu we, à a né pɔ de beɔma úpi tàe.

9 Ké ma wezú ma gugwá, ma nɔe gbèɔn plaɔ è, aa gáɪa ví lán wàalianawa. Aale gáɪa lé, aa vùá lé mós, ɔ aa gbípi sè lé vuao, aa musu yáio, aa zɪle yáio. 10 ɔ ma malaika pɔ lé yá'omanɔ là: Aale tá ní gbípio má ni? 11 A wèa à mè: Aale gé kpɛɔsiè Babiloni búsuue. Tó aa láa, aa aà dau we a dilekíi úe.

* 3:1 Eza 5.2 † 3:1 Zia 12.10 ‡ 3:2 Yud 9 § 3:8 Zel 23.5, 33.15, Zkl 6.12 * 3:10 Mis 4.4 * 4:3 Zia 11.4 † 4:10 Zia 5.6 ‡ 4:11 Zia 11.4

6

Zikasɔgo mèn sɔiɔ

1 Ma ɛa wɛzɔ ma gugwá lɔ, ɔ ma zikasɔgo ɛ mèn sɔiɔ, aale bɔ gbɛsɔsɔ mèn plaɔ zànguo. Gbɛsɔsɔpɔɔ mɔgotɛ. 2 Gó sɛia dɔa sɔsɔɔbaɔne. A plaade dɔa sɔsɔnaɔne. 3 A aaɔde dɔa sɔkaaɔne. A sɔide dɔa sɔdánaɔne. Sɔ gbáaɔne pii. * 4 ɔ ma malaika pɔ lé yá'omanɔ là: Baa, beeɔ dea ni? 5 A wɛa à mè: Sɔgo mèn sɔiɔpɔɔ láná mèn sɔiɔ pɔ aalɔ zɛa dúnia búu Dii aɛɔne.† Aa bɔle lé gé. 6 Sɔsɔnaɔ gó lé gé gugbántoo oi búsuu. Sɔkaaɔ gó té ní kpe. Sɔdánaɔ gó lé gé geɔmidɔkli oi búsuu. 7 Ké sɔ gbáapiɔ bɔle, an mɛ lé kɛ fɛfe ní sia dúniauo. ɔ malaika mè: A ge si dúniauo. ɔ aa sɔu. 8 ɔ à lezú à òmɛɛ à mè: Sɔ pɔ lé gé gugbántoo oiɔ tò ma pɔ wɛe búsupiwa.

Kla fùakpaá Yesuaɛ

9 Dii yá'òmɛɛ à mè: 10 Gba si Eledai ní Tobiao ní Yedaia pɔ aa bɔ Babeli aa sùwa, ní geɔ goɔ doul zɔ gɔ Zefania né Yosia be. 11 Anusu ní vua pɔ aa gbadàòpi se ní kíafua keɔ, ní kpá sa'onkia Yesua, Yozada néɛ. 12 Oɛ Dii Zígɔde mè: Gɔe pɔ wí mɛ Vlápaañ we. A vlápa a kúkti, i ma kpé dɔ. 13 ɔmɛ a kpedɔmɛɛ, i ɛa zɔle a báawa we, iɔ kpalable ní gawio. A zɔle a báawa kía ũ sa'ona ũ. Ledama pɔ i mɔ ní aafiao a bɔ apii guu. 14 Wa kíafuapi kpa Eledai ní Tobiao ní Yedaia ní Zefania né Yosiaowa, i gɔ yápi dɔngubɔ ũ ma kpéu. 15 Gbɛ pɔ kú zà mɔ ma kpé dɔ, iɔ dɔ ké Dii Zígɔde mé ma zɔwá. Tó a Dii á Lua yá'one mà maamaa, yápi a ke.

7

Leya ní nɔsemendoo

1 Kí Daliusi kpalablea wɛ sɔide guu, a mɔ kɛokwide Kisele goɔ sɔide zɔ, ma Zakali, Dii yá'òmɛɛ. 2 Goɔ bee Betelideɔ Salezɛɛ ní Legemelekio ní ní gbɛɔ zɔ yágbɛai Diiwa. 3 Aa Dii Zígɔde kpé sa'ona là aa mè: Wà leye ní ɔɔɔ mɔ sode guu, lá wí kɛ wɛ ní wɛowa yá? 4 ɔ Dii Zígɔde yá'òmɛɛ à mè: 5 Sa'onaɔ ní búsu gbɛpiio la ní mɛ: Ké aa leye ní ɔɔɔ mɔ sode ní mɔ sopladeo guu a wɛ báaɔkwín la, máme aa yɛmɛɛa? 6 Ké a pɔblɛ a imí, ázia yáí a pɔpi blèio lé? 7 Yá pɔ Dii dà anabi káaune aa a kpáwakɛn we, goɔ pɔ Yelusaleú ní a zɛwíawí kálea dɔdɔa ní namao, mɛ wa ku Negeve ní gusalala pɔ kú a saɛo.

8 Ma Zakali, Dii yá ɛa dɛɛa à mè: 9 Ma Dii Zígɔde ma mè: Aɔ yáɛɛdeke ní síanao. Aɔ gbɛke ví ní kɔ ní kɔ wɛnagwaa. 10 Asu gbáamɔ gyaa taasideo ní tone pɔ gwana vlo ní bɔmɔ ní wɛnadeɔne. Asu kɔ yámaake ní váioo. 11 A deziɔ gí yápi mai, aa bɔ ma kpe aa ɔtá ní swále. 12 An swá gbáakú lán gbewa, aai swáse ma ikoyáio ge yá pɔ má dá anabi káaune aa ò ní ma Nisína gbáao. ɔ ma Dii Zígɔde ma pɔ pánzi maamaa. 13 Ma Dii Zígɔde ma mè, ké ma lezúrɔzi, aai swáseio. A yáí tò, ké aa lezúmazi, mi swáse sɔo. 14 ɔ ma ní séle lán zàawa, ma ní fáaa bui pɔ aa ní dɔo guu. An búsu gɔ bezia ũ ní kpe, wa fɔ páao. Maa aa tò pɛɛá búsu gɔ bezia ũ.

8

Dii legbɛa Yelusaleú yá musu

1 Dii Zígɔde yá'òmɛɛ à mè: 2 Ma Dii Zígɔde ma mè, Síona yá ma kú gbáa maamaaɛ, ále ma nɔse tékú pásipásl. 3 Ma Dii ma mè, má ɛa su Síona, mí zɔle Yelusaleú. Wa o Yelusaleú wɛle slande, wí o ma Dii Zígɔde gbɛsɔsɔ Lua gbɛsɔsɔ. 4 Ma Dii Zígɔde ma mè, maeziɔ ní nɛziɔ ɛa kále Yelusaleú gáaɛɔ, baade ní a lípanao kúá, ké aa wɛ kɛ yáí. 5 Negɛenaɔ ní nenɔenaɔ wɛlepi gáaɛɔ pa lɛ, aai kɔ'ò a zɛa guu. 6 Ma Dii Zígɔde ma mè, yápi a bɔ gbɛ kɔnaɔ sae goɔ bee, kási a bɔ ma saɛo. Ma Dii Zígɔde máme má ò. 7 Ma Dii Zígɔde ma mè, máme má a gbɛɔ bɔ gukpe búsu ní be'ae búsu guu, 8 mí suɔnɔ aao ku Yelusaleú, aai gɔ ma gbɛɔ ũ, míɔ de ní Lua ũ a zéwa síana.

9 Ma Dii Zígɔde ma mè, á gbɛ pɔ ále yáe bee ma anabiɔ léu za goɔ pɔ wá ma kpé ɛ kpále e gbáɔ, á gáslwa bɔbɔ kpépi zɔwa. 10 E goɔpi gɛ kàò, gbɛnazɔnaɔ ní pɔtuoo lé ái'e zɔ yá musuo. Gbɛ pɔ lé gé ní gbɛ pɔ lé suo aafia vlo an wɛleɔ yáí, asa má tò wá íbelesè ní kɔo kɔtɛɛ. 11 Ama má yáke gbɛ kɔnapɔne tia lán yáawao. Ma Dii Zígɔde máme má ò. 12 Luabe a lou gbac, pówena iɔ aafia, wɛlii i né'i, tɔle i bleke. Má pɔpi kpa gbɛ kɔnapɔwa gba ũe. 13 A Yudaɔ ní Isailiɔ, lá a gɔ gbɛkabo ũ buipáleɔne, màa má á suaba, mí tò wá báaadakɔ ní á tɔo. Asu to víá á kúo. A gáslwa wee.

14 Ma Dii Zígɔde ma mè, lá ma zɛò mà músikpaázi goɔ pɔ á deziɔ ma pɔ fɛmɛɛ, ɔ mi á wɛnagwao, 15 màa ma zɛò lɔ má maake Yelusaleúɛne ní Yudaɔ pii goɔ beeɔzɔ. Ma Dii Zígɔde

* 6:3 Zia 6.1-8 † 6:5 Zia 7.1 ‡ 6:12 Zkl 3.8

mámme má ò. Asu to vía á kũo. ¹⁶ Yá pò áli ken ke: A baade lí síana'o a gbédeec. * Ali yágṣṣ a zéwa nana á yákpalekékíi. ¹⁷ A gbēe suli vaíkpaai ní a gbédeeo. Etoa ní ma tóo suli kááguo, asa má za yápiu piie. Ma Dii Zígṣde mámme má ò.

¹⁸ Dii Zígṣde yá èa dèdèa à mè: ¹⁹ Ma Dii Zígṣde ma mè, lé pò i ye m̀o síiṣde guu ní m̀o s̀odeo ní m̀o sopladeo ní m̀o kwideo, a gṣ á Yudaone dikpe maa pò á p̀nakeu ní yaabo ũ. Ayámeto à wēle àò kú ní síanao yákelesai. ²⁰ Ma Dii Zígṣde ma mè, buiò ní wéledeò aao m̀o dasi e tia. ²¹ Wa ge okṣe wéle ní wéleo wà me: Wà ge Dii kú wēle, wí Dii Zígṣdepi aeya. Mapi má gé sṣe. ²² Buiò ní bùsu gbáa gbéṣ m̀o ma kú wēle dasi Yelusaleũ la, aai ma aeya. ²³ Ma Dii Zígṣde ma mè, g̀o bee gbēon kwi pò b̀o bui ní buio guu Yuda m̀endo kú a ula léwa, aai oè aa me: Wá gennoe, asa wá mà Lua kúán.

9

Yá zṣlea Isaiiò ibeewá

¹ Dii a yáda Adalaka búsula,
i to yá zṣle Damasiwa,*
asa Sili mēewiapiá aà p̀e,
i ke Isaii buiò ní tēe no.
² Yápi a zṣle Amatawa be
ní Tiio ní Sidṣo,†
baa ké aa de ònnoa ũ maamaa.
³ Tiideò bíi gbáa bo lía ní wéleí,
aa ánuu káaarizi lán ũfáawa,
aa vua ǹnnaarizi lán zé guu p̀elawa.
⁴ Gwa! Dii a ní p̀o simá,
i zé p̀o aa ví ísía midē.
Té mé a kú ní wélepiwa.
⁵ Asekelonide e, vía i ní kú.
Gazadeò lualua maamaa
ní Ekelonideò b, asa támaa a ní nēe.
Gazadeò kua ní kíawa,
Asekeloni a gṣ bezia ũ.
⁶ Buipáleò zṣle Asedoda,
Dii i Filitṣo‡ wala midē.
⁷ I ǹo kòlokpasai b̀o ní lézi,
i tē b̀o ní léu.
An gbé p̀o g̀o gṣ wá Lua p̀o ũe,
aa gṣ lán Yudaò buiewa,
Ekelonideò gṣ aà gbéṣ ũ lá Yebusiò kèwa.
⁸ Dii i a bùsu ní a gbéṣ dṣa
zígṣ p̀o lé m̀o léleimá yáí.
Gbáam̀edeò gbáablemá b̀o,
asa aò wéteńzi sae.

Sina Kía m̀a

⁹ A Sinadeò, à p̀nake maamaa,
á Yelusaleũdeò, à kúkuake.
A gwa, á kía lé m̀owá,
í yáke a zéwa mé z̀iblenae.
Aà ǹse nie mé a di zaa'ina kpe,
a di zaa'in né b̀o b̀o kpe.§
¹⁰ A zikasṣgoò b̀o le Éflaiũ búsuu,
a to zikasṣo ku Yelusaleũ b̀o,
wi zikasaò é'e.
A aafia kpáwake bui piie,
i kible za ísiale la ní a léleo,
za Uflatai e dúnia léwa.*

* 8:16 Efe 4.25 * 9:1 Isa 17.1-3 † 9:2 Isa 23.1-18, Yoé 4.4-8 ‡ 9:6 Isa 14.29 § 9:9 Mat 21.5, Zaa 12.15
* 9:10 Sou 72.8

11 A gbé pọ́ á de zìzọ́ ù sọ,
má á bọ́le è isaipiu
ma bàakuaáno au† yáí.

12 A zìzọ́ pọ́ á dọ́ á bọ́,
à su á wéle bíideu,
baa gbá mále oé,
má éa asea kpáwá lee pla.

13 Yudaọ mé ma sá ù, má sápi ká,
Èflaiū buiọ mé ma ka ù, má dau,
mí Sibnadepiọ gbae Gelekiọwa.
Aa gọ́meee lán negọ́na fẹ́ndawa.

14 Za musu Dii a bọ́ a gbépiọwa,
aà ka a gẹ́ fioo lán loupilẹ́awa.
Dii Lua a kàaape,
i mo gẹ́omidọ́kí oi zàa ʼlana guu.

15 Dii Zígọ́de a ọ́lia a gbéọ́zi,
aa ní ibeewọ́ taitai,
aai ọ́zọ́ ní gọ́kebọ́wa.
Aa ní bọ́'í mi,
aai pala lán vẹ́eminawa.

Aa ke zúuzú
lán ta pọ́ wí au éleò sa'okliwawa.

16 Dii an Lua a ní suaba gọ́ bee
a kpása sáọ ù,
aaiọ teke aà búsuu
lán kíafua gbè beedeọwa.

17 Aaọ maa mé an kefena a ke zài.
Èwaasọ lekpẹọ yọ́yọ́ pọ́wena yáí,
wéndiaọ wẹ́wẹ́, ké vẹ́e di yáí.

10

Dii ọ́liaa Yudaọzi

1 A lou gbea Diiwa káabuana,
asa Dii mé í to lou keke,
í to lou kwéné,
í to buapọ́ ke baadee.

2 Táaọ l yáyaaa'ọ,
màsokenaọ í yá egea e.
Wépfungu'enaọ yáá mọ́afilie,
an gbéọ́ nọ́seninianeá páe.
A yáí tò gbéọ́ liaaa lán sáọwa,
an kúsu kwea ké aa dāna vı́o yáí.*

3 Ma Dii ma mè,
ma pọ́ paa an dānaọzi,
má ʼlada blesanapiọwa.
Ma Dii Zígọ́de má ọ́lia Yudaọzi ma kpása pọ́ ù,
má ní ke zíkaso gawide ù.

4 Gbé pọ́ de lán édaalegbewa† a bọ́ ní guu,
gbé pọ́ de lán kálo† ge zíkasa a bọ́ we,
kpalablenọ́ bọ́ we píie.

5 Aaọ de negọ́naọ ùe,
aa ọ́zọ́ ní ibeewọ́wa zíkawéle zéu lán pẹ́leawa.
Lá má kúńńọ́,
aa zíká, aai sọ́deọ fu.

6 Má Yudaọ gba gbáa,

má Yosefu buiɔ suaba,
 mí surínɔ ní pá ziu,
 ké má ní wēna ví yáí.
 Aaɔ de lá mi ní vūaa yāaowa,
 asa māmamaa Dii ní Lua,
 má yāmamá.
 7 Eflaiü buiɔ g5 neg5naɔ ü,
 an pɔ ɔ na lán v̄ēē z̄l̄emáwa.
 An néɔ e, aai pɔnake,
 an pɔ a ké na Diiwa.
 8 Má swe pérízi, mí ní káaa,
 má ní boe, aaiɔ dasi lán yāawa.
 9 Baa tó ma ní fáaa buiɔ guu,
 ma yá aɔ d̄origu za bùsu z̄àz̄aɔe.
 Ampɔ ní ní néɔ aɔ kue, aai su.
 10 Má ní bɔ Egipi bùsuu mà surínɔ,
 má ní káaa Asili bùsuu,
 mí surínɔ Galada bùsuu ní Libáo.
 Gu a mómáo.
 11 Aa bua Egipi ísiawa,
 aa a ikooaɔ fu,
 Niili ísiɔ ba.
 Asiliɔ wala a kpále,
 Egipiɔ iko a láa.
 12 Ma Dii Zígɔde ma m̄e,
 ma gb̄éɔ gb̄aa'e ma kíi,
 aaiɔ temazi.

11

1 Libá bùsu, zew̄e,
 té i kú n sed̄e líɔwa.
 2 P̄eliɔ ɔɔɔ, asa sed̄e líɔ l̄el̄e,
 gawidepiɔ ɔɔkp̄ae.
 Basana bùsu gialɔ búbuape,
 asa líkpe sisipi kw̄e.
 3 Sádánaɔ búbuwa d̄ɔ,
 asa an d̄ádák̄e kíi maaɔ ɔɔkp̄ae.
 N̄ɔm̄usuɔ wiid̄ɔ,
 asa Yuud̄e dào k̄aal̄e.

Sadan maa ní sadan beeesaideo

4 Dii ma Lua òm̄e m̄aɔ s̄á p̄ɔ de w̄a ní kòlokpaɔ dá, 5 asa an lunaɔ ì ní kòlokpaɔ, w̄ili ní tàae eo. An ȳianaɔ s̄ɔ aal̄ me wa s̄aauk̄e ní Diio, asa wa s̄da l̄e w̄a k̄ú. An d̄anapiɔ lí ní wegwaɔ. 6 Dii m̄e á d̄únia gb̄éɔ to we l̄o, á ní baade kpak̄ɔae, á ní na ní k̄iaɔne ní ɔz̄le. Aa d̄únia w̄iwi, mé á gb̄eɔ b̄ɔ ní ɔz̄lo. 7 ɔ ma s̄á p̄ɔ de w̄a ní kòlokpaɔ dá, at̄esa a ȳeɛsaideɔ. ɔ ma gopana s̄e m̄en̄ pla, ma t̄okp̄an̄e. Ado t̄n Nandiio, ado s̄ɔ Naak̄ɔwa, 5 m̄al̄e s̄ápiɔ dàɔ.

8 M̄ɔ doū guu ma s̄ádánaɔ d̄e áaɔ. Ma s̄aɔ ye ma ḡiyáio, 5 ma fumá. 9 Má ò s̄aɔne má ní dá l̄o, a p̄ɔ p̄ɔ lé gaɔ ga, a p̄ɔ p̄ɔ lé kaaleɔ kaale, a p̄ɔ p̄ɔ ḡɔɔ k̄ɔ s̄ó. 10 ɔ ma a gopana p̄ɔ mi me Nandiio s̄e má z̄ɛ, ma ledoū p̄ɔ má k̄e ní bui p̄iio gb̄o. 11 Ledoūpi gbooḡɔpi, 5 s̄á ȳeɛsaide p̄ɔ lé ma gwaa d̄s̄ sa ké yápi b̄ɔ Dii kíie. 12 Má ò s̄aɔne, tó à k̄en̄e maa, aa ma asea kpaa. Tó m̄aan s̄ɔ, aɔ ní p̄ɔ k̄ua. ɔ aa flab̄om̄e ánuɔ ɔwat̄e baakwi.* 13 Dii òm̄e má 5a p̄ɔ aa díle ma lua 5a de beeaopi zu oobonaɔ, 5 ma ánuɔ ɔwat̄e baakwipi s̄e má z̄u oobonaɔ Dii kp̄éu.† 14 ɔ ma a gopana plaade p̄ɔ mí me Naak̄ɔwa s̄e má z̄ɛ, ma gb̄eke p̄ɔ Yudaɔ ní Isaiiɔ ví ní k̄ɔo gb̄o.

15 ɔ Dii òm̄e má ḡe s̄ádán beeesaide p̄kasaɔu sa, 16 asa á s̄ádána díle ní bùsuu, aɔ s̄á p̄ɔ lé kaaleɔ f̄án vío, a a p̄ɔ p̄ɔ fáaaɔ weleɔ, a eseke a p̄ɔ p̄ɔ k̄e'iaɔneɔ, a a p̄ɔ p̄ɔ gb̄aa gwaa. A s̄á mekp̄aaɔ swe wolo, i ní s̄ó.

17 Waiyoo s̄ádán beeesaide p̄ɔ ì pákpa s̄aɔzi!
 Wa aá lé ní f̄endaɔ a ɔplaa ḡásí ní a ɔplaa w̄éowa,
 aá ḡásipi i imi víoo,

* 11:12 Mat 26.15 † 11:13 Mat 27.9-10

aà wépi i na féu.

12

Dii Yelusaleu bui pti zɔi

¹ Yá pɔ Dii ò Isaili yá musun ke. Dii pɔ musu kpàle à tɔle kàle mé ì nisína ikasa gbēnazina guu mē: ² Gwa! Má Yelusaleu ke lán toona pɔ a í a bui pɔ liaaiɔ talaataalaabowa. Aa koezɔ Yelusaleuzi ní Yuda būsuo pii. ³ Gɔɔ bee tó dúnia bui pii koezɔi máa, má Yelusaleu ke bui pii gbesi pɔ wa fɔ deo ũ. Gbé pɔ lé welele yɔwà pii, a aà woloɛ nài. ⁴ Gɔɔ bee má tó sɔ pii bìlike gēktiwa, mí ɔana zɔ ní dikpenaɔwa. Ma Dii máme má ò. Ma wéwē Yudaɔ yá musu, má buipàleɔ sɔɔ vɔakūné. ⁵ Yudaɔ kíaɔ i o ní sɔ guu, Yelusaleudeɔ gbāa, ké Dii Zígɔde de ní Lua ũ yáí.

⁶ Gɔɔ bee má tó Yudaɔ kíaɔ gɔ lán kina té pɔ ká yaa gbáuwa, lán sēte pɔ sɔb áwauwa. Aa gbé pɔ liaanzib sásá ɔplaa ní zeeo, Yelusaleu iɔ kálea a gbeu Yelusaleu ũ. ⁷ Ma Dii má Yuda wéleɔ bɔ káau, ké Davidi buiɔ gawí ní Yelusaleudeɔ pɔo su à ò de Yuda kíniɔ pɔao. ⁸ Gɔɔ bee ma Dii má ɔku Yelusaleudeɔla. Gɔɔ bee an gbagalenaɔ gbāa'e lán Davidiwa, Davidi buiɔ sɔ aa gbāa'e lán Luawa, lán Dii Malaika pɔ dɔaaanéwa. ⁹ Gɔɔ bee má ze ní gbé pɔ m̀ lélei Yelusaleuwaɔ kaaleaɔ.

Yudaɔ ea sua Diiwa

¹⁰ Má a Nisína pisi Davidi buiɔ ní Yelusaleudeɔwa pii, aai ma gbēke dɔ, aai wabikea, aai gbé pɔ aa aà zɔ aa aà dē gwa.* Aa búbuape aà yá musu† lá wí pe né m̀ndona gaa yá musuwa. Aa wēnakéè lá wí ke negɔe sēia gaa yá musuwa. ¹¹ Gɔɔ bee Yelusaleudeɔ búbuapea aɔ de lán búbuwa pɔ wa pè Adadalimɔ Megido gusalalauwa. ¹² Búsudeɔ búbuape fáani ní fáanio, Davidi buiɔ rítēe, an nɔeɔ rítēe, Natá buiɔ rítēe, an nɔeɔ rítēe, ¹³ Levii buiɔ rítēe, an nɔeɔ rítēe, Simeɔ buiɔ rítēe, an nɔeɔ rítēe, ¹⁴ ní bui kíniɔ rítēetēe, an nɔeɔ rítēetēe b.

13

¹ Gɔɔ bee nibɔna a wē Davidi buiɔne ní Yelusaleudeɔ pii duunawoloama ní gbāɔanéo yáí. ² Gɔɔ bee má táaɔ tɔ báde ní būsuu, aɔ dɔ gbēegu bɔ. Ma Dii Zígɔde máme má ò. Má ānabi egenaɔ mide ní būsuu ní welena pɔ lé ní gba léɔ. ³ Tó gbé gí lé ānabikeke, aà de ní aà da'iaio oè à láawán we, asa à ɛstò ní ma t́oe. Tó ále ānabikeke, aà de ní aà da'iaopio mé aa aà zɔ aa de. ⁴ Gɔɔ bee wí a ānabi pii kú yá pɔ aale e oa yá musu. Aa ānabike póká ula da aa gbéɔ sásáɔ bɔ. ⁵ A me ānabin a ũo, zɔɛn a ũ, ále buake za a negɔɔe. ⁶ Tó wà aà lá: B́ ia mé t́ete n ɔɔwa sɔ? A me: E'e! Ma ké'ia ma gbéɔ bee.

⁷ Ma Dii Zígɔde ma m̀e:
Fēnda, fēle ní ma sādānao,
gɔ pɔ de ma gbédo ũpi.
Sādānapi lé, sáɔ i fáaa,*
mí ɔlia an gbé kpenaɔzi.
⁸ Wa búsudeɔ lee pla le wà ní dede,
lee do i gɔ a guu.
Ma Dii máme má ò.

⁹ Má lee dopi baasa ní t́eo
lán ānusu baasaawa,
má ní maa legwa,
lá wí vua maa legwawa.
Aa ma sisi, mí wemá.
Má mené ma gbéɔ,
aai omēe Dii ní Lua.

14

Zì gbɛza ní Dii mɔao

¹ Gwa, Dii gɔɔ lé mɔ, wa á pɔɔ síwá, wí kpaalekɔe á wáa. ² A bui pii káaa Yelusaleuzi aa zikaánɔ, aai wélepi sí. Aa kpéɔ yɔe aa kusi nɔeɔwa. Wa tá ní wélepedeɔ lee doo zizɔ ũ, āma wa ní kíni pɔ gɔɔ bɔle wélepi guuo. ³ Dii a mɔ zíkai ní buipio, lá í ke yāa zikagɔɔwae. ⁴ Gɔɔ bee Dii a gbápele Kùkpe sísi misonaa Yelusaleu gukpe oi. Sísi pi a paa pla sea gukpe e be'ae, a guzule aɔ zɔɔ maamaae. Sísi pi kpédo a ta gugbāntoo oi, ado sɔ gɛɔmidɔkdi oi. ⁵ A bàale ta sísi pi

* 12:10 Zaa 19.37, Zia 1.7 † 12:10 Mat 24.30, Zia 1.7 * 13:7 Mat 26.31, Maa 14.27

guzuleu, asa guzulepi a ge pe Aseliwaε. A baale la a deziε baale tεε lualuaε Yudaε ki Uzia gεwa, Dii ma Lua i mε n a gbε pε an kua adoα sαnu.

⁶ Gεε bee gupua α kuo, sema gunie ri lougbεo. ⁷ Gεεpi α adoα, faane ge gwεasina α kuo. Dii mε gεopi dε. Tε oosi kε, gu a pu.

⁸ Gεε bee i wεnide* a bε Yelusaleu a baale, a kni i ta gukpe oi Isida Wisideu, a kni i ta be'ae oi isiau saε ri buzieo pii. ⁹ Dii mε α de dunia pii Kia u. Gεε bee εme α Dii u ado, α tε mε α ku ado. ¹⁰ Bεsupi pii a gε gusalala ue, sea za Geba pε kε Yelusaleu gugbantoo oi e Limε pε kε a gεmidεki oi. Ama Yelusaleu α kεlea a gbεu musumusue, sea za Bεyameε blibεu e Blibεle Sεia ri Gola Blibεleo, sea za Ananeli bii lesii e ki vεεfekii. ¹¹ Waε ku a guue, wa wiwi bau bo. Yelusaleudepiε αα ku dεdεε.†

¹² Gagyā pε Dii a ka bui pε aa lεle Yelusaleuwaεgun ke: An me a yaikε gεε pε aa sfa. An wε a yaikε a tεonau, an lεna a yaikε ri lεu. ¹³ Gεε bee Dii a to gili gεngu maamaa, aa kε kuku kε opizi, aai lia ri kεo. ¹⁴ Yudaε zika Yelusaleu npii, αa zible bui pε liaarziεwa, aai ri aizeε naaa, vua ri anusuo ri pokasaε kε zai. ¹⁵ Gagyāpi a ka sεεgu b ri sεbaonα ri yiongoε ri zaa'inaε ri potuo pε kε gbεpiε bεouε pii.

¹⁶ Bui pε mε lεle Yelusaleuwapiε, an gbε pε gεε αα ge we wε ri wεo kulei Ki Dii Zigεdeεε, aai Lakpeεα dikpeke. ¹⁷ Tε dunia buie i ge Yelusaleu kulei Ki Dii Zigεdepiεo, lou a manεo. ¹⁸ Tε Egipi bui i ge dikpepi keio, lou a manεo, mε Dii a gagyā pε i ka bui pε i ge dikpepi keioεgu karigε. ¹⁹ Ia pε a da Egipiwa ri bui pε i ge dikpepi keioεwan we. ²⁰ Gεε bee wa kε sε ananaεwa: Dii pε. Dii kpε daα αα sαa ri sa'oki taε. ²¹ Oo pε kε Yelusaleu ri Yuda bεsuoε gε Dii Zigεde pε u piie. Gbε pε aa mε sa'oiε se aa nεε fεukεd. Gεε bee laatana α ku Dii Zigεde kpεu bo.

* 14:8 Eze 47.1, Zaa 7.38, Zia 22.1 † 14:11 Zia 21.3-4

MALAKI

Yá pò kú lée bee guu

Malaki a lá kè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 500 e 450. Isailiò sù n zòblea Babilonio wè 538 guu. An suapí gbèa an kúsu ná kwèawa busèbuse. E ànabi Malaki àò gé ànabikèkèi, Isailiò tè ànabi Age n ànabi Zakalio yádanèòí, 5 aa èa Lua kpé dò Yelusaleù wè 520 e 515 guu. Ama za gòò bee an wé dɔa yá dafu pò a ke dɔaana Zolobabeli ɔzì l zekèo. An lousisiyáò òòkpà mé yáwáí lé káfi. Aa pákpá sa'oa Luawai (1.6-14), wi Lua kpá'ò gbaò daa guu (3.6-11), sa'onkiaò s5 aale laaidò zíwa bo, mé wli ikoyá pò Lua dílené da bo (2.1-16).

Yápiò yáí Malaki ledá sa'onawá n gbéò píi aa nòselilè. A dònigu ké Lua yerízi (1.1-5), áma a oné b aà mɔa n á yákpalekea n gbéò gòò kà kái (2.17-3.5, 3.13-24). A zina pò Lua a gbae yá'oné (3.1), aò de ànabi ù lán Eliawa (3.23). Baona lá pò Matiee n Lukuo kèò guu, Malaki yá bee de Zaa Daa'ilena pò a mò gbéò da zéwa Yesu Kilisié yá ùe (Mat 17.11-13, Luk 1.17).

Ké Malaki fèlè n Isailiò an kua pò òòkpà n n pákpaa Lua yáio, à ledáda luanaaikènaone aao kú n Lua yákpalekearinò s5ou. Wápiò s5 Malaki lé owèe wá baade àò kú n Lua yákpalekeaaano s5ou za káau.

Sa'oya

¹ Yá pò Dii ò Isailiòne Malaki sabain ke: ² Ma Dii ma mè má yeázi, 5 a mè ma yeaázi de kpelewa ni? Ma Dii ma mè Esauá Yakòbu vli nolo? Kási Yakòbu má yei, ³ má ye Esauio,* 5 ma aà gusiside lile guwaiwai ù, ma aà bùsu tò gbáa gbègbonaò kúki ù. ⁴ Edò'upio i me, baa ké wá n wéleò dèonz5, aa ea n beziaò fèlee. ɔ ma Dii Zig5de ma mè: Tó aa èa kále, má n deelpae, wi oné Väibusudeò, gbé pò Dii n kpène kúa gòopiio!† ⁵ A wesie, i me Dii zòò, baa wá bùsu z5le kpele.

⁶ Né i a mae kpela, mé zòblena i a dii kpela. Ké má de á mae ù, ále ma kpela? Ké má de á dii ù, á ma vía vie? Ma Dii Zig5de máme mále á la. A sa'onao, áme ále sakamagu. I me: Kpelewa wa sakàngui? ⁷ Ké a saká ma táabúnuu yáie. I mɔ ma gbagbakii n ble gbáleaoc. I me: Kpelewa wa n gbagbakii gbálèi? ⁸ Ké a mɔ sa'òà n pò viao, yáwáin weoa? Ké a sa'òà n nò eò ge a gyæo, yáwáin weoa?‡ A ge kpa bùsu gbèzòowa à gwa! A yá a kaaàgua? A á saaukpa? Ma Dii Zig5de máme mále á la.

⁹ Tó a awakpámee tia kéwa, má á wegwa? Tó pò bee tao kú á ɔzì, má siáno? Ma Dii Zig5de máme mále á la. ¹⁰ Tó á gbèe gè ma ua zé tà yáa, ké wasu gè tékai ma gbagbakii páo, bee sáò. Ma Dii Zig5de máme má ò. A yá lé kemee nao, má á gba sio. ¹¹ Za íatè bilèa e a gèkpekúki ma t5 aò zòò buionè. Wa tulaetikamèe téa, wi mómee n gba gbálesaiò gupiiu, asa ma t5 aò zòò buio guue. Ma Dii Zig5de máme má ò. ¹² Kási ápio i ma t5 òòkpae, ále e ma táabúnu gbálee, 5 i sa'owá n pò gíao. ¹³ Ma Dii Zig5de ma mè: I me, bee á kú gbáae, 5 a nifèi. Tó a mɔ ma gbagbai n pò kòòkúao n pò eekúao n pò gyæo, má beeo sia? Ma Dii máme mále á la. ¹⁴ Mòafilide pò pò sa ví a kpása guu, a zèmee, mé á gè ma gbagba n pò sáadeo a gèe ù, adeá láaipoc. Asa mámemaa Kia zòò, ma t5 i tò vía bui píi kú. Ma Dii Zig5de máme má ò.

2

¹ Ma Dii Zig5de ma mè: A sa'onao á yán la sa. ² Tó i swáeio, tó i da á s5u à ma tɔboò, má láaizíwá à g5 báaasaic. Má zíwá kò se, asa i da á s5u a ma tɔboò. ³ Gwa! Má á buio lele á yáí, mí dikpe sa pò á ò pògb5 fée á oawa, wi á kólèò. ⁴ Io d5 sa ké ma yá bee dílé, ké ma bàa kua n á Levii buio gí kue. Ma Dii Zig5de máme má ò. ⁵ Ma bàakuarinòpi guu ma wèni n aafiao kpámá, ké aao ma vía ví, 5 aa ma vía ví, aa lùalua ma ae. ⁶ An lé yádane síana d5, wi ma yákpaaanla b5 n léuo. Aa táa'òmanò n ledouò n nòsepuaò, aa gbéò b5 vai guu dasi. ⁷ A maa sa'ona àò d5a víe, ké gbéò e yádane mawà, asa 5me ma Dii Zig5de íwa ù. ⁸ Ápio s5 a pázeá, á yádaneò tò gbéò fù dasi, a ma bàa kua n á Levii buio gbòò. Ma Dii Zig5de máme má ò. ⁹ ɔ má tò wá sakáágu, ma á s5aa gbépiie, ké i te ma tufaio, mé i ke gbéone kèke ikoyá musu yáí.

Nyaa yá

¹⁰ Wá De dou nolo? Lua dou mé wá keo lò? Bóyáí wá k5 náai vío, 5 wa Lua bàa kua n wá dezio yá gbòoi? ¹¹ Yudao náaisaiyákè, aa yábèkè Yelusaleù n Isailiò bùsuo, asa aa

* 1:3 Lom 9.13 † 1:4 Isa 34.5-17, 63.1-6 ‡ 1:8 Iko 15.21 * 2:4 Nao 3.11-13

táagbagbanao sè nò ù, aa Dii kpé pò a yei gbálèò. ¹² Gbé pò yá bee taa kè, Dii aà kè Yakobu buiwòwa, i de, bòmò ge bele no, baa tó à mò ní gbao Dii Zìgòde.

¹³ Yá plaade pò i ken la. I bòlò àò aaúke, á wé'i ò ka Dii gbagbakiwa, ké à wèsè lé gba pò a mòde gwa à gbasa sio yáí. ¹⁴ I mɛ: Bómɛ mò ní yáéo? Ké Dii mé seelade ù ápiò ní á baade èwaasogò nòo yá musu yáíe. Asa n nò mé n gbèdo pò a kò yámá ù, ò n bò aà kpe. ¹⁵ Dii i á kè lán sàwakula ní gbalaowa, ké á mɛ ní á léo àò doúò lé? Bó Lua lé yá á mɛdòukɛpi musui? Ké á néo e aa a yama yáíe. Bee yáí àò ázía kúa dɔ, ké ásu náaisaiyáke á naeo. ¹⁶ Ma Dii Isailio Lua ma mɛ, má za nɔyaa ní pɔpiliawàoue. Ma Dii Zìgòde máme má ò. Aò ázía kúa dɔ, ké ásu náaisaiyákeò.

Dii yákpalekɛgò

¹⁷ A tò á yá'o Dii kù gbāa. I mɛ: Wá yá kpele mé aà kù gbāai? Ké i mɛ, vāikɛnao maa Diiɛ, an yá í kaaàgu yáíe. I mɛ b, Lua pò í yákpalekɛ ní gbéò ku máe?

3

¹ Ma Dii Zìgòde ma mɛ: Gwa! Má a zina gbae aà òaa zekɛkemɛ.* Dii pò i aà kíi wɛɛɛ i gè a kpéu kándo. A ma, ma bàakuaánò zina pò á pò dɔwápi lé mós! ² Déme a aà mɔgòò fíi?† Tó à bilɛ, déme a bɔi? Asa aò de lán m̀baasana téwae, lán pɔpina kasa baasaawa. ³ A zòlɛ à gbéò baasa a ní gbási wolo. A Levii buiò gbābóné, lá wí vua ní ánusuo, gbási wolowa, m̀o Diiɛ ní gbao a zéwa. ⁴ Gòò bee Yelusaleúdeò ní Yudaò pii gba a ka Diigu lán yáawa, lá a ziwa.

⁵ Ma Dii Zìgòde ma mɛ: Má m̀wá yákpaleu, ma mɛ a wá ní bɔbɔa ní gbé pò ma vía víoò: Gbèkòlekɛnao ní gbásiɛkɛnao ní ɛɛ legbènao ní gbé pò aà gbāamò ní zikɛnaone ní gyaa taasideò ní tone pò gwana víoò ní b̀m̀oò.

Gbènazina Lua kpáí'oa

⁶ Ma Dii mili lileo. A yáí á Yakobu buiò i kaaleo. ⁷ Ma Dii Zìgòde ma mɛ: Za á deziò gòò ò a pā ma yáa, á kúao. A zemano, mí zéánò. I mɛ, kpelewa wá zennoi?

⁸ Gbènazina í Lua kpáí'oa? Kási ále ma kpáí'o. I mɛ, bó musu wále n kpáí'oui? A pò kwide ní á gbao yá musue. ⁹ A bui pii gò láaiɔ ùe, ké ále ma kpáí'o yáí. ¹⁰ A m̀s ní pò kwideo‡ pii, í ká ma láasiu, ké ble e àò ku ma kpéu. Ma Dii Zìgòde máme má ò. A ma le bee musu á gwa. Tó mí musu zé wé ma éfáai písíe, a kua a kákíiwao, mámeo! ¹¹ Ma Dii Zìgòde ma mɛ: Má kpá á buapò òkpanaone. Aa á pòò m̀nznò, á vèliò né a woloò. ¹² Bui pii i oé éfáaideò, asa á búsu aò nae.

Dii b̀oa ní yáò gòò

¹³ Ma Dii ma mɛ: A yávái ò ma musu. I mɛ, bó yá wá ò n musui? ¹⁴ A m̀e, zòblea Luaé pāe. Ké wa ziké Dii Zìgòde yáwa mé wa zwánkasaò dà aà yáí, bó ài wá èi? ¹⁵ Tia kéwa i mɛ waladeone éfáaideò. Alɛ e vāikɛnao mé lé zedò, gbé pò í mɛ Lua pila wá dèka sò, yáe lí aà leo.

¹⁶ Gbé pò Dii vía vío yá'ò ní kòò, ò á swádò ní yáí a mà. O wá gbé pò Dii vía ví aà láasookewàò tó kè ladau aà ae. ¹⁷ Ma Dii Zìgòde ma mɛ, gòò pò ma b̀ò ní yáò, aao de ma pò ù, ma àizɛ ù. Má wènadóné lá gbé í wènadò a né pò lé zikɛɛɛwa. ¹⁸ I gbèmaaò ní gbèváiò d̀kòsɛ sa, gbé pò lé zòble Luaeò ní gbé pò lí zòbleòò. ¹⁹ Ma Dii Zìgòde ma mɛ: Gwa! Gòopi lé mós, aò wáa lán mua téwa, mé waladeò ní vāikɛnao aao de lán sè giwa. Gòopi a kúma pii, an zina ge an òne a gòò. ²⁰ A gbé pò á ma vía víò sò, á b̀oa maa íatè i biléé, mé aafia aò ku a gupuai. A b̀le àò vívi lán zune pò wá ní gbáeowa. ²¹ Ma Dii Zìgòde ma mɛ: Gòò pò ma b̀ò ní yáò, á zòò gbèváiòwa, aao de túfu ù á gbáu. ²² A to ikoyá pò má kpá ma zòblena M̀iziwa Olebu àò d̀águ, yá pò má díle Isailione ní yá pò má dánèò. ²³ A ma! Má ánabi Elia§ ziwá e ma m̀gòò zòò pò a to vía ní kú àò ká. ²⁴ A to maeò ledòukɛ ní ní néò, mé néò ledòukɛ ní ní maeò,* ké másu m̀ò zòlɛ á búsuò yáí.

* 3:1 Mat 11.10, Maa 1.2, Luk 1.76, 7.27 † 3:2 Yoe 2.11, Zia 6.17 ‡ 3:10 Lev 27.30 § 3:23 Mat 11.14, 17.10-13, Zaa 1.21 * 3:24 Luk 1.17

MATIEE

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Matiee baona pɔ́ a kɛ́ ku zéze lán Maaku pɔ́wae:
 Zaa da'ilena waasokea (3.1-12)
 Yesu da'ilekea ní aà ȳao (3.13-4.11)
 Yesu zíkɛa Galile, gu pɔ́ à waasokɛu bílae à yádané, à gyáeɔ gbàgbà (4.12-18.35)
 Aà gea Yelusaléú (19-20)
 I ḡḡeɔ, á̄s̄a do taa, ̄ wà Yesu kù wà yádaaala wà aà dè. Aà bɔa gau yá b̀ ní sae, ̄ à b̀ m̀ gbé̄wa (21-28).
 Matiee Yesu buibokii yá b̀oklèkè ní aà iao ní aà negɔɔ yáó (1-2). Yá beeɔ guu à gbé pɔ́ Yesu de a ũ ò: Kíae mé Suabanae lá Lua a legbènéwa, wí me lɔ Emanueli. Bee mè Lua kúwanɔ. ɔme yá pɔ́ Lua ò a bàakuarínɔ káau lá guu pápa.
 Matiee Yesu yádanɛɔ káaa lee sɔo:
 Yádaané s̄l̄s̄l̄ musu lé kpala pɔ́ b̀ Lua kí gbé̄ luanaaika ɔɔw̄eɛɛ (5-7).
 Ledílea gbé pɔ́ aa kpalapi baokpanéɔne (10).
 Kpalapi asiiyá leeŋané. Kpalapi ulea ḡla, áma a bɔ gupuaú ní gawio zíewa (13).
 Kua ní k̄o kpalapi guu (18).
 Wɛɔa kpalapi m̄ai (24-25).
 Baona pɔ́ Matiee kɛ́ guu, Yesu mé kpala pɔ́ b̀ Lua kí Kíá ũ, mé àle yádada gbé pɔ́ aale ḡeɔne, ké aa e wàɔ de a seeladeɔ ũ gbé̄ne.

Bui pɔ́ Yesu b̀ ní guu (Luk 3.23-38)

¹ Davidi ní Ablahaŋo bui Yesu Kilisi yá pɔ́ k̄ea Luayátaalaun ke: ² Ablahaŋ Izaaki í, Izaaki Yakɔbu í, Yakɔbu Yuda í ní a v̄iɔ ní a dáunaɔ. ³ Yuda Pɛlezi ní Zelao í ní a na Tamaao, Pɛlezi Ez̄nɔ í, Ez̄nɔ Alaŋ í. ⁴ Alaŋ Aminadabu í, Aminadabu Naas̄ í, Naas̄ Salamɔ í, ⁵ Salamɔ Bɔazu í ní a na Lahabuo. Bɔazu ɔbedi í ní a na Lutuo, ɔbedi Yese í, ⁶ ̄ Yese kí Davidi í.

Davidipi mé Salomɔ í ní Uli nao, ⁷ Salomɔ Lɔbɔaŋ í, Lɔbɔaŋ Abia í, Abia Asa í, ⁸ Asa Yosafa í, Yosafa Yeholaŋ í, Yeholaŋ Ozia í. ⁹ Ozia Yoataŋ í, Yoataŋ Akazi í, Akazi Ezekia í, ¹⁰ Ezekia Manase í, Manase Amɔ í, Amɔ Yosia í, ¹¹ Yosia Yekonia í ní a dáunaɔ gɔɔ pɔ́ wà gbé̄ kùkù tárínɔ Babiloni.*

¹² Taa ní gbé̄ Babiloni gbɛa ̄ Yekoniapi Salatieli í, Salatieli Zolobabeli í, ¹³ Zolobabeli Abiudu í, Abiudu Eliakiŋ í, Eliakiŋ Azɔɔ í. ¹⁴ Azɔɔ Zadoki í, Zadoki Akiŋ í, Akiŋ Eliudu í, ¹⁵ Eliudu Eleazaa í, Eleazaa Matana í, Matana Yakɔbu í, ¹⁶ ̄ Yakɔbu Maliama zá Yosefu í. Maliamapi mé Yesu pɔ́ wí me Mesii í.

¹⁷ Za Ablahaŋ léu e à gè pè Davidiwa, mae ní a néo ku ḡeɔ m̀ndosaie. Za Davidi léu e gɔɔ pɔ́ wà tà ní gbé̄ Babiloni, mae ní a néo ku ḡeɔ m̀ndosaie. Za taa ní gbé̄ Babiloni e à gè pè Mesiiwa, mae ní a néo ku ḡeɔ m̀ndosaie.

Yesu Kilisi ia (Luk 2.1-7)

¹⁸ Lá wà Yesu Kilisi ín ke: Aà da Maliamaá Yosefu nɔkpamae. E àò gé z̄akei à nɔs̄ ní Lua Nis̄ina gb̄aao. ¹⁹ Aà ḡkpama Yosefupia gb̄emaee, a ye widawao, ̄ à zèò á bɔ aà yáú asii guue. ²⁰ Gɔɔ pɔ́ àle láasooke yápiwa, Dii malaikae b̀ m̀wà nana guu a òè: Davidi bui Yosefu, n̄su bílike n nɔkpama Maliama sea yá musuo, asa nɔ pɔ́ a sia b̀ Lua Nis̄ina kíie. ²¹ A ne'í ḡeɔ ũ, ní t̄kpaè Yesu, asa a a gbé̄ bɔ ní duuna guu. ²² Bee kè píi, ké yá pɔ́ Dii dà ánabie a ò e ké à mè:

²³ Nɔe léso mé a nɔsi,
 i ne'í ḡeɔ ũ,

wi t̄kpaè Emanueli.†
 Tɔ́ bee mè Lua kúwanɔ.

²⁴ Ké Yosefu wù, a ké lá Dii malaikapi díleewa, à a nɔpi sè. ²⁵ Ama i aà d̄s̄ nɔe ũo e à gè neḡeɔpi ío. ɔ à t̄kpaè Yesu.

* 1:11 2Kia 24.15 † 1:23 Isa 7.14

2

Saanyádñnao moa Yesu gwai

1 Wà Yesu í Beteleü* Yude búsuu kí Elodi gɔɔɛ. ɔ saanyádñnao bɔ gukpe oi aa mò Yelusaleü, 2 aa gbéɔ lá aa mɛ: Né pɔ wa í Yudaɔ kía ü ku má ní? Wa aa saana è gukpe oie, 5 wa mo kúleè.

3 Ké kí Elodi yápi mà, à bílikè ní Yelusaleüdeɔ pii. 4 A Yuda sa'onkia n Mɔizi ikoyádanɛdeɔ kàaa pii, 5 à ní lá gu pɔ wa Mɛsii iu. 5 Aa wèwà aa mɛ: Beteleü, Yude búsuu laɛ. Asa lá ànabi kèn ke:

6 Beteleü pɔ kú Yudaɔ búsuu, ní késáa Yudaɔ mɛɛwíawɔzio fá. Asa n guu 5 kía a bɔu, i dɔaa ma gbé Isailiɔne.†

7 ɔ Elodi saanyádñnao sísi asii guu, à saanapi bɔgɔɔ sáasá gbèamá. 8 ɔ à ní gbáɛ Beteleü à mɛ: A ge népi gbɛagbɛa ní laaio. Tó a aa è, à mo omɛɛ, mapi sɔ mí ge kúleè.

9 Ké aa kía yámà, 5 aa dàzeu. ɔ saana pɔ aa è gukpe oi yáa dɔaané lo è à gè zè népi kúkíia. 10 Ké aa saanapi è, an pɔ kèna maamaa. 11 Aa gè kpéu aa népi è ní a da Maliamao, 5 aa wùle ní gbɛɛu aa kúleè. ɔ aa ní àizeɛ kpagoloɔ wèwè aa aa gbà vua ní zɔgo lí'ɔ gínanao ní tulaletio. 12 Lua òné nana guu aasu bole Elodi kíio, 5 aa tà ní búsuu ní zé páleo.

Bàale taa ní Yesuo Egipi

13 An taa gbɛa Dii malaika bɔ mò Yosefuwa nana guu à mɛ: Fɛle népi sé ní a dao, ní bàale tárnɔ Egipi, níɔ ku we e mà mo yá'one lo, asa Elodi a népi wele à deɛ.

14 ɔ Yosefu fɛle gwáasina, à népi sè ní a dao à tárnɔ Egipi. 15 A ku we e Elodi gè gàò. Bee kè ké yá pɔ Dii dà ànabiɛ a ò e ke yáie à mɛ: Ma a né gbèsi Egipi.‡

16 Ké Elodi è saanyádñnao ɔnɔkɛɛɛ, aa pɔ pà maamaa. Lá a saanapi bɔgɔɔ taa dɔ yá pɔ á gbèa saanyádñnapiɔwa yáí, 5 à gbéɔ zì, aa negɔɛ pɔ kà wè pla ge i kaoɔ dèdɛ Beteleü ní a bualouɔ pii.

17 Yá pɔ ànabi Zelemii ò kè sa à mɛ:

18 Wà wii gbàa mà Lama, wàle ɔɔɔ, wàle búbuape. Laseli mé lé a néo ɔɔɔ, à gí awamai, asa aa ku lo.§

19 Ké Elodi gà, 5 Dii malaikapi bɔ mò Yosefuwa Egipi nana guu 20 à mɛ: Fɛle népi sé ní a dao, ní tárnɔ Isaili búsuu, asa gbé pɔ aale népi weɔ gága.

21 ɔ à fɛle népi sè ní a dao à tárnɔ Isaili búsuu. 22 Ké a mà Aakelau mé lé kible Yude a mae Elodi gbɛu, zólea wekii vía aa kù. Lua yá'òè nana guu, 5 à tà Galile búsuu, 23 à gè zóle wéle pɔ wí mɛ Nazaleti. Beewa yá pɔ ànabiɔ ò kè, aa mɛ: Wàli mɛè Nazaleti gbé.

3

Zaa Da'ilena waasokɛa (Maa 1.1-8, Luk 3.1-18, Zaa 1.19-28)

1 Bee gbɛa Zaa Da'ilena mò Yude gbáau, àle waasoke 2 à mɛ: A nòselile, kpala pɔ bɔ Lua kíi kà kái. 3 Zàapi yá 5 ànabi Isaia ò yáa à mɛ:

Kpàwakena lo ma dɔ gbáau, àle mɛ à zekɛke Diiɛ, à zéwɛwɛnao pooè súsu.*

4 Zàapi lo yiongo ká pɔkasaɔ daa, mé i báa sántilii dɔ a pi.† Kwa ní zó'io mé aa pɔblea ü. 5 Wíɔ bóle Yelusaleü ní Yude gupiiò ní Yuudé dɔɔio, wíɔ gé aa kíi. 6 Wí ní yávi o gupuaú, 5 ní da'ileke Yuudéi.

7 Ké Zaa è Falisiɔ ní Saduseɔ lé mɔ a kíi da'ilekei dasidasi, 5 a òné: Gbènazlín piligonaɔ! Déme òé à bàasi pɔkúma pɔ Lua a bɔbɔmáɛi? 8 A nòselilea yá ke, wíɔ dɔ ké a lile. 9 Ké Ablahau de á dezi káau ü, ásu àɔ e bee mé a á bɔo. Mále oé, Lua a fɔ gbɛɛ beeɔ ke Ablahau buiɔ ü. 10 Mo dila lízɔi kò. Lua a lí pɔ lé né maa io zɔ zu téue. 11 Mále á da'ileke á nòselilea seela ü. Ama gbèe a mo ma gbɛa, aa iko demala, mi ka mà aa sabala séleèo. ɔme a á da'ileke ní Lua Nisínao ní téo.‡ 12 A gbaana kúa a ɔzì ésegbèkíi. Tó a fá, a a pówena ká a dɔu, i a bísa ka té gasai guu.

* 2:1 1Sam 16.1 † 2:6 Mis 5.1-3 ‡ 2:15 Oze 11.1 § 2:18 Zel 31.15 * 3:3 Isa 40.3 † 3:4 2Kia 1.8 ‡ 3:11 Zin 2.3-4

Yesu da'ilekea

(Maa 1.9-11, Luk 3.21-22)

13 Ǿ Yesu bò Galile à mò Zāa kí Yuudēi aà a da'ileke. 14 Zāa ye gí, à m̀: Ma gbé pò má de ñ ma da'ileke 5 n m̀ ma kía? 15 Ǿ Yesu wèwà à m̀: Aò de màa gía, asa a maawanò beewae yákea a zéwa yáí. Ǿ à wèi. 16 Ké Yesu da'ilekè, à bùa g̀ò. Luabè wéaa, 5 à Lua Nisína è, àle su lán felenawa, à dīe. 17 Ǿ wà yá'o mà b̀a luabè à m̀: Gb́e beea ma Néé, má yeaazi, ma pò kèwà na. §

4

Yesu yša

(Maa 1.12-13, Luk 4.1-13)

1 Ǿ Lua Nisína gè ní Yesuo gbáau ké Ibiisi aà yš. 2 Yesu leyè fāane ní gwáasinao e g̀o bla. Ké nɔana lé aà de, 3 5 k̀nidepi s̀saazi à m̀: Tó Lua Né n ù, o gb̀e beeò lí p̀e ù. 4 Yesu wèwà à m̀: A k̀a Lua taalau wà m̀, p̀blea yá 5 gb̀nazina kuò adoo, sema yá pò Lua lé o pii.*

5 Ǿ Ibiisi aà sè gèò Lua wéleu, à aà zè Lua kpé misonaa, 6 a ò: Tó Lua Né n ù, ñ nzia zu źle, asa a k̀a láu Lua m̀, a n yá'o a malaikaɔne aa òdama, ké n̄su g̀nale gbewao yáí. †

7 Yesu ò: A k̀a Lua taalau l̀ wà m̀, n̄suli Dii n Lua le ñ gwao. ‡

8 Ǿ Ibiisi aà sè gèò l̀ gb̀s̄l̄s̄ les̄l̄ maamaa musu, à dúnia búsu pii òb̀e ní ní àizeeò 9 à m̀: Má n gba beeò piié, tó n wule n gb̀eu n misiilem̄e. 10 Ǿ Yesu ò: Ǵeí Setáu! Asa a k̀a láu wà m̀: Kúle Dii n Luae, n̄o z̀bleè ado. §

11 Ǿ Ibiisi aà tò we sa, 5 malaikaò mò d̀baale.

Yesu ɔkpaa a z̄twa

(Maa 1.14-20, Luk 5.1-11, 6.17-19)

12 Ké Yesu mà wà Zāa k̀ wà dàkp̄eu, 5 à tà Galile. 13 I z̀le Nazaleti l̀o, à gè z̀le ísida sae Kapenaue, Zabul̄ni buiò ní Nefatali buiò búsuu, 14 ké yá pò anabi Isaia o ke yáí à m̀: 15 Zabul̄ni buiò ní Nefatali buiò búsu za ísia oi e Yuudē baale, Galile búsu pò buipáleo kuupi, 16 an gbé pò kú gusiauo gupua z̀o è, gu d̀ búsu pò kú ga léz̄ipi deɔne sa.*

17 Za g̀o bee Yesu ná waasokeawa à m̀: A n̄selile, kpala pò b̀ Lua kí kà kái. †

18 Ké Yesu lé d̀ Galile ísidai, à kp̀wenaò è gb̀on pla, v̄i ní daunao, Simoò pò w̄i m̄e Piéé ní a dauna Andeleo. Aale táalu zu ísidapi guu. 19 Ǿ Yesu oné: A m̀o temazi, mí á ke gb̀weelenao ù. 20 Weg̀o aa ní táalu tò we, aa b̀ teaz̄i. 21 Ké à g̀e ae, à gb̀on pla páleo è, v̄i ní daunao l̀, Zebedeé né Zaaki ní a dauna Zāao. Aa ku ǵilena guu ní ní mae Zebedeepio, aale ní táalu k̄ke. Yesu ní sisi, 22 5 aa ní mae tò gó guu weg̀o, aa b̀ teaz̄i.

23 Yesu l̀ Galile búsu keele, 1 yadané ní lousisikp̄eò guu, 1 kpala pò b̀ Lua kí baokpa, 1 gb̀o gbágbá ní gyá bui piió ní k̀oò pii. 24 Aa t̄s̄ l̄i Sili búsuua pii, 5 w̄i m̄e ní gbé pò aale gyá bui dasi ge wáwákeò ní táade: ní gbak̀ondeò ní eò pii, 5 1 ní gbágbá. 25 Wà b̀ Galile ní Wélemenkwi búsuo ní Yelusaleuo ní Yudeo ní Yuudē baaleo dasidasi, wà teaz̄i.

5

Baaadeɔn Yesu iwao ù

(Luk 6.20-23)

1 Ké Yesu gbé bilapio è, à dèdè s̄s̄twa. Ké à z̀le, aà iwao mò aà k̄i, 2 5 à ná yadaanéwa à m̀: 3 Gb́e pò aa ní gb́asaik̄e d̀o mé báaaadeò ù, asa kpala pò b̀ Lua kí de ní pò ùe. 4 P̄siadeò mé báaaadeò ù, asa Lua a ní s̄o n̄in̄é.*

§ 3:17 Sou 2.7, Isa 42.1 * 4:4 Iko 8.3 † 4:6 Sou 91.11-12 ‡ 4:7 Iko 6.16 § 4:10 Iko 6.13 * 4:16 Isa 9.1-2 † 4:17 Mat 3.2 * 5:4 Isa 61.2

5 Ziabusanao mé báaadeo ũ,

asa aame aa dúnia vī.†

6 Báaadeon yáze de nidenaŵ ũ,

asa aame aa ká.‡

7 Báaadeon wēnadōnedeo ũ,

asa Lua a wēnadōné.

8 Báaadeon nōsepuadeo ũ,

asa aame aa wesi Luale.§

9 Báaadeon íbelēmidenaŵ ũ,

asa wali oné Lua néoe.

10 Báaadeon gbé pō wī íadamá yákea a zéwa yáio ũ,

asa kpala pō bō Lua kíi de ní pō ũe.

11 Báaadeon á ũ, tó wá á s̄s̄s̄ mé wá íadawá, mé wá yáwāi pii dōwá ma yái. 12 A pōnake, í yáalo, asa á ase aŵ zōo luabe. Maa wá íadà anabi pō kú á āaowa.

Yesu íwaŵ mé wisi ní gupuaŵo ũ

(Maa 9.50, Luk 14.34-35)

13 Ame á wisi ũ dúniaē. Tó wisi í na sù tà, kpelewa wá ke á ḡs̄ wisi ũ bi? A áie vī lo, sema wá kóle gbéō taa'owá bàasio.

14 Ame á gupua ũ dúniaē. Wéle pō wa kále s̄s̄s̄ musu lí e aŵ uleao. 15 Wili filia na wá pēna kùlewào. Wī di dauwae, í gupu gbé pō kú uao. 16 A gupu gbéōne beewa, aai á maakeao e, aai á Mae pō kú musu s̄aukpa.*

M̄oizi ikoyá b̄oolekea

17 Asu aŵ e ma m̄o M̄oizi ikoyá ní anabio yáŵ bádei no. Mi m̄o a kee bádeio, ma m̄o papaie. 18 S̄iana mále oé, luabe ní dúniao a gē, ama Luayátaala wēsá néna ge a pō kelenae a bádeo, yápii a ke. 19 Ayámeto tó gbé yá pō wa dílepio m̄endo gbàe, baa a pō pō kēsáar̄zi, mé í da gbéōne aa ke maa, ade aŵ kēsáar̄zi kpala pō bō Lua kíi gbéō guue. Tó gbé k̄ua mé í dané maa s̄, ade aŵ zōo kpala pō bō Lua kíi gbéō guue. 20 Mále oé, tó á maa í de M̄oizi ikoyádanedeo ní Falisio, á gē kpala pō bō Lua kíi guuo.

P̄okuma

21 A mà wa ò yáadeone aasuli gbēdeo. Gbé pō gbēdè, wa yákpalekeaano.† 22 Mapi s̄ mále oé, gbé pō a pō pá a gbēdezi, á kà wá yákpalekeaano. Gbé pō a gbēdee s̄s̄s̄ kà wá geaano gbáadeo kíi. Gbé pō ò a gbēdee m̄isaide s̄ á kà aà gé téu. 23 Tó n m̄o Lua gbai pō a gbabakii, mé á d̄nḡu wekii ké n gbēdee yákuanno, 24 ñ n gba to sa'okii ae we, ní ge awakpa gbépie gla, ní ea su ñ sa'ò sa. 25 Tó n íbe ye genno yákpaleu, ke kpa kpa keaano na e aŵ dazeu, ké asu n kpa yákpalekenawao yái. Tó ni ke máao, yákpalekenapi a n kpa d̄baiwae, í n dakpeu. 26 S̄iana mále one, níȳ b̄o weo e ñ ge ñ flaboò. Baa tánga a ḡs̄ tenzio.

Gbasik̄ea

27 A mà wá mè ásuli wúle ní gbēpále no.‡ 28 Ama mapi mále oé, tó gbé n̄oe gwá ní láasoo páleo, á gbásik̄eaano we kò. 29 Tó n opla wé mé tó níle fu, b̄o ñ v̄uaa. N megue v̄uaaa maa de wá n mè búu zu téula. 30 Tó n opla mé tó níle fu, z̄s̄ ñ v̄uaa. N megue v̄uaaa maa de n mè búu taa téula.

Gian̄zi yá

(Mat 19.9, Maa 10.11-12, Luk 16.18)

31 Wa ò lo, tó gbé lé ḡi a nazi, aà ḡnzila kpawá.§ 32 Mapi s̄ mále oé, tó gbé ḡi a nazi, mé í ke á gbásik̄e no, aà zápi mé tó á ḡs̄ gbáside ũ. Tó gbé n̄o pō wá ḡii s̄e s̄, á gbásik̄e.

L̄eka Luawa

33 A mà wa ò yáadeone lo, aali lé pō aa kè Diiwa ke, aasuli b̄o a kpeo.* 34 Mapi s̄ mále oé, ásuli mé á sí ní Luao seo. Asuli mé á sí ní luabeoo, asa Lua kpalabaae, 35 ge dúnia, asa Lua gbadi b̄oe,† ge Yelusaleu, asa Kía z̄s̄ wéle.‡ 36 Nsu me ní sí ní n mioo, asa níȳ f̄s̄ ñ n miká m̄endo puakú ge ñ a siak̄o. 37 Ali me ao ge aawo. Yá pō de beea b̄o Set̄au kíie.

T̄osiama

(Luk 6.29-30)

† 5:5 Sou 37.11 ‡ 5:6 Isa 55.1-2 § 5:8 Sou 24.3-4 * 5:16 1Piē 2.12 † 5:21 B̄oa 20.13 ‡ 5:27 B̄oa 20.14 § 5:31 Iko 24.1-4 * 5:33 Nao 30.3 † 5:35 Isa 66.1 ‡ 5:35 Sou 48.3

³⁸ A mà wà mà wà wé fiabo ní wéó, swaa ní swaao. ³⁹ Mapi sɔ mále oé, ásuli gí taiinaio. Tó gbé n sánke n ɔplaa geeewa, n n ɔzeɛ pɔ dɔɛ lɔ. ⁴⁰ Tó gbé ye n danzii yákpalekenno, n n ulada toè lɔ. ⁴¹ Tó gbé teasidàne ní asoseɛ kiloo do, geoè kiloo pla. ⁴² Tó gbé wabikèma, n aà gba. Nsu gbé pɔ ye pɔ sɛama tɛo.

Yea ibeɛzi
(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ A mà wà mà àò ye á gbédeezí, à za á ibeɛgu.* ⁴⁴ Mapi sɔ mále oé, àò ye á ibeɛzi, à wabike gbé pɔ aai ladawáɔne, ⁴⁵ ké á gɔ á Mae pɔ kú musu néo ù slana. Asa í íatè bɔ gbèwáioɔne ní gbèmaaɔ piie, í lou ma táaesaidène ní táaeɔ piie. ⁴⁶ Tó gbé pɔ yeáziɔ ɔ á yerzi, á àie e Lua kíe? Baa osinaɔ lí ke màao lé? ⁴⁷ Tó á gbé ɔ í fɔkpakpamá rítè, bɔ á deò dàlɔai? Baa luayádɔnsaiɔ lí ke màao lé? ⁴⁸ Ayámto àò kú wásawasa lá á Mae pɔ kú musu kú wásawasawa.†

6

Gbé gbaa pɔ

¹ A laaika á lousisiyákea gupuausi. Asuli ke gbènazina wé yáio. Tó ále ke màa, á ài'e á Mae pɔ kú musu kíio. ² Tó ríle taaside gba pɔ, nsu n a kpáwake lán mɔafilideɔwao. Aai ke lousisikpɛɔ guu rí gáaɔ, ké gbé ɔ e ní tɔnasi yáie. Slana mále oé, aa rí ài èn we kò! ³ Mpi, tó ríle taaside gba pɔ, nsu to n ɔzeɛ dɔ lá n ɔplaa lé keo. ⁴ To n gbadaa ke asiiyá ù, n Mae pɔ asiiyá dɔ í a fiabone.

Wabikea
(Luk 11.2-4)

⁵ Tó ále wabike, ásu àò de lán mɔafilideɔwao. Aai ye wabikea ze a lousisikpɛui rí zékpaá, ké gbé ɔ ní e yáie. Slana mále oé, aa rí ài èn we kò! ⁶ Mpi, tó ríle wabike, gè n kpea, ní gbata, ní wabike n Mae pɔ kú we asii guuwa,* n Mae pɔ asiiyá dɔ í sinno. ⁷ Tó ále wabike, ásuli yáboke dasi lán luayádɔnsaiɔwao. Aai ɔ e ní yáboke dasi mé a tó rí yá ká. ⁸ Asu àò deɔrwao, asa á Mae pɔ pɔ á a ní ví dɔ e àò gé gbeaiwa. ⁹ Ali wabike á me:

Wá Mae pɔ kú musu,
to wá n tó kuaadoake dɔ,
¹⁰ to kpala pɔ bɔ n kíi bɔ gupua,
wiɔ n pɔeá ke dúnia guu lá wí ke n kíiwa.

¹¹ Wá gba ú pɔ wá ble gbá.

¹² Wá táaeɔ kéwá,
lá wí gbé pɔ táaekewèɔ kéwa.

¹³ Nsu to wá fu yáawao,
wá ké váiwa.

¹⁴ Tó a gbé ɔ ké rí ní táaeɔ, á Mae pɔ kú musu a á ké sɛe. ¹⁵ Tó í gbé ɔ ké rí ní táaeɔ sɔo, á Maepi a á ké rí á táaeɔo.

Leyea

¹⁶ Tó á leyea sɔ, ásuli oosisi lán mɔafilideɔwao. Aai rí oa fénkpa ké gbé ɔ e dɔ wa leyea yáie. Slana mále oé, aa rí ài èn we kò! ¹⁷ Mpi, tó rí leyea, oopi, ní nísidoɔ, ¹⁸ ké gbé ɔ su dɔ rí leyeao, sema n Mae pɔ kú asii guu báasio. N Mae pɔ asiiyá dɔpi í a fiabone.

Aizeɛ
(Luk 11.33-36, 12.33-34, 16.13)

¹⁹ Asu áizeɛ káaazi dúnia guu lao. Lakii kɔɔo rí pótánpakeao í pɔ ɔkpau, mé kpáio í gufɔ aa pɔɔ sèle. ²⁰ A á áizeɛ káaa luabe. Wekii kɔɔo rí pótánpakeao lí pɔ ɔkpau, mé kpáio lí gufɔ aa pɔɔ sèleo. ²¹ Gu pɔ n áizeɛ kúu, wekii ɔ n laai lɔ kuu.

²² Wé mé me filia ù. Tó n wé kú gudou, n mè búu aɔ gupua víe. ²³ Tó n wé kú plapla sɔ, n mè búu aɔ gusia víe. Tó gupua pɔ rí kúa de gusia ù, gusiapi zɔo. ²⁴ Gbèe lí fɔ zɔblè dii mèn plaɔo. Aɔ za gbédogue, ɔ ye gbédozi. A na gbédowa, i saka gbédogu. A fɔ àò zɔble Luae n ɔao sánuo.

Luanaaikɛa
(Luk 12.22-31)

²⁵ Ayámto mále oé, ásuli á wèni káake poblea ge imia yá musuo. Asuli me káake pɔkasao yá musuo. Wèni de poblealao lé? Me de pɔkasalao lé? ²⁶ A gwa báowa. Aali pótɔo, aali

pokεkeo, aali p3 k4 d5 guuo, k4si 4 Mae p3 k4 musu i ble kp4m4e. A de b4la maamae f4! 27 A guu, 4 d4me a f4 4 w4ni gb4a k4fi, baa g33 do, a y4k4akea guui?

28 B4y4i i pokasa y4k4akei? A l4 vude3 gwa s4u, l4 aa de. Aali z4keo, aali bua t4o, 29 ama m4le o4, baa Salom33 r4 4 dεkeo, i ulada a maa k4 r4 keewao.† 30 S4a l4 p3 k4 gb4 m4 4 t4k4 ziapi, l4 Lua i p3 nai maa, 4pi, wa 4 p3 o lεe? Luanaaif4nende3! 31 Ay4m4to 4suli p3e k4ake 4 m4, b3 w4 blei, ge b3 w4 mii, ge b3 w4 daio. 32 Luay4d4nsaio3 3 p3 beeo pii y4 i d4aan4. L4 4 Mae p3 k4 musu d5 k4 p3 beeo ni kuw4, 33 4 to kpala p3 b3 4 k4i r4 y4 p3 zεv4 Luapieo d4aae gla, i p3pio kaae pii. 34 Ay4m4to 4su zia y4k4akeo, asa zia az4a y4 d5. G33pii taasi m3w4.

7

K3 t4ae'ea
(Luk 6.37-38,41-42)

1 Asuli k3 t4ae eo, Lua a 4 t4ae e s3o. 2 Asa l4 ni gb4 t4ae e, m4a Lua a n t4ae e. Zaa p3 r4 y3u gb4e 3 Lua a y3une. 3 B4y4i r4le s4k3na p3 da n gb4dee w4u e, m4 r4le l4 m3na p3 da n w4u y4dao ni? 4 K4 l4 m3na da n w4u, kpelewa r4y3 o n gb4dee: To m4 s4k3na p3 da n w4u b3nei? 5 M3afilide, l4 m3na p3 da n w4u b3 gla, ni gu'e w4sawasa k4 n e s4k3na p3 da n gb4dee w4u b3e.

6 Asu Lua p3 kp4 gb4wao.
Aa liaa4n3 aa 4 taitaie.
Asu 4 3so3 zu s4wakusana3neo.
Aa t4a'o'ow4e.

Wabikea
(Luk 11.9-13)

7 A wabike, Lua i kp4w4. A w4ele, i e. A gbale, Lua i w4e. 8 Asa gb4 p3 wabik4, wa kpaw4e. Gb4 p3 w4ele s3 a ee. Wa zεw4 gb4 p3 gbal4e. 9 A guu, d4me a gbe kpa a n4wa, t3 4 p3e wabik4w4i? 10 Ge t3 4 kp3 wabik4w4, a piligona kpaw4 y4? 11 Baa r4 4 v4ikeo, 4 p3maa kpa a n4wa d5. Wa 4 Mae p3 k4 musu p3maa kpa a gb4 p3 aa wabik4w4wa p3 o lεe?

12 A ke gb4ne l4 4 ye aa k4wa. M3izi ikoy4 r4 4nabi y43 min we.

Z4le tuuuna
(Luk 13.24)

13 A z4le tuuuna s4. Z4 p3 a l4 yaasa m4 a d4epookii v4 i g4r4n3 kaale guue. Bee 3 gb4 daside l4 s4. 14 Z4 p3 i g4r4n3 4iz4na guu l4 tuuu4 m4 a naaa, m4 gb4 p3 aa 4 l4 s4 bilao.

Gb4 d5a a y4k4awa
(Luk 6.43-44, 13.25-27)

15 A laaika 4nabi egena3zi. A4 m3 4 k4i s4 b4a daa, 4wal4wan n3andena3n r4 4 s3. 16 A r4 d5 r4 y4k4awa. Wili kuke l4 liwao. Wili kpa bo kaawao. 17 Li maa i n4 kefena i, li v4i i n4 gia i. 18 Li maa li f3 n4 gia io, m4 li v4i li f3 n4 kefena io. 19 Wi li p3 li n4 maa io z3 zu t4ue.* 20 Beewa 4 r4 d5 r4 y4k4awa.

21 I ke gb4 p3 i om4e Dii, Dii, m4 a g4 kpala p3 b3 Lua k4i guuo, sema gb4 p3 i ma Mae p3 k4 musu p3e4 ke. 22 Y4kpalekeg33zi gb4 daside3 om4e: Dii, Dii, wi Lua y4'on4 r4 n t3oo l4? Wi t4ago r4 n t3oo l4? Wi dabudabu3 ke dasi r4 n t3oo l4? 23 M4 on4 w4sawasa: M4 4 d5 gueio, 4 gomala v4ik4na3!†

Kp4bon gb4n pla3
(Luk 6.47-49)

24 Ay4m4to gb4 p3 ma y4e beeo m4 m4 4 zik4w4 de l4n gb4 laaide p3 a kp4d3 gb4wawa. 25 K4 lou m4, i d4gua, 4ana k4ka s4 kp4piwa, 3 i kweo, k4 wa d4ale gb4wa y4i. 26 Gb4 p3 ma y4e beeo m4 m4 4 zik4w4 de l4n m4saide p3 a kp4d3 b4su'uf4awawae. 27 K4 lou m4, i d4gua, 4ana k4ka s4 kp4piwa, 3 4 kw4 4 l4le wili4.

28 K4 Yesu y4 beeo 3 a l4a, 4a y4daane3 b3 bil4 sae, 29 asa i y4dan4 l4 M3izi ikoy4dan4de3wao, a dan4 r4 ikooe.

8

Kusude gb4gbaa
(Maa 1.40-45, Luk 5.12-16)

† 6:29 1Kia 10.4-7 * 7:19 Mat 3.10 † 7:23 Sou 6.9

1 Ké Yesu pila sístiwa, bíla teaazi. 2 Ǿ kusude m̀ò kùle aà ae à mè: Dii, tó n wei, ríy5 f5 ñ gbàb̀m̄eε. 3 Yesu ɔ̀b̀b̀ nàwà à mè: Ma wei. G5 gbàlesai. Weg5 ɔ̀ḡeπi kusu làa. 4 Ǿ Yesu òè: M̄. Nsu o gb̄eε mao. Ge ñ nzia ɔ̀b̀ ɔ̀na'ae, ní sa p̄ M̄ozi d̄ile o n g5a gbàlesai seela ũ gb̄e'ne.*

Sosaɔ gb̄e'z5ɔ zikena gbàgb̄aa
(Luk 7.1-10)

5 Ké Yesu lé ḡe Kapenaũ, 5 sosaɔ gb̄e'z5ɔ m̀ò aà k̄i, à wabikèwà 6 à mè: Dii, ma zikena wùlea be, à k̄aaũ, àle wàwàke maamae. 7 Ǿ Yesu òè: Má ḡe mà aà gbàgb̄a. 8 Ǿ gb̄e'z5ɔpi òè: Dii, mi ka ñ ḡe ma beo. Baa tó n yá'ò, ma zikena a gbàgb̄a. 9 Mapi, wa iko víae, mé má iko ví sosaɔwa. Mí o an gb̄e'ɔe aà ḡe le, í ḡe. Mí o a páleε aà m̄o ke, í m̄o. Mí o ma zikenaε aà ke k̄éwa, 5 í ke.

10 Ké Yesu yápi mà, à b̀ò aà sae, 5 a ò gb̄é p̄ a teazione: S̄iana mále oé, mi e gb̄eε ma náaikè k̄éwa Isailio guuo. 11 Mále oé, gb̄é ɔ̀ b̄o gukpe ní be'aeo dasidasi aa m̄o bleblei n Ablahaũo ní Izaakio ní Yakobuo kpala p̄ b̀ò Lua kíiu. 12 Gb̄é p̄ de yáa aao ku kpalapi guuo s5, wa ní zu báasi gusiaue. We aa 5̀b̄u aa ɔ̀di ní musu. 13 Ǿ Yesu ò sosaɔ gb̄e'z5ɔpiε: Tà be. A kenε lá n ma náaikèwa. Ǿ aà zikēnapi gbàgb̄a zibeez̄i ḡɔ̀.

Yesu gyaeɔ gbàgb̄aa dasidasi
(Maa 1.29-34, Luk 4.38-41)

14 Yesu ḡe P̄ieε be, 5 a è aà nada wùlea, àle m̀èwàake. 15 Ké à ɔ̀kà aà ɔ̀wa, aà me n̄ini, 5 à f̄le blekèè.

16 Ké oosi kè, 5 wà m̀ò Yesuε ní táadeɔ dasidasi, 5 à táapiɔ̀ gònè n yá'oao, à gyaeɔ gbàgb̄a pii. 17 Maa yá p̄ anabi Isaia ò kè à mè: A wá gb̄aasaikε s̄e, à wá gyāo gòwá.†

Gb̄é p̄ aa ye te Yesuziɔ
(Luk 9.57-62)

18 Ké Yesu è bíla k̄aaazi, 5 a ò a iwaone: Wà bua isida baale. 19 Ǿ M̄ozi ikoyadanedeε m̄o ò Yesuε: M̄etulu, gu p̄ r̄ile géu pii máo tenzie. 20 Ǿ Yesu òè: Gb̄e'gbonaó ní t̄oó ví, b̄aó ní sakpe ví, Gb̄enaz̄in Né s5 a íampak̄ii vío.

21 Ǿ Iwa pále òè: Dii, to e ma de'ia kpagui ḡia. 22 Ǿ Yesu òè: Temazi. To ḡeó ní ḡeó ví.

Yesu zaa'iana z̄ea
(Maa 4.35-41, Luk 8.22-25)

23 Yesu ḡe ḡó'ilena guu, 5 aà iwaɔ dàzeuaano. 24 Kándo zaa'ian gb̄aa k̄aka isidaa, í v̄iv̄i lé pélepele ní ḡóu. Yesu lé í'o, 25 5 aà iwaɔ s̄s̄aazi, aa aà v̄u aa mè: Dii, wá suaba, wále kaaleε. 26 Ǿ Yesu òné: Luanaaif̄enendeε! Ak̄ea á sea ví màai? Ǿ à f̄le ḡí íanaε ní ío, 5 gu n̄ini kílikili.‡ 27 Yápi b̀ò gb̄épiɔ̀ sae aa mè: Gb̄é kpeletaan wei? Baa íana ní ío aai à yámae.

Táaɔ dia s̄awaone
(Maa 5.1-20, Luk 8.26-39)

28 Ké Yesu bùa baale Gadala búsuu, táade gb̄e'ɔn plaε ɔ̀ b̀ò gb̄e'ε p̄ de mia ũo guu, aa m̀ò dáaale. Aa pás̄i maamae, gb̄eε lí f5 z̄épi s̄eó. 29 Aa w̄ilè aa mè: B̄óme wá daai, Lua Né? N m̄o íadaiwála e a ḡo à ɔ̀ ka yà? 30 S̄awakusan waiɔ̀ kúr̄ino k̄aa, aale poble. 31 Ǿ táapiɔ̀ awakpa Yesuε aa mè: Tó n wá yá, wá gb̄ae s̄awa wai keeɔ guu. 32 Ǿ Yesu òné: A gé. Ǿ aa ḡò gb̄épiwa, aa dí s̄awaone. Ǿ s̄awa waipiɔ̀ w̄i ní bao pii, aa p̄ila s̄oonawa aa sí isidau, 5 aa ḡaga í guu we. 33 Ǿ s̄awadanaɔ̀ b̄aalè tá w̄éle guu, aa yápiɔ̀ d̄au aa siuné ní yá p̄o táadeɔ̀ léo pii. 34 Ǿ w̄éledeɔ̀ b̄le ḡe dai Yesule nípii. Ké aa aà è, aa awakp̄aε aa mè aà b̄oné ní búsuu.

9

Gb̄ekaaua gbàgb̄aa
(Maa 2.1-12, Luk 5.17-26)

1 Yesu ḡe ḡó guu, à èa bùa isidawa, à kà a be w̄éleu.* 2 Ǿ wà m̀òè ní gb̄ekaauao wùlea mákeleu. Ké Yesu è gb̄épiɔ̀ a náai ví, 5 a ò gb̄ekaauapie: Ma gb̄é, s̄ódi! N duuna k̄èma. 3 M̄ozi ikoyadanedeε ku we, 5 aa ò ní s5 guu: Gb̄é bee lé d̄eε ní Luaoe. 4 Yesu ní láasoo d5, 5 à ní lá à mè: B̄óyái a láasoo wáí dà á s5 guui? 5 Tó má ò aà duuna k̄èwà, ge tó má ò aà f̄ele táa'o, a kpele mé áai? 6 Má ò màa k̄e à ɔ̀ d5 Gb̄enaz̄in Né duunak̄eama iko ví d̄úniaue. Ǿ a ò gb̄ekaauapie: F̄ele ñ n mákele se ta be. 7 Ǿ à f̄le tá a be. 8 Ké bíla è màa, vía ní kú, aa Lua p̄o iko bee taa kpa gb̄enaz̄inaɔ̀wa s̄aaukp̄a.

* 8:4 Lev 14.2-4 † 8:17 Isa 53.4 ‡ 8:26 Sot 107.28-29 * 9:1 Mat 4.13

Matiee sisia

(Maa 2.13-17, Luk 5.27-32)

⁹ Yesu bɔ we ɔle gɛ, ɔ ɔ gbɛ pɔ wɔ mɛ Matiee ɛ zɔlɛa a ɔsikpɛu. Yesu ɔɛ: Mɔ temazi. ɔ ɔ bɔ tɛaazi. ¹⁰ Kɛ Yesu lɛ pɔble aɔ bɛ, ɔsinaɔ nɔ luayadansaiɔ ku we dasi, aale pɔbleaɔnɔ nɔ aɔ iwaɔ sɔnu. ¹¹ Kɛ Falisiɔ ɛ maa, ɔ aa aɔ iwaɔ lɔ aa mɛ: Bɔyɔi ɔ dii lɛ pɔble n ɔsinaɔ nɔ luayadansaiɔ? ¹² Kɛ Yesu yɔpi mɔ, ɔ mɛ: Gbɛ gbɔa baa kɔ nɔ lɔotooɔo, sɛma gyɔɛ. ¹³ A gɛ laasookɛ yɔ pɔ kɛa laue bee miwa wɔ mɛ: Gbɛkɛkɛakɔɛ ɔ mɔ yɛi, i kɛ sa'oa no.† Mi mɔ gbɛmaaɔ sɔsiio, sɛma duunkenaɔ.

Lɛyea

(Maa 2.18-22, Luk 5.33-39)

¹⁴ ɔ Zaa Da'ilenɔ iwaɔ mɔ Yesu lɔ aa mɛ: Akeɔ wɔpiɔ nɔ Falisiɔ, wɔ lɛye mɔɔmɔɔ, mɛ nɔ iwaɔ li yɛ sɔɔ? ¹⁵ ɔ Yesu yɔlɛɛɛnɛ ɔ mɛ: Nɔsɛna gbɛɔ pɔsia kɛ gɔɔ pɔ a kɔrɔnɔ nɔsɛ guue? Aawo, ɔma a gɔɔ lɛ mɔ kɛ wa nɔsɛnapi bɔ nɔ guu, gɔɔ bee ɔ aa lɛye sa. ¹⁶ Gbɛɛ li pɔlɛ dafu di pɔkasa ziuo, asa a dafu a sɔɔue, aai kɔ gɔ, ula zi fɔa i kɔfl. ¹⁷ Wili vɛɛ dafu kɔ baa tɔu zi guuo. Tɔ wa kɛ maa, tɔupi a pɔnaɛ, vɛɛ i kɔlɛ, tɔu i ɔɔkpa. Aawo, wɔ vɛɛ dafu kɔ baa tɔu dafu guue, aaiɔ maa pii.

Nɛnɔɛna vua nɔ nɔɛ pɔ ɔkɔ Yesu ulawao

(Maa 5.21-43, Luk 8.40-56)

¹⁸ Gɔɔ pɔ Yesu lɛ yɔ beeɔ onɛ, gbɔadeɛ mɔ kɔlɛɛ ɔ mɛ: Ma nɛnɔɛna kɛsai tia. Mɔ nɔ onawɔ, i vu. ¹⁹ ɔ Yesu fɛlɛ tɛaazi nɔ a iwaɔ. ²⁰ Nɔɛɛ ku we, au lɛ bɔlɛwɔ ɔ kɔ wɛ kɔɛpla. A mɔ ɔkɔ Yesu ula lɛwa aɔ kɛɛ. ²¹ Asa nɔɛpi lɛ mɛ: Baa tɔ ma ɔkɔ aɔ ulawa lɛ, mɔ gbɔgbɔɛ. ²² Yesu lili ɔ aɔ ɛ, ɔ mɛ: Sɔdile, nɔɛ! Ma nɔai pɔ nɔ kɛ mɛ nɔ gbɔgbɔ. Wegɔɔ nɔɛpi gbɔgbɔ. ²³ Kɛ Yesu kɔ gbɔadepi bɛ, a ɛ wɔlɛ kɔlɛpɛ, bɔla kɔfl dɔ. ²⁴ ɔ Yesu mɛ: A ɔzɔla gɔ. Nɛnɔɛnapi i gao, ɔlɛ l'ɔɛ. ɔ aale Yesu kɛ pɔɔpɔɔ. ²⁵ Kɛ wɔ bɔla gbɔɛ, ɔ Yesu gɛ kɛpɛu ɔ nɛpi ɔ kɔ, ɔ ɔ fɛlɛ. ²⁶ ɔ yɔpi bao li bɔsupia pii.

Vɔa gbɔgbɔa

²⁷ Kɛ Yesu bɔ we, vɔa gbɛɔnɔ plaɔ tɛaazi nɔ wiio aa mɛ: Wɔ wɛnagwa, Davidi Bui! ²⁸ Kɛ Yesu kɔ bɛ, vɔapiɔ sɔaazi, ɔ ɔ nɔ lɔ a mɛ: A ma nɔai vɔ kɛ mɔ fɔ yɔpi kɛɛa? Aa wɛwɔ aa mɛ: Ao, Dii. ²⁹ ɔ ɔ kɔ nɔ wɛwa ɔ mɛ: A kɛ lɔ ɔlɛ ma nɔaikɛwa. ³⁰ ɔ an wɛ wɛ. Yesu lɛ lɛnɛ ɔ mɛ: Asu ɔ gbɛɛ mao. ³¹ Nɔ beeo aa gɛ aɔ bao fɔaa bɔsupiu pii.

Yesu wɛnadɔa gbɛɛnɛ

³² Gɔɔ pɔ vɔa lɛ bɔlɛ, wɔ mɔ Yesuɛ nɔ tɔade lɛna naaleao. ³³ Kɛ Yesu tɔapi gɔɛ, ɔ ɔ yɔ'ɔ. Yɔpi bɔ bɔla saɛ aa mɛ: Wi yɔ bee taa ɛ Isaili bɔsuu yɔao. ³⁴ ɔ Falisiɔ mɛ: I tɔa gɔ nɔ tɔaa kɔia gbɔaɔɛ. ³⁵ Yesu mɛɛwɔa nɔ zɔɛwɔa kɛlɛ pii, ɔ yadɔnɛ nɔ lousisikpɛɔ guu, ɔ kpala pɔ bɔ Lua kɔi baokpanɛ, ɔ gyɔɛ gbɔgbɔa pii nɔ kɔɔɔ pii.† ³⁶ Kɛ ɔ bɔla ɛ, ɔ ɔ kɛɛ wɛnaɔ, asa aa kɛpasa mɛ aa liaaa lɔn pɔ pɔ dɔna vɔɔwɔɛ.‡ ³⁷ ɔ Yesu ɔ a iwaɔnɛ: Pɔkɛkɛa zɔɔ mɛ zɔkɛnaɔ dasio. ³⁸ A wabikɛ Budewa aɔ zɔkɛnaɔ gbɔɛ a pɔ kɛkɛi.

10

Yesu iwaɔ

(Maa 3.13-19, Luk 6.12-16)

¹ Yesu a iwa gbɛɔnɔ kɔɛplɔɔ sɔsi, ɔ ɔ nɔ gbɔ iko aa tɔago gbɛɔwa, aa gyɔɛ gbɔgbɔa pii nɔ kɔɔɔ pii. ² Zina gbɛɔnɔ kɔɛplɔɔ tɔn kɛ: Gbɛ sɛia Simɔɔ pɔ wɔ mɛ Pɛɛ, aɔ dɔuna Andelee, Zebedee nɛ Zaaki, aɔ dɔuna Zaa, ³ Filipi, Batelemii, Tomaa, ɔsina Matiee, Alafe nɛ Zaaki, Tade, ⁴ Simɔɔ Ginzɔa nɔ Yudasi Isailiti pɔ bɔ Yesu kpɛo.

Yesu a iwa gbɛɔnɔ kɔɛplɔɔ zta

(Maa 6.7-13, Luk 9.1-6)

⁵ Kɛ Yesu lɛ gbɛɔnɔ kɔɛplɔɔ zɔ, a ɔnɛ: Asu gɛ buipalɛɔ kɔi oio. Asu gɛ Samali wɛlɛɔ guuo. ⁶ A gɛ Isaili pɔ aa sɔsɔa lɔn sɔɔwɔa kɔi. ⁷ A gɛ lɔ waasokɛ ɔ geɔ ɔ mɛ: Kpala pɔ bɔ Lua kɔi kɔ kai! ⁸ A gyɔɛ gbɔgbɔa, ɔ gɛ vu, ɔ gbɔbɔ kusudeɔnɛ, ɔ tɔagonɛ. Lɔ ɔ ɔ pɔkɛpasa, ɔ kɛnɛ pɔsisai. ⁹ Asu ɔ a kɔa kɔa, baa ɔsɔgbɛna. ¹⁰ Asu babalabɔɔ sɛo ge ula plaade ge kyale ge gopana, asa

† 9:13 Oze 6.6 ‡ 9:35 Mat 4.23 § 9:36 Nao 27.17, 1Kia 22.17

zíkena kà á a ble e. ¹¹ Wéle pò ásu kau píi, meewia ge zóewia, à gbēmaa kpákpa à pilawà, ío ku we e à ge gèò zéa. ¹² Tó a gē ua, í fò na kpámá. ¹³ Tó uadeò kà, á fò na a gōné. Tó aai kao s̄, á fò na a ea swáe. ¹⁴ Gu pò wi gbáakpauázio ge wi swáse á yáio, à b̄o ua bee ge wéle bee guu, í kòolémá. ¹⁵ Síana mále oé, yákpalekegòzì wélepideò íadama e de Sòdù rí Gómòòò búsudeòla.*

*Yesu yá pò a a íwaò le oané
(Maa 13.9-13, Luk 12.2-9, 21.12-17)*

¹⁶ Mále á zì s̄aò ù áwaléwanaò guue. Aò laai ví lán mléòwa, ío de yāesaideò ù lán felenaòwa. ¹⁷ A laaika gbēnazínaòzi, asa aa á kú aa yákpalekeáño, aai á gbē rí fláalao rí lousisikpeò guu. ¹⁸ Wa géáño b̄usu gbáadeò rí kíao kíi ma yáí. Bee a á gba zé àò dené ma seeladeò ù rí buipáleo. ¹⁹ Tó wà á kpámá, ásu bílike yá pò á o ge yá pò á líwáò. Zibeezì Lua mé a yá pò á o sóso káé á léu. ²⁰ Í ke áme á yá'oo, á Mae Nisína mé a sóso káé á léu.

²¹ V̄i rí dáunaò k̄ò kpámá dea yáí. Maa maee rí néò kpámá. Néò b̄o rí de rí rí daò kpe wà rí de. ²² Gbēpii a zaágu ma yáí, áma gbé pò zea gbáa e a gòò léwa a b̄o. ²³ Tó wále íadawá wéleu, à bàale ta a páleu. Síana mále oé, á e Isaili b̄usu wéleò keele píio, ñ Gbēnazín Né a mó. ²⁴ Iwae lío de a yádanedelao. Zòblenae lío de a diilao. ²⁵ Tó íwa a yádanede lea lè, ge tó zòblena a dii lea lè, bee mòwà. Tó wà t̄kpá uabelee Beezebu, tó pò a wáí de beea ñ wa kpa aà uadeòne.

²⁶ Asu víakenéò. Yá pò ulea píi a b̄o gupuau, mé asiiyáe ku ké wa gí d̄io. ²⁷ A yá pò mále oé gusiau o gupuau. A yá pò ále ma b̄unu guu kpáwake gáae. ²⁸ Asuli víake gbé pò aai gbēde, aali f̄o aà nisína deòòneò. Ali víake Luac, asa a f̄o gbé rí a nisínao kaale té guu píi. ²⁹ Wili gòlegolen mèn pla yia dalao lé? Kási an kee wá lí su t̄òle á Mae lé saio. ³⁰ Apio s̄, baa á miká, a a lé d̄s. ³¹ Ayámeto ásu víakeo. A beee de gòlegolen dasiòla.

³² Gbé pò zēmanaò gbéò ae, má zeaáño ma Mae pò kú musu ae. ³³ Gbé pò lelekpámazi gbéò ae, má lelekpaaázi ma Mae pò kú musu ae.

³⁴ Asu àò e ma m̄ò ké gbéò aao na rí k̄ò yáí no, sema felea rí k̄ò. ³⁵ Ma m̄òe, ké ḡse b̄o a de kpe, n̄e b̄o a da kpe, n̄z̄ae b̄o a záda kpe. ³⁶ Gbé b̄edeò ḡs̄ aà íbeò ù.† ³⁷ Gbé pò ye a de ge a da demala i ka àò de ma íwa úo. Gbé pò ye a neḡse ge a n̄ezi demala i ka àò de ma íwa úo. ³⁸ Gbé pò i a lipáak̄sa se àò teomazio i ka àò de ma íwa úo. ³⁹ Gbé pò a wēni k̄ua, wēnipi a v̄uaawá. Gbé pò ḡi a wēnii ma yáí s̄, ade mé aò wēni ví.

⁴⁰ Gbé pò á dile, ade ma dile, mé gbé pò ma dile gbé pò ma zì díle. ⁴¹ Gbé pò anabi díle aà anabike yáí a anabi aseae e. Gbé pò gbēmaa díle aà maake yáí a gbēmaa aseae e. ⁴² Baa í nie, gbé pò dà née beeo doe ma íwake yáí, síana mále oé, a kua a aseawao.

11

*Zaa Da'ilena zína
(Luk 7.18-35)*

¹ Ké Yesu yá beeo dà a íwa gbēon kuēplaone a láa, à b̄o we à gè waasokei rí wéleò guu, àle yádané.

² Zaa kua kpéu à Kilisi yákeoò mà, ñ a a íwaeò zì ³ aa aà lae, ñme gbé pò a m̄ò úa, ge wàò wedò gbépálezie? ⁴ Yesu wēmá à mè: A ge yá pò ále ma mé ále e o Zaae à me,

⁵ v̄lao lé gu'e, eeo lé t̄aa'o, wále gb̄ab̄o kusudeone, swádoò lé yáma, geò lé vu,

mé taasideò lé baona waaso ma.*

⁶ Báaaden gbé pò lí fu ma yáwao ù.

⁷ Ké gbēpiò t̄a, Yesu ná Zaa yá'oa bílaewa à mè: B̄o a ge gwai gbáaui? Fee pò íana lé deede yà? ⁸ B̄o a ge gwai sai? Gbé pò p̄kasa z̄ae naaazi yá? P̄kasamaadanaò ío ku kibee. ⁹ B̄o a ge gwai wei? Anabi yá? Ao! Mále oé, a de se anabia. ¹⁰ Asa Zaa yá wa ò taalau wà mè: Má a zína gbae aà d̄baa zekekene.†

¹¹ Síana mále oé, n̄e ne'ia guu anabie i b̄o à kà Zaa Da'ilenawao. N beeo gbé pò de gbé kpee ù kpala pò b̄ò Lua kíi gbéò guu deaala. ¹² Za gòò pò Zaa Da'ilena waaso dàale e gbá, wále k̄òde wà e gē kpalapiu, ñ wále siu rí gbáao. ¹³ M̄oizi rí anabio píi d̄baa aa a yá'ò e à gè pè Záawa. ¹⁴ Tó á f̄o à sí, Záapi mé Elia pò wà mè a m̄ò ù.‡ ¹⁵ Gbé pò n̄òse ví aà yápi ma.

¹⁶ B̄o má gbágb̄eò leeúòí? Aa de lán né pò aa ku gáae aale lezuk̄iòwae ¹⁷ aale me:

* 10:15 Daa 19.24-28 † 10:36 Mis 7.6 * 11:5 Isa 35.5-6, 61.1 † 11:10 Mal 3.1 ‡ 11:14 Mal 3.23

Wa kule pèé, i ɔwāo.

Wa wɛnale síé, i ázia gbɛgbɛo.

¹⁸ Ké Zaa m̀, ili pɛe soo, ili vɛemio, ɔ wà mè táadee. ¹⁹ Ké Gbɛnazɪn Né m̀, i pɔble, i imi, ɔ wà mè: Asiade wɛminaɛ, ɔsinaɛ ní luayádansaiɔ gbɛnae! Ama wí Lua ɔnɔ d̄s a yákae gbɛwae.

*Yesu zɔad̄sa wɛléɛo deɔwa
(Luk 10.13-15)*

²⁰ Ǿ Yesu fɛle zɔad̄b wɛlé pɔ á a dabudabu daside kɛuɔ gbɛɔwa, ké aai ǹselileo yáí. ²¹ A mè: Waiyoo Kɔlazenideɔ! Waiyoo Besaidadeɔ! Tó wà dabudabu pɔ má kèé kè Tii ní Sid̄so yaa, § d̄s wɛlépideɔ zwànkasa kakańla, aa bú sukà ní miu ǹselileɛ seela ũ. ²² Mále oé, yákpalekegɔzɪ á íadama a de Tiide ní Sid̄deɔ p̄sa. ²³ A Kapenaudeɔ s̄s á f̄s gb̄a z̄s Luawa yá? Wa ɔz̄ázie e bɛdau.* Asa tó wà dabudabu pɔ má kèé kè Sɔd̄u yaa, d̄s a ku e ní a gb̄ao.† ²⁴ Mále oé, yákpalekegɔzɪ á íadama a de Sɔd̄u p̄sa.

*Kámaboa Yesu kí
(Luk 10.21-22)*

²⁵ Zibeezɪ Yesu mè: Baa, musu ní z̄íleo Dii, ma n sáaukè, ké n yáe beɛ ɔle yád̄naɔne ní ɔnɔdeɔ, mé ní ɔlɔ lad̄nsainaɛ. ²⁶ Ao, Baa, bee kàngu máa. ²⁷ Ma Mae p̄p̄pii námeɛ ma ɔl. Gb̄e Lua Né d̄so, mé i ke Mae Lua báasio, mé gb̄e Mae Lua d̄so, mé i ke aa Né ní gb̄é p̄ Népi yei á aà ɔlɔnɔ báasio.

²⁸ A m̄o ma kí á gb̄é p̄ á asosea a kpasao pii, mí á gba zé á kámabo. ²⁹ A ma zuu sé, i yádada ma kí, á s̄s i níni, asa má buse mé ma ǹse nie. ³⁰ Asa bea ní ma zuuo z̄í'ũo, mé ma aso gbiao.

12

*Kámabogɔzɪ
(Maa 2.23-3.6, Luk 6.1-11)*

¹ Bee gb̄ea Yesu lé p̄a blɛwembua kámabogɔzɪ. Nɔana lé aà íwaɔ de, ɔ aa p̄wɛna wòlo, aale só.* ² Ké Falisiɔ è, ɔ aa ò Yesuɛ: N íwaɔ gwa, aale yá p̄ wíli ke kámabogɔzɪo ke.† ³ Ǿ Yesu òné: I kyoke á è lá Davidi kè ní a gb̄éɔ gɔɔ p̄ nɔana lé ní deo lé? ⁴ A gè Lua ua, á p̄e p̄ wa kàle Luaɛ sò, p̄e p̄ aàpi ní a gb̄éɔ aa a soa zé v̄lo, sema sa'onaɔ báasio.‡ ⁵ Ké sa'ona p̄ aa ku Lua ua kámabogɔzɪb lé bɔ gɔɔpi yá kpe mé aa táae v̄l s̄so, i a kyoke á è M̄oizi ikoyá guuo lé?§ ⁶ Mále oé: P̄s p̄ a z̄s de Lua uaa ku la. ⁷ Tó á yáe bee mid̄e, gb̄e keak̄e ɔ má yei, i ke sa'oa no,* d̄s yāa i yāesaideɔ táae eo. ⁸ Asa Gbɛnazɪn Né iko v̄l kámabogɔwae.

⁹ Ké Yesu b̀ we, ɔ á gè ní lousisikpeu. ¹⁰ Ḡsɛ p̄s a ɔ imia ku we. Ké gb̄eɔ ye yáda Yesula yáí, ɔ aa aà lá aa mè: Gb̄égb̄aḡbaa zɛv̄l kámabogɔzɪa? ¹¹ Ǿ Yesu wɛmá á mè: A déme aɔ s̄á v̄l, a zuwá eu kámabogɔzɪ, a ḡe b̄oio ni? ¹² Gbɛnazɪna de s̄aa z̄sɔ. Ayāmeto maak̄ea kámabogɔzɪ zɛv̄l. ¹³ Ǿ Yesu ò ḡsɛpic: N n ɔpi poo. A p̄o, ɔ á s̄u a gb̄eu wásawasa lá adowa. ¹⁴ Ǿ Falisiɔ b̄le ḡe lekpaai Yesuzi, lá aa ke wà aà de.

Zíkna p̄s Lua sè

¹⁵ Yesu d̄s, ɔ á gò we. Bíla b̀ t̄eaazi, ɔ á ní gyāeɔ gb̄aḡb̄a pii, ¹⁶ á ḡinɛ aa a t̄s fáaa. ¹⁷ Beewa Lua yá p̄ á nabi Isaiá òe bee kè, á mè:

¹⁸ Ma zíkna p̄s má s̄n ke,

ma yenzide p̄s aà yá i kamagu.

Má a Nisína pisiwá,

i yáɛde da buiɔne.

¹⁹ A lekpaakeo, a palamáo,

gb̄e a aà z̄sa ma d̄o ḡāeɔ.

²⁰ A fee ekpaaz̄eua éo,

a filia ȳɛɛna deo,

ɔ a to yáɛde m̄o ɔda z̄aa.

²¹ Bui pii wé aɔ d̄baazi.†

*Táagoa
(Maa 3.20-30, Luk 11.14-23)*

§ 11:21 Isa 23.1-18 * 11:23 Isa 14.13-15 † 11:23 Daa 19.24-28 * 12:1 Iko 23.25 † 12:2 B̄aa 34.21 † 12:4 15am 21.1-6, Lev 24.9 § 12:5 Nao 28.9-10 * 12:7 Oze 6.6 † 12:21 Isa 42.1-4

22 Ɔ wà m̀ Yesue ní táade vía p̀s a l̀éna naaleao. Yesu aà gb̀agb̀a, àl̀e ỳa'o sa, àl̀e gu'e. 23 Ɔ ỳápi dí bílawá pii aa m̀è: Davidi Buipi ỳa m̀wɔɔ? 24 Ké Falisio mà, 5 aa m̀è: Gb̀éé bee a f̀s táa gonéo, mé i ké ní k̀s a míde. Ẁéle ge ua p̀s a gb̀éé íbelesè ní k̀s a g̀s bezí úe. 26 Tó Setáú lé a gb̀éé goné, à íbelesè ní azlaon we. Aà kpala a zea kpelewa ni? 27 Tó Beezebu gb̀aa miò táagoomá be, á gb̀éé í go ní dé gb̀aa s̀s ní? Beewa ázla gb̀éé ỳá'íkpaáwá. 28 Lá Lua Nisína gb̀aa 5 mále táagoomá, à d̀s ké kía p̀s Lua kpà m̀ò á guun we.

29 Kpelewa gb̀é a g̀é g̀sa gb̀aa kpéu à aà p̀s s̀éle, mé i ké à aà ỳe g̀la bàasio ni? Aà yea gb̀ea 5 a aà kpé ỳe sa. 30 Gb̀é p̀s de ma gb̀é úo á ma íbeéé, mé gb̀é p̀s lé p̀s k̀aaamanoo, àl̀e fáaa. 31 Ayámeto mále oé, Lua a gb̀éé ké ní ní duunao ní a t̀s b̀éé p̀s aa s̀s pii, ama a gb̀é p̀s à a Nisína t̀b̀éé sí k̀éo. 32 Tó gb̀é ỳad̀ Gb̀enazín Néwa, Lua a aà ké, áma tó gb̀é ỳad̀ Lua Nisínawa, Lua a ade ké d̀únia tiáe bee guuo ge a p̀s lé m̀s.

*Gb̀é d̀sa ayákeawa
(Luk 6.43-45)*

33 Tó n lí ma ba, a né ío maae. Tó n lí vái bà s̀s, a né ío váie. Asa libe wí lí d̀swá. 34 Gb̀enazín piligona! Ké á vái, kpelewa á f̀s ỳamaa oi? Asa ỳa p̀s k̀ò s̀su 5 lé í o. 35 Gb̀émaa í ma b̀o a s̀s ma guue. Gb̀évái s̀s í vái b̀o a s̀s vái guue. 36 Mále oé: Ỳákpalekeg̀wɔɔzí gb̀éé ní ỳafaasai p̀s aa ò s̀éle siu Luae pii. 37 Asa ỳa p̀s ní ò mé a ỳanakpama ge 5me a ỳadanla.

*Seelagb̀eaa Yesuwa
(Maa 8.11-12, Luk 11.29-32)*

38 Ɔ Moizi ikoyádanedeé ní Falisio ò Yesue: Mae, wá ye n seelae ke wà e. 39 Ɔ Yesu wemá à m̀è: Gb̀agb̀é vái luanaaikensaiò mé lé seela gb̀eaa. Má seelae kenéo, sema ánabi Yonasi p̀s. 40 Lá Yonasi ké kp̀s gb̀éne gb̀eé guu fáane ní gwáasináo e g̀wɔ aa5, màa Gb̀enazín Né a ke téenau fáane ní gwáasináo e g̀wɔ aa5. 41 Ỳákpalekeg̀wɔɔzí Ninivade fele yada gb̀agb̀élae. Asa ké aa Yonasi waaso mà, aa ǹselíle, † mé gb̀é p̀s a z̀s de Yonasia ku la. 42 Ỳákpalekeg̀wɔɔzí g̀eomidokí oi ǹe kía a fele yada gb̀agb̀élae. Asa ǹepi b̀ò za t̀ole léwa, à m̀ò Salomoo 5nyá maie, § mé gb̀é p̀s a z̀s de Salomoo ku la.

*Táa taa a s̀s ziwa
(Luk 11.24-26)*

43 Tó wà táa g̀ò gb̀éé, ío liaaliaa gugiiu àò gb̀é weele à diè. Tó i eo, 44 5 í me: Má éa ta ma s̀s ziwaé. I éa tawá, í e a be ado à zu'ò, à azla k̀éke wásawasa. 45 Ɔ í ge táa p̀s an vái dealaò s̀éle m̀en soplá à surínò, aáí diè. Ɔ gb̀épi gwea gbezá vái í de a káua. Gó doupi mé a gb̀agb̀é bua s̀s.

*Yesu dae
(Maa 3.31-35, Luk 8.19-21)*

46 Ké Yesu lé ỳa'o bílae, 5 aà da ní aà dáunaò kà, aa zè bàasi, aa ye aà ỳái. 47 Ɔ wa òè: N da ní n dáunaò zea bàasi, aa ye n ỳái. 48 Ɔ Yesu a z̀asi gb̀épiwa à m̀è: Dème ma da ge ma dáunaò úi? 49 Ɔ à òd̀ò a íwaowa à m̀è: Ma da ní ma dáunaòn ke. 50 Asa gb̀é p̀s í ma Mae p̀s kú musu p̀eá ké mé ma dáuna ge ma dae ge ma da ú.

13

*P̀swenkeleá
(Maa 4.1-20, Luk 8.4-15)*

1 Goo doupi zí Yesu b̀ò be à g̀è z̀le ísidale. 2 Wà k̀aaaazi dasidasi, 5 à g̀è z̀le g̀ó'íléna guu, gb̀épii g̀s s̀la ísidale. 3 Ɔ à yáléúné dasi à m̀è: Z̀eé mé b̀ò g̀è p̀swenakele. 4 Lá àl̀e keele, 5 a keeò l̀èlé zé guu, b̀aò m̀ò blé. 5 A keeò l̀èlé gb̀eseeana musu, gu p̀s t̀ole g̀eeleuo, 5 aa b̀òle g̀s k̀é t̀ole g̀eele weo ỳái. 6 Ké íatè gb̀aakù, aa tekù aa giigàga, ké aa z̀ina vío ỳái. 7 A keeò l̀èlé le guu, 5 le f̀le k̀aaamá. 8 A keeò l̀èlé t̀ole maau, aa f̀le né'í, a keeò wén basoobasoo, a keeò bààb̀aa5, a keeò baakwikwi. 9 Gb̀é p̀s ǹsè ví aà ỳápi ma.

10 Ɔ Yesu íwaò s̀saazi aa aà là aa m̀è: B̀yáí ǹle ỳa'oné ní yáléúaoi? 11 Ɔ a wemá à m̀è: Lua á gb̀a zé à kpala p̀s b̀ò a k̀íi asiò d̀s, áma í ní gba zéó. 12 Asa gb̀é p̀s p̀s ví, Lua a káfiè e à f̀èè. Gb̀é p̀s p̀e ví s̀s, baa ỳoona p̀s a ví, Lua a siwàe. 13 Ayámeto mále ỳa'oné ní yáléúao, asa aal gugwa p̀e'esai, mé aal swákpá ỳamasaié. 14 Lua ỳa p̀s ánabi Isaia ò k̀emá, à m̀è:

† 12:24 Mat 9.34 § 12:33 Mat 7.20 * 12:34 Mat 3.7 † 12:40 Yon 2.1 † 12:41 Yon 3.5 § 12:42 1Kia 10.1-10

Baa tó aa swákpà maamaa, aa yāe mao,
baa tó aa wɛbɛli maamaa, aa pɔe eo.

15 Asa an nɔse paaao, ké aasu ɔnɔkɔo yái,
an swá gbáa, ké aasu yāmao yái,
an wé kúaaa, ké asu kéo yái.

Aa ye ea sua mà ní gbágbáo.*

16 Báaadeɔn á ú, ké á wé lé gu'e, mé á swá lé yāma. 17 Siana mále oé: Anabio ní gbɛmaao ku
dasi aa ye pɔ pɔ ále eo e, aai eo. Aa ye yá pɔ ále maɔ ma, aai mao.

18 A pɔwenkelela yāma sa. 19 Tó gbé kpala pɔ bɔ Lua kí yāma mé í dɔo, Setāu í mɔ pɔ pɔ wa
tò aa sɔ guupi siwáe. Pɔwena pɔ lèle zé guu min we. 20 Pɔwena pɔ lèle gbeseɛnawa sɔ, bee mé
yá pɔ gbé mà a sí gɔɔ ní pɔnao ú. 21 Lá yápi zína ví aa guuo, líi ke gɔɔplao. Tó taasi aà lé ge tó
wále íadawá yápi yái, í fu gɔɔe. 22 Pɔwena pɔ lèle le guu de yá pɔ gbé mà, ɔ dúnia yákaakea ní
yea áizeio kúaaawá ú, ɔ í gɔ áisai. 23 Pɔwena pɔ lèle tɔle maau de yá pɔ gbé mà mé a dɔ ú. I
káfiake leɛ basɔbasɔo ge leɛ baaɔbaaɔ ge leɛ baakwikwi.

Yáleeua ní kpala pɔ bɔ Lua kíi
(Maa 4.30-34, Luk 13.18-21)

24 Yesu yá pále lèeúné à mè: Lá kpala pɔ bɔ Lua kíi den ke: Gbɛe mé ése maa tɔ a bua. 25 Gɔɔ
pɔ wále í'o, ɔ aa íbɛe mɔ papaa ká ésepiu, ɔ á gèze. 26 Ké ése nɔsí, ále pia, ɔ papaa bɔ gupuau.
27 ɔ búde zikenao mɔ òè: Dii, blewena ní tɔ n buao lo. Papaa bɔ má ní? 28 ɔ a òné: Ibɛe mé bee
ké. ɔ zikenao òè: N ye wá ge wolewole yá? 29 ɔ a mè: Aawo! Tó ále wolewole, á ése woleòe.
30 A tó aa fɛle sánu e pɔkekegɔɔ, mí o pɔkekenaone aa papaapi ké gla, aai a gbakpa té pɔ ú, aai
gbasa ése keke ka ma dɔu.

31 Yesu yá pále lèeúné íb à mè: Kpala pɔ bɔ Lua kíi de lán dò bui pɔ gbɛe se tɔ a buawae. 32 A
wéna keleu de pɔwenaola pii, ama tó á fɛle, í zɔkú de dò buiola pii. I lí ke, ɔ báo í mɔ pépe a
gɔnaɔwa.

33 Yesu yá pále lèeúné à mè: Kpala pɔ bɔ Lua kíi de lán pèese'ese pɔ nɔe se ká pèeti zaa le áaɔ
guu a lía piiwa.

34 Yesu yá beeo ò bilae ní yáleeúao, i yāe oné yáleeúane saio, 35 ké yá pɔ anabi ò ke yái, asa á
mè:

Má yáleeúné,

má yá pɔ ulea za dúnialekegɔ oné.†

36 ɔ Yesu bíla tò we a tà be. Aa íwaɔ sɔaazi aa mè: Bua papaa yá bɔlekewɛe. 37 ɔ a òné:
Blewentɔnaá Gbɛnazín Né. 38 Buá dúniae. Blewenaá kpala pɔ bɔ Lua kíi gbéone. Papaaá
gbɛvábɔne. 39 Ibɛe pɔ ní tɔá Ibiisie. Pɔkekeaá dúnialaagɔe. Pɔkekenaá malaikaone. 40 Lá wí
papaa ké káteu, màa a ke dúnialaagɔ. 41 Gbɛnazín Né a a malaika gbae aa gbɛsásána ní
váikenao bóle a kpala gbéɔ guu pii, 42 aai ní ká té pásí guu. We aa ɔɔbu aa ɔdi ní musu. 43 ɔ
gbɛmaao aao teke lán íatewa kpala pɔ bɔ ní Mae kíi.‡ Gbé pɔ nɔse ví aa yápi ma.

44 Kpala pɔ bɔ Lua kíi de lán áizee pɔ ulea buawae. Ké gbɛe bɔwá, a kèke ùle, ɔ pɔna guu a tà
á pɔ pɔ á vío yia pii, ɔ á buapi lù.

45 Lá kpala pɔ bɔ Lua kíi den ke b. Laatana mé lé òso maao wɛle. 46 Ké á òso ɔde è, ɔ á tà á
pɔ pɔ á vío yia pii, ɔ á òsopi lù.

47 Lá kpala pɔ bɔ Lua kíi den ke b. Wá táalu zù ísiau, á kpò bui pii kú. 48 Ké á pà, wa gále
buaò sísia, ɔ wá zòle wá a maao plè wa ká gbíu, wá a wáɔ kòle. 49 Màa a ke dúnialaagɔ.
Malaika mɔ gbɛvábɔ síle aa ní bóle gbɛmaao guu, 50 aa ní ká té pásí guu. We aa ɔɔbu aa ɔdi
ní musu. 51 ɔ Yesu ní lá à mè: A yá beeo mí dɔ sa píia? Aa wèwá aa mè: Aa! 52 ɔ a òné: Tó
Mɔzi ikoyádanede kpala pɔ bɔ Lua kíi yádàda, aɔ de lán uabele pɔ í pɔ dafu ní a zio bɔ a làasi
guuwae.

Nazalétideɔ gia Yesu náaikei
(Maa 6.1-6, Luk 4.16-30)

53 Ké Yesu yá beeo lèeúné a làa, á bɔ we. 54 A gè gu pɔ á neblèu, ɔ á yádáné ní lousisikpeu.
Aá yá bɔ ní sae aa mè: A ɔno ní dabudabu beeo sè má ní? 55 Lí'ána nén aà úo lé? Aà da tɔn
Maliamao lò? Aà dáunaɔn Zaaki ní Yosefuo ní Simɔɔo ní Yudao úo lò? 56 Aà daeɔ kúwanɔ lao
lé? A yá beeo è má pii ní? 57 ɔ bee tò aai aà náaikeo. Yesu òné: Anabi lío beɛesaio, sema aà be
wéleu ní aà uao báasio. 58 I dabudabuke we bílao, ké aai aà náaikeo yái.

* 13:15 Isa 6.9-10 † 13:35 Sou 78.2 ‡ 13:43 Dan 12.3

14

Zaa Da'ilena gaa

(Maa 6.14-29, Luk 9.7-9)

1 Goo bee b̄usupi k̄i Elodi Yesu bao mà. 2 ɔ a ò a iwaɔne: Gb̄épiá Z̄aa Da'ilenaε. Ḡábɔε. Bee yá mé tò à gb̄aa'è, àle dabudabuɔ ke. 3 Asa Elodi Z̄aa k̄ù yáa, à m̄okáwà à aà d̄akpeu a d̄auna Filipi na Elodia yáie. 4 Ké Z̄aa iɔ òe: N Elodia vía nɔ ù zé vío. * 5 Elodi ye à aà de, ama àle víake bílaε, asa aa àà ànabike s̄ie.

6 Elodi ia dikpe z̄i, Elodia nenon gb̄aa ɔwà gb̄é p̄ó mò weɔne, 5 à kè Elodie na maamaa. 7 ɔ à legb̄è à mè: Má sí n̄i Luao, má n̄ gba p̄ó p̄ n̄ a wabik̄èa píi. 8 ɔ aà da yádàè, 5 népi mè: Ma gba Z̄aa Da'ilena mi pelentiu la tia. 9 ɔ kíapi p̄o yá, áma lé p̄o a gb̄è bl̄eblenaɔ wáa yáí 5 à mè wá kpawá. 10 ɔ à gb̄é z̄i Z̄aa Da'ilena mi z̄oi kp̄éu. 11 Ké wá mò n̄i aà mio pelentiu, wa kpá népiwa, 5 à ḡèd̄ a dae. 12 ɔ Z̄aa iwaɔ mò, aa aà ḡe se v̄i, 5 aa ḡe wa ò Yesue.

Yesu bl̄ekpaε gb̄eɔn òaas̄s̄o leε s̄oɔwa

(Maa 6.30-44, Luk 9.10-17, Zaa 6.1-15)

13 Ké Yesu yápi mà, 5 à ḡé ḡó'lena guu, àle ḡé gusaena ké àò ku ado. Ké gb̄éɔ mà, aa b̄ò w̄éle n̄ w̄éleɔ dasidasi, aa p̄èleaaz̄i k̄èse. 14 Ké Yesu b̄ò ḡó guu, à bíla è, 5 aa k̄èè w̄ènaù, 5 à n̄i gȳæɔ gb̄àgb̄ané. 15 Ké oosi k̄è, aà iwaɔ s̄s̄aaz̄i aa mè: Gueá s̄ḡbaε, mé íat̄e i ḡó bíla bo. Gb̄éɔ gbaε aa ta w̄éleɔ guu, aa p̄blea w̄eεle lú. 16 ɔ Yesu òné: I ke aa ta teasio. A p̄ó kpámá aa ble. 17 ɔ aa òè: P̄εε m̄èn s̄ona n̄i kp̄ò m̄èn plao 5 wá ví la. 18 Yesu òné: A m̄oome la. 19 A ò gb̄épiɔne aa z̄ile s̄ewa, 5 à p̄εε m̄èn s̄oɔ n̄i kp̄ò m̄èn plaopi s̄è, à wesè musu à báaad̄au. ɔ à p̄εpi é'ε kpá a iwaɔwa, aa kpaalè bílaε. 20 Ampii aa p̄oblè wá k̄á. ɔ wá a miɔna p̄ó f̄eɔ s̄èle gb̄i kuepla pai. † 21 Ḡεe p̄ó aa p̄oblèɔ k̄á gb̄eɔn òaas̄s̄o leε s̄oɔ (5.000) taawa, n̄oɔe n̄i néɔ báasi.

Yesu t̄aa'oa tsidaa

(Maa 6.45-56, Zaa 6.16-25)

22 ɔ Yesu náε a iwaɔwa ḡoɔ aa ḡé ḡó guu, aa d̄oaaε ísida baale e àò bíla gbaε. 23 An gbaεa gbaε à d̄èd̄e s̄isi musu wabikei Luawa ado. Gu lé si, a ku we ado. 24 Gópi z̄ákù n̄i ḡs̄s̄leɔ, 5 z̄aa'iana k̄aka lé dae, i lé a za'ɔwá. 25 Guf̄ene Yesu be ía, àle ḡé a iwaɔ k̄ii. 26 Ké aa aà è be ía, 5 s̄ó k̄éngu aa mè: Gyaadee! Aa wiillè n̄i víao, 27 5 Yesu òné ḡoɔ à mè: A s̄óðile, máme! Asu to vía á k̄uɔ. 28 ɔ P̄ieε òè: Dii, tó míme, to mà t̄aa'o ía mà m̄o n̄i k̄ii. 29 ɔ Yesu mè: M̄ó! ɔ P̄ieε b̄ò ḡó guu a be ía, àle ḡé aà k̄ii. 30 Ké a è'iana lé a pá, 5 vía aà k̄ù, àle kp̄ále, 5 à wiillè à mè: Dii, ma suaba. 31 Weḡoɔ Yesu ɔb̄ò à aà k̄ù, 5 a òè: Luanaaif̄enende! B̄óyái n̄i seak̄èi? 32 Ké aa ḡé ḡó guu, íana láa. 33 ɔ gb̄é p̄ó aa ku ḡó guuɔ k̄uleε aa mè: Lua N̄én n̄i ù síana.

34 Ké aa bùa baa, aa k̄á Gen̄ezaleti b̄usuu. 35 Wek̄ideɔ Yesu d̄ò, 5 aa aà bao f̄aa b̄usupiu pii, 5 wá mò n̄i gȳæɔ píi. 36 Wá wabik̄èwá, baa aà ula lé, wá e ɔk̄awá. ɔ gb̄é p̄ó ɔk̄awá gb̄àgb̄a pii.

15

Felekaaya

(Maa 7.1-13)

1 Falisieɔ n̄i Msizi ikoȳadanedeε b̄ò Yelusalet̄u aa mò Yesu k̄ii, 5 aa aà là aa mè: 2 B̄óyái n̄i iwaɔ líɔ wá deziɔ felekaayá k̄úao ni? Aali ɔpi lá felekaayá dílewa aa gb̄asa p̄oblèɔ. 3 ɔ Yesu a z̄ásimá à mè: B̄óyái i p̄akpa yá p̄ó Lua dílezi iɔ felekaayá k̄úai? 4 Asa Lua mè, àli á de n̄i á dao kpelaε. * A mè lɔ, gb̄é p̄ó a de ge a da kpeb̄ò, wá ade de. † 5 Ap̄iɔ s̄ó i m̄e tó gb̄é ò a de ge a daε, p̄ó p̄ó á ví à d̄oɔn̄le ḡò Lua p̄ó ùε, 6 ade b̄ò n̄i kpelaá yáun we. Beewa i Lua yá báde á felekaayá k̄ua yáí. 7 M̄oaf̄ilideɔ! Anabi Isaia d̄baa á ya'ò wásawasa à mè:

8 Bui bee i Lua kpela n̄i léoe,

an s̄ó kuwá bo.

9 Aa'ò aà sisi p̄æε,

gb̄enaz̄ina ikoyáɔ 5 aai dané. ‡

Yá p̄ó i to wá gb̄alε

(Maa 7.14-23)

10 ɔ Yesu bíla laai sisi à mè: A swákp̄a yáma. 11 I ke p̄ó p̄ó i ḡé léu mé lí tó gb̄é gb̄alε. Yá p̄ó i bo léu mé i to gb̄é gb̄alε. 12 ɔ aà iwaɔ s̄s̄aaz̄i aa mè: N d̄s̄ ké Falisio yápi mà, à z̄ò n̄i p̄owao lé?

13 Yesu w̄emá à mè: P̄ó p̄ó ma Mae p̄ó k̄ú musu i t̄s̄o, a woleε. 14 A n̄i tó we. Vía d̄aanaɔne! Tó

* 14:4 Lev 20.21 † 14:20 2Kia 4.42-44 * 15:4 B̄oα 20.12 † 15:4 Lev 20.9 ‡ 15:9 Isa 29.13

vla d̄baa v̄lae, an pla r̄pii aa zu eue. ¹⁵ P̄iee òè: Yápi b̄oolekew̄e. ¹⁶ Ǿ Yesu m̄è: E tia i òn̄k̄oia? ¹⁷ A d̄s k̄é p̄s ḡè léu í ta gb̄eue, ̄s w̄i a bíik̄pekeo l̄o? ¹⁸ Yá p̄s b̄ò léu s̄s à b̄ò s̄s guue. Ǿme í to gb̄é gb̄ále. ¹⁹ Asa za s̄s guu ̄s láasoó v̄ai í b̄ou: Gb̄ēdēa, w̄úlēn í gb̄ep̄ále n̄o, gb̄ásik̄e, kp̄áí'oa, yá̄d̄bama r̄í gb̄és̄s̄s̄ao. ²⁰ Yá beeo mé í to gb̄é gb̄ále. P̄òblea ̄pisai lí tó gb̄é gb̄àl̄eo.

Buip̄ale n̄oe wabik̄e a
(Maa 7.24-30)

²¹ Ǿ Yesu b̄ò we à ḡè Tii r̄í Sid̄so búsuu. ²² Kanaa n̄oe ku búsupiu, à m̄ò wiil̄ewà à m̄è: Dii, Davidi Bui, ma w̄enagwa. Táa lé íada ma nen̄enawa maamaae. ²³ Ǿ Yesu i wewào. Aà íwao s̄saazi, aa wabik̄ewà aa m̄è: N̄oepi yá, asa aó téwázi r̄í wiioc. ²⁴ Yesu w̄emà à m̄è: Isailio v̄úaaa lán s̄sowae. An k̄íi ̄s Lua ma z̄iu ado, § ²⁵ Ǿ n̄oepi m̄ò k̄ùl̄è à m̄è: Dii, ma ía. ²⁶ Yesu òè: A maa k̄é wà n̄éò bl̄e se zu gb̄ēneoc. ²⁷ Ǿ n̄oepi m̄è: S̄lanae Dii! Baa r̄í beeo gb̄ēo í bl̄e kasona p̄s l̄èl̄e r̄í dii táab̄unu z̄íoc p̄ēle. ²⁸ Ǿ Yesu w̄ewà à m̄è: N̄oe, r̄í ma náai v̄í z̄o. A ken̄e lá r̄í yeiwa. Ǿ aà nen̄ena gb̄àgb̄a zaapiwa ḡò.

²⁹ Yesu b̄ò we à s̄ù, àl̄e d̄o Galile ísidai, ̄s à bùa à z̄l̄e s̄l̄s̄la. ³⁰ Wà m̄òè r̄í ēēo r̄í v̄l̄ao r̄í k̄òo r̄í swádo r̄í gyae p̄al̄eo dasidasi. Wà r̄í k̄ál̄e aà gb̄ázl̄, ̄s à r̄í gb̄àgb̄a. ³¹ Ké gb̄ēo è swádo lé yá'ò, gb̄ēkaaūao lé ḡs wásawasa, ēēo lé táa'ò, mé v̄l̄ao lé gu'e, yápi b̄ò r̄í sae, ̄s aa r̄í Isailio Lua s̄aaukp̄a.

Yesu blek̄paa gb̄ēn̄ baas̄ooc̄o lee sīīo wa
(Maa 8.1-10)

³² Yesu a íwao k̄áaa a òn̄é: Gb̄ēo k̄em̄ēe w̄enaū, asa aa kumano a ḡo aàn̄ la, mé aa p̄e v̄í wà bleo. Má ye mà r̄í gb̄ae r̄í n̄oanaoo, k̄é an ȳēēe su l̄aa z̄ēuo yáí. ³³ Ǿ aà íwao aà là aa m̄è: Mák̄i wá bl̄e eu s̄ḡb̄au la à gb̄é sà dasiēo k̄ai? ³⁴ Yesu r̄í lá à m̄è: A p̄ēe v̄í m̄en̄ ūma ni? Aa m̄è: M̄en̄ sopla r̄í kp̄s kelenaeo. ³⁵ Yesu ò bílae aa z̄l̄ez̄l̄e t̄oc̄le. ³⁶ Ǿ à p̄ēe m̄en̄ soplapio s̄è r̄í kp̄o, à s̄aaukp̄a, ̄s a è'e kp̄a a íwaowa, aa kp̄a bílawa. ³⁷ Gb̄épii p̄obl̄e k̄à. Wà a m̄ona p̄s f̄ēo s̄èl̄e s̄ò sopla pai. ³⁸ Ḡs̄e p̄s aa bl̄eò k̄à gb̄ēn̄ baas̄ooc̄o lee sīīs̄ (4.000) n̄oe r̄í n̄éò báasi. ³⁹ Ké Yesu bíla gb̄ae, ̄s à ḡè ḡó'l̄ena guu, à ḡè Madala búsuu.

16

Faliso seelagbeaa
(Maa 8.11-21, Luk 12.54-56)

¹ Falisio r̄í Saduseo m̄ò Yesu k̄íi. Aale aà kpakpa, ̄s aa gb̄ewà aà seelaken̄é r̄í Lua gb̄aoo wà e.* ² Ǿ Yesu a z̄ásimá à m̄è: Tó íat̄ē ḡè kp̄éu i me: Gu a weēe, asa luabe t̄eak̄ùe. ³ Tó k̄ooe i me: Lou a ma gb̄a, asa luabe de t̄enduuduue. A luabe w̄é d̄s̄k̄e, ama i f̄s̄ ḡooe bee seela d̄s̄o. ⁴ Gb̄àgb̄ēo v̄ai, luanaaikensaioc̄ne! Aaí seela gb̄eaa, ama má seelae ken̄éoc̄, sema Yonasi p̄s. † Ǿ à r̄í tó we à tà.

⁵ Ké aà íwao bùa baa we, p̄ēe k̄ùs̄ua yá s̄ángu. ⁶ Ǿ Yesu òn̄é: Aó ázia k̄ua d̄s̄! A laaika Falisio r̄í Saduseo p̄ēe's̄e's̄eí. ⁷ Ǿ aale ok̄ōe: P̄ēe p̄s w̄i seo yáí a òi maa. ⁸ Yesu d̄s̄má, ̄s à r̄í lá à m̄è: Luanaaif̄en̄endeo, b̄óyái àl̄e ok̄ōe k̄é á p̄ēe v̄íoc̄ yáíeí? ⁹ E tia i d̄soa? P̄ēe m̄en̄ s̄o p̄s má kp̄a gb̄ēn̄ baas̄ooc̄o lee s̄ooc̄wa (5.000) yá d̄oáguo lé? A s̄èl̄e gb̄í ūma ni? ‡ ¹⁰ P̄ēe m̄en̄ sopla p̄s má kp̄a gb̄ēn̄ baas̄ooc̄o lee sīīo wa (4.000) s̄s, á s̄èl̄e s̄o ūma ni? § ¹¹ B̄óyái i d̄s̄ k̄é p̄ēe yá má óeoo ni? A laaika Falisio r̄í Saduseo p̄ēe's̄e's̄eí! ¹² Ǿ aa d̄s̄ sa i ke p̄ēe's̄e's̄e àl̄e on̄é wà laaikaio, Falisio n̄ Saduseo yádan̄e.

P̄iee Yesu Mesiik̄e oa
(Maa 8.27-33, Luk 9.18-22)

¹³ Ké Yesu kà Sezale Filipi búsuu, ̄s à a íwao là à m̄è: Dé w̄àl̄e o Gb̄en̄az̄in̄ Né de a ùi? ¹⁴ Aa m̄è: Gb̄ēo í me Z̄aa Da'ílenac.* Gb̄ēo í me Elia. Gb̄ēo í me Zelemii ge anabi yáaen n̄ ū. ¹⁵ Yesu m̄è: Apio s̄s, dé i me má de a ùi? ¹⁶ Simoo P̄iee w̄ewà à m̄è: Mesiin̄ n̄ ū, Lua b̄é̄e Né. ¹⁷ Ǿ Yesu òè: Báaaaden n̄ ū, Yonasi né Simoo! Asa i ke gb̄en̄az̄ina mé yá bee d̄an̄eo, ma Mae p̄s kú musue. ¹⁸ Mále on̄e: P̄ieen̄ † n̄ ū, mé gb̄esipi ̄s má a ḡali zed̄owà. Baa beda gb̄aadeo a ziblewào. ¹⁹ Má kpala p̄s b̄ò Lua k̄íi kilineo kpama. P̄s p̄s r̄í yè d̄ún̄iau aó yea musue, mé p̄s p̄s r̄í p̄olo d̄ún̄iau aó poloa musue. ²⁰ Ǿ Yesu a íwao lep̄apa aasu o gb̄ēe Mesiin̄ a ūo.

Yesu a gaa r̄í a vuao yá'oa
(Maa 8.31-38, Luk 9.22-26)

§ 15:24 Mat 10.5-6 * 16:1 Mat 12.38 † 16:4 Mat 12.39 ‡ 16:9 Mat 14.17-21 § 16:10 Mat 15.34-38 * 16:14 Mat 14.1-2 † 16:18 Bee mè gbe.

²¹ Za gɔɔ bee ɔ Yesu lé a Yelusaleu gea piliwà a iwaɔne à mè, sema à taasike gbèzɔɔ ní sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyadanedeɔ ɔzɪ, aai a de, í vu a gɔɔ àaɔdezi. ²² ɔ Piee àà sisi gusae, àle giè à mè: Sue Dii! Bee a n leo! ²³ ɔ Yesu líli ɔ Piee: Gomae we Setáu! N ye zezɔmee, asa n láasooá Lua pɔ no, gbènazína pɔe.

Yesu lia

(Maa 8.34-9.13, Luk 9.23-36)

²⁴ ɔ Yesu ɔ a iwaɔne: Tó gbé ye ke ma iwa ũ, aà gi azla wēnizi, i a lipākāka sé, i temazi. ²⁵ Gbé pɔ ye à a wēni kua, wēnipi a vūaawà. Gbé pɔ gi a wēnii ma yáí sɔ, ade mé aɔ wēni vɪ.† ²⁶ Tó gbé dúniá búu è mé à kua ziawa, bɔ ài bee víi? Bɔ gbé a fiaboò à zia'ei? ²⁷ Asa Gbènazín Né a ea mɔ a Mae gawí guu ní a malaikaɔ, i fiabo baadee a yākeawa.‡

²⁸ Siana mále oé, gbé pɔ aa ku laeɔ gao, aa Gbènazín Né e, àle mɔ kía ũ.

17

¹ Gɔɔ soolo gbea Yesu Piee ní Zaakio ní aà dāuna Zāao sèle gērino gbèsisi lesi musu rítēe. ² ɔ à lí ní wáa. Aà oa lé teke lán íatēwa, mé aà ulaɔ gɔ púntaitai. ³ ɔ Mɔizi ní Eliao bɔ mòmá, aale yá'ò ní Yesuo. ⁴ ɔ Piee ɔ Yesue: Dii, a maa wàɔ ku la. Tó ní yei, má lákpe dɔ mèn áaɔ, n pɔ do, Mɔizi pɔ do, Elia pɔ do. ⁵ Gɔɔ pɔ àle yá'ò, luabepuana tekea kúrila. ɔ aa lɔ má luabepuanapi guu à mè: Gbé beeá ma Né mēndona yenzidee, aà yá í kamagu. A aà yāma.* ⁶ Ké aà íwapio lɔɔpi má, vía ní kú maamaa, aa wùle ní gbēeu. ⁷ ɔ Yesu sòrízi à ɔnámá à mè: A fele, ásu víakeo. ⁸ Ké aa wesè musu, aai gbēe eo, sema Yesu ado.

⁹ Gɔɔ pɔ aale pila gbèsisipiwa, Yesu dílené à mè: Asu yá pɔ á è o gbēe mao e Gbènazín Né ge bɔɔ gau. ¹⁰ ɔ aà iwaɔ aà là aa mè: Bóyái Mɔizi ikoyadanedeɔ í o Elia mé a dɔaa mɔi?† ¹¹ ɔ a wémá à mè: Elia a mɔ síanae, i ea yápii keke. ¹² Ama mále oé: Elia mɔ kɔ,‡ wi aà dɔo, ɔ wá ní pɔeá dàè. Maa wa Gbènazín Né wetá lɔ. ¹³ ɔ aà iwaɔ dɔ ké Zāa Da'ilena yá àle oné.

Yesu negɔe táade gbágbaa

(Maa 9.14-32, Luk 9.37-45)

¹⁴ Ké aa ká bíla guu, gɔee mɔ kùle Yesue ¹⁵ à mè: Dii, ma né wēnagwa, asa gbakɔndee. I taasike maamaae, í lélé téu ge íu mɔmɔɔe. ¹⁶ Ma mɔaán n iwaɔne, aai fɔ aà gbàgbáo. ¹⁷ ɔ Yesu mè: Gbàgbē kolea luanaaikensai! Máo kúán e bɔe ní? Máo menakeán e bɔe ní? A mɔmeaán la. ¹⁸ Yesu gí táae, ɔ à gò népiwa, à gbàgbā wegɔ.

¹⁹ Bee gbea Yesu iwaɔ sɔaazi rítēe, aa à là aa mè: Bóyái wa fua táapi goi? ²⁰ A wémá à mè: Ké á Lua náai ví bílaa yáie. Siana mále oé: Tó á Lua náai ví a gbēne ká efɔ wénawa, mé á ɔ gbèsisi beee aà fele la aà gé le, a felee. Yāe a á fuo. ²¹ Wabikea ní leyeeo mé í táa bee taa go.

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa

(Maa 9.30-32, Luk 9.43-45)

²² Gɔɔ pɔ a kú ní a iwaɔ sánu Galile, a ɔné: Sema wá Gbènazín Né kpámá, ²³ wi aà de, i vu a gɔɔ àaɔdezi. ɔ an pɔ yá maamaa.

Lua kpé wè'ɔa flaboa

²⁴ Ké aa ká Kapenaŭ, Lua kpé ɔsinaɔ mɔ Piee là aa mè: A yadanede lí wè'ɔa kpao lé?‡ ²⁵ Piee wémá à mè: I kpá. Ké Piee lé gē ua, Yesu dɔaa dè gɔɔ: Simɔɔ, deɔ dúniáe bee kiao í wè'ɔa ge asea símái? An néɔ yá, ge gbēpálene? N yápi è kpelewai? ²⁶ Piee mè: Gbēpálene. Yesu dè: Tó beewae, an néɔ baa kuo. ²⁷ Ama ké wá yá su ɔmáo yáí, gé kokoa dai ísidaa. Kpɔ séia pɔ ní kú, n a lé wēaa, rýɔ ɔa e a guu. Bee se kpámá, mapí ní mpio pɔ ũ.

18

Tɛa Yesuzi lán néwa

(Maa 9.33-48, Luk 9.46-48, 15.3-7)

¹ Zibeezi Yesu iwaɔ mɔ aà là aa mè: Dème deŋla kpala pɔ bɔ Lua kí gbéɔ guui? ² ɔ Yesu néfēnenaé sisi zè ní ae ³ à mè: Siana mále oé, tó i líle a gɔ lán néwao, á gē kpala pɔ bɔ Lua kí guuo. ⁴ Gbé pɔ azla sàaa à gɔ lán néfēnenaé beewa mé deŋla kpala pɔ bɔ Lua kí gbéɔ guu. ⁵ Gbé pɔ né bee taa díle ma íwake yáí, ade ma dílee.

⁶ Tó gbé tò né pɔ le ma náaikeɔ do fù, a maa ní adeo yāa wá wísiɔgbē gbēne dɔ aà nɔee, wi aà zu ísi guo. ⁷ Waiyoo dúniá, ké yá pɔ í to wá fu ku a guu yáí. Sema yá pɔ í to wá fu à ku,

† 16:25 Mat 10.38-39 § 16:27 Sou 62.13 * 17:5 Mat 3.17 † 17:10 Mal 3.23 ‡ 17:12 Mat 11.13-14 § 17:24 Baa 30.13-16

āma waiyoo gbé pɔ́ fua yápi sù b̀ò àà ḱíi. ⁸Tó n ɔ́ ge n gbá mé tò ríle fu, z̄s̀ n̄ v̄úaa. Gēa àizāna guu k̀ɔ́ ũ ge ɛɛ ũ maa de wà n zu té gasai guu ní ɔ́ m̀èn plao ge ní gbá m̀èn plaola. ⁹Tó n wé mé tò ríle fu, b̀ò n̄ v̄úaa. Gēa àizāna guu w̄edode ũ maa de wà n zu zia té guu ní wé m̀èn plaola.*
¹⁰⁻¹¹A laaika sakaa néɛɔ douzi, asa mále oé, an malaikaɔ ku luabe, aa ku k̄s̄ wéu ní ma Mae pɔ́ kú weo gɔɔpiie. ¹²Ale e kpelewa ni? Tó gbé sá v̄í m̀èn basɔo, tó ado v̄úaa, a a m̀èn basɔo m̀endosaiɔ tɔ gb̄ep̄aleu we à gé a pɔ́ pɔ́ v̄úaaipi w̄eɛleio lé? ¹³Siana mále oé, tó a è, aà pɔ́ aɔ nawá de a m̀èn basɔo m̀endosai pɔ́ aai k̄leɔɔla. ¹⁴Maa á Mae pɔ́ kú musu ye néɛ beɛɔ do v̄úaa s̄s̄o.

Suuukea ní k̄so

¹⁵Tó n gbédee t̄aaekè, ge n̄ aà le ndo, yápi b̀òe gupua. Tó à n yāma, n n gbépi m̄isie. ¹⁶Tó i n yāmao, gbé m̀endo ge gb̄eɔn pla se nama, ké à e yápi si seelade gb̄eɔn pla ge aaɔ musu.†
¹⁷Tó à ḡi n yāmai, yápi o ḡali guu. Tó à ḡi ḡalipi yāmai ɔ, n̄ aà dile z̄ilo ũ luayādansai ũ.

¹⁸Siana mále oé: Pɔ́ pɔ́ á yè d̄úniau, aɔ yea musue, mé pɔ́ pɔ́ á p̄olo d̄úniau aɔ poloa musue.‡
¹⁹Mále oé ɔ, tó á gb̄eɔn plaɔ lé kè dou d̄úniau la, yá pɔ́ a a wabikè ma Mae pɔ́ kú musuwa pii, a kéé. ²⁰Asa gu pɔ́ gb̄eɔn pla ge gb̄eɔn aaɔ k̄s̄ k̄aaau ní ma t̄so, miɔ kú ní guue.

²¹Bee gbea Pieɛ m̀ò Yesu là à m̀è: Dii, ḡen uma mà suuuke ní ma gbédee pɔ́ t̄aaekem̄eɛoi? Ḡen sopla yà? ²²Yesu wèwà à m̀è: Mále one, i ke ḡen sopla no, ḡen sopla leɛ baàɔkwie.§

²³Bee yáí kpala pɔ́ b̀ò Lua k̄íi yá de lán kíae bee yáwa. Kíae mé ye à a ɔa yá ḡs̄ḡ ní a íwaɔ. ²⁴Ké à nà ɔapi yáwa, ɔ wà m̀òè ní gbé pɔ́ aà fla sea miliɔ ɔaa kwio. ²⁵Lá a ɔa v̄í à flapi boo, ɔ aà dii m̀è wà aà yia ní aà nao ní aà néɔ ní pɔ́ pɔ́ a v̄iɔ pii, wi gbasá wà aà ké. ²⁶ɔ z̄ikenapi w̄ule a dii ae, à awakpàè à m̀è: Menakemano, má n fiabone pii. ²⁷ɔ aà dii aà w̄enagwà, à aà gbàè à flapi tòè. ²⁸Ké z̄ikenapi b̀ò lé, à kp̄aaú ní a z̄ikendee pɔ́ a fla d̄ɔwà ánuɔu ɔwat̄e basɔo. ɔ à aà kú, àle aà kòlo wi à m̀è: Ma fiabomeɛ. ²⁹Aà gbédeeppi w̄ule aà ae à awakpàè à m̀è: Menakemano, má n fiabone. ³⁰Ama i weio. A tò wà aà d̄akpeu e aà a fiaboe.

³¹Ké aà z̄iken gbé k̄in̄iɔ è màa, à kènè íi maamaa, ɔ aa ḡe yápi s̄eɛ siu ní diie pii. ³²ɔ diipi aà sisi à m̀è: Iwa v̄ai! Ma n fla t̄one pii, ké n awakp̄ameɛ yáí. ³³Lá ma suuuk̄enno, a maa n̄ suuuke ní n gbédeeo s̄s̄o lé? ³⁴Aà diipi pɔ́ pà, a tò wà aà d̄akpeu w̄aɔ íadawá e aà ge flapi boò pii. ³⁵ɔ Yesu èa m̀è: Tó á baade lí suuuke ní a gbédeeo ní n̄sem̄endoo, màa ma Mae pɔ́ kú musu a kéé.

19

*N̄yaa
(Maa 10.1-12)*

¹Ké Yesu yá beɛɔ ò a làa, à b̀ò Galile a ḡe Yude bùsu kpe dou Yuud̄e baale. ²Bila t̄eaazi, ɔ à ní gyaeɔ gb̄agb̄ané we. ³ɔ Falisieɔ m̀ò líkpaleiwá, aa aà là aà m̀è: Ḡs̄e z̄ev̄í à a na ya yápii yáía? ⁴A wemá à m̀è: Ké Lua ní ké ḡs̄e ní n̄ɔeɔ za k̄aaui, i a kyoke á èo lé?* ⁵Lua m̀è a yáí ḡs̄e a go a de ní a daowa, i na a nawa, an pla nípii aai ḡs̄ lán s̄awakula ní gbalaowa.† ⁶Beewa aa ku dodo ɔo, aa ḡs̄ medoūe. Ayám̄eto pɔ́ pɔ́ Lua n̄àk̄ɔwa, gb̄enaz̄ina su k̄eaa. ⁷ɔ Falisie aà là aà m̀è: B̄yáí M̄oizi díle ḡs̄e lí ḡinzila ké kpa a nawa, i gbasá à aà yai?‡ ⁸Yesu wemá à m̀è: M̄oizi á gbá zé á á na yá ké á swá gb̄aa yáíe, āma a de màa za a daalegɔɔo. ⁹Mále oé, tó gbé á na ya, mé i ke à gb̄ásikè no, tó à n̄o p̄ale s̄e, à gb̄ásikèe.§

¹⁰ɔ aà íwaɔ òè: Tó màa ḡs̄e yá de ní a nao, a maa wà n̄ɔeɔ. ¹¹ɔ Yesu òné: I ke ḡs̄e pii mé a f̄s̄ yápi se, sema gbé pɔ́ Lua ní gbá a zé. ¹²Asa gb̄eɔ lí n̄ɔeɔ ké wà ní i màa yáí, mé gb̄eɔ ɔ ku màa ké wà ní le w̄í yáí, mé gb̄eɔ níziá kú màa kpala pɔ́ b̀ò Lua k̄íi yáí. Gb̄é pɔ́ a f̄s̄ yápi se aà sé.

*B̄aaadaa néngu
(Maa 10.13-16, Luk 18.15-17)*

¹³Bee gbea gb̄eɔ m̀ò Yesue ní néɔ aà ɔnamá, i wabik̄ené, ɔ aà íwaɔ lé ḡíné. ¹⁴ɔ Yesu m̀è: A to néɔ m̀ò ma k̄íi. Asu ḡíné, asa kpala pɔ́ b̀ò Lua k̄íiá gbé bee taaɔ p̄e. ¹⁵Ké à ɔnamá, ɔ à b̀ò we.

*ɔde
(Maa 10.17-31, Luk 18.18-30)*

¹⁶ɔ ḡs̄e m̀ò Yesu k̄íi, à aà là à m̀è: Metulu, bó maa má ke mà àizāna ei? ¹⁷A wèwà à m̀è: B̄yáí r̄ile ma la maakeaii? Lua ado mé maa. Tó ní ye n̄ ḡe àizāna guu, n̄ȳ aà yád̄ileɔ k̄ūa. ¹⁸ɔ à aà là à m̀è: An kpele ni? ɔ Yesu m̀è: Nsuli gb̄èdeɔ, r̄isuli w̄ule ní gb̄ep̄ale n̄ɔo,

* 18:9 Mat 5.29-30 † 18:16 Iko 19.15 ‡ 18:18 Mat 16.19 § 18:22 Daa 4.24 * 19:4 Daa 1.27 † 19:5 Daa 2.24 ‡ 19:7 Iko 24.1-4 § 19:9 Mat 5.31-32

ńsuli kpáí'oo, ńsuli yādo n gbédeewao, ¹⁹ ńlil n de ní n dao kpela, ńyō ye n gbédeezi lá ńízlá wēńiwa. * ²⁰ Ewaasopi òè: Má yá beeo kúa pii. A kpele mé gōmēe lbi? ²¹ Yesu òè: Tó ní ye ńyō kú wásawasae, † ge ñ n pōo yía pii, ní a ɔa kpá taasidoowa, ní mo temazi, ńyōō àizee ví luabe. ²² Ké èwaasopi yápi mà, à tà rí pōsiao ké aà pōo dasi yái.

²³ Ǿ Yesu ò a iwaōne: Siana mále oé, ɔde gēa kpala pō bō Lua kíiu zí'ú. ²⁴ Mále oé lb, yiongo gēa abaaweu àa de ɔde gēa kpala pō bō Lua kíiula. ²⁵ Ké aà iwaō yápi mà, ɔ à ní kú gbāa aa mē: Tó máae, déme a bōi? ²⁶ Ǿ Yesu ní gwá soee, a òné: Gbēnazína a f̄so. Lua mé apii zé vl.

²⁷ Ǿ Píee a zāsíwà à mē: Wápiō sō wa pōpii tò wa bō tenzi. Bóme a gōwēe sai? ²⁸ Yesu òné: Siana mále oé: Tó Gbēnazín Né zōlē a kpalabaa gawidewa dúńia dafu guu, ‡ á gbé pō á temazi a zōlē kpalabaa mēn kueplaoowa, lb yágōgō Isaili bui kueplaoe. ²⁹ Gbé pō a be tò ge a v̄liō ge a dáunaō ge a mae ge a da ge a néō ge a buao ma yái, a ea bee taa e lee basoo, mé a àizana e. ³⁰ Dasi pō dōaaa gō zá, mé dasi pō té záo gō dōaaa.

20

Yaleua ní gbèwinao

¹ Lá kpala pō bō Lua kíi den ke: Uabeele mé bō kōkōo, à gē gbèwinao wēlei aa zíkēe a bua. ² An yá kōsè aà fiaboné áńusu ɔwatē dodo. Ǿ à ní gbáe a bua. ³ A bō lb muuwāamigōo, ɔ à gbēpáleo lè gāae kálea pá. ⁴ A òné: Apio sō à gé zíkēi ma bua, mí fiaboé a zéwa. ⁵ Ǿ aa gē. A èa bō lb íatē minanguo, ɔ à èa bō íatē auapilaa, a ó gbēpáleo maa lb. ⁶ Ké à bō oosi, ɔ gbēpáleo lè kálea, ɔ à ní lá à mē: Bóyái á kálea la pá za kōoi? ⁷ Aa wèwà aa mē: Ké wi zídawēeo yáie. A òné: A gé zíkēi ma bua sō. ⁸ Íatē gēa kpéu * ɔ budepi ò a ziiāe: Zikenaō sisi ñ fiaboné. Daale gbé záowa e à ge mide gbé káauowa. ⁹ Ǿ oosido mō, aa áńusu ɔwatē è mēndodo. ¹⁰ Ké gbé káau mō, aale e ní ɔa a de gbé záoae, ɔ áńusu ɔwatē do aa è nípii. ¹¹ Ké aa ní ɔa sí, ɔ aa zoadb uabelepiwa ¹² aa mē: Leelu do ɔ gbé záo zíkè, mé n ní díle sáa ní wá gbé pō wa zí zōode kè, wa íatē gbāa kákawáloa? ¹³ Ǿ à wè ní gbēpio dowá à mē: Ma gbé, mí n bleo. Ma kō yāmá áńusu ɔwatē do musu nolo? ¹⁴ N n pō si ñ tá. Má ye kpa gbé záe beewa lá n pōwae. ¹⁵ Má zeví mà ke ní ma ɔao lá má yeiwao lé? Nle wēbōbōi ké má gbēke ví yái yà? ¹⁶ Beewa gbé pō té záo gō dōaaa, mé gbé pō dōaaa gō zá.

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa (Maa 10.32-34, Luk 18.31-34)

¹⁷ Gōo pō Yesu lé gé Yelusaleu, à a iwa gbēon kueplao káaa rítēe, à yá'óné zéu à mē: ¹⁸ Wále gé Yelusaleue. We wa Gbēnazín Né kpáu sa'onkiaō ní Moizi ikoyádanedeowa, aai yádaaála, ¹⁹ aai aà kpa luayádōnsaiowa. Aa aà ke pōpōo, aai aà gbé ní fláalao, aai aà páliwa, aai aà de, i vu a gōo áaōdezi.

Zaaki ní Zaaō wabikea (Maa 10.35-45)

²⁰ Bee gbea Zebedee néō da mō Yesu kíi ní a néō. A ye wabikewá, ɔ à kùlèe. ²¹ Ǿ Yesu aà lá à mē: Bó ní yeii? A wèwà à mē: To ma né gbēon plaee aao kunnō n kpalau, gbēdo n ɔplaa, gbēdo ɔzeei. ²² Ǿ Yesu ò népioe à mē: A yá pō ále a wabikea dōo. Taasi keeona pō má a imi, á f̄s̄ mia? Aa wèwà aa mē: Wá f̄s̄. ²³ Yesu mē: I pō má mi, á mi fá, áma zōlea ma ɔplaa ge ma ɔzeei de ma yá úo. Zōlekii beeo de gbé pō ma Mae kēkenéō pō úe. ²⁴ Ké aà iwa gbēon kwi kíniō yápi mà, an pō pá v̄li ní dáunapiozi. ²⁵ Ǿ Yesu ní káaa nípii, a òné: A dō ké búsu gbāadeo i gbāablemá, mé gbēzōo i ikokemá, ²⁶ áma a de maa á kíio. Tó á gbēe ye a de gbēzōo ú, aà gō á dōnlēde ú. ²⁷ Tó á gbēe ye a de dōaana ú, aà gō á zōblēna ú. ²⁸ Asa Gbēnazín Né i mō wá dōaleo, à mō dōi gbéōle, i gi a wēnii gbé dasio boa yái.

Via baakenaō gbágbáa (Maa 10.46-52, Luk 18.35-43)

²⁹ Gōo pō aale bō Yeliko, bíla té Yesuzi. ³⁰ V̄ia gbēon plaō zōle zé lé, aa mà Yesu mé lé gē, ɔ aale lé gbāa zu aa mē: Dii, Davidi Bui, wá wēnagwa! ³¹ Wále gíné wále me aa níle, ɔ an lezu kēke gbāakú aa mē: Dii, Davidi Bui, wá wēnagwa! ³² Ǿ Yesu zè à ní sisi à ní lá à mē: Bó á ye mà keíi? ³³ Aa wèwà aa mē: Dii, wá ye ñ wá wé wēwēe. ³⁴ Yesu ní wēnagwá, à ɔkà ní wéwa. Wegōo aa gu'è, ɔ aa bō teaázi.

* 19:19 B̄oa 20.12-16 † 19:21 Mat 5.48 ‡ 19:28 Dan 7.13-14 * 20:8 Iko 24.15

21

Gbaakpaa Yesuzi Yelusaleu

(Maa 11.1-26, Luk 19.28-48, Zaa 12.12-22)

1 Ké aa kà kái ní Yelusaleúo, aa kà Befaze wéle pò kú Kùkpe sísípòleu, 5 Yesu a íwa gbèon plaò zì 2 a òné: A gé wéle pò kále á ae kee guu. Tó a gē, á zaa'ína e dɔa ní a néo wegɔɔ. A polo suomæe. 3 Tó gbèe á lá, kpelewa ni, í me Dii mé ye ní mɔaoi, a ní gbaeé tia. 4 A de màa ké yá pò ànabi ò ke yáie, à mè:

5 O Sionadeone an kía mé lé mós ní kíi.

Aà nòse nie, a di zaa'ín bɔbɔ kpe.*

6 Iwapio ge kè lá Yesu ònéwa. 7 Aa sù ní zaa'ínapio ní a néo, aa ní ulao kpàlemá, 5 Yesu dikpe.

8 Gbè dasideo lé ní ulao kpàle zéu,† gbèe lé lá zò wàle kpàle zéu lo. 9 Bìla pò dɔaaàè ní gbé pò té aà kpeò lé wiile wàle me:

Gbáa ke, Davidi Bui!

Báaaden gbé pò lé mós ní Dii tso ú!

Wà gbáakpaaàzi à zò luawa.‡

10 Ké Yesu gè Yelusaleú, wéle lóo, gbépii lé me: Dén gbé bee úi? 11 Bìla mè: Anabi Yesue. A bò Nazareti, Galile búsuue.

Yesu gèa Lua ua

(Maa 11.15-19, Luk 19.45-48, Zaa 2.13-22)

12 Yesu gè Lua ua à laayianaò ní laalunaò yà ní bòle pii. A zleukpakenaò táabúnúo ní felenyianaò kilaò fuangba. 13 A òné: A kèa Lua taalau, wali o ma kpée lousisikpe,§ 5 á kè gbèhlenàò tòò ú.*

14 Vláò ní eò mò aà kíi Lua ua we, 5 à ní gbágbá. 15 Ké sa'onkiaò ní Moizi ikoyádanedeò yábonsae pò àle keò è, mé aa mà néò lé wiidowá Lua ua aale me, gbáa ke Davidi Bui, 5 an pò pá. 16 Aa òé: N mà lá aale oa? Yesu wémá à mè: Ao! Ké Lua dà néfènenàone ní né yóminàò aa a táasile, i a kyooke lé?† 17 Ǿ à bò wéleu à ní tò we, à tà ii Betani.

Yesu kaadɛnli kaa

(Maa 11.12-14,20-24)

18 Ké gu dò kɔkɔ, à èa lé su wéledau, 5 nɔana lé áa de. 19 A kaadɛnli è zé lé, 5 à sɔi, i né ewào, sema lá pá. Ǿ a ò lípie: Nyɔ ne'i bau lo. Wegɔɔ lípi giigága. 20 Ké aà íwaò è, 5 à bò ní sae aa mè: Akea kaadɛnli pi giigága màa gɔɔi? 21 Yesu wémá à mè: Siana mále oé, tò á Lua náai ví seasai, i ke kaadɛnli pi yá 5 á ke adoo. Baa tò á ò síste beee aà azla se zu ísiau, a kee.‡ 22 Tó á Lua náai ví, pò pò á gbéawá wabika guu pii, á ee.

Yesu laa a ikoi

(Maa 11.27-33, Luk 20.1-8)

23 Yesu gè Lua ua, àle yádané. Ǿ sa'onkiaò ní gbèzɔɔò mò aà là aa mè: Iko kpele níle yá beeo keòí? Dème n gba iko beei? 24 Ǿ Yesu wémá à mè: Mapi sò má yá mendo gbeawá. Tó á òmæe, 5 má iko pò mále yá beeo keo oé. 25 Dè iko Zaa gbéò da'ilekèòí?§ Lua pò yá, ge gbènazína pòe? Ǿ aa lekpaal aa mè: Tó wa mè Lua pòe, a wá lá báyáí wi Zaa yá sio ni. 26 Tó wa mè gbènazína pòe sò, wá bíla vía ví, asa ampíi aa Zaa ànabike síe. 27 Ǿ aa wè Yesuwa aa mè: Wá dɔo. Ǿ Yesu òné: Mapi sò má iko pò mále yá beeo keo oéo.

Né gbèon plaò

28 Ǿ Yesu mè: Gbèe mé negɛenaò ví gbèon pla. Ǿ a ò Wooe: Gé zikei bua gbá. 29 Woo mè: Má geò. Ǿ à nòselile gbezá, à gè. 30 Maepi ge ò Seè màa lo. Ǿ Se mè: Too. Kási i geò. 31 A è kpelewai? Gbèon plapi guu, an dème a mae pòeà kèi? Aa mè: Wooe. Ǿ Yesu òné: Siana mále oé: Ǿsinaò ní káaluò gè kpala pò bò Lua kíi guu á áa. 32 Asa Zaa mò à zé súsu òbè, i aà yá sio. Ǿsinaò n káaluò mé aa aà yá sí. Baa ní bee eao i nòselile gbezá a aà yá sío.

Vèebu zikenaò

(Maa 12.1-12, Luk 20.9-18)

33 A yápale ma lo. Uabelee mé kú a vèebu ví, à kaa liai à eyò a guu vèefèkdi ú, à gbadá.* Ǿ à a vèebupi ná zikenaone ní ɔzi, 5 à fèle ní táo. 34 Ké vèekɔzɔzɔgɔò ká, 5 à a íwaò zì zikenapíowa aa a vèe aseá síe. 35 Ǿ zikenapíò aà íwaò kùkù, aa ní gbèdo gbè, aa ní gbèdo gbè, aa ní gbèdo dè, aa ní gbèdo pápa ní gbèo aa dè. 36 Uabelepi èa íwa páleò zì,† an dasi de gbé káauola, 5 aa kèné màa lo. 37 Gbezá

* 21:5 Zkl 9.9 † 21:8 2Kia 9.13 ‡ 21:9 Sou 118.25-26 § 21:13 Isa 56.7 * 21:13 Zel 7.11 † 21:16 Sou 8.3 ‡ 21:21 Mat 17.20 § 21:25 Mat 3.6 * 21:33 Isa 5.1-2 † 21:36 2Lad 36.15

5 à a né žimá à mè: Aa ma né yáda. 38 Ké zikēnapiᵛ nēpi è, aa òk5e: Túbiblenan kee. Wá àà de, bú i g5wēe. 39 Ő aa aà kù b5ò kaaú aa aà dē. 40 Tó búde ũ, kpelewa a ke zikēnapiᵛnei? 41 Aa wēwà aa mè: A gbé pásipio de de pásipásē, i búpi na zikēn pále p5ó aa aà asea kpawa a g5wawāne ní 5zi. 42 Ő Yesu òné: I yáē bee kyoke taalauo lé?

Gbe p5ó ēbonaᵛ pākpai mé g5ᵛ gbeᵛ mide ũ.
Dii mé bee kē 5 à kēwēe yābōnsae ũ.†

43-44 Ayāmeto mále óé: Lua a á b5 kpala p5ó b5 à kfi guu, i gbé p5ó aa a asea kpawaᵛ kpau.

45 Ké sa'onkiaᵛ ní Falisiᵛ Yesu yálēuānēpiᵛ mā, aa d5 ké ní yá ále o. 46 Ő aale zewēe wá àà kú, āma aa víakē bílae, ké wá àà díle ānabi ũ yái.

22

N5sepᵛnakca (Luk 14.15-24)

1 Yesu ēa yálēūné à mè: 2 Lá kpala p5ó b5 Lua kfi den ke b. Kíae mé lé n5sepᵛnake a nēe, 3 5 à a zikēnaᵛ ži gbé p5ó à ní gbea blebleawaᵛ sísi, āma aa ye m5aio. 4 Ő à ēa zikēnpáleᵛ ži à òné: A ge o gbé p5ó ma ní gbeaᵛne ma s5u mā, ma zuswanaᵛ ní p5tuo mekpaaᵛ dēde má láa. Aa m5 n5se guu. 5 Ő aai laaid5 yápiwao, an baade gē a b5olekei. Gbēeᵛ gē ní bua, gbēeᵛ gē ní laatai, 6 gbé kfiᵛ zikēnapiᵛ kükú aa widámá aa ní dēde. 7 Ő kíapi p5ó pà, à a sosao gbāe aa gē gbēdenapiᵛ dēde, 5 aa tes5 ní wēlewa. 8 Ő kíapi gbāsa ò a zikēnaᵛne: N5seble má, āma gbé p5ó ma ní gbeaᵛ kēwá fēneŭ. 9 A gé zékpaaᵛ guu, í gbé p5ó á è pii sísi n5se guu. 10 Ő zikēnapiᵛ fēle gē zéᵛ guu, aa gbé p5ó aa èᵛ káaa, gbēvāio ní gbēmaao pii. Māa n5sepᵛnakenaᵛ gupá.

11 Ké kíapi gē p5nakenapiᵛ gwai, à g5e è we, a n5sepᵛna ula daao, 12 5 à òè: Ma gbé, ákea n gē la n5sepᵛna uladasai? Ő à ní kpāuu. 13 Ő kía ò a d5aioᵛne: A aà 55 ye ní aa gbáᵛ, í aa zū báasi gusiau. We a 55b5 à 5di a musu. 14 Asa dasi 5 Lua sísi, āma gbé p5ó a sēᵛ bílao.

Yesu lousisin gbēz55 fua (Maa 12.13-40, Luk 10.25-28, 20.19-47)

15 Bee gbea 5 Falisiᵛ b5ᵛ gē lekpaai lá wá ke aa e Yesu kú a yá'oa guu. 16 Ő aa ní iwaᵛ ži wá ní Elodi kpala zenkpedee, aa mè: Metulu, wá d5 ké gbé náaiden n ũ. Ni Lua zéᵛb5né wásawasae. Nili yási ní gbéᵛ ublembeke yáio, asa nili gbēe wegwaᵛ. 17 Lá ní è ní owēe. A kú wá wē'5a kpá Sezaawaa, ge i k5o? 18 Yesu ní n5sevāi d5má à mè: M5aflideᵛ! B5yái ále filifilimbakpameei? 19 A 5a p5ó wí wē'5a kpaᵛᵛ 5bmeē. Ő aa 5api do d5ē. 20 Ő à ní lá à mè: Dé mi ní a t5on lai? 21 Aa wēwá aa mè: Sezaa p5e. Ő a òné: Too, à Sezaa dee p5ó kpawá, í Lua p5ó kpawá. 22 Ké aa yápi má, à b5 ní sae, 5 aa aà t5 we aa tà.

23 G5ᵛ d5upi ži Saduseeᵛ m5 Yesu kfi. Aaí me gēᵛ lí vuo, 5 aa aà là aa mè: 24 Metulu, M5izi mē, tó g5e gá nēsai, dáuna lí a vfi gyaa da'uake, aà a vfi gēe keᵛ. 25 T5ᵛ. Dedoudeᵛ kú wá guu yaa gbēᵛn soplá. Woo n5 sē à gá a n5pi t5 nēsai, 5 gyaa g5ᵛ Seē. 26 A kē Seē māa l5 ní B5o e à gē pē gbēᵛn soplapiᵛwa pii. 27 Ampii gbea 5 n5 gá s5. 28 Geᵛ vug5žl an gbēᵛn soplapiᵛ guu, déme aᵛ n5pi vfi? Asa ampii aa aà d5 n5 ũe. 29 Ő Yesu wēmá à mè: A sāsē á Luayátaala ní aà gbāao d5sai yái. 30 Tó geᵛ vū, aa n5seᵛ, aa zākeᵛ, aao ku lán luabe malaikaᵛwae. 31 Geᵛ vua yá musu i yá p5ó Lua óé kyokeᵛ lé? A mè 32 ámeaa Ablahaŭ ní Izaakio ní Yak5buo Lua.† Geᵛ Luan aà ũo, sema gbé bēeᵛ. 33 Ké bíla yápi má, aà yádaané díma.

34 Ké Falisiᵛ mā Yesu Saduseᵛ fū, aa k5 káaa. 35 Ő an ikoyád5naᵛ do likpálewá à aà lá à mè: 36 Metulu, M5izi ikoyá kpele gbia mé deŭlai? 37 Yesu wēwá à mè: Ny5 ye Dii n Luazi ní n5semendoo teasisai, n s5 iᵛ kuwá.† 38 Ikoyá p5ó a gbia deŭlan we. 39 A plaade p5ó b5ᵛwan ke: Ny5 ye ní gbēnāzin deezi lá nzla wēniwa.§ 40 M5izi ikoyá pii ní ānabiᵛ yáᵛ pii looa ikoyá mēn pla beeᵛwae.

41 Lá Falisiᵛ káaaa, Yesu ní lá à mè: 42 A è kpelewa Mesii yá musui? Dé buin aà ũi? Aa wēwá aa mè: Davidi buie. 43 Ő Yesu òné: Akēa Lua Nisina dēde Davidiwa, 5 a òè Dii? A mè 44 Dii ò ma Diiē aà z5le a 5plaii e āa aà ibeeᵛ káleē a gbá yáe.*

45 Lá Davidi òè Dii, kpelewa aᵛ de aà bui ũi? 46 Gbēe i f5 yázásiwao. Za g5ᵛ bee gbēe i we yáe láwá b5o.

† 21:42 Sou 118.22-23 * 22:24 Iko 25.5 † 22:32 B5a 3.6 † 22:37 Iko 6.5 § 22:39 Lev 19.18 * 22:44 Sou 110.1

23

Mɔizi ikoyadanedeɔ n Falisiɔ mɔafilɔ
(Maa 12.38-40, Luk 20.45-47)

¹ Bee gbɛa Yesu ya'ò bilae ní a iwaɔ ² à mè: Mɔizi ikoyadanedeɔ n Falisiɔ mé aa gò Mɔizi gɛɛ ù. ³ Ayámeto àli yá pɔ aai oéɔ ke pii, í kù. Ama ásu ní kea keo, asa aali yá pɔ aai o keo. ⁴ Aai aso gbia yeye da gbéɔne n gáue, mé baa ɔton do aalio ye kaio. ⁵ Aai ní yá pii ke ke gbéɔ ní e yáie. Maa aai Lua yá eɛeba gbène da, * aai túfa gbàa da ní pɔkasai.† ⁶ Pɔnableble zɛleki maaɔ ní lousisikpe zɛleki maaɔ † aai wɛɛle zɛleu. ⁷ Aai ye wà ɔkpakpamá gáae, wà onɛ Metulu. ⁸ Asuli tó wà oé Metuluo, asa ápii víio n dáunaon á ù, mé á Metulu mɛndoe. ⁹ Asuli o gbèe á mae dúnia guu lao, asa á Mae mɛndoe, ɔme kú musu. ¹⁰ Asuli tó wà oé Dɔaanao, asa á Dɔaana mɛndoe, ɔn Mesii ù. ¹¹ Gbé pɔ zɔɔ á guu aà de á donlede ù.‡ ¹² Gbé pɔ í azia káfi Lua a aà busae, mé gbé pɔ í azia busa Lua a aà káfi.

Yesu zɔɔɔa Mɔizi ikoyadanedeɔ n Falisiɔwa
(Luk 11.37-42)

¹³ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! I kpala pɔ bɔ Lua kíi zé ta gbéɔne. Ili gɛuo, mé ili we gbé pɔ aa ye gɛuo gɛu sɔo.

¹⁴ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! I wabi gbàa ke Luawa à gyaaɔ bleò. Bee yáí á íadama pásí aɔ deńla.

¹⁵ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! I bebe ɔɔle ní ísiao iwa mɛndo ea yáí. Tó á è sɔ, i aà ke té pɔ ù deála lee plaɛ.

¹⁶ Waiyoo á vía dɔaanaɔ! I me tó wà mè wa sí ní Lua kpéɔ, a yáe víio, áma tó wà mè wa sí ní Lua kpé vuo, bee mé yávi. ¹⁷ Vía mísaideɔ! A kpele mé zɔɔi? Vua yá, ge Lua kpé pɔ í to vua gɔ aà pɔ úe? ¹⁸ I me lɔ tó wà mè wa sí ní sa'oklio, a yáe víio, áma tó wà mè wa sí ní sa'obɔ pɔ kú weo, bee mé yávi. ¹⁹ Víaɔ! A kpele mé zɔɔi? Sa'obɔ yá, ge sa'okli pɔ í to sa'obɔ gɔ Lua pɔ úe? ²⁰ Gbé pɔ mè á sí ní sa'oklio, a sí ní pɔ pɔ kú weo lɔ pii. ²¹ Gbé pɔ mè á sí ní Lua kpéɔ, a sí ní Lua pɔ kú a guuo lɔ. ²² Gbé pɔ mè á sí ní luabeo, a sí ní Lua kpalabaaɔ§ ní Lua pɔ zɛlewáɔe.

²³ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! I toeɔ dosina n kíanaɔkpeo ní dà láo kwide kpa Luawa, ɔ i Mɔizi ikoyá gbiaɔ to we, yáɔde ní sùuo ní náaio. Yá beeo mé de wà ke a kíni tosal.* ²⁴ Vía dɔaanaɔ! I maemilona ple á imiau, ɔ i yiongo mɔ.

²⁵ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! I gbáɔɔ bisaa kpeɛ ní tao, mé bli ní gbɛtaiinkeao mé á nɔse pà. ²⁶ Falisi vía! Bisa guu pípi gla, a kpe i gɔ gbásisai.

²⁷ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! Á de lán mia pɔ wà soolèwáɔwae. An kpe maa wéɛ, áma gewaɔ ní gbási píio mé ní guu pà. ²⁸ Maae ápiɔ sɔ, á bea maa gbéɔ wéɛ, áma mɔafilí ní yávio mé á guu pà.

²⁹ Waiyoo á yádanedeɔ n Falisiɔ! Mɔafilideɔ! I pɔ bo ánabio miaɔwa, i zable Lua gbéɔ pɔwa, ³⁰ i me: Tó wá kú yáa wá deziɔ gɔɔ, wá bàa aɔ kúrínɔ ánabio dedea guuo. ³¹ Beewa á dɔ ké gbé pɔ aa ánabio dèdɛɔ buiɔn á ù. ³² A áiake á á deziɔ táaaba, í a midɛ sa! ³³ Mléɔ! Gbɛnázín píligonaɔ! Kpelewa á bɔ té yá pɔ daaála guui?† ³⁴ A yáí má ánabio ní ɔnɔnaɔ ní yádanedeɔ zíwá, í ní gbéɔ dede, í ní gbéɔ páliwa, í ní gbéɔ gbɛ ní flaalao á lousisikpeɔ guu, í ní yá wéle ní wéleɔ. ³⁵ Beewa Lua gbé pɔ wà ní dede yá a wi á musu, sea za gbɛmaa Abeliwa‡ e á gè pè Balakia né Zakali pɔ a aà dè Lua kpé ní sa'oklio zánguowa.§ ³⁶ Siana mále oé, yá beeo píi a wi gbágbéɔ musue.

³⁷ Yelusaleúideɔ, Yelusaleúideɔ! A ánabio dèdɛ, a gbé pɔ Lua ní zíwá pápa ní gbɛo a ní dede. Mio ye má á káamazi mɔɔmɔɔ, lá ko í a gáɔia kú a néslawa, áma ili weio. ³⁸ Lua a á kpé tóé kpézi úe sa. ³⁹ Mále oé, za tia á ma e lɔo, e á omɛe báaade gbé pɔ lé mɔ ní Dii tóo.*

24

Yelusaleú dúuzɔa n dúnialaagɔɔ seelaɔ
(Maa 13.1-20, Luk 21.5-24)

¹ Yesu bɔ Lua ua, ále tá, ɔ aá iwaɔ sɔázi, aa lesuikèè Lua kpé dɔawa. ² Ǿ Yesu óné: A bee é píia? Siana mále oé, wa gbɛe to dikɔa weo, wa a dúuzɔe.

³ Gɔɔ pɔ Yesu zɛleɔa Kùkpe sísíɔpɔleu, aá iwaɔ mɔ aá kíi níɛɛ, aa aá là aa mè: Owéɛ, yá beeo ke bɔe ní? Bóme aɔ de n mɔa ní dúnialaagɔɔ seela úi? ⁴ Yesu wèmə á mè: A laaika, ásu to gbèe

* 23:5 Iko 6.8 † 23:5 Nao 15.38 ‡ 23:11 Mat 20.26-27 § 23:22 Isa 66.1 * 23:23 Lev 27.30 † 23:33 Mat 3.7, 12.34 ‡ 23:35 Daa 4.8 § 23:35 2Lad 24.20-21 * 23:39 Sou 118.26

á sásáso. ⁵ Asa gbéḗ m'ó ní ma t'óo dasi, aa me Mesiiin ní ũ, aa gbéḗ sásá dasi. ⁶ Ali zìl'í bao ma ní a síúo. Asu to s'ó kéáguo. Bee a kee, áma g'oo láaa p'ón we g'iao. ⁷ Asa bui ní buio aa fele ní k'óoe, máae l'ó búsu ní búsuo. N'áana ní t'óole lualuaao a'ó ku gu'uo dasi. ⁸ Yápi'ó píiá n'ówáwá daaleae. ⁹ Bee gb'ea wa á kpámá wá á wetá, wí á de, bui píi i zaágu ma yáí. ¹⁰ Gbé daside'ó i gbasa fu, aai b'ó k'ó k'pe, aai zak'ó. ¹¹ Anabi e'gena'ó m'ó dasi aa gbéḗ sásá dasi, ¹² yáwá i k'ó, gbé daside'ó yea Luazi i busa. ¹³ Gbé p'ó zea gb'áa e a g'oo léwa, ade mé a b'ó. ¹⁴ Wa kpala p'ó b'ó Lua kíi baokpa d'únia gupiiu seela ũ bui píie, a lé i gbasa ká.

¹⁵ Tó a t'è gud'ena p'ó ánabi Danieli a yá'ò'í è Lua ua, kyok'ena yápi da, ¹⁶ g'oo bee gbé p'ó aa ku Yude'ó báale mip'e síis'íwa. ¹⁷ Gbé p'ó k'ú kpé musu su p'ila g'è kpéu p'oe séio. ¹⁸ Gbé p'ó k'pe bua su ea be a ula séio. ¹⁹ Waiyoo n'osindee'ó ní neade'ó g'oo bee. ²⁰ A wabike Luawa ke lala'óapi su ke buzie ge kámabog'ooz'io. ²¹ Asa g'oo'pi taasi a'ó z'óoe. Zaa Lua d'únia kále e gbá, a taa i keo, mé a ke l'óo. ²² Tó Lua i z'e'ó à g'oo'pi laoo, d'ó gb'ee a b'oo. Ama a lào gbé p'ó à ní sé'ó yáie.

Gbēnazīn Né m'oa
(Maa 13.21-37, Luk 17.20-37, 21.25-33)

²³ G'oo bee t'ó gb'ee su óé, gwa, Mesii ku la ge a ku le, ásu sío. ²⁴ Asa Mesii e'gena'ó ní ánabi e'gena'ó m'ó aa seela z'ó'oo n dabudabu'ó ke, ké baa gbé p'ó Lua ní sé'ó aa ní sásá'ò, t'ó a z'e'ke. ²⁵ Mále óé za káaue. ²⁶ Tó wa óé, gwa, a ku séu, ásu geo. Ge t'ó wa óé, gwa, a ku k'pea, ásu sío. ²⁷ Asa lá lou i píle à luabe pu za guk'pe e be'ae, máa Gbēnazīn Né m'oa a'ó de. ²⁸ Gu p'ó ge kuu, we yáamusu káaau.

²⁹ G'oo bee w'et'ea gb'ea g'oo, íat'è a siak'ú, m'ovua a ikeo, saana'ó wolo luawa, p'ó p'ó k'ú luawap'io z'á ní pékiwa. ³⁰ Gbēnazīn Né seela i gbasa b'ó luabe, bui p'ó k'ú d'únia guu i ní'zia gb'egb'è m'pii, aai Gbēnazīn Né m'oa e luabe'puanau ní gb'áao ní gawi z'ó'oo. ³¹ A a malaika'ó z'í ní k'áae'ó gb'áao, aa a gbé p'ó à ní sé'ó káaa za d'únia gola síis'íwa za luabe léla e a léle.

³² A yá p'ó kaad'e'ni lé daé gwa. Tó a g'óna busek'ú mé ále b'ol'ob'ó, i d'ó ké quant'ena káik'ú. ³³ Máae s'ó, t'ó a yá beeo é píi, á'ó d'ó ké a'á m'oa káik'ú, a ze k'pele. ³⁴ Síana mále óé, g'oo'beede'ó g'ele yá beeo píi kesaio. ³⁵ Luabe ní d'únio'á a g'ele, kási ma yá'ó g'elea vío.

³⁶ Gb'ee a g'oo ge a zaa d'óo, baa luabe malaika'ó, baa Lua Né, sema ma Mae ado. ³⁷ Lá a de N'oe g'oo, máa a'ó de Gbēnazīn Né m'óg'oo. ³⁸ G'oo p'ó i i da d'únialao, wále p'oble, wále imi, wále nose, wále z'áke e N'oe ge g'è g'ó'ilena guu. ³⁹ Aai d'óo, s'í m'ó ní séle m'pii. ⁴⁰ Maa a'ó de Gbēnazīn Né m'óg'oo l'ó. ⁴¹ G'oo bee g'oe gb'ee'ón plao a'ó ku bua, wa gb'edo sé, wa gb'edo to we. ⁴² Ayámeto à it'èke, asa á g'oo p'ó á Dii a m'owá d'óo. ⁴³ A'ó yáe bee ma. Tó uabele zaa p'ó kp'ái a m'owá a be d'ó yáa, d'ó à it'èke, a we a'á a kpé g'booo. ⁴⁴ A yáí ápi'ó s'ó a'ó ku s'ou guu, asa Gbēnazīn Né a m'ó zaa p'ó á wé d'oiowae.

Zīken náaide laaide
(Luk 12.41-48)

⁴⁵ Déme z'ikennáaide laaide p'ó a'á dii a z'ikena'ó na'è a z'í, a'áli ble kpámá a g'oo'wa t'í? ⁴⁶ Báaaden z'ik'ena p'ó a'á dii a'á l'è ále ke máa a sug'oo ũ. ⁴⁷ Síana mále óé, a a áizee píi na'è a z'íe. ⁴⁸ Ama t'ó z'ikenapi vái, a o a s'ó guu a dii lé g'ég'è, ⁴⁹ i fele na a z'ik'ende'ó gb'egb'èawa, i'ó ulat'áble, i'ó imi ní w'ed'ena'ó, ⁵⁰ a'á dii a su g'oo p'ó a'á wé d'oiowae, zaa p'ó a d'óowa, ⁵¹ i a'á z'èz'èe, i a'á baa daaa ní m'oa'filide'ó. We a s'ob'uo à z'íi a musu.

25

Wéndia gbēn kwi

¹ G'oo bee kpala p'ó b'ó Lua kíi yá a'ó de lán w'éndia gb'ēn kwi p'ó aa ní filia'ó s'è b'ò'ó aale gé dai n'osena'ó yáwae. ² An gb'ē'ón s'oo'á laaisaide'one. An gb'ē'ón s'oo'ó s'ó laaide'one. ³ A laaisaide'ó ní filia'ó s'è nísi k'úsua saie, ⁴ a laaide'ó s'ó aa ní filia'ó s'è ní nísi k'úsua. ⁵ N'osena i m'ó kp'aa, s'í i ní lé m'pii, aale i'ó. ⁶ W'eedo wá wíil'è wá m'è: N'osena lé m'ó! A fele gé daia'ale. ⁷ Ŏ w'éndiap'io v'ú m'pii, aa ní filia'ó k'èke. ⁸ Ŏ a laaisaide'ó à laaide'one: A wá gba nísi y'ooe, wá filia lé gae. ⁹ Ŏ a laaide'pio w'emá aa m'è: A m'owá ní ápi'ó píio. A gé á p'ó l'úi a y'íana'ó kíia! ¹⁰ Ké aa g'è l'úi, s'í nosena ká. Gbé p'ó an s'ou má'ó g'è'a'á'no n'ose guu, s'í wá gbatá. ¹¹ Gb'ezá w'éndia k'ínip'io s'ú, aale lezu: Dii, Dii! Z'e'w'è'e! ¹² Ŏ a w'emá à m'è: Síana mále óé, má á d'óo. ¹³ Ayámeto à it'èke, asa á a g'oo ge a zaa d'óo.

* 24:9 Mat 10.22 † 24:13 Mat 10.22 ‡ 24:15 Dan 9.27, 11.31, 12.11 § 24:21 Dan 12.1 * 24:29 Isa 13.10, 34.4, Yoe 3.4 † 24:30 Dan 7.13 ‡ 24:37 Daa 6.5-7 § 24:39 Daa 7.10-24

Ɖɔakea zikenaɔne
(Luk 19.11-27)

¹⁴Ɖɔakea pɔ bɔ Lua kɔi de lán gbé pɔ ye fele ní táo, ɔ à a zikenaɔ sisi à a àizɛe náné ní ɔzɔiwaɛ. ¹⁵A ɔɔakɛ an gbédoe báni sɔo, gbɛɔn plaade báni pla, gbɛɔn aaɔde báni do. A kpà an baadewa a gbàa léu, ɔ à fele ní táo. ¹⁶Banisɔode gɛ zikè ní ɔapio gɔɔ, ɔ à àikèè báni sɔo. ¹⁷Baniplaade kè màa lɔ, ɔ à àikèè báni pla. ¹⁸Bānidode sɔ à gɛ ɛyɔɛ, ɔ à a dii ɔapi ɔleu. ¹⁹Gɔɔplakea gbea zikenapio dii sù, ɔ à ɛ a ɔa yá gɔgɔrɔnɔ. ²⁰Banisɔode mɔ ní bāni sɔo pàle pɔ à èo à mè: Dii, bāni sɔo pɔ ní kpàa gwa, à àikè bāni sɔo lɔ. ²¹Ɖ aà dii òè: N kè ziken maa náaide! Lá ní náai ví ní a yɔɔnao, má a zɔɔ nanɛ n ɔzɛ sa. Gɛ ma pɔnakea guu. ²²Baniplaade mɔ lɔ à mè: Dii, bāni pla pɔ ní kpàa gwa, à àikè bāni pla lɔ. ²³Ɖ aà dii òè: N kè ziken maa náaide! Lá ní náai ví ní a yɔɔnao, má a zɔɔ nanɛ n ɔzɛ sa. Gɛ ma pɔnakea guu. ²⁴Ɖ dode mɔ sa à mè: Dii, má dɔ kè gbé zɔ'un n ù. Ni pɔkeke gu pɔ ní tɔuoɛ, mé ni pɔ káaa gu pɔ ní gbɛuo. ²⁵Ɖ vía ma kú, ma gɛ ma n ɔa ùle ɛu. N pɔ kɛ. ²⁶Ɖ aà dii òè: Ziken vāi maaade! N dɔ kè mi pɔkeke gu pɔ mí tɔuo, mi pɔ káaa gu pɔ mí gbɛuoo lò? ²⁷Tó n dakèd gbɛɛe yāa, lá ma sué, dɔ má sí ní a ío. ²⁸A bāni dopi siwà, í kpà banisɔodewa. ²⁹Asa gbé pɔ pɔ ví Lua a káfíe e à fɛɛ. Gbé pɔ ví sɔo, baa pɔ pɔ a ví Lua a siwāɛ.* ³⁰Ziken pāɛ bee sɔ, à aà zu bāasi gusiau. We a ɔlɔu à ɔdi a musu.†

Yákpale gbeza

³¹Tó Gbɛnazɔn Né mɔ a gawí guu ní a malaikaɔ pii, a zɔle a kpalabaa gawidewa.‡ ³²Dúnia buiɔ í káaa aa aɛ pii, í ní kékɔwa lá pɔdána í sáɔ kékɔwa ní bleɔwa. ³³A sáɔ kpa a ɔplaii, bleɔ ɔzɛi. ³⁴Bee gbea Kíapi a o gbé pɔ aa ku a ɔplaiiɔne: A gbé pɔ ma Mae báaadaágus à mɔ kpala pɔ à a sɔukèè za dúniakalegɔɔ ble. ³⁵Asa kè nɔana lé ma de, a ble kpàa. Ké imi lé ma de, a í kpàa. Ké má de nibɔ ù, a ma dile. ³⁶Ké má be búu, a uladámɛɛ. Ké mále gyāke, a ma gwa. Ké wà ma dakpɛu, a mɔ ma gwai.

³⁷Gbɛmaaɔ í gbasa oè: Dii, bɔɛ wá è nɔana lé n de wa ble kpāmai, ge imi lé n de wa í kpāmai? ³⁸Bɔɛ wa n e nibɔ ù wa n dilei, ge ní be búu wa uladānei? ³⁹Bɔɛ wá è níle gyāke ge wà n dakpɛu, wa ge n gwaii? ⁴⁰Kíapi í wemá: Sɔana mále oé, gɔɔ pɔ á kè ma gbéɛ beɛɔ doɛ, baa an gbé pɔ késāarizi, máme á kèmeɛɛ.

⁴¹Bee gbea a o gbé pɔ aa ku a ɔzɛiɔne: A gomɛ we luaginziɔe! A ta té gasai pɔ Lua kèke Ibiisié ní a íwaɔ guu. ⁴²Asa kè nɔana ma de, í ble kpaaɔ. Ké imi ma de, í í kpaaɔ. ⁴³Ké má de nibɔ ù, í ma dileo. Ké má be búu, í uladamɛɛo. Ké mále gyāke ge wà ma dakpɛu, í mɔ ma gwaio. ⁴⁴Aai gbasa aà lá: Dii, bɔɛ wa n e ní nɔanao ge imi ge nibɔ ù ge búu ge gyāe ge dakpɛuna ù, mé wi dɔnleɔ ní? ⁴⁵Kía í wemá: Sɔana mále oé, lá í ke gbéɛ beɛɔ doɛo, baa an gbé pɔ késāarizi, máme í kemɛɛo. ⁴⁶Gbé beɛɔ ta íadama láasai guue, gbɛmaaɔ sɔ àizāna guu.§

26

Lɛkpaala Yesuzi
(Maa 14.1-2, Luk 22.1-2, Zaa 11.45-53)

¹Ké Yesu yá beɛɔ ò pii a láa, ɔ a ò a íwaɔne: ²A dɔ kè gɔɔpla gbea wa Gɛamusu* dikpeke, wi Gbɛnazɔn Né kpámá wá aà páliwa.

³Bee gbea sa'onkiaɔ ní Yuda gbɛzɔɔ kɔ káaa sa'onkia pɔ wí me Kaaifa be. ⁴Aa lekpaalá lá aa e Yesu kú kpái, aai aà de ⁵aa mè: Wásu ke dikpe zɔo, kè bíla su fele ní zɔaoo yái.

Tulalekaa Yesu miwa
(Maa 14.3-9, Zaa 12.1-8)

⁶⁻⁷Ké Yesu kú Betani, ále pɔble Simɔɔ kusude be, ɔ nɔɛɛ sɔàazi, a tulale ɔde loona kúa. Ɖ a ká Yesu miwa. ⁸Ké aà íwaɔ è, ɔ an pɔ fele aa mè: Bón pɔ pákea bee ùi? ⁹Dɔ yāa wà tulalepi yía ní ɔ zɔɔo, wi a ɔa kpá taasidoɔwa. ¹⁰Yesu dɔsmá, ɔ a òné: Bóyái ále íadai nɔɛpiwai? Yá pɔ a kèmeɛ maaɛ. ¹¹Taasidoɔ Ìɔ kúánɔ gɔɔpiie,† áma máo kúánɔ gɔɔpiio. ¹²Ké à tulalepi ká ma mɛwa, a kè ma gè kpelaa yáie. ¹³Sɔana mále oé: Gu pɔ wále ma baokpau dúnia gupiiu, waɔ yá pɔ nɔɛpi kè o aà dɔngu yáie.

Yudasi bɔa Yesu kpe
(Maa 14.10-11, Luk 22.3-6)

* 25:29 Mat 13.12 † 25:30 Mat 8.12, 22.13 ‡ 25:31 Mat 16.27, 19.28 § 25:46 Dan 12.2 * 26:2 Bɔa 12.1-11 † 26:11 Iko 15.11

14 Bee gbea gb̄ɛɔn kueplao do pɔ wɪ me Yudasi Isaliɔti ḡɛ sa'onkiaɔ k̄fi 15 à mè: Tó ma Yesu kpáwá, b̄s á we kpaai? ɔ aa ánuɔu ɔwat̄ɛ baakwi† n̄aɔ aa kpáwá. 16 Za gɔɔ bee 5 àlɛ zɛwɛɛlɛ à aà kpámá.

Gɛamusu blɛblea
(Maa 14.12-31, Luk 22.7-23, Zaa 13.21-38, 1Kln 11.23-25)

17 K̄aaso dikpɛgɔɔ s̄ɛia z̄i Yesu iwaɔ m̄ò aà là aa mè: Má ní ye wà Gɛamusu blɛble sɔukeunɛi? 18 A wɛmá à mè: A gé w̄ɛlɛdaɔ gb̄ɛ k̄fi, í ōɛ Metulu m̄ɛ a gɔɔ kà k̄ai. Aà bɛ á Gɛamusu blɛ bleu ní a iwaɔ. 19 Yesu iwaɔ k̄ɛ lá a d̄anɛwa, aa Gɛamusu blɛble sɔukɛ. 20 K̄ɛ oosi k̄ɛ, Yesu z̄ɛlɛ táabunui ní a gb̄ɛɔn kueplao. 21 Gɔɔ pɔ aale pɔble à mè: Siana mále ōɛ, á gb̄ɛdo a ma kpámá. 22 An pɔ yá maamaa, an baade f̄ɛlɛ lé aà la dodo: Asa m̄ámɛo yó, Dii? 23 Yesu wɛmá à mè: Gb̄ɛ pɔ w̄alɛ ɔkáaa ta doú mé a ma kpámá. § 24 Gb̄ɛnaz̄in Né a ánuato lá wà a yá'ò taalauwa,* áma waiyoo gb̄ɛ pɔ a aà kpámápi. A maa wà aà í yáao. 25 ɔ Yudasi pɔ a aà kpámápi mè: Asa m̄ámɛo yó, Metulu? Yesu òɛ: ɔmɛ do n lɛu we.

26 Gɔɔ pɔ aale pɔble, Yesu k̄aa s̄ɛ à báaad̄aɔ, 5 a è'ɛ a kpà a iwaɔwa à mè: A si só. K̄ɛ beeá ma mɛɛ. 27 ɔ à imibɔ s̄ɛ lɔ. A saáukpá, 5 a kpámá à mè: A mi ápii. 28 K̄ɛ beeá ma aue. A de Lua báa kua ní gb̄ɛ dasiɔ au† pɔ a b̄lɛa an duunakɛama yáí ũɛ. 29 Mále ōɛ, za gb̄a má w̄ɛɛɛ'í mi lɔo. Sema tó kpala pɔ b̄ò ma Mae k̄fi b̄ò gupuau, 5 má a dafu miánɔ. 30 K̄ɛ aa les̄i, 5 aa b̄òlɛ ḡɛ Kùkpɛ s̄is̄ipɔlɛu.

31 Bee gbea Yesu ònɛ: Apii á ma to we gw̄aas̄inaa, asa a k̄ɛa láu wà mè, Lua a pɔd̄ana lé, aà kpàsa pɔɔ í fáaa. † 32 Ma vua gbea má d̄baaé Galile. 33 ɔ P̄iɛɛ òɛ: Baa tó ma gb̄ɛɔ n to we nípii, má n to we bauo. 34 Yesu òɛ: Siana mále onɛ, gw̄aas̄inaa e ko àɔ gé lezui, r̄ȳs̄ȳ lelekpamazi ḡɛn áās̄. 35 P̄iɛɛ òɛ: Baa tó má su gannɔ, má lelekpaz̄ni bauo. ɔ aà iwaɔ ò màa s̄s̄ nípii.

Yesu wabikɛa Gesemani
(Maa 14.32-42, Luk 22.39-46)

36 Bee gbea Yesu ní a iwaɔ kà gu pɔ wɪ me Gesemani, 5 a ònɛ: A z̄ɛlɛ la e mà ge wabikɛ le. 37 A P̄iɛɛ ní Zebedee né gb̄ɛɔn plao s̄ɛ ḡɛr̄inɔ. Aà pɔ siakù, t̄òlobi z̄uaágu. 38 ɔ a ònɛ: Pɔsia ma k̄i gb̄aa e ma ka gaa. A zɛ la, í itɛkɛmanɔ. 39 ɔ à ḡɛ aɛ yɔɔ, à w̄ulɛ a gb̄ɛɛu à wabikɛ à mè: Baa, tó a zɛkɛ, to taasi kɛɛonaɛ bee d̄ɔmazi. Ama i kɛ lá má yeiwa no, sema lá ní yeiwa. 40 ɔ à èa sù a iwaɔ lɛ, aale i'ò. ɔ a ò P̄iɛɛɛ: Maa yà? I f̄s̄ itɛkɛmanɔ baa yɔɔo? 41 A itɛkɛ àɔ wabikɛ, k̄ɛ ásu fu ȳs̄awao yáí. A nis̄ina yei, áma á me mé buse. 42 Aà k̄ɛamá ḡɛn plaade, à wabikɛ à mè: Baa, tó taasi kɛɛona í a d̄mazi a imisaio, to n p̄ɛá kɛ. 43 K̄ɛ à èa sù ní lɛ, a è aale i'ò lɔ, asa an w̄ɛ gbiakùɛ. 44 ɔ à ní tó we lɔ, à ḡɛ wabikɛ a ḡɛn áāɔde, à yá doúpi ò lɔ. 45 ɔ à èa sù a iwaɔwa a ònɛ: Alɛ i'ò álɛ kámabo e tiaa? A gwa! Gb̄ɛnaz̄in Né kpaa duunkenawo gɔɔ kà. 46 A fele wà tá. Gb̄ɛ pɔ lé ma kpámá lé m̄s̄.

Yesu kua
(Maa 14.43-50, Luk 22.47-53, Zaa 18.3-12)

47 Gɔɔ pɔ ále yápi o, 5 aà iwa gb̄ɛɔn kueplao do Yudasi kà ní bíla pɔ aa b̄ò sa'onkiaɔ ní Yuda gb̄ɛz̄ɔɔ k̄fi. Aa f̄ɛndaɔ kúkua ní goɔ. 48 B̄ɔnkpɛdɛpi s̄s̄ à seela ònɛ à mè: Gb̄ɛ pɔ ma su lepɛwà, aapin we. A aà kú. 49 ɔ à t̄aa'ò Yesuwa ḡɔɔ à mè: Fɔ Metulu. ɔ à lepɛwà. 50 Yesu òɛ: Ma gb̄ɛ, n̄ n kɛa kɛ! ɔ wà m̄ò ɔp̄ɛlɛ Yesuwa, wà aà kù. 51 ɔ Yesu iwaɔ do a f̄ɛnda wò, à sa'onkia z̄lkɛna l̄èò à aà swá gò. 52 ɔ Yesu òɛ: N n f̄ɛnda pɛ a gb̄ɛu. Asa gb̄ɛ pɔ z̄ɛ ní f̄ɛndaɔ, f̄ɛnda mé a aà de. 53 Tó má ye ma Mae malaika z̄iḡɔɔ gbaemɛɛ ḡɔɔ de ḡali kueplao, ní d̄s̄ má fua a wabikɛwà yá? 54 Tó má kɛ màa s̄s̄, kpɛlewa yá pɔ k̄ɛa Luayátaalau wà mè a kɛ a kɛi? 55 ɔ Yesu ò bílaɛ: Kp̄ái weliwn ma ú, 5 a m̄o ma kúí ní f̄ɛnda ní goɔa? Ḡɔɔpii m̄ò z̄ɛlɛ Lua ua màò yadánɛ, i ma k̄i. 56 Ama yápi k̄ɛ pii, k̄ɛ yá pɔ ánabiɔ ò kɛ yáíɛ. ɔ aà iwaɔ aà tò we nípii, aa báasi.

Yuda gb̄aadeɔ yákpaleka ní Yesuo
(Maa 14.53-65, Luk 22.54-55,63-71, Zaa 18.13-14,19-24)

57 Gb̄ɛ pɔ aa Yesu k̄iò ḡɛān̄ sa'onkia Kaaifa bɛ. M̄ɔzi ikoyadanɛde ní gb̄ɛz̄ɔɔ k̄aaaa we. 58 P̄iɛɛ tɛ Yesu kɛ k̄aaa e sa'onkiapi bɛ. A ḡɛ ua à z̄ɛlɛ ní d̄ɔaiɔ, k̄ɛ à yápi midɛa e. 59 Sa'onkiaɔ ní Yuda gb̄aadeɔ pii lé yá wɛɛlɛ do Yesuwa aa e wà aà de. 60 Baa k̄ɛ gb̄ɛɔ m̄ò yádb̄ɔwà dasi, i kɛo. Gbɛz̄ɔ gb̄ɛɔn plaɛs̄ m̄ò 61 aa mè: Dee mè á f̄s̄ Lua kp̄ɛ wí, í ea do gɔɔ áās̄ɛ sé! 62 ɔ sa'onkia f̄ɛlɛ z̄ɛ a ò Yesue: Yá pɔ w̄alɛ d̄ɔd̄omapi dea ni? Nȳs̄ yáɛ z̄ásioa? 63 K̄ɛ Yesu n̄ilɛ kp̄ɛ, 5 sa'onkiapi òɛ: Ma nane Lua b̄ɛɛi, ow̄ɛɛ tó Lua Né pɔ wɪ me Mesiin n ũ. 64 Yesu wɛwà à mè: ɔmɛ do n

† 26:15 B̄ɔa 21.32 § 26:23 Sou 41.10 * 26:24 Sou 22.1-19, Isa 53.1-12 † 26:28 B̄ɔa 24.8, Zel 31.31-34 † 26:31 Zkl 13.7

léu we. Mapi s5 mále oé, za gbā á Gbēnazin Né e zōlea Gbāapiide ɔplaaí, § mé á aà e, àle m5 luabepuanau. * 65 ɔ sa'onkiapi a pokasaɔ gá a kè à mè: A d5e ní Luao! Wá bàa ùma n seeladeɔ bi? A mà lá à d5e ní Luao wea? 66 A è kpelewai? ɔ aa wèwà aa mè: Aà táae ká wá aà de. † 67 ɔ wá l'é'iká aà oawa ‡ wá aà lè ní ɔkúo. Gbēe aà sánkèke 68 aa mè: Mesii, ànabikeke n gbé p5 n le owēe.

Piee lelekpaa Yesuzi

(Maa 14.66-72, Luk 22.56-62, Zaa 18.15-18,25-27)

69 Piee zōlea ua, 5 n5e zíkēnae m5 òè: Mpi s5 ɔ sánu ní Galile gbé Yesupioe. 70 ɔ à lelekpá gbépii wáa à mè: Má d5 yá p5 níle oo. 71 Ké à gè g5u, n5e pále aà è, 5 a ò gbé p5 kú we5ne: Gbēe bee sánu ní Yesu Nazaelioe. 72 Piee àa lelekpá à mè: Má sí ní Luao má gbépi d5o. 73 Ké à kè sáa y5ɔ, gbé p5 zea weɔ s5 Pieezi aa mè: Sianae, an gbēdon n ù, asa wá n d5 n yá'oaawa. 74 ɔ à fèk azía ká à mè: N Luao má gbépi d5o. Weg5ɔ 5 ko lezù. 75 ɔ yá p5 Yesu ò d5aágu ké à mè, e ko àɔ gé lezui a lelekpaaazi gēn áa5. ɔ Pieepi b5 bàasi, à 5òl à kè wēna.

27

Yudasi gaa

(Ztn 1.18-19)

1 Ké gu d5 k5k5ɔ, sa'onkiaɔ ní Yuda gbēz5ɔɔ pii lekpáaí Yesuzi, ké aa e wá aà de. 2 Aa aà yè, 5 aa gè aà kpá bùsu gbēz5ɔ Pilatiwa.

3 Ké Yudasi p5 aà kpámá è yá zōlewa, à g5 dénd5mēe guu, 5 à gè ánu5u ɔwatē baakwipi 5aaí sa'onkiaɔne ní gbēz5ɔɔ. 4 A òné: Ma duunakè, ma táaesaiide kpá gai. ɔ aa òè: Wá bàa ùmai? N yáe. 5 ɔ Yudasi 5api zù Lua kpéu, 5 à tà à gè azía lòo. 6 ɔ sa'onkiaɔ 5api sèle aa mè: ɔapi kaa Lua kpé kpagolo guu zevio, asa gbēde'5ae. 7 Ké aa lekpáaí, 5 aa oobona gít5kí lù ní 5apio nib5ɔ víkí ù. 8 Ayámeto e ní a gbāo wí me ɔlopie Gbēdena ɔole. 9 ɔ yá p5 ànabi Zelemii ò kè, à mè: Wá ánu5u ɔwatē baakwipi sèle, 5a p5 Isailio zèò aa kpá aà yá musupi, 10 5 wá oobona gít5kí lùò lá Dii òmēewa.*

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Maa 15.1-20, Luk 23.1-25, Zaa 18.28-19.16)

11 Yesu zea bùsu gbēz5ɔ ae. ɔ gbēz5ɔpi aà lá à mè: Yudaɔ kían n ùa? Yesu wèwà à mè: ɔme d5 n léu we. 12 G5ɔ p5 sa'onkiaɔ ní gbēz5ɔɔ lé yád5d5wá, i yáe zásimáoo. 13 ɔ Pilati òè: Nle yá dasi p5 wále d5d5ma mao lé? 14 Ké Yesu i yáe o yápio kee musuo, à b5 bùsu gbēz5ɔpi sae maamaae.

15 Gēamusu dikpe zí pii, bùsu gbēz5ɔpi i dakpeunaɔ do p5 bíla yei gbaenēe. 16 G5ɔ bee s5 dakpeuna ɔdeed ku we, wí me Balaba. 17 Ké bíla káaa, 5 Pilati ní lá à mè: Dé á ye mà kēéí? Balaba yá, ge Yesu p5 wí me Mesii? 18 Asa a d5 ké wed5a Yesue yáí 5 wá aà kpáíwa.

19 G5ɔ p5 Pilati zōlea gīnaa, aà na gbé zīwá à mè: Nsu yáe ke gbēmaapiēo, asa nana p5 má ò aà yá musu gīa gwá ma kú gbāa maamaae.

20 Sa'onkiaɔ ní gbēz5ɔɔ nàe bílawa aa Balaba gbea, wí Yesu de. 21 Ayámeto ké bùsu gbēz5ɔpi ní lá, gbēon plapio guu dé aa ye à kénéí, 5 aa mè Balabae. 22 ɔ Pilati ní lá à mè: Kpelewa má ke ní Yesu p5 wí me Mesii? Gbēpii mè: N aà páliwa. 23 ɔ à ní lá à mè: Vái kpele a kèi? ɔ an wiilea káfi aa mè: N aà páliwa. 24 Ké Pilati è á f5 yáe keo, mé z5a lé káfi, 5 à idá à ɔpi bíla wáa à mè: Ma ɔb5le gbépi gaa yáú. † A yáe. 25 ɔ gbépio mè: Aà dea yá wí wá musu ní wá néo. 26 ɔ à Balaba kéné à mè wá Yesu gbé ní flaalao, wí aà páliwa.

27 Bee gbea Pilati sosao gè ní Yesuo bùsu gbēz5ɔpi be, 5 an gáli pii líaaazi. 28 Aa aà p5 wòlowá, aa gomusu tēa dàè. 29 Aa lè fua tà wa kpàè, aa fee nàe a ɔplaaú gopana ù. ɔ aale kúlekuleè, aale aà ke p5p5ɔ aale me: F5, Yudaɔ kía! 30 Aa l'é'ikáwá, aa feepi sè aa aà lèò a miwa. 31 Ké aa aà kè p5p5ɔ aa láa, aa gomusupi b5aála aa aà p5kasaɔ dàè, 5 aale gé aà páliwa.

Yesu gaa

(Maa 15.21-41, Luk 23.26-49, Zaa 19.17-30)

32 Ké aa b5le lé gé, aa kpáú ní Sileni gbé p5 wí me Sim5ɔɔ. Aa teasidàè, 5 à Yesu lipáak5a sè. 33 Ké aa ká gu p5 wí me G5ɔta, (bee mè mit5ɔnagu), 34 5 aa v5e yáalea ní eseo d5è aà mi. ‡ Ké a íe, 5 à gí mii. 35 Ké aa aà páliwa, 5 aa tēlepá aà p5kasaɔ kpaalea yá musu. § 36 ɔ aa zōle lé aà d5a we. 37 Wá aà táae p5 wa è ké wa ná aà mia wá mè:

Gbēe beea Yesu Yudaɔ kíae.

§ 26:64 Sou 110.1 * 26:64 Dan 7.13 † 26:66 Lev 24.16 ‡ 26:67 Isa 50.6 * 27:10 Zkl 11.12-13 † 27:24 Iko 21.6-7 ‡ 27:34 Sou 69.22 § 27:35 Sou 22.19

38 Ɔ wà kpáiweliweo páliwa Yesupi sae gb̄eɔn pla, ado ɔplaai, ado ɔzeɛi. 39 Gb̄é pɔ́ lé ḡé weo lé ní midé, aale aà s̄s̄s̄* 40 aale m̄e: N m̄é n̄ȳɔ Lua kp̄é wí, ní ea d̄o ḡoɔ aāɔ nolo?† Tó Lua Nén n ũ, n̄ nzia suaba, pila líwa. 41 M̄aa sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyádanedeɔ ní gb̄eɔz̄ɔɔ lé aà ke p̄oɔp̄oɔ b̄ aa m̄e: 42 A gb̄ep̄aleɔ suabá mé a f̄ɔ á azia suabaoa? Isailio kía nolo? Aà pila líwa sa, wí aà náaike. 43 A Lua náai ví. Tó Lua yeaázic, aà aà b̄o sa,‡ asa à m̄e Lua Nén a ũ. 44 Baa kpáí pɔ́ wá ní páliwa s̄anuɔ lé aà s̄s̄s̄ m̄aa b̄e.

45 Gusia kù b̄usupi gupiiu za íat̄é minanguo e aua ḡé p̄ilaɔ.§ 46 Íat̄é'auapilaa 5 Yesu wii gb̄aa l̄é à m̄e: Eli, Eli, lema sabatani! Bee m̄e ma Lua, ma Lua, àkea n ma to wei?* 47 Ké gb̄é pɔ́ zea weeɔ yápi mà aa m̄e: Ale Elia sisie. 48 Weḡoɔ an gb̄eɔdo bàalè ḡé sao se kp̄ale v̄éé kùmau, a p̄é feea, 5 a d̄ò Yesue aà mi.† 49 Ɔ gb̄é k̄niɔ m̄e: Ze ḡia wá gwa tó Elia a m̄o aà suabai. 50 Yesu èa wii gb̄aa l̄é b̄, 5 à tà.

51 Ɔ Lua kp̄é zw̄aa‡ pɔ́ daa luakukii ae p̄aa pla za musu e z̄ile. T̄ooe l̄ualua, gb̄eɔ p̄apaa, 52 miaɔ w̄w̄é, 5 Lua gb̄éɔ v̄u dasi aa b̄ò gau. 53 Yesu vua gb̄ea aa b̄òle miau aa ḡé Lua w̄éle pɔ́ a kua adoau, gb̄éɔ ní é dasi. 54 Ké sosao gb̄eɔz̄ɔɔ ní a gb̄é pɔ́ aale Yesu d̄s̄aa t̄ooe l̄ualuaapi é n yá pɔ́ k̄eɔ pii, iw̄aa kà ní p̄oa maamaa aa m̄e: Ḡɔep̄iá Lua N̄éé slana. 55 N̄oɔ ku we dasi, aale gugwa k̄aaa. Aa t̄e Yesuzi za Galilee, aai b̄lekeè. 56 Maliama Madeleni kú ní guu ní Zaaki ní Yosefuo da Maliamao n Zebedee néo dao.

Yesu vía

(Maa 15.42-47, Luk 23.50-56, Zaa 19.38-42)

57 Ké oosi k̄é, Alimate gb̄é ɔde pɔ́ wí m̄e Yosefu m̄ò. Yesu íwae b̄. 58 A ḡé Yesu ge wabikè Pilatiwa, 5 Pilati m̄é wá kpawá. 59 Ké Yosefu gepi s̄é, à bàabaa dafu f̄iwa 60 à aà dà azia gb̄é'e pɔ́ wa s̄ò mia ũ guu. Ɔ à gb̄é gb̄éne gbeembo tà ep̄ile à tà. 61 Maliama Madeleni ní Maliama p̄alepio z̄leaa we, an ae d̄oa miawa.

62 Ké ḡoɔ lile, kámaboḡoɔzi kà, 5 sa'onkiaɔ ní Falisio ḡé Pilati k̄i s̄anu 63 aa m̄e: Yá pɔ́ gb̄es̄as̄anapi ò a b̄éé z̄í d̄owágu, à m̄e ḡoɔ aāɔde z̄í á vue.§ 64 O w̄aɔ miapi d̄s̄a e a ḡoɔ aāɔdezi. Tó m̄aa no, aà íwao m̄o wá aà ge se kp̄áie, aai o gb̄éne à b̄ò gau. Ee gb̄ez̄a bee aɔ de a séiala. 65 Ɔ Pilati òné: A sosao sí, í gé mia d̄s̄a lá á f̄s̄wa. 66 Ɔ aa ḡé seelakè miagbetaewa, aa sosao tò we aao d̄s̄a.

28

Yesu b̄oa gau

(Maa 16.1-8, Luk 24.1-12, Zaa 20.1-10)

1 Kámaboḡoɔ gb̄ea, às̄sanenz̄i k̄oɔk̄oɔ Maliama Madeleni ní Maliama p̄alepio ḡé mia gwai. 2 Ɔ t̄ooe l̄ualua gb̄aúgb̄au, asa Dii malaikae b̄ò musu à m̄ò gb̄epi gbeembò a gò mialé, 5 à z̄l̄ewá. 3 Aà oa de lán loupileawa mé aà ula de púntaitai. 4 Vía gud̄s̄anaɔ kù, aale lualua, 5 aa ḡé s̄áii. 5 Ɔ malaikapi ò n̄cepioɔne: Asu to vía á k̄uò. Má d̄s̄ ké Yesu pɔ́ wa páliwa 5 ále weele. 6 A ku lao, à v̄u lá a òwa. A m̄o gu pɔ́ wá aà w̄uleu gwa, 7 í ge o aà íwaoɔne kpakpa à b̄ò gau. A d̄oan̄é Galile, we an wé a siuk̄óle. Má òén we.

8 Ɔ aa gò mia k̄i kpakpa ní víao, ama an p̄o na z̄oɔ. Aa bàalè lé gé a baokpai aà íwaoɔne. 9 Ɔ Yesu d̄ar̄ile ḡò, à f̄okpamá. Ké aa s̄s̄aazi, aa k̄uleè, 5 aa ɔn̄é aà gbakp̄eawa. 10 Ɔ Yesu òné: Asu to vía á k̄uò. A ge o ma gb̄éne aa ta Galile. Wek̄i wá wesiuk̄óle.

11 N̄oɔ kp̄e 5 sosa gud̄s̄anaeɔ ḡé w̄éle guu, aa yá pɔ́ k̄eɔ ò sa'onkiaɔne pii. 12 Ɔ sa'onkiapiɔ gb̄eɔz̄ɔɔ sísi aa lek̄p̄aai, 5 aa ɔ z̄oɔ kp̄a sosapiɔwa gusae 13 aa m̄e: A o aà íwao mé m̄ò gw̄aas̄ina, aa aà ge s̄é kpáí ḡoɔ pɔ́ ále i'ò. 14 Tó b̄usuo gb̄eɔz̄ɔɔ s̄u yápi mà, wá awakpaè, í b̄o yakeleu. 15 Sosao 5api sí, 5 aa k̄é lá wa d̄anéwa. Ɔ yápi ḡò Yudaone yáa ũ e ní a gb̄ao.

Yesu z̄inaa a íwaoɔne ní ɔzi

(Maa 16.9-20, Luk 24.36-53, Zaa 20.11-23, Ztn 1.6-8)

16 Yesu íwa gb̄eɔn kuedoɔ tà Galile, sísl pɔ́ à a yánuk̄èné yáa musu.* 17 Ké aa aà è, aa k̄uleè, ama an gb̄eɔ lé seake. 18 Ɔ Yesu s̄n̄izi à ya'òné à m̄e: Lua musu ní d̄úniao iko pii kp̄aa.† 19 Aȳameto à ge bui pii ke ma íwao ũ, í ní da'ileke ní Mae Lua t̄oo ní aà Né t̄oo ní aà Nis̄ina t̄oo, 20 í yá pɔ́ má d̄ileɔ dané aao k̄ua pii. A ma, máo kúán̄o ḡoɔpiie e d̄únia ge láad.

* 27:39 Sou 22.7, 109.25 † 27:40 Mat 26.61 ‡ 27:43 Sou 22.9 § 27:45 Am̄o 8.9 * 27:46 Sou 22.1 † 27:48 Sou 69.22 ‡ 27:51 Ba 26.31-33 § 27:63 Mat 16.21, 17.23, 20.19 * 28:16 Mat 26.32 † 28:18 Dan 7.14

MAAKU Yá pɔ́ kú láe bee guu

Baona lá mèn siiɔ́ guu, Maaku pɔ́ mé geseú mé a kɛ́a dɔ́aa a kɛ́nɔ́ne. Sɛa za a dɔ́ sɛ́iawa à Yesu dea Lua Né ũ ɔ́ɔwɛɛ (1.1). Wí bílike tɔ́piwa, kási a ku lápi guu dasi (1.11, 3.11, 5.7, 9.7, 13.32, 14.61, 15.39).

Tó gbɛ́ pɔ́ Lua aá zɔ́pi mɔ́, sema wá gbáakpaaázi wá aá kpela. A yáí Záa Da'ilena mɔ́, ké gbɛ́ sɔ́u e áo maá. (1.2-8) Záapi mé Yesu dá'ilɛ kè (1.9-11).

Yesu yáa gbáau gbea (1.12-13), ɔ́ à ɔ́kpá a zɔ́wa. Maaku ɔ́ iko pɔ́ Yesu vɛ́ ɔ́ɔwɛɛ mɔ́mɔ́, aá yádaa bílae: ń aá gyáeɔ́ gbágbáao ń aá gbɛ́ sísia aa mɔ́ teazio (1.14-8.30).

Aá lápi midɛkíi ówɛɛ lá Yesu mipè Yelusaleúwa gu pɔ́ a taasikeu, wí aá de, i gbasa bɔ́ gau. (8.31-10.52). Yesu a taasikea ń a gaao ń a bɔ́a gauo yá'ò a íwaɔ́ne gɛ́n áaɔ́, kási aali a gbadao. A a dea Gbɛ́nazɔ́n Né ũ yá'óné a gɛ́na lé vɛ́o, ń beeo aá kua asii gi ulɛané.

Ké à gè Yelusaleú, wá gbáakpaaázi, áma a gbea à laataná yá Lua ua ń fláa, ɔ́ à zɔ́adɔ́ Isaili lousisin dɔ́aanaɔ́wa. Zibeezi à ze'è à yá gbezá dà a ibeɔ́ne ń bílaa ń a íwaɔ́ (11-13).

Lɛe 14 e 15 guu Maaku lé gɔ́o pla pɔ́ gɔ́ Yesue aá ása gbezá guu yá'o. A guu à pɔ́ gbezá blèu ń a íwaɔ́, ké à pɛ́e ń vɛ́eɔ́ kpaalɛ́, a gbea ɔ́ à wabiké Gesmani swaluu ado, ɔ́ wá aá kú, wá yádaaála, wá aá páliwa, wá aá vɛ́ gbɛ́'eu. A gɔ́o áaɔ́de zɛ́ ké nɔ́e gè aá mia kíi, aa e a da giúe, ɔ́ aa má wá óné wá mɛ́ à bɔ́ gau a ku bɛ́e (16.1-18), ɔ́ aa bɔ́le ń pɔ́nao.

Baona lá pɔ́ Maaku ké, tó ń a kyokè ń láa, dɔ́ lá sosá gbɛ́zɔ́ dɔ́wa, ké Yesu Nazaletíá Lua Née síana.

Zaa Da'ilena waasokɛa
(Mat 3.1-17, Luk 3.1-22, Zaa 1.19-28)

¹ Lua Né Yesu Kilisi baon ke: ² A dáale lá a ku ánabi Isaia lá guuwaɛ à mɛ̀:

Má a zína zɛ́ aá dɔ́aane,
i zɛ́kɛkɛne.*

³ Kpáwakɛna ɔ́o ma dɔ́ gbáau à mɛ̀:

A zɛ́kɛke Díie,

à zéwɛwɛnaɔ́ pɔ́oɛ sísu.†

⁴ Beewa ɔ́ Zaa Da'ilena kuó gbáau, ále waasokɛ, a ò gbɛ́ɔ́ne aa nɔ́silile aa da'ileke, Lua i ń duuna kéma. ⁵ Yude búsuɔ́e ń Yelusaleúdeɔ́ gè aá kíi ńpii, aa ń duunaɔ́ ò gupuaú, ɔ́ à ń da'ilekè Yuudɛ́i.‡ ⁶ Záapi ɔ́ lu pɔ́ wa tá ń yiongo káoo daa, à báa sántilii dɔ́ a pi.§ Kwa ń zó'io mé aá pɔ́blea ũ. ⁷ A waasokè à mɛ̀: Gbɛ́e a mɔ́ ma gbea, aá iko demala. Mí ka má kúle má aá sabala bɔ́bɔ́e. ⁸ Mí á da'ileke ń íoe. Gbɛ́pi sɔ́, ɔ́me a á da'ileke ń Lua Nisínao.

⁹ Gɔ́o bee Yesu bɔ́ Nazalɛ́i, Galile búsuu, à mɔ́, ɔ́ Zaa aá da'ilekè Yuudɛ́i. ¹⁰ Ké Yesu búg gɔ́o, a è luabe lé kéaa, Lua Nisína lé su lán felenawa, à díe. ¹¹ ɔ́ à yá'o má bɔ́a luabe à mɛ̀: Ma Né n ũ, má yenzi, ma pɔ́ kɛ́ma na.*

¹² Zibeezi Nisnapi náewá à gè gbáau, ¹³ ɔ́ a ku we ń sɛ́anɔ́bɔ́o e gɔ́o bla, Setáu lé aá yɔ́. ɔ́ malaikaɔ́ mɔ́ dɔ́aale.

Yesu a iwa sɛ́iáa sísia
(Mat 4.18-22, Luk 5.1-11)

¹⁴ Zaa kúa gbea ɔ́ Yesu tá Galile, ále baona pɔ́ a má Lua kíi waasokpa ¹⁵ à mɛ̀: A gɔ́o ká, kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi ká kái. A nɔ́silile, i baonapi sí.

¹⁶ Ké Yesu lé dɔ́ Galile ísidai, à kpɔ́wɛnaɔ́ è, Simɔ́ ń a dáuna Andeleo, aale táalu zu ísidapi guu. ¹⁷ ɔ́ Yesu óné: A mɔ́ temazi, mí á ke gbɛ́wɛɛlɛnaɔ́ ũ. ¹⁸ Wegɔ́o aa ń táalu tò we, aa bɔ́ teaazi. ¹⁹ Ké à gè ae yɔ́o, à Zebedee né è, Zaa ń a dáuna Zaa. Aa ku gó'ilena guu, aale ń táalu keke. ²⁰ A ń sisi gɔ́o, ɔ́ aa ń mae Zebedee ń zikɛnaɔ́ tò gó guu we, aa bɔ́ teaazi.

Yesu kua Kapɛnaú
(Mat 8.14-17, Luk 4.31-44)

²¹ Aa ká Kapɛnaú. Ké kámabogɔ́zɛ́ ká, Yesu gè lousisikpɛu, ále yáadané. ²² Aá yádaané bɔ́ gbɛ́o sae, asa i dané ń ikooe, ili ke lán Mɔ́zi ikoyádanédeɔ́wao.

²³ Zibeezi gɛ́e táadee ku kpɛ́pi guu. Aá táa mɔ́, a púna à mɛ̀: ²⁴ Bɔ́ wá vɛ́ ń kɔ́oi Yesu Nazaletí? N mɔ́ wá kaalei yá? Má dɔ́ gbɛ́ pɔ́ ń de a ũ. Lua gbɛ́ pɔ́ a kua adoan n ũ. ²⁵ ɔ́ Yesu gí táapiɛ à

* 1:2 Mal 3.1 † 1:3 Isa 40.3 ‡ 1:5 Yuudɛ́a swac § 1:6 2Kia 1.8 * 1:11 Sot 2.7, Isa 42.1

mè: Níle! Go gbépiwa. ²⁶ Ǿ táapi aà zìazìá, à wii gbāa lè, 5 à gòwà. ²⁷ Bìli gbépii kù, aale k5 lala aa mè: B5taa bui yán wei? Yá dafu daané yà? I dané ní ikooe. Baa táao, tó à yádìlené, aái aà yāmae. ²⁸ Ǿ kándo Yesu tó lí Galile búsuua pii.

²⁹ Ké Yesu b5 lousisikpeu, 5 à tà Sim55 ní Andeleeo be g55 ní Zaakio ní Zāao. ³⁰ Sim55 nada lé sionake wúlea, 5 wà aà ya'ò Yesue g55. ³¹ A gè aà kíi, à aà kù a 5wa à aà fèle. Ǿ aà sionapi wéewà, 5 à blekèné.

³² Ké oosi kè, íatè lé gè kpéu, wà mòè ní gyāe5 ní táade5 pii. ³³ Wélede5 kàaa aà kpé kpele pii. ³⁴ A gbé5 gbágbà dasi ní ní gyá bui píio, à táao gò dasidasi. Ili táao gba zé aa ya'òo, asa aa d5 gbé p5 a de a ú.

³⁵ Gufène káaukaau Yesu fèle b5 gè sèu gusaena, àle wabike we. ³⁶ Ǿ Sim55 ní a gbé5 pèleaàzi. ³⁷ Ké aa b5wà, aa òè: Gbépii lé n gbca. ³⁸ Ǿ a òné: Wà gé gupálei, wéle p5 kú wá sae5 guu, mí waasoke we l5, asa a yáí ma m5i. ³⁹ Maa í5 bebe Galile búsu gupiiu, í5 waasoke an lousisikpe5 guu, í5 táagoné.

⁴⁰ Ǿ kusudee mò aà kíi, à kùle à wabikèwà à mè: Tó ní yei, níy5 to mà g5 sáasai. ⁴¹ A kè Yesue wènaú, 5 à 555 à nàwà à mè: Má yei, g5 sáasai. ⁴² Weg55 aà kusu làa, à g5 sáasai. ⁴³ Ǿ Yesu aà gbàe g55, à gè à mè: ⁴⁴ Nsu o gbèe mao. Ge n nziá 55 sa'onae, ní sa p5 M5izi díle o n g5a sáasai seela ú gbé5ne. ⁴⁵ Ké à b5, à gè lé yápi o'oné. Yápi fáaa, 5 Yesu lí f5 gè wéleu gupuuu l5o. Í5 ku sèu gusaena, 5 wí5 b5 gupiiu wà5 m5 aà kíi.

2

Gbèkaaúá gbágbáa (Mat 9.1-8, Luk 5.17-26)

¹ G55pla gbca Yesu èa tà Kapenaú. Ké wa mà a ku be, ² 5 wà kàaaaàzi dasidasi, gèkíi kú l5o baa kpele, àle Lua ya'oné. ³ Ǿ wà mòè ní gbèkaaúao, gbè5n síi55 mé aa aà sea. ⁴ Lá aai e s5ò Yesuzio dasi yáí, 5 aa dèdèò musu, aa kpé f5 gu p5 Yesu kúu, 5 aa gbèkaaúapi píla wúlea mákele guu. ⁵ Ké Yesu è aale a náaike, a ò gbèkaaúapie à mè: Ma gbé, n duuna kèma. ⁶ M5izi ikoyádanede5 z5lea we, aale o ní n5se guu: ⁷ B5yái gbépi lé oi máai? Ale d5e ní Luaoe! Déme a f5 duunakèmaí, mé i ke Lua ado bàasio? ⁸ Weg55 Yesu d5 a n5se guu láasoo p5 aale ke, 5 à ní lá à mè: B5yái ále láasoo bee taa ke á n5se guui? ⁹ Tó má ò gbèkaaúapie aà duuna kèwà, ge tó má òè aà fele a mákele se táa'o, a kpele mé áai? ¹⁰ Má ò máa ké à5 d5 Gbènazín Né duunakèama iko ví 55le lae. Ǿ a ò gbèkaaúapie à mè: ¹¹ Mále one, fele n n mákele se ta be. ¹² Ǿ à fèle g55, à a mákelepi sè b55 gbépii wáa. Yápi b5 ní sae, 5 aa Lua 5555 aa mè: Wí yáe taa e yáao.

Yesu Levii stsia (Mat 9.9-17, Luk 5.27-39)

¹³ Yesu èa b5 gè ísidale. Wàle m5 aà kíi dasidasi, 5 àle yádané. ¹⁴ G55 p5 àle gè, à Alafe né Levii è z5lea a 5sikpeu, 5 a òè: M5 5emazi. Ǿ à fèle tēaàzi.

¹⁵ Ziewa ké Yesu lé poble aà be, 5sina5 ní duunkena5 lé pobleaà5 dasidasi ní aà íwa5 sānu. Asa gbé bee taao tēaàzi dasie. ¹⁶ Falisi p5 aái M5izi ikoyá dané5 ku we. Ké aa è Yesu lé poble sānu ní 5sina5 ní duunkena5, 5 aa aà íwa5 là aa mè: B5yái í poble sānu ní 5sina5 ní duunkena5? ¹⁷ Ké Yesu yápi mà, a òné: Gbé gbāa bàa kú ní lòotoooo, sema gyāe. Mí m5 gbēmaao sísiio, sema duunkena5.

¹⁸ Zāa Da'ílena íwa5 ní Falisi5 lé leye, 5 wà mò Yesu là wà mè: Zāa íwa5 ní Falisi5 íwa5 aái leye, mé n íwa5 lí ye s55 be? ¹⁹ Ǿ Yesu òné: N5sena gbé5 leye g55 p5 a kúrn5 n5se guue? Aawo! G55 p5 n5sena kúrn5, aa leyeo. ²⁰ A g55 a m5 ké wa n5sena b5 ní guu. G55 bee 5 aa leye sa. ²¹ A mè l5: Wili p5le dafu di ula zi guuo. Tó wa kè màa, a dafu a s55ue, aai k5 gá, ula zi f5a i káfi. ²² A mè l5: Wili vèe dafu ká báa tūu zi guuo. Tó wa kè màa, vèe a a pūnae, vèe ní tūupio i 555kpa pii. Wí vèe dafu ká báa tūu dafu guue.

Kámabog55zi (Mat 12.1-21, Luk 6.1-11)

²³ Kámabog55zi Yesu lé pā ble bua. Lá àle gé, aà íwa5 lé p5wèna wolo aale só. ²⁴ Ǿ Falisi5 ò Yesue aa mè: Gwa! Aale yá p5 wili ke kámabog55zio ke s5 be? ²⁵ Ǿ Yesu ní lá à mè: Lá Davidi kè g55 p5 aapi ní a gbé5 aale taasike, n5ana lé ní de, i a kyoke á èo lé? ²⁶ A gè Lua ua sa'onkia Abiataa g55, 5 à pèe p5 wa kàle Luae sò, 5 a kpà a gbé5wa. ²⁷ Sa'onao bàasio gbèe lí pèepi so s5o. ²⁷ Yesu èa òné l5 à mè: Lua kámabog55 díle gbènazína aafia yáie. I ke kámabog55 yáí 5 à

† 1:44 Lev 14.1-2 * 2:7 Isa 43.25 † 2:23 Iko 23.25 † 2:24 B5a 34.21 § 2:26 1Sam 21.1-6 * 2:26 Lev 24.9

gbēnazina kēio. ²⁸ Ayāmeto Gbēnazin Né iko vī kāmabogɔɔwa s̄o.

3

¹ Yesu ɛa gè lousisikpɛu. Gbēe ku we, aà ɔ do imia. ² Falisio lé Yesu táasika, tó a su à aà gbágbá kāmabogɔɔzi, wi e yádaaála. ³ Ǿ Yesu ò gbé p̄s a ɔ imiapie à mè: Fɛle m̄o ze zā guu la. ⁴ Ǿ à ní lá à mè: Kāmabogɔɔzi a zɛv̄i wá yāmaakea, ge v̄aie? Wí gbé misi yà, ge wí dɛɛ? Ǿ aai yāe oo. ⁵ Yesu wɛp̄n̄la à ní gwá ní p̄f̄ɛo, asa aà p̄o yà an n̄sɛsai yáie. Ǿ a ò ḡɛpie à mè: N n ɔpi poo. Ké a p̄oo, 5 aà ɔpi s̄u à gbɛu. ⁶ Ǿ Falisio ní kí Elodi kpala zenkpɛɔe b̄b̄le gè lɛkpaali Yesuzi ḡɔɔ, lá aa ke aa aà dɛ.

Yesu zina gbēn kueplao dilea
(Mat 10.1-4, Luk 6.12-19)

⁷ Yesu ní a iwao n̄zia ḡan̄é we, aa gè isidale. Ǿ bíla b̄ò Galile aa t̄eaazi. Aa b̄ò Yude b̄ 8 ní Yelusaleūo ní Ed̄oū b̄usuo ní Yuud̄é baaleo ní Tiio ní Sid̄o, aa m̄ò aà k̄ii dasidasi, ké aa yá p̄s àle keo bao mà yáí. ⁹ Bilapi yáí Yesu ò a iwaoɛ aa gó'ilena ɔukɛɛ, ké wasu naewao yáí. ¹⁰ Asa Yesu b̄o gbéɔ gbágbá dasie, 5 gyáɛ lé naewá dasi ké aa e ɔk̄awá. ¹¹ Táadeo s̄o, tó aa aà wɛp̄a, aai m̄o w̄ile aà aɛɛ, aai wiile aa m̄e: Lua Nén n ū. ¹² Ǿ Yesu í gíné aa o gbé p̄s á dɛ a ū.

¹³ Ké Yesu d̄ɛd̄e s̄is̄iwa, à gbé p̄s a yeio s̄isi, 5 aa m̄ò aà k̄ii. ¹⁴ Ǿ à gbēn kueplao dile aao kuan̄o, ké à ní z̄i waasok̄eí ¹⁵ mé aao táagoamá iko v̄i. A t̄okp̄an̄é zinao. ¹⁶ An t̄on ke: Sim̄o (Yesu t̄okp̄àè Piɛɛ), ¹⁷ Zebedee néo Zaaki ní a d̄auna Zāao (Yesu t̄okp̄an̄é B̄oanɛgɛɛ, bee mè loup̄naadeo), ¹⁸ bee gbɛa Andelei, Filipi, Batelemii, Matiee, Tomaa, Alafe né Zaaki, Tade, Sim̄o Gínziao ¹⁹ ní Yudasi Isalioti p̄s b̄ò aà kp̄eo. Ǿ Yesu ɛa tà be.

Táagoa
(Mat 12.22-32, Luk 11.14-23)

²⁰ Bíla ɛa k̄aaa b̄, 5 Yesu ní a iwao aai z̄e'e baa aa p̄obl̄eo. ²¹ Ké aà daɛo yápi mà, aa dà aà gb̄esizeu, asa w̄ale m̄é ɛana k̄awáɛ.

²² Moizi ikoyādan̄ede p̄s aa b̄ò Yelusaleūo aa m̄ò mè: Táao kí Beezebu mè dié, ì táagoné ní aà t̄oɛ. ²³ Ǿ Yesu ní laai s̄isi à yātaa òné à mè: Setāu a we azia gbéɔ goé? ²⁴ Tó kpaladeo íbelesè ní k̄o aa k̄èaa lɛɛ pla, kpalapi a ḡɛḡɛ? ²⁵ Tó uadeo íbelesè ní k̄o aa k̄èaa lɛɛ pla, uapi a ḡɛḡɛ? ²⁶ Tó Setāu íbelesè ní azia gbéɔ aa k̄èaak̄owa, a ḡɛḡɛo, a midɛɛ. ²⁷ Gbēe a f̄o ḡɛ ḡosa gbāa kp̄éu à tainakaɛo, sema à aà ye ḡia b̄asio, i gbasa a aà kp̄é ȳɛ.

²⁸ Stana mále oé, Lua a gbéɔ ké ní ní t̄aaɛo ní a t̄s b̄ɛɛ p̄s aai s̄io pii, ²⁹ āma tó gbé aà Nisina t̄b̄ɛs̄i, a aà k̄ɛo, à duuna p̄s lí k̄émáoo k̄ɛ. ³⁰ Yesu bee ò ké aa mè a t̄aa v̄i yáie.

Yesu daɛo
(Mat 12.46-50, Luk 8.19-21)

³¹ Ké aà da ní aà d̄aunao k̄a, aa z̄ɛ kp̄ɛɛɛ, 5 aa aà gb̄ɛa. ³² Wa k̄alɛa liaaaaazi dasidasi, 5 wa òɛ wá mè: Gwa! N da ní n d̄aunao ze kp̄ɛɛɛ, aalɛ n gbɛa. ³³ Ǿ à mè: Deon ma da ní ma d̄aunao ūi? ³⁴ Ǿ à wɛp̄a gbé p̄s k̄alɛa liaaazibla à mè: Ma da ní ma d̄aunaon ke. ³⁵ Luap̄oɛak̄ɛnao mè ma d̄auna ní ma d̄aɛo ní ma dao ū.

4

P̄wenkɛɛɛɛa
(Mat 13.1-23, Luk 8.4-15)

¹ Yesu ɛa lé yādané ísida sae. Wá k̄aaaaazi dasidasi, 5 à ḡɛ z̄l̄e gó'ilenau ia, dasipi k̄alɛa n̄pii ísida ḡos̄l̄e. ² A yādādané ní yālɛɛūano dasi. Lá àle dadané à mè: ³ A swákp̄a! Z̄ɛɛ mè kú à b̄ò ḡɛ p̄wenak̄ɛɛɛɛi. ⁴ Lá àle k̄ɛɛɛ, 5 a keeo l̄l̄e z̄ɛ guu, b̄ao m̄o bl̄ɛ. ⁵ A keeo l̄l̄e gb̄esɛɛna musu, gua p̄s t̄ooɛ ḡeɛleuo, 5 aa b̄l̄e ḡɔɔ, ké t̄ooɛ ḡeɛle weo yáí. ⁶ Ké íat̄ɛ f̄ɛɛ, 5 aa t̄ek̄ú aa giiḡaga, ké aa zina v̄io yáí. ⁷ A keeo l̄l̄e le guu, 5 le f̄ɛɛ n̄am̄á, aai ne'io. ⁸ A keeo s̄o aa l̄l̄e t̄ooɛ maa guu. Aa b̄l̄e aa z̄ɔk̄ú aa ne'í. A keeo k̄áfl̄ak̄è baakwikwi, keeo b̄aaɔbaaɔ, keeo bas̄oobas̄o. ⁹ Ǿ Yesu mè: Gb̄é p̄s n̄ɛɛ v̄i aa yápi ma.

¹⁰ Ké Yesu góné ye, a ku ado, 5 aà zina gbēn kueplao ní aà iwao m̄ò yápi mi gb̄ɛawá. ¹¹ Ǿ a òné: A kpala p̄s b̄ò Lua k̄ii asii d̄sa z̄ɛ v̄i, āma mi yápii o gbé k̄niɔnɛ ní yālɛɛūaoɛ,

¹² ké aa wɛbiibii p̄o'e'sai
m̄é aa swákp̄akpa yāmasai,
ké aasu ze ní Luao, i s̄uukɛr̄n̄oo yáí.*

* 4:12 Isa 6.9-10

13 Ǿ Yesu ní lá à m̀̀: A yápi d̄soa? Kpelewa á a k̄niɔ ma bi? 14 A ma! Z̄ɛpi Lua yá 5 àl̄e k̄ɛl̄e. 15 Gb̄ɛɔ de lán p̄wena p̄ l̄l̄e z̄é guuwaɛ, gu p̄ wá Lua yá k̄ɛl̄e. Tó aa mà, 5 Setáú ì m̄o Lua yá p̄ wa k̄ɛl̄e ní guupi símá ḡɔ. 16 Gb̄ɛɔ de lán p̄wena p̄ l̄l̄e gb̄ɛɛna musuwa. Tó aa Lua yámá, aai sí ní p̄nao ḡɔ. 17 Ama lá aa z̄ina vío, 5 aali ke ḡɔplao. Tó wá ní wetá ge wá ìadámá Lua yá yáí, aai fu ḡɔɛ. 18 Gb̄ɛɔ de lán p̄wena p̄ l̄l̄e le guuwaɛ. Aa Lua yámá, 19 ama aai aafia k̄áake, àiz̄ɛ ì ní s̄b̄l̄e m̄é aai p̄ k̄niɔ niaka, 5 yá beɔ ì gupa Lua yápi, à ḡ 5 àisai. 20 Gb̄ɛɔ de lán p̄wena p̄ l̄l̄e t̄ol̄e maawaɔwa. Aai Lua yáma, aai sí, 5 aai k̄áfiak̄e, an keɔ baakwikwi, keɔ bàábaa5, keɔ bas̄ɔbas̄ɔ.

Yal̄ɛúta ní kpala p̄ b̄ Lua k̄íio
(Mat 13.31-34, Luk 8.16-18, 13.18-19)

21 Yesu òn̄é: W̄ili filia na wá p̄na k̄ul̄ewào. W̄ili dil̄e lii z̄iɛo. Báana 5 w̄i diwào lò? 22 P̄ɔɔ ku ul̄ea k̄é à ḡi b̄oi gupuaɔ. Asiie ku k̄é wá ḡi maio. 23 Gb̄é p̄ n̄ɔs̄e ví, aá swákp̄a yápi ma.

24 A òn̄é l̄o: A laaid̄o yá p̄ ále mawa. Zaa p̄ á dàuné, bee Lua a daué s̄5, ì ea k̄áfié. 25 Gb̄é p̄ p̄ ví 5 Lua a ea k̄áfié. Gb̄é p̄ p̄ɛ vío, baa a ȳɔɔna p̄ a ví Lua a siwá.

26 A m̀̀ l̄o: Kpala p̄ b̄ Lua k̄íi de lán p̄wena p̄ gb̄é k̄ɛl̄e buawaɛ. 27 Gwáasina ní f̄aan̄eò àl̄e ì'on nò, a b̄éen nò, p̄wɛnapi ì b̄ol̄e ì z̄ɔɔk̄ú, gb̄épi lío d̄5 lá ì k̄eò. 28 T̄ol̄e m̄é ì to à n̄e'ì ní az̄iao. Ì k̄akpa gl̄ae, a gbea ì n̄osi, a gbea 5 ì pia. 29 Tó à mà, 5 w̄i k̄é ní k̄omaɔ, asa a kekeḡɔ m̄é kà w̄e. †

30 A m̀̀ l̄o: Kpala p̄ b̄ Lua k̄íi dea ní? B̄5 wa l̄ɛúúí? 31 Doe ku lán ɛf̄wa. A t̄ḡɔɔ a w̄ena kele de p̄wena p̄ kú d̄únia guuola pii. 32 Tó wa t̄5 s̄5, ì b̄ol̄e à z̄ɔɔk̄ú de dò buiola pii. Ì ḡ5n ḡeɛl̄e pápa, b̄áɔ ìo kaka a láu.

33 Yesu Lua yá'òné dasi ní yal̄ɛúta bee taáò lá aa f̄5 ma léu. 34 Ì yá'oné yal̄ɛúsaio. Tó à ḡ5 ní a ìwáò n̄t̄ɛ, 5 ì yápii b̄ol̄elekené.

Yesu z̄aa'iana z̄ɛa
(Mat 8.23-27, Luk 8.22-25)

35 Ḡɔɔ d̄oupi z̄í oosi Yesu ò a ìwáɔn̄e à m̀̀: Wá bua baale. 36 Lá Yesu kú gó guu, aa ḡɛuaán̄o aa dàz̄eu máa, aa bíla tò we. Gó páleɔ ḡə̀r̄n̄o. 37 Ǿ z̄aa'ian gb̄aa f̄l̄e. Ì lé gó z̄aampapa, àl̄e ká a guu e a ye pai. 38 Yesu kú gò p̄ɔk̄p̄e, àl̄e ì'o, aá mi di m̄ib̄ɔɔwa. Ǿ aá ìwáò aá w̄u aa ò: M̄ɛtulu! Ké wále gaga, àl̄e k̄áadanlao lé? 39 Ǿ Yesu f̄l̄e ḡí íanae, a ò ìe à m̀̀: N̄il̄e! Z̄ùuke we! Ǿ íana kp̄al̄e, gu k̄é kilikili. 40 Ǿ à ní lá à m̀̀: Ak̄ea á sea ví màai? Asi àl̄e ma náaike e tiaoa? 41 Ǿ aa ḡ5 bíli guu, aal̄e k̄5 lala aa m̀̀: Dén gb̄épi ù sai? Baa íana ní ìo aai à yámae.

5

Táa dia s̄awaɔn̄e
(Mat 8.28-34, Luk 8.26-39)

1 Aa kà Gadala búsuu ísida baale. 2 Ké Yesu b̄5 gó guu ḡɔ, táadee b̄5 gev̄l̄k̄i à m̀̀ daiaale. 3 Ǿ ku gb̄ɛ'ɛ p̄ de mia ù guue. Baa m̄ɔdaona lí f̄5 aà k̄ú l̄o. 4 Asa w̄i aá ye ní m̄ɔdaonaɔ, w̄i aá daliu m̄ɔm̄ɔɛ, ama ì m̄ɔpiò k̄ék̄ɛ, ì lípiò gboogboo. Gb̄ɛ gb̄aa ì ka à aá z̄úukeo. 5 Gwáasina ní f̄aan̄eò pii ìo bebe gev̄l̄k̄i ní s̄is̄ip̄l̄eɔ, ìo wiile, ìo az̄ia lili ní gb̄eò.

6 Ké à Yesu è k̄aa, 5 à bàal̄è m̀̀ w̄ul̄e aá ae. 7-8 Ǿ Yesu m̀̀ táapi gowá, 5 à wii gb̄aa l̄è à m̀̀: Yesu, Lua Musude Né, b̄5m̄e wá daaaí? Ma nane Luazi, nísu n̄ ma wetáò. 9 Ǿ Yesu aá là à m̀̀: N tón kpelewai? Ǿ a w̄éwá à m̀̀: Ma tón Dasi, asa wá dasiɛ. 10 Ǿ aa awakp̄a Yesuɛ maamaa aa m̀̀ asu ní yá ní b̄5l̄e búsupiuro.

11 Ḡɔɔ bee s̄awakusan waiɔ ku we, aale p̄ɔble s̄is̄ip̄l̄eɔ. 12 Ǿ táapi wabik̄è Yesuwa aa m̀̀: Wá gbae s̄awaɔ guu wá diné. 13 Yesu ní gbá z̄é, 5 táapi gò ḡɛpiwa aa d̄i s̄awapiɔn̄e. Ǿ s̄awa wai p̄ kà 5aa kw̄i taawapiɔ w̄i ní bao, aa píla s̄oonawa aa sí isidau, 5 aa gaga we. 14 Ǿ an d̄anaɔ bàal̄è ḡé yápi oin̄é w̄l̄eú ní bualoū. Ǿ wá b̄ol̄e ḡé yá p̄ k̄èpi gwai. 15 Ké aa m̀̀ Yesu k̄íi, aa ḡɛ p̄ táa diè d̄asi yápi è z̄ɔl̄e wa, a ula daa, aá íanapi w̄éwá, 5 vía ní kú. 16 Gb̄é p̄ yápi è ní w̄éwá yá p̄ táadepi ní s̄awaɔ l̄è dau aa síuné. 17 Ǿ wá wabik̄è Yesuwa aá b̄ɔn̄é ní búsuu.

18 Ké Yesu lé ḡé ḡóil̄ena guu, ḡɛpi wabik̄èwá à e taaán̄o. 19 Yesu ì weio, a ò: Ta n̄ be n gb̄é k̄íi, ní yá p̄ Dii k̄ène oné pii ní lá à w̄enad̄n̄eò. 20 Ǿ ḡɛpi tà, àl̄e yá p̄ Yesu k̄èe kp̄awake W̄l̄emenkwi búsuu, 5 yápi k̄è gb̄épiiɛ dabuyá ù.

Zailu né vua ní n̄ɛ p̄ k̄à Yesu ulawao
(Mat 9.18-26, Luk 8.40-56)

† 4:29 Yoc 4.12-13

21 Yesu ɛa bɔa ɛsɔdawa nɔ gɔo, ɔ wɔ kɔaaaazi dasidasi ɛsɔdale. 22 Lousisikpe gbɛzɔo Zailu mɔ we. Kɛ ɔ Yesu ɛ, ɔ wɔlɛ aɔ gbɔzi, 23 ɔ ɔ awakpɛ maamaa ɔ mɛ: Ma nɛnɛna lɛ kɔsɔnake. Mɔ nɔ nɔwɔ aɔ gbɔgbɔ, ɔ ku. 24 ɔ Yesu dɔaaɔnɔ zɛu. Bɔla tɛaazi, aale naewa.

25 Nɔɛe ku we, au lɛ bɔlɛwɔ ɔ kɔ wɛ kɛplɛ. 26 ɛsɛdɛɔ aɔ dɔ taasiu maamaa, ɔ a ɔa blɛ pii. I aafia'eo, i kɛkɛ ɔ kɔ kɔ'ileɛ. 27 Kɛ ɔ Yesu bao mɔ, ɔ ɔ bɔla kɛaa ɔ sɔaazi aɔ kpe oi. ɔ ɔ kɔkɔ aɔ ulawa, 28 asa ɔ mɛ: Baa aɔ ula, tɔ ma ɔkɔwɔ, mɔ gbɔgbɔɛ. 29 ɔ aɔ aubɔlɛapi zɛ gɔo. A dɔ a mɛ guu kɛ a gbɔgbɔ nɔ a gyɔpio. 30 Wegɔo Yesu dɔ azɔlawa kɛ gbɔaa bɔagu, ɔ ɔ lili bɔla guu ɔ mɛ: Dɛmɛ ɔkɔ ma ulawai? 31 ɔ aɔ ɔwɔ ɔɛ: N ɛ lɔ bɔla lɛ naɛma, ɔ nɔlɛ mɛ dɛmɛ ɔkɔamaia? 32 ɔ Yesu wɛpɔ bɔlɛaa kɛ ɔ gbɛ pɔ yɔpi kɛ e. 33 Nɔɛpi lɛ lualua nɔ vɔao, asa a dɔ yɔ pɔ kɛ a mɛu, ɔ ɔ mɔ wɔlɛ aɔ gbɔzi, ɔ a sɔana ɔɛ pii. 34 ɔ Yesu ɔɛ: Nɔɛ, ma nɔai pɔ nɔ kɛ mɛ nɔ gbɔgbɔ. Ta bɛ aafia, n gyɔpi wɛɛman we.

35 Lɔ Yesu lɛ yɔ bee o, wɔ bɔ lousisikpe gbɛzɔopi bɛ wɔ mɔ wɔ ɔɛ: N nɛpi kɛsai. Nsu tɔkpa mɛtuluzi pɔo. 36 Ama Yesu i swɔsɛ nɔ yɔio. A ɔ gbɛzɔopɛ: Nsu to n sɔ vɔio, ma nɔaike lɛ. 37 I wei gbɛe gɛ zɛiɛo, sɛma Pɛɛ nɔ Zaakio nɔ Zaaki dɔana Zɔao. 38 Kɛ aɔ kɔ gbɛzɔopi bɛ, Yesu ɛ aɔ bɛ lɔo, wɔlɛ ɔɔlɔ, wɔlɛ bɔbuape maamaa. 39 Kɛ ɔ gɛ kpɛu, ɔ nɔ lɔ ɔ mɛ: Bɔyɔi ɔ kɔi dɔ, ɔlɛ ɔɔlɔi? Nɛpi i gao, ɔlɛ l'oe. 40 Kɛ aale aɔ kɛ pɔpɔo, ɔ ɔ nɔ yɔ nɔ bɔlɛ pii. ɔ ɔ nɛpi de nɔ aɔ dɔo sɛ nɔ gbɛ pɔ aa mɔ sɔnuo, ɔ gɛrɔnɔ gu pɔ nɛpi kuu. 41 ɔ ɔ aɔ ɔ kɔ ɔ ɔɛ: Talita ku! (Bee mɛ nɛnɛna, mɔ ɔnɛ fele.) 42 Wegɔo nɛpi fɛlɛ tɔa'ɔ, asa aɔ wɛ kɔ kɛplɛ. Yɔpi nɔ kɔ gbɔaa maamaa. 43 ɔ Yesu gɛnɛ fɛlɛ aasu o gbɛe mao. ɔ ɔ mɛ wɔ pɔblea kpawɔ.

6

Nazaretideɔ Yesunaaikɛsai (Mat 13.53-58, Luk 4.16-30)

1 Yesu bɔ we ɔ gɛ gu pɔ ɔ nɛblɛu. Aɔ ɔwɔ gɛaɔnɔ. 2 Kɛ kɔmabogɔzi kɔ, ɔ ɔlɛ yɔdanɛ lousisikpeu. Gbɛ dasi pɔ aa aɔ yɔmɔ bilikɛ aa mɛ: Mɔkɔi gbɛpi yɔpi sɛui? ɔnɔ kpele a ɛ, ɔ ɔlɛ dabudabu bee taa kɛi? 3 Gbɛpiɔ li'ana nolo? Malɔama nɛ nolo? Zaaki nɔ Yosefuo nɔ Yudaɔ nɔ Simɔo viin weo lɔ? Aɔ dɛe kɔwanɔ kɛo lɛ? ɔ bee tɔ aai aɔ nɔaikeo. 4 ɔ Yesu ɔnɛ: Anabi lɔ bɛɛɛsaio, mɛ i kɛ aɔ bɛ wɛlɛu nɔ aɔ dɛe nɔ aɔ uadeo kɔio bɔasio. 5 Yesu i e dabudabue kɛ weo, sɛma gɔae pɔ ɔ nɔmɔ ɔ nɔ gbɔgbɔe bɔasio. 6 Lɔ aai aɔ nɔaikeo, an yɔ bɔ aɔ sae maamae.

Yesu a ɔwɔ gbɛn kɛplɛɔ zɔa plapla (Mat 10.5-15, Luk 9.1-6)

ɔ ɔ gɛ wɛlɛ nɔ wɛlɛo, ɔlɛ yɔdadanɛ. 7 ɔ ɔ a gbɛn kɛplɛɔ sɔsi ɔ nɔ zɔ gbɛn plapla, ɔ tɔagoa gbɛɔwa iko kpɔmɔ. 8 A ɔnɛ aasu pɛe sɛ aa gɛdɔ, kɔsɔa gɛ babalabɔo gɛ ɔsɔgbena, sɛma gopana. 9 A mɛ aa kyalekpa, ama aasu ulada mɛn plao. 10 A ɔnɛ lɔ: Gu pɔ a pilau, ɔ ku we e ɔ gɛ bɔo wɛlɛpi guu. 11 Gu pɔ wi gbɔakpauazɔo, mɛ wi ɔ yɔmao, tɔ ɔlɛ tɔ, ɔ kɔɔlɛmɔ an toa nɔ Luao seela u. 12 ɔ aa dɔzɛu. Aa nɔsɛlɛla kpɔwɔkɛ gbɛɛne, 13 aa tɔagɔnɛ dasi, aa nɔsimama gɔaeɔwa dasi, aa nɔ gbɔgbɔ.

Zaa Da'ilena gaa (Mat 14.1-12, Luk 9.7-9)

14 Kɔ Elodi yɔpi mɔ, asa Yesu tɔ lɔguaɛ. Gbɛe mɛ Zaa Da'ilena mɛ bɔ gau. Bee yɔi ɔ gbɔaa'e, ɔlɛ dabudabuke. 15 Gbɛe lɛ mɛ Elɔae, gbɛe lɛ mɛ ɔnabi lɔn ɔnabi yɔaewa. 16 Kɛ Elodi mɔ ɔ mɛ: Zaa pɔ ma aɔ mi zɔ mɛ vɔ.

17-18 A mɔ lɛ Elodi dɔupi mɛ a dɔana Filipi nɔ Elodia siwɔ a sɛ yaa. Kɛ Zaa lɔ ɔɛ aɔ dɔana nɔ siawɔ maa, 5 Elodipi tɔ wɔ Zaa kɔ wɔ mɔkɔwɔ, wɔ aɔ dɔkpeu Elodia yɔi. 19 Elodia sɔ a Zaa kpɛne kɔa, a ye ɔ aɔ de, ama i ze'eo, 20 asa Elodi dɔ kɛ Zaaɔ Luao gbɛ zɔlalaɛ, ɔ lɔ vɔlɛkɛ, ɔ lɔ tɔ wɔ tadawɔo. Tɔ ɔ gɛ aɔ yɔmai, lɔasoo i gɛaɔgu. N beeo lɔ ye faaihoaaɔnɔ.

21 Elodia ze'e Elodi ia dikpɛgɔzi. Elodi gbɔadeo nɔ sosa gbɛzɔo nɔ Galile gbɛ gbɔaɔ kɔaa pɔnɔblewa. 22 ɔ Elodiapi nɛnɛ gɛ ɔwɔ. A kɛ Elodie na nɔ a nɔbɔo pii, ɔ kɔpi ɔ nɛpi: Pɔ pɔ nɔ yei nɔ a wabikea, mɔ n gba. 23 ɔ ɔ ɔ ɔɛ: N ma iao pɔ pɔ nɔ a wabikɛa pii, mɔ n gbaɛ, baa ma kpala guo. 24 ɔ nɛpi bɔ gɛ a dɔ lɔ mɛ: Bɔ mɔ a wabikɛwɔi? ɔ aɔ da ɔɛ, Zaa Da'ilena miɛ. 25 Wegɔo ɔ ɔ ɔ sɔ nɔ yɔa, a ɔ kɔae: Zaa Da'ilena mi mɔ ye nɔ ma gba pelentiu la tiatia.

26 ɔ kɔ pi yɔ dɔuduu, ɔ i fɔ gɔ lɔo lɛ pɔ a gbɛ nɔbɔo wɔa yɔi. 27 ɔ kɔpi a dɔaie zɔ gɔo, a ɔɛ aɔ gɛ aɔ mi sɛ mɔo. ɔ ɔ gɛ aɔ mi zɔ kpɛu, 28 a dɔ pelentiu, ɔ mɔ kpɔ nɛpiwa, ɔ a kpɔ a dawa. 29 Kɛ Zaa ɔwɔ yɔpi mɔ, ɔ aa mɔ wɔ aɔ gɛ sɛ aa vɔ.

* 6:17-18 Lev 20.21

Blekpaa bilawa séia

(Mat 14.13-21, Luk 9.10-17, Zaa 6.1-15)

³⁰ Zinapio sù Yesu kíi, 5 aa yá pò aa kèò ní yá pò aa dànèò òè pii. ³¹ Wàlè mós, wàlè tá, 5 Yesu ní a gbéò aai ze'e baa wà pòblèò dasi yáí. Ǿ a òné: A mò wà gé gusaena wátèè, wí kámabo yoo. ³² Ǿ aa gè gó'ilenau aa dàzèu, aale gé gusaena rítèè. ³³ Ké gbéò ní gea è, aa ní d́, 5 baa wéle pii guu wà baalè d́aanè we kèse. ³⁴ Ké Yesu bò gó guu, à bíla è, 5 aa kèè wènaù, asa aa de lán sá pò aa dána vío wae. † Ǿ àlè yáadané maamaa.

³⁵ Ké latè b́sa, 5 aa íwaò śaazi aa mè: Gueá sègbáè mé latè i gò bíla bo. ³⁶ Gbéò gbæe aa ta bualoòò ní źewia pò kú kái laòu, aai pò wæle lú aa ble. ³⁷ Ǿ Yesu a zásimá à mè: A pò kpámá aa ble. Ǿ aa òè: N ye wà ge pèè lu ánuusu ɔwatè òaa do, wí mós kpámá aa ble yà? ³⁸ Ǿ Yesu ní lá à mè: Pèè mèn úma á víí? A ge gwa. Ké aa kà, aa mè: Pèè ku mèn sso ní kpoo mèn pla.

³⁹ Ǿ a òné: A gbéò źlezóle sèbòbwa booloboolo. ⁴⁰ Ǿ aa źlezóle gá ní gāo, boooloè gbèon baso, boooloè gbèon blakwi. ⁴¹ Ǿ Yesu pèè mèn sso ní kpò mèn plapio sè, à wesè musu à báaadau. Ǿ à pèèpi è'e kpà a íwaòwa, aa bíile gbépioe. Ǿ à kpò mèn plapio kpaalèné mípii. ⁴² Ampii aa pòblè wà kà. ⁴³ Ǿ wà pèè miònaò ní kpò ḱni pò gòò sèlè gbí kuepla pai. ‡ ⁴⁴ G3è pò aa pòblèò gbèon òaasoso leè ssoe (5.000).

Yesu táa'oa isidaa

(Mat 14.22-36, Zaa 6.16-21)

⁴⁵ Ǿ Yesu náe a íwaòwa gòò aa gè gó guu aa d́aaè Besaida ísida baale e àò bíla gbæe. ⁴⁶ Ké à lezà gbéòwa a làa, 5 à dède sísiwa, à gè wabikei. ⁴⁷ Tatè gèa kpéu gó'ilenau kú isidaa mé Yesu kú sísta ado. ⁴⁸ Ǿ a è gofla lé íadamá, ké ían gbáa lé gíné yáí. Gufene 5 à gè ní kíi, àlè táa'ò ía, 5 a kè lá á ye gémáwa. ⁴⁹ Ké aa aà è, àlè táa'ò ía, aale e gyaadee, 5 aa wiilè. ⁵⁰ Ké aa aà è mípii, gili gèngu. Ǿ Yesu òné gòò: A sòdile, máme. Asu to vía á kúo. ⁵¹ Ké à gè gó guu, 5 íana làa, 5 yápi ní kú gbáa, ⁵² asa an wé i kè pèè yá musuo, ké aa nòse vío yáí.

⁵³ Ké aa bùa baa aa kà Genezaleti, 5 aa godò we. ⁵⁴ Ké aa b́lè gó guu, wà Yesu d́ò gòò, ⁵⁵ 5 wà baalè gè búsupi kèlè, wà gyaè sèlè ní mákelo, gu pò wa mà a kuu pii wò m̀oè. ⁵⁶ Gua pò à gèu pii, źewiaò ge mæewiaò ge bualoòò, wíò m̀oè ní gyaèe, wíò ní kále gáae, 5 wí wabikewá aa to aa ɔká baa aà ula léwa. Ǿ gbé pò ɔkávàò í gbágbá pii.

7

Felekaaya

(Mat 15.1-9)

¹ Falisio ní M̀oizi ikoyáadanede pò aa b̀ Yelusaleúeò mò Yesu kíi. ² Aa è aà íwaèò lé pòblè ɔpia ní gbábò'io sai. ³ Asa Falisio ní Yudaò pii aa ní dezio felekaayá kúae, aali pòblè ɔpia ní gbábò'io saio. ⁴ Aali su ní èlè aa pòblè zu'osaio. Aa felekaayá páleò kúaa dasi. Beewa aalí gbábò imibòò ní tao ní ooone. ⁵ Ǿ Falisio ní M̀oizi ikoyáadanedepio Yesu là aa mè: B́yáí n íwaò líò wá dezio felekaayá kúao ní? Aalí pòblè ɔpia ní gbábò'io saie. ⁶ Yesu wémá à mè: A m̀aafilideò, Isaia d́baa á yá'ò wásawasa, lá a kè láuwa à mè:

Buipi í ma kpela ní léoe,

an ś kua bo.*

⁷ Aalí ma sísi páe,

gbènazína ikoyáò 5 aalí dané.

⁸ A pákpá Lua ikoyáí, 5 á gbènazína felekaayá kúaa. ⁹ Ǿ Yesu òné bo: A páa Lua yáa ké á e àò á felekaayá kúaa maan wea? ¹⁰ M̀oizi mè àli misiile á de ní á daoe. † A mè bo, gbé pò á de ge a da kpèbò, wà ade de. ‡ ¹¹ Apio ś i me tó gbé ò á de ge a dae pò pò á ví á d̀onléá Kòobaniè, ¹² a ze'ví á a de ní á dao kpelaò bo. (Kòobani bee mè, à Lua gbà.) ¹³ Beewa i Lua yá báde á felekaayá pò i dadané yáí. Yá bee taoò 5 i ke dasi.

Yá pò i to wà gbale

(Mat 15.10-20)

¹⁴ Ǿ Yesu èa bíla laai sísi à mè: A swákpá à ma yáma, ápii. ¹⁵ Pòe ku ké à gè gbé guu à to aa gbáleo. Pò pò b̀ gbé guu ɔme í to aa gbále. ¹⁶ Gbé pò nòse ví aà yápi ma.

¹⁷ Ké à bíla tò we, à tà be, 5 aà íwaò yápi mi gbèawá. ¹⁸ A òné: Apio, í ɔnkú s̀soa? Ké pòe ku à gè gbé guu à to ade gbáleo, á d́so lé? ¹⁹ Pòpi lí gè aà ś guuo, sema aà gbæe, 5 í a bíikpeke. (Máa Yesu gbábò ble piiè.) ²⁰ Ǿ à mè: Yá pò í bo gbé guu mè í to ade gbále. ²¹ Za gbènazína ś

† 6:34 Nao 27.17, 1Kia 22.17 ‡ 6:43 2Kia 4.42-44 * 7:6 Isa 29.13 † 7:10 B̄sa 20.12 ‡ 7:10 B̄sa 21.17

guu 5 láasoo vái i bɔu: Káaluakaa, kpáí'oa, gbɛ̀ɛ́ɛ́a, ²² gbá̄síkɛa, bli, nòsɛvái, mɔ́afili, wisaiyá, wɛ̀bɔ́bɔ́a p̄s̄i, gbɛ̀s̄s̄ɔ́a, makamaka ní m̄saiyá. ²³ Yáwáip̄i i bɔ́ gbɛ̀názina s̄s̄ guue píi, 5 i to aá gbá̄le.

Buipále nɔɛ wabikɛa
(Mat 15.21-28)

²⁴ Yesu b̄ɔ́ wɛ̀ à gɛ̀ Tii búsuu, 5 à p̄ila uaeu. A ye wà a d̄s̄o, áma ili e ùle. ²⁵ Nɔɛ p̄s̄ a nenɔ́na t̄áa ví Yesu bao mà ḡɔ́, 5 à m̄ò w̄ile aá gbázi. ²⁶ Nɔɛpiá buipále, wà aá i Silifinisi búsuu. A wabikɛ́ Yesuwa aá t̄áa goe a néwa. ²⁷ Ɔ Yesu òè: To wà ble kpá néɔwa ḡla, asa a maa wà néɔ ble se wà zu gbɛ̀nɛs̄o. ²⁸ Ɔ nɔɛpi a z̄ásiwà à m̄è: Dii, baa gbɛ̀ p̄s̄ w̄ileañzi i néɔ ble kasonaɔ p̄ɛ̀ɛ̀ɛ̀. ²⁹ Yesu òè: N yáwea maa yáí, tá, n né t̄áa gòwà. ³⁰ Ké à kà be, à a né è w̄ile a p̄wa, t̄áapi gòwà síana.

Swádo gbágbáa

³¹ Ɔ Yesu f̄ile Tii búsuu à gɛ̀ Sid̄s̄, 5 à b̄òle ní Wélemenkwi búsuu e à gɛ̀ kà Galile isidai. ³² Ɔ wà m̄òè ní swádo p̄s̄ yá'ò z̄l'úaan̄o, wà wabikɛ̀wà aá ɔ́nawà. ³³ Yesu b̄òaan̄o bíla guu nípla, à ɔ́tona p̄p̄e aá swáú. Ké à lé'i kè a ɔ́wa, 5 à kà aá lénawa. ³⁴ A wɛ̀s̄ɛ̀ musu à wè f̄ɛ̀ɛ̀ɛ̀, 5 a òè: Efata. (Bee m̄è w̄ɛ̀.) ³⁵ Weḡɔ́ ḡɛ̀pi swá w̄ɛ̀, aá léna gòle, 5 à yá'ò wásawasa. ³⁶ Yesu ò gbɛ̀nɛ aasu o gbɛ̀e mao, áma aa gɛ̀ lé a kpáwakené maamaa de lá à gínéla. ³⁷ Yápi díma maamaa à kè z̄ai, 5 aa m̄è: Aá yápii kea ío maaɛ. I to baa swádoɔ yáma, mé i to lénanaaledeɔ yá'ò.

8

Blekpaa bílawa plaade
(Mat 15.32-39)

¹ I ḡɛ̀ḡɛ̀o bíla éa k̄áaaaazi b. Aa p̄bleae ví b̄o, 5 Yesu a íwao sísi a ònè: ² Gbɛ̀p̄iò k̄ém̄ɛ̀ w̄ɛ̀nau, asa a ḡɔ́ áaɔn la k̄é aa kuman̄o, aa p̄e ví aa ble b̄o. ³ Tó ma ní gbáe aa ta be ní ɔ́nanao, an ȳɛ̀ɛ̀ a láa zé guue, asa an gbɛ̀eɔ bok̄i z̄áɛ. ⁴ Ɔ aá íwao aá là aa m̄è: Máki wa ble eu s̄ɛ̀gb̄au la à gbɛ̀p̄iò k̄ai? ⁵ Ɔ Yesu ní lá à m̄è: P̄ɛ̀ m̄ɛ̀n ùma á víi? Aa m̄è: M̄ɛ̀n s̄oplae. ⁶ Ɔ a ò bílae aa z̄òle t̄ɔ́le. Ɔ à p̄ɛ̀ m̄ɛ̀n s̄opla p̄i sé à s̄áaukpá, a è'e kpá a íwawa aa kpaale bílae, 5 aa kpaalèné. ⁷ Aa kp̄s̄ n̄énao ví ȳɔ́ b. Ké à báaad̄au, a ònè aa ea bee kpaalené b. ⁸ Ɔ aa blè aa k̄á, 5 wà a m̄iɔna p̄s̄ ḡɔ́ s̄èle s̄ò s̄opla. ⁹ Gbɛ̀p̄iò k̄á áaas̄ɔ́o leɛ síiɔ (4.000) taawa. Ké Yesu ní gbáe, ¹⁰ 5 à ḡɛ̀ gò'ilena guu ní a íwao, aa gɛ̀ Damanuta búsuu.

Falisib seelagbeaa
(Mat 16.1-12)

¹¹ Ɔ Falisib m̄ò lé lekpaakeaan̄o, aale líkpalewà, aale w̄ɛ̀le aá seelakené ní Lua gbáao. ¹² Ɔ à wè f̄ɛ̀ɛ̀ à m̄è: B̄óyáí gbágb̄ɛ̀o lé seela w̄ɛ̀leai? Síana mále oé, má seelae ke gbágb̄ɛ̀nɛo. ¹³ Ɔ à ní to wè, à éa ḡɛ̀ gò'ilena guu à tà baale.

¹⁴ A s̄á aá íwago aa p̄ɛ̀ k̄ús̄úá sé. P̄ɛ̀ m̄ɛ̀ndo mé ḡɔ́né gó guu. ¹⁵ Ɔ Yesu ledámá à m̄è: Aɔ kú ní laaio. A laaika Falisib ní Elodib p̄ɛ̀s̄e'esei. ¹⁶ Ɔ aale ok̄s̄e aa m̄è: Ké wá p̄ɛ̀ vío yáí a òi maa. ¹⁷ Yesu d̄m̄á, 5 à ní lá à m̄è: B̄óyáí ále o k̄é á p̄ɛ̀ vío yáíei? E tia á wé i k̄é á d̄s̄oa? A n̄òs̄e víoa? ¹⁸ A wé ví, ili gu'eo? A swá ví, ili yámaoa? Yáe lí d̄s̄guoa? ¹⁹ Ké ma p̄ɛ̀ m̄ɛ̀n s̄o è'e má kpá gb̄ɛ̀n̄o áaas̄ɔ́o leɛ s̄oɔwa (5.000), a a m̄iɔna s̄èle gbí ùma ní? Aa wèwà aa m̄è: Gbí kueplae.† ²⁰ Yesu éa ní lá à m̄è: Ké ma p̄ɛ̀ m̄ɛ̀n s̄opla è'e má kpá gb̄ɛ̀n̄o áaas̄ɔ́o leɛ síiɔwa (4.000), a a m̄iɔna s̄èle s̄o ùma ní? Aa wèwà aa m̄è: S̄ò s̄oplae.‡ ²¹ Ɔ a ònè: E tia á wé i k̄éoa?

Besaida vía gbágbaa

²² Ké aa kà Besaida, 5 wà m̄òè ní víao, wà wabikɛ̀wà aá ɔ́k̄awà. ²³ Ɔ à víapi k̄ú a ɔ́wa, à b̄òaan̄o w̄ɛ̀nkpe. A lé'i kè aá wéwa à ɔ́nawà, 5 à aá là à m̄è: Nle gu'ea? ²⁴ Ɔ ḡɛ̀pi wɛ̀s̄ɛ̀ musu à m̄è: Mále gb̄ɛ̀o e, aa de lán líb mé lé t̄áa'owa. ²⁵ Ɔ Yesu éa ɔ́nà aá wéwa b. Ké ḡɛ̀pi wɛ̀bii, 5 aá wé w̄ɛ̀, ále p̄pii e sa wásawasa. ²⁶ Ɔ Yesu aá gbáe be à m̄è: Nsu b̄òle w̄éle guuo.

Piɛɛ Yesu Mesiike oa
(Mat 16.13-23, Luk 9.18-22)

²⁷ Ké Yesu lé ḡé ní a íwao Sezale Filipi búsu z̄s̄ewiaɔ guu, 5 à a íwao là zé guu à m̄è: Dé wále o má de a úi? ²⁸ Aa wèwà aa m̄è: Gb̄ɛ̀o i me Z̄aa Da'ilena, gb̄ɛ̀o i me Elia. Wí éa me b̄o ánabi yáaen n ú. § ²⁹ Ɔ à ní lá à m̄è: Ap̄i s̄ò, dé i me má de a úi? Piɛɛ wèwà à m̄è: M̄esiin n ú. ³⁰ Ɔ Yesu ní lep̄apa aasu o gb̄ɛ̀e mao.

* 8:18 Zel 5.21, Eze 12.2 † 8:19 Maa 6.43 ‡ 8:20 Maa 8.8 § 8:28 Maa 6.14-15

³¹ Ǿ à nà yādaanéwa à mè: Sema Gbēnazīn Né taasike maamaa, gbēzɔɔ ní sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyādanedeɔ giaāzi, wi aà de, a gɔɔ aaɔde zī i vu. ³² A yápi óné wásawasae, ɔ Píee gèaàno gusae, ále giè. ³³ Ké Yesu lili à a iwaɔ gwà, ɔ à gi Píee à mè: Gomee we Setàu! Lua láasoo lé dɔaanɔ, sema gbēnazīna pò.

Yesu lia

(Mat 16.24-17.13, Luk 9.23-36)

³⁴ Bee gbea Yesu bíla laai sisi ní a iwaɔ, a óné: Tó gbé ye ke ma iwa ũ, aà gi azla wēnii, i a lipaakōsa sé, i temazi. ³⁵ Gbé pɔ ye à a wēni kua, a kua a wēni piwae. Gbé pɔ gi a wēnii ma yáí ní ma baona yáɔ lo, ade mé aɔ ku. ³⁶ Tó gbé gò dúnia búu ví mé à kua ziawa, bó ài bee víi? ³⁷ Bó gbé a fiaboò à zia'ei? ³⁸ Tó gbé zeamano ge ní ma yáɔ widè gbāgbē duunde luanaaikensai guu, Gbēnazīn Né a zeaanò wide sɔe, gɔɔ pɔ a mɔ a Mae gawi guu ní a malaikaɔ.

9

¹ Ǿ a óné: Slana mále oé, gbé pɔ kú laeɔ ga kía pɔ Lua kpà mɔa ní gbāao esaio. ² Gɔɔ soolo gbea Yesu Píee ní Zaakio ní Zāao sè à dèderino gbēsisi lesiwa rítēe. Ǿ à li ní wáa, ³ aà pɔkasao lé teke púntaitai. Gbēe ku dúnia guu ké a fɔ pɔ pí à puakū màao. ⁴ Bee kpe Elia ní Mɔizio bó mòmá, aale yá'ò ní Yesuo. ⁵ Ǿ Píee ó Yesu: Dii, wá kua la maae. Wà lákpe dɔ mèn aaɔ, n pɔ do, Mɔizi pɔ do, Elia pɔ do. ⁶ A dɔ lá ále oo, asa vía ní kú maamae. ⁷ Luabepuana pila kúrila, ɔ aa loɔe mà a guu à mè: Gbēe beea ma Né mēdona yenzidee, à aà yāma.* ⁸ Kándo gò ké aa gugwāgwa, aai gbēe e loo, sema Yesu ado. ⁹ Ké aale pila gbēsisi piwa, ɔ Yesu óné aasu yá pɔ aa èpi o gbēe mao e Gbēnazīn Né ge bóò gau. ¹⁰ Aa yápi kua, ní beeo aale kɔ lala aa mè: Bɔa gau yá bee dea ni? ¹¹ Ǿ aa aà là aa mè: Bóyái Mɔizi ikoyādanedeɔ i o Elia mé a dɔaa mɔi?† ¹² A wemá à mè: Elia a dɔaa mɔ, i yápii keke zéze, áma ké a kēa láu wà mè wa saka Gbēnazīn Négu, i taasike maamaa sɔ be?‡ ¹³ Mále oé, Elia mò kò, ɔ wà ní pɔea dàè lá wà aà yá'ò taalauwa.

Yesu negɔe táade gbāgbāa

(Mat 17.14-23, Luk 9.37-45)

¹⁴ Ké aa sù ní gbé kñiɔwa, aa è bíla liaarzi mé Mɔizi ikoyādanedeɔ lé lekpaakeɔno. ¹⁵ Ké bíla Yesu è, aà yá bó ní sae, ɔ aa baalè gè fɔkpàwà gò mpii. ¹⁶ Ǿ à a iwaɔ là à mè: Bó lekpa aale keɔno? ¹⁷ Ǿ gbé pɔ kú zā guue wèwà à mè: Dii, ma mɔne ní ma néoe, táa mé aà léna náale. ¹⁸ Tó à dèdewa, i aà ne zílee, ɔ lo lé'ifula bóle, lo swaalbɔkɔwa, i gbāgbā telele. Ma mɔo ní iwaɔne aa táapi go, ɔ aa fua. ¹⁹ Ǿ Yesu óné: Gbāgbē luanaaikensai, máo kúánò e bóe ni? Máo menakeáno e bóe ni? A mɔmeé ní népio la. ²⁰ Ké wà mòòè, ké táapi Yesu è gò, ɔ à népi ziazia à aà pàle zíle kpèbaù. Ǿ ále gbeembo, ále lé'ifula bóle. ²¹ Yesu népi mae lá à mè: A aà lè màa za bóe ni? A wèwà à mè: Za aà néfenen zíe. ²² lo aa zu té ní fo guu mòomɔe, lo ye aà de. Tó nýɔ fɔ ní pɔe ke, wá wēnagwa, ní dɔwále. ²³ Yesu òè: N mè tó má fɔe lò? Yápii zeví gbé pɔ lé ma náaike. ²⁴ Ǿ népi mae ó gò: Má n náai ví. N n náai pɔ lé késaa káfi mee. ²⁵ Ké Yesu è bíla lé naemá, à gi táapie à mè: Táa swádo, mále one, go népiwa. Nsu ea suwà lo. ²⁶ Ǿ táapi wiilè à aà zla pásipási, ɔ à gòwà. Népi gò lán gewa, ɔ gbé daside mè à gae. ²⁷ Ǿ Yesu aa kù a ɔwa à aà fele, ɔ à gò zea.

²⁸ Ké Yesu gè ua, zíloe kúrino loo, ɔ aà iwaɔ aà là aa mè: Bóyái wa fua táapi goi? ²⁹ Ǿ a wemá à mè: Wabikea ado mé i fɔ táa bee taa go.

³⁰ Ké aa bó we, ɔ aa pà Galilea. Yesu ye wà a kúki dɔo, ³¹ asa ále yádada a iwaɔne. A óné: Wa Gbēnazīn Né kpámá, wi aà de, i vu a gɔɔ aaɔdezi. ³² Aai aà yápi midɔo, mé aa yápi laawa víakè.

Tɛa Yesuzi lán néɔwa

(Mat 18.1-9, Luk 9.46-50)

³³ Ǿ aa kà Kapenaù. Gɔɔ pɔ a ku be, à a iwaɔ là à mè: Bó lekpa aale ke zé guui? ³⁴ Aa ní kpàuu, asa zé guu aale lekpaake denla yá musue. ³⁵ Ǿ à zòle à gbēon kueplapiò káaa à mè: Tó gbé ye ke mide ũ, aàò késaa gbépiizi, i ke an baade pii donlede ũ. ³⁶ A né se zè ní ae, ɔ à aà se kpà a kùe a óné: ³⁷ Gbé pɔ née beeo do dile ma iwake yáí, ade ma dilee. Gbé pɔ ma dile sɔ i ma dile madoo, à gbé pɔ ma zí dile sɔe.

* 9:7 Maa 1.11, Iko 18.15 † 9:11 Mal 4.5 ‡ 9:12 Isa 53.1-12, Sou 22.1-18

³⁸ Ɔ Zāa òè: Dii, wa gbēe è, àlè táago ní n tso, 5 wá ye giè, asa wá gbé no. ³⁹ Ɔ Yesu m̀è: Asu gièo, asa gbēe a f̄ dabudabuke ní ma tso, a ea ma t̀b̀eesi g̀o. ⁴⁰ Gb́é p̄s í íb̀el̄esewan̄o, wá bàakp̄e. ⁴¹ Siana mále oé, gb́é p̄s á gbá imia á dea Kilisi p̄s ù yáí, ade a kua a aseawao.

⁴² Tó gb́é tò né p̄s lé ma náaikeé̄ do f̀ù, a maa yāa ní adeo wá w̄sil̄ogbe gb̀ene do aà n̄e, wi aà zu ísiu. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n̄ ɔ mé í to ñ fu, z̄s. Gēa àizāna guu k̄s̄o ù maa de n̄ taa té gasai guu ní ɔ m̀en plaola. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n̄ gbá mé í to ñ fu, z̄s. Gēa àizāna guu ē ù maa de wá n̄ zu té guu ní gbá m̀en plaola. ⁴⁷ Tó n̄ wé mé í to ñ fu, b̄o. Gēa kpala p̄s b̀ò Lua k̄i guu wedode ù maa de wá n̄ zu té guu ní wé m̀en plaola. ⁴⁸ Weki an k̀òb̄ii lí láao, mé a té lí gao.[§]

⁴⁹ Wa t̄em̄o baadee an k̄ekea ní wisio ù. ⁵⁰ Wisia p̄s nae. N beeo tó wisi í na tà, kpelewa wa ke à nakú bi? A to wisi àò kú á guu, ío na ní k̄s̄o.

10

Nyaa (Mat 19.1-12)

¹ Ɔ Yesu b̀ò we à g̀e Yude búsuu e Yuude baale. Bila èa k̄aaaazi we, 5 à yàdànè lá ío k̄ewa. ² Falisiē m̀ò líkpaleiwá, 5 aa aà là aa m̀è: Ḡs̄e z̄e v̄l̄ à a na yáa? ³ A wemá à m̀è: M̄ozi díleé kpelewa ni? ⁴ Aa m̀è: M̄ozi ḡs̄e gbá zé aali gínzila k̄é, aali a na yaòe. ⁵ Ɔ Yesu òné: A swágbāa yáí M̄ozi bee díleí. ⁶ Za d̄unia daaleḡo Lua ḡs̄e k̄è ní n̄e. ⁷ Ayám̄eto ḡs̄e í go a de ní a daowa, í na a nawa, ⁸ 5 aal̄ ḡs̄o lán s̄awakula ní gbalaowa. [†] Beewa aa ku dodo loo, aa ḡs̄o m̄edoũe. ⁹ A yáí gb́é p̄s Lua ní nákw̄ao, gb̄ee su ní k̄eaa. ¹⁰ Ké Yesu tà be, aà íwaò aà là yápi mii. ¹¹ Ɔ a òné: Gb́é p̄s a na yá à a p̄ale s̄e gb̄asik̄e a n̄ s̄eia yá musun we. ¹² N̄e p̄s ḡi a z̄azi à z̄a p̄ale k̄e s̄o, à gb̄asik̄en we.

Yesu báadaa négu (Mat 19.13-15, Luk 18.15-17)

¹³ W̄al̄e m̄s̄ Yesue ní n̄eò aà ònamá, 5 aà íwaò ḡin̄e. ¹⁴ Ké Yesu è m̄aa, aà p̄o p̄a à òné: A to n̄eò m̄o ma k̄i, ásu ḡin̄eò, asa kpala p̄s b̀ò Lua k̄iá gb́é bee taaò p̄e. ¹⁵ Siana mále oé, gb́é p̄s í kpala p̄s b̀ò Lua k̄i sí lán n̄ewao a ḡeoo. ¹⁶ Ɔ a n̄eò se kp̄akpa a k̄e, à ònamá à báaad̄an̄gu.

Ɔde (Mat 19.16-30, Luk 18.18-30)

¹⁷ Ké Yesu dàzeu àl̄e gé, 5 ḡs̄e baal̄è m̀ò k̄ule aà ae, à aà là à m̀è: Metulu maa, kpelewa má ke mà àizāna ei? ¹⁸ Ɔ Yesu òè: Akea ní òm̄ee má maai? Gb̄ee maaò, sé Lua ado. ¹⁹ N ikoyāo d̄s̄: Nsuli gb̄èdeò, ísuli w̄ule ní gb̄ep̄ale n̄oòo, ísuli kp̄ái'oo, ísuli yádo n̄ gb̄èdeewao, ísuli gb̄èbleo, nili n̄ de ní n̄ dao kp̄ela.[§] ²⁰ Ɔ a m̀è: Metulu, za ma n̄ef̄enenḡo má yá beeò kua piie. ²¹ Ɔ Yesu aà gwà ní yenzi w̄eò a òè: Yá ḡs̄ne m̀endo. Ge ñ p̄s p̄s ní v̄io yía pii, ní a 5a kp̄a taasideo, ní m̄o temazi, níȳo àizee v̄l̄ luabe. ²² Ɔ ḡs̄epi oosisi yápi yáí, à tà ní p̄siao, k̄é aà àizeeò dasi yáí. ²³ Ɔ Yesu w̄ep̄a a íwaola a òné: Aizeede ḡēa kpala p̄s b̀ò Lua k̄iú z̄í'ù. ²⁴ Yápi b̀ò aà íwaò sae, 5 Yesu èa òné: Gb́é, ḡēa kpala p̄s b̀ò Lua k̄i guu z̄í'ù fá! ²⁵ Yiongo ḡēa abaaweu àa de òde ḡēa kpala p̄s b̀ò Lua k̄iula. ²⁶ Ɔ yápi aà íwaò k̀ò gb̄āa, aale ok̄s̄e aa m̀è: Tó m̄aae, déme a b̄oi? ²⁷ Yesu ní gwá soee à m̀è: Gb̄ēnaz̄ina a f̄s̄o, ama Lua a f̄s̄o wá b̄o, asa Lua ap̄ii gb̄āa v̄le.

²⁸ Ɔ Piie òè: Wápiò s̄s̄ be? Wa p̄pii tò wa b̄o tenzie. ²⁹ Yesu m̀è: Siana mále oé, gb́é p̄s a be tò we ge a v̄io ge a d̄aunaò ge a da ge a mae ge a n̄eò ge a bua ma yáí ní ma baona yáò, ³⁰ ade a ea beò ní v̄io ní d̄aunaò ní òeò ní buaò e lee basoò d̄uniāe bee guu ní íadamao lo, à àizāna e d̄uniāe p̄s a m̄o guu. ³¹ Dasi p̄s d̄aaaò ḡs̄o z̄á mé dasi p̄s té z̄áò ḡs̄o d̄aaa.

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa (Mat 20.17-19, Luk 18.31-34)

³² Aa èa dàzeu, aale gé Yelusaleù. Yesu d̄aaa a íwaone, 5 yápi b̀ò ní sae, mé v̄ia gb́é p̄s té aà kp̄eò k̄ù. Ɔ Yesu líl̄e ní a íwa gb̄ēn̄ k̄ueplaò, à èa yá p̄s a su a le òné lo ³³ à m̀è: A ma! W̄al̄e gé Yelusaleùe. Wa Gb̄ēnaz̄in̄ Né kp̄a sa'onkiaò ní M̄ozi ikoyādan̄edeowa, aai yādaaàla, aai aà kpa luayāð̄nsaib̄wa aa aà de. ³⁴ Aa aà ke p̄o p̄o, aa lé'ikakawá, aa aà gb̄e ní fl̄aalao, aai aà de, a ḡoò àaòde z̄í i vu.

Zaaki ní Zaao wabik̄ea (Mat 20.20-28)

§ 9:48 Isa 66.24 * 9:49 Lev 2.13 * 10:4 Iko 24.1-4 † 10:6 Daa 1.27 ‡ 10:8 Daa 2.24 § 10:19 B̄aa 20.12-16

³⁵ Ɔ Zebedee néƆ Zaaki ní Zāao sò Yesuzi aa òè: Metulu, wá ye ñ yá pò wále a wabikema kewē. ³⁶ Ɔ à ní lá à m̀è: Bó á ye mà kéí? ³⁷ Aa wèwà aa m̀è: Wá zé wà zòlennò ní kpala guu, gbèdo n ɔplaai, gbèdo zeei. ³⁸ Yesu òné: A yá pò ále a wabikema d̄so. Taasi keeona pò má a imi, á f̄s mia? Ga pò má siu, á f̄s siua? ³⁹ Aa wèwà aa m̀è: Wá f̄s. Ɔ Yesu òné: I pò má mi, á mi, mé ga pò má siu, á siu, ⁴⁰ ama zòlea ma ɔplaai ge zeeiá ma yá no. Gb́é pò Lua k̀ek̀eǹé pòe.

⁴¹ Ké iwa gb̀eɔn kwi k̄niɔ yápi mà, an pò pà Zaaki ní Zāaozi. ⁴² Ɔ Yesu ní k̄aaa a òné: A d̄s ké gb́é pò wále ñ gwa bùsu gb̀eɔz̄ɔɔ ù ì gb̄aable ní gb̀eɔwae. Maa gb̄aade ì kiblemá l̄. ⁴³ Ama a deán̄o máao. A guu gb́é pò ye ḡs gb̀eɔz̄ɔɔ ù, aa ke á d̄nlede ù. ⁴⁴ Maae l̄ gb́é pò ye ḡs á d̄oana ù, aa ke ɔpií zòblena ù.* ⁴⁵ Asa Gb̀enaz̄n Né i m̄o wà d̄nlekee yáio, à m̀ò d̄nlekei gb̀eɔne, i gi a wēni k̀é à e gb̀eɔ bo dasi yáí.

Via baakena gbágbáa
(Mat 20.29-34, Luk 18.35-43)

⁴⁶ Aa kà Yeliko. Lá Yesu lé b̄o we ní a iwaɔ ní bílao, via baakena Time né Baatime z̄leá zé le. ⁴⁷ Ké a mà Yesu Nazalet̄i mé lé ḡe, ̄s à nà lé gb̄aa zuawa à m̀è: Davidi Bui Yesu, ma wēnagwa! ⁴⁸ Ɔ dasile giè, aale m̄e aà n̄ile. Ɔ wà l̄ezua gb̄aa k̄áfi à m̀è: Davidi Bui, ma wēnagwa. ⁴⁹ Yesu z̄é à m̀è: A aà sísi. Ɔ wà v̄lapi sísi wa òè: S̄d̄ile fele. Ale n̄ sísi. ⁵⁰ Ɔ v̄lapi a zw̄aa wòlo à v̄l p̀èle à m̀ò Yesu k̄íi. ⁵¹ Ɔ Yesu aà lá à m̀è: Bó ní ye mà ken̄ei? V̄lapi wèwà à m̀è: Dii, má ye mào gu'ee. ⁵² Ɔ Yesu òè: Gé, ma náai pò ní k̀è mé n gbágbá. Weḡɔɔ à gu'è, ̄s à b̀ò teaazi.

11

Gbaakpaa Yesuzi Yelusalei
(Mat 21.1-11, Luk 19.28-40, Zaa 12.12-19)

¹ Ké aa k̄aik̄ù ní Yelusaleu, aa kà Befaze ní Betani pò kú Kùkpe s̄is̄ip̄oleuo. Ɔ Yesu a iwaɔ gb̀eɔn pla z̄í a òné: A gé w̄éle pò k̄ále wá ae kee guu. Tó a ḡe ḡɔɔ, á z̄aa'ín b̄o b̄e d̄o we, gb̀eɔe ì dikpe yāao. A polo suò. ³ Tó wá á lá, b̀ò ále ke wei, í m̄e Dii mé ye a m̄oaoi, a ea suò tia. ⁴ Ɔ aa ḡe wá z̄aa'ina è d̄o kpele ḡaae. Ké aale polo, ⁵ ̄s gb́é pò zea weɔ ní lá aa m̀è: Bó ále ke ní z̄aa'napio, ̄s ále poloi? ⁶ Aa wèmá lá Yesu ònéwa, ̄s wá ní tó we. ⁷ Aa s̄ù ní z̄aa'napio Yesue. Aa ní ulao kp̄ále z̄aa'napiwá, ̄s Yesu dikpe.* ⁸ Gb̀eɔ lé ní ulao kp̄ále zé guu, † gb̀eɔ lé lá z̄s s̄eɔ, aale kp̄ále l̄. ⁹ Gb́é pò d̄oaaa ní gb́é pò t̄é z̄áó lé wiile wále m̄e: Gb̄aa ke!

Báaad̄en gb́é pò lé m̀s ní Dii t̄ó ù. ‡
¹⁰ Lua báaada wá dezi Davidi kpala pò lé vugu.
Wá gb̄aakpaaazi à z̄s luawa.

¹¹ Ké Yesu kà Yelusaleu, à ḡe Lua ua, ̄s à wep̄à p̄opiila. Ké íat̄e ì ḡs bíla l̄o yáí ̄s à b̀ò ḡe Betani ní a iwa gb̀eɔn kueplaɔ.

Yesu kaad̄enli kaa ní ad kua Lua uao
(Mat 21.12-22, Luk 19.45-48, Zaa 2.13-22)

¹² Ké gu d̄ò, aa b̀ò Betani, ̄s n̄oana lé Yesu de. ¹³ A kaad̄enli è k̄aaa, a lá p̄ae. A ḡe gwai tó a né mà. Ké à kà we, ì p̄oe eo, sema a lá, asa a maḡɔɔ ì ka yāao. ¹⁴ Ɔ a ò lipic: Gb̀eɔ a n̄ né ble bau l̄o. Aà iwaɔ yápi mà.

¹⁵ Ké aa kà Yelusaleu, Yesu ḡe Lua ua, ̄s à laayianaɔ ní laalunaɔ yá ní b̀óle, à ɔl̄eukpakenaɔ táab̄un̄uɔ ní felenyianaɔ k̄ilao fuangba. ¹⁶ I wei gb̀eɔ a aso s̄è à b̀ò ní Lua uao. ¹⁷ Ɔ à yad̄a gb̀eɔne à m̀è: A k̄eá Lua taalau à m̀è: Ma kp̄é a de ma s̄is̄ikpe ù bui piie. § Ap̄i s̄s á k̀è gb̀eɔblenaɔ t̄o ù.* ¹⁸ Sa'onkiaɔ ní M̄ozi ikoyad̄anedeɔ yápi mà, ̄s aale z̄ew̄eɔle wá aà de. Aale víakeè, asa aà yadaané ì di bílawa piie. ¹⁹ Ké oosi k̀è, ̄s Yesu ní a iwaɔ b̀òle w̄éleu.

²⁰ Ké gu d̄ò aa be z̄éu, ̄s aa kaad̄enlipi è, à giiḡaga e a z̄inau. ²¹ Ké a yá d̄ò Piegu, ̄s a ò Yesue: Dii, kaad̄enli pò ní kà gwae, à giiḡaga. ²² Yesu òné: Aɔ Lua náai v̄l. ²³ Siana mále oé, tó gb́é ò s̄is̄le beee aà fele az̄la z̄o ísiau, tó ì seake a n̄òse guuo, tó a a náai v̄l k̀é yá pò a òpi a ke, a kee. ²⁴ Bee yáí mále oé, tó ále lousisi, yá pò a a wabik̄é pií, à dile á è k̀ò, í e. ²⁵ Tó a fele ále lousisi, tó á íkua ní gb̀eɔ, à s̄uuk̄eaán̄o, á Mae pò kú musu ì s̄uuk̄eán̄o ní á táaeɔ s̄s. ²⁶ Tó ì s̄uuk̄e ní gb̀eɔ, á Mae pò kú musu a s̄uuk̄eán̄o ní á táaeɔ s̄so.

Yesu laa a ikoi
(Mat 21.23-27, Luk 20.1-8)

* 10:44 Maa 9.35 * 11:7 Zkl 9.9 † 11:8 2Kia 9.13 ‡ 11:9 Sou 118.25-26 § 11:17 Isa 56.7 * 11:17 Zel 7.11

27 ɔ aa kà Yelusaleũ. Lá Yesu lé bebe Lua ua, sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyádanedeɔ ní gbēzɔɔ s̄saazi 28 aa aà là aa mè: Iko kpele níle yápiɔ keɔi? Déme n gba yápi kea zéi? 29 Yesu wèma à mè: Má yá mēndoe gbēawá. A wea, mí iko pɔ mále yápiɔ keɔ oé sa. 30 A omē. Zaa gbēɔ da'ileka† b̀̀ Lua kíi yá, ge gbēnazína kíie? 31 ɔ aa lekpaáí aa mè: Tó wa mè Lua kíie, a me b́yáí wi Zaa yá sio nie. 32 Tó wa mè gbēnazína kíie s̄s, too. Aa bíla vía ví, asa gbépii Zaa ánbike síe. 33 ɔ aa wè Yesuwa: Wá d̄so. ɔ Yesu òné: Mapi s̄s má iko pɔ mále yápiɔ keɔ oéo.

12

Vēebu zikenaɔ

(Mat 21.33-46, Luk 20.9-18)

1 ɔ Yesu f̄lele yalēēũné à mè: Gbēe mé vēebu ví, à kaa líai, à eyò vēēf̄k̄lí ũ à gbadá,* 5 à búpi ná zikenaɔne ní ɔz̄í, 5 à f̄lele ní táo. 2 Ké vēēkɔz̄ɔz̄ɔgɔɔ kà, 5 à a íwae z̄í zikēnapíɔwa, aà a vēēpi aseá simáe. 3 ɔ zikēnapíɔ aà kù wa gbè wa gbàe ɔgii. 4 ɔ à èa íwa pále z̄í má. ɔ aa gbé bee mí f̄s̄ aa widawá. 5 A èa a pále z̄í lɔ, 5 aa gbé bee dè. Maa à gbēpáleɔ z̄í dasi, aa ní gbēeɔ gbè, aa ní gbēeɔ dè. 6 Budepi né mēndona mé ḡs̄è sa, 5 à aà z̄í gbēz̄á à mè: Aa ma né yáda. 7 ɔ zikēnapíɔ òk̄s̄e aa mè: Túbiblenan kee. A to wá aà de, bú i ḡw̄w̄ē. 8 ɔ aa aà kù wa dè, wá aà ge s̄e wa zù kaa kpe. 9 Tòo, kpelewa budepi a ke sai? A ge zikēnapíɔ d̄ede, i búpi kpa gbēpáleɔwae. 10 I Lua yáe bee kyokeo lé? Wá mè:

Gbe p̄s̄ ēbonaɔ p̄akp̄ai

mé ḡs̄ gbēɔ mide ũ.

11 Dii mé bee kè,

5 à kèw̄ēē yāb̄onsae ũ.†

12 ɔ aa zew̄ele wá aà kú, asa aa d̄s̄ ní yáí à yápi lèēũi. N beeo aa víakè bílae, 5 aa aà tò we aa tà.

Yesu lousisin gbēz̄ɔɔ fua

(Mat 22.15-46, Luk 20.19-47)

13 ɔ wá Falisíeɔ ní Elodi kpala zenkp̄eɔdeɔ z̄í Yesuwa ònk̄eìè à yá'oa guu. 14 Ké aa kà, 5 aa òè: Metulu, wá d̄s̄ ké gbé náaiden n ũ. Nili yási ní gbéo ublembeke yáio, asa nili gbēe wegwao. Lua zé ni ònè wásawasa. A zeví wá w̄é'5a kpá Sezaawaa, ge a zeví? Wá kpa yá, ge wásu kpa? 15 Yesu ní m̄ɔafilí d̄s̄, 5 a òné: B́yáí ále filifilimbakpameí? A ɔapi do d̄omee má gwa. 16 Ké aa d̄è, 5 à ní lá à mè: Dé mí ní aà t̄son lai? Aa wèwá aa mè: Sezaa p̄s̄e. 17 ɔ Yesu òné: A Sezaa dee p̄s̄ kpawá, í Lua p̄s̄ kpawá. Aa yá b̀̀ ní sae.

18 ɔ Saduse p̄s̄ aal geɔ vua ēboeɔ m̀̀ Yesu lè aa aà là aa mè: 19 Metulu, M̄ɔizi òw̄ēē a lá guu à mè, tò gbé víi gá à a nɔ tò nésai, aà dáuna gyaapi da'uak̄e à a víi ḡēē keɔ.† 20 Maae, víi ní dáunaɔ ku gbēn s̄opla. Woo n̄s̄è, 5 à aà tò we nésai. 21 Se aà da'uak̄e, 5 à gá à n̄opi tò we lɔ nésai. ɔ Bío kè maa lɔ 22 e à gè ká an s̄opladewa. Ampii aa aà tò nésai. Ampii gbea 5 n̄opi gá. 23 Geɔ vuḡɔz̄í an d̄eme aɔ n̄opi víi? Asa an gbēn s̄opla nípii aa aà d̄s̄ n̄ ũe. 24 Yesu wèma à mè: A Lua yá ní a gbáao d̄s̄ai yáí a s̄ásáio ló? 25 Tó geɔ vù, aa n̄s̄eɔ, aa z̄ákeɔ, aao ku lán malaikaɔ kua luabewae. 26 Ké geɔ b̄ɔ gau s̄s be, i M̄ɔizi lá kyoke gua p̄s̄ à káele yá'òuo lé? Lua òè à mè ámeaa Ablahaũ ní Izaakio ní Yak̄obuo Lua.‡ 27 Luaa geɔ Lua no, gbé b̄ééɔ p̄s̄e. A s̄ásá à kè zài.

28 M̄ɔizi ikoyádanedeɔ ku we, à lekpaapi má. Ké a è Yesu yámaa wèma, 5 à s̄saazi à aà là à mè: Ikoyá kpele mé d̄er̄lai? 29 Yesu wèwá à mè: A miden ke: A ma, Isaiiũ. Dii wá Lua mé Dii mēndona ũ. 30 Aɔ ye Dii á Luazi ní n̄semēndoo teasisai á gbáa pua léu, á s̄s iɔ kuwá.*

31 A plaaden ke: Aɔ ye á gbédeezí lá áz̄ia wēniwa.† Ikoyāe de beelao. 32 ɔ yádanedeɔ òè: Yámaae, Metulu. N síana'ò, n mè Lua mēndoe, a plaade kuo, sema aapi.‡ 33 Yea Luazi ní n̄semēndoo ní n òn̄o píi n gbáa pua léu ní yea n gbédeezí lá nz̄ia wēniwao de sa p̄s̄ wí a p̄s̄ káteu à t̄ékũ ní sa'oa bui píiola.§ 34 Ké Yesu è à yāwèwa ní laaio, a òè: Gēa kpala p̄s̄ b̀̀ Lua kíiũ z̄ann̄o. Bee kpe gbēe i we yāe láwá lɔ.

35 Yesu èa lé yáadané Lua ua, 5 à gbéɔ lá à mè: B́yáí M̄ɔizi ikoyádanedeɔ i o Mesiiá Davidi buieí? 36 Ké Lua Nisína d̄ede Davidiwa à mè:

Dii ò ma Diiē aà z̄l̄e a ɔplaii

e aɔ aà íb̄eɔ kálee à gbá zíc.*

† 11:30 Maa 1.4-5 * 12:1 Isa 5.1-2 † 12:11 Sou 118.22-23 † 12:19 Iko 25.5 § 12:26 B̄sa 3.6 * 12:30 Iko 6.4-5 † 12:31 Lev 19.18 † 12:32 Iko 4.35 § 12:33 Oze 6.6 * 12:36 Sou 110.1

37 Lá Davidi aà sísi Dii màa, kpelewa aɔ de aà bui ũ lɔi? Ǿ bíla lé aà yáma rí pɔnao.

38 Aà yádaané guu à mè: A laaika Mɔizi ikoyádanedeɔzi. Aaɔ ye bebea rí uladao daa wàɔ fɔkpakpamá gáae. 39 Aaɔ weele zɔle lousisikpe zɔlekti maao guu rí bleble zɔlekti maao. 40 Aaɔ lou gbàa sísi gbéwé wé yáí, ɔ aai gyaaɔ kpé siomá. An íadama pásí aɔ deŕíla.

Gyaa taaside gbadaa
(Luk 21.1-4)

41 Ǿ Yesu zɔle Lua ua ɔsikpagolo ae, àle gbéwé gwa, lá aale ɔa dau. Ǿde saɔ lé ɔ zɔɔ dau. 42 Ǿ gyaa taaside mɔ tanga dàu mèn pla, i ka dalao. 43 Ǿ Yesu a íwaɔ kàaa a òné: Slana mále oé, gyaa taasidepi ɔa dà kpagolo guu de gbépiila. 44 Asa ɔ dia ɔ aa dà wà kàu nípii. Nɔɔpi sɔ, aa taasideke guu pɔ pɔ a ví à pɔbleɔ ɔ a dàu we pii.

13

Yelusaleu dúuzɔa rí dúnialaagɔɔ seela
(Mat 24.1-22, Luk 21.5-24)

1 Ké Yesu lé bɔ Lua ua, aà íwae òè: Mɛtulu, gwa lá wà kpé maao dɔ rí gbé kefeŕnaeɔ taaɔ. 2 Ǿ Yesu òè: N kpé zɔɔpi è píia? Gbée a gɔ dikɔa weo, wa a dúuzɔ píie.

3 Yesu zɔle Lua Kùkpe síspɔleu, aà ae dɔa Lua uawa. Píee rí Zaakio rí Záao rí Andeleo mé kuaano rítèe, ɔ aa aà lá aa mè: 4 Owèe, bee a ke bɔe ní? Bóme aɔ de apii keɔɔ seela úi? 5 Ǿ Yesu òné: A laaika, ásu to wà á sásáɔ. 6 Gbéwé mɔ rí ma tɔo dasi, aa mè Mesiin rí ũ, aai gbéwé sásá dasi. 7 Tó a zíkakɔfi mà ge a bao, ásu bílikɔo. Sema bee ke, áma dúnia láaan we gíao. 8 Bui rí buio aa fele rí kɔo, máae lɔ búsu rí búsuo. Tɔɔle a lualua gueɔ mé nɔana aɔ ku. Yápi aɔ de lán nɔwáwá daaleawaɔ.

9 Aɔ kú rí laaio. Wa á kúkú wà yákpalekeáno, wi á gbé lousisikpeɔ guu. Aɔ zea búsu gbáadeɔ rí kíaɔ ae ma yáí, lɔ dené ma seeladeɔ ũ. 10 Sema wà baonakpa bui píie gla. 11 Tó wà gèáno yákpaleu, ásu dɔaa bílike yá pɔ ásu owao. A yá pɔ Lua a sóso káé á léu gɔɔbeezi o, asa i ke áme á yá'oo, Lua Níslinae. 12 Víi rí dáunaɔ kɔ kpámá dea yáí. Maa maeɔ rí néɔ kpámá. Néɔ bɔ rí de: rí rí daɔ kpe wà rí de. 13 Gbépii a zaágu ma yáí. Gbé pɔ menafɔ e a léwa, ade mé a bɔ.

14 Tó a tɔe gudena* è gu pɔ de àɔ kuuo, (kyokena yápi da), gbé pɔ kú Yudeɔ bàale mipè sístɔwa. 15 Gbé pɔ kú a kpé musu su pila gè kpéu a pɔe séio. 16 Gbé pɔ kpé bua su ea be a ula séio. 17 Waiyoo neadeɔ rí nɔsindeɔ gɔɔ beezi. 18 A wabike ké yápiɔ su á le buzieo, 19 asa wétɔa pɔ aɔ ku gɔɔpi aɔ zɔɔe.† Za gɔɔ pɔ Lua dúnia kè e gbá a taa i keo, mé a ke bau lɔo. 20 Tó Dii i gɔɔpi laoo, dɔ gbée a bɔo. A gɔɔpi lɔo a gbé pɔ á rí séo yáíe.

Gbénazín Né mɔa
(Mat 24.23-44, Luk 21.25-38)

21 Gɔɔ bee tó wà su òé Mesii gwa ke, ge Mesii ku le, ásu sio. 22 Asa Mesii egenaɔ rí ánabi egenaɔ mɔ dabudabuɔ rí yáɔnsaeɔ ke, ké baa gbé pɔ Lua rí séo aa rí sásáɔ, tó a zé kú. 23 Aɔ kú rí laaio, ma yápii lezàwá za káauɔ.

24 Gɔɔ bee wétɔapi gbea laté a siakú, mɔvua a ikeo, 25 saanaɔ wolo luawa, pɔ pɔ kú luawapiɔ zà rí pékiwa.‡ 26 Wi Gbénazín Né mɔa e luabepuanau rí gbáa zɔɔo rí gawio,§ 27 i a malaika zí aa gbé pɔ Lua rí séo káaa za dúnia gola síiɔ guu, za dúnia léla rí a léleo.

28 A yá pɔ kaadenli lé daé ma. Tó a gɔnaɔ busekú mé a lá lé pae, ɔ i dɔ guantɔna káikú. 29 Maae lɔ, tó á è yápiɔ lé ke, àɔ dɔ ké aà mɔa káikúe, a ku kpele. 30 Slana mále oé gɔɔbeedeɔ gèle yápiɔ pii kesaiɔ. 31 Luabe rí tɔleɔ a gèle, áma ma yáɔ gèlea vío. 32 Gbée a gɔɔ ge a zaa dɔo, baa malaika pɔ aa ku luabeɔ ge Lua Né, sema Mae Lua.

33 Aɔ kú rí laaio à itèke, asa á dɔ zí pɔ gɔɔpi a kao. 34 A de lán gbé pɔ lé gé wéleuwaɔ. A a be tó a zíkɔnaeɔ baade rí a zlo, ɔ a ò a gudɔanae aà itèke. 35 Apio sɔ á uabele sugɔɔ dɔo, oosin nò, weɔdon nò, kò ɔɔlan nò, gufenen nò. Ayámeto à itèke, 36 ké asu su kándo, i á lé ále i'oo yáí. 37 Yá pɔ mále oé, mále o gbépiiɔe, à itèke.

14

Tulalekaa Yesu miwa
(Mat 26.1-16, Zaa 12.1-8)

* 13:14 Dan 9.27, 11.31, 12.11 † 13:19 Dan 12.1 ‡ 13:25 Isa 13.10, 34.4, Yoɔ 3.4 § 13:26 Dan 7.13

1 Gēamusu* dikpe ní Káaso dikpeo gò gɔɔ pla, ɔ sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyádanedeɔ lé zeweele wá gbéɔ zámake wà e Yesu kú wá de. 2 Asa aa mè: Wásu wá aà kú dikpeɔɔzlo, ké wasu fele ní zɔaoo yáí.

3 Gɔɔ pɔ Yesu kú Simɔɔ Kusude be Betani, ále poble, ɔ nɔe sɔ̀aazi a tulale bui maa ɔde loona kú. ɔ à loonapi waa è à tulalepi ká Yesu miwa. 4 Gb̄eɔ ku we, yápi ðmá, ɔ aa mè: Bóyáí à tulalepi pákèi máai? 5 Tulale pɔ a ɔa de ánuusu ɔwaté ɔaa do ní basoɔo, dɔ yáa wa yia wá a ɔa kpá taasideɔwa. ɔ aa zɔadɔwá. 6 ɔ Yesu mè: A aà to we. Bóyáí ále íadaiwáí? A yámaakèmeee. 7 Taasideɔ kúánɔ gɔɔpiie.† Gɔɔ pɔ á yei, á fɔ na kené, áma máo kúánɔ gɔɔpiio. 8 A kè a gbáa léue, à d̀aa tulale ká ma mewá ma ge kpelaa yáie. 9 Siana mále oé, gu pɔ wále ma baokpau dúnia guu pii, wá yá pɔ nɔepi kè o aà yá d̀aangu yáí.

10 Bee gb̄ea Yudasi Isalioti pɔ de gb̄eɔn kueplaɔ gb̄edo ũ gè sa'onkiaɔ kúí Yesu kpaamá yáí. 11 Ké aa aà yámá, an pɔ kèna, ɔ aa legb̄èè wa ɔa kpawá. ɔ ále zeweele à Yesu kpámá.

Gēamusu blɛblea

(Mat 26.17-35, Luk 22.7-34, Zaa 13.21-38, 1Kln 11.23-25)

12 Káaso dikpeɔɔ séia zí, gɔɔ pɔ wí Gēamusu sá kólókpa, Yesu íwaɔ òè: Má ní ye wá ge Gēamusu blɛ sɔukeunéi? 13 Yesu a íwaɔ gb̄eɔn pla zí a òné: A gé wéledau. A kpaau ní gb̄eɔ í sea lo guu. A teaazi 14 e ua pɔ a ḡeu, í o uabelee, Metulu mè má á pilauí, gua pɔ á Gēamusu blɛ bleu ní a íwaɔ? 15 A kpɛdiakɔa kpɛa zɔɔ musu pɔ wa kèkè ɔlé, í sɔukewéé we. 16 Ké íwapio d̀azeu, ɔ aa ká wélepi guu, aa è lá a ònéwa. ɔ aa Gēamusu blɛ sɔukè we.

17 Ké oosi kè, Yesu ká we ní a íwa gb̄eɔn kueplaɔ. 18 Ké aa z̀lé lé poble, ɔ Yesu mè: Siana mále oé, á gb̄é pɔ wále poble sánuu do a ma kpámá.† 19 An pɔ yá, ɔ aale lá la dodo: Asa mámeo yó? 20 ɔ a òné: A gb̄eɔn kueplaɔ doe, wále ɔkáaa ta doú. 21 Gb̄enazín Né a ta lá wá a yá'ò taalauwa, ɔ áma waiyoo gb̄é pɔ a Gb̄enazín Né kpámápi. A maa wá ade í yáao.

22 Ké aale poble, Yesu káa sè à báaadàu, ɔ a è'e kpámá à mè: A sí, beea ma mee. 23 ɔ à imibo sè à Lua sáaukpá a kpámá, ɔ aa mí nípii. 24 ɔ a òné: Beeá ma aue, Lua bàa kua ní gb̄é dasiɔ au* pɔ a b̀ae. 25 Siana mále oé, má véebe'i mí loo e kpala pɔ b̀b̀ Lua kúí b̀o gupuau, ɔ má a dafu mí. 26 Ké aa lesi aa láa, ɔ aa b̀lè gè Kùkpe sístipoleu.

27 ɔ Yesu òné: Apíi á ma to we, asa a k̄ea láu Lua mè: Má sádána lé, sáɔ í fáaa.† 28 N beeo ma vua gb̄ea má d̀aaé Galíle. 29 ɔ Píeé òè: Baa tó wa n to we pii, má n to weo. 30 ɔ Yesu òè: Siana mále one, gwáasínaa e ko àò gé lé ḡen pla zui, níyó lelekpamazi ḡen áaɔ. 31 ɔ Píeé legb̄è à mè máúmaúe: Baa tó má su mále ganno, má lelektanzi baou. ɔ aa ò máa s̄o nípii.

Yesu wabika GeSemani

(Mat 26.36-46, Luk 22.39-46)

32 Ké aa ká gu pɔ wí me GeSemani, ɔ Yesu ò a íwaɔne: A z̀lé la e máo wabike. 33 ɔ à Píeé ní Zaakio ní Záao sè ḡéfnɔ. Iwáa ká aà pɔa, tòlobi z̀uaagu, 34 ɔ a òné: Pɔsia ma kú gb̄aa e ma ka gaa. A ze la à itèke. 35 Ké à gè ae yoo, ɔ à wùle a gb̄eue à wabikè, tó a zé kú, gɔɔpi géala. 36 A mè: Baa, ma Mae, ní yá pii zé ví. To taasi keeɔnapí d̀mazí, áma ma p̄eá no, sema n pɔ. 37 Ké à èa sù a gb̄eɔn áaɔpi kúí, a è aale í'o. ɔ a ò Píeé: Simɔɔ, níle í'o yá? Ní fɔ n itèkè baa yooɔa? 38 A itèke à wabike, ké ásu fu ýawao yáí. Nisna yei, áma me buse. 39 A èa gè wabikei, ɔ à yá doupi ò b̀. 40 Ké à èa sù, a è aale í'o, asa an wé gbiakùle. ɔ aai d̀s lá wa oè. 41 Aà éa sua ḡen áaɔde a òné: Ale í'o ále kámabo e tiaa? Bee mò. Gɔɔ ká sa. A gwa, wále Gb̄enazín Né kpá duunkenaɔwa. 42 A fele wá gé. Gb̄é pɔ lé ma kpámá lé mó kee.

Yesu kua

(Mat 26.47-56, Luk 22.47-53, Zaa 18.3-12)

43 Ké Yesu lé yápi o ḡɔɔ, ɔ aa íwapio gb̄edo Yudasi ká ní bíla pɔ b̀ò sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyádanedeɔ ní gb̄ezɔɔ kúí. Aa f̄enda kúá ní gɔɔ. 44 B̀onkpɛdepi s̄s à d̀aa seela òné à mè gb̄é pɔ a su lepèwá, aapin we. Aa aà kú gb̄aa aa taò. 45 Ké à ká we, ɔ à t́aa'ò Yesuwa ḡɔɔ, a òè: Metulu! ɔ à lepèwá. 46 ɔ wá ɔp̄elèwá wá aà kú ḡíúḡíú. 47 Zā guu gb̄ee a f̄enda wò à sa'onkia zikenaè lèò à aà swá gò. 48 ɔ Yesu òné: Kpáí weliwen ma ũ, ɔ a mɔ ma kúí ní f̄enda ní gɔɔa? 49 Má kúánɔ Lua ua lá gu lé do, miɔ yádaé, i ma kúo. Ama bee kè ké yá pɔ k̄ea Luayátaalau e ke yáie.† 50 ɔ aa íwaɔ báalè pii aa aà tò we.

51 Éwaasoe teaazi, aà zwáa kuaaála p̄eyesai. Ké wá aà kù, 52 ɔ à a zwáa t̀oné we, à báalè puizi.

* 14:1 B̄a 12.1-11 † 14:7 Iko 15.11 ‡ 14:18 Sou 41.10 § 14:21 Sou 22.1-19, Isa 53.1-12 * 14:24 B̄a 24.8 † 14:27 Zkl 13.7 ‡ 14:49 Isa 53.8

Piɛɛ lelekpaa Yesuzi

(Mat 26.57-75, Luk 22.54-71, Zaa 18.12-27)

⁵³ Ɔ wà gè ní Yesuo sa'onkia be. Sa'onkia: ní gbɛzɔɔ ní Moizi ikoyádanedɛɔ káaaa we nípii.

⁵⁴ Piɛɛ tɛ ní kpe káaa e à gè gè sa'onkia be'ua. A zɔ̀le we, àle tɛkpakpa ní dɔai sánu. ⁵⁵ Sa'onkia ní Yuda yákpalekenaɔ pii lé yá weɛle wà dɔ Yesuwa wà e wà aà de, 5 aai eo. ⁵⁶ Wà yáɔ̀dɔ̀wà dasi, áma an yáe i kɔseo. ⁵⁷ Ɔ gbɛɔ̀ fɛle yáɔ̀wà lɔ aa mè: ⁵⁸ Wá mà dee mè á Lua kpé pɔ̀ gbɛnazina dɔ̀ wí, i a pále pɔ̀ gbɛnazina i dɔ̀ dɔ̀ gɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀. ⁵⁹ Baa ní beeo an lé i ke doũo. ⁶⁰ Ɔ sa'onkia fɛle zè zà guu à Yesu là à mè: Nyɔ̀ yáe zásioa? Yá pɔ̀ wàle dɔ̀dɔ̀mapio dea ni? ⁶¹ Yesu níle kpé, i yáe wewào, 5 sa'onkiapi ɛa aà là à mè: Mmɛ ní Lua báaade Né Mɛsii úa? ⁶² Ɔ Yesu mè: Mámɛ má aà ú. A Gbɛnazín Né e zɔ̀le Gbáapiide ɔ̀plaa, § mé á aà mɔa e luabɛpuanau.* ⁶³ Ɔ sa'onkiapi a ulao ga kè à mè: E'e, wá bàa kú ní seelade be? ⁶⁴ A mà lá à dɔ̀e ní Luao weó? Kpelewa a zeó? Ɔ aa yá diè nípii aa mè wà aà de. † ⁶⁵ Ɔ wà fɛle lé lé'ikakawá. ‡ Ɔ wà pɔ̀kùè aa wéwa, wàle aa lele ní ɔ̀kũo, wàle oè: Anabikeke, ní gbé pɔ̀ n le o. Ɔ dɔai aà kú aa aà sánkeke.

⁶⁶ Piɛɛ ku zɛle ua, 5 sa'onkia be nɔe zíkɛnaɔ do mɔ̀ we. ⁶⁷ Ké à Piɛɛ è, àle tɛkpakpa, 5 à aà gwá soee, a oè: Mpi sɔ̀, i sánu ní Yesu Nazaletipioe. ⁶⁸ Ɔ à lelekpá à mè: Má dɔo, mi ma lá ríle oo. Ɔ à fɛle gè gɔu guu. ⁶⁹ Nɔɛpi ɛa aà è we, 5 a ò gbé pɔ̀ zea weɔne à mè: Gɔɛpiá an gbédoo. ⁷⁰ Ɔ Piɛɛ lelekpá lɔ. Ké à kè sàa yɔɔ, gbé pɔ̀ zea weɔ ò Piɛɛ: Slanae an gbédon n ú, asa Galile gbén n ú. ⁷¹ Piɛɛ väikpáai ní azíao, 5 à mè: Má sí ní Luao, má gbé pɔ̀ ále aà yá'opi dɔo. ⁷² Wegɔ̀ 5 ko lé gɛn plaade zù, 5 yá pɔ̀ Yesu ò dɔ̀ Piɛɛgu, ké à mè e ko àò gé lé gɛn plaade zui, a lelekpaa zi gɛn áaɔ. Ɔ à ná ɔ̀ɔ̀lɔwa.

15

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Mat 27.11-31, Luk 23.1-25, Zaa 18.28-19.16)

¹ Ké gu dɔ̀ gɔ̀ sa'onkia ní gbɛzɔɔ ní Moizi ikoyádanedɛɔ ní gbáadeɔ pii lekpaai, 5 aa Yesu ye aa gè aà kpá Pilatiwa. ² Ɔ Pilati aà là à mè: Yudaɔ kían n úa? Yesu wèwà à mè: N òn we. ³ Sa'onkia lé yáɔ̀dɔ̀wà, ⁴ 5 Pilati ɛa aà là à mè: Nyɔ̀ yáe ooa? Yá pɔ̀ wàle dɔ̀dɔ̀ma ma fá! ⁵ Ké Yesu i yáe zásimáo, 5 aà yá bɔ̀ Pilati sae.

⁶ Gɛamusu dikpegɔ̀zi Pilati í dakpeunaɔ do pɔ̀ wa yei kéné. ⁷ Bùsudena pɔ̀ aa bɔ̀ gbáadeɔ kpe aa gbédɔ̀ ku kpéu. An gbédoo tón Balaba. ⁸ Ɔ bíla sɔ̀ Pilatizi aa wabikèwà aà ke lá í kénéwa. ⁹ Ɔ Pilati ní lá à mè: A ye mà Yudaɔ kía kèé yá? ¹⁰ Asa a dɔ̀ sáasá ké sa'onkia wɔ̀dɔ̀ Yesu yáí 5 aa aà kpáíwa. ¹¹ Ɔ sa'onkia tekpá bílagu, 5 aa òè aà Balaba kéné. ¹² Ɔ Pilati ní lá à mè: Kpelewa á ye mà ke ní gbé pɔ̀ wí me Yudaɔ kíaoi? ¹³ Ɔ aa ɛa wiilè: N aà páliwa! ¹⁴ Ɔ Pilati ní lá à mè: Bɔ̀yáii? Vái kpele a kái? Ɔ an wíle a káfi aa mè: N aà páliwa! ¹⁵ Pilati ye yá pɔ̀ a kángu ke, 5 à Balaba kéné. A Yesu kpá sosaɔwa aa aà gbɛ ní flaalao, aai aà páliwa.

¹⁶ Ɔ sosapiɔ̀ gɛaàno búsu gbáadeɔ be'ua, aa ní gáli káaa pii. ¹⁷ Aa gomusu tɛa dàè, 5 aa fùa tà ní leo aa kpáè. ¹⁸ Ɔ aale fɔkpakpawá aa mè: Yudaɔ kía fɔɔ! ¹⁹ Aale aà gbɛ a miwa ní feeo, aale lé'ikakawá, aale kúlekule aà ae, aale lémwá. ²⁰ Ké aa aà kè pɔ̀ɔ̀ɔ̀ aa làa, 5 aa gomusu tɛapi bɔ̀aála, aa aázla pɔ̀kasa dàè. Ɔ aa bɔ̀aàno, aale gé aà páliwa.

Yesu gaa

(Mat 27.32-56, Luk 23.26-49, Zaa 19.17-30)

²¹ Ké aale gé, gɔ̀e bɔ̀ sè oi, ále dɔ̀nzi, 5 aa teasidàè aa Yesu lipáakɔa diè. Gɔ̀epi tón Simɔ̀, Sileni búsu gbɛɛ, Alesánda ní Lufuo de'iae. ²² Ɔ aa gè ní Yesuo gu pɔ̀ wí me Gogota. (Bee mè mitɔ̀nagu.) ²³ Ɔ aa vɛe pɔ̀ wá líɔ̀ kàu dɔ̀è, áma i mio. ²⁴ Ké aa aà páliwa, 5 aa aà pɔ̀kasaɔ kpaaalè kále, aa tɛlepá a sea yá musu.* ²⁵ Aa aà páliwa íatɛ muuwáamigɔ̀e. ²⁶ Yá pɔ̀ wa dɔ̀wa 5 wa kè wa ná aà mia wà mè:

Yudaɔ Kía.

²⁷ Wá kpáiweliweɔ páliwa we lɔ gbɛɔn pla, ado aà ɔ̀plaa, ado zeei. ²⁸ Ɔ yá pɔ̀ kɛa láue bee pá wà mè: Wá aà gwá doú ní taaekɛnaɔ. †

²⁹ Gbé pɔ̀ lé gɛ weɔ lé ní midɛ, ‡ aale aà sɔ̀sɔ̀ aa mè: Ehé! Tò! N mè níyɔ̀ Lua kpé wí, ní ea dɔ̀ gɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ nolo? § ³⁰ N nziá suaba! Pila líwa mè! ³¹ Maa lɔ sa'onkia ní Moizi ikoyádanedɛɔ lé aà ke pɔ̀ɔ̀ɔ̀ aa mè: A gbɛpáleo suabà, áma a fɔ̀ à azía suabao. ³² Tó wá è Isailiɔ̀ kía pɔ̀ wí me Mesiipi pila líwa, wá aà náaike sa. Ɔ gbé pɔ̀ wá ní páliwa sánu lé aà sɔ̀sɔ̀ lɔ.

§ 14:62 Sou 110.1 * 14:62 Dan 7.13 † 14:64 Lev 24.16 ‡ 14:65 Isa 50.6 * 15:24 Sou 22.19 † 15:28 Isa 53.12 ‡ 15:29 Sou 22.8, 109.25 § 15:29 Maa 14.58

³³ Sea za latē minanguo e aua gè p̄l̄aò gu siakù b̄usupiu piie. ³⁴ Iatē'auapilaa ̄ Yesu wiilē gbáugbāu à mè: Eloi, Eloi, l̄ema sabatani! Bee b̄oòlè mè: Ma Lua, ma Lua, àkea n ma to wei? ³⁵ Ké gbé p̄ zea weeo yápi mà, ̄ aa mè: Ma we, àlè Elia sisie. ³⁶ ̄ gbēe bàalè gè sao z̄ò v̄ēe kùmawa,† a p̄e feea a d̄ò Yesuè à mè: A ze gl̄a wà gwa, tó Elia a m̄o àà p̄ila. ³⁷ Yesu wii gbāa lè, ̄ à gà. ³⁸ ̄ Lua kp̄e zwāa‡ p̄s daa luakuki aē p̄aa pla za musu e z̄ilè. ³⁹ Ké sosao gbēz̄o p̄s ze Yesu aē we aà gaa è màa à mè: Ḡōpiá Lua N̄ēē s̄iana. ⁴⁰ N̄oēo ku we l̄o, aalè gugwa k̄aaa. An guu Maliama Madeleni kuu r̄i Maliama p̄s de Yosefu r̄i Zaaki N̄énao da t̄o r̄i Salomeo. ⁴¹ Ḡoo p̄s Yesu ku Galile, aame aal̄o teaaz̄i w̄aò bl̄ekeè. N̄oē p̄al̄eo m̄baano Yelusaleu aa ku we l̄o dasi.

Yesu v̄ia
(Mat 27.57-61, Luk 23.50-56, Zaa 19.38-42)

⁴² As̄adazi oosi lé ke. Lá k̄amaboḡo ye daalei, ⁴³ Yosefu Alimate m̄ò. Gb̄é t̄odee Yuda gb̄aadeo guu, mé àlè kp̄ala p̄s a b̄o Lua k̄i dá. A s̄d̄ilè à gè Pilati k̄i, à Yesu gē wabikèwà. ⁴⁴ Ké Pilati mà Yesu gà k̄ò, à b̄ò aà sae. ̄ à sosao gbēz̄o s̄isi, à aà là tó Yesu gà k̄ò. ⁴⁵ Ké Pilati gbēz̄opi yāmà, ̄ à Yosefu gbà zé aà gēpi sé. ⁴⁶ Yosefu gè bàabaa l̄u, ̄ à gè à aà bùa à bàabaapi f̄iwà. A aà dà gb̄'e p̄s wà s̄ mia ū guu, ̄ à gb̄e gb̄'ne gbeembo tà ep̄ile. ⁴⁷ Maliama Madeleni r̄i Maliama Yosefu dao lé gwa, aa è gua p̄s wà Yesu gēpi d̄au.

16

Yesu b̄o a gau
(Mat 28.1-10, Luk 24.1-12, Zaa 20.1-10)

¹ K̄amaboḡoz̄i láaa iatē ḡēa kp̄eu Maliama Madeleni r̄i Maliama Zaaki dao r̄i Salomeo n̄isi ḡinana l̄u, ké wà gē ma Yesu m̄ewa. ² As̄anenz̄i k̄oòk̄o iatē bilea ̄ aa b̄ò gè miapi k̄i. ³ Aalè k̄o la z̄eu aalè me: Déme a gbēpi gbeembo à gow̄ēe mia'e léi? ⁴ Asa gbēpi gb̄'ne. Ké aa wes̄é, ̄ aa è wà gbēpi gbeembo k̄ò. ⁵ Ké aa gè mia'epi guu, ̄ aa è waasoe è z̄l̄ea oplaai oi, a ulatao pua daa. ̄ i w̄aa kà r̄i p̄o. ⁶ A òn̄é: Asu to iw̄aa kà á p̄oao. Yesu Nazaleti p̄s wà p̄aliwa àlè w̄eelo l̄ò? A v̄u. A gu p̄s wà aà dil̄eu èa? A ku lao. ⁷ A tá, í o aà iw̄aone r̄i Piēo, a d̄oan̄e Galile. Aa aà e we lá a òn̄éwa.* ⁸ Iw̄aa kà r̄i p̄o, aalè kpakpanaga, ̄ aa b̄l̄e miapiu r̄i bao. Aai ȳae o gb̄ēeo, ké v̄ia r̄i kú yái.

Yesu az̄ia opla a iw̄aone
(Mat 28.16-20, Luk 24.36-53, Zaa 20.11-23)

⁹ Ké Yesu b̄ò gau as̄anenz̄i guf̄ene, à az̄ia òl̄o Maliama Madeleni p̄s à t̄aa m̄en s̄opla ḡòèe k̄áau. ¹⁰ ̄ n̄oēpi gē ò aà gb̄é p̄s an p̄o yaa, aalè s̄oòoone. ¹¹ Ké aa mà Yesu v̄u, n̄oēpi aà è r̄i w̄éo, ̄ aai s̄io. ¹² Bee ḡea ḡoo p̄s an gb̄'on̄ plaò be zé guu, aalè gé w̄éleu, à az̄ia òl̄on̄é lán gb̄ep̄alewa. ¹³ Ké aa èa s̄u r̄i w̄élepio, aa ò gb̄é k̄in̄oone. N beeo aai r̄i yá s̄io. ¹⁴ Gbezá ̄ à az̄ia òl̄o a gb̄'on̄ kuedoone ḡoo p̄s aalè p̄ble. ̄ à z̄oad̄m̄á, ké an swá gb̄aa mé aai a náaik̄eo yái. Asa aai gb̄é p̄s aa aà è à v̄uò yá s̄io. ¹⁵ ̄ à òn̄é: A gé d̄únia guu p̄ii, í ma baokpa gb̄épiie. ¹⁶ Gb̄é p̄s s̄i mé à da'ilek̄e a b̄o. Gb̄é p̄s í s̄io s̄s, yá a z̄l̄ewà. ¹⁷ Gb̄é p̄s aa yápi s̄iò yākeon̄ ke: Aali táago r̄i ma t̄o, aali yāebui'o. ¹⁸ Tó aa ml̄é k̄u r̄i o ge tó aa kona í m̄i, a p̄e ken̄éo. Aali on̄a gyāeowa, aai aafia'e.

Yesu taa luabe
(Z̄tn 1.9-11)

¹⁹ Ké Dii Yesu ya'òné a l̄aa, ̄ Lua aà s̄è t̄àò musu, à z̄l̄e Luapi oplaai. ²⁰ ̄ à iw̄apio b̄ò gè waasokp̄a gup̄iiu. Dii z̄ik̄ér̄ino, ̄ an dabudabukeao yá p̄s aa ò s̄lanap̄liw̄an̄é.

* 15:34 Sou 22.1 † 15:36 Sou 69.22 ‡ 15:38 Baa 26.31-33 * 16:7 Maa 14.28

LUKU

Yá pɔ́ kú lée bee guuɔ

Luku Yesu baona lápi kè lá Maaku kèwae.

Záa da'ilena yá'oa guu, a ye gbéɔ sɔu àò maà wàò Yesu dá (3.1-20)

Yesu da'ilekea ní aà yáao (3.21-4.13).

Yesu zíkɛa Galile búsuu, gu pɔ́ à waasokèu ɔ́ à gyáeɔ gbàgbá (4.14-9.50).

Yesu wélgɛa bɔa za Galile e taa Yelusaleú (9.51-19.28). Luku yá pɔ́ Maaku i kéɔ kè dasi. A keeɔn ke: Sámali gbɛmaa yá, ɔde sɔu yá, né pɔ́ sàsá yá, ɔde ní Lazaaó yá.

Yá pɔ́ Yesu kè Yelusaleú (19.29-21.38).

Yesu taasikea ní aà gaao (22-23).

Lápi midekí (24) Yesu bɔ́ gau ɔ́ à bɔ́ mɔ́ a íwaeɔwa Emausi zéu e àò gɛ táí luabe.

Luku Yesu ní Záa Da'ilenaó ia yá bɔ́lekè glɛ (1-2). Wekí a ò lá malaika bɔ́ mɔ́ Yesu da Maliamawa ní Záa Da'ilena da Elizabetio, ní lá sádánaó ní saanyádónaó mɔ́ kùlɛ Yesueo, lá Maliama ní Zakalio Dii sáaukpá mé Simeɔ Lua Musude tɔbɔ́. Yá beeɔ guu Luku yá gbíaa ò kò a Yesu seeladekɛa guu: Yesu luake ní aà dɛa Isaili zalala úo ní lá aà mɔa dúnia guu de yázɔ́ ú gbépiieo. Luku bɔ́wɛe bɔ́ lá Lua ye nɔ́sedotúdeɔzi ní gbé pɔ́ wà pákpáñzi ní nɔ́e ní taasideɔ ní nibɔ́. Lua Nisína yá kú we bɔ́ ní pɔna pɔ́ Yesu baona í inéó ní Lua táasilɛao ní wabikeawáò.

Luku í Isailio felekaayá bɔ́lekewɛe wásawasae. Baona lée bee kyokea guu baade a fɔ́ gbépii Suabana yá dɔ́u.

¹ Gbéɔ ɔkpá yá pɔ́ kè wá guu dau siua lá guu zéze wa dasi, ² lá gbé pɔ́ aa de yápi seeladeɔ ní a baokpanaó ú za káaú òwɛɛwa. ³ Tiasa mapi sɔ́, lá ma weté yápiɔi dodo za a daaleawa, má è a maa má kène zéze, ma gbé beede Teofili, ⁴ ké ñ e ñ yá pɔ́ wa dáne sásá dɔ́.

Malaika dɔ́aaa Záa Da'ilena ia yá'oa

⁵ Yude búsu kí Elodi gɔ́ sa'onae ku, aà tón Zakali. A ku Abia sa'onao gáli guue. Aa na tón Elizabeti. Aalona buie bɔ́. ⁶ An pla nípii aa maa Luae. Aaɔ ku táaesai, aa Dii ikoyá ní yá pɔ́ a díle kú. ⁷ Aa né vío, asa Elizabetiá fie, mé an pla nípii aa zikú.

⁸ Gɔ́ pɔ́ sa'oa ká an gáliwa, Zakali mé lé Lua gbagba. ⁹ Lá sa'onapi ɔ́ i kewa, aa likpá, ɔ́ lí Zakali sè aà gé tulaletikai téa Dii kpéu. ¹⁰ Tulaletikpasagɔ́ bíla káaa kpɛle píi, aale wabike. ¹¹ ɔ́ Dii malaikae bɔ́ mɔ́wá, à zè tulaletikateakí ɔ́plai. ¹² Ké Zakali aà è, à bílikè, vía aà kù. ¹³ ɔ́ malaikapi òè: Nsu to vía n kúo Zakali. Lua n wabikea sí, n na Elizabeti a ne'í gɛe ú, ní tókpaè Záa. ¹⁴ N pɔ́ a ke na, nýɔ́ yáaɔ, gbéɔ pɔ́nake aà ia yá musu dasi, ¹⁵ asa aɔ de Díie gbéɔzɔ́ úe. A wé ge í gbáae mio, * Lua Nisína aɔ dedeawá za aà da gbɛue. ¹⁶ A to Isailio ze ní Dii ní Luao dasi, ¹⁷ a dɔ́aa Díie ní Lua Nisína gbáa pɔ́ Elia ví yáao. A to maeɔ leɔduke ní ní néo, † a to swáyámansaideɔ gbɛmaaɔ ɔ́nɔ sé. A gbéɔ keke aao ku sɔu guu Díie.

¹⁸ ɔ́ Zakali ò malaikapie: Kpelewa má yápi síana dɔ́i? Asa maezinan ma ú, mé ma na zikú bɔ́. ¹⁹ ɔ́ malaikapi wéwá à mè: Máme má Gablieli, † miɔ zea Lua ae. ɔ́me ma zí yápi oine, má baonapi kpane. ²⁰ Ma, n léna a naale, nýɔ́ fɔ́ yá'oo e yápi ge keò, ké ní ma yá pɔ́ a ke a gɔ́wa sio yáí. ²¹ Gɔ́ bee sɔ́ wále Zakali dá. Aà gégɛa Lua kpéu bɔ́ ní sae. ²² Ké à bɔ́, í fɔ́ yá'òríno, ɔ́ wa dɔ́ ké à wéɔpungu'è Lua kpéue. Lá aà léna náale, ɔ́ ále yá'oné ní ɔ́. ²³ Ké Zakali sa'ogɔ́ lé ká, ɔ́ à tá a be. ²⁴ Bee gbɛa aà na Elizabeti nɔ́sí, ɔ́ à azía úle e mɔ́ sɔo à mè: ²⁵ Dii kè, à ma wénagwá, à wibòmeɛ.

Malaika dɔ́aaa Yesu ia yá'oa

²⁶ A mɔ́ soolode guu Lua malaika Gablieli zì Galile wéle pɔ́ wí me Nazaleti guu. ²⁷ A gè nenɔ́ léso pɔ́ aà tón Maliama kíi. A gɔ́kpama ví Davidi bui ú, aà tón Yosefu. ²⁸ Ké malaikapi gè aà kíi, a òè: Fɔ́ báaade! Dii kunnɔ́. ²⁹ Maliama bílikè yápiwa, à láasookè à mè: Fɔ́ bee mi dea ní? ³⁰ ɔ́ malaikapi òè:

Maliama, nísu to vía n kúo,
asa Lua báaadàngue.

³¹ Ma! Nyɔ́ nɔ́si, ní ne'í gɛe ú,
ní tókpaè Yesu.

³² Aɔ de gbéɔzɔ́ ú, wáli oè Musude Né.
Dii Lua a aà kpa aà dezi Davidi kpalau,

* 1:15 Nao 6.3 † 1:17 Mal 3.23-24 ‡ 1:19 Dan 8.16, 9.21

33 ɪɔ de Yakɔbu buiɔ kía ũ ɔɔɔpii,
aà kpala aɔ láaa vío. §

34 ɔ Maliama ò malaikapi: Lá mi ɔɔe d5 yáao, bee a ke kpelewa ni? 35 Malaika wèwà à mè:
Lua Nisína a dine,
Musude gbáa i mɔma.

A yáí né pɔ́ nýɔ́ ipi kua aɔ adoa,
wáli oè Lua Né.

36 N dae Elizabeti negɔɔe nɔsia sɔ a zikū guu. Nɔe pɔ́ wa díle fii ũpi kú rí nò mɔ sooloo tia. 37 Asa
Lua lí fu yáewao. * 38 ɔ Maliama mè: Dii zòblenan ma ũ. Aà kemee lá rí òwa. ɔ malaikapi aà
tò we.

Maliama ɔe Elizabeti gwai

39 ɔɔ bee Maliama fêe gè wéle pɔ́ kú Yude búsu gusísídeu ɔɔɔ. 40 A gè Zakali be, 5 à
fɔkpà Elizabetiwa. 41 Ké Elizabeti Maliama fɔpi mà, aà né vɔvɔ́ aà gbɛe guu, 5 Lua Nisína dède
Elizabetiwa, 42 Elizabeti wii gbáa lè à mè: Báaaden n ũ de nɔe píila. Báaaden né pɔ́ kú rí gbɛe
ũ ɔ. 43 Bɔ́n ma ũ ké ma Dii da mɔ ma gwaii? 44 ɔɔ pɔ́ ma swálè n fɔwa lé, né pɔ́ kú ma gbɛe
vɔvɔ́ rí pɔnaoɔ. 45 Báaaden n ũ, asa rí sí yá pɔ́ Dii òne a ke. 46 ɔ Maliama mè: Báaaden n ũ, asa
Mále Dii tɔbɔ ma sɔ guu,

47 ma nɔse lé yáalɔ Lua ma Suabanawa, †

48 asa à ma yáda,
mapi aà zòblena pɔ́ mi ka pɔe ũo.
Za tia e ɔɔɔpii wáli omee báaadee,
49 asa Lua Gbáadepi yázɔkèmee.

Aà tɔ́ kua adoa.

50 I wɛnadɔ́ gbé pɔ́ aai vɔakɛɛɔne e rí buiwa.

51 A a ɔásl pòò à a gbáa òné,
à waladeɔ fáaa rí rí láasooɔ.

52 A gbáadeɔ bò kpalau,
à táaaɔ káfí.

53 A pɔmaaɔ kpà nɔandɛnaɔwa aa kà,
à ɔdeɔ gbàe ɔgii.

54 A a zòblena Isailiɔ ò,
an yá i sáaàguo.

55 A wɛnadɔ́ Ablahaŭ rí a buipione ‡
lá à a legbè wá deziɔnewa.

56 Maliama zòle rí Elizabetio lán mɔ áaɔwa, 5 à gbása tà a be.

Zaa Da'ilena ia

57 Elizabeti ne'igɔɔ kà, 5 à ne'í ɔɔe ũ. 58 Ké aà fáanideɔ rí aà daeɔ mà lá Dii wɛnadɔ́, aa
pɔnakèaàno. 59 A ɔɔ swaaɔde zɔ́ aa mò tɔzɔ́i népie, § aai aà mae Zakali tɔkpaè, 60 5 aà da mè:
Aawo! Wáli oè Zaa. 61 Aa òè: Gbèe ku n daeɔ guu, a tɔ́ bee vío. 62 ɔ aa yá'ò aà mae rí ɔo, ké aa
e d5 lá a ye wá tɔkpaè. 63 Zakalipi pɔ́ pɔ́ á e lákéwá gbèa, 5 a kèwá: Aà tón Zaa. Yápi bò rí sae
nípii. 64 Wegɔɔ aà léna ɔòle, à lebò lé yá'ò, àle Lua sáaukpa. 65 ɔ vía rí fáanideɔ kú píi, 5 Yude
búsu gusísíde gbéɔ́ lé yápi galike píi. 66 ɔ gbé pɔ́ aa yápi màɔ kúa rí nɔse guu aa mè: Bɔ́ népi
aɔ de a ũ ziai? Asa Dii oliaaaázie.

67 Lua Nisína dède aà mae Zakaliwa, 5 à ánanibekè à mè:

68 Wá Dii Isailiɔ Lua sáaukpa!

A mɔ a gbéɔ́ bò.

69 A Suaban gbáade bɔ́wɛe
a zòblena Davidi bui guu,

70 lá a dà a ánanibone aa ò za ziwa.

71 Aa mè a wá sí wá íbɛɛɔwa,
a wá bɔ́ gbé pɔ́ zawágupio ɔzɔ́.

72 Maa à wá deziɔ wɛnagwá,
aà bàa pɔ́ kúrnɔ́ yá i sáaàguo.

73 A legbè wá dezi Ablahaŭ *

74 à mè á wá bɔ́ wá íbɛɛɔ ɔzɔ́,

§ 1:33 2Sam 7.12, 16, Isa 9.6 * 1:37 Daa 18.14 † 1:47 1Sam 2.1 ‡ 1:55 Daa 17.7 § 1:59 Lev 12.3 * 1:73
Daa 22.16-18

í wá gba zé wà zòbleε vÍasai,
75 wá kua iò adoae gbēmaaò ù
e wá wēni léu.

76 Mpi s5 ma né, wáli onε Musude ānabi,
asa nūme ný5 d3aa ñ zεkeke Diie.†

77 Ny5 to aà gbéò d5 lá a rí suaba,
lá a rí duuna kémá,

78 ké wá Lua n5se sósobi v1 yái.
B3a musu a m3 wá gwai lá gu ĩ d3wa,

79 i gupu gbé p3 kú gusiau3ne
r1 gbé p3 kú ga léz13,‡

i wá gbá péle aafia zéu.

80 Népi z53kù à gò kágbāade ù. A ku gbáau e g33 p3 à b3 gupuaú Isaili3wa.

2

Yesu ia

(Mat 1.18-25)

1 G33 bee Sezaa Ogusi b3 r1 yáo à mè wá dúnia gbépii nao. 2 Wá nao séiapi kè g33 p3 Kilini de Sili búsu gbēz53 ùε. 3 Baade pii gè a be wéleu wá a t3 dalau. 4 Yosefu s5 à b3 Nazaleti, Galile búsuu, à gè Davidi be wéle Beteleu, Yude búsuu, ké a de Davidi bui ù yái. 5 A gè wá a t3 dalau we r1 a n3kpama Maliamao. A nosia, 6 5 g33 p3 aa ku we, aà ne'ig33 kà, 7 5 à a yoa ĩ g3ε ù. A zwāa fiwá à aà wúle p3tu33 p3bble33u, ké aai gu e nib33 pilak3io yái.

8 Sādāna3 ku búsu doupi guu, aale ĩ sēu, gwāasīna aale r1 sá3 d3a. 9 3 Dii malaikae b3 m3má, Dii gawi gupúrzi, 5 v1a r1 kú maamaa. 10 Malaikapi òné: Asu to v1a á kú3, asa ma m3 baonakpaiéε, gbépii p3 ĩ ke na maamaa. 11 Wá Suabana lé Davidi wéleu gwāa, 3me Mesii ù, Dii ù. 12 Seela p3 a to à aà d3n ke: A nētēna e wúleá p3tu33 p3bble33u, zwāa fiwá. 13 Kándo luabe ĩwao ku sānu r1 malaikapio dasidasi, aale Lua táasile aa mè:

14 Wá Lua t333 musu,
gbé p3 an yá kè33 ĩ aafia'e t33ε.

15 Ké malaikapio g3r1la aa tà luabe, 5 sādāna3 òk3ε aa mè: Wá gé Beteleu wá yá p3 kèpi e, yá p3 Dii t3 wá d3. 16 3 aa fεle gè kpakpa, aa b3 Maliama r1 Yosefuwa r1 nētēnapio wúleá p3tu33 p3bble33u. 17 Ké aa aà è, aa yá p3 wa òné nētēnapio yá musu ò. 18 3 yá p3 sādāna3 òpi b3 gbé p3 aa mào sae pii. 19 Maliama yápi kúa a n5se guu pii, àle láasookewá. 20 Sādāna3 èa tà, aale Lua t333, aale aà sáaukpa yá p3 aa mà mé aa è musu, asa à kè lá wa ònéwae. 21 Ké a g33 la sù, né t5z5g33 kà,* 5 wá t3kpàé Yesu, t3 p3 malaika ò zad3 wi aà nosio.

Yesu 3ba Diie

22 Ké an gbāb3g33 kà, aa aà sè gè 33bi Diie Yelusaleu lá M3zi ikoyá'3wa. 23 Asa a ku Dii ikoyáu wá mè wá neg3ε séiá3 kpawáε.† 24 Aa sa p3 wa díle Dii ikoyáu ò, wá mè felena mèn pla ge felenguulu né 333 mèn pla.‡

25 Gbēε ku Yelusaleu, aà t3n Sime3. Gbēmaaε, a Lua v1a v1, mé aà wé d3 Isailio misiai. Lua Nisīna dié, 26 5 Nisīnapi òè a ga kía p3 Dii kpá esaio. 27 Nisīnapi d3aaé, 5 à gè Lua ua. Ké Maliama r1 Yosefu m3 r1 n1 né Yesuo yá p3 wa díle ikoyáu kea yái, 28 5 Sime3 aà sí a 3z1, à Lua sáaukpa à mè:

29 Mapi n z3blena gbae niε guu sa
lá r1 òmεεwa Dii,

30 asa ma wesī Suabana p3 r1 díle

31 n aà yá kèke bui pii wáale.

32 A3 de gupua ù à gupu bui3ne,§
ĩ n gbé Isailio t333.

33 Yá p3 a ò népi musu b3 aà de r1 aà dao sae. 34-35 Sime3 samaa'òné, 5 a ò népi da Maliamaε a mè:

3me a3 de seela p3 Isailio gii ù,

p3sia ĩ n s3 z3 lán fēndawa.

Isailio lao ge aa káfi aà yái,

† 1:76 Mal 3.1 ‡ 1:79 Isa 9.1 * 2:21 Lev 12.3 † 2:23 B3a 13.2 ‡ 2:24 Lev 12.6-8 § 2:32 Isa 42.6, 49.6

an nòse guu yá i bɔ gupuu.

³⁶ Nɔe ánbie ku we, aà tón Ana, Fanueli né, Asee buie. Nɔepi zikùe táotao. A zàkè ní a gòkpamao wè soplae, ³⁷ 5 à gòdo gyaa ù e wè basiiò ní sliò. Ili bɔ Lua uao, Ì lousisi faane ní gwáasinao ní lyeaoo ní wabikeao. ³⁸ Zibeezi gòdo à sòrízi à Lua sáaukpá, àle népi yá'oo gbé pò an wé dɔ Yelusaleù boaiòne pii.

³⁹ Ké Yosefu ní Maliamao kè lá a ku Dii ikoyá láuwa pii aa làa, aa èa tà ní be wélu Nazaleti, Galile búsuu. ⁴⁰ Népi fèlè à gbàakù. Ɔnɔ pàè, mé Ìo kú ní Lua báaao.

Yesu gɛa Lua ua a nɛgɔɔ

⁴¹ Wè ní wèoo Yesu de ní aà dao aai gè Gɛamusu* dikpekei Yelusaleùe. ⁴² Ké Yesu kà wè kuepla, aa èa gè dikpekei lá aai kewa. ⁴³ Ké dikpe làa, aale tá, 5 an né Yesu gò Yelusaleù, aa dɔo. ⁴⁴ Aale e a kú ní gbé guue. Ké aa taa'ò gɔɔ do, 5 aa gbàsa lé aà wele ní daeɔ ní ní gbé dɔaoo guu. ⁴⁵ Ké aai aà eo, aa èa gè aà weleki Yelusaleù. ⁴⁶ A gɔɔ àa5de zí 5 aa aà è Lua ua zòlea yádanedeɔ guu, àle yámamá, àle yálalamá. ⁴⁷ Aà yádɔa ní aà yáweamáo dī gbé pò aale aà yámaɔwa pii. ⁴⁸ Ké aà de ní aà dao aà è, à bɔ ní sae, 5 aà da òè: Bóyái ní kèwɛe máai? N mae ní mapio, wá pɔ yá n wɛelea guu. ⁴⁹ A wémá à mè: Bóyái àle ma weleki? Ké à kù mào ku ma Mae kpéu, á dɔo lé? ⁵⁰ Ama aai yá pò a ònépi dɔo.

⁵¹ Yesu èa tárínɔ Nazaleti, à misílené. Aà da yápiò kúa a nòse guu pii. ⁵² Yesu zòkù, aà ònɔ káfi, mé a na ní Luao ní gbènazinao.†

3

Zaa Da'ilena waasokpaa

(Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Zaa 1.19-28)

¹ Sezaa Tibelia kpalablea wè gèode guu Pónsi Pilati mé Yude búsu gbèzɔò ù, Elodi lé kible Galile, aà dauna Filipi lé kible Itule búsu ní Takóni búsuowa, mé Lisania lé kible Abilèni búsuwa. ² Anasi ní Kaaifao mé sa'onkiaò ù. Goo bee 5 Lua yá'ò Zakali né Zaae gbáau. ³ Ɔ à fèlè lé bebe Yuudè baale ní baalao pii, àle waasoke gbéòne. A òné aa nòselile aa da'ileke, Lua i ní duuna kéamá. ⁴ Maa yá pò ánbie Isaia ò a lá guu kè à mè:

Kpàwakena lɔɔ ma dɔ gbáau,

àle me à zekèke Diie,

à zéwewenaò pooè súsu.

⁵ Guzule pii a tata,

gbè lesiò ní sisiò daai pii.

Zé koleaò poo súsu,

zé tòùtoùò daai,

⁶ gbépii i e lá Lua i ní suaba.*

⁷ Bíla Ìo mɔ aà kii da'ilekei, 5 Ì oné: Gbènazin píligonaò! Déme ledawá à bàasi pòkúma pò Lua a bɔbɔmáci? ⁸ A nòselile yá ke, wi dɔ ké a lile. Ké Ablahaù de á dezi ù, ásu dile bee mé a á bɔo. Mále oé, Lua a fɔ gbèe beeo ke Ablahaù buio ù. ⁹ Mɔo dilea líziò kò. Lí pò lé né maa io, wa zɔ zu téue.

¹⁰ Bíla aà là: Tó maae, wá ke kpelewa ni? ¹¹ A wémá à mè: Gbé pò ula ví mèn pla, aà ado kpa gbé pò víowa. Gbé pò pòblea ví, aà ke màa lɔ. ¹² Ɔsinaò mò da'ilekei, 5 aa aà là aa mè: Metulu, wá ke kpelewa ni? ¹³ A wémá à mè: Asu ɔasimá de lá wa dilelao. ¹⁴ Sosaò aà là aa mè: Wápiò sɔ wá kea ni? A òné: Asu gbáamɔ gbéòne à ní bleo. A ze ní fia pò wí boéo.

¹⁵ Gbéò pona lé dede. Gbépii lé láasooke a nòse guu Zaa yáwa, tó aɔ de Mesii ù. ¹⁶ Zaa òné pii à mè: Mi á da'ileke ní ioe, áma gbèe lé mɔ, aà iko demala, mi ka mà aà sabala bɔbɔèo. Ɔme a á da'ileke ní Lua Nisinao ní téo.† ¹⁷ A gbaana kúa à pò fáò, i pòwena ká a dɔu, i a sàò ka té gasai guu. ¹⁸ Zaa baonakpaané guu, à nàemá ní yápaleɔ dasi. ¹⁹ Ké à yá pò kí Elodi kè a dauna na Elodia yá musu ní vái pále pò a kèò bòè gupuu pii, ²⁰ 5 Elodi èa yáwáikè lɔ, à Zaa dàkpéu.

²¹ Ké Zaa lé gbéò da'ileke pii, à Yesu da'ilekè sɔ. Goo pò Yesu lé wabike, luabe wéaa, ²² 5 Lua Nisina sù lán felenawa à diè. Ɔ wá yá'oo mà bɔa luabe à mè: Ma Né n ù, má yenzi, ma pò kèma na.†

Bui pò Yesu bò ní guu

(Mat 1.1-17)

²³ Goo pò Yesu a zì dàale, a wè baakwi taa ví. Wàle e Yosefu née.

* 2:41 Baa 12.1-11 † 2:52 1Sam 2.26, Yaa 3.4 * 3:6 Isa 40.3-5 † 3:16 Zin 2.3-4 ‡ 3:22 Sou 2.7, Isa 42.1

Yosefupi s5 Heli née,
²⁴ Helipi s5 Mata née,
 Matapi s5 Levii née,
 Leviipi s5 Meleki née,
 Melekipi s5 Yana née,
²⁵ Yanapi s5 Yosefu née,
 Yosefupi s5 Matatia née,
 Matatiapi s5 Amosi née,
 Amosipi s5 Nauu née,
 Nauupi s5 Eseli née,
 Eselipi s5 Nage née,
²⁶ Nagepi s5 Maatu née,
 Maatupi s5 Matatia née,
 Matatiapi s5 Semei née,
 Semepi s5 Yoseku née,
 Yosekupi s5 Yoda née,
 Yodapi s5 Yohanani née,
²⁷ Yohanani s5 Lesa née,
 Lesapi s5 Zolobabeli née,
 Zolobabelipi s5 Salatieli née,
 Salatielipi s5 Neli née,
 Nelipi s5 Meleki née,
²⁸ Melekipi s5 Adi née,
 Adipi s5 Kosaū née,
 Kosaupi s5 Elemadaū née,
 Elemadaupi s5 Ee née,
 Eepi s5 Yozuee née,
²⁹ Yozueepi s5 Eliezee née,
 Eliezeeipi s5 Yoliū née,
 Yoliupi s5 Mata née,
 Matapi s5 Levii née,
 Leviipi s5 Simeon née,
³⁰ Simeonipi s5 Yuda née,
 Yudapi s5 Yosefu née,
 Yosefupi s5 Yonaū née,
 Yonaupi s5 Eliakiū née,
 Eliakiupi s5 Melea née,
³¹ Meleapi s5 Mena née,
 Menapi s5 Matata née,
 Matatapi s5 Natā née,
 Natāpi s5 Davidi née,
 Davidipi s5 Yese née,
³² Yeseipi s5 Obedi née,
 Obedipi s5 Bazu née,
 Bazupi s5 Salamō née,
 Salamōpi s5 Naasō née,
 Naasōpi s5 Aminadabu née,
³³ Aminadabupi s5 Adami née,
 Adamipi s5 Aani née,
 Aanipi s5 Eselbū née,
 Eselbūpi s5 Pelezi née,
 Pelezipi s5 Yuda née,
 Yudapi s5 Yakobu née,
³⁴ Yakobupi s5 Izaaki née,
 Izaakipi s5 Ablahaū née,
 Ablahaupi s5 Tela née,
 Telapi s5 Nakōō née,
 Nakōōpi s5 Selugi née,
³⁵ Selugipi s5 Leu née,
 Leupi s5 Pelegi née,
 Pelegipi s5 Ebelu née,
 Ebelupi s5 Sela née,

Selapi sɔ Kena néɛ,
³⁶ Kenapi sɔ Aapasa néɛ,
 Aapasapi sɔ Seú néɛ,
 Seúpi sɔ Nɔee néɛ,
 Nɔeepepi sɔ Lemeki néɛ,
 Lemekipi sɔ Metusela néɛ,
³⁷ Metuselapi sɔ Enɔki néɛ,
 Enɔkipi sɔ Yelɛdi néɛ,
 Yelɛdipi sɔ Maalalee néɛ,
 Maalaleepi sɔ Kena néɛ,
 Kenapi sɔ Enɔsi néɛ,
³⁸ Enɔsipi sɔ Seti néɛ,
 Setipi sɔ Adamu néɛ,
 Adamupi sɔ Lua néɛ.

4

Yesu yɔa

(Mat 4.1-11, Maa 1.12-13)

¹ Yesu lé su ní Yuudɛo Lua Nisína pɛɛawà guu, ɔ Nisínapi gɛ̀aàno gbáau. ² Ibiisi aà yɔ̀ wé e goɔ bla. Goɔpi i pɔe bleo. Ké goɔ blapi pà, nɔana lé aà de. ³ ɔ Ibiisi òè: Tó Lua Nén n ũ, o gbɛɛ bee li pɛɛ ũ. ⁴ Yesu wèwà à mè: A kɛ̀a Lua taalau wà mè:

Pɔblea ɔ gbɛ̀nazína kuò adoo.*

⁵ ɔ Ibiisi aà sè gɛ̀aàno musu, ɔ à dúniá kpalaɔ ɔ̀lɔ̀è pii a zɛ̀gbɛu gɔ̀ɔ ⁶ à mè: Má n gba iko beɔ̀o pii ní a gawio. A ku ma ɔ̀zɛ, gbɛ́ pɔ́ má yei má kpawàɛ. ⁷ Tó n kulemɛ lé, a gɔ́ n pɔ́ ũɛ pii. ⁸ Yesu wèwà à mè: A kɛ̀a Lua taalau wà mè:

Kúle Dii n Luaɛ,

níno ɔ̀bleè ado.†

⁹ ɔ à gɛ̀aàno Yelusaleũ, à aà zè Lua kpé misonaa à mè: Tó Lua Nén n ũ, ɔ̀kpa nzíai, ¹⁰ asa a kɛ̀a láu wà mè:

Lua a n yá'o a malaikaɔne aa n dɛ́a.

¹¹ Wà mè lɔ:

Aa ɔ̀dama, ké rɛ́su gɛ̀nalɛ gbɛ̀wao yáí.‡

¹² Yesu wèwà à mè: Wà mè,

rɛ́suli Dii n Lua le ñ gwao.§

¹³ Ké Ibiisi Yesu yɔ̀ ní yápiio a láa, ɔ à aà tò we e goɔ pàle.

Nazalɛtideo gia Yesu ndaiki

(Mat 13.53-58, Maa 6.1-6)

¹⁴ Yesu èa tà Galile ní Lua Nisína gbáao, ɔ aà tò li búsupia pii. ¹⁵ I yáɔ́adané ní lousisikpɛɔ guu, mé gbɛ́pii ì aà tɔnasi.

¹⁶ ɔ à gè Nazalɛti, gu pɔ́ à neblèu. Kámabogɔ̀ɔzɛ́ à gè lousisikpɛu lá ì kɛwa. A fɛ̀le à kyoke, ¹⁷ ɔ wà ànabi Isaiá taala kpàwà. Ké a pòo, à bɔ̀ gu pɔ́ wà yáɛ bee kɛ̀uwa à mè:

¹⁸ Dii Nisína kua.

A ma se má baonakpa taasideɔne,

à ma zɛ́ má gɔ́a wéɛɔ ũ kpàwake

gbɛ́ pɔ́ aa níziá víoɔne,

mà wɛ̀wɛ̀a kpàwake vɛ̀aɔne,

mà gbɛ́ pɔ́ yeaɔ polo,

¹⁹ mí Dii gbɛ̀kɛkɛnɛgoɔ kpàwake.*

²⁰ ɔ à lápi kòo a kpà dɔ̀nɛdewa, ɔ à zɔ̀le. Gbɛ́ pɔ́ aa ku kpéuɔ wé fɛ̀wà pii. ²¹ ɔ à yásè à mè: Lua yáɛ bee pà gbá, lá ále maɛwa. ²² Yámaa pɔ́ dɔ̀ aà léu bɔ̀ ní sae pii, ɔ aale aà tɔnasi. ɔ aa mè: Yosefu né nolo?

²³ ɔ a òné: Má dɔ́ sáasá ké á yáasie bee kemɛɛ. Tó ní lòotoo ũ, ní nzíá gbágbá. A omɛɛ má yá pɔ́ á má mà kè Kapenaũ ke ma be wéleu la lɔ. ²⁴ Siana mále oé, ànabi líb gbia a be wéleuo.

²⁵ Mále oé siana guu, ké luabe zé tà Elia goɔ, gyaa gbɛ̀andoɔ ku dasi. Lou i mao e wé àaɔ ní mɔ̀ sooloo,† mé nɔan zɔ̀ kà Isaili búsuu pii, ²⁶ kási Lua i Elia zɛ́ ní keewao, sema gyaa pɔ́ kú Salepa

* 4:4 Iko 8.3 † 4:8 Iko 6.13 ‡ 4:11 Sou 91.11-12 § 4:12 Iko 6.16 * 4:19 Isa 61.1-2 † 4:25 1Kia 17.1

wéleu Sid⁵ sae.[†] 27 Anabi Elizi ɔɔ s⁵, Isaili b⁵usu kusudeɔ die, kási i rí kee gbágbáo, sema Sili b⁵usu gbé Naama.[§]

28 Ké gbé p⁵ kú lousisikpeu yápi mà píi, an p⁵ pá maamaa. 29 ɔ aa b⁵ó rí Yesuo wénkpe, aa g⁵eaano sísi p⁵ rí wéle kálewá misonaa, ké aa ɔz⁵aazi zíle yáí. 30 ɔ à b⁵ó rí guu à tà.

Yesu kua Kapenau
(Mat 8.14-17, Maa 1.21-39)

31 Yesu tà Kapenau, 5 àle yáadané Galile b⁵usu wélepiu kámabog⁵zi. 32 Aà yádaané b⁵ó rí sae, asa aà yá iko víe. 33 G⁵e táadee ku lousisikpeu we, 5 à wii gbáa lè à mè: 34 Ee! B⁵ó wá ví rí k⁵oi Yesu Nazaleti? N m⁵ó wá kaalei yá? Má d⁵ gbé p⁵ rí de a ù, Lua gbé p⁵ a kua adoan n ù. 35 ɔ Yesu gí táapiè à mè: Níle! Go g⁵epiwa. ɔ táapi g⁵epi nè dasi guu à g⁵owá, i aà ke'íao. 36 Bili gbépii kú, aale k⁵ó lala aa mè: B⁵ótaa bui yán wei? Gwa, i yádile táaone rí iko gbáao, 5 aai g⁵éze. 37 ɔ aà bao lí b⁵usupia gupiiu.

38 Ké à b⁵ó lousisikpeu, 5 à tà Sim⁵ be. Sim⁵ nada lé mèwáake maamaa, 5 wà a yá'òè. 39 Yesu zè à mizí à gí mèwáapie, 5 aà me nini. Weg⁵ à fèle blekèné.

40 Ké íatè g⁵é kpéu, gbé p⁵ gyae víb m⁵óno Yesue, 5 à ɔnàna rí baadewa, à rí gbágbá rí rí gyá bui dasio. 41 Táa⁵ lé go gbé⁵wa rí wiio dasi l⁵ aa mè: Lua Nén n ù. ɔ à gínè aa yá'ò, ké aa aà d⁵ Mesii ù yáí.

42 Ké gu d⁵, Yesu b⁵ó wéleu à g⁵e gusaena, 5 bíla lé aà wéle. Ké aa b⁵òwá, aale giè aà rí tó we. 43 ɔ a òné: Sema mà kpala p⁵ b⁵ó Lua kí baokpa wéle k⁵inone l⁵, asa a yáí Lua ma zii. 44 ɔ à g⁵e lé waasoke Yuda⁵ lousisikpe⁵ guu.

5

Yesu a iwa séia⁵ stsia
(Mat 4.18-22, Maa 1.16-20)

1 Ziewa Yesu zea Genezaleti ísida g⁵s⁵le, 5 bíla káaaaazi Lua yámaa yáí, aale naewá. 2 ɔ à g⁵óilena è kálea g⁵s⁵le mèn pla, kp⁵wena⁵ò b⁵le lé rí táalu pipi. 3 ɔ à g⁵e g⁵ópi do p⁵ de Sim⁵ p⁵ ù guu, à wabikèwá aà ɔz⁵í aà go g⁵s⁵wa y⁵o. ɔ z⁵ílea g⁵ópi guu à yáda bílae.

4 Ké à yá'ò a làa, 5 a ò Sim⁵: Gé rí g⁵ó ísia à táalu zu, á kp⁵ kú. 5 Sim⁵ wèwá à mè: Mae, wa zikè e gu gè d⁵ò, wi p⁵e k⁵oo, áma lá rí ò, má kpá. 6 Ké aa kè máa, aa kp⁵ náaa giligili e an táalu ye kékéi. 7 ɔ aa ɔkè rí zikende p⁵ kú g⁵ópi do guuone aa m⁵ó dníle. Ké aa m⁵ó, aa kp⁵ ká g⁵ó mèn plapi⁵ pai e aa ye kpálei. 8 Ké Sim⁵ Pie è máa, à kùle Yesu gbázi à mè: Go ma sae Dii, asa duunkenan ma ù. 9 Bili Sim⁵ kù rí gbé p⁵ aa sánu⁵ pii kp⁵ giligili p⁵ aa kùpi yáí. 10 Maa Zaaki rí Zaa⁵, Zebedee né p⁵ aa de k⁵gbé⁵ ù rí Sim⁵ b⁵ilikè l⁵. ɔ Yesu ò Sim⁵: Nsu to vía n k⁵oo. Za gbá gbènazína 5 n⁵y⁵o wéle. 11 Ké aa ká rí rí g⁵ó g⁵s⁵le, 5 aa apii tò we, aa b⁵ó teaazi.

Kusude gbágbaa
(Mat 8.1-4, Maa 1.40-45)

12 Ziewa Yesu kú wélee guu 5 g⁵e p⁵ kusu líaála mò. Ké à Yesu è, à wùle a gbèu à wabikèwá à mè: Dii, tó n wei, n⁵y⁵ó f⁵ gbá⁵omèe. 13 ɔ Yesu ɔb⁵ó náwá à mè: Ma wei, g⁵ gbálesai. Weg⁵ aà kusu làa. 14 ɔ Yesu òe: Nsu o gbèe mao. Ge n rízia ɔb sa'onae, ní sa p⁵ M⁵oizi díle o n g⁵á gbálesai seela ù gbé⁵ne.*

15 Yesu bao ligua de yáala. Bíla i káaa, ké aa aà yáma mé ké aà rí gbágbá rí rí gyá⁵ yáí. 16 ɔ Yesu í kémá à g⁵e wabike gusae.

Gbèkaaua gbágbaa
(Mat 9.1-8, Maa 2.1-12)

17 Ziewa Yesu lé yáadané. Falisie⁵ rí M⁵oizi ikoyáadanèdee z⁵ílea we. Aa b⁵ó Galile rí Yude wéle⁵ guu píie rí Yelusale⁵to. Lua gbáa kuaano, 5 àle gyáe⁵ gbágbá. 18 ɔ gbèe⁵ mò, aa gbèkaaua sea rí mákeleu, aale zewéle wá g⁵eaano aa aà dile Yesu ae. 19 Lá aai g⁵éki eo dasi yáí, 5 aa dèdeaano kpé musu. Aa kpépi f⁵, 5 aa aà píla rí a mákele⁵ zá guu Yesu ae. 20 Ké Yesu è aale a náaike, à mè: Ma gbé, n duuna kéma. 21 Yádanèp⁵o rí Falisip⁵o an láasoo guu aa mè: Dén gbé p⁵ lé d⁵e rí Luao bee úi? Déme a f⁵ duunakémaí, Lua ado báasioi? 22 Yesu rí láasoo d⁵, 5 à rí lá à mè: B⁵yáí ále láasoo bee taa ke á s⁵ guui? 23 Tó má ò aà duuna kèwá, ge tó má ò aà fèle táa'ò, a kpele mé áai? 24 Má ò màa ké à⁵ d⁵ Gbènazín Né duunakéma iko ví dúniau la. ɔ a ò gbèkaauapie: Má òne, fèle n rí mákele sé tá n be. 25 Weg⁵ à fèle zè rí wáa, à a wùle⁵opi sè à tà a be, àle Lua sáaukpa. 26 Baade píi lé g⁵é lea, 5 aa Lua sáaukpa. Vía guu aa mè: Wa dabu è gbá.

† 4:26 1Kia 17.8-16 § 4:27 2Kia 5.1-14 * 5:14 Lev 14.1-32

Levii sisia
(*Mat 9.9-17, Maa 2.13-22*)

²⁷ Bee gbea Yesu bɔ, ɔ à ɔsina pɔ wɛ mɛ Levii è zɔlɛa ɔsikpɛu. Yesu òè: Mɔ temazi. ²⁸ ɔ à fɛlɛ à pɔpii tò we à tɛààzi.

²⁹ ɔ à pɔnable zɔɔ kɛ à bɛ, à Yesu sisiwà ní ɔsinaɔ ní gbɛpãlɛɔ dasi, aalɛ pɔblɛ. ³⁰ ɔ Falisiɔ ní ní Mɔizi ikoyàdanɛɔ yákütèkà aà Ìwawɔzi aa mè: Bóyáí ále pɔblɛ ále imi ní ɔsinaɔ ní luayàdansaiɔ? ³¹ ɔ Yesu a zásimá à mè: Gbɛ gbáa báa kú ní lóotooooo, sema gyáɛ. ³² Mi mɔ gbɛmaao sísií aa nɔ̀selilɛo, sema duunkenao.

³³ ɔ wa òè: Zaa Ìwawɔ lɔ lɛyɛ, aao wabikɛ kɔ̀sɔ̀kɔ̀sɔ̀. Maaɛ ní Falisiɔ Ìwawɔ lɔ. Ama n gbɛɔ lɔ pɔblɛ aao imiɛ. ³⁴ ɔ Yesu wɛmá à mè: A we to nɔ̀sɛna gbɛɔ lɛyɛ gɔɔ pɔ nɔ̀sɛnapi kúrínoɛ? ³⁵ A gɔɔ a mɔ kɛ wa nɔ̀sɛnapi bɔ ní guu. Gɔɔ bee ɔ aa lɛyɛ sa. ³⁶ Yesu yálɛɛtúnɛ lɔ à mè: Wili pɔkasa dafu lí wa dí a zi guuo. Tó wa kɛ màa lé, pɔkasa dafu a yaaɛ, mé a zi a kɔ̀sɛ ní a dafu pɔ wa ðiupioo. ³⁷ Wili vɛɛ dafu ká báa tùu zi guuo. Tó wa kɛ màa, vɛɛ dafu a tùu pūnaɛ, i kɔ̀lɛ, tùu i ɔ̀kpa. ³⁸ Wí vɛɛ dafu ká báa tùu dafu guue. ³⁹ Gbɛ pɔ dɔ̀kɛ̀ ní vɛɛ zio lí a dafu sáaukpaɔ, i mɛ a zi mé na.

6

Kámabogɔ̀zɔ̀
(*Mat 12.1-14, Maa 2.23-3.6*)

¹ Kámabogɔ̀ɛ zɛ́ Yesu lé pã ble bua, ɔ aà Ìwawɔ pɔ̀wɛna wɔ̀lo aa a suumpá ní ɔu, aalɛ só.*

² ɔ Falisiɔ ònɛ: Bóyáí ále yá pɔ de wà kɛ kámabogɔ̀zɔ̀ kɛi? ³ Yesu wɛmá à mè: Lá Davidi ní a gbɛɔ kɛ gɔɔ pɔ nɔ̀ana lé ní de, i a kyokɛo lé? ⁴ A gɛ̀ Lua ua, à pɛɛ pɔ wa kálɛ Luaɛ sɛ sò, a kpá a gbɛɔwa,† pɛɛ pɔ gbɛɛ lí sóo, sema sa'onaɔ báasio.‡ ⁵ ɔ Yesu ònɛ: Gbɛnazín Né mé iko ví kámabogɔ̀wa.

⁶ Kámabogɔ̀ɔ pãlɛ zɛ́ lɔ Yesu gɛ̀ lousisikpɛu, ále yádanɛ. Gɔ̀ɛ ku we, aà ɔplaa imia. ⁷ Mɔizi ikoyàdanɛɔ ní Falisiɔ lé Yesu kpakpa, tò a gbɛpi gbágbá kámabogɔ̀zɔ̀, wí e yádaaála. ⁸ A ní láasoo dɔ̀, ɔ a ò gbɛ pɔ a ɔ imiapie: Fɛlɛ zɛ zã guu. Kɛ à fɛlɛ zɛ we, ⁹ ɔ Yesu ònɛ: Málɛ á lác. A zɛví wà yámaakɛ kámabogɔ̀zɔ̀ yá, ge yávaie? Wà gbɛ misi yá, ge wà aà deɛ? ¹⁰ Yesu wɛpãrɛla mɔpii, ɔ a ò gbɛ pɔ a ɔ imiapie: N n ɔpi poo. Kɛ a pòo, ɔ aà ɔ sù a gbɛu. ¹¹ Falisiɔ pɔ fɛ maamaa, ɔ aa lɛkpãáí Yesuzi lá aa kɛɛ yá musu.

Iwa gbɛɔn kueplao sɛa
(*Mat 5.1-12, 10.1-4, Maa 3.13-19*)

¹² Gɔɔ bee Yesu bɔ gɛ̀ wabikɛi síslɛ musu, ɔ a kú ní wabikɛa Luawao e gu gɛ̀ dɔ̀. ¹³ Kɛ gu dɔ̀, ɔ à Ìwawɔ káaa, à gbɛɔn kueplao sɛ ní guu à ní díle zɛna ɔ. ¹⁴ Gbɛpi tɔn kɛ: Simɔɔ pɔ à tɔkpàɛ Píɛɛ, aà dáuna Andelee, Zaaki, Zaa, Filipi, Batelemii, ¹⁵ Matiee, Tomaa, Alafe né Zaaki, Simɔɔ pɔ wí oɛ Gínzɛlao, ¹⁶ Zaaki né Yudasi ní Yudasi Isalioɔti pɔ gɔ̀ Yesu bɔnkpede ɔo.

¹⁷ Yesu pilarínɔ à zɛ gusalalaa, gu pɔ aà Ìwa kíniɔ ní bílao kuu. Aa bɔ Yelusaleɛ ní Yude búsuoo pii ní ísiale wɛlɛ pɔ kú Tii ní Sidɔo saɔ. ¹⁸ Aa mɔ aà yámai, mé kɛ aà ní gbágbá ní ní gyáɔ yáí. Gbɛ pɔ táa lé Ìadamáɔ gbágbá lɔ. ¹⁹ Gbɛpii lé wɛlɛ ɔkãwá, asa gbáa lé bɔ aà guu, ále gbɛpii gbágbáɛ.

²⁰ ɔ à wɛsɛ à Ìwawɔ gwà à mè:

Báaadeɔn á gbɛ pɔ ále taasikɛɔ ɔ,
asa kpala pɔ bɔ Lua kíi de á pɔ ɔ.

²¹ Báaadeɔn á gbɛ pɔ nɔ̀ana lé á de gbãɔ ɔ,
asa á ká.

Báaadeɔn á gbɛ pɔ ále ɔ̀lɔ gbãɔ ɔ,
asa á yáalɔ.

²² Báaadeɔn á ɔ, tò wà zãágu mé wà gɛ́ázi,
mé wà á sɔ̀sɔ̀ mé wà á tɔ̀bɛ̀sɛ́ Gbɛnazín Né yáí.

²³ Gɔɔ pɔ yá beo á lé, à ɔ víví ní pɔnao, asa á asea zɔɔ luabɛ. Beewa an deziɔ kɛ ánabioɛ.

²⁴ Waiyoo á ɔ̀deɔ,
a mɛ nama è kò.

²⁵ Waiyoo á gbɛ pɔ á kãa gbãɔ,
nɔ̀ana á á de.

Waiyoo á gbɛ pɔ ále yáalɔ gbãɔ,
á wɛnake, á ɔ̀lɔ.

* 6:1 Iko 23.25 † 6:4 1Sam 21.1-6 ‡ 6:4 Lev 24.9

²⁶ Waiyoo ápiɔ, tó gbépii lé á tɔnasi, asa beewa an deziɔ kè ànabi egeɔaɔne.

Yea ibeɛzi
(Mat 5.38-48)

²⁷ Mále o á gbé pɔ ále ma yāmaɔne, àɔ ye á ibeɛzi, à maake gbé pɔ zaáguɔne. ²⁸ A samaa'o gbé pɔ aai savai'óɔne. A wabike gbé pɔ aai ladawáɔne. ²⁹ Tó gbé n sánke n gee dowa, n ado dɔè lo. Tó gbé n ulada síma, n̄su giè ní n danziioo. ³⁰ Pɔ pɔ gbé gbèama pii kpawá. Tó gbé n pɔ síma, n̄su gbeawá. ³¹ Lá á ye wá keé, à kené maa s̄s. ³² Tó gbé pɔ aa yeázio ɔ áliɔ yezi, bɔ sáau bee víi? Baa luayádansaiɔ lo ye gbé pɔ yeziɔzi. ³³ Tó gbé pɔ aai maakeɔ ɔ áli maakené, bɔ sáau bee víi? Baa luayádansaiɔ lo ke maa. ³⁴ Tó gbé pɔ á wé dɔi à pɔ emáɔ ɔ áli pɔ sēané, bɔ sáau bee víi? Asa luayádansaiɔ lo pɔ sēakɔe a ea a lé gbeu yáie. ³⁵ Aɔ ye á ibeɛzi à maakené, à pɔ sēané wedɔisai, í asea z̄sɔ e, lo de Musude néɔ ũ, asa í maake guluɔne ní gbēváiɔe. ³⁶ Aɔ sósobi ví lá á Mae sósobi víwa.

Kɔ táae'ea
(Mat 7.1-6)

³⁷ Asuli gbé táae eo, Lua a á táae e s̄so. Asuli yáda gbéao, Lua a yádaálo. A s̄uuke ní gbéɔ, Lua a s̄uukeáɔ. ³⁸ A gbé gba pɔ, Lua a á gba. A zaa maa pɔ á gbègbè à wè à pà yelele káé á ula léu. Asa zaa pɔ ní ȳɔu gbéɛ ɔ Lua a ȳsune s̄s.

³⁹ ɔ á yáta oné à mè: V̄ia a f̄ɔ d̄ɔaa v̄iaee? An pla n̄pii aa zu euo lé? ⁴⁰ Iwa líɔ de a diilao. Gbé pɔ yádada a láa de lá a diiwa. ⁴¹ B̄yái n̄le s̄kɔna pɔ da n gbédee wéu e, mé n̄le lí m̄ɔna pɔ da n wéu yádao ní? ⁴² N gbé pɔ n̄le lí m̄ɔna pɔ da n wéu eo, kpelewa r̄yɔ e o n gbédee aà to n̄ s̄kɔna pɔ da aà wéu b̄ɔèi? M̄ɔafilide! Limiɔna pɔ da n wéu b̄ɔ ḡla, ní gu'e wásawasa ké n̄ s̄kɔna pɔ kú n gbédee wéu b̄ɔè.

Gbé d̄sa a yakɛawa
(Mat 7.15-27, 12.33-37)

⁴³ Lí maa lí né vai io, lí vai lí né maa io. ⁴⁴ W̄i lí pii d̄s a b̄ɛwae. W̄ili kpa bo lè líwao, w̄ili kuke k̄alewao. ⁴⁵ Gb̄ɛmaa í maa b̄ɔ a s̄l̄ laasoo maaɔ guue. Gb̄ɛvai s̄s í vai b̄ɔ a s̄l̄ laasoo vaiɔ guue. Asa yá pɔ k̄s̄ s̄s guu ɔ lé í o.

⁴⁶ B̄yái lo ma sisi Dii, Dii, mé ili yá pɔ má ò keo ní? ⁴⁷ Gbé pɔ m̄ɔ ma k̄i à ma yāma mé a kè, má ɔb̄e lá ade de. ⁴⁸ A de lán ēbona pɔ eȳz̄ z̄àz̄ à kpé kp̄ale gbewawae. Ké swa p̄a, í dàgua à k̄a kpépi, i deeo, ké wa b̄o maa yáí. ⁴⁹ Gbé pɔ lé ma yāma mé ále keo de lán ēbona pɔ kpé kp̄ale t̄ɔɔle p̄a ēȳsaiwae. Ké swa'í k̄ai, ɔ à kwè ḡɔ. Kpépi ɔk̄paa kè z̄ɔ.

7

Sosaɔ gb̄ɛz̄ɔ z̄ikena gb̄ágb̄a
(Mat 8.5-13)

¹ Ké Yesu yá beɔ ò gbéɔne pii a láa, ɔ à gè Kapenaũ. ² Sosaɔ gb̄ɛz̄ɔe ku we, a z̄ikena ví, a yeaázie maamaa, ɔ ále gyáke à k̄a gaa. ³ Ké aà diipi Yesu bao má, à Yuda gb̄ɛz̄ɔɔ z̄l̄ wabikeiwá aà m̄ɔ a z̄ikenapi misie. ⁴ Ké aa k̄a Yesu k̄i, aa wabikèwá k̄s̄k̄s̄s̄ aa mè: Gb̄épi k̄a n̄ d̄ɔaale. ⁵ A ye wá buizí, ɔm̄e lousisikpe d̄w̄ɛ. ⁶ ɔ Yesu ḡérn̄ɔ. Ké à k̄a k̄ai ní aà beo, ɔ sosaɔ gb̄ɛz̄ɔpi a gb̄enaɔ z̄l̄ a oné: A oè asu láda azlawao, mi ka ké aà ḡɛ ma kpéuo. ⁷ Ayám̄eto má díle mi ka má m̄ɔ aà k̄i mazíao. A oè aà yá'o, ma z̄ikena í gb̄ágb̄a. ⁸ Asa mapi s̄s, wa iko v̄ia, mé má iko ví sosaɔwa. Mi o an gbédoe aà gé, ɔ í gé. Mi o a pálee aà m̄ɔ, ɔ í m̄ɔ. Mi o ma z̄ikena aà ké bee ke, ɔ í ke. ⁹ Ké Yesu yápi má, à b̄o aà sae. ɔ à líli a ò bíla pɔ teazie: Mále oé, mi e gb̄e ma náaikè kéwao, baa Isaili guu. ¹⁰ Ké z̄inapi èa s̄u, aa è z̄ikenapi gb̄ágb̄a.

Gyaa né m̄endonaa vua

¹¹ Bee gbea Yesu gè wéle pɔ w̄i me Naini. Aà l̄wao ní gb̄ɛp̄aleɔ ḡeaaɔ dasidasi. ¹² Ké à k̄a k̄ai ní wélepi bílib̄o, a è wa ge sea wá b̄ò. Gyaa né m̄endonae. Wélepiɔe kú ní n̄ɔpio dasi. ¹³ Ké Dii aà è, ɔ à kèè w̄enaũ a òè: Nsu ɔɔlo. ¹⁴ ɔ à s̄s̄ gepizi à ɔk̄a aà pewa. Ké gbé pɔ seao z̄è, ɔ à mè: Èwaaso, má oné vu. ¹⁵ ɔ gepi f̄ele z̄le à ná yá'oawa. ɔ Yesu aà kp̄a aà dawa. ¹⁶ V̄ia gb̄épii k̄i, aa Lua sáaukp̄a aa mè: Wa ànabi z̄ɔ è wá guu. Aa mè lo: Lua m̄ɔ a gbéɔ gwai. ¹⁷ ɔ Yesu bao lí Yude búsu ní búsu pɔ liaiɔ pii.

Zaa Da'ilena z̄inaɔ
(Mat 11.1-19)

18 Zāa íwao yá bee dāu aa siuè pii. Ɔ Zāa ní gbēon plaɔ sisi, 19 à ní zí Diiwa aa aà la, aapi mé gbé pɔ a mo ùa, ge wàò wɛdɔ gbēpálezie? 20 Ké gbépiò ká Yesu kíi, aa òè: Zāa Da'ilena mé wá zí wà n la, míme ní gbé pɔ a mo ùa, ge wàò wɛdɔ gbēpálezie? 21 Wegɔɔ Yesu gbéɔ gbàgbà dasi ní ní gyāo ní ní wāwāo ní ní tǎao. A tò v̄lao gu'è dasi lɔ. 22 Ɔ a ò Zāa zinaone: A ge yá pɔ á è mé á mào dau siuè. A oè v̄lao lé gu'e, ɛɛo lé tǎa'o, mále gbābo kusudeone, swādoɔ lé yāma, geɔ lé vu, taasidoɔ lé baona waaso ma.* 23 Báaaden gbé pɔ lí fuao ù.

24 Ké Zāa zinao tà, Yesu ná aà yá'oa bílaewa à mè: Bɔ a ge gwai gbáaui? Fee pɔ íana lé deede yá? 25 Bɔ a ge gwai wei? Gbé pɔ pɔkasa zāe naaazi yá? Namablenu pɔ aai pɔkasa maa dao lo ku kibee. 26 Bɔ a ge gwai wei? Anabi yá? Ao! Mále oé a de anabia se. 27 Asa Zāapi wá aà yá ké láu wá mè:

Má a zina gbae aà doaa zekekene.†

28 Mále oé, nɔe ne'ia guu wi née i à ká Zāawao. N beeo gbé pɔ de gbé kpɛɛ ù kpala pɔ bɔ Lua kíi guu deaala. 29 Ké gbépii aà yāmà, baa osinao, ɔ aa yānakpà Luawa, ɔ Zāa ní da'ilèkè.‡ 30 Falisio ní Mɔzi ikoyadanedo sɔ aa gí yá pɔ Lua díle à kenéi, ɔ aai wei Zāa ní da'ilèkè.

31 Bɔ má gbàgbɔ leeuòdi? Bɔ aa bɔwàì? 32 Aa bɔ né pɔ kú gāae aale lezukɔiwae aale me:

Wa kule pèé, i ɔwāo.

Wa wēnale síé, i ɔɔlo.

33 Asa Zāa Da'ilena mò, i pēe soo, i v̄emio, ɔ a mè táadee. 34 Gbēnazin Né mò, i poble, i imi, ɔ a mè asiade wēminae, osinao ní luayādansaiɔ gbēnae. 35 Wí ɔno dɔ ɔnoɔo yākeawae.

Tulalekaa Yesu gbáwa

36 Falisie Yesu gbēa aà mo pobleano. Yesu gè aà be, ɔ àle poble gengesekea. 37 Nɔe dɔe'idee ku wélepi guu. Ké a mà Yesu lé poble Falisipi be, ɔ a gè we tulale loona kua. 38 A zè aà kpe aà gbázi, àle ɔɔlo. Aà wé'í lé ká aà gbakpɛaa, ɔ a wàa ní a mikāo, à lepèpe aà gbáwa, ɔ a tulalepi káwà. 39 Ké Falisi pɔ aà sisipi è màa, ɔ a ò a sɔ guu: Tó gbépiá anabie, dɔ à nɔe pɔ lé ɔkǎwapi taa dɔ, ké dɔe'idee. 40 Ɔ Yesu ò Falisipi: Simɔɔ, má yāe ví mà one. Simɔɔ mè: O, Metulu. 41 Yesu mè: Dakenae mé kú, gbēon plaɔ aà fia kua, gbēdo ánuɔu ɔwatè ɔaa pla ní basoo, gbēdo sɔ ánuɔu ɔwatè blakwi. 42 Lá aa pɔe ví aa fiaboòo, ɔ à ní ké an pla nípii. An guu, déme aɔ yeaazi de a deelai? 43 Simɔɔ wèwà à mè: Mále e gbé pɔ wá aà ké ní ɔ zɔɔe. Yesu òè: N wè maae. 44 Ɔ Yesu aedɔ nɔepiwa, a ò Simɔɔ: N nɔepi èa? Ké ma gē n be, ní i kpaa n ma gbá pipio, ɔ nɔepi ma gbá pipi ní a wé'io, a wàa ní a mikāo. 45 Ní lépɛao. Nɔepi sɔ, za gɔɔ pɔ ma gē la, i kámabo ní lépɛa ma gbáwao. 46 Ní nisidoɔ ma miwao. Nɔepi sɔ à tulale ká ma gbáwa. 47 Ayámɛto mále one, a yemazi maamaa ké aà duun zɔɔ kèwá yáie. Gbé pɔ wá aà ké ní a yɔɔnao sɔ, aɔ ye adei yɔɔno sɛe. 48 Ɔ a ò nɔepie: N duuna kēma. 49 Ɔ gbé pɔ aale poble sánu òkɔe: Dén gbépi ù ké àle duunakēmaí? 50 Ɔ Yesu ò nɔepie: Ma náai pɔ níle ké n suabà. Ta be aafia.

8

Nɔe pɔ té Yesuzi

1 Bee gbea Yesu bébe wéle ní wéleo, meeɔwiao ní zɔewiao pii, àle waasoke, àle kpala pɔ bɔ Lua kíi baokpané. Aà íwa gbēon kueplaɔ gèaàno 2 ní nɔe pɔ à táagóné à ní gbàgbà ní ní gyāo. Maliama pɔ wí me lo Maliama Madeleni, Yesu tǎa mèn soplaɔ gòè kú ní guu 3 ní Elodi ziia Kuza na Yoanao ní Suzānao ní nɔe páleɔ dasi. Aaɔ Yesu ní a íwaɔ gwa ní pɔ pɔ aa vío.

Pówenkelea

(Mat 13.1-23, Maa 4.1-25)

4 Wá bɔ wéle ní wéleo wá káaa Yesuzi, ɔ a yálèuñé à mè: 5 Zɔee mé bɔ gè pówenkelele. Ké àle keele, a keeo lèle zé guu, wá tǎa'òwà, ɔ báa mo blè. 6 A keeo lèle gbeseena musu. Ké aa bɔle, ɔ aa giigága, ké aai mòse eo yáí. 7 A keeo lèle leɔ guu, ɔ lepí felerino sánu, aa kúamá. 8 A keeo lèle ɔɔle maawa, ɔ aa bɔle aa ne'í leɔ basoo. Ké a ò màa, à pùna à mè: Gbé pɔ nɔse ví aà yápi ma.

9 Aà íwaɔ aà lá yápi ɔɔle. 10 Ɔ à mè: Lua á gbá zé à kpala pɔ bɔ a kíi asiio dɔ, ama mi o gbé kínione ní yálèuñeoe, ké aa gugwa pɔe'esai, aa yāma dɔsai.* 11 Yápi ɔɔlen ke: Pówenapiá Lua yáe. 12 Zé guu pɔɔ de gbé pɔ aa Lua yāmàò ù, ɔ Ibiisi mò yápi bɔ ní sɔ guu, ké aasu Lua náaike, i ní suabao yáí. 13 Gbeseena pɔɔ de gbé pɔ aa Lua yāmà aa sí ní pɔnao ù, ama yápi lío zina ví ní guuo. Aaí Lua náaike gíá, ama tó wá ní yó, aai pɔɔɔzákɛe. 14 Le guu pɔɔ de gbé pɔ aa Lua yāmàò ù, ɔ yákáakea ní áizee yáo ní dúnia pɔnakɛao í kúamá, aali f̄ ne'í à mào.

* 7:22 Isa 35.5-6, 61.1 † 7:27 Mal 3.1 ‡ 7:29 Luk 3.12 * 8:10 Isa 6.9

15 Tɔɔle maa pɔɔ de gbɛ pɔ aa Lua yāma ní nɔ̀sepuaɔ ɔ aa kũa ní nɔ̀semaaɔɔ ũ. Aaí menafɔ e aa ge káflakɛɔ.

16 Wili filia na wà ta kùlɛwàɔ ge wà dile lii zíɛɔ. Wí di bábanawae, ké gbɛ pɔ lé gɛɔ gupua e yáí. 17 Poe ku uleka ké à gí boi gupuaɔ. Asiiyāe ku ké wà gí mai wà ɔ balu guuo. 18 Bee yáí à yāma ní laaio. Gbɛ pɔ pɔ vɛ ɔ Lua a káflɛ. Gbɛ pɔ pɔe vɛ sɔɔ, pɔ pɔ àle e á vɛ Lua a siwāe.

Yesu daɛɔ
(Mat 12.46-50, Maa 3.31-35)

19 Yesu da ní à dàunaɔ m̀ à káí, ɔ aai e s̀aàziao dasi yáí. 20 ɔ wa ɔ Yesuɛ: N da ní n dàunaɔ ku bàasi, aa ye n kɔ'eai. 21 ɔ a ɔnɛ: Gbɛ pɔ aai Lua yāma aa zikɛwàɔ mé ma da ní ma dàunaɔ ũ.

Yesu zàa'iana zɛa
(Mat 8.23-27, Maa 4.35-41)

22 Ziewa Yesu gɛ gó'ílɛna guu ní a iwaɔ, ɔ a ɔnɛ: Wà bua isida baale. ɔ aa dàzɛu. 23 Gɔɔ pɔ aale gé, Yesu gɛ ní io. ɔ zàa'iana fɛle isidaa, í lé ká gó guu, aa ku kai guu. 24 ɔ aa s̀aàzi aa aà wù aa mè: Mae! Mae! Wále kaale! ɔ à fɛle gí íanae ní í pɔ lé ní gó zaampapao, ɔ à zɛ, gu kɛ kilikili. 25 ɔ a ɔnɛ: A ma náai víoa? ɔ yápi díma, vía ní kú, ɔ aa ɔkɔe: Dén gbɛpi tí m̀ɔɔ? Baa íana ní ío, í yádilané, aai aà yāmae.

Táaɔ dia sàwaɔne
(Mat 8.28-34, Maa 5.1-20)

26 ɔ aa ká Gadala búsuu isida baale, Galile búsu gukpe oi. 27 Ké Yesu búa s̀isia, à kpáaú ní wélepi gbɛ pɔ táaɔ vío. A gɔɔplakɛ ní pɔnaaaziao, mé ilio ku beo, sema miagbe'ɛɔ guu. 28-29 Wí aà yeye ní m̀daonaɔ, wí aà daliu aà zúukea yáí, kási í m̀daonapi kékɛɛ, táapi í aà zu sɛu. Ké à Yesu è, ɔ à wiilɛ à kùlɛ aà ae, ɔ à p̀na à mè: Lua Musude Né Yesu, b̀mɛ wá daaai? N yá na! Nsu íadaaɔ. A bee ɔ ké Yesu lé ɔ táapi gowá yáíe. 30 ɔ Yesu aà là à mè: N tɔn kpelewai? ɔ à mè: Ma tɔn Dasi. Asa táaɔ kuwá dasie. 31 ɔ táapi wabikè Yesuwa asu oné wà si gbáɔ guuo.

32 Sàwakusan waiɔ ku we, aa kpɛɛɛ, aale p̀ble s̀isipoleu. ɔ táapi wabikè Yesuwa aà ní gba zé wà diné. ɔ Yesu ní gbá zé. 33 ɔ táaɔ gò gbɛpiwa aa dí sàwaɔne. ɔ sàwapi wí ní bao aa sí s̀onaɔ, aa ká isiu aa kpàle. 34 Ké an dānaɔ è m̀aa, aa bàalɛ gɛ yápi oiné wéle guu ní bualoũ. 35 ɔ wà b̀le yá pɔ kèpi gwai. Ké aa ká Yesu kú, aa gbɛ pɔ táaɔ gowápi è z̀leá Yesu gbázi. A p̀kasa naaazi, à g̀ à laaiwa. ɔ vía ní kú. 36 Ké gbɛ pɔ yápi kè ní wáaɔ ɔnɛ lá wà táadepi gbàgbá, 37 ɔ Gadala búsu gbɛpii awakpá Yesuɛ aà goŋla, asa vía ní kú maamae. ɔ à gɛ gó guu, a ye tá. 38 Gbɛ pɔ à táaɔ gòe awakpàè à e à kuaáɔ. Yesu gíè à mè: 39 Ea ta n be, ní yá pɔ Lua kène dau ǹ siuné pii. ɔ à tà à yá pɔ Yesu kɛe kpáwakè wélepi guu pii.

Zailu né vua ní nɔɛ pɔ ɔkà Yesu ulawao
(Mat 9.18-26, Maa 5.21-43)

40 Ké Yesu ɛa sù, ɔ bíla gbáakpáaazi, asa gbɛpii lé aà dae. 41 ɔ gɛe pɔ de lousisikpe d̀aana ũ, wí me Zailu, m̀ wùle a gbɛu Yesu gbázi, à awakpàè aà gé a be, 42 ké aà né m̀endona lé ga yáí. Nenɔepi ká wè kuepla. Ké àle gé, ɔ bíla lé aà gɛsoomble.

43 Nɔɛe ku we, au lé b̀lɛwá à ká wè kuepla. Pɔ pɔ nɔepi vɛ pii a dɛ esedeɔ kú, áma gbɛe í fɔ aà gbàgbá. 44 Ké à s̀ Yesuú aà kpe, ɔ à ɔkà aà ula léwa. Wegɔ aà aubɔlema zè. 45 ɔ Yesu mè: Déme ɔkàai? ɔ gbɛpii mè á a yá d̀so. ɔ Pie mè: Mae, bíla liaanzi, aale naema. 46 ɔ Yesu mè: Gbɛe ɔkàa, asa má d̀ ké gbáa b̀mague. 47 Ké nɔepi è wà a yá d̀s, ɔ à m̀ ní lualuaaɔ, à wùle a gbɛu aà gbázi, ɔ à yá pɔ tò a ɔkàwá ɔ gbɛpii wáa ní lá pɔ à aafia'è g̀ɔɔ. 48 Yesu òè: Nɔɛ, ma náai pɔ ní kè mé n gbàgbá. Ta be aafia.

49 Ké Yesu lé ɔ m̀aa, gbɛe b̀ lousisikpe d̀aanapi be, à m̀ ɔ òè: N népi kèsai. Nsu tákpa metuluzi p̀ao. 50 Yesu yápi má, ɔ a ɔ Zailue: Nsu to n s̀ vío. Ma náaike lé, a gbàgbá. 51 Ké à ká aà be, í wei gbɛe g̀anaɔ, sema Pie ní Zaaɔ ní Zaaɔ ní Zaaɔ ní népi deo ní aà dao. 52 Gbɛ pɔ kú weɔ lé s̀ɔɔ pii, aale nízia gbɛgbɛ. ɔ Yesu mè: Asu s̀ɔɔ. I gao, àle í'oe. 53 ɔ aa aà kè p̀ɔɔɔ, asa aa d̀s à gae. 54 Yesu aà kú a ɔwa, ɔ à p̀na à mè: Nenɔena, fɛle! 55 ɔ aa wɛni sù, à fɛle g̀ɔ. Yesu mè wà p̀blea kpawá. 56 Yápi dí népi de ní aà daowa, ɔ Yesu ɔnɛ aasu yápi ɔ gbɛe mao.

9

Yesu a íwa gbɛɔn kueplaɔ zia
(Mat 10.5-15, Maa 6.7-13)

1 Yesu a iwa gb̄eɔn kueplao kàaaazi, 5 à ní gb̄a zé aao iko ví tãa bui píiwa, aa gyãeɔ gb̄agbã. 2 ɔ à ní zĩ kpala pɔ b̄ò Lua kíi yá waasokci, aao gyãeɔ gba aafia. 3 A òné: Asu pɔe se geòo, gopana ge babalaboo ge kùsua ge 5a ge ula plaade. 4 Ua pɔ a pilau ào ku we e à ge geò zéa. 5 W̄éle pɔ wí gb̄aakpauázio à b̄ou, í kòolemá an toa ní Luao seela ú. 6 ɔ aa dàzeu aa bèbe w̄éle ní w̄éle, aa baonakpànè, aa gyãeɔ gb̄agbã gupiiu.

7 Ké kí Elodi yá beeo mà pii, 5 à bílikè, asa gb̄eɔe mè Zaa Da'ilena mé b̄ò gau, 8 gb̄eɔe mè Elia mé b̄ò mòmá, gb̄eɔe mè lɔ anabi yãa do mé vù. 9 Elodi mè: Ma Zaa mi z̄ò. Dén gb̄é pɔ ma aa bao màe bee úi m̄oo? ɔ àle wele wesiaale.

Yesu blekpaa bilawa
(Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Zaa 6.1-15)

10 Ké zínapiò sù, 5 aa yá pɔ aa k̄eò dau a siu Yesue. ɔ à ní sé níte à gèrño w̄éle pɔ wí me Besaida. 11 Bíla d̄ò, 5 aa p̄leaaazi. A gb̄aakpánzi à kpala pɔ b̄ò Lua kíi yá'òné, 5 à gb̄é pɔ aa ye aafiaio gb̄agbã.

12 Iat̄e busaa iwa gb̄eɔn kueplao s̄aaazi aa òè: Gb̄éɔ gbae aa ta pilakii ní pobleao weleci z̄ewiaò ní bualou pɔ kú kãio guu, asa s̄egbã wá kúu la. 13 A òné: Apio à poblea kpámá. Aa mè: P̄eè mèn s̄oo ní kpò mèn plao 5 wá ví. Sema wà gé ble lúí bílae báasio. 14 Ḡõe pɔ kú weo ká lán gb̄eɔn baasooòo lee s̄oo taawa (5.000). ɔ a ò a iwaone: A to aa z̄òle gágá gb̄eɔn blakwikwi. 15 ɔ aa k̄e màa aa ní z̄ílez̄ile pii. 16 ɔ à p̄eè mèn s̄oo ní kpò mèn plapio s̄è, à w̄esè musu à báaadau. ɔ a è'e kpà a iwaowa, aa bíile bílae. 17 Ampii aa poble kà, 5 wá a miɔna pɔ f̄eò s̄èle gb̄i kuepla.

Piee Yesu Mesiike oa
(Mat 16.13-23, Maa 8.27-33)

18 Zlewa ké Yesu lé wabike ado, aa iwaò mò àà lè, 5 à ní lá à mè: Dé dasile o má de a úi? 19 Aa w̄ewà aa mè: Zaa Da'ilena. Gb̄eɔe í me Eliae. Gb̄eɔe í me anabi yãa do mé vù. * 20 ɔ à ní lá à mè: Apio s̄ò, dé àle o má de a úi? Piee w̄ewà à mè: Lua gb̄é pɔ wí me Mesiie. 21 ɔ à ḡinè aa yápi o gb̄eè. 22 ɔ à mè: Sema Gb̄enazin Né taasike maamaa. Gb̄ez̄ooò ní sa'onkiaò ní Moizi ikoyadanedeò ḡiaazi, aai àa de, a ḡoo àaòde z̄í i vu.

Yesu lia
(Mat 16.24-17.13, Maa 8.34-9.13)

23 ɔ a ò gb̄épii: Tó gb̄é ye ke ma iwa ú, aà gi azia w̄enizi, io a lipaak̄oa se lá gu lé do, i temazi. 24 Gb̄é pɔ ye àò a w̄eni kúa, w̄enipi a v̄uaawae. Gb̄é pɔ ḡi a w̄enii ma yáí s̄ò, ade mé aò w̄eni ví. 25 Tó gb̄é ḡò dúnia búu ví, mé a kpà azlai à kua ziawa, b̄ò ài a èi? 26 Tó gb̄é z̄eamano widè ge ma yá, Gb̄enazin Né a z̄eaaano wide s̄ò, ḡoo pɔ a mo a gawi guu ní a Mae gawio ní a malaikaò gawio. 27 Siana mále oé, gb̄é pɔ aa ku laeò ga kía pɔ Lua kpà esaio.

28 Yá bee oa gbea, a ḡoo la taawa 5 à Piee ní Zaaò ní Zaakio s̄è d̄ederño gb̄esísi musu wabikei. 29 Ké àle wabike, aà oa líle, aà ulao lé teke púntaitai. 30 Kándo gb̄eɔn plao ku we, Moizi ní Eliaoe, aale yá'oaano. 31 Aa b̄ò mòwà gawi guu, aale ánuu pɔ a to Yelusaleú yá'o. 32 Piee ní a gb̄é ḡè ní io. Ké aa vù, aa Yesu gawi è ní gb̄eɔn pla pɔ ze aà saeò. 33 Ké gb̄eɔn plapio lé k̄ék̄owa ní Yesuo, Piee òè: Mae, a maa wàò ku lae. Wá lákpe do mèn àaò, n pɔ do, Moizi pɔ do, Elia pɔ do. A d̄ò lá àle oo. 34 Ké àle o màa, luabepuana k̄uaamá. Ké aa ḡò ka a guu, vía ní kú. 35 ɔ l̄ooe b̄ò luabepuanapi guu à mè: Gb̄éè beea ma Néè. Ma aà díle, à à yãma.† 36 L̄ooopi maa gbea aa è Yesu mé ḡò we ado. Iwapio ní lé f̄í, aai yá pɔ aa è o gb̄eèe ḡoo beeo.

Yesu neḡe táade gb̄agbã
(Mat 17.14-23, Maa 9.14-32)

37 Ké gu d̄ò, aa píla sístipi musu, 5 bíla mò dai Yesule. 38 Bíla guu ḡõee p̄una à mè: Metulu, n yá na! Ma né gwaa, asa ma né pɔ má v̄in we. 39 Tãa í felewà, 5 í wiile kándo. I aà ziazia e aà lé'í f̄ulab̄ole, í tadawà, líi gowà kpaao. 40 Ma wabikè n iwaowa aa táapi go, 5 aa f̄ua. 41 Yesu nè: Gb̄agb̄é kolea luanaaikensaiò! Máò kúano e b̄oe ni? Máò menakeano e b̄oe ni? M̄ó ní n népio la. 42 E népi àò gé s̄siaazi, 5 táapi aa nè à àà z̄lazia. ɔ Yesu ḡi táapie à népi gb̄agbã, 5 à àà kpà àà maewa. 43 Lua iko z̄oo yápi gb̄épii kù gb̄aa.

Gb̄éɔ lé elea Yesu yãk̄awa pii, 5 a ò a iwaone: 44 Aò yáe bee kúa á n̄s̄e guu. Wa Gb̄enazin Né na gb̄eɔne ní ozi tia. 45 Aai yápi d̄òo, a mi uléané, 5 aai mao, mé aa yápi laawà víakè.

T̄ea Yesuzi
(Mat 8.19-22, 18.1-5, Maa 9.33-40)

* 9:19 Luk 9.7-8 † 9:35 Isa 42.1, Sou 2.7, Luk 3.22

⁴⁶ Ɔ aa fɛlɛ nɪ lɛkpaaɔ deakɔa yá musu. ⁴⁷ Yesu láasoo pɔ́ kú nɪ nòsɛ guu dɔ́, ɔ́ à né sɛ zɛ à sae. ⁴⁸ A òné: Gbɛ́ pɔ́ nɛɛ bee taa dilɛ ma iwakɛ yáí, ade ma dilɛɛ. Gbɛ́ pɔ́ ma dilɛ sɔ́, ade gbɛ́ pɔ́ ma zɪ dilɛɛ. A gbɛ́ pɔ́ de gbɛ́ kpɛɛ ù á guu mé zɔ́.

⁴⁹ Ɔ Zaa yásè à mè: Mae, wa gbɛɛ è àlɛ táago nɪ n tɔ́o, ɔ́ wá ye giè, ké lili tɛwázio yáí. ⁵⁰ Ɔ Yesu òè: Asu gièo, asa gbɛ́ pɔ́ í fɛlɛsɛánɔ́á bàakpɛɛɛ.

⁵¹ Ké Yesu fɛlɛ taa luabɛ goɔ kà kái, à mipɛ Yelusaleŭwa. ⁵² Ɔ à gbɛ́o gbàɛ aa dɔ́aaɛ. Aa gè gè Samali bùsu zɛwɛiaɛ guu sɔ́ukɛiè. ⁵³ Ɔ wɛlɛpideɔ́ i aà dilɛo, ké à mipɛ Yelusaleŭwa yáí. ⁵⁴ Ké aà iwaaɛ Zaaki nɪ Záo è màa, aa mè: Dii, nɪ ye wà o tɛ bɔ́ luabɛ à mɔ́ kúmá yà?† ⁵⁵ Ɔ Yesu lili à gɪnɛ. ⁵⁶ Ɔ aalɛ gé wɛlɛ páluu.

⁵⁷ Ké aa bɛ zéu, gbɛɛ mɔ́ ò Yesue: Gu pɔ́ nɛlɛ géu pii, máo tenziɛ. ⁵⁸ Yesu òè: Gbɛ́gbonaɔ́ nɪ tɔ́o ví, bāo nɪ sakpɛ ví. Gbɛ́názín Né sɔ́ à íampakdi vío. ⁵⁹ Yesu ò gbɛ́pálɛɛ: Mɔ́ tɛmazi. Ɔ gbɛ́pi mè: Dii, to e ma de'ia kpagui gía. ⁶⁰ Yesu òè: Tó gɛɔ́ nɪ gɛɔ́ ví. Mpi sɔ́ gɛ kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíí yá waasokɛ. ⁶¹ Gbɛ́pálɛ ò lɔ́: Máo tenzi Dii, áma to mà gé lezai ma bedɛɔ́wa gía.‡ ⁶² Yesu òè: Gbɛ́ pɔ́ soona na à ɔ́zɪ mé àlɛ a kpɛ gwa, ade i kɔ́si nɪ kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíioo.

10

Gbɛ́n baaɔ́kwi nɪ plao zia
(Mat 11.20-27, 13.16-17)

¹ Bee gbɛ́a Dii gbɛ́n baaɔ́kwi nɪ plao páleɔ́ dilɛ, ɔ́ à nɪ zɪ gbɛ́n plapla aao dɔ́aaɛ wɛlɛo guu nɪ gu pɔ́ á ye géu pii. ² A òné: Pɔ́kɛkɛa zɔ́, a kɛkɛnaɔ́ bílao. A wabikɛ Budewa aà zíkɛnaɔ́ gbac pɔ́kɛkɛi. ³ A dazɛu. Málɛ á zɪ sáɔ́ ù áwalewanaɔ́ guuɛaɔ́! ⁴ Asu mɔ́kpɛ sɛo gɛ babalabɔ́o gɛ kyaleɔ́. Asu zɛ zéu à fɔ́kpa gbɛ́ewao. ⁵ Ua pɔ́ a géu pii, à o gía Lua uapi gba aafia. ⁶ Tó aafiade ku we, á fɔ́ aafiade a gɛ̀. Tó á ku we sɔ́o, a ɛa suwáɛ. ⁷ Aɔ́ ku uapiu, à pɔ́ pɔ́ wa kpáwá ble gɛ pɔ́mia, asa zíkɛna kà á a seaɛ ɛɛ. Asu áo sɔ́kɛkɛkpakpao. ⁸ Wɛlɛ pɔ́ a géu mé wá á díle, à pɔ́ pɔ́ wá m̀òɛ ble. ⁹ A wɛlɛpi gyáɛo gbágbá, í o gbɛ́nɛ kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíí káíno kái. ¹⁰ Tó a gɛ́ wɛlɛu mé wí á díle sɔ́, à bɔ́lɛ gáaɛ, í mɛ: ¹¹ Baa á wɛlɛ luutɛ pɔ́ kpá wá gbáwa, wá kɔ́lɛowáɛ.* Aɔ́ dɔ́ sáasá ké kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíí kà kái. ¹² Málɛ oɛ, yákpalɛkɛgɔ́zɪ ía pɔ́ Lua á da Sɔ́ɔ́údeɔ́wa a ka wɛlɛpideɔ́ pɔ́wao.†

¹³ Waiyoo Kolazɛnideɔ́! Waiyoo Besaidadeɔ́! Dabudabu pɔ́ má kè á wɛlɛo guu, tó má kè Tii nɪ Sidɔ́o yáa, dɔ́ wɛlɛpideɔ́ zwánkasao kákaríla, aa z̀lɛ tufua à gɛ̀gɛ̀ nòsɛlilɛa seela ù. ¹⁴ Yákpalɛkɛgɔ́zɪ á íadama aɔ́ de Tiideɔ́ nɪ Sidɔ́deɔ́ pɔ́a.‡ ¹⁵ Kapɛnaúdeɔ́ sɔ́, á gbá zɔ́ luawa yá? Wa ɔ́zɔ́ziɛ e bedau.§

¹⁶ Ɔ Yesu ò a íwapɛnɛ: Gbɛ́ pɔ́ á yámà, ade ma yámàɛ. Gbɛ́ pɔ́ gíazi, ade gímaziɛ. Gbɛ́ pɔ́ gímazi sɔ́, ade gí gbɛ́ pɔ́ ma zɪziɛ.*

¹⁷ Gbɛ́n baaɔ́kwi nɪ plaopi gè, ɔ́ aa ɛa sù nɪ pɔ́nao aa mè: Dii, baa táao misilɛwɛɛ n tɔ́ yáí. ¹⁸ Yesu òné: Málɛ gugwa, ma Setáú è à bàɛ luabɛ lán loupilɛawa. ¹⁹ Ma iko kpáwá à táa'o mlɛo nɪ sóio nɪ á íbɛɛ gbáa piíowáɛ, pɔɛ a fɔ́ à á kɛ'íao.† ²⁰ N beeo ásu pɔ́nakɛ nɪ mi pɔ́ táao í siilɛoo. A pɔ́nakɛ á tɔ́ pɔ́ kú taalau luabɛ yáí.

²¹ Zibeezɪ Lua Nisína Yesu pɔ́ kɛna maamaa à mè: Baa, zɪlɛ nɪ musuo Dii, lá n yá beeo ùlɛ yadɔ́naɛ nɪ ònɔ́naɔ́, mé n bɔ́ɔ́ ladɔ́nsaɔ́nɛ, ma n sáaukɛ. Ao, Baa, bee kàngu màa. ²² Ma Mae pɔ́pii námɛɛ ma ɔ́zɪɛ. Gbɛɛ Lua Né dɔ́o, mé i kɛ Mae Lua bàasio, mé gbɛɛ Mae Lua dɔ́o, mé i kɛ aà Né nɪ gbɛ́ pɔ́ Népi yei aà ɔ́bnɛ́o bàasio.

²³ Ɔ Yesu aɛdɔ́ a íwaɔ́wa a òné nɛtɛ: Báaadeɔ́n á ù yá pɔ́ álɛ e nɪ wéo yáí. ²⁴ Málɛ oɛ, ánaɔ́ bɔ́ nɪ kíao ku yáa dasi, aa ye yá pɔ́ álɛ ɛɛ e, aai eo. Aa ye yá pɔ́ álɛ maɔ́ ma, aai mao.

Samali gbɛ́maa

²⁵ Ikoyáɔ́naɛ mé fɛlɛ lé líkpalɛ Yesuwa à mè: Metulu, kpɛlewa má kɛ mà àizána ei? ²⁶ Yesu òè: Kpɛlewa a ku Mɔ́zizi ikoyá guui? Ni a kyokɛ nɪ ma kpɛlewa ni? ²⁷ Gbɛ́pi wèwà à mè: Nyɔ́ ye Dii nɪ Luazi nɪ nòsɛmɛndoo teasisai n gbáa pua léu, n sɔ́ io kuwá,‡ nɔ́ ye n gbɛ́deezɛ lán nzia wɛ́niwa.§ ²⁸ Yesu òè: N wè maɛ. Nyɔ́ kɛ màa, nɪyɔ́ ku.* ²⁹ Ɔ gbɛ́pi ye yánakpa azɪlawa, ɔ́ à Yesu lá à mè: Démɛ ma gbɛ́deɛ ùí?

³⁰ Ɔ Yesu òè: Gbɛɛ mé bɔ́ Yelusaleŭ álɛ gé Yeliko, ɔ́ kpáíweliwɛɔ́ kpáaúaano. Aa aà pɔ́o síwá, aa aà gbɛ́ dúuduu e à kà gaa. Ɔ aa aà tò we, aa gɛ́zɛa. ³¹ A mɔ́ lè sa'onaɛ zé dɔ́upi sè. Ké à

† 9:54 2Kia 1.9-16 § 9:61 1Kia 19.20 * 10:11 Luk 9.5 † 10:12 Daa 19.24-28 ‡ 10:14 Isa 23.1-18, Yoc 4.1-4 § 10:15 Isa 14.13-15 * 10:16 Luk 9.48 † 10:19 Sou 91.13 ‡ 10:27 Iko 6.5 § 10:27 Lev 19.18 * 10:28 Lev 18.5

aa è, 5 à d̄aaazi. ³² M̄aae lo ké Levii buie kà gupiu, à aa è, 5 à d̄aaazi. ³³ Samali bùsu gb̄ee be zépiu. Ké à m̄ò aa è, 5 à k̄èè w̄ēnaū. ³⁴ A s̄s̄aaazi, à ese mà aà gu p̄ó k̄ē'laowa ní n̄ísio ní w̄ēeo, à p̄ó ȳeyewa. Ɔ à aà se dí a z̄aa'ina kpe, à ḡēaàno nib̄o pilakii. Ɔ à aà gw̄à we. ³⁵ Ké gu d̄ò, 5 à ánuసు ɔwatē b̄ò m̄èn pla a kp̄à pilakidewa à m̄è: N aà gwam̄e. Tó n̄ ea n̄ 5abl̄e de beea aà yá musu, mà a fiabone, tó ma su.

³⁶ T̄ò, gb̄ēn̄ aāpīo guu, an d̄éme gb̄ēk̄ek̄è gb̄é p̄ó kp̄áio kp̄aaūaàn̄p̄iei? ³⁷ A w̄èw̄à à m̄è: Gb̄é p̄ó w̄ēnad̄ōē. Ɔ Yesu òè: Ge n̄ ke màa s̄5.

Yesu kua Maata ní Maliamao be

³⁸ Ḡoo p̄ó aa be z̄éu, aa kà w̄ēleu, 5 n̄oe p̄ó w̄i me Maata Yesu díle. ³⁹ A dáuna v̄i, w̄i me Maliamao, à z̄òle Dii gb̄ázi, àle aà yáma. ⁴⁰ Kina z̄i dà Maatala, 5 à m̄ò Yesu k̄ii à m̄è: Dii, ké ma dáuna ma to z̄ip̄ie mado, i k̄ene ȳae ūo lé? Oè aà òmale. ⁴¹ Ɔ Dii w̄èw̄à à m̄è: Maata, Maata, níle ȳae k̄àake, níle íada n̄ziawa ní ȳá dasi. ⁴² A m̄èndo mé z̄ev̄i. Maliamao baa maa s̄è mé wa siw̄ào.

11

Wabik̄ea

(Mat 6.9-15, 7.7-11)

¹ Z̄iewa Yesu lé wabik̄e guei. Ké a làa, aà íwae òè: Dii, wabik̄ea daw̄ēe lá Z̄āa dà a íw̄aon̄ewa.

² Ɔ a òné: Tó àle wabik̄e, àli me:

Baa, to wà d̄5 ké n̄ kua adoa.

To kpala p̄ó b̄ò n̄ k̄ii b̄o gupua.

³ Wá gba ú p̄ó w̄á ble lá gu lé d̄o.

⁴ Wá duuna k̄éwá,

asa w̄i gb̄é p̄ó t̄aaek̄èw̄ēe k̄ē píie.

Nsu to wà fu ȳaw̄ao.

⁵ Ɔ a òné: Gb̄ēe mé gb̄ēna v̄i, 5 à ḡè aà k̄ii w̄eedo a òè: Ma m̄o n̄ k̄iie, p̄ēe s̄ēame m̄èn aa5. ⁶ Nib̄oe p̄ilaa tiaē, má p̄oe v̄i mà kpaw̄ào. ⁷ Ɔ aà gb̄ēn̄api w̄èw̄à za kpea à m̄è: Nsu íadao, ma zet̄à k̄ò. Ma ta kp̄éu ní ma n̄é, má f̄5 fele mà kpamao. ⁸ Mále oé, baa tó i fele kp̄aw̄a gb̄ēn̄ake yáio, a fele p̄ó p̄ó a yei kpaw̄à ké a zeazi yáí. ⁹ Mapi s̄5 mále oé, à wabik̄e, Lua i kpaw̄á. A w̄eēle, í e. A gbale, Lua i w̄éé. ¹⁰ Asa gb̄é p̄ó wabik̄è, w̄i aà gbae, gb̄é p̄ó p̄ó w̄eēle í ee, mé gb̄é p̄ó gbalè, wa w̄éé. ¹¹ A gb̄é p̄ó á néo v̄i, tó á né kp̄o wabik̄èw̄á, á déme a piligona kpaw̄ái? ¹² Ge tó á kogbe wabik̄èw̄á, á déme a sói kpaw̄ái? ¹³ Baa ní á w̄áikeo, lá á p̄maaa kpaa á néowa d̄5, á Mae p̄ó kú musu a a Nis̄ina kpa gb̄é p̄ó a wabik̄èwawao lé?

Táagoa

(Mat 12.22-30, 43-45, Maa 3.20-27)

¹⁴ Yesu lé t̄aa sw̄ádo go gb̄éwa. Ké à t̄ápi gò, sw̄ádopi n̄a ȳa'owaa, 5 yápi b̄ò bíla sae. ¹⁵ Ɔ an gb̄ēo m̄è: I t̄áagoné ní t̄áao kí Beezebu t̄oē. ¹⁶ Ɔ gb̄ēp̄al̄eó lé líkpal̄éw̄á, aa gb̄ēawa aà seelae ken̄é ní Lua gb̄āo. ¹⁷ Lá Yesu ní láasoo d̄5, 5 a òné: Kpala p̄ó a gb̄éó íbeles̄è ní k̄so a mid̄e. Ua p̄ó a gb̄éó íbeles̄è ní k̄so a ḡ5 bez̄i ūe. ¹⁸ Tó Set̄au íbeles̄è ní a gb̄éó, kpelewa aà kpala aò zeai? Má ò màa ké i me mí t̄áagoné ní Beezebu t̄o yáie. ¹⁹ Tó Beezebu t̄ó mí t̄áagoò, á gb̄éó í go ní dé t̄o ní? Beewa áz̄ia gb̄éó yá'likpaw̄á. ²⁰ Lá ma t̄áagoamaá Lua ɔgb̄e, à d̄5 ké k̄ia p̄ó Lua kp̄a kp̄alau á k̄ii l̄èn we. ²¹ Tó ḡsa gb̄āa ḡōkebo k̄ūa, àle a ua d̄5aò, aà áizeeó ío aafiae. ²² Ama tó gb̄é p̄ó a gb̄āa deaala m̄ò ḡè à aà gb̄è, a aà ḡōkebo p̄ó a a náai v̄io séle, i aà áizeeó billen̄é. ²³ Gb̄é p̄ó de ma gb̄é ūo, ma íbeee. Gb̄é p̄ó lí p̄ó k̄aaaman̄o, àle f̄āaa.

²⁴ Tó wà t̄aa gò gb̄éé, lo liaaliaa gugiuu àò gb̄é w̄eēle à diē. Tó i eo, í me: Má ea ta ma s̄5 ziw̄ae. ²⁵ Tó à t̄a we, í e a be ado, à zu'ò, à az̄ia k̄èke wásawasa, ²⁶ 5 í ea ge t̄aa p̄ó an v̄ai dealaó séle sur̄ino m̄èn sopl̄a, aaf̄ diē. Beewa gb̄épi gwea gbez̄á v̄ai í de a k̄áaua.

²⁷ Ké Yesu lé o màa, wà n̄oe mà, à p̄una z̄á guu à m̄è: Báaaden n̄oe p̄ó n̄ i à ȳó kp̄ama ū. ²⁸ Ɔ Yesu m̄è: Báaaden̄ gb̄é p̄ó aa Lua yáma aa k̄ūa ū de beea.

Seela gb̄eaa Yesuwa

(Mat 6.22-23, 12.38-42)

²⁹ Gb̄éó n̄on̄aa, 5 Yesu m̄è: Gb̄āgb̄éó v̄ai. Aaf̄ seela gb̄eaa, áma má seelae ken̄éó, sema Yonasi p̄ó. ³⁰ Lá Yonasi de seela ū Ninivadeone,* màa Gb̄ēnaz̄in Né aò de seela ū gb̄āgb̄ēone. ³¹ Yákp̄alekeḡozi ḡeomid̄ok̄ii oi n̄oe k̄ia a fele yáda gb̄āgb̄ēol̄ae, asa à b̄ò za t̄oole léwa à m̄ò Salom̄oó 5n̄oyá maie,† mé gb̄é p̄ó a z̄5o de Salom̄oó ku la. ³² Yákp̄alekeḡozi Ninivadeo fele

* 11:30 Yon 3.4 † 11:31 1Kia 10.1-10

yāda gbāgbēɔlae, asa ké Ninivadeɔ Yonasi waaso mà, aa n̄sɛllɛɛ,† mé gbé pɔ́ a z̄ɔ de Yonasia ku la.

³³ Wili filia na wà dile gusɔɔnauo ge wà pēna kùlewàò. Wì di bábanawae, ké gbé pɔ́ aale gēɔ gupua e. § ³⁴ N wé mé n me filia ũ. Tó n wé kú gudou, n mē pii aɔ gupua víe. Tó n wé kú plapla s̄s, n mē pii aɔ gusia víe. ³⁵ Ayámeto laaika ké gupua pɔ́ r̄le e ní v̄í su àɔ de gusia t̄o. ³⁶ Tó n mē pii gupua v̄í mé a kee ku gusiau, aɔ gupu wásawasa lánd̄s̄ filia í d̄omawae.

*Zɔada M̄izi ikoyadanedeɔ ní Falisiɔwa
(Mat 23.1-36, Maa 12.38-40, Luk 20.45-47)*

³⁷ Ké Yesu yá'ò a làa, § Falisie wabikèwà aà mɔ pobleano, § à gè z̄òle. ³⁸ Ké Falisipi è i ɔpipi lá aal kewa à gbàsa lé pobleo, à b̄ò aà sae. ³⁹ ɔ Dii òè: A Falisiɔ í gbábɔ bisao kpeɛ ní tao, kási b̄ii ní yāvāikeao mé á n̄sɛ pà. ⁴⁰ S̄oũ! Lua pɔ́ a kpe kè i a guu keo lé? ⁴¹ A pɔ́ pɔ́ kú á tao guu dá wēnadeɔne, á tapio i ḡs̄é gbālesai.

⁴² Waiyoo á Falisiɔ! I toeɔ dosina ní kpeaanao ní dopɔɔ pii kwide kpa Luawa,* § i pákpa yáḡs̄ḡsa a zéwai ní yea Luapizio. Yá beeɔ mé de àɔ k̄ua pákpa a k̄niɔzi sai. ⁴³ Waiyoo á Falisiɔ! I ye z̄òlea gumaaɔ lousisikpeu, i ye wàɔ f̄kpkapawá gāe. ⁴⁴ Waiyoo ápiɔ! A de lán mia kpeɛna pɔ́ w̄iɔ t̄áa'owá d̄s̄saiwae.

⁴⁵ ɔ ikoyád̄nae òè: Metulu, tó ní ò màa, r̄le wá s̄s̄s̄ s̄s̄e. ⁴⁶ Yesu m̄e: Waiyoo á ikoyád̄nao s̄s̄! I gb̄éɔ da asosea z̄í'ũ, m̄e ili ɔdamá ní a seaoo, baa ɔton do. Waiyoo ápiɔ! ⁴⁷ I pɔ́ bo ánabi pɔ́ á dezi ní dedeɔ miaɔwa d̄ongu yáí. ⁴⁸ Bee lé ɔ gb̄éɔne ké a ze ní á dezi yákeae. Aa ánabiɔ dede, § ále pɔ́ bo ní miaɔwa. ⁴⁹ Ayámeto Lua ɔno guu à m̄e á ánabi ní z̄inaɔ gb̄aewá, í ní gb̄éɔ dede, í ìada ní gb̄éɔwa. ⁵⁰ Lua a ánabi pɔ́ wà ní dede za d̄únia daaleɔɔ e gb̄aɔ au t̄si gb̄āgb̄eɔpiɔwa. ⁵¹ Ao, mále oé, za Abeli dea† e à gè p̄è Zakali pɔ́ wa de sa'okli ní Lua kp̄eo zānguowa,‡ Lua a ní au t̄si gb̄āgb̄eɔwae. ⁵² Waiyoo á ikoyád̄nao! A d̄sa zé kili wò. I ḡeuo, mé a gi gb̄é pɔ́ aa ye ḡeuno. ⁵³ Ké Yesu b̄o we, M̄izi ikoyadanedeɔ ní Falisiɔ aà lè pásipásí, aale yá dasi lalawa, ⁵⁴ aale aà k̄pakpa ké aa e wà aà k̄ú yá pɔ́ àle o guue.

12

*Zea ní Yesuo gb̄éɔ ae
(Mat 10.19-33)*

¹ Goo bee bila n̄n̄naaaazi, wa ní lé d̄so, e aale k̄sepelepelek̄owa, § à yá'ò a íwaɔne ḡia à m̄e: A laaika Falisiɔ m̄oaf̄ilii, í lírla lán p̄ese'esewae. ² Yá pɔ́ ulea a b̄o gupuaɔ pii. Asiiyae ku ké wa ḡi d̄s̄io.* ³ Beewa yá pɔ́ á ò gusiau, wa ma gupuaɔ, mé asiiyá pɔ́ á ò k̄wáú láasiu, wa a kp̄awake gāe.

⁴ Ma gb̄enaɔ, mále oé, gb̄é pɔ́ a á de mé a gbea a f̄s̄ yāe keé bo, ásu víakeɔ. ⁵ Má gb̄é pɔ́ de á víakeɔ of. A víakeɔ Lua pɔ́ gb̄é zua té guu aà ga gbea iko víe. Ao, mále oé, á víakeɔ aápie. ⁶ Wili ḡolegolena m̄en s̄oɔ yía daa plao lé? Kási baa a m̄endo yá lí sá Luaguo. ⁷ Baa á mik̄aɔ, a a lé d̄s̄. Ásu víakeɔ, á de ḡolegolena dasiɔla.

⁸ Mále oé, gb̄é pɔ́ z̄èmano gb̄éɔ ae, Gb̄enaz̄in Né a zeaàno Lua malaikaɔ ae. ⁹ Gb̄é pɔ́ lelekp̄amazi gb̄éɔ ae s̄s̄, má lelekp̄aaazi Lua malaikaɔ ae. ¹⁰ Tó gb̄é Gb̄enaz̄in Né b̄èb̄ò, Lua a aà ké. Ama tó gb̄é Lua Nis̄ina t̄b̄es̄i, a k̄ea vío. ¹¹ Tó wale géano yákpaleu lousisikpeu ge k̄iao ní gb̄aadeɔ ae, ásu bílike b̄okli yáwao ge yá pɔ́ á o, ¹² asa Lua Nis̄ina mé a yá pɔ́ de á ò daé z̄ibeez̄i.

*Aiz̄eɛ
(Mat 6.19-34)*

¹³ Z̄a guu gb̄e ò Yesu: Metulu, o ma v̄iɛ aà ma aseaa k̄paa wá túbi guu. ¹⁴ ɔ a wèwà à m̄e: Ma gb̄é, déme ma dile á yákpalekena ũi ge á yáḡs̄ḡna? ¹⁵ ɔ a ò bílae: Aɔ áz̄ia k̄ua d̄s̄. A laaika p̄ópii bílikeai, asa áiz̄eɛ á gb̄enaz̄ina w̄eni no, baa tó a z̄o.

¹⁶ ɔ á yál̄eũné à m̄e: ɔdee mé kú, aà bua blek̄èè maamaa, ¹⁷ § à láasookè à m̄e: Má ke kpelewa ní? Má blewekaki vío. ¹⁸ ɔ à m̄e: Lá má ken ke: Má a blewekakiɔ gbooe, mí a z̄oɔ bobo, mí a p̄wena káu pii ní ma áiz̄eɛ, ¹⁹ mí o maz̄iae: Ma gb̄é, ní k̄ús̄ta v̄í z̄o, a kanno w̄e úma? Káma bo, poble, imi, ponake. ²⁰ ɔ Lua òè: S̄oũ, gwáas̄inae bee má n w̄eni gb̄eama. Sou p̄i ní k̄e a ḡs̄ dé p̄ úe? ²¹ Maa aɔ de ní gb̄é pɔ́ lé áiz̄eɛ k̄aaaz̄iae mé a de ɔde ũ Luaeoo.

²² ɔ a ò a íwaɔne: Ayámeto mále oé, ásulí á w̄eni k̄aake poblea yá musuo, ásulí á me k̄aake p̄kasa yá musuo. ²³ W̄eni de pobleala, me de p̄kasala. ²⁴ A gb̄agbaaɔ gwa. Aali p̄t̄so, aali p̄kekeo, aa d̄s̄ ge gb̄a z̄oɔlo vío, mé Lua í ní gwa. A de b̄aɔla z̄oɔo lé? ²⁵ A guu déme a f̄s̄ à a

† 11:32 Yon 3.5 § 11:33 Luk 8.16 * 11:42 Lev 27.30 † 11:51 Daa 4.8 ‡ 11:51 2Lad 24.10-21 * 12:2 Luk 8.17

wēni gbàa káfi, baa gɔɔ do, a yákaakea guui? ²⁶ Lá á yá yɔɔnapi f̄so, bóyái ále yá kɔni kàakei? ²⁷ A lá vudeɔ gwa s̄eu lá aa de. Aali zíkɛo, aali bua t̄ao. Mále oé baa Salomɔɔ ní a ɔdekeo, † i ula e dá a maa k̄a an keewao. ²⁸ Luanaaif̄enende! S̄ea lá p̄o kú gb̄a mé a t̄ékū zia, lá Lua í p̄o nai maa, wa á p̄o o lbe? ²⁹ Asu to p̄o p̄o á ble ge p̄o p̄o á mí yá d̄aae. Asu bílikɛo. ³⁰ P̄o p̄o píi yá í d̄aa d̄únia gb̄eɔne, āma á Mae d̄o ké á ye p̄o p̄o. ³¹ A to kpala p̄o b̄o aá k̄íi yá d̄aae, í p̄o p̄o kaaé. ³² Ma kp̄asa néna gb̄eɔ, ásu víakeo, asa á k̄a á Maegu ké á á kp̄a kpalapiu. ³³ A p̄o p̄o á v̄o yia, í w̄enadeɔ gba á ̄sa. A mokpe p̄o lí zik̄to z̄s, luabe àizee p̄o lí láao k̄áki ú. Kp̄ái a s̄oi weo, k̄o a p̄o ̄okpa weo. ³⁴ Gu p̄o á àizee kúu, wek̄i ̄s á laai ̄o kuu.

Ziken ndaide laaide
(Mat 24.45-51)

³⁵ Aɔ ku s̄ou guu, á to á filia ào naa, ³⁶ ɔ de lán gb̄e p̄o aale ní dii sua ní n̄osep̄onakeao d̄aowa, ké gɔɔ p̄o á k̄a mé à gbal̄e, aa e zew̄e ḡo. ³⁷ Báaadeɔn zíkɛna p̄o an dii a ní lé b̄ee a sugɔɔp̄o ú. Siana mále oé, diipi a a p̄o k̄eke ye, í ní z̄le, í p̄oblea k̄aaané. ³⁸ Baa to á k̄a weedo ge guf̄ene, to á ní lé maa, báaadeɔn ní ú. ³⁹ Aɔ yáe bee d̄o. Tó uabele kp̄ái m̄oḡo d̄o, á wei aá a kp̄e gb̄oo. ⁴⁰ Ap̄i s̄o ào kú ní s̄ouo, asa Gb̄enaz̄l̄n Né a m̄o gɔɔ p̄o á wé d̄oiwao.

⁴¹ P̄iee m̄e: Dii, wá yáí n yápi l̄eúia, ge gb̄épiie? ⁴² Dii m̄e: Dén ziia náaide laaide p̄o aá dii a a zíkɛnaɔ naè a ɔz̄i aáli ble kp̄amá a gɔɔwa úi? ⁴³ Báaaden zíkɛna p̄o aá dii aá l̄e, ále ke m̄aa a sugɔɔ ú. ⁴⁴ Siana mále oé, a á àizee píi naè a ɔz̄le. ⁴⁵ Tó zíkɛnapi ò a s̄ou a dii sua lé ḡeḡe s̄o, í fele na z̄on̄e ge ḡeɔ gb̄eḡeáwa, ɔ ulat̄able, ɔ w̄ede ke, ⁴⁶ aá dii a su gɔɔ p̄o aá wé d̄oiwae, zaa p̄o a d̄oowa, í aá z̄ez̄e, í aá baa daaa ní luaȳadansai. ⁴⁷ Zíkɛna p̄o a dii p̄oé d̄o mé í s̄ouke á aá p̄oé k̄e, wa aá gb̄e dúuduue. ⁴⁸ Zíkɛna p̄o a dii p̄oé d̄o, mé á yá p̄o de wá aá gb̄e k̄e s̄o, wa aá gb̄e ȳo. Gb̄e p̄o Lua aá gb̄a z̄o ̄s Lua a welewa z̄o. Gb̄e p̄o Lua p̄o naè a ɔz̄i z̄o, a gbeawá deŋila.

Kɔkpaalea Yesu yáí
(Mat 5.25-26, 10.34-36, 16.2-3)

⁴⁹ Té ma m̄o s̄oi d̄úniawa, mé mále wá maamaa ké tépi kú sa. ⁵⁰ Má ga ví mà siu. Má kú láasoo guu e á ge keð. ⁵¹ Ale e ma m̄o ké gb̄e aao na ní k̄o d̄úniaw yá? Aawo! Mále oé, k̄okpaalea yáí ma m̄oi. ⁵² Za tia ua p̄o gb̄eɔn s̄o kuu aa k̄okpaalee. Gb̄eɔn aas̄o b̄o gb̄eɔn plao kpe, gb̄eɔn plao b̄o gb̄eɔn aas̄o kpe. ⁵³ Mae a b̄o a neḡe kpe, neḡe í b̄o a mae kpe. Da a b̄o a nen̄e kpe, nen̄e í b̄o a da kpe. Z̄á da a b̄o n̄oz̄ae kpe, n̄oz̄ae í b̄o a z̄ada kpe. ‡

⁵⁴ Yesu ̄ea ò bílae: Tó á è lou lé sisi gukpe, í o ḡo lou a ma, ̄s í ke m̄aa. ⁵⁵ Tó á è ̄ana lé b̄o ḡeɔmid̄ok̄i oi, í o gu a wá, ̄s í wá. ⁵⁶ M̄oafilide! A t̄oɔle ní luabe wé d̄o, mé á ḡoɔe bee yáasi d̄o s̄o be?

⁵⁷ Bóyái á yákekea a z̄éwa d̄o áz̄iao ní? ⁵⁸ Tó n íbeé lé genno yákpaleu, k̄oaike aá n k̄e za z̄eu, ké asu n ḡale genno yákpalekena k̄io yáí. Asa yákpalekenapi a n kpa d̄oiwae, d̄oaiipi í n dakp̄eu. ⁵⁹ Mále one, n̄ȳs̄ b̄o weo e n̄ ge n̄ fiapi bo píi. Baa t̄anga a ḡo tenzio.

13

N̄selile

¹ Gɔɔ bee gb̄eɔ m̄o Galile gb̄e p̄o Pilati ní d̄ede á ní au yáale ní ní sa'ob̄o auo yá síu Yesu. ² ɔ Yesu òné: Ké Galile gb̄eɔ gaa k̄e m̄aa, ále e an duuna de Galile gb̄e k̄iniola yá? ³ Aawo! Mále oé, to í n̄selileo, ápii á kaale lár̄t̄wae. ⁴ Gb̄eɔn bao plasai p̄o Siloe kalanga kw̄em̄a aa ḡagaɔ s̄o, ále e an t̄aae de gb̄e k̄ini p̄o kú Yelusaleúola yá? ⁵ Aawo! Mále oé, to í n̄selileo, ápii á kaale lár̄t̄wae.

⁶ ɔ á yáe bee l̄eúiné á m̄e: Gb̄e mé kaad̄enli bá a swaluu, ̄s á ḡe a né weleci, í eo. ⁷ ɔ á ò a zíkɛnae: Gwa, a w̄e aas̄n la, ké mi m̄o né weleci kaad̄enapiwa, míli eo. Z̄s. Wá to á gusi pá yá? ⁸ ɔ zíkɛnapi òè: Mae, to we w̄ea l̄o. Má gubi mà liaie, mí zùgb̄s̄ kau. ⁹ A ḡí ne'ii ziia? Tó í i sao, mí z̄s.

N̄e kaaua gb̄aḡbaa

¹⁰ Kámaboḡoɔe z̄i Yesu lé yadané lousisikp̄eu. ¹¹ N̄e e ku we, t̄aa aá k̄òk̄ú á k̄aaan̄o w̄e bao plasai. ɔ kooae, ̄li f̄s̄ p̄oo baa ȳo. ¹² Ké Yesu aá è, ̄s á aá sisi á m̄e: N̄e, n k̄òke ḡoma. ¹³ ɔ á on̄awa. Weḡo á p̄oo, ̄s á Lua s̄aaukp̄a.

¹⁴ ɔ lousisikpe gb̄ez̄o p̄o pá, ké Yesu aá gb̄aḡb̄a kámaboḡoɔz̄i yáí, ̄s á f̄le ò bílae: Gɔɔ soolo mé kú ké w̄i zíkɛu. * Ali m̄o wá á gb̄aḡb̄a gɔɔ beeɔwa, kámaboḡoɔz̄i bàasi. ¹⁵ ɔ Dii a z̄asiwá á m̄e: M̄oafilide! Kámaboḡoɔz̄i á baade lí a zu ge z̄aa'ina polo a d̄ok̄i á ḡe í kp̄awáto lé?

† 12:27 1Kia 10.4-7 ‡ 12:53 Mis 7.6 * 13:14 B̄a 20.9-10

16 Ablahaũ bui nɔɛɛ bee s̄5, Setãu aã yè wè̄ bao plasaie. Aã bapi poloawã kãmabogɔɔzĩ zé v̄io lé? 17 Ké a ò màa, 5 wí aã ibeɛɔ kũ pii, 5 bíla pɔ kèna dabudabu p̄s̄ àle kɛɔwa pii.

*Yalɛɛta n̄ kpala p̄s̄ b̄ Lua kíio
(Mat 7.13-14, 21-23, 13.31-33, Maa 4.30-32)*

18 ɔ Yesu m̄: Kpala p̄s̄ b̄ Lua kíi b̄ b̄wã ni? Bó má lɛɛũoi? 19 Doe ku a wéna b̄ lán ɛɔ wénawa, 5 gb̄ɛ se t̄s̄ a kaau. Ké à b̄lè à kè lí ũ, 5 b̄ã m̄ p̄p̄ɛ a ḡs̄naɔwa.

20 ɔ a ò lo: Bó má kpala p̄s̄ b̄ Lua kíi lɛɛũoi? 21 A b̄ p̄ɛɛɛ'ese p̄s̄ n̄ɛ se kã p̄ɛti zaa le ãa5 guu a lía piiwãɛ.

22 Gɔɔ p̄s̄ Yesu lé gé Yelusaleũ, àle pã m̄ɛwiao ní z̄ɛwiaoɔ, àle yãdané, 23 5 gb̄ɛ aa là à m̄: Mae, asi àizãna'enaɔ dasioa? ɔ Yesu ò bílaɛ: 24 A áiake à ḡɛ z̄éle tuuuna guu. Mále oé, gb̄ɛ dasideɔ wele ḡɛũ, kási aa eo. 25 Tó uabele f̄ile zetã à làa, tó a ḡ5 bàasi, mé àle gbale, àle m̄: Mae, gbawew̄ɛ, a oé á á d̄5 gueio. 26 Bee gbea tó á òè à p̄blè à imiãno, mé à yãdané á be ḡãa, 27 a oé á á d̄5 gueio. A goala ápii vaikenaɔ.†

28 Tó a Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo ní ãnabiɔ è pii kpala p̄s̄ b̄ Lua kíi guu, mé wã á zú bàasi, we á ɔɔbu à ɔdi á musu. 29 Gb̄ɛɔ b̄o gukpe ní be'aeo ní gughãntooo ní gɛɔmidɔk̄tio, aa m̄o bl̄blei kpala p̄s̄ b̄ Lua kíi guu. 30 Gb̄ɛ kpeɛɔ ḡ5 d̄baaa mé gb̄ɛ p̄s̄ d̄baaɔ ḡ5 kpeɛ.

*Yesu ɔɔba Yelusaleũdeɔ yã musu
(Mat 23.37-39)*

31 Gɔɔ bee ḡɔɔ Falisieɔ m̄o Yesu kíi aa òè: Fele go lakíi, asa Elodi ye n deɛ. 32 ɔ a òné: A ḡɛ o kíf̄ɛnɛnapié mále táagoné, mále gyãɔ gbãgbã gbã ní ziao, a ḡɔɔ ããɔde z̄í má a z̄í mide. 33 N beeo sema má gé æ gbã ní ziao ní zia bàasio, asa i kũ ãnabi ga gueio, sema Yelusaleũ. 34 Yelusaleũdeɔ, Yelusaleũdeɔ, i ãnabiɔ dede, i gb̄ɛ p̄s̄ Lua ní z̄íwãɔ pápa ní gb̄ɛ à ní dede. M̄o ye má á kãamazi m̄oɔɔ, lá ko í ḡãsta kú a n̄ɛɔlawã, kási ili weio. 35 Lua a á kpé tóɛ sa. Mále oé, á ma e lo e à om̄ɛ, báaade gb̄ɛ p̄s̄ lé m̄ó ní Dii t̄s̄o.‡

14

Yesu kua Falisie b̄ɛ

1 Kãmabogɔɔɛ z̄í Yesu ḡɛ p̄blei Falisio gb̄ɛz̄ɔ b̄ɛ, 5 gb̄ɛ p̄s̄ aa ku weɔ lé aã kpakpa. 2 Kákagyãk̄nae ku Yesu æ we. 3 ɔ Yesu yãs̄è a ò ikoyãd̄s̄naɔne ní Falisio: Gb̄ɛgbãgbã kãmabogɔɔz̄í z̄ev̄la ge a z̄ev̄io? 4 ɔ aa níle kílikili. ɔ Yesu gyãepi kũ à aã gbãgbã à aã gbãɛ. 5 ɔ a òné: A dé né ge aã zu, tó à zù l̄b̄o kãmabogɔɔz̄í, a aã b̄o ḡɔɔo ni? 6 Aai f̄5 yãzãsiwão.

7 Yesu è lá gb̄ɛ p̄s̄ wã ní sisiɔ lé z̄l̄ɛk̄li maaɔ kũkũ, 5 à yãl̄ɛɛũné à m̄: 8 Tó wã n sisi n̄ɔɛp̄n̄ablewa, nísu z̄l̄ɛ z̄l̄ɛk̄li maaɔ. Tó wã gb̄ɛ p̄s̄ a gb̄ia denla sisi be! 9 Tó á sisiina m̄o òné: Fele z̄l̄ɛk̄li kpá deewa, níȳ fele gé z̄l̄ɛk̄li kpeɛu ní wioɛ. 10 Tó wã n sisi, níli z̄l̄ɛk̄li kpeɛ kũ, ké tó n sisiina m̄, a one: Ma gb̄ɛna, m̄o æ la. Bee a n ke gb̄ia gb̄ɛ p̄s̄ á s̄ãnuɔne.* 11 Gb̄ɛ p̄s̄ í az̄la káf̄i, Lua a aã busaɛ, mé gb̄ɛ p̄s̄ í az̄la busa, Lua a aã káf̄i.

12 ɔ Yesu ò a sisiɔnapié: Tó níle gb̄ɛɔ sisi bl̄ɛ fáane bleawa ge a oosi p̄s̄, nísu n̄ n gb̄ɛnaɔ sisiɔ ge ní v̄io ní n d̄ãunaɔ ge n daɛɔ ge n ɔde deɛɔ. Tó ní kè màa, aa ɛa n sisiwã s̄ɛ, aai fiabone. 13 Tó níle gb̄ɛɔ sisi p̄bleawa, taasideɔ sisi ní gb̄ɛkaaũaɔ ní ɛɔ ní v̄iaɔ, 14 níȳ ḡ5 báaade ũ, asa aa p̄ɛ v̄i aa gl̄a fiaboneo. Lua mé a fiabone gb̄ɛmaãɔ vugɔɔ.

*P̄n̄ableblea
(Mat 22.1-14)*

15 Ké gb̄ɛ p̄s̄ aa s̄ãnuɔ do yápi mà, 5 a ò Yesue: Báaaden gb̄ɛ p̄s̄ a p̄ble kpala p̄s̄ b̄ Lua kíi guu ũ. 16 Yesu òè: Gb̄ɛ mé ye p̄n̄ablek̄ɛ, 5 à gb̄ɛɔ gb̄ɛa dasidasi. 17 Bleblez̄i 5 à a z̄ik̄ena z̄í oi gb̄ɛ p̄s̄ à ní gb̄ɛaɔne aa m̄ó, wa làa sa. 18 Gb̄ɛ s̄éia òè: Ma bú l̄ùɛ, sema má gé gwai. N yã na, ma awakpãɛ. 19 Gb̄ɛpãle m̄è: Ma zu lù soon s̄o, má gé wesiei. N yã na, ma awakpãɛ. 20 Gb̄ɛpãle m̄è: Ma n̄s̄è dafue. Ayãmeto má e m̄o. 21 ɔ z̄ik̄ɛnapi èa tà à ní legbe d̄ãu a siu a dii. ɔ uabelepi p̄s̄ a ò a z̄ik̄ɛna: Gé w̄éle guu kpakpa ḡãaɔ ní z̄ɛaɔ, ní taasideɔ ní gb̄ɛkaaũaɔ ní v̄iaɔ ní ɛɛɛ naaa suũno la. 22 Bee gbea z̄ik̄ɛnapi m̄o òè: Dii, ma yã p̄s̄ ní ò kè, mé z̄l̄ɛk̄li gi ku. 23 ɔ diipi ò z̄ik̄ɛnapié: Gé z̄ɛɔ guu ní z̄éw̄ɛw̄enaɔ pii, gãna gb̄ɛɔwa aa ḡɛ, ma ua e pa. 24 Mále oé, gb̄ɛ p̄s̄ ma ní gb̄ɛap̄i kee a e lez̄ɔ ma bl̄epiwao.

*Ḡs̄a Yesu íwa ũ
(Mat 10.37-38)*

† 13:27 Sou 6.9 ‡ 13:35 Sou 118.26 * 14:10 Yaa 25.6-7

²⁵ Wa be zéu ní Yesuo dasidasi, 5 à lili òné: ²⁶ Tó gbé m̀ò mà kí mé a ye a de ní a dao ní a nao ní a néú ní a v̀iò ní a d̀aunaò, baa aziapizi demala, a f̀i ke ma iwa úo. ²⁷ Gb́é p̀s aò a lip̀aak̀sa sea àò teomazio, a f̀i ke ma iwa úo.† ²⁸ Tó á gb́ee ye kalanga d̀ò, a z̀sle g̀ia à a 5a d̀òd̀ò à gwa, tó a f̀i z̀ipi ke láa ya? ²⁹ Tó í ke máao, tó à é kp̀ale mé í f̀i à a mídeò, gb́é p̀s à à è pii a aà láanike ³⁰ a m̀e: Gb́é bee kp̀é dàale, í f̀i a mídeò. ³¹ Ge tó k̀ia ye gé z̀íkai ní k̀ia páleo, a z̀sle g̀ia à a ẁaaiipa à gwa, tó a sosa g̀ali kẁiò f̀i kuàkpa sosa g̀ali bao p̀s lé m̀ówaòwao lé? ³² Tó a è á f̀iò, a z̀l̀naò z̀i ledouk̀ea ỳag̀b̀eaiwà zad̀i í ka k̀aioe. ³³ M̀aae l̀ò, tó á gb́ee í ɔ̀z̀s p̀s p̀s á v̀iòzi piiò, a f̀i g̀s ma iwa úo.

³⁴ Wisíá p̀s nae, áma tó a í na tà, kpelewa wa ke à nakú li? ³⁵ A maa t̀oleo ge z̀ùgb̀òkòlek̀iò, ẁi k̀ólee. Gb́é p̀s ǹse ví àà ỳápi ma.

15

P̀s p̀s v̀uaaò
(Mat 18.12-14)

¹ ɔ̀sinaò ní duunkenaò lé s̀s Yesuzi aà ỳamai nípii. ² ɔ̀ Falisio ní M̀ozi ikoỳadanedeò lé ỳak̀ut̀eka aa mè: Gb́é bee í duunkenaò si aa p̀oble s̀anu.e.* ³ ɔ̀ Yesu ỳae bee l̀èèúne à mè: ⁴ Tó á gb́ee sá ví m̀en basò mé ado v̀uaa, líi a basò m̀endosai tó s̀eú a p̀èle a p̀s p̀s v̀uaapizi e à ge b̀wàò lé? ⁵ Tó á b̀wà, í se da a g̀au ní p̀onaòe, ⁶ í taò be, í a gb̀enaò ní a fáanideò sisi, í oné: A p̀nakemanò. Ma a sá p̀s s̀àsápi è. ⁷ M̀aae l̀ò m̀ále oé, wa p̀nake luabe duunkena m̀endo p̀s a ǹselile ỳá musu de gb́eaa gb́eòn basò m̀endosai p̀s an b̀aa kú ní ǹselileaoòla.

⁸ Ǹe p̀s ánuusu ɔ̀waté ví m̀en kwi s̀s be, tó a m̀endo v̀uaa, a filia na, í kpewaa, í wee busebuse e à ge b̀wàò lé? ⁹ Tó á b̀wà, a a gb̀enaò ní a fáanideò sisi, í oné: A p̀nakemanò. Ma a ánuusu ɔ̀waté p̀s v̀uaapi è. ¹⁰ M̀ále oé, Lua malaikaò í p̀nake duunkena m̀endo p̀s ǹselile ỳá musu màa l̀e.

Né p̀s s̀asa

¹¹ Yesu ò l̀ò: Gb́ee mé kú a ǹeg̀sò ví gb́eòn pla. ¹² ɔ̀ Se ò a mae: Baa, ma asea p̀s máò ví túbi guu kpaa. ɔ̀ maepi a áizee kpaalèné. ¹³ Í ke g̀oòplao, 5 Se a p̀s náaa pii à tà bùsu páleu z̀ázá. We a a áizee kp̀aleu lalasikea guu. ¹⁴ Ké à a p̀s d̀è pii, 5 non z̀sò kà bùsupiu, 5 à g̀s ní p̀s ẁenakea. ¹⁵ A g̀è nà bùsupi gb́eezi, 5 gb́épi aà gb̀ae a bualoú ble kp̀ai s̀awakusanaòwa. ¹⁶ ɔ̀ l̀ò ye libe p̀s s̀awaò lé ble m̀ómò b̀èe, áma ẁili p̀e kpawàò. ¹⁷ Ké aà wé k̀è, à mè: Ma mae z̀ikenaò ble ví die, 5 m̀ále ga ní nonao la. ¹⁸ Má fele mà ta ma mae k̀iie, mí oé: Baa, ma duunakè Luae ní mpio, ¹⁹ mí ka màò de n né ú l̀ò. Ma díle n z̀ikenaò do ú. ²⁰ ɔ̀ à f̀le lé tá a mae k̀i. Ké a be k̀aa, aà maepi aà è, 5 à k̀è ẁenau. A b̀aalè g̀è k̀usiwà à lep̀wà. ²¹ ɔ̀ népi òè: Baa, ma duunakè Luae ní mpio, mí ka màò de n né ú l̀ò. ²² ɔ̀ maepi ò a z̀ikenaò: A gé kpakpa, à ulada maa p̀s denila se m̀ò à daè, í táanadaè, í kyalekpaè. ²³ Í g̀aae m̀ekpaa kú à de wà so p̀nakea guu, ²⁴ asa ma népi g̀a à v̀ùe. A s̀àsáe, 5 ma aà è. ɔ̀ aa nà p̀nakeawa.

²⁵ Woo kp̀é bua. Ké ále su, à k̀aikú ní beò, 5 à k̀ò g̀aa mà d̀ò. ²⁶ ɔ̀ à z̀ikenaò do sisi à aà là b̀ómè k̀èi. ²⁷ ɔ̀ a wèwà à mè: N dáuna mé sù, 5 n mae g̀aae m̀ekpaa dè, ḱé à aà è aafia ỳái. ²⁸ ɔ̀ Woo p̀s p̀a à g̀i g̀èi ua. Ké aà mae b̀ò awakpaiè, ²⁹ 5 Woopi ò a mae: E'e, à kà wè úma m̀ále z̀ikene, mí fokema ziiò, mé baa blesan giana ní kpaa mà p̀nakeò ní ma gb́enaò. ³⁰ Ké n né p̀s à n áizee k̀aale k̀aaluaònepi sù, n g̀aae m̀ekpaa d̀èè. ³¹ ɔ̀ aà mae òè: Ma né, ní kumanò g̀oòpii.e. P̀s p̀s má ví pii, n p̀s. ³² A kú wà bleble ní p̀naòe, asa n dáunapi g̀a à v̀ùe. A s̀àsáe, 5 wà aà è.

16

Áizee ndaisai

¹ Yesu ò a iwaone: ɔ̀dee mé kú à z̀iia díle a z̀ikenaòne. ɔ̀ wà m̀ò wà aà k̀omalek̀èè wà mè ále aà áizee kp̀ale. ² ɔ̀ à aà sisi a òè: Yá p̀s má mà n musu de kpelewa ni? Lá r̀ile ke n z̀iiake guu siume.e. Nyò e n z̀iia z̀i kemee l̀ò. ³ ɔ̀ z̀iia pi ò a s̀s guu: Ma dii lé ma b̀ò z̀iue, má ke kpelewa ni? A ké má f̀s s̀ewao, mé baakea demee wí ú. ⁴ Má d̀s lá má ke gb́eò ma díle ní be, tó à ma b̀ò z̀i. ⁵ ɔ̀ à a dii fiadeò sisi dodo, 5 à gb́e s̀iia là à mè: N ma dii fia k̀ua úma ní? ⁶ A mè: Nisi zaa le basòe. ɔ̀ z̀iia pi òè: Lá p̀s ní k̀èe ke. Z̀sle lile blakwi kpakpa. ⁷ ɔ̀ a ò gb̀epálee: Mpi s̀s n fia úma ní? ɔ̀ à mè: Ese sakili basòe. ɔ̀ z̀iia pi òè: Lá p̀s ní k̀èe ke, lile basii. ⁸ ɔ̀ diipi z̀iia náaisaidepi s̀aaukpà wezè yá p̀s a k̀è musu. Asa d̀úniae bee gb́eò wé z̀èa de gupua gb́eòla k̀òtèe yákeka guu.

† 14:27 Luk 9.23 * 15:2 Luk 5.29-30

⁹ Mapi s5 málé oé, à gbēnao wēle ní àizee náaisai, ké gɔɔ pɔ à midéwá, Lua a á dile be pɔ a gao guu. ¹⁰ Gbé pɔ náai ví ní a yɔɔnao a náai ví ní a zɔɔo be. Gbé pɔ náai ví ní a yɔɔnao a náai ví ní a zɔɔo. ¹¹ Tó i ké náai ví ní àizee náaisaio, Lua a á náaike ní a síandee? ¹² Tó i ké náai ví ní gbēpále pɔɔo, Lua a ázía pɔ kpáwáe? ¹³ Zíkēna lí e zɔblè dii mèn plaeo, asa aɔ za gbēdogue, ɔ ye adozi, ge a na gbēdowa, i saka adou. A fɔ à zɔble Luae ní ɔao sánuo.

Ode ní Lazaa

¹⁴ Falisiɔ ye ɔai. Ké aa yápi má pii, ɔ aale lesuiké Yesuwa. ¹⁵ Yesu òné: I yánakpa ázía wa gbēnazínao kíe, áma Lua á s5 d5. Yá pɔ gbía gbēnazínaone ɔ Lua í sakau.

¹⁶ Moizi ikoyá ní ánabio láo ku e Zāawa. Za gɔɔ bee wále kpala pɔ bɔ Lua kí baokpa, ɔ baade lé gēu ní gbāao. ¹⁷ Luabe ní tɔleɔ sáalea áa de Lua ikoyápi wēsá nēna bádeala. ¹⁸ Gbé pɔ gí a nazi à nɔ pále sè, à gbāsíkèe. Gbé pɔ nɔ pɔ wá gii sè s5, à gbāsíkèn we.

¹⁹ G5e ɔdee ku í pɔkasa maa ɔdeɔ da, ɔ pɔnaké nama guu gɔɔpii. ²⁰ Wēnade pɔ wí mē Lazaa ɔ wúlea aà be g5u, bɔ fifiwá. ²¹ ɔ bɔ be pɔ í léle ɔdepi táabunu zíe blea nide. Gbēo mé ɔ aà bɔpi sásá. ²² Wēnadepi gá, ɔ malaikao aà sè tàò Ablahaú kí. ɔdepi gá s5, ɔ wá aà ví. ²³ Kua íadama guu beɔau, ké à wesè musu, ɔ à Ablahaú è káaa, Lazaa ku aà sae. ²⁴ ɔ à lezú à mē: Ba Ablahaú, ma wēnagwa, ní Lazaa zí aà a ɔtona z5 íwa, aà mɔ ma léna níniomēe, asa málé wáwáke tévuae bee guue. ²⁵ ɔ Ablahaú mē: Ma gbé, to nama pɔ pēema n wēnigɔɔ dɔngu ní taasi zɔɔ pɔ Lazaa kèò. Aà n5e níni lakii sa, mé ní kú wáwá guu. ²⁶ Bee gbēa t5'e zóolo da wá zāngu. Tó gbé ye bɔ la à gé á kí, a fɔo, mé gbēe a fɔ bɔ we à mɔ wá kíio. ²⁷ ɔ depi mē: N yá na Baa, lá maae, n àa zí ma mae be, ²⁸ asa ma dáuna: ví gbēon sɔo. Aà gé ledaimá, ké aasu mɔ gu wáwádeɔ beeuo. ²⁹ ɔ Ablahaú mē: Aa Moizi ní ánabio lá ví, aa ní yāma. ³⁰ ɔ depi mē: Aawo, Ba Ablahaú! Tó gbēe bɔ gau à gè ní kí, ɔ aa n5elile. ³¹ ɔ Ablahaú òe: Tó aai Moizi ní ánabio yāmao, baa tó gbēe bɔ gau, aa sio.

17

Luanaaikēa

(Mat 18.6-7, 21-22)

¹ Yesu ò a íwaone: Sema yá pɔ í to gbéɔ fu à ku, áma waiyoo gbé pɔ a bɔ aà kí. ² Tó wá wísilgbē gbēne dè à nɔe mé wá aà zú ísiu, bee maa ní adeo de ké aà to née beeo do fula. ³ Aɔ kú ní laaio. Tó n gbēdo duunakè, ge n aà le. Tó à n5elile, sùuukeaàno. ⁴ Tó à duunakène gɔɔ do gēn sɔpla mé à èa òne gēn sɔpla a n5elile, sùuukeaàno. ⁵ Dii zínao òe: Wá luanaaikēa káfiwēe. ⁶ Dii mē: Tó á luanaaikēa ká efɔ wénawa, á o lasinlie bee azía bile gé pé ísia guu, a á yāmae.

⁷ Tó á gbēe zɔ ví, àle sēwaè ge àle sáò dàè, tó à sù ní buao, aà dii a oè aà mɔ poble g5o yá? ⁸ Aawo, a oè aà bleke, aà ula líle, i mɔe ní pobleao ní imiao, aapi i gbasa poble, i imi. ⁹ Wí zɔ sáaukpa ké à yá pɔ wa dàè kè yáí yá? ¹⁰ Apio s5 maae, tó a yá pɔ Lua dàè kè pii, à me: Zɔɔn wá ũ, wá kea wá kè.

Kusude gbēon kwio gbágbáa

¹¹ Yesu gea Yelusaleŭ a be Samali búsu zɔleu ní Galileo. ¹² Ké àle gē wélēue, ɔ g5e kusude gbēon kwio kpáaŭaàno. Aa ze káaa, ¹³ aa lezúàazi aa mē: Mae Yesu, wá wēnagwa. ¹⁴ Ké a è màa, ɔ a òné: A gé ázía ɔ b sa'onaone.* Ké aale gé, ɔ aa gbágbá. ¹⁵ Ké an gbēdo è a gbágbá, ɔ à èa sù, àle Lua sáaukpa ní ɔo gbāao. ¹⁶ A wúle a gbēu Yesu ae, à fɔkpáwá. Gbé beea Samali gbé. ¹⁷ ɔ Yesu mē: Gbēon kwio mé gbágbáo lò? Gbēon kēokwio kú má ní? ¹⁸ An gbēe i ea mɔ Lua sáaukpaio, sema zlole beea? ¹⁹ ɔ Yesu òe: Fele tá, ma náai pɔ ní ké mé n gbágbá.

Gbēnazín Né mɔa

(Mat 24.23-41)

²⁰ Falisiɔ Yesu lá kpala pɔ a bɔ Lua kíi mógɔɔi, ɔ a wemá à mē: Kpala pɔ bɔ Lua kíi lí mɔ wá e ní wéo no. ²¹ Wa o gwa ke ge gwa keeo. Kpalapi kú á guue.

²² ɔ a ò a íwaone: A gɔɔ lé mɔ ké á Gbēnazín Né mógɔɔ ea nide, á eo. ²³ Wa oé a ku le ge a ku la, áma ásu ge, ásu térizio. ²⁴ Lá loupilea í gupu luabe léla ní a léleo, maa aɔ de Gbēnazín Né mógɔɔ. ²⁵ Sema aà taasiké gía maamaa. Gbágbēo giaazi. ²⁶ Lá á kè Nɔee gɔɔ,† maa a ke Gbēnazín Né mógɔɔzɔl b. ²⁷ Wále poble, wále imi, wále nɔse, wále zāke e gɔɔ pɔ Nɔee gē góilena guu, ɔ í dà dúniaa, gbéɔ gága pii.‡ ²⁸ Maae b ɔɔtu gɔɔ, wále poble, wále imi, wále pɔ lú, wále pɔ yia, wále pɔt5, wále kpéd5. ²⁹ Gɔɔ pɔ ɔɔtu bɔ ɔɔɔɔ, té ní íatēgb5o bɔ luabe à kwè, ɔ gbéɔ gága pii.§ ³⁰ Beewa aɔ de gɔɔ pɔ Gbēnazín Né bɔ gupua.

* 17:14 Lev 14.1-3 † 17:26 Daa 6.5 ‡ 17:27 Daa 7.6-24 § 17:29 Daa 19.24-25

³¹ Goo bee gbé pò kú kpé musu su pila kpé guu a pòo séleio. Maae lo gbé pò kpé bua su ea beo.
³² A to Lotu na yá d'águ.* ³³ Gbé pò ye ào a wēni kua, wēnipi a vūaawá. Gbé pò gí a wēni sò, ade mé aò ku.† ³⁴ Málé oé, gwá bee gbēon plaò aao wúlea gudoù, Lua a gbēdo sé, i gbēdo to we. ³⁵ Nòe gbēon plaò aao pò ló gudoù, Lua a gbēdo sé, i gbēdo to we. ³⁶ Gōe gbēon plaò aao ku bua, Lua a gbēdo sé,‡ i gbēdo to we. ³⁷ O a aa là aa mē: Dii, máki ni? A wēmá à mē: Gu pò ge kuu, we yāamusuò káaau.

18

Wabikea

¹ Yesu yálēuné ké aao Lua wabike kòsòkòsò, aasu kpasao yáí. ² A mē: Yákpalekenae mé kú wéleu, a Lua vía vño, mé ìli gbēe yádao. ³ Gyaae ku wélepi guu, lo mo aà kfi mòomoo í me: Zemanò ma ibee yá musu. ⁴ I weio e gooplá. Bee kpé a ò azíawa: Baa tó má Lua vía vño, mé mili gbēe yádao, ⁵ lá gyaapi lé ma súu zò, má zeaànæ. Tó mi ke máao, aà zeamala láasaie a ma dee.

⁶ O Dii mē: A yákpaleken vai yá'oa ma. ⁷ Lua a ze ní a gbé pò aale wiilewa fáane ní gwāasinaoòo lé? A zígbiake ní d'arúleo yá? ⁸ Málé oé, a zefino kpakpae. N beeo tó Gbēnazin Né mò, a a náaikena e dúniaua?

⁹ O à ea yáe bee lēu gbé pò aale níza dile gbēmaa ũ mé aaiò saka gbé kñinguone à mē: ¹⁰ Gbēon plaò mé gē wabikei Lua ua, gbēdoá Falisie, gbēdo sò osinae. ¹¹ Falisipi zea, àle wabike. A ò a sò guu à mē: Lua, ma n sáaukè ké má de lán d'awao, diidiinde, náaisaide, gbásikenaò ge osinae bee. ¹² Mío leye goò plapla ášà ní ášaoe. Pó pò má è pii mi a kwide bone. ¹³ Osinapi sò a ze káaa, i fò wesè musu gwá seo. Ale azía gbēghē à mē: Lua, sùuukemanò, duunkenan ma ũ. ¹⁴ Málé oé, gōepi tà a be Lua siaaànò guu, i ke Falisipi no. Asa gbé pò í azía káfi Lua a aà busae, mé gbé pò í azía busa Lua a aà káfi.*

Baaadaa néngu

(Mat 19.13-15, Maa 10.13-16)

¹⁵ Wá mòè ní ní nēfēnenao aà onamá. Ké aà iwao è, o aa giné. ¹⁶ O Yesu néo sisi à mē: A to néo mo ma kfi, ásu kpánéò, asa kpala pò bò Lua kfi de gbé bee taao pò ũe. ¹⁷ Siana málé oé, gbé pò í kpala pò bò Lua kfi yá sí lán n'awao, a géuo.

Ode

(Mat 19.16-30, Maa 10.17-31)

¹⁸ Yudaò kíabuie mò Yesu là à mē: Metulu maa, kpelewa má ke mà àizána ei? ¹⁹ Yesu òè: Ake a n mē mà maai? Gbēe maaò, sé Lua ado. ²⁰ N yá pò Lua díleo dō: Nsuli wúle ní gbēpále no. Nsuli gbēdeò. Nsuli kpáí'oo. Nsuli yádò n gbēdeewao. Nili n de ní n dao kpela.† ²¹ O a òè: Zaa ma ke èwaaso ũ, má yá beeo kua pii. ²² Ké Yesu bee mà, a òè: Yá gōne mēndo. Pó pò ní ví yía pii, ní a oá biile taasideone, níyoo àizee ví luabe. Bee gbēa ní mo temazi. ²³ Ké à yápi mà, aà pò siakù, asa ode sà gbāngbooe. ²⁴ Ké Yesu è aà pò siakù, à mē: Gēa kpala pò bò Lua kfi guu z'ũ gbé pò aa àizee vñone. ²⁵ Yiongo gēa abaaweu àa de ode gēa kpala pò bò Lua kfi guula. ²⁶ Gbé pò aa yápi màò mē: Déme a àizána e lóí? ²⁷ Yesu wēmá à mē: Yá pò gbēnazinaò fùta ke, Lua í fò.

²⁸ O Píe mē: Wa wá pópíi tò wee, o wá tēzi fá. ²⁹ O Yesu oné: Siana málé oé, gbé pò a be tò ge a na ge a vño ní a dáunaò ge a de ní a dao ge a néo kpala pò bò Lua kfi yáí ³⁰ a ea bee taa e de beea maamaa dúniae bee guu, mé a àizána e dúnia pò lé mó guu.

Via baakena gbágbáa

(Mat 20.29-34, Maa 10.46-52)

³¹ Yesu a gbēon kueplaò káaaazi, o a òné: Wále gé Yelusaleúe. Wekfi Gbēnazin Né yá pò anabiò ké Lua yáa a pau pii sa. ³² Wa aà kpa buipáleowa, aai aà ke pòpòo, aai aà sòsò, aai lé'ikakawá, ³³ aai aà gbē ní flaalao, aai aà de, a goò aaòde z'í i ea vu. ³⁴ Ama aà íwapí a kee gbáeo, asa yápi mi uleané, aa d'ò yá pò àle oo.

³⁵ Ké Yesu kà kai ní Yelikoo, víae z'lela zé lé, àle baake. ³⁶ Ké a mà bíla lé gē, o a ní lá bóme kèi. ³⁷ O wa òè, Yesu Nazaléti mé lé gē we. ³⁸ O à lezù à mē: Yesu, Davidi Bui, ma wēnagwa. ³⁹ Gbé pò d'aaao giè aa mē aà nile, o aà wiileá gbáakù, àle me: Davidi Bui, ma wēnagwa. ⁴⁰ Yesu zè à mē wá m'aaño. Ké à mò, o Yesu aà là à mē: ⁴¹ Bó ní ye mà kenéi? A wèwá à mē: Dii, má ye

* 17:32 Daa 19.26 † 17:33 Luk 9.24 ‡ 17:36 Mat 24.31, 1Tes 4.17 * 18:14 Luk 14.11 † 18:20 Baa 20.12-16

màò gu'e. 42 Ǿ Yesu òè: Gu e. Ma náai pò ní kè mé tò n gbāgbā. 43 Wegǿǿ à gu'è, 5 à bò teaaži, àle Lua sáaukpa. Ké gbépii è màa, aa Lua sáaukpa.

19

Zase

1 Ǿ Yesu gè Yeliko, àle pāa. 2 Gbēe ku we aà tón Zase. Ǿsinaǿ gbēzǿǿ, mé ǿdee. 3 Ale wēele à gbé pò de Yesu ù e, àma í fǿ aà èò dasi yáí, asa gbé gesenae. 4 Ǿ à bàalè dǿaa à gè dède símfofowa ké à Yesu e, asa a gē wee. 5 Ké Yesu kà wekúí, 5 à wesèè musu a òè: Zase, pila kpakpa. A kù mà í n be gbāe. 6 Ǿ Zase pila kpakpa, à aà dile ní pǿnao. 7 Ké wa è màa, gbépii lé yákútēka aa mē: A gè pilai duunkena be. 8 Ǿ Zase fēle zè a ò Diie: Dii, má a àizee guo kpa taasideǿwae. Tó ma gbēe taiinkè sǿ, má ea mà a gēe kpawá lee síí. 9 Ǿ Yesu òè: Lua uaεbeedeǿ mísi gbā. Asa gbēe beea Ablahaū buie b. 10 Gbēnazín Né mò gbé pò sǿsǿ wēelei à aà suabae.

Ǿdakea zikenaǿne (Mat 25.14-30)

11 Gǿǿ pò wāle aà yápi ma, 5 à èa yákǿffiné b. Lá à kǿkù ní Yelusaleǿto, wāle e kpala pò bò Lua kǿi a bǿ gupuaǿ gǿǿ, 5 à yálēēūné 12 à mē: Kie buie mé lé gé kpalablei búsu zǿzǿu, í ea su. 13 Ǿ à a zikenaǿ sísi gbēon kwi, à ánuǿ ǿwatē kpá ní baadewa mēn basǿbasǿ, a òné: Aǿ laataò e màǿ su. 14 Aà búsuǿ sǿ aa zǿaǿgue, 5 aa zǿnaǿ zǿ aà kpe aa mē: Wá we gbépi kiblewá. 15 Aà sua ní kpalableao gbēa lé, à mē wá zíkēna pò a 5a kpámápiǿ sísis, ké à e dǿ lá pò aa ài'è. 16 Gbé séia mò à mē: Dii, n 5api àikēmee lee kwi. 17 Ǿ a òè: Násaǿ, zíkēn maa. Lá n kē náai ví ní a yǿǿnao, níyǿǿ iko ví wēle mēn kwiǿwae. 18 Gbēon plaade mò à mē: Dii, n 5api ne'í lee sǿ. 19 Ǿ a òè: Mpi sǿ níyǿǿ iko ví wēle mēn sǿǿwa. 20 Ǿ gbēpále mò à mē: Dii, n 5an ke. Má ùle kooa zwǿnkasaue. 21 Má n kía ví, asa gbé zǿ'ún n ù. Ní pò pò ní dileo sé, ní pò pò ní tǿo keke. 22 Ǿ a òè: Zikēn vái, n lé mé n válikè. N dǿ ké gbé zǿ'ún ma ù, mí pò pò mí dileo sé, mí pò pò mí tǿo keke. 23 Ké ní dǿ màa, bǿyáí ní dakeoné, tó ma su, mà a pò sí ní a íoo ní? 24 Ǿ a ò gbé pò kú weǿne: A ánuǿ ǿwatē basǿopi siwá, í kpá gbé pò ài'è lee kwiwa. 25 Ǿ wa òè: Dii, a ài lee kwi kǿa kǿ. 26 Ǿ a wémá à mē: Mále oé, Lua a pò kǿfí gbé pò pò ví. Gbé pò vío sǿ, baa pò pò a ví, Lua a siwáe.* 27 Ma ibee pò aa ye mà kiblemáǿo sǿ, à mǿrǿno la, í ní dēde ma ae.

Gbaakpaa Yesuzi Yelusaleǿ (Mat 21.1-17, Maa 11.1-19, Zaa 12.12-19)

28 Ké Yesu yá bee ò a làa, 5 à dàzeu, àle gé Yelusaleǿ. 29 Ké à kǿkù ní Befazeo ní Betanio, sísi pò wí me Kùkpe sísiǿleu, 5 à a lwa gbēon plaǿ zǿ 30 à mē: A gé wēle pò kále wá ae kee guu. Tó a ka we, á zǿa'ín né bǿb e dǿa. gbēe í dikpe yāao. A polo mǿò. 31 Tó gbēe á lá, déme ò à poloi, í me Dii mé ye a mǿaǿi. 32 Ǿ zǿnaǿ gè aa è lá a ònéwa. 33 Ké aale zǿa'ínapi polo, 5 a diiú ní lá aa mē: Déme ò à zǿa'ínapi poloi? 34 Aa mē: Dii mé ye a mǿaǿi. 35 Ǿ aa gèòè. Aa ní pǿkasaǿ kpále zǿa'ínapiwa, 5 aa Yesu dikpe. 36 Ké àle táa'o, gbéǿ lé ní pǿkasaǿ kpále zé guu.

37 Ké à kǿkù ní gu pò zépi pilau Kùkpe sísiǿwao, 5 pǿna guu dasi pò teaaži ná Lua táasilewaa ní bǿ gbāao, dabudabu pò aa èǿ yá musu pii 38 aa mē:

Báaaǿn Kía pò lé mǿ ní Dii tǿo ù. †
Aafia ku luabe! Wá Musude tǿbǿ!

39 Falisi pò aa ku zǿ guueǿ òè: Metulu, gi n íwaǿne. 40 Ǿ a wémá à mē: Mále oé, tó aa níle, gbēe mé aa wiipi lé.

41 Ké à sǿ Yelusaleǿzi, a gwá, 5 à ǿbè 42 à mē: Tó n yá pò a mǿne ní aafiaǿ dǿ gbā yāa lé, kail! Tia kéwa sǿ a uleanee. 43 A gǿǿ a mǿ ké n ibeeǿ gbá lesǿ da lianzi, aai n káka, 44 aai n dúúǿ, aai n gbéǿ wíwi. Baa gbēe aa to dinekǿao, ké ní gǿǿ pò Lua lezúnzi dǿo yáí.

45 Ké Yesu gè Lua ua, 5 à ná pǿyianaǿ yaawa. 46 A òné: A kēa Lua taalau à mē: Ma kpé aǿ de lousisikpe ùe. † Apǿ sǿ à kè gbēblēnaǿ tǿo ù. §

47 Lá gu lé dǿ Yesu í yádané Lua ua. Ǿ sa'onkiaǿ ní Mǿzi ikoyáǿnedeǿ lé aa we sǿnu ní gbēzǿǿ, 48 àma aai lá wa ke zé eo, asa gbépii lé lua aà yáie.

20

Yesu laa a ikoi (Mat 21.23-27, Maa 11.27-33)

* 19:26 Luk 8.18 † 19:38 Sou 118.26 ‡ 19:46 Isa 56.7 § 19:46 Zel 7.11

1 Ziewa Yesu lé yāda gbéone Lua ua, àle baonakpané, 5 sa'onkiaò ní Moizi ikoyādanedeò ní gbéẏẏ s̄s̄aazi 2 aa òè: Iko pò níle yápio keò owēe. Déme n gba ikopii? 3 Ǿ a wemá à m̄è: Mapi s̄s̄ má yá m̄endo gbéawá. A om̄e, 4 Zāa gbé da'ilekea b̄ò Lua kíi yá ge gbēnazina kíie? 5 Ǿ aa lekpaai aà m̄è: Tó wa m̄è Lua kíie, a wá la b̄oyai wi aà yá sio ni? 6 Tó wa m̄è gbēnazina kíie s̄s̄, gbépii a wá pápa ní gb̄eo wá wá de, asa aa z̄è ní Zāa ānabikeoe. 7 Ǿ aa m̄è: Wá d̄s̄ má à b̄uo. 8 Ǿ Yesu òné: Má iko pò mále yápio keò oé s̄s̄o.

Vēebu zikenaò
(Mat 21.33-46, Maa 12.1-12)

9 Ǿ Yesu ēa yāl̄eēūné l̄ò à m̄è: Gbēe mé vēebu v̄i, * 5 a nà zikenaone ní ǔz̄i, à ḡe w̄ēleu à ḡooplak̄e we. 10 Ké vēek̄oẏz̄oẏḡo k̄à, à a iwae z̄i zikenaòwa aa a asewa kpawa, 5 aa iwapi gb̄e aa aà gb̄ae ǔḡii. 11 A ēa iwa pále z̄i l̄ò, 5 zikenaòwa aà gb̄e, aa widawá aa aà gb̄ae ǔḡii. 12 Ǿ à ēa gb̄eōn āaōde z̄i l̄ò, 5 aa aà k̄ē'la aa aà yá. 13 Ǿ vēebudepi m̄è: Má kea sa ni? Má a né m̄endona z̄im̄ae. Aa ḡi aà yadaia? 14 Ké zikenaòwa aà è, aa òk̄e aa m̄è: Túbiblenan kee, wá aà de, bú i ḡōwēe. 15 Ǿ aa b̄oān̄o kaa kpe aa aà d̄e.

Kpelewa budepi a sér̄in̄o sai? 16 A m̄o zikenaòwa dede, i bú si kpa gb̄ep̄al̄eowae. Ké gb̄eò yápio má aa m̄è: Lua wá b̄o. 17 Ǿ Yesu wep̄aíla à m̄è: Yá pò k̄eā Luayātaalauē bee de kpelewa ni? Gbe p̄s̄ ēbonaò p̄kp̄ai mé ḡò gb̄eo mide ũ. †

18 Gb̄é pò l̄èl̄e gb̄epiwa a w̄iw̄ie.
Tó gb̄epi s̄i gb̄éwa s̄s̄, a ade ũl̄e.

Yesu lousisin gb̄eẏẏ fua
(Mat 22.15-23.36, Maa 12.13-40, Luk 11.37-54)

19 Moizi ikoyādanedeò ní sa'onkiaò d̄s̄ ké ní yáí Yesu yápio l̄eēūi, 5 aale zeweele wá aà k̄ū ḡò, āma aa v̄lak̄e dasie. 20 Aale aà kpakpa, 5 aa z̄amade pò aale n̄z̄la dile gb̄ēmaa ũo z̄l̄wá, ké aa aà k̄ū aà yá'oa guu, aai aà kpá ní búsu gb̄aadewa aà iko ǔl̄e. 21 Ǿ z̄amadepi aà lá aa m̄è: Metulu, wá d̄s̄ ké ni yá'ò n̄ yādané a z̄éwae, i ke gb̄ēnazinaò w̄é yáí no. Ni Lua z̄é ǔl̄oné ní s̄lanao. 22 A k̄ū wá falub̄o Sezaae yá ge wásu b̄o? 23 Yesu ní ūn̄o d̄s̄m̄á, 5 a òné: 24 A 5a do d̄o má gwa. Dé mi ní aà t̄so mé kuwá lai? Aa m̄è: Sezaa p̄e. 25 Ǿ a òné: T̄o, à Sezaa dee pò kpawá, í Lua pò kpá Luawa. 26 Ǿ aa f̄ua aa aà k̄ū a yá'oa guu gb̄eò wáa. Aa yāwea b̄ò ní sae, 5 aa ní l̄é kp̄aū.

27 Ǿ Saduse pò aal̄ ḡeo v̄ua ēeboe m̄ò Yesu kíi, aa aà lá aa m̄è: 28 Metulu, Moizi dil̄ewēe ȳo: Tó gb̄é v̄i ḡà à a na tò n̄esai, aà dáuna n̄opi se à a v̄i ḡēe keò. ‡ 29 Maa v̄i ní dáunaò ku gb̄eōn sopla. Woo n̄s̄è, 5 à ḡà à aà tò n̄esai. 30 Ǿ Se gyaapi da'uk̄è. 31 Se gb̄ea B̄io k̄è l̄ò. Aa k̄è maa ní gb̄eōn sopla n̄pii, aa ḡaga aa n̄opi tò n̄esai. 32 An gb̄ea n̄opi ḡà. 33 Ḡeo vuḡoẏz̄i an déme aò n̄opi v̄ii? Asa an gb̄eōn sopla n̄pii aa aà d̄s̄ n̄o ũe. 34 Yesu òné: D̄úniāe bee gb̄eò aal̄ n̄ose aal̄ z̄ake, 35 āma gb̄é pò Lua dil̄e aa k̄à aa b̄o gau aa d̄úniā dafu lea aa n̄ose weo, aa z̄ake weo. 36 Aaò de lán malaikaowae, aa ga b̄o. Aaò de Lua néo ũe, ḡab̄o ũ. 37 Baa Moizi lá guu, à ḡeo v̄ua yá p̄liwané. Gu pò à k̄aele yá'òu, à m̄è Dii mé Ablahaū ní Izaakio ní Yak̄obuo Lua ũ. § 38 Diiá ḡeo Lua no, sema gb̄é b̄eēe p̄s̄. Gb̄epii b̄eēe Luāe. 39 Ǿ Moizi ikoyādanedeò f̄ele yá'ò aa m̄è: Metulu, n yāmaa ò. 40 Ǿ aai we yāe lāwá b̄o.

41 Yesu ní lá à m̄è: Kpelewa w̄i o Mesiiá Davidi Buici? 42 Asa Davidi ò Sou lá guu à m̄è: Dii ò ma Diie aà z̄l̄e a ǔplaii

43 e aò aà ib̄eēo keē gb̄adib̄o ũ. *

44 Lá Davidi aà s̄isi Dii, kpelewa a de aà bui ũ b̄i?

45 Ké gb̄épii l̄é aà yāma, 5 a ò a iwane: 46 A laaika Moizi ikoyādanedeòzi. Aaò ye bebea ní ulada daaò, w̄aò f̄kp̄akpamá ḡāe. Aaò weele z̄l̄e lousisikpe gumaaò ní bl̄ebl̄e z̄l̄ek̄i maaò. 47 Aaí wabi gb̄āa ke gb̄ēnazinaò w̄é yáí, 5 aal̄ gyaao kp̄e siomá. An l̄adama p̄s̄f̄ aò deŋla.

21

Gyaa taaside gbadaa
(Mat 12.41-44)

1 Ké Yesu wez̄i a ae, 5 a è ǔdeò lé ní gb̄aò ka ǔsikpagolo guu. 2 Ǿ à gyaa taaside búubuuē è we, à t̄anga d̄au m̄en pla. 3 Ǿ à m̄è: Sana mále oé, gyaa taasidepi 5a d̄au de gb̄épii. 4 Asa ò dia 5 aa d̄a k̄au n̄pii. N̄epi s̄s̄, aà taasideke guu pò pò a v̄i à p̄obleò 5 a d̄au we p̄fi.

Yelusaleū d̄uuz̄a ní d̄únialaaḡo seela
(Mat 24.1-22, Maa 13.1-20)

* 20:9 Isa 5.1 † 20:17 Sou 118.22 ‡ 20:28 Iko 25.5 § 20:37 B̄sa 3.6 * 20:43 Sou 110.1

⁵ Gbēeɔ lé Lua ua yá'o, aa mè wà a kpéɔ kèke maa ní gbè kefenáo ní pɔ́ pɔ́ wà Lua gbàɔ, ⁵ Yesu mè: ⁶ Gɔɔe a mɔ́, pɔ́ pɔ́ á è keeɔ, baa gbée a gɔ́ dikɔ́áo, wa ní dúúwɔ́e. ⁷ Ǿ aa àà là aa mè: Metulu, bee a ke bɔ́e ni? Bɔ́me aɔ de a keɔɔ seela úi? ⁸ Ǿ à mè: A laaika, ásu to wà á sásáo, asa wa mɔ́ ní ma tɔ́o dasi, aa me wa mé wa de aà ú, ge a gɔɔ kà. Asu ténzio. ⁹ Tó a zì bao mà, ge á mà wà fèlè ní kɔ́o, ásu to iwáa ká á pɔ́ao. Sema yápio ke káau, dúnia láaan we gíao. ¹⁰ Ǿ a òné: Bui ní buio aa fèlè ní kɔ́o, máae lɔ́ búsu ní búsuo. ¹¹ Tɔ́ɔlɔ́lualuaa pásɔ́o aá ku. Nɔ́ana ní gagyaɔ ka gu ní guo. Asi bēē vīa yáɔ aá ku luwa.

¹² E yápi àò mɔ́, wa á kú, wi ladawá, wi á kpá lousisikpedeɔwa, wi á ká kpéu, wi géánɔ́ kíao ní búsu gbáadeɔ ae ma yáí. ¹³ Bee a á gba zé àò de ma seeladeɔ ú. ¹⁴ A zeò á sɔ́ guu ásu láasooke lá á owao, ¹⁵ asa máme má soso káé á léu, mí á gba ɔ́nɔ́, ké á ibeɛe a fɔ́ gii ge a a zásiwáo.* ¹⁶ Baa á de ní á dao ní á vīo ní á dáunaɔ́ ní á daeɔ ní á gbēnaɔ́ aa á kpámáe, wi á gbēeɔ de. ¹⁷ Gbēpii a zaágu ma yáí, ¹⁸ ama baa á miká mendo a vūaao. ¹⁹ A menafɔ́a guu ɔ́ á àizána e.

²⁰ Tó á è zígɔ́o lía Yelusaleúzi, àò dɔ́ ké á dúúzɔ́a zàò. ²¹ Zibeezì Yude búsuɔ́e baaale mipɛ sɔ́sɔ́wa, gbé pɔ́ kú Yelusaleúɔ́ fáaa. Zɔ́ewiadeɔ su géu. ²² Asa gɔɔpiá tɔ́simagɔ́e, ké yá pɔ́ kēa Luayátaalau e pa pii yáí.† ²³ Waiyoo nɔ́sindeɔ ní neadeɔ zibeezì, asa búsupi taasi aɔ zɔ́o, Lua a pɔ́kúmabɔ́ɔ gbēpiɔ́wae. ²⁴ Wa ní gbēeɔ dede ní fēndao, wa ní gbēeɔ kú taò busu pii guu zìzɔ́o ú, buipáleɔ i ɔ́zɔ́ Yelusaleúwa e an gɔɔ pa.

Gbēnazín Né mɔ́a
(Mat 24.29-35, Maa 13.24-31)

²⁵ Seelaɔ aá ku laté ní mɔ́vuao ní saanaɔ́wa,† bui pii lɔ́ ku pɔ́sia guu dúniau. Aa gɔ́ bili guu ísia kɔ́fi ní a báaleao yáí. ²⁶ Wedeɔa yá pɔ́ lé mɔ́ dúniawai guu, vīa a gbéɔ kásánke, asa pɔ́ pɔ́ kú luawaɔ zà ní pékiiwae, ²⁷ wi Gbēnazín Né mɔ́a e luabepuanau ní gbáa zɔ́o gawideɔ.‡ ²⁸ Tó yá bee kea dàale, à fèlè ze, í á mí se musu, asa á suabagɔ́o mé káikù.

²⁹ Yesu yálèeúné à mè: A kaadɛnli gwa ní lí kíniɔ́. ³⁰ Tó á è aa bɔ́lɔ́bɔ́, ɔ́ í dɔ́ ázlawa ké guanténa káikù. ³¹ Beewae sɔ́, tó á è yá beeɔ lé ke, àò dɔ́ ké kía pɔ́ Lua kpá káikù. ³² Siana mále oé, gɔ́obeedeɔ géle yápio pii kesaiɔ. ³³ Luabe ní tɔ́leɔ a géle, ama ma yáɔ géleá vīo.

³⁴ A laaika. Asu to asiake ní wēdekeɔ ní wēnikáakeao á laai síwáo, ké aa mɔ́gɔ́o su á kú kándo lán baiwa yáí. ³⁵ Asa a kúle gbé pɔ́ kú dúnia guuɔ́wa piié míɔ. ³⁶ A itéke, lɔ́ wabike gɔɔpii, ké àò gbáa vī á e pili yá lé mɔ́wa pii, í lɔ́ ze Gbēnazín Né ae.

³⁷ Lá gu lé dɔ́ Yesu lɔ́ yadané Lua ua.* Tó oosi kè, í bɔ́ ge i Kúkpe sɔ́sɔ́pɔ́leu. ³⁸ Kɔ́kɔ́o ɔ́ gbēpii í fèlè gé aà yámai Lua ua.

22

Lekpaata Yesuzi
(Mat 26.1-16, Maa 14.1-11, Zaa 11.45-53)

¹ Káaso dikpe pɔ́ wí me Gēamusu* ká kái. ² Sa'onkiaɔ ní Mɔ́izi ikoyádanadeɔ lé wēle lá aa ke aa Yesu bɔ́lia asii guu, asa aale vīake gbéɔneɛ. ³ Ǿ Setáu dī Yudasi pɔ́ wí me Isalioti miwa. Yesu íwa gbēn kueplao doe. ⁴ Ǿ Yudasipi gē lekpaáfi ní sa'onkiaɔ ní Lua ua dɔ́anaɔ́ gbēzɔ́o, lá á ke á Yesu kpámá. ⁵ An pɔ́ kèna, ɔ́ aa ledoukè wá ɔ́a kpawá. ⁶ A zèò, ɔ́ ale zeweele á Yesu kpámá gbéɔ sae.

Gēamusu bleblea
(Mat 26.17-30, Maa 14.12-26, Zaa 13.21-30, 1Kln 11.23-25)

⁷ Káaso dikpeɔɔ ká, gɔɔ pɔ́ wí Gēamusu sá kólokpa. ⁸ Ǿ Yesu Piɛɛ ní Záao gbáe à mè: A gé Gēamusu ble soukeiwēe. ⁹ Ǿ aa àà là aa mè: N ye wà ke má ni? ¹⁰ Ǿ a wèma à mè: Tó a gé wéledau, á kpaáú ní gɔ́eɔ í sea lo guu. Aɔ teaðzi e ua pɔ́ a géu, ¹¹ í o uabelee, Metulu lé gu pɔ́ a Gēamusu ble bleu ní a íwao gbɛa. ¹² A kpédiakɔ́a kpea zɔ́o pɔ́ wa kèke ɔ́bɛ, í pɔ́blea yá kèke we. ¹³ Ké aa gè, aa è lá Yesu ònéwa, ɔ́ aa Gēamusu ble soukè we.

¹⁴ Ké a gɔɔ ká, Yesu mò zìle we ní a zínaɔ́ sánu. ¹⁵ Ǿ a òné: Gēamusu bleɛ bee bleaáno ni ma de maamaa e màò gé taasikei, ¹⁶ asa mále oé, má ble lɔ́ e kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi ge bɔ́ò gupuau, dikpe síana í mɔ́. ¹⁷ Ké á imibɔ́ sè, á sáaukpá, ɔ́ á mè: A si dɔ́dɔ́kɔ́e, ¹⁸ asa mále oé, za tia má vébe'i mí lɔ́ e kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi ge bɔ́ò gupuau. ¹⁹ Ké á kàa sè, ɔ́ á sáaukpá a e kpámá à mè: Ké beea ma me pɔ́ mále kpá á yáíe. Alíò bee ke ma yá dɔ́aágu yáí. ²⁰ Ké aa pɔ́ble aa làa, á imibɔ́pi sè màa lɔ́ à mè: Ie beea ma au pɔ́ lé bɔ́léé. Lua báa kua ní gbéɔ tia auc.† ²¹ Ma ɔ́ ku

* 21:15 Luk 12.11-12 † 21:22 Oze 9.7 ‡ 21:25 Isa 13.10, Yoc 3.4 § 21:27 Dan 7.13 * 21:37 Luk 19.47
* 22:1 Bɔa 12.1-11 † 22:20 Zel 31.31-34

ta dou ní ma bonkpedeoe,† 22 asa Gbēnazin Né a kpagui lá Lua díleεwae. Waiyoo gbé pó a aà kpámápi. 23 Ǿ aa ná kō lalaawa aa mē: Wá déme a yá bee kei?

Yesu lēdaa a íwaɔwa
(Mat 26.31-35, Maa 14.27-31, Zaa 13.36-38)

24 Ǿ lekpaafēle ní guu, ké aa ye dō ní gbé pó deńla. § 25 Ǿ Yesu òné: Bùsu kíaɔ í ikokemá mé gbāadeɔ ní nízla tɔɔ, 26 ama asu ke máao. A kù á gbēzɔɔ aà de gbé pó kēsáaazi úe. A kù á dɔaana aà de á zíkēna úe. 27 Bleblena ní blezíkēnao, an déme zɔɔi? Bleblena nolo? Mapi sō má kù á guu lán gbé pó lé zikéewa. 28 Gbé pó zēmanɔ ma taasikea guuɔn á ú. 29 Lá ma Mae ma kpa kpalau, má á kpá kpalau máa sō, 30 í bleblemanɔ ma kpalau, í zōlezōlea báawa à yákpaleke ní Isaili bui kueplaɔ.

31 Simɔɔ, Simɔɔ, ma. Setáu gbèa á á ká íu lá wí pówena ká íu wá gwawa. 32 Ǿ ma wabikēne, ké ma náai pó ní ví su kēsámao. Tó n ea n sua, ñ n gbéɔ gba gbāa. 33 Píeε òè: Dii, má sí wá ma dakpēunno, mí ganno. 34 Yesu mē: Píeε, mále one, e ko àò gé lezui gbā, rýs lelekpa ma dšai gēn aaš.

35 Ǿ á ní lá à mē: Ké ma á zí mɔkpe ní babalabɔɔo ní kyaleɔ sai,* ppe kēsáwáe? Ǿ aa mē: Aawo. 36 Ǿ a òné: Tiasa gbé pó mɔkpe ví, aà sé. Máae lɔ ní babalabɔɔo. Gbé pó fēnda ví sōo, aà a ula yia, í lú. 37 Mále oé, sema yá pó kēa Luayátaalau ma musu papa wá mē: Wá aà díle dou ní daákēnaɔ.† Asa yá pó wa kē ma yá musu mé lé papa sa. 38 Aa mē: Dii, fēnda mēn pla ke. Ǿ a òné: Bee mò.

Yesu kua
(Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Zaa 18.3-11)

39 Yesu bò gē Kùkpe sísipoleu lá í kewa. Aà íwaɔ teaàzi. 40 Ké á kà gu pó àle géu, a òné: A wabike ké asu fu yšawao yái. 41 Ǿ á kēmá á kà lán gbezu lélea taawa. Ǿ á kùle we, àle wabike 42 á mē: Baa, tó ní yei, to taasi kēonaε bee zákūmanɔ, ama asu ke ma pœá úo, sema ñ pó. 43 Ǿ malaika bò luabe á mòwá á aà gbá gbāa. 44 Kua wētēa guu àle wabike ní áiao. Ǿ aà isima lé tš tɔle lán autonawa. 45 Ké á wabikē, á fele gē á íwaɔ kúí, á ní lé, aale í'ò ní posiao. 46 Ǿ a òné: Akea àle í'oi? A fele wabike, ké asu fu yšawao yái.

47 Ké àle yá'ò, s wà kà dasidasi. Gbé pó wí me Yudasi, aà íwa gbēon kueplaɔ do mé dɔaaané. Ké á sšaazi lépeiwa, 48 s Yesu òè: Yudasi, lépeaa guu s rýs Gbēnazin Né kpaomáa? 49 Ké gbé pó aa kù ní Yesuoo yá pó lé mō è, aa mē: Dii, wá ní gbēgbē ní fēndao yá? 50 Ǿ an gbēdo sa'onkia zíkēna lè á aà ɔplaa swá gò. 51 Ǿ Yesu mē: A bee tó. A ɔkà aà swáwa à aà gbāgbā. 52 Ǿ a ò sa'onkia ní Lua ua dšanaɔ ní gbēzɔɔ pó aa mòwaone: A mɔa ní fēndao ní goɔ lán kpáiweliwen ma úwaa? 53 Lá gu lé dɔ miò kúánɔ Lua ua, † mé í ɔkáo. Ama gɔɔε bee de á pó úe, gusia kiblegɔɔε.

Píeε lelekpa Yesuzi
(Mat 26.57-58, 69-75, Maa 14.53-54, 66-72, Zaa 18.12-18, 25-27)

54 Ké aa Yesu kù sùò, aa gēaànɔ sa'onkia be. Píeε be zāzā. 55 Ké wá tēkà ua guo, wá kàle líai, s Píeε mò sɔb ní guu. 56 Nɔε zikenae aà è, s á webiiwá à mē: Gbéε bee kuaànɔ sše. 57 Ǿ á lelekpa á mē: Nɔε, má aà dšo. 58 Yɔɔnno gžɔ s gbēpále aà è, s á mē: Mpi sō ní de an gbēdo úe. Ǿ Píeε ò gšepie: Mámeo. 59 Ké lelu do taa gē, gbēpále giyyèwá á mē: Siana guu gbéε bee kuaànɔε, asa Galile gbéε. 60 Ǿ Píeε mē: Mi dš lá ríle oo. Wegsɔ ké àle yá'ò, s ko lezú. 61 Ké Dii líli wepè Píeεwa, s yá pó a ò dš Píeεgu, ké á mē e ko àò gé lezui gbā, a lelekpaazi gēn aaš. 62 Ǿ Píeε bò bàasi, á sɔlɔ á kē wēna.

63 Gbé pó aale Yesu dšao aà kē pɔɔpɔɔ aa aà gbè. 64 Aa pó yèè a wéwa, s aale aà lala aa mē: Anabikeke ñ o, déme n lei? 65 Dšeaànɔ guu aa yá dasi páleɔ òè lɔ.

66 Ké gu dš, Yuda gbēzɔɔo kō kàaa, sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyádanedeɔ píi. Ǿ aa Yesu sè gèò ní yákpalekekli. 67 Ǿ aa aà lá aa mē: Mesiin n úa? Owēε. A wēmá á mē: Tó má òé, á sio. 68 Tó ma yāe làwá sš, á weo. 69 Za tia Gbēnazin Né aɔ zšlea Lua gbāade ɔplai. § 70 Ǿ gbēpii mē: Asi Lua Nén n úa? Ǿ a wēmá á mē: Lá a dš á léuwa, máme má aà ú. 71 Ǿ aa mē: Wá bàa úma ní seeladeo bí? Wá má aà léu kš.

23

Pilati yákpalekea ní Yesu
(Mat 27.11-31, Maa 15.1-20, Zaa 18.28-19.16)

† 22:21 Sou 41.10 § 22:24 Luk 9.46 * 22:35 Luk 9.3 † 22:37 Isa 53.12 † 22:53 Luk 19.47 § 22:69 Sou 110.1

1 Ɔ aa fɛle nɔpii, aa gɛaanɔ Pilati ae. 2 Aale mɔ n aa yao aa me: Wa gbɛɛ bee e, ale gudeke wa busuue, ale ginɛ wa falubo Sezaae, me a azia dile Mesii u, kia u. 3 Ɔ Pilati aa la a me: Yudaɔ kian n ua? A wewa a me: Ɔme do n leu we. 4 Ɔ Pilati o sa'onkiaɔ n dasi po ku weone: Mi taee gbɛpiwao. 5 Ɔ aa giyyewa aa me: I tekpa gbɛngu a yadaane guu Yude busuu piie. A daale Galilee, 5 a ge kaio la sa.

6 Ke Pilati ma ma, 5 a gbɛɔ la to Galile gbɛn aa u. 7 Ke a do a bo Elodi busuue, me Elodipi ku Yelusaleu zibeezi, 5 a aa gbawaa. 8 Ke Elodi Yesu e, 5 aa po kena maama, asa a aa bao ma, me a ye wesiaale a gɛge. Aa we do Yesu dabudabukea eai. 9 A yao lalawa dasi, 5 Yesu i a kee wewao. 10 Sa'onkiaɔ n Moizi ikoyadanedeɔ zea we, aale mɔ n aa yao pasipasi. 11 Elodi n a sosa sakã Yesugu, aa aa laanike aa ula tode dae, 5 a aa gbae Pilatiwa. 12 Zibeezi Elodi n Pilatio ke na, asa aa iikua n ko yaa.

13 Pilati sa'onkiaɔ n gbadeo n gbɛ kɔno kaana pii, 14 a one: A moame n gbɛɛ beo a me gudena. Ma aa lala a waa ya po a doɔwao musu, mi e a taee keo. 15 Ma Elodi i eo so, asa a aa gbawaa. A gwa, i yae ke a ka ma aa deo. 16-17 Ma to wa aa swagaga, mi aa gbae. 18 Ɔ aa wiile npii sanu aa me: Gbɛpi de! Balaba kewee! 19 Wa Balabapi dakpeu bo a gbadeo kpe n gbɛdeao yae. 20 Pilati ye Yesu gbae, 5 a gbɛɔ laai sisi a kii. 21 Ɔ aa ea wiile aa me: N aa paliwa! N aa paliwa! 22 A gen aade Pilati one: Bo daa a kai? Mi taee po ka wa aa de ewao. Ma to wa aa swagaga, mi aa gbae. 23 Ɔ aa didiwa, aale gbeawa n wii gbao aa aa paliwa. Ɔ an zakaã to an ya ble. 24 Ɔ Pilati dile wa ke la aa gbawawa. 25 Gbɛ po wa dakpeu bo a gbadeo kpe n gbɛdeao yai po wa gbapi 5 a kene, 5 a Yesu kpã gai la aa yeiwa.

*Yesu gaa
(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Zaa 19.17-30)*

26 Ke wale geaanɔ, wa da Sileni gbɛ Simoole, ale su n buao, 5 wa aa ku wa lipaakãa diẽ aã teo Yesuzi. 27 Bila bo teaazi n noe po aale soɔb aale nɔzia gbɛgbɛ. 28 Yesu lili aedoma a me: Yelusaleu noe, asu soɔb ma yao. A soɔb azia yai n a neo. 29 Asa a go le mo ke wa o: Baadeen fi po aai ne io me ne i yɔ mimao u. 30 Gooabeezi wa o gbesione aa lele sima, wa o sɔsɔne aa kuru.*

31 Asa la wale yae taa ke n li busuo, li gi po ao deai?

32 Wale ge n daaken plaewo, ke wa n dede n Yesuo sanu. 33 Ke aa ka gu po wi me Mitooangu, 5 aa aa paliwa we n daakenapi, ado aa plaa, ado zeei. 34 Ɔ Yesu me: Baa, situukerino, asa aa do la wale keo. Ɔ wa telepa wa aa pokasoo kpaaleokoe.† 35 Gbɛɔ zea we, aale gwa, me Yuda gbadeo le lesuikewaa‡ aa me: A dao suaba. To Mesii po Lua dilen aa u, aa azia suabae! 36 Sosoo le aa ke poɔpo lo. Ɔ aa ssaazi aa vee kuma doe§ 37 aa me: To Yudaɔ kian n u, n nzia suaba. 38 Seelae naa aa mia a me:

Yudaɔ kian ke!

39 Daakena po looa liwapo do doennoyã de a me: Mesii n to lo? N nzia suaba n wapi sanu. 40 Ɔ aa gbɛdo gi a me: Nle viake Luae seoa? Ya dou me zolewa. 41 Wapi, a kosiwanã maee, asa po po wa to me blewee, ama dee i yae keo. 42 Ɔ a me: Yesu, to n mo kia u, to ma ya do dngu. 43 Ɔ a wewa a me: Sana male one, za gbã nyoo kumanã aizana guu.

44 Ke lateã ke minangu, a biia ze, 5 busupi siaku pii e aua ge pila. 45 Zwã po daa Lua kpeu* ke a guo. 46 Yesu wiile gbãugbau a me: Baa, ma a nisina nãne n zle.† Ke a o ma, 5 a ta. 47 Ke sosoo gbɛzoo ya po kepi e, a Lua saaukpa a me: Gbɛpia gbɛmaae siana. 48 Bila po aa mo wa kaana yapi gwaa yai, ke aa ya po keo e, aa ea ta, aale nɔzia gbɛgbɛ. 49 Yesu gbɛ doo n noe po teaazi za Galileo pii ze kaana, aale yapi gwa.‡

*Yesu via
(Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Zaa 19.38-42)*

50 Gãe ku aa ton Yosefu. Yuda gbadeo doe. Gbɛmaae, me luayamanae. 51 Aa le ku ya po a gbɛɔ ze n a keaopi guuo. Yuda wele Alimate gbɛe, aa we do kpala po bo Lua kii. 52 A ge Pilati kii a Yesu ge gbawaa. 53 Ɔ a bua a baabaa fiwa a aa da gbɛe po wa so mia u guu. Wi gbɛe dau we yao. 54 Goo pia asadazle, kamabogoo le ka. 55 Noe po aa te Yesuzi za Galileo te Yosefupi kpe, aa mia epi e n la a Yesu ge dileuo. 56 Ɔ aa ta ge nisi ginana n tulaletio soukei. Kamabogoozi aa kamabo la Lua dilewa.§

* 23:30 Oze 10.8 † 23:34 Sou 22.19 ‡ 23:35 Sou 22.8 § 23:36 Sou 69.22 * 23:45 Bsa 26.31-33 † 23:46 Sou 31.6 ‡ 23:49 Luk 8.1-3 § 23:56 Bsa 20.10

24

Yesu bɔa gau

(Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Zaa 20.1-10)

¹ Assanenzɩ gufɛnɛ ɔ nɛpɩɔ ɛa gɛ miapi kɩi nɩ nɩsi gɩnana pɔ aa a sɔukɛɔ. ² Aa lɛ gbɛ goa mia'ɛle. ³ Kɛ aa gɛ, aai Dii Yesu gɛ eo. ⁴ Aa ku bɩli guu, ɔ gɛ gbɛɔn plaɛɔ bɔ mɔmɔ pɔkasa tekɛaɔ daa. ⁵ Vla nɩ kɩ, aa nɩ mi pɛle, ɔ gɛpɩɔ ɔnɛ: Bɔyɔi ɛle gbɛ bɛɛ wɛɛle gɛɔ guui? ⁶ A ku lao, ɔ vɩ. A to yɔ pɔ a ɔɛ gɔɔ pɔ a ku Galile ɔɔagu ⁷ ɔ mɛ, sema wɔ Gbɛnazɩn Nɛ kpɔ duunkɛnaɔwa, aa aɔ pɔliwa, a gɔɔ ɔaɔde zɩ i vu.* ⁸ ɔ yɔpi ɔnɩgu. ⁹ Bɔa mia kɩi aa gɛ yɔpi baokpɔ aɔ iwa gbɛɔn kuɛɔɔnɛ nɩ gbɛ kɩni. ¹⁰ Maliamɔ Madelɛni nɩ Yoanao nɩ Zaaki da Maliamao nɩ nɛ kɩni pɔ aa kɩnɩɔ mɛ yɔpi ɔ Zɩnapɩɔnɛ. ¹¹ ɔ nɛpɩɔ yɔpi kɛnɛ lɔn faai yɔwa, aai sio. ¹² ɔ Pɩɛ fɛle baaalɛ gɛ miapi kɩi. Kɛ ɔ wekpɔle miapiu, i pɔe eo, sema baabaa pɔɔɔ, ɔ ɔ ɛa tɔ, ɛle laasooke yɔpi aɔ kɩ gbɔa.

Emausi zɛu

(Maa 16.12-13)

¹³ Gɔɔ ɔɔupi zɩ Yesu iwa gbɛɔn plaɔ lɛ gɛ wɛle pɔ wɩ mɛ Emausi. N Yelusaleuɔ a ka kiloo kuɛɔ taa. ¹⁴ Aale yɔ pɔ kɛ pii faai bokɛ, ¹⁵ ɔ gɔɔ pɔ aale a faaibo, aale a waaipa, Yesu nɩ lɛ, ɔ aa bɛ zɛu sɔnu. ¹⁶ Pɔe kpaanɛ nɩ aɔ dɛaɔ. ¹⁷ ɔ a nɩ lɔ a mɛ: Bɔ yɔ ɛle taa'oo nɩ kɛoi? ɔ aa zɛ, an oo sisia. ¹⁸ An gbɛɔ pɔ wɩ mɛ Keleopa wɛwɔ a mɛ: Mɛ i kɛ ndo baasio, gbɛɛ ku Yelusaleu a gi yɔ pɔ kɛ gɔɔplaɛa ɔsio. ¹⁹ ɔ a nɩ lɔ a mɛ: Yɔ kpelei? Aa wɛwɔ aa mɛ: Yesu Nazalɛti yɛ. Anabi zɔɔɛ. Gbɛpii ɔs kɛ aa yɔkɛa nɩ aɔ yɔ'oaɔ bɔ Lua kɩi. ²⁰ ɔ sa'onkɩaɔ nɩ wɔ gbɔadeɔ aɔ kpamɔ, kɛ wɔ yɔdaaala yɔi, wi aɔ pɔliwa wɔ de. ²¹ Wɔpiɔ sɔ wɛle e ɔmɛ a Isailiɔ suaba. Bee kpɛ yɔpi kɛa gɔɔ ɔaɔɔɔn gbɔ. ²² ɔ yɔ pɔ wɔ nɛɛɔ ɔ bɔ wɔ saɛ. Kɛ aa gɛ aɔ mia kɩi gufɛnɛ, ²³ aai aɔ gɛ e weo. Aa sɩ aa mɛ malaikɔ bɔ mɔmɔ, aa ɔnɛ a ku bɛ. ²⁴ ɔ wɔ gbɛɛ gɛ miapi gwai, aa ɛ lɔ nɛpɩɔ ɔnɛwa, a ku weo. ²⁵ ɔ Yesu ɔnɛ: Laasooɔaɔɛɔ, ili yɔ pɔ ɔnabiɔ ɔ sɩ kpaao. ²⁶ Lua ɔlɛ Mesii taasikɛ beewa, i gbasa gɛ a gawi guuo lɔ? ²⁷ Daalea Moizi lɔwa e ɔ gɛ pɛ ɔnabiɔ pɔwa pii, Yesu yɔ pɔ kɛa Lua yɔu azɩa yɔ musu bɔɔlekɛnɛ pii.

²⁸ Kɛ aa kaikɩ nɩ wɛle pɔ aale gɛuo, Yesu kɛ lɔ a ye gɛzɛawa. ²⁹ ɔ aa aɔ kɩkɩ aa mɛ: Gɔwanɔ la. Oosi kɛ, gu lɛ gɛkɔu. ɔ a gɛ ua ɔ gɔnɩɔ. ³⁰ Gɔɔ pɔ ɛle pɔbleɩnɔ, ɔ a pɛɛ sɛ ɔ baadau, ɔ a ɛ a kpamɔ. ³¹ ɔ an wɛ kɛ aa aɔ dɛ sa, ɔ aa kuawɔ. ³² ɔ aa ɔkɔɛ: Kɛ ɛle yɔ'owɛɛ zɛu, ɛle Lua yɔ pilokɛwɛɛ, wɔ nɔsɛ lɛ yaaɔɔ lɛ? ³³ ɔ aa fɛle gɔɔ aa ɛa gɛ Yelusaleu. Aa aɔ iwa gbɛɔn kuɛɔɔ ɛ kaana we nɩ gbɛ pɔ namɔɔ ³⁴ aale mɛ: Dii vɩ sɩanaɛ. A azɩa ɔɔ Simɔɔɛ. ³⁵ ɔ gbɛɔn plapiɔ zɛ guu yɔ dau sɩunɛ nɩ lɔ aa aɔ dɛ gɔɔ pɔ a pɛɛ ɛo.

Yesu azɩa ɔɔa a iwanɛ

(Mat 28.16-20, Maa 16.14-20, Zaa 20.19-23, Zɩn 1.6-8)

³⁶ Kɛ aale yɔpi o maɔ, kaɔndo aa aɔ zɛa nɩ guu, ɔ a ɔnɛ: Aɔ kɩ nɩ aafiao. ³⁷ ɔ gili gɛnɩgu, vɩa nɩ kɩ, aale e gyaade wa ɛ. ³⁸ ɔ a ɔnɛ: Akɛa ɔ nɔsɛ ɔɔkpai? Akɛa ɔ kɩ nɩ nɔsɛ plaplai? ³⁹ A ma ɔɔ gwa nɩ ma gbɔɔ, mamɛ. A ɔkaa a gwa. Gyaade mɛ ge wɔ vɩ lɔ a ma eɛwao. ⁴⁰ Kɛ a ɔ mɔa, ɔ a a ɔɔ nɩ a gbɔɔ ɔɔnɛ. ⁴¹ Pɔna guu aa a eɛbɔ, kɛ ɔ bɔ nɩ saɛ yɔi. ɔ a nɩ lɔ a mɛ: Pɔblea kua? ⁴² ɔ aa kpɔ kpaateɔ kɔɔ kpawɔ, ⁴³ ɔ a sɔ nɩ waa. ⁴⁴ ɔ a ɔnɛ: Yɔ pɔ mɔ ɔɛ gɔɔ pɔ mɔ kuɔno mɛ kɛ. Ma mɛ sema yɔ pɔ wa ɔ ma yɔ musu Moizi ikoyɔ lɔu nɩ ɔnabiɔ lɔo nɩ Sou lɔo pa pii. ⁴⁵ ɔ a nɩ nɔsɛ wɛnɛ, kɛ aa e yɔ pɔ kɩ lapiɔ gu dɔ. ⁴⁶ A ɔnɛ: A kɛa Lua taalau wa mɛ, Mesii a taasikɛ, a gɔɔ ɔaɔde zɩ i bɔ gau, ⁴⁷ wi waasoke bui pii nɩ aɔ tɔo daalea Yelusaleu, kɛ aa nɔsɛlɛ, an duuna i kɛmɔ. ⁴⁸ Yɔpi seeladeɔn a u. ⁴⁹ Mapi sɔ mɔ gba pɔ ma Mae a lɛgbɛ kpɔasɛ. Aɔ ku wɛle guu la e gbɔa bɔ luabe a kuɔla.†

⁵⁰ ɔ Yesu bɔnɩnɔ wɛnkpɛ e Betani saɛ, ɔ a ɔsɛ plapla a baadaɩngu. ⁵¹ Kɛ ɛle baadaɩngu maɔ, ɔ a kɛmɔ, Lua aɔ sɛ tɔo a kɩi. ⁵² ɔ aa kuɛɛ, aa ɛa tɔ Yelusaleu nɩ pɔna zɔɔɔ. ⁵³ Aaɩ ku Lua ua gɔɔpii, aɔ Lua saakpa.

* 24:7 Luk 9.22, 18.31-33 † 24:49 Zɩn 2.1-4

ZAA

Yá pò kú lée bee guu

Yesu Kilisi baona lá mèn síiṣṣo guu Zaa lée bee mé adoa. Yesu taasikεa yá bàasi (18-19), yá pò kú lée bee guu doú ní baona lá kńiṣo. Ɔme nṣea Kana (2.1-12) yá'ò ní Nikodeú gea Yesu kńi yáo (3.1-21) ní Samali nṣe yáo (4.1-12) ní Bezata kpáa'okli gyáe gbágbáa yáo (5.1-18) ní gbé pò wa í v̄a gbágbáao (9.1-41) ní yápáe. I Yesu yákeṣo o dasio, áma pò pò a ò Yesu yádádaò gbéṣne maamaae.

Lápi daalekti (1.1-18) òbṣwée ké Yesuá Lua Yá pò ɔ ku gɔɔpiie, 5 à gò gbēnazina ũ a kú ní guu wēni ní gupuaŋo ní sɔnao ũ.

Baona lée bee kpaalea lee plaε, yá pò kè zadṣ Yesu kúgɔɔ i kao (2.4) ní yá pò kè ké aà tɔbɔgɔ kào (12.23).

E aà gɔɔ àò ká (1.19-12.50). Zaa Da'ilena d̄aa kè Yesupi seelade ũ. Aà ɔwaṣ Andelee ní Filipio ní Natanaelio kè seelade ũ ɔ, yá pò an baade è Yesuwa 5 à kè a seelade ũ. Bee gbεa à Yesu kpaaua ní gbēe yá'ò ní dabudabu mèn sopla pò à kè seela ũ. Dabudabupio mi mé yá ũ. Ké Zaa yá séia beeo ò a làa, à yá pò Yesu ò azia yá musu kè (12.37-50).

Ké Yesu gɔɔ ká (13.1). Yesupi lé gbεzà díle a ɔwaṣne lá wí kewa (13-16). Bee gbεa wabikεa guu i gi taasi pò a keio, 5 à a ɔwa pò aa gò a kpeṣo ná a Maeε a ɔzɔ (17). Ɔ Zaa Yesu kúa yá d̄au a síu lá a yá kú baona lá kńiṣo guuwa, lá wa yádaaála, wá aà pà lipáakɔawa, 5 wá aà mia è da gii (18-20). Aà b̄oa gau gbεa à b̄o m̄ò Maliama Madeleni ní a ɔwaṣwa, at̄esa Tomaa. Lee 21 guu à b̄o m̄ò a ɔwa gbēṣn soplaṣwa Tibelia isida lé.

Lápi láakli (20.30-31) Zaa yá pò tò a baona lápi kè ò, ké wá e Yesu sí Lua Né Mesi ũ, wí wēni e aà náaike yáí, asa Lua mé Yesu z̄l, 5 Yesu m̄e ámeaa zé ní wēnio ní sɔnao ũ (14.6).

Yesu Kilisi m̄a dúnia guu

¹ Asínizí Yá kú, Yápi kú ní Luao, mé Yápiá Luaε. ² A kú ní Luao asínizí. ³ Lua póp̄ii kè aà sabaie, p̄e ku à kè aà saio. ⁴ Aà guu wēni kuu, mé wēnipi de gupua ũ gbéṣne. ⁵ Gupuapi í bii gusiau, 5 gusiapi lí e dáao.

⁶ Lua gbēe z̄l, aà t̄on Zaa. ⁷ A m̄ò gupuapi seelade ũ, à aà yá'ò gbéṣne, ké gbépii e aà náaike a sabai. ⁸ Aàpi mé gupuapi ũo, à m̄ò gupuapi seelade ũe. ⁹ Gupua slande pò í gupu gbépiiε mé lé m̄ó dúnia guu.

¹⁰ A ku dúnia guu. Baa ké Lua dúnia kè aà sabai, dúnia i aà d̄so. ¹¹ A m̄ò a bε, 5 aà gbéṣo i aà díle. ¹² Gbé pò z̄eaàn̄o aa aà náaikeṣo s̄o, à ní gbá zé aa gò Lua néo ũ. ¹³ An iapi i b̄o gbēe au guuo, i b̄o m̄eflela ge ḡe p̄eá k̄io, Lua mé ní í. ¹⁴ Yápi ḡo gbēnazina ũ, à gɔɔplak̄ewano, 5 wa aà gawí è,* Mae Lua Né m̄endona gawíε, gbēke ní sɔnao p̄ewá.†

¹⁵ Zaa mé aà seelade ũ, à p̄una à m̄e: Gbé pò ma aà yá'on ke. Ma m̄e gbé pò lé m̄ó ma gbεa demala, ké a ku ma áa yáí. ¹⁶ Aà gbēke p̄eεawá guu à gbēkekè wá baadeε, mé aà gbēkepi kè gbēke ũ. ¹⁷ Lua a ikoyá kpàw̄e M̄oziwa, à gbēke ní sɔnao k̄ew̄e Yesu Kilisi sabaie. ¹⁸ Gbēe i wesi Luale yáao. Lua Né m̄endona pò kpaa a Maepi kùε mé tò wa aà d̄s.

Zaa Da'ilena seeladekεa (Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Luk 3.1-22)

¹⁹ Yuda gbáade pò kú Yelusaleuṣo sa'onaeṣo ní Levii buieṣo z̄l Záawa, 5 aa aà lá a m̄e: Mmenn déi? Yá pò a on̄en ke: ²⁰ A on̄é wásawasa, i yáe ulen̄eó à m̄e: Mesiin ma ũo. ²¹ Ɔ aa aà lá a m̄e: Dén n ũ sai? Elian† ní ũa? A wemá à m̄e: Aawo! Ɔ aa èa aà lá ɔ: Anabi z̄ṣn̄§ ní ũa? A wemá à m̄e: Aawo! ²² Ɔ aa òè ɔ: Mmenn dé s̄oi? Ow̄eε ké wá e o gbé pò wá z̄iṣne. Kpelewa níle o nzia yá musui? ²³ Ɔ à m̄e: Gbé pò a ɔṣo gbáau, ále on̄é wá z̄epoo Diien ma ũ, lá ánabi Isaia a yá'owa.*

²⁴ Gbé pò wá ní z̄ip̄iṣo s̄o, aa b̄o Falisiṣo k̄fiε. ²⁵ Ɔ aa aà lá a m̄e: Lá Mesiin n ũo ge Elia ge ánabi z̄ṣo, b̄oyáí níle gbéṣo da'ilεkei? ²⁶ Zaa wemá à m̄e: Mi gbéṣo da'ilεke, áma gbēe kú á guu, á aà d̄so. ²⁷ Ale m̄ó ma gbεa, mi ka ké má aà sabala b̄oṣò. ²⁸ Yápi kè Betani pò kú Yuud̄e baale, gu pò Zaa lé gbéṣo da'ilεkeus.

* 1:14 B̄oa 33.18 † 1:14 B̄oa 34.6 ‡ 1:21 Mal 3.23 § 1:21 Iko 18.15 * 1:23 Isa 40.3

²⁹ Ké a gu dò, Zāa Yesu è àlè mós a kǎi, 5 à m̀: Sǎ pós Lua kpà a dúnia duuna wolon ke. ³⁰ Gbépi yá má ò yáa ma m̀, gbé pólé mós ma gbea demala, ké a ku ma áa yáí. ³¹ Má aà d5 yáao, áma ma m̀, mále gbé da'ileke, ké Isailio e aà d5 yáíe.

³² Zāa mé aà seelade ũ à m̀: Ma Lua Nisína è à b̀ luabe à sù lán felenawa à m̀ diè. ³³ Má aà d5 yáao. Ké Lua ma zǐ gbé da'ilekei, a òm̀e gbé pólé má è Lua Nisína m̀ diè, aàpi mé a gbé da Nisínapiu. ³⁴ Ma bee è, 5 má de aà seelade ũ, 5m̀e Lua Né ũ.

Yesu iwa séia

³⁵ Ké a gu dò, Zāa èa ku we lo ní a iwa gbéon plao. ³⁶ Ké à Yesu è àlè gē, à m̀: Sǎ pólé Lua kpàn we! ³⁷ Ké iwa gbéon plapio yápi má, aa b̀ te Yesuzi. ³⁸ Yesu líli a è aa teazi, 5 à ní lá à m̀: Bó á yeii? Aa òè: N be ku má ní Labi? (Bee m̀ Metulu.) ³⁹ A wemá à m̀: A m̀ gwa. Ǿ aa gè gu pólé a kuu è, 5 aa g̀aàno zibeezǐ. Oosi m̀ síis zaawa.

⁴⁰ Gbéon pla pólé aa Zāa yámá aa b̀ te Yesuzipio, an gbédo á Sim Ǿ Píe dauna Andeleee. ⁴¹ A gè a v̄i Sim Ǿ lè glá, 5 a òè: Wa Mesii è. (Bee wí me lo Kilisi.) ⁴² Ǿ à g̀aàno Yesupi kǐi. Yesu aà gwá soee à m̀: Zāa né Sim Ǿn n ũ. Wali one sa Píe. (Bee m̀ gbe.)

⁴³ Ké a gu dò, Yesu ye ta Galile búsuu, 5 à kpáaŭ ní Filipio. A òè: Temazi. ⁴⁴ Filipipiá Andeleee ní Píeoo be wéle Besaida gbé. ⁴⁵ Ǿ Filipi gè Natanaeli lè à m̀: Gbé pólé M̄izi a yá'ò a ikoyá guu mé anabio a yá'ò lo, wa aà è. Yosefu né Yesu. Nazalati gbé. ⁴⁶ Natanaeli òè: Gbēmaa a lo Nazaletie? Filipi òè: M̄o n̄ gwa. ⁴⁷ Ké Yesu Natanaeli è àlè mós a kǎi, à aà yá'ò à m̀: Isaili zálalan ke, aà n̄se moafili v̄io. ⁴⁸ Ǿ Natanaeli òè: N ma d5 má ní? Ǿ Yesu wèwà à m̀: E Filipi ò gè n̄ sísi, ma n̄ e kaad̄ena gbá. ⁴⁹ Ǿ Natanaeli òè: Metulu, Lua Nén n ũ, Isailio Kían n ũ. ⁵⁰ Yesu òè: Ké má òne ma n̄ e kaad̄ena gbá, 5 n̄ ma náaik̄a? Nȳs yāz̄oo e de ké beela. ⁵¹ A èa òè lo: Síana mále oé, á luabe e wēa, Lua malaika ò dede Gbēnazín Néwa, aai pilawá.†

2

N̄se a Kana

¹ A g̀o áaòde zǐ wàle n̄se Kana, Galile búsuu. Yesu da ku we, ² mé wà Yesu ní a iwa sísi n̄sepi guu lo. ³ Ké v̄e k̄esá, Yesu da òè: Aa v̄e v̄i lo be. ⁴ Ǿ Yesu wèwà à m̀: Ak̄ea n̄ m̀ ma k̄ii? A g̀o i kamee yáao. ⁵ Ǿ aà da ò z̄ikenaone: Lá a oé pii à ke. ⁶ Ola ku we m̀n̄ soolo Yuda gbábo'ikaboo ũ. A kee i í sí litili basiīe, a kee basoolo. ⁷ Ǿ Yesu ò z̄ikenaone: A íka olae bee pai. Ǿ aa ikà ní pai yeleleyele. ⁸ Ǿ a òné: A to gè ò bleblen doaan̄e sa. Ǿ aa tò gèò. ⁹ Ké doaanapi i lilea v̄e ũpi le, i d5 gu pólé à b̀uo, áma z̄ikena pólé aa ípi tò d5. Ǿ doaanapi n̄ode sísi ¹⁰ a òè: V̄e na 5 wí kpámá glá. G̀o pólé z̄lemá, 5 wí mós ní a lío sa. Mpi s̄n̄ v̄e na tò gbēzǎ.

¹¹ Yesu dabudabu séia bee k̄e Kana, Galile búsuu. A tob̄, 5 aà iwa aà náaik̄e.

¹² Bee gbea Yesu gè Kapenaŭ ní a dao ní a d̄aunaŭ ní a iwa, áma aai g̀oplake weo.

Yesu kua Lua ua

(Mat 21.12-13, Maa 11.15-17, Luk 19.45-46)

¹³ Ké Yuda Ḡamusu* dikpe k̄aik̄u, 5 Yesu gè Yelusaleŭ. ¹⁴ A è wàle zuo ní s̄a ní felenguulo yia Lua ua, mé òl̄ukpakenaoo z̄leae we. ¹⁵ Ǿ à bàfl̄a tà à ní yá ní bóle, s̄a ní zuo pii. A òl̄ukpakenaoo 5a fáaa, à ní taábunoo fuangba. ¹⁶ Ǿ a ò felenyanapione: A p̄pio séle b̄oo pii. Asu ma Mae kpé ke ele ũo. ¹⁷ Ǿ yá pólé k̄ea láue bee d̄o aà iwaogu à m̀: N kpé yá ma k̄u gbáa, àle ma ibaba.† ¹⁸ Ǿ Yuda gbáade: aà là aa m̀: Dabudabu kpele n̄ȳs k̄ew̄e, ké wà e d5 ní yá bee kea iko v̄ii? ¹⁹ Yesu wemá à m̀: A Lua kpé bee wí, má ea kpépi fele g̀o áa5. ²⁰ Ǿ gbáadepi òè: W̄é blasoo ní m̀endo 5 wà kpépi d̄o, mé mpi n̄ȳs fele g̀o áa5e lo? ²¹ Ama Lua kpé pólé à a yá'òpi, aa me yá ale o. ²² Ké Yesu b̀ gau, yá pólé à òpi d̄o aà iwaogu, 5 aa yá pólé k̄ea Luayataalau si† ní yá pólé Yesu òpi.

²³ Yesu kua Yelusaleŭ Ḡamusu dikpe zǐ wà aà náaik̄e dasi, ké wà dabudabu pólé a k̄e è yáí. ²⁴ Yesu i ní náaik̄eo, asa a gbépii n̄se d5e. ²⁵ Aà bàa kú ní gbēe gbēnazina yá'oaoo, asa a yá pólé kú ní n̄se guu d5e.

3

Yesu ní Nikodeŭo

¹ Falisie ku wí me Nikodeŭ. Yuda gbáade doc. ² A m̀ Yesu k̄i gwáasina a òè: Metulu, wá d5 ké yadanede pólé b̀ Lua k̄in n ũ, asa gbēe a f̄o dabudabu pólé ni keo keo, sema Lua kuaano báasio. ³ Ǿ Yesu òè: Síana mále one, mé i ke wà gbé i lo báasio, a e ào kpala pólé b̀ Lua k̄i d5o.

† 1:51 Daa 28.12 * 2:13 Ba 12.1-11 † 2:17 Sou 69.10 ‡ 2:22 Sou 16.10

4 ɔ Nikodeu Yesu la à mè: Kpelewa wa gbé gbāa ii? A ea gē a da nòse guu, aà a i lo yà? 5 ɔ Yesu wèwà à mè: Siana málè one, mé i ke wà gbé í ní ío ní Lua Nisínao bàasio, a e gē kpala pò bò Lua kíi guuo. 6 Gbēnazína n'iaá mē yáe, Lua Nisína n'iaá nisína yáe. 7 Nsu to yá pò má òne bò n saeo, sema wà á i lo. 8 Iana í káka gu pò a yeiu. Ni a kǝfi ma, nílí dǝ gu pò àle bɔu ge gu pò àle géuo. Maa lo de ní gbé pò Lua Nisína aà lo.

9 ɔ Nikodeu aà lá à mè: Kpelewa yá bee a kei? 10 Yesu wèwà à mè: N Isailio yádanede ia 5 ní bee dǝoa? 11 Siana málè one, yá pò wá dǝ 5 wi o. Yá pò wá è seeladeon wá u, 5 ili wá yá sio. 12 Lá ma tǝle yá'òé, ili sio, tó ma luabe yá'òé, á síe?

13 Gbēe i gé luabe yāao, sema Gbēnazín Né pò bò we bàasio. 14 Lá Moizi mlē se dǝ musu guwaiwaiu,* màa wa Gbēnazín Né sé dǝ musu, 15 ké gbé pò lé aà náaike àò wēni láasai vī. 16 Asa Lua ye dúniazí à kè zài, 5 à a Né mēndona kpà, ké gbé pò lé aà náaike a gao, wēni láasai 5 aò vī. 17 Lua i a Né zí dúnia guu yádaí dúnipila no, ké à dúnia suaba aà sabai yáíe.

18 Yá a zǝle aà náaikēnawao. Yá zǝle aà náaikēsaiwa kò, ké i Lua Né mēndonapi náaikeo yáí. 19 Pò pò tò yá zǝle gbēwonan ke: Gupua mò dúnia guu, 5 aa ye gusiai de gupuapila, ké an yakeao vái yáí. 20 Asa gbákēna pii za gupuaue, íli mǝ gupua kíi, ké aà yákeao su bɔo yáí. 21 Gbé pò í zíkē síanawa, ade mé í mǝ gupua kíi, ké wà e dǝ kua Lua guu 5 à yápio kèu.

Zaa Da'ilena Yesu ya'oa

22 Bee gbēa Yesu gè Yude búsuu ní a íwao. A gǝoplakèrínǝ we, àle gbéǝ da'ileke. 23 Zāa lé gbéǝ da'ileke sǝ Aino, Saliu sae, asa í di wee. Wílo mǝ aà kíi, 5 í ní da'ileke. 24 Asa wi Zāa dakpeu yāao. 25 Gǝo bee Zāa íwaoe nà lekpaakeawa ní Yuda gbāadeeo gbābɔa yá musu. 26 ɔ aa sǝ Zāazi aa mè: Metulu, gbé pò kunno yāa Yuudē baale, n aà yá'òwēe, 5 me lé gbéǝ da'ileke tia, gbépii lé gé aà kíi. 27 Zāa òné: Gbēe lí fǝ yāe kèo, sema Lua aà gbà zé bàasio. 28 Ame á ma seeladeo ù, ké má ò máme má Mesii ùo. Ma mè Lua ma zí mà dǝaaē.† 29 Nǝsena mé nǝ vī. Nǝsena gbēna lo ze aà sae, í swákpa aà yáí, nǝsena lo í aà pǝ ke na. Beewa sǝ ma pǝ na kè zài. 30 Sema aápi àò kǝfi mapi mǝo lao.

31 Gbé pò bò musu de gbépiia. Gbé pò a kea bò dúnia guua dúnia gbéé, dúnia yá í o. Gbé pò bò luabe de gbépiia, 32 lo de pò pò a è ní yá pò a mào seelade ue, 5 gbée lí aà yá sio. 33 Gbé pò aà yá sí, ade Lua síanadeke síe. 34 Gbé pò Lua aà zípi í Lua yá'ò, asa Lua i a Nisína kpawà kasoo. 35 Mae Lua ye a Nézi, 5 à pǝpii nàe a zǝ. 36 Gbé pò lé Népi náaike wēni láasai vī. Gbé pò lé gí aà yamai a wēnipi eo, Lua pǝ gi paaázie.

4

Yesu ní Samali nǝeo

1 Falisio mà Yesu lé gbéǝ da'ileke, àle íwao e de Zāala. 2 I ke Yesu mé ní da'ilekè azlao, aà íwao mé kè. 3 Ké Yesu yápi mà, à bò Yude à ɛa lé tá Galile. 4 Gea guu sema aà bǝ ní Samali búsuu. 5 ɔ à kà Samali wéle pò wí me Sikaa. A zà ní tǝle pò Yakɔbu kpà a né Yosefuwa yāao.* 6 Yakɔbu bǝ ku we. Yesu tǝa'ò à kpása, 5 à zǝle lǝopi sae. Iatè kà minanguo.

7 Samali nǝe mò ítoí, 5 Yesu òè: Ma gba í mà mi. 8 Aà íwao sǝ aa gè wéle guu ble lúí. 9 ɔ nǝepi òè: Yudan n ù, Samali nǝen ma ù, 5 ríle imia gbēaaa? (Asa Yudaò ní Samalio yá lí kákǝuo.) 10 ɔ Yesu òè: Tó ní gba pò Lua í dané dǝ ní ma gbé pò málè í gbēamao, dǝ ní gbēaa, mí n gba í wēnide. 11 Nǝepi òè: Mae, ní goa vío. Lǝe sǝ, a e zǝ. Nyǝ í wēnidepi e má ní? 12 N de wá dezi káau Yakɔbula yá? ɔme lǝopi tǝwēe. Aápi a imí ní a néo ní a pǝtuoo. 13 ɔ Yesu òè: Gbé pò íe bee mí, imi a ea aà de lǝe. 14 Gbé pò a í pò má kpáwà mi sǝ, imi a aà de bau lo. Asa í pò má kpáwà a gǝ aà nòse guu níbɔna pò a ibǝe wēni láasai ù. 15 ɔ nǝepi òè: Mae, ma gba í bee, ké imi su ma de mà mǝ ítoí la lo.

16 Yesu òè: Gé n zǝ síisii, í mǝ sǝnu. 17 Nǝepi wèwà à mè: Má zǝ vío. ɔ Yesu òè: Ké n mè ní zǝ vío, n yá'ò a zéwae. 18 N zǝkè lee sǝo, mé gǝe pò ní kuaaño tiaa n zǝ no. N siana'ò. 19 ɔ nǝepi òè: Mae, má dǝ sa ké ānabin n ù. 20 Wá deziò kúle Luae gbēe bee musu, ápio sǝ í me Yelusaleu mé gu pò wáli kúleu ù. 21 Yesu òè: Nǝe, ma yá sí. Gǝe lé mǝ ké á kúle Mae Luae gbēe bee musu ge Yelusaleu lo. 22 Apio, i kúle Luae mé á aà dǝo. Wápio, wi kúle mé wá aà dǝ, asa gbéǝ misia í bǝ wá Yudaò kíie.† 23 Gǝe lé mǝ, à kà kò, ké lousisin stǝndeò kúle Mae Luae ní síanao ní aà Nisína gbāao. Gbé bee taa 5 Mae Lua lé weele aà kúle. 24 Luaa nisínae, sema gbé pò aal kúleǝ kúle ní síanao ní aà Nisína gbāao. 25 ɔ nǝepi òè: Má dǝ ké Mesii pò wí me lo Kilisi a mǝ. Tó à mò, a yápii bǝlekekwēe. 26 ɔ Yesu òè: Ma gbé pò málè yá'one, máme má aà ù.

* 3:14 Nao 21.9 † 3:28 Zaa 1.20 * 4:5 Daa 33.19 † 4:22 Isa 2.3

27 Goo bee 5 Yesu iwao su. Ke ale ya'o ni nsoo, a bo ni sae, ama an gbæe i aa la bo a yei ge boyai ale ya'o ni nsopioo. 28 U nsoepi a lo to we, a ge wele guu a o gbænc: 29 A mo gæce gwa. A ya po ma keo pii omæ. Mesii ya mooo? 30 U aa bole weleu, aale ge Yesu ki.

31 Goo bee so Yesu iwao de: Metulu, nyo poble ya? 32 U a one: Ma pobleae vi po a do. 33 U aa iwao ko lala aa me: Gbe me ni bleo ya? 34 U Yesu one: Ma poblea me gbæ po ma zi pæakea u e ma ge zi po a damæ mideo.

35 Apio i me mo sii me ge ke pækegeoo ka. Male oe a weæ buao gwa, asa po ma a ka kekea.

36 Pækenæna le a ase e ko, ale gbæo kaana aizana po u, ke potona ni pækenæno e ponake sanu.

37 Asa yaæ beea sianæ: Gbedo i potõ, gbedo i keke. 38 Ma a zi pækekei gua po i zikæuo. Gbæpaleo me zikæ we, 5 ale ni zi ai ble.

39 Samali po ku welepi guoo Yesu naaikæ dasi ya po nsoepi one yai, ke a me a ya po a keo pii de. 40 Ayameto ke aa ka Yesu ki, aa wabikewa aa goino, 5 a keino goo pla. 41 Ke Yesu ya'one, gbæpaleo aa naaikæ dasidasi. 42 U aa o nsoepi: I ke ya po ni owæe yai wa aa naaikæi adoo. Wa aa yama wazlae, 5 wa do siana ke dunia Suabanan aa u.

Busu gbaadee ne gbægbaa

43 Goo plapi keano gbea 5 a ta Galile, 44 asa Yesupi o anabi li bo beæe vi azia busuuo. 45 Ke a ka Galile, Galilede gbaakpaaazi, asa aa ge dikpeke Yelusaleu, 5 aa ya po a ke dikpepi zi e pii.†

46 U Yesu ea ge Kana, gua po a i lleu we u.‡ Busu gbaadee ku we, aa ne le gyæke za Kapenaü.

47 Ke a ma Yesu bo Yude a su Galile, a ge aa ki, a wabikewa aa ge a ne gbægbaæ, asa a ye gæ.

48 U Yesu de: Me i ke a dabudabuo ni yabonsæo e baasio, a ma naaikæo. 49 U gbaadepi de: Mae, mo e ma ne do ga. 50 Yesu de: Ta be. N ne a gao. Gæpi ya po Yesu de si, 5 a dææu. 51 Goo po a be zeu, a kpaaü ni a zikænao, 5 aa de aa ne ku. 52 U a ni la a me: Zaa kpeletaa a daamakæi? U aa de: Gia latæ auapilaa go 5 mewæapi gowa. 53 U maepi do ke zaa po Yesu de a ne a gaon we. U aa aa naaikæ, aapi ni a bedeo pii.

54 Seela plaade po Yesu ke bo Yude sua Galilen we.

5

Gyæ gbægbaa kpaa'okti

1 Bee gbea Yudaoo dikpeæ ka, 5 Yesu ea ge Yelusaleu. 2 Kpaa'okti ku we Sa Bole sae, wi me Bezata ni Ebelu yao. Kpaa'oktipi bilandaa vi so, 3 gyæo wuleau dasidasi, vao ni eo ni gbæ po an gu imiao. 45 Gæe ku we ale gyæke a ka we bla plasai. 6 Ke Yesu aa e wulea we, a do ke ale gyæke a gæge maamaæ, 5 a de: N ye nyo aafiaa? 7 Gyæpi wewa a me: Mae, ma gbæ vi a ma da i guu goo po a deedeo. To male ge geui, gbæpale i doaa ge ma ææ. 8 Yesu de: Fele ze ni n pe se taao. 9 Wegoo gæpi aafia'e. A a pe se a taao.

Goo pia kámabogoozi, 10 5 Yuda gbaadeo o ge po gbægbæpi: Kámabogoozin gbæ. I ku nyo n pe seao.* 11 A wema a me: Gbæ po ma gba aafia me omæe ma a pe se ma taao. 12 U aa aa la aa me: Deme one ni n pe se ni taao? 13 Gbæ po gbægbæpi do de no, asa Yesu gele bila po ku we guue. 14 Bee gbea Yesu aa e Lua ua, 5 a de: Ma, n aafia'e. Nsu duunake bo, ke ya po a vai de beea su n leo yai. 15 U gæpi ge o Yuda gbaadeone Yesu me to a aafia'e.

16 U gbaadepi fele ni ladaa Yesuwo, ke i ya bee taao ke kámabogoozi yai. 17 U Yesu yazasima a me: Ma Mae i zikæ kámabosaie, ma male ke so. 18 Ya bee yai gbaadepi le Yesu we de kaaua. I ke ke ili kámabogoozi yadao ado yai no, ke i me Lua me a Mae u, ale saakpa ni Luo yaiæ.

Lua Ne iko

19 Yesu ea a zasima a me: Siana male oe, Lua Ne li fo yaæ ke ni azlaoo, sema ya po a e a Mae le ke baasio, asa ya po aa Mae i ke pii, bee aa Nepi i ke so. 20 Asa Mae Lua ye a Nezi, me i ya po i ke pii bo. A ya po a zo de beea bo, i bo a sae. 21 La Mae Lua i ge vu a weni kpama, ma aa Ne i weni kpa gbæ po a yeiwo. 22 Mae Lua li yakpaleke ni gbæeo, a yakpaleka iko kpa a Næwa pii, 23 ke gbæpii aa Ne kpela, la aa Mae Lua kpelawa. Gbæ po le Lua Ne kpelao le aa Mae po aa zi kpelao.

24 Siana male oe, gbæ po le ma yama me ale gbæ po ma zi naaikæ weni laasai vi. Ya a zolewao, a bo gau a ge weni guu. 25 Siana male oe, gæe le mo, a ka ko, ke ge Lua Ne bo ma, an gbæ po ma i vu. 26 La Mae Lua wènikpaama iko vi, a wènikpaama iko kpa a Næwa lo.

† 4:45 Zaa 2.23 § 4:46 Zaa 2.1-11 * 5:10 Zel 17.21

27 A yákpalekea iko kpàwà ló, ké á de Gbēnazlín Né† ù yáí. 28 Asu to bee bɔ á saeo, asa gɔɔe lé mɔ ké ge pɔ kú miauo aa aà lɔɔ ma, 29 aai bɔle pii. Maakenaɔ i vu gē wēni guu, vāikenaɔ sɔ yázɔleama guu.† 30 Mili fɔ má yae kè ní maziaoo. Mi yákpaleké lá á òmæwæe, mé mi yákpaleké á zéwa, asa mili mazia pɔeá wæleoo, sema gbé pɔ ma zípi pɔ.

Yesu iko seeladeɔ

31 Tó má de mazia seelade ù, ma yá náai vío. 32 Seelade pále ku í ma yá'ò, mé má dɔ ké ma yá pɔ í o náai ví. 33 Baa ápiɔ, á gbéɔ zí Záawa, ɔ á síana'òé.§ 34 Má daa gbēnazlín seeladeké gāuo, mále bee oé ké á e bɔ zia yáíe. 35 Zaa mé filia pɔ naa àle gupu ù, ɔ a we pɔnakè aa gupuai gɔɔpla. 36 Yá pɔ Mae Lua dāmæe má keɔ, yá pɔ mále kepiɔ deé seela ùe ké Mae Lua mé ma zí. Ma seelapi de Zaa pɔla. 37 Ma Mae pɔ ma zí ma yá'ò ló. I aà lɔɔ ma zii, mé i wesiaaleo,* 38 mé aà yá i zòlekí e á sɔ guuo, ké ále gbé pɔ á zí náaikeo yáí. 39 I mekpa Lua yá kyokeawa, asa ló e we á wēni láasai eu. Ma yá ɔ taalapi lé o sɔ, 40 kási ále gí mɔí ma kíi á wēnipi e.

41 Mále sáau wæle gbēnazlína kíio, 42 áma má á dɔ, má dɔ ké á ye Luazio. 43 Ma mɔ ní ma Mae tɔo, ɔ i ma dileo. Tó gbēpále mɔ ní azia tɔo, á aà dile. 44 Lá i sáau wælekɔwa, ili sáau wæle Lua mēndonawao, kpelewa á fɔ ma yá sii? 45 Asu à e māmæ má gé ní á yáo ma Mae kíio, Moizi pɔ á wé dɔi mé á geò. 46 Tó á Moizi yá sí, dɔ á ma yá sí sɔ, asa ma yá ɔ á kè láu. 47 Lá i yá pɔ á kèɔ sio, á ma yá síe?

6

Blekpaa bilawa

(Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Luk 9.10-17)

1 Bee gbæa Yesu bùa Galile isidawa, (wí mæ ló Tibelia.) 2 Bila ló teaàzi dasidasi, ké aa aà gyæɔ gbágbāa dabudabuɔ è yáí. 3 ɔ Yesu dède zòle sísi musu ní á íwaɔ. 4 Yudaɔ Gēamusu dikpe ká kái. 5 Ké Yesu wesè musu, á è bila lé mɔ á kíi dasidasi, ɔ á Filipi lá à mè: Máki wá ble e luu gbéɔ blei? 6 A bee ò Filipi le gwaa yáíe, asa á dɔ lá á ye ke. 7 ɔ Filipi wèwà à mè: Anusu òaa do pēe, baa tó wa lili baadee yɔɔyɔɔ, á pæmáo. 8 Aà íwaɔ do Andelee, Simɔ Piee dáuna òe: 9 Ngɔsænae ku la á pæe zɔzɔna ví mēn sɔo ní kpò giinaeo mēn pla. Bó bee á ke gbé dasie beeo guui? 10 Yesu mè: A to gbéɔ zòle. Sè bɔlɔ di gupiue, ɔ aa zòlezòle. Gēo níteæ aa ká gbēɔn òaasɔsɔo leæ sɔo (5.000). 11 Yesu pæepiɔ sè à Lua sáaukpá, ɔ á kpaalè gbé pɔ zòle wepiɔne. Maa á kpɔ kpámá ló lá aa yeiwa. 12 Ké aa ká, á ò á íwaɔne: A á miɔna pɔ gɔɔ séle pii, ké á kee su vúaa. 13 ɔ aa pæe mēn sɔo pɔ wa sòpi miɔna pɔ gɔɔ sèle gbí kuepla pai.

14 Ké wá dabudabu pɔ Yesu kèpi è wá mè: Gbépiá anabi pɔ lé mɔ dúnia guue síana. 15 Yesu dɔ kè wa ye mɔ á kpa kía ù ní gbāaoe, ɔ á góné we á èa dède sísi musu ado.

Yesu táa'oa isidaa

(Mat 14.22-27, Maa 6.45-52)

16 Ké oosi kè, aà íwaɔ gè isida gɔsòle. 17 ɔ aa gè gó'ilena guu, aale bua isidapi baale Kapenaù oi. Gu sí kò mé Yesu i mɔ ní kíi yáao. 18 Zaa'ian gbāa káka, ɔ í lé felc. 19 Ké aà íwaɔ goli aa ká kiloo sɔo ge soolo taawa, aa Yesu è, ále táa'ò ía, ále sɔ ní gózi, ɔ vía ní kú. 20 ɔ á òné: Mámæ, ásu to vía á kúo. 21 Aa wèi aà gē gó guu, ɔ gópi ká gu pɔ aale géu gɔɔ.

22 Ké gu dò bila zea gɔsòle isida baale. Aa dɔ ké gó'ilena kú we yáa mēndoe, mé Yesu i gē gópi guu ní á íwaɔo, aa tà níteæ. 23 Gbezá gó'ilena páleɔ bɔ Tibelia aa mɔ gu pɔ kái ní gu pɔ wá pæe sòu Dii sáaukpaa gbæao. 24 Ké bílapi è aapi ge aà íwaɔ ku we lóo, aa gè gópiɔ guu aa gè aà wælei Kapenaù.

Yesu mé ble pɔ í ní ká wēniwa u

25 Ké aa aà è isida baa we, aa òe: Mætulu, n ka la bɔe ni? 26 Yesu òné: Síana mále oé, ále ma wæle pæe pɔ á sò á ká yáíe, i ke dabudabu pɔ á èo yáí no. 27 Asu zike ble pɔ í láa yáíto, sema ble pɔ í ní ká áizánawa. Gbēnazlín Né mé á á gba blepi, asa aapi ɔ Mae Lua á seela kèwá.*

28 ɔ aa aà lá á mè: Kpelewa wá ke wá yá pɔ Lua ye wá ke kei? 29 Yesu wémá à mè: Yá pɔ Lua ye á ke mé gbé pɔ á zí náaikeo ù. 30 Aa òe: Dabudabu kpele níyɔ kewæe ké wá e wí ní náaikei? Yá kpele níyɔ kei? 31 Wá dezio mana blè guwaiwaiu† lá á kēa láuwa wá mè: A ble pɔ bɔ musu kpámá aa blè.‡ 32 ɔ Yesu òné: Síana mále oé, i ke Moizi mé ble pɔ bɔ musu kpáwá. Ma Mae mé i ble stande pɔ bɔ musu kpáwá. 33 Lua blepi mé gbé pɔ bɔ musu i wēni kpa dúniawa ù. 34 Aa òe: Mae, níyɔ ble bee taa kpáwá gɔɔpii. 35 ɔ Yesu òné: Mámæ§ má ble pɔ í ní ká wēniwa ù.

† 5:27 Dan 7.14 ‡ 5:29 Dan 12.2 § 5:33 Zaa 1.19 * 5:37 Maa 1.11 * 6:27 Zaa 1.32 † 6:31 Baa 16.15
‡ 6:31 Sou 78.24 § 6:35 Baa 3.14

Nɔana a gbé pɔ̀ m̀ ma kɛ́i de ɔ̀o, imi a ma náaikeɔna de bauo. ³⁶ N beeo lá má òéwa, baa ké a ma e, ále ma náaikeo. ³⁷ Gbé pɔ̀ ma Mae kpáa a m̀ ma kɛ́i, mé má gbé pɔ̀ m̀ ma kɛ́i yá bauo. ³⁸ I ke mazia pɔ́eákeɔ yáí ma b̀i musu ma m̀o, semá gbé pɔ̀ ma zɛ́ pɔ̀. ³⁹ Gbé pɔ̀ ma zɛ́pɛ́n ke: Ḿsu to gbé pɔ̀ a kpáa kee v̄uaao. A ye mà n̄ b̀ gau gɔ̀gbeɔzázɛ́. ⁴⁰ Asa ma Mae pɔ́eán ke: A ye gbé pɔ̀ wɛ́sɛ́ aà Néle ále aà náaike w̄eni láasai ee. Mámé má aà b̀ gau gɔ̀gbeɔzázɛ́.

⁴¹ Ǿ Yuda gbáadeɔ zɔ́akáaazi, ké á mè áme á ble pɔ̀ b̀ musu ũ yáí. ⁴² Aa mè: Gbépiá Yosefu né Yesue. Wá aà de n̄ aà dao d̄so lé? Ǿ ále o a b̀ musuea? ⁴³ Yesu òné: Asu zɔ́akao. ⁴⁴ Gb̄e a f̄ m̀ ma kɛ́io, semá ma Mae pɔ̀ ma zɛ́ aà s̄isi báasio, mí aà b̀ gau gɔ̀gbeɔzázɛ́. ⁴⁵ A k̄eá ánabio lá guu wà mè: Lua mé a yáda baadee.* Gbé pɔ̀ Mae Lua yámá mé a dà mé í m̀ ma kɛ́i.

⁴⁶ I ke gb̄e Mae Lua è n̄ w̄eó no. Gbé pɔ̀ b̀ aà kɛ́i mé aà è ado. ⁴⁷ Siana mále oé, ma náaikena w̄eni láasai v̄í. ⁴⁸ Mámé má ble pɔ̀ í n̄ ká w̄eniwa ũ. ⁴⁹ A deziɔ mana blè guwaiwaiu, kási aa gá. ⁵⁰ Ble pɔ̀ í b̀ musu pɔ̀ mále opi, tó gbé blè, a gao. ⁵¹ Mámé má ble b̄eé pɔ̀ b̀ musu ũ. Tó gbé bl̄epi blè, aɔ ku gɔ̀piie. Ble pɔ̀ má kpámá mé ma mebaasi ũ, ké d̄unia e aò w̄eni v̄í yáí.

⁵² Ǿ gbáadepiɔ lé lekpaake n̄ k̄so aa mè: Gbépi a f̄ a mebaasi kpáwá wà sóe? ⁵³ Ǿ Yesu òné: Siana mále oé, tó í Gb̄enazín Né mebaasi só a aà au m̄io, aò w̄eni v̄io. ⁵⁴ Gbé pɔ̀ í ma mebaasi só mé í ma au mí w̄eni láasai v̄í. Mámé má aà b̀ gau gɔ̀gbeɔzázɛ́. ⁵⁵ Asa ma mebaasiá ble s̄andee, mé ma auá imia s̄andee. ⁵⁶ Gbé pɔ̀ í ma mebaasi só mé í ma au mí ku ma guu, mé má kú aà guu. ⁵⁷ Lá Mae Lua b̄eé ma zɛ́, mé m̄io ku aà yáí, màa gbé pɔ̀ í ma me so aɔ ku ma yáí. ⁵⁸ Ble pɔ̀ b̀ musun we. A de lán ble pɔ̀ á deziɔ blè aa gáwao. Ble beeblena aɔ ku gɔ̀piie.

⁵⁹ Yesu yá beeo ò gɔ̀ pɔ̀ ále yádané Kapenaŭ lousisikp̄eue.

Yesu iwaɔ p̀ɔ̀bɔ̀zákɛa

⁶⁰ Ké aà iwaɔ yápi mà, an daside mè: Yá gbáae, déme a f̄si? ⁶¹ Yesu d̄s a iwaɔwa ké aale zɔ́aka yápi musu, 5 a òné: Yápi lé á fu yá? ⁶² Tó a sù á è Gb̄enazín Né f̄le lé tá gu pɔ̀ a kuu yáa s̄ b̄e? ⁶³ Lua Nisina mé í w̄eni kpámá, mebaasi p̄e ũ weo. Yá pɔ̀ má òéɔ mé Lua Nisina pɔ̀ í n̄ ká w̄eniwa yá ũ. ⁶⁴ Kási á gb̄eɔ lé ma náaikeo. Asa Yesu gbé pɔ̀ lé a náaikeoɔ d̄s za káau n̄ gbé pɔ̀ a su a kpámá. ⁶⁵ Ǿ à mè ɔ: Bee yáí má òé, gb̄e a e m̀ ma kɛ́io, semá Mae Lua aà gbá zé báasio.

⁶⁶ Za gɔ̀ bee aà iwaɔ p̀ɔ̀bɔ̀zákè dasidasi, aai t̄eazi ɔo. ⁶⁷ Ǿ Yesu a iwa gb̄eɔn kueplao lá à mè: A ye ta s̄ yá? ⁶⁸ Simɔ̀ Pīe w̄eà à mè: Dii, dé kɛ́i wá géui? N w̄eni láasai yá v̄í. ⁶⁹ Wa n náaike, 5 wá d̄s ké Lua gbé pɔ̀ a kua adoan n̄ ũ. ⁷⁰ Yesu òné: A gb̄eɔn kueplaeɔ, mí á seo lé? Kási á gb̄eɔ Setá v̄í. ⁷¹ Simɔ̀ Isalioti né Yudasi yá 5 ále o. Aapi mé gb̄eɔn kueplapiɔ gb̄eɔ pɔ̀ a aà kpámá ũ.

7

Yesu ḡea Lakpedɔa dikpeu

¹ Bee gb̄ea Yesu ḡe Galile w̄ele n̄ w̄eleo, asa a ye beb̄e Yudeo, ké Yuda gbáadeɔ lé aà we yáí. ² Yudaɔ Lákpɛɔa dikpe káikũ,* ³ 5 aà dáunaɔ òè: Fele lakii gé Yude, ké n̄ iwa pɔ̀ kú weo yá pɔ̀ n̄le keɔ e s̄s. ⁴ Tó gbé ye t̄bɔ, ili a yá ke asii guuo. Lá n̄le yáe beeo taa ke, n̄ nzla ɔb̄ d̄unia. ⁵ Baa aà dáunapiɔ i aà náaikeo. ⁶ Ǿ Yesu òné: A gɔ̀ i kamee yáao. Apiɔ s̄s, gɔ̀pii z̄ev̄lé. ⁷ D̄unia a we zaáguo, áma a zamagu, ké mí me aà yákeá v̄ai yáí. ⁸ A gé dikpepiu, mále géuo, asa a gɔ̀ i kamee yáao. ⁹ Aà yápi oa gb̄ea a ḡs Galilee.

¹⁰ Ké aà dáunapiɔ ḡe dikpepiu, 5 á gb̄asa ḡe. I gé bíla wáao, à ḡe asii guue. ¹¹ Yuda gbáadeɔ lé aà w̄ele dikpepiu aa mè: Aapi ku má ni? ¹² Bíla guu wále yáikũkũ o maamaa aà musu. Gb̄eɔ mè: Gb̄eɔm̄ae. Gb̄eɔ mè: Aawo, ále gb̄eɔ s̄as̄ae. ¹³ Gb̄e i aà yá'o gupuauo, ké wále víake gbáadepiɔne yáí.

¹⁴ Ké dikpe ká a guo, Yesu ḡe Lua ua, ále yádané. ¹⁵ Aà yá b̀ gbáadepiɔ sae aa mè: Gbé pɔ̀ i kyokeo mé lá d̄s k̄éwaa? ¹⁶ Ǿ Yesu òné: Yá pɔ̀ mí danéá mazia yá no, gbé pɔ̀ ma zɛ́ yáe. ¹⁷ Tó gbé ye ze n̄ Lua pɔ́eákeao, tó ma yádané de aà pɔ̀ ũ ge mazia yá mále o, aɔ d̄se. ¹⁸ Gbé pɔ̀ í azia yá'o lé w̄ele a t̄bɔe. Gbé pɔ̀ í w̄ele à gbé pɔ̀ a zɛ́ t̄bɔ, ade náai v̄í, m̄afilí kú aà guuo. ¹⁹ M̄oizi i ikoyadaéo lé? A gb̄e yápi k̄ua s̄so. Bóyáí ále ma w̄ei?

²⁰ Ǿ bíla òè: N t̄áa víe. Déme lé n̄ w̄ei? ²¹ Yesu òné: Yá m̄endo má k̄e, 5 á b̀ ápií sae. ²² M̄oizi t̄s̄z̄yá dáé,† 5 i t̄s̄z̄ kámabogɔ̀zɛ́. (Kási i ke M̄oizi mé dáaleo, à b̀ á dezi káauo k̄íe.)‡ ²³ Lá

* 6:45 Isa 54.13 * 7:2 Iko 16.13 † 7:22 Lev 12.3 ‡ 7:22 Daa 17.10

wí t5z3née kámabogwz1, ké wasu b3 M3izi ikoyá kpeo yáí, b3yáí á p3 paamazi, ké ma gbé m3 búu gbà aafia kámabogwz1?§ 24 Asuli yá gwa lá á wé lé ewao. Ali yá gwa a zéwa.

K3kpaalea Yesu yáí

25 3 Yesu ále úde3 m3: Gbépiá gbé p3 wále we nolo? 26 Gwa, ále yá'o gupua kee, mé gbéé lé ledaázioa? Gbáade3 aá d3 Mesii ú slana yá m333? 27 Wá d3 gu p3 gbéepi b3u. Tó Mesii m3, wa d3 gu p3 á b3uo. 28 Ayámeto g33 p3 Yesu lé yádané Lua ua, á p3na á m3: A ma d3 mé á d3 gu p3 ma b3u. Kási mi m3 n3 maz1aoo. Gbé p3 ma z1á slandee, mé á aá d3o. 29 Má aá d3, asa ma b3 aá k1ie, aápi mé ma z1. 30 3 aale weele aá kú, áma gbéé i 3káváo, asa aá g33 i pa yáao. 31 Bíla guu wá Yesu náaik3e dasi wá m3: Tó Mesii m3, a dabudabuke dasi de á p3 p3 gbéé bee k3la yá?

32 K3 Falisi3 má wále yákúku3 o zá guu aá yá musu, 3 sa'onkia3 n3 Falisipi3 d3ai3 z1 aá kúí. 33 3 Yesu m3: Ma kuaán3 g33 y33, mí gbasá t3 gbé p3 ma z1 kúí. 34 A ma weele á kuaa, asa á f3 gé gu p3 má kúuo.* 35 3 gbáadepi3 lé k3 lala aa m3: Má a ye géu, wí kuawáí? A ye gé wá gbé p3 lala'ò buipále3 guu3 k1í á yáda buipálepi3ne yá? 36 Yá p3 a òpi mi dea ni? A m3 wá a weele wá kuawa, gu p3 á kúu, wá f3 gé weo.

37 Dikpe g33 gbia p3 de kaa'isiz1 ú, Yesu f3le p3namá á m3: Gbé p3 imi lé de aá m3 ma k1í, 38 gbé p3 lé ma náaike aá imi, í p3 í n3 ká w3niwa i3 b3 aá n3se guu, lá a k3a Luayátaalauwa.† 39 A bee ò Lua Nis1na p3 gbé p3 lé a náaike3 e yá musu. Aai Lua Nis1napi e glao, ké Yesu i t3b3 yáao yáí.

40 K3 bíla yápi má, gbé33 m3: Gbépiá ánbapi3e slana. 41 Gbé33 m3: Gbé beepiá Mesii3e. Ama gbé33 m3: Mesii a b3 Galilee? 42 A k3a Luayátaalau wá m3 Mesiiá Davidi buie,‡ a b3 Davidi be w3le Betel3e.§ 43 3 bíla k3kpaal3e Yesu yáí. 44 An gbé33 ye aá kú, áma gbéé i 3káváo.

45 3 d3ai3 èa tá sa'onkia3 n3 Falisi3 k1í. 3 aa n3 lá aa m3: B3yáí i aá kú sùdò ni? 46 D3ai3ip3 w3má aa m3: Gbéé i yá'o lán gbépiwa yáao. 47 3 Falisi3 óné: A á sásá s3 yá? 48 Gbáadee ge Falisie aá náaike3? 49 Bíla bee Lua yá d3o, Lua láai3imáe. 50 Nikod3ú p3 g3e Yesu k1í* yáaa gbáadepi3 doe. A óné: 51 Wá ikoyá guu wá m3, wásu yáda gbéla aá yámasai ge yá p3 a k3 d3saio. 52 Aa òe: Galile gb3n n3 s3a? W3tei n3 gwa. Ny3 e ánbapie a b3 Galileo. 53 3 baade tá a be.

8

N3e p3 wa kú n3 g3o

1 Yesu g3e Kúkp3e s1s1p3leu. 2 K3 a gu d3 g33, á èa g3e Lua ua. Gbépii m3 aá k1í, 3 á z3le lé yádané. 3 3 M3izi ikoyádanede3 n3 Falisi3 m3 n3 n3e p3 wa kú n3 g3oo, aa aá z3e z3 gu 4aa ò Yesue: Metulu, wá n3ee bee kú n3 dáakeaoe. 5 M3izi dilew3e wá ikoyá guu wá n3e bee taa pápa n3 gbeo wá dee.* N è kpelewa s3í? 6 Aa bee ò ké aale líkpalewá aa e yádaaála yáíe. 3 Yesu náale, ále 3gbek3e t3lewa. 7 K3 aa g1 lé aá lala, 3 á a mi f3le a óné: A gbé p3 i duunake yáao, aá aá pá n3 gbeo s3ía. 8 3 á èa náale, ále 3gbek3e t3lewa b3. 9 K3 aa má máa, 3 aa g33ea dodo sea za gb3z33wa. 3 Yesu g33 ado n3 n3epio. 10 3 á èa a mi f3le a òe: N3e, aa tá má ni? Wí yádanla l3oa? 11 N3epi w3wá á m3: Baa, gbéé ku la b3. 3 Yesu òe: Mapi má yádanla s3o. Géi. Za gbá n3su duunake b3.

Yesu mé gupua ú dúnia3e

12 3 Yesu yá'ò bílae b3 á m3: Mám3e má gupua ú dúnia3e, gbé p3 temazi a3 ku gusiau b3o, gupua p3 í n3 ká w3niwa 3 a3 ví. 13 3 Falisi3 òe: N de nz1a seelade ú, n yá náai vío.† 14 3 Yesu w3má á m3: Baa tó mále maz1a yá'o, ma yá náai ví, asa má d3 gu p3 ma b3u n3 gu p3 mále táuo. Ap3i, á gu p3 ma b3u n3 gu p3 mále táuo d3o. 15 Ále ma táae e lá á wé lé ewae. Mále gbéé táae eo. 16 Tó ma su gbé táae è, ma aá táae'ea a3 náai ví, asa má kú madoo, ma Mae p3 ma z1 kuman3. 17 A kú á ikoyá láu wá m3, seelade gb33n pla3 yá mé náai ví. 18 Mám3e má de maz1a seelade ú. Ma Mae p3 ma z1á ma seeladee b3. 19 3 aa aá lá aa m3: N mae ku má ni? Yesu w3má á m3: A ma d3o mé á ma Mae d3o. Tó a ma d3, d3 a ma Mae d3.

20 Yesu yá bee ò 3siki, g33 p3 ále yádané Lua uae. Wi aá kúo, asa aá g33 i pa yáao. 21 3 Yesu óné b3: Mále tá mé á ma weele, áma á ga á duuna guue. A f3 gé gu p3 mále táuo. 22 3 gbáadepi3 m3: A m3 wá f3 gé gu p3 ále táuo. Asu az1a de yá m333? 23 3 Yesu óné: Z1le la gb33n á ú, musu gb3n ma ú. Dúnia3e bee gb33n á ú, dúnia3e bee gb3n ma úo. 24 A yáí tò má óé á ga

§ 7:23 Zaa 5.9 * 7:34 Zaa 12.26, 14.3, 17.24 † 7:38 Isa 44.3, Eze 47.1 ‡ 7:42 2Sam 7.12 § 7:42 Mis 5.1 * 7:50 Zaa 3.1-2 * 8:5 Iko 22.22-24 † 8:13 Zaa 5.31

á duuna guue. Asa tó i si máme má aà ũo,† á ga á duuna guue. 25 Ǿ aa àà là aa mè: Mmenn déi? Yesu wè má à mè: Gbé p̄s má òé za káau. 26 Má yáwí dasi mà ò á yá musu, mí yádaoála. Gbé p̄s ma zlá slandee, yá p̄s má mà aà k̄i 5 mi ò dúnia.

27 Aai d̄s ké Mae Lua yá 5 ále oné, 28 5 Yesu òné: Tó á Gbēnazin Né se d̄s musu, i gbasa d̄s máme má aà ũ. Mili yáe ke ní mazlaoo, yá p̄s ma Mae dāmee 5 mi o. 29 Gbé p̄s ma zl kuman, i ma to madoo, asa miy yá p̄s i kaaágu ke ḡōpiie. 30 Ḡō p̄s Yesu lé yápi o, wà aà náaiké dasi.

Yesu dea Ablahaū

31 Ǿ Yesu ò Yuda gbāade p̄s aa a yá s̄n̄c̄: Tó á ma yá k̄i, á ò de ma iwaō ũ yāma. 32 Aō slana d̄s, stanapi i to á ḡs w̄éē ũ. 33 Ǿ aa òè: Ablahaū buin wá ũ, wi z̄oble gbēēe yāao. Ǿ r̄le ò wá ḡs w̄éē ũa? 34 Yesu wè má à mè: Siana mále oé, gbé p̄s i duunakéá duun z̄c̄. 35 Z̄á ua gbēē ḡōpiio, ua né mé ua gbé ũ ḡōpii. 36 To Lua Né á bó, á ḡs w̄éē ũ slana. 37 Má d̄s ké Ablahaū buin á ũ, áma ále ma we, ké ili ma yáda á n̄seuo yáí. 38 Yá p̄s má è ma Maewa 5 mále o, yá p̄s á má á mae k̄i 5 ále ke. 39 Ǿ aa òè: Ablahaū mé wá mae ũ. Ǿ Yesu òné: Tó Ablahaū òes̄en̄aon á ũ, d̄s ále Ablahaū kea ke. 40 Tia kéwa ále ma we, ma gbé p̄s ma slana'òé, slana p̄s má mà Lua k̄i. Ablahaū i yá bee taa keo. 41 Ale á mae kea kee.

Ǿ aa òè: Naaen̄on wá ũo. Wá mae m̄end̄oe, 5n Lua ũ. 42 Yesu òné: Tó á maen Lua ũ, d̄s á yemazi, asa Lua k̄i ma b̄ōu ma m̄o. Mi m̄s r̄i mazlaoo, aapi mé ma z̄l. 43 B̄yáí á ma yá mid̄so ni? Ké á f̄s swādo ma yáio yáíe. 44 A mae Ibiisi p̄n á ũ, aà p̄oēá 5 á ye ke. Gbēdenan aà ũ za káau, i ze ní slanao, ké slana ku aà n̄se guo yáí. Tó á eēt̄o, aázia daan we, asa eden aà ũ, egēo mide. 45 Mapi s̄s mi slana'o. A yáí ili ma yá sio. 46 A guu, déme duuna èai? Lá slana mále o, b̄yáí ále ma yá sio ni? 47 Gbé p̄s de Lua p̄s ũ i swādo yá p̄s Lua lé oie. A de Lua p̄s ũo, a yáí ili swādo ma yáio.

48 Ǿ gbāadep̄i òè: Samali gbēn n ũ! N t̄áa v̄le! Wá yá na noa? 49 Yesu mè: Má t̄áa seao. Mi ma Mae kpela, 5 i ma kp̄b̄o. 50 Mili welele mà azia t̄b̄o, Lua mé i weleleme, 5me yāḡs̄ḡs̄na ũ. 51 Siana mále oé, gbé p̄s ma yá k̄i a ga bauo.

52 Ǿ gbāadep̄i òè: Wá d̄s sa ké ní t̄áa v̄l. Ablahaū gá ní anabio pii, 5 r̄le ò gbé p̄s n yá k̄i a ga bauo? 53 N de wá dezi Ablahaū p̄s ḡala yá? Anabio ḡaga l̄o. Dé r̄le nzia dile a ũi? 54 Yesu mè: Tó mále mazia t̄b̄oe, bee gbiao. Ma Mae p̄s ále me a de á Lua ũ, aapi mé i ma t̄b̄o. 55 A aà d̄so, áma má aà d̄s. Tó ma mé má aà d̄so, má ò de ede ũ lááwae. Má aà d̄s mé má aà yá k̄i. 56 A dezi s̄éia Ablahaū ponaké ma ḡō ea yá musu. A è, 5 aà p̄o k̄ena. 57 Ǿ gbāadep̄i òè: Ni ka w̄é blakwi yāao, 5 n Ablahaū èa? 58 Yesu òné: Siana mále oé, e wāo gé Ablahaū ii, má k̄i.

59 Ǿ aa gbe s̄le wá aà pápaò. Ǿ á ũle á b̄o Lua ua.

9

Gbé p̄s wa i v̄ia gbágbaa

1 Ké Yesu lé bebe, á gbé p̄s wa i v̄ia è. 2 Ǿ aa iwaō aà là aa mè: Metulu, dé duuna yáí 5 wá gbépi i v̄iaí? Aà zia p̄s yáí yá, ge aà de ní aà dao p̄se? 3 Yesu wè má à mè: I ke aà duuna ge aà de ní aà dao p̄s yáí no. Ké wá Lua yákea ewá yáíe. 4 Sema wá gbé p̄s ma zl yákea ke za gupua w̄éi. Gwāasina lé m̄s ké gbēe a e yáe ke l̄o. 5 Ḡō p̄s má kú dúnia guu, má de gupua ũ dúnia.

6 Ké a ò màa, à lé'i t̄s b̄usuwa, 5 a yá a màma aà w̄éowa. 7 A òè: Ge ñ oopi Siloe í guu. (Bee mè í sísia.) Ǿ á ḡe oopi, 5 á s̄u w̄é w̄ea. 8 Aà fáanideō r̄i gbé p̄s aa aà d̄s baakena t̄o mè: Gbé p̄s l̄o baake z̄leapin weo l̄o? 9 Gbēe mè: Aapi. Gbēe mè: Aawo, ade b̄oáwae. Ḡepi mè: Mámé! 10 Ǿ aa aà là aa mè: Kpelewa ní k̄e n wé w̄éi? 11 A wè má à mè: Gbé p̄s w̄i me Yesu mé b̄usu yá a màma ma w̄éwa, à mè mà ge oopi Siloe í guu. Ké ma ge oopi, 5 ma gu'è. 12 Ǿ aa aà là aa mè: Aapi ku má ni? A mè: Má d̄so.

13 Ǿ aa ḡe Falisio k̄i ní gbé p̄s de v̄ia ũ yāapio. 14 A m̄o lè kámaboḡōz̄l 5 Yesu b̄usu yá á aà wé w̄é. 15 Ǿ Falisio aà là l̄o: Kpelewa ní k̄e n gu'èi? A wè má à mè: A bèle ná ma w̄éwae. Ké má pípi, 5 ma gu'è. 16 Ǿ Falisio mè: Gbépi i b̄o Lua k̄io, asa ili kámaboḡōz̄l yádao. An gbēe mè: Duunkena a f̄s dabudabu beeo taa kee? Ǿ aa k̄kpaalè. 17 Ǿ aa aà là l̄o: Mpi s̄s n gbé p̄s á n wé w̄éne, r̄le e kpelewa aà yá musui? A mè: Anabie.

18 N beeo gbāade i si ké a de v̄ia ũ 5 aà wé w̄eo, 5 aa ḡe aà de ní aà dao sísi. 19 Aa ní lá aa mè: A n̄n laa? A aà í v̄ia yāma yá? Kpelewa a k̄e ále gu'e sai? 20 Ǿ aa de ní aà dao wè má aa mè: Wá d̄s ké wá née. Wa aà í v̄ia. 21 Ama lá a k̄e sa ále gu'e, wá d̄so. A aà la we, gbé gbāae, a f̄s

† 8:24 Baa 3.14

azía yá'ou. ²² Aà de ní aà dao ò màa, ké aale víake gbáadeone yáíe. Asa aa zèò ké gbé pò ò Yesuá Mesiie, wà lousisikpezèè. ²³ Bee yáí aà de ní aà dao mè, gbé gbāac, aa aà la.

²⁴ Gbé pò de vĩa ù yáapi síisia gēn plaade guu 5 aa òè: O ní sí ní Luao. Wá d5 ké g5epiá duunkenaè. ²⁵ Ǿ à mè: Tó duunkenaè, má d5o. Yá mēndo má d5. Vĩan ma ù yáa, 5 mále gu'e sa. ²⁶ Ǿ aa aà là aa mè: Bó a kēni? A n wé wēne kpelewa ni? ²⁷ A wemá à mè: Má óé kò, i swáseio. Bóyáí á ye mai loi? A ye g5 aà iwaò ù s5 yá? ²⁸ Ǿ aa zòadwà aa mè: Mmè ní de aà iwa ù we! Wamòwawò Mòizi iwaon wá ù. ²⁹ Wá d5 ké Lua yá'ò Mòizie. Aàpi s5, wá d5 gu p5 à b5uo.

³⁰ Ǿ g5epi óné: Yábonsae ma we! A ma wé wēmee, 5 á d5 gu p5 à b5uo? ³¹ Wá d5 ké Lua lí swáse duunkenaò yáio, i swáse a yámana p5 í a p5eá ke yáí. ³² Zaa Lua dúnia kále, wi ma gbēe gbé p5 wa í vĩa wé wēo. ³³ Tó gbépi i b5 Lua kíio, a f5 p5e keo. ³⁴ Ǿ aa òè: Wà n i duuna guu míomioe, 5 níle yádadawēea? Ǿ aa aà yá.

Luad5saiá v1akuae

³⁵ Yesu má wá aà yá. Ké à aà è, à aà là à mè: Nle Gbēnazín Né náaikea? ³⁶ G5epi wèwá à mè: Mae, dén aà ùi, ké má e aà náaikei? ³⁷ Yesu òè: N aa è, aàpi mé lé yá'onno. ³⁸ Ǿ g5epi òè: Dii, mále n náaike. Ǿ à kùlè. ³⁹ Ǿ Yesu mè: Gbéò kpaalea yáí ma m5i dúniau la, ké wésiaadeò gu'e, wékēnaò i g5 vĩa ù.

⁴⁰ Falisieò ku we. Ké aa yápi má, aa òè: Wápiò, vĩaon wá ù s5a? ⁴¹ Ǿ Yesu òné: Tó vĩaon á ù, d5 á duuna v1o. Lá ále o á wé kēa, á duuna g1 kue.

10

Yesud sadan maae

¹ Siana mále óé, gbé p5 lí gē sá kaa léuo, i v1 kaaa gupálei, adeá kpáie, kpáiweliwēe. ² Gbé p5 í gē kaa léu s5, ade mé sadána ù. ³ Kaa lé d5ana i zewē adee, sáò s5 aa aà b5 d5. I a sáò síisi an baade t5wa, i b5elínò. ⁴ Tó à b5elínò, i d5aané, aab5 teaazi, ké aa aà b5 d5 yáí. ⁵ Aali we tē gbēpálezio. Aaí bàalèè, ké aa gbēpále b5 d5o yáí.

⁶ Yesu yápi lēetúnè, 5 aai d5 b5 yá a ònéo. ⁷ Bee yáí Yesu èa òné: Siana mále óé, máme má kaa lé ù sáone. ⁸ Gbé p5 aa d5aameeóá kpáione, kpáiweliwēone nípii, 5 sáò i ní yámao. ⁹ Máme má kaa lé ù. Gbé p5 gē ma guu a aafia'e. Aliò gē aliò b5, ali p5blekí e. ¹⁰ Kpáí'oa yáí 5 kpáí í m5i, i p5 de í p5 òòkpa. Ma m5e, ké gbéò aao wēni v1, aaiò v1 à kē zai. ¹¹ Máme má sadán maa ù. Sadán maa í gi a wēnii a sáò yáí. ¹² Gbēwinaá sadán maa no. Lá sáò de aà p5 ùo, tó a è áwalewana lé m5, i sáò to we à bàalèè, 5 áwalewana í sáò kúkú í ní faaa. ¹³ Gbépi bàa líò kú ní sáò, ké a de gbēwina ù yáí.

¹⁴ Máme má sadán maa ù. Má a sáò d5, mé aa ma d5, ¹⁵ lá Mae Lua ma d5 mé má aà d5wa. Mále g1 ma wēnii an yáí. ¹⁶ Má sá páleò v1 aa ku kaae beeuo. Sema má d5aané s5. Aa ma b5 ma, kpàsa i g5 mēndo ní dánao mēndo. ¹⁷ Mále g1 ma wēnii ké mà ea si b5 yáíe. A yáí Mae Lua yeimazi. ¹⁸ Gbēe a ma wēni siao, má gii ní mazíaoe. Má a giia zé v1, mé má a sia zé v1 b5. Yá p5 ma Mae dílemēen we.

¹⁹ Yápi yáí Yuda gbáadeò k5kpaalè b5. ²⁰ An guu gbé daside mè: A táa v1e, aà mi líaae. Bóyáí ále swáse aà yáíi? ²¹ An gbēeò mè: Táade yá'oan weo. Táa a f5 vĩa wé wēe?

Yesu a luake oané

²² Lua kpé sakēa Yelusaleù dikpe ká. Buziēe, ²³ 5 Yesu lé bebe Lua ua a gu p5 w1 me Salomò bilandaau. ²⁴ Ǿ Yuda gbáadeò líaaazi aa aà là aa mè: Ny5 wá tó looa e b5e ní? Tó Mesiin n ù, owēe wásawasa. ²⁵ Ǿ Yesu wemá à mè: Má óé, i sio. Yá p5 mále ke ní ma Mae t5oo, yápiò mé a seela ù. ²⁶ Ápiò s5 í sio, ké á de ma sáò ùo yáí. ²⁷ Ma sáò i ma yēma. Má ní d5 mé aab5 temazi. ²⁸ Mí wēni láasai kpámá, aa gaga bauo. Gbēe a f5 ní b5 ma òzió. ²⁹ Ma Mae mé ní kpaá, mé aà z5ò de gbépiia. Gbēe a f5 ní b5 aà òzió. ³⁰ Mapi ní ma Maeo wá doue.

³¹ Gbáadepiò gbē sèle b5, aa ye aà pápaò aa aà de. ³² Ǿ Yesu óné: Ma yámaa p5 ma Mae dāmeeò kēé dasi. A kpele yáí á ye ma pápa ní gbēoi? ³³ Ǿ gbáadepiò wèwá aa mè: Wá ye wá ní pápa ní gbēo yámaa p5 ní kē yáí no. Ké n d5e ní Luao yáíe. * Gbēnazínan n ù, 5 n nzia díle Lua ù. ³⁴ Ǿ Yesu wemá à mè: Lua ò á ikoyá láu à mè, luaon ní ù.† ³⁵ Lua i o gbé p5 ále yá'onépiòne luaò lé? Aà yá bádea v1 s5o. ³⁶ Ma gbé p5 ma Mae ma díle adoa à ma z1 dúnia guu s5, ké ma mē Lua Nén ma ù, b5yáí a mē ma d5e ní Luaoei? ³⁷ Tó mále ma Mae kea keo, ásu ma yá sio. ³⁸ Tó mále ke s5, baa tó i ma yá sio, à ma náaike ma yákeao yáí, ké à e d5 sáasá Mae Lua ku ma guu mé má kú aà guu. ³⁹ Ǿ aa èa lé zewēele wá aà kú, 5 à pillimá.

* 10:33 Lev 24.16 † 10:34 Sou 82.6

40 ɔ à èa gè Yuudē baale, gu pɔ Zāa gbéɔ da'ilekèu séia. A gɔɔplakè we,† 41 5 wà mò àà kɔ́i dasidasi wà mè: Baa ké Zāa i dabudabue keo, yá pɔ a ò gbéɛ bee musu pɔ́ia sɔanae. 42 ɔ wà àà náaikè we dasi.

11

Lazaa gaa

1 Gbé pɔ wí mè Lazaa lé gyáke Betani, wéle pɔ àà dáeɔ Maliama ní Maatao kuu. 2 Maliamapi mé nɔe pɔ tulale kà Diiwa à àà gbá wáa ní a mikáo ù. 3 ɔ Lazaa dáepiɔ lékpásákè Yesue aa mè: Dii, n gbèna lé gyáke. 4 Ké Yesu yápi mà à mè: Gyápi miá ga no. Ké Lua zɔ́ke bɔ gupuaú yáie, Lua Né i tɔbɔ a musu. 5 Yesu ye Maata ní àà dáunao ní Lazaaoozi. 6 Àà Lazaa gyákea baomaa gbèa à kè gu pɔ á kúu gɔ́a pla.

7 Bee gbèa 5 a ò a íwaɔne: Wà ea gé Yude. 8 ɔ àà íwaɔ òè: Mɛtulu, gbáadeɔ ye n pápa ní gbèo i gégèo, 5 ní ye wà ea gé we la? 9 Yesu mè: Fáane do leelu kuepla nolo? Gbé pɔ lé bebe fáane lí gèmbòleo, ké àle gu'e dúniae bee gupua yáí. 10 Tó àle bebe gwáasina, a gèmbòlee, ké a gupuaú vɔ yáí.

11 Yápi oa gbèa Yesu òné: Wá gbèna Lazaa i'ò. Mále gé àà vuie. 12 ɔ àà íwaɔ òè: Dii, tó àle i'oe, a aafia'e. 13 Lazaa gaa yá Yesu lé oné, 5 aale e i'oe sɔana. 14 ɔ Yesu òné sa wásawasa: Lazaa gáe. 15 Ma pɔ kèna ké má kú weo, ké à e à ma náaike yáí. Wá gé àà kɔ́i. 16 ɔ Tomaa pɔ wí mè Sia ò a gbéɔne: Wá gé, wí ga ní Diio sɔ.

17 Ké Yesu kà we, à mò lé wà Lazaa vɔ à kè gɔɔ síi5 kò. 18 Betani ku káí ní Yelusaleúo lán kiloo àà5 taawa. 19 Yuda gbáadeɔ bɔ we dasi aa mò Maata ní Maliamao kɔ́i an nɔse niniiné an dáa ga yá musu. 20 Ké Maata mà Yesu lé mɔ, à gè daiaale. Maliamaa gɔ́ zɔ́lea be. 21 ɔ Maata ò Yesue: Dii, tó ní kú la yáa, ma dáa a gao. 22 Baa tia má dɔ́ ké yá pɔ ní gbèa Luawa, a kene. 23 Yesu òè: N dáa a vu. 24 Maata òè: Má dɔ́ ké a vu zɔ́ pɔ geɔ vu gɔɔgbézázi. 25 Yesu òè: Máme má gbé pɔ í geɔ vu à wèni kpámá ù. Baa tó ma náaikena ga, a gí ào kue. 26 Gbé pɔ kú mé àle ma náaike a ga bauo. N bee sia? 27 Maata òè: Ao Dii, má sí ké Mesii, Lua Né pɔ wà mè a mɔ dúnia guun n ù.

Lazaa vua

28 Ké Maata yápi ò, à gè a dáuna sísi, a òè asii guu: Metulu mò, àle n gbèa. 29 Ké Maliamaa yápi mà, à fèle kpakpa, àle gé àà kɔ́i. 30 Yesu i gè wéle guu yáao, a ku gu pɔ Maata dáuaale giae. 31 Gbáadeɔ ku kpéu ní Maliamaa, aale àà nɔse ninié. Ké aa è à fèle ní wáao à bɔ, aa bɔ teáazi, asa aale e àle gé ɔ́lɔi miaae.

32 Ké Maliamaa kà gu pɔ Yesu kúu, ké à àà è, à kùle àà gbázi a òè: Dii, tó ní kú la yáa, ma dáa a gao. 33 Yesu è àle ɔ́lɔi mé gbáade pɔ mɔaànpiɔ lé ɔ́lɔi bɔ. ɔ tólobi zúaaɔgu, àà pɔ yá. 34 ɔ à mè: A aà vɔ má ní? Aa wèwà aa mè: Mae, mɔ ñ gwa. 35 Yesu wé'ikáu. 36 ɔ gbáadeɔ mè: A gwa lá a yeaazi. 37 ɔ an gbéɔ mè: Aà gbé pɔ à vɔa wé wè, a fɔ gi Lazaa ga yáao lé?

38 Ké Yesu lé gé miapi kɔ́i, 5 tólobi zúaaɔgu bɔ. Miapiá gbè'ee, gbè gbène ta a léle. 39 Yesu mè: A gbepi go epile. ɔ gepi dáe Maata òè: Dii, à yaikè kò, asa à kè gɔɔ síi5e. 40 Yesu òè: Mi oné, tó níle ma náaike, nɔy Lua zɔ́ke eo lé? 41 ɔ wà gbepi gò. Yesu wesè musu à mè: Baa, ma n saaukè ké n ma yáma. 42 Má dɔ́ ké nio ma yáma gɔɔpii, áma má ò bíla pɔ kú la yáie, ké aa e si níme n ma zɔ́.

43 Ké a ò beewa, à pùna ní bɔ gbáao à mè: Lazaa, mɔ ñ bɔ. 44 ɔ gbé pɔ gapi bɔ, pòle fifia àà mewa mé zwáa yea àà miwa. Yesu òné: A pɔ polowá, i aà gbac.

Lekpaata Yesuzi

45 Yuda gbáade pɔ aa mò Maliamaa kɔ́ipiɔ, ké aa yá pɔ Yesu kèpi è, aa àà náaike dasi. 46 Ama an gbéɔ gè Falisiɔ kɔ́i, aa yá pɔ Yesu kè òné. 47 ɔ sa'onkiaɔ ní Falisiɔ gbáadeɔ gbèa kɔ́kaaawa aa mè: Gbépi lé dabudabuke dasi, wá sé kpelewa ní? 48 Tó wá tó àle ke maa, wa àà náaike piie, Lomadeɔ i mɔ wá Lua kpé ní wá buio suumpa pii. 49 ɔ an gbèdo Kaaifa pɔ de sa'onkia ù wè bee òné: A yáe dɔ́o. 50 Ké gbé mendo gaa wápii gbèu maa de wá bui midèala, á dɔ́o lé? 51 I yá bee o ní azlaoo. Ké a de sa'onkia ù wè bee yáí, 5 à ànabikekè à dɔ́aa lá Yesu a su ga Yudaɔ gbèu ò. 52 I ke Yudaɔ nítèe no, ní Lua né pɔ fáaaae bɔ, ké àà ní ke mè dou. 53 Za zibeezi 5 gbáadeɔpi zè ní Yesu deao. 54 A yáí tò Yesu i bɔ gupuaú ní guu bɔo. ɔ à gè zɔ́ewia pɔ kú gbáa léa, wí mè Eflaiú. A gɔɔplakè we ní a íwaɔ.

55 Yudaɔ Gèamusu dikpe káikù. Wà bɔ zɔ́ewiaɔ guu dasidasi, wá gè Yelusaleú e dikpepi àa ka gbábɔa yáí. 56 Wále Yesu weele, wa zea Lua ua, wále kɔ́ lala wá mè: A è kpelewai? A we mɔ dikpeue? 57 Sa'onkiaɔ ní Falisiɔ díle tò gbèe Yesu kúki dɔ́, àà oné ké wá e àà kú.

† 10:40 Zaa 1.28

12

Tulalekaa Yesu gbáwa (Mat 26.6-13, Maa 14.3-9)

¹ Gēamusu dikpe gō soolo, 5 Yesu m̀ Betani, Lazaa p̀ à aà v̀ à b̀ gau be wéleu. ² Wà blekè Yesue we. Maata mé lé ble kpaale, mé Lazaa ku bleblenaᵑ guu ní Yesuo. ³ Ǿ Maliama tulale bui maa ɔde sè m̀ò, à kà litili guo, 5 a kà Yesu gbáwa à aà gbápiᵑ waa ní a mikáo. Tulale gí lí kpéa. ⁴ Yesu iwaᵑ do, Yudasi Isaliᵑti p̀ a Yesu kpámá m̀: ⁵ Tulale bee 5a kà wè do zí 5a ù. Bóyáí wi yía wà a 5a kpà taasideᵑwao ní? ⁶ I bee o taasideᵑ wēnagwaa yáí no, ké kpáíe yáíe. Ǿme l̀ m̀òb̀ò k̀a, l̀ 5a k̀ni kuluyeye. ⁷ Ǿ Yesu m̀: Ǹɔpi tó. Aà bee ulé e ma gē kpelag̀. ⁸ Taasideᵑ kúánᵑ g̀ɔ̀piie, * āma máo kúánᵑ g̀ɔ̀piio.

⁹ Yuda gbáadeᵑ m̀a Yesu k̀ Betani, 5 aa g̀e we dasidasi. I ke Yesu yáí aa g̀ei adoo, ké aa Lazaa p̀ Yesu aà b̀ gau e l̀ɔe. ¹⁰ Ǿ sa'onkiaᵑ zèᵑ aa Lazaa de l̀, ¹¹ asa aà yáí 5 gbáadeᵑ lé kémá dasi, aale Yesu náaíke.

Gbaakpaa Yesuzi Yelusaleu (Mat 21.1-11, Maa 11.1-11, Luk 19.28-40)

¹² Ké a gu d̀, bila p̀ m̀ dikpeuᵑ m̀a Yesu lé m̀ Yelusaleu, ¹³ 5 aa kpakpalaᵑ z̀z̀z̀ aa g̀e daioaale. Aale wiile aale me:
Gbāa ke!

Báaaden gbé p̀ lé m̀ ní Dii t́o ù!

Báaaden Isailiᵑ Kíá ù!†

¹⁴ Yesu zaa'ina è, à dikpe lá a kēa láuwa wà m̀:

¹⁵ Siᵑnadeᵑ, ásu v̀lakéo.

A kía lé m̀ dia zaa'in b̀ò b̀ kpé.‡

¹⁶ Aà iwaᵑ i yápi mid̄ glao. Yesu fele taa gawi guu gbea 5 aa d̀s sa ké wà yápi kè aà yá musue, mé nípiᵑ wà apii kèè. ¹⁷ Ké Yesu Lazaa sísi à b̀ miau à aà v̀ à b̀ gau, gbé p̀ kuaánᵑ a baokpakpané. ¹⁸ A yáí bila gè daiaale, asa aa m̀ à dabudabupi kèe. ¹⁹ Ǿ Falisiᵑ òk̄e aa m̀: A èa? Wá f̄ p̀e wowò. Gwa, dúnia b̀ teazí.

Yesu a ga yá'oa

²⁰ Gēlekíeᵑ ku gbé p̀ aa m̀ lousisii dikpeuᵑ guu, ²¹ 5 aa g̀e Besaida p̀ k̀ Galile gbé Filipi k̀i, aa wabikèwà aa m̀: Mae, wá ye Yesu k̄'eai. ²² Filipi g̀e ò Andeleee, 5 aa g̀e wà ò Yesue sánu. ²³ Yesu òné: Gbēnazin Né t̀òg̀ò k̀a. ²⁴ Síana mále oé, tó p̀wena i g̀e tíu à f̄mbasib̀ò, l̀ ku adoe. Tó à f̄mbasib̀ò s̄, i ne'i maamaae. ²⁵ Gbé p̀ ye a wēnii, wēnípi a v̀uaawà. Gbé p̀ g̀i a wēnii dúniae beeu s̄, ade aᵑ ku g̀ɔ̀piie. ²⁶ Tó gbé ye zíkemeē, aà t̄emazi, ma zikenapi iᵑ ku gu p̀ má kúu. Tó gbé lé zíkemeē, ma Mae a aà kpela. ²⁷ Tiasa ma p̀ yà. Kpelewa má oi? Má o, Baa, ma b̀ yá p̀ lé m̀au yá? Aawo! Ma m̀ yá p̀ lé m̀api yáíe. ²⁸ Baa, t̀ò. Ǿ l̀ò b̀ luabe à m̀: Má b̀ k̀, mé má ea b̀ l̀. ²⁹ Ké bila p̀ k̀ wé m̀ aa m̀: Lou mé v̀. Gbēeᵑ m̀: Malaika mé yá'òè. ³⁰ Ǿ Yesu òné: I ke ma yáí l̀opi b̀io, á yáíe. ³¹ Yá a z̄le dúniae beewa sa. Wa dúniae bee kía b̀ kpalaᵑ sa. ³² Mapi s̄, tó wà ma se ma d̀ musu, má bui píi sísi aa m̀ ma k̀i. ³³ Ké Yesu ò m̀a, à d̀baa lé ga p̀ a su ga yá'oe.

³⁴ Ǿ bila òè: Wá m̀ a ku ikoyá láu wà m̀, Mesii aᵑ ku g̀ɔ̀piie,§ mé n m̀ wa Gbēnazin Né se d̀ musu s̄ be? Déme Gbēnazin Népi ùi? ³⁵ Yesu wémá à m̀: Gupua kuaánᵑ g̀ ỳɔ̀e. G̀ɔ̀ p̀ á gupuaᵑi v̀, àò beu, ké gu, ké gu si siwá yáí. Gbé p̀ be gusiaᵑ lí d̀ gu p̀ ále géuo. ³⁶ G̀ɔ̀ p̀ á gupua v̀, à gupuaᵑi náaíke, í g̀ gupua gbéᵑ ù. Ké Yesu ò m̀a, 5 à g̀e ùlené.

Yuda gbáadeᵑ Yesu ndaíkensaisine

³⁷ Baa ní dabudabu dasi p̀ a kè ní wáaᵑ, aai aà náaíkeo, ³⁸ ké yá p̀ ánabi Isaia ò e pa yáí à m̀:

Dii, gbēe i bao p̀ wá kpà sio.

Wá n gbāa è, wi d̄o.*

³⁹ Aai we aà náaíkèo, asa Isaia ò l̀:

⁴⁰ Lua ní wé v̀lakùnè ké aasu gu'eo, à ní ǹsè t̄atané ké aasu yáma aa ea suwa, i ní gbágbáo yáí.†

* 12:8 lko 15.11 † 12:13 Sou 118.25-26 ‡ 12:15 Zkl 9.9 § 12:34 Sou 110.4, Isa 9.6, Dan 7.14 * 12:38 Isa 53.1 † 12:40 Isa 6.10

41 Isaia bee ò ké à Yesu gawi è† yáíe, 5 à aà yá'ò. 42 N beeo gbãadepio Yesu náaikè dasi. Falisio yáí 5 aalió ye wà d5máó, ké wasu lousisikpez5néo yáí. 43 Asa aa ye gbēnazinao ní sáaukpa de Lua ní sáaukpa.

44 J Yesu pūna à mè: Gbé p3 lé ma náaike, i ke mapi àle a náaike adoo, àle gbé p3 ma z1 náaike l3. 45 Gbé p3 lé ma e lé gbé p3 ma z1 ee l3. 46 Ma mo dúnia guu gupua ũe, ké gbé p3 lé ma náaike su àò ku gusiau l3. 47 Gbé p3 ma yāmà mé a kūao, i ke māmē má yādaaàlao, asa mi mo yādaí dúniala no, ma mo dúnia suabaie. 48 Gbé p3 gīmazi mé i ma yá sio, yákpale lé aà dāe. Yá p3 má dàèpi mé a z5lèwà g33gbèzāzī. 49 Asa mi yāe o ní mazlao. Yá p3 má ò ní yá p3 má dānèó, ma Mae p3 ma z1 mé dílemēe. 50 Má d5 ké yá p3 a dāmēé wēni láasai yāe. Beewa yá p3 mále o, mále o lá ma Mae òmēewae.

13

Yesu a iwa3 gbá pipia

1 E Gēamusu dikpe àò ka, Yesu d5 ké a b3a dúniaē bee guu taa a Mae kíi g33 kà. Lá a ye a gbēz1 dúnia guu, a yerzi e a wēni léwae.

2 Aale p3ble. Ibiisi dà Sim33 Isalioti né Yudasie a s3u k3, ké aà Yesu kpámá. 3 Yesu d5 ké a Mae p3pii nàe a z3l. A d5 ké a b3 Luapi kíi, mé a ea lé tá aà kíie. 4 G33 p3 aale p3ble, Yesu fēle à a ula b3 kàle, 5 à saveti se d3 a pi. 5 Bee gbēa à ikà ta guu, 5 à nà a iwa3 gbá pipiawa, àle waa ní saveti p3 á d3 a pipio. 6 Ké à kà Sim33 Piee kíi, Pieepi òè: Dii, nímē ný3 ma gbá pipimēea? 7 Yesu wēwà à mè: N yá p3 mále ke d5 glao. Ný3 d5 gbèzā. 8 Piee òè à mè: Ný3 ma gbá pipimēe bauo. Yesu òè: Tó mi n gbá pipio, wá3 yāe ví ní k3o l3o. 9 Sim33 Piee òè: Dii, i ke ma gbāe adoo, ma 3 ní ma mioe l3. 10 Yesu òè: Gbé p3 zu'ò bàa kú ní a gue pipiaoo, sema aà gbá, asa a zēae. A gbáslo, ama i ke ápíi no. 11 A d5 gbé p3 a su à a kpámá. A yáí à mè aa gbáslsai npiio.

12 Ké à ní gbá pipiné a làa, à a ula se dà, 5 à z5le l3. A ònē: A yá p3 má kēé d5a? 13 I omēe Metulu ge Dii. Ale o a zēwae, asa má de a ũe. 14 Lá ma gbé p3 má de á dii ní a yādanedeo ũ ma á gbá pipié, àli3 k3 gbá pipi s3. 15 Ma a taa kēé. Ali3 ke lá má kēéwa. 16 Siana mále oé, z3blena lí3 de a diilao, zina lí3 de gbé p3 a zílao. 17 Lá a yá bee d3, báaade3n á ũ tó àle ke. 18 I ke ápíi yá mále oo. Má gbé p3 má sè3 d3. Sema yá p3 kēa láue bee pa wà mè:

Gbé p3 wi 3kāaa ta dou mé b3 ma kpe.*

19 Mále oé tia e àò gé m3í, ké tó à m3, á sí māmē má aà ũ. 20 Siana mále oé, tó gbé gbé p3 ma aà z1 díle, à ma dílee. Tó gbé ma díle s3, à gbé p3 ma z1 dílee.

Yesu d3aa Yudasi ní Piee3o yá'oa (Mat 26.20-35, Maa 14.17-31, Luk 22.21-34)

21 Ké Yesu bee ò, t3lobi zuaágu, 5 a ònē wásawasa à mè: Siana mále oé, á gbēdo mé a ma kpámá. 22 J aà iwa3 k3 gwágwa, aa bíliké gbé p3 àle owa. 23 Iwa mēndo p3 Yesu yeaazi gēngesekeea aà sae. 24 J Sim33 Piee lesuikèè aà Yesu la gbé p3 àle o. 25 J iwapi s3kpale Yesuzi à aà là à mè: Dii, dé ní? 26 Yesu wēwà à mè: Má l3maz3 dowā, mí kpá adewa. J à l3maz3 dowā a kpá Sim33 Isalioti né Yudasíwa. 27 Ké Yudasí l3mapi sí, Setāu gēāagu g33. J Yesu òè: Yá p3 ríle ke ke kpakpa. 28 Gbé p3 aale p3ble3, an gbēe i d3 b3yāi Yesu bee òiè. 29 Lá Yudasí mé l3 m3b33 kúa, 5 gbē33 lé e Yesu òè aà gé dikpe p3 p3 aa yei3 lúie ge aà gé p3e kpáí taaside3wae. 30 Ké Yudasí l3mapi sí, à b3 g33. A mo lè gwáe.

31 Ké Yudasí b3, Yesu mè: Tiasa Gbēnazín Né a t3b3, mé Lua a t3b3 aà yá musu. 32 Tó Lua t3b3 aà musu s3, Lua a aà t3b3 a kíi mé a b3 g33e. 33 Ma gbé3, ma kuaá3n3 g3 y33e. A ma wēele, āma mále oé tia lá má ò gbāade3nēwa, á f3 gé gu p3 mále táuo.† 34 Mále yá dafu díleeé, àli3 yek3i. Lá má yeazi, ápíi s3 àli3 yek3i maa l3. 35 Tó á yek3i, 5 gbēpii a á d3 ma iwa3 ũ.

36 Sim33 Piee aà là à mè: Dii, ríle tá má ní? Yesu wēwà à mè: Gu p3 mále táu, ný3 f3 temazi glao. Gbèzā 3 ný3 m3. 37 Piee òè: Dii, b3yāi má f3 tenzi tiao ní? Má gí ma wēnii n yáí. 38 Yesu mè: Ný3 gí n wēnii ma yáí ló? Siana mále onē, e ko àò gé lezui, ný3 lelekpamazi gēn āa3.

14

Yesu mé luabe zé ũ

1 Asu tó á p3 yao. A Lua náaike, i ma náaike. 2 Ma Mae bē kpé ví dasi, mále gé gukēkeiēe. Tó a de maaó, d3 mi oéó. 3 Lá mále gé gukēkeiē, má ea mo má á séle táán3 ma kíi, ké ápíi s3 àò ku gu p3 má kúu. 4 A gu p3 mále táu zé d3. 5 J Tomaa òè: Dii, wá d3 gu p3 ríle táuo. Wá f3 a zé d3

† 12:41 Isa 6.1 * 13:18 Sou 41.10 † 13:33 Zaa 7.34

kpelewa ni? ⁶ Yesu wèwà à mè: Mámé má zépi ù, mámé má slana ní wēnio ù. Gbēe lí e gè ma Mae kǐi ma kèsɛ kúsaio.

⁷ Tó á ma dṣ, dṣ á ma Mae dṣ. Za tia a aà dṣ mé a aà è. ⁸ Ǿ Filipi òè: Dii, n n Mae ɔwṣē. Bee a mṣwá. ⁹ Yesu òè: Filipi, má kuánɔ za gbāo, ɔ ní ma dṣoa? Gbḗ pṣ ma e ma Mae èe. Bṣyáí ríle o má a Mae ɔbḗí? ¹⁰ Ké má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, ni sio lé? Yá pṣ mále oé, mále o ní mazlao. Ma Mae pṣ kú ma guu mé lé a yákeɔ ke. ¹¹ Ké má ò má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, à ma yá sí. Tó mán sṣo, à si ma yákepiɔ yáí. ¹² Slana mále oé, gbḗ pṣ lé ma náaike a yá pṣ mi kepiɔ ke. A ke de beɔla se, ké mále tá ma Mae kǐi yáí. ¹³ Má yá pṣ a a wabikè ní ma tṣo ke, ké ma Mae e tṣo ma musu yáí. ¹⁴ Tó a yáe wabikè ní ma tṣo, má ke.

Yesu legbēa a Nisina yá musu

¹⁵ Tó á yemazi, áo yá pṣ má dilɛɔ kúia. ¹⁶ Má gbēa ma Maewa, i á gba Zennode pále pṣ áo kuánɔ gɔɔpii* ¹⁷ Nisín slande ù. Dúnia gbḗɔ fṣ aà dilɛo, asa aale aà eo mé aa aà dṣo. Apiɔ á aà dṣ, asa a kuánɔ mé áo kú á guu. ¹⁸ Má á tó ádo, má ea mṣ á kǐi. ¹⁹ A gṣ yɔɔe ké dúnia a ma e lo, áma á ma e. Ké má kú yáí, áo ku sṣ. ²⁰ Gɔɔ bee áo dṣ ké má kú ma Mae guu, á kú ma guu, mé má kú á guu. ²¹ Gbḗ pṣ ma yádilɛaɔ dà mé a kúia, ade mé yemazi. Ma Mae áo ye gbḗ pṣ yemazii, mé máo yeaázi, mí azla ɔbè.

²² Ǿ Yudasi aà là, i ke Yudasi Isalioti gbḗ no: Dii, bṣ yá mé mṣ, ríyṣ nzla ɔwṣē, mé dúnia a n eo ni? ²³ Ǿ Yesu wèwà à mè: Tó gbḗ yemazi, áo ma yá kúia. Ma Mae áo yeaázi, wí mṣ aà kǐi, wí zṣleaánɔ. ²⁴ Gbḗ pṣ yemazio ma yá kúia. Yá pṣ ále mapi i bṣ ma kǐio, à bṣ ma Mae pṣ ma zí kǐie. ²⁵ Ma yápi òé gɔɔ pṣ má kuánɔ. ²⁶ Ma Mae a a Nisina zí ní ma tṣo Zennode ù. Ǿme a yápii dadaé, i to yá pṣ má òé dṣágu pii. ²⁷ Mále á tó ní aafiao, mazla aafia ɔ mále á gba. Mále á gba lá dúnia i ní gbawo. Asu tó á pṣo yao, ásu sṣdeedeekɛo. ²⁸ A má, má òé mále tá, mí ea mṣ á kǐi. Tó á yemazii, dṣ á pṣ na, ké mále tá ma Mae kǐi yáí, asa ma Mae demla. ²⁹ Má òé tia e áo gé kei, ké tó á kè, á ma náaike. ³⁰ Má e yá'óánɔ gbāa lo, asa dúniac bee kía lé mṣ. A iko víao, ³¹ áma lá ma Mae dāmɛe ɔ mále ke, ké dúnia e dṣ má yeaázi. A fele wá go lakii.

15

Yesu mé vēli slande u

¹ Mámé má vēli slande ù, ma Mae mé vēebude ù.* ² I gṣna pṣ pea ne'isai pii zṣe, ɔ i a ne'ina pii mibo, ké a ne'ia káfi yáí. ³ Apiɔ á zṣeae yá pṣ má òé yáí. ⁴ Áo naa mapiwa lá má naawáwa. Ligṣna lí fṣ ne'í ní azlao, sema áo pea lidawa. Máae apiɔ á fṣ káfiakɛo, sema áo naaa báasio.

⁵ Mámé má vēe lida ù, áme á a gṣnao ù. Gbḗ pṣ naaa mé má naawá, ade a káfiakɛ maamaae, asa á fṣ pɔe ke ma saio. ⁶ Tó gbḗ naaao, wa aà vṣaa, lá wí ligṣna zṣ vṣaa á giigaga, wá séle káteu a tékúwae. ⁷ Tó á naaa mé ma yá kú á sṣu, à pṣ pṣ á yei wabike, i e. ⁸ Tó a káfiakè maamaa, áo de ma lwaɔ ù slana, ma Mae i tṣo.

⁹ Má yeázi lá ma Mae yemaziwa. A ze ní ma yeaázio. ¹⁰ Tó á yá pṣ má dilɛo kúia, á zea ní ma yeaázion we, lá má yá pṣ ma Mae dilɛo kúia mé má zea ní aà yeamaziowa. ¹¹ Ma yápi òé, ké áo pṣna pṣ má vṣ vṣ, á pṣna i ke zai. ¹² Yá pṣ má dilɛn ke: Áo yekṣi lá má yeáziwa.† ¹³ Tó gbḗ gí a wēnii a gbēnao yáí, gbḗe áo ye gbḗi de beelao. ¹⁴ Tó ále yá pṣ má dilɛé ke, ma gbēnaon á ù. ¹⁵ Má oé zṣblenaɔ lo, asa zṣblena lío a dii bṣole dṣo. Máo oé sa gbēnae, asa yá pṣ má má ma Mae kǐi ɔ má òé pii. ¹⁶ Ame i ma seo, mámé ma á sé, mé ma á zí á gé káfiakɛi, káfiia pṣ áo ku, Mae Lua i á gba pṣ pṣ a a wabikèwa ní ma tṣo. ¹⁷ Yá pṣ má dilɛn ke: Áo yekṣi.

Dúnia zaa Yesu ní a gbḗɔgu

¹⁸ Tó dúnia záágu, áo dṣ ké á zámagu á áa. ¹⁹ Tó dúnia gbḗon á ù, dṣ dúnia yeázi. Lá ma á sé ma á bṣ dúnia guu, á de a gbḗɔ ùo. Bee yáí dúnia zaiágu. ²⁰ A to yá pṣ má òé dṣágu. Zṣblena lío de a diilao. Lá aa ladáa, màa aa dawá sṣ. Tó aa ma yá kúiae, aao á yá kúia sṣe. ²¹ Aa yá beo kéé pii ma tṣ yáí, asa aa gbḗ pṣ ma zí dṣo.

²² Tó mi mṣ ma yá'óné, dṣ aa duuna vío. Tia kéwa an duuna awa vío. ²³ Gbḗ pṣ zamagu za ma Maegue sṣ. ²⁴ Tó mi yá pṣ wi ke yáao ke an guuo, dṣ aa duuna vío. Tia kéwa aa yá pṣ má kḗe è, ɔ aa zámagu ní ma Maeo wápii, ²⁵ ké yá pṣ kú Moizi ikoyá guu pa, wá mè aa zámagu pá.‡

²⁶ Tó Zennode pṣ má aà gbaewá bṣ ma Mae kǐi à mṣ, Nisín slande pṣ i bṣ aà kǐipi, áo de ma seelade ù. ²⁷ Apiɔ sṣ áo de ma seelade ù, ké á kumano za káau yáí.

* 14:16 Zln 2.1-4 * 15:1 Isa 5.1-4 † 15:12 Zaa 13.34 ‡ 15:25 Sou 35.19

16

¹ Ma yá beeo òé ké ásu fuo yáie. ² Wa lousisikpezóé. A gɔɔ lé mó se ké gbé pɔ́ á dé aɔ e ále zíkɛ Luaɛɛ. ³ Aa yápiɔ ké ké aa ma Mae ní mapio dɔ́o yáí. ⁴ Ma yá beeo òé, ké tó a gɔɔ ká, í dɔ́ má òé kòɛ.

Lua Nistna zɪ

Mi yá beeo òé za káauo, ké má kúánɔ yáí. ⁵ Mále tá gbé pɔ́ ma zɪ kɪí sa. A gbɛe i ma la gu pɔ́ mále táuo. ⁶ A pɔ́ siakú sa, ké ma yá beeo òé yáí. ⁷ Siana mále oé, ma taa a áikéé, asa tó mi tao, Zennɔdepi a mɔ́wáo. Tó ma ta, má aá zɪwá.* ⁸ Tó à m̀, a dúnia ɛskaè a ɔzɪ duuna ní maakeao ní yákpalekeao yá musu, ⁹ duuna yá musu, ké aai ma náaikeo yáí, ¹⁰ maakea yá musu, ké mále tá ma Mae kɪí, mé á ma e lo yáí, ¹¹ yákpalekeo yá musu, ké wá yákpaleké ní dúniaɛ bee kɪao yáí.

¹² Má yávi dasi má òé lo, áma á yápiɔ fɔ́ gɪao. ¹³ Tó Nisɪn Slande m̀, a dɔ́aaɛ sɪana pii guu. A yá'o ní aziaoo, yá pɔ́ a má ɔ́ ali o, i yá pɔ́ lé m̀ɔɔ baokpaé. ¹⁴ A ma tɔ́ɔ, asa ɔ́me a ma yáɔ séle siué. ¹⁵ Pɔ́ pɔ́ ma Mae ví piiá ma pɔ́e. A yáí ma m̀e a ma yáɔ séle siué.

¹⁶ A gɔ́ yɔɔ ké á ma e lo, à gɔ́ yɔɔ lo í ma e.

Pɔ́sia lileɔ pɔ́na ù

¹⁷ ɔ́ aá iwaɔ òkɔɛ: Bɔ́ yá ále owɛɛ wei? A m̀e à gɔ́ yɔɔ wá a e lo mé à gɔ́ yɔɔ lo wí a e. A m̀e lo ále tá a Mae kɪí. ¹⁸ ɔ́ aa m̀e: A gɔ́ yɔɔ pɔ́ a òpi de kpelewa ní? Wi yá pɔ́ ále opi mao. ¹⁹ Yesu d̀ó ké aa ye a la, ɔ́ a ònɛ: Ké ma m̀e à gɔ́ yɔɔ á ma e lo, mé à gɔ́ yɔɔ lo í ma e, bee ále kɔ́ lalaia? ²⁰ Siana mále oé, á ɔ́ɔb á wɛnake, áma dúnia a pɔ́nake. Aɔ́ ku pɔ́sia guu, áma á pɔ́siapi a lile pɔ́na ù. ²¹ Tó nɔɛ ye ne'íi, aá pɔ́ í siakú ké aá wáwákegɔɔ ká yáí. Tó à ne'í sɔ́, wáwá pɔ́ a kèpi lí dɔ́aagu lo. Aá pɔ́ í ke nae, ké á né dafu ká dúniaawa yáí. ²² Maa ápiɔ, á pɔ́ sia gɪa. Má ɛa má á e lo, á pɔ́ í ke na, mé gbɛe a fɔ́ á pɔ́napi síwáo. ²³ Gɔɔ bee á yáe laa lo. Siana mále oé, ma Mae a pɔ́ pɔ́ a a wabikɛwa ní ma tɔ́o kpáwá. ²⁴ E tia i pɔ́e wabike ní ma tɔ́oo. Ali wabike, íli e, ké á pɔ́na e pɛɛwá yáí.

²⁵ Ma yápiɔ lèɛúé. A gɔɔ lé mó ké má yá'òé ní yáɛɛúao lo, mí a Mae yá'òé wásawasa. ²⁶ Gɔɔ bee á wabike ní ma tɔ́o. Mi oé máme má wabikéé ma Maewao, ²⁷ asa ma Mae yeázi ké á yemazi yáí, mé a ma bɔ́a aá kɪí sí. ²⁸ Ma bɔ́ ma Mae kɪí ma m̀o dúnia guu. Tiasa mále dúniaato mále tá aá kɪí. ²⁹ ɔ́ aá iwaɔ òè: Too, níle yá'o ní yáɛɛúao lo, níle o wásawasa. ³⁰ Wá dɔ́ sa ké ní yápii dɔ́, baa tó gbé í a láasoo onɛo. Bee yáí wa n bɔ́a Lua kɪí sí.

³¹ ɔ́ Yesu ònɛ: Ále ma náaike saa? ³² A gɔɔ lé mó, à ká kò, ké á fáaa, á baade i ta a be i ma to mado. N beeo má kú madoo, asa ma Mae kumanɔɛ. ³³ Ma yá beeo òé, ké naaa guu á ǹsɛ áɔ daa dou. A wéɛa e dúnia guu, áma à sɔ́dile, ma zɪblè dúniaawa.

17

Yesu wabikɛa a Maewa

¹ Yesu yápi oá gbɛa à wɛsɛ musu à m̀e: Baa, a gɔɔ ká. N n Né tɔ́ɔ, n Né í n tɔ́ɔ. ² N tò má iko ví gbépiwa, ké má wɛni láasai kpá gbé pɔ́ ní kpáaɔwa pii. ³ N Lua m̀endona slande ní mapi Yesu Kilisi pɔ́ ní zlo dɔ́a mé wɛni láasai ù. ⁴ Ma n tɔ́ɔ tɔ́le, zɪ pɔ́ ní dámɛe má ke má láa. ⁵ Baa, gawi kpaa n kɪí sa, lá ní kpáa n kɪí zadɔ́ dúnia kuo.

⁶ Gbé pɔ́ n ní sé dúniau n ní kpaaɔ, má tò aa n dɔ́. N pɔ́ɔne, ɔ́ n ní kpaa. Aa n yá kúa, ⁷ aa d̀ó sa ké yá pɔ́ ní dámɛe b̀ò n kɪí pii. ⁸ Ma yá pɔ́ ní dámɛe dáné. Aa sí, ɔ́ aa d̀ó ké ma bɔ́ n kɪie slana. Aa sí ké níme n ma zɪ. ⁹ Mále wabikené, i ke dúnia mále keò, sema gbé pɔ́ n ní kpaapi, asa n pɔ́ɔne. ¹⁰ Ma pɔ́ɔá n pɔ́ɔne pii, n pɔ́ɔá ma pɔ́ɔne pii. Mále tɔ́ɔ gbépiɔ yá musu. ¹¹ Mále su n kɪí, máɔ ku dúnia guu lo, áma ampiɔ aɔɔ ku dúnia guu. Baa Kuaadoade, n ní dɔ́a ní n tɔ́ pɔ́ ní kpáa gbáao, ké aɔɔ ku medou láwáwa. ¹² Gɔɔ pɔ́ má kúúno, ma ní dɔ́a ní tɔ́ pɔ́ ní kpáapi gbáao. Má ní kúa, ɔ́ an gbɛe í vúaa, mé i ke gbé pɔ́ mipè kaalewa ké n yá e pa yáí báasio.*

¹³ Tiasa mále su n kɪí. Ma yá beeo ò dúnia guu, ké aao pɔ́na pɔ́ má ví ví, i pɛɛmáe. ¹⁴ Ma n yá dáné, ɔ́ dúnia zánɔgu, ké dúnia gbéɔn ní úo lán mapiwa. ¹⁵ Mále wabikɛma, i ke ké ní ní bɔ́ dúnia guu no, ké n kàedarízi Setáu yá musue. ¹⁶ Dúnia gbéɔn ní úo lán mapiwa. ¹⁷ To an kua áɔ adoa ní slana gbáao, n yá mé slanapi ù. ¹⁸ Lá n ma zɪ dúnia guu, mapi sɔ́ ma ní zɪ dúnia guu. ¹⁹ Mále azɪa kpama an yáí, ké aao ku n gbéɔ ù slana.

* 16:7 Zln 2.1-4 * 17:12 Sou 41.10, Zaa 13.18

²⁰ I ke málé wabikéné rído no, ní gbé p̄s aa ma náaike ní yáíe lo, ²¹ ké amp̄ii aao ku medoū. Baa, lá ní kú ma guu mé má kú n guu, amp̄io s̄s aao kú wá guu, ké dúnia e sí n̄me n ma z̄l. ²² Gawi p̄s ní kp̄aa 5 má kp̄amá, ké aao ku medoū l̄awáwa. ²³ Má kú ní guu mé ní kú ma guu, ké aao ku medoū míom̄io, dúnia i d̄s n̄me n ma z̄l, mé ní yer̄zi lá ní yemaziwa.

²⁴ Baa, gbé p̄s ní kp̄aa, má ye aao ku gu p̄s má kúu, ké aa wesi ma gawile, gawi p̄s ní kp̄aa ké ní yemazi zad̄s dúnia kuopi. ²⁵ Mae Maa, dúnia n d̄so, ama má n d̄s, mé gbéé beeo d̄s ké n̄me n ma z̄l. ²⁶ Má tò aa n d̄s, mé má ea mà tò aao n d̄s lo, ké aao yenzi lá ní yemaziwa, mío naamá.

18

Yesu k̄ua

(Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Luk 22.47-53)

¹ Yesu yápi oa gb̄ea à b̄ò ní a íwa, aa bùa Sed̄s baale. Lu ku we, 5 à ḡeù ní a íwa. ² Yudasi bonkp̄ede s̄s a gupi d̄s, asa Yesu ní a íwa aao k̄aa we m̄om̄ooe. ³ Ǿ Yudasi ḡe we ní sosa ḡali doo ní d̄oi p̄s sa'onkia Ǿ Falisio ní z̄l̄o. Aa filia Ǿ k̄ua ní s̄ēe Ǿ ní ḡsēe Ǿ. ⁴ Yesu yá p̄s a le d̄s pii, 5 à b̄ò d̄ar̄ile à ní lá à m̄e: Dé ále w̄eeleí? ⁵ Aa w̄ewà aa m̄e: Yesu Nazaletie. Ǿ a òné: Mám̄e má aà ũ. Yudasi bonkp̄edepi kúr̄no. ⁶ Ké Yesu òné: Mám̄e má aà ũ, 5 aa èa k̄pek̄pe aa b̄òlele. ⁷ Yesu ní lá lo: Dé ále w̄eeleí? Ǿ aa m̄e: Yesu Nazaletie. ⁸ Yesu w̄emá lo: Má òé mám̄e má aà ũ. Tó mám̄e ále ma w̄eele, à tò gb̄éé beeo tá. ⁹ A bee ò ké yá p̄s à d̄baa ò e pa yáíe à m̄e: Gb̄é p̄s ní kp̄aa, an gb̄é i v̄uaao. ¹⁰ Sim Ǿ Píe f̄enda looa, 5 a w̄ò à sa'onkia z̄ikena l̄è ò à aà plaa swá ḡò. Z̄ikenapi t̄on Malaku. ¹¹ Ǿ Yesu ò Píe: N n f̄enda pe a kp̄eu. Má taasi p̄s ma Mae díle má ke keeona í mio lé?

¹² Ǿ sosa Ǿ ní gb̄ez̄soo ní Yuda d̄oai Yesu k̄u aa aà yè. ¹³ Aa ḡeàno Anasi k̄i ḡia. Anasipiá Kaaifa p̄s de sa'onkia ũ w̄e bee ànsuee. ¹⁴ Kaaifapi mé led̄a Yuda gb̄aadeo wa yáa à m̄e: A maa gb̄é m̄endo ga gb̄epii gb̄eue.*

Píe lelekpaa Yesuzi

(Mat 26.57-75, Maa 14.53-72, Luk 22.54-71)

¹⁵ Sim Ǿ Píe ní Yesu íwa doo te Yesupi k̄pe. Sa'onkia íwapi d̄s, 5 íwapi ḡe Yesu k̄i sa'onkiapi be'ua. ¹⁶ Píe ḡò ze b̄oleu ḡaae. Ǿ Iwa p̄s sa'onkia aà d̄pi ḡe yá'ò n̄e p̄s lé b̄olepi d̄sae, 5 à ḡe ní Píe. ¹⁷ Ǿ n̄e b̄ole d̄sanapi Píe lá à m̄e: Gb̄épi íwaen n ũo lò? Píe w̄ewà à m̄e: Mám̄eo. ¹⁸ Z̄ikena Ǿ ní d̄oi tekà yáa ké íana kú yáí, 5 aale kpakpa. Píe kúr̄no we, ále tékpakpa.

¹⁹ Ǿ sa'onkia lé yalala Yesuwa aà íwa ní aà yadan̄e musu. ²⁰ Yesu w̄ewà à m̄e: Ma yá'ò gb̄épii gupau. Ma yad̄adan̄e lousisik̄e guu ní Lua uao, gu p̄s Yuda Ǿ k̄aaau mípii. Mí yáe o asii guuo. ²¹ B̄oyáí níle yalalaaí? Ma yámana lo, aa yá p̄s má òné d̄s. ²² Ké Yesu yá bee ò, d̄oi do p̄s kú we aà s̄anke à m̄e: Wí yáz̄asi sa'onkiawa máa yá? ²³ Yesu w̄ewà à m̄e: Tó yáví má ò, o wá ma. Tó yámaa má ò s̄s, b̄oyáí n ma lei? ²⁴ Ǿ Anasi Yesu gb̄ae sa'onkia Kaaifawa yea.

²⁵ E tia Píe ku we, ále tékpakpa. Ǿ wá aà lá: Aà íwaen n ũo lò? Píe lelekp̄a à m̄e: Mám̄eo. ²⁶ Sa'onkia z̄ikena doá gb̄é p̄s Píe a swá ḡò daee, 5 à m̄e: Mí n eaano lu guuo lé? ²⁷ Ǿ Píe lelekp̄a lo. Weḡso ko lez̄u.

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Mat 27.1-31, Maa 15.1-20, Luk 23.1-25)

²⁸ Ǿ Yuda gb̄aade: b̄ò ní Yesuo Kaaifa k̄i, aa ḡeàno búsu gb̄ez̄soe be. Guf̄ene. Aai ḡe gb̄ez̄so pi beo, ké aasu gb̄aleo yáí, asa aa ye Ḡeamusu dikpeke. ²⁹ A yáí tò Pilati b̄ò m̄ò ní k̄i à m̄e: Yá k̄pele á ví ní gb̄epioi? ³⁰ Aa w̄ewà aa m̄e: Tó váikena no, d̄s wí m̄o aà kp̄áimao. ³¹ Ǿ Pilati òné: A aa se gé yákpalekiaano áz̄la ikoyáwa. Ǿ gb̄aade pi òe: Wá gb̄e da zé vío. ³² Bee k̄e ké yá p̄s Yesu ò e pa yáíe, ké à d̄baa a ga taa ò.†

³³ Ǿ Pilati èa ḡe a be. A Yesu sísi, 5 à aà lá à m̄e: Yuda Ǿ k̄ian n ũa? ³⁴ Yesu w̄ewà à m̄e: Nle bee o ní nz̄iao yá, ge wá ma yá'òné? ³⁵ Pilati m̄e: Yudan ma ũa? N buio ní n sa'onkia Ǿ mé n kpaa. B̄ò ní k̄eí? ³⁶ Yesu m̄e: Ma kpalaá dúniáe bee p̄s no. Tó ma kpalaá dúniáe bee p̄s, d̄s ma íwa z̄iká, ké wasu ma k̄pa Yuda gb̄aadeo wao. Ma kpalaá dúniá la p̄s no. ³⁷ Ǿ Pilati òe à m̄e: Asi k̄ian n ũo? Yesu m̄e: M̄me níle o k̄ian ma ũ. Wá ma i, 5 ma m̄o dúniá guu síana seelade ũ. Gb̄é p̄s de síana p̄s ũ i ma yáma. ³⁸ Pilati m̄e: B̄óme síana ũi?

Ké a ò máa, à èa b̄ò ḡe Yuda gb̄aadeo k̄i, a òné: Mí yáe e gb̄epiwao. ³⁹ A felekaaya ví ké mi dak̄peunae k̄éé Ḡeamusu dikpegoz̄l. A ye má Yuda Ǿ k̄ia k̄éé yá? ⁴⁰ Ǿ aa wiilè lo aa m̄e: Aapi no, Balabae! Kási s̄s Balabapiá kp̄áiweliw̄e.

* 18:14 Zaa 11.49-50 † 18:32 Zaa 3.14, 12.32

19

¹ Ɔ Pilati mɛ wà Yesu sɛ wà gbɛ ní fláalao. ² Ɔ sosaɔ lè fùtá tà aa kpàè aa gomusu tɛa dàè. ³ Aalɛ s̄saazi dodo aalɛ mɛ: F̄ȳ Yuda: kía! Ɔ aalɛ aà s̄ankeke.

⁴ Pilati ɛa b̄ò l̄o, ɔ a ò bilae: A gwa, m̄alɛ b̄óéaàno b̄aasi la, ké à e d̄ò mi ȳae ewào. ⁵ Yesu b̄ò b̄aasi, a lè f̄uapi kpa, a gomusu t̄ɛapi daa. Ɔ Pilati ònɛ: Ḡɔɛpi kɛ! ⁶ Ké sa'onkiaɔ ní d̄oaiɔ aà è, aa wiilɛ aa m̄è: N aà p̄aliwa! Ɔ Pilati ònɛ: A aà sɛ gɛ p̄aliwa ázla, asa mi ȳae ewào. ⁷ Yuda gb̄aadepiɔ wèwà aa m̄è: Wá ikoyá v̄l, mé ikoyápi m̄è sema aà ga, ké à azia d̄ile Lua Né ù yáí.

⁸ Ké Pilati yápi mà, aà v̄ia k̄áfi. ⁹ A ɛa ḡè ní Yesuo a b̄e l̄o, ɔ a aà là à m̄è: N b̄ò má ní? Yesu i wewào, ¹⁰ ɔ Pilati òè: Nȳ yá'om̄eɔo lé? N d̄ò ké má n gb̄ae a iko v̄l, mé má n paa líwa iko v̄l lo lé? ¹¹ Yesu wèwà à m̄è: N ikoe v̄iao, sema p̄o Lua kp̄ama b̄aasio. A yáí tò gb̄é p̄o ma kpama duuna mé z̄ɔɔ. ¹² Za ḡoo bee Pilati lé zew̄ɛɛɛ à aà gb̄ae, ama Yuda gb̄aadeɔ wiilɛ aa m̄è: Tó n gb̄épi gb̄ae, Sezaa gb̄ɛnan n úo. Gb̄é p̄o azia d̄ile kía ù íbelesè ní Sezaao. ¹³ Ké Pilati yá bee mà, à m̄è wà b̄ò ní Yesuo b̄aasi. Ɔ à z̄òlɛ a ḡinaa, gu p̄o w̄i m̄e gb̄é gusalalau. (N Ebelu yáò s̄ Gabata.) ¹⁴ A gud̄a mé Ḡeamusu dikpɛ ù. Ké íatɛ ká minanguo, ɔ Pilati ò Yuda gb̄aadepiɔnɛ: A kía kɛ. ¹⁵ Ɔ aalɛ wiilɛ aalɛ mɛ: N aà de. N aà de. N aà p̄aliwa. Pilati ònɛ: Má á kía p̄aliwa yá? Sa'onkiaɔ m̄è: Wá kía v̄io, Sezaa b̄aasio. ¹⁶ Ɔ Pilati Yesu kp̄amà aa aà p̄aliwa. Ɔ aa aà s̄ è ḡè ò.

Yesu gaa

(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Luk 23.26-49)

¹⁷ Yesu b̄ò w̄ilɛ guu a azia lip̄aak̄sa s̄ea, à ḡè gu p̄o w̄i m̄e Mit̄ɔnagu. (N Ebelu yáò w̄i m̄e Ḡoḡota.) ¹⁸ We wà Yesu p̄au líwa ní gb̄ɛn̄ pla p̄alɛ, gb̄ɛdo ɔplai, gb̄ɛdo ɔzei, ɔ Yesu kú ní z̄anguo. ¹⁹ Pilati lak̄è a ná Yesu lip̄aak̄apiwa. Yá p̄o a k̄épin kɛ:

Yesu Nazaleti, Yuda: kía.

²⁰ Yuda lápi kyokè dasi, asa gu p̄o wà Yesu p̄au líwapi z̄á ní w̄ilɛoo. Wa k̄è lápiwa ní Ebelu yáò ní Lomadeɔ yáò ní Geleki yáòɛ. ²¹ Ɔ Yuda sa'onkiaɔ ò Pilatiɛ: Nsu k̄é Yuda: kiao, ama k̄é aapi m̄é ò Yuda: kían a ù. ²² Pilati m̄è: Yá p̄o má k̄è má k̄è.

²³ Ké sosaɔ Yesu p̄aliwa aa láa, ɔ aa aà p̄okasaɔ s̄lɛ kp̄aalɛ lɛɛ síiɔ baade miwa. Aa aà ulatao p̄o wa t̄á namisai za musu e z̄ilɛ s̄è l̄o, ²⁴ ɔ aa òk̄ɔ: Wásu ulapi paapaa. Wá t̄ɛlepa gb̄é p̄o a ḡòɛ. Aa bee k̄è k̄é yá p̄o k̄éa láuɛ bee p̄ae, wà m̄è:

Aa aà p̄okasaɔ kp̄aalɛk̄ɔɛ,

aa t̄ɛlep̄a aà ula yá musu.*

Bee yáí sosaɔ k̄èi màa.

²⁵ Yesu da ní aà da dànao ní Kolopa na Maliamao ní Maliama Madelenio ku lí p̄o wà Yesu p̄awá saɛ. ²⁶ Ké Yesu a da è ní a líwa p̄ó á yeaázio ze aà saɛ, a ò a dae: N né kɛ! ²⁷ Ɔ a ò íwapiɛ: N da kɛ! Za z̄ibeez̄í ɔ íwapi aà s̄è t̄à ò a b̄e.

²⁸ Bee gb̄ea Yesu d̄ò apii p̄a. Ké yá p̄o k̄éa Luayátaalau e pa† ɔ à m̄è: Imi lé ma de. ²⁹ Lo ku we, w̄ɛ k̄uma ka a pai. Ɔ wà sao kp̄alɛ w̄ɛpi guu wa p̄è lía, wa dà Yesuɛ a léu. ³⁰ Ké à w̄ɛpi mí à m̄è: Apii p̄a. Ɔ à a mip̄ɛle à k̄esai.

Yesu z̄sa ní s̄nao

³¹ A gud̄a mé kámaboḡoo ù. Yuda gb̄aadeɔ ye ḡeɔ ḡó líwa e kámaboḡooz̄lo, asa kámaboḡooz̄l̄ipiá ḡoo z̄ɔɔɛ. Ɔ aa ḡè wabik̄è Pilatiwa wà ní gb̄á é'ɛ, wi ní bua. ³² Ɔ sosaɔ ḡè gb̄é s̄éia p̄o wa p̄aliwa sanu ní Yesuo gb̄á é'ɛ ní a plaade p̄o l̄o. ³³ Ké aa k̄a Yesu k̄i, aa è à ḡà k̄ò, ɔ aai aà gb̄á é'ɛo. ³⁴ Ɔ sosaɔ do Yesu z̄ò ní s̄nao a gb̄àt̄ɛu. Weḡɔ au ní ío b̄lɛ. ³⁵ Gb̄é p̄o yápi è ní w̄éo mé yápi ò. Aa seeladekɛ síana v̄l, mé a d̄ò síana ále o, ké ap̄iɔ s̄ò à e Yesu náaikɛ. ³⁶ Yá beeo k̄è k̄é yá p̄o k̄éa Luayátaalauɛ bee p̄ae wà m̄è:

Aà wáa e eo.†

³⁷ A k̄éa Luayátaalau l̄o wà m̄è:

Aa gb̄é p̄o aa aà z̄ò aa aà d̄è gwa.§

Yesu v̄ia

(Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Luk 23.50-56)

³⁸ Bee gb̄ea Yosefu Alimate gb̄é ḡè wabik̄è Pilatiwa aà a gba zé à Yesu gɛ bua. Yesu íwae asii guu, ké ále v̄iakɛ Yuda gb̄aadeɔnɛ yáí. Pilati w̄èi, ɔ à ḡè aà gɛ bua. ³⁹ Nikodeu p̄o ḡè Yesu k̄i gw̄aasina* ḡè s̄ò ní lí'oo ní ɛsɛ ḡinanao yáalea, à k̄a kiloo baakwi taawa. ⁴⁰ Ɔ aa Yesu gɛ s̄è aa b̄aabaa p̄olɛo f̄iwa ní ɛsɛ ḡinanapio, lá Yuda: l̄i gɛ kpela ní f̄elɛkaayá guuwa. ⁴¹ Kaa ku gu p̄o wà

* 19:24 Sou 22.19 † 19:28 Sou 69.21, 22.15 ‡ 19:36 B̄sa 12.46, Sou 34.21 § 19:37 Zkl 12.10 * 19:39 Zaa 3.1-2

Yesu pàu liwapiu. Gbè'ε pó wa sò mia ù ku kaapiu, wi gbèε dau yāao. ⁴²Wekli aa Yesu dàu, ké a zàrnò, mé Yudaò kámabogòò lé ká yáí.

20

Yesu vua

(Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Luk 24.1-12)

¹Asāanenzl guluuluui Maliama Madeleni gè mia kíi, 5 a lè gbe goa mia'ε le. ²Ɔ à bàalè gè Simòo Píεε kíi ní Iwaò do pó Yesu yeaàzipio, a òné: Wà Dii bò miau, wi d5 gu pó wà aà díleuo. ³Ɔ Píεε ní Iwaò dopio fíle gè mia kíi. ⁴An gbèon pla nípii aale bàale sànu, 5 íwapi ba na dè Píεεla, à kà mia kíi káau. ⁵Ké à wekpàleu, 5 à bàabaa pólεò è kálea, àma i gēuo. ⁶Ké Simòo Píεε kà aà gbea, 5 à gè miau. A bàabaa pólεpio è kálea ⁷ní zwāa pó wa fí aà miwao. Zwāapi peakówa ní pólεpio, a kooa dílea adoe. ⁸Ɔ Iwa pó kà mia kíi káaupi gè s5. A è, 5 à aà vua sí. ⁹E tia aai yá pó kéa Luayātaalau wà mè a bò gau mid5o. ¹⁰Ɔ Iwa gbèon plapio èa tà be.

¹¹Maliama ze mia'ε kpele, àle sòb. Lá àle sòb màa, à wekpàle mia'eu. ¹²Ɔ à malaiika gbèon plaò è z5lea gu pó wà Yesu gè díleu yāa. Ado ku mizl, ado gbázl. Aa ula pua daa. ¹³Ɔ aa aà là aa mè: Bóme n le, níle sòbi? A wémá à mè: Wà ma Dii sè tàòε, má d5 gu pó wà aà díleuo. ¹⁴Ké à bee ò, à líli, 5 à Yesu è zea, àma i d5 Yesu no. ¹⁵Yesu aà là à mè: Bóyáí níle sòbi? Dé níle wεlelεi? Maliama lé e kaadee, 5 a òè: Mae, tó míme n aà sè n bòò, omεε gu pó n aà díleu, mí gε má aà sé. ¹⁶Yesu òè: Maliama! A aedbwa, 5 a òè ní Ebεlu yáo: Labuni! (Bee mè Metulu.) ¹⁷Yesu òè: Nsu okāao, mi ta ma Mae kíi yāao. Gε ñ ò ma gbèone, mále tá ma Mae ní ní Maeo kíi, ma Lua ní ní Luao kíi. ¹⁸Ɔ Maliama Madeleni gè a baokpà aà íwaone à mè: Ma Dii è. Ɔ à yá pó a òε òné.

Yesu azla ɔba a íwaone

(Mat 28.16-20, Maa 16.9-18, Luk 24.36-49)

¹⁹Asāanena bee oosi, aà íwaò káaa kpé guu, aa gbatàríle aa kilidàu, ké aale víake Yuda gbáadee yáí. Ɔ Yesu mò zè ní guu, a òné: Aò ku aafia! ²⁰Ké a ò màa, 5 à aò òloné ní a gbàtεεo. Ké íwapi Dii è, an pò kèna. ²¹Yesu èa òné: Aò ku aafia! Lá ma Mae ma zl, mále á zl s5ε. ²²Ké à bee ò, à ílanapémá à mè: A Lua Nisína sí. ²³Tó a gbéò duunaò kémá, à kémán we. Tó i kémá s5o, a kémáo.

²⁴Gòò pó Yesu mò, aà íwa gbèon kueplao do Tomaa pó wí me Sia kúrínò. ²⁵Ɔ aà íwa kíniò òè: Wa Dii è. Ɔ a òné: Tó mi kusa gbe e aà ɔ guu ma ɔtona pèuo, mé mí ɔpe aà gbàtεεuo, má sío.

²⁶A gòò la aà íwaò ku kpéu b, Tomaa kúrínò sa. Aa gbatàríle aa kilidàu, 5 Yesu mò zè ní guu à mè: Aò ku aafia! ²⁷Ɔ a ò Tomaaε: N n ɔtona pe ma ɔ guu la ñ gwa, ní ɔpe ma gbàtεεeu. Nsu seake b, ma náaike. ²⁸Tomaa òè: Ma Dii, ma Lua. ²⁹Yesu òè: Ké n ma e yáí 5 n ma náaike. Báaadeon gbé pó aa ma náaike ma esaiò ú.

³⁰Yesu dabudabu páleε ké dasi a íwaò wáa, wi ké taalae bee guuo. ³¹Ama wà ké beeo kè, ké à e Yesu sí Lua Né Mesii ù, í wèni e aà náaikeε guue.

21

Yesu azla ɔba a íwaone tsidale

¹Bee gbεa Yesu èa azla òb a íwaone b Tibelia tsidale. Lá à azla òbnén ke: ²Simòo Píεε ku sānu ní Tomaa pó wí me Siao ní Kana pó kú Galile gbé Natanaelio ní Zebedee néò ní Yesu íwa gbèon pla páleò. ³Simòo Píεε òné: Mále gé kpò wεie. Ɔ aa òè: Wápio s5 wá gennoe. Ɔ aa gè gè gó'ilena guu, àma aai pòe e wà kú gwá beeo.

⁴Ké gu lé ò, Yesu zea g5s5le, àma aà íwaò i d5 ké aapi no. ⁵Ɔ à lezu à ní lá à mè: Gbéò, i kpoe e á kùò lé? Aa mè: Aawo! ⁶Ɔ a òné: A bafá gó'plaii, ákpò kú. Ké aa fā, aa kpò kú dasidasi, aa fūa séí. ⁷Ɔ íwa pó Yesu yeaàzipi ò Simòo Píεεε: Díie. Píεεpi ula daao. Ké a má wà mè Díie, 5 à a ula se dà à kùsi íwa. ⁸Iwa kíniò lé bapi gále, à pà ní kpòo, aale suò ní góo, asa aa zà ní g5s5leoo, a de gá'ssuu 5aa do taalao.

⁹Ké aa bùa baa, aa pēε è kálea we ní kpòo kpaá téa. ¹⁰Yesu òné: A mó ní kpò pó á kú tia keeo. ¹¹Ɔ Simòo Píεε gè gó guu, à ba gále a bùaò sístá, à pà ní kpò gbèneò mèn basoplakwí ní áa5o. Baa ké a dasi màa, ba i kéo. ¹²Yesu òné: A mó pòble. Aà íwae i f5 lebò àà là dén aà úio, asa aa d5 ké Díie. ¹³Yesu gè pēε se kpámá. Màa a kè ní kpòo b. ¹⁴Yesu azla ɔba a íwaone gēn áa5den we aà bəa gau gbεa.

¹⁵Ké aa pòblè aa làa, Yesu Simòo Píεε là à mè: Zaa né Simòo, ní yemazi de lá gbéε beeo yemazilaa? A wèwà à mè: Aò Dii, ní d5 ké má yenzi. Yesu òè: Blε kpa ma sánebɔbɔwa. ¹⁶A gēn plaade Yesu èa aà là b: Zaa né Simòo, ní yemazia? A wèwà à mè: Aò Dii, ní d5 ké má yenzi.

Yesu òè: Ma sãᵛ dāmεε. ¹⁷ A aà là a gēn àaᵛde: Zāa nε Simᵛᵛ, ní yemazia? Ké Yesu Pιεε là a gēn àaᵛde tó a yeazi, aà pᵛ yà, ᵛ a òè: Dii, ní yápii dᵛ. N dᵛ ké má yenzi. Yesu òè: Blε kpa ma sãᵛwa. ¹⁸ Siana máε onε, ké ní de èwaaso ũ, ni pᵛ da nzla ñ gé gu pᵛ ní yei, àma tó n zikú, níyᵛ n ᵛ poo, gbēpāle i danε, i gennᵛ gu pᵛ ní yeio. ¹⁹ Ké a ò màa, Pιεε ga pᵛ a Lua tobᵛ ᵛ àle o. Bee gbεa Yesu òè: Tεmazi.

²⁰ Pιεε lili à iwa pᵛ Yesu yeaàzipi è ténzi. Gbēpi mé sᵛkpāle Diizi, à aà là gᵛᵛ pᵛ aale pᵛble gbé pᵛ a aà kpámái.* ²¹ Ké Pιεε aà è, a ò Yesuε: Dii, gbéε bee sᵛ be? ²² Yesu òè: Tó má ye aàᵛ ku e ma gε mᵛᵛ, a yá n e má ní? Tεmazi. ²³ J yápi fáaa Yesudeᵛ guu, ké iwapi a gao. Ama Yesu i oè a gao no. A mà tó á ye aàᵛ ku e à gε mᵛᵛ, a yá aà e má níε?

²⁴ Iwapi mé yáε beεᵛ seelade ũ, aàpi mé lác bee kè, mé wá dᵛ ké aà seeladeke náai ví.

²⁵ Yesu yāpāleᵛ kè dasidasi lᵛ. Tó wa kè lá guu dodo pii, mále e dúnia azlawa a fᵛ taala pᵛ wa kēpio sio.

* 21:20 Zaa 13.25

ZINAŌ YAKEAO Yá pŏ kú láe bee guu

Láe beea lá plaade pŏ Luku kèe. Baona lá ō a kè séia, Yesu kua dúnia guu yá ō a ò a guu. Yesu taa luabe gbea (1.1-11) aà iwaŏ lí e wesiaale lo, ama a kúrnŏ, asa aà Nisína mé kú ní guu sa. Zinaŏ lápi guu ō Yesu gáli daalea yá kúu, mé Yesu gi ku a iwaŏ guu, i ní gba gbáa.

Lua zina Piee mé Yesu gáli daale Yudaŏ guu Yelusaleŭ, ō Yesu yá òta buipáleŏ guu Antioŏsí ní Kolenio ní Filipio Lua zina Pŏlu sabai. Wà Pŏlu wélegea dasio dau wà síu ní yá'la pŏ Yesudeŏ lèŏ ní lá wà yápiŏ gŏgŏ ní Lua Nisína gbáao.

Luku bèbè ní Pŏluo aà wélegeaeŏ guu à mè: Wa gea Masedoni sŏukè gŏŏ (16.10-40). Ō à gèaano Yelusaleŭ, gu pŏ wà Pŏlu kúu (20.5-21.18), ō bŏa Sezale à gèaano e Loma, gu pŏ wa Pŏlu kúau wè pla e wàŏ gé yákpalekeiaano (27-28).

Za a daaleawa Luku yá pŏ kú láe bee guuŏ zekàle à mè (1.8).

Yesu gáli a daale Yelusaleŭ Yesu taa luabe gbeae (1.1-8.3)

Wa Yesu baona kpa gupiiu Yuda búsuu (8.4-12.25)

Wi baonapi kpa e à ge peŏ Lomadeŏ mæwia Lomawa (13.1-28.31).

Yápi lia dúniaa bŏ Lua zinaŏ waasokeao guue ní yá pŏ aa ò gbèŏneŏ. Baona pŏ Lua zinaŏ kpa Yudaŏne ní buipáleŏá Yesu yáe ado. Lua Nisína mé lo gbáka zinaŏne an yá'oa ní ní yákeao guu.

Lua zinaŏ zí pŏ Yesu dá a iwaŏne zebŏ, mé za gŏŏ bee Yesudeŏ lé zípi ke, aale Yesu Kilisi baona kpa gbépiie e à ge pe dúnia léwa.

Yesu taa luabe

¹ Teofili, má òne ma lá séia guu lá Yesu kè ní yá pŏ a dànèŏ pii za a daalegŏŏ* ² e gŏŏ pŏ á yádile a zinaŏne ní Lua Nisína gbáao, ō Lua aà sè tàŏ a kíi. ³ Asa aà gaa gbea à azla òlne, ō aa dŏ seasai a bée. A azla òlne e gŏŏ bla, à kpala pŏ bŏ Lua kíi yá'òné. ⁴ Ké aa káaaa, ō a òné: Asu bŏ Yelusaleŭo. Aŏ lé pŏ ma Mae gbèè dá lá ma a yá'òéwa.† ⁵ Asa Zaa gbéŏ da'ilekè ní ioe, ama gŏŏplanaea má á da'ileke ní Lua Nisinao.‡

⁶ Lá aa káaaa màa, ō aa aà lá aa mè: Dii, gŏŏ bee ō níyŏ Isailio kpala vua? ⁷ A wèma à mè: A a zé ví àŏ a gŏŏ ge zaa pŏ ma Mae díle ní azla ikoo dŏo. ⁸ Tó Lua Nisína díe, á gbáa'e, lo de ma seeladeŏ§ ū Yelusaleŭ ní Yude búsu gupiiŏ ní Samali búsuŏ e à ge pe dúnia léwa. ⁹ Yá bee oa gbea Lua aà sè ní wáa e à gè sásá ní wéwa luabepuanau.* ¹⁰ Aà taa guu, lá an wé pé luabewa, gbèŏn plaŏŏ bŏ mè zè ní sae pŏkasa puao daa. ¹¹ Aa mè: Galile búsuŏŏ, ákea á zea ále luabe gwai? Yesu pŏ Lua aà bŏ á guu à tàŏ a kíipi, a ea mŏ, lá á è àle tá weewa.

Yudasi gèe dílea

¹² Ō aa píla Kùkpe síŏŏŏŏ aa sù Yelusaleŭ. Síŏŏŏŏ zà ní Yelusaleŭo lán kiloo do taawae. ¹³ Ké aa ká, ō aa gè kpèdiakŏa musu guu, gu pŏ aa kuu yáa. Piee ku we ní Zaaŏ ní Zaakio ní Andeleoŏ ní Filipio ní Tomaaoŏ ní Batelemiŏŏ ní Matieeoŏ ní Alafe né Zaakioŏ ní Simŏŏ Gínzlaŏoŏ ní Zaaki né Yudasio.† ¹⁴ Ampii aa nízia kpa wabikeawa ní ledŏŏŏŏ ní Maliama Yesu dao ní Yesupi dáunaŏ ní nŏe kíniŏ.

¹⁵ Gŏŏ bee Piee fèle zè a gbé pŏ aa ká gbèŏn basoolo taawaŏ guu à mè: ¹⁶ Gbéŏ, yá pŏ Davidi ò ní Lua Nisína gbáao Yudasi pŏ dŏaa gbéŏ pŏ aa Yesu kùŏne musu, bee kùe, ō à kè màa. ¹⁷ A de wá gbèdo ū yáae, aà baa kú wá zíe bee guu. ¹⁸ A tŏle lù ní ōa pŏ a è a váikea musuo, ō à sè à pŏna, aà nŏnaŏ bŏle pii. ¹⁹ Yelusaleŭdeŏ pii yápi má, ō aa tŏkpa gupie Akedama ní ní bui yáŏ. Bee mè Gbèdena tŏle.‡ ²⁰ Wà aa yá'ò Sou lá guu wà mè:

Aà be a gŏ uazí ūe,
gbèe aŏ ku a guu lo.§

Wa ò lo:

Sema gbèpále zŏle aà gbeu.*

²¹⁻²² Ayámato gbéŏ pŏ aabŏ téwází gŏŏ pŏ wá sánu ní Dii Yesuo za Zaa gbéŏ da'ilekegŏŏ e gŏŏ pŏ Lua aà bŏ wá guuŏ, wà ní gbèdo se aabŏ de aà vua seelade ūwanŏ. ²³ Ō wá gbèŏn plaŏŏ sè, Yosefu pŏ wí meè Baasaba, wí oè lo Yusitu, ní Matiasio. ²⁴ Ō aa wabikè aa mè: Dii, ní gbépii nŏse dŏ. Gbèŏn plaŏŏ guu gbéŏ pŏ ní sè ŏlwèe, ²⁵ ké aà baa àŏ kú ní wá zinaŏ zíe bee guu yáí, zí pŏ Yudasi

* 1:1 Luk 1.1-4 † 1:4 Luk 24.49 ‡ 1:5 Luk 3.16 § 1:8 Mat 28.19, Maa 16.15, Luk 24.47-48 * 1:9 Luk 24.50-51 † 1:13 Luk 6.14-16 ‡ 1:19 Mat 27.3-8 § 1:20 Sou 69.26 * 1:20 Sou 109.8

bòu à gè gu pò kòsianò guu. ²⁶ Ɔ aa tɛlɛpà gbɛɛn plapiò yá musu. Matiasi tɛlɛblè, 5 aa aà dà zina gbɛɛn kuɛdoò guu.

2

Lua Nisina mɔa

¹ Ké Páteko* dikpɛgɔɔ kà, aa ku gudoù nípii. ² Kándo aa kòfi mà à bò luabɛ lán zaa'an gbáawa, 5 à kpɛ pɔ aa zòlɛu wà. ³ Aa pɔ è lán tɛlɛpɔnɔɔwa, aa fáaa nàna ní baade miwa. ⁴ Lua Nisina díné nípii, 5 aa nà yàebui'oawa lá Nisnapi dāné aa owa.

⁵ Yudaɔ ku Yelusaleù we, luayamana pɔ aa bò dúnia búsu pii guu ù. ⁶ Ké aa ní zɔapi mà, aa kàaanzí dasidasi, 5 aa bílikè, ké aa mà aale ní baade píi buiyá'ò. ⁷ Yápi ní kú gbáa à bò ní sae aa mɛ: Yá'onapíá Galiledeɔne píio lò? ⁸ Akɛa wá mà aale wá baade buiyá'ò? ⁹ Paatiò ní Medɛ ní Elatɔn wá ù ní gbɛ́ pɔ kú Mɛsɔpɔtamíò ní Yudeo ní Kapadosio ní Pɔntuo ní Azio ¹⁰ ní Filizio ní Pámfilio ní Egipto ní Libii búsu pɔ kú Sileni saeò ní gbɛ́ pɔ bò Lomaɔ. ¹¹ Yudaɔ ní gbɛ́ pɔ aa ní zé sɛɛn wá ù ní Kɛlɛtíò ní Laalubuɔ, 5 wá mà, aale Lua yábɔnsaekɛao o ní wá baade buiyáɔ. ¹² Yápi ní kú gbáa, aa bílikè, aale kɔ lala aa mɛ: Yápi dɛ kpɛlɛwan wei? ¹³ Gbɛɛ sɔ aale ní láanikɛ aa mɛ: I mé ní ká.

Piɛɛ waasokɛa

¹⁴ Ɔ Piɛɛ fɛlɛ zè ní a gbɛ́ kɔni gbɛɛn kuɛdoò, à yá'ò gbáugbáu à mɛ: A Yudaɔ ní gbɛ́ pɔ kú Yelusaleù pii, tó á ye yápi dɔ, à swákpa ma yáí. ¹⁵ I i gbɛ́pio ká lá ále ewao, asa koo mò kɛokwie. ¹⁶ Anabi Yoeli dɔaa yáɛ bee ò à mɛ:

¹⁷ Lua mɛ gɔɔgbɛzází
má a Nisina pisi gbɛ́piiɛ,
á nɛgɔɛò ní á nɛnɔɛò i ánbikekɛ,
á èwaasoò i wɛ́pungu'e,
á maezɔɔò i yáɔ e iu.

¹⁸ Gɔɔbeezi má a Nisina pisi
ma zòblenaɔne gɔɛò ní nɔɛò pii
aai ánbikekɛ.

¹⁹ Má seelaò kɛ musu,
má yábɔnsaɛò kɛ dúniau,
au ní tɛó ní teluo aò ku.

²⁰ Iatɛ a siakú,
mɔvua a tá lán auwa
e Dii mɔgɔɔ zɔɔ gawide àò mɔ,

²¹ Dii sísináò i bɔ pii.†

²² Isailiò, à yáɛ bee ma. Lá á dɔ áziawa, Lua tò a Yesu Nazalɛti dɛa a gbɛ́ ù seela è dabudabuò ní yábɔnsaɛ pɔ a tò Yesupi kè á guu yáí. ²³ Lua zèò a pɔɛá ní a dɔao guu ké wá aà kpáwá, 5 á tò luayádɔnsaio aà páliwa aa aà dè.‡ ²⁴ Ɔ Lua ga ba pòlowá à aà vù,§ asa a zé kú ké ga fɔ àò aà kúao. ²⁵ Asa Davidi aà yá'ò à mɛ:

Míò Dii e ma wéu gɔɔpii,
lá a ku ma ɔplai, má kpaguao.

²⁶ A yáí ma pɔ ò na,
ma nòsɛ ò yáal,
ma wé dɔi baa ma mɛ aò ku aafiaɛ,

²⁷ asa níyɔ ma to miauo,
níyɔ wei n gbɛ́ pɔ a kua adoa yaikɛo.

²⁸ N ma ka wɛ́ni zé'wa,
n kíi pɔna ò pɛɛau.*

²⁹ Ma gbɛ́ɔ, má fɔ wá dezi káau Davidi yá'òé wásawasa. A gà, wá aà vù, aà mia ku wé'leu la e ní a gbáò. ³⁰ Aà ánbike guu a dɔ kè Lua legbɛɛ à mɛ á a buie kpa a kpalaú.† ³¹ Ɔ Davidi dɔaa Mɛsii vua yá'ò à mɛ:

Lua a aà to miauo,
a wei aà mɛ yaikɛo.

* 2:1 Lev 23.15-16 † 2:21 Yoe 3.1-5 ‡ 2:23 Luk 23.33 § 2:24 Luk 24.6 * 2:28 Sou 16.8-11 † 2:30 Sou 132.11, 2Sam 7.12-13

32 Yesupi 5 Lua aa b0 gau. A seeladeon wa u wapii. 33 Z3lea a Mae Lua 0plaa i aa Nisina p0 a a legb0wee ewa, 5 a pisiwee. Ya p0 ale e me ale ma tiae bee b0 wee. 34 Asa i ke Davidi me fele ge luabeo, a me:

Dii o ma Diie aa z3le a 0plaa i

35 e aa aa ibeoo kee aa gbadibo u.†

36 Isailio, do d5 saasa ke Yesu p0 a aa paliwa 5 Lua aa dile Dii u, Mesii u.

37 Ke aa yapi ma, a ni s5 z3, 5 aa Piese ni zina knio la aa me: Gbeo, wa se kpelewa ni? 38 O Piese one: A baade n0selile, i da'ileke ni Yesu Kilisi tso, a duuna i kewa, Lua i a gba a Nisina. 39 Asa le p0 Lua gbepi de a p0 ue ni a ne0 ni gbe p0 ku za0, gbe p0 Dii wa Lua a ni sepio pii. 40 A yapale one dasi, a naema a me: A azia bo gbagbe vaie beeo guu. 41 O gbe p0 aa aa ya si0 da'ileke. Zibeezi 5 wa kafi ni guu gb0on baasoo0o lee aa5 (3.000).

Yesu naaikena0 kua ni k5o

42 Aa laaid0 zinao yadaane0wa ni gb0ekeak00o ni Dii blebleao ni wabikeao. 43 Zinapio le dabudabuo ni yab0nsae0 ke, 5 via gbepii ku. 44 Dii naaikena0 pii gali dou. An p0via de ampai p0 ue. 45 To aa ni p0via yia, aa a 5a kpak0wa la gbe a bo0e viwa. 46 La gu le do aao k5 kaa Lua ua ni ledouo, aao Dii ble k5 be, aao p0ble ni p0nao ni n0semendo. 47 Aao Lua taasile me aao na ni gbepiio. Dii bo gbe p0 ale ni suaba0 kafi ni guu la gu le do.

3

G5e ee gb0gbaa

1 G00ewa Piese ni Zaa0 ge Lua ua lat0 auapilaa lousisigoo. 2 G5ee ku we, wa aa i ee ue. La gu le do wi aa se mo dile Lua ua bo0e p0 wi me Bo0e Kefenau, 5 bo baake gbe p0 aale ge uapiu0wa. 3 Ke a Piese ni Zaa0 e, aale mo0 gei Lua ua, 5 a baakema. 4 Aa wep0wa, 5 Piese me: Wa gwa. 5 O a webimaa, ale ni gba da. 6 O Piese o: Ma 5a vio, ama p0 p0 ma vi ma n gba. N Yesu Kilisi Nazaleti tso, fele taao. 7 O Piese aa ku a 0plaa0wa, a aa fele ze. Wegoo aa gbalao ni aa gbak0peeki0 gbak0. 8 A vi ze, 5 a na taao0awa. A ge0ni0 Lua ua, ale taao, ale vivi, ale Lua saaukpa. 9 Gbepii aa e, ale taao, ale Lua saaukpa. 10 Ke aa aa d5 baakena p0 bo z3le Lua ua Bo0e Kefenau u, 5 ya p0 wa k0epi ni ku gb0a, a b0 ni sae. 11 La a na Piese ni Zaa0wa gu p0 wi me Salomoo Bilandaau, 5 gbepii le ge ni kii, asa yapi b0 ni saee.

12 Ke Piese gb0e e, a one: Isailio, boyai yapi b0 a saei? Boyai a wefiwa maai? Ale e wazla gb0a ge wa ma Ayameto gbe0 bee taao0e? 13 Wa dezi kaau0 Ablaha0 ni Izaakio ni Yakobuo Lua* gwea kpa a zikena Yesuwa. Apio s5 a aa kpa gb0ade0wa, a bo aa kpe Pilati p0 ze ni aa gb0a0o ae. 14 A bo gb0maa p0 a kua adoapi kpe, 5 a wabike Pilatiwa aa gb0denae kee.† 15 A weniki de, 5 Lua aa b0 gau. A seeladeon wa u. 16 Yesu naaikema me to g5e p0 a aa d5 me ale aa gwae bee gb0gba Yesupi t0 gb0a yai. Yesu naaikema me aa gb0a aafia apii waa. 17 Tia ma gb0e, ma d5 ke apio ni a gb0ade0 ya p0 a ke a wesia yae. 18 Lua d0aa da anabio0e, 5 aa o mpii Mesii a taasike, 5 a ke maa. 19 Ayameto a n0selile, i ze ni Luao, a duuna i wolowa, 20 ke a m0e ni de0poogoo, i Yesu p0 a d0aa dile0 Mesii upi ziwa. 21 Sema aao ku musu gia e g0o p0 Lua a p0pii keke dafu, la a da a anabio0e aa o za kaauwa. 22 Mozi me Dii a Lua a a gb0e se anabi u laawa. A ya p0 a o0 ma pii. 23 Gbe p0 i anabipi yamao, Lua a ade bo a guu a dee.† 24 Anabi p0 aa Lua ya o sea za Samueliwa0 pii g00e bee baokpa. 25 Ya p0 anabipio o ni Lua ba0 p0 ku ni a dezi kaau0o g0 a p0 u, la a o Ablaha0ewa a me a ba0aada d0nia bui piigu aa bui sabai.* 26 Beewa Lua to a zikenapi b0 m0wa, a aa ziwa gia aa ba0aada0u, ke a baade mik0 a yavaike0wa.

4

Yakpaleka0 ni Piese0 ni Zaa0

1 Ke Piese ni Zaa0 le ya o gb00ne, sa'onao ni Lua ua d0anao gb0z00o ni Saduse0 ge0ni. 2 An p0 pa, ke aale ge0 vua ya da gb00ne aale Yesu vua kpawake yai. 3 O aa ni ku aa ni da kpeu e gu do, asa oosi ke k0e. 4 Ama gbe p0 ni yama aa Yesu naaik0e0 dasi e an g5e0 dasiku a ka gb0on baasoo0o lee so0 (5.000) taawa.

5 Ke a gu do, Yuda gb0ade0 ni gb0z00o ni Mozi ikoyadanede0 kaa Yelusaleu. 6 Sa'onkia Anasi ku we ni Kaaifao ni Zaa0 ni Alesandao ni gbe p0 aa de sa'onkiapi dae u0 pii. 7 Wa mo ni Piese0 ni Zaa0 gb0ade0 ac, 5 wa ni la: B0 gb0a ge de t0 a bee k0oi? 8 O Lua Nisina dede Piese0wa, a one

† 2:35 Sou 110.1 * 3:13 Ba 3.15 † 3:14 Luk 23.13-23 † 3:23 Iko 18.18-19 § 3:24 2Sam 7.12-16 * 3:25 Daa 22.18

à mè: A gbāadeo ní gbēzōō, ⁹ lá ále wá lala gbā maa pò wá kè kòōe, lá wá kè à gbàgbā yáí, ¹⁰ á Isailio ápii, àò dō kè gbé pò zea á aee bee aafia'è ní Yesu Kilisi Nazaleti pò á páliwa Lua aà bò gau tóe. ¹¹ Beewa

gbé pò á ēbonao a pákpai

mé gò gbéo mide ũ.*

¹² Gbēpále ku à gbéō suabao, asa dúnia guu pii Lua i gbēe dile gbēnazinaone à ní suabao, sema aapi.

¹³ Ké aa è vía i Píee ní Zāao kũo, mé aa ní dō zōe ladōnsaiō ũ, à bò ní sae, 5 aa ní kua ní Yesuo yá dō sa. ¹⁴ Lá aa gbé pò gbàgbāpi è zea ní sae, aai e yāe zāsímáō, ¹⁵ 5 aa ònè aa bōle. Aa lekpaaf ¹⁶ aa mè: Wá sé ní gbépio kpelewa ni? Asa Yelusaleūde: dō pii ké aa dabudabu zōō kè, wá fō gi beeio. ¹⁷ Ké yápi su ligua de kéao, wá giné pásipási aasu yá'o gbēee ní tópio loo. ¹⁸ Ɔ aa ní sisi, aa giné fíaffa aa yá'o ge aa yādané ní Yesu tó. ¹⁹ Ɔ Píee ní Zāao wemá aa mè: A gwa ázlawá à gwa. A yá wá maa, ge Lua pōe? A kpele mé maa Luaci? ²⁰ Asa wá fō gí yá pò wá mà mé wá è oio. ²¹ Gbāadeo èa víadadanzí, 5 aa ní gbáe. Aai íadaama zé eo dasi yáí, asa gbépii lé Lua sáaukpa yá pò kèpi yáíe. ²² Gbé pò aa gbàgbāa dabudabu bee kèè zi de wè blaa.

Galide: n̄sɛdoukɛa n̄ k̄sɔ

²³ Ké wá ní gbáe, 5 aa tà ní gbéō kíí, aa ònè lá sa'onkiaō ní gbēzōō ònè. ²⁴ Ké aa mà, aa wiilè Luawa ní láasoo doŕo aa mè: Dii, níme n musu kè ní tōleo ní ísiao ní pò pò kú ní guuō pii. † ²⁵ N dà ní zíkèna wá dezi Davidie ní n Nisína gbāao, 5 à mè:

Bóyái bui ní buio lé zòakai?

Bóyái wále lé pā kpaafii?

²⁶ Dúnia kíao lé zì sòuke,

kpablènao lé káaa Diizi

ní Mesii pò a kpào. ‡

²⁷ Sianaē, Elodi ní Pōnsi Pilatio káaa wélee beeu ní Isailio ní buipáleo n zíkèna pò a kua adoa Yesu pò ní kpápizi. § ²⁸ Aa kè lá n dōaa n zed n gbāa ní n pōeāowa. ²⁹ Tiasa Dii, yāpási pò aa ò ma we. Wápi n zòblènao, wá gba lé wá n yá'o ní sōo dilea. ³⁰ Ɔdauwá wá gbéō gbàgbā wá dabudabuo ní yābōnsaeō ke ní n zíkèna Yesu pò a kua adoa tó. ³¹ Ké aa wabikè aa làa, gu pò aa káaaau lùalua, Lua Nisína dèdèma nípii, 5 aa gè lé Lua yá'oné ní sōo dilea.

³² Yesu náaikènao gáli láasoo doŕo ní ledoto. An gbēe lí me a pōvíao á pōe adoo. An pōpiiá ampíi pōe. ³³ Zinao lé Dii Yesu bōa gau yá'o gbēōne ní iko zōōo. Ampii aa na ní gbéō maamaa. ³⁴ Gbēe pōe taasi ví ní guuo, asa gbé pò aa bú vío ge kpéō aaf yía aa mó ní a 5ao, ³⁵ aa kpa zinaowae, 5 wí 5api kpa baadewa, lá a a bōole víwa. ³⁶ Levii bui Yosefu pò bò Sipi búsuu kú ní guu. Zinao tōkpàè Baanaba. Bee mè nōseninina. ³⁷ A a bú lee do yía, 5 à mò a 5a kpà zinaowa.

5

Anania n̄ Safilao

¹ Gōe pò wí me Anania ku lo ní a na Safilao. A a tōle yía, ² à a 5a kíni kuluyè ní a na dōao, 5 à gè a kíni kpà zinaowa. ³ Ɔ Píee òè: Anania, bóyái ní tò Setáu dōaane màa, n n tōle 5a kíni kuluyè, 5 n eētò Lua Nisínaci? ⁴ Gōō pò ní tōlepi yíao, n pò nolo? Ké ní yía sō, lá ní yei, níyō ke ní a 5aoo lé? Akèa n yá bee kea láasookéi? I ke gbēnazína n eētòèo, Lua ní tòè. ⁵ Ké Anania yápi mà, à lèlè à gá. Ɔ vía gbé pò yápi màò kù maamaa. ⁶ Èwaasoo gè aa zwāa kùaaala, 5 aa aà sè ge ví.

⁷ Ké à kà lee lu aaō taawa, yāemasai aà na mò gè. ⁸ Ɔ Píee aà là à mè: Omee, a tōlepi yía kéwa yà? A wèwá à mè: Ao, màae. ⁹ Ɔ Píee òè: Bóyái a Lua Nisína lè á gwai? Gbé pò aa n zá vò ku kpēe, aa n se bōnno sō. ¹⁰ Wegōō à lèlè aà ae à gá. Ké èwaasoo gè, aa è à gá, 5 aa aà sè ge ví aà zá sae. ¹¹ Ɔ vía Yesudeo kù maamaa nípii ní gbé pò yápi màò pii.

¹² Zinao lé dabudabu ní yābōnsaeō ke gbéō guu dasi. Ampii aaf kōkàaake sánu Salomōō Bilandaau. ¹³ Gbēpále: lí we nāmáō, ama gbépii í ní tōnsiē, ¹⁴ mé bíla pò lé Dii Yesu náaikēo, gōō ní nōe pii, aafó ká ní guu. ¹⁵ Ɔ wá gyāeō sèle ní wúleboō ní mákeleō wá ní kále zéu, ké tó Píee lé gē, aà nisína e da ní gbēeja. ¹⁶ Bíla bò wéle pò kú Yelusaleū saeō aa mò ní gyāeō ní gbé pò tǎa lé íadamám, 5 aa gbàgbā pii.

Wétɛa m̄sa zinaone

* 4:11 Sou 118.22 † 4:24 B̄oa 24.11 Sou 146.6 ‡ 4:26 Sou 2.1-2 § 4:27 Luk 23.1, 7-11

17 Ɔ sa'onkia ní Saduse gálide pɔ de aà gbé ɔ̀ wɛdò zinaone aa fɛlɛrɛnɔ, 18 aa ní kùkù aa ní ká kpéu, 19 5 Dii malaikae mò kpépi zé wɛnɛ gwaasína, à ní bóle à mè: 20 A ge àò ku Lua ua, í wɛni dafupi yá'ò gbépiie. 21 Zinao yápi mà, 5 aa gɛ Lua ua kɔ̀kɔ̀, aale yádané.

Ké sa'onkia ní a gbéɔ̀ fɛle, aa Isaili gbáadeɔ̀ ní ní gbɛzɔ̀ káaa, 5 aa dɔaio zì aa ge zinao bóle kpéu aa mórɛnɔ. 22 Ké dɔaipiò kà we, aai ní e kpéuo. Ɔ aa èa ge ònɛ 23 aa mè: Ké wa ka kpépi kíí, wá lè gbaɔ̀ tataae giúgiú, mé a dšanao ku kpeele, ama ké wá wè, wi gbɛe euo. 24 Ké Lua ua dšanao gbɛzɔ̀ ní sa'onkiaɔ̀ yápi mà, aa bílikè yá pɔ zinao lèwa. 25 Ɔ gbɛe mɔ̀ ònɛ: A ma! Gbé pɔ a ní ká kpéu ku Lua ua, aale yádané. 26 Ɔ Lua ua dšanao ní ní gbɛzɔ̀ gè ní kùkù aa sùrɛnɔ yákelesai, asa aale víake gbɛone, ké wá su wá ní pápa ní gbeo yáie.

27 Ké aa sùrɛnɔ, aa ní zé gbáadeɔ̀ ae, 5 sa'onkia yálalamá à mè: 28 Wa gié fíafia à yádané ní tɔpioe, 5 á tò yápi gi lí Yelusaleúaa píi, mé á ye gbépi gaa yádiwɛɛa? * 29 Ɔ Píie ní zina kíniɔ̀ wɛmá aa mè: Lua yá mé kù wá ma de gbɛnazina pɔa. 30 Wá deziɔ̀ Lua mé Yesu pɔ a aà lòo líwa á dèpi bɔ̀ gau. 31 Lua aà se zšle a ɔ̀plaii Dɔaana ú, Suabana ú, ké à Isailiɔ̀ gba zé aa nòselile, an duuna í kɛmá. 32 Yápiɔ̀ seeladeɔ̀n wá ú, wápiɔ̀ ní Lua Nisína pɔ Lua í kpa gbé pɔ lé a yámaɔ̀wao.

33 Ké aa yápi mà, an pɔ fɛ̀, 5 aa ye zinao dede. 34 Falisi pɔ wí mɛɛ Gamalieli kú ní guu. Luayádanɛdeɛ, gbépii í aà tɔnasi. A fɛle zè à mè wá bɔ̀ ní gbépiɔ̀ gí. 35 Ɔ a ònɛ: Isaili, à laaika yá pɔ á ye ke gbépiɔ̀nei. 36 A gɔ̀o í gɛgɛo ké Tedasi fɛle lé azía dile a ka. Wá tɛaazi gbɛn ɔ̀aa pla taawa. Ké wá aà dɛ, 5 aà íwaɔ̀ gámbblaablèkɔ̀wa, 5 yá làa. 37 Aà gbɛa Galile gbé Yuda fɛle naogɔ̀, à gbéɔ̀ gá a náwa dasi. A gá sɔ̀, 5 aà íwaɔ̀ fíaa píi. 38 Mále oé tia, ásu gbépiɔ̀ yádao, à ní tó we. Tó an pɔɛá ní ní yakeao bɔ̀ gbɛnazina kíie, a báde. 39 Tó à bɔ̀ Lua kíie sɔ̀, á fí kpáné. A laaika zíkaa ní Luaozi. Aa aà yámá, 40 5 aa zinao sisi aa ní gbé. Aa gínɛ aa yá'ò ní Yesu tɔo, 5 aa ní gbáɛ.

41 Zinao bɔ̀ gbáadeɔ̀ kíi ní pɔnao, asa Lua dile an bɛɛɛ ká wá widamá Yesu tɔbɔa yáie. 42 Lá gu lé dɔ aàɔ̀ yádané Lua ua ní ní bɛɔ̀, aàɔ̀ Yesu baokpané kámabosai, aàɔ̀ mɛ ɔ̀mɛ Mesii ú.

6

Dɔ̀nlede gbɛn sɔplaɔ̀ dilea

1 Gɔ̀o bee ké Yesudeɔ̀ lé káfi, an Geleki yámanaɔ̀ lé yákùtɛka an Ebelu yámanaɔ̀zi aa mè, tó wále ble kpaale lá gu lé dɔ, wí pákpa ní gyaaɔ̀zie. 2 Ɔ zina gbɛn kueplaɔ̀ Yesude: sisi píi aa mè: A zɛv'í wá pákpa Lua yáí wá laaidɔ̀ blekpaaleawao. 3 A gɔ̀e ple á guu gbɛn sɔpla, gbɛmaa pɔ ɔ̀nɔ̀ pánɛ, Lua Nisína pɛemáɔ̀, wí ní dile zìpi gbɛzɔ̀ ú, 4 wí laaidɔ̀ wabikeawa ní luayá'òanéo. 5 Yápi kángu m̀pii, 5 aa Etiɛe pɔ luanaaikaɛa ní Lua Nisínao pɛewá sè ní Filipio ní Pɔ̀bɔ̀kɔ̀o ní Nikanɔ̀o ní Timɔ̀o ní Paamenao ní Antioxi gbé Nikolaa pɔ Yudaɔ̀ lousisize sè yáao. 6 Wá gèrɛnɔ zinao kíi, 5 aa wabikèné aa ɔ̀námá.

7 Lua yá lé ligua, Yesudeɔ̀ lé káfi Yelusaleú maamaa, 5 sa'onao Yesu yá sí dasidasi.

8 Gbɛke ní gbáao pɛɛ Etiɛewa, 5 ále dabudabuɔ̀ ní yáɔ̀nsaɛɔ̀ ke bíla guu. 9 Lousisikpɛe ku wí mɛ Wɛɛɔ̀ lousisikpɛ. A gbɛɛɔ̀ bɔ̀ Sileni ní Alesándio ní Silisi búsuɔ̀ ní Azi búsuɔ̀. Ɔ aa íbelesè ní Etiɛe, aa lekpaakèaàno. 10 Ama aai fɔ̀ aà fùo ɔ̀nɔ̀ pɔ Lua Nisína aà gbá yáí. 11 Aa ná gbéɔ̀ kpe, 5 gbépiɔ̀ mè: Wá mà à bɔ̀ Mɔ̀zi ní Luao yá kpe. 12 Aa Yudaɔ̀ ní ní gbɛzɔ̀ ní Mɔ̀zi ikoyádanɛdeɔ̀ nɔ̀se fɛle, 5 aa gè Etiɛe kù aa gèaàno ní gbáadeɔ̀ kíi. 13 Ɔ aa mò ní seelade eɛena: aa mè: Gbé bee mé ɔ̀ Lua kpé ní Mɔ̀zi ikoyáò bɛ̀ebo láasai. 14 Asa wá mà à mè Yesu Nazaleti a kpépi dɛele, í wá fɛlekaayá pɔ Mɔ̀zi dāwɛe lile sé. 15 Ɔ gbáade pɔ kále wɛɔ̀ wɛpɛ Etiɛewa píi, aa è aà oa de lán malaika oawa.

7

Etiɛe yá'oa gbáadeɔ̀ne

1 Ɔ sa'onkia Etiɛe là à mè: N yápi ò síana yà? 2 Ɔ a wèwá à mè: Ma gbéɔ̀ ní ma maɛɔ̀, à ma! Lua gawide bɔ̀ mò wá dezi sɛ́ia Ablahaúwa gɔ̀o pɔ a ku Mesɔ̀ptami búsuu, zadɔ́ í gé zšlei Halanao. 3 A òɛ: Bɔ̀ n búsuu n daɛɔ̀ guu, ní tá búsu pɔ má ɔ̀ɔ̀neu.* 4 Ɔ à bɔ̀ Kalade búsupi, à gè zšle Halana. Aà mae gaa gbɛa Lua súaàno búsu pɔ á kú tiaɛ bee guu.† 5 Lua í búsupi tɔ̀leɛ kpawá baa kɛse doo, ama à a legbèè à mè a gɔ̀ aà pɔ ú ní aà buio.‡ Gɔ̀o bee sɔ̀ Ablahaú né vío. 6 Lua òɛ à mè: N buiɔ̀ níɔ̀bble búsu páleu. We aa zɔ̀bleu, wí íadamá wè ɔ̀aa pla. 7 Lua mè á íada bui pɔ aa zɔ̀blenɛɔ̀wa,§ Ablahaú buipio bóle mɔ̀ a sisi guɛ beeu.* 8 Ɔ Lua tɔ̀zɔ̀yá

* 5:28 Mat 27.25 * 7:3 Daa 12.1 † 7:4 Daa 11.31, 12.4 ‡ 7:5 Daa 15.18, 17.8 § 7:7 Daa 15.13-14 * 7:7 Baa 3.12

da Ablahaue a baakuaaano seela u.† Ke a Izaaki i, a tsoze a gwo swaaodezi. Ma Izaaki ke Yakobue lo, 5 Yakobu ke wa dezi kaau gbēon kueplaone.

9 Jo wa dezi kaupio wedo ni gbēdo Yosefue, aa aa yia, wa taanao Egipi. Lua kuaano,†10 a aa bo aa taasi pii guu. Lua Yosefupi gbā on, a to a na ni Egipio ki Falaoo, 5 a aa dile Egipi busu doana u ni a be'uaos. § 11 Jo nana ka Egipi ni Kanaa busuo pii. Taasi ke zso, wa dezipio i poe e bleo. 12 Ke Yakobu ma ese ku Egipi, a wa dezipio zi we. An gea seian we. * 13 A gen plaade Yosefu azia lo a vione, 5 Falaoo Yosefu daeo do. † 14 Jo Yosefu gbē zi a mae Yakobuwa aa mo ni a daeo pii. Ampii aa gbēon basii soosaie. 15 Jo Yakobu ge Egipi. A ga we ni wa dezipio pii. † 16 Wa su ni ni gea Sikeu, 5 wa ni vi gbē'e po Ablahaū lu Amoo nōwa mia u a fiabo ni anusuo guu. §

17 Ke le po Lua gbē Ablahaue kegoo ye kai, wa bui dasiku a kan Egipi maamaa. 18 Jo kia dafu po Yosefu do zo ke kpalau Egipi. * 19 A pasi ni wa buio, a wa dezi wetā a to aa ni neo kōle aa gaga. † 20 Goo bee 5 wa Moizi i, aa maa ke zai. Wa aa gwā a mae be mo aaē. 21 Ke wa aa vūaa, 5 Falaoo nenoe aa kōmpa, a aa gwā azia ne u. † 22 Wa Egipio on da da Moizie pii, a go gbēzo u ya'oa ni yakeao guu.

23 Ke a ka we bla, a da a soo a ge a gbē Isailio gwai. 24 Ke a e Egipi gbē le lada a gbēdowa, 5 a yasi ni a gbēo, a tsoiwa a aa de. 25 Ale e a gbēo do ke Lua ye a ni suaba a sabaie, ama aai do. 26 Ke a gu do Isaili gbēon pla le soleke, 5 a mo ni yoaa, a awakpane a me: Ma gbēo, boyai ale lada kōwa kōtēei? 27 Jo gbē po le lada a gbēdowa zo Moizizi a me: Deme n kpa kia u, 5 ni le yakekwēei? 28 N ye ma de la ni Egipi gbēde gāwa ya? 29 Ke Moizi yapi ma, a baale ta Madiā busuu. § We a negoo lu gbēon pla. *

30 We bla gbea 5 malaika bo mowa guwaiwai Sinai gbe sae kaele te guu. 31 Ke Moizi dabu bee e, a bo aa sae. Ke a soo gwai, a Dii loo ma a me: 32 Mame ma n dezi Ablahaū ni Izaakio ni Yakobuo Lua u. Via Moizi ku, ale lualua, i fi wese gwao. 33 Jo Dii o: N n kyale booo, asa gu po ni zeu kua adaoe. 34 Ma wetea po wale mo ma gbē po ku Egipione e saasa, ma ni aukea ma, 5 ma mo ni boi. Ma n zi Egipi sa. † 35 Moizi po aa ge ya aa me, deme aa dile doana u a yagsooneipi † 5 Lua aa zi, a doane a ni misi malaika po bo mowa kaele guu sabai. 36 Aapi me borino, a yabonsao ni dabudabu ke Egipi ni Isia Teao ni guwaiwai guuo we bla. § 37 Moizipi o Isailione Lua a ni gbēe se anabi u laawa. * 38 Moizipi ku ni gbē po kaapaio guwaiwai, a ku we ni wa dezi ni malaika po ya'oe Sinai gbe musuo. Lua ya wēnide: kpawa, 5 a dawee. †

39 Wa dezi gi aa yamai, 5 aa giaazi, an laasoo ta Egipi. 40 Aa o Aalonaē aa me: Diieo kewee aa daawee, asa Moizi po wa bole Egipi, wa do bo a bole a uo. 41 Goo bee 5 aa ta pi lan gaewa, 5 aa sa'owa aa dikpeke po po aa ke nzaepie. † 42 Jo Lua bo ni kpe a to aa kule luabe poone la a ku anabio la guuwa a me:

Isailio, i ke mame a sa'oda guwaiwai we blaoo.

43 Taa Mōbku zwaakpe 5 a sea

ni saana Lamfa po a zeo taao.

Dii po a pi a kuleno yai

5 ma to wa taano Babiloni kpele. §

44 Wa dezi zwaakpe vi guwaiwai. Lua a taa lo Moizie, 5 wa ke la Lua owa. * 45 Kpepi go Yozuee ni wa dezi, 5 aa mo buipale po Lua ni yane busu sioma. † Kpepi ku we e Davidi gwo.

46 Davidipi na ni Luao, 5 a wabikewa a e aa ke po Isailione. 47 Salomoo me kpepi do. † 48 Ama Musude lo ku ke po gbēnazina do guuo, la anabi owa: 49 Dii me:

Musuā ma kpalabae,

toleā ma gbadiboe.

Kpe kpeletaa a domēei?

Gu kpele ma e pilau?

50 Mame mi popii keo le? §

† 7:8 Daa 17.10-14, 21.4 † 7:9 Daa 37.28, 39.21 § 7:10 Daa 41.39-41 * 7:12 Daa 42.1-2 † 7:13 Daa 45.1 † 7:15 Daa 46.1-7, 49.33 § 7:16 Daa 23.3-16, 50.7-13, Yoz 24.32 * 7:18 Bōa 1.7-8 † 7:19 Bōa 1.10-11, 22 † 7:21 Bōa 2.2-10 § 7:29 Bōa 2.11-15 * 7:29 Bōa 18.3-4 † 7:34 Bōa 3.1-10 † 7:35 Bōa 2.14 § 7:36 Bōa 7.3, 14.21, Nao 14.33 * 7:37 Iko 18.15-18 † 7:38 Bōa 19.18-20 † 7:41 Bōa 32.1-6 § 7:43 Amō 5.25-27 * 7:44 Bōa 25.9, 40.17 † 7:45 Yoz 3.14-17 † 7:47 1Kia 6.1-38 § 7:50 Isa 66.1-2

⁵¹ Luayādansaiɔn á ú! A nòse paaao! A swá gbāae! Iɔ gi Lua Nisínai, iɔ ke lá á deziɔwa.*
⁵² Anabi kpele á deziɔ i aà wɛtáɔ ni? Aa gbé pɔ d̄baa Gbē Maa m̄ɔa yá'ò d̄de. Aàpi ɔ a bɔ aà kpe a aà d̄e sa. ⁵³ A Lua ikoyá pɔ malaikaɔ òné má, áma á kúao.

Etiēe gaa

⁵⁴ Ké aa yápi mà, an pɔ f̄aazi, aa lésakáaazi. ⁵⁵ ɔ Lua Nisína d̄deea Etiēewa guu á wɛpè luabewa, ɔ á Lua gawi è ní Yesuo zea aà ɔplaa. ⁵⁶ ɔ á mè: A ma! Ma luabe è w̄ea, Gbēnazín Né zea Lua ɔplaa. ⁵⁷ ɔ aa ɔtá ní swále aa wii gbāa lè, ɔ aa kúsiwá s̄anus̄anu. ⁵⁸ Aa aà ḡale b̄ò w̄énkpe, ɔ aale aà papa ní gb̄eo wá aà d̄e. Aa ní uladaɔ bɔ k̄ale ní èwaaso pɔ wí me S̄luo. ⁵⁹ Ké aale Etiēe papa ní gb̄eo, á wabikè á mè: Dii Yesu, ma nisína sí. ⁶⁰ ɔ á k̄ule á wii gbāa lè á mè: Dii, r̄isu n̄ ní duunaē bee dao. Yá bee oa gb̄ea ɔ á ḡa.

8

¹ S̄olupi ku gbé pɔ aa Etiēe d̄eɔ kpeε. Zibeez̄í wá ná wét̄ea z̄ɔɔ m̄ɔa Yelusaleū Yesudeɔnewa. Mé i ke z̄inaɔ báasio, gbé kíno f̄áaa píie Yude ní Samali búsuɔ guu. ² Luayámanaε Etiēe v̄l, aa aà gaa ɔɔl̄ò ní wii gbāao. ³ ɔ S̄olupi áiakè ní Yesudeɔ kaaleao. Iɔ ḡe ua ní uao áɔ ḡeɔ ní n̄eɔ k̄uk̄ú, iɔ ní ḡale ḡe ní ká kp̄eu.

Baona kpa Samali búsuu

⁴ Gbé pɔ f̄áaaɔ ḡe Yesu baokpá gupiiu. ⁵ Filipi ḡe Samali búsu w̄éleu, ɔ á Mesii waasok̄ené. ⁶ Ké bíla Filipi yámá mé aa dabudabu pɔ a k̄eɔ è, aa laaid̄ò yá pɔ ále owa ní n̄sem̄endoo. ⁷ Asa gbé pɔ an t̄áaɔ gómá ní wii gbāaoɔ dasi, mé gb̄ekaaúaa ní eɔ gb̄aḡbá dasi. ⁸ ɔ wá p̄ona z̄ɔɔ k̄e w̄élepiu.

⁹ Ḡeε ku we za zi wí me Simɔɔ, iɔ dabudabuna ke i bɔ Samaliɔ sae, ɔ á az̄la díle gbé gb̄ia ú. ¹⁰ Néf̄en̄en gb̄ez̄ɔɔ píi wí laaid̄ò aà yáwa wí me: Gb̄épi gbāaa Lua gbāa pɔ wí me Gbāa Z̄ɔe. ¹¹ Dabudabuna pɔ iɔ ke ní guu á ḡēḡe ní kú. ¹² Ama ké aa kpala pɔ b̄ò Lua kíi bao pɔ Filipi kp̄ané ní Yesu Kilisi t̄so má, aa sí, ɔ aa da'ilekè ḡeɔ ní n̄eɔ píi. ¹³ Baa Simɔɔpi yápi sí á da'ilekè, ɔ á ná Filipiwa. Ké á dabudabu ní iko z̄ɔɔ pɔ Filipi lé k̄eɔ è, á b̄ò aà sae.

¹⁴ Ké z̄inaɔ mà za Yelusaleū Samaliɔ Lua yá sí, aa Pieé ní Z̄áao z̄imá. ¹⁵ Ké aa ká we, aa wabik̄en̄é ké aa Lua Nisína e yáí. ¹⁶ Wá ní da'ilekè ní Dii Yesu t̄so, áma Lua Nisína i di an gb̄eε yāao. ¹⁷ Ké aa ɔnámá, ɔ aa Lua Nisína è sa. ¹⁸ Ké Simɔɔ è wá Lua Nisína è ní z̄inaɔ ɔnaamáo, ɔ á m̄n̄é ní ɔao ¹⁹ á mè: A ma gba ikopi s̄ɔ, ké gbé pɔ ma ɔn̄awá, ade lí Lua Nisína e. ²⁰ ɔ Pieε òè: N̄ ɔa á kaalen̄n̄o, asa níle e r̄iȳɔ Lua gba e ní ɔaoe. ²¹ N̄ ɔ ku z̄ípi guuo, n̄ b̄aa ku a guuo, asa n̄ n̄se maa Luao. ²² Kpe lí n̄ yāvāipie, ní wabike Diiwa. Wlil̄i d̄s̄o á ḡí suuukeinn̄o ní n̄ l̄as̄oo bee taaoo? ²³ Asa má é ḡs̄iz̄ina kú n̄ guue, duuna bak̄an̄e. ²⁴ ɔ Simɔɔ mè: A wabik̄em̄eε Diiwa áz̄la, ké yá pɔ á ò su ma leo yáí.

²⁵ Ké Pieé ní Z̄áao Dii seeladeke k̄e aa aà yá dàn̄é, ɔ aa èa lé tá Yelusaleū, aale baonakpa Samali w̄éleɔ guu dasi.

Filipi ní Etiopi gb̄eε

²⁶ Dii malaikae yá'ò Filipie á mè: F̄ele ḡe ḡeɔmid̄ok̄i oi. Zé pɔ b̄ò Yelusaleū á p̄à gbāaa á ḡe Gaza sé. ²⁷ ɔ á d̄azeu. Etiopi gb̄eε be z̄épiu. Etiopi búsu n̄e k̄ia pɔ wí me Kandase z̄iiae, mé aà àizeε d̄šanaɔ gb̄ez̄ɔe. A m̄ò lous̄isi Yelusaleū, ²⁸ ɔ á èa lé tá z̄šlea a s̄go guu, ále anabi Isaia lá kyoke. ²⁹ ɔ Lua Nisína ò Filipie: Ge n̄ na s̄go keewa. ³⁰ ɔ Filipi baalè ḡe. A mà ále anabi Isaia lá kyoke, ɔ á aà lá á mè: N̄ kyó pɔ níle ke b̄ɔle d̄sa? ³¹ A w̄ewá á mè: Tó gb̄eε i á zé ɔl̄m̄eεo, kpelewa má f̄s̄ má d̄s̄i? ɔ á Filipi sísi, á ḡe z̄šle aà sae. ³² Yá pɔ ále a kyokepin ke:

Lán s̄á pɔ w̄ale ḡe á kól̄okpaiwa,
lán s̄á pɔ w̄ale á k̄ák̄eεlewa,
a níle kp̄é, i á lé w̄éaao.

³³ Wá wid̄awá,
wí yákpalek̄eaán̄o a z̄éwao.

Déme a f̄s̄ aà ḡɔɔ gb̄éɔ yá'oi?

Asa wá aà kua d̄únia guu m̄ideε.*

³⁴ ɔ ḡeεpi ò Filipie: Om̄eε, dé musu anabi bee òui? Aà z̄la yà ge gb̄ep̄aleε? ³⁵ ɔ sea Lua yápiwa Filipi Yesu baokpà. ³⁶ Ké aale ḡe ae, aa ká í kíi, ɔ ḡeεpi mè: I gwa ke. Bóme a kpameε má da'ilek̄e? ³⁷ ɔ Filipi òè: Tó n̄ yápi sí ní n̄sem̄endoo, r̄iȳɔ f̄s̄. A w̄ewá á mè: Má sí Yesu Kilisiá Lua Néε. ³⁸ ɔ á mè wá ḡo z̄e. ɔ an pla m̄pii aa píla aa ḡè íu. ɔ á aà da'ilekè. ³⁹ Ké aa bùa sísiá,

* 7:51 Isa 63.10 * 8:33 Isa 53.7-8

5 Dii Nisina Filipi kpae gui, g5epi i aa e loo, 5 pona guu a g5eza. 40 Filipi su e a ku Azota, 5 a g5e Yesu baokpa wele ni weleo e a g5e ka0 Sezale.

9

Yesu bo ma Suluwa

1 Goo bee s5 Sulu le pobo a niu, ale yapasi o Dii iwa0 dedea ya musu. A g5e sa'onkia kii, 2 a gb5awaa aa lak5 Damasi lousisikpedeone aa kpawa, ke to a su z5epide0 e we, g5eo ni no0e pii, a ni kuku surino Yelusaleu. 3 Ke a dazeu, a kaku ni Damasio, 5 kando gupua b5 luabe a kulewa. 4 A b5ele, 5 a loo ma, wale de: Sulu, Sulu, boyai rile iadaai? 5 J a me: Mmenn dei Dii? J a wewa a me: Mame ma Yesu po rile iadawa u. 6 Fele ge wele guu, wi ya po riy5 ke one. 7 Gb5e po aa beaano g5 saii. Aa loopi ma, ama aai gb5e eo. 8 Ke Sulu fele, 5 a a we we, i gu'eo. J wa aa ku a owa, wa g5aano Damasi. 9 A ke goo aas gu'esai, i pobleo, i imio.

10 Yesudee ku Damasi wi me Anania. Dii ya'0e wepungu'ea guu a me: Anania. J a wewa a me: Ma ke Dii. 11 J Dii de: Fele ge ze po wi me Susu guu e Yuda be'ua, ni Taasu gb5e po wi me Sulu gbea. Ale wabikea we. 12 Wepungu'ea guu a e n mo n onawa ke a we gu'e. 13 J Anania de: Dii, ma ma wa gb5epi ya'0 dasi, la a yavaike n gb5e po ku Yelusaleuone. 14 Sa'onkia aa gb5e ze aa gb5e po le n sisi lao kuku. A yai a mdi. 15 J Dii de: Ge, asa ma gb5epi se aa ge ma t5oi buipaleone ni n kiao ni Isailioe. 16 La a taasike ma t5oa yai, ma ob5e. 17 J Anania b5 a g5e g5e uapiu, a on5 Soluwa a me: Sulu ma gb5e. Dii Yesu po b5 m5ma zeu goo po rile mo la me ma zi, ke n gu'e yai, Lua Nisina i dine. 18 Weg5o po b5le aa weu lan kpoteowa aa lele, 5 a gu'e. J a fele da'ileke. 19 Ke a poble, a gb5a e, 5 a gooplak5 ni Yesude po ku Damasio.

Sulu waasokea Damasi ni Yelusaleu

20 J Sulu na Yesu ya waasokpaawa goo Yuda0 lousisikpe0 guu a me, Yesu me Lua Ne u. 21 Yapi b5 gb5e po ma0 sae aa me: Gb5e bee me i gb5epi s5inao asooke Yelusaleu lo? I mo la a ni kuku a tarino sa'onkia kio lo? 22 Sulu s5, a gb5a lo kafi, a Yesu Mesiikeya biiwane, 5 aa ya Yuda po ku Damasio fu.

23 Goopla gbea Yuda0 lekpaafaaazi ke aa e wa aa de, 24 5 a ni lekpaafapi ma. Aa wele biibole0 d5a faane ni gwaa5inao, ke aa e wa aa de yai. 25 Gwaa5ina 5 Sulu gb5e0 aa da gbiu, aa aa gb5e ni bao baasi bii musu.

26 Ke a ka Yelusaleu, a wele a na Yesudeowa, 5 aa vlak5e ni pii, aale aa Yesudeke naaikeo. 27 J Baanaba aa se g5aano zinao kii, a dau a sin5e la Sulu Dii e zeu ni ya po Dii de0 ni la a Yesu ya'0 gupua0 Damasio. 28 J Sulu g5e Yesude0 guu, a b5berino Yelusaleu, a ya'0 gb5eone gupua0 ni Dii to. 29 Ke a ya'0 Yuda Geleki yamanaone, a lekpaak5rino, 5 aale aa we. 30 Ke Yesude0 d5, aa g5e z5e Sezale, 5 a ta Taasu.

31 Bee gbea Yesude0 g5e d5o0a Yude ni Galileo ni Samali busuo pii, aale zed5, aale ge ae viakea Diie guu, aale kafi ni Lua Nisina donleo.

Enee gb5gb5a ni Tabita vuao

32 Pice i bebe wele ni weleo pii, 5 a g5e Lua gb5e po ku Lida0 gwai. 33 A g5e po wi me Enee e we, a kaatu k5lea we swaa5. 34 J Pice de: Enee, Yesu Kilisi le n gb5gb5a. Fele n n pe koo. J a fele g5o. 35 Lidade0 ni Salnade0 aa e, 5 aa ze ni Diio.

36 Noe Yesudee ku Zope, aa ton Tabita. N Geleki yao s5 Dookasi. Bee me tue. Yamaakea p5ewa me i wenad5 gb5eone. 37 Goo bee 5 a gyak5e a ga. Ke wa aa b5 i pasiu, wa aa se wule kpediak5au musu. 38 Zope s5 a za ni Lida0o. Ke Yesude0 ma Pice ku we, aa ni gb5eone pla0 ziw5 aa wabik5wa aa me: Mo wa be kpakpa. 39 J Pice fele gerino. Ke a ka, wa dedeaano kp5epi musu. J gyaao s5aazi ni pii ni o0o, aa ula ni pokasa po Tabita ke goo po a kurino0 ob5e. 40 Pice ni ya ni b5le baasi. A kule a wabik5e, 5 a aed5 gepiwa a me: Tabita fele! A we we a Pice e, 5 a fele z5le. 41 Pice aa ku a owa a aa fele ze. J a Lua gb5epio sisi ni gyaao, 5 a aa kpama be. 42 Yapi li Zopea pii, 5 wa Dii naaik5e we dasi. 43 Pice gooplak5e we Simoo baatotona be.

10

Koo nei Pice sisia

1 Gb5e ku Sezale, aa ton Koo nei. Aapi me sosa gali po wi me Itali sosa gb5eone basoo0 doanaa u. 2 Gb5epia luayamanae, a Lua via vi, aapi ni a bedeo pii. I wenad5ne maamaa, me lo wabike Luawa moomoo. 3 Gooewa lat5e auapilaa, wepungu'ea guu a Lua malaikae e wasawawa, a g5e a be a de: Koo nei. 4 Koo nei we g5e biiw5a, viao aa ku, 5 a me: B5 ni, Dii? A wewa a me: N wabikea ni n wenad5a gb5eoneo ka Luagu, 5 a sinnoo. 5 Gb5e zi Zope sa, aa Simoo po wi me Pice sisi. 6 A pila

gbé pɔ wɪ me Simoo baátotona. Aà be ku ísiale. ⁷ Ké malaikapi tà, Kooinei a zíkèna gbèon plao sisi ní sosa luayámana pɔ nawao. ⁸ Ké a dàu a síuné pii, ɔ à ní zɪ Zope.

⁹ Ké a gu dɔ, ɔ aa dàzeu, aa kà kái ní wélepɔ. Goo bee Píeɛ dèdè kpé muso íatè minanguo wabikei. ¹⁰ Nɔana lé aa de, a ye poble, ɔ goo pɔ wàlè bleke, à wépfungu'è. ¹¹ A luabe è wéa, pɔe lé pila lán zwáa zɔowa. Wà ba dɔdɔ a swá mèn síiɔowa pii, wàlè gbae zɪle. ¹² Nɔbɔo ní pɔtaa'onkuawao ní bɔo pii ká a guu. ¹³ ɔ wa òè: Píeɛ, fele de ní só. ¹⁴ ɔ Píeɛ mè: Bauo Dii, mi tɛe ge pɔ gbàlea ble ziio. ¹⁵ ɔ à ɔɔpi mà a gèn plaade wà mè: Pɔ pɔ Lua gbàbòè, nísu n à a tɛboo. ¹⁶ A kè màa gèn aaɔ, ɔ kándo wà pɔpi gà wà tàò luabe.

¹⁷ Píeɛ lé bìlike wépfungu pɔ a è yáwa, ɔ Kooinei zina pɔ aa Simoo be gbèao kà gòò, aa zea bɔleu. ¹⁸ Aa lezù aa gbèa tò wekii Simoo pɔ wɪ me Píeɛ píllau. ¹⁹ E tia Píeɛ lé láasooke wépfungu pɔ á èwa, ɔ Lua Nisína òè: Gbèon aaɔo lé n gbea. ²⁰ Pila gérinoo seasai, asa máme ma ní zɪma. ²¹ ɔ Píeɛ pílla gè gbépi kii à mè: Máme má gbé pɔ ále gbea ú. Bóyáí a moi lai? ²² Aa mè: Sosao dɔaana Kooinei mé wá zɪ. Gbèmaae, a Lua vía ví. Yudaɔ pii í aà tɔnasi. Lua malaikae òè aa n sisi a be, aa n yama. ²³ ɔ Píeɛ gérinoo na à ní yaaekè.

Ké a gu dɔ, à fele dàrinoo zéu. Zope Yesudeeɔ gè aa kpái. ²⁴ A goo aaɔde aa kà Sezale. Kooinei a daeɔ ní a gbèna fèeɔo káaa, àle ní dá. ²⁵ Ké Píeɛ gè ua, ɔ Kooinei gè dàaaale à kùlèè. ²⁶ ɔ Píeɛ aà fele à mè: Fele ze. Gbènazinan ma ú sɔ. ²⁷ Ale yá'oaano e aa gè gè kpéu, ɔ à gbéɔ lé káaaa we dasidasi. ²⁸ A òné: A dɔ ké Yudaɔ zéví aa yáale ní buipáleo ge aa gè aà uao. Ama Lua òlmeɛ másu gbèe gbási bo ge mà aà tɛboo. ²⁹ A yáí tò ké wà ma sisi, ma mo zɔɔtonakesai. Má ye mà yá pɔ a ma sisiwá ma sa. ³⁰ ɔ Kooinei mè: A goo síion la, ké mále wabike ma be e íatè gè aua pílaò maa'í kéwa. ɔ kándo ma gbèe è zea ma ae pɔ tekea daa ³¹ à mè: Kooinei, Lua n wabikea sí, mé n wènaɔane kaaágu. ³² Gbéɔ zɪ Zope Simoo pɔ wɪ me Píeɛ sísií. A píla Simoo baátotona be ísiale. ³³ ɔ ma gbéɔ zɪma gòò. Lá n mo, à kè maa. Tia kéwa, wápii wá kú la Lua dɔa guu, ké wá yá pɔ Dii òne ma yáí.

Lua Nisína dia buipaleoɛ

³⁴ Píeɛ yáɔè à mè: Má sí síana sa ké Lua lí gbèe záboo. ³⁵ Bui pii guu gbé pɔ lé víakèè mé í yámaake, ade yá mé í kaaágu. ³⁶ Lua a yá dá Isailiɔne, à keaano na Yesu Kilisi sabai baokpané. Aapi mé bui pii Dii ú. ³⁷ A yá pɔ kè Yude búsu pii guu dɔ, lá à dàale Galile Zaa kpáwaka ní gbéɔ da'ilekeao gbea. ³⁸ A dɔ lá Lua a Nisína písi Yesu Nazaletiwa, ɔ a kú ní gbáao, à gè wéle ní wéleɔ à yámaakèné, à gbé pɔ Ibiisi ní gá liné ní kpeɔ gbágbá, asa Lua kuaano. ³⁹ Wá de yá pɔ a kè Yude búsuú ní Yelusaleto pii seeladeɔ ú. Wá aà lóo líwa wa de, ⁴⁰ ɔ Lua aà vù a goo aaɔde zɪ, a tò à azla òlwéè. ⁴¹ I ke gbépiie no, wá gbé pɔ Lua dɔaa wá sé aà seelade òne. Aà bɔa gau gbea wa pobleaano, wa imiaano. ⁴² ɔ a diléwéè wá waasoke gbéɔne, wí oné áme á de gbé pɔ Lua díle gbé béɔo ní gyaadeɔ pii yákpalekena ú. ⁴³ Anabio pii aà yá'ò aa mè, gbé pɔ aa aà náaikèò duuna a kèrná aà tɔ yáí.

⁴⁴ Goo pɔ Píeɛ lé yápi oné, Lua Nisína dí gbé pɔ lé yápi maone pii. ⁴⁵ Yápi dí Yuda Yesude pɔ mɔ ní Píeɛoowa, ké baa buipáleo, Lua a Nisína písimá gba ú yáí. ⁴⁶ Asa aa mà, aale yáebui'o, aale Lua yábonsaekèao o. ɔ Píeɛ mè: ⁴⁷ Gbépiɔ Lua Nisína è lánwáwa. Déme a fɔ gíné aa da'ilekei? ⁴⁸ ɔ a ò wà ní da'ileke ní Yesu Kilisi tɔo. ɔ aa wabikèwà aà gɔɔplakeɔno.

11

Píeɛ buipaleo ya'oa

¹ Zinao ní Yesude pɔ kú Yudeɔ mà lá buipáleo Lua yá sí sɔ. ² Ké Píeɛ sù Yelusaleú, an gbé pɔ zè ní tɔzɔyáoo aà táae è ³ aa mè: N gè gyafɔoode be n pobleɔno. ⁴ ɔ Píeɛ fele lé yápi bɔlekené zéze à mè: ⁵ Má kú Zope, mále wabike, ɔ ma wépfungu'è. Ma pɔe è lán zwáa zɔowa, ba dɔdɔ a swá mèn síiɔowa. A à bɔ luabe, àle píla ma kii. ⁶ Ma wéwéwá títu, ma nɔbɔo è a guu, sɛa pɔo ní pɔtaa'onkuawao ní bɔo. ⁷ ɔ ma ɔɔ mà, wa òmeɛ: Píeɛ, fele de ní só. ⁸ ɔ ma mè, bauo Dii, asa tɛ ge pɔ gbàlea í gè ma léu ziio. ⁹ ɔ ɔɔpi bɔa luabe gèn plaade wà mè, pɔ pɔ Lua gbàbòè, másu mà a tɛboo. ¹⁰ A kè màa gèn aaɔ, ɔ wá èa gà tàò luabe pii. ¹¹ Goo bee gòò gbèon aaɔ pɔ wá ní zɪa bɔa Sezale mɔ uo pɔ má kúu. ¹² ɔ Lua Nisína òmeɛ mà gérinoo seasai. Wá gbé gbèon sooloe beeɔ gè ma kpái sɔ, ɔ wa gè gbé pɔ gbépiɔ zɪa be. ¹³ ɔ a òwéè lá a malaika è, à bɔ mɔwa a kpéu, a òè à gbé zɪ Zope ma sísií, ¹⁴ mà yá pɔ a api ní a beɔeɔo pii suaba oe. ¹⁵ Ké ma na yá'oaowa, Lua Nisína díne lá a díwéè a daalegɔowa. ¹⁶ ɔ yá pɔ Dii ò dɔmagu à mè, Zaa gbéɔ da'ileké ní íoe, api sɔ á wá da'ileke ní Lua Nisíno. ¹⁷ Lá Lua gba doú pɔ á dàwéè goo pɔ wa Dii Yesu Kilisi náaikè dànè

* 10:34 Iko 10.17 * 11:16 Luk 3.16, Zin 1.5

lo, den ma u ma f3 gièi? 18 Ké aa yápi mà, aa nìle, 5 aa Lua tóbò aa mè: Wá è Lua buipáleo gbà zé lo aa nòselile, aai wèni láasai e.

Antisideo zea n Yesuo

19 Wétéamáné p3 fèle Etiés gaa guu† mé tò gbéò fàaa tà Fenisi bùsuo n Sipi bùsuo n Antisio, aale Lua yá'o Yudaone n tée. 20 O an gbéoo b3 Sipi bùsuo n Sileni bùsuo aa gè Antio, 5 aale yá'o buipáleone s5, aale Dii Yesu baokpané. 21 Dii lé odamá, 5 gbéoo yápi si dasi aa zè n Diipio.

22 Yelusaleu Yesudeo swá ká yápiwa, 5 aa Baanaba zì Antio. 23 Ké à ká we, a è lá Lua gbékekèné, 5 aa p3 kèna. A ledámá nípii aa ze n Diio n nòsemendoo. 24 Baanabaá gbémaae, Lua Nisina n luanaaikéao pèewá, 5 wá ká Dii gbéoo guu dasi. 25 O Baanaba gè Taasu Solu wèlei. 26 Ké à aa è, 5 à sùaanò Antio. Aaio káaa n Yesudeo dasi, aao yádané e wè búu do. Antio we wá d3aa t3kpáu Yesu íwaone Kilisideo.

27 Goo bee anabio b3 Yelusaleu aa m3 Antio. 28 An gbé p3 wí me Agabu fèle zè à d3aa nona z3o p3 a ka dúnia guu pii yá'oné n Lua Nisina gbáao. Kolodi kpalablea goo 5 nonapi ká. 29 O Yesudeo zèò wá n gbé p3 kú Yudeo kámasa ká lá baade gbáa f3, wi kpásané. 30 O aa kè màa, aa Baanaba n S3luo zìo kpái an gbé z33owa.

12

Piè daakpeu

1 Goo bee kí Elodi 3pèle Yesudeeowa pásípási. 2 A Zaa víi Zaaki dè n fèndao. 3 Ké a è yá bee ká Yudaogu, 5 à èa Pièe kú lo. A bee kè Káaso dikpe zé. 4 Ké à Pièe kú a dàkpeu, à aa ná sosaone n 3zì aa aa d3a. Sosapio gáli do gbéon síisíisíe e lee síisí. A díle à yákpalekeaan3 bíla wáa Géamusu dikpe gbea. 5 O wa Pièe kúa kpéu, Yesudeo lé wabiké Luawa zesai.

6 Gu p3 a do Elodi b3aan3, a gwá Pièe lé i'o sosa gbéon plao zánguo yea n m3daonao mèn pla, mé gbéon plao ku kpeele, aale kpépi d3a. 7 Kándo g33 Dii malaikae gè we, 5 kpépi pú. A Pièe lé a gbátéewa à aa vù à mè: Fèle kpakpa. O m3daonapio w3lo aa 3wa. 8 O malaikapi òè: N n ula da, ní n kyale kpá. Pièe kè màa, 5 malaikapi mè: N n ula káaa n kú, ní temazi. 9 O Pièe b3 teaazi. I yá p3 malaika lé kee d3 síana úo, àle e nana àle o. 10 Aa gè gud3ana séiala n a plaadeo, 5 aa ká b3leu. B3lepi gbáa m3e, 5 à wèné n azíao, aa b3le lé gè wéleu. Kándo g33 5 malaikapi Pièe tò zea guu we. 11 Ké Pièe wé d33 à mè: Má d3 sáasa sa ké Dii a malaika zì, à ma b3 Elodi 3zì n yá p3 Yuda3 wé d3i wá kemeeo píi.

12 Ké aa wé kè, à gè Zaa p3 wí me lo Maaku da Maliama be. Wa káaaa we dasi, wále wabike. 13 Ké à b3le gba lè, 5 n3e zíkèna p3 wí me Loda gè gwai. 14 Ké à Pièe lo d3, p3na guu i zé wé3, à èa baalé gè òné Pièe mé kú boleu we. 15 Wa òè: Iana káma yá? O à zèò ké síanae. O wá mè: Aa malaikae. 16 Pièe gí lé gbale. Ké aa wè, aa aa è, 5 yápi díma. 17 A 3kèné aa nìle, 5 a dàu a síuné lá Dii a b3 kpéu. O à mè: A ge o Zaakie n wá gbé k3nio. O à b3 gè gupálei.

18 Ké gu d3, k3fi gbáa dà sosa3 zánguo, aale k3 lala aa mè: B3 Pièe kè a úi? 19 Elodi ò wá aa wéle. Ké wi aa eo, 5 à yálala gud3anapiowa, 5 a ò wá n dede.

Elodi gaa

Bee gb3a Elodi b3 Yude, à gè goo plaké Sezale. 20 Aa p3 pa Tiide3 n Sid3e3zi maamaa, 5 gbé beeo ledoukè aa m3 aa gwai sánu. Aa gè kíapi be zúia Blasitu kí. Ké Blasitu n yáze è, aa gè ledoukéi n Elodio, asa an búsu p3blea í b3 aa búsuue.

21 Ké goo p3 wa díle ká, Elodi a kible'ula3 dà, à gè z3le a g3naa, 5 à yá'ò bílae. 22 Bíla wiilé à mè: Luae mé lé yá'o, i ke gbé nazína no. 23 Weg33 Dii malaikae aa le nè, ké i z33ke d3 Luaeo yáí, 5 aa me k33kà à gá.

24 Lua yá lo ligua, lo káfi. 25 Baanaba n S3luo s3, ké aa n kámasa yá kèke aa làa, aa b3 Yelusaleu aa Zaa p3 wí me Maaku sè tàò.

13

Baanaba n S3luo zia

1 Anabio n yádanede3 ku Antio Yesudeo guu, an t33n ke: Baanaba n Simeo p3 wí me Báasio n Sileni búsu gbé Lusiuo n Manae p3 neblè n kí Elodio sánuo n S3luo. 2 Goo p3 aale Dii sisi n leyéao, Lua Nisina mè: A Baanaba n S3luo díle n3do3 zì p3 ma n séwá yáí. 3 Ké aa leyé aa wabiké, 5 aa 3námá aa n gbáe, aa dàzeu.

† 11:19 Zln 8.1-4

⁴ Ké Lua Nisina Baanaba ní Sóluo zì maa, aa gè Selusi. Za we aa gè gó'ilenau aa gè Sipi búsuu. ⁵ Ké aa kà Salami, aa Lua yá waasokè Yuda lousisikpeo guu. Zaa Maaku kúrúno dónlede ú. ⁶ Aa ísia gūgūnapi baa vī e Pafōsi, 5 aa kpaaú ní Yuda dabudabukena pó de anabi egna úo we. Aa tón Yesune. ⁷ Ió kú ní búsupi gbēzō Seeziu Póluo. Gbēzōpiá ōnōae, 5 à Baanaba ní Sóluo sísi, ké a ye Lua yāma yái. ⁸ Dabudabukenapi tón Elima ní Geleki yáo. A íbeleséríno, ále wēle gbēzōpi swáfē, ké asu Yesu náaikēo. ⁹ Ō Sólú pó wí me Pólú s5, Lua Nisina dàdewa, 5 à wēpēwà à mè: ¹⁰ Ibiisi nēo do! Maa píi íbee! Gbēnazín wá píi paemade! Wezēn pásí! Ny5 Dii zé súsu kpaanlaboa too lé? ¹¹ Tiasa Dii a okulema, ní v̀akú. Ny5 gōoplake íy5 íatē eo. Wegō Elima wé gò dàadāa, gusia kùlewà. Ō ále omalemale, ále gbé wēle aa a o kú. ¹² Ké gbēzōpi yá pó kēpi è, à Dii náaikè, asa aa yá pó wa dàè aa kù gbāae.

Kua Antiosi pó kú Pisidi búsuu

¹³ Ō Pólú gè gó'ilenau ní a gbé, aa b̀ Pafōsi aa gè Pēega, Pámfilí búsuu. We Zaa Maaku ní tóu, à èa tà Yelusaleú. ¹⁴ B̀oa Pēega aa gè Antiosi pó kú Pisidi búsuu. Kámabogōzɔ́ aa gè z̀le lousisikpeu. ¹⁵ M̀oizi ikoyá ní anabio lác kyokea gbea lousisikpe gbēzōzɔ́ gbé z̀ wà oné, tó aa káfia yáe ví aa o bílae, aa o. ¹⁶ Ō Pólú fēle okéné à mè: Isailio ní buipále lousisinao à ma yāma. ¹⁷ Isailio Lua wá dezió sè, 5 à ní bui k̀ an kua Egipi búsuu. Ō à ní bóle we ní a gbāa z̄so. * ¹⁸ A ní gwá guwaiwaiú wè bla taawa.† ¹⁹ A gbāam̀ Kanaa búsu bui m̀en soplane, 5 à ní búsupi kpámá.† ²⁰ Apii kà wè ̀aa pla ní blakwio taawa. Bee gbea à d̄aanao dílené e à gè p̀èò anabi Samuéliwa. § ²¹ Ké aa kía gbèa, 5 Lua Kisi né Saulu, Bēyāmēe bui dílené. * A kpalablè wè bla, ²² 5 Lua aà b̀ kpalau, à Davidi kpá aà gbeu. Lua Davidi ya'ò à mè, á è Yesē né Davidi láasoo dotano, a a p̀oé píi kē.† ²³ Aa bui guu à Yesu b̀u Isailione Suabana ú, lá à a lēgbèwa. ²⁴ E Yesupi à gè mói Zaa d̄baa waasokè Isailione píi, a oné aa ǹselile aa da'ilekē.† ²⁵ Ké Zaa z̀ ye láai à mè: Dé ále e má de a úi? Gbé pó á wé d̄oin ma úo. A ma! Ale mó ma gbea, mi ka má aa sabala b̀b̀o. §

²⁶ Ma gbé, Ablahaú buio ní buipále lousisinao, wámē Lua suabayē bee kpàsawēe. ²⁷ Yelusaleúdeo ní ní gbāadeo aai Yesu d̄so, aai anabio lá pó w̄o a kyoke kámabogōzɔ́ píi zé d̄so, 5 aa anabipio yá pápa, aa yádaaala. ²⁸ Aai yáe ewà à kà wà aà deo, 5 aa gbèa Pilatiwa wà aà de. * ²⁹ Ké aa yá pó wa kē aà yá musu kē píi, wà aà bùa liwa wà aà dà mia'eu.† ³⁰ Lua aà b̀ gau. ³¹ A gōo dasi ké à b̀ m̀ gbé pó aa b̀ Galile aa gèaano Yelusaleúowa.† Aame aà seeladeo ú gbēone. ³² Wápio s5, 5 wa m̀o aà baokpaié. Lé pó Lua gbè wá dezióne, ³³ a kè wá gbé pó wá de an buio úone, à Yesu v̀ú lá wa ò Sou plaade guuwa. Lua mè:

Ma nén n ú,
n Maen ma ú gbā. §

³⁴ Lá a yaikēo, mé Lua a aà b̀ gau, a yá 5 Luapi ò yāa à mè:

Má báaa seasai pó ma a lēgbè Davidie daágu. *

³⁵ Ō wa ò guei lo:

Ny5 wei n gbé pó a kua adoa yaikēo. †

³⁶ Davidipi s5 à Lua p̀oé kè a gōo. Ké à gà, wà aà mia kpák̄si ní a dezió, 5 à yaikè. ³⁷ Gbé pó Lua aà v̀upi s5 i yaikēo. ³⁸ Ma gbé, à d̄s ké duunakēama waaso pó wále kēé kú aà k̄ie. ³⁹ M̀oizi ikoyá lí f̄s tò yá b̀or̄no nao, ama gbé pó aale Yesu náaikēo, yápii i b̀or̄no na. ⁴⁰ A laaika ké yá pó anabio ò su á leo ⁴¹ aa mè:

A ma, á gbé awiambona,
à gilike, í s̄aale,
asa má yáe ke á gōo,
baa tó wa d̄au lé siué, á sio. †

⁴² Ké Pólú ní Baanabao lé b̀le lousisikpeu, wà wabikémá aa ea m̀o yápi oné kámabogōo sia lo. ⁴³ Ké wále fáaa Yuda ní gbé pó i lousisir̄no b̀ te Pólú ní Baanabaozi dasi. Aa yá'oné, aale ledamá aao gé ae ní gbēke pó Lua k̀ér̄no.

⁴⁴ Kámabogōo sia wéledeo k̄aa píi Dii yāmaa yái. ⁴⁵ Ké Yuda bílapi è, à k̀éné íi maamaa, 5 aale Pólú yá b̀ēbo, aale aà s̄s5. ⁴⁶ Ō Pólú ní Baanabao yá'oné v̄iasai aa mè: Ame à kù wá Lua

* 13:17 B̄a 1.7, 12.51 † 13:18 Nao 14.34 † 13:19 Iko 7.1, Yoz 14.1 § 13:20 1Sam 3.20-21, 10.21-24 * 13:21 1Sam 8.5 † 13:22 1Sam 13.14, 16.12-13 † 13:24 Luk 3.3 § 13:25 Zaa 1.20, Mat 3.11 * 13:28 Luk 23.1-23 † 13:29 Luk 23.50-56 † 13:31 Zln 1.3 § 13:33 Sou 2.7 * 13:34 Isa 55.3 † 13:35 Sou 16.10 † 13:41 Abk 1.5

yā'oe gĩa. Lá a gi, ále e i ka à wēni láasai eo, wá ea aedɔ buipáleɔwae sa. ⁴⁷ Asa Dii yáe bee dilewɛɛ à mè:

Ma n dile gupua ũ buipáleɔne,
ké n gé ní suabayáo e tɔle léwa. §

⁴⁸ Ké buipáleɔ yápi mà, an pɔ kèna, aa Dii yá sí siana ũ, ɔ gbé pɔ Lua ní dile wēni láasai pɔ ũ Yesu náaikè.

⁴⁹ ɔ Dii yá lí búsupia píi. ⁵⁰ Yudaɔ ɔzɔ buipále nɔe lousisin gbiaɔ ní wéle gbáadeɔzi, ɔ aa íadà Pɔlu ní Baanabaowa, aa ní yá ní búsuu. ⁵¹ Aa kɔɔlémá ní tàae seela ũ, * ɔ aa gè Ikɔniu. ⁵² Yesudeɔ sɔ, pɔna ní Lua Nisínao pèemá.

14

Pɔlu ní Baanabao kua Ikɔniu ní Lisitao

¹ Aa kè Ikɔniu lá aai kewa, aa gè Yudaɔ lousisikpeu aa yā'ò e Yudaɔ ní buipáleɔ Dii náaikè dasidasi. ² ɔ Yuda pɔ aa gí yápi síiɔ buipáleɔ swáfè Yesudeɔne, aa íisírnɔ. ³ N beeo Pɔlu ní Baanabao gɔɔplakè we, aa yā'ò víasai daa Dii gáu, ɔ Dii ní gbá zé an yábɔnsaekèaó ní ní dabudabukeaó a gbèke yá pɔ aale oné sianapiliwáné. ⁴ ɔ wéledeɔ kɔkpaalé, gbèeɔ zè ní Yudaɔ, gbèeɔ ní zinao. ⁵ ɔ Yudaɔ ní buipáleɔ ní ní gbáadeɔ zèdò wá íadamá wá ní pápa ní gbèo. ⁶ Ké Pɔlu ní Baanabao ní yá dɔ, ɔ aa báasi tà Likaoni búsu wéleɔ, Lisita ní Deɛbeo ní a zɔewiaɔ. ⁷ ɔ aa gí lé baonapi kpáné we.

⁸ Gɔe ku Lisita, aà gbáɔ imia. Zaa wá aà í, a de eɛ ũe, í taa'oo. ⁹ Ale swákpa Pɔlu yáí, ɔ Polu wɛpèwá soee, a è aà Yesu náaikèa ká à aà gbágbá, ¹⁰ ɔ a òè ní lɔɔ gbáao: Fele ze n gbáwa. ɔ à vɔ zè, à bɔ ní táo. ¹¹ Ké bíla è lá Pɔlu kè, ɔ aa káaa wiiwa ní Likaoni yáo aa mè: Táo lí gbènazinao ũ aa pilawá. ¹² Aa tɔkpá Baanabae Zupitee, Pɔlu sɔ Meekiu, * ké ɔme í doaa ní yā'oaó yáí. ¹³ Zupitee píi ké kú wénkpe, ɔ aà gbágbana mò ní zuswana pɔ à lávu zablémá wéle bíibɔleu. A ye dasi sa'o zinaowa. ¹⁴ Ké Baanaba ní Pɔlu yápi mà, aa ní ulao ga kèkè, ɔ aa sí dasi guu ní wiió ¹⁵ aa mè: Gbèé, bóyáí ále ke beewai? Gbènazinaon wá ũ sɔ lááwa. Baona wále kpáé, ké à kpe lí pɔ gianae bee-ne, í ze ní Lua béeo. ɔme musu kè ní tɔleɔ ní ísiao ní pɔ pɔ kúu píi. † ¹⁶ A bui píi tò yāa, aa níza zé sè. ¹⁷ N beeo à azía ònè maakea guu. I to lou maé à pòkèke a gɔowa. I á gba ble à ku pɔna guu. ¹⁸ Baa ní yá bee oao, dèe ní dèeo ɔ aa gí gbène aa sa'omá.

¹⁹ ɔ Yudaɔ bɔ Antioxi ní Ikɔniuoo aa mò wá bíla swáfè. ɔ aa Pɔlu pápa ní gbèo aa aà gale bɔdò wénkpe, aale e à gae. ²⁰ Ké Yesudeɔ kàaaaazi, ɔ à fèle gè wéle guu. Ké a gu dɔ, aapi ní Baanabao aa gè Deɛbe.

Zinao taa Antioxi

²¹ Ké aa baonakpáné wélepi guu, aa gbéé è dasi. ɔ aa èa gè Lisita ní Ikɔniuoo ní Antioxi, ²² aale Yesudeɔ gba gbāa, aale íadamá aa wɛtá Yesu náaikèawa aa mè: Sema wá taasike maamaa, wí gbasá gè kpala pɔ bɔ Lua kíi guu. ²³ Aa gbèzɔɔ dilenè wéle ní wéle, ɔ aa wabikèné ní leyeo, aa ní ná Dii pɔ aa aà náaikèè ɔzɔ.

²⁴ Ké aa pà Pisidi búsuua, aa ká Pámfili búsuu. ²⁵ Aa Lua yā'ò Pɛega, ɔ aa gè Atali. ²⁶ We aa gè gó'ilenau aa tà Antioxi, gu pɔ wá ní náu Luae a ɔzɔ yāa aà gbèkèkèné zɔ pɔ aa kè aa làa tia yá musu. ²⁷ Ké aa ká, aa Yesudeɔ káaa aa yá pɔ Lua kèné ònè píi, lá à buipáleɔ gbà zé aa a náaikè. ²⁸ ɔ aa gɔɔplakèrínɔ we.

15

Lekpaata Yelusaleu

¹ Gbèeɔ bɔ Yude aa mò Antioxi, ɔ aa yádá Yesudeɔne aa mè: Tó i tɔzɔ lá Mɔizi dilewao, * á zia'eo. ² Pɔlu ní Baanabao zɔadómá aa lekpaakèrínɔ maamaa yápi musu. ɔ Yesudeɔ zèdò Pɔlu ní Baanabao ní ní gbèeɔ gé Yelusaleu yápi gógóí ní zinao ní gbèzɔɔ. ³ Aa gè zèné, ɔ aa pà Fenisi ní Samalio búsuola. Aa buipáleɔ nòselilea yá dau a síu ní gbène we, ɔ an pɔ kèna zɔɔ. ⁴ Ké aa ká Yelusaleu, Yesudeɔ ní zinao ní gbèzɔɔ gbáakpárizi, ɔ aa yá pɔ Lua kèné píi baokpáné. ⁵ ɔ Falisi Yesudeeɔ fèle mè: Sema buipáleɔ tɔzɔ, wí oné aao Mɔizi ikoyá kúa. ⁶ ɔ zinao ní gbèzɔɔ kɔ káaa, aale yápi gwa. ⁷ Ké lekpaata gbáakù, Píe fèle zè a oné: Ma gbèé, á dɔ ké Lua ma dile á guu á gègè, ké buipáleɔ Yesu bao ma ma léu, aai aà náaikè. ⁸ Lua dee gbèpii nòse dɔ, ɔ à ní gbá a Nisína a siaínɔ seela ũ, † lá à wá gbáwa. ⁹ Lua í ní dile dodoo ní wápiɔ. A ní nòse pípiné,

§ 13:47 Isa 49.6 * 13:51 Luk 9.5, 10.11 * 14:12 Ant táao tɔn we. † 14:15 Bɔa 20.11, Sou 146.6 * 15:1 Lev 12.3 † 15:8 Zln 11.15-18

ke aa Yesu naaikè yáí. ¹⁰ Bóyái ále Lua wei tiai? Aso pò wá deziò fùà séi ní wápiò ò á ye dinéa? ¹¹ Maa no! Wá a náai ví ké wá bò Dii Yesu gbèke yáíe, lá ampíowa sò.

¹² Gbèkè kè kilikili pii, ò aa swákpà Baanaba ní Pòluozi, aale seelaò ní dabudabu pò Lua kèné buipáleo guuo o. ¹³ Ké aa yá'ò aa làa, Zaaki fèle yásè à mè: Ma gbèkè, à ma yàma. ¹⁴ Simò ò lá Lua d̄baa buipáleo wégwà, ò à gbèkè sè ní guu a pò ù. ¹⁵ Anabio yáò kòsè ní beeo, asa aa mè:

¹⁶ Bee gbèa má éa m̄ Davidi bezi bo,

mí a gufooo kéke tata lo,

¹⁷ ké buipáleo ma kíi weele,

gbé pò ma ní sisi ma ní sépiò pii.

¹⁸ Dii pò lé yápi ké mé ò,

a tò wa yápi d̄s za káau.†

¹⁹ Ayámèto má è a maa wá yá zí'ù dile buipáleo pò aa zè ní Luaoñeoo. ²⁰ Wá lákèné aa mikè pò pò gbálè táa kíiwa ní gbáskèao ní n̄ò kòlokpasaiò ní kpáao. ²¹ Asa à gègè w̄o M̄ozi lá kyoke lousisikpèò guu kámaboḡozi pii, w̄o aà yá waasoke wéle ní wéleo.

Zinao gbèkè zla buipale Yesudeowa

²² O zinao ní gbèz̄oo ní Yesudeo pii zèdò wá gbèkè sé ní guu, wá ní zí Antiozi ní Pòluo ní Baanabao. O aa ní doanaeò sè, Yuda pò wí mèè Baasaba ní Silivèeoo. ²³ Wá taala d̄inè, yá pò wa kè a guu mè: Wá zinao ní gbèz̄oo wa fòkpà wá gbé pò aa de buipáleo ù Antiozi ní Sili búsuoo ní Silisi búsuoo. ²⁴ Wá má wá gbèeò gè á kíi aa á n̄sè òòkpáe, aa á dá bíliu ní yá'oa guu. Wá lé kú a guuo, ²⁵ ò wa ledoukè wa zèdò ké wá gbèkè se wá ní zíwá ní wá gbé yenzideò Baanaba ní Pòluo ²⁶ pò aa ḡí ní w̄enii wá Dii Yesu Kilisi t̄b̄ba yáio. ²⁷ Ayámèto wále Yuda ní Silivèeoo zíwá, aa yá pò wá kè láu oé ní léoo. ²⁸ Asa Lua Nisina ní wápiò wa zèdò wá asoe díeò, sema a pò zèw̄le beeo. ²⁹ A mikè n̄ò pò wá sa'òò táawa soawa ní kpáao ní n̄ò kòlokpasaiò ní gbáskèao. A maa á mikè beeo. Wá k̄'è aafia!

³⁰ O wá ní gbáe, aa gè Antiozi. Aa Yesudeo k̄aa pii, ò aa lápi kpámá. ³¹ Ké aa a kyokè, ò an pò kèna maamaa ní n̄sè níniyápio. ³² Yuda ní Silivèeoo ánanbione, ò aa ledá ní gbépiowa maamaa, aa ní gbá gb̄aa. ³³ Ké aa ḡooplakè we, Yesudeo lezámá, ò aa tà ní zinao kíi aafia. ³⁴⁻³⁵ Pòluo ní Baanabao ḡò Antiozi. N gbé dasi páleo aa Dii yádánè aa baonakpané.

Pòlu wélegea ḡen plaade

³⁶ Ḡoopla gbèa Pòlu ò Baanabae: Wá éa gé Yesudeo gwai wéle pò wa Dii yá waasokèu yáoo guu, w̄o d̄s lá aa de. ³⁷ Baanaba ye Zaa Maaku se aà gérinò, ³⁸ ò Pòlu lé e a maa wá gbé pò kè má Pámfilii, i tériní ní zí guoo se lo. * ³⁹ Aai mak̄oo, ò aa kèk̄owa. Baanaba Maaku sè aa gè ḡó'ilenau aa gè Sipi. ⁴⁰ O Pòlu Silivèe sè. Yesudeo ní ná Dii e ozi aà gbèkekené, ò aa d̄azeu. ⁴¹ Aa pà Sili ní Silisiola, aa Yesudeo gbà gb̄aa.

16

Tim̄tee gea ní Pòluo ní Silivèeoo

¹ Pòlu kà Dèebe ní Lisitao. Wekii Yesudee ku wí mèè Tim̄tee. Aà daá Yuda Yesudee, mé aà maed̄ Gelekie. ² Yesude pò aa ku Lisita ní Ik̄oniuoò aà t̄nasi. ³ Pòlu ye aà geano, ò à t̄z̄z̄è Yuda pò kú wélepiò guuo yáí, asa amp̄ii aa d̄s ké aà maed̄ Gelekie. ⁴ Wéle pò aa ḡeu pii, aa yá pò zinao ní gbèz̄oo dile Yelusaleù ò Yesudeone aao k̄ua. ⁵ O aale gb̄aakú ní Yesu náaikea guu, aale dasikú lá gu lé d̄s.

Pòlu gea Masedoni búsuu

⁶ Lua Nisina ḡiné aa gé Lua yá'oi Azi búsuu, ò aa pà Filizi ní Galatio búsuola. ⁷ Ké aa kà Misi búsu z̄léu, aa ȳswá wá gè Bitini búsuu, ò Yesu Nisina i weinéoo. ⁸ Ké aa Misi búsu baa ví, ò aa kà Toloasi. ⁹ Gwáasina Pòlu Masedoni búsu gbèe è z̄eaala iu, ále awakpaè à mè: Buawá Masedoni, d̄owále. ¹⁰ Ké a è iu màa, ò wa Masedoni s̄oukè ḡò, asa wá d̄s sa, ké Lua mé lé wá sisi wá ge baonakpané.

¹¹ O wa gè ḡó'ilenau Toloasi, wa mipè Sam̄otasiwa. Ké a gu d̄s wa ka Neap̄oli. ¹² B̄ba we wa ge Filipi, Masedoni búsu saalopi m̄eewia pò Lomadeò ví, ò wa ḡooplakè wélepiu. ¹³ Kámaboḡozi wa b̄o w̄enkpe, wa ge swa sae, gu p̄s wále e wí lousisiu. O wa z̄ile wa yá'ò n̄sè pò k̄aaa weone. ¹⁴ N̄oee ku we, wí mèè Lidia. Tiatii gbé zwàa t̄ea ylanae, mé lousisinae. Ale yá pò Pòlu lé o ma,

† 15:18 Am̄o 9.11-12 § 15:20 B̄sa 34.15-17, Lev 18.6-23, 17.10-16 * 15:38 Zin 13.13

5 Dii aa s3 w3e3, a y3pi si. 15 A da'ilek3 n3 a bede3, 5 a wabik3w3 a m3: T3 a ma Dii naaik3a si3, a m3 pila ma be. 3 wa aa y3ze 3e.

P3lu n3 Siliv33o daakpeu Filipi

16 Ziewa k3 w3le g3 wabik3k3i, wa kpaa3 n3 z3n3e p3 t3a ml3 v3o. Aa dii3 i 5a e maamaa aa asi'oan3 y3 musu. 17 3 a b3 t3w3zi, w3pi3 n3 P3luo, 3le wiile a m3: Gb33 bee33 Lua Musude z3blena3e, aale suabaze kp3w3k33. 18 3 ke m3a l3 gu l3 d3, 5 y3pi P3lu w3. A lili 3 t3apie: M3 3n3 n3 Yesu Kilisi t3o, go n33piwa. 3 a g3w3 g33.

19 K3 aa dii3 3 ai'ea aa y3 musu t3maa n3 n3, 5 aa P3lu n3 Siliv33o k3 aa n3 g3le g33n3 gb3ade3 k3i g3ae. 20 Aa g33n3 y3kpaleken3o k3i aa m3: Gb33 bee33 Yuda3n3e, m3 aale w3 w3le 33kpa. 21 F3lekaay3 p3 w3 Lomade3 ikoy3 g3i w3 si ge w3 ke 5 aale dan3. 22 Gb33 f3l33n3o dasi, 5 y3kpalekenapi3 m3 w3 n3 ula3 wolom3, w3 n3 gb3 n3 goo. 23 K3 w3 gb3a gb3a k3n3, 5 w3 n3 d3 kp3u, w3 3 kp3pi d3ana3 aa n3 d3a maamaa. 24 K3 wa 33 m3a, 5 a n3 d3 kp3pi guonau, a n3 gb3o d3liu g33g3i.

25 W33do taawa P3lu n3 Siliv33o l3 wabik3 Luawa, aale aa t3asile, m3 dakpeuna3 l3 sw3kpa n3 y3i. 26 K3ndo t33le l3alua n3 gb3ao e kp3pi g33 d3e. Weg33 a gb3o w3w3 p3i, 5 dakpeuna3 m3daona3 p3lom3 p3i. 27 K3 kp3d3ana v3, a gb3o 3 w3w3a p3i, 5 a f3nda w3, a ye az3a d3, asa 3le e dakpeuna3 b3asie. 28 3 P3lu p3na n3 33 gb3ao a m3: Nsu 3akpa nz3iaio. W3 k3 l3 w3pi. 29 Kp3d3anapi m3 w3 m3 n3 filiao, 5 a s33zi n3 bao a k3lle P3lu n3 Siliv33o ae, 3le kpakpanaga. 30 A b33n3 b3asi, 5 a m3: Mae3, kpelewa m3 ke m3 zia'ei? 31 Aa 33: Dii Yesu naaik3, n3y3 zia e, mpi n3 n3 bede3 p3i. 32 3 aa Dii ya'33 n3 a be gb33 p3i. 33 W33do bee, kp3d3anapi n3 s3 a g3 n3 gu'3a3 p3ipin3, 5 a da'ilek3 g33 n3 a gb33 n3p3i. 34 3 a g33n3 a be a blek3n3. A3pi n3 a bede3 an p3 k3na maamaa, k3 aa Lua naaik3 y3i.

35 K3 gu d3, y3kpaleken3o d3ai3 z3i aa ge o w3 gb33pi3 gb3e. 36 3 kp3d3anapi 3 P3luc: Y3kpaleken3o gb33 z3i m3 a gb3e. A b3le, i a taanank3. 37 3 P3lu 3 d3ai3pi3n3: Aa w3 gb33 b3la w3a y3kpalekeawano sai, aa w3 d3 kp3u, w3 gb33 p3 Lomade3n w3 3. Tiasa 5 aa ye w3 b3le asii guua? O'o! A ke m3ao. Sema aa m3 w3 b3le n3za. 38 D3ai3pi3 y3pi s3le 3 y3kpaleken3a3n3. K3 aa m3 Lomade3n n3 3, 5 v3a n3 k3. 39 3 aa m3 awakpan3 aa n3 b3le kp3u, 5 aa wabik3m3 aa b3n3 n3 w33leu. 40 K3 aa b3le kp3u, aa g3 Lidi be. Aa Yesude3 l3 we, 5 aa n3 n33e ninin3 aa g33za.

17

P3lu kua Tesaloni

1 Aa b3le n3 Amfip33io n3 Ap3lonio, 5 aa k3 Tesaloni, gu p3 Yuda3 lousisikpe k3u. 2 3 P3lu g33 lousisikpeu l3 3 kewa, a waasok3n3 y3 p3 k3a Luay3taalau musu k3mabog33 l3 3a3. 3 Ale a b33lek3n3 l3 a k3 Mesii taasike, i b3 gau, a m3: Yesu p3 m3le aa ya'33 m3 Mesii3pi 3. 4 An gb33e3 y3pi z3 3, 5 aa na P3lu n3 Siliv33eowa. M3a Geleki lousisin3 dasi3 nam3 s3 n3 n3e t3de b3la3 b3.

5 3 Yuda3 3is33n3, aa b333mp3d3e3 k3aa aa dasik3, 5 aa w33le 33o. Aa g3 3la Zas3 bei, aale P3lu n3 Siliv33e3o w33le n3 k3 b33n3o balu guu. 6 K3 aai n3 eo, aa Zas3 n3 Yesude p33e3 g3le b33n3o w33le gb3ade3 k3i, aale wiile: Gb33pi3 d3niad3na3n3. Aa m3 la, 7 5 Zas3 n3 d3le a be. Gb33pi3 l3 p3 Sezaa ikoa n3p3i, aa3 m3 k3a p3le ku w3 m3 Yesu. 8 Y3pi z33 b3la n3 w33le gb3ade3 p3wa. 9 3 aa 3asi Zas3 n3 gb33 k3ni3wa aa n3 gb3e.

P3lu kua Belee

10 Gw3as3na bee g33 Yesude3 P3lu n3 Siliv33e3o gb3e Belee. K3 aa k3 we, 5 aa g33 Yuda3 lousisikpeu. 11 Gb33 bee3 n33e maa d3 Tesalonide3la, aa Lua y3 si 3plapla. L3 gu l3 d3 a33 w33e Luay3taalai, k3 aa e d3 t3 P3lu y3pi3 si3na v3i. 12 An gb33 p3 Dii naaik3e3o dasi n3 Geleki n3e gb3a3 n3 Geleki g33e3o dasidasi b3. 13 K3 Tesaloni Yuda3 m3 P3lu l3 Lua y3 waasok3 Belee b3, 5 aa m3 we, aa y3kele d3 aa b3la p3 f3le. 14 3 Yesude3 P3lu gb3e g33 3sia oi, ama Siliv33e n3 Tim3teo3 g33 we. 15 Gb33 p3 g33 z3i P3luc3 g33a3n3 Ateni, 5 aa 3a t3 Siliv33e n3 Tim3teeowa n3 P3lu l3gb3e3, a m3 aa m3 a le kpakpa.

P3lu kua Ateni

16 K3 P3lu l3 n3 d3 Ateni, aa k3 f3le s3, k3 a 3 t3a di w33lepiu y3i. 17 3 a waasok3 Yuda3n3 n3 buip3le lousisina3 lousisikpeu n3 gb33 p3 b3 n3 le 3leu l3 gu l3 d3o. 18 P3lu l3 y3b3b3 k3 l3u n3 y3waaipana p3 w3 m3n3 Epikuli3 n3 Sitoi3o. 3 an gb33e3 m3: B3 y3 d3ab3napi l3 b3le? Gb33e3 m3: W3le e t3a dafu3 y3 kp3wa 3le ke. Aa 3 m3a ke 3le Yesu y3 n3 aa b3a gau y3o baokpan3 y3i3. 19 3 aa P3lu s3 g33 gb33z333 k3i Aleopaga aa m3: Ny3 y3 dafu3 p3 ni dan3 ow33e3 l3? 20 Wa

yabonsae mama, wa ye a bɔɔle dɔ. ²¹ Atenideɔ pii n nibo pɔ kɔ weɔ, aali ye yāpaleio, sema yā dafu maa n a wāaipaaɔ baasio.

²² ɔ Pɔlu fɛle zɛ Aleopagadepiɔ guu a mɛ: Atenideɔ, mǎ è á misiilka tǎaɔne áia ví maamaa yápii guu. ²³ Ké má be á wɛ́leu, mále pɔ pɔ i kúlenɛɔ taasika, ɔ ma sa'okdie è, wǎ lakèwǎ wǎ mɛ: Lua pɔ wǎ dɔo pɔ. Lua pɔ á aǎ dɔo mé ále misiilɛ, aǎ bao mále kpáé. ²⁴ Lua dúnia kè n pɔ pɔ kú a guuɔ pii. A de musu n tɔleɔ Dii ũ, ilio ku kpé pɔ gbɛnazinaɔ dɔeɔ guuo. ²⁵ Aǎ bǎa kú n gbɛnazina dɔnleoo. Aǎpi mé i wɛni n nislɔaɔ n pɔpiio kpa gbépiiwa. ²⁶ A bui pii bɔ gbé mɛndo kɛie, ɔ aa ku dúnia gola síiɔ piiu. A dɔaa gɔɔdɛdɛle bui piiɛ n gu pɔ aǎ kuu léo. ²⁷ A n kè kè aǎ a wɛle aa ɔmalɛmalɛ e aa ge bɔwa. Baa n beeo a zǎ n wǎ gbɛeoo. ²⁸ Asa aǎpi mé i to wǎo wɛni ví, wio ku, wí fɔ wǎ wǎ mɛ sé. Lá á lakɛnaeɔ ò aa mɛ: Wǎ de aǎ bui ũ sɔ. ²⁹ Lá Lua buiɔn wǎ ũ, wǎsu wǎo e a de lán tǎa pɔ gbɛnazina kè n vuao n ánusuo n gbɛo a gɔinakèwǎ lá a yeiwawao. ³⁰ Lua wekpá a ví wǎ wésiaɔgɔ yála, ɔ ále leda gbéwǎ gupiiu tia aa nɔselile. ³¹ Asa á gɔɔdɛle, kè gbé pɔ á sɛ a yákpaleke n dúniao a zéwa. Lua gbé pɔ a sɛpi bɔ gau, kè gbépii e dɔ.

³² Ké aa bɔa gau yápi mǎ, an gbɛeɔ aǎ lánikè, áma an gbɛeɔ mɛ: Wǎ n yápi ma zléwa lɔ. ³³ ɔ Pɔlu bɔ n kǎi. ³⁴ Gbɛeɔ nǎwǎ aa Yesu náaikè. Aleopaga gbɛzɔɔ do pɔ wí mɛ Denisi kú n guu n nɔe pɔ wí mɛ Damalio n gbɛeɔ lɔ.

18

Pɔlu gɔɔplakɛa Kɔleni

¹ Bee gbɛa Pɔlu bɔ Ateni á gɛ Kɔleni. ² A kpáaũ n Yudaɛo we, Pɔntu búsu gbé pɔ wí mɛ Akilasi n a na Pisii. Aa sũ n Itali búsuɔ dafu, kè Sezaa Kolodi díle Yudaɔne aa bɔle Loma yái. Pɔlu gɛ n kǎi, ³ ɔ á pilamá, ále zíkɛnɔ, kè ɔzɛdoũkɛnaɔn n ũ yái. Asa zwǎakpɛkɛnaɔn n ũ npii. ⁴ Kámabogɔɔzi pii i waasokɛ lousisikpɛu, ále wɛle Yudaɔ n Gelekiɔ a yáze e.

⁵ Ké Silivɛɛ n Timɔteoo bɔ Masedoni búsuu aa kǎ, Pɔlu zɛ n waasokɛao, ále o Yudaɔne wásawasa Yesu mé Mesii ũ. ⁶ Ké Yudaɔ íisèaǎnɔ aa aǎ sɔsɔ, ɔ á a pokasaɔ kpɔɛnɛla á mɛ: Yá pɔ á kè wí á musu, ma yán lɔo. Za tia má gé buipáleɔ kɛie. ⁷ Bɔa we á gɛ pila buipále lousisina pɔ wí mɛ Titiu Yusitu be lousisikpɛpi sae. ⁸ Lousisikpɛ gbɛzɔɔ Kilisipu Dii náaikè n a beɛɔ pii. Kɔlenideɔ Pɔlu yámá dasi, ɔ aa Yesu náaikè aa da'ilekè. ⁹ Gwǎasina Dii ò Pɔlu iu á mɛ: Nsu to vía n kúo, nɛsu kámabo n yá'oanɛoo, ¹⁰ asa gbé pɔ de ma pɔ ũ wɛle bee guuo dasi. Má kunnɔ, gbɛe a n kú á ladamao. ¹¹ ɔ Pɔlu wɛ do n mɔ sooloo kè we, lɔ Lua yáda gbɛɛne.

¹² Gɔɔ pɔ Loma gbé Galis de Gelesi búsu gbɛzɔɔ ũ, Yudaɔ ledoukè aa ána Pɔluwa, aa gɛaǎnɔ yákpalekɛkɛi ¹³ aa mɛ: Gbɛe bee lé tɛkpa gbéɔgu aǎ lousisiyǎ pɔ pǎa wǎ ikoyála kúae. ¹⁴ Ké Pɔlu ye yá'o, ɔ Galis ò Yudaɔne á mɛ: Yudaɔ, tó daae ge táae zɔɔe yǎa, á kú má menakeǎnɔ. ¹⁵ Lá ále yákeletá gbɛɔ tó yá musu n ázia ikoyáɔ, á gɔ á yá ũe. Ma gi yá bee taa gɔgɔie. ¹⁶ ɔ á n yá n bɛle yákpalekɛpɛu. ¹⁷ ɔ aa ána lousisikpɛ gbɛzɔɔ Soseniwa npii, aa aǎ gbégbé yákpalekɛkɛpe kpɛele. Galis i a yádao.

¹⁸ Pɔlu gɔɔplakɛ Kɔleni lɔ, ɔ á lezǎ Yesudeɔwa á gɛ gó'ilenau, ále tá Sili búsuu. Pisii n Akilasio gɛaǎnɔ. A mibò Sákele lé pɔ á kè Luawa yái. ¹⁹ Ké aa kǎ Efese, Pɔlu Pisii n Akilasio tò we. A gɛ lousisikpɛu á waasokɛ Yudaɔne, ²⁰ ɔ aa wabikèwǎ aǎ gɔɔplakɛnɔ. I weio, ²¹ áma kè ále lezamǎ á mɛ: Tó Lua wèi, má ea mǎ á gwai. ɔ á bɔ Efese n gó'ilenao. ²² Ké á kǎ Sezale, á gɛ fɔkpá Yesudeɔwa Yelusaleũ, ɔ á tǎ Antiosi. ²³ Ké á gɔɔplakɛ we, á éa dázeu á gɛ wɛle n wɛleɔ Galati búsuu n Filizi búsuo, á Yesudeɔ gbǎ gbǎa npii.

Apoloo

²⁴ Yudaɛ ku, aǎ tón Apoloo, Alesǎndi gbɛe. Aǎ lé na mɛ a Lua yá dɔ maamaa. ²⁵ Wǎ Dii zé yádadaɛ, ɔ Yesu yá'oanɛ aǎ kási. I dadané a zéwa, áma Zaa gbéɔ da'ilekɛa ɔ a dɔ. A mɔ Efese, ²⁶ ɔ á ná yá'owaa lousisikpɛu víasai. Ké Pisii n Akilasio aǎ yámá, ɔ aa aǎ sísi aa Lua zɛ bɔɔlekè wásawasa. ²⁷ Ké Apoloo ye gé Gelesi búsuu, Yesudeɔ aǎ gbǎ sɔ, ɔ aa lakɛ Yesude pɔ kú weɔne aa aǎ kú ɔplapla. Ké á kǎ we, á ɔda gbé pɔ Lua gbɛkɛkɛnɛ aa Yesu náaikèwǎ maamaa. ²⁸ Asa aǎ yá Yudaɔ wɛ dasi wǎa máúmaũ, á òlɛnɛ Luayátaalau kè Yesu mé Mesii ũ.

19

Pɔlu kua Efese

¹ Gɔɔ pɔ Apoloo ku Kɔleni, Pɔlu Azi búsu síslɔ baa ví, ɔ á kǎ Efese. A Yesudeɔ lè we, ² ɔ á n lá á mɛ: Ké á Dii náaikè, aǎ Nisina díéa? Aa wèwǎ aa mɛ: Aawo, wi aǎ Nisina kua yáma seo.

* 17:24 1Kia 8.27 † 17:25 Isa 42.5 * 18:18 Nao 6.18

3 ɔ à ní lá à m̀è: Da'ilè kpele á kèi? Aa wèwà aa m̀è: Zāa p̀ɔ́e. 4 ɔ P̀ɔlu ònè: Zāa gb̀éɔ da'ilèkè an ǹsèlilea seela ùe. A ò gb̀éɔne aa gb̀é p̀s a m̀o a kp̀e náaike.* Yesu àlè o. 5 Ké aa yápi mà, aa da'ilèkè ní Dii Yesu t̀so. 6 Ké P̀ɔlu ɔnámá, Lua Nisina diné, 5 aa yáebui'ò aa ánbìkèkè. 7 Gb̀épio pii kà lán gb̀éɔn kuepla taawa.

8 P̀ɔlu 1ɔ gé lousisikpeu e m̀o áaɔ. A yá'òné v́iasai, àlè waasoke kpala p̀s b̀ò Lua kfi yá musu, ké aa a yáze e. 9 Ama an gb̀éɔe swágbáakè, aai Lua yá sio, 5 aa zépi b̀éɔb̀ò dasi guu. ɔ P̀ɔlu gb̀é p̀s Yesu náaikeɔ s̀èlè aa b̀ò ní guu. ɔ 1ɔ waasoke gb̀éɔne Tilanu kyókpeu lá gu lé d̀o. 10 A kè màa e wèè pla, 5 Azi b̀usudeɔ Dii yámá, Yudaɔ ní Gelekiɔ pii.

Seva néɔ

11 Lua P̀ɔlu gb̀á zé à dabudabu b̀onsaɔo kè. 12 Beewa baa t̀o wà isimawaab̀oo ge f̀úɔo ná P̀ɔlu m̀ewa wà ge ná gyáɔwa, aai gb̀ágb̀áe, an t́aaɔ 1 g̀ézeɔa. 13 Yuda t́agona p̀s aal̀o beb̀éɔe wèlèlè t́aa g̀ò ní Dii Yesu t̀so aa m̀è: Wá òé ní Yesu p̀s P̀ɔlu 1 a yá waasoke t̀so, à go. 14 Yudaɔ sa'onkia p̀s wí me Seva neg̀sè gb̀éɔn soplaɔ mé 1 ke màa. 15 ɔ t́aa òné: Má Yesu d̀s mé ma P̀ɔlu bao mà. Apiɔ s̀s, dén á úi? 16 ɔ t́adepi k̀simá à gb̀aam̀né, à ní kwé pii à ní keke'la, 5 aa baalè b̀òlè uapiu puizi. 17 Ké Efesedeɔ yápi mà, Yudaɔ ní Gelekiɔ pii, v́la ní kú, 5 Dii Yesu t̀b̀ò maamaa. 18 ɔ gb̀é p̀s aa Yesu náaikeɔ m̀ò dasi, aalè ní yakeaɔ o gupuau. 19 Gb̀éɔlèkènae ní taalaɔ náaa m̀o káteu bíla wáa. Ké wá lápio 5a d̀òd̀o, wa è à kà ánuɔu ɔwatè áaas̀s̀so lèe blakwi (50.000). 20 Beewa 5 Dii yá 1ɔ káfi, 1ɔ ɔta ní gb̀aaɔ.

Zakaa Efese

21 Yá bee gb̀ea P̀ɔlu zèd̀ à ǹsè guu à b̀òlè ní Masedoni b̀usuo ní Gelesi b̀usuo, i gé Yelusaleù, à m̀è: Tó ma ge we, sema mà gé Lomadeɔ gwai. 22 ɔ à à donlede gb̀éɔn plaɔ Timotee ní Elasaɔ z̀l Masedoni. Aápi s̀s à g̀ò Azi b̀usuu g̀la.

23 G̀oo bee 5 yákele f̀èlè maamaa Dii zé yá musu. 24 Anusupinae ku wí meè Demetiu, 1 Aatemi t́akpe taa pí ní ánuɔu. Aà z̀kènaɔ 1 ài z̀sɔ e z̀piwa. 25 ɔ à ní káaa ní gb̀é p̀s 1 z̀l bee taa keɔ, a òné: Gb̀éɔ, á d̀s ké ɔz̀lè bee mé wá bleki ù. 26 Alè e mé ále ma lá P̀ɔlupi lé ke, à m̀è: T́aa p̀s wá ní píá luao no. ɔ à gb̀é dasi m̀i liaa, wá aá yáze è. I ke Efese la ado no, ní Azi b̀usuo piie. 27 Yá bee a f̀s músi'iwèe. I ke wá ɔz̀l yáfúkua ado no, a yá a to t́aa ǹɔez̀sɔ Aatemi kpé g̀s p̀e ùo, t́aa p̀s Azi b̀usudeɔ ní d̀únia gb̀épio 1 kúlepi gawi a láae.

28 Ké aa yápi mà, an p̀s p̀á, 5 aa ná wiiwa aa m̀è: Efesedeɔ Aatemi z̀sɔ. 29 Wèlè lòo, gb̀éɔ baalè lé si k̀kàaaakektiu, 5 wá Masedoni b̀usuo gb̀éɔn pla Gaiusi ní Alisaka p̀s aalè gé wèlèu ní P̀ɔluo k̀ gèr̀nɔ. 30 P̀ɔlu ye gé zà guu, 5 Yesudeɔ 1 weiò. 31 Azi b̀usuo gb̀éɔz̀e de aá gb̀énaɔ ù, 5 aa gb̀éɔ z̀l aa ledáwá asu g̀e záuo. 32 K̀kàaa yà, wàlè wiile, wàlè k̀s yámao, aa gb̀é daside d̀s b̀oyáí wá k̀aaao. 33 Yudaɔ ɔz̀l Alesándazi aá yá'o, 5 bíla guu gb̀éɔ lé led̀òd̀wá. Alesándapi ɔkèné aa níle, a ye Yudaɔ mi b̀ò bíla wáa. 34 Ké wá aá d̀s Yuda ù, 5 ampii aa wiilè sánusánu m̀ò pla taawa aa m̀è: Efesedeɔ Aatemi z̀sɔ.

35 ɔ wèlè gb̀éɔz̀sɔ ní z̀oa zè à m̀è: Efesedeɔ, gb̀épio d̀s ké á de t́aa z̀sɔ Aatemi kpé d̀šana ù ní luakimoo p̀s kú weo. 36 Lá gb̀e a f̀s b̀ò bee kpè, à ázia kú t́ee. Asu yáe ke ní ǹonwáaoo. 37 A m̀s ní gb̀éɔ la, aai ɔká wá t́akpe p̀ewao, aai wá t́aa t̀b̀éesio. 38 Ayámato t̀o Demetiu ní a z̀kènaɔ yáví ní gb̀éɔe, yákpalekeg̀oo kú ní yákekenao. Aa gé k̀s gb̀ea we. 39 Tó á yápále ví 1, wa g̀s g̀s k̀kàaa p̀s gb̀aaɔe gb̀ea guu. 40 Asa wa f̀s wá t́aa e z̀oa p̀s kè gb̀áe bee musu. Wá yázeɔe e o z̀api musuo, asa a gb̀á vío. 41 Yá bee oa gb̀ea 5 à gb̀éɔ gb̀áe.

20

Etiki báea fenentiu

1 Ké z̀oa láa, P̀ɔlu Yesudeɔ káaa à ní gba s̀s, à lezámá, 5 à gè Masedoni. 2 Ké àlè pá b̀usupia, à gb̀éɔ gb̀á s̀s ní yáɔ dasi, 5 à gè kàd Gelesi, 3 5 à m̀o áaɔ kè we. Ké àlè gé gèi g̀ó'ilenau à ta Sili b̀usuu, a mà Yudaɔ lekpaáfaizi, 5 à zèd̀ à eɔ tá ní Masedoni. 4 Gb̀é p̀s g̀eànaɔ t̀n ke: Belee gb̀é Pilusi né Sopatèe ní Tesaloni gb̀éɔ Alisaka ní Sek̀duo ní Deebe gb̀é Gaiusio ní Timotee ní Azi b̀usuo gb̀éɔ Tisiki ní T̀ofitù. 5 Gb̀é beeo d̀baa gè lé wá dá Toloasi. 6 Wápio s̀s, Káaso dikpe gb̀ea wa gè g̀ó'ilenau Filipi, 5 g̀oo s̀oo gb̀ea wa ní lé Toloasi. We wa á̀s̀a do d̀èu.

7 As̀ananzi wá k̀s káaa wá Dii d̀ngub̀o ble. P̀ɔlu lé waasokené, a ye ta t̀o gu d̀òe, 5 à dáyaala e wèe do. 8 Filia dasi kú kpé lesí p̀s wá káaaapiu. 9 Ewaasoe z̀lèa fenentiu, wí meè Etiki, àlè igofampa. Ké P̀ɔlu waasokea kè gb̀aa, i aà lè, 5 à b̀ò za kpèdiak̀api áaòde fenentiu à lèlè, 5 wá aá sè gé. 10 ɔ P̀ɔlu pila à k̀usiwá, 5 à aá se kpá a k̀uè à m̀è: Asu gilikeo, a b̀é. 11 Ké à èa dède

* 19:4 Luk 3.16

musu, wa Dii dɔngubo blè. Pɔlu ya'ò maamaa e gu gè d̀ò, 5 à dàzeu. ¹² Ǿ wà tà ní ɛ̀waasonapio b̀é, gbéɔ̀ ǹsè ǹni a de beeaɔ.

¹³ Wápio s̄ wa gè gó'ilenau, wa dɔaa Pɔluɛ Aso, wéle p̄ wá aà se. Maa à zè̀ò, asa a ye gé we k̀sè. ¹⁴ Ké à wá lé Aso, 5 wa aà sè wa gè Mitileni. ¹⁵ Ké a gu d̀ò, wa b̀ò we ní gó'ilenau, wa gè Kio. Gu sía dɔa wa gè Samo, a gɔɔ áaɔde 5 wa ka Mileti. ¹⁶ Pɔlu zè̀ò yáa à dɔ Efesezi, ké gɔɔ su gèwa Azi búsuuo yáí, asa ále wá à e ka Yelusaleũ e Páteko dikpe àò kae, tó a zekè.

Pɔlu lezaa Efese gbèz̄ɔɔwa

¹⁷ Pɔlu gbéɔ̀ z̄í gbèz̄ɔɔwa Efese, à mè aa m̄ Mileti. ¹⁸ Ké aa kà, 5 a ònè: A d̄s lá mi ke gɔɔ p̄ má kúánɔ za z̄í p̄ ma gbapèle Azi búsula. ¹⁹ Ma zikè Diie zlabusaa guu ní wé'io. Ma taasikè lé p̄ Yudaɔ kpáaímaz̄i yáí. ²⁰ Mi káfla yáe uléɔ, ma waasokèé, má dádaé balu guu ní á be. ²¹ Ma ledá Yudaɔwa ní Gelekiɔ píi aa ze ní Luao, aai wá Dii Yesu náaike. ²² Tiasa mále gé Yelusaleũ, lá Lua Nisína ma dauwa, yá p̄ a ma le we d̄sai. ²³ Wéle ní wéleɔ Lua Nisína lé omé, yea ní m̄daonao ní wéteáo lé ma dá. ²⁴ Ama ma wéni gbiamee bo, sema má yá p̄ mále yá le, má z̄í p̄ Dii Yesu dáme ke má a mide. Ǿme Lua gbéke baokpaa gbéɔ̀ne u.

²⁵ A gbé p̄ ma bebe á guu, ma kpala p̄ b̀ò Lua kíi waasokèé, má d̄s tiasa ké wá wesik̄le bo. ²⁶ Ayám̄eto má óé gbá, tó á gbèe su v̄uaa, ma yán bee ũ bo. ²⁷ Ma Lua p̄eá píi óé, mi a kee uléé. ²⁸ A laaid̄o ázlawá ní s̄a p̄ Lua Nisína á díle ní gbèz̄ɔɔ ũ píi. A Lua gálide p̄ à ní bó ní azla auopio gwa. ²⁹ Má d̄s ké ma taa gbèa áwalewan pás̄iɔ síagu, mé aa s̄a wéna v̄io. ³⁰ Baa á gbèe fele yá kolea dané, aa gbéɔ̀ ga namá. ³¹ Ayám̄eto á it̄eke. Lá ma ledá á baadewa ní wé'io gwáasina ní fáan̄e e wè áa s̄ kámabosai, a yá àò d̄agu.

³² Tiasa mále á na Luae a ɔz̄í ní a gbékeyá p̄ a f̄s gbáa káflé, i á gba zé á baa àò daaa ní a gbéɔ̀ píi. ³³ Mi gbèe 5a ge aà p̄kasae nideo. ³⁴ A d̄s ázlawá, ké ma zikè ní mazla ɔe, 5 ma p̄ p̄ wá le a nide ní ma gbéɔ̀ è. ³⁵ Má òbe apii guu á zikè beewa, i d̄o yéeseaidele. Yá p̄ Dii Yesu ò àò d̄agu à mè, gbadaa p̄na v̄i de gba'eala.

³⁶ Yá bee oa gbèa à kùle a kosowa ní ní baade píio, aa wabikè. ³⁷ Aa wé'ikàu mípii, aa Pɔlu kpákpa ní kùe, aa lepépewá. ³⁸ Yá p̄ ní p̄ siakù z̄ɔ̀ mé de ké à mè ní wé a sik̄le bo ũ. Ǿ aa gé z̄eì è gó'ilená kíi.

21

Pɔlu taa Yelusaleũ

¹ Wá k̄amá gbèa wa gè gó'ilenau wa dazeu, wa mipè Kosuwa. Gu sía dɔa wa ka Lode, 5 b̄o we wa gè Patala. ² We wa gó'ilená p̄ lé gé Fenisi búsuu èu, 5 wa ḡeu wa dazeu. ³ Ké wa Sipi è káaa, wa gbá ɔze, wále gé Sili búsuu, 5 wa ka Tii, gu p̄ wá gó'ilená aso b̀leu. ⁴ Wa Yesudeɔ wéle, 5 wa ása d̄o k̄ér̄no. An gbèe ɔ Pɔlu ní Lua Nisína gbáoo asu gé Yelusaleũ. ⁵ Ama ke gɔɔ beeo lé p̄, wa fele, wále tá. Aa gé z̄eiwéé mípii ní ní naɔ ní ní néo wénkpe e isiale. Ǿ wa kule wá kosowa wa wabikè. ⁶ Ké wa lezák̄owa, wa gè gó'ilenau. Ampio s̄s aa èa ní be.

⁷ Boa Tii wa ea dazeu e wa ka Tol̄emai. Wa f̄kpá Yesudeɔwa wa k̄ér̄no gɔɔ do. ⁸ Ké a gu d̀ò, wa fele gè Sezale, wa gè pila baonakpana Filipi be. A de gbèɔ̀n sopla p̄ wá ní sé yáa do ũ.*

⁹ A nen̄e ánanib̄o v̄i gbèɔ̀n síi s̄, aai z̄áke yáa. ¹⁰ Wa gɔɔplakea we guu ánanib̄o p̄ wí meé Agabu† b̀ò Yude búsuu à m̀ò. ¹¹ Ké à m̀ò wá kíi, à Pɔlu ula ba sè à azla gbáò ní a ɔo yèò à mè: Lá Lua Nisína òn ke: Gbè p̄ baé bee ví, máa Yudaɔ aa aà ye Yelusaleũ, aai aà kp̄a buipálewá. ¹² Ké wa yápi má, wá ní beleɔ wa awakpá Pɔluɛ asu gé Yelusaleũ. ¹³ Ǿ à mè: B̄óyáí ále ɔ̀òl̄e ále ma ǹsè ò̀kpameéi? Asu àò yea ũ seo. Baa tó ma ga Yelusaleũ Dii Yesu t̄ó yáí, ma s̄ou má. ¹⁴ Ké wí f̄s wa aà f̄uò, wa kámabò wa m̀è: Dii p̄eá ke. ¹⁵ Bee gbèa wa s̄uk̄è, 5 wa gè Yelusaleũ. ¹⁶ Yesude p̄ kú Sezaleeɔ gè pílawano Sipi gbé Manas̄ be. A de Yesude ũ za zi.

Pɔlu gea Zaaki gwai

¹⁷ Ké wa ka Yelusaleũ, Yesudeɔ wá sí ní p̄nao. ¹⁸ Ké a gu d̀ò, Pɔlu gèwan̄o Zaaki be. Gbèz̄ɔɔ káaaa we mípii. ¹⁹ Pɔlu f̄kpámá, 5 à yá p̄ Lua ké a z̄í musu buipálew̄o guu d̄au a síunè dodo píi. ²⁰ Ké aa yápi má, aa Lua s̄aaukpá. Ǿ aa òè: Yápi gwa, wá gbé. Yudaɔ Yesu náaike áaas̄o lee ũma'ũma, mé amp̄ii aai káasike M̄oizi ikoyáwa. ²¹ Wá n ya'òné wá mè, níle yáda Yuda p̄ kú buipálew̄o guuɔne aa b̀ò M̄oizi ikoyá kpe, aasu t̄z̄ó ní néneɔ, aasu wáò ní felekaayáò k̄ua. ²² Wá kea ní? Asa aa gí n m̄o ma maio. ²³ Ke lá wá onewa. Wá guu gbèɔ̀n síiɔ leké Luawa.‡ ²⁴ N ní sé à gè gbábo ázlae, ní ní fiabo aa e mibo, gbépii i d̄s ké yá p̄ aa má n musuá síana no.

* 21:8 Zln 6.5 † 21:10 Zln 11.28 ‡ 21:23 Nao 6.21

Aa e mpi s5 n tē Moizi ikoyāi. 25 Buipāle Yesudeɔ s5, wa lakē wá ònē wa zed aa laaika sa'onɔɔi n kpaao n nɔɔ kòlokpasai sóao n gbāsíkēao. §

26 ɔ Pɔlu gbépiɔ sē tárɔnɔ. Ké a gu dɔ aa gbábɔ nízlae, 5 à gè Lua ua, à gbábɔ láagɔɔ sa pɔ wa o an baadee yá'ò.

Pɔlu kua

27 Ké gbábɔa gɔɔ sopla bee kà láaa, Azi búsu Yudaɔ Pɔlu è Lua ua. Aa tekpa bílagu, 5 aa aà kù. 28 Aale wiile aale me: Isailio, à wá leò. Gbéé bee mé 1ɔ yáda gbépiiē gupiiu, 1 Isailio awiambɔ n Moizi ikoyáo n gue beeo. Bee gbea à dɔe Lua uawa lo, à gèu n Gelekiɔ. 29 Aa ò màa ké aa Efese gbé Tɔfú* è n Pɔluo wéle guu yáa yáie, 5 aale e Pɔlu gèaàno Lua uae.

30 Wéle lóo, gbéé wí n baɔ za gupiiu, aa mɔ Pɔlu kù Lua ua, aa aà gále bɔò. Wegɔɔ wá a gbaɔ tãta. 31 Ké aa ye aa àa de, yápi baɔ Loma sosaɔ gbēzɔɔ lè, a mà Yelusaleú lóo. 32 Wegɔɔ à sosa badeɔ sè n sosa néɔ, 5 aa gémá n baɔ. Ké gbéé sosaɔ gbēzɔɔpi è n sosa sãnu, aa Pɔlu gbēa tò. 33 ɔ gbēzɔɔpi sè Pɔluzi, à aà kù à mè wá aà ye n mɔdaonaɔ mèn pla. A n lá à mè: Dén gbépi úi? Bɔ yá a kèi? 34 ɔ bíla guu gbéé lé wiile, aale yá dou oo. Ké zɔa tò gbēzɔɔpi f5 lé a súsua mao, à mè wá geaàno sosaɔ be. 35 Ké wá kaaàno dedekli, sosaɔ mé sù aà sè gbéé nɔnɔaaa yáí. 36 Asa gbépii teaazi n wiio, aale me: A aà de.

Pɔlu yá'oa Yelusaleúdeɔne

37 Ké wa ye gē n Pɔluo sosaɔ be, 5 à gbēzɔɔpi là à mè: Nyɔ we mà yá'onéa? ɔ a òè: Ni Geleki yãmaa? 38 Egipi gbé pɔ fèle n gbáadeɔ zázia à gè guwaiwau n búsuɔdeɔnaɔ gbēɔn baasɔɔso leɔ siin n úo ló? 39 Pɔlu wèwá à mè: Yudan ma ú. Wá ma i Taasu, Silisi búsuue. Wéle tɔsaide no. Ma wabiké ma, ma gba zé mà yá'ò gbééne. 40 A aà gbá zé, 5 Pɔlu zè dedekli, à ɔkè gbééne. Ké aa nile kilikili, à yá'òné n Ebelu yáo à mè:

22

1 Ma gbéé n ma maee, à swákpa à ma yáze ma sa. 2 Ké aa mà ále yá'oné n Ebelu yáo, aa zè kilikili. ɔ Pɔlu mè: 3 Yudan ma ú, wá ma i Taasu, Silisi búsuue, 5 ma neblè wéleu la. Gamalieli kíi ma ikoyá pɔ wá deziɔ kua dádau a zéwa. Má áiaví Luae lá á kú gbá ápiiwa. 4 Ma íadà Yesu zedeɔwa e an gbēeɔ gá, ma gɔeɔ n nɔeɔ kùkù ma n ká kpéu.* 5 Sa'onkia n gbēzɔɔ mé ma seeladeɔ ú npii. Ma lá pɔ aa ké Damasi Yudaɔne s1 n ɔz1, mále gé we mà zépiɔeɔ kùkù mà suɔnɔ Yelusaleú wá n wetá.† 6 Ké mà be zéu, ma káikù n Damasio íatē minanguo taawa, 5 kándo gupua zɔɔ bɔ luabe à kúlea. 7 Ma bɔ lele tɔle, 5 ma loɔ mà, wa òmɛe: Sɔlu, Sɔlu, ákea nle íadaai? 8 ɔ ma mè: Mmenn déi Dii? ɔ a òmɛe: Mámɛmaa Yesu Nazaleti. Mámɛ nle íadaa. 9 Gbé pɔ kumanɔɔ gupuapi è, áma aai gbé pɔ lé yá'omɛe loɔ mao. 10 ɔ ma aà lá, kpelewa má kei, Dii? ɔ a òmɛe mà fele gē Damasi, we wa yá pɔ a dilemɛe mà ke omɛe pii. 11 Gupuapi í gbáa tò ma wé lé gu'e lo, 5 ma gbéé ma kú ma ɔwa, aa gēmanɔ Damasi.

12 Lousisinae ku we wí mɛé Anania. I misiile Lua ikoyáe mé Damasi Yudaɔ pii 1 aà tɔnasi. 13 A mɔ mà kíi à zè mà sae, 5 a òmɛe: Sɔlu ma gbé, ea gu'e. Wegɔɔ ma wé wé, 5 ma aà è. 14 A mè wá deziɔ Lua mé ma se, ké mà wesi Gbēmaale, mà yama áa léu, mí aà pɔeá d5. 15 A mè máɔ de aà seelade ú, mí yá pɔ má è n yá pɔ má mào o gbépiiē. 16 ɔ à mè bɔ mále dá lo, mà fele dá'ileke, ma duuna i woloo n a sísiáo?

17 Ké ma ea Yelusaleú, mále lousisi Lua ua, 5 ma wépfungu'è. 18 Ma Dii è, a òmɛe mà ke mà bɔ Yelusaleú kpakpa, asa gbéé yá pɔ mále o a musu sio. 19 ɔ má ò Diie, aa d5 sáasá ké mio gē lousisikpe n lousisikpeo màa aà náaikenaɔ ká kpéu wàɔ n gbé. 20 Ké wále aà seelade Etié de s5, mapi má kú wee, ma ze n aà denaɔ, má n ulaɔ kúané.‡ 21 ɔ Dii òmɛe mà gé, a ma z1 e buipáleɔ kíi zázæ.

22 Aa swákpa aà yáí e à gè ká buipáleɔ yápiwa, 5 aa nã wiwa aa mè: A aà de! Gbéé bee taa kua zévio! 23 Aale wiile, aale n ulaɔ gbæe, aale búsuɔ tu musu. 24 ɔ Loma sosaɔ gbēzɔɔ mè wá gē n Pɔlu n be, wá aà gbē n flaalao e aà síana'o, wí e yá pɔ wále wiidwá a yáí ma. 25 Ké wále Pɔlu ɔɔ poo wá aà ye, a ò sosa bade pɔ kú wee: A a zé ví à Loma gbé gbé yákpalkesaisa? 26 Ké sosapi yápi mà, à gè a ò n gbēzɔɔe à mè: Nle ke kpelewa ni? Gbépiá Loma gbéé. 27 ɔ gbēzɔɔpi mɔ Pɔlu là à mè: Omɛe, Loma gbén n úa? A wèwá à mè: Ao. 28 ɔ gbēzɔɔpi òè: Ma ɔ zɔɔ kpæe, 5 ma g5 Loma gbé ú. ɔ Pɔlu òè: Mapi, wá ma i a úe. 29 ɔ gbéé pɔ aa ye yálalawá yáaɔ bɔzã gɔɔ. Ké gbēzɔɔpi d5 Pɔluá Loma gbéé, vía aà kù, ké a tò wá mɔkãwá yáí. 30 A gu dɔ, ké gbēzɔɔpi ye

§ 21:25 Zln 15.29 * 21:29 Zln 20.4 * 22:4 Zln 8.3 † 22:5 Zln 9.1-2 ‡ 22:20 Zln 7.58

à yá pɔ́ Yudaɔ̀ m̀òd̀ sáasá ma, à m̀p̀òlowá, ̄ à sa'onkiaɔ̀ ní Yuda gbáadeɔ̀ kàaa, à m̀ò ní Pɔ́luo ní aɛ.

23

Yuda gbáadeɔ̀ yákpalekea ní Pɔ́luo

¹ Pɔ́lu wɛp̀è gbáadeɔ̀wa à m̀è: Ma gbéɔ̀, yáe lé ma s̄́ ví Lua aɛo e ní a gbáo. ² ɔ̀ sa'onkia Anania ò a d̄̀aɔ̀nɛ aa aà lé a léwa. ³ ɔ̀ Pɔ́lu òè: Lua n le s̄́, gb̄̀naziń kaad̄̀ɛmbe.* N z̄́le níle yákpalekemań ikoyá musu, mé mpi s̄́, n b̄́ a kpe, ní ò wá ma lé. ⁴ ɔ̀ d̄̀aɔ̀piɔ̀ m̀è: Mm̄e níle Lua gbágbankia s̄́s̄́ máaa? ⁵ Pɔ́lu m̀è: Gb̄́éɔ̀, mi d̄́ sa'onkia no, asa a k̄́a láu wá m̀è, wásuli wá búsu gbáade t̄̀b̄́ɛsio.†

⁶ Pɔ́lu d̄́ k̄́e gbáadeɔ̀piɔ̀ gb̄́eɔ̀á Saduseɔ̀nɛ, an gb̄́eɔ̀ s̄́ Falisioɔ̀nɛ, ̄ a òn̄é gbáugbáu: Ma gb̄́éɔ̀, Falisin ma ũ, Falisio n̄́n ma ũ. Geɔ̀ vua yá pɔ́ ma wé d̄̀i yáí ̄́ ále yákpalekemań. ⁷ Ké à yápi ò, Falisio ní Saduseɔ̀ f̄́lek̄́ɔ̀wa ní lekpaao, ̄ k̄́aaakɛnaɔ̀ k̄́èaa l̄́e pla. ⁸ Saduseɔ̀ ì m̄e geɔ̀ lí vuo,‡ mé malaikaɔ̀ ní nisinaɔ̀ kuo. Falisio s̄́ aa z̄́ è ní beɔ̀ kua. ⁹ Wii gbáa da ní guu, ̄ Falisi pɔ́ aai M̄oizi ikoyá dan̄éɔ̀ f̄́le ní lekpa gbáao aa m̀è: Wi yávia e gb̄́eɔ̀ beewo. Tó nisina ge malaika mé yá'òè s̄́ be? ¹⁰ Ké lekpa gbáakù, sosaɔ̀ gb̄́z̄́ɔ̀ lé víake, k̄́e gb̄́éɔ̀ su Pɔ́lu taitaik̄́eɔ̀, ̄ a ò a sosaɔ̀nɛ aa pila ḡ́e ní guu, aa aà k̄́u geańo ní be.

¹¹ A gwá Dii b̄́ m̀ò Pɔ́luwa à m̀è: S̄́dile! Lá n ma yá'ò Yelusak̄́u la, sema n̄́ o Loma b.

Lekpaata Pɔ́luzi

¹² Ké a gu d̄́ Yudaɔ̀ kàaa asii guu, aa legb̄́e aa m̀è wa p̄́bleo, wa imio e ḡ́ɔ̀ pɔ́ wá Pɔ́lu d̄́. ¹³ Lekpaainapiɔ̀ de gb̄́eń blala. ¹⁴ Aa ḡ́e sa'onkiaɔ̀ ní gb̄́z̄́ɔ̀ k̄́í, aa òn̄é: Wá sí ní Luao wa m̀è, tó wí Pɔ́lu deo, tó wa p̄́blè, Lua láaik̄́e wá. ¹⁵ Apiɔ̀ ní gbáadeɔ̀ pií à ge o sosa gb̄́z̄́ɔ̀e aà m̄́é ní Pɔ́luo lá á ye à aà yáɔ̀ táasika de a káaulawa. Wápiɔ̀ s̄́ wáɔ̀ ku s̄́u guu wá aà de z̄́e u e aò ḡ́e káí la.

¹⁶ Pɔ́lu dáe neḡ́e ní baikpaapi má, ̄ a ḡ́e ḡ́e sosaɔ̀ be, a ò Pɔ́luɛ. ¹⁷ ɔ̀ Pɔ́lu sosa badee sísi a òè: Gé ní èwaasoɛo á gb̄́z̄́ɔ̀ k̄́í, asa a ye baoo kpaè. ¹⁸ ɔ̀ à aà s̄́ ḡ́e ańo ní gb̄́z̄́ɔ̀ k̄́í à m̀è: Pɔ́lu dakp̄́una ma sísi, a gb̄́eaa má m̀ò n k̄́í ní èwaasoɛo. A yáe ví a ye onɛ. ¹⁹ ɔ̀ gb̄́z̄́ɔ̀pi èwaasopi k̄́u a ɔ̀wa à ḡ́e ańo gusae nípla, ̄ a aà lá à m̀è: Bó yá ní ví ní om̄eɛí? ²⁰ ɔ̀ à m̀è: Yudaɔ̀ mé lekpaai, aa ye gbeama n̄́ m̄́ó ní Pɔ́luo ní gbáadeɔ̀nɛ zia, lá aa ye aà yá gwa de a káaulawa. ²¹ Nsu we ní yáio, asa an gb̄́éɔ̀ lé aà dá z̄́e u, aa de gb̄́eń blala. Aa legb̄́e aa m̀è wa p̄́bleo, wa imio e ḡ́ɔ̀ pɔ́ wá aà d̄́. An s̄́u má k̄́ò, n yá an swá d̄̀i. ²² Gb̄́z̄́ɔ̀pi ò èwaasopie: Nsu to gb̄́e d̄́ ní òm̄eɛo. ɔ̀ à aà gb̄́e.

Pɔ́lu gbaea Sezale

²³ ɔ̀ à sosa bade gb̄́eń plaɔ̀ sísi, a òn̄é: A o sosa f̄́ndade gb̄́eń òaa doɔ̀nɛ aa s̄́uke aa ḡ́e Sezale oosi ubleḡ́ɔ̀ ní s̄́de gb̄́eń báaškwiɔ̀ ní s̄́nde gb̄́eń òaa doɔ̀. ²⁴ A s̄́ yá k̄́eke Pɔ́luɛ aà dikpe geò búsu gb̄́z̄́ɔ̀ Felisi k̄́í yákelesai. ²⁵ ɔ̀ à lak̄́è à m̀è: ²⁶ Búsu gb̄́z̄́ɔ̀ Felisi, mapi Kolodi Lisia, ma l̄́aɛ bee k̄́eɛ, ma f̄́kpáma. ²⁷ Yudaɔ̀ mé gb̄́eɛ bee k̄́u, aa ye aa aà de. Ké ma aà d̄́ Loma gb̄́e ũ, ̄ ma ge ní sosaɔ̀ ma aà símá. ²⁸ Ké má ye má aà yá pɔ́ aa m̀òaa ma, ma aà s̄́e ma geò an yákpalekemań k̄́í. ²⁹ We má d̄́u aà yá pɔ́ aa m̀òaa de an ikoyá ũe, i yá pɔ́ ká wá a de ge wa a dakp̄́u keo. ³⁰ Ké wá lekpaaiázi, wá a kpáí k̄́em̄eɛ, ̄ ma aà gb̄́aɛoma ḡ́ɔ̀, má ò yádeɔ̀nɛ aa ḡ́e ní aà yáon k̄́í we.

³¹ ɔ̀ sosaɔ̀ k̄́e lá wa òn̄éwa, aa Pɔ́lu s̄́e ḡ́eò Antipati gwáasína. ³² Ké gu d̄́, sosa pɔ́ be k̄́eɛɔ̀ Pɔ́lu ná s̄́deɔ̀nɛ ní ɔ̀z̄́í aa geańo aɛ, ̄ aa èa tá ní be. ³³ Ké s̄́deɔ̀ ká Sezale, aa lápi kpá búsu gb̄́z̄́ɔ̀piwa, ̄ aa Pɔ́lu náè a ɔ̀z̄́í. ³⁴ Búsu gb̄́z̄́ɔ̀pi lápi kyok̄́e, ̄ a Pɔ́lu lá búsu pɔ́ à b̄́u. A má Silisi búsu à b̄́u, ³⁵ ̄ a òè: Tó gb̄́e pɔ́ yávinno m̀ò, má ma lá aa o. ɔ̀ à m̀è wáɔ̀ aà d̄́a ua. Elodi mé uapi kpá yáa.

24

Yuda f̄́lela ní Pɔ́luo Sezale

¹ Ḡ́ɔ̀ s̄́o gbea sa'onkia Anania m̀ò Sezale ní gb̄́z̄́ɔ̀eɔ̀ ní ikoyád̄́na pɔ́ wí m̄́e Teetuluo. Aa m̀ò ní Pɔ́lu yáon búsu gb̄́z̄́ɔ̀ k̄́í. ² Ké wá Pɔ́lu sísi, Teetulu f̄́le lé yádaaála à m̀è: Felisi, ní n báaao wá búsu ná à k̄́e z̄́ai. N zia láasookeaa mé m̀ò ní wá kálea maa. ³ Wí n t̄́nasi, wáon n sáaukpa gupiiu ḡ́ɔ̀pii. ⁴ Ké má ye má n gágao, má wabik̄́ema, s̄́uuk̄́ewano, wá yá ȳ́oɔ̀nae ma. ⁵ Wá è gb̄́eɔ̀piá gb̄́naziń èbeɛ. I z̄́ada Yudaɔ̀ guu d̄́n̄ia guu pií, a de lousisize eɛ pɔ́ wí m̄́e Nazal̄́etideɔ̀

* 23:3 Mat 23.27-28 † 23:5 B̄́a 22.27 ‡ 23:8 Luk 20.27

dɔaanaɔ do ũ. ⁶ Baa se a ye Lua ua gbāle, ɔ wa aà kù. ⁷⁻⁸ Tó n gɔɛpi lala nzia, nɔyɔ aà yá pɔ wa maɔ siana dɔ. ⁹ ɔ Yudaɔ yá'idia aa mɛ lá yápiɔ den we.

¹⁰ ɔ bɔsu gbɛzɔɔpi mikɛ Pɔluɛ aà yá'o. ɔ Pɔlu mɛ: Lá má n dɔ yákpalekena ũ bɔsue bee guu a wɛ gɛgɛ, ɔ mále a miɔbayá'ò ma laaiwa. ¹¹ Tó n gbɛa, wa one ma gea Yelusaleũ lousisiɔ de gɔɔ kueplalao. ¹² Wi ma e mále lekpaake n gbɛeo Lua uao. Wi ma e mále zɔada lousisikpɛɔ guu ge wɛle guuo. ¹³ Gbɛpiɔ fɔ yá pɔ aa liamazi seelade eneo. ¹⁴ Siana má òne, zɛ pɔ aale mɛ lousisize eee guu ɔ mále zɔble wá deziɔ Luac. Má yá pɔ wa kɛ Mɔziɔ ikoyá guu n ánanɔ pɔɔ náai vl. ¹⁵ Ma wé dɔ Luai lá ampiɔwa, kɛ gbɛmaao n gbɛvaio bɔ gau pii. ¹⁶ Ayámeto miɔ azla toto gɔɔpii kɛ ma sɔ su àɔ vl Lua ac ge gbɛnazina aeo. ¹⁷ Ma wɛkea n ma bɔsuo gbɛa ma ea su ɔdama kɛné, ma sa'ò ¹⁸ Lua ua. Kɛ mále sa'o ma gbáɔɔa gbɛa, ɔ wa ma le we. Mi bila káaao, mɛ zɔa kuo.* ¹⁹ Azi bɔsu Yudaɔ mɛ yádeɔ ũ. Sema aa mɔ wá yábo kɛ léu n kfi. ²⁰ Tó maà no, tó gbɛ pɔ aa ku laɔ daa pɔ aa èa gɔɔ pɔ aa yákpalekɛmanɔ o. ²¹ Sema yá mɛndo pɔ má òné n lɔ gbáao ma mɛ, gɛɔ vua yá musu ɔ aale yákpalekɛimanɔ báasio.†

²² Felisi Yesu zɛ bɔale dɔ, ɔ à laká Yudaɔ yáa à mɛ: Tó sosaɔ gbɛzɔɔ Lisia mɔ, má á yá midɛé. ²³ A ò sosa badeɔ aàɔ Pɔlu dɔa, áma aà aà gba íana, i to aà gbɛɔ dɔaale.

²⁴ Gɔɔpla gbɛa Felisi mɔ n a Yuda no pɔ wi mɛɛ Dusio. A Pɔlu sisi, ɔ à Kilisi Yesu náaikea yámawá. ²⁵ Pɔlu lé yá'o maakea musu n zlakúadɔ n yákpalekea n gbɛɔ pɔ lé mɔo, ɔ vlá Felisi kù à mɛ: Fele tá gía. Gɔɔ pɔ ma ɔ'è, má ea n sisi. ²⁶ Aà wé dɔi Pɔlu a gbagusaeɔaeɛ, ɔ bɔ aà sisi mɔɔmɔɔ aà mɔ faaihoano. ²⁷ Kɛ à kɛ wɛ pla, Pɔɔsiu Fesetu zɔle Felisi gbɛu. Kɛ Felisi ye àɔ na n Yudaɔ yáí, ɔ à Pɔlu tò dakpeu.

25

Pɔlu zea n gea Sezaa kfi

¹ Fesetu zɔleɔa kpalau gɔɔ áaɔ gbɛa, à fɛle Sezale à gɛ Yelusaleũ. ² Wekdi sa'onkiaɔ n Yuda gbáadeɔ mɔ aà kfi, aa fɛle n Pɔlu yáo. Aa wabikɛwá ³ aà súuuke, aà to Pɔlu mɔné Yelusaleũ. Asa aa zɛò wá baikpaɛ zéu wá aà deɛ. ⁴ ɔ Fesetu òné: Pɔlu ku kpéu Sezale, mapi sɔ má tá we tia. ⁵ A gbáadeɔ mɔ gemanɔ, tò à yávaikɛɛ, i o.

⁶ Fesetu kɛnino gɔɔ swaaɔ ge kwí taawa, ɔ à èa tà Sezale. Kɛ a gu dɔ, à zɔle a gínaa à mɛ wá mɔ n Pɔluo. ⁷ Kɛ à mɔ, Yuda pɔ bɔ Yelusaleũ llaaazi, ɔ aa yázɔɔ pɔ wi fɔ a seela eoɔ dɔwá dasidasí. ⁸ Pɔlu yázásimá à mɛ: Mi zá Yudaɔ ikoyá ge Lua ua yáwao. Mi zá yáewa Sezaaeo. ⁹ Fesetu lé wele àɔ na n Yudaɔ ɔ à Pɔlu là à mɛ: Nyɔ we gé Yelusaleũ má yákpalekenno we yáɛ beeɔ musua? ¹⁰ Pɔlu mɛ: Sezaa ikoyá pɔ kù wá yákpalekɛmanɔ ɔ má kúu la. Mi tàaeke Yudaeeo, lá mpi n dɔ saasáwa. ¹¹ Tó ma tàaeke à ká wá ma deɛ, má gí wá ma deo. Ama lá mi yá pɔ gbɛɔ lé o ma musue keo, gbɛe zɛvl à ma kpámáo. Gɛa Sezaa kfi ɔ ma zɛò. ¹² Kɛ Fesetu lekpaáí n a gbɛɔ à mɛ: Sezaa n zɛò, aà kfi nɔyɔ géu.

Gɛa n Pɔluo kí Agipa n Beenisio ac

¹³ Gɔɔpla gbɛa kí Agipa n Beenisio mɔ Sezale fɔkpai Fesetuwa. ¹⁴ Kɛ aale gɔɔplake we, Fesetu bɔ n Pɔlu yáo kipiɛ à mɛ: Gɔɛe ku la, Felisi aà tò dakpeu. ¹⁵ Kɛ ma ge Yelusaleũ, sa'onkiaɔ n Yuda gbɛzɔɔɔ fɛlemɛɛ n aà yáo, aa mɛ má súuuke má yádaaála. ¹⁶ Má òné, tó gbɛ pɔ wá yáɔwá i k'è n a yáɔmadɛɔ mɛ i ze'è à yápi zásimáo, wá Lomadeɔ wili aà kpámáo. ¹⁷ Kɛ aa súmanɔ la, mi zezeo. Kɛ a gu dɔ gɔɔ, ɔ ma zɔle ma gínaa ma mɛ wá mɔ n gbɛpio. ¹⁸ Gbɛ pɔ yávláanɔpiɔ yá'ò, aai yávlá pɔ mále e wa dɔwá o aà yá musuo. ¹⁹ Aa yákele vláanɔ n lousisize yá musu n gɛe pɔ wi mɛɛ Yesu yáo. A gá, ɔ Pɔlu zɛ n aà kua béɛ yáo. ²⁰ Ma bílikɛ yápi zɛ dɔawa, ɔ ma aà là tò a ye gé Yelusaleũ wá yápi gɔgɔɛ we. ²¹ ɔ Pɔlu mɛ Loma kí ɔ a zɛò, wá a kúu. ɔ ma mɛ wá aà dɔa e mào gé aà gbaci Sezaawa. ²² ɔ Agipa ò Fesetuɛ: Má ye má gbɛpi yáma mazla. ɔ Fesetu mɛ: Nyɔ yáma aà léu zia.

²³ Kɛ a gu dɔ Agipa n Beenisio mɔ n gawí zɔɔo, ɔ aa gɛ kɔkáaaakekpɛu n sosaɔ gbɛzɔɔɔ n wɛle gbɛ gbiao. Kɛ Fesetu lesí, wá mɔ n Pɔluo. ²⁴ ɔ Fesetu yásɛ à mɛ: Kí Agipa n gbɛ pɔ kúwanɔ laɔ pii, a gbɛɛ bee èa? Yuda pɔ kú Yelusaleũ n laɔ pii gbɛpi yá sɛ mɔdo, aale wiileɔ aa mɛ, a ma àɔ ku bo. ²⁵ Mapi, mi e à yáe kɛ à ká wá aà deo, ɔ lá à zɛ n Sezaao, ma zɛò má aà gbacwá. ²⁶ Mi yápi gbádɔ má lákɛ kíe aà yá musuo. A yáí tò ma mɔaanɔ á ac, atɛsa mpi kí Agipa, kɛ yálalaawá gbɛa má yá e má a lákɛ. ²⁷ Asa dakpeuna gbacama yá pɔ wa dáaála oa wásawasa sai, i kemɛɛ zɛvló.

* 24:18 Zln 21.26-27 † 24:21 Zln 23.6

26

Pɔlu ya'oa ki Agipa ae

1 ɔ Agipa ɔ Pɔlu: N zevɛ n n ya'o. ɔ Pɔlu osɛ à azia yá bɔɔlekɛ à mè: 2 Kí Agipa, má è ma minakè, ké má è mále mazia yá bɔɔleke n ae gbá, yá pɔ Yudaɔ liamazi musu pii. 3 Atɛsa ké n Yudaɔ fɛlekaayá dɔ pii n n yákeleɔ. Bee yáa ma wabikɛma, ma yáe mameɛ. 4 Yudaɔ ma kua dɔ za ma nɛfɛnɛnzɪ daalea ma bɔsuu e Yelusaleu. 5 Aa ma dɔ à gɛgɛ. Tó aa yei, aa fɔ o má de wá lousisin gáli pɔ gbáa n Lua yáo wí me Falisiɔ gbɛ́ u. 6 Tiasa wále yákpalekemanɔ, ké ma wé dɔ lé pɔ Lua gbɛ́ wá deziɔnɛzi yáa. 7 Wá bui kueplaɔ aabɔ zɔble Luae gwáasina n fáaneo wɛdɔa lɛgbɛa douɓizi guu. Kí, wɛdɔa yáɓizi yáa Yudaɔ fɛlemanɔ. 8 Bóyáa Lua gɛɔ vua kɛɛ yázesai úi? 9 Mapi yáa, ma zɛɔ ké yá pɔ a bɔ Yesu Nazaleti yá kpɛ pii ɔ máliɔ ke. 10 Maa má ké Yelusaleu. Sa'onkiaɔ ma gba zɛ, ɔ ma Lua gbɛ́ɔ ká kpéu dasi. Tó wále n dede sɔ, ma lé ɔ ku a guue.* 11 Mibɔ gɛ lousisikpɛ n lousisikpɛo mɔɔmɔɔ mabɔ wɛtɛamɔné, mi gánamá aa dɛɛ n Luao. Ma pɔ fɛarizi, ɔ mi gɛ́ ɪadaimá n wɛ́le baao.†

Pɔlu zikɛa Yesue

12 Beewa mále gɛ́ Damasi n iko pɔ sa'onkiaɔ ma gbaeoo. 13 Kí, ké má be zéu latɛ minanguo, ma gupua è à bɔ luabɛ à kùlea n ma gbɛ́ɔ, a pásɪ de latɛa. 14 Wa lele zɪle wápii, ɔ ma ɔɔ má, wa òmɛɛ n Ebelu yáo wa mè: ɔlu, ɔlu, bóyáa nɛle ɪadaiaa? Lípanazɔa n teo mé lé ɪakpanzi fá! 15 Ma mè: Mmɛnn déi, Dii? ɔ Dii mè: Mámɛ má Yesu pɔ nɛle ɪadawá ú. 16 Fɛle ze. Ma bɔ mɔma ké má n se ma zikɛna úe, nɔ de yá pɔ n è n yá pɔ má ɔɔnɔe seelade ú. 17 Má n suaba Yudaɔ ɔzi n buipáleɔ. Mále n zímá, 18 ké n n wɛ́ kɛ́nɛ́, aa bɔ gusiau aa gɛ́ gupua, aa bɔ Setáu ikou aa gɛ́ Lua pɔu, an duuna i kɛ́má, an baa ɔ kú n gbɛ́ pɔ an kua adoao ma náaikea yáa.

19 Kí Agipa, Ayámɛto mi gí luabɛ gbɛ́ pɔ bɔ mɔa ya'one maio. 20 Ma waasokè Damasi gla n Yelusaleu,‡ ɔ má kɛ́ Yude bɔsu gupuu n buipaleɔ kɪio. Má ònɛ aa nɔselile aa ze n Luao, aai yá pɔ a to wá dɔ aa nɔselile ke. 21 Bee yáa Yudaɔ ma kú Lua ua, aa ye ma de. 22 Lua dɔnɛ má kuò e n a gbáɔ, ɔ má zea aá seelade ú nɛfɛnɛn gbɛ́zɔɔne pii. Mili yáɓale oo, sema yá pɔ ánabio n Mɔizio ɔ à kɛ́ báasio. 23 Aa mè Mɛsii a taasike, ɔmɛ a bɔ gau sɛia, i gupua yá'o Yudaone n buipáleɔ.§

24 Ké Pɔlu lé azia yá bɔɔleke máa, Fesetu wiidɔwá à mè: Iana káma yá Pɔlu? N dɔa zɔɔ mé lé n mi liaa. 25 ɔ Pɔlu mè: Iana i kaaɔ, Fesetu. Yázedɛ mále o mé slanae. 26 Kí, lá n yá beɔ dɔ, má fɔ má a ya'one wásawasa bakúaanakesai. Má dɔ ké a kee i ke n mi kpɛo, asa yáɓiá gusae yá no. 27 Kí Agipa, n yá pɔ ánabio ɔ sia? Má dɔ ké n sí. 28 ɔ Agipa ɔ Pɔlu: N ye ma dedenlea ké má gɔ Yesude ú gɔ yá? 29 Pɔlu mè: Gɔ ge zá má yei, tó Lua wèi. I ke ndo no, n gbɛ́ pɔ aale ma yáma gbáɔ pii, aa gɔ lá má dɛwa, mɔdaonae beɔ báasi. 30 ɔ kipi n bɔsu gbɛ́zɔɔ n Beenisio n gbɛ́ pɔ káaaa wɛɔ fɛle bɔle. 31 Ké aa bɔle, aale o'okɔe: Gbɛ́pi i yáe ke à ká dea ge wá dakpɛuo. 32 ɔ Agipa ɔ Fesetue: Tó gbɛ́pi i me a yápi a gɛ́ Sezaa kɪie yáao, wá aa gbae.

27

Gɛa n Pɔluo Loma

1 Ké wá zèɔ wá da Itali zéu, ɔ wá Pɔlu n dakpɛuna kinieɔ ná sosa bade pɔ wí meɛ Zuliue a ɔzi. A de sosa gáli pɔ wí me Sezaa sosao dɔaanao do ú. 2 Wa gɛ́ g'ó'lena pɔ bɔ Adamiti, ále bɔle n Azi búsu wɛleɔ guu, ɔ wa dazeu. Masedoni búsu gbɛ́ Alisaka Tesaloni kúwanɔ. 3 Ké a gu dɔ wa ka Sidɔ. Zuluu Pɔlu kúu n nɔsedoúo, ɔ à aa gbá zɛ aá gé a gbɛ́ɔ gwai, ké aa e ɔdawá. 4 Bɔa we wa pele í guo. Ké ɪana lé dawále yáa wa dɔ Sipi búsu kpɛ oi. 5 Be a ísia guo wa dɔ Silisi n Pámfilii búsuɔzi, ɔ wa ka Mila, Lisi búsuu. 6 Wekí sosa badeɓi Alɛsáandi g'ó'lena pɔ lé gɛ́ Itali è, ɔ à wá káu.

7 Gɔɔ plae dá wá tá kɔɔnkú. Dɛɛ n dɛɛo wa ka Sinidi léi. Ké ɪana i weiwɛɛ wa gé súsuu, wa páale wa bɔ Keleti búsu kpɛ oi Samone sae. 8 Dɛɛ n dɛɛo wále dɔ Keletizi, ɔ wa ka gu pɔ wí me Godɔkí Maau. A kái n wɛ́le pɔ wí me Laseo. 9 Lá wa gɛ́gɛ ze, wá táa'o gea ae gɔ́ kai yá u, asa Yudaɔ leyegɔɔ gɛ́ kɔ. Ayámɛto Pɔlu ledámá 10 à mè: Gbɛ́ɔ, má è táe bee a m'ó n ásoo zɔɔo n músio. I ke gópi n a asoɔe adoo, n wáɓiɔe ɔ. 11 Ama sosa bade gobɔna n godeo yá sí de Pɔlu pɔa. 12 Gupi maa wá godou wá buziɛble weo, ɔ gbɛ́ daside zè n daa zéuo. Aa ye wá ka Feniki, wɛ́le pɔ kú Keleti be'ae oi, tó a zekè, wí buziɛble we.

Zaa'ana fɛle a ísias

* 26:10 Zin 8.1-3 † 26:11 Zin 9.1-2 ‡ 26:20 Zin 9.20, 28 § 26:23 Isa 42.6, 49.6

13 Ké ían buse fêlê geomidokii oi, aale e wá f5 ní pœá kee. Ǿ aa ní gó pòlo aa dàzeu, aale do Keletizi káikái. 14 I gēgēo, zaa'ían gbāa p5 wí me ían pásí pila Keleti gbewa. 15 A golliaa, wí f5 dàe lbo, 5 wa g5 tei. 16 Ké à wá kpá gūgūn néna p5 wí me Kodai, wa dáama'e yoo. Dēe ní dēeo wa wá góne suababo è wá kù we. 17 Ké aa yè wa ná gó z5opiwa, 5 aa kèkè bakà gó z5opie. Ké aale víake pāa Libii búsu isaaae, 5 aa gó kúla pèlè íu, 5 aa g5 té íanai. 18 Ké a gu d5, lá zaa'iana gi lé wá gó záampapa gbáugbáu, 5 aa ná asoo zuzua íuwa. 19 A goo áasde zí aa ní gó zíkēboo b5lè k5lè nízi. 20 A ká goo ūma íatē ní saanao i bo, mé ían pásipi ní louo i kpáleo. Buaa aafia p5 wá wé doi yāa kè fama. 21 Wa g5oplakè, wí e p5blèo, 5 P5lu fêlè oné: Gbē, tó a ma yāmā yāa, d5 wí fêlè Keleti, mísi ní ásooe beeo gbāsa wá léo. 22 E tia mále ledawá, à s5dile! A gbēe a gao, sema gópi wíwi báasio. 23 Gia gwá Lua p5 má de aa p5 ū mé mi z5bleè, aà malaika b5 m5a 24 à mè: Nsu víakoo, P5lu. Sema n Sezaa ae le. Lua gbē p5 kúrn5 gó guuo b5ne aafia mípii. 25 Ayámeto gbē, à s5dile! Má Lua náai ví kē a ke lá a òmēewa. 26 Sema wá ka gūgūnae isaaa. 27 A goo gēo mēndosaide gwá ían pásipi lé wá gále Adiatí ía e tia. Ǿ wēedo ígbēo lé e wa káikù ní g5s5leo. 28 Ǿ aa bà í'egwabo gbāe íu, aa è a e gálsuu basii5. Ké à kè sáa yoo aa gbāe lo, aa è a e gálsuu báa5. 29 Aale pāa gbewa víake, 5 aa kúla mēn síi5 gbāe gó p5okpe, 5 aale Lua sisi gu d5né kpakpa. 30 Gópi zíkēnao lé zewēele wá b5lè gó guu wá báale, 5 aale gó suababopi pila aa da ía, aale ke lá wa ye kúlao gbac go'aewa. 31 Ǿ P5lu ò sosa badee ní aà sosanao: Tó gbē beeo i g5 gó guuo, á e bo. 32 Ǿ sosao gó suababo bao z5z5, aa tò à lèlè íu. 33 Ké gu ye doi, P5lu awakpānē mípii aa p5blè à mè: A goo gēo mēndosain gbā a g5 looa p5blesai. 34 Mále awakpaé à p5blè, asa a maa á p5leba ào d5ae, í e bo aafia. Baa á miká mēndo a vūaao. 35 P5lu yápi oa gbēa à pēe sè à Lua sáaukpá gbēpii wáa, 5 a è àle só. 36 Ampii aa s5dile aa p5blè sa. 37 Wá gbē p5 wá kú gó guuo pii, wa ka gbēon àaa do ní basii5 síi5saio (276). 38 Ké aa p5blè aa ká, aa p5wēna b5lè zù íu, ké gó e yáfukú yáí. 39 Ké gu d5 aa g5s5e, aai d5o. Ké aa ísía s5omiboa è a g5s5 daala, 5 aa zèd wá gé ní góo isaaa we, tó wa f5. 40 Aa kúla wòlo aa tò í guu, 5 aa golliliboo ba pòlo g5o. Aa go'ae zwāa p5o íanae, 5 aa mipè g5s5opiwa. 41 Ǿ aa sí úfāua ní sae, 5 gó zè we. Úfāapi go'ae kú gūgūi, i f5 dēeo, 5 ikooa p5 lé víví ní gbāao lé gó p5okpe wiwi. 42 Sosao zèd wá dakpeunao dade, ké an gbēe su kpāa'o pillimáyo yáí. 43 Ama sosa bade ye P5lu misi, 5 à gíné aa ní pœá ke. A ò kpád5nao d5aa kusi íwa aa bua, 44 gbē k5nib5 ío té ní kpe lipēpēeo ge gó kaso musu. Beewa 5 gbēpii baa lè aafia.

28

P5lu kua Malita gūgūnaa

1 Ké wa baa lè aafia, wá mà gūgūnapi t5n Malita. 2 Bele wá kú Ǿplapla ní yeawázio. Aa gbāakpawázi, aa té sa káwēe, asa lou ná maawa mé íana b5lè. 3 P5lu yāa kele náaa mò lé káteu, pilligona ku a guu. Ké té pusu aà pà, à b5 P5lu kú a 5wa. 4 Ké beleo mlēpi è do aà 5wa, aa òk5e: Gbē beea gbēdenae síana. Baa ké à bùa íwa aafia, síana i weìe ào kuo. 5 Ama P5lu mlēpi gbāe a dà téu, i yāe kēeo. 6 Gbēo wé doi aà 5 a ka à lèlè ge ū weg5oe. Ké à gbēgē, aa è p5e i aà leo, 5 aa lé lile aa mè gbēpiá luuae.

7 Gupi sae gūgūna gbēz5o p5 wí meé Publiu be kuu. A wá díle goo áa5, à nibo kēwēe ní yeawázio. 8 Publiu mae wúlea ní mēwāao, àle bānubānuke. Ǿ P5lu gē aà k5í, à wabikèè à 5nāwá à aà gbāgbā. 9 Ké à gbāgbā màa, gūgūnapi gyāe k5nib5 mò aà k5í, 5 aa gbāgbā s5. 10 Aa wá kpelà maamaa. Ké wále tá, aa k5sūakēwēe lo.

P5lu kaa Loma

11 Wá kua gūgūnapiu m5 áa5 gbēa wa gē gó'ílēna p5 buzieblè weu, wa dazeu. Gópi b5 Alésandi, wá táasiao seela kēwá. 12 Ké wa ka Silakusa, wa goo áa5 kè we. 13 B5a we wa do g5s5lei e wa ge kaò Legio. Ké a gu d5 íana b5 geomidokii oi, a goo plaade wa ka Puz5li. 14 Wélepi guu wa Yesudeo lèu. Aa mè wá sūuuke wá á55a do kefín5. Wá kè màa, 5 wa da Loma zéu. 15 Loma Yesudeo wá bao mà, 5 aa mò daiwále. Gbēeo wá lé Apiu'elēu, gbēeo s5 gu p5 wí me Pilakti'aa5u. Ké P5lu ní é, à Lua sáaukpá, aà s5 nini. 16 Ké wa ka Loma, wá P5lu gbà zé aào ku adoa ní sosa p5 lo aà d5ao.

17 Goo áa5 gbēa P5lu Yuda gbēz5oo sisi. Ké aa káaa, a oné: Ma gbēo, mi zā Yudaone yāewao. Mi bo wá dezio fēlēkaayāe kpeo, 5 wá ma kú Yelusaleū wá ma kpa Lomade5wa. 18 Aa yálálaa, aai yāe e ma musu à ká wá ma deo, 5 aa ye ma gbac. 19 Ǿ Yuda b5 ma kpe. Teasi ma ze ní gea Sezaa k5io, * i ke má yāví ní ma búsu gbēo no. 20 Ayámeto ma á gbēa wá k5'e mà oáno, asa gbē p5 Ísailib5 wé doi yáí wá m5e bee káia.

²¹ Ǿ aa òè: Wi taalae e à b̀ Yude b̀suu n yá musuo. Wá gb̃e s̃ i b̀ we à s̀wá ní n bao váioo. ²² Wá è a maa wà yá p̃ ní k̃a ma n léu, asa wá mà wí lousisizepi b̃̀ebo gupiiue.

²³ Aa g̃̀d̃ilek̃e ní P̃luo, ̃ aa m̀ aà k̃i ua p̃ à pilau dasidasi. A ye aa a yáze d̃ Yesu yá musu, ̃ à dàale M̃izi ikoyáwa ní anabi yá, à kpala p̃ b̀ Lua k̃i yá'òné, à a b̃̀lek̃èné za k̃̀k̃̀ e oosi. ²⁴ Gb̃e yá p̃ àle o zé è, áma gb̃e g̃i. ²⁵ Ké aale k̃ea ní lekpaao, P̃lu yá m̀endo k̃áfiné à m̀: Yá p̃ Lua Nisina dà anabi Isaiæ a ò á dezióneá sianæ à m̀:

²⁶ G̃e ñ o gb̃e beẽe,

aa swákp̃a aao gé yáemasai,

aa wétei aao gé yáe'esai.

²⁷ An ñse paaao, ké aasu ̃nok̃uo yáí,

an swá gb̃aa, ké aasu yámao yáí,

an wé k̃uaaa, ké asu k̃eo yáí,

asa aa ye ea sua mà ní gb̃ágb̃ao.†

²⁸⁻²⁹ Ayám̃eto, à d̃ ké Lua gb̃e z̃ ní suabayã buipãlewa. Aame aa sí.

³⁰ P̃lu kè kpé p̃ àle a fiabo guu w̃e búu pla. Ĩ gb̃e p̃ aai m̃ faaiboiañ k̃u ̃plapla píi. ³¹ A kpala p̃ b̀ Lua k̃i yá waasok̃èné, à Dii Yesu Kilisi yádáné ní laaio kpálea, gb̃e i kraèo.

† 28:27 Isa 6.9-10

LOMADEO

Yá pò kú láe bee guo

Kilisi gaa ní aà vuao gbèa Yuda pò aa gò Yesudeo ùò ná Yesu baonakpaawa Lomadeo mæwía Loma guu, an gbèon Pisii ní Akilasio ù (Zínao 18.2). Beewa Yesu gáli séia dàale we goo pò Pòlu lé baonakpa Sili búsuu ní Azi búsu pò wí me tia Tuukiio ní Gelesi búsuo. Lua díle Pòlu e aà gé e dúnia léwa. Bee yáí Pòlu ye gé Loma ní Esipayá búsuo l. Goo pò ále a wéleapi souke, à lakè Yesude pò aa ku Loma (1.7), aai kòkàaa Pisii ní Akilasio beone (16.3-5).

Láe bee guu Pòlu lé zí pò ále ke buipáleo guu bòleke Loma Yesudeone. Yá pò Pòlu í dadané kú láe bee guu wásawasa à mè: Yesu baonaa gbãa pò Lua í gbé pò lé a náaikeo suabaòe, atësa Yudaò, an gbèa buipáleo (1.16).

Yudaò ní buipáleo kua ní ksoá yá'íae Yesude káauone, atësa lá buipáleo Yesudeo lé e Moizi ikoyá musu. Yápi ku Galatio lá guu l. Lakli Pòlu ò wásawasa à mè Yesu baona pò ále kpáá gbépii pòe (1.16). A ò lá Lua í duunkena suaba, baa dén nó, à mè luanaaika yáe (1.18-8.39).

Bee gbèa à leká Isaili pò aa gí Kilisi náaikeio yáwa. Lua gbéon ní ùoa? A mè an gia bee lé kpá Luao, asa Lua gbéke mé a zible (9-11). Tia kéwa súuu pò Lua ví ní wá buipáleo lé dadawé wá nòse pále da, wíò ku Lua pò ù (12.1-15.13).

Lápi láakli Pòlu mè á ye da Loma zéu, 5 à fòkpàkamá (15.14-16.27).

Gbé pò aale wéle wa d5 lá Lua í ní suaba Yesu Kilisi sabaiò, tò aa láe bee kyokè, aa e d5 ké yá pò Lua a zekáleo zòò (11.33-36). Beewa aa e nízia kpawà, aai kùlèe a zéwa.

Pòlu fòkpa Lomadeowa

¹ Mámèmaa Pòlu, Kilisi Yesu zòblena, Lua ma sisi á ma díle a zína ù baona ² pò á d5aa à a legbè a anabione, aa kè a yá taalau kpána ù. ³⁻⁴ Aà Né Yesu Kilisi wá Dii yá mé baonapi ù. Aà dea gbènazína ù guu à bò Davidi bui guue. Aà luake guu s5 aa b5a gau ní gbãao mé òbwèe ké Lua Nén aa ù. ⁵ Kilisipi mé gbèkekèmmèe à ma zí bui pii kíi, ké aa e a náaike, aai g5 a yámanaò ù, i tòò. ⁶ A kú ní guu s5, á gbé pò Yesu Kilisi á sisi á a séo. ⁷ Mámè ma láe bee kè á Lomade pò Lua yeázi á a sisi, a g5 a gbéò ù piie. Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbèkekeé, aai á gba aafia.

⁸ Séia gía ma Lua sáauké ní Yesu Kilisi gbãao ápii yá musu, ké á luanaaika lí dúniaa pii yáí. ⁹ Tó mále wabike pii, á yá lí sámaguo. Lua mé ma seelade ù. Aápi mále zobleé ní nòsemendoò, mále aà Né baokpa. ¹⁰ Míò wabikewá aà zekèkèmmèe lá a yeiwa, mà e m5 á gwai sa, ¹¹ asa wesiaále ní lé ma de maamaae, ké mà Lua Nisína gbae daé á zed5a yáí. ¹² Beewa á luanaaika ní ma p5o a wá baade gba s5. ¹³ Ma gbéò, má ye àò d5 ké míò díle m5m5ò mà m5 á gwai* ké mà a zí gbe e á guu, lá má e buipáleo guuwa, 5 e tia mí z'e'oe. ¹⁴ Geleki yámanaò ní Geleki yámansaiò pii, lad5naò ní lad5nsaiò pii, an yá g5 ma yá ùe. ¹⁵ Bee yáí ma me wá mà baonapi kpá á Lomadeone s5. ¹⁶ Mili wide ní baonapi yáoo.† Ome gbãa pò Lua í gbé pò lé a náaikeo suabaò ù, atësa Yudaò, an gbèa buipáleo. ¹⁷ Baonapi í owèe lá Lua í to yá b5rín5 na. A de luanaaika yá ù adoè, lá wa kè lá guuwa wá mè: Gbé pò Lua tò yá b5aàn5 na a náai pò ále ke yáí aò ku.‡

Gbènazínaò dá taaedeone Luae

¹⁸ Za musu 5 Lua í a pòkúma b5b5 gbènazína pò an váikea í zez5 síanaeowa an pàkpaazi ní ní váikeao yáí. ¹⁹ Yá pò wa f5 d5 Lua yá musu uleanéo, Lua mé yápi b5nè gupuaú. ²⁰ Za goo pò á dúnia kále, aà gbãa láasoi ní aà luake pò wíli e ní wéoo b5 gupuaú aà zío guu wásawasa. Ayámeto gbènazína awa víai. ²¹ Aa Lua d5, áma aali á kpela a zéwa aa aà sáaukpáoo. An láasooò s5òkù, 5 aa g5 gusiau an míesai yáí.§ ²² Aa nízia díle òn5naò ù, 5 aa g5 mísaideò ù. ²³ Aaí kùle gbènazína pò í gao ní b5ò ní n5b5ò ní p5taa'onkuawaò taae Lua pò lí gao gbèu.*

²⁴ Ayámeto Lua ní kpá gbásíkeaa, aa wisaiyá ke ní k5o, lá aale a nide ní nòse guuwa. ²⁵ Aa Lua síande leùkpakè ní èeo. Aaí kùle Lua pòkeawone aa zòblené Lua pò p5pii ké gbèu. Efaaiden aà ù goopii! Ami.

²⁶ Ayámeto Lua ní kpá wisaiyá nideaa. Baa an n5eo yá pò wí ke leùkpakè ní yá pò wíli keoo. ²⁷ Maa g5eo s5 aa yá pò wí ke ní n5eo tò, aai luak5i. G5e ní g5eo aai wisaiyá ke ní k5o, aai a gbè'e níziawa an sás5a léu. ²⁸ Lá aai we zè ní Lua d5aoo, 5 á ní kpá láasookpaanlayáa, ké aao yá pò de wá keò ke. ²⁹ Yávai pii pèemá: N5sepási, bíi, íisea ní k5o, wed5ak5e, gbèdeaa, sòle, gbèblea

* 1:13 Zln 19.21 † 1:16 Maa 8.38 ‡ 1:17 Abk 2.4 § 1:21 Efe 4.17-18 * 1:23 Iko 4.16-18

ri kōnikēao. Gupēaanaon ri ũ, ³⁰gbēyaanao, Lua ibeēo, gbé taiinkēnao, yōodeo, ʼandānao, vai laasookēnao, de ri dao yāmansai, ³¹misaide, náaisaide, gbéyākensai, sósobisaide. ³²Aa dō Lua dilē ké yābeetaakēnao kà wà ri dede, kási aali ze ri a kēao adoo, aai tékpa a kēnaogu bē.

2

Yá zōlea gbēnazinao

¹ Ayāmeto n gbé pō ni gbēpāle tāae e, ri awa vīo. Tó n gbēpāle tāae è, n nzia dayāue, * asa n gbētaae'ena ni kē maa sōe. ² Wá dō ké Lua yákpalekea ri yābeetaakēnao maae. ³ N gbé pō ni yābeetaakēnao tāae e mé ni kē sō, rīle e riyō bō Lua yákpaleu yā? ⁴ Ge rīle dōe ri Lua maakea zōo ri aà mēnao ri aà suūuo yā? Ké Lua lé maakee ké n nōselile, ri dōo lé? ⁵ N swágbaakè, ni nōselileo, ō rīle pōkūma kāaanzi e luapōkūmabōbomagōzi, tó Lua yákpalekea ri gbé o a zéwa bō gupuu. ⁶ A fiabo baadee a yākeawa.† ⁷ Gbé pō aale gawi ri bēeeo ri wēni láasaio wēle aale maake ri mēnao aizāna. ⁸ Gbé pō anzia pōeá lé dōaané, aa gī stanai aa te vaiwao sō, Lua a pōkūma ri pōkpēneo bōbōmá. ⁹ Wētēa ri wāwao a vaikena pii le, atēsa Yuda, an gbēa buipāleo. ¹⁰ Lua a maakea pii gba gawi ri bēeeo ri aafiao, atēsa Yuda, an gbēa buipāleo. ¹¹ Asa Lua lí gbēe zāboo.‡

¹² Gbé pō duunakè Moizi ikoyā dōsai, a kaale maa ikoyāpi saie. Gbé pō duunakè naa ikoyāpi zōi sō, Lua a yákpalekeaānō ikoyāpi musue. ¹³ I kē gbé pō lé ikoyā ma ri swāo mé maa Luaeo. Gbé pō lé zikewá mé a bō maa. ¹⁴ Tó bui pō aa Moizi ikoyā dōo yá pō kpāāo kè ri ríziāo, aa ikoyā vī ríziāwae. ¹⁵ Aale ołowēe ké yá pō kú ikoyāpi guu kú ri nōseue. An láasoo lé a stana o lo, asa an láasoo mēndoo, a kee o ri n dayāu, a kee o ri n bōu. ¹⁶ Maa yákpalekegōzi Lua a yákpaleke ri gbēnazinao yá pō ulea an nōseu musu ri Kilisi Yesu gbāao, lá baona pō mále kpá ówa.

Yudaá ikoyadansai:ne

¹⁷ N Yuda ia, n ze ri n Yudakeo, ri Moizi ikoyā náai vī, rīle Lua yōoke. ¹⁸ N Lua pōeá dō, ri yāmaa dō ikoyāpi guu. ¹⁹ Nle e ri de vīāo wēde ũ, gbé pō kú gosiauo filia ũ, ²⁰wésiadeo yādanede ũ, gbé dafuo metulu ũ. Nle e Lua ikoyā mé dōa ri stanao mi ũ. ²¹ N gbé pō ni yāda gbēpāleone, bōyāi nili da nziaeo ni? N mē wasu kpái'oo, mé ni o sō be? ²² Ni mē wasu wúle ri gbēpāle nōoo, mé ni wúle o sō be? Ni saka táaogu, mé ni ri kpé pōo kpái'o sō be? ²³ Ni yōoke Lua ikoyā musu, ō n ikoyāpi dasai i Lua tō oōkpa. ²⁴ Asa á yáí buipāleo lo Lua tōbēesi lá a kēa láuwa.§

²⁵ Tó ri Lua ikoyā kūa, ō tōzōa ài vīne. Tó rīle a yāda sōo, ri sáa ri gyafōode. ²⁶ Tó gyafōode Lua ikoyā kūa, Lua a gyafōodepi gwa sáa ri gbé pō tōzōo lé? ²⁷ Baa tó ri iko lápi kūa mé n tōzō, tó ni ikoyāpi dao, gyafōode pō lo kūa a to yá zōlemae. ²⁸ Lá kua Yuda zálala ũá mekaa yá no, maa tōzōa zálalaá mekaa yán sō. ²⁹ Lá kua Yuda zálala ũá nōse yáe, tōzōa zálalaá nōse yáe sō. Lua Nisína zīe, i kē aà ikoyā lá yá no. Lua mé i gbé bee taa sáaukpa, i kē gbēnazina no.

3

¹ Dea Yuda ũ káfia kpele a vīi? Ai kpele tōzōa vīi? ² A káfia vī zōo yápii guu. Séia gla Lua a yá nanè ri ozi. ³ Ké an gbēe náai vīo, bō a vīi? An náaisai mé a Lua náai báde? ⁴ O! Aawo! Lua náai vī, baa ké gbēpiiá eede, lá a kēa láuwa wà mē:

Tó n yá'ò, n yá a zeví,

tó wà yákpalekēnno, n yá a ble.*

⁵ Tó wá vaike lé Lua maake bō gupuu, bō yá wá oi? Wá o Lua yá zeví, ké i pōkūmabōbōwá yáí yā? Gbēnazina yā'oa ō mále owa. ⁶ O! Aawo! Tó Lua yá zeví, kpelewa a fō yákpaleke ri dúniaioi? ⁷ Gbēe a me, tó a eedeke lé Lua náai káfi mé ále aà tōb, bōyāi a yādaaála lán duunkēnawai? ⁸ Tó ri ò maa rīle me wá yāvaike, yāmaa i bōu. Gbēe ma tōbēesi aa mē maa mi o. Lua yādaanla kōsínno.

Gbēe maao

⁹ Too! Wá Yuda wá sào yā? Aawo bá! Asa ma bōbō ri Yuda ri buipāleo pii kò, ampiiá duuna zōone. ¹⁰ A kēa Lua taalau wà mē:

Gbēe maao, baa do.

* 2:1 Mat 7.1-2 † 2:6 Sou 62.13 ‡ 2:11 Iko 10.17 § 2:24 Isa 52.5 * 3:4 Sou 51.6

11 Laaidee kuo, luakdiwεελεnae kuo.

12 Aa p̄aale n̄pii, aa f̄okp̄a,
yāmaakεnae kuo, baa do.†

13 An n̄ɔse de lán kaadεembεwae.

Aa! lenakasané,
mlè sewe kú n̄ léu,†

14 yá'í n̄ gbékaao mé n̄ lé p̄a. §

15 Aa w̄aa n̄ gb̄εdeao,

16 aa! músi n̄ p̄osiao kp̄ánízi,

17 aa aafia zé d̄ɔ,*

18 aa Lua vía vío.†

19 Wá d̄ɔ ké Lua ikoyá pii de gbé p̄ó kú a ɔzi yá ũe, ké gbépii lé ḡɔ kpaaŭa, dún̄ia gbépii i ḡɔ t̄aaede ũ Luae. 20 Asa gb̄ee a b̄ɔ maa Luae ikoyápi k̄ua yáio.† Lua ikoyá mé í to wá duuna d̄ɔ.

Lá Lua í to yá b̄ɔr̄n̄o na

21 Lá Lua í to yá b̄ɔr̄n̄o na b̄ɔ gupuaŭ sa, lá a yá kú M̄ɔizi ikoyá n̄ ānabi l̄áɔ guuwa. I ke aa ikoyá k̄ua yá no. 22 Lua í to yá b̄ɔr̄n̄o na Yesu Kilisi náaikea yáie. Gbé p̄ó lé aa náaike pii yáe, asa gb̄ee adoo. 23 Gbépii duunakè, ɔ aa k̄es̄a Lua gawii. 24 Lua í to yá b̄ɔr̄n̄o na gba ũ a gb̄eke yáí n̄ Kilisi Yesu p̄ó n̄ b̄ɔ gb̄aao. 25 Aa!pi Lua kp̄a duuna awakpab̄ɔ ũ gbé p̄ó aale aa au náaikeɔne, ké à ɔb̄ gbépii e yáke a zéwae. A menakè yāa, i duun ziɔ yādao, 26 ɔ tia kéwa a òl̄n̄é i yáke a zéwa. Beewa Lua í yáke a zéwa mé í to yá b̄ɔ n̄ Yesu náaikeɔnao na b̄ɔ.

27 Lá m̄aae, gb̄en̄azina a f̄ɔ'ánad̄a be? Bee kuo. B̄yāi ni? Ké a de yáke yá ũo, Yesu náaikea yáe yáí. 28 Asa má è Lua í to yá b̄ɔ n̄ gb̄eo na aa Luapi náaikea yáie, ikoyák̄ua ku a guuo.

29 Luaa Yudaɔ Luae n̄doa? Buip̄aleɔ Luan s̄ɔoa? Ao, buip̄aleɔ Luae b̄. 30 Asa Lua m̄endoe. § A to yá b̄ɔ n̄ gbé p̄ó t̄z̄ɔo na a náai p̄ó ále ke yáie, mé a to yá b̄ɔ n̄ gyaf̄oɔdeɔ na a náai doŋpi musu b̄. 31 Wá!e ikoyá b̄ade n̄ luanaaikeao yá? M̄aa no, wá!e a kp̄elae.

4

Lua tò yá b̄ɔ n̄ Ablahaŭo na a náai p̄ó a k̄e yáí

1 Wá Yudaɔ, wá o kpelewa wá dezi káau Ablahaŭ yá musu ni? 2 Tó Lua tò yá b̄ɔaãno na yá p̄ó a k̄e yáie, d̄ɔ à f̄ɔ'ánad̄a. Ama a f̄ɔ dá Luaeo. 3 Kpelewa wa ò lá guui? Wá mè Ablahaŭ Lua náaike, ɔ Lua tò yá b̄ɔaãno na.* 4 Flaboa zilkenaeá gb̄ek̄eakee no, aa aseae. 5 Baa tó gbé lé yáe keo, tó ále Lua p̄ó í to yá b̄ɔ n̄ t̄aaedeɔ na náaike, Lua a to yá b̄ɔaãno na a náai p̄ó ále ke yáie.

6 Davidi gbé p̄ó Lua tò yá b̄ɔaãno na yāekesai báaa'ea yá'ò à mè:

7 Báadeɔn̄ gbé p̄ó Lua n̄ t̄aaeɔ w̄olomá à n̄ duuna k̄émáɔ ũ.

8 Báaaden gbé p̄ó Dii a aa duuna yādao ũ.†

9 Báaa beea gbé p̄ó t̄z̄ɔ p̄ɔe adoa, ge gyaf̄oɔde p̄ɔe l̄ɔ? Wá mè Lua tò yá b̄ɔ n̄ Ablahaŭo na, ké à a náaike yáie. 10 Kpelewa Ablahaŭ de ɔɔ p̄ó Lua tò yá b̄ɔaãno nai? Aà t̄z̄ɔaa ge gyaf̄oɔde? I t̄z̄ɔo, gyaf̄oɔde. 11 ɔ à t̄z̄ɔ, ké Lua tò yá b̄ɔaãno na a gyaf̄oɔɔ seela ũ.† M̄aa a de gyaf̄oɔde p̄ó Lua tò yá b̄ɔr̄n̄o na Luapi náaikea yáio pii dezi ũ. 12 A de gbé p̄ó aa t̄z̄ɔo dezi ũ b̄e. I ke an t̄z̄ɔa yáí no, ké aa té wá dezi Ablahaŭ p̄ó Lua náaike a gyaf̄oɔɔ iai yáie.

Lá Ablahaŭ Lua náaike

13 Lua legb̄è Ablahaŭe n̄ aa buiɔ à mè dún̄ia a ḡɔ n̄ p̄ó ũ. § I ke aa ikoyá k̄ua yáí no, ké Lua tò yá b̄ɔaãno na a náai p̄ó a k̄e yáie. 14 Tó gbé p̄ó aa ikoyá k̄uaɔ mé aa kible, d̄ɔ luanaaikea ai vío, mé Lua legb̄eã k̄e fama,* 15 asa ikoyá í m̄ó n̄ Lua ɔk̄umaoe. Gu p̄ó ikoyá k̄uuo, t̄aae líɔ ku we s̄ɔo. 16 Ayám̄eto p̄ó p̄ó Lua a legb̄è eaá aa náaikea yáie, ké à de aa gb̄ek̄eyá ũ. Beewa legb̄eapiá Ablahaŭ buip̄o pii p̄ɔe, i ke gbé p̄ó aa M̄ɔizi ikoyá k̄ua n̄t̄eeɔ no, n̄ gbé p̄ó aale Lua náaike lán Ablahaŭwae b̄. Ablahaŭá wápii dezie.† 17 A de wá dezi ũ Lua kíi, lá a k̄ea láuwa. Lua mè a aa díle bui dasiɔ dezi ũ. Ablahaŭ Lua p̄ó í w̄eni kpa geɔwa í to p̄ó kú yāao ɔo ku† náaike. 18 A Lua náaike, à wed̄ɔ p̄ó p̄ó gb̄ee wé d̄iozi, ɔ à ḡɔ bui dasiɔ dezi ũ lá Lua òewa à mè, aa buiɔ aao dasi lán saanaɔwa. § 19 Ablahaŭ ká w̄e bas̄o taawa. Baa tó à láasookè a

† 3:12 Sou 14.1-3 ‡ 3:13 Sou 5.10, 140.3 § 3:14 Sou 10.7 * 3:17 Isa 59.7-8 † 3:18 Sou 36.1 ‡ 3:20 Sou 143.2, Gal 2.16 § 3:30 Iko 6.4 * 4:3 Daa 15.6, Gal 3.6 † 4:8 Sou 32.1-2 ‡ 4:11 Daa 17.10 § 4:13 Daa 17.4-6, 22.17-18, Gal 3.29 * 4:14 Gal 3.18 † 4:16 Gal 3.7 ‡ 4:17 Daa 17.5 § 4:18 Daa 15.5

gɛkɛbɔsaiwa rí Sala neasakpe kákáaoo, aà luanaaika lí busao.* 20 Ili seake lé pɔ Lua gbɛɛwao, i gí Lua náaikaio, ɔ à gbáa'è a luanaaikaawa à Lua tɔbɔ, 21 asa a dɔ a fɛa vío, Lua gbáa kà à lé pɔ á gbɛpi ke. 22 Ayámeto Lua tò yá bɔaàno na. 23 Wi yá bɔaàno napi ké aà yáí adoo, 24 wa kè wá gbé pɔ Lua a to yá bɔwanɔ naɔ yáie lo, wá gbé pɔ wále Lua pɔ wá Dii Yesu bɔ gau náaikaio. 25 Lua aà kpámá ké à e wá taaɔ kɛwá yáie, † ɔ à aà bɔ gau, ké yá e bɔwanɔ na yáí.

5

Kɛa na rí Luao

1 Lá Lua tò yá bɔwanɔ na a náai pɔ wále ke yáí, wá naaàno sa rí wá Dii Yesu Kilisi gbáao. 2 Aà náaika guu wa ze'è aà sabai wa gɛ Lua gbɛke pɔ wá kuopi guu, ɔ wále pɔnake rí Lua gawi pɔ wá wé dɔio. 3 I ke bee ado no, wále pɔnake rí wá taasikɛao lo, ké wá dɔ taasikɛa i mɔ rí menao, 4 mena i mɔ rí dáa maaɔ, dáa maa i mɔ rí wɛdɔa Luazio, 5 mé wɛdɔa Luazipi fama vío, asa Lua a Nisina písi wa nɔsɛu, ɔ a tò wá dɔ a yewázi. 6 Wá gbáasai guu Kilisi gá wá wáikenaɔ wá gbɛu gɔɔ pɔ Lua dílewa. 7 Baa gaa gbɛmaa gbɛu áao. Tó gbé a we ga gbɛmaa gbɛu, wá dɔo, 8 ɔ Lua bɔwɛɛ lá á yewázi, asa wá duundeke guu ɔ Kilisi gá wá gbɛu. 9 Lá wa bɔ maa sa Kilisi au yáí, Kilisipi wá sia Lua pɔkúmawa sea ví lɔe? 10 Yáa wá lí rí Luaoɛ, ɔ wa kɛaàno na aà Né gaa yáí. Lá wa kɛaàno na sa, wá suabaa aà kua wɛni guu yáí sea ví lɔe? 11 I ke beee adoo, wále pɔnake rí Luao lo rí wá Dii Yesu Kilisi pɔ tò wa kɛaàno na gbáao.

Kilisi yáleɛua rí Adamuo

12 Gbé mɛndo mè tò duuna gɛ dúnia guu,* ɔ duuna ga i.† Beewa ga lí gbépiia, ké gbépii duunaké yáí. 13 Duuna ku dúnia guu e Lua ikoyá àò gé mɔí. Gɔɔ pɔ ikoyá kuo, Lua i duuna yádao, 14 áma sea Adamuwa e à gè pè Mɔiziwa ga ikokè gbépiiwa, baa gbé pɔ aai duunake lán Adamu záyáwawaoɔ. Adamupíá gbé pɔ a mɔ taac.

15 Ama Lua gba muaa rí Adamu táaeoo, asa lá dasi gá Adamu ado zaa yáwa yáí, Lua gbɛke rí a gba pɔ lí dasila Yesu Kilisi ado gbɛke yáio de beea. 16 Lua gba muaa rí gbé mɛndo duunapioo. Táae mɛndopi mé mɔ rí yákpalekɛao, ɔ yá zɔle gbɛnázinaɔwa. Táaeo mɔ rí Lua gbɛkekanéo, ɔ yá bɔ rí gbɛɔ na. 17 Lá Adamu ado táae mé tò ga ikokè, Yesu Kilisi ado yá pɔ à mɔd zɔɔ de beea. Aà yáí gbé pɔ Lua gbɛkekɛné a tò yá bɔrɔno na gba úo kible áizana guu. 18 Beewa lá táae mɛndopi tò yá zɔle bui píiwa, màa lo maakea mɛndopi i tò bui pii bɔ maa, aai áizánable. 19 Lá gbé mɛndo swágbáa mé tò dasi gɔ duundeɔ ú, màa lo gbé mɛndo yámaa mé a to dasi bɔ maa. 20 Ikoyá mɔ ké táae e àò káfi yáie. Lá duuna lé káfi, Lua gbɛke lo diadié. 21 Lá duuna kiblea mɔ rí gau, màa lo Lua gbɛke kiblea i tò wa bɔ maa, wí áizánable rí wá Dii Yesu Kilisi gbáao.

6

Wá naa Kilisiwa

1 Wá o kpelewa ni? Wá gi wàɔ te duunawa ké Lua gbɛke e àò káfi yà? 2 O'o! Aawo! Wá gbé pɔ wá de gɛɔ ú duuna yá musu, kpelewa wá gi wàɔ te duunawa lo? 3 Wá gbé pɔ wa da'ileké Kilisi Yesu pɔ úo, á dɔ ké wá sánuaàno aà ga guoo lé? 4 Wa gaaàno, wá wá víaàno da'ilekea guu, lá Kilisi bɔ gau rí a Mae gbáa gawideo, ké wápiɔ sɔ wàɔ kú rí wɛni dafuo màa.* 5 Lá wa naawá lán sáwakula rí gbalaowa aà ga guu, wá gɔaàno màa aà vua guu lo. 6 Wá dɔ ké wá wá kua zi pà lipáakɔawa rí Kilisio, wá mè duunde i mide, ké wásu wàɔ zoble duunae lo, 7 asa gbé pɔ gá bɔ duuna yáue. 8 Lá wa ga rí Kilisio, wá a náai ví ké wáɔ kuaàno lo. 9 Wá dɔ lá Kilisi bɔ gau, a gaa ví lo, ga iko víwá lo. 10 Asa ké à gá, à gá duuna yá musu gɛn doe, mé lá a ku tia, a ku Lua pɔ ú. 11 Maa ápiɔ sɔ, à ázla díle gɛɔ ú duuna yá musu, lo ku Lua pɔ ú naa Kilisi Yesuwa. 12 A yáí ásu to duuna kible á mè gewa, a dɛ'li dɔaaé lo. 13 Asu à á megue kpa duunawa wáikebɔ úo. A ázla kpa Luawa gabɔɔ ú, i á meguo kpawá yámaakebɔɔ ú. 14 Asu to duuna àò iko víwá lo, asa á na ikoyá ɔzlo, sema Lua gbɛke.

15 Kpelewan wei? Lá wá kú ikoyá ɔzli lo, sema Lua gbɛke ɔzli, wáɔ te duunawa yà? O'o! Aawo! 16 A dɔ tò a ázla kpá gbéwa, ále misiileé, á de ade zɔ úo lé? Tó duuna a ázla kpáwá, á gae. Tó a misiile Luac sɔ, á bɔ maa. 17 Wa sáauké rí Luao, asa duuna zɔɔn á ú yáa, ɔ a misiile yá pɔ wa dáé zézé rí nɔsemɛndoo. 18 A bɔ duuna yáú, a gɔ maakea zɔɔ ú. 19 Mále bee o gbɛnázina yá'oaawa á gbáasai yáie. Lá a á mé kpá yáa gbási rí yáwáiwɔwa zɔɔ ú, a wáikè, màa tia lo á á mé kpa maakeawa zɔɔ ú, á kua lo adoa. 20 Ké á de duuna zɔɔ ú yáa, á baa kú rí yámaakeaoo. 21 Ai

* 4:19 Daa 17.17 † 4:25 Isa 53.4-5 * 5:12 Daa 3.6 † 5:12 Daa 2.17 * 6:4 Kls 2.12

kpele á è yá pò á kè yāa, à kèé wiyā ũ tiaò musui? Yápiò midεaá gae. ²² Tiasa lá a bò duuna yáú, ále zòble Luaε, ài pò á è mé kua adoa pò a midε ní wēni láasaio ũ. ²³ Duuna aseaa gae, áma gba pò Lua í dawεε naa wá Dii Kilisi Yesuwa guu mé wēni láasai ũ.

7

Wá kú Mɔizi ikoyá ɔzɪ ɔo

¹ Ma gbéò, mále yá'òé lán gbé pò Mɔizi ikoyá dɔɔwa. A dɔ ké ikoyápi iko vɪ gbéwa gɔɔ pò a ku noa? ² Maa ikoyápi nɔzāe yè a záwa gɔɔ pò a bée. Tó gɔ gá, ɔ ikoyápi í polowá. ³ Gɔɔ pò aà zá kú, tó à gɔ gɔ pále pò ũ, wa oè dɔε'íideε. Tó aà zá gae sɔ, ikoyápi pòlowàn we. Tó à gɔ gɔ pále pò ũ sa, beea dɔε'íi yán ɔo. ⁴ Maa ápiɔ sɔ ma gbéò, a ga ikoyá musu Kilisi me guu, ɔ a gɔ gbé pò bò gaupi pò ũ, ké wá è káflakε Luaε. ⁵ Ké wá dāa dɔaawεε yāa, ikoyá mé tò duuna ni wá dé wá me guu, ɔ wa káflakè gae. ⁶ Tia sɔ wa ga pò pò wá kú zò ũpi yá musu, wa bò ikoyáú, ɔ wále zòble Luaε zé dafu guu ní aà Nisína gbāao, í kε ikoyá lá zé zi no.

⁷ Wá o kpelewa ni? Lua ikoyáá duuna yá? Aawo bá! Ikoyápi mé tò ma duuna dɔ. Tó ikoyá í me wasu pò blikeoo,* dɔ mí dɔ lá pò blikea deo. ⁸ Duuna zekli è yá pò Lua dílepiwa, ɔ a tò pópíi ni ma de. Asa ké má ikoyá dɔo, duuna demεe yáε ũo. ⁹ Yāa ké má ikoyá dɔo, má béeε. Ké ma yádileapi má, duuna vù ũi, ¹⁰ ɔ ma ga. Yádileá pò de à wēni kpaapi ga imεε. ¹¹ Duuna zekli è yádileapiwa, ɔ à ma sāsá à ma de yápi sabai. ¹² Beewa ikoyápi kua adoa, mé yá pò Lua dílepi kua adoa, a zeví mé a maa. ¹³ Yāmaa mé tò ma gaa? Aawo bá! Ké duuna e bò gupuau, ɔ à yāmaa mɔaokè, a tò ma ga. Beewa wa duuna dɔ duuna ũ yádileapi sabai.

Zíkaa ní duunao

¹⁴ Wá dɔ ké ikoyápiá Lua yáε. Mapi sɔ, dàaden ma ũ, má na duuna ɔzɪ. ¹⁵ Miliɔ yá pò mále ke gbadɔo, asa mili yá pò má ye má ke keo, yá pò má ye má keo ɔ mi ke.† ¹⁶ Tó yá pò má kè í kpaafí ní ma pɔeáoo, ma we ikoyápi maakei. ¹⁷ Í kε máme mále keo, duuna pò kú ma guue. ¹⁸ Má dɔ yāmaa ku ma guuo, ma dāa maa. Míɔ ye má yāmaake, áma mili fɔ má kèo. ¹⁹ Yāmaa pò má ye má ke, mili keo. Yávai pò má yeio ɔ mi ke. ²⁰ Tó yá pò má yeio ɔ mále ke, í kε máme mále keo, duuna pò kú ma guue. ²¹ Má è tò má ye má maake, vāi mé í dɔaameε. ²² Lua ikoyá mé í kεmeε na ma sɔ guu, ²³ áma má è iko pále ku ma me guu, ɔ zika ní iko pò kú ma nɔse guuo, a tò má na duuna iko pò kú ma me guu ɔzɪ. ²⁴ Ma wēnade ia, déme a ma si ma mè gεε beewai? ²⁵ Ma sáaukè ní Luao! N wá Dii Yesu Kilisi gbāao. Beewa ɔ mí zòble Lua ikoε ma láasoo guu, mé mí zòble duuna ikoε ma dāa guu.

8

Zíblea ní Lua Nisína gbāao

¹ Yá a zɔle gbé pò aa naa Kilisi Yesuwaɔwa ɔo, ² asa naa Kilisi Yesuwa Lua Nisína Wēnikpamade gbāa ma bò gbāa pò duuna ní gao lé mɔmeε guu. ³ Yá pò Mɔizi ikoyá í fɔ kèo gbēnazina gbāasaikε yáí Lua kè. A azɪa Né zɪ gbēnazina ũ lán wá duundeɔwa duuna woloawá yáí, ɔ à widá duunawa a Né mepi guu, ⁴ ké yá pò ikoyá lé weεle síana ke wá gbé pò wá dāa lé dɔaawεε ɔo, sema Lua Nisínaɔwa. ⁵ Gbé pò an dāa lé dɔaanéɔ í laaidɔ ní dāa yáwa. Gbé pò Lua Nisína lé dɔaanéɔ í laaidɔ Lua Nisína yáwa. ⁶ Laaidɔa dāa yáwaá gae. Laaidɔa Lua Nisína yáwaá wēni ní aafiaoε. ⁷ Laaidɔa dāa yáwaá íisea ní Luaoε. Ade lí misiile Lua ikoyáεo, a fɔ seo. ⁸ Gbé pò an dāa lé dɔaanéɔ yá lí ká Luaguo.

⁹ Apíɔ sɔ, á dāa lé dɔaaéo, sema Lua Nisína, tó a kú á guu síana. Tó gbé Kilisi Nisína vɪ sɔo, a de Kilisi gbé ũo. ¹⁰ Tó Kilisi kú á guu, baa tó á me de gε ũ duuna yáí, Lua Nisína deé wēni ũε,* ké Lua tò yá bòánɔ na yáí. ¹¹ Tó Lua pò Yesu bò gau Nisína kú á guu,† Lua pò Kilisipi bò gau a wēni kpá á mè gepiwa ní a Nisína pò kú á guu gbāao.

¹² Ayámeto ma gbéò, wá té wá dáai teasi no. ¹³ Tó á té á dáai, á gae. Tó a á yáváikeo midε ní Lua Nisína gbāao sɔ, áo ku. ¹⁴ Gbé pò Lua Nisína í dɔaanéɔ mé Lua néo ũ. ¹⁵ Asa táa pò í to wá zòble ní viao mé diéo, Lua Nisína pò tò a gɔ Lua néo ũ ɔ á vɪ, ɔ wi wiille Luawa ní aà gbāao wi me: Baa, wá Mae.‡ ¹⁶ Nisínapi mé í owεε wá sɔu Lua néon wá ũ. ¹⁷ Lá néon wá ũ, àizεεblenaoɔn wá ũ. Lua àizεεblenaoɔn wá ũ, wá ble sánu ní Kilisioε. Tó wa taasikèaano, wáɔ kuaano aà gawi guu.§

Wεdɔa Lua gawii

* 7:7 Baa 20.17 † 7:15 Gal 5.17 * 8:10 Zaa 6.63 † 8:11 1Kln 3.16 ‡ 8:15 Maa 14.36 § 8:17 Gal 4.5-7

18 Má è wá f3 ɔɔɛ bee taasi lɛɛũ ní gawi p3 Lua a bɔwɛɛoo. 19 Lua pɔkɛɔ pii wé dɔ aà néɔ bɔa gupuaui láasai. 20 Asa Lua tɔ a pɔkɛɔ pii ɔ̀ dɔɔsaie.* I ke an pɔɛá no, Lua mé kè màa, ké wɛɔbaaázi guu 21 dúnia a bɔ ɔ̀kpaa p3 àlɛ zɔbleɛu, i dɛɛpoo Lua néɔ gawi guu. 22 Wá d3 Lua pɔkɛɔ pii lé aauke ní wáwáo e tia. 23 I ke dúnia ado no, wá gbé p3 wa Lua Nisína è gba séia ũ, wále aauke kpáikpái s3 e Lua àɔ gé wá boi, i wá sí a néɔ ũ.† 24 Lua wá suabá, ké wá wɛɔ beei. P3 p3 wa è ní wéóá wɛɔɔia yáe bo. Déme i wɛɔ p3 p3 a èi bi? 25 Tó wá wé dɔ p3 p3 wi eozi s3, wiɔ dá ní menaɔe.

26 Beewa s3 Lua Nisína i dɔwále wá gbáasai guu, asa wá wabikea d3 a zéwao, 5 Lua Nisína i kulekɛwɛɛ Luaé ní aau p3 a yá gè oaa. 27 Lua i nɔse guu e, mé a a Nisína láasoo d3, asa Lua Nisína i kulekɛ Lua gbéɔne lá Lua yeiwaɛ. 28 Wá d3 ké yápii i bɔ maa gbé p3 ye Luaziɔne, gbé p3 à ní sisi à ní sé lá àlɛ yáwaɔ. 29 Asa Lua díle za káau gbé p3 a dɔaa ní d3ɔ bɔ a Néwa, ké aàɔ dɛ v̄i ũ dáuna dasiɔne. 30 Gbé p3 à ní díle za káaupiɔ 5 à ní sisi, 5 a tò yá b3 ní gbé p3 à ní sisiɔni na, 5 à a gawi li gbé p3 a tò yá b3r̄no napɔne.

31 Wá o kpelewa yá beɔ musu ni? Lá Lua zèwanɔ, déme a bɔ wá kpei? 32 Lá i gí ní azla Néoo, à aà kpá wápii yáí, a wá gba p3pii loo lé? 33 Déme a bɔbɔ ní gbé p3 Lua ní séɔi? Luapi mé tò yá b3wanɔ na. 34 Déme a yádawáí? Kilisi Yesu gá à èa v̄u. A ku Lua ɔplaaí, àlɛ kulekɛwɛɛ. 35 B3me a wá ké Kilisi yeawáziwai? Taasi ge wétɛa ge íadama ge nɔana ge taasidekɛ ge kai ge fɛnda, an kee a f3e? 36 A ku lá guu wá mè:

N yáí wá kú ga lézì za kɔɔ e oosi,
wí wá dile lán sá p3 wa ní kòlokpawá.‡

37 Yá beɔ pii guu wále zible àanno ní gbé p3 yewázi gbáao. 38 Asa má d3 sáasá ké ga ge w̄ni ge malaikaɔ ge táaɔ ge tia yá ge zia yá ge gbáadeɔ 39 ge musupɔɔ ge z̄lɛpɔɔ ge Lua pɔkɛa páleɔ, an kee a f3 wá ké Lua yeawáziwa naa wá Dii Kilisi Yesuwa guu.

9

Lua Isailiɔ sea

1 Mále síana'o naa Kilisiwaɛ, mále ɛɛtoo. Lua Nisína p3 dɔaa ma láasooɛ mé demɛe yápi seelade ũ. 2 Ma pɔsia kè zài, ma nɔse ɔ yaa ɔɔɔpiiɛ. 3 Má f3 wabike Luawa aà ma ké Kilisiwa, aà láaika ma Isaili deɔ gbɛu. 4 Ampio 5 Lua ní sé a néɔ ũ,* à a gawi ɔlné, aà baa kúrino, à a ikoyá kpámá, à lousisia dánɛ, à legbɛné. 5 Aa dɛ Lua gbé káauɔ buiɔ ũ, mé an bui guu 5 Kilisi p3 dɛ p3pii a b3u gbɛnazina ũ. ɔme Lua p3 kú wàɔ a sáaukpa ɔɔɔpii ũ. Ami.

6 I ke yá p3 Lua ò lèlɛ pā no, asa Isaili pii mé Isaili zálala ũo. 7 I ke Ablahaũ bui pii mé Ablahaũpi néɔ ũ Luao, asa Lua ò Ablahaũ a m̄, Izaaki buiɔ 5 wáli oné aà bui.† 8 Beewa i ke né p3 à ní í ní pɔɛáɔ mé Lua néɔ ũo, né p3 à ní í Lua legbɛa musuɔ mé dɛ buipio ũ. 9 Asa Lua legbɛ à m̄: Má ɛa m̄ zii maa'i, Sala i ne'i g3ɛ ũ.‡ 10-12 I ke beɛ adoo. Lua i gbéɔ se lá àlɛ yáwaa, i ke an yákea yáí no, ké à ní sisiɛ. Beewa ké Lebeka síaɔ nɔsí ní wá dezi káau Izaakio, e àɔ gé ní ii, e aàɔ gé maa ge váikɛi, Lua ò Lebekaɛ a p3 b3 káau a g3 né ũ gbé záɛ.§ 13 Lá a kɛa láuwa wá m̄:

Má ye Yakɔbuzi,
Esau s3, má yeio.*

14 Wá o kpelewa ni? Yávái ku Lua kíi yá? Aawo bá! 15 Asa a ò Mɔizie, gbé p3 á ye s̄uuukaàno 5 á ke, mé gbé p3 á ye w̄enad3è 5 á d3è.†

16 Ayámeto Lua gbéɔ sea i bɔ gbɛnazina pɔɛá guuo ge an kɔaika, à b3 Lua s̄uuu guue. 17 Asa lá guu Lua ò Falaɔɔɛ à m̄: Ma n kpa kpalau ké mà a gbáa ɔb gbéɔne n musue, ma t3 i li dúniaa pii.‡ 18 Beewa gbé p3 a ye s̄uuukaàno i keànoɛ, mé gbé p3 a ye aà swágbáa kú, i kú.

19 A gbɛe a ma la, b3yáí Lua lé gbéɔ taaɛ e bi? Déme a f3 gi Lua pɔɛáí? 20 N gbɛnazina ia, dén n ũ n gbasa n yázási Luawai? Oo a a bona la, b3yáí n ma bo kéwaia?§ 21 Oobona zev̄i à oo swáde ní oo swásaio bo ní gí doũ p3 á tòtooo lé? 22 Tó Lua ye à a p̄kũma ɔlné ké aa a gbáa d3, mé à mena z3ɔ kè ní gbé p3 dɛ à p̄kũmabɔbɔmá à ní kaalɛ s3 be! 23 Tó à bee kè, ké gbé p3 dɛ à s̄uuuker̄no à dɔaa ní keke aa gɛ a gawi guuɔ a gawi z3ɔ d3ɛ s3 be! 24 Gbé p3 Lua ní sisi à ní sépiɔn wá ũ. I ke Yudaɔne ídoo, ní buipáleɔɛ s3. 25 Lá Lua ò ànabi Ozee lá guuwa à m̄:

* 8:20 Daa 3.17-19 † 8:23 2Kln 5.2-4 ‡ 8:36 Sou 44.23 * 9:4 B3a 4.22 † 9:7 Daa 21.12 ‡ 9:9 Daa 18.10 § 9:10-12 Daa 25.23 * 9:13 Mal 1.2-3 † 9:15 B3a 33.19 ‡ 9:17 B3a 9.16 § 9:20 Isa 45.9

Bui p3 de ma gb3o uo3 3 ma on3 ma gb3o.

Bui p3 ma yerzio3 3 ma3 yerzi.*

26 Gua p3 Lua on3 aa de a gb3o uo,

we wa oun3 Lua b3epi n3o.†

27 Isaia wiil3 Isailio y3 musu à m3:

Baa t3 Isailio dasi lán ísiale úfáawa,
an k3na3 m3 a b3.

28 Asa Dii a y3 p3 a ò ke dúniau,

m3 a a mid3 zezesaie.‡

29 Lá Isaia d3aa òwa à m3:

T3 Dii Zig3de i wá buie3 to y3ao,

d3 wa g3 lán S3d3úde3wa,

wí b3 G3m33de3wa.§

Isailio gia Kilisi baonai

30 Wá o kpelewa3 sa? Buipáleo lé wele Lua to y3 b3rno3 nao, 3 a tò à b3rno3 na. A tò y3 b3rno3 na a náai p3 aa ke y3ie. 31 Isailio s3 aale wele Lua to y3 b3rno3 na ikoyá musu, 3 i b3rno3 nao.

32 B3yáí ni? K3 aa ye Lua to y3 b3rno3 na an y3kea y3 y3ie, i ke aà náaikea y3í no. Aa g3mb3le gb3 p3 í ní pálewa, 33 lá a k3a láuwa:

Gwa, mále gb3 p3 í to wá g3mb3le dile Si3na,

gb3si p3 í to wá fu.

Wí a gb33 p3 lé aà náaike k3o.*

10

1 Ma gb3o, y3 p3 má yei ma s3 guu, mále a wabike Luawa m3 Isailio suabaa ú. 2 Má de a seelade ú, k3 aa áiaví ní Lua y3o, áma an w3 k3ao. 3 Asa aa lá Lua í to y3 b3rno3 na d3o, 3 aai3 wele y3 b3rno3 na ní r3zia gb3ao. Aai lá Lua í to y3 b3rno3 na sio. 4 Asa Kilisi M3izi ikoyá lepápa, 3 y3 í b3 ní aà náaikena3 na. 5 Lá ikoyá í to y3 b3rno3 na 3 M3izi ò a taalau à m3, gb33 p3 y3pi k3a a3 ku a sabai.* 6 Lá luanaaika í to y3 b3rno3 na a ò à m3:

Nsu o n n33eu,

d3me a g3 luabe à Kilisi pílaio,

7 ge d3me a g3 bedau à Kilisi b3 gauio.

8 Y3 p3 a òn ke:

Y3pi kunn3 k3i,

a k3 ní léu ní n n33eo.†

Luanaaika y3 p3 wí a waasokpa 3n y3pi ú. 9 T3 ní ò ní léo gupuaú Yesu m3 Dii ú, m3 ní a náai ví n n33eu Lua aà b3 gau, a n suaba. 10 Asa y3pi náai vía n33eu í to gb33 b3 maa, m3 y3pi oa ní léo í gb33 suaba. 11 A k3a Luayátaalau wá m3, wí a gb33 p3 lé aà náaike k3o.‡

12 Yuda3 ní buipáleo dodoa k3eo, asa ampíi an Dii doúe, í káfiake a sísin3one píi. 13 Asa Dii sísin3o b3 píie.§ 14 Kpelewa aa aà sísi aà náaike3aii? Kpelewa aa aà náaike aà y3 masaii? Kpelewa aa aà y3 má waasokenasaii? 15 T3 wí waasokena3 zímáo, kpelewa aa waasoken3i? A k3a Lua taalau wá m3: Baonakpana3 m3a na.* 16 Ama gb33pii i baonapi sio. 3 Isaia m3: Dii, d3me wá y3 síi? † 17 Beewa luanaaika í b3 aà y3maa k3ie, m3 y3pi3 Kilisi y3e. 18 Ma m3 y3o!

Aai mao lé? Aa má.

An b3 t3 dúnia guu píi,

an y3'oa g3 e t33le léwa.‡

19 Ma m3 y3o! Isailio i d3o lé? M3izi d3aa ò à m3:

Má t3 bui p3 aa de ma gb33 uo3 á p3 fele3,

má t3 á p3 pa bui w3siade3 y3 musu.§

20 3 Isaia s3dile à Lua led3ek3 à m3:

Gb33 p3 aale ma k3i wele3o3 m3 ma e,

ma azia 3b3 gb33 p3 aale ma gb3e3o3ne.*

21 Isailio y3 musu s3 Lua ò:

* 9:25 Oze 2.25 † 9:26 Oze 2.1 ‡ 9:28 Isa 10.22-23 § 9:29 Isa 1.9 * 9:33 Isa 28.16 * 10:5 Lev 18.5
† 10:8 Iko 30.12-14 ‡ 10:11 Isa 28.16 § 10:13 Yoc 3.5 * 10:15 Isa 52.7 † 10:16 Isa 53.1 ‡ 10:18 Sout
19.4 § 10:19 Iko 32.21 * 10:20 Isa 65.1

Za koo e oosi ma odo bui swagbade po femanoozi.†

11

Lua i Isailio vuaao

1 Ma me yoo! Lua azia gbeo vuaa ya? Aawo ba! Mapi, Isailin ma u. Ablaha buin ma u Beyamee bui guu.* 2 Lua i a gbe po a ddaa ni dso vuaao. A Elia ya po ku la guue bee dso le? Ke a ge ni Isailio yao Lua ki a me: 3 Dii, aa n anabio de, aa n gbagbakio de. Mame ma go mado, 5 aale ma we.† 4 Lua o Eliae kpelewa ni? A me a gbe po aai kule taao ku a po u gbeo daasoso lee sopla (7.000).‡ 5 Maan kana po Lua ni se a gbeke guu go gba lo. 6 La a ni se a gbeke guu, i ke an yakea ya no. To ma no, do Lua gbeke go gbeke uo. 7 Kpelewan wei? Isailio i ya po wale wele eo, ama an gbe po Lua ni se o. Gbe kinio nse tata, 8 la a kea lauwa wa me:

Lua kemazi u kpartzi,
5 an we le gu'eo,
an swa le yamao e ni a gbao.§

9 Davidi o lo:
To an dikpeke gone bai u, wa ni ku,
to a ya'ine, wa tsimá.
10 To an we siaku ke aasu gu'eo,
to an wo go koolonno goopii.*

11 Ma me yoo! Ke Isailio fua, aa lele mio yo ya? Aawo ba! An taao ya lua buipaleo suaba, ke Isailio nse fele ya. 12 La an taao me to dunia kafia e, me an lele me to buipaleo kafia e, to Isailipio su ni pa ziu, wa bee o ba?

13 Male ya' o a buipaleo sa. La ma de zina u a buipaleo ki, ma ma zi saaukpa, 14 ke ma azia buio nse fele, mi ni gbeo suaba. 15 La Lua gia Isailiozi me to dunia kano na, to a ea ni si lo, bee a deai? Bee a de weni u gono.

16 To wa pwen kaau kpa Luawa,† a buu go aa po u. To lizina de Lua po u, a gno de aa po u be. 17 Lua kuli zalala gnao zoz, 5 a n gbe po ni de kuna li u pe an gbe, ke nyo ku ni kuli maa zina gbao. 18 Nsu saka kuli zalala gna po a zozoguo. Kpelewa nyo fanadai? N ku lizina sabaie, i ke lizina me ku n sabaio. 19 N me a ligonapo zoz ke a n pe an gbe yaie. 20 Ma, a ni zoz ke aai a naaiko yaie. Mpi so n go n luanaaika ya. Nsu wala ke. Laaika! 21 La Lua i gi li zalala gnao zozio, a gi n zoi so. 22 Gwa la Lua maa me a pasi. A pasi ni gbe po aa fuwa, me a maane, to n ze ni aa maao. To ma no, a n zoi se. 23 To Isailio ni luanaaikesai to, a ea ni pe n gbeue, asa a ni pea ni gbeu gba vi. 24 Lua n zoi kuna liwa a n pe kuli zalalawa, la wili keowa. La a ke ma, ku ligon zalala ea pea nizila liwa zevi de beelao?

Isailio suabaa gbeza

25 Ma gbeo, ma ye a asiiya bee do, ke a we su a sia, a azia dile waladeo uo ya. Isaili kinio swa gbaaku ga e buipaleo gea kpala po bu Lua kinu le ka. 26 Bee gbea Lua a Isailio suaba pii la a kea lauwa wa me:

Suabana a bo Siona,
a Yakubu buio ke luadsoaiwa.

27 Ma baakuarino
go po ma ni duuna kema yan we.‡

28 Baona ya musu aa de Lua ibeo u a ya. Lua gbeo sea ya musu aa de Lua yenzideo u an dezo ya. 29 Asa Lua li dendome ke gba po a dao ni gbe po a ni sisi a ni se ya musuo. 30 A buipaleo i Lua yama yao. Tiasa Lua suukeano ke Isailio i aa yamao ya. 31 Ma Isailio le Lua yama tiao, ke Lua e suukeano, i gbasu suukeano. 32 Lua yamasai kpa gbepii, ke aa e suukeano pii yaie.

33 Lua on ni a dso zoke le vi.
Gbe ya po ale ya yasi do pio.

Gbe a fo a aa ze bolekeo.§

34 Deme Dii laasoo do?
Deme yadae aa ledamade ti?*

† 10:21 Isa 65.2 * 11:1 Flp 3.5 † 11:3 1Kia 19.10 † 11:4 1Kia 19.18 § 11:8 Iko 29.3, Isa 29.10 * 11:10 Sou 69.23-24 † 11:16 Nao 15.20-21 † 11:27 Isa 59.20-21 § 11:33 Isa 55.8 * 11:34 Isa 40.13

35 Dé Dii fiasèwà a gbasà boèi?†

36 Pópíi bò aà káíe,
aa kú ní aà gbáao,
mé aa ku aà pò ú.†
Wàò aà tóbò gòopii. Ami.

12

Zíkèa Luàe

1 Ayámèto ma gbéò, lá Lua wénadòwèe màa, ma wabikèwá á ázia kpawá sa'obò béè sáasai pò í kaaàgu ú. Beewa wí kùlèè a zéwa. 2 Asu tɛ dúnia tiaɛ bee tufaio. A to Lua á lile, á láasoo í dafukú, ké à e á aà pòeá dɔ, yá pò maa mé í kèè mé á ásaá.

3 Gbéke pò Lua kèmmèe yáí ɔ mále ɔ ápiie, ásu ázia maabo de a maa léao. A baade ázia dile a síana léu, lá Lua aà gbà zé aà a náaikewa. 4 Gbènazína mè mèndo guo ví dasi, an baade ní a zioe. 5 Maae, baa ní wá dasikéoo, wá mɛ doú naa Kilisiwae, wá de kɔ mɛguo ú.* 6 Wá gba dodoo kɔe lá Lua dáwèe a gbèke guuwa.† Tó ánanibekèkgba ní vɛ, ke n luanaaikéa léu. 7 Tó donlèdekèe, dónlè. Tó yádaané, dané. 8 Tó ledáamae, damá. Tó gbadaae, da blisai. Tó dɔaanakèe, ke ní áiao. Tó wénadòsanèe, dónè ní pɔnao.

9 Aò yekòí ní nòsemèndoo. A mikè váiwa, í ze ní maaò. 10 Aò gbèke ví ní kòo nana. Aò kò kpela ní pɔnao. 11 Aò áiaví zígbiasai, á mɛ íò wáa Dii zí guu. 12 A pɔnakè yá pò á wé dɔi yá musu. A menafɔ taasikéa guu. A mekpa wabikéawa. 13 A donlèkè Lua gbé pò pò lé késámáɔne. A wetá ní nìbòfɔao. 14 A samaa'ò á íadamadène. A samaa'oné, ásu ní kao.† 15 A pɔnakè ní pɔnakènao. A ɔòbò ní ɔòbnao. 16 A nòsedoukè ní kòo. Asuli denlawèe leo. A gbékpá ní yèeesaideo. Asuli ázia dile yádònao úo.‡ 17 Asuli vái flabo ní váioo. Ali yá pò maa gbépiie ke. 18 Tó a ke, àò na ní gbépiio lá á fí léu. 19 Ma gbé yenzideo, ásuli tɔsi gbéwao, á aà tó ní Luao. A ku lá guu wá mè: Dii mè áme á tɔsimá, áme á flaboné.*

20 Tó nɔana lé n íbèe de, blè kpawá. Tó imie, n àa gba í. Tó ní kè màa, níle aà ɔ kaè a léue.† 21 Nsu to vái ziblemao. Zí blewá ní maaò.

13

Misiileá búsu gbàadène

1 Gbépii misiile búsu gbàadène, asa ikoe ku Lua lé saio. Lua mé gbàade pò kúo dile pii. 2 Ayámèto gbé pò bò gbàade yá kpe, ade bò yá pò Lua dile kpe. Gbé pò bò ní kpéò nízia dàyaue. 3 Ike maakenaò mé lí víake kpalablènaoèno, sèma váikènao. Tó ní ye n víake gbàadeo, maake, í n sáaukpa. 4 Gbàadé Lua zíkènae n aafia yáí. Tó n váikè sɔ, víakèè, asa a fènda looa pà no. Lua zíkènae, í tɔsiè váikènae. 5 A yáí tò a maa áli misiilèné. I ke íadama yáí ado no, á láasoo yáíe lɔ. 6 Bee yáí í wè'ɔa kpáí sɔ, asa gbàadéá Lua zíkènae, aale zípi kèèe. 7 Ali flaboné pii. Ali wè'ɔa kpá a sinawa, íli á pòó lá sí lɔ. Ali misiile gbé pò de á misiilèè. Ali gbé pò de á aà yáda yáda.*

Gɔɔ kà kái, wàò yekòí

8 Asuli gbèe flá sɛo, sèma yeakòí báasio. Gbé pò ye a gbédèezi, Lua ikoyá pèèwàe. 9 Wá mè n̄suli wúle ní gbépále n̄oo, n̄suli gbédèoo, n̄suli kpáí'oo, n̄suli pò bíikèoo.† Yápiò ní yádíleá pále pò kúo pii kú yáe bee guue wá mè: Nyò ye n gbédèezi lá nzíá wèniwa.‡ 10 Tó gbé ye gbéí, íli váikè a gbédèeoo. Yeakòí mé Lua ikoyápapaa ú.

11 A ke màa, asa á gɔɔ pò wá kuwàe dɔ. Á vua íu gɔɔ kà, asa wá suabaa kái tia de gɔɔ pò wa Yesu náaikèla. 12 Gwáasína kà zà, gudɔa mé kái. Wá gusia yá kóle, wí gupua gòkèbɔɔ séle. 13 Wàò kú wá dɔɔwa fáane gbéò ú lalasi kòó ní wèdekèao sai n̄dàakpaa ní wisaiyáò sai, lèkpaa ní zaakúoo sai. 14 A Dii Yesu Kilisi ɔlèsé. Asuli tó á dàa zì dɔaaé á d'è'li kèoo.

14

Kò táae'ea

1 A gbé pò buse luanaaikéa guu dile yákelesai. 2 Gbéè kúá á fɔ pópíi ble, mé gbé pò a luanaaikéa buse lí n̄òo soo.* 3 Gbé pò í pópíi ble suli saka gbé pò lí pópíi bleoguo, mé gbé pò lí

† 11:35 Yob 41.3 ‡ 11:36 1Kln 8.6 * 12:5 1Kln 12.12 † 12:6 1Kln 12.4-11 ‡ 12:14 Luk 6.28 § 12:16 Yaa 3.7 * 12:19 Iko 32.35 † 12:20 Yaa 25.21-22 * 13:7 Mat 22.21 † 13:9 Baa 20.13-17 ‡ 13:9 Lev 19.18 * 14:2 Kls 2.16

pópii bleo suli gbé p' í p'ópii ble tàae eo, asa Lua aà síe. ⁴ Dén n ù ké ríle gbēpále zíkēna tàae ei? Tó a f'í ge a f'io no, aà Dii yáe. A f'í, asa Dii gbāa a to aà f'í. ⁵ Gbēe kūa g'oo na dek'oa, mé gbēpále kūa g'oo pii sáae. Baade a s'ó dadou'ú n' yá p'ó à zè'ò. ⁶ Gbē p'ó í g'oo bo' í bo' Dii yáie. Gbē p'ó í p'ópii ble, í ble n' Dii gbāaoe, í Lua sáaukpa. Gbē p'ó í p'ó t'é í t'ē Dii yáie, í Lua sáaukpa. ⁷ Gbēe lío ku azía yáio, gbēe lí ga azía yáio. Tó wá kú, wá kú Dii p'ó ũe, ⁸ tó wa ga, wa ga Dii p'ó ũe. Wá kún nò, wa gan nò, wá de Dii p'ó ũe. ⁹ Asa Kilisi gá à vù ké à de gyaadeo'ú n' gbē b'ēe Dii ũe. ¹⁰ Ké ríle n gbēdo tàae e s'ó be? Mpi s'ó ríle saka n gbēdogu s'ó be? Lua a'ò z'ólea a g'inaa, wápii wí bo' ze aà ae,† ¹¹ lá wa k'è lá guuwa, Dii m'è:

Lá má kú, gbēpii a kúlemee,

gbēpii a ma luake d'ó.‡

¹² Beewa wá baade a azía yá séle siu Luac.

¹³ A yáí wásuli k'ó tàae e bo. K'ó tàae'ea gbēu à zè'ò ké á yá p'ó a tó á gbēdo fu keo. ¹⁴ Kua Dii Yesu guu má d'ó sáasá ké p'oe lío gbālea n' aziaao. Tó gbé díle p'ó gbālea, s'ó gbālea. ¹⁵ Tó n n gbēdo n'ose ò'okpàè p'ó p'ó n' blè yá musu, n' yeaázio. Ble p'ó n' blè yáí n'su gbé p'ó Kilisi gá aà yáí ò'okpao. ¹⁶ Asu to wá sakaé p'ó p'ó maauo, ¹⁷ asa kpala p'ó b'ò Lua kíia p'oblea n' imiao yá no. Yákea a zéwa n' kea n' k'oo nao n' p'ona p'ó Lua Nisína í inéio yáe. ¹⁸ Gbē p'ó lé z'oble Kilisie máa yá í ka Luagu, mé wí aà sáaukpa. ¹⁹ A yáí tò wáli w'ele wà na n' k'oo, w'io gbāa ká'fik'e. ²⁰ Nsu Lua z'í ò'okpa ble yáio. Ble pii maae, áma p'ó p'ó n'ny'ò ble n gbēdo fu maa. ²¹ N'òsoan nò, w'emian nò, yá p'ó a to n gbēdo fu pii, a maa n' t'ēe. ²² Yá p'ó n' a náai ví, n'ny'ò k'ua e Lua kíi. Báaaden gbé p'ó yá p'ó à zè'ò lí aà s'ó v'io ũ. ²³ Tó gbé lé seake ble p'ó ále blewa s'ó, à azía dày'au, ké í kpaaf'í n' à luanaaikaao yáí. Yá p'ó í kpaaf'í n' gbé luanaaikaao'á duuna.

15

Yeak'osi wed'a Luazi guu

¹ Wá gbé p'ó wá gbāa luanaaika guu, sema wá gbé buseo' f'io an gbāasai guu. Wásuli yá p'ó í ká wáziagu keo. ² Wá baade lí yá p'ó a ka a gbēdogu ke, ké aà e maak'ú, í zed'ó yáí. ³ Asa Kilisi í azía p'oe á keo. A k'ea Lua taalau wá m'è, Lua s'ós'oa g'òe.* ⁴ Yá p'ó wa k'è yáa pii, wa k'è ledaa'wá yáie. Yápi í wá gba mena, í wá gba s'ó ké wáò wed'ó ziai. ⁵ Lua p'ó í n' gba mena, í n' gba s'ó to áò n'òsedou'ke n' k'oo lá Kilisi Yesu k'ewa, ⁶ í Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae t'ò'ò n' n'òsemendoo n' ledoto.

⁷ A k'ó sí lá Kilisi á síwá Lua t'ò'ò yáí. ⁸ Mále o'é, Kilisi g'ò Yuda'ò d'onlede ũ, ké á lé p'ó Lua gbé an dezine ke, aai d'ó Lua náai ví, ⁹ buipáleo'ú í Lua t'ò'ò aà s'uuu yáí, lá a k'ea láuwa wá m'è:

A yáí tò má n sáaukpa buipáleo'ne,

mí n táasile.†

¹⁰ Wá m'è l'ò:

Bui'ò, à p'ónake n' Lua gbé'ò.‡

¹¹ Wá m'è l'ò:

Bui pii, à Dii táasile,

b'usu gbēpii à aà t'ó g'bia bo.§

¹² Isaia o' l'ò:

Ye se mi'ona a vlápa,

í f'ele kible buipáleo'wa,

an w'é io d'oa'ázi.*

¹³ Lua p'ó gbēpii w'é doi to p'ona n' aafiao p'ee'wá a náai p'ó ále ke yáí, ké á wed'aa'ázi ká'fi n' a Nisína gbāao.

P'olu zík'ea Luac

¹⁴ Ma gbé'ò, má d'ó sáasá ké maakea p'ee'wá, á yápii d'ó wásawasa, á f'io ledak'owa. ¹⁵ Ma l'ae bee k'eaé guu ma yáe'ò ké n' s'oo dílea ké à d'ó'águ yáí, asa Lua gbé'ek'ek'mee, ¹⁶ s' ma g'ó Kilisi Yesu zík'ena ũ buipáleo'ne. Mále bao p'ó b'ò Lua kíi kpáné, ké an kua e á'ò adoa n' Luapi Nisína gbāao. Mále bee ke Luac aà gbagba p'ó í kaa'águ ũe. ¹⁷ Ma naa Kilisi Yesuwa guu má f'io í'ana'á z'í p'ó mále ke Luac yá musu. ¹⁸ Asa má yáe oa v'io, mé í ke yá p'ó Kilisi k'è ma kíi b'asio. A tò buipáleo'ú Lua yámá ma yá'oa n' ma yákeao guu ¹⁹ n' dabudabu'ò n' yáb'onsae'ò gbāao n' Lua Nisína gbāao. B'oa Yelusale'ú ma bebe w'éle n' w'éle'ò e ma p'ee'ò lílilí b'usuu Kilisi bao kpáwakea

† 14:10 2Kln 5.10 ‡ 14:11 Isa 45.23 * 15:3 Sou 69.10 † 15:9 Sou 18.50 ‡ 15:10 Iko 32.43 § 15:11 Sou 117.1 * 15:12 Isa 11.10

guu. ²⁰ Miŋ ye mà baonapi kpa gu pŋ wi Kilisi yāmau yāaoe, ké másu bubā gbēpāle pŋ gāuo yáí. ²¹ Lá a kēa láuwa wā mē:

Gbē pŋ wi aā yā'oné yāao wé a ké,
gbē pŋ aai aā bao ma yāao dŋ.†

²² Yá pŋ ɔ kparamē mŋmŋo mà mo á kīin we.‡ ²³ A kà wē ūma, ké miŋ ye mà mo á gwai. Tiasa lá yāe ma dŋa bŋsue beeo guu ɔo, ²⁴ ma wé doí wā wesikŋle sa ma gea Esipayā bŋsuu guu. Tó ma gŋoplakéánŋ nŋ pŋnao, í gé zeimee we. ²⁵ Tia kéwa sŋ mále gé nŋ donleo Lua gbēone Yelusaleŋ,§ ²⁶ asa gbē pŋ aa ku Masedoni nŋ Gelesio zèd wā Lua gbē taaside pŋ aa ku Yelusaleŋ kámasa kaē. ²⁷ Aa zèd, āma teasie, asa lá Yudaŋ Lua áizee lí buipāleone, a maa buipāleŋ nŋ dŋnŋa áizee lí Yudaŋe sŋe.* ²⁸ Tó ma gbapi nāné nŋ zŋl má láa, ma gea Esipayā guu má bŋle á kīi. ²⁹ Má dŋ ké tó mále mŋ á kīi, Kilisi báaa pŋeaa guu ŋ má mŋwá.

³⁰ Ma gbēo, ma naé wá Dii Yesu Kilisizi nŋ yeakŋi pŋ Lua Nisina í iwēeo, a dēeka ɔ wabikemee Luawa, ³¹ ké aā ma bŋ Yude luayādansaiŋ guu, mé donle pŋ mále geŋ Yelusaleŋ Lua gbēone kené pŋmaa ŋ, ³² mí á le nŋ pŋnao, tó Lua wēi, mí kámabo á kīi. ³³ Lua aafiade aā kŋánŋ ápii. Ami!

16

Fŋkpaama

¹ Mále wá dāe Febe, Sākele gālideŋ donlede sáaukpaé. ² A aā si Dii yáí, lá a maa Lua gbēo ke nŋ kŋowa. A dŋaale nŋ pŋ pŋ a yei á kŋio pii, asa á donlekéné dasi nŋ mapio ɔ.

³ Ma fŋkpá Pisii nŋ Akilasiowa. Ma zŋkendeeone Kilisi Yesu zŋ guu.* ⁴ Aa sí nŋ mi saale, mapi má bŋ. I ke máme má adoo, wéle nŋ wéleŋ buipāle gālideŋ lé nŋ sáaukpa pii ɔe.

⁵ Ma fŋkpá gāli pŋ aai káaa an kpéu gbēowa. Ma fŋkpá ma gbē yenzide Epenewa. Aapi mé Kilisi náaikè Azi bŋsuu séia.

⁶ Ma fŋkpá Maliamawa. A kŋaikéé maamaa.

⁷ Ma fŋkpá Andŋniku nŋ Zuniaowa. Ma bui pŋ wá wá dá kpéu sánuone. Aa tŋbŋ zŋnaŋ guu, mé aa naa Kilisiwa ma āa.

⁸ Ma fŋkpá Ampilia pŋ de ma gbē yenzide ŋ naa Diiwa guu.

⁹ Ma fŋkpá Ubē pŋ de wá zŋkendee ŋ Kilisi zŋ guuwa nŋ ma gbē yenzide Setakio.

¹⁰ Ma fŋkpá Apelewa, asa náaidee naa Kilisiwa guu. Ma fŋkpá Alisŋbu bedeoŋwa.

¹¹ Ma fŋkpá ma bui Elodiŋwa. Ma fŋkpá Naasisi bede pŋ aa naa Diiwaowa.

¹² Ma fŋkpá Tifena nŋ Tifosaowa. Nŋepio kŋaikè Diiē. Ma fŋkpá Peesidiwa. Nŋe yenzidepi kŋaikè Diiē.

¹³ Ma fŋkpá Lufu pŋ tŋbŋ Dii zŋ guuwa nŋ aā da pŋ mále gwa ma da ŋo.

¹⁴ Ma fŋkpá Asikitiwa nŋ Felegŋo nŋ Eemēo nŋ Patobao nŋ Eemaŋo nŋ nŋ Yesude dee pŋ aa sánuŋ pii.

¹⁵ Ma fŋkpá Fililŋguwa nŋ Zulio nŋ Nelēo nŋ aā dāeo nŋ Olimpaŋo nŋ Lua gbē pŋ aa sánuŋ pii.

¹⁶ A fŋkpakŋwa nŋ Lua gbēo lépeakŋwao. Wéle nŋ wéleŋ Yesudeŋ fŋkpáwá nŋpii.

Lezaama

¹⁷ Ma gbēo, mále oé, á laaika gbē pŋ aa bŋ yá pŋ á dada kpezi. Aai gbēo kēkŋwa, aai gbēo sásá. A kémá, ¹⁸ asa gbē bee taaŋ lí zŋble wá Dii Kilisio, sema nŋ gbee yá. Aai yāesaideŋ sásá nŋ lenao nŋ yādŋo. ¹⁹ Gbēpii á misiile Diiē bao mà. Mále pŋnake á yá musu. Má ye ɔo maakēa ŋŋo ví, ɔ wésiaideŋ ŋ váikea musu. ²⁰ Lua aafiade a Setāu ŋl á gbá zŋe tia. Wá Dii Yesu gbēkekeé.

²¹ Ma zŋkendee Timŋtee† nŋ ma buiŋ Lusiu nŋ Zasŋo nŋ Sosipateeo fŋkpáwá. ²² Ma Teetiŋu, ma gbē pŋ ma lápi kē, ma fŋkpáwá naa Diiwa guu. ²³⁻²⁴ Ma uabele Gaiusi‡ pŋ Yesudeŋ í káaa aā be fŋkpáwá. Wéle ŋ'ulēna Elasa fŋkpáwá nŋ wá gbēdo Kaatuo.

²⁵ Lua a fŋ á gba gbāa lá a ku Yesu Kilisi bao pŋ mi kpa guuwa. Asiiyāpi ulēa za káauē, ²⁶ tiasa ŋ Lua pŋ ɔ ku gŋopii díle wá yá pŋ kú anabio láo guupi bŋ gupuaŋ, ké bui pii e dŋ, aai Lua náaikē, aa gŋ aā yāmanaŋ ŋ. ²⁷ Wá Lua mēndona ŋŋode tŋbŋ nŋ Yesu Kilisi gbāao e gŋopii! Ami.

† 15:21 Isa 52.15 ‡ 15:22 Lom 1.13 § 15:25 1Kln 16.1 * 15:27 1Kln 9.11 * 16:3 Zln 18.2 † 16:21 Zln 16.1 ‡ 16:23-24 Zln 19.29

KŌLENIDEɔ LA SEIA Yá pɔ́ kú lác bee guuɔ

Pɔlu wélegea gèn plaade guu à kè Geleki wéle pɔ́ wí me Koleni mɔ́ bao plasaiɛ, ɔ́ táagbagbanawɔ́ n̄selile aa gè Yesu gáli pɔ́ a dàale we guu.

Kolenideɔ lé namable godɔkɔ́i pɔ́ kú weɔ yáí. Gbéɔ́ lé laata maamaa, felekaayá gbáané, mé yádɔ́nawɔ́ n̄ lousisidewɔ́ n̄ wisaiyáɔ́ di weɛ ɔ́. Yá'lapiwɔ́ Yesu gáli dafunapi lè, ɔ́ Pɔlu lé dēeka à a gbépiɔ́ si yáwáipiwɔ́wa.

Pɔlu taa gbea ɔ́ Kolenideɔ́ bao ńi ma m̀ɔ́m̀ɔ́ɔ́, ɔ́ à bilikè ní yáwa. Bee mé tò à lakèné e gèn síiɔ́. Bibeli lá mèn plaɛ, mé à a páleɔ́ yá'ò 1Kln 5.9 ní 2Kln 2.3, 7.8 guu ɔ́.

Lác bee guu fɔ́kpaamá ní Lua sáaukpaao gbea (1.1-9), Pɔlu òné aa s̀t̀uukɛ, aasu kɔ́kpaale ɔ́ (1.10-4.21), aa wisaiyá ɔ́ ní gáli guu (5), aa kámabo ní k̀g̀g̀beaa yákpaleu gbáade luadɔ́nsaiɔ́ k̀iɔ́ (6.1-11), aa mikè gbásikɛawa (6.12-20). Bee gbea à yá dasi pɔ́ aa gbèawawɔ́ wèwemá:

Nɔ́seá yá (lɛɛ 7)

Sa'ɔ́nɔ́ɔ́soa ní lá wa ke táa yá musu (8.1-11.1)

Nɔ́ewɔ́ pɔ́kummusukea yá ní Dii bleblea yáɔ́ (11.2-34)

Lua Nisina gbaɔ́ yá (12-14)

Geɔ́ vua yá (15)

Lápi yá míde ní baowɔ́, gbéɔ́ kámasa pɔ́ wàle ká ní yá pɔ́ Pɔlu a zekàlewɔ́ ní fɔ́ pɔ́ a kpàkpamáɔ́ (16).

Kua dúniá guu yá'lapiwɔ́ musu pii, Pɔlu ledámá an bèebosai. A ɔ́ɔ́né lá Kilisi náaikea ń tó gbé ɔ́ yápiɔ́ guu. Yeakɔ́zi mé de a piiá (13).

Pɔlu fɔ́kpaá Kolenideɔ́wa

¹ Mámemaa Pɔlu, Lua ma sisi à ma se a p̀ɔ́eáwa, ma gɔ́ Kilisi Yesu zina ũ. Mapi ní wá gbédo Sosenio, ² wámɛ wa lác bee kè Lua gálide pɔ́ kú Koleniɔ́nɛ. * Lua á sisi a gɔ́ a gbéɔ́ ũ, á kua adoa naa Kilisi Yesuwa ní gbé pɔ́ ɔ́ wá Dii Yesu Kilisipi sisi gupiiwɔ́, wá Dii doudeɔ́. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbékekeé, aai á gba aafia.

⁴ Míɔ́ Lua sáaukpa gɔ́ɔ́pii á yá musu gbéke pɔ́ a kèé á naa Kilisi Yesuwa yáí. ⁵ A naawá guu pɔ́pii káñlé, yá'oa pii ní d̄sa piio, ⁶ asa wá Kilisi yá'oaé zèdò á guu, ⁷ ɔ́ Lua Nisina gbae i késáwáɔ́, gɔ́ pɔ́ á wé dɔ́ wá Dii Yesu Kilisi m̀ɔ́ai. ⁸ Wá Dii Yesu Kilisipi a to á ze gbāa e a léwa, ɔ́ ku táaesai aá m̀ɔ́g̀g̀ɔ́. ⁹ Lua náai v̄i. Ɔ́mɛ á sisi á gbékpá ní a Né Yesu Kilisi wá Diio.

Koleni Yesudeɔ́ kɔ́kpaalea

¹⁰ Gbéɔ́, ma awakpáé ní wá Dii Yesu Kilisi t̄so, àɔ́ ledou v̄i ní k̄so ápii, ké kɔ́kpaalea e láa á guu, í nakɔ́wa ní láasoo doúo ní n̄semendoo. ¹¹ Má mà Koloe gbéɔ́ k̄i, yákele kú á guu. ¹² Lá má m̀n̄ ke: A gbéewɔ́ m̀è wá zèmanɔ́. Gbéewɔ́ m̀è wá zè ní Apoloo.† Gbéewɔ́ m̀è wá zè ní P̄iɛɛɔ́. Gbéewɔ́ m̀è wá zè ní Kilisio. ¹³ Kilisi kpaalea yá? Wá ma paliwa á yáí? A da'ilekè ní ma t̄so yá? ¹⁴ Ma Lua sáauké, ké mí á gbé da'ilekeɔ́, sema Kilisipu ní Gausio báasio.‡ ¹⁵ Lá máae, gbéɛ a e o a da'ilekè a gɔ́ ma íwa úo. ¹⁶ Ao, ma Sefana b̄edeɔ́ da'ilekè ɔ́. Bee báasio, tó ma gbépále da'ilekè, a d̄magu ɔ́. ¹⁷ Kilisi í ma z̄i gbé da'ilekeá yáí, sema a bao kpáwakɛae. I ke ní yád̄so no, ké aá gaa líwa su ke famaɔ́ yáíe.

Ɔ́nɔ́ búina ní ɔ́nɔ́ stanao

¹⁸ Kilisi gaa líwáá mísaiyáɛ gbé v̄úaaaɔ́nɛ. Wá gbé pɔ́ Lua lé wá suabawɔ́ s̄s, a d̄ewɛɛ aá gbāa ũ. ¹⁹ A k̄ɛa Lua taalau wá m̀è:

Má ɔ́nɔ́nawɔ́ ɔ́nɔ́ míde,

má wez̄ɛnawɔ́ wez̄ɛ suumpa.§

²⁰ Ɔ́nɔ́nawɔ́ ku máɛ? Lad̄ɔ́nawɔ́ ku máɛ? Dúniá tiaɛ bee yápiid̄ɔ́nawɔ́ ku máɛ? Lua í dúniá ɔ́nɔ́ dile mísaiyá úo lé? * ²¹ Lua ɔ́nɔ́ guu, í to dúniá gbéɔ́ a d̄s ní níziá ɔ́nɔ́oo. A k̄aaágu a gbé pɔ́ aale a náaikeɔ́ suaba waaso pɔ́ wa dile mísaiyá úpi musu. ²² Yudaɔ́ ye dabudabui, Gelekiɔ́ í ɔ́nɔ́ wele, ²³ wápiɔ́ s̄s, Kilisi gaa líwa kpáwa wi ke, ɔ́ Yudaɔ́ í fuwá, buipálewɔ́ í me mísaiyáɛ, ²⁴ áma gbé pɔ́ Lua ní sisi à ní s̄ɔ́, Yudaɔ́ ní Gelekiɔ́ pii, Kilisi dené Lua gbāa ní a ɔ́nɔ́ ũ. ²⁵ Lua yá pɔ́ dené mísaiyá úpi de gb̄ɛnázina ɔ́nɔ́la. Lua yá pɔ́ dené gb̄aaasaiyá úpi de gb̄ɛnázina gbāala.

* 1:2 Zln 18.1 † 1:12 Zln 18.24 ‡ 1:14 Zln 18.8 § 1:19 Isa 29.14 * 1:20 Isa 44.25

²⁶ Gbɛ́, à gwa lá á de gɔɔ pɔ́ Lua á sisi. Dãɔ kɛ́i á daside ɔ́nɔna ũo, á daside gbãade ũo, á daside kíabui ũo. ²⁷ Lua gbɛ́ pɔ́ de dúniaɛ mísaide ũo sɛ̀, ké á wida gbãadeɔwae. ²⁸ A gbɛ́ pɔ́ dúnia ní díle kpɛɛ, í sakánɔ an yá lío kuoɔ sɛ̀, ké á gbɛ́ pɔ́ an yá lɔ́ kuo kpa kpɛɛ. ²⁹ Maa gbɛ́e a e lí íanadá Lua aeo. ³⁰ Apio sɛ̀, Lua tò á naa Kilisi Yesuwa, ɔ́ á gɔ́ wá ɔ́nɔ ũ. Naa Kilisipiwa Lua tò yá bɔ́wanɔ na, wá kua adoa mé á wá suabà. ³¹ Ayámeto lá a kɛ́a láuwa, tó gbɛ́ ye íanadá, aà dá Dii yá musu.†

2

¹ Gbɛ́, ké ma mɔ́ á kɛ́i, ma mɔ́ Lua yá kpàwakɛ́iɛ, i ke mi mɔ́ ɔ́nɔ gbãa ge lena keiéo. ² Ma zɛ̀ò má yãe oéo, sema Yesu Kilisi yá bàasio, atɛ́sa aà gaa líwa. ³ Ma mɔ́a á kɛ́i guu ma mɔ́ ní sɔ́deedeo ní víao ní lualuaoe.* ⁴ Ma waasokea guu mi yá'o ní lenakeao ge ɔ́nɔ. Má ò ní gbãa pɔ́ Lua Nisína ðlɔ́eoe, ⁵ ké á luanaaika su bɔ́ gbɛ́nazína ɔ́nɔ guuo, sema Lua gbãa.

Ɔnɔ pɔ́ Lua Nisína í dané

⁶ N beeo wi ɔ́nyá'ò gbɛ́ kásaaɔne. I ke dúnia tiaɛ bee ɔ́nɔ ge a gbãade pɔ́ an gbãa lé mideɔ pɔ́ no. ⁷ Lua ɔ́nɔ wále o, aà pɔ́eá pɔ́ ulea yãapi. A dɔ́aa díle wá gawi ea yá musu zadɔ́ í dúnia káleo. ⁸ Dúnia tiaɛ bee gbãadee ɔ́nɔpi dɔ́o. Tó aa dɔ́ yãae, aa Dii gawide páliwao. ⁹ Lá a kɛ́a láuwa wá mɛ̀:

Pɔ́ pɔ́ wi wesieo,

mé gbɛ́e swá í a yá mao,

mé a láasoo í gɛ́ gbɛ́e sɔ́uo,

ɔ́ Lua a sɔ́ukè gbɛ́ pɔ́ yeaziɔ́ne.†

¹⁰ Lua ðlɔ́wɛɛ ní a Nisína gbãao, asa Nisínapi yápii taasi kúa, baa Lua asii zɔ́ɔɔ.

¹¹ Gbɛ́e a dee nɔ́se guu yá dɔ́o, mé i ke aà nisína pɔ́ kú aà guu bàasio. Maa gbɛ́e Lua nɔ́se guu yá dɔ́o, mé i ke Luapi Nisína bàasio. ¹² Dúniaɛ bee nisína wá èo, Nisína pɔ́ bɔ́ Lua kɛ́i ɔ́ wá è, ɔ́ wa gba pɔ́ Lua dāwɛɛ dɔ́. ¹³ Yá beeo wále o, i ke ní yá pɔ́ gbɛ́nazína ɔ́nɔ í dawɛɛo no, yá pɔ́ Lua Nisína dāwɛɛe. Maa wi Lua Nisína yá bɔ́leke gbɛ́ pɔ́ Lua Nisína víɔ́ne. ¹⁴ Dúnia gbɛ́ lí Lua Nisína yáɔ́ sio, a deɛ́ mísaia yé. Ali fɔ́ ma seo, asa Lua Nisínapi gbãa ɔ́ wi aà yáze dɔ́o. ¹⁵ Gbɛ́ pɔ́ Lua Nisína dɔ́aaaè í yápii zé dɔ́, mé gbɛ́e zɛ́vɛ́ í aà bɛ́eboo. ¹⁶ A kɛ́a Lua taalau wá mɛ̀: Déme Dii láasoo dɔ́ à ledawáí? Kási wápiɔ́, wá Kilisi láasooopi vl.‡

3

Lua zɛ́

¹ Gbɛ́, mi fɔ́ yá'òé lá mi o gbɛ́ pɔ́ Lua Nisína dɔ́aaanɛ́nɛwao, ɔ́ má òé lán dúnia gbɛ́ɔ́wa, asa nɛ́tɛ́naon á ũ naa Kilisiwa. ² Ví má kpàwá, i ke ble yɔ́unde no,* asa í ka gláo. Baa e tia í kao, ³ asa dáadeɔn á ũ e tia. Lá á zakɔ́u, mé á yákele ví, dáadeɔn á ũo lé? A dāa mé dɔ́aaaé. ⁴ Ké á gbɛ́e mɛ̀ a zɛ́manɔ, mé gbɛ́pále mɛ̀ a zɛ́ ní Apoloo,† á kú ní ázia dáaon weo lé? ⁵ Dén Apoloo? Dén mapi? Zikenaon wá ũ, ɔ́ a Kilisi náaika wá sabai. Wá baade lí zɛ́ pɔ́ Dii dàe kee. ⁶ Ma pɔ́tɔ́,‡ Apoloo ikáwá, § ɔ́ Lua tò à gbà. ⁷ Beewa pɔ́tɔ́na ní ikawanao de pɔ́e ũo, sema Lua pɔ́ tò à gbà. ⁸ Pɔ́tɔ́na ní ikawanao sáae. An baade a ài'e a zɛ́ léue. ⁹ Zidoukɛ́naon wá ũ ní Luao. Lua bugben á ũ, Lua kpɛ́n á ũ.

¹⁰ Gbɛ́ke pɔ́ Lua kɛ́mɛɛ mé tò ma é kpále lán èbon gɔ́idewa, ɔ́ gbɛ́pále mò lé kpépi bo. Baade laaídɔ́ a kpé boawa, ¹¹ asa gbɛ́e a fɔ́ ée kpále bo, sema é pɔ́ kpále Yesu Kilisi ũ kò bàasio. ¹² Tó gbɛ́ kpépi dɔ́ ní vuao ge ánuɔ ge gbɛ́ beɛede ge tó a dɔ́ ní lío ge zàa ge sɛ́, ¹³ baade zɛ́ síana a bɔ́ gupuau. Wa e yákpalekegɔ́zɛ́, asa gupi a dɔ́ ní téoe, mé wa baade zɛ́ taa gwa tépi guu. ¹⁴ Tó gbɛ́ zɛ́ pɔ́ a kè bɔ́ tɛ́kúsaí, ade a ài'e. ¹⁵ Tó gbɛ́ zɛ́ tekú, a músi e, ade í bɔ́ ogii lá wí bɔ́ tɛ́uwa.

¹⁶ A dɔ́ Lua kpɛ́n á ũ Lua Nisína kú á guoo lé?‡* ¹⁷ Tó gbɛ́ Lua kpépi ɔ́kpa, Lua a ade ɔ́kpa sɛ́e, asa kpépi kua adoaɛ, mé áme á kpépi ũ.

¹⁸ Gbɛ́e su azla sásáo. Tó á gbɛ́e lé azla díle dúniaɛ bee ɔ́nɔna ũ, aà gɔ́nɛ́ mísaí, ké á e ɔ́nɔkú.

¹⁹ Asa dúniaɛ bee ɔ́nɔ de Luac mísaia yé. A kɛ́a Lua taalau wá mɛ̀: I ɔ́nɔnao kú ní kɔ́nika guu.† ²⁰ Wá mɛ̀ lo: Dii dɔ́ ké ɔ́nɔnao láasoo pá.‡ ²¹ Ayámeto gbɛ́e su íanadá a gbɛ́nazín dee yá musuo. Pɔ́piiá á pɔ́e: ²² Pɔ́lu, Apoloo, Píeɛ, dúnia, wɛ́ni, ga, tia pɔ́ɔ, zia pɔ́ɔ, a piiá á pɔ́e. ²³ Apio sɛ̀, Kilisi pɔ́n á ũ, Kilisi sɛ̀, Lua pɔ́e.

† 1:31 Zcl 9.23 * 2:3 Zln 18.9 † 2:9 Isa 64.3 ‡ 2:16 Isa 40.13 * 3:2 Èbe 5.12-13 † 3:4 1Kln 1.12 ‡ 3:6 Zln 18.11 § 3:6 Zln 18.27 * 3:16 1Kln 6.19, 2Kln 6.16 † 3:19 Yob 5.13 ‡ 3:20 Sou 94.11

4

Kilisi zinaᵋ

1 Ayāmeto à wá gwa Kilisi zikenāᵋ ũ, Lua asiiyā ziiāᵋ ũ. 2 A kũ ziiāᵋ aāᵋ náai vīe. 3 Lá á kũamanᵋ ge tó gbāadeᵋ lé yákpalekemanᵋ, i ka ma bakanswāua ũo. Mili mazía maa ge bēᵋboo. 4 Yāe lé ma sᵋ vīo, āma bee a ma bᵋo, Dii mé ma yákpalekena ũ. 5 Ayāmeto ásu dbaa lí gbēe tāae e Dii mᵋgᵋᵋo saio. ᵋme a gupua bii pᵋ pᵋ ulea gusiauwa, i nᵋse yá bᵋ gupuu. Zí bee baade a ma lá Lua a a sáaukpa.

6 Yá pᵋ má ᵋéᵋ bee, má ᵋ mapi ní Apoloo yá musue, ké àᵋ yáe bee dᵋ: Wasu Lua yá baa vīo. A gbēe su íanadā à ze ní gbēdoo à bᵋ gbēdo kpeo. 7 Bᵋ ní deofíai? N pᵋe ví nziāe ké wí n gbaoa? Wá n gba, ᵋ níe íanadā lá wí n gbaoawa? 8 A kán we kᵋa? A ke ᵋdeᵋ ũn we kᵋa? Ale kible wá sain wea? Má ye àᵋ kible, wíᵋ sánu. 9 Asa má è wá Lua zināᵋ, Lua wá díle kpeᵋ lán gbé pᵋ wí ní de dasi wáaᵋwae. Dúnia gbépii wé fíwá, malaikaᵋ ní gbēnazínaᵋ píi. 10 Misaideᵋn wá ũ Kilisi yáí, ᵋ naa Kilisipiwa á de ᵋnᵋnᵋ ũn wea? Wá buse ᵋ á gbāa vín wea? Wá kpeᵋᵋ ᵋ á kpelaaa? 11 E tia nᵋana ní imio lé wá de, wá kú puizi, wa gᵋ pᵋgbēaᵋ ũ, besaideᵋ ũ. 12 Wí zí gbāa ke e wá kpasa.* Tó wá wá ká, wí samaa'oné. Tó wá tadāwá, wí menafᵋ. 13 Tó wá wá sᵋsᵋ, wí awakpané. E tia wále wá díle dúnia bᵋbᵋ ũ, gbépii bísa ũ.

14 Mále yáe bee kéé widaawá yáí no. Mále á gba laai ma né yenzideᵋ ũe. 15 Baa tó naa Kilisiwa á gwanᵋᵋ ká ũma'ũma, á de'ia dasio. Máme ma á í ní Kilisi Yesu baokpaaéᵋ, ᵋ á naawá. 16 A yáí mále awakpaé, àᵋ ma kea ke.† 17 Ayāmeto ma a né yenzide Timᵋtee zíwá. Aapíá náaideᵋ naa Diiwa guu, ᵋme a ma naa Kilisiwa kekeá dᵋágu. Yá pᵋ mí da Yesudeᵋne wéle ní wéleᵋn we. 18 A gbēeᵋ lé íanadā lá má mᵋ á gwaiowa. 19 Tó Dii wéi, má mᵋ á gwai tia, mí íandānapíᵋ gbāa e, i ke an yá'oa no. 20 Asa kpala pᵋ bᵋ Lua kíia yá'o'o yá no, sema gbāa. 21 Kpelewa á yeii? Mā mᵋwá ní goo yá, ge má mᵋ ní yeaázio ní nᵋsenieᵋe?

5

Gbasí gēa Yesudeᵋ guu

1 Má má gbasí gē á guu, yá pᵋ a taa kú baa luadᵋnsaiᵋ guu seo. Wá mē á gbēdo gᵋ á mae nᵋ vī.* 2 ᵋ ále íanadāa? A kũ á pᵋ yae, í gbé pᵋ yápi kè bᵋ á guu. 3 Mapi, baa tó má kuánᵋᵋ, á láasoo kua, ᵋ ma yákpalekè ní gbé pᵋ yápi kèᵋ gᵋᵋ lá má kú wewa. 4-5 Tó a kᵋ káaa mé wá Dii Yesu gbāa kuánᵋᵋ, mé á kú ní ma láasooᵋ, á gbépi kpa Setáuwa ní wá Dii Yesu tᵋo, ké aá dāa e mide, aá nísiᵋa i bᵋ aafia Dii mᵋzíl.

6 A íandāa maao. Ké pēese'ese yᵋᵋna í pēeti zᵋᵋ sé,† á dᵋo lé? 7 A pēese'ese zi kᵋle,‡ í gᵋ pēeti dafu ũ a se'ese sai, lá á kú àᵋ dewa, asa Kilisi gá wá Geamusu sá ũe. 8 Ayāmeto wáᵋ ku Káaso dikpekenaᵋ ũ síana guu ní nᵋsepuaᵋ. Wásu wáᵋ ku pēese'ese zi dikpekenaᵋ ũ mᵋafilí ní váikeao guuo.

9 Lá pᵋ má kēᵋ guu ma mē ásulí yāale ní nᵋdāakpanaᵋᵋ. 10 I ke dúnia nᵋdāakpanaᵋ ge blideᵋ ní gbēblenaᵋ ge sa'onaᵋ no, asa tó gbé beeᵋne, á bᵋ dúnia guue. 11 Aawo, má ᵋé gbé pᵋ wá mē wá gbé, mé a de nᵋdāakpana ge blide ge sa'ona ge leváide ge wēdena ge gbēblena ũ, ásu yāaleaᵋnᵋᵋ, ásu ᵋkaaaᵋnᵋᵋ seo. 12 Ma bàa ũma ní yákpaleka ní Yesusaideᵋi? A zía gbéᵋ mé kũ á yákpalekérinᵋᵋ lé? 13 Lua mé a yákpaleke ní Yesusaideᵋ. A gbēvāipi bᵋ á guu.ᵋ

6

Yákpaleka ní kᵋo

1 Tó á gbēe yāví ní a gbédeeo, bᵋyáí líi gé yákpalekei ní adeo Lua gbéᵋ kíio, sema luadᵋnsaiᵋ kíii? 2 A dᵋ ké Lua gbéᵋ mé aa yákpaleke ní dúniao lé? Lá áme á yákpaleke ní dúniao, i ka á yá yᵋᵋnᵋᵋ kekeo lé? 3 A dᵋ ké wáme wá yákpaleke ní malaikaᵋᵋ lé? Wa dúniae bee pᵋ o ba? 4 Tó á yá bee taa kekeá vī, ᵋ á gbé pᵋ aai ka pᵋe ũ á gáli guuoᵋ se yákekenaᵋ ũa? 5 Ma bee ᵋ widaawá yáí. A gbēe vī á guu a ᵋnᵋ ká á a gbéᵋ yá kekenéoa? 6 Sema á gbēdo a gbé sísi yákpaleu Yesu náaikensaiᵋ kíia? 7 Lá á yāví ní kᵋo, a zā yáwa kᵋ míᵋmᵋ. Bᵋyáí i we taiinaio ní? Bᵋyáí i to wá á bleo ní? 8 Apíᵋ i gbé taiinke, i gbēble, baa á kᵋtēe. 9 Ké gbé taiinkenaᵋ gē kpala pᵋ bᵋ Lua kíi guuo, á dᵋo lé? Asu ázia sásāo, nᵋdāakpanaᵋ ge sa'onaᵋ ge gbásikenaᵋ ge gᵋe káaluᵋᵋ ge gbé pᵋ aai wúle ní ní gᵋe deeoᵋ 10 ge kpáíᵋ ge blideᵋ ge wēdenaᵋ ge leváideᵋ ge gbēblenaᵋ, an

* 4:12 Zln 18.3 † 4:16 1Kln 11.1, Flp 3.17 * 5:1 lko 23.1 † 5:6 Gal 5.9 ‡ 5:7 Bᵋa 12.15 § 5:13 lko 17.7

gb̄e a gē kpala p̄ɔ b̄ɔ Lua k̄i guuo. ¹¹ A gb̄eɔ de m̄a ȳaɛ, ɔ a zu'ò a ḡɔ Lua p̄ɔ ũ, a b̄ɔ maa r̄i Dii Yesu Kilisi t̄so r̄i w̄a Lua Nis̄ina gb̄aoo.

K̄ea gb̄astwa

¹² I me á yápii kea zé víe. Ama ȳaɛ ài vío. I me á yápii kea zé víe. Ama ásu to ȳaɛ bakaé á níuo. ¹³ I me l̄ bleá n̄ɔse p̄ɔe mé n̄ɔsɛá ble p̄ɔe. N beeo Lua a nípii mide. Me á gb̄as̄ikeɔ no, Dii p̄ɔe, mé Dii mé mepi gwana ũ. ¹⁴ Lua w̄a Dii b̄ɔ gau mé a w̄a b̄ɔ gau r̄i a gb̄aoo s̄o. ¹⁵ A d̄ɔ ké á me mé Kilisi megu ũo lé? Wa Kilisi megu se w̄a ke káaluwa megu ũ ȳa? Aawo! ¹⁶ A d̄ɔ ké gb̄é p̄ɔ ná káaluwa ḡɔaãno medoũo lé? A k̄ea Lua taalau w̄a m̄e, an pla nípii aai ḡɔ lán s̄awakula r̄i gbalaowa.* ¹⁷ Gb̄é p̄ɔ ná Diiwa ḡɔaãno nis̄ina doũe. ¹⁸ A mik̄e n̄ɔd̄aakpaawa. Duun p̄ale p̄ɔ gb̄é i ke pii, i ke me guu yá no. N̄ɔd̄aakpana s̄o i ȳa'í a m̄e. ¹⁹ A d̄ɔ ké á me mé Nis̄ina p̄ɔ Lua á gb̄a a kú á guu kpé ũo lé?† A ázia vío, ²⁰ Lua á lú á flab̄o. Aȳameto à Lua kpela r̄i á meo.

7

N̄ɔsɛa

¹ Lá p̄ɔ á k̄é yá musu, t̄o ḡɔe kú ɔnan̄ɔewa sai, a maaɛ. ² Ama ké n̄ɔd̄aakpa a di yáí, ḡɔe pii aão azia na ví, n̄ɔe pii aão azia ḡɔ ví. ³ Ḡɔe lí wei a naɛ a zéwa. N̄ɔe lí wei a ḡɔe m̄a l̄. ⁴ N̄ɔe me de azia p̄ɔ ũo, sema aã ḡɔ. M̄a l̄ ḡɔe me de azia p̄ɔ ũo, sema aã na. ⁵ Asu gik̄ɔe, sema á mak̄ɔe ké á laaid̄o wabikeawa ḡia, i gbasa á kea ke, ké Set̄au su ɔn̄k̄eé á fu menawao yáí. ⁶ Lé má dáwá, i ke teasi no. ⁷ Má ye gb̄épii à demawa, áma baade r̄i a gba p̄ɔ Lua dáeoe, gb̄éɛ bee r̄i a p̄o, gb̄é kee r̄i a p̄o.

⁸ Mále yáɛ bee o p̄ɔs̄eɔ r̄i gyaaɔne. A maa aão kú r̄ido lamawae, ⁹ áma t̄o aa f̄ɔ r̄izia k̄uo, aa n̄ɔse, aa záke, asa k̄ɔs̄ea maa de kua r̄i k̄o nideaoia.

¹⁰ Mále yádile n̄ɔdeɔ r̄i ḡɔdeɔne, i ke mámeo, Diiɛ. N̄ɔe su gi a zázio, ¹¹ ḡɔe su a na yao.* T̄o n̄ɔe s̄u ḡi a zázi, aã z̄ɔle ge aã ea keaãno na.

¹² Mále o gb̄é k̄in̄ɔne, i ke Dii mé o. T̄o á gb̄e n̄o luanaaikensai ví, mé n̄opi ye ào kuaãno, asu yao. ¹³ M̄a l̄ t̄o n̄ɔe ḡɔ luanaaikensai ví, mé ḡɔpi ye aão kuan̄o, asu gió. ¹⁴ Asa Lua i ḡɔ luanaaikensai sí a na yáí, mé i n̄o luanaaikensai sí a zá yáí. T̄o m̄a no, an néo aão gb̄aleɛ. Siana guu an kua adoa. ¹⁵ T̄o a luanaaikensai ḡi, aã ḡi. Yá bee taa guu an kua r̄i k̄ɔó teasi no. Lua á sisi á á sé ào ku aafiaɛ. ¹⁶ N̄ɔe, r̄iȳɔ n zá suaban lò, r̄i d̄sa? Ḡɔe, r̄iȳɔ n na suaban lò, r̄i d̄sa?

¹⁷ Lá baade kú r̄i Lua kpaaleo e Dii ào aã sisi, aã zeð m̄a. M̄a mi da Yesudeɔne w̄éle r̄i w̄éleɔ pii. ¹⁸ Lua gb̄é sisi t̄z̄an lò? Asu gyaf̄oðeke w̄eɛleɔ. Lua gb̄é sisi gyaf̄oðe ũn lò? Asu t̄z̄o. ¹⁹ T̄z̄a ȳaɛ vío mé gyaf̄o ȳaɛ vío, sema yá p̄ɔ Lua díleɔ k̄ua. ²⁰ Lá baade kú Lua aã sisi á aã seð, aã zeð m̄a. ²¹ Lua n sisi z̄o ũn lò? Nsu bilikeo. Ama t̄o r̄isu n ḡɔa w̄éɛ ũ z̄e é, b̄ɔ z̄obleu. ²² Z̄o p̄ɔ Dii aã sisi ḡɔ w̄éɛ ũ Diipi guue. M̄a l̄ w̄éɛ p̄ɔ Dii aã sisi ḡɔ z̄o ũ naa Kilisiwae. ²³ Lua á lú á flab̄o. Asu ḡɔ gb̄en̄azina z̄o ũo. ²⁴ Gb̄éɔ, lá baade kú Lua aã sisiò, aã ze r̄i Luo m̄a.

P̄ɔs̄eɔ r̄i gyaaɔ

²⁵ P̄ɔs̄eɔ yá musu mi ȳaɛ ma Dii k̄io, áma lá má náai ví Dii s̄uuu guu, lá ma láasoo de má oe. ²⁶ Taasi p̄ɔ kú tia mé t̄o mále e a maa ké gb̄é ze r̄i a kua. ²⁷ T̄o r̄i n̄o ví, r̄isu w̄eɛle n̄ gb̄aɔ. T̄o r̄i ví s̄o, r̄isu w̄eɛle. ²⁸ T̄o r̄i s̄e, ni duunake no. T̄o w̄éndia záke s̄o, i duunakeo. Gb̄é beeo yá'e d̄úniau, mé má ye bee á leo. ²⁹ Ma gb̄éɔ, yá p̄ɔ mále on ke: Ḡoo i ḡɔ z̄a. Za tia n̄deɔ ḡɔ lá aa víowa. ³⁰ ɔɔb̄nao ḡɔ lá aale ɔɔb̄owa. P̄ɔnadeɔ ḡɔ lá an p̄o naowa. P̄ɔlunao ḡɔ lá aa poe víowa. ³¹ D̄únia p̄ɔ m̄aokenaɔ ḡɔ lá aale keowa, asa d̄únia tiaɛ bee lé ḡez̄eɛ.

³² Má ye ào ku yákaakesaie. P̄ɔse i laaid̄o Dii yáɔwa, i lá a ka Diigu ke. ³³ N̄ɔde i laaid̄o d̄únia yáɔwa, i lá a ka a nagu ke, ³⁴ ɔ l̄ kú r̄i láasoo plao. N̄ɔe p̄ɔse ge n̄e léso i laaid̄o Dii yáɔwa, i a me r̄i a nis̄inao kpawá. N̄ɔz̄ae s̄o i laaid̄o d̄únia yáɔwa, i lá a ka a zágu ke. ³⁵ I ke mále galakpaé no. Ma bee ò á aafia yáie, ké à yake a zéwa, i ázia kpa Diiwa gupále gwasai.

³⁶ T̄o gb̄é nokpama ví, t̄o ále ḡɛ seaa mé á k̄èè wí ú, t̄o á aã k̄aka beewa, aã aã sé, lá á k̄èèwa, ále duunakeo. Aa k̄ɔse. ³⁷ Ama t̄o á yápi b̄ɔ a n̄ɔs̄eɛ, mé teasi lé aã kakao, mé a azia k̄ua d̄ɔ, t̄o a dá a s̄ou á a w̄éndiapi se, a k̄e maaɛ. ³⁸ Beewa gb̄é p̄ɔ a p̄ɔ se à k̄e maaɛ, áma gb̄é p̄ɔ i a p̄ɔ se o maa de beea.

* 6:16 Daa 2.24 † 6:19 1Kln 3.16, 2Kln 6.16 * 7:11 Maa 10.11-12

³⁹ Nɔɛá a zá pɔɛ guɔ pɔ áà zá kú pii. Tó áà zá sù ánuatò, a zɛví à zāke ní gɔ pɔ a yeio, sema gɔpi aàɔ de Dii pɔ ù. ⁴⁰ N beeo tó à gɔ pɔɛ, mále e aà pɔ àɔ na de tó à zākèla. Mále e mapi, má Lua Nisina ví sɔ.

8

Sa'oble

¹ Sa'oble yá musu, wá dɔ ké á yáɔ dɔ ápii. Dɔa sɔ ɔ yɔ̀ɔ vɔ, yeakɔi mé káfla vɔ. ² Tó gbé lé e á yá dɔ, i dɔ lá à kù à dɔwa gláo. ³ Tó gbé ye Luazi, Lua aà dɔ. ⁴ Too, sa'obleblea yá musu wá dɔ ké dúnia guu tááá pɔe no, asa Lua m̀endo kua wá dɔ. ⁵ Baa tó pɔ pɔ wí oné luaɔ ku musu ní zléo, mé dāɔ kíi luaɔ diɛ, diiɔ diɛ, ⁶ wá kíi Lua m̀endoɛ, ɔn wá Mae pɔ pɔpii b̀à aà kíi mé wá kú aà yáí ù. Dii m̀endoɛ ɔ, ɔn Yesu Kilisi pɔ pɔpii kè mé wá kú aà sabai ù.

⁷ Ama gbépii dɔ máao. Gbēɛ dɔékè ní táa yáɔ e tia, pɔ pɔ aale ble aàɔ e sa'obleɛ, ɔ an láasoo lí daduò, ké dɔa i pané yáí. ⁸ Ble mé a wá sɔ Luazio. Tó wí bleo, késaa no. Tó wá blè, káfla no. ⁹ A laaika gɔa wéɛ ù beei, ké ásu to gbé pɔ dɔa i panéɔ fuo. ¹⁰ N gbé pɔ ní dɔa vɔ, tó gbé pɔ dɔa i paè n e, níle poble táa kùe, a aà gba sɔ à sa'oble ble sɔo lé? ¹¹ Beewa n dɔa n gbèdo pɔ dɔa i paè Kilisi ga à yáí ɔ̀ɔkpa. ¹² Tó a duunakè á Yesude deɛne, a ní dɔa pɔ i panéɔ gbá kàso, Kilisi a duunakè. ¹³ Ayámeto tó nɔ̀ɔ pɔ má só mé a to ma gbèdo fu, má só bau ɔo, ké ma gbèdo su fuo yáí.

9

Zinaɔ nízia busaa Kilisi bao yáí

¹ Má azia vío lé? Zinan ma ùo lé? Mi wesi wá Dii Yesuleo lé? Amɛ á de ma zí gbɛ ù naa Diiwa guuo lé? ² Baa tó má de zina ù gbépáleɔneɔ, má deɛ a ù fá. Ma naa Diiwa guu ma zínake seelan á ù.

³ Lá mi o ma b̀eɛbonaɔnen ke. ⁴ Má poblea ní imiao zé vɔ ma zí guuo lé? ⁵ Má a zé vɔ máo nɔ Yesude kua gu pɔ mále géu, lá zina kɔnɔ ní Dii dáunaɔ ní Píeowao lé? ⁶ Wá ní Baanabao wá pla, wámɛ wá zɛví wá wá ɔ̀ɔɔ to weoa? ⁷ Déme i sosa ble ní azia gwaaoi? Déme lí'ba mé líi a be bleo ní? Déme ɔ zudá mé líi a ví mio ní?

⁸ Baa ké gbɛnazina yákeɔ má léɛúoé, a ku màa Mɔizi ikoyá guu ɔo lé? ⁹ Mɔizi ikoyá láu à mè, ásulí lɛɔkpa zu pɔ lé pɔgbéɛo.* Zuɔ yáí ɔ Lua yápi òia? ¹⁰ Wá yáí à yápi òio lé? Ao, wá yáí wá yápi kèi, ké s̀ewana lí s̀ewa ní wɛdɔa pɔio, mé pɔgbɛna lí pɔgbɛ ní wɛdɔa pɔio, i a baa e a guu. ¹¹ Tó wa Lua yá tɔ á guu, mé wa wá baa é á guu,† yáe yá? ¹² Tó dāɔ zé bee víwá, wa wá pɔ o be? Wí séle zé bee kíio, wa yápii f̀ɔ ké wásu zezɔ Kilisi baoo yáíe. ¹³ A dɔ ké Lua ua zikenaa lí Lua ua ble bleo lé? Lua gbagbakli sa'onaa lí ní baa e gbagbakli guuo lé?‡ ¹⁴ Beewa Dii díle a baokpanaa aàɔ ble baopi kpaa yá musu.§ ¹⁵ N beeo mi zépio kee séleɔ, mé mi bee o wá kemɛ yáí no. Ga maamɛ de beea. Gbēe a e kpa ma íandáapiɛo. ¹⁶ Kilisi baokpaa demɛe íandáa yá ùo, teasi mé gbadáa. Waiyoo mapi, tó mále baopi kpao. ¹⁷ Tó mazia zí mále ke, ma wé dɔ aseaiɛ. Lá Lua mé dílemɛɛ, à kù má kɛɛ. ¹⁸ Bóme ma aseá ùi? Tó ma baopi kpá ɔsásasai, mé mi iko pɔ má ví baopi kpaa guu blemáo, ma asean we.

¹⁹ Gbēe ma vío, ma azia díle ɔ ù gbépiiɛ, ké má gbé e dasi yáí. ²⁰ Ké má kú ní Yudaɔ, ma gɔníwa, ké aa ma yáze e yáí. Ké má kú ní Mɔizi ikoyádanaɔ, ma gɔ a dana ù, baa ké a iko víao, ké a yádanaɔ e ma yáze e yáí. ²¹ Ké má kú ní ikoyápi dānsaiɔ, ma gɔníwa, ké aa ma yáze e yáí. I ke lua'ikoyádansain ma ùo, Kilisi mé iko vía. ²² Ké má kú ní gbé busɛɔ, ma busa ké aa ma yáze e yáí. Mi gɔ pɔpii ù gbépiiɛ, baa lá à kè pii, ké má e ní gbéɛo suaba. ²³ Yá pɔ mi ke pii, mi ke Kilisi baokpaa yáíe, ma ɔo ku a guu.

²⁴ Bakpaáa guu, gbépii í báaleɛ, áma ké gbé m̀endo mé í ble, á dɔo lé? A báale máa sɔ, ké á e ble. ²⁵ Ampii aáí dēka aá nízia kua dɔ yápii musu. Aaí ke màa f̀ua pɔ í ɔ̀ɔkpa ea yáí. Wápio sɔ, a pɔ pɔ lí ɔ̀ɔkpa yáíe. ²⁶ Ayámeto ba pɔ mále lé, má dɔ pɔ pɔ mále yá, i ke mále dēka gugiuu no. ²⁷ Mi íada ma mɛwa, mi ikoblewá, ké ma waasokɛa dāɔne gbɛa, másu ɔo pāo yáí.

10

Laakaa táagbagbaai

¹ Ma gbéɔ, má ye wá deziɔ yáe bee dɔágu. Aa t̀e telui nípii,* aa bùa ísiawa nípii.† ² Lua ní da'ilekè telupi guu ísiapi guu nípii Mɔizi íwaɔ ù. ³ Aa Lua ble dou blè nípii,‡ ⁴ aa Lua í dou mí

* 9:9 Iko 25.4, 1Tim 5.18 † 9:11 Lom 15.27 ‡ 9:13 Iko 18.1 § 9:14 Luk 10.7 * 10:1 Baa 13.21-22 † 10:1 Baa 14.22-29 ‡ 10:3 Baa 16.35

nɔpii, asa aa Lua gbesi pɔ lé ní tálakpa í m̄e. Gbesipíá Kilisi. § 5 Kási an daside í ka Luaguo, 5 an ge gɔ kpále guwaiwau. * 6 Yápi dew̄e seela ũ, ké wásu yáwái nide lá aa a nid̄ewao. † 7 Asu àò de táagbagbanao ũ lá an gb̄eɔwao. A k̄ea Lua taalau wa m̄e: Gb̄eɔ z̄òl̄e lé p̄oble, aale imi, 5 aa f̄ēle lé k̄ò'ò. ‡ 8 Wásu wàò de n̄òd̄aakpanaò ũ lá an gb̄eɔwao. Aa kpà, 5 aa gaga gɔò dou z̄í gb̄ēn òaasɔɔo l̄e bao ní àāso (23.000). § 9 Wásu Dii le wá gwa lá an gb̄eɔwao. Aa àà l̄e aa gwá, 5 ml̄eò ní soso aa gaga. * 10 Asu z̄òaka lá an gb̄eɔwao. Aa z̄òakà, 5 ga malaika ní dede. †

11 Yápi ní lé seela ũ wá gb̄é p̄ó wá kú gɔò vl̄áwaaɔe, 5 wa k̄é láu wá gbaa laai yáí. 12 Gb̄é p̄ó lé e á z̄ea gb̄aa, àà laaika l̄e laai. 13 Ȳsae í á leo, sema a p̄ó p̄ó í gb̄épii le bàasio. Lua náai vl̄, a to wá á ȳò de á gb̄aa léao. A á gba z̄é à ȳsa f̄s, í b̄ou.

14 Ayám̄eto ma gb̄é yenzideɔ, à mik̄é táagbagbaawa. 15 Mál̄e yá'óé laaideɔ ũ. A w̄éte yá p̄ó mál̄e oéi áz̄iawa á gwa. 16 Imib̄o báaade p̄ó wí sáaukpaò, tó wá a imi, wá baa ku Kilisi au guuo lé? Káa p̄ó wí é'e, tó wá sò, wá baa ku Kilisi me guuo lé? ‡ 17 Lá káa m̄endoe, baa ní wá dasikeo wá m̄e doue, asa wá baade a baa vl̄ káa doupi guue. 18 A gwa Isailiowa. Gb̄é p̄ó sa'oble bl̄e bàa kú ní Lua gbagbaktio lé? § 19 Má ò kpelewa ni? Mál̄e o t̄aa sa'obleá p̄e yá? Ge an diiá p̄e yá? 20 Aawo, mál̄e o p̄ó p̄ó wá sa'òò wa ò t̄aawae, í ke Lua no. Má ye á bàa àò kú ní t̄aáo. * 21 A f̄s Dii imib̄o í mi ní t̄aa p̄óo. A f̄s Dii ble ble ní t̄aa p̄óo. 22 Ge wá ye wá Dii p̄ó fele yá? Wá gb̄aa deaala yá? †

23 I me yápii z̄é vl̄. M̄aae, ama yápii ài vl̄o. I me yápii zev̄l̄. M̄aae, ama yápii káfia vl̄o. ‡ 24 Gb̄e z̄ia yá su d̄aaeò, sema a gb̄éde yá. 25 A p̄ó p̄ó wále yia el̄su ble yáe gb̄easai á làasoo yáí, 26 asa t̄òle ní p̄ó p̄ó kuwàò piíá Dii p̄óe. § 27 Tó Yesusaide á sisi blewa, tó á k̄èé mé a ge, à p̄ó p̄ó wa kp̄awá ble yáe gb̄easai á làasoo yáí. 28 Tó wá su òé sa'oble, ásu bleo làasoo yáí ní gb̄é p̄ó òé yáo. 29 Mál̄e bee o ade làasoo yáie, í ke á p̄ó no.

Gb̄ep̄ale làasoo yáí 5 máò mazla vl̄oa? 30 Tó ma p̄obl̄é ní sáaukpaao, b̄oyáí wa ma bèebo p̄ó p̄ó ma sáaukp̄api yá musui? 31 Yá p̄ó ále ke pii, ále p̄obl̄en nò, ále imin nò, àò apii ke Lua t̄òba yáí. 32 Asu to Yudaò ge Gelekiò ge Lua gálideɔ fu á yáke yáio. 33 M̄aa mi ke. Apii guu mi wetá ma yá ká gb̄épiigue. Mili mazla maa w̄ēleco, sema bíla p̄ó, ké aa e b̄o yáí.

11

1 A ma kea ke lá mi Kilisi kea kewa. *

N̄eɔ p̄ókummusukea

2 Ma á sáauk̄é ké ma yá d̄oágu yápii guu, mé á k̄etok̄e p̄ó má dáèò k̄ua. 3 Má ye àò d̄s ké Kilisi mé ḡe pii mi ũ, ḡe mé n̄e mi ũ, mé Lua mé Kilisi mi ũ. 4 Ḡe p̄ó lé wabike ge àle ànabikeke ní p̄ó kua a miwa lé a mi kpeb̄e. 5 N̄e p̄ó lé wabike ge àle ànabikeke p̄ókummusukesai lé a mi kpeb̄e, a de lá á mipoloob̄owae. 6 Tó n̄e í p̄ókummusukeo, àà a mi k̄ēle. Lá mik̄ēlela ge miboa de n̄eé wí ũ, àà p̄ókummusuke. 7 I kú ḡe p̄ókummusukeo, ké a de Lua taa ní àà gawio ũ yáí. † N̄e s̄s, 5 me ḡe gawí ũ. 8 Asa Lua í ḡe b̄o n̄e k̄io, n̄e a b̄ò ḡe k̄í. 9 I ḡe ke n̄e yáio, n̄e a k̄é ḡe yáí. † 10 Bee yáí ní malaikaò yáo sema n̄e lí p̄ókummusuke a z̄á iko seela ũ. 11 Yápi guu naa Diiwa n̄e mé ḡe ũ, ḡe mé n̄e ũ. 12 Asa lá n̄e b̄ò ḡe guu, màa l̄o ḡe í b̄o n̄e guu, mé p̄opii b̄ò Lua k̄ie.

13 A w̄éte yápizi á gwa. N̄e wabikea p̄ókummusukesai maa? 14 A d̄s áz̄iawa ké mik̄á gb̄aa de ḡeé wí ũ, 15 ama tó n̄e vl̄, a deé gawí ũe. Asa Lua mik̄á kp̄a n̄e wa á kuaála. 16 Tó gb̄e ye lekpaake, ààò d̄s ké wápiò ní Lua gálideɔ pii, bee bàasio wá yápal̄e k̄ua.

Dii ble blea

(Mat 26.26-29, Maa 14.22-25, Luk 22.14-20)

17 Yá p̄ó má ye daé tia guu, má á sáaukpaò, asa á k̄òk̄aa í v̄ai íe de maala. 18 Séia má mà, tó a á ḡali k̄aa, í b̄o k̄s kpe ḡá ní ḡaoe. Ma yápi sí ȳo. 19 Sema k̄òkpaalea àò kú á guu, ké standeò e b̄o gupuu. 20 Tó a k̄aa, í ke Dii ble 5 ìli bleo, 21 asa á baade í wá àò a p̄oble. N̄e à í gb̄eò de, w̄ē í gb̄eò de. 22 A be vl̄ á p̄obleu á imiuo lé? Ge í saka Lua gálideɔgu á wida p̄esaideɔwa yá? Má oé kpelewa ni? Má á sáaukpa yá? Má á sáaukpa yá bee musuo.

23 Yá p̄ó má mà Diiwa má daén ke: Z̄í p̄ó wa Dii Yesu kp̄ámá, a gwaásina 5 à k̄aa sé 24 à Lua sáaukpa á é'e, 5 à m̄e bee de a me p̄ó á kp̄á wá yáí ũe, w̄aliò bee ke a yá d̄owágu yáí. 25 M̄aa l̄o

§ 10:4 B̄oa 17.6, Nao 20.11 * 10:5 Nao 14.29-30 † 10:6 Nao 11.4 ‡ 10:7 B̄oa 32.6 § 10:8 Nao 25.1-18 * 10:9 Nao 21.5-6 † 10:10 Nao 17.6-15 ‡ 10:16 Mat 26.26-28 § 10:18 Lev 7.6 * 10:20 Iko 32.17 † 10:22 Iko 32.21 ‡ 10:23 1Kln 6.12 § 10:26 Sou 24.1 * 11:1 1Kln 4.16, Flp 3.17 † 11:7 Daa 1.26-27 ‡ 11:9 Daa 2.18-23

ké aa pòblè aa làa, à imibò sè à mè, Luabaakuarĩnò tia a au sabai òn ìpì ù. § Tó wále mì, wáliò mì a yá òawágu yáí. 26 Asa tó a kàapi sò, mé a ìpì mì, ále Dii ga baokpa e àò gé mósíe.

27 Ayámèto tó gbé kàapi sò mé à Dii ìpì mì kàa rí ìpìo yádasai, à taaekè Diie àà mè rí àà auo yá musu. 28 Baade azía yá gwagwa, i gbasa kàapi só, i ìpì mì, 29 asa tó gbé sò mé a mì mepi gbadòsai, à yádà azíalae. 30 Bee yáí gyáeò rí yèeasaidè dasi á guu, mé gbé pò gè gékíò fáao. 31 Tó wa wázla yá gwàgwa, Dii a wá taae eo. 32 I wá taae e, i wá toto, ké yá su zòlewá rí dúniáo yáíe. 33 Ayámèto ma gbé, tó a káaa ále Dii ble ble, àli kò dá. 34 Tó nòa lé gbède, àa pòble be, ké á kòkàaa su yá'íeo yáí. Má yá pò gòò bòlekéé, tó ma mò.

12

Lua Nisina gba

1 Gbé, Lua Nisina gba yá musu, má ye àò síana dō. 2 A dō ké gòò pò á Lua dōo, taa pò aali yá'òoo mé'ò á gále, aali òaaaé. 3 Ayámèto má òé, Lua Nisina lí dede gbéwa à láaiẓí Yesuwaò, mé gbèe a fò o Yesu mé Dii ùo, mé i ke Lua Nisina òaaaé bàasio.

4 Gba ku kpaalea, ama Lua Nisina mēndoe.* 5 Zi ku kpaalea, ama Dii mēndoe. 6 Gbāa ku kpaalea, ama Lua mēndoe, 5mē i apii ke baade. 7 Lua Nisina i dede baadewa gbépii káffa yáíe. 8 Lua Nisina i gbéee bee gba zé aà ònyá'ò, mé Nisina dòupi i gbé kee gba zé aà òsaya'ò. 9 Nisina dòupi i gbépále gba luanaaika zé, i gbé gba gbégbágbāa zé. 10 I gbé gba dabudabukea zé, i gbé gba anabikekea zé, i gbé gba zé aà nisinaò òkòe, i gbé gba zé aà yāebui'ò, i gbé gba yāe buipi bòlekéa zé. 11 Nisina mēndona dòupi mé i apii ke, i gbapi da baadee lá a yeiwa.

Mé rí a gu

12 Mē mēndo guo dasi. Baa rí a dasikeo, mē doe pii. Maa wá naa Kilisiwa de sò.† 13 Wápio pii, Yudao ge buipáleo, zoo ge wéeo, Lua wá ké mē dou rí a Nisina mēndonapi gbāaoe, à wá gbá a Nisina mēndonapi, 5 wá mì wápii. 14 Meguo dasi, i ke mēndo no. 15 Tó gbá mē lá òn a ùo, á de mē pò ùo, bee yáí àò de mē pò ùoa? 16 Tó swá mē lá wén a ùo, á de mē pò ùo, bee yáí àò de mē pò ùoa? 17 Tó mē búu de wé ù, wa yāmae? Tó mē búu de swá ù, wa pò gímae? 18 Lá a dēwa, Lua guo pèpekōwa mē guu, ampíi, lá a yeiwa. 19 Tó ampíi de megu dòu ù, mēn wé má ní? 20 Lá a dēwa meguo dasi, mé mē mēndoe. 21 Wé a fò o e a baa kuaànsoo. Maa ló mì a fò o gbáe a baa kuaànsoo. 22 Aawo, megu pò wí e kēsāarizi, mē a fò àò a saio. 23 Megu pò wí e gawisai, wí a kpela deríla. A gu pò wí a ea díle wiyá ù, wí pò nai deríla, 24 ama a pò pò maa baa kú rí beeo. Ké Lua mē káaa, à gawí káfi pò pò gawí lé kēsāmáone deríla. 25 Beewa mē kpaaleao, a guo kò yá dō. 26 Tó megu do lé taasike, a guo pii i keaànse. Tó wá megu do kpelá, a guo pii i pónakeaànse.

27 Ame á Kilisi mē ù, mé á baade de mepi guo ù. 28 Gla séia, Lua zinaò díle a gálideò guu, a plaade anabi, a aaòde yadanede, bee gbea dabudabukenaò, bee gbea gbé pò á rí gbá gbégbágbāa zéò rí òndledeò rí òbaanaò rí gbé pò i yāebui'ò.‡ 29 Zinaon rí ù píie? Anabion rí ù píie? Yadanedeon rí ù píie? Dabudabukenaon rí ù píie? 30 Lua gbégbágbāa gbadané npiie? Aaí yāebui'ò npiie? Aaí yāe bui bòleké npiie? 31 A webii gba pò derílaowa.

Tiasa má a pò pò deríla zé òbé.

13

Yeakósi

1 Tó ma yāebui'ò, gbēnazina ge malaika pò, tó milio ye gbéeo, ma kòfikè lán mòlea ge sēsēnapaawae. 2 Tó ma anabikekegba e, tó ma yápii asii mà mé má òsa pii ví, tó ma luanaaika ká mà gbèsísi sò,* tó milio ye gbéeo, pòen ma ùo. 3 Tó ma pò pò má víò kpaalèné pii, tó má tò wá ma kpsa, tó milio ye gbéeo, a ài vímēeo.

4 Gbé pò ò yerzi ò mena ví, a gbéke ví. Ili wedònéò, ili káadao, ili yòòkeo. 5 Ili widamáò, ili azía maa wēleò, ili fērtzio, ili yákuaarĩnò. 6 Ili yāvai yáabo, i pónake rí síanao. 7 Gbé pò ò yerzi i yápii fí, i yápii náaike, i wedò yápii òa maai, i menake rí yápiiò.

8 Yeakósi láaa vío. Anabikekea a mide, yāebui'oa lé a ká, òsa a gēzea. 9 Asa wá òsa rí wá anabikekeao i pao. 10 Tó pò léso mò, pò pò i pao a gēzea. 11 Ké má de nebòlona ù, mi né yá'ò lan nebòlnawa, mi láasooke lán nebòlnawa, mi yá gwa lán nebòlnawa. Ké ma ka gbēnazina ù, ma òkpá nebòlón yáí. 12 Tia kéwa wále gu'e díi guu dùudu, zí bee wá wesi Luale. Tia kéwa

ma dɔa i pao, zɪ bee mǎ yǎ dɔ wásawasa lá Lua ma dɔwa. ¹³ Tiasa yǎ mèn ǎaɛ beɛ mɛ gò: Luanaaikɛa ní wɛɔbaaázio ní yeakɔio, ǎma yeakɔi mɛ deŋla.

14

Yǎebui'oa ní ǎnabikɛkɛa

¹ A to yeakɔi yǎ dɔaaé, í wɛbii Lua Nisina gbaɔwa, atɛsa ǎnabikɛkɛa. ² Gbɛ́ pɔ́ lɛ́ yǎebui'o lɛ́ yǎ'o gbɛ́nɛo, sɛma Lua, asa gbɛ́ lɛ́ mao, ǎlɛ asiiyǎ'ò ní Lua Nisina gbáaoɛ. ³ Gbɛ́ pɔ́ lɛ́ ǎnabikɛkɛa lɛ́ yǎ'o gbɛ́nɛɛ, ǎlɛ ní zɛdɔɛ, ǎlɛ lɛdamáɛ, ǎlɛ ní nòsɛ nininɛɛ. ⁴ Gbɛ́ pɔ́ lɛ́ yǎebui'o lɛ́ azia kǎfɛ, gbɛ́ pɔ́ lɛ́ ǎnabikɛkɛa lɛ́ Lua gǎlideɔ kǎfɛ. ⁵ Má ye à yǎebui'o ǎpii, ǎma má ye à ǎnabikɛkɛa de beea. Gbɛ́ pɔ́ lɛ́ ǎnabikɛkɛa de yǎebui'onala, sɛma wǎlɛ a bɔɔlɛkɛ kɛ gǎlidepɛo e kǎfɛ a musu báasio.

⁶ Gbɛ́, tó ma mɔ́ á kǎi mɛ́ ma yǎebui'òé, bɔ́ ài a víéi? Sɛma ma yǎ'oa àɔ de yǎwewɛa ù ge dɔa ge ǎnabikɛkɛa ge yǎdaané. ⁷ Mǎa a de ní pɔ́'ɔbɔnao lo. Kule ge mɔɔnan nò, tó ǎlɛ ɔbɔ súsuo, kpelewa wa fɔ́ dɔ́ lá ǎlɛ oi? ⁸ Tó mɔ́ ɔbɔ yayaa, sosao zɪ sɔukɛo. ⁹ Mǎa ǎpii sɔ́, tó ǎlɛ yǎebui'o, wǎlɛ mao, kpelewa wa yǎ pɔ́ ǎlɛ o gbadi? A yǎ a gɛ́ ní ǎnaoɛ. ¹⁰ Yǎ́ bui dasi dúnia guu, an kee bɔɔlɛsai sɔo. ¹¹ Tó wǎlɛ bui pɔ́ mili a yámao o, máɔ de a ònaɛ nibɔ ùɛ, mɛ́ aɔ demɛɛ nibɔ ùɛ. ¹² Mǎa ǎpii sɔ́, lá á áiwá ní Lua Nisina gbaɔ, à áiakɛ aɔ geò aɛ, kɛ Yesudeɔ e zɛdɔ.

¹³ Ayámɛto yǎebui'ona wabikɛ aà e a bɔɔlɛkɛ. ¹⁴ Tó ma wabikɛ ní yǎebui'oa, ma nisina mɛ kɛ, ma láasoo dɔaaamɛo. ¹⁵ Too, yǎpi deai? Má wabikɛ ní nisinao, mí kɛ ní laaio lo. Má lesi ní nisinao, mí sí ní laaio lo. ¹⁶ Tó n Lua tɔnasí ní nisinao, kpelewa gbɛ́ dafu pɔ́ kú we a o, ǎmi, sáau pɔ́ ní kpá yǎ musui? Asa í yǎ pɔ́ ní ò dɔo. ¹⁷ Baa tó n sáaukpá a zéwa, í to n gbɛdo zɛdɔo. ¹⁸ Ma Lua sáaukɛ, kɛ́ mi yǎebui'ò deála pii, ¹⁹ ǎma gǎli guu tó ma yǎ mèn sɔo ò ní laaio ma yǎdaóné, a maamɛɛ de má yǎ mèn úma'uma o ní yǎebui'oaola.

²⁰ Gbɛ́, á láasoo su à de lán néɔwa. Aɔ de nebɔbnaɔwa vái yǎ musu, ǎma á láasoo àɔ de gbɛzɔɔ pɔ́ ù. ²¹ Mɔzizi ikoyá láu Dii mɛ:

Má yǎebui'o gbɛ́pɛnɛ nibɔ́ lɛu,
ní beeo aa swǎsɛ ma yǎio.*

²² Ayámɛto yǎebui'oa de seela ù Yesudeɔnɛo, sɛma Yesusaideɔ. Mǎa lo ǎnabikɛkɛa de seela ù Yesusaideɔnɛo, sɛma Yesudeɔ. ²³ Tó gǎlideɔ kǎaa pii, mɛ́ aalɛ yǎebui'ò mípii, tó gbɛ́ dafu ge Yesusaideɔ mɔ́ we, aa mɛ ǎna kámáeo lɛ́? ²⁴ Tó gbɛ́pii lɛ́ ǎnabikɛkɛa sɔ́, mɛ́ Yesusaide ge gbɛ́ dafu mɔ́ we, ampíi yǎ a aà da láasoo a aà wɛ́ kɛ́, ²⁵ asiiyǎ pɔ́ kú aà nòsɛu í bɔ́ gupuuu, í wúle a gbɛu a misiilɛ Luaɛ, í gbasaa mɛ Lua kú á guu sɛnaɛ.

Gǎlideɔ lousisia zé

²⁶ A deai gbɛ́? Tó a kǎaa, á baade lío lɛ ge yǎdaané ge yǎwewɛa ge yǎebui'oa ge yǎe buipi bɔɔlɛkɛa ví. A apii kɛ kɛ gbɛ́ e zɛdɔ. ²⁷ Tó wǎlɛ yǎebui'o, gbɛ́nɛo pla ge ǎaɔ, asuli de beea. Aa kɔ́ gba zé, gbɛ́ mɛndo í a bɔɔlɛkɛ. ²⁸ Tó a bɔɔlɛkɛna kuo, aa kámabo gǎli guu, í a pɔ́ o ado ní Luao. ²⁹ Anabio gbɛ́nɛo pla ge ǎaɔ yǎ'o, gbɛ́ kíni í láasooke an yǎwa. ³⁰ Tó Lua yǎ'ò gbɛ́pálee, gbɛ́ pɔ́ lɛ́ yǎ'o níle. ³¹ Apíi á fɔ́ ǎnabikɛkɛa dodo, í yǎdadakɛ ǎpii, í kɔ́ se lesi. ³² Anabio fɔ́ ní ǎnabikɛkɛa zúuke, ³³ asa Lua ye yǎyaaiao, sɛma a zede.

Lá Lua gbɛ́ í kɛ wéle ní wéleɔ píiwa, ³⁴ nɔɛɔ lɛ́ lío kpaaúta gǎli guu, asa aa yǎ'oa zé vío. Aa misiilɛ lá wa ò Mɔzizi ikoyá guuwa. ³⁵ Tó aa ye yǎe dɔ́, aa ní zǎ gbɛai be, asa nɔɛ yǎ'oa gǎli guuá wíe. ³⁶ A kǎi Lua yǎ dáaleua? Ge á mɛndo yǎi à mɔ́ia?

³⁷ Tó gbɛ́ lɛ́ e á de ǎnabi ge gbɛ́ pɔ́ Lua Nisina dɔaaá ù, aà dɔ́ kɛ́ yǎ pɔ́ má kɛ́píá Dii yǎdilɛaɛ. ³⁸ Tó gbɛ́ pákpài, á pákpaaázie. ³⁹ Ayámɛto ma gbɛ́, à webii ǎnabikɛkɛawa, ǎma ásu gi yǎebui'oaio. ⁴⁰ A yǎpii kɛ a zéwa súsuo.

15

Kilisi bɔa gau

¹ Gbɛ́, baona pɔ́ má kpáé á sí a zɛò ò má ye má e sa dɔágu. ² Baonapi mɛ́ a á suaba, tó á waaso pɔ́ má kpáépi kú. Tó mǎa no, á Yesu náaikɛa kɛ́ pǎɛ. ³ Yǎ́ gbía pɔ́ má má má dàɛn ke: Kilisi gǎ wá duuna yǎi lá a kɛ́a Luayátaalauiwa.* ⁴ Wǎ àà ví, ò à vù a gɔɔ ǎaòde zɪ lá a kɛ́a Luayátaalauiwa.† ⁵ A azia ò lo Píɛɛɛ, ò à azia ò lo a íwa gbɛ́nɛo kuepláɛnɛ lo.‡ ⁶ Bee gbɛa à azia ò lo wá gbɛ́nɛo kɛ́ aa káaaa gudou, aa de gbɛ́nɛo ǎaa pla ní basoolá (500). An daside ku e tia, ǎma an gbɛ́o ánuatò. ⁷ Bee gbɛa à azia ò lo Zaakie, ò à azia ò lo zinaɛnɛ pii. ⁸ Ampíi gbɛa à bɔ́

* 14:21 Isa 28.11-12 * 15:3 Isa 53.5-12 † 15:4 Sou 16.8-10, Zln 2.24-32 ‡ 15:5 Luk 24.34, 36

m̀ba, ma g̃ k̃nse ũ. § 9 Asa z̃naɔ guu máme má kpee, mi ka wá om̃e z̃nao, asa ma íadà Lua gálidewa. * 10 Gb̃ke p̃ Lua k̃m̃e yá mé tò má de k̃wa gb̃a, mé gb̃ke p̃ a k̃m̃epi i ke p̃ao, asa ma d̃ekà denla pii. Máme má k̃e, gba p̃ Lua d̃am̃e mé tò má k̃e. 11 Ayameto à b̃ ma k̃i ge an k̃in nò, yá p̃ wáke a waasoke à s̃in we.

Wá b̃a gau

12 Lá wáke Kilisi b̃a gau waasoke, àke a gb̃eɔ lé o g̃eɔ vuo ni? 13 Tó g̃eɔ vuo, d̃ Kilisi i vuo. 14 Tó Kilisi i vuo, d̃ wá waasokea gia, mé a Kilisi náaikea gia, 15 wí g̃ Lua seelade egñaɔ ũ, k̃é wá ò à Kilisi vù yá. Asa tó g̃eɔ vuo, d̃ i aà vuo. 16 Tó Lua lí ge vuo, Kilisi i vuo. 17 Tó Kilisi i vuo, à Kilisi náaikeaá p̃e, á kú á duuna guue e tia, 18 mé gb̃é p̃ ánuatò naa Kilisiwaɔ k̃aalee. 19 Tó wá kuae bee yá i wá wé d̃i Kilisizi ado, w̃enadeɔn wá ũ de gb̃épii.

20 Siana guu Kilisi b̃ gau, ɔme d̃baa vù s̃eia gb̃é p̃ g̃aɔne. 21 Lá gb̃e mé tò ga m̀, màa l̃o gb̃e tò g̃eɔ vua m̀. 22 Kua Adamu bui ù tò ga lí gb̃épii. Màa l̃o gb̃é p̃ naa Kilisiwaɔ w̃eni e ñpii. 23 Baade ní a d̃boe. Kilisi mé d̃baa vù s̃eia, a gbea aà gb̃é vù aà m̃g̃o. 24 Ǿ d̃unia a láa, Kilisi i k̃iake mid̃e pii ní iko ní gb̃aa, i a kpala kpa Mae Luawa. 25 Asa à k̃i Kilisi à k̃iblee e Lua g̃e aà ib̃eɔ kee à gb̃adib̃o ũ. † 26 Ib̃e p̃ a a mid̃e gb̃ez̃a mé ga ũ, 27 asa Lua p̃pii nà Kilisi e a ɔzi. † K̃é à mè p̃pii kú aà ɔzi, wá d̃ k̃é Lua p̃ p̃pii nàe a ɔz̃pi baasi. 28 Tó à p̃pii nàe a ɔzi, aapi ɔ aà Né p̃ à p̃pii nàe a ɔz̃pi a misil̃e, Luapi i de apii ũ p̃pii.

29 Gb̃é p̃ aà da'ileke g̃e g̃e ũ s̃ be? Tó g̃e vù s̃anao, b̃yá i wá dá á yá musu naa Kilisi Yesu wá Diiwao, mi ku ga lézi lá gu lé d̃e. 32 Tó maz̃ia yá ma d̃ek̃ai ní wá i Efese, b̃ à a ṽimeei? Tó g̃e vuo, wá p̃ble, wá imi,

asa wá ga z̃ia. §

33 Asu to à s̃as̃a, gb̃ena vai i d̃a maa òkpae. 34 A su á laaiwa s̃usu, ásu duunake l̃o, asa á gb̃eɔ Lua d̃o. Ma bee ò k̃é á a w̃ipi d̃ yáie.

Gab̃o me

35 Gb̃e a me kpelewa g̃e vui? Me kpele aao víi? 36 S̃o yáe! Wili p̃t̃s à b̃le f̃mbasikesaio. 37 Tó wá p̃t̃s, mase ge p̃p̃alen nò, ili b̃le p̃ w̃et̃e ũ. 38 Lua i to à b̃le lá a dilewae, amp̃ii ní a buio. 39 P̃ w̃enideɔ pii mè doũ. Gb̃enaz̃inaɔ p̃ r̃do, ñb̃o p̃ r̃do, b̃a p̃ r̃do, kp̃o p̃ r̃do. 40 Luabe p̃o ku, d̃unia p̃o ku. Luabe p̃o gawi r̃do, d̃unia p̃o gawi r̃do. 41 Iat̃e gawi ado, m̃vua p̃ ado, saanaɔ p̃ r̃do. Baa saanap̃o gawi dodo k̃e.

42 Màa à de g̃e vug̃ozi. Wí ge ví a yaik̃e, a vu yaikesai. 43 Wí ge ví beesai, a vu ní gawio. Wí ge ví gb̃asai, a vu gb̃augh̃au. 44 Wí ge ví ní d̃unia meo, a vu ní àiz̃ana meo. Lá d̃unia me ku, àiz̃ana me ku be. 45 A k̃eã Lua taalau wá mè, gb̃é s̃eia Adamu g̃o gb̃é b̃e ũ,* àma Adamu gb̃ez̃a g̃o Nis̃in w̃enikpamade ũ. 46 I ke àiz̃ana me mé lí d̃baao, d̃unia me mé i d̃baa, a gbea sa àiz̃ana me. 47 Gb̃enaz̃in s̃eia b̃ò b̃usutiue, a plaade b̃ò luabe. 48 Gb̃é p̃ de t̃ole gb̃é ũ b̃ò gb̃é p̃ b̃ò t̃oleuwa. Gb̃é p̃ de luabe gb̃é ũ b̃ò gb̃é p̃ b̃ò luabewa. 49 Lá wá de gb̃é p̃ b̃ò t̃oleu taa ũ, màa l̃o wá de gb̃é p̃ b̃ò luabe taa ũ.

50 Yá p̃ má òn ke gb̃é. Tó kpala p̃ b̃ò Lua k̃i b̃ò gupuau, wá e ble ní wá meo. Wá e w̃o ku guyaikesai guu ní wá me p̃ i yaik̃eo. 51 A ma, má asiiyá'òe. Wá ga p̃io, àma wá lí pii 52 k̃ándo lán w̃edeawa k̃aee gb̃ez̃a p̃zi. Asa k̃aee a ɔb̃o, g̃e i vu yaikesai, w̃ap̃io s̃ wí lí. † 53 Sema wá me p̃ i yaik̃e bee g̃e a yaikesai guu. Sema wá mè ge bee g̃e a gasai guu. 54 Tó wá me p̃ i yaik̃e g̃e a yaikesai guu, mé wá mè ge g̃e a gasai guu, ɔ yá p̃ k̃eã láue bee a pa wá mè:

Wá z̃ible gawa, à mid̃e. †

55 Ga, n z̃iblea t̃n láí?

Ga, n sewe kú máe? §

56 Duuna mé ga sewe ũ, mé duuna gb̃aa i b̃o ikoyá guue. 57 Wá Lua s̃aukpa, k̃é i to wá z̃ible ní wá Dii Yesu Kilisi gb̃aa. 58 Ayameto ma gb̃é yenzideɔ, à ze gb̃aa giugiũ b̃z̃asai, i wet̃a Dii z̃lwa g̃opii, asa á d̃ k̃é z̃l p̃ ále ke Diie p̃ao.

16

P̃lu w̃el̃ege s̃oukea

§ 15:8 Zin 9.3-6 * 15:9 Zin 8.3 † 15:25 Sou 110.1 ‡ 15:27 Sou 8.7 § 15:32 Isa 22.13 * 15:45 Daa 2.7
† 15:52 1Tes 4.15-17 ‡ 15:54 Isa 25.8 § 15:55 Oze 13.14

¹ Lua gbɛɔ kámasakaa yá musu, lá má ò Galati bùsu Yesudeɔne, à ke màa s̄s̄. * ² As̄anena ní as̄anenaò á baade lí ɔa p̄s̄ a è a gb̄aa léu b̄o adoa, iɔ k̄aaa, ké ásu kámasapi w̄eɛɛ guɔ p̄s̄ ma m̄o. ³ Tó ma m̄o, má gb̄é p̄s̄ a ní díle aa géɔ z̄i Yelusaleu ní taalao ní kámasa p̄s̄ á k̄apio. ⁴ Tó á kù mà ḡe s̄s̄, aai gé ma kp̄ái.

⁵ Tó ma b̄ole ní Masedonio, má m̄s̄ á k̄íi, asa má b̄ole ní Masedonioe.† ⁶ Mále e má ḡoɔplakeáno, baa buzie se máo ye bleáno, í gé zeimeɛ gu p̄s̄ má géu. ⁷ Tia kéwa má ye mà ḡéála b̄alalao, mále e má ḡoɔplakeáno, tó Dii w̄eì. ⁸ Má ḡs̄ Efese e P̄ateko‡ dikpe z̄íe, ⁹ asa Lua zep̄omeɛ maamaa mà z̄i maa ke, mé ibeɛo dasi.§

¹⁰ Tó Tim̄tee s̄u m̄ò,* ásu keè bùubuu aà viakeéo, asa àle z̄íke Dii lamawae. ¹¹ A gb̄e su sakaaáguo. A k̄us̄ak̄eè aà e ka ma k̄íi aafia, asa mapi ní ma gb̄é wá wé d̄aaazi.

¹² Wá gb̄eɔ Apoloo s̄s̄, miɔ naɛwá m̄o m̄o aà m̄o á gwai ní wá gb̄é k̄íniɔ. A ye m̄ai glao. Tó a zekè, a m̄s̄.

Ledaama gb̄ez̄a

¹³ A it̄ke, iɔ z̄eɔ Yesu náaikea guu. A gb̄ez̄o yá ke, iɔ gb̄aa. ¹⁴ A yápii ke ní yek̄io.

¹⁵ A Sefana† bed̄eɔ d̄s̄, ké aa de Yesude s̄éiaɔ ù Gelesi bùs̄uu mé aa díle wà de Lua gb̄éɔ d̄onleɔ ù. Gb̄éɔ, ma wabik̄éwáe, ¹⁶ à misiile gb̄é bee taaoɔne ní gb̄é p̄s̄ aale k̄oaike kua z̄i doupi guu p̄íi. ¹⁷ Ma p̄o k̄ena Sefana ní F̄oɔtunatio ní Akaikuo m̄awa, asa aa ḡm̄eɛ á ḡe ùe. ¹⁸ Aa tò ma n̄se d̄adóu ní á p̄o. A gb̄é bee taao kp̄ela.

¹⁹ Azi bùsu Yesudeɔ f̄okp̄awá. Akilasi ní Pisiio‡ ní galide p̄s̄ aai k̄aaa ní beɔ f̄okp̄awá maamaa naa Diiwa guu. ²⁰ Wá gb̄é p̄s̄ wá s̄anuɔ f̄okp̄awá ápii. A f̄okpak̄ōwa ní Lua gb̄éɔ lépeak̄ōwao. ²¹ Ma P̄olu, f̄e beeá ma ogb̄e. ²² Tó gb̄e ye Diizio, Lua láaik̄ewá. Wá Dii lé m̄s̄. ²³ Dii Yesu gb̄ekekeé. ²⁴ Má yeázi p̄íi naa Kilisi Yesuwa.

* 16:1 Lom 15.25-26 † 16:5 Zln 19.21 ‡ 16:8 Iko 16.9-11 § 16:9 Zln 19.8-10 * 16:10 1Kln 4.17 † 16:15 1Kln 1.16 ‡ 16:19 Zln 18.2

KŌLENIDEɔ LA PLAADE Yá pɔ́ kú lée bee guuɔ

KŌlenideɔ lá plaadeɔ bee lé KŌleni Yesudeɔ ɔkaakɔ́'bu ní Pɔlu ya'owēē. An gbēē ɔtaekèè yāa, aa seakè aà gɔa Lua zina ũwa. Pɔlu ye wāo na ní kɔo, ɔ à azla yá bɔ̀lekèné ní yearzio. A òné lá a pɔ́ kè na gɔɔ pɔ́ a ní baona mà (7.5-15).

A kai pɔ́ a le Efese b̀suu bɔ̀lekèné (1.1-11), ɔ à taasi pɔ́ a kè KŌleniɔ yá òrìgu. Yápi piá aà Kilisi zinakeyāone. A yá pɔ́ tò a yá'òné pásipási a lá séia guu bɔ̀lekèné ní lá a pɔ́nakè gbezá, kè a yápi oa gbesù (1.12-7.16).

Yude Yesudeɔ kámasakaa yá musu (8-9), à wabikè KŌlenideɔwa aa gbada ní ǹsemendo, asa à mè: A wa Dii Yesu Kilisi gbēke dɔ. Aà pɔde'ia à gɔ pɔsaide ũ à yáí, ɔ aà pɔsaideke guu à á kè pɔdeɔ ũ. (8.9)

Lápi láakii (10-13) Pɔlu a yá'oa lile. A èa sù gbé pɔ́ aale a dile zina ũoɔ yáwa. ɔ lápi yá m̀de ní gbēkeakɔ́e (13.11-13).

Wásu to Pɔlu azla yá'oa ní ǹsepuaɔ wá sásáo. I ke aázla bɔa maa ge aázla yáze'ea àle yáo, àle a zinake'iko ɔnèé, kè wà e Yesu Kilisi baona sí, wí aà dɔ Dii ũ.

Ǹseninia

¹ Mámamaa Kilisi Yesu zina Pɔlu lá Lua yeiwa ní wá gbēdo Tim̀teeo, wáme wa lée bee kè Lua gálide pɔ́ kú KŌleniɔné ní Lua gbé pɔ́ kú Gelesi b̀suuɔ pii. ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisi gbēkekéé, i á gba aafia.

³ Wá Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa, Mae Lua sósobide gbēǹsenininapi. ⁴ I wá ǹse niniwēe wá ladama pii guu, kè wà e gbé pɔ́ kú baa ladama kpeletaa guu ǹse ninié sɔ́ ní ǹse niniɔ pɔ́ Lua wá ǹse niniowēe. ⁵ Lá taasi pɔ́ Kilisi kè ì liwázi, màa lo wá ǹse ì níni maamaa Kilisi yáí. ⁶ Tó wá wá wetà, á ǹseninia ní á bɔao yáíe. Tó Lua wá ǹse níni, á ǹseninia yáíe, kè á e taasi dou pɔ́ wále ke fɔ. ⁷ Wá á náai ví seasai, asa wá dɔ lá á bàa kú ní taasi pɔ́ Kilisi kè, á bàa kú ní ǹseniniapio lo.

⁸ Gbé, wá ye àò dɔ lá wá wá wetà Azi b̀suu. A t̀wá maamaa, a de wá gbāa léa, baa wá wēni wá wé òi lo seo. ⁹ Yá daawála, wále e wa gae. Bee wá lé kè wásu ze ní wázla gbāaoo, sema Lua pɔ́ ì geɔ vu gbāa. ¹⁰ A wá bɔ́ kai zɔɔ guu, mé a wá bɔu. Aàpi wá wé òi aà wá bɔu lo ¹¹ wabi pɔ́ àle kēwēe sabai. Beewa gbé Lua sáaukpa dasi wá yá musu gbēke pɔ́ a kēwēe gbé dasi wabikeawēe yáí.

Pɔlu wélege gbooa

¹² Yá pɔ́ wi a íanadán ke: Wá láasoo daa dou, asa ní Lua gbāao wá kú ní ǹsepuaɔ m̀afilisai d̀nia guu, atēsa á k̀í. D̀nia ɔno wá kuòo, sema Lua gbēke. ¹³ Wili lée k̀éto, sema pɔ́ i a kyoke á dɔ bàasio. ¹⁴ Lá á wá dɔ gia yɔɔ, má ye à wá dɔ sásá, kè á íanadá wá yá musu Dii Yesu m̀zi, lá wá dá á yá musuwa.

¹⁵⁻¹⁶ Kɔ́ náaikeapi guu má dile yāa ma Masedoni gea guu mà bɔle á gwai káau, mí ea su ní á k̀io, i báaa e gēn pla, i ònlekemee ma Yude gea guu.* ¹⁷ Kè ma gea bee òle, ma leplay'a'ò yá? Tó má dile mà yáke, d̀nia yá ì òaamee, ɔ ì kemee kándo ao ao ge aawo aawo ũa? ¹⁸ Lá Lua náai ví, yá pɔ́ wá òé de ao aawo ũo. ¹⁹ Lua Né Yesu Kilisi pɔ́ mapí ní Silivēe ní Tim̀teeo† wa aà yá waasokèé á gbé pɔ́ ì me ao aawo no, Lua pɔ́ ì me aon aà ũ. ²⁰ Asa lé pɔ́ Lua gbé pii síana ì ke aà guue. Ayámto ní Yesu Kilisipi t̀o ɔ wí me ámi, Lua t̀bɔa yáí. ²¹ Lua mé wá zina p̀le naa Kilisiwa ní ápi, à wá dile adoa, ²² á a seela k̀éwá, á a Nisina dá wá s̄u gba pɔ́ Lua òaa dàwēe ũ.

²³ Lua mé ma seelade ũ, a ma ǹse dɔ. Kè má ye íadawáo yáí mi gé KŌleni lo. ²⁴ I ke wále gbāamɔé á luanaaikea guu no, asa a zèdɔu kò, wále zkeáno á pɔna yáíe.

2

¹ ɔ má è mazíawa a maa mà mɔ́ á k̀í ní pɔyao lo. ² Tó má a pɔ́ yáé, déme a ma pɔ́ ke nai, mé ì ke á gbé pɔ́ ma á pɔ́ yáéò bàasio? ³ Ma lakèé màa, kè tó ma mɔ́ á gwai, á gbé pɔ́ á de à ma pɔ́ ke naɔ su ma pɔ́ yaoe. Má á náai ví ápi, kè ma pɔ́na de á pɔ́na ũ. ⁴ Ma lápi k̀é ní p̄siao ní ǹsepusuo ní wé'ioe, ì ke kè mà á pɔ́ ya yáí no, kè àò dɔ lá ma yeaázi kà yáíe.

* 1:15-16 Zln 19.21 † 1:19 Zln 18.5

⁵ Lá gbēe pɔyayá kè, i ke ma pɔ a yàò, ápiie, ge á gbēe, ké ma yá'oa su gēagēo. ⁶ Ia pɔ á daside dá gbépiwa mòwà. ⁷ Ayámeto á sùuukeaàno sa, à à nòse níniè, ké aà pɔsia zɔɔ su aà mɔ ìio yáí. ⁸ Bee yáí ma awakpáé, à ɔbè wásawasa ké á yeaázi. ⁹ A yáí ma lápi kèé, ma likpáléwá mà e dɔ tó á yá pɔ má òé kúa píi. ¹⁰ Tó a sùuukè ní gbéó, mi keaàno sɛe. Sùuu pɔ má kè, tó yáe su ku, má kè á yáí Kilisi gēe ũe, ¹¹ ké Setáu su ònokewēeoa yáí, asa wá gí aà kōni dɔio.

Luabaakuarínɔ yá dafu

¹² Ké ma ge Kilisi baokpai Toloasi, Dii zepòomee, ¹³ ama ma nislna zeaò, ké mi a gbèdo Titu eo yáí. ɔ ma lezámá we, ma da Masedoni zéú.*

¹⁴ Ma sáaukè ní Luao, asa ì ɔbaawēe goɔpiie, wiɔ zìblenaɔ ũ naa Kilisiwa, wi aà dɔa gí fáe gupiiu. ¹⁵ Asa wá de tulaleti gí na pɔ Kilisi kpása Luae ũ gbé pɔ ále ní suabaɔ ní gbé vùaaaò guue. ¹⁶ Wá gè gí ũ gbēeone, ɔ ì ga iné. Wá wēni gí ũ gbé klnione, ɔ ì wēni iné. Wá déme ká bee keai? ¹⁷ Wá de lán gbé pɔ aabɔ Lua yá laataawao. Naa Kilisiwa wi yá'o ní nòsepuao ní Lua dɔao a zlnaò ũ.

3

¹ Wa ea su wázla sáaukpaawa yá? Wá bàa kú ní seela lá pɔ wa kèé ge pɔ á kēnéo lán gbēeowa yá? ² Ame á wá taalapi ũ, a kēa wá sɔwa. Gbépii a fɔ dɔ, i a kyoke. ³ A yá bɔ gupuau, á de lá pɔ Kilisi kè á na wá ɔzì ũ. I lápi kè ní gaalula ío no, a kè ní Lua bēé Nislnaoc. I kè gbè pèpèewa no,* a kè á sɔwae.†

⁴ Wá a náai ví màa Lua ae ní Kilisi gbáao. ⁵ I ke ní wáziao wi ka wá me zipi bɔ wá gàueo, Lua mé wá káwá. ⁶ ɔme wá káwá, ɔ wá de aà bàa kua ní gbéó yá dafu zíknao ũ.‡ I ke ikoyá no, Lua Nislna yáe. Asa ikoyá ì ga inéé, Nislnapi sɔ ì wēni iné.

⁷ Ké Lua ikoyá kè gbè pèpèewa, a gawi bɔ Mɔizi oawa.§ N a tekea gēazeakeo Isailio i fɔ gwáo. Tó zé pɔ ì ga inépi bɔ ní gawi bee taao, ⁸ Nislnapi zé gawi deai? ⁹ Lá zé pɔ ì yádarla gawi ví, zé pɔ ì to yá bɔrínɔ na gawi dea zɔɔ. ¹⁰ Pɔ pɔ gawi ví yáa gawi ví bo, gawi pɔ deaalapi yáí. ¹¹ Tó pɔ goɔsoplana bɔ ní gawio, pɔ pɔ ì ku gawi dea zɔɔ.

¹² Wēɔba beei guu wi yá'o seasai. ¹³ Wá de lán Mɔiziwao. A sálana kù a oaa, ké Isailio su a oa tekea pɔ lé gēzea láaa eo.* ¹⁴ An nòse tàta, asa e gbá tó aale Luabaakuarínɔ lá kyoke, sálana doupi ì kua ní láasooae. Ili goo, sema tó gbé naa Kilisiwa bàasio. ¹⁵ E tia tó wále Mɔizi yá kyoke, sálanapi ì kua ní láasooae. ¹⁶ Ama tó aa zè ní Dii, sálanapi a go ní láasooa. ¹⁷ Diipi mé Lua Nislnapi ũ, mé gu pɔ Dii Nislnapi kuu, we wí gɔ wēeɔ ũ. ¹⁸ Wá gbé pɔ pɔ gò wá oawao, wále Dii gawi ɔbné lán diiwa, wiɔ li laaàwa, wá gawi ì káfi. Dii pɔ de Lua Nislna ũpi zln we.

4

Zlnaɔ kua ga lézi

¹ Ayámeto lá Lua zì bee dàwēe a sùuu guu, wá kúsu lí kwéo. ² Wa ɔkpa asii wisaiyáɔzi, wili yáke ní wēzēoo, mé wili Lua yá koleo. Wi slana'óné wásawasa wá wázla keke gbépiiie Lua dɔa guue. ³ Tó baona pɔ wále kpá uleae, gbé vùaaaò ɔ a uleané. ⁴ Asa dúniaé bee dii Yesusaideɔ wé vɔakù, ké aasu baona sí, Kilisi pɔ de Lua taa ũ gawi gupunéo yáie. ⁵ Wá zla kpáwa wále keo, Yesu Kilisi diike kpáwa wále ke, mé wále ɔbleé aà yáí. ⁶ Lá Lua ò yáa, gu pu gusiau,* à gupú wá sɔu màa b. Gupuapi de aà gawi pɔ lé teke Kilisi oawa dɔa ũ.

⁷ N beeo wá gbé pɔ wá àizee bee kúaa, wá de lán gí oowa, ké wá e dɔ gbáa zɔɔ ì bɔ Lua kíie, wá kíi no. ⁸ Wì ɔadawá gupiiue, ñ beeo wili fuo. Wi bílike, ama wá wé ɔba Luazi lí busao. ⁹ Wi wá wetá, ama Lua lí wá tó weo. Wi wá pále, ama wili gao. ¹⁰ Goɔpii wá kú Yesu ga suawá guu, ké aà wēni e bɔ gupuau wá mewa yáí. ¹¹ Wá gbé bēeɔ wiɔ ku ga lézi Yesu yáí, ké aà wēni e bɔ gupuau wá me pɔ a ga guu yáí. ¹² Màa gapi lé zíke wá guu, mé wēnipi lé zíke á guu. ¹³ A kēa Lua taalau wá mè: Ma Lua náaikè ɔ ma yá'ò.† Wápiɔ sɔ wa Lua náai doupi kè, ɔ wále yá'o a yáí. ¹⁴ Asa wá dɔ lá Lua Dii Yesu bɔ gau, a wá baàno gau sɔ, i wá kpá a kúe sanu ní ápiɔ. ¹⁵ Beeɔ lé wá le píi á yáí, Lua gbēke i li gbé dasidea, aà sáaukpa a i káfi aà tɔba yáí.

Wēɔba mè dafui

¹⁶ Ayámeto wá kúsu lí kwéo. Baa tó wá mekaa lé yaike, wá guu ì dafukù lá gu lé ɔe. ¹⁷ Wá ìadama goɔ do leanae bee lé gawi zɔɔ láasai iwēe, a de beeaò. ¹⁸ Wá wé kú pɔ pɔ wí wesie kíio, sema pɔ pɔ wili wesieo. Asa pɔ pɔ wí wesieá goɔpla pɔe. Pɔ pɔ wili wesieo sɔ ì ku goɔpiiie.

* 2:13 Zln 20.1 * 3:3 Bɔa 24.12 † 3:3 Zel 31.33, Eze 11.19 ‡ 3:6 Zel 31.31 § 3:7 Bɔa 34.29 * 3:13 Bɔa 34.33 * 4:6 Daa 1.3 † 4:13 Sou 116.10

5

1 Wá d5 tó wá sɔ pɔ wá kúu kpé ù dúnia guue bee yàa, Lua a kpé pɔ wi d5 n ɔoo kpáwá a be e gɔɔpii. 2 Wi we sɔpi guu fɛɛɛ, wá ye luabe pɔpi dae, 3 asa tó wa bɔ sɔu, wáɔ ku mesaiɔ. 4 Gɔɔ pɔ wá kú sɔe bee guu, wi we fɛɛɛ lá wá asoseawa. I ke wá ye bɔ a guu no, wá ye luabe pɔ dae, ké wēni wá sɔ pɔ í gapi m5. 5 Bee yáí 5 Lua wá kɛí, 5 à a Nisina kpáwá gba pɔ à d̄baa d̄awɛɛ ù. 6 A yáí tò wá s5 Ìɔ dilea. Wá d5 gɔɔ pɔ wá mɛɛ bee ku, wá kú Dii kíio. 7 Asa Dii náai wá kuò, i ke wesia pɔele yá no. 8 Wá s5 Ìɔ dilea. Bɔa sɔu gea Dii kíí mé maawɛɛ. 9 Kua me guun nò, bɔa a guun nò, wɔ wɛɛle wá yá kaaágu. 10 Asa Kilisi aɔ z5lea a ḡnaa, wápii wí bɔ ze aà ae, i fiabo wá baadee aà kua me guu yáɛawa, a maa ge a vái.*

Gbēnazina kea na ri Luao zi

11 Lá wále víake Diie màa, wi wɛɛle gbéɔ yápi zé e. Lua wá sáasá d5, mé wá ye à wá d5 á s5u màa. 12 Wále wázia sáaukpaé Ìɔ no, wále á gba zé à íanadá wá yá musue, í e yázási gbé pɔ í íanadá pɔ pɔ ále e ní wéio, i ke s5 yá nowa. 13 Tó ále e wá liaaac, Lua yáie. Tó wa su wá d̄ɔwa, á yáie. 14 Asa Kilisi yeawázi yá mé wá k̄ua gbāa. Wá è tó gbé m̄endo gá gbépii ḡɛɛ ù, aa gá m̄piin we. 15 A gá gbépii ḡɛɛ ù, ké gbé pɔ ḡɔɔ su wáɔ kú r̄izla pɔ ù Ìɔ, sema gbé pɔ gá ní ḡɛɛ ù à vù pɔ.

16 Bee yáí wili gbēe gwa lá dúnia í aà gwawa tia Ìɔ. Baa ké wá Kilisi d5 lá dúnia aà d5wa yaa, wá aà d5 màa tia Ìɔ. 17 Tó gbé naa Kilisiwa, gbé dafue. Aà kua zi ḡɛ, a dafu mé m̄. 18 Bee b̄ɔ Lua kíí piie. A wá keano na ní Kilisi gbāao, 5 à gbéɔ kea naano zí d̄awɛɛ. 19 Kilisi sabai Lua dúnia k̄eano na gbéɔ táaeo yádasai. A gbéɔ keano napi yá d̄awɛɛ. 20 Beewa Kilisi ḡɛɛn wá ù. Lua lé gbéɔ sisi wá musu. Wa wabikéwá Kilisi gbeu, à ke na ri Luao. 21 Lua tò duunsaide ḡɔ duuna awakpabɔ ù wá yáí, ké naawá guu Lua í to yá b̄owano na.

6

1 Lá wále zike Luac, wa awakpáé, ásu to gbēke pɔ Lua k̄ɛɛ ke p̄ao. 2 Asa Lua m̄e: Ma n yámá a gɔɔwa, ma d̄onle suabagɔɔ.* Gɔɔ ká sa, gbá mé suabagɔɔpi ù.

3 Wili yá pɔ a to gbé fu keo, ké wasu wá zí s̄aa eo yáí. 4 Wi wá luazikenke ɔɔ gbéɔne yápii guu. Wi menaf̄ɔ maamaa ní íadaawáó ní taasio ní w̄ɛt̄ɛao. 5 Wá wá gbé, wá wá ká kpéu, wá f̄ɛlewan. Wa zí gbāa k̄e, wi e í'òo, noana wá dé. 6 Wá ð̄nɛ ní n̄semendoo ní d̄5ao ní súuuo ní maakeao ní n̄sepuao ní yenzi m̄afilisaiɔ 7 ní síana'oaó ní Lua gbāao. Wá maakeb̄ɔ k̄ua wá ɔplaaú ní z̄ɛɛo. 8 Wí wá kpela, wí wá kpebo. Wí wá t̄5 vái sí, wí wá tonasi. Síandeɔn wá ù, 5 wí wá dile m̄afilid̄e ù. 9 T̄odeɔn wá ù, 5 wí wá dile gb̄eandoɔ ù. Wá b̄ɛɛe fá, 5 wí wá dile ḡɛɔ ù. Wí wá dile p̄gb̄eao ù, ama wili wá deo. 10 Wá p̄o Ìɔ nae, 5 w̄ɔ wá dile p̄osaide ù. Wi gbéɔ ke ɔdeɔ ù dasi, 5 w̄ɔ wá dile taaside ù. Wá p̄ɔpii v̄í, 5 w̄ɔ wá dile p̄osaide ù.

11 Kolenide, wa yá'òé wásawasa, wa wá n̄se w̄ɛɛ. 12 Wi wá n̄se k̄úkpaeo, áme a á pɔ k̄úkpawɛɛ. 13 Ma yá'òé lán ma néɔwae. Lá wa wá n̄se w̄ɛɛ, à á n̄se w̄ɛw̄ɛe s5.

K̄ɛa Yesusaideɔwa

14 Asu nak̄ɔwa ní Yesusaideɔo. Kpelewa maa ní váio aa gbékpa ní k̄5oi? Baa kpele gupua ní gusiao v̄í ní k̄5oi? 15 Kilisi yá a k̄5e ní Set̄au p̄oo kpelewa ní? Bó Yesude ní Yesusaideo v̄í ní k̄5oi? 16 Kpelewa Lua kpé lé a ke dou ní táaɔi? Lua b̄ɛɛ kpén wá ù, lá a òwa à m̄e:

Máó kúr̄inɔ, máó bebe ní guu,†
míó de ní Lua ù,

aaíó de ma gbéɔ ù.‡

17 Ayámeto Dii m̄e:

A k̄émá, alio kú ádoá,

ásu ɔk̄á pɔ gbáɛawao,§

mí á sí, 18 míó de á Mae ù,

íó de ma neḡ5eɔ ní ma nen̄ɔe ù.*

Dii Gbāapiide mé ò.

7

1 Ma gbé yenzide, lá Lua legb̄ɛw̄ɛɛ màa, wá k̄ɛ yá pɔ í me ní nisinao gbáɛlewa míómio, wí wɛɛle wá wá kua adoa lepapa víakea Luac guu.

* 5:10 Lom 14.10-12 * 6:2 Isa 49.8 † 6:16 1Kln 3.16, 6.19 ‡ 6:16 Eze 37.27 § 6:17 Isa 52.11 * 6:18 2Sam 7.14

Pɔlu pɔ kea Kɔlenideɔwa na

² A wá kú ɔplapla. Wi táaekɛ gbɛɛɛɔ, wi gbɛɛ ɔ̀kpao, wi gbɛɛ taiinkɛɔ. ³ Mi bee o mà yadaála no. Má ò kò, wa gan nò, wá kún nò, á yá dɔ wá sɔ́wae. ⁴ Má á náai ví zɔ̀, mi íanadà á yá musu maamaa. Wétɛ́a mɔ́awɛɛ guu pii ma ǹseninia kpɛ ɓo, ma pɔ k̀na yáiyái. ⁵ Baa ké wa ka Masedoni búsuu,* wá mɛ i e d̀bo. Wétɛ́a pii wá lé, wá fɛ́lɛwá ní sóloɛ, ɔ́ wá kú s̀deedeɛ guu. ⁶ ɔ́ Lua pɔ́ í ỳɛɛsaideɔ ǹsɛ níni wá ǹsɛ níniwɛɛ Titu mɔ́a guu. ⁷ I kɛ aà mɔ́a ado no, ké a aà ǹsɛ níniɛ yáíe ɓ. A òwɛɛ ále ma bɛɛkɛ, á kú déndɔ́mɛɛ guu, a zemanɔ́ sa, ɔ́ ma pɔna káfi.

⁸ Baa ké lá pɔ́ má k̀ɛ́ á pɔ́ yá, má láasoo pále dao. Ma láasoo pále dà yáa, ké má è lápi á pɔ́ yá gɔ́ɔpla,⁹ áma ma pɔ́ k̀na sa. I kɛ kɛ má á pɔ́ yáé yáí no, ké á pɔ́sia tò a ǹsɛ́lile yáíe. A pɔ́yaapi b̀ Lua ḱíe. Bee yáí ásoo wá k̀ɛ́o. ¹⁰ Pɔ́sia pɔ́ b̀ Lua ḱí í to gbɛ́ ǹsɛ́lile Luapi í aà suaba líb déndɔ́mɛɛ vío. Dúnia pɔ́sia mé í ga iné. ¹¹ A gwa lá pɔ́sia pɔ́ b̀ Lua ḱipi zíkɛ á guu. A mɛ wá sa, a gi ní áziao, á pɔ́ fɛ́lɛ, vía á kú, a ma bɛɛkɛ, a wetà, a váikena swágága. Apii guu a ázía ɓɓnɛ́ kɛ á táae ví yápi guo.

¹² Baa ké má lápi k̀ɛ́, i kɛ gbɛ́ pɔ́ táaekɛ ge gbɛ́ pɔ́ á táaekɛ́ yáí no, má k̀ɛ́ Lua d̄sa guu, ké á yeawázi e ɓo gupuaue. ¹³ Wá ǹseninia bee báasi, wá pɔ́na káfi maamaa Titu pɔ́na yá musu, ké apii á tò aà nínsina sú yáí. ¹⁴ Ma íanadàɛ yáa á yá musu, i to wí ma kúo. Lá wa síana'òé yápii guu, màa wá íandáa Titue k̀ɛ́ síana ú. ¹⁵ Lá á aà díle gbía a aà kpɛlá, mé a aà yámá apii, tò á láasookɛ yápiwa, aà ǹsɛ́ í ea yáalɔ́wáɛ. ¹⁶ Ma pɔ́ k̀na, ké má á náai ví yápii guu yáí.

8

Kɔ́ kámasakaa

¹ Gbɛ́ɔ, wá ye àò gbɛ́kɛ pɔ́ Lua k̀ɛ́ Yesude pɔ́ aa ku Masedoni búsuu wéle ní wéleɔ́ɔnɛ d̄s. ² An ȳsa ní íadaama pásiɔ guu, an pɔ́ k̀na maamaa, ɔ́ baa ní ní taaside búubuukɛɔ aa gbadà s̄ɔ́s̄ɔ́ú. ³ Má òé aa gbadà ní gbáa léu, a de ní gbáa léa se. ⁴ Aa gbɛ́awá nízia awa ní awao, wá ní gba zé ní ɔ́ e àò ku Lua gbɛ́ɔ kámasa guu.* ⁵ Aa k̀ɛ́ de lá wá wé doia, aa nízia kpà Diiwa ǵa ní wápiɔ ɓ lá Lua yeiwa. ⁶ ɔ́ wa wabikè Tituwa aà gé kámasa yá pɔ́ a dàale á guu lekpaafi. ⁷ Lá á gbáa yápii guu, luanaaikɛa ní yá'oaó ní d̄saó ní yápii áiaó ní á yeawázio, àò gbáa kámasapi kaa guu ɓ.

⁸ I kɛ ma yádílɛɛ no, kɔai pɔ́ gbɛ́páɔ k̀ɛ́ ɔ́ má òé, ké má e mà á yea gbɛ́ɔzi síana d̄s. ⁹ A wá Dii Yesu Kilisi gbɛ́kɛ d̄s. Aà pɔ́de'ia á ḡɔ́ pɔ́saide ú á yáí, ɔ́ aà pɔ́saidekɛ guu á á kɛ pɔ́deɔ ú. ¹⁰ Lá má è yápi musun we. Bee k̄si ní á gbɛ́ pɔ́ a ze ní yápio za muyáa, mé á k̀ɛ́o. ¹¹ A yápi lekpaafi sa. Lá á s̄ou mà ní a keao, á kɛ á gbáa léu. ¹² Tó gbɛ́ gbadà ní ǹsemendoɔ a pɔ́vía léu, bee í ká, i kɛ pɔ́ pɔ́ a vío no. ¹³ I kɛ áò taasikɛ gbɛ́ k̄niɔ aà namable no. Aò kpaafi. ¹⁴ Tia kéwa pɔ́ pɔ́ díazi á yooné an p̀k̀ɛ́sáama guu. Gɔ́ɛwa s̄o, pɔ́ pɔ́ díntzi aai ea yooé á p̀k̀ɛ́sáawá guu. Beewa áò kpaafi. ¹⁵ Lá á k̄ea láuwa wá m̀ɛ̀: S̄ɛ́lɛnz̄ɔ́de pɔ́ í f̄ɛo, yɔ́ɔnde pɔ́ í k̄és̄aó.†

Pɔlu Titu s̄aaukpaa Kɔlenideɔne

¹⁶ Ma s̄aaukè ní Luao, ké a tò á yá d̄o Titu s̄ɔ́wa lamawa. ¹⁷ A wá yámá, aà mɛ wá à mɔ́ á gwai, ále mé teasi no. ¹⁸ Wá gbɛ́do pɔ́ aà t̄́ lígua Yesudeɔ guu pii baonakpaa musu ɔ́ wá dàè. ¹⁹ Bee gbɛa ɓ Yesudeɔ aà sè à géwanɔ́ kámasa z̄í pɔ́ wále ke kei. Wále z̄ípi ke Dii tɔ́ɔa yáíe ní ǹsemama pɔ́ wá dào. ²⁰ Wále gbɛ́ɔ wá táae'ea gba z̄ɔ́ pɔ́ na wá ɔ́z̄í yá musu abaa ɓ. ²¹ I kɛ yá pɔ́ maa Díie ɔ́ wále wɛɛle adoo, ní pɔ́ pɔ́ maa gbɛ́naz̄inaɔ́nɛɔ ɓɛ.‡ ²² Wa wá gbɛ́pále dánɛ ɓ. Wa aà laai gwá a ḡɛna lé vío, wá è a áia ví yápii guu, mé aà áia èa káfi tia, ké a á náai ví yáí. ²³ Titu gbɛ́ bee s̄o, ma zikendee pɔ́ wí á maa wɛɛle s̄anun aà ú. Wá gbɛ́ k̄niɔ s̄o, Yesudeɔ z̄inaɔ́nɛ, aafi Kilisi tɔ́ɔ. ²⁴ Ayámɛto á ɔ́ɓnɛ́ kɛ á yerzi, Yesudeɔ í d̄s kɛ wá íandáa á yá musu síana ví.

9

¹ Má lákɛ́ Lua gbɛ́ɔ k̄o kámasa pɔ́ wále kápi yá musuo, ² asa má d̄s a ǹsemama dà, ɔ́ ma íanadà Masedoniɔnɛ ma mé Gelek̄iɔ s̄ou má za muyáa. A áia pi ní gbɛ́ daside mɛ fɛ́lɛ. ³ ɔ́ ma wá gbɛ́piɔ z̄íwá àò ku s̄ou guu lá má òwa, ké íana pɔ́ wá dà yápi musu su ke páo. ⁴ Tó Masedoniɔ m̀d̄manɔ́, tò aa è á s̄ou i mao, wí a wá k̄úe, ké wa á náaikè yáí. A è, má á pɔ́ o ɓe? ⁵ Ayámɛto má è a maa mà o gbɛ́piɔnɛ aa d̄oamɛɛ, aa gba pɔ́ a d̄oaa a a legbè yá kɛke káau, a s̄ou i ma, iɔ de ǹsemendo gba ú, i kɛ gba teaside no.

* 7:5 2Kln 2.13 * 8:4 Lom 15.26 † 8:15 Bɔa 16.18 ‡ 8:21 Yaa 3.4

Gbadaa n n̄semendoo

⁶ A laasooke yáe beewa.

Tó n̄ t̄s̄ yoo, ni keke yooe,

tó n̄ t̄s̄ z̄oo, ni keke z̄ooe.

⁷ Baade kpá lá á z̄è ò a s̄s̄ guuwa oosisisai teasisai. Lua ye gbé p̄ ò gbada n̄ p̄naozi. ⁸ Lua a f̄s̄ to èf̄ai pii líala, ḡoo pii p̄pii i m̄wá yápii guu e á líala maakea pii guu. ⁹ A k̄ea Lua taalau wá m̄e:

I p̄s̄ f̄ae taasideone,

aà maakea lo ku ḡoo pii.*

¹⁰ Lá Lua i p̄obui kpa p̄ot̄nawa mé i p̄oblea kpa gbépiiwa,† a p̄obui kpáwá, i k̄sé, á maakea gb̄e i yáasa kú. ¹¹ A á ke p̄ode ū yápii guu, lo gbada sōus̄o ū ḡoo pii, gb̄e i Lua s̄aukpa gba p̄ á dán̄e wá sabai yái. ¹² Asa Lua gb̄e p̄ók̄es̄ama b̄ooe ū k̄amasa zipi lé ke adoo, a to Lua s̄aukpa ligua maamaa boe. ¹³ Gb̄e Lua tobo, asa k̄amasa p̄ á k̄api lé ol̄ne a misiile Kilisi bao p̄ á z̄è òe, mé a gb̄ekeken̄e n̄ gb̄ep̄io n̄ n̄semendoo, ¹⁴ aai wabikeé, aai á nide Lua gb̄eke p̄ t̄wá yái. ¹⁵ A Lua s̄aukpa aà gba p̄ ḡe oaa yái.

10

P̄lu gia n̄ az̄iao

¹ Ma P̄lu, ma awakp̄ae n̄ Kilisi n̄senie s̄uuuo, ma gbé p̄ ò m̄e má buse á guu mé má p̄as̄i á kpe. ² Ma wabik̄ewá, tó ma m̄o, ásu to mào p̄as̄l̄ano, asa má f̄s̄ mà á p̄as̄i lo á gbé p̄o aai m̄e d̄unia yá mé lé d̄oaaw̄eone. ³ Wá kú d̄unia guue, áma wili z̄ika lán̄ d̄unia gb̄e wao. ⁴ Wá ḡskeboá d̄unia p̄o no, Lua ḡskebo gb̄aa p̄o wi zegik̄i gboooone. Wi òno búinao suumpaò ⁵ n̄ wala p̄ ò ḡn̄e wá Lua d̄so pii. Wi laasoo pii kú z̄iz̄oo ū aa misiile Kilisie. ⁶ Tó a misiilew̄e wásawasa, wá sou mà wá sw̄agb̄aadeo sw̄ágaga.

⁷ I gbé gwa a beawae. Tó gbé dile Kilisi p̄n̄ á ū, aà ea laasooke yáe beewa. Kilisi p̄n̄ wá ū laaáwa s̄s̄. ⁸ Baa tó ma íanad̄a z̄oo iko p̄o Dii kpáwá yá musu, wí a ma k̄uo, asa á z̄ed̄oa yáe, i ke á gbooa yái no. ⁹ Má ye ma lák̄eae à ò deé víadadanzi ūo. ¹⁰ Wi m̄e ma lác̄o gb̄ia, i n̄ gba gb̄aa, áma tó wá kú k̄s̄ w̄eu, ma lé lo buse, ma yá lí t̄máoo. ¹¹ Gb̄e p̄o lé o màao d̄s̄ ké lá wá de lác̄o guu, màa wá de kua k̄s̄ w̄eu.

¹² Wá ke muua ge wá wá lēe ū n̄ gbé p̄o aale n̄z̄ia s̄aukpaoo. Aa n̄z̄ia kpaala n̄ k̄so n̄ n̄z̄ia lēe ū n̄ k̄so òno v̄io. ¹³ Wá gbé bee, wá íanad̄a de a léao. Wá dá koo p̄o Lua dàw̄e léue. Baa ápi, koo pi á ká. ¹⁴ Lá wa ka á k̄ii, wále v̄i wá p̄o léao, asa wa m̄o n̄ Kilisi baoo e á k̄ii. ¹⁵ Wili íanad̄a de a léa wa gb̄ep̄aleo z̄ik̄aoo. Lá á luanaaika lé káfi, wá ye z̄i p̄o wále ke á guu ota maamaa e koo p̄o Lua dàw̄e léue, ¹⁶ wí gé baopi kpái búsu p̄o kú á aeo guu, gb̄ep̄aleo táaabaa íand̄asai. ¹⁷ Tó gbé ye íanad̄a, aà dá Dii yá musu.* ¹⁸ I ke gbé p̄o i az̄ia s̄aukpa mé maoo, sema gbé p̄o Dii i aà s̄aukpa.

11

Zina egenao

¹ A ma f̄s̄ yoo n̄ ma sōukeyo, áma ále ke kò. ² Lá Lua lí sí s̄aoo, màa ū má k̄ua á yá musu. A ḡo m̄endoe, òn̄ Kilisi ū. Ma á kpás̄awá w̄endia léso ūe. ³ Lá ml̄e k̄onik̄e Evae á aà s̄ás̄a,* v̄ia lé ma kú ké á su á s̄ás̄a s̄s̄, í á naa Kilisiwa gb̄as̄isai n̄ n̄semendoo tó. ⁴ Tó gbé m̄o Yesu yá p̄o dodo n̄ wá p̄so waasok̄eé, ge nis̄ina p̄o dodo n̄ p̄o p̄ á èo ge baona p̄o dodo n̄ p̄o p̄ á sío, i aà gba zé maamae. ⁵ Má è má k̄és̄aa z̄ina p̄o á n̄ dile de n̄l̄aoozi yáe guuo. ⁶ Baa tó ma léna nao, má d̄sa v̄i. Wá òl̄e ápii wásawasa yápii musu.

⁷ Ké ma baona p̄o b̄o Lua k̄ii waasok̄eé p̄osiwásai, mé ma az̄ia búsa á k̄afia yái, tàae má k̄ea? ⁸ Ma Yesude p̄aleo taiink̄e, ma a asea emá, ké mà e mào z̄ike á guu yái. ⁹ Goo p̄o má kúano, tó p̄o lé k̄és̄aa, mili íada gb̄ewao. Wá gb̄e b̄o Masedoni búsuu, aa m̄om̄e n̄ p̄o p̄o lé k̄és̄aa.† Má az̄ia k̄ua, mi ke gb̄e aso ūo, mé máo maz̄ia k̄ua màae. ¹⁰ N̄ Kilisi síana p̄o kú ma guuo, gb̄e a kpa ma íand̄ayápie Gelesi búsuuo. ¹¹ B̄oyái má ò màai? Má yeázi noa? Lua d̄s̄.

¹² Yá p̄o mále ke máo kee, ké mà e zez̄s̄ gbé p̄o aale ma léw̄eone aa íanad̄a l̄awáwa yái. ¹³ Gb̄ep̄iá z̄ina egenao! Ziken m̄oafilideone! Aa! li Kilisi z̄inao ū. ¹⁴ Yabonsae no. Baa Setáupi i li gupua malaika ūe. ¹⁵ Lá màae, tó aà z̄ikena lo maa z̄ikenao ū, yábonsae no. An zia a de n̄ yákeawae.

* 9:9 Sou 112.9 † 9:10 Isa 55.10 * 10:17 Zel 9.23 * 11:3 Daa 3.1-5 † 11:9 Flp 4.15-16

Pɔlu taasikea a zɔnake guu

16 Ma ea lé o lo, gb̃ee su ma gwa sɔu ũo. Tó mãan s̃so, ɔo ma k̃ua mãa, ké mã e ɔanadã yoo.
 17 Yá pɔ mãle o, Dii mé mã dauo. Iana pɔ mãle dã mazla náaik̃ea guue bee, mãle dã mãsaik̃e guue.
 18 Lá gb̃éú lé ɔanadã dasi d̃únia yá musu, mapi s̃s mã d̃æ. 19 Asa á ɔnɔnɔo i menaf̃s ní mãsaideɔ ní pɔnao.
 20 Tó wãle á ke zɔɔ ũ, tó wãle á só, tó wãle á taiinke, tó wãle gb̃ãablewã, tó wãle á sãnk̃e, i menaf̃s.
 21 Sianæ, wã buse! A k̃em̃e wí ú! Ama pɔ pɔ gb̃é k̃ua ãle a w̃s̃o ke, mã k̃ua s̃s̃e. Mãle o mãsaik̃e guue.
 22 Eb̃eluo no lò? Mã a ũ s̃s̃e. Isailiɔ no lò? Mã a ũ s̃s̃e. Ablahaũ buiɔ no lò? Mã a ũ s̃s̃e.
 23 Kilisi zik̃enaɔ no lò? Mã a ũ deŋla. Mãle yã'o lán ɔandwæ. Ma zik̃è deŋla, ma daakp̃eu deŋla, † mã a gb̃eã lé d̃so, ma kua ga léz̃i g̃ena lé vío.
 24 Yudaɔ ma gb̃e flãala le bla m̃endosai§ g̃en s̃so. 25 Wã ma gb̃e ní goo * g̃en ɔãs̃. Wã ma papa ní gb̃eo g̃en do. † Gó kp̃alemanɔ g̃en ɔãs̃, ma ke isi guu g̃oo do fáane ní gwãas̃inao.
 26 Ma w̃lé dasi gea guu miɔ ku kai guu: Swa kai, kp̃áiweliweɔ kai, Yudaɔ kai, buip̃aleɔ kai, benanguo kai, s̃eã kai, ísia kai, Yesude egeɔnɔ kai.
 27 Ma z̃i gb̃ãa k̃è ní wãwão, ma it̃k̃è a g̃ena lé vío, nɔana ní imio ma d̃ede, ma leỹe a g̃ena lé vío, mã kú búu ɔandea guu.
 28 A k̃niɔ báasi Yesudeɔ píi k̃ãak̃ea lo t̃saa lá gu lé d̃o.
 29 Gb̃ee búsa ɔ mi busaoo? Gb̃ee f̃u ɔ i ɔaoo?
 30 Tó a maa mã ɔanadãe, mã dã ma ỹẽesaik̃e musue. 31 Lua wã Dii Yesu Kilisi Mae d̃s k̃é mãle ẽetoo. Wão ɔã s̃aaukpa g̃oo pii! 32 Goo pɔ mã kú Damasi, kí Aleta ziia ò wã w̃lepi bíiboleɔ dã wã ma kú, 33 ɔ wã ma bo fenentiu, wã ma pila ní bao gb̃i guu bíi kpe, ɔ ma pilimã. †

12

Pɔlu w̃epungu'ea

1 A kú mã ɔanadãe. Baa tó a ài vío, mã ea su w̃epungu'eaɔ ní yá pɔ Dii òl̃m̃eɔwa. 2 Mã gb̃ee d̃s naa Kilisiwa, wã ɔã s̃e g̃eò e luabe s̃ianau, a w̃é g̃eo m̃endosain la. A g̃e ní m̃eon nò, mesain nò, mã d̃so, Lua mé d̃s. 3 Mã d̃s k̃é wã gb̃épi s̃e g̃eò e ɔiz̃anablek̃i. A g̃e ní m̃eon nò, mesain nò, Lua mé d̃s. 4 A yá pɔ a oa keo mã, gb̃enaz̃ina a z̃é ví á séle siuo. 5 Mã ɔanadã gb̃épi yá musue, ɔma mã ɔanadã mazla yá musuo, sema ma ỹẽesaik̃e yá báasio. 6 Tó mã ye ɔanadã, mã ɔanadã mãsaide ũo, asa s̃iana mã o. Ama mã d̃ão, k̃é gb̃ee su ma dile de lá á è mã de ge lá á mã ma léulao. 7 Ké mãsu mã wala ke yãz̃o pɔ Lua òl̃m̃eɔ musuo yáí, á le s̃òl̃ ma meu Setãu iwa ũ, ɔo ma gb̃e. 8 Ma wabik̃è Diiwa g̃en ɔãs̃ yápi musu, ɔã p̃ópi gomala, 9 ɔ a òm̃e gb̃éke pɔ i kem̃e m̃ãa, ỹẽesaik̃e guu ɔ a gb̃ãa s̃iana i bo. Ayãmeto mã ɔanadã ní pɔnao ma ỹẽesaik̃e musu, k̃é Kilisi gb̃ãa ɔo kumala. 10 Beewa mi pɔnak̃e ní ma ỹẽesaik̃e ní widaaaoo ní taasikeao ní ɔadaaaoo ní w̃éteao Kilisi yáí, asa g̃oo pɔ ma busa ɔ miɔ gb̃ãa.

Pɔlu k̃ãak̃ea Kolenideɔne

11 Ma mãsaik̃e k̃é, ɔme a ma dau. Ame a maa yãa á ma s̃aaukpa. Baa tó mã p̃oe ũo, mã k̃esãa zina pɔ a ní dile deŋlap̃iɔzi yãe guuo. 12 Ma a z̃inake seela òl̃é ní menao maamaa yãboɔnsaoo ní dabudabukeao guu. 13 B̃s̃ mã a k̃esão Yesude k̃niɔzi, k̃é mi g̃s̃ á gb̃ee aso ũo báasio? A s̃uuuk̃emanɔ ní t̃aae beeo! 14 Tia k̃éwa ma m̃oa á k̃i g̃en ɔãs̃de s̃ou mã, mé mã g̃s̃ á gb̃ee aso ũo. Ame mãle á wele, i ke á p̃oo no. Asa maeɔ mé aal̃ ɔize dile ní néne, i ke néo mé aali dilenéo. 15 Mã a p̃oo ble píi, mi az̃la kp̃áwã ní pɔnao á w̃eni yáí. Tó ma yeaazi z̃oók̃u, á yeamazi a lao yã? 16 Eh̃e, mi g̃s̃e aso ũo, ɔma wã mè wez̃enan ma ũ, mã síwã ní k̃niɔe. 17 Mã á blé gb̃é pɔ ma ní z̃i wão kee sabaia? 18 Ma wabik̃è Tituwa ɔã gé á k̃i, ɔ ma wã gb̃edopi dàè. Titu á blé yã? Wã kã doũo lé? Wã tufa doũo lé?
 19 Al̃e e yãa wãle bok̃i wele yã? Aawo! Wãle yã'o ní Lua d̃s̃ao naa Kilisiwa guue. Ma gb̃e yenzideɔ, ma bee òé píi á zed̃oa yáie. 20 Via lé ma kú, tó ma ka á k̃i, k̃é mãsu á le lá mã yeiowao, mé ɔsu ma e lá á yeiowao. Mãle víake s̃oleɔ ní zaak̃soo ní p̃ok̃l̃ua ní denlaw̃eɔleao ní k̃yaaoo ní k̃s̃eoo ní ỹoo ní z̃ao. 21 Via lé ma kú k̃é tó ma ea ma, ma Lua a to wí ma kú á yá musu. Gb̃é p̃o aa duunak̃e yãa aa gb̃ãsk̃e, aa w̃ule ní gb̃ep̃ale nɔo aa wisaiyã k̃e, tó aai mik̃e ní yápi keawao, mã ɔol̃ñé.

13

Ledama gbeza

1 Ma m̃oa á gwai g̃en ɔãs̃den ke. Wí yási seelade gb̃eɔn pla ge gb̃eɔn ɔãs̃ musue. * 2 Mã òé yãa ma kuaáno g̃en plaade guu, mé mãle oé lo á kpe, tó ma ea mo, mã gb̃é pɔ aa duunak̃e yãaoo ní

† 11:23 Zln 16.23 § 11:24 Iko 25.3 * 11:25 Zln 16.22 † 11:25 Zln 14.19 † 11:33 Zln 9.23-25 * 13:1 Iko 19.15

gbé kɪnɪ ɔ̄ kee tēboo. ³ Alɛ seela wɛɛɛ kɛ Kilisi mɛ lɛ yá'o ma guu nolo? Too! I ke Kilisi gbāasai no, ɪ gbāa á guu. ⁴ Sɪnaɛ, aá paa líwáá gbāasaikɛyáɛ, áma a kú ní Lua gbāaoɛ. Maa naawá guu wá busɛ s̄, áma wá kuaánɔ̄ á guu ní Lua gbāaoɛ.

⁵ A ázia tàasika à gwa, tó á kú Yesu Kilisi náaikɛa guu. A láasookɛ áziawa. I d̄s kɛ a kú á guuo lɛ? Tó màa no, a fuaɛ. ⁶ Má ye à̄ d̄s kɛ wápiɔ̄ wi fuao. ⁷ Wáɛ wabikɛ Luawa ásu váie keo. I ke kɛ gbé̄ wá maabo yáí no, kɛ à maake yáíɛ, baa tó wáɛ wá gwa gbé̄ fuaɔ̄ ũ. ⁸ Wá f̄ zɛz̄s̄ sɪnaɛo, sema wá zɛpooɛ. ⁹ Tó wá busɛ mɛ á gbāa, wá pɔ̄ ɪ naɛ. Yá p̄ wi a wabikɛ mɛ dɛ kɛ á yá e à̄ b̄ɔɛia wásawasa. ¹⁰ Ma yá beɔ̄ k̄ɛɛ, kɛ tó ma mɔ̄, másu wɛbiiwá mà iko p̄ Dii kpaa m̄ɛo. A kpaa á zɛɔa yáíɛ, i ke á gbooa yáí no.

¹¹ Tòo gbé̄, à ḡ zia bàasi. A d̄ɛka á yá e à̄ b̄ɔɛia wásawasa. A ma ledama ma. A ledoukɛ à̄ na ní k̄o, Lua yenzide aafiade ɪ kúanɔ̄. ¹² A f̄kpak̄wa ní Lua gbé̄ lɛpɛak̄wao. Lua gbé̄ f̄kpawá nípii.

¹³ Dii Yesu Kilisi gbé̄kɛkɛ, Lua ɪ yeázi, aá Nisina ɪ gbé̄kpaaánɔ̄ ápii.

GALATI Yá pò kú láe bee guu

Galati búsu gbêe: Yesu baona mà wa si Pòlu wélegea gën plaade ní a àaòdeo guue (Zin 16.6, 18.23). Ama waasoken páleò gè we lo, 5 aa dàda gbéone aa mè, sema Yesude pò aa de Yudaò ùò misiile Mòizi ikoyàe, aai t̄z̄z̄. Pòlu kíi yádanè bee b̄ò Yesu Kilisi yá kpee, àle Galati búsu Yesudeò da zòbleu. Ké a mà gbépiò lé swáse yápizi, 5 à láe bee k̄èné.

Ké Pòlu ye a gbéò ea laaidò baona zé m̀ndonawa, 5 à yádadané à mè:

A azla yá b̀òlekèné, aà ǹs̀leleè ní ledou pò wa kè ní k̄o ní Yelusaleù d̄oanaò ikoyápi musu ní a k̄oyámasai ní Piéeo yápi musuo. Pòlu a zínakeyá b̀òlekèné, à kpàle à síwà ké a zínakepi b̄ò Dii kíie (1-2).

A gbáa'è Luabaakuarínò káau yáòwa, 5 à mè gbêe a e b̄ò maa Mòizi ikoyá maà sabaio, sema Yesu Kilisi náaikeà (3-4).

A tekpàngu aa wetá wàò r̄z̄la v̄l ní Lua Nis̄lna d̄oanaané, asa Nis̄lnapi ì yámaao iné dasi, a séia mé yeak̄zi ù (5-6).

A kù Yesu gáli pii ní Yesudeò pii swáse Pòlu yápizi, aai sí ní ǹsemendoo ké aa e b̄ò zòblea bui píiu.

Baona pále kuo

1-2 Ma Lua zina Pòlu ní ma Yesude dee pò wá s̄anuò pii wámè wa láe bee kè Yesude pò aa ku Galati búsuuòne. * Ma zínake i b̄ò gbēnazina kíio, gbēnazina mé i a led̀ek̄eo, Yesu Kilisi ní Mae Lua pò aà b̄ò gauo mé ma z̄l. 3 Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia. 4 Kilisipi ḡi a w̄enii Lua wá Mae p̄eáwa, à wá duuna k̄èwá, ké à e wá b̄ò d̄únia tia wáie beeu. 5 Lua mé gawi v̄l ḡoòpii! Ami.

6 Ké ále b̄ò Lua pò á sisi a gbēke guu kpe màa ḡò, ále ze ní bao koleao, yápi día maamae.

7 Baona pále kuo. Gb̄é pò ye Kilisi baopi lileò lé á liaae. 8 Baa tó wápiò ge malaikae b̄ò luabe à baona pò i kpaai ní pò pò wá óéoo waasokpáé, Lua láaikewá. 9 Wá óé yáa mé mále oé lo, tó gb̄e baona pò i kpaai ní pò pò á m̄oo waasokpáé, Lua láaikewá.

10 Mále s̄aau wele gbēnaz̄nawa yá, ge Luae? Mále wele ma yá ká gbēnaz̄nagu yá? Tó gbēnaz̄ina má ye à kárígu e tia, d̄5 Kilisi zòb̄lenan ma ùo.

Yesu Pòlu sea a zina ù

11 Ma gb̄é, má ye à d̄5 ké baona pò mi kpáé i b̄ò gbēnaz̄ina kíio. 12 Mi ma gbēnaz̄ina kíio, gb̄e mé i dameeo, Yesu Kilisi mé b̄ò m̀òoa.

13 A mà lá má kú yáa Yudaò z̄eu. Ma Yesudeò wetá wéle ní wéleò pásipási, má wele mà ní mide.† 14 Ma Yudaò zépi yá kù òplapla de ma s̄aàola dasi, ma áia den̄la wá dezio felekaayápi guu. 15 Ama Lua ma dile a pò ù za ma da ǹseu.‡ Ké aà ma sísia a gbēke guu ḡoò kàè, 16 5 à a Né gb̄eà,§ ké mà aà baona kpá buipáleòne. Mi gé kpálei gb̄e ḡēz̄io, 17 mi gé Yelusaleù gb̄é pò aa de z̄lnaò ù ma áaò kíio, ma ge Laalubuò búsuu ḡòòe, 5 ma ea ta Damasi.

18 W̄è áaò gbea 5 ma ge Yelusaleù, ké wá k̄5 d̄5 ní Piéeo, 5 ma keaòò ḡoò ḡeo.* 19 Mi zina pále eo, sema Dii dáuna Zaaki báasio. 20 Yá pò má k̄épi, má sí ní Luao, ee mále tóo. 21 Bee gbea ma ge Sili búsuu ní Silisi búsuu. 22 Ḡoò bee Yesude pò kú Yudeò i wesimaleo, 23 áma aa su mà wá mè, gb̄é pò lé ní wetá yáa mé lé zé pò á w̄éle kaalepi waasokpa tiasa, 24 5 aa Lua tob̄ò ma yá musu.

2

Pòlu k̄yamaa ní zina pále

1 W̄è ḡeo m̀ndosai gbea ma ea ge Yelusaleù ní Baanabao.* Ma Titu s̄è, à ḡewano lo. 2 Ma ge we, ké Lua mé b̄ò m̀òoa à kù mà ḡee. 3 Ma baona pò mi kpa buipáleòne b̀òlekè d̄oanaòne níteé, ké z̄l pò má kè ní pò pò mále keo su ke p̄ao. 3 Titu pò wá s̄anuò ní a Gelekikeo, aai ḡanawá aà t̄z̄z̄o. 4 Yesude egn̄a pò ḡé wá guu kpáio mé aa yápi dà. Aa ḡé wá naa Kilisi Yesuwa wéleka táasikaie. Aa ye wá da zòbleue, 5 5 wi we wa mis̄il̄enéo baa yoo, ké à e àò baona síana k̄ua yáí. 6 Gb̄é pò wále ní gwa d̄oana ùò, aai yáe káfl̄m̄eo. Lá aa de, i kem̄e yáe ùò, asa Lua lí gb̄e z̄áboo. 7 Aa è Lua a baonakpaa buipáleòne nám̄e ma òz̄l, lá à a kpaai Yudaòne ná Piéee a

* 1:1-2 Zin 16.6 † 1:13 Zin 8.3 ‡ 1:15 Isa 49.1 § 1:16 Zin 9.3-6 * 1:18 Zin 9.26-30 * 2:1 Zin 15.2-4

oziwa. ⁸Asa lá Lua zíkè Piεε guu a zínake yá musu Yudaɔ kfi, màa à zíkè ma guu buipáleɔ kfi. ⁹Zaaki ní Piεεo ní Zãa pɔ wàle ní gwa Lua kpé gbapele tɔ gbêke pɔ Lua kêmεε dɔ, ɔ aa ɔkpáwá, wá ní Baanabao gbêke vía ní kɔo seela ú. Aa sí wápiɔ wá gé buipáleɔ kfi, nípiɔ sɔ Yudaɔ kfi. ¹⁰Yá pɔ aa yei lé, ní taasideɔ yá àɔ dɔwágu. Gɔɔ bee sɔ wá me wá ní a keao kò.

Yesu náikea mé í wá suaba

¹¹Ké Piεε m̀ Antioxi, ma giε weliwe ké à zà yáwa yáí. ¹²Asa e Zaaki zínaɔ aaɔ gé kái, í pòble ní buipáleε. Ké aa kà, ɔ à bɔzã à kêmá, ké àle víake Yuda pɔ aa zè ní tɔzɔyáɔɔne yáí. ¹³Yuda klniɔ náwá mɔafilipi guu. Baa se aa Baanaba gá námá. ¹⁴Ké má è aa baona síana kúa a zéwao, má ò Piεεε ampíi wáa: N Yuda ía ní kú lán buipálewa, í ke lán Yudawa no. Kpelewa níyɔ fɔ gána buipáleɔwa aaɔ Yudaɔ yá kúai?

¹⁵Yudaɔn wá ú, buipále pɔ aa Lua dɔɔɔn wá úo. ¹⁶Ama wá dɔ ké gbêe lí bɔ maa zíkεa ikoyápiwa yáío, sema Yesu Kilisi náaikea ado báasio.† Baa wápiɔ, wa Kilisi Yesu náaike, ké wá e bɔ maa wá Kilisi náaikeapi yáíe, í ke zíkεa ikoyápiwa yáí no, asa gbêe lí bɔ maa zíkεa ikoyáwa yáío.‡ ¹⁷Gɔɔ pɔ wále weεle wá bɔ maa naa Kilisiwa, tó wá è duunkenaɔn wá ú sɔ, bee m̀ Kilisi lé duuna wéziɔgba yá? Aawo! ¹⁸Tó ma εa lé ikoyá pɔ má gbòo keke, a táaeden ma ú we. ¹⁹Asa má de ge ú ikoyápi musue, ɔ ma bɔ a yáú ké màɔ ku Lua pɔ ú yáí. Ma ga líwa ní Kilisio. ²⁰Mapi má kú lɔo, Kilisi mé kú ma guu. Tiasa ma gbēnazínke guu má kú Lua Né pɔ yemazi à gí a wēnii ma yáí náaikea guue. ²¹Mále Lua gbêke bádeɔ. Tó wí bɔ maa ikoyápi yáíe, Kilisi gá pãe.

3

Mɔzi ikoyá ní luanaaikeao

¹Galatı m̀saideɔ! Wa Yesu Kilisi gaa líwa sáasa óé wásawasa. Wá pɔdává yá? ²Má ye mà yá m̀endo gbεawá. A Lua Nisína è zíkεa ikoyáwa yáí yá, ge yá pɔ á m̀api náaikea yáíe? ³Akea a gɔ m̀sai kéwai? A dáale ní Lua Nisína gbáaoε, ɔ ále a mide ní áziá gbáao saa? ⁴A taasi saε kè pá yá? Aɔ pão. ⁵Lua a Nisína kpáwá à dabudabuɔ kè á guu á zíkεa ikoyáwa yáí yá, ge yá pɔ á m̀api náaikea yáíe?

⁶A gwa Ablahaúwa. A Lua náaike, ɔ Lua tò yá b̀aano na.* ⁷Aɔ dɔ ké gbé pɔ aa Lua náai víɔ mé Ablahaú buiɔ ú.† ⁸Lua baonakpá Ablahaúe à m̀é á báaada bui pígu aà sabai,‡ asa wá d̀baa wa ké Luayátaalau wá m̀é Lua a to yá bɔ ní buipáleɔ na a náai pɔ aa ke yáí. ⁹Beewa Lua í báaada gbé pɔ aa a náaikeɔgu, lá a ké a náaikena Ablahaúewa. ¹⁰Gbé pɔ zè ní zíkεa ikoyáwao g̀ɔ láaiɔ úe, asa a kēa láu wá m̀é, gbé pɔ líɔ yá pɔ kú ikoyá lá guu kúa píi a zéwaoá láaiɔε.§ ¹¹Wá dɔ sáasa ké Lua lí tó yá b̀ɔrɔnɔ na zíkεa ikoyáwa guuo, asa wá m̀é gbé pɔ Lua tò yá b̀aano na a náai pɔ ále ke yáí mé aɔ ku.* ¹²Ikoyá í kɔ'ε ní luanaaikeao, asa wá m̀é gbé pɔ ikoyápi kúa mé a wēni e a guu.† ¹³Kilisi g̀ɔ láaiɔ ú wá gbεu, à wá bɔ ikoyá láai guu, asa a kēa láu wá m̀é, gbé pɔ wa lòo líwaá láaiɔε.‡ ¹⁴Bee kè màa ké báaa pɔ Lua dà Ablahaúgu e g̀ɔ buipáleɔne Kilisi Yesu sabaie, wí Nisína pɔ Lua a legbè e aà náaikea yáí.

Mɔzi ikoyá ní Lua legbēao

¹⁵Ma gbéɔ, gbēnazín yákea taa mále owáé. Tó gbé legbe díle mé a seeladeɔ ví, wa fɔ wá a bádeɔ, wa fɔ yáe káfiuo. ¹⁶Beewa Lua legbè Ablahaúe ní aà buio. A kēa Luayátaalau, wí me ní aà buiɔ lán dasi wále owao, § wá m̀é ní aà buioε, gbé m̀endoε, ɔn Kilisi ú. ¹⁷Yá pɔ má ye on ke: Lua d̀baa legbèé yáa, à m̀é a báa àɔ kuaano. A wé d̀baa pla ní baakwio (430) gbea ɔ ikoyá m̀.* Ikoyápi a fɔ legbēapi gbòoo, a fɔ á a bádeɔ. ¹⁸Tó wí Lua báaa e zíkεa ikoyáwa guue, báaapi a bɔ aà legbēa guu lɔo. Lua gbékekè Ablahaúe ké à a legbèé yáíe.† ¹⁹Bóyáí à ikoyá díle lɔi? A káfi e Ablahaú bui pɔ Lua legbè aà yá musu àɔ m̀ε, ké gbéɔ e dɔ wa de Luae táaedeɔ ú yáí. Lua a ikoyápi kpá malaikaɔwa, aa ná kɔε a ɔzi, ɔ a díle gbéɔne. ²⁰Lua legbēa sɔ, Luapi yáé ado, aà báa kú ní kɔεoo.

²¹Tɔɔ! Ikoyápi b̀ɔ Lua legbēa kpe yá? Màa no! Tó ikoyá pɔ í wēni kpámá kú yáa, dɔ wa bɔ maa ikoyápi sabai. ²²A kēa Luayátaalau wá m̀é, duuna gbēpii kákpεukè, ké báaa pɔ Lua a legbēpi e g̀ɔ Yesu Kilisi náaikenaɔ pɔ ú aà náai pɔ aale kepi yáí.

† 2:16 Lom 3.20, 22 ‡ 2:16 Sou 143.2 * 3:6 Daa 15.6, Lom 4.3 † 3:7 Lom 4.16 ‡ 3:8 Daa 12.3 § 3:10 Iko 27.26 * 3:11 Abk 2.4 † 3:12 Lev 18.5 ‡ 3:13 Iko 21.23 § 3:16 Daa 12.7 * 3:17 Bɔa 12.40 † 3:18 Lom 4.14

23 Za d5 Yesu náaikea i mɔɔ, ikoyá wá kákpeu kè, a wá kúa dakpeunaɔ ù e Yesu náaikea pɔ lé mɔ gè b̀̀ò. 24 Beewa ikoyápi de wá gwana ù yaa e Kilisi àɔ mɔ, ké wá b̀̀ɔ maa aà náaikea yáí. 25 Lá Yesu náaikea kà sa, wa b̀̀ɔ wá gwana yáú.

26 A naa Kilisi Yesuwa guu á de Lua néɔ ù ápii aà náai pɔ ále ke yáí, 27 asa á gbé pɔ a da'ilekè Kilisi pɔ ù, a Kilisi dàc. 28 Yudaɔ ní buipáleɔ, zɔɔ ní wééɔ, gɔcɔ ní nɔcɔ dodoa kéɔ, asa ápiiá doue naa Kilisi Yesuwa. 29 Tó á de Kilisi pɔ ù, á de Ablahaú buiɔ ùe, mé á de àizee pɔ Lua a legbèè blenaɔ ù.†

4

1 Mále oé, gɔɔ pɔ túbiblena de né ù, baa tó aà mae pɔɔ de aà pɔ ù pii, a zɔ kéaɔ. 2 I misiile a gwanaɔne ní ziaɔ e gɔɔ pɔ aà mae dílewa. 3 Maa sɔ wápi, gɔɔ pɔ wi kásaakúo, wí zoble felekaa pɔ pɔ wí misiilenéɔne.* 4 Ké gɔɔ pɔ Lua díle kà, á a Né zì, wá aà ì gbènazìna iawa Mɔizi ikoyá guu, 5 ké aà wá gbé pɔ Mɔizi yá iko víwáɔ bo, wí gɔ a néɔ ù. 6 Lua a Né Nisina dà wá sɔ guu, ké wá de a néɔ ù yáí. Nisínapi ì wiile ì me: Baa, ma Mae! 7 Ayámeto zɔn n ù bo, nén n ù. Lá Lua Nén n ù, à n ke a àizeeblena ùe.†

Pɔlu bílikea Galatiɔwa

8 Gɔɔ pɔ á Lua dɔo, ì zoble pɔ pɔ aa de Lua ùoɔne.† 9 Lá a Lua d̀̀ɔ tiasa, atɛsa ké Lua á d̀̀ɔ, b̀̀yáí a ea lé ze ní pɔ gia yáfúna gbáasaipi loí? B̀̀yáí a ea á ye zɔblené dafu loí? 10 I gɔcɔe ní mɔcɔ ní dikpeɔ ní wéɔ tɛbo.‡ 11 Vía ma kú á yá musu. Asi taasi pá má kè á guua?

12 Ma gbéɔ, ma wabikéwá, á gɔmawa, asa ma gɔáwae. Yaa ì tàaekemeɔ. 13 A d̀̀ɔ ké gyáeke guu ɔ ma baonakpaué séia. 14 Baa ké ma gyákea kèé yɔa ù, ì sakamaguo, ì gyaúkeao, a ma si lán Lua malaika ge Kilisi Yesupiwae. 15 Báaa pɔ ále kemee yaa kèa ni? Má f̀̀ɔ o á yá musu, tó á zeké yaa, á á wé b̀̀ɔb̀̀ɔ kpaae. 16 Ké ma slana'óé yáí ɔ ma gɔ á zangude ù saa? 17 Gb́́píɔ keaé kèke, ì ke á maa yáí no. Aa ye á kéwáe, ì namá. 18 Waa ní yamaao gɔɔpii mé na, ì ke gɔɔ pɔ má kúánɔ ado no. 19 Ma né yenzideɔ, mále á ia wáwáke bo e Kilisi àɔ sadaágu. 20 Má ye mà zókánɔ tia, mí a yá'oa lile, asa ma bílike á yáwae.

Hagaa ní Salaa

21 A omeɔ, á gbé pɔ á ye misiile ikoyáeɔ, ì ma lá a ku Mɔizi ikoyá guuo lé? 22 Wá mè Ablahaú negɔcɔ ì gbéɔn pla. A ado ì ní zɔoɔ,* mé á ado ì ní wééɔ.† 23 Zɔpi ne'í gbènazínke guue, ɔ wéé a pɔ ì Lua legbèa yáí.† 24 Nɔcɔpi yá de wéé yátaa ù, Luabaakuarínɔ yá lee pla ù. Ado b̀̀ɔ Sinai gbe kíie, ì zɔke iné. Bee mé Hagaa ù. 25 A de Sinai gbe pɔ kú Laalubuɔ búsuu yátaa ù. Yelusaleú tia de a ù b, asa ále zoble ní a gbéɔ piie. 26 Yelusaleú pɔ kú musu mé wéé ù. ɔme wá dá ù. 27 Asa a kèa láu wá mè:

Ponake, fi pɔ ní ne'io!
Gulake, n gbé pɔ ní nɔwáwákeo!
Asa n gbé pɔ n gɔ pákpánzi,

n né dasi aɔ de nɔcɔ pɔ a gɔ aed̀̀wá pɔa.‡

28 Apí sɔ ma gbéɔ, Lua legbèa néɔn á ù lán Izaakiwa. 29 Né pɔ wa ì gbènazínke guu íadá né pɔ wa ì ní Lua Nisina gbáaowa. Maa a de ní a tiaɔ. 30 A kèa Luayátaalau kpelewa ni? Wá mè: Zɔ yá ní a néo, asa zɔ né a e túbible ní wéé néoo.* 31 Ayámeto ma gbéɔ, zɔ néɔn wá ùo, wéé néɔn wá ù.

5

Gɔa wééɔ ù

1 Gɔa wééɔ ù yáí Kilisi wá bóí, wa gɔ wééɔ ù. A zed̀̀ giúgiú, ásu to wá ea bakaé á níu zɔɔ ù bo.

2 Mámema Pɔlu mále oé, tó á tò wá t̀̀z̀̀z̀̀é, Kilisi a káfiakééɔ. 3 Ma ea má ò ma idáwáé, gbé pɔ tò wá t̀̀z̀̀z̀̀é, sema aà misiile Mɔizi ikoyáe pii. 4 A gbé pɔ ále waele á b̀̀ɔ maa ikoyá guuo, a ázia kè Kilisiwa, a ké Lua gbékekewae. 5 Yesu náaikea guu wá d5 ké wá b̀̀ɔ maa, wá wé d̀̀oi ní aà Nisina gbáao. 6 Naa Kilisi Yesuwa t̀̀z̀̀z̀̀a ge t̀̀z̀̀z̀̀asai yáe vío, sema Yesu náaikea pɔ ì to wá zekéɔ.

7 Ale gé ae yaa maamaae. Déme tea slanaí zez̀̀z̀̀éí? 8 Yá pɔ ále e a zevípi ì b̀̀ɔ Lua pɔ á sisi á á sé kíio. 9 Pèese'ese yɔɔna ì pèeti sé pii.* 10 Má á náai ví naa Diiwa guu ké á láasoo pále keo. Gbé pɔ lé á liaa sɔ, Lua a aà váipi fiaboè, baa dén nò. 11 Mapi sɔ ma gbéɔ, tó t̀̀z̀̀z̀̀yá waaso mále ke

† 3:29 Lom 4.13 * 4:3 Gal 4.9, Kls 2.8, 20 † 4:7 Lom 8.15-17 † 4:8 1Kln 8.4-6 § 4:10 Lom 14.5, Kls 2.16 * 4:22 Daa 16.15 † 4:22 Daa 21.1-2 † 4:23 Lom 9.7-8 § 4:27 Isa 54.1 * 4:30 Daa 21.9-10 * 5:9 1Kln 5.6

e gbã, b'ýã wãle ma wetãi bi? Tó mãae, d'5 Kilisi gaa líwa yá a ñ gbẽewao. ¹² Gbẽ p'3 aale á liaa n' t'z'ýão, aa ge n'zla le wi se.

¹³ Ap'io s'5 gb'ẽ, Lua á sisi á g'5 w'ẽe ùe, ãma ásu t'3 á g'5a w'ẽe ùpi g'5e p'ãeãka zé ùo. A'3 misiilek'5e ão yek'5i, ¹⁴ asa yá m'ẽdoe bee mé de M'3izi ikoyã pii mi ù: Ny'3 ye n gb'ẽdeezi lá nzla w'ẽniwa. ¹⁵ T'3 ále k'5 soso k'5 níwa, á laaika k'5 kaaleai.

Lua Nis'na d'ãaañ

¹⁶ Mãle oé à to Lua Nis'na d'ãaaé, ázla p'ãe i mide. ¹⁷ Azla p'ãe lí k'5'e n' Lua Nis'na p'3oo, mé Lua Nis'na p'ãe lí k'5'e n' á p'3oo. Aa g'ik'5ie, ñ ili f'5 yá p'3 á yei k'ẽo. † ¹⁸ T'3 Lua Nis'na d'ãaaé, M'3izi yá iko víwáo.

¹⁹ Wá wá d'ãa d'5 wásawasa: Káaluakaa, gb'ãsik'ea, wisaiyã, ²⁰ táagbagbaa, gb'ẽk'3lek'ea, f'isea n' k'3o, s'3le, zangu, p'ok'uma, denlaw'eeleá, lek'paa, k'3k'paaeá, ²¹ w'ed'3ak'5e, w'ed'ek'ea, lalasi k'3o n' yá bee taao. Mãle a ledawá lá má dáwa yáawa, yábeetaak'ena'3 kpala p'3 b'3 Lua k'íi bleo.

²² Lua Nis'na s'5 í yáe bee ñn: Yeak'5i n' p'3nao n' aafiao n' menao n' gb'ẽk'eo n' maao n' náaio ²³ n' zlabusaa'3 n' zlak'ud'3o. Ikoyãe lí g'í yá bee'3 t'ãaieo. ²⁴ Gb'ẽ p'3 de Kilisi Yesu p'3 ùo n' d'ãa paliwa n' a p'3nide'3o n' a p'ãe'3o s'ãnu. ²⁵ Lá wá k'ú Lua Nis'na sabai, wá aá d'3o sé. ²⁶ Wásu wá'3 y'3o vío, wásuli k'5 p'ãaao, wásuli w'ed'3k'5e.

6

D'ãak'5wa

¹ Gb'ẽ, t'3 wasu gb'ẽe k'ú n' zãa yáwao, á gb'ẽ p'3 Lua Nis'na d'ãaaé, á g'3g'5a'ã'3 busebuse, í laaika k'ẽ wasu á y'3 s'3o. ² A k'5 aso sé. Ale Kilisi ikoyã papan we. ³ T'3 gb'ẽe lé azla gwa p'3 ù mé a p'3e ùo, ále azla s'ãsãe. ⁴ Baade a yákeá t'ãasika, i g'basá ñanadã. Asu a yálee ù n' gb'ẽp'ãleoo, ⁵ asa baade a azla aso se. ⁶ Gb'ẽ p'3 wãle Lua yádaè, aá a áizee lí a yádan'ede.

⁷ Asu ázla s'ãsão, w'ili k'3nik'ee Luaeo. P'3 p'3 gb'ẽ t'3 ñ k'ẽ. ⁸ T'3 gb'ẽ t'3 a d'ãa d'ãaae guu, a kaalea iè. T'3 gb'ẽ t'3 Lua Nis'na d'ãaae guu s'3, a w'ẽni láasai iè. ⁹ Wásu kpasa n' maak'eaoo, asa t'3 wi kámabod'3o, wá ài'e a g'3owa. ¹⁰ Ayãmeto t'3 wa ze'è, w'ali maake gb'ẽpii, at'ẽsa wá Yesu náaik'ẽn dee'3.

Lezaamad

¹¹ A w'ẽsã gb'ẽn'gb'ẽn' p'3 má k'ẽ n' mazla '3o gwa sa. ¹² Gb'ẽ p'3 aale yáke wé yá'io mé lé g'ãnawá n' t'z'ýão, k'ẽ wasu ladamá zea n' Kilisi gaa líwao yá musuo yá'ie. ¹³ Baa t'z'3n'api'3 se, aa ikoyã k'úao. Aa ye á t'z'3 k'ẽ wá e ñanadã á seelapi musu yá'ie. ¹⁴ Má ñanadã p'3e yá musuo, sema wá Dii Yesu Kilisi gaa líwa yá b'ãasio, asa a yá'í d'únia g'3m'ee ge ù mé ma g'5 ge ù d'úniae. ¹⁵ T'z'3a ge t'z'3sai yáe vío, sema g'5a gb'ẽ dafu ù. ¹⁶ Lua gb'ẽkeke gb'ẽ p'3 yápi k'úa'3ne, i n' gba aafia. Aame aa Isai'li s'ãna'3 ù.

¹⁷ Za gbã gb'ẽe su ma wetã lo. Ia p'3 wa d'ãa Yesu yá'í gbe ku ma m'ewa.

¹⁸ Gb'ẽ, wá Dii Yesu Kilisi gb'ẽkeke á nis'nae! Ami.

EFESEDEO Yá pò kú láe bee guu

Lua zína Pòlu wélegea gènn àaɗde guu à kè Efese wè àaɗe (Zin 19.1-20.1). Pòlu dea dakpeuna ù guu ɗ à láe bee kèu Efeseɗeɗe (3.1, 4.1) Yá pò àle dané de yá pò Lua a zekàlené ké aao tei goɗpii ùe, ké a pòpii káaa an mide Kilisie, pò pò kú musu ní tɔɔle ppii (1.10).

Láe bee daalekii (1.3-3.21) yá pò Lua kèwèe Yesu Kilisi sabai bɔɔlekè, ɗ à ledou pò wá ví naa Kilisiwa yá bɔɔlekè, à mè Lua Yuda Yesudeɗ ní buipàle Yesudeɗ kè a gbéɗ ù medoudeɗ ù. Bee gbèa (4.1-6.20) Pòlu òné aa àiake wáɔ ku mènɔdudeɗ ù naa Yesu Kilisiwa Yesu gáli guu, uao guu, zikèkii ní Yesusaideɗ guu.

Pòlu Yesudeɗ gɗa medou lèèú ní yá mèn àaɗo: Yesudeɗ de lán mewa mé Kilisi de mepi mi ù, Yesudeɗ de lán Lua kpéwa mé Kilisi de a èdaalegbè ù. Yesudeɗ de nò pò Yesu sè ù. Beewa wá è Yesudeɗ ledoukea bò Dii kii, tò wá àà náai ví mé wá naawa.

Gbèke pò Lua kèwèe naa Kilisiwa guu

¹ Mámema Pòlu, Kilisi Yesu zína lá Lua yeiwa, ma láe bee kè Lua gbé pò aale Kilisi Yesu náaike Efeseɗeɗe. * ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbèkekeé, aai á gba aafia. ³ Wá Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae saaukpa! Wá naa Kilisiwa musu Lua báaa pii dáwágu wá nisinau. ⁴ Wá naawá guu à wá sé dúniakalea áa, ké wá kua àɔ adoae sáasai. Aa yeawázi guu ⁵ à dɔaa wá díle a néú ù ní Yesu Kilisi gbáao, lá àle yá a pɔeá guuwa, ⁶ ké á tɔbɔ a gbèke gawide pò a kèwèe a Yenzidepi guu yáí. ⁷ Wá naawá guu wa bɔ àa au sabai. A wá taae kèwá† a gbèke zɔɔ ⁸ pò a kèwèe à kè zai guu. ɗnɔ pii ní wèze pii guu ⁹ a tò wá a pɔeá asii dɔ, lá à zèò à ke Kilisi sabaiwa. ¹⁰ Tó aa pɔeápi kegɔ ká, a pòpii káaa an mide Kilisie, pò pò kú musu ní tɔɔle ppii.

¹¹ Lua pò í yápii ké lá á zèò a pɔeá guuwa dɔaa wá díle lá ále yáwa, à wá sé a pò ù wá naa Kilisiwa guu, ¹² ké wá gbé pò wá wé dɔ Kilisizi káau, wá de a à tɔbɔnao ù. ¹³ Apɔ sɔ a síana yámá, a bao pò a á suabapi sí. A naawá guu Lua a seela kèwá a Nisína pò á a legbè ù. ¹⁴ A de gba pò Lua dɔaa dáwèe e àò gé a gbéɗ boi ù, ké aa àà tɔbɔ yáí.

Polu wabikea Efeseɗeɗe

¹⁵ Ayámeto za goɗ pò ma á Dii Yesu náaikea mà ní á yea Lua gbéɗ piizio, ¹⁶ mili kámabo ní Lua saaukpaá á yá musuoo. A yá í dɔmagu wabi pò mi ke Luawa guu. ¹⁷ Mi wabike Mae Gawide, wá Dii Yesu Kilisi Luawa, aa á gba ɔnɔ, i á wé kéé ní a Nisína gbáao, ké á e à a dɔ wásawasa. ¹⁸ Mi wabikewá aa á nɔse wéé, ké á e zia'ea yá pò á á káwá dɔ. A gba zɔɔ gawidepi díle a gbéɗe ¹⁹ ní a gbáa zɔɔ bɔnsae pò lé zíkè wá gbé pò wále a náaikeɗ guuo. Iko gbáapi zíkè Kilisi guu ²⁰ goɗ pò Lua aa bɔ gau à aa zɔ́le musu a ɔplai.‡ ²¹ We Kilisi deɗu kpalablenao ní ikodeɗ ní gbáadeɗ ní diiɔla pii ní tɔ pò wí misiilenéɗ pii. § I ke dúniá tiaé bee ado no, ní a pò pò a mɔde b. ²² Lua tò pòpii mikpáwá,* ɗ à aa díle yápii mide ù Yesudeɗeɗe.† ²³ Aame Kilisi me ù, aa de Kilisi pò í gupii pa pɔeá ù.

2

Bɔa gau gèa wèniú

¹ A de yáa geɗ ù Luac á taae ní á duunao yáí. ² A té dúniac bee tufai, a misilè fan gbáadeɗ kíaé, nisína pò dɔaa luayámansaɔne ní a tiaopi. ³ Wápii wá deɗwa yáae sɔ. Wí pò pò wá me yei ní yá pò wá pò gbào ke. Wá ia guu wá de gbé pò Lua a pòkúmabɔbɔmá ù lán dáɔwa, ⁴ áma Lua suuu zɔɔ, a yewázi maamaa. ⁵ Goɗ pò wá deɗ geɗ ù wá taae yáí, á wá wú ní Kilisio sánu. A á suabá a gbèke guue.* ⁶ Wá naa Kilisi Yesuwa guu á wá sé á wá zɔ́leaaɔ musu, ⁷ ké á e a gbèke zɔɔ bɔnsae ɔɔné dúniá pò a mɔ guu yámaa pò a kèwèe naa Kilisi Yesu guuwa. ⁸ Lua á suabá a gbèke guu Yesu náai pò á kè yáíe. Bee i bɔ á kii no, Lua mé á gbá. ⁹ I bɔ á yákea kii no, ké gbèe su íanadádo yáí. ¹⁰ Lua ɔgben wá ù. Wá naa Kilisi Yesuwa guu á wá ké, ké wáɔ kú ní yámaa pò á dɔaa dílewèe keao.

Gɗa medou naa Kilisiwa guu

¹¹ A gbé pò á de buipàle ù ia guu, tɔ́zɔnao í meé gyafɔɔdeɗ, áma an tɔ́zɔa de gbènazína ɔgbè ùe, à láasooke á kua ziwa. ¹² Goɗ bee á kú Kilisi kpeo, á de zɔ́ɔo ù Isailiɔne. A baa ku

* 1:1 Zin 18.19-21, 19.1 † 1:7 Kls 1.14 ‡ 1:20 Sou 110.1 § 1:21 Kls 1.16 * 1:22 Sou 8.7 † 1:22 Kls 1.18
* 2:5 Kls 2.13

Luabaakuarinɔ n̄ aà lɛgbɛ̃anɛɔ guuo. A kú dúnia guu wɛɔba zia'eaɪ sai luadɔ̃sai. ¹³ A naa Kilisi Yesuwa guu tia, á gbɛ́ pɔ́ á zà n̄ Luao yāao a s̄aaazi kái n̄ Kilisipi au gbāao. ¹⁴ Aapi mé wá kua n̄ k̄so na ũ, a tò Yudaɔ n̄ buipáleo ḡs̄ medou. Aà me guu à íbele pɔ́ da n̄ zanguo bíi ũ gbòo, ¹⁵ à M̄izi ikoyá kp̄agui n̄ a yádileɔ, kɛ́ à to an pla nípii ḡsanɔ medou gbɛ́ dafuo ũ. Maa à n̄ kɛ́ n̄ k̄so na. ¹⁶ A íbele míde, à nípla nípii k̄ena n̄ Luao medoupi guu a gaa líwa musu. ¹⁷ A m̄ kea na n̄ Luao baokpá á gbɛ́ pɔ́ á zà n̄ Luao:ne n̄ gbɛ́ pɔ́ káiaanɔ lo.† ¹⁸ Aà yáí wápii wá s̄sa Mae Luazi zé v̄l n̄ aà Nis̄na dou gbāao. ¹⁹ Ayám̄eto á de nibɔɔ ge b̄mɔɔ ũ lo, a ḡs̄ beleɔ ũ n̄ Lua gbɛ́, aà uadeɔ ũ. ²⁰ A ḡs̄ kpé pɔ́ Lua lé bo ũ. Zina n̄ anabio mé a édaalea ũ, mé Kilisi Yesu mé épi daalegbɛ ũ. ²¹ Naawá guu kpé p̄pii í k̄'eu, í gbá Lua kpé ũ naa Diiwa guu. ²² Api s̄s̄ á naawá guu á de kpépi dɔbɔɔ ũ, kɛ́ à de Lua Nis̄na kúki ũ.

3

Pɔlu baonakpan zii

¹ Bee yá mé tò ma Pɔlu, má de dakpeuna ũ Kilisi Yesu yá musu á buipáleo yáí. ² I ma lá Lua a gbɛ́kekeanɛ zí d̄ame má kɛ́ á guoo lé? ³ Lua a asiiyá òl̄m̄e, má k̄éé yɔɔ k̄ò. ⁴ Tó a a kyokè, á f̄s̄ d̄ó lá ma wé k̄é Kilisi asiiyá musu. ⁵ Lua í yápi o gb̄eɛ yāao, s̄ tiasa a òl̄b a zina n̄ a ānabio:ne n̄ a Nis̄na gbāao. ⁶ Yá pɔ́ ulea yāapin ke: Naa Kilisi Yesuwa guu baona maa yáí buipáleo ḡs̄ Lua àizeɛblenɔ ũ n̄ Yudaɔ, aa ḡr̄n̄o medoude ũ. An baa ku lé pɔ́ Lua gbɛ́ guu.* ⁷ Ma ḡs̄ baonapi kpana ũ gba pɔ́ Lua d̄ame aà gbāa lé zike ma guu yáí. ⁸ Ma gbɛ́ pɔ́ má kp̄eɛ Lua gbɛ́ guu, Lua gbapi d̄ame, s̄ mále Kilisi éf̄ai pɔ́ lé v̄io baonakpa buipáleo:ne, ⁹ mále asiiyá pɔ́ Lua lé yá n̄ gbɛ́pio bonɛ gupua. Asiiyápi ulea Lua pɔ́ p̄pii k̄é k̄i za as̄nizí, ¹⁰ kɛ́ tiasa a tò kpalalea n̄ ikode pɔ́ kú musu a s̄n̄o bui dasi e a galideɔwa. ¹¹ Kilisi Yesu wá Dii sabai s̄ Lua p̄eá pɔ́ kú ḡɔpiipi b̄lei. ¹² Wá naawá guu wá s̄sa Luazi zé v̄l n̄ s̄so dilea aà náaikea yáí. ¹³ Ayám̄eto ma wabikèwá, ásu tó á pɔ́ ya taasi pɔ́ mále ke á yá musu yáio. A kp̄elaa yáé.

Kilisi yeawázi

¹⁴ Ayám̄eto mi kúle Mae Luaɛ. ¹⁵ Maepi s̄ maekɛ pɔ́ kú musu n̄ z̄leɔ pii í a òlese. ¹⁶ Mi wabikèwá aà á gba gbāa á n̄s̄e guu n̄ a Nis̄na gbāao a gawi z̄ɔ léu, ¹⁷ Kilisi e sadaáguu a náai pɔ́ ále ke yáí, á z̄nap̄lea lo z̄eɔba aà yeawázi guu, ¹⁸ kɛ́ á e Kilisi yeawázi yāasa n̄ a gbāao n̄ a les̄o n̄ a z̄ao wāaipa n̄ Lua gbɛ́ pii, ¹⁹ í aà yeawázi pɔ́ wa f̄s̄ wá a lé d̄ó pii d̄ó, Lua kekeá pii í p̄eewá. ²⁰ Lua gbāa lé v̄io, a f̄s̄ kew̄e de lá wi a wabikɛ ge wi a láasookela maamaa n̄ gbāa pɔ́ lé zike wá guuo. ²¹ Aà t̄ɔɔ Yesudeɔ n̄ Kilisi Yesupio musu w̄e n̄ w̄e o ḡɔpii! Ami.

4

Medoukea

¹ Ma gbɛ́ pɔ́ má de dakpeuna ũ Dii yáí, ma wabikèwá, á kua ká lá Lua á sisi à deɔ. ² A k̄s̄ f̄s̄ à yek̄i z̄ibusaa n̄ n̄s̄en̄eɔ guu n̄ menao.* ³ A wetá à ledou pɔ́ b̄ Lua Nis̄na k̄i v̄l ba pɔ́ wá d̄k̄wa ũ. ⁴ Me m̄endoɛ, mé Nis̄nap̄i m̄endoɛ. Maa zia'ea yá pɔ́ Lua á káwá m̄endo lo. ⁵ Dii m̄endoɛ, mé Lua zé m̄endoɛ n̄ da'ile m̄endoo. ⁶ Lua m̄endoɛ wápii Mae ũ, s̄me iko v̄l wá baadewa, í z̄ike wá baade pii guu, a kú n̄ wá baade pii.

⁷ Kilisi gb̄ek̄ek̄è wá baadeɛ lá á gbadaw̄e léu. ⁸ A yáí a k̄ea láu wá m̄e: Ké à d̄ede musu n̄ a z̄l̄ɔɔ, á gbadá gb̄eɔne.†

⁹ Aà d̄edeɛ bee m̄e kp̄elawa ni? Bee m̄e à p̄ila e t̄ɔle n̄n̄au ḡiaɛ. ¹⁰ Gbɛ́ pɔ́ pílap̄i mé gbɛ́ p̄o f̄le má luabea ũ, kɛ́ aà gupii pa. ¹¹ Aapi mé gb̄eɔ gbá zé aà de zina ũ, gb̄eɔ anabio, gb̄eɔ baonakpana, gb̄eɔ pás̄iteɔ ge yadan̄deɔ,† ¹² kɛ́ Lua gb̄eɔ e wá ku a z̄l̄ sou guu, Kilisi me í z̄eɔ, ¹³ e wápii wá ka Lua Né náai dou keawa aà d̄sa dou guu, wí ḡs̄ gb̄é k̄asaɔ ũ Kilisi pɔ́ p̄eewá z̄ɔ léu. ¹⁴ Maa wá de n̄ef̄enena pɔ́ wí s̄n̄o n̄ k̄n̄io kené wá n̄ s̄ás̄a ũ lo. Yá dafu daan̄é í n̄ s̄é lán̄ íana ge ís̄wa. ¹⁵ Wá slana'oné n̄ year̄zio, wí gbá yápii musu naa Kilisi pɔ́ de mi ũwa. ¹⁶ Naawá guu megu pii í k̄'eu aa nak̄wa k̄ò z̄l̄ sabai, s̄ meguo í z̄ike a zéwa, me ío gbá, ío z̄eɔ n̄ yeak̄io.‡

Kua zi n̄ kua dafuo

† 2:17 Isa 57.19 * 3:6 Kls 1.26-27 * 4:2 Kls 3.12-13 † 4:8 Sou 68.18 † 4:11 1Kln 12.28 § 4:16 Kls 2.19

17 Ayámeto mále yá'óé ní Dii tso, mále á gbaò laai. Asu àò kú lán luadònsai pò an nòse yáfúna dɔ́aaanéowao. 18 An láasoo sɔ̀ukù, aa kɛ́a wɛ́ni pò Lua í kpámáwa, kɛ́ an wé sia mé an swá gbáa yáí. 19 Aa nòse vío, aa nízla kpà wisaiyáwa, aa dɛ́'íi bui píi kɛ́a bíi ví. 20 Apio sɔ́ í Kilisi yádada máao. 21 A aà yá mà, á síana pò á ví dàda á Yesudeke guu. 22 Wa óé á òkpa á dàa zì* pò dɔ́aaai, asa á òkpa á pònideá wáio yáí. 23 A tó á nòselile, á láasoo í gɔ́ dafu, 24 í dàa dafu pò Lua kɛ̀wɛ́e kɛ́ wà e wàò de láawa† sɛ́, á kua íò adoa kua síande ù yázedekeá guu.

25 Bee yáí á òkpa mɔ́afiliyáí, á baade lí síana'ò a gbédeee,‡ asa mè dou guon wá ù. 26 Tó á pò pà, ásu duunakeo. Asu to íatɛ́ gɛ́ kpéú á á pɔ́paa leo, 27 kɛ́ ásu Ibiisi gba gɛ́kíio yáí. 28 Gbé pò í kpáí'ò yáa kpáí tó. Aà wɛ́tá zì maa kɛ́ ní a ɔ̀o, í pò e á dɔ̀ò taasidele. 29 Asu to yáwáie bɔ́ á léuo, sema a zede pò á gbé káfi á àike gbé lé maone. 30 Asu Lua Nisína pò yao, asa aà kua adoaɛ. A de seela pò Lua kɛ̀wá e wá bogɔ̀zì ù. 31 Asulí íise ní gbɛ́eoo. A pòkúma ní pòkpɛ́neo ní palaa gbáao ní gbé'ssáao ní pásí bui píio tó. 32 Aò gbɛ́ke ví ní kɔ̀o. Aò kɔ́ wɛ́na ví. A sùuuke ní kɔ̀o lá Lua sùuukéánɔ́wa naa Kilisiwa guu.§

5

Kua gupuaú

1 Lá á de Lua né yenzideo ù, á aà ɔ̀esé. 2 Lá Kilisi yewázi á gí a wɛ́nii wá yáí sa'obò pò á gí í ke Luae na ù, á to yeakɔ́i dɔ́aaé màa sɔ́.* 3 Lá á de Lua gbéú ù, í kú wá káaluakaa ní dɛ́'íi bui píio ní bíikeao ma dɔ́ á léu bauo. 4 Wisaiyá'oa ní yádɔ́sai oao ní faai bɛ́e boao maaánɔ̀o lɔ́, sema sáau yá. 5 Aò dɔ́ sáasá kɛ́ káaluáe ge dɔ́e'íidee ge bíidee a kpala pò bò Lua kíi ble ní Kilisioo. Pò pò gbé lé á bíike gɔ́ aà dii ù.

6 Asu to gbɛ́e á sásá ní yápá giioo. Yá bee taaɔ́ mé á to Lua pòkúmaɔ̀ɔ̀ɔ̀ a yádansaiɔ̀wa. 7 A bàa su àò kúrínɔ̀o. 8 A kú yáa gusiaú, tíasa naa Diiwa guu á kú gupuaú. Aò kú gupua gbéú ù, 9 asa gupua í maa bui píi iné ní yázedeo ní síanao. 10 A yá pò í kua Diigu dada. 11 A baa su àò kú ní gusia yákeá pò lí káfiakenóo. A bɔ́ yá beeo kpe weliwe. 12 Baa yá pò gbépio í ke asii guu oaa wíyáe. 13 Tó wá bò yá kpe gupuaú, wí a sáasá dɔ́, 14 asa pò pò bò gupuaú gɔ́ gupua pò ùe. A yáí tò wí me:

I'ona vu fele bɔ́ geo guu,
Kilisi í gupune.

15 Aò á táa'oze dɔ́ maamaa. Asu àò de sɔ̀úo ùo, sema ònɔ̀nao. 16 Ali yá pò Lua a zebòé ke,† asa gɔ́e beeo maao. 17 Ayámeto ásu àò sɔ̀úo, àò dɔ́ lá Dii pɔ́eá de. 18 Asu àò kú ní wɛ́dekeao, í lalasizmáe. A to Lua Nisína paewá, 19 í faaibo ní kɔ̀o ní soúo ní Lua táasileao ní le pò Lua Nisínapi í daéo. A lesi, í Dii táasile á sɔ́ guu, 20 ío Mae Lua sáaukpa gɔ́píi yápii guu ní wá Dii Yesu Kilisi tso.‡ 21 A misiilekɛ́e Kilisi vía pò á ví yáí.

Gɔ́e kua ní a nao

22 Nɔ̀eɔ̀, á baade lí misiile a záe lá í ke Diiewa.§ 23 Asa gɔ́e mé nɔ̀e mi ù, lá Kilisi de a gálide pò de a me ùo mi ù an Suabana úwa. 24 Lá gálidepio í misiile Kilisíe, màa sɔ́ nɔ̀e baade lí misiile a záe yápii guu.

25 Gɔ́eɔ̀ sɔ́, á baade lío ye a nazi, lá Kilisi ye a gálideɔ̀zi á gí a wɛ́nii ní yáíwa.* 26 A ní gbásí wòlo da'ilekeá guu ní yá pò aa òo, 5 aa gɔ́ aà pò ù, 27 kɛ́ á ní kpán'aeke ní gawio tɛ́batebasai, yuunkasai, sáasai, gbásísai, táaesai. 28 Màa á kú gɔ́e baade àò ye a nazi lá azía mewa. Gbé pò ye a nazi ye azía. 29 Gbɛ́e lío za azía meuo. Í ble kpawá, í laaidɔ̀wá, lá Kilisi í ke a gálideɔ̀nɛ́wa, 30 kɛ́ wá de aà meguo ù yáí. 31 Ayámeto gɔ́e í go a de ní a daowa, í na a nawa, aal gɔ́ lán sáwakula ní gbalaowa.† 32 Yá gbía ulea yápi guu, mé má è a de Kilisi ní a gálideɔ̀ yá ù. 33 N beeo a de á yá ù sɔ́. A baade lío ye a nazi lá azíawa. Nɔ̀e sɔ́ aali a zá yáda.

6

Néò ní zɔ̀o

1 Néò, naa Diiwa guu àli á de ní á dao yáma, asa bee mé maa.* 2-3 Ali á de ní á dao kpɛ́la, kɛ́ àò aafia, í gɛ́gɛ́ dúniau. Yá pò Lua díle ní legbɛ́ao sɛ́ian we.†

4 Maeo sɔ́ ásuli á néo pò fɛ́o.‡ Ali ní toto, íli ledamá Dii gbéú nɛ́gwaa ù.

* 4:22 Kls 3.9-10 † 4:24 Daa 1.26 ‡ 4:25 Zkl 8.16 § 4:32 Kls 3.13 * 5:2 Bɔ́a 29.18 † 5:16 Kls 4.5
 ‡ 5:20 Kls 3.16-17 § 5:22 Kls 3.18, 1Píc 3.1 * 5:25 Kls 3.19, 1Píc 3.7 † 5:31 Daa 2.24 * 6:1 Kls 3.20 † 6:2-3 Bɔ́a 20.12 ‡ 6:4 Kls 3.21

⁵ Zɔɔ, ali á dúnia la dii yāma ní nòsemendoo ní v̄lao ní lualuao, lá Kilisi ále keèwa. ⁶ Asuli z̄i okunweiana kené. Ali Lua poeá ke ní nòsepuaɔ Kilisi zɔɔ ũ. ⁷ Ali z̄i ke ní áiao, lá Dii ále keèwa, i ke gb̄enazina no. ⁸ Aɔ d̄s̄ ké Dii a baade maakea fiaboè, zɔ ge w̄é. §

⁹ Dii s̄s̄ ali kené màa lɔ. * A yāpāsi'oané tó. Aɔ d̄s̄ ké amp̄iɔ ní ápiɔ pii, á Dii ku musu, ili gb̄e z̄áboo.

Ḡs̄keɔ p̄s̄ Lua kp̄awáɔ

¹⁰ Yá p̄s̄ ḡn̄ ke: Aɔ gb̄aa naa Diiwa guu ní aà iko gb̄aa z̄ɔɔ. ¹¹ A ḡs̄keɔ p̄s̄ Lua kp̄awáɔ da pii, ké à e ze giúgiú, í Ibiisi d̄ɔf̄. ¹² Asa i ke gb̄enazinaɔ w̄ále d̄éekar̄n̄ɔ, sema nis̄n̄ vái p̄s̄ kú musu. Aa de dúniaɛ bee gusia kiblenaɔ ũ ní ní mideɔ ní ní ikodeɔ. ¹³ Ayám̄eto àɔ ḡs̄keɔpiɔ k̄ua pii, ké à f̄s̄ ze gi ḡɔ vái z̄i, í ḡs̄ z̄eá giúgiú apii ke láaa gb̄e. ¹⁴ Aɔ z̄eá gb̄aa, í s̄ana d̄o ápi asana ũ, í yázeɛ da m̄ò ula ũ. † ¹⁵ A kea na ní Luao baokpaa áia kpa kyale ũ, ‡ ¹⁶ í luanaaik̄e k̄ua s̄engbao ũ ḡɔpii, ké à f̄s̄ z̄e z̄e Set̄au kagbaɔne pii. ¹⁷ A suabaa si kpa m̄ò f̄ua ũ, § íɔ Lua yá p̄s̄ de aà Nis̄na f̄enda ũ k̄ua. ¹⁸ Aliɔ wabike ḡɔpii, íɔ Lua d̄ɔnle gb̄e yápii guu ní aà Nis̄na d̄baaaé. Ali a it̄ke ní mena z̄ɔɔ, íɔ wabike Lua gb̄eɔne pii. ¹⁹ A wabik̄e s̄s̄, ké tó mále yá'o, Lua ma gba lé mà a bao asii oné s̄s̄deedeesai. ²⁰ Baonapi yáí má de k̄ɔ p̄s̄ wa d̄ak̄p̄e ũ. Aɔ wabik̄e m̄e mà kpa s̄s̄deedeesai, lá à k̄ù mà owa.

Lezaamá

²¹ Wá gb̄eɔ yenzide Tisiki, Dii z̄ikennáaide, a ma yáɔ pii baokpaé, ké à e àɔ ma kua d̄s̄.

²² Ma aà z̄i wá, ké aà wá kua oé, á n̄se i níni. *

²³ Mae Lua ní Dii Yesu Kilisio wá gb̄eɔ gba aafia, aa ní yeak̄s̄i káfiné ní ní Lua náai p̄s̄ aale keo.

²⁴ Lua gb̄ekeke gb̄e p̄s̄ ye wá Dii Yesu Kilisizi láasaɔne nípii.

FILIPIDE 1

Yá pɔ́ kú láe bee guu

Báapua búsu wéle séia pɔ́ Pɔ́lu baonakpau ɔ́ wí me Filipi, Lomadeo búsu zi pɔ́ wí me Masedoni guu. Búsupi ku Gelesi búsu gugbantoo oie. Pɔ́lu wélegea gɛn plaade guu ɔ́ à Yesu galipi dáaleu (Zin 16.12-40). Wéle dasi gbea, gɔ́ pɔ́ a de dakpeuna ũ, ɔ́ à lápi kè Filipideone ní nɔ́semendoo. Ale ní sáaukpa an gba pɔ́ aa kpásáe gɔ́ pɔ́ Epafɔ́di lé mɔ́ a gwai. A mɔ́ lè gɔ́ bee sɔ́ a ku yá'la guue. Ale oné lá aa de náaideo ũ Kilisie, aasu to anabi egna pɔ́ aa kú ní guu yáó ní sásáo.

Pɔ́lu yá dáale à mè (1.1-11) tó a láasookè Filipi Yesudeo yáwa, a pɔ́ i ke nae, i Lua sáaukpa ní yá musu. Bee gbea à yá pɔ́ a leɔ bɔ́lekèné. A yá pɔ́ a su a le dɔ́o, áma àle Lua náaike naa Yesu Kilisiwa (1.12-26). A ledà Yesudeowa aa ze gbáa, aaiɔ́ Lua náaike, an lé iɔ́ dou, aa nízia busakɔ́e, aai zɔ́ble Luae lá Yesu Kilisi a zé òlónéwa (1.27-2.18). Wá Yesu Kilisi kua ní aà zlo yá'ò le pɔ́ Yesudeo i si guu (2.6-11). Epafɔ́di pɔ́ Filipideo aà zlí ní gbao Pɔ́lu ní Timoteo tò ledou pɔ́ Pɔ́lu vɔ́ ní Filipideo lé dedee (2.19-30).

Bee gbea Pɔ́lu oné aa laaika gbé pɔ́ aale baonakpa a zéwaozɔ́i. A oné aali a kea ke, aali dɛ́eka aa yá pɔ́ aale yá le. Aa gɔ́ lán Yesu Kilisiwa (lee 3). Lápi míde ní ledamáo ní sáaukpaao ní fɔ́kpaamáe.

Wí me lápie pɔ́na lá, asa wá pɔ́na yá'ò lápiu sea a daalekdi e a láakiwae. Pɔ́na i bɔ́ Kilisi náaikea kíe. N ye nyɔ́ pɔ́napi vɔ́ sɔ́a?

Pɔ́lu wabikea Filipideone

¹ Ma Pɔ́lu ní Timoteo, wá Kilisi Yesu zòblenaɔ wámé wa láe bee kè Lua gbé pɔ́ kú Filipi* naa Kilisi Yesuwaone ní ní gbézɔ́ɔ ní ní donledeɔ. ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbékekeé, aai á gba aafia.

³ Gɔ́ pɔ́ á yá dɔ́magu pii, miɔ́ ma Lua sáaukpa. ⁴ Ma wabikea guu pii miɔ́ wabikeé ápii ní pɔ́nao, ⁵ ké á ɔ́ kumano baonakpaa guu za gɔ́ pɔ́ á má e ní a gbáo yáí. ⁶ Má dɔ́ sásá, lá Lua zí maa dáale á guu, aɔ́ ke, i a míde Kilisi Yesu mɔ́zɔ́l. ⁷ A maa ké máɔ á yá kúa ápii màa, asa á yá dɔ́ ma sɔ́wa. Ma daakpeun nò, ma zea ní baonapio a slana bɔ́a yáin nò, ápii á ɔ́ ku zí pɔ́ Lua dámea a gbékeu guu. ⁸ Mále á beeke ápii, lá má kú Kilisi Yesu sɔ́ guuwa. Lua mé ma seelade ũ. ⁹ Mi wabikeé á yea kɔ́i áò káfi áò gɛ́ dɔ́a ní wékéa wásawasao guu, ¹⁰ ké á e yá pɔ́ maa áò ke dɔ́, iɔ́ ku nɔ́sedoude ũ táaesai Kilisi mɔ́zɔ́l.† ¹¹ Beewa maakea pɔ́ Yesu Kilisi i mɔ́oné a liála, wí Lua tɔ́bɔ́, wí aà sáaukpa.

Kilisi mé Pɔ́lu wɛni ũ

¹² Gbéɔ́, má ye áò dɔ́ ké yá pɔ́ ma le tekpa baona gea aeue, ¹³ ɔ́ sosa kibedɔ́anaɔ pii ní gbé kíniɔ́ dɔ́ ké Kilisi yáí wá ma dai kpéu.‡ ¹⁴ Ma daakpeu yáí wá gbé dasideɔ Dii náaike de yáala, ɔ́ an sɔ́dilea káfi, aale Lua yá'ò gbéɔ́ne vɔ́asai.

¹⁵ Slanae, an gbéɔ́ i Kilisi yá waasoke denla ní wɛɔ́bakɔ́e yáie, gbéɔ́ sɔ́ ní nɔ́semaa. ¹⁶ Gbé beeo i ke ní yeamazioe, asa aa dɔ́ ké zea ní Yesu baokpaa yáí ma yeò kpéu la. ¹⁷ Wɛɔ́ndepio sɔ́ aai Kilisi yá waasoke denlaweela yáie, i ke ní nɔ́sepuaɔ no. Aale e wále ma kua kpéu taasi káfi mee. ¹⁸ Yae yá? Mafili guun nò, slana guun nò, apii lé, wále Kilisi yá waasokee. Ma pɔ́ na ní beo, mé ma pɔ́ a ea ke na lɔ́, ¹⁹ asa má dɔ́ ké wabi pɔ́ ále kemee ní Yesu Kilisi Nisína donle a to má bɔ́. ²⁰ Ma wé dɔ́i mé má a náai vɔ́ maamaa, ké wí a ma kú yae guuo. Asa máo Kilisi tɔ́bɔ́ ma kuaú ní sɔ́o dílea gɔ́pii, atɛ́sa tia, má kún nò, ma gan nò. ²¹ Asa Kilisi yáí má kúí, mé ga demee ái ũ. ²² Ama tó má kú wɛni guu, bee demee zí áide ũ. Má dɔ́ lá má seo, ²³ má kú plaplae. Má ye ta màò kú ní Kilisio, we maamee de lakia zázá. ²⁴ Ama á kú màò ku wɛni guu á yáie. ²⁵ Bee féa vío. Má dɔ́ ké má gɔ́ màò kuánɔ́ ápii, ké á e gé ae ní pɔ́nao luanaaika guu. ²⁶ Beewa gɔ́ pɔ́ má ea mɔ́ á gwai, á á naa Kilisi Yesuwa íandáa zé e maamaa ma yáí.

²⁷ Apii lé, tó má mɔ́ á gwai ge mi mɔ́on nò, á tó á kua kpaafi ní Kilisi baona yáó, ké tó mále á bao ma, má ma á zea gíúgíú ní ledouo, ále dɛ́eka ní nɔ́semendoo baonapi zé yáí. ²⁸ Asu tó á ibeɔ́ yáe iwáa ká á pɔ́ao. Bee aɔ́ dené seela ũ ké aa mipè kaalewa, ápio sɔ́ bɔ́a maa. Bee bɔ́ Lua kíe. ²⁹ Asa Lua á gbá zé á taasike Kilisie, i ke aà náaikea ado no. ³⁰ Dɛ́e pɔ́ á è mále ká yáa§ mé á má mále ká e tia, á kú dɛ́e doupi guu.

* 1:1 Zin 16.12 † 1:10 1Kln 1.8 ‡ 1:13 Zin 28.30 § 1:30 Zin 16.19-24

2

Zlabusaa

1 Lá á naa Kilisiwa káffa víé, lá aà yeaázi lé tékpaágu, lá á lé dou ní aà Nisinao, lá á kᵋ wēna ví ní sósobio, 2 á láasoo dou ke, á yeakᵋi iᵋ dou ledoudeᵋ ũ, pᵋeádoúdeᵋ ũ. Bee á ma pᵋ ke ná á ke zài. 3 Asu yáe ke denla ge yᵋᵋkeá yáio. Zlabusaa guu áli kᵋ dá gbia de áziála. 4 Gbēe su láasooke ázia mēndo yáwao, aà gbēpáleo pᵋ ke ɓ. 5 Aᵋ nᵋse pᵋ Kilisi Yesu ví ví sᵋ.

6 Aà lua'ia, i gbāa'e á sáaa ní Luaokewao,

7 5 á azía gwea tò á zᵋke sè,

à gᵋ gbēnazína ũ á gbēnazínke sè.

8 A azía búsa á misilile e á gè gào, e gaa lipāakᵋawa se.

9 Ayámeto Lua aà sè lesí,

à tᵋ pᵋ de tᵋ piila kpàè,

10 ké tó wà Yesu tᵋ sí,

gbépii á kúle* luabe ní tᵋleo ní tᵋle zéo,

11 gbépii i o Yesu Kilisi mé Dii ũ

Mae Lua tᵋba yái.

12 Bee yái ma gbé yenzideᵋ, lá i ma yáma gᵋᵋ pᵋ má kúánᵋ, atēsa lá má kúánᵋ tiaᵋ, àᵋ á bᵋa maa lepapa ní vlákea Luaᵋo ní lualuao. 13 Asa Lua mé lé zíkē á guu, ále á gba á pᵋeákea ní ní á kea zéo. 14 A yápii ke yákútē ní zᵋao sai, 15 ké á gᵋ táaesai yáesaideᵋ ũ, Lua né sáasaiᵋ ũ gbāgbē sásāa dᵋᵋsaiᵋ guu.† A gupuné dúniau lán saanaᵋwa, 16 ɓ wēni yá kᵋa, ké má e íanadā á yá musu Kilisi mᵋzli. Tó ále ke maa, mi bà pá leo, mi zíkē páo. 17 Baa tᵋ ma au á tᵋle á luanaaika sa'o'í ũ, ma pᵋ na, mé mále pᵋnakeánᵋ ápii. 18 Ápiᵋ sᵋ á pᵋnake má, wí ke sánu.

Timotee ní Epafodio

19 N Dii Yesu báaaᵋ má ye má Timotee zliwá tia, ké má e á bao ma, ma sᵋ i níni. 20 Gbé pᵋ wá láasoo dou á yáᵋ dᵋ aà sᵋwa slana kuo, aà báasio. 21 Gbépii zía yá mé í dᵋaaè, i ke Yesu Kilisi yá no. 22 A dᵋ lá Timotee náai ví, á zíkèmanᵋ baona yá musu lá né í zíkē ní á maeowa. 23 Tó má á zea dᵋ súsu, má ye má aà zliwá gᵋᵋ. 24 N Dii báaaᵋ mále e má mᵋ á gwai tia mazía.

25 Wá gbēdo Epafodi, ma zíkēndee, mé ma zígᵋ dee pᵋ á aà zli dᵋimale ní pᵋ pᵋ mále á nidēᵋ, má è á maa má aà gbaewáe. 26 Ale á beeke ápii mé aà pᵋ yá, ké á aà gyákea bao má yái. 27 A gyákè slana e á kà gaa, 5 Lua aà wēnagwá. I ke aápi ado no, ní mapioe ɓ, ké ma psia su zᵋᵋkᵋo yái. 28 Ayámeto mále ke kpakpa má aà gbaewá, ké á wesikᵋle, á pᵋ i ke na, ma nᵋse i níni. 29 A gbáakpaaazi ní pᵋna zᵋᵋo naa Diiwa guu. A gbé bee taa kpela. 30 A gᵋ leé aà ga Kilisi zli yáie. A gí á wēnii, ké á e dᵋnle pᵋ á fᵋ kemēo kemēe yái.

3

Kilisi dᵋa

1 Ma gbéᵋ, yá pᵋ gᵋn ke: A tó á pᵋ àᵋ ná Diiwa. Yá dou ea oáe zli'úmanᵋo, mé á de á aafia ũ. 2 A laaika gbēnazlín áwalewanaᵋzi. A laaika váikena pᵋ aal ní taitaipᵋzi!* 3 Wá gbé pᵋ wí Lua sísi ní aà Nisina gbāao, wí íanadā Kilisi Yesu guu, mé wiliᵋ wázliá yá náai vᵋoᵋ, wáme wá tᵋzᵋn slandeᵋ ũ. 4 Mapi, má zeví máᵋ mazía náaike. Tó gbé lé e á azía náai ví, má ví deaala. 5 Ma tᵋzᵋ ma gᵋᵋ swaaᵋde zlé. Isailin ma ũ ia guu, Bēyámee bui, Ebelu bui zálala.† Mᵋizi ikoyá musu má kú Falisiᵋ gáli guu.‡ 6 Má áiavi, ma íadā Yesudeᵋwa.§ Yákea á zéwa Mᵋizi ikoyá guu gbēe i fᵋ ma táae èo. 7 Ama yá pᵋ má kᵋa ài ũ yáa beeᵋ gᵋmēe yá áisai ũ tia Kilisi yái. 8 Azaiasa ma yápii díle áisai ma Dii Kilisi Yesu dᵋa pᵋ de á piia yái. Kilisipi yái ma ᵋkpa yápiizi bísa ũ, ké má aà ví, 9 míᵋ naawá, má e máᵋ ná ní Luao Kilisipi náaike yái. Asa Lua lí tᵋ yá borᵋno ná ikoyádaa yái no, í tᵋ yá borᵋno ná Kilisi náaike yáie. 10 Yá pᵋ má yei mé de má Kilisi dᵋ ní gbāa pᵋ á bᵋᵋ gauo, mí taasikeaánᵋ, mí gᵋ laaáwa aà ga guu 11 mí gbasá gᵋ gábᵋ ũ.

Pᵋ pᵋ ríle yá lea

12 I ke má lé má kᵋ á pᵋea no, mále yáe ké má yá pᵋ Kilisi Yesu ma sí á pᵋ ũ yái sí ma pᵋ ũ. 13 Gbéᵋ, mi e má sí gíao. Yá mēndo mále ke, mi nᵋnᵋ pᵋ pᵋ kú ma aᵋᵋi, pᵋ pᵋ kú ma kpᵋᵋ láasookesai. 14 Mále pᵋ pᵋ ma wé dᵋi yá má ài pᵋ Lua wá sisiwá musu e naa Kilisi Yesuwa

* 2:10 Isa 45.23 † 2:15 Iko 32.5 * 3:2 Gal 6.12-13 † 3:5 Lom 11.1 ‡ 3:5 Zln 23.6 § 3:6 Zln 8.3

guu. ¹⁵ Wá gbé kásaᵋ wáᵋ láasoo bee ví. Tó á láasoo pále ví, Lua a á wé kéeé yá bee musu. ¹⁶ Apíi lé, lá wá kua kà a léu, wá gé ae zé doupi guu.

¹⁷ Gbéᵋ, à ma kɛa kɛ* lá wa a taa kèé, í wéte gbé pᵋ an kua kpáaíᵋzi. ¹⁸ Míᵋ oé yáa mᵋmᵋ, mé ma ɛa mále oé tia lo ní wé'io, gbéᵋ ku dasí, an yákea tò aa de Kilisi gaa líwa íbeᵋᵋ ũ. ¹⁹ Aa mipè kaalewa, an gbeé mé ní dii ũ, wíyá mé ní íandáᵋ ũ, dúnia yá an láasoo íᵋ kuwá. ²⁰ Wápiᵋ sᵋ, luabe gbéᵋn wá ũ, wá wé dᵋ Suabana pᵋ a bᵋ wezi, ɔn Dii Yesu Kilisi ũ. ²¹ A wá mè gbáasaiᵋ li lá a mè gawidewa ní a gbáa pᵋ a fᵋ to pᵋpii misiileᵋᵋ.

4

Lɛdaama

¹ Ayámɛto ma gbé yenzideᵋ, á gbé pᵋ mále á beke á de ma íandáᵋ pᵋ mí pᵋnakeᵋ ũ, à zɛa gíúgiú naa Diiwa guu máa.

² Ma awakpá Evᵋdie ní Sentisio aᵋᵋ ledou ví naa Diiwa guu. ³ Mpi sᵋ ma zíkɛndee náaide, ma wabikɛma, dᵋ nɛpiɛ, asa aa taasikɛmanᵋ baonakpaa guu ní Kelemaᵋ ní ma zíkɛndeeᵋ. An tᵋ kú àizána taalau.*

⁴ A tó á pᵋ àᵋ na Diiwa gᵋᵋpii. Má òé lo, à tó á pᵋ àᵋ nawá. ⁵ A ázla busa gbépiiɛ. Dii kai. ⁶ Asuli yáe káakɛᵋ.† Yápii guu à wabikɛ Luawa, í yágbɛawá, í á sáaukpa, í á yá'ɔmaᵋ oé, ⁷ Lua í á nᵋse ní á láasooᵋ daé dou naa Kilisi Yesuwa guu. Nᵋsedaadoᵋpi kè zài, a de gbɛnazína dᵋaa.

⁸ Gbéᵋ, yá pᵋ gᵋén ke: Yá pᵋ síana ví mé a gbía, yá pᵋ zɛví mé a gbási víᵋ, yá pᵋ na mé a báaa ví, yá pᵋ maa mé wí a sáaukpa, àli láasooke yá beɛwa. ⁹ Yá pᵋ má dàdaé á sí, yá pᵋ á màa mé á èa, à yá bee ke, Lua Aafiade íᵋ kúánᵋ.

Pᵋlu Filipideᵋ sáaukpa

¹⁰ Ma pᵋ na Diiwa à kè zài, asa á láasoo èa sùa sa. A ma yádaa yáa fá, zé í eo. ¹¹ Mí o màa ké mále taasike yáí no, asa má dàda baa lá a de pii, ma kua kamague. ¹² Má taasi dᵋ mé má nama dᵋ. Gᵋᵋpii gupiiu káa ge nᵋana, pᵋdinzi ge pᵋkésáma, a yáe vímɛe lo. ¹³ Má yápii fᵋ naa Kilisi pᵋ í ma gba gbáawa. ¹⁴ N beeo ké á bàa kú ní ma taasikɛao, a yámaakè.

¹⁵ Filipideᵋ, á dᵋ ázlawá, ma baonakpaaé káau guu ma bᵋa á Masedoni búsuu, Yesu gálie ᵋ kú ní dᵋamaleᵋᵋ, á báasio. ¹⁶ Baa gᵋᵋ pᵋ má kú Tesaloni,‡ a pᵋ pᵋ mále a nideᵋ kpásámɛe de gɛn doa.§ ¹⁷ I ke gba mále wɛleᵋ, á ài káfia Lua kíi mále wɛle. ¹⁸ Ma pᵋ pᵋ á kpásámɛe è, à pà e à dia. Epafᵋdi á gbaᵋ kpáa, pᵋ mᵋa sa. A de sa'obᵋ pᵋ a gí na Luae* í kaaágu à si ũ. ¹⁹ Ma Lua a pᵋ pᵋ á a ní ví kpáwá pii naa Kilisi Yesuwa guu a àizɛɛ gawide léu. ²⁰ Wáᵋ wá Lua wá Mae tᵋᵋ gᵋᵋpii! Ami.

²¹ A fᵋkpa Lua gbéᵋwa pii naa Kilisi Yesuwa. Ma Yesude dee pᵋ wá sánuᵋ fᵋkpáwá. ²² Lua gbéᵋ fᵋkpáwá nípii, atɛsa an gbé pᵋ kú Sezaa beᵋ. ²³ Dii Yesu Kilisi gbékekeé á nísnau.

* 3:17 1Kln 4.16, 11.1 * 4:3 Bᵋa 32.32-33, Sou 69.28, Dan 12.1, Zia 3.5 † 4:6 Mat 6.25 ‡ 4:16 Zln 17.1 § 4:16 2Kln 11.9 * 4:18 Bᵋa 29.18

KOLɔSIDEɔ Yá pɔ́ kú lée bee guuɔ

Kolɔsi de Tuukii búsu wéle m̀̀endo ̀̀e. A ku Efese gukpe oi kiloo òaa do taawa. Pɔlu ̀̀wa Kolɔsi gbé Epafa mé gè ní baona yáo we séia (1.7, 4.12).

Pɔlu de dakpɛuna ̀̀ (4.3, 10, 18) Loma, 5 Epafa m̀̀ò a òè Kolɔsideɔ lé swáɔ yá d̀̀̀saizi. Waasokenaeɔ lé e tó gbé ye Lua d̄s, i a suaba, sema wá kúle p̀̀̀one, wi t̄z̄w, wi bl̄eɔ té. Bao ̀̀í bee maà gb̄ea ḡ̀̀ Pɔlu lakè Kolɔsi Yesudeɔne a mè Yesu Kilisi náaikea mé ̀̀ gbé suaba ado. A lápi ði Tisiki ní Oneziúoe.

Fɔkpaamá ní Lua sáaukpaao gb̄ea (1.1-14) Pɔlu Kilisi kíake ò̀̀w̄e. A de p̀̀piia, baa nišn gb̄aaɔ, 5me a gáli mi ̀̀ (1.15-2.3). Bee gb̄ea Pɔlu ní gbá laai eɛyá p̀̀ aa kúaa yá musu (2.4-25). A yádáné w̄eni dafu p̀̀ wá ví naa Yesu Kilisiwa musu, Yesudeɔ kua ní k̄o yá, uadeɔ kua ní k̄o yá ní wá kua Yesudesaideɔ guu yáo (3.1-4.6).

Lá midékli Pɔlu fɔkpa gbéɔwa (4.7-18).

Anabi egnao ̀̀ m̀̀ó ní yáo dasi. Ampii aai to Yesudeɔ páale zé maae, aali Yesu náaike a zéwao. Bee yá mé tó Kolɔsideɔ lá gb̄aakpa Kilisi dea p̀̀piia yáwa. 3me ̀̀ Ibiisi ba polo gbéwa à aà b̀̀ z̀̀bleu ado.

Sáaukpa ní wabikeao

¹ Mámemaai Kilisi Yesu zina Pɔlu lá Lua yeiwa ní wá gbé Tim̄otee, wa lée bee kè ² wá gbé náaike p̀̀ an kua adoa naa Kilisiwa Kolɔsiɔne. Lua wá Mae gbékekeé, i á gba aafia.

³ Ḡ̀̀pii wá wabikea guu wiɔ Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa, ⁴ asa wa á Kilisi Yesu náaikea bao mà ní á yea wá gbéziio pii, ⁵ ké á wé d̄ p̀̀ p̀̀ dileaé luabei yáí. A yá slande mà yaa baona p̀̀ wa kpáe guu. ⁶ Baonapi lé ne'i, àle ɔta d̄unia guu pii, lá a kè á guu za ḡ̀̀ p̀̀ á mà mé á Lua gbéke sáasa d̄wa. ⁷ Epafa wá zikende yenzide mé yápi dáé wá ḡe ̀̀. Kilisi zikennáaide, ⁸ 5me yeak̄i p̀̀ Lua Nisina á káwa ò̀̀e.

⁹ A yáí tò za ḡ̀̀ p̀̀ wa á bao mà, wiɔ wabikeé Luawa láasai, aà to á a p̄eá d̄s wásawasa, aà Nisina i á gba ò̀̀ ní wez̄eɔ pii, ¹⁰ ké à̀̀ ku lá Dii yeiwa, á yá pii i kaaagu. Beewa á yamaa pii kea à̀̀ ɔta, á Lua d̄sa iɔ káfi, ¹¹ ̀̀ gb̄aa yápii guu aà gb̄aa gawide léu, ké á yápii f̄s ní menao ní p̄nao, ¹² í Mae Lua sáaukpa, asa à wá ká baa p̀̀ á dile a gbéne a gupuauwa. ¹³ A wá b̀̀ gusia ikou, á wá kpá a Né m̀̀ndona yenzide kpalau. ¹⁴ Aà sabai wa ḡs wéé ̀̀, wá duuna kèwá.*

Kilisi dea p̀̀piia

¹⁵ Kilisiá Lua p̀̀ wili e ní wéoo taae, 5me yoa ̀̀ Lua p̄keao guu pii.

¹⁶ A p̀̀pii kè musu ní t̄̀leɔ, p̀̀ p̀̀ wí eɔ ní p̀̀ p̀̀ wili eɔ, kpalabl̄naɔ ge dii ge gb̄adeɔ ge ikodeɔn nò.

P̀̀pii b̀̀ aà k̄ie, mé aa ku aà p̀̀ ̀̀.†

¹⁷ A ku p̀̀pii aa, p̀̀pii kú aà sabaie.

¹⁸ 3me a gáli de p̀̀ de aà me ̀̀ mi ̀̀.

3me daalena ̀̀, gábo séia ̀̀,

ké aà ḡs p̀̀pii d̄aana ̀̀.‡

¹⁹ Asa á ká Luagu,

5 a tò a kea pii p̄ewá.

²⁰ A tò p̀̀pii keano na aà sabai,

p̀̀ p̀̀ kú t̄̀leɔ ge musuɔn nò.

Aà au p̀̀ b̀̀le lip̄aak̄awa

mé m̀̀ ní aafiapio.

²¹ Ap̄io s̄s á k̄ea Luawa yaa. Aà ibeɔn á ̀̀ á laasoo ní á váikeao yáí, ²² 5 Lua tò a keano na Kilisi gaa a gb̄enaz̄inke me guu yáí sa, ké á á kpán'aek̄e gb̄ásisai, sáasai, táaesai, ²³ tó á zea

* 1:14 Efe 1.7 † 1:16 Efe 1.21 ‡ 1:18 Efe 1.22-23

gbāa á luanaaikēa guu deesai gíugiú, mé i kē zia'ea yá pś á kūa baona pś á mà guuwao. Wá baonapi kpá gbé pś guu ké zīle laone piiē, mé mapi ma Pōlu ma gś á kpna ū.

Pōlu zikēa Yesudeone

²⁴ Tiasa mále pōnake ní taasi pś mále ké á yáio. Ta pś wa dà Kilisiwa, mále á pś pś gś ma ma mēwa mà bōlei aà gálide pś de aà me ū yái. ²⁵ Lua zídámēe, ō ma gś gálidepiō dōnlēde ū. Ma aà yá'óé, á pēewá. ²⁶ Asiyá pś ulea gbéone za asnizí zadś Lua i dúnia káleo ōme bō Lua gbéone gupuau sa. ²⁷ Lua ye aa dś lá asiyápi gbía zōō á buipáleone. Asiipin ke: Kilisi kú á guu, ō á wé dō gawii. ²⁸ Aà yá waaso wi ké gbépiie, wi lēdaomá, wi yādaō gbépiie ní ōno piio, ké wá gbépii kpán'aekē naa Kilisiwa wásawasa. ²⁹ A yái tò mi zikē, mi dēeka ní aà gbāa pś lé zikē ma guu maamaao.

2

¹ Má ye àō dēe zōō pś mále káé dś, ápiō ní Laodisideō ní gbé pś wí wesikōleōō pii, ² ké aa e ní sōdile, aa nakōwa aa yekōi, mé wēzē guu aaiō Lua asiyá pś de Kilisi ū dś wásawasa, aai á ài zōō e. ³ Aà guu ōno ní dśao àizee pii uleau. ⁴ Mále bee oé, ké gbēe su á sásá ní lenaoo. ⁵ Baa tò má kuánō, ma láasoo ku, má é ále yáke á zéwa, mé á Kilisi náaikēa gbāa, ō ma pō kēna.

Pōpii pēamá naa Kilisiwa guu

⁶ Lá á Kilisi Yesu sí á Dii ū, ào naawá màa, ⁷ á zīna iō pélea aà guu, í zedōu, iō gbāa aà náaikēa guu lá wa dáéwa, iō Lua sáaukpa maamaa. ⁸ A laaika ké gbēe su dśa gbāa kásaé á á sásá ní gbēnazína felekaa ōno pā giioo. Yá beeo i bō felekaa pś pś wí misiilenéō kīē, Kilisi kíi no. ⁹ Asa luakea pii pēewá aà gbēnazinke guu. ¹⁰ Naa gbé pś de gbāa pii ní iko piio mide ūpiwa, apii pēewá. ¹¹ Naawá á tōzō bōa á dāau ū. I ké tō pś wí zō ní ōno, pś Kilisi í zōnéē. ¹² Asa da'ilekea guu wá á vīaāno† mé á vuaāno, ké á gbāa pś Lua aà fēle bōō gau náaikē yái. ¹³ A de geō ū yāa Luaé á taaeō ní á luanaaikesaio yái,‡ ō Lua á gbá wēni dafu ní Kilisio sānu, á sūuukēwanō ní wá taaeō pii. ¹⁴ Lua wá taae taala pś wá dá yáu badē, á se pā lipáakōawa. ¹⁵ Kilisi gaa líwa báa bō diio ní gbāadeōla, à bōrino gupuau à ní kpán'aekē zīzō ū.

¹⁶ Ayāmeto ásu to gbēe yādiléē pōblea ge imia ge dikpē ge mōbōa dafu ge gōbōa yá musuo. § ¹⁷ Yá beeo piiá yá pś wá mà á mō taae, Kilisi mé á síana ū sa. ¹⁸ Asu to gbé pś í giieye gbéowa aa nízia busa, aa wabike ní malaikao kēse kúao á bōbō'osio. Wēpungu'ea yá mé iō gbāa gbé bee taae, ō í fan gii dá á dúnia láasoo yá musu. ¹⁹ A pēa Kilisi pś de mi ūwao. Naawá guu megu pii í kō'eu, aa nakōwa kō zī sabai, iō gbā lá Lua ye á gbāwa.*

²⁰ Lá á ga ní Kilisio felekaa pś pś wí misiilenéō yá musu, bōyái i yādilene ma lán dúnia gbéowai? ²¹ Wí me nīsu ké na n oziō, nīsu ké iēō, nīsu óká kéwao. ²² Pś beeo pii í láa an mōaokēa guue. Gbēnazína yādane ō wa tei we. ²³ Ōno tś mé dō yá beewā. Wále lousisiyā kakanē ní zibusaaō ní ladaanzīawao. N beeo aali kpá wá dáaeo.

3

Kua wēni dafu guu

¹ Lá á vu ní Kilisio, à to luabe yá dōaaé, asa we Kilisi zōleau Lua oplaai.* ² A tò á láasoo àō ku luabe yápiōwa, asu àō ku dúnia pōwao. ³ Asa á ga, á wēni ulea ní Kilisio Lua guu. ⁴ Lá Kilisi de á wēni ū, tò á bō gupuau, ápiō sō á bōaāno ní gawio sa.

⁵ A yái tò á dúnia yá pś kú á nōse guu de: Káaluakaa, dse'li, mēfēlea, vāi nidea ní blikeao. Pś pś gbé lé á blike gś aà dii ūe. ⁶ Yá beeo yái Lua á pōkūmabōbō á yāmansaiōwa. ⁷ Ápiō sō á kú á guu yāa, à dōaaé. ⁸ A okpā yáē beeo sa: Pōkūma, kpēne, nōsepāsi, gbēsōsōa ní wisaiyā'oo. ⁹ Asu eētokōeō, asa á dáa zi ní á yákeao bōála, ¹⁰ á dafu pś í á lile gbé dafuo ū dà, ké á gś lán Lua pś á ké dafuwaē,† í aà dś. ¹¹ Kua màa Yudaō ní buipáleō dodo kōeō, ge tōzōnaō ní gyafōdeō, ge gusōdeō, ge ladōnsaiō, ge zōō ní wēēō. Kilisi mé ní ū nípii, á kú ní guu nípii.

¹² Ayāmeto, lá Lua á sé á gbé yenzideō ū, yá pś de á dan ke: Wēnadōane, gbēke, zibusaa, nōsenie ní menao.‡ ¹³ A kō fś. Tó yāe sū gē á zānguo, á sūuuke ní kōo. Lá Dii sūuukēāno, á ké ní kōo màa sō. § ¹⁴ Azaiasa àō yekōi, asa bee í mō ní ledou yákelesaiō. ¹⁵ A to aafia pś Kilisi í ní gba yá dōaaé á sō guu, asa kua ní kōo aafia Lua á sisiwá medoudeō ū. Aō Lua sáaukpa. ¹⁶ A to Kilisi yá zōlekié é á nōseu maamaa, í yādakōē, í ledakōwa ní ōno piio. Lua sáaukpa guu á

* 2:8 Gal 4.3, 9 † 2:12 Lom 6.4 ‡ 2:13 Efe 2.1-5 § 2:16 Lom 14.1-6 * 2:19 Efe 4.16 * 3:1 Sou 110.1 † 3:10 Daa 1.26, Efe 4.22-24 ‡ 3:12 Efe 4.2 § 3:13 Efe 4.32

lesiè á s5 guu ní soũo ní táasiléao ní lé p3 aà Nisina í daéo. ¹⁷ Yá p3 ále ké ké ge ále o píi, à ké ní Dii Yesu tó, í Mae Lua sáaukpa ní aà gbáao.*

Lua gbé kua

¹⁸ N3e3, á baade lí misiile á z4e.† Maa à kù àli ké naa Diiwa guu. ¹⁹ G3e3, á baade lí3 ye a nazi.‡ Asu à3 p3sín3o. ²⁰ Né3, á á de ní á dao yáma yápii guu, asa bee mé í ka Diigu.§ ²¹ Mae3, ásuli á né3 p3 fele à ní kúsu kwéo.* ²² Z33, á á dúnia dii3 yáma yápii guu. Asu zí 3kunweiana kenéo. A zíkéné ní n3semendoo Dii viakena3 ú. ²³ Yá p3 ále ké ké píi, àli ké ní n3semendoo, lá Dii ále ké3wa, í ké gb3nazina no. ²⁴ A3 d3 ké Dii a fiaboé áizána ú. Dii Kilisi ále z3bleè. ²⁵ Váikena a a vái gbe'e. Lua lí gb3e z3boo.†

4

¹ Dii3, á á z33 gwa a d33wa s3su. A3 d3 ké ápi3 s3 á Dii ví musu.*
² A ázla kpa wabikea Luawawa, í itéké3 ní aà sáaukpaa3. ³ A wabik3w3w3e3 l3, aà z3w3w3e3 wá a yá waasok3, wí Kilisi asiiyá'óné. A yáí wá ma dai kp3u. ⁴ A wabik3m3e3 mà yápi3 o wásawasa lá à kù mà owa. ⁵ A3 ázla k3a d3 Yesusaide3 guu ní 3n3o. Ali yá p3 Lua a z3b3é ké.† ⁶ A t3 á légb3'e í à3 na, í3 k3fía ví, í3 yáwea baadewa d3.

Lezaamad

⁷ Wá gb3 yenzide Tisiki, ma d3nl3de zíkendee náaide Dii zí guu, a ma baokpaé píi. ⁸ Bee yáí mále aà zíwá, aà wá kua o3, á n3se í níni.† ⁹ A gb3do 3neziú,§ wá gb3 náaide yenzide lé m3aà3. Aa lakíi yá3 o3 píi.

¹⁰ Alisaka p3 wá s3nu kp3u f3kpáwá ní Baanaba dáuna Maakuo. Wá Maaku yá'óé k3. T3 á ká á k3í, á gb3akpaa3zi. ¹¹ Yesu p3 wí me Yusitu f3kpáwá l3. Yuda p3 wále kpala p3 b3 Lua k3í zí ké s3nu3 l3n we. Aa ma n3se níni. ¹² A gb3do Epafa,* Kilisi Yesu z3blena f3kpáwá. Í3 d33ka ní wabik3e3o g33pii, ké á e ze gb3a, í k3saakú, Lua p3eá í p3e3wá wásawasa. ¹³ Má 3 ále zík3é maamaa á ní Laodiside3 ní I3lap3lide3. ¹⁴ Wá l3otoo yenzide Luku ní Demasio f3kpáwá. ¹⁵ A f3kpa wá gb3 p3 kú Laodisi3wa ní Nimfao ní gb3 p3 aai k3 k3aa aà be3. ¹⁶ T3 a l3e3 bee kyok3, á kpa Laodisi3 g3lide3wa aa a kyok3, í ní p3 kyok3 s3. ¹⁷ A o Aasipue, aà laaid3 Dii zí p3 wa dá3wa, í a mid3.

¹⁸ Ma P3lu máme ma f3kpaaw3e3 bee k3 ní mazia 33: Ma f3kpáwá. A to ma kua kp3u yá à3 d3águ. Lua gb33k3k3é.

* 3:17 Efe 5.19-20 † 3:18 Efe 5.22, 1Píe 3.1 ‡ 3:19 Efe 5.25, 1Píe 3.7 § 3:20 Efe 6.1 * 3:21 Efe 6.4 † 3:25 Efe 6.5-8 * 4:1 Efe 6.9 † 4:5 Efe 5.16 ‡ 4:8 Efe 6.21-22 § 4:9 Flm 10 * 4:12 Kls 1.7, Flm 23

TESALONIDEᵋ LA SEIA

Yá pᵋ kú láε bee guuᵋ

Tesalonía Masedoni búsu wéleᵋae. A ku Gelesi búsu sae, Lomadeᵋ mé iko víwá. Pᵋlu wéleᵋea plaade guu á gè Filipi gíae, a gbèa Tesaloni. We à gáli dàaleu, ama i gᵋᵋplake weo, asa Yudaᵋ bᵋ àà kpe. Wá nàewá àà bᵋ Tesaloni. Ké à bᵋ we à tà Belee (Zín 17.1-10). Gbezā gᵋᵋ pᵋ á ku Koleni, 5 àà Iwa Timᵋtee mᵋ àà lè we, à Tesalonideᵋ yá sèle síuè. ᵋ Pᵋlu á lá séiae bee kè Tesalonideᵋne.

Bao pᵋ Pᵋlu mà Tesaloni Yesudeᵋ yá musu àà pᵋ kè na. A Lua sáaukpa Tesaloni Yesudeᵋ yakèa pᵋ lé gbéᵋ da zéwa yá musu. Aà zíkèa we yá'oané gbèa á mè á ea mᵋ wékpaleᵋzi (1.1-3.13). A ledámá aa ze gbāa Dii guu, aa wetá wāᵋ gé ae ní Yesu yáᵋ (4.13-5.11). A midèkíi á ledámá á fᵋkpámá lᵋ. (5.12-28).

Pᵋlu gᵋᵋgbezāzī yáᵋ bᵋᵋlekè lᵋ. A òwèe wá gupu gbéᵋne, wāᵋ dᵋ ké zlewa wáᵋ kú ní Diio gᵋᵋpii (4.17).

Tesalonideᵋ ze'obané

¹ Má Pᵋlu ní Silivéᵋo ní Timᵋteeo wáme wa láε bee kè Tesaloni* Yesude pᵋ aa na Mae Lua ní Dii Yesu Kilisiowaᵋne. Lua gbékekéé, i á gba aafia.

² Wá wabikea guu á yá lᵋ ᵋwágu gᵋᵋpii, wíᵋ Lua sáaukpa á baade pii yá musu. ³ Ké i zíkè á luanaaikèawa, mé á yea gbéiá yá'oa ní léo yá no, mé á wedᵋ wá Dii Yesu Kilisizi seasai yáí, á yá lᵋ ᵋwágu Lua wá Mae kùe. ⁴ Wá gbé Lua yenzideᵋ, wá dᵋ ké Lua á sé, ⁵ asa ké wa baonakpáé, wí mᵋ ní yá'oaᵋ adoo, wa mᵋ ní Lua Nisína gbāaoe, yápi wá kúa gbāa maamaa. A dᵋ lá wá kuᵋ á guu á aafia yáí, ⁶ 5 á gᵋ wápi ní Diio dàdانا ū. Taasi zᵋᵋ guu á yápi sí ní pᵋna pᵋ Lua Nisína dàáguo,† ⁷ 5 á ze'ᵋlᵋ Yesude pᵋ kú Masedoni búsuuᵋne ní Gelesi búsuᵋ pii. ⁸ Dii yá bᵋ á kíi, i ze Masedoni ní Gelesio adoo, á Yesu náaikea yá lígua pii, a baokpaa ví lᵋo. ⁹ Wále o lá wa ze'è á kíi, lá á bᵋ dii egeᵋnaᵋ yáᵋ a zè ní Luao, 5 ále zᵋble Lua bᵋe siandepie, ¹⁰ ále àà Né Yesu pᵋ á àà bᵋ gau dá e àà bᵋ luabe, i mᵋ wá sí pᵋkúma pᵋ Lua á bᵋᵋmáwa.

2

Pᵋlu zíkèa Tesaloni

¹ Ma gbéᵋ, á dᵋ ázlawá ké wá ze'ea á kíi i ke pāo. ² A dᵋ lá wá ladáwá, wa taasikè Filipi káau,* ³ 5 wá Lua tò wa sᵋdile, wa baona pᵋ bᵋ àà kíi kpáé dᵋe ní dᵋeo.† ⁴ Wá naeawá de ee zé yá ūo. Wi ke láasoo vai ge á blea yáí no. ⁵ Lá Lua wá ká á baokpaawa, màa wi kpáné, i ke gbᵋnazína pᵋeá wále weleᵋo, sé Lua wá láasoo táasikana pᵋ. ⁶ A dᵋ ké wí yá nana o gbᵋeᵋo, mé wí yáe ke ní mᵋafilio bilikea yáí. Lua mé wá seelade ū. ⁷ Wí sáau wele gbᵋnazína kíio, ápiᵋ ge gbᵋpāleᵋ. ⁸ Baa ké wá á zé ví wá to á wá iko dᵋ wá Kilisi zínake yáí, wá kᵋánᵋ busebuse, lá nᵋe neade í laaidᵋ á nᵋwawae. ⁹ Ké wá yeázi maamaa yáí, wí zeᵋ wá baona pᵋ bᵋ Lua kíi kpáé adoo, ní wázla kpaawáᵋe lᵋ, asa á gᵋ wá gbé yenzideᵋ ūe. ¹⁰ Ma gbéᵋ, à tó wá zíkèa ní taasio yá dᵋágu. Gᵋᵋ pᵋ wále bao pᵋ bᵋ Lua kípi kpáé, wíᵋ zíkè fáane ní gwáasínao, ké wásu gᵋ á gbᵋeᵋ aso ūo yáí.‡ ¹¹ Wá seeladeᵋn á ū, ní Luao lᵋ, ké wá kú á Yesudeᵋ guu á zéwa luayámanaᵋ ū táeasá. ¹² A dᵋ wa yáke á baadeᵋ lá mae í ke a nᵋnᵋwa. ¹³ Wa ledáwá, wa á nᵋse níníé, wa naewa á kua ka gbé pᵋ Lua ní kpá kpala gawide pᵋ bᵋ á kíiuᵋ kuawa.

¹⁴ Ké á Lua yá pᵋ wá òépi mà, i dile gbᵋnazína pᵋ ūo, á sí lá á dᵋwa Lua yá síande ū. ᵋme lé zíkè á gbé pᵋ ále àà náaikeᵋ guu. Bee yá mé tò lᵋ wíᵋ Lua sáaukpa láasai. ¹⁵ Ma gbéᵋ, á yá kè dou ní Lua gbé pᵋ naa Kilisi Yesuwa Yudeᵋ, asa ía dou pᵋ Yudaᵋ dàámá 5 á búsuᵋdeᵋ dáwá sᵋ.§ ¹⁶ Yudaᵋ Dii Yesu dᵋ ní anabíᵋ lᵋ, mé aa wá yá.* An yá lí ká Luaguo, aa íbelesè ní gbᵋpiio. ¹⁷ Aaí kpáwᵋe wá yá pᵋ Lua í gbé suabao o buipāleᵋne. Màa duuna pᵋ aaiᵋ ke gᵋᵋpii lᵋ diadi. Lua pᵋkúma wí ní musu sa.

Pᵋlu Timᵋtee zla Tesaloni

¹⁷ Wápiᵋ sᵋ ma gbéᵋ, ké wa kᵋkᵋwa gᵋᵋpla, wé mé gᵋgᵋ ní kᵋo, i ke sᵋ no. Wa á nidè maamaa, wa wá wá wesikᵋle. ¹⁸ Wá ye mᵋ á gwai lᵋ. Mapi ma Pᵋlu, ma mᵋa zewéle de gᵋn do ge gᵋn plaa, 5 Setāu zezᵋwᵋe. ¹⁹ Tó wá Dii Yesu mᵋ, dᵋme áᵋ de gbé pᵋ wá wé doᵋ ū ní wá pᵋnakeᵋᵋo ní wá íandábᵋo àà aeí? Apíᵋ báasio, ²⁰ asa áme á wá íandábᵋo ní wá pᵋnakeᵋᵋo ū.

* 1:1 Zín 17.1 † 1:6 Zín 17.5-9 * 2:2 Zín 16.19-24 † 2:2 Zín 17.1-9 ‡ 2:9 2Tes 3.8 § 2:14 Zín 17.5-9 * 2:15 Zín 13.50, 14.19

3

¹ Ké wá f̄s menake bo, wa zε0 wá ḡ5 Ateni wátεε,* ² wa wá gbé Timotee, wá Lua zikende Kilisi baokpaa guu z̄iwá, ké aà á gba gb̄aa, i á n̄se n̄inié á luanaaika guu. ³ Ké gili su gē á gb̄egu íadamae bee musuo. A d̄5 áziawa, ké Lua bee taa dílew̄εε. ⁴ Goo p̄ó wá kú á k̄ii, wa d̄baa wá óé wa m̄e wa gi íadaiwá0, ⁵ à k̄é lá á d̄5wa màa. ⁵ Ayámeto lá má f̄s menake bo, ma aà z̄í á luanaaika gwai. Gb̄ε̄ȳna á ȳs, wá z̄ik̄é p̄a ȳá, wá d̄50.

⁶ Ɔ Timotee s̄uwá sa,† á á luanaaika ní á yeawázio baokpaw̄εε. A m̄e wá yá í0 d̄oágu ní láasoo maao, mé ále wá beεke lá wále á beεkewa. ⁷ Ma gb̄ε̄, á luanaaika Ayámeto wá n̄se n̄ini á yá musu wá íadama ní wá taasio pii guu. ⁸ Asa lá á zεa ḡíugiũ naa Diiwa guu, wá m̄e s̄u sa. ⁹ Wá f̄s Lua sáaukpa á yá musu. Wa wá Lua sáaukpa maamaa ní p̄na z̄30 p̄ó wi ke aà ae á yáio. ¹⁰ Gwáas̄ina ní fáaneo w̄io wabike Luawa maamaa, ké wá e wesik̄ile, wí p̄ó k̄es̄á á luanaaikaewa boεkeε̄.

¹¹ Lua wá Mae ní wá Dii Yesuo zεpoow̄εε wá e m̄ó á gwai. ¹² Dii á yeak̄si ní á yea gb̄épiizio káfl̄é, i líalá lá wá yeázia, ¹³ á s̄5 í0 daa doũ gb̄as̄isai, í0 ku táasaide0 ũ Lua wá Mae ae wá Dii Yesuo m̄oa ní a gb̄ε̄0 pii ḡozi.

4

Kua lá Lua yeiwa

¹ Yá p̄ó ḡ5 ma gb̄ε̄, á mà wá léu lá a maa á kua ka Luagu. A kú màa, áma wále wabikewá, wále awakpaé wá Dii Yesu guu, à0 ku màa à0 gé. ² A yá p̄ó wá díleé ní Dii Yesu t̄so d̄5. ³ A tó á kua à0 adoa, í mik̄é gb̄as̄ik̄ewa, asa bee mé Lua p̄oéá ũ. ⁴ A baade azia m̄e kp̄ela, à0 azia k̄ua d̄5 gb̄as̄isai, ⁵ i ke ní d̄5é'íi nideao lán luayád̄nsai p̄ó aa aà d̄5oowa no. ⁶ Yápi guu gb̄ε̄e su a gb̄é taiinke ge á táakek̄e0, asa Dii mé a m̄oaka gb̄é bee taas̄wa, lá wa d̄baa wá óé wa a lez̄awáwa. ⁷ Lua i wá s̄isi wà0 ku gb̄as̄i guuo, sema wá kua à0 adoa. ⁸ Ayámeto gb̄é p̄ó ḡí yá beei i ke gb̄enazina à ḡiio, Lua p̄ó í a Nis̄ina p̄ó a kua adoa dawágu ⁵ á ḡii.

⁹ Wá e yeak̄si yá'óeo, asa áziawa Lua yeak̄si dáé. ¹⁰ A kú màa k̄ò ní wá gb̄é p̄ó kú Masedoni b̄usuu0 pii. Gb̄ε̄, wa le dáwá à0 ku màa à0 gé, ¹¹ í zεw̄εle à0 ku yákelesai, í ma áziawa, í ázia z̄i ke lá wá díleéwa, ¹² ké á yáke a ka Yesusaide0gu, mé ásu à0 s̄5kpalea gb̄ε̄ezio.

Dii m̄a

¹³ Gb̄ε̄, wá ye à0 síana d̄5 gb̄é p̄ó i'ò0 yá musu, ké á p̄o su à0 sia lán gb̄é k̄ni p̄ó aa zia'eoowao yáí. ¹⁴ Lá wá sí Yesu gá à vù, màa í0 Lua a tó gb̄é p̄ó i'ò Yesu guuo ea m̄oan̄o s̄anu.

¹⁵ Yá p̄ó wále oé beéa Dii yádan̄e. Wá gb̄é k̄5na p̄ó wá0 ku e Dii m̄z̄0, wá d̄baa í'onap̄i0neo. ¹⁶ Dii mé a b̄o luabe, i p̄ila ní yád̄ileneo ní malaika gb̄ε̄z̄0 bo0 ní Lua k̄aae 50, gb̄é p̄ó gá naa Kilisiwao i vu s̄éia, ¹⁷ a gb̄ea wá gb̄é k̄5na p̄ó wá kú0, wa wá sélefin̄o s̄anu e luabepuanau dai Diile íana guu, w̄io kuaan̄o ḡo0pii.* ¹⁸ Ayámeto à k̄5 n̄se n̄ini ní yápio.

5

¹ Gb̄ε̄, a ḡo0 ge a zaa oáé zεv̄io, ² asa á d̄5 sáasá lá kp̄ái í m̄o gwá, màa a0 de Dii m̄o00.* ³ Tó gb̄é0 lé o wa aafia, wa ku d̄d̄ba, kaale a m̄ómá kándo lá ne'iwáwá í m̄o n̄s̄indeewawaε, aa bo. ⁴ Ap̄io s̄5 gb̄ε̄, á kú gusiau ké ḡo0pi á le lán kp̄áiwo, ⁵ asa gupua gb̄éon á ũ, fáane gb̄éon á ũ ap̄ii. Gwáas̄ina ge gusia gb̄éon wá ũo. ⁶ Ayámeto wásuli i'ò lán dá0wao. Wá it̄εke, w̄io kú ní laaio. ⁷ I'ona0 i'ò gwá, mé w̄ed̄ena0 í w̄ede ke gwá, ⁸ wápio s̄5, lá fáane gb̄éon wá ũ, wá0 kú ní laaio, wí luanaaika ní yeak̄si0 da m̄ò ula ũ, wí wed̄ba zia'ea yáí kp̄á m̄ò f̄ua ũ.† ⁹ Asa Lua i wá díle á p̄k̄umab̄o0wá0. A wá díle á wá suaba ní wá Dii Yesu Kilisi gb̄aa0e. ¹⁰ Ɔm̄é gá wá yáí ké wá0 kuan̄o, wá b̄éε ge wa i'òn̄o. ¹¹ Ayámeto à ledak̄5wa, i k̄5 gba gb̄aa, lá ále kewa.

P̄olu yád̄ileá Tesalonide0ne

¹² Gb̄ε̄, wa wabikewá, á beεε d̄5 gb̄é p̄ó aai z̄ike á guu, aa iko víwá an z̄ikea Diie guu, aale á dazewaōne. ¹³ A ní kp̄ela maamaa, í0 yerizi z̄i p̄ó aale ke yáí. A0 na ní k̄5o. ¹⁴ Gb̄ε̄, wa ledáwá á faasaide0 dazewa, á gb̄é p̄ó an k̄usu kw̄e0 gba s̄5, á laaio0 gb̄aasaide0wa, í menake ní gb̄épii0. ¹⁵ A laaika á gb̄ε̄e suli vái fiabo ní váioo. A zεw̄εle à0 maakek̄ε ní gb̄épii0 ḡo0pii.

¹⁶ A0 ku p̄na guu ḡo0pii. ¹⁷ A0 wabike Luawa láasai. ¹⁸ A0 Lua sáaukpa yá pii musu. Bee mé deé aà p̄oéá ũ naa Kilisi Yesuwa. ¹⁹ Asuli kp̄á Lua Nis̄ina0e, ²⁰ ásuli saka á nabikeguo. ²¹ A yápii táasika, í0 a maa k̄ua, ²² í mik̄é vái bui piiwa.

* 3:1 Zln 17.16 † 3:6 Zln 18.5 * 4:17 1Kln 15.51-52 * 5:2 Mat 24.43-44, 2Pie 3.10 † 5:8 Isa 59.17, Efe 6.14-17

²³ Lua aafiade to à ázia kpawa míomi, i á nislá ní á wēnio ní á meo d'áé aafia tàaesai e wá Dii Yesu Kilisi m'ózi. ²⁴ Lua p'ó á sisi à á sé náai v'í, a yápi kéé.

²⁵ Gb'ée, à wabikewéé. ²⁶ A f'ókpa wá gb'ée wa pii ní Lua gb'ée lépeak'owao. ²⁷ Ma naé Diizi à láé bee kyokené nípii.

²⁸ Wá Dii Yesu Kilisi gb'ekékéé.

TESALONIDEɔ LA PLAADƐ

Yá pɔ́ kú lác bee guuɔ

Pɔlu yá pɔ́ á ò Tesalonideɔ lá sɛ́ia guu ò la b, à Kilisi mɔa ní gawi zɔɔo òné. Yápi lé ɔada Tesalonideɔwa. An gbɛɔ lé e gɔɔpi ká kɔe (2.2), 5 an gbɛɔ lé gí zíkɛi, 5 aa gɔ́ ní gbɛ́ɔne aso ũ, asa aale e gɔɔ gbɛzɔpi ká káikái (3.6-12). Lác bee lé ní da zéwa an láasoo kpaanla keapi yá musu.

Pɔlu ná Lua sáaukpaawa Tesaloni Yesudeɔ yeakɔi yá musu, 5 à wabikè Diiwa aà ní gba gbáa zɔ́ pɔ́ a nàné ní ɔzɔ́ yá musu (1.1-12). ɔ à Kilisi mɔa yá'òné. Bee a keo e gbɛ́ pɔ́ wí meɛ luayádansai à ge mɔò. Tó aà gbáa dède, a to dúnia gbépii bɔ́ Lua yá kpe, aai íbelese ní Yesudeɔ (2.1-12). Vái ɔdaa zãa yá musu, sema Yesudeɔ ze gbáa luanaaika guu (2.13-3.5). A gbɛa Pɔlu leká gbɛpáɔ yáwa, ké aasu wàò de gbɛee aso ũo (3.6-15). Lápi midékí à báaadánɡu, à fɔkpámá (3.16-18).

Yádilɛae bee lé wá gba laai: Gbɛ́ pɔ́ ye pɔe woaio a pɔbleo (3.10). Wá Yesudeke guu wásuli pákpa yá pɔ́ kú wà kezio.

Yákpaleka Kilisi mɔgɔɔzi

¹ Ma Pɔlu ní Silivɛeo ní Timóteeo, wámɛ wa lác bee kè Tesaloni* Yesude pɔ́ aa ku Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio guuɔne. ² Mae Lua ní Dii Yesu Kilisio gbɛkekeé, aai á gba aafia.

³ Wá gbɛ́, a maa wàò Lua sáaukpa á yá musu gɔɔpii, lá a maawa, asa á luanaaika lé zɔɔkú maamaa, mé á yeakɔi lé káfi. ⁴ A yáí tò wí íanadá á yá musu Lua gbɛ́ kɔ́kãaa guu, lá í íadama ní taasi píio fɔ́ ní menao ní luanaaikaao. ⁵ Lua í yágɔ́ɔ́ ní gbɛ́ a zéwae. Taasi pɔ́ ále ke kpala pɔ́ bɔ́ Lua kí yáí lé ɔɔné ké a ka à gɛu. ⁶ Lua í yáke a zéwae. A gbɛ́ pɔ́ aale á wetáò wetá, ⁷ í á gbɛ́ pɔ́ wàle á wetáò gba íampakíí ní wápi. Tó Dii Yesu bɔ́ luabe, a mɔ́ ní a malaika gbáa⁸ ní tévuao, a mɔkaò luadɔ́nsai pɔ́ aai wá Dii Yesupi bao sioɔwa.† ⁹ Kaale láasai 5 Lua a fiabooné. Aaɔ ku zà ní Diio ní aà gbáa gawideo. ¹⁰ Tó à mò gɔɔpi zɔ́, a tɔbɔ a gbɛ́ yá musu, aà náaikenapio i aà maabo nípii. Aɔ kú ní guu, asa a yá pɔ́ wá óé síe.

¹¹ Ayámɛto wíò wabikéé wá Luawa gɔɔpii, aà tó á kua ka gbɛ́ pɔ́ à ní sisi à ní séɔ kuawa, i yámaa pɔ́ a ze ní a keaɔ ní zɔ́ pɔ́ ále ke aà náaike guuɔ píi papaé ní a gbáa, ¹² Dii Yesu tɔ́ i bɔ́ á musu, á tɔ́ i bɔ́ aà musu wá Lua ní Dii Yesu Kilisipio gbɛkekeae yáí.

2

Luayádansai

¹ Wá gbɛ́, Yesu Kilisi mɔa ní wá kãaaaaázio yá musu,* wa wabikèwá, ² ásu tó á pɔ́ ya àannɔo. Tó ànabi yáe ge waasoe ge taalae pɔ́ wá mè à bɔ́ wá kí mè Dii mɔgɔɔ ká kò, ásu bílikɛo. ³ Ásu to gbɛ́e á sásá ní bee taaoo, asa gɔɔ bee a mɔo, sema bɔa Lua kpe ka gla, luayádansai pɔ́ mipè kaalewa bɔ́ gupuaú báasio. ⁴ A íbelese ní pɔ́ pɔ́ wí ní díle díi ũo ní pɔ́ pɔ́ wí kúlenéɔ píi, i azía se lesɔ deríla, i ge zɔ́le Lua kpéu à azía díle Lua ũ se.† ⁵ Gɔɔ pɔ́ má kúánɔ ma yápi óé. A óáguo lé? ⁶ A dɔ́ pɔ́ pɔ́ lé kpaè tia, ké ásu bɔ́ kpáso, ⁷ asa luayádansai lé ɔta asii guu kò. A bɔo, sema gbɛ́ pɔ́ lé kpaè tia gɛ́zea báasio, ⁸ luayádansai pi i bɔ́ sa. Dii Yesu a aà de ní a lé'íanao,‡ a aà míonzɔ́ ní a mɔa gawio. ⁹ Luayádansai pi a mɔ́ ní Setáú gbáaoe, i dabudabuo ní yábɔnsaeɔ ní seela egena ke píi.§ ¹⁰ A kɔ́ni bui píi ke gbɛ́ pɔ́ aa mipè kaalewaɔne, ké aa gí síana pɔ́ a ní suabai yáí. ¹¹ Bee yáí Lua lé sásáyá zímá à ɔta ní guu, aai e náaike. ¹² Beewa yá a zɔ́le gbɛ́ pɔ́ aai síana sio aal pɔ́nake ní váioɔwa nípii.

¹³ Wá gbɛ́ Dii yenzideɔ, a maa wàò Lua sáaukpa gɔɔpii á yá musue, asa Lua á sé za káau à bɔ́ ní a Nísína pɔ́ tò wa gɔ́ a pɔ́ ũ gbáa á síanasia yáie. ¹⁴ Lua á sisi à á sé máa baona pɔ́ wá kpáé guu, ké á á baa e wá Dii Yesu Kilisi gawi guue. ¹⁵ Ayámɛto wá gbɛ́, à ze gíúgíú, ío yá pɔ́ wá dàé ní léo ge lá guu kúa. ¹⁶ Lua wá Mae yewázi, aà gbɛ́ke guu a tò wá nɔ́se àò daa dou e gɔɔpii, à wá ká zia maawa. Aàpi ní wá Dii Yesu Kilisio ¹⁷ á nɔ́se nínié, aai á zedɔ maakea ní yámaa oao guu píi.

* 1:1 Zln 17.1 † 1:8 Isa 66.15-16 * 2:1 1Tes 4.15-17 † 2:4 Dan 11.36 ‡ 2:8 Isa 11.4 § 2:9 Mat 24.24

3

Wásu wàḅ màa vɔ

¹ Yá pɔ gɔ́ wá gbéḅ, à wabikewēe Luawa ké Dii yá e ligua kpakpa, iḅ gawi vɔn é lá a vɔ́ á kɔ́iwa. ² A wabikewēe aà wá bḅ gbēvāi mɔsaḅ ɔzɔ, asa i ke gbēpii mé Lua náai vɔ. ³ Dii náai vɔ, a á gba gbāa, i á sí Setáuwa. ⁴ Wá naa Diiwa guu wá a náai vɔ ké ále yá pɔ wá òéḅ ke, mé áḅ kee. ⁵ Dii tó á laai àḅ ku Lua yeaáziwa ní mēna pɔ Kilisi i inéḅ.

⁶ Gbéḅ, wa naé Dii Yesu Kilisizi, à ké wá gbé pɔ màa vɔ aali zɔke yá pɔ wá dànéwaoḅwa. ⁷ A dɔ́ ázlawa, a maa à wá kea kee, asa màadeḅn wá ũ á guuo. ⁸ Wi gbēe ble si wá blé páo, wa zɔkè gwāasina ní fāanēo, wa taasikè e wa kpasa, ké wásu gɔ́ á gbēe aso ũo yáí.* ⁹ Wá a zé vɔ á ɔwále, áma wa a taa kèé, ké à wá ɔlesee. ¹⁰ Gḅḅ pɔ wá kúánḅ, wá díle gbé pɔ ye zɔkeaiḅ a pḅleo. ¹¹ Wá mà á gbēeḅ màa vɔ, aali pḅe woo, sema gude. ¹² Wá díle gbé bee taaḅne, wa nané Dii Yesu Kilisizi, aali zɔke kilikili aa nɔzɔ gwa.

¹³ Apɔ sḅ wá gbéḅ, ásu kpasa ní maakeaoo. ¹⁴ Tó gbēe i yá pɔ wá òé lápi guu dao, à aà yá bḅ díle. Asu gbé kpaaànḅ, ké wí e aà kú. ¹⁵ Ama ásu íbelesaaànḅ, à lédawá á gbēdo ũ.

¹⁶ Dii Aafiade á gba aafia gḅḅpii yápii guu. Dii àḅ kúánḅ ápii. ¹⁷ Ma Pḅlu máme ma fḅe bee kè ní mazɔa ɔ. Bee mé ma lá píi seela ũ, màa mi ké. ¹⁸ Wá Dii Yesu Kilisi gbēkekeé ápii.

* 3:8 1Tes 2.9

TIMOTEE LA SƐIA Yá pɔ́ kú lée bee guu

Timotee daá Yudaε, aà maeá Gelekie. Aa kʼè ní Pɔluo Lisita pɔ́ kú búsu pɔ́ wí me tia Tuukii guu, Pɔlupi wélegea plaade guu (Zin 16.1-3). Timotee g̃ Pɔlu iwa pɔ́ ɔ́ káiaano ɔ́. A teaazi aà wéle dasiɔ gea guu, 5 Pɔlu í aà zí gáli pɔ́ an yáɔ lé gé súsuoo guu. Ayámeto aà tɔ́ kú zínao lá guu (17.14-15, 18.5, 19.22) ní lá pɔ́ Pɔlu k̃ guu (1Kln 4.17, 16.10-11, Flp 2.19-24, 1Tes 3.2-6) ní lá páleɔ. Lá mèn pla pɔ́ a k̃ Timotee ní pɔ́ a k̃ Titueo wí me pásitee láo, yáze pɔ́ a kálékale d̃aanao ní pásitee ɔ́ yáí.

Timotee lá s̃ia lé yá d̃o aà ɔ́ ɔ́w̃e:

S̃ia gia à lezá Yesude ɔ́wa zé kaaliɔ yáí ní láasoo kpaanlao ní Yudaɔ yá pɔ́ yáale ní luad̃sai yá pɔ́ gb̃eε lé dadané. Zé kaaliɔ m̃e d̃úniaε bee pɔ́ maaɔ, wíli f̃ Lua l̃eo, sema wa asiya d̃s b̃aasio. Aa gb̃aakpa bl̃eε t̃eboa ní gia ñsei yáɔ.

Bee gb̃ea lápi lousisiya b̃oek̃ew̃e, k̃k̃áaa yáɔ ní yá pɔ́ a maa Yesude d̃aanao aao k̃uaɔ.

A láakii lápi ledá Timoteewa lá à kú aà a zí pɔ́ Lua dàe ke, lá à kú à laaid̃ luanaaikenaɔwa, ɔ́ de Lua ziken maa ú (4.6).

Wa f̃ lápi kpaale leε pla: Yadanε pɔ́ de Yesude ní ní d̃aanao pɔ́ ú (1-3) ní Timotee zia yáɔ (4-6).

Yadanεdeɔ gbaa laai

¹ Mámemaɔ Pɔlu, Kilisi Yesu zina, lá Lua wá Suabana ní Kilisi Yesu pɔ́ wá wé d̃aazipio dilem̃eewa, ² ma lée bee k̃ene Timotee, * ma ne'ia Yesu zé guu. Mae Lua ní wá Dii Kilisi Yesuo gb̃ek̃ek̃ene ní súuuo, aai n gba aafia.

³ Lá ma naema g̃ɔ pɔ́ mále gé Masedoni búsuu, g̃ Efese, ní oné aasu yá pɔ́ í kpaaf̃ ní Lua yáoo dané ɔ́. ⁴ Aasu laaid̃ f̃ ní deziɔ t̃ k̃nwea pɔ́ lé w̃oowa ɔ́, bee í m̃ó ní lekpaaoε. Ili m̃ó ní yá pɔ́ Lua lé yáwanoo, aà náaika mé í m̃o. ⁵ Ma yápi dile ké aao yek̃si yáie, yeak̃si pɔ́ í ɔ́ ñseɔwa ní láasoodaadoú ní luanaika m̃af̃lisaio guu. ⁶ Gb̃eε páale yápiε aa p̃le yá áisai b̃leau. ⁷ Aa ye w̃a de M̃ozi ikoyadanεdeɔ ú, ama aa yá pɔ́ w̃ale o d̃so ge yá pɔ́ wá z̃ew̃a.

⁸ Wá d̃s ikoyápi maa, tó gb̃é lé zikewa a z̃eu, ⁹ asa wá d̃s ké Lua í ikoyá dile gb̃ema yáio, sema yádansai ní swágb̃aade ní lousisinsai ní duunkena ní luayádansai ní d̃únia gb̃é ní de ní dao dena ní gb̃edenao ¹⁰ ní gb̃asilkena ní g̃e pɔ́ aal gb̃ásike ní ní g̃e deeo ní gb̃enazinyanao ní εdeε ní yád̃made ní gb̃é pɔ́ aal ɔ́ yáze de k̃eɔ pii. ¹¹ Yázedepi mé baona gawide pɔ́ Lua Báaade g̃m̃eε z̃í ú.

Lá Lua gb̃ek̃ek̃é Pɔluε

¹² Ma Kilisi Yesu wá Dii pɔ́ ma gba gb̃aa s̃aauk̃e, asa à ma náaik̃e à zid̃am̃eε. ¹³ Ma aà t̃b̃eεsí yáa, ma íad̃a aà gb̃éwa, † ma gb̃aabl̃emá. N beeo à w̃enad̃m̃eε, asa má k̃e w̃ésiake ní aà náaik̃esaio guuε. ¹⁴ Ɔ wá Dii Kilisi Yesu gb̃ek̃ek̃em̃eε z̃o, a t̃o ma a náaik̃e, m̃o ye gb̃éí naawa guu. ¹⁵ Yáε bee síana ṽí wá sí. Kilisi Yesu m̃o d̃únia guu duunkenaɔ suabaa yáie. Mapi, ma pɔ́ mé de dáɔla, ¹⁶ 5 Lua ma w̃enagwá, ké mena z̃o pɔ́ Kilisi Yesu k̃é ní ma gb̃é pɔ́ ma duuna deílaɔ ɔ́ gupuaú seela ú gb̃é pɔ́ aa aà náaik̃e aa w̃eni láasai εne. ¹⁷ Lua m̃endona, g̃ɔpii Kía pɔ́ lí gao mé wíli é ní w̃eoo mé aɔ beεε ṽí ní gawio g̃ɔpii, ámi.

¹⁸ Ma né Timotee, lá wá d̃aa anabik̃ek̃é n yá musu, mále yápi dane ké ñỹ k̃ua, ní z̃í maa kaó ¹⁹ luanaika guu ní láasoodaadoú. Láasoodaadoú lí k̃e gb̃eεne yáε úo, 5 an luanaika í ɔ́kpa. ²⁰ Imene ní Ales̃andao kú ní guu. Ma ní kpá Setáúwa † ké aao d̃s wíli d̃sε ní Luaoo.

2

Lousisia

¹ Too, gia s̃ia mále ledama à wabike gb̃épiiε, à zé gb̃eané, à kulekené Luaε ní s̃aaukpaa. ² A wabike k̃iaε ní gb̃aadeɔ pii, ké wá e w̃a ku aafia yákelesai luayámanaɔ ú, wá kua ɔ́ gb̃ia. ³ Bee mé maa, í ka Lua wá Suabanagu. ⁴ A ye gb̃épii suaba, aai síana d̃s. ⁵ Asa Lua m̃endoε, mé k̃o kú m̃endo Lua ní gb̃enazinaɔ z̃anguo, 5n gb̃enazina Kilisi Yesu ú. * ⁶ A azia kpá gb̃épii

* 1:2 Zln 16.1 † 1:13 Zln 8.3, 9.4-5 ‡ 1:20 1Kln 5.5 * 2:5 Zln 4.12

fiabobo ũ a gowa, Lua pɔeapi seela ũ. ⁷ Ayāmeto Lua ma dile a kpāwakena ũ, a zina ũ, mà a zé sɔnde da buipāleone. † Siana malé o, i ke e no.

⁸ Má ye gɛe lousisi gu ní guo pii, aa ɔse musu † gbāsaisai, pɔkūma ní lekpaao sai. ⁹ Má ye lo nɔe nízia keke a zéwa yɔɔsai zlamone sai. I ke ní mí yɔɔde táao ge vua ní ɔso nɔambleɔ ge zwāa ɔde no. § ¹⁰ Aa nízia keke ní maakeao, lá a maa nɔe lousisinao kewa. ¹¹ Nɔe yádada kilikili, aa misiile yápii musu. ¹² Mili we nɔe yádada gɛeone ge aao iko vímáo, sema aao ku kilikili. ¹³ Asa Adamu 5 Lua kè séia, a gbea Eva.* ¹⁴ I ke Adamu wa sásāo, nɔe wa sásā, à sí duunau. † ¹⁵ Tó nɔe wetá ní luanaaikeao ní yea gbéɔzio ní kuaadoakeo zlamone sai, ali ne'í aafia.

3

Gbɛzɔɔ ní dɔnlede

¹ Yáe bee siana ví: Tó gbé ye ke gbɛzɔɔ ũ, àle zí maa nide. ² Gbɛzɔɔ lío ku táaesai nɔmendode ũ, laaide ũ, lo azia kúa dɔ gbé dɔɔde ũ, nibɔfina ũ, gbé pɔ a fɔ yadané ũ. ³ Asu à de igbena ge gbé pásí ũo. Aà de nɔsɔdɔde yákelesaide ũ. Ja su ɔbaaɔ. ⁴ Aà a ua kúa dɔ, aà néo lí misiile è aaliò aà ɔtonɔkli gwa.* ⁵ Asa tó gbé a ua kúa dɔo, kpelewa a fɔ ɔlia Lua galideɔzii? ⁶ Asu à de gbé dafuna ũo, ké asu ínanadá, i azia dayāu lán Ibiisiwao yáí. ⁷ Aà tɔ à na Yesusaideɔ kí lo, ké wasu aà tɔ'íisi, i zu Ibiisi bauo yáí.

⁸ Maa lo dɔnlede aao de gbé gbiao ũ. Aasu wà de lepladeɔ ũo. Wē yá su ɔbaané. Aasu wà de ɔwelembɛɛ ũo. ⁹ Aao Yesu yá kúa ní láasoodaadoũo. ¹⁰ Wà ní yá gwa gía, tó wi yáe emáo, wi gbasa ní dile dɔnlede ũ. ¹¹ Maa ní nɔe. Aao de nɔe gbiao ũ, laaide ũ, aaliò náai ví yápii guu. Aasu wà de gudenao ũo. ¹² Dɔnlede à de nɔmendode ũe, aao a ua ní a néo kúa dɔ. ¹³ Gbé pɔ zíkè a zéwa, í zekli maa e, aà sɔ io dilea a Kilisi Yesu náaikea guu maamaa.

¹⁴ Baa ké malé yápio one, má dile má mɔ ní gwai tia. ¹⁵ Tó ma mɔa su lé gégé, má ye nyɔ dɔ lá a maa wà ku Lua uadeɔ ũe. Wáme wá Lua bée galideɔ ũ, siana zímpele ní a gbáa'eklio ũ. ¹⁶ Lua asiiyá pɔ bɔ gupuaɔ zɔ sianae:

A mɔ gbɛnazina ũ,
Lua Nisina aà standeke òloné,
malaikaɔ aà è.
Wà aà yá waasokè buiɔ guu,
wà aà náaike dúnia guu,
Lua aà sè tàò a kí gawi guu.

4

Tēyá

¹ Lua Nisina ò wásawasa, gɔɔgbɛzází gbɛe pákpa Yesu zéi, aai te sásáyá pɔ taa í eɛde da a oauzi. ² Ede mɔafilide pɔ vai lí káadarílaoo mé aa ní sásá. ³ Aai gí gbéone aa nɔse aa zàke, mé aai ble téné, ble pɔ Lua kè a náaikena pɔ aa siana dɔone aa ble ní a sáaukpaao. ⁴ Pɔ pɔ Lua kè pii maae.* Wásu a kee tɛboo, † wà ble ní aà sáaukpaao, ⁵ asa Lua yá ní wá wabikeao gbábòè.

Kilisi Yesu ziken maa

⁶ Tó n yápio dà n gbéone, níyɔ de Kilisi Yesu ziken maa ũ, asa níle nzia gwa ní Yesu yáo, ní té yámaa pɔ wa dànè. ⁷ Miké felekaa fi pɔ lí kpaal ní Lua yáooowa. N nzia toto, ké nyɔ de luayamana ũ. ⁸ Metotoa ài ví yoo, ama dea luayamana ũ ài ví yápii guue, asa bee í mɔ ní wénio gbá ní ziao. ⁹ Yápio siana ví, à kà wà sí ɔplapla, ¹⁰ wá zíkè wà dɛeka a musu. Wá wé ɔo Lua bɛzi. ɔme gbépii Suabana ũ, azaiasa aà náaikenaɔ.

¹¹ Yápio dilené, ní dadané. ¹² Nsu to wà saka n èwaasokeguo. To n kua ze'ɔo Yesudeone yá'oa ní yákeao ní yeakɔio ní luanaaikeao ní kua gbásisaio guu. ¹³ E mà mɔ, wetá ní Lua yá kyokeao, ní dané, ní ledaomá. ¹⁴ Gba pɔ Lua dànè gɔɔ pɔ wà ánbikekè n yá musu, mé gbɛzɔɔ ɔnàma, nísu níazíkpaio. ¹⁵ Laaido yápiowa, ní mekpawá, gbépii i n gea'e e. ¹⁶ N nzia yá ní n yádaneeo táasika. Ze súsú n yápio. Tó ní kè màa, níyɔ nzia suaba ní gbé pɔ aale swáse n yáio.

5

Gyaa ní ɔbaana

† 2:7 2Tim 1.11 ‡ 2:8 Bɔa 9.29 § 2:9 1Píc 3.3 * 2:13 Daa 2.7, 21-22 † 2:14 Daa 3.1-6 * 3:4 Tit 1.6-8
* 4:4 Daa 1.31 † 4:4 Maa 7.19

1 Nsu maezɔ leleo. * Ledawa n mae ũ, ní da ɛwaasoɔwa n v̄i ní n dāunaɔ ũ. 2 Leda nɔɛzɔɔwa n da ũ, ní da nɔgbāa ge w̄endiawa n dāe ũ láasooplasai.

3 Gyaa gb̄eando kpela. 4 Tó gyaa nɔ ge tɔŭnaɔ v̄i, aa ní daɛɔ gwaa dada ḡia, aai fiabo ní maeɔ ní ní daone, asa bee í ka Luagu. 5 Gyaa gb̄eando wé ɔ dɔ Luazi, í wetá lousisia ní wabikeaowa gwāasina ní fāaneo. 6 Gyaa p̄ap̄akenaá ḡee, baa tó a b̄é. 7 Yápiɔ dané, ké wasu ní t̄aae eo. 8 Tó gb̄é lé a daɛ gwao, at̄esa aá uadeɔ, à b̄ò Lua yá kp̄ee, Yesusaide deaála. 9 Nɔe p̄s de wá da gyaaɔ guun ke: Nɔe p̄s ká wé b̄aaɔ mé à z̄akè ḡen do, 10 w̄iɔ aá d̄s maakena ũ, negwan maá ũ, nibɔf̄na p̄s Lua gb̄é gb̄a pípi ũ, taasideɔ donlede ũ, nɔe p̄s mekp̄a maakea píiwa ũ. 11 Nsu gyaa nɔgb̄aaɔ dauo, asa tó an ḡs nideá f̄ele, an naa Kílisiwa a busae, aaiɔ ye z̄ake, 12 aai nízla dayáu, ké aa lé p̄s aa gb̄èè yáa gb̄oo yáí. 13 Bee gb̄ea aai p̄ake dada, aaiɔ bebe w̄aɔ ualeke. Í ke máaden ní ũ adoo, aai ḡs gb̄epen gudenaɔ ũe, aai yá p̄s de wá oo o. 14 Ayám̄eto má ye gyaa nɔgb̄aaɔ z̄ake, aai ne'í, aai laaidɔ b̄ewa, ké asu wá ib̄eɛɔ gba zé aa wá t̄ob̄eesio yáí. 15 An gb̄eɛɔ b̄ò te Setáuzi k̄. 16 Tó Yesudee gyaaɔ v̄i a be, aai lí d̄of̄le. Asu to aa ḡs ḡalideone aso ũo, ké aa e d̄o gyaa gb̄eandoɔle yáí.

17 Gb̄eɛzɔ p̄s í d̄oaa a zéwa ká wá fiaboè lee pla, at̄esa gb̄é p̄s waasokea ní yádaaneó aia v̄i. 18 Wá yáe bee kè láu wá m̄e: Asuli lesɔkpa zu p̄s lé p̄ogb̄eɔ. † Wá m̄e ɔ: Zikena ká à a asea e. ‡ 19 Nsu gb̄é p̄s m̄ò ní gb̄eɛzɔ káalao yá sio, sema seeladeɔ ká gb̄eɔn pla ge aáɔ b̄aasio. § 20 Gb̄é p̄s duunak̄eɔ gba laai gb̄épii wáa, ké v̄ia e gb̄é k̄niɔ kú. 21 Ma nane Lua ní Kílisi Yesuozi ní malaika p̄s à ní s̄eɔ, n̄ȳs yápiɔ k̄ua gb̄ee t̄ebosai. Nsu yáe ke gb̄ee ubl̄emb̄akea yáio. 22 Nsu wá ɔna gb̄éwa n̄ aá dazliu. Nsu to n lé à ku gb̄ee duunauo. N̄ȳs nízla k̄ua gb̄as̄isai. 23 Nsu í p̄a mi ado ɔo. Nili v̄ee ga yɔɔ n n̄s̄e ní n gyákeɔ m̄òm̄òɔ yáí.

24 Gb̄eɛɔ duuna í ɔo gupuaɔ e w̄aɔ ḡé a yákekeir̄n̄o, gb̄eɛɔ p̄s s̄s, ili ɔo kpaaɔ. 25 Maa ɔ maakea í ɔo gupuaɔ, baa a p̄s wi eo a e ḡs uleao.

6

1 Gb̄é p̄s de zɔ ũ ní diiɔ dile gb̄ia, aai misillené yápii guu, ké wasu Lua t̄s ní yá p̄s wi danéɔ b̄èeɔo yáí. 2 Gb̄é p̄s an diiɔ de Yesude ũ su d̄emá ké aa de k̄ogb̄eɔ ũ yáio. Aa z̄oblené maamaa, asa gb̄é p̄s aale ní z̄i baa bleɔ de Yesudeɔ ũe, an gb̄é yenzideɔ ũ. Yápiɔ dané, ní led̄aomá.

Yea ɔai

3 Tó gb̄ee lé yápaɔle dané mé í ze ní wá Dii Yesu Kílisi yá sl̄andeo ní wá zé yádaneeo, 4 ȳòɔdee, a yáe d̄so, lekpaa gii ní yágwaa láasaio aá k̄ú gyá ũ. Yá beeo í to gb̄eɔ w̄ed̄ok̄e, aai sóleke, aai k̄s s̄s̄s̄, aai láasoo v̄ai sé ní k̄so, 5 aai ɔ k̄iwaí v̄i. Gb̄épiɔ láasoo kolea, sl̄ana pílimá, aai ɔ lousisiaá ɔweeleze. 6 Lousisia ài z̄o sl̄ana, tó gb̄é zè ní p̄s p̄s á v̄io. 7 Wi m̄s ní p̄eoo d̄únia guu lao, mé wá e tá ní p̄eoo. 8 Tó wá p̄blea ní p̄okasaɔ v̄i, bee m̄ò. 9 Gb̄é p̄s ye ḡs ɔde ũ ní nízla da ȳsa bau. P̄s nideá m̄isai kaide í ḡer̄ngu, í ní kp̄ale músi ní kaaleo guu. 10 Yea ɔai mé yáwáí pii z̄ina ũ. Gb̄eɛɔ lé a k̄òde e aa ḡe z̄aò Yesu zéwa, aa wáwá z̄o kp̄a nízlai.

D̄ee maa ká

11 Lá Lua gb̄én n ũ, baale yápiɔne, ní tó yámaa líɔ d̄oane ní yá p̄s z̄ev̄i Luao ní aá náaik̄eao ní yea gb̄éɔzio ní menao ní n̄s̄eniɔ. 12 D̄ee maa ká n Yesu náaik̄eaa guu, ní w̄eni láasai e, asa ɔ Lua n sisiwá ḡoo p̄s n lé maa gb̄èè bíla wáa. 13 Ma nane Lua p̄s í w̄eni kpa p̄ópii wazi ní Kílisi Yesu p̄s yámaa ò P̄nsi Pilat̄eɔ,* 14 n̄ȳs yá p̄s wa dil̄ene k̄ua s̄asai t̄aaesai e wá Dii Yesu Kílisi m̄ózi. 15 Gb̄aaɔde m̄endona Báaade, k̄iaɔ K̄ia, diiɔ Dii mé a Kílisi p̄i ɔo gwaa. † 16 ɔme lí gao ado, ɔ ku gupua p̄s wili f̄s s̄io guu. ‡ Gb̄ee í wesiaaleo, wa f̄s seo. § ɔme gawi ní gb̄aaɔ v̄i ḡoo pii, ámi.

17 O d̄únia t̄iae bee ɔdeone asu íanad̄aɔ. Aasu gb̄aa'e ɔda náaisaiwao, aa gb̄aa'e Lua p̄s í p̄pii kp̄awá z̄o wá p̄nakeɔwa. 18 Oné aa maake, maakea í t̄má. Aa de gb̄adanaɔ ũ, aai gb̄eke v̄i. 19 Beewa aa k̄úsua maa di nízlae àizana p̄s ũ,* aai w̄eni p̄s de w̄eni ũ sl̄ana e.

20 Timotee, k̄aɔda yá p̄s Lua nane n ɔzi. E d̄únia yá gīone ní yáwaaipaa p̄s wí me d̄s̄aeo.

21 Gb̄eɛɔ z̄èò, ɔ aa p̄aale Yesu zéé.

Lua gb̄ekekeé.

* 5:1 Lev 19.32 † 5:18 Iko 25.4, 1Kln 9.9 ‡ 5:18 Luk 10.7 § 5:19 Iko 19.15 * 6:13 Zaa 18.36-37 † 6:15 Zia 19.16 ‡ 6:16 Sou 104.2 § 6:16 B̄oa 33.20 * 6:19 Mat 6.20

TIMOTEE LA PLAADÉ Yá pò kú láε bee guu

Pòlu lá plaadepi kè Timotee za Lomaε (1.17). Wà wetēamò Pòluε we pāsīpāsī (2.9), a ku yooyεa (4.10, 16). A kà a zī láaa (4.6), 5 àlε ledà a iwa yenzidewa (1.2).

A nà Lua sáaukpaawa Timotee yeanzi ní aà luanaaikεao yá musu. Wetēa ní taasio ní íbεlε pò wí sé ní baonakpana yáí à ledà Timoteewa aà ze gbāa, aà taasikεanò Kilisi zīgō maa ū (1.3-2.13). A òè aà mikē gbé pò aalò gbéò lεwεo yáwa, asa aalò yákpaaanlao lεkpaakekε ní gbéòε, 5 aai n luanaaikεa òkpa. A òè aà a òlεse, aà ze ní Lua yá pò a dàda za a èwaasogoo (2.14-4.5). Lápi láakli Pòlu azía yáò bòlεkèè, lá a ku ga lézi Loma, áma a dō ké Lua a a suaba e a ge kaò aà kpalau musu.

Pòlu dēε maa nè à baonakpà e a léwa (4.7), 5 à tekpà lápi kyokεnaogu aa dēε dòupi ká ní luanaaikεao ní menao ní yearzìo víakea íbεεnε sai.

Pòlu tékpa Timoteegu

¹ Mámεmaa Kilisi Yesu zína Pòlu lá Lua yeiwa wēni pò à a lεgbè Kilisi Yesupi guu yáí, ² ma láε bee kēnε, ma né yenzide Timotee. * Mae Lua ní wá Dii Kilisi Yesuo gbēkεkεnε ní sùuuo, aai n gba aafia.

³ Ma sáaukè ní ma deziò Lua pò mi kúléè ní nòsεpuaoo, asa n yá íò òmagu láasai ma wabikεa gwāasína ní fáanεo guu. ⁴ Tó wé'í pò bōma yá òmagu, mi n bεkεε, mío ye wà wesikōlε, ké ma pona e kε zai. ⁵ N luanaaikεa ní nòsemendoo íò òmaguε. N dazi Loisi ní n da Enisio Lua náaikè maa, mé má dō sáasá níle Lua náaikε maa sō.

⁶ Ayámεto mále òngu, fele zé ní gba pò Lua dàne goò pò ma ònāmao, ⁷ asa Nisína pò í wá gba gbāa, í to wàò yekōi, í to wàò laai ví 5 Lua kpáwá, í kε nisín fooo no. ⁸ A yáí rísu wide ní wá Dii yá'oańεoo, mé rísu wide ma gbé pò wà ma dakpεu aà yáí yá musuo. Taasi pò wí kε aà baokpaa yáí kemano ní Lua gbāao. ⁹ Ōmε wá suabà, à wá sisi, wa gō aà pò ū. I kε yá pò wá kè yáí no, aázla pōeá yáíε, ní gbēkε pò a kēwēε naa Kilisi Yesuwa zadō goò i daaleoo. ¹⁰ Gbēkεpi bò gupuu wá Suabana Kilisi Yesupi mōa guu sa. A ga iko bādè, à wēni ní kua goòpiio bòwēε gupuu a bao pò wí kpa guu. ¹¹ Lua ma díle a zína ū mà baopi kpáwake, mí dané. † ¹² A yáí mále taasie bee kei, áma wí lí ma kùo, asa má gbé pò ma aà náaikè dō, mé má dō sáasá ké a fō kaeda yá pò à námεε ma ozi e a mōgozi. ¹³ Nyō yá síande pò ní mà ma kīpi kua yá zína ū ní luanaaikεao ní yeakōio naa Kilisi Yesuwa guu. ¹⁴ Kàeda yāmaa pò Lua nānε n ozi ní aà Nisína pò kú wá guu gbāao.

¹⁵ N dō ké Azi būsudeo píi ma vūaaε. Fizele ní εεmōzenio kú ní guu. ¹⁶ Dii wēnadō Ōnesifōò bεdeonε! Asa à ma nòsε nínimeε, a gēna lé vío, i wide ma daakpεu yá musuo. ¹⁷ Ké à kà Loma gōò, à ma wεεle e à gè bōa. ¹⁸ Dii to Lua wēnadōè yákpalekεgozi. N ònlε zōò pò a kēmεε Efese dō sáasá.

2

Kilisi Yesu zīgō maa

¹ Mpi sō ma né, nyō gbāa ní gbēkε pò Lua víwanò naa Kilisi Yesuwao. ² Yá pò ní mà má ò dasi wáa na gbé náaide pò aa fō da gbēpáleoneo ozi. ³ Taasikεmano Kilisi Yesu zīgō maa ū. ⁴ Dúnia yá lí òaa zīgō pò kú zilaueo, ké aà yá e ka a diigu yáí. ⁵ Bakpaafna sō, tó i baale a zéwao, a fua eo. * ⁶ Zōε pò zī gbāa kè mé í a baa sé séia. ⁷ Láasooke yá pò má òpiowa, asa Dii a ní gba òno apii guu.

⁸ To Davidi bui Yesu Kilisi pò bō gau yá àò òngu. Baona pò mi kpan we. ⁹ A yáí mále taasikei. Wà mōkàa lán daakenawa, áma wa fō mōka Lua yáwao. ¹⁰ Ayámεto mi yápii fō gbé pò Lua ní séo yáí, ké ampio sō, Lua ní suaba, aai gawi pò lí láao e naa Kilisi Yesuwa. ¹¹ Yáε bee slana ví:

Tó wa gaaànò, wáò kuaànò. †

¹² Tó wa menafō, wáò kibleaànò.

Tó wa lelekpāaazi,

aapi a kpáwázi sēε. †

¹³ Tó wá náai vío, íò náai víε,

* 1:2 Zln 16.1 † 1:11 1Tim 2.7 * 2:5 1Kln 9.24-27 † 2:11 Lom 6.8 ‡ 2:12 Mat 10.33

asa a we lelekpa azliao.

Dii zikena maa ri lekpaao

¹⁴ Yápi do n gbégu, ní nané Luazi aasu lekpa pa ke Lua ya musuo. A ai vio, i gbé p3 aale ma3 33kpaé. ¹⁵ Aiake, ké Lua e n saakupa, zikena p3 i ya slande poloné wasawasa, wi li aa ku aa zi ya musuo u. ¹⁶ E yab3lea pa p3 li kpaai ri Lua ya3oe. I gbé3 luayadasai káfiné, ¹⁷ 3 ya p3 aa3 dané i 3tamá lán sánewa. Imené ri Filetio ku ri guu. ¹⁸ Aa ké slanawa, aa3 me wa b3 gau k3, aa3 gbé3 luanaaika 33kpaoné. ¹⁹ Gia ri beeo é p3 Lua daale zea gb3a, wa yaé bee kéwa: Dii gbé p3 de a p3 u3 d3. § Gbé p3 i Dii sisi ké yavaiwa.

²⁰ Uada b3 p33 vi dasi. Wa a kee3 k3 ri vuao ri ánusuo yágbiaké3 u, mé wa a kee3 k3 ri lío ri g3o yá33nake3 u. ²¹ T3 gbé 3b3le ya beesai guu, a g3 yágbiaké3 u, Dii ziké3 maa u, i3 ku maakea pii sou guu. ²² Báale éwaaso ponide3ne, ní t3 maakea ri luanaaika3o ri yea gbé3zio ri kua ri k3o na daane sanu ri gbé p3 aa3 Dii sisi ri n33epua3o. ²³ 3b3le ya misai gwaa ri k3o guu. A d3a vio, mé ri d3 ké i lekpa iné. ²⁴ A maa Dii z3blena aa3 lekpa3 vio. Aa3 busaa gbépiie, yadanede maa p3 i gbé f3 u, ²⁵ i gbé p3 lé a ya sio3 gba laai busebuse. Wili3 d3o Lua a ri gba n33elilea zé, aai slana d3, ²⁶ aai pili lbiisi p3 ri ku ri a ba3 a ri dá a p3eá guuwa, aai su ri laaiwa.

3

Gbenazina3 yakea g33gbéz3zi

¹ Ny3 d3 ké g33 gbéz3e bee3 aa3 z3'ú. ² Gbé3 z3a ya a d3aané, 3a a ri s3 ble. Aa3 de walade3 u, íandána3, gbé3333na3, de ri dao yámansai3, gulu3, luayadánsai3, ³ n33esaide3, awamansai3, gbé t3b3esina3, faasaide3, áiapáside3, maa ibe3, ⁴ b3nkpade3, láasoo3aide3 ri y33de3. Aa3 ye p3nakeai de Lua yála. ⁵ Aa3 lousisi, ama an ya li k3se ri Lua gb3ao3. Ké gbépi3wa. ⁶ Gbé bee tao3 i g3e n3e p3 li mi gb3e33zi, aai ikokemá. Duuna sadá n3epi3gu, d3e'ri mé g33né, ⁷ aa3 yádada g33pii, ama aai slana d3o. ⁸ Lá Zanesi ri Záblesio b3 M3izi kpe, * maa gbépi3 i b3 slana kpe. An láasoo kolea, mé luanaaiken gian3ne. ⁹ Aa ge'a'ae vi b3, asa gbépii ri misaika d3, lá wa Zanesi ri Záblesio p3 d3wa.

Lua ya ai

¹⁰ Mpi s3 ri temazi, ri ma kua d3 ri ma yadane3o ri ya p3 mále ya3o ri ma luanaaika3o ri ma menake3o ri ma yea gbé3zio ri ma zea gb3ao ¹¹ ri ía p3 wa daao ri taasi p3 má k3o. N ya p3 ma le Antisi ri Ik3niu3o ri Lisitao d3[†] ri ía z33 daaa p3 má f3o. Dii ma b3 apii guu. ‡ ¹² Gbé p3 aa ye wà3 ku luayámana3 u naa Kilisi Yesuwa3o gi w3t3a eio. ¹³ Gbév3i3o ri k3nide3, an vai a3 gbáb3b3e, aai gbé3 sásá, amp3i s3 aa3 sásáae. ¹⁴ Mpi s3, ze ri ya p3 ri dáda ri si slana úo. N gbé p3 dádané d3, ¹⁵ asa ri Luayátaala d3 za n nézi. A f3 n gba 3n3, i n ka Kilisi Yesu náaika p3 i ri suabawa. ¹⁶ Yá p3 ku lápi3 guu b3 Lua k3i piié. A ai vi, asa i slana dané, i ri eekané ri 3zi, i ri gba laai, i ledamá yáke3 a zéwa musu, ¹⁷ ké Lua gbé e a3 wásawasa kua maakea pii sou guu.

4

¹ Ma nané Lua ri Kilisi Yesuoz3i aa éa m3a kpalablei ri aa yákpaleke3a ri gbé b3é3o ri gyaade3o yáí, ² Lua ya waasoke, a zeké i zek3o, wetá. N ri lele, n ri gba laai, naemá, ní yadané ri mena z33o. ³ Asa g33e a m3o ké gbé3 we swá3e ya slandeio. Aa yadanede3o kaaarizi ri3la p3eáwaé, aa ya p3 kárgu dané. ⁴ Aa gi slana3, aai ze ri f3o. ⁵ Mpi s3, ny3 laai vi yápii musu. Taasi f3, ní baonkpanake3a ke, ní n z3 lepapa.

P3lu kua ga lézi Loma

⁶ Ma g33 pa k3, wa ma au t3lé sa'o'ú i tia. ⁷ Ma dée maa nè, ma bakpaai p3 Lua díle k3 maa b3lei. Ma Yesu ya ku a zéwa. ⁸ Kua maa f3a dílea, ále ma dá sa. Dii Yákpaleken maa mé a kpameé yákpalekeg33zi. I ke máme má adoo, ri gbé p3 ye aa m3ai3 piié.

⁹ Ze welele m3 ma k3i kpa3pa. ¹⁰ Demasi ma to we à tà Tesaloni, ké a ye dúniai yáí. Kelesá tà Galati búsuu, mé Titu tà Dalamati búsuu. ¹¹ Luku mé g33man3o ado. Maaku se à m3o sanu, asa i d3male maamaae. ¹² Ma Tisiki gb3e Efese. ¹³ T3 r3le m3, ma ulatao p3 má t3 Kaapu be Toloasi* sé, ní m3ome ri ma lá3, at3sa a p3 p3 wa k3 ri báao3.

¹⁴ Alesánda sia yaváikéméé maamaae. Dii a ya p3 a k3pi flaboè. † ¹⁵ Laaikaaz3i, asa à b3 wa ya kpe pásipásié. ¹⁶ Yákpalekeaman3o sé3ia guu gb3e i zeman3o. Wa ma to we piié. Lua su ri

§ 2:19 Nao 16.5 * 3:8 B3a 7.11-12 † 3:11 Z3n 13.50, 14.5, 19 ‡ 3:11 Sou 34.19 * 4:13 Z3n 20.6 † 4:14 Sou 62.13

yápi dao. ¹⁷ Dii zèmanɔ à ma gba gbãa, ɔ ma ze'è ma baonakpà wásawasa, buipãleɔ mà pii. A ma bɔ nɔɔmusu lézi. ¹⁸ Dii a ma bɔ yāvái guu pii, a ma suaba e ma ge kaò aà kpalau musu. Ɔme gawi vɪ gɔɔpii, āmi.

¹⁹ Fɔkpa Pisii ní Akilasiowa ní Ɔnesifɔɔ beɔeɔ.† ²⁰ Elasa gò Koleni. Ma Tɔfiũ tò ní gyáo Mileti. ²¹ Zeeweɛɛ mɔ e buziɛ àɔ ká. Ebulu ní Pudeo ní Linuo ní Kolodiao ní wá gbéɔ pii fɔkpàma. ²² Dii àɔ kunno, i gbèkekeé ápii.

† 4:19 2Tim 1.16-17

TITU

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Tituá Yesudeε, āma Yuda no (Gal 2.1-3). A gɔ́ Pɔlu İwa ũε mé à zı zɔɔ kè Kolenideɔ n Pɔluo maakɔε yá musu (2Kln 7.6-16). Pɔlu láε bee kèè gɔɔ pɔ́ Titupi ku Keletiε, à Yesude pɔ́ aa kú İsia gũgũnapiwaɔ yágea'aezı nàè àà ɔzı.

Lápi daaleaá waaso pɔ́ Pɔlu İb kené yáε (1.1-4). Bee gbea yá pɔ́ a dilε gáli dɔaanaɔneε (1.5-16). Lεε pla guu à ledá Tituwa gbé pɔ́ àle zıkerınɔɔ yá musu: Maeziɔ, nɔεziɔ (à kú aa yádaa wéndiaɔne), èwaasoɔ n zɔɔ (2.1-15). Lεε aaɔ guu à Yesude yákeεɔ bɔɔlekè, ké an kua aao na, aasuli kɔkpaaleo (3.1-11). Bee gbea à ledá Tituwa, à fɔkpaamá (3.12-15).

Lápi kyokena a e ké lápi waaso de Titu yá ũ adoo. Yá'İa pɔ́ Pɔlu ɔɔá yá'İa pɔ́ İb Yesudeɔ le mɔɔmɔɔε: Yesudeɔ yáɔ zékalea n dɔaanaɔ yákeεɔ n Yesudepio yákeεɔ.

Titu zıkeε Keleti bɔsuu

¹ Ma Pɔlu, Lua zɔɔblena, Yesu Kilisi zına, à ma zı mà gbé pɔ́ Lua n sɔɔ da a zéu, mı tó aa lousisia sıana dɔ, ² an wé İb dɔ àizána pɔ́ Lua a legbè zadɔ gɔɔ i daaleozi, Luapi lí εeto sɔo. ³ Yápi bɔ́ gupuaa a gɔɔwa waaso pɔ́ Lua wá Suabana nàmeε ma ɔzı guu, lá a dilεwa. ⁴ Máme ma láε bee kène Titu,* ma ne'İa Yesu zé pɔ́ wá kúu sánu guu. Mae Lua n Kilisi Yesu wá Suabanapio gbékekeεne, aai n gba aafia.

⁵ Ma n to Keleti ké n yá pɔ́ gɔ́ weɔ gɔ́gɔ́, ní gbèzɔɔ dilε wéle n wéleo lá má ɔnewa. ⁶ A maa gbèzɔɔ İb ku táaesai nɔmɔndode ũε. Àà né İb luayámanaɔ ũ, i ke aao de né zazaε lalasideɔ ũ no. ⁷ Lá dɔaanaá zıiae Lua zı guu, a maa aao de táae de ge swágbáade ge pɔkũmade ge igbèna ge àiapásıde ge ɔweεlembèε ũ, ⁸ sema nıbɔfına ũ, laaide pɔ́ zè n maakeεɔ ũ, gbèmaa pɔ́ a kua adoa mé a azıa kúa dɔ ũ,† ⁹ gbé pɔ́ zè súsú n Lua yá náaideo lá wı danéwa ũ, ké à e ledá gbèpáleoɔwa n yá sılandepio, i gbé pɔ́ bɔ́ a yá kpeɔ εekané n ɔzı.

¹⁰ Asa swáyámansaide pɔ́ aaı gbéı liaa n n yá'oaɔɔ dası, atesa Yudaɔ guu. ¹¹ Aaı ua búu gbéı ɔkpa. A maa wá lesɔkpané. Aaı yá pɔ́ de wá danéɔ dané ɔbèε'ea yáı. ¹² Keleti bɔsú ānabie mè Keletiɔá εedeɔne, wai pásıne, ye'uiade pɔewonsaıne. ¹³ Yápiá sınaε. Ayámeto ledamá pásıpásı, ké aa zése súsú. ¹⁴ Aasu laaidɔ Yudaɔ fıwaɔ ge gbé pɔ́ kè sıanawaɔ yádıleεɔ. ¹⁵ Pɔe İb gbásı gbásısaideɔne, mé pɔe İb gbásısaı luayádansaı gbásıdeɔne, ké an láasoo n n nòseɔ vái yáı. ¹⁶ Aaı me wa Lua dɔ, ⁵ an yákeεa İ n εbo. Lua gınzideɔne, aali aa yámaa, aali fı yámaae kèo.

2

Lεdaa Lua gbéıwa

¹ Mpi sɔ, yá pɔ́ i kpaalı n yá sılande daanéɔ oné. ² O maezɔɔne aao nızıa kúa dɔ gbéı gbiaɔ ũ, laaideɔ ũ. Aa zése súsú n yea gbéıziɔ n menaɔ. ³ O nɔεzɔɔne İb aao ku Lua gbéı kuawa. Aasu wá de gudena ge vēε zɔ ũo. Aali yámaa da nɔgbáaɔne, ⁴ aali ledamá an baade à ye a zázi n a néɔ, ⁵ aao de laaideɔ ũ gbásısaı, aa laaidɔ n nɔzákεzıwa, an baade misıile a záε, ké wasu Lua yá bèεboɔ yáı.

⁶ Leda èwaasoɔwa İb aao laai fı yápii guu, ⁷ ní maakeεa zé ɔne. N yádaané àɔ gbia kolesai. ⁸ Yázede pɔ́ wa fı a εboɔ dané, wı i gbé pɔ́ bɔ́ n kpe kú, ké i e vái ɔ n yá musuo yáı.

⁹ Leda zɔɔwa aali misıile n diıne yápii guu, aali yá pɔ́ a kángu ke. Aasuli bɔ́ n yá kpeo. ¹⁰ Aasu n kpaı'oo. Aa to aao n dɔ gbé náaideɔ ũ maamaa, ké Lua wá Suabana yá pɔ́ wı dané e teke yápii guu.

¹¹ Asa Lua gbéke pɔ́ mɔ́ n gbépii suabaaɔ bɔ́ gupuaa. ¹² Gbèkepi lé dawēε wá miké yá pɔ́ i kpaalı n Lua yáooε n dúnıa pɔnıdeεɔ, wıɔ wázıa kúa dɔ gbèmaaɔ ũ, luayámanaɔ ũ dúnıa tiaε bee guu, ¹³ wıɔ weɔ pɔnakegɔɔ pɔ́ wále dáı. Ɔme wá Lua zɔɔ wá Suabana Yesu Kilisi mɔgɔɔ gawıde ũ. ¹⁴ A azıa kpá wá gēε ũ, ké à wá bɔ́ vái pii guu, i wá gbásı wolo a gbé yenzideɔ ũ, gbé pɔ́ maakeεa āia fıɔ ũ. ¹⁵ Yápiɔ oné, ní ledaomá, ní n gba laai n n ikoo pii. Nsu to gbèε sakanguo.

* 1:4 2Kln 8.23 † 1:8 1Tim 3.2-5

3

Wà laaidɔ maakeawa

¹ Dɔ n gbɛɔgu aali misiile gbãadeɔne ní ikodeɔ,* aa ní yãma, aaɔ kú ní maakea píi sɔuo. ² Aasu gbɛe tɔbɛsio. Aaɔ de nɔsedoude yãkelesaide pɔ busaa gbɛpiieɔ ũ. ³ Asa wápiɔ sɔ wá faa ví yãao, luayãdansaion wá ũ. Wá sásãa, wá de pɔnakea ní d'ɛ'li píio zɔɔ ũ. Wíɔ ku nòsevãi ní wɛɔakɔɔo guu. Wá de gbɛ́ giaɔ ũ, wá zakɔu. ⁴ Ké Lua wá Suabana gbɛke ní aà yea gbɛɔzio bɔ gupuau, ⁵ à wá suabà. I ke wá maakea yáí no, ké à wɛnadɔwɛe yáíe.† A wá zu'ò, à wá í dafu, a tò wa gɔ gbɛ́ dafuɔ ũ ní a Nisina ⁶ pɔ a písiwá gbãao Yesu Kilisi wá Suabana sabai, ⁷ yá bɔwanɔ na aà gbɛke yáí, wa gɔ aà gɔablenɔ ũ, ⁵ wá wé dɔ àizãnai. ⁸ Yápiá slanae.

Má ye ñ káasike yápiɔwa maamaa, ké luayãmanaɔ e wá mekpa maakeawa. Bee maa, a káfla ví gbɛɔne. ⁹ Pãale yá misai gwaae ní deziɔ tɔ kɔnwɛao ní sòleo ní lekpaakea Mɔizi ikoyã musuo, asa yãpãɔne, aa káfla vío. ¹⁰ Gbɛ́ pɔ í to wá kɛaa gba laai baa gɛn pla, ní gbasa ñ aà yá.‡ ¹¹ Nyɔ dɔ ké gbɛ́ bee taa ɔɔkpà. Duunkenaɔ, à azia dàyãu.

¹² Tó ma Aatema ge Tisiki zɔma, zewɛele mɔ ñ ma le Nikɔpɔli, asa ma zeò mà buzieble wee. ¹³ Kɔai ke ñ zé kùsua ke bùsu ikoyãdɔna Zenasiɛ ní Apolooɔ, ké pɔe su kɛsãmáɔ. ¹⁴ A maa wá gbɛɔ maakea dada, aaiɔ ke, aai bɔɔle zɛazɛaɔ ke, ké aasu wàɔ ku pão. ¹⁵ Gbɛ́ pɔ wá sãnuɔ fɔkpãma píi. Fɔkpa gbɛ́ pɔ aa yewázi Yesu zé guuɔwa. Lua gbɛkekeé ápii.

* 3:1 Lom 13.1-2, 1Pie 2.13 † 3:5 Efe 2.8 ‡ 3:10 Mat 18.15-17

FILEMɔɔ

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Filemɔɔá Kɔɔsi Yesude tɔdee mé Pɔlu gbɛnae (dɔɔ 1). A zɔe vɔ, à tɔn Oneziù, à bàalèè. Oneziù Pɔlu dɔ́ gɔɔ pɔ́ wà Pɔlupi dàkpɛue. A gɔ́ Yesude ù sɔ, 5 Pɔlu zèò à àà kpásà a diie, 5 à lée bee kèè, à wabikèwà asu àà si zɔ ù ɔo, sema àà gbèdo ù naa Kilisiwa guu, asa wí zɔ pɔ́ bàalè swágaga pásípásie.

Fɔkpaa Filemɔɔwa ní gbé pɔ́ aa kuaànɔɔ gbɛa (1-3), Pɔlu Dii sáaukpà Filemɔɔ luanaaika a ní àà àiaɔ yá musu (4-7). Bee gbɛa à Oneziù pɔ́ lé tá a diiwa yá'ò (8-22). Lápi làa ní fɔkpaamáɔ, wà gbé pɔ́ an tɔ́ kú Kɔɔsideɔ lá guu è we (Kls 4.10, 12, 14). Aasipu (dɔɔ 2) tɔ́ kú Kls 4.17 guu ɔ.

Wá è lápi guu lá Pɔlu yá'ò a gbé Filemɔɔe busebuse. I yáe dilèè, i giè ní Oneziù zɔbleaè. Ama à yá dɔ́aagu ní gbé pɔ́ lé lée bee kyokeɔ pɔ́i, Kilisi yeawázi í tó wá kua dafukú, í tó wá ke na ní kɔo ɔ.

Pɔlu Filemɔɔ sáaukpaa

¹ Ma Pɔlu, ma gbé pɔ́ wà ma dakpɛu Kilisi Yesu yáí ní ma gbèdo Timɔteeo, wámɛ wa lée bee kèè, wá zíkendee yenzide Filemɔɔ, ² ní Yesude pɔ́ aai kɔ́ káaa n bɛ ní wá nɛ yenzide Afiaɔ ní wá zíkandee Aasipuo. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbèkɛkɛne, aai n gba aafia.

⁴ N yá ɔ dɔmagu gɔɔpii ma wabikɛa Luawa guue, ⁵ mi àà sáaukpaa, ⁵ asa ma Dii Yesu náai pɔ́ níle ke bao mà ní n yea Lua gbéɔzio pii. ⁶ Mi wabikèwà, ké n kuawano Yesu zéu a to n wé ké báaa pɔ́ wá vɔ́ pii naa Kilisiwa guu. ⁷ Ma gbé, n yearízi ma pɔ́ kèna maamaa, à ma nòse nínimee, asa n Lua gbéɔ sɔ́ dànɛ doù.

Pɔlu awakpaa Filemɔɔe Oneziù yá musu

⁸ Ayámɛto, baa ké ma zé kà naa Kilisiwa mà yá pɔ́ maa n ke dilene, ⁹ ní beeo ma awakpàne ké má yenzi yáí. Mapi ma Pɔlu, ma maezɔɔ ia ní ma daakpɛu tia Kilisi Yesu yáí, ¹⁰ ma awakpàne Oneziù* pɔ́ gɔ́ ma né ù kpéu la yá musu. ¹¹ A pàne yáa, àma tia a ài víwɛe, mpi ní mapio. ¹² Ma àà gbàema, a de ma sɔ́ ùe. ¹³ Ma kua kpéu Yesu baokpaa yáí guu, má ye aà ku ma sae, ké aà dɔmale n gbɛu, ¹⁴ àma ma zèò má yáe ke n lé saio, ké nísu yámaakemee teasio, sema ní pɔèò. ¹⁵ Aɔ Oneziù kèama yáa gɔɔpla de ké àà ea suma àò kunnɔ gɔɔpii yáíe. ¹⁶ A ea àò dene zɔ ù ɔo, asa a de zɔa, a de n gbé yenzide ù naa Kilisiwa guue. Ma gbé yenzidee. Wa n gbé pɔ́ a de n zɔ ù mé à gɔ́ Dii pɔ́ ù pɔ́ ɔ ɔa?

¹⁷ A yáí tò, tó n ma díle n gbé ùe, gbàakpaaàzi, lá níyɔ́ kpamaziwa. ¹⁸ Tó à zàne yáewa ge tó a n fia kúae, bee gò ma yá ùe. ¹⁹ Ma Pɔlu máme ma yáe bee kè ní mazla ɔo, má n fiabone. Ké ní ma fia kúa n misia ù, má a yá'ò ɔo. ²⁰ Too, ma gbé, maakemee Dii yáí, ní ma sɔ́ damee doù wá naa Kilisiwa guu yáí.

²¹ Ma lakène ké má dɔ́ níyɔ́ ma yáma, mé níyɔ́ ke de lá má ònea yáíe. ²² Bee gbɛa pilakii kekemee ɔo, asa má a náai vɔ́ Lua a ma bɔ́e wabi pɔ́ ále kɛwà yáí.

²³ Epafa pɔ́ wá sánu kpéu Kilisi Yesu yáí fɔkpàma ²⁴ ní ma zíkendeeɔ Maaku ní Alisakao ní Demasio ní Lukuo. ²⁵ Dii Yesu Kilisi gbèkɛkɛé.

* 1:10 Kls 4.9

EBELUO

Yá pɔ́ kú láe bee guu

Ké wà íbelesè ní Yesude, bee mé tò an gbèe ye fu, ɔ́ lápi kèna lé tékparngu aa ze gbáa Dii náaika guu. A mè Kilisi zɔ́ de malaika ní anabiola pii, mé zí pɔ́ a kè gbépii yá musu de an pɔ́la pii. Za lápi daaleawa à mè Lua azía òwèe a né Yesu Kilisi ú (1.1-3). Lápi kpaalea lee pla: A séia (1.4-10.18) lé Kilisi dea pɔ́pii yá bɔ́leke. Anabi ɔ́ a deńla adoo (1.1), a de malaikaola boe (1.4-2.18), a de Mɔ́izi ní Yozueeola (3.1-4.13). A de luabaakuarínɔ́ káau sa'onkiaola (4.14-7.28). A azía kpá sa'obo ú à gà lipáakɔ́awa gbépii, ɔ́ bee de sa dasi pɔ́ Isaili ɔ́ yála pii (8.1-10.18). A zewèwèe wà sɔ́ Luazi, zé pɔ́ sa'oa pále i e wè yáao. A plaade (10.19-13.17) lé tékpawágu wà ze gbáa Yesu náaika guu (10.19-39). Wekii luabaakuarínɔ́ káau luanaaikena yá kúu (lee 11). Ale ledawá wà wépe Yesu Kilisiwa, ké wà e íbeleseawano fɔ́ laaáwa (12.1-11). Ledama gbézáó ní gbéó gbáa laaio gbéa (12.12-13.19), lápi kèna fokpamá à báaadánngu (13.20-25).

Lua Né de malaikaola

¹ Lua dɔ́aa anabione yáa dodo dasi, ɔ́ aa yáze ò wá deziɔ́ne dasi, ² áma aa Né mé yá'òwèe gɔ́o gbézæe bee zí sa. Népi sabai ɔ́ Lua dúnia kè, a díle ɔ́me a gɔ́ pɔ́pii vɔ́. ³ ɔ́me Lua gawi tekea ú, aa kua ú zálala. ɔ́me pɔ́pii kúa ní a yá'oa gbáao. Gbéó duunawoloo gbéa à gè zòle musu Zɔ́ode ɔ́plai. ⁴ Lá tɔ́ pɔ́ a blè gbía de malaika pɔ́a, màa aa zɔ́o deńla bo. ⁵ Lua yáe bee ò malaikaee yáae?

Ma Né n ú, n Maen ma ú gbá,*
ge máme máo de aa Mae ú,
aàpi io de ma Né ú.†

⁶ Ké Lua tò a yoa mò dúnia guu, à mè a malaika kúleé pii. ⁷ Malaika yá musu à mè, i a íwa li íana ú, i a zíkɛnapi li tévua ú.‡

⁸ Aà Né yá musu sɔ́, à mè:
Lua, níyɔ́ zòle baáwa gɔ́pii,
niɔ́ n kíake lípana kúa yáze de ú.

⁹ N ye maakeai, ní za váikeau.
A yáí tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,
à pɔ́na písima de n gbéola.§

¹⁰ Wa ò bo:
Dii, n tɔ́le kàle asínizí,
musuá n ɔ́lkeae.

¹¹ Ampii aa gè, kási níyɔ́ kue.
Aa zikú lán pɔ́kasawa,

¹² ní ní koo lán pewa,
ní ní lile lán pɔ́kasawa.
Mpi sɔ́ níyɔ́ doú gɔ́pii,
n gɔ́ láaa vío.*

¹³ A yáe bee ò malaikaee yáae?
Zòle ma ɔ́plai

e mào n íbeo kene n gbadibo ú.†

¹⁴ Malaikaá zíkɛnaone nípii, nisína pɔ́ Lua í ní zí dsi gbé pɔ́ aa bo ziaóle.

2

Yesu gɔ́a gbènazina ú lawáwa

¹ Ayámeto wà yá pɔ́ wá mà kú ɔ́plapla, ké wásu zà zéwao yáí. ² Asa lá ikoyá pɔ́ malaika óá síanae,* mé wà fiabò gbé pɔ́ gí mai aa páaone a zéwa, ³ tó wi suabaa zɔ́opi yáda sao, wá boe? Suabayápi bò Dii kíie, ɔ́ gbé pɔ́ mào a síanapliiwáwèe. ⁴ Lua suabayápi seela òlóné yábɔ́nsaee ní dabudabu dasi kea guu ní a Nisína gba pɔ́ a bíilewèe a pœáwao.

⁵ I ke malaika ɔ́ Lua dúnia zia pɔ́ wále a yá'ò náné ní zío. ⁶ A ku guei wà mè:

* 1:5 Sou 2.7 † 1:5 2Sam 7.14 ‡ 1:7 Sou 104.4 § 1:9 Sou 45.7-8 * 1:12 Sou 102.25-27 † 1:13 Sou 110.1
* 2:2 Gal 3.19

Bón gbēnazina ũ ké aà yá Ìb òngui?

Bón aà ũ ké ni laaidòwài?

7 N aà kèsà malaikaòzi gòpla,
n aà kpà kpalau ní gawio ní beεεo.

8 N tò pópíi misilè.†

Ké Lua tò pópíi misilè, i a kee to misilèaè saio. Tia kéwa, wi e pópíi misilè glao,⁹ wá è Yesu yáé. Lua aà kèsà malaikaòzi gòpla, ké Lua gbēke guu aà ga gbépii gēē ũ, 5 à aà kpà kpalau ní gawio ní beεεo ga taasi pó a kè yáí.

¹⁰ Lá pópíi bò Lua kíi mé pópíi de aà pò ũ, ké a ye gēē ní gbéó a gawi guu dasi a néó ũ, à kù aà to an Suabanki gó wásawasa taasikea guue. ¹¹ Gbé pò lé gó Lua pò ũ ní gbé pò lé ní ke Luapi pò ũo an de doŭe. A yáí tò aà ní sisia a dāunaò ũ lí aà wí kōo. ¹² A mè:

Má n yá'o ma dāunaone,

má n táasile kókāaa guu.‡

¹³ A mè Ìb:

Má aà náai vl.§

A mè Ìb:

Má ké, ní né pò Lua kpāa.*

¹⁴ Lá népiá gbēnazinaone, màa aàpi sò à gò gbēnazina ũ láríwa, ké à ga, i Ibiisi pò í ga gba zé kaale, ¹⁵ i gbé pò aale víakee gae aa gò a zò ũ e ní wēni léuo bo. ¹⁶ Síana guu malaikaò 5 àle òdamáo, Ablahaŭ buione. ¹⁷ A kù aà gó lá a dāunaòwa yápii guue, ké à gó Sa'onkia sùuude náaide ũ Lua zí guu, i gbéó duuna ké má. ¹⁸ Lá à taasikè à yōa fí, a fí do gbé pò wále ní yóle.

3

Yesu de Mòizila

¹ Bee yáí ma gbéó, á gbé pò Lua á sisi a mò aà kíiò, à láasooke Yesu pò Lua aà zì wá lousisize Sa'onkia úwa. ² A náai vl Lua a dílenae, lá Mòizi kuò Lua uawa.* ³ Lá uakpana beεe Ìb de uaa, màa Yesu gawi zò de Mòizi póa. ⁴ Ua pii a kpana víe, mé pópíi Kalenan Lua ũ. ⁵ Mòizi náai vl Lua ua zíkēna ũ yá pò a mò seela ũ. ⁶ Kilisi sò, uabelepi néé. Luapi a ua nàè aà ózìe. Wáme wá uapi ũ, tó wá pò pò wá wé òi yá kua ní sòo dílea ní pónao.

Lua gbéó kámabokti

⁷ A yáí lá Lua Nisina òwa,

tó a Lua Ìb mà gbā,

⁸ ásu swágbáake lá á deziò kè aa ma yò

gò pò aa bò ma kpe guwawaiuwao.

⁹ Baa ké aa ma yákeao è wè bla,

aa ma yò we, aa ma gbāa legwà.

¹⁰ Ó ma pò pà gbépiòzi,

ma mè aalò páalemeεe gòpiiε,

aa ma yá kúao.

¹¹ Ó má ò ní mazlao ní pofeo ma mè,

aa gē ma kámaboktiuo fá.†

¹² Ma gbéó, à laaika á gbēe su ò sò vái luanaaikesai vl e aà ge kēò Lua béεwao. ¹³ Gu pò í ò, i me gbā pii, òò ledakòwa, ké duuna su á gbēe sásá aà swá gbáakúo yáí. ¹⁴ Asa Kilisi gbéon wá ũ, tó wá zea gbāa mé wá aà náai vl lá wá vl káuwa e a léwa. ¹⁵ Lá wa òwa,

tó a Lua Ìb mà gbā,

ásu swágbáake lá á deziò kè

gò pò aa bò ma kpewao.

¹⁶ Deò mé gbé pò aa Lua Ìb mà aa bò aà kpeò ũi, mé i ke gbé pò Mòizi ní bóle Egipiò bàasio?

¹⁷ Deò Lua pò pánzi e wè blai, mé i ke gbé pò aa duunakè, an ge gò kále guwawaiuwò bàasio?

¹⁸ Deò a òné ní azlao aa gē a kámaboktiuo ni, mé i ke gbé pò gí aà yámaiò bàasio?‡ ¹⁹ Wá è aai e gèuo an luanaaikesai yáí.

† 2:8 Sou 8.4-6 ‡ 2:12 Sou 22.23 § 2:13 Isa 8.17 * 2:13 Isa 8.18 * 3:2 Nao 12.7 † 3:11 Sou 95.7-11
‡ 3:18 Nao 14.26-35

4

1 Lá gēa kámaboktiú lé pò Lua gbè gí ku, wà laaika ké wá gbēe su kuawào. 2 Asa wa baona mà láníwae. Yá pò aa màpi i àikenéò, ké aai ma ní luanaaikaao yáí. 3 Wá gbé pò wa yápi síò, wi gē kámabokii pò Lua a yá'ò guu à mè:

Má ò ní mazlao ní pòfèò ma mè, aa gē ma kámaboktiuo.*

A yá bee ò, baa ké à a zí míde za dúniakalegò, 4 asa wá gòò soplade yá'ò guei wà mè, gòò soplade zí Lua kámabò ní zí pò á kèò pii.† 5 Wá mà tia à mè, aa gē a kámaboktiuo. 6 Lá gbé pò aa baonapi mà káauo i gēuo ké aai sío yáí, 5 a gēa gò gbēpáleone. 7 C Lua èa gòòdile lo wí me gbà, asa à gēgē a gbea 5 à Davidi gbà lé a ò lá wa ò tiawa, tó a Lua loò mà gbà, ásu swágbàakeo.

8 Tó Yozuee gérño kámaboktipiu yáa,‡ d5 Lua i gòò pále yá'ò gbezáo. 9 A yáí tò kámabokii gò Lua gbéone. 10 Asa gbé pò gē Lua kámaboktiú kámabò ní a zioe, lá Lua kámabò ní a zlowa. 11 Lá máae, wá wetá wá gē kámaboktipiu, ké wá gbēe su gí Lua yámai àa fu láníwao yáí. 12 Lua yá bée mé a gbāa, a lé na de fēnda lekpeplaa. I ní z5 à gē nòskpeau e nisínau, i gē gupeekiú e b5o, i láasoo ní n5e yáo gwa. 13 Lua pòkae ulaeò, a kee kpaae guio. Lua pò wá wá yáo séle siue, i pòpii e e a biwá.

Yesu de sa'onkiaola

14 Lá wá Sa'onkia z5ò pò luabe kēaa e Lua kíu ví Lua Né Yesu ũ, wàò zé pò wá sè yá kua gügiü. 15 Asa wá Sa'onkia pò a f5 wēnad5wēe wá gbāasaíke guu ví. Wá aà y5 láníwá yápii guu, i duunakeo. 16 Ayámeto wá s5 Lua gbēkekenede kpalabaaí ní s5o dilea, ké aà wá wēgwa, i gbēkekewēe a gòowa.

5

1 Wí Lua ua sa'onkia pii sé gbéò guue, wí aà dile ní yákekena ũ Lua kíi, io mòè ní gbaò, io aà gbagbané ní duuna yáí. 2 A f5 d5 ní gbé pò aa sāsā an d5saíke guuo, asa aàpi kú ní gbāasaíkeo s5e. 3 A yáí sema aà sa'ò azía duuna yá musu, lá i o gbé kíniò pò yá musuwa lo.* 4 Gbēe lí azía kpa kpalapiuo. Lua mé í aà kpá lá à Aalona kpáwa.†

5 Maa s5 Kilisi i azía kpa sa'onkia kpalauo, Lua mé aà kpàù à mè:

Ma Né n ũ, n Maen ma ũ gbā.‡

6 A ò guei lo:

Ny5ò de sa'ona ũ gòopii

lán Mekizedewae.§

7 Gòò pò Yesu kú dúnia guu, à wabikè ní wii gbāao ní wé'io,* à kulekè Lua pò a f5 à a si gawae, 5 Luapi aà yámá, ké í a yá da yáí. 8 Baa ní aà luaneké, à misiilee Luae dàda a taasíkea guu. 9-10 Ké maa pèewá à làa, Lua aà kpà Sa'onkia ũ lán Mekizedewa, 5 à gò suabaa láasai mi ũ gbé pò aale a yámaone pii.

Laaikaa fuai

11 Yá bee musu wá yáví dasi wá oé, ama a b5òlekea zí'úe, asa ili yázede5 kpaaloo. 12 A gbé pò a gēgēu kéwa, a maa àò de yádanedeò ue, ama e tia á de wá ea Lua yá pò wí dada gbé dafuone daé loe. Y5 mé k5síanò, i ka y5unableao.† 13 Asa y5mina piiá nēe, i ka guei yázede guuo. 14 Y5una s5, gbé kásaa pò aa d5ekéòò p5e. Aa maa d5ak5e ní wáio dàda.

6

1 Ayámeto wá Kilisi yá séíao kpa saalo, wí gé ae e wá g5 gbé kásaaò ũ. I ke wá ea mikēa yá gianaowa ge luanaaíke daale lo no 2 ge da'ile yádadaa ge 5naama ge geò vua ge zia yákpaleka. 3 Wá yá beeo kpa saalo, wí gé ae, tó Lua wēi. 4 Asa tò gbé wé kē à Lua gba è, mé à baa è Lua Nisína guu, 5 tó à Lua yá ní dúnia pò lé m5 gbāao lé à a na d5, 6 tó à gbasa fù, a zé kú à ea n5sílile loo, asa àle Lua Né páliwa azía loe, àle widawá gupuaue. 7 Tó lou lé ma t5olewa m5òmòò, àle m5se e, mé à pò pò àikè sēwanaone b5le, Lua í báaadau. 8 Tó lé ní leaao í bole s5, a giae, a zà ní lekaeoo.* A míde ní téoe.

* 4:3 Sou 95.11 † 4:4 Daa 2.2 ‡ 4:8 Iko 31.7, Yoz 22.4 * 5:3 Lev 9.7 † 5:4 B5a 28.1 ‡ 5:5 Sou 2.7 § 5:6 Sou 110.4 * 5:7 Mat 26.36-46 † 5:12 1Kln 3.2 * 6:8 Daa 3.17-18

⁹ Apio sɔ ma gbɛ yenzideɔ, baa kɛ wá ò màa, wá dɔ kɛ á kua de beea, á kú suabaze guu.
¹⁰ Lua í yáke a zéwa, á yákeɔ ní á yeaazio a sáaáguo, lua a dɔnlekè aà gbéne, mé ále ke e tia.
¹¹ Wá ye á baade àò àiaví màa e a léwa, kɛ ásu seake pɔ pɔ á wé dɔi yá musuo. ¹² Asu tó á me ke kpèleo. A gbɛ pɔ aale Lua náaike ní menao aale pɔ pɔ Lua a legbè eɔ òlesé.

Lé pɔ Lua gbè sea vío

¹³ Goo pɔ Lua lé legbè Ablahaùe, lá gbèe ku deaàla aà legbè ní aà tsoo, a yáí a gbè ní azía tso,
¹⁴ a òè faaisai à mè á báaadaaágu, í to aà bui kɔ.† ¹⁵ Ablahaù menakè, ɔ á pɔ pɔ Lua a legbè è.
¹⁶ Wí legbè ní gbɛ pɔ deñla tsoe. Legbèa mé í to wá yá slana dɔ, mé í lekpaabooaané. ¹⁷ Ké Lua ye ɔ ɔ gbɛ pɔ a legbèa a gɔ ní pɔ ùne wásawasa a lé lileá vío, ɔ a ò ní azíao. ¹⁸ Beewa yá mèn pla ku a lileá vío, Lua a fɛ eeto a musuo. Yápio lé wá gbɛ pɔ wa naaázio gba sɔ maamae wàò yá pɔ wá wé dɔi kúa seasai. ¹⁹ Bee ɔ wá wé dɔi wá wénidɔɔ ù. A náai ví mé a gbáa, í zwáa pɔ daa Lua kpéú† baavíwanɔ, ²⁰ gu pɔ Yesu dɔaa gèuwèe à gɔ Sa'onkia ù e gɔpii lán Mekizedeewa.

7

Sa'onkia Mekizede

¹ Mekizedeɔi de yáa Salema kía, Lua Musude sa'ona ùe. Goo pɔ Ablahaù zìblè kíawá, ále su,
⁵ Mekizede gè dáaale, à báaadaaágu.* ² Ablahaù àizee pɔ ále suò pii kwide kpáwá. Mekizede tɔ bee mè yámaa kía. Bee gbea Salema kía bee mè, aafia kía. ³ A de ní dao ní deziò vío, aà wèni daala ge midéa vío. A bɔ lán Lua Néwae, sa'onan aà ù gɔpii.

⁴ A gwa lá a zɔɔ. Wá dezi káau Ablahaù àizee pɔ a sèle zí guu kwide kpáwá. ⁵ Moizi ikoyá díle Levii bui pɔ de sa'ona ùne aa pɔ kwide sí ní Isaili deewá,† baa ní ní Ablahaù buikéo.
⁶ Mekizedeá Levii bui no. N beeo à Ablahaù pɔ kwide sí á samaa'ò Ablahaù pɔ Lua legbèe.
⁷ Seasai gbɛ pɔ samaa'ò gbɛe zɔɔ de gbɛ pɔ á samaa'òelae. ⁸ Sa'ona pɔ aai pɔ kwide sipiá gbɛ pɔ í gaone. Mekizede sɔ, gbɛ pɔ wá mè ɔ ku gɔpiin aà ù. ⁹⁻¹⁰ Goo pɔ Mekizede gè dá Ablahaùe, wí Levii í yáao, a ku a dezi mae Ablahaù pleue. Ayámeto wa fɔ o se, gɔ pɔ Ablahaù pɔ kwidepi kpá, Levii bui pɔ wí pɔ kwide kpámáò mé kpá.

¹¹ Levii bui sa'onapio mé Moizi ikoyá zína ù. Tó aa fɔ to gbɛ gɔ wásawasa, an bàa àò kú ní sa'on páleo lán Mekizedeewa lse? Mé í ke Aalona bui báasio. ¹² Tó sa'onáò lile, sema ikoyá lile.
¹³ Gbɛ pɔ wá yá beeo ò aà yá musuá Isaili bui pɔ a gbèe i sa'ozí ke yáaoe. ¹⁴ Asa wá dɔ sáasá kɛ wá Dii bɔ Yuda bui guue. Wí ma Moizi sa'oyá'ò buipi musuo. ¹⁵ Yá pɔ yápi zu'on ke: Sa'on pále bɔ lán Mekizedeuae. ¹⁶ Aà dileaá ikoyá ge buikéyá no. Aà wèni láasai gbáa yáie. ¹⁷ Asa wá mè:

Nyɔ de sa'ona ù gɔpii lán Mekizedeuae.‡

¹⁸ Maa wá yá káau báde, kɛ a gbáao mé a ku a kee léio. ¹⁹ Asa Moizi ikoyá i to gbèe gɔ wásawasao. ɔ wá suabayá pɔ de a káaula zebɔwèe wá sɔò Luazi.

²⁰ Bee gbea Lua i bee ke legbèsaio. Gbɛ kíniò gɔ sa'onáò ù legbèsaie, ²¹ áma Yesu gɔ sa'ona ù ní legbèaoe, asa wá mè:

Dii legbè, a lèlileo,

à mè ntyɔ de sa'ona ù gɔpii.e.§

²² Beewa Yesu kpégaasíwèe kɛ Lua bàa kua ní gbɛ tía maa de a káaua. ²³ Bee gbea sa'onáò dasi yáa, kɛ ga lí to aao kú ní zí guu gɔpiiò yáí. ²⁴ Ama lá Yesu ɔ ku gɔpii, aà sa'onke gèblea vío. ²⁵ A yáí tò a fɔ gbɛ pɔ aai sɔ Luazi ní a gbáao suaba wásawasa, asa ɔ ku gɔpii.e, ɔ kulekené Luac.

²⁶ Sa'onkia bee taa mé kósiwanɔ. Aà kua adoae. A yávái ge gbási vío. Lua aà kè duunkenaɔwa, à aà sè musumusú e a kíi. ²⁷ Aà bàa kú ní sa'oa lá gu lé dɔo lán sa'onkia kíniɔwao. Gbèpio í sa'ò níziá duuna yáí ní ní gbɛ pɔɔ.* Aapi sɔ a kè gèn doe, kɛ á azía kpá. ²⁸ Moizi ikoyá í gbɛ kpa sa'onkia ù an gbáasaike guue, áma kɛ Lua legbè ikoyápi dílea gbea, ɔ á a Né pɔ gɔ wásawasa e gɔpii kpá.

8

Yesu mé wá Sa'onkia ù

† 6:14 Daa 22.16-17 ‡ 6:19 Lev 16.2 * 7:1 Daa 14.17-20 † 7:5 Nao 18.21 ‡ 7:17 Sou 110.4 § 7:21 Sou 110.4 * 7:27 Lev 9.7

1 Yá pò wále o min ke: Wá sa'onkia bee taa ví zòlea báawa musu Lua Zòode òplaii.* 2 I zíkè luakukú zwáakpe síana pò Dii òu, i ke pò pò gbènazína ò ò no. 3 Lá m̄a ní gbaò ní sa'oaò yáí wí sa'onkia píi kpáí, a maa aàpi aàò pò ví à kpa s̄e. 4 Tó a ku dúniau, à ò ò sa'ona òo, asa sa'ona pò aàí m̄ò ní gbaò lá ikoyá dílewaò ku kò. 5 Zí pò aale kéá pò pò kú musu taae, a zòzònae. A yáí tò, ké M̄ozi ye zwáakpe ò, Lua ò è aà pò pò a a taa kèè gbe musu ke màa píi.† 6 Yesuá Lua bàakuawanò kòe. Lá Lua bàakuawanòpi gbia òe aà bàa kua ní gbéò káaua, zí pò wa dàè gbia òe sa'onkiapiò p̄sa. Lua bàakuawanòpi legbèa òe a zia lo. 7 Tó Luabaakuarínò káaupi papaa yáae, a plaade a zek̄eo. 8 Ké Dii Isailio taae è, à mè:

A gòò lé m̄ò ké má yá dafu díle ma bàa kua ní Isailio ní Yudaò musu.

9 Aò òe lán yá pò má díle an òezìne gòò pò ma ní kú ní òwa ma ní b̄s̄e Egipiwaò. Asa aai z̄e ní yá pò má dílenéoo, ò ma ní tó we.

10 Ma bàa kua ní Isailio gòò beeo gbea yán ke: Má a ikoyáò dané ní n̄s̄e guu, má ké ní s̄owa.

Má òe ní Lua ù, aaiò òe ma gbéò ù.

11 An gbèe a yádada a òeeo, an gbèe a ma òsa da a gbéòe, asa ampíi aàò ma òs̄e, néf̄en̄en gbèz̄òò píi.

12 Má s̄uuukerínò ní ní taaeò, má ní òuuna yáda lo.‡

13 Ké Lua yá dafupi ò, à a káau zibòe. Pò pò zikù à í kòle, a kpaà gui zàò.

9

Luabaakuarínò káau sa'oa

1 Luabaakuarínò káau yádileao ví aà sísia ní aà sísikíi pò kú t̄ooleo yá musu. 2 Filia ní táabūnu pò wí kàa kálewá Luaeo* ku kpeele pò wí me gu pò a kua adoau. 3 Kpea pò wí me luakukúpi ku zwáa plaade kpe.† 4 A guu tulaetikateaki‡ pò wa pí ní vuao kuu ní Luabaakuarínò kpagolo pò vua kúlewá búlubuluo.§ Vua lo pò mana ku a guu ku kpagolopi guu* ní Aalona guo pò labò† ní Lua yádilea gbè p̄p̄eeo.‡ 5 Kpagolopi musu malaika gáslade gawide: kua òuunk̄emak̄tia.§ P̄s̄pio òòoleka dodo gòon lao.

6 An kálea màa guu, sa'onaoò lo ḡe a kpeele m̄òòm̄òò ní sa'ozí kei.* 7 Sa'onkia mé í ḡe a kpea w̄e ò ḡen ò, mé líi ḡe ausaio.† I aupi fáfá azía òuuna yáí ní a gbéò pò pò aa kè òs̄aika guuo. 8 Lua Nisina lé òbw̄e gòò pò kp̄pi kpeele yá kú, luakukú zé w̄eao. 9 Bee lé yáleeuw̄e ní tia yáò à mè, pò pò wí Lua gbaò ní sa'obò pò wí kpaò lí f̄í ní n̄s̄e òané òuò wásawasao. 10 Yá beeoá mekaa yáe. Pòblea ní imiaò ní gbáb̄a bui dasio yáe. Wa díle e zé dafu gòò àò kaè.

11 O Kilisi m̄ò yámaa pò kà tia sa'onkia ù. A ví zwáakpe pò z̄òò mé a wásawasa òe a káaua kpeelea. Gbènazína mé í òòò, dúniae bee pò no. 12 I ḡe luakukú ní ble ge zu auoo, à ḡe ní azía auo ḡen òe, à gbéò b̄òò e gòòpi. 13 Lá wí ble ní zuswanao au‡ ní zununu túfuoo§ fá gbé pò gb̄al̄eòwa wá gb̄ab̄oné, 14 wa Kilisi pò o be? A azía kp̄a Luawa saasai ní Nisina pò lo ku gòòpii gb̄aao. Aà au í wá s̄ò pípiw̄e yá gianao láasoo musu, ké wá zíkè Lua b̄éee.

Luabaakuarínò gbèzà sa'oa

15 Ayám̄eto Kilisiá Lua bàa kua ní gbéò gbèzà kòe, ké gbé pò Lua ní sísiò àizána pò à a legbè e yáí. A gá ké à ní bo, i taae pò aa kè Luabaakuarínò káau yá musuò k̄emá. 16 Tó wa ye zíkè legbe pò gbé dílewa, sema wá òs̄é ké ade ku lo, 17 asa ga gbea ò legbe lo gb̄aa ví. Tó legbedilena b̄é, legbe líò gb̄aao. 18 Ayám̄eto wá yá pò Lua dílené káaupi sakè ní auo. 19 Ké M̄ozi ikoyá pò Lua díleo ò gb̄épii wáa, à sáká t̄ea ní ése úao se z̄ò gáaena ní blesanao au yáalea ní iowa, a fá M̄ozi ikoyáwa ní gbènazínaò píi 20 à mè bee mé Luabaakuarínò yá sa'oa ù.* 21 Maa M̄ozi

* 8:1 Zin 2.32-33 † 8:5 B̄oa 25.40 ‡ 8:12 Zel 31.31-34 * 9:2 B̄oa 25.33-40 † 9:3 B̄oa 26.33 ‡ 9:4 B̄oa 30.1-6 § 9:4 B̄oa 25.10-16 * 9:4 B̄oa 16.33 † 9:4 Nao 17.18-20 ‡ 9:4 Iko 10.3-5 § 9:5 B̄oa 25.18-22 * 9:6 Nao 18.2-6 † 9:7 Lev 16.2-34 ‡ 9:13 Lev 16.15-16 § 9:13 Nao 19.9, 17-19 * 9:20 B̄oa 24.6-8

au fã zwãakpewa ní sa'o zíkèbɔɔ pii.† 22 Ikoyã guu au mé í gbãbɔ pɔ daside píie. Aubɔlesai duunakẽamá kuo.‡

Kilisi duuna midẽa azia kpaá sa'obɔ ù guu

23 Lá à kù wà gbãbɔ pɔ pɔ kù luabe taapiɔne beewa, sa'obɔ pɔ a maa de beea kɔsí ní luabe pɔpiɔe. 24 Asa Kilisi í gẽ luakukli taa pɔ gbẽnazina dɔuo, à gẽ a sɔnau luabeɛ, ké à ku tia wá Zennɔde ù Lua kíie. 25 Sa'onkia í gẽ luakukli ní pɔtuo auo wẽ ní wẽoe, ɔma Kilisi í gẽ azia kpaá m̀bɔm̀bɔ yáio. 26 Tó beewae, dɔ ɔle taasike m̀bɔm̀bɔ za dúniakalegɔɔ. Sɔna guu à m̀ gẽn doe gɔɔ pɔ dúnia ká a kákli, à azia kpá sa'obɔ ù à duuna midẽ. 27 Lá Lua díle gbẽnazina lí ga gẽn do, í gbasa yákpalekaànɔ, 28 màa Kilisi azia kpá gẽn do, à dasi duuna dí a miwa. § A ɛa m̀ a gẽn plaadei, í kè duuna yán ɔo, ké à gbé pɔ an wé dɔaziɔ suaba yáie.

10

1 Mɔizi ikoyãá yámaa pɔ lé m̀ nísiɔne, í kè yápie súsuu. A yáí tò sa doupi oa m̀bɔm̀bɔ wẽ ní wẽo lí fɔ gbé pɔ lé sɔ Luazi g̀ wásawasa bauo. 2 Tó sa bee oa gbãbɔ lousisinaɔne gẽn do e gɔɔpii, dɔ an ǹse dàdoũ, aa a oa tò. 3 Sɔna guu sa'oapi mé ɔ gbéɔ duuna yá dɔngu wẽ ní wẽo. 4 Asa zuswana ní blesanao au lí fɔ duunakẽamá bauo. 5 A yáí tò, ké Kilisi lé m̀ dúnia guu, a ò Luaɛ:

N ye sa'oa ge gbaio,
ɔ n me d̀mɛɛ.

6 Sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ
ní sa pɔ wí o duuna yá musuo lí kánguo.

7 ɔ ma mè, má ké!
Lua, ma m̀ n pɔeá keie,

lá wa kè Mɔizi ikoyãu ma yá musuwa.*

8 A ò gla, sa'oa ní gbao ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ ní sa pɔ wí o duuna yá musuo lí ká Luaguo, a yeio, baa ké ikoyá mé díle. 9 ɔ à gbása mè, á ké, a m̀ aá pɔeá keie. Màa à a káau bádè a plaade dilea yáí. 10 Lua pɔeápi kea guu Yesu Kilisi azia kpá sa'obɔ ù gẽn do, a tò wá kua adoa Lua gbé ù.

11 Gɔɔpii sa'onao ɔ kú ní zɔ guue, aao sa doũ pɔ lí fɔ duunakẽamá bauo o m̀bɔm̀bɔ.† 12 Kilisi sɔ à sa'ò duuna yá musu gẽn doe e gɔɔpii, ɔ à gè z̀le Lua ɔplaaí. 13 Za gɔɔ bee ɔle dá we e Lua à a ibeɛ kee aá gbadiɔ ù.‡ 14 Asa sa gẽn do oapi guu, a tò gbé pɔ a gbãbɔnɔe g̀ wásawasa e gɔɔpii. 15 Lua Nisina lé yápi owẽe ɔ à mè:

16 Ma bàakuarínɔ gɔɔ beeo gbea yán ke:
Má a ikoyã dané ní ǹse guu,

má ké ní sɔwa. §

17 ɔ à gbása mè:

Má ní duuna ní ní tãaeɔ yáda ɔo.*

18 Lá à ní duuna kẽmá, sa'oa ní yáí zeví ɔo.

Sɔa Luazi

19 A yáí tò ma gbéɔ, ní Yesu au gbãao wá gẽa luakukli zé ví ní sɔo dilea. 20 A wẽni zé dafu pɔ Lua kpé zwãa baa ví b̀wẽe a me guu. 21 Lá wá sa'on zɔo ví Lua uakũna u, 22 wá sɔ Luazi ní ǹsemendoo ní aá náaikea seasiao ní sɔ pɔ wa pípi wá láasoo vái b̀uo ní me pɔ wá a zu'ò ní í wásawasaoo.† 23 Wá zia'ea yá pɔ wa zeò kúa s̀deedeesai, asa Lua a legbè, mé náaidee. 24 Wá laaidkɔwa, wí tékpakɔu yeakí ní maakeao yá musu. 25 Wásu pákpa wá k̀kãakakai lá gbẽe í kewao. Wá ledakɔwa, atẽsa lá á è Dii m̀gɔɔ lé káikũ.

26 Tó wa slana mà mé wá dɔ, tò wa gi lé duunake, sa'oe ku à duunakẽwá ɔo. 27 Pɔ pɔ g̀wẽe mé de yákpale ní s̀knguo ní té gbãa pɔ a Lua ibeɛ kaaleo daa u.‡ 28 Wí gbé pɔ gí Mɔizi ikoyã dai de aá wegwasai gbẽn pla ge aá seeladeke musu. § 29 Tó gbé ɔzɔ Lua Néwa mé à Luabaakuarínɔ au* pɔ gbãbɔe gwá foooũ, mé à Nisín gbẽkekenede s̀sɔ, à dɔ ké wa íadawá zɔo de beea maamaa. 30 Asa wá yábeee'ona dɔ à mè, ɔme á tsimá, ɔme á fiaboné. Wá ò ɔ, Dii a yákpaleke ní a gbé.† 31 Léle daa Lua b́e ɔuá yápasíe.

† 9:21 Lev 8.15 ‡ 9:22 Lev 17.11 § 9:28 Isa 53.12 * 10:7 Sou 40.7-9 † 10:11 Bɔa 29.38 ‡ 10:13 Sou 110.1 § 10:16 Zel 31.33 * 10:17 Zel 31.34 † 10:22 Lev 8.30, Eze 36.25 ‡ 10:27 Isa 26.11 § 10:28 Iko 19.15 * 10:29 Bɔa 24.8 † 10:30 Iko 32.35-36

³² A láasooke á kua yáawa. A wékëa gbea a taasi fò á dëe zõo kaa guu. ³³ Zieo wí á sósõ, wí á wetá dasi guu. Zieo i ze ní gbé pò wàle ní wetá màa. ³⁴ A wénadò dakpeunaone. Ké wá á pò síwá, a zeò ní pónao, asa á dõ ké á àizee maa pò lo ku gòppii ví. ³⁵ A yáí tò ásu to sea gë wóo pò ài víe zõo guuo. ³⁶ Sema àò mena ví, í pò pò Lua a legbè e aà pòeá kea gbea.

³⁷ Asa à gò yooe, a gëgëo,

ké gbé pò lé mós pila.

³⁸ Gbé pò má tò yá b̀̀aàno na

ma náai pò àle ke yáí aò ku,

àma tò à p̀̀obozákè,

a kama guo.†

³⁹ Gbé pò aai p̀̀obozákè aa nízia kaaleon wá ùo. Gbé pò aale Lua náaike aa àizána eon wá ù.

11

Gbé káau luanaaika

¹ Luanaaika mé wedbaazi seasai ù. A de yá pò wili wesieo sia slana ù ùe. ² Gbé káau luanaaika mé tò Lua ní sáaukpá.

³ Wá luanaaika mé tò wá dõ ké aà yá'oa mé dúnia kàle. Pò pò wili wesieo ò à pò pò wí wesieo kèò.*

⁴ Abeli luanaaika mé tò aà sa'oa Luawa maa dè Kainu pòá.† Aà luanaaika yáí Lua aà sáaukpá, à aà díle gbèmaa ù, ò à aà gba sí. Baa ní aà gao, àle yá'owèe e tia Lua náai pò a kèpi yáí.

⁵ Enoki luanaaika mé tò Lua aà sè, ké asu gao yáí.† Wí aà e lo, ké Lua aà sè yáí. E Lua àò aà sé, à aà sáaukpá à mè aà yá káagu. ⁶ Gbèe yá lí ká Luagu aà náaike saio. Sema gbé pò lé s̀̀aazi sí ké a ku, mé í flabo a kí wèelenane.

⁷ Ké Lua ledá Nòeewa yá pò wi e yáao musu, ò à Lua náaike à aà yámà, à gó'ílèna kè à a uade m̀̀siò.‡ Aà luanaaika mé tò yá z̀̀le dúniawa, mé Lua tò yá b̀̀aàno na a náai pò a kèpi yáí.

⁸ Ké Lua Ablahaù sísi aà gé bùsu pò á kpawá aàò ví guu,* ò Ablahaù Lua náaike à Lua yápi sí. Ké à b̀̀ò be, a gu pò àle géupi dõ zio. ⁹ A Lua náaike, ò à bekpá bùsu pò Lua a legbèepiu nibò ù† zwáakpede ù. Maa Izaaki ní Yakobuo lo, asa Lua legbèapi gò ní pò ùe. ¹⁰ Asa wéle pò Lua de a kúna ù à kalena ù lo zedá ò Ablahaù wé d̀̀oi.

¹¹ Sala luanaaika mé tò a è nòsí,‡ baa ké fiie mé à zikù, asa a dõ Lua pò legbèepi náai ví.

¹² Baa ké à zikù, g̀̀e m̀̀ndonapi buiké dasi lán saanao ge ísiale úfáawa, wa fò dodo.‡

¹³ Gbèpio gága píi ní luanaaika guu pò pò à a legbènéo esai. Aa è káaa aa gbáakpai. Aa mè nibò b̀̀omoon ní ù t̀̀ole la.* ¹⁴ Gbé pò lé o màaò lé òwèe wàle ní de be níde. ¹⁵ Tó bùsu pò aa b̀̀ou bee aale ke, dõ aa ze'è aa èa tà we. ¹⁶ Síana guu aale bùsu pò a maa de beea ya luabèe. A yáí tò, tò wá mè Lua de ní Lua ù, líi ke Luapie wí ùo, asa à wéle kèkené.

¹⁷⁻¹⁸ Ké Lua Ablahaù lè a gwà, ò Ablahaù Lua náaike à Izaaki kpá sa'obò ù.† Lua legbèè yáa à mè Izaaki kíi aà bui a b̀̀ou.† N beeo à zè ní a né m̀̀ndonapi kpaa. ¹⁹ A è Lua gbáa a fò gèo vu, ò à èa Izaaki è a yáasi ù. ²⁰ Izaaki Lua náaike, ò à Yakobu ní Esauo gbá sa'ole.‡ ²¹ Yakobu Lua náaike. Ké à kà gaa, ò à gbáa'è a gopanawa, à kùle Yosefu nò gbá sa'ole.* ²² Yosefu Lua náaike. Ké a ye gai, ò à Isailio b̀̀a Egipi yá'ò ní lá aa ke ní a geoo.†

²³ M̀̀izi de ní aà dao Lua náaike, ò aa aà ùle e mo àaò aà ia gbea, ké aa è a kefèu yáí.‡ Aai víake iko pò kía díle. ²⁴ M̀̀izi Lua náaike. Ké à z̀̀okù, ò à gi wá a díle Falaò nenoe né ù.‡ ²⁵ A sí wá a wetá ní Lua gbé de kua ní pónao duuna guu gòoplala. ²⁶ A díle ké wí pò wí damá Kilisi yáí de Egipi àizee, asa zia asea aà wé péwá. ²⁷ Aà luanaaika mé tò à b̀̀ò Egipi,* ò víake kía pokúmaeo, à zè gúgiu lá à Lua pò wili e ní wéoo èwa. ²⁸ Aà luanaaika mé tò à Gèamusu díkpe díle ní aumamaa kpele gb̀̀wao, ké gbèdena su òkà ní ngeòsè sèiawao yáí.† ²⁹ Isailio Lua náaike aa bùa Isia Tèawa lán t̀̀ole giwa. Ké Egipiò ỳ̀wá màa, ò í kùama.‡ ³⁰ Isailio Lua náaike aa

† 10:38 Abk 2.3-4 * 11:3 Daa 1.1, Sou 33.6, 9, Zaa 1.3 † 11:4 Daa 4.3-10 ‡ 11:5 Daa 5.21-24 § 11:7 Daa 6.13-22 * 11:8 Daa 12.1-5 † 11:9 Daa 13.18 ‡ 11:11 Daa 18.11-14, 21.2 § 11:12 Daa 15.5, 22.17, 32.13 * 11:13 Daa 23.4, Sou 39.13 † 11:17-18 Daa 22.1-14 ‡ 11:17-18 Daa 21.12 § 11:20 Daa 27.27-29, 39-40 * 11:21 Daa 47.31, 48.1-20 † 11:22 Daa 50.24-25, Baa 13.19 ‡ 11:23 Baa 1.22, 2.2 § 11:24 Baa 2.10-12 * 11:27 Baa 2.15 † 11:28 Baa 12.21-30 ‡ 11:29 Baa 14.21-31

lia Yelikoi e gɔɔ sɔpla, ɔ a bɔi kwɛ. § 31 Káaluá Lahabu Lua náaikè à zámadeɔ díle niénie, ɔ i kaale ní luanaaikensaiɔ.*

32 Má o kpelewa lo ní? Má ze'e mà Gedeɔɔ† yá'oo ge Balaku† ge Sausɔɔ§ ge Zefete* ge Davidi† ge Samuéli† ge ánabio. 33 Aa Lua náaikè, ɔ aa zɔblè kíawɔwa, aa yágɔgɔ gbéɔne a zéwa, aa lé pɔ Lua gbèné gb'e'è, aa nòɔmusuɔ lé náaa, § 34 aa té pásí dè,* aa bɔ fɛnda lézi, aa gbáa'è ní yé'esaike guu, aa pásíkù zɔ guu, aa buipále zígɔɔ yá, 35 aa nɔɔ né geɔ vù aa kpámá.† Wá takpà ní gbéeezi, ɔ aa gí bókli wéele, ké aa vu, aai bɔ maa yáí. 36 Wá ní gbéee kè pɔpɔɔ wá ní gbé ní flaalao. Wá mɔkà ní gbéewá wá ní ká kpéu.† 37 Wá ní papa ní gbéo wá ní dede, wá ní zɔe pla ní siio, wá ní dede ní fɛndao. Aa bèbe sá báa ní blè báao daa. Aa gɔ gii, wá ní wetá wá íadámá. 38 Dúniá i ká ní úo. Aa líaalaa sɛu ní gbèsiɔ musuo, aa ku gbé'eo ní tɔɔ guu. 39 Baa ké Lua gbépiɔ sáakpá mípii a náai pɔ aa kè yáí, aai pɔ pɔ á a legbèné eo, 40 ké aasu gɔ wásawasa wá saio yáí. Lua ðáa díle wá yá pɔ a maa dè ní pɔa e.

12

Lua a gbé totoa

1 Ayámeto wápiɔ sɔ, lá seeladeɔ gupáwázi dasi màa, wá ɔkpa pɔ pɔ i kpáwézi ní duuna pɔ i kpálikpawéé áannɔ pii, wí bakpaáí pɔ Lua dílewéé ke ní menao. 2 Wá wépe Yesuwa. ɔme bɔ ní wá luanaaikéa zéo mé á bɔleí. A gaa líwa fɛ, i a wíyá dao pɔna pɔ dileae ea yáí, ɔ á gè zɔle báawa Lua ɔplaai. 3 A láasooke aa yáwa, lá á menakè ní duunkena pɔ íbele bee taa sɛannɔ, ké ásu kpaá á kúsu kwéó yáí. 4 Asa á dɛkkaa ní duunao guu, i ze gi e a ge gað yáao. 5 Nðse níniyá pɔ wa ðé lá á de néɔ úwae bee sáágu yá? Wá mè:

Ma né, tó Dii lé n toto,

nisu díle páo.

Tó ále n gba laai,

nisu to n ká gao.

6 Asa gbé pɔ Dii yei ɔ i toto,

í gbé pɔ a sí a né ú swágaga.*

7 A íadama díle totoa ú. Lua mé lé bee kéé, ké á de aa néɔ ú yáí. Néé ku aa mae gí aa totoa?

8 Tó i á toto lá a né kniɔwao, á de aa néɔ úo, ginasɔneɔn á ú. 9 Wá dúniá la mae vɔ aa wá toto, ɔ wa ní yámá. Lá máae, wá misiile wá Mae pɔ kú musue de beea, wí ku. 10 Wá mae wá toto gɔɔpla pɔ ú an ɔno léu. Lua í wá toto wá káffa yáíe, ké wá kua e áo adoa láawa. 11 Totoae lío pona vɔ a gɔɔ, pɔsia báasio, áma gbé pɔ totoapi ní kekeɔ i a gb'e'è zá bɔa maa ní nòsedaadoo ú.

12 Ayámeto á á ɔ pɔ gɔ ðázio ní á gbá pɔ gɔ téeɔ gba gbáa,† 13 i zése súsu,† ké á gbé pɔ lé tɔɔeɔ su páaleo, aai e gɔ ní aafiao.

14 A wéele áo na ní gbépiio, á kua iɔ adoa, asa tó gbé kua adoa, a Dii eo. 15 A laaika á gbéee su kua Lua gbékekeanéwa aa gɔ á guu kona ú, § i íada gbé dasiɔwa á ní ɔkpa. 16 A gbéee su áo de gbásikena ú ge luayáansai ú lán Esauwao. A a yoakeze yíá ble gɛn do blea yáí.* 17 A dɔ ké á sa'ole wéele a maewa gbezá, ɔ Lua glè. Baa ké a wéele ní wé'io, i ze'e á yá pɔ á kè líleo.†

Luabaakuarínɔ káau ní a gbezá

18 Isɔ Sinai gbésiɔ pɔ wa fɔ ɔkávázio. Ale tékú, a gusia vɔ ní guduuduo ní záo† 19 ní káae'oo ní Lua bɔ gbáao. Ké Isailio bɔpi má, aa awakpàè aa mè, asu yáe oné bo, 20 asa aa yá pɔ a dílenéé bee fɔo á mè: Baa pɔtoɔ ká gbésiɔpiwa, wá pápa ní gbéo wá de. § 21 Lua pilaapiá vía yáe maamaa e Mɔizi mé vía a kú, ále lualua.*

22 A sɔ Sina gbésiɔ ní Lua béé wéle Yelusaleú pɔ kú musuo ní a malaika dasidasi pɔ káaaa weɔ 23 ní Lua negɔe séia pɔ an tó kɛá weɔ ní Lua pɔ de gbépií yákpalekena úo ní gbémaa pɔ aa gɔ wásawasa gyaadeɔ 24 ní Yesu pɔ de Luabaakuarínɔ gbezá kɔɔ úo ní aa au fáfaa† pɔ lé yá gbía o de Abeli† pɔao.

§ 11:30 Yoz 6.12-21 * 11:31 Yoz 2.1-21, 6.22-25 † 11:32 Dɔa 6.11 ‡ 11:32 Dɔa 4.6 § 11:32 Dɔa 14.1 * 11:32 Dɔa 11.1 † 11:32 1Sam 17.12 ‡ 11:32 1Sam 3.1 § 11:33 Dan 6.1-27 * 11:34 Dan 3.1-30 † 11:35 1Kia 17.17-24, 2Kia 4.25-37 ‡ 11:36 1Kia 22.26-27, Zel 20.2, 37.15-16, 38.6 * 12:6 Yaa 3.11-12 † 12:12 Isa 35.3 ‡ 12:13 Yaa 4.26 § 12:15 Iko 29.18 * 12:16 Daa 25.29-34 † 12:17 Daa 27.30-40 ‡ 12:18 Bɔa 19.16-19, 20.18-19 § 12:20 Bɔa 19.12-13 * 12:21 Iko 9.19 † 12:24 Mat 26.28 ‡ 12:24 Daa 4.10

²⁵ A laaika, ásu gí yápi maio. Lá gbé pọ́ aa gí Lua ledama mai tọ́le lapọ́ i bọ́o, wápiọ́ sẹ́, lá Lua lé ledawá kua za musu. [§] tó wa bọ́ aà kpe, wa wá pọ́ o be? ²⁶ Aà bọ́ tọ́le lualua yáa, 5 à legbè à mè á gu lualua gēn do ọ́, i ke tọ́le ado no, ní musuọ́e sa. * ²⁷ Ké à mè gēn do ọ́, bee lé owēe Lua pọ́kea pọ́ a lualuapiọ́ gēzeae, ké pọ́ pọ́ lí luaoọ́ e g5. ²⁸ A yáí tò, lá wále kpala pọ́ lí deeo ble, wá Lua sáaukpa, wíọ́ kúléè lá a yeiwa, wíọ́ misiilèè víakeaè guu. ²⁹ Asa wá Luaá té pọ́ í kúmáe. †

13

Leadaama

¹ A wetá àọ́ gbēke ví ní k5o. ² A laaidọ́ nibọ́yaaekeawa, asa beewa gbēeọ́ malaikaọ́ díle d5sai. * ³ A to gbé pọ́ wá ní ká kpéuọ́ yá d5águ lá á kúrínọ́ kpéuwa, ní gbé pọ́ wále íadamáọ́ lá áme wále íadawáwa. ⁴ Baade lí g5e ní a nọ́o kua ní k5o yáda gbia. G5e ní a nao su ní wúlekií gbāleo, asa Lua a yákpaleke ní káaluao ní gbásikenaọ́e. ⁵ Yea 5ai su d5aaeó. A ze ní pọ́ pọ́ á vío, asa Lua mé: Má n tó weo, má pákpanzi bauo. † ⁶ A yáí tò, wi s5dile wá me: Dii mé ma Mísina ù, vía a ma kúo. Bó gbēnazína a f5 kemēi? ‡

Sastana'oa

⁷ A tó á d5aana pọ́ aa Lua yá'òeọ́ yá d5águ. A ní kua tàasika e a léwa, í Lua náaike láńwa. ⁸ Yesu Kilisi dou gía ní gbāo e gọ́pii. ⁹ Asu to wá á sásá ní yákanla dasi daan5o. A maa wá s5 gbāa'e Lua gbēke guue, i ke sa'oble pọ́ lí àie ke gbé pọ́ zèoone no. ¹⁰ Zwáakpe sa'onao zeví aa sa'okli pọ́ wá ví ble bleo. ¹¹ Sa'onkia í gē luakukí ní pọ́tuo auo duunakēama yáí, 5 wí a ge tékú b0o kpe. [§] ¹² Ayámeto Yesu gá wénkpe s5, à gbábò gbēne ní azía auo. ¹³ Wá bọ́ wá gé aà kfi b0o kpe, wí i wá kúaànọ́ s5. ¹⁴ Asa wá wéle pọ́ ọ́ ku ví lao, wéle pọ́ lé m5 5 wá wé d0i. ¹⁵ Ayámeto wáọ́ Lua sáaukpa láasai ní Yesu gbāao wá sa'oa ù. Gba pọ́ aà sísinao í m0on we. ¹⁶ A laaidọ́ maakea ní gbēkekeak5eowa. Sa bee taa oa mé í ka Luagu. ¹⁷ A á d5aanaọ́ yāma, í misiilené, ké aa e zíkē ní p5nao, asa aa de gbé pọ́ aa ní zí yá séle siu Luaeọ́ úe. Tó aale zíkē ní lésuuo, a àiké5o.

Lezaama

¹⁸ A wabikewēe. Yāe lé wá s5 vío, wi wēle wàọ́ kú wá d5owa yápii guue. ¹⁹ Má gbèawá, à wabikemēe, atēsa má e suwá kpakpa. ²⁰ Lua aafiade pọ́ wá Dii Yesu bọ́ gau Sádánki ù a bàakuawano gọ́pii au sabai, ²¹ aà á keke ní maa piio, ké á a p5eá ke, i yá pọ́ kàagu ke wá guu ní Yesu Kilisi gbāao. Ọme gawi ví gọ́pii, ámi. ²² Ma gbé, ma wabikèwá, àọ́ ledama yápi kúa ní menao, asa lá pọ́ má kèè bílao. ²³ Aọ́ d5 ké wá wá gbèdo Timotee gbāe. Tó á ká la tíá, wá m5 á gwai sánu. ²⁴ A f5kpa á d5aanaọ́wa pii ní Lua gbéọ́ pii. Itali búsuudeọ́ f5kpáwá. ²⁵ Lua gbēkekeé ápii.

ZAAKI

Yá pò kú lée bee guu

Yesu dáuna Zaaki mé lápi kè. Yesu bò m̀wà a b̀oa gau gbea (1Kln 15.7), 5 à g̀ò Yelusaleù Yesudeò d̀oaana ù (Gal 2.9). Zaaki lé ze'ò Isaili bui kuepla pò fáaaaone (1.1), Yuda Yesude pò b̀òle Yelusaleù aa tà buipaleò búsuò guu. A lée bee k̀ènè, ké aao laai ví k̀òtèe yákeao guu ní ní kua Yesusaideò guuo.

Yáò tétèakòle, a dàale ònyáwa à mè ì b̀o Lua k̀íie, wí gbeawà ní àà náaikeaoe (1.2-8). Bee gbea à yádadanè òdeke ní taasidekeo yá musu, ỳsàò ní gbáalegwaaò, ní lousisia slana pò wí òlòné yákeao guuo (1.9-27). A lekà k̀òb̀òb̀ò'a'òsi yáwa (2.1-13), bee gbea luanaaika ní yámaakeao (2.14-26). A té pò léna ì kpa meù yá'ò (3.1-12). A èa sù ònò síandewa (3.13-18). A gbé pò aai sòledaò lèle pásipási ní gbé pò aai gbékpà ní dúniaò ní gbé pò aai gbé b̀èebò. A zòadò òde pò aai kible ní zikenaòwaòwa (4.1-5.6). A láakii à ledámá aa mena f̀ò, aao wabike láasai, aa d̀òkòle (5.7-20).

Yá pò a díle Yesudeòne ku wásawasae: Yesu baona slana sia ì m̀wáò, sema wá luanaaika m̀s ní yámaakeao, asa luanaaika yáekesaiá gèe (2.26).

Ỳsa

¹ Mámema Zaaki, * Lua ní Dii Yesu Kilisio zòblena ma f̀okpà Isaili bui kuepla pò fáaaaòwa.

² Ma gbéò, taasi bui dasi. A pò pò sù á lé, à díle p̀ona yá ù, ³ asa á d̀s lá wàle á lé wàle gwa á luanaaika musu a mena lé. ⁴ Asuli fu menawao, ìò de gbé kásaaò ù wásawasa yáe k̀ésáawá sai. ⁵ Tó ònò lé k̀ésá á gbèewa, aà wabike Luawa, † aà gba, asa ì gbépii gba pò blisai yágagasai. ⁶ Tó á wabikèwà s̀ò, aà aà náaike seasai, asa seade de lán ko vláwae. Gu pò ìana yèleu, we ì géu. ⁷ Gbé bee tau su àò á pò e Diiwao, ⁸ asa aà ǹòse ku plaplae, 5 ìo ku seasea yá pò ále ke pii guu.

⁹ Wá gbé taaside p̀onake, ké Lua aà k̀afi yáí. ¹⁰ Wá gbé òde s̀ò aà p̀onake, ké Lua aà búsa yáí, asa òdeò gèze a lán lávu kwèawae. ¹¹ Iatè ì fele ní a pusu gbāao, lá ì giigaga, a vú ì kwé, a maa ì láa. ‡ Beewa òde a kpagui a b̀òleò guu.

¹² Báaade gbé pò ì ỳsa f̀ò, asa aà b̀oa maa gbea Lua a àizána pò à a legbè gbé pò yeaziòne kèè yáae ù. ¹³ Tó ỳsa gbé lè, asu me Luaeo, asa wa f̀ò Lua ỳs ní váioo, mé aapi lí gbèe ỳs ní váio s̀ò. ¹⁴ Baade ỳsa ì b̀o aà p̀onideka k̀íie, 5 ì aà wé ble, ì aà gále. ¹⁵ Ɔ p̀onideapi ì nosi à ne'ì duuna ù. Tó duuna z̀òkù s̀ò, ì ga ie.

¹⁶ Ma gbé yenzideò, ásu ázla sásáo. ¹⁷ Gba maa sáasai pii ì b̀o musu Mae Lua gupuakúnaò Kena k̀íie. Ili líleò, aà gupua iwesa vío. ¹⁸ A wá ì ní a yá síandeo a p̀oéawa, ké wàò de gbé séíao ù pò pò ále ke dafuòne.

Yámaa ní a keao

¹⁹ Ma gbé yenzideò, à yáe bee ma. Ali yáma kpaá ápii, áma ásu yá'ò kpaao, á pò su pa kpaao. ²⁰ Asa gbènazina pòkúma lí m̀s ní yámaa pò Lua yeioo. ²¹ A yáí tò à òkpa d̀é'ì ní yáwáí pò líguaòzi pii, ì yá pò wa tò á s̀su a f̀ò á suaba sí ní zlabusao.

²² Asu ázla sásáo, ásu yápi ma ní swáò adoo, à zikèwà. ²³ Asa gbé pò ì yáma mé ìli keo de lán gbé pò lé a oa pò Lua d̀òe gwa díi guuwae. ²⁴ Asa aázla gwaa gbea, tó à gèze, 5 lá a de ì sáaàgu g̀ò. ²⁵ Gbé pò ì wéte Lua ikoyá wásawasa pò ì to wa g̀ò wééò ùi, mé ìò gèò ae s̀ò, ìli ma à sáaàguo, ì zikèwàe, Lua a báaada adegu aà yáke guue.

²⁶ Tó gbé d̀s lousisinin a ù, mé ìli a lé f̀òò, ále ázla sásáe, ále lousisi p̀ae. ²⁷ Lousisia slana pò sáa ví Mae Luaeon ke: Wá laaidò tone pò gwana víoowa ní gyaa gbèandoò an wènaakea guu, § wíò wázla kúa d̀s sáasai dúnia yá musu.

2

K̀òb̀òb̀ò'a'òsi

¹ Ma gbéò, á gbé pò ále wá Dii gawide Yesu Kilisi náaikeò, ásu lí k̀ò b̀òb̀ò'òsio. ² Tó gbé gè à k̀òkàaa guu vua táana ní pokasa tekeao daa, mé taaside pò ulakasa gbási daa gè s̀ò, ³ tó a wetè gbé pò pokasa tekeo daazi, mé á òè aà m̀ò z̀òle gumau, mé á ò taasidee aà gè ze le, ge aà m̀ò z̀òle á gbázi, ⁴ ále k̀ò b̀òb̀ò'òsio, ále yá gwa kolean weo lé?

* 1:1 Mat 13.55, Gal 1.19 † 1:5 Yaa 2.3-6 ‡ 1:11 Isa 40.6-7 § 1:27 Isa 1.17

5 A ma ma gbé yenzide. Lua gbé pò de gbàasaide ù dúnía gbéone sè aao gbāa a náaikea guue, aai kpala pò à a legbè gbé pò yeazi ñe ble. 6 Apio sò ále gbàasaidepiò kpèbo. 7 Odeò mé ì gbàablewáò ló? Aame aal á gálé géáño yákpaleuo ló? 7 Aame aal gyaalagè tó na pò kpáwáuo ló? 8 Lua ikoyá mide mè àò ye á gbédeezi lá ázia wèniwa.* Tó á yápi kúà síana, ále yáke a zéwae. 9 Tó ále kò bòbò'osi sò, ále duunakæe. Ikoyápi á wé, a gò tàae ùn we. 10 Asa tó gbé ikoyá kúà píi, mé a mènò aà fù, à gò tàae ù apii musue. 11 Lua mè ásu wúle ní gbèpále nòoo. A mè ló ásu gbèdeo.† Baa tó ní wúle ní gbèpále nòoo, tó n gbèdè, n gò ikoyádansai ùe. 12 A gbé pò Lua a yágògòsánò ikoyá pò ì to wá gò wéè ù musu, àli yá'o, ìli yáke lá à kòsìánòwa. 13 Lua a yákpaleke ní sùusaide sùusaie, àma yá a bò ní sùuudeo na.

Luanaaika ri maakeao

14 Ma gbé, tó gbé mè ále Lua náaike, mé ìli yáe keo, bó yán wei? Luanaaika bee taa a fà aà suabae? 15 Tó á gbèdo, gòe ge nòe, lé pòkasa ní blèo wènake, 16 tó á gbèe òè: Lua n gba aafia! Nsu to íana n deo, ní pòble ñ ká, mé ì wènidòbò kpawáò, bòn bee ùi? 17 Maa sò luanaaika ado yákesaiá yáge.

18 Tó gbé n mè níle Lua náaike, mé mapi mále yáke, má one ñ n luanaaika yákesai òlómæ, mí a luanaaika òlone ma yáke guu. 19 N sí Lua mènò nolo? A maa. Baa táao dò máa, mé aab lualua.‡ 20 Misaide, ké luanaaika yákesai pá, ní ye má kanè n òzì yá? 21 Ké wá dezi séia Ablahaù a né Izaaki kpá sa'obò ù, yá ì baaño na aà yákeapi yáio lé?§ 22 N'èa? Aà luanaaika ní aà yákeao tekòie. Aà yáke mé aà luanaaika bòlei. 23 Beewa Lua yáe bee pá à mè, Ablahaù Lua náaikè, § Lua tò yá baaño na a náai pò a kèpi yáí. * 24 Wí oè Lua gbèna.† 24 A'èa? Yáke mé tò yá baaño na, ì ke Lua náai pò a kè ado yáí no. 25 Maa ló káalu Lahabu kèna ní Luao a yáke yáí, ké à zina ò òle à ní gbáe zé kpáinu.‡ 26 Lá mè nisinsaiá gèe, màa luanaaika yákesaiá gèe ló.

3

Léfa

1 Ma gbé, ásu ke yádanede ù dasio, asa á dò ké Lua a wèbii wá yádanedeowa yákpale guu de gbé kúniola. 2 Wápii wio zà yáwa mòòmòe. Tó gbé lé lí aà kalikèo, tàesaidee, a fà à a mè búu fu. 3 Wí àasina ká sèe ké à wá yáma yáie, § wi aà mè búu taiinke. 4 A gwa gó'ilenawa ísíaa ló. N a zòkeo, baa ní zaa'lan gbáa pò ì òpewáò, a fibò de nénannòe. 5 Me ì a taiinke, § a fina ì a pòeà daè. 5 Beewa sò, lénaá megu nénae, § ì íana dá ní yázòò.

A gwa lá té néna ì kú sè zòwa. 6 Léna de lán téwae, a de dúnía vái ù wá me guu. I gbási gókpa wá mewa píi. Beda té mé ì nae lénawa, § léna ì tékpa wá dúnía kuaú. 7 Gbènazina sèanòbò tòto píi ní bāò ní pòtaa'onkuawáò ní kpòò, mé ále ke e tia, 8 àma gbèe lí fà a léna tòtoo. A de pòvái pò lí ze tæeo ùe. A pá ní sewetèo, 9 § wi Dii wá Mae sáaukpaò, § wi ea wá gbènazina pò a kè láawa* kaò ló. 10 Lé dòupi § sáaukpaá ní gbékaao ì bòu. Ma gbé, asu àò deé máao. 11 Nibona ì í na ní ì káso bò íze dòu guua? 12 Ma gbé, kaadòena a ne'ì ku ùa? Vèeli a ne'ì kaadòena ùa? Beewa ló ì fíii a nakúo.

Ono pò ì bò musu

13 A guu, déme yádòn ònòna ùi? Aà òlóné a kua maa ní a yákeo guu ní zlabusaa pò ì bò ònò guuo. 14 Tó á wèòakòu ní pàsio ní denlaweèleao ví á sò guu sò, ásu íana dáò, ásu eedò síanawao. 15 Onò bee taa lí bò musuo, dúnía pòe, á dáa pòe, táa pòe. 16 Asa gu pò wèòakòu ní denlaweèleao kuu, wèkii ksyámasai ní vái píio ló kuu. 17 Tó gbé ònò pò ì bò musu ví, séia ìliò gbási ví, a gbae ìliò yákele vío, ì busané, ì gbé yáma, sùuu pèewá ní maakeao. Ìli gbé bòbò'osiò, mé ìliò mofíli vío. 18 Ìbelemidena ì kea ní kòo na tó, § ì bòlè bò a maa ù.

4

Gbékpaá ní dúniao

1 A sòle ní á lekpaao ì bò má ní? I bò á pòeà pò lé kòde á meuo kúí nolo? 2 I pò niaka, ìli eo, § ì gbède. A pò bíi ví, § ìli pò pò ále yá leo. 3 Ì ì lekpaake, ì sòleke. A vío, ké ìli wabike Luawao yáí. 3 Tó a wabikè, ìli eo, ké ìli wabike a zéwao yáí, asa ìò ye à a maoke lá a pò gbáwae. 4 Náaisaide, á dò ké gbékpaa ní dúniao de ìbelesèa ní Luao ùo lé? Gbé pò ye ke dúnía gbé ù gò

* 2:8 Lev 19.18 † 2:11 Baa 20.13-14 ‡ 2:19 Maa 5.7 § 2:21 Daa 22.9-12 * 2:23 Daa 15.6 † 2:23 Isa 41.8 ‡ 2:25 Yoz 2.1-16 * 3:9 Daa 1.26-27

Lua íbeε úε. ⁵ Ké a kēa Luayátaalau wà mè àà Nisína pò kú wá guu lí sí sàao, * ále e yāpā yà? ⁶ Ama gbēke pò Lua víwanɔ de beea, asa a kēa Luayátaalau wà mè:

Lua í íbelese ní gbé pò í azía se lesío,
mé ɔ gbēke ví ní gbé pò í azía busao.†

⁷ A yáí tò à misiiε Luae. A gi Ibiisie, í bàasié. ⁸ A sɔ Luazi, í sɔázi.‡ Duunkenao, à ɔbɔle duunau. Nɔsemɛpladeɔ, à á sɔ pípi. ⁹ A ɔbɔ ní pɔsiao ní wēnao. A á yaalo lile ɔbɔ ú, í á pɔna lile pò'í ú. ¹⁰ A ázia busa Diiε, í á káfi.

¹¹ Ma gbéɔ, ásuɓi kɔ tɔbēsiε. Gbé pò á Yesude dee tɔbēsiε ge à àà bēεbò, à Lua ikoyá seela bēε kè à à bēεbò. Tó n Lua ikoyá bēεbò sɔ, a manan n úo, a bēεbonan n ú. ¹² Lua mé ikoyádilena ní yákpalekenao ú. Ɔme gbé suabaa ní àà tɔbɔzɔao gbāa ví. Mpi sɔ, dén n ú, ké ni n gbédee bēεboi?

Lua baa bɔ dílea

¹³ A yāma sa, á gbé pò í mε gbā ge zia á gé wéleu, í zɔle we wé do, í laata à ài'e. ¹⁴ A yá pò a á le zia dse?§ A dɔ lá á wēni dea? A de lán suawae. Tó à kpá yɔɔ, ɔ í gēzeε gɔɔ. ¹⁵ Tó yá a zéwae, áli o á me: Tó Dii wēi, wáɔ aafia, wí ke kéwa ge kéwa. ¹⁶ Tia sɔ ále íanadā, a Lua baa bɔ á díle. Iandāa bee taa maaɔ. ¹⁷ Gbé pò maakea dɔ mé í keo, í ke adee duuna úε.

5

Ɖdeɔ

¹ A ɔdeɔ, à yāma sa. A ɔbɔ à wiile wēna pò a á le yáí. ² A àizeε ɔɔkpá, kɔɔɔ á pɔkasaɔ sɔso. ³ A ɔa tánpaké, * mé tánpapi a á dayāu, í kú á mewa lán téwa. A àizeε káaaázi gɔɔgbezází. ⁴ A ma! A gbēwina pò aa á buapɔ kèkēε blé, mé ɔapi yá Lua lé. Pɔkēkenapio wiileε gē Dii Zlgɔde swáú.† ⁵ A namamà tɔle la á pɔeákeε guu. A mēkpa kaalegɔɔ pò ú. ⁶ A yádà gbēmaaɔla a ní dede, aai dēεkao.

Mena

⁷ Ayāmeto ma gbéɔ, àò mena ví e Dii mɔgɔɔ. A gwa lá zɔε í a buapɔ beεede kεkea dá. I menafɔ za káabuana e sae. ⁸ Apio sɔ á menafɔ, í á sɔdíle, asa Dii mɔgɔɔ káikù. ⁹ Ma gbéɔ, ásu yákpūtēkakɔio, ké Lua su yákpalekēánɔ yáí. Yákpalekenapi zεa kpεεle fá!‡ ¹⁰ Ma gbéɔ, ánabi pò aa yá'ò yāa ní Dii tɔɔ, à mena pò aa kè taasikea guu ɔlesé. ¹¹ Wi oné pɔnadeɔ, ké aa menafɔ yáí. A Yobu menakea bao mà, mé á mà lá Dii kèε gbezá,§ asa gbé sósobi ní sùuuo pēε Diiwa.*

¹² Atēsa ma gbéɔ, ásu me á sí ní Luaoo. Asu me á sí ní luabeo ge tɔle ge pɔpáleo. Tó aoe, áli o ao. Tó aawoe, áli o aawo, ké yá su daálao yáí.†

Wabikea

¹³ A gbēε lé taasike yà? Aà wabike. A gbēε pɔ kēna yà? Aà Lua táasile. ¹⁴ A gbēε lé gyáke yà? Aà á gáli gbēzɔɔ sísi, aai wabikeε, aai nísimawá ní Dii tɔo.‡ ¹⁵ Wabi pò wa kè luanaaikaε guu bee a gyāepi gbágbā. Dii a àà gba aafia. Tó à duunaké yāε sɔ, a kéwá. ¹⁶ A yáí tò, à á duunao okɔε, í wabikekɔε ké á e gbágbā. Gbēmaa wabikea gbāa, í zike maamaae. ¹⁷ Éliaá gbēnazínaε lāwáwa. A wabikè maamaa lou su mao, ɔ lou í tɔle tɔlelɔwao e wé áaɔ ní mɔ sooloo.§ ¹⁸ A èa wabikè ɔ, ɔ lou'í bò maamaa,* tɔle blekè.

¹⁹ Ma gbéɔ, tó á gbédo pàale síana zéε, mé á gbēε èa àà dàwá, ²⁰ àò dɔ ké gbé pò tò duunkenapi bò sásázeu à èa sù, à ade sí gawae, mé à lakà tàaeɔla dasi.†

* 4:5 Iko 6.15 † 4:6 Yaa 3.34 ‡ 4:8 Mal 3.7 § 4:14 Yaa 27.1 * 5:3 Mat 6.19 † 5:4 Iko 24.14-15 ‡ 5:9 Mat 24.33 § 5:11 Yob 2.10, 42.10 * 5:11 Sou 103.8 † 5:12 Mat 5.34-37 ‡ 5:14 Maa 6.13 § 5:17 1Kia 17.1 * 5:18 1Kia 18.42-45 † 5:20 Yaa 10.12, 1Pic 4.8

PIE LA SEIA Yá pú kú láe bee guu

Piere láe bee kè za Loma Yesude pú aa fáaaa wà tà bùsu pú wí me tia Tuukii bùsuuone. Gáli pú aa ku a guu de gáli pú Pòlu ní aà lwaò dàaledaaleò ù. Ysa pásí ní lé an Yesudeke yáí, 5 wàle íadamá. Piere tò an laai tà Yesu Kilisiwa, à mè an baa ku Kilisi taasikea guu.

Fòkpaama ní Lua sáaukpaao gbea, Piere lá Lua ní suabà dòrígu, 5 aa támaa pú lí ní neo ví Yesu Kilisi gaa ní aà vuao sabai (1.3-12). A ní gbá laai aao itéke, aa tò ní kua aò adoa naa Yesu Kilisiwa (1.13-2.10). A Yesu òlesè à yàdàoné à mè à kù aao náai ví ní yákeao guu, atésa kua yóa guu. A ledamá an kua dúnia guu, à mè aa misiile gbáadeone, zikenaò misiile ní diione, nòeò misiile ní zàone, Yesudeò píi ìo yekòzi (2.11-4.19). Lee 5 guu à ledà Yesude gbèzòowa ní èwaasoò ní luanaaikenaò píi, à mè aa ze gbáa kua yá'ia guu, aa Lua legbèané papaa dá. Lápi láa ní fòkpaamá.

A kù láe bee kyokenaò wetá luanaaika guu, baa tò aale taasi kpeletaa bui ke, ké an kua e Lua tóbò, i ze'òb Yesusaideone yáí. Tó luanaaikensaio yámaa pú aale keò è, aa Lua sáaukpa yákpalekegòzì (2.12).

Támaa pú lí ní néo

¹ Mámémaa Yesu Kilisi zína Piere, máme ma láe bee kè Lua gbé pú aa de nibòò ù dúniaé bee guu aa fáaaa bùsue beeuone: Pòntu, Galati, Kapadosi, Azi ní Bitinio. ² Mae Lua dòaa á d5, 5 á á sé, a g5 aà pú ù ní aà Nisína gbáao, ké á misiile Yesu Kilisié, aà au i á gbást wolo. * Lua gbéke ní aafiao káfié.

³ Wà Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa! Aà sùuu z5ò guu à wá í dafu ní Yesu Kilisi fele b0a gau gbáao, 5 wá támaa pú lí ní néo ví, ⁴ asa gba pú dileaé luabepi lí òòkpao, ìli gbásikpao, a maa lí láao. ⁵ Lua sou mà à á suaba a náai pú ále ke yáí, 5 ále á d5a ní a gbáao e à ge b0ò gògbezázi. ⁶ Ale pónake ní yápio, baa ké ále taasike gla yoo yá'ia bui dasi yáí. ⁷ Lá ví wua maa d5 té guu, màa yá'fapió lé á luanaaika yó, asa á luanaaikaepi beee ví de wua pú a gawi í láaa maamaa. Tó a b0 maa, Lua a á sáaukpa Yesu Kilisi mógòzì, a á kpela ní gawio. ⁸ Baa ké i aà eo, á yeaazi. Baa ké i wesiaále glao, † ále aà náaike, 5 ále pona z5ò pú gè oaa ke, ⁹ ké ále á luanaaika gbe'e á suabaa ù yáí.

¹⁰ Anabio d0aa gbéke pú Lua a keé yá'ò, aa suabaapi yá gwà aa a taasiká. ¹¹ Kilisi Nisína kú ní guu, à d0aa taasi pú Kilisipi a ke òné ní gawi pú a e a gbéao, 5 aa wèele wà yápi zé d5 ní a kegòò. ‡ ¹² C Lua tò aa d5 ké yá pú aale opi de ní gòò pú ùo, á p0e. Tiasa baonakpanao yápi óé ní Lua Nisína pú Luapi aà zì à b0 luabe gbáao. Baa malaikaò ì dèeka yápi d0ai.

Wá kua á adoa

¹³ Ayámeto à á láasoo vu iu, ìo ázia kua d5, á wé ìo d0 gbéke pú Lua a keé Yesu Kilisi mógòzìzi seasai. ¹⁴ Lá á de Lua Né pú lé aà yámaò ù, ásu to d0é'ìi pú á ví yáa á wésiaagòò d0aaéò. ¹⁵ Lua kua adoa. Lá á á sisi í á sé, á kua líb adoa á yákeaa píi guu màa s5. ¹⁶ Asa a kèa láu wà mè:

A kua líb adoa,

asa ma kua adoa. §

¹⁷ Lá Lua í yákpaleke ní baadeo a yákeawa ní wegwasai, tò ále aà sisi Mae, à víakèè á nib0ke guu la. ¹⁸ A d5 lá Lua á b5 kua gii pú de á felekaa ù guu. Lua í á bo ní pú pú a gawi í láao no, wua ge ánuu, ¹⁹ á á b0 ní Kilisi pú de sá sáasai gbásisai ù au gawideoe. * ²⁰ Lua d0aa á díle zad5 í dúnia káleo, 5 á b0éaàno gupuuu gòò gbezáe beezì. ²¹ Aà yá musu 5 ále Lua náaike. Lua aà b0 gau à gawi kpàwà, ké á e a náaike, á wé ìo d0azi.

²² Lá misiilea slanae á gbást wolo, 5 á gbéke ví ní k5o m0afilisai, àò yekòzi ní nòsemendo.

²³ Lua á í dafu ní a yá wénide pú ìo ku gbáaoe. Yápi de p0bui pú í ga ùo, p0bui pú lí gaoe.

²⁴ Gbépii de lán sèwae,
an gawi píi de lán sèvuuae.

Sè ì gaga, a vú í kwé,

²⁵ ama Dii yá ìo ku gòpiie. †

Yápi mé de baona pú wa kpàé ù.

* 1:2 Lev 17.11, Ebe 9.22 † 1:8 Zaa 20.29 ‡ 1:11 Luk 24.25-26 § 1:16 Lev 19.2 * 1:19 Zaa 1.29, Ebe 9.14
† 1:25 Isa 40.6-8

2

Gbè wēnide

1 Ayāmeto à yāvai pii tó n̄ ee p̄lio n̄ m̄afilio n̄ w̄ed̄bak̄ōeo n̄ k̄ōyaaao. 2 Lá n̄étēnao ɓ̄ ȳs̄i nide, ào Lua yá p̄o de lán v̄l'ipu wásawasawa nide màa s̄ō, ké à e gb̄á à suabaa guu, 3 asa á d̄s̄ sa ké Dii maa.* 4 A s̄s̄aazi, Gbè wēnide p̄o wà p̄akp̄ai, Lua aà s̄è b̄eēede ù. 5 Ap̄io s̄s̄ áme á gbè wēnide p̄o Lua lé á kp̄é ēbooo ù. Ame á aà gb̄agbanao ù, i sa p̄o ɓ̄ kaaāgu o n̄ aà Nis̄na gb̄aaoo Yesu Kilisi sabai. 6 Asa á k̄ea Luayataalau wà m̄e:

Gwa, m̄ale gb̄e dile Sīna,
ēdaalegb̄e b̄eēede p̄o má s̄è ù.

Wí a gb̄é p̄o lé aà náaike k̄ūo.†

7 A de gb̄e b̄eēede ù á gb̄é p̄o ále aà náaikeoñe, āma a de gb̄é p̄o lé aà náaikeoñe m̄aaoo.

Gb̄e p̄o ēbonao p̄akp̄ai

m̄é ḡō gb̄eo mide ù.‡

8 M̄aa ɓ̄ a de:

Gb̄e p̄o wí ḡēmb̄olewà ù,

gb̄esi p̄o aai kpaa aa fu ù.§

Aa ḡēmb̄olewà ké aai Lua yādao yái. Beewa Lua d̄ilené.

9 Ame á bui p̄o Lua n̄ s̄éō ù, k̄iaō ù, aà gb̄agbanao ù,* gb̄é p̄o an kua adoao ù, aà gb̄é yenzideo ù, ké à Lua p̄o á sisi a ɓ̄o gusiau, à ḡēāno a gupua b̄onsaede guu táasile.†

10 A de Lua gb̄éō ù yāao,

tiasa 5 a ḡō a ù.‡

Lua i s̄ūuuk̄eāno yāao,

tiasa 5 a k̄ēāno.§

Kua luanaaikensai> guu

11 Ma gb̄é yenzideo, lá á de nibo b̄òm̄oo ù la, m̄ale ledawáe, à mik̄é á d̄s̄e'li p̄o aai zikaānoowa. 12 Ao ku gb̄é b̄eēedeo ù luanaaikensai> guu. Beewa baa tó aale á dile v̄aikenaō ù, tó aa yāmaa p̄o ále k̄eo è, aa Lua s̄aaukpa yákpalekeḡoozi.

13 A misiile iko p̄o gb̄ēnazina d̄ilee pii Dii yái, k̄ia p̄o iko v̄l' denlan nò, 14 gb̄áade p̄o á dile aà v̄aikenaō wetā aà maakenao s̄aaukpan nò.* 15 Lua p̄eān ke: A yāmaake à les̄okpa soũ w̄esiadeoñe. 16 A ḡō w̄éō ùe, āma ásu tó á ḡōa w̄éō ù ḡōé v̄aike a z̄é ūo. Ao ku Lua z̄ōblenaō ù. 17 A gb̄ēpii kp̄ela. Ao ye á Yesude deeozi. A v̄iake Luae. A k̄ia kp̄ela.

18 Zikenaō, à misiile á diioñe, í z̄ōke d̄ōné yápii guu. I ke dii maa n̄s̄edoudeo n̄t̄ēe no, n̄ a p̄as̄ioe ɓ̄. 19 Tó wà ladawá p̄a, tó a menak̄ò Lua yái, bee ái v̄l'ē. 20 Tó wà á gb̄é á t̄aae yái, tó a menak̄ò, bee tó v̄l' má ni? Ama tó a taasik̄é yāmaa p̄o á ke yái, tó a menak̄ò, Lua á s̄aaukpa.

21 Bee yái Lua á sisi à á sé. Kilisi taasik̄è è à z̄e'òl̄oé, ké ào te a iai yáie.

22 I duunak̄eo,

wi ma à eēt̄o.†

23 Ké wà aà s̄ōs̄ō, i a z̄ásimáo. Ké á taasik̄è, i yāp̄as̄l onéō, à z̄è n̄ Lua yákpaleken maaoe. 24 Ōme wà duuna d̄i á miwa† à ḡàò líwa, ké wà bàa su ào kú n̄ duunao ɓ̄o, w̄io ku maakea guu. Aà fl̄aala iao m̄é wà gb̄agb̄a.§ 25 Asa á s̄ásá lán s̄aowa yāae,* 5 a ea su á D̄āna n̄ á D̄ōanaowa tiasa.

3

Kua n̄ k̄ōo

1 N̄oō s̄ō, à misiile á z̄áōne.* Tó an gb̄ēō lé Lua yādao, á kua a n̄ lile. Baa tó i yāe onéō, 2 aa e á kú gb̄ásisai m̄é ále misiilené. 3 A kefenke w̄eelea su ào de mekaa yá ūo, mitāa ge n̄oambleb̄oo ge p̄okasadaan nò.† 4 Aào de á n̄s̄e guu yá p̄o lí láao ù, n̄s̄en̄e n̄ z̄labusaa. Bee m̄é gb̄ia Luae. 5 Asa beewa n̄e lousisina p̄o an w̄é do Luazi yāao n̄z̄la k̄ēke, aa misiile n̄ z̄áōne. 6 M̄aa Sala de, i Ablahaũ yāma i oē Baa.† Tó ále yāmaake, m̄é ále p̄o p̄o wí v̄iakeè yādao, a Sala oles̄en we. 7 M̄aa ḡōe s̄ō ào kúrino n̄oeked̄ōané guu,§ ili yāmamá, ké p̄oe su kp̄áé á wabikea guuo, asa á de w̄ēni ḡablenaō ù s̄ānuē.

* 2:3 Sou 34.9 † 2:6 Isa 28.16 ‡ 2:7 Sou 118.22 § 2:8 Isa 8.14-15 * 2:9 B̄oa 19.5-6 † 2:9 Isa 9.1-2 ‡ 2:10 Lom 9.25-26 § 2:10 Oze 2.25 * 2:14 Lom 13.1-5 † 2:22 Isa 53.9 ‡ 2:24 Isa 53.11-12 § 2:24 Isa 53.5 * 2:25 Isa 53.6 * 3:1 Efe 5.22, Kls 3.18 † 3:3 1Tim 2.9 ‡ 3:6 Daa 18.12 § 3:7 Efe 5.25, Kls 3.19

⁸ Bee gb̄ea à ledoū vī rī k̄so ápii. Aò w̄enad̄ok̄s̄e, àò yek̄si, àò gb̄eke vī rī k̄so, ì busak̄s̄e. ⁹ Asuli v̄aī flabo rī v̄aīoo. Asuli gb̄é p̄s̄ á s̄s̄s̄ s̄s̄s̄o. A samaa'òè, asa Lua á sisi à báaadaágu yáíe.*

¹⁰ Gb̄é p̄s̄ ye a w̄eni àò maa, mé a ye a kua àò na, aà a lé f̄s̄ rī yāv̄ai oao, asuli to eε b̄o a léuo.

¹¹ Aà mik̄e v̄aīwa, i maake, aà aafia zé w̄eεe, ìò tei.

¹² Asa Dii Ì w̄ete gb̄ēmaaòzi, Ì swákpa an wabikeaòzi.

Dii Ì mikp̄ed̄o v̄aiken̄aon̄e.†

Taasikea maakea yáí

¹³ Tó á áiv̄ai rī maakeao, déme a á wet̄ai? ¹⁴ Baa tó a su taasikè maakea yáí, báaadeon̄ á ù.‡ Asuli v̄lake an w̄et̄eao, ásu s̄deedeek̄e. ¹⁵ A Kilisi d̄s̄ Dii ù á s̄s̄ guu.§ Aò ku sou guu ḡoòpii, ké à e yāwe gb̄é p̄s̄ lé á la yá p̄s̄ á wé d̄oi miiwa. ¹⁶ Ali oné busebuse rī beεε d̄san̄é. A oné rī n̄sepuao ò, ké wí e gb̄é p̄s̄ aale á s̄s̄s̄ maa p̄s̄ ále ke á Yesudeke yáíò kú. ¹⁷ Taasikea lá Lua yeiwa maakea yáí maa de taasikea yāv̄aíkea yáíla.

¹⁸ Kilisi ḡa ḡen do duunawoloa yáíe. Taaesaide ḡa wá taaedeò yáí, ké à e géwan̄o Lua kíi. Wá aà d̄e aà gb̄enazínke guu, § Lua aà v̄u aà nisínke guu. ¹⁹ Aà nisínkepi guu á ḡe waasokè nisína p̄s̄ wá rī ká kp̄euc̄e.* ²⁰ Aa b̄ò Lua yá kpe yáae, ḡoò p̄s̄ ále menake e N̄oee ḡe a gó'íl̄ena ke láaò. Gb̄é p̄s̄ b̄ò ìu aafia ḡópi sabaiò dasio, gb̄eòn swaāe.† ²¹ Ipi mé de á da'ílekea p̄s̄ Ì á suaba taa ù tia. Da'ílekeapiá mè gb̄as̄t̄woloa yá no. Legb̄ea Luae rī n̄sepuaoe. Ì á suaba ké Yesu Kilisi b̄ò gau yáí. ²² A ikokè malaikaò rī táaò rī rī gb̄aadeò rī rī ikodeòwa, § à tà luabe, a ku aà òplaii.

4

Kua Lua p̄s̄ ù

¹ Lá Kilisi ḡa a gb̄enazínke guu, ápiò à bee n̄se da s̄s̄, asa gb̄é p̄s̄ ḡa a gb̄enazínke yá musu k̄e duunawaε. ² Ḡoò p̄s̄ ḡs̄é á kua guu, á d̄s̄e'li suli d̄baae òo, sema Lua p̄eá. ³ A kua luayádansaiò yáke guu yāa m̄ò le. A kú yāa wisaiyáke guu rī d̄s̄e'lio rī w̄edekeao rī lalasi k̄s̄òò rī w̄emi w̄ez̄lḡbaao rī táagbagbaao, p̄s̄ Lua ye a glyáio. ⁴ Lá ili sir̄n̄o an lalasi z̄oòpi kea guu òo, Ì kené yāb̄onsae ù, aai á t̄b̄eesi. ⁵ Aa rī yákeao dau siu Luae. Aa yákpalekea rī gb̄é b̄eεò rī gyaadeò sou m̄a. ⁶ Wá baonakp̄a gyaadepīne ò, ké an gb̄é p̄s̄ yá z̄l̄emá an gb̄enazínke guu lán gb̄épiiwaò e aao ku nisínke guu lán Luawa.*

⁷ P̄s̄pii láaa ká kái. Ayāmeto àò de laaideò ù, ìò ázia k̄ua d̄s̄, ké àò wabike Luawa yáí. ⁸ Yá p̄s̄ de a piia, àò yek̄si rī n̄semendoo, asa yea gb̄é Ì láka taaea dasi.† ⁹ A k̄s̄ yáaeke yákut̄ekasai. ¹⁰ Lá Lua gbad̄á á baadee, à d̄ok̄s̄e rī gbap̄io Lua báaa bui dodo z̄iia maaò ù. ¹¹ Gb̄é p̄s̄ de waasokena ù, aà Lua yá'oné. Gb̄é p̄s̄ de d̄on̄lede ù, aà d̄on̄le rī gb̄aa p̄s̄ Lua a gbao,‡ ké à Lua t̄b̄o yápii guu rī Yesu Kilisi gb̄aaò. Om̄e gawi v̄i rī gb̄aaò ḡoòpii! Ami.

Taasikea Yesudeke yáí

¹² Ma gb̄é yenzideò, ásu to ȳsa pás̄i p̄s̄ lé á le b̄o á sae lánd̄y yákanla mé á léwao. ¹³ Lá á baa ku Kilisi taasikea guu, à p̄nakeò, ké à e àò p̄ona z̄oò v̄i ḡoò p̄s̄ Kilisipi a b̄o gupuaú rī gawio. ¹⁴ Tó wá á s̄s̄s̄ Kilisi t̄s̄ p̄s̄ kúwá yáí, báaadeon̄ á ù, asa Lua Nisína gawide diaéε. ¹⁵ A gb̄e su taasike gb̄ēdeε ge kp̄ái'oa ge v̄aíkeε ge gude yáí. ¹⁶ Tó a taasikè á Kilisideke yáí, asu keé wíyá ùo. A Lua sáaukpa ké Yesu t̄s̄ kúwá yáí. ¹⁷ Asa íadaama píla, Lua gb̄éò § à dáale má. Lá wáme à dáalewá séia, a mide rī gb̄é p̄s̄ ḡi baona p̄s̄ b̄ò Lua kíi síiò kpelewa ni?

¹⁸ Tó gb̄ēmaaò suabaa z̄l̄'ù,

a b̄o rī duunde luayádansaiò kpelewa ni?§

¹⁹ Ayāmeto gb̄é p̄s̄ aale taasike Lua p̄eákeε yáíò aa r̄ízia na rī Kena náaideε a òzi, aai wet̄á wàò maake.

* 3:9 Lom 12.14, 17 † 3:12 Sou 34.13-17 ‡ 3:14 Mat 5.10 § 3:15 Isa 8.12-13 * 3:19 1Pie 4.6 † 3:20 Daa 7.7 * 4:6 1Pie 3.18 † 4:8 Yaa 10.12 ‡ 4:11 Lom 12.6-7 § 4:18 Yaa 11.31

5

Lua sã kpása gwaa

¹ Mále leda á gbẽzɔɔwa sa. Gbẽzɔɔn ma ù sɔ. Má de taasi pɔ Kilisi kè seelade ù, mé ma bàa kú ní gawi pɔ a ɔɔ gupuauo sɔ. ² Aɔ de kpása pɔ Lua kàléé dānaɔ ù.* A ɔliai ní pɔeāo teasisai lá Lua yeiwa. I ke ɔaweelea yáí no. A ke ní nòsemendoo. ³ Asuli gbāable gbé pɔ wa nàé á ɔzɔpɔwao. A tó á kua á sãɔ dazewa, ⁴ í kíafua pɔ a gawi lí láao e gɔɔ pɔ Sádānki mò.

⁵ A ɛwaaso sɔ, à misiile gbẽzɔɔne. Apii à ázla busakɔe, í dɔkɔle, asa:

Lua í íbelese ní gbé pɔ í azla se lesɔ,

mé a gbéke ví ní gbé pɔ í azla busao.†

⁶ Ayāmeto à ázla busa Lua gbāadee, í á káfi gɔɔ pɔ a dílewa.‡ ⁷ A ɔzɔè á yā'ɔmai pii, asa í laaidɔwá.§

⁸ A itēke àɔ kú ní laaio. A íbeɛ Ibiisi de lán nòomusu pɔ lé ɔɔɔwae. Ale kpálekeázi, àle gbé weele kú. ⁹ A giè, í ze gbāa luanaaika guu, asa á dɔ ké á Yesude dee pɔ kú dúnia guuɔ pii lé taasi doŋpi kee. ¹⁰ Lua Báaapiide á sisi a gawi pɔ lí láaowa naa Kilisiwae. Tó a taasikè yɔɔ, a á ɔɔ maa, í á ze giúgiú, í á gba gbāa, í á zedɔ. ¹¹ ɔme gbāa ví gɔɔpii! Ami.

¹² Wá gbɛdo Silivē* pɔ má aà dɔ gbé náaide ù mé lá yɔɔnae bee kèémeɛ. Ma ledāowá, mé má de a seelade ù ké yá pɔ má ò de Lua gbēkekeané síana ùe. A zeð giúgiú. ¹³ Babeli† gbé pɔ Lua ní sé lááwao fɔkpáwá. Ma né Maaku fɔkpáwá ɔ. ¹⁴ A fɔkpakɔwa ní lépeakɔwao yeakɔi guu.‡ Lua á gbé pɔ á naa Kilisiwao gba aafia ápii.

* 5:2 Zaa 21.15-17 † 5:5 Yaa 3.34 ‡ 5:6 Mat 23.12 § 5:7 Sou 55.23 * 5:12 Zin 15.22 † 5:13 Zia 17.5, 18
‡ 5:14 Lom 16.16

PIEE LA PLAADÉ Yá pò kú láe bee guu

Piee láe bee kè Yesu náaikenaone mpíi (1.1). Aà yázinda mé gbé pò an yá lí kòse ní Yesu baonaoo eεboa ũ. An yádanεo í mós ní yáyaaaοe. Tó gbé ye kémá, sema aà azla kpa Lua dōa slandewa ní Yesu Kilisi yáo lá gbé pò wesiaáleo ówa.

Fɔkpaamá gbεa (1.1-2) a dídi Yesudekeyáowwa ní dea náaideo ũ Luae lá gbé pò aa wesi Diileo ówa (1.3-21). Bee gbεa à waasoken εgenaο yákeao ní ní kuaο bεεbò maamaa (2.1-22). A ní yádanε taa ò lee áaō guu, à mè aaiō gbé pò aale Kilisi moa dāo laanikeε, aai me Kilisi a εa mo bo. Piee mè tó Kilisi moa lé gēgē, Lua menakea yáie, asa a ye dasi ze'e aa Yesu náaike.

Waasonken εgenaο lí kēsā dúniau gueio. Piee lá plaade yádanεá tia yáε lo, ále tékpa luanaaikenaoguo aa gé ae Dii dōa guu, ké aasu zá zéwao yái.

Stanakpaa sisia pò Lua wá sisiwa

¹ Mámεmaa Lua zlna Simoo Piee, Yesu Kilisi zòblena, mámε ma láe bee kè gbé pò wá Lua wá Suabana Yesu Kilisi ní gbá zé aa a náaikè láwáwa a maake yáionε. ² Gbēke ní aafiao pεewá Lua ní wá Dii Yesuo dōa guu.

³ Lua wá sé wāo ku a gawi ní a maakeo guue, a tò wá a dō, 5 àa luakegbāa wá gbá pò pò de wāo ví, wá kua i kpaafi ní aà yáo. ⁴ Beewa à yázōo beεede pò à a legbē kēwεε, ké a yái wá bo dúnia dōε'li pò í ní òkpa guu, wío Lua dāa ví. ⁵ Yá bee yái à áiake maamaa, à Lua náaike maakea guu, í yámaake Lua yádōa guu, ⁶ lo Lua yá dō ázla kúa dō guu, lo ázla kúa dō mena guu, lo mena ví naa Luawa guu, ⁷ lo naa Luawa kōgbēke guu, lo gbēke ví ní kōo ní yeakōio. ⁸ Asa tó a yá beeo kúa mé aale káfié, áo ku pá wá Dii Yesu Kilisi dōa káfiáε saio. ⁹ Gbé pò yá beeo kúa sōo, à a wé kúaa à gō vīa ũ. Ké Lua duuna pò a kè yāao kēwā, à sáaague. ¹⁰ Ayámeto ma gbé, à áiake à gbāakpa sisia pò Lua á sisi à á séwa. Tó ále yá beeo ke, à fu bauo. ¹¹ Beewa wa gbāakpaázi maamaa, lo kú ní wá Dii wá Suabana Yesu Kilisio aà kpala pò lí láao guu.

¹² Ayámeto baa ké á yá beeo dō, mé á zedōa slana pò á kúa guu, máo yápio dōáguε. ¹³ Goo pò má kú ma so guu, mále e a maa máo tékpaágu yápio dōágu guue. ¹⁴ Má dō ké ma boa ma so guo a ka tia, lá wá Dii Yesu Kilisi dōaa omεewa. ¹⁵ Má áiake, ké yápio à ào dōágu goopii ma gaa gbεε.

Stanakpaa anabi yáwa

¹⁶ Ké wa wá Dii Yesu Kilisi moa ní gbāao óé, i ke wá té fi pò wa dà ní kōniozi no. Wa wesi aà zōokeleε, ¹⁷ goo pò Mae Lua aà kpelá à aà tobò. A Zōode Gawide loo mà à mè a Né mēndona yenziden aà ũ, aà yá í kaagu. ¹⁸ Wa loo pò bō luabepi mà goo pò wá kuaāno gbēsisi pò a kua adoa mu.* ¹⁹ Bee yá pò anabiò ò slanapiliwané. A maa à laaido yápiwa filia pò lé gududuudu pu ũe e gudōleia saana ào gé bilei á sōu, an i dōé. ²⁰ Ao dō gīa ké gbēε lí fō yá pò anabi kè láu boolekè ní azlaoo. ²¹ Anabiò yáε lí bo gbēnazlna poeā guuo, aa Lua yā'ò lá aà Nislna dōaanéwac.

2

Waasoken εgenaο

¹ Anabi εgenaο bō yāa Isailio guu. Beewa waasoken εgenaο bo á guu lo, aai εε pò í to wá kaale ká Lua yádanεu, aai lelekpa Dii pò ní bózi, aai nízia kaale kándo. ² Wa ténizi dasi an wisaiyákea guu, wi slana zé bēεbo an yái. ³ An bílika guu aa á ble ní εε pò aai blewāo. Yákpale zòlemá à gēgē, i lí na ní Káalena wéuo.

⁴ Asa Lua i malaika pò duunakēo too, à ní ká gbáo sia pò kú zlézile guu, ào ní kúa e yákpalekegozle. ⁵ I dúnia zi ní a yádansai pò kú a guuo too, a tò í dārla. Ama à Nōee pò í maakea waasoke bō ní a gbé gbēon soplaο.* ⁶ A yādā Sōdōū ní Gōmōola,† à ní kaale ag gō tufu ũ yá pò a luayádansai le seela ũ. ⁷ Ama à Lōtu bō. A de gbēmaa ũ, aà nōse òkpa ikoyádansaiπo wisaiyákea yái.‡ ⁸ Gbēmaapi kú ní guue, yāvái pò ále e ále ma lá gu lé dō aà wāwā aà nōsemaa yái. ⁹ Maa Dii gbé pò naawa boa yōa guu dō, mé a gbēvái kúa dō e ào gé'ladaiwā yákpalekegozli. ¹⁰ Atēsa gbé pò aai saka ikoyāu, an mè dōε'lio í dōaané gbāslika guuo.

* 1:18 Mat 17.1-5 * 2:5 Daa 6.1-7.24 † 2:6 Daa 19.24 ‡ 2:7 Daa 19.12-17

Waasoken egenapiá sɔgbāade káamaideene. Dóeá ní malaika gawideɔ lí ní viákúo. ¹¹ Malaika pɔ an gbāa ní ní ikoo de waasokenapilao aali we ní tɔbɛsɪ aa gɛ ní ní káalao Dii aeo. ¹² Gbɛ́pii í yá pɔ wa a gbadɔo bɛ̀boe. Gbɛ́nazín báa mé daríla, aa láasoo vío. Wá ní í ké wá ní kú wá ní de yáie. Aa kaale lán nɔ̀bɔ̀wae, ¹³ wi vāi pɔ aa kɛ́ fiaboné. Dóéliika fáane í kené yāna ũe. Goo pɔ aale blebleánɔ, aal pɔnake ní ní kɔ̀nikɛ́anéoe. An kua á guuá sáae mé gbásle. ¹⁴ An wé ío pɛa nɔe dɛ́e'lideɔwa, duuna lí mómáoo. Aal kɔ̀nikɛ́ gbé pɔ Lua yá í zedɔ ní guuɔne. Bli ní sɔ́ pà. Lua lekèné. ¹⁵ Aa sásá, aa kɛ́ zé súsuwa, aa zé dou sè ní Bɛɔ́ né Balaau pɔ ye ɔ̀bɛ́io. ¹⁶ Zaa'ina a pɔ̀lebúu'ia à yá'òè lán gbɛ́nazínawa, à aà gbà laai aà vāikea musu, à glè ní aa m̄saiyakeao. ¹⁷ Gbɛ́ beeo de lán nibɔna pɔ a í báwae, lán lousisia pɔ gɛ́zeá ní íanaowa. Gusia níinii ɔ́ Lua dilené yāae ũ. ¹⁸ Aal ían gii zɔ́ dá, aal kɔ̀nikɛ́ gbé pɔ aa bɔ́ sásázeu dafuɔne ní dɛ́'io ní wisaiyáoo. ¹⁹ Yá pɔ í ní ɔ̀kpa zɔɔn ní ũ, ɔ́ aal gɔ́a wéeo ũ legbéné. Asa gbɛ́pii de yá pɔ a sɔ́ blè zɔ́ ũe.

²⁰ Tó aa bɔ́ dúnia gbáskɛau wá Dii wá Suabana Yesu Kilisi dɔ́a sabai, mé aa tò yápi éa yèelemá à ní sɔ́ blè, an kua gbɛ́zā vāi ío de a káaua. ²¹ Tó aai zé súsu dɔ́ yāao, bee maaɔ́nɔ de ké aa dɔ́ aa gbāsa bɔ́ Lua yá pɔ wa dané kpela. ²² Yáasi pɔ wa kɛe beeo slana sumá: Gbɛ́ í ea pɔ pɔ a písi ble. * Beewa lo: Sāwakusana pɔ wá a zu'ò í ea mále pɛleau.

3

Dii mɔzi

¹ Ma gbé yenzideɔ, lá plaade pɔ má kɛ́en ke. Ampii guu ma yá dɔ́águ, ké à vu iu ní láasoo maaoe. ² Má ye yá pɔ Lua ánabi ɔ́ yāao dɔ́águ ní yá pɔ Dii wá Suabana dile a zinaɔne aa óeo. ³ Aɔ dɔ́ za káau ké gɔ́ogbezāzɪ zlapɛ́akenaɔ mɔ́ á ke pɔ́pɔɔ* ⁴ aa me: I a mɔ́a legbɛ́o lé? A ku má ní? Wá maeɔ gāga, kási pɔ́pii kú a gbɛu lá Lua dúnia kákwae. ⁵ Ké Lua yá'ò yāa, à musu ní dúniao kɛ́, aa yápi kpá swáae. A tɔ́le bɔ́ íu, a ku ípi sabai,† ⁶ ípi mé dà dúnia káaua à káale.‡ ⁷ Lua yá'oa doupi mé tò musu ní dúnia tiae beeo dilea té pɔ ũ e gɔ́o pɔ a yákpaleke ní a yādansai, i ní kaale.§

⁸ Ma gbé yenzideɔ, ásu to yáe bee sááguo: Goo do de Diie lán wè ɔ́aa sɔ́owae, mé wè ɔ́aa sɔ́o deɛ lán gɔ́o dowá.* ⁹ Dii zígbia ní yá pɔ à a legbè keao lá gbɛ́e lé ewao, àle menakeánɔ. A ye gbɛ́e kaaleo, a ye gbɛ́pii nɔ̀selile. ¹⁰ Dii mɔ́zi aɔ de lán kpái mɔ́awae.† Zibeezɪ musu a gɛ́zeá bíoo, a pɔ́o tékú aa piá, tɔ́le ní pɔ́ pɔ́ kuwáɔ aɔ ku lo. ¹¹ Lá pɔ́pii a kaale máa, à tó á kua aɔ ku kua ũ. A tó á kua aɔ adoa luayámanaɔ ũ ¹² wɛ́dɔa aà mɔ́gɔ́i, í wetá gɔ́opi ka kpakpa. Gɔ́opi zɪ musu a kaale ní téo, a pusu i a pɔ́o yó. ¹³ Ama Lua tɔ́le dafu ní luabe dafuo‡ legbè, ɔ́ wá wé dɔ́i. We maakea aɔ kuu.

¹⁴ Ayámɛto ma gbé yenzideɔ, wɛ́dɔa gɔ́opizi guu à áiake aɔ ku sáasai gbáslisai, ío na ní Luao. ¹⁵ A wá Dii menakea dile suabaa ũ, lá wá gbé yenzide Pɔlu lakèé ní ɔ́nɔ pɔ́ Lua aà gbáowa. ¹⁶ Yápi ɔ́ Pɔlu í o lá pɔ́ a kɛ́o guu pii. Aa lápi gueɔ maa zɪ'ũ. Wésiadeɔ ní gbé pɔ an zea gbāao aal yápi kole, lá aal ke ní Luayátaala kínbwae lo. Maa aal nízia da kaaleu.

¹⁷ Apio sɔ́ ma gbé yenzideɔ, lá á yápi dɔ́ kò, à laaika ké ikoyádansaiɔ su á sásá ní ní eɛoo. Asu bɔ́ á zea gbāau à léleo. ¹⁸ Aɔ gbá wá Dii wá Suabana Yesu Kilisi gbɛ́ke ní aa dɔ́ao guu. ɔ́me gawi ví tia e gɔ́pii! Ami.

§ 2:16 Nao 22.4-35 * 2:22 Yaa 26.11 * 3:3 Yud 18 † 3:5 Daa 1.6-9 ‡ 3:6 Daa 7.11 § 3:7 Isa 66.15-16
 * 3:8 Sou 90.4 † 3:10 Mat 24.43, 1Tes 5.2, Zia 16.15 ‡ 3:13 Isa 65.17, 66.22, Zia 21.1

ZAA LA SƐIA

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Láε bee guu Zaa lé tékpa Yesudeɔgu aao naa Yesu Kilisiwa síana, aai yáke a zéwa wao yekɔzi ní Lua gbáao. A òné ɓ aa gi yádane bèε pɔ́ 1 kpáné wá Lua yá kúu sú sui.

Lápi daalekli (1.1-4) Zaa ná yá pɔ́ ále yáwaε: Sema Yesudeɔ aao kɔgbɛɔ ũ ní Mae Luao ní aá Né Yesu Kilisio. A gbɛamá aa ze ní Lua zlna pɔ́ aa weší Yesu Kilisile mé aa swádɔ aá yádaneɔ seeladekeo, aaiɔ ku gupua guu, asa Luaá gupuaε. Bee yáí, sema aao yekɔzi (1.5-2.17). Bee gbɛa à lekà Kilisi ibeεɔ mɔa yáwa, εde pɔ́ aai mé Yesuá Kilisi no (2.18-29). Bee gbɛa à yá pɔ́ 1 to wá Lua né síandeɔ dɔ́ 0: Yáεdekeε, yeakɔi, Yesu Kilisi náaika (3.1-24). A yá pɔ́ 1 to wá síana dɔ́kɔε ní εo 0 (4.1-6), 5 à èa sù yeakɔzi yáwa. Dea Lua gbé úa yeakɔi yáε, asa Lua ɓ yertziε (4.1-21). Lápi láakii à luanaaika pɔ́ 1 ní ká zibleawa yá 0 (5.1-21).

Lápi 1 dea Yesude síande ũ yá ɓɔlekewɛε. I Yesude gba láasoo maa ké aa e ɓ yádane εde pɔ́ 1 ní sɔ́ bleɔ guu, aai Yesu Kilisi náaika ní yeakɔzio.

Yá wɛnide

¹ Gbé pɔ́ kú za asɔnizl* wa aá yámá, wa aá è ní wéó, wa aá gwá, wa ɔkàwá, Yá wɛnidepi bao wále kpáé. ² Wɛnidepi ɓɔ gupuaɔ, wa aá è, aá seeladeɔn wá ũ. Wɛnidepi ku yáa Mae Lua kíε, 5 à ɓɔwá.† Aá bao wále kpáé. ³ Yá pɔ́ wá má wá è 5 wále oé, ké ápiɔ á lé e àɔ doúwanɔ, asa wá lé doú ní Mae Luaoε ní aá Né Yesu Kilisipio.‡ ⁴ Wále yáε beeɔ oé ké wá pɔna e pɛwáε.

Luad gupuaε

⁵ Bao pɔ́ wá máwá wále kpáén ke: Luaá gupuaε, gusia ku aá kíio, baa yɔɔ. ⁶ Tó wa mɛ wá lé doúaanɔε mé wá kú gusiaɔ, εε wále tó, wále zikε slanaɔwao. ⁷ Tó wá kú gupuaɔ lá Lua ku gupuaɔwa sɔ́, 5 wá lé aɔ doú, aá Né Yesu au 1 wá duuna pii wolowá.

⁸ Tó wa mɛ wá duuna vío, wále wázla sásáε, wá síana vío. ⁹ Tó wa wá duunaɔ 0 Luac, Lua dee náai ví, 1 yáke a zéwa, a wá duunapi kɛwá, a yávái wolowá pii.§ ¹⁰ Tó wa mɛ wi duunakeo, wa Lua díle εde úε, wá aá yá kúao.

2

¹ Ma néɔ, mále yá bee oé, ké ásu duunakeo yáíε. Ama tó á gbɛε duunakè, wá Zennɔde ví Mae Lua kíi táesaide Yesu Kilisi ũ. ² Ɔme wá duuna awakpabɔ ũ.* I ke wá duuna ado no, dúnia búu gbéɔ pɔε.

³ Tó wá yá pɔ́ a díleɔ kúu, beewa wá dɔ́ síana ké wá aá dɔ́. ⁴ Tó gbé mɛ á aá dɔ́, mé a yá pɔ́ a díleɔ kúao, εdeε, ade síana vío. ⁵ Gbé pɔ́ aá yá kúu sɔ́, aá yea Luazi papaa síanaε. Pɔ́ pɔ́ a to wá dɔ́ ké wá naawán ke: ⁶ Gbé pɔ́ mɛ á naawá, sema ade kua àɔ de lá Kilisi ku yáwa.

Yá dafu díleα

⁷ Ma gbé yenzide, i ke yá dafu ma a lakéεo, yázi pɔ́ wa díleε za káauε.† Yázipi mé Lua yá pɔ́ á má ũ. ⁸ N beeo yá pɔ́ mále a lákéε dafu ɓε, wí a síana e aapi ní ápiɔwa, asa gusia lé gɛ, 5 gupua síande‡ lé bii sa.

⁹ Gbé pɔ́ mɛ á kú gupuaɔ, mé a za a gbédeegu, ade ku gusiaε e tia. ¹⁰ Gbé pɔ́ ye a gbédeezi ku gupuaɔ, aá yáε lí tó gbɛε fuo. ¹¹ Gbé pɔ́ za a gbédeegu ku gusiaε, a ɓε gusiaɔ, a dɔ́ gu pɔ́ ále géuo, ké gusiapi aá víakù yáí.

¹² Ma néɔ, má láε bee kèé ké á duuna kɛwá aá tɔ́ yá musu yáí.

¹³ Maeɔ, ma láε bee kèé ké á gbé pɔ́ kú za asɔnizlpi§ dɔ́. Ewaasoɔ, ma láε bee kèé ké a zíblé Setáuwa.

¹⁴ Ma néɔ, ma láε bee kèé ké á Mae Lua dɔ́. Maeɔ, ma láε bee kèé ké á gbé pɔ́ kú za asɔnizl dɔ́. Ewaasoɔ, ma láε bee kèé

* 1:1 Zaa 1.1 † 1:2 Zaa 1.14 ‡ 1:3 Zaa 17.3 § 1:9 Sou 32.5 * 2:2 Lom 3.25 † 2:7 Zaa 13.34 ‡ 2:8 Zaa 1.9 § 2:13 1Zaa 1.1

ké á gbāa mé á Lua yá kúa,
 5 a zìblè Setāuwa.

¹⁵ Asu àò ye dúniazio, ge pò pò kú a guuo. Tó gbé ye dúniazio, a ye Mae Luazio. ¹⁶ Asa yá pò kú dúnia guu pii, d'è'li ní wetonlao ní àizee ìandāao, i bò Mae Lua kíio, à bò dúnia kíie. ¹⁷ Dúnia lé gē ní a pò pò wí a nideò, àma luapòeakena àò ku g'òpii.

Kilisi ibee

¹⁸ Ma néò, g'ò gbèzā wá kuwà. Lá á mà Kilisi ibee lé m'ò, àà ibeeò dasikù sa. Beewa wá d'ò ké wá kú g'ò gbèzāwa. ¹⁹ Gbè'píóá wá gbé'ò no, a yáí aa b'òle wá guu. Tó wá gbé'one yāa d'ò aa kúwanò. Aa k'èwá ké wá e d'ò an gbèe de wá gbé'ò yáíe.

²⁰ Apíò s'ò, Lua Nisína díé, 5 a síana d'ò ápii. ²¹ Ma lác bee k'èé, ké a síana d'ò yáíe, i ké á d'ò no. A d'ò ké eee lí b'ò síana guuo. ²² Dème de eede tí? Gbé pò g'í Yesu Mesiikeie. Gbé beea Kilisi ibee, a g'í Mae Luazi ní aà Néoe. ²³ Gbé pò g'í Lua Nézi g'í Mae Luazi l'ò. Gbé pò zè ní Lua Néoe zè ní Mae Luao l'ò.*

²⁴ Aò yá pò á mà za káau kúa. Tó á yá pò á mà za káaupi kúa, àò naa Lua Néwa ní aà Maeo. ²⁵ Pò pò Kilisi a l'ègbèw'èe mé w'èni láasai ú.

²⁶ Ma lác bee k'èé gbé pò aale á sásāo yá musue. ²⁷ Apíò s'ò, Nisína pò á è Kilisiwa kú á guu. A bàa kú ní gbèe yádadaa'òo, asa aà Nisína lé yápii dadaé, mé a síana ví, ee ku aà guuo. Lá àle dadaé, àò naa Kilisiwa màa.

²⁸ Tiasa ma néò, àò naawà àò gé, ké g'ò pò á m'ò, wá s'ò io dílea. Wá gee a g'ò kpá wá wéi àà m'òg'òo. ²⁹ Lá á d'ò a maa, àò d'ò ké yāmaakena piiá aà née.

3

Lua néò

¹ A gwa lá Mae Lua yewázi z'òò, ké í wá sísi a néò,* mé wá a ú s'ò! Dúnia wá d'òo, ké i aà d'òo yáí. ² Ma gbé yenzideò, Lua néon wá ú tia, mé lá wáò de i b'ò gupuaui yāao. Wá d'ò ké g'ò pò á m'ò, wáò de laa'awa, asa wá wesia'ale, wí aà e lá a de. ³ Gbé pò a wé d'aa'azi màa, aàò ku gbá'sisai lá Kilisi ku gbá'sisaiwa.

⁴ Gbé pò duunakè b'ò Lua yá kpee, asa duunaá b'òa Lua ikoyā kpee. ⁵ A d'ò ké Kilisi m'ò duunawo'ola yáíe, mé a duuna vío.† ⁶ Gbé pò naawà líò te duunawao. Duunkena e i aà eo, a aà d'òo.

⁷ Ma néò, ásu to gbèe á sásāo, yāmaakena mé maa lá Kilisi maawa. ⁸ Gbé pò i duunakéá Ibiisi gbé, asa Ibiisi duunakè za as'ínizíe. Ibiisi yáò míde'a yáí Lua Né m'ò. ⁹ Gbé pò Lua aà i líò te duunawao, asa Lua kekeá kú aà guue. A f'ò líò te duunawao, ké Lua aà i yáí. ¹⁰ Lá wá Lua néò d'òk'èe ní Ibiisi néon ke: Gbé pò lí yāmaakeo ge gbé pò ye a gbédeezio, adeá Lua né no.

Yeak'ò

¹¹ Yá pò á mà za káaun ke: Wàò yek'ò.‡ ¹² Asu àò de lán Kainuwao. A de Setāu pò úe, 5 à a dàuna de.§ B'òyāi à aà d'èii? Ké á yáke'a wáí mé aà dàuna pò maa yáíe. ¹³ Ma gbé'ò, tó dúnia za'agu,* ásu to à b'ò á saeo. ¹⁴ Wá d'ò wa b'ò gau wa g'è w'èni guu,† ké wá ye wá Yesude dee'òzi yáí. Gbé pò ye gbé'io, adeá gee e tia. ¹⁵ Gbé pò za a gbédeeguá gb'èdenae. A d'ò ké gb'èdenae líò w'èni láasai vío.

¹⁶ Yáe bee mé a to wá d'ò lá yeak'ò de. Kilisi azia kpá wá yáí. Wá'píò s'ò, sema wá wázia kpá wá Yesude dee'ò yáí màa. ¹⁷ Tó gbé de p'òde ú, mé a è a gbéde'e lé w'ènake, tó i w'ènad'òe, a ye gbé'í lá Lua yei'wae? ¹⁸ Ma néò, wásu wàò yek'ò ní lé'ò. Wàò yek'ò síana ní yáke'ao. ¹⁹ Beewa wá d'ò ké síana gbé'ón wá ú, màa wá s'ò aò daa do'ú Lua ae. ²⁰ Tó yāe sù lé wá s'ò ví s'ò, wá d'ò ké Lua z'ò de wá láasooa, a yápii d'ò.

²¹ Ma gbé yenzideò, tó wá láasoo lé wá dayāuo, wá s'ò aò dílea Lua ae, ²² wí pò pò wá gbè'awá e, ké wá yá pò a díleò kúa mé wí yá pò i kaa'agu ke yáí. ²³ Yá pò a dílew'èen ke: Wá aà Né Yesu Kilisi náaike,‡ w'ò yek'ò lá a dílew'èewa.§ ²⁴ Gbé pò yá pò a díleò kúa naawà, mé Luapi ku ade guu. Wá d'ò ké a kú wá guu aà Nisína pò a kpáwá yáí.

4

Nisína d'òak'èe

* 2:23 Zaa 5.23, 15.23 * 3:1 Zaa 1.12 † 3:5 2Kln 5.21 ‡ 3:11 Zaa 13.34 § 3:12 Daa 4.8 * 3:13 Zaa 15.18 † 3:14 Zaa 5.24 ‡ 3:23 Zaa 6.29 § 3:23 Zaa 13.34

¹ Ma gbé yenzide, ásu gbé p' aa mè wa Lua Nisína v'á yá sí nípiio. A ní táasika à gwa tó nisína p' aa v'í b'ò Lua kíe, asa ànabi egenaò dasikù dúniau. ² Yá p' a to à f' d' tó Lua Nisína aa v'ín ke: Gbé p' mè Yesu Kilisi mò gbènazína ù, nisína p' a v'í b'ò Lua kíe. ³ Gbé p' Yesu d' m'áao, nisína p' a v'í i b'ò Lua kíio. Kilisi ibe'e p' á mà àle m'ón we. A ku dúnia guu k'ò.

⁴ Ma né, Lua gbéon á ù, a z'íblè ànabi egenapiowa, asa Lua Nisína p' kú á guu z'ò de nisína p' kú dúnia guula. ⁵ Dúnia gbéon ní ù. Bee yáí aaí dúnia yá'ò, ò dúnia gbéon í ní yáma. ⁶ Lua gbéon wá ù. Gbé p' Lua d' ì wá yáma, gbé p' de Lua p' ùo lí wá yámao. Beewa ò wá Nisín slande d'òk'e ní nisín egenaò.

Lua Ì yertzi

⁷ Ma gbé yenzide, w'ò yek'ò, asa yeak'ò í b'ò Lua kíe. Gbé p' Ì ye gbéí mé Lua né ù, a Lua d'ò. ⁸ Gbé p' Ì ye gbéio Lua d'ò, asa Lua Ì yertzi. ⁹ Lá Lua yeawázi b'ò gupuaun ke: A a Né m'èndona z'ì dúnia guu, * ké wá w'èni e ní aà gb'áao. ¹⁰ Aà yeawázipin ke: I ke wám'e wá ye Luazio, Lua mé yewázi, ò a Né z'ì wá duuna awakpab'ò ù. ¹¹ Ma gbé yenzide, lá Lua yewázi m'áa, sema w'ò yek'ò s'ò. ¹² Gb'èe i wesi Luale yáao, † áma tó wá yek'ò, Lua kú wá guu, mé aà yeawázipi papaa wá guu.

¹³ Wá d'ò ké wá naawá mé a kú wá guu, ké à a Nisína kpáwá yáí. ¹⁴ Wá è, a seeladeon wá ù, Mae Lua a Né z'ì dúnia Suabana ùe. ‡ ¹⁵ Gbé p' ò Yesuá Lua Née, Lua ku aà guu, mé ade ku Lua guu. ¹⁶ Wá d'ò ké Lua yewázi mé wá a náai v'í.

Lua Ì yewázi. Gbé p' Ì ye gbéí naa Luawa, mé Lua naawá. ¹⁷ Lá Lua yeawázi p'eewán ke: Wá s'ò aò díle yákpalekeg'òz'íe. Asa lá Kilisi de, wápiò s'ò, m'áa wá de dúniae bee guu. ¹⁸ Gb'èe lí vlake gbé p' yeazieo. Tó Lua yewázi wásawasa, w'ò vlake aà yá musuo, asa w'í vlake gbé p' w'ále e a íadamáe. Vlade líò d'ò Lua yewázi wásawasao.

¹⁹ Wápiò, w'ò ye gbéí, ké Lua d'òaa yewázi yáí. § ²⁰ Tó gbé m'è á ye Luazi, mé a za a gbédeegu, eede. Asa gbé p' ye a gbédee p' ì ezio, a f'ò à ye Lua p' ì eozio. ²¹ Yá p' a dílew'èen ke: Gbé p' ye Luazi, sema aà ye a gbédeezi s'ò.*

5

Lua Né ndaika

¹ Gbé p' Yesu náai v'í Mesii ù, Lua mé ade ì. Gbé p' ye dei ye néie Ì. ² Tó wá ye Luazi mé wá yá p' a díle k'ua, beewa wá d'ò ké wá ye Lua né'zi. ³ Asa yea Luazi mé yá p' a díle k'ua ù.* Yá p' a dílepiò z'ì'ù s'ò, † ⁴ asa gbé p' Lua aà ì ì z'ible dúniawae. Wá luanaaika mé ì to wá z'ible dúniawa. ⁵ Dém'e ì z'ible dúniawai? Gbé p' sí Yesuá Lua Née bàasio.

⁶ Yesu Kilisipi mé gbé p' mò à da'ilekè, aà au b'òle ù. I ke da'ilee adoo, à da'ilekè, aà au b'òle Ì. Lua Nisína mé aà seelade ù, asa òme slande ù. ⁷ Seelaò ku àa'e: ⁸ Lua Nisína ní ipio ní aupio, mé an àa'ò pii an yá doue. ⁹ Lá w'í gbènazína seeladeke sí, Lua seeladeke de beea, asa Lua yápi ò a Né yá musue. ¹⁰ Gbé p' Lua Né náai v'í seelapi v'í a s'ò guu. Gbé p' ì Lua yá s'io, ade Luapi díle eede ùe, asa ì yá p' Lua ò a Né musu s'io. ¹¹ Yá p' a òn ke: Lua wá gbá w'èni láasai, mé w'ènipi ku aà Né kíe. ¹² Gbé p' Lua Né v'í w'èni láasai v'í. Gbé p' Népi v'io w'ènipi v'io. ‡

¹³ Ma yá bee òé, á gbé p' ále Lua Né náaikeò, ké àò d'ò á w'èni láasai v'í. ¹⁴ Lá wá s'ò Ì díle Lua aen ke: Tó wa p' wabikèwá lá a yeiwa, ì wá yámae. ¹⁵ Lá wá d'ò ì wá wabikea ma, wá d'ò ké wa p' p' wa a wabikèwá è k'ò.

¹⁶ Tó gbé a gbédee è, àle duuna p' lí ní kaaleo ke, aà wabikè, Lua ì aà gba w'èni. Duuna p' lí ní kaaleo má ò. Duuna p' ì ní kaale kú, ì ke bee má ò aà a wabikeo. ¹⁷ Yáváika piiá duunae, áma duuna p' lí ní kaaleo ku.

¹⁸ Wá d'ò ké gbé p' Lua aà ì líò te duunawao, asa Lua Né ì aà d'áa, Setáu lí f'ò ok'áwáò. ¹⁹ Wá d'ò Lua gbéon wá ù, mé dúnia búu kú Setáu z'íe. ²⁰ Wá d'ò ké Lua Né mò, ò a wá wé k'è, ké wá e slande d'ò. Wá kú slandepi guu ní aà Né Yesu Kilisio. Òme Lua slandepi ù. Òme w'èni láasai ù.

²¹ Ma né, à laaika dii egenaòzi.

* 4:9 Zaa 3.16 † 4:12 Zaa 1.18 ‡ 4:14 Zaa 3.17 § 4:19 Lom 5.8 * 4:21 Mat 22.37-39 * 5:3 Zaa 14.15
† 5:3 Mat 11.30 ‡ 5:12 Zaa 3.36

ZAA LA PLAADÉ

Yá p'ó kú l'áe bee guu

Lápi k'ènaá gb'èz'òe, òm'e Lua z'ina Zaa ù. A ò Yesude'one aao ku slana guu ní yeak'òzio (1-6). A lez'amá gb'èsas'anao yá musu, ò à a m'oa ní gwai baokp'áné à f'okp'amá (12-13). Ap'ii guu a gb'èamá aa laaika aa ze gb'áa ní Lua z'é slande guu.

Slana ní yeak'òzio

¹⁻² Ma gb'èz'òe, máme ma l'áe bee k'è g'ali p'ó Lua díle gb'è'one. Má yeázi slana guu, slana p'ó kú wá v'í mé wáò kuò g'oo'pii yáí. Máme má adoo, ní gb'è p'ó aa slanapi d'òo píie. ³ Mae Lua ní a Né Yesu Kilisio gb'èk'ek'è ní s'ùuuo ní aafiao slana ní yeak'òzio guu.

⁴ K'è má è á gb'èe ku slana guu lá Mae Lua dílew'èwa, ma p'o k'èna maamaa. ⁵ Tiasa ma gb'è, mále wabik'ewáe. I ke yá dafu mále o'òo, yá p'ó wá v'í za k'áau. Wáò yek'ò. ⁶ Yeak'òin ke: Wáò yá p'ó Lua díle k'ua. Yá p'ó Lua dílepi mé de wáò yek'òí lá á mà za k'áauwa.

⁷ Gb'èsas'ana dasiò lígua d'únia guu, aal me Yesu Kilisi i m'ò gb'enaz'ina ùo. Gb'è bee taaá gb'èsas'anae, Kilisi ibe'e. ⁸ A laaika, ásu to z'í p'ó wá k'è ke p'áo. A to à ài'e a lé gb'eu. ⁹ Gb'è p'ó v'í Kilisi yádane léa Lua d'òo. Gb'è p'ó z'è ní yápio Mae Lua v'í ní aà Né'ò an píi. ¹⁰ T'ó gb'è m'ò yádadaíé mé a yá bee k'úao, ásu à aà díleo. Asu gb'áakp'aaázi seo. ¹¹ Asa gb'è p'ó gb'áakp'aaázi lé k'ú aà v'áikeo guu.

¹² Má yá v'í dasi mà o'é, áma má ye mà k'èé láuo. Ma w'é d'oi mà m'ò á gwaie, w'í b'o k'ò léu, † k'è wá p'ona e ke zài. ¹³ G'ali p'ó Lua díle la gb'è f'okp'awá.

* 1:5 Zaa 13.34 † 1:12 3Zaa 13-14

ZAA LA AADDE Yá pɔ́ kú láe bee guu

Gbēzɔ́ pɔ́ Zaa lá plaade kè mé láe bee kè Gaiuee. Gaiu í zíkɛ Luae, í nibɔɔ yàaekɛ, asa à zè ní slanao. Diotefi sɔ́ denlaweɛlena pɔ́ gí slanaie. A bɔ́ Zaa kpe, í aà gbéɔ́ dilɛo. A Yesude pále pɔ́ wí me Demetiu maabò (12), ɔ́ à a mɔɔa wékpaleirízi yá'ò à fɔ́kpámá (13-15). Wá è lápi guu gbáakpaa Yesudeɔ́ziá yeakɔ́zi yáe, mé zea ní slanao yáe.

Lua zikenaɔ dilea

¹ Ma gbēzɔ́, mámɛ ma láe bee kè ma gbé yenzide Gaiusie.* Má yenzi ní slanao. ² Ma gbé yenzide, miɔ wabikɛne ké ñyɔ́ aafia, yápii í bɔne maa, lá n bɔ maawa. ³ Ké wá gbéɔ́ mɔ́, aa òmɛɛ lá ní slana kú mé ní kú a guu, ɔ́ ma pɔ́ kèna maamaa. ⁴ Tó má mà ma néo kú ní slanao, pɔnae demɛɛ beelao.

⁵ Ma gbé yenzide, ní náai ví zí pɔ́ ni ke wá gbéɔ́ne guu, atésa nibɔɔ. ⁶ Aa n yeawázi yá'ò wá gálideɔne. Kúsúta kené, lá a maa wá ke Lua zí guuwa. ⁷ Asa aa dàzeu ní Kilisi tɔ́o, mé aa daa luayádansaiɔ gáuo. ⁸ Sema wá gbé bee taaɔ yàaekɛ, wíɔ de an zíkendeeɔ ũ slana baokpaa guu.

⁹ Ma taalanae kè n gálideɔne, áma Diotefi denlaweɛlena ye wá yáio. ¹⁰ Bee yáí tó ma mɔ́, má bɔaànɔ́ ní yá pɔ́ í keɔ́ ní yāvái pɔ́ í dɔwáɔ. Bee lí ká áà bakanswāua ũo, ñli wá gbéɔ́ dilɛo, baa se í gí gbé pɔ́ ye ní dilɛɔne, í káaakekí zɔ́né.

¹¹ Ma gbé yenzide, nísu yāvái dadao, sema yámaa. Gbé pɔ́ í yámaake mé Lua pɔ́ ũ, gbé pɔ́ í yāváikɛ Lua dɔ́o. ¹² Gbépii í Demetiu tɔ́nasi. Baa slana í aà sáaukpa. Wápiɔ́ wí aà sáaukpa sɔ́, mé ní dɔ́ ké wá seeladekɛ náai ví. ¹³ Má yáví dasi mà one, áma má ye mà kène láuo. ¹⁴ Ma wé dɔ́i wá wésikɔ́le tia, wí yábo kɔ́ léu.† ¹⁵ Lua n to aafia. N gbénaɔ́ fɔ́kpáma. Fɔ́kpa wá gbénaɔ́wa dodo.

* 1:1 Lom 16.23 † 1:14 2Zaa 12

YUDA

Yá pò kú láe bee guu

Yuda lá ní Piεe lá plaadeo (lee 2) aa waasoken εγεναο yá'ò ní yávai pò aab̄ kūaε. Lán Zaakiwa Yudaá Yesu dáunaε b.

Yuda zαdò waasoken εγεναο pò an yá gè Yesudeo guuwa pásipási, à go pò a ní gbē yá'ò (3-16). A ò Yesudeone aa ze gbāa Yesu náaikea guu (17-23). A lápi m̄de ní Lua t̄b̄oao.

Lápi yá pò εε i'ine yá b̄oklekè, mé à àizāna pò wá wé d̄oi naa Lua ní Yesu Kilisiowa guu yá'ò b (20-21).

Waasoken εγεναο

¹ Mámema Ya Yuda, Yesu Kilisi zòblena, Zaaki dáuna.* Mámε ma láe bee kè Mae Lua yenzide pò à ní sisi a ní kūa naa Yesu Kilisiwa guuone. ² Lua s̄uuu ní aafiao ní a yeaázio n̄on̄oaaé.

³ Ma gbé yenzideo, má ye mà lākéε yāa wápii suabaa yá musu, ⁵ má è à kù teasiε mà kée mà ledaowá à gí ní áziao Yesu yá pò Lua n̄aé á ozi gēn do e gozpii musu. ⁴ Asa luayádansaiε gbé wá guu kpái,† aai wá Lua gbēke e ní wisaiyákea zé ūe, aai lelekpa wá Dii m̄endona Yesu Kilisizi. Ia pò Lua a damá kú aá yá taala guu à gēgē.

⁵ Ké Dii Isailio b̄le Egipi,† a gbea à gbé pò aai a náaikeo d̄ede. § Má ye mà yápi d̄oágu, baa ké á d̄s k̄. ⁶ Malaika pò aai ze ní ní luakpamaoo aa pákpà ní kúkd̄izio s̄s, Lua ní ká gusiau yeyea ní m̄daonao à d̄má gozpiiε e yákpalekego z̄o z̄i. ⁷ S̄o d̄o ū ní Ḡom̄o ní wéle pò liaanzio gbé yá bee taa kè s̄s, aa nízia kpà gbási d̄osai keawa.* An kaalea de íadama ní té gasaio seela ūe. ⁸ Luayádansai nana'onapio lé ke màa s̄ε. Aai nízia da gbásikeau, aai gi ikoyái, aai malaika gawideo s̄s̄s. ⁹ Baa malaika kía Miseli, goz pò àle lekpaake ní Ibiisio M̄ozi ge yá musu, i we à aá s̄s̄s à yádaaalao, āma a òè a k̄s le ní Diio.† ¹⁰ Gbēpio s̄s aai yá pò wa a gbad̄so b̄ēbeoe. Ōno pò wá ní ío s̄ aa ví lán n̄ob̄owa láasosai, s̄ i gērn̄o kaaleu. ¹¹ Waiyoo amp̄io, aa Kainu† zé s̄ε. Aa sí Balaau § s̄as̄aa ōa yái. Aa b̄o Lua kpe lán Kolewa,* aa òokpà laaàwa. ¹² Aa de s̄aa ū á gbēke vía ní k̄so blebleao guu. Aai p̄obleán̄o, wí lí ní k̄to. An n̄s̄e yá aai ḡoḡo. Aa de lán lousisia pò í gē ní íanao masaiwae. Aa ḡa gēn pla lán lí ne'isai pò bileawae. ¹³ Aa de lán isukaa pásiwa, aai f̄ula v̄ai b̄o an wisaiyákeao ū. Aa de lán saamb̄ebenaowa, gusia níinii s̄ Lua d̄ilené à ní yaaek̄o gozpii.

¹⁴ Za Adamu léu e à ḡe p̄e En̄oikiwa mae ní néo ku lee s̄oplae, s̄ En̄okipi† d̄baa ní yá'ò à mè, á è Dii lé m̄s ní a gbé, an dasi lé vío, ¹⁵ ké aá yákpaleke ní gbēpio, i yāda a yādansai duunkenaola pii, yá pò aa kè a yādasaike guu yái ní a t̄s̄ b̄ēε pò aa sío pii. ¹⁶ Gbēpioá yákeledeone, yāe lí kárigo. An pò niakaa mé í d̄baané, aai íanadā ní yāz̄o, aai lenakasa gbēone ài'ea yái.

K̄s̄ z̄e d̄a

¹⁷ Apio s̄s ma gbé yenzideo, à to yá pò wá Dii Yesu Kilisi z̄inao d̄baa òé d̄oágu. ¹⁸ Aa òé gozgb̄ez̄ázi gbé pò an luayádasai pò niakaa lé d̄baané aa á ke p̄o p̄oε. ‡ ¹⁹ Gbēpio í to gbé k̄ēaaε, anzla p̄oεá mé í d̄baané, aa Lua Nis̄ina vío. ²⁰ Apio ma gbé yenzideo, à k̄s̄ z̄e d̄o á lousisize guu, ío wabike ní aá Nis̄ina gbāo. ²¹ Āo z̄ea Lua yeawázi guu, ío w̄e d̄o wá Dii Yesu Kilisizi e aá ge wá ká àizānawa a gbēke guu. ²² A w̄enad̄o gbé pò kú seaseaone. ²³ A gbēo sí téwa à ní suaba. A w̄enad̄o gbēp̄aleone ní laaio, í za baa an p̄okasa pò gbásikp̄a an dáakea guu.

²⁴⁻²⁵ Lua m̄endona wá Suabana a f̄s̄ à á d̄s̄a ké ásu fuo, í á kpán'aεke a gawi guu s̄asai ní p̄onao ní wá Dii Yesu Kilisi gbāo. Ōme gawi ní z̄o k̄eo ní gbāo ní ikoo ví zad̄s̄ goz pò í daaleo ní a tiao e gozpii. Ami.

* 1:1 Mat 13.55 † 1:4 Gal 2.4 ‡ 1:5 B̄o 12.51 § 1:5 Nao 14.29-30 * 1:7 Daa 19.1-25 † 1:9 Zkl 3.2 ‡ 1:11 Daa 4.3-8 § 1:11 Nao 22.1-35 * 1:11 Nao 16.1-35 † 1:14 Daa 5.21-24 ‡ 1:18 2Pie 3.3

ZIA YA Yá pò kú láε bee guu

Zāa mé Bibeli lá gbεzā kè. A yá dasi pò Yesu Kilisi biiwāε bɔɔlekèwēε (1.1), yá pò a è gɔɔ pò Lua Nisína dèdewā (1.10). Gɔɔ pò à lápi kè, a ku Patemɔ gūgūnaaε. Wāle aà wεtā kè àle Yesu baona kpá yáí (1.9), asa gɔɔ bee Lomadeɔ kía lé íada Yesudeɔwa. A lápi kè Yesu gáli mèn sopla pò aa ku Azii búsuuɔneε, gu pò wí me tia Tuukii.

Tó Yesudeɔ ku wεtāε guu, ké Dii m̀ndona Yesu Kilisi aa zèò yáíε. Kua yá'la guu Zāa lāε bee k̀nέ kέ wá ze gbāa luanaaikεa guu ní zia yá pò an wé dɔio. Lápi guu Zāa wépungu pò a èɔ yá'ò ní a lεεúaɔ dasi. Gbέ pò aa luabaakuarínɔ káau taala dɔɔ fɔ yáλεεúapiɔ gbadɔ, áma dáɔ ní asii dɔɔ. Wépungu pò Zāa èɔ yáɔ dodoa, áma an yámi douε. Gbέεɔ í asiiyápiɔ bɔɔleke dodoa, áma yázinda pò lápi lé o ku wásawasae: Vái a kigɔɔsoplanable, áma Lua ní a gbέɔ zì gbεzā ble Yesu Kilisi sabai, asa ɔme Dii ú ado.

A daalekli Zāa azia yá'ò Yesu Kilisi pò b̀ɔ gau zina ú (1.1-8).

Aà waaso séia guu, à yá pò à wεsíε a wépungu séia ea guuɔ s̀le siu. A guu Yesu òε aà lāké Yesude gáli mèn sopla pò ku Azii búsuuɔne (1.9-3.22).

Bee gbεa Zāa sù è á kú musu, we a wépunguɔ è dasi: Luabedeɔ kúlea Luaε ní Yesu Kilisio (lεε 4-5), lá kooa ní a kán'ɔ mèn soplaɔ (6.1-8.1), káae mèn soplaɔ pea (8.2-11.19), dalagɔɔ ní wái mèn plaɔ (12.1-13.18), sá ní gbέ pò à ní bóɔ, yákpalekeεgɔɔ pò malaikaɔ a baokpá (14.1-20), kisia gbεzā mèn sopla pò de Lua pɔkúma úɔ (15.1-16.21), Babeli léleá, ziblea wáiwá ní ánabi egenao ní Ibiisio (17.1-20.10), luabε dafu ní tɔle dafuo ní Yelusaleú dafuo (21.1-22.5). Lápi láakí Yesu legbè à mè: Má m̀s tia (22.6-21).

Gbέ pò aale lápi kyokε fɔ yáɔ gbadɔ, tó aa wéle yápi wásawasa dɔ yá'la pò a su ní le zia yá musu. Zāa lé vladada Lua gbέzi no, ále ní gba s̀ íadamagɔɔ. Wépungu pò Zāa è lé ɔɔné yá pò a yáí Yesu Kilisi gá a vùì, áizana yá pò aao kuò e gɔɔpii.

Lāε bee b̀kti

¹ Lua yá pò lé m̀s kei dà Yesu Kilisie aà biiwà a z̀bblenaɔne, ɔ à a malaika z̀ì ma Zāa a z̀bblenawa, a tò ma yápi d̀. ² Lua yá pò Yesu Kilisi de a seelade ú ɔ má è, ɔ mále o. ³ Gbέ pò zia yáε bee kyoké ní gbέ pò aa a yámá aa kúáá báaadeɔne, asa a gɔɔ káikù.

⁴ Ma Zāa máme ma lāε bee kè gáli sopla pò kú Azi búsuuɔne. Lua pò kú za yāa mé a ku tia mé ále m̀s ní a Nisína mèn sopla pò kú a kpalabaa aεɔ ⁵ ní Yesu Kilisi pò de seelade náaide úo aa gbέkekeé, aai á tó aafia. Yesupi mé gáɔ séia ú, ɔme dúnia kíaɔ gbáade ú.† A yewázi à wá b̀ wá duunau ní a au gbāao, ⁶ à wá kpá kpalau Lua a Mae gbágbanao ú.‡ ɔme gawi ní gbāao ví gɔɔpii! Ami.

⁷ Ma, ále m̀s luabepuanau.§ Gbέpii a wεsiaále, baa gbέ pò aa aà z̀ɔ, * dúnia bui píi i nízia gbέgbé aà yá musu. Aà ke màa! Ami.

⁸ Dii Lua mè: Máme má Alafa ní Omεgao ú.† Ma Gbáapiide má kú yāa mé má kú tia mé mále m̀s.

Yesu Kilisi b̀ m̀a Zaawa

⁹ Mámema Zāa á gbέdo, naa Yesuwa guu kɔgbεɔn wá ú wétεa guu, kpalablea guu, menakea guu. Má kú ísia gūgūna pò wí me Patemɔ guu luayá'oa ní Yesu seeladekeo yáí.

¹⁰ Dii gɔɔzì Lua Nisína dèdεa, ɔ ma b̀ɔ gbāa mà ma kpe lán káae'owa ¹¹ à mè: Yá pò ní è ké lá guu, ní kpásá gáli sopla pò kú wéleε beueɔne: Efese, Simiina, Pεεgatu, Tiatii, Saadi, Filadelfii ní Laodisio.

¹² Ma lili mà gbέ pò lé yá'omεepi e. Ké ma lili màa, ma vua dau è mèn sopla. ¹³ Ma gbέε è daupi zāngu lán gbεnazín néwa. A ulatao daa, ále gáε aà gbází, mé vua asana dɔa aà kúawa. ¹⁴ Aà miká de púnitai lán sáká ge buawa, mé aà wé de lán tévuawa. ¹⁵ Aà gbá lé teke lán m̀ogotē pò wále baasa mua té guuwa. Aà b̀ɔ de lán izɔsuka kɔfiwa.‡ ¹⁶ A saana kú a ɔplaa mèn sopla, mé f̀enda lena kpepla§ lé b̀ɔ aà léu. Aà oa lé teke lán íatē gbāawa.

¹⁷ Ké ma aà è, ma lele aà gbází, ma g̀ sáii. ɔ à ɔplaa náa à mè: Nsu to vía n kúo. Máme má Daaana ní Gzānao ú, * ¹⁸ gbέ pò ío ku ú. Ma ga, ɔ má kú kέ, mé máo ku e gɔɔpiiε. Má ga

* 1:4 Zia 4.5 † 1:5 Isa 55.4, Sou 89.28 ‡ 1:6 Bɔa 19.6, 1Pie 2.5 § 1:7 Dan 7.13, Mat 24.30, 1Tes 4.17 * 1:7 Zkl 12.10, Zaa 19.34 † 1:8 Zia 22.13 ‡ 1:15 Dan 7.9, 13, 10.5-6 § 1:16 Ebe 4.12 * 1:17 Isa 44.6, 48.12

rí bedao kilineo kúa. ¹⁹Yá pò ní è ké, yá pò kúo ní yá pò a m̀o a kp̀e p̀ii. ²⁰Saana m̀en sopla pò ní è ma oplaauipò ní vua dau m̀en soplapio asiin ke: Saana m̀en soplapio g̀ali m̀en soplapio d̀aanaone, mé dau m̀en soplapio g̀ali m̀en soplapione.

2

Efese

¹Ké Efese Yesudeo d̀aanae: Ma gbé pò má saana m̀en soplao kúa ma oplaau, má be vua dau m̀en soplao z̀anguo, máme ma yáe bee ò. ²Má n yákeao d̀s ní z̀i pò níle keo ní n menakeao. Nili we gbévaio díleo. Gbé pò aal níza díle Lua z̀inao ù mé aa de a ùo, n ní ỳs ní è edeone ní ù. ³N menaf̀s, n taasikè ma yáí, ni kpasao. ⁴Kási má yávinno. Dafudafukelege ní kèmee. ⁵To n kua zi zad̀s ni busao yá d̀ongu. Ǹselilile, níó yá pò ní ke yáao ke. Tó ni ke máao, má m̀oma, mí n dau se s̀o. ⁶N beeo ní yáe bee ví, ní za Nikolaio yákeau lá má zauwa. ⁷Gbé pò ǹse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma: Má gbé pò z̀iblè gba zé aà lí wènde pò kú Lua lu guu be ble.*

Simiina

⁸Ké Simiina Yesudeo d̀aanae: Ma gbé pò má de D̀aana ní G̀ozanao† ù, ma ga ma ea vu, máme ma yáe bee ò. ⁹Má wétèa pò wále m̀one d̀s ní n taasidekeo. N beeo oden n ù. Gbé pò aal me Yudaon ní ù mé aa de a ùo, an lousisikpe de Setáu pò ùo, má d̀s lá aal yádoma. ¹⁰Nsu víake taasi pò níyò keeo. Ma, Ibiisi a á gbéeo ká kp̀eú a á ỳs, i wétèamóe g̀oo kwi. Nyò náai ví e n ge n gaò, mí aizana kene yáae ù. ¹¹Gbé pò ǹse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma: Ga plaade‡ a íakpa gbé pò z̀iblèzio.

Peggau

¹²Ké Peggau Yesudeo d̀aanae: Ma gbé pò má f̀enda lena kpepla ví, máme ma yáe bee ò. ¹³Má n kúki d̀s, gu pò Setáu kpalabaa kuue. N ma yá kúa, ni lelekpamazio, baa g̀oo pò wá ma seelade náaide Antipa dè n wéleu, gu pò Setáu kuupi. ¹⁴Kási má yá ỳona vinnò. N gbéó ví we, aa Balaaú yá kúa. Balaaúpi mé dà Balakie, à k̀onikè Isailiõne aa sa'onoo sò aa gbásikè. ¹⁵Beewa lo ní gbéó ví we, aa Nikolaio yá kúa. ¹⁶A yáí tò, ǹselilile. Tó ni ke máao, má m̀oma tia, mí z̀ikannò ní f̀enda pò kú ma léuo. ¹⁷Gbé pò ǹse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma. Má gbé pò z̀iblè gba mana pò ulea,* mí aà gba gbepua boolona pò wá t̀s dafu kèwà.† Gbèe aò t̀pi d̀so, sema gbé pò má kp̀awàpi.

Tiatii

¹⁸Ké Tiatii Yesudeo d̀aanae: Ma Lua Né pò má wé de lán tévuawa, ma gbá de lán m̀ogotèwa, máme ma yáe bee ò. ¹⁹Má n yákeao d̀s, n yea gbéózi, n luanaaika, n z̀ikea ní n menakeao, mé yá pò níle ke gbeza de a káua. ²⁰Kási má yávinno. N ǹe Zezabeli‡ pò azia díle anabi ù gbà zé. Àle ma z̀oblènao s̀asa, àle dané aa gbásikè aa sa'onoo só. ²¹Ma aà gbà zé aà ǹselilile, ama a ye à ǹselilile à a káaluakaa too. ²²Ma, má kpaazí pewa, mí tò gbé pò gbásikèaanoo wétèa z̀oo e, tò aai ǹselilile aa aà yá tòo. ²³Má aà Iwao dede ní gagyao, Yesudeo pii i d̀s ké máme mi gbéó láasoo ní ní s̀o yae, mé má flabo á baadee a yákeawa. ²⁴A Tiatii gbé k̀ni pò á yápi kúao mé á yá pò wí me Setáu asii z̀oo d̀soo, má aso pále díeo. ²⁵A odidí yá pò á kúawa e m̀o m̀o. ²⁶Gbé pò z̀iblè mé a yá pò má yeio kúa e a léwa, má aà gba zé aà gbáable buiowa. ²⁷A kiblemá ní m̀o gopanao, a ní wíwi lá wí g̀oo wiwa,* lá ma Mae ma gba zéwa. ²⁸Má aà gba gudoleia saana lo.† ²⁹Gbé pò ǹse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma.

3

Saadi

¹Ké Saadi Yesudeo d̀aanae: Ma gbé pò má Lua Nisina m̀en soplao ní saana m̀en soplao kúa, máme ma yáe bee ò. Má n yákeao d̀s. Kua béé t̀s mé domma, ama gen n ù. ²Vu, gbé pò g̀oneo lé ní láo e aao gé gai, asa má è n yáe boleia ma Luaeo. ³A yáí tò yá pò ní mà mé ní sí, to ào d̀ongu, níó kúa, ní ǹselilile. Tó ni vuo, má m̀oma lán kp̀aiwa, mé níyò zaa pò má mówà d̀so.* ⁴Kási ní gbéó ví Saadi we yoo aai ní pokasa gbásikpao. Wá bebe s̀anu ní pò puao, asa aa ká a léi. ⁵Maa

* 2:7 Daa 2.8-9, Zia 22.2 † 2:8 Zia 1.17 ‡ 2:11 Zia 20.14, 21.8 § 2:14 Nao 22.5-7, 25.1-3 * 2:17 Baa 16.14-15, 33-34, Zaa 6.48-50 † 2:17 Isa 62.2 ‡ 2:20 1Kia 16.31, 2Kia 9.22 § 2:23 Sou 7.9, Zel 17.10 * 2:27 Sou 2.8-9 † 2:28 Nao 24.17, Zia 22.16 * 3:3 Luk 12.39-40, 1Tes 5.2, 2Pie 3.10, Zia 16.15

gbé pò zìblè aò pòkasa pua daa. Má aà tó de àizāna taalau bauo.† Má zeaàno ma Mae ní a malaika aè.‡ 6 Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisína lé o Yesudeone ma.

Filadelfi

7 Ké Filadelfi Yesudeo ðaanae: Ma kuaadoade sílande, má Davidi kiline kūa, mi zewē gbēe lí fō tao, mi zeta gbēe lí fō wèò,§ máme ma yáe bee ò. 8 Má n yákeao dō. Ma, ma zewēne n ae, gbēe a fō tao. Baa tó n gbāa bílao, ní ma yá kūa, ni lelekpamazio. 9 Setāu lousisikpe gbé pò aafí rízia dile Yudaò ū mé a de a ūoò, má tó eedepio mō kúlene, aai dō ké má yenzi.* 10 Lá ní mena yá pò má dílene kūa, má n si taasi pò lé mō dúnia búuwa à gbé pò aa ku tóleoyōwa. 11 Má mō tia. Ɔdidi yá pò ní kūawa, ké gbēe su n ài simao yáí. 12 Má gbé pò zìblè ke ma Lua kpé gbapele ū. A bōu bauo. Má a Lua tó kéwà ní ma Lua wéle Yelusaleŭi dafu pò a bō aà kíi musu tóó† ní ma tó dafuo. 13 Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisína lé o Yesudeone ma.

Laodisi

14 Ké Laodisi Yesudeo ðaanae: Ma gbé pò wí omee Ami, ma seelade náaide‡ sílande, ma gbé pò má de pò pò Lua kèò zína ū, máme ma yáe bee ò. 15 Má n yákeao dō. N nieo mé ní wāao. Má ye nyō nie ge wāa. 16 Lá ní bōbōe, ní wāao mé ní nieo, má n písie. 17 Ni me ÷de àizeede pò pōe wēna vlon n ū. N dō ké gbēpā pua baakena wēnade taaside vlan n ūo. 18 Mále ledama, vua baasaa lu ma kíi, ní ke ÷de ū. Pòkasa pua lu ní da, ní n puizi ulé ní bō wíu. Wé ese lu ní ka n wéu, ní gu'e. 19 Mi gbé pò má yerziò swágaga, mi ní toto.§ A yáí tò, áiake, ní nòselile. 20 Gwa, má zea kpeele, mále otaale. Tó gbé ma bō má mé à zewēme, má gē pobleaño, i blemano. 21 Má gbé pò zìblè gba zé aà zōlemanò báawa, lá mapi ma zìblè ma zōle ní ma Mao báawawa. 22 Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisína lé o Yesudeone ma.

4

Kúlea Luae musu

1 A gbea ma ze è wēa luabe. Ɔ ma bō pò má má káau lán kàae'owa mà bō à mè: Mō la, mí yá pò a mō bee gbēa ÷lone. 2 Wegō Lua Nisína dēdea, Ɔ ma kpalabaa è luabe we, gbēe zōlewa. 3 Gbé pò zōlewapi lé teke lán gbē beede pò wí me diamaa ní saadoaniowa. Nāali liaa kpalabaapizi, a í de búunno lán emelodiwa.* 4 Kpalabaa mēn baaso mēndosai: liaai, gbēzō gbēon baaso mēndosai: zōlezōlewa. Aa pò pua dadaa, aa vua fua kpákpa. 5 Lou lé píle, ále bō kpalabaapi kíi, ále pūna, ále ví.† Filiia naa kpalabaapi ae mēn sopla‡ Lua Nisína mēn soplapio ū. 6 Dii da kpalabaapi ae lán isiwa, a da wásawasa e a guu.§

Kpalabaa zānguo pò bēe mēn síiō liaa kpalabaapizi. Wé fííma kpe ní aeo. 7 Pò bēepio séia bō nōomusuwa, a plaade bō gáaewa, a áaōde oa bō gbēnazina oawa, a síiōde bō kúu pò lé vuawa.* 8 Pò bēe mēn síiōpio baade gásia ví mēn soolosoole. Wé fííí an gáslapio'wa a guu ní a kpe.† Fáane ní gwáasináo aai: o láasai:

Kuaadoade, kuaadoade, kuaadoade,

Dii Lua Gbāapiide.‡

A ku yāa, a ku tia, mé ále mō.

9 Tó pò bēe mēn síiōpio gbé pò zōlea báawa bō ku gōpiipi tōbò aa beee dōè aa aà sáaukpá,

10 gbēzō gbēon baaso mēndosai:pi i wúlewule aà ae aa misilē, aai ní fua gogo kále kpalabaapi ae, aai me:

11 Dii wá Lua, n ka wá n tōbò,

wí beee ní gbāao dōne,

asa n pōpii kē,

an kea ní ní kuao de n pōeā ūe.

5

Sá ní taala koao

1 Ɔ ma taala koaa è na gbé pò zōlea báawapi oplaau, wá yákwà kpe pla pii, wá a lé kùkù ní kán'ò lee sopla.* 2 Ɔ ma malaika gbāade è, ále kpáwake ní bō gbāo à mè: Déme ká kán'opio gogoo à lápi pooi? 3 Asa gbēe ku luabe ge tōle ge tōle zíe a fō lápi poo à gwao. 4 Ma ÷lò maamae, ké wí gbēe e à ká lápi poo gwao. 5 Ɔ gbēzōpio do òmē: Nsu ÷lòo. Gwa, Yuda bui

† 3:5 Bōa 32.32-33, Sou 69.28, Zia 20.15 ‡ 3:5 Mat 10.32 § 3:7 Isa 22.22 * 3:9 Isa 49.23, 60.14 † 3:12 Isa 62.2, Zia 21.2 ‡ 3:14 Zia 1.5 § 3:19 Yaa 3.12, Ebe 12.6 * 4:3 Eze 1.26-28 † 4:5 Bba 19.16 ‡ 4:5 Eze 1.13, Zkl 4.2 § 4:6 Eze 1.22 * 4:7 Eze 1.5-10 † 4:8 Eze 1.18, 10.12 ‡ 4:8 Isa 6.2-3 * 5:1 Isa 29.11, Eze 2.9-10

Nòomusu† pò de Davidi kpala pò vlàpà Kíá ù† zìblè. A fɔ kán'ò mèn soplapiɔ gogo, i lápi poo. 6 Ɔ ma SãŠ è zea báapi guo, pò b́éé mèn siĩpiɔ ní gbèzɔpiɔ zānguo. A de lá wà aà kòlokpawa. A kóba soplá ní wéo soplá,* Lua Nisína mèn soplá pò à ní zǐ dúníá gupíiúú ù. 7 A gè lápi sí gbé pò zǐlea báawapi ɔzǐ. 8 Ké à lápi sí, pò b́éé mèn siĩpiɔ ní gbèzɔ gbèon baasɔ mèn dosai piɔ kùlekule Sapi ae. An baade mɔɔna kúá ní vua tùu pò tulaletika a paio. Tulaleti piá Lua gbé wabikeaɔe.† 9 Aale lè dafu† sí aa mè: N ka lápi sia n kán'opiɔ gogo, asa wà n de, n gbé bò Luae ní n auo bui píi guu, buiyá píi guu, gbépii guu, bùsu píi guu. 10 N ní kpá kpalau wá Lua gbagbanaɔ ù,Š aai kible tɔɔle. 11 Ɔ ma malaikaɔ è liaa báapizi ní pò b́éépiɔ ní gbèzɔpiɔ dasidasi, an dasi kà òaasɔɔo lee ùma'ùma,* wa fɔ ní lé d̄so. Ma ní k̄fí mà, 12 aale o ní ɔ gbáao: Sã pò wa dè kà wà iko d̄sè ní àizeeɔ ní ɔnɔo ní gbáao ní beeeɔ wí aà táasile wà aà tɔɔ. 13 Ɔ pò pò Lua kè musu ní tɔɔleo ní tɔɔle zíeo ní ísia guuo píi, pò pò kú baama píi, má mà aa mè: Wà beee ní gbáao d̄s gbé pò zǐlea báawae ní Sáo, wá ní táasile wà ní tɔɔ gɔɔpii. 14 Pò b́éé mèn siĩpiɔ mè, ámi. Ɔ gbèzɔpiɔ wùlewule aa misíleè.

6

Kán'ogooa

1 Má è Sã kán'ò mèn soplapiɔ séia gò. Ɔ má mà pò b́éé mèn siĩpiɔ do yá'ò lán louvíawa à mè: M̄s! 2 Ɔ ma s̄kaapua è, gbé pò di a kpe sá kúá. Wà kíafua kpàè, 3 à b̄ zǐblena ù, à gè zǐblei. 3 Ké à kán'ò plaade gò, má mà pò b́éé plaade mè: M̄s! 4 S̄ pále b̄ ɔ, a de ténzoizoi. Wà gbé pò di a kpe gbà zé aà aafia sí dúníawa, ké gbé k̄ dede. Wà f̄enda z̄o kpàwà. 5 Ké à kán'ò aaɔde gò, má mà pò b́éé aaɔde mè: M̄s! Ɔ ma s̄s sia è, gbé pò di a kpe zaa kúá.* 6 Má mà lán ɔɔwa, à b̄ pò b́éé mèn siĩpiɔ guu à mè: Ese zaa le do mé gɔɔ do zǐ 5a ù. Nsu to nísi ní véee sàsakúo. 7 Ké à kán'ò siĩɔde gò, ma pò b́éé siĩɔde ɔɔ mà à mè: M̄s! 8 Ɔ ma s̄kaasina è, gbé pò di a kpe tón Ga, mé Beda teaazi. Wà ní gbà zé aao iko ví dúníá gbé ɔ lee siĩɔdewa, aa ní dede ní z̄lo ní iminao ní gagyao ní wàio.† 9 Ké à kán'ò s̄oode gò, ma gbé pò wà ní dede luayá'oa ní Yesu seeladekeo yáio gyaadeɔ è tulaletikateakú z̄ie. 10 Aa wii gbáa lè aa mè: Dii Kuaadoade Síande, e b̄e níy yákpaleke ní gbé pò aa ku tɔɔle, ní wá dea t̄simái? 11 Ɔ wà ulatao pua dàda ní baadee, wa òné aa menake yoo e an Yesude z̄òblen dee pò wa ní dede láníwa lè ká. 12 Ké à kán'ò soolode gò, má è tɔɔle lùalua pásipásí, íatè siakú níniini lán zwáa daa ùsiuwa, m̄vua t̄akú lán auwa míomio.† 13 Saanaɔ wòlo luabe aa kwè tɔɔle lán z̄a'iana libe ísi woloawa. 14 Luabe k̄èaa à kòokoo lán p̄ewa.Š Gbèsiis̄o ní ísia gūgūnaɔ s̄ p̄í.* 15 Dúníá kíao ní kpalablenao ní sosa gbèzɔɔo ní odoe ní gbáadeɔ ní gbépiio z̄o ge w̄éee ùle gbè'eo ní gbèɔɔnaɔ guu.† 16 An lé d̄o: Síis̄o ní gbesio à dawála à wá ulé† gbé pò zǐlea báawae, à wá sí Sã p̄okúmawa. 17 Asa an p̄okúmabɔɔmagɔɔ z̄o kà. Déme a f̄ ɔb̄ui?Š

† 5:5 Daa 49.9 † 5:5 Isa 11.1, 10 Š 5:6 Isa 53.7 * 5:6 Zkl 4.10 † 5:8 Sou 141.2 † 5:9 Sou 33.3, 98.1, Isa 42.10 Š 5:10 Bsa 19.6, 1Pie 2.5, Zia 1.6 * 5:11 Dan 7.10 * 6:5 Zkl 1.8-11, 6.1-8 † 6:8 Eze 14.21 † 6:12 Isa 13.10, Mat 24.29, Yoc 2.10, 3.4, 4.15 Š 6:14 Isa 34.4 * 6:14 Zia 16.20 † 6:15 Isa 2.19 † 6:16 Oze 10.8, Luk 23.30 Š 6:17 Yoc 2.11, Mal 3.2

7

Seelakea Isailiwa

1 Bee gbea ma malaika gb̃ɛn siis̃ɔ è zeze d̃ñia gola siis̃ɔwa, an baade a gola íana k̃ua, ké íana su pe t̃ɔle ge isia ge líewao yáí. * 2 ɔ ma malaika pále è, à b̃ɔ gukpe oi, a Lua b̃é seelakeb̃ɔ k̃ua. A lé gb̃aa z̃u malaika gb̃ɛn siis̃ɔ p̃ɔ wà ní gb̃á zé aa t̃ɔle ní ísiao òkpapizizi 3 à mè: Asu t̃ɔle ge isia ge lío òkpao e wà seelake wá Lua z̃b̃l̃enaɔ mi'æwa.† 4 ɔ wà gb̃é p̃ɔ wà seelapi k̃emáɔ lé òm̃e, aa gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee basopla ní siis̃ɔe (144.000). Aa b̃ɔ Isaili bui pii guu.

5 Wà seelakè Yuda buiwa gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla (12.000)

ní Lubeni bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní Gada bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

6 ní Asee bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní Nefatali bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní Manase bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

7 ní Sim̃ɔ bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní Levii bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní Isakaa bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

8 ní Zabul̃ni bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní Yosefu bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla

ní B̃eyám̃e bui gb̃ɛn òaas̃ɔsoo lee kuepla.

Bui pii k̃aaaa luabe

9 Bee gbea ma gb̃é è dasidasi, wa f̃ɔ ní naoo. Aa b̃ɔ bùsu pii guu, bui pii guu, gb̃épii guu, buiyá pii guu. Aa z̃ez̃ea kpalabaa ní São ae. Aa ulatao pua dadaa, kpakpa lá nanaa ní ɔz̃í.

10 Aale wii gb̃aa lé, aale me: Wá Lua p̃ɔ z̃lela báawa ní São mé í ní suaba.

11 Malaika z̃eze aa lía kpalabaa z̃i ní gb̃é z̃ɔɔ ní p̃ɔ b̃é m̃en siis̃ɔ nípii, 5 aa ní mi p̃elep̃ele báapi ae, aa k̃ule Luae 12 aa mè:

Ami! Wá Lua mé t̃ɔ ví ní gawio

ní ɔñɔ ní sáabuo ní b̃eɛe

ní ikoo ní gb̃aaɔ g̃ɔpii. Ami!

13 ɔ gb̃é z̃ɔɔ p̃ɔ do ma la à mè: Deɔ ulataopuadanapi ɔí? Aa b̃ɔ má ní? 14 Má òè: Baa, níme ní d̃s. ɔ a òm̃e: Gb̃é p̃ɔ aa b̃ɔ w̃é t̃e z̃ɔɔ guuɔne. Aa ní ulataopio pí S̃a au guu à puak̃ù. 15 Bee yáí aa ku Lua kpalabaa ae, aaɔ z̃ɔble è aá kp̃éu fáane ní gw̃aas̃nao, mé gb̃é p̃ɔ z̃lela báawapi í ɔkuíla. 16 Ñana ge imi a ní de loo, íat̃e a ní léo, mé gu a w̃amáo, 17 asa S̃a p̃ɔ z̃e báapiwa guoguo a ní dá, S̃ í d̃aañe e nib̃na í w̃enidei, * mé Lua a ní w̃é í gogoné pii.†

8

Kán'ɔ soplade goa

1 Ké S̃a kán'ɔ soplade gò, luabe kè kilikili lán m̃owen baakwi taawa. 2 ɔ ma malaika gb̃ɛn sopl̃a p̃ɔ aaɔ z̃e Lua ae è, wà k̃aae kp̃amá m̃en sopl̃a.

3 ɔ malaika pále m̃ò z̃è tulaletikateak̃í p̃ɔ wa pí ní vuao sae, a t̃ésib̃ɔ p̃ɔ wa pí ní vuao k̃ua. Wà tulaleti kp̃awà z̃ɔ z̃ɔ ní Lua gb̃éɔ pii wabikeaɔ aá k̃á t̃e, 5 a k̃á t̃e kpalabaa ae tulaletikateak̃í piwa. 4 ɔ tulaleti súe le ní Lua gb̃éɔ wabikeaɔ f̃e le malaikapi ɔz̃í Lua ae. 5 ɔ malaikapi t̃ésib̃ɔ s̃è à tulaletikateak̃í t̃é sí a pai, a z̃u t̃ɔle. Lou lé ví, àle p̃una, àle píle, t̃ɔle l̃ualua.*

K̃aae m̃en sopl̃a p̃ea

6 Malaika gb̃ɛn sopl̃a p̃ɔ aa k̃aae m̃en sopl̃a k̃uapiɔ a p̃ea s̃ɔuk̃è.† 7 A s̃éia a p̃ɔ p̃è, 5 lough̃e ní t̃é ỹalea ní auo kw̃é t̃ɔle.‡ T̃ɔle lee àaɔde tek̃ù, lío lee àaɔde tek̃ù, s̃è ísi tek̃ù m̃ò.

8 Malaika plaade a p̃ɔ p̃è, 5 p̃ɔ t̃ede b̃ɔ à sí ísiau lán gb̃é s̃í s̃í z̃ɔɔwa. Isia lee àaɔde lí au ú, 9 5 ísia p̃ɔ b̃é le lee àaɔde g̃aga, mé g̃ó íleñaɔ lee àaɔde òkp̃a.

10 Malaika àaɔde a p̃ɔ p̃è, 5 saan z̃ɔ p̃ɔ lé t̃ék̃ù lán s̃ét̃ewa b̃ɔ luabe, à l̃èl̃e dà swaɔ ní nib̃naɔ lee àaɔdela. 11 Saanapi t̃ñ G̃ó. I lee àaɔde lí g̃ó ú, 5 gb̃é p̃ɔ ípi m̃ò g̃aga dasi a k̃l̃s̃a yáí.

12 Malaika siis̃ɔde a p̃ɔ p̃è, 5 wà íat̃e lee àaɔde l̃è ní m̃vua lee àaɔdeo ní saanaɔ lee àaɔdeo, ké an lee àaɔde siak̃ù yáí. S̃ ɔ fáane lee àaɔde g̃ò gupuasai, máae gw̃aas̃na l̃o. 13 ɔ ma k̃úu è, àle

* 7:1 Dan 7.2, Zkl 6.5 † 7:3 Eze 9.4-6 ‡ 7:14 Dan 12.1, Mat 24.21 § 7:17 Sou 23.1-2 * 7:17 Isa 49.10 † 7:17 Isa 25.8 * 8:5 B̃oa 19.16, Zia 4.5, 11.19, 16.18 † 8:6 1Tes 4.16 ‡ 8:7 B̃oa 9.23-24 § 8:12 B̃oa 10.22, Isa 13.10, Yoe 2.10

vua musumusu. Má mà à wii gbáa lè à mè: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gbé pò kú tólo malaika gbèon ààs pò g̀pìo kàae'ò pò a b̀ yáí.

9

1 Malaika soode a pò pè, 5 ma saana è, à b̀ luabe à lèle tólo. * Ɔ wà gbáo zòolo kiline kpàwà, 2 5 saanapi gbáo zòolopi zé wè. Súele b̀u lán mua z̀o súelewa, † 5 gbáopi súele íatè siakù, gu kè síii. 3 Kwao b̀le súlepi guu aa lí tólo. ‡ Wà ní gbá iko lán d̀nia sóio p̀wa. 4 Wa ònè aasu íada sèe ge láe ge líewao, sema gbé pò aa Lua seela ví ní mí'æwao. § 5 Wí ní gba zé aa gbé dedeo. Aa wáwá kpázi e mo soe. An wáwá de lán sói gbépaawáwáwae. 6 Goo beeo zí gbé weele ga m̀ ní sé, a mo. * Ga ní a ní de, kási ga a baalené.

7 Kwapi de lán s̀ pò an zikasou màwa. Aa p̀e kpákpa lán vua f̀awa, an oa b̀ lán gbènazina p̀wa. 8 An miká de gbáagba lán ǹe p̀wa, an swaa de lán ǹomusu p̀wa. 9 An kua de lá aa m̀ ula dadaawa, an g̀sía kí do lán gó dasi pò s̀o lé gále zí guu k̀fiwa. † 10 Aa vlá ví ní kao lán sóiwa. An iko kú ní vlápiwa aa íadao gbéwa e mo so. 11 Gbáo zòolo malaikapi mé ní kía ù. N Belu yáo aa t̀n Abad. N Geleki yáo s̀ Apolís. ‡ 12 Wèna s̀ia gè, wèna mèn plaó lé m̀ a kpe b.

13 Malaika soolode a kàae pè. Ma b̀ mà à b̀ Lua ae tulaletikateakii pò wa pí ní vuao a k̀ba síio kí. 14 A ò malaika soolode pò kàae k̀ae à mè: Malaika gbèon síi pò yeya swa z̀o Uflata saeo polo. 15 Ɔ wà malaika gbèon síi pò wà ní soukè wè bee, mo bee, goo bee, zaa bee yáio p̀olo, ké aa gbènazina lee àasde dede yáí. 16 Ma sosa s̀deo dasile mà, aa miliò òaa doe. 17 Wépungu'eapi guu lá ma s̀pio ní ní dikpenao èn ke: Aa m̀ ula dadaa téee lán téwa, búunnò lán bulawa, téee lán kp'íwa. S̀pio mí de lán ǹomusu miwa. Té ní súleo ní íatègb̀o lé b̀ ní léu. § 18 Ia mèn àasè beeo, té ní súleo ní íatègb̀o pò lé b̀ ní léuo mé gbènazina lee àasde dede. 19 Asa s̀pio iko kú ní lé guue ní ní vláo b. An vlá de lán mléwa, aa mí ví aai íadao gbéwa.

20 Gbé k̀ni pò aai gaga ía bee musuo, aai ǹselile aa pò pò aa kè yá tòo. Aa gí lé kúle táane ní pò pò aa kè ní vuao ní ánusuo ní mogotèo ní gbeo ní líone. P̀pio lí gu'eo, aali yámao, aali táa'ò s̀o. * 21 Aai ǹselile aa ní gbèdea ge an gbèkòlekea ge an gbásíkea ge an kpáí'oa tòo.

10

Malaika ní taala nénao

1 Ɔ ma malaika gbáade pále è à b̀ luabe, àle pila. A luabepuana daa, náali liaa aa míi. Aa oa de lán íatéwa, aa gbá de lán zamikulu téwa. 2 A taala néna kua pooa. A oplaa gbá pèle ísiao, à zee gbá pèle tólo. 3 A wii gbáa lè lán ǹomusu p̀naawa. Ké à wiilé, louvía mèn soplaó yá'ò. 4 Ké louvía mèn soplapio yá'ò, má ye mà kè lá guu, 5 ma b̀ mà à b̀ luabe à mè: Nyò yá pò louvía mèn soplapio ò kua asii guu, nísu kèo. 5 Malaika pò má è zea ísiao ní tóleowapi a oplaa se d̀o musu, * 6 5 a ò ní Lua pò kú g̀opii à musu ní tólo ní ísiao kè ní pò pò kú ní guu pí tóo † à mè: A gègè lo. 7 Malaika soplade kàapezì tó àle m̀ péi, Lua p̀eá pò ulea a ke sa, lá à a baokpá a z̀blena ánabínewa. ‡

8 Ɔ ma b̀ pò má mà à b̀ luabepi mà b̀ à mè: Ge ǹ lá néna pooa pò na malaika pò zea ísiao ní tóleowa z̀pi sí. 9 Ɔ ma ge malaikapi kí, má òè àá lá ǹnapi kpa, 5 a òmèe: Si ǹ só. Aa na n léu lán z̀wa, ío íi n ǹseu. 10 Ɔ ma lá ǹnapi sí malaikapi z̀l, má sò. A na ma léu lán z̀wa. Ké má m̀, à íikù ma ǹseu. § 11 Ɔ wa òmèe: D̀aa ǹ ánabíkeke lo maamaa bui ní búsu gbéó ní buiyáó ní kiao yá musu.

11

Seelade gbèon plaó

1 Ɔ wa fee kpaa poyòbò ù, wa òmèe: Fèle Lua kpé yò ní aa gbagbaktio, * ní lousisina pò kú weo nao. 2 N a ua tó, nísu yò, asa wa kpá luayádansaiowa. Aa 5z5 Lua wélewa e mo bla ní plaó. † 3 Má a seelade gbèon plaó gba zé aa ánabíkeke goo òaa soolo ní bàasopi (1.260) guu zwánkasaó dadaa. 4 Gbépio mé kuli mèn plaó ní dau mèn pla pò zea d̀nia Dii aeo ù. ‡ 5 Tó gbé lé weele íadamá, té a b̀ ní léu à kú ní íbèpiowa. Tó gbé su lé weele íadamá, màa ade a ga. 6 Aa

* 9:1 Isa 14.12 † 9:2 Daa 19.28 ‡ 9:3 B̀a 10.13 § 9:4 Zia 7.3 * 9:6 Yob 3.21 † 9:9 Yoè 1.6, 2.4-5 ‡ 9:11 Apii b̀ole mè gbèkaalena. § 9:17 Luk 17.29 * 9:20 Sou 115.4-7, 135.15-17, Dan 5.23 * 10:5 Dan 12.7 † 10:6 B̀a 20.11 ‡ 10:7 Amò 3.7 § 10:10 Eze 2.8-3.3 * 11:1 Eze 40.5, Zkl 2.5-6 † 11:2 Luk 21.24 ‡ 11:4 Zkl 4.3, 11-14

luabe zetaa iko vɪ, § ké lou su ma gɔɔ pɔ aale ānabikekeo yáí. Aa í lilea au ũ iko vɪ ɓ.* Aa kisia bui píi kpá dúniazí gɔɔ pɔ aa yeiwa.

7 Tó aa ní seeladeke kè aa làa, wàí pɔ a bɔ gbáo zòolo guu† a zíkairɔ, i ziblemá à ní dede. ‡
8 An ge aɔ kálea meeŵia zɔɔ pɔ wá ní Dii pàuliwa zea guu. Yáasi guu wí me meeŵiapie Sɔɔɔ§
ge Egipi. 9 Gbéɔ ní buiɔ ní buiyá'onaɔ ní bùsu gbéɔ aa ní geɔ gwagwa e gɔɔ àaɔ ní kɔniɔ, aa we
wá ní vɪo. 10 Gbé pɔ aa ku tɔleɔ pɔnake, aai dikpeke, aai gbadakɔe, ké ānabi gbɛɔn pla pɔ
wáwá kpáɔɔziɔ gága yáí. 11 Gɔɔ àaɔ ní kɔniopi gbea Lua tò fan wɛnide gɛngu, ɔ aa fɛle zè.*
Vía zɔɔ gbé pɔ ní éo kù. 12 Ǿ Anabipio ɓɔ gbáa mà à bɔ luabe, a òné: A fɛle mɔ la. Ǿ aa fɛle tà
musu luabe puana guu gɔɔ pɔ an ibeɔ wé fimá. † 13 Zibeezi tɔle lùalua pásipási, meeŵiapie lɛɛ
kwide kwè, ɔ gbɛɔn baasɔɔo lɛɛ sɔpla (7.000) gága tɔle lualuaapi guu. Vía gbé kɔniɔ kù, ɔ aa
Lua Musude tɔbɔ. 14 Wɛna plaade gè, a àaɔde lé ká sa.

Kàae soplade pɛa

15 Malaika soplade a kàae pè. ɓɔ gbáaɔ bɔ luabe wá mè: Dúnia kpala gɔ wá Dii ní kía pɔ a
kpáɔ pɔ ũ, aɔ kible gɔɔpii. ‡ 16 Gbɛzɔ gbɛɔn baasɔ mɛndosai pɔ zɛzɛlɛa ní báawa Lua aepio
ní mi pèlepɛle tɔle aa kùlɛɛ 17 aa mè:

Dii Lua Gbaapiide,
ní kú yáa mé ní kú tia,
wa n sáaukè,
asa n ɓɔ ní n gbáa zɔɔoɛ,
ɔ n gbasa n na kibleawa.

18 Bùsu píi gbéɔ za fɛ,
ɔ n pɔkumabòbómá. §
N yákpaleke a ní gyaadeɔ gɔɔ ká.
Nyɔ flabo n zòblena ānabioɔne
ní n gbé pɔ aale viakeneɔ,*
néfɛnen gbɛzɔ,
ní dúnia denaɔ dede.

19 Ǿ wá Lua kpé pɔ kú musu wè, ɔ ma Luabaakuairɔ kpagolo è. Lou lé píle, àle vɪ, àle púna.
Tɔle lùalua, loughɛ pásí kwè.

12

Nɔe ní kwásao

1 Ǿ ma seela zɔɔ è luabe. Nɔe laté yea zwáa ũ, mɔvua ku aá gbá zíe, a saana mèn kueplao
kpaa kía fala ũ.* 2 A nosia, ɔ nɔwáwá mɔwá, àle ne'iwáwá wii lé. 3 Ǿ ma seela pále è luabe.
Kwása tɛa zóizoi kú we, a mi sɔpla, a kóba kwi. † A kíafua mèn sɔpla kpákpaa. 4 A saana lɛɛ
àaɔde wòlo luabe ní a vláo a kwè tɔle, ‡ ɔ à mɔ zè nɔe pɔ ye ne'ipi ae, ké à e né pɔ a ipi so yáí.
5 Ǿ nɔepi negɔe pɔ a kible bui píiwa ní mɔ gopanao í. § Ǿ wá népi sè tàò Lua ní a kpalabaaɔ kii.
6 Nɔepi bàalè tà sɛu, gu pɔ Lua kèkèè wá aá gwau gɔɔ ba a sɔlo ní bàasɔpi (1.260) guu.

7 Ǿ jí fɛle luabe, Miseli* ní a malaikaɔ zíká ní kwápio, mé kwá ní a malaikaɔ zíkairɔ. 8 Ǿ an
gbáa kɛsá, aai zòlekli e luabe ɓo. 9 Wá kwásapi ya bɔ. Ǿ me mlè zi† pɔ wí me Ibiisi ge Setáu,
dúnia búu sásana ũ. Wá aá bɔ zú tɔle† ní a íwaɔ sánu. 10 Ǿ ma ɓɔ gbáa mà luabe à mè: Wá
Lua zible sa, aá gbáa ní aá kpalao bɔ gupuau, à iko kpá kía pɔ á kpáwa. A sa wá gbéyaana
pɔ ɓ wá gbéɔ yaa wá Luae fáane ní gwáasinao ya bɔ. § 11 Wá gbéɔ ziblewá ní Sà au gbáaɔ ní ní
seeladekeyáo. Aa gí ní wɛnii e aa gè gáò. 12 A yáí tò á gbé pɔ á kú luabeɔ, a pɔnake. Waiyoo
tɔle ní ísiao, asa Ibiisi pílawá ní pɔkúma zɔɔoɛ, ké a dɔ gɔɔ pɔ gɛɛ bílao yáí.

13 Ké kwá è wá a zu tɔle, ɔ à pèle nɔe pɔ negɔe ipizi. 14 Ǿ wá kúu zɔɔ gàsía kpá nɔepiwa mèn
pla, aá vuaò, i zákú ní mlèpio, à ta gu pɔ wa kèkɛu sɛu, ké wá aá gwau wè àaɔ ní kɔniopi guu.*
15 Mlèpi í písi nɔepi kpe lán swawa, ké ísɔ e aá sé, 16 ɔ tɔle nɔepi mísi, à a lé wè à í pɔ bɔ kwá
léupi mí. 17 Ǿ kwápi pɔ pà nɔepizi, à gè zíkai ní aá bui pɔ gɔɔ, gbé pɔ aa Lua yá kúa mé aalo
Yesu seeladeke keɔ. 18 A zea ísiale.

§ 11:6 1Kia 17.1 * 11:6 Bɔa 7.17-19 † 11:7 Zia 17.8 ‡ 11:7 Dan 7.7, 21, Zia 13.7 § 11:8 Isa 1.9-10 * 11:11
Eze 37.10 † 11:12 2Kia 2.11 ‡ 11:15 Bɔa 15.18, Dan 2.44, 7.14, 27 § 11:18 Sou 2.1, 5 * 11:18 Sou 115.13
* 12:1 Daa 37.9 † 12:3 Dan 7.7 ‡ 12:4 Dan 8.10 § 12:5 Isa 66.7, Sou 2.9 * 12:7 Dan 10.13, 21, 12.1, Yud 9
† 12:9 Daa 3.1 ‡ 12:9 Luk 10.18 § 12:10 Yob 1.9-11, Zkl 3.1 * 12:14 Dan 7.25, 12.7

13

Wàì mèn pla

1 Ǿ ma wài è, àlè bǾ ìsiapi guu, aà kǾba kwi, aà mi soplá. KǾba mèn kwipiǾ kíafuaǾ kpákpaá. DǾea ní Luao tǾ kǾa àà mipiǾwa.* 2 Wài pǾ má èpi bǾ lán gbèaanawa. Aà Ǿ pásí maamaae, mé aà lé de nǾmusu léwa. Kwá a gbáa kpàwá ní a kpalao ní a iko zǾǾ.† 3 Aà mipiǾ do de lá wà a kaikè deadea a bǾ làawa. Aà yá bǾ dǾnía gbépii sae, 5 aa tǾaazi. 4 Ǿ aa kùlè kwápíe, ké à a iko kpá wàipiwa yáí. Aa kùlè wàipiè lǾ aa mè: Déme ká wàipiwai? Déme a fǾ zíkàaànci?

5 Wà walayá'olè dǾ wàipiè aà Lua tǾbèesiǾ, mé wà aà gbà zé aà iko ví e mǾ bla ní pla. 6 Ǿ à nà dǾea ní Lúaowa, à aà tǾbèesi ní aà kúkiǾ ní gbé pǾ kú weǾ. 7 Wà aà gbà zé aà zika ní Lua gbéǾ, i ziblemá. Wà aà gbà zé lǾ aà iko ví bui piíwa ní gbépii ní buiyáǾ pii ní búsu pii gbéǾ.‡ 8 Gbé pǾ aa ku tǾlèǾ kùlè wàipiè nípii, mé i ke gbé pǾ an tǾ kú àizána taalau§ e Lua àǾ gé dǾnía kálei báasio. Taala piá SǾ pǾ wa de pǾe. 9 Gbé pǾ nǾse ví, aà yáe bee ma.

10 Gbé pǾ Lua díle wà kú zǾzǾ ú, wa kú zǾzǾ úe.

Gbé pǾ Lua díle wà de ní fèndao, fènda wa deǾ.*

Bee lé leda Lua gbéǾwa aà mèna ví, aà aà náai ví.

11 Ǿ ma wài pále è, àlè bǾ tǾlèu. Aà kǾba ví mèn pla lán sáwa, áma à yá'ò lán kwásawae.† 12 A wài séia iko pii kè aà wáa. A tǾ tǾlè ní gbé pǾ aa kuwáǾ kùlè wài séia pǾ wà aà kaikè deadea a bǾ làae. 13 A dabudabu zǾǾ kè, baa se a tǾ té bǾ luabè à lèlè tǾlè gbènazínaǾ wáa. 14 A gbé pǾ aa ku tǾlèǾ sàsá ní dabudabu pǾ wà aà gbà zé a kè wài séia wáaǾ. A oné aa wài pǾ wà aà kaikè ní fèndao à gi ku taa ke. 15 Ǿ wà wài plaadepi gbà zé à wèni kpa wài taapiwa, 5 wài taapi fǾ yá'ò a tǾ wà gbé pǾ gí kùlèǾ deǾ. 16 A tǾ wà seelakè gbépii Ǿplaawa ge an mi'ae, néfènen gbèzǾ, ǾdeǾ ní taasideǾ, zǾǾ ní wéǾǾ, 17 ké gbèe su pǾ yáio ge à pǾ lúo, mé i ke a seela pǾ de wàipi tǾ ú ge aà tǾ nimeloo ví báasio. 18 ǾnǾyán ke. Gbé pǾ wèzè ví, aà wàipi nimeloo polo, asa gbènazína tǾ nimelooe. Aà nimelooá áa aà ní báaǾ ní soolooe (666).

14

Sa ní gbé pǾ à ní bǾ

1 Ǿ ma SǾ è zea SiǾna gbèsiǾtwa. GbèǾn áaasǾǾǾ lèe basopla ní siiǾo (144.000) kuaànci. Aà tǾ ní aà Mae tǾo kǾa ní mi'aewa.* 2 Ma kǾfi má à bǾ luabè. A kǾi dǾ lán izǾsukaawa, lán louvla gbáawa. KǾfi pǾ má màpi de lán mǾǾnlenǾ mǾǾna ówa. 3 GbèǾn áaasǾǾǾ lèe basopla ní siiǾopiǾ (144.000) lé lé dafu sí kpalabaa ní pǾ bèe mèn siiǾó ní gbèzǾǾ ae. Gbèe i fǾ lèpi dàdao, sema gbé pǾ wà ní bó dǾnía guupiǾ báasio. 4 Aame aa gbé pǾ aai gbásike ní nǾeoo ú, aa lésoe. AaǾ te SǾzi gu pǾ àlè géu pii. GbéǾ guu ampiǾ 5 wà ní bó Luae ní SǾo pǾ káau pǾ wa kpàwáǾ ú. 5 Wi ma zii aa ètǾo, aa táae vío.†

YákpalekeǾǾ baokpa

6 Ǿ ma malaika pále è, àlè vua musumusu. A baona pǾ kú gǾǾpii kúa à kpa gbé pǾ aa ku tǾlèǾne, búsu gbépii, bui pii, buiyá'ona pii ní gbépii. 7 A ò gbáugbáu: A víake Luae à aà tǾbǾ, asa aà yákpaleke ní gbéǾ gǾǾ káe. A kùlè Lua pǾ musu ní tǾlèǾ ní ísiao ní níbǾnǾ kèpiè.

8 Malaika plaade te aà kpe à mè: Babeli gá! Mèewia zǾǾpi gá!† A tǾ bui pii a wèe gbáa pǾ de a káaluakaa ú mí.

9 Malaika áaǾde té ní kpe, a ò gbáugbáu à mè: TǾ gbé kùlè wàie ní aà taaǾ, mé à aà seela kè a mi'ae ge a Ǿwa, 10 5me a Lua pǾkúma wèe pǾ wa ká a pǾfè imibǾu atèe mi, i wáwáke té ní íatègbǾo§ guu Lua malaikaǾ ní SǾo ae. 11 An íadama súle aǾ bǾ gǾǾpii.* Gbé pǾ kùlè wàipiè ní aà taaǾ aa aà tǾ seela kèǾ íampaa vío fáane ní gwáasínao. 12 Bee lé leda Lua gbé pǾ aa yá pǾ a díleǾ kúa mé aa Yesu náai víǾwa aà mèna ví.

13 Ǿ ma lǾ má à bǾ luabè à mè: Ké bee ké. BáaadeǾ gbé pǾ aa ga naa Diiwa guu za tiaǾ. Lua Nisína mè: Ao! Aa kámabo ní ní zǾo, asa an maakea gbè tértzi.

TǾlè pǾǾ keke

* 13:1 Zia 17.3, 7-13 † 13:2 Dan 7.3-6 ‡ 13:7 Dan 7.8, 25, 11.36 § 13:8 Sou 69.28 * 13:10 Zel 15.2 † 13:11 Mat 7.15 * 14:1 Eze 9.4, Zia 7.3-4 † 14:5 Sof 3.13 ‡ 14:8 Isa 21.9, Zel 51.7-8, Zia 18.2 § 14:10 Daa 19.24, Eze 38.22 * 14:11 Isa 34.10

¹⁴ Ǿ ma luabepuana è, pœ zõlewà à bõ lán gbēnazinawa.† A vua fùta kpaá, a koma lena kúa. ¹⁵ Ǿ malaika pále bõ Lua kpéu à lé gbāa zù gbé pó zõlea luabepuanawazi à mè: Koma ká pói ñ ké, asa tɔle pɔɔ mà à kà kekeae.‡ ¹⁶ Ǿ gbé pó zõlea luabepuanawa a koma màle tɔle, à tɔle pɔɔ kèke.

¹⁷ Malaika pále bõ musu Lua kpéu, a koma lena kúa lɔ. ¹⁸ Ǿ malaika pále pó té iko ví bõ sa'okí. A lé gbāa zù gbé pó koma lena kúapizi à mè: N n koma lena ka tɔle vɛɛ kósi ñ zõ, asa a be màe. ¹⁹ Ǿ malaikapi a koma màle tɔle, à tɔle vɛɛ kó zòzõ a kà vɛɛfɛkí zõ pó de Lua pɔkumabɔbɔ u guu. ²⁰ Wà zò zò vɛɛ kópiowa§ wénkpe, ɔ au bõle vɛɛfɛkí guu à dàgua e kiloo òaa do ní basoo, a lesí kà sá áasína léu.

15

Kisia gbēzā mèn soplao kpaarzi

¹ Ǿ ma seela pále è luabe, a zõ, à bõ ma sae. Malaika gbēon soplao kisia gbēzā mèn soplao kúa. Bee Lua a a pɔkumabɔbɔama midèð.

² Ǿ ma pœ è lán isiwa, a da lán duiwa yáalea ní téo. Ma gbé pó aa ziblé waiwa ní aa tao ní aa tó nimelooos è zea díi pó da lán isiwapi sae, aa mɔona pó Lua kpámá kúa. ³ Aale Lua zòblena Mɔizi le* sí ní Sā pó aa mè:

Dii Lua Gbāapiide,
n yākeo zõ, aa bõ wá sae.

Bui píi Kía,
ní yāke a zéwa ní sianao.

⁴ Dii, déme n vía vío ní?
Déme a gí n tɔbɔii?

Asa ndo n kua mé adoa.
Bui píi a mɔ kúlene,†
asa n maakeo bõ gupuau.

⁵ Bee gbēa ma Lua kpé è wēa musu, zwàakpe pó aa ikoyá kúu ũ.‡ ⁶ Ǿ malaika gbēon soplao pó kisia mèn soplao kúa bõle kpépiu. Aa baabaa pua táitai tekea dadaa, vua asana dɔɔba ní kúawa. ⁷ Ǿ pó bɛɛ mèn síiõ do vua tũu kpá malaika gbēon soplapiowa ní miwa. Lua pó lɔ bɛɛ gɔɔpii pɔkúma ká ní pai. ⁸ Lua gawi ní a gbāao súele kpépi pá.§ Gbēe a fɔ gɛuo e malaika gbēon soplao kisia mèn soplapio ge midèð.

16

Lua pɔkumabɔbɔa dúniawa.

¹ Ǿ ma lɔ gbāa mà à bõ Lua kpéu, a ò malaika gbēon soplapiɔne: A gé Lua pɔkúma pó kú tũu mèn soplao guu élei dúniawa.

² A séia gè a pó èle dúniawa. Ǿ sáne vāi pásɔ* gbé pó wai seela ví aai kúle aa taao lè.

³ A plaade a pó èle isiawa. Ǿ isia í gò lán gè auwa, pó bɛɛ pó kú a guu gága píi.

⁴ A aaõde a pó èle swao ní nibɔnaowa, ɔ an í li au ũ.† ⁵ Ǿ má mà malaika pó í iko ví mè:

Kuaadoade, n gbé pó ní kú yaa,
mé ní kú tia,
n yákpalekèrínɔ a zéwae.

⁶ Aa n gbéó ní n anabio au bõle,
ɔ n aupi kpámá aa mí.
A kòsínɔ màae.

⁷ Ǿ ma lɔ mà sa'okí à mè:
Ao, Dii Lua Gbāapiide,

n yákpalekèrínɔ a zéwae,
mé a slana ví.

⁸ A síiõde a pó èle íatēwa, a tò à gbēnazinao tekù. ⁹ A pusu gbāa ní lé, ɔ aa Lua pó kisia beeo iko ví tɔbɛɛsí. Aai nòselile aa aà tɔbò.

¹⁰ A soode a pó èle wai kpalabaawa, ɔ gusia† dà aa kpalaa. Gbéó lé ní lé fi wāwā guu, ¹¹ ɔ aa Lua Musude tɔbɛɛsí an wāwā ní ní sáneo yáí. Aai nòselile aa miké ní yákeoowa.

† 14:14 Dan 7.13 ‡ 14:15 Yoc 4.13 § 14:20 Isa 63.1-6, Zia 19.15 * 15:3 Bsa 15.1 † 15:4 Sou 86.9 ‡ 15:5 Bsa 40.34 § 15:8 1Kia 8.10-11, Isa 6.4 * 16:2 Bsa 9.10 † 16:4 Bsa 7.17-21 ‡ 16:10 Bsa 10.22

12 A soolode a pɔ̀ èle swa zɔ̀ Uflatawa,§ ɔ̀ swapi í bà à zebò gukpe kíaɔne. 13 ɔ̀ ma táaɔ è mèn áaɔ lán bɔ̀ɔwa, aale bɔ kwá ní wáio ní ánabi egenao léu. 14 Táa dabudabukenaɔne. Aale gé dúnia búu kíaɔ kúí, ké aa ní káaa zíkaa Lua Gbáapiide gɔ̀ zɔ̀ zí yáí. 15 Ma! Má mó lán kpáíwae.* Báaaden gbé pɔ̀ lé itéke mé a a pɔ̀kasaɔ daa, ké asu bɔ búu wà aà puizi eo yáí ú.† 16 ɔ̀ táapi kíapi káaa gu pɔ̀ wí me ní Ebelu yáa Aamagedɔ̀.

17 A soplade a pɔ̀ èle íanawa. ɔ̀ bɔ gbáa bɔ̀ kpalabaa kúí Lua kpéu à mè: A lé kà. 18 Lou lé pile, àle ví, àle púna. Tɔ̀le lùalua pásipási. Zaa wà gbɛnazína kále dúnia guu, a taa í keo, a pásí kè zài. 19 Meewia zɔ̀ kèaa lee áaɔ, mé bui píi meewiaɔ kwè. Meewia zɔ̀ Babeli yá dɔ̀ Luagu, ɔ̀ à a pɔ̀kúma véé gbáa imibɔ̀ kpáwà a mí.† 20 Isia gúgúnaɔ gèzeá píi, wí wesi gbèstítole bo. 21 Lougbe zɔ̀ bɔ̀ luabe, aa ká kiloo bla. Aa kwè gbɛnazínaɔla,§ ɔ̀ aa Lua tɔ̀bèesi lougbe kísia yáí, asa kísiapi pásí maamaae.

17

Káalua pɔ̀ di wáí kpe

1 Malaika gbɛɔn soplá pɔ̀ tũu mèn soplá kũapi do òmɛe: Mɔ̀ má yá pɔ̀ a wí káalua zɔ̀ pɔ̀ zɔ̀lea swa zɔ̀ɔwa ɔ̀lɔne. 2 Dúnia kíaɔ gbástíkèaàno, mé dúnia gbéɔ véé pɔ̀ de aà káaluakaa ú mí aa ká.* 3 Lua Nisína dedeaapi guu malaikapi gèmano sɛu. ɔ̀ ma nɔ̀e è di wáí tɛa kpe. Dɛa ní Luao tɔ̀ fífwà, a mí soplá, a kóba kwi.† 4 Nɔ̀epi zwáa tɛa ní a gáaluladeo yea, a vua nɔ̀ambleɔɔ daa ní gbè bɛɛedeo ní ɔ̀soo. A vua imibɔ̀ kúá, bɔ̀bɔ̀ ní a káaluakaa gbástí ka a pai. 5 Wà tɔ̀ pɔ̀ wa a asii dɔ̀o kè aà mí'aewa wà mè: Meewia zɔ̀ Babeli, káaluaɔ ní dúnia bɔ̀bɔ̀ da. 6 Má è nɔ̀epi Lua gbé pɔ̀ wà ní dede Yesu seeladeke yáí au mí à ká, àle aà de lán wɛwa.

Ké ma aà è, yápi díá. 7 ɔ̀ malaikapi ma la à mè: Bóyáí yápi dímai? Má nɔ̀epi asii one ní wáí pɔ̀ aà sea, a mí soplá, a kóba kwipi asiio. 8 Wáí pɔ̀ ní èpi ku yáa mé a ku bo. A bɔ̀ gbáo zóolo guu† i mipe kaalewa. Gbé pɔ̀ aa ku tɔ̀le an tɔ̀ kú áizána taalau za dúnia daalegɔ̀o, tó aa wáí pɔ̀ kú yáa mé a ku bo mé a ea mɔ̀pi è, a yá a dimá. 9 Láasooode pɔ̀ ɔ̀no ví yán ke. Mí mèn soplapiɔ̀ sístí mèn soplá pɔ̀ nɔ̀e zɔ̀lemáɔe. Kía gbɛɔn sopláɔne bo. 10 An gbɛɔn soo lèle, gbèdo ku, gbèdo kpé. Tó à mò, a gègèo. 11 Wáí pɔ̀ kú yáa mé a ku bo piá kía swaaɔdec. Gbɛɔn soplapiɔ̀ doe bo. Ale mipe kaalewa. 12 Kóba mèn kwi pɔ̀ ní èpiɔ̀ kía gbɛɔn kwi§ pɔ̀ aai kpalable yáaɔne. Aa kígwɔ̀soplana ble ní wáio sánu. 13 An gbɛɔn kwipiɔ̀ píi lé doue. Aa ní gbáa ní ní ikoo kpa wáipiwa. 14 Aa zíká ní Sao, Sá í zíblemá, asa díi Diie mé kíaɔ Kíae. Aà gbé náaide pɔ̀ à ní sisi à ní séo kuaàno. 15 ɔ̀ malaikapi òmɛe: Swa pɔ̀ ní è káalua zɔ̀lemápiɔ̀a buio ní bílaɔ ní búsu gbéɔ ní buiyá'onaɔne. 16 Wáí ní kóba mèn kwi pɔ̀ ní èpiɔ̀ za káalua pigu. Aa aà ke yáiyai, aai aà to puizi. Aa aà so aai tesɔ̀wà. 17 Asa Lua a pɔ̀eá dáné ní sɔ̀u aa ledouke, aai ní kpala kpa wáipiwa e Lua yá ge paò. 18 Nɔ̀e pɔ̀ ní è piá meewia zɔ̀ pɔ̀ iko ví dúnia kíaɔwae.

18

Babeli gaa

1 Bee gbɛa ma malaika pále è à bɔ̀ luabe. A iko zɔ̀ ví mé aà gawí dúnia pù. 2 A wii gbáa lè à mè: Babeli gá, meewia zɔ̀pi gá.* A gò zeeo kúki ú, táa bui píi tòo ú, bà pɔ̀ wí ní tɛbo wa ye ní gíyáio be ú.† 3 Asa bui píi aà véé gbáa pɔ̀ de aà káaluakaa ú míe.† Dúnia kíaɔ gbástíkèaàno, mé dúnia laatanaɔ kè ɔ̀deo ú aà lalasikea zɔ̀ guu.

4 ɔ̀ ma bo pále má à bɔ̀ luabe à mè:

A bɔ̀le a guu ma gbéɔ,
ké á ɔ̀ su áo ku aà duuna guu,
yá pɔ̀ wa yíawá a leo yáí.§
5 Asa aà duuna gbà zɔ̀ luawae,
mé aà váikeaɔ dɔ̀ Luagu.
6 A flaboè yá pɔ̀ a kèéwa,
à kèé aà yákeawa lee pla.
A pɔ̀kúma í káué a imibɔ̀u
de pɔ̀ pɔ̀ a káunéla lee pla.
7 A wáwá ní wènao kpaázi,

§ 16:12 Isa 11.15 * 16:15 Zia 3.3 † 16:15 Zia 3.18 † 16:19 Isa 51.17 § 16:21 Bɔ̀a 9.23, Zia 11.19 * 17:2 Zel 51.6-7, Zia 14.8 † 17:3 Zia 13.1 † 17:8 Dan 7.7, Zia 11.7 § 17:12 Dan 7.24 * 18:2 Isa 21.9 † 18:2 Zia 14.8, Zel 50.39 † 18:3 Zel 51.7, Zia 17.2 § 18:4 Zel 51.6

lá à tɔ̀bò kua lalasikeya guu léu.

Asa í o a s̄s̄ guu,
nɔ̀e kían a ù z̄l̄e a báawae,
gyaa gb̄eandon a ùo,
a w̄enake bauo.*

⁸ A yáí tò k̄isiae beeo aà le goo do,

gagyá ní w̄eñao ní nɔ̀anao.

Té mé a k̄uwá,

asa Dii Lua aà yákpalekena gbāa.

⁹ Dúnia kía p̄s̄ aa gb̄ásik̄eàànɔ̀ aa lalasikeyaànɔ̀, tó aa a tékua lu è, aa ɔ̀lɔ̀ aa nízia gb̄egb̄e.

¹⁰ Aa ze k̄aaa vía guu wáwá p̄s̄ wa kpai yáí aa me:

Waiyoo, waiyoo, meewia z̄ɔ̀!

Meewia ikode Babeli!

Yá m̄ò z̄l̄ema goo do ḡɔ̀a!

¹¹ Dúnia laataná ɔ̀lɔ̀ s̄s̄,† aa w̄enakeè, ké gb̄e a ní laae beeo lúmá lo yáí: ¹² Vua, ánuusu, gb̄e beedeo, ɔ̀soo, zw̄aa ɔ̀deo, zw̄aa t̄eá ní a ḡaaluladeo, siliki, lí maa bui p̄ii, p̄s̄ p̄s̄ w̄i ke ní wesa swaa ní lí beedeo ní m̄ogot̄eó ní m̄osio ní gb̄epuao p̄ii, ¹³ dopɔ̀, nísi ḡl̄nanao, tulaletio, z̄ogo lí'ɔ̀, v̄e, nísi, p̄eeti, p̄owena, zuo, s̄a, s̄ɔ̀ ní a ḡó, z̄oo ní gb̄enazina w̄eñio. ¹⁴ Wa oè: P̄o maa p̄s̄ ní a nideo láama p̄ii. N nama ní n gawio p̄ilima p̄ii, wa e bau lo.

¹⁵ Laatana p̄s̄ aa k̄e ɔ̀deo ù meewiapi sabaɔ̀ ze k̄aaa vía guu wáwá p̄s̄ wa kpai yáí. Aa ɔ̀lɔ̀ aa w̄enake ¹⁶ aa me:

Waiyoo, waiyoo meewia z̄ɔ̀!

A báabaa yè yāa

ní zw̄aa ḡaaluladeo ní a t̄eao.

A vua nɔ̀amblebɔ̀ dá yāa

ní gb̄e beedeo ní ɔ̀soo.

¹⁷ Aa àizee p̄ii músik̄e goo do ḡɔ̀.

Gó'ilena dii ní tagena ní ígb̄eó ní gb̄e p̄s̄ aaí z̄ike ísiaa ze k̄aaa nípii. ¹⁸ Tó aa meewiapi tékua lu è, aa wiile aa me: Meewiae ku yāa, a z̄o k̄a meewiae beewao. ¹⁹ Aa ɔ̀lɔ̀ aa nízia gb̄egb̄e, aa w̄enake aa wiile aa me:

Waiyoo, waiyoo meewia z̄ɔ̀!

Gb̄e p̄s̄ aa gó'ilena v̄i ísiaa p̄ii

k̄e ɔ̀deo ù ní àizee p̄s̄ p̄alawá,‡

ɔ̀ a ḡɔ̀ bezia ù goo do ḡɔ̀.

²⁰ A p̄onake a yá musu luabedeo ní Lua gb̄eó ní aà zinao ní aà anabio, asa Lua mé t̄osiwáé.

²¹ ɔ̀ malaika gb̄aade gb̄e p̄s̄ k̄a w̄isilgb̄e gb̄eñewa se z̄u ísia guu à mè: Maa wa meewia z̄ɔ̀ Babeli zu ní gb̄aao, wa meewiapi e bau lo. §

²² Wa m̄ɔ̀na ge ḡáa'ɔ̀ ge kule

ge k̄aae'ɔ̀ ma n guu bau lo.

Wa ɔ̀zikenae e n guu bau lo.

Wa w̄isilgb̄e k̄ɔ̀fi ma n guu bau lo.

²³ Wa filia gupua e n guu bau lo.

Wa n̄sek̄ɔ̀fi ma n guu bau lo.

N laataná dúnia gb̄e ḡbiaoñe yāa,

n p̄d̄a bui p̄iwa, n ní mi liaa.

²⁴ W̄a anabio ní Lua gb̄eó au è a guu

ní gb̄e p̄s̄ w̄a ní d̄ede dúnia guuo p̄ii.*

19

P̄onake a luabe

¹ Bee gb̄e ma loo gb̄a mà luabe lán dasi yá'owa à mè:

Aleluya! Wá Lua mé z̄ibl̄e!

ɔ̀me gawi ní gb̄aao v̄i,

² asa í yákpalekeñno a z̄éwa ní s̄ianaoc.

A yákpalek̄e ní k̄aalua z̄ɔ̀ p̄s̄ dúnia ɔ̀okp̄a ní a k̄aaluaakaopio.

A a z̄òbl̄ena d̄ede t̄osiwá.

* 18:7 Isa 47.7-9 † 18:11 Eze 27.31 ‡ 18:19 Eze 27.33 § 18:21 Zel 51.63-64 * 18:24 Zel 51.49

³ Aa ò ɓɔ:

Aleluya!

A sílele aɔ ɔɔ ɔɔpiie.*

⁴ Gbēzɔɔ gbēɔn baasɔɔ m̀ndosaiɔ rí pò b́é m̀n s̀íɔɔ wùlewule aa misiile Luae z̀slea a báawa aa mè:

Ami! Aleluya!

⁵ ɔ ma ɓɔ má báapi kíi à mè:

A wá Lua táasile

aa z̀ɔblenaɔ píi,

á gbé pò á aà vía víɔ,

néfenen gbēzɔɔ.†

⁶ ɔ ma ɓɔ má lán dasi yá'owa, lán iz̀ɔɔsukaawa, lán louvía gbáawa à mè:

Aleluya!

Dii wá Lua Gbāapiide ná kibleawa.

⁷ Wá pɔnaké wá yáalɔ wá aà tɔɔɔ,

asa Sā nɔseɔɔ ká, aà nɔ sɔu má.

⁸ Wá bàabaa pua táitai tekea kpáwá aà ye.

Bàabaa piá Lua gbéɔ maakeaɔe.

⁹ Malaika òmɛɛ: Ké. Báaadeɔn gbé pò wá rí sisi Sā nɔsebleble guuɔ ú.† A òmɛɛ ɓɔ: Lua yá síanan we. ¹⁰ Ma wule aà gbázi má misiile, ɔ a òmɛɛ: Bee tó. Kúle Luae. N z̀ɔblen deen ma ú rí n gbé pò aai Yesu seeladeke keɔ.‡ Yesu seeladekeke ḿé ánbikemi ú.

Kilisi mɔa dia sɔkaapua kpe

¹¹ ɔ ma luabe è a wēa, ɔ sɔkaapua b̀ò, gbé pò di a kpe tɔn Náaide Síande. I yákpalekerɔnɔ, i z̀kírɔnɔ a zéwa.* ¹² Aà wé de lán tévuawa, kíafua pò a kpaa dasi. T́se kēa aà mi'aewa, gbē t́pi yáasi d̄ɔɔ, aà bàasio. ¹³ A ula pò tà rí auo daa.† Aà tɔn Lua Yá.‡ ¹⁴ Luabe z̀ɔgɔ t̄eaazi, aa dí sɔkaapuaɔ kpe, aa bàabaa pua táitai dadaa. ¹⁵ F̄enda lena lé ɓɔ aà léu à buiɔ leɔ, i kiblemá rí m̀ò gopanao,§ i z̀ɔɔ véɛɛɔwá véɛɛf̄k̄i guu Lua Gbāapiide pòkúma pásí ú.* ¹⁶ Wá t́se bee kè aà ulawa rí aà gbalao:

Kíaa Kíaa, diiɔ Dii.

¹⁷ ɔ ma malaikae è zea kpaa íatēi. A lé gbáa z̀ù bá pò aale vua musumusɔzi píi à mè: A m̀ò káaa à ble z̀ɔɔ pò Lua k̄é ble, ¹⁸ i kíaa ge sò rí sosa gbēzɔɔ rí gbáadeɔn rí s̄ɔ rí rí dikpenaɔ rí gbépiio, wéɛɔ rí z̀ɔɔ, néfenen gbēzɔɔ.† ¹⁹ ɔ ma wai è rí dúnia kíaa rí rí z̀ɔgɔ, aa k̄ò káaa aa z̀kíaa rí gbé pò di s̄ kpepio rí aà z̀ɔgɔ. ²⁰ Wá wáipi kù s̄anu rí ánabi egena pò dabudabuɔ k̄é aà aeɔ. Dabudabupiɔ ɔ a gbé pò aa wai seela ví aa kúle a taaɔ s̄ás̄aɔ.‡ Wá rí z̀ú t̄é ísida pò lé kú rí íat̄egb̄ɔ guu b́é an pla mípi. ²¹ Gb́é pò di s̄ kpe gbé kíniɔ d̄èd̄e rí f̄enda pò b̀ò a léuo,§ ɔ b̄aɔ píi rí ge s̄oso aa k̄á.

20

Kilisi kiblea tɔle wè ɔaa sɔo

¹ ɔ ma malaikae è à b̀ò luabe, a gbáɔ z̀òolo kiline k̄ua* rí m̀ɔdaona ḡeeleo. ² A kwá pò de ml̄é z̄í† ú, wí m̄e Ibiisi ge Setáu kù, ɔ à m̀òkàwà e wè ɔaa sɔo. ³ Malaikapi aà z̀ù gbáɔ z̀òolopi guu, à zetaaàle à kilidàu, k̄é asu buiɔ s̄ás̄aɔ e wè ɔaa sɔopi pa. Bee gb̄ea wa aà gb̄ae yɔɔ.

⁴ ɔ ma kpalabaaɔ è rí gbé pò z̀sleɔs̄lewaɔ.‡ Wá rí gbá zé aa yákpaleke rí gbéɔ. Ma gbé pò wá rí mi z̀ò luayá'oa rí Yesu seeladekeo yáíò è. Aai kúle wai ge aà taaɔ. Aai aà seela ke rí mi'aɛ ge rí ɔwao. Aa vù wá kpalabl̄é rí Kilisio wè ɔaa sɔo.§ ⁵ Geɔ vua s̄éian we. Ḡé kíniɔ i vuo e wè ɔaa sɔopi ḡé pàò. ⁶ Báaadeɔn gbé pò an baa ku geɔ vua s̄éia guu ú, an kua adoa. Ga plaade iko vímáɔ. Aaɔ de Lua rí Kilisio gbàgbanaɔ úe, ḿé aao kibleaàɔn e wè ɔaa sɔo.

Setau zua t̄eu

⁷ Tó wè ɔaa sɔopi pà, wa Setáu ɓɔ gb̄ae, ⁸ i gé bui pò kú dúnia gola síiɔwao s̄ás̄ái, Ḡoɔu rí Maḡoɔuo, i rí káaa z̄í musu. Aaɔ dasi lán ísiale úf̄aawa.* ⁹ Aa lí dúniaa, aa koez̀ɔ Lua gbéɔ

* 19:3 Isa 34.10, Zia 14.11 † 19:5 Sou 115.13 ‡ 19:9 Mat 22.2 § 19:10 Zia 22.8-9 * 19:11 Sou 96.13 † 19:13 Isa 63.3 ‡ 19:13 Zaa 1.1 § 19:15 Sou 2.9 * 19:15 Zia 14.19-20 † 19:18 Eze 39.17-20 ‡ 19:20 Zia 13.1, 11-16 § 19:21 2Tes 2.8 * 20:1 Zia 9.1 † 20:2 Daa 3.1, Zia 12.9 ‡ 20:4 Dan 7.9, 22 § 20:4 Dan 7.22 * 20:8 Eze 38.16

bòoi ní wéle pò Lua yeio, 5 té bò luabe à kù má. ¹⁰ Wa Ibiisi pò ní sàsá se zù té isida pò lé kú ní íatègb̄so guu, gu pò wài ní ànabi egeṅao kuu. Aaṅ wáwáke fáane ní gwáasínao ḡoṅpiie.

Yákpale gbeza

¹¹ Ǿ ma kpalabaa pua z̄o è ní gbé pò z̄leuo. T̄ole ní musuo gusikè àà ae, wi ní gbé e bo. ¹² Ǿ ma gb̄ez̄o ní n̄éf̄enenaṅ gyaadeṅ è zea báapi ae. Wà taalaṅ w̄éw̄é, 5 wà lá pále w̄é b̄ àizána taala ū. Wà yákpalekè ní gyaadeṅ an yákeawa, lá a ku lápiṅ guuwa.† ¹³ Isia gyaade pò kú a guuṅ kpá. Ga ní bedao gyaade pò kú a guuṅ kpá b. Ǿ wà yákpalekè ní baadeo a yákeawa.‡ ¹⁴ Wà ga ní bedao zù té isida guu. Té isida piá ga plaadee. ¹⁵ Gbé pò wi ní t̄ e àizána taalaṅ 5 wà ní zù té isidapiu.

21

Yelusaleu dafu

¹ Ǿ ma t̄ole dafu ní musu dafuo è,* asa t̄ole séia ní musu séiao ḡé, mé isia ku bo. ² Ǿ ma Lua wéle Yelusaleu dafu è à b̄o musu Lua kíi, àle pila. Wa k̄eke lán n̄e pò a zákes̄o máwa.† ³ Ǿ ma bo gb̄aa mà kpalabaa kíi à mè: Lua z̄le ní gb̄enaz̄inaṅ sa, aṅ kúr̄inṅ, aaṅ de àà gb̄é ū. Lua dee aṅ kúr̄inṅ ní Lua ū.‡ ⁴ A ní w̄é i gogoné pii.§ Ga aṅ ku bo ge w̄éna ge ɔbo ge wáwá, asa yáziṅ ḡé.

⁵ Gbé pò z̄leá báapiwa mè: Ma! Mále p̄pii ke dafu. Ǿ a òm̄e: Ké, asa yá beeṅ náai ví mé sianae. ⁶ Ǿ a òm̄e: Yá láa. Máme má Alafa ní Om̄gao ū, Dàalena ní Midenao ū. Gbé pò imi lé de, má aà gba nib̄ona í w̄enide.* ⁷ Gbé pò z̄ibl̄é gban we. Máṅ de aà Lua ū, iṅ de ma né ū.† ⁸ Ama víakenaṅ ní náaisaideṅ ní yáb̄eeken̄aṅ ní gb̄eden̄aṅ ní gb̄ásik̄enaṅ ní esedeṅ ní táagbagban̄aṅ ní m̄aafilideṅ pii, an baa aṅ de té isida pò lé kú ní íatègb̄so ūe. Ga plaaden we.

⁹ Malaika gb̄eṅ s̄opla pò t̄uu m̄en s̄opla k̄ua, kíisia gbezá m̄en s̄opla ká ní paipiṅ gb̄edo m̄o òm̄e: M̄o mà S̄a n̄o dafu ɔb̄ne. ¹⁰ Lua Nis̄ina dedeaaipi guu malaikapi ma se ḡem̄ano gb̄es̄is̄i z̄o les̄i musu. A Lua wéle Yelusaleu ðl̄m̄e, à b̄o musu Lua kíi, àle pila.† ¹¹ A Lua gawi ví, a pípia lán gb̄e beedeewa, àle teke lán diamaawa. ¹² A bíi z̄o les̄i ví. A bole kuepla, malaika gb̄eṅ kueplaṅ zez̄eu. Isaili bui kueplaṅ t̄ k̄ea bolepiṅwa. ¹³ Bole m̄en aaṅ ku gukpe oi, aaṅ gugb̄antoo oi, aaṅ geomidk̄i oi, aaṅ be'ae oi.§ ¹⁴ Wà bíipi dàale gb̄e m̄en kueplaṅwa. S̄a z̄ina gb̄eṅ kueplaṅ t̄ k̄ea gb̄epiṅwa.

¹⁵ Malaika pò lé yá'òm̄e p̄ȳṅbo pò wa pí ní vuao k̄ua, ké à w̄élepi ȳṅ ní a boleṅ ní a bíi.* ¹⁶ W̄élepi gola sīie, a gb̄aa ní a yáasao s̄aae. Ǿ à w̄élepi ȳṅ ní p̄ȳṅb̄opio. A gb̄aa kiloo baa kueplae (2.400). A gb̄aa ní a yáasao ní a les̄io pii s̄aae. ¹⁷ A a bíi ȳṅ b̄, a les̄i ḡás̄is̄uu basoplas̄o m̄endosaie. Malaikapi ȳṅ gb̄enaz̄ina ḡás̄is̄uu gb̄aa léue. ¹⁸ Wà bíipi k̄e ní diamaao, mé wéle piá vua t̄et̄eēe íkea lán díiwa. ¹⁹ Wà gbe pò wà w̄élepi bíi dàaleṅ k̄eke ní gb̄e beede bui píio.† Wà gb̄e séia k̄eke ní diamaao, a plaade ní safiio, a aaṅde ní agatao, a sīide ní em̄elodio, ²⁰ a s̄oode ní onisio, a soolode ní saad̄ano, a soplade ní k̄isolitio, a swaaṅde ní belilio, a k̄eokwide ní topazao, a kwide ní kisopazao, a kuedode ní tiik̄az̄io, a kueplade ní ametisio. ²¹ Bole m̄en kueplapiṅ á ṅso m̄en kueplae. Wà nípii k̄e ní ṅsoo m̄endodoe. W̄élepi zeaá vua t̄et̄eēe, w̄i gu'eu lán díiwa.

²² Mi Lua kpé e w̄élepi guuo, asa Dii Lua Gb̄aapiide ní São mé a kpépi ū. ²³ W̄élepi baa kú ní íatè ní m̄ovuaṅ gupuaṅoo. Lua gawi mé lé w̄élepi pu, mé S̄a de a filia ū.‡ ²⁴ Buiṅ t̄aa'o a gupuai, mé d̄unia kíao ḡeu ní ní àizeeṅ.§ ²⁵ A boleṅ aao taa fáane bauro, mé gwáas̄ina aṅ ku we s̄o. ²⁶ Wa ḡeu ní buiṅ àizeeṅ ní ní p̄o ɔdeṅ.* ²⁷ Ama pò gb̄aleae a ḡeuṅ† ge yáb̄eekena ge m̄aafilide, sema gb̄é pò S̄a ní t̄ k̄e àizána taalaṅ báasio.

22

¹ Ǿ malaikapi swa'i w̄enide pò lé bo Lua ní São kpalabaa kíi ðl̄m̄e,* àle teke lán díiwa. ² Ale báale w̄élepi zea guo. Lí w̄enide† ku a baale ní a baalao, i n̄e'í w̄é do ḡen kueplae, m̄o ní m̄oo ḡen dodo. Lípi láaṅ buiṅ gb̄ágb̄ab̄e.‡ ³ P̄o p̄o Lua lek̄èèe aṅ ku bo.§ Lua ní São kpalabaa aṅ ku w̄élepi guu, mé aà z̄òb̄l̄enaṅ ɔb̄le. ⁴ Aa wesiaale, mé aà t̄o aṅ kú ní mi'aeua. ⁵ Gwáas̄ina aṅ ku

† 20:12 Dan 7.9-10 ‡ 20:13 Mat 16.27 * 21:1 Isa 65.17, 66.22, 2Pc 3.13 † 21:2 Isa 52.1, 61.10 ‡ 21:3 Lev 26.12, Eze 37.27 § 21:4 Isa 25.8, 35.10, 65.19 * 21:6 Isa 55.1 † 21:7 2Sam 7.14, Sou 89.27-28 ‡ 21:10 Eze 40.2 § 21:13 Eze 48.30-35 * 21:15 Eze 40.3 † 21:19 Isa 54.11-12 ‡ 21:23 Isa 60.19-20 § 21:24 Isa 60.3 * 21:26 Isa 60.11 † 21:27 Isa 52.1 * 22:1 Zkl 14.8 † 22:2 Daa 2.9 ‡ 22:2 Eze 47.12 § 22:3 Zkl 14.11, Daa 3.17

bo, gbēe baa aó kú ní filia ge 1atē gupuaoo, ké Dii Lua a gupuné yáí. * Aaó kible e gɔɔpiie. † 6 ɔ a òmɛɛ: Yá beeɔ náai vɪ mé síanae. Dii Lua pó 1 dɔaa ánabíɔne mé a malaika zì, ké a zòblenaɔ yá pó a mɔ tia dɔ.

Yesu a mɔ tia

7 Gwa, má mós tia. Báaaden gbé pó zia yá taalaɛ bee yá kúa ũ.

8 Ma Zāa máme ma yá beeɔ mà mé má è. Ké má mà mé má è, ma wule malaika pó yápiɔ òlomɛɛ gbázi mà kúleè. 9 ɔ a òmɛɛ: Bee tó. Kúle Luae. N zòblen deen ma ũ ní n gbē ánabíɔ ní gbé pó aa láe bee yá kúa. 10 ɔ a òmɛɛ: Nsu pó kúle zia yá pó kú lápiuwao, asa a gɔɔ káikù. 11 Gbēvai wetá àò yāvaike. Gbáside wetá àò gbási. Gbēmaa wetá àò yāmaake. Kuaadoade wetá a kua àò adoa. †

12 Gwa, má mós tia, máó asea kúa, mí flabo baadeɛ a yákeawa. § 13 Alafa ní Omegaon ma ũ, Dɔaana ní Gɔzānao, Dàalena ní Mídenao. * 14 Báaadeɔn gbé pó aa ní ulataopiɔ ũ. Aaó ze vɪ wá gē wélepi bóleɔ, aai lí wēnide † be ble. 15 Ama gɔe blesanaɔ ní esedeɔ ní gbásikenaɔ ní gbédenaɔ ní táagbagbanaɔ ní gbé pó ye mɔafiliyákeaiɔ aaó ku báasie.

16 Ma Yesu ma a malaika zì aà de yápiɔ seelade ũ ma gálideɔne. Máme má Davidi Bui, aà kpala pó vlápá Kía ũ, † Gudɔleia saan'ina ũ. § 17 Lua Nisina ní Sā nɔ dafuo í me, mós. Gbé pó bee mà sɔ, aà o, mós. Gbé pó imi lé de, aà mós. Gbé pó ye í wēnidei, aà si gba ũ. *

18 Mále o gbé pó ánabikelae bee yāmàɔne píi, tó gbé yāe káfi a guu, Lua a kisia pó a yá kú láe bee guu káfi adeɛɛ. 19 Tó gbé yāe bò taalaɛ bee guu, Lua a ade baa bó a wéle ní lí wēnide pó a yá kú láe bee guu guue. †

20 Gbé pó de yápiɔ seelade ũ mē: Síanae, má mós tia.

Ami! Dii Yesu mós!

21 Dii Yesu aà gbéke vɪ ní a gbéɔ píi.

* 22:5 Isa 60.19 † 22:5 Dan 7.18 † 22:11 Dan 12.10 § 22:12 Isa 40.10, 62.11 * 22:13 Isa 44.6, 48.12, Zia 1.8, 17 † 22:14 Daa 2.9, 3.22 † 22:16 Isa 11.1, 10, Zia 5.5 § 22:16 Zia 2.28 * 22:17 Isa 55.1 † 22:19 Iko 4.2